sum est relinquere semetipsum.
Minus quippe est abnegare qd
habet. valde enim multum est ab
negare quod est. Ad se autem no
bis venientibus dominus preci-
pit. vt renuntiemus nostris: quia
quisquis ad fidei agonem veni-
mus. luctamen contra malignos
spiritus sumimus. Nichil au
[illegible] mali gni spiritus i hoc mun
do proprium possident. Nudi er
go cum nudo luctari debemus.
Nam si vestitus quisque cum nu
do luctatur. citius ad terrā deijci
tur: quia habet vnde teneatur.
Quid enim sunt terrena omnia
nisi quedam corporis indumen-
ta. Quisquis ergo contra diabo
lum ad certamen properat: vesti
menta abijciat. ne subcūbat. Ni-
hil in hoc mundo possideat. nul-
las labentium rerum delectatio-
nes requirat. ne vnde ad votum
tegitur. ad casum inde teneatur.
Nec tamen sufficit nostra relin-
quere. nisi relinquamur ⁊ nos.
Si enim nosmetipsos relinqui-
mus. quo ibimus extra nos? Vel
quis est qui vadit si se deserit?
Sed aliud sumus per peccatum
lapsi: aliud per naturam conditi
Aliud quod fecimus. aliud quod
facti sumus. Relinquamus nos-
metipsos quales peccando nos
fecimus: ⁊ maneamus nos met-
ip[illegible]ales per gratiam facti su-
m[illegible] Ecce ⁊ enim qui superbus
fuit. si conuersus ad christum hu-
milis factus est: semetipsum relin
quit. Si luxuriosus quisque ad
continentiam vitam mutauit: ab
negauit vtique quod fuit. si aua-
rus quisque ambire iam desijt. ⁊
largiri didicit propria. qui prius
aliena rapiebat: proculdubio se-
metipsum reliquit. Ipse quidem
est per naturam: sed non est ipse
per malitiam. Hinc enim scriptū
est. Verte impios ⁊ non erunt.
Conuersi nāque immpij non
erunt: non quia omnino nō erūt
in essentia. sed scilicet non erunt i
impietatis culpa. Tunc ergo
nos metipsos relinquimus: tunc
nos metipsos abnegamus: cum
vitamus quod per vetustatem fui
mus ⁊ ad hoc nitimur quod per
nouitatem vocamur. Pensemus
quomodo se paulus abnegaue-
rat. qui dicebat. Viuo autem iam
non ego. Extinctus quippe fue-
rat seuus ille persecutor: ⁊ viuere
ceperat predicator pius. Si eniz
ipse esset: pius profecto non esset
Sed qui se viuere denegat. dicat
vnde est. q̄ sancta verba per do-
ctrinam veritatis clamat. Proti-
nus subdit. Viuit vero in me xp̄s
Ac si aperte dicat. Ego quidem
a meipso extinctus sum: quia car
naliter non viuo. sed tamen essen
tialiter nō viuo. sz tn̄ cēntialit̄ mor
tuus nō sū qr i xp̄o spiritalit̄ vi-
uo. Dicat g° v̄tias dicat. Siquis

voluerit. mox vt tetigerit mentez
docet. Solumque tetigisse. docu
isse est. Nam humanum animuz
subito vt illustrat. immutat. Ab-
negat hoc repente qd erat. ⁊ exhi
bet repēte quod non erat. Pense
mus sanctos predicatores nr̄os
quales hodierna die reperit. qua
les fecit. Certe qui in vno concla-
ui pro iudeorum metu residebāt
natiuitatis sue singuli linguaz no
uerant ⁊ tamen nec ea ipsa līgua
qua nouerant aperte christuz lo
qui presumebant. Venit spiri-
tus ⁊ in ore eos per diuersitatem
linguarum docuit. in mente autē
ex auctoritate roborauit. Cepe-
runt ⁊ in aliena christum eloqui
qui de illo prius ⁊ in sua lingua
loqui metuebant. Inflāmatum ⁊
enim cor despexit tormenta cor-
poris. que ante metuebat. Vin
cit vim carnalis formidinis pre-
amore conditoris. ⁊ qui prius su
is aduersarijs subcumbebant for
midine eis iam preerant auctori-
tate. Qui ergo in tante eos celsi-
tudinis culmen erexit. quid aliud
dixeriz nisi quia mētes terrenorū
hominuz celos fecit. Pensate fra
tres charissimi post incarnationē
vnigeniti filij. qualis sit hodierna
solēnitas de aduentu spirit⁹ san-
cti. Sicut enim illa ita quoque ⁊
hec est honorabilis. In illa quip
pe deus in se permanens semet-
ipsum creauit hominem. in ista ve
ro homines venientem desuper
susceperunt deum. In illa deu[illegible]
naturaliter factus est homo: i [illegible]
homines facti sunt per adoptio-
nem dij. Si ergo remanere car-
nales in morte volumus. Hunc
fratres charissimi viuificantem
spiritum amemus. Sed quia ca
ro spiritum nescit. dicat forta[illegible]
carnali cogitatione apud se aliq̄s
Quomodo diligere valeo quem
ignoro? Hoc ⁊ nos concedimus
quia mens visibilibus intenta: vi
dere nescit inuisibilem. Nulla. n.
nisi visibilia cogitat. eaque ⁊ cum
non agit eorum imaginines itror
sus trahit. Dumque in imagini-
bus corporeis iacet. surgere ad in
corporea non valet. Unde fit vt
tanto deterius creatorem nesciat
quanto in cogitatione sua famili-
arius corpoream creaturam por
tat. Sed cum deum videre nō
possumus. habemus aliquid qd
agamus. Unde iter fiat quo
ad eum nostre intelligentie ocu-
lus veniat. Certe quem in se vi
dere nullo modo valemus hunc
in seruis suis videre iam possu-
mus. quos dum mira conspici-
mus agere. certum nobis fit in eo
rum mentibus. deum habitare.
In re autem incorporea a rebus
corporalibus. visum trahamus.
Nemo ⁊ enim nostrum orien
tem clare solem in speram illius
intendendo valet conspicere quia

8

Es dela libreria

Quarta pars Sũme Antonini. tra

ctans de ꝟtutibꝫ. de donis spũssancti. ac diuia gr̃a ãnexis aliꝭ q̃ꝫpluribꝫ p̃cipue de ꝟgĩe gloriosa. de scĩe dono. de scripturis gẽtiliũ sacraqꝫ cũ suis regulis ac sensibus. De articulis in quibꝫ mgr̃ sen. ⁊ gr̃anꝰ cõiter nõ tenent̃. De erroribꝫ iudeoruꝫ saracenoꝝ. hereticoꝝ atqꝫ fraticelloꝝ. vbi pulcra de pauꝑtate xp̃i. De antichristo. inferno. purgatorio. finali iudicio. Deqꝫ innũeris hic faciẽte breuitate ñ positis.

~~Deste Com.to de S.to Juan Bap.ta De Zamora~~
~~no se puede sacar del~~

Es deste Combento de San Buena V.a de Palencia
Fr Bernardino de S Pasqual.

Proemiū

Prohemiū in quartā partē

Summe domini Anthonini archiepiscopi florentini ordinis predicatorum.

Benedictionē dabit legislator, ibūt de virtute in virtutem, videbit deus deorū in syon, Ps. lxxxiij. Tota vita hominis super terrā, est quoddā iter. Unde dicitur Michee. ij Surgite et ite, quia nō habetis hic requiē. Et q̄ omnis motus est propter quietē, qui vult salu⁹ esse oportet vt in mēte sibi pstituat terminū ad quē ꝓueníre intendat, ad quē ꝓueniens reqescat, et mediū vie per quā incedat lumine illustratus, q̄ q̄ ambulat in tenebris, nescit quo vadit Joan. xij. ait xps q̄ est via, veritas et vita. Lumē est gratia diuina. Uia est virtus. Arta est via que ducit ad vitā Mat. vij. inquit dns noster, q̄ virtus cōsistit circa difficilia. Terminus est vita eterna, supna hierusalem dicta pacis visio, vbi sedebit popul⁹ in pulcritudíe pacis, in requie opulēta, vt testat Esa. xxxij. Ecōtra via lata, que videt homī recta, luce gratie carēti et nouissima eius ducūt ad mortē sempiternā, infernalis babilonis est peccatorū via, quo ꝓueniētes seruiūt dīs alienis, i. demonīs q̄ nō dāt eis vllā requiē vt dicit in Esaya. Aduertamini igit vitia, colite virtutes, et optatam naturaliter requiem consequimini. Et hoc est quod Ps. ait, Benedictionē dabit. Ubi tria nota. Principiū vnde moueamur, ibi benedictōem dabit. Mediū p q̄ proficiscamur, ibi ibunt de virtute. Terminū ad quē perducamur, ibi videbitur deus.

Principiū vnde oportet nos moueri in bñ operādo, est lucis gratia. Sine misericordia ei dei seu gratia ꝓueniente, vt velim⁹ et subsequēte vt volitū bonū operemur, nulla bona opa facere valem⁹. ait Augus. scz meritoria. Et hic grām ꝓpheta vocat bñdictōem Nil ita benedicit, i. efficit creature rationali a deo in vita pñti, sicut cū gratia ei infundit. Dicere ei dei est facere, vnde Prouer. x. Benedictio dñi sup caput. id est mentē iusti. Pro hac enī dat benedictō glie. cū dr. Uenite bñdicti patris mei pcipite regnū rc. Matb xxv. Hanc autē benedictōem dabit, nō retribuet seu reddet q̄ nō ex opib⁹ nr̄is, sed gratis sua liberalitate largit. alioq̄n iam nō est gratia. Dabit aūt legislator qui est xps. Unus est enī legislator iudex. Jaco. iiij qui legē mosaycā dedit in qua sunt precepta omniū virtutū, et euangelica in qua sunt et ꝓsilia ad perfectōnem ducētia ipas virtutes. De qua grā habes diffuse infra in ista quarta pte tituli octaui. Mediū p q̄ ꝓficiscamur est virt⁹, ibūt de virtute in virtutē. Unde Prouer. iiij. Justor semita q̄si lux splendēs pficit et crescit vsq̄ ad pfectū diem, semita q̄ est via arta est ꝑtus p quā incedūt iusti. Ista assimilat luci. q̄ paulatim in die crescit vsq̄ in meridiē sic ait Crisost. Et nemo repente fit summ⁹ sed a minimis quisq̄ incboat, vt ad maiora ꝓueniat. Et hoc est q̄ dicit, Ibunt de virtute in virtutē imitantes aplm dicentē. Phil. iij. Que retro sunt oblit⁹, in anteriora me extendēs ad braiū sequor supne vocatiōis. In cui⁹ figura quā vidit Ezech. in spūsaucto, animalia (vt exponit Gregor.) cum ambularēt nō reuertebātur scz ad defectos dimissos, nec firma manebāt, s. otiosa, sed vnūq̄dq̄z aī facie suā gradiebat Ezech. i. c. Et notandū q⁹ duplex est virt⁹, s. acquisita et infusa. Uirt⁹ acquisita est q̄ [illegible] phūm, ij, ethi, bonū facit habentē et opus ei⁹ bo[illegible] reddit. Et hec causat ex actibus hūanis freq̄ntatis, q̄ ex frequenti actu tempantie, fit hō tempatus et sic de alīs. Sed hmōi nō sufficiūt ad salutē. Unde nō vere bonū constituūt nec opus bonū, scz meritoriū, et si in genere bonū. Uirtus infusa diffinit a magistro sententiarū in sc̄o post. Augus. Q̄d est bona qualitas mentis. i. quidā habitus bonus in mēte, qua recte viuit quā deus in nobis, sine nobis opatur, sine nobis intelligit nō principaliter opantibus sed ī nobis ꝓsentiēbus et cooperantibus. Et ista ecōtra nō causatur ab actu hūano, sed ex infusiōe dīna. Et ex ea causat actus meritorius et multiplicat frequēter. act⁹ aūt auget habitū. Ex virtutib⁹ igit acquisitis Jbūt electi dei in virtutem infusam, quia ille disponūt ad illam.

Secūdo sciendū q⁹ in virtute qualibet cōsiderat et habitus et actus ei⁹, q̄ sunt distincta realiter. Nā habit⁹ semp manet, nisi virt⁹ p mortale excludat. Act⁹ autē eius trāsit et meritū in anima remanet. Non aūt habitib⁹ sz actib⁹ meremur si boni sumus et demeremur si mali. Frequēter ipsa virtus q̄ proprie importat habitū denomīat actū suū, vt actus ei⁹ dicat virtus, vt verbi grā. In simbolo athanasij dicit. Est ergo fides recta, vt credam⁹ et confiteamur, q̄ dom⁹ noster ie⁹ sus xps dei filius de⁹ et homo est. Et credere ꝓprie non est fides sed act⁹ eius interior, et confiteri act⁹ exterior, vnde sumit fides p actu suo. Et sic sumit ibi. Jbunt de virtute in virtutē id est exercebūt in actibus virtuosis. trāseūdo de actu vni⁹ virtutis ad actū alteri⁹. Nō enī decet semp se exerceri in actu vnius virtutis. sz modo in actu fidei assentiēdo his que ecclesia predicat, quādo talia mēti occurrūt, iuxta illud. Credite illi et nō euacuabit merces vr̄a. Accedentē ei ad deū, oportet credere ait ap'lus ad Hebre. xi. Iste est prim⁹ passus in processu virtutū aliq̄s in actu spei. ps. xxxvi. Spera in deo et fac bonitatē, expectādo beatitudinē a deo et auxiliū gratie, si tū ex pre sua facias bonitatē alias pīsumeres, nō sperares. De spe aliq̄n et sepe pcedēdum est ad actū caritatis, iuxta illō Lu. x. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo, et ex tota aīa tua, et ex oīni mēte tua, et proximū tuū sicut teipm. Devirtutib⁹ theologicis ibāt exercendo se electi ad opa bona, que etiā sunt virtutes licet dona dicant nō ꝑtutes aliq̄s in actu diuini timoris Eccl. vlt. Time deū et mādata eius serua. Et de timore ad actū pietatis ex. sz que ptinēt ad cultū diuinū, videlz ad orōem votū iuramētū, et hmōi. Uel etiā miserationē ad pximū. i. ad Thimo. iiij. Exerce teipsum ad pietatē. de pietate ibūt ad actū sciētie Hiere. ij. Scitor vide q⁹ malū et amarū est te dereliquisse deū tuū, ptinet ei ad hoc donū. nosse defectus suos, et bñ cōuersari inē homines vt nō decipiat. De sciētia ibunt ad actū fortitudis vt nō solū eq̄nimiter aduersa sustineat, sed ardēter aggrediātur anxia p ꝺo thobie. v. fortis aīo esto De fortitudine ibūt ad actū cōsilij. et circa aduersa q̄ occurrūt a gēdo meliora assumēdo, vñ Eccliast. xxxij.

Sine cōsilio scz mētis nihil facias. z post factū non penitebis. De cōsilio ad actū intellectus intus legē/do scripturas nō solū q̄ in cortice. qz lrā occidit spūs aūt viuificat z penetrādo z degustādo. ps. ij. Et nūc reges intelligite erudimī q̄ iudicatis terrā. i. corp⁹ ei ..ando. iō reges. De intellectu ad sapiam ōina de/gustando. ad Colos. iij. Que sursum sunt sapite nō que sup terrā. De donis trāseūt ad ꝟrutes cardiales vt inferiores eis opatōes eaz agendo. Alliqñ inꝟru/te tpantie. q̄ ad abstinētiāz castitatē z alias ei⁹ partes i. Petri. i. Sobrij estote z vigilate qz aduersari⁹ vr di abolus zc. De virtute tpantie ad actū ibūt fortitudis patiēt ferendo q̄cunqz aduersa. p virtute. iuxta illud Eccl'. ij. ca. Omne qđ tibi applicitū fuerit accipe z in dolore sustine. z in būilitate tuo patiam habe. Et de fortitudine ad actū iusticie ꝼm illō. Juste iudica pro ximo tuo. Leui. xix. Et de iusticia ad prudētiā ꝼm il lud Math. x. Estote prudētes sicut serpētes. De his oīb⁹ z ptibus z actib⁹ earū. p totū libz̄ istū distinctuz in. xvi. titulos. ita q̄ q̄libet virt⁹ z donū habet vnum titulū. Quintusdecim⁹ aūt est de gra in medio posi/tus. nō tñ ꝼm istū ordinē positi sunt sz p aliū vt pate bit certa ex cā. Sextusdecim⁹ titul⁹ de virtute in gene rali. q̄ est in p̄ncipio seu prim⁹ titulus. Tertio sciē dum q̄ quelibet virtus habet gradus perfectōis ma ioris z minoris iuxta illud Job. xxxi. p singulos gra/dus pronūciabo illū. s. deū qz q̄ntomagis q̄s ascēdit ad maiorē gradū pfectōis virtutū. tātomagis dz deū laudare. z ab eo recognoscere totū. z tātomagis glo/rificaꝛ deus vt ostēdit magnitudo ei⁹ apō boies. qui talia donauit hoib⁹. De his gradib⁹ diffuse tractat Greg. de pe. di. ij. Luni sctām eccl'iam. Termin⁹ ad quē pducamur est ire deꝟtute in virtutē. inde vide bit deus deoz in syon dicit deoz sz dñs. i. angelo/rū z sanctoz̄ z oīm dignitatū actor quia ipi dij aliqñ dicūtur. Syon interp̄tat speculatio. qz scīt speculan ter. i. clare videt deum facie ad faciē. Et visio est tota merces. ait Aug. Qđz saluator ipe ostendit cuz ait Joban. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt. s. clare z pfecte. te solū verū deum z quē misisti iesum xp̄m Ubi notaꝛ misteriū trinitatis p̄sonarū et vnitatis essentie z humanitatis xp̄i assumpte vt alias dictum est. qđ totū ibi videbiꝛ Visio āt illa tāte pulcritudis ētātoqz amore dignissima. vt q̄buslibz q̄ntislibz bonis p̄dī ctis sine ea. aīam existimet infelicissimā plotin⁹ pbs. vt refert Aug. x. de ciui. dei. c. xxij. Implebimur in/quit. ps. lxij. In bonis domus tue sanctū est tēplū tuū mirabile in equitate. vel in iusticia ꝼm aliā lrām Domus dei in q̄ mansiones multe sunt varietate p̄/miox est status glorie vbi videt deus. z ibi replebi/mur bonis. Hic nulla boni plenitudo. s. talis q̄ men tem quietet. Nam nec auarus implet pecunia. vt di cit Ecclesiast. v. nec saturaꝛ oculus visu. nec auris au ditu. Ecclesiast. i. Quoz̄ cunqz pulcroz̄ z sonoz̄ vel sapientū verboz̄. Sed vt ait August. in lib. confessio/num. fecisti nos domine ad te. z inquietū est cor no/strū donec q̄escat in te. s. in patria et ibi implebimur bonis. Nam intellectus implebiꝛ cognitiōe summe veritatis. Eccl'ia canit. Que nunc in spem gerimus plena veritate capiamus. voluntas seu affectus im/plebiꝛ dilectione immense bonitatis. Unde in canti cis. Uidistis eam scilz animā ad patriā ascendētem plenam charitate. Irascibilis implebiꝛ tentione per/petue securitatis. Ecclesiast. xxiij. In plenitudie san crorum detentio mea. Detinet diuina sapientia que ibi loquiꝛ. quia detinētes facit sanctos plenitudine bonorū illorum. Concupiscibilis implebiꝛ fruitiōe perpetue iocūditatis. Psal. Adimplebis me letitia vel iocūditate cum vultu tuo. Erit enī tunc deus om nia in omnib⁹ scilz beatis. vnde impleti omino. Sā ctum est templū subdit p̄s. in dicta autoritate. Tem plum dei estis vos. ait apostol⁹. i. ad Corinthi. iij. z ipsi sancti domus dei. sanctum est. id est mundum ab oīni peccato. sine macula enī sunt ante thronum dei. Apoca. xiij. Sanctum est deo dedicatū ibi enī vacabitur laudib⁹ dei. nec aliud erit exercitium dicit August. Sanctū id est firmum vt nunqz̄ auerti pos/sit a deo. nec aliqua infirmitas vel molestia corpis. Mirabile in equitate vel iusticia. Justicia vt dic̄ phi loso ph⁹ est oīnis virtus ꝼm hanc acceptiōem dicitur Math. xxv. Justi autem ibūt in vitam eternam. non enim ad illam aliter peruenirēt sine iusticia. id ē om/nis virtus inueniret in eis. ita q̄ nulla deficiat. Ipse qz virtutes ibi in eis permanēt. sed ad aliuz vsum q̄z hic. August. super p̄s. tractans illud mirabile in iu/sticia sic ait. ista sunt bona illius domus z templi. ñ dixit templū mirabile in columnis mirabile in mar moribus. mirabile in tectis auratis. sed mirabile in iusticia. Habes foris oculos vnde videas marmora z aurū. Intus est oculus. vnde videaꝛ pulcritudo iu sticie. si nulla est pulcritudo iusticie. cur amatur iu/stus senex. Quid affert in corpore quod oculos dele ctet. Curua membra. rugatam frontē. caput canis albatum imbecillitatē vndiqz querulis plenā. Sed forte oculos tuos nō delectat senectus decrepita. au res tuas delectat. quib⁹ vocib⁹ quo cantu. An forte sonus verboz̄ eius delectat aures tuas. que verba vix plena enunciat lapsis dēnibus. tamē si iustus est si alienū nō concupiscit. si quod suum est erogat pau peribus si bene monet z rectum sapit integrum cre/dit. si paratus est pro fide veritatis. ipsa cōfracta mē bra impendere. Quid in hmōi amamus. quid ocul' carnis in eo videmus bonū. nihil. Quedam est ergo pulcritudo iusticie. quā vidē⁹ ocul' cordis. quā ama mus. quam exardescimus. quid in martiribus erat quod amaret nisi quia erat in illa feditate laniatoz̄ mēbroz̄ integra pulcritudo iusticie. Ista sunt bo/na domus dei. Dis te para satiari hec ille. Si ergo virtus hic amatur sapientia appetit. gaudiū seu de/lectatio queritur. z ibi videtur de⁹ deoz̄ omnia ista plenissime. ergo illa domus illō templū querēdum. illud super omnia amādum. ad illud totis viribz̄ in/sudandum per virtutū viā consequēdū. ad qđ nos p ducat q̄ in celis sine fine viuit et regnat.

Proemiū

Titulus primus

huius quarte partis de virtu/tibus in generali.

Capitulū primū de diffinitō nevirtutū atq; earūdē diuisiōe

Capitulū.ij. de acquisitōe ꝑtutū, z quō sumak mediū in eis.

Cap̄.iij. Que bona openk in nobis virtutes.

Cap̄.iiij. de inequalitate receptionis virtutum z quō sunt gradus in eis.

Cap̄.v. de cōnexione virtutū cōcathenate adinuicē. z quemadmodū vna sine altera haberi nō ꝓt.

Cap̄.vi. de duratione virtutū.

Titulus secundus de pru/dentia.

Cap'm primū quō dicak prudentia que mediū prefigit in omni virtute.

Cap̄.ij. de ptibus integralib⁹ prudentie, scilz memoria, intelligentia, z prouidentia.

Ca.iij. de ptib⁹ subiectiuis prudētie ō ꝯgnitōe sui/

Cap̄.iij. de prudētia monastica aut pti/culari z nouē regulis directiuis humanā vitam.

Cap̄.v. de prudentia canonica.

Cap̄.vi. de prudentia regnatiua.

Cap̄.vij. de ptibus potentialib⁹ prudentie z ei annexis videlicet, Eubolia, sinesi, z gnomin.

Titulus tertius de fortitu

Cap̄. primum fortitudo tripl'r aīam firmat quo ad se ꝯtra mūdi vanitates, quo ad bonū cōe cō/tra patrie hostilitates. q̄ ad deū ꝯ erroris prauitates

Cap̄.ij. circa que cōsistit virtus fortitudinis.

Cap̄.iij. de triplici martirio.

Cap̄.iiij. de ptib⁹ fortitudis integralib⁹ z subiectiuis.

Cap̄.v. de partibus fortitudinis que eis annectunk z primo de magnanimitate.

Cap̄.vi. de magnificētia q̄d sit z q̄bus cōueniat.

Cap̄.vij. de virtute patientie.

Cap̄.viij. de perseuerantia. quid sit, circa que consi/stat z de effectibus eius.

Titulus.iiii. de tēperantia.

Cap̄.i. q̄d sit tēpantia. z circa quā materiā versak.

Cap̄.ij. de partibus potētialib⁹ tempantie z primo de cōtinentia que tripliciter sumik.

Cap̄.iij. ō māsuetudie q̄d sitz in q̄ differt a clemētia.

Cap̄.iiij. de partibus subiectiuis tēpantie. que sunt abstinētia, sobrietas. z castitas. Ca.v. de sobetate

Cap̄.vi. de castitatis materia, cāz gradibus.

Cap̄.vij. virginitas q̄d sit. z p que amittak.

Cap̄.viij. de virginitatis coronatōe, possessiōe z digni/ficatōe.

Cap̄.ix. Clemētia q̄d sitz in q̄ cōsistat.

Cap̄.x. modestia q̄d sit. z quib⁹ cōmēdatur.

Cap̄.xi. de studiositate.

Cap̄.xij. de humilitatis quidditate.

Titulus quītus de iusticia.

Cap̄.i. de iusticia in generali z q̄ō est triplex iusticia.

Cap̄.ij. de duab⁹ spēb⁹ iusticie, z prīo ō ꝯmutatiua

Cap̄.iij. de iusticia distributiua.

Cap̄.iiij. de principijs iusticie.

Cap̄.v. de ptib⁹ potētialib⁹ iusticie z de virtutib⁹ ei connexis.

Cap̄.vi. de innocētia.

Cap̄.vij. de religione.

Cap̄.viij. de oratiōe.

Cap̄.ix. de pietati ꝑtute.

Ca.x. de ꝑtute obꝺuāre

Cap̄.xi. de obedia quō aliqñ ē general' aliqñ sp...

Cap̄.xij. de grā siue gratiarū actione.

Cap̄.xiij. de vindicatione.

Cap̄.xiiij. de penitentia prout est virtus differēs ab ea prout est sacramentū.

Cap̄.xv. de veritate prout est virtus.

Cap̄.xvi. de virtute fidelitatis.

Cap̄.xvij. ō liberalitate inq̄tū differt a misericordia

Cap̄.xviij. de mīficordia mīltiplici z ei⁹ vtilitate.

Cap̄.xix. de epicheya virtute.

Cap̄.xx. de amicitia siue affabilitate qūo sit virt⁹.

Cap̄.xxi. de.xij. fructibus spiritus.

Titulus.vi. de charitate

Cap̄.i. de charitate theologica.

Cap̄.ij. de caritate q̄tum ad eius subiectum.

Cap̄.iij. quid sit diligendū z quo ordine.

Ca.iiij. de dilectōe primi z q̄s noīe primi diligatur.

Cap̄.v. de charitate quo ad p̄ceptum decalogi.

Cap̄.vi. de principali actu caritatis q̄ est dilectō.

Ca.vij. de gaudio inq̄tū est actus interior caritat⁹.

Cap̄.viij. de pace inq̄tum est actus interior carita/tis z quomō differūt a cōcordia.

Titulus septimus de spe.

Cap̄.i. de triplici spe. z ei⁹ q̄ddītate atq; fructibus

Cap̄.ij. de subiecto spei, i. in quib⁹ sperandū sit.

Ca.iij. ō obiecto spei, scz btītudine. hūane vite finis

Cap̄.iiij. de btītudinis q̄ddītate z multiplicitate.

Cap̄.v. de dispositiuis ad beatitudinē.

Cap̄.vi. de singulis beatitudinibus in ꝓticulari Et primo de paupertate spiritus.

Ca.vij. de vltīo fine hois q̄ est beatitudo ꝓfecta.

Titulus octauus de fide

Cap̄.i. fides sumik octo modis.

Cap̄.ij. de habitu fidei z quidditate eius.

Cap̄.iij. de actu fidei z q̄ actus fidei est triplex.

Cap̄.iiij. de obiecto fidei que est veritas prima.

Titulus.ix. de diuina grā.

Cap̄.i. de duodecī ꝓprietatib⁹ diuine gratie ad si/militudinē luminis materialis.

Cap̄.ij. de essentia gratie.

Cap̄.iij. de diuisione gratie quadruplici.

Ca.iiij. de causis grē. Ca.v. de necessitate grē.

Cap̄.vi. de effectu gratie operantis.

Cap̄.vij. de merito q̄ est effectus gratie cooperantis

Titulus.x. de donis spūsci

Cap̄.i. de. vij. donis spūssancti in cōmuni.

Cap̄.ij. de distinctōib⁹ donoz spūssancti a virtutib⁹ infusis et de eorū necessitate et connexione.

Ca.iij. de dono sapientie z de triplici sapientia.

Ca.iiij. de vita cōtemplatiua z eius excellētia.

Ca.v. de his q̄ ꝓtinēt ad vitā contēplatiuam.

Tabula generalis

Lap̃. vi. de raptu siue excessu mentis.
La. vij. de cognitiõe que ptinet ad sapientiã.

Titu XI de dono ītellectus

Lap̃. primũ donũ intellectus vltra lumen nature ne cessario a deo petitur.
La. ij. de scpture sacre nobilitate. q̃litate et vtilitate.
Lap̃. iij. de multiplici vtilitate sacre doctrine.
La. iiij. docẽne gẽtiliũ poetaꝝ et pb̃oꝝ ñ ꝓsunt ad sa (lutem.
La. v. de erroribꝫ ꝯ fidẽ pb̃oꝝ gentiliũ.
La. vi. de erroribꝫ iudeoꝝ et saracenoꝝ.
Lap̃. vij. de erroribus hereticoꝝ.
Lap̃. viij. de articulis. xiij. in quibꝫ cõmunĩt magi ster sentẽ. et Gratianus in decreto nõ tenet.

Titulus XII de dono cõsilii

La. i. de ꝺditõibꝫ req̃sitis ad bonũ consiliũ.
Lap̃. scm̃ de consilijs euangelicis.
Lap̃. tertiũ de consilio paupertatis.
Lap̃. iiij. de errore fraticellorũ circa paupertatẽ chri sti et apostolorũ.

Tit XIII de dono fortitudis

Lap̃. i. quid sit fortitudo et de effectibus eius.
Lap̃. ij. de triplici fortitudine.
Lap̃. iij. tentatiões insurgũt hominibus a diuersis.
Lap̃. iiij. de tribulatõe maxia q̃ erit tpe antichristi.

Titu. XIIII de dono timoris

Lap̃. primũ timorẽ multa inducunt.
Lap̃. ij. de timore mundano.
Lap̃. iij. de timore carnali.
Lap̃. iiij. de timore naturali.
Lap̃. v. de timore seruili. Lap̃. vi. de tiore initiali
Lap̃. vij. timẽdũ est in pñti vita propẽ septẽ ꝓicula.
Lap̃. viij. mors est timẽda propẽ. vij. ꝺsolatões.
La. ix. assiḡtio rõnũ in morte de. vij. generibꝫ rez ti
La. x purgatoriũ septuplex est timẽdũ. (mẽda est
La. xi. finale iudiciũ q̃s timẽdũ sit. et ꝺ certitudie eiꝰ et
Lap̃. xij. q̃s timenda est profunditas iudi (causa.
cioꝝ dei in pñti circa septem.
La. xiij. de timore filiali in quo ꝺsistat et in quo diffe
Lap̃. xiiij. de timore reuerẽtiali. (rat ab initiali

Titu. XV de dono pietatis.

Lap̃. i. de pietatis eminẽtia et dignitate.
Lap̃. ij. q̃ virgo maria fons pietatis est mater nostra quatuor modis.
La. ij. de ꝺceptiõe et scrificatiõe btẽ marie virginis.
La. iij. sermo de sanctificatõe be. marie virginis.
Lap̃. v. sermo de natiuitate b. marie virginis.
Lap̃. vi. alius sermo de natiuitate bea. marie virgis ad genealogiam euangelicam.
Lap̃. vij. sermo de desponsatiõe marie ioseph.
La. viij. de ānũciatõe dñica missus ẽ ãgelꝰ gabriel.
La. ix. sermo alius de eodem.
La. x. de missione spũssancti ad mariã virginẽ.
La. xi. de pulcritudine beate marie virginis.
La. xij. de missione filij dei ad mariã virginem.
Lap̃. xiij. de salutatione angelica. Aue ma ꝛc.
Lap̃. xiiij. de hoc nomine maria.
Lap̃. xv. de plenitudine grẽ in maria virgine.
La. xvi. de triplici genere gratiarũ gratis date. gra tum faciente et priuilegiate.
La. xvij. de gratia virtuali beate virginis.
La. xviij. de grã septẽ donoꝝ q̃ fuit in btã virgine.
La. xix. q̃ btã maria habuit oẽs grãs gratis datas.
La. xx. de grã priuilegioꝝ singulariũ b. ỽgis marie.
La. xxi. dñs deꝰ fuit cũ maria quinq̃ modis.
La. xxij. dñs deꝰ fuit cũ maria ad corpꝰ xpi formãdũ ad prolem exaltandũ et ad ipaz magnificandum.
La. xxiij. de q̃druplici benedictõe beate virginis.
Lap̃. xxiiij. de bñdictõe btẽ virgis apd oẽz generatõz
Lap̃. xxv. de triplici fructu bñdicto btẽ marie virgis.
La. xxvi. de. xij. fructibꝫ spũs q̃ fuerũt in maria ỽgie
La. xxvij. de visitatõe btẽ marie facta elizabeth.
La. xxviij. de cantico btẽ marie virginis. et q̃ aliqua dicũtur magna tripliciter.
Lap̃. xxix. de scdo versu magnificat. et de multiplici gaudio. et varia acceptione spiritus.
Lap̃. xxx. de concordantia cantici magnificat cũ ora tione dominica.
Lap̃. xxxi. de ptu btissime virgis. i. natiuitate xpi
Lap̃. xxxij. de epiphania dñi sermo.
Lap̃. xxxiij. de purificatõe btẽ mariez mltiplici luse.
Lap̃. xxxiiij. alius sermo de purificatõe btẽ marie.
Lap̃. xxxv. tertiꝰ sermo de purificatõe btẽ marie ỽgis
Lap̃. xxxvi. quõ gladius doloris ptãsiuit animam beate virginis iuxta verbũ symeonis.
Lap̃. xxxvij. quõ maria inuenit iesuz duodẽnẽ in tẽ plo. et de triplici interrogatõe btẽ virginis.
La. xxxviij. de btã virgie cũ fuit in nuptijs. que signi ficant nuptias spũales inter deũ et ecclesiam.
Lap̃. xxxix. de nuptijs penitentiũ.
Lap̃. xl. de nuptijs mundũ deserentiũ et se deo dedi cantiũ quõ beata maria pñs est
La. xli. de dolore maxio ỽgis marie ī filij sui passiõe
La. xlij. de aduentu spũssci in mariã cum apostolis
La. xliij. de assumptõe btẽ virginis sermo.
Lap̃. xliiij. aliꝰ ꝑmo de assumptõe btẽ marie virginis

Titulus. XVI de dono scie.

Lap̃. vnicũ. Donũ scie q̃d est. et ad q̃d se extendat

Is quidẽ titulus hic succinctus. in ptibus croni ce diffusus. tractat de gestis illustriũ ex sanctitate. vl scientia. vel martirio. vel dignitatibꝫ ecclesiasticis et se cularibus et pontificibus et regibus. vel in arte mili tie et bellorũ in tribus voluminibꝫ distinctis. quorũ primũ continet gesta ad vtrũq̃ statum ab ipius mũ di exordio vsq̃ ad tempa sancti Siluestri papez Cõ stantini magni imperatoris. Scm̃ volumen cõtinet gesta vtriusq̃ status. a Siluestro papa vsq̃ ad cle mentẽ tertiũ. et a Constãtino vsq̃ ad imperatorẽ Hen ricũ sextum. Tertiũ volumen cõtinet magis moder nozum gesta a tempe Henrici sexti vsq̃ ad tempora Frederici imperatoris moderni. videlicz annũ domini Millesimũ quadringentesimũ quinquagesimũ octa uum que omnia aliquo modo pertinẽt ad scientiam. Hec ibidem intuerez hic mecũ deo laudes ꝓ fine hu ius summe depromere ex ꝺigno, sit itaq̃ laus et glo ria deo benedicto. Amen.

Capitulū Primum

Incipit quarta pars sūme maiorꝭ Antonini archipresulꝭ florētini. In qua agit de virtutib ⁊ gratia ac donis spiritussancti

Titulus primus de virtutibus in generali.

Capitulum primum de diffinitione virtutum atq; earundem diuisione.

Circa virtutem in generali considerāda sunt sex. scz diffinitio diuisio carū ⁊ numerus connexio. duratio. acqsitio et operatio ¶ Quantum autem ad primum sic diffinitur ab Augustino in secundo libro de libero arbitrio Virtus est bona qualitas mentis qua recte viuit. qua nemo male vtitur quā deus in nobis sine nobis operatur In qua diffinitione tangūtur quattuor bona q̄ ex virtute causant. ¶ Primū est homis perfectio in eo q̄ dicitur virtus est bona q̄litas mentis. p̄ficit enī hominē q̄ntū ad partē intellectiuā p prudentiā ⁊ alias. appetitiuā rationalē p iusticiam ⁊ alias. appetitiuā sensualē per fortitudinē quo ad irascibilē. per tēperantiā quo ad concupiscibilē. Faciūt enī potētias expeditas ad bene opandum. Secundū est opis directio. Unō subdit. qua recte viuitur. Recte enī viuere in bene opari cōsistit Et p hanc clausulā distinguit virt⁹ prie ⁊ stricte dicta. a scientia et intellectu ⁊ sapiētia. licz enī sint bone qualitates mentis. nō tamē sunt bone qualitates volūtatis regulantes ipsam volūtatem ⁊ dirigentes. sed pficientes tantū intellectū. Unō potest bene ⁊ male viuere. habens eas. ¶ Tertiū est criminis exclusio. Unde subditur qua nemo male vtitur. Nullus enī potest male vti actu virtutis. eo q̄ actus virtutis vel a virtute procedēs nunq̄ potest esse malus. sed semp est bonus. Potest tamē aliquis male vti virtute tanq̄ obiecto. puta cū mala sentit de virtute cū scilicet odit eaz vel superbit de ea. Quod Isidorꝰ in li. de summo bono prohibet dicens. Cum quis ex deteriori iā melior esse ceperit. caueat de exceptis extolli viritutib. ne grauius per virtutes corruat. qui priꝰ ex lapsu vitioꝝ iacebat. ¶ Quartū quod causat a virtute est infusio diuini numinis cū consensu volūtatis. Unde dicitur. quā deus in nobis sine nobis operat quod intelligitur quo ad virtutes infusas. sine nobis operātib principaliter. sz nō sine nobis cōsentiētib seu coopantib. Raineriꝰ Et in puulis quidē cū infundātur ⁊tutes in baptismo q̄ntū ad habitū. vt dr extra de bap. Maiores. sine ipis cōsentientib expsse. q⁊ cōsentire non pñt non hñtes vsum rōnis. pñt dici cōsentire inq̄ntū non dissentiūt. Sz in hñtib vsum rōnis. nūq̄ sine ipis coopātib seu assētiētib. Unī Hiero. Liberi arbitrij nos cōdidit deꝰ. nec ad ⁊tutes nec ad vitia nēcte trahim. Alioq̄n vbi necessitas ibi nec corona de pe. di. ij. si enim. Sunt ⁊tutes oēs de quib loq̄mur. quidā habitus. Habitꝰ aūt est q̄litas de difficili mobilis a subiecto. ⁊ facit hoiem pmpte ⁊ delectabiliter opari. Unī fm phm. Signū habitꝰ generati ē delectabiliter opari. vnde diffinit habitꝰ q̄ scz est quo agim⁹ cū volum⁹ Cut aūt habitus vitiorum faciunt hominem pro mpte operari malum. ita habitus ⁊tutū bonū.

De virtutibus dan .§.I.

tur diuerse diuisiones. fm diuersos respectꝰ. Et vno mō pñt sic diuidi videlicz q̄ ⁊tutes. Alie sūt naturales. alie acqsite. alie infuse. Que diuisio ⁊tutū attendit penes cām eaz. Alie eī insunt ex dispositōe naturali. Alie scz acqsite ex frequētatiōe actuli seu opm assuetudine. Alie infuse ex mūere diuinali seu gr̄a. Et prime quidē non sunt pfecte ⁊tutes. sz potiꝰ quedā semina ⁊ inchoatiōes ⁊tutum. Et sic intelligēde sunt auctes. que tales inclinatiōes naturales ⁊ aptitudines ad virtutes. appellāt ⁊tutes. vt illō Job. xxxi. Ab infantia mecū creuit miseratio. ⁊ de vtero matris mee egressa est mecū. Miseratio virtutis est. ⁊ glo. sup illud Math. iiij. Circūibat iesus totā galileam. dicit Docēs naturales iusticias. i. ⁊tutes scz castitatē. hūilitatē. iusticiā. quas naturaliter homo habet Et illō Dama. in. iij. li. naturales sunt nobis virtutes. ¶ Pro cū maiori declaratiōe notādū fm btm Tho. i. ij. q. lxiij. arti. i. q̄ circs sciētias ⁊ virtutes aliqui posuerūt eas esseab intrinseco ita. s. q̄ oēs ⁊tutes ⁊ scie naturaliter pēristūt in ania sed p disciplinā ⁊ exercitiū impedimēta sciētie et ⁊tutis tollunt. que aduenīūt anie ex corpis grauitate. sicut ferrū clarificat p limatōnē. Et hec fuit opinio platonicorū. ¶ Alij dixerūt q̄ sunt totaliter ab extrinseco. i. ex influentia intelligentie agētis vt ponit Auicenna. ¶ Alij dixerūt q̄ scōm aptitudinē. scientie ⁊ ⁊tutes insunt nobis a natura non aūt scōm pfectionē. vt dicit phs. ij. etb. et hoc verius est. Ad cuius manifestationē oportet cōsiderare q̄liq̄d dicit alicui naturale dupliciter Uno mō ex natura spēi. Alio mō ex natura indiuidui Ex natura quidē speciei dr homī naturale id q̄d cōuenit ei fm aniam rōnalē. Ex natura vo indiuidui dr naturale q̄d cōuenit ei fm corpis determiatā cōplexi ōz. Utroq̄aūt mō virtꝰ est homī naturalꝭ fm q̄ndā inchoatōz. Scōm q̄dē naturā spēi. i. inq̄ntū i rōne hois naturaliter insunt q̄dā pncipia naturaliter cognita tā scibiliū q̄ agēdorū que sūt quedā semialia ⁊tutū intellectualiū ⁊ moraliū inq̄ntū in volūtate homis est q̄dā appetitus naturalis hoī q̄d est fm rōnez. fm vo naturā indiuidui inq̄ntū ex corpis dispositiōe. q̄dā sūt dispositi. aliq̄ melius. aliq̄ peius ad aliq̄s ⁊tutes Unus ei hz aptitudiez ad sciam. alius ad fortitudiez. alius ad tpantiā. Sic ē ptz q̄ ⁊tutes insūt nob a natꝰ fm aptitudiez ⁊ inchoatōz p̄ter theologicas q̄ sūt totaliter ab extrinseco. fm vo pfectōz. nulle ⁊tutes insūt nob a natꝰ. Q̄d ēt pt pbari ex h̄. q⁊ q̄d inest nob a natꝰ ē cōe oib hoib nec p pctm auferꝭ. sed ⁊tus nō est in oib hoib q⁊ abiicit p pctm. ergo tē.

Virtutes acquisite .§.II.

sunt q̄ ex actib⁹ bonis frequētatis causant̄. Ex b̄ enī q̄ quis frequēter vtit̄ cibo moderate acquirit abstinētiā Ex b̄ q̄ stimulat̄ a ꝯcupiscētia freq̄nter et resistit abstinēs ab illicitis voluptatib⁹ acq̄rit castitatē. ꝛ sic ꝺ alīs. vt oñdit phs in.ij.eth. Nec tñ ꝓ vnū actū bonū causat̄ vtus. sicut nec vna hy rūdo facit ver. nec vna dies facit btm̄ vel felicem aut parū tps. vt dic̄ phs .i.eth. Nec ignis p̄t sta tim vincere suū cōbustibile. ita q̄ subito totus li gnū ꝯuertat̄ in ignē. sz paulati remouēdo dispositiones ẽrias. Sic nō ex vno actu habet̄ hit⁹ ac quisitus vtutis. sz ex multis Cū enī fm Diony⁹ siū. iiij. c. de diui. no. bonū sit vtuosi⁹ q̄z malū et ex actib⁹ vitiosis acquirit̄ habit⁹ vitij. ḡ ꝛ magis vtus acquirit̄ ex actib⁹ vtuosis. ꝓ hoc declaratione dic̄ bea. Tho. i.ij. q. lxiij. arti.ij. q̄ vtus hominis pficit ipm ad bonū. Dic̄ enī phs. q̄ vtus ē que bonū facit habentē ꝛ opus ei⁹ bonū reddit. Ratō aūt boni ꝯsistit in nūero. pōdere. ꝛ mēsura vt ꝺr Sap̄. xi. Oportz ḡ q̄ bonū hois ꝯsideretur fm aliquā regulā. q̄ est mēsura rei. Regula autez hec p̄t esse duplex. s. rō hūana ꝛ lex diuina. Et q̄z lex diuina est supior regula. ꝛ iō ad plura se extendit q̄z rō hūana. ita q̄ quicq̄d regulat̄ regula seu rōne hūana. regl'at̄ ꝛ diuina. sz nō ecōtra. Virt⁹ ḡ hois ordinata ad bonū fm q̄ modificat̄ fm regulā rōnis hūane pōt ex actib⁹ hūanis causari. inq̄ztum hmōi act⁹ p̄cedunt a rōne. sub e⁹ ptāte ꝛ regl'a tale bonū ꝯsistit. Sed vtus ordinās hoiem ad bonū fm q̄ modificat̄ p legē diuinā ꝛ nō per rōnem humanā. non pōt causari p actus hūanos quoz principiū est ratio. sz causat̄ solū per opatōz diuinam. s. infusionē gratie. hmōi aūt vtutes acq̄site ex assuetudine opm sine gr̄a. non sufficiūt ad salutē. Uñ be. Aug. Ubi deest agnitio vitat̄ inco⁹mutabilis. i. dei p fidē falsa est vtus etiā in optis moribꝫ. xxviij. q. i. §. penul. ex his. Uñ nō sunt p fecte simpl'r ita. s. q̄ pficiūt hoiez in ordine ad vltimū finē sz fm quid. inq̄ztū pficiūt quo ad felicitatē hūanā seu ciuilē cōuersatōz. Et de hmōi virtutib⁹ loquit̄ phs in eth. ꝛ alī gētiles. Et de his intelligit̄ illō Hiero. Virtutibus Romani pmeruerunt imperium. xxviij. q. i. §. ex his in fine. §.

Virtutes infuse sunt .§.III.

ille q̄ causant̄ ex gratia dei. Et de hmōi ḋicit be. Aug⁹. diffiniēs vtutē. q̄ vtus est bona q̄litas mētis q̄ recte viuit̄. q̄ nemo male vtit̄. quā de⁹ in nobis sine nobis operatur. Sūt aūt iste vtutes non solū. fides. spes. charitas. sz etiā oēs alie. vt prudētia. iustitia. ꝛ hmōi. ꝓ cuius⁹ declaratiōe dic̄ be. Tho. vbi. §. q̄ oportet effectus suis causis ꝛ p̄ncipijs esse ꝓportionatos. Oīa aūt vtutes tā intellectuales q̄z morales que ex nr̄is actib⁹ acq̄runt̄ proceḋūt ex quibusḋā p̄ncipijs naturalib⁹ in nobis p̄existētib⁹. loco quoz naturaliū p̄ncipioz ꝯferūt nobis a deo vtutes theologice quib⁹ ordinamur ad finē supnaturalē. Uñ oportz q̄ his ēt vtutib⁹ theologic' ꝓportionabil'r alij habit⁹ cooꝛnḋeant diuinit⁹ infusi seu causati in nobis q̄ sic se hñt ad vtutes theologicas. sicut se habēt vtutes morales ꝛ intellectuales ad p̄ncipia naturalia vtutuz Et p vtutes quidē theologicas pficit̄ aīa inq̄ztū sufficiēter p eas ordinat̄ in deū. immediate. Per alias vtutes infusas. s. morales ꝛ intellectuales vt prudētiā et iusticiā. fortitudinē ꝛ tpantiā cum ptib⁹ suis. pficit̄ aīa circa alias resin ordine tñ ad deū. Et sic nō sunt supflue ꝛ hmōi sunt pfecte vtutes simpl'r. ꝛ nec'rie ad salutē. ꝛ de his intelligit̄ illō Amb⁹ in exameron. Illa aīa a deo pingit̄. que habz in se vtutū gr̄am renitentē splendorē q̄z pietatis Illa aīa bñ picta est in q̄ relucet diuine opatiōis effigies. Illa aīa bñ picta est in q̄ est splendor glorie. ꝛ p̄fne imago s̄bstātie. i. p̄pi p gr̄am vtutū de pe. di. ij. Illa. Itē Bze. sup Exch. ait. In sāctoz. q̄ppe cooꝛdib⁹ spūssctūs iuxta q̄sdā vtutes. s. dū pseuerāt in gratia sp mauet. Juxta quasdā recessurus venit ꝛ vēturꝰ recedit. In fide enī spe atq̄z charitate. ꝛ in bōis alijs sine q̄bꝫ non pōt ad celestē patriā peniri. sicut enīz hūilitas. castitas. iusticia. atq̄z mia. p̄fectoz cooꝛda non deserit. In ꝓphetia vo vtute. doctrine. facūdia. miraculoz exhibitiōe electis aliq̄n adest. aliq̄n se sb trahit. ꝺ pe. di. ij. Potest. Quo ad p̄mas vtutes ꝺr spūs stabilis. q̄ ad scḋas dicit̄ mobil' in li. sap̄. Et dicunt̄ gr̄tie gratis ḋate hmōi vtutes largo mō Qui diu moraliter vixit. ꝛ ē in gr̄a dei. habz vtrasq̄z infusas ꝛ acq̄sitas. Et nota q̄ quidā dixerūt ideꝫ cē realiter fm essentiā. gr̄am. ꝛ vtutē infusaz. sed dif ferre ratiōe. q̄z gr̄a ꝺr inq̄ztū gratis ḋat̄ a deo. ꝛ facit hoiem deo gratū ꝛ opa ei⁹. sz vtus ꝺr inq̄ztuz inducit hoiem ad bñ opandū. Et b̄ videt̄ sensisse mgr̄ sen. in.ij. di. xvi. Sz be. Tho. i.ij. q. cx. ar. iij in coꝛpe. q. di. ꝛ p̄bat q̄ dñt realiter ꝛ fm essentiam Et gratia quidē est accidēs. exīs in essentia anie sicut in subiecto Uirtutes vo in potētijs aie sicut in subiecto. Et sicut radij p̄cedūt a sole. ita vtutes a gr̄a. Et de gratia q̄dez alibi tractabit̄ b̄ de vtutib⁹. Et nota fm be. Tho. vbi. §. q. lxiij. arti. iiij. q̄ vtutes infuse. dñt essentialr seu specie a virtutib⁹ acq̄sitis moralib⁹ ꝛ intellectualib⁹. Nā alteri⁹ rōnis formal'est mod⁹ imposit⁹ in actu ipsaꝝ vtutū circa materias suas. p regl'az rōnis humane. ꝛ alteri⁹ mod⁹ ipolitus fm legē diuinam. puta in sumptiōe ciboꝝ modus statuit̄ rōne hūana. ne noceat valitudini coꝛpis. nec impediat rōis actū. fm aūt regl'am legis diuīe req̄rit̄. q̄ hō castiget coꝛp⁹ suū et in fuiturē redigat p abstinētiā cibi. Itē p vtutes morales infusas regulant̄ hoies vt bñ se habeāt in ordine ad ꝺ q̄ sint ciues sctoz et domestici dei. Per vtutes aūt acq̄sitas. vt bñ se habeāt in ordine ad res hūanas. ꝛ sic ad aliuz finē sunt ordinate q̄z ille. Pōt aūt assignari triplex differentia in vtrisq̄z. seu q̄ dñt in tribꝰ. primo in causalitate. in coꝛruptibilitate. ꝛ in vtilitate. In causalitate quidē q̄z infuse causant̄ a deo non ex actu hūano. acq̄site aūt ex actib⁹ hūanis. Et q̄z ꝺ us opat̄ in istanti. hō aūt paulati. iō vtutes acq̄site tps. ꝛ nō puū req̄rūt. infuse instanti p gr̄az iustificati obtinent̄. Uñ Amb⁹. Cū renūciat̄ impi

tati. statim assistit virtus. Egressus enī malicie. ⁊tutis ōpaī ingressuz. eodēqz aditu q̄ vitiū exclu dīt innocētia copulaī in decret⁹. xxij. q. i. Scdo ⁊tutes differūt in coruptibilitate. Nā ⁊tus acq̄sita nō corrūpit q̄ ad habitū p vnū actū ꝛriū puta castitas acq̄sita p vnicū actū fornicariū. Nō enī directe act⁹ ꝛriatur habitui. sz hītus actui. sicut aūt hītus ⁊tutis vt dictū est ex pluribz actib bonis. nō vno acq̄rit ita et hītus vitij. Sz habitus ⁊tut⁹ infuse corrūpit p vnicū actū peccati mortalis. imo oēs ⁊tutes infuse simul deficiūt p mortale. hec īo ē. qz q̄libz mortle directe ꝛriat gr̄e z tollit gr̄am q̄ est causa hmōi ⁊tutū. Remota aūt cā remouet effect⁹ Un̄ Aug⁹. Omnis ⁊tus patit defectū ab vno vitio. Et sic etpōit illō Jaco. ij. Offendens in vno. factus est oīm reus sc̄z ⁊tutuz de pe. di. v. c. Consideret. Tertio differūt in vtilitate. qz actus ⁊tutis infuse est meritor⁹ vite eterne. non aūt actus ⁊tutis acq̄site sine gr̄a comite Un̄ Gra. dicit. xxviij. q. i. §. penl'. q̄ tales ⁊tutes sc̄z acq̄site nō sūt vere qz carēt fructu salut⁹ eterne

Diuisio virtutum .§.iiii.

alia dat de ⁊tutib fm q̄ hīt hominē pficer. vicz q̄ ⁊tutū. Alie sunt intellectuales. alie morales. alie theologice. De primo z scdo genere ⁊tutū tractant phi gentiles Un̄ z phs in. ij. etb. dicit duplicē esse virtutē. Hanc quidē intellectualē. illā vo morales vocat. Theologicas aūt non posuerunt nec de eis cognitionē habuerūt. Sed solū fideles p infusionē hīt illi q̄ habēt. Et similiter ō donis spūssancti non habuerūt noticiā gētiles. Intellectuales virtutes sunt q̄nqz fm phm in lib. etb. sc̄z sapiētia intellect⁹ sciētia ars z prudētia. Et dicunt intellectuales. qz sunt in intellectu vt in subiecto z pficiūt ipm. Et p̄me tres sunt in intellectu speculatiuo. alie due in itellectu practico. Prudētia tn̄ z si sit intellectual' q̄ztū ad essentiā Et intercas cōnumerēt. tn̄ q̄ztū ad materiā est etiā moral' Et sciēdū q̄ q̄tuor ex his. sapiētia sciētia itellect⁹ et ars. nō ꝓprie z stricte sūt virtutes nec ꝛsueuerūt noīari virtutes. Sz aliqñ distinguunt ex oppositto vt in. iiij. thop. put scilicet virtus pfecta sumit Pro cuius declaratiōe dicit be. Tho. i. ij. q. lvij. arti. i. q̄ aliquis habit⁹ ōr virtus dupl'r Uno mō qz facit facultatē bñ opandi. i. faciendi id qō in se bonū est. Alio mō qz cū facultate facit z vsum bonū. i. ꝛgrue ordinare ipm op⁹ ad debitū finē Primo igit mō hītus intellectuales dīr virtutes qz faciūt facultatē bone opatiōis. q̄ est ꝛsideratio vi hoc enī est bonū op⁹ intellectus. sz nō dīr habit⁹ intellectuales virtutes. secūdo mō q̄i faciētes bñ vti hītu vel potētia Ex h̄ enī q̄ aliq̄s hz habitum scie spec'latiue nō inclinaī ad bñ vtēdū. sz fit potēs spec'lari vez de his quoz habz sciam Sz qō vtaī scia hīta. h̄ est volūtatē mouēte. z īo virt⁹ que pficit voluntate vt charitas vel iusticia faē bñ vti speculatiuis hītib et fm hoc in actib coz. potest eē meritū. solū ḡ morales cū prudētia. dīr ⁊tutes pfecte. vñ ō h̄ phs. ij. etb. dic̄ q̄ vt⁹ ē hīt⁹ electiu⁹ .i. electōz faciēs imediate ꝛsistēs ex dēmiatōz rōis

Differunt autem sapi .v.§.

entia sciētia z itellect⁹. inq̄ztū sūt ⁊tutes habit⁹ z inq̄ztū dona spūssct⁹. qz inq̄ztū virtutes acq̄runt p exercitiū. z pficiūt hoiem i ordīnē ad felicitatē hūanā. sed inq̄ztū dona infundūtur a deo z pficiunt hoiem in ordine ad felicitatē supnā. ad pm⁹ pte sequēdū mot⁹ spūssancti quas facit in aīa. He quinqz virtutes itellectuales pñt figurari p quinqz virgines sapiētes. z quinqz fatuas. de quib⁹ habet Parabola Mathi. xxv. Virgies oēs sūt qz in se hñt integritatē veritat⁹ Sz q̄nqz sapiētes accipiētes oleum cū lāpadib sunt ipe. put debite habent z exercent cū oleo. s. charitatis in vase cordis z lāpade clare fame. Quinqz fatue sunt cū hīt sine oleo charitatis z boni exēpli. z his clauditur ianua paradisi. alijs aperit. Et sapia q̄dem est de diuinis. nō q̄dem inq̄ztū hītur diuina reuelatōe hoc enī ptinz ad fidē sz inq̄ztū hītur rōne hūana Considerat aūt sapiētia altissimas causas vt ōr in. i. metha. Un̄ cōuenienter iudicat⁹ ordinat de oīb⁹. Quia enī iudicium pfectū z vniuersale haberi non potest. nisi per resolutionem ad primas causas. Et ideo non solum de conclusionib iudicat de quibus est scientia sed z de principijs q̄rum est intellectus Unde quia considerat sapientia altissimam causam. que est deus. z per causaz iudicatur de effectu. z per causaz superiorez de causis superioribz. Ideo sapiētia habet iudicium de omnibus alijs virtutibus intellectualibus et pertinet de ipis. Et q̄uis de deo in p̄senti nō possit haberi certa cognitō quo ad multa. sicut habetur de alijs rebz. tamen talis cognitio imperfecta sui nobilitate. p̄eminet cognitioni etiā perfecte aliaz rez. Unō philosoph⁹ dicit in secūdo de celo et mundo. q̄ magnū est ō rebz celestib posse aliquid cognoscere vel de rebus nobilioribz debili ratione. Et in libro de animalib dicit. q̄ amabile est magis paruum aliquid cognoscere ō rebus nobilioribz q̄z multa cognoscere de rebz ignobilib oribz ¶ Scientia est habitus conclusionum per demonstrationem acquisitus. z est circa creaturas. Et habet multas species qz diuerse sunt sciēties. fm diuersas materias. Et ex his aliqe dicūtur artes liberales. sc̄z triuiū vt grāmatica logica rethorica. Et quadruuiū vt arithmetrica que est de numeris. musica que est de sonis. geometria q̄ est de mēsuris. astronomia que est de astr⁹ seu motib z influentijs corpoz celestiū. Et artes quidē dicūtur fm hec. Tho. vbi. s. qz habēt quandam silitudinē cū arte. Ad artē enī ptinet op⁹ qz ad illud ordinaī. Et qz in spec'labilib ē aliq̄d p modū cuiusdā opis. puta ꝛstructō sillogismi aut orationis ꝛgrue. aut op⁹ numerādi vel mēsurādi. ideo dīr artes. nō tn̄ ꝓprie z stricte. Artes aūt dicunt nō simpl'r sed liberales ad dīam illaz artiū que ordinātur ad opa per corpus exercitata que sunt q̄dammō fuilia. inq̄ztū corp⁹ fuiliter subdūt aie erho fm aīam est liber. Alie artes dīr mechānice. q̄z intellect⁹ q̄dammō mechaī i eis z adulteratur recedēs a ꝛsideratiōe veritat⁹. que ē sponsa eius.

Alie vero sciētie que ad nullū huiusmodi op⁹ determinant. simpliciter sciētie dicūtur. vt ꝓphetia naturalis. Et q̄uis sciētia sit ⁊tus dicit tn̄ Aug. q̄ sunt quedā que meli⁹ est nescire q̄z scire dist. xx xviij. q̄uis. Et hoc ꝓpter abusum. et Ambro. dic̄ q̄ astronomia et astrologia ⁊ alia hmōi despecta sunt. ⁊ qui his studēt curā anīe non habēt di. xxx vij. legim⁹. Et Hiero. ait Geometria ⁊ Arithmetrica ⁊ musica habēt in sua sciētia ⁊itatē. Sz nō est sciētia illa sciētia pietatis di. xxxvij. si quis artē nouerit. Intellect⁹ est hītus p̄ncipio⁊ que p se nota habēt ⁊ stati ab intellectu ꝓcipiunt. vt q̄ omne totū est ma⁹ sua ꝑte ⁊ hmōi. Et non soluz per intellectū cognoscūtur p̄incipia naturaliter nota in speculatiuis. sz etiā in opatiuis vt q̄ malum est fugiendu⁊. q̄ nemini est ficenda iniuria et hmōi. Et sine intellectu hmōi p̄incipio⁊. que p tinent ad vitā moralē. non possent haberi alie ⁊tutes. ¶ Opinio aūt ⁊ suspitio nō ponūtur ⁊tutes. q̄uis sint intellectuales habit⁹. ex eo fm be. Tho. vbi. s. q⁊ habit⁹ ⁊tuz determiāte se habēt ad bonū ⁊ nullo mō ad malū. Bonū aūt intellectus est ⁊m. malū ei⁹ est falsum. Un̄ illi soli hītus intellectuales dicunt ⁊tntes. q̄b⁹ semp ⁊m ⁊ nū q̄z falsu⁊ inest. Opinio aūt pōt esse veri ⁊ falsi. Est enī opinio vehemēs inhesio intellectus alicui cōclusioni. cū formidine tn̄ de oppositō. Suspicio aūt est leuis inhesio cū formidie de oppositō. Ars etiā fm p̄m in. vi. etb. ponit ⁊tus nō tn̄ ꝑfecte et ꝑfecte. q⁊ fm be. Tho. q. lvij. arti. iij. cū ars nihil aliud sit q̄z recta rō aliquo⁊ opm faciendo⁊. quorū tn̄ bonū non ꝓsistit in hoc. q⁊ appetit⁹ būanus aliquo mō se habeat ad eas. sz in eo q⁊ ip̄z op⁹ qō facit in se bonū est. Nō enī ptinet ad laudē artificis in quātū artifex. q̄ volūtati op⁹ faciat. sed q̄le est opus qō facit. Et in hoc ꝓuenit cū hītib⁹ speculatiuis p̄dictis aliqualiter q⁊. s. ptinet ad ip̄os q̄liter se res habeāt quas ꝓsiderāt vel q̄s faciunt q̄ ad artē. nō aūt q̄liter se habeat human⁹ appetit⁹ ad illas. Sūt aūt artes multiplices ¶ Prudētia fm bea. Tho. vbi. s. ꝓuenit in hoc cū arte q⁊ est i intellectu practico ⁊ circa cōtingētia que p̄nt aliē se habere. Sed differt in hoc q⁊ ars ip̄erfecte habet rōnem ⁊tutis. q⁊ facit solū facultatē boni operis non aūt vsuz. Un̄ per eā nō fit appetitus rectus. Bonū enī rez artificialiū nō est bonū appetitus būani. sz bonū ip̄o⁊ op̄m artificialiū. Sed prudētia habet ꝑfecte rationē ⁊tutis. q⁊ facit cū facultate boni opis esse bonū vsuz. ⁊ respicit appetitū p̄supponēs rectitudinē ei⁹. Diffinit aūt prudētia fm p̄m sic. Prudētia est recta rō agibiliū. Ars vero est rō factibiliū. Differūt aūt agere ⁊ facere in hoc fm p̄m. ix. metb. q⁊ factio ē actio trāsiens in materiā exteriorē. sicut secare ⁊ hmōi. Agere aūt est act⁹ pmanēs in ip̄o agente. sicut videre. velle ⁊ hmōi. Est aūt prudētia necessaria ad bene viuendū. Nā bene viuere ꝓsistit in bene opari. Ad bn̄ aūt opandū req̄ritur electio recta. Cū aūt electio sit eo⁊ que sūt ad finē ad rectitudinē ip̄i⁹ duo req̄runt. s. debitus finis ⁊ id qō ꝓuenienter ordinat in debitū finē. Ad debitū finē eligendū disponit cōueniēter quis p ⁊tutes morales. que p ficiunt appetitiuā potentiā. cuius obiectū est bonum ⁊ finis. Inclinant enī morales appetitiuaz in bonū conueniēs rōni qui est debit⁹ finis. Ad id aūt q⁊ cōueniēter ordinat in debitū finē dispo nitur homo p habitū rōnis. q⁊ consiliari. iudicar̄ ꝓcipere que sunt eo⁊ q̄ sunt ad finē sunt act⁹ rōis Et hītus etiā bo⁊ actuū est prudētia qua p̄fic̄it rō ad hoc q⁊ ꝓueniēter se hz ad ea q̄ sūt ad finē Un̄ maxie necria ⁊tutū fz be. tho. vbi. s. q. lvij. ar. v.

Secundum genus .§.VI.

⁊tutū dicitur morale. vt prudētia iusticia fortitudo tpantia. Dicūtur aūt be ⁊tutes. et morales et p̄incipales. ⁊ cardinales. Et morales dicunt⁹ seu de moribꝫ fm p̄m in. i. ethi. fm q⁊ mos ip̄ortat quandā inclinationē naturalē. vel q̄si naturalez ad aliquid agendū. Pro c⁹ declaratione sciendu⁊ fm bea. Tho. i. ij. q. lviij. arti. i. q⁊ mos duo significat. Quādoq⁊ significat consuetudinē sicut dicitur Actuū. xv. Nisi circūcidami fm morē Moysi non poteritis salui fieri. Ad qō etiā facit quod dicit Augu. xi. di. in his. Mos populi dei. et institutа maio⁊ pro lege tenenda sunt. Quandoq⁊ mos significat inclinationē naturalē vel q̄si naturalē ad aliquid agendū. Un̄ et brutoꝝ aīaliu⁊ dicunt⁹ aliqui morea. Unde dicit⁹ in. ij. Mach. xi. Leonū more irruentes in hostes prostrauerunt eos. Et sic accipitur in p̄s. lxvij. Qui habitare fac̄ vnius moris in domo. Et huic significationi morali. ꝓpinqua est alia significatio qua mos significat ꝓsuetudinē. Nam ꝓsuetudo ꝓuertitur in naturam. ⁊ facit inclinationē simile naturali. Sic̄ autem consuetudo. ita ⁊ mos ꝓprie est de his q̄ sunt bona. non mala ad quod facit. quod dicit distinctione. viij. Que contra mores. Ab hac autē secunda significatione moris dicitur virtus moralis quia inclinatio ad actum ꝓprie competit appetitiui virtuti. Cui est mouere omnes potentias ad agendum. Virtus autem moralis est in appetitiua parte et perficit eam ¶ Dicuntur secūdo p̄dicte virtutes p̄incipales. respectu minus principaliū. Et hoc secundum beatum Tho. questione. lxi. articulo primo. vbi supra. Uel respectu virtutum intellectualium. que solū faciūt boni operis facultatez sed non vsum. vt morales et ideo dicuntur imperfecte virtutes. ⁊Perfectuz autem est principalius imperfecto. sicut morales principaliores. et si non quantum ad subiectum in intellectualibus. tamen quantum ad rationē virtutis que respicit bonum. quod est obiectum apppetitus. Dicuntur etiam p̄incipales p̄dicte virtutes respectu virtutum eius annexarum que sunt minus principales. Omnes enim virtutes reducuntur ad p̄dictas quatuor. vt ostēdit Tullius in rethorica sua. Nam prudentie annectuntur tres virtutes secūdum philosophum in sexto ethicorum. ⁊Prima scilicet eubulia que est bene consiliatiua. inquirendo de variis modis ⁊ viis quibus potest peruenīri ad debitum finem. Secunda synesis q̄ est iudicatiua. s. ōtermiando

ex diuersis vijs z modis que mēti occurrūt illud qō sit ꝯuenienti⁹ ad ꝯueniendū ad finē debitū ꝑm cōes regulas z leges. ¶ Tertia gnomin. que sumit iudici⁹ um de agēdis ꝑm rōem naturalē in his in quib⁹ de ficit lex. Proprius autē actus z p̄cipalis prudentie. est imperare vt executōi mādet qō ꝯsultū z iudicatū est. Dicit autem prudentia ꝯsultiua z iudicatiua sed hos duos act⁹ non facit immediate. sz mediantib⁹ p̄ dictis. s. eubulia synesi z gnomin. Justicie autē anne⁹ ctunt. religio pietas. obseruātia. obedientia. liberali⁹ tas. gratia seu gratitudo. Vindicatō sub q̄ cōpreben dit penitētia inq̄tum virtus. veritas. affabilitas seu amicitia. z epicheya seu equitas. Fortitudini ānectūt magnanimitas. magnificētia. patiētia. z pseuerātia. Tpantie annectūtur ꝯtinētia. māsuetudo clementia modestia. studiositas. eutropelia seu vrbanitas. z bu militas. z de his patebit infra. ¶ Dicūtur tertio vir⁹ tutes cardinales. Uñ Amb. sup lucā. Scim⁹ virtu tes esse q̄tuor cardinales. tempantiā. iusticiā. prudē⁹ tiam. z fortitudinē. ¶ Propterea autē dicūtur cardi⁹ nales vt dicit in catholicon ad silitudinē cardis in q̄ motus hostū firmat. Cardo autē ꝑm eundē est vna pars hostū. s. cune⁹ qui in foramie vertit. vnde z car⁹ do dicit aliqñ ipm foramen. Et dicit cardo a cardi⁹ an. qō est cor. qz sicut cor hominē regit z mouet. ita il le cuneus ianuam regit et mouet. Hinc z assistentes Pape ꝑcipue dicūtur cardinales qz p eos mūd⁹ de⁹ bet regi. gubernari et moueri. sicut hostiū p cardinē. hec ibi. Unde Prouerb. xvi. Sicut hostium vertit in cardine. ita piger in lecto suo. Dicunt ergo cardiales he virtutes. qz p eas vertit cor humanū ꝑm rōem. vt claudat vitijs. z aperiat bonis openb⁹. de his dicit Sap. viij. Sobrietatē. i. tempantiā z prudentiā do cet iusticiā z virtutes. i. fortitudinē. quib⁹ nil in vita vtilius est homib⁹. Et figurant p velū ex quatuor colo ribus intextū. qō erat añ tabernaculū vt ponit magi ster. in. iij. senten. Figurant etiā p quatuor angulos domus. Job. i. que est ꝺscientia ꝑm Greg. in moralibus. significātur etiā p quatuor animalia. que vidit Ezech. i. c. Aquila enī significat prudentiā. Homo iusticiā. Leo fortitudinē. Uitulus tpantiā ꝑm Greg. super Ezechi. et prudētia quidem dicitur cū alijs tri bus cardinalis z p̄cipalis eas excellens nō tamē cō sueuit dici moralis.

De dictis virtutibus §. VII

cardinalib⁹ ꝑm Thomā. i. ij. q. lxi. arti. iij. est duplex opinio. Quidā enim dicūt esse quasdā conditiones generales humani animi. q̄ inueniūtur in omnibus virtutib⁹. ita scilz q⁹ Prudentia nil aliud sit. q̄ quedā rectitudo discretōis in quibuscūq̄ actib⁹ vel materijs Justicia sit quedā dispositō animi p quā homo ope rat. quod debet in quacūq̄ materia. Tēpantia vero sit quedā dispositio animi. q̄ modū q̄buscunq̄ pas⁹ sionibus vel opationibus imponit. Fortitudo autez sit dispositio animi p quā firmat in eo q⁹ est ꝑm rōez cōtra quoscūq̄ impetus passionū vel laborū. Hec q̄ tuor sic distincta. nō importāt diuersitatē habituum virtuosorū. q̄tum ad iusticiā fortitudinē z tempanti am. Cuilibet enī virtuti morali. ex hoc q⁹ est habitus cōuenit ei firmitas quedā. ne a cōtrario remoueatur qō ꝑm predicta pertinet ad fortitudinē. Et ex hoc q⁹ est virtus. habz q⁹ ordinat ad bonū. in quo importat ratō recti vel debiti qō ꝑtinet ad iusticiā. Et ex hoc q⁹ moralis est. habz quod modū rōis obseruet in oñi⁹ bus. z vltra non se extēdat qō ꝑtinet ad tēpantiam. Solū autē hoc qō est hīe discretōem. qō dicebat p⁹ nere ad prudentiā. videt distingui ab alijs trib⁹. in⁹ q̄tum hoc est ꝑius rōnis p essentiā alia tria impor⁹ tant quandā ꝑticipatōem rōnis. Alij vero z melius accipiūt has q̄tuor virtutes ꝑm q⁹ determinātur ad materias speciales. Unaquecz q̄dem illarū ad vnā materiā in qua principaliē laudat illa generalis con ditio. a qua nomē virtutis accipit. Et ꝑm hoc mani⁹ festū est. q⁹ predicte ꝑtutes sunt diuersi habitus. ꝑm diuersitatē obiectorū distincti. Qō ergo dicit Greg. in. xxij. moraliū. q⁹ prudentia vera nō est. q̄ iusta. for tis. z temperās nō est. ꝑt intelligi ꝑm primā opinio⁹ nē dictam Uel qō ista virtutes denotant adinuicem per redūdantiā quandā. quia a prudētia alie dirigū⁹ tur Et qui est fortis in ꝑiculis mortis est habilior ad frenandū delectabiliū concupiscentiā. z sic de alijs. De dictis autē virtutib⁹ moralib⁹ sciendū q⁹ nō sunt passiones. qō patet ex eo. qz passiōes ꝑm se considera te. se habent ad bonū et ad malū. ꝑm q⁹ pñt cōuenire rationi vel nō cōuenire. Nihil autem tale ꝑt cōuenire virtuti cū semp se habeat ad bonū. Dicit autē virtus moralis mediū inter passiōes nō ꝑm essentiā. qz tūc esset eiusdē generis cum extremis. sed dicit mediū q̄⁹ tum ad effectū. qz scz inter passiones ꝺstituit mediū Sz ad actū ꝑtutū pōt ꝺcurrere passio. sic ↄtrario ad actū vitioz. Passio enī tristicie repitur in actu inuti⁹ die. ꝑm q⁹ sciat talis passio rōi. z in misericordia. ꝑm q⁹ cōuenit rōni. Sūt autē virtutes morales vel circa actus interiores rōis dirigēdos. vt prudētia. Uel cir ca actus exteriores ad alterz. vt iusticia Uel circa pas siones irascibiles. q̄ sunt spes z desperatio. audacia et timor. ira z fortitudo. Aut ꝺcupiscibil⁹ q̄ sunt amor z odiū. desiderijū z abominatō. gaudiū z tristicia. Et ō ipsis passiōib⁹ supra in ꝑma ꝑte. de tpantia. Sz no⁹ tandū. q⁹ si passiōes animi dicātur inordiate affectō nes. ita q⁹ p deliberatiōem rōis eis assentiat. sic non pñt eē in aīo sapiētis. i. ꝑtuosi. vt dicebāt stoici. Sz si passiōes dicāt q̄cūq̄ mot⁹ appetit⁹ sensitiui. q̄ pue niūt iudiciū rōis. sz ordināt ab ea. ita q⁹ nō eis assen tiūt. sic pñt esse in aīo sapiētis. z q̄tūcunq̄ ꝑtuosi. vt dicebāt peripatetici q̄z secta instituit Arist. Et vt Aug. i. ix. de ciui. dī. c. iij. dic ista discordia inē stoi cos z peripateticos magꝫ erat ꝑm ꝑba. q̄ ꝑm rez sen tētias. Propriori tñ erat locutō pipateticoz. s. q⁹ passi ones caderēt in aīo sapiētis sz regulate erāt a rōe. ¶ Et ꝑtutes q̄dē morales q̄ sunt circa passiōes. vt fortitu do z tpantia. in vsu suo seu actu. nō pñt eē absq̄ pas⁹ siōe. Hui⁹ rō est. qz ꝑm hoc seq̄ret q⁹ virt⁹ moral' facerz appetitū sensitiuū oīno ociosum. Sz nō ptinet ad ꝑ tutem. q⁹ ea que sunt subdita rōi a proprijs actibus vacēt. sed q⁹ exequātur impiū rōis proprios act⁹ agē⁹ do. Uñ sicut virtus mēbra corpis ordinat ad actus exteriores debitos. ita appetitū sensitiuū. ad motus proprios ordinatos. Motus appetit⁹ sensitiui sunt passiones. q̄ sunt materia dictarū virtutū. sed ꝑtutes que non sunt circa passiones. sed circa operationes

pñt esse sine passiõe. vt iustícia. q̃ p eas applicat vo/
lũtas ad proprĩũ actũ que nõ est passio. sequit tñ ad
actũ iusticie gaudiũ. nõ ꝑm q̃ passio est. sed affect⁹ in
volũtate. Et si hoc gaudiũ multiplicet p iusticie pfe
ctionẽ. fiet redũdantia vsq; ad appetitũ sensitiuum.
¶ Tristicia autẽ cũ sit passio. ex dictis pz q̃ ꝑt eẽ cũ
virtute. z in virtuoso. Et qõ dicit de sapiẽtia que do/
cet ístas ꝟtutes. vt habeat Sap. viij. q̃ nõ hz amari/
tudinẽ cõuersatio illi⁹ neq; tediũ cõuictus illi⁹ sz gau
diũ. Intelligit ꝑm be. Tho. vbi supra. q̃ nõ tristat ꝺ
sapientia z de his que cõgruunt ei. scz actibus bonis
sed tristat vtiq; de his q̃ sunt impedimẽta sapiẽtie z
hec est bona tristicia. ¶ Tristari ei ꝑt sapiẽs de nocu
mẽtis corpis. sz moderate. z de peccatis q̃ hz. quia i
multis offendim⁹ oẽs Jaco. iij. Et de pcis ꝓteritis.
z de pcis ꝓximoꝝ. z hoc laudabiliꝝ. Inẽ has autem
virtutes morales excellit iusticia. Unꝺ Grego. xxj. q. ij
Si seculi lege. dicit summũ bonũ est in reb⁹ bũanis
iusticiã colere. z sua vnicuiq; iura seruare.

Diuidũtur autem .§. VIII.

supradicte ꝟtutes cardinales in q̃tuor ꝺifferẽtias. s.
exẽplares. purgati aĩ purgatorias. z politicas. ꝑm
plotinũ phũm. Ut recitat. Macrobi⁹ de somnio sci
pionis. Que diuisio diuersos effect⁹ notat eaꝝ z diũ
sos status habentiũ eas. Pro cui⁹ declaratõe dic̃ be.
Tho. i. ij. q. lx. ar. v. q̃ sicut Aug. dicit in li. ꝺ moríb⁹
ecclesie. Oportz q̃ aĩa aliquid seq̃tur ad hoc q̃ eiꝝ vir
tus possit innasci. z hoc est de⁹. quez si seq̃mur bene
viuim⁹. Oportet igit̃ q̃ exẽplar bũane virtutis in
deo ꝓexistat. sicut etiã in eo ꝓexistunt oĩa rerũ rõnes
Sic igit̃ virtus ꝑt considerari prout est exẽplariter in
deo. z sic dicũtur virtutes exemplares. ita. s. q̃ ipa di
uina mens in deo dicat prudẽtia. Tempantia vero
cõuersio intentõis diuine ad seipm. sicut in nobis tẽ
ꝑantia dicit. p hoc q̃ concupiscibilẽ cõformat rõni.
Fortitudo autẽ dei est eius immutabilitas. Justicia
vero dei est obseruatio legis eterne in suis operib⁹ si/
cut Plotinus dixit. Et q̃ homo ꝑm suam naturã est
aĩal politicũ. Uirtutes hmõi cardinales prout i ho
mine existunt ꝑm conditõem sue nature. politice vo/
cant. prout scz homo ꝑm has virtutes recte se hz in re
bus bũanis gerendis. Et ꝑm magistrũ sententiaruz
in tertio ex verbis Auguste. Prudẽtia est in precauen
dis insidijs. Justicia in subleuandis miserijs. Forti/
tudo in ꝓferendis molestijs. Tempantia in coercen
dis delectatõib⁹ prauis. hec ibi. Sũt tamẽ alij act⁹
dictaꝝ virtutũ vltra ꝓdictos. Qui enĩ hñt hic politi
cas virtutes. hñt quidẽ tentatões magnas de vitijs
contrarijs. sed rõne superãt eas z hic est stat⁹ ipfecto/
rũ. Et quia ad hoiem ptinet vt etiã diuina se trahat
q̃tum põt vt dicit phũs in. x. ethi. z hoc nobis in sa/
cra scriptura multiplr cõmendat. vt est illud. Estote
perfecti sicut pater vester celestis pfect⁹ est Math. v.
Necesse est ponere quasdã virtutes medias inẽ poli
ticas que sunt bũane. z exẽplares que sunt diuine. q̃
quidẽ virtutes distinguũtur ꝑm diuersitatẽ motus z
terminí. ita scz q̃ quedã sunt virtutes transcendẽtiũ.
z in diuinã similitudinẽ tendẽtiũ et hevocãtur pur/
gatorie. ita scz q̃ prudẽtia oĩa mũdana diuinoꝝ con
templatõe despiciat. omnẽq; animi cognitõem in so
la diuina dirigat. ¶ Temperãtia vero relinq̃t inq̃/
tum natura patit̃. que corpis vsus req̃rit. Fortitudo
est vt aĩa non terreatur propẽ recessum a corpez asce
sum ad supna. ¶ Justicia vero. vt tota aĩa ꝓsentiat
ad hmõi ꝓpositi viãz hñtes hmõi paucas tentatões
sustinent z leuiter supant. z sensualitas parũ. z q̃si ni/
hil ꝺicit rõni. idcirco sunt in magna aĩ quiete. Et
hoc est status valde pfectoꝝ in via Quedã vero sunt
virtutes iã assequẽtiũ diuinã similitudinẽ. q̃ vocãt pur
gati aĩ. ita. s. q̃ prudẽtia sola ꝺina intueat. Tpantia
terrenas cupiditates nesciat. Fortitudo passiões ig/
noret Justicia cũ diuina mẽte ꝓpetuo sedere societur
eã. s. imitãdo. has virtutes dicim⁹ eẽ btoꝝ vl aliquoꝝ
in hac vita pfectissimoꝝ vt xpi mrís ei⁹. ¶ Et nota q̃
cũ ꝺr ad purgatorias ꝟtutes ptinere. despicere. z fu/
gere mũdana z solis diuinis inherere. hec. s. deserere
res bũanas z hoĩm negocia. vt fit p rectores. vbi ne/
cessitas imponit. vt q̃ impat tale exercitiũ p supiorẽ
z hmõi vitiosum eẽt. alias aũt virtuosum. Et sic itelli
gẽdũ est illꝺ qꝺ ꝺr exercitiũ virtutis purgatorie. Unꝺ
Aug. dicit. Stiũ sanctũ querit caritas veritatis ne/
gociũ iustũ suscipit necessitas caritatis quã sarcinaz
si null⁹ ꝓponit. ꝓcipiende atq; intuẽde vacandũ est ve
ritati. Si aũt ꝓponit suscipiẽda est. propẽ caritatẽ ne
cessitatẽ. Et habet. viij. q. i. qui episcopatum

De virtutibus theolo .§. IX

gicis q̃ necessariũ sit ponere virtutes theologicas. scz
fidẽ. spẽ. z charitatẽ. z eas hñre. q̃s nec habuerunt nec
cognouerũt gẽtiles pñi. q̃ volũt saluari. pz ex hoc. q̃
ꝑcepta legis sunt de actib⁹ ꝟtutũ. quib⁹ hõ rẽdit ad
beatitudinẽ pfectam. Et ꝑcepta dantur in diuina le
ge de actib⁹ fidei. spei. z caritatis. vt pz in diuer⁹ lo/
cis. z ea ꝑcepta oportet ꝑuare iuxta illud Math. xix.
Si vis ad vitã ingredi ꝑua mãdata g̃ẽ. Pro cui⁹ ꝺ
claratõe dicit btũs Tho. i. ij. q. lxij. ar. i. q̃ homo pfi/
cit̃ p virtutẽ. ad act⁹ quib⁹ ordinat̃ in beatitudinem.
Est autẽ duplex hois btitudo seu felicitas vna. s. pro
portionata bũane nature. ad quã. s. hõ ꝑt puenire p
ꝓncipia sue nature. z si nõ ordinaret ad aliã felicitatẽ
hõ nisi ad ístã. tũc sufficeret ei ꝟtutes itellectuales et
morales. Nã cũ virt⁹ sit q̃dã habit⁹ pficiẽs hoiem ad
bñ opandũ. vt ꝺr idẽ b. Tho. vbi s. q. lvi. z ꝓncipiũ
bũanoꝝ actuũ sit duplex. s. intellect⁹ z appetit⁹. Uir
tus itellectual pficit itellectũ siue rõez z virt⁹ moralis
appetitũ. Justicia q̃dẽ appetitũ rõnalẽ seu volũtatẽ z
fortitudoꝝ tpantia appetitũ sensitiuũ seu sensualem.
Sz q̃ ẽ alia btitudo siue felicitas naturã hois exce/
dẽs ad quã homo sola ꝺina ꝟtute puẽire potest. ꝑm
quandã diuinitatis participatiõem ꝑm quod dicit.
ij. Pet. i. Per xpm facti sum⁹ diuine nature ꝓsortes
z hmõi btitudo ꝓportionẽ bũane nature excedit cuz
naturalia ꝓncipia hois ex q̃b⁹ ꝓcedit ad bñ agẽduz.
nõ sufficiãt ad ordinãdũ hoiem in ꝓdictã beatitudi
nẽ pfecte. sicut sunt ꝟtutes intellectuales z morales.
Ideo oportet q̃ supaddãt homi diuinit⁹ aliq̃ ꝓnci
pia per que ita ordinet ad beatitudinẽ supnaturalez
sicut per principia naturalia ordinatur ad finem cõ
naturalem et felicitatem non tamẽ absq; diuino ad/
iutorio. Et hec principia dicũtur virtutes theologice
tum quia habẽt deum pro obiecto. inq̃tum per eas

recte ordinamur in deum. tuz quia a solo do nobis infundūtur. tū etiā qz sola diuia reuelatiōe nobis in sacra scriptura bevirtutes tradūtur. z q̄uis ad deuz naturalr ratioz volūtas ordinētur. prout sunt naturre principiū et finis. fm eiº proportionē nature. sz ad ipm fm q̄ est obiectū beatitudinis supnaturalis. rō z voluntas nō ordinātur sufficienē fm suā naturam Quāuis autē per naturalē inclinationē non ordinet homo in finem connaturalē seu beatitudinē. quo ad intellectū. p lumē naturale ipius. quo ad volūtatem p rectitudinē eius tendētis in bonū ratōis. tamē hec deficiūt ab ordine beatitudinis supnaturalis. z pfecte iuxta illō. i. Loz. ij. Oculº nō vidit nec auris audi. zc. Unde oportuit q aliqd boī supadderet q̄tuz ad vtrūq; ad ordinādū ipm in finē supnaturalē. z intellectus q̄dē ordinat in ipm finē supnaturalē. p hoc q addūtur boī quedā pncipia supnaturalia q̄ dino luie capiuntur. z hec sunt credibilia de q̄bz est fides.

¶ Scōo ordinat volūtas q̄tū ad illū finē. z q̄tū ad motū intentōis in ipam tendentem sicut in id qō est possibile cōsequi qō pertinet ad spem. Et q̄tum ad vnionē q̄ndā spūalē. p quā q̄dāmō trāsformamur i illū finē qō fit p caritatē Appetitº ei cuiuscūq; rei naturalr mouet et tendit in finem sibi cōnaturalē. z iste motus puenit ex quadā pformitate rei ad suū finez. Motº in finē vltimū est p spem. pformatō ad finez p caritatē. ¶ Est āt ordo hic iné ipas q̄tū ad actº. nā q̄tū ad habitū simul infundūt. Ordie generatiōis. p̄cedit fides spem z caritatē z spes caritatē. Nō ei pt motº appetitº in aliqd tēdere. amādo vel sperādo. nisi illō sit apphēsum sensu vel intellectu. Per fidē āt apphēdit intellectº q̄ sperz amat. Et ex hoc q aliqs sperat de aliq; p̄cedit ad amādū. Ordie aūt pfectōis. caritas p̄cedit fidē z spē. qz vtraq; p caritatē formant et hñt pfectōez virtutis. Nec figurāt p tres ciuitates refugij vltra iordanē. z tres circa iordanē ad q̄s fugiēs q̄ homicidiū fecerat a casu. saluº erat a morte corpali Sic pº baptismū inchoatū in iordane rpe gr̄e z añ. s. in veteri testō q occidit aiam suā p pcm̄ vel etiā q̄ hz originale ptractū ex primis parētibz q occiderūt humanū genº nō hoc intēdētes saluari non pt de morte eēna. nisi reperiēs se in istis vtutibz z pseuerans. Qui enī habet vnā pfecte. habz z alias. signātur z p tres filios Job fm Greg. in primo z vltimo moraliū.

De acquisitōe virtutū. z quō sumak mediū in eis

Capm̄ scōm.

DE acquisitiōe virtutuz sciendū q modº acquirēdi virtutes est triplex. seu tria dñt seruari. Primū est appetitum dirigere. scōz infectiuū excludere. tertiū est mediū attēdere. Et q̄tū ad primū dz appetitū dirigere. vt. s. cōtrariū eiº faciat. ad qō magis inclinak z delectak ex natura sua infecta. vt si icliak ex natura sua vel pſuetudie ad vnū vitiū ad eiº cōtrariū ad qō inclinak nitak. exemplū illoz q dirigūt ligna distorta. q in aliā partē torquēt ꝓiā vt dirigāt. Et sic intelligitur q regnū celoz vim patit. z violēti rapiūt illō mat. i. Jsta ei violētia inferk sibūpsi q̄d appetitū sensuale. vñ z de pe. di. ij. Si q̄s semel. dz enī sic. Si q̄s selnotatº fuerit inuidie vel ꝓtētōis vitio. z rursus in hoc ipm incidērit. sciat se primā cām ex q̄ inuidia vel contentio nascit in interioribz medullis hr̄e reconditam Oportet g̃ eū p ꝓia atq; adūsa curari. i. p būilitatis exercitiū. Exercitia ao būilitatis sunt. si se vilioribz officijs subdat z misterijs idignioribz tradat. Jta nāq; arrogātie z būane gl'ievitiū euitari vel curare poterit. vt in ꝓsuetudie būilitatis affectº vltra iā nō incidat in arrogātie. z vane gl'ievitiū Et in singul'vitijs silis cura adhibeak. hec ibi. ¶ Quātū ad scōz q̄ vult fieri ꝑfuosus dz infectiuū abijcere. Nō enī possumº in delectatōibz diu morari q̄n gratulemur in eis. z iō eas i pncipio vitare debemº exemplo pboz seu pboz viro rū vbis troiane. q̄ iudicabāt belenā mulierē pulcerrimā. quā. s. rapuit Paris. vt pestē fugiendā. Sic z nos oēs corpales delectatōes abijciam⁹. qz tūc vl'nihil vel paz peccabimº. Nā ꝓcupiscētie delectationū in plura petā inducit. ¶ Tertio dz mediū attēdere bñ autē facit qñ ab extremis q̄ sunt vitiosa recedit. z pcipue qñ recedit ab extremo qō magis medio opponitur. sicut si quis vult ad fortitudinē. q̄enire oportet q magis recedat a timiditate. que magis opponitur fortitudini q̄s ab audacia. Nec beatus Thomas in scripto super librū ethicoz.

Et nota q omnis vir- ¶.I.

tus aliq; mō consistit in medio. sed nō vnoz eodē mō Namvirtº moralis ꝓsistit in medio rōis. fm q medium rōis dr id qō rō ꝓstituit in aliq; materia. siue circa actōes vt in iusticia. qō etiā dr mediū rei. siue circa passiōes vt in tpantia z fortitudie. qō dr solū medium rōis z nō rei. Et pro huiº declaratōe dicit beatus Tho. i. ij. q. lxiij. articulo. i. Quod virtº de sui rōne ordinat hoīem ad bonū. ¶ Moralis autē virtus proprie est pfectiua appetitiue ptis anie fm aliquā determinatā naturā Mēsura aatēz regula appetitiui motus circa appetibilia est ipa rō. Bonū autē cuiuslibz regulatiz mēsurati in hoc ꝓsistit. q ꝓformek sue regulez mēsure. sicut bonū in artificiatis est q ꝓseq̄tur regulā artis. Malū aūt p ꝓsequēs in hoc est. q discordat a regula et mensura sua. quod quidez contingit dupliciter. Uel per hoc q supereꝛcedit mensuram. vl' per hoc quod deficit ab ea. sicut manifeste in omnibus regulatis z mensuratis. z ideo patet q bonum virtutis moralis consistit in adequatione ad mensuram rationis. ¶ Manifestum est autem. q inter excessum et defectum medium est equalitas. siue conformitas. prudentia autem q̄uis sit intellectual' virtus habet idem medium quod et moralis. scilicz rectitudo rationis. sed in hoc differunt. quia prudentie est istud mediū vt regulantis et mensurantis. virtutis autem moralis vt regulate et mensurate et simíliter excessus et defectus. Aliarum autem virtutum intellectualium. vt scientia sapientia et intellectus. bonum consistit in quodam medio per conformitatem ad ipsam rem fm q dicit esse quod est. z nō esse qō nō est. in quo rō veri cōsistit. Excessus autē eiº fm affirmationē falsam. per quam dicitur esse quod nō est. Defectus fm negationem falsam per quam dicitur nō esse qō est. Res enī est mēsura intellectº nr̄i. vt dr. x. metha. Ex eo enī q res est vel nō ē dr eē veritas in opinione z ratiōe nr̄a. ¶ Virtutes etiā theologice

pñt dici ꝓsistere in medio, sed nō ita ꝓpꝛ̃ p se, ſz p accidēs, naz mēsura, ꝓpria eaz z regula est deꝰ, fides enī nostra mēsurat ꝑm veritatē diuinā Spes ꝑm magnitudinē potētie eiꝰ, Caritas ꝑm bonitatē eius. Et ista est mēsura superexcellēs oēm facultatē creatā. vnō nūq̄ pōt homo tantū diligere vel sperare vl credere in eū q̄tum dz. Et sic nō pt ibi esse excessus sed q̄to plus tāto melꝰ. Sz ꝓsiderādo mēsurā haz ex parte nostra. videlicet ꝑm q̄ ꝓgruit cōditioni nr̄e. pñt cōsiderari mediū z extrema ex parte nr̄a. Nā in dilectiōe excessus si ꝙs diligeret plus ꝓximū q̄ deb, puta cōmittēdo pcm̄ ꝑ salute ipsiꝰ. Defectꝰ cū oditvel inuidet z hmōi. In spe. defectꝰ est p desperatōez, excessus p psumptiōem. In fide. vt inē ꝓtrarias hereses z arrianoz z sabellianoz vel nimis leuiter crederez difficiliter rōnabilia credere z dubitare. In prudentia excessus nimia solicitudovl nimis inniti sensui suo. defectus. negligētia, z incōstantia. Iniusticia, in distribuendo nimis dare, vel nimis paz In liberalitate q̄ est pars iusticie excessus est. pdigalitas. defectꝰ, auaritia, in fortitudine nimia audacia vl intimiditas, ō fectus pusillanimitas. In tempantia, gula, luxuria, z hmōi. defectus insensibilitas. puta nō sumēdo necessarias delectatōes Et sic possent assignari in alīs

Multa autē solent occurrere hoī impedimēta ī volendo tenere mediū, Sz dicit Greg. vij. q. i. Aduersitas q̄ bonis votis id est ꝓpositis obūcit, ꝓbatio ꝙtutis est. nō iudiciū reprobatōis, vnde nō dimittēduz. Figura habek. cuz popul⁹ dei in deſto vellet ire recto itinere, nō declinādo ad dexterā vel sinistrā ad terraz promissiōis, obstiterūt reges Seon z Basan. Sed pugnātes ꝓtra eos z vincētes prosecuti sunt iter rectū

Ad tenendū viā medij. i. virtutū, inducūt multe autoritates. vt illud ps. lxxij. Deus āt rex noster a seculo operatus est salutē in medio terre. i. creature rōnalis, per virtutē que cōsistit in medio vnde dicit dominꝰ scietis q̄ in medio ysrl ego sum Joel. ij. z Aggei ij. Spūs me⁹ in medio vr̄i. dicit dominꝰ Hec est enī via p quā ibāt vacce que trahētes archā dominī gradiebātur vno itinere nō declinātes necz ad dexterā necz ad sinistrā vt hēk. i. Reg. vi. c. Vñ sapiēs. medium tenuere beati. Et in signū hui⁹ legit. Jo. xx. q̄ resuscitatus xps stetit in medio discipuloz suoz Et luce. ij. Inuenerūt eū in tēplo in medio doctoz. z ī cruce in medio latronū. Que bona operentur in nobis virtutes. Lapm. iij.

Eoperatiōe virtutum

Opank enī in nobis A malo exclusionē In plio triūphationē. Et in celo pmiatōz vñ apls ad has inuitās ōt ad Ro. xiij. iduamur arma lucis. respectu primi dicūt induměta respectu secūdi arma, respectu tertij lucis Prio ergo virtutes excludūtur a malis. Vñ dicūt induměta. Et habitꝰ dicunt induměta q̄bꝫ recti excludūt a ꝓfusione nuditatis z turpitudis Apoc. iij. Vestimētis albis induarz id est veris virtutibꝫ. ne appareat ꝓfusio nuditatz tue Hincz Amb. de pe. di. ij. Sapiēs nūq̄ est inanis. i. nudꝰ. sz sp hēt in se amictū prudētie. q̄ pt dicere. iusticia vestiebar. Ne nāq̄ sunt ecne mētis velamina. q̄ nullus ꝓdit nisi volēs, bis expoliatis Adā cognouit se nudū. hec ibi. Excludit ātvirtꝰ nō solū culpam sz z penāz tristiciā. Et culpā quidē excludit virtus. vt suum cōtrariū. Cōtraria enī simul inesse nō pñt. Quelibet eī virtus hz virtū aliq̄ sibi directe ꝓtrariū. vt luxuria castitatē, auaritia liberalitatēz hmōi. Virtꝰ aūt infusa excludit oēm actū peccati mortalis. q̄ q̄libet sibi ꝓtrariat. vel directevel p q̄ndā cōsequtiā. s. rōne cōnexiōis eaz Peccata ātvenialia nō excluditꝑtꝰ.

Excludit scō penā. Nā q̄uis ꝙs habeatvirtutē. oportet q̄ faciat sibi violentiā in opando. Patk enīz q̄ndā penāz difficultatē in actu bono sz habita ꝙtute, opatio ꝑm vsum est delectabil. Vñ Sapiēs dicit q̄ signū generati habitꝰ est delectabilr opari. z sic excludit penā difficultatis Penā etiā de ꝓmissis petis diminuitvirtꝰ p actū suū q̄ nō solū est meritorius, sz etiā satisfactoriꝰ. Excludit etiā tristiciā virꝰ. Uirtuosus eī nō ꝓtristat de opeꝙtuoso. sed gaudet. Vñ dic. Auguſt. de pe. di. iij. Si aplus. Nunc sp doleat z de dolore gaudeat. q̄ scz dolor de peccatis est actꝰ ꝙtuosus. Tristat autē de his q̄ virtuti repugnāt aliq̄ mō scz de peccatis suis vel alioz. vt Ezechias cum fleuit fletu magno Esa. xxxviij. Et samuel pctā saul. i. Reg xv. vel alīs miserīs. Moderate tñ sp ne incidat in desperatōz vt iudas q̄ p tristicia laqueo se suspēdit. Math. xxvij. Non sic Petrꝰ negās, nō sic Dauid de morte puli filij primi Reg. xij.

Secundo operātur in §. I.

bello victoriāz defensionē. Vñ dicūt arma. Vñ apostolus. Arma vestra nō sunt carnalia. sz spūalia. ad destructōem inimicoz ad Ephe. vi. declarat ipa arma dicēs. Induite loricā iusticie. In oīb sumentes scutū fideiz c. Et galeā salutis assumite. de alīs alibi scribit. Ad hoc facit q̄ habek. xxiij. q. i. nisi Quatuor aūt sunt inē alia vitia z iacula quibꝫ in pñti vita ab hoste inuadimur z pcutimur scz stulticia. iniusticia, incōstantia, z ꝙcupiscētia. Per oppositū quatuor sunt arma quibꝫ ꝓtegimur z pugnam⁹. s. prudentia ꝫ stulticiā, iusticia ꝫ iniusticiā, fortitudie ꝫ incōstantiā. tpantia ꝫ ꝙcupiaz. Hec ē snia Hiero. Sz adhuc potiora sunt arma. Scutū fidei, galea spei salutis. et gladiū caritatz. q̄ gladiꝰ in visiōe figurata fuit oīsus Jude machabeo. aureꝰ tñ vt dictū ē ei. in hoc sig̃ vinces. i. machabe. Et aplus. ij. ad Corinthi. vi Per arma iusticie a dextris z a sinistris. iusticia ē oīs ꝙtꝰ. verū hīdo oēs ꝙtutes has. adhuc indigemꝰ adiutorio xpi. Et hoc oz nos cognscere ex hūilitate. vt virilr resistere. Et in hoc hēmꝰ figurā in dō. q̄ bellās ꝫ gigātē goliat cū bacloz fūdaz lapide eū occidit. i. Reg. xvij Goliat significat diabolū q̄ terribilr z fortissimꝰ ē. bel lādo q̄ ꝫ eū. cū scz tētat dēmꝰ vti baclo crucis. ad crucifixū recurrēdo. Funda q̄ est vil est hūilitas q̄ dz ad eē. cognscēdo nos miseros. i. infirmos. Lapis est virilis resistētia. Exemplū in machario cui dixit diabolus. q̄ solū humilitas sua eū vincēbat.

Tertio operatur in ce §. II.

lo pmiatōz. Vñ dicūt lucis arma. nō solū q̄ faciunt hoiez luīosum interiꝰ in aīa z exteriꝰ in cōsatōe iuxē illud. Luceat luxvr̄a coz̄ hoibꝫ. Mat. v. c. z pulcz diuersis colorib virtutū Humilitas ei ponit ingredinē

charitas rubedinē, sapientia aureū colorē, fortitudo viredinē, tpantia albedinē, prudētia iacinctinū. Dz etiā dicunk lucis arma qz pnucūt ad lucē supne gratie. Unū Greg. sup Ezech. omek. v. Justi. qz vsqz ad finēvite pficiūt in virtute, ad pfectū diem tūc veniunt, quādo ad regna celestia pducti, in ea luce quā desiderant iā minus aliqd nō habebūt de peni. disti. ij. Nō reuertebāk. Et hoc dicit exponēs illud Prou. iiij Justoz semita q̄si lux splēdens proficit z credit vsqz in pfectum diē. Et quanto qs fuerit virtuosior, tāto in patria splēdidior, Stella enī differt a stella in claritate prime ad Loz. xv. hoc autē faciūt vere ⁊tutes, nō ficte p hipocrisim. q̄ nō vere lucent Unū Grego. de peni. di. ij. Multi vel ſm aliā literā citi⁹ incipik capitulū illud. Sepe hō multis occ'te peccatis inuoluik z in vna aliq̄ virtute magnus videk, que ipa qz virt⁹ inuanescēs deficit, quia dū innotescit hominib⁹ pro culdubio laudak, eiusqz fauor inbianter appetik Unū fit vt et ipa virtus ante oculos dei virtus nō sit, dum abscondit qō displicerz prodit qō placet. qō intelligendū videk quādo hoc fit per hipocrisim. ō qua ibi loqtur Grego. z subdit exēpla. Latet plerūqz superbia z castitas innotescit, Atqz iō oña diu castitas circa finēvite pdik. qz cōpata superbia vsqz in finē vite incorrecta retinekz̄. Ponit exēplū etiā de misericordia z patientia, z in fine capi. dicit. Idcirco autē virtutis iter nō quenturi inchoant, vt eis q̄ quenturi sunt, viam quā gradiank oñdant, quoz casus vtilitate nō modica electoz pfectib⁹ seruit qz illoz lapsum dū conspiciunt de suo statu cōtremiscūt, z ruina que illos dānat istos humiliat, hec ibi.

De inequalitate receptōis virtutū. z quomō sunt gradus in ipsis. Lap'm quartū.

Inequalitate receptō

nis virtutū. Sciendū q⁹ vn⁹ habz ⁊tutes magis intense q̄z alterz nō equaliē Et vn⁹ z idē pt habere virtutes magis intēsas z pfectas vno tempe q̄z alio. Et idem etiā vno z eodē tempe potest habere virtutē aliquā perfecti⁹ z plenius q̄z alias, nō ſm habitū, sed ſm inclinatōem nature z apparentiā exteriorē, per maius exercitiū. Quantū ad primuz q⁹ in vno sit maior virtus q̄z in alio, patet propē quatuor ratōes. Primo propter meliorē dispositōem. in q̄tū vn⁹ est melius dispos⁹ ex naturali cōplexione ad vnā virtutē q̄z alius sicut flegmatic⁹ est magis dispositus ex ꝯplexione ad māsuetudinē q̄z coleric⁹ Et sic potest intelligi illō Sap. viij. Sortit⁹ sum animā bonā q̄tū scilz ad inclinatiōem ad virtutes ex bona corporis cōplexione. Secūdo propē maiorē assuefactōnē, in q̄tū vnus magis assuescit ad virtutes seu magis exercitak in bonis operib⁹, q̄z alius. Cōsuetudo enī dicik quasi altera natura. Et sic ex frequentia bonoz operū magis firmak z intendik habitus virtutū. Unde Lipria⁹. Gratia spūalis que est in baptismo equal'r a credentib⁹ sumik in cōuersatiōe atqz actu nostro postmodū vel minuik vel augek. vt i euāgelio dominicū semē equal'r seminak, sed ꝓ varietate terre assumik. aliud in multiformē copiā vl trigesimi vel sexagesimi vel centesimi nūeri fructū exuberanter cumulak de conse. dist. iij. nec quenq̄. a gratia autē procedūt virtutes infuse Tertio potest esse magis perfecte virtus in vno q̄z in alio, propē maiorē discretionem, in q̄tum vnus habet perspicacius iudiciuz rationis q̄z alius Ad quod potest induci illud de talentis. Math. xxv. Unicuiqz dedit ſm propriā virtutem, scilz capacitatis ceteris paribus Quarto p pter maiorē infusionē sez diuine gratie. Et ista est principalioz ratio. Magis enī infunditur vni de virtute quā alteri. ſm maiorē intensionē seu perfectōnem. Et hoc principaliter ex beneplacito dei. ſm illud Epbe. iij. Unicuiqz data est gratia ſm mensurā donatiōnis christi. z secundario ſm conatum hom̄is ad preparandū se ad ipam. qui etiam conatus ex dei dono procedit. Quantū ad secūdum. In vno et eodem diuersis tempibus potest esse virtus maioz z minor. Nam gradus multiplices sunt in virtutibus. ad q̄s potest quis de die in diem proficiendo ascēdere. Qō diffuse declarans Gregorius super Ezechielē (Et habetur de penitē. distin. ij. cum sanctā ecclīam) sic ait. Unaquecz virtus quasi quibusdā gradibus augek Et sic per incrementa meritoz ad summa perducitur. Alia nanqz sunt virtutis exordia, aliud virtutis profectus aliquid perfectio. Et hoc probat idem Gregorius in dicto capitulo per auctoritates. Psal. vbi ait. Deus in gradibus eius cognoscek ſm aliam literam nam nostra trāslatio habet, deus in domib⁹ eius cognoscetur. Et Job. xxxi Per singulos gradus meos pronunciabo illum, id est, per singula incremēta virtutum que a deo accipio laudē deo tribuā. Inducit etiam parabolam que habetur. Mar. iij. de semine iactato in terram, quod cum ortū fuerit primo facit herbam, deinde spicam, demū plenum frumētum in spica. Semen iactatur in terraz, cum propositum concipitur in corde boni operis. per semē infuse virtutis. Quod ortum est herba, per principiū boni operis executi. Spica per profectū plenū frumētum p perfectōem, tandem per falcem mortis collectum in horreum superne patrie reponitur, iuxta illud, Triticum autem congregate in horreum meū. Math. xiij. Ponit etiā Gregoriu⁹ exemplū de beato Petro qui fuit mala quasi herba ante passionē conculcatus pede timoris quasi spica tēpore resurrectionis, plenum frumētum post penitencostē. Dicit etiam Brianus de penitē. dist. ij. Charitas est aqua in fi. illius ca. q⁹ Nemo repente fit summus, sed a minimis quisqz inchoat vt ad maiora perueniat. Item nota q⁹ nunq̄z potest aliquis ita augen in virtutibus quin possit adhuc magis perfici, excepto christo qui summā plenitudinem accipit q̄tum creatura est capax. Unde de eo intelligik illud Johan. primo. Non ad mensuram dat deus spiritū. id est eodem modo tantam mensurā sicut omnibus alijs z sanctis z angelis sed quasi infinitam. Et quāto quis magis proficit, minus videk sibi habere quia magis cognoscit quod sibi deest ad quod potest ptingere. Et sic intelligitur illud Eccliast. xviij. Cum cōsummauerit homo tunc incipiet. scilz ſm estimatōem suam Quātum ad tertium nota q⁹ omnes virtutes in vno homine pro eodem tempe sunt equaliter intense ſm beatū Thomā prima secunde. q. lxvi. articu. ij. et. iij. Quāuis enī vna sit excellentioz alia inter se eas cōparādo

sicut charitas est maior fide, z spe z alijs z prudentia excellētior alijs cardinalibꝫ. tñ ꝑm participatiōez subiecti prout scz intendūtur vel remittūtur in subiecto, omnes virtutes huiꝰ homis sunt equales eq̄litate ꝓportionis inq̄ntū equal'r crescūt ꝓportionabil'r in homie. Sicut digiti manꝰ sunt ineq̄les ꝑm q̄ntitatē sed sunt eq̄les ꝑm ꝓportionē, cū ꝓportionabil'r auge ant. Uñ z Aug. in li. de trini, dicit. q̄ q̄cūq̄ sunt eq' les in fortitudine, sunt eq̄les in fortitudiez tēpantia. z sic de alijs. Q̄ō ār vnꝰ scrūs laudat magis de vna virtute q̄ de alijs, vt abraā de fide. Moyses de mā suetudie. Job de patiētia, z sic de alijs z de q̄libz cō fessore cātat in ecclia. Nō est inuētus sit̄s illi cē, eo q̄ habuit ꝓgatiuā alicui ꝰ ꝗtutis, hoc est ꝓpē excel' lētiorē ꝓmptitudinē ad actū tal' virtutis q̄ō pōt p' cedere vel ex natura, vel ex ꝟsuetudie. vel ex gra Ex q̄ liber ār actu virtutis nō augef. Sed vel augef. vl' sal tē diſponit ad augmentū, sicut gutta cauat lapidē ñ vno ictu ſz sepe cadēdo. Sil'r p actū malū corrūpit ꝰ tus, vel diſponit ad corruptōez, vt p cessatōem a bo' no ope, vel negligēter faciēdo. z tūc ōr diminui. Et ō bis bēs ifra in tractatu de charitate. c. i.

De cōnexione virtutū vtrū sic sunt catbenate adin uicē. vt vna sine altera haberi nō pt. Capi. v.

DE connexione virtutū

Vtrū scilz oēs sint ꝟcatbenate adinuicē. vt vna nō possit bri sine altera. Ad q̄ō dicit btūs Tho. i. ij. q. lxv. ar. i. q̄ q̄ntum ad ꝗtutes intelle ctuales claꝝ est q̄ nō sunt cōnexe adinuicē. nec etiaz cū alijs virtutibꝫ Et rō est. Quia sunt circa diuersas materias adinuicē nō ordiatas. z iō nō inueniꝫ i eis cōnexio. Q̄ō pz ex hoc. q̄ bñs sciam nō hz sapiaz. et habēs vnā sciam nō hz aliā. z bñs artē nō hz sciaz. et bñs artē vel sciam nō hz virtutes morales nec theo' logicas. Quantū aut̄ ad cardinales virtutes ꝟcatbenate q̄dē sunt. ꝑm suū eē ꝓfectū. Nā vt dicit idem vbi supra virꝰ moralis p̄t accipi dupl'r. Uno mō ip' fecta. Alio mō ꝓfecta. Et ipfecta q̄dē nihil aliō ē. q̄ inclinatio q̄dā ad faciēdū aliq̄ opꝰ de genere bono' rū. siue talis inclinatio insit nob a natura. siue ex as' suetudine operū. Et hoc mō virtutes morales ñ sunt cōnexe. Uidemꝰ enī aliquē ꝓmptū ex ꝟplexiōe cor pis vl' assuetudie ad opa liberalitatis q̄ tñ nō est ꝑm ptus ad opa castitatis. Perfecta ār virꝰ moral' est ha bitus inclinās ad opꝰ bñ agendum. Et ꝑm hāc acce ptōem. sunt virtutes cardinales oēs cōnexe. Et hoc ē q̄ō dicit Greg. xxij. moraliū. q̄ vna virꝰ sine alijs. aut oīno nulla est. aut ipfecta ē. hmōi ꝟnexionis rō ē ꝑm phūm. q̄ nulla virꝰ moral' p̄t sine ꝓudentia haberi. eo q̄ ꝓpriū virtutis moral' sit facere electōem rectā. cū sit habitꝰ electiuꝰ. Ad rectā aut̄ electōem nō suf' ficit inclinatō in debitū finē. q̄ō est directe p habituz virtutis moralis. sed etiā q̄ aliq̄s directe eligat ea q̄ sunt ad finē. q̄ō fit p ꝓudentiā. q̄ est ꝟsiliatiua. iudi catiua. z ꝓceptiua. de bis q̄ sunt ad finē. Sil'r ꝓudē tia haberi nō pt nisi bēant cetere ꝗtutes morales. cuz ꝓudētia sit recta rō agibiliū. q̄ sicut ex ꝓncipijs ꝓce dit ex finibꝫ agibiliū ad q̄s alios recte se hz p ꝗtutes morales. Et sic pz eas eē ꝟnexas. Uirtutes tñ ille q̄ nō ꝓficiūt hoiem ꝑm cōem statū, id est q̄tū ad ea q̄ cōiter in oī vita hoīm occurrūt agēda. sed ꝓficiūt ꝑm eminētē statū. vt magnificētia magnanimitas virgi' tas, inq̄tū acq̄site nō sunt ꝟnexe cū moralibꝫ ꝑm ha bitū sed ꝑm propinquā potētiā. q̄ scz de facili ab ha bentibꝫ ipas morales p exercitiū acq̄ri pñt. Nō solū ār sunt cōnexe adinuicē cardinales sed etiā si sint ifu se sunt cōnexe cū theologicis z cū donis. Nec eī ꝓfec te sunt ipe cardinales ꝓfectōe. s. ducēte in vltimū fi' nē. nisi fuerint cū fide spez charitate. Et cū dicit ꝓsp. q̄ oīs virꝰ ꝓpter caritatē p̄t esse cōis bonis z mal'. loq̄ tur de ꝗtute ipfecta. vt sunt acq̄site siue infuse. Acq̄' site eī nō sunt ꝟnexe cū theologicis. Quātū ār ad virtutes theologicas sciendū. q̄ sunt ꝟnexe adinuicē ꝑm suū esse ꝓfectū Nā ꝑm ipfectū esse z informe. pñt esse fides z spes z sine caritate. sed actꝰ eaꝝ nō sunt p' fecti. nec meritorij. Caritas ār sine fide z spe esse ñ p̄t. Sz cū fides z spes sunt formate p grām sunt ꝟnexe adinuicē sunt cōnexe theologice cardinalibꝫ infusis. Cū eī in lege ōina denk p̄cepta de actibꝫ cardinaliū z ꝗbꝰ dicat. Jo. xiiij. Si diligitis me māda mea seruate. q̄ habet caritatē impler illa māda q̄ dātur de actibꝫ illarū virtutū. Sūt etiā ꝟnexe cū donis spūſscti. q̄ eni hz caritatē hz spīm scm. Uñ ōr ad Ro. v. Caritas dei diffusa est in cordibꝫ vr̄is p spīm sctm q̄ datꝰ est nob. Qui hz spīm scm hz z dona eiꝰ Quā tū vero ad dona sciendū ꝑm bea. Thomā ꝑ̄a. ij. q. lxviij. q̄ sunt cōnexa adinuicē. ita q̄ vnū sine alio bri nō p̄t. Uñ Greg. in. q̄. moraliū dicit signari ipa p se' ptē filios Job quoz q̄libet faciebat ꝟuiuiū alijs i die suo q̄ dona ipa reficiūt se inuicē. i. hoiez in q̄ sunt de lectāt. nō vnū sine altero. Sunt etiā ꝟnexa cū virtu' tibꝫ. q̄ cōnectūf in caritate. ita q̄ q̄ hz caritatē hz do' na. z ecōuerso ꝗtutes cardinales. q̄ ꝓfecte sine carita te haberi ñ pñt. De duratōe virtutū. Cap. vi

DE duratiōe virtutum.

Vtrū durāt pꝰ banc vitā. Ad q̄ō dicit be. Tho. i. ij. q. lxvij. arti. ij. q̄ virtutes intelle ctuales durāt q̄tū ad id q̄ō est formale in eis nō q̄ tū ad id q̄ō est materiale. Est ār formale i eis spēs in telligibil' cognitoz. q̄ remanet in intellectu possibili pꝰ actū intelligēdi. q̄bꝫ mediātibꝫ hō intelligat. Ma teriale ꝟo in eis sunt fantasmata. ad que fantasmata aspiciēdo. hō intelligit in hac vita. applicando ea ad spēs intelligibiles que corrūpunt corrupto corpe. q̄ potētie sensitiue. s. fantasia z mēoria sunt affixe orga' nis corpis. z sic intelligit illō apli. Sciēta destruef scz q̄tū ad id q̄ō est materiale. q̄ nec fantasmata re' manebūt. corrupto corpe. nec eritꝰ sus scīe p ꝟuersio nē ad fantasmata. Uirtutes ār morales sil'r remane' būt. q̄tū ad id q̄ō est formale i eis. Et hoc ē ordo rō nis. sed nō q̄tū ad id q̄ō ē materiale. z hoc ē modera re passiōes appetitꝰ inclinātis ad illicita. vel exercere ꝟmutatōes z distributōes. q̄ ad iusticiā. q̄ in alia vi' ta nō sunt. Uñ Aug. dicit in. xiij. de tri. q̄ ꝓudētia ibi erit sine vllo piculo erroris. fortitudo sine molestia maloꝝ rē. Sz ꝓudentie erit nullū bonū ōo ꝓponere vel eq̄re. Fortitudis firmissime coherere. tpantie. nul lo nocio delectari iusticie subditū eē deo. Quātuz ad ꝗtutes theologicas. Caritas sola remaner. q̄ non importat in sui rōe ipfectōz sed fides z spes ꝟportant

in sui rōe ipfectiōem. q3 fides est credere qđ nō videt. spes spare qđ nō hēt. Jbi āt tollit ois ipfectō. z clare videt z pfecte possidet. Quātū ad dona remanēt q3 dē q̄tū ad eēntiā. vt dic̄ Amb. z magister in. iij. sentē. nō autē q̄tuz ad materiā circa quā operant etiā si habēt nūc opatōez circa aliquā materiā quā nō habebunt in patria bea. Tho.

Titulus secundus de prudentia. Quomō dicit prudētia que medium prefigit in omni virtute. Capitulū primū.

Dost tractatū de virtutibz in cōi. vidēdū est de singulis rū in pticulari. Et prio de q̄tuor cardinalib⁹. Deiñ de alijs Et tractatus iste de cardinalibz fere tot⁹ extract⁹ ē de li. quē fecit Henric⁹ de Arimino ordis pdicatorū de virtutibz cardialibz. Sūt tñ mīta addita. vt materia tota exigit de virtutibz annexis istis q̄tuor. Et q̄dā etiā de ipsis q̄tuor de li. ipō exerpta aliq̄n abbreuiata. Sciēdū est q3 virt⁹ hūana q̄ ad pfectiōez vite ciuilis req̄rit ad duo pcipue ordinat. s. ad moderatōez passionū inteiorz. z ad debitā opatōz rez exteiorz. circa q̄ regulāda. necesse ē adesse q̄tuor virtutes Nā circa passiones refrenādas. req̄rūtur tpantia z fortitudo. Si ei sint passiones circa delectabilia. tact⁹ z gust⁹. vt cōtingit in cib z venereis ad eas repmēdas tpantia ordiatur. Si vo sunt passiones a terribilibz ꝛsurgēres cuiusmōi sunt timores z audacie. z ad eas moderādas ordinat fortitudo q̄ in aio firmitatē ꝛstituit. Quātum aūt ad res exteiores ad alterz rite cōicādas ordinat iusticia. q̄ rectitudinē ipportat. Quia vo passiones virtutes interiorū modificari nō pñt. nec res exteriores rite distribui nisi iudiciū rōis adsit. req̄rit q̄rta virt⁹ in rōe cōsistēs. z hec ē prudētia. q̄ cū sit recta rō agibiliū. vt dic̄ phūs. vi. ethic. mediū in oi morali virtute pfigit. dirigēdo videlz q̄liter p q̄ media bō in opando attingat regulā rōis. Has q̄tuor virtutes cardiales dicim⁹ seu pncipales. eo q3 alie virtutes morales ad has reducūt. vt docz Tullius in sua rhetorica. Uñ in lib. de off. dictas tñ virtutes ponit pres hōesti q3 videlz in vita ciuili hūanā hōestatē integrāt z pficiūt. Ulteri⁹ q3 hō ordinat ad finē supnaturalē q̄ est visio dei sine eētie in q̄ beis btūdo ꝛsistit. Null⁹ āt pōt in finē incognitū suos act⁹ ordinare. nisi de eo cognitiōz hēat. iō necesse ē boi adesse aliquā virtutē p quā dictū finē cognoscat. Hec āt est fides. q̄ de deo q̄ est finis nr̄aruz operationū verā facit cognitōez hr̄e. habita āt cognitōe de fine nr̄o p fidē. null⁹ in ipm suos act⁹ dirigeret nisi speraret se dictū finē cōsequi posse. Unde scdo necesse est ponere virtutē spei p quā tēdat in finē cognitū tā q̄z in bonū possibile hr̄i. Iterū null⁹ rēderet in aliq̄ bonū ꝛsequendū. nisi p amorē ad ipz afficeret. Necesse est q̄ tertio ponere virtutē caritatis. q̄ nos deū ppter se diligere facit. z primū propt deū. Patz q̄ q3 ad beis pfectōez. septē virtutes inveniūso req̄rūt. q̄tuor respectu vite ciuilis z tres respectu vite btē. Ut aūt h⁹ discipline auditor ad eā capescendā possit apti⁹ manuduci. exē pla rerū gestarū. seu siltudinū iuxta doctrinā adiunget. Ad significandū igit pdicti septenarij pfectōem sacra scripturs ait Prouerb. ix. Sapientia edificauit sibi domū et excidit colūnas septem. sicut dicit Gregorius. Dom⁹ ista est mens humana. quā dei sapiētia. verbū scilz incarnatū sibi habitaculū cōstruit q̄ndo eam in sui amorē adducit. z tunc columnas septē excidit cum ei virtutes septē quib⁹ ipsa mens sustentat infundit. Excidit nāq3 in domo mētis columnam vnā cum p prudentiā intellectū illuminat circa agenda. Secundā cum p iusticiā voluntatē rectificat circa distribuenda. Tertiā cū per fortitudinem irascibilē ordinat circa sustinēda. Quartā vero columnā excidit cū per temperantiā cōcupiscibilē modificat. circa carnalia tempanda. Ue sunt quatuor colūne angulares que pdictas quatuor vires anime perficiūt solū in vita ciuili. Unde ad cōstructōem vite spiritualis nō sufficiūt. quia sicut dic̄ btūs Gregor⁹. sup illo verbo Job pmo. Repente vētus vehemens irruit a regione deserti. z cōcussit quatuor angulos domus. Tentatiōis impulsus virtutes quatit. et quasi quassatis angulis dom⁹ ruit. q3 pulsatis virtutibus cōscientia turbat. Ad stabiliendū igitur domū mētis in predictis virtutū colūnis. diuina sapientia p seipam tres alias his fortiores excidit. scz fidem qua id qđ nō videt creditur. spem qua id qđ nō capitur sperat et charitatē qua id qđ summe diligendū est. ex toto corde diligat. Septē ergo sunt columne quib⁹ sustentat domus cōscientie. Prouerb. ix. Et sic septē sunt colūne quib⁹ ascendimus ad patriā diuine māsionis. Unde Ezechieli in visione oīum est septē esse gradus. quib⁹ ascensus fiebat ad ciuitatē positam in mōte Ezechi. xl.

Ad ostendendū differē .ꝑ.i.

tiam prudētie ad virtutes intellectuales. Primo sciēdum est q3 intellect⁹ in sua apprehēsione ad duo potest referri vel ad solam veritatis consideratōem vl ulterius ad rei considerate opationem. Si quidē feratur ad virtutis consideratōem tantū. dicit speculatiuus. Si vero in re apprehensa consideratā nō sistit sed eam ad op⁹ ordinat. dicit practicus. Ex quo apparet q3 intellectus speculatiu⁹ pro fine habet ipm scire. quod est ipam veritatē simplicē considerare. z hec est propria z absoluta operatio intellectus. non enim exit terminos apprehēsionis. Intellectus vero practicus pro fine habet ipm operari. quod nō est sibi p priū inēctum est absolute intellectus. Accidit enim intellectui vel rei apprehense p intellectū q3 ordinetur ad opus Sic ergo patz q3 intellectus speculatiuus a practico differt fine. vt dicit philosop⁹. iij. de aīma.

Ueritas autē que est finis z perfectio intellect⁹ speculatiui tripliciter cōsideratur Uno modo sicut cōclusio ex notioribus deducta. z hec spectat ad sciētiam que est habitus adgeneratus ex principijs pficiens intellectum in cōclusionibus. Alio modo sicut principiū ex quo cōclusio deducit et hoc spectat ad intellectū qui vocat habitus principioruū. Tertio modo vt causa per quā de omnibus iudicamus. non solū de conclusiōibus sed etiam de principijs z hoc spectat ad habitū qui dicit sapientia. que considerat causas altissimas. z iudicat de veritate omniū scientiarū tam q̄tum ad principia. tam etiā q̄tum

ad conclusiones vt habek ex ꝑma metha. Patet ergo tria esse genera cognitionū intellectus speculatiui. sicut ponit philosoph⁹. vi. ethicorū. scz scientiā. intellectum. z sapientiā. Ulterius sciendū est. q̄ intellectus practicus circa considerationem veritatis quam ad opus ordinat. dupliciter se habet. Uno modo vt ipsum opus in se tantū sit perfectū ex recta ratiōe. z circa huiusmōi est ars. que nihil aliud est q̄z recta ratio rerū factibilium vt dicit philosoph⁹. vi. ethicorū. Bonū enim opus artificiati. nō requirit in artifice rectitudinē appetitus. sed solū q̄ in se sit recte opatum.

Alio modo intellectus. veritatē ad opus ordinat vt ipse operans perficiak. z in suis actibus ordinek. z circa huiusmodi est prudētia. que ꝑm philosophū in. vi. ethic. est recta ratio agibilium. Differunt enim agere z facere. quia vt dicit. ip⁹. metha. facere est actus transiens in exteriorē materiam. sicut edificare. secare. et huiusmōi. Agere autē est actus permanens in ipso agente vt intelligere et velle. Sicut ergo ars est ratio directiua factōrum in rebus exterioribus. ita prudentia est directiua actionum in ipsis operantibus. Ex quo patet q̄ prudentia licet ad intellectum pertineat. tamē rectitudinē voluntatis requirit. Uoluntas autem seu quicūq̄z appetitus humanus tunc rectus existit. quādo est bene dispositus per virtutē moralem. Ad hoc ergo q̄ prudentia sit recta ratio in directione humanorū actuum requirit virtus ꝑfectiua appetitus. vnō dicit philosoph⁹. vi. ethi. impossibile est prudentem esse. nō existentem bonum. Ex his que dicta sunt apparet. q̄ prudentia cū sit quedā cognitio ad intellectū pertinebit. z tamē ad directiōem humanorū actuum ordinek. patet q̄ intellectus qui hac virtute perficik erit practicus z non speculatiuus Et propter hoc differt a tribus virtutibus supradictis. scilicz scientia intellectu et sapientia. que intellectum speculatiuū perficiūt. Ulterius quia est directiua et ordinatiua actuū virtutum moraliū in ipsis operātib⁹ perficiētiū eos. q̄ztū ad vim appetitiuā. pz q̄ differt ab arte. que est rō trīm directiua operis in operato. Et sic patet q̄ diffinitio prudentie posita a philosopho in. vi. ethico. est cōplectissima. que dic̄ q̄ est recta ratio agibiliū id est cognitio directiua agendorum ꝑ hominē et in homie. siue q̄ztum ad passiones. interius refrenandas. siue q̄ztum ad operatiōes exterius ordinandas. Ex his autē accipe possumus q̄ prudentia est quedā cognitio practica. qua homo suos motus z actus ordinat sub regula ratiōis. Ualerius imperator cum octogenarius z adhuc virgo. audisset quadā die premia suorū triumphorū recoli. id est quib⁹ fuerat felicissimus. ait se tantū vna victoria gloriari Et requisitus qua Respōdit. q̄ inimicoꝝ ne quissimā domui carnē meam.

Nota de partibus pru ℣.II

dentie beat⁹ Thomas secūda secūde. q. xlviij. sic loq̄tur. Triplex est pars scz integralis vt paries. tectū. et fundamētum. sunt partes dom⁹. Subiectiua sicut bos et leo sunt partes animalis. Potētialis sicut nutritiuus. z sensitiuū et intellectiuū sunt partes anime Tribus igit modis possunt partes assignari alicui virtuti. Uno modo ad similitudinē partiū integralium. vt scilz ille dicātur esse partes alicui⁹ virtutis. q̄ necesse est cōcurrere ad perfectū actū illius virtutis. Et sic possunt dici esse octo partes prudētie. scilz sex quas enumerat. Macrobius videlicz ratiōem. intellectū. circūspectiōem. prouidentiā. docilitatē. z cautōnem. Septima quā ponit Tulli⁹ est memoria Octaua quā ponit Aristoti. est solertia. Nam sensus prudentie etiā intellectus dicit. Horum octo. quinq̄z pertinent ad prudentiā ꝑm q̄ est cognoscitiua. scilz memoria ratio. intellectus. docilitas. z solertia. Tria alia pertinēt ad eam ꝑm q̄ est preceptiua. applicando cognitionē ad opus. scilz prouidētia. circumspectio et cautio. Quarū diuersitatis ratio patz ex hoc. q̄ circa cognitionē tria sunt consideranda. Primo quidez ipsa cognitio que si sit preteritorū est memoria. Si autē presentiū contingētium vel necessariorū vocatur intellectus seu intelligentia. Secundo ipsa cognitionis acquisitio que fit vel ꝑ disciplinā z ad hoc pertinet docilitas. vel per inuentiōem. z ad hoc pertinet eustochia que est bona coniecturatio. huius ps est solertia. que est vera cōiecturatio medij. vt dicitur primo posteriorū Tertio considerādus est vsus cognitionis ꝑm q̄ ex cognitis homo procedit ad alia cognoscenda. vel iudicanda. z hoc pertinet ad ratiōem. Ratio autē ad hoc vt recte percipiat. tria debet habere. Primo vt ordinet aliquid accōmodum ad finē et hoc pertinet ad prouidentiā. Secundo attendat ad circūstantias negocij. quod pertinet ad circūspectiōem Tertio vt uitet impedimēta quod fit per cautionē. Partes subiectiue virtutis dicūtur diuerse species eius. Et hoc modo partes prudentie ꝑm qō propie sumit est prudentia. per quā aliquis regit se ipm. Et prudentia per quā aliquis regit multitudinem. que differunt specie. Et iterū prudentia que est multitudinis regitiua. diuidit in diuersas species. ꝑm diuersas species multitudinis. Est autem multitudo adunata ad aliquod speciale negociū. sicut exercitus congregatus ad pugnandū. cui⁹ regitiua est prudentia militaris. Quedā multitudo est adunata ad totam vitā. sicut multitudo vnius domus vl̄ familie. cuius regitiua est prudentia economica. z multitudo vnius ciuitatis vel regni. cuius directiua est in principe regnatiua in subditis autem politica. Si vero prudentia sumak large ꝑm q̄ includit scientiam speculatiuā. tūc partes eius ponūtur etiaz dialectica. rhetorica. z philosophica. ꝑm tres modos procedendi in scientijs. quorū vnus est per demōstratiōnem ad scientiā causandā. quod pertinet ad philosophicam. vt sub philosophica intelligātur omēs scientie demōstrattue. Alius mod⁹ est ex probabilib⁹ ad causandā opinionē. quod pertinet ad dialecticā Tertius modus est ex quibusdā cōiecturis ad suspitiōez inducendā vel aliqualiē persuadēdū. quod pertinet ad rhetoricā. Potest tamē dici q̄ hec tria pertinēt ad prudentiā propie dictā que ratōcinak interdū quidem ex necessarijs. interdū ex probabilib⁹. interduz ex quibusdā coniecturis. Et sic partes subiectiue seu species prudētie sunt. prudētia regnatiua. militaris. politica. economica. dialectica. rhetorica. z philosophica. quas ponit quidā phūs grecus. Partes potentiales alicui⁹ virtutis dicūtur virtutes adiuncte.

que ordinant ad aliquos scōdarios actus. vel materias quasi nō habētes totam potentiā principal' virtutis. Et ꝓm hoc ponūtur tres ptes prudentie a philosopho. vi. ethi. eubilia q̄ est circa ꝯsilium ⁊ Synesi. que est ꝓm cōmunes regl'as. ⁊ gnomin q̄ est circa iudicium eorū. in quib⁹ oportet aliquādo a cōmuni lege discedere. prudentia vero est circa principalē actū. qui est precipere.

Queritur vtrū prudē .§.III

tia possit esse in peccatorib⁹. Rñdet beatus Thom̄. secūda secūde. q. xlvij. ar. xij. q̄ prudentia tripliciter dicit. Est enī quedā prudentia falsa vel per similitudinem dicta. Cum enī prudens sit qui bene disponit ea que sunt agēda propter aliquē bonū finem. ille q̄ propter aliquē malū finem aliqua disponit congruētia illi malo fini. habet falsam prudentiā. inq̄tum illud qđ accipit pro fine nō est verum bonū. sed ꝓm similitudinē. sicut dicit aliquis bonus latro. hoc enī modo potest ꝓm similitudinē dici prudens latro. qui cōuenientes vias inuenit ad latrocinādū. Et de huiusmodi prudētia dicit aplūs ad roma. viij. Prudētia carnis mors est. que scilz finē vltimū constituit in delectatōe carnis. Secūda autē prudētia est quidez vera. q̄ adinuenit vias accōmodatas ad finē vere bonum. sed est imꝑfecta duplici ratiōe. Uno modo. q̄ illud bonū quod accipit pro fine. nō est cōmunis finis totius humane vite. sed alicui⁹ specialis negocij. puta cum aliqs adinuenit vias accōmodatas ad negociandū vel nauigandū. dicit prudēs negociatō vel nauta. Alio modo q̄ defecit in principali actu prudentie. puta cū aliquis bene ꝯsiliatur. ⁊ recte iudicat etiam de his que ptinent ad totā vitam. sed nō efficaciter precipit. Tertia prudētia vera ⁊ perfecta est. q̄ recte consiliat et iudicat ad bonū finem totius vite. ac etiā precipit. Et hec sola dicit prudentia simpliciter. que in peccatorib⁹ esse non potest. Unde phūs. vi. ethi. dicit. Impossibile est prudentē esse non entē bonum. Prima vero prudētia est in solis peccatorib⁹. Secūda imꝑfecta est cōmunis bonis ⁊ malis. maxime illa que est imꝑfecta propter finē particularē. Illa que est imꝑfecta propter defectū principalis act⁹ etiā non est nisi in malis bea. thom̄. Prudentiā esse in oīnibus hītibus grām. probatur sic. Nullus habet grām nisi sit virtuosus. quia posita causa ponit effectus. Gratia est causa virtutū sed nullus pōt esse virtuosus nisi habeat prudentiā. Dicit enim Grego. ij. moza. q̄ cetere virtutes nisi ea que appetūt prudēter agant. virtutes esse nō possunt. ergo ⁊c. Item cū virtutes sint connexe. qui habet vnā habet omnes. Sz qui habet grām habet caritatē. ergo ⁊ alias. Sciēdum est tamē q̄ duplex est industria prudentie Una que est sufficiens ad ea que sunt de necessitate salutis. ⁊ talis industria datur oīnibus habētibus gratiā. quos necessario docet de oīnibus. vt dicit. i. Johan. ij. Qui enī boni sunt. ⁊ si per se nesciūt sibi cōsulere. sed indigent consilio alieno. saltē in hoc sciunt sibiipsis consulere si grām habent. vt aliorū requirāt consilia ⁊ discernant bona a malis. Alia industria ē plenior. per quā sibi et alijs potest prouidere. non solum de his que sunt necessaria ad salutē sed etiam ō quibuscūq̄ pertinētibus ad humanā vitā. Et talis industria nō est in oīnibus habētibus grām. Item sciendū. q̄ duplex est prudentia. acquisita. ⁊ infusa. ⁊ infusa quidē dicit. q̄ causat ex infusiōe. vt est in baptisatis. etiā anteq̄ habeant vsum rōnis ꝓm habitū. nō ꝓm actū. In bonis habētibus vsum rōnis est ꝓm actum in bonis operib⁹. ⁊ per exercitiū merek augeri Prudētia acquisita causat ex exercitio actuū. vnde indiget ad sui generatiōem experimento ⁊ tempe. vt dicitur. ij. ethi. Et ideo nō potest esse in iuenib⁹ nec ꝓm habitū nec ꝓm actū Tho. q. vbi supra. Nota ꝓm beatū Thomā secūda secūde. q. liij. arti. ij. q̄ imprudentia est generale. peccatū dupliciter. Uno mō per participatiōem. Et hoc modo imprudentia ptcipat ab oīnibus vitijs. sicut prudentia ab oīnibus virtutibus. Nullū enim peccatū accidere potest. nisi sit defectus in aliquo actu ratiōis dirigētis. quod ptinet ad imprudentiā. Alio modo dicit generale p essentiam. respectu scilicz illarū specierū de quibus p̄dicatur. Et sic continet sub se diuersa peccata. ⁊ illa q̄ opponūtur partib⁹ subiectiuis. vt monastice. politice. ⁊ huiusmōi. que vitia sunt innominate in vsu. Et illa que opponūtur partib⁹ potētialibus. ⁊ sic sunt tres scz precipitatio cōtra eubiliā. incōsideratio cōtra sine sim ⁊ gnomin. Quantū autē ad preceptum. quod est actus proprius prudētie opponit inconstātia ⁊ negligentia. que autē opponūtur partib⁹ integralibus reducūtur ad predicta quatuor. Et de his oīnib⁹ babes supra in. ij. ꝑte Item vitia opposita prudētie que habēt similitudinē cū ea. sunt ista scz prudentia carnis. astutia. dolus ⁊ fraus. nimia solicitudo in tēporalibus. de quib⁹ supra in. ij. parte hui⁹.

Cōsequēter viden .§.IIII.

dum est. quomodo prudentia ad virtutes morales se habeat. Circa quod est sciendū q̄ prudentia respectu virtutū moraliū tripliciter se habet. Est enī earū directiua medij inuentiua ⁊ boni politici contēplatiua. Est ergo primo earū directiua. Ad cuius euidētia est intelligendū q̄ ad bene operandū ꝓm virtutez duo requirūtur. scilz q̄ quis operet opus virtuosum ⁊ quod illud faciat recta electōne. non ex impetu aut passione. aut ex aliquo huiusmōi. Ad opus autē virtuosum homo cōmuniter disponit per virtutē moralem que pficit appetitū. cuius obiectū est bonum ⁊ finis. Uirtus enī moralis de se habet inclinare in finē sibi cōuenientem. vt temꝑantia in sobrietatē. iusticia in redditiōem debiti. Talis autē inclinatio in finem debitū siue sit ex more. siue ex natura. non sufficeret. nisi ratio dirigeret. ⁊ modū congruū ad finem adinueniret. immo huiusmōi inclinatō in finem sine recta ratiōe tanto esset periculosior. q̄nto fortior. sicut equus si esset cecus. q̄nto curreret fortius rāto cū maiori lesione impingeret. Oportet igit. q̄ tali inclinatōni. quā facit virtus. adiūgatur recta ratio. q̄ facit prudentia. p quā debita media ⁊ fini cōgruentia inueniant. vt si quis velit ad sobrietatem peruenire p virtutē temꝑantie. debet modū querere cōgruū isti fini puta q̄ abstineat tantū ⁊ talib⁹. ⁊ sicut oportz. ⁊ q̄n oportet. Silr si velit fortis fieri. debet aliquādo pugnare. sagittas iacere. cōgressus ordinare ⁊ alia hmōi

exercitia querere. ꝑm q̄ cōgruit etati, ꝓme persone, z alijs circūstantijs obseruatis, quod totū fit per ꝓu/dentiā, que est recta ratō agibiliū, Unde prudētia di/citur auriga virtutū, et. i. q. v. ꝓsentiū, dicit q̄ discre/tio est mater virtutū. Appellatur autē discretio pru/dentia, quā super oēs exīmiā et securiorē viam esse ad celum probauit bea. Antho. vt habet in collō. ij. moysi. Exemplū de Joab. ij. Reg. x. Secundo pru/dentia est medij inuētiua. Ubi sciendū est. q̄ ad hoc q̄ aliquis ꝑ prudētiā recte disponat. tria q̄tum spe/ctat ad ꝑsens. requirūtur. Primo q̄ multe diuerse vie inueniātur. Secūdo q̄ de inuētis recte iudicet. Ter/tio q̄ inuenta z iudicata ad finē recte applicent. Quā/tum ad primū requirit consilium quod inter ceteros actus homis est sibi ꝓprium. cum importet ratiōis inquisitiōem. In rebus enī humanis z cōtingentib⁹ circa que dirigenda versat prudentia, est incertitudo z varietas multa. In rebus autē dubijs z incertis ra/tio nō debet proferre iudiciū absq̄ inq̄sitio ratiōis ꝑ/cedendo. Necessariū est igit cōsilium ante iudiciū de eligendis haberi. Unde phūs. ij. ethi. diffinit electō/nem, dicens, q̄ est appetitus ꝑcōsiliati. Unde q̄tus ad hoc posuit philosoph⁹, vi. ethi. quandā virtutē de/seruientē prudentie quā vocat eubiliā. per quā alicq̄ dicūtur bene cōsiliatiui. Dicit enim eubilia ab eu qđ est bonū, et bili quod est cōsilium q̄si bene ꝯsiliatiua Contingit autē quādoq̄ aliquos esse boni ꝯsilij. in inueniēdo multas vias ad aliquē finem. qui tamen nō sunt boni iudicij in ꝑeligēdo. qđ melius est. sicut etiam cōtingit in speculatiuis. Alicq̄ enim sunt boni inquirētes. ꝓpter hoc q̄ ratio eorū ꝓmpta est ad discurrēdum ꝑ diuersa. quod videt ꝓuenire ex di/spositiōe imaginatiue virtutis, que de facili pōt for/mare multa fantasmata. Et tamē tales nō sunt ꝑm/pti ad bene iudicandū, quod videt contingere ex ma/la dispositiōe sensus cōmunis male iudicantis. et q̄ etiam postea defectus accidit in iudicio intellect⁹ Si/milr circa humana agibilia aliqui sunt bene inuenti/ui. quod spectat ad inquisitiōem consilij, z tamē suut male iudicatiui in nō acceptando vias aptiores. vel non repudiando min⁹ aptas. z ideo ad bonū iudici/um de eligēdis habendū requirit alia virtus. quam phūs vocat synesim. Dicit autē synesis quasi sensatō Unde in greco dicūtur aliqui syneti quasi sensati. i. homies boni sensus. sicut econtrario qui carēt bono iudicio. dicunt asyneti. i. insensati. Cōtingit vlterius aliq̄s bene consiliari, et etiā bene iudicare, nō tamen recte ad opus applicare. aut ratōe dilatōis. vel negli/gentie, q̄ inuenta z iudicata inordinate ad finez ap/plicāt, z ideo post virtutē consiliatiuā z iudicatiuā re/quirit prudentia. q̄ est principalis respectu earum. cuius ꝓpus actus est precipe. que cōsistit in debi/ta applicatiōe consiliatorū z iudicatorz ad finē inten/tum. Per hec itaq̄ tria ꝯsulte inḡrere, recte iudicare. z debite applicare. mediuz virtutis inuenire. Tunc enī virtus sistit in medio. q̄n refrenatis passionib⁹ vl repudiatis extremis malitijs. a recto ratiōis iudicio nō diuertit Patet igit q̄ ad prudentiā pertinet medi/um alijs virtutib⁹ inuenire. vnde phūs in. i. ethic. in diffinitiōe virtutis ponit mediū ꝑm determinatiōez ratiōis, dicens, q̄ est habit⁹ intellectiu⁹ immediate cō/sistens determiata ratōe ꝓout sapiēs. i. prudens de/terminabit Dicit Ambro. q̄ sapiēs nunq̄ est inanis, ſz semp in se habet amictū prudentie qui pōt dicere Ju/stitiā induebar z iudicio vestiebar. Hec sunt interne mētis velamina. cui nemo pōt auferre, nisi quem ꝓ/pria culpa despoliat, de pe. distī. ij. sapiens. Sumit autē mediū prudentia nō ꝑm quantitatē. sed ꝑm ra/tionē. Unde phūs. i. ethi. vtit tali exemplo. Fuit qui/dā nomīe milo crotoniēsis. q̄ in vno die vnū bouem comedebat. nō grauat⁹ ex eo hic fortitudine sua om/niū bellorz victor extitit. Alius fuit qui tantū modi/cū panis frustū comedebat in die. dicit ergo phūs q̄ prudentia non sic accipit mediū inter istos duos. vt ſz supaddat illi, cui sufficiebat frustū panis z dema/tur a milone. vt tantū vnus q̄tum alter comedebat sed accipit mediū. ꝑm q̄ dictat ratio. videlz q̄ vnusq̄/q̄ comedebat ꝑm q̄ regrit conditō complexiōis z di/spositiōis corpalis. Tertio prudētia est hūani boni completiua. Ad cuius euidentiā est sciendū. q̄ philo/sophus ponit duplicē felicitatē Unā q̄tum ad intel/lectū practicū. quā vocat politicā siue ciuilem. Et de hac determinat. i. ethi. Aliā q̄tum ad intellectū spe/culatiuū. que potest dici diuina. de qua determinat in. x. eth. Sub hac autē duplici distinctiōe intellect⁹ assumūt theologi duas vitas. actiuā, ſz z contēplati/uam. Per actiuā quidē que ad intellectū ꝓtinet ꝓa/cticū. cūcta vitia. vt dicit Jsido. exhaurienda sunt per exercitiū boni ōperis. Per cōtemplatiuā vero q̄ ad in/tellectū speculatiuū ꝓtinet. mēte deus inspicit. Et sic dicit Grego. Caritas dei z proximi tota mēte retinet z soli conditoris desiderio inheret. Possumus autez dicere, q̄ predicta duplex felicitas cōsistit in hac vita Nam felicitas politica videt consistere in actiōe acti/ue vite, que ꝑm Aristot. potest dici operatio anīe ꝑm virtutē prudentie, que est virtus ꝑfecta in agibilibus Felicitas autem cōtemplatiua consistit in cōtempla/tione intellectus, que ꝑm Aristo, est ꝑm virtutē sapiē/tie, que est virtus ꝑfecta in speculabilib⁹. Et prima est quedā dispositio ad eternā felicitatē. que in visiōe di/uine essentie immediate cōsistit. licet ꝯtemplatiua sit sibi similior q̄tus actiua, siue hec intelligāt ꝑm sententi/am Aristo. siue theologorz. Est ergo sciendū, q̄ sic sa/pientia cōsiderat cām altissimā in quolibet genere. et ideo felicitas que in eius actu consistit, est quoddā bo/nū vniuersalez diuinū. Jta prudentia cōsiderat cām altissimā in genere actuū humanorū. Causa autem altissima in humanis actib⁹ est finis. quem intendit prudentia, ſz recte viuere in oīni genere moralis vir/tutis. Ad finē autem cuiuslibet virtutis prudētia di/sponit, vt dictum est supra. Jgit prudētia complectit totū humanū z politicū bonū. z hoc dicim⁹ huma/nā felicitatē. Unde dicit phūs. vi. ethi. q̄ sicut ille q̄ bene ratōcinat ad aliquē finē particularē. puta ad vi/ctoriam dicit pendens. non simpliciter. sed in genere actuū bellicorū. ita ille quo bene ratōcinat ad totum bene viuere, dicit prudens simplicit. Unde prudens sapiētia potest dici in rebus humanis. sed illud Pro/uerb. x. Sapientia est viro prudentia. Qđ prudētia complectat humanū bonū. ostendi potest exemplo philosophorz querentiū in lib. de pomo, que esset re/cta via ad bene viuendū, nec est curanduz cui⁹ fuerit

ille liber vtrū Arist. vel alicui⁹ peripatetici sectatoris eius quod magis est probabile Ꝯuenerunt ergo sapientes vt ibi scribit. ⁊ cōcordes extimauerūt inuenire viam rectitudinis qua virtuose viuere possent. Inuenerūt autē quatuor spectātia ad felicitatē vite actiue. Primū est. q̄ quilibet optet primo suo sicut ⁊ sibi quod spectat ad iusticiā. Scōm est. q̄ subtrahat se a re turpi. quod spectat ad tempantiam. Tertiū est q̄ confiteat veritatē nullo timore pterritus. quod spectat ad fortitudinē. Quartū est. q̄ iudiciuz sumat de seipso quod spectat ad prudentiā. que dirigit ⁊ perficit predictas virtutes in suis actibus. Ex quo patet q̄ ab ipsa est totum nostrū viuere virtuose consistens in vita politica. Sed quia istud nō sufficit ad participatiōem celestis patrie. ideo quintū addiderunt quod requirit ad felicitatē vite contemplatiue. ⁊ hoc est timere creatorē suū ⁊ philosophari de eo. Has duas vitas vt docet Grego. vi. moral. sacra scriptura ō signat per duas sorores. que dominū hospitem receperunt. Martha enim que circa frequēs ministerium solicita erat. actiuā significat. Maria vero que sedens ad pedes domini deuote verbis eius intendebat. cōtemplatiuam Luce. x. Plato vero vtriusq̄ vite studiū est amplexus. sicut ostendit Augusti. viij. li⁹. de ciui. dei. cap. iiij. Cum oīe inquit studiū sapientie in actionez cōtemplatione versetur. Unde vna pars eius. scz actiua ad mores instruendos pertinet altera scz contēplatiua ad conspiciendas nature causas. socrates in actiua exercuisse memoratur. pitagoras vero in cōtemplatiua. Plato vtrāq̄ philosophiā profecisse laudat. quaz in tres partes distruit. in moralem que in actiōe versat. In naturalem que cōtemplatiōi deseruit. Et rationalē qua verū discernitur a falso. Nec tamē per se nō est pars philosophie. nisi in q̄ztum deseruit predictis duabus ad discernendum verū a falso. vnde logica que est principaliē rationalis non dicit esse scientia sed modus scientiaz. Non est ergo vt dicit Augusti. cōtrario hec tripartitio platonis. ei quod dictū est esse studiū sapientie in actione et cōtemplationeversari. hoc autē triplex gen⁹ philosophie assequit homo quādo studiosus est ad deuz intelligendū. qui est finis omniū actionū. quas philosophia moral' ordinat. causa omniū naturaz quas naturalis inuestigat. ⁊ lumen omniū rationū. quas rationalis illuminat.

¶ De ptib⁹ integralib⁹ prudētie. Cap'lm. ij.

Dōst predicta videndū est que ⁊ quot requirūtur ad prudentiaz. vnde sciendū q̄ omissis multis alijs distinctionib⁹ quas philosophi fecerūt de ptib⁹ ptinentibus ad ipam. tres solum ponem⁹ quas ponit tullius in. ij. rbeto. s. memoriā intelligentiā. ⁊ prouidentiam. Nam vt docet seneca in libro de quatuor virtutibus Si prudēs fueris anim⁹ tuus trib⁹ tempibus dispēsetur. Preterita cogita. Presentia ordina. Futura preuide. Poterimus nihilominus ad hec tria reducere quedā alia que dicit. Macrob. ad prudentiā pertinere. fm sententiā Platonis.

Primo ergo ad pruden .§. i

tiam req̄ritur memoria pteritorum. Dictū est enī supra q̄ prudentia est circa ptingentia operabilia. in q̄bus homo pōt dirigi in his que in plurib⁹ accidērūt Sicut ei talis talib⁹ concurrētibus bacten⁹ acciderūt sic possibile est similib⁹ cōcurrentib⁹ in posterū posse accidere. Nam in cōtingentib⁹ agibilib⁹ vt plurimuz futura sunt similia pteritis vt dicit philosoph⁹. ij. rbeto. quia ergo oportet principia cōclusionib⁹ esse proportionata. ⁊ ex talibus talia concludere. vt dicit. vi. ethi. Necesse est plurimū preteritoz habere memoriā. ⁊ videre quid in eis acciderit vt i plurib⁹. ⁊ ex his cōuinci poterit a prudēte quod accidere poterit in futuro. Judas machabe⁹ videns valida castra inimicorū. contra quos pugnare debebat. preteritas patruz victorias ad memoriā reduxit dicens. Mementote quomō salui facti sunt patres nr̄i Et sic cōfortauit. i. aniauit eos. i. Macha. iij Arist. etiā dicit ad Alex. vias naturales patrū discute. ⁊ inde poteris bona ex empla extrahere. quia facta pterita dant certū documentū in futurū. Et nota fm Tho. secūda secūde. q. xlviij. arti. xvi. ideo q̄ cum obliuio respiciat cognitionem tantū p obliuionē potest quis totalr̄ artē perdere. ⁊ similr̄ scientiā que in ratiōe consistit. Sed prudētia nō in sola cognitiōe consistit. sed etiā in appetitu quia vt dictū est principalis eius act⁹ est percipe qō est applicare cognitiōem habituū ad operandū. Et ideo prudentia nō directe tollit per obliuionē. ſz magis corrūpitur per passiones. Dicit ei phūs. vi. ethi. q̄ delectabile et triste puertit extimatiōem prudentie. Unde Dañ. xiij. dicit. Species decepit te. ⁊ concupiscentia subuertit cor tuū. Obliuio tamē potest impedire prudentiā in q̄ztum precedit ad p̄cipiendum ex aliqua cognitiōe que tolli potest p obliuionē btūs Tho. Sciendū est q̄ quatuor sunt que valēt ad bene memorandū. Primū est vt eorū que quis vult memorari. assumat quasdā similitudines corpales conuenientes rei memorāde Nam humana cogitatiō potentior est ci[illegible] sensibilia q̄ circa intelligibilia. Unde memorativa ponit inter sensitiuas vires. ⁊ ideo intentiones simplices ⁊ intellectuales faciliter ex anio elabuntur. nisi quibusdā similitudinib⁹ corpalibus q̄si alligētur. Debent tamē tales similitudines assumi. que maxime sint incōsuete. quia tales magis miramur. ⁊ sic in eis vehementius anim⁹ detinetur. Et q̄ fit q̄ eorū que in puericia videmus magis memoramur. Secundū est vt ea que homo memoriter vult tenere in sua consideratiōe. ordinate disponat. Sic enim ex vno memorato facilius ad aliō procedit. vnde phūs in li. de memo. ⁊ remi. dicit. A locis videntur reminisci aliquādo. Causa autē est. quia velociter ab vno in aliud venitur. Tertiū est vt homo solicitudinē apponat affectū adhibeat ad ea que vult memorari. quia q̄ aliq̄d fuerit magis impressum animo. eo minus elabit. vnde Tullius dicit in sua rhetorica. q̄ solicitudo cōseruat integras simulacrorum figuras. Quartū est q̄ ea quoz quis vult memorari. frequenter meditet. Unde in p̄dicto lib. dicit phūs. q̄ meditatiōes memoriā saluant. Est enī cōsuetudo vt ibidē dicit. quasi natura. Unde que multotiēs intelligim⁹ cito remiscimur. quasi naturali quodā ordine ab vno in aliud procedendo. In lege mosayca. Leuitici. xi.

mandat iudeis, q̄ animalia nō ruminātia tanq̄ im̄unda nō comedāt. Que vero cibū in stomachū trahūt unt̄ inde illum iterum ad os reuocāt vt ruminent. Tanq̄ munda animalia comedere possunt. Quod vti q̄ dictum sub figura intelligim⁹. vt videl̄z verba prudentie nō semel tantū. sed sepe in corde reuoluamus ꝛ sic ex frequēti meditatiōe ea quasi trita ac limata in thesaurum memorie recondam⁹.

Secundo ad prudentiā .§.II

am requirit intelligentia ꝛ hoc respectu p̄sentium. vt eorū que instant. Ubi sciendū est. q̄ sic intellect⁹ speculatiu⁹ silogizat ꝛ silogismū terminat ad cōclusionē intelligibilē sic intellectus practic⁹ silogizat ꝛ silogismū terminat ad hoc p̄ticulare operabile. Conclusio autem singularis ꝛ opabilis silogizat ex vniuersali ꝛ singulari propositione. Unde oportet q̄ ratiō prudentie procedat ex duplici intellectu quorū vnus est cognoscitiuus p̄ncipiorū vniuersaliū practicorū vel naturaliter notorū. Sicut enī vniuersaliē sunt cognita principalia vniuersalia in speculabilib⁹. vt omne totum est maius sua p̄te. sic ꝛ in agibilib⁹. vt nulli esse nocendū. parentib⁹ obediendū ꝛ hmōi. Alius autē intellectus est idē q̄ sensus interior. quo recte de aliquo p̄ticulari fine iudicam⁹. Dicit tamē intellectus inq̄tum est alicui⁹ finis cognoscitiuus. q̄ accipit vt principiū in opabilibus. vnde dicit phūs. q̄ est cognoscitiu⁹ extremi. id est alicui⁹ primi singularis ꝛ cōtingētis opabilis ꝓpositiōis. scz minoris. quā oportet esse singularē in silogismo Prudentia dicitur etiā sensus inq̄tum est singularis finis Et hoc est quod dicit phūs. vi. ethi. Oportet horū. scilz singulariū habere sensuz. hic autē est intellect⁹. Patet ergo q̄ intellectus siue intelligentia que ponit pars prudētie. non est aliud q̄ recta extimatō de aliquo p̄ticulari fine. Et ad hanc virtutē possunt reduci tria. q̄ addit Macro. s. ratō. solertia ꝛ docilitas. Ad prudentē enī pertinet post rectā extimatōem de fine. q̄ sit bene ratōcinatiu⁹ vt debito mō possit applicare regulas vniuersales ad p̄ticularia. que sunt varia ꝛ incerta. Et talis vsus applicādi dicit ratō a Macro. Ut autē q̄s habeat extimatiōem de fine. ꝛ de alijs q̄ sunt ad finem. necesse est vt sit bene inuētiuus. videndo p̄ seipm repente quod expedit fini ꝛ eligibilib⁹ ad finez. Et hoc spectat ad solertiā que ꝑm q̄ hic sumitur est facilis et prompta cōiecturatio de quibuscūq̄. In lib. autem posteriorū primo dicit phūs. q̄ est subita cōiecturatio circa inuentionē medij. Quod autē non possunt sufficiēter omnia cōsiderari que ad prudentiā requirūtur. cum sit circa operabilia. in quib⁹ quasi infinita possunt accidere. inde est q̄ homo indiget ab alio eruditi ꝛ precipue a senib⁹ ꝛ expertis. qui sanū intellectū adepti sunt. expientia longi temp̄is circa agibilia Nam ꝑm phūm. vj. ethi. Uirtus plurimū ex docēna habet ꝛ generatiōem ꝛ augmētatiōem. ideo exp̄imento indiget et tempe. quia vt dicit. vi. ethi. Oportet attendere expertorū ꝛ seniorū ꝛ prudentū opinionibus propter expientiam enī vident futura ꝛ p̄sentia. Hoc quidē consiliū nobis dat Eccliast. vi. In multitudine presbiterorū. i. seniorū prudentū sta. ꝛ prudētie illorū ex corde conūgere. Hoc autē spectat ad docilitatem p̄ quā quis bene regit susceptiu⁹ discipline. Gedeon vadens ad pugnā cōtra madian. recte extimauit ex his qui p̄sentialiter instabāt. quomō ad finem debitū peruenirēt. Primo enī inimicoꝝ castra sagaciter explorauit. ꝛ docilis fact⁹ ex somno cuiusdaz. et eius interptatione solerter intelligēs. quomō eēt pugnandū ꝛ acies ordinandū. cū tubis ꝛ lagenis ac lāpadib⁹ mirabili prudentia ad victoriā puenit. Judi. vij. Quantū ad istam scḋam partē prudentie. que ē ordinare p̄sentia. dicit domin⁹ Joan. dominici sup̄ per eccl̄iasticum. Qō ordinatio sui per prudentiā cōsistit in his octo. Primo q̄ anteq̄ aliquid faciat cogitet illud. ne post factū penitere cōtingat. iuxta illō prouer. in multz locis omnia fac cum cōsilio ꝛ post factum nō penitebis. Secūdo quicq̄d habet facere etiam si cogit ad faciendū. nō faciat vt inuitus. sed faciat de necessitate virtutē. Auguſt. Nemo inuitus bene facit. Tertio quod facit quis. faciat cū alacritate. ij. Corinthi. ix. Hilarē datorē diligit de⁹ Quarto omne quod agit. cū constātia oporteat vt pseueret. ꝛ propter obstacula nō dimittat de pe. distin. iij. Jnanis. Esto in bono p̄posito iugiter ꝑfirmatus. Quinto in opere suo ostendat grauitatē moderatā. Non sit luis vt puer. nec fastidiosus in nimio pondere graui. Sexto omnia que facit. faciat cū honestate. ita q̄ sit actus eius exemplū aliorū in nobis. ap̄lus. Omnia honeste ꝑm ordinē fiant in vobis. Septimo omnē fortunā letam vl̄ aduersam. ante oculos mētis sibi p̄ponat ita q̄ cū venerit nec tristet. nec de nouo letetur Seneca. Sapiens nō contristabit q̄icq̄d acciderit ei. Octauo vt tantū sciat. q̄ suis possit stare iudicijs ꝛ nō egeat alienis. Debet tñ audire ꝛ alios. ꝛ aliquādo etiā magis credere q̄ sibi p̄cipue sapiētib⁹ Has octo conditiones tangit tullius in lib. questionū tusculanarū. dicens. Sapiētis id est prudētis p̄priū est. nihil quod penitere possit facere nihil inuitū. sed splendide cōstanter grauiter honeste. Nihil expectat ita q̄ quasi certū sit sibi futurū. nihil enī eum decz admirare suis stare iudicijs. Sciendū est. q̄ duo sunt p̄cipal̄r que male extimare faciūt. de his que operanda sunt a prudēte. scz sequela passionū circa act⁹ venereos. ꝛ appetitus inordinatus circa acquisitōez pecuniarū. Unde ꝑm Brego. xxx. moral. Ex luxuria tria p̄cipue vitia oriunt̄ corrūpentia tres actus rationis recte extimatiōi necessarios. scilz precipitatio q̄ corrumpit actum consiliandi. Inconsideratio que corrumpit actū iudicādi. Et inconstantia que corrūpit actū p̄cipiendi vel debite applicandi. Ex auaritia vero ꝑm eundē Breg. in eodē lib. inter alia vitia duo nascūtur. que tollūt verā extimatiōem de fine. s. prudentia carnis. ꝛ astutia. de his supra in. ij. parte.

Tertia pars p̄ncipalis prudentie .§.III.

ponit que est respectu futurorū. vbi sciendū q̄ officiū prudentis est. q̄ ea que sunt ad finez. ad ipm debite ordinētur. Preterita autē in necessitatem quandā transierūt quia impossibile est. non esse quod factū est. Et ideo nō subsunt humane prudentie. vt propter aliquē finē fiant vel ordinent. Similiē ꝛ p̄sentia inquantū hui⁹. necessitatē quandā habent Necesse est enī sortem sedere dū sedet. Uū nec etiam

talia ordinabilia sunt ad finē p aliquā eoꝝ immutationē. Relinquitur ergo q̄ cōtingentia futura ꝑm q̄ sunt p homīs volūtatē in finē aliquē ordinabilia ad prudentiā pertineāt. Et hoc p̄cipue importat in nomine prouidētie. Importat enī respectū alicui⁹ distātis ad ea que in p̄ti occurrūt ordināda. Potissima igit̄ pars prudētie est prouidentia, ad quā spectat a fine distantia ad ip̄m ordinare. Possunt autē ad ip̄z reduci duo que addit Macro. s. circūspectioꝝ cautio Ad prudentē enī siue prouidētem ptinet, nō solum que ad finē sunt debite ordinare, sed etiā considerare ea que circūstant, z ꝑm eorū exigentiā proportionari fini, ea que sunt ordināda ad ip̄m. Et hoc dicim⁹ circūspectionē per quā id quod ordinat̄ in finē compatur his que circūstant Sed q̄ frequēter cōtingit mala simpliciter videri bona, z ea simul miscēri propter multiformitatē operabiliū, ideo necessaria est virtus alia que cautio dicit̄, per quā a prudente accipienda sunt bona que sunt vere bona z vitētur mala vitāda, que vidētur habere speciē boni Sciendū est q̄ prouidere bona cōtingit dupliciter. Uno modo vt cognoscātur in seipsis. Alio modo in suis causis. Precognoscere autē futura siue prouidere vel p̄uidere quod idē est quantū spectat ad p̄ns est, proprii⁹ intellectus diuini, cui⁹ eternitati oīa sunt p̄sentia. Cōmunicat autē hui⁹ cognitio humano intellectui per donū ꝓphetie ex diuina reuelatiōe ¶ Precognoscere autem futura in suis causis pōt homo ordinē earū ad effectus considerādo. Sicut medic⁹ talia signa videndo in infirmo p̄cognoscit sanitatē futurā siue mortē Sz q̄ ex talib⁹ talia nata sunt cōtingentia, ꝑm hoc per cōiecturas z experientiā longi temp⁹ potest acq̄ri aliq̄ precognitio de futuris humanis cōtingentibus. ad quod multū valet si retroacta tempa cogitent̄. antiq̄rum facta vel ꝺsuetudines ad memoriā reuocētur. deinde qui euētus ex huiusmōi sunt secuti. cōsiderētur Et per hūc modū prouidus videre poterit. tū ex memoratis. tū ex his que in p̄ti opanda ꝺcurrunt. q̄d in futurū possit accidere. Joseph clipeo se, prudentie muniuit. dū contra futurā famē egipti conseruari fecit frumentū diu ante. z in multa copia. ne regio z p̄uintie circūstantes fame p̄irent. Gen. xli. Ex his omnib⁹ cōcludendo dicam⁹ q̄ ille perfecte erit prudens, qui memor erit p̄teritorū factorū. vt ex his per silē videre possit quid eueniet in futurū fuerit intelligēs incrte extimādo de fine nūc operabili q̄ bene erit ratōcinatiu⁹ in debite applicādo vniuersalia ad p̄ticularia, qui bene erit subito prospectiu⁹ in cōsiderādo q̄d expedit, qui bene erit docibilis in suscipiēdo ab aliis quod per se nō videt. qui erit prouid⁹ in ordinādo ea que in p̄senti occurrūt ad debitū finem qui bene circūspectus in considerādo circūstantias facti. qui bene erit cautus in vitādo q̄ finem debitū p̄ns impedire. Sed q̄ pauci aut nulli p̄fecte sufficiūt ad p̄dicta ꝯ tumcūq̄ his exercitiū impendant. q̄ humana ratio non potest cōprehendere singularia cōtingentia, que p̄ns occurrere, ꝑm illud Sap̄. ix Cogitatiōes mortaliū timide z incerte prouidētie nostre. Jō indiget homo nō solum in his que ad salutē pertinēt. sed etiam in reb⁹ humanis dirigi a supiori principio q̄ sit ratio humana Requirit ergo ad directiōem perfectā, actum humanorū. instinctus spūssc̄i. p modū salubrioris, z cernoris ꝺsilij. Et iō inter dona spūssancti ponit donū consilij, q̄ō rndet prudētie. dirigens hominē in his maxime. vbi nō sufficit prouidētia proprie ratiōis. Summ⁹ sacerdos iudoꝝ cū audisset alexandrum oīa regna debellasse. ac gentes sibi subiugasse, mirabili prouidētia est vsus in futurū sibi p̄cauenda, p̄mo Macha. x. Abigail prudētissima mulier sua prouidētia obuiauit periculo q̄ō imminebat nabal viro suo, ex sua p̄cipiti respōsione. i. Reg. xxv. Nota etiam ꝑm Tho. scōa scōe. q. xlvij. arti. nono in corpore, q. q̄ solicitudo. que est idē cum vigilātia ptinet ad prudentiā. Nam ꝑm Jsido. Solicitus dicit̄ quasi solers scitus. In q̄tum. s. aliquis ex solertia animi velox est ad prosequendū ea q̄ agenda sunt. hoc aūt ptinet ad prudentiā. cuius precipu⁹ actus est. circa agenda percipe de p̄consiliatis z iudicatis. Un̄ phi losoph⁹. vi. ethi. dicit. q̄ oportet tarde ꝺsiliari. operari autē velociter consiliata. Item ꝑm p̄b̄m in primo ethi. certitudo nō est simplicit̄ querēda in oīnibus. sed in vnaquaq̄ materia ꝑm proprium modū. Quia vero materia prudentie est circa singularia cōtingentia, circa que sunt operationes humane. nō potest certitudo prudētie tāta esse. q̄ solicitudo tollat̄ idem tho. vbi supra in resolutione. ij. argumenti.

Ad primam partem .§.IIII

prudētie ptinet memoria p̄teritoꝝ. Eccl'iast. i. Memēto que añ te fuerūt, Seneca. Qui de p̄terito nihil cogitat. vitaꝫ perdidit. Ipsa est q̄si cōseruatoriū, in q̄ quicq̄d ratō inuestigāde veritatis capit, fideli⁹ reꝑuat Ocro aūt sunt quorū debem⁹ inter cetera reminisci ꝑm Guil. in sum. virtu. Primū est laudabilis mēoria beneficiorū. z maxime memoria creatōis. redemptōis z iustificatiōis. Eccl'iast. vlt. Memēto creatoris tui ꝛc̄. Eccl'iast. xxix Gratiā fideiussoris tui ne obliuiscaris. Secundū est memoria mādatorū dei, p̄s. cij. Memores sunt mādatorū ipsius ad faciendū ea. dicēs filij israel vt faciāt sibi fimbrias ꝛc̄. Tertiū est memoria seueritat̄ iusticie. quā exercuit i peccatores. p̄s. lxx. Memorabor iusticie tue solī⁹. Eccl'iast. xxxviij. Memor esto iudicij mei. sic erit̄ tuum Quartū est memoria belli spūalis. in quo tor rāti ceciderūt. Job. xl. Memēto belli z nō addas vltra loq̄ Quintū est memoria cōsolatiōis dei in afflictionib⁹ ne homo despet. i. macha. iiij Memētote quomō salui facti sunt patres nr̄i in mari rubro. Sextū est memoria vite sanctorū ad imitandū Joan. xv. Memento te sermonis quē ego dixi vobis, nō est seru⁹ maior domino suo. Septimū est memoria stat⁹ honorabilis, a quo q̄s degenerauit a parētib⁹ carnalib⁹ vl'spiritualib⁹. Esa. li. Attēdite ad abraā patrē nostrum. Apoc. ij. Memor esto vnde excideris. Octauū memoria peccatorū ad dolēdū. Esa. xxxviij. recogitabo tibi oīnes annos meos in amaritudine aīe mee Un̄ Crisosto, nullū peccatorū tale remediū. sicut eorum cōtinuata memoria.

Ad tertiā partem pru .§.V

dentie, q̄ est prouidētia ptinet p̄cauere picula z obuiare eis, Un̄ apl's ad Ephe. v. Videte quō caute am⁊

buletis, nō quasi insipiētes. i. imprudētes. sed vt sapientes. i. prudētes. ne. s. incidatis in periculū. Et pōit aplus ipse octo genera piculoꝝ corpaliū. ij. Corint. xi. que passus est. significantia picula spūalia, quibꝫ subꝫcimur. q̄ grauiora sunt. qz sunt inductiua i mortem gehēne, nō nature propt̄ quod ait psal. Pericula inferni inuenerūt me. Patimur enī in vita pñti picula ista in quadruplici pugna spūali. scz primo. a carne inficiēte. Ab hoste decipiente. A mūdo retinente Ab hoīe seuiente. Et in quolibꝫ horꝫ certaminū pcutimur duplici telo multū periculoso. z sic subꝫcimur octo piculis. scz periculis fluminū. periculis ex genere. periculis latronū. pericul' in solitudine. pericul' in ciuitate. piculis in mari. pericul' ex gentibꝫ. periculis in falsis fratribꝫ. In primo igit certamine qō est nobis a carne inficiēte. pcutimur duplici telo. s. naturali corruptione. z parētali affectiōe. Ex quibꝫ subꝫcimur duplici periculo. s. piculis fluminū. z piculis ex genere. Ex naturali enī infectiōe. quā habem⁹ in statu nostre. pstitute nature. iminēt nobis picula fluminū. i. picula lapsus in pctōꝝ gulez luxurie profundū quēadmodū flumīa incautos hoīes submergūt. Et hec sunt figurata p flumina egipti putrida z fetida q̄ moyse percutiēte virga cōuertūtur in sanguinē Exo. vij. i. deo permittēte ex sua iusticia. in sanguinē pctōrum cōuertunt. z pisces oīes moriunt. i. gulosi z luxuriosi morte anie ex ipsa infectiōe. Ex calore sanguinis ista vitia ortū habent. Sed sup hec flumīa que vticꝫ z babilonis sunt. i. cōfusionis. psal. clvij. super flumīa babi. illic se. et fle. dū. re. tui syon. stant sedentes israelite. i. viri fideles flentes recordantes syon. i. superne patrie. Sedēt vticꝫ z calcant virtute ꝓtinentie. flent timētes pericula subuersiōis. vñ z occasiōes vitant. z hoc qz recordāturz afficiūtur ad patriā sup ne hierl'm. Scōꝝ piculū est nobis ex parētali affectōne. Et hoc dicit periculū ex genere. i. parentū generatione. Et nō solum laicis sed etiā clericis imminēt picula peccatoꝝ. periculū. s. inordinate dilectōis. dum diligit filios pater. plusꝫ debeat. z auūculus clericū nepotē suum. Periculū illicite acq̄sitiōis. dū parentes illicita lucra dimittāt filijs. Periculū iniuste distributiōis. dum plati cōferunt oīa suis amicis et cōsanguineis. postponētes dignioꝛes z cōmittentes talib⁹ curā animarū. quibꝫ vt dicit hosti. nō cōmitterent pomoꝝ custodiam. Et hoc genus figurat p genus muscarū quibꝫ egiptus percussa est. Exod. viij musca est aīal importunissimū. volitat frequēter ante faciē perstrepit ad aures. nō recedit sed comedit et bibit cum homīe. Sic cōsanguinei clericoꝝ sunt importuni ad petendū ab eis. frequentāt domos eorū. murmurāt cōtra eos si eis ad placitū nō prouident. Et probat. Ut dicit Amb. dis. lxxxvi. comedūt et bibunt cū eis precipue tēpore estiuo cū fruct⁹ colligunt Sed vt dicit Michee. vij. Inimici hominis domestici eius. s. hominis ꝛc. Qui amat patrē aut matrē aut sorores aut fratres aut filios plusꝫ me nō est me dignus. ait xp̄s. Sz si mei nō fuerint dānati. s. consanguinei. tūc immaculat⁹ ero ꝛc. ait psal. In scōo certamine quod nobis est ab hoste decipiēte. percutimur duplici telo si sum⁹ icauti. Et hec sunt picla latronū z picula i solitudie. s. suggestio occasiōis ad mali cōmissiōz Et suggestio occasiōis ad bonū oissiōz Et suggestiōe diaboli in itiere bonoꝝ opez. icidit in picula vitioꝝ. supbie bonū faciēdo. iuidie bonū alēi⁹ videō iracūdie dū opus suū z si bonū nō appreciat. Et hec vitia sunt latrones qui spoliāt aiam gratia. s. humilitate. charitate. mansuetudine Uñ figurat hoc in illo qui descendēs a hierl'm incidit in latrones q̄ spoliauerunt eū. Luce. x. Et etiā figurat p latrunclos egressos de siria q̄ captiuā duxerunt puellā puulā. q̄ erat in obsequio naamā. vt habet. iiij. Reg. v. Siria inꝓpetat sublimitas. z significat diabolum. q̄ dixit ascēdam in celum ꝛc. De hac suggestatiōe diaboli egredi untur. s. p imitationē latrunculi. i. superbia. inuidia. z iracundia. z puellā puulā de israel. i. aiam puellaz p mētis integritatē. puulam p humilitatē. de israel p cognitiōis claritatē. capiunt incautā. Et ponit in obsequium vxoris naamā lepros. i. in seruitutē cōcupiscētie carnalis. que dicit vxor naamā. i. diaboli. Caute ergo ambulandum. i. opandū. ne latrūculi nos spolient. pl's. clxij Jn via hac qua ambulabā abscōderūt superbi. i. demones laqueū mihi. Et idō obuiandū. vt cū humilitate. patiētia z charitate cūcta fiant. Secundo in illo certamīe pcutimur telo accidie. Et hoc est piculum in solitudine. Solitarios inuestat accidia. Solitudo est sterilis z infructuosa. z sic cuz ania est sterilis. nō producēs fructum bonoꝝ operū. sed otiosa manēs. periculū ei imminet accidie. qua fastidiūtur bona spūalia z omittūtur opa virtuosa debita vt cōfiteri. dicere officiū. ire ad eccl'iam z hmōi. Jōcꝫ procedūt multa vitia. Unde Esa. lx. ōz. Bens enī et regnū quod tibi scz deo nō seruierit. solitudine vastabunt. i. sterilitate et penuria vastabūtur virtutū. Obuiandū ergo huic piculo p occupatiōem bonā. Diero. semp aliq̄d boni facito vt diabol⁹ inueniat te occupatū. De cōse. dist. v. nunc̄ꝫ. Jn tertio certamie quod nobis est a mūdo retinente. pcutimur duplici telo. s. prosperitatez z aduersitatis. Ex hoc nobis imminet duplex periculū. s. in ciuitate z in mari. Nam ex prosperitate habent bona diuitiaꝝ. delitiaꝝ z honoꝝ. que cōmuniter repiunt in ciuitate. ex quibꝫ imminēt picla maxima. s. contēnendi z blasphemādi deū. polluēdi z maculandi corpus. distrahēdi animū z opprimēdi proximū. que picula notat p's. dicens. Uidi iniq̄tatem z cōtradictiōem in ciuitate ꝛc. Ecce cōtemptus et blasphemia cōtra deū. qua sibi cōtradicit. Sed q̄ subigabūdauit muros ei⁹ iniq̄tas. s. adulteriozz fornicationū. que maculāt corp⁹. Et labor in medio eius. s. noxie solitudis z iniusticia quo ad dānificatiōem pximi. Unde dñs admonendus ista picula horrabat dicens. Exite de medio babilonis pp̄le me⁹ ꝛc. Jn ipo certamie a mūdo aliō telū est aduersitas. q̄ designat per mare. qz sicut mare amarū dicit z fluctuat. sic aduersitas amaritudinē hz. z mentē fluctuare facit z hīc picula insurgūt diuersoꝝ vitioꝝ impatiētie. murmuratiōes diffidentiez hmōi. Eccl'iast. xliij. Qui nauigant mare. enarrāt picula eius. adō q̄ etiam nauicula pe. in medio mari hmōi iactat fluctib⁹. Et hoc figuratū est per mare qō vidit daniel in visiōe. in quo pugnabāt quatuoꝛ venti q̄druplicis afflictiōis. i. ablationis rerū. z pauptatis. infamatiōis. infirmitatis corpoꝛee. z tribulatiōis familie. Et inde. pcedūt qua

tuor bestie vitiorū. scz murmuratiōis. z impatientie. diffidentie. z turbatōis. In quarto certamine qđ est ab homīe seuiente. duplici telo ꝓcutimur. scilz aperte persecutōis. z occulte circūuentōis. Ex quibꝫ immi/nent nobis pericula ex gentib⁹. et pericula ex falſ fratrib⁹. Per gētes intelligūtur infideles z alij mali manifeste persequētes bonos. sicut greci. ſ. Antiochus cū suis. machabeos. z romani apl̄os z martires. De quibꝫ potest intelligi illud. Joel. i. Bēs ascēdit super terrā fortis z innūerabilis. dentes eius vt leonis Ez dissipa gentes. i. gentiliter viuētes. que bella volunt ꝓsequendo. ſ. fideles ait. pſ. Aliud certamē ab hoīe malo est circūuentiōis ex quo imminet periculū de/ceptiōis discordie z dissensiōis Ecclesia iam passa est ꝓsecutiōes a iudeis. paganis z hereticis Nūc autem patit persecutiōez ab ypocritis. i. simulatis homībus z falsis fratribꝫ. i. xp̄ianis. vñ Job. xxx. in ꝑsona ipsi⁹ ecclesie ait. Frater fui. z socius draconū. qđ primuz genus piculi. ſ. manifeste ꝓsecutiōis. Soci⁹ strutiōis id est ypocritarū quoad pñs temp⁹. De vtraqꝫ dicit August. Uox cōtribulatorū cum xp̄o z̄c. vñ. q. i. ad/uersitas huic. ℣. Idem. Sed xp̄s nos cautos reddit dicens. Attēdite a falſ ꝓphetis. i. xp̄ianis vel religiosis. qui ve. ad vos in ve. orē. Math. vñ.

De ꝑtibus subiectiuis prudētie z de cognitiōe sui ipsius. Lapi⁹. iij.

DE partibus subiecti/uis prudentie nunc agendū. que sunt pticularis seu monastica. economica. politi/ca. regnatiua. z militaris Et vt perfecta sit cōsideratō prudentie ostēdendū est quomō cuilibz ciui expediat eā habere Ubi diligēter notandū est. q⁹ quilibz ciuis pōt tripliciter ꝯsiderari. ſ. cūtum ad singularē sui perfectiōem cūtum ad familie gubernatiōem. cūtum ad sui cōciuis cōicatiōem. Et ꝑm hoc ꝑles ponūtur species prudentie. Si enī consideret ciuis in se. necessaria est prudētia particularis. Si cōsideretur vt famille gubernator. necessaria est prudētia economica Si vero vt ciuis. tunc iterū ꝑt tripliciter cōsiderari. quia aut vt est principāti subiectus z tūc necessaria est prudentia. que cōi nomīe politica ōr. Aut est vt aliquis principās z tunc requirit prudētia regnatiua Aut est boni cōmunis ꝓpugnator. z tūc opus est prudentia militaris. Et sic in vniuerso habem⁹ quinqꝫ spēs prudentie. ſ. particularē. economicā. politicā. regnatiuā z militarē. Prudentia igit particularis necessaria est ciui. cūtum ad eius singularē perfectiōem. qua videlz seipm regere sciat. se caute a peccatis seruādo z diuinis preceptis obediēdo. hoc autē fieri nō potest sine prudentia q̄ est humanoꝝ actuū directiua. sicut ꝫ dictū est. vñ dicit Brego. in pastorał. Nostis callid⁹ rā/to liber⁹ pectus ꝓcutit. cūto mūdum a prudētie lori/ca deꝑhendit Ad hanc virtutē inducit apl̄s ad eph. v. dicēs. Uidete frēs quō caute ambuletis nō quasi insipiētes sed quasi vt sapiētes. redimētes tps qm̄ dies mali sunt. propterea nolite fieri iprudētes. sed intelligētes q̄ sit volūtas dei. Si ꝯs autē bonitate singlaris caret. hanc prudentiā non habendo. proculdubio nec familiam sufficienter regere posset. nec verus ci/uis existeret. Qui sibi nō sufficit prudēter viuēdo. nec alij sufficiet cōuiuendo. quia q̄ sibi nequā est cui bonus erit. Et qui cū deo rect⁹ nō est. nec cū ciuibus rectus erit. Ocul⁹ quidē qui in se corrupt⁹ est. alia mē/bra regere nesciet. z cum eis incōpetēs erit. Patet ergo quomō prudētia particularis ad singularē ciuis perfectiōem reꝙratur. Exemplū ponit̄ de abraam. Consistit perfectio hec singularis prudētie in consideratōe sui. Unde belinādus dicit. q⁹ in templo Apollinis tale oraculū fuisse legit datū. Gnotisapthō id est nosce teipm. que sentētia Job. v. scribit his verbis. Uisitans spēm tuā non peccabis. Idem autem est seipm cognoscere q⁹ spēm suam visitare. Species quippe hoīs est aia ad imaginē dei facta. que tūc visitat quando qualis sit in vita indagat. Et ad hoc optime facit quod dicit Bern. in lib. de ꝯsideratiōe Ad te primū inchoat cōsideratio tua. z in te finiat z in fra. Cōsidera. quid ds z qualis sis. Quid in natura quia animal rōnale mortale. Rōnalitas subleuat monasticaz miseriā mortalitatis z mortalitas būiliat altitudinē ratiōis. Quis in ꝑsona. cuius cōditiōis vel dignitat̄. z quō vteris officio tuo. qualis in vita vtrū bonus vel mal⁹ proficiēs vel deficiens z̄c. Ibi vide. Et nota q⁹ ista cognitio sui quā facit prudentia inducit tria magna bona. videlz iudiciū cognitiōis diuine. principiū saluatiōis humane fastigiū perfectōis eterne. De primo dicit Salomon Prouer. xxx. Dixit. vir cum quo est de⁹. deo secū manente confortatus ait. Stultissimus sum virorū. qđ ptinet ad verā sui cognitiōem. Bern. Ab exterioꝝ⁹ redibit anim⁹ ad interiora. ab inferioꝝ⁹ ad superiora vt possim cognoscere vnde venio. aut quo vado. qđ sum. z vnde sum. z ita ꝑ cognitiōem mei valeā peruenire ad cognitiōez dei. Quanto qꝫ in cognitōe mei perficior. tanto ad cognitionem dei accedo. Et Macro. Anima ꝑfectam habet sapiam. cū vnde orta sit. z de q̄ fonte venerit. recognoscit. de secundo dicit pſ. A peccato meo munda me. quoniā iniqtatem meā ego cognosco. Mundatio a pctō est principiū salutis. Ad hoc Seneca. Initiū salutis notitia peccati. Nā qui peccare se nescit. corrigi nō vult. Bern. de cognitōe sui. principiuz salutis humilitas generat. De tertio ōr math. xxiij. Qui se būiliat. qđ includit cognitiōem sui. exaltabit. Boet⁹ de phīca ꝯsola. O mortales extra vos petitis qđ intra vos est positū felicitatē. qz. ſ. ꝑ veram cognitionē sui quis ꝑuenit ad eā. In but⁹ figurā bēs Lu. ix. q⁹ ceci sunt vocati ad cenā. que significat brītudinē. Et loqtur de cecis. q. ſ. cognoscunt se cecos nō cognoscētes quod ptinet ad cognitōez sui. Bern. super cañ. Nemo sine sui cognitōe saluat. Sal⁹ āt ꝑfecta i brītudie. Ecōtrario ex igrātia sui ipi⁹ ꝯsequūt hoīes tria mala. seu detrimēta. Est ei fundamētū infirmitatis. nutrimētū iniqtatis. ꝯplemētū fatuitat̄ Quoad primū ignorātia sui ē fundamētū infirmitatis būane spūal. ſ. pcti Lañ. i. Si te igras o pulcerria mlieruz egredere. Si ꝑ qz pulcerria mlierz. i. creaturaz ē aia q̄ qz ignorat se. egredit a se despando z vagādo ꝑ diuersa vitia. Bern. sup cañ. De igrantie sui venit sup bia in te q̄ est p̄ncipiū pctoꝝ. Jrē lactāt⁹ de fla religione. null⁹ aie suauior cib⁹ veritate. Ignorātia āt sui cā puitatis. Senec. in epl̄is. Jō ad sanitatē difficilr ꝓuenimus. qz nos egrotare nescimus. Quātum ad

secundū. pē. Nescierūt scilz necessaria ad salutē. necz intellexerūt. i. intus legerūt cognoscēdo seipsos. in tenebris ambulāt peccatoz. Terētius ita fere corrupta est omniū hoim natura. vt aliena melius iudicet q̄z sua. z hoc in malū. Unde tulli⁹ in lib. de officijs. Nescio quo fit. vt magis in aliū cernamus si q̄d delinq̄tur. Et tamē xp̄s dicit. Lu. vi. Ejce primū trabez de oculo tuo vt eicias festucā de oculo fratris tui. Quo ad tertiū psal. Homo cū in honore esset nō intellexit seipm vel suā cognitōem. Compatus est iumētis insipientib⁹. Bern̄. in li. de consideratiōe ad eugeniū. Licet omnia misteria noueris. lata terre. alta celi profunda maris. si te nescieris. omino eris simil̄ homini insipienti edificāti domū suam sup arenā sine fundamento. id est ruinā nō structurā facies. Ptholome⁹. Insipiens est q̄ suis ipius ignorat quātitatē Tullius de tusculanis questionibus. Stulticie proprium est. alioz vitia cernere. suoz q̄z obliuisci.

De prudētia monastica aut particulari. z nouērē gulis directiuis humanā vitam. Cap. iij.

Qualiter prudētia particularis q̄ habet hoiem gubernare in seipso dirigat opa eius satis pulcre pōt trahi ex his verbis que habent Cant. v. videlz. Dilect⁹ meus cādidus z rubicūdus. elect⁹ ex milib⁹. Caput ei⁹ aurū optimū. Come eius sicut elate palmarū. nigre q̄si cornus. Oculi ei⁹ sicut colūbe sup riuos aq̄z que lacte sunt lote z residēt iuxta fluenta plenissima. Bene eius sicut areole consite a pigmētarijs. Labia eius distillātia mirrā primā. Man⁹ eius tornatiles auree. plene iacinctis. Uēter eius eburne⁹ distinct⁹ saphiris. crura eius colūne marmoree. fundate super bases aureas. Guttur eius suauissimū. z totus desiderabilis. hec ibi. Que intelligi pñt de xp̄o vero. id ē persona eius. de quo dicit Job. Prudētia eius pcussit superbū. s. diabolū. Ac etiā de xp̄o mistico. id est ecclesia eius seu de eius fidelib⁹ quib⁹ dicit Mat. v. Estote prudentes. Et quib⁹ verbis trahūtur nouem regule directiue totius vite humane Et sm hoc q̄ ipsa verba exponit egregius vir. per cūcta laudabilis dñs Joan. dñici cardinalis ragusinus in lib. scientifico. z si vulgari intitulato amor caritatis. Et primo quidē ostendit excellentia xp̄i in generali. cū. s. ōz candidus. s. p puritatē. Rubicūdus p caritatē. Electus ex milib⁹ p gratiez sapiētie sublimitatē Exinde ponūtur decez regule. Pria dirigit intentiōes. ibi caput ei⁹ Scōa cogitationes. ibi. come eius ⁊c. Tertia cognitiones. ibi. oculi ⁊c. Quarta exemplationes. ibi. gene eius ⁊c. Quinta locutiones ibi. labia eius ⁊c. Sexta actiones ibi. man⁹ eius ⁊c. Septima fructificatiōes. ibi. venter eius ⁊c. Octaua gubernatiōes vel affectiones ibi. crura eius. Nona disciplinatiōes ibi. guttur eius ⁊c. Prima ergo dirigit intentiōes que signātur p caput. Caput autē designat intentiōem. quia sicut caput est principiū corpis ita intentio principiū operis. Nam sm sapientē. finis ad quē respicit intentio mouet agentē. Et in his quidē que de se sunt mala. vt blasphemia. homicidiū. vsura. z hmōi. q̄tumcūq̄z videret haberi pia intentio. nō potest esse veraciter bona. nec opus bonū. Sz in alijs vera est autoritas cōis. s. quicq̄d agāt hoies. intētio iudicat oēs. Et alii quidē habēt caput terrenū. q̄. s. nō intendūt. nisi cōgregatiōem substātie in suis operib⁹. etiā de genere bonoz. propt̄ hoc ieiunāt orāt. z hmōi. vt pspereť. Alij caput carneū. q̄ intendūt tantū satisfacere nature. vt ea que fiūt propter parētelas. vel sensualitati vt multi sub specie spūs. q̄ multa faciūt propter pñtiam corpalē personaz. Alij hūt caput aureum. z isti sunt sancti. q̄ oīa que faciūt. faciūt propter honorē dī z amorē eius. Caritas enī aurū significat Apoc. iij. Suadeo tibi emere aurū. i. caritatē. q̄ sicut aurū excellit omnia alia metallia. ita caritas omnes virtutes. Et q̄nto quis ex maiori intentiōe caritatis aliq̄d facit tantomagis est deo gratus z merek xp̄s autē oīa fac. z fecit ex maxima caritate. Et ideo merito dicit ō ecclia. Caput eius. i. intentio eius aurū optimū pfectissima intentiōe. vnde ipse dicebat. Jo. iij. me⁹ cib⁹ est vt faciā volūtatē eius q̄ misit me. ecce intentiō z mlta simlia inuenies. z sic in isto splendore illumiat oēz hoiem venientē in hūc mundū. disce ergo dirigere intentiōem tuā Scōa dirigit cogitatiōes. que designātur p comas. i. capillos. q̄z sicut capilli exeūt de capite seu procedūt. ita cogitatiōes a mente. Quale caput tales capilli. Nostrū caput vanū est z ideo vanos capillos producit. z materialr z spūaliter. Tria dicit ō his cogitatiōibus. quales debēt esse z nostre. Prio q̄ sunt vnite in vno fine. z si sint diuise in materia Et iō dicit elate. i. corelli aut rami palmaz. qui quidē videtur esse diuisi adinuicē. z sunt in summitate. sed in fine in vnū cōueniūt. ita xp̄s diuersa agebat z loq̄batť z de diuersis materijs. tñ semp ad honorē dei z salutem primi. sic z tu. z si de diuersis materijs cogitas mō de gubernāda familia. mō de artificijs. modo ō alijs fac oīa ad laudē gl'iam dei. Scōo cogitatiōes debēt esse firmez stabiles. iō dicit palmarū. palma enī viriditatē semp cōseruat in hyeme vt in estate. sp statvno modo. z quāto magis antiquať tantomagz dulcescūt fructⁿ eius. Et est multi tempis. inferi⁹ subtilis. supius lata. cōtrario modo aliarū arboz. sic cogitationes bone. debēt esse firme. Auguſt. de penit. distin. iij. Bonū propositū cōserua iugiter. necz prosperitate nec adūsitate mutari. sp deuoti⁹ se hr̄e. hr̄e lacrimas meditatiōes de dīnis. z modicas de terrenis Tertio debēt esse būiles. iō dicit nigrez ⁊c. Nota q̄ corn⁹ libenť q̄escit sup cadauera. sicver⁹ būiliť ꝺsiderat mortē ex q̄ sumit occasionē būilitatis. Būiliť sum corde. ait xp̄s Math. xi. Tertia dirigit illustratiōes q̄ designātur p oculos. iō dicit oculi ei⁹ sicut colūbaz. sicut enī oculo corpali q̄s videt corpaliť. ita oculo intellect⁹ spiritualiť. Et sicut duplex ē oculⁿ. ita duplex intellect⁹. scilz practic⁹ circa opabilia. z speculatiu⁹ circa cogniscibilia. ibi. q̄escēs. i. vna potētia intellectiua cū duplici dicto officio. Prio igiť intellect⁹ ꝺz esse discretiu⁹. ꝺscernendo falsa a veris. bona a maliť vt vera z bona eligat. z falsa z mala reprobet. iō dicē sicut colūbarū Ūn colūba discernit grana q̄ sunt bona. z sana comedit. corrupta dimittit. sic egit dñs ihesus Jux illō Esa. vij sciat reprobare malū z eligere bonū. Et vt hoc possit hō melⁱ facere ꝺz. Scōo oculos intellect⁹ tenere sup riuos aq̄rum. i. sup doctrinis lectis vl pauditis eas ruminādo. vñ dicit b. Anthonius. cuidā interrogāti devia

salutis. Jn omni re quā facis adhibe tecū testimōia scripturarū. Et nota q̄ non q̄libet libros vel doctrinas debemus ruminare sed illas solum. que sunt lote lacte. id est scripturas sacras que ad moduz lactis sunt purificatiue mētis illuminatiue z confortatiue. Alie autē doctrine vt philosophie poesis. z de palatinis z huiusmōi. nō purificant. sed inquināt mentem superbia vel immūdicia Columba stans super riuos aquoz inde per vmbrā cōtemplatur accipitrē per sequentē. vt vitet eum. Sic anima per scripturas potest cognoscere insidias diaboli. quomō diuersis modis querit capere. z ibi in oībus videt remedia. Jpsas christus allegabat predicādo. propterea iudi mirabātur dicentes quomō hic litteras scit cū non didicerit. Joan. vij. Tertio debet etiā considerare diligenter instinctos diuinos. seu inspiratiōes spūssancti. vt exequat̄ que adhuc melius z purificant̄z illuminat̄. propterea subdit. residēt iuxta fluenta plenissima. que sunt dona spiritussancti. Unde christ⁹ dixit clamando. Jo. vij. Qui credit in me sicut dic̄ scriptura flumina de ventre eius fluēt aque viue. loq̄ns de spiritusancto. Quarta dirigit exempla. que notāter per genas ibi gene eius Sicut gene sunt sub oculis z nunq̄ cooperiūtur sicut alia pene omnia mēbra ita exempla. id est opera manifesta sub oculis. in consideratione sunt hominū. z occultari nō possunt. Tenetur autē quilibet nō solum conscientie sue prouidere. sed etiā proximi bonis exēplis edificare. z propterea nō solum a malis sed etiā ab his que habent speciem mali cauere debet iuxta sententiā apostoli. primar. ij. ad Corinthi. viij. Debēt autem exempla esse primo humilis patientie propterea dicit areole. Jn area fit percussio grani. z calcatio sustinet plures ict⁹ z tamē nō frangit̄ terra. sed integra z solida pseuerat. Nullū maius exemplū dat de se seruus dī. q̄ de virtute patientie. vt iniurijs tribulationib⁹ non frangatur. nō turbetur nō querulet̄. sed firmus z integer in virtute permaneat. hoc christ⁹ edocuit. Unde Aug. i. q. i. christus quid fecit nobis. id est quale exemplū dedit. qui tanta patientia proditorē suum sustinuit vsq̄ in finē. vt ei primā eucaristiā confectā manib⁹ et ore suo cōmendatā sicut ceteris apostolis propriis manib⁹ daret ꝛc. Areole dicit in pluri. quia patientie exemplū debet ostendi in tribulatiōibus corporalibus. z spūalibus. que duriores sunt. quia tangūt animā. Areole nomē diminutiuū est. ex quadā humili cognitione proprioz defectuū. z p consequēs recognoscere subditū omniū penaz debet pcedere ista patiētia. nō modo phīco. Debēt scdo z alijs virtutū prebere exēpla ideo subdit aromatū. Aromata odorifera z suauia sunt virtutes. zuccarū est caritas. Linamomū puritas. Carophil⁹ humilitas. Balsam⁹ obedientia. Mirra penitētia ꝛc. Harū exēpla debes dare modo de vna. mō de alia que oēs q̄ eis occurrūt tentationes z tribulatiōes. ideo debēt esse fundate in humili patientia. vt sint areole aromatū. Debent tertio oīa exempla etiā operū virtuosoz esse cum magna discretione. Unde subdit. Consite a pigmentarijs. Pigmētarij sunt qui scīūt cōponere medicinas z confectiones. Non oīm est hoc qui habēt aromata sed paucoz ex magna practica. Non oēs qui habēt virtutes scīūt sempr̄ discretiōe. paucorū est hoc z excitatoz in via spiritus. z tamē si desit discretio. nō erit virtuosum opus. Nisi enī omnia fiant cū modis z temp̄ibus. non edificabūt sed scandalizabūt quod christus summe seruauit. quādoq̄ reprehendens. q̄ndoq̄ tacens. quādoq̄ loquēs. quādoq̄ miracula faciens. quādoq̄ nō faciens. quādoq̄ ieiunās. quandoq̄ comedēs ꝛc. Oīa ad edificatiōem. Quinta regula dirigit locutiōes. que designātur p labia. Unde labia eius ꝛc. Posuit deus z labiaz dentes ante linguā vt nō subito loquamur quicq̄d mēti occurrit. sz tardi sumus ad loquēdū. vt admonet iacobus in canonica sua. c. i. Debet ergo locutio primo esse ex dilectione z tempata. Unde dicit distillāta. Ad distillationē plura cōcurrunt. s. fornellus cū igne. cāpana. et materia que debet distillari. z alēbitus vnde egredit̄ guttatim. Sic ad hoc vt aliquis bene loquat̄. debet eum mouere caritas. q̄ est ignis in corde z fornax Cāpana est ratio Illō quod distillat̄ est materia q̄ debz dici. Alēbitus est os. Uas vbi recipitur est auditor. Quādo ergo caritas inducit aliquē ad loquēdū. ipa virtus charitatis tanq̄ calor quidā intensus. debet materiā locutiōis quasi euaporādo per discussionez trāsmittere ad altitudinē ratiōis. z dimissa omni superfluitate illud substātiale quod ascendit in ratiōez id est qđ dictat ratō paulati p os proferre vbi est auditus. Non enī ad modū maris redūdantis debz se iactare. vel quicq̄d est in corde dicere. nec ad moduz torrētis oēs immūditias viarū colligere. narrādo. sz defectus aliorū. sed paulati z rationabil̄r. Sic fecit dñs ihesus. Unde ipse dicebat Jo. v. hec dico vt salui sitis. Ecce charitas que mouebat ad loquēdū. Et de eo dicit̄ prima petri. ij. Nec dolus est inuētus in ore eius. nec etiam aliq̄ malū. Unde ipse dicebat Joā. xviij. Si male locut⁹ sum. testimoniū perhibe de malo. Ecce materia rōnabilis z tota euaporata. parū lotus est. vnde Esa. lij. sicut agn⁹ coram tondēte se omnescet. Secūdo materia locutiōis debet esse vtilis. p̄terea dicit mirrā. Mirra est amara purgatiua z preseruatiua a corruptiōe. Sic locutiō amara debz eē ad reprehendēdū vitia alioz. nō ad adulandū. ad purgandū sua pcta p confessionē. ad monēdū. z sic pseruando alios a vitijs. Tertiō dz eē de melioribus⁹. propterea dicit primā. prima ei distillata est melior alia. sic p̄t hō loq̄ de diūsis bonis z bñ. sed dz hō eligere etiā melior̄ ita q̄ sit totaliter sermo p̄m deū. sicut fecit xp̄s q̄ ait Jo. viij. Sicut audiui a p̄re sic loq̄r in mūdo. Sexta dirigit operatiōes q̄ designāt̄ p manus⁹ Uñ ōt manus⁹ ei⁹ ꝛc. Opa q̄ facim⁹ artificialiaz m̄ra alia manib⁹ facim⁹ Et ꝓpterea manus⁹ in scriptura designāt op⁹ nr̄m. hec autē opa dñt esse bona p̄mo. Et ꝓpterea dicit Torr̄natiles. Torno est instrm̄ qō valde cito opat̄. remouet a lignis superfluitates z polit. z tm̄ reuertit retro q̄ tum p̄cedit in añ. Hoc spūal̄r dz esse in opib⁹ nr̄is. scz vt prompte operemur nō tarde vel lēte in surgēdo a dormitōe. in eūdo ad eccl̄iam. in accedēdo ad confessionē. z hmōi. Nescit enī tarda molimina spūssc̄i gr̄a dic̄ Amb. in omel̄. sup lucā Debem⁹ etiā tollere superfluitates ab opib⁹ nr̄is. vt in vestim̄ntis. cibis in edificijs z hmōi. Lanē. ij. Tēpus putatiōis aduenit. Debemus facere opera munda z nitida in conspectu dei.

Debemus in operib⁹ nostris nō solū respicere in an/
tea ad alia que restant fienda, sed etiā aliquādo reui
dere ꝑtenta ad dolendū de defectib⁹ sic faciebat pau
lus, dicens ꝑma ad Corinthi. xv. Non sum dignus
vocari apl'us, quia psecutus sum ecclesiā dei. Et au
gust. in lib. confessionū accusans pctā preterita. Fuit
domin⁹ Jesus solicitus z prompt⁹ in opibus suis.
Joan. viij. Diluculo venit in templū, nil superfluus
erat in eo. Colligite ait que superauerāt fragmenta
ne pereant. Joan. vi. Oīa opera sua deo accepta.
Joan. viij. Ego ait que placita sunt ei. scilz patri. fa/
cio semp. Secūdo opa ista debēt esse multiplicia. iō
subdit. Aluee. Alurū enī valde extendik super oīa
alia meralla. Nam de vno ducato fiunt circa c. petie
ad deaurandū picturas. Sic opera nostra debent se
extendere ad multa, aliquādo ad paupes pascēdos,
aliquādo eundū ad eccl'iam, ad officiū, ad p̄dicatio
nem, aliquādo ad opa religiosa zc. multa bona ope/
ra ostendi vobis ait xp̄s. Joan. x. Debet tertio in ip/
sis operib⁹ esse consideratio premioꝝ. propterea sub
dit plene iacinctis. id est lapidib⁹ p̄ciosis. vel floꝛib⁹
allisis. qui habēt coloꝛē celestez. Laboꝛ te terret ait au
gust. cogita de p̄mio. Sic domin⁹ ihesus semp in opi
bus suis contēplabak deum z supernā gloꝛiā. Disce
ergo ipm sequi, q illuminat omnē hominē venientez
in hūc mūdum. Septima dirigit fructificatōes que
designantur per ventrē. Unde dicit. Uenter eius zc.
In ventre stat fructus human⁹. id est puer Magna
cura z studio querebāt homines in veteri testamento
facere fruct⁹ humanos. i. filios. Unde et in lege steri/
lis dicebak maledicta. Sed tam in nouo testamen/
to nō curat deus tantū de ista fructificatōe. immo di
cit Luce. xxiij. Beate steriles que nō genuerūt. z vbe/
ra que nō lactauerūt. sed vult fruct⁹ spirituales ꝑma/
nentes. nō deficientes vt filij. Unde dicit Joan. xv.
Posui vos vt eatis z fructū afferatis z fructus vester
maneat. Et qualis esse debeat ostendik cum subdik.
Eburneus. Ebur est os elephantis animalis castissi/
mi. z significat castitatē. Unde in añ. Ebur castitatē
hos igik filios debem⁹ generare. z tales qui sint ca/
sti. id est castitatē debem⁹ in nobis amare. z in alijs
suadere. Dicūtur etiā fructus nostri opa ꝑmanentia
vt libri, edificia, hospitalia, que quidē faciūt ad glori
am humanā vt pingendo arma z huiusmōi. sz ebur
nea nō sunt. z ideo fienda ad gloriā dei. Ebur est du
rum z significat constantiā z perseuerantiā quā de/
bet quis suadere. his quos trahit ad deū. nō solum
actiua z mūdana. sed spūalia z celestia. Sic domin⁹
ihesus egit. Nullū docuit aliquā artem vel scientiā cū
oīes sciret. sed bene diuina z spūalia. est autē distin
ctus istevēter zaphiris. q. facit docere filios suos spi
rituales quos verbis z exemplis trahit ad christum
Ocraua dirigit gubernatiōes designatas per crura
Unde crura eius zc. Sicut enī sup crura z tibias su
stentak totū corpus sic totū corpus eccl'ie sustentak et
regik duplici regimine eccleſiastico z tempali. distin.
xcvi. duo sunt. Sed ad hoc vt non ruat ipm corpus
ecclesie, oporteꝛet vt ista regimina sint iusta. Et propte
rea subdit Columne marmoree. Alliqui faciunt rem
publicam, id est regimē columnas luteas. sez non q
rendo nisi colligere pecunias z depdationes extoꝛsio
nes z hmōi. Alij faciunt colūnas ferreas, vtentes vi
tyrannica gladioꝛ spata, nutrientes sectas, expellētes
bonos zc. Alij de nihilo faciunt, sed destruūt factas
faciendo cōtra deum z eccl'iam. vt possint bene pro/
sperare in statu suo. Regimē tale durare nō potest. sz
iam ruit. Faciendo istas colūnas solum de argento
nō sufficit. id est si solū vacarek cōtemplatiōi z lectiōi
vel doctrine aut prelatis. Requirik adhuc aliud vide
licet colūne marmoꝛee. Nullus lapis duriꝛ marmo
reo. nullus candidioꝛ. nullus vtilioꝛ ad seruanda vn
guenta. Et cum sit ita durum. mirū est q melius do
mak plumbo dulci cū fero. Et ideo cōuenienter signi
ficat iusticiā. Nulla enī virtus requirit tantā fortitu
dinē. sicut iusticia iudicatiua. Impugnak enim a san/
guine, a minis, a munerib⁹, a precib⁹. Nulla virtus
pulchrioꝛē facit rempublicā z purioꝛē. Est enim red
dens vnicuiq; quod suum est. Sicut autē coꝛporis
pulcritudo resultat ex mēbroꝝ debita proꝑtiōe. ita
ipsa iusticia que habet proꝑtionare cūcta, facit coꝛ
pus ecclesie pulcrū solum a plūbo humili. id est a pe
nitentia vel humiliatis aliq̄tulum flectitur. Juxta il/
lud virgilij. ꝑcere subiectis z debellare superbos. Co
lumne in plurali dicit. q. duplex est iusticia. scilz di/
stributiua, et cōmutatiua vt ꝑmiare bonos z punire
malos. Sup bases aureas. id est super fidē z charita
tem, al's nihil valet. Sed quia q̄ exposituꝝ est de du
plici regimine, spectat ad prudētiam politicam nō ex
eundo terminos prudentie particularis qua q̄s re/
gulat seipm. potest dici q crura significant appetit⁹
siue affectus. quia sicut crurib⁹ itur. ita affectib⁹ ani/
ma pergit versus celum vel infernū. ꝑm qualitates af
fectionū. Duo autē crura sunt duo appetitus. scz sen
sualis z ratōnalis. que crura dicūtur nō esse carnea,
nec̄ ferrea, sed marmoꝛea habent spūaliter crura car
nea que in his que expediūt carni non querūt neces/
sitatē sed voluptatē. vt sufficiāt omni modo ipi sensu
alitati Cum tamē dicat apl'us ad Roma. Debitoꝛes
sumus carni. nō vt ꝑm carnē viuamus. Si enim ꝑm
carnē viueritis moriemini. Appetitū autē ratōnalez
habent carneū qui in opibus spūalibus q̄ faciunt,
camalia querūt, honoꝛes, diuitias. z hmōi. Uel etiā
quia patres spūales aut fratres aut filios spirituales
carnaliter. id est sensualiter diligūt. semp querētes eo
rum pñtiam coꝛpalē, cōtra quos dicit aug. in regula
Inter nos nō carnalis, sed spūalis debet esse dilectō.
Crura etiā ferrea habēt qui nec sibi nec alij⁹ per'affe
ctum cōpassionis mouēter ad ea que necessaria sunt
sed duri z rigidi nimis sunt, cōtra quos dicit Hiero.
q dignitatē creature ratōnalis amittit qui ieiuniū ca
ritati, aut vigilias prefert sensuū integritati. de conse.
dist. v. Homo mediocriē. Prudens igik habet crura
affectuū. nō carnea nec̄ ferrea. sed marmoꝛea. i. pu/
ra z fixa seu firma. que crura affectuū fundank super
bases aureas. id est sup duo precepta charitatis dei
et proximi dilectionis. Nona dirigit disciplinatiōes
id est modū docendi. seu instruendi alios. Doctri/
na enim voce coꝛrigitur. que a gutture procedit. et
ideo ipsa disciplinatio notatur. cum dicitur. guttur
eius suauissimū. Debet enim qui docet siue priuate
siue publice loqui nō solū aperte vt itelligak. sed etiā
suauiē, vt audiētis animꝰ delectek. ꝓpterea oꝛ guttur

Capitulū V

suauissimū. non tamē debet adulatiue loqui. Nā cō tra hui⁹ adulatores dicit dñs. Malach. ij. Male/ dicā benedictiōibus vestris. i. sermonib⁹ adulatoriis i. q. i. Maledicā z in eadē. q. c. Multi. Sed debz lo qui vtiliter z benigne. iuxta illud. ij. ad corint. vi. In suauitate in spiritu scō. z cū loqui habet materias de se turpes. vt debet vocabulis q̄tum potest honestis nō aperte sicut ribaldi nam tales locutiōes nō sunt suaues. sed odiose sapientib⁹. Unde Hieroñ. De ne/ phandis criminib⁹ que in occulto fiūt que nominare etiā turpissimū est. ne et dicētis os aures audientiuz polluerenk. generaliter scriptura compssa est. dicens. Verecundos facite filios israel ab omni immūditia. xxij. q. iij. In eo.

Quia supra introducta .§.I

est autoritas illa Estote prudētes sic serpentes potes hic notare q̄dru plicē prudētiā p̄ p̄ez naturalē quā vir tualiter imiteris. Pria est quia serpēs quando videt se pcutiendum. de toto corpe facit scutū. vt preseruet caput illesum. Nā z si vulnerek in corpore capite in/ tegro. nō ex hoc mortē incurrit. Sic debes z tu oīa exponere. scilz substātiam famā etiam vitā lesioni vel amissioni. vt caput videlz rationis. seu xp̄s qui est ca/ put nostrū illesus euadat Ledik enim rō vel ipse xp̄s in nobis existēs solū p culpā. que semp debet vitari. Unde August. Pot⁹ debet q̄s omnia mala pati q̄ pctō cōsentire. xxij. q. v. ita ne. Scōa prudentia ser/ pentis. quia vetustus effect⁹ vel infirmus vt iuuene/ scat. artū foramē inq̄rit lapidis firmi. per q̄ cum dif ficultate transiēs vetustā pellez deponit. exinde indu ens nouā. Sicz tu factus debilis z antiqu⁹ per pec/ catū. si vis vt iuuētus tua renouek per grām. oportet te ire per foramē artū penitentie. q̄tumcūq; tibi dif ficile videak. Et hoc foramē debet esse infixa petra z fir ma. i. firmo proposito nō recidiuandi. q. vt ait augu. Nihil prosunt lamēta si iterētur peccata. scilz quo ad propositū iterādi vulnus iteratuz tardius sanat. de pe. dist. iij. Inanis. Tertia prudentia serpētis. s. aspi dis est. quia cū incantak. ne audiat vocem incantan/ tiū obturat aures suas. vt ait p̄s. lvij. Unam figen/ do in terrā. in aliā caudā immittēdo. sicz tu fac. Luz incantator diabolus vult te capere incantationibus suarum suggestionū. claudas aures. cogitationes et affectus. ne ipsis assentias. z hoc ex cōsideratiōe fi/ nis peccati. q̄ significak per caudam. quia vt ōr apo stolus ad Roma. finis illorū mors est. z ex considera tione mortis corpalis ad terrā prosternētis humiliak homo. z cauet a peccatis. iuxta illō. terrā geris. terrā teris. in terrā reuerteris. q̄ de terra sumeris. xiij. q. ij. In ecclīastico. Quarta prudētia serpētis est q̄ insidi atur calcaneo mulieris. vt dicit Beñ. iij. vt. s. occidit eam. Mulier autē voluptatez seu mundanā prospi ratē designat. Calcaneus ei⁹ est finis eius. sic autem occidit seu contēnitur humana prosperitas. seu volu ptas. dum attēdit finis eius. i. vanitas z nocibilitas Greg. in omel. Momentaneū est quod delectat sed eternū quod cruciat.

Item ad prudentiam .§.II.

particularē siue monasticā ptinet illa autoritas. Pro uerb. pe. Quatuor sunt minima terre. z ipa sunt sapi entiora sapientib⁹. i. prudentiora. Formice ppl⁹ in firm⁹ que prepant in messe cibū sibi. Lepuscul⁹ plebs inualida qui collocat in petra cubile suū. Regem lo custa nō habet. z egredit vniuersa per turmas suas. Stellio manib⁹ nitit z morak in edibus regū. Expo ne moraliter. In formica cōmendak nobis prouiden tia que est pars prudentie per quā respicit ad futura sibi prouidēs. vndez Prouer. vi. dicit. Vade ad for/ micā piger. In locusta que saltat. z post saltū retro de cidit. designak in prudente ardens desideriū eterno/ rum q̄ sunt vltimus finis. qui maxime attenditur a prudēte. iuxta illud. prudēter agas z respice finē. Ex casus locuste in retro. significat recordatiōem pterito rum defectuū. z hmōi. Memoria autē preteritoz ad prudentiā ptinet tanq̄ pars ei⁹. In stellione qui est lacertulus. quasi depict⁹ z stellatus. q̄ alas nō hz. sed manibus nitit incedere. significat diligētiam in ope ratione. que supplet defectū nature. Diligentia autē operatiōis pertinere videt ad rectam ordinatiōem h/ sentiū que est secūda pars prudentie. vbi in opere fi/ endo considerandū est an tale opus liceat. expediat z deceat. vt licitum respiciat necessitatē. sed ad salutem expediens vtilitatem. decēs honestatē ſm Bernarō. Et habet extra de voto magne. In lepusculo q̄ō est animal timidū velociter fugiēs. sed in petra collocās cubile suum. significat diffidentiā de propriis viribꝫ suis. z sensu suo. z ffidentia in ō seu xp̄o q̄ est petra Petra autē erat xp̄s. vñ Prouer. iij. ōz. Ne innitaris prudētie tue. vbi Hiero. prudētie sue innitit. q̄ ea q̄ si bi agenda vel dicenda videnk. patrū decre. preponit extra de consti. ne innitaris.

De prudentia economica. Lapl'm quintum

Secunda prudentia est

economiça que est necessaria ciui. incōtuz est familie gubernator. Ubi sciendū est. q ſm vt vult p̄s. i. pol'. in perfecta familia seu domo tres cōitates requirūk. s. viri z vxoris. dñi z serui. p̄ris z filij. Et prima quidē req̄rit propē op⁹ generatōnis quā natura p̄ncipal'r in ea intēdit. Scōa req̄rit pro pter op⁹ administratōis. Nō enī res generata subsiste/ re possz nisi adminiculū sui adesset. vbi ſm p̄m lo/ co serui nō tantū accipit minister rōnal'. quē p̄ñt di/ uites hre sed etiā mancipiū aliqō irratōnale q̄ō loco serui pauperib⁹ deseruit. vt bos. asin⁹. vel etiā istrumē tū aliqō lucratiuū. vt nauis. ligo. vel aliō hmōi Ter tia requirit propē perpetuā speciei cōseruatiōez. z iō būana vita in vno ppetuari nō p̄t. sed requirit succes/ sio filioz in q̄bꝫ nō solū būana spes. sz etiā vna fami lia ppetuari p̄t Scōz has tres cōitates necaria sunt tria regimia prudētie. Nā alia prudētia req̄rit in regi mine vxoris. alia i regimīe suoz. z alia i regimīe filioz

Primo ergo ciuis qui .§.I.

est gubernator familie dz pollere quadaz prudentia ad regimen vxoris. Ubi scire oportz q⁹ vir circa vxorē tripliciter dz se habere. s. q⁹ ei affabil'r z suauiter decēter ipsam tractet siue procuret. z sine zelotipia diligat et viuat. In ea autem debet tria velle sibi. q⁹ sit casta cū pudicitia. verecunda cū silentio. z pia cū discretione

Hec omnia mensurāda sunt per prudentiā viri. Primo vir cū vxore debet affabiliter viuere. Est enī maritus solatiū vxoris. non solū in copula carnali. sed etiam in cōuictu sociali maxime cū vxorē non deceat se multū exhibere extraneis sociis et solatijs. posset enī cito infamiā apud alios incurrere. et malam de se in corde viri generare opinionē. Ad hec ergo vitāda debet vir vxori esse affabilis et beniuolus alias vita vxoris esset cū tristicia. Signa autē amicitie. que debēt vxoribus exhiberi. nō sunt vniformiter ad omnes habenda. Si enī vxor est humilis et honesta. sunt q̄dez signa huiusmōi ostendēda. et si aliquādo erret. debet verbis blandis et dulcibus ammoneri Si vero sit superba et cōtumax. debet asperior increpatio adhiberi Rex assuerus domestice se habuit ad reginaz hester. quādo ab ea inuitatus ad cōuiuium benigne et dulciter inuitatiōem suscepit. et cum ea familiariter cōedit. Hester. v. Ad reginā vero fasti durius se habuit quia eius imperio parere contēpsit. Hester. z. Secundo vir debet vxorem decēter tractare. tam in ornamētis q̄ in alijs ad eius personā pertinētibus. Est enī mulier facta in adiutoriū viri ad opus generationis Unde nō sicut ancilla vel serua tractanda est. sed sicut socia gubernāda propter quod de media substātia viri vt de costa formata est. sicut sacra scriptura refstatur. Debet autē vir vxorē tractare in vestimentis et alijs ornamētis ꝑm q̄ decet et suo statui expedit. Decet enim vxorē militis magis honorificas vestes habere q̄ vxorem simplicis ciuis. et vxorē regis q̄ vxorem militis. et sic de alijs diligenter inspectis conditiōib⁹ ꝑsonarū statuū. locorū et temporū. alioquin si secus fiat datur ciuitatib⁹ magna occasio ruinet destructōnis. vnde phūs in. i. rhetо. loquēs de macedonib⁹. ait eos esse infelices. eo q̄ suis vxoribus illicita permittebāt. Valerius maxi. ciues ro. cōmēdat. eo q̄ vxoribus de indumētis et alijs necessarijs prouidebāt ornamētis. dicens. Cōsuetudo diu approbata apud romanos. inde ad alios deriuata. q̄ viri vxores suas ornamētis decentib⁹ induebant. sed parco victu nutriebant. Tertio vir debet vxorē sic diligere vt zelotipiam vitet. alioquin sibi magnū nocumentū nō seruādi fidem prebet. inferk quidē nocumentū magnuz viro si nimis circa vxorē est zelotipus. quia semp est in suspitione. et p consequēs in cordis anxietate. vnde fit cū vna cura alia impediat q̄ retrahak a debitis operibus ciuilib⁹. propter quod ad cōuiuendū cū alijs ciuib⁹ grauis reddit et ineptus. Itē vxori ex hoc nō seruandi fidē inciramētū prestat Id enī qđ prohibek ex ipsa prohibitōe magis ꝺcupiscik. nā ꝑm phūz. q̄. rhet. cōcupiscētia est eius quod abest nō autē eius qđ adest. et cū ex ipa ꝓhibitiōe res ꝓhibita videak abesse. eoipso magis desiderak. ex quo seq̄tur vxores zelotipārum magis incitari ad malū q̄ in his magis augek cōcupiscētia eoz que prohibenk. vel a quib⁹ se priuari ꝑ viros suspicank. Mandauit de⁹ in veteri lege vt vir propter amoris zelotipiā falsum crimen vxori nō imponeret. aut p odiū nō affligeret. sed pot⁹ scripto libello repudij eā dimitteret. Deu. xxiij. Qđ ꝑmissiue fuit factū. vt dixit xp̄s math. xix. ad virandū vxorcidiū. vñ nō sine pcto hoc faciebāt. nūc nullo mō illō tolerak p leges canonicas. et valer⁹ narrat q̄ qđam ex nimio amore ad vxorē ipsa mortua se interfecit.

Ab vxore autē vir que. §. II.

rere debet que mulieb⁹ sexui videnk cōpetere. inter q̄ primū est q̄ sit casta et pudica. decet enī vtrūq; iugē sibi inuicē fidē seruare. ad hoc enī astringūtur. nō solū diuino ꝑcepto quo ois fornicatio ꝓhibek. sed etiaz iure naturali. qđ dicrat cōiunctōem maris et femie eē indiuisibilē propē bonum prolis procreāde et ad pfectū ꝓducende. ad qđ requirik ꝑmanentia maris cuz femia vsq; in finē ex quo apparet esse matrimoniū de iure naturali. Maxime autez decet et expedit bonis matrimoniū q̄ vxor polleat castitate. qz eius violatio est ꝑiculosior q̄ violatio viri propē incertitudinē filiorū adulterorū q̄ in hereditate paterna simk cū legitimis possent succedere. Itē ex hoc cōditioni mulieris magis repugnat q̄ conditōi viri Ad castitatē autem vxoris multū facit sobrietas. et cibi parcitas quibus maxime mulieres debēt pollere. Debēt enī esse ꝑpate circa cibū et potū. propē qđ natura facit eas eē pure et digestiōis. et p cōsequēs pue sumptiōis. Recitat vale. max. q̄ romanis mulierib⁹ nephas erat vinuz bibere. Unde ait q̄ vini vsus olim romanis feminis ignotū erat. ne in aliquod dedecus prolaberētur qz vsus vini consueuit esse proximus ad venereā incontinentiā. Non solū autē vxorē decet esse castā in ꝓpria⁹ te sed etiā pudicam q̄tum ad exteriores corpis gest⁹ Debet ei ab oīni specie mala abstinere. puta a petulantia oculoz discursib⁹ superfluis. inordinatis corporis motib⁹ viroz colloquijs. ludis virilib⁹. et ab oīnibus hmōi. q̄ eaz honestatem in oculis hoīm possent aliqualr denigrare. Unde Cris. in quadā omel. sup Joan. dicit q̄ mulieris est domi philosophari. i. in domo operosam continue se reddere. et a discursib⁹ se cohibere. Est enī vt dicik in tractatu de abusi. vnum abusionis genus mulier sine pudicitia. gratia autez super grām mulier sancta et pudorata. Eccles. xxvi. Secūdo debet vir in vxore querere. q̄ sit verecūda et taciturna. Uerecūda enī ꝑm phūm. vij. ethi. est quedam passio que cōuenit etati iuuenili. Et hoc maxime cōpetit mulieri. Cum enī ꝑm eundē phūm. Verecundia sit timor inglorificatōis. ideo si maxime est verecūdus. qui maxime timet cōfundi vel erubescere coram alijs. Talis autē est qui est laudis appetituus et iterū qui est parui cordis. Mulieres autē sunt laudis appetitiue propter carentiā virtutis et operū virtuosorū. et ex hoc sunt erubescitiue timentes cōfundi in conspectu aliorū. Itē sunt timide ex paruitate cordis. quasi oīnia expauescentes Cum autē hec passio sit laudabilis. et quedaz carbena retrahens a multis turpibus querēda est in vxore verecundia. Alioquin si mulier verecundiam perdit. efficitur audacissima sine freno. ꝑm illud Hieremi. tertio. Frons mulieris meretricis facta est tibi noluisti erubescere. Et in tantum excedit q̄ vix inuenik aliquis vir qui perpetraret illa. que mulier inuerecūda attentaret. siue in turpibus siue in quocūq; genere peccatoz. mlier enī in eo quod concipit cōmuniter excedit. siue in bono siue in malo et hoc contingit propter paucitatē ratiōis et abundantiā passionis. Signū autē bui⁹ laudabilis passiōis videtur esse silentiū. siue taciturnitas. vt ideo non de

Capitulū v

cet mulierē esse garrulam vel litigiosam, quia hoc maxime indicat audaciā virilem, quam multū vitare debent mulieres. est enī ꝑm philosophū silentium ornamentū mulieris Unde in huiusmōi ornamēto laudem dicit Ecclesiast. xxvi. Mulier sensata et tacita nō est immutatio anime erudite. Exemplū de sara que viris id est angelis comedētibus sub arbore non exiuit ad eos, sed tanq̄ verecūda et taciturna in tabernaculo mansit. Terō debet vir in vxore querere q̄ sit pia et misericors, sed cum discretione. Mulieres enīz cōmuniter et pueri sunt miserativi, sed pueri propter innocentiā credentes alios esse in nocētes, et ideo omnes indigne putant aliquid pati. Mulieres vero ꝓpter molliciem cōplexionis, quaz anima naturaliter imitatur, et ideo nihil duz alijs sustinere possunt Ad hōc autem maxime inducenda est vxor propter duo Primo propter familiā quā debet cōsolari, eo q̄ cōmuniter in domo debet residere. Debet enī esse solicita et operosa ad ea que sunt in familia et ꝓ familiā agēda. Scō propter elemosinas pauperibus erogādas Uiri enī sunt intenti ad mercationes. et ad alia opera magna, ad hoc q̄ familia nō deficiat in necessarijs. et ideo frequēter negligūt pauperes et seipsos in bis q̄ spectant ad deum. Quapropter vxores in hac parte defectū virorum supplētes debent esse elemosinarie et pie, tam pro se q̄ pro viris. Exemplū de maria magdalena cū alijs mulieribus que christo ministrabāt de facultatib⁹ suis. Marci. xv. et Luce. viij. et recipiebant hospitio, Luce. x. et de sepultura ei⁹ Mar. xvi.

Licet quantū ad con .§.iii

stitutionem domus impfecte post cōmunitatē viri et vxoris prius fit tempe ꝓmunitatis dominij et serui q̄ patris et filij. natura tamē in parētibus magis est solicita circa filios q̄ circa seruos. Et ideo prius est agendū de regimine filiorū. vltimo de regimine seruorū. Sciendū est igitur q̄ patres debēt esse soliciti circa filios, ad quorū curā obligātur tam iure naturali q̄ diuino. Jure quidē naturali quia filius est aliquid patris. Est enī generatus de substātia patris, siue ꝑ modū principij tantū actiui, vt dicūt naturales siue per modū principij actiui et materialis. vt dicunt medici vt videlicz pars decisa a patre in simul cum materia a matre ministrata, sit de substātia corporis filij materialiter. Est autē naturale q̄ quilibet diligat opera sua. vt vult philosoph⁹, viij. etbi. Unde patres diligunt filios, et poete poemata sua. hoc etiam apparet ex natura totius. quod ad se naturaliter partē separatā trahit, pater autem ad filium se habz vt totum ad partem. Ex quo patet q̄ vehemens est amor patris ad filiū quasi sui ad se. Ex amore autez solicitudo causat circa dilectum. Sicut ergo patres esse substantie filijs cōtulerunt, sic cōferre tenētur nutrimētum q̄tum ad gubernatiōem corporis. et disciplinam q̄tum ad regimē morum. Jure quidē diuino ad hoc idē obligant sicut dicit scriptura ex ore sapientis. Si filij tibi sint, erudi eos Alioquin patres qui sunt negligentes circa correctiōem filiorum, participes existent peccatorū eorum, et frequēter iusto dei iudicio in hac vita puniūtur. Heli summus sacerdos iudeorū, quia negligens et remissus fuit in correctione prauorum filiorū. dure a domino increpatur. qui tandem iusto dei iudicio morte subita ac miserabili q̄tum ad oculos hominū. ruptis ceruicibus a tergo cadendo extinguitur. i. Regum. iiij. Et dicendum etiam q̄ negligens fuit in correctione filiorum. punitus fuit ex multis malis, que fecerunt. vt dicit Gratianus. distin. xlvij. Sicut hi qui ꝑ insaniam. §. necesse. Quia autē sermones vniuersales in moralibus sunt minus vtiles, cōsiderari oportet in speciali ea. a quib⁹ filij per patres sunt retrahendum. Et ea ad que sunt inducendi. Sunt autem tria ꝑcipue ad que iuuenes naturaliter inclinantur. a quib⁹ retrahi debent ꝑ patres. Sunt enim passionū sectatores in verbis procaces seu lapsu lingue precipites. et in sensu proprio pertinaces. Sunt autē tria ad que sunt inducendi scilicz q̄ sint diuinorū cultores, q̄ sint bonoratiui maiorū. et q̄ sint sectatores bonorū morū. Primo ergo iuuenes naturaliter insequuntur passiones quod eis ꝓtingit ex abundantia caloris et feruore sanguinis ex quo fit incitatio ad concupias venereorū. Cum ergo omnis homo agat vel ex ratiōe vel ex passione, iuuenes autē vsu ratiōis careant, cōsequēs est eos ex passionibus agere et earū esse insecutores, ab bis autē retrahi poterunt per literarū studium. et artium mechanicarū exercitiuz. vnde ab infantia sunt deputandi ad hui⁹ opera. et maxime ad scientias liberales. vt est grāmatica que directiua sermonis est in loquēdo cōgruum, ad dialecticā, que est directiua rationis in cōcludendo verū, ad rhetoricā que est suasiua in proponēdo ornatū, ad musicā, que est delectabilis in vitando ocium, ad arismetricā que est instructiua proportionū in sciendo numerare. Ad geometriam que est mēsuratiua quantitatū in videndo spacia terrarū. Ad astrologiā que est ꝑspectiua astrorum cognoscēdo naturales effectus corpoz celestiū. Exēplum in philippo patre alexādri, magni qui phos plures deputauit ad eruditionē alexādri. Simil⁹ Octauianus filios suos faciebat exercere in exercitijs corporalib⁹, vt in iaciendo lapidē, funda. saltando, sagittando et hmōi. Filias autē suas lanificijs fecit instrui vt artē haberent vsum viuēdi. Et valent hec ad ocium iuuenū vitandū. Sunt insup iuuenes in verbis lasciuis procaces. et lapsu lingue ꝑcipites, alijs conuitiando et facil⁹ deridendo. Mouētur autē ad verba lasciuie ꝑ hoc q̄ effrenatis affectōibus ad venerea incitant. Unusq̄sq; autē ꝑm phūm delectabiliter cogitat, loq̄tur et opatur ea ad que afficit. Erumpūt aūt faciliter ad iniurias inferēdas, siue ex eo q̄ alijs se maiores reputāt, feruore sanguis et caloze in eis vigente. Siue etiā quia paucoz experti et non repulsam sunt passi. Un ꝑm phūm. ij. rhet. Animosi sunt cōiter et bone spei. Freqnter autē deierāt. vel ad deierandum sunt faciles. q; nondū aliqua cōscientia regūtur et seipsos totaliter ignorāt. Et ideo nullo remorsu cōsciētie tacti facil⁹ enunciant q̄ō eis in mentem euenerit. Non etiā decentiā conuiuēdi in alijs respiciunt. cuz multū mentiendi ꝓsuetudo deierādi repuguet. Ab bis autē vitijs lingue iuuenes retrabūtur ꝑmonita paterna et materna. Debēt enim parētes ꝓtinue correctōi filioz insistere, mō admonēdo, mō increpādo mō verberādo, et filij debēt patris motōibꝫ obtēpare

ſm documentū ſalomonis lib. Prouerb. Alioquin ſunt iniurioſi. cōtumelioſi. blaſphemi. z verba ſcurrilia loquētes. Quapropter philoſophꝰ. vij. poli. docet iuuenes circa locutiones eſſe coercēdos. Debēt autē inſtrui ſtatim ab ipſa infantia. propter temeritatem etatis. ex qua dociles exiſtentes. cito recipiūt formaz bonam. Si autē per negligētiam parentū aut propter aliquā innatā in natura malā diſpoſitiōem. ad huiuſmōi vitia vel alia aſſueuerunt. difficile erit eos abducere. quando ad etatē perfectiorē peruenerunt. Refert Gregoꝛ. in libro dialog. puerū quinqz annorum ignibus gehenne deputatū. participante patre in pena eius. quia nō correxerat. ex eo q ex mala conſuetudine frequēter linguā in dei blaſphemiā relaxabat Item ſunt in ſenſu proprio ptinaces. faciliter eni annūciant quod ignorant. et ideo vt plurimū fatua z falſa loquūtur. Et quia glorioſi volunt apparere. hoc ptinaciter defendere ſatagunt. Inſup grandia p ſumunt paucorū experti. ad que peragēda non ſuffi ciunt. z tamē q male fecerint ex pertinacia ꝛfiteri erubeſcūt. Ab his autē retrahi poterunt. ſi negocia ardua et alicui ponderis. puta regimina vel magna cōſilia. aut aliqua huiuſmodi eis non tribuātur. Nam ſm philoſophū non ſunt iuuenes eligendi duces. eo q conſtat eos nō eſſe prudentes. Roboam filius ſalomonis pertinax fuit. z prudentia caruit. quādo cōſilio antiquorū non acquieſcēs conſiliū iuuenū ſecutus eſt dure et ſuperbe populo reſpondēdo propter quod magnā ptē regni meruit amittere. iij. Reg. xij.

Interea videndum .§.IIII

eſt ad que etas iuuenilis eſt inducenda. Et dicendū q in fide et diuino cultu prius eſt inſtruēda. Cum ei ea que ſunt fidei ſupra ratiōem exiſtant tanto citius proponi debēt. q̄to eis facilius acquieſcit. Pueri autem qui ratiōem dictorū non querūt cito ſunt credu li. vt philoſophꝰ dicit. ij. rheto. z maxime his que dicūtura parētib. a quibꝰ nō credunt ſe falli. vnde dicitur. ij. ethi. q iuuenes ſolū eruditūtur a lege. Appellat autē ibi philoſophꝰ eruditiōes a lege. documenta parentū. maxime q̄ntum ad finem. quam tenent. Eſt autē valde vtile q iuuenes in his que dei ſunt eruditantur ab infantia. quia ſic aſſueti firmiꝰ adherent nec poſſunt auerti poſtmodū propter conſuetudinē iam in naturā ꝛuſaz Eſt ei cōſuetudo altera natura. vt dicitur in libro de memoria z reminiſcētia. Cuiꝰ cauſa aſſignatur a philoſopho. ij. rheto. vbi dicit q natura eſt ſemp cōſuetudo autē ſepe. Sepe autē propinquū eſt ei quod ſemp eſt z ſic cōſuetudo eſt propinqua natura. Ut autē ea que dicta ſunt iuuenes capiant. alliciendi ſunt. vt eccleſias frequētēt. vbi diuina miſteria celebrātur. z q geſta. ſanctorū miracula z huiuſmodi frequēter audiant. ixo apoſtolꝰ ad Epheſ. vi. admonet patres dicens Educate filios in diſciplina z correctiōe domini. Unde lex verus inſtituit. q patres circa filios eſſent ſolliciti de inſtructiōe diuini cultus. Ideo dicit Exod. xij. Cum dixerit vobis filij veſtri que eſt iſta religio Dicetꝭ eis. victima trāſitus domini eſt Exemplū Thobie qui docuit filiū ſuum ab infantia timere deū. et abſtinere ab omni peccato. vt patet in lib. eius ca. i. Deinde ſunt inducēdi vt reuerentiā maioribꝰ impendant. z maxime parētibus Decet eni iuuenes maiores et antiquiores venerari. vnde Leuit. xix. mandat. Coram cano capite conſurge et honora perſonā ſenis. Et ideo inter pcepta que dātur reſpectu proximi. primū dat de honoratōe parentū. vnde in cōmendatiōem huius pcepti. pena aſperaz dura olim infligebat tranſgreſſoribus. Precepit enim moyſes Deuterono. xxi. q filius contumax z peruerſus. z parentū imperio obedire contēnēs. deberz a populo lapidari. Videmus etiā in hac vita freqnter multa aduerſa filijs euenire diuinitus. quādo parentibus ſunt infeſti. exemplū de illis decem fratribꝰ de quibꝰ narrat. Auguſti. xij. de ciuitate dei. capit. octauū circa finem que duri z infeſti matri ſue. cum propter hoc malediceret eis. effecti ſunt membris tremebundi.

Ulterius inducendi .§.V.

ſunt iuuenes ad bonos mores inter quos precipue expediunt ad perfectiōem iuuenilis etatis. Mores enim poſiti a philoſopho. ij. rhetorice. quorū ſex ſunt laudabiles. z ſex vitupabiles ſunt quodāmodo naturales. et ideo de his taceamus. ſed eos pro maiori parte incluſerimꝰ in antedictis. Loquamur autē ad preſens de moribus neceſſario acquirendis. ſine quibus iuuenes fiunt vitioſi. maxime cum ad perfectaz peruenerint etatem. z ideo de pueritia conādum eſt ad eos habendos. Primo eni debent eſſe morigerati circa cibum et potum ne fiant guloſiz leccatores Secundo circa ludos decentes z cōgruos. ne fiant blaſphemi. et taxillorū luſores. Tertio circa honeſtas ſocietates. ne fiant malorū hominū ſectatores. Primo ergo adhibenda eſt cautela circa filios. ne ſint intemperati circa comeſtibilia. Nā ex cibo inordinato modo ſumpto efficiūtur guloſi. z ad cōuerſandum inepti. Ex vino etiam intempate ſumpto fiunt multipliciter vitioſi. Faciliter eni fiunt ebrioſi. laſciui. z riſoſi. Ebrioſi quidē. quia aſcendētibus fumoſitatibꝰ que habent ex vino generari. turbat cerebrū. quo turbato ratio deprimitur. z ſic eius vſus impedit. vnde ebrietas cauſat. Fiunt etiā laſciui p hoc q corpus caleſit. quo calefacto. fit incitatio. z prouocatō ad luxuriam Uenter eni et genitalia ſm Hieroni. ſunt vicina mēbra. vt ex vicinitate membrorū intelligat confederatō vitiorū. quia vt idē dicit. Uenter mero eſtuans facile ſpumat in libidinē. diſtin. xxxv. venter. Fiunt etiaz riſoſi. quod ex prima cauſa cōtīgit. Nam cerebro turbato. z vſu ratiōis amiſſo. faciliter prorūpunt in verba inordinata. Ex hoc cauſant lites z diſſenſiōes. habet eni vinū in nimia q̄ntitate ſumptū ſanguinē inflammare. z per cōſequēs hominē animoſum reddere iraſcibilem. Propter hoc aſſuefaciēdi ſunt iuuenes ad parcitatē cibi z potus. Tullius lib. ij. de tuſcul. queſtiōibus narrat. q licurgi laboribꝰ z abſtinētijs eruditūt iuuentutē. venando currēdo. eſuriendo. ſitiendo. algendo. eſtuando. Et Seneē. lib. ij. de ira dicit. q educatio filiorū maximā diligentiā plurimū profuturā deſiderat. facile eſt eni animos teneros componere. ſed difficile ſcindūtur vitia. que nobiſcū creuerūt. vnde Prouerb. xxij. Adoleſcens iuxta viam ſuam gradit. cum ſenuerit nō recedit ab ea. Secundo

Capitulū sextum

inducendi sunt ad ludos decentes ⁊ honesta solatia. Secundū enī phūm. vij. poli. Lud⁹ est necessar⁹ in vita humana. Est enī vt dicit quedā deductio. per quā vitantur tedia vite. inertia corpis. ⁊ pronitas ad lasciuiā. Pueri enī nesciunt esse ociosi. quia humana mens naturaliter ocium refugit. ⁊ ideo ꝓmitti debent circa ludos occupari. dūmodo nō sint inhonesti. alioquin vagari incipiūt de illicitis cogitationib⁹. Uidetur etiā ab eis inertia corpalis. dū per cōuenientes ludos eoꝝ membra abiliora reddūtur ad grauiora exercitia sustinenda. eis peruenientibus ad etatē perfectam. huiꝰ autē ludi non sunt solū intelligendi qui ꝓ corpus exercētur. vt troci ludus. sicut dicit Cato. ſz etiā qui auditu ⁊ visu percipiūtur. Unde eis interdū sunt recitāde honeste fabule ⁊ parabolice. ꝑm fictōes esopi ⁊ alique pulcre hīstorie. quib⁹ libēter intendāt. Coercendi etiā sunt ab impudicis ⁊ inhonestis visibilibus. nō solū in veritate. verū etiam in imaginib⁹ ⁊ picturis. vt vult phūs. vij. etb. Cum ismael filius abrae ex ancilla natus isaac frēm suum natū ex libera matre. ſ. sara vellet inducere ad turpē ludum idolatre vel lasciuie egreferens sara. dixit ad abrāā virū suū. Ejice ancillā ⁊ filiū eius. Gen. xxi. Tertio inducendi sunt ad societates honestas. et retrabendi a prauis. Inter cetera enī que maxime nocent eis est inordinata societas. Fiūt enī ex hoc vani fures. ⁊ vniuersaliter ad oīa vitia. que socios vident irretitos. facillime cōuertunt. quod eis contingere videt ꝓpter tres ꝓprietates. que in eis repiuntur. Sunt enī molles ⁊ faciliter ductiles. Complexionē enī corporis tenerā cōsequit conditō anime. maxime q̄tum ad partē sensitiuam. cuius opationes pueri maxime insequūtur. Mollia autē ⁊ dulcia facillime impressionem recipiūt ad modū cere. Juuenes ergo ad mores sociorū cito inclinātur. Sunt etiā nimis amatores amicitiaꝝ. vt dicit. ix. rhet. Et sodales diligūt. quia gaudent cōuiuere similib⁹ Ubi autē est multa iuuenū congregatō ibi multum est de sensualitate. ⁊ parū de ratiōe. ⁊ sic necesse est fieri vana et dissoluta. ac multū inordinata. Item iuuenes sunt multū crediti. vt dictū est supra. Cum enī parū vigeant ratiōe. faciliter credunt. ⁊ ideo cito possunt seduci. Igitur ꝓpter p̄dicta debent patres. siue per se. siue per pedagogos filios ad monere. vt diligenter cōsiderent socios magis maturos ⁊ compositos. cum quib⁹ cōuersent. aliosq̄ deuitent ⁊ fugiant. Narrat Boetius in lib. de disc. schō. de filio lucretij. q̄ fuit absq̄ disciplina nutritus consumens bona paterna cū aleatoribꝫ et leccatoribus. hic cū a patre de patibulo frequēter esset redemptus demū iterum captus patris penuria redimi non potuit. qui cū lachrymis voce querula oscim a patre petijt. ⁊ cum pater accessisset ad eū. nasum patris filius morsu acutissimo secuit. dicens. Quare bonos socios contēpsi. quare magistri documētis nō obediui. Quare meis prauis moꝛib⁹ non obstitisti. Nunc dente capio vindictam.

Expedit autem et con .§. VI

uenies est aliq̄s esse seruos. ⁊ hoc tribus de cauſ. ſ. ꝓpter appetitus corruptōem ꝓpter intellect⁹ depressionē. ⁊ ꝓpter rerū tempaliū administratiōem. quia eī aliqui sunt in appetitu deprauati ⁊ ad mala proni. dignū est eos seruos aliorū existere ⁊ pena seruitutis puniri. Et ista fuit prima causa inducēs seruitutē. vt patet de filio noe noīe chaz. verēda patris deridēti. ꝓpter cui⁹ irreuerētiam tota eius posteritas seruituti est dedita. Item dignū est aliquos esse seruos aliorū ꝓpter intellectus depressiones. Et ista est causa quodāmodo ex natura inducta. vt tangit philosoph⁹. i. pol. Qui enī sunt corpe fortes ⁊ robusti ad onera sustinenda intellectu deficiūt vt plurimū. ⁊ hi apti sunt ad seruiendū vt a sapientib⁹ regant. qui vero sunt carne molles. ⁊ virib⁹ corpis destituti. intellectu sunt vigentes. vt plurimū. Et hi apti sunt ad dominandū ⁊ alios regendū. Itē expedit aliq̄s esse seruos ꝓpter penuriā rerum tempaliū ex qua maiorib⁹ seruire tanq̄ eorū ministri cogūtur. qui vt corporaliter sustentent aliorum regimini se subdūt. His visis vidēda sunt que ⁊ quot obseruāda sunt ad hoc q̄ conueniēter habeant se serui ad dominos. ⁊ ecōuerso Est autē sciendū. q̄ serui ad dños se debent habere tripliciter. ad hoc q̄ digne exerceant officiū debitum ſz q̄ sint fideles in cōmissis a dñis suis. Intelligentes in p̄ceptis. ⁊ decentes in obsequijs. Debent ergo primo esse fideles in his q̄ eis a dominis cōmittunt Nomē enim serui a seruiendo dictū est. vel a seruando. Ille igit vere seruus est qui in seruiēdo est conseruatiu⁹ bonorū domini sui. Unde in cōmendatiōem fidelitatis seruorum. promittit eos dñs supra multa constituere. qui etiā in pauco fuerūt fideles Math. xxv. Narrat valerius lib. iij. de quodā milite cesari fidelissimo. qui cū esset captus. ⁊ ad Anthoniū adductus. inuitatus ab eo. q̄ cesaris miles nō esset amplius. sed suus Respōdit. Jugulari me potius iube. q̄ nec salutis beneficio. nec mortis supplicio abduci possum. vt cesaris miles esse desinā ⁊ tu⁹ esse incipiam. Anthoni⁹ autē sue fidelitatis merito viram cōcessit. Non solū autem debēt esse fideles. ne dños suos defraudent sed etiā prouidēt intelligēres. ne ab alijs circa dñorū bona defraudētur. ⁊ vt etiā ea que his mādātur recte apprehendāt. ⁊ debite exequātur vt dñs in euāgelio commēdat seruū qui cū fidelitate habet prudentiā. Fidelis inquit seru⁹ ⁊ prudēs quē constituit dñs super familiā suā. Math. xxiiij. Uera autē prudētia seruorū est quādo cum intelligentia statī sequit prompta obediētia. Unde Hiero. sup Hieremi. ait. Serui ē demisso capite aure patta. prompta voluntate ad obediendū audire vocē dñi. Juxta illud Samuel. i. Reg. iij. Loquere dñe quia audit seru⁹ tuus. Debet ergo seru⁹ mādatū dñi attente audire. recte apprehēdere. ⁊ ipm sine dilatione executōi mandare. quidē monach⁹ dum scriberet in cella ⁊ primaꝝ partē litere o inchoasset. a suo pre abbate vocat. qui mox literā incōpletam dimittens de cella egredit. vt abbatis imperio pareat. rediens vero ad literā illā merito obedientie ex auro completā inuenit diuinitus. Decet tertio seruos esse decētos ⁊ puros nō solū mūdicia corpali quā decet habere ministros. sed multo magis mundicia mentali. ne sint morū corruptores in familia. Ex hoc eī posset prestari magnū nocumētum tā filijs q̄ etiā filiab⁹. ⁊ alijs quibuscūq̄ in domo permanētib⁹. Uij ps. c. Ambulās in via imma

culata hic mihi ministrabat. Exemplū in Joseph. q̄ de adulterio inuitatus ab vxore domini sui operi nephario nullaten⁹ acquieuit. sed dixit. Ecce dñs meꝰ oīmibus mihi traditis. ignorat q̄d habeat in domo sua. nec quicq̄ est qđ nō in mea potestate sit p̄ter te q̄ vxor eius es. Quomodo possum hoc facere. Genes. triceſimonono.

Domini autē ad ser .§.VII

uos similr triplicit̄ se habere debēt. videlz vt sint i loquēdo placidi. neverbis duriorib⁹ exasperenť. in remunerādo benefici ne cōpulsi necessitatib⁹ furentur. Et in mandādo discreti. ne nimis grauaminib⁹ onerenť. Primo ergo decet dños ad seruos eē verbis placidos. Asperitas enī verboꝝ reddit dños seruis onerosos. vt nō eis a seruis prompto animo seruiat. Aduertendū tamē est. q̄ nō decet dños se nimis familiares exhibere seruis sic enī venirēt in contēptū. Est ergo mediū tenendū q̄tum possibile est. vt videlz non nimis inhumanos se reddant. nec se nimis contemptibiles exhibeāt. Nam enī vt ait Arist. v. poli. Princeps debz esse seuer⁹. s. reuerēdus. qđ potest intelligi in quocūq̄ regimīe. siue respectu vxoris vel filiorum seu etiā seruorū. vl economico seu etiā politico z regali. Secūdo decet esse dños beneficos in remunerando. Debent enī prouidere necessitatib⁹ seruoꝝ ꝑm decentiā z exigentiā seruoꝝ z quietiones pactoꝝ. alioq̄n efficiūtur fures z dissipatores bonorū dñorū suorū. Tertio decet dños esse discretos circa seruitia distinguenda. z imponēda seruis. debent enī domini expiri prius conditiones z qualitates seruientiū. z quosdā ad quedā deputare. z quosdā ad alia. ꝑm eoꝝ idoneitatē diuersam. nec etiā debent eos grauare q̄ntitate seruitiorū vel etiā diuturnitate laboris. sed mensurare eoꝝ z proportionare laboribꝫ. Sic enī omnia ordinate fiant. z tota res domestica in pace q̄escet. Mādauit deus in lege veteri q̄ serui modeste a dñis tractenť. nevidelz īmoderatis laboribꝫ affligerētur. Vñ voluit in deuť. xv. q̄ in die sabbati requiesceret seruꝰ z ancilla. Et iterū. q̄ in septimo anno a seruitio liber esset. vt habeť Deuť. v. Ad predicta mensuranda expedit dñis primo. puta q̄ sint ꝓsideratiui sue condītionis ad hoc q̄ deprimať in eis tumor elatiōis Debent enī cōsiderare seruos ex eisdē seminib⁹ esse ortos sicut dicit seneca. Eodē frui celo. eque spirari. eq̄ mori. Preterea cogitare debēt hec esse bona fortune. que in sibi subiectis frequēter placidos. tristesq̄ cōmutat vultus. Nescis inquit Seneca qua etate ecuba seruire repit. qua creſus. qua darij mať. qua diogenes. Sic ergo cū inferiore viuas. quēadmodū superiorez tecū viucre velis. Insup considerare debēt dñi se ab vno deo esse producros ad suā imaginē esse factos. z eiusdē glorie esse capaces. Quapropter deus boies. quos sic equalis conditiōis cōdidit. nō hominib⁹ p tulit. sed pecoribus. Dñamini inq̄t piscibus maris z volatilib⁹ celi. Gen. i. vnde dicit. Augus. q̄ primi iusti pastores pecoꝝ magis q̄ reges hominū cōstituti sunt. Exemplū de seruo neq̄. qui noluit compati socio de quo debito. missus fuit in carcerē Math. xvij. Exemplū de bea. martino. q̄ in militia seruiebat seruo suo. cū debuisset seruire ab eo.

De prudentia regnatiua. Lapīm. vi.

Dost prudentiā directi

uaz familie. que dicit economica. vt recto ordine procedam⁹ agendū est de prudentia que dicit regnatiua. siue legis positiua. Hec enīz est homi necessaria inq̄tum est rector cōitatis pfecte vt est ciuitas vl regnū. Et qz regū est regere ciuitates z regna insup z leges cōdere. ideo talis prudētia dicitur regnatiua. siue legis positiua sub qua habēt comprehēdi quecūq̄ alia recta regimina p̄ncipū. vtputa ducū. cōitum. prātū. z hmōi. Nec autē virtus tanto magis est principib⁹ z rectoribꝫ necessaria. q̄nto plures habēt sue gubernatōi subiectos. Vñ eis sub speciali ratiōe cōuenit tanq̄ propria. Regere enī alios z dirigere in finē debitū fit per prudentiā. vnde ōr philosoph⁹. vij. etbi. Illos existimam⁹ prudentes. q̄ sibi et alijs p̄nt bona speculari z prouidere. Prudētia ergo in p̄ncipe debet esse quedā cognitō vniuersalis. excedens cognitiōes singulorū. z se extēdens ad bonū cōe oīm. debent enī per eā prudentiā opatiōes subditorū dirigi in finē debitū. Cū ergo tantū bonū sicut est directio oīm. z gubernatio boni cōis proueniat ex prudentia p̄sidentis. diligenter aduertendū est. ne in regimīe preficiať qui hac virtute careat. nā talis faciliter in tirānidē degenerat. cū enī per prudentiam vere bona. q̄ sunt opera virtutū cognoscātur. z ad ipsa facienda homies dirigātur sequit̄ q̄ p imprudentiā z fatuitatē bona sensibilia que nō sunt vere bona. vt sunt diuitiez delitie corpales tanq̄ bona simpliciter acceptentur. Circa talia nāq̄ ponet rector imprudens studiū suū. vt omissis operibus virtutū affluat diuitijs z sensibilibꝫ bonis. propē quod efficieť expoliatoꝝ boni cōis. depdatoꝝ ppli. extorsoꝝ pecuniaruꝫ vndecunq̄. z oīm subditorū oppressoꝝ. hec aūt sunt tyrannorū. Ex hoc vlterius sequit̄ ruina ciuitatis. qz populus nō valens sustinere tanta grauamīa ciuitatem deseret propter quod deserētur artes. agricultura tollerur. z finaliter politia peribit. si lōgo tempore hmōi tyrannidē exercere studeant. Patet ergo quāta mala peruenire p̄nt ex insipientia p̄sidentis. Rex Salomon considerans sapientiā siue prudentiā summe necessariā esse p̄sidētibus. deo sibi promittēte. q̄ daret oīe quod peteret. ipam solū postulauit. dicens. Da seruo tuo cor docile. vt iudicare possit pplm tuū z discernere inter malū z bonū. iij. Reg. ij. Tullⁱ⁹ in li. de of. loquēs de bello Athenienſiū prefert prudentiam fortitudini.

Princeps autem ex vir .§.I

tute prudentie p̄cipue debz circa quatuor studere. videlz vt deo placeat. pplo pro posse satisfaciat. reipublice prouideat. z leges iustas z possibiles cōdat. Ad hec oīa pagenda debet cura quigili intendere Et ꝓmo q̄ deo placeat. Qui enī alios regit z ordinare studet in finē debitū prius conari debet. vt seip̄m ordinet in deū. qui est finis omniū regenti. Ex hoc autez duo bona consequit̄. Prio quia princeps a populo magis diligit̄. si viderit eū esse cultorem diuinorū et operantē virtuosa. Unō phūs dicit. Quod principē decet esse deiculā. Debz ei princeps ecclias fabricare

et eas frequētare. hospitalia erigere. et pauperes enu trire. Secundo quia facili⁹ populū gubernabit z ad bona trahet. Videns enī populus dīm suū de diui nis curantē admirabil⁹ eum. putans ipm deo esse cō iunctum. z sibi familiarē. eūq imitari studebit. Rex Salomon edificato templo. stetit ante altare domi ni in cōspectu ecclesie israel. z expansis manibus in celuz. z genibus in terrā fixis longam oratiōnē ante deum fudit pro salute populi. propter quod popul⁹ benedicens regi. gaudens reuersus est in tabernacu la sua. iij. Regum. viij. et. ix. Ex historia tripartita ha betur de Constantino q fuit dei cultor viso in som nis signo crucis et ei dicto. q in hoc vinceret. fecit ve xillum crucis ante exercitū deferri. Et de palatio ora toriū fecit. z tabernaculū instar ecclesie fieri mādauit quod secū deferebat quādo in bellū procedebat vt tā ipse q milites diuina audirent. z multa pulcra ordi nauit ad exaltationē fidei et ecclesie. Similiter Josi as rex factus super Judā multū fuit solicitus z zelās ad reducendū populū ad verū cultum dei. iij. Regū xxij. et. xxiij. z. ij. paral. Secūdo debet studere vt po pulo satisfaciat. quod fit. dum se nō seuerū. sed reue rendū exhibet si familiā honestā et curialem habeat. si sapientes cōsiliarios consulat si iudices iustos tene at. si benefactores digne premiat z delinquētibus pe nas debitas infligat. Per hec populus consolabitur dissensiones. emulatiōes. z murmurationes vitabit sicq in pace quiescens in dilectionē principis assur get. Rex dauid multū se gratum z dilectū populo ex hibuit. Unde volenti exire ad bellū contra absolon⁹ dixit populus. non exibis. quia tu vn⁹ pro decem mi lib⁹ computaris. ij. Regū. xviij. Sic clemens papa ab oīmibus multū amabat. Nicolaus etiā oīmibus se amabilē exhibebat. Debet tertio studere vt prouideat reipubli. quod quidē fit si in illa ea habeāt que possunt esse ad directionē et consolationē et corpales sustentationē. Ad directionē autē reipublice valent sapientes. ad quod maxime debet princeps intende re. Debet enim procurare q in ciuitate sit studiū lite rarum pro pueris erudiendis. q sint iurisperiti. p di rectione causarū z consiliis dādis z alij sapientes fm q viderit ciuitati expedire. vnde ponit philosophus. Dō ad verū regem pertinet sapientes etiā extraneos si proprios nō habet honorare z promouere. Ad cō solationē autē reipubli. valent virtuosi. non enī solū in ciuitate debet esse directio que est per sapientes. ſ etiā recta operatio que est per amicos dei. Et ad hoc maxime debet princeps intendere. videlicz vt habe at in ciuitate religiosos verbū dei predicantes. cleri cos honestos diuina celebrantes. z alios timētes de um qui pro populo orent cuz frequenter inueniam⁹ ciuitates saluatas propter merita aliquorū amicoz dei. Ad corporalē vero sustentationem valent bona fortune. vnde princeps diligenter debet attendere ne in ciuitate accidat caristia. sed abundantia victualiū sit in ea. et ad hoc cōsequendū debet preuenire. z fru ctus reseruare tempore opportuno. nō obstante q per ditio fiat in fructibus reseruatis. Debet autē preci pue conatū adhibere circa maxime necessaria. vt est frumentū sal. z huiusmōi. Pharao rex egipti videns Joseph sapientē. eum multo honore preuenit. z toti regioni prefecit. vt copia frumēti seruati future fami prouideret Genes. xli. In epistola quā dicit Arist. Alexandro scripsisse. tale sibi dat documentū Decet regē legiferos honorare. religiosos venerari. sapiētes sublimare. z cum eis conferre. q̄tum vero ad prouisionem eorū que possunt accidere subdit idem Aristo. Oportet regem futura cogitare. z futuris casib⁹ prudenter occurrere.

Cum autem secundū .§.II

philosophū. vi. ethi. due sint prudentie politice Una que est quasi architectonica in principe existens que nunc dicta est regnatiua vel legis positiua. z alia q̄si manu operās in subditis existens. que cōmuni no mine retento dicit politica. Restat post predicta vt d̄ hac aliquid dicam⁹. vbi primo ostendendū est omnē hominē natura esse politicum et ciuilem. z per conse quens idoneū ad obseruantiā ciuiliū preceptorum. Nec obstat q aliqui eligant vitam solitariā z campe strem hoc enim potest esse tribus de causis. vt ponit philosophus. i. politi. quia aut tales sunt vt dī. aut sicut bestie aut bonis fortune priuati. Aliqui enī ra pti amore dei vitam socialē deserunt. z solitariam eli gunt. vt expeditius diuine cōtemplatiōi vacare pos sint. sicut fuerunt multi sancti patres. vt Anthonius Benedictus multiq alij in deserto degentes. hi tles possunt dici dī participatiue. quia d̄o assimilari stu dent in cōtemplatione summe veritatis Alij vero ha bent naturā siluestrē et ferocem. z ad cōuiuendum cū alijs importabilē. et tales sub iugo legis simul cum alijs stare non valentes. bestie dicūtur nō homines. quia hominū est insimul socialiter cōuiuere. De hoc duplici genere hominū dicit philosoph⁹ p̄dicto li. q nō potens cum alijs cōmunicare. ei nulla est pars ci uitatis sed est vel bestia vel deus. Sunt insuper alij qui ciues esse nō possunt. sunt enī bonis fortune pri uati. puta diuitijs z potētia. hi paupertati pressi ciui tates deserere cogūtur. z loca cāpestria z solitaria ad agros excolendos habitare. his causis remotis q̄ cō muniter sunt ab humana natura extranee. oīs ho mo naturaliter est ciuilis z politicus. Quod duplicit ostendi potest. primo ex eo q habet cōmunes conce ptus. quos per vocē vult alteri cōmunicare. Delecta tur enī homo alteri indicare quod cōcipit. z simul cū eo cōferre. quod nō solū est ad delectationē. sed et ad necessitatē. Nam quod vnus nō videt per intellectuz alterius intellectus supplet. z sic colloquiū ratōcinā tis homis cū homine facit ad bonū consiliū. z p cō sequens ad bonū iudicium. Cōuenienter ergo diffi nitur homo animal esse ratōnale. Ratio enī discursum inquisitiōis importat que tandē ad rationē veri ter minat Cbayn postq̄ genuit enoch. dicit primus edi ficasse ciuitatē. quā vocauit enoch ex nomine filij Be nes. quarto. Ubi datur intelligi q iam multiplicat⁹ erat in filijs et nepotibus ad quorū custodiam z hu manarū necessitatū subuentionē sub certis officijs z modis viuendi pmus ordinauit. vt dicitur in histo ria scolastica. Ex quo etiā patet q necessaria est oīmi homini ciuitatis habitatori predicta prudentia poli tica. qua fit idoneus obseruator legis. qua etiaz alijs sciat conuiuere et principib⁹ obedire. Ubi est aduer

tēdū. q̄ aliter mouet subdit⁹ a pncipāte. z aliē irrōna
bilia z inaiata mouēt a suis motoribꝫ. Nā sic mouēt
q̄ nō mouēt z sic agūt q̄ nō agūt Nō enī hñt dñium
sui actus. cum libero arbitrio carent z ideo rectitudo
regiminis tantū elt in suis motoribus. Sed homo
subditus pncipi sic mouet z agitur ab eo per precep
ptum. q̄ tamē mouet seipm per liberū arbitrium. Et
ideo requirit in eo q̄dā rectitudo regiminis. per quā
seipm dirigat in obediendo maioribus. z conuiuēdo
alijs ciuibus. Unde Tullius lib. i. de offi. dicit q̄ in
reipubli. sunt magistratus. persone priuate. z etiam
peregrini. ad quos oīes spectat habere propriā pru
dentiā fm eorum officia. sicut ad magistratus perti
net curam habere ciuitatis. seruare leges iura descri
bere. z sue fidei cōmissa meminisse. Ad priuatum ve
ro ciuem pertinet recto iure alijs nuuere. nec submis
sum. nec abiectum. nec se efferētem nimis esse. Tales
enim dicere solemus bonū ciuem. Peregrini vero est
preter suum negociū nil agere. de alio non inquirere
quia vitiosum est in aliena patria curiosum esse. Ex
talibus igitur officijs per prudentiā ordinatis con
surgit armonia pacis in republi. Nam fm August.
in lib. de ciuitate dei. Quilibet in ciuitate est sit vna
litera in sermone. z sicut vna corda in cythara. que cū
bene fuerint cum alijs ordinata. consurgit cōcentus
armoniacus fm proportionē distinctus. Sic etiam
in multis personis in ciuitate summis medijs z in
fimis. interiectisq̄ alijs ordinibus fm proportionez
officiorū ordinatis consurgit optima policia. Hanc
prudentiā ordinauit deus in populo iudeorū. Prio
respectu presidentū in loco iudicij. Unde statuit in
eis copiam iudicum dicēs. Deutero. xvi. Judices et
magistros cōstitues in oīnibus portis tuis. De am
biguis vero et arduis voluit esse recursum ad locum
vnū a deo electum in quo esset et summus sacerdos
qui determinaret dubia emergētia circa diuinū cul
tum. z summus iudex qui determinaret dubia perti
nentia ad iudicia hominū sicut patet Deutero. xvij.
Deinde q̄ntum ad cōmunē ciuium cōuersatiōem sta
tuit fieri cōmunicationē de rebus paruis absq̄ pcio
dicens. Deuteroñ. xxiij. Ingressus vineam proximi
tui. comedes vuas q̄ntum tibi placuerit. foras autez
ne efferas tecum. Ne videlicz ex hoc daretur occasio
grauis damni. ex quo pax turbari posset. que inter
disciplinatos nō turbatur ex paruorū acceptōne. sed
magis amicicia cōfirmatur. et homines assuefiūt ad
faciliter cōmunicandū. Quantū ad mutuorū subuē
tionem. que est frequēs z necessaria inter homines.
voluit curiales esse eos et faciles. Et hoc tripliciter.
Primo ne cū mutuū concederent vsuras exigerent.
vel pignora vite necessaria accipent. Et si acciperent
ante solis occasum restituerent. Unde Deute. xxiij.
mandauit q̄ non acciperent pro pignore molā. quia
eius vsus necessarius est habētibus molendi exerci
tium. Si vero vestimentū acciperent loco pignoris
q̄ ante solis occasum redderēt. sicut dicitur ibidem.
et Exo. xxij. Si pecuniā tuam dederis populo meo
pauperi qui tecum habitat non vrgebis eum quasi
exactor. nec vsuris opprimes. Secūdo q̄ nō impor
tune exigerent. Unde dicit Exoð. xxij. z Deuteroñ.
xxiiij. q̄ in repetendo non deberent domuz ingredi.
Est enī domus tutissimū hominis receptaculū. z ideo
molestū est non solū homini. sed etiā cuicz animali
quod in proprio habitaculo inuadat. Tertio ad ma
ius fomētum charitatis instituit q̄ in septimo anno
debita remitterētur. Probabile enim erat vt si cōmo
de reddere posset ante septimū annuz redderent. Di
sciplinati enī hominis nō est mutuantē gratis velle
defraudare. Si autē omnino impotētes essent. eadē
ratiōe erat eis debitum remittēdum ex dilectiōe qua
eis erat de nouo concedenduz propter indigentiam.
Quantū ad extraneos diuina sapientia prudentissi
me illum populū ordinauit. Primo enim voluit iu
deos eis esse pios. z misericordes dicens. Exoð. xxij
Aduenam nō contristaberis necz affliges eum. ad
uene enim z ipi fuistis in terra egypti. Et deute. xxvi
Mādauit diuinꝫ decem anno fieri decimā pro pe
regrinis. pupillis et viduis. Quia vero extranei non
habent illū amorē ad bonū reipub. quē habēt ciues.
ideo secūdo statuit. q̄ non statim ad consortiū popu
li admitterētur. nisi in tertia generatōe. sicut etiā phi
losoph⁹ dicit in. iij. politi. q̄ apud quosdā gētiles nō
recipiebant aliq̄ ciues. nisi qui ex auo vl' attauo habi
tatore nati existerent.

Post predicta de quī. §. III.

ta specie prudentie que dicit militaris aliqua pauca
dicamus. Circa quod est sciendū. q̄ militia pncipa
liter est instituta ad defensionē boni cōmunis quod
impediri potest per impugnationē hostiū et seditio
nem ciuium. Sic enim debet esse in ciuibus sicut in
naturalibus. cū ars sit nature imitatrix. Uidemus
autē q̄ natura tribuit rei naturali duplicem virtutē.
vnam per quā sequit conuenientia. et aliā per quaz
repellit nociua. vt igni dat leuitatem. per quā ascen
dat sursum ad locum scilicz quietis z salutis. z calo
rem per quez resistat et obuiet corrūpentibus. Ani
malibus etiā datvim concupiscibilē per quam asse
quūtur ea que sunt eorū saluti accōmoda. Et irasci
bilem per quā resistant corrūpentibus z lesiuis. Si
militer in mozalibꝫ z ciuilibus conueniēs est dupli
cem esse prudētiam respectu boni cōmunis. vnaz sci
licz ad regendū et leges condendū. et hec est regnati
ua. siue legis positiua. Et aliam ad resistendum et re
primēdū insultus hostiū. z hec dicitur militaris. Ex
hoc apparet q̄ militia nihil aliud est. q̄ quedā pru
dentia operis bellici ordinata ad defensionē boni cō
munis. Ex historia scholastica hierusalē que erat ci
uitas principalis in regno iudeorū. olim triplici mu
ro fuit circūdata. per hoc distīguēs tria genera habi
tantium fm tria murorū interstitia. In interiori nā
q̄ parte primi interstitij habitabat rex cum principi
bus et consiliarijs. et sacerdotes cum prophetis z le
uitis bi pollebant prudentia regnatiua in gubernan
do populū tam in preceptis iudicialibus. q̄ in ceri
monijs diuini cultus. In parte vero media secundi
interstitij habitabant milites pollentes prudētia mi
litari. bi deputati erāt ad defensionem z custodiā rei
publi. In parte vero extrema tertij interstitij habita
bant iste manu operantes. qui ciuitati deseruiebāt
pro necessitatibus humane vite. hoc quippe ordine
hierusalem politia fuit disposita. q̄diu sub preceptis

Capitulū VII

dei et prophetarū monitis vixit.

De partibus potentialibus prudentie.
Capitulū septimū.

DE partibus potentialibus prudentie seu de virtutib⁹ adiūctis ei. Nota q̄ sunt tres ꝑm philosophū in li. ethi. scilz eubilia. synesis et gnomyn. Prima ergo dicitur eubilia que ꝑm philosophū dicit rectitudo consilij. Et q̄ sit virtus probat hic. Tho. secūda secūde. q. li. articu. i. sic. De ratiōe virtutis est q̄ faciat actuz hominis bonū. Inter ceteros actus homis proprīū est ei cōsiliari. quia hoc importat homis quandā rationis inquisitionē circa agenda in quib⁹ consistit vita humana. Eubilia autē importat bonitatē consilij. Dicit enim ab eu. quod est bonū z byli. quod est cōsiliū. quasi bona cōsiliatio. vel potius bene consiliativa. Et sic patet q̄ sit virtus humana. Sciendū etiaz q̄ non est bonū consiliū. siue aliquis malū finem in cōsiliando prestituat. siue etiā ad finem bonū malas vias adinueniat. vnde vtrūcz est cōtra ratiōem eubilie. vt dicit. vi. ethi. Nec autē virtus. sicut nec alie in nullo peccatore inuenit. Oīe. n. peccatū est ꝓtra bonam cōsiliationē. Requirit enī ad bene cōsiliandum nō solū adinuentō vel excogitatio eoz que sunt oportuna ad finē. sed etiā alie circūstantie. scilz temp⁹ congruū vt nō sit nimis tardus nec nimis velox in consilijs. Et modus cōsiliandi. scilz q̄ sit firmus in cōsilio suo. z alie circūstantie debite qui pctōr peccādo non seruat. Sed bene virtuosus in his que ordinātur ad finē virtutis. licz in alijs negocijs aliquādo nō sit bene cōsiliativus. Et licet consiliū importet dubitatōez vndez impfectionē. est tamē virtus que. vij. ethi. dicitur esse pfectio. Sed pfectio est ꝑm modū hominis. qui nō potest p certitudinē cōprehendere veritatē rerum p simplicem intuitū. sed per inuestigationē. Est autē eubilia virtus distincta a prudentia. ꝑm beatū Tho. vbi supra. arti. ij. Et ratio est. quia virtus propie ordinatur ad actū quē reddit bonū et ideo oportet ꝑm differentiā actuū esse diuersas virtutes. z maxime quādo nō est eadē ratio bonitatis in actib⁹. Si enī esset eadē ratio bonitatis in eis. tunc ad eandē virtutē ptinerent diuersi actus licz ex eodē dependet bonitas amoris desiderij et gaudij. z ideo oīa ista ptinent ad candē virtutē charitatis. Actus enī ratōis ordinati ad opus sunt diuersi nec habēt eandē rationem bonitatis. Ex alia enī ratōe efficitur homo bene cōsiliativus. et ex alia bene iudicativ⁹. z alia bene p̄ceptiv⁹. quod patet ex hoc q̄ iste aliquando adinuicem sepantur. z ideo oportet aliā esse virtutē eubiliā p quā homo est consiliativ⁹ bene. z aliā prudentiam per quā homo est bene preceptiv⁹. z sicut cōsiliari ordinat ad precipere tanq̄z ad principali⁹. ita etiā eubilia ordinat ad prudentiā tanq̄z ad principaliorē virtutē. sine qua nec virtus esset. sicut nec morales virtutes sine prudentia. nec cetere virtutes sine charitate. Et cum dicit. vi. ethi. q̄ prudentie est bene cōsiliari. Intelligendū est q̄ ad prudentiā ptinet bñ consiliari imperative. Ad eubiliā aūt elicitive.

Decūda virtus annexa .§.I

prudentie dicit synesis. hec ꝑm beatū Thomam. vbi supra. articulo. iij. importat iudiciū rectū. non quidē circa speculabilia sed circa particularia operabilia. circa que etiam est prudentia. Unde ꝑm synesim dicuntur in greco aliqui syneti. id est sensati. vel eusyneti. i. boni sensus. sicut econtrario. qui caret hac virtute dicūtur asyneti. id est insensati. Oportet autē q̄ ꝑm differentiā actuū qui nō reducūtur in eandem causam sit etiam diuersitas virtutū. Manifestū est autez q̄ bonitas consiliij z bonitas iudicij nō reducūtur in eādem causam. Multi enī sunt bene cōsiliativi qui tamē non sunt bene sensati quasi recte iudicantes. z iō preter eubiliā oportet esse aliā virtutē que est bene iudicativa. Et hec dicitur synesis. Et nota q̄ rectuz iudicium in hoc consistit. q̄ vis cognoscitiua apprehendat rem aliquā ꝑm q̄ in se est. qō quidē prouenit ex recta dispositione virtutis apprehensiue. sicut in speculo si fuerit bene dispositū imprimūtur forme corporū ꝑm q̄ sunt. si vero fuerit speculū male dispositum. apparent ibi imagines distorte et prause habentes. Qō autem virtus apprehensiua sit bene dispositiua ad recipiendū res. ꝑm q̄ sunt cōtingit quidē radicaliter ex natura. Cōsummatio autē ex exercitio vel ex munere gratie. Et hoc dupliciter. Uno modo directe ex parte ipius cognoscitiue ꝓtutis. puta quia nō est imbuta prauis cōceptionib⁹ sed veris z rectis. z hoc pertinet ad synesim ꝑm q̄ est specialis virtus. Alio modo indirecte ex bona dispositione appetitiue virtutis ex qua sequit q̄ homo bene iudicet de appetibilib⁹. z sic bonū virtus iudiciū sequit habitus virtutū moraliū. sed circa fines. Synesis aūt est magis circa ea que sunt ad finē. Et nota q̄ in malis potest esse iudiciū rectū in vniuersali. Sed in ꝓticulari agibili semp eoz iudiciū corrūpitur. Et nota q̄ finis proxim⁹ cōsilij. quod ptinet ad eubiliā est inuētio eoz que sunt agenda. Finis autē iudicij est rectitudo. Finis autez precepti. quod ptinet ad prudentiā est vltimus finis. Et quia cōtingit q̄ id qō bene iudicatū est differri vl negligēter agi z inordinate. ideo post virtutē synesis que est bene iudicativa necessaria est finalis virt⁹ ꝓncipalis. que sit bene p̄ceptiua. s. prudentia. Tertia virtus annexa prudentie ꝑm Thomā. vbi supra ar. iij. dicit gnomyn. quā philosoph⁹. vi. ethi. ponit specialem esse virtutē. Pro cui⁹ declaratiōe sciendū ꝑm thomā. q̄ habitus cognoscitiui distinguūtur ꝑm altiora vel inferiora principia. sicut sapiētia in speculatiuis altiora cōsiderat cēz sciētia. z ideo ab ea distinguitur. z ita etiā oportet esse in actiuis. Manifestū est autē q̄ illa que sunt ꝓter ordinē inferioris principij siue recte. reducūtur quādocz in ordinē altioris principij. sicut monstruosi partus animaliū sunt ꝓter ordinē virtutis actiue. in semine tamē cadunt sub ordine altioris principij scz celestis corpis vel vlterius diuine prouidentie. Unde ille qui cōsideraret virtutē actiuaz in semine. nō posset rectū iudiciū ferre de hmōi monstris de quibo nō potest iudicari ꝑm cōsiderationē diuine prouidētie. Contingit autē quādocz aliq̄d esse faciēdum ꝓter cōmunes regulas agendoz. puta q̄ impugnatori patrie nō est depositū reddendū. vel aliquid hmōi. Et ideo cū de huj⁹ oporteat iudicare. ꝑm aliq̄ altiora ꝓncipia exigit altior virtus iudicatiua. cēz sint

regule cōmunes ſm quas iudicat ſyneſis ⁊ hec talis vocat gnomyn. que importat quandā perſpicacitatē iudicij. Et cuius omnia que p̄ter cōmunē curſum cō tingere poſſunt conſiderare pertinet ſolum ad prouidentiā diuinam. tamē inter homines ille qui eſt magis perſpicax. poteſt plura horū ſua rōne diiudicare.

Titulus tertius de fortitudine.

Fortitudo animā tripliciter firmat quo ad ſe. cōtra mūdi aduerſitates. quoad bonū cōmune contra patrie hoſtilitates. quoad deū cōtra eor̄ prauitates.

Capitulū primū.

Circa virtutem fortitudinis quatuor ſunt videnda Primo de preconijs ad eius laudem pertinentib⁹. Secundo de materia circa quā verſatur. Tertio de actibus eius et aſſumēdis bellis. Quarto de partib⁹ eius

Preconia fortitudinis .ſ.i.

poſſunt aſſignari tria. ex eo videlicet q̄ animū tripliciter firmat. ſcilz quo ad ſe cōtra mundi aduerſitates. quoad bonū cōmune contra patrie hoſtilitates. quo ad deū contra errorū prauitates. Eſt ergo primū p̄conium fortitudinis. quia animū firmat quod ad ſe cōtra mūdi aduerſitates. Ubi ſciendū eſt q̄ ſtatus p̄ſentis vite eſt ſtatus cuiuſdā pugne. Unde Job ipaz aſſimilat militie. vij. c. Militia eſt. inquit vita hominis ſuper terrā. propter quod cōgregatio fideliū vocat ecclesia militans. Militat enim p̄ſens vita noſtra multiplici pugna. nūc contra carnis ſpurcitias. nūc contra mundi nequitias. nūc vero contra diaboli inſidias. Neceſſaria eſt ergo virtus fortitudis. que animū habet firmare ad tot toleranda ⁊ reprimēda. vñ Eſa. c. lij. ſub figura ſyon humanā mētē admonet. vt hac virtute ſe armet. Induere inquit fortitudine tua ſyō. p ſion arcem intelligimus que ciuitati hieruſalē dominabat ⁊ eam protegebat. ⁊ cōuenienter mens humana intelligitur que ad modū arcis ceteraſ viribus principat. has ſiquidē regit et defendit quādo virtute fortitudinis induta decorat. vnde Salomon Prouerb. vi. Fortitudor decor indumentū eius. In tantum tam hec virtus hominē firmat ⁊ ſtabilit. q̄ nulla aduerſa. nulla blandimenta. nullaq̄ vitioz tentamēta poſſunt cum a bono rationis abducere. vnde Ambro. lib. i. de offi. dicit. Non mediocris animi virtus eſt fortitudo que ſola defendit ornamenta virtutum omniū. que inexpiabili prelio aduerſus omnia vitia decertat. Inuitat ad labores. fortis ad pericula. rigidior aduerſus voluptates. auaniciam fugat tanq̄ labem quādam que virtutē effeminat. Nulla etiam fortitudo corporalis huic poteſt compari. ſicut dicit Seneca. Facilius eſt. inquit gentē vnam q̄ virū vnum vincere. Et loquit de viro. ſm q̄ a virtute animi vel a fortitudine dicit. Antiquitus enī nomen virtutis fuit ſolius fortitudinis. vt dicit Tulius. Et q̄tum ad hoc loquit ſalomon Prouerb. xvi. Melior eſt patiēs viro forti. ⁊ qui dominat animo ſuo expugnatore vrbium. hoc fortitudinis p̄conio Job indutus fuit cōtra omnia aduerſa toleranda. Nam primo ſathan p curante mundi aduerſa ſuſtinuit. dum omnia bona ſua perdidit vna cum liberis. Deinde in carne dum a planta pedis vſq̄ adverticem non remāſit in eo ſanitas. vltimo ipſe diabolus auctor malorum vroreꝫ cōtra ipſum prouocauit. ⁊ tres eius amicos ſibi oneroſos fecit. imponentes ei q̄ licite omnia deus intulerat aut inferri permiſerat propter eius peccata. ⁊ tamen in oīb⁹ his non peccauit Job labijs ſuis. nec ſtultū quid contra deū locutus eſt Job. i. et. ij Secūdum p̄conium hui⁹ virtutis eſt. quia animā firmat quoad bonū cōmune cōtra patrie hoſtilitates. ſm eū philoſophū. i. etb. bonū q̄ſto eſt cōmunius tanto eſt diuinius. Bonū autē patrie eſt quoddā bonū cōmune ciuiū nulli particulari perſone appropriandū. ſed ab omnib⁹ cōmuniter appetendū. Ea autē que ſunt cōmunia minus diligūtur et de eis minor cura habetur. ac per hoc neglecta deſtruūtur ⁊ perdūtur. Ad cōſeruationē igitur patrie et bonoꝝ cōmuniū neceſſe eſt q̄ ſint in ciuitate homines virtuoſi viriles ⁊ animo ſtabiles bonū cōmune diligentes qui neglectis propriis bonis etiam corporib⁹ morti ſe exponant pro conſeruatione et defenſione ciuitatis. hoc autez facit virtus fortitudinis que ad bonū cōmune defendendū hominē impellit. Et q̄tum ad hoc eſt ceteris virtutib⁹ excellentior quia diuinior. ē enī pugnās p bono cōmuni. vnde dicit Amb. primo de off. Et fortitudo velut ceteris excelſior. que vtilior eſt ī rebus bellicis in ciuilib⁹ ſeu domeſticis. Ad hoc autē naturalis ratio inclinat. Sicut enim in humano corpe multa ſunt membra. que per multa officia ſibiinuicē deſeruiūt. ⁊ ſic vitā totius corpis ſaluant. Sic in vna ciuitate. que vnū corpus cōſtituit. multi ſunt homines. qui diuerſis officijs intendētes ad mutua obſequia ſibiinuicē cōicanda. bonū cōmune ciuitaſ vniformiter intendere debēt. nec ab hoc retrahi debēt timore aliquo. vel diſpendio cōmodi proprij. Hoc autē bonum cōe fortis conſiderat qui bona propria ad tuitōnem ⁊ cōſeruationē patrie ordinat Unde dicit phūs vij. etbi. Non ſolū nobis nati ſumus. ſed ortus noſtri partē patria vendicat partē amici. atq̄ vt placet ſtoicis. ſicut que in terris gignūtur ad vſuz hominū omnia creari. ſicut boues boīm cauſa eſſe generatos. vt ipi inter ſe alij alijs prodeſſe poſſent. Exemplum apud antiq̄s ſicut narrat Sene. erat tanta cura rerū cōium q̄ ipſi pauper erāt in domib⁹ ſuis. quoꝝ tamen diuitijs erarium plenum erat. vñ malebant ſibi eſſe pauper. vt rempub. opulentiſſimā haberēt. ſicut narrat tulli⁹ de quodā qui oīm gaza macedonuz potitus que maxima erat. tantū in erariū inuexit pecunie. vt vnus imperatoris preda finē attulerit tributorum. nec aliud in domū ſuam intulit. p̄ter memoriā nomis ſempiternā. Tertiū preconiū fortitudinis ē. q̄ animū firmat quo ad deū ꝯtra errorū prauitates ſiue infideliū tyrannides. Sicut enī amor terrene ciuitatis. aliquos facit pugiles pro ipa vſq̄ ad mortez decertātes. ita immo mlto fortius amor celeſtis patrie conſtituit pro xp̄i fide pugnatores. qui pro ei⁹ defenſione morte corporis nō metuūt. Ad hoc autem ratio inclinat. ſicut enī multi homines faciūt vnū corpus. qō eſt popul⁹ vl ciuitas. pro cui⁹ defenſione ſin

guli ciues morti se debēt exponere. quia bonū cōmune debet pponi singulari bono. ita ꝑm aplm ad Ro. xij. Multi vnū corpus sum⁹ in christo. singuli autez alter alterius membra. xps autē cum deus sit est bonum vniuersale z cōe oim. multomagis cū respublica respectu singulariū ciuiū. Et ideo si licet p defensiōe reipublice tēporalē mortē subiere z vitam corpis contemnere. multomagis oportet. p republica celesti que deus est. vel q̄ tota in ipo est. mortē corpis nō metuere. Unde Auguſt. v. de ciui. dei. ca. xvij. Si enī antiqui patres p republica z terrena oīa cōtemserūt z tot pericula sunt aggressi horribilia mortis genera ꝑpessi quid magnū pro ipa eterna celesti patria hui⁹ cuncta blandimēta contēnere Uel quō audebit quis de voluntaria pauptate se extollere. vel pro xpo mortem timere. eo dicente. Nolite timere eos q̄ occidunt corpus. Et subdit arguendo. Si ipi antiqui hoc fecerunt amore patrie. laudisq; immēsa cupidie. put dic poeta. Quid magnum si p vera libertate. qua vere liberantur filij dei. taliaz maiora tormenta sunt sustinenda q̄to retributio maior a sustinentib⁹ expectat. Tales quidē qui mortē sustinent p celesti patria. nō tantū fortes. sed martires. i. testes dicūtur. Sunt enī pugiles fidei xpi. z ideo quadā speciali prerogatiua que dicit aureola in celesti patria accipiunt insignia. Est autē vltrenus sciendum. q̄ aliter est in ciuili certamine quādo pro patria pugnatur z aliter in certamine martirij quādo pro xpo mors suscipitur. Nam sicut dicit maxim⁹ in sermone. Qui occidit p mundo vincit cum occidit. qz nisi vinceret nō occideret. qui autē occidit p xpo victus nō dicit. quia cū occiditur victor efficit. Hoc preconio fortitudinis excellentissime btūs paulus fuit decoratus. nō enī vnā mortem subijt p fide xpi sed plures. Fuit enim vita sua plena mortib⁹. sicut patet considerāti ab. xi. c. actuū apostolorū vsq; in finē. Ipse etiā enumerat. ij. ad Corin. xi. q̄ fuit in laboribus plurimis in mortibus frequēter. Unde de asia. valedicens fratribus dicebat. p oēs ciuitates spūssctūs protestat mihi. quia vincula z tribulatiōes me manent in hierlm. sed nihil horum vereor. nec facio animā meā pretiosiorē q̄ me. Animā autem appellat vitam exteriorīs hoīs. qua corpus exterius animat. Cum autē dicit me. loquit de interiori homine. quo spiritualr viuit. z p qnē vere ipe est quia p rationem homo est homo.

Circa que consistit virtus fortitudinis.

Capitulū secundū.

Fortitudo ē virtus ponens in animo firmitatē ad sustinendum vel repellendū difficile quoddā ꝑm qō rō dictat. Dictat autē rō ne voluntas retrahat ab eius sequela propē aliquod malū corpale. qz nullū bonū corporale equiualet bono rōis. Maximū malū z terribile inter oīa mala corpalia est mors. vt dicit phūs. i. etbi. que tollit oīa bona corpalia. quapropē necesse est q̄ fortitudo animū firmet cōtra hoc maximū malum propter bonū rationis sequendū. Et sic virt⁹ fortitudinis proprie erit circa timores periculorū mortis. Qō autem fortitudo maxime circa mortis pericula consistat. hinc apparere potest. Est enī fortitudo virtus ponens mediū inter duas passiōes. s. timorem z audaciam. Cohibet enī timorē ne timendo retrahat ab eo quod ratio dictat. z moderat audaciā ne quis audendo aggrediat quod ratio vetat. Timor autem z audacia proprie respiciunt pricula. Timet enim aliquis quia imaginat sibi aliquod periculū imminere Et aliquis per audaciam aggredit aliquod difficile periculosum. Est autē proprium virtutis circa proprium obiectum respicere id q̄ō est vltimū et magis difficiler circa id se ordinare sicut tempantia maxime respicit delectabilia tactus ad que reprimēda ordinat. Inter oīa autē pericula difficilima est mortē sustinere. que est vltimū terribiliū. sicut dicit philosoph⁹. iij. etbi. Et sic patet q̄ fortitudo est principaliter circa pericula mortis. sicut circa propriā materiā. vnde dicit Andronicus philosoph⁹. q̄ fortitudo est virt⁹ irascibilis. nō facile obstupescibilis a timoribus q̄ sunt circa mortē. Cum autē virtuosus in actu virtutis intendat quod bonū est. consequēs est q̄ fortis pericla mortis subeat propter aliquē bonum finē consequēdum. pericula aūt mortis ex egritudine vel tempestate maris. aut ex insidijs latronuz. vel si que alia sunt hmōi. nō vident directe alicui imminere ex intentiōe prosequendi aliquod bonum. pericula autē mortis que sunt in bellicis directe imminēt homini propter aliquod bonū inēstum sez defendit bonū cōmune p iustum bellū. Sed est sciendū. q̄ iustū bellum potest esse duob⁹ modis. Uno modo quādo fit generale. sicut cum alicq decertant in acie. Alio modo quando fit particulare. puta cum aliquis iudex vl aliqua priuata persona non recedit a recto iudicio tempore gladij imminentis. vel cuiuscūq; periculi mortē inferentis. quocūq; predictorū modorū quis mortē incurrat fortis est censendus. z sic ad fortitudinem pertinet firmitatē animi habere nō solum contra pericula mortis que imminēt in bello cōmuni sed etiā que imminēt in particulari pugnatore vbi mors incurritur propter bonū virtutis. Potest etiā fortis subire pericula cuiuscunq; alterius mortis. z fortis censeri dūmodo opus virtutis intendat. puta cum aliquis nō refugit amico infirmāti obsequi propter timorē morifere infectionis. vel cum nō refugit iter magnū facere ad aliquod pium negocium prosequēdū propter timorem naufragij vel latronum. Ex his que dicta sunt patet quid sit fortitudo. et circa quid versetur. Est enim cohibitiua timorum z moderatiua audaciarum circa pericula mortis que sunt in bellicis z hoc propter bonum cōmune defendendum. vel op⁹ virtutis non deserendum Tantus fuit apud antiquos romanos amor de repu. q̄ sicut dicit Ualerius statī honoris apicem assumentes. abiecta priuata charitate publicam induebant. q̄ nec etiam filios plorabant quando in bellis mortem pro republica sustinebant.

Deinde occurrit consi .§.i. deratio de actibus fortitudinis et iustitia belli. Sciēdum vt dicit philosoph⁹ in. iij. etbi. Qō actus fortitudinis nihil delectabile videt habere. Pro cuius declaratione dicit be. Tho. scōa scōe. q. cxxiij. q̄ cū duplex sit delectatio scilz corpalis. que sequit tactū cor-

poralium. z spiritualis que sequtur apprehēsionē anie. Ista scda ꝑpe sequ opa ꝟtutū, qz i eis ꝟsiderat bonū rationis, principalis aūt actus fortitudinis est sustinere aliquā tristiciaz ꝑm apprehensionē anime, puta quia amittit homo corpalem vitam, quā virtuosus amat. non solū inq̄tum est quoddā bonum naturale. sed etiā inq̄tum est necessaria ad opera virtutum, z que ad eam ptinet. Et etiā sustinet aliqua dolorosa ꝑm tactū corporis. puta vulnera vel flagella, z iō fortis habet vnde delectetur ex vna parte, scilz ꝑm delectationē animalē, scilz de ipso actu virtutis. z de fine eius. z ex alia parte habet vnde tristari debeat et animaliter, dū considerat amissionē proprie vitez corpaliter sustinendo tormenta. Unde vt legitur, scda Machab. vi. dixit eleazarus. Diros corporis sustineo dolores. ꝑm aīmā vero dixit. propter timorē tuum libenter hec patior. Sensibilis aut dolor corporis facit nō sentire animalem delectationē virtutis. nisi forte per superabundātem dei gratiā anima fortius eleuet ita ad diuina. q magis delectatur in eis q̄ a corporalib⁹ penis afficiatur, sicut legitur de beato tyburtio martire incedente sup carbones viuos, qui dixit Uidetur mihi incedere super flores ꝛc. Facit tamē virtus fortitudinis vt ratio nō absorbeat a corporalibus doloribus. Tristiciam aut̄ animalem superat delectatio virtutis inq̄tum homo prefert bonuz virtutis corporali vite et quibuscūq̄ ad eam pertinentibus. Et ideo dicitur in. iij. ethi. q a forti non requiritur vt delectetur, quasi delectatione sentiens, sed sufficit q non tristetur. Deinde occurrit consideratio de actibus z iusticia belli Item oportet scire q actus fortitudinis sunt duo, scilicz aggredi z sustinere. Est autem principalior actus sustinere id est immobiliter istere q̄ aggredi. Dictum est enī supra q fortitudo est circa timores reprimendos et audacias moderādas Difficilius est autē timorem reprimere q̄ andaciam moderari. eo q ipsum periculum, quod est obiectum audacie et timoris, de se confert ad repressionē audacie. sed operat ad augmentum timoris. Aggredi aūt pertinet ad fortitudinem ex ea parte qua habz audaciam moderari. Sed sustinere ꝑm q habet timorem reprimere. vnde patz q sustinere est principalior act⁹ q̄ aggredi. Apparet etiam hoc ratione sumpta ex pte difficultatis. que maior est in actu sustinēdi q̄ aggrediendi. Et hoc tripliciter. Primo quia sustinere videtur aliquis ab aliquo fortiore inuadente. qui enīz aggreditur inuadit per modū fortioris. Difficilius est autē pugnare cum fortiori q̄ cum debiliori. Secundo quia ille qui sustinet iaz sentit pericula immineutia. Ille autem qui aggreditur habet ea vt futura Difficilius est autē non moueri a ꝓsentibus q̄ futuris Tertio quia sustinere importat diuturnitatē temporis, sed aggredi potest aliquis ex subito motu. difficile autē est diu manere immobilez q̄ subito motu moueri ad aliquod arduū. vnde philosophus dicit in. iiij. ethicorū. Quidā sunt preuolātes ante periculā, in ipsis autem discedūt. Fortes autem econtrario se habent. Nam vt ibidem dicit in sustinendo tristia maxime aliqui fortes dicūtur. Exemplū de Alexandro narrat T. Pompeius. q cum ad periculosuz bellum exercitum eligeret, non iuuenes robustos, nec ꝑmum florē etatis sed veteranos. plerosq̄ etiam meritos militie, qui cuz patre auoq̄ paterno militauerāt elegit, vt non tam milites q̄ magistros militie putares, ordinesq̄ nemo nisi sexagenarius duxit. vt si ꝑncipia castrorū cerneres. senatū te potius reipub. videre dicens, Itaq̄ in prelio nemo fugam, sed victoriaz cogitauit.

Dictum est autem su .§.II

pra q fortis operat ꝓpter bonū cōmune tuenduz, per iustū bellum. Et ideo de bello aliquid videndum est. ꝑsertim cum ibi actus fortitudinis, scilicz aggredi z sustinere manifestentur, non solum q̄tum ad firmitatem animi. sed etiam q̄tum ad corporis fortitudinem que est frequēter iudicium z dispositio fortitudinis interioris. Non enī est contra rationē virtutis q ex naturali complexione habeat quis naturalē inclinationē ad virtutem. Unde ex magnitudine extremitatū latitudine pectoris, erectione ceruicis, viuacitate oculorum et alijs huiusmodi cōiecturare possumus magnitudinem cordis tanq̄ ex quibusdam signis et dispositionibus ad virtutem, licet finale complemētum sit ex more et cōsuetudine. Ex actibus enī frequentatis generat habitus vt frequenter iusta operari et tempare viuere sumus iusti. vt tempati. vt docet Aristo. ij. ethi. De bello ergo considerandib⁹ tria videre sufficiat. Primo que ad iustū bellum requirūtur. Secundo de natura assumptōis belli. Tertō de bis quib⁹ licitū est ad bella procedere.

Quantum ad primū .§.III

sciendum q christiana religio bella non recusat. nec damnat pro loco et tempore oportuno. vnde scriptura euangelica testimonio Johan. baptist. concedit q licitum est stipendijs vti et pro republica militare. dicit enim Augustinus in sermone de puero centurionis Si christiana disciplina omnino bella culparet. hoc potius consilium salutis vtentibus in euangelio diceretur vt abijcerent arma. secq̄ militie omnino subtraherent. Dictum est autem eis. Neminē concutiatis. Estote contenti stipendijs vestris. quibus propriū stipendiū sufficere precepit. militare nō prohibuit. et habetur. xxiij. questione. i. paratus in fine. Sed ad hoc q bellum sit iustum tria requirūtur ꝑm Thomā secūda secūde. q. xl. articulo primo. Primū est autoritas principis, cuius mandato bellū est gerendum. Non enim pertinet ad personam priuataz bellū mouere, quia potest ius suum in iudicio superiorꝰ prosequi. Et quia conuocare multitudinez. qō in bellis oportet fieri. non pertinet ad priuatam personam. Cum autem cura reipubli. comissa sit principibus ad eos pertinet rempubli. ciuitatis vel regni vel prouintie sibi subdite tueri. Et sicut licite eam defendunt materiale gladio contra interiores perturbatores. dum puniunt malefactores. ꝑm illud apostoli ad Roma. xiij. Non sine causa gladium portat. minister enim dei est vindex in iram ei qui male agit. ita et gladio bellico ad eos pertinet rempub. tueri ab exterioribus hostibus. Unde Augustin⁹ contra manicheos. xxij. questione prima. quid culpatur dicit Ordo naturalis mortaliū paci accommodatus hoc

poscit. vt suscipiendi belli autoritas atq̄ consiliū pe/nes principem sit. exemplū in filijs israel qui nolue/runt ad bella procedere. nisi prius super eos princi/pe constituto. a quo esset autoritas belli assumendi vnde post mortē Josue consuluerūt dominū. dicen/tes. Quis ascendet ante nos contra chananeū. z erit dux belli. Dixitq̄ dominus. Judas ascendet Judic. primo. Secundo requirit causa iusta. vt scilicet illi q̄ impugnātur. propter aliquā culpam impugnari me reantur. vnde dicit Augusti. in lib. questionū vete. et no. testamen. Justa bella solent diffiniri que vlciscen tur iniurias. si gens vel ciuitas plectenda est. que vel vindicare neglexerit quod a suis improbe factum est vel reddere quod per iniuriā ablatum est. xxiij. q̄sti. secunda. dominus. quod intelligendū est quando ci uitas contra quā bellum assumitur frequēter z in mlto damnificauit ciuitatē que bellum assumit. Et ite/rum si requisita de recōpensatione damni reddere ne glexerit. alias nō videtur q̄ztum ad forum conscien/tie causa sufficiens. q̄ bellum in quo infinita rerum ac corporū stipendia et animorū flagitia vitari non possunt debeat assumi abraam assumpta causa iu/sta. audita enim q̄ loth nepos suus iniuste erat ca/ptus. cum tricētis decem z octo vernaculis quatuor reges in pugna est aggressus zc. Genes. decimo q̄rto Tertio ad iustum bellū requiritur intentio bellandi recta q̄ videlicet intendat. vel vt bonū promoueatur vel vt malum vitetur. vt Augusti. in libro de verbis domini. Apud veros dei cultores illa bella peracta sunt. que nō cupiditate vel crudelitate. sed pacis stu/dio querantur vt mali coerceantur. Debet ergo geri bellum vt pax acquiratur. nō queri pax vt bellum ex erceatur ſm beatū Augusti. xxiij. questiōe. i. noli. Ex emplū saul reprobat⁹ fuit a deo. quia in victoria quā habuit contra amalech. non seruauit purā intentio/nē ad diuinū mandatū. Sed pepercit gregib⁹ ex cupiditate. i. Regū. xv.

Secundo princeps .§.IIII.

caucat ne sit facilis ad bella assumenda. Non enim debet assumere bellū etiam predictis suppositis. nisi vrgente necessitate percepta videlicet manifesta z no tabili lesione. Et iterum hostibus non paratis ad sa tisfactionē. sicut dictum est supra. Sed tūc cum ma tura deliberatione z humili ac deuota diuini adiuto rij inuocatione. debet contra hostem reipublice bella mouere. Causa autem quare nō debet esse facilis ad bella mouenda. est varius euentus belli. quia nunc hunc. nunc illum cōsumit gladius. sicut respōdit da uid ad Joab. ij. Regū. vndecimo. Impossibile est etiam q̄ in bellis non multa mala contingant. Frequē ter enim accidūt strages hominū. effusiones sangui num. depopulatiōes terraru. expoliationes rerum. captiuitates etiam et paupertates multas super in nocentes necesse est euenire. Multe etiam corruptō nes in moribus succrescunt. Nam libidine vincen di. et consuetudine bellandi. homines reddunt fortiores. animosiores et promptiores ad vlciscēdum z op primendum plusq̄ ordo diuini iuris requirat. Pro/pter hec et similia que in bellis cōmuniter eueniunt. debet princeps assumere bellū cum multo timore et dei reuerētia. premissis ad deū sanctorū virorū pijs supplicationibus vnde moyses cum mitteret Josue ad pugnam contra amalech. Exō. xvij. Primo ad deum refugium habuit. vnde stans in vertice collis z habens virgam dei in manu sua manus suas ad celum extendit pro victoria habēda contra amalech propter quod dicitur ibi. Cum leuaret moyses ma/nus suas vincebat israel. Ad hoc etiam q̄ iudei cō/sulte et deliberate ad bella procederent. eis multa ob seruanda deus mandauit. Primo q̄ ad pugnaz pro cedentes anteq̄ bellum inirent. pacē hostibus offer/rent. Secundo q̄ appropinquante iam prelio facer/dos ante aciem exercitus staret. qui pugnaturos cō/fortaret. promittendo auxiliū dei. Tertio q̄ remoue/rentur impedimenta victorie remissis domum qua/tuor generibus hominū. vt qui edificauit domū no uam. z non dedicauit eam qui plantauit vineam q̄ desponsauit vxorem et formidulosos. Deuteron. xx. Permaxime autē ad victoriam valent orationis suf/fragia. Exemplū legitur in historia romanorū. q̄ cuz fulgentius et alborgastes contra Theodosium chri stianissimū imperatorem venirent in prelium. Theo dosius cum sciret se suis destitutum. fiducialiter si/gno crucis facto. se in bellum dedit. victoriam a do/mino expectans. quod z plenissime obtinuit. Freq̄n ter autem occulto dei iudicio. sed non iniusto. iustio res aut minus mali in bellō succumbunt a peioribꝰ superati. Quod ex duplici causa ꝯtingere potest. aut quia tales a preceptis diuinis aliquādo recesserūt. z ideo dignuz est. z eorum emendatiōi expediens. vt a nequitionibus se tanq̄ a dei ministris. attriti puni antur. Dicut voluit deus populū iudeorum flagel/lari per assyrios et babilonios. qui erant ydolatre. et diuini cultus impugnatores Et sic qui erant magni peccatores facti sunt in filijs errantibus diuine legis exequutores Aut huiusmōi. cōtingere potest. quia ta les qui succūbuni interdum de suis viribus nimis presumunt a deo victoriam non querentes. z ideo ali orum qui digne puniri merebātur. digni punitores fieri non merētur. Exemplum in vndecim tribubus israel collectis ad pugnam contra tribum beniamin ob puniendū scelus eorum. que bis fuerūt debellate ab ipsa tribu beniamin. quia de suis viribus confi/debant. Judic. xx.

Quātum ad ter .§.quītus.

tium sciendū. q̄ prelatis ecclesie clericis non licz pu gnare in bello. Et hoc duplici ratiōe ſm beatū Tho mam secūda secunde. q. lx. articulo secundo. Prima est generalis. videlicet quia bellicum exercitium ha/bet multas inquietudines. que multū impediūt ani mū a contemplatione dei. et oratiōe. quibus oportet eos vacare. Secunda est specialis. Nam omnes or/dines clericorum ordinantur ad altaris ministeriuz. in quo representatur passio christi sub sacramento. z ideo non competit eis occidere vel sanguinem funde re. sed magis esse paratos ad effundendum suū san/guinem pro christo vt ipm imitentur. vnde effundē tes sanguinē. etiam sine peccato scilicz p̄ mortem vel mutilationē sunt irregulares. ei autē qui est deputa/tus ad aliquod officium. nullo modo licet exercere

id per quod suo officio incõgruus reddit Potest addi tertia ratio, scilicz prohibitio ecclesie, vt. xxiij. questiõe octaua. per totum. Et in capit. conuenior. vbi dicit Ambros. aduersus milites et gothos, arma mea lachryme mee sunt. Talia enim sunt munimenta sacerdotis, aliter nec debeo, nec possum resistere. Nec obstat quod dicitur. xxiij. questiõe octaua. Qõ hortatu Adriani pape Carolus suscepit bellum contra longobardos. Et leo papa descendit ad littus maris cũ exercitu romanorũ contra saracenos. questi. ea. sepe. Nam prelati ecclesie et clerici possunt vtiqz interesse bellis de licentia superiorũ vt iuste pugnantib⁹ subueniant hortationibus. absolutiõibus. et huiusmõi operibus spiritualib⁹. vt predicti fecerũt de quibus dictum est. Sed non vt pugnent ipi propria manu ꝑm beatũ Thomã. vbi supra. in resolutione secundi argumenti. Et quia de bello diffuse habes supra. in iij. parte titulo. iiij. Ideo nõ plus hic, sed ibi.

De triplici martirio.
Capitulũ tertiũ.

Emartirio quod pertinet ad bellum particulare imminens a persecutoribus fidei, in quo permaxime exercetur actus fortitudinis.

Cum eniz pertineat ad rationem martirij. vt aliquis firmiter stet in veritate et iusticia contra persequentiũ impetum. Et ad fortitudinem pertineat confirmare hominẽ in bono virtutis contra pericula precipue mortis. patet martiriuz esse actum fortitudinis, dum fidem et iusticiam non deserit martyr propter. imminentia pericula mortis in quodam certamine particulari a persecutorib⁹ imminenti. Unde Cyprianus in sermone ait. Uidit admirans presentiũ multitudo celeste certamen in prelio stetisse seruos christi voce libera. mẽte incorrupta virtute diuina. Et de martiribus canit ecclesia. Fortes facti sunt in bello. Est autem triplex martirium ꝑm Bernardũ. in sermone sanctorũ martirũ. scilicet martyrium voluntatis tantũ. martirium operis tantũ martyrium operis et voluntatis simul. Primum sustinuit Johan. euangel⁹. cui dictũ est z germano ei⁹ Calicem meum bibetis Math. vicesimo. Unde Cipzianus. In seruis dei, apõ quos cogitatur martyrium et mente concipitur animus ad bonum deditus iudice deo coronat. Aliud est enim martiribus animũ deesse, aliud animo fuisse martyrum de peniten. distin. prima nũquid. quod tamen intelligenduz est de corona aurea. non aureola. Secundũ martyriuz fuit in innocentibus. Quamuis enim quidam dixerunt q in eis miraculose acceleratus fuit vsus liberi arbitrij. ita q etiam voluntarie martirium passi sunt tamen ꝑm beatũ Thomam. quia per autoritatẽ scripture hoc nõ probatur. melius dicit q martyrij gloriam quam in alijs propria voluntas meretur. illi p uuli occisi per dei gratiã sunt assecuti. Unde Augusti. in sermone ait Ille de nostra corona dubitauit in passione pro christo qui etiã paruulis baptismũ pro desse non extimat christi. Non habebatis etatẽ qua passurum christũ credere tis. sed habebatis carnem. in qua ꝓ christo passuro passionẽ sustineretis Martirium voluntatis et operis sustiuuit Stephanus cũ alijs adultis martiribus. quod martirium oĩe pene debitum soluit z subito aduolare facit ad celum. Unde dicitur extra de cele. miss. Cum marthe. q iniuriaz facit martyri qui orat pro martyre. Et q sit maximus actus fortitudinis ostendit Cipzianus dicẽs in epla quadam. O beati martires quibus vos laudibus predicem. O milites fortitudinis robur corporis vestri quo pconio vos explicẽ.

Ad rationem autẽ martirij stricte sumpti tria requirũtur. videlicz gratia, seu charitatis beniuolentia, mortis pena. z fidei causa. §. I

Primũ requirit quia sine ea non esset fructuosuz. Unde apostol⁹. i. ad Corinthi. xiij. Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, scilz per martirij. charitatem autẽ non habeaz. nihil mihi prodest. s. ad regnũ celorũ obtinendũ. Et ꝑm augusti. qui sic ait. Si qs non habens charitatẽ in aliquo scismate constitut⁹. ne christũ neget patit turbationes, angustias, famẽ, nuditatẽ, persecutiones, pericula, carceres, vincula, tormenta, gladium, flammas vel bestias, vel ipsam crucẽ timore gehenne, nullo modo sunt ista culpãda sed laudanda patientia. Et quod ait apostolus. Nihil prodest. intelligat ad regnum celorũ obtinenduz non ad extremi iudicij supplicij tolerabilius subeũdum de penitẽ. distin. iij. si quis. Ipsa autẽ sufferentia martirij demonstrat maxime perfectiõem charitatis, quia per ipam cõtemnitur quod maxime amat. scilicz vita temporalis. Unde christus Johã. xiij. Maiorem charitatẽ nemo habet zc, id est maius signũ caritatis. Secundũ quod est de ratiõe martirij est pena nõ quecũqz sed mortis. Unde maxim⁹ dicit in sermone de martire q vincit pro fide moriendo. quicqd vincerek sine fide viuendo. Pro cuius declaratione dicit bea. Tho, secũda secũde. q. cxxiij. q martyr dicik quasi testis. fidei xpiane. per quaz nobis visibilia pro inuisibilib⁹ contẽnenda proponũtur. vt dicik ad Hebre. xi. Unde ad martirij pertinet vt homo testificetur fidẽ ostendẽs operẽ se cũcta pnitia contenere. vt ad futuraz inuisibilia bona perueniat. Quãdiu aũt homi remanet vita corpalis nondũ ope ostẽdit se cũcta tempalia despicere. Nam cõsueuerũt homines z consanguineos z oĩa bona possessa contenere. z etiam dolores corporis pati. vt vitam cõseruent. Unde z sathan cõtra Job. i. dixit Pellem pro pelle. z cuncta que habet homo dabit pro ania sua id est vita. Et iõ ad perfectiõem martirij requirit mortẽ, sustinere propter xpm. Unde nec martirij proprie dicik pro sola tolerantia carceris. vel exilij vel rapine diuitiarũ. vel alicuius cruciatus, sicut sustinuit Johan. euangelis. flagella, oleum feruẽs, z exilium. nisi forte ꝑm quid. quia ex his quandoqz sequik mors. z si non subito. Unde ecclesia celebrat martiriũ marcelli pape in stabulo quiescẽtis, quia illam mortẽ incurrit ex flagellis et alijs afflictionib⁹ prius sibi illatis. Tertiuz qõ requirit est causa. vnde august. martirẽ non facit pena. sez tantũ, sed causa. Causa aũt ista est. ꝓitas fidei Sed sciendũ ꝑm Tho. vbi supra. q ad fidei veritatẽ ptinet non solũ credulitas ipa cordis, sed etiã exteriorꝝ protestatio, q̃ fit nõ solũ per verba qbꝫ ꝓfitek quis

fidem. sed etiā per facta quibꝫ aliqs fidem se habere ostendit ꝑm illud Jacobi. ij. Ego ostendā tibi ex operibus fidem meaz. Et ideo omniū virtutū opera ꝑm q̄ referunt in deū sunt quedā protestatiões fidei. per quam innotescit q̄ deus huiusmōi opera a nobis requirit. z nos pro eis remunerat. Et ꝑm hoc possunt esse causa martirij opera etiā aliarū virtutū. Et sic q̄ cunq; patit mortē violētā. pro quocūq; bono ope faciendo. vel pro quocūq; peccato vitando propē xp̄z. quia totū hoc ptinet ad fidei protestatiōez martir existit. Unde z bti Job ā. bapti. martiriū celebrat q̄ sustinuit mortē. non p̄ neganda fide. sed pro reprehensiōe adulterij.

¶ Martirium sumendo .S. II

large pro morte violenta potest dici q̄ est quadruplex martiriū. ꝑm quadruplicē eius causam z fundamentū. Primū est ex cōmissa iniquitate. videlicet in his qui occidūtur pro sceleribꝫ cōmissis. Unde Petri prima. ca. iiij. dicitur. Nemo vestrū patiat quasi homicida. Tales si patienē ferunt mortē contriti de cōmissis. non ratiōe pene tantū vel verecūdie. sed respectu dei offensi. z si non percipiant coronā martirij. tamen saluant. Si autē tantū dolent propter supplicium impatiētes vel incōtriti ad inferna descendunt. Unde ex latronibꝫ crucifixis cū christo. qui a dextris erat. quia cōtritus valde intrauit paradisum. Qui a sinistris propter impatiētiam z incōtritionē infernuz. Et ad tale martiriū pertinet mors. que sustinetur p̄ partialitatibꝫ guelfa et guelbina. z huiusmōi. de quibus Lipanus. Inexpiabilis est culpa discordie. nec passione purgatur. distinc. xc. necz. Secundū est ex intensa cupiditate. scilz in illis qui occidūtur in bellis iniustis que ex auaricia fiunt. vt Oreb. zeb. zebee z salmana cum centū. xx. milibus. Qui dixerunt hereditate possideamus sanctuariū dei. in psal. lxxxij. z in lib. iudicū. z qui hodie in bellis. nisi obseruatis debitis circūstantijs iuste bellarent. vt Judas machabeus cū fratribus. i. Machab. v. et se. Uel pro recuperanda terra sancta. xxiij. q. octaua. scire. Et ad hoc etiam ptinet mors quam incurrūt mundani violentia a latronibus. vl̄ alijs propter tempalia iniuste acquirenda. Et etiā austeritas quā sustinent hipocrite vt boni reputent. z mulieres propter apparere. i. q. i. vide quantū. Tertiū ex imensa cecitate. scilz in infidelibus de horū numero erant prophete baal. qui coram belia incidebant carnes suas lanceolis in honorem baal. vt. iij. Regum. xviij. Sic et austeritates iudeorum z paganorum et monachorū grecorū incredibiles. pertinent ad hoc martiriū ducens ad infernum. z mors quā sustinent heretici pro suis erroribꝫ Ad hoc etiā pertinet tristicia inordinata. quā aliqui sibi assumunt de tribulatiōibus vel morte suorum. vel de defectibus suis. conscientiā scrupulosam nolētes deponere ad consilium aliorum. Uel etiam ex desperatione sibi mortē inferentes. Quartū est ex infusa charitate. ad Hebre. vndecio. In occisione gladij mortui sunt. vt Isayas Hieremias. et alij etiaz innumeri in nouo testamento hoc ducit ad celum Augusti. de Lipriano martire. Ab inferiori accipit sententiam. a superiori coronam. xi. quest. iij. z si ad temp⁹.

Framea est anima martiris splendida charitate acuta veritate. vibrata dei virtute. Per maxime martiria sanctorū ecclīam edificant. et ad oīe bonū inducūt Unde Augusti. vt mūdus hic vincat cum amatorijbus. erroribus. z terroribꝫ suis. sanctorū martiria docuerunt. Sumendo martiriuz pro magno labore sine morte. vt dicit Bernard. triplex esse sine sanguine. Parcitas in ybertate que fuit in dauid Liberalitas in paupertate. vt in Thobia. Castitas in iuuentute. vt in Joseph in egipto. Item Grego. Martires sine ferro esse possumus. si patientiā in anio seruemus.

De ptibus fortitudinis integralibꝫ z subiectiuis.
Cap̄lm quartū.

E partibus fortitudis

nota ꝑm Tho. secūda secūde. q. cxxviij. articu. i. q̄ cū aliter virtutis possint eē triplices partes. s. subiectiue. integrales z potentiales. Fortitudini autē ꝑm q̄ est specialis virtus nō possunt assignari partes subiectiue. eo q̄ non diuiditur in multas virtutes specie differētes. quia est circa materiaz valde specialem. Assignant autē ei partes quasi integrales et potentiales. Integrales quidē ꝑm ea que oportet cōcurrere ad actum fortitudinis Potentiales autez ꝑm ea que fortitudo obseruat circa difficilima scilz circa pericula mortis. Alique alie virtutes obseruant circa quasdā alias materias minꝰ difficiles. q̄ quidē virtutes adiūguntur fortitudini. sicut secundarie principali. Est autem sicut supra dictū est duplex actus fortitudinis. scilz aggredi et sustinere Ad actū autem aggrediendi duo requirūtur Primū pertinet ad animi preparationē. vt scilicz aliquis promptum animū habeat ad aggrediendū. Et q̄ctum ad hoc ponit Tullius in lib. rhetor. fiduciā. Unde dicit q̄ fiducia est. per quā magnis z honestis rebus multuz ipse animus in se fiducie cum spe collocauit. Secundū autem pertinet ad operis executionē ne scilz aliquis deficiat ab executione illorum que fiducialiter inchoauit. Et q̄ctum ad hoc ponit Tullius magnificentiam. vnde dicit Magnificentia est rerū magnarum z excelsarum. cū animi ampla quadā et splendida p̄ positione cognitio atq; administratio id est executio. vt scilicz amplo proposito administrario non desit. Nec enī duo si coerceretur ad propriā materiā fortitudinis. scilicz ad pericula mortis erūt quasi partes integrales ipius. sine quibꝰ fortitudo esse nō potest. Si autē referātur ad aliquas alias materias. in quibus est minꝰ difficultatis. erunt virtutes distincte a fortitudine ꝑm spēm tamē adiungenē ei. sicut secūdarie principali. sicut magnificentia a pho in. iij. ethi. ponit circa magnos sumptus Magnanimitas animi videtur idem esse fiducie circa magnos honores. Ad alium autem actū fortitudinis. qui est sustinere duo requirūtur. quorū primū est ne difficultate imminentium malorū animus frangat̄ per tristiciā. z decidat a sua magnitudine Et q̄ctum ad hoc ponit patientiā Unde dicit Tulliꝰ q̄ patientia est honestatis animi vel vtilitatis causa rerū arduarū aut difficiliū voluntaria ac diuturna ppessio Aliō āt est vt ex diuturna difficiliū passiōe hō nō frangat̄ vsq; ad hoc q̄ desistat. ꝑm illud ad Heb. xij. Nō fatigemini animis

vestris deficientes. Et q̄tum ad hoc ponit perseuerā tiam. Vñ dicit q̄ perseuerātia est in ratiōe bene cōsi derata, stabilis z perpetua pmansio. Nec etiam duo si coercenk ad propriā materiā fortitudinis, erūt par tes quasi integrales ipius. Si aūt ad quascūq; ma terias difficiles referātur, erunt virtutes a fortitudine distincte, z tamē ei adiūgentur sicut secundarie prin cipali. Qd autē macrobius ponit septem partes for titudinis, scilz magnanimitatē, fiduciā, securitatem magnificentiā, constantiā, tolerantiā, z firmitatē, re ducitur ad id qd ponit tullius. Nam fiduciam z ma gnificentiā ponit vterq;. Tolerantiā vero ponit ma cro. loco eius patientiā ponit tullius. Et firmitatem a macro. dictā tullius appellat perseuerantiā. Tria vero que supaddit macrobius. duo videlz magnani mitas z securitas compbēdūtur sub fiducia a tullio. Sed macrob. magis p specialia distinguit. Fiducia enī pertinet ad fidei certitudinē. Magnanimitas āt ad magnitudinē vt rei sperate. Species autē firma ñ potest esse nisi ammoueak cōtrariū. Timor enī quo dammō cōtranak spei, z ideo macro. addit securitatē que excludit timorē. Tertiū autē quod addit. scz con stantiā compbendi potest sub magnificētia. Opor tet enī in his que quis magnifice facit ꝓstantem ani mū habere. Potest etiā constātia ad pseuerātiam p tinere, vt perseuerās dicak aliquis ex eo q̄ nō desistit propter diuturnitatē. Constans autē ex eo. q̄ nō desi stit propter quecūq; alia repugnantia. Sciendū eti am q̄ phūs. iij. ethi. ponit quinq; modos fortitudi nis. Prima fortitudo est politica que fortiter operak propter timorē exonerationis vel pene. Secūda mi litaris que fortiter operak propter artem z experienti am reipublice. Tertia est que fortiter operak ex passi one precipue ire. Quarta est que fortiter operatur p consuetudinē victorie. Quinta que fortiter operak p ignorantiā periculorū. quia vero ista quinq; deficiūt a vera ratione virtutis. quia z si cōueniant in actu for titudinis, differūt tamen in motiuo. ideo nō ponun tur partes fortitudinis. sed dicūtur modi eius ſm b. Thomā. Differt aūt spes a fiducia, quia spes est vir tus theologica qua quis cōfidit de deo. p fiduciā āt que est virt⁹ moralis z pars fortitudinis, habz homo fiduciam in seipo tamē sub deo.

De magnanimitate. Lapīm. v.

DEinde considerādum restat ō partib⁹ fortitudini annexis quas pro tanto annexas dicimus, quia ei adiū gunk sicut secundarie principali. Et hoc ideo est, quia fortitudo obseruat circa maxima difficilia. scilz circa pericula mortis. Alique alie virtutes obseruant cir ca quasdam alias materias minus difficiles. in qui bus oportet per eas aggredi ardua. Ponit autē Tul lius in sua rhetorica has virtutes principali annexas esse quatuor, videlicz fiduciam. loco cuius ponimus magnanimitatē. Sic ei eā vocat aristo. magnificētiā patiam, z pseuerantiā. De vnaq̄q; istaꝝ aliq̄d dicen dū, vt cōpletior sit ꝓsideratio fortitudis. Prio ergo ō magnanimitate tractem⁹, de qua tria consideranda occurrūt. Primo circa q̄d existit. Scōo si est dicēda virtus. Tertio de signis z proprietatibus ei⁹.

Quantum ad primum .§.I

est sciendū. q̄ magnanimitas ex suo nomie importat quandā extensionē animi ad aliquod magnū. Unō ſm pbūm. iij. ethi. Magnanim⁹ est magnitudie ex tremus. nō quidē per recessum a medio ratōis. sed q̄ ad magna tendit. Inter res autē humanas. p̄cipue exteriores. que in vsum homis veniūt. vel sibi aliquo modo impendūtur. maximū locum tenet honor. tuz quia propinq̄ssimus est virtuti. vtpote testificatio ei⁹ existēs. tum q̄ deor optimis exhibek. tum etiā quia homies propē honorē consequendū z vituperiū vitā dum oia alia postponūt. Cum ergo oīs virtus sit p fectio potentie respectu vltimi simpliciter z difficilis. Sicut aliquis absolute dicik fortē ex his q̄ sunt sim pliciter difficilia, aliq̄s dicek magnanim⁹ ex his que sunt multipliciter magna cuiusmōi sunt honores. vt dictū est. Unde cōsequens est magnanimitatē circa honores consistere. tanq̄ circa propriā materiā. Qd autē magnanimitas sit virtus hinc patere pōt. Ubi enī errare cōtingit circa ordinē ratiōis abundantiā z defectū, necesse est ibi ponere remediū virtutis q̄ me dium cōstituat inter extrema. Est enī virtus habitus electiuus in medietate existēs, prout ratō determina bit. vt patet, ij. ethic. Circa honores autē magnos q̄ sunt materia magnanimitatis, vt dictū est. cōtingit errare per excessum p̄sumptiōis, z defectū pusillani mitatis que sunt vitia extrema. Presumptuosus enī peccat per superabundantiā in q̄tum mediū ratiōis excedit ſm proportionē. ad maiora tendēs q̄ sibi cō ueniat. Est enī vitiosum quādo aliqua actio non cō mensurak virtuti agentis, quod cōtingit quādo ali quis assumit ad agendū vel appetendū. que p̄ferunk sue virtuti, quod facit p̄sumptuosus, q̄ tēdat magni ficare seip̄m honoribꝫ maioribꝫ q̄ conueniat sue vir tuti. que est imperfecta. Uel querit honorari ex his q̄ non sunt digna magno honore. vt sunt bona fortu ne sicut diuitie, nobilitates, z alia huiusmōi. Sicut autē per p̄sumptionē aliquis excedit proportionē sue potentie, dū nitik ad maiora q̄ possit, ita etiam p pu sillanimitatē deficit a proportione sue potentie. dum recusat in idem tendere. quod est ei cōmensuratum. et ideo sicut p̄sumptio est vitium p excessum, ita pu sillanimitas per defectū. Unde seruus qui acceptaz pecuniaz domini sui fodit in terram, z nihil est ex ea operatus. propter timorē pusillanimitatis digne pu nitur a domio. vt habek Math. xxv. Exēplū. Mar docheus inter p̄sumptiōem et pusillanimitatem te nens mediū, videk magnanim⁹ fuisse. Non enim ex tra suam virtutē presumptuose efferebak, intrudēdo se ad interiora facta regis, sed extra demorando ad ianuam. et deambulando quotidie ante vestibulum domus, curā habens salutis regine hester, que sua neptis erat. Non fuit etiam pusillanimitate delect⁹ qui nec minis, nec terroribus, nec spe cōmodi tempa lis voluit superbum aman adorare. vt patet hester. secūdo, iij. et. iiij. Qui tamen ab eo honorem z reuerē tiam mirabilem sibi impendi sustinuit. arbitrans se dignū talib⁹ propter virtutē sibi datā diuinitus. Sz posset videri alicui q̄ magnanimitas non sit virtus. Nam humilitati magnanimitas videtur contraria.

Capitulū v

Nulla aūt virt⁹ vtuti est ꝯtra. Nō ḡ magnanimitas ē virt⁹. vt videt. Qui se dignificat z alios ꝓtēnit. cui⁹ ꝯriū facit būilitas. Sed ad b intelligendū scire oportet. q in hoīe inuenit aliqđ magnū q ex dono dei possidet. z aliqs defect⁹. q cōpetit ei ex infirmitate nature. Magnanimitas igit facit q hō se magn⁹ dignificet fm ꝓsideratiōez donorū q possidet. Sicut si hz magnā virtutē aī. facit qđ ad pfectū opa virtut⁹ tēdat. Et sil'r ē dicendū de vsu cuiuslibet alteri⁹ bōi puta scie vel exteriorīs fortune. Humilitas aūt facit q hō seipm qui pēdat fm ꝓsideratiōnē ꝓprij defect⁹. Sil'r etiā magnanimitas ꝓtēnit alios fm q deficiūt a donis dei. Nō enī alios tm appreciat q p eis aliqđ inde cēs faciat. Sed būilitas alios honorat. z supiores extimat. inq̄tū in eis aliqđ inspicit de donis dei. vñ in ps. xiij. dr de viro iusto. Ad nihilum deductus ē in ꝓspectu ei⁹ malign⁹. qđ ptinet ad contēptū magnanimitat⁹. timētes aūt dm glorificat. qđ ptinet ad honorationē būil'. Et sic pz q magnanimitas z humilitas nō sunt ꝯria. q̄uis in ꝯria tēdere videant. qz pcedūt fm diuersas rōnes seu cōsiderationes. Exēplū dauid humil' fuit z magnanim⁹. humilis fuit qñ coram deo ꝓsiderās suā puritatē añ arcā saltabat. regno iā adepto. magnanimus vo qñ cōsiderās ex dono dei vnct⁹ in regem ad regnū aspirabat vt debebat. deuitādo astutias saulis. z ipm z domū ei⁹ a regno repellēdo. vt pz ex pluribus capl'is. i. z. ij. Reg.

De proprietatibus ℣.II.

z signis magnanimitatis ml'ta scribit phūs i. iiij. eth. inter que possum⁹ accipe p que qs poterit ꝓuincere de ipsa virtute acq̄sita. vel de naturali inclinatione ad ipsā. Dicit enī q magnanim⁹ hz motū lētū. z vocē ḡuē. z locutionē stabilē. q̄rū rō pōt esse. qz corpales mot⁹ diuersificant fm diuersas aī apprehēsiones z affectiones. vñ ꝓsequūt determinata accidētia circa p̄dictos mot⁹. Prio enī velocitas mot⁹ ꝓuenit ex eo q hō ad multa attēdit q̄ explere festīat. Magnanim⁹ aūt tēdit solū ad magna q̄ pauca sūt q etiā indiget magna attentione. et iō hz motū tardū. Deinde acuitas vocis z velocitas lingue cōpetit his p̄cipue q de plurib⁹ ꝓtēdere volūt. qđ nō ptinet ad magnanimos q nō dñt se intromittere nisi de magnis. Tales aūt dispositiones corpales ꝓueniūt magnanimis fm exigē etiā virtut⁹. Nos etiā q naturalit sūt dispositi ad magnanimitatē. tales conditiones naturalit asse quunt. Predicatores dñt hīe bas ꝓprietates magnanimi. qz dñt esse in suis actib⁹ maturi. z in p̄dicatiōe tubales. Exēplū. Uñ ezechiel in visione q̄ttuor aīaliū designtiū q̄ttuor euāgelistas vidit plātā pedis eor⁹ q̄si plantā pedis viruli. Virul⁹ enī mature incedit z fortit. Vidit z scintillas q̄si eris cādentes. Es enī metallū sonor⁹ ē. Et in oēm terrā exiuit ꝛc. Ponit vlteri⁹ phūs q̄ndq laudabiles ꝓprietates magnanimi. Prio q ē imemor bñficior⁹ qđ nō ē intelligēdū. q nō hēat in mēoria bñficia q̄ recepit. z q etiā bñfactib⁹ non retribuat. sz ē intelligēdū q nō ē sibi delectabile q ab aliq⁹ bñficia recipiat q̄n eis maiora recōpēset. Et b p/

tinet ad pfectionē gratitudīs. in cui⁹ actu vult sp excedere. sic ē in actib⁹ aliar⁹ virtutū. Uñ magnanimitas ē ornat⁹ oīm aliar⁹ virtutū inq̄tū intēdit in actu oīm ad grāde. Vult ḡ dicere q ē ꝓmptior z sibi ē delectabilis⁹ ad bñfaciēdū q̄ ad accipiēdū qđ videt eē act⁹ liberalitat⁹ z charitat⁹. Hāc magnanimitatē ꝓditionē habuit abraā q̄n filijs ethei ḡtis offerētib⁹ sepulturā p defūcta sara vroze sua nō acq̄euit. sed stati q̄dringētos siclos argēti z p bate monete publice p iure sepulture bñde tradidit. Ḡen. xxiij. Erat ei abraā liberi ac nobilis aī. Uñ p bñficio grat⁹ accepto nolebat se alicui subdere. Et q̄tuz ad b rēnuit eē bñficij mēor. Scdo ponit q ē ociosus z tard⁹. qđ nō est intelligēdū q̄si deficiēs ab opando ea q sibi cōueniūt. sz qz nō ingerit se q̄buscūq opib⁹ sibi nō ꝓuenientib⁹ sz solū his q magna sūt. q̄lia decēt cū. Hāc cōditionez habuit saul cū d nouo fact⁹ rex z a plurib⁹ ꝓtēne ret dissil'auit. i. Reg. x. Sed veniētib⁹ nunciis Jabes. galaad p adiutorio ad eū oñdit aucrē z magnitudinē aī in frusta discerpens boues. q̄s seqbat. z p̄cipiēs q sic fieret sicut bob⁹ ei⁹ q nō veniret ad plūm oīs israelis. i. Reg. xi. Tertio ponit q magnanim⁹ vtit ironia ad multos qđ nō ē intelligendū de ironia fm q veritati opponit. dicēdo de se aliq̄ vilia q̄ nō sunt vel negando aliq̄ q̄ sunt. Sed qz non totā suā magnitudinē oñdit. maxie q̄tū ad inferiorē multitudinē. Naz sicut dr pbs loquēs de hac ꝓprietate. Ad magnanimitatē ptinet magnū eē ad eos q in dignitate z in bōis fortune sūt. ad mediocres aūt moderate. Hāc cōditionē habuit dauid q lz eēt in regē p samuelē ꝓpheta vnct⁹. d mādato tm p̄ij victualia suis fratrib⁹ quib⁹ diuinit⁹ erat ꝓlat⁹ mansuet⁹ defe/rebat. i. Reg xvij. Alexāder etiā q tāta cordis altitudine fuerat vsus in debellatione darij. eū mortuū i vltis ꝓpijs deferebat. q̄ pietat⁹ officio i corporis funeratiōe funct⁹ ē. Quarto ponit q nō p̄t cōuiuere alijs. qđ nō est intelligēdū q nō sit familiaris ad amicos. sz qz oīo deuitat adulationem z sil'ationē quā q̄rit cōiter hoīm ml'titudo. b enī spectat ad aī puritatē. Cōuiuit tm oībus magnis z puis. sic oportz. z qñ optet. sic s. dictū ē in tertia ꝓprietate. Admonet Aristo. Alexādrū q̄tū ad istā ꝓprietatē dicēs sic. Honorificū ē inq̄t regē abstinere a ml'tiloq̄o. z nō frequētare ꝓsortia viliuz ꝓsonar⁹. qz nimia familiaritas parit ꝯtēptū. Et subdit. Indi statuerūt q rex tm sel' i āno appareret cū regali apparatu z nobiles circa eū starēt z vulg⁹ a remot⁹. In illo die ꝓsueuerūt dōa elargiri. reos de carceribus emācipare z alia pia opera exercere. Quito z vltio pōit phūs q mag⁹ possidet ifructuosa. vbi vult dicere q ꝓpōit honesta q̄ vocat infructuosa. vtpote ad alia nō ordiata vtilib⁹ q̄ vocat fructuosa. qz videlz ꝓpt aliud q̄rūd. vt p ea subueniat alicui defectui q magnanimitati repugt. Temistides q sua ꝓbitate plas fugauerat. mag⁹ dilexit hōesta q̄ vtilia. Uñ interrogat⁹ de filia sua. vtr ea paupi. sz ornato aut locupleti parū ꝓbato maritandā collocaret. Rñdit. Malo virū pecunia indigentē q̄ pecuniā viro. De virtute magnificentie q̄d sit. z quib⁹ conueniat. Capl'm. vi.

Titulus Tertius

De virtute magnificentie, de qua ꝓmitter ē agendū duo breuiter videre sufficiat. ſ. circa qd exiſtat. ⁊ quibus ꝓprie ꝓueniat. Dictū eſt aūt ſupra duas eſſe ꝟtutes circa pecuniā vel vſum ei⁹. ſ. liberalitatē ⁊ magnificentiā. Q⁹ enī circa gen⁹ pecunie ſit virtus ponēda. patere pōt ex his q̄ dicit Aug⁹. in li. de libe. arbi. vbi ait. q⁹ bñ vti his quib⁹ male vti poſſum⁹ ꝓtinet ad virtutē. Poſſum⁹ enī bñ ⁊ male vti pecunia. ⁊ his q̄ extra nos ſūt in vſum nr̄m venientib⁹. Igit vt bñ vti poſſimus pecunia. ⁊ his q̄ per eā menſurant eſt virt⁹ neceſſaria. Sed eſt ſciendū q⁹ virtutes ille q̄ ſūt circa res exterio⁹ res. bñt aliā difficultatē ex ipſo genere rei. q⁹ res exteri⁹ exñtes etiā pue ſūt multū appetibiles. vt pote neceſſarie ad humanā vitā ⁊ aliam difficultatē ex magnitudine ipſi⁹ rei. Et iō oportet circa pecuniā ⁊ vſum ei⁹ duas eē virtutes. ſ. liberalitatem q̄ reſpicit cōiter vſū pecunie ⁊ magnificentiā q̄ reſpicit magnū ei⁹ ſumptū. Et ſic patz circa qd dz magnificētia ꝓſiſtere. q⁹ videlz circa magnos ſumpt⁹. Ulteri⁹ eſt ſciendū. q⁹ lz reſpiciat exterē mū conſiderata q̄ntitate ei⁹ qō facit. ꝓſiſtit tñ in medio ꝓſiderata regula rōnis. a q̄ nō deficit neq; eā excedit. Uñ ponit mediū inter duas extremas malicias. q̄rū vna dicit pulificētia q̄ cōſiſtit in defectu. Magnific⁹ enī intendit ad magnitudinē opis. puta tēpla conſtruere ad honorē dei. hoſpitalia ꝓ pauperib⁹ ⁊ hmōi peregrinantib⁹ facere. Et ex hoc intendit magnitudinē ſumpt⁹. quā nō vitat vt faciat magnū op⁹. Exemplū. Paruific⁹ fuit rex Antigon⁹. de q̄ dicit Sene. q⁹ cū quidā nomine Cynic⁹ talentū ab eo peteret. rñdit plus eē q̄z cynicū deceret. tūc ille repulſus petijt denariū cui ille rñdit min⁹ eſſe q̄z regē dare deceat. Turpiſſima hec cauillatio inq̄t Sene. quā inuenit vt neutrū daret. cū dare potuiſſet denariū tanq̄z cynico. ⁊ talentū tāq̄z rex. Idē ponit de Alexandro q̄ cuidā militi aliquid petēti dedit vbē quandā. ⁊ dicēte illo. hoc nō ꝓuenire ſue fortitudini. Nō q̄ro inq̄t qō te accipe liceat. ſed qō me dare. aiōſa vox ⁊ regia. Extra magnificentiā etiā ē expēdere multa iutilit. vt Balthaſar q̄ fecē cōuiuiū magnū optiatib⁹ ⁊ ꝓcubis ſuis vñ pūit⁹ fuit. vt hī Dan⁹, v

Deinde videndū eſt ¶.I.

quib⁹ hec virt⁹ hēat conuenire. Circa qō ē ſciendū q⁹ ſicut dicit pbs. iiij etb. Magnific⁹ nō ē ſūptuoſus in ſeipſū. Nā vt dictū eſt ad magnificentiā ꝓtinet aliq̄d facere magnū. qō aut̄ ꝓtinet ad ꝓſonā ſingularis hois nō ē q̄d magnū habito reſpectu ad res diuinas vel cōes. quib⁹ dz magnificus intēdere. q⁹ talia ſunt ꝓportionata magnitudini ſumptuū q̄ cadūt in vſu virtut⁹. ⁊ iō magnific⁹ nō intendit p̄ncipaliter facere ſumpt⁹ in his q̄ ꝓtinent ad ei⁹ ꝓſonaz. niſi talia cēnt q̄ de ſe bñt aliquā magnitudinē. ⁊ req̄runt ſolēniter agi. ſicut ſunt ea q̄ ſel vel raro fiūt. vt nuptie. militie. ⁊ hmōi. Uel etiā q̄ ſunt diu ꝓmanētia. vt ꝓueniēs habitatio dom⁹. talia enī magnifice ꝓſequit magnific⁹. ſimpliciter tñ ad magnificū ꝓtinet ſūpt⁹ facere reſpectu rerū cōium ⁊ diuinarū vbi cadit magnitudo expenſar. talis aūt magnitudo non adeſt niſi diuitib⁹ ⁊ potētib⁹. q̄bus vt dr Ambro ſi⁹. ſuppabundātia dat a deo vt meritū bene diſpēſatōis acquirāt. ad h̄ enī ꝓfecit de⁹ diuites ⁊ potētes pauperib⁹. vt eis ꝓuideāt nō ſolū q̄ſtū ad vſ⁹ ꝓprios. ſed etiā cōes. puta in faciēdo hoſpitalia. tēpla ⁊ eccl'ias cōes. q̄ō maxie ꝓtinet ad p̄ncipes et platos. q̄ ꝓcipue debēt intēdere magnū in ordine ad honorē dei ⁊ vtilitatē eor⁹ q̄ ei⁹ cultui deputātur. Unde dicit pbs q⁹ honorabiles ſūpt⁹ ſunt maxime q̄ ꝓtinent ad diuina ſacrificia. Et iō magnificētia ſcitati coniungit. Uñ Exodi. xxiij. de deo ſcriptū ē. Magnific⁹ in ſctitate. Et in ps. Magnificētia in ſctificatiōe ei⁹. q⁹ videlz ꝓcipu⁹ huius virtutis effect⁹ ad ſctitatē ⁊ virtutē ordinat. Et q⁹ bonū cōe reipublice ē q̄dā diuinū. ideo cōuenienter ad magnificū ꝓtinet vt ſtudeat ad bonores cōes ciuitat⁹. vñ tota reſpub. poſſit ſublimari ⁊ laudē bñe ſuppoſito ſp honore dei. Et ſic patet q⁹ eſſe magnificū ꝓprie ꝓtiet ad diuites ⁊ potētes. Quia tñ p̄ncipalior act⁹ virtutis ē interior electō q̄ pōt eſſe abſq; exteriori fortuna. vnde eſt q⁹ pauꝑ pōt eſſe magnific⁹ q̄ſtū ad habitū. ⁊ ſi nō q̄ſtum ad actū deficientib⁹ ſibi bonis fortune. q̄ organice deſeruiūt huic ꝟtuti in q̄ requirit exterior exꝑcutio. Sicut patz de muliere paupcula q̄ in gazophilatio miſit duo era minuta pl⁹ offerēs q̄z diuites. ſm ſuā ꝓditionem. vt dñs oñdit Luc. xxi. Sed ſal'on q⁹ actu habuit magnas opes. decuit eū facere magnificū op⁹. q⁹ ⁊ fecit. Nā ad honorē dei mirabile tēplū tā ſumptuoſitate q̄z pulcritudine extruxit. in q̄ grande ſacrificiū deo obtulit boū viginti duo milia. vt patz. iij. Re. vij.

De virtute patientie. Lapl'm. vij.

Sequitur de patientia

inter alias aūt paſſiones triſticia ē efficax ad ꝓpediendū bonū rōnis. ſm illud Sap. Eccl. xxx. Multos occidit triſticia. ⁊. ij. ad Cor. vij. Seculi triſticia mortez opat. Triſticia aūt hui⁹ ex aduerſis malis illat⁹ naſcit q̄ niſi refrenet ai⁹ ſibi ſuccūbit. ⁊ ad vindictā appetendā ⁊ indignationē inducit. Nēcria eſt ḡ ꝟtus ꝓ hmōi vt bō nō abducat a bono rōnis ꝓpter triſticiā aduerſor⁹. Hec aut̄ virt⁹ eſt patia q̄ ab Aug. ſic diffinit in li. de patia. Patia eſt q̄ mala eq̄ aio toleramus. i. ſine ꝓturbatiōe triſticie. Joſeph eēnimiter aduerſa portauit. Uñ nec aio ꝓtriſtat⁹ ē ex iuria venditiōis q̄ a ſuis frib⁹ nequiter ē venditꝰ Sed facta depcatōe ad eos ⁊ nō obtenta euaſiōe patienter ſuſtinuit illata mala Gen. xxxiij. Et poſt modū demēter indulſit Gen. xl vij. ⁊. l. Et nota q⁹ patia dz habere q̄tuor ꝓditiones q̄ notari p̄nt ibi. ij. ad Cor. vi. In oibus exhibeam⁹ noſmet ipſos ſicut dei miſtros in mlta patiētia. Et ꝓmo dz eſſe general' ſeu vlis non ꝓtialis. Uñ dicit. In oibus. ſ. aduerſis circa ſbam. circa famā. circa ꝓſonā. ꝓtriſtet ꝓ pauptatē. ⁊ cū ſua ei auferunt. nec ꝓ ꝓtumelias. deriſiōes ⁊ detractiōes. nec ꝓ leſio-

Capitulū vii

nē psone sue vel cōiunctoꝝ Jaco.v. Sufferentiā .i. patientiā Job audistis.s.quē debetis imitari.q̄ dimittēdo oēs diuitias ⁊ familiā ⁊ sanitatē.⁊ illatis sibi cōtumelijs ꝓboꝝ ab vroze ⁊ amicis in oibus his nō peccauit Job.i. Scōo dz eē realis nō verbalis. Unī dicit.exhibeam⁹ nos.nō solū alios ꝓbis admonēdo ad patiam Luc.xxi. In patia vra ppssidebitꝭ aias vras.nō in patiētia alteri⁹. Exēplū in xpo.q̄ dicit. Tacui.sp silui.patiēs fui.Esa.xlij. Sicut pturiens loq̄bar. Tertio dz eē spūalis.vñ dicit.sicut dei ministros. Allīq̄ hñt magnā patiaz in laboꝛib⁹ mūdi.sicut stipēdiarij.naute agricole ⁊ hmōi. sed nō est spūalis taꝫ patia. Allī etiā in b̄ q̄ nō tristant. sed tm̄ nō reuertunt ad deū inē flagella. Allī attendiant.nec gr̄as agūt. Nō sic apl's.sed gl'iaf di. Libenē gloriabor ⁊c.ij. ad Loꝛ.xij. Quarto dz eē finaꝫ ibi. In multa patientia. Qui enī bz patiam p vnā vicē vel annū nō sufficit.sed oportet q̄ sit p totā vitam.vñ. q̄ sustinuerit vsq̄z in finē.s.patienē ferendo aduersa. hic saluus erit Matb̄.x.

Sed queritur vtrum .§.i.

liurie sp sint patienē sustinēde.ad q̄d rñdet.b.Tho. se.se.q.cvij.ar.i. Mali tolerādi sunt a bōis. in b̄ q̄ ab eis ꝓprias iniurias patienē sustinēt. ꝑm q̄ oportz vbi sup illo ꝓbo Lañ.ij. Sicut liliū inter spinas ⁊c dicit glo. Nō fuit bon⁹ q̄ malos tolerare nō potuit. Nō aūt tolerāt eos vt sustineāt iniurias dei ⁊ ꝓximorū.vñ Cryso⁹.sup Matb̄. In iniurijs ꝓprijs eē patientē laudabile ē. Iniurias aūt dei dissimulare nimis impiū ē. Sed illud q̄d dictū ē de iuria ꝓpria intelligendū ē.q̄n iniuria illata psone ad solā psonā ptinet tūc enī patienē sustinendū est. Cū aūt iniuria redūdat in iniuriā dei ⁊ eccl'ie.tūc dz aliquis ꝓpriā iniuriā vlcisci.q̄d tm̄ intelligendū ē zelo iustīcie. nō liuore vindicte. Exēplū in Helya.iij. Reg.i. Qui fecit descēdere ignē sup eos q̄ venerāt ad capiendū ipm. q̄d fecit ad oñdēdū verū deū eē quē colebat. ⁊ ob zelū iustīcie vt d̄ r.xxij.q.iij. Ut illic.§.sz obicit. Silueri⁹ etiā pa.excōicauit eos q̄ ipm in exiliū miserūt. vt.xxiij.q.iij. Builisari⁹. Sed āt dicit dñs Matb̄.v. Si q̄s te pcusserit in vnā mazillā.pbe ei alterā ⁊c. dicit Aug⁹.xxij.q.i. Parat⁹ dz eē bō iust⁹ ⁊ pi⁹ patienter eoꝝ malicias sustinere.i.iniurias q̄s fieri bonos q̄rit. Ista aūt pcepta.s.patie magis sunt ad ꝓpationē cordis q̄z ad op⁹.q̄ in apto sit. vt teneaf in secreto aī patia cū beniuolētia. In manifesto aūt id fiat q̄d eis ꝓdesse videf.quib⁹ bñ velle debem⁹. Et inducit exēplū xpi q̄ pcutiēti maxillā nō ꝓbuit alterā.sed respōdit reꝓhendēdo pcutientē. Job.xij. Et paul⁹ pcussus in facie dixit. Percutiat te de⁹ paries dealbate. Actuū.xij.

De patientia conside .§.ii

randū ē ꝓmo de laudibus. scōo de remedijs q̄ inducūt ad patiam.tertio de fructib⁹ seu vtilitatib⁹ suis. Nūc de laudib⁹ ei⁹ videndū ē. Et possum⁹ de ipsa q̄tuoꝛ laudes magnificas ꝓdicare. Ꝓmo.q̄ pugnātē inexpugbiliē armat. Scōo q̄ hostē fortiē expugt Tertio q̄ de ipso nobiliē triūphat. Quarto q̄ vincentē feliciē cozonat. Ꝓmo q̄ patia pugnātē inexpugbiliē armat. Circa q̄d ē sciēdū. q̄ bō in mūdo isto pōit sicut ī loco laboris ⁊ certamis in q̄ necē ē multipliciē exercitari. vñ d̄ salon. Nō nascitur ad laborē. ⁊ auis ad volādū. Et iob vitā humanā militie assimilat. Lu⁹ cām assignre videf. cū alibi d̄. Nō nūq̄s in eod̄ statu ꝑmanet Job.xiij. Et si aliq̄s mūdi gl'ia fulget. diuitijs abūdet.delitijs gaudet. ⁊ fere q̄dā mūdi oblectamēta sibi ad votū succedētia bz. taꝫ tm̄ nō diu in eod̄ statu ꝑmanet.q̄z si videris ipiū superaltratū ⁊ eleuatū sicut cedros libani trāsies. ⁊ ecce nō erit. q̄res ⁊ nō inuenief loc⁹ ei⁹. Nā p⁹ ꝓspera succedūt adūsa. gl'iosa iuuent⁹ senectute frāgif. egritudine robustū corp⁹ ꝓterif. Diuitias pauꝑas fugat p⁹ gl'iam ⁊ magnificentiā adūsāriū rex ipet⁹ surgūt. delicias flagella repellūt singula gaudia tristicijs ꝑmixta fiūt. ⁊ q̄d plura tot in mūdo sibiinuicē sūt repugntia. q̄ vix est aliq̄s mūdo vtēs.q̄ mometo hore vitā ducat ī q̄ete. Et p tāto d̄ Job. q̄ hō nat⁹ ex muliere breui viuēs tpe replef multis miseri⁹s.q̄ q̄si flos egredif ⁊ conterif ⁊c. Quia q̄ vita pñs ē tāte mutationis ⁊ laboris ad bñ certādū necē ē armatos fortī armatura fore. Illa autē armatura fortioꝛ q̄z illa p quā coꝛ māsuescit ꝓb d̄o ⁊ hec ē patia q̄ hoiem regit. scuto bōe volūtatis ipm cohibēdo ab illicito appetitu vindicte. Ipsam enī linguā retrahit a ꝓtūelia ⁊ murmuratiōe. man⁹ a violentia ⁊ pcussiōe. oculos a tozuis aspectib⁹. pedes a gressib⁹ iniq̄s. Et sic totū hoīem infra se claudēs subiectiōe dei. cui⁹ refrigerij q̄rit cōstituit. Et q̄tū ad b̄ d̄ patiēs aīaz suā possidere. Lu.xxi. In patia vra possidebitis aias vras. Et apl's ad Col'.ij. Induite vos sicut electi dei viscera miscōdie benignitatē. humilitatē. modestiā. patiam. Patiētiā ō pōit vltō. q̄z est custos ⁊ radix oīm ꝓbitatū. vt d̄ glo. sup illo ꝓbo. Ja. pa. ve. pos. a. ve. Sene. in li. d̄ ira d̄. q̄ cesar augustꝰ fuit mirabilis patie. q̄ nec ꝓuitijs ꝺ se dictis mouebaf. sed ꝓuitiantib⁹ ꝓsuadebat q̄ liquis moderanti⁹ vteref. Inimicis pcebat. leuit̄ hostib⁹ iuadentib⁹ ⁊ insultātib⁹ ꝺ ei⁹ dñm aio nō irritabaf. ad se reūtēres suscipe gaudebat. Et hac Augusti patia arguit Sene. ꝺ se di. Nūq̄d in domo mea possum q̄d Augustus toto oꝛbe terraꝝ. Ille patiēs fuit ⁊ hostib⁹ ignoscebat. ⁊ ego nō ignoscā pigris negligentib⁹ ⁊ garrul' famulis meis. Et subiūgit ea q̄ dñt mouere hominē ad ignoscēdū. Puerū inq̄t etas excusat. Feiam sexus Exneū libertas. domesticū familiaritas. ⁊ subditur. Amic⁹ est q̄ offendit fecit q̄d voluit. Inimic⁹ fecit q̄d debuit. Prudētiori cedam⁹. stultiori remittam⁹. Secūda laus patie est.q̄z fortiē hostē impugt. Ubi sciēdū est.q̄ ad bñ pugnandū duo req̄runf. ꝓcipue q̄tū spectat ad pñs.s.magnitudo viriū. ⁊ pitia pugnādi. Unī d̄ Valeri⁹ max. de bellis romanoꝝ q̄ ad ictus inferēdos ac vitādos iuslit senat⁹ virtutē arti. rursus artē virtuti pariē imiscerī vt illa ipetu b⁹ fortioꝛ. hec illi⁹ scia cautioꝛ fieret. magnitudinē aūt viriū spūalīū facit patia. q̄z hoiem reddit securū. Ille enī vere ē secur⁹ q̄ seipm possidet. ⁊ ab exterioꝛib⁹ nō mouetur Patiēs aūt seipsū possidet. q̄z suū aīz sibi sbūcit nec ab illatis exterioꝛib⁹ cōcutif. q̄z mala pene transitoꝛie nō metuit. q̄ aūt taꝫ ē potēs ē ad aggrediēdū oīa difficillima. vñ sup illo ꝓbo iob. Ubi est fortitudo tua dicit glo. Qui se vincit ꝺ oīa fortis ē. Qui enī vincit

qđ maiꝰ ē, ꝺñs ē q vincat qđ miñꝰ ē. Maxim̃ aũt ē vincere moꝝ ipeꝝ ꝛ passiões cordis sui. q̃ itra se latent, ꝛ ꝺ spm̃ sp rebelles exist̃t. Nulla aũt pestis ē efficacior ad nocẽdũ q̃ familians ĩimicꝰ, vt ờt Sene. vñ sup illo ꝟbo pũ, ꝟvi. Melior ē patiens viro forti ờt glo. Mior ē victoria vibes expugre, q ex se sũt q̃ vincũt q̃ seipm̃ vicere q̃ itra se ē. Et Sene. i li. de naturalibꝫ qõibꝫ ờt. Innũerabiles sũt q̃ vibes q̃ pꝓlos habuerũt in ptãte. Paucissimi aũt q̃ sepm̃ q reqrũt ad pugndũ ē armoꝝ pitia. Jnẽ alia aũt q̃ faciũt milites i bellꝫ periti ē qz sp q̃tũ pñt sequũt vexillũ regis ꝛ suo pncipi sp adherẽt. maxie qñ sciũt ipm̃ ñ faciliẽ expugri posse. Jlle aũt q̃ ꝛe patiẽs ē sustiet mala illata vꝫ sustiere ꝺz pcipue exẽplo xpi, patiẽtis tãtã igminiã in ligno crucis, q̃ fuit pnceps ꝛ vexilliser populi xpiani i sustinẽdis opꝓbriꝭ, vñ dicebat ille patiẽs apls ad Gal. Neo mihi molestꝰ sit, ego ei stigmata dñi iesu xpi in corpe meo porto. Ubi ờt Aug⁹. q sti gmata appellauit q̃si notas de psecutoribꝫ penaruꝫ qs patiebaꝝ. Exẽplũ i Job, de q̃ Jac̃. ờt. v. c. Patiaz iob audistis. Hic enĩ vt gre. ait in moral, tot iacla ꝺ hostẽ antiquũ ĩtorsit, q̃t ꝟba patiẽ, ptulit de q̃bꝫ prꝫ Job. i. Tertia laus patiẽ ē, qz de hoste nõbiliẽ triũphat. Nobile genꝰ victorie ē hostẽ debellare tacẽdo ꝛ q̃escẽdo sine ictu ꝛ repcussiõe qđ faẽ patiẽs. Uidemꝰ enĩ q ipi q̃ iniuriã iferũt miro mõ affligunt qñ eis ñ rñdeꝝ putãtes se despici. Et de illꝫ dici põt, q eorũ tela ad eos ꝺũtunt qz dũ tacet patiẽs iniuriãtes deiurijs a pꝛio ꝺspectis ĩteriꝰ lacerãꝝ, ꝛ tũc vere gladiꝰ eoꝝ ĩtrat in corda ipoꝝ, sic ờt ps. Sz adhuc nobilꝰ genꝰ victorie ē. qñ nõ solũ patiẽs triũphat sine ictu p pꝛio, sz etiã qñ vincit ictibꝫ ĩimicatiũ, se offerendo. ꝛ ħ faẽ vere patiẽs ꝑm documẽtũ xpi dicẽtis, Qui te percusserit i vna maxilla, pbe ei ꝛ alterã, qđ itelligendũ ē ꝑm ppationẽ aĩ. ꝛ inẽdũ ꝑm actualẽ exhibitionẽ q̃ ē opꝰ. Legiꝭ de q̃dã hẽmita q cũ q̃dã spũ demonia co arreptꝰ eũ fortiẽ in maxillã pcussisset. ꝛ senex alterã pbuisset. diabolꝰ statiꝫ recessit clamãs. Hũilitas ꝛ patiẽtia xpianoꝝ vicit me. Legiꝭ etiã i polycrato q ꝺũ q̃dã adũsus quẽdã gũtẽ excãdescere. ille ꝺixisse ferũt Loq̃re inq̃t qđ plz, qz diligẽtiã auribꝫ ligue tacituꝛnitatẽ, aio q̃tẽ idixi. Quarto patia vincẽtẽ felicit coronat. Lorõa nõ ꝺaꝝ victoribꝫ nisi bello pfecto ꝛ cõsũmato. De patia aũt nasciꝭ pfectio, vt ờt glo. super Job. Nã in adũsis tolerãdis aĩa pficiꝭ p patiaz. inq̃tũ remouet tristiciã q̃ cãꝝ ĩ aio ex adũsis illatis. Et tristicia eĩ nasciꝭ ira q̃ ĩpugnat mãsuetudinẽ. Ex ira odiũ qđ rollit charitatẽ. Ex odio nasciꝭ iiustũ nocumẽtũ. qđ ẽ ꝺ iusticiã ꝛ eq̃tatẽ. fundamentũ g̃ qđ hec oĩa vitia remouet, ꝛ pdictas ꝟtutes ꝟfuat est patia. Et q̃tũ ad ħ ờt. b. Jac̃. i. c. q patia opꝰ pfectum hz. Uñ pz, q patia q̃ sic ē ꝺsũatiua oĩs boni mereꝝ coronã regni. vñ apls ad Heb. iiij. Patia vob necia eſt, vt volũtatẽ dei faciẽtes, reporteꝛ pmissionẽ. Hec ãt pmissio declarat ex ꝟbis Jac̃. i. dicẽtis. Btũs vir q̃ suffert tẽptationẽ. qm̃ cũ pbatꝰ fuĩt, accipiet coronaz vite ꝛc. Et iõ ờt Hiero. Nõ nisi p patiaz iplek qđ ờt Regnũ celoꝝ vi patiꝫ. ꝛ violẽti rapiũt illõ, g̃ teste veritate. Btĩ q̃ psecutionẽ patiũꝫ, pꝛẽ iusti. qm̃ ipsoꝝ ē reg. ce. Matth̃. v. Exẽplũ. Eleazarꝰ de ꝓlibꝫ scribaꝝ, vir etate, puectꝰ, vultu decoꝰ, gloriosã mortẽ magis q̃ odibilẽ vitã amplectẽs intm̃ dilexit bonũ ꝺiuine legis q volũtarie ibat ad supplicĩũ, ꝛ patienter sustinens destinauit nõ admittere illicita ꝓpter vite amorẽ. vñ dixit. Fortiẽ vitã excedẽdo senectute dignꝰ apparebo. Adolescentibꝫ aũt exẽplũ forte relinquaz si ꝓmpto aio fortiẽ ꝓ gratissimis ac sanctissimis legibus honesta morte pfungar, quibꝫ dictis occisus est. ñ. Mach̃. vi.

Post laudes patien .ℌ.III

ue ꝺñẽ accedam⁹ ad ea q̃ pñt esse remedia patientis. Pñt aũt, ꝟv. adduci, inẽ q̃ precipuũ ꝛ potissimum ē exemplũ xpi, q vt doceret bõa pñtis vite esse ꝓtẽnẽda, adũsa sustinuit ꝛ bona mũdi ꝓtẽpsit. Si enĩ bona mõi secꝝ voluisset, bõ nimis ardenẽ talia appeteret, q̃si ex hoc se putãs felicẽ, q deũ suũ talia petẽtẽ se querek. Jtẽ si mala pñtis vite ex toto vitasset. nimis abhorreret hõ pauptates, infirmitates. ꝛ alias adũsitates. ꝛ diceret q ille eẽt infelix q̃ talia appeteret vel hꝫret xpm̃ non sequendo. Sed ꝺñs fecit xps, vt has falsas opiones ab hoĩbus remoueret, vñ ờt Aug⁹. Oĩa bona terrena ꝓtẽpsit hõ xps, vt cõtẽnenda mõstraret, ꝛ oĩa terrena mala sustinuit. q̃ sustinenda pꝛsuasit. vt nec in illis q̃reret felicitas, nec in istis timeret infelicitas. Chriſtꝰ subditꝰ passiõi. cũ alapã accepisꝫ ꝛ ei diceret sic rñdes põtifici Job. ꝟviij. Nihil ille cõtumelioſe locutꝰ est ꝙz magis inocẽtiã suã tutatus rñdit dicẽs. Si male locutꝰ sum ꝛc. q̃ oĩa ab eo iõ facta sũt humiliẽ ꝛ patienẽ vt nos humilitatis ac q̃ patiẽ haberemꝰ exemplũ Lipanꝰ, di. ꝟciij. ꝺñs nr

Ad hoc aũt q̃ christũ .ℌ.IIII

stũ dulciꝰ seq̃mur, ꝛ adũsa patiẽẽ supportemꝰ. Sciendñ est q̃ eiꝰ passio ad memoriã reuocata, facit triplicẽ effectũ in aĩa. Primo enĩ eam sanat a languore tristicie. Scõo eleuat a longanimitate patiẽ. Tertio dulcorat amorẽ interioris leticie. Prio enĩ passio xpi aiam sanat a languore tristicie. Mens enĩ humana aduersitatibꝫ sepe ꝺcussa terrek, ac ẽrita q̃si a sue virtutis vigore deiecta p tristicias langueſcit. sicq̃ languẽti menti ꝺina nõ sapiunt humana. ꝛ si sibi noxia esse cõspiciat, nõ ex toto refugit, sed sanctꝰ vir q̃ sic intra semetipsum fluctuat adũsitate pressus vt ad meliora consurgat. ꝛ boni opis gressum in ꝟitate figat, xpm̃ passum añ mentis oculos põat. qz sic ờt Bre. Si xpi passio ad memoriã reuocek, nihil adeo durꝫ est qđ nõ eq̃ aio tolerek. Ad Heb. xij. Recogitate eũ q̃ talẽ sustinuit adũsus semetipsũ ꝺictionẽ. s. xpz vt nõ fatigemĩ aĩs vris deficientes. Jn buiꝰ figurã erecto serpẽte eneo in ligno aspicientes in eũ vulnerati a serpentibꝫ liberabãꝝ Nũeri. xxi. Sc̃o extẽdit ad lõganimitatẽ patiẽ, depulso enĩ lãguore accidie p memoriã passiõis, mẽs in deũ erecta lõganimis efficiꝭ ad tolerandũ ꝺiuꝰ adũsa. Uñ. i. Pe. iiij. xpo passo i carne, ꝛ vos eadẽ cogitatiõe armamĩ. Jn buiꝰ figurã mãdauit antiochꝰ rex, vt elephantibꝫ q̃ erãt in bello ostenderek sanguis vue ꝛ mori vt acrius accẽderent ad pliũ. i. Mach̃. vi. Silr ad aspectũ p ꝺsideratõeꝝ sanguis xpi q̃ ad modum vue ờ calcatꝰ in torculari crucis. bellãtes ꝺ aduersitates mũdi. tẽptatiões carnis ꝛ diaboli. accendunt ad resistendũ ꝛ bellandum.

Tertio dulcoraḳ amorē leticie, qñ enī mens diu adꝛuersa sustiet. ꝛ sepe ad memoriā passionē xp̄i reuocet vt ad patientiā aīek. nō amplꝰ amara sentiꝛ. sed dulcedinē mentis. q̄ aliqñ redūdat etiā ad sensiuā vt desideret amplꝰ pati. i. ad Coꝛ. x. Fideḳ deꝰ q̄ nō patiek vos tēptari sup id qđ potestis. sꝛ faciet cū tēptatione etiā puentū. In hmōi figura legiḳ Exo. xv. q̄ filijs isrl in deſto iuenientib⁹ aq̄s amaras vt nō possent bibere, missō ligno de mādato dei i aq̄s dulcoꝛate sunt vt biberēt delectabiliḳ. Atque sūt tribulationes q̄ frequenḳ occurrūt in deſto huiꝰmōi. ꝛ in se amare sūt. sed ligno crucis missō in eis. i. meditatōe hīs de passione efficiunḳ dulces. vt q̄s patienḳ ꝛ delectabiliḳ sustineat. Facit ad p̄dicta qđ đr. vij. q. i. suggestū. vbi đr. Nō vos carissimi a pio mentis p̄posito afflictionis amaritudo coartat recedere. Cōsiderantes q̄nta deꝰ ꝛ dñs nr̄ iesus xp̄s p nobis ꝓtulerit. q̄ busꝝ ꝓtumelijs afficiendū tradiderit. vt nos a iugo diabolice seruitutis eripet. hec ibi. Fidelis miles libenḳ patiḳ cū rege suo ꝛ filiꝰ cum patre.

Secūdū remediū est .§. V

sacra scꝑtura recitās magnifica facta sct̄ pātrū eorū. maxie q̄ aduersa passi sunt. Ad hoc enī spūssanctꝰ p̄nci palie voluit antiq̄rū sacra sub scꝑtura redigi vt posteri illa considerātes aīarenḳ ad silia sustinēda ꝛ opanda. vñ đr apls ad Ro. xv. Quecūq̄ scripta sūt vt p patiam ꝛ cōsolationē scripturarū spem habeam⁹ Et hoc est qđ đr Thob. ij. Hāc tēptationē. s. cecitatis permisit puenire illi. vt posteris dareḳ exēplū patie. ei⁹. sic ꝛ sci Job. Est aūt sciendū. q̄ maloꝝ societas sctis viris valet ad duo p̄ter qđ adūsa leuius ferre p̄nt. Prio ad augmentū meriti. dū enī iusti p malos affligunḳ. in virtutib⁹ creſcūt ꝛ in patiēdi arte eruditioꝛes fiūt. Unde đr Bre. in registro vbi erit patia si deest qđ toleret. ego illū abel eē nō puto q̄ chayn nō habūerit Boni enī si sine malis fuerit. p̄fecti boni eē non p̄nt. Misericordiḳ q̄ deꝰ suis electis p̄uidet. dū in hoc mūdo ad eoꝝ exercitiū malos eē p̄mittit. Scdo ad purgationē pcti. Aliqñ enī scos viros ꝛtingit in dei obsequio p inertiaꝫ corp̄is alioꝝ laudib⁹ inaniḳ extolli amplꝰ q̄ꝫ dñc de sua scitate p̄sumere. ad q̄ oīa reprimēda vtiles sūt adūsantiū calūnie. vt si qđ i vita iustoꝝ purgandū extiterit p̄uoꝝ societate tollaḳ. Jonathas sūmꝰ sacerdos ꝛ seniores iudeoꝝ. cū essent vexati vndiq̄ bellis. nihilominꝰ solaciū sacrarū scripturaꝝ hre volebāt. Unī scribētes sparciatis dicūt. Nos hītes solacio sacros libros q̄ sunt in manib⁹ nr̄is. i. Macha. xij. Exēplū etiā qđ ponit Bre. in. iij. dialo. de seruulo q̄ fuit paup ꝛ diu infirmꝰ q̄ emebat sacros libros ꝛ legere sibi faciebat ab his quos recipiebat in sui domo pegrinis q̄ mirabiliter vitaꝫ finiuit in bonū.

Tertiū remedium est .§. VI

cōsideratio maloꝝ ipunitoꝝ que alꝫ cōmisisti. Nullus enī adeo iustꝰ est q̄ nō multa cōmiserit ꝺ deum. de q̄bus ipso deo miserāte vel dissimulante. aut etiā differente nōdū ē punitus. ꝛ dato q̄ aliquā penam habuerit nō tm illā quā meruit. Uita etiā q̄ in p̄nti ducit q̄tūcūq̄ sctā videaḳ. plena ē peccatis si apnd discretū iudicem plenꝰ indageḳ. Unde đr aug⁹. Ue etiā vite laudabili iustoꝝ. si ipam deꝰ sine mia discutiat Nulla g̃ pena est iniusta q̄ etiā iustis inferḳ. Et iō in ps. đr. Si iniq̄tates obseruaueꝝ dñe. dñe q̄s sustinebit. Exiso⁹. Bonꝰ non pōt esse in oīb⁹ bonꝰ. sed hꝫ aliq̄ mala. ꝺ pe. di. iij. §. q̄d g. Exēplū de fratrib⁹ Joseph. q̄ descēdentes in egyptū. tunc nil mali fecerūt. tm passi sunt magnā angustiā ex facto ioseph. ꝛ hoc p̄ter pctm̄ pꝰ multo an cōmissū in vēditōe ioseph. Unde dicebant. Merito hec patimur.

Quartū remediū est .§. VII

Cōsideratio abutentiū hūane felicitate. Cōiter enī homines in p̄speritatib⁹ ꝛstituti in superbiā ꝛ cordis vanitatē eleuanḳ ad sequēdas etiā carnis delicias inde bite; efferūḳ. Natura enī hūana p̄ corruptionē pcti originalis infirma ē. vñ ad bonū ē difficil'. ꝛ ad mala p̄na. Et hoc est qđ đr apls ad Ro. vij. Nō enim q̄ volo bonū hoc facio. sed qđ nolo malum hoc ago. Cuius cām ibi subdit. Video inq̄t aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee. Lex q̄dē mēboꝝ ē lex fomitis pcti originalis. qđ naturā corrūpit. p hanc q̄dez legē hō inclinaḳ ad malū ꝺ rōem q̄ est lex mētis. Uñ g̃ cū hoc inēioni motiuo inclināte ad pctm̄. hꝫ etiā ex motiuis hūane p̄spitatis. q̄ etiā de se dispōit ad hoc. ex duplici pte ad ruinā inclinaḳ pcti. Et p̄ter hoc vix aliq̄s inueniḳ in p̄spitate ꝛstitut⁹ q̄ bñ ea vtaḳ. Nā sic đr p̄bs. Nō est nisi ꝓtuosi viri bñ ferre bonas fortunas. Maxie aūt q̄ alijs p̄sunt. hōas fortunas bene ferre nesciūt. q̄ p̄ter ea q̄ dicta sūt iclināt̄ia ad pctm̄. hñt tertiū. qđ etiā ad hoc impellit. s. eminētiā sup ceteros. q̄ se nō hoies. sed sup hoies putant. p̄ qđ ad multa scelera ꝛ tyrānides erūpūt. Exēpla in salomone. dauid. ezechia q̄ in p̄spitate g̃uiḳ deliquerūt in adūsitate ꝓ reūsi sunt ad deū. vñ ꝛ salon postea fecit librū ecclīastes. quē hebrei ītitulāt đ peni. salomonis. Et hoc etiam dicit Amb. ꝛ Hiero⁹.

Quintū remediū est. §. VIII

Cōsideratio mutabiliḳ ꝛ miserabilis statꝰ vite p̄ntis. Factus est enī mundꝰ iste ad modū cuiusdā circuli. sic đr q̄dā phs. Et hoc q̄dē vez ē nō q̄tū ad motum celi ad quē sequiḳ successio tp̄is. sꝛ q̄tū ad ꝛtinuos motus ꝛ diūsos eventꝰ q̄ eueniunt circa hoiem. vt vez sit p̄m p̄bm q̄ ꝛtinuū motum supioꝝ sequiḳ ꝛtinua trāsmutatio inferioꝝ. p̄ter qđ hūana vita ꝛtinue labiḳ. ꝛ in quadā agitatiōe ꝛsistit. vñ dixerūt q̄ ex motu celi ꝛ tp̄is adiacētia relinq̄baḳ in re tpali q̄dā rarefactio ꝛ dispositio ad corruptionē quā appellauerunt. qñ est aūt mundꝰ iste sub hoc ordine taliḳ ꝛstitutus. vt nō huiꝰ mētis affectū fingam⁹ credētes hāc vitā hoi esse ꝺcessam p rem ꝛ habitatiōe p̄ie. sꝛ potius ex his adūtam⁹ eā esse datā p q̄dā nauigio trāseuntiū. ꝛ ad tps pegrinātiū. ꝛ sic cōpellamur aliam meliorē vitā credere ꝛ illā desiderare. ꝛ in hoc mundus est optime ꝛstitutꝰ. Naꝫ si stabilior foret ꝛ p̄spera sp daret. hoiem nimis traheret ad sui dilectionē. seu ad se diligendum. ꝛ tunc nihil aliud quereret q̄ꝫ p ocul̄is cerneret. ac per hoc celum p̄deret. ad qđ habitandū factꝰ est. Sed dum vita p̄ns nō in eodem statu permanet ꝛ frequenter aduersa p̄pinat. hoiem quē sic fre

quenter aduersa ꝓpinat. hoiem quē sic frequenter cō
terendo agitat, ad alium diligendū compellit. vnde
dicit Grego. Ipse mundus dū tot amaritudinibus
cruciat dū tot calamitatib ingeminat q̄d aliud nisi
vt nō ametur clamat.

Tertū remedium est .§.IX

con sideratio diuine miseratōis qua vt dicit Grego.
quosdā hic de⁹ parcendo ferit. ⁊ quibusdam pcit vt
in ꝑpetuū feriat. sicut enī per Io. ōr Apoc. iij. Ego
quos amo, corrigo ⁊ castigo. Et apls ad Heb. xij. di
cit. Flagellat oēm filiū quē recipit. Quare autē neces
se sit dei filios in hac vita flagellari cā est. q̄ nemo ē
in hac vita tam iust⁹ qui nō cōmittat aliqua pctā le
uia que ⁊ si nō mereant penā eternā. necesse est tñ ea
aliqua pena puniri. q̄ nullū peccatū trāsit impuni
tū. Misericordit ergo agit cū hoie qñ pctā sine qui
bus in hac vita nō viuit per aliqua aduersa purgan
tur vt in alia vita a penis libere existat. vñ dicit Gre
go. q̄ signum miserēdi dei est qñ ds culpa ꝑpetrata
mox diuina vltiōe punit. Est enī magnū argumen
tū q̄ ad maiora bona illos ꝺseruat ds pñtib bonis
priuat. q̄ nisi correptis de⁹ hereditatē dare dispone
ret. erudire eos p molestias nō curaret. vñ ōr Sene.
in li. de puidē. q̄ de⁹ ad bonos viros nō habet aīm
maternū sed paternū. Matres enī in sinu filios fo
uent. ⁊ eos demulcēdo p inertiā languescere faciunt
Patres ꝙo filios laborib ⁊ exercitijs agitātes, pbāt.
vt eruditiores fiant. vere ḡ de⁹ pater ē bis, ds p fla
gella emēdādo castigat. Vñ ōr puerb. xiij. Qui par
cit virge odit filiū suū. q̄ autē diligit instanter erudit.
vt ḡ de⁹ hos ds in filios recipiat erudiat. virga fla
gellatiōis vtik. p quam stulticiā colligatam in corde
pueri. i. hois puerilit viuentis fugat. sicut ōr in eo.
li. puer. Facit ad h̄ q̄d habet de pe. di. i. si pctm̄. vbi
ōr. Ab electoꝝ suoꝝ sordibus de⁹ curat pctoꝝ suoꝝ
maculas tpali afflictōe abstergere ds in eis in eternū
nō vult videre. i. punire. Exēplū in maria vroꝛe aa
ron pcussa lepra ꝓpter murmurationē. Ad h̄ figurā
dum legit Exo. xij. q̄ egyptij laborib ⁊ molestijs tā
diu iudeos afflixerūt q̄ eos cōpulerunt egyptū relin
quere. ⁊ ad sacrificandū deo defrū intrare. dicēte scri
ptura Exo. xij. Urgebant egyptij populū israeliticū
de terra sua exire. Per egyptuꝫ que inē prētat tenebra
significat mund⁹ tenebrosus q̄ p mlta aduersa q̄ ad
uersum hoiem mittit. cū a se exire facit. ⁊ q̄ ad deum
fugiat q̄si inuitū cogit. ꝟm illud Gre. Mala q̄ nos
hic p̄mūt ad deū ire nos cōpellunt. Ad h̄ etiaꝫ facit
illud Osee. Ecce sepiā vias tuas spinis ⁊c. ibi vide ⁊
illuꝫ Luc. xiij. Exi in vias ⁊ sepes. ⁊ cōpelle intrare

Septimū remedium .§.X

q̄d est ꝺiunctū p̄cedenti ē ꝺsideratio diuine ꝓbatio
nis. q̄ de⁹ in hac vita alios felices facit. q̄ eos nulla
adūsitate p̄mit vt eos miseros in illa vita constituat
Null⁹ est enī tā a deo auersus q̄ non aliq̄ de genere
bonoꝝ faciat. ⁊ cū nullū bonū sit q̄d sua retributiōe
careat. rñdet de⁹ p p̄mio non magna bona alterius
vite. q̄ p̄miū nimis excederet meritū. sed ꝺcedit aliq̄
ꝑspera vite pñtis. que sunt pua bona. Et h̄ ē signuꝫ
eterne dānationis. sicut ōr Gre. Cōtinu⁹ inquit. suc
cessus tpaliū est certuꝫ future calamitatis indicium
De h̄ dei iudicio occulto ⁊ tñ iusto Hieremias cum
deo disputās q̄rit. Quare iḡt via impioꝝ ꝑsperat.
bñ est oibus qui preuaricant ⁊ male agunt. plātasti
eos ⁊ radicē miserunt. producūt ⁊ faciunt fructū. ꝓpe
es tu ori eoꝝ ⁊ lōge a corde eoꝝ. q. d. Impij ꝑspera
ri vident. q̄ tu de⁹ firmas eos. in tpalib bonis. ⁊ l
eis pficiunt. si te inuocant. p hmōi acq̄rendis ꝓpe es
eoꝝ exauditiōi ⁊ a verberatiōe renū eoꝝ longe. Vñ
hic rñdet ⁊ precat. Lōgrega eos q̄si gregem ad victi
mā. q. di. Ad victimā infernal⁹ pene. velut greꝫ por
coꝝ sunt cōgregādi. ⁊ tūc sacrificabis eos. i. te in eis
vt sanct⁹ ⁊ iust⁹ appareas. vlciscēdo te de eis ī die oc
cisionis eoꝝ. Vñ Gre. Iniust⁹ ad debitā mortē cur
rens, effrenatis voluptatibus vtik. q̄ ⁊ vituli q̄ ma
crandi sunt in liberis pascuis relinquunt. hñ ḡ dicit
Sene. in li. de puidentia. Nihil iḡt infelici⁹ eo. cui
nū q̄q̄ accidit aliquid adūsi. male enī iudicaueriñt dij
de eo. Facit ad h̄ q̄d habet de pe. di. iij. Quid ḡ tur
bamur Nemo videt malos ꝑsperitatē habere. tur
bet. Non pōt mal⁹ in oibus eē malus, sed hz aliqua
bona p quib remunerat tpali ꝑsperitate. vt in alio
mūdo plene puniat. Exemplū de diuite epulone se
pulto in inferno. cui dictū fuit. Recepisti bona in vi
ta tua. Lu. xvi. Exemplū etiā de illo vbi hospitat⁹ ē
beatus Amb. vadens romā q̄ sp habuerat magnā
ꝑsperitatē. ⁊ p⁹ recessum Amb. ⁊ socioꝝ admonitio
nē ei⁹, absorpt⁹ ē a terra cum oibus ad se ꝑtinentib⁹.
⁊ remansit signū ꝑfundissima fouea.

Octauū remediū est .§.XI

cōsideratio ignorātie ⁊ cecitatis, quā inducit status
ꝑsperitatis. Dementiā mirabilē incurrit hō p ꝑspe
ritate arridēte sibi, q̄d foris ⁊ in pñti tñ est. Hō enī
sensualis q̄ nimis in delectationib sensuū delectat
solū ad h̄, ⁊ nunc mouet. nō extendens se ad futurū
temp⁹ aut nō putās q̄ futurū tempus aliud secū fe
rat q̄q̄ pñs nūc habeat. Et iō more bruti h̄ solū app̄
hendit q̄d sentit. ⁊ sic aliud nō nouit q̄q̄ q̄ suis sensi
bus pñtialit offert, ꝓpter q̄d his quib⁹ delectādo in
heret vehement affect⁹, ea sola cogitat sine successiōe
ɔrij. Sed in h̄ est magna hois stoliditas, q̄ tāto fal
sitatis erroꝛe decipit nō considerans q̄ ea que in tpe
agunt ɔrijs successib imutāt. Carnal voluptas iu
uetutē delectat, ſz si infirmitas aut senect⁹ aduenerit
quoꝝ altez vel vtrūq̄ vitari non pōt corpus ɔrerit.
cui mox carnalia aut desipiūt aut deficiūt. Ecce ostē
sa carnis oblectamēta. q̄cito hoiem fallēdo derelin
quūt. Diuitie hoī sufficientiā ꝓmittūt. sed hec ꝓmis
sio falsa ē ⁊ incerta. Latronū enī insidijs ac fortuitis
euētib ⁊ piculis subsunt. vñ suos possessores dese
do fallūt. Frequent enī sicut sacra scriptura testatur.
diuitie ɔgregauk in malū dñi sui. tū q̄ ad laborez et
sollicitudinē acq̄runt. ⁊ cū timore possident. tū etiaꝫ
q̄ eaꝝ abusus vtētes ad pnitiosos terminos dedu
cūt. sicut sepe docuit expientia. Non ores hoiem in
sublime ponūt. ſz diu in alto eū stare nō sinūt. Mō
tib enī valles semp adiungunt. nec mons sine valle
fuit. sicut nec elati diu sine deprēssione manent. Dis
enī q̄ se exaltat humiliabit. ait ꝛitas in euange. Ge
nerosa ꝑles claritatē gēitori tribuere videtur. sed fre

quenter mestīciā adducit ꝛ dolorē. ꝛ vñ pater gloriā se habere credit, inde frequenē patīt ignominiaz. In cunctis g̃ humana ꝓsperitas hoīem decipit, ꝛ se falsam ostendit, qz que exteri⁹ se habere prętēdit, veracit suis amatoribꝫ nō tribuit. Exemplū de diuite cuius ager vberes fruct⁹ attulit cui dictū fuit. Stulte aiaz tuā hac nocte repetent a te ꝛc. Lu. xij. Ibi vide. Et q facit ꝓsperitas hoīem q̃si fatuū ostendit Amb. sup Lucā in dicta ꝑabola dicēs. Sicut qui per insaniez mente translata sunt, nō iam res ipsas, put sunt, sed passionis sue fantasias videt, ita etiā mēs auari vinculis cupiditatis astricta sp aurū videt. sp redditus ꝓputat. g̃ti⁹ auz q̃s solē ituet ꝛc. Et hī di. xlvij. sic hi

Nonū remediū est .§.XII

consideratio breuitatis tp̄is qđ in adūsitate conspicit. Temp⁹ enī vite p̃ntis breue est ꝛ quasi momētū compatione vite eterne. Vñ dicit Jaco. in cano. sua c. iij. Quid enī est vita nr̃a nisi vapor ad modicū parens. Et in Esa. dicēte dño ꝑphete q clamaret. quid clamabo inq̃t. Clama. Dis caro fenū. Fenū q̃dē cito decidit, ꝛ caro breui tpe marcescit. In breui g̃ tempore diu ꝓtendi aduersa nō p̃nt. Ex breui ergo temporis breuis erit patientis aduersitas. vñ dicit apls ij. ad Cor. iiij. Jd qđ in p̃nti est momētaneū ꝛ leue tribulatōis nr̃e supra modum in sublimitate opat in nobis eterne glorie pond⁹. q enī dicit eēne glorie pōdus, respondit ei q dixerat momentaneū ꝛ leue tribulationis nr̃e. Nā id qđ in presenti ē momētaneum ꝛ breue. ꝑtute patiētie cōmutat in eternū. Q̃ ꝯo dicit leue. h ad portandū cōmutat in pondus glorie q̃ tanto erit suauior, q̃nto ponderosior. i. intensior. Felix cōmutatio ꝛ penit⁹ hec mutatio dextre excelsi de breui ꝛ transitorio ad eternū. de leui pena ad īmensitatem glorie puenire. Signāt autē subiūgit apls leue ad momētaneū q̃ q̃ntūcūq̃ tribulatio sit breuis i tpe. sp tñ tribulato de⁹ assistit vt leui⁹ tribulationē ferat. Ꝑ̃ntia g̃ dīne ꝓsolatōis ēt ipsū momētū tribulatōis alleuiat. ꝓpt̄ h ōt apls. q de⁹ facit cū tēptatōe puentū. vñ Esa. xliij. Cū transieris p aquas tecū ero. et flumina nō opient te. ꝛ cū ambulaueris in igne non cōbureris. tres pueri socij daniel. i. ananias. azarias ꝛ misabel. qz noluerūt adorare statuā. missi sunt i fornacē ardentissimā. sed valde modicū steterūt. Et etiā p illo modico non contristat⁹ est eos ignis sed pfusi sunt rore celesti. Dañ. iij. Sic boni ꝛ si ponunt i magnis tribulationibꝫ. qz nolūt se mundo ꝓformare et iniustis ꝑceptis obedire, modicū durat tribulatio. ꝛ tunc etiā mentaliter a deo consolant. sicut ꝯo agonizanti in horto in oratiōe apparuit angel⁹ ꝓfortās eū

Decimū remediū .§.XIII

est cōsideratio nobilitatis ꝓprie nature. ad quā extriora aduersa nō ptingunt. Aduersa enī q̃ diuitias tollunt non ai. sed fortune bona diripiūt. Non g̃ hō torqueri hz in aduersis. sed pot⁹ debet de aptis insidijs securus existere. qz sicut dicit Sene. Munera fortune sunt insidie ꝛ quasi viscata bñficia. qđ enī sub fluctuantibꝫ bonis fallacis fortune latebat. succedēs mutatio detexit. Narrat Valer⁹ maximus de crassō q̃ ꝓter magnitudinē diuitiarū locupletis nomē accepit. inopia subsequenē appellationē dedecoris sortitus est. Nā cū egen⁹ ambularet amara suggillatōe nō carebat. Ab occurrentib⁹ enī derisorie diues salutabat. Jtē aduersa q̃ ab honoribꝫ depmunt. nihil ab honorato demūt. nō enī honor ē in honorato. sed in honorātis opatiōe. Nihil g̃ pdit aīm⁹ verus q̃ vanitati nō cupit inflari. nō enī honor hoī tribuit ṽitatez sz opinionē q̃ tanto ē fragilior. q̃nto multitudo q̃ de hoīe opinat ē mutabilior. Infinitis enī mōis, aut ꝑ suasionibꝫ. aut circa rē nō mutarā accidentibꝫ mutatis. vulgi opīo mutat. Exempluz de ꝯo q̃ dñica in ramis palmaz fuit ita honorificat⁹ ꝛ magnificat⁹ in popl'o iudeoz. ꝛ sequēti feria sexta ita abhoīat⁹ ꝛ despect⁹, ꝛ mortu⁹ est. Narrat etiā Valer⁹ de quodaz alio noīe Crasso. q̃ tāta in cōsulatu claritate refulsit. vt senat⁹ patron⁹ diceret. Deinde populi opione mutata añ tot⁹ romani vulgi aspectū manibꝫ carnificū fuit lacerat⁹. Jtē accidentia egritudinuz ꝛ incōmoda senectutis tñ corp⁹ frāgūt ad aīm añt nō ar. ingūt. Corp⁹ enī instrm est aīe. maxīe in acq̃rendo virtutē. Nō refert autē q̃le sit instrm vel cuiusmōi maxīe. dū mō deseruiat agenti ad effectū sui opis. Alim⁹ autez ordinat⁹ eq̃ corpe ꝓfracto, sicut sano vtit ad ꝑtutem īmo corp⁹ validū freq̃nē infirmis ais occasio ruine ē vñ Amb. Nō nocet corpi, iuuat spūi. egritudo carnis pctīm repellit. Luxuria ꝛ ꝓsperitas pctīm obolet. i. nutrit. de pe. di. iij. Nō g̃ adūsa quecūq̃ p̃nt aīm tangere. nisi q̃ in eis īmergit. vñ Sene. in li. de ira dicit. vt supiores ps mūdi ꝛ ordinatiores ꝓpinquos sideribꝫ nō ipellit tēpestate. ꝛ caret tumultu oī inferiora ꝯo fulminat. Sic sublimis aīm⁹. s. p virtutē. sp ē q̃dē tus ꝛ tranq̃lla statiōe locat⁹. Et iō ꝓbat idē. s. in eo dē li. q sapiēs nihil pōt pdere. qz oīa in se reposuit. qđ ꝓbat exēplo cuiusdā pbi. q̃ capta ciuitate sua. cū oīa pdidisset etiā filios veniēs ad aliā patriā. inēro gat⁹ an aliq̃d perdidisset. Rñdit. nihil. Oia enī mea mecū sunt. Et loq̃bat de ꝑtutibꝫ ꝛ scia. In huius figurā legit Matth. iij. Dñm xp̃m siccis pedibꝫ sup vndas ambulasse. ad inuēdū q diuin⁹ hō sup hmōi mūdi varios event⁹. tāq̃ sup fluctuantes vndas pedes suoz affectuū dz habere eleuatos. Hoc autē hō assequit q̃n p ꝓtēplationē ad dīna ꝓsurgit. Tūc enī adūsa nō timet. vñ Job dicebat. Pone me iuxta te. ꝛ cuius vis man⁹ pugnet cōtra me.

Undecimū reme .§.XIIII

diū ē ꝓsideratio penaz. q̃s mūdani hoīes sustinent ī pctīs adīplendis vel tpalibꝫ acq̃rendis. Videm⁹ enī q hoīes mūdi vt adīplere possint sua desideria. aut aliq̃ lucra dānosa facere. infinita ꝑicula subeūt quotidianis cruciatibꝫ afflīgūt. mortibꝫ. itinerib⁹ ꝛ periculis maris. ꝛ latronū se exponūt. ꝛ frequenē cōcupita nō assequunt. sz p⁹ multos labores q̃s in hmōi conatib⁹ hñt. cruciatū gehennalē ꝑ fructu recipiunt. Vñ dr Eccl. xxi. Via peccātiū cōplantata lapidibꝫ. ꝛ i fine illi⁹ inferi ꝛ tenebre ꝛ pene. Ad lram. Via peccātiū ē lapidosa ꝛ difficil'ad trāseūduz. Et termin⁹ ad quē deducit ē doloribꝫ plen⁹. ꝛ h̄ est qđ dicūt dānati Sap. v. Lassati sum⁹ in via iq̃tatis ꝛ perditiōis. ambulauim⁹ vias difficiles. viā aūt dñi ignorauim⁹. Si g̃ tot aduersa sustinēt ꝑ bis noxijs acq̃rēdis. ad

q̄ frequenē sequit pena eē ne dānatōis, magnū reme
diū dat iustis ad sustinendū patienter aduersa p vi
ta bona z beata.

Duodecimū reme .§.XV

diū ē cōsideratio irritatiōis z teristicie quā incurrit hō
p impatiam. Ubi sciēdū q̄ hō hz duplex generale re
mediū, ad qđ̄ oz recurrē qñ adūsa patit. Unū q̄dez
est regula ꝓie rōis p quā pōt suos mot⁹ cōpescē et
infra ꝓios limites se tenere. Oz ei hō bonū rōs pre
pōderare oīb⁹ bonis extrīsecis z vindictaz q̄tūcūq; in
uriaz. q̄s tāq̄ magnanim⁹ oz puipēdere z a memo
ria repellere. tūc enī ī mente sua q̄et⁹ erit nulla mode
stia agitat⁹. vñ ōr de Octauiano. q̄ oīm recordaba
tur ꝓterq̄ iniuriaz. Aliud remediū efficaci⁹ z pncipa
li⁹ est regula eē na q̄ ē ipse de⁹. Qñ enī hō p virtutez
rōis sibi nō suffic. būanis sic dē subsidiīs vndiq; de
ficientib⁹. aīm oz ad deū leuare. z ab ipo q̄ sol⁹ ē ad
iutor in tribulatiōib⁹ subsidiū petere. Un malignis
mouentib⁹ ꝑmones adūsus iustos. z iacula penetrā
tia corda. pō. h remediū ꝓsuadet di. Jacta cogitatū
tuū in dño z ipse te enutriet. Qđ̄ hn legit fecisse iosa
phat rex iuda. q̄ audito q̄ multitudo maria ꝺ eū ve
niebat. a q̄ nullo būano subsidio potat se defendere.
totū se ꝺtulit ad rogandū dñm di. Cū ignorem⁹ qđ
agere debeam⁹ h solū residui hēm⁹ vt oculos nros ad
te erigam⁹. ij. ꝓalip. xx. h duplici refugio puat se hō p
ipatiam. s. rōis z dei. Nihil aūt boī piculosi⁹ z dāno
si⁹ q̄ irruentib⁹ adūsitatib⁹ dare se impatie z despa
tioni. Exēplū in achitophel. qz ex eo q̄ nō fuit factuz
ꝑm ꝺsiliū suū tāto dolore ꝺsternat⁹ est q̄ seipsum su
spendit. ij. Re. xvij.

Tredecimū reme .§.XVI

diū est ꝺsideratio nēcitatis patiēdi. qz alīq ad regnū
dei nō puenit. Unde ōr in actib⁹ apl⁹oz. xiij. c. Per
multas tribulatiōes oportet nos intrare ī regnū celoz
Magna enī bōa nō acq̄rit nisi magno labore. aut
magno p̄cio seu valore. Ecce vt lucreris rem eternā.
maria trāsis. spacia terrarū pagis infimitis ꝑiculis.
laborib⁹. sudorib⁹ te expōis q̄nto magis si deū z ce
lū acq̄rere velis. Merito g̃ alīq adūsitate exercitādi
sum⁹ q̄ tot bona rehuam⁹. vñ ōr Greg. Si illic dul
cia petim⁹ nēcē ē vt hic p⁹ amara tolerem⁹. Et aug.
ōr. Quid miz si flagellat custodiēs puulos dñs. q̄s
gr̃a de⁹ q̄rit heredes. Bñ g̃ dictū ē in ecclīastico vsq;
in tp̄s sustinebit patiēs. z postea redditio iocūditatis
qđ̄ de eē na iocūditate intelligēdū ē. z q̄ indubitanē
credas de hac vita alr nō posse trāsiri. Attēde q̄ ille
q̄ erat dñs. z cui nulla pena debebat. q̄ pctm̄ nō fec
nec inuet⁹ ē dol⁹ in ore ei⁹. vt ōr Esa. nō aliē de hoc
mūdo trāsiuit. Un discipul⁹ eūtib⁹ in emaus arguē
do dixit. Nōne oportuit x̄pm sic pati. z ita ītrare in
gl̄iam suā. Ad h̄ sunt q̄plurie auctes. vt ōr Mat.
v. Bti q̄ psecutionē patiunt ꝓpē iusticiam. z Job. v.
Btūs q̄ corripit⁹ a dño. z Jaco. i. Btūs vir q̄ suffert
tēptationē ꝛc. z. i. Pet. iij. Si q̄d patimī ꝓpē iusticiā
bti. Apl⁹s hāc ꝺñam nēcriā oīdit. ij. ad Thi. iij. di
cēs. Oēs q̄ pie volūt viuere in x̄po iesu. nēcē ē vt ps̄e
cutionē patiant. Et Liber⁹ pa. Mat. x. Qui ps̄euera
uit in finē hic salu⁹ erit. Un nāq; btā ps̄euerantia
ē nisi a ꝺtute patiē. qm̄ ꝑm apl'm. Oēs q̄ pie volunt
ꝛc. vij. q. i. suggestū. Et aug⁹. q. e. §. ē z aliud genus
Est ps̄ecutio iusti vel a leone ī ipetu. vel a draconeī
insidiīs. i. vel manifesta vt p tyrānos. vel occulta vt
p mala exēpla hoīm. Un oēs clamēt. De⁹ in aduito
riū meū intrēde. Exēplū ī Lazaro vlceroso. In Gre.
papa tā infirmo. z in alīs multis.

Quartumdecimū .§.XVII

remediū ē ꝺsideratio dīne puidētie. se extēdēs ad oīa
q̄ circa hoīes disponunt. Ubi sciēdū q̄ dīna puidē
tia includit duo. s. cognitionē de reb⁹. z eoz directio
nē in finē. Cognitio q̄dē ē vlis z pfecta ptingēs vsq;
ad mūma rei. ꝑm illud qđ̄ dixit dñs Lu. xij. Capilli
capitis vr̄i oēs numati sunt. Cū enī de⁹ agat p intel
lectū ad tātū se extēdit ei⁹ cognitio ad q̄ntū se extēdit
ei⁹ cālitas. Cū aūt de⁹ sit ꝑmū z vlē agēs. ei⁹ causa
litas ad oīa entia se extēdit. nō solū q̄tū ad spēs rerū
sed etiā q̄tū ad indiuidua. z q̄cūq; indiuiduis acci
dūt vel accidere pñt. Necē ē g̃ oīa hec ei⁹ cognitioni
subiacere. Un de dīna sapiētia dictum ē Sap. viij.
Attingit a fine vsq; ad finē fortiē z disponit oīa sua
uiē. q̄q̄d g̃ agit circa creaturas q̄tūcunq; mūmas a
deo ē puisū. cū nihil sue sapie occultū effugiat. Naz
sicut ōr ad Heb. iiij. Oīa nuda z apta sūt oculi eius
Ulteri⁹ directio rez in finē q̄ in noīe puidētie ipōrta
turē q̄dā ordiatio in deū. cū de⁹ sit finis oīm creatu
rarū z maxīe rōnal'q̄ vsq; ad pticipatiōz sue bītudi
nis nata ē ptingere. Qz aūt de⁹ ordiet boīes in seipz
se ei ꝑ fine exhibēdo ē signū ineffabil' dilectiōis. Nā
cū de⁹ sit sūme bon⁹ sūmū bonū hois ē ad ipm pue
nire posse. De⁹ g̃ qui ē rerū oīm cognitor z eaz in se
ipso ordiator cognoscit mensurā ꝓrutis būane. vñ i
terdū ei subtrahit exēiora bona. z adūsa imittit eo q̄
ꝺsiderat hec expedire ad psecutionem eē ne felicitatis
Predictis igit diligenē inspectis. hō in adūsitate cō
stitut⁹ oz cogitare adūsa q̄ sibi eueniunt eē cognita a
deo. nec ea casualiē euenisse. Insup ꝺsideret deū esse
patrē suū. z ex h pīū. puisorē q̄ nihil sue creature in
ferret. vel euentre ꝓmitteret. nisi qđ̄ sibi ad salutem ex
pedire cognosceret. Pr̄eni filiū diligit. z vim flagelli
q̄ filiū verberat nouit. Ex pdicta ꝺsideratione homo
inē filios dei se ꝺstituit aduersa sustinēs. Et tūc pro
certo teneat ea ad salutē aīe deo disponente ordinari
ꝑm illud apli ad Ro. viij. Diligentib⁹ deum oīa coo
pan ē in bonū. Exemplū. Moyses ꝓcusso egyptio z
reph̄eo hebreo diu exulauit in terra madian. pascēs
oues Jethro soceri sui tandē per diuinā puidentiaz
de⁹ pharaonis cōstituit ꝓnceps iudeoz efficit. z di
uinis allocutionib⁹ vltra oēs amicos dei perfruitur
Dauid infantulus ab boīb⁹ despect⁹. sed aī ocu
los diuine puidentie magn⁹ in regē assumit. i. Reg.
xvi. Et post multas persecutiones a Saule perpes
sas regnum temporale consequitur. z postea eter
num.

Quintumdecimū .§.XVIII

z vltimū remediū ē ꝺsideratio fructuū q̄ ex adūsitate
ꝺsequunt. Fruct⁹ aūt pñt numerari sex. quoz tres p
tinent ad pctōres q̄ ex aduersitate corigunt. Prim⁹
est intellect⁹ excecati illuminatio. Scōs volūtatis de-

prauate ꝓmutatio. Tertꝰ concupiscentie refrenatio. Prīo ꝙ ex adūsitate intellectꝰ illumīat. Circa qō sciendū ꝙ oculꝰ aīe ad videndū ea q̄ sunt agēda ē intellectꝰ. Est enī sicut lucerna in domo. ꝑ quaz cernunt oīa q̄ in ea sunt. q̄ si extinguīt. tā oīa i tenebris fiunt z nihil videri pōt. sic z si lumine intellectus obtenebrescit quicquid in ꝫ erit tenebrosum erit. Juxta illō qō dicitur in euangelio. Si oculꝰ tuus fuerit neꝯ. scz per luminis priuationē totum corpꝰ tuū tenebrosum erit. Diabolus autē volens hominē totaliter ꝓdere in tenebris peccatoz incipit ab intellectu qz est lucerna vt ipsum obscuret ne videat qō agendū sit. hoc enī habito facile ē ei hoīem ducere q̄ vult. sicut q̄ duxerit cecū quocūq; se vertat cecum faciliter trahit Exemplū in Nabucbodonosoz q̄ in ꝓsperitate ꝓstitutꝰ in tantā mentis cecitatē deuenit vt supbe diceret. Nonne hec ē babylon magna. quam ego edificaui i roboze fortitudinis mee zc. Sed ꝫ dicto fuit ira a deo punitꝰ. vt amisso vsu rōnis. verteret in bestiā ꝯtum ad estimationē alioz aspicientiū eū. vñ cum bestijs in deserto habitauit per. vij. tpa. i. annos. vel ꝑm alios. i. septem menses. Dañ. iiij. de pe. di. i. §. ex his itaq;. Scdo ex adūsitate volūtas deprauata in meliꝰ cōmutat. Aliq̄ enī contingit ꝙ hō rebus temporalibꝫ dedit⁹ tīn imergit in earum amorē ꝙ nullis persuasionibꝫ monitis seu ꝓdicationibus euelli pōt. sed inseparabiliē cū mundo videt ligat⁹. ꝑm illud ps. Longlutinat⁹ ē in terra venē meus. Aliq̄ ꝫo ad modū terrestriū aīaliū repentiū que a terra eleuari nō ꝑsit. terrenis z caducis inbiant z adherēt. Tūc autē irascētis dei signū est. sicut dictū ē supra. si sic lassatꝫ habenis libere agāt. dcdd eoz voluntati placitū fuerit nulla aduersitate cōcussi. Dis enī tāq; desperatis diuina seueritas acrius supplicīū reseruat. Unde pulcre dicit Ualeriꝰ maxi. Lento gradu ad sui vindictā diuina ꝓcedit ira. Tarditatēq; cū supplicij grauitate compensat. Et in Esa. xxvi. c. dr. Miseream⁹ impio ei. s. in hac vita nō aduersando. Et postea subdit. z nō dediscat facere iusticiā. Et. ij. Macha. vi. Nō sinere pctōribꝫ ex sniā. i. ad sui placitū agere. sed statim vltionē adhibere magni bñficij indicium ē. Non enim zc. Et Augꝰ. Nihil infelicius felicitate peccantiū. qua penalis nutrit ipietas. z mala voluntas velut hostis interior roborat. Manasses rex iuda pessimꝰ fuit sup oēs reges iuda. z diutius regnauit multa mala faciēdo. ꝓpter que tandē captꝰ a rege assiriozum z ductꝰ in babyloniā in carcerē. Quersus ad verā pniam orans exaudit⁹ fuit z reductꝰ in hierlm in regnū suū. ij. Paralip. xxxiij. Tertio ex aduersitate z cōcupiscētia refrenat. Cū enī corpꝰ per flagella atterit cor circa libidinis delectatiōes nō vagat. Non enī vacat de carnalibꝫ cogitare. Et hoc ad bonū interioris hoīs procedit. Unde dicit Bregꝰ. Quis nesciat ꝙ multo melius ē ardere flāmis febriū q̄ igne vitioz z tīn cū febre corripimur. medelā querim⁹ ac vitioꝝ. estū qui occupare nos poterat ꝓsiderare negligim⁹. Uidem⁹ imanissimas bestias a maxis voluptatibꝫ coerceri doloris metu. Filiꝰ prodigꝰ accepta portiōe substātie dū oīa consūpsisset in regione longinq̄ vi uēdo luxuriose. nccte famis vrgēte ad patrē redijt relictis voluptatibꝫ suis. Lu. xv. In vita sp̄m legit. ꝙ cū quidā de fornicatiōe fortiter tēptarek. nec ieiunijs vigilijs. z orationibꝫ cessaret temptatio. tandem abbas suus precepit alijs monachis ꝙ multas ei molestias facerent. z cum hoc eum accusarent tanq̄ ipse alijs fecisset iniurias. Qui post aliquod tempus interrogatus ab abbate si amplius temptarek. Respōdit mihi viuere nō licz. z fornicari liber. Alij ꝫo tres fructus videnk pertinere ad iustos quibus etiam expedit sufferentiam habere circa penarum exercitia. Et est primus fructꝰ argumentum experientie. scōs scutum custodie. tertius premiū glorie. Primꝰ ergo fructus est argumentum experiētie. quo quis experitur ꝓprias vires. Nemo enī dicit Brego. quantum proficit inter prospera cognoscit. ꝓpter quod decipiūtur aliqui qui gloriantur se multas virtutes habere vitijs se nō subiacere. nulla aduersitate freti. Sed tales interdum si ex aliquibus iniurijs illatis se tangi conspexerint. protinus in verba contumelie vel signa importārie prorumpunt. Et ideo dicitur Ecci. xxvij Uasa figuli ꝓbat fornax z homines iustos temptatio tribulationis. Non enim artez gubernandi mare tranquillum aut ventus obsequens ostendit. sed cū fluctus inundans gubernacula eruperit. vel ventus validus nauem concusserit. Sathan a deo petiuit potestatem ꝙ in Job manū mittere posset ad hoc ꝙ de ipso experimentum sumeret Job. i. Secūdus fructus ex aduersis sequens iniustis. est scutū custodie. apostolus. ij. ad Coz. xij. testatꝰ. ꝙ ad sui custodiam datus est ei stimulus carnis. Cuius rationez ibi assignat dicens. Ne magnitudo reuelationuz extollat me. Unde cum dominū ter rogaret vt stimulus a se auferret. z dixit sibi. Sufficit tibi gratia mea. quasi di. Esto cōtentus si te per adūsa flagellatū mihi grām ꝑseruo. Hoc ꝑculdubio p experiētiā videm⁹ ꝙ frequēt sctūs hō. nisi sub disciplīa aliq̄ arceāt facilr ad aliq̄ plebīt. Natura enī būana ꝓpter sui corruptōnē pclinior ē ad vitia q̄ ad ꝫtutes. z iō statī ipsa sua libtate abutīt. nisi aliq̄ adūsitate terreak. vñ ōt Bze. de Salomōe. ꝙ idcirco cor sakonis fundit⁹ sapīam defuit. qm̄ eū nulla exterꝰ disciplīna custodiuit. Legīt ō q̄ dā q̄ orās z recōmēdās se. b. Thome martyri de cāthuria p sanitate obtinēda. cū recupasset. dubitans vtz vtile esset aīe sue. orauit. vt reūterek infirmitas si aīe sue vtile foret. z reūsa ē. Tertꝰ fructꝰ ē pmiū glie. Ubi sciēdū ē. ꝙ iste ē quidē generalr fructus qui cōsequīt ad oīa ꝓdicta. Unde sola hec cōsideratio sufficiēs est ad mitigandū adūsitates. Consideratio enī pmij minuit vī flagelli. vt dicit Breg. Et tīn sciēdū ꝙ mūdana adūsitas directe ordinat ad pmiū glorie. sicut ad ꝓpriū effectum. Unde Esa. v. dr. Ecce agricola expectat pciosum fructū terre. patienter ferēs donec accipiat tpaneū z serotinuz. Ezechiel peregrinꝰ z exul in caldea stans in medio captiuoz vidit celos aptos. z habuit multas visiones. ad innuendum ꝙ qui ꝓuersantur in mundo vt peregrini mūdo despecti z oppressi. diuinis consolationibꝫ replenk. Ezech. i. Et Stephanus inter persecutiones z ictus lapidū vidit celos apertos. Ad hoc potest induci illud Luce. viij. Qui afferunt fructum in patientia. Ubi notantur tria. preparatio fructificabilis. ibi. scz signati per bonam terram. In quo concurrunt quattuoz. scilicet

q terra cordis nō sit p curiositatē q̄si a viatoribꝫ conculcata. Secundum q sit spinis cupiditatis purgata. Tertiū q sit a lapidibꝫ superbie liberata, z in humore humilitatis fundata. Jsta tria cōmuniē inducunt tristiciam z impatientiā. Quarto q sit veritate scripture seminata. Secundo notat lucratio delectabilis ibi. fructum afferūt. Et de fructibꝫ q̄ delectant habes hic supra. Tertio notat exercitatio cōmendabilis ibi in patientia. Quid sit patiētia z de laudibꝫ ei⁹ z inductiuis habes .s. in .c. isto per totū.

De pseuerantia q̄d sit, z circa que cōsistat, z de ei⁹ effectibꝫ. Lapl'm. viij.

Ultio restat videre de

virtute pseuerātie. Circa quā tria tm̄ considerem⁹. Primo q̄d sit z circa q̄d existat. Scōo de ei⁹ extremis malitijs. s. mollicie z ptinacia Tertio de eius effectibꝫ. Ad videndū aūt q̄d sit pseuerātia z circa q̄d ꝯsistat. videndū ē qūo ad virtutes fortitudis ptineat. Et h̄ enī apparebit nō solū ei⁹ materia. sed etiā aliarum virtutū q̄ fortitudini annectūtur. Est g̃ sciendū q fortitudo ē virt⁹ principalis respectu oīm virtutū respicientiū aliqua ardua. z in q̄bus ē difficile firmiē psistere. Dmōi quidē rō ē. qr ad virtutē pncipalē pertinet generalē modum ꝯstituere circa aliquā materiā. z in illa attendere q̄d est difficillimū z maxīe arduū. Hoc enī ad pncipalitatē virtutis ptinet. Modus aūt generalis quē constituit fortitudo ē firmiē persistere in his q̄ difficultatē hñt. Quanto g̃ difficili⁹ est in aliquo arduo se habere. tanto pncipalior est virt⁹. q̄ circa illud firmitatem p̄bet aio. Difficili⁹ est aūt firmiē se habere in piculis mortis in quibꝫ ꝯfirmat aīm fortitudo. q̄ꝫ in maxīs bonis supandis vel adipiscēdis. in q̄bꝫ firmat aīm magnanimitas. vel in maxīs sumptibꝫ expēdēdis. in q̄bus firmat aīm magnificētia. vel in sufferendo eq̄nimiter aliena mala ꝯristantia mentē in quibꝫ firmat aīm patientia. vel incōstanti pmanētia actuū ꝯtuor vbi ꝯfirmat aīm pseuerātia. Nā firmare aīm circa pericula mortis ē dispēdiū bonoꝝ tpaliū aut delectationis aī vel q̄tis. Et apparet q fortitudo ē pncipalis i materia arduoꝝ z difficillimoꝝ. cui ille q̄tuor annecūtur sicut scōarie pncipali. Cōueniūt enī cū ea in materia qr oēs tendūt in aliq̄d arduū. Sed excedunt ab ea in h̄ q illud arduū q̄ tendit fortitudo. ē oīm arduoꝝ difficillimū. Et hec duo req̄runt ad h̄ q aliqua virt⁹ iungat alicui pncipali. s. ꝯuenientia. in materia. z excessus sup eū q̄tū ad ei⁹ maximū. Ex pdictis g̃ apparet q virt⁹ pseuerantie de q̄ ad pñs est fmo. fortitudini adiungit trāq̄ scōaria pncipali. vtpote aīm firmans ne timore fatigatōis laxet ex diuturnitate boni opis. Et hec ē quedā difficultas in sustinēdo. miror tm̄ ea q̄ sunt ꝺ mortis pericula. Uñ q̄dā diffinitio mgr̃alis dat de pseuerātia talis. Perseuerātia est pmanētia in bono diuturnali z finali. Tulli⁹ ꝯo in rheto. sic eā describit. Perseuerantia ē circa bñ ꝯsiderata stabilis z perpetua māsio. Ad insinuandū virtutem pseuerantie. angelus p̄cepit Loth egredieti de terra sodomoꝝ q nō respiceret post tergū. cuius ꝯtrarium fecit vxor ei⁹. q̄ idcirco versa est in statuā salis. Gen. ix. In hoc insinuat dñs. q incipienti bonum op⁹ nō est desistendū ab eo per cōtrariū accum. qr sicut ipse dicit in euangelio. Nemo mittens manū ad aratrum z respiciens retro. apt⁹ est regno dei. Lu. ix.

Extrema perseuerātie .§.I

sunt duo. vnū fm defectū. z dicitur mollicies. aliud fm excessum. z dicitur ptinacia. Mollis dicit a mulierositate z sicut perseuerātia in hoc cōsistit. q non recedit a bono ꝓpter diutinam perfectionē difficilium z arduoꝝ. ita mollis dicit qui de facili recedit a bono propter aliqua difficilia que sustinere non potest Nā dicitur molle q̄ facile cedit tangenti. non autē iudicat molle q̄ cedit fortiter impellenti. Nā valde stabilia cedūt a maximis impellētibꝫ. vt turres a machinis. nec tm̄ dicunt molles. Silr si q̄s deficiat a multū impellentibꝫ. vt sunt pericula mortis. nō dicit mollis sed timidus. sed mollis dicit q̄m circa que dā alia non tā difficilia causantia aī fatigationē. vel tristiciam propter diuturnitatē tēporis recedit a bono ope. Mollis fuit populus ysrael q̄m in deserto fatigatus ex itinere cepit murmurare. Silr quādo reuersis exploratoribꝫ terre pmissionis volebāt reuerti in egyptum. audita relatione eorum. Sed nō fuit mollis Josue z caleph firmi permanentes. Pertinax autē dicitur qui in ꝓpria sententia permanet plusq̄ oportet. Unde pertinax valde tenax dicit qui vult se tenere firmiter in omnibus que ꝺcipit. Et nascit fm Grego. in moral. hoc vicium ex inani gloria. Nec est autē differentia inē angelū z hoiem. qr angelus cuz apprehendit intellectu aliquā rē subito intelligit eaz sine discursu rationis cū omnibus ei⁹ propꝛietatibꝫ. z sic etiā voluntate imobiliter adheret. cui per amorē adheret. Homo enī cum sit rōnalis nō intelligit nisi per discursum ratiōis. de noto ad ignotum procedēdo. z quod ei aliq̄n videtur demōstratio. apparet ei alis dialectica. pbatio vel sophistica. Et qr apprehensiue respondet appetitiua. ideo etiā voluntas nō adheret apprehensis imobiliē. sed variabiliē. Pertinet ergo ad hominē nō semper in eodem proposito permanere. qr h̄ esset sequi naturā angeli non hominis quod esset presumptuosuz. Unde Grego. xxij. q. iij. Diffinitio incauta laudabiliter soluēda est nec est pūaricatio. sed temeritatis emendatio. Exemplū. Asahel frater Joab cursor velocissim⁹. qr pertinaciter voluit persequi abner. nec suasionibus ei⁹ voluit desistere. occisus ē ab eo. ij. Reg. ij.

Tertio loco agendum .§.II

est de effectibꝫ perseuerantie. q̄ sunt quattuor. habet enī sola optata impetrare. Jnsueta in naturam mutare. Acquisita ꝯfirmare. z virtutes oēs in bono confirmare. Primo enī optata ipetrat. Perseuerantia enī facit rationē esse continuam z diuturnam. Nec autē continuitas siue diuturnitas intelligenda est q̄ statutis tēporibus z horis semp oretur. vel alijs bonis operibus insistat. vel saltem desiderium bene opandi continuetur. Cōtinua aure oratio excluſa quocunq̄ tpis intuallo nō ē possibilis. tū qr optz alijs multis intēdere. tū etiā qr hō ꝓpē corpis fragilitatē z nature corruptionē nō pōt tantā mentis intētionē hre.

Capitulū Primū

Item nō est vtilis tanta orationis assiduitas. Nam quantitas vnīuscuiuscz rei debet esse ꝓportionata fini ad quem est. sicut tanta debet esse quātitas medicine q̄ntā req̄rit sanitas īducēda. finis aūt orōnis est excitatio humani desideriī in deū. debet ergo esse tanta orōnis ꝓlixitas. q̄tū est vtile ad excitandū seruoꝝ desideriū. Cū ꝙo banc mensurā excedit. ita q̄ sine tedio durare nō possit. nō vltra oīno ꝓtendenda ē vñ Aug⁹. ad ꝓbam. Dicunt frēs in egypto crebras quedā orōnes habere. sed eas breuissimas z rapti q̄ dāmodo iaculatas. ne illa vigilanter eiecta q̄ oranti plurimū ē nccia. per ꝓductōres moras euanescat. at cz ebetet intentio. Hic ꝙ hoc etiaz ipsi satis ostendūt hāc intentionē. sicut non esse obseruandā si ꝓdurare nō potest. sic si ꝓdurauerit nō cito esse rūpendā. Hiero. de instātia orōnis sic ait. Importuna in euāgelio mlier tandē meruit audiri. s. chananea. clauso ostio cū seris lz media nocte ab amico amic⁹ panes accepit ⁊c. de pe. di. i. Exemplū etiaz de aplis q̄ vt dicit Acē. i. erāt ꝓseuerantes in orōne z sic acceperūt spīm sanctū copiose. Scōo ꝓseuerantia insueta in naturā z per ꝙs in delectationē cōmutat. Frequētia enim opandi habitū virtutis inducit ꝑm pbm. ij. etb. dicentē. q̄ ex frequenē iusta opari seu agere sum⁹ iusti. ac ex frequenē tpata facere tpati. Et sic de alīs. Habitus aūt est q̄litas difficile mobilis sicut dicit pbs Et iō ꝑm Tullīū ad modū nature ē rōni ꝙsentane⁹ ꝓpter q̄ hō ad bona assuet⁹ z delectabiliter z absq̄ difficultate opatur. Unī dicit Brego. i epl'is. Subito ꝓcedenti de vmbra ad solem. de ocio ad laborem graue cernit esse q̄ incipit. sed postq̄ suescere cepit vsus. tollit difficultatē. inuenit facile esse q̄ ipossibile ante putauit. Si q̄s ḡ vult esse virtuosus. necesse hz virtutes frequentare. Nā videm⁹ naturam ꝙtinue opando ex modica nuce additione ꝙceptibili magnā arborē facere paruā materiā cōtinuate nature opantis in maximuz corp⁹ excrescere. z aquam mollē ꝓseuerāti percussione sup durū lapidem cadēdo cauare. Hoc totū bonū efficit ꝓseuerantia in actibus moralibꝫ. multo efficaci⁹ cz natura in naturalibus rebꝫ. Lec⁹ a natiuitate a xpo illuminat⁹ cū eum pri⁹ ignorauerat. ꝙ pharisēos cōminantes z blasphemātes ꝙstanē in confessiōe veritatis ꝓseuerauit. Jo. ix. Exēplū de Nicolao sene incontinentissimo. ꝓ q̄ andreas ꝓseuerās in oratiōe obtinuit vt contineret. Tertio ꝓseuerantia acquisita cōseruat frequenē enī hō qui ꝙtutes multas acq̄siuit ex corpore z negligētia eas ꝓdit. Nā lz per virtutē habeat q̄ sit bon⁹. nō tñ habet q̄ semp in bono ꝓsistat. Ad hoc enī requirit gratuitū dei donū ꝙseruantis hoiem in bonū vsq̄ in finē vite. Cū enī liberū arbitriū de se sp sit cōuertibile. cz diu viuim⁹ in hac vita. vt dictū ē. s. nō dat ei ꝓ habitus virtutū etiā infusarum. q̄ se imobiliē in bono statuat. vñ dicit Aug⁹. in li. de correptione et gra. q̄ ꝑmo hoc datū est. nō vt ꝓseueraret. sed vt perseuerare posset. Et hoc multo magis verificat in statu nature corrupte. Et sic patet q̄ ad ꝙseruationē virtutum req̄rit ꝓseuerātia virtutū que negligentiā z torporem tollit z virtutes in opatiōe sp viresscere facit. vñ dicit Aug⁹. q̄ ꝓseuerantia magnū donū dei est q̄ cetera dei dona cōseruant. Daniel ꝓpter crudele regis Darīj edictū. trinā orationē quā ante deū faciebat. i. ter in die nō dimisit. sed ꝙstanter in his bonis que agere ꝙsueuerat. ꝓseuerauit Dan. vt hr̄ Thob. viij. c. Exemplū etiā de sara vxore thobie. Quarto ꝓseuerātia virtutes in bono ꝙsumat. ꝑm enī apl'm. i. ad Cor. ix. Multi q̄dē in stadio currūt. sed vn⁹ accipit brauiū. qō de ꝓseuerāte ē intelligendū ꝑm glo. Unī dicit Brego. in moral. Incassum bonū agit. si ante vite terminū deserat. q̄ z frustra velociter currit. qui ꝓsq̄ ad metā venerit. deficit. z de pe. di. ij. Multi bñ ꝙncipiūt. z c. sequēti. Et Cryp. dicit. Tolle ꝓseuerantiā. nec obsequiū mercedē hz. nec beneficiū grās. nec laudē fortitudo. Deniq̄ nō qui incepit sed qui ꝓseuerauerit vsq̄ in finē hic saluus erit. Est igit vt dr̄ Bern. singularis filia sūmi regis. virtutū finis z cōsūmatio. Et q̄ tñ bonū ꝙ ista acquirit. iō diabolus multū ei insidiat. Unī dicit Bern. i epl'is Scias diabolū soli sp perseuerantie insidiari. quaz solam virtutē nouit coronari. Ergo stude perseuerātie q̄ sola coronat. Et hoc signauit de⁹ Ben. ij. loquēs ad serpentē. Et tu quidē insidiaberis calcaneo eius Per calcaneū nāq̄ itelligit extrema ꝓs vite. cui diabolus multū insidiat. sed ꝑ eius insidias perseuerātia ei⁹ caput conterit. Complementū ergo z cōseruatio operū nostroꝝ est perseuerantia. In lege iubet in oi sacrificio cauda offerri. Leuit. xiij. Et Jacob filio suo ioseph tunicā fecit vsq̄ ad talos. totū corpus tegentē. Ben. xxxvij. Et nota q̄ ꝓseuerantia est virtus spālis. put importat ꝓpositum ꝓsistendi in bono. nec deficiēdi ꝓpter aduersa vllo tpe. Sed. put importat ipsam actualē cōtinuationē in bonis operibꝫ vsq̄ in finē vite. nō ptinet hoc ad virtutē spālem. Et de hac dicit Aug⁹. de pe. di. iij. Si ex bono. Cur hoc vt hō finiat hanc vitā añq̄ ex bono mutet in malū. cur autē illud alīs donet alīs nō donet. ignoratur. Id tñ donū dei esse in bono ꝓseuerantiā ꝑm scripturas fateanr nobiscū. Et cur alīs detur. alīs non det. sine murmure aduersus deū dignent ignorare nobiscuz

Titulus quartus de temperantia. Quid sit tpantia. z circa quā materiā versatur. Lapl'm primū.

Post hoc agendum ē de temperantia. De qua q̄ttuor videnda sunt. Et primo q̄d sit. z circa quā materiam versatur. Scōo de ptibus ei⁹ integralibꝫ. s. verecūdia et honestate. Tertio de ptibus subiectiuis. s. abstinentia. sobrietate. z castitate. Quarto de ptibꝫ potentialibus. s. cōtinentia. māsuetudine. clemētia. modestia eutropelia. studiositate. z humilitate. Ad ꝑmi euidētiā duo breuit sunt videnda. s. de rōne appropatōis hui⁹ nois tpantia ad specialem virtutē. z de ipsa materia seu obiectione virtutis. Sciendū est igit q̄ ꝑm consuetudinē humane locutiōis. aliqua nomia cōia restringunt ad signandum ea solū que sūt precipua inter illa que sub tali cōmuni signatione continentur. sicut nomen vrbis quod cōmuniter z indifferenter significat quamlibet ciuitatem. Anthonomatice accipit ꝓ ciuitate rome. ꝑm hoc ḡ nomen tēpantia dupliciter pōt accipi. Uno mō ꝑm cōitatē sue signi-

ficationis. z sic tpantia nō ē virt⁹ spālis, sed pot⁹ generalis. Uel pōt dici cōditio sequens oēm virtutem ꝼm q̄ quedā moderatio requirit in q̄libet ꝟtute morali. Hoc enī importat nomē tempantia. Significat enī quādā temperiē, quā rō pōt in būanis opatōib⁹ z passionib⁹. Allio mō ꝺsiderak q̄si anthonomatice, ꝼm qō significat moderationē in his q̄ bñt maxime hoiem allicere, z a bono rōnis abducere. cuiusmodi sunt delectatiōes ciboꝝ z venereoꝝ. Et b̄ mō tpantia ē virt⁹ spālis. Et b̄ aūt facilie apparet circa quaz materiā exīstit. Dictū ē ei ē. q̄ ad ꝟtutē moralē ꝑtinet ꝺseruare bonū rōnis ꝺ passiōes eius ordi repugnātes. Lōcupie aūt delectationū tact⁹, circa q̄s tpantia cōsistit, maxie sunt rōni repugnantes. Nā delectatio tāto ē vehemētior, q̄nto ꝺsequit opationē magis cōnaturalē. Maxie aūt aialib⁹ naturales sunt opationes. q̄b⁹ cōfuak humana natura, hec aūt cōseruatio ꝺsiderak vel ī indiuiduo, z b̄ fit p cibū z potū. Uel in spē. z b̄ fit p ꝺiunctionē maris z fēie. Et iō circa delectatiōes z cōcupias repmēdas. ciboꝝ z potuū ac etiā venereoꝝ ꝑprie hz cōsistere tpantia. Unū ōt aug⁹, i li. de lib. arbi. Tpantia ē effect⁹ coercēs z cohibēs appetitū ab his reb⁹ q̄ turpiē appetunk. Et Tulli⁹ in. i. rhe. ōt. Tpantia ē rōnis in libidinē atq̄ alios nō rectos aī ipet⁹ firma z moderata dñatio. Sctā iudith tpatissima fuit ī oī genere tpantie. Nā sicut ōt Hiero. Jeiunijs erat ꝺfecta. lugubri habitu sordidabat. cilicijs bñs sup lūbos suos, secretū cubiculū ī superioꝝ dom⁹ fecerat, vbi clausa manebat cū puellis suis. Sicq̄ suā viduitatē in sctā puritate ducebat. Judith. viij. z. ix. Et Aug⁹. Princeps oīm vitioꝝ dū videret adā ex limo terre ad imaginē dei factum pudicitia ornatū, tpantia cōpositū. charitate splēdidū, ꝑmos pentes illis donis ac tantis bonis spoliauit pariter ac peremit. de pc. di. ij.

De partibus tēperan .§.I

rie integralib⁹. Nō ꝼm. b. Tho. se. q. cxliij. ar. i. in cor. q. q̄ alicui⁹ virtutis cardinalis triplices ptes eē pñt. s. integles, subiectiue, z potētiales. Partes integrales alicui⁹ virtutis dicunk ꝺditiōes. quas necessariū est cōcurrere ad ꝟtutē. z ꝼm b̄ due sunt ptes integrales tpantie. s. verecūdia p quā aliquis refugit turpitudinē tpantie cōtrā. z hōestas p quā aliq̄s amat pulcritudinē tpantie. Nā inē virtutes p̄cipue tpantia vēdicat sibi quendā decorē. z vitia intpantie maxime turpitudinē bñt. Partes aūt subiectiue huius virtutis sunt spēs ei⁹. Oportet autē diuīsificare spēs virtutū ꝼm diuersitatē materie vel obiecti. Est autez tpantia circa delectatiōes tact⁹. q̄ diuidūk in duo genera. Nā q̄dā ordinank ad nutrimētū. z in his q̄ꝫtū ad cibū ē abstinētia, q̄ꝫtū ad potū ē sobrietas. Quedā ordinank ad vī generatiuā. z in his q̄ꝫtū ad delectationē ꝑncipalē ipsi⁹ cōiter ē castitas. q̄ꝫtū ad delectatiōes q̄ sunt in tactu z osculis z ap̄lexib⁹ z hmōi ē pudicitia. Partes potētiales ꝟtutis dicunk ꝟtutes secundarie. q̄ modū quē ꝑncipal⁹ virt⁹ obseruat circa aliquā materiā. ille idē obꝼuant in q̄busdā alijs materijs. in q̄bus nō ē ita difficile. Pertinet aūt ad tempātiā moderari delectationes tact⁹ q̄s difficili⁹ est moderari. Unū q̄cūq̄ virt⁹ moderationē aliquā operak in aliq̄ materia. z refrenationē appetit⁹ in aliq̄ tendētis ponak ps potētialis tpantie. sicut virt⁹ ei adiuncta. Nō ꝺtingit triplr. Uno mō in inkioribꝫ motibus aī. Allio mō ī exterioribꝫ motibꝫ z actib⁹ corporis. Tertio mō ex interioribꝫ reb⁹. Prec motum aūt cōcupiscētie quē moderak z refrenat tpantia tres motus inueniunk in aīa tendēres in aliq̄d. Prim⁹ q̄dez ē motus volūtatis cōmote ex ipetu passiōis. z hunc motū refrenat cōtinentia, ex q̄ fit vt lz hō ī moderat⁹ cōcupiscētias patiak, nō tñ voluntas vincik sed resistit. Alī⁹ mot⁹ interior in aliq̄d tendēs ē mot⁹ spei z audacie q̄ ipam ꝺsequik. Et būc motum moderak seu refrenat humilitas. Terti⁹ motus ē ire tendētis in vindictā, quā refrenat mansuetudo siue clemētia Circa autē mot⁹ corporales moderationē z refrenationē facit modestia quā andronicus in tria diuidit. Ad quoꝝ ꝼmū ꝑtinet discernere q̄d sit faciendum. z q̄d dimittendū. z q̄d q̄ ordine agendū. z in b̄ firmiē ꝑsistere. Et q̄ꝫtū ad b̄ ponit bonā ordinationē. Alliud ē. q̄ hō in eo q̄d agit decentiā obseruet. z q̄ꝫtū ad b̄ ponit ornatū. Tertiū ē in colloquijs amicoꝝ z q̄buscūq̄ alijs. z q̄ꝫtū ad b̄ ponit austeritas. Circa exteriora ꝼo duplex moderatio ē adhibēda. Prio q̄dez vt superflua nō req̄rank. z q̄ꝫtū ad b̄ ponit a Macrobio ꝑcitas. z ab andronico p se sufficiētia. Secunda vt nō nimis exq̄sita req̄rat. z q̄ꝫtū ad b̄ ponit macrobi⁹ moderationē. andronic⁹ sufficieutiā. Et sic cū Tulli⁹ nō ponat in rhe. sua ptes tpantie nisi cōtinētiam. clementiā z modestiā. cōprehēdit ipse sub modestia oīa illa q̄ ptinent ad moderationē corpaliū motuū z tex exterioꝝ. z etiā moderationē spei. i. humilitatem.

De verecundia que est. §.II

ps integralis tpantie. quid sit z de quo z vtz sit virtus. Est autē verecundia ꝼm pbm. in. iij. etb. timor ingloriationis ꝼm Dama. aut ē timor in turpi actu vel de turpi ꝑpetrato. Prio cuius declaratiōe sciēdū ꝼm beatum Tho. sc̄a sc̄e. q. cxliij. ar. ij. q̄ timor ꝑprie est de malo arduo. q̄d difficile vitak. Est autez duplex turpitudo. Una vitiosa que sc̄z cōsistit in deformitate act⁹ voluntarij. Et hec ꝑprie loquēdo non hz rōnem mali arduī. Nō enī in sola hois voluntate cōsistit. nō videk eē arduuz. z sup̄ hois ptātē eleuatuz. Et ꝑpter hoc nō appꝛehendik sub ratione terribilis. Unde dicit pbs in. ij. rhe. q̄ hoꝝ malorū non est timor. Allia est turpitudo quasi penalis, que cōsistit in vituperatione alicui⁹, sicut quedam claritas glorie consistit in honoratōe alicuius. z q̄ huiusmodi vituperium habet ratōnē mali arduī, sicut honor habet rōnē arduī boni. Uerecundia que ē timor turpitudinis. primo z principaliter respicit vituperiuz seu opprobriū. Et q̄ vituperiū debek vitio sicut bonor virtuti, ideo ex cōsequenti verecūdia respicit turpitudinem defectuosam. Dupliciter autē respicit verecundia culpam. Uno modo q̄ ex verecundia homo desinit agere turpia. i. vitiosa ꝑpter timorem ꝑprium. Allio modo vt homo in turpibꝫ que agit vitet publicos conspect⁹ ꝑpter timorem vituperij. hoc primū ꝼm Greg. nazan. ptinet ad erubescentiā. sc̄z ad verecundiā. Qz igīt verecūdia ꝑprie respicit ī gloriationē ꝼm q̄ debek culpe q̄ ē defect⁹ volūtarij. Jō

Capitulū Primū

de opprobriīs ⁊ contumeliīs q̄ inferunt alicui ꝓpter virtutē, virtuosus nō curat sed ꝺtēnit. qz indigne sibi irrogant, sicut legit de aplis Act. v. q ibant gaudētes a ꝺspectu ꝺsilij ⁊c. Ex imperfectōne aūt virtutis ꝓuenit q aliquis verecundet de opprobriīs que sibi inferunt ꝓpt virtutē. Q verecūdant hoies de pauptate, ignobilitate, seruitute, ⁊ hmōi, ꝓuenit ex ex b qz sicut bonor que debet ꝟtuti bz q̄ndā excellentiā, ita vituperiū qō ꝓprie debet cīpe, respicit aliquē defectū ad mīm fm opinionē hoīm. De opib virtuosis in se ꝺsideratis, nō ē ꝟecūdia, sz p accidēs ꝺtīgit. q aliq̄ de hmōi verecūdet. vel q̄ntū hñt vt vitiosa fm opionē alioz. vel inq̄ntū hō refugit ī opib virtuosis notā de pūptiōe vel silatiōe. Q de maioribz mal homies nimis ꝟecūdet. aliqñ ꝓcedit vel qz illa maiora hñt mīm de rōne turpitudis, sic vitia carnalia magis spālia, vel qz in q̄dā excessu tpalis boni se hñt, sic verecūdant hoies magis de tioze q̄ audacis ⁊ furto magis q̄ de rapina, ⁊ hmōi.

Est aūt verecundia .§.III

virt⁹, sumēdo large nomē virtutis, put .s. virt⁹ ꝺz oē q ē bonū laudabile i hūanis actib vel passiōibus Et sic verecundia ē virt⁹, qz q̄dā laudabil passio dicit vi, nō satis. ꝺt Amb. q ꝟecūdia ingenuos ꝓdit natales. Sumēdo aūt ꝟtutes ꝓprie, sic nō ē virtus. Nā virt⁹ ē q̄dā pfectio. vt ꝺz. ij. phisicoz. Et ī ō oē illud qō repugt pfectioi. etiā si sit bonū, deficit a rōe virtutis. Verecūdia aūt deficit a pfectiōe. qz ē tioz alic⁹ turpis, qō, s. ē exprobrabile. Sic aūt spes ē de bono possibili ⁊ arduo, ita ⁊ tioz de malo possibili ⁊ arduo Ille aūt q ē pfect⁹ fm hītū virtutis, nō apphēdit aliqō exprobrabile ⁊ turpe ad faciēdū vt possibile ⁊ arduū, i. difficile ad vitādū, nec̄ actu facit aliqd turpe vñ opprobriū timeat, ⁊ sic ꝓprie nō ē virt⁹. qō etiā ꝺt pbs i. iij. etb. Quāuis aūt ꝺsistat ī medio fm rōem verecūdia nō tñ ē hīt⁹ electiu⁹ qō req̄rit ad rōem ꝟtutis, sed ē passio vt dictū ē. Et qz vitia q ꝓtinent ad tē perātiā. maxīe hñt turpitudinē vel etiā exprobratōez cū p ea magis assimilemur brutis aīalib. Jō verecundia q est tioz de turpi, magis respic tpantiā q̄ alias ꝟtutes. s. rōne motiui. Pōt tñ ꝓtinere ad alias ꝟtutes, inq̄ntū vitia eis opposita sūt turpia. Fouet aūt verecūdia honestatē, removēdo q sunt hōestati ꝺtia, ñ ita q ꝓtingat ad pfectā rōez honestatis. Sic a aūt ea describit Amb. in li. de offi. Verecūdia socia ⁊ familiaris ē mētis placiditati, ꝓteruiā fugitā s ab oī luxu aliena, sobrietatē diligit. honestacē fouet, ⁊ decorē req̄rit. Publican⁹ de pctis ita verecūdabat. q nō audebat oculos ad celū leuare, ⁊ tēplo appropinq̄re. Lu. xviij. Dña q̄ iniecit oculos ī ioseph iuverecūda valde fuit iuitās eū ꝺ adult̄io. Ecōtra ioseph iuuenis ⁊ elegātis forme, facie verecūda pot⁹ ꝓmisit se icarcerari q̄ assentire malo. Signa ꝟtuose verecūdie oñ derūt magna filij noe duo, s. sem ⁊ iaphet, qñ aūs faciebz posuerunt palliū sup noe nudatū in tabnaculo tioze pīne verecūdie. ꝺt Amb. q verecūdia ingenuos ꝓdit natales. di. lxxxvi. ñ sat⁊. Uñ ꝺt idē ꝺ ꝟgie maria q erat ꝟecunda fmōe. Et de btō Bern. legit. q erat verecūd⁹ sup modū. Ita aūt ē vtil q ꝺt Aug⁹. i li. ꝺ pe. Fit dign⁹ venia q erubescit ꝓ ꝟpo, s. cōfitēdo ꝟecūdepctīm suū. vt de pe. di. v. ꝺsideret.

Verecundantur aūt .IIII.

hoies maxīe fm phīm in. ij. rhe. corā virtuosis sapiētibz. ꝺsuetis familiaribz ⁊ ꝓpalantibz vitia de defectibus magis q̄ corā alijs. Rō hui⁹ ē fm. b. Tho. vbi s. qz cū vituperiū opponat honori, sic honor ꝺportat testimoniū qōdā de excellētia alic⁹, ⁊ pcipue q ē fm ꝟtutē, ita opprobriū cui⁹ tioz ē ꝟecūdia. ꝺportat testimoniū qōdā ex defectu alic⁹, pcipue q est fm culpā. Et ꝺ q̄nto testimoniū alic⁹ reputat maioris pōderis, tāto magis ab eo verecundamur. Pōt aūt testimoniū alic⁹ ponderis maioris reputari tripliciter. Uno mō ꝓpt certitudinē ꝟitatis ꝓcedētē ex rectitudie iudicij. Sic p3 de sapiētib⁹ ⁊ virtuosis a q̄bz hō magis desiderat honorari, ⁊ magis ab eis verecūdat. Un a pueris et ⁊ bestijs null⁹ verecūdat ꝓpt defectū iudicij recti q ē in eis. Scdo mō ꝓpt certitudinē ꝓuenientē ex cognitione q̄si particulari eoz de quib ē testimoniū, qz vnusq̄sq̄z bñ iudicat q̄ cognoscit. Et sic magis verecūdamur a ꝓsonis ꝺiūctis q magis facta nr̄a ꝺsiderāt. Alegrinis aūr ⁊ oīno ignotis ad q̄s facta nr̄a nō puniūt, nullo mō verecūdamur. Tertio mō ē testimoniū alic⁹ magni pōderis ex effectu. s. ꝓpter iuuamētū vel nocumētū ab eo ꝓueniens. ⁊ ī ō desiderāt hoies magis honorari ab his q̄ pñt iuuare. ⁊ magis verecundant ab his q̄ pñt nocere. Et inde ē q̄ntum ad aliqd magis verecūdamur a ꝓsonis magnis ꝺiunctis cū quib sum⁹ sp ꝺuersati. q̄si ex b nobis ꝓueniat ꝓpetuū detrimentū opprobriū. Q ō aūt ꝓuenit a pegrinis ⁊ trāseuntib cito trāsit. Sic etiā magis verecūdamur a ꝓpalatoribz viroz ⁊ irrisoribz, ⁊ fabularuz fictorib⁹ ꝓpter nocumentū inde ꝓueniēs. qō ē diffamatio apud multos. Apud illos etiā inter q̄s nihil mali fecim⁹, verecundamur ꝓpter nocumētū seq̄us. qz per b amittim⁹ bonā opinionē quā de nobis habebāt. Ab illis a quib aliqd de nouo postulamus vel quoz volum⁹ ꝓmo esse amici magis verecundamur ꝓpter nocumentū inde ꝓueniēs. s. impedimētū ꝓplende petitiōis ⁊ amicicie assumende. A silib nobis ī malis nō verecūdamur eos cognoscēdo. qz nō extimam⁹ q defectū nr̄m apprehēdāt vt turpe.

Erubescētia non inue .§.V

nit in pfecte virtuosis, vt in. iij. etb. Nec in obstinatis ꝓfundatis in pctō fm illud Hiere. iij. Frons meretricis facta est tibi erubescere nescisti. Hui⁹ rō ē fm btm Tho. vbi. s. qz cū verecundia vt dictum ē. sit timor turpitudinis. q aliqō malū non timeat pōt pertingere. Uel qz illud nō extimat vt malū. aut qz non extimat vt possibile vel difficile euitari. Et fm b verecundia deficit in aliq̄ dupl⁹. Uno mō qz ea q̄ sunt erubescibilia. nō apphēdunt vt turpia. Et hoc mō et rōne carēt ⁊ verecundia in pctis ꝓfunditati. quibus sua peccata nō displicent. sed magis de eis gloriant. Alio modo qz non cōprehendunt turpitudinem vt possibilē sibi vel q̄si ñ facile euitabilē. Et b mō senes ⁊ studiosi verecūdia carēt. Sūt tū sic dispositi. vt si ī eis eēt aliqd turpe. de b verecundarent. ⁊ sic defec⁹ verecūdie repit in pessimis ⁊ optimis. sed ex cauis diuersis. Inuenit etiā in his q̄ mediocrit̄ se hñt fm q

ē in eis aliq̄d de amore boni, z tñ nō sūt totaliť īmunes a malo. Et qz vt ōr. iiij. eth. vitāda sūt a virtuoso nō solū q̄ sūt mala ꝑm ꝓpriť, sz etiā ꝑm opīoez, ꝑm illud apl'i, i. ad Thessal. v. Ab oī ſpe mala abstinete vos. Jō enī caueāt ab his q̄ sūt signa vitioz, de q̄bus etiā boies erubescūt, z nō solū de ipsis vitijs nō ē in eis verecūdia in hmōi. Est tñ ī pfectz aliq̄s motus verecūdie ꝓueniēs rōem, sicut z ceterarū passionū. Nec ōr ps tpantie, q̄si intrās essentiā ei⁹ sz q̄ di spositiē se hns ad eā. Unū Amb. ōr, q ꝓecūdia iacit ꝓma fundamēta tpantie incḡtū, s. incurrit horrorem turpitudinis.

Nota q ꝓ verecūdia .§. VI.

de quibusdā ē vitāda, de q̄busdā ē postergēda, de q̄busdā ē moderāda, z de q̄busdā ē, pcurāda. Et pīo cḡtū ad bona faciēda. Nā dimittere facere bonū, ꝓpē ꝓecūdiā ne irrideank ab hoiby. pctm̄ ē. Unū xps Luc. ix. Si q̄s me erubuerit z meos sermōes, s. fuare, vel annūciare, vel discere hūc filiꝰ hois erubescet cū venerit in maiestate sua, z sīlr erubescere reꝓhendere cria q̄ reꝓhēdi dñt. Unū nathan nō erubuit reꝓhendere regē dō de adulterio, nec Jobes bap'. herodē de incestu. Unū z Esa. nō dimisit ꝓpter ꝓecūdiā ad seruādū mādatū sibi a deo factū, q̄n iret nudꝰ p triennīū p ciuitatē. cū tū eēt de seie regio, hic tñ latet anguis ī herbaꝝ caute ambulādū. Nā q̄dā sub spē mortificatōnis. vocātes se spūales. nudos se offert aspectui aliorū sine cā vrgēte, addētes z alia turpia, z sī nō cōmixtionē vt sic mortificēt se, sed vtiq̄ aīas mortificant, qz hmōi mortale ē. nisi eēnt certi de reuelatōe dei eis sup hec facta, q̄d nō legit in nouo testō. Et ꝑmi pentes pꝰ pctm̄ fecerūt erubescentes pizomata, z deꝰ addidit tunicas pelliceas ad honestatē. ¶ Scōa verecūdia ē postergēda, i. nō curāda, cū. s. ē de his q̄ non sunt pcta. vt de pauptate. de illegittīatōe. de sterilitate z hmōi. Unū Crisoꝰ. Nūq̄ de vitijs pentū erubescam⁹ sed illud vnū q̄ram⁹, sp amplectamur virtutē di. lvi. nūq̄. Et Amb. Pudor ē eis nuptiaz ꝑmia ñ hr̄e. i. filios, q̄bꝰ hec ē sola cā nubēdi. xxij. q. ij. vbi glo. sola. i. ꝑcipua cā. Si tñ p eas non stat q̄n bēant nō ē cur dēant erubescere. Sic nec zacharias z elisabeth. ¶ Tertia ē moderanda vicz de pctis cōmissis Nā dz q̄s erubescere, z ꝑncipal'r respectu dei. Sed nō tm̄ vt p b̄ omittat ꝓfessionē. vel intret despatiōez Unū augꝰ. Laueat pctōr ne verecūdia ductꝰ diuidat cōfessionē, s. dicēdo diūsa diūsis. b̄ enim ē ad ypocrisim tēdere z sp venia carere. de pe. di. v. ꝓsidereť. Dz ḡ eā tēptare, qz in se bona ē ꝓfessio z vtilis. Amb. ñ hz q̄d erubescat cui pctm̄ dimissum ē, s. p pniam. de pe. di. i. ¶ Quarta ē ꝑcurāda, s. cū hō tēptať de pctō dz ꝓsiderare opprobriū q̄d ei ide seq̄ť corā deo z mūdo, z b̄ multū retrahit hoies p̄cipue iuuenes. nō minus cḡ dei timor. ps. Tota die ꝓecūdia mea ꝺ me ērt vt fec susanna. Silr ō omissis dz erubescē. vt sic magis iciteť ad bonū. Unū amb. sctī q̄ ꝓsumare piū certamē gestiūt z currere cursū saluť, si fortasse vt boies currūt. nake magz z fragilitate cḡ peccādi libidie. ad currēdū fortiꝰ z acriozes resurgūt pudorz stimlo maioza repantes certamia. de pe. di. ij. ille rex. Uel etiaz ꝓsideratz ꝓfectibꝰ alioꝝ. Unū Esa. Erubesce syon ait mare. i. ꝑm Greg. vita secularū aliq̄s inducit erubescētiā spūalibꝰ z religiosis ꝓsiderata negligētia eoꝝ.

De quibus dz hō .§. VII.

erubescē ꝑm ꝓfectē pōit ea sapiēs Ecci. xli. dicēs, erubesce a pre z mre de fornicatōe a pside. i. ptāte de mēdacio. a ꝓncipe de delicto. a synagoga z plebe de iniq̄tate. a socio z amico de iiustitia. de furto. de ꝓfitate dei z testionio. de discubitu in panib. ab obfuscatō ne dati z accepti. a salutātibꝰ de silentio. ab aspectu mulieris fornicarie. ab aūsiōe vultꝰ cognati. ab auferēdo ptē z nō restituēdo. a respectu mulierz alieni viri. ab amicis de ꝑmonibꝰ ipropeꝝ. ab ipropatōe dati. Erubescāt z reuereank oēs iimici mei. ꝓfundāť et erubescāt valde velociť. ait ps. Inimici nri sūt sensus extiores z intiores q̄ adūsank spīritui ī suis iciatiōibus. vt ocupiscibil' z irascibil' in q̄bꝰ motꝰ sunt oīm passionū. Sed in pnia erubescūt z ꝓfundunk de mal' cōmissis. Primo ḡ dz q̄s erubescere de fornicatiōe q̄ cōphēdit oēm luxuriā. ptz p se q nullū pctm̄ inducit hoī tm̄ ruborē sic luxuria. Cui⁹ rō pōt eē. qz ē vilissimoꝝ mēbroꝝ q̄ magis erubescit ostēdere cḡ oīa alia z qz p eā nō solū aiam sz etiā corpꝰ macl'at. z qz mulier turpiť vēdit. dat enī aīaz suā diabolo z corpꝰ hoī pro tribꝰ nūmis q̄b nō faceret de suis sotularibꝰ. Et mlto magis de vitio ꝺ naturā dz erubescere. cū agat q̄d bestie cauēt. z alē faciat se alteriꝰ feiam. Ā pre et mre dicit vel pentibꝰ carnalibꝰ. Uel a deo pre z mre eccl'ia. Si ei filia alicuiꝰ diuitis erubescere dz repta in fornicatōe, eo q ꝑ pr̄ potat honorabil'r eā maritare, q̄nto magis aīa filia dei dz erubescere de tāto pre, q̄ ꝑt eā honoratissime mantare. siue xpo p abstinētiā. siue viro p honorabile ꝓiugiū ab eo institutū. Ā mre ēt eccl'ia dz erubescere in ꝓfessiōe. ñ tñ tātū q nō ꝓfiteak pctm̄ suū. qz mala z pessima eēt illa ꝓecūdia. Scōo dz erubescere de mēdacio, qz potior est fur cḡ assiduitas viri mēdacis. vt ōr Ecci. xx. Et qz mētiēs nō seruat fidē quā vult tñ sibi seruari. z fallit eū q̄ ꝓfidit in eo. Et cū ōr veritatē etiam iurādo nō credik ei. Et sz corā oibꝰ de mēdacio cū repik in eo debebat erubescē pmaxīe tñ corā pſidēte z ptāte. qz pōt eū pūire z nūq̄ de eo ꝓfidere vt iniūgat aliq̄d timens ne decipiat Ā deo aūt pſidēte sup oēs dz erubescere de mēdacō ñ fuare, pmisiōis ī baptismo, pmisit ei abrenūciare diabolo z pōpis ei⁹ z eas ipse seq̄ť. Tertio dz erubescē ō delicto. i. pigritia, negligētia. Seneca. Turpissima iacka ē q̄ p negligētiā fit. Ā ꝓncipe āt ōr, qz ꝓncipi siue deo siue hoī multū displicet pigritia fui. sic velocitas ī opibꝰ mltū ei⁹ plz. Prou. xxij. Uidisti hominē velocē ī ope suo, corā regibꝰ stabit z erit añ ígnbiles. i. negligētes. Ā deo ꝓncipe vtiq̄ erubescēdū ē q̄ cūcta adducet ī iudiciū, z momētū a tpe negligēt expēsū iultū ñ remāebit. Maledictꝰ oīs q̄ opꝰ dei fac negligēt, ōr Niere. xlviij. Quarto erubescēdū ē de iniq̄tate a synagoga z plebe. Et de eo q̄ iiq̄ sibi approbat q̄d cōe ē oīby. vt faciunt vsurarij q̄ tps eq̄lit oibꝰ cōe volūt eē ꝓriū suū. Antiq̄ꝰ oēs vsurarij vitabank sic excōicati, z erāt in magna cōfusiōe vt vix auderēt corā alijs cōparere. Sz z nūc manifesti vsurarij satz ēt sūt in abomiatōe. vt vitēt talē erubescētiā, nō manifeste, sed occulte z p fraudes cōtractus mercatorum.

z alioꝝ sūt pleni vsuris. z deo occultari non pñt vñ debēt magis erubescere. Quari etiā cū accepe/rint abundātiā tpaliū ad distribuēdū pauperib⁹ nō ad sibi retinēdū deberēt erubescere. q⁹ detinēt res paupeꝝ. Uñ xps Lu. xvi. Facite vobis ami/cos. s. paupes de māmona iniq̄tat⁹. i. diuitꝫs in eq̄liter distribuat⁹. sz iusto dei iudicio. Quito eru/bescendū ē de iiusticia a socio z amico q̄ cōmittit in vēdēdo z emēdo z alīꝫ ꝯctib⁹. decipiēdo tñ in p̄cio vel q̄litate p̄aua reꝝ. Uel in mensur⁹ z pon/derib⁹ vel suba rei mixte z hmōi. Et certe q⁹ ami/cus z soci⁹ in hmōi ꝓfidat in amico z socio ne de/cipiat. multū hz erubescere de fraude cōmissa z i/iusticia. Uñ in ꝓuer. Ne moliaris amico tuo malū. cū ille bēat fiduciā in te. sz bodie nō solū so cū decipe q̄rit si pōt. sed patrē z fratrē. z iō bñ dz Hie. Unusq̄sq; ab amico suo caueat. z ī oī ffe nō bēat fiduciā. q⁹ ois frater supplantās. Sexto eru/bescendū ē de furto. Thob. ij. Nō lz nobis come/dere de furto aut attīgere. Nō pōt alicui dici ma/ior iniuria q̄ dicere ei q⁹ sit fur z latro. Nec aliq⁹ patit sibi dici talē iniuriam. q⁹ reputat sibi ad ni/miā verecundiā. q⁹ talis extimetur a quoq̄. q⁹ ta/le vitiū non solet esse nisi personaꝝ vilissimaruꝫ Sed mir⁹ est et abusio magna. q⁹ ꝓ paruis reb⁹ furatis indicitur person⁹ ppl'aribus magna pena suspendij. z inde magna erubescētia. z dominis et magnatib⁹ qui p̄dant⁹ maxiam subam sibi sub iectis p diuersas vias fit honoꝝ et laus. Septio erubescēdū ē de vitate dei z testio. i. de vitate quā deus docuit eoꝝ que sunt fidei z bonoꝝ morum quā vitatē tot testionꝫs doctoꝝ z miraculoꝝ cō firmauit. z tñ multi videnᵗ dubitare vel non cre/dere. querētes videre noua miracla. q̄si narrata in scripturis nō sint vera. dicētes cū iudeis. Ma/gister volum⁹ a te signū videre q̄ etiā si cōtigerēt male interptarenᵗ. Credūt boies ō facile fabulis poetaꝝ histoꝛꝫs gentiliū auctoꝝ. incantatōib⁹ ō monū que sunt plena fallaciꝫs. z non credūt veri tati a deo reuelate in scripturis. Uel etiā erube/scendū est q⁹ doctores z p̄dicatores erubescūt scri pturas sacras docere z p̄dicare. z pot⁹ doctrias gentiliū docēt. Sz dicit xps q⁹ me erubuerit z me os sermōes. s. p̄dicare. fili⁹ hois. i. xps bū c erube/scet coꝝ ā patre meo. Lu. ix. Octauo erubescēdū ē de discubitu in panib⁹. i. ad lr̄am. Si quis inbo/neste z indecēter se hz in comedēdo p̄cipue inuita tus ab alīꝫ. Uel si ad mēsam alic⁹ comedit ꝯ euꝫ tractatū et deceptōnem parat. sicut iudas q⁹ dñm p̄didit. Uñ dicit xps. Qui intigit mecū manū in catinū hic me tradet. Spūal'r añe ad mēsam dñi discūbūt q⁹ sumūt sacr̄m eucharistie panē celestez et postea ei cōtumelias inferūt. vel viuētes de pa trimonio crucifixi nō recognoscūt bñficia a deo. sz incrassat⁹ (ait moyses de bis) ē dilect⁹ z recalci trauit. dereliq̄t dū factoꝛē suū. Deut. xxxij. Nono erubescēdū ē de obfuscatiōe dati et accepti. Datū obfuscat q⁹ cuꝫ tristicia dat Ecc̄. xxxv. Jn oī dato bilarē fac vultū tuū. Datū obfuscat q⁹ cū dilatiōe dat puer. iij. Ne dicas amico tuo vade z reuertet cras eni dabo tibi, cū statim possis dare. Datum obfuscat q⁹ illō extollit. Pot⁹ enī q⁹ dz diminue/re donū. i. dicere ee paruū ille q⁹ dat. q̄ illud extol lere. Uñ ōr Jacob esau. Si inueni gr̄am in ꝓspe/ctu tuo, accipe munuscula ō manu mea Gen. xxx/xiij. Acceptū autē obfuscat, q⁹ de bñficio ē ingrat⁹ ipm attenuādo vel obliuiōi tradēdo. Cato. Exi/guū mun⁹ cū dat tibi paup amic⁹. accipito placi de. z illud laudare memēto. Decio erubescēdū ē ō silētio a salutātib⁹. q⁹ hz locū in duob⁹ casib⁹. q̄n scz aliq⁹ salutat z non vult reddere salutes illi cā supbie vel odij. Ecc̄i. xxij. amicū salutare nō ꝓfundaris. z a facie ei⁹ nō te abscōdas. Cato, Salura lib'enᵗ. Uel q̄n ꝑ agit ex q̄dā rusticitate. Nec est ꝯ q⁹ dñs ait. Lu. x. Neminē p viā salutaueritis. p ꝑ eni, phibet⁹ plicitas vel curiositas salutatōi⁹ vt pot⁹ adulatio in p̄dicatoꝛib⁹ sigtis ī apl'is quib⁹ tūc loquebat⁹. Q⁹ eni salutare de se sit bonū pz. q⁹ ipse dñs dixit. Matb. x. Jntrātes domū saluta/te eū. d. pax huic domui. Undecio erubescēdū est ab aspectu mulier⁹ fornicarie. q⁹ fm Aug. Jmpu dic⁹ ocul⁹ impudici cordis est nūci⁹. Quinimo nō solū ab aspectu mulier⁹ luxurioſe cauendū est z erubescēdū, ꝓpter act⁹ z gest⁹ ei⁹. incitantes ad lasciuiā sine rubore, fm illud Hie. iij. Frons me retricis facta ē tibi erubescere nescisti. Sed z ꝓp malū exemplū insup ab aspectu mulieris q̄tūcū q⁹ honeste. Nā vt ait Greg⁹. i. xxi. li. moral' Quā/ralibet virute mēs polleat q̄tcalibet guitate vige/at, carnales tñ sensus, puerile quoddā exteri⁹ p/strepūt. z nisi interior⁹ guitat⁹ pudoꝛē. z q̄si inue nili q̄dā vigoꝛe refrenenᵗ. ad fluxa q̄q; z leuia mē tē encrue trabūt. Uñ Job. xxxi. ait de se. Pepigi fe dus cū ocul' meis, vt nō cogitarē quidē de virgie ꝓpter aspectū eni incautū intrat cogitatō turpis in mentē. Duodecimo erubescēdū ē ab auersione vult⁹ cognati. s. ñ subueniēdo cognat⁹. i. ꝓsangui/neis ī nēcitate. i. ad Thio. iij. Si q⁹ suoꝝ z ma/xime domesticoꝝ curā nō hz, fidē negauit. i. fide/litatē naturalē q̄ ꝑ dictat Amb. in li. ō offi. Pro/ximos semis tui ñ despicias. si illos agere cognos cas. melⁱ⁹ ē eni vt ipe subuenias tuis. q⁹ pudoꝛ ē ab alīꝫ sumptū deposcere. aut alicui postulare subsidiū nēcitat⁹. ñ tñ vt illos diuites facias, di. lxxxvi. nō sat⁹. De Greg. legit. q⁹ nobilib⁹ sz paupi/bus mittebat cibos de mēsa sua. vt min⁹ erube/scerēt. Tertiodecimo erubescēdū ē ab auferendo ptē z ñ restituēdo. Sic bonozabile ē dare. sic eru/bescibile ē auferre. z nō min⁹ piculosū nō reddere Cōiter detinētes aliena. pot⁹ volūt suspēdi vt la trones ī patibulo iferni. q̄ restituere z libari. vt vificet⁹ in eis illud Hiere, Cōfusiōe nō sunt ꝓfusi z erubescere nescierūt. Quartodecio erubescēdū ē ab aspectu mulier⁹ alicui⁹ viri. Jste aspect⁹ fuit dauid occasio adulterij. Uñ Greg. in. xxi. moral'. Valde nāq; ē q⁹ caro deoꝛsū trahit. z sel'spēs foꝛ me cordi p oculos alligata, vix magni luctamis manu soluit. Ne g̃ q̄dā lubrica in cogitatiōe ver/semur, puidēduꝫ nob ē, q⁹ intueri nō dz, q⁹ nō lz ꝓcupisci. Neq; eni eua lignū vetitū ꝓtigisset, nisi pri⁹ aspexisset, Quīto decio erubescendū ē ab ami cis de sermōib⁹ iproperij. Et si amic⁹ dz arguere

amicū. nō tñ cū ip̄roperio. Uñ tuli⁹ de amicitia. Monere ꝛ moneri ē officiū vere amicitie. ita tñ ꝙ adulatiōe careat admonitio. ꝛ cōtumelia careat obiurgatio. Sextodecio erubescēdū ē ab ip̄ropatiōe dari. Imitari enī dz ꝙ dat aliq̄d deū ꝙ dat oibus affluēt ꝛ non ip̄roperat. Sed de fatuo dr Eccī. xx. Exigua dabit ꝛ mlta ip̄ropabit. Qui aūt nō erubescit mala facere. est sicut equ⁹ sine freno. Multos retrahit a malo pudor mūdi. ꝙs nō retraheret tīor vel amor dei. et qūo cūq; ꝙs recedat vel retrahat a malo. bonū ēl Sed dr Anſ. in li. de silitudinib⁹. ꝙ diabol⁹ cū tēptat de malo. oēz erubescētiā tollit de mēte. sz ipso ꝓpetrato tantā erubescentiā añponit. ne petm cōfiteat. ꝙ apparet ꝙ nō possit tolerare illā verecūdiaz. ꝛ tō taceat. Uñ Bern̄. O nimia insania hoīm. pudet sordes petrū abstergere. ꝛ nō pudet ꝫbere.

De honestate que .§. VIII.

est ps tpantie. Prio sciendū ē. ꝙ honestas ē idem cū virtute. Uñ Tulli⁹ in. i. de offi. diuidit honestatē in q̄tuor ꝛtutes p̄ncipales. sicut ipsa virt⁹ diuidit. Pro cui⁹ declaratōne nota fm. b. Tho. se. se. q. cxlv. arti. i. ꝙ honestas dr q̄si honoris status. vt dr Isiō. in li. ethimol. Uñ ex b videt aliq̄d dici honestū. qđ ē honore dignū. honor aūt debet excellētie Est enī q̄dā ꝓtestatio seu testioniū de excellētia alicui⁹. Excellētia aūt hois maxie cōsiderat fm virtutē. qz est dispositio pfecti ad optimū ꝛ iō honestas in idē refert cū virtute. Sicut autē p̄ncipalis virt⁹ cōsistit in interiori electiōe. vt dr viij. eth. ita honestas radicalit ꝙsistit in interiori electiōe sz signatiue in exīori ꝙuersatiōe. Interior enī electio nō inotescit hoī nisi p exīores act⁹ ꝛ iō exterior cōuersatio hz rōnē honesti. fm ꝙ est demōstratiua interioris certitudis. Et sic dicit apl's. i. ad Lor. xiij. Oia honeste ꝛ fm ordinē fiant in vob. Et adamanti⁹. Lenta q̄dē virt⁹ ꝛ p̄cunctatrix añ iudicat q̄z incipit. q̄d decor. q̄d honestū sit. iniq̄tas oia p̄cipitat. de pe. di. iij. inf hec Itē q̄uis honor debeat nō solū virtuti. sz etiā deo ꝛ sctis ꝓpter britudinē. ꝛ nobilitas. diuitie. potētia. ꝛ hmōi. Tñ qz de⁹ ꝛ britudo non sunt nob ita nota p experientiā sicut ꝛtutes. fm q̄s q̄tidie opamur. iō virt⁹ magis sibi vendicat nomē honesti. Alia vo ꝙ sunt infra virtutē. vt potētia. diuitie. ꝛ hmōi honorant. inq̄tū coadiuuant ad opationē virtutis. Sed fm veritatē solus bon⁹ ē honorādus. Bon⁹ ē autē quis fm virtutē. Itē sciendu⁹ ꝙ cū dicit Tulli⁹ in rhet. honestū ēē qđ ꝓpter se appetit. intelligendū ē sane. Pro cui⁹ declaratiōe dicit phs in. i. eth. ꝙ cor. q̄ ꝓpter se appetunt. aliq̄ appetunt solū ꝓpter se ꝛ nūq̄ ꝓpter aliud. sic felicitas q̄ est vltim⁹ finis. aliq̄ appetunt ꝛ ꝓpter se ꝛ ꝓpt aliq̄d aliud ꝓpter se q̄dē inq̄tū bñt in se aliquā rōnē bonitat. ꝛ si nihil aliud boni p ea nob accideret. ꝓpter aliud autē sunt appetibilia. inq̄tū ꝓducūt nos in aliq̄d bonū pfectu⁹. ꝛ b mō ꝛtutes ꝓpt se sunt appetitiue. ꝛ p ꝫns honestas.

De decore seu pul .§. IX

critudine spūali q̄ est eadē cū honestate. Uñ cum apl's dicit. i. ad Cor. xij. Honesta nr̄a nulli⁹ egēt appellat honesta mēbra pulcra. sicut inhōesta turpia. p cui⁹ declaratiōe nota fm. b. Tho. vbi supr̄. ꝙ ad rōnē pulcri seu decori cōcurrūt ꝛ claritas ꝛ debita ꝓportio. dicit enī Dyo. ꝙ de⁹ dicit pulcer sicut vniuersor. cōsonantie ꝛ claritat. cā. Uñ pulcritudo corpis in b consistit. ꝙ habeat mēbra bñ ꝓportionata. cū quadaz debiti coloris claritate. Et sil'r hois pulcritudo spūalis in b cōsistit ꝙ cōuersatio hois seu actio ei⁹ sit bñ ꝓportionata fm spūalē rōnis claritatē b autē ptinet ad rōem honesti qđ dicim⁹ idē ēē virtuti q̄ fm rōez moderat oēs res humanas. Et iō honestū est idē spūali decori. Uñ Aug⁹. dicit honestatē voco intelligibilē pulcritudinē. i. spūalem. Sicut autē idem est honorificū ꝛ gloriosum. qz gloria est effect⁹ honor. Ex hoc enī ꝙ alīq̄s laudatur vel honorat. clarus redditur in oculis alior. ita idē est honestū ꝛ decorum. Et qz qđ in ipsa apprehēsiōe apparet decorum accipit vt cōueniēs ꝛ bonū cum bonū apprehensum moueat appetitū. Iō honestus ipsum qđ habet spiritualem pulcritudinē amabile reddit. Uñ Dyonisi⁹ dicit. Q3 omnib⁹ est pulcrum ꝛ bonū amabile. Ponitur autē honestas tpantie fm macro. Ambro. etiā attribuit eā tpantie. Rō huius est fm. b. Tho. vbi supr̄. qz honestas est q̄dam spiritualis pulcritudo. Pulcro autē opponit turpe. Opposita aūt maxie seinuicē mānifestāt. Et iō ad tpantiaz spūaliter honestas pertinere videt. q̄ id qđ est hoī turpissimū ꝛ indecentissimū repellit sz brutales voluptates. Uñ ꝛ in ipso noīe tpantie maxime intelligit bonū rationis cui⁹ est moderari ꝛ tpare concupiscentias prauas. Sic igit honestas quadā speciali rōne attribuit temperātie. vt ps ei⁹ integralis. sicut quedā conditio ei⁹. Et q̄uis fortitudi ꝛ iusticie maior honor debeat q̄z tpantie. ꝓpter maiorē bonī excellentiā tñ temperantie debet maior honor propter cohibitionē vitior. magis exprobrabiliū. Et sic honestus magis attribuit tpantie.

De honesto qūo cōcur .§. X

rat cū vtili ꝛ delectabili. ꝛ qūo differat. Dē enim bonū diuidit fm Amb. ꝛ Tul. in delectabile vtile ꝛ honestuz. Sciendū igit fm. b. Tho. vbi. s. ꝙ honestū cōcurrit in idē subiectū tū vtili ꝛ delectabili a quib⁹ tñ differūt rōne. Dicit aliq̄d honestuz inq̄tū hz decorē ex ordinatōe rōnis. Hoc aūt qđ est fm rōnē. ordinatū est nuturalit cōueniēs hoī. Unūquodq; autē delectat in suo ꝙueniēti. ꝛ ideo est homini naturalit delectabile. sicut de opatione virtutis phs probat in. i. eth. Nō tñ omne delectabile est honestū. qz potest etiā aliquid esse cōueniēs fm sensum nō fm rōnē. sz huiusmodi delectabile est p̄ter hois rationē que pficit naturaz ipsius. Ipsa etiā virtus que fm se honesta est. refert ad aliud sicut ad finem. qz ad felicitatem. Et fm hoc idem est subiecto honestum delectabile ꝛ vtile. sed rōe differūt. Naz honestū dicit aliq̄d fm ꝙ hz quandā excellentiam dignā honore propter

spūalem pulcritudinē Delectabile āt incontū q̄etat appetitū. Utile quidē incontū refert ad aliō. Jn pl̄ibus tamē est delectabile q̄ vtile vel honestū. qz oē vtile et honestū est aliq̄lr delectabile, sed nō conuertit. vt ōr in ij. ethi. de pribus potētialibus tpantie. Lap'm. ij.

DE partibus potentiali

bus tpantie. Et p̄mo de ctinētia quaz sic diffinit Andronic⁹. Qō ctinētia est ani m⁹ inuict⁹a delectatōe. Pro cui⁹ declaratōe sciēdū est ꝑm b. Tho. se. se. q. clv. q nomē ctinētie refrenatōem q̄ndā importat inq̄ntū tenz se aliq̄s ne passionē seq̄ tur. Accipit tñ tripl'r. Uno mō large seu cōiter z sic i portat q̄ndā refrenatōem ab illicitis cōcupiscētijs. ñ solū circa materiā tactus, sed etiā in quacūq̄ matia Et sic sumit Amb. in. i. de offi. z ōr ctinētia ꝑm q̄d. Scōo modo ōr cōtinētia ꝓpie ab aliq̄bz. p abstinē tia ab oī delectatōe venerea etiā ciugali. Et sic diui dit cōtinētia cōtra castitatē. vt dicat castitas abstinē tia a delectatōe illicita extra ciugiū. z cōtinētia absti nētia etiā a cōiugali delectatiōe. Et hec repit p̄mo in virgitate. Scōo in viduitate. Unō ap'ls ad Gal. v. adiūgit cōtinētiā castitati ponēs eas in fructibz spi ritus. Tertō mō accipit cōtinentia a quibusdā aliis per quā aliq̄s resistit prauis cōcupiscētijs. q̄ in eo ve hemētes exist̄t. Et sic accipit cōtinentiā pbs in. vij ethi. z etiā in collatiōibz patrū. Hoc mō cōtinētia ha bet aliq̄d de ratiōe virtutis, incontū. s. rō firmata est cō tra passiōes ne ab eis deducank. nō tñ attingit ad p fectā rōem ꝟtutis moralis ꝑm quā etiā appetit⁹ sensi tiu⁹ subdit rationi. sicut in eo non insurgāt vehemētes passiōes rōni cōtrarie. Et iō pbs dicit in. iij. ethi. q cōtinētia nō est virt⁹, sed q̄dā mixta incontū. s. hz ali q̄d de ꝟtute, z in aliq̄ deficit a ꝟtute. Largi⁹ tñ accipi endo virtutē p quolibet p̄cipio laudabili opatōe. sic possum⁹ dicere cōtinentiā ꝟtutē. Et ꝑm hoc differūt cōtinens a tempato, sicut ipfectū a pfecto, qz tēpat⁹ cum hēat pfectā virtutē. s. tpantiā. nō patit vehemen tes passiōes cōcupiscētie. Cōtinēs aut̄ patit vehem tes. sed nō deducit resistens ratōe. sed sumēdo cōtinē tiā scōo mō. s. p abstinētia ab oīi delectatōe venerea sic est potior tēpantia, sic ꝟginitas castitate cōiugali. Nec ex hoc seqūtur q cōtinēs sit maioris meritī in resi stendo q̄ tpatus. cū magis laboret ipugnādo. quia ꝑm bea. Thom̄. magnitudo concupiscētie vl' debilitas eius. pōt cōtingere ex duplici causa. Qñq̄ videlicz ex causa corpali. Quidā enī ex naturali cōplexiōe sunt magis proni ad cōcupiscēdū q̄ alij. Et iterū q̄dam habēt occasiōes seu oportunitates delectationū concupiscentiā inflāmātes. putas magis q̄ alij. Et debili tas cōcupiscētie procedēs ex ista causa diminuit me ritū et magnitudo auget. Qñq̄ ꝟo debilitas cōcupi scētie vl' magnitudo p̄uēit ex cā spūali laudabili. pu ta ex vehemētia charitatis vl' fortitudis rationis sic ac cidit in homīe tpato. Et hmōi debilitas cōcupiscētie auget meritū, rōne sue cause. z magnitudo cōcupiscē tie. sicut in cōtinente minuit meritū. Itē qz delectatō nes venereoz sunt vehemētiores q̄ delectatōes ciborū. iō magis cōsueuim⁹ dicere cōtinētiā z incōtinen tiam circa venerea q̄ circa cibos. Licet ꝑm phm ꝑm vtrūq̄ dici possit. Itē qz cōtinētia est circa bonū rō nis hūanū. iō attendit circa passiones q̄ p̄nt hom i esse cōnaturales. Unō phūs dicit in. vij. ethi. q si q̄s tenēs pirū cōcupiscat eū comedere vel ad delectatōez venereoz. siue sequat cōcupiscētiā siue nō. nō ōr sim pliciter cōtinens. sed ꝑm q̄d. Est enī inclinatō bestia lis non naturalis.

Continētia et eius cō .§.I.

trariū incontinētia ptinet ad aīam magis q̄ ad corp⁹ q̄uis sint circa cōcupiscētias z caro concupiscere dicat aduersus spīm. ꝑm ap'm ad Gal. v. Rō est ꝑm bea. Thom̄. se. se. q. clvi. qz vnūqōq̄ magis attribuit ei q̄ ō est cā p se. q̄ ei q̄ solū occasionē p̄stat. Jō āt q̄ ō ē ex pte corpis solū occasionē incōtinētie p̄stat. Ex di spositōe enī corpis pcedere pōt q insurgāt passiones vehemētes in appetitu sensitiuo q̄ est virt⁹ organi cor porei. Sz hmōi passiōes quātūcunq̄ vehemētes nō sunt sufficiētes cā incōtinētie sz occasio sola eo q̄ du rante vsu rōis. sp homo pōt resistere cōcupiscētijs z pas sionib⁹. Si vero passiones adeo increscāt q auferāt vsum rōis totaliter. sic accidit in his q̄ propter vehe mentiā passionū incurrūt amentiā. nō remanebit rō cōtinētie z incōtinentie. qz nō saluat in eis iudiciū rō nis q̄ō cōtinens seruat, incōtinēs nō seruat. z sic sequ tur q cā incontinētie est ex pte aīe. que rōne passiōi bus nō resistit. q̄ō fit duob⁹ modis ꝑm phz. vij. ethi. Uno mō quādo aīa passiōibz cedit anteq̄ rō ꝓsiliet quevocat irrefrenata incōtinētia. Alio mō quādo ñ pmanet homo in his q̄ cōsiliata sunt. eo q debil'r est firmat⁹ in eo q̄ō rō iudicauit. z hmōi vocat debilitas Itē nota q ex impetu passiōis, puenit. q aliq̄s statiz sequtur passionē anteq̄ cōsiliū rōis. Jmpetus āt pas sionis pōt puenire. vel ex velocitate sicut in colericis. vel ex vehemētia sicut in melācolicis qui propē terre strē complexionē vehemētissime inflāmank. Sicut z ecōtrario ctingit. q aliq̄s nō psistit in eo q̄ō ꝓsiliatū est. ex eo q̄ō debil'r inheret propē mollicie cōplexiōis vt in mulieribz q̄ propter debilē cōplexionē debiliter inherēt quibuscūq̄ inherēt. de facili sequētes passio nes. q̄uis raro in aliquib⁹ aliter accidit. ꝑm illō pro uerb. vltio. Mulierē fortē quis inueniet. Hoc idem videtur contingere in flegmaticis propter eandē cau sam sicut in mulieribz hoc totū accidit incontū ex cō plexiōe corpis dat aliq̄ occasio incōtinentie. non au tem est causa sufficiens.

Sicut temperatus per .§.II

fectior est continēte. ita econtra. s. intemperatus grauⁱ peccat incontinēte. Et incōtinēs concupiscēte ē peior i contineti ire. Rō. i. s. q intpatus est peior incōtinēte ꝑm b. Tho. vbi s. qz pcm̄ p̄cipue in volūtate consi stit ꝑm Aug. z ideo vbi est maior inclinatio volūtatz ad peccandū ibi est grauⁱ pcm̄. Jn eo aūt qui ē in tpatus. voluntas procedit ad peccādū ex electōe pro pria q̄ procedit ex habitu p ꝓsuetudinē acquisito Jn eo aūt qui est cōtinēs. volūtas inclinat ad peccandū ex aliqua passione. Et qz passio cito trāsit. habit⁹ au tem est q̄litas de difficili mobilis. inde est q̄ incōti nēs statim penitet trāseūte passione. Intpatus aūt ñ sic. sed gaudet se peccasse ꝑm illō prouerb. ij. Letant cū malefecerint et exultank ꝛc. Et rō est. qz opatio est

est sibi facta tã naturalis ꝑm habitũ. Uñ sequit ꝙ ꝯ unus peccat intemperatus ꝯ incõtinẽs. Et ꝯuis videatur esse maior ignorãtia in intpato ꝯ in incõtinẽte non tñ ex hoc diminuit pctm̃ intpati. Rõ est ꝑm be. Tho. q. illa ignorãtia que precedit inclinatiõem appetitus z causat eã, illa diminuit pctm̃ inc̃tũ causat volũtariũ. Sz illa q̃ sequit inclinatõez appetit⁹ c̃to maior est tãto magis aggrauat pctm̃. in intẽperato ãt et incõtinẽte ignorãtia sequtur inclinatõz appetit⁹ propter habitũ vitiũ vel passiõis. z nõ precedit Est ãt maior in intpato dupl'r. Uno mõ c̃tũ ad duratõez Nã ignorantia durat in incõtinẽte solũ durãte passione. sicut accessio febris tertiane durãte humoris ꝫmotione. Sz ignorantia intpati est assidua propter pmanentiã habitus. Uñ assimilat tisice ꝑm ꝓbm in. vij. ethi. Alio mõ est maior ignorantia in intpato c̃tuz ad id q̃ ignorat. Nã ignorãtia incõtinẽtis intendit c̃tũ ad aliq̃ ꝑticulare eligibile, ꝑut sez extimat hoc nũc esse eligendũ. sed intemperatus habet ignorantiaz circa ipm̃ finẽ inc̃tum iudicat esse bonũ, vt irrefrenate sequat cõcupiscẽtias.

Quantũ ad secundũ §.III

sez ꝙ incõtinẽtia cõcupiscẽtie sit peiorz turpiorz c̃ incõtinentia ire Uez est ex ꝑte passiõis ex q̃ rõ supatur Cui⁹ rõ est. q. mot⁹ cõcupiscẽtie habet maiorẽ fordinatõez c̃ mot⁹ ire. z hoc propt̃ quattuor q̃ tãgit ꝓbs in. vij. ethi. Primo quidẽ q. mot⁹ ire ꝑticipat aliqualiter ratiõe. inc̃tũ. s. irat⁹ tendit ad vindicãdũ iniuriam sibi factã. q̃ aliq̃liter rõ dictat. sed tñ nõ ꝑfecte. q. nõ intẽdit debitũ modũ vindicte. Sz mot⁹ ꝯcupiscẽtie totalit est ꝑm sensum. z nullo mõ ꝑm rõem. Secũdo q. mot⁹ ire magis sequit corpis cõplexionẽ propter velocitatẽ mot⁹ colere. q̃ tendit ad irã Uñ magis est in promptu c̃ ille q̃ est disposit⁹ ꝑm corpis ꝯplexionẽ ad irascẽdũ irascat. c̃ q̃ ille q̃ est disposit⁹ ad concupiscẽdũ. cõcupiscat. Nõ autẽ prouenit ex naturali corpis dispositiõe est magis venia dignũ. Tertio q. ira q̃rit manifeste opari. sed cõcupiscẽtia latebras. et dolose subintrat Quarto q. ꝯcupiscẽs delectabiliter opatur. sed irat⁹ q̃si q̃dã ꝓcedẽti tristicia coact⁹. Sed ꝯsiderãdo pctm̃ incõtinẽtie c̃tũ ad malũ q̃ ds incidit a rõe discedẽs. sic incõtinẽtia ire vt plimũ est grauior. q. ducit in ea q̃ sunt ad ꝓximi nocumẽtũ. z homicidiũ z hmõi Et nota ꝙ difficilius est assidue pugre cõtra delectatõz c̃ ꝯtra irã. q. ꝯcupia magis est cõtinua. sed ad horã difficilius est pugnare seu resistere ire propter eius impetũ.

Ad continentiã sumẽ §.IIII

do ꝙ refrenatõne animi a voluptatib⁹ inducũt. xij. et dissuadẽt inordinatũ affectũ voluptatũ ꝑm Buil. in sum. virtutis. Primũ est loc⁹ in q̃ sum⁹. q. sez in valle lachrymar ꝑm ꝓs Aug. nescim⁹ in q̃ fine claudamur in hoc exilio. Nõ eiecit de⁹ hoiem de padiso vt hic faciat aliũ padisum. Scõm est tps in q̃ sumus Apl's redimẽtes tps q̃m dies mali sunt. Bern̄. Uniuersuz tps pnie. vigilia quedã est solẽnitatis magni z eterni sabbari q̃ postulamur. Uigilia ãt nõ est rẽpus delitiar sed festũ Tertiũ est exm̃ xpi z scõz Exo. xxv. Dia facito ꝑm exẽplar q̃ tibi in mõte mõstratũ est. i. in ꝓpõ Bern̄. xps q̃ nõ fallit elegit q̃ carni molesti⁹ est. Jd ꝙ vtiliꝰ id magis eligẽdũ. Quartũ eor q̃ bus amor voluptatũ nocuit exm̃ eue Bern̄. iij. Uidit mulier lignũ ꝙ eẽt bonũ ad escẽdũ ꝛc. Quintũ ẽ piculũ in voluptatib⁹ ꝫsequẽdis multotiẽs acq̃rũt vel ꝑ mortẽ propriã vel ꝑ mortẽ alteri⁹. noluit dñs aquaz bibere quã attulerãt de cisterna bethleẽ tres viri cuz piculo vite eor sed libauit dño. ij. Re. exm̃ salomõis q̃ infamat⁹ est amore mulier. iij. Reg. xi. Sextũ ẽ labor in ꝑpando Epicur⁹ voluptatũ assertor omnes libros suos ipleuit oleribus z pomis. z cibis vilibus. dicens eẽvtẽdũ. q. carnes z exq̃site epule ingẽri cura et miseria ꝑpant. maiorẽc̃ penã bñt inchrẽdo. c̃ voluptatẽ in vtẽdo Septimũ ẽ voluptatũ breuitas Sen̄. voluptas ẽ breuis fastidio obiecta. q̃ auidi⁹ hausta est citi⁹ in ꝫriũ recidẽs. Octauũ est eorũ indignitas. Seneca. In voluptate nihil est magnificũ, q̃ natura proximã deo faciat. nõ est animi virilis, sz puerilis. ad Ro. vi. Quẽ eni fructũ habuistis in illis in q̃bus nũc erubescitis. Nonũ est penuria fratꝝ nr̃oꝝ z filiorũ dei. Non eni decet xpianũ delitias q̃rere. cũ sciat xpm̃ in tot mẽbris suis necessitatẽ hre Ad heb. xi. Fide moises grãdis factꝰ negauit se eẽ filiũ filie pharaonis. magis eligẽs cũ pplo dei c̃ cũ tpalis pcũ habere iocunditatẽ. Bern̄. Inueniũt curiosi q̃ delectẽtur. nõ inueniũt miseri quo sustententk. Decimũ est voluptatũ ipuritas. bñt eni multã amaritudinẽ anneꝫã. Uñ in figura recte dñs cõgregatões aquaz appellauit maria. Bern̄. i. Multitudini ei delectationũ annexa est multa amaritudo Eccleſiast. vij Jnueni mulierẽ amariorẽ morte. i. voluptatẽ Undecimũ est voluptatũ vanitas Eccle. vl. Adolescẽtia z voluptas vana sunt Hiero. voluptas habita famẽ ñ satietatẽ pit. Job. iij Qui biberit ex hac aq̃. s. voluptatis, sitiet iterũ Eccleſi. ij. Dixi vadã z affluã delitijs ꝛc. Duodecimũ est eaz noxietas. Nocẽt ei multipl'r. Pro⁹ q. sunt multotiẽs hoi occasio infirmitatis vel etiã mortis Uñ Eccleſi. xxxvij. Propter crapulã multi pierũt. Seneca voluptatib⁹ maior ps corpoz perijt. Scõo in fuitutẽ redigit. Lu. xiij. Juga boũ emi ãqz ꝛc. Uoluptas amãtib⁹ se ãqz iuga supponit. i. ꝫsuetudines ꝺ lectationũ ꝑm ãqz sensus. tertõ q. reddit corp⁹ cõtumaz spũi. Prouer. xxix. Qui delicate pauerit seruũ in fine sentiet eũ cõtumacẽ. Quarto oblitionẽ inducit. Eccle. v. Nõ ei satis recordabit diez vite sue. eo ꝙ dnin⁹ delitijs occupet cor ei⁹ Quito a sapia impedit. Job. xxxviij. Nõ inuenit in terra suauit viuentiũ .s. sapiẽtia. Sexto dissolutiõem z sterilitatẽ bonoz operũ inducit. Hiere. xxxi. Usq̃ q̃ dissoluer⁹ delitijs filia vaga. Septio facit hoiem loq̃cẽ. vñ figurat ꝑ fluuium egipti ranas ebullientẽ. Exo. viij. Octauo reddit hominẽ incõpatientẽ Almos. v. Bibẽtes vinũ cũ phial' z optiõ vnguẽto delibuti. z nihil cõpatiebãt sup ꝛritiõe Joseph. Exm̃ de diuite epulone. Nono meliorib⁹ delitijs priuat. Bern̄. Delicata est ꝺina ꝫsolatio z nõ dat admittẽtib⁹ aliena. in q̃ figurã colũba aquã diluuij refugit Hen̄. viij. s. carnal' voluptatis. Decio in penã eẽnã ꝫmutat Apo. xviij Quãtũ se glificauit z in delitijs fuit tm̃ date ei tormẽtũ z luctum. Brego. Mometaneũ ẽ q̃ delectat. eẽnũ q̃ cruciat figũa. Josue. iij. Aq̃ mortue i mare mortuũ descendũt id ẽ

¶ Capitulū tertiū

voluptates. ¶ De māsuetudine quid sit. z in quo differt a clementia. ¶ Lapīm. iij

SEcūda virtus annexa tpantie est māsuetudo. Māsuetudo autē ꝼm pḥm in. iij. ethi. est moderatiua iraꝝ. Cōcurrit āt in eundē effectū cū clemētia quā diffinit Señ. q̄ est lenitas superioris adūsus inferiorē Differt āt ab ea nec est eadē virt⁹ Pro cui⁹ declaratōe ꝺt bea. Tho. sc. se. q. clvij. q̄ virt⁹ moral' ꝼm pḥm in. ij. ethi. cōsistit circa actiōes z passiōes. Passiōes āt intiores sunt actionū exterioꝝ ꝓncipia aut etiā ipedimēta Et ideo ꝼtutes q̄ moderātur passiōes. cōcurrūt q̄si in eū dū effectū cū virtutib⁹ q̄ moderāt actōes licz spē differāt. sicut ad iustitiā ꝑtinet cohibere hoiem a furto. ad qꝺ ꝺs inclinat ꝑ inordinatū amoꝛē vel concupiscētiā pecunie q̄ moderat ꝑ liberalitatē. iō liberalitas cōcurrit cū iustitia in hoc effectu q̄ est abstinere a furto. Et hoc etiā ꝺsiderandū est in ꝓpositō Nā ex passiōe ire. puocat alīqs q̄ grauioꝛē inferat penā Ad clemētiā aūt ꝑtinet directe q̄ sit diminutiua penarū q̄ ꝺdē impedīri posset ꝑ excessum ire. Et iō māsuetudo inq̄ntū refrenat ipetū ire cōcurrit in eūdē effectum cū clemētia. Differūt āt ab inuicē inq̄ntū clemētia est moderatiua exterioris punitōis. Māsuetudo āt ꝓpe diminuit passiōnē ire. Unū ipa ꝓpie respicit appetitū vindicte. Clemētia ꝯo ipas penas q̄ exteri⁹ exhibētur ad vindictā Est āt māsuetudo virt⁹ q̄ alio noīe ꝺr mititas. qꝛ bonū facit hūtē q̄ ꝑtinet ad diffinitōem ꝼtutis. vt ꝺr in. ij. ethi. Sz māsuetudīe inq̄t. Señ. oēs boni viri ꝑstabūt Opponit āt ire aut ira importat vitiū. Nā ira in se ē passio. z excessus ei⁹ ꝺr ira. z defectus ei⁹. cū. s. q̄s debeat ea vti. z nō vtik ꝺr remissio. habitus ꝯo q̄ tenet mediū in ira ē innoīat⁹. signat tamē noīe māsuetudis. q̄ ꝼtus cū sit denoīata diminutōe ire. ꝓpinq̄or ē diminutiōi q̄ supabūdātie. z ꝓpter hoc naturali⁹ ē hoī appetere vindictā iniuriaꝝ illatarū. q̄s ab hmōi deficere. qꝛ vix alicui min⁹ que vident iniurie sibi illate. vt ꝺr Salusti⁹. Est tñ māsuetudo moderatiua ire ꝼm rectā rōem. ita q̄ ipsa ira etiā vtik cū oportet. Jrē māsuetudo siue mititas qꝺ idē est. ꝺr et virt⁹ ꝼm pḥz z bītudo vtz Math. v. Jbi bī mites tē Et fruct⁹ spūs. vtz ad Gal'. v. Sz inq̄ntū virt⁹ dic̄ habitū actus ei⁹. dicik bītudo. Sūt ei bītudines q̄dā actus ꝼtutū. inq̄ntū delectatōnē spūalē inducit talis actus. ꝺr fruct⁹ spūs. Ponit āt ꝓpterea māsuetudo ꝑs tpantie potētial' seu virt⁹ ei annexa. z etiā clemētia qꝛ vtraq̄ ꝺsistit in q̄dā refrenatōe. Sz qꝛ tpantia refrenat vehemētissimas ꝺcupiscētias. s. delectatōes tact⁹. Māsuetudo ꝯo refrenat iras. clemētia penas Jō tempantia ꝓncipalis est virtus. Māsuetudo vero et clementia minus ꝓncipales z secundarie.

Fructus seu vtilitates §. I.

māsuetudines ꝼm Guil. in sum. ꝼtu. sunt. xij. Prio qꝛ inducit ad cognitōez dei. z facit hoiez dignū allocutōe dei ps. xxiiij. Diriget māsuetos in iudicio. docebit mites vias suas. Ecci. v. Esto māsuet⁹ ad audiendū ꝼbū dei. Ja. i. Jn māsuetudine suscipe insitū verbū. Et dionisi⁹ dicit q̄ moises ꝓpē multā māsuetudinē dei appitōe fuit dign⁹ habit⁹ z de eo ꝺr Nūe. xij q̄ fuit moises mitissim⁹ hoim. Et ꝼm tho. se. se. vbi ꝺ Māsuetudo inducit ad cognitōz dei remouēdo ipedimētū. Et hoc duplr Prio faciēdo hoiem cōpotem sui ꝑ diminutōz ire. Scō mō qꝛ ad mansuetudinē ꝑtinet q̄ hō non ꝺdicat ꝼbis veritatis. qꝺ plerūq̄ fit ex cōmotōe ire. vñ Aug. dicit. q̄ mitescere est nō ꝺdicere ꝺbne scripture siue intellecte. dū vitia nr̄a ꝑcutit. siue nō intellecte. q̄si nos meli⁹ z ver⁹ sape possemus Scō qꝛ placentē deo facit Eccle. i. Bñplacitū est ei fides z māsuetudo. z hoc est ꝼm qꝺ ꝺcurrit in eundē effectū cū charitate maxia virtutū. s. in subtrahendo mala ꝓxio. Tertō qꝛ ꝼm Greg. in moral'. inducit diuinā silitudinē de deo nāq̄ ꝺr Sap. xij. Tu dñator dñe oīa cū tranq̄llitate iudicas Dan. ix. Fac nobiscū ꝼm magnā māsuetudinē tuā. Quarto facit nos xp̄i discipulos Jp̄e magisterū b⁹ virtutis spāl'r sibi ascribit dicēs Math. xi. Discite a me qꝛ mitis sum. Et q̄ oñdik hec eē via pfectōis. Quinto ē ornamētū decēs seruis dei. i. ad thimo. vi. Tu hō dei sectare pacificā māsuetudinē. ad Ephe. iiij. Obsecro vos vt digne ābuletis deoz̄. in oī māsuetudie Sexto aīaꝝ cōseruat Eccle. ix. Fili mi in māsuetudine serua aīam tuā. sic vasa vitrea in feno vel alia re molli inuoluūt. z sic seruant a fractura. sic aīaꝝ in māsuetudie a fractura ire. Septio delectatōem multā inducit. ps. xxxvi. Māsueti aut̄ hereditabūt terrā z delectabūtur Et ꝓpter ea ponik fruct⁹ spūs ad Gal'. v. Est ei vt cuicitra delicatissima. Octauo correctōz fructuosam facit. ps. lxxxix Supuenit māsuetudo cor ripiemur Leo leuiē castigatus reuerētiā exhibet castigāti. Asperitatis āt nimie increpatio nec correctōz recipit nec salutē. di. xlv. licet. Nono gratiosum z amabilē oīb⁹ facit. Eccle. iij Fili in māsuetudine ꝑfice opa tua z sup glām homis diligeris. Decimo orōez facit deo acceptā Judith. ix. Humiliū z māsuetoꝝ sp tibi placuit depcatio Undecimo in iudicō saluat. ps. lxxv. Cū exurgeret in iudicio de⁹ vt saluos faceret māsuetos. Duodecio dominiū magnū z multiplex acq̄rit. Math. v. Bī mites qm̄ ipsi possidebūt terrā qꝺ intelligi ꝑt de terra vite pmtis z de terra viuentiū z de terra corpis ꝼm Bern. quia facit ei dñari.

¶ De ꝑtib⁹ subiectiuis tpantie. Cap. iiij

DE partibus subiectis tpantie que sunt abstinētia sobrietas z castitas Et inde de ꝓprietatib⁹ abstinētie videamus. Et quia cōtraria iuxta se posita magis mānifesta fiūt iō cū ꝓprietatib⁹ abstinētie oppositas ad has ꝓprietates. vel ad vicium gule ꝑtinētes simk' inēserem⁹. Sciēdū est prio q̄ pria z originalis cōditio abstinētie. ex q̄ fere oēs alie cānk ē. qꝛ carnēz spm̄ in sua natura custodit Natura ei carnis ꝼm ordinē rōnis ē q̄ spiritui sit subiecta. z natura spiritus est q̄ sibi dñēk. eā dirigēdo z vertēdo ad ꝼtutis exercitiū. Et hoc exp̄ssit de⁹ q̄ ē nature auctor loq̄ns ad chayn. Gen. iiij. Subter te inq̄t erit appetit⁹ tu⁹ vt tu dñaberis illi⁹. qꝺ ē intelligēdū de dñio rōnis z subiectōe appetit⁹ sensitiui. Nā ꝼm q̄ dicit Tul. i li. de offi. Duplex ēvis aīe vna ē rō. altera appetit⁹. Rōnis est dñari z dirigere. appetit⁹ āt obtēpare z dirigi. Ad cōmendatōz abstinētie facit qꝺ ait Ambrosius

Abstinētia lex a dño deo, ꝓuaricatio legis a diabolo, Culpa ꝙ cibū, latebra post cibū ognitō infirmitatis in cibo, firmitatis ẏrus in ieiunio. Serpēs suadet gule. dñs ieiunare decernit. Jtaq; gula a paradiso expulit regnantē abstinētia ad paradisum reuocauit errantē. Jn decre. di. xxxv. sexto die. Jbi mꝫta pulcra ō abstinētia ꝛ sobrietate, exīm ad ꝫmēdatōz abstinētie. de honorato puero pⁿ modū abbate. q a puericia cepit abstinere ab esu carnū ꝛ ꝫuiuio aliozꝫ alijs comedentibz carnes, piscis q in illꝫ ptibz nō inueniebat diuinit⁹ procuratus ē. intrās situlā cū haurirēt aq ō q comedit sufficient, vt habet in li. dyalogoz.

Ex dicta autē ꝓpꝛieta §. I

te multe alie sequūt, quedā videlz ptinētes ad mentē ꝛ qdā ad corp⁹. Propetates ad mētē ptinētes vident esse tres. Nā prio aim sincerꝫ redditvt ad orandū sit feruētior. Scdo mēoriā nutrit. vt ad remiscēdum sit promptior. Tertio intellectū acuit. vt ad speculāduz sit subtilior. Quātū ad primū sciēdū est q nimietas cibi calorē naturalē suffocat. ꝓpt qd cibū decoqre nō pt. ex q ꝓtigit q natura corpis cibi pōdere ꝑgrauata, ꝛ qsi suis viribz sepulta mētē ipaz secū submergit ꝛ eā ꝓpria operōe destituit. Unde scriptū ē Osee. ix. Mephis sepeliet eos Mephis interptat ex ore. vbi dat intelligere. q supfluitas cibi, q ex vitio oris occasionē bz, hoiez gule deditū sepultū tenet. Nā sicut ōt Greg. Quāto corp⁹ iplet. tanto aia minorat. supple in actibz viriū suaꝫ. Et hoc ē qd ōt dns Lu. xxi. Attendite ne grauētur corda vra i crapula ꝛ ebrietate Dan. vir desideriozꝫ vt aptior eēt ad dina suscipiēdū ꝛ orādū triū hebdomadaꝫ dieby panē desiderabilē ñ comedit, ꝛ carorvinū nō introierūt i os suū. Dan. x. p⁹ ea hūit mariās visiōes ꝛ reuelatōes. Scdo virt⁹ abstinētie mēoriā nutrit. cū ei stomach⁹ nimio cibo repletur multi fumi ab ipso ascendūt ad cerebꝫ ipmq; obnubilāt ꝛ deordināt. ꝛ ex hoc hūt ẏrutē mēoratiuā q est in pte posteriori cerebri obfuscare. ꝛ intētōes acceptarū speciez destruere. vñ ōt Osee. xiij. Saturati sunt ꝛ leuauerūt cor suū, ꝛ oblīti sunt mei. Parcitas āt cibi modicas pmittit fieri exalatiōes, ꝛ idcircovis mēoratiua in suo vigore psistēs fortis ē ad mēorandū. Cui⁹ signū appet in euigilātibz p⁹somnū. q digesto cibo ꝓptiores inueniūt ad remiscēdū ea. qꝫ repleto stomacho mēoriā pⁿ nō hēbāt. Et iō cōgrue hora matutinal' inuēta ē ad traditōz doctrine. tūc ei hō ē potētior ad retinēdū ꝛ remēorādū q auditoribz sunt tradēda. Unvn⁹ de tribz cubicularijs regis. Darij q fecerāt qstionē inē se, qd inē oia eēt fort⁹, dixit vnū. qz seducit mētez regis ꝛ hui facit mētevnā ꝛ nō meminit oēm tristiciā ꝛ debitū. Qđ intelligit cū vinū ꝛ alia cibaria inordiate sumūt. ij. Esdre. iij. Tertō abstinētia intellectū acuit ad subtilr speculādū. cū ei opatio intellect⁹ ortū habeat a sensu ꝛ fantasia ꝑm docēnā pbi necesse ē q ex mala dispositōne ptis sensitiuez ẏrutis imaginatiue. virt⁹ intelligētie inhabil' reddat ad speculatōz ẏritatis. Nihil āt est q sic sensuz obstruat ꝛ fantasiā deordiat, sicut cibi supfluitas. ex qvlter⁹ ipedimētū ꝓtigit in recta operōe itellect⁹ ꝑm qđ ōt Tull⁹ Nēte inārt recta vti nō pñt multo ciboꝛ potu ꝛpleti. Unde ōt Hiero, Uēter piguis pinguē sensuz gignit, et Señ, dicit copia ciboꝛ subtilitas ipedit. Dan. i. hēc q ananias azarias misabel abstinētes repti sunt sapientiores ꝛ acutiores oībus. Crisost. Nihil sensuum acumē operatur sicut moderata refectio. de conse. dist. v. Nihil enī sic iocundū.

Sunt vlterius alie §. II.

tres ꝓpietates abstinētie ad corp⁹ ptinētes. Et pria est q corp⁹ ꝙ abstinētia nutritū, rēplū dei efficit. Secūda q cibo sumpto hō delectabiliꝛ vtit. Tertia q ꝙ eā ciuiliꝛ viuit. Est ḡ pria ꝓpetas abstinētie circa corp⁹ ꝓsiderāda. qđa dedicatō rēpli, ꝑm illud apli, i. ad Coꝛ. vi. Tēplū dei scī ē qō estis vos Cū ei corpus sit qōdā instrm aie, facilr ab ipa ducit. ad opa virtutis, qñ est pce nutritū. Et cū in ipa rōe sunt semina ria ẏrutū plātata. qꝫ ꝓlemētū ēe ñ pt, nisi obsequz pstet a corpe. qō ē aie associatūz ꝙ mācipio datū cōsequns est q ipz corp⁹ ꝙ abstinētia gubernatū. erit qsi qdā porta ẏrutū ꝛ clausura vitioꝛz ex hoc reddet habitaculū spūscti. Nā ex hoc causat qdā ꝓpatio oīm ẏrutū. ꝙ qs spūsscūs mētē ibabitat. Jn hⁿ figura habet in li. iudicū q Sampson tenēs mādibulā asini in manu, irruēte spū in eum occidit mille philisteos Asin⁹ ē corpus nrm, mādibula significat os. qō cuz qs refrenat vincit tentatōes diaboli Scda ꝓpietas abstinētie ad corp⁹ ptinēs ē. qz facit corpalēvitā delectabilēz sanā. Cibi ei cū moderamie sumpt⁹ prio in gustu delectatōz facit. Causat ei delectatō ex ꝛiūctōe ꝓportionata ꝛueniētis cū ꝛueniēti. Qñ ḡ cibi tpate sumit⁹ tā in quācitate qꝫ in qlitate. tūc ꝛueniēs cū cōueniēti ꝛiūgit. qz gest⁹ cui cibi ꝛiūgit. ꝛueniētiā habet ad ipm in modo et mēsura. ꝛ tūc seqt delectatio. Unde maiorē delectatiōez sentit tpat⁹ in cibo qꝫ gulosus Quāto ei gust⁹ ē ordiatioꝛ natura purioꝛ, tanto delectatō q inde ꝓcipit erit maioꝛ. Unde ōt Eccle. xxxi. Somn⁹ sanitatis in homie ꝓco. dormit vsqꝫ mane, ꝛ alia ipsi⁹ cū ipso delectabit. Crisost. Nihil sic iocūdū ē sicut cibi bñ digest⁹ aut decoct⁹ Nihil sic salutē ꝛpuat nihil sic egritudinē fugat, sic moderata refectō Sufficiētia qppe cū nutrimētoꝛ sospitatē sil, ꝓcreat ꝛ voluptatē. Abūdantia ẏo morbū facit ꝛ molestias ingerit de ꝛse. di. v. nihil. Ald idē facit qō ōt Hiero. i duo b⁹ca. se. ibidē. Saluatoꝛ mittēs ad ꝓdicādū discipulos dixit. Jn quācūqꝫ domū intraueritis, ꝛ suscepint vos, māducate q apponūt vob. Luc. x. Jn qbꝫ ẏbis nō amplā licētiā ꝛmedēdi plura vl meliora cōcessit, sz voluptatez curiositatē qrēdi cibos delicationes restrinxit. Nā xps abstinēs fuit. nec legit carnes ꝛmedisse nisi agnū pascalē. vt ōt mgr i hist. scol. Et ꝛuiui um suū fecit ex panibz ꝛ piscibz eos multiplicādo. vt ꝙz Job. vi. Cesar etiā august⁹ vt narrat policrat⁹ minimo cibo erat ꝛtētus atq; vulgari Nā panē scdariū pisciculos minutos ꝛ caseū bubalū comedere solicit⁹ erat. Seqt etiā comessatōs inordiatas ꝛ lautas pauptas, ꝑm illō Prou. xxi. Qui diligit epulas in egestate erit. Jnfirmitates etiā Eccle. xxxvij. Jn mꝫtis escis erit infirmitas. Nausea puer. xxvij. Alia saturata calcabit fauū Unde ꝑm rabi, moys. precepit de⁹ in lege iudeoz q nō comederēt carnes porcinas qz ex eis generant infirmitates ꝛ multe gulositates ꝛmittunt circa illas. Hinc ꝛ hiero. ait, Legim⁹ qsdā morbo articlari

Capitulū Quartū

ꝛ podagre humoribꝫ laborātes. proscriptiōe bonoꝝ ad simplicē mēsaꝫ ꝛ paupes cibos redactos ꝺualuiſſe de ꝺle. d. v. legimꝰ. Tertia ꝓprietas abstinētie ad corꝑ ptinēs ꝺsistit i curialiꝫ politico ꝺuictu cū aliꝭ Libꝫ enī moderateꝫ ordīare sumptꝰ mūdiciā corꝑis causat ꝑ hoc. q oēs sensus exteiores puros ꝛ īmaculatos tenet. Et hoc maxīe reqrit in hūana ꝺsatiōe. q̄ maxīe in ꝺuiuēdo aliꝭ cū qbꝫ expedit bre mūdiciā corꝑalē ꝺsistit Uñ Bernñ. scribit ad frēs de monte dei Si māducas mēsam tuā sobetas ponet. Uitiū aūt gulositatis horridas īmūdicias ꝛ incurialitates multas facit. Nā ꝛ ipm os qdē est nobilissimū mēbꝝ. vt pote deputatū officio loqndi. ꝛ maxīe necessariū ꝺsatiōi. hoiem inficit ꝛ oius anhelitū fetidū reddit. vt de gulosis possit verificari illō ps. v Sepulcꝝ patēs est guttur eoꝝ. Propē nimiā ei inordinatā cibi sumptionē gustꝰ corrūpit. ꝓpter qō inde fetide exalatōes erūpūt Contingūt etiā in singulʾ aliꝝ sensuū meatibus superfluitates inhoneste. q vitā socialē maculāt ꝛ cōturbāt. Uñ in epla iude ōr de gulosis. Hi sunt in eplis suis maculose ꝺuiuātes hinc Hiero. Mlti in patīa gule vomitu remediankꝛ qō turpiē ingesserūt turpiē egerūt. Ipocras docet in āforismis. Crassa et obesa q̄ crescēdi mēsurā ipleuerīt. nisi cito ablatōe sanguis minnank. in pessim ꝛ pessima morboꝝ genera erūpe. de cōse. di. v. Ne tales. Predictū etiā vitiū ceteros hoīs actꝰ inhonestos facit q̄stū ad corꝑis mēbra puta tremorē manuū effusionē vultꝰ oculoꝝ torpitatē. trāsglutiēdi festinātiam ꝛ festinatā auiditatē. ꝛ mlta alia ex qbꝫ seqk inhonestas in ꝺsatiōe ciuili. Nec āt remouet abstinēria q̄ hoīes ordiatū reddit q̄stū ad p̄dicta oīa. Narrat petrus damianꝰ. q vxor quedā venetis ꝓstātinopoli. adeo delicate viuebat vt etiā cōibus aqs dedignarek ablui. vnde fuit eiꝰ rogē satagebāt colligere. ex q̄ laboriosum sibi balneū ꝑparēt. Cibos māibꝫ ñ tāgebat. sꝫ frustatī scissos qbusdā fustinulis aureis ori suo adhibebat. Eius cubiculuꝫ tot aromatū generibꝫ redolebat vt narrare tm̄ dedecꝰ foeteat. Sꝫ q̄stū oīpotēti ꝺo exosa fuerit. ꝑ qꝛ corꝑ eiꝰ totū ꝺputruit. ita vt mēbra corꝑis marcescerēt. vndiq; totū cubiculum incredibili fetore repleuerit. Nec quisq; de seruientibꝫ tātā ꝑferre narium putredinē poterat vir vna ancilla nō sine olentis speciei auxilio ineiꝰ obsequio pdurāte. Eadē tñ rapti accedebat. ꝛ ptinꝰ fugiēs discedebat diutiꝰ hec lāguore decocta ꝛ misabiliʾ cruciata. amicis letātibꝫ diē clausit extremū.

Post predicta viden §. III.

dū est de cauſ factiuis ꝛ ꝺsuetis abstinētie q̄s q̄tuoꝝ possūꝰ assignare. Prīa ē assuefactō a iuuētute ad aliqđ licitū ꝛ hōestū exercitiū. Mēs ei hūana ꝑꝫ qđ ōr gre. nescit eē ociosa. sꝫ sp occupi desiderat. Et qñ est occupata circa vnū. cū diuꝰ ñ possit intēdere a q̄cūq; alio remittit. Ex intētōe āt mētis seqk affectō. circa illud cui intēdit. Nā ad illō mēs est affecta cui maxīe ē intenta. ita tñ q̄ pseuerātia absit. nā ꝺtinuatō opis tristiciā a mēte elōgat ꝛ ōlectatōꝝ causat. Maxīe āt hoc ꝺūgit qñ q̄s circa studiū lrāꝝ se occupat ꝓpter naturalē inclinatōꝝ intellectꝰ ad ꝝitatē. Oēs enī hoīes natura scire ōsiderāt vt ōr pbs in. i. meth. qñ g̃ huic nature ōsiderio q̄s satisfaciat ꝑ exercitiū studiꝰ q̄ceatur mēs ab oī alia occupatōe. ppē ꝺformitatē quā habet mēs ad hmōi laborē. Qñ ꝙo hō a iuuētute incipit ociari oēs aīevires in q̄dā fame nutriūk. cupiētes in aliq̄ sensibili satiari. Nā ꝛ aures esuriūt rumores. Ocli vanitates. gula cibos ꝛ lingua loq̄citates. q̄ tñ oīa si hēank mētē nō sedāt. qꝛ talibꝫ nō pascik. Queritei ci bū nobiliorē. q̄ est scīa velꝰ. Uñ scriptū est pū. xxi. Desideria occidūt pigꝝ Noluerīt ei q̄cq̄d manꝰ eius operari. tota die ꝺcupiscit ꝛ desiderat. Pꝫ g̃ q ꝙ salubris occupatō est magꝝ cā nōvacādi cibis ꝛ potibꝫ. nec mlʾ tū curādū est ō eis. dñs nr̄yt daret nob ecclīa vacādi studio scpture. cū tētarꝰ fuit de gula. dixit Nō in solo paneviuit hō quasi rmediū ꝺ gulā Mat. iiij. Scōa cā ē debita ordiatio q̄si in cibo est obseruāda ꝑm q̄n qꝝ ꝺditōes q̄ trahūk de q̄dā gl̄. sup illo ꝙbo qō dixit esau ad iacob. da mihi de coctōe hac rufa. Beñ. xxv. Pria ꝺditio ē q ꝙs horā comedēdi vel idigētie nō p̄ueniat Et iste ē primꝰ modꝰ q̄ gulevitiū nos tētat. qō maxīe ē detestabile in q̄cūq; ciue. ꝛ maxīe rectoꝝ aliorū. Uñ maledictō indicik talibꝫ. vt hēk Eccle. x. Ue in q̄t. tibi terra cuiꝰ rex puer. ꝛ cuiꝰ p̄ncipes māe cōedūt. Postea subdik. Btā terra cuiꝰ rex nobilʾ est. ꝛ cuiꝰ p̄ncipes comedūt tēpe suo. Jonathas mortis sententiā meruit. qꝛ in gustu mellis constitutū tps comedēdi anteceſſit i. Reg. xiiij. Scōa cōditio ē q cibos nō q̄rat seu accipiat nimis delicatos. sicut diues epulo q̄ epulabak quotidie splēdide ob hoc sepultꝰ ē in īferno Lu. xvi. Tertia cōditio q nō comedat nimis p̄m suam cōplexionē qꝛ qvni multū. aliq̄ñ est alteri paucū in hmōi offenderūt de qbꝫ ōr in ps Māducauerūt ꝛ saturati sunt nimis ꝛc. historiā habes Numeri. xi. Quarta cōditio est q nō comedak cū nimio ardore ꝛ rapacitate sicut esau lēticule coctiōez. dauid āt aquā cōcupitā de cisterna bethleē effudit. ij. Reg. xiij. ar. di. xli. quisqs. Quinta ꝺditio ē q nō nimis accurate ꝛ studiose ꝑpat. sicut faciebāt filij beli de his q̄ offerebank. i. Reg. ij. hinc ꝛ aug. Fieri nō ꝑtvt sine aliq̄ vitio cupiditatis vlʾ voracitatis p̄ciosissimo cibo sapiēs notak. Insipiēs āt fedissima gule flāma in vilissimū olus inardescatꝛc. di. xli. q̄sqs. Tertia cā abstinētie ē elōgatio lʾ sbtractō ab his q̄ p̄nt desideria carnis accēdē. Inē alia ei q̄ fugāt oīa vicia carnis. tā circ cibos q̄stū circa actꝰ venereos. ē subtrahere occasiōes pctōꝝ Nā q̄ se talibꝫ offerūt puta collocūis mlieꝝ. aspectibus eaꝝ. ꝛ mēsis pinguibꝫ. vbi varia ꝛ delicata fercula apponūk. cām ꝑbent vt tentēk. qō est valde piculosum in tlibꝫ vbi tētat suauitas ꝛ voluptas. Tutiꝰ enī i hac mā fugik bellū q̄stū expectek. Uñ scptū ē de ꝑma muliere. q vidit lignū pulcꝝ ꝛ delectabile. qō maxīe ꝺcupiuit Ubi ōr glo. q nō lꝫ intueri qō nō lꝫ cōcupisci. Angeli q̄ sodomā subuterūt. educētes loth de ciuitate dixerīt ei. Noli respicere pꝰ tergū. nec stes in oī circa regione. Beñ. xix. Ad siḡificandū q non solū recedēdū est a pctō. sꝫ etiā ab oī eo q hꝫ pstare occasionē ꝛ inducere ad pctm̄. De iciunio hēs multū ꝛ plene in scōa pte. Quarta cā abstinētie ē. ꝺsideratio eoꝝ q̄ ad ipam hūdā inducūt. Et hec sunt p̄cipue q̄tuoꝝ. s. natura. scptura. fortuna. ꝛ moꝛs futura. Natura qdē abstinētiā p̄dicat. qō pꝫ ex oīs puitate Nā sicut ōr pbs i li. de natura aialiū. hō ꝙpatōe sui corꝑis inē ceta aialia ē qui oīs ꝑ qō dak intelligi. q ꝺꝫ

eē parui cibi. Ad hoc etiā idē natura fecit breuē trāsi
tū in trāsglutiendo cibū. Uñ breue guttur dedit sibi
vt citꝰ se de cibo expediret. vtpote ad maiora factus
vñ dicit Bern̄. Uoluptas gutturis. q̄ tāti hodie es
timat vir duoꝝ habet latitudinē digitoꝝ. Modica
ergo dꝫ delectatio vbi breuis est trāsitus. ꝓm illō Jo
hēl. i. Ululate qui bibitis vinū in dulcedine. periit eī
ab oreꝝro. vñ dicit Sen̄. Uoluptas ē breuitas fasti
dio obiecta. q̄ auidꝰ hausta est citꝰ in necessariū reci
dens. Reꝓhendit a pbō in li. ethi. ille epicurꝰ. q̄ ora
bat deū vēris. vt hēret guttur longū vt grus. vt diu
tius delectatō gustui insideret. Jtē scō scꝑtura ad p
citatē cibi inducit. dicit enī q̄ initiū vite hois est pa
nis et aqua. Eccles. xxix. et Hen̄. i. De⁹ assīguit eandē
escā hoīt bestijs. Ecce inq̄t. dedi vob oēm herbā effe
rētem semen sup̄ terram. et vniūsa ligna q̄ hñt in seipꝭ
sementē generis sui. vt sint vob in escam et cūctis ani
mantib⁹. ad qō etiā facit qō dic Hiero. di. xxxv. Ab
exordio creature rōnalis nec carnib⁹ vescebāt̄ sc̄i. Si
milr nec vino vt dicit in eadē di. sexto die Daniel cuꝫ
socijs petierūt sibi dari legumia cū aq̄. ꝓm q̄ scꝑtu
ra cōcesserat. Tertō ad pcitatē vicꝰ fortuna inducit.
Cōsiderare enī dꝫ q̄libet cū alio habere nake pclita
tēt eundē pductorē deū. Uñ g̃ dꝫ vnꝰ delitijs abūda
re. alꝰ miseria ꝓsumi. vñ Amb. Quis eī taꝫ iustꝰ tā
auarꝰ q̄s q̄ multoꝝ alimenta suū nō vsum. sed abun
dantiā delitias parat di. xlvij. sic hi. zacheus prin
ceps publicanoꝝ et diues. bona sua cū paupib⁹ ñ hñ
tib⁹ diuidēda ꝓmittebat Lu. xix. et Job ōt. si comedi
buccellā meā solꝰ et ñ cōedit pupillus ex ea. Job. xxi.
Quarto valet ad pcitatē ꝓsideratō mortis future Si
q̄s enī finē carnis ꝓsideret et quō ꝓmiꝫ ī escā pak. fa
cilīter a gule vitio refrenak. vñ Bre. Nihil sic valet ad
carnis desideria edomāda. sic cogitare q̄lis sit futu
ra mortua. Exīm in vita fratꝝ Cum q̄dā scolaris bo
nonie voluptatis corpis dedit⁹. visitarek a q̄dā nro
frē suo ꝓfiota. timēs scolaris sui ꝓfessionē et verbis
fris. fecit pactū q̄ nil diceret de ō. q̄ ille ꝓmisit ni
si tm̄ duoꝝba in fine ꝓmōis sui. Et pⁿ locutiōes plī
mas recedēs dixit ei illō Esa. Subē te sternet tinea.
et opimētū tuū eruntꝫnies. q̄ꝫba ñ potuert a corde
eiꝰ recedere q̄sq̄ effectꝰē frater nr̄. q̄ et sanctevixit.

Jn quibus tempori §.IIII.

ribꝰ seu diebꝫ sint instituta ieiunia ab eccl'ia. hēt̄ s. in
scō a pte ti. vt. de gula. Quare āt illī diebꝫ magꝭ q̄s al
ijs sint īstituta. hec oīa plenꝰ declarāt. Notāō igit
ꝓm b. tho. se. se. q. clxlvij. ar. v. Cū ieiuniū ad duo or
dinet. s. ad delet̄oz culpaꝝ eleuat̄oz mēt̄ ī supna. ido
spāl'r illī tpib⁹ fuert ieiunia indicēda. q̄bꝫ oportebat
hoīes a pcō purgari et mētes fidelīū ī supna eleuari
p deuotōez. hoc āt pcipue īminet añ pascalē solēnita
tē. in q̄a culpe p baptismū relaxāt. q̄ solēnit̄ i vigilia
pasce celebrāt. dū. s. bñdicūt fontes baptismales. et
xpifideles adulti tūc baptizabāt cōit. Recolit eī tūc
dñica sepultura et p baptismū cōsepelimur xpō ī mor
tē. vt ōr ad Ro. vi. Jn festo etiā pasce maxīe oportet
mētē hoīs eleuari p deuotōz ad eternitatis gl'az quam
xps resurgēdo ichoauit. ac etiā fideles dñi ī bmōi so
lēnitate cōicarī ad cōionē accedere. oportz mēte ele
uata ad deū. et iō īmediate añ solēnitatē pascalē eccle
sia statuit eē ieiunandū. Et eadē rōe in vigilijs preci
puaꝝ solēnitatū in q̄bꝫ nos ꝑpari oportz ad festa fu
tura deuote celebrāda. Sil'r in singul'q̄rtis āni ꝓsue
tudo eccl'ia hz. vt sacri ordies ꝓferāt. ad q̄z susceptōz
oz p ieiuniū ꝑparī eos q̄ ordināt. et eos q̄ ordinan
di sunt. et totū populū. p cuiꝰ vtilitate ordinank Uñ et
legit Lu. vi. q̄ dñs añ discipl'oꝝ electōz exiuit in mō
tē orare. qō exponēs Amb. ōt. Quid te facere, quēit
cuꝫvis alīqō officiū pietatis adoriri qñ xps missurꝰ
apl'os priꝰ orauit. Pōt etiā rō assīgnī ieiunij q̄tuor tē
poꝝ. s. vt demꝰ ꝓmittas tpis ōo. Sūt eī duodecī di
es ī toto āno q̄si p ꝓmis diebꝫ duodecī mēsiū anni.
Et sic p ieiuniū. xl. deo damꝰ decimas tpis ita p ieiu
niū q̄tuor tpm damꝰ ꝓmittas. vtrūq̄z ei in lege man
dak offerī. s. decias et ꝓmittas. Rō āt spāl'. q̄re. xl. di
es ieiunāk ī q̄dragesima ē triplex ꝓm Greg. in omel'.
Pria ē qr virtꝰ decalogi p libros q̄tuor sci euāgelij ī
plek. denariꝰ āt q̄ter ductꝰ in q̄dragenariū surgit. Se
cūda rō est. qr i hoc mortali corpe ex q̄tuor elemt̄is sub
sistim⁹ p cuiꝰ voluptatē pceptis dñicis ꝓdicimꝰ q̄ p
decalogū sunt accepta. vñ dignū ēt eā ō carnē q̄ter
decies affligamꝰ. s. p ieiuniū. xl. Tertia rō ē vt deo of
feramꝰ decimas tpis seu diez anni. sicut aliaꝝ rerū.
Cū enī annus p. cccl'xv. dies ducīt. nos āt p. xxxvi.
dies affligimur q̄ sunt ieiunabiles ī sex septianis. xl.
q̄ anni nr̄i decias deo damus. Nec ētia rō ponit de
ꝓse. di. v. Quadragesima. vbi sciēdū q̄ añ tps. Gre.
quadragesima inchoabak in scā feria pⁿ dñicā ī. xl.
et ꝓm istā ꝓputatōz loq̄t. Sz ipe Greg. addidit q̄tu
or dies ieiunij q̄ sunt añ dñicā in. xl Et sic efficiūt. xl
dies ieiunij. vt ꝓformaremur xpō ī ieiunio. q̄ ieiuna
uit. xl. diebꝫ vt ōr Mat. iiij. Nō āt ꝓformamur ei q̄
ad tps bⁿ ieiunij. Nā ipse ieiunauit imediate postq̄z
baptisatꝰ fuit. qō fuit de mense ianuarij. qr imediate
pⁿ epīam. nrm āt ieiuniū. xl. inchoak in mēse februa
rij vel marcij añ. s. tps q̄ celebrak solēnitas baptismi
nr̄i. s. vigilia pasce. Rō diūsitatis bⁿē. qr i nob ꝑmit
tit baptismⁿ vt ꝑparoriū in adultis ad ꝓsecutōez effe
ctus baptismi. q̄ est remissio pcōꝝ. Sz baptismus
xpi nō fuit ad remissionē alicⁱus sui pcī. cū nullum ha
beret. et iō nō eguit ꝑparatorio. voluit tm̄ ieiunare post
baptismū ad dandū exīm baptisatꝭ exercitiū ieiunij.
qō iuuat ad vincendū tēratōes Addit et q̄rta rō aug.
Creator ē trinitas. pr̄z filiꝰ et spūssctūs. Creature ꝓ
inuisibili debek ternariⁿ nūerⁿ. dū deuz diligere iube
mur ex toto corde ex tota aīa et tota mēte. Creature
ꝓ visibili debek nūerⁿ q̄ternariⁿ. propk humidū sic
cū calidū et frigidū. Sic g̃ p denariū significank oēs
res. q̄ si ducāt̄ p q̄ternariū qō ꝓpetit corpi per qō
admīstratio genik q̄dragesimū nūeꝝ ꝓficit Et notan
dū q̄ q̄s iudei hēant ieiuniū q̄tuor tpib⁹ āni ꝑpē
qō ōr zacha. viij. Jeiuniū quarti ieiuniū q̄nti. iein
niū septimi. ieiuniū decimi. s. mēsis erit domui iude
in gaudiū et in solēnitates. nō tm̄ ꝓpter hoc eccl'ia ōr
iudeizare in ieiunio q̄tuor tpm Nō eī eisdē tpib⁹ nec
eisdem de cauꝭ ieiunat eccl'ia. Quod patet ex dictis
Hiero. super inducta auctoritate zacharie. Dicit enīz
et hēk di. lxxvi. ieiuniū. q̄ ieiuniū q̄rti mēsis apud iu
deos ē de mēse iulij. Nā primⁱ mēk apō hebreos est
aprīl. Jeiuniū āt illō q̄rti mēk. s. in iulio obꝫuabant
qr tūc moises descēdēs de mōte sinai tabl'as legⁱ di

uine ꝫfregit ppē idolatriā ꝫmissam ab illo ppō. et iuꝫ Iere. muri prīo rupti sunt ciuitatis ꝑ nabuchodonosor in q̄nta mēse q̄ apō nos dr auguſt⁹ ieiunab̄t iudei cū propē exploratores ēre ꝓmissōis orta ē seditio in pplo. z iussi sunt in mōtē nō ascēdere. z in hac mēse a nabuchodonosor. z postea a tytorvespasiano templū hierosolimis incensuz ē. in septīo mense. s. q̄ est october godolias occisus ē. z reliq̄e populi dissipate Jn decīo q̄ dicit ianuari⁹ apud nos pplus cū ezechiele q̄ in captiuitate babilonica positus erat. audiuit templū dei esse subuersum. Notū est autē q̄ ieiuniū ecclesie in quatuor tempib̄ nō seruat in illis mensibus nec istis de causis

Causa seu ratio §.V

Quare phibet esus carniz lacticiniorz in ieiunijs ecclesie assignauit b. Tho. se. q. cxlvij. ar. viij. Sic ieiuniū est ab ecclia institutū ad repmēdas ꝺcupiscentias carnis. que q̄dē sunt delectabiliū ꝑm tactum q̄ ꝓsistunt in cibꝭ venereis. z iō illos cibos ecclesie ieiunātib⁹ interdicit. q̄ z in comedēdo maxie bñt delectatiōē. z itez hoiem maxie ad venerea ꝓuocant. huiusmōi āt est esus aīaliū in terra q̄escentiū z respirantiū. z q̄ ex eis ꝓcedūt sicut lacticinia ex gressibilib⁹ et oua ex auib⁹. Quia enī hmōi magis ꝺformant būano corpi plus delectāt z magis cōferūt ad būani corpis nutrimentū. z sic ex eorz cōestione plus supfluit. vtvertat in materiā semis cui⁹ multiplicatio ē maximū incitamētum luxurie. z ideo ab his cib⁹ p̄cipue ieiunātibus. eccl'ia statuit abstinere d. iij. Deniq̄z. z ō esu carniū sp obseruat in oi ieiunio vt scz abstineat. Quo āt ad ouaz lacticinia seruat in. xl. in alijs ieiunijs stat ꝺsuetudini locoz Nec obstat q̄ vinū est etiā ꝓuocatiuū ad luxuriā multū propē q̄ dr puerb. xx Luxuriosa res ē vinū et ad Ephe. v Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria. z tñ in ieiunio nō phibet pot⁹ ei⁹ Dicit ei tho. vbi s. q̄ ad actū generatōis tria concurrūt. s. calor spūs. z humor. Ad calorē quidē maxime opat vinū z alia calefactiua corp⁹. Ad spūs āt causandos vel multiplicādos videt opari inflatiua. Scz ad humorē maxie coopat esus carniū ex q̄b⁹ multū ex alimēto generat Alteratio āt caloris z multiplicatō spirituū cito trāsit. sed substātia hūoris diu manz. z ideo magis interdicit ieiunātib⁹ esus carniū q̄ꝫ vinus vinivel esus leguminū q̄ sunt inflatiua. ¶ Itē nota q̄ cū dicit horā comestiōis cōgruā in ieiunijs ee horā nonā vel circa. nō videt nona summi ꝑm q̄ loq̄t scriptura sacra de nona Uel etiā doctores loq̄ntes ō ieiunijs. cū ei dies artificial' diuidat ꝑm scripturā in xij. horas q̄ in eq̄noctio vernali vel autūnali eēnt tāti spaciū vt hore nr̄e. vndez in pabola de ꝺductis ad vineā hora. xi. dictū fuit ab alijs Mat. xx. prioz tpe cō ductis. hi nouissimi vna hora fecerūt q̄. s. supfluerāt de illa die. sic q̄ hora nona esset hora. xxi. vt tñ tres hore restant de die btūs tho. etiā vbi s ōt. q̄ hora. vi vel circa ꝺsueuerūt cōiter hoies prandere in diebꝰ in q̄b⁹ nō ieiunāt sole tūc pueniēte ad summū ei⁹ ascensum q̄ videt esse in meridie in. vi. hora diei artificialis. z p̄ ꝺns in. xvij. hora diei natural'. inde ad nonā remanēt tres hore. videt ergo dicendū tunc hora nona q̄tum ad ieiunīū ecclesie. que dicit propie hora. vi. i. in meridie quia sic seruat cōsuetudo generat' ecclesie. extra de cōsue. c. cum dilect⁹. que est optima legū inēptes q̄ etiā legē tulit. z tūc eē pulsat ad nonā

De fructibus seu vtili §.VI

tate ieiunij ꝓīo in genere postea ī specie. De ieiunio quadragesimali. i oib⁹ exhibeam⁹ nosmetipos sicut dei mīstros. Et inē cēa subdit in ieiunijs. ij. ad Corin. vi. Jeiuniū vt dr Hiero. est fundamentū ꝺtutū. z amb. vides quāta sit vir⁹ ieiunij. vt sputū ieiuni hodie serpentē occidat. Valet vticz ad mīta ꝓīo ea⁹dere facit ōnā sēatentiā. vū niniuite q̄z ciuitas dēbat subuīti. vestiti sacris. z ieiunātes. eua serr ōnum illō iudiciū dño miserante. vtz Jone. iij. Scdo ieiuniū disponit ad grām q̄ō patz in cornelio centuriōe cui propē ieiunia z elemosinas quas faciebat apparuit oranti ipsi angelus z dixit q̄ mitteret pro petro. qui doceret eū viam salutis q̄ō z factū est et recepit visibiliter spīm. s. Act. x. Et propē hoc etiā ecclesia ordinauit oēs fideles debere ieiunare in quatuor tempib⁹ ad impetrādū ordinādis grām spūssancti. cū ꝓ vtilitate populi ordinent. Tertio ieiuniū ad sapientiā z noticiā diuinoz disponit Jn cui⁹ exemplū est q̄ daniel post ieiuniū factū habuit magnas reuelationes de diuinis. Dan. x. Et anna pphetissa. q̄ vacabat ieiunijs z oratōib⁹ in tēplo meruit dei filiū incarnatū videre z recognoscere. Lu. ij. Quarto ieiunium cōsolatōem angelicā promerer. Unde p⁹ ieiuniū pactū a xpo. accesserūt angeli z ministrabāt ei Mat. iiij Quinto ieiuniū diabolū expellit corpalr z spūaliter. Matb. xvij. Hoc genus demonioz nō ejcit nisi in oratōe z ieiunio. Sexto ieiuniū carnis ꝺcupiscētias damat puer. xxvi. Dū defecerit lingua. s. cibo⁹ extinguit ignis luxurie. Et ap'lus postq̄ dixit in ieiunijs subdit in castitate. scz exhibeam⁹ nosmetipos Ex hoc insinuās ieiuniū maxime valeret causam esse castitatis. vū z primi parētes dū seruauerūt ieiuniū in paradiso nō senserūt stimulos carnis. ꝛz immediate fracto ieiunio Ben. iij. Septīo ieiuniū fortitudinē aīe adducit. Jn c⁹ figurā Judith q̄ ieiunijs m'tū īsistebat. habuit tātā fortitudinē z ꝺstantiā mētis. vt holofernez occideret Judith. xiij. Octauo victoriā in bell' obtinz Uñ filij isr' ꝺgregati ad delēdā tribū bēiamin. ppē scelus ꝺmissuz. prioz scdo fuert debellati. etia vice facto ieiunio habuert victoriā Judicū. ij. Nono pspitatē itineris ꝓcurat. vñ esdras cū m'tis de captiuitate babilonica redeūtes hierosolimā facto ieiunio habuert pspertū iterū hēk. i. Esdre. viij. Decīo cōducit ad supernā patriā vñ helias facto ieiunio. xl. diez p⁹ venit ad mōtē dei oreb. Jn speciali de ieiunio q̄dragesimali. Nota q̄ ōr dñs Jo. dñici sup Mat. ōr enī q̄ numer⁹ ipse q̄dragenari⁹ oīt finalē effectū ieiunij m'tiplr Et prīo ex cōpositōe ipsius nūeri. cōponitur enī ex partib⁹ aliq̄tis q̄ cōstituūt sim'l adiūctē q̄dragenariū nūerū. pres aliq̄te sunt. vnū z duo. q̄tuor et q̄nq̄. octo z decē. et. xx. cōponīt ei ex vno q⁹vnari⁹ m'tiplicat⁹ p. xl. ꝺstituit q̄dragenariū. z duob⁹. q⁹ binarius m'tiplicat⁹ p. xx. cōstituit. xl. Itē ex. iij. q⁹ quadrarius multiplicat⁹ p decem ꝺstituit. xl. Itē ex. v. q⁹ quinari⁹ multiplicatus p octonariū ꝺstituit. xl. Itez ex octo. quia octies q̄nq̄ constituunt q̄drageuariū

Itē ex.x.qz.x.multiplicata p q̄tuor ꝯstituūt.xl. Item ex.xx.qz vigenari⁹ multiplicat⁹ per binariū ꝯstituit q̄ dragenariū. Ista recollecta sit vnū.duo.q̄tuor. q̄nq; octo.x.z.xx.ꝯstituūt.xl. Itē ex.xx.qz vigenari⁹ multiplicat⁹ p binariū ꝯstituit q̄dragenariū. q̄ ē nūer⁹ iubileus ad innuēdū q̄p ieiuniū.xl. quenit ad iubileum cordis.z futurā q̄etē patrie Scdo q̄dragīta diebus dñs pluit sup terrā tpe.noe ad iudicādū vitiū carnis In figurā q̄vitiū carnis ꝯprimit p hmōi ieiuniū.xl. Tertio q̄ p.xl. māsiones quenit pp̄s isr̄ ad terram pmissiōis. Et p ieiuniū q̄dragesimale debite ꝓuatus s. cū māna grē quenit ad pmissionē eēne hereditat. Quarto q̄draginta ānis pp̄s ille fuit illustratus colūna ignis de nocte.z de die ꝓtect⁹ nube ꝫ estū ad figurandū q̄ ieiuniū.xl. illustrat mētē z pcipue audiēdo p̄dicatōes. vt fieri dz ꝓtegit ab insidijs diaboli. Quinto moyses ieiunatis.xl. diebꝫ recepit bis legez dñi qz ieiuniū ad obseruātiā legis veteris z noui testamēti adiuuat. Sexto helias ieiunio.xl. diez quenit ad mōtē oreb. vbi oīsus ē deus. z p ieiuniū.xl. et alia bona quenit ad mōtē ꝺtēplatōis z securitat. Septimo.xl. hebdomadis xp̄s stetit ī vtero mr̄is virgis marie z postea nat⁹ ē. qz si ieiuniū z si bēat xp̄z latentē in via eo ꝓuato hz p dulcedinē mētis paretē. Octauo xp̄s.xl. diebꝫ ꝯpleuit cursuz sue p̄dicatōis in mūdo postea p crucē padisum apuit. z ieiuniū apit celum Nono xp̄s.xl. horis stetit mortu⁹. z postea surrexit. z ieiuniū mortificatis sensibꝫ ad ꝓtutū lucē r̄surgere facit. Decio xp̄s p⁹ resurrectōz.xl. diebꝫ cū discipul' ineꝫ polatim fuit. z ieiuniū letificauit mētē pūtia christi.

De sobrietate. Caplm.v.

QOstquā dictum est de abstinētia q̄ est moderatiua ciboꝝ z potuum ꝯsiderādū est ꝯnē de sobetate q̄ ē specialiē moderatiua potuū. Ubi tria videre sufficit Primo quō sit virt⁹ Scdo de ei⁹ effectibꝫ Tertō q̄bꝫ maxime ꝯpetit. Est g̃ sciēdū q̄ sobetas est ꝓt⁹ special' cuz sit vna de ptibꝫ tpantie. vt ponit Macro. Ad ꝓtutē ei moralē. vt dictū ē supra ptinet ꝯseruare bonū rōis ꝫ ea q̄bꝫ pt ipediri Ubi g̃ inuēit spēale ipedimētū rōnis. ibi ncē ē ponere spēale ꝓtutē ad illd remouēdū. Pot⁹ ār inebriās hz spēalē rōz ipediēdi vsum rōis in q̄tū. s. pturbat cerebz sua fumositate z ō ad remouendū hoc ipedimētū rōis req̄rit spālis virt⁹. z hāc dicim⁹ sobetatē. q̄ special' est circa potū sicut circa p̄priā materiā. Licet ei sobrietas sumat a mēsurā que pt inueniri in q̄libet materia. Dicit ei alīqs sobrius quasi bria. i. mēsurā seruās. Spāl' tn nomē istō sumit in illa materia in q̄ maxie laudabile ē mēsurā seruare. hmōi ār ē poti⁹ inebiare valēs. Nā ei⁹ vs⁹ mēsuratus multū ꝯfert. z modic⁹ excessus multū ledit. qz facil' ipedire ptvsum rōis magisq; excessus cibi. z ideo special' sobetas attēdit circa potū moderādū. vñ pz q̄ sobrietas ē alia virt⁹ ab abstinētia q̄ est cōiter circa cibū z potū. delectatōis vtriusq; moderatiua. in ꝺmē dareem sobrietatis. helie cui grādis restabat via. āgelus dñi ad caput suū oñt subcinericiū panē. et vas aq̄.iij. Reg.xix. Apō antiqs tm fuit studiū de cōseruāda sobrietate. z maxie in mlieribꝫ. q̄ si q̄vinū bibisse ꝯprehēsa fuisset ipaz pene obnoxiā bēbāt. ac si viri thorū violasset. Unī narrat Ualer⁹. q̄ metell⁹ vxorem eo q̄vinū bibisset fuste pcussam interierit. qđ factū ñ tm accusatore. sz z repbēsore caruit. et subdit. valer⁹. Quecūq; femia vinū vsum īmoderate appetit ianuā vitiꝫ aperit. z ꝓtutibꝫ viā claudit. Qđ q̄dē absurdū ē

Nunc de effectibus so ℣.I.

brietatis pseq̄mur q̄ p̄nt q̄tuor assignari. Est enī intellectualis luis ꝯseruatiua carnal' ꝯcupiscētie repssiua. Senilis etatis decoratiua. Et būane pacis nutritiua. Est ergo p̄ma intellectual' luis ꝯseruatiua. Nā vinū si pprie sumit. cor a quo ꝓcedūt cūcte opatiōes tā naturales q̄z aiales ꝯfortat. spūs stabiles z subtiles generat. ipm cerebz in quo opatōes sensitiue pficiunt in puritate cōseruat. z oēs anie vires in ꝓprijs opatōibꝫ pficit z vigorat. vnde ꝺr Eccle.xxxi. Sanitas est aīez corpis sobri⁹ potus. Ex his ꝺo seq̄t opatio intellect⁹ purissima z clarissima. ad q̄z subtilia ītelligēda. Hec autē intellect⁹ subtilitas p ebrietatē tollitur sicut scptum est in Ozee.iiij.c. Uinū z ebetas auferunt cor. id est mētem q̄ nihil est in hoīe p̄stantius vñ z bea. Dñicus institutor ordis. p̄dicatoz. vt melius aiam trāsferret ad sapiam. vinū p decenniū non bibit Scdo sobrietas est carnal' ꝯcupiscētie repssiua qñ eni vene mero estuat. facile spumat in luxuriā. vt dicit Iero. di.xxxv. venē. In h⁹ figurā noe ebri⁹ nudauit femora. Propē qđ ammonet apl's ad ephe.v. dicens. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria supple vt in causa effectiua z sub hoc sensu intelligendū est qđ scribit. Prou.xx. Luxuriosa res est vinū inēbtuz videlicz ꝓuocat ad luxuriā. Studendū est ergo sobetati z cauēdū a supfluitate vini maxie iuuenibꝫ sicut dicit Sene. in li. de ira. allegās platonē. Ex hoc faciliter p̄clitat castitas. vñ scribit Iero. ad fabiolā virginē. O filia si apl's castigauit corp⁹ suū z in seruitutem redegit ne cū alijs predicasset reprobꝫ efficeretur quomō iuuēcula adhuc in feruore iuuētutis posita. dapibus z vino plena. de castitate erit secura. In lege de consecratis nazareoꝝ precepit dñs. q̄ a vino et ab oīni qđ inebriari p̄t se debeant abstinere. ad hoc vt puri⁹ coram deo stare possent. qđ z Jo.bap. seruauit Lu.i. Tertio sobrietas est senilis etatis decoratiua Unī sciendū q̄ inter oīa ad q̄ iuuenes studere debēt est. q̄ a p̄ncipio ꝓtuosas ꝯsuetudies acq̄rāt. qz sicut dicit salomō puer.xxij. Adolescēs iuxt viā suam gradiet cū senuerit nō recedet ab ea. Ineꝫ autē al's vtiles z ꝓtuosas ꝯsuetudies. quibꝫ etas iuuenil' ꝺz assuescere. optīa est pcitate pot⁹ vti. Nam inē alia bona q̄ sequūtur hoc potissimū est q̄ aduenīēte senectute. sensus tā ītiores q̄z exteriores diuti⁹ vigēt potētes ad pp̄os actus. z ipz corp⁹ in quadā puritate ꝺfuat. imoderat⁹ ār pot⁹. z maxie a pueritia assuet⁹ ñ solū vitiuz culpe iducit. sz etiā bona nature evsq; ad īsensibilitatē exēmiat. hinc z aug. de ebetatz nocumētz ait. Ebrietas aufert mēoriā. dissipat sensum. ꝺfūdit ītellectum ꝯcitat libidinē. inuoluit linguā. corrūpit sanguinem oīa membra debilitat. vitā diminuit z oēm salutem extermiat. Hela rex isr̄l cū esset bibēs z temulēt⁹ factus z ābri seru⁹ ei⁹ q̄ ꝺ eū rebellarat irruēs percussit z occidit eū.iij. Re.xvi. Alexādero cū multa regna mūdi vicisset. z circa vinū intemperatus eēt dictū est. O

Capitulum VI

Alexāder cū oia viceris, a solo vino vinceris Unū z bñ dr de ebrioso puer. xxiij. Eris sicut dormiēs i medio mari. z q̄si sopit⁹ gubernator amisso clauo z dicens. Uerberauerūt me z nō dolui. traxerūt me z ñ sensi q̄n euigilabo rursus uiā repiā Quarto sobetas ē būane pacis nutritiua. hoīes ei adiuicē sociales z beniuoli reddūt. q̄n eoꝝ corda ñ ebulliūt. iocdiatꝫ gaudijs ñ exuberāt. z sup alios ñ extollūt. Hec q̄dē bona p sobrietatē causant. p quā rō rctā vigent hō i suis actib⁹ ifra ppos limites manz Ebetas āt his oppositū hz iducere Nā hoiez a rectitudie rōis abducit. z ipz ex se ebullire facit Multa etiā alia mala ex ebetate sequūtur. q̄ vitā sociale pturbāt. puta oris loq̄citas. ꝓborū scurrilitas. Iudi leuitas. z ꝓba tumorꝫ z ꝓtumelie. Ex q̄bus oib⁹ surgūt ꝓtentiões z rixe z freq̄nt bella z hoim mortes. Unū eccle. xxxi. Uinū multū potatū irritatōz z irāz z ruinas mltas facit Amaritudo ei aie vinū mltū potatū. Per primā clausulā intelligit sapiēs dāna corpis. q̄ ex nimio potu sequūt. q̄ sunt irritatō. i. cere brivel sensus vacuitas. Irā. i. appetit⁹ vindicte z ruinas mltas facit. i. mortes corpales. Per scdam cl'am intelligit dāna cōscie. vñ dic q̄ vinū mltū potatū est amaritudo aie. q. amaritudinē lese ꝓscie ducit Subdit vlt⁹ mala q̄ ad proxios propt ebetatē diffundūt dicēs ebrietatꝫ aiositas. i. audacia z temeritas insurgendi in alios. iprudētis officio actiue z passiue. q̄. s. iprudēs ebri⁹ offendit minoras ꝑtutē tā aie q̄ corporis z faciēs vulnera sibi z alijs. hec. s. oia mala fac ebetas. Adhuc p̄ter p̄dicta mala ponūt Esa. v. q̄dā alia mala q̄ ex ebetate pueniūt. Et prio ē q̄dā mirabil'is licitudo spūs ad q̄rēdū vinū. Deiñ estuatō corpis vino potato. Et q̄tū ad h̄ dic Ue q̄ ꝓsurgitꝫ mane ad ebrietatē sectādā z potādā vsq; ad vesp̄ā vt vino estuetis Alio malū ē dissolutoz z mētꝫ euagato vsq; ad icō sideratōz z ī ꝓceptū dei. Et q̄tū ad h̄ dr. Citbara z lira z tipanū z tibia z vinū i conuiuijs vr̄is. z op⁹ dñi nō respicitis. nec opa manuū ei⁹ ꝓsideratis. Ex his aūt ꝓcludit p pba q̄dā mala penalia. q̄ ppl's ebosus incurrit. s. captiuitatē. stoliditatē. z egestatē. vñ subdit Propea deiect⁹ ē captiu⁹ ppl's me⁹. qz nō habuit sciaz. et nobiles e⁹ inticrūt fame. z mltitudo e⁹ siti exuit. eō sobrietas inē oēs ꝑtutes fed⁹ būane societatꝫ nutrit z fouet. Nascituro sampsone q̄ teste āgelo ppl'm dñi debebat de mānu philistioꝝ liberare z ab hostib⁹ eū paci reddere. Ipe āgl's mri ei⁹ in h⁹ figurā sobetatē idixit dicēs. caue ne vinū bibat nec sicerā ꝛc. Judic. xiij De mltis alijs mal'. q̄ sequuta sē ex ebetate pōit. b. amb. i fmōe. z hēk in decre. di. xxxv. Sexto die. vbi sic ait. In ꝓncipio generis hūani igrabat vinū. Primꝰ noe vineā plātauit. dedit naturā. igrauit potētiā. itaq; vinū nec suo pepcit auctori. sz ebetas illi⁹ nob suadet sobrietatē. Semel inebriat ē noe. Atvbi malūebrietatis agnouit iumētū suū. i. corp⁹ ad remediū tpauit ñ effudit advitiū. anteq; vinū inueniret manebat oīb⁹ incussa libtas. Nesciebat hō a cōsorte nature sue obseqa seruituꝫ exigere Nō eēt hodie fuitus si ebrietas nō fuisset. manebat oī⁹ incōcussa libtas obrepserat q̄dē frakne platōis inuidia. manebat tñ adhuc pīa reuerētia. Lesa ē pietas. cū irrideret ebetas. s. in noe. fuit ebrietas origo incest⁹ pessime ḡneratricis ꝓtus dectoꝝ loquit de loth inebriato a filiab⁹ suis ī monte. Abraā in cōuiuio angelis nō vinū sz lac mīstrauit. Recte ibi deerat malīa peccati. vbi erat remissio peccatorū. scz figuratiue. denicz venit Johānes non māducans panē nec bibens vinū quia q̄ ꝓpm annū ciat. ab oīni incentiuo viciorū se deber pstare alienū. hec oīnia ibi.

Quantum ad tertium § II

scilz quib⁹ cōpetit maxime sobrietas. Sciēdū q̄ maxime cōuenit rectorib⁹ personis scolasticis z iuuenib⁹ Rectoribus quidē plat⁹. qz cū habeāt iudicare oportet eos ee sobrios nec crapla z ebrietate repleri. z ob h̄ rōe obtenebrati. ñ pñt rectū dare iudiciū in iudicādo vñ eccle. x. dr Ue tre cui⁹ rex ē puer. z cui⁹ pncipes manevescūt. Herodes rex i conuiuio crapulat⁹ ipleuit q̄ puella saltās postulauīt. s. decapitatōz io. bap. Secūdo ꝓpetit clericꝫ z rligiosꝰ. vñ apl's. i. ad thi. iij. dās rgl̄as ꝺ ordinādis. ie ceca dr q̄ dz ee sobri⁹ Ad q̄ dō optime facit q̄ dō ait Hiero. di. xxxv. Ecclesie pncipes infi. z ex devi. z ho. cle. a crapula. hīc apl's de se. Castigo corp⁹ meū ꝛc. Aug. i regla. Carnēvrāz domate ieiunijs. abstinētia escet pot⁹ q̄tum valitudo pmittit. Tertio q̄uēit iuuenib⁹. Nā cū i eis vigeat calor naturalis ppē feruorē sanguis vñ icitāt ad libidinē. yhesem ēt addēdo aliū ignē. s. cibo⁹ z potuū. ñ potert resistere tētatōib⁹ luxurie. i ōlitijs ei ait Bernñ. piclitat castitas. z eō pm hiero. Sine cererꝫ bacho friget ven⁹ Terēti⁹. Tres adolescētuli anānias azarias z misahel vacātes abstinētie. vitādo cibos regios z legumib⁹ vtētes z aq̄. euasert ignē fornacis babilōice designtis luxuriā mūdi z meruerūt hr̄evisiões dei.

De castitatis malīa cā z gradibus. Cap. vi.

Circa castitatē de qua

ꝓsequēter est agēdū ꝓsiderāda sunt q̄tuor prio quo est ꝑtus. z circa q̄ ꝑfat. sc̄do de laudib⁹ castitatꝫ. ctio q̄ sē cāe destructiue siue ꝓfuatiue. q̄rto si q̄libet ꝺ necessitate pcepti ad eā ꝙuādā teat. Ad vidēdū quō castitas sit ꝑt⁹. z q̄ sit ei⁹ mā. Sciēd̄ est q̄ sic dictū ē tpantia ē ꝑt⁹ general' q̄ cōit ordiat ad repmēdas ꝓcupias delcātōnū. q̄ sē circa tactū. Delectatões aūt p se ꝓsequūt opatões cū sint pfectões eaz vt dr. iij. ethi. Manifestū ē aūt q̄ alteri⁹ generis sē opatões ptinētes advsū cibo⁹ q̄b⁹ naīa idiuidui ꝓuat ab opatōib⁹ q̄ ptinēt ad vsuz venereoꝝ q̄b⁹ ꝓuat natura speciei. sic ḡ circa delectatōs cibo⁹ repmēdas ponit ꝑt⁹ abstinētie. sic etiā circa delectatōs venereoꝝ repmēdas ē ponēda ꝑt⁹ q̄dā districta ab abstinēria. Et q̄ hmōi delcātōes veneree sē vehemētiores z magꝫ opmētes rōz q̄tū delcātōs ciboꝝ. io maiori idigēt rfrenatōe. vñ p̄dicte ꝑtuti ponit nomē castitatꝫ q̄ sumit a castigatōe. ex eo vilz q̄ p rōz ꝓcupia rfrenat Jpa ei ad modū pueri ē refrenāda. sic ptz p pbz. iij. ethi. q̄ assimilat ꝓcupiaz puero. eo q̄ sicut puer q̄ i volūtate sua relinq̄t prauus efficit. z in malicia excrescit. sic ꝓcupiscētia si ei ꝓsentiat. z p rōem nō arceat sp augeat i desideriꝫ z passiōib⁹. z nihil ē q̄ sic ꝑtute mentis deiciat. vñ dicit Augus. in li. soliloquioꝝ. Nihil ē sentio quod magis ex arte deiciat animū virilem q̄tū blādimēta femine corpiscz illi⁹ cōtactus. sine quo vroz hri non potest. Uir venerabilis Benedictus. vt narrat

Greg. in. iij. dial. Ab ipso puericie tpe cor gerēs seni le. nulli aīm voluptati dedit. Cū ād die q̄dā sol⁹ esset. tētator affuit. nā nigra quaq̄ auis q̄ vulgo merula vocat. circa ei⁹ faciē volitare cepit. eiusq̄ vultui ipor tune insistere. ita vt eā p manū potuisset. si hāc vir ōi tenere voluisset. Iz signo crucis facto recessit auis Tā ta autē carnis tētatio cadē recedēte secuta ē. quātam vir scūs nunq̄ fuerat exptus. Quādā nāq̄ alias fe mināviderat. quā malign⁹ spūs añ eius oc̄los redu xit ad meoriā. tantoq̄ igne serui dei aīm in spē ei⁹ ac cendit. vt se in eius pectore amoris flāma vir caperet ita vt etiā pene deserere heremū deliberaret ex tētatōe sed protin⁹ ex dei grā in se reūsus in spinis z vitricis nudū se proiecit z sic tentatōem vicit.

Post hec de laudibus §.I.

castitatis in cōi videndū. q̄s ad q̄nq̄ reducere possu mus ꝑm q̄nq̄ ꝓprietates ꝓ q̄bꝫ castitis laus ē q̄ int̄ ceteras ꝟtutes hec ꝑ̄o diabolo obstaculū po nit z ceteris ꝟtutib⁹ aditū pādit Circa q̄d ē sciēdū q̄ diabol⁹ cōsideras diūsas hoīm ꝺditōes. etates z ha bit⁹ opor tunitates diūsimode de diūsis eos tentare studet. Uidēs g̃ hmōi naturā ad hoc vitiū ꝓniorem talia suggerit tentam̄ta. q̄lia ad tētati ruinā nouerit expedire Uñ senē cui vires deficiūt naturales. z neces saria sunt admīcula tpalia. tērat de auaricia. vtpote q̄ in ꝓp̄rijs deficit ꝑ extrīseca iuuare se possit. Mer catorē assuetū in lucris z i cōmutatōib⁹ tērat de frau dib⁹ z sic de alijs. Int̄ oēs āt aīe vires vis ꝺcupiscibi lis in etate iuuenili ē debil⁹ z firma ad sui refrenatōez. z fortis ad rebellionē. tū ꝓpt̄ nature corruptiōez q̄ maxie ꝑcipitat circa ꝑtes genitaliū Uñ ꝑim⁹ hō pec cādo. ibi pri⁹ inordinatōz sentijt. tū etiā q̄ a ꝓncipio vite voluptatib⁹ et delectatōib⁹ assuescim⁹ q̄si eis cō nutriti. sicut ꝑz ꝑ ꝑbm in li. ethic. Diabol⁹ g̃ cū cito hoīez pubescere vider. ꝺsiderās ꝺcupiscibilē ptē eē ad cōcupiscēdā. pnā. ibi tērationū insult⁹ facere nititur vt mox iuuenē iā nouū hoīez iā carnali voluptate alle ctū ad ruinā trahat vitioz. Ꝑ̄o g̃ iacula q̄b⁹ diabo lus hoīez ipugnat. vt grāz baptismalē ꝑdat. sunt car nalīū delectationū suggestiōes. bō āt boni q̄igil ca strū aliq̄ custodies dz loco vilioꝛi vires maiores ap ponere. sic z vitijs obstaculū obijcere. z ꝟtutib⁹ adit⁹ pādere. Et iō sci viri volētes puenire ad ꝑfectiōez ꝟtu tū ꝑ̄o conati sunt rep̄mere carnales ꝺcupias. deide exercitijs ꝟtutū opam dare. Ꝑ̄ia g̃ ianua tot⁹ boni tatis in hoīe. est custodia castitatis Monachi q̄ pri mi sub docēna bti Marci ap̄ egiptū degebāt ꝑmo oīm ꝓtinētiā ꝓ fundam̄to hēbant. deiñ sup eā cet̄as ꝟtutes edificare satagebāt. Narrat hiero. in vit̄ ꝑm q̄ deci⁹ ipator q̄ndā iuuenē xp̄ianū castissimū ꝺphē sus. iussit nudū poni i loco amenissimo. vbi erāt flo res olfact⁹ instroz sonit⁹. z cāt⁹ auiū. z maib⁹ z pedi b⁹ ligatū. q̄ndā puellā pulcrā ipudicā ad eū fecit ad ducere. q̄ eū alliceret z maib⁹ palparet. At ille nō va lēs se alr iuuare ligua dentib⁹ incisam. in faciē illi⁹ ex puēs ꝺfusam abscedere fecit. Sicq̄ ille tētatōis victo riā habuit. Scda laus castitat⁹ ꝺsistit i hoc q̄ hoī li bertatē ꝟbuit. z cūctas a ꝟtutes rōi subijcit. ad cui⁹ euidētiā p⁹ ꝺsideret. q̄tā deppssiōez rōis facit vitiū lu xurie. Sciēdū ē g̃ q̄ int̄ cet̄a vitia luxuria mētē magz deprimit. z ꝟba salut⁹ fastidire fac̄ Uoluptas ei carnal⁹ ꝑ̄ vehemētiā delectatōis intīm hoīez absorbet. z eū sensib⁹ subijcit. q̄ q̄cq̄d aliō audit vel cogitat sibi de sipiat nimiū affect⁹ delectatōe carnali. vñ ōr Eccles. xxi. Uerbū sapiēs q̄cūq̄ audierit sci⁹ laudabit z ad ꝺiciet. audiet luxuriosus z displicebit sibi. z pijciet p⁹ tergū suū Et osee. v. c. ōr de hoīb⁹ dedit⁹ carnalibus Nō dabūt cogitatōes suas vt reūtant ad dñz q̄ spi rit⁹ fornicatōis i medio eor ē. z dñz nō cognouerūt Ma gna ē g̃ ꝟtut⁹ in q̄ voluptas carnal⁹ hoīez ꝺstituit z q̄i irremediabil⁹. vñ ōr aug⁹. Qō efficacissimū glutē ad capiēdas alas ē mlier. voluptas ei carnal⁹ cū nimis appetit appetēte sic glutinādo ligat. q̄ raro aut nūq̄ ab ea dissoluit. nisi ōina grā maxie ꝑ flagella carna lit affectō succurrat. Cū summa g̃ diligētia cauēd ē ne mlier⁹ amor rōez supet. q̄ hoīez tā mirabili ꝟtute ꝺstrīgit. ꝑ q̄ pulcre ōr tulli⁹ Illū ego ñ libenꝫ iu dicauī. cui iml⁹ ipat. leges ipōit. vocat. veniēdū ē. ei cit. abeūdū ē. poscit. dādū ē. minat. extimescēdū est. hūc g̃ ñ tm̄ ꝟtū. Iz neq̄ssimū ꝟtū ego iudico. vñ i pa bola de cena mag̃ cū tres fuerīt iuitati. ꝑm⁹ desīgns supbos se excusauit. Silr scōs desīgns auaros Iz terti⁹ sīgns luxuriosos. nec iuit nec se excusauit. ad sig nādū q̄ carnal⁹ voluptas ita hoīez iplicat z submer git. q̄ eū ad cogitādū aliq̄d ipotētē reddit. Lu. xiij. Cū alexā. mag. audit a fama diogenis z eū visitasset pbs ei ñ assurrexit Cui alex. Imperor sum orb. et tu mihi ñ assurgis Cui pbs. Neq̄q̄ vez eē asserēs. Car nal⁹ ꝺcupia. gula. z sup̄bia dñe tue sē z ācille mee. q̄ tibi dñant. z ego ꝟtutib⁹ eas vici. Ergo ꝟtu⁹ es ꝟtutū meoꝝ. q̄d ꝺsessus ē alexādervez eē. Tertia laus h⁹ ꝟ tutis ꝺsistit i decore singlaris pulcritudis. q̄s in aīa causat. Ubi sciēdū ē. q̄ sic docet Dionisi⁹. iiij. c. de di ui. no. ad rōz pulcritudis duo req̄r̄k. s. claritas z cō sonātia. i. debita ꝓportō. Dicim⁹ ei cor⁹ p⁹ hūanū pul crū cū mēbra hz bñ ꝓportōnata cū q̄dā debite colo ris claritate vel q̄litate. Pulcritudo āt spūal⁹ sili mō i hoc ꝺsistit. q̄ oēs aīe vires sē sibijnuicē ꝺsonātes i ac tib⁹ diūsaꝝ ꝟtutū. Iz rfulgētiā rōis Ipa ei suo luie cū ctas aīe ꝟtutes illustrat z pficit easq̄ i vltimū finē or dinādo dirigit. Ultim⁹ āt ꝟtutū finis ē de⁹. q̄ ē sum me pulcer. vnde sor ꝺsonātie claritaz cā exns. sic ōr Dionisi⁹. Licz āt pulcritudo q̄dā in oī ꝟtute iueniat vt ꝑz p Aug. i li. lxxxiij. q̄stionū. specialr tñ castitati hec spūal⁹ pulcritudo attribuit. Ipa ei ꝑcipue q̄ndā dā ꝺsonātiaz in hoīe ꝺstituit. q̄ hoc q̄ carnē spiritui subijcit. Et spūs a carnalib⁹ liber exns. ceteras aīe vi res sub quodā moderamīe regit. Idē hoīem clarum reddit ꝑ hoc. q̄ id q̄d est in eo turpissimū z indecēti simū. repellit cohibēdo bzurales voluptates que cla ritatē rōis extinguūt z ideo peccata intpantie ꝑm phi losophū sunt maxie exprobrabilia. q̄ etiā ꝑm Grego. sunt maioris infamie q̄s peccata spūalia. licz possint eē maioris culpe. Patz ergo q̄ castitas facit hoīez de cor z bonore dignū. Intēperantia vero exprobriosum et vilem. Unde ipsa est vestis de bisso ꝑm illū Pro uerbi. vltimo. Bissus et purpura indumentū eius. Bissus enī genus lini candidissimi. Uñ z beata cecī lia ne pulcritudinē suevirginitatis amitteret. cantan tibus organis z vestib⁹ desup auro textis subt⁹ autē cilicio induta dñz exorabat. Fiat dicēs cor meum et

corp⁹ meū imaculatū ⁊c. Sil'r agnes despiciebat filium ꝑfecti. q̄ eā volebat in vxorē vt pulcritudinē virgi/tatis ꝓseruaret. martiriū sustinuit Quarta laus castitatis ē. q̄ ipa inter ceās ꝓtutes magis ad sciaz dispo nit Ubi sciēdū est. q̄ q̄diu passiões nō sedant. vires sensitiue. q̄ opatōi intellect⁹ ꝺseruiūt. ipure sunt. ⁊ ad opatiões ꝓprias ihabiles. Sedatis āt passiōibz in motiōibz spirituū ⁊ sanguis ⁊ bullitōibz cessantibz ꝑ dictis. ꝑdicte virtutes in suis actibz figutant. ⁊ tunc intellect⁹. q̄ ab eis recipit ad sciam habēdā pfectius illuiat. vñ ꝺr pbs. vij. phi. Anīa fit sapiēs sedēdo ⁊ quiescēdo vel sedēdo tm̄ ꝑm aliā īrām. Q̄n eni hō tu mult⁹ passionū nō sentit. aīa in seipsa q̄escit. ⁊ tūc q̄si sedens faciliʳ sciam inuēit. Cū ergo castitas sit passio nū sedatiua ⁊ refrenatiua. pz q̄ multū hz ad sciaz disponere. In cui⁹ figurā legit q̄ salomō fecit sibi thro/nū eburneū. in q̄ sedebat ad iudicādū. Thron⁹ est se/des iudicātis ⁊ significat sapiam. ebur propē sui candoꝛēm incorruptōem significat castitatē. q̄. s. sapiēte amica est castitas. Ecc. naza. de seipso ait. Cū signaculū castitatis integre custodiēs pbie studijs adhuc iunioꝛ apō athenas floꝛērē vidi p soporē sedenti mihi ⁊ legenti. duas decoras dextra leuaq̄ ꝺsedisse feminas. q̄s ego castitatis instinctu ꝛoꝛationi ocio ꝓspiciēs q̄ nā essent ⁊ q̄d sibi vellent inq̄siui. At ille me familiaꝛ⁹ cōplectētes aiunt Ne moleste accipias iuuenis note tibi ⁊ familiares sum⁹. Altera ex nob sapia Altera dicit castitas. ⁊ misse sum⁹ tecū habitare. q̄ nob in coꝛde tuo iocundū habitaculū ꝓparasti. de Jo. etiā euā. ꝺr q̄ propē virginitatē datū est ei alti⁹ de dīnis misteriis ⁊ cogiscereꝛ scribere. et b. Tho. de aq̄no. etiā sapia mirabili claruit virgitate vultus. Quinta laus buj⁹ ꝓtutis est q̄ ꝑ ceteris ꝓtutibz ipsa singularitē ho/minē dei familiarēꝛ amicū ꝓstituit. Unde sciēdū q̄ natura dīna est purissima ⁊ mūdissima propē sui excellentiā ⁊ nobilitatē Delectat āt vnūq̄q̄ ꝺq̄ in suo simili. Puritas ergo in creatura rōnali est deo gratissima. in q̄ tanq̄ in suo cōsili cōgaudet ⁊ q̄escit. vñ de celesti spōso ꝺr. iij. Lañ. q̄ pascit inter lilia. i. puritate delectat. ⁊ hinc est q̄ illi q̄ virtute virgitatis ꝓditi sunt. magis fuerūt cū deo ꝺiuncti. sicut pz de Jo. euā. quē ꝑps virginē de nuptijs vocās. supra pect⁹ ei⁹ recūbere voluit. vbi incarnati ꝓbi secreta intellectu acutissimo penetrauit. Hūc dñs in cruce pendēs virgīs matris custodēꝛ tāq̄ filiū loco suo dereliq̄t. q̄ totum merito puritatis eius ascribēdū est. Unde de ipso singulariter ꝺr. Hic est discipul⁹ ille quē diligebat ihesus. Soli q̄ ꝓgines familiares ⁊ ꝑpi sodales dicūt. Et iō signanē de eis ꝺr Apoc. xiiij. sequūt agnū quocūq̄ ierit. Pre cipue āt sequit mr̄ ē⁹ virgo maria Jn h⁹ figurā dicūt ꝑm dauid. Queram⁹ dño nostro regi adolescētulam virginē. ⁊ stet coꝛā regi ⁊ foueat eū ⁊c. iij. Reg. i. Q̄ō de ipsa matre xpi intelligi pōt.

Consequenter restat §. II.

videre de cauꝭ ꝺferētibz ad castitatē. Ut āt manifestiꝭ fiat nr̄a doctꝛina. ꝓmittem⁹ destructiuas cās q̄bus singul' oppositas ꝺstructiuas adiūgem⁹. Pīt āt h⁹ cās i summa. iij. assignari. Prīa q̄dē cā destructiua castitatis ē ocium Ubi sciēdū ē q̄ anim⁹ hois sp̄ aliq̄ delectari appetit Cū āt ad opa ꝓtutis nō assuescit. i eis mīme ꝺlectari pt. q̄ vbi nō ē opatiō. nō pt ee delcātis cū delectatiō opatiōez ꝺseq̄t. sicut pz ꝑ pbm. iij. ethi. Quapropē necesse ēst ꝺr Ecc. q̄ ad tꝛena flectat. ⁊ i eis delectet Sēsibilia ei cū sensibilibz offerūt. sensuales hoies faciliʳ ad sui appetitū alliciūt. maxīe q̄n opi b⁹ ꝓtutū ñ vacāt. Jnē oia āt sensibilia hō ad q̄ ciro anim⁹ iclinat sunt oblectamēta carnalia. q̄ vehemēter appetitū iclināt ad ea ꝺpiscēda. Cāvo opposita castitat⁹ ꝺstructīa ē occupatō circa aliq̄ op⁹ ꝓtutis Jnē alias āt occupatiões efficacissima ē q̄ circa studiū sacre scpture⁹ sak Jpa ei mētē ꝺ errores illuiat Unde dñs ꝺ errātes iudeos dicit. Scrutami scpturas. ipe ei testioniū phibēt de me Jtē ꝺ rētatiões diaboli hoiez armat Unde saluatoꝛ nr̄ ab eo rētat⁹ tripliʳ sacre scpture testionio se defendit. vtz Mat. iiij. Jtē accidiosaz mētē refouet. ⁊ i q̄dā spūali solatō eā enutrit Unde seniores iudeoꝛ sparciatis scribētes dixer⁹t. Nos hēm⁹ solatio libꝛos scos q̄ sunt in māibz nr̄is Sacra igit scptura mētē studētis castā reddit ⁊ pudicā. vnde ꝺr Jac. iij. Sapia q̄ desurs uz ē ꝑmū q̄dē pudica ē Nā ei⁹ exercitiū. carnis ꝺcupiam repmitꝛ. ꝑ tātō ꝺgrue spōsa vocat ꝑm illū Eccle. v. q̄siui mihi spōsaz assumere. s. diuinā sapiāz Scda cā destructiua castitatis ē malaꝛ⁹ societas. Ad singla q̄ppevitia hoies inclināt exēplo malaꝛ⁹ socioꝛ ꝓpē qō admonet sapiēs pū. xxij. Noli eē amic⁹ hoi iracūdo. neq̄ābules cū hoie furioso nec discas semitas ei⁹ ꝑcipue cū carnales hoies eos q̄s socios hīt exēplo suo ad carnis illicita faciliʳ trahāt. Qō q̄dē ex duplici cā ꝺtingere pōt. Prīo q̄ societas hoīm maxīe iuuenū vt plīmū motiuū hīt ipz delcābile. qō maxīe eos mouere hz ad sil' ꝺuiuēdū. Delcābile āt qō ē in actibz venereis multū mouet iuuenilē etatē. ⁊ iō eoꝛ ꝓbaꝛ facta freq̄nē circa carnis delcābilia ꝓsank. ꝓpē qō q̄ talibz se adiūgūt ad carnalia opa faciliʳ ruūt. vñ scptū ē Eccli. xix. q̄ se adiūgit fornicaꝛijs erit nequā. Et apls. i. ad Coꝛ. v. loq̄ns de fornicario ꝺr. Nescitis q̄m modicū fermētū totā massam coꝛrūpit. Cāvo huic opposita castitatis ꝺstructiua est elōgatio ab hmōi societatibz ⁊ ꝑ sūsari cū honestꝭ ⁊ moꝛigeratis. Ubi sciēdū ē q̄ bonoꝛ societas ad tria valet. q̄ tāto castitatē securioꝛē reddūt q̄nto hoiez circa vtilia occupatū ab illicitꝭ fortiʳ retrabūt. Prīo ergo valet ad solatiū ꝺ tediū nake. Nō naturaliʳ ē aīal sociale ꝓpē qō necessario ad amicicīā iclināt. vñ oīdit pbs. viij. ethi. q̄ oēs hoies amicicīā q̄rūt. senes q̄dē ꝓ ptervtile. Juuenes āt ꝓpē delcābile Virtuosi ꝓ tā illi q̄ isti ꝓpē honestū Quelibz tñ hmōi aicicia delcātione includit. Nā senes delectāt de ꝺferēti vtile. Et ꝓtuosi de hōestate ꝓtutis. Dis q̄ aicitia delectatiōez includit. ⁊ ē ad solatiū nake. Unde ābro. ꝺr i. iij. ꝺ offi. Pulcra ē societas seniorꝛ adolescētiū. Allij testionio alij solatio sunt. alij magisterio. alij delectatiōe. vt de moisez iosue de abraā ⁊ loth. de heliaꝛ eliseo pz. Di si q̄dē sci pres ꝓtubernīū ⁊ solacīū aicabil' societatis nō recusarūt Magē fuit aicitia inē ꝺr Jonathā Unde eo in plio occisio ꝺō amare flens dicebat. doleo sup te frater mi ionatha decoꝛe nimis amabil' sup amoꝛē mulierū. sicut mr̄ vnicū amat filiū. ita ego te diligebam. ij. Reg. i. Tertia cā destructiua castitatis est turpiloquiū. carnalia eni colloq̄a ꝛuliū historiaꝛ narrationes aīos tā audientiū q̄ narātium reducūt ad

cōsiderandū ea de quib' est sermo, ꝓsideratio āt rerū vilių ac earū intellectualis inspectio, facilr affectū inclinat mētis z vires frangēdo corrūpit. Uñ apls, i. ad corin. xv. Corrūpūt bonos mores colloqa mala propē qō āmonet ad Ephe. v, dicēs, Fornicatō z oīs immūdicia aut auaritia, nec noiek in vobis sicut decet scōs zc. aut turpitudo aut stultiloquiū aut scurilitas q ad rē non ptinēt, sed magis gratiaꝝ actio. Quarta causa destructiua castitatis est vsus eoꝝ, quib' animus hoīs emolescit ad amorē mulieꝝ. Et pcipue hec sunt tria, scz eaꝝ aspect' frequēs cū eis colloquiū seu cōtubernių. Et mūeꝝ bincinde susceptio. Circa aspectū mulieꝝ est sciēdū, q sensus visus p ceteris sensib' hz tria, prio plimas rerū dr̄ntias nob' demonstrat, sicut dr phūs, i. meth, in pncipio. Et visiōe āt reꝝ multaꝝ vicių curiositatis orīk. q est qdā deordinatio ītellect', pueniēs ex inordiato appetitu cog̃scēdi z videndi multa, siue sint vtilia siue inutilia siue ꝓferentia siue ad rē nō ptinētia, cū āt aliqs multa intuek'z oculos vndiqꝫ porrigit, necesse est, vt aliqualr ad hmōi anim' inclinek, z tūc intellect' ipi ortune se offert ad illa scienda, hec āt est magna cordis vanitas, z visus ē porta p quā tot noxia pntank, q mētē illaq̄nt diligēti clausura est cohibēd', ne p inspecta q̄qꝫ vana euagek, vñ ecclesiast. ix. Ne respicias mulierē multiuolā ne incidas in laq̄os ei'. Legīt dinā violatā fuisse, q curiosa fuit videre mulieres regiōis, ad quā pater ei' Iacob nup aduenerat Genē. xxxiiij. Scōo freqns z familiare colloquiū cū muliere hz castitatē corrūpe. Ubi sciēdū est q verbū mulieris in sacra scriptura ꝓpak retbi ignīz gladio acuto. Et hoc propter tria mala q ex familiari colloqo mulieꝝ causank. Prio enī blandītorie sunt mulieres. z verba mēdacꝫ puipendūt propē qō hoīem cū quo frequēter colloquiū habent, fallaci adulatōe puertūt, z eū a vero rōnis iudicio facilē deuiare faciūt. Et quonīā ad hec mulier dr hoīem īretire. Prouer. vij. Irretiuit. inq̄t eū multis sermonib' De salomone dr q mulieres auerterūt cor eius, z intantū oculos mētis ei' excecauerūt, q eū vsqꝫ ad insaniā idolatrie deduxerūt. iij. Regū. xi. Tertio munerū interuētio habz castitatē corrūpere maxime qñ ex pte viri mulieri offerūtur, que ad munera citr allicīt. Hz ei mulier cōsiliū debili' z affectū pronior ad qꝫ vir Studet etiā ad babēdū pciosas vestes z alia ad ornatum ptinētia, z cū a se frequēter nō habeat vt cōcupita assequak ad munera faciliter inclinak. Nec āt sumopere cauere debet cast' amor. vñ Hiero. Crebra munuscula z vestes ori applicatas, ac degustatos cibos blandasqꝫ ac dulces lr̄as. sanct' amor nō habet.

Quantū autē ad quar §. III

tum cū querīt vtrꝫ castitas sit in pcepto. Rñdek q sic Unde apl's. ij. ad Corī. iiij. exhibeam' nosmetipos sicut dei ministros in castitate z ad hebr. Fornicatores z adulatores iudicabit de'. i. ꝺdēnabit Et hoc q agūt ꝺ castitatē. non autē tenek quilibet ad quēlibet gradū castitatis sed ad aliquē. Unde sciēdū est. q triplex est grad' castitatis. s. cōiugalis, vidualis, z virginalis. vndeꝫ Beda in omek. Bona est castitas cōiugalis, melior cōtinētia vidual', optīa pfectio virginal' Et de illis etiā scribīt in decre. di. xxx. Si qs virorū §. hec scripsim', z. ꝺ. Nos virgīitatē cū humilitate admiramur, z cōtinentiā cū castitate z religionē acceptissimā deo dicim', z renūciatōz secularių negociorꝫ atq̄ actuū cū hūilitate approbādo laudam'. Et nuptiaꝝ vinculū q̄ ꝑm castitatē pdurat cōprobamus. Huic āt triplici gradui castitat' corrūdet triplex fructus vt oñdit Mat. xiij. p gabolā xpi dicētis. Semē q̄ cecidit in terrā attulit fructū. alid. xxx. alid. lx. alid. c. Ubi nota q terra bona est creatura rōnalis seruans castitatē. q ad hoc vt fructificet, oportz vt sit cultiuata vomere seu ligoū pnīez ꝺfessiōis, irrigata aq̄s lacrimose orōis, irradiata sole debite cognitōis. Semē autē est verbū dei q̄ quidē iacīk a pdicatore p deuotionēz, ꝓpositi in bono firmatiōez, nascīk p operis exequutiōem. Fruct' autē qui sequīk ex hac terra sata ꝑm be. Tho, in. iiij. di. xlix. significat premiū q̄ debek hoī ex hoc q a carnali vita in spūalē trāsīt. hic fructus dr materialr id q̄ expectak p seminatōz vel alios mōs ꝺsus celū tendēs z terrā deserēs. Propterea aūt ꝺtuti castitat' dr rūdere fruct' magisqꝫ alij virtuti q ipsa castitas hoīem liberat pcipue a subiectiōe carnis. Nā p delectatōes venereas aīa pcipue carni subdīk. q̄si terre infixa. adeo vt in actu carnali ipossibile sit aliq̄d intelligere ꝑm p'm. viij. ethi. Quāuis autē vis semētiua sit efficax ad puertēdū humores ere in suā naturā. tñ q̄to hec virt' semis est efficacior. z ꝺra ad hoc patior, tāto fruct' seq̄tur vberior, cū vt dictū ē semē spūale sit verbū dei, q̄to magis aliqs ex hoc cōuertīk in spūalē vitā a carnali actōe recedēs. tāto ꝺ eo maior seq̄tur fruct' verbi. Et quia magis recedit q̄s inviduitate a corpis opē q̄ꝫ a cōiugio. q vbi cōiunx abstinet a sua, ꝺtinēs se abstrahit a nō suaz sua, quā s, posset hr̄e in coniugio, vnde fruct' in duplo reddek viduis. Et q virgo abstinet se in futurū z ꝑteritū ab omni voluptate corruptōe. ideo ei reddīk fruct' centesim'. qui numer' addit. cl. sup. lx Quadragenarius autē cōsurgit ex denario q̄ter multiplicato, Quadrenarius āt q est numer' quadrat', designat soliditatē in corruptōis. quā hz ꝺgo p ceteris, Itē isti numeri fructuū cōuenienk adaptātur pdictis gradib' castitat'. Nam positi ad man' ꝑm algorīstas figurāt ipos status ꝑm Bedā. Nā trigenari' sic formak videlicet per coniūctiōez summitatū pollicis cū indice q̄ figurat ipam cōiunctōem z quasi deosculatōem cōiugatorū Sexagenari' vero formak p hoc q̄ index supponīk z iacet in medio pollicis quasi opprimēs eū. Et significat ipam oppssionē vidualē, quā patiūtur in mōdo. Centesim' vero nūerus nō in sinistra manu vt ceteri ponūtur. sed in dextra q̄ significat vitā btām, vbi nec nubēt nec nubētur. sed sunt sicut angeli dī ab oī corruptōe liberi. q̄ competit virginibus. In isto triplici statu se reperit virgo btā. vt sit cūctis exēplar. Nā in cōiugio cū fuit ioseph desponsata per verba de pnti vbi cōsistit essentia matrimonij ꝑm b. Tho. q̄uis ñ fuerit secuta copula carnis. vbi est cōpleta pfectio significatōis. Inviduitate se repit tēpe passionis filij. Credīk enī tunc iā mortuū fuisse Joseph. Propterea forte xps eā cōmendauerat Joāni ex quo spōso carebat. in virginitate autē semp pmānsit. nā vt dicit aug. xxvij. q. ij. §. ij. Btā maria ꝓposuit se cōseruaturā votum virgitatis in corde, sed ipm virginitatis votū nō

Capitulū Sextū

expressit ore. Subiecit se dīne dispositiōi. dum ppo/suit se pseueraturā virginē nisi ei deus aliter reuelaz Postq̄z vero filiū genuit scz ex spūsancto permanens virgo. qō corde concepat votuz. ore exp̄ssit. Et vterq̄z scz ipsa cū Joseph in virginitate pmāsit. Ad probatō nem castitatis cōiugalis facit qō dicit ad Hebre. vl/timo. Honorabile cōnubiū et thorus imaculat⁹. Et pannuci⁹ in niceno cōcilio dixit castitatē esse cū pro/pria cōiuge cōcubitū. xxxi. distin. Nicena. z Innocē/tius tert⁹ inq̄t. Nō solū virgines z cōtinentes verū eti am cōiugati p fidem rectā z opatōem bonā placētes deo ad eternā merenk beatitudinē peruenire extra de sum. trini. z fi. catho. c. i. Ubi tria notātur p que pue niūt ad beatitudinē. s. sinceritas in credēdis ibi p fi/dem rectā. Integritas ī agēdis. s. seruādo p̄cepta ibi opatōem bonā. Uñ ipse nñerus trigenari⁹ desīgns statū cōiugalem resultat externario significāte fidem trinitatis. z denario significāte obseruatōem decalo/gi Tertiū est simplicitas in diligēdis vt. s. totū refera tur in deū. ibi placētes. do q̄ signak in coniūctiōe di gitoz adinuicē cū scz nūer⁹ trigenari⁹ pōit ad man⁹.

Tria autem faciunt .§. IIII.

ad cōmendatōem status seu castitatis cōiugalis. Et primo quidē qz a deo habz institutōem z approbatō nē. Nam in statu innocētie cōiugiū instituit. z in pa diso terrestri. Postmodū incarnat⁹ vocatus ad nup/tias cū discipulis pñte matre. p̄cio ipsas miracl'o cō secrauit. Castitas autē insinuak ex eo q̄ dā in spiri/tu dei loquēs ait. Erūt duo in carneyna. non dixit tres vel q̄tuor. quod referēs xp̄s. Math. xix. subdit. quos ergo de⁹ cōiunxit homo nō sepet. s. alteri adhe/rendo. Scōm est qz habet sublimē significatiōz Uñ apl's loquēs de matrimonio ait. Hoc autē dico ma/gnū sacramentū in xp̄o z ecclesia. vñ z ratiōe hui⁹ si/gnificatōis dicit matrimoniū maximū sacramērum in xp̄o z eccl'ia. qz significat sacratissimas res. s. vnio/nē xp̄i cum eccl'ia z aīe cū deo. cōtra qō facit violans talem castitatē Tertiū est qz p̄bet multiplicē fructi ficatōez. Et prim⁹ fructus est cōsecutio p̄olis. p quā cōseruak genus humanū. Uñ z p noecū filiōs vxora/tis repatus est mūdus q̄ diluuio pierat. restaurātur z ruinez numeri angelorū saltē ex multiplicatōe pue rorū in illa etate decedentiū. z nascūtur virgines que tenēt vitam regni celorū. vnde Hiero. Laudo coniu giū. sed qz nisi virgines generāt. lego de spīnis rosam de concha margaritā. Scōs fructus est vitatio for/nicatiōis. vnde apl's. i. ad Lorin. vij. propē fornica/tionē scz vitandā vnusquisq̄z suā accipiat. s. vxorē. cū enī non q̄libet sit ap⁹ cōtinere se ab om̄i volūtate eve/nerea. prouidit de⁹ hū ane infirmitati perviā cōiugij. vñ apl's ad Lorin. vij. Melius ē nubere q̄z vri Ter tius est dilatatō caritatis z multiplicatō pacis. nam p cōiugiū vnū. multi efficiūtur amici z affines. z tol/lunk multa scādala z vitank picula. vtz ī hester assue/ro cōiugata p quā p̄seruatū est gen⁹ iudeoz ab exter/minio suo. Quart⁹ est decoratio ciuilitatis. multa eī sunt p̄tinēcia ad pulcritudinē ciuilitatz. que viri ex se facere nescirent aut nō possent. vt gubernare domū. z mulieres absq̄z viris male se regere possent z plura alia. Tria autē sumopē dīr caueri in hui⁹ statu qui sunt cōtra castitatē. Primū est amor inordinat⁹ alteri us ad altez. vñ Hiero. xxxij. q. iij. ozigo quidē hōesta erat amoris sed magnitudo deformis. Uñ z sixt⁹ pi/thagoricus in sentēcijs. Adulter est. inq̄t in vxorē su/am amator ardentioz. in aliena q̄ppe vxore ois amor turpis ē in sua nimi⁹. Scōm qō dz caueri est inordi natio actuū vsus ipsi⁹ matrimonij. circa hoc ponitur quedā virtus que dicit pudicitia. que hoiez refrenat circa hui⁹ inordinatōes. vnde Hieron. Ipsa opa nu ptiarū si nō verecūdez cū honestate quasi sub oculis dei fiant. et vt tantū liberis seruiak immūdicitā z luxu riā nomiauit ap'lus cū dicit. Om̄is immūdicia aut luxuria nec nomiet⁹ z. xxxij. q. iij. In eo. Tertiū quod debet caueri est fractō fidei alteri⁹ ad alterū. vt nulla occasiōe alteri adhereat. Nec causa p̄lis suscipiēde si sit sterilis. sicut nec Isaac ad aliā accessit. rebecca vxo re diu sterili pmanete. nā q̄ abraā ad ancillā accesse/rit agar. z Jacob plures habuerit vxores. fuit illō ex speciali dispensatiōe z reuelatiōe spūssancti propē di uersas causas. vt habet. xxxij. q. iij. Recurrat z. §. se/quēti. nec̄z causa timiditat⁹ vel de morte vel de fama pmittere debet se ab altero cognosci. sicut fecit lucre/tia nobilis romana a tarq̄ni filio. Unde nec excusak ab adulterio p̄m aug. in p̄cio de ciui. dei. vndez lau/dabiliter susanna pot⁹ se voluit exponere pic'o mor/tis z fame. cū senib⁹ assentire. vt habet Dan. xiij. Nec causa infirmitatis scz corpalis. s. cū alter eorū est in/firmus nec infirmitatis spūalis. videlicet si cōsocius sibi fidē fregerit adulterādo. nō enī hz hic locū regl'a Frangēti fidē. fides frāgak eidem.

Quantū ad castitatem §. V

vidualē dicit ap'lus. i. ad Thi. v. Uiduas honora q̄ vere vidue sunt. Notandū p̄cio q̄ p̄m albertū in sū/ma de quatuor coequeuis Nomē vidue multipl'r ōr Est enī vidua p̄cio q̄ vidua est corpe. sed mēte nupta. id est hīns p̄positū cūiugij. z cōputak inter vnitas in matrimonio. qz castitas magis cōsistit in mēte q̄z in corpe. nec huic debek fructus. lx. i. illō speciale gaudi um in regno dei. qō vere viduis reseruak. Scōo mō dicit vidua. que est vidua corpez mēte. z hec vocak ve revidua ab ap'lo. vbi dicit. Uiduas honora q̄ verevi due sunt. Et talē viduā cui debek fructus. lx. ponit in statu viduitatis votū z p̄positū sic pmanēdi propē deū. z nō propē onera matrimonij deuitāda. Tertia dicit vidua corpez mente aut auxilio terreno. sic bo/ne paupes vidue. z de hac dicit ap'ls. i. ad thimo. v. Si q̄s fidelis habet viduas ministret illis. z nō gra uek eccl'esia. vt his que vere vidue sunt sufficiat Jlle ā tales alebātur in cōgregationibꝰ ab eccl'esia. z erāt in locis religiosis cōgregatōibus sctōrū z seruiebāt ec/cl'ie. Et his multo magis debek fruct⁹. lx. Ad statū autē viduale tria sunt inducēda. Primū est exemplū creature irrōnalis. vt enī legit in li. de natura aīaliū turturyni mari associak in tota vita sua. verecūdia ā est hoiem nō facere qō facit brutū. Secundū est expi mentū affectiōis status cōiugalis. p̄me ad Thom. vij. Tribulatōes carnis habebūt ait apostol⁹ loq̄ns de cōiugatis. scilz p rebus necessarijs sibi prouiden/dis. z fil'jis et seruitute cōiugij et alijs pluribus que cū experta sit. hoc satis hz inducere ad viduitatē sua

dam. et precipue cū frequēter deteriorē cōditio sua in secūdo ¶ Tertiū est preconiū scripture diuinalis que laudat multū talem statū. vt patz p exempla Judith vidue. quā Joachim summ⁹ pontifex cum vniū sis presbiteris benedixerūt. occiso ab eo oloferne dicentes. Tu gloria hierusalē. tu letitia israel. tu honorificentia ppli nostri. q̄ fecisti viriliter z cōfortatū est cor tuū. eo q̄ castitatē amaueris. z post virū tuum alterū nescieris. ideo manus dñi confortauit te et eris benedicta ineternū. Judith. xv. z de anna prophetissa legitur Lu. ij. q̄ vixerat annis septē cū viro a virginitate sua et hec vidua vsq̄ ad annos. lxxxiij. Cui ob singulare meritū castitatis z deuotiōis manifestatus fuit sibi saluator oblat⁹ in tēplo. Tria autē vidua debet obseruare ad ꝓseruandū statū suū ¶ Primū est vitatio euagatiōis seu discursiōis. Unde aplus pria ad Thimo. v. repbendit viduas dicens q̄ ociose discunt circūire domos. nō solū autē ociose. sed et ꝓbosez curiose. loquētes que nō oportet vndez Anna vidua vt legit nō discedebat a templo. z Judith de domo. Scōm est asperitas vigiliaz et cibatōnis. i. ad Thimo. v. Uidua q̄ in deliciis ē. mortua ē. Unde et devtraq̄ vidua scz anna z Judith dicit. q̄ seruebāt deo in ieiunijs z vigilijs. z Judith cilicium deferebat ¶ Tertiū est vestiū humilitas. Unde Beñ. xxxvij. legitur ō thamar. q̄ deposita veste viduitatis assumpsit alium habitū quādo voluit carnali ope intendere Nota tamē q̄ licet debeat q̄s exhortari homīes ad castitatē virginalē vel vidualē nō tamē ad huiusmōi cogendi sunt vel iportune vexandi. vnde ō. xxvij. q. i. de viduis. Nos autē nullum talibus laqueū debemus inicere. sed solū adhortatōes premij sempiterni penasq̄ preponere diuini iudicij. vt et nostra absoluta sit conscientia ne sexus instabilis tam deterreri q̄z ammoneri videat. hec ibi. Nam vtiq̄ potest q̄s ꝓtrahere licite. quotiēs sibi placuerit p̄ori mortuo. vnō Hieronim⁹ non dāno bigamos imo nec trigamos z si dici potest octogamos. Idē ego nūc voce libera p̄clamo nō damnari huiusmōi in eccl̄ia. xxxi. q. i. aperiant. vndez abrāā senex valde mortua sara aliā duxit vxorē. ad ostendēdū q̄ licitū est ꝑm Auguſt. xxxij. q. iij. ista abrae. Nec obstat q̄ō dicit Ambrosius. xxxi. q. i hac ratōe. vbi dicit. Secundā vxorē accipe. ꝑm veritatis rationē vere fornicatio est. Nam intelligit istud ꝑm Gratianū. §. sequēti. dictū quasi p̄ exaggeratiōez ad exhortatōem vidualis continētie. nō in cōdemnatiōnē viduarū z deinceps nuptiarū. vel dic ꝑm glo. ibi z melius q̄ō intelligit cū secūdā ducit prima viuēte ipsa repudiata. vt ꝓmittebat in lege moisi.

Quantū ad castitatē .§. VI

virginalem dicit aplus. i. ad Thoziat. vij. de virginibus p̄ceptum nō habeo. cōsiliū autē do. z Apo. xiiij. De his qui sequūtur agnū quocūq̄ ierit dicitur. q̄ virgines ꝓmanserūt. Figurat autē p̄ lilia ꝑm doctores de quo dicit Canti. ij. de sponsa q̄ pascit inter lilia. z sicut liliū inter spinas. sic amica mea. id est creatura habēs virginitatē inter filias. id est inter creaturas alias Ubi nota tria in lilio. Prio in stipite viridinem. Secundo in flore albedinē. Tertio in semine fluuedinē. Et in primo notat ex duratiōe vel incorruptione eius p̄ciositas. Secundo designat ex colorez foliorū coniūctione eius puritas Tertio insinuatur ex figurata dilectiōe eius sanctitas. Cōsiderate ergo lilia agri. Quantū ad primū claruz est q̄ stipes siue trūc⁹ lilij est viridis. Dicit āt aliq̄ō viride naturaliter quod nō patitur adustionē calozis. vt patz in arboribus. sic specialiter dicit viride. quod nō est adustū per calorem voluptatis carnalis seu corruptiōis. vnde virginitas dicit a viroze propter incorruptiōem quam habet. Incorruptio autē vt dicit in libro sapientie facit proximū deo. z hinc ostenditur magna p̄ciositas ei⁹. quia ponit hoiem in statu quasi celesti. z ideo magnus thesaurus. De quo apostolus. ij. ad Corinthi. iiij. Habemus thesaurū istum in vasis fictilibus id est corpibus. Istum thesaurū cum q̄daz mala mulier quesisset auferre Bernando clamauit latrones latrones. Declarās postea socijs quia vere ei latro fuerat insidiatus vt auferret ab eo thesaurū irrecuperabilem virginitatis. Hic est thesaurus absconditus in agro vt dicit parabolice. Mathei. xiij. Cui assimilat regnū celoz quē qui inuenit homo abscondit. z pre gaudio illius vadit et vēdit vniuersa que habet. et emit agrū illū. Absconditus est enī thesaur⁹ iste in agro creature terrestris. Inuenit autē ipsum qui cognoscit preciositatē eius. Unde z inuentū abscondit. ne scilicet ipm amittat seculo renuncians in aliqua religione se ab alijs abscondit. vel quia p̄ humilitatē illum et alia bona occultans se despicit. vel quia ipe mūdus ipm ex hoc infructuosum z inutilez credit. Uendit autē omia bona ad ipm emendum. z gaudiose. quia ad ipm habendū seu retinēdū. z substantiā temporalem z cuiuslibet amicitiā et etiam ipaz vitam postponit propter ipsum. vt patet exemplū in virginibus Agatha Lucia Agnethe. et huiusmodi. Huic dicit simile regnū celoz quia talis est vita celestis. Unde ad cōmendatiōem eius assimilat ei dom⁹ vniuersoz scilicz christus magiscz alij in ipsa carnis integritate. imo sponse dicūtur ipsius modo spāli iuxta illō agathe Ipsi sum desponsata zc. Cognati dicūtur angeloz. Unde Hiero. in sermone. Angelis semper cognata est virginitas. Et idem. In carne esse et preter carnem viuere. angelicum est nō humanū. Sed et a mundi sapientibus ponitur virgo inter duodecim signa celoz. quando enī sol egredit signū leonis de mense augusti ingredit signum virginis z tunc mitescit ab estu sui caloris z fructus maturescere facit. Ipsa quoq̄ animalia ferocissima videtur deferre virginitati. Nā vt refert Brego. in moralib⁹. Cū vnicornis sit animal ferocissimuz. et a nullo domari possit. ad aspectum virginis māsuescit. ita vt in gremio eius se ponat ad quiescendū. et sic capit. Ipsis quoq̄ sibillis licet gentilibꝰ merito virginitatis creditur a deo sibi collatū spiritū prophetie. ad vaticinandum multa de misterijs christi que refert lactantius in. iiij. li. institutionū. In tabernaculo quoq̄ iudeorum facto p̄ moysen. pelles iacintine super alia cooperimēta ponebātur. Exo. xxvi. et quia iacinct⁹ est celestis coloris. ꝑm Bedam designat virgines q̄ supremū locū tenent in tabernaculo ecclesie q̄tum scz ad pulcritudinē spūalem. Quantū ad secūdum ptz quia flos liliꝰ est coloris albi. Color autē albus de-

¶ Capitulū Septimū

signat puritatē vt dicit. xxx. q. v. femine, que debz esse in virgine. vt scilz omnē cogitatum eius et affectum ad celestia erigat. Unde. i. ad Corint. vij. Que innupta et virgo est, que dei sunt cogitat quomō placeat deo vt sit sancta mente z corpe. Cum enī sit libera a seruitute ziugis z familie, multā cōmoditatem habz et aptitudinē ad vacandū deo. Habet autē lilium sex folia designātia sex conditiōes que conferūt ad cōseruationē puritatis. Spine autē lacerantes huiusmōi folia sunt eorū contraria. Unde sicut liliū inter spinas zc. Canti. ij. Primū ergo foliū designat sobrietatem in cibo z poru. Sine cerere enī z bacho friget venus ait Hiero. Idem fugiat virgo vinū vt venenū. Spina autē lacerans est crapula. Secundū folium significat laboriositatē i vigilijs z exercitijs precipue lectionū z huiusmōi. Unde dicit in Prouer. Uigilia honestatis tabefaciet carnes, et Hieroñ. ad rusticum monachū. Ama studia scripturarū, et carnis vitia ñ amabis. Spina autē lacerans est ociositas. Ezechi. xvi. hec fuit iniquitas sodome zc. z ociū. ¶ Tertium foliū significat sensuū custodiā. precipue visus z auditus. vnde prophetā. Mors ingressa est p fenestras nostras. Dina filia iacob egressa ad videndū mulieres regiōis. amisit virginitatē corrupta a sichem. Beneh. xxxiij. Et sic spina lacerans ē curiositas ¶ Quartum foliū designat sermonis modestiā. Amb. super lucam. Discite o virgines exēplo virginis marie. non cursitare p alienas edes. nō aliquos in publico miscere sermones. Hieroñ. sic sermo virginis prudēs modest⁹ z rarus Spina lacerās est loquacitas vel turpitudo sermonis. i. ad Corinth. xv. Corrūpunt bonos mores colloca mala. ¶ Quintū foliū significat humilitatē. Decet ait Ambros. vt virgo quāto purior tanto humilior. Oportet enī istam humilitatē in habitu ostendere. vt scilz nō portet habitū mollem pretiosum vel aliquem ornatū. Nam ista prouocant ad lasciuiam. Prouerbi. vij. Ecce mulier occurrit ornatu meretricio. preparata ad capiēdas animas. Unde et filij israel fornicati sunt cū mulieribus moabitaz. que se ornauerūt. Spina lacerans est superbia Job. dissoluit baltheū regum. Quod exponit Gregorius in moral. Dum videlicet baltheū castitatis permittit deus dissolui. id est frangi. aliquādo in virtuosis propter precedentē elationem. Exemplū habes in vitaspatrum. ¶ Sextum foliū significat vitationē familiaritatis. virgo enīz debet esse siluestris. siluestria enim aialia solent habere pulcriorē pellem q̄z domestica. Bernar. Solent virgines que vere virgines sunt semper pauide z nunq̄z esse secure Unde et virgo maria turbata est in sermone angeli zc. Thamar virgo corrupta est ab amon fratre suo cum solam se reperit cum eo. ij. Reg. xiij. est ergo spina lacerās nimia domesticitas. ¶ Quātum ad tertiū habet liliū tria grana quasi aurea designantia dilectiōem. que sanctam z perfectam facit virginitatem. Nam virginitas sine dilectiōe non saluat. Ista autē tria grana significant triplicem modū deum diligendi. vnde Bernar. Disce amare dulciter. amare prudenter amare fortiter. vel tria que debet diligere quilibet. scilicet deū proximū. et seipsum. ¶ Uirginitas quid sit z p q̄ amittat.

¶ Capitulum. vij.

Uirginitas sic diffinitur ab Auguſt. in lib. de nuptijs z concupiscentia Uirginitas est in carne corrupti bili perpetua incorruptiōis meditatio. Pro cuius declaratiōe dicit beatus Tho. secunda secūde. q. clij. ar. i. q̄ nomē virginitatis a virore sumptum dicit. Et ideo sicut ibi dicit virens. et in suo viroze persistere. quod nō est ex abundantia caloris adustione experta. ita et virginitas importat hoc. q̄ psona cui inest immunis sit ad concupiscētie adustionē que esse videtur in cōsummatiōe maxime delectatiōis corporalis. qualis est delectatio venereoꝝ. In delectatiōe autem venereoꝝ tria est considerare. vnū scilicz q̄d est ex parte corporis scilicz violatio signaculi virginalis. Aliud in quo cōiungit id quod est anime cū eo q̄d est corporis. scilz resolutio seminis delectatiōem sensibilem causans. Tertiū quod est tantū anime scilicet propositū perueniēdi ad talem delectatiōem. In his tribus primū per accidens se habet ad moralē actuz qui nō considerat per se. nisi p̄m ea que sunt anime. Sed per hoc q̄ aliquis ex proposito se abstinet a delectatiōe venerea. remanet integritas in membro corporeo. Et sic est per accidens. vnde si cōtingat q̄ per aliū modum integritas membri corrūpatur. vt p vio lentiam vel medicinā non magis preiudicat virginitati. q̄z si corrūpatur manus vel pes. Scōm vero id est resolutio seminis naturaliter se habet ad actū moralem. Nam sensibiles passiōes sunt materia moralium actuū. Et si delectatio proueniēs ex seminis resolutione procedat ex proposito ratiōis. sic tollit virginitatem. siue fiat per cōcubitum siue per alium modū. si autē preter mētis propositum. vt in dormiendo vl per violētiam illatā. cui mens non cōsentit. q̄uis carō delectatione expiatur. vel ex infirmitate nature vt in patiētibus fluxum seminis sic nō perditur virginitas Tertiū vero se habet formaliter z cōplet ue. q̄ ratio moraliū in eo quod est ratiōis complet Sic ergo propositū abstinendi ab omni delectatiōe venerea. est formale in virginitate z immunitas a delectatiōe que prouenit ex resolutiōe seminis. est materiale. z vtrq̄z notat in dicta diffinitiōe proposita. in eo q̄d dicitur meditatio. Et dicit perpetua. nō quia oportet semp virginē actu talem meditatiōem habere. sed hoc debz in proposito gerere vt ꝑpetuo in hoc pseueret. Immunitas a corruptiōe ponit in eo quod dicit incorruptiōnis. Et ostendit difficultas cū dicit in carne corruptibili. hec btūs Tho. z nota q̄ p̄m btm̄ Tho. virginitas put est virtus nō est in adultis habētibus integritatē carnis. sed propositū nubendi. nec in puulis. quia nō habent propositū seruandi. cū non habeant vsum ratiōis. nec predictis debet aureola. z quia virtus non amittit nisi per peccatū. non sufficit propositum solum abstinēdi a delectatiōe venerea etiā coniugali. nisi addatur et votum ad ipam virginitatem. Nam dimittere solum propositū seruandi virginitatem. nō peccatur mortaliter sicut nec ieiunandi Sed frangere votum virginitatis. etiam sola mēte est mortale sicut fractio aliorum votorū. Unde Hieroñ. dist. xxvij. vouētibus virginitatē. nō soluz nubere. sed etiam velle dānabile est. Et proprerea Auguſt. alibi sic

diffinit. Virginitas est ꝓtinentia qua integritas carnis ipsi creatori animet carnis vouet. cōsecrat. seruat. In quarto tamē dist. xlix. arti. iij. dicit idē btūs tho. q̄ nō est necessariū votū ad virtutē virginitatis, sz est ad bene esse. ¶ Item nota q̄ virginitas que amittit mente tantū, scilz per ꝓpositum actus venerei recuꝑatur per penitentiā quo ad aureolam. Sed q̄ amittitur mētet corpe. scz ꝑ resolutōem seminis voluntariam. nō potest etiā per penitentiā recuperari quoad aureolam. potest tamē recuperari q̄ntum ad id q̄d formale est in ea. oīes enī virtutes sunt cōnexe ꝑm magistrū in. iij. senten. vt qui vnam habet oīes habet Quod est verū ꝑm Tho. q̄ntum ad id quod est formale in eis. id est ꝑm charitatem vel prudentiā. Nō autem q̄ntum ad id quod est materiale. Non enī si q̄s magnificus male cōsumpsit diuitias per penitentiā ei restituētur diuitie. que sunt materia magnificentie Similr qui peccādo perdidit virginitatē per actum venereū. per penitentiā nō ei restituit integritas carnis que est materiale in virginitate. Sed formaliter restituit vtraq̄. id est quo ad ꝓpositū. q̄ penitēs talr firmiē ꝓponit vti diuitijs magnifice si haberet. z ꝑseuare virginitatē si haberet z nō amisisset. Et hoc ꝓpositū habere firmiter ꝓpter deū vel ꝑm regulā rōnis dicit formale in virtute Sed materiale nō restituit. s. immunitas a delectatōe venerea. Nec etiā ꝑ dei potētiā. q̄ q̄d factū est. nō potest nō esse factū. Et sic intelligit dictū Hiero. xxxij. q. v. Si paulus. Deus virginē suscitare non potest post ruinā.

Est autem virginitas §. I.

specialis virtus. Ratio est ꝑm beatū Tho. scdā scōe. q. cliij. ar. iij. quia formaliz cōpletiuum in virginitate. est ꝓpositū perpetuo abstinendi a delectatiōe venerea. quod ꝓpositū reddit laudabile ex fine. inq̄ntum. s. fit ad vacandum rebus diuinis. materiale est integritas carnis. Sed manifestū est. vbi est specialr materia habēs specialē rationē virtutis. ibi sit specialis virtus sicut magnificentia que est circa magnos sumptus. ex hoc habz q̄ sit specialr virtus distincta a liberalitate. q̄ est circa cōmunē vsum pecunie. Sic hoc q̄d est cōseruare se immunē ab omni delectatōe venerea. habet quandā excellentiā laudis supra hoc q̄d ē seruare se immunē a delectatōe venerea illicita. scilicz que est extra matrimoniū. z ideo est specialr virtus se habens ad castitatem sicut magnificētia ad liberalitatem. Non est autē in ꝓcepto sed in cōsilio Unde apostolus. i. ad Corinthi. xij. De virginibus autē ꝑceptum domini nō habeo consiliū autem do. Et Ambros. xxxij. q. i. integritas virginitatis est voti nō ꝑcepti. suaderi potest ꝓcipi nō potest. Consilia autem dantur de actib⁹ bonis. immoz melioribꝫ. Est autez triplex bonū hominis. vt dicit in. i. ethi. Unū quod cōsistit in exterioribꝫ rebus vt diuitijs. Scōm quod consistit in bonis corporeis. Tertiū in bonis anime Et inter bona anime potiora sunt ꝓtinentia ad vitā contemplatiuā bonis pertinētibus ad actiuam. vt ostendit dominꝰ. Luc. x. Maria optimā partē elegit que nō ꝛc. Et philosophus in. viij. ethi. In humanis autē actibus illud est vitiosum q̄d non est ꝑm rectam rationē. z econuerso illud virtuosum quod est ꝑm rectam rationē. Nec autem est ratio recta. vt his que sunt ad finē vtatur quis ꝑm mensurā quē cōgruit fini. sicut medicina homo vtitur ꝑm quod ꝓgruit sanitati Bona igitur ꝓdicta sic se habent q̄ bona exteriora ordinātur sicut ad finem ad bona corpis. et bona corporis ad bona anime. z opera vite actiue ad opera vite cōtemplatiue. Unde si quis abstineat a possidendis aliquibus bonis tēporalibus que alias posset licite possidere vt consulat saluti corpali sue vl ꝓximorū. erogando pauperibꝫ. vel vt vacet contēplatōni veritatis. hoc non esset vitiosuz. sed laudabile z virtuosum. Sic similiter si quis abstineat a delectatione omni venerea. vt liberius vacet deo z diuinis ꝓtinet hoc ad rectitudinē rationis. quod fit per virginitatem. Unde apostolus prima ad Corinthi. vij. Mulier innupta z virgo cogitat que dei sunt. quomō placeat deo vt sit sancta corpore z spiritu. que autē nupta est. cogitat que sunt mundi ꝛc. Et si dicatur q̄ quilibet tenet ad ꝓcepta legis nature Sed sicut est datum ꝓceptum naturale ad cōseruationē indiuidui ꝺ comestione. Benes. ij. De omni ligno paradisi cōedetis. ita datum est preceptū ad cōseruationem speciei de comixtione coniugali. Benes. ij. Crescite z multiplicamini Sicut ergo certū est z clarū. q̄ quilibz tenetur ad primū scz ad comedēdum ꝓ sui conseruatione. ita videtur teneri ad secundū scilicet ad actum saltem cōiugalem ad cōseruationem speciei. Respondit beatus Tho. q̄ preceptum habet rationē debiti. sed dupliciter est aliquid debitū Uno modo vt ipleatur ab vnoquoq̄. Et hoc debitum sine peccato pretermitti nō potest. Aliud est debitum implēdum a multitudine. z ad tale debitum implēdum nō tenetur quilibet de multitudine Multa enī sunt multitudini necessaria. ad que complēda vnus non sufficit. sed implentura multitudine. dum vnus hoc alius illud facit. Preceptum igitur legis nature homini datuz de comestione necesse est vt ab vnoquoq̄ impleat. Aliter enim indiuiduū conseruari non posset. Sed preceptum datum homini de generatione. respicit totā multitudinem. cui necessariū est vt non solū multiplicetur corporalitrer. sed etiaz spiritualr proficiat. Et ideo sufficienter prouidet multitudini. si quidaz carnali generationi operam dant. alij ab hac abstinētes contemplatiōi diuine vacant ad totius humani generis pulcritudinem z salutem. Sicut in exercitu q̄dam castra custodiūt. quidā gladijs decertant. que tamē omnia debita sunt multitudini. sed pernū impleri non possunt. Nec virgo recedit a mundo quia non abstinet ab omni delectatione quod pertinet ad insensibilitatem sed a delectatione oīi venerea z hoc ꝑm rationē rectam.

Q; virginitas sit excellentior §. II.

castitate coniugali probat tripliciter ꝑm beatum Thomā vbi supra arti. iij. Primo exemplo xpi qui elegit matrē virginem z ipse virginitatē seruauit. non cōiugium contraxit. Omnia autem pfectiora ipse impleuit. Secundo doctrina apostoli. prima ad Thessalonicenses. septimo. Qui virginitatē consulit tanq̄ maius bonum Consilium enim datur de melioribꝫ bonis. xliij. quest. i. quisch. Tertio probatur ratiōe

multiplici. Tum quia bonū diuinū est potius bono humano. Virginitas ordinatur ad bonū diuinū scilicz advacandū deo. Matrimoniū ad bonū humanū scilicz ad multiplicationē hominū. Tum quia bonū animę quale est virginitas. pfertur bono corporis quale est matrimoniū. Tum quia bonū vite contemplatiue. preferť bono vite actiue. Virginitas ordinatur ad bonū animę ſm vitam cōtemplatiuā. qđ est cogitare que dei sunt. Coniugiū ad bonū corporis ordinať quod est prolis multiplicatō z ptinet ad vitam actiuā. quia coniuges cogitare habent q̄ sunt mundi. vt patet per apostolū. i. ad Chorinthi. vij. Unde Hieronimus in lib. contra iouinianū reprobat per multas rationes errorem ipsius iouiniani. qui asserebat virginitatē non esse preferendā matrimonio. nec est contra predicta quod ait Augusti. in lib. de bono coniugali. Non impar meritū est continentie in Johāne qui nullas expertus est nuptias et in abraam qui filios generauit. Et Hieroni. xxij. q. iij. Quis ignoret sub alta dei dispositiōe omnes retro sanctos fuisse eiusdem meriti cuius nūc sunt xpiani. Quomodo antea abraā placuit deo in coniugio sic nūc virgines placent in castitate. seruiuit ille legi z tempori suo. seruiamus z nos legi z tempori nostro. in quos fines seculorū deuenerūt Nam ſm beatum Thomā. meritū non solū pensatur ex genere actus. sed magis ex animo operātis. Habuit abraam animū sic dispositum. vt paratus esset virginitatē seruare. si opus esset. Et ex hoc meritum coniugale in ipo equatur merito continētie virginalis in Johanne. respectu quidē premij essentialis. non autē respectu p̄mij accidentalis. Licet ergo virginitas sit melior cōtinentia cōiugali. potest tamē cōiugatus non solum esse equalis. sed etiam melior virgine duplici ratiōe. Primo videlicz cū coniugatus habet animū magis paratum ad virginitatē seruandaz si oporteret q̄ ille qui actu est virgo. Secundo quia forte ille q̄ non est virgo habet aliquā excellentiorē virtutem aut maiorem charitatem. Et ideo nō debent se preferre virgines alijs in bonitate.

Sed queritur vtrum §. III.

sit excellētissima virtutū. Respondet beatus Thom. vbi supra Excellentissimū potest dici aliquid dupliciter. vno modo ſm quid. id est in aliquo genere. Et sic virginitas dicit excellentissima virtus in genere castitatis. quia transcēdit castitatem vidualem z coniugalem. Et quia castitati attribuitur decor ideo virgitati attribuit per consequēs maxima pulcritudo. vñ beatus Amb. pulcritudinē quis potest maiorē estimare decore virginis que amatur a rege. probat a iudice. dedicat domino. cōsecratur deo. Ellio modo dicitur excellentissimū aliquid simplr. Et sic virgitas nō est excellentissima. quia finis semp excellit id qđ est ad finem. z quāto aliquid efficacius ordinat ad finē tanto melius est. Finis autē ex quo reddit laudabilis virginitas. est vacare rebus diuinis. Et iō virtutes theologice z virtus religionis quarū actus est occupatio circa res diuinas. sunt excellentiores virginitate. Simlr etiā vehemētius operantur. vt inbreant deo martires qui ad hoc postponūt propriam vitam. et viuētes in monasterijs qui ad hoc postponunt propriā voluntatē. z omnia que habent. virgines autē postponūt ad hoc tm venereas voluptates Et ideo martiriū z religionis ingressus cum perseuerantia preferūtur virginitati. Qđ autē dicit de virginibus Apoca. xiiij. q̄ sequūtur agnum quocūq̄z ierit non ex hoc sequtur vt sint alijs sanctis perfectiores Uel christo magis cōformes. sed quia sequūtur agnum christū pluribus modis q̄ alij. quia nō solum in integritate mentis vt alij. sed etiā in integritate carnis qđ nō alij faciūt. Sed non oportet ex hoc q̄ magis de propinquo christū sequantur q̄ alij sancti. qz alie virtutes in quibꝫ aliquē virgines excedūt virgines. aliquos faciūt propinquius deo inherere Lāticum nouū quod cantant solevirgines. vt dicit ibi. est gaudium speciale quod habent de integritate carnis seruata.

¶ Virginitas quomodo coronatur. possideatur z dignificatur. ¶ Capitulū. viij.

Adducentur regi virgines post eā proxime eius offerenť tibi Loquit p̄s. de ecclesia que vtiq̄z est mater z virgo. Mater quidē omniū fideliū quos genuit in baptismo per fidem. Virgo p integritatē mētis libera a corruptiōe peccati mortalis. Unde apostol⁹. ij. ad corinthi. xi. Inquit de fidelibꝫ Despōdi vos vni viro virginē castam exhibere christo Nec igiť est regina astās a dextris dei. quia in statu electoꝝ. z in potioribꝫ bonis. s. virtutū. In vestitu deaurato sapiētie vel charitatis. Circūdata varietate statuū religionū rituum z priuilegiorū. Postea vt filie adducerenť virgines. regi dño iesu xpo vt spōso earum. Uñ z de sanctis virginibus canit ecclesia Agnū spōsum virginū adoremus dñm iesum xpm. Potest z illud post eaz etiam referri ad virginē Mariam. que sola est mater z virgo z priuiceria. z speculū virginū. quevtiq̄z possidet aureolā virginitatis. quia z si nō habuit a carne pugnā propter religatiōem vel extinctionē fomitis. propter cuius victoriam scilz pugne datur aureola. habuit tamen ab hoste cuius caput scilz principij suggestiōis contriuit sola. Post eam igiť et principaliorē sequūtur virgines alie z christo adducūtur regi. z ad qualibz sanctam virginē ecclesia istud adaptat. vbi tria videnda sunt de virginitate.

¶ Primo quomodo virginitas coronatur.
Secundo quomodo possideatur.
Tertio quomodo ipsa dignificatur.

Quantum ad primum §. I

dicit apostolus. ij. ad Thimo. ij. Non coronabiť nisi qui legitime certauerit. id est. ita certet q̄ vincat. vt autē canit ecclesia. Mūdus caro demonia diuersa mouēt prelia cōtra nos. Et ēstum ad preliū carnis. sicut nō coronať aurea que est premiū essentiale anime. nisi quis habuerit victoriaz de oīni vitio carnali abstinendo ab eo. vel a perpetrato penitēdo. ita non coronabitur aureola virgitatis que est premiū accidētale. quod dať in gloria propē excellētē victoriā pugne ex carne. nisi q̄s liber fuerit a volūtaria corruptiōe carnis tentatōes vincēdo Quamuis enim virginitas

ꝯtum ad eius initiū ꝛ seminariū, i. inclinatōez natu
ralem insit a natura, sicut ꝛ oīs virtus ꝛ ꝯtum ad
materiā remotā que est integritas carnis, ꝛ materiā
ꝓpinquā que est inexperiētia veneree voluptatis ꝛest
a natura ꝛ nativitate, qz oīes nascūtur virgines carne
et inexptes voluptate ꝑm pe. de pal'. in. iiij. dist. xxxiij
Sed ꝯtum ad ꝯplementū actuale vel habituale, sic
virgitas nō est a nativitate vel a natura plus ꝯ alie
Nam puer nat⁹ nō habet actū vel habitū virginitat⁊
plus ꝯ liberalitatis. sed habet sicut alias morales ꝑ
acquisitōem ꝛ infusionē. Non enī quicūq; habet inte
gritatē carnis, cū venerit ad ānos pubertatis si eligat
in carne incorruptibiliꝛ viuere statim ꝑ hoc habz ha
bitum virginitatis. Sed quādo cū hoc habituali, ꝑ
posito frequēter domauerit mot⁹ carnis, cū aggraua
tur in eo, sicut nec vidua statim mortuo marito habz
habitū cōtinentie vidualis. licet eligat sic viuere Sed
ꝑ frequentē domationē passionū, cū proposito, ha
bitū acquirit, differentē ab habitu castitatis cōiuga
lis, nō tamē meretur nomē virtut⁊ specialis, quia nō
peruenit ad perfectū. Est igiꝛ cōtinentia vidualis ha
bitus differēs a continētia coniugali habēs specialē
rationē boni ꝛ difficultatis, quia quibusdā est facile
et placitū in cōiugio viuere caste, quib⁹ non est facile
nec placitū viuere vel cōiugio abstinere. Sed tamen
nō est virtus specialis, imo castitas est una virtus q̄
minorē gradū habz in matrimonio, ꝛ ꝑfectius salua
tur in viduitate. Similiꝛ castitas cōiugalis nō statiz
innascit cum ꝗs eligit ab aliena abstinere, sed cū fre
quēter de aliena tēratus, eligit nō acquiescere. Et sic
de alijs. Et vt dicit Tho. in. iiij. di. xlix. In continen
do ꝑm aliq̄d maiorē pugnā sustinent virgines, scōm
aliquid vidue ceteris paribz. Virginibz enim cōcupi
scentiā inflāmat, ꝛ experiendi desiderīū, qō ex q̄dam
curiositate procedit, qua etiā fit vt homo libētius vi
deat que nunq̄ vidit, ꝛ etiā in eis cōcupiscētiam au
get extimatio maioris delectatōis q̄ sit ꝑm veritatē ꝛ
incōsideratio eoꝝ incōmodorū que delectatiōi hmōi
adiūgunt. Et ꝯtum ad hoc vidue minorem sustinēt
pugnā, maiorē autē propter delectatōis memoriam.
Et in diūsis vnum alteri preiudicat ꝑm hominū di
uersas dispositiōes, quia q̄daz magis mouētur hoc,
quidā illo. Quicq̄d autem sit de quātitate pugne, ta
mē hoc certū, q ꝑfectior est victoria virginū ꝯ vidua
rum. Perfectissimū ei genus victorie est ꝛ pulcerrimū
hosti nunq̄ cessisse. Coꝛona autē nō debet pugne. sz
victorie de pugna. Non ergo coronabit nisi ꝛc. Quō
in diuersis temporibz homines diuersimode se habu
erint ad virgitatem seruādam. Pe. de pal'. in. iiij. dis.
xxxiij. dicit q in statu innocētie nō licuisset continere
vsq; ad sufficiētem multiplicatōem humani gener⁊,
quia tūc erat preceptū, Crescite et multiplicamī, nec
tamē peccauit adā in continēdo in paradiso, qz modi
co tempe ibi fuit. Sed Tho. dicit q post multiplica
tionē sine peccato potuisset q̄s esse virgo, qz tūc prefe
rebat cōiugium virginitati, qui habebat puritatē cū
fecunditate. Fuisset autē contra rōem eligere minus
bonū ꝛ ipsi non erat facturi cōtra rationē. Ergo si cō
tinuisset cōtra finē matrimonij ꝛ pacis peccass⁊. Sē
per etiā fuisset multiplicatō necessaria, quia nō vide
batur ꝓbabile q parētes primi retardarētur a gloria
vsq; ad finem mūdi, cum solū peccatū sit causa retar
datiōis vt originale vel actuale. Uñ primis parenti
bus translatis in gloriam, oportebat successores va
care generatiōi. sicut primi vacauerūt Tempore vero
nature lapse. s. tempe legis nature fuit virginitas lici
ta, multiplicato genere humano. Sed semper ante
euāgelium melius erat coniugiū, nisi vbi specialr ali
ud reuelabat. In paruulis autē erat virginitas car
nis nō mentis. Tempore autē nature lapse ante ml'
tiplicatiōem fuit in precepto prohibitio. Nec tamen
abel peccauit virgo moriēs, quia adhuc iuuēis erat,
nec aptus cōiugio quādo mortu⁹ fuit. Nam nec ca
yn libidinosus adhuc generauerat. Fuit tamē Abel
mortuus ꝛgo carne. sed nō mente, quia tūc non erat
temp⁹ ꝛginitatis, nisi quis dicat q de⁹ prescius mor
tis eius sibi inspirauit virginitatē, vt caput ecclesie ꝑ
mū haberet virginitatē ꝛ sic haberet aureolā virgini
tatis. Sed post multiplicatōem licuit, nō tamē ha
bemus exēplum nec in enoch qui ꝑ coitū genitās, ꝛ
per coitū generatus est, nec in alio forte de melchise
dech. Sed si fuit Sem filius noe, vt dicūt hebrei nō
fuit virgo. Tempore vero legis scripte sciendū, q licu
it seruare virginitatē, qz iam filij israel multiplicati cre
uerant nimis, vt arena maris, nō tamen laudabatur
immo filia iepte fleuit virginitatē. Et maledict⁹ erat
nō relinquēs semen. maledictiōe opprobrij tempora
lis, nisi cōsilio spiritus sancti vt helias nō ꝑ coitum ge
nerans. Et hieremias virginitate sua viz euangelicū
christi ecclesie dedicans ꝑm Iero. Sed apud genti
les error increbuerat, quia dederat eos de⁹ in repro
bum sensum vt licita reputarēt illicita ꝛ cōtra. vt for
nicationē esse licitā. Plato vero sanctificauit se. nō qz
reputaret virginitatē illicitam vnde nec deseruit eam
sed vt satisfaceret plebi, nā opinio fuit apud pbos ꝑ
pter scandalū vitandū facere multa, que sciebant nō
esse facienda. sicut adorabant idola ꝯ quis scirēt nihil
esse ne lapidarētur, sicut pictagoras apō athenas re
us habitus est qz vocauit lapidem ignē ardentē. Ip
si enī nesciebant aliam vitam, ꝛ propter hoc nimis ti
mebant perdere istā. Tempore vero euāgelij semper
licuit ꝛ licebit tenere virginitatē. Cui⁹ primiceria vir
ginitatis virgo Maria fuit. Unde in ps. Adducen
tur regi virgines post eam Tempore etiā glorie erūt
omnes virgines, quia sc⁊ nec nubēt nec nubētur, im
mo tempe gratie vt res melior cadit sub ꝯsilio ꝑm il
lud. i. ad Thozin. vij. ꝑm Pe. de pal'. vbi supra, de vir
ginibus preceptū domini nō habeo, consiliū autem
do. Quod cōsilium, Johā. euāgelista seruauit, cum
vxorem pro qua iam in domū traducta nuptias fece
rat, vt habet Johā. ij. intactā dimisit ꝛ virgo permā
sit. priuilegio amoris a xpo dilect⁹. Hanc ioseph spō
sus Marie seruauit, vt dicit Augu. ꝛ vouit cum ma
ria sponsa sua. xxvij. q. i. §. beata. Et vas electiōis ꝛgo
fuit vnde dicebat. i. ad Corinthi. vij. volo omnes
esse sicut me. scilz virgines. Sed vnusquisq; habet ꝑ
priam donū ex deo. christus etiā habuit. Unde Cā
ti. Ego flos campi ꝛ liliū conuallium. Notandū etiam
q virgitas est per infusionē sicut ꝛ alie virtutes mora
les. Et satis videt q ex speciali gratia Johā. baptista
ꝛ beata virgo. ꝛ Hieremias in vtero ꝑ sanctificationē
receperint virtutē virginitatis quam erāt seruaturi.

Capitulum VIII

Sed de baptismo flaminis ꝛ sanguinis in quibꝫ nō solum infundūtur necessaria ad salutē. sed et omnia pfectiua. in quibꝫ nō est obex in recipiente. vt remissio culpe venialis et pene. Videt ꝙ in paruulis in q̄bus nullus est obex infundit virginitas ꝛ in innocētibus. nō tamē ꝙ debeat eis aureola. quia illa respicit actū ꝛ nō habitū. De adultis autē videt ꝙ deꝰ sua liberalitate infundat oīi homini id ad quod se disponit. vnde qui cū pposito virginitatis venit ad baptismū vel aliud sacramētum. recipit habitū virginitatis. sicut ꝛ ceteras virtutes. Quia enī in omni sacramento noue legis infundit nō solum id quod est necessariū ad salutē. sed etiā quod est vtile fm capacitatem ꝛ dispositiōem digne recipientis. Inde est ꝙ recipiens sacramētum noue legis. nō contrariatur virginitati. quod dico propter matrimoniū recipit omnē virtutē ad quā est dispositus et cuius est capax. Si autē est corruptus mente ꝛ corpore q̄uis poeniteat. ñ est capax virginitatis que reparari nō potest. Sed si nō est corruptus nisi mente. ꝛ penitēs proponēs ꝙ petuo cōtinere tunc recipit hec pe. Notandū est autē vt dicit idem pe. ꝙ Thom̄. in scripto tenet votum de essentia virginitatis nō esse. In summa vero scōa secūdevidet dicere oppositū. Sicut enī seruare castitatem. paupertatem. sine voto vt nouitius nō faceret religiosum. sic virginitas sine voto nō daret aureolā Sz cōtra quia licet ꝓpositū nubēdi impediret. q̄uis ꝙponeret nō illicite corrūpi. tamē firmū propositū perpetuo cōtinēdi etiam sine voto facit virtutē virginitatis nec votū trahit ad aliā virtutē q̄ ad suā. s. latriā. alias ageret vltra speciē. Unde bene cōcedo. ꝙ votus nō facit de actu nō virtuoso virtuosum. ꝛ ꝙ actū trahit ad altiorē virtutem nō in eodem genere sed alio. sicut votū trahit ieiuniū ad altiorem virtutē. q̄ sit abstinentia vel sobrietas. sed hoc nō est in genere temperantie. sed iusticie. Uñ votū nō facit ieiuniū esse specialem virtutē. dū trahit ad latriam. sic ꝛ in proposito. Et si virginitas haberet ex voto rationem virtutis nō esset species tempantie se habēs ad castitatem sicut magnificētia ad liberalitatē. Sed solū esset actꝰ castitatis elicitiuꝰ ꝛ nō impatiue. quare sic se habz ꝟginitas ad castitatē sicut magnificētia ad liberalitatē Sed illa est specialꝭ virtꝰ nō ex hoc ꝙ vota. sed solum quia habet specialē difficultatēꝫ bonitatem. ergoꝫ. Ad argumētum dicendū ꝙ non est simile. quia ad religionē nō sufficit firmitas ꝓpositi. sed reqritur firmitas facti. ꝛ religio nomiat statū ad quē requiritur immobilitas factiꝫ p consequns voti. Sed ad rōnem virtutis nō requirit immobilitas facti. cū quis possit a vera virtute decidere. ꝛ mutari deverevirtuoso in vereviciosum. Et ideo si virgitas diceret statū nō habitū. posset videri ꝙ requirit votū. sed si dicat habitū virtutis specialis. nō reqrit votū qōcūq̄. Ad firmitatē etiā in religione requirit votū solenne. in virgitate sufficit saltū simplex Uñ qđ Aug. dicit i diffinitōe .s. de voto ponit hoc nō ꝙ sit de necessitate virgitatis sed est de pfectiōe qz despōsata xpo p votū ē pfectior.

Quantum ad secundū §. II

sz quomō possideat virginitatꝭ virtus. Sciendū ꝙ multis modis. vnde dicit pō. Adducent ꝛc. Et prio patz ꝙ adducat ad hoc a dō inspirāte ꝛ pncipali agente. Sapi. viij. Nō possum esse ꝛinēs nisi tu dederis. tu sz deꝰ. Secūdo oportet ꝙ adducat ad hoc a rōe. istud ꝓpositū firmē eligentēꝫ perpetuo. Quod patet ex diffinitōe dū dicit. ꝙ virgitas est in carne corruptibili perpetue incorruptōis meditatō. id est propositum ꝓpetuo abstinēdi a delectatōe venerea. nec exꝓta. Unde virgines corpe que intendūt tempe suo nubere nō habent habitum virginitatis. nec aureolam nec puuli. que licet nō cogitent de nubēdo. nō tamē possunt habere propositū ꝛinēdi. Eunuchi etiā vel frigidi. si intenderēt expiri delectatōem venereā p matrimoniū vel aliū modū si possent. nō hñt habitum hmōi virtutis nec aureolā. Sed si intēdūt ab hmōi abstinere. si etiā possent vtiꝫ habēt. sicut credi pt de Eunuchis q̄s fecit nabuchodonosoꝛ. s. Daniele ꝛ socijs eiꝰ. Dañ. i. Et de neronez achileo eunuchis q̄ p suaserūt domicille virginitatē Tertō oportz vt adducanꝭ ad hoc a recta rōe. s. ꝓpter deū. nō propē mūdi laudē. aut propē honorē idoloꝝ. sicut virgines dee feste. Uñ virgines q̄nqz q̄ nō sumpserūt oleū in lāpadibus designans caritatē dei in cordibꝫ exclusę sunt a spōsoꝛ clausa ē eis ianua. Mat. xxv. Quarto oportz ꝙ adducat ꝓ vias aliquaꝫ virtutū vt hūilitatꝭ. amb. decet vt ꝟgo q̄ro castioꝝ tāto sit humilioꝝ. Uñ de q̄dam sctō viro legit. ꝙ vsqz ad sexagesimū sue etatis ānū seruās virginitatē. elatꝰ in superbiā eā pdidit Quinto oportet vt adducātur ꝓ vias sobrietatꝭ. qz fm bern̄. In delitijs pclitak castitas. propk qđ apl̄us vt virgo pseueraret. Castigo. ait corpꝰ meū ꝛ in seruitutē redigo. i. Corint. ix. Per viā modestie. s. cauēdo se a visu ꝛ auditu ꝛ discursu vanis. nō cursitare per alienas domos nō aliquos in publico miscere sermones. Quō autē perdat virginitas dicetur in vltimo. §.

Quantū ad tertium §. III.

sz quō virgitas cōmēdat. ꝛ quātū. oñdit dū ōr regi. Adducent ꝛ ver ꝛ veri virgines regi. s. dño iesu xpo q̄ ē rex regū. vt sint spōse eiꝰ. Mag̃ dignitas ista. Unde btā agnes dicebat. Ipsi sum desposata. s. xpo. Et nobilitatē spōsi hꝰ oñdit dicēs. vt refert Amb. in li. de ꝟginitate. Cui angeli seruiūt. Cuiꝰ pulcritudinē sol et luna miranꝭ. i. mirabilē oñdūt. Cuiꝰ mr̄ virgo ē Lꝰ pr̄ feminā nescit. Lꝰ ptās celsioꝝ. aspectꝰ pulcrioꝝ. amoꝝ suauioꝝ. ꝛ oi gr̄a elegātioꝝ Cuiꝰ opes nūq̄ marcescūt nūq̄ decrescūt. Et de ornamētis ab eo collatis subdit Induit me dñs cicladez clamide auro texta. s. sapie l' dilectōis Et ĩmēs monilibꝫ decorauit me. s. ꝟtutum. Anulo suo. s. fidi subarrauit me. ꝛ coronauit me. s. corona spei eternoꝝ. Tradidit auribꝫ meis inestimabiles margaritas. s. ꝟborꝝ sacre doctrine Melꝛ lac ab ore eꝰ suscepi. s. dulcedis spūal'ꝛ puritatis p inspiratiōem. Sāguis eꝰ ornauit genas meas. i. passio eiꝰ duxit ad opa patie. q̄ marie oñdūt ruborē scītatis. Posuit signū in facie meā nullū pter eū amatorē admittā. inq̄tū. s. dedit faciē erectā ad celū. vt ipsis ꝛtēpler. ꝛ affectū ad eū dirigāꝛ nō ad terrena respiciā. ꝟba sunt āb. Speculū dedit vniuersitatē creaturaꝝ q̄ pōt intueri pulcritudinē. nō solū spōsi. sz ꝛ suā. cū oīa ꝓpē ipam fecerit ꝛ oīa in ipso repiant Lingulū tpantie. amictū seu vestitū prudētie Huic ergo regi tā nobili adducēt

vere virgines vt spōse eius Et licet virgitas nō sit simpliciter excellētior omnibus alijs virtutibus, quia nō maior theologicis nec prudētia, iustitia vel fortitudine, vel humilitate. Et tamē precipua in genere tpantie, z multū commēdabilis in preeminētia et sex quepōnit pe, de pal'. in. iiij. dist. xxxiij. Et primo quo ad primū accidētale quod dicit aureola, quia nulli parti temperātie debef fructus nec aureola nisi castitati, nec aureola z fructus cēteſimus nisi castitati, nec aureola z fructus cēteſimus nisi virgitati soli. Uñ dicit Apoca. xiij. Qō nemo poterat cātare cāticum illud nouū. nisi illa cētum quadragīta quatuor milia qui virgines pmāserunt Cāticum illud aureola, i. quoddam cāticum spirituale qō habēt virgines, quod nō possunt habere alij sancti nō virgines, z si maius pmium essentiale habeāt. Scdo quoad sciam qz maxie disponit ad acquisitōem scientie. z sapiētie. Uñ z Joha. euāgelista virgo magnā in diuis pre ceteris habuit cognitōem vt deverbo dei Tertio quoad pulcritudinē specialem. Nō ex eo tm̄ q passiōes cōcupiscibiles sunt cōmunes nobis z brutis quia similr z passiones irascibilis sunt cōmunes nobis z brutis sicut esse furibundū in cane z vindicatiuum in leone, sz qz magis absorbēt iudicium rationis que est pulcritudo homis in qua est imago dei, Quarto quoad similitudinem in pluribus, quia scz hi sequūtur agnū, scz christum quocūq; ierit, integri, s. corpore mēte sicut xps Et incorruptio facit proximū deo, vt dicit in li. sapientie, s. mente z corpore deus incorruptibilis ē. Quinto quoad simultatē, quia ista virtus nō est sine alijs. sed bene ecōuerso, Potest ei quis habere virtutes alias sine ista, sicut habuit petrus apostolus cōiugat⁹, et cū dicit virtutes oēs esse connexas fm magistz in. iij. sentē. intelligit vel de virtutib⁹ necessarijs ad salutem qualis ista nō est, sicut nec magnificētia. Uel q sunt cōnexe in radice charitatis cum isto proposito, vt si esset a deo preceptum seruare virginitatem et nōdum fregisset, obediret, eam seruādo, Sexto quo ad raritatem. Apoc. xiiij. vidi turbam magnā quaz nemo dinumerare poterat, s. sanctoz. Ponit autem ibi numerus determinatus virginū, quia cētum quadraginta quatuor milia, qui virgines permāserūt, p indeterminato tamē ponit, quia plures sunt. Et hui⁹ ratio est, quia virtus ista nō potest recuperari amissa materialiter, Et si amissa quo ad mētem solum reparet per penitētiam, alie autē repantur per penitentiam, Tum etiā quia difficilioz ad seruādum ibi enī frequēs pugna z rara victoria Omne rarū carū Quānuis enī aliq; per accidēs magis tentētur de gula, alij de alijs vitijs cōq; de luxuria fm qualitatē complexionis, vel dei dispensatiōe, tamē per se loquēdo maioz cōmuniter est temptatio luxurie Ratio potest esse, qz natura magis intendit ad cōseruatōem speciei cōq; indiuidui cui iudiuiduo, puidet satisfaciendo gule vel alijs vitijs, Nec obstat q natura pri⁹ retinet necessaria ad nutritiuā z augmētatiuā, cōq; trāsmittat ad generatiuā, qz hoc nō est quasi magis sit solicita de indiuiduo, cōq; de specie, imo ecōuerso Sed qz aliter nō ageret indiuiduū ad seruandū speciem, nisi ipm̄ indiuiduū consisteret. Uñ qō est hic prius in intētiōe est posterius in generatione, Sed hoc est qz virtuosi minus student sobrietati cōq; castitati. z propter exercitiū fit facile q in expto est difficile. Ratio autē quare magis virtuosi student castitati cōq; sobrietati ē, qz castitas nō amittit sine mortali. Possunt autē deficere a sobrietate pervenialia, quia ista cōsistit in medio quod est latum, ista scilicz castitas in extremo qō est indiuisibile.

De voluntaria et ir/ §. IIII.

recupabili amissione virgitatis. Pe de pal'. in. iij. d. xxxiij. sic ait. Mulier pdit virgitatē p hoc qō corrumpit mētez corpe, altero de trib⁹ modis, puta p hoc q solū claustra frangūtur sibi volūtarie etiā si nō semiaret nec semē reciper. Nā cōcupiscētia spadonis defloratvirginē, vt scribit qui licet nō posset semiare poterat tn̄ claustra infringere, Secundo modo p seminis virilis voluntariā susceptōez. qz si ita reciperet saluo claustro sicut menstrua emittit nec semiaret, nihilomin⁹ virgo nō esset, quia sic possz cōcipere, puta si ds cognosceret virginē voluntariā in hoc circa claustra pudoris, z semē ad matricē attraherek. Pregnantem enī p naturā nullus diceret virginē, z tamē mulieres alique cōcipiunt que nō seminat. Tertio si ex vehemētia ardoris sine fractiōe claustri ipa seminat, puta voluntarie cogitans de cōmixtōne turpi. z hoc absq; cōmixtione cum alio. Et talis que corrūpit seipsam vel ab alia muliere volūtarie corrupta nō debet inē virgines cōsecrari, etiā ad tollēdum scādalum, quia non est virgo, Et de hoc in scda pte de scādalo, tit. vij. ca. iij. Non tamē faceret bigamū virū. cum quo cōtraheret post matrimoniū. De corruptiōe autē inuolūtaria sciendū, q nō perdit virginitas, p quācūq; corruptionē inuoluntariā corporis etiā triplicē in muliere, Uñ quādo opprimit z frangūtur claustra pudoris z semē viri recipitur etiā si inde concipiat z pariat Jtē nec p propriā semiatōez quādo nō ꝓcedit ex consensu nec acceptat a ꝯsensu. qñ habet iudiciū rōnis Uidet etiā aliquib⁹ q cū virgitas mētis respiciat fructz. si ds ꝯplaceat sibi i ꝓterita pollutōe, q nō ex electōe ꝓcessit virgitas nō pdit corpe sed mēte tm̄. Protūc enī nō perdit corpe. qz illa corruptio transijt. pus āt nō fuit pdita, qz ꝯsensus defuit. Requirit ergo q ꝯsensus p̄cedat. vt si sentiēs se calefactū obdormiret vt polluerek z mulier vt opprimerek Uel requiritur q cōcurrat ꝯsensus. s. p tpe q p̄t cōtradicere. Nā durāte semiatōe nō bz iudiciū rōis Et mulier q opprimit si suscipiēdo semē vel alias qñcūq; ꝯsentiat, nisi eo solo tpe quo inuite excitata semiat, qñ sine culpa sua careat iudicō rōis, pdit virgitatēz nō alias Uñ dixit lucia, nō corrūpit corp⁹ nisi de ꝯsensu mētis. s. qđ peccatū vl' amissiōz ꝟgitatis, Nā si me inuitā feceriz violare, castitas mihi duplicabit ad coronā. xxxv. q. v. § i. Tal' tn̄ ñ ꝯsecrarek inē ꝟgines. z hoc ꝓpt dubiū retinētie ꝯsensus, vt. xxxij. q. v Ille āt ec. qz ñ p̄t significare integritatē spōse xpi. s. eccle. cū corrupta corpal'r sitz nō integraz si virgo Et cuicūq; nuberet faceret ipz bigamū qz diuisit carnē in plures. Jtē nota q integritas carnis. i expletia voluptatiz z electō actual. p violētiā demonis vel hōis infirmitatē vel somnū. z huiusmōi pdi p̄t. Sed p hoc nō pdit virt⁹ virgitatiz Uñ bene pōt esse pal' virgo p semē emissum a dormiente

demone succubo recipiente. z postea p eundē demonem incubū factum transfusum in feminā. cum etiā suscipiendo semen virile saluo claustro mulier possit concipere. Sed in partu pdet integritatē. sed virginitatis virtutē retinebit pater predictus. z vi etiam oppressa pariens. z aureolam etiā vtercz habebit. Unde in Cronica martiniana legitur de merlino. q fuit filius diaboli. quia scilicz conceptus p monialem ex demone succubo z incubo ipsius. Et de antixpo aliqui dicūt. q simili modo concipiet. Unde dicit apostolus eum filiū perditōis. Quāuis autem quidā dicunt virginitatem statum dicere oportere. nō virtutē specialem. tamē cōmunior opinio est q sit virtus specialis. que amissa semel nō recuperat. Unde Hiero. cum possit oīa deus. virginem non possit suscitari post ruinā valet quidē liberare de pena. sed nō valet coronare corruptā. xxxij. q. v. si paulus.

¶ Clementia quid sit. z in quo cōsistat. ¶ Cap. ix.

DE clementia cōsequēter videndū est. hanc diffinit Tulli⁹ in. ij. rheto. Clemētia est per quā anim⁹ concitatus in odiū alicui⁹ benignitate retinet. Pro cui⁹ declaratiōe dicit btūs Tho. ij. ij. q. clvij. q affectus hominis inclinat ad minoratōem eoz que p se boi non placent. Ex hoc autē q aliquis amat aliquem cōuenit q nō placet ei per se pena eius. sed solū in ordine ad aliud. puta in ordine ad iusticiā vel ad correctiōez eius qui punit. Et ideo ex amore puenit. q alicjs sit promptus ad diminuendū penas. quod pertinet ad clemētiam. et ex odio impeditur talis diminutio. z p̄ter hoc Tullius dicit q anim⁹ concitatus in odiuz scz ad grauius puniendū. per clementiam retinet. ne scz acriorem inferat penam. Non q clemētia sit odij moderatiua. sed pene. Mansuetudo autē moderat iram. vnde odiū nascitur. Crudelitas autē opponit ei per excessum. vnde dicit Sene. in li. de clemētia. q crudeles vocātur qui causam puniēdi habent. modū non habēt. Qui autē in penis homunū delectant. p̄ter se. etiā sine causa. seu vel feri dicūtur. Quod aūt sit virtus probat sic Virtus moralis cōsistit in hoc q appetitus ratiōi subdatur. vt dicit in. i. Ethi. hoc autem seruat in clementia. Nam in diminuēdo penas clemens aspicit ad rationē vt dicit Sene. quādo debet z in quib⁹ oportet diminuit penas z non inferūtur sine causa. Unde Sene. Clementia hoc primū p̄stat. vt quos dimittit nihil aliō eos pati debuisse p̄nūciat. Seueritas autē est inflictiua penarū fm legē. Clemētia autē diminuit de pena que eēt debita fm legem cōmunē. z hoc propē aliqua particularia cōsiderata. iuste tamē quasi decernēs nō esse magis puniendū fm intentionē legislatoris. licet nō fm verba ipsa tm diminutio penarū legis magis spectat ad eq̄tatem que iudicat fm intentionē legislatoris. nō fm legis verba. Sed clemētia moderat affectum animi vt nō vtatur sua potestate in inflictione penarū. Habet autē clementia quandā excellentiā inter virtutem sicut z māsuetudo fm quid. Nam inquātū diminuit penas. marie videt accedere ad charitatē. q̄ est maxima virtutū. per quā bona proximo opamur z mala impedim⁹ Hiero. Qui clemētiā nō habet. nec induitus est viscera misericordie z lachrymarū. cuius spūs lis sit nō adiplet legē. dist. lxxxvi. Qui clementiā.

Clemētia licz omnibus §. I.

vtilis sit. necessaria tm̄ p̄cipue ē principib⁹ Et ad hāc multa inducūt exempla fm Guil. in sum. virtu. Pri⁹ est exemplū summi p̄ncipis dei. Sapiēn. vi. Parcis oīmibus qm̄ tua sunt. Hester. xiij. Scripsit in literis suis missis p orbem assuer⁹. Nolui potestatis abuti magnitudine. sed clemētia z bonitate gubernare subiectos. Assuerus inēpretat beatitudo. z significat deum. Virga etiā eius extenta erat signū clementie. Hester. iij. Hiero. cui diuinitatis natura clemens est et pia magisq̄ ad misericordiā cuī ad vindictā prona. si quis conūsus fuerit ad penitētiā. cito a misericorde iudiceventā impetrabit de pe. dist. i. Secūdū est exē plū creaturaz inferioz vt apū. Sene. Iracūdissime ac p̄o captu corpis pugnatissime sunt apes. z aculeū in vulnere relinquūt. rex ipse sine aculeo est Volu it ipm̄ natura. nec seuū esse. nec vltorez. exemplū hoc regib⁹ oīmbus ingens pudeat ab exiguis animalibus nō trahere mores. Tertiū est naturalis nobilitas animoz qui regēdi sunt Sene. Remissi⁹ imperāti melius parēt. iij. Re. xx. Reges dom⁹ israel clemētes sunt. Quartū est quia clemētia cōgruit nature hūane. eius autē cōtrariū scilicz crudelitas est proprium ferarū. Sene. Quid istud delectari sono cathenarum multū sanguinē fundere. terrere aspectu suo que alia vita esset. cuī si leones vsiczq regnarēt. In arca dñi q̄ significat mentē rectoris. erat nō solū virga seueritatis sed etiā manna dulcedinis z clemētie signatiua. Quātum est p̄ciositas sanguinis hūani. Sene. Clemētia sanguini alieno sicut suo p̄cit. Bre. nazā. ad imparatorem. Gladi⁹ tibi datus est a deo. nō tā vt occ̄s. cuī vt cōmineris. Principi ecclesie dictū est conuerte gladiū tuum in vaginā Math. xxvi. Sextū est finis propē quē sunt cōstituti principes. vt scz medeāt generi hūano. Sene. nō min⁹ principi sunt turpia multa supplicia. cuī medico multa funera. ij. ad Lozin. x. Potestatē nobis dedit de⁹ in edificatōz nō in destructōem. Septimū est q crudelitas p̄ria ei hostes multiplicat. Sene. volūtas āt seuiēdi oportz auīcuī cā deficiat. alioqn quēadmodū precise arbores plimis ramulis pullulāt. ita regia crudelitas auget nūez inimicoz. Octauū ē q p̄stat securitatē p̄ncipi. proū. xi. Clemētia p̄pabit vitā. Sene. nō est op⁹ latera montiū abscidere multiplicib⁹ muris turribusq̄ sepire. sal uū regē in apto clemētia p̄stabit. Nonū est q regnū roborat. puer. xx. Misericordia z veritas custodiūt regē. z clemētia roborat thron⁹ eius. z fm be. tho. Misericordia z pietas conueniūt cū clemētia z māsuetudine. inquātū cōcurrūt ad eundē effectū. q̄ est p̄hibere mala primorū. Differūt tm̄ quātū ad motiuū. Nā pietas remouet mala primoz ex reuerētia quā hz ad aliquē superiorē deū vel parētē Misericordia remouet mala alioz. ex hoc q in eis ptristat quasi estimās ad se ptinere. quod puenit ex amicicia. Māsuetudo inquātum remouet irā incitantē ad malū alioz. Clemētia hoc facit ex animi lenitate inquātū iudicat equū talem nō āpli⁹ puniēdū. Decio bonitatē p̄ncipis z ppli cōsumat. Prouer. xvi. Clemētia regis q̄si ibet serotin⁹ Et Crisp. dicit q meli⁹ est dño reddere rōez de nimia mia. cuī de nimia seueritate. xxvi. q. vij. Alligant.

Titulus Quartus

Modestia quid sit & quibꝫ cõmendat. Cap. I.

Post continentiam et clementiã ponit Tullius modestiã partẽ tempantie, sicut autẽ tempantia est moderatiua eorũ que difficilimũ est refrenare, scz delectatõnes ciborũ et venereorũ, ita modestia est moderatiua eorũ que in huiusmõi mediocriter se habent, i. nõ habent tantã difficultatẽ. Unde post tempantiã & moderatiõem penarũ quã facit clementia, quatuor relinquũtur modestie moderãda. Primũ est motꝰ animi ad aliquã excellentiã. & hãc moderat humilitas. Secundũ est desideriũ eorũ que ptinent ad cognitiõem & hoc moderat studiositas. Tertiuꝫ est quod ptinet ad corporales motus & actiones, vt deceter fiãt & modeste, tam in his que serio, qꝫ in his que ludo agunt. Et quantũ ad ea que ptinent ad ludũ. i. solatiũ ponit pbs eutropeliã. Quartũ est quod ptinet ad exteriorẽ apparatũ, vt in vestibꝫ & huiusmõi, ad Phil. iiij. dicit aplus, modestia vestra nota sit omnibꝫ hominibus. hec hea. Tho. Quõ circa compositiõem exteriorũ motuũ sit virtus, supra hea. Tho, sic probat. se cũda secũde, q. clxvij. ar. i. Virtus moralis consistit in hoc, qꝫ ea que sunt hominis p rationẽ ordinãtur. Manifestũ est autẽ qꝫ motus exteriores hoĩs sunt p rationẽ ordinabiles quia ad imperiũ rõnis exteriora membra mouent. Unde patet qꝫ circa horũ motuum ordinatiõem cõsistit virtus moralis. Ordinatio autẽ horũ motuũ attẽditur qãtum ad duo. Uno modo ꝑm conuenientiã persone. Alio modo ꝑm conuenientiã ad exteriores personas negocia seu loca. vnõ hea. Amb. dicit. i. de offi. Hoc est pulcritudinem viuendi tenere, cõuenientia cuiqꝫ sexui & persoue reddere, & hic ordo gestorũ optimus hic ornatus ad omnẽ actionẽ cõmodius Itẽ quia exteriores motus sunt signa interioris dispositõis. que attendit circa animi passiones, ideo per motus exteriores alĩ hoies de nobis iudiciũ capiũt, ꝑm illud Eccle. xix. Ex visu cognoscitur vir & ab occursu faciei sensatus. Et ideo moderatio exteriorũ motuũ qdãmõ ad illud ordinat ꝑm illud Aug. i regla. In oĩbꝫ motibꝫ vestris nihil fiat qõ cuiuscqꝫ offendat aspectũ, sed qõ vestrã deceat sanctitatem Et ideo moderatio horum motuũ põt reduci ad duas virtutes, quas pbs tangit in. iiij. ethi. Inqꝫtũ enim p exteriores motus ordinamur ad alios ptinet huiꝰ motuum exteriorũ ordinatio ad virtutẽ amicicie seu ad affabilitatẽ. que attendit circa delectationes & tristicias que sunt in verbis & in factis in ordine ad alios cũ quibꝫ viuit Inqꝫtum vero exteriores motꝰ sunt signa interioris dispositõis ptinet talis cõpositio motuũ exteriorũ ad virtutẽ veritatis p quã qs talẽ se exhibet exterius qlis est intrinsecus. Et qꝫis ex naturali dispositõe qs habeat inclinatiõem ad hãc vel illã cõpositiõem motuũ exteriorũ. tñ qõ deest nature, põt supplere p industriã rõnis. hea. Amb. in li. de off. Motũ natura informat. Si qd sane in natura vitiũ ẽ, industria emẽdet. Modestiã sic diffinit Tul. in. i. rhet. Modestia est p quã pudor honestatis purã & stabilẽ cõparat auctoritatẽ. Pudor est timor turpitudis vel fuga rei indecẽtis. declinãdo indecentiã in exterioribꝫ. Auctoritas ꝺr hic grauitas. Purã ꝺr. i. nõ hãs admixtiõem sui ctrarĩ, scꝫ vilitatis. Stabilẽ qr nõ est mometanea talis grauitas sed ꝑmanẽs.

De modestia igitur quã §. I

tũ ad tertiũ modũ ex quatuor supradictis, s. circa motus & actꝰ corpales notãdũ. qꝫ ordinatõ interiori (qꝫ est cũ rõ ꝓeest & appetitũ tempat) est causa exterioris ordinatõis, & exterior gestus ẽ signũ interioris dispositõis Eccle. xix. Amictus corpis & risus dentiũ & gressus hoĩs enũciat de eo. Et aug. dicit. qꝫ incõpositio corpis qlitatem iudicat mẽtis. dist. xli. §. vl. clericus Sciendũ qꝫ motꝰ vnde modestia ꝺr est tenere decorẽ in exterioribꝫ actibꝫ, & decor iste attendit respectu aspectus hoĩm. Decorũ in hoĩe ꝺr qõ est ꝓsentaneum nature, i. rõi naturali. Prio igit attendẽda est qlitas psonẽ que aliqd agit & cũ qua agit. & tps & locus. Alicd eni cõgruit vni psone qõ non ꝓgruit alteri Job ꝑmittebat filijs ꝓuuia facere ad fouendũ inuicẽ beniuolentiã, & ipse tñ nõ intererat Aliqd licet extra eccliã, qõ nõ licet intra eccliam. vt iudicia facere & negociatões & hmõi. Aliqd licet vno tpe vt venari & hmõi qõ nõ licet alio, vt in qdragesima. Aliqd licet dicere in vna materia, qõ nõ est decẽs in alia. Tulliꝰ, vitiosum est in re seua delicatũ inferre ꝑmonẽ. Itẽ modestia indecentiã cauet in ꝟbo. in risu. in motu corpis. in mẽbrorꝫ situ. in occupatõe vel actu. in habitu. Et qãtum ad ꝟba & risus sic dicit Sen. de qttuor ꝟtuti. A verbis turpibꝫ abstineto Sermões vtiles magis qꝫ facetos & affabiles ama. rectos potiꝰ qꝫ obsecũdantes Miscebis interdũ seriꝫ iocos, sꝫ tpatos Sꝫ nõ modicus repbensibilis est risus si puerilis effusus. si mulie briter factus odibilẽ facit. Itẽ risus sine cachino Uox sine clamore, incessus sine tumultu, qles tibi nõ desidia erit. Idẽ nõ sis aliorꝫ curiosus scrutator nec acerbus repbensor, sine exprobratõe correptor, ita vt ãmonitõem hilaritate ꝓuenias, & errori facile veniã dato. Nec extollas quẽqꝫ nec deiicias. Recreti facile rride Contẽdenti facile cede. Nec in iurgia execratiõesqꝫ descẽdas. Rari ꝑmixtus sis sed loqntiũ patiẽs Circa motũ corpis cauẽda est nimia tarditas & nimia velocitas Sen. Si ꝓtinẽs es & aptus ut corpis motꝰ obscua. ne indecori sint. De hꝰ indecẽtia ꝺr Esa. iij. Pro eo qꝫ eleuate sunt filie syõ extẽto collorẽ. In occupatõe attẽdẽdũ est ad naturas. ad qd. s. aliqs a nata sit dispositꝰ. qꝫ ei debilẽ corpori genioseus & viuaciꝫ mẽorie, ñ militias sed lras & studiũ sectari ꝺr Attẽdẽdũ est ad etatẽ Etas ei adolescẽtie labore aĩ vel corpis exercẽda ẽ. & autoritati senũ subiiciẽda. Dñt ei adolescẽtes senes vereri, ꝓsilio eor regi. & exẽplo iformari. Senibꝫ ꝺo sunt labores corpis minuẽdi Cõsilio dñt aliis iuuare et exẽpla imitatõe digna ministrare. Prelati vero estimare se gerere psonam ciuitatis.

De modestia sensuum §. II

ꝑcipue oculorꝫ. Licz oẽs sensus dẽam ꝰ retinere freno modestie. qvt ꝺr Hier. ix. Mors ascẽdit p fenestras nras. s. sensuũ ingressa ẽ domos nras. Propẽ qõ ait aplus, Mortificate mẽbra vra q sunt sup tra. i. organa sensuũ. In cꝰ figurã iosue qnqꝫ reges affixit cruci qr sensus qnqꝫ cruci mortificatõis sunt submittẽdi. Precipue tñ hoc fieri ꝺz circa oculos nã qnto nobiliꝰ ẽ mẽbrorꝫ viuacior sensus, qr plꝰ rerꝫ dñas appẽdit tãto magis nociuũ si ñ regleꝰ rõe, ꝓpter Oculs meꝰ decẽ

datus est aiam meã. Oculꝰ enĩ irritat gulã. Ben. iij. Uidit mulier lignũ qꝺ esset bonũ ad vescendũ. pul crũ visu ⁊c. Incitat cupiditatẽ. Unde diabolꝰ ostẽdit xpo oĩa regna mũdi vt temptãdo induceret ad aua ritiã. Math. iiij. Inflãmat luxuriã Eccle. ix. Ne aspi cias in vultũ mulieris ex hoc cõcupiscẽtia enĩ exarde scet ꝙsi ignis Quãto plura ligna ponunꝫ in igne plꝰ ardet. Alij sensus de muliere aliquid apprehendũt vt auditus vocẽ ⁊ hmõi. Sed visus multa simꝫ. qꝫ ⁊ fa ciem ⁊ colorẽ ⁊ ornatũ ⁊ gestũ. ⁊ ideo plus inflãmat. Excitat superbiã. Dicit enĩ Bernꝫ. qꝫ luciferꝫ videns dei filiũ equalẽ patri voluit ei assimilari ⁊ superbia ductus dixit. Sillis ero altissimo. sic de bubone fabulose ꝺr qꝫ vidẽs bouẽ in prato ita pinguẽ ⁊ grossum volẽs ei assimilari intumuit intantũ qꝫ crepuit. Ad irã inducit. Math. xviij. videtes ꝺserui que fiebãt ꝺtristati sunt valde scz pre ira. Ad inuidiã ꝓuocat. i. Reg. ij. vide/ bis emulũ tuũ in tẽplo in omnib ꝓsperis. ⁊ postea subdiꝫ. vt deficiãt oculi tui. s. inuidia ⁊ tabescet aniã tua. Accidiã imittit videns enĩ piger intemperiẽ ae ris nõ vult exire ad agrum Eccle. xi. Qui obseruat vẽ tum nunq̃ seminat. vnde dixit xps. Lu. xi. si oculꝰ tu us nequã fuerit. totũ corpus tuũ tenebrosum erit. qꝫ omnes tenebre peccatoꝝ ex imodestia oculoꝝ Citius etiã peccaꝫ p oculũ. qꝫ in momẽto in ictu oculi. vnꝺ de holoferne ꝺr iudith. iiij. quia stati capt⁹ est ĩ aspe ctu eius. Faciliꝰ enĩ peccaꝫ p oculũ qꝫ faciliꝰ patet ob iectũ oculoꝝ q̃ alioꝝ sensuũ Hec habenꝫ in expositõ ne regule bea. Aug. ab hũberto.

De modestia circa .§.III

ludos ⁊ circa dicta vel facta iocosa circa q̃ ꝓbs ponit quãdã virtutẽ eẽ. quã noĩat eutropeliã nr̃a ãt lingua dicere possumꝰ iocũditatẽ vel vrbanitatẽ Pro cꝰ declaratõe sciendũ ꝑm bea. tho. se. se. q. clxviij. qꝫ sicut cor pus indiget corpali q̃te ad refocillatiõz sui. qꝫ nõ ꝑt ꝺtinue corpaliꝫ laborare. propt̃ hoc qꝫ hz finitã ꝓtutẽ que determĩatis laboribꝫ ꝓportionaꝫ Jta etiã ex pte aie. cuiꝰ est virtus finita. ad detẽminatas opatiões ꝓ portionaꝫ Et ideo qñ vltra modũ suũ in aliq̃s opatõ nes se extẽdit laboratꝫ ex hoc fatigaꝫ ꝑsertĩ qꝫ in opa tionib aie simꝫ etiã laborat corpus inq̃ntũ. s. aia itel lectiua vtiꝫ viribꝫ ꝙ organa corpea opantibꝫ. sunt ãt bona sensibilia ꝺnaturalia homi. Et ideo qñ aia vltra sensibilia eleuaꝫ opibꝫ rõis intẽra. nasciꝫ exinde que dã fatigatio aialis. siue hõ intẽdat opatõi rõnis pra ctice. siue speculatiue. Magis tñ si opibꝫ cõtẽplatio nis intẽdit. qꝫ ꝙ hoc magis a sensibꝫ eleuaꝫ. q̃uis in aliq̃bꝫ opibꝫ rõis practice. exteriorib forte corpis ma gis fatigeꝫ. Invtriscz tñ tãto magis q̃s aialiꝫ fatigaꝫ q̃nto magis opibꝫ rõnis intẽdit. sicut autẽ fatigatio corpalis soluiꝫ ꝙ corpis q̃tẽ. ita etiã oportꝫ qꝫ fatiga tio aialis soluaꝫ ꝙ quietẽ aĩ. Quies autẽ animi est ꝺ lectatio. Et ideo oportet remediũ ꝺtra fatigatõez ani malẽ adhibere ꝙ aliquã delectatõem. inẽmissa inten tione ad insistendũ studio rõis. sicut legimus ĩ colla tionib patrũ de Johã. euã. qꝫ cũ scandalizareꝫ q̃ꝺaz videns cũ ludentẽ cũ discipulis. fecit eum trahere ar cũ pluries ⁊c. Idẽ legiꝫ de sancto Antho. Et dixerũt qꝫ ita animus frangereꝫ si nunq̃ a sua intentiõe rela xaretur. hmõi autẽ dicta vel facta in quibꝰ nõ queri/ tur nisi delectatio animalis. dicũtur ludicra ⁊ iocosa ⁊ ideo necesse est interdũ talibus vti. quasi ad quan dã animi quietẽ. ⁊ hoc est qꝫ philosophꝰ dicit in. iiij. ethi. qꝫ in buns vite cõuersatiõe quies quedã habeꝫ cum ludo. Circa que tamẽ tria videtur p̃cipue atten denda. Primũ ⁊ principale qꝫ ꝓdicta delectatio nõ q̃ ratur in aliquib verbis vel factis turpibꝫ vl̃ alias no ciuis. Scõm ne totaliter grauitas animi resoluatur vnde Tul̃. in li. de offi. Sicut pueris nõ oẽm ludẽ di licentiã damus. sed etiã que ab honestis actibus non sunt aliena. Sic in ipso ioco aliquid ꝓbi inge nij lumẽ elucescit. Tertiũ quod est attendendũ sicut in oĩbus alijs actionib humanis vt cõgruant per sonis. tempib ⁊ locis. ⁊ ꝑm alias debitas circũstan tias ordinẽtur. ⁊ sic circa hmõi est virtus. Et nota qꝫ licet Tul̃. dicat. i. rhetor. qꝫ qñ auditores sunt defati gati. nõ est inutile ab aliqua re noua aut ridicula in cipe oratõem Si tamẽ dignitas rei nõ admittat facul tatẽ. sed addit Et ideo qꝫ scriptura sacra maximis re bus intendit. ꝑm illꝺ ꝓuerb. viij. Audite qꝫ de re bus magnis locutura sum. iꝺo bea. Amb. sup lucã tractans illꝺ. Uevobis q̃ ridetis. Excludit iocũ. nõ quidẽ a conuersatione humana sed a doctrina sacra. Unꝺ dicit. Licet interdũ honesta ioca sint ac suauia. tamẽ ab ecclĩastica abhorrẽt regula. qm̃ q̃ in scpturꝫ nõ reperim⁹ ea quẽ ad modũ vsurpare possumus.

De modestia circa .§.IIII

habitũ vel cultũ vestiũ dicit Hiero. qꝫ nec affectare sor des nec exquisite delitie laudẽ pariunt. distĩ. xli. §. i. Sciendũ igiꝫ ꝑm bea. tho. se. se. q. clxix. qꝫ in his reb exteriorib quib homo vtiꝫ nõ est vitiũ in se aliqꝺ sed ex pte hoĩis qꝫ immoderate vtiꝫ eis. Que quidẽ immoderãtia potest esse duplr Uno modo ꝙ compa tionẽ ad homies cũ quib viuit. Unde Aug. di. viij Que cõtra mores ⁊c. Turpis est oĩs ꝓs que vniuer/ so suo nõ cõgruit. Alio modo potest esse immoderã tia in vsu taliũ rerũ ex inordinato affectu vtẽtis ex q̃ cõtingit quãdoqꝫ qꝫ hõ nimis libidinose vtiꝫ talib. siue sit ꝑm consuetudinẽ. siue preter cõsuetudinem eo rum inter quos viuit. Contingit autẽ ista inordina/ tio affectus tripliciter. Uno modo inq̃ntum ex super fluo cultu vestium quis querit gloriã. prout vestes ⁊ huiusmõi ptinent ad ornatũ quendã. Alio mõ ꝑm quod ꝙ superfluũ cultũ querit ꝺlitias ꝑm qꝺ vestis or dinaꝫ ad corpis fomentũ. Tertio mõ ꝑm qꝺ nimiã solicitudinẽ apponit homo ad exteriorẽ cultũ vestiũ. Etiã si non sit aliqua inordinatõ ex pte finis. Et ꝑm hoc Andronicꝰ ponit tres ꝺtutes circa exteriorẽ cultũ scz humilitatẽ que excludit intentõem glie. Unꝺ ꝺr qꝫ humilitas est habitꝰ nõ superabũdans in sumptib ⁊ preparatiõib. Et ꝙ se sufficientiã. que excludit intentõ nem delitiaꝝ. Unde ꝺr qꝫ ꝙ se est sufficiẽs habitꝰ con tentus eoꝝ quib oportet. ⁊ determinatiua eoꝝ que ad vinere conuenit. Et simplicitatẽ. que excludit sup fluam solicitudinẽ. Unde dicit qꝫ simplicitas est ha/ bitus contentus his que contingunt. Ex parte defe ctus potest esse duplex inordinatio Uno modo ex ne gligentia hoĩis qui nõ adhibet studiũ ⁊ laboreꝫ. vt vratur exteriori cultu vt decet. Unde ꝓbs dicit qꝫ ad molliciem pertinet qꝫ aliquis trahat vestimẽtũ suum

p terrã, z nõ laboret in eleuando. Alio mõ incẽtum ipm defectũ exteriorꝭ cultus ordinat ad glam. vnd pbs dicit in .iij. eth. q̃ superabundantia z inordinatus defectus ad iactantiã ptinet. Ad hoc facit q̃ dic̃ Aug. d. xli. quisq̃s. Et ptra modestiã est etiã fucus

De studiositate. Lapm. xi.

Ponitur etiã pars modestie, z p sequẽs tpantie ꝑm b. tho. ij. ij q. clxvi. studiositas que virt̃ est contraria curiositati refrenãs animũ ab inordinato affectu cognoscẽdi. vnde Aug. dicit q̃ curiosi esse prohibemur magne tpantie mun̄ est. Dicit autẽ studiositas a studio. Studiũ autẽ dr esse vehemẽs ai applicatio circa aliq̃d pagendum. Mens autẽ nõ applicat ad aliquid nisi cognoscat illd. Unde p priꝰ mens applicatur ad cognitõem scibilis autẽ applicat ad ea in quibus homo p cognitõem dirigit. Et ideo studiũ p prius respicit cognitõem. z scibilis quecũq̃ alia ad q̃ opanda directõe cognitionis indigemꝰ. Uirtutes aũt proprie sibi attribuũt illã materiã circa quã primo z principaliter sunt. vt fortitudo. pricula mortis. tpantia. delectationes. tactus. z ideo studiositas dicit proprie circa cognitõem. vnde Prouer. xxviij. Stude sapientie fili mi letifica cor meũ vt possis rndere sermonẽ. Qd autẽ sit ps tempantie sic declarat bea. Tho. vbi supra. Ad tpantiã ptinet moderari motũ appetitus ne superflue tendat in id q̃d naturaliꝛ cõcupiscit. sicut autẽ homo naturaliꝛ cõcupiscit delectationes ciborũ et veneream ꝑm naturã corpalem. ita ꝑm aiam naturaliter dr̃erat ꝓgnoscere. vnd z pbs dicit q̃ omnes homines natura scire desiderãt Moderatio autem huiꝰ appetitus ptinet ad virtutẽ studiositatis. Et sic patet q̃ cõtinet sub modestia z est ps tpantie. Et nota ꝑm bea. Tho. vbi s. q̃ actus cognoscitiue virtutis impat avi appetitiua. q̃ est motiua oim aliarũ viriũ Et ideo circa cognitõem duplex bonũ potest attẽdi. Unũ quidẽ cõtum ad ipm actum cognitionis z tale bonũ ptinet ad virtutes intellectuales. vt. s. circa singula homo extimet verũ. Aliud est bonũ quod pertinet ad actũ appetitiue virtutis. vt sic homo habeat appetitũ rectũ applicandi vim cognoscitiuã sic vel aliter ad hoc vel ad aliud. Et hoc ptinet ad virtutẽ studiositatis. z ꝑm hoc ponit virtus moralis. Item cum ꝑm pbm in .ij. ethi. ad hoc q̃ homo sit virtuosus. oportet q̃ fuet se maxie ab his ad q̃ natura inclinat. Inde ẽ q̃ sicut natura inclinat ad timendũ pricula mortis in quib̃ se seruat cõtra ea p fortitudinẽ z sectandũ delectabilia actus a q̃ retrahit p tempantiã. sic etiã natura inclinat ad appetendũ scire. Sed quantũ ad cognitionẽ est in homine cõtraria inclinatio. quia ex parte anime inclinat homo ad hoc q̃ cognitionẽ rerum desideret. Et sic oporteret vt homo laudabiliter hmõi appetitũ refrenet. ne in moderate cognitiõi rerũ intendat. qd̃ esset vitiũ curiositatis. Ex pte vero nature corpalis inclinat homo ad hoc. vt laborẽ vitet inquirendi sciam. Quantũ ad primũ studiositas in refrenatione cõsistit. appetitus inordinati. Sed cõtũ ad secundũ. Laus huiꝰ virtutis cõsistit in quadã vehemẽtia intentionis ad scientiã rerũ pcipiendã. primũ tamẽ est essentialius huic virtuti cõtũ scõm.

Nota q̃ ser sunt que §. I.

multũ valent ad discendũ precipue sacra scripturã z p cõsequẽs cõgruũt studiositati que figurant̃ per sex gradꝰ quib̃ ascendebat ad thronũ salomonis. q̃ significat sapientiã. Primũ est mẽtis depurato seu puritas. quia vt dicit Sapien. i. In animã maliuolam nõ intrabit sapiẽtia ꝛc. ad quã puritatẽ multũ opat timor dñi. q̃vt dr. Prouer. xiij. sapiens timet z declinat a malo. ps. cx Initiũ sapiẽtie timor dñi. In iohanne euãgelista propẽ eminentiã puritatis collata fuit magna sapientia. Secundũ est frequẽs oro Jac. i. Si quis indiget sapiẽtia postulet a deo Sap. viij. Inuocaui z venit in me spũs sapiẽtie. sic salomõi oranti post oroem fuit collata sapiẽtia. Et bea. tho. de aq̃no dicit. q̃ magis p oroem cõ̃ p lectõem hauserat sapientiã sicz bea. Bern̄. Tertiũ vero humiliatio. vbi humilitas ibi sapiẽtia. Ptholo. Jnẽ sapiẽtes ille sapientior. q̃z humilior. Et debet esse humil quoad q̃ tuor. Primo vt nullã doctrinã cõtemnat. Sen̄. Primũ documentũ. vt nullã sapiam contẽnas. Scõo vt a nullo addiscere quis erubescat Senec. quenon nosti. sine occultatõe ignorãtie tibi postula imptiri. Aug. senex a puero existẽs tot annoꝝ a collega nondũ anniculo patus sum edoceri. xxiij. q. iij. si habes z di. xxxvij. si nullus. Et etiã a malis debet hõ addiscere. In cuiꝰ figura est q̃ vasa aurea z argẽtea egiptõrum dñs iussit israelitis mutuo accipere. z asportare ad cõstructõem tabernaculi. q̃videlicz sapiam z eloquẽtiã ethnicorũ possumꝰ z debemus vti. ad ecclesie edificationem. vt dicit Bzan̄. di. ij. Qui enim solũ a bonis volũt discere sunt similes illis qui semp in schiphis argenteis vel aureis volũt bibere. quoꝝ sitis miserãda nõ est Tertio vt q̃s nõ erubescat confiteri se nescire quod nescit Aug. nõ est homi erubescendũ se cõfiteri nescire q̃d nondũ se scire mentiri. nunq̃ scire mereat. Quarto vt humilẽ modũ loquẽdi quẽ habz scriptura nõ contẽnat. Quartũ est vt librorꝝ emendationi intendat. Unde Aug. de doctrina xpiana ait. Lodicibo emẽdandis priꝰ debet inuigilare solertia eorũ q̃ scripturas sctas intelligere desiderãt. Quintũ est vt sit diligẽs scripturas sacras indagãdo. ad q̃d est necessariũ primo mãsuetudo. vt homo cedat auctoritati dine scripture. Aug. de doctrina xpiana. In oiꝰ canonicis scripturis. timẽtes deũ z pietatẽ mansueti querũt voluntatẽ dei. Hoc autẽ ordine pcedẽdũ ẽ in indagãdo scripturas sacras ꝑm Augus. in dicto lib. Erit diuinarꝝ scripturarꝝ solertissimꝰ indagator. q̃ primo totas legerit. notasq̃ habuerit. z nõdũ intellectis tñ lectõe dũtaxat eas q̃ canonice vocant. Nã ceteras securiꝰ leget fideveritatis instructꝰ Inq̃sitio aũt dupliciter fit. Qñq̃ ab alio querẽdo. ad q̃d pertinet q̃d ait idem Nulla res magis memorie mãdãda est. cõ̃ illa verboꝝ locutõnũq̃ genera. q̃ ignoramꝰ. vt cũ pitior occurrerit. queri possit. Qñq̃ inq̃rit q̃s p se in scriptura. z tũc cauenda est ei temeritas. ne. s. nota p ignotis habeat biscq̃ temere assentiat. hec enim ꝑsumptio est. Item in inq̃rendo cauenda sunt tria. que impediũt p fectũ studiũ Primũ est curiositas. vt. s. nõ impendat magna opa his que nõ sunt magne vtilitatis. Sen̄. Quid te torques in illa questiõe quam subtilius est

cōtempſiſſe cū ſoluere. Cauēda eſt etiā inſtabilitas. Sen. Ne lectio multoꝝ auctoꝝ z oīs generis volu⁹ minū habeat aliq̄d vagū z inſtabile Cauēda eſt etiā riſandi libido q̄ ꝓtos in arte logica multū ſolet vexa re. ij. ad Thimo. ij. Noli ꝓtēdere ꝑ vbis Cauēda eſt eti am nimia velocitas in trāſcurrēdo. Nō enī videt ani m⁹ latēres ſentētias in trāſcurrēdo Sapiēs. Nil ma gnū rerū ipſa natura cito efficidoluit Sextū eſt vt ſit aſſiduus in ſtudēdo Viero. Diuine ſcripture ſp ī ma nibus z iugiter in mēte voluētur. Nec ſufficere putes mādata memorie teneret opib⁹ obliuiſci. Jtē diuias ſcripturas ſepi⁹ lege, immo nūq̄ ſacra lectio de māu tua deponat. In decre. di. xxxvij. Oēs pſallētes q̄ti die deo reꝛomittim⁹. In iuſtificatoꝛib⁹ tuis medita boꝛ. nō obliuiſcar ſermones tuos. Qō z ſi omnib⁹ fi delib⁹ obſeruare ſaluberrimū eſt. pcipue his q̄ eccle⁹ ſiaſticā cōſecuti ſunt dignitatē. Debet autē q̄s labo⁹ rare vt ſcripturas ipas poſſit intelligere z memorie re tinere. Qō ſi vtrūq̄ nō pt. peligendū eſt ītelligere ma giſq̄ memorie habere. De ſapientia autē accepta nō ſit ingratus deoꝛ doctoꝛib⁹ ne eam mereat amittere. Ad q̄ optime facit. c. reuertimini. xvi. q. i.

¶ De humilitatis quidditate. Capl'm. xij.

De humilitate demum

videndum eſt. quā ſic diffinit bea. Bern. Qō humilitas eſt qua q̄s veriſſima ſuip ſius cognitiōe ſibi vileſcit. Nota ꝑm beatū Tho. ij. ij q. clxi. Qō humilitas nō cōſiſtit eſſentialr in ipſa ſui cognitiōe, ſed in moderatiōe motus appetitus. vt. ſ. aliquis reꝑmat ſe ne feratur in ea que ſunt ſupra ſe. Ad hoc autē eſt neceſſariū vt homo cognoſcat id in quo deficit a ꝓportione eius. quod ſuam virtutem excedit. Et ideo cognitio ꝓpriꝝ defectus ꝑtinet ad humilitatē ſicut regla quedā directiua appetit⁹. Eſt autē virtus ſpecialis. vnde dicit Origenes ſup illud. quia reſpexit humilitatē ancille ſue. Luc. i. In ſcptu ris vna de virtutib⁹ humilitas dicat. Pro cui⁹ decla ratiōe dicit beatus Tho. vbi ſupra q̄ bonū arduum habet aliq̄d vnde attrahit appetitū. ſ. ipam rationez boni. z habet aliquid retrahēs. ſ. ipam difficultatem adipiſcēdi. ꝑm quoꝝ primū inſurgit mot⁹ ſpei. et ꝑm aliud motus deſperatōis. Circa motus ā t appetiti⁹ uos q̄ ſe habēt per modū impulſionis, oꝑtet eē vir tutem moralē moderātem z refrenātem. Circa illos autē qui ſe habēt p modū retractiōis, oꝑtet eſſe vir tutem moralē impellentēz firmantē. Et iō circa ap petitū boni ardui neceſſaria eſt duplex virtus. Una que tēperet z refrenat animū ne īmoderate tendat in excelſa. z hoc ꝑtinet ad humilitatē. Alia que firmet animū cōtra deſperationēz impellat ipſum ad proſe cutionē boni ꝑm rationē rectam z hoc facit magnani mitas. Et ſic patet q̄ humilitas eſt virt⁹. Nec eſt con traria magnanimitati. cuius reꝑmat animū ne tēdat in mgna. quia hoc nō facit ſimpliciter. ſed in illa ma gna que ſunt ſupra ſez p conſequens preter rationē re ctam. Magnanimitas autē impellit ad magna. nō quecūq̄ ſed proꝑtionata. z per cōſequens ꝑm rectā rationē. Undevtraq̄ conuenit in eo q̄ eſt ꝑm rectā rationē. Qō autē humilitas nō cōnumerat a pbo in tervirtutes morales ratō poteſt eſſe. quia ipſe intēde bat agere de virtutib⁹ ꝑm quod ordinātur ad vitam ciuilem, in qua ſubiectio vnius homis ad alterꝝ ꝑm legis ordinē deriuatur z ideo cōtinetur ſub iuſticia le gali. humilitas autē ꝑm quod eſt ſpecialis virtus. re ſpicit ſubiectionē hominis ad deū. propter quē etiaz alīs humiliando ſe ſubīcit. Uel etiam poteſt dici q̄ pbs in. liij. etbi. eū qui tendit in pua ꝑm modū ſuuz nō vocat magnanimū. Et Origenes dicit. Si vis h⁹ nomen audire virtutis quō etiā a pbis appellet. au⁹ ſculta eandē eſſe humilitatē quā reſpicit deus. q̄ ab illis dicit menſuratio ſiue moderatio. que manifeſte pertinet ad modeſtiā z tpantiā. Humilitas autez eſt quedā moderatio ſpiritus vt dictū eſt.

Dicitur autem humi⁹ §. i.

lis ꝑm Iſiō. quaſi humi acliuis. i. inherēs. quod cuz cōtingit a principio extrinſeco. ſ. cū quis ab alio deīcitur. ſic humilitas eſt a pena. ꝑm illud humiliauerī in cōpedibus pedes eius. Cum autē ſit a principio intrinſeco debito modo. ſ. cum quis cōſiderans defe ctum ſuū tenet ſe infimū ꝑm ſuū modum vt abraaz cum dixit. Loquar ad dominū meū cuz ſim pulvis et cinis. Sen. xvij. eſt virtus. Sed cum quis deſīt ꝑm ſigna exteriora tantū ficte. ſcilz ad gloriā queren dam. eſt falſa humilitas. Quō per humilitatem de bet ſe homo omnib⁹ ſubīcere. ꝑm illud ad Philip. ij In humilitate ſuperiores ſibīnuicē arbitrātes. Sic ō clarat beatus Tho. vbi ſupra. In homine duo poſ ſunt cōſiderari. ſcilz id quod eſt dei. z id quod eſt ho minis. Hominis eſt quicq̄d pertinet ad defectū Dei autē eſt quicq̄d pertinet ad ſalutis perfectōem. ꝑm il lud Oſee. xij. Perditio tua iſrael ex te tantū. ex me au xiliū tuum. Humilitas autē vt dictū eſt ꝓprie īpor tat reuerentiā qua homo deo ſubīcitur z proximo p pter deum Et ideo q̄libet homo ꝑm id quod ſuū eſt debet ſe cuilibet proximo ſubīcere quātum ad illud q̄ dei eſt in illo. Non autē hoc requirit humilitas: vt id quod eſt dei in ſeipſo. ſubīciat ei quod apparz eſſe dei in altero nā illi qui dona dei ꝑticipant ogno ſcunt ſe ea habere ꝑm illō. vt ſciam⁹ que a deo dona ta ſunt nobis. i. ad Corint. ij. Et ideo abſq̄ humili tatis preiudicio poſſunt dona dei que ipſi acceperūt pferre donis dei que apparēt eſſe alīs collata Sicut apl'us ad Ephe. iij. dicit. Alīs generatōibus nō eſt agnitū filīs hominū. ſicut nūc reuelatū eſt ſcīs apo ſtolis eius. Simil'r etiā nec hoc requirit humilitas. vt id q̄ eſt ſui in ſeipſo ſubīciat ei q̄ eſt hominis ī proxio. Alioq̄n oporteꝛ vt quilibet reputaret ſe ma⁹ iorem peccatorē quolibet alio. cum tamē apl's abſq̄ preiudicio humilitatis dicat. Nos ex natura iudei z nō ex gentib⁹ peccatores. ad Gal. ij. Poteſt tamē ali quis reputare aliq̄d boni eſſe in proximo q̄ ipſe nō habet. Uel aliquid mali eſſe in ipſo q̄ in alio nō eſt ex quo poteſt ſe ei ſubīcere per humilitatē. Unde di⁹ cit gloſa ſup illō ſuperiores inuicē arbitrātes. Nō hoc ita debem⁹ eſtimare vt nos eſtimare fingam⁹. Ez ve re eſtimem⁹ poſſe aliq̄d occultū eē in alio. q̄ nobis ſu perioꝛ ſit. Etiā ſi bonū noſtrū quo illo videmur ſupio res eē nō ſit occultū. Nō enī ſolū debem⁹ deū reuere⁹ ri in ſeipo. Sed etiā id q̄ eſt ei⁹ debem⁹ reuereri in q̄ libet. z ſi nō eodē modo q̄ nō veneratōe latrie.

Titulus Quartus

Humilitatis beatus be §.II

nedictus in regla assignat duodecī gradus quos dicit figuratos in scala quā vidit Jacob. Genes. xxviij Possunt etiaz figurari p. xij. stellas corone mulieris. quā vidit Johānes amictā sole Apoca. xij ¶ Primus gradus est cordet corpe semp humilitatē ostendere. defixis in terrā aspectibz. Scōs vt pauca ꝙbaz ratōnabilia loquat aliquis nō clamorosa voce. Tertius vt nō sit facilis aut promptus in risu. Quartus taciturnitas vsqz ad interrogatōem. Quintus tenere quod hz cōmunis regula monasterij. Sextus credere z pnunciare se omnibz viliorē. Septimus ad oīa se indignū z inutilem cōfiteri z credere. Octauus cōfessio peccatorū. Nonus pro obediētia in durisz asperis patientiā amplecti. Decimus vt cuz obediētia se subdat superiori. Undecimus vt voluntatē propriā nō delectet adimplere. Duodecimus vt deū timeat. z memor sit oīm que pcipit. hanc assignatiōem sic declarat beat⁹ Tho. vbi supra Hpilitas vt dictū ē ēntialr in appetitu cōsistit fm qō aliquis refrenat appetitū. z impetū animi sui ne inordinate tēdat in magna. sz regulā habet in cognitiōe. vt. s. aliquis non estimet se esse supra id qō est. ꝛvtriusqz principiū z radix est reuerētia quā quis habet ad deū. Ex interiori autē dispositōe humilitatis procedūt quedā signa exteriora in verbz factisz gestibz. quibz id quod interius late manifestat sicut z in ceteris virtutibz accidit. Et ideo in predictis gradibz humilitatis ponit aliqd qō ptinz ad radicē humilitatis. s. duodecimus gradus q̄ est vt homo deū timeat z memor sit omniū q̄ precipit. Ponit etiā aliquid ptinēs ad appetitū. ne sz impropriā excellentiam inordinate cadat. Qō quidē fit tripliciter. Uno modo vt hō nō sequat propriā voluntatē quod pertinet ad. xi. gradū. Alio mō vt regulet eā fm superioris arbitriū. qō ptinet ad. x. gradū. Tertio mō vt ab huiusmodi nō desistat propē dura z aspera q̄ occurrūt z hoc ptinet ad. ix. gradū Ponūtur etiā quedā ptinētia ad estimatōem homis recognoscētis suū defectū z hoc tripliciter. Uno mō p hoc q̄ proprios defectus recognoscat z cōfiteat. quod ptinet ad octauū gradum Scōdo vt ex consideratōe sui defectus. aliōs se insufficiētē estimet. qō ptinet ad. vij. gradū. Tertio vt cōtum ad hmōi sibi alios pferat qō ptinet ad sextum. Ponūtur etiā quedā q̄ ptinēt ad signa exteriora. q̄rū vnus est in factis. vt. s. homo nō recedat a via cōi in opibus. qō ptinet ad quintū Alia duo sunt in ꝙbis vt. s. hō nō pripiat tps loquēdi. qō ptinet ad quartū Nec excedat modū in loqdēdo qō ptinet ad secūdū Alia vero consistūt in exterioribz gestibus. s. in reprimendo excellentiā oculoz qō ptinet ad primū Et in cohibēdo exteri⁹ risum z alia signa inepte leticie qō ptinet ad tertiū. Et nota q̄ ad humilitatē homo puenit ad duo. Primo quidē principalr p donū gratie Et quātū ad hmōi interiora pcedunt exteriora. Aliud est humanū studiū p qō homo ꝓns exteriora cohibet. z postea ptingit ad extirpandū radicē interiorem. z fm hūc ordinē assignant hic grad⁹ humilitatis. Sciendū etiā q̄ absqz falsitate potest aliqs se credere z pronūciare oīmbus viliorē fm defectus occultos quos in se recognoscit. dona dei q̄ in alijs latēt Similr absqz falsitate potest aliquis se reputari z fateri ad oīa indignū z inutilem fm proprias vires. z sufficientiā suam totā in deū referat. Non est etiaz inconueniens. q̄ ea que ptinent ad alias virtutes hūilitati ascribātur. quia sicut vnū vitium oritur ex alio. ita naturali ordine actus vnius virtutis procedit ab actu alteri⁹ Anselm. in li. de similitudinibz ponit septē gradus humilitatis qui oēs ptinent ad opinionem seu cognitiōem. manifestatiōem z voluntatē proprie abiectiōis. Est ergo primus qui ptinet ad cognitiōem proprij defectus cōtemptibilē se esse cognoscere. Secūdus est de hoc dolere. Nam vitupabile esset si q̄s proprij defectū amaret. ideo hoc excludit per istum scōm gradū. Tertius est hoc cōfiteri scilz suum defectum. Quartus hoc psuadere. vt scz hoc velit credi. Qui duo gradus ptinent ad manifestatōem. Quintus vt patiēter sustineat hoc dici. Sextus vt patiat se cōtemptibiliter tractari. Septimus vt hoc amet. Ui tres pertinēt ad appetitū. Nam qui excellētiam exteriorē nō querit. exteriorē abiectionē equanimiter patitur. siue in verbis siue in factis. Uel etiā desideranter exteriorē abiectōem amplectet quod pertinet ad septimum Jtē quedam glo. super Matheū ponit tres gradus perfecte humilitatis. Primus est subdere se maiori z nō preferre se equali. Secūdus est subdere se equali nec preferre se minori. z hic dicit abundās z ꝑmus sufficiēs. Tertius est subdere se minori in quo est oīmis iusticia. Isti tamē gradus nō accipiūtur ex parte ipsius rei fm naturā humilitatis. sed p compationem ad gradus hominū.

De excellentia humili §.III

tatis sciendū fm beatū Tho. scōa scōe. q. clxi. Qō humilitas nō est excellētissima virtus simplicit Sed post virtutes theologicas z intellectuales. vt prudentiam z iusticiam legalē. Cui⁹ ratio est. quia bonū virtutis humane cōsistit in ordine ratōis. qui principaliter attēditur respectu finis. Et ideo virtutes theologice que habēt deū pro obiecto. sunt potissime. Secundario attēditur prout fm rationē finis ordinatur ad ea que sunt ad finē. Et hec ordinario essentialiter cōsistit in ratione ordināte participatiue autē in vniuersali quātum ad oīa. Quelibet autē alia virtus quātum ad aliquā in ipso appetitu p rōem ordinatō. quā ordinatōem facit naturaliter iusticia. pīsertim legalis. exinde humilitas cōtum facit hoiez bene subditum ꝺo in vniuersali cōtum ad omnia. quelibz āt alia virtus cōtum ad aliquam materiā specialem Et ideo humilitas post theologicas z intellectuales que respiciūt ipsam rationē humilitas est potissima. Dicitur aūt humilitas pria. s. fundamentū virtutū fm Hiero. indirecte. Nā directe dicit z pfectius id eē primū z fundamentū spūalis edificij in virtutibz. p qō ia accedit ad deū. Prim⁹ autē accessus ad deū est p fidem fm illō Heb. xi. Accedētem ad deū oportz credere. Et ideo fides nobiliori modo est fundamētum cōtum humilitas. Indirecte autē id est p modū remouētis prohibēs est humilitas. inquātum. s. expellit superbiā cui deus resistit. z prebet hominē subditū z paratum ad recipiēdum influxum diuine gratie. Ideo āt xp̄s precipue nobis humilitatē cōmendauit. dicens

Mathei.xi. Discite a me quia mitis sum z humilis corde ꝑm b. Tho. quia p hoc remouet impedimētū humane salutis q̄ cōsistit in hoc q̄ homo ad celestia z spiritualia tēdat. a quibus homo impedit dum in terrenis magnificari studet. Et ideo dñs vt impedimentū salutis auferret exteriorē celsitudinē cōtemnēdam mōstrauit per humilitatis exempla. z sic būilitas est sicut dispositō quedā ad libeā accessuz in bona diuina z spūalia. Charitas autē est sicut pfectio quedā aliaz virtutū. Et ideo sicut pfectio est potior dispositione. ita charitas potior humilitate Pertinet autē ad cōmendationē eius Primo quidē necessitas eius. Nam ōr Math. xviij. Nisi cōuersi fueritis z efficiamini sicut puuli. i. humiles nō intrabitis in regnū celoz. Gratian⁹ de pe. di. i. §. Taciturnitas. dicit q̄ sine humilitate nemini potest esse salus. Scōo exempla xp̄i plurima. imo omnia gesta eius Vñ aug. in. xviij. de ciui. dei. sicut Nūc in ciuitate dei in hoc seculo pegrinanti maxime cōmendat humilitas. et in eius rege q̄ est xp̄s. maxime predicat contrariū huic virtuti quod est elationis vitiū. in eius aduersario q̄ est diabolus ꝛc. In cōspectu ei⁹ fuit minim⁹ oim ꝑm magistz. in. iiij. sen. di. ij. Paruulus dat⁹ est nobis. Esa. ix. de humili virgine nasci voluit. humilē domū habuit. quia diuersoriū. humilē lectū quia p̄sepium humilē vestem quia pānis inuolutus est. humilib⁹ per angelū suam natiuitatē nūciauit pastoribus. Sacramēta humiliatōis suscepit. vt circūcisionis z baptismi. Parentib⁹ humilr subditus. Paruulū amplexatur. Marci. ix. Et puulos nō vult pbiberi a discipulis ad seuenire. In p̄dicandoz docēdo dixit. Ego gl̄iam meā non quero. Joh̄. viij. Itē mea doctrina nō est mea. In miraculis faciendis humilitatē ostēdit. dicens leproso. Math. viij. Vide nemini dixeris. Et Marci. vij. Precepit eis ne cuiq̄ dicerent. scz de sanatōe surdi z muti. In census solutiōe Math. xvij. Et in pedū ablutione. Joh̄. xiij. In itinerando sup asellum Math. xxi. In passiōe humiliauit seip̄z ad Phil. ij. Humiles piscatores elegit. Tertio cōmendatur humilitas ex utilitate eius.

De fructibus humi- §. iiij.

litatis. Primo quidē deoz hominib⁹ placeāz redolet Can̄. i. Cū esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suū. Nardus propē sui puritatem significat humilitatē herba ipsa est. Scōo orōes facit d̄o acceptas. p̄s. Respexit in oratōem humi. ꝛc. Judith. ix Humiliū z mansuetoz semp tibi placuit deprecatō. Tertio facit hominē liberari a malo culpe. z a malo pene. p̄s. Humiliatus sum z libe. me. iij. Regū. xxi. Nōne vidisti achab humiliatū coram me ꝛc. Antiqui cōmuniter in signū humiliatiōis ad placandū dño imponebāt cinerez sup capita sua. z induebātur aliquādo cilicio. Sicut legit de iudith de iosue de niniuitis ꝛc. Quarto humilitas hoiez tempaliter exaltat. i. Reg. xv. Nonne cū esses puulus in oculis tuis. caput tribubus israel cōstituī te. dictū fuit sauli q̄ absconderat se electus in regem. Moyses humilis vt patz in excusando se ad eundū ad pharaonē. factus est dux populi. Humilis hieremias q̄ dicebat a a a dñe deus ꝛc. Istitutus est sup gētes z regna. Dauid minim⁹ inter fratres vngit in regem. i. Reg. xvi. Quito inducit ad gl̄iam Job. xxij. Qui humiliatus fuerit erit in gloria. Lu. xiij. dicit in parabola. Recūbe in nouissimo loco ꝛc. tunc erit tibi gloria. Sexto dei apparitiōe seu angelorū facit dignū. Ben̄. xviij. Abrae in conualle moranti apparuerūt tres viri. id est angeli. Septimo ad sapientiā introducit. Prouerbio. xi. Ubi humilitas ibi est sapientia Math. xi. Reuelasti ea puulis. Greg. in pasto. Pupilla oculi nigra videt. Albuginē patiens nihil videt. q̄ humane cogitationis sensus dum se stultū peccatorēq̄z intelligit cognitionē intime claritatis apprehēdit. Si autē candorē sapientie aut iusticie sibi attribuit a luce se supne claritatis excludit. distinctiōe. xlviij. hic etenim. §. albuginem. Exemplū invita patrū de illo qui per ieiunium septem hebdomadarū nō potuit habere declarationē de quodā dubio scripture sacre sed cū cepit ire ad alios interrogādū apparuit ei angelus declarās

¶ Quarto a laqueis tentationū liberat. Unde Anthonio exclamanti. O quis istos euadet laqueos q̄ bus mūdum viderat plenū se connectentibus. dictū fuit sola humilitas. ¶ Nono humilitas nutrix est disciplinatus. vt dicit Crisp. sicut cinis cōseruat ignem. ita humilitas dilectiōem et alias virtutes. Greg. Perūt omne quod agit. si nō caute in humilitate custodit. In huiusmōi figuram omnia vasa que ostendit thezauros ezechias oratorib⁹ regis babilōis asportabat postea z perdidit. Decimo de hoste inferni mirabiliter triumphat. Figurat enim per fundā p quā lapidibus dauid occidit goliā. In vitas patrū dixit diabolus macario. q̄ sola eius humilitas vincebat eum. Undecimo pacē facit. Greg. Pacem illā facit humilitas qua sibi quisq̄z superiorem aliū arbitrat.

Titulus quintus de iusti-

cia. ¶ De iusticia generali. c. i.

Postquā de prudē

tia intellectū practicum dirigētez fortitudinez tēperantia que regulant appetitū sensitiuū dictuz est. cōsequenter dicēdum restat de iusticia que volūtatē rectificat. Sciendū primo q̄ iusticia ꝑm beatū tho. in. iij. di. xxxij q. i. tripliciter dicit prout notat p̄bs in. v. ethi. Uno modo prout importat quendā statū rectitudinis in homie quantū ad ptes ipsi⁹ prout scz aliq̄ pars anie suo superiori subdit. siue ipsi deo siue alij parti homis Et hanc iusticiā noīat p̄bs methaphoricā. eo q̄ diuerse ptes homis cōputant q̄si diuerse persone. Hec autē rectitudo per quodlibet peccatū tollit. z p grāz repatur. Unde hec iusticia etiā virtus generalis ōr int̄um includit omnes virtutes. nō quidē per modū totius vniuersalis. sicut iusticia legalis. sed generalis dicit p modū totius integralis. Et ad hāc iusticiam motus dicit iustificatio qua scz impi⁹ de peccatore p gratiā fit iustus. vñ diffinit iustificatio q̄ est remissio peccatoz z summatō bonoz opez. i. infusio habituū virtutū. Scōo modo dicit iusticia put est nomē generale ad oēs virtutes ꝑm q̄ō est actus earū ordinat ad bonū cōe ꝑm directōem legis. Et de hac

dicit ꝓbs ꝙ iusticia est oīs virtus. Ideo ei dicit̄ generalis, quasi ꝙ quandā causalitatē ꝑm ꝙ per legis imperiū ordinat ad bonū cōe, nō solū actū iusticie particularis, sed etiā actus aliarū virtutū. Nam precipit actū tempantie z ordinat ab bonū cōe, puta cum lex mandat vt nullus adulteriū cōmittat, simil̄ actū fortitudinis in bonū cōmune reducit z precipit ꝙ milites nō deserāt aciē nec arma proiciāt z hmōi. Ꝺō declarās beatus Tho. ij. ij. q. lviij, sic dicit. Justicia ordinat hominē in compatiōe ad aliū. Et hoc pōt esse dupl̄r. Uno modo ad aliū singulariter cōsiderandū. Alio modo in cōi ꝑm qō ille q̄ seruit cōitati, seruit oībus hominib⁹ q̄ sub illa cōitate continētur. Ad vtrq; se potest habere iusticia ꝑm propriā rationē. Nam oēs qui sub aliqua cōitate cōtinent compant ad cōitatē sicut ptes ad totū. Pars autē id qō est totius ē. Unde z quodlibet bonū partis est ordinabile ad bonū totius. Scōm igit̄ hoc bonū cuiuslibet virtutis siue ordinātis hominē ad seipm, siue ordinantis ad aliquas alias psonas singulares est referibile ad bonum cōe. Et q̄tum ad hoc dicit̄ esse virtus generalis, ad quod ordinat iusticia. Et ꝑm hoc actus oīm virtutum ad iusticiā possunt ptinere ꝑm ꝙ ordināt hoīes ad bonū cōe. Ideo iusticia predicto modo generalis dicit̄ iusticia legalis, quia p eā homo concordat legi ordinanti actus oīm virtutū in bonū cōe. Tertō mō dicit̄ iusticia prout est virtus specialis, eq̄litatem constituēs in cōmutationib⁹ z distributiōib⁹ cōmunicabiliū bonorū, que sunt necessaria in vita. hec beatus Tho. z de ista nūc agit̄, q̄ est vna de cardinalib⁹, z p̄cellit omnes morales duplici ratiōe ꝑm beatū Tho. scōa scōe. Primo ex parte subiecti, qz iusticia est in nobiliori parte anime. id est appetitu rationali, s. voluntate. Alie vero. id est fortitudo z tempantia sunt i appetitu sensitiuo, ad quē pertinēt passiones q̄ sunt materia dictarū virtutū. Secūda ratio est ex pte obiecti. Nam alie virtutes laudant ꝑm bonū ipsius virtuosi. Justicia autē ꝑm ꝙ quis bene se habet ad aliud. Et nota ꝙ in scriptura sacra iusticia cōiter accipitur primo modo dicta.

Nota ꝙ iusticia prout §. I.

est virtus specialis distincta a ceteris, se habet vt totū integrale. Et sic ptes eius sunt declinare a malo z facere bonū. Est etiā totū vniuersale. z partes ei⁹ subiectiue, que sunt species ei⁹, sunt iusticia cōmutatiua, z iusticia distributiua. Est z totū principale. Et sic ptes ei⁹ sunt que dicūtur virtutes annexe. Religio, pietas, obseruantia, q̄ includit obediētiam. Ueritas, gratia, seu gratitudo, vindicatio, liberalitas, affabilitas seu amicicia, de quib⁹ omnib⁹ aliq̄d breuiter est dicendū. Sciendū de partib⁹ iusticie integralib⁹, ꝙ cū sit iusticia generalis et iusticia specialis vt dictū ē. Ad iusticiā generalem ptinet facere bonū debitū in ordine ad cōmunitatē vel ad deū. Et vitare malū oppositū scz cōmunitati vel deo. Sed iusticia prout est virtus specialis respicit bonū sub ratiōe debiti in cōparatiōe ad proximū. et ꝑm hoc ad iusticiā virtutē specialem ptinet facere bonū sub ratiōe debiti in cōparatione ad proximū z vitare malū oppositū qō est nocuū proximo. Et ꝑm hoc declinare a malo z facere bonū sunt ptes iusticie specialis. Ad iusticiā eū ptinet eq̄litatem constituere in his q̄ sunt ad alterū. Eiusdem autē est cōstituere aliq̄d. z illō constitutū seruare. Constituit aūt eq̄litatem iusticie in faciendo bonū id est reddendo alteri quod sibi debetur. Conseruare aūt eq̄litatem iusticie iam cōstitute declinādo a malo id est nullū nocumentū proximo inferendo. z nota ꝙ hic declinare a malo scōm ꝙ ponit̄ pars iusticie nō dicit̄ purā negationē que est nō facere malū. Hoc enī nō merek palmā sed tantū vitat penam. Sed importat motū voluntatis repudiātis malum. vt ipm nomen declinatōis importat. Et hoc est meritorium p̄cipue quādo aliquis impugnat vt malū faciat z resistit. Item facere bonū est actus completiu⁹ iusticie z quasi pars principalis ei⁹. Declinare autē a malo est actus imperfectior pars secūdaria. Item nota ꝙ omne peccatū aut est trāsgressio. aut omissio. z transgressio opponit̄ illi parti iusticie que est declinare a malo. Omissio autē alteri parti. s. facere bonū. Aliquādo tamen trāsgressio large sumit̄ pro oīni peccato includendo etiā omissionē. Et sic sumit beat⁹ Ambro. cum diffiniendo peccatū dicit ꝙ trāsgressio legis diuine. Pro cui⁹ declaratōe dicit brūs Tho. ij. ij. q. lxxix. ꝙ nomē trāsgressionis a corporalib⁹ motib⁹ ad morales actus deriuatū est. Dicit autē aliq̄s ꝑm corporalem motū transgredi. ex eo ꝙ transgredit̄ terminū sibi prefixū. Termin⁹ autē prefigit̄ homini. vt vltra nō transeat in moralib⁹ per preceptū negatiuū. et ideo trāsgressio proprie dicit̄ ex eo ꝙ qs trāsgredit̄ p̄ceptū diuinū qō quidē materialr potest esse cōmune omnib⁹ speciebus peccatorū. quia p quālibet speciem peccati mortalis. homo trāsgredit̄ aliqō p̄ceptū diuinū. Sed si accipiat formalr ꝑm hanc specialē rationem qō est facere cōtra preceptū negatiuū. sic est speciale peccatū duplicit̄. Uno modo ꝑm quod opponit̄ ad genera peccatorū opposita aliis virtutib⁹. Sicut enī ad propriā rationē iusticie legalis, ptinet attendere ad debitū precepti, ita ad propriā rationez transgressionis ptinet attendere cōtemptū precepti. Alio modo ꝑm ꝙ distinguit̄ ab omissione que ꝓtriat precepto affirmatiuo. De omissione nota ꝑm b. Tho. vbi supra ꝙ importat omissio p̄termissionem boni debiti. Bonū autē sub ratione debiti proprie ptinet ad iusticiam legalē quidē si debitū accipiat in ordine ad legē diuinā vel humanā. Ad specialē aūt iusticiā ꝑm qō debitū cōsiderat̄ in ordine ad primū vnde eodē modo q̄ iusticia est specialis virt⁹. z omissio est speciale peccatū. distinctū a peccatis, q̄ opponūtur aliis virtutib⁹. Ouero mō quo facere bonum cui opponit̄ omissio. est quedā ps iusticie distincta a declinatōe mali cui opponit̄ trāsgressio. etiā omissio a trāsgressione distinguit̄. Et nota ꝙ omissio non est originale, sed actuale peccatū. nō ꝙ habeat aliquem actum sibi essentialem sed ꝑm ꝙ negatio actus reducit̄ ad genus actus. z sic non agere accipit̄ vt quodā agere boni debiti ad quod quis tenet̄. Et quia null⁹ tenet̄ ad impossibile. ideo nullus peccat peccato omissionis. si non facit qnod nō potest. Item nota ꝙ sicut peccatū trangressionis opponit̄ preceptis negatiuis ita peccatū omissionis affirmatiuis que pertinēt ad faciendū bonū. Affirmatiua aūt precepta nō obligāt

Capitulū Secundū

ad semp. sed ad tempus determinatū. ⁊ pro illo tempore quo q̄s debet aliquid facere nō facit. peccatus omissionis incipit esse. et nō a causa sua. Item sciendum q̄ cum peccatū tanto sit grauius quāto magis distat a virtute. Omissio autē opponit virtuti iusticie negatiue. Transgressio cōtrarie que est maxime distātie. ideo grauius est peccatū trāsgressio q̄z omissio ceteris paribus sicut inferre cōtumeliā parētibus q̄d est trāsgressio. est grauius q̄z nō honorare q̄d est omissio. Et sumendo proprie trāsgressionē ⁊ omissionē scz prout sunt contra precepta. sic sunt mortalia. sed large pro his que sunt preter precepta nō cōtra. sic sunt venialia. Et nota q̄ omnia precepta decalogi sunt d̄ actibus iusticie.

Deinde videndum est §. II.

de diffinitiōe iusticie. et quomodo sit necessaria ciuitati. et ciuib⁹ de p̄ncipijs eius. et de multiplici modo p̄ncipādi. Ad habendū autē diffinitionē iusticie videndum est quid importet nomē eius. Naz frequēter ex significatiōibus nominū a quibus a quibus imponūtur deuenimus in cognitionē rerū. Videtur autē iusticia f̄m nomen quandā importare eq̄litatem. Unde vulgariter ea que adequātur dicunt iustari. Equalitas semp est ad alterū. quia nihil sibimet est equale. Oportet ergo q̄ inter alterum ⁊ alterū equalitas verset. Erit ergo iusticia virtus adequans vnū cum altero. hoc autē fit dum operatiōes ⁊ res exteriores que possunt in vsum hoīs venire. ⁊ in quib⁹ homines sibiinuicē cōmunicant debite ordinātur. Ex quo patet materia circa quā iusticia versat scz operationes ⁊ res inter hoīes cōmunicabiles. quaz ipa est rectificatiua ⁊ ordinatiua. ex hoc patet ei⁹ eminētia ad alias virtutes morales. que hominū tm̄ perficiūt in eis. que cōueniunt ei f̄m seipm̄. Fortitudo enim hominē perficit in seipso. dum timores ⁊ audacias rectificat temperātia concupiscētias. et sic de alijs virtutib⁹ que habent inferiores passiones modificare. Justicia vero hominē perficit in ordine ad aliū. dum ab vno qui plus iusto habz accipit ⁊ alteri q̄ minus iusto habet. vel quando diuersa diuīs p̄portionabiliter f̄m merita distribuit. ⁊ sic semper inter diuīsos equalitatem cōstituit. patet ergo q̄ iusticia est diffiniēda ex actu reddendi ius debitū vnicuiq̄. Sed ad hoc q̄ actus iste sit virtuosus necesse est q̄ procedat ex habitu ⁊ bona dispositōe mentis. Erit ergo iusticia habitus volūtatis siue bona qualitas mētis ius suū vnicuiq̄ tribuēs. Et ad hoc cōcurrit fere intentio omniū diffinientiū iusticiā. Dicit enī iurisp̄itus. q̄ iusticia est constās ⁊ perpetua volūtas ius suū vnicuiq̄ tribuens. vbi potētia pro habitu ponit. vnd̄ iusticia dicit dei voluntas id est volūtatis habitus. Et ad h̄ q̄ iste habitus sit virtutis nō debet quis habere p̄positum ad horā scz ad tempus operandi iusticiaz. sed perpetuo. alioquin nō esset iustus. vnde f̄m p̄h̄m. i. ethi. inter alia que requirūtur ad actum virtutis ponitur. q̄ operet immobiliter. vbi designat actus firmitatem. q̄tū ad p̄positū quod debet habere operans p virtutem. Potest ergo predicta diffinitio iuris ad formā sic reduci. Justicia est habitus volūtatis. f̄m quē aliquis firmo⁹ constāti p̄posito ius suum vnicuiq̄ tribuit. Ad hanc etiā reducit diffinitio quam ponit Macrobius dicens. q̄ iusticia est vnicuiq̄ seruare quod suū est. Isidorus autē eam sic describit. iusticia est ordo eq̄litas qua homo cū vnaq̄q̄ re bene ordinat. Tulius autē in. i. rheto. sic eā describit. Justicia est habit⁹ animi cōmuni vtilitate seruata. suā vnicuiq̄ tribuens dignitatem. Cōplectiue autē eam diffinit beatus Amb⁹. in lib⁹. de officijs dicens. Justicia est que vnicuiq̄ q̄d suū est tribuit. alienum nō vendicat. vtilitatē p̄priā negligit. vt communē equalitatem custodiat.

De duabus speciebus iusticie videlicet cōmutatiua ⁊ distributiua. Cap'lm. ij.

Post assignationē partium integraliū iusticie ⁊ diffinitionē ei⁹.

Nunc videndū est de ptibus subiectiuis scz cōmutatiua ⁊ distributiua. Cum igitur iusticia p̄ticularis de qua nūc loquimur. respiciat aliquā priuatam personā que comparatur ad cōmunitatem sicut pars ad totum. potest duplex ordo attēdi ad aliquā partem. Unius q̄dem p̄tis ad p̄tem cui similis ē ordo vnius priuate ad aliā. Et hunc ordinē habet dirigere q̄dam iusticia que a philosopho dicit cōmutatiua. Consistit enim in his q̄ per quandā cōmutatiōnem habent fieri inter duas singulares personas ad inuicem. vt patz in emptiōibus. venditiōibus. locationibus. ⁊ quibuscūq̄ alijs pactionib⁹ interuenientibus inter vnū hominē et alium. Et hec quidē iusticia constituit equale arithmetricū in q̄ntum adequare oportet rem rei. vt quanto plus iste habet q̄z suus sit. tantūdem restituat ei cuius est min⁹ habenti. Alius autē ordo attendit totius ad partes. cui simil' est ordo cōmunis laicalis vel alicui⁹ principis vicem cōmunis gerentis ad singulares personas. Et hūc ordinem habet dirigere quedā alia iusticia que dicitur distribntiua per quā bona cōmunia distribuūtur. vt honores. ⁊ alia huiusmōi. vt expedit vnicuiq̄ f̄m propriā dignitatē. Et hec quidē iusticia cōstituit eq̄le geometricū. quod nō est accipiendū f̄m eandē q̄ntitatē. sed f̄m proportionē. Cum enī bona cōmunia equalia nō sint nec cines equales esse oēs possint. si princeps vel hi qui rēpublicā regunt de rebus cōmunib⁹ oīb⁹ equaliter prouiderēt. confusio maxima acciderez totius politie ordo periret. talis enī equalitas summa eēt inequalitas. si merita diuersorum f̄m ordinē proportiōis non attenderētur. Debz ergo qui preest cōmunitati diligenter attendere cōditiones personarū. et bonorū cōmuniū qualitates. q̄bus inspectis ⁊ adinuicem compensatis. debet ea p̄portionabiliter distribuere vt sicut vna persona alias excedit. ita etiā illud quod vni tribuit debet excedere id quod alteri exhibetur. Non enī equalibus honoribus honorādi sunt plebei ⁊ optimates. cū isti maiorem principatū teneant in republica. maxime in his que ad defensionē ⁊ gubernatiōem eius pertinēt. Et sic patet duas esse iusticias. Cōmutatiuam p quam subditi dirigūtur in his que fiunt p mutuas cōmutationes rerū venalium. Et distributiuā p quā qui preest dirigitur in rite distribuendo bona cōmunia subditorū qualitate seruata. Pro cuius maiori de

claratione circa iusticiã ipsam particularẽ seu virtutẽ cardinalem, sciendũ ꝑm beatũ Thomã scõa scõe. q. lxi. Qõ iusticia consistit circa quasdã operatões exteriores. scz distributõem z cõmutationẽ. que quidem sunt vsus quorundã exteriorũ vel rerũ vel personarũ vel operũ. Rerũ quidẽ sicut cuz aliquis aufert alicui rem suã vel restituit. Personarũ. sicut cum alicꝫs in ꝓpria persona alteri iniuriã facit, percutiẽdo eum. aut verbis cõtumeliando. Uel etiã cum irreuerẽtiã exhibet. Operũ sicut cum aliquis iniuste exigit vel alteri reddit aliqd opus Si ergo accipiãtur vt materia vtriusꝫ virtutis. ea quorũ operatiões sunt vsus eadem est materia distributiue z cõmutatiue iusticie. Nam et res distribui possunt z cõmunicari ab vno in alios Est etiã vt quedã distributio laboriosum operum et recõpensatio. Si autẽ accipiãtur vt materia vtriusꝫ virtutis actiones ipse principales quibus vtimur ꝑsonis. rebus. z operibꝫ. sic inuenit vtrobiꝫ alia materia. Nam distributiua iusticia est distributiõis directiua. Est cõmutatiua est directiua cõmutationum que attẽdi possunt inter duas ꝑsonas. Cõmutationũ autẽ quedã sunt inuolũtarie z quedã voluntarie. Et inuolũtarie quidẽ quãdo quis vtitur re alterius persona vel opere eo inuito. Quod quidẽ contingit quãdoꝫ occulte per fraudẽ. quãdoꝫ manifeste per violentiã vtrũꝫ autẽ contingit aut in rem aut in ꝑsonam. Et si in personã. aut propriã aut cõiunctam. Et in rem quidẽ si quis accipit rem alterius occulte vocatur furtũ. si manifeste vocat rapina In personã autẽ propriã vel quãtum ad ipsam consistentiã persone. vel ꝙtum ad dignitatem eius. Si quantũ ad consistentiã persone sic leditur aliꝫs occulte per dolosam occisionẽ vel percussionẽ vel veneni exhibitõez. Manifeste vt ꝑ manifestã occisionẽ vl̃ percussionem vel incarcerationẽ vel mutilationẽ. Quantũ autẽ ad dignitatẽ persone ledit quis occulte ꝑ falsa testimonia z detractiones. quibꝫ alicui auferẽ fama suã Manifeste autẽ per accusatiõem in iudicio vl̃ conuitiatõnem. Quantũ autẽ ad personã coniũctam ledit ꝙs in vxore vt in pluribus occulte per adulteriũ. In seruo cũ aliquis seruũ seducit. vt a domino discedat. et hoc etiã manifeste fieri potest. Et eadem ratio est de alijs personis cõiunctis. in quas possunt oĩibꝫ modis iniurie circa has personas exerceri. Tamẽ quia seruꝰ est possessio quedã domini. refertur hoc ad furtum. Uoluntarie autẽ cõmutatiões dicũtur. quãdo aliquis volũtarie trãsfert rem suam in alterũ. Et siq̃dem rem suã simpliciter transfert in alterũ absqꝫ debito. sicut in donatione nõ est actus iusticie. sed liberalitatis. Intantũ autẽ ad cõmutationẽ seu cõmutatiuam iusticiã voluntaria trãslatio ꝓtinet. inquãtuz ibi aliquid est de ratione debiti. Quod quidẽ cõtingit multipliciter. Uno modo quando ꝙs simpliciter transfert rem suã in alterũ ꝓ recõpensatione alteri⁹ et sic est cõmutatio z venditio. Alio modo cuz quis tradit rem suã alteri concedẽs ei vsum rei cum debito recuperãdi rem. Et siquidẽ gratis cõcedit vsuz rei vocatur vsusfructus in rebus que aliq̃d fructificant vel simplex mutuũ. vel accõmodatum in bis q̃ non fructificant. sicut denarij vasa huiusmodi. Si vero nec ipse vsus gratis cõceditur, vocat locatiõz conductio. Tertio modo tradit aliquis rem suã vt recuperandã nõ ratione vsus. sed ratione cõuersationis. sic in deposito. Uel ratione obligatiõis sicut cum quis rem suã pignori obligat. seu cum quis ꝓ alio fideiubet. In omnibꝫ autẽ hijs actionibꝫ voluntarijs vel inuolũtarijs. est eadem ratio accipiẽdi mediũ. ꝑm eq̃litatem recõpensatiõis. z ideo omnes iste actiões ꝑtinent ad vnam speciẽ iusticie. scilz cõmutationis. hec omnia beatꝰ Thomas. Et nota q̃ in cõmutatiõibꝫ inuoluntarijs reperiũtur diuerse species peccatorũ. que habent ꝓpria nomĩa. z pertinẽt omnia ad iniusticiã. videlicet furtum. rapina. homicidiũ. veneficiũ. incarceratio. mutilatio. verberatio. falsa accusatõ detractio. derisio. contumelia. susurratio. maledictõ. adulteriũ. z huiusmodi. de quibꝫ oĩibus habes supra in scõa parte. Et hec oĩa reducũtur ad iusticiã cõmutatiuam. per recompensatiõem iniurie z dampni ab eo qui fecit ei cui fecit et bono cõmuni quod lesit. que recompensatio dicitur restitutio seu recompẽsatio. Et dicitur in. v. ethi. Justũ contra passum qõ etiam in cõmutationibꝫ voluntarijs dicit esse iustuz contra passum. Et dicit contra passum ꝑm beatum Tho. ex eo q̃ recõpensatio sit ꝑm equalitatẽ. vt scz re compensatio sit equalis actioni. Non autẽ semꝑ eẽt equalis. si idem specie aliquis pateret qõ fecit. Nam si quis percuteret principẽ. si tamẽ ipse repercuteretur. tunc maior eẽt actio q̃ passio z non equalis. Et ideo nõ solum ꝑcutitur sed multo grauius punit. Similiter si quis aliũ inuoluntariũ in re sua damnificat. si solum punirẽt etiam iudicio q̃ restitueret rem ablatam. maior esset actio q̃ passio. quia ipse nõ sustinet damnũ sicut ipse intulit. Unde punit vt rem multiplicius restituat. quia dãnificauit etiã non solũ rẽ priuatã. sed etiã rem publicã tutele securitatẽ infringendo. Similr̃ in cõmutatiõibus volũtarijs si similiter darẽt vna res ꝓ altera indifferẽter esset alĩ inequalitas magna. q̃ vna est multo maioris valoꝛ. Et ideo oportet ꝑm quãdã proportionatã mensurationẽ adequare passiõnẽ actioni in cõmutatiõibus q̃ inuente sunt Iniusticia autẽ distributiua nõ habz locum iustũ ꝓtra passum. ex eo q̃ in iusticia distributiua nõ attendit equalitas ꝑm portionẽ rei ad rem vel passionis ad actiõem Unde dicit ꝓtra passum ſ ꝑm proportionabilitatẽ rerum ad ꝑsonas. De cõmutatiõibꝫ voluntarijs scz emptione. venditõe. ꝑmutatõne. mutuo accõmodato. depositõ. pignoratiõe. locatione. z cõductione. fideiussiõe. Et quõ sit iusta vel iniusta Et de vsura que in bis cõmittit habes supra in secunda parte ti. i. per totum.

¶ De iusticia distributiua. Capitulũ. iij.

De iusticia distributiua

Nota q̃ actus ei⁹ est in debita collatiõe officiorũ. z beneficiorũ tẽpaliumz ecclesiasticorũ. z in administratiõe seu dispensatõe sacrorũ z bonorũ terrenorũ ecclesie vel cõmunitatis. ¶ Secũdo in exhibitione congrua reuerẽtie bonoꝛ ¶ Tertõ in recta execution iudiciorũ. Et in quolibet horũ si iniuste fiat potest interuenire vitium quod dicit acceptio personarũ. de qua supra in. ij. parte. Et de iniusticia que sit ex parte iudicis. vel aduocati. vel testis.

vel rei. vel accusatoris. habes supra in .iij. parte ti. vi er. ix. per totum.

Quantū ad collationē §. I.

beneficiorū z bonorū Et sciendū ꝑm beatū Tho. ij. ij q. lxij. q dupler est dario. Una pertinēs ad liberalitatem. qua scilz gratis datur alicui. quod ei nō debetur. sicut cū aliquid alteri donatur Et ibi nō habz locum acceptio personarū. quia absq; iniusticia potest quis dare de suo q̄tum vult z cui vult. Et talis ē collatio numerū gratie per que assumūtur peccatores a deo. Alia dario est ptinens ad iusticiā. qua scilz alicui datur quod ei debetur. Debētur autē officia z beneficia his qui sunt meliores. ad aliqua pro bono cōmunitatis. Ad quod debet attēdere q̄ habet ista cōferre. Et q̄uis ꝑm iura sufficiat eligere bonū. nec req̄ratur q eligatur melior. Hoc ꝑm beatū Tho. est verū in foro iudiciali. q scilz talis electō non potest impugnari si est facta de bonor non ō meliori. z hoc quia si nō fieret sic omnis electio haberet calumniā. Sed q̄tum ad conscientiā eligentis necesse est eligere meliorē. vel simpliciter vel in compatione ad bonū cōe. Alias si preponat minus bonꝰ meliori. id est aptiori ad beneficiū vel officiū ratione cōsanguinitatis vel amicitie. hmōi pertinet ad acceptōem personarū qō in collatione sp ritualiuz est magis reprehensibile. Si autē consanguineū suū prelatus in cōferendo beneficiū preferret eque bono. nō videtur vitiosum. nisi ratione scādali vel exempli quod inde sepe trahit. Similr si quis habet distribuere bona cōmunitatis vel alicuiꝰ societatis indigentib. si prefert. multo minus indigentes. magis indigentib ratiōe amicitie vel parentele huiusmōi. videt ptinere ad acceptōem personarum. Secus si de sua substātia vult dare vni z nō alteri. quia ad illud non tenet. Similr de officijs communitatis q magis aptis debent distribui. nisi forte magis aptus haberet suspectus de aliqua nouitate. z huiusmodi. sed certe nō est magis aptus si est ꝓturbatiuꝰ boni cōmunis. similiter et onera vel operaz z laborū vel collectarū ꝑm debitā proportiōnē imponenda sunt. Alias minus imponentes maioribꝫ ratiōe status. qui magis deberēt grauari. pertineret ad acceptionē personarū. z quomodo teneātur ad satisfactionē habes supra in .ij. parte.

Quantū ad secundum §. II

de exhibitōe bonor. Nota ꝑm tho. vbi supra. q cum bonor sit quoddā testimoniū de virtute eiꝰ qui honoratur. ideo sola virtꝰ est debita cā honoris. Sz sciēdū q aliquis potest honorari non solū ꝓ virtutē suā pro priā. sed etiā pro virtutē alterius. sicut ꝓceptz z ꝓlati honorātur. etiā si sint mali. inq̄tū gerunt personam deiz cōmunitatis cui preficiūtur. Juxta illud Proū bio. xxvi. Sicut qui mittit lapidē in aceruuz mercurij. Sic qui tribuit honorē insipienti. Et eadē ratione parētes z domini sunt honorandi. ꝓpter participatōnem conditōis dei. q̄ est oīm paterz dūs. Senes etiam sunt honorādi propter signū virtutis quod est senectus. Licet hoc signū quandoq; deficiat. Sapie. iij. Senectus est honorāda zc. Diuites aūt sunt honorandi. quia maiorē locū in cōmunitatib obtinēt. Et si isto mōdo hec causa tales honorāt magis q̄ alij. q̄uis sint mali non est vitiosum. Si autē solū intuitu diuitiaz honorent. esset acceptio ꝓsonaz Sicut si quis citius vel potius audiret confessionē vel darz alia sacramēta diuiti q̄ pauꝑ ratione conditōis diuitiaz. pertineret ad acceptionē personarū. Secus si faceret. quia credit magis indigere. vel etiā quia non potest ita expectare. z huiusmodi.

Quantū ad tertiū de §. III

executōe iudiciorz. Nota ꝑm beatū Tho. q hic etiaz habet locū iusticia distributiua. nō solū q̄tum ad rē iudicatā quia in iudicio ꝓt diffiniri nō solum q̄liter vnus restituat alteri q ab eo accepit. qō ꝓtinet ad cōmutatiuā. sed etiā qualr aliquid cōe sit distribuēduz in multos Sed etiā quantū ad formā iudicij. prout scz ipse iudex in ipsa iusticia ab vno accipit. alēi dat quando scz rōne amicitie vel potētie alicuiꝰ dat iniustam sententiā pro eo vel ratiōe pauꝑtatis ex passiōe quod pertinet ad acceptōem ꝓsonaz. Unū ōr Proū. xviij. Accipere personā in iudicio nō est bonū Et regula iuris in .vi. In iudicijs personarū acceptō non est habenda. Ubi glo. Jo. an. Signanꝫ ꝛtraria dis. xl. c. i. Item. xlv. cum beatus. z. xxiij. q. i. Qui cōtra pacē. Sol. In penis deserf dignitati. z ꝓsone. vt ibi. Idem in sedendor assurgēdo vt distinctōe. xciij. Nō oportet. Et notak. ij. q. ix. c. si. In iudicijs autem vel sententia nō est habenda acceptio personarū. vt hic. In eis enī est equalitas seruanda Et nota q iudiciū interdū ponit pro eo quod precedit sententiā. vt hic id est pro examinatōe cause. ij. q. i. Sicut sine iudicō Interdū pro condēnatione. vt de ꝓsecra. distinctiōe. ij. timorem Interdum pro discretione. iij. q. vij. in. § tria. Interdum pro vltima voluntate. de sepul. c. pe. hec ibi in glosa. ¶ Quatuor autem personarum genera requirūtur in ordinario iudicio. scilicet iudex. actor reus. et testis Unde dicitur extra de verborum significatione forus. Judex dicitur quasi ius dicrās Jus autē eo q iustum Actor siue accusator quasi ad causas vocans. Reus a re de qua impetit. Etiam si innocens sit reus dicit qui accusat. Testis quasi superstes. Causa dicit quasi a casu propter materiam de qua agitur. Sue ante examinationē dicitur causa. In examinatione iudicium. In terminatione sententia. Forus autem dicitur locus exercendarum litium. Est autem duplex forus. scilicet conscientie z curie. seu contentiosus. Et iste duplex. quia ecclesiasticus. et secularis. Fori autem ꝑm Pe. de pal. nō sunt miscendi. quia aliter procedendum in vno. aliter in alio.

Quatuor autē mo §. IIII.

dis quetit humanū iudiciū ꝑm Greg. xvi. q. iij. s. timore. amore. cupiditate. z odio Sz qr de iudicibꝫ in pcessu iudiciario. z accusatore reor testibꝫ agit diffuse in. iij. pte. iō hic nil vltra de ista mā. Sz ibi vide de hmōi. z ō pctis q̄ in iudicō ꝛmittūt a pdictis ꝓsonis

Post hoc ostendendū §. V.

est iusticiā necessariā eē cuilibet multitudini. qō ꝓmo manifestari pōt ex pte finis. Et ō pcipue q̄tum

ad iusticiã legalem finis enĩ qui intẽditur in regimine ciuitatũ est pax. Talis autẽ finis corrũpitur dum iusticia legis nõ seruat. Nam cũ omnes vel multi legem que est iusticie legalis p̃ceptiua frangãt z ad statuta cõmunia nõ attẽdunt. sed vnusquisq; quod sibi placet. et bono priuato vtile credit. hoc facere studet. ordo politie peruertit. z sic pax que ꝑm Augusti. est trãquillitas ordinis perit Est ergo iusticia necessaria ad pacẽ ciuitatis cõseruandã. vñ Esa. xxxij. dicitur. Erit opus iusticie pax. Et in ps. dicit. Justicia z pax osculate sunt. Hoc pulcre ostendit. Augustin. in li. de ciuitate dei. introducẽs exemplũ de alexandro z piratta. vbi dic. q remota iusticia quid aliõ sunt regna nisi magna latrocinia Quod tamẽ exemplũ plenius ponit in lib. de nugis pho̅rum Ubi dicit q cum piratta esset comp̃hensus z alexander eum interrogaret quare haberet mare infestum. Respondit libera contumacia. propter qd̃ tu orbẽ terrarũ. Sed qz id facio vno nauigio. latro vocor. z quia tu facis magna classe diceris īperator. Scdo ostendi potest iusticiã eẽ multitudini necessariã ex pte gubernantis a q̃ dirigitur et hoc quantũ ad distributiõem. Uidem⁹ eĩ q q̃ aliqua diuersa subvna virtute continẽtur. nec ordinãtur ꝑm diuersas proportiões. totus ordo eoz̃ que regũtur corrũpitur z dissipat. vt patet in armõia musicali. vbi corde nisi a virtute manus ꝑm eaz̃ diuersas dispositiões proportionabiliꝝ tangat sonitũ inordinatũ z ꝯfusum reddit. z sic casonantia armoniaca corrũpitur. Sic etiã in multitudine vbi sunt diuersarũ conditionũ z meritorũ. nisi proportionabiliꝝ honores dignitates z officia insup labores z expense eis a p̃side distribuãtur. mirabilis dissonãtia inter si/ mul habitãtes oritur z p̃ conseqũs totus ordo politie paulatim ad corruptiõem disponit Unde dr Tul. q tanta est vis iusticie q etiã illi q̃ maleficio z scelere pascũtur nõ possunt sine vlla iusticie particula viuere. Et ponit exemplũ de latronib⁹. Archipirrata inquit q̃dam latronũ p̃nceps. nisi predã equaliꝝ ꝑm astutiam z labores furantiũ proportionabiliꝝ ptiret interficiendus erat a socijs. aut saltẽ a principatu latronũ deponẽdus Tertio necessaria est iusticia ex pte ipsius multitudis que ex multis psonis colligit Et hoc p̃ respectũ ad iusticiã cõmutatiuã Uidemus enĩ q quãdo multa adinuicẽ adunãtur. z vnũ alteri nõ coaptatur. illa multa dissoluũtur. immo ex eis nihil vnũ cõstitui potest. nisi ineptitudo tollat. Uñ q̃ aliq̃ ligna cõpaginãda sunt ad ꝯstructiõem domus. aptanda sunt p̃ dolatorẽz cõplanatorẽ. si sunt tortuosa vel nodosa. alioquin nihil vnũ construi poterit. z si cõstrueretur nõ diu maneret. Sic etiam si aliq̃ multitudo que debet esse ordinata in vnũ. si aliqui sunt insolentes. iniurioſi. riꝛosi. seditioſi. vel quocũq; alio modo vitam bonorũ inquietantes z pacẽ communẽ turbantes per rigorem iusticie corripiẽdi sunt penis debitis. aut etiã exterminãdi a congregatiõe cõmuni z penitus vita priuandi. alioquin tota multitudo ruit z dissoluitur. ¶ De principijs iusticie.

¶ Capitulum quartũ.

QUest hoc restat videre de principijs iusticie. Ubi sciendũ est q iusticia triplex potest dici habere principiũ scilicet Emanatiuũ ex quo eius origo primitus deriuatur. ¶ Impatiuũ ex quo eius auctoritas ī subditos promulgatur. Susceptiuũ ex quo eius vtilitas multiplex declaratur.

Emanatiuũ et origina §. I.

le principiũ est deus. a quo oĩis lex contẽtiua iusticie initiũ habet. Ubi sciendũ est q sicut dicit augus. i. lib. de libero arbi. Summa ratõ in deo existẽs est lex eius. que eterna dicit. Cui semp obtemperanduz est. qz iustũ est quicq̃d ab eo ordinatur. Habet autẽ dicta lex quandã iusticiã distributiuã. p̃ quã vnãquãq; rem in quodã dignioꝛi gradu ꝯstituit Uñ dicit Dionisius in lib. de diuinis noĩbus. Oportet videre in hoc esse veram dei iusticiã. q omnib⁹ tribuit propria ꝑm vnuscuiusq; existentiũ dignitatẽ Uniuscuiusq; naturã in proprio saluat ordine z virtute Ab hac autẽ lege dei eterna deriuat lex naturalis. que nihil aliud est q̃ quedã eius impressio in re creata. per quam ad finẽ debitũ inclinatur. Ex quo manifestuz est q omnia aliqualiꝝ legem eternã participãt. inq̃tum ex eius directiõe. vel impressione in fines p̃prios actus suos ordine debito dirigũtur Inter ceteras autẽ creaturas homo excellẽtioꝛi modo hanc legem participat. cũ ipse sit prouidentie pticeps. vtpote sibi et alijs prouidere valens. Et ideo in homĩe hec p̃ticipatõ siue impressio proprie dicit lex naturalis Jn alijs vero rebus magis proprie dicit instinctus nature siue vis insita rebus. q̃ lex que z prie in ratõe cõsistit. Est enim lex quoddã dictamẽ ratiõis practice. Nec quidẽ lex naturalis in homine nunq̃ extinguit quin semp in malo remurmuret et ad bonũ ipellat. Unde etiã generale preceptũ est. q omne bonũ faciẽdum est. z omne malũ vitãdũ ex quo alia p̃cepta nature deriuant. Puta q parẽtes sint honorãdi. q non est p̃prio iniuriandũ. nec quãtũ ad psonã. vñ dr. Nõ occides. Nec tm̃ qũocũq; ad psonã. vñ dic. Non furtũ facies. z sic ꝺ alijs ¶ Al lege ãt naturali lex humana deriuat sicut dr Tulli⁹ in sua rhetoꝛica Regula eĩ bũanoz̃ actuũ est ratio naturalis. Nã intantũ in eis iustũ seu regulatũ inuenit inq̃tũ de rõe ptiçãt Ex ea eĩ bũane opatiões ordinant z dirigũt. Lex ergo bũana siue ciuilis bũanoz̃ actuũ directiua a lege naturaliꝝ ratiõis ortũ habet. haz̃ legũ precepta de⁹ populo iudeoz̃ seruãda mãdauit. Sz differenẽ ꝑm q vtriq; legi cõgruebat. Nã p̃cepta moralia voluit ab oĩbz̃ et tpe obseruari. Uñ nõ solũ iudei. sed etiã cetere natiões ad eoz̃ obseruãtiã obligabãt. Sũt nãq; naturaliꝝ ĩpssa bũane mẽti. z iõ p̃cepta legis naturevocant. sicut q̃ pntes sunt honorãdi. q nõ est occidẽdũ nõ furandũ. z sic de alijs Nec q̃dẽ p̃cepta eadẽ sunt ap̃ oẽs z ĩmutari nõ pñt. Jn cuiꝰ rei signũ mãdauit deus moysi q dolaret duas tablas lapideas in q̃bus scripsit verba. i. p̃cepta decẽ digito suo tãq; perpetuo duratura. Et q̃tum ad hoc dr Baruch. v Hic est liber mandatoz̃ dei z lex que est in eternum. Precepta vero iuris positiui ab illo solo pplo p̃ tempe obseruanda distinxit deus duplr. Nam quedam dedit pertinẽtia ad cultũ diuinũ que dicũtur cerimonialia. Et ista licuit seruare vsq; ad christũ seu christi

Capitulum IIII

passionē non autē post. Cōsummata enī veritate de christo iā incarnato ꝛ passo, debuit cessare figura sacrificioꝝ que misteria incarnatōis xpi futura significabāt. Alia vero precepta dedit deꝰ pertinētia ad iustitiā ciuilem, que dicūtur iudicialia. Et ista etiam sunt euacuata p christi aduentū. vnde nō habētvim obligandi. Quia tamē ista precepta nō erant principaliter instituta ad figurandū christi misteria, sed solus ad disponendū ciuiliter statū illius populi, ideo absq; peccato possit aliqs princeps in suo regno ea tam̄ pro seruandis legib; statuere, secm quod iudicaret populo expedire. De cerimonialib; vero hoc fieri nō possit absq; petī ꝛ fidei piudicio, cū hec solū ad significandum christi misteria futura fuerint instituta. Observatoꝝ enim horū preceptorū ipso facto diceret xpus in carne nondū venisse, sed venturū esse. Et sic patet differētia inter legem naturalē que semp est immobilis, ꝛ legē humanā que ex diuersis causis mutari pōt. Ad lege ergo naturali vna imobili pmanēte, deriuat lex humana q̄ multipliciter apō diuersos variari pt secm q intellectꝰ homis aliaꝝ alia regendis pplis iudicat expedire. Sciendū est aūt q a lege naturali aliq̄ dupliciter pt deriuari. Uno mō p via illatōis, sicut ex pncipijs deriuant̄ cōclusiones, vt patet ex hoc prouerbio. Si ab eqlibus eqlia demas, que remanent sunt eqlia. Elicit geometria cōclusionē sic inferēdo. Ergo si ab eqlib; lineis eqles ptes auferas q̄ remanēt sunt eqles. Per quē modū ab eo q̄ dr. Nulli malū est inferendū. qđ est primū principiū legis naturalis, deriuat̄ cōclusio talis. ergo nō est furandū vel nō est occidendū. Alio mō a lege naturali aliq̄d deriuatur p via determinatōis sicut a forma cōi domꝰ quā artifex in mēte gerit fit quedā determinatio illi⁹ forme ad talē figurā puta triangularē vel q̄drangularē, et hoc fit p volūtariā applicatōem artificis ad debitā materiā, p quē modū ab eo qđ lex nature absolute dicit, s. q ille qui peccat puniat, deriuat quasi q̄dā cōtractō seu determinatō iuris quā hz facere pnceps lege statuēs, s. q tali pena vel modo puniat. Ni autē duplex modꝰ differēter in lege humana cōtinet. Nā ea q̄ sunt primi modi videlz q̄ a lege naturali deriuātur vt cōclusiones ita in lege hūana cōtinent̄ q vigorē habēt ex lege naturali Unō eius pcepta eadē manēt apō oēs vt parētes esse honorandos. pacta esse seruāda furta nō cōmittenda ꝛ sic de alijs que ad ius gentiū pti nere noscūtur. Est enī ius gentiū ius naturale soluz in humana natura reptum. Unde nō differt a iure naturē cōiter dicto nisi sicut species a genere. Jus enim naturale generaliter sumptū est qđ natura aialia oīa docuit. Ea vero q̄ sunt scđi modi, videlz q̄ a lege naturali deriuant̄ vt determinatōes, ita in lege hūana cōtinent̄ q solū ex ea vigorē hnt sicut q talit peccās tali pena puniat. vel tali morte moriat. ¶ Est vlteriꝰ sciendū q licz hūane leges intendāt homes inducere ad virtutē iustitie. secm qđ est bona q̄litas mētis, sub ea ꝛ tamē pcepto cadit solū exterior iustitie obseruātia, q̄ extrinseca homis actō ad alterū ordinat̄. Nō enī pcipit q ille q̄ iusta agit ex habitu interioris iustitie operetur, hz hoc intēdat. Precipit āt q iustitie opa faciat secz q opa fortia exerceat, patriā defendat, primū nō ledat. nocumēta extrinseca nō inferēdo qđ quis facere pt carēs habitu virtutis. Et talis dicet seruare iustitiā legalem. Patet ergo q lex humana soluz se extēdat ad exteriora homis opa puniēda vel premiāda. nō autē ad interiora cordis occulta regulāda Ut aūt hō nō solū in actib; exterioribus sed etiā in motib; interioribus rectꝰ existeret necessariū fuit ad homis pfectōz legē diuinā hre. q̄ nō solū manifesta vicia sed etiā occulta soli deo cognita prohiberet, vt sic homes nō solū adinuicē p legē hūanā sed etiā ad deū ordinarent̄ p legē diuinā in q̄ dictū est. Nō concupisces. Et sic patz q lex diuina q̄scz ad scientie puritatē se extēdit, mor⁹ vicioſos repellendo, iustitiā que est bona q̄litas mētis in homie causat. Nec fiat vis quō sumat̄ iustitia siue particularis ordinata alijs tribꝰ virtutib; cardinalib; q tm̄ homem in ordine ad aliū pficit, siue largius dicat̄ p ipa hominis iustificatiōe que hominē pficit tam in se q̄ in ordine ad deū Ad vtrūq; enī iustitia legalis disponit.

Principiū imperatiuū §. II

Iustitie qđ scđo loco restat declarare, est ipius legum positiuus vtputa ipatoꝝ vel pnceps ex cuꝰ auctoritate subditi ad iustitiā legis obseruādā inducūt. Ubi sciendū est q pnceps secm qđ dicit pbs est q̄dā lex aiata ad quā subditi respiciūt sic ad qđā exemplar. Unū conuenies est q ipse oīa virtute legal⁹ iustitie polleat. maxime cū alijs hēat ea ipare. Precipit ei opa fortitudinis, puta q null⁹ de acie fugiat. Silr opa temperantie, s. q null⁹ adulteriū cōmittat Opa māsuetudis. s. q rixe nō fiant in ciuitate, ꝛ sic de alijs virtutū actib;. Jncōuenies ergo est q his virtutib; careat q̄s ab alijs seruari iubet. Multū enī puocāt subditos facta pncipātis. vñ claudianꝰ ad theodosiū dixit. Facta valēt plꝰ q̄s iura regentis. Mobile mutat̄ sp cū pncipe vulgus Dz ergo pnceps non tā ipando q̄s opando ad bona subditos puocare. Nobil⁹ princeps gedeō hoc legitur obtuasse. Qđ me inqt facere videritis hoc facite. Judic. vij. ¶ Licz āt pnceps in oī virtute legal⁹ iustitie exemplarē se debeat exhibere, ¶ Precipue tñ ad tria dz studere. s. ¶ Ad sapiam acq̄rendā. ¶ Ad auariciā detestandā. ¶ Ad luxuriā fugiendā. Nā si sapie vacauerit ei⁹ intellectꝰ illūiabit̄ vt cognoscat quō vel qđ subditis pcipiat. Si auariciā detestabit̄ ei⁹ volūtas rectificabit̄ vt a vero nō diuertat. si luxuriā fugiat, ei⁹ rō concupiscibilis edomabit̄ vt iudiciū passio nō corrumpat ¶ Prio ergo dz pnceps circa sapiam versari ad intellectus illuiationē. Ubi sciendū est q inter alias sapientis propetates que ponūtur a pbo i pn. meth. vna est ordiare. Et hec maxime necessaria est pncipi. qui subditos hz in finē aliquē ordinare ad quez pducere nō pt nisi p conuenientia media fini accōmodata Finis āt reipublice in quē ppls est ordinād⁹ est pax tepis Media āt huic fini conuenientia, sunt legū ꝛ statutoꝝ moderata disciplina, officioꝝ cōgrua pportionata distributō, bonoꝝ pmiatio, trāsgressoꝝ punitō, et alia h⁹. Nec autē magnā sapiam in psidente requirūt, alioquin si pnceps sapia careat, erit sicut furiosus gladiū portās in manu, q̄ ex impetu furie multa mala opat. Sic ꝛ pnceps auctoritatē hns ꝛ rōe carēs, iudiciū puerterz tyrannidē exercebit vt verificari possit q sapiens deplorat. Eccles. ix. Uidi inqt in loco iudicij impietatez et in loco iustitie iniquitatē. Quia autem princeps

nō potest per suā sapiam oīa cognoscere q̄ possunt expedire regimini. ideo necesse est vt habeat prudentes ꝯsiliarios q uoꝝ ꝯsilio dirigat. Plus enī rēpublicā iuuāt prudentū ꝯsilia q̄ bellantiū arma Juxta illud eccle. ix. Melioꝛ est sapia q̄ arma bellica. Dicit tull'. in li. de senectute q̄ dātes ꝯsiliū in republica pl' agūt q̄ alij. Sūt enī sicut gubernātes in naui in q̄ alij sentinā exhauriūt alij cursant p eā. alij malos expandūt Gubernatoꝛ vero tenēs clauū z q̄tus sedēs in puppi multa maioꝛa z meliora facit. Scō debz princeps aua riciā detestari. ad rectitudinē volūtatis habendā. qz enī in diuitijs bonū vtile ꝯsiderat. iō ad eas desiderādas facilr appetit' inclinat. Appetitus autē inclinatus ad aliō iudiciū rōnis quertit a rectitudine eqtatis Propter qō cauēdū est principi ne ad munera inclinet. Unde exo. xxiij. ꝺ. Nō accipias munera que excecāt etiā prudētes z quertūt verba iustorū. Prudēter cōsuluit ietbro moisi cognatus vl' socer eius. Prouide inquit de oī plebe viros potentes z timētes deū in quibꝫ sit veritas. z qui oderint auariciam z cōstitue tribunos z centuriones. Exoꝺ. xviij. Sequūtur etiā infinita mala ex cupiditate pncipis fit enī pecuniarū improbꝫ actoꝛ. ppli expoliatoꝛ et reipublice dilapidatoꝛ. ex quibꝫ oībz facilr in tyrānidem degenerat. Facit etiā hoc viciū pncipē odiosum sicut z largitas claꝝ vt dicit boeti' in de philosophica cōsolatōe. ¶ Tertio pnceps ꝺz studere ne carnis cupiscentiā inseqūtur. hoc enī vitiū intellectū obscurat. qz dū passionibꝫ deseruit. rō vehemētia passionū absorta a suo lumīe excecat. Item mētem enervat z aīam a virtute elongat. quia dum libido in carne dominat. cetere vires emollescūt vt ad virtutē surgere ne queant. Itez hoc vitiū in principe totam politiā submittit ruine. quia dū rector voluptatibꝫ intēdit a cura reipublice excoꝛs remittit et exēplo eius subditi licentius ad vitia inclinātur In policratho dicitur q romanū imperiū exhaustū z diuisum est nerone imperante cuius gula oīa deuoꝛauit maculauit libido z superbia exinaniuit.

Principiū iusticie su §. III.

sceptiuū quod tertio loco declarādū restat est hoīm cōgregatio que sit apta pcepta iusticie suscipe Circa quod duo sunt videnda. ¶ Prīo que sit talis cōitas ad quā possint vel debēt fieri pcepta iusticie. ¶ Secundo videndū est de multiplici principādi dñio

Quantū ad primū sciendū est q̄ sicut pz ex. i. li. pol'. est triplex cōitas. s. dom' vicī z ciuitatis. Prīa quidē cōmunitas est cōicatio domestica ꝝ psonaꝝ p̄m quotidianos actus necessarios būane vite. Humana aūt vita dupl'r cōseruat. Uno mō q̄tum ad indiuiduū prout. s. hō ad cōseruatōem vite indiget exterioꝛibus bonis. Et q̄tum ad ista administrāda z ꝺseruāda indiget hō seruis. Alio mō ꝺseruat būana vita q̄tum ad spēm qō sit p generatōz ad quā indiget hō vxoꝛe ad filioꝝ procreatōem. sic enī ꝺseruat būana spes. Et p̄m hoc in pfecta domo necesse sunt tres ꝺbinatiōes scz dñi ad seruū. viri ad vxoꝛē patris ad filiū Jn hac autē domestica multitudine nō est ppie iusticia cuz vnū cōbinatoꝝ sit aliquid alteri' Est enī filius aliq̄d p̄ris z seru' dñi z vxoꝛ viri. Justicia autē cū sit ad alterū proprie debet attēdi inter psonas disptitas. Ponitur aut in hac multitudine p̄m ysiō. quoddā genus iuris. Nā inter dñm z seruū ponit ius dñatiuū. inq̄tum seru' pceptis dñi parere ꝺz. Est enī grā dñi z nō sui. Intervix z vxoꝛē ponit ius qō vxoꝛiū ꝺz p̄m qō a viro nō seruil'r sed social'r tractari debet. z ipsa curaz rei familiaris intrinsecam tenet gerere. Inter patrē z filiū ponit ius paternū. p̄m q̄ filu' p̄ri obedire ꝺz z p̄r filio hereditatē seruare. z eū i disciplina tenere Secunda cōitas est vicus q̄ ex paucis domibꝫ constat habuit autē hec cōitas necessitatē sue origis hoc mō Nam domestice multitudis multiplicatis p generationē filij nepotibꝫ z filioꝝ filij. sicq̄ p multitudle z absq̄ cōfusione in vna domo habitare nō valētibꝫ. facta est aliq̄ mīltitudo domoꝝ q̄ p̄m pōm vici nomē accepit. Uicus autē cū ꝺstat ex collateralibꝫ propinquis. filijs. nepotibꝫ z aliis hmōi nō ppie est apta legalia pcepta suscipe. sed iuri ciuitatis subesse ꝺz Ad ciuilē tm multitudinē ppinq̄us accedit q̄ dom'. maxime si in domoꝝ q̄ntitate creuit. vñ possit aliq̄ iura instituere. Sufficit autē ad directōem haꝝ duaꝝ cōmunitatū. p̄ma admonitio suoꝝ ꝓgenitoꝝ. ¶ Tertia cōitas est ciuitas. z hec est pfecta q̄ nō solū ꝺsistit ex multis domibꝫ sed etiā ex multis vicis. vt tradit pōs in eōs li. pol'. Eadē autē necessitate ꝺpuli sunt homīes edificare ciuitatē qua z vicū. Nā sicut crescētibus collateraneis filijs z nepotibꝫ factus est vicus. sic multiplicatis eisdē in pntibꝫ z cognatōibus facta est ciuitas q̄ p̄m pōm est pfecta cōitas. Et hec si p̄m aliqō ius viuit et ad cōem vtilitatē ordinat dicet' populus Nam p̄m dictū tullij qō aug. introducit. q̄. ꝺ ciui. dei. Popul' est cetus iuris ꝺsensu z vtilitatis cōione sociatus. ex quo patet q̄ ad rōem ppli siue ciuitatis pertinet quod sub aliq̄ legeviuat z cōe bonū intendat Sola ergo cōitas boni ppli est legalis iusticie susceptiua z ad ipam proprie pcepta sunt ferēda. Solō vnus de p̄mis legislatoribꝫ nō nisi fundata athenīēsiū ciuitate leges cōdidit. Quādiu etiā pres veterū statamēti abrāā ysaac z iacob in vna familia vel vico habitauerūt. legalē conseruantiā a deo nō susceperunt. qz eoꝝ monita ad instructōz familie sufficiebāt. Cō gregato autē ppl'o qui iā legalis iusticie poterat eē capax. deus legē p moysen dedit ¶ Ad hoc autē q̄ populus sit in iuris ꝺsensu z cōi vtilitate sociatus. req'rit prīo q̄ p amorē adiuicē sit collect' vt sint mēbra vni' corpis. Si eī inē se sic vinc'o amoris fuerit ꝺiūctus tollent rixe hoīcidia z alia q̄ pūt statū pacificū pturbare. vñ q̄dā cōia caritatis pcepta i lege sunt ferēda. ad hoc q̄ ciues assuescāt sibiinuicē mutua obsequia ꝛpēdere. sic eī mādat de' Deut. xxij. si inq̄t videb bonē vl' ouē fris tui errātē ñ pterib sz reduces fri suo. si trāsieris p viaz sitierꝫ. igredi poterꝫ vineā z cōedere q̄tum placz. z sic ꝺ aliis Quātū ad pauperes cōcedebat vt p eis eēnt māipuli omissi z racemi i vineis remanētes. Itē q̄ anno decio ad decimā venirēt leuites z pegrin' z pupill' z vidue z cōederēt z saturarēt. Et mīta tria statuit lex mosaica ad ꝛquatōz mutui amoꝝ. vñ ꝺt tull'. Nō solū nob diuitel eē volū' sz eē liberꝫ ppinq̄s amicis. z maxīe reipblice. singlꝝ eī facultatel z copie diuitie sē ciuitatꝫ Joseph' sic ait egisipp' visa destructōe ciuitatꝫ hierlimitane flere cepit. eo q̄ mozi ei ꝺfuissz añ

Capitulum V

patrie ruinā. Ecce quātus amor aderat homī infidelī qui mori optabat, cernēs suos cōcives vitia prīuatos. Et alīs quidē amor erat in antīcīs qui sicut narrat seneca, nō extimabāt aliquē beneviuere nisi viueret ad alioz vtilitatē. Unde dicit in quadā epla. Nō sibi viuit q̄ nemini viuit. ¶ Scdo q̄ntum ad cōuersationē populi necesse est q̄ ciues sint fideles pncipi. Habet enī se princeps in republica ad modū capitis ꝑm illō dictū sauli, i. Reg. xv. Cū esses puul⁹ in oculis tuis, caput fact⁹ es in tribubus israel. Videm⁹ enī in corpe naturali q̄ membra exhibēt capiti defensionē et honorificentiā. Defensionē quidē q̄ naturali motu ad tuitionē capitis se exponūt sicut manus et brachium in magnis et subitis periculis. nulla enī deliberatōe rōis phabita ad defendendū caput se erigūt. qō etiā apparet in animalibus irrōnabilibus. Unde serpēs naturali astutia cū pcutit statim abscōso capite corpus pculsioni exponit. Hoc quidē debet apparere in cōpoze ciuitatis ex hominibus collecto.

Quantum ad secun §. IIII.

dū. s. de multiplici pncipādi dīnio. Sciendū est q̄ sic pz ex his q̄ dicit pbs in. i. pol. Tres sunt pcipue species pncipādi. Primus quidē pncipat⁹ pncipatus est regni in q̄ vnus pncipat ꝑm virtutē, et iste est optim⁹ inē oēs pncipādi modos. Repīrat ei dīnū regimē quia tot⁹ mūd⁹ ab vno creatore gubernat. Repīrat etiā ordinatōem nature p quā oīs multitudo et diformitas ad aliq̄ vnū gubernās reducit, sicut omnia mobilia ad vnū primū mobile celū. Ex hoc enī regimine facilius iusticie legis iplēda mādat. Cū ei plures pncipātur, frequenter inē eos dissensio oriť ac per hoc pacis vnitas p ipos diuisos impedit. Uerūtamē propter magnā ptātem q̄ vni ꝺcedit de facili regimē degenerat in tyrānidē. nisi sit pfecta virtus ei⁹ cui tal ptās cōcedit, q̄ sicut ōr pbs. iiij. ethi. Nō est nisi virtuosi bene ferre bonas fortunas, pfecta āt virt⁹ ī paucis inuenit. Sicut āt tale regimē est optim⁹ pncipatus nisi degeneret, sic tyrānidis q̄ est bui⁹ regiminis corruptio est pessim⁹ pncipatus. Illō enī est pessimū qō optimū tollit. ¶ Scōs pncipatus ē regimē optimatū pncipantiū ꝑm virtutē, et vocat aristrogocia, i. ptās optimoz in quo aliq̄ pncipant. Deficit āt iste principat⁹ a pfō in quo vn⁹ ꝑficit sed supat principatū ppli de quo infra dicet. Cū ei optimates bonū rei publice attendāt, facilr in vnū ꝺueniūt, ac p hoc vnitatē pacis in politia seruāt et q̄diu in bono cōi ꝺueniunt. tādiu legalis obtuātia sub eius pncipatibus vigz Isiō. iii. v. li. ethimo. de pmiis ꝺditoribus legū sic ait. Moises gētis hebree pm⁹ oīm dīnas leges sacras literis explicauit. ¶ Tertius pncipat⁹ est regimē ppli. q̄ licet ad tps possit esse ꝑm virtutē, deficit tn multū a pfectōe regimis, eo q̄ ppls cōiter pauc prudētie ptici pat q̄ maxīe ad regimē req̄rit. ¶ Alīq̄n tn ꝺtingit populū melius regere q̄ vnū vel paucos, qō tūc maxīe cōtingere pt q̄n ppls q̄ est pacis auidus. diu sustinuit regimē tyrannicū p qō grauatus et spoliat⁹ mortuo vel electo tirāno dū dīnium sibi politie vsurpat. Et q̄ diu facta tirānica in mēoria ppli hītur, tādiu pt esse talis pncipatus ꝑm virtutē, maxīe si alīq̄s prudentū cōsilijs innitat. Non tn putādū est tale regimen diu posse in rectitudine subsistere. Populus enī rudis, et potius passionū impetū seq̄ns q̄ rōem, ꝺcedit. Et iō necesse est tandē ipm̄ ꝺcidere in pniciosa scandala et ad multas insanias ꝺuenire. ¶ Quia vero pax multitudinis maxime cōseruatur quādo oēs in pncipatu aliq̄ partē habent. Ideo optima politia esset que ex p̄dictis tribus mixta ꝺstaret. Sic enī vnusquisq̄ auidius rempublicā amaret et ardentius statuta ꝺuaret. Si ergo aliqui in ppl̄o sapientiores ab ipso in pncipes vel pfectos eligūtur. et hi vlterius vnū in regem pficiunt, q̄ tam eis q̄ ppl̄o pfit erit iste principatus optimus, q̄ sub ipo pncipe sunt aliqui pncipātes secūdū virtutē. Un̄ in eo oīnia regimia ꝺueniūt. Constat enī ex democratia, i. ptāte ppli inq̄ntū ad ipm̄ pertinet electio pncipū. Item ex aristrogocia in qua aliqui optimates pncipant qui p̄dicto mō habent vim eligendi. Item ex regno inq̄ntum vnus a p̄dictis optimatibus electus, tam eis q̄ ppl̄o pficitur. Nec vtiq̄ politia in legē diuina fuit instituta. Nā ex ppl̄o aliq̄ sapientiores in pncipes eligebant. Unde deute. i. dixit moises ad ppl̄m. Date ex vobis viros sapientes et gnaros. et quorū cōuersatio sit probata in tribubus vestris, vt ponā eos vobis pncipes. Et hec erat q̄dam spēs politie popularis. inq̄ntum hi maiores a ppl̄o eligebātur. Inq̄ntū vero hi pncipes ppl̄m gubernabāt, interiores cās iudicātes, erat q̄si q̄dā spēs politie ppl̄aris inq̄ntū optimatū. Inq̄ntū vero vn⁹ pficiebat oibus q̄si singularie presidēdo, erat quedā spēs regni. Et tamē sciendū q̄ electio summi pncipis a pncipibus nō fiebat q̄ spectat ad regimē summi pncipatus, qō iō erat, q̄ ppls iudeoz sub spāli cura ōi gubernabat, et iō electio summi pncipis sibi ꝺseruabat Un̄ moises iosuet alīs iudices principes ppli ꝺuinitus sunt electi. Et ideo de singulis iudicibus q̄ post iosue fuerūt legitur q̄ dīs suscitauit ppl̄o saluatorē, et q̄ spūs dei erat in eis. vt patet Judicū. ij.

¶ De virtutibus annexis iusticie. ¶ Cap. v.

De partibus potentialibus iusticie id est de virtutib⁹ ei annexis.

Nota q̄ a diuersis diuersimode assignāt Nam tullius enumerat sex. scz religionē pietatem, gratiam, vindicatiōem, obseruantiā, veritatē. Macrobius vero supra somniū cipiōis ponit septē. s. innocētiā, amicitiā, ꝺcordiā, pietatē, religionē, affectū, benignitatē. Andronicus autē peripatetic⁹ ponit nouez scz liberalitatē, benignitatē, vindicatiuā, eugnomosiam, eusebiā, eucharistiā, sanctitatē, bonā ꝺmutatōz, legispositiuā. Quidā alij ponūt quinq̄ ptes iusticie scz obedientiā respectu superioris, disciplinā respectu inferioris, equitatē respectu equaliū, fidē et veritatem respectu oīm. Pbs etiam in. v. ethi. ponit eupchiā

¶ Pro horū declaratione sciendū ꝑm be. tho. ij. ij. q. lxxx. q̄ in virtutibus que adiungūtur alicui principali virtuti duo sunt considerāda. Primum est q̄ virtutes ille in aliquo cū principali virtute cōueniāt. Secundū est q̄ in aliquo deficiāt a pfecta rōe ei⁹. Quia vero iusticia est ad alterū, vt pz ex supradictis oēs virtutes que ad alterū sunt, pnt rōne cōuenientie iusticie annecti. Ratio vero iusticie in hoc ꝺsistit q̄ alteri reddat qō ei debet ꝑm eq̄litatē vt patz ex supradictis

Titulus Quintus

Dupliciter aliq̄ virtus ad alterꝫ exist̄s a rōne iusticie deficit Uno mō inq̄ntum deficit a rōe eq̄lis. alio mō inq̄ntum deficit a rōe debiti. Sunt enī quedā virtutes que ōbitū quidē alteri reddūt sed nō pñt reddere equale. Et pr̄io quidē q̄cquid ab hoīe deo reddit debitū est. nō tñ pt esse equale. vt sz tm̄ reddat deo q̄ntum ei debz. ꝑm illud ps̄. cxv. Quid retri. dñoꝛ c̄. Et ꝑm hoc adiūgitur iusticie religio. p quā quis reddit debitū cultū interioꝛē exterioꝛē deo Scōo pntibꝫ ñ potest ꝑm equalitatē recōpensari qō eis debet. quod patz p pbm. viij. ethi. Et sic adiūgit iusticie pietas p quā quis exhibet parentibꝫ cōsanguineis debitum honoꝛē curā. Tertio nō potest equale ꝓmiū recompensari ab hoīe virtuti. vt pz p pbm. iiij. ethi. z sic adiungit iusticie obseruātia ꝑm tull. p quā quis bñ se habet ad supiores. Et sub hac cōprehendit obedientia. Al rōne vero debiti iusticie defect⁹ potest attendi ꝑm quod duplex est debitū. s. moraler legale. Et debitum quidē legale est ad qō reddendū aliquis lege astringit. z tale debitū pr̄opr̄ie attēdit iusticia que est p̄ncipalis virtus. Debitū autem morale est quod aliquis debet ex honestate virtutis. Et qꝛ debitū necessitatē importat. iō tale debitū duplicē gradū habz. qō dam enī est sic necessariū vt sine eo honestas moꝛ obseruari nō potest. z hoc hz plus de rōe debiti. Et pōt hoc debitū attendi vel ex pte ipsi⁹ debiti. z sic ad hoc debitū ptinz q̄ homo tale se exhibeat alteri in dictis z factis q̄lis est. z ita adiūgit iusticie veritas ꝑm tulli. potest etiā attendi debitū ex pte eius cui debet. put. s. aliq̄s recōpensat alicui ꝑm ea q̄ fecit. qō si fiat in bonis. z sic adiūgitur iusticie gratia ꝑm tullii. i. gratitudo qua q̄s recognoscit vel recōpensat bñficia Si vero in malis sic adiūgitur ꝑm tull. iusticie. vindicatio. i. punitio. Nota tñ q̄ vindicta que fit auctoritate publice pt̄atis ꝑm sentētiā iudicis ptinet ad iusticiā cōmutatiuā. Sed vindicta quā quis a iudice req̄rit vel ꝓpr̄io motu facit. nō tñ ꝓtra legē ptinet ad virtutem adiunctā iusticie. Scōs gradus debiti est qō ñ est ita necessariū quin sine eo possit ꝓseruari morum honestas. sed oꝛ necessariū sicut ꝓferēs ad maiorē honestatē quod quidē debitū attendit liberalitas. amicicia. affabilitas z alia hmōi que tulli⁹ p̄termittit in p̄dicta enumeratōe. qꝛ paꝛ habēt de rōe debiti Et sic enumeratio seu assignatio facta a tullio. videt aliis melioꝛ. z alie virtutes quas ponūt alij pñt reduci ad ipsas q̄s ponit tullius. Macrobi⁹ autē sua in assignatione videt attendisse ad duas pres integrales iusticie. Una. s. q̄ est declinare a malo. z p hac posuit innocentiā. Alia que est facere bonū ad quod pt̄inēt alie sex. duo videtur pt̄inere ad equales. s. amicicia in exteriori ꝓuictu. z cōcordia interius. Duo alia videtur pertinere ad supiores. s. pietas ad parētes z religio ad deū. Duo vltima ad inferiores. s. affectus inq̄ntū placent bona coꝛꝛ humanitas p quā subueniꝫ coꝛꝛ defectibꝫ. In alia assignatōe in qua q̄dam alie ponūt. reducūtur ad p̄dictas. Nam obedientia includit in obseruātia. Fides autē per quā seruātur promissa includit in veritate. Disciplina potest pt̄ineri sub hūanitate siue amicitia q̄ tamē p̄termittit a tullio. quia minus habet de rōe debiti Jn assignatōe vero andronici nō solū ponūtur virtutes annexe iusticie. sed etiā ipsa virtus p̄ncipalis iusticia. z put est virtus pticularis. z prout est vniuersalis. s. legalis iusticia que q̄ntum ad ea que cōiter sunt obseruanda. dicit ab eo legispositiua. quantū vero ad ea que q̄nq̄ particulariē agēda occurrūt pter cōmunes leges ponit eugnomosia quasi bona ꝓlecturatio. Eusebia oꝛ quasi bonus cultus qō pertinet ad religionē. Et ad idē reducitur sanctitas. Eucharistia idē est q̄ bona gratia. z sic reducit ad grām. z ad ipsam etiā reducit benignitas. vel liberalitas. bona vero cōmutatio pt̄inet ad iusticiam prout est virtus pticularis. Nunc de singulis videndū est breuiter.

¶ De innocentia virtute. Capitulū. vi.

QUia ex dictis in precedenti ca. Macrobius ponit innocētiam virtutē pt̄em iusticie quā. bea. tho. dicit esse partē integralē. illā. s. q̄ est declinare a malo. ō ea breuiter aliq̄d dicēt. Nā z de ipsa scriptura pluries mentionē facit in ps̄. cxiij. Innocētes z recti adhesērunt mihi. Et itez innocēs manibꝫ z mūdo coꝛdē c̄. Quatuoꝛ autē pt̄inent ad ipam. Primū est detestari crimins Unū di. lxxxvi. culpā oꝛ Prim⁹ innocētie gradus est odisse nephādā Unde ps̄. vij. qui dixerat Judica me ꝑm innocentiā meā c̄. Ipse dicit iniquitatē odio habui z abhoīatus sum. Scōm est neminē ledere. bea. aug. Uera innocētia est que nec sibi nec alteri nocet. z sic abel iustus oꝛ a dño z de innocētia p maxime cōmendat. Tertiū est punire malos si habz potestatē. Unū bea. aug. de ci. dei Nō est innocētie pcendo si nō est vt in malū grauiꝫ incidat. Pertinet ergo ad innocētis officiū. nō solum nemini malū inferre. sed etiā cohibere a peccato. vl̄ punire pt̄m. xxij. q. v nō est. Nō fuit ergo pilatus innocēs. cuius dixerit. Innocens ego sum a sanguine iusti huiꝰ Matth. xxvij. quia potuit iudeos cohibere a malicia eoꝛū z nō fecit Quartū est nō iudicare de hominib⁹ in dubijs in malam pt̄em sed bonā. Unū. b. amb. Innocēs credit oī verbo. Nō vituperanda facilitas sed cōmēdāda bonitas. hoc est esse innocentē ignorare. s. p experientiā ad quid noceat. Et si circūscribit ab aliquo de oīibus tamē iudicat qui fidē de oīb esse arbitrat. xij. q. iij. innocēs. glo. iudicat. i. bñ p̄sumit de quolibet ō his que in se mala nō sunt. Fidē. i. verboꝛ veritatē. Habz tamē istud locū circa facta hoīm. Nam cuntum ad ea que sunt fidei. z bonoꝛ moꝛ que sunt necessaria ad salutē. nō sic. Nā ꝑm hiero. Non mlti⁹ distat in vicio decipe vel decipi posse xpianū. xvi. q. i. si cupis. Uel istud credere omni verbo. intelligit quo ad amicos. Exemplū hui⁹ innocētie ponit ibidē amb. de iosue q̄ simpliciter credidit gabaonitis. Judith. ix. q̄ innocēs p̄sumēdus est quē paucitas accusat. vel mlitudo excusat. extra ō p̄sump. cū in iuuētute. z vt dic̄ adamā. vbi irrationabilis ipetus quenit z flamma celerrimi motus animā depascit exurit innocentiā. p̄ōderat enī futuris pñtia. de pe. di. iij. inter hec. Al scōa z q̄rta cōditione dicūtur martirizati ab herode pueri innocētes. Unū apo. xiiij. Uidi sup montē syon agnuz stantē. s. xp̄m qui innocētissim⁹ fuit z cū eo. cxliij. milia z c̄. Ponit nūez decimatū p indecimato. i. illos innocētes. ps̄. qs ascēdet i mōtē dñi. innocēs manibꝫ c̄

¶ Capitulū Septimū

¶ De religione. ¶ Capitulum. vij.

RElígio prout est virtus sic diffinit a tullio. Est virtꝰ p quā supiori cuidā nature quā diuinā vocāt curā cerimoniāq; vel cultū affert. Vbi nota. i. q; hoc nomē religio fm be. Tho. ij. ij. q. lxxxi. hz triplicē deriuatōz dicit enī vel a relegendo. s. ea q̄ sunt dīni cultꝰ, quia hmōi sunt freq̄nter in corde reuoluēda. Alio mō dr a reeligēdo. q; deū reeligere debemꝰ quē amiseramus negligētes fm b. aug. x. de ci. dei. Tertō mō dr a religando fm b. aug. q; nos religatvni oīpotēti do. quō cūq; autē dicak. siue ex freq̄nti relectōe, siue ex iterata electōe siue ex religatōe, religio prope iportat ordinez ad deū. Ipse est ei cui principalr religari debemꝰ tāq; indeficiēti pncipio. z ad quē nra electō assidue dirigi dz sicut in vltimū finē. z quē etiā negligēter peccando amittimꝰ. z credēdo z fidē protestādo recuperē dēmꝰ. hec b. tho. Notak aūt in dicta diffinitōe duplex actꝰ ipsius ẏrutis religiōis ab ipa elicitis. s. actꝰ interior mētis q̄ est deuotio z oīō. qō z intelligik noīe cure. z actus exīor vt adoratio q̄ fit corpalr vt per genuflexionē. prostratōez. inclinatōz. sacrificia rez exteriorz oblatio ad dei honorēz hmōi. hic actꝰ exterior ītelligik noīe ceremonie. actꝰ autē ipatus ab ista ẏrute pt eē actus cuiuslibet ẏrutis. q; actū cuiuslibet ẏrutz possumꝰ ordiare ad dei honorē spēali mō. Nā z ieiuniū qō est actꝰ abstinētie. Et abstīere a venereis qō ē actꝰ castitatis. z dare elemosinā q̄ est actꝰ miſicordie vel liberalitatis pñt fieri ad dei honorē z reuerētiam scōz. Et sic sunt actꝰ impati ad religionē. Et sic intelligik illō iaco. q; religio mūda z īmaculata hec est. vi. sitare pupillos z viduas zc. Visitare ei pupillos z viduas est actꝰ elicitus mie. Et sic dr eē religio. i. actus religionis impate. Et q̄uis oēs qui colunt deū pñt dici religiosi. specialr tamē dicūtur religiosi qui totā vitam suā deo dedicant.

De cultu dei qui est §. I.

actus ipsiꝰ religiōis quō exhibeak. Nota q; colere dicimur hoies q̄s honorificatōe. recordatōe. pñtia frequētamꝰ. Et q; specialis honor debek deo tāq; pīo oīm pncipio. iō etiā special' rō cultus debek ei q̄ greco noie vocak eusebia vel theusebia. vt pz p aug. x. de ci. dei. ¶ Et notādū fm guilbel. in summa q; triplex est cultꝰ. scz cultꝰ corpis. cordis. oris z operis. De cultu inēiori dicit ysīd. viij. ethimo. Tria sunt q̄ in religionis cultu ad colēdū deū ab hoiby requrunk. fides spes z charitas. et b. aug. fide. spez charitate colimus deū. Et ibidē aug. loq̄ns de theusebia seu pietate q̄ est cultus dei. dicit q; ysistit in cognitōe dei z dilectōne z debita subiectōe. Cognitio vero ad cultū dei pertinens. est credulitas qua credik deo sicut credēdū est. scz propter sez sup oīa sicut etiā prime veritati credēdū est. Itē credulitas q̄ credimꝰ de deo digna deo. vt summa potētiā. summā sapiam. summā bonitatē. z conseq̄ntia ad huiꝰ. vt q; ipe est oīm bonoz creatorz ysseruator. mūdi gubernator. hoīs recreator. ꝓmietibꝰ sibi liberalissimꝰ retributor. eoz vero q̄ pīnaciter eis rebelles sunt. zelatissimꝰ vltor. Scda spēs est non q̄ liscūq;. sed talis q̄lis ponēda est in eo cuiꝰ potētie est facillimū liberari ab oñi miseria. Cuiꝰ sapie notissima est ipsa nra miseria. Cuiꝰ bonitati proprīū est misereri semp z pcere qui etiā prope liberalitatē suā fec. quecūq; fecit. In ipso ergo sup oīa est sperandū Tertia est amor. nō qualiscūq; amor sed talis q̄lis amādus est. qui optimꝰ est in se. et iō amore dignissimꝰ qui etiā est fons oīm bonoz a quo suscepimꝰ omnia bona que bēmus vel habuimꝰ. vl' a quo suscepturos nos speramꝰ quicqd boni suscepturi sumus. Et ista pertinēt ad deuotōem. Deuotio igik z oratō est actus interior religionis ¶ Cultus oris est vocalis pfessio maiestatis diuine quā fideles faciūt freq̄nter orādo non solū corde sed ore vt in ps̄. z huiꝰ deū laudādo. benedicēdo. gratias agēdo. iurando. adiurando. debito mode orevouendo Vnde lactātius lib. v. institutionū. Verbo sacrificari oportet. siquidē deus verbū est vt ipse cōfessus est. Sūmus igik colendi ritus est ex ore iusti homis ad deū directa laudatio. Que tamen vt ipsa sit deo acceptaz humilitatez timore z deuotiōe maxime opus est. Ne quis forte integritatis z innocētie fiduciā gerens. tumoris z arrogantie crimen incurrat. eo q; facto gratiā virtutis amittat. Sz vt sit deo charus oñiq; macula careat. misericordiam dei semp imploret. nihilq; aliud pcetur q̄ peccatis suis veniā. Si quid boni ei venerit grās agat. si quid mali satisfaciat. z id sibi ob pctā sua euenisse fateatur. Et nihilomin' in malis grās agat. in boīs satisfaciat. Nec tantū hoc in tēplo putet esse faciendū. sed z domi. z in ipso cubili secū habeat deuz in corde suo. qm̄ ipse est templū dei. ¶ Cultus opis est vt cū aliq̄s recognoscit singulare dominiū suū. quod etiā ecclesia ore recognoscit christo dicēs. tu solus dñs. Dominiū istud q̄tum ad psonas nostras recognoscimus. deo faciendo genuflexiōes. prostratiōes. Et ista dicūtur adoratio exterior. Nam inēior est reuerētia mētis que ei fit vt primo pncipio. Quātū vero ad nostrā substantiā oblatōem alicuiꝰ ptis bonoz illorum que ab illo accepimꝰ vt per decimas primitias et oblatiōes. Ad cultū etiā operis ptinent sacrificia veteris legis z sacramēta noui testamēti et sacratas res reuerēter tractando. ¶ Devicūs cōtrarijs religioni z actibus eius scz ydolatria supstitiōe. piurio. voto. z transgressione voti habes supra in. ij. parte in diuersis ti. et ca. de decimis habes in. ij. pte. De deuotione sacrificio z oblatiōibus de laude dei seu boīs canonicis in. iij. pte in diuersis ti. Item de symonia que est contra sacra et de sacrilegio habes in. ij. parte titulo primo.

De religione quomō §. II.

sit virtus et specialis et vna z maxima moraliū sic declarak fm b. tho. ij. ij. q. lxxxi. Primū probak sic. Virtus fm pbm est q̄ bonū facit habentēz opus eiꝰ bonum reddit. vbi est ergo actus bonus ibi necesse est ponere virtutē vnde procedit. Sed reddere debitum alicui quod facit religio p actū eius. quia reddit deo debitū honorē. habet rōez boni. q; p hoc q; reddik alteri debitū ab aliq̄. cōstituik ordo in ꝓportōe ꝓuenīenti respectu ipsiꝰ. q̄si ꝓuenienē ordinatꝰ ad ipm. Ordo aūt hz rōem boni sicut modꝰ z spes fm aug. ergo religio est virꝰ. ¶ Quantū ad scōm scz q; sit spālis virꝰ

ostendit sic. Cum virt⁹ ordinet ad bonū. vbi ē specialis rō boni, ibi oportet esse spēalē virtutē, bonū āt ad qđ ordinat religio, est exhibere deo debitū cultū z honorē. Honor āt debet alicui rōe excellētie Et q̄ đo cōpetit singularis excellētia incōmūtū oia in infinitū transcendit. p̄m oīmodū excessum iō ei debet specialis honor sicut z in rebus hūanis. Videm⁹ ei q̄ diuersis excellentijs psonaꝝ diuersus honor debet. q̄ ali⁹ pri ali⁹ regi. Est g̃ religio vt⁹ specialis. Qđ sit vna virt⁹ cui⁹ honor exhibeat tribus psonis dīnis, patet sic. Habitus distinguit p̄m diuersam rōem obiecti. Pertinet āt ad religionē exhibere reuerētiā vni deo p̄m vnā rōem incōmūtū, s. est p̄mū p̄ncipiū creatōis z gubernatōis rerū. Persone ei dīne cui⁹ sint tres, sunt tñ vnū p̄ncipiū creatōis z gubernatōis rez z iō eis vna religione seruit. Non est autē virt⁹ theologica, sicut fides spes z caritas, q̄ iste hñt deū z p finez p obiecto seu materia credim⁹ ei deū, sed religio nō hz deū p materia, materia enī eius est act⁹ q̄ fiūt in dīno cultu q̄ nō attīgūt ex se, sz est virt⁹ moral cui⁹ esse est circa ea q̄ sunt ad finē. Et q̄ hz deū p̄ fine proxio, est maxia moraliū. Itē nota q latria idē est q̄ religio, est āt vocabulum grecū, z interpret latine seruit⁹, significās nō oēm seruitutē, sed illā q̄ exhibet alicui vt p̄ncipio oīm z vltīo fini, z iō soli deo exhibēda. Et p̄ncipio q̄dē intelligim⁹ nos ei subiectiōem vt nr̄o creatōi. Scđo exterius aliq̄ opera faciēdo exteri⁹ in eius honorē q̄si p illa protestādo nos suos eius. Exhibem⁹ antē deo reuerētiā et honorē, nō propt̄ ipz q̄ est gl̄ia plen⁹ in seipō cui a creatura nil adijci pt̄. sed propt̄ nos q̄ ex hoc q̄ deus reueremur z honoram⁹ mens nr̄a ei subijcit. z in hoc ei⁹ pfectō ꝓsistit Quelibet ei res pficit p hoc q̄ suo superiori subdit sicut corp⁹ p hoc q̄ viuificat ab anima.

De sanctitate nota §. III.

p̄m tho. ij. ij. q. lxxxi. q̄ est eadē virt⁹ cū religione p̄m eēntiā. sed differūt p̄m rōez. Pro cui⁹ declaratōe sciendū q̄ sctitas triplr sumit scilz put ꝓportat firmitatē. puritatē. z ad dei cultū applicatōz. Quātū ad primū sciendū q̄ ap̄ō antiq̄s sctā dicebāt q̄ legibus erāt inuiolate vt violari nō deberēt. Vñ ꝺr aliq̄ sctm̄. q̄ est legibꝰ firmatū. Quantū ad scđm scz put ꝓportat mūdiciā. huic significatōi ꝓpetit nomē greū videlz agios. qđ latine ꝺr sine ęra. Pōt āt p̄m latios hoc nomē sctūs ad mūdiciā ptinere. vt dicat scūs q̄i sanguīe tinctus. eo q̄ antiq̄tus illi q̄ purificari volebāt. sanguīe hostie intingebant. vt ꝺr ysiꝺ. in li. etb. Quantū ad tertiū vtraq̄ significatio. s. firmitatis z mūdicie ꝓpetit. vt sctūs attribuat his q̄ dīno cultui applicant. ita vt nō solū hoīes ad tēpla z vasa et alia hmōi. etiā sanctificari dicūt. ex hoc q̄ cultui dīno applicant. Mūdicia ei necessaria est ex hoc q̄ mēs deo applicet. q̄ mēs hūana inq̄nat ex hoc q̄ inferioribꝰ rebꝰ iūgitur. sicut z q̄libet res ex cōmixtione peioris sordescit. vt argentū ex cōmixtione plumbi. Oportz āt q̄ mēs ab inferioribꝰ rebꝰ abstrahat. ad hoc q̄ supme rei possit diungi. z iō mēs sine mūdicia ꝺo applicari nō pt̄. vñ ad heb. vl. Pacē sequimī cū oibꝰ z sanctimoniā. sine q̄ nemo videbit deū Firmitas etiā exigit ad hoc q̄ mens deo applicet. Applicat enī sicut vltimo fini, z p̄ncipio p̄ncipio, hmōi aut ē oportz eē maxime imobilia. Vñ ap̄s ad ro. viij. Certus sum ei q̄ neq̄ mors neq̄ vita sepabit me a caritate. sic ergo sanctitas ꝺr p quā mēs seipam z actus suos applicat deo Vñ nō differt a religione p̄m eēntiā sz solum rōe. Mera enī religio ꝺr p̄m qđ exhibet deo debitus famulatū in his q̄ specialr ptinēt ad cultū diuinū vt in sacrificijs oblationibꝰ z alijs hmōi. Sctitas āt ꝺr p̄m q̄ hō nō solū hoc. sz alia virtutū opa refert in deū. l p̄m q̄ hō se disponit p bona opa ad cultū diuinū.

De oratione. Capitulū. viij.

De orōne que est actus

religionis. Nota p̄m b. tho. ij. ij. q. lxxxiij. q̄ triplex fuit error antiq̄ circa orationē.

Quidā ei posuerūt q̄ res hūane nō regūtur ꝺina prouidētia. ex q̄ sequitur q̄ vanū sit orare oīnor deū colere. Et de his ꝺr malach. ij. Dixistis. vanus est oīs q̄ seruit deo. Scđa opinio fuit ponentiū oia in se z rebus hūanis ex necessitate cōtingere siue ex imutabilitate diuine prouidētie. siue ex necessitate stellaꝝ seu ex cōmixtione causaꝝ. z p̄m hoc excludit etiā orōnis vtilitas. Tertia opinio fuit ponentiū res quidē humanas diuina prouidētia regi. z q̄ res nō proueniunt ex necessitate. sed dicebāt dispositiōem diuine prouidētie variabilē esse. z q̄ oratōibꝰ z alijs q̄ ptinēt ad cultū dei dispositō diuine prouidētie imutat. hec āt oīa improbātur in prima pte. Et iō oportet sic inducere orōis vtilitatē vt neq̄ rebus humanis diuine prouidētie subiectis necessitatē imponam⁹. neq̄ diuinā dispositionē mutabilē extimem⁹. Ad hmōi ergo euidētiam est cōsiderandū. q̄ ex ꝺina prouidētia. nō solus disponit qui effect⁹ fiant. sz etiā ex q̄bꝰ cauſ z q̄ ordie proueniāt. Inter ceteras autē cās sunt etiā q̄rundā effectuū cause actus hūani. Vñ oportet hoīes agere aliq̄. nō vt p actus suos diuinā dispositōem imutēt. sed vt p actus suos impleāt quosdā effectus p̄m ordinē a deo dispositū z idē est etiā in naturalibꝰ cauſ. Exēpli grā. Dispositum de⁹ dare hoī fructū agri sui. et p hūc ordinē. s. si cultiuet z serat z hmōi. Oportet ergo hoīem colere agrū z sererevt impleat effectū illum p̄m ordinē datū a deo. Et silr est de orōe. Nō ei oramus vt diuinā dispositōem imutem⁹. sed vt impetremus qđ de⁹ dispositum p orōes sanctoꝝ eē implendū. Et hoc est q̄ dicit greg. in li. dial. et hr. xiij. q. iij. Obtineri ea q̄ sancti viri orando efficiunt. ita p̄destinata sunt vt eoꝝ pcibꝰ obtineātur. Nā z ipa eterni regni p̄destinatō ita ē ab oipotēti ꝺo dispositā. q̄ten⁹ ad hoc electi ex laboze pueniāt vt ipsi orando mereātur accipere qđ eis oipotēs deus añ secula dispositum dare. Vult de⁹ nos orare propt̄ qđ frequēt ad hoc inuitat propt̄ nrām vtilitatē. Pro videlz vt accipiam⁹ q̄ndā cū eo fiducialitatē recurrēdi ad eū Crisp. Cōsidera q̄nta tibi est ꝺcessa felicitas. q̄nta collata gl̄ia orōibꝰ fabulari cū deo cū xp̄o miscere colloq̄a optare qđ velis quod desideras postulare. Scđo vt exerceam⁹ in nobis hūilitatē vt recogiscam⁹ eū esse actorē bonoꝝ nr̄orum in omnibꝰ eius auxilio indigere. p̄s Ad te leaui ꝛc. Ecce sicut oculi seruoꝝ ꝛc. Tertio vt augeam⁹ in nobis feruorē z charitatē. Nam deuote orando cū cogitatur de ꝺo magis ac magis gustat bonitas ei⁹ et per cōsequēs magis diligitur.

Capitulū Octauū

Quid sit oratio §.primus.

Oratio sumit dupl'r. Uno mō larg e p qlibet bona opatōe, Uñ sup illō, i. ad thes. vl. sine intermissiōe ora te. glo. dr. Semp orat q sp bona facit. Scdo dr oro mō applicatō mētis ad deū. z sic dr iohā. dama. q oro ē ascēsus intellect⁹ in deū. z intellect⁹ hic ꝯprehendit vim apprehensiuā que dr intellectus speculatiuus. z vim motiuā q dicit intellectus practic⁹. Intellectus speculatiu⁹ ad deū ascendit cū ꝯsideratōe maiz suoz ō fectuū ad ꝯsideratiōez boni sufficientissimi z ꝯpletissimi supplere illos defectus trāsūt. z innuit hic mod⁹ quo dz ꝓcedere q vult orare. Pmo enī dz defect⁹ suos cōsiderare. deinde ascēdere ad e⁹ liberalitatē q pt hoc supplere. vñ. iij. Reg. viij. dr. si qs coguerit plagā cor dis zc. Intellectus practic⁹ ad deū ascēdit desiderio z spe ad liberatōz eius. sperādo ipleri desideriū suum.

Tertio mō sumit oro ꝑ postulatōe deo facta. z sic diffinit Johā. damas. q oro est petitio dicētiū dō. Et sic dixit xps discipul' math. vi. Cū oratis dicite. pat noster q es i cel zc. vbi docz petere ea. oīa q iuste pnt peti z ordinē quo peti dnt. z ꝯtinet septē petitōes.

Ad quem dirigenda §.II.

seu porrigēda sit oro. Nota ꝑm tho. vbi. s. ꝓprie ē ad deū dirigēda vtz ex diffinitōe ei⁹ supra posita. rō ē ꝑm b. tho. q id qō ꝓncipal'r dēm⁹ petere est vita eēna et nō aliō nisi in ordine ad ipm inēztū pt nos ad ipam iuuare. sz null⁹ pt dare vitā eēnā nisi de⁹. Si autē fit oro ad sctōs. ita ad eos dz fieri seu dirigi. q id qō petit expectet a deo nō a sctō illo nisi p modū inēcessiōnis. spando. s. meritis z pcibꝫ illi⁹ scti a deo obtinere. Pōt ergo dici q oro ꝓprie fit ad deum. depcatō ad sanctos ꝑm cassiod. Petitio aūt z supplicatio pt fieri etiā ad hoīes. qbuis vnū freqnt sumat p alio. Nā et locutōes rhetorice dicunt orōes. z eas facientes vt ambasiatores oratores dicūt. et q fit ad deū. qncūqꝫ dr depcatio. iuxta illō. Exaudi de⁹ orōz quā depcor. Fit oro ad deū rōe sue bonitatis quā cōicare pt. Orat ei inēztū est btūs. z alijs btitudinē largiēs. pcipue conuenit deo rōe sue eentie q est cōis tribꝫ psonis quaz z opa sicut volūtas sunt insepabilia. vt qōvna vult z dat alia. z ad ipm deū trinitatis pt orare. z ad quālibet psonā intēdendo qō ab vna petit ab oībꝫ recipe. Ad ꝑm etiā dirigit oro. q vna psona est de⁹ z hō z inēztū deus ē spari pt ab eo oē bonū cū pter spūscō.

Fit oro vel depcatio ad scōs z ad angelos bonos sicut ad mediatores z pcurātes nob bona a dō. Et eo dē mō a d gl'osaz virginē. q qnto magis pia z maiorꝫ premiū tāto magis p nob orat. Cū ei sci cogscāt in visione verbi oīa q ptinēt ad eoz gl'am z ad magnā eorū gl'am est q alios iuuare possint. q si deo coopatores exītes. ō statī in verbo vidēt eoz vota q eos interpellant. Uidēdo aūt nō sp orāt p illis q se eis cōmendant ad pcurādū eis qō petūt sed qñ in ipo verbo vident hoc esse deo placitū postulare. z tūc postulātes sp exaudiūtur. Et cū in patria nūc sint cōiter tm aīe scōz. noīank tm sub noībꝫ q hēbāt in corpe ꝓstituti. Dicit ei sctē petre vel paule. nō aīa petri ora p nob. ex eo videlz q ex bonis opibꝫ hic factis meruēt vt possent orare p nobis. z etiā in testioniū future resurrectōis ꝑm b. tho. vñ iob. v. Ad aliquē scōz ꝓuertere. Ad eos q sunt in mūdo. nō dr ꝓpe fieri oro. q cū vita eēna q principal'r petit ad sctōs q eā hnt. z ñ ad eos q ñ hnt vt ꝯsantes in mūdo dirigēda ē oro vel depcatio. Et eadē rōe ad eos q sunt in purgatorio ñ est dirigēda oro cū sint in afflictōe. Sed nec supplicatio sicut ad bonos q sunt in mūdo. q nō sunt i statu merēdi sīc illi qō ār oro facta pascasio exīti i purgatorio vt liberaret demoniacū vel infirmū ꝑm greg. in dial. hoc nō fuit q pascasi⁹ hoc ꝓ curauerit. sz ex fide z deuotōe orantis.

Quid sit in oratione §.III

petendū. Sciēdū q peti pnt z bona spūalia z tpalia z mala penalia. sz diūsimode. Nā bona spūalia vt dr b. Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. v. z. vi. si sunt necessaria ad salutē vt grāz ⁊ virtutes simpl'r z absolute peti pnt z dnt absqꝫ ꝯditōe. s. si placet deo vel si est ꝓ salute nostra z hmōi. Et mlto magis ipaz salutēz regnū. z sil'r remissionē petōz. Deo ei hoc placz q vult oēs homīes saluos fieri. z ipe nos ad hoc inuitat dicēs. Primū qrite regnū dei z iusticiā ei⁹. i. ⁊ virtutes qbꝫ acqrit. Uñ et fidē spem z charitatē docuit postulare sub figura panis piscis z oui. Bona ⁊ tpalia. vt sanitatē. filios. bonores. diuitias z hmōi. Aut spūalia nō necessaria vt sciam. eloqntiā. z hmōi. peti pnt. nō tñ absolute sed sub ꝯditōe si fiat ꝓ salute nrā. nā mltis talia sunt ad pniciē. De his g q pnt malū euentū hre pt eē aliq'r vera sentētia socratis. q vt refert valer⁹ maxim⁹ nihil vltra a dīs imortalibꝫ petēdū arbitrabat qꝫ vt bona tribuerēt. quia bi demū scirēt qd vnicuiqꝫ vtile foret. Sz necessaria ad salutē determiate peti pnt ꝑm beatū Tho. vbi. s. Et q peti possint ex hoc ꝓbat. q ꝑm aug. ad pbā. hoc lz orare qō licz desiderare. Sic g lz nob desiderare ista tpalia. nō vt in eis finē ꝓstituam⁹ sed sīc qdā adminicula qbꝫ iuuamur ad tendēdū in beatitudinē. inēztū per ea vita corpalis sustentat. Et sic nob organice deseruiūt ad act⁹ ⁊ virtutū vt dr. i. eth. sic lz ꝓ ipis tpalibꝫ orare vt cū habeāt teneant. cū nō habēt habeātur ad sufficientiā vite decētis cū ꝯditione tñ vt dictū est. Mala penalia nō licz petere in orōe nisi in ordine ad bonū. vt. s. ꝓ flagella qs ꝯuert ad deū. Et sic intelligēde sunt impcatōes mlte q ponūtur in scriptura ꝓtra inimicos. vt illō psal. Erubescāt z ꝓturbent. zc. z alia hmōi. Petit enī ꝓturbatōz inimicoz ꝓ tribulatiōes. vt ꝑ illas corrigāt̄r z ꝯuert ad deū. Possunt vltra dicta exposītōem etiā triplr intelligi. Uno mō vt intelligant scti in hmōi petere nō ꝓtra ipos hoīes. sz ꝑ regnū peccati. vt. s. destruant pctā i eis z erubescāt ꝓ penitētiā z hmōi. Scdo mō vt sint dicta per modū prophetie pnūciantis qd eis eueniet. z sic ponit pīs optatiui vel impatiui ꝓ futuro indicatiui modi vt illō duplici ꝓtritiōe ꝓtere eos dñe id est cōteres. Tertio mō ꝑformādo volūtatē suā cuz volūtate dīna circa dānatiōem pseuerantiū in pctō. Mala vero tpalia orare z petere alijs ex odio est mortale. Et simil'r petere posse facere mala criminalia. vt furtum z huiusmōi.

Cui conueniat orare §.IIII.

Dicendū q creature rōnali ꝓpendēdo angelū sub

rationali. Et hoc pz ex noiez diffinitõe. Dicit oro fm
cassio. qsi oris ratio. Uñ significat aliquẽ actũ ratio-
nis exꝑssum p effectũ oris. Diffinit etiã qd̃ est peti-
tio vt dictũ est s̃. Petitio autẽ est act⁹ rationis sicut z
ipũ Sz petitio applicat desideriũ volũtatis ad deũ
q nõ est sub ptãte nrã. hz. s̃. s. deũ Impũ ãt applicat
ipz desideriũ ad subiectos p ꝓceptũ. Repit ãt creata
rational sub triplici dñtia. Pria vt vnita creatori. se-
cũda in actu ꝓhensori. tertia in statu viatori. Scdz
primũ modũ sic ꝓpetit xp̃o orare inq̃tum hũanitas
creata est vnita deitati. Ipsi g̃ ꝓpetit orare in celo in
q̃tũ. s. hõ. Ro. viij. Qui etiã intꝑpellat p nob. z alibi
Aduocatũ hẽm⁹ zc. iohã. xvi. Ego rogabo ꝓ vob ait
ipse. In mũdo autẽ freq̃nter orauit. Lu. ix. Erat per
noctãs in oꝛõe. Non p se indigẽs. sz in hoc nob exm̃
pbens. Orabat vt hõ exaudiebat vt de⁹. Spũs aũt
dr postulare. Ro. viij. gemitib⁹ inenarrabilib⁹. quia
nos postulãtes facit ¶ Angel bonis z scis in patria
ꝓuenit orare orãt vtiq̃ p nob. qõ ꝓbat tripl̃ ¶ Prio
autoritate. ij. Malach. vl. dr de hiere. defuncto. Hic
est q mlt̃ orat p ppl̃o. Scdo rõe. Nã oratio p alijs
facta cũ ꝓueniat ex caritate q̃ntũ. s. q sunt i pria sunt
pfectioris caritatis tãto magis orãt p viatoribꝫ q eo
rũ oꝛõib⁹ pñt iuuari. q̃nto ãt deo ꝓximiores. tãto eo
rũ oꝛões sunt magis efficaces Dz ei hic ordo diuin⁹
vt superiozꝫ excellẽtia in inferiora refundãt. sic ex claritа-
te solis i aere ptz. Uñ fm biero. Si apli z martires
adhuc in corpe ꝓstituti. q̃ñ p se dñt ee solicitl p alijs
orãt. q̃to magis p⁹ coronas. victorias z triũphos
Tertio ex officio ꝓsuetudie eccle q dirigit oꝛões ad
scros vtz in leranijs. Frustra ãt hoc fieret si nõ orarẽt.
Qõ ãt aialia bruta dicũt deũ inuocare in ps̃. ipro-
pie est. inq̃ntũ. s. nakali desiderio aliqd a deo deside
rant qõ a deo obtinẽt. sicut z dicũtur obedire ñ q̃ p
cipiẽtes z intelligẽtes mãdatũ. sed inq̃tũ nakali istin
ctu mouent ab ipso ps̃. Que faciũt verbũ ei⁹. Tertio
cõuenit orare viatoribꝫ oib⁹ nõ solũ iustis sz etiã pec-
catoribꝫ licz ei dicat iaco. v. Multũ ei valet depcatõ
iusti assidua. Valet tñ z exaudit ozõ pctõris vt pz de
oꝛõe publicani. lu. xviij Et hoc nõ ex merito sui sicut
iusti audiũt. sz ex pura miꝛicordia. si tñ debite orat
nec ẽ ꝺ illõ iob. ix. Pctõres de⁹ ñ exaudit. q̃ intelligit
fm be. tho. cũ petit inq̃tum pctõr fm desideriũ pcti
i. cõmittendo aliqõ iniquũ. z q̃ nõ audiat procedit
ex mĩa dei. Uel ꝑt dici fm be. aug. q illud dixit celi-
doni⁹ nondũ pfecte illũinatus. Sic enĩ putabat sz sic
nõ erat. Sic pctõr etiã inimicitias seruãs dicendo.
Pater nr̃ zc. vel aliõ ppt̃ sui salutẽ nõ peccat. nec mẽ
tit dicẽs. Dimitte nob zc. Loq̃tur ei i pson ecclie q̃
semp dicit vez. Et sic de alijs hmõi oꝛõibus.

Pro quibus personis §. V

dẽm⁹ orare. Dicẽdũ q̃ boies dñt orare prio p seipsis
scdo p defunctis. tertio p viuis alijs. De ordie tñ nõ
est multũ curãdũ vtz pri⁹ pro vno q̃ p altero dũmõ
oret pro ser p alijs. Sic ãt q̃libet tenet magis dilige
re salutẽ suã q̃ cuiuscũq̃ alt̃ius. ita z magis p se ora
re tenet. Et qz ex ꝓcepto tenet q̃libet ad faciendũ ea
q̃bꝫ ꝓseqũtur salutẽ. Salutẽ autẽ ꝓsequi nõ possz nisi p
grãm z ꝟtutes que dãt a deo frequẽter mediãte oꝛõe
iõ ex ꝓcepto tenet homo aliq̃ orare. sed q̃ñ vel quo ñ
est determinatũ z difficillime determinaret. pe. de pal. ni
si forte in articulo necessitatis vel in picul. ¶ Qñ q̃s
facit oꝛõz p se sp exaudit. Si tñ cõcurrãt tres alie cõ
ditiões. s. petẽdo necessaria ad salutẽ pseuerãter z pie
fm be. tho. in. iij. Quãuis autẽ pctõr ñ possit orare
pie. ita. s. q ei⁹ oratio ex habitu pietatis informet. ꝑt tñ
ei⁹ oꝛõ esse pia q̃tũ ad hoc q petit aliqd ptinẽs ad pi
etatẽ. sicut ille q nõ hz habitũ iusticie ꝑt aliqd iustuz
velle. Et q̃uis ei⁹ oratio ñ sit meritoria ex q̃ est i mor
tali pctõ. ꝑt tñ eẽ ipetratoria. qz meritũ initit iusticie
impetratio gr̃e be. tho. ij. ij. q. Si ãt deficiat aliqua
istarũ conditionũ aliq̃ñ exaudit aliq̃ñ nõ ¶ Pro de-
functis ꝑt dz orare nõ tñ p oib⁹. nã p his q̃s ꝓstat
esse in gl̃ia vel credit ecclia vt p canonizatis orare nõ
dz. qz nõ indiget. Aug⁹. Iniuriã facit martiri q orat
pro martire. ex de cele. mis. Cũ martbe ¶ Pro his q̃
sunt in inferno dãnatoꝝ seu in libo. ñ dz orari. qz ñ
pñt iuuari nec in aliq̃ subleuari. Sz tñ p exñtib⁹ in
purgatorio. vt. xiij. q. ij. anie. et. c. temp⁹. Sed qz nõ
possum⁹ scire q̃s vadit ad purgatoriũ vel infernũ vel
padisum quoad adultos. iõo p oib⁹ defunctis ꝑt
orari. Quia vt ait augus. Meli⁹ superũt ista. s. suffra
gia q̃bus nõ obsunt nec ꝓsunt q̃ deerũt q̃bꝫ ꝓsunt.
xiij. q. ij. nõ estimem⁹ ¶ Pro moriẽtib⁹ in excõicatõe
vel in aliq̃ mortali notorio. sine signis ꝓnitẽtis. orari
nõ ꝑt oꝛõe solẽni. vt dicendo missam defunctoꝝ pro
eis. sed bñ oꝛõe priuata fm pe. de pal. Et hec ratio ẽ
qz in extremo vite potuit corde pẽiteret sic saluari zc.
Cũ ista ꝓsumptõe ꝑt orari. scilz si nõ est in inferno. z
qz defuncti sunt in maiori afflictõe q̃ viui. z ñ pñt se
in aliq̃ adiuuare sicut viuẽtes. iõo videt mag⁹ pro eis
orãdũ ¶ Pro viatoribꝫ oib⁹ orari ꝑt pro bonis z ma
lis et etiã pcilis. Et pro pcilis q̃dẽvt excõicatis z he-
reticis oratiõe ꝓuata. vt ꝺs conũtat eos ad vnitatez.
Non aũt inter oꝛões q̃ fiunt p mẽbris ecclie quorũ
suffragio ecclia eos ꝓuat. ¶ Pro bonis aũt orandũ
est vt proficiãt z pseuerent. z hoc scz orãdo pro iustis
fit triplici rõe. Prio quia mlt̃oꝝ preces citi⁹ exaudiũ
tur. que ratio tãgitur in glo. sup illõ ad ro manos. xv
Juuetis me in oratiõib⁹ vestris. ¶ Scdo qz ex iusti
gratie agũtur deo de beneficijs collatis iustis ¶ Ter
tio vt nõ supbiant dum videtur minoribꝫ suffragijs
indigere. btũs tho. scda scde. ¶ Pro malis nõ preci-
sis vt conũtant ad penitentiã. Fiunt autẽ oꝛões pro
malis sed nõ exaudiũtur nisi pdestinatis. sed qz hoc
discernere nõ pñt. ideo pro oib⁹ orandũ. dũ nesciẽ-
tes q̃s ptineat ad pdestinatoꝝ numez z q̃s nõ ptine
at. sic ad oẽs affici debem⁹ vt velim⁹ oĩes boies sal-
uos fieri. xiij. q. ij. corripiant. ¶ Etiã pro inimicis
orãdũ est sicut xp̃s docuit dicẽs math. v. Orate pro
psequẽtib⁹ vos. Et etiã in cruce dixit. Pater ignosce
illis. Luc. xxiij. z p inimicis orare eis mala inuindi-
ctã mortale est. Orate pro eis in generali. vt scilz ab
oꝛõe quã facit i generali p oĩib⁹ fidelib⁹ nõ intẽdat
excludere inimicũ tenet ex ꝓcepto. alioq̃n cõtrariũ fa
ciendo ptineret ad liuorẽ vindicte Jn speciali orare p
eo nõ tenet quis nisi fm prepatõem animi in aliq̃ ca
su necessitatis quãdo hoc indigeret ad salutẽ ꝓsequẽ
dam cum videret alios pro eo orare pfectõis ẽcũ ma
gis mereat. Uñ aug. dicit in ser. Nisi stephan⁹ p sau
lo orasset ecclia dei paulũ nõ babuisset.

Capitulū Octauū

De temporibus oran §.VI.

di, vbi sciendū q cū xps dixerit luce, xviij. Oportz sp orare z nunq̄ deficere. Et apls. i. ad thes. v. Sine i termissiōe orate. Non sunt hec intelligēda superficialr quantū ad ipm actū orōis pro cōtinuo tpe q illud esset impossibile cū oporteat dormire, comedere et in alijs occupari, sed ꝑm q exponit be. tho. ij. ij. triplici ter. Prio quātū ad desiderū caritatis q̄ est causa z motiuū ad orōem. Hoc debz esse in nobis ꝯtinue in actu vel virtute, virtus autē hmōi desiderij manet in nobis in his que facim⁹ ex charitate et in gloriā dei. Oīa enī debem⁹ facere in gl̄am dei. z sic sp oram⁹. Scō quantū ad effectū vel in ipo orante. Nā ex ipsa oratōe facta sepe. z si nō cōtinue remanet magr devotus. z pro tūc etiā dicit orare respectu illius orōis affectus vl in alijs pura cū suis beneficijs prouocat aliquē ad orandū pro se etiā cum ab oratōe quieuit. Tertio dicit quis semp orare quia nō omittit quin tempibus debitis oret. z tūc est ibi distributio accō/modata. et cuius nec ex ꝓcepto naturali nec ōino sit nobis determinatū temp⁹ orādi, sed ex impositiōe ec clesie quantū ad oēs diebus dñicis z festis, scz audi/re missaz. de cōse. di. i. missas. z extra de parroch. vt diebus. quātū ad bñficiatos z ordinatos in sacris oī die, scilz dicere horas canonicas. ex de celebra. miss. dolentes. tamē sacra scriptura admonēdo designat aliq̄ tpa orōis. Dicit enī psalmista. Uespere mane et meridie narrabo. Et alibi. Media nocte surgebā ad cōfitendū tibi. Et de daniele dicit. vi. c. q tribz tpibz in die flectebat genua sua adorādo, ꝓpter tres rones ꝑm guilhelmū. Prio ob exercitatiōez z reminiscentiā ex determinatōe, vt si aliquo tpe detenti fuerim⁹ ipm tempus determinatū in scriptura. z si non ꝓceptorie tamē admonitorie ad orandū inuiter. determinata ei magis ducūt ad memoriā z excitāt q̄ generalia, pti/cularia enī magis mouēt. ¶ Scō ob cōgruentiam ex homis dispositōe in illis tpibus dictis. Ipsa enī tpa magis congruūt ad orōez media quidē nocte vt ꝑm hilariū. cū maxime corpis vicijs oportūitas dat tūc precipit vt eadē vicia legis meditatōe frāgāt. Itē ꝑm beatū amb. q̄ media nocte solet spōsus venire. s. ad visitandū aiam ꝺsolatōibz, ex eo q tūc ex solitudi/ne tenebris noctz sensibz clausis mēs min⁹ distrahit. Uespe aūt. i. sero ꝑm amb. q̄ pctā z negligētias toti⁹ diei abstergere debem⁹ lachrymis ꝺpūctōis z deuo/tiōis. Mane ꝺo ꝑm eundē ꝓ plenā digestionē. solu/tis sensibz a ligamīe soporis quo vigor tpis laxat z re soluit spiritu mentis nostre reuocari debem⁹ z imple re illō ps. Dixi nunc cepi. Meridie vero ne actibus seculi quibz nos accōmodam⁹ propter necessitatē vi/te nimis immergamur. Et propter affectū in deū at tendere cōgruit in oratōe z dicere cū psal. Eripe me de luto ne infigar. ¶ Tertio ob insinuādā indigen tiā ex morali significatōe. Illis enī quatuor tpibz si/gnificat initiū pfectōis finis z ꝺsummatio boni ope/ris z tolerantia aduersoz. Mane etiā q̄ est princi/piū diei artificialr significat initiū boni opis. Meri/dies ꝓgressum. Uespe q̄ est finis diei finē. Nox si/gnificat adūsitatē. Hec enī omnia nobis sunt ex gr̄a dei quā precibz obtinemus, q ea indigem⁹. De bo/ris canonicis quō q̄s teneat ad eas hēs in secūda ꝑ te ti. ix. ca. xij. Et ꝓte. iij. tit. xiij. ca. iij.

De conditiōibus cō §.VII

currentibz ad orōem quaz alique sunt de necessitate alique de cōgruitate, alique de maiori vtilitate. No/ta ergo ꝑm raymūdū z hostiensem. q rō debz fieri cū fiducia z securitate scz obtinēdi quod petit iacobi. i. Postulat in fide nihil hesitās ꝛc. Et marci. xi. Oīa quecūq̄ orātes petitis, credite q̄ accipietis z fiet vo bis cū humilitate. Eccli. xxxv. Oratio humiliātis se penetrat nubes. Genes. xviij. Loquar ad dñm meū cū sim puluis z cinis. cū distinctōe petens Jaco. iij. Petitis z nō accipitis eo q male petatz. ij. Reg. viij. Exemplū in salomone qui petēs nō diuitias nec po tentias z hmōi. sed rōnabilia fuit exauditus. Cū de/uotōe seu attentiōe saltem virtuali vel in principio. i. ad cōsinthi. xiij. Orabo spū. i. voce orabo z mēte. id est attētione. Cyprianus de cōse. distin. i. Quādo sta tis fratres ad orōem, vigilare z incūbere ad ꝓces to/to corde debetis. Cogitatio tūc carnalis z secularis ho minis abscedat. Eccl. x. Musce morietes ꝓdiderūt suauitatē vnguenti. i. orōis. Exemplū anne. i. Reg. Cū pietate q̄ tū est ad bñ esse z meritū. scz sine mor tali. ps. Si iniq̄tatē aspexi in corde meo, nō exaudi/et dominus. s. ex iusticia Esa. Cū mltiplicaueritis orō nes vestras nō exaudiā vos, manus vestre plene sunt sanguine. i. opera vestra plena pctis. Opus dei dicit oratio cū affectu z feruore. Hiere. xlviij. Maledict⁹ omnis q̄ facit opus dei negligenter. Psal. Clamabit ad me z ego exaudiā eū. Greg. Multum clamat q̄ multū amat. Exemplū in moise dicēte dño. Aut di mitte eis hanc noxā, aut dele me de libro vite. Exo xxxij. Cū lachrymositate seu cōpunctiōe Esa. xxxviij Audiui orationē tuā et vidi lachrymas tuas. Exē/plū in sara vxore thobie. q̄ orans cū lachrymis fuit ex audita. z in xpo in cruce q̄ ꝑm apl̄m Heb. v. orās cuz lachrymis z clamore valido exaudit⁹ est glo. Orō de/um linit, lachryma cogit, hec vngit, illa pungit. Cuz verecūdia et honestate Lu. xviij. Publican⁹ nec ocu/los ad celū leuabat ꝛc. Figura in hester que cū mlto ornatu z apparētia fuit ad loquendū assuero. vidit enī eū turbatū z corā eo cecidit. Cum assiduitatem p/seuerantia. Act. i. Hi oēs erāt pseuerātes in oratiōe. scz apli cū receperūt spm̄ sctm̄. Hiero. de pe. di. i. im portuna. in euāgelio mulier meruit audiri. s. chana/nea z pabola luc. xi. ō amico postulāte tres panes ꝛc Cum operositate. i. cū ieiunio z elemosina. mat. xvij. Hoc genus demoniorz nō ejcit. nisi ieiunio z orōne. Thob. xij. Bona est orō cū ieiunio z elemosina Jeiu niū enī facit mentē sobriā, vñ magis aptā orōi Facie bāt etenī sancti solēnes orōes cū ieiunijs. Exēplū da niel. Cū cōitate. citius exaudit orō cōis q̄ pticularis Math. xviij. vbi fuerūt duo vl tres cōgregati in no mine meo. s. ad petēdū. ego sum in medio eoz ad ex audiendū sine tedio z anxietate. ps. Uolūtarie sacrifi cabo tibi ꝛc. Oratio est quoddā sacrificiū laudis Hie ro. de cōse. di. v. Nō mediocriter dic. Melior est se/ptem psalmoz decātatio cū cordis puritate ac sereni tatez spūali hilaritate q̄ toti⁹ psalterij modulatio cū anxietate atq̄ tristicia Cum ꝓpatione, Eccl. Inte

orationē prepara mentē tuam.

De multiplici effectu seu vtilitate orōis .§.VIII

propt̄ qđ merito dicit Jaco.v. Multū valet deprcatio iusti ⁊ iō xp̄s nos inuitat ad orandū dicēs, petite⁊ accipietis.Ioh.xvi Valet ei ad quatuor.Prīo ad meriti acq̄sitiōez,scđo ad pcti satisfactōz tertio ad animi ꝯsolatōz⁊ refectōez.q̄rto ad petiti impetratiōem. Tria ex his ponit bea.tho.ij.ij.q.lxxxiij. Qđ est satisfactoria ponit i.iij.sentē. ¶ Quātū ad primū sciendū est q̄ positi sum⁹ in hoc mūdo ad acq̄rēdū merita q̄bꝫ ꝯseq̄mur gl̄am.vñ xp̄s Ioh.xv.Posui vos vt eatis,s.p bona opa⁊ fructū affera⁊tis meritoriū,⁊ fruct⁹ vester maneat in vitā eternā. Ratio autē merēdi est charitas ꝑm b.tho.in.iij. Qñ ergo q̄s facit bonū op⁹ ex charitate,tunc merek,⁊ quātū facit cū maiori charitate,tāto plus merek. Cū ergo orō de se sit bonū op⁹,q̄ facit eā in charitate,ex caritate⁊ictꝫ merek regnū dei. Exēm de latrone in cruce ⁊ propt̄ea xp̄s multū orabat.dr enī lu.vi. Erat pnoctās in orōe.vt.s.exēplo suo doceret nos freq̄nter orare vt merita acq̄ram⁹. Iste fruct⁹ tolli nō p̄t. Nam⁊ si q̄s orat p alio viuo vel defuncto,meritū q̄dē orōis ē suū nō alterius p q̄ facit orōz.pō. Orō mea ī sinu⁊c. Qui aūt nō est in charitate,nō dz propt̄ea dimittere orōem,q⁊ nō acq̄rit sibi meritū vite eterne. Nā valet sibi ad multa alia.p̄cipue ad mollificandū cor⁊ ad inducendū ad grām p quā q̄s merek.de pe.di.v.frēs. ¶ Quantū ad scđm valet oratio ad satisfaciendū Si quidē in multis offendim⁹ oēs.vt dr iacō.iij. Et si etiā post contritōz nō satisfacim⁹ in vita p̄nti,postea oportebit satisfacere p penā intensissimā purgatorij. Satisfactio fit p opa bō facta i charitate inq̄ntū sunt penalia seu laboriosa.orō est op⁹ bonū seu laboriosū si deuote fiat,nā mens laborat meditādo spūalia vt dicit salomon. Frequēs meditatio carnis est afflictio Laborat etiā corpus loquēdo sivocal' fit oratio vt cōmunit fit orevel genuflectōe,pstratione.inclinatiōe. et hmōi.immo in vita spatz dixit quidā q̄ oratio est opus laboriosum sup oīa alia. Et hoc q⁊ oportet esse vigilantē.ad reprimēdū cor a distractōibꝫ.ad q̄s est multū inclinandū. Est ergo oratio satisfactoria ⁊ nō solū pro pcīs suis sz alijs viuoz⁊ defunctoz.si fiat pro eis ab his q̄ sunt in charitate. Vñ dr.ij.macha.xij. Sancta ergo⁊ salubris est cogitatio orare p mortuis vt soluātur.q̄.s.ad penā pviā satisfactōis. Et iō cōiter penitētibꝫ iniūgunt orōes in satisfactiōem. Et sicut superbia deū offendit q̄ repit aliquo mō in oī peccato.ita būilitas placat vt satisfaciat deo.p orōz autē būiliat se creatura cognoscēs se dei auxilio indigere ⁊ ei se subīcit. ¶ Quantū ad tertiū valet orō ad ꝯsolatiōem mētalē. Querit q̄libet cōsolari.sed nulla maior consolatio q̄z in orōe deuota repitur. Psal. Mēor fui dei⁊ cōsolatus sum.s.in orōe,⁊ tanto abūdat.scz consolatio mētis q̄ aliq̄n redūdat ad corp⁹. Tantā ꝯsolatiōem sentiebat moises loquēs cū dño in monte synai q̄ nō comedit neq̄z bibit aliq̄d.xl.diebꝫ⁊ xl. noctibꝫ. Non est aliō orare q̄z loq̄ cū deo. Beat⁹ thomas de aq̄no orans añ crucifixū. fuit visum eleuatū corpus a terra multū ex magna dulcedine orōis. Et cōiter omnis gust⁹ diuinoz haurit in orōe,sed istum fructū nō ꝯsequit q̄ nō adhibet intentōez vitādo euagatiōem.⁊ hoc est qđ dr Eccl.x. Muscę morientes p̄diderūt suauitatē vnguēti. Unguentū est orō qua sanant pestes ⁊ vlcera aie que in se suauis est. Muscę sunt īportune cogitatōes volatiles q̄ mēti occurrunt que tūc moriūtur cū pmanēt⁊ odorē perdūt.i.destruunt suauitatē⁊ cōsolatiōem orōis. ¶ Quantū ad q̄rtum dicit luce.xi. Omis qui petit accipit. Et valet q̄ dem orō multū.est enī fortis⁊ efficax vt oīa vincat.⁊ oībus dñetur etiā deo. Et q̄tū ad elementa clauz est qz ad orōem moysi vt dr in psal. Aperta est terra ⁊ deglutiuit dathan⁊ operuit⁊c. Aqua q̄ sp fluit ad mare orāte moyse firma steterit vt mur⁹ī mari rubro donec trāsiret pp̄lus isrl. Exod.xiiij. Aer vbi generat pluuia et hmōi ad orōem helie retinuit pluuiā vt voluit helias Jaco.v.et.iij.Reg.xvij. Ignis q̄ oīa ꝯsumit ananie cū socijs in fornace orātibus nihil nocuit. Dan.iij. Etiā valet ꝯ oēs infirmitates corpis. Nam lepra incurabilē tollit.patz in leprosis orātibus vt mūdarēt Luce.xvij.⁊ mathei.viij. Itē visum restituit exēm de ceco clamante illūinato. luc.xviij. Febres expellit vt in socero petri.lu.iiij. Paralisim curat.vtz in seruo centurionis math.viij.et alia innūerabilia vtz in legendis sctōz. Ipsi morti q̄ est terribilissimū oīm terribiliū dominat.et vt veniēs nō interimat. vt ezechie cui dictū fuit.Morieris tu⁊ nō viues.esaie.xxxviij.et in mortuis iā resuscitatis p orōes. Exemplū in btō dominico de tribꝫ resuscitatis p eū,romez alibi. Hec.s. orō valet⁊ impat celo.terre.mari.⁊ inferno.⁊ obediunt ei. Nam orāte iosue sol firmauit se q̄ erat in occasu p plēs horas obediēti voci hoīs vt dr iosue.x. Terra bellis⁊ pestibꝫ destruit⁊ mūdus.⁊ hec tollūtur p orōem vt in iuda machabeo cū fratribꝫ machabe.ij. Reg. Tempestas maris orātibꝫ aplis xp̄m sedata ē Mat.viij. Infern⁹ quoq̄z ad orōem gregorij traianū reddidit. Infirmitates mētis p eā remouētur. id est pcā.vt in publicano.⁊ tentatōes vincūtur. figura in moyse tenēte brachia eleuata⁊ vincebat pp̄lus israel amalechitas.alis vincebat.Exod.⁊ significat belluz tentatōis. Oratio valet ad reprimēdū demones. vñ math.xvij.hoc genꝰ demonioz⁊c.⁊ clamabat diabolus p obsessum.bartholomee incendūt me orōes tue Valet ad vocandū angelos bonos.exemplū in helyseo q̄n orōe fecit videre discipulū suū montē plenum hoibꝫ.cū eq̄s igneis q̄ erāt angli.iiij.Reg. Valet ad pficiendū homines in grā. Act.viij. Orauerūt p ipsis.vt acciperēt spūm scm. et sic acceperūt.⁊ aplis orātibus. Ascēdit sup eos spūs sctūs. Act.i. Demū valz vt ita dicam ꝯ deū. Hieronim⁹. Ipse de⁹ qui nullis viribꝫ superari p̄t publicani pcibꝫ supak.de pe.dis.i. importuna bem. O humil' lachrima.i. orō lachrimosa.tua est potētia.tuū regnū.tu sola tribunal iudicis ascēdere nō veteris.vincis inuīncibilē ⁊ ligas oīpotētem. Exemplū in moyse cui oranti pro pp̄lo dixit deus. Dimitte me vt irascar.quasi teneret ipz ligatum oratio. Exod.

De vocali oratione .§.IX

querit si fieri cōgruit cū voce. Et rndetur q̄ sic Primo ob homis humiliorē exercitatōem. Ob deuotionis interioris redūdationē. Ob pleniorē dei oblatōz

¶ Capitulum IX

scz cū mente ex attētione, z corpore ex voce De triplici attētōe que ibi potest haberi scz ad verba, ad sensuz verborū et ad finē oratōis habes in tertia pte. ti. xiij. c. iiij. §. viij. De loco orōis querit. z si vbicz. cōgruētius tamē in ecclesia, z de oratōe dñicali z septē petitionib eius bēs in. iij. pte ti. xiij. c. v. §. iiij. ¶ Et nota q sicut oratio q est actus religionis pmo dialiter est in mente secūdario verbis exprimit z adoratio q est actus quo fit alīs reuerētia. prior principaliter cōsistit in interiori reuerētia dei. secūdario in q̄busdaz corpalib signis hūilitatis sicut genuflexiōib. pstrationib. inclinatiōibz hmōi. Et q̄uis ista fiāt nō solum deo sed etiā sanctis z angelis z viatoribz, tamen alia z alia ratiōe. Nam deo fiūt recognoscēdo in hoc esse nostr principiū z oīm gubernatorē z similia. z sic adoratio est actus religionis seu latrie. Creaturis autem fit adoratio propter quandā pticipatōem diuine excellentie alicui⁹ in eo⁹ sanctis, quia pticipāt potestatē z gubernationē z hmōi. z sic legit angelos z boies aliquos adoratos. sed tūc est actus alteri⁹ virtutis que dicit dulia vel obseruātia Et nota q tria pīa pcepta decalogi ptinēt ad virtutē religionis. z sunt de actibz ei⁹. Huic autē virtuti religionis opponūtur pm tho. ij. ij. ista vicia ydolatria, diuinatio que hz multas spēs scz p apertā inuocationē demonū p astra. p somnia. p auguria. p sortes p obseruantiā in arte notoria. vl incātationib vel in breuib tentatio dei. periurij. sacri legij. simonia de quib oīmib habes in. ij. pte. in diuersis titulis z capitulis.

¶ De virtute pietatis.

¶ Capitulū nonū.

SEquitur de virtute pietatis quā sic diffinit tullius in sua rethorica q pietas est p quā sanguine iunctis, patriecz beniuol. officiū z diligēs tribuit cultū. Sciendū q pietas sumit tripl̄r vno modo ꝓprie p cultu z honore qui exhibet deo. ex eo. s. q̄ est pncipalis parens oīm z principiū essendi. z sic pietas ōr dei cultus ab augustino in. x. de ci. dei. Et sumit ab apostolo sic ad thimo. Sobrie et pie z iuste viuam⁹ in hoc seculo Scōo modo ōr pietas ipropie ipsa mia. vñ aug. in x. de ci. dei dicit. More vulgi nomē pietatis in opib mie freqntat. qō iō arbitror euenisse. q̄ hoc pcipue mādauit fieri deus. ea q̄ sibi p sacrificijs placere testat. Et qua ꝛsuetudine factū est vt de ipe pius dicat. Et grego. dicit in. i. moraliū. q pietas in die suo conuiuiū exhibet. q̄ cordis viscera mie opib replet. Tertio modo pietas sumit prope p cultu z honore q̄ exhibet pntib patrie. z sic hic diffinit a tulio prout est virtus specialis. ¶ Pro cui⁹ declaratōne pm bea. tho. ij. ij. q. ci. Notandū q hō efficit debitor alīs diuersimode pm diūsam excellentiā eoz z diūsa beneficia ab eis suscepta a quib⁹ pcipue būficia sunt vt ipz esse z gubernatio. Invtroq autē deus summū obtinet locū q excellentissim⁹ est. vt causa nobis essendi et gubernatōis primū pncipiū. secundario nostri esse z gubernationis principiū sunt parētes z patria a quibus z in qua natī z nutritī sum⁹. z ideo de pīo maxime est hō debitor. secūdo pntibus z patrie. Tertō est causa gubernatōis et disciplīne nostre persōe in dignitate constitute que scz habet regere nos. Unde z eis rectoribz z magistris debitores sumus. Unde sicut primo gradu ad religionē ptinet deo cultum exhibere. ita secūdo pertinet ad pietatē exhibere cultuz parentibz patrie. et in tertio gradu pertinet ad virtutem obseruantie exhibere cultū z honorē in dignitate et regimine cōstitutis. In cultu autē parentū quod pertinet ad pietatē includit cultus omniū cōsanguineorū. quia cōsanguinei ex hoc dicūtur. q ex eisdem parentibz processerūt pm pbm. viij. ethi. In cultu autem patrie intelligit etiā cultus conciuiū z omniū patrie amicorū et ideo ad hoc proprie z principal̄r pietas se extendit et cultus quidē qui ponit in dicta diffinitione ptinet ad reuerentiā z honorē. Obsequiū ār ad curam z subuentionē cum indigent.

De honoratione parē- §. I

tum quod ptinet ad pietatē et principaliter in quarto pcepto. Exod. xx. Honora patrē tuū z matrē tuaz Nota q iste honor intelligit triplicit scilz primo eis reuerentiā exhibendo. secūdo obedientiā faciēdo. tertio in necessitatib⁹ subueniendo. ¶ Primo ergo debemus parētes reuereri. Eccli. viij. Honora patrē tuuz et gemitū matris tue ne obliuiscaris. Memento tē. Et hoc assurgendo humiliter loquēdo. defectus senectutis supportando. vitia non detegendo. aut deridendo z huiusmōi. Eccli. iij. Fili suscipe senectā patris tui z nō cōtristeris eum in oīmi sua vita. Et si defecerit veniā da et nō spernas eum. Cham enim spreuit patrē denudatū unde maledictus fuit in filijs. gene. nono. ¶ Secūdo honorandi sunt eis obediendo. Eolo. iij. Filij obedite parentibz vestris. Et in lege mandat q̄ qui cōtumaciter nō obediat parentib⁹ in bonis monit⁹. accusatus ab eis. lapidaret a populo. Sciendū tamen q obedire nō debent in his que sunt contra deū nec etiā ad cōmittendū veniale peccatū. Hiero. Hoc de seruis apud dominos. de filijs apud parētes de vxoribus apud viros. q in illis tantū obediant que contra dei mādata non sunt. unde cima. q. iij. si domin⁹. Nec etiā in his que impediūt profectū salutis vt ingrediendo religionē in seruando castitatem z huiusmōi. z non cōtrahendo matrimoniū. Et hinc Hiero. ad eliodorū. ¶ Summū gen⁹ pietatis est in hac re esse crudelem. scz parētibus nō acquiescendo eis in remanendo in seculo. ¶ Tertio honorādi sunt in necessitate subueniendo. Paul⁹ ad Hebre. Filij reddite vicem parētibus. hoc ei acceptuz est coram deo. Uicem reddam⁹ cū nutrimus eos. sicut ipsi paruulos nos nutrierūt. vnde christus reprehendit phariseos qui inducebāt filios ad vouendū oblationes in templo. nō subueniētes ex his in necessitatibus parentū. Math. xv. dicens. Irritū fecistis mandatū dei propter traditiōes vestras pm illō Honora patrē tuum z matrē tuam.

¶ Ad hoc au- §. secūdus

tem inducunt pīo nature incitamentū. Nam z bruta animalia curam gerunt de parētibus senibus Sicut dicitur de gruib. quia cum patres z matres fiūt ōpilati. filij curā gerūt eoz z necessaria. quidē donec

recuperēt pēnas vel moriātur. Scdo ꝓpi documē tū nō solū verbo sed exēplo. Nā tpe passiōis inter tot dolores, nō est oblitus mris cōmendās eā iohanni. Prius enī mortuo ioseph spōso, ipse curā hēbat Ip se etiā cū curia sua celesti ꝺ celo venit ad matrē hono randā in morte et collocādā honorifice in throno Et ipsaꝫ voluit ab oīb⁹ honorari, sic ꝛ nos debemus de facto. ¶ Tertio multiplex inde emolimentū. Et primū est plongitas vite, Eccl.iij. Qui honorat pa trē suū vita viuet longioꝛi. Honora patrē tuū ꝛ matrē tuā, vt sis longeu⁹ sup terrā. Exo ꝺ. ff. Justū est ei vt qui est grat⁹ bñficio sibi illato multiplicet ꝛ in grato auferat. Cum autē vitā ꝛ eē post deū habuerim⁹ a pa rentib⁹ ꝺ est gratus eos honorādo, merek plōgari in vita ꝛ inhonorās eos abbreuiari, hoc tñ euenit i oꝛ dine ad salutē aīe. b. tho. Scdꝫ emolumētū ē exaudi tio oꝛōis ꝛ cōsolatio in filijs. Eccl.iij. ꝺ honorat pr̄z iocundabit in filijs, ꝛ in die oꝛōis exaudiet. Ecōtra, qui male tractabit parētes postea ex dei iudicioꝛ ipe male tractabit a suis sicut pꝫ p multa exēpla Tertiū est multiplicatio bonitatis, i. tempaliū ꝛ spūaliū rez Eccl.iij. Honora patrē tuū ꝛ matrē tuā ꝛ supueniet tibi benedictio. Utꝛ aūt filu⁹ possit deserere pntes in digentes vt ingrediat religionē. Et an ingressus tene atur exire ad subueniendū necessitatib⁹ parentū ha bes diffuse in. iij. pte. ti. xvi. de de religiosis. ibi vide Et nota ꝑm. b. tho. ij. ij. q. sub isto p̄cepto comp̄hen dit omne subsidiū quod tenemur ꝓmo exhibere oc casione pietatis, ꝑm oportunitatē.

¶ De virtute obseruantie. Capi. f.

DEinde de obseruantia videndū. sic autē diffinit a tullio. Obꝰuā tia est p quā hoīes aliq̄ dignitate p̄cellen tes, cultu ꝛ honore designātur Pro cui⁹ declaratōe di cit. b. tho. ij. ij. q. ciij. Necesse est q eo mō p quendā ordinatū descēsum distinguātur ꝟtutes, sicut ꝛ excel lentia ꝓsonaꝝ quib⁹ est aliq̄ reddēdū Sicut āt pat carnal⁹ principat rōe p̄ncipij q̄ ꝺ vniuersal⁹ inuenit in deo. Ita etiā ꝓsona q̄ aliquā, puidentiā circa nos ge rit, principat ꝓpietatē p̄ris, q ꝑ est p̄ncipiū ꝛ gubna tōis ꝛ educatōis ꝛ disciplīne oīm q̄ ptinēt ad pfectōꝫ hūane vite. Persona āt in dignitate ꝓstituta est sicut principiū gubnatōis aliūꝫ rez. Sicut p̄ncipes. di gnitates in reb⁹ ciuilib⁹, duc⁹ exercit⁹ in reb⁹ bellicis magister i disciplinis, silr̄ in alijs. Et iñ est q tales oēs p̄res appellant ꝓpe silitudinē cure, vñ. et. iij. Reg. v. dixer̄t serui ad naamā. P̄r̄z si rē grādē dixis set tibi, ꝓbaret. Jō sicut sub religiōe p quā cul⁹ tri buit deo. q̄dā ordine inuenit pietas p quā colūt pn tes, ita sub pietate inuenit obꝰuātia p quā cultus ꝛ honoꝛ exhibet ꝓsonis in dignitate ꝓstitutis. Et no ta q ꝙuis ex hoc q alīq̄s hꝫ pfectōꝫ ꝟtutis vl̄ scie ha beat excellētiā in seipo, nō tñ hꝫ rōez p̄ncipij sic ille q in dignitate ꝓstituit. qꝛ ex hoc q hꝫ ptāt̄ gubernādi subditos hꝫ rōem p̄ncipij, put est alioꝝ. Et iō spāl⁹ quedā virt⁹ determinat ad exhibēdū cultū ꝛ honorē i dignitate ꝓstitutis. Uez qꝛ p sciam ꝟirtutē ꝛ oīa alia hmōi q̄bus ydone⁹ reddit ad dignitatis statū, iō reuerētia q̄ exhibet aliq̄b⁹ propē quāc̄ꝫ excellen tiā ptinet ad eandē virtutē, s. obꝰuātie ꝑm tho. Item nota q cū sit duplex debitū, s. legale ꝛ morale. Et de bito legali ad qꝺ reddēdū a lege ꝓpellimur ꝺz hō cul tū ꝛ honorē in dignitate ꝓstitutis, q̄ bñ ptāt̄ꝫ sup eū. Et debito vero morali qꝺ ex quadā honestate de bere ꝺz hō. cultū ꝛ honorē alīs etiā ptātis q̄ nō habēt ptātē sup eū, b. tho. Jtē nota q in cultu q̄ ponitur in diffinitōe intelligit obsequm dū. s. q̄s obedit eoꝛ im perio q̄ sunt ptāti ꝛ vicē repēdit suo mō eoꝛ bñficijs. Tria ergo debent platis in dignitate ꝓstitutis Prio honoꝛ pro rōe sublimioris grad⁹. oē enī mouēs habꝫ quandā excellētiā sup illꝺ q̄ꝺ mouet. Prelat⁹ autē cū bēat gubnare subditos, s. p ꝺsequs hꝫ eos mouere i debitū finē. qꝛ hoc ē gubernare sic gubnat nauī nau ta. Dulia duplr̄ sumit ꝑm b. tho. Uno mō stricte. et sic importat honorē solū a suis debitū dominis. Et tūc est species obseruātie. Alio mō large, put iportat honorē ꝛ reuerentiā q̄ exhibet alicui rōe cuiuscūq̄ ex cellētie, ꝛ sic cōtinet sub se pietatē ꝛ obseruantiā. Jtez nota ꝑm b. tho. quia obseruantia exhibet honorē do minis a suis ducēdo ad portū, ꝛ sic ei exhibet honoꝛ Scdo ratōe potētie quā hꝫ ad coercendū. debet ei ti moꝛ. Tertio rōne gubnatōis eoꝝ debet obediētia p quā mouent ad impiū p̄sidentiū, ꝛ tributa q̄ sunt stipendia laboꝝ eoꝝm. Unī apls ad heb. xiij. Obe dite p̄positis vestris ꝛc̄.

De honore qui exhibe .§.I

tur prelatis p obseruantiā. Nota q obseruātia habꝫ sub se duas virtutes vt partes suas Una q̄ ꝺz dulia Dulia ei grece latine ꝺz seruitus p quā exhibet ho noꝛ ꝛ reuerētia sup̄ioꝛib⁹ p̄cipue a seruis ergo dños. Alia q̄ ꝺz obediētia p quā obedit eoꝛ impio ꝺ qua postea dicet. Ad declarandū ergo q̄d sit honoꝛ ꝑm b. tho. ij. ij. q. ciij Sciēdū q honoꝛ testificatiōꝫ q̄ndā importat de excellētia alicui⁹. Unī hoīes q̄ volūt ho norari testimoniū sue excellētie querūt. Testioniū āt reddit coꝝā deo vel coꝝā hoībus Coꝝā deo q̄ꝺē q est inspector coꝝdis testioniū ꝺscie sufficit. Et iō honoꝛ quoad deū pōt ꝺsistere in solo interioꝛi motu coꝝdis dū sc̄z aliq̄s recogitat. vel dei excellētiā. vel alicuius hoīs coꝝā ꝺo. Sꝫ q̄ad hoīes aliq̄s ñ pt ferre testio niū. nisi p aliq̄ sig exēpla vl̄ ꝟboꝝ puta cū aliq̄s p nūciat oꝛe excellētiā alic⁹ l̄ factoꝝ, sic inclinatōib⁹ ob uiatōib⁹ r alīs hmōi. Uel eē rez exēpoꝝ, puta i exhi bitōe xenioꝝ. nūeꝝ oblatōe. aut imaginū ꝛ institutōe. Et ꝑm hoc honoꝛ in signis exēpioꝛib⁹ ꝺsistit. ¶ Et nō q reuerētia ñ est idē q honoꝛ, sꝫ exyna pte est p̄cipuū motiuū ad honorādū, inc̄ꝫtū. s. aliq̄s ex reuerētia quā hꝫ ad aliquē eū honorat. Et alia ꝟo pte ē finis hono ris i c̄ꝫtū. s. q̄s ad hoc honorat vt i reuerētia ab alīs bēat. Honoꝛ ḡ ē exhibitō reuerētie i testioniū ꝟtutꝫ ꝑm ꝑm i. ij. ethi. Reuereri ē act⁹ nioris Jtē nō q laus di stinguit ab honore dupl̄r. Prio qꝛ laus ꝓsistit i sol⁹ si gnis ꝟboꝝ. honoꝛ āt i q̄buscūq̄ signis. Et hꝫ ꝟ laus includit in honore. Scdo mō qꝛ p exhibitōꝫ honoꝛ reddi⁹ testioniū bōitat⁹ ꝺ excellētia alic⁹ absolute. hꝫ p laudē testificamur ꝺ bōitate alic⁹ i ordīe ad finē. sicut laudā⁹ bñ opātē ꝓpe finē. Honoꝛ āt ē eē optioꝝ q̄ ñ ordināt ad finē. sed iā sunt i fine b. tho. Ulā āt ē effe ct⁹ honoꝛ ꝛ laudis. qꝛ ex ꝟ q testificamur ꝺ bōitate alic⁹, clarescit bōitas ei⁹ i noticia p̄moꝝ, ꝛ hoc ipoꝛ

Capitulum xi

tat nomẽ glorie, dicit ei glia q̃si clara. vñ. b. ambro. Gloria est clara cũ laude noticia b. tho.

Cui exhibẽdus sit ho/ §. II

nor. Nota ꝑm be. tho. vbi. s. q cũ honor nõ sit aliq̃d aliõ nisi q̃dã ptestatõ ꝺ excellẽtia alic⁹ Põt excellẽtia alicui⁹ ꝺsiderari. nõ solũ ꝓ ꝺpatõez ad honorantẽ. vt sez sit excelsior eo q̃ honorat. sed etiã ꝑm se vel ꝓ ꝺpationẽ ad aliq̃s alios. Et ꝑm hoc honor debet alicui propẽ aliquã excellentiã vel supioritatẽ. nõ tñ oportz q ille q̃ honorat sit excellẽtior honorãte. Dz fere qui busdã alijs vel ab ipo honorãte cẽtũ ad aliq̃d z non simpl'r. prelati male iuste honorãtur nõ propẽ excellẽtiã virtutis sed propẽ excellẽtiã dignitatz. ꝑm q sunt mistri dei. Nota ꝑm magistz vmbertũ i exposi. regl'e Aug. c. li. q diusa genera ꝓsonaz in scriptura sacra mãdant honorari. Et prio rectores. Eccl'. x. Iu medio fratz rector eoz in honore. Et m'to magis plati ecclie cẽ sec'lares ꝓsone. i. ad thimo. v. Qui bñ ꝓsunt ꝑsbiteri duplici honore sunt digni. ar. ad hoc. d. xcvi duo sunt. Scõo sunt honorãdi deuote viri scti. hoc fit propẽ inhabitantẽ spũscũ sicut capsella propter reliq̃as. Et propẽ hoc thobias fuit honoratus a rege salmanassar. Tertõ honorãdi sunt sacerdotes. Eccl'. vi. honorifica sacerdotes. vi. q. i. sacerdotes Exemplo bñ martini ꝑferentis sacerdotẽ ipatori in porrigẽdo. Reliq̃ etiã mistri ꝑm gradũ ordis sunt honorãdi. vt bñ di. xciij. Quarto honorãdi sunt ꝓfessores. Eccl'. xxxviij. Honora medicũ zc. z si corpoz m'to magis aiaz. Cõfessores dicũtur medici aiaz. ex de pe. z re. cũ infirmitas. Quinto honorãdi sunt dono sapie ꝑdi ti. sap. viij. Propẽ hãc. s. sapiaz hẽo honorẽ apõ seni ores. propẽ hoc ioseph a pharaone. z daniel a nabu chodonosor honorati sunt. Sexto missi a supioribꝰ ad aliq̃ officia exercẽda. vt visitatores, oratores z bu iusmõi Ad phil. ij. Eum cũ oi honore babetote. z lo quit de epafrodito misso ab eo ad eos. vñ q missi a nabuchodonosor reũsi sunt sine honore, turbat⁹ est ꝫ illos. Septio honorãdi sunt religiosi. Aug. in regl'a Honorate deũ in vobis inuicẽ cui⁹ tẽpla facti estis. Templũ maxiale honorat q̃si ꝺ dedicatũ. q̃ntomagis rõnale dicatũ deo pvotũ religiõis. Octauo seni ores honorãdi sunt. Eccle. xiij. Honora psonã senis Sil'r priores in ordine sicut antiq⁹ priogeniti sicut iacob a pharaõe. Nono vniũsal'r oẽs inuicẽ. Ro. xij Honore inuicẽ pueniẽtes. Credẽdũ est ei q q̃libz ha beat aliq̃d qõ lateat q̃ nos ꝑcilit ſz ꝑcipit ꝓpẽ ima ginẽ dei qõ est in quocũq;. ¶ Nota de diusis mõis honorãdi ꝑm vmbertũ in expositõe regl'e. Prim⁹ ẽ di ligẽter ꝑstare auditũ loq̃ntibꝰ. vñ sap. viij. ꝺz. loq̃ntẽ me respiciẽt. Scõs ẽ alloq̃ reuerẽter. Eccl'. v. Honor in sermone sensati. Tert⁹ est assurgere venienti. Leuit xix. Coram cano capite surge. Quart⁹ est decẽter assur gere sedẽti more angelico. Ysaie. vi. Vidi dñz sedẽtẽ. z postea seraphin stabãt zc. Quintus comitari incedẽ tem. ij. Reg. xv. Uniũsi serui ei⁹ ãbulabãt iuxta eũ. s. dauid imitãtes eũ cũ fugeret de hierusalẽ a facie ab salonis. Sext⁹ in signis hũiliatõis. vt inclinatõibꝰ et hmõi. Eccl'. iij. Ab humilibꝰ honorat. s. deus. Se ptim⁹ est i exhibitõe seruitioz. vt lotio pedũ z manu um z hmõi. Eccl'. iij. Qui timet deũ honorat ꝓntes.

Octau⁹ in rez honorabiliorz collatõe. vt honorabil⁹ ferculũ z hmõi. Uñ nũeri. xxij. dixit balach balaam. decreuerã te honorare. s. muneribꝰ. Sed de⁹ ꝓhauit me honore. Non⁹ i propꝛie magnificẽtie depositõe. vt deposito caputũ z hmõi. Apoc. Cũ darẽt illa q̃ tuor animalia honorẽ seniores deponebãt coronas suas zc. Decim⁹ est in alteri⁹ ꝓpositõe. in via. in descẽ dendo. in sedẽdo. in loq̃ndo z hmõi. Eccl'. iij. Loq̃re maior natu zc. Sũt alij q̃s vnctio docet cũ expedit

¶ De obedientia. ¶ Capitulũ vndecimũ

Obedientia est virtus z

generalis z spãlis ꝑm b. tho. ij. ij. q. ciij. Si ei sumat large ꝓ executõe cuiuscq; ꝺ ꝓt ca dere sub ꝓcepto z inobedientia pro omissiõe ei⁹ ex q̃li cũq; intentõe sit. Sic obedientia est generalis virt⁹ z ino bedientia est generale pctũ. Et sic sumit be. amb. q̃ dicit q pctũ est inobedientia mãdatoz dei. Si ãt ac cipiat obedientia prope ꝑm qꝺ respicit ꝓ intentiõez for malẽ rationẽ ꝓcepti sic erit virt⁹ special'. z sc̃z hoc ad obedientiã reqrit q ipleat q̃s actũ iusticie vel alteri⁹ ꝺ tutis intendẽs implere ꝓceptũ z ad inobedientiã spe ciale pctũ ei ꝺnũ requireret q actualiter ꝓtenat precep ptũ. Nihil enĩ prohibet duas spẽales rões ad quas due speciales virtutes respiciũt in vno z eodẽ mat'ia li. obiectiõi. actu ꝺcurrere. Sicut miles defendẽs ca strũ regis implet op⁹ fortitudis. non refugiẽs mortis picula propẽ bonũ z op⁹ iusticie debitũ seruitiũ dño suo reddẽs. Sic z ratio ꝓcepti quã attẽdit obediẽtia ꝺcurrit cũ actibꝰ duaz virtutũ Non est tñ de oibus ꝑtutũ actibꝰ. q; nõ oẽs actus virtutũ sunt in ꝓcepto. z quedã alia cadũt sub ꝓcepto q̃ ad nullã aliã virtu tẽ ptinent vt ꝑz in his q̃ nõ sunt mala nisi q; phibi ta. Qꝺ ãũt sit virt⁹ special' ꝓbat sic ꝑm be. tho. vbi su ꝑa. Dia opa bona q̃ bñt spẽalẽ rõem virtutis. Hoc ei ꝺpetit virtuti. vt op⁹ eius reddat bonũ vtz ꝓ diffinitõez ei⁹. Obedire ãt su pioribꝰ debitũ ẽ ꝑm ordinẽ datũ diuinit⁹ qui statuit inferiora subijci. z regi ꝓ supiora. vñ z ꝓ ꝺseq̃ns ẽ bo nũ. cũ bonũ cõsistit in spẽ mõ z ordine. ꝑm b. aug. in li. de nat'a boni. Cũ autẽ inferiores supioribꝰ multa debeant exhibere inter cetera hoc est vnũ speciale q̃ tenẽtur eius ꝓceptis obedire. z sic ꝑz q obediẽtia est specialis virtus. Dz speciale obiectũ z est ꝓceptũ taci tũ vel expssum. Uolũtas ei supioris quocũq; mõ in notescat. est q̃dã preceptũ tacitũ. z tãto videt obedi entia pmptior. cẽto ꝓceptũ expssuz obediẽdo ꝓuenit volũtate supioris itellecta Est ãt mediũ inẽ supfluũ z diminutũ. ita vt accipiat diminutũ cũ ñ obediat. supfluũ cũ obediat cui nõ ꝺz vel in q̃bꝰ nõ ꝺz Unde greg. xi. q. iij. q̃d g̃ mitz. dicit q ꝓ obediaz nũq; debz malũ fieri z vere bonũ qꝺ agit ꝓ obediam q̃q; int mitti ꝑm b. tho. de bono ad qꝺ q̃s nõ teneꝫ ex necessi tate facere. Nã illꝺ bonũ ad qꝺ teneꝫ facere ex necessi tate. nullo mõ ꝺz ꝓ obediẽtiã omitti vt diligere deũ seruare mandata eius z huiusmõi.

De excellẽtia obediẽtie §. I

z diffinitõe ei⁹. Sic ãt diffinit ꝑm guilhel. Obedia ẽ obtpantia ꝺz regl'az sacre scpture. maioribꝰ q̃bꝰ cũq; debita. l'sic Obedia ẽ spõtanea z rõnal' ꝓpe volũtatz

abnegatio. De excellētia dicit greg. viij. q. i. Sciēdū q obediētia sola fidei meritū possidet, sine q̄ q̄lcūq; infidelis eē q̄uincit, etiā si fidē videt tenere. Et in vltio moral. q cūctas ꝟtutes mēti inserit, inserta q̄ custodit, qđ itelligit in q̄libꝫ actꝰ ꝟtutū opat obediētia cauſalit vt dispositiue ad ipaꝝ generatōz z ꝓpuatiōez qz ad obedientiā ptinēt oēs actꝰ ꝟtutū put sunt in ꝓcepto. Notandū tñ ꝑm b. tho. vbi. s. q obediētia est excellētissima ꝟtutū moraliū, ſz theologice ea excellētiores sunt Et rō est, qz sicut pcīm ꝓsistit in hoc q hō cōtēpto deo bonis mutabilib⁹ inheret, ita meritū ꝟtuo si actꝰ ꝓsistit in ꝓfectu in hoc q ꝓtēptis bonis creaturis deo inheret. Finis autē potior ē his q̄ ad finē sunt, sicut sanitas potior ē medicīa, si q̄ bona creata ꝓtēnā pter hoc vt deo inhereat. maior ē virtutis laus ex hoc q deo inheret q̄ ex hoc q bona ꝛrena ꝓtēnit. Et iō illꝫ ꝟtutes q̄bꝫ deo ꝑm se inherent. s. theologice sunt potiores virtutib⁹ moralib⁹ q̄bꝫ aliq̄d ꝛrenū ꝓtēnit vt inhereat virtute morali. Aut tāto aliq̄ excellētior, q̄nto magis p illā ꝓtēnit vt deo inhereat, Quia q̄ int̄ bona tpalia z bona aīe pcipuū est volūtās. in q̄libꝫ volūtarius hō alijs bonis vtit iō obediētia q̄ propt deū ꝓtēnit ꝓpria volūtas ē excellētior moralib⁹ alijs q̄bꝫ ꝓtēnit alia bona creata, vt tpalia voluptates z hmōi. Et q̄ꝫuis dicit greg. viij. q. i. Sciēdū q obediētia aliq̄n si de suo aliq̄d hz nulla ē, aliq̄n si de suo aliq̄d nō habeat mūma ē. Et exēplificat in pño de pspis q̄ appetūt Jn scōo de adūlis q̄ horrent. vez ē ꝑm be. tho. q̄ntū ad id qđ appareat exteri⁹. qz si in pspis cū p se appetant. videt in hmōi q̄s agere nō propt pceptū ſz solum propt adiplendū velle suū z si sic eēt nō esset vera obediētia. ſz ꝑm iudiciū dei q̄ corda rimat, nō sp est sic apparet. Naz pt ꝓtingere q illꝫ qđ erat desideratū fiat cū bona dispositōe ratione pcepti Et ecōtra q licet erat ꝑm se molestū assumat rōne obediētie volūtarie. z sic non minuit meritū eius.

De conditionibus seu §. II

gradib⁹ obediētie ꝑm guil. i summa virtu. Bern. tangit. viij. grad⁹ obediētie. Prim⁹ ē libēter obedire sine ꝺdictōe. Joh̄. iiij. ait xp̄s. Me⁹ est cib⁹ vt faciā voluntatē ei⁹ q̄ misit me. Et ait saul⁹ act. ix. Dñe q̄d me vis facere. Bern. Qui occulte satagit vt qđ vult ipe. hoc ꝑlat⁹ velit. ipe se seducit, si forte sibi q̄ de obedīa blādiat. Scōs est sine discussiōe obedire. ps. Jn auditu auris obediuit mihi. Deut. xiij. Qđ pcipio tibi hoc tñ facito nec addas q̄cq̄ nec minuas Bern. P⁹ pcipiētis ipīū videm⁹ facere mlt̄as qōes q̄s sepi⁹ igeminār. vñ hoc venit q̄s hoc inuēit ꝓsiliū, murmuratio, excusatio, simulatio, ipossibilitas aduocatō amicoz. Jdē pfecta obediētia marie in incipiēte est indiscreta. i. nō discernit q̄d vel q̄re pcipiat. Scī pres mlt̄ exercitabāt discipl̄os in hac simplicitate vt z in vitaspa. Tertī⁹ grad⁹ obedire balarit̄ sine ꝛstatiōe. Eccl. xxxv. Jn oī dato hilarē fac vultū tuum Bern. Serenitas i vultu. dulcedo i ꝑmonib⁹ mlt̄ū colorāt obediētiā obseqntē. Obedientes cū tristicie silles sunt symōi cyreneo portāti crucē inuite. Eccl. xxxiij. Precordia fatui q̄i rota cur⁹. Talꝰ rota nō solū murmurat p defectū vnctōis sed etiā vna añ aliā nō vult moueri. Sic tles nolūt obedire nisi z alij faciāt. Quart⁹ est velocit̄ sine tardatōe. Lant. v. ōi. Man⁹ tornatiles q̄ velocit̄ mouent. Exēplo iacobit iohānis q̄ vocati a xp̄o. statī relictis retibꝫ pre secuti sunt eū. math. iiij. Et zache⁹ festinās descēdit. luc. xix. Extm de eo q̄ dimisit lrāz iꝑfectā vt iret vocat⁹ ab abbate. puer. xxij Vidisti hoiem velocē in ope suo coꝝ regib⁹ stabit Quint⁹ est virilit̄ sine defectōe. Exēplo xp̄i q̄ fact⁹ est obediēs vsq̄ ad mortē crucis. Et bern. Misisti manū tuā ad fortia agēdū est instāter z ꝛstāter obediendū est integralit̄ sine diminutōe Thob. iij. Sia q̄ pcepisti mihi pr̄ facia Jac. ij. Qui offendit i vno fact⁹ ē oīm re⁹ Sext⁹ ē hūilit̄ sine elatōe. Lu. xvij. Cū feceritis oīa q̄ pcepta sunt vob dicite Qui iutiles sumus Vel sext⁹ ē rōnabilit̄ obedire sine offensiōe Act. v. obedire oportz deo magꝫ q̄ hoīb⁹ Aug. Sic in ptātib⁹ hūane societatis maior ptās mīoꝝ ad obediēdū preponit. ita de⁹ oīb⁹. dist̄. viij. q. j mores. Et. xi. q. iij. si dñs. z. c. iulian⁹. Septim⁹ ē obedire pseuerāter sine cessatōe. i. Lor. ix. Sic curritе vt ꝓbēdatis, Grego. Jncassum bonū agit̄ si añ vite ēminū deserat. de pe. di. iij. Vi septē grad⁹ sunt illi⁹ scale quā vidit iacob. Bern. xxviij. Scala obediētia ē. Cui⁹ latera abrenūciatio ꝓpij sensus z ꝓprie volūtatis. Tria de eo dicūt Primū est qđ erat erecta a ꝛra vsq̄ ad celū Et scōm signific at rectitudo intētōis q̄ āgeli ascēdebāt z descendebāt p eā. angelic⁹ stat⁹ ē ꝓfectōis. Tertiū qđ dñs erat innix⁹ scale. z signāt q p eā tanq̄ via pfectū subito ascendit ad gliam visionis superne.

De incitamētis seu §. III

ducēs ad obediāz q̄ sunt rō naturalis. creata vtilitas scripta diuinal⁹ z vtilitas pīmal⁹. Quātū ad pmū nō q sic actōes nales rez naliū pcedūt ex potentijs nalib⁹. ita etiā opatōes hūane pcedūt ex volūtate hūana. Oportuit aūt i reb⁹ nalib⁹ vt supiora moueret iferiora ad suas actōes p excellētiā ꝟtuz naturalē collate ꝺinit⁹. Sic etiā oz i reb⁹ hūanis q̄ supiores moueāt iferiores p suā volūtatē ex mādatis diuinit⁹ ordiatz. Mouere āt p ipīū z volūtatē ē pcipe. Et iō sic ex ipo ordie nali ꝺinit⁹ istituto iferiora ne cesse hñt i reb⁹ nalib⁹ subijci motōi supioz. ita eē i reb⁹ hūanis ex pcepto nalit̄ ꝺino tenēt iferiores suis supioribꝫ subijci ſz tho. Quātū ad scōz oīs creatа obedit legi sibi. s. date a ꝺo. iuxt illꝫ ps. Preceptū posuit z nō ptenbit. Precepit ei soli vt peragat cursuz suū dieī de oriēte in occidētē z nūq̄ bꝰ omisit nisi q̄n tpe iosue stetit firm⁹ i celo. z bꝰ sibi pcipiēte deo Precepit marivt nō egrediat⁹ ēmios suos. Terre vt pducat fruct⁹ z faciat mat. viij. Uētiz mare obediūt ei. dixit q̄dā ꝺ xp̄o q̄n ipans fec trāq̄llitatē. amb. Nō medio cris pudor ē. ipio ꝺi insensibilia elemēta parere z hoīes nō obedire. Quātū ad ētiū hebr. vl. Obedite ꝓpositi⁹ vr̄is z subijcite eis. ipī ei puigilēt q̄i rōz p aia b⁹ vr̄is reddit̄i z̄c. Eccl. iiij. Melior ē obedīa q̄bꝫ victime. Ad ro. xij. Dis aīa potētatib⁹ sublimioribꝫ subdita sit. z̄c. Exēplo abrae q̄ obediuit ex eūdo ꝺ terra suaz circūcidēdo seipm z imolādo filiū z ex hoc summe laudat⁹. Exemplo xp̄i de q̄ Lu. ij. Erat subditus illis. Greg. Quid ergo mīz si pctōr hō obedientie se ī h⁹ breuitate vite subijciat. q̄n hāc q̄ obedientes ēmūerat nō relinq̄t. xi. q. iij. qđ q̄ Exēpla mlta bēs invitaspa. Quātū ad q̄rtū mltiplex ē fruct⁹ e⁹. mlti sē fruct⁹ obedientie ꝑm guil. in summa ꝟtutū. Prim⁹ qz facit

hoiem dei amicū. Job. v. Uos amici mei estis si feceritis q̄ pcipio vobis. ¶ Scōs q; facit xp̄i amicū z cō sanguineū. math. xij. Qui fecerit volūtatē pa. m. ꝺ̄ ē in cel. ipe me⁹ frat̄ soror z mr̄ est. ¶ Tert⁹ q; facit mē tem deo hospitū. Maria ei obediēte voci angeli dei filius vter eius intrauit Aug. O humil obediētia q̄ dū fidē dedit celi opifice incorpauit. Uñ z xp̄s hospi tabat sepe in bethania. que interp̄tat dom⁹ obedien tie. z in domo simonis q̄ interp̄tat obediēs ¶ Quar tus q; hoiem exaltat ad excellētissimū statū in p̄nti z in futuro. Deut. xviij. Si audieris voce dñi dei tui faciet te excelsiorē cūctis gētib⁹. In p̄nti famā et mira cula. Simō q̄ interp̄tat obediēs xp̄o iubēti obediēs ābulabat sup aq̄s. math. xiiij. z maur⁹ ad capiēdum placitū. vt narrat greg. z ꝓphendit symō obediendo xp̄o pisciū multitudinē copiosam. lu. v. In futuro ex altat. ad phil. ij. De xp̄o ō;. Fact⁹ obediēs z̄c. ppē q̄ō z deus exaltauit illū z̄c. Et in vita patr̄ vidit quidā q̄ tuor ordines in celo. s. infirmor̄ in patiētia. p̄fectiū in charitate. solitarior̄ in deuotiōe. z obedientiū p̄ri spūali. z istū ultimū supiorē vidit. ¶ Quintus facit orōes exaudiri Greg. si obedierim⁹ ꝓpositis nr̄is obe diet deus orōib⁹ nr̄is. ¶ Sextus facit a piculis libe rari. Sapiē. xiiij. Exiguo ligno. s. naui obediētie cre dūt hoies aias suas z trāseūtes mare p̄ratē sunt libe rati. ¶ Septimus fac̄ de hostib⁹ triūphare puer. xpi Ur obediēs loq̄t victorias. Post⁹ adā dimisit obe dientiā suā inferi⁹. i. subita rebelliōis signa oīt supio ri suo vt⁹ Ben. iij. ¶ Octau⁹ facit hoiez ornare. In h⁹ figurā legit q̄ amici iob obtulerūt ei inaurēvnā ex mā dato dei. Job. vl. z significat obediētiā p̄m Grego. q̄ ornat aīam sicut lauris corp⁹. ¶ Nonus ponit se in alīs cū q̄b⁹ viuit in pace. Esa. xlviij. Utinā attēdis ses ad mādata mea. fuisset vt⁹ q̄si flumen pax tua In h⁹ figurā legit. ij. machab. xiij. q; siluerit ēra oīb⁹ diēb⁹ symōis q̄ interp̄tat obediēs ¶ Decim⁹ dat do minū oīm. Nā obediēti obediūt creature. De creata legit iosue. x Nō fuit postea tā lōga dies obedīēte ō voti hoīs. i. iosue. q̄ hoc postulauerat. De creaturis in vita patr̄ z scōr hēs multa exēpla ¶ Undecimus b̄ndictōr dei inducit deut. ij. Propono tibi b̄ndictō nes si obedieris mādatis dei. z ita b̄ndictus eris in agror̄. ¶ Duodecim⁹ facit hoiem dignū platōe. vñ z dñs symonē ceteris p̄fecit. i. macha. ij. Symō scio q; vir ꝓlij ē. ipm audite sp. z ipe erit vob⁹ p̄r. q̄sq; p̄ē nō audeat q̄ subesse nō didicit. ¶ Decimus terti⁹ ad gliam pducit math. xix. Si vis ad vitā ingredi p̄ua mādata ꝺi. vñ z p̄mis pntib⁹ datū est p̄ceptū vt per exercitiū obediēte magis q̄; alteri⁹ virtutis acq̄rerēt regnū. Bre. Neq; ei mala arbor in padiso extitit z̄c. xi. q. iij. q̄d g̃. ¶ In q̄b⁹ g̃ debeat q̄s obedire suis su pioribus z in q̄b⁹ nō teneat z ō vicio inobediētie sibi ꝺ rio. hēs in scōa pte ti. iij. c. ij. z in. iij. pte. ti. xvi. c. i. §. ix. Et nota q; in oīb⁹ simplr sp obediēdū est deo z in bis q̄ sunt ꝺ p̄cepta. q; in ip̄m p̄t dispēsare ipe sol⁹ sz nō hō Exod. xxiij. Oīa q̄ locut⁹ ē dñs faciem⁹ eri m⁹ eq; obediētes deo regnatori vniūsi ēre sue. Ad oīa q̄ iusserit sine dubio obtpandū est. di. viij. q̄ ꝺ mores. Nec tūc. i. cōtra virtutē. q; p̄m b. tho. ij. ij. vbi s. Sic de⁹ nihil opat ꝺ naturā p̄m hoc est natura vniuscui⁹ eq; rei q; in ea dñs opat. Tñ aliq̄n ꝺ solitū cursuz na turevt in opib⁹ miraculos. ita de⁹ nihil p̄t p̄cipe ꝺ vir turē. q; in hoc p̄cipal̄r ꝓsistit virtus z rectitudo volū tatis būane q; dei volūtati ꝓformat z ei⁹ seqūtur ip̄ius q̄uis sit cōtra cōsuetū virtutis modū. Et sic non fuit cōtra iusticiā p̄ceptū abrae factū q̄ō filiū innocentē occideret. q; deus est actor vite z mortis. Nec contra castitatē p̄ceptū factū osee. vt adulterā acciperet. q; deus est ordinator gubernatiōis humane. z ille est ō bitus modus vtēdi mulierib⁹ quē de⁹ instituit. Et in hmōi obediēdo nō peccauerūt. sed hō hoī cōtra man data dei obedire nō debet. xi. q. iij. si dñs. Huic vir tuti opponit inobedientia de qua supra in scōa pte. ¶ De gratia prout est iusticie ps. Capitulū. xij.

Gratia multipliciter ac cipit. vt notat archi. i. q. i. grā. Nunc ergo accipit put est virt⁹ special̄ ps iusticie. sc̄z potētial̄ quā tulli⁹ sic diffinit. Grā est in q̄ amicicia z officior̄ alteri⁹ mēoria z remunerādi volūtas ꝓtine tur. Ad hāc inuitat ap̄ls dicēs. grati estote. Ō aūt sic virt⁹ special̄ distincta a ceteris. sic declarat b. tho. ij. ij. q. cvi. ar. i. p̄m diūsas cās ex q̄b⁹ aliq̄ ꝺ debet. necesse est diūsificari rōem debiti reddēdi. ita tñ q; sp̄ in ma iori id q̄ ō est min⁹ ꝓtineat. In deo aūt p̄ncipa liter inuenit cā debiti. eo q; ipe primū p̄ncipiū est oīz bonor̄ nr̄or̄. ¶ Scōario aūt in p̄vt est primū nr̄e generatōis z discipline p̄ncipiū. ¶ Tertō aūt in pso na q̄ dignitatē p̄cellit. ex q̄ cōia bñficia p̄cedunt. Quarto āt in aliq̄ benefactore a quo aliq̄ pticularia z p̄iuata bñficia p̄cipim⁹ p quib⁹ pticularit ei obli gamur. q; g̃ nō q̄q̄ dēm⁹ de⁹ vel p̄r vel pson̄ ī di gnitate p̄cellēti. dēm⁹ bñfactori a q̄ aliq̄ō pticulare bñ facim⁹. Inde est q; p⁹ religionē q̄ debitū cultū deo ī pendim⁹ z pietatē q̄ colim⁹ parētes. z obs̄uātiā q̄ co lim⁹ pson̄as in dignitate excellētes q̄ includit obediē tiā. est alia virt⁹ special̄ que ō; grā seu gratitudo q̄ be nefactoribus grām recōpensat. Et p hoc distinguit a premissis virtutib⁹. sicut q̄libet posterior distinguit a priori q̄si ab eo deficiēs. Quāuis aut̄ retributō p̄tineat ad iusticiā ꝺmutatiuā. hoc tñ est q̄n attendit retributō ꝓportōnal̄ p̄m debitū legale. puta si pacto firmet vt tm̄ p tāto retribuat vt in mutuor̄ i alīs cō tractib⁹. sz ad ℣tutē grē seu gratitudis ptinet retribu tio q̄ fit n̄ ex debito legali sz ex solo debito honestatis quā. s. aliq̄s spōte fac̄. vñ gr̄itudo ē min⁹ gr̄a si sit coa cta vt ō; señ. in li. ō bñfi. Et aug. dic q; ea sē in nr̄is officijs gratior̄a. q̄ cū n̄ debeāt. bñanitat̄ tñ grā ip̄ē dim⁹ Et q; ℣a aīcitia supra ℣tutē fundat. Hinc ē q; q̄cūd ē ℣tuti ꝺ̄iū in amico. est aīcitie ip̄editiuū. z q̄c q̄d est ℣tuosum ē aīcitie puocatiuū. iō p̄m hoc p recō pensatōez bñficior̄ aīcitia ꝓfuat. z tñ ex hoc n̄ rollit q̄n recōpēsatō bñficior̄ special̄r ad ℣tutē gratitudis ptineat ¶ Quia ℣o de⁹ ē summ⁹ bñfactor nr̄. imo oīa bona q̄ hēm⁹. siue naīalia siue gratuita siue fortune sunt ei⁹ bñficia. Uñ ap̄ls. i. cor. iij. Quid hēs q̄ō n̄ accepisti. s. a ꝺo. q. d. nihil Jō ꝓmptie debem⁹ eē gra ti deor̄ grās agere de bñficijs suis nob collatis. Si aut̄ q̄erat. Quis magis teneat ad grās reddēdas deo. innocēs an penitēs Rñdet b. tho. ij. ij. q. cvi. ar. ij. q; aliq̄ mō tenet magis innocēs z aliq̄ mō magis pe nitens. Pro cui⁹ declaratōe ō; idem. q; actio gratia⁹

in accipiente respicit grām dātis. Uñ vbi est maior grā ex pte dātis, ibi reqrit maior grāz actio ex pte recipientis. Grā autē est id qđ gratis dat. Uñ dupl'r pt esse ex pte dātis maior grā. Uno mō ex q̄ntitate dati. Et hoc mō innocēs tenet ad maiores grāz actōes qz maius donū ei dat a deo, i. magis ꝓtinuatū ceteris paribꝫ absolute loq̄ndo. Et p̄m hoc dicit aug⁹. in li. de ꝓfes. Quis hoīm suā cogitans infirmitatē, audet viribꝫ suis tribuere castitatē aut innocentiā suā vt minus amet te q̄si minus fuerit ei necessaria miseri/cordia tua donās pctā cōuersis ad te. Et subdit postea, z iō tantūdē. imo ampli⁹ te diligat. qz p quē me videt tātis meoz languoribꝫ exui p eū se videt tātis pctoz languoribꝫ nō implicari. Itē qz q̄nto gratuitū beneficiū est magis ꝓtinuatū tāto maior p eo debet grārūactio. sed in innocēte magis ꝓtinuat beneficiū ḋne grē q̄ in penitēte. Uñ aug. in eodē. Gratie tue deputo⁹ mie tue q pctā mea tāq̄ glacie soluisti. gre tue deputo⁹ quecūq̄ nō feci mala, qđ ei est qđ face/re nō potui. Et oīa mihi dimissa eē fateor z que mea spōte feci mala. z q̄ te duce nō feci. Alio mō pt dici maior grā. qz magis dat gratis. z p̄m hoc magis te/nent ad grāzactōes penitētes q̄ innocētes. quia eis magis dat gratis illō qđ sibi dat a deo. Cū ei eēt dignus pena dat grā. Et sic lz illō donū qđ dat inno/cēti absolute ꝓsideratū sit maius q̄ donū qđ datur penitēti. Est tñ maius datū penitēti in ꝓpatione ad ip̄m. Sic etiā puū donū datū paupi. est mai⁹ q̄ di/uiti magnū Et qz act⁹ circa singlaria sunt. z in his q̄ agēda sunt magis ꝓsiderat qđ est hic. vel nūc tale q̄ qđ est simpl'r tale. g̃z. vt ḋt p̄bs. iij. ethi. de volunta/rio. Uñ z ip̄s luce. vij. ḋt. Cui plus di/mittit pl⁹ diligit et eadē rōe pl⁹ tenet ad grāzactōem Et nota q̄ ait amb. Facilus inueniūtur qui ꝓserua/uerūt innocentiā q̄ qui digne egerint penitentiā de/peni. distin. i. sunt qui arbitrātur.

Inuitant autē nos ad §. I.

grāzactōes erga deū (p̄m illō qđ dic̄ pharisē⁹ orās i tēplo. lz nō recto aīo. De⁹ grās ago tibi lu. xviij. Tria ꝓpter multitudo sacraz scpturaz. scdo plēitudo cū/ctarū creaturaz. tertō tpis aptitudo plēi grāz. Quātū ad primū freq̄nt in scptur⁹ admonemur ad agēdū grās vt illō. i. ad thess. v. In oīb⁹ grās agite. z ad col⁹. iij. Q̄ñe qđcūq̄ facitis aut in ꝓbo aut in ope. oīa in noīe ḋñi ihesu xp̄i facite. grās agētes deo⁹ p̄r̄i. Et thob. iij Qui te ꝓbat deū. ad ephe. v. Grās agētes sp p oī/b⁹. Et p̄s. Cōfitebit ḋñm in oi tpe. sp laus ei⁹ in ore meo. In ḋño laudabit aīa mea Debem⁹ ei deo regra/tiari ope oris et corde. Et q̄tū ad p̄mū dicit Cōfitebor ḋñm in oi tpe. Sicut ei de⁹ maledicit malis factꝫ bo/minū z negat. sic z bonis factis cōfitet Unō libro. ḋt. Quoties vincimur victꝫ atq̄ pctis toties deū negam⁹. Et q̄ties aliqđ boni agim⁹ totiēs deus ꝓfitemur. xi. q. iij. nolite. Qui igit̄ te ḋns cōfitem⁹ z gratitudīe ad eū vtimur. cū oī tpe cōfitemur. In oi sc̄z tpe pueritie. adolescētie. iuuētutis. senectutꝫ In oi tpe. s. die ac nocte. In oi tpe. s. adūsitatis z ꝑspitatis ne sit de nūero illoz q̄ solū laudant tēpe ꝑspitatis ḋ qb⁹ ḋr in p̄s. Cōfitebit tibi cū benefeceris ei. Scdo ore dem⁹ deo regratiari cōfitēdo laudare, p̄m illud p̄s. Semp laus ei⁹ in ore meo. Propt̄ea ei dedit de us boi int̄ cet̄a aīalia loq̄lā vt n̄ solū corde sz ore ip̄z laudat p̄m illō Eccle. Dñs dedit mihi līguā eruditā z in ipa laudabo deū. Unde z aug. ad aurelīū Quid meli⁹ aīo geram⁹ z ore. p̄mam⁹ z calamo exp̄mam⁹ q̄ deo grās. Hoc nec dici breui⁹ nec audiri leui⁹. nec i/telligi grādi⁹. nec agi fructuosi⁹ pt. Sz de⁹ gine glo/sa legit q̄ vocata a q̄q̄. ḋo grās rñdebat ne vl' illa p uula hora rñdēdi a laude dei cessaret Corde p̄maxīe laudād⁹ z bñdicēd⁹ est de⁹. Et hoc est qđ ait p̄s. In ḋño laudabit aīa mea. Laudabit. i. laudib⁹ occupa/tur. qđ nō est aliō q̄ ipa dei bñficia cogitare. recog/scēdo ip̄z bñfactorē amare. quō z sci corde eruti deus laudāt. p̄m illō p̄s. Laudē dicite ḋo nr̄o oēs sci ei⁹ q timetis deū pusillit magni. Scōz qđ iuitat ad re gratiandū deo ēuniūsitas creaturaz z hoc tripl'r. Prio qđē qz cū oīa fecerit de⁹ propt̄ hoīez. vt ḋt aug. q̄libet creata est qđā bñficiū hoī collatū vt inuiter eū ad regratiandū ipi de tali bñficio. Scdo pl'cri tudo⁹ virt⁹ ipaz creaturaz z ordo eis dat⁹ a deo i opi/bus suis quē seruāt sine defectu q̄si per hoc cog̃scen/tes bñficiū deū suo mō laudātes p̄m illō Bñdicite oīa opa ḋñi ḋño laudate super exal. eū in sec̄la. Dañ. iij. Et laudate ḋñm de cel' z̄c. p̄s. cxix. Laudāt āt z bñdicūt irrōnabilia deū eodē mō q̄ ḋr in pūb. vul/gari. loqa loda el maistro. qz pulcritudo alicui⁹ pictu/re. scripture vel sculpture. manifestat sapiam artificis vñ laudat. Tertō inuitāt create ad regratiādū ḋo qz oēs exceptis angel' sunt iferiores nob. Et cū deus potuerit nos facere vilissimas creaturas nobilissimas fecit. Et ad hoc facit qđ legit̄ in vitas patz qz congrega/tis q̄dā vice mīt̄is patrib⁹ ad colloq̄ndū de ḋo. dixit vn⁹ magne vite. Bñdict⁹ de⁹ q̄ fecit tot innūeras z mi/rabiles creaturas e q̄b⁹ nulla est q̄ me nō doceat deus laudare z regratiari. Quo dicto surrexit qđā min⁹ ex ptus interrogās eū z dicēs. Quō te docet laudare de um bufo. Et rñt ille Multū qđēz m'tipl'r. Nā cū in tueor illō aīal ita horribile in aspectu. veneno plenū corpe turgidū. sup pect⁹ gradiēs sup ērā ocul'tās fuer/sis z̄c. cōsidero deū me potuisse talē cū eo facere. fecit āt rōnabilē creaturā mez sui capacē. p̄stat mihi occa/sionē m'tā ḋo regratiādi. Tertiū qđ iuitat ad grā rūactōz ē q̄litas tpis. ḋr ei tps noui testamti tps gre qz supabūdauit multiplex grā hūano generi collata p⁹ xp̄i aduētū Et iō m'tiplicatꝫ bñficiꝫ m'tiplicāde sēz grāzactōs. vñ apl's. ij. ad cor. vi Hortamur vos ne i vacuū grāz ḋi recipiatꝫ In vacuū recipit⁹ frustra grāz. i. sua bñficia q̄ ea n̄ recog̃scit. nō laudat. n̄ ea ex/ercet in m'tiplicādo Et sic n̄ solū ḋmerek alia sibi da/ri. sz collata sibi auferri. fz illō greg. Priuilegiū me/rek amittere. q̄ ꝓcessa abutit ptāte. xi. q. iij. ecōtra ḋr Eccl'. i. Ad locū vñ exeūt fluia reūtūtur vt iterꝫ fluāt. fluia. s. grāz ḋ mari oīa exeūt. s. ḋne largitatꝫ. z si nō reūtant ad ip̄z mare vñ exeūt. s. p recognitiōz bñficio/rū z grāzactōz. exiccāt z aq̄ grē p̄uant. sz si redeūt ad mare. i. ad deū regratiādo vel recog̃scendo ad ip̄o ab eo recipiūt influxū aliaz grāz seu bñficioz. Et cum op⁹ istō. scilz ad grāzactiōes sit exercitiū superne pa/trie. p̄m illud esa. li. Gaudiū z letitia inuenietur in ea gratiarūactio et vox laudis. quāto q̄s copiosius z p/fectius se exercet in gratiarumactione tanto magis

appropinq̄ statui brō. ps. xliv. Sacrificiū laudis honorificauit me. Vñ z de supna hierl'm dr Thob. xiij. q̄ p vicos ei⁹ cantabit alleluya. q̄d interp̄tat laudate dñm. oēs boies in tribulatōnib⁹ vel tēptationi bus positi euadūt illesi aīa z corpore laudando deū sicut i signrā habek de anania. azaria z misahele mis sis in fornacē ignis ardētis laudantib⁹ deū z bñdi centib⁹. illos oīno nō tetigit ignis nec cōtristat⁹ ē nec quicq̄ molestie intulit. Sed angelus dñi descēdēs in fornacē cōfortauit eos. Dañ. iij.

De quibus beneficiis .ℌ.II

sit deo regratiādū. ōt decre. Cū creatura nō habeat q̄d pro meritis rñdeat creatori celebrationē missaruz ꝓtinuet aut ꝓcuret. iō iąt ps. cxv. Quid retribuā dño p. o. q̄ retri. mihi. q. d. Tot z tāta sūt q̄ recepi q̄ retri buere vel recōpensare nō valeo. sed nec ipse exigit eq̄ ualens. sed q̄d ē nobis possibile. Signanť autē dic̄ ꝓbet. Retribuit nō concessit. q̄si p̄supponēdo nos aliq̄d pl⁹ fecisse dño. vel dedisse vñ retribuit. Sed q̄d dño deo nos tribuim⁹ vel fecim⁹ vñ sua bñficia largirek. Certe nihil nisi mala z pctā cum q̄bus etiā nascimur. in hoc apparet magna dei bonitas z be nignitas erga nos. q̄ cū ei tribuerim⁹ z fecerim⁹ ma la ipse p malis retribuit bona. s. bñficia sua. z vt nōt Buil. in sū. virtutū. Tria genera bñficioz retri buit nob dñs. Primo generalia. scdo spālia. tertio singu laria. De p̄mis. s. generalib⁹ dic̄ Bern. Agam⁹ frēs gr̄as factori nr̄o redēptori nr̄o z rmūeratori nr̄o. Pri mū q̄ nob p̄stitit. q̄ nosipsi sum⁹. Adiec ēt vñ sub sistēm⁹ q̄ iā eram⁹. Facia⁹ inq̄t boiez ad imaginē ꝛc. z paul⁹ post. Ut p̄sit piscib⁹ maris z volatilib⁹ celi. z bestijs terre Ben. i. Jā tertiū op⁹ tue redēptiōis at tēdē. id ē fecit te de⁹ tu⁹. fecit tā multa ꝓ te. fact⁹ est ipse tecū caro vna. te q̄z faciet secū spm vnū. ¶ Bñ ficia ꝙo spālia sūt tria. s. expectatiōis. iustificatiōis. et ꝓseruatiōis. Primū ē bñficiū expectatiōis q̄ de⁹ pa tiens pctōres expectat ad pniam. Vñ Esa. xxx. c. Ex pectat vos dñs vt misereat vr̄i. z iō exaltabit pcens vob. z Hiero. Moderatio dei ac pietas. soluz nr̄m reditū q̄rit ac nos cupit sua lōga bōitate saluari. di. xciij. dyaconi. Et notandū q̄ circa vnūq̄q̄z boz be neficioz aliq̄ sūt attēdēda vt cognoscak magnitudo dei. Circa primū dz hō cogitare q̄tiens meruerit vt tps pnie sibi auferak. q̄tiēs mortaliter peccauit b̄ me ruit. q̄ pctōr indign⁹ ē vita cū ingrat⁹ sit auctori vite Job. xxx. Qui vita ipsa putabant indigni. Scdo dz cogitare q̄ ꝓtim⁹ fuerit q̄q̄ amissiōi vite seu dāna tioni. Tāto enī miscdia ē gr̄tioz q̄nto pena ꝓtimioz ē ad quā parak. si enī suspendēd⁹ iā laqueū hret in col lo mal⁹ bñficiū reputaret si tūc liberarek. Vñ dz co gitare si q̄ñ fuit in periculo mort̄ dū in statu erat dā natiōis. Et q̄ fuisset si in illo statu decessisset. z q̄d p meruit apud deū vt de⁹ ei pepcerit. puer. v. Funib⁹ pctōz suoz ꝙstringit impi⁹. q̄b⁹. s. suspēdak in infer no. Vñ ezechias. Tu autē eruisti aīam meā vt non piret. Esa. xxxviij. Tertio dz cogitare q̄ pciosam rē de⁹ ei cōmisit q̄ñ tps pnie ei dedit Preciosiras tpis ex b̄ ꝓpēdit. q̄ in mometo tpis pōt hō lucrari regnū eternū. Et illis q̄ sūt in inferno pl⁹ valeret mometuz tpis in q̄ ageret pniam q̄ tota massa auri q̄ ēt mun do. vñ Sene. Nll'a maioz iactura q̄ tpis. Pctōr au tē re tā pciosa abusus ē. vñ Job. xxiij. Dedit ei deus locū pnie z ille abusus ē eo in supbiā. Quarto dz co gitare q̄ male meruisset vt res tā pciosa ei cōferek. q̄ magnū tps sibi p⁹ datū in ꝓtumeliā ipsius dei cōce dentis expēderet. Aug. Nō ē dign⁹ dandis q̄ nō est grat⁹ dat̄. Quinto dz cogitare q̄liē sciebat euz de⁹ eē vsurū tāto bñficio. In b̄ tñ est cumul⁹ dine misc̄die q̄ lz de⁹ sciuerit eū vsurū tāto bñficio p magna pte i ꝓtūeliā dei nō dimisit ꝓpē b̄ dare illi. ad Ro. ij. An ig̃as q̄ benignitas dei ad pniaz te adducit. ¶ Cir ca scdm bñficiū. s. iustificatiōis dz hō cogitare. Prio a q̄b⁹ vincul⁹ de⁹ liberauit eū. Tot enī vincul⁹ ē pctōr ligat⁹. q̄t pctis ē irretit⁹. Et sunt adeo fortia ista vin cula. q̄ nec etiā p mortē q̄ñq̄ soluunť. Et sol⁹ de⁹ p̄t ea dirūpe seu soluere nō aliq̄ creatura. Vñ non paz dz esse grat⁹ deo his quez dñs ab hmōi vincul'. q̄b⁹ captiuus ducebak ad infernū liberauit. q̄d in se reco gnoscēs ps. cxv. ait ad dñm. Dirupisti vinc'la mea zē. Scdo dz cogitare q̄t z q̄nta ei deus dimisit. Prio q̄li bet enī mortali re⁹ erat mortis eē ne. Si q̄s enī esset re⁹ talis mortis q̄ mometanea ē nōne p dimissiōe illius paratus esset illi fuire toto tpe vite sue. Quid g̃ faciendū ē erga deū p dimissiōe mortis eē ne q̄ etiā vni mortali debek. Aug. cui dictū est. nauiga ne sub mergaris z distulit. Cui dictū ē. labora ne moriaris z piger fuit. Leuia iubet de⁹ vt in eē nū viuam⁹. z vt obediam⁹ negligim⁹. Tertio dz cogitare ad q̄ntam dignitatē de⁹ eū elegit q̄ñ eū iustificauit. Elegit enī eū de⁹ ad regnū eternū. vñ apls ad Ro. ij. Ut iusti ficetr grat̄ ipsi⁹ heredes sim⁹ in spē vite eē ne. Quar to dz cogitare in q̄li statu de⁹ eū elegit. Nostis enim tūc erat dei. z īdign⁹ etiā pane exercēs īimicicias pec catis suis. vñ Deuk. xxxij. inq̄t moyses. Jnuenit euz in terra deserta. i. in statu a gr̄a derelicto. Jn loco hor roris. s. meriti eē ne dānatōis. z vaste solitudīs. i. ma gne obscuritatis mēt̄. in q̄ habitabāt varie fere pec catoz. Quīto dz cogitare q̄t dñs reliq̄t. q̄b⁹ tale bñ ficiū iustificatiōis nō p̄stitit. imo i pctis suis pire per misit. ps. cxviij. Nō fecit talit oi natiōi z iudicia sua nō mānifestauit eis. Judicia. s. ad iudicādū se z discer nēdū pctā sua. z puniēdū. q̄b⁹ iudicijs bō iustificak Circa bñficiū ꝓo tertiū ꝓseruatōis etiā attēdēda sūt q̄nq̄. Et p̄ ꝓsiderādū difficultas standi. q̄ apparet spāl'r in trib⁹. in lucifero. pente prio z iuda xp̄i. disci pulo. Lucifer enī cū esset maxia arbor in padiso dei ad modicū ventū supbie in terrā corruit. Adā cū es set absq̄ corruptōe naturaliū. ꝓpē cohabitationē vnius mulieris padisū amisit. Hiero. Si potuit mul'er eū cere eū q̄ iā erat in padiso. nō ē mirū si eos ipediat q̄ nōdū in padisū puenerūt. Judas scarioth cū eēt sub tāto pastore z mgr̄o. z inē tales frēs. occasiōe tñ mo dice admīstratiōis cecidit. z nō adiecit vt resurgeret. Scdo ē intuēda pugne cōtinuitas in q̄ sumus Job vij. Militia ē vita hois sup terrā. vbi alia translatio dr. Tēptatio ē vita hois. Greg. Diabol⁹ assidue rē ptat. vt saltē tedio vincat. Miran solent boies cum audiūt aliq̄ bonū cadere in pctō. cū tñ ꝓtinue sit l pugna. Sed potius mirandū est si aliq̄n nō cadat. Legit in vitaspatz. q̄ quidā veniēs ad abbatē theo doz dixit ei. Ecce talis frat̄ reūsus ē ad seculū. q̄ de

b̄ admirās. Cui ille rñdit. Nō mirer. Sed si audieris q̄ pualuit ds effugere de ore īimici. b̄ admirare. Tertio ē adūtenda ꝓpria infirmitas. Tāta ē enī humana fragilitas vt ad sibilū vnius ꝛbi deꝛciat. ad aspectū seu erectionē oculi pternat. vt pz in Dauid erga bersabee. ij. Reg. xi. Uñ pō. xxxiij. Uie illoꝛ tenebre ꝛ lubrīcū. nō dicit vias. ꝙ quas im⁹ esse lubrīcas sed ipm lubrīcū. Quarto ē aspiciēda impugnantis astutia ꝛ ptās Job. xli. Non est ptās sup terrā q̄ ei compek. Habet enī ptātē diabolus ordine nature sup oēz materiā elementalē imutādi. ꝛ sup coꝛp⁹ humanū ꝛ potētias sensitiuas. Sed dei virtute coercetur. ne noceat cētū cupet. De astucia ei⁹ dr Beñ. iij. Serpēs erat callidioꝛ cūctis aiantibꝫ terre. Et leo papa in sermone. Peruigil ille hostis acrioꝛibꝫ pulsat īsidijs ds maxime monuit abstinere a pctis. Quinto ē ꝛsiderāda piculoꝛ varietas. Tot enī sunt picula q̄ cū ds vult vnū effugere. in aliud incidit. Sīc aliqñ volens vitare accidiā incidit in leuitatē ꝛ vanā leticiā. Et ecōtra. Lupiēs vitare vanā leticiā incidit in accidiā. Et querēs ds vitare gulā ꝛ voluptatem incidit in indiscretōnē ꝛ insensibilitatē. Et sub spē discretionis labit ī vitiū gule ꝛ dissolutiōis. vñ Esa. xxiij dr. Et erit q̄ fugiet a facie formidinis cadet in foueā Et q̄ se explicauerit de fouea tenebitur laqueo. fugit ds a facie formidis. cū desideras diuinū iudiciū attenuat ꝛsciam. ꝛ nimis aggrauās pctā sua ex formidine futuri iudicij incidit in foueā desperatōnis. Alīq̄ aūt egrediens de fouea desperatiōis capit laqueo psumptionis. Bñ g̈ dicere habet q̄ se videt a deo cō seruari. Quid retribuā dño ꝛc. ¶ Debet tertio quilibet ꝛsiderare bñficia sibi collata singularia ꝛ de singulis gr̄as agere. Beñ. Disce ad singula dona gratias agere. Diligenē ꝛsidera q̄ tibi apponunk. vt nulla dei dona debita gr̄az actiōe frustrentur. Et ꝑmo ꝛsidera. qz tot sunt dei bñficia erga te. q̄t vite momēta. Per ꝛtinuū enī de fluxū hō consistit ꝛ viuit. Uñ ꝛ paulus allegās dictū cuiusdā pbī in actibꝫ apl̄oꝛ. c. xvij. inq̄t. Ben⁹ enī cū sumus dei in ipso viuim⁹. mouemur ꝛ sum⁹. Scōo est attendendū ad opa singula naturalia interiora vel exteriora. vt intelligere. velle. memorare. videre ambulare. ꝛ hmōi. que oīa a deo habem⁹. vñ Plato. Deū dico auctorē oīm naturarū lumē oīm rōnū. finem oīm actionū. sine q̄ nulla natura subsistit. nulla rō discernit. nulla actō expedit. De singulis igit boꝛ. vt magnis bñficijs debemus gr̄as agere. Tertio ē inspiciēdū ad opera bona seu meritoria. q̄rū oīm principalis ē ipse auctoꝛ. Uñ Esaias. c. xxvi. ad eū ait. Oīa opera nr̄a operat⁹ es in nob. Et aug. Cū coronat merita nr̄a remunerat opera sua. qz scz ipse dedit virtutē bene opandi. Quarto etiā de bōis tpalibꝫ siue substātie. siue fame. siue potentie. siue dignitatis gr̄as agere oportet cū dei bñficia sint. ꝛ vt ait saluatoꝛ. Cui multū collatū ē pl⁹ exigek ab eo. Multo magis agende sunt gr̄e deo de sacramētis. ꝛ doctrinaꝛ documentis. ꝛ sctoꝛ exēplis ꝛ miraculis q̄ sunt magna occasio nobis proficiendi. Quīto etiā in flagellis deo ē regratiādū. qō Job fecit dicēs. Sicut dño placuit ita factū est. sit nomen dñi bñdictū Jōb. i. Sūt enim ꝛ ipsa dei bñficia in salutem ordinata. vñ dicitur. ij. Macha. vi. Et enī multo tpe non sine pctōribꝫ et sententia agere. sed statim vltionē adhibere. magni bñficij indiciū ē. quilibet igitur cū ps. dicere pōt. Quid retribuam dño p omnibꝫ q̄ retribuit mihi.

Exigitur virtus grati. §. III

tudinis. vt nō solū deo simus grati. ꝛ gratias referamus de suis bñficijs corde. ore ꝛ ope. s. recognoscendo. laudādo ꝛ obsequendo. sed etiā creaturis rōnabilibꝫ. a quibus recepim⁹ varia beneficia. Et ꝓo sanctis ꝛ angelis bonis. a quibꝫ recipim⁹ cōtinue multa obsequia. ꝑm illud ps. xc. Angelis suis mādauit de te. vt custodiant te ꝛc. Et eccl̄ia canit. Hic est michael archangelus q̄ prestat bñficia populo. Grati antē ad eos sum⁹ si afficiamur ad eos. ꝛ assentiam⁹ bonis incitamentis eoꝛ. laudādo. ꝛ honorādo eos. ꝛ aliquid boni. vt ieiunia ꝛ hmōi. faciēdo in honorē eoꝛ. Scōo grati esse debem⁹ parētibꝫ a quibꝫ post deū precipua beneficia accepim⁹. s. essendi nutrimēti ꝛ documēti. Uñ pbs ait. Dis magistris ꝛ parentibꝫ non pōt reddi equiualēs. Recōpensandū tñ est eis affectu ꝛ effectu. in eo q̄ fieri potest. salua tñ ꝓpria salute. hoc tñ magis spectat ad virtutē pietatis de qua dictū est. s. Demū vtendū est gratitudine erga quoscūq̄ nobis aliqua bñficia conferētes. Et b̄ siue sit in felicitate ꝛstituti ꝛ nō indigentes. siue suaz vtilitatē in bñficijs intendētes. siue etiā male eis vtentes. mō tñ quo declarabik. vñ apls. i. ad Coꝛ. vlti. In oībus gr̄as agentes. s. de bñficijs benefactoribꝫ Hui⁹ rō est ꝑm Tho. se. se. q. cvi. arti. ij. qz effect⁹ naturalik ad suā cām conuertik. Uñ Dyo. dicit. i. c. de diui. no. ꝙ de⁹ cōuertit oīa ad seipm tāq̄ causa oīm. Semp enī oportet. ꝙ effect⁹ ordinek ad finē agentis Manifestū ē autē ꝙ bñfactoꝛ inq̄tū hmōi est cā bñficiati. Et iō naturalis ordo requirit. vt ille qui suscipit beneficiū p gratiarū recōpensatōez conuertak ad benefactoꝛē ꝑm modū vtriusq̄. Et sic dictū ē de pre benefactoꝛe cui inq̄tū hmōi debek honoꝛ ꝛ reuerentia a filio. eo ꝙ hz rōem principij. sed p accidēs debetur ei subuentio vel sustētatio. s. si indigeat. Sic bñficiat⁹ dz benefactoꝛi honorē ꝛ reuerentiā. ꝛ cū indigeret ꝑm ꝙ pōt dz ei subuenire. Uñ paup inq̄t⁹ non ē. si faciat q̄ pōt. Sicut enī bñficiū ꝛsistit magis in affectu q̄ in effectu. ita recōpēsatio etiā bñficij magis in affectu ꝛsistit. vñ paup si ope recōpensare nō pōt bñfactoꝛi. pōt tñ recōpensare p gr̄az actōnē. ꝛ laudē ꝛ veneratiōnē bñfactoꝛi hinc. Sene. in. ij. de bñ. ait Qui g̈te beneficiū accipit. ꝑmā ei⁹ pensionem soluit q̄ g̈te autē ad nos bñficia puenerūt iudicem⁹ affectibus. ꝙ nō ipso tñ audiēte. s. bñfactoꝛe. ꝛ vbiq̄ testemur. Et ꝑm b̄ in felicitate q̄ntcūq̄ ꝛstitutis. pōt recōpēsari beneficiū saltē eos honorādo ꝛ laudādo. ꝑm pbm. viij. ethi. ꝛ etiā alijs mōis. Uñ Sene. in. v. de bñfi. Multa sunt p q̄ q̄cq̄d debem⁹ reddere ꝛ felicibus possim⁹ fidele ꝛsiliū assidua ꝛsatiōe. ꝑmo cōis ꝛ sine adulatiōe iocūd⁹. Indigentibꝫ aūt recōpēsandū. est bñficijs collatis ab eis p subuētionē si fieri pt qz etiā a seruo pōt dñs beneficiū suscipe dz tūc ei g̈tus eē. Nā vt ait Sene. in. ij. de bñfi. q̄diu seruus pstat qō a seruo exigi solet. mīsterū ē. vbi aūt pl⁹ q̄ a seruo ncce. beneficiū ē vbi enī in affectu amici trā-

Capitulū xii

sit. incipit vocari beneficiū. Uñ z de ꝺbusdā ꝓuis legik suis dñis ꝺtulisse magna bñficia exponēdo se periculꝫ mortis. Et ꝓm b̄ seruis vltra debitum faciētibꝫ gre sunt agende. Ad eū ēt ꝙ bñficiū ꝺtulit ex suā vtilitatē, intrēdēs gtū seruo. diūsimode tñ. qz vt ōt Sene. in. vi. de benefi. multuz inꝫest. vtꝫ aliqs bñficiū nob det sua cā. an sua z nra. Ille ꝙ totꝰ ad se expectat ex nob ꝓdest. qz aliē sibi ꝓdesse nō pōt. Eo inde loco abundans videk ꝙ pecori suo pabulū spargit. Si me in ꝺsortiū admisit. si duos cogitauit. ingratꝰ suꝫ etiā z iniustꝰ. vbi nō gaudeo b̄ illi ꝓfuisse. qꝺ prodesse mihi. Sūme malignitatis ē nō vocare bñficium nisi qꝺ dātē aliq̄ incōmodo afficit. Ad dātes insup beneficia nō eodē mō ꝙ debēt. sz cū cōtumelia vel tristicia ꝺz haberi gratitudo. z simꝰ q̄ꝫ si debito mō p stitissent. Nā boni aī est. vt magis attēdat ꝺs ad bonū qꝺ ꝺsideraꝝ cū collatiōe bñficij. q̄ꝫ ad malum qꝺ repit in mō dādi. Si ꝙo ille ꝙ bñficiū dedit malꝰ est effectꝰ. ꝺz tñ sibi fieri recompensatio vt ōt Sene. ꝼm statū eiꝰ. vt. s. ad virtutē reducaꝝ si possibile ē. Si autē sit insanabiliꝫ ꝓpter malicia. tūc aliē ē effectꝰ q̄ꝫ priꝰ erat. z iō nō ꝺz fieri recōpēsatio bñficij sicꝫ priꝰ. Et tñ q̄ꝫtū fieri pōt salua honestate. memoria ꝺz bri pstiti bñficij. ꝼm pb̄m. ix. ethi. Cū autē recōpensatio beneficij ꝑcipue pēdet ex affectu. eo mō ꝺz fieri recōpensatio ꝙ magꝫ sit vtil. Si tñ pꝰ icuriā postea in dānū ipsiꝰ ꝓtrak. ñ iputaꝝ recōpēsanti. Dz aūt bñficij rēcōpēsatio attēdi. seu fieri magꝫ ꝼm affectū bñficiātꝫ q̄ꝫ ꝼm effectū. vñ Sene. i li. de bñfi. ōt. Nōnūq̄ magꝫ nos obligat ꝙ dedit ꝓua magnifice. q̄ꝫ ꝙ exiguū tribuit. sed nō libenē. ¶ Pro cuiꝰ declaratiōe ōt. b. Tho. se. se. q. cvi. ar. v. ꝙ recōpēsatio bñficij pōt ad tres ꝓtutes ptinere. s. ad iusticiā. grām. z amicitiā. Ad iusticiā ꝙdē ptinet qñ recōpensatio ꝺz rōem debiti legal' sicut in mutuo z alīs hmōi. Et in tali recōpēsatione ꝺz attēdi recōpensatio ꝼm q̄ntitatē dati. Ad amicitiā aūt ptinet recōpensatio bñficij. z sil'r ad ꝓtutem gre. ꝼm ꝙ ꝺz rōem debiti moral' aliē tñ z aliē. Nā in recōpensatiōe amicitie oportet hre respectū ad amicitie cām. vñ in amicitia vtili ꝺz fieri recōpensatio ꝼm vtilitatē quā ꝺs est ꝺsecutꝰ ex beneficio. In amicitia aūt honesti ꝺz in recōpensatiōe haberi respectus ad dilectionē. seu effectū dātis. qz hoc ꝑcipue reqrit ad ꝓtutē. vt ōt. in. viij. ethi. Et sil'r qz gra respicit bñficiū ꝼm ꝙ est gratꝫ ipensū. qꝺ ꝙdē ptinet ad effectum. Jō gre recōpensatio magis respicit affectū dātis q̄ꝫ effectū. Bñficiū ꝙ ꝼm ꝙ laudabile ē. z ei debeꝝ gre recōpēsatio. materialꝫ ꝙdē ꝺsistit in effectu. sz formaliter z ꝓncipaliē in volūtate. q̄ z si videri ꝓ se ab hoīe non pñt. tñ ꝑ signa aliq̄ manifestaꝝ affectꝰ beneficiātis. z cognosci pōt. puta. qz gaudenē z ꝓmpte aliqs beneficiū ipetrat. vñ Sene. Beneficiū nō in eo qꝺ fit aut daꝝ ꝺsistit. sz in ipso dātis aut faciētis aīo. Item ꝼm b. Tho. se. se. q. cvi. arti. vi. In recōpensatiōe bñficij oportet aliqꝺ plus exhibere q̄ꝫ ꝺs accepit si pōt. Rō huiꝰ est ꝼm. b. Tho. qz recōpensatio gre respicit bñficiū ꝼm voluntatē bñficiātis. In ꝙ quidē b̄ cōmēdabile videk ꝙ gratꝫ beneficiū cōtulit benefactoꝛ ad qꝺ nō tenebaꝝ. Et iō ꝙ beneficiū accepit. ad b̄ obligatur ex debito honestatꝫ. vt sil'r aliqd gtis ipendat. Non aūt videk aliqd gtis ipendere nisi excedat q̄ntitatem accepti beneficij qz q̄ꝫ diu recōpensat minus vel eq̄le nō videk facere gtis. sz reddere qꝺ accepit. Et iō gre recōpēsatio sp tēdit ad b̄ vt ꝙ suo posse reddat aliqd maiꝰ. Filiꝰ autē z si nō possit parentibꝫ recōpēsare in bñficio eq̄le vel maiꝰ ad id qꝺ accepit ab eis. s. esse z viuere q̄ꝫtū ad q̄ntitatē dati. pōt tñ reddere parentibus aliqd maiꝰ q̄ꝫtū ad effectū. Et qz debitum gtitudinis ex caritate deriuaꝝ. q̄ q̄nto plꝰ soluiꝝ. tanto magis debeꝝ. ꝼm illud ad Ro. xiij. Nemini q̄cq̄ debeatis. nisi vt inuicē diligatis. Ideo nō est incōueniens si obligatio gtitudinis sit interminabilis.

Sciendū ꝙ septem .§. iiii

sunt cauenda in beneficioꝛ collatiōe vel recōpēsatiōe. Primū est obliuio. vñ Sene. in. iij. de bñfi. Ingrus ē qui beneficiū se accepisse negat qꝺ accepit. Ingꝰ ē qui dissimulat. Ingꝰ ē ꝙ nō reddit. Ingꝰtissimꝰ oim ꝙ est oblit. Illi enī ꝙ non soluerūt. tñ dicūt. z ē apꝺ illos vestigiū meritoꝛ intra ꝺsciam exclusoꝛ. z aliqñ ꝺuerti ad referendū gram aliq̄ cā pñt. si illos pudor āmouerit. si facil' occasio mutauerit. Hoc fieri nunq̄ pōt cui beneficiū totū elapsū ē. apparet illū non sepe ꝺ reddēdo cogitasse. cui obrepsit obliuio. ¶ Scōm cauendū est iniurie illatio vel affectio erga eū cui ꝺs vult benefacere vel recōpensare ꝑ acceptis beneficijs vñ Sene. in. v. de benefi. Mínꝰ gtꝰ sunt ꝙ aliqd incōmodi ipꝛecari solēt his quib̄ obligati sunt. vt ꝓ bēt affectū beneficioꝛ memorē. ꝙrū animꝰ simillimꝰ ē puro amore fragrantib̄. ꝙ amice sue optāt exilium vt desertā fugientēq̄ comitent. Optāt inopiā. vt magis desideāti ꝺonēt. Optant moꝛbū vt assideāt z ꝺc ꝙd inimicis optarēt amātes vellēt fieri. fere idē exitꝰ est odij z amoris insani. Idē Sene. Nec ꝛtia ē vt exhas mergere. euertere. vt suscites. vt dimittas includere. Nō est beneficiū iniurie finis. z vulnerꝫ malo sanes. ¶ Tertio cauendū ē nimis festinatio in recōpēsando beneficiū. Sene. in li. de benefi. Ante oīa discamus beneficia debere. Nemo libenē reddit qꝺ inuitꝰ ꝺz z qꝺ apud se esse nō vult onꝰ iudicat esse nonmunꝰ. Idē retinendi signū ē. ꝓtinꝰ aliud munꝰ remittere. z mūere expugnare. Qui nimis cito cupit soluere inuitꝰ ꝺz. z ꝙ inuitꝰ ꝺz ingratꝰ ē. Et vt ōt. b. Tho. se. se. q. cvi. arti. iij. Quātū ad effectū statī fieri ꝺz recōpensatio beneficij accepti. vt. s. benigne suscipiat. z beniuolentiā ad dātē ostendat. Uñ idē Sene. Uis reddere beneficiū. benigne accipe. Sed q̄ꝫtū ad effectum ꝺz expectari tps oportunū ad recōpensandū. z nō statim fieri. vt dictuz ē. Nec ē silē de eo qꝺ debeaꝝ alicui sine certo termino. vt in ꝛctib̄ z ex maleficijs qz debitū legale. q̄le est illud. cū sit ex obligatione necessarie eqtatis. ē statim soluēdū. alioqn nō esset conseruata iusticie eq̄litas. si vnꝰ retinet rē alteriꝰ absq̄ eiꝰ volūtate. Sed debitū morale. q̄le ē in recōpensatione beneficioꝛ. ꝺpēdet ex honestate ꝺantis. Et iō ꝺz reddi debito tpe. scōm ꝙ exigit rectitudo virtutꝫ. Quarto cauenda ē nimia dilatio. Uñ Salomon in pueꝛb̄. Ne dicas amico tuo. reūtere cras. cuz statim possis dare. Sene. ij. de benefi. Errat si ꝺs sperat responsuꝛ sibi. quē dilatione lassauit expectatiōe toꝛsit. Eodē animo beneficiū debetur. quo daꝝ. Idez in eodem li. Cū homini ꝓbo ad rogādū os suffundaꝝ

rubore. q̃ hoc tormentū remittit. mun⁹ suū multipli
cat ḡuissimis viris. Nulla res car⁹ cōstat q̄ que p̄
cibus empta est. Molestū verbū ꝛ onerosū demisso
vultu dicendū rogo. Nihil eq̄ amarū q̄ diu petere.
eq̃ri aio q̃dā ferūt p̄scindi spē suā q̄ trahi. Jdē vex
ē te tm̄ gr̄a demere. q̄tū more adūcis. ¶ Quinto ca
uēdū est malicioſa excusatio. cum. s. q̃s se excusat nō
posse seruitiū vel bñficiū. qđ ei petit dare ꝛ recōpen
sare. Dixit antigon⁹ cinico petēti talētū pl⁹ esse q̄ ci
nicū deceat petere. Petēti x̃o nummū rndit minus
esse q̄ regē oporteat dare. ꝛ sic malicioſe negabat qđ
posset dare nūmū. qr̄ rex erat vel talentū. qr̄ ille cini
cus. s. paup erat. Econtrario Alexander magn⁹ aio
nihil nisi grāde cōcipiens cuidā q̃dē petēti aliq̃d vt
bē donabat. ꝛ cū ipse refugisset nimis esse dices. nec
ꝺuenire sue fortune. Nō q̄ro inq̃t alex̃āder q̃d te acci
pe deceat. sed q̃d me dare. ¶ Sexto cauēda ē expro
bratio. ꝛ de ingratitudine q̄rulatio. Unī Jaco. i. d̄r de
deo. Dat oīb⁹ affluēt. ꝛ nō ip̄roprat. Et Sene. Nec
bñficij iē duos lex ē alē statī obliuisci d̄z dati alē me
mor ee accepti. Sil⁹ non d̄z facere q̄relā de ingto. vñ
Sene. Meliorē facies ingrū ferēdo. peiorē conq̄ren
do. Nemo id eē qđ iā videt timet. Jdē ingrat⁹ ē ad
uersus vnū beneficiū. adūsus alter nō erit. Duorū
oblit⁹ est. ¶ Tertiū in eor q̄ excideran̄t ad memoriā
reducere. Que rō ē exacerbare eū. in quē magna con
tuleris. vt ex amico fiat inimic⁹. Jdē. Si deū imita
ris bñficia da etiā ingtis. Nā ꝛ sceleratis sol orit. et
piratis patēt maria. Dr̄ enī Mat. v. de deo q̄ pluit
sup̄ iustos ꝛ iniustos. ꝛ solē suū oriri facit sup̄ bonos
ꝛ malos. ¶ Septio cauendū ē. ne bñficiū qđ dat ei
cui datur vel alteri nō noceat. Sene. in li. de bñfi.
Quēadmodū pulcerrimū ē op⁹ iuitos nolēte eq̃ ser
uare. ita rogantib⁹ pestifera largiri. blandū ꝛ affabi
le odiū ē. Pecuniā nō dabo quā muneraturā adul
tere sciā. ne in societate turpis facti aut ꝺsilij iueniar.
Jdē Sene. Quid turpi⁹ q̄ qđ euenit frequētissime.
vt nihil interſit inē odiū ꝛ bñficiū. Hinc ꝛ aug. Uti
lius esurīēti panis subtrahit q̄ dat. si de cibo secur⁹
iniustīcie acq̃escat. v. q. v. nō oīs. Et sic itelligit illud
Eccī. Bene fac iusto ꝛ nō dederis pctōri. Amb. etiā
d̄t. Si nō p̄t alteri subuenire. nisi alē ledat. melius
ē neutrī iuuare. xiij. q. v. deniq̃

¶ De vindicatiōe. Kap̄lm. xiij.

Sequitur de vindicatō
ne put ē virt⁹ quā ponit tull⁹ inē ptes iu
stīcie. Et sic eā describit. Uindicatio est p
quā vis seu iniuria ꝛ oē qđ obscurū ē. i. iniuriosum
defendēdo ꝛ vlciscēdo ꝓpulsat. Nec virt⁹ marie neces
cessaria ē hūti ptātē seu ꝓlationē. vt. s. puniat crimīa
vnde ad Ro. xiij. Minister dei est. s. iudex quicun
q̄ vindex in irā ei q̃ malū facit. Et. i. Pe. ij. Subie
cti estote oī hūane creature ꝓpter deū. Siue regi. q̃si
excellēti. Siue ducib⁹ tāq̄ a deo missis ad vindictā
malefactor. i. punitionē laudē x̃o bonor. ¶ Et pro
declaratiōe hui⁹ materie. nō p̄m. b. Tho. se. se. q. cviij
ar. i. q̄ vindicatio sit p aliq̄ penale malū inflictum
peccāti. Est g̃ in vindicatiōe ꝺsiderād⁹ vindicantis
aīm⁹. Si enī intentio ei⁹ ferat p̄ncipaliē in malū ei⁹
de q̃ vindictā sumit. ꝛ ibi q̃escat. nō est licitū. qr̄ dele
ctari in malo alteri⁹ ptinet ad odium qđ charitati re
pugnat. q̄ oēs hoīes diligere debem⁹. Nec aliq̃s ex
cusat in vindicatiōe. ex h̄ q̄ vindicās intendit malū
illi⁹ q̃ iniuste sibi intulit malū sicut nec excusat aliq̃s
a pctō p hoc q̄ odit odientē se. Non enī d̄z hō in aliū
peccare seu offendere. ꝓpt̄ h̄ q̄ ille pri⁹ peccanit i ip̄m
seu offendit eū. h̄ enī est vinci a malo. qđ aplus ꝓhi
bet ad Ro. xij. Noli vinci a malo. sed vince in bono
malū. Si x̃o intētio vindicātis ferat p̄ncipaliter ad
aliq̄ bonū ad qđ p̄uenit p penā peccātis. puta ad
emendationē peccātis. Uel saltē ad cohibitionez ei⁹
ꝛ q̃etem alior. ꝛ ad iusticie ꝺseruationē ꝛ dei bono
rē. p̄t eē vindicatio licita alīs debitis circūstantīs
seruatis. Nec ē ꝺ qđ d̄r Deut. xxxij. Mea ē vltio ait
dñs ꝛ ego retribuā eis in tp̄e. loco cui⁹ p̄m aliā tran
slationē d̄r. Mihi vindictā ꝛ ego retribuā d̄r dñs.
Nā ille q̃ p̄m gradū sui ordis exīs rector. vindictaz
exercet in malos. nō vsurpat sibi qđ dei est. sed vtitur
ptāte diuinit⁹ cōcessa. Dicit enī ad Ro. xiij. de p̄nci
pe terreno q̄ dei mīster ē vindex in irā. i. in penā ei q̃
male agit. Sed si ꝑter ordinē dīne institutōis vindi
ctā exerceat in alios. etiā malos ꝓpria auc̄te punies.
tunc vsurpat sibi qđ dei est. ideo peccaret.

Q⁹ autem vindicatio .ℌ.I
sit virt⁹ spālis ꝓprie trāssumendo. ꝛ nō p̄m locutionē
vulgariū. q̄ appellāt vīdictā. cū alē alteri reddit ma
lū p malo. declarat. b. Tho. se. se. q. cviij. ar. ij. sic in
q̃ens. Sicut p̄bs d̄t in. ij. ethi. Aptitudo ad virtu
tē inest nob a natura. lz cōplemētū ꝟtutis sit in nob
p assuetudinē. vel p aliquā aliā causām vt p grām.
Unī p̄z q̄ ꝟtutes p̄ficiūt nos ad ꝓsequenduz debito
mō inclinatiōes naturales q̄ ptinēt ad ius naturale.
Et iō ad quālibet inclinatōez naturalē determinatā
ordinat aliq̄ spālis virt⁹. Est aūt q̃dā spālis inclina
tio nature ad remouendū nocumēta. Unī ꝛ aīalibus
dat vis irascibil⁹ separata a vi ꝺcupiscibili. Repellit au
tē hō nocumēta p h̄ q̄ se defendit ꝺ iniurias ne ei in
ferant. vel iā illatas iniurias vlciscit. nō intētione no
cēdi sed intētiōe remouēdi nocumēta. puta si q̃s pu
nit iniurias illatas alīs socīs. cū. s. aliq̃ eos aggre
diunt ad offendendū ille defendit. Uel cū i actu ag
gressure q̃s se defendit ab iniuriāte. intendēs sui pre
seruationē nō aggredientis lesionē. vel cū iudex punit
reos. ꝛ h̄ ptinet ad vindicationē put virt⁹. Et sic in
telligēda ē distinctio tull⁹. s. posita. Et p h̄ ptz q̄ est
spālis virt⁹ ꝛ ps iusticie. ¶ Sciendū. p̄m. b. Tho.
vbi. s. q̄ sicut recōpēsatio debiti legal. vt in redditōe
mutui depositi. ꝛ h⁹ ptinet ad iusticiā cōmutatiuaz
Recōpensatio aūt debiti moral. qđ nascit ex pticu
lari bñficio exhibito ptinet ad ꝟtutē gr̄e non ad iusti
cīā cōmutatiuā. Jta etiā punitio pctōr p̄m q̄ ptinet
ad publicā iusticiā. q̄. s. fit p rectores ē act⁹ cōmuta
tiu⁹ iusticie. Sed p̄m q̄ ptiet ad īmunitatē seu defen
sionē alicui⁹ p̄sone singularis. a q̄ iniuria ꝓpulsat. p
tinet spāliē ad virtutē vindicatiōis que ē ps iusticie
potētial. Unī ꝛ. b. Amb. d̄t. Fortitudo q̄ bello a bar
baris tuet patriā. vel domui defendit infirmos. ꝛ a
latronib⁹ socios plena ē iusticia. xiij. q. ij. fortitudo
Et q̄uis h̄. b. Amb. attribuat fortitudini. non tm̄ p
h̄ tollit q̄n ibi etiā sit act⁹ vindicationis ꝛ aliq̄n etiā

Capitulū xiii

zelꝰ charitatis. Sed fortitudo ibi ē inq̄tū disponit ad vindictā remouēdo phibēs. s. timorē piculi īmi/nētis. zelꝰ aūt q̄ iportat feruorez amorꝭ ꝯcurrit. put alios vindicat iniurias dei vel pximoꝝ. eas ex charita te reputās vt suas. hīc t am. b. in li. de offi. Nō inferē da ſz depellēda īiuria lex virtutis ē. Qui eī nō repel/lit a socio iniuriā si pōt tā ē in vitio q̄ ille q̄ facit. Un̄ sctūs moyses hinc exorsus ē tēptamēta ibecill' fortitu dinis. Nā cū vidiſſz hebreū ab egyptio īiuriā accipi entē defendit. ita vt egyptiū pſterneret t in arena ab scōderet. Salomon q̄z ait. Eripe eū q̄ ducīt ad mor tē. xxiij. q. iij. nō inferēda. Et ōr ibi glo. sup ỹ. pōt. i. si ē in ptāte ꝯstitutꝰ vt rector. tūc enim tenet' alīs nō Cuilibet tñ licitū ē defendere aliū si vult. ff. q̄ me. cā l. sed t pt'. sup ỹ. pstrauerūt. pōt ḡ q̄s excedē modū in defendēdo t tūc peccaret. Eripe glo. si iniuste du/cat p vi q̄ intelligēdū ē q̄n fieri pōt sine scādalo vel p supplicationē si iuste ducat nō tñ iportunā. Et ali q̄n nec etiā simplicē ne impediat iusticia. aliq̄ tñ dicūt. q̄ etiā q̄ nō ē in ptāte ꝯstitutꝰ. tenet' defendere socīū ab iniuria. b̄ elicientes ex ỹbis aug. dicētis. xxiij. q. i. c. Judeos popl'ares nō fuisse īmunes a culpa q̄ pmise rūt pncipib' xp̄m inēficere. cū possent eoz defendere t liberare. Q̄d videt vez. q̄n posset q̄s sine sui pic'o vel maiori malo inde seq̄nti socios iuuare ab iniusti cia vel iniuria cū infert. Opponit aūt huic ỹtuti p ex cessū vitiū seu icie seu crudelitatis. t p defectū vitioz remissiōis seu negligētie. Et de huiꝰ negligētia. s. cor rectiōis. s. q̄ ad p̄latos. hēs plura. s. in. ij. pte ti. d ac cidia. c. de negligētia. Hic tñ large sumendo vindica tionē aliq̄ decenē ptinētia ad punitionē quā faciunt vel debēt facere rectores.

De punitione que de/ .§.II

bet fieri p rectores ꝯ vitia pōt induci illud pē. Accī gere gladio tuo sup femur tuū potentissime. Que ỹ/ba q̄uis intelligant pncipal'r de xp̄o q̄ gladiū puni tionis pctoꝝ posuit sup femur suū. i. carnē puniens pctā hūani generis p penas t dolores eiꝰ vt sic potē tissimꝰ ꝯ dyabolū nos eripet de manib' eiꝰ. Tñ ad quelibet p̄latū seu rectorē pōt illud extēdi. Et cū pīo accinxerit se gladio sup femur suū. i. ad corrigēdū se t puniēdū vitia sua. exinde factꝰ potētissimꝰ. extēdat gladiū ad puniēdū malos. Est aūt fīēda pūitio ma/loꝝ p diuīsas penas ſm q̄ boies merent. t ſm q̄ ipse pene magis timent. Pene enī ſm p̄bm fūt medicine Varie aūt medicine adhibent ſm varietatē morboꝝ Pro bniꝰ maiori declaratiōe ōr. b. Tho. se. q. cviij ar. iij. Q̄ vindicatio intñ ē licita t ỹtuosa. inq̄tum tēdit ad cohibitōnē maloꝝ. Cohibent aūt aliq̄ a pec cato q̄ affectū ỹtutis nō bñt. per b̄ q̄ timēt amittere aliq̄ q̄ plꝰ amāt. q̄z illa q̄ peccādo adipiscunt. al's ri/mor nō cōpesceret pctm̄. Et tō p subiectionē oīm q̄ bō maxīe diligit ē vindicta de pctis sumēda. Hec au tē sunt q̄ bō maxīe diligit vita. incolumitas corporꝭ libertas sui. bona exteriora. vt diuitie. p̄ria glozia. Et tō vt aug. refert. xxi. de ciuitate dei. octo genera pena rū in legib' ē scribit. tullīꝰ. Mortē p quā tollit vita ỹbera t talionē. vt oculū p oc'o t hmōi. p q̄ amittit q̄s corporis incolumitatē. seruitutē t vincula p q̄ q̄s pdit libtatē. Exiliū p q̄ pdit q̄s p̄riā. Dānū p q̄ p dit q̄s diuitias. Ignominiā p quā pdit q̄s gloziam Nec ē ꝯ q̄ dñs phibuit p parabolā. Mat. xiij. era dicari zizaniā significātē pctōres. Nō enī b̄ phibuit dñs simplicit. ſz q̄n timet. ne sīl' cū eis eradicet t tri ticū. Sed q̄n possunt eradicari mali p mortē. nō so/lū sine periculo. sed cū magna vtilitate bonoꝝ p̄ñt t debēt eradicari etiā p mortē. q̄n scz meruerunt. vt in his q̄ cederēt in magnā pnicie alioꝝ. Circa hanc materiā pulcre loquit aug. in li. de sermōe dñi i mō/te sic di. t habet. xxiij. q. iij. Ea vindicta non phibet q̄ val et ad correctionē. q̄ etiā ad misericordiā ptinet. Nec impedit illud ꝓpositū. q̄ quisq̄ parat' ē ab eo quē correctū esse vult plura pferre. Sed huic vindicte in ferēde non est idone'. nisi q̄ odiū q̄ fragrare boies so lent q̄ se vindicare desiderāt. dilectionis māsuetudi ne supauerit. Nō eī metu ēdū ē ne odisse puulū filiuz pentes videant cū ab eis vapulet peccās. nec peccet vlteriꝰ. Et certe pfectio dilectiōis ipsiꝰ dei patris imi tāda nob' ꝓponit. cū dicit. Diligite īimicos vr̄os. bñ facite his q̄ oderunt vos. Et tñ de ipso dño dicit p ꝓp̄bam. Quē diligit dñs arguit t castigat. Flagellat autē oēm filiū quē recipit. Ergo nō vindicet. nisi ipse cui rez ordine ptās ē data. t ea voluntate vindicet. q̄ pat' filiū puulū flagellat ex q̄ appet posse pctm̄ amo/re potiꝰ vindicare q̄z impunitū relinq̄. vt illuz quem vindicat. i. punit. nō pena miserū. sed correctiōe bea/tū esse velit. Et infra. Inde ē q̄ helyas multos morte affecit ꝓpria manu. t igne diuinitꝰ impetrato. p q̄ō t alīꝰ multi magni t diuini viri spū eodē ꝯsulendo re/bus humanis nō temere fecerūt. de q̄ helya cū exem plū dedissent discipl'i. cōmemorātes q̄d ab eo factū sit. vt eis etiā ptātē daret petēdi de celo ignē ad com/burendū eos q̄ sibi hospitiū nō prebuerant. rep̄ben/dit dñs in eis non in exemplū. ꝓbe scīi. sed ignoran/tiā vindicandi. q̄ adhuc erat in rudib'. aīaduertens eos nō amare correctionē. sed odio desiderare vindi/ctā. Itaq̄z postea q̄z eos docuit q̄d eēt diligere. pxim. tāq̄z seipsum infuso etiā spūsancto eis ꝓmisso. nō de fuerunt tales vindicte. q̄uis multo rariꝰ. q̄z in vete/ri testamēto. Nā t verbis apl'i petri ananias t vxor eiꝰ. sicut ī actibus apl'oꝝ legimꝰ exanimes ceciderūt hec oīa aug. xxiij. q. iij. Ad idez facit. q̄d ait hieroꝰ. sup Ezechie. Qui malos pcutit in eo qui mali sunt. t hz cām infectiōis. i. ptātē vt occidat pessimos. mi/nister ē dei. Itē super Jobel. Non solum boies mini stri sunt t vltores ire dei in his q̄ malū operant. vn/de nō sine cā gladiū portāt. Sed etiā Jre fortitudi/nes que appellant furoz t ira dei. Itez haymo super epl'az ad Ro. Sūt quedā enormia flagitia. q̄ potiꝰ p mūdi iudices q̄z p antistites t rectores eccl'iaz vin dicant. Sicut cū q̄s interficit epm vl' p̄bm vel dya conū. Uel reos t pncipes mūdi dānat. Itē cypanꝰ. Rex ꝺz furta cohibere. adulteria punire. impios de terra perdere Paricidas t piuros nō sinere viuere. t filios suos non sinere impie agere. hec oīa habentur xxiij. q. v.

Hanc vero questionē .§.III

scz vtz vindicta sit ferēda in malos mouet Gratianꝰ xxiij. q. iij. p totū. Et pmo p multa capl'a superficialiē ꝓbat malos nō esse puniendos. sed tolerādos. vt il/

lud aug. Tu bonꝰ tolera malos. Nã ꝛ ꝑps iudã cuꝫ
sc iret furẽ eẽ tolerauit, ꝛ ad p̃dicandũ misit, eiq; cum
al ꝫs eucharistiã dedit. Sed postmodũ in. c. cũ in le
g e. §. his ita ñdet determinãs qõem. Dicit enĩ q; sũt
q̃ dã q̃ salubꝛi tm̃ admonitiõe sũt corripiẽda, non cor
p oꝛalibꝫ flagellꝫ aiadũtẽda, ſz eoꝝ vindicta dño exa
mini tm̃ ẽ reſuãda, qñ in delinq̃ntes videlz discipli
nã exercere nõ possimꝰ, vel qꝛ nõ sũt nr̃i iuris, vt sũt ĩ
fideles aut q̃ alꝫs nõ sũt nob̃ subditi, vel qꝛ illoꝝ cria
si nob̃ nota sint. tũ manifestis indiciꝫs ꝓbari nõ ꝑnt
Et de his põt ĩtelligi. c. inductũ. Tu bonꝰ ꝛc. ꝛ pꝛa
alia ca. Itẽ qñ cria. ꝛ si sint manifesta. tm̃ puniri non
ꝑnt salua pace eccĩe ſz timeꝫ piculũ scismatꝫ, vel gue
scẽdalũ tolerãda vel dissiliãda sũt, vt in. c. q̃dã. ꝛ. c.
nõ põt. e. q. Alꝫs cũ puniri ꝑnt cria manifesta sine gꝝ
ui scãdalo multitudis, puniẽda sũt nõ tolerãda. Et
p̃cipue cũ nõ multitudo, sed paucitas ẽ in scelere. vt
di. l. vt ꝓstituereꝫ. Sed cũ multitudo ẽ in scelere. vel
ꝓnceps q̃ põt multũ alijs nocere, aliq̃n ꝓ patiam est
ad pniam expectandũ. Aliq̃n ꝓo in pauc; eoꝝ ẽ pu
niẽda. vt eoꝝ exẽplo ceteꝛi terreanꝫ. ꝛ ad pniam ꝓuo
cenꝫ. De b̃ tm̃. s. qñ multitudo ẽ in crimĩe. q̃d agẽdũ
sit rectoꝛibꝫ circa punitionẽ, hẽs in. ij. pte. ti. de acci
dia. c. de negligẽtia correctõis. Sz cũ vindicta. i. pu
nitio inferẽda ẽ malꝫ. b̃ fieri dz a iudice vel eiꝰ aucte. ꝛ
nõ ex odio vel delectatione vindicte. vt ꝺ̃ꝛ di. lxxxvi.
odio. Si q̃s aũt obꝺ̃iciat seu arguat ꝺ̃ predicta. ex eo
q; correctio ꝓboꝝ vel verberũ viꝺ̃ eẽ inutiĺ vel sup
flua. Nã destinati ad vitã sine correctiõe mutanꝫ. sic
petrꝰ quẽ dñs respiciẽs nemine corripiente cõmouit
ad lachrimas. Presciti ad mortẽ inꝫ flagella deꝛio
res fiũt. sic pharao. Bonis ꝫ videꝫ superflua, dãnan
dis inutiĺ. Rñdit grãꝰ. qꝛ ipse obiectionẽ facit. q. e.
scz. xxiij. q. iij. ꝓ ꝓba aug. di. Sicut nõ est cessandũ
ab oꝛone ꝓ eis, q̃s corrigi volumꝰ. etiã si nullo boim
oꝛãte ꝓ petro dñs respexit eũ. ꝛ fecit eũ suũ flere pec
catũ. Ita nõ ẽ omittenda correctio q̃uis deꝰ q̃s vo
luerit faciat eẽ correptos. Tũc aũt ex correptione ꝑfi
cit hõ. cũ miserek atq; adiuuat. s. dñs, q̃ facit q̃s vo
luerit etiã sine correctõe ꝑficere, eadẽ. q. iij. sicut non
ẽ. Inducit etiã Gratianꝰ ĩ. §. añ capl̃m. Ipsa pietas
exẽplũ de infirmitate corꝑis bũani di. Sicut q̃uis
certissime sciamꝰ neminẽ vltra terminũ sibi a deo ꝓ
fixũ eẽ victuꝝ, oĩbꝫ tm̃ languẽtibꝫ nõ incõgrue mede
mur. Sic q̃uis nemo saluek. nisi ꝑdestinatꝰ ad vitã
oĩ tm̃ delinq̃nti adhibẽda ẽ correctio, nec maloꝝ ẽ de
ferẽda disciplina. Uñ damasus papa. Justũ ẽ, vt q̃
dñs ꝓtenũt mãdata. ꝛ inobedientes paternis existũt
iussiõibꝫ seuioꝛibꝫ corrigank vindictis, q̃tinꝰ ceꝛi ta
lia cõmittere timeãt, ꝛ oẽs gaudeãt fraꝛna cõcoꝛdia,
ꝛ cũcti sumãt seueꝛitatis ac bonitatis exẽplũ. xxiij. q.
iij. iustũ. Nabuchodonosoꝛ scelꝰ in sctm̃ danielẽ cõ
missũ vindicauit iustissime, inq̃t aug. xxiij. q. v. si ꝓ
pꝛerea. Ex b̃ aliq̃ inuidia moti, ꝓcurauerunt danielẽ
mitti in lacũ leonũ vt deuoꝛarek. Hystoꝛiam hẽs da
niel vlti. Vely lz bonꝰ in se, qꝛ seuere nõ coꝛrexit scelꝰ
filioꝝ ꝛ vitia, cadẽs fractis ceruicibꝫ expiꝛauit. vt di
ctũ ẽ. i. Reg. iiij. Utꝝ autẽ plat⁹ possit iniuriã sibi fa
ctã vindicare. Dicit. b. Thoꝰ q; qñ hmõi iniuria redũ
dat in deũ vel eccl̃iam dz plat⁹ ꝓpriã iniuriã vlciscĩ,
sicut pz de belꝫa q̃ fecit ignẽ descẽdere sup duos q̃n
q̃genarios. iiij. Reg. i. Et silvester paꝑ. excõicauit eos
q̃ miserũt eũ in exiliũ. vt hẽs. xxij. q. iij. guilisarius.
de q̃ ꝺ̃ꝛ gratianꝰ, §. se. q; silvester nõ suã. sed eccl̃ie in
iuriã vltꝰ est. Si vero iniuria solũ fit in psonã suam,
nõ redũdãs in alios, decẽs est vt patiẽt ferat ꝛ non
se vindicet in exẽplũ aliꝝ. Uñ ꝛ grego. repꝛhẽdit q̃n
dã epm̃ eo q; excõicauerat quẽdaꝫ clericũ suũ ꝓ eo q;
ei iniuriatꝰ fuerat. xxij. q. iij. inẽ q̃relas. Iniurias ꝺ̃o
in alios factas. ꝛ ꝑcipue in deũ sine vltiõe trãsire nõ
ꝺ̃z. Uñ greg. in omel. Si is q̃ plat⁹ ẽ dñico debitoꝛi
culpas ipune dimittit, nõ mediocriẽ offendit ꝓfecto
q̃ debita celestis regis ꝛ dñi sua pñptione resoluit.
Ea nãq; q̃ in nos cõmittũt, facile possumꝰ dimittꝛe
re. Ea vero q̃ sũt in deũ cõmissa, cũ magna discretõe
nec tm̃ sine pnia possumꝰ relaxare. xxij. q. iij. Si is
q̃ plat⁹. Sel vero culpa remissa reciduo doloꝛe ĩteꝝ
ad aiam reuocari nõ ꝺ̃z. Uñ gelasiꝰ inq̃t. Sel in abo
litione remissa punitio reciduo doloꝛe non ꝺ̃z ĩterari
ꝑm dñe imitationẽ clemẽtie. q̃ dimissa pctã in vltio
nẽ redire nõ patiꝫ. xxij. q. iij. si illic. Ad qõ facit di
ctũ ꝓbe Mauũ. i. Non iudicabit deꝰ bis in idipm̃ in
tribulatiõe. Qõ vtiq; vez ẽ, qñ delictũ ẽ punitũ per
pniam diffinitiuã, ita q; trãsiuit in rẽ iudicatã. Nam
alꝫs si q̃s fuisset punitꝰ de aliq̃ pctõ ex iudiciũ insuf
ficienꝫ. non tollik q̃n adhuc possit puniri cõpletꝰ, sic
ꝛ deꝰ aliq̃rũ punitionẽ, hic incipit, ꝛ in alia vita ꝑfik
vt in antiocho Deutro. xxij. ꝺ̃ꝛ dñs ĩ cãtico. Ignis
succẽsus ẽ in furoꝛe meo, ꝛ ardebit vsq; ad inferni no
uissima. i. vindicta hic ĩcipiet. s. punitiõis repꝛoboꝝ
ꝛ ĩ inferno ꝑficiek. vt expõit aug. ꝺ̃ꝛ pe. di. iij. §. ignis.
Quõ autẽ puniak vnꝰ ꝓ delicto tpalik. ꝛ qñ. hẽs in
tertia pte. t. xxix. c. i. ¶ De pnia put ẽ virtꝰ dñs ab
ea put. est sacramentum. ¶ Capl̃m. xiij.

Penitentia qꝛ nõ solũz sacr̃m sed etiã virtꝰ est. Inq̃tum virtꝰ hic
breuiter aliq̃ de ea dicenꝫ. Nam inq̃tũ sa
cramentũ de ea in tertia parte tractak in ti. xiij. c. vi.
Quid aũt sit mgr̃ in. iij. sen. di. xiij. sic diffinit. Pe
nitentia ẽ virtꝰ q̃ pctã cõmissa plãgimꝰ. ꝛ odimꝰ, ꝛ ea
vlteriꝰ cõmittere nolumꝰ. Per b̃ igik qõ ꝺ̃ꝛ in diffini
tione virtꝰ. ostẽdik q; sit virtꝰ. Qꝛ ãt sit virtꝰ moralis
ꝛ spãlis distincta ab alijs. ptinẽs ad iustitiã vindica
tiuã. sic declarat pe. de paꝛ. in. iij. di. xiij. Utiꝝ ꝑm
pb̃m. ij. ethi. Est bitꝰ electiuꝰ ĩ medietate ꝙsistẽs. ꝓ
ut recta rõ determiabit. Talꝫ aũt ẽ pnia. Nã penite
re de pctõ cõmisso ẽ actus ex electiõe pcedẽs. put. s. ẽ
displicẽtia volũtatis de ipso pctõ. Et cadit sup debi
tã materiã. qꝛ sicut bonũ debite placꝫ. ita ꝛ malũ de
bite displicet. Põt etiã ĩformari debitis circũstan
tijs. qꝛ. s. ꝺ̃testak pctm̃ vt cõmissũ eẽ ĩreuerẽtiã ꝺ̃i. cũ
ꝓposito emendãdi ꝛ ꝓfitẽdi. ꝛ in medietate cõsistit. qꝛ
de oĩbꝫ dolet pctis penitẽs. nec tm̃ ita q; desperet. q̃ ẽ
virtus ¶ Qꝛ ptinet ad iustitiã q̃ ordinat hoĩem ad
alterũ ꝛ debitũ reddit. pꝛ. qꝛ ꝓ pniam hõ ordinak in
deũ. Et iõ reddit subtractũ obsequiũ satisfaciendo.
Sicut enĩ hõ efficik alteri debitoꝛ duplr. Uno mõ ꝓ
b̃ q; aliq̃d volũtarie recipit. vt in cõmutationibꝫ vo
luntarijs. puta emptiõibꝫ. vẽditiõibꝫ. mutui ꝛ hmõi.
Alio mõ ꝓ b̃ q; ei iniuste subtrahit. vt in violẽtijs. s.
furto, rapina. ꝓcussiõe ꝛ hmõi. Silr hõ efficik deo ꝺ̃

Capitulū xliii

bitor duplr. Uno mō per b̄ q̄ aliq̄d ab eo recipit. Et redditio h⁹ debiti ptiet ad ꝟtutē latrie seu religionis, p quā exhibem⁹ deo debitū honorē. vt in oblationib⁹. sacrificijs. oronib⁹ z hmōi. Alio mō p b̄ q̄ hō ꝺ deū peccauit. z sic ei subtraxit debitā reuerētiā seu obedientiā. Et b̄ debitū soluit hō deo p pnīaz. Ubi ad iusticiā ptinet ꝟt⁹ pnie vt ps potētialis. Qz autē sit virt⁹ spālis pz ex b̄ qz respicit rōem legalē. Nā lz generaliť ꝟsideret pctm̄ tāq̄ obiectū. tm̄ ꝟsiderat i eo spālem rōem. vt. s. cōmissum ꝺ obedientiā deo debitā et ē expiabile p satisfactionē qō nō facit alia virt⁹. Si enī act⁹ pnie esset solū dolor de pctō cōmisso. q̄ tin⁹ est ꝺ rōem rectā penitere non ptineret ad aliquā spālem virtutē. qz p eundē actū placet vnicuiq̄ qō ē ꝺueniēs. z displicet qō ē incōueniens. Et cū ois habit⁹ virtuosus sit cōcors rōi recte. p eum displicet q̄c q̄d discordat a recta rōe. De hac aūt virtute pnie nō faciunt mētionē morales ꝓbi. qz nō intelexerūt peccatū vt expiabile p pnīam. Pertiet autē virt⁹ pnie ad iusticiā vindicatiuā. inq̄tū. s. punit pctm̄ cōmissuz. Sz in b̄ dr̄ñt. qz vindicatio punit pctm̄ in aliū per eū cōmissū. sed pnīa punit pctm̄ p se cōmissum. Unde aug. ꝺt. q⁹ pnīa est q̄dā irascentiz vindicta puniens i se qō dolet ꝺmisisse. ꝺ pe. di. iij. §. pnīa. Cōcipiť autē seu causať virt⁹ pnie. ꝑmo z ꝑncipaliť ex infusiōe gr̄e. scōdario aūt q̄tū ē ex pte hois ex timore. vñ ꝺr Esa. xxvi. A facie tua z timore tuo dñe concepim⁹ z peperimus spm̄ salutis. i. pnīaz. vñ spūs sit san⁹. Et iste timor vñ pnīa generať. vt in plurib⁹ ē timor seruil. Ex cōsideratiōe enī z timore penaz p̄nūū vel futuraz hominēs cōuertunť ad pnīam. Unde frequenter sacra scꝑtura peccatoribꝫ penas cōminať. Ad b̄ facit qō ait ps. vij. Nisi ꝺuersi fueritis gladiū suū vibrauit. arcū suū tetendit. z pauit illū. Et in eo pauit vasa mortis. sagittas suas ardētib⁹ effecit. In quib⁹ verb⁹ tria p̄nt de pnia ꝺsiderari. Prīo pnie integritio. ibi. nisi cōuersi fu. Scōo pene cōminatio. ibi gladiū suū vibrauit. Tertio benivolētie iflāmatio. ibi. sagittas suas.

Quantū ad primū pe- §. I

nitētie integritas notať in verbo ꝺuersionis. cū dicitur. nisi ꝺuersi fu. Dr̄ enī ꝺuersio a con qō est siť. z versio. q̄si cordis vndiq̄ z tota versio. s. ad deū. Per pctm̄ enī hō aūtik a deo. faciem mētis vertēdo ad terrena. z remouendo a deo. Unde z de pctoribꝫ ꝺr dñs Hiere. ij. Uerterūt ad me tergū. z nō faciē. Et de chaim p⁹ peccatū scribiť Beñ. iiij. q⁹ egressus ē a facie dñi. Sicut ḡ p pctm̄ mortale hō aūtik ab icōmutabili bono. scz a deo. z ꝺuťik ad cōmutabile bonū. s. ad creaturā. ꝑz aug. s. ꝓstituēdo finē vltimū in ea. amādo eā magis q̄ deū. Ita si qs ꝺuťik ad dñm p verā pnīam oportet q⁹ auertať a creatura. quā inordinate dilexit p displicentiā volūtatis ꝺ pctō suo. z vertat faciē mētis ad deū sup oīa diligendū. Nō pōt aūt b̄ fieri in pte vt. s. de aliq̄b⁹ pctis doleat. z in alīs permaneat. qz hec nō esset ꝺuersio. i. tota z siť versio. Nec aīa que simplex ē. z ptes nō hz. potest p pte ꝺuerti z p pte aūti. Unde dñs p zachariā ꝓpham ait. c. i. Cōuertimini ad me. s. detestādo oē pctm̄. z ego ꝺuertar ad vos. s. dāndo veniā ipsoz. Et in signū hui⁹ oēm infirmū quem xp̄s sanauit. totaliē z mente z corꝑe saluum fecit. vt dicit augustin⁹.

Quantū ad secundū §. II

scz cōminationē pene ꝺr ps. gladiū suū vi. gladium scz sue ire. z diuisoz flagellorum vite p̄nis. q̄ imittit cōminando. p hec ipsis pctoribꝫ penas futuras. vñ saluator ait. Nisi pniam egeritis. oēs sim̄ pibiť. Lu. xiij. Hūc gladiū vibrauit. qñ gen⁹ humanū pctis inuolutū nec pēiteri volens. diluuio inkemit. Beñ. vij. Hūc gladium vibrauit qñ sodomitas vicio pessimo mersos. igne z sulpbure celit⁹ missis cōbussit. Beñ. xviij. Hūc gladiū vibrauit qñ pharaonē cuz exercitu suo obstinatū z ppl'm ist' pseqntē in mari demersit. Exo. xiiij. Hūc gladiū q̄tidie vibrat. qñ pestilentijs. guerris. terremotib⁹. tēpestatib⁹. penurijs. z nūc z diuersis miserijs oēs affligit. vt boies pniam agāt. ꝑm illud ps. lix. Ostēdisti pplo tuo dura. potasti nos vino cōpunctiōis. s. per illa flagella. Et subdit ps. Arcū suū tetēdit z pauit illū. Arc⁹ vt ꝺr grego. viij. moraľ. significat dīnū iudiciū. In arcu enī q̄nto longe trahiť corda. tanto de eo districtior exit sagitta. Sic extremi iudicij dies. q̄nto lōge differť vt veniat. tanto cū venerit districtior sntia de illo ꝓcedet. Nūc enī sicut mollis corda trahit ad se z flectit duz lignum. nūc dīna miscōia q̄dāmō flectit seueritatez sue dīne iusticie vt expectet diu pctores. z nō punit vt merentur. sz relaxata corda lignū reuertiť ad suū rigorē. Et quāto magis corda flexit lignū tanto magis inflixit in eū ꝺ quē mittiť. Sic pctōr quāto maiori miscōia expectať. si nō ꝺuťak. sed vltia sntia ꝓcuťak. tāto grauiꝰ in inferno cruciet. vñ ad Ro. ij. Tu aūt ꝑm duriciā tuā z impenitēs cor tuū thesaurizas tibi irā i die ire. z adauges tibi penā dānatiōis in futuro iudicio Et Valer⁹ maxi. Lento q̄dē gradu diuina procedit ira. tarditatēq̄ supplicij grauitate cōpensat. Pōt etiā p arcū ꝑm greg. ibidē sacra scꝑtura itelligi. in q̄ dulcedo noui testi tāq̄ corda mollis trahit ad se vet⁹ testamentū z duriciā ei⁹ tāq̄ lignū. qz in ira noui testi nō fiūt ille cōminatiōes penaz in peccatores q̄ in veteri testō sed dulcedie pmissionū dīnaz vocať hoies Parauit aūt istū arcū ponēs vasa mortis. i. iacula eterne dānatiōis. tāto ḡuiora fidelib⁹ q̄nto maiora commiserūt. Lōtēpserūt bñficia dei. s. passiōis xp̄i z sanctoz z hmōi. Nō enī p aliū modū pōt saluari. z iaculū eterne dānatiōis euadere. q̄ amisit innocētiā baptis malē. nisi p pniam. Et b̄ est qō ait hie. Scōa tabula p⁹ naufragium ē pnīa. vt hr̄ in decre. de pe. di. iij. culpā simpl'r cōfiteri. Et loquiť Hiero. p similitudinez. Qui pspero itinere mare nauigāt. pña tabula sustentank tabule nauis fracte auxilio ad portū salutis ducunk. Et hec scōa tabula ꝺr q̄ est ꝓpter naufragium. nō q⁹ sit scōa p⁹ naufragiū. Est ḡ prima tabula tāq̄ nauis integra. p quā nauigam⁹ ad portū regni innocentie baptismaľ. Sed hec fracta qō fit p quodlibz mortale p⁹ baptismū. nō restat via salutis nisi ꝑnīa q̄ dicitur scōa tabula. vt ꝑma que tm̄ est ante naufragiū dicať innocētia baptismalis tāq̄ nauis. z pnīa scōa tabula. sed post naufragiū.

Quantum ad tertium. §. III

scz inflāmationē benivolentie ꝺr. Sagittas suas ar

dentib⁹ effecit, hoc ē p illas cōminatiōes scripture. ⁊ flagellatiōis, tāḡ sagittas transfigit tior pctōres penitētes, ⁊ demū facit eas ardētes beniuolētia caritatis, qz ille timor a q̄ inchoata ē pnīa, cum fuerit seruilis, tandē ꝓfūdit in amorē filialē. Vñ aug. de pe. di. ij. Sic seta linū vt filū, ita tior introducē charitatē. Et alq̄ tales ꝓuersi q̄nto fuerūt maiores pctōres. tāto fiunt in dei amore ardētiores. Et ꝑm illud ōr saluator Lu. xv. ḡgaudiū est in celis sup vno pctōre pnīam agente. q̄ sup. xcix. iustis. q̄ nō indigēt pnīa. qz. s. tal ⁊ si p⁹ magn⁹ pctōr, cōuersus ardētior efficit in dei amore q̄ multi innocētes. Exempla patent in paulo Maria mag. maria egyptiaca. Pelagia. Cypriano Aug. ⁊ multis alīs. Et sic sagittas suas ardēt⁹ effecit ⁊ ardētiores facit ex multis fructib⁹ ei⁹ q̄ subdūk.

Utiqz magni sunt ℣. iiii.

fruct⁹ ⁊ vtilitates virtutis pnie. Et lz sine sacris eccie actualiē susceptis possit hō saluari. qñ. s. ipa excludit articulos necētis, non ꝓtēptū religionis. Et in veteri testō nō ꝓfessio vocal. nec alia sacra noue legis tunc essent necria. tñ sine ꝑtute pnie nūq̄ alīqs potuit poterit saluꝰ existere. Et a q̄busdā sic diffinit. q̄ pnīa est res optia q̄ defect⁹ oēs reuocat ad pfectū. Et optima q̄dē res intelligit nō simplr. sed in genere reuocationis a malo cōmisso. Dr aūt oēs defect⁹ reuocare ad pfectus, qz. s. ꝑtutes amissas p pctm restituere facit. Appellat enī hic pfectus statꝰ ꝑtutis ⁊ gre in genere Egressus enī malicie virtutis opat ingressū ait ambro. xxvij. q. ij. cū initiatur. Egressus aūt malitie abaīa fit p pnīam. Est ḡ primꝰ fructꝰ pnie virtutū restitutio. Scōs fructꝰ ē meritoꝝ restauratio. Merita eī acq̄sita p opa bona facta in statu gre. ⁊ pdita p seqntē culpā mortalē. p pnīam reuiuiscūt. vñ aug. de pe. di. ij. ℣. puū ē credere, ⁊ fides nra ꝺ expostulat. vt cū gra xpi destruxerit. vel pctā. vel mala ꝑna in hoīe p pnīam etiā remuneret bona. s. q̄ ds fecit in statu gre De ꝺ tñ diffusi⁹ in. iij. pte. ti. xiij. c. vi. de sacro pnie Tertiꝰ fructꝰ pnie, q̄ tñ dz poni p prio ē pctōr exemē datio. vñ xps Lu. vlti. Sportuit xpm pati ⁊ resurgere a mortuis tertia die. ⁊ pdicari in noīe eī⁹ pnīam ⁊ remissionē pctōr in oēs gētes. Pet⁹ ꝺr pnīam ⁊ postea addidit, remissionē pctōr. Propꝛea petr⁹ apls iudeis q̄bꝫ pdicabat, q̄rentib⁹ de salute sua rndit. Penitemini ⁊ conuertimi. vt deleant pctā vra. Act. iij. In cuius etiā figurā br. iiij. Reg. v. q̄ Naaman lotꝰ in aq̄ iordanis designāte pnīam mundat⁹ ē a lepra. q̄ peccatū designt. Quartꝰ fructꝰ ē interior aīe reuocatio, sic antiq̄tas inducit in corpe debilitatē. ⁊ inutilitatez. ⁊ deformitatē. Nō enī senes sunt pulcri. nec fortes ad opandū. Ita pctm qꝺ facit aīam inueterare spūal r. pter qꝺ ꝺr ps. Inueteraui inē oēs inimicos meos. Pctā. s. vel demones reddūt aīam debilē ad bñ operandū. Vñ ꝺr grego. in. xix. moral. q̄ electi dilectores sunt in celestib⁹ debiles, in terrenis fortes. ⁊ in oroe corā dño vel vnⁱ hoīe momēto laxank. di. xlvij. oēs hui⁹ seculi, facit etiā pctm aīam deformē. maculosā ⁊ inutilē in bonis. Vñ ꝺr de pctōrib⁹ i ps. xiij. Inutiles facti sūt. ⁊ Treñ. iij. c. Denigrata ē sup carbones facies eoꝝ. Sed pnīa renouat aīam ⁊ iuuenescere facit. vt sit fortis ad oīa bona opa. ⁊ pulcra in spe. vtil in bono ope. aug. Nemo pōt nouā inchoare vitā, nisi peniteat eum veteris. i. vite pctōr cōmissoꝝ. ꝺ pe. di. i. tres sūt. ps. cij. Renouabit vt aq̄le iuuētꝰ tua. Dicūt naturales. q̄ cū aq̄la ē antiq̄ta. ex ꝺ facē vt iuueneſcat. Ponit se directe ad solis radiū. ⁊ exusta pēnis ex calore, demergit se in fontē viuū. Et sic deposita pēnis veteribꝫ iuuenescit. Sic ⁊ pctōr antiq⁹ in malꝫ ponēs se p ꝺsiderationē ad calorē solis diuine iusticie cōburētis i inferno peccatores. Et exinde deiciēs se in aq̄s pnīe ⁊ lachrimaꝝ. iuuenescit ⁊ pulcer efficit. Quint⁹ fructꝰ est tribulationū euitatio. vñ hiero. in amos. Promittit ꝓspera deꝰ si pnīam egerim⁹. Q⁹ si negligentia dissoluamur, ⁊ illum penitebit spōsionis, promissaq̄ mutabit. Cui⁹ rei exemplū samariā ⁊ hierm hre possum⁹. q̄rū alīj de iminētib⁹ supplicijs libati sunt, alīj q̄ pribꝫ promissa fuerāt pderūt. de pe. di. i. si agam⁹. Dñs etiā p hiere. xviij. c. ait. Repēte loq̄r adūsus gentē. ⁊ aduersus regnū. vt eradicē. ⁊ destruā. ⁊ disperdam illud. si pnīam egerit gens illa. a malo suo, qꝺ locut⁹ sum adūsus eā. agā ⁊ ego pnīam sup malo ⁊c. Exepla innūera sūt in scripturis. vt de ezechia q̄ ꝑter pctā infirmat⁹ ad mortē ꝺūsus ad pietē fleuit fletu magno in signū pnie. ⁊ in de venīā ꝓsecut⁹ est ⁊ sanitatē spaciū. xv. annoꝝ vite ei⁹ addirū ē Esa. xxxviij. Niniue q̄ pctis subuertēda erat. fletib⁹ pnie sniam euasit. Jone. iij. Nabuchodonosoꝝ p aliquā pnīam dilata ē snia. sed postea recidiuans p superbiā penā incurrit Dañ. iiij. c. ⁊ sic de alīs vt pz pcipue in li. iudicū p totū. Sext⁹ fructꝰ est bonoꝝ eccie pticipatio. Per pnīam enī verā. cū pctōr incorpet eccie. sic ex q̄libet cibo assūpto ab hoīe oē mēbꝝ corpis illi⁹ pticipat nutrimentum de illo cibo Sic de q̄libet bono ope facto in corpore eccie. penitens pticipat ⁊ pcipit suffragiū. ꝑm illud ps. Particeps ē me fac deꝰ oim timētiuꝫ te. Vñ hiero. in malach ait. Ne forsitan pctī imemores tardi⁹ reūtamur. scz ad pnīam. adhuc inq̄t. sedere vos facia in taberna/cul. sicut in die festiuitatis. vt qꝺ facit baptisma faciat ⁊ pnīa. ⁊ hītet in tabernacul⁹ saluatoris. ꝺ est in ecclesia. de pe. di. i. Et hinc pticipāt de oīonib⁹ indulgētijs. ⁊ alīs hmōi. Septim⁹ ē premioꝝ prepatio. primū ꝑbū qꝺ xps predicauit pplis fuit ꝺ. Pnīam agite appropinq̄bit enī regnū celoꝝ Matꝺ. iij. Hoc idē pdicauerat p⁹ gloriosus Job. bap. Nō ait. intrabit penitēs in regnū celoꝝ. sz appropinq̄bit. Mā ⁊ si pctōr vere pēiteat. nō tñ tūc mortēs intrat nisi tā feruentē pnīam ageret. ⁊ ptritionē hīret. qꝺ deleret oēm culpā ⁊ penā. sicut accidit in latrōe cū xpo crucifixo. sed cōiter alias appropinq̄t. Intrās enī purgatoriū appropinq̄t regnū celoꝝ. vel etiā qz ⁊ si p pnīam recuperet gram q̄ dispōit ad gliam. sz tñ nōdū pcipit. sz appropinq̄t. pōt enī recidiuare. sic nō intrare. ex suo tñ defectu. Nō enī vera pnīa facit hoīem ipeccabilez nec aufert facilitatē peccādi. Nec ē ꝺ qꝺ ait gre. ꝺ pe. di. iij. Pnīa ē pterita mala plangere ⁊ plangēda itez nō cōmittere. Intelligit enī q̄ ad ꝓpositū. i. q̄ hēat ꝓpositū nō cōmittēdi. Qꝺ pz manifeste p exēplū. Nā dauid q̄ vere penituit de adulterio perpetrato. postea itez peccauit in nūeratōne pplī. ij. Re. vl. Et q̄ vere penituerit patz ex his q̄ ꝺr amb. in apologia dauid. Ait enī ille rex potēs ac tant⁹, nec exiguo q̄dem mo-

mēto manere penes se delicti pass⁹ ē sciam. sz p̄ matura sessiōe arcz imēso dolore reddidit pctm̄ suum Deniqz dñm dolor inēni affect⁹ mouit. vt nathan diceret. Qm̄ penituit te. dñs trāstulit pctm̄ tuū. Maturitas itaqz venie pfundā declarauit fuisse regis penitētiā. de pe. di. iij. ille. Quā grauit autē peccauerit z mortal' in nūeratiōe ppli. oñdit ex flagello pestz illi⁹ qđ etiā sentit petrus de paluđ.

Excellentia virtutis §. V

pnie pz nō solū ex mltiplici fructu ei⁹ vt dictū est. sz etiā ex alijs fructib⁹. Primo qz ē in p̄ncipali potētia Scđo. qz ē in nob vlter. Tertio. qz ē oīm ꝑtutū prima. ¶ Quātū ad p̄mū. cū pnia sit vna virt⁹ spālis oportet q̄ sit ī vna potentia aie nō in eēntia aie. Est aūt in volūtate. q̄ ē p̄ncipalior inē potētias aie. Unde ius rō ē p̄m pe. de pa. in. iij. di. xiij. qz pnia ē ps iusticie. vt dictū ē. Justicia aūt ē in volūtate. Itē qz eligere ē act⁹ volūtaris. z pari rōe fugere. respuere z detestari. qđ ē pnie p̄pr⁹ act⁹. ptinet ad volūtatē. Et ad h̄ facit qđ ait aug. Arbitrij de⁹ in hoīe. vt doleat commissa. de pe. di. vij. nemo. vt. s. velit detestari pctā. z vitare. ¶ Quantū ad scđm. p̄m pe. de pal'. vbi. s. penitētia ē virt⁹ in oīb⁹ bonis hoīb⁹. Et p̄cipue in innocētib⁹. z in btā ꝑgine. qz z si nunqz peccauit. tū aī assumptionē filij peccare potuit. Et q̄ ꝓuli mortui sunt in gra. ex natura peccare potuerūt si viuere vsqz ad tps peccādi ꝓtigisset. Habuerūt g̃ pniam nō in actu. sz in habitu z p̄m aptitudinē. Scđo pnia virt⁹ ē in btis hoībus puris. nō q̄dē q̄ ad actū dolēdi de pctō. sz q̄ ad actū gaudēdi. de dolore ꝑterito non p̄nti. Sicut q̄s gaudet. nō dolet recolens euasisse piculū. Uñ z consecut⁹ ē lucrū. Sic etiā alīū actū hz g̃ue. cū ē sursum tēdere. s. deorsū. z alīū cū ē deorsū. s. q̄escere. Sic ꝑtutes morales hūt actū tendētē in via. z q̄etē in fine in patria. ¶ Tertio in oīb⁹ pctōrib⁹ conuersis ad deum. In nō conuersis aūt hominib⁹ ē pnia. non virt⁹. sz pena. s. remorsus cōscie. Uñ pbs ait ī li. ethi. q̄ ois malus ip̄lēt penitudie. ¶ Quarto in dānat⁹ ē pnia. nō virt⁹. sed vitiosū penitere. qz dolēt de pctō. nō inq̄ntū ē cōtra deū. sed inq̄ntū ē cōtra seipsos. z sui volūtatez. respectu. s. pene. quā setiūt. vñ or Sap̄. v. Intra se gemētes. z pniam agētes &c. In angelis bonis nō ē pnia z h̄ qz nō potuerūt peccare expiabiliť. Sic aūt z nō aliē pctm̄ ē obiectū pnie. put ē virt⁹. Et multo min⁹ in ꝑpo. qz nūq̄ peccare potuit. cū sp̄ hūanitas fuerit vnita deitati. q̄ peccare nō pōt. ¶ Quātū ad tertiuz pnia ē p̄or cōiter charitate z alijs. sed tū posterior fide. Pro cui⁹ declaratiōe ōt idē petr⁹ vbi. s. q̄ sz oēs virtutes infundāť sil' q̄ntū ad habitū. vna tū p̄or ē alia q̄ntū ad ordinē p̄m actū. z tō in actib⁹ eaz ē attēdenda ipsa prioritas. ¶ Sciendū igiť q̄ motū voluntatis cuiuscūq̄ ē mot⁹ virtutū moraliū. p̄cedit mot⁹ cognitiōis. qz appetibile imaginatū. vel intellectū. mouet appetitū. vt or in. iij. de aīa. Et itez extātio possibilitatis. motū volūtatis. qz electio q̄ est p̄ncipalis mot⁹ virtutis. nō pōt ee de ipossibili extimato. Motus autē appetit⁹ in duob⁹ cōsistit. s. in fuga mali. z ī psecutione bōi. Et hec duo diuersimode ordinanť. Quandoqz enī q̄s fugit malū ꝓpter desiderū boni. z q̄ñqz ecōuerso. Et hic mot⁹. s. psequi bonū virtutis. vt fugiat malū pene ē vt frequenti⁹ in reuersiōe peccatoris ad deū per penitentiā. z ideo motū pnie p̄cedit mot⁹ fidei. qz accedentē ad deum oportet credere. ad Heb xi. Et itez mot⁹ spei coniunct⁹ motui timoris. ꝓpter quem fit extimatio ō possibilitate venie consequēde. Et iō dicit grego. q̄ penitēs mouetur inter spem z timorē. Deinde vt in pluribus sequiť mot⁹ penitētie. deinde mot⁹ charitatis. z alias virtutum per ordinem. Qñqz etiā mot⁹ amoris p̄cedit motum pnie. sed ille amor nō est amor charitatis. qz charitas amissa nō recupat. nisi p̄ contritōnē de pctis precedentibus. que est motus pnie virtutis. hec ille.

Quo autem penitens. §. VI

z quilibet electus habeat moueri inter timorē z spez. vt nec p̄sumat nec desperet ex dictis scripture sacre ostendit grego. in moral'. xix. tractans illud Job. Cū qz sederem quasi rex circūstante exercitu. Erā tū merentiū consolator. Dicit enī sacra ecclesia fidelib⁹ suis de pietate. z iusticia redēptoris. in p̄dicationibus seris spem miscet z metū. quatenꝰ nec incaute de miseria confidant. nec desperate iusticiaz timeāt. Nam verbo sui capitis formidātes refouet. dicēs. Lu. xij. Nolite timere pusillus grex. qz complacuit patri vr̄o dare vobis regnū. Arcz itez p̄sumētes terret. dū dicit Mat. xxvi. Uigilate z orate ne intretis in tēptationem. Rursus formidantes refouet. dicēs. Mat. v. Gaudete. qz merces vestra copiosa ē in celis. Sz de seipsis p̄sumentes terret. cum ait. Lu. x. Uidebam sathanā sicut fulgur de celo cadentē. Formidātes refouet cum ait. Oues mee vocem meā audiunt z ego vitam eternam do eis. z non rapiet eas quisqz de manu mea. Sed in seipsis p̄sumendo deterret dicens. Dabūt signa magna z prodigia. ita vt in errorem inducātur. si fieri potest etiā electi⁹. Formidantes refouet. cū dicit. Qui perseuerauerit vsqz in finez hic saluus erit. Presumentes deterret. dicēs. Cum venerit fili⁹ hominis. putas inueniet fidem in terra. Metuentes refouet cum latroni dicitur. Hodie mecum eris in paradiso. Sed terrenꝰ p̄sumentes. dū iudas ex apostolatus gloria in tartarum labitur. de quo per sententie diffinitionē dicitur. Duodecī vos elegi. z vn⁹ ex vobis diabolus est. Formidantes refouet cum dicit. Si dimiserit vir vxorem suam. z recedens ab ea duxerit virū alterz nūquid reuertetur ad eam vltra. nunquid nō ꝓaminata z polluta erit mulier illa. tu autem fornicata es cum amatoribus multis Tamen reuertere ad me dicit dñs. z ego suscipiā te. Sed p̄sumentes deterret cuz dicit. Quid clamas ad me super cōtritione tua. insanabilis est dolor tuus. Formidantes refouet. dicens. Ergo saltem amodo voca me pater meus. dux virginitatis mee es tu. Sed p̄sumentes deterret. dicens. Pater meus amoreus. z mater tua cerbea. Formidantem refouet. cum ait. Reuertere aduersatrix israbel. z nō auertam faciem meam a vobis. quia sanctus ego sum'. z non irascar in perpetuum. Sed p̄sumentem deterret. cum prophetam ab intercessione prohibet dicens. Non assumas pro eis laudem z orationem'. qz nō exaudiam in tempore clamoris eorum ad me. quoniā si steterint coram me Moyses z samuel. nō

est anima mea ad populū istum. In eo ergo q dicit. Cū sederē qsi rex circūdāte me exercitu. incutit timorē ex prāte cū subdit. Erā tñ merētiū ꝯsolator. subleuat spem ex ꝯsolatiōe. Quasi enī rex dñs sedet i corde nr̄o. qr circūstrepētes regit aiōz motꝰ in nr̄a cogitatiōe. In mēte q̄ppe quā inhabitat. dū torpentia excitat. inq̄eta frenat. frigida accendit. accēsa moderatur emollit rigida. restrigit fluxa. Ex ipsa diūsitate cogitationū. qsi q̄dā exercitꝰ illū circūstat. Siue qsi rex sedet circūstante exercitu. qr p̄sidentē illū circūstat turba virtutū. Qui etiā merentiū. i. penitētiū ꝯsolator ē ea pmissiōe q̄ ōr. Btī q̄ lugēt. qm̄ ipi ꝯsolabunt. Inhitare aūt in mēte incipit deꝰ p pniam. z ibi q̄escere De pnīa vt ē sacr̄m. z de ptibꝰ eiꝰ. ꝯtritiōe. ꝯfessione z satisfactiōe. hēs in. iij. parte. ti de sacr̄is. z de pnīa.

¶ De veritate prout ē virtꝰ. Ca. xv.

VEritatem autē commu
merat pbs in. ij. z. iiij. ethi. inē ceas virtutes. Et tullꝰ in rhethorica ponit. eā inē ptes iusticie. z sic diffinit eā. Veritas ē p quā īmutata q̄ sunt. aut añ fuerūt. aut futura sūt. dicunt. Sz pro maiori declaratiōe hoz dicēdū ꝑm. b. Tho. se. se. q. cix. ar. i. q veritas dupl̄r accipi pōt. Uno mō ꝑm q ꝑm ꝓtatē aliq̄d ōr vez. Et sic ꝓtas nō ē virtꝰ. Sz obiectū. vel finis ꝓtutis. Sic enī accepta veritas non ē bitꝰ q̄ ō est genꝰ virtutis. sed eq̄litas q̄dā intellectus vel signi ad rē intellectā significatā. vel rei ad suā p̄mā cām. Et sic diffinit veritas. q ē adeq̄tio rei intellecte ad intellectū. ¶ Scō mō pōt dici ꝓtas. q aliq̄s vez ōr. ꝑm q p eā aliq̄s ōr verax. Et hec ē virtꝰ qr b ipm q̄ ō ē dicere vez. ē bonꝰ actꝰ. Uirtꝰ aūt est. q bonū facit hītē. z opꝰ eiꝰ reddit bonū ꝑm pbm. Et de hac loq̄t tullꝰ in diffinitiōne suppolita. Pōt addi q veritas ētio mō ōr ipse deꝰ. z p appropatiōnē filiꝰ Uñ z verbū ōr qsi vez boans. i. manifestās. Jpe ei incurnatꝰ ait. Ego suz via. veritas z vita. Joh. xiij. Et aug. in li. de ciui. dei ait. Ut bō ꝯfidentiꝰ ambularet ad veritatē. ipsa veritas dei filius. hoīe assūpto nō deo ꝯsūpto. veniēs fundauit z stabiliuit fidē. Et b est q̄ ipse ait pilato. Ego in b natꝰ sū. z ad b veni in mundū. vt testimoniū phibeā veritati. Joh. xix. Qr aūt veritas scō mō dicta sit spālis virtꝰ. Sic declarat Tho. vbi. s. ar. ij. Ad rōem virtutis ptinet. q opꝰ hois bonū reddat. Uñ in actu hois. cū iuenit spāl rō bonitatis. ncē est q ad b disponat hō p spālē virtutē. Cū aūt bonū ꝑm. b. aug. in li. de natura bōi. cōsistat in ordīe. ncē ē spālē rōem boni cōsiderari ex determinato ordine. Est aūt spālis q̄dē ordo. ꝑm q exteriora nr̄a. vel verba. vel facta debite ordinant ad aliq̄d signādū. q̄d factū est. Et ad b pficit hō p virtutē veritatis. Uñ manifestū ē q veritas ē spālis virtus. Cōsistit aūt in medio inē supfluū z diminutū. sicut alie virtutes morales. ex hoc q de se nec maiora ōr nec miora q̄ in se sint vel recoḡscāt. Aut etiā ex hoc nec falsū ōr. q̄d ē supfluū. nec vez tacet cū expedit q eēt diminutiuū veritatis. ¶ Sciendū etiā q simplicitas ptinet ad veritatē. icḡtū ē virtꝰ. Nā simplicitas ōr p oppositū duplicitati. q̄. s. aliq̄s bēr aliq̄d i corde. z aliud ab illo q̄d bz in corde oñdit exteriꝰ. z sic simplicitas ad hāc virtutē ptinet. Fac autē simplicitas intentionē rectā nō q̄dē directe. qr b ptinet ad oēm virtutē. Sz excludēdo duplicitatē. q̄ hō vnū intendit z aliud p̄tendit. Et ōr simplex qsi sine plica. s. duplicitatis. Et de hac simplicitate ōr ꝓuerb. i. Cū simplicibꝰ sermocionatio eiꝰ. z Mat. x. ait xp̄s. Estote simplices sic columbe. i. vt nemī machinemī dolos. Dr enī colūba nō hre fel. q̄d desīgt malicīā. Et de iob ōr c. i. q erat simplex z rectꝰ. Qr veritas sit ps iusticie. s. potētialꝫ vt virtꝰ scōaria annexa pncipali. sic declarat Tho. vbi. s. ar. iij. Et b aliq̄ virtꝰ iusticie annectit sicut scōaria pncipali. q cōnectit q̄dē cū iusticia ptim z ptī deficit ab eiꝰ pfecta rōe. Ueritas aūt ꝯnectit cū iusticia in duobꝰ. Prīo q̄dē in b q ē ad alterꝫ. Manifestatio quā dicimꝰ eē actū veritatꝭ. ē ad alterꝫ. inq̄ntū. s. ea q̄ circa se sūt. vnꝰ alteri manifestat. Scō̄ inq̄ntū iusticia eq̄litatē q̄ndā in rebꝰ ꝓstituit. Et b etiā facē virtꝰ veritatis. Adeq̄t enī signa rebꝰ exñtibꝰ circa ipsā. Defīc aūt a rōne iusticie. q̄ntū ad rōez debiti. Nō enī hec virtꝰ attēdit debitū legale q̄ attendit iusticia. sed potiꝰ debitū legale. inq̄ntū vnꝰ hō alteri ex honestate dr veritatis mānifestationē. Et sic pz q veritas ē virtꝰ annexa iusticie sic scōaria pncipali Nec ob. q iusticia est in volūtate. Ueritas aūt in intellectu. qr veritas ptinet ad intellectū inq̄ntū cognita sed p volūtatē ꝓtā. p quā hō vtit habitibꝰ z mēbrꝭ pfert exteriora signa ad manifestādū veritatem. Et sic veritatis virtꝰ etiā spectat ad volūtatem. Cōtra hāc veritatē opponit vitiū mendacij. sīlationis. z hypocrisis z ironie. de quibꝰ plura habes in. ij. pte.

Veritatem large sumen .§. I

do ponit hiero. sup̄ matb. eē triplicem. q̄ō allegāt. b. Tho. z alij in. iiij sen. Prīa est veritas vite. Scōa est veritas doctrine. Tertia ē veritas iusticie. Dr autē q̄libet hax a veritate stricte sūpta. put ē virtꝰ spālis. de q dictū est. Hāc triplicē virtutē vident notasse in dei in xp̄o fuisse cū dixerunt ei. Scimꝰ qr verax es q̄ ad p̄mā. Et viā dei in veritate doces q̄ ad scōas. Et nō est tibi cura de aliq̄. Non enī respicis oēm psonā q̄ ad ētiū. Mat. xxij. vt notat nico. de lira ibi. cuius hec dixerūt ad tēptandū z decipiendū eum. Et q sit vtil̄ z nobilis ista veritas. ostendit ps. di. Ueritas mea z miscōia mea cū ipso est. z in noīe meo exaltabit cornu eiꝰ. Lasiodorꝰ b exponit de xp̄o in q̄ fuerunt. z veritas doctrine. iusticie acvite. z miscōia immēse clementie q̄ mundū redemit sua passione. ex q̄bus in noīe z virtute dei p̄ris cornu eiꝰ. i. dignitas z potētia est exaltata. vt in noīe eiꝰ oē genu flectat celestium terrestriū. z infernoz. ad Philip. ij. Pōt z hoc exponi de q̄libet scō viro. vt introducit i eccl̄ia in officio misse aliq̄ pcedēdo. vt dicat. Ueritas mea z misericordia mea cū ipso. s. electo meo. z in noīe meo exaltabit cornu eiꝰ. vdi tria nō de veritate. Prīo eiꝰ mira dignitas. ibi veritas mea. Scōo eiꝰ magna vtilitas ibi. miscōia mea mea. Tertio eiꝰ eximia remunerālitas. ibi. z in noīe z̄c.

Quantū ad primū di .§. II

gnitas veritatis ostenditur in eo q dicit dominus. Ueritas mea. i. q̄ est a me. z quā possideo. Ueritas a q̄cūq̄ dicat a spūsctō ē. ait. b. amb. Mire autē di-

Capitulū XVII

gnitatis est qō ē a deo q̄ vocabulo vocat de⁹. Et cū sit triplex ꝟitas, vt dictū ē, q̄libet ē a spūscō, vñ dixit xp̄s aplis de spūsctō. Docebit vos oēm ꝟitatē. s. vite doctrine ⁊ iusticie. Et ꝟitas q̄dē vite ꝺr siue vera ſm b. Tho, sicut ⁊ q̄libet alia res ꝺr vera ex h̄ q̄ attingit suā regulā ⁊ mēsurā. Regula autē ⁊ mēsura vite hominis, i. ꝓpositiōis sue ē lex diuina, p cui⁹ ꝓformitatē rectitudinē hz. Et tal' veritas siue rectitudo non ē veritas spālis. sz cōis ē ad oēm ꝟtutē. hanc de⁹ exigit a q̄libet di. Pacē ⁊ veritatem diligite, ait dñs oīpotēs zach. viij. Nec aūt ꝓsistit p̄mo i vera mētis extiatiōe Scōo in vera oris locutōe. Tertio in ꝟa opis executione. Prīo ad veritatē vite exigit vera rex extimatio falsū enī loq̄rek in mēte sua, q̄ estimaret panē esse lutū ⁊ auz esse auricalcū. lz hēat aliquā silitudinē in colore, ita q̄ reputat tpalia esse magna bona, vt diuitias voluptates, honores ⁊ hmōi. Et ꝟtutes ⁊ sapiam ñ extimat alicui⁹ valoris. q̄si ea ꝓtēnēs, hic loq̄t falsū in corde suo, Sz ꝺr ps. Qui loq̄t veritatē in corde suo iste recēscit in mōte scō dei. Veritatē loq̄t in corde q̄ reputat mūdana eē trāsitoria ⁊ vana acvilia, vt aplis q̄ dicebat, Oīa arbitrat⁹ sū vt stercora. Et vera ⁊ magna bōa intelligit eē grām ⁊ gloriā. Et ex tali ꝟitate cognita amat ꝟtutes, ⁊ laborat p eis ꝓtēnit terrena, ⁊ vitia abhorret. Scōo ad ꝟitatē vite req̄rit veritas in locutiōe. vñ aplis. Loq̄mī vnusq̄sq; veritatē cū p⁹ xīmo suo. q̄m sum⁹ inuicē mēbra. Mēbra aūt nō decipiūt alter aliud. Dz aūt p̄poni ꝟitas locutiōis oī amicitie. vñ pbs. Duob⁹ exñtib⁹ amicis platone et ꝟitate sctm̄ ē ꝓbonorare ꝟitatē. Idē. Amic⁹ q̄dē plato, amic⁹ fortis. sz magis amica ꝟitas. Sz qz vt ait q̄dā sapiēs, ꝟitas odiū parit. Obsequiū amicos ītō diminute sūt ꝟitates a filijs boīm ait ps. Et vt placeāt boīb⁹ mēdacia ⁊ adulatiōes multiplicāt. Deū. Ostrabo tibi q̄d oīa possidentib⁹ desit q̄ dicat verē. Tertio exigit ad vite ꝟitatē recta opatio. Esa. xxxviij. Memēto dñe inq̄t ezechias, qūo ābulaueri cora te i ꝟitate in corde pfecto, ⁊ q̄si se declarans subdit. Et q̄d rectū ē in ꝺspectu tuo feceri. Ad h̄ q̄ op⁹ nr̄m sit verē oportet q̄ remoueat ab ea oīs sinistra intentio ⁊ silatio ⁊ indebita circūstātia. Et oē op⁹ q̄ntūcūq; cōsuetū ab alijs ꝺr cedere ꝟitati, vñ aug. Manifesta ꝟitate cedat ꝺsuetudo ꝟitati. di. viij. ¶ Quātum ad ꝟitatē doctrīe ꝺr. b. Tho. se. se. q. civ. ar. iij. q̄ hec ꝺsistit in q̄dā māifestatiōe ꝟbor eor de q̄b est scīa, vñ directa nō ptinet ad ꝟtutē veritat⁹ put ē virt⁹ special, verē qz ꝟa scibilia inq̄ntū sunt a nob⁹ cognita. circa nos sunt ⁊ ad nos pertinent. ſm hoc veritas doctrine pōt ad hāc ꝟtutē spālē ptinere, ⁊ q̄cūq; alia ꝟitas q̄ q̄s manifestat ꝟbo. vel facto quod cognoscit. Pertiet aūt ad ꝟitatē doctrīe, vt docēdo, ꝑdicādo, exhortādo ꝟa dicat. Et qz sac̄ scptura sola doctrīa ē. q̄ nullā hz falsitatē admixtā, ⁊ h̄ qz sermo dei ē. q̄ mentirī nō pōt. vñ ꝺr. Job. xvij. Sermo tu⁹ ꝟitas ē. Jō pmaxīe ꝑdicando ꝺz inducī auctas scpture sacre, nec q̄s ex tiore ꝺz dimittē, vt veritates necrias ad salutē nō dicat. Unī cryso. tractās illud q̄d ait xp̄s aplis, cū misit eos ad ꝑdicādū. Nolite timere eos q̄ occidūt corp⁹ ait. Non solū est ꝑditor ꝟitatis q̄ trāsgrediēs veritatē, p veritate mendacium palā loq̄t. sz ⁊ ille q̄ nō ꝓnūciat ꝟitatē, quā libe nunciare, oportet. Aut nō libe ꝟitatē defendit, quā libe defendere ꝺz, ꝑditor ē ꝟitatis. Nā sic̄ sacerdos debitor ē vt ꝟitatē, quā audiuit a deo libere ꝑdicet. Sic laic⁹ debitor ē, vt ꝟitatē quā audiuit in scpturis ꝓbatā, ſm ducialit defendat. hec ille, ri. q. iij. nolite. Nō tñ ꝑdicator ꝺz dicere oēz ꝟitatē. sz q̄ ꝓueniat auditorib⁹ cu iusmōi. s. sint capaces, ⁊ q̄ vtil' sit eis. Sz dolendū, qz ita venit tps q̄ ꝑdixit aplis. ij. ad thīmo. iiij. Erit enī tps cū sanā doctrinā nō sustinebūt. Et a ꝟitate q̄dē auditū auertēt. ad fabulas aūt ꝓuertēt. Si q̄ aūt dicta gētiliū poetar⁹ vel pbor, nō ad ostētationez, sz ad maiorē ꝓfirmationē ꝟitatis aliqñ inducant vt ancille deſuiētes dñe theologie, nō erit incōueniēs. Unī cle⁹mēs pa. Cū enī ex dīnis scpturis q̄s firmā regulā ꝟitatis suscepit, absurdū nō erit si aliq̄d ex eruditione cōi, ac libalib⁹ studijs, q̄ forte i pueritia attigerit, ad assertionē veri dogmatis ꝓferat, ita tñ vt ꝟa dicerit fl'a ⁊ sil'ata decliet. di. xxxvij. relatū. Si aūt q̄s aliq̄ doceret fl'a vel incauta, vel q̄ pñt eē cā mali, non erubescat cū expedit retractare vel retractare vel declarare. qz nec. b. aug. erubuit facere libz retractationū cū eēt doctissim⁹ oīm Eccī. iij. Nō ꝺdicas ꝟbo veritatis vllo mō. cū. s. reph̄deris de erore. ij. ad Lor. xiij Nō possum⁹ aliq̄d ꝰ ꝟitatē. sz p ꝟitate. b. aug. Magne sapie ē hoiem reuocare. q̄ male locut⁹ ē. xxij. q. iiij magne. Quātū ad veritatē iusticie ꝺr Tho. vbi. s. q̄ veritas iusticie ē ſm q̄ aliq̄s rectitudie legis in iudicijs q̄ sūt ad alterū seruat. Unī ſm q̄ aliq̄s ꝟitatē manifestat ex iusticia. puta cū in iudicio testificat verū, vel ꝓfitet. Et sic ē q̄dā act⁹ iusticie. Unī nō ꝑtinet ad ꝟitatē, put ē spūal' virt⁹, Ad ꝟitatē iusticie ꝑtinet nō respicere ad psonas qz paup. ⁊ tō cōpatiēdū vel qz ꝓsanguine⁹, ⁊ tō nō puniēd⁹. ⁊ b⁹ i. puer. xxviij Qui cōgscit in iudicio faciē nō bñ facit. ⁊ p buccella panis delerit ꝟitatē. Et dñs in lege. Nō misereberis in iudicio paupis. vta ꝟo deuies. Hinc ⁊ b. aug⁹, Querit pr̄ de malo filio, q̄rit, i. conq̄rit. fili⁹ de duro pre. Seruam⁹ bonorificētiā pr̄i. q̄ debet ei a filio nō eq̄m⁹ filiū pr̄i in honore. sz ꝓponim⁹ filiū pr̄i in ꝟitate. ij. q. viij. q̄rit. Nec etiā ꝺz attēdere iudex ad munera. sz respuere. Deut. xvi. Munera quertunt ꝟba iustoz. vt. s. falsā pniam ꝑferāt. Unī. b. grego. Bonis male vtunt q̄ ꝑ tpali lucro iuste iudicāt. Tales q̄dē a veritate nō iusticie defensio sz amor p̄mij puocat. q̄ bus si spes nūmi subtrahit ꝓfesti a iusticie executiōe recedūt. Acceptio munez puaricatio ē veritatis. xi. q. iij. q̄ recte. Pertiet ad veritatē iusticie resistere mal' ⁊ defendere inocētes ꝺ oppressores. vñ ꝺr. di. lxxxiij. Error cui nō rsistit approbat. Veritas cū mīme defensat oppmit. Negligere q̄ppe cuz possis ꝑturbare pueros nihil ē aliud q̄s fouere. Pertiet ad ꝟitatē iusticie iudicare ſm allegata ⁊ ꝓbata. sz pr⁹ bñ exaīata Unī. b. amb. Bon⁹ iudex nihil ex arbitrio suo facit. ⁊ domestice ꝓpositio volūtatis. sz iux leges ⁊ iura pnūciat. exaīat cār merita ñ mutat. iij. q. viij. iudicz. Sz pt hodie dici illō. Corruit ꝟitas i plateis, Esa. lix.

Utilitas huius vir⁊ §. III

tutis ostēdit cū subdit. Et misc̄ia mea cū ipo, q. d. Quia fuit in eo veritas, erit in illo misc̄ia, id est facia ei misc̄iam. Misc̄ia autē ꝺr q̄si miseriam adi⁊

mens. Uñ z xp̃s Job. iij. ait. Ueritas liberabit nos Adimit autē z liberabit a multiplici miseria. Primo a miseria obscuratiōis. Scdo a miseria ingloriatōis Tertio a miseria deprauatiōis. Quarto a miseria de prauationis. ¶ Quantum ad primum dicit Job. Tenebris inuoluitur ꝛc. Alia enim nostra. vt ait pbs. nascit sicut rabula rasa in q̄ nihil ē pictū. Nulla ueritatē cognoscit. vñ magna in obscuritate ē. Et hec ē magna miseria. Sed liberat ab hac miseria paulatim p veritatē sibi manifestatā ab alijs. z a se cognitā. Uez enī est bonū intellect⁹. qđ pficit ipm. z illustrat obscuritatē ei⁹. Et sicut null⁹ mēti suauior cibꝫ q̄ ꝟitas. vt ait lactāt⁹ in li. institu. Ita null⁹ amarior seu magis noxi⁹ cibꝫ aīe. q̄ falsitas. ¶ Scdo veritas locutōis liberat ab ingliatōe. i. infamia. Sicut enī fallacia hoīs facit eū infamē. ita vt q̄libet detestētur eē hoīes mēdaces. nec credat eis. cū etiā dicūt z iurāt ꝟitatē. Ita q̄ verax ē in ꝟbo locutōis. inde sibi bonā acq̄rit famā. Cū enī hō sit aīal sociale. naturaliē vnusq̄sq; dz alteri id sine q̄ societas humana cōseruari nō pōt. Nō possent autē hoīes inuicē crederēt tā q̄ veritatem manifestātibꝫ. Et ꝓpē b̄ fallax exosus z infamis bī q̄si destructiu⁹ būane societatis. Et verax diligit vt ꝺseruatiu⁹ eiusdē societatis. Et ꝺt Tho. se. se. q. cix. ar. iij. q. virt⁹ ꝟitatꝫ poti⁹ declinat in mīn⁹ q̄ in mai⁹. b̄ tñ pōt intelligi dupl'r cū ꝺz declinare in mīn⁹. Uno mō affirmādo puta q̄ nō manifestat totū bonū qđ in se ē. sciam. vl' scrutatē vel hmōi. Et b̄ fit sine p̄iudicio ꝟitatis. q̄ in maiori includit mīn⁹. z sic virt⁹ ꝟitatis declīat ī mīnus. Hoc enī vt pbs ꝺt in li. ethi. viō. eē prudenti⁹ ꝓpē onerosas supabūdātias. Hoīes enī q̄ maiora de se dicūt q̄ sint sūt alijs onerosi. q̄si alios excellere volentes. Qui aūt miora de se dicūt q̄ ī eis sit sūt alijs grosi q̄si alijs ꝺdescēdētes p q̄ndā moderatōnē. Uñ apl's. ij. ad Lor. xij. Si voluero gliari nō ero insipiens. ꝟitatē euī dicaz. Parco aūt ne q̄s existiat sup id qđ videt in me. aut audit aliq̄d ex me. Alio mō negādo declinat in mīn⁹. Lū. s. negat qđ ī eo ē. Et hec nō ptinet ad ꝟitatē. q̄ falsū incurrit. Sed ptinet ad ironie vitiū. tñ mīn⁹ peccat ꝫ ꝟitatē q̄ p iactantiā ex q̄ pl⁹ ꝺt de se q̄ sit. Tertio libat ꝟitas a miseria p̄uitatis vbi ē ꝟitas vite. cū excludat oē vitiū. ibi p̄uitas locū nō hz. b̄ verax é z iusticia in illo non ē. ꝺz Job. vij. Sz z oīs p̄uitas cōmissa pcti tollit p ꝟitatē confessiōis z pnīe. vñ ps. Ueritas de terra orta ē. i. vera ꝓfessio de pctōre. z iusticia de celo p̄spexit. i. iustificatio a deo. Ita expōit Aug. de pe. di. i. Et idē aug⁹. ꝺt. vera pnīa ad baptismi puritatē conat adducē penitentē. ¶ Quarto liberat a miseria dānatiōis si māseritis in ꝑmone meo. s. pseuerādo in obꝺuatiōe eius Uere discipuli mei eritis. z cognoscetis ꝟitatē. z veritas liberabit vos. Job. viij. Libabit. s. a dānatiōe p̄seruādo ne incurratis. Si q̄s ait ipe in eodē ca. sermonē meū seruabit. mortē nō videbit in eternū. Si q̄ veritatē dico vob. q̄re non creditis mihi. cū p b̄ euadatis miseriā oēm. q̄ veritas mea in q̄ ē ibi z miseri cordia mea ad tollendas miserias.

Quantum ad tertiū .§.iiii

principale qđ ē remuneratio ꝟitatis. b̄ ostendit dū ꝺz. Exaltabit cornu ei⁹. Dicit aug. sup ps. Cornua iusti sūt munera xp̃i. q̄ eminēt. Precipuū mun⁹ xp̃i ē gra sua. vñ z ꝟtutes ꝓcedūt. z merita. Exaltat aūt istud cornu grē. cū p eū peruenit ad gliam. Job. iij. Qui facit ꝟitatē. i. opando ꝑm eā. b̄ venit ad lucē. s. glie. Uñ sacietibꝫ tribꝫ cubicularijs regis darij q̄ez int̄ se. z corā eo z sapientibꝫ suis disceptātibꝫ qđ ē fort⁹ oībꝫ. vn⁹ dixit vinū. alī⁹ regē. tertius. s. zorobabel mulierē. z magis ꝟitatē ꝓcludēdo. q̄ veritas vincit z viuit. z obtinet in secla seclorꝫ. Uide historiā q̄ pulcra ē. z multa ꝓtinet ad cōmēdationē ꝟitatis. Uinū significat sapiam humanā q̄ inebriat. Rex potentiā z rex abundātiā. Mulier voluptatē. Hec oīa potētia sūt. Sed ꝟitas oībꝫ ꝓualet q̄ ꝓducit ad regna celorꝫ. vbi sp viuit. Habet hec historia. ij. Esdre. iij. ca.

¶ De virtute fidelitatis. Lap'm. xvi.

Fidelitas in promissis vel cōmissis videt ptinere ad ꝟtutem veritatis. Et iō aliq̄d hic ꝺ ea breuiē dicēdū Dicit Isi'd. in li. etymo. q̄ fidel' q̄s ꝺz. p eo qđ fit ab eo qđ ꝺt. vel ꝓmittit bonū. Signanē aūt bonū. q̄ si malū ꝓmitteret. fuare nō ꝺz. Jux illud Isi'd. In malis ꝓmissis rescinde fidē. i. fidelitatē. nō seruādo illō. Et ꝑm b̄ ꝺt ps de dño. Fidel' de⁹ in oībꝫ verb̄ suis. q̄ verax ē. z obꝺuat q̄. ꝓmittit nob q̄ nō sunt nisi bona. Et hec fidelitas in scriptura multū cōmendat. p uerb. xvij. c. Uir fidel' multum cōmendat. Nūi. xij. Noyses in oī domo mea fidelissim⁹ ē. z. i. Reg. xxij Quis in oībꝫ fuis tuis fidel' sicut dauid dixit abimelech. ad saul. Fidelitas aūt ista maxīe ē cōmēdabilis in tribꝫ generibꝫ hoīm. Prio in amico suo. scdo ī nūcio vel legato. ꝛtio in ꝺuo vel dispēsatore instituto

¶ Quantū ad p̄mū ꝺz Ecci. vi. Amico fideli nulla ē cōpatio. Idē. amic⁹ fidel' medicamētuz vite. Sic p medicamentū hō recupat vitā. ita p auxiliū z ꝓsiliū amici fidel' q̄s aliq̄n recupat vitaz aīe z corpis. Ista aūt fidelitas in amico ostēdit. Prio in ꝓsiliꝫ vt det amico bonū ꝓsiliū z sanū. Non sic ille q̄ dedit ꝓsiliū amon vt fingeret se infirmū ad b̄. vt thamar soror ei⁹ ex cui⁹ cōcupīa erat inflāmat⁹ veniret ad visitādū eū z sic ꝓstuprāret eā. ij. Reg. xiij. Aut ꝓsiliū qđ dedit balaā balach regi moabitarū. vt induceret israelitas ad fornicandū. Sz sic daniel q̄ nabuchodonosor vt euaderet snīam sibi cōminatā dixit. Placz tibi rex cōsiliū meuz. pctā tua eleēmosinis redime. Dañ. iij. Scdo oñdit fidelitas ī amico in secret'. vt. s. nō denudet. p uerb. xi. q̄ ambulat fraudulēt. revelat archana. Qui aūt fidel' celat amicū vel amici cōmissū. z Ecc̄. ca. xxvij. Qui denudet archana pdet fidē amici. Et b̄ ē verū qñ ex celatōe secreti nō sequit malū. Tertio oñdit fidelitas ī amico suo ī adūsis cū ñ deserit. Ecci. xxij. Fide possīde cū amico i pauptate illi⁹. vt in bonis illi⁹ leteris. In tpe tribulatiōis illi⁹ pmāe illi fidel'. Et ēplū ꝺ ill' duobꝫ pbis amicꝫ. q̄z altez cū captū dyonisi⁹ tyrān⁹ sicilie vellet ꝺdēnare ad mortē. petīt dilationē a tyrāno vt vadēs ad cīatē suā dispōere posset de factꝫ suis. Et cū tyrann⁹ peteret fideiussorē pro eo de reuersiōe. ille req̄sitū amicū suū illū pbm dedit declarato sibi a tyranno q̄ si tempore z hora determinata ille non rediret ipse occideretur pro eo. Qui pro

eo se obligauit. Et ille expeditis negocijs suis bona statuta reuisus est. Quia fidelitate ꝓsiderata pmaxima tyrānꝰ illi pepcit ⁊ se fieri tertiū amicū eoꝝ postulauit. narrat Valeriꝰ lib. ¶ Quantū ad scām ōr prouerb. xiij. Legatꝰ fidelis sanitas. Et itez. Sicut frigus niuis in die messis. ita legatꝰ fidelis ei q̄ misit illū. Frigꝰ niuis cū accidit in messe refrigerat metentē a caloze. ita legatꝰ refrigerat mittentē ab estu solitudinū vel meliꝰ. Sicut frigꝰ niuis i hyeme pinguefacit terrā. ⁊sic in messe hr̄ copiosiꝰ fructꝰ, ita fidelis legatus fructuose operatur ⁊ vtiliē ipm ꝓmittentē. Ecōtra de infideli legato seu nūcio ōr. Dens putnd⁹ ⁊ pes lapsus q̄ sperat sup infideli in die angustie. Dens putridus magnū dolorē ingerit. Unū vulgariē ōr q̄ non ē dolor sicut dolor dētis. Sic infidel nunciꝰ vel legatus. ei q̄ sperat in eo. vt dens putridus ingerit afflictionē Est ⁊ pes lapsus sicut enī ille q̄ desiderat ad aliquez locū puenire ⁊ p̄ lassitudine nō pōt. multū affligitur sic q̄ expectat nūciū infidelem. Legatos aūt male tractare ē magna iniusticia. ⁊ p̄ iusgentiū frangere securitatē eoꝝ. di. i. iusgentiū. ⁊ grauiē punit talis iniuria q̄ est p̄ cōem fidelitatē. Nā vt ōr augꝰ. Fidelis. i. fidelitas etiā hosti cū ꝓmittit seruanda ē. xxiij. q. i. noli. Unū dauid. qz rex āmonitaz ad quē miserat suos legatos ad ꝓdolendū ⁊ ad cōsolandū de morte patris dehonestauit eos suggerentibꝫ sibi ꝓsiliarijs suis. q̄ ꝓditoseh egerat dauid. nō ad ꝓsolandum. sed ad explorandū. Unū ratis eis barbis ꝓ medietate. ⁊ vestibus eoꝝ abscisis vsq̄ ad nates. remisit ad dauid Sed ob talē iniuriā factā misit Joab cū exercitu suo ꝓ rabath ciuitatē p̄ncipalē āmonitaz. ⁊ ea capta fecit magnā stragē. vt hr̄. ij. Reg. x. Et de iudeis dicit egesippꝰ. Preuaricati sūt leges olim hoīm. ipsoꝝ etiā barbaroꝝ. q̄m apud ipsos q̄z qui nesciūt humanitatē inuiolabiles legati hr̄ntur. dū vindicta celestis formidat ⁊ tāti sceleris vltor deꝰ timet. hoc q̄ admiserūt adūsarij nr̄i. s. iudei q̄ nec humane nec diuine leges inultū relinquūt. hec ille. Et forte loquitur de aplis. q̄s iudei ꝓsecuti sunt multipliciter. q̄ erāt legati dei Unū apls paulus. Legatōe fungimur deo exhortāte p nos. ¶ Quātū autem ad tertium ōr Eccl. xxiij. Si est tibi seruꝰ fidelis. sit tibi q̄si aīa tua. ⁊ q̄si frātre sic tracta illū. Fidelitas aūt serui seu dispensatoꝛ ostendit circa bona sibi cōmissa in tribꝫ. vt. s. nō dissipet. nō defraudet. ⁊ vt multiplicet. Primo cauere dꝫ cui cōmissa ē aliq̄ dispensatio. vt nō dissipet bona dñi sui. Unū in euange. Ullicꝰ qui diffamatꝰ fuit q̄ dissipasset bona dñi sui. āmotꝰ fuit a dispēsatōe. Lu. xvi. Et apls. i. Loz. iiij. Hic iā q̄rit int dispēsatores vt fidelis q̄s inueniat. q. d. Rari sunt q̄ non dissipēt. Q̄ñ in tpalibꝫ dispēsatoꝛ nō expendit vtiliter bona dñi sui. dissipatoꝛ est. Et sil̄r q̄libet platus q̄ dat būficia. officia. dispensatiōes ꝓ iura cōia ⁊ sacra indebite nō est dispēsatoꝛ. sed vt ōr Bern. dissipatoꝛ. Et sil̄r in bonis tpalibus vel naturalibꝫ vel spūalibus. q̄ dñs cōcessit. fecit nos suos dispēsatores. Sz cū male eis vtimur. dissipamꝰ bona dñi nr̄i sicut filius pdigꝰ q̄ dissipauit substantiam suam Lu. xv. Sc̄do seruꝰ dispensatoꝛ dꝫ cauere ne defraudet sibi accipiēdo bona dñi sui. sic iudas q̄ portabat loculos. i. bursam seu scarsellā pecunie q̄ elemosinaliē dño ⁊ discipulis tradebat. de q̄ ōr euangelista. q̄ fur erat. ⁊ ea q̄ mittebant in loculis portabat. Joh. xv. Id ē asportabat donū ꝓ se ⁊ familia sua. Sic etiā q̄libet de bonis operibꝫ suis totū dꝫ deo tribuere ab eo recognoscēdo. nō ptē furando. videlz attribuere virtuti. vel ingrendo gloriā humanā. vñ Bern. Fidel reuera famulus es. si de multa gl̄ia dñi tui. ⁊ si nō exeūte a te tñ trāseūte per te. nihil mālwadherere ꝓtingat. Tertio bonꝰ ⁊ fidelis dispensatoꝛ nō solū dꝫ ꝓseruare bona dñi sui. sz etiā augmentare. inq̄tū pōt licite. sicut fecit iacob erga laban socez suū. Et ioseph erga phutiphar dñm suū. q̄ dispensationē totiꝰ domꝰ sibi cōmiserat. ⁊ oia multiplicabant in manibꝫ suis. nec cognouerat ioseph nisi panē q̄ vescebat. Ben. xli. sic et q̄libet grās sibi a deo collatas varias. siue multas siue paucas. dꝫ sollicite ꝓcurare. vt eas multiplicet in gr̄a crescēdo. vt talēta sibi cōmissa. nā vt habet i parabola euāgelica Mat. xxv. Qui q̄nq̄z talenta accepat. q̄z lucratꝰ est cū eis alia q̄nq̄z grose in redditiōe rōis sibi dictū fuit. Euge serue bone ⁊ fidel. q̄z i pauca fuisti fidelis sup̄ multa te ꝓstituā. ītra in gaudiū dñi tui. Et sil̄r dictū fuit duobꝫ q̄ cū duobꝫ sibi cōmodatis fuerat duo alia lucratꝰ. Qui ꝯo vnū solū recepit nō multiplicauit cū illo negociādo. sed illud abscondit iuectiue sibi dictū fuit. Serue neqūz ⁊ piger. q̄re nō dedisti pecuniā meā tē. Et ablato sibi talento fuit missus in tenebras. vñ ⁊ pe. in canōica sua. Si q̄s accepit grām in alterutrū illā administrantes vt boni dispēsatores multiformis gr̄e dei. ⁊ Apo. ij. ōr Esto fidelis vsq̄ ad mortē. ⁊ dabo tibi coronā vite. Fidelis. s. bene dispēsando tibi cōcessa. ¶ De liberalitate inq̄tū differt a miscdia. ¶ Caplm. xvij.

Liberalitas commune rāk inē ꝙtutes annexas iusticie. ab andronico ꝓpathetico vt refert. b. Tho. se. se. q. lxxx. Et amb. dicit in li. de offi. q̄ in euan. multas disciplinas accipim⁹ iuste liberalitatis. Circa q̄ sciēdū. vt clarescat de materia ei⁹ ⁊ de noīe q̄re sic nūcupet ꝑm. b. Tho. se. se. q. cvij. ar. ij. Dupleꝛ ē obiectuꝫ siue materia liberalitatis. Prima ⁊ imediata materia ē interior passio. s. affectꝰ ad pecuniā. scda ⁊ exterior materia ē pecunia. Rō est. q̄z liberalitas nō attendit in q̄ntitate dati. sed in affectu dantis. Affectꝰ autem dantis disponit ꝑm dispositōnē amoris ⁊ cōcupiscētie p modū delectationis ⁊ tristicie ad ea q̄ dant. Et iō imediata materia liberalitatis ē passio interior. Pecunia aūt exterior est obiectum predictarū passionū Et ꝑm hoc dicit pbs in. iiij. ethi. q̄ liberalitas videt esse quedā medietas circa pecuniā. Dicit autem liberalitas ex eo q̄ ad liberalem pertineat emissiuū esse ꝑm pbm in. iiij. ethi. Unde ⁊ alio noīe liberalitas largitas nominat. qō q̄z largū est nō est retentiuū. sz emissiuū. h̄ idem pertinere videtur ad nomen liberalitatis. Cū enī aliquid a se emittit. q̄dāmodo illō a sua custodia ⁊ dñio liberat. ⁊ aīm suū ab vno homie in alium ⁊ sunt bona possessa q̄ noīe pecunie signantur. Nā vt dicit augꝰ. ⁊ habet. i. q. iij. totū. Quicq̄d hoies in terra hnt. quoz sūt dñi pecunia vocat. q̄z antiq̄ quicq̄d habebāt in pecunia habebant. Unde pecunia a pecu. Et sic pecunia dicit esse materia libe

Titulus V

ralitatis. ¶ Q⁹ autem liberalitas sit virtus declarat beat⁹ Tho. se. se. q. cxvij. ar. i. sicut dicit Aug⁹. in li. de libero arbitrio. Uti bene rebꝫ, quibꝫ male uti possum⁹ ptinet ad ꝟtutē. Possumus autem uti bene z male. nō solū potētijs z passiōibꝫ sed etiā his que ex nos sunt. s. rebꝫ tpalibꝫ ꝺcessis nob ad usū z sustentationē. Et iō bene uti his rebꝫ cū ptineat ad liberalitatē. ptz q⁹ sit virt⁹. Q⁹ autē ōr pbs in. iij. ethi. Liberalis nō ē respicere ad seipm ita q⁹ sibi minora derelinqt. Nō sic ē intelligendū. q⁹ sic alijs ītendat. q⁹ oīa se z suos despiciat. qz b̄ esset ꝺ inclinationē naturalē z p ꝺñs nō virtuosū op⁹. Sed cū pauca uni sufficiant. iō plura sūt q̄ liberalis in alios expendit q̄z sibi. cū abundat rebꝫ. Dz autē hō sp magis sibi ꝓuidere ī spūalibꝫ bōis. ī q̄b⁹ unusq̄sq̄z p̄t ita sibi vl alijs ꝺ tpalibꝫ ꝓuidē. Uñ. b. Amb. i li. de offi. Probāda ē illa libalitas vt prios seis tui nō despicias. si illos egere cogiscas. Meli⁹ ē enī vt ipse subueniās tuis. q̄b⁹ pudoꝛ ē ab alijs sūptum poscere nec̄tatis. Non tñ vt illos diuites faciās. vt b̄ī in decre. di. lxxxvi. nō satis. Et qz p̄m pbm in. iij. ethi. non p̄m substantā. i. facultatē ꝺiuitiarꝫ ōr liberalitas. sed magꝫ p̄m dantis bītū. Jō etiā pauper q̄ non bz ad dandū alijs. pōt b̄re liberalitatē q̄z tū ad bītū. qz pōt b̄re talē dispositionē mētis. q⁹ si b̄ret facultates largiē z rōnabiliē dispēsaret. Q⁹ etiam ōr pbs in. iij. ethi. Liberalis nō ē acceptiu⁹ vel conseruatiu⁹ pecunie. sed emissiu⁹. nō sic ē intelligēdū q⁹ liberalis emittat facultates a se. q̄n retīeat vñ sustētet z vñ virtutis opa exequat. q̄b⁹ ad felicitatē ꝓueniāt. vñ Amb. Dñs nō vult sīl effundi opes sz dispēsari nisi forte. sicut belize⁹ q̄ occidit boues. z paupes ex eo recreauit. q⁹ habuit vt nulla cura domestica teneret di. lxxxvi. nō satis. Qui etiā multa ꝓsumūt in interpatia. sunt pdigi nō liberales. Et sil⁹ q̄ expēdunt ꝓpt̄ q̄cūq̄z petā. Qui etiaz cā tactātie in aliq̄ pia opa expēdūt. nō sūt vere liberales. vñ Amb. in li. de of. Pulcra ē etiā liberalitas. nō ꝓsiliādi fauoris gr̄a vltra modū effluere. Quicq̄d enim ex affectu sincero z puro ꝓmittit. hoc decoꝛ ē. di. lxxxvi. non satis.

De actu liberalitatis §. I.

B autē ē bñ uti pecunia. Pꝛo cui⁹ declaratōne ōr. b Tho. se. se. q. cxvij. arti. iij. q⁹ spēs act⁹ sumit ex obiecto. Obiectū aūt seu materia liberalitatis ē duplex. Interioꝛ. s. vt ꝓpria mā z magꝫ ꝓpinq̄. Et hec sūt passiōes quibꝫ hō afficit ad pecuniā. Et exterioꝛ matia est pecunia. Et q̄cq̄d pecunia mēsurari p̄t. Ad libalitatē aūt pcipue ptinet vt hō ꝓpter inordinataz affectionē ad pecuniā nō ꝓhibeat a q̄cūq̄z debito vsu ei⁹. Est aūt duplex vsus pecunie. Un⁹ ad seipm q̄ videt ptinere ad sumpt⁹ z expensas. q̄s. s. q̄s facit p se z familia. Alⁱ⁹ q̄ q̄s vtit ad alios. q⁹ ptinet ad datiōes Pertinet ḡ ad liberalē vt neq̄z ꝓpter inordinatū amorē pecunie alijs impediat a ꝓuenientibꝫ expensis. neq̄z a ꝓuenientibꝫ dationibꝫ. Quia ꝛo obiectum seu materia exterioꝛ liberalitatis ē pecunia vt dictū ē. et q̄libet virt⁹ ꝓuenienē se bz ad obiectū suū. ꝺñs est vt cū liberalitas sit virt⁹. act⁹ ei⁹ sit ꝓportionatus pecunie. Pecunia autē cadit sub rōne bono z vtilium. qz oīa exteriora bona ad vsum sūt ordinata bōis. Et iō ꝓprius act⁹ liberalitatis est bene uti pecunia seu diuitijs. Q⁹ autē Sene. ōr. q⁹ non ē alijs liberal⁹ ex b̄ q⁹ alīq̄d sibi donat. intelligendū ē liberalitate put respicit donatiōes. q̄ sez fiunt alijs. Et sciendū p̄m btm Tho. vbi. s. q⁹ uti bñ pecunia seu diuitijs ptinet ad diuersas virtutes. sed diūsis respectibꝫ seu rōnibus Nā ptinet ad iusticiā cōmutatiuā vel distributiuā. p̄m rōem debiti legal⁹. put. s. res exterioꝛ debet alteri ex alīq̄ obligatiōe. vt ꝓpt̄ aliquē ꝺctū vēditōis vel mutui z hmōi. Uel qz bz distribui indigentibꝫ ex dispositiōe cōitatis vel alicui⁹. Pertinet aūt ad liberalitatē p̄m rōem nō debiti legal⁹. sed debiti moralis. q⁹ attendit ex q̄dā decentia nō q⁹ sit alteri obligatus. z qz bz minimū de rōe debiti. Jō tulli⁹ z macro. z plures alij nō posuerūt liberalitatē inē ptes iusticie q̄ attendat debitū. Pertinet etiā bñ uti suba tpali ad virtutē magnificētie. p̄m q̄ndā spālem rōnem. put. s. assumit ad alicui⁹ magni opis expletionē. vt facere magnā eccl̄iam. hospitale. vel ornamēta eccl̄ie. vel alia vtilia reipublice. Uñ magnificentia se bz ex additōe ad liberalitatē. q̄si excellens liberalitatē q̄ ē circa mediocres expēsas vel datōes. Pertīet etiā ad misc̄diaz p̄m rōem indigentie paupm. Uñ ex cōpassiōe mouetur ad subueniendū. Pertinet z ad amicitiā seu charitatē p̄m rōem affectiōis spālis ad amicū. Sed liberalitas etiā ignotis cū expedit elargit. nec ipedit inordinato amore pecunie. Q⁹ aūt liberalitas non sit spēs iusticie. sed ps potētialis. i. annexa iusticie vt se cūdaria p̄ncipali. Sic declarat. b. Tho. vbi. s. Justicia ꝓprie dicta exhibet alteri q̄ ō est ei⁹. vt in restitutionibꝫ. satisfactionibꝫ z hmōi. Sed liberalitas exhibet alteri q̄ ō ē suū z de q̄ nō ē alteri obligat⁹. Cōuenit tñ cū iusticia in duobꝫ. Pꝛio qz ē ad alterꝫ vt iusticia. Sc̄o qz ē circa res exteriores vt iusticia. licz p̄m aliā rōem. Et iō ponit⁹ a q̄busdā inē ptes iusticie vt annexa ei. Nōndū etiā. q⁹ ad virtuosū ptinet nō solū ꝺuenientē sua matīa vti z ministrare. sz etiam p̄pare opportunitates ad bñ vtendū. sic ad fortitudinē milit⁹ ptinet nō solū exhere gladiū in hostē. sz etiā exacuere gladiū. z tenere mūdū in vagina. Sic ad liberalitatē ptinet nō solū bñ uti pecunia. sz eā etiā p̄pare z cō seruare ad debitū usū. Jn ipsa aūt libalitate ōr Gratian⁹ in decretis. di. lxxxvi. frēm nrm. mod⁹ adhibēdus ē rerū z psonaꝛ. Rez vt nō oīa uni. sz singul⁹ q̄ dā pstenk. vt plunbꝫ ꝓdesse possum⁹. iuꝫ illud ꝓbe Dispsit dedit paupibꝫ iustici⁹ ei⁹ manet in seculū seculi. comnu ei⁹ exaltabit i gl̄a. Ubi nōndū q⁹ ad libalitatē magis ptinet dare alijs q̄z petere ab alijs. vel acquirere z ꝺseruare. aut p se expēdere. Unde pbs ōr ī iij. ethi. q⁹ liberalis ē supabundare in datōe. Huius aūt rō est p̄m Tho. se. se. q. cxvij. arti. iij. qz ꝓprium est liberal⁹ uti pecunia. vsus aūt pecunie ē in emissione ipsi⁹. Nā acq̄sitio pecunie magꝫ assimilat generatōi q̄z usui. Custodia autē pecunie inq̄tū ordinat ad facultatē utendi assimilat habitui. Emissio autē alicui⁹ rei. q̄nto sit ad aliq̄d distanti⁹. tāto a maiori ꝟtute pcedit. sicut pz ex his q̄ p̄ciunk. Et iō ex maiori virtute pcedit. q⁹ alijs emittat pecuniam dando eam alijs. q̄z expendendo eam circa seipsum. Proprium autez est virtutis. vt precipue tēdat in id quod perfectius est. Nam virtus est pfectio quedam. z ideo liberales

maxime laudant de datione. vnde dicit. Dispsit dedit pauperibus ꝛc. Ubi tria de liberalitate nota. Primo q̄ fit rationabiliter. Scdo q̄ fit durabiliter. Tertio q̄ fit laudabiliter. Quantū ad primū dicit. Dispersit dedit pauperibus. q̄tum ad scdm. Justicia ei⁹ manet in seculū seculi. q̄tum ad tertiū. Cornu ei⁹ exaltabitur in gloria.

Quantum ad primū .§.II

sicut p prudentiā dirigitur omnis act⁹ virtutis moralis ad hoc q̄ sit vere virtuosus. Sic ꝛ act⁹ liberalitatis. qui ē in dando. oportet q̄ p prudentiā dirigatur q̄ ꝛ ipsa liberalitas est virt⁹ moralis. Prudētia autē est recta rō agibiliū. Quāuis autē ꝑm beatus Tho. ptineat ad prudentiā custodire pecuniā. vt nō subripiat. vel inutiliter expendat. tū adhuc maioris prudētie est vtiliter eam expēdere. q̄ vtiliter eā seruare. q̄ plura sunt attendenda circa vsum rei. q̄ assilatur motui q̄ circa cōseruationē que assilatur q̄eti. Pecunia autē viriliter datur cū pauperibus erogatur. Rationabiliter cū non oia vni. sed plura diuersis cōcedunt. Et hoc est q̄ dicit. Dispsit. i. in diuersas ptes diuisit. ꝛ dedit pauperibus. nō personis nō indigentibus. Unde ꝛ apls. i. ad Corinth. xiij. Si distribuero facultates meas in cibos pauperū ꝛc. Que autē rationabiliter sint cōsideranda in actu liberalitatis. pulcre nōt beatus Ambro. in li. de offi. Et habet dist. lxxxvi. nō satis. vbi ait. Perfecta liberalitas fide causa. loco. tempore cōmendatur. vt primū cepis circa domesticos fidei. Grandis enī culpa tibi ē. si fidelis egeat. si scias eū sine sumptu esse. famem tolerare. erūnā ppeti. qui pīertim egere erubescit. Si in cām ceciderit captiuitatis filioꝝ suoꝝ aut calūnie. ꝛ nō adiuues. Si sit in carcere aut in supplicijs ꝓpter debitū. si tempore afflictiōis nihil a te reportet. ꝛ infra. Est ꝛ alia probāda liberalitas vt primos seminis tui nō despicias. si illos egere cognoscas. Et infra. Cōsideranda ē etiam in largiendo. etas atq̄ debilitas. Nonnūq̄ etiā ꝛ verecūdia q̄ ingenuos pdit natales. vt senibus plus largiaris q̄ sibi iā victum nequeūt querere. Similiter ꝛ debilitas corpis ꝓmptius est adiuuanda. Precipue tū si q̄s ex diuitijs ceciderit in egestatem. ꝛ maxime sine suo vitio. Sed aut latrocinijs. aut proscriptione. aut calūnia que habebat. amisit. Pulcra etiam liberalitas in ipso pauperis dato tenere mensurā. vt abūdes pluribus q̄ntū oporteat imptiri peregrinis nō supfluas impēsas. sed competentes. Hec oia beat⁹ Amb. ibi. Et q̄uis petendo pecuniā ab alijs ex b̄ aliquis plus posset dare alijs. tū dicit pbus. q̄ liberalis nō est ptitiu⁹. Rō but⁹ ꝑm. b. Tho. vbi. s. est. q̄ dare ꝛ accipe se habent sicut agere ꝛ pati. Nō est autē idem principiū agendi ꝛ patiēdi. Uñ cū liberalitas sit pncipiū datiōis nō ptinet ad liberalem vt sit ꝓmpt⁹ ad recipiendū. ꝛ multo mīn⁹ ad petendū. Uñ .ꝯ. Si q̄s in b̄ mūdo vult grat⁹ haberi. det capiat. q̄rat pluria pauca. nihil. Redde singula singulis. Et apls inducit auctē dñi dicētis. Beati⁹ est dare q̄ accipe. Qui aūt q̄s petat elemosinas ab alijs nil ꝓpt b̄ diminuit sibi de liberalitate. Et sil'r. si q̄s effect⁹ paup ꝓpter xp̄m vt religiosi petant p se elemosinas. nihil sibi diminuūt de libalitatis pfectōe ꝛ alia rū virtutū. sed pot⁹ adaugēt q̄tū ad hīc. Quāuis igit liberalis multis mōis possit bñ vti pecunia. iste tñ rōnabili⁹ q̄ dispsit dedit pauperibus.

Quod actus liberali .§.III

talis duret oñdit dñs subdit. Justicia ei⁹ manet in seculū seculi. Justicia. i. op⁹ iusti qđ fecit in dādo pauperibus. Manet i sclm seculi. i. in alio seculo. qđ succedit huic pñti seculo. Manet autē. i. durat. nō inq̄tū ad actū. sz inq̄tū ad meritū ꝛ fructum mercedis. Uirtutes enī morales vt iusticia ꝛ alie. ꝛ si remanēt actis in patria. ꝑm. b. Tho. ꝛ alios q̄tuz ad hīc. nō tñ hñt eundē actū quē hic habuerūt. Ibi enī nulla ē indigentia. Et iō nō oportet vt vn⁹ alteri aliq̄d det. sed meritū illi⁹ datiōis iuste manet vsq̄ ad aliud sclm vbi de eo recipit pmiū. Matth. x. Qui dederit potū aque frigide nō pdet mercedē suā. Dicet enī xp̄s in finali iudicio his q̄ dederūt pauperibus. Uenite bñdicti pris mei pcipite regnū. Et assignās cām tante retributiōis. subdit. Esuriui enī ꝛ dedistis mihi manducare. Sitiui ꝛ dedistis mihi potū ꝛc. Mat. xxv. Et apl'us. i. ad Thi. iij. Pietas. s. q̄ dat pauperib⁹ ad oia valet. pmissionē q̄ nūc est hīs. ꝛ future. i. bonoꝝ pñtiū ꝛ futuroꝝ. Nā vltra pmiū supnuz qđ manet eū q̄ debite dat. als nō esset liberalis act⁹. mlta etiaz bona b̄ recipit. Cornelij⁹ cēturio ethnic⁹. qui dabat elemosinas meruit illuīationē fidei. apparēte sibi angelo ꝛ admonēte. vt mitteret p petro apl'o. q̄ eum doceret viā salutis Act. x. Uidua q̄ dedit helye bucellā panis ꝛ pusillū aque. meruit sibi multiplicationē farine ꝛ olei. vt nō deficeret sibi tpe famis. Exinde etiā resuscitationē filij mortui. iij. Reg. xvij. Tobias dabat indigentibus de bonis suis meruit illuīationē sue ceciratis. ꝛ abūdātiā tpalem. Nabuchodonosoꝛ dādo elemosinas dilatata fuit snīa data ꝯ eū sue punitionis. Dañ. iij. Rebecha vt liberalis q̄ potū aque dedit. nō solū Eliezer ꝓcuratoꝛi abrahe. sed etiā camelis suis. meruit despōsari pīarche magno Jsaac Heñ. xxiij. Greg. magn⁹ q̄ fuit liberalis ad pauperes. ꝛ specialiē ad eū qui apparuit sibi in forma naufragi. fuit sibi enūciatū de papatu Johannes elemosinari⁹. q̄ dabat abūdanē pauperibus. sp plus abūdabat. Et cū sel'm in domo nō haberet nisi. xx. grossos ad ueniēti pauperi ꝓ elemosina iussit ꝓcuratoꝛi illos dare. sed cū ille ex. xx. retinuisset. v. inde ad modicū sibi missa fuerūt. xv. milia florenoꝝ dispēsanda pauperib⁹ Uocauit aūt ꝓcuratoꝛē suū. ꝛ dixit ei. Quare non dedisti vt tibi mandaueram illos. xx. grossos pauperi. Ecce misit nob dñs. xv. milia florenoꝝ q̄ tu dedisti tm xv. grossos. Si dedisses. xx. ꝛ dñs misisset nob. xx. milia. ꝛ sic pauperib⁹ nocuisti. ꝛ nō nobis puidisti. ¶ Et nōdū. q̄ ōt. iusticia ei⁹ manet in sclm sclī. Nō ē act⁹ liberalitatis. nec op⁹ iusticie si q̄s det malis hoibus vñ foueank in pctō. vñ ōr Eccl. Bñfac iusto. ꝛ nō dederis pctōri. Dicit etiā. b. Aug. q̄ dare histrionibus ītmane pctm ē. di. xlvi. Talibus. s. q̄ inhoneste exercēt illā. Silr pdige expēdo. in conuiuijs. vestibus. ꝛ pōpis. nō ē iusticia nec libalitas. sed nec dare aliena Mel⁹ eēt nō auferre q̄ restituē ablata. q̄ tū si fiat ō bito mō. s. restitutio nō erit act⁹ liberalitatis. sed iusticie commutatiue etiam pauperibus dando. cum

sunt incerta. Et illa etiã manebit ei in seculum seculi q̃ ad p̃mũ. Duo vitia sunt ꝯria liberalitati, s. auaricia p̃m defectũ. z pdigalitas p̃m excessum.

Quantum ad tertiũ .ꝟ.III

act⁹ liberalitatis multũ laudabilis ẽ. z laudat ab oĩbus. Unde dicit ps. Cornu ei⁹ exaltabit in gl̃ia. Cornu. i. dignitas seu virt⁹ liberalitatis exaltabit in gloria hoĩm. qz tales sũt glorificati amati z laudati apd̃ hoies. Unde boet⁹ in li. de p̃hica cõsolatiõe dicit. Largitas q̃ idẽ est q liberalitas, facit hoies claros, i. gratiosos z famosos, auaricia odiosos. Rõ hui⁹ põt adduci, qm̃ rõ bonitatis maxie videt ptinere ad liberalitatẽ. qz bonũ p̃m Dyonisiũ ẽ suiipsi⁹ diffusiuũ. vñ btus Amb. dr in li. de offi. q iusticia censurã tenet, liberalitas bonitatẽ. Liberalis enĩ bona sua diffundit dãdo alĩs. Et sic assimilat deo q̃ est maxie liberalis Jaco. i. Dat oĩbus affluenter z nõ ipropat. Unde z Titus iperator, filius Uespasiani dicebat delicie generis humani. qz fuit valde liberal⁹ z human⁹. Et vna die cũ nil dedisset alicui, dixit baronibus suis. Charissimi hũc diẽ pdidim⁹. qz nil boni alicui dedim⁹. Sciendum tñ p̃m. b. Tho. se. se. q. cvij. arti. vi. q liberalitas z si multũ sit laudabilis nõ tñ est maxia virtutũ. Pro cui⁹ declaratiõe dr idẽ. q cũ virt⁹ tendat in aliq̃d bonũ, tãto virt⁹ est melior, seu maior quanto melius ẽ bonũ in q̃d tendit. Liberalitas autẽ tendit in aliq̃d bonũ duplicit. Uno mõ p se. Alio mõ ex consequenti. Et p̃mo z p se attendit ad ordinandũ pro priã affectionẽ circa pecuniã possessam z usũ ei⁹. Et sic p̃m hoc p̃ferk liberalitati tpantia, que moderat cõcupiscẽtias z delectatiões ptinẽtes ad p̃riũ corpus Et fortitudo z iusticia, q̃ ordinant q̃dãmodo in bonũ cõe. vna pte pacis. alia pte belli. Et oĩbus p̃feruntur virtutes. q̃ ordinant nos in bonũ diuinũ. Nã bonũ dei pẽtinet cuilibet bono humano. Et in bonis humanis bonũ publicũ pẽtinet bono p̃uato, i quib⁹ bonũ corp̃is pẽtinet bono exterioꝝ rer. Alio mũ ordinat liberalitas ad aliquod bonũ ex ꝯsti. Et p̃m b liberalitas ordinat in oĩa bona pdicta. Ex hoc enĩ q hõ nõ est amatiu⁹ pecunie, sequitur q de facili vtat ea. z ad vtilitatẽ ipsius. z ad vtilitatem alioꝝ. z ad honorẽ dei. Et p̃m hoc hz quandaz excellentiã. ex b q est vtilis ad multa. Quia tñ vnũ quodq̃ magis iudicat p̃m id qd̃ cõpetit ei p̃mo z p se q̃ p̃m id qd̃ cõpetit ei ex ꝯsti. Ideo liberalitas nõ est maxia virtutũ. Unde z b. Amb. in li. de offi. dicit. q iusticia excelsior videtur liberalitate. sed liberalitas gratior. Et p̃bs in li. rhet. ait. q fortes z iusti maxime honorãtur. z post eos liberales. Amant autẽ liberales multũ cõiter. nõ amicitia honesti quasi sint meliores. sed amicitia utilis. qz sunt utiliores in exterioꝛib⁹ bonis q̃ cupiũt hoies maxie. Et pter eandẽ cãm clari reddunt. Qz etiã de⁹ det bona sua abundanter. magis p cedit ex charitate. q̃ est vtiq̃ maxia virtutũ. q̃ ptinet ad liberalitatẽ. Quelibet etiam virt⁹ ptic̃ipat rõne boni q̃tum ad emissionẽ act⁹ p̃priꝰ. Actus autẽ quarũdã aliaꝝ virtutũ sunt meliores pecunia, quã emittit liberalis.

De misc̃dia multiplici, z ei⁹ utilitate. Cap̃. cviij.

DE misericordia hic agitur. qz q̃ uis nõ sit pars iusticie nec ei annexa. sed effect⁹ charitatis interioꝛ. p̃m. b. Tho. tñ in actu ei⁹ exterioꝛ hz similitudinẽ cũ liberalitate. z uenit cũ ipa. Sciendũ igit q motiuũ ad misericordiã ẽ malum. vñ Job. damas. q. li. dicit. q misericordia est spẽs tristicie. Motiuũ autẽ ad tristiciã est malũ. Quid autẽ sit misc̃dia Aug. in li. de ciui. dei sic eã diffinit. Misc̃dia ẽ aliene miserie nro in corde cõpassio. q̃ vtiq̃ si possum⁹ subuenire compellimur Circa quã diffinitionẽ tria sunt videnda. Primo obiectũ qd̃ respicit. z b est p̃mi defectio. dum dr aliene miserie. Scõo actũ quẽ in nob facit. Et b est nisi cõtristatio. dũ subdit in corde nro cõpassio. Tertio effectũ quẽ ad ex̃ pducit z b est mali iur posse ablatio. dũ dr. Qua vtiq̃ si possum⁹ subuenire compellimur

Quantũ ad p̃mũ. misc̃dia dr miseriã corde aspicies. Per scõm dr. misc̃dia miser hũs cor. i. triste, p̃m tertiũ puncta diffinitõis dr misc̃dia miseriã adimẽs .i. tollens p dationez elemosine. Et q̃tũ ad fructũ, q̃ sequit ex misc̃dia ẽ alia interp̃tatio .i. mira suauitas rigans corda. s. facientiũ misc̃diam. qz vt dr Math. v. Btũ misericordes q̃m ipsi misc̃diam ꝯsequent. scz in patria supna. ps. Dñe in celo misc̃dia tua, nõ scz alia q̃ mira suauitas rigãs corda btoꝝ.

Pro declaratiõe pri .ꝟ.I

mi. s. q obiectũ, ad qd̃ respicit misc̃dia. z qd̃ mouet hoiem ad miserendũ ẽ defect⁹ seu miseria alicui⁹. Dicit. b. Tho. se. se. q. xxx. arti. i. q miseria opponit felicitati. Est autẽ de rõe btitudinis, seu felicitatis. q alĩ qs potiat eo q vult. Nã sicut. b. Aug. dicit in li. de trini. Btus est q̃ hz qd̃ vult. z nihil mali vult. z ideo ecõtrario ad miseriã ptinet. q hõ patiat qd̃ non vult Tripl̃r autẽ vult hõ aliq̃d. Uno mõ appetitu naturali, sicut oẽs hoies volũt esse z viuere. Scõo mõ vult aliq̃d p electionẽ ex aliq̃ pmeditatiõe. Tertio modo vult aliq̃d nõ p̃m se. sed in cã sua. puta, q vult comedere nociua. dicim⁹ eũ velle infirmari. Sicut igitur motiuũ ad misc̃diam tã q̃ ad miseriã ptinẽs. Primo q̃dẽ est id qd̃ ꝯtrariat appetitui naturali volenti, s. mala corruptiua z ꝯtristantia. q̃rũ ꝯria naturaliter homies appetũt. vt infirmitates z hmõi. Unde z p̃bs dr in. ij. rhet. q misc̃dia ẽ tristicia q̃dã sup apparenti malo. corruptiuo vel ꝯtristatiuo. Scõo adhuc magis efficiunt ad misc̃diam, quo cãtia, vtpote magis ꝯtristatiua si sint ꝯ volũtatẽ electiõis. Unde p̃bs dr ibidẽ. scz ij. rhet. q illa magis miserabilia sunt, q̃rũ fortuna ẽ cã. puta cũ aliq̃d malũ euenit, vñ quis spabat bonũ Tertio adhuc sunt magis miserabilia. si sunt ꝯ totã volũtatẽ. puta si aliq̃s sp sectat⁹ est bona z ei euenerũt mala. Unde p̃bs dicit ibidẽ. q maxia misc̃dia est sup malis eius qui indigne patit. Uel põt dici q triplex est miseria ad quã respicit misericordia, seu que mouet ad misc̃diam. Prima ẽ miseria culpe. Scõa miseria nature. Tertia mixta fortũe. Peccm̃ seu culpa vtiq̃ inducit magnã aĩe miseriã. adeo q si ipsam nõ purgat hõ per pniam incurrit sũmã miseriã gehẽne. Unde z sapiens dicit. Miseros facit populos peccatũ. Et ps. Miser fact⁹ sum z curuatus sum vsq̃ in finẽ

Capitulū XVIII

Et ly ꝓie fm diffinitionē miscōia sit ꝛ moueak sup aliena miseria, tñ large ēt erga ꝓriā miseriā culpe ōr moueri. dū ad remouēdū ipsā culpā pnīaz agit. Uñ b. aug⁹. Qui vult ordīate dare elemosinā. pri⁹ dz a se ipso incipe. ꝛ cā sibi ꝓmitt⁹ dare. Est enī elemosina op⁹ miscōie ꝑfitē de q̄ dictū ē. Fili miserē aīe tue pla cēs deo. de pe. di. iij. ¶ Ad alios aūt ꝓpe ē miscōia q̄ ad cl'pas eoꝝ. vl' respectu cecitat⁹ eoꝝ. vel respectu pe ne ad quā disponunk. vñ ꝛ de xpō ōr Marc. vi. q̄ vi dēs iesus turbas miser⁹ ē eis. q̄ erāt vexati. ꝛ iacētes sicut oues nō hītes pastorē. Et greg. in omel. ōt. q̄ vera iusticia bz cōpassionē ad pctōres nō dedignatō nē. Sz falsa iusticia ecōtra nō bz cōpassionē sz dedi gnationē. di. xlv. vera. Miseria nature q̄. s. q̄s infir mak vel mortik. ēt mouet ꝛ mouere dz ad cōpassionē. Uñ ꝛ xps vidēs mulierē viduā sequētē ad sepulturā vnicū filiū delatū mortuū. miscōia mot⁹ ē sup eā. et resuscitauit illū. Lu. vij. Sic multis diūsis languo ribꝫ ꝑsis petētib⁹ ei⁹ miscōiam. miser⁹ ē eis. ꝛ a mi serijs aīe ꝛ corpis libauit. Miseriā fortune. i. in defe ctū bonoꝝ fortune etiā respicit mīa. vt cōpatiak pau pib⁹. ꝛ subueniat si pōt. Thob. iij ōr. Quo potuerʒ ita esto mīsericors. nec aūtas faciem tuā ab vllo pau pere. s. subleuādo miseriā inopie. Et ꝑcipue his qui fuerūt felices. Or vt ait boēt⁹. Maximū infortunij gen⁹ meminisse fuisse felicē. Et hac miscōia singl'ariter vsus ē. b. Nicola⁹ q̄ audiēs vicinū ei⁹ nobilē. sz pau perē effectū tres filias ꝛginēs p̄ pauptate velle expo nere turpitudī vt de eaꝝ lucro sustentarenk. tribꝫ vici bus occulte misit ꝑ fenestrā. ꝛ piecit ī domū tātū au ri. vt traderet eas nuptui. ꝛ ipe sustētari posset. Hac miscōia vsus ē. b. pr̄ Dñic⁹ q̄ voluit se bis venūdare vt de pcio suo sel' filij⁹ vidue redimerek a saracenis a qbꝫ captiu⁹ tenebak. Altera vice ꝑ subleuāda inopia q̄rūdā nobiliū q̄. ꝓter pauptatē filias suas dederāt hereticis nutrīdas ꝛ erudīdas. Sed dñs alr̄ puidit

Quantum ad secundū. §. II

id q̄ō facit in nob miscōia ē. q̄ generat tristiciam seu dolorē cōpassiōis in nob vt pz ex diffinitiōe supposi ta. Cōpati enī ē sil' pati. s. cū afflicto. Ubi sciēdū fm Tho. se. se. q. xxx. ar. iij. q̄ dolor ō aliena miseria quē bz misericors pōt sumi dupl'r. Uno mō prout noīat motū appetit⁹ sensitiui. Et sic miscōia nō est virt⁹. sz passio q̄dā. Alio mō ꝑt noīat motū appetit⁹ intel lectiui. s. fm. q̄ alicui displicet malū alteri⁹. Hic autē mot⁹ pōt esse fm rōem regulat⁹. Et pōt q̄s fm hunc motū rōe regulatū regulare motū inferioris appetit⁹ Uñ. b. aug. dicit in. ix. de ciui. dei. q̄ iste mot⁹ ai. sez act⁹ miscōie tūc ē fm rōem. qñ ita ꝑbet miscōia q̄ iu sticia ꝓseruet. sicut cū idigēti tribuit. siue cū ignoscit penitēti. Et q̄ rō virtutis hūane in b̄ ꝓsistit. q̄ mot⁹ ai rōe regulet. Jō ex b̄ ostēdit q̄ miscōia sit virt⁹. vñ Aug. ix. de ciui. dei ait. Longe melī⁹ ꝛ humanī⁹. et ꝓr sensibꝫ accōmodatī⁹. in cesarʒ laudē locut⁹ ē. sez Cicero vbi ait. Nulla de ꝓtutibꝫ tuis nec admirabi lior nec ḡtior miscōia ē. Nec obstat huic sñe. s. miseri cordiā eē ꝓtutē. id q̄ō ait salusti⁹ videlz. Oēs boies q̄ de rebꝫ dubijs ꝓsultāt. ab ira ꝛ miscōia vacuos eē decet. Nō enī ai⁹ facile verꝫ puidet. nisi ista deficiāt. Hoc enī dictū salustij intelligik fm Tho. qñ miscōia ē passio nō regulata rōe. Sic enī ipedit ꝓsiliū rōnis dū a iusticia recedit. Uñ aug. Duo ista noīa nō fru stra dicunk. hō. pctōr. Nā q̄ pctōr ē. corrige. q̄ hō ē. miserere. nec poteris iuste misereri hoī. si nō correxerʒ pctōrē. xxiij. q. iij. duo. ¶ Est aūt miscōia virt⁹ spāl' nec q̄dē intellectualis. nec theologica. sz moral' exns circa passiōes. ꝛ reducik ad illā medietatē. q̄ ōr neme sis. Quāuis enī bēant miscōiaz ꝛ nemesis ꝓietatez ex pte extimatōis quā hñt de mal' alienis. de qbꝫ mi sericors dolet. inq̄ntū extīat aliquē indigna pati. Ne mesitic⁹ autē gaudet de mal' alteri⁹. inq̄ntū extīat illū digne pati. ꝛ tristak. si indign⁹ hñ accidit. Utrūq̄ tñ ē laudabile. ꝛ ab eodē amore ꝓcedēs. vt ōr ꝑbs in. ij rheto. Et has q̄dē medietates in qbꝫ ꝓsistit miscōia ꝛ nemesis. ꝛ q̄dā alie. ꝑbs in. ij. rheto. nō noīat ꝓtu tes. sed passiōes. q̄ etiā fm q̄ sunt passiōes sūt lau dabiles. Tñ nihil phibet q̄ tales ab aliq̄ actuo ba bitu ꝓueniūt. Et sic assumūt rōem virtutis. Et act⁹ q̄dē ꝓri⁹ miscōie imediat⁹. s. cōpati miserie alterius opponik inuidie. de q̄ bēs in. ij. pte. ti. i. c. penk'. Procedit aūt miscōia a charitate sicut effect⁹ a sua cā. Et ly pax ꝛ gaudiū sint act⁹ interiores a charitate ꝓcedētes. vt miscōia tñ. q̄ nihil adijcit sup rōem boni q̄ō ē ob iectū charitat⁹. iō nō req̄runt alias ꝓtutes q̄ charita tē. Sed miscōia respicit quandā spāl rōem. s. mise riā ei⁹ cui miserek q̄s. ꝛ iō ponik spālis xt⁹. Nec ob stat q̄ aliq̄s sit ex charitatē. ꝛ tñ habet cōpassionē ad pauperes vt elemosinas largiak. q̄ fm. b. Tho. aliq̄d ōr act⁹ virtutis dupl'r. Uno mō material'r vt facere actus de genere bonoꝝ elemosinas. ieiunia ꝛ hmōi. Et b̄ pōt fieri sine charitate. Alio mō formalik. i. eo mō opari q̄ virtuosus fac. vt ꝓmptē delectabilik ꝛ oī eo mō q̄ fieri dz ꝛ sic elemosina fieri nō pōt sine chari tate. Inducūt aūt naturalik ad misericordiā. amici tia ad aliū. sil'is ꝺditio. sapia. senect⁹. debilitas. timi ditas. Ratio huius ē fm Thomam vbi supra. arti. ij. q̄ ex b̄ ꝺtingit q̄ aliquis misereak. ex quo contin git. q̄ de miseria aliena doleat. Sed cū dolor seu tri sticia de ꝓrio malo sit. intantū alicꝫ de aliena mise rio tristak aut dolet. inq̄ntū apphēdit alienā miseriaz vt suā. Hoc aūt ꝺtingit dupl'r. Uno mō p vnionē ef fect⁹. q̄ō fit p amorē. q̄ cū amans reputat amicū tā q̄ seipm. malū amici reputat vt suū. ꝛ iō dolet ō ma lo amici vt de suo. Uñ ꝛ pbs in. ix. ethi. ponit inter amicabilia b̄ q̄ ē ꝺdolere amico. Et apl's ad Ro. xij Gaudere cū gaudentibꝫ flere cū flentibꝫ. Alio mō ap phendit q̄s miseriā alteri⁹ vt suā. fm vnionē realem vtpote cū malum alioꝝ ꝓinquū ē. vt ad nos trāseat ab eis. Uñ pbs in. ij. rheto. q̄ hoīes misererentur sup alios q̄ eis ꝺiuncti sūt. ꝛ sil'es. q̄ ꝑ b̄ fit in eis exti matio q̄ ipsi pñt etiā sil'ia pati. Et inde ē q̄ senes ꝛ sapi entes q̄ ꝺsiderāt se etiā in mala posse incidere ꝛ debi les ꝛ formidulosi magʒ sunt misericordes. Ecōtrario aūt q̄ reputāt se eē felices. ꝛ intātū potētes. q̄ nil ma li putāt se posse pati. nō ita miserenk. Sil'r supbi nō miserenk. q̄ ꝓtēnūt alios ꝛ reputāt malos. Sil'r alij q̄ sunt in ꝓtumeliatiua dispositiōe. siue q̄ sciūt ꝓtu meliā pati. siue q̄ velint ꝓtumeliā alīs inferre. puo cank ad irā ꝛ audaciā. Uñ dū sunt in hac dispositōe

nō miſerentur. puer. xxvij. Ira nō hz miſcōiam necꝫ erūpēs clamoꝛ. Dicit ēt pbs. q duꝫ ē expulſiuū miſſatiōis. Illi ei q̄ ſūt in magnis malis. qui nō timēt ſe vlteri⁹ pati aliq̄d. z qz tm̄ intēdūt ꝓprie paſſioni. q nō aliene. iō nō miſerenk. Ita etiā ſi ſūt alique pſone nobis ꝺiūcte. vt filij z parētes. qz reputank q̄ſi aliq̄d nr̄i. nō ꝓprie miſeꝛm hz dolem⁹ ſic i vulneꝛibꝫ nr̄is

Quantū ad tertium .§.III.

id ē effectū exteriozē miſcōie. Sciēd q b̄ eſt facere elemoſynas q̄b miſeꝛis alioꝛ ſubuenim⁹ z alios ſubleuam⁹. Hoc autem ſic declarat be. tho. ſe. ſe. q. xxxij ar. i. Exteriores actus ad illā ⁊tutē referūk. ad quā pertinet id qđ ē motiuū ad agēdū hui⁹ act⁹. Motiuuz aūt ad dādū elemoſinas ē. vt ſubueniatur neēcē patiēti. vñ quidā diffiniens elemoſinā. dicit q elemoſina eſt op⁹ q̄ dak aliq̄d indigēti ex paſſione ꝓpter dū. Qđ quidā motiuū ptinet ad miſcōiam. Un̄ manifeſtū ē. q dare elemoſinā ē ꝓprie act⁹ miſcōie. Et hoc apparet ex ipſo noīe. Nā in greco a miſcōia elemoſina deriuak. ſic in latino miſeꝛatō a miſcōia. Et qz miſeꝛi coꝛdia ē effect⁹ charitat⁹. ex ꝺñti dare elemoſynaz eſt act⁹ charitat⁹. miſcōia mediante. Et ꝑm b̄ ōz. i. io. iij. Siq̄s hūerit ſubſtātiā hui⁹ mūdi. z viderit fratrē ſuum neēcē hr̄e. z clauſuerit viſcera ſua ab eo z non dederit ei. quō charitas dei manet in illo. Pōt etiā eleōſina eſſe act⁹ iuſticie in q̄ntū. ſ. dak ad ſatiſfaciēdū peccatis. ꝑm illō Dañ. iij. Pcā tua elemoſinis redime Nihil ei ꝓbibet ꝑm b. tho. vbi ſ. actū q eſt ꝓprie vnius ⁊tutis electiue. attribui alteri ⁊tuti ſicut imperanti z ordināti ad ſuū fin̄. Et b̄ mō dare elemoſinā pōk inē opa ſatiſfactōis inq̄ntū miſeꝛatō in defectu patiēt⁹ ordiak ad placādū deū. z ſic impatur a latria habēs rationem ſacrificij.

Sunt autem genera .§.IIII

elemoſine coꝛpalis ſeptē. Et ſil'r elemoſine ſpūalis Et coꝛpales ſūt he. Paſcere eſurientē. potare ſitientē. veſtire nudū. recolligere hoſpitē. viſitare infirmū. redimere captiuū. ſepelire mortuū. De bis b̄ Mat. xxv Eſuriui enī z dediſtis mihi māducare ⁊c̄. Et cōtinētur in hoc ⁊ſu. Viſito poto cibo redimo tego colligo cōdo Per has ſubueniē neēcī coꝛpis. Sufficiētiā āt haꝫ ſic aſſigt b. th. vbi. ſ. ar. ij. Defect⁹ coꝛpalis aut ē in vita. aut ē p⁹ mortē. Silē in vita aut ē cōis reſpectu coꝛ q̄rū oīs indigēt. aut ē ſpālis ꝓpter aliq̄d accidēs ſupueniēs. Si ꝑmo mō. aut ē defect⁹ interioꝛ. aut exterioꝛ. Interioꝛ defect⁹ eſt duplex. vn⁹ cui ſubueniē p alimētū ſiccū. ſ. fames. Et ꝑm b̄ ponit potare ſitientē. pū. xxv. Si ſitit inimic⁹ tu⁹ potū da illi. Defectus ꝺmūis reſpectu exterioris auxilij eſt duplex. Unus eſt reſpectu tegumēti Et q̄ntū ad b̄ ponit veſtire nudū Lu. iij. ait. ioh. bap. Qui habet duas tunicas. i. ad ſuperfluitatē. det vnā nō hñti. Alius defectus eſt. reſpectu habitaculi Et q̄ntum ad b̄ ponit recipe hoſpitē Apl's. hoſpitalitatē ſectantes. Si ꝯo defect⁹ aliq̄s ē ſpālis ꝓpter aliquod accidēs ſupueniēs. aut hoc ē ex cā extrinſeca Et q̄ntum ad hoc ponit redēptio captiuoꝛ be. amb. Ornatus ſacroꝛ ē redēptio captiuoꝛ. xij. q. ij. auꝛ. Aut defect⁹ tal' ē ex cā intrinſeca. ſ. vt infirmitas. z ſic pōk viſitare infirmū. Job. Viſitās ſpēm tuā. i. holez. in infirmitate nō peccab. p⁹ vitam aūt exhibēt elemoſina mortuo ſepultura eccl'iaſtica. Actuū ꝺ. de ſtephano lapidato. q ſepelierūt eū viri tiozati. Et q̄ntis ſepultura mortui nō ꝺferat ei q̄ntū ad ſenſū. quē coꝛp⁹ p⁹ vitā ñ hz. z iō dñs Mat. xxv. Nō pōit b̄ ſ̄ alia opera miſcōie coꝛpal'. qz ſolū ea ibi ponit q̄ ſūt euidētis neēcīs coꝛpi. Pertinet tñ ad defectuz. q̄d de ei⁹ coꝛpe agak. inq̄ntū viuit in memoꝛijs hoim. cui⁹ honoꝛ detestak ſi careat ſepultura. Pertīet etiā ad effectū quē adhuc viuēs hēbat de coꝛpe ſuo cui ꝺz ꝺformari effect⁹ prioꝛ p⁹ mortē ei⁹. Un̄ z aliq̄ cōmendank de ſepultura exhibita alīs. Et de dño ieſu xp̄o legitur q mādauit frontoni ep̄o. q iret ad faciēdū exeq̄as funeris ſue hoſpite marthe. Cui z ipſe dñs affuit. Et anthoni⁹ ſepeliuit paulū p̄mū beremitā leonibꝫ faciēbus foueā. Et ſil'r pānutius bonofriū. Si q̄ aūt alīj defect⁹ ſūt coꝛpales. q̄b ſubueniendū ē. ad p̄dictos reducunk. Lecitas aūt z claudicatio ſūt q̄dā infirmitates. z iō dirigere cecū z ſuſtentare claudū. ad viſitationē infirmoꝛ reducūk. Subuenire boi ꝺ quācūq̄ paſſionē ei extrinſec⁹ illatā. ptinet ad redēptionez captiuoꝛ. Et ſil'r dimittere debitoꝛes liberos. z ſeruos adūcere libtati. Tradere nuptui puellas pauperes elemoſinaliē ꝓuideē aīe ſil' z coꝛpoꝛi.

Elemoſine ſimiliter .§.V

ſpūales ſunt ſeptē. ſ. docere ignoꝛātē. ꝺſulere ꝺubitāti. ꝺſolari triſtē. coꝛrigere peccātē. remittere offendēti. poꝛtare oneroſos z gues. z p oīb exoꝛare. Et ptinēk i b̄ ⁊ſu. Lōſule. caſtiga remitte. ſer. ſolare. Et ſub cōſilio cōp̄hēdunk duo. ſ. ꝺſiliū z doctrīa. Cui⁹ ſufficientiā ſic aſſigt. b. Tho. vbi. ſ. Per iſtas elemoſinas ſubuenik defectib⁹ ſpūalib⁹ aīe. Hoc aūt fit dupliciē Uno mō poſcēdo auxiliū a deo. z b̄ fit p oꝛonē Jac. v. Orate p inuicē vt ſaluemi. Alio mō ſubueniē defectib⁹ aīe ꝑpendēdo ei auxiliū humanū. z hoc tripl'r Uno mō ꝑpendendo auxiliū ꝺ defectū intellect⁹. z ſi ſit ſpeculatiuū b̄ fit per doctrinā. ad Ro. xij. Qui docet in doctrina. ſ. ſubueniat. p̄rio. Qui exhoꝛtak in exhoꝛtādo. Si aūt ſit intellect⁹ practici. ſic adhibēt remediū p ꝺſiliū Tho. iij. Conſiliū ſp a ſapiēte inq̄re Et. xij. q. ij. bone rei dare ꝺſiliū z pñtis vite hz meritū z future remunerationis cernit hr̄e ſubſidiū. Allio mō ē defect⁹ ex paſſiōe appetitiue ⁊tutis. inē q̄s maxime ē triſticia cui ſubueniē p ꝺſolationē. Ita q̄ ꝺſolami inuicē in ⁊bis iſt⁹ z nō ꝺriſtami de dormiēt⁹ ſic gētes q̄ ſpē nō hñt. ait apl's. Tertio mō ex pte ꝺordinati act⁹ q̄ tripl'r ꝺſiderari pōt. Uno mō ex pte ipi⁹ peccātis. inq̄ntū ꝓcedit ex ei⁹ inordiata volūtate. z ſic adhibēt remediū p correctionē. ꝑm illō Matb. xviij Si peccauerit in te fr tu⁹. vade z corripe eū inē te et ipm ſolū. Et apl's ad. thi. Peccantē coā oīb⁹ argue. Allio mō ex pte ei⁹ in quē peccak. Et ſiq̄dē ſit pctm̄ in nos cōmiſſū. remediū adhibem⁹ remittēdo offenſaz ꝑm illō Lu. vi. Dimittite z dimittēt⁹ ſeu dimittem̄. Et Mat. xviij. Serue nequ oē ꝺbitū dimiſi tibi q̄m rogaſti me. Nōne oportuit z te miſeꝛi ꝺcui tui. Si aūt offenſa ſit in deū vel in ꝓxim nō ē remittere nr̄o

arbitrio ſm hiero. Tertio mō ex pte ſeḡle ipſi⁹ actus inordinati, ex q̄ ḡuanket ꝓuiuētes, et p̄ peccāt ꝯ intētionē. Et ſic remediū adhibet ſupportādo. maxie in his q̄ ex infirmitate ōficiūt ſeu peccāt, ſm illō ad Ro. xv. Debem⁹ nos firmiores infirmitates aliō⁹ portare, z nō ſolū ſm q infirmi ſūt ḡues ex inordiat ꝯactib⁹ ſz et vni⁹ cuiuſq; ſe onera ſupportāda. ſm illō ad gal. vi. Alt alt⁹ onera portate, z ſic adiplebit ꝯ legem xp̄i

Faciendo autem com. §. VI

paratione elemoſinaꝝ corpaliū ad ſpūales ſimplr lo quēdo, elemoſine ſpūales ſunt corpalib⁹ potiores tri plici rōe ſm. b. Tho. ſe. q. xxij. ar. iij. Prīa ē, q̄ id qđ exhibet i elemoſina ſpūali, ē nobili⁹, ſ. donū ſpūale ḡ̄ pmiū corpale, ſm illud pū. iij. Donū bonū tri buā vob. legē meā nō derelinq̄tis. Scđo rōe ei⁹ cui ſubuēit, q̄ ſpūs nobilior ē corpe. Uñ ſicut hō magꝭ ſibi dz puidē ḡ̄tū ad ſpm ḡ̄ ḡ̄tū ad corp⁹, ita etiaꝫ ꝓio magꝭ dz puidere de elemoſina ſpūali ḡ̄ corpali, quē ex charitate dz diligere. Tertio ḡ̄tum ad ipos act⁹ q̄b⁹ ſubuenit. Nā act⁹ ſpūales q̄les ſūt elemoſi ne ſpūales ſūt pfectiores actib⁹ corpalib⁹, q̄b⁹ exercet in elemoſinis corpalib⁹. Scđm tñ aliquē pticularē caſū, aliq̄n aliq̄ elemoſina corpal' poſſet pferri alicui elemoſine ſpūali. Sic magis eēt paſcendū fame morientē ḡ̄ docēdū. Sic ōr phs. q̄ indigēti meli⁹ ē dari ḡ̄ philoſophari. ḡ̄uis ꝫ ſit melius ſimplr. Nec obſtat ſi dicat recōpēſatio bñficij minuit laudē z meritū elemoſine. Uñ dñs dixit Lu. xiij. Cū face ſ prādiū aut cenā. noli vocare vicinos diuites. ne forte re inuitēt te z fiat tibi retributio. Sz in elemoſinis ſpiritualib⁹ ſp ē ibi recōpēſatio, q̄ z orat p alio. pficit ſi bi, ſm illud pū. Oro mea in ſinu meo ꝯuerſ. i. q̄ aliū docet, in ſcia pficit qđ nō ꝓtingit i elemoſinis corpalib⁹. q̄ dādo pecuniā minuit in ea. Nā vt ōr. b. tho. recōpēſatio nō minuit meritū nec laudē elemoſine. ſi nō ſit intēta. Sic z hūana glia. ſi nō ſit intēta. nō minuit rōem ⁊tutis. Sic de cathone ſaluſtius ōr, q̄ q̄ magꝭ gliam fugiebat, eo magꝭ glia eū ſeq̄bat. Et ita ꝓtingit in cleoſinis ſpūalib⁹ z tñ intētio bonoꝝ ſpiritu aliū. nō minuit meritū, ſic intētio bonoꝝ corpaliū. Si enī q̄s docet ex charitate. intēdēs ex ꝫ ſi bi auge ri ſciam nō ꝓterea pdit meritū, ſic q̄s daret elemoſinā corpalē vt augerē ei ſba. Et de elemoſinis corporalib⁹ multi pūt ſe excuſare, q̄ dare nō pūt. Sed q̄s ē q̄ nō poſſet dare ſpūales, certe null⁹. Si enī q̄s do cere nō valet vel ꝓſulere. q̄ ignorās ē pōt vtiq; orare p alīs. Pōt dimittere iniurias ſupportare defectus aliō⁹ z hmōi. Date elemoſinā z oīa mūda ſūt vob. ait xp̄s Lu. xi. i. nullā imūdiciā ex rebus vob. ꝓceſſis ꝫ hetis ſpūalib⁹ vel tpalib⁹. Et petr⁹ in canonica ſua. Unuſq̄ſq; ꝓut accepit grām. i. bñficiū tpale vel ſpirituale in alterutꝝ illā adminiſtrātes vt boni diſpēſatores multiformis gr̄e dei. Uñ z gre. in omel. Dñs i tellectū. curet oīno ne taceat. Habēs rex affluētiā. vigilet ne a miſcōie largitate corpeſcat. Dñs arte q̄ regit magis ope ſtudeat vt vſū atq; vtilitatē illi⁹ cām ꝓio ꝓcuret. hñs loq̄ndi locū. p retēto talento timeat ſi tñ valet z op⁹ ē. p paupib⁹ intēcedat. hec ille. Quilibet ḡ de bono qđ hz dz ꝓio ſubuēire loco z tēpore ſuo.

Miſericordia ſecun. §. VII

dū ſe ē maxia ⁊tutū. lz p cōpationē ad habentē maiōr ea ſit charitas. ꝫ ār ſic declarat. b. tho. ſe. ſe. q. xxx ar. iiij. Aliq̄ virt⁹ pōt eſſe maxia dupl'r. Uno mō ſm ſe. Alio mō p cōpationē ad hñtē. Prīo mō miſcōia ē maxia ⁊tutū. Pertīet enī ad miſcōiam q̄ alīj effundat. Et qđ pl⁹ ē, q̄ miſerias aliō⁹ ſubleuet. z ꝫ ē maxime ſuperiorꝭ. vñ z miſereri ponit ꝑticulē deo. Et in ꝫ maxie ōr ei⁹ oīpotētia manifeſtari. Uñ greg. i collecta. De⁹ q̄ oīpotētiā tuā pcēdo maxie z miſerādo manifeſtas ꝛc. Sz ſcđo mō, ſ, q̄ ad hñtē miſcōia nō eſt maxia niſi ille q̄ hz ſit maxim⁹, q̄ nō hēbat ſupiorem z ꝫ eſt ſol⁹ de⁹, q̄ neminē hz ſup ſe ſz oēs ſub ſe. Et aūt q̄ hz aliquē ſup ſe, vt ē oīs creatura. mai⁹ ē et meli⁹ ſibi ꝓiugi ſuo ſupiori, ḡ̄ ſupplere defectū ſui inferioris. Et iō ḡ̄tū ad hoīem q̄ hz deuꝫ ſupiorē. charitas p quā vnit deo. ē potior virt⁹ ḡ̄ miſcōia p quaꝫ ꝓioꝝ ſubleuat defect⁹. Uñ z apl's ad Col. iij. Luꝫ diſpoſſet, induite vos ſic electi dei ſcti z dilecti viſcera miſcōie ꝛc. Poſtea ſubdit. Sup oīa aūt charitatem habete q̄ ē vinculū pfectiōis. Et hinc ē q̄ vita cōtemplatiua cui⁹ officiū z act⁹ ē deo p dilectionē inherē. z deſideriꝭ viſiōis eius inardeſcere, pfectior ponit z ſuauior ḡ̄ vita actiua p quā hō ſe exercet in elemoſinis corpalib⁹. ſ. paſcēdo famelicos z hmōi. Uel etiaꝫ i elemoſinis ſpūalib⁹, docēdo ignorātē. p̄dicādo. curā aliō⁹ gerēdo. Sed int' oēs ⁊tutes q̄ nos ordinat ad ꝓxim miſcōia ē potior q̄ ad nos. ſicut z potioris virtutiꝭ, ſ. charitatis effect⁹. Ab ea enī vt dictū ē procedit. Nā ſupplere defectū alt⁹ int'ḡ̄tū hmōi ē ſuperioris z melioris. Et iō oſee. vi. ōr a dño. Miſcōiaꝫ volo z nō ſacrificiū. Quā aūtē xp̄s allegauit. q̄n iudei murmurabāt ꝫ eū. q̄ in in domo mathei publicani cū peccatorib⁹ māducaret z biberet. Euntes aūt diſcite q̄d ē Miſcōiam volo z nō ſacrificiū. Nul⁹ aūt rō ē. q̄ mia magꝭ ſit ḡta deo ḡ̄ ſacrificium ei offerre. qđ ptinet ad cultū dīnū z ⁊tutē religionis ſm btūm tho. vbi. ſ. Quia deū non colim⁹ p exteriora ſacrificia vel munera ꝓt' ipm, lz ꝓpter nos z ꝓpter ꝓios nr̄os Nō enī de⁹ indiget ſacrificijs nr̄is, lz vult ea ſibi offerri ꝓt' nr̄am deuotionē excitādā. z ꝓioꝝ vtilitatē. Et iō mia q̄ ſubuenim⁹ defectib⁹ ꝓioꝝ. ē ſacrificiuꝫ magꝭ deū acceptū. vtpote ꝓpinqui⁹ vtilitati ꝓximoꝝ deſeruiēs. ſm illud ad Heb. vl. Bñficētie z cōionis nolite obliuiſci, talib⁹ enī hoſtijs ꝓmerē deus. Sic etiā intelligēdū ē qđ ait amb. in glo. ſuper illud. i. ad Thi. iij. Pietas ad oīa vtilis eſt. Dis ſūma xp̄iane diſcipline in mia z pietate conſiſtit. ḡ̄tum. ſ. ad ſūmū opm ex'iorꝭ xp̄iane diſcipline. Nā ḡ̄tū ad effectū interiorē, affectio charitatis q̄ ꝓiūgimur deo, ꝓponderat dilectioni z miſcōie ad ꝓios. Qđ aūt ſubdit. b. amb. in dicta aucte, Quā q̄ habuerit. ſ. miam z ſi lubricū patiat vapulabit q̄dē. ſed nō pibit. qđ nō ē ſic intelligēdū, q̄ ꝓpter opa mie luxurie deſeruiens. in eā moriēs euadat pditōnē eternā. vt q̄dā opinant z peſſime. Sz q̄ ex elemoſinis q̄s facit miſericors oronib⁹ aliō⁹ aliq̄n reūſus ad pniam, recedit a lubrico luxurie. z ſi puniat pena tpali ꝫ vel in purgatorio. tñ per pniam euadit gehennā. Sic legim⁹ in vitaſp̄m de q̄dā magne pfectiōis viro ſolitario, q̄ ſuꝑbia elatus

suaꝝ ꝑtutū i lubricū luxurie mental' lapſ⁹. cellam di
miſit vt ad ſclm vadēs, ope turpitudines exeq̄rek, ſed
nocte ſupueniēte dū ie agereť, declīauit ad cellā duo
rū iuuenū, q̄ deo fuire cepant i ſolitudie, Qui reuerē
ter recept⁹ ab eis, ⁊ inuitat⁹ ad inſtruēdū eos in via
dei, Dū miſcōia vſus ē. ⁊ elemoſina ſpūali docendi
⁊ ꝙſulēdi illos, ad ſe reūſ⁹ recoḡuit defectū ſuū, ⁊ ad
cellā rediens, dānationē p pniam euaſit.

Ad cōmendationē .ſ.VIII

miſcōie ⁊ actuū ei⁹, ſ. elemoſinaꝝ, fac q̄ō ait amb. di.
lxxxvi. nō ſatꝭ. in fi. Miſcōie cōis eſt vſus iōq̄ cōe p
ceptū ē oib⁹ etatib⁹, ⁊ oib⁹ officijs nccia, ab oib⁹ de
ferēda, nō miles nō publican⁹ excipiat non agricola
nō vrban⁹, oēs in cōi mouenť vt ꝙferāt nō būti. Mi
ſericordia ei plenitudo ꝑtutū ē, ⁊ iō oib⁹ ꝓſcripta ē p
fecta forma ꝑtutꝭ dū. ſ. dicū ē Lu. vi. Eſtote miſeri
cordes ſic ⁊ pr̄ vr̄ celeſtꝭ miſericors ē. Et ps̄. ēt oñdit
q̄ laudabiľ ſit miſcōia i vſu ei⁹ dū ōt in ps̄. Jocūd⁹
hō q̄ miſerek ⁊ cōmodat diſpōit ꝓmōes ſuos in iudi
cio, q̄ in eēnū non cōmebit. vbi tria. Prīo mot⁹ inte
rior inuik ibi. q̄ miſerek. Scōo act⁹ exterior ſubdik. ibi
⁊ cōmodat. Tertio, fruct⁹ vbior addik. ibi. iocūd⁹ hō.

Quantum ad primū .ſ.IX

maxia bonitas ⁊ laus ē hois i eſſendo ſilem deo ſeu
imitando deū, circa miam ār iubemur deo aſſilari.
dū ōr. Eſtote miſericordes ſic ⁊ pr̄ vr̄ miſericors ē. De
ipo ār deo mie ōr in li. ſapie. Miſererꝭ oim dñe ⁊ ni
hil odiſti eoꝝ q̄ feciſti. diſſilans pcta hoim ꝓpt̄ pe
nitētia, ⁊ ps̄. Miſatiōes ei⁹ ſup oia opa ei⁹. Ō trí
plicit̄ pōt intelligi. Prīo q̄dē q⁹ ex mia maxime nob
reddik cōmēdabiľ ⁊ amabiľ, ⁊ magꝭ q̄ p alia opa ſua
lꝭ oia pfectiſſime faciat, vñ bern̄. Miſerꝭ mia dulci⁹
ſapit. Et eccl'ia canit i ꝑſona pcōꝝ. Tribularer ſi ne
ſcirē miſcōias dñi. Tu diſti. ſ. p ezechielē. ppb̄am.
xviij. c. Nolo mortē pcōris ſꝭ vt ꝙūtak ⁊ viuat. q̄ pu
blicanū ⁊ chananeā vocaſti ad pniam, ⁊ petꝝ lachri
mātē ſuſcepiſti miſericors de⁹. Scōo expōik ſic. Su
p oia opa. i. in oib⁹ creaturis q̄ ſūt opa ei⁹, repik mia
ei⁹ i celo, i inferno ⁊ i mūdo. Jn q̄ q̄dē celo dū remu
nerat ſctōs vltra meritū, q⁹ nō ſunt ꝙdigne paſſiōes
hui⁹ tp̄is ad futurā gl'iam, ait ap̄ls ad Ro. viij. Uñ
ps̄. Dñe in celo mia tua. ſ. ē in ſctis tuis. Jn inferno
q̄ꝭ de q̄ mín⁹ vidꝰ ē miſcōia dei i dānatis, nō q⁹ libe
ret eos a penis vl' mitiget vt origenes ⁊ q̄dā heretici
diſerūt. ſꝭ vt puniat citra ꝙdignū, q⁹ adhuc pei⁹me
rerenť vt adnihilationē. ſic expōit aug. in li. de ciui.
dei illō Abacbuc. iij. Dū irat⁹ fueris. ſ. tu de⁹ flagel
lando dānatos, miſcōie memor erꝭ, non tantū q̄ntū
meruerūt affligēdo. Jn mūdo q̄ꝭ. i. in ēra habitabili
de⁹ oib⁹ miſerek, ꝓm illud. Miſcōia dñi plena ē ter
ra. Q⁹ enī in ēra hō replek multꝭ miſerijs in aīa ⁊ cor
pore. iō ⁊ terra ē plena mia ei⁹, ⁊ erga bonos ⁊ erga re
pbos. Treñ. iij. Miſcōie ei⁹ q⁹ non ſum⁹ ꝙſūpti ſibi
attribuendū ē. Tertio expōik ſic. Miſeratōes ei⁹ ſūt
ſup oia opa ei⁹. Ō opa dei ſunt opa ꝑtuoſa q̄ fecim⁹, ⁊
totū q̄ō agim⁹ bōi penitēdo ⁊ bonū inchoādo ex mi
ſericordia dei procedit ¶ Unde ps̄. Et miſericordia
eius perueniet me. ſcz inducendo ad bonum. ⁊ diſ
ponēdo ad p̄gandū ⁊ bñ volēdū. Et q⁹ in bono per
maneam⁹ ⁊ ꝙtinuem⁹ ex miſcōia ei⁹ ē ꝓm illud ps̄.
Et miſcōia ei⁹ ſubſeq̄k me. oib⁹ diebꝰ vite mee. Jocū
dus hō q̄ miſerek imitādo in b̄ deū. Et b̄ vel corrige
do ⁊ puniēdo q̄ hꝭ ꝑtātē, vt tollak miſeria malefactie
di. Uñ aug. in encheridion. Et q̄ emēdat verbere in
quē ꝑtās dak. ⁊ coercet aliq̄ diſciplīa, miſcōam p̄ſtat
di. xlv. Et q̄ vel remittēdo iurias ⁊ pcēdo penitētib⁹
ſaltē p pte diminuendo. Uñ ⁊ caliſt⁹ papa. Dnīa q̄
miſcōam vetat. frēs cariſſimi, nō ſolū tenē ſꝭ audire
fugite. q⁹ miſcōia potior ē oib⁹ holocauſtis. di. l. pō
deret. Uel cōpatiēdo miſerijs alioꝝ. ⁊ ſubleuando ſi
pōt ſic xp̄s q̄ vidēs turbā magnā fameſcētē, ait, miſe
reor ſup turbā q⁹ ecce iā triduo ſuſtinent mez nō b̄nt
q̄ō mā ducēt. Mar. viij. Chriſt⁹ inq̄ꝭ tū hō cōpaſſ⁹ ē
triſticia i ēiori. ſic etiā hēbat alias paſſiōes naturales
vt nos, ꝓpt̄ q̄ō ait ap̄ls ad Heb. Decuit p oia frīb
aſſilari vt miſericors fieret. ſ. expiēdo triſticiā ⁊ alias
paſſiōes. Jnq̄ꝭ tū ār d⁹ mīk⁹ ē ſine aliq̄ paſſiōe. ſub
leuādo miſeriā illoꝝ in multiplicādo panes ⁊ etiā in
de paſcēdo famelicos. ſic ⁊. b. Job ait ō ſeipſo. c. xxxi
ab infantia mecū creuit mīkatio. ⁊ de vēo mr̄is mee
egreſſa ē mecū. Ubi oñdit q⁹ tenella etate ſe i hac exer
cuit. Uñ ⁊ añ dixit. Si comedi bucellaz meā panis
ſol⁹ ⁊ nō comedit pupill⁹ ex ea. ⁊ ōr creuit. Nonnulli
q̄ ad etatē creſcūt ⁊ ab inocētia decreſcūt. ait greg. in
xxi. moral'. Sed electꝭ cū foris etas corpis. int⁹ ſi di
ci liceat creſcit etas ꝑtutis. Uñ ⁊ iob ſubdit. Si de
ſpexi ꝑtereūtē. eo q⁹ nō habūit indumētū ⁊ abſq̄ opi
mento pauperē, pl⁹ ei ē dare veſtimentū q̄ꝭ bucellaz
panis. Et ſic creſcebat i elemoſinis ⁊ in h⁹, nihil ꝑtu
ti ſue tribuit. q⁹ teſtak q⁹ b̄ ex mūere ꝙditoris accepit.
Miſeratio enī ⁊ ſi ei⁹ fuit arbitrīj vt cū ipſo ꝓficeret
nō tū fuit ei⁹ arbitrīj q⁹ ſecū ex vtero exiret.

Quantū ad ſecundū .ſ.X

act⁹ exterior miſcōie inuik dū ōr. Cōmodat. ſ. ſubueni
endo miſerijs. Signanť ār ōr cōmodat, nō dat. Nā
q̄ dank ꝓm mōm nō accōmodāk. q⁹ amittūk illa nō
reddunk. ſꝭ cōmodatū reddit. ſic q̄ ex miſcōia ⁊ chari
tate ſubuenit indigentib⁹. reddik vtiq̄ illō multipli
catū ſpūal'r ſp. ⁊ aliq̄n etiā tp̄alit̄. Uñ ōr iob. xix. Fe
nerak dño q̄ miſerek ꝓpio ſuo. ¶ Ad miſcōiam ⁊ ele
moſinā actū ei⁹ iuitat ſcta ſcptura. ſcitat nā. animat
irrōnabiľ creatura. ōr enī dñs Zach. vij. Miſcōias
⁊ miſeratōes facite. vnuſq̄ſq̄ cū ꝓximo ſuo. Miſeratō
ē actus exterior miſcōie. vt elēoſina ⁊c. i. pe. iij. Eſtote
cōpatiētes frīnitatꝭ amatores miſcōes. Eū facta ſunt
duo boſtiola de lignis oliuaꝝ in tēplo ſalomonis. b̄
figurauit q⁹ i tēplo eccl'ie militātis vel triūphātis nō
intrak. niſi p duo miſcōie genera. ſ. corpalis ⁊ ſpūalis
Et ꝙgines q̄nq̄ fatue ille. q⁹ nō habuerūt oleū miſe
ricordie i vaſis ſuis. clauſa ē eis ianua. Matb. xxv.
Oleū in vaſe ē miſcōia i corde. quā q̄ nō hꝭ. ⁊ ſi caſt⁹
⁊ ꝙgo ſit ad regnū non admittik. ¶ Creatura q̄ꝭ irra
tionak ad ſubueniēdū indigētie alioꝝ induc. Nā ar
bores ⁊ herbe ſuis fructib⁹ ⁊ floribꝰ ſe ꝑuāt vt nr̄is i
digētijs ſubueniāt. Mortua eq̄ pullū ei⁹ alia ſuſci
pit ad nutriēdū. Leuis cū incedūt ſil' in magna mul
titudine. ꝙuati onerere cornuū. alē alteri⁹ ſupportāt
capita. Elephas cū cadit q⁹ ꝑ ſe non pōt ſurgere. ad
mugitū ei⁹ alij ꝙcurrentes ſubleuāt eū. Leo terribil'

Capitulū xviii

aialiū puul' miserat⁹ pcit. nisi fames cogat. ⁊ aliqñ iter docet deuñs. Et leo zozime ad faciēdū foueā marie egyptiace. adiutoziū p̄buit. lupa derelictos puulos recenter naros aliqñ aluit ⁊ ab alīs feris defendit. Sicut ōz de romulo ⁊ remulo. Piscis delphinus quēdā histrionē optime cythara sonātē. pisciētē se ī mare suscepit. Et ad litus incolumē pduxit cozu⁹ deferebat cibū helye indigēti tpe famis ī tozrēte carith. iij. Reg. xvij. ¶ Naturalis etiā instinct⁹ b̄ dictat vt .s. sic in miseriis q̄s freqnē patiť q̄libet vult subleuari. ita subleuet aliū. Cū enī omnes sum⁹ frēs. ex vno p̄re celesti deo. ⁊ matre eccīa. ⁊ p̄re terreno Adā ⁊ eua mr̄e. pgeniti. debem⁹ alter alteri subuenire. Sicut ēt videm⁹ in corpe hūano. si vnū mēbz patiť ꝓpatiunť oīa mēbra ⁊ adiuuāt. ꝓterea ⁊ mr̄ eccīa inūgit oleo catbecuminoz baptizandū in pectore ⁊ scapulis ad ī nuēdū q̄ miscōiaz ōz hr̄e in corde p̄ ꝓpassionē. et in hūeris p opationē elemosinaz. ¶ Cōmodat aūt qui miserē debito mō dando alr̄ nō miserē. Et b̄ triplr̄ P̄rio animo recto. Scdo de licite acq̄sito. Tertio indigentie subiecto. ¶ Quātū ad p̄mū ait apl's ad Roma. xij. Qui miserē in hylaritate. q̄ tribuit in simplicitate. Et ipe apl's. ij. ad Loz. ix. Nō ex tristicia aut ex necessitate. hilarē ei datorē diligit de⁹. ī simplicitate quoq̄ ōz dari elemosina. vt. s. nō intētone laudis hūane. sz intuitu dei deē Unī ⁊ xp̄s math. vi. Te aūt faciente elemosinā. nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. i. sinistra intētio. s. fauoris pp̄laris nō se immisceat cū ope bono elemosine tue. In simplicitate etiā cōmodāda est elemosina. vt. s. sine rancore cōtra aliquē deē elemosina. Unī greg. in. xxij. moza. tractās illō Lu. vi. Dimittite ⁊ dimittem̄ date ⁊ dabiť vob ait. Qui dimittit. s. iniurias. ⁊ nō dat elemosinaz scz corpalē. ⁊ si ñ plene opatus ē. meliorē tñ p̄tē miscōie tenuit. Qui aūt dat ⁊ nō dimittit oīno nullā miscōiam facit. q̄a deo oīpotēte mun⁹ ex manu nō accipiť q̄ corde obligato in malicia. pferť. Mūdari ei pus animi⁹ debz. q̄ elemosinā p̄bet. q̄ omē q̄ dat ōo. ex dāt̄ mēte pēsat. Et alibi greg. pl⁹ respicit de⁹ affectū q̄z censum. Unī ⁊ vidua q̄ misit in gazophilatiū duo era minuta ꝓmēdās mlt̄ū dixit illā pl⁹ misisse q̄z qui multa dederat. Lu. xxi. ¶ Quātū ad scōm debet elemosina de licite acquisito dari. Pm illō puer. iij. Honora deū de tua substātia. ⁊ Ecci. xxxiij. Imolatio ex iniquo oblatō maculata. ⁊ proū. Qui offert sacrificium de substātia paupis. q̄si q̄ victimat filiū añ p̄ez Unī ⁊ greg. Non ē putāda elemosina si paupib⁹ dispensēť q̄ ex illicitis reb⁹ acquirit. Nā qui male accipit vt bene dispēset. ḡuať poti⁹ q̄z inde subleueť. i. q. i. nō est putāda. Sz notādū pm .b. tho. se. q. xxxij Qr illicite acq̄sitū p̄t dici triplr̄. Uno mō ita q̄ de illo cōperit repetito. siue trāsferať dñiū vt in vsura. siue nō trans ferak dñiū. vt in furto. rapīa. ⁊ hmōi. Et de hmōi nō p̄t fieri elemosina. q̄ nō est res aliena. sz debet restitui ei a q̄ recepta est. ⁊ idē de reb⁹ inuētis. Et hoc nisi nō iueniret ille cui⁹ res ē illa. nec ei⁹ heres Nā tūc debet paupib⁹ erogari. vñ dic aug. Nolite facere elemosinas de vsuris. xiij. q. v. Et similiter qui non p̄t alienare nō potest elemosinas dare. vt filiusfamilias. pupill⁹ vxor religiosus nō habēs admīstrationē ꝺ̄uus. ⁊ hoc sine licētia sui supioris. nisi aliq̄ō paz ex spe ratihabitōis vel ī extrema necessitate ꝓstituto De vxore tamē ⁊ filiofamilias sit distinctō de q̄ vide s. in. ij. pte. ti. i. c. penl'. de obduratōe ꝺ̄ miam. Secundo mō dicit illicite acq̄sitū ex eo q̄ turpitudo est ī datiōe ⁊ receptōe. q̄ ille turpiter accipit. ⁊ sic retinere sibi nō p̄t ⁊ ali⁹ turpiter dedit. Unō ⁊ sibi restitui nō ōz vt in simonia vbi accipiēs ꝺ̄ iusticiā legis diuie agit ⁊ iō sibi restitui nō ōz. sed ōz in elemosinas erogari. Et eadē rō est in silibus in q̄bus acceptio est ꝺ̄ legēt data rē pecuniā ad corrūpēdū iudicē. Nec enī tal' pecunia debet restitui ei q̄ dedit. cū turpiter dederit nec sibi retinere p̄t. Secus si dedisset q̄s ad obtinendū iustitiā in cā. q̄ nō videt alit̄ obtinere posse. tūc ei ei reddi ōz. q̄ redemit vexationē suā. P̄t ḡ de hmōi. ⁊ tenek de necessitate hmōi pecuniā elemosinaliter dare. Item videk de ludo aleaz dicēdū. s. q̄ debet paupib⁹ erogari. qō p illū modū acq̄rik. quādo nō in fraude acq̄rik et ab eo q̄ p̄t alienare. Et hoc ē debitū de necessitate salutis. s. talia paupib⁹ erogare. licz alīs dicāt hoc nō eē de necte salutis. sz de honestate ꝺ̄silij quo ad ludū sz tutior opinio est p̄ia. ¶ Tertio mō dicit illicite acq̄sitū. nō q̄ acq̄sitio ipa sit illicita. sz illō ex quo acq̄rit Sic patet de eo q̄ acq̄rit p meretriciū. ⁊ hoc proprie vocak turpe lucz. Qr ei mulier turpiť meretriciū exerceat. turpiť agit ⁊ ꝺ̄ legē dei. Sed in eo q̄ accipit ñ iniuste agit nec ꝺ̄ legē. Unī sic illicitū acq̄sitū retinere p̄t. ⁊ etiā de eo p̄t fieri elemosina indigēti. ¶ Quātū ad tertiū ōz dari elemosina indigēti. Nā si dak ñ indigēti ex libalitate donādo. nō ōr illa elemosina. ad Eph̄e. iiij. Laboret mānib⁹ suis vt habeat vñ tribuat necessitatē patiēti. nō ōr diuiti. Qō aūt legak vel donak monasteriis. etiā opulētis ad elemosinā pertinet qr vt mīstris xp̄i dak. Et ipi superflua dñt paupibus erogare. b. amb. Auz hz eccīa nō vt p̄uet. sz vt eroget paupib⁹. xij. q. ij. Debet aūt poti⁹ dare indigētib⁹ q̄z petōrib⁹ ceteris paribus. b. amb. Et si oīb⁹ debeť mia iusto āpli⁹ di. lxxxvi. nō satis. Sacerdotib⁹ ⁊ ꝓphētis etiā dak de publico. q̄ mltitudo sapiētiū sanitas orb⁹ Propter. x. iustos si iuēti fuissent ī Zodomis dñs pepcisset. pentapoleos. Heñ. xviij. Ipsi sunt vigiles q̄ custodiūt ciuitatē ⁊ leuite nutriebank de bonis cōib⁹ Predicatorib⁹ p̄cipue dñt dari elemosine sibi ad necessitatē nō ad thezaurizādū vel pōpizandū. i. ad corint. ix. Non alligabis os bouis triturāt̄. Idē cōicet aūt bis q̄ cathezizat ei q̄ se cathezizat oīb⁹ bonis. Et nō solū auditores ꝺ̄bi. sz p̄lati dñt p̄dicatores alere cui⁹ filij lacte ꝺ̄bi pascunk. Et ēt nō audientes ꝺ̄bū p̄dicatiōis dñt sustētare predicatores. Unī ⁊ illi de Sochoth ⁊ phanuel ꝓniti sūt. q̄ negauerūt victū militi b⁹ dñi. q̄ ei⁹ hostes fugauerūt cum tuba gedeonis ⁊ ꝓlin dñi. pterierūt. Dz etiā eleosina dari. ꝓpinq̄s indigētib⁹ ⁊ magis q̄z alīs ceteris paribus.

Quantum ad tertiū .§.xi

scz de fructu mie seu eleosine ōr p̄bs. Jocūdus hō. s. erit miserādo ⁊ cōmodādo. Jocūd⁹ iocūditate tpali. spūali ⁊ supnali. Nā vt ait apl's. i. ad thi. iij. Pietas ad oīa valet. pmissionē vite que nūc ē bñs ⁊ future. Math. xix. Lētū p vno accipietis. Quantū q̄dē ad tpalia recipit hō multa cōmoda. ⁊ si nō dēat b̄ intrēdē p̄cipal'r dādo eleosinā. ps. Nō vidi iustū derelictū

nec semẽ ei⁹, i. p genie querẽs panẽ, i. indigẽte. Tota die miſer & cõmodat dãdo, ſ. elemoſinas. & semẽ illi⁹ i. ipſa elemoſina in bñdictiõe erit, i. in multiplicatõe Semẽ ẽt elemoſina. q̃ ſic semẽ iactatũ i ẽra videt p di. ſz tñ multiplicat ita & elemoſine multiplex ẽ fruct⁹ Jn bñdictiõe ẽ, q̃ a deo & hoib bñdicẽt. vñ ap'ls, ij ad cor. ix. Qui ſeiat in bñdictiõib de bñdictiõibꝫ & metet. Per elemoſinã petr⁹ ap'ls recipiẽdo xp̃m cum diſcipul' in domo ſua ad comedẽdũ meruit ſanatiõnẽ ſocr⁹ ſue febricitãtis, Lu. iiij. Mulier ſunamitis recipiẽdo ad hoſpitiũ & puidẽdo helyſeo ꝓphe meruit fecũditatẽ, ſ. filiũ hre maſculũ quẽ etiã mortuuꝫ poſtea reſuſcitauit, iiij. reg. iiij. Loth recipiẽdo in domũ angelos ds̃ boies peregrinos putabat, obtinuit euaſionẽ cũ familia ſua de ſubuſiõe ſodome, geñ. xx. Job ds̃ ẽ ſe ait. pr̃ erã pauꝑm, oculis fui ceco, pes claudo. hoſtiũ meũ patuit viatori &c. Poſt ꝓbationẽ ei⁹ p magnas tribulatões. demũ oẽm tpalẽ ſubam recepit duplicatã, & familiã & ſanitatẽ recupauit Job vl. in legẽda. b. germani legit. q̃ cũ iuiſſet in britaniam ad p̃dicãdũ ꝛ hereticos ibi pullulãtes & rex britanie noluiſſet eũ nec ſocios recipe in hoſpitiũ. & q̃dã ruſticus cũ mag̃ hilaritate & deuotiõe eos ſuſtauiſſet i hoſpitiũ ſuũ pauꝑculũ fecit eis magnã hũanitatẽ occidit̃q̃ eis vitulũ. P⁹ comeſtionez aũt ſctus german⁹ fecit oſſa vituli comeſti colligi inſil' & facto ſig̃ crucis vitulũ reſuſcitauit. Mane aũt facto duxit ſecũ ruſticũ ad palaciũ reg̃, & aucte dei expellẽs illũ regem de palacio. illud ꝛtulit illi ruſtico ꝓpe illã exhibitã mirãz Jocũd⁹ g̃ hõ q̃ miſeret & cõmodat in tpalibꝫ. ſz iocũdior adhuc ex bonis ſpualibꝫ q̃ ſequũt ex elemoſina. Bñfacit aĩe ſue vir miſericors. Et b̃ q̃ vt ẽt thobie xij. Elemoſina a morte libat & non patiet aĩam ire in tenebras. A morte pctí libat. Vel diſponẽda ad penitẽtiã p quã a morte pctí liberatur. Vel p̃ſeruãdo a pctõ ne incurrat. Jllustratõnẽ, pcurat mẽtis i agẽdis & ſic nõ patit ire in tenebras. Jtẽ ſatiſfacit penis debitis p pctis. vt euadat penas purgatorij. Unã ẽt eccl'. Sicut aq̃ extinguit ignẽ, ita elemoſina extinguit peccatũ. ſ. q̃ ad penã tpalẽ. Et nõ ſolũ p ſuis, ſz ẽt p alienis & p alĩs q̃ ſũt in purgatorio. Unã dicũt affectu illud Job. xix. Miſeremi mei miſeremi mei, vos ſaltẽ amici mei. q̃ man⁹ dñi tetigit me. Jtẽ elemoſina procurat oronẽ ab illa. vñ eccl'ia canit. Abſcõdite elemoſinã in ſinu pauꝑis & ipa orabit p vob. Demũ iocũdus hõ ex elemoſina q̃ miſerek in g̃lia. vñ ſubdit. Diſponit ꝛmones ſuos i iudicio. cũ. ſ. xp̃s i iudicio examinabit & interrogabit de opib mie, diſpõit, i. ordinabit rñſiões opis. ita q̃ nõ cõmouebit in eternũ. ſ. pcipiẽdo regnũ eternũ. Et ſi b̃ obtinet p elemoſinas corporales multomagis p elemoſinas ſpuales, pũ. xiij. Honorat deũ q̃ miſerek pauꝑi, & de⁹ in fine honorabit eũ. q̃ vt ẽt Matb. Bti miſcões, q̃m ipimiam ꝛſeqn̄ t Chriſt⁹ aſcẽdit in celũ de mõte oliueti. ad figurãdũ q̃ de altitudie miſcõie aſcẽdit in celũ. Quo & q̃ ele-moſina ſit in p̃cepto vel ꝛſilio & quo dẽat dari de ſuꝑfluo vel neccrio. & q̃ ordie ſit dãda hẽs diffuſe in. ij. pte. ti. i. c. penl'. de obduratiõe ꝛmiſcõiam. & de frna correctiõe q̃ eſt elemoſina ſpualis. Et de pctõ omiſſiõis ei⁹ habes in ti. de accidia. c. ij.

¶ De epicheia ẽtute, i. eqtate. Lapl'm. xix.

Ꝑt & alia virtus que grece ẽt epicheia. eqtas ẽo latine. hãc ponit p̃bs in. v. ethi. ẽtutẽ. Dec aũt cõſiſtit i p̃missõdo cũ expedit ẽba legis. q̃ñ. ſ. ex obſuãtia verboꝝ ſeq̃ret aliq̃ inconueniẽs. & sic ad intẽtõnẽ legiſlatoris attẽdit & vtilitatẽ rõnabilẽ inde seqntẽ. Pro hui⁹ declaratiõe ẽt. b. tho. ſe. ſe. q. cxx. ar. i. Nũqui act⁹ de q̃b dant leges i ſingl'aribꝫ ꝛtingẽtibꝫ ꝛſiſtũt q̃ qñ finitis mõis variari ꝛtingit & p̃t. non fuit poſſibile aliquã inſtituí regulã legis, q̃ in nullo caſu deficeret. Sz legiſlatores attẽdũt ad id q̃ in pluribꝫ accidit: ſm q̃ legẽ ferẽtes quãtñ in alicq̃bꝫ caſibꝫ ſeruare eſſet ꝛ eqlitatẽ iuſticie, & ꝛ bonũ cõe q̃ lex intendit. Sic ẽt ẽbi gra. Lex inſtituit q̃ ẽpoſita reddãt. q̃ b̃ vt i pluribꝫ iuſtũ ẽ. Cõtingit aũt b̃ eſſe aliq̃n nociuũ. puta ſi furioſus depoſuit gladiũ penes aliquẽ & in furia cõſtitut⁹ repetit eu. vel cũ ds̃ reposcit depoſitũ ad ipugnationẽ p̃rie. Jn his g̃ & ſilibꝫ maluz eẽt. ſi ds̃ vellet legẽ oppoſitã ſuare q̃ ad ẽba. bonũ aũt ẽ p̃termiſſis ẽbis legis. ſeq̃ id q̃ poſcit rõ iuſticie & cõis vtilitas Et ad b̃ ordinat iſta, virt⁹ epicheie. q̃ alio mõ ẽt eqtas. Et cuius iſta eqtas deſerat iuſtũ. q̃ ẽ lege determinatũ ſm ẽba. nõ rñ deſerit iuſtũ ſimpl'r nec ẽt opponit ẽtuti ſeueritatis. q̃ ẽt⁹ ſeq̃t veritatẽ legis. Nam ẽt⁹ hec ſeuerittatis ſeq̃t ẽtatẽ legis ſcpture in quibꝫ oportet. ſequí autem verba legis in quibus nõ oportet. non pertinet ad ẽtutẽ ſz ẽ vitioſũ. vñ ẽt in codice & bñ in reg. iurſ. li. vi. Certũ eſt q̃ is cõmittit i legẽ q̃ ẽba legis amplectẽs ꝛ legis nitit voluntatẽ. Et lex ẽt ẽt q̃ ẽba in reſcriptis poſita. dñt ꝛformari eqtati, ẽt ſi ipſa ẽba nõ pateret. Nec ẽt tal' ſic iterptãs agit ꝛ id q̃ ait. b. aug. ſ. q̃ poſtq̃ leges fuũt inſtitute. nõ licz iudicare de ipſis. ſ. vtz ſint rõnabiles ſz ſm ipas dicit. iij. in iſtis. Qui ei ẽt legẽ nõ eẽ iuſtã vel non bñ poſitã. ille iudicat ẽ lege. Sed q̃ iudicat ſm eqtatẽ. non ẽt legẽ nõ eẽ iuſte poſitã. ſz nõ eẽ ſeruandã i tali caſu ꝓpter ꝑticulare factũ q̃ occurrit. q̃ nõ intellexit legiſlator. Et q̃ de nouo emergũt indigent auxilio ẽt lex. Mõ obſtat ẽt. ſi dicat q̃ interpratio intẽtionis legiſlatoris ſolũ ſpectat ad pncipẽ ſeu ꝛditorẽ legis. Sz vti ẽtute eqtatis ꝑtinet ad oẽs. Nã interpratio locũ hz in dubijs in q̃b nõ lz abſcq̃ detrimẽtõe pncipis a verbis legis recedere. Sz vtẽs eqtate nõ interptat legẽ i dubio. ſz in manifeſto facto exeq̃t q̃ ſibi intẽdit legiſlator in tali caſu. al's ſeq̃ret nocumentũ aliq̃ ex lege ſuata. q̃ certũ ẽ nõ intendiſſe legiſlatorẽ. ſic ẽbi gra Pex eccl'ie ſtatuit vt ieiunet tota q̃drageſima ſi ẽ ſan⁹ Eſt aliq̃s q̃ ſan⁹ ẽ. ſz ſi vult ieiunare q̃tidie non poterit p̃dicare. vel ſuũre infirmis. vl' aliq̃ op⁹ piũ & valẽ vtile aut neccriũ facẽ. Qr tal' frangit ieiuniũ vt poſſit illa vtilia opa exercere. exiſtians ab illa legis obſuãtia excuſari. q̃ b̃ nõ intẽderit lator illi⁹ legis. ſ. ipedire opa multũ vtilia & neccria ꝓpter ieiuniũ. ẽtuoſe & ẽtute eqtatis vtit. Ubi ſi attẽderet ſolũ ad verba legis indiſcrete & male faceret ieiunare & alia opa omittere. tã vtilia. cũ illa ieiunãdo facere nõ poſſit. Et multo magis plat⁹ ẽz in hmõi vti tali eqtate erga ſubditos ſuos. Dicit aũt epicheia ab epi q̃ ẽ ſup̃. & dichaion q̃ ẽ iuſticia q̃ ſup̃ iuſticiã. Ubi ſciẽdũ ẽ q̃ epicheia corrũdet ꝓprie iuſticie legali, & q̃dãmõ ꝛtinet ſub ea, & q̃

dāmō excedit eā. Si enī iusticia legal' dicat illa que obtpet legi. siue ꝯtū ad intētionē legislatoꝛ q̄ est potioꝛ. sic epicheia ē ps potioꝛ legal' iusticie. Si ꝙo iusticia legal' dicat solū q̄ obtpat legi ꝑm ꝙba legis. sic epicheia nō ē ps iusticie legal'. sed ē ps iusticie cōiter dicta ℨ iusticiā legalē diuisa sic̄ excedēs ipsam.

De equitate loquens .ℋ.I.

ps̄. ait. De vultu tuo iudiciū meū ꝓdeat. oculi tui videāt eq̄tatē. Vult⁹ dei ē certa cognitio dei vel voluntas dei. Judiciū nr̄m ē estimatō nr̄a de reb⁹ q̄ vtiq̄ recta ē cū ꝓcedit de volūtate dei z cognitiōe. videt enī oculi dei q̄ō approbāt. tūc enī eq̄tatē seruam⁹ quam de⁹ approbat. q̄n iudiciū mētis nr̄e ē ꝑm volūtatē dī. Large aūt sumēdo eq̄tatatē ꝓt dici q̄tuplex ē eq̄tas In legū ℨgrua applicatōe. In rer̄ debita cōmutatōe In bonoꝝ ꝓportionata ꝓticipatione. Ad eq̄tatē q̄ est ꝑālis virt⁹ vt dictū ē ꝓtinet in casu q̄ obseruantia legis vel ꝓcepti esset ꝑiculosa z irrōnabil' nō seruare eā ꝯtū ad ꝙba. Dicit dīna sapientia puer. iiij. Ducaz te p semitas eq̄tatis. Ad deo enī inspirat z dat tal' virtus sic̄ z alie. Un̄ ipa sapientia ꝺt puerb⁹. viij. Meū ē ℨsiliū mea ē eq̄tas. Per semitas ꝺt q̄ sūt vie stricte q̄ nō ad bñplacitū. sz ex nccte vel manifesta rōe ꝺz recedi a ꝙbis legis. z ꝫ est artū z non latum. Dicit autē Grego. q̄ ꝙba debēt deseruire intentiōi. nō intentio verbis. xxij. q. v. humane. verbi gr̄a. Q̄n machabeos cōmorantes in desertis. gētes antiochi regis aggresse sunt in bello iniusto in die sabbati. illi ne violarent ꝓceptū legis de obꝙuātia sabbati. noluerūt se defendere. sz potius ꝓmiserūt se occidi ex simplicitate sua. Q̄ ℨsiderās mathathias cū alīs prudentioꝛibꝰ vsi sunt ℨsilio z eq̄tate. resistētes z bellātes ℨ adūsarios illos etiā in die sabbati. nec reputātes se in ꝫ violare dei ꝓceptū. sicut rei ꝙitas erat. i. machab. ij. Multa ꝓssent induci exēpla eoꝝ q̄ q̄tidie occurrunt. Un̄ plat⁹ ꝓcepit subdiro vt ꝯz citⁱ⁹ veniat ad eū. Occurrit casus q̄ ex recessu illⁱ⁹ seq̄t magnū scandalū q̄ ō latum latet. vel supuenit inūdatio aq̄rū ꝓpter quam pōr iminere periculū mortis. vel alia magna impedimēta. vtiq̄ eq̄tate ꝺz vti z extimare prelatū nō intēdere illū exponere ꝑicul' z hmōi. Laueat tū q̄libet a fraude z sil'atōe. Ad ꝫ facit regula iuris q̄ ꝺt. In obscuris aspicim⁹ q̄ō verisīl⁹ videt. vel q̄ō cōsueuit in hmōi seruari. de reg. iu. li. vi. Pertinet etiā ad eq̄tatē iudicis tpare in penis rigorē iuris miscēdo. Un̄ cypa nus. q̄ eq̄tas ē seueritas iusticie miscēdo dulcore tēpata. Et ad hāc sp ꝺz inspicere iudex. vñ greg. ꝺt. q̄ ois q̄ iuste iudicat staterā in manu gestat. z in vtroq̄ penso miscēdam z iusticiā portat. vt imitet deum de q̄ ait ps̄. Judicabit orbē terre in eq̄tate. In suis ei iudicijs q̄buscūq̄ sp he ꝺue res iūcte sūt. vt ꝺt Lasiodoꝛ⁹. miscēdia z ꝙitas. Licz aliq̄n alterꝝ nos lateat ad ꝫ etiam facit regula iuris in. vi. q̄ dicit. In penis benignioꝛ interꝓtatio ē adhibēda. Et alia regula. in obscuris mīmū ē sequendū cū suis cōcordātijs. Ad magnā equitatem ꝓtinuit iudiciū salomonis. q̄n scz illis duabꝰ meretricibus coz̄ eo de filio alteriⁿ⁹ ipsarū mortuo dedit snīam. q̄ diuideret infans viu⁹ in duas ꝑtes ꝛc. Et ꝫ vt videret q̄ō sequeret in ill' mulieribꝰ. Sed petēte vera mr̄e ne occideret. sed potius integer daret alteri. que tī nō erat mater. ex illo deꝑ bendit primam esse verā matrem. non aliam que pebat diuidi. qz natura non poterat pati mortem filij. Secunda equitas ꝑtinet ad iusticiam cōmutatiuam. vt scilz in cōmutationibꝰ z contractibus seruetur equalitas. Unde Leuit. xix. Statera iusta et equa sint pondera. Prouerb. xi. Statera dolosa abominatio est apud deū. z pondus equū voluntas eiⁿ⁹. Quando igit̄ in huiusmodi homo seruat equitatem oculi dei vident. i. approbāt tale opus. ¶ Tertia eq̄tas est in bonoꝝ ꝓportionata participatione. vt scilz in ecclesia vel ciuitate vna vel collegio vel monasterio. vnus vel pauci habeāt omnia officia vel multa beneficia vel emolumēta vel grauamina. alij pauca vel nihil. Sicut enī si edificium materiale habeat lapides equaliter dispositos. valet ad edificij firmamētum. ita si lapides sint inequaliter dispositi minant ruinam. Sic cōgregatio vel respublica vbi est ineq̄litas. stare diu non pōt. sed vbi est equalitas perdurat. Sicut etiā in corpore humano inequalitas mēbroꝝ seu ip̄roportio inducit deformitatem z debita ꝓportio. pulcritudinem violat. sic in humoribꝰ corporis disproportio infirmitatem causat. z proportio sanitatem. ps̄. Templum tuū mirabile in equitate. siue templum ecclesie. siue anime dum ē ibi equitas. ē mirabile. Sed hodie posset dici illud Esa. lix. Eq̄tas nō potuit ingredi. s. in ciuitate vel ecclesia.

¶ De amicitia seu affabilitate qūo sit ꝙt⁹. Lap. xx.

Tia virtus inter partes iusticie ponit ꝙt⁹ amicitie. q̄ alio noie ꝺr affabilitas. Et q̄ sit virt⁹ ex ꝫ ꝓbat. q̄ ꝓcepta legis siue scripture sacre non dantur nisi de actibus virtutum. Sed ꝓceptum datur de affabilitate seu amicitia dum dicitur Eccl. iij. Congregationi pauperum affabilem te facito. Declarat autem hoc beatus Thomas se. se. q. cxiij. hac ratione. Cū virtus ordinetur ad bonum. inde est q̄ vbi occurrit specialis ratio boni ibi oportet esse specialem rationē virtutis. bonum autem consistit in ordine. ¶ oportet autem q̄ in omni conuersatione hominū tam in factis q̄ in dictis homo ordinate z conuenienter se habeat ad vnūquēq̄ ꝑm q̄ decet. Et ideo oportet esse quandam specialem virtutem. que hanc conuenientiam ordinis obseruet. z ꝫ facit affabilitas que alio nomine dicitur amicitia. ¶ Sciendum tamen ꝑm beatū Thomā. q̄ ꝑbs in libro ethi. loquit̄ de duplici amicitia. quarum vna principaliter consistit in affectu. quo vnus alium diligit. Et hoc potest conseq̄ per vnāquanq̄ virtutem. Dicit enim philosoph⁹ de hac q̄ amicitia perfecta ē ꝓpter virtutem. Et sic q̄libet virtus potest esse tanq̄ causa amicitie. quia bonum est omnibus amabile vt dicit Dyonisius. Et ad hāc amicitiā ꝓtinēt tāq̄ signa z effect⁹ eius. velle amico esse z viuere. s. conseruationē eiⁿ⁹ z velle ei bonū. z ad hoc operari z condelectabiliter viuere. Idez velle z nolle. omnia cōmunia habere. Charitas autem includit hanc amicitiam cum deo z ꝓximo. vnde christus Johannis. xv. Vos amici mei estis si feceritis que ꝓcipio vobis. z iterum. Maiorē cha-

ritatē nemo hz. cꝫ vt ponat ꝙs aiam suā p amicꝫ suis. Et hec nō ē illa ꝟtus spālis de q̄ hic agit. Est alia amicitia ad quā ptinet in sol' exteriorib⁹ verb⁹ vel factis decenter se habere ad illos cū quib⁹ ꝓuersak. siue sint noti siue extranei. Et hec nō hz perfectam rationem amicitie primo modo dicte. sed quandam eius similitudinem. Q⁹ autē aliquis oñdat signa amicitie ad extraneos ⁊ ignotos. scilz in placide alloquendo et conuersando. nō pertinet istud ad simulationez que vitium est. Nō enim per hoc ostēdit signa pfecte ⁊ intime amicitie. sic ad eos ꝙ sūt ei spāli amicitia ꝯūcti qz nō eō mō famil'ari se hz ad exteros. Cum aūt ois hō nāl'r oi hoi sit amicus ꝙdā gnāli amore. ꝑm illud Eccī. xiij. Oē aial diligit sibi sile. hūc amorē repñtāt sig̃ b⁹ amicitie quā aliqs exti⁹ oñdit ꝟb ⁊ factis ad oēs. ⁊ sic nō ē sil'atio in b⁹. nec obstat si dicak. q⁹ eccs vij. scribit. Cor sapiētū vbi tristicia. ⁊ cor stultoꝝ vbi leticia. Hz pbs ꝺt. in. viij. ethi. q⁹ amicitia desiderat delectare. verec āt ꝺtristari. Nā nō sic ē intelligēdū q⁹ cor sapiētū sit vbi tristicia. vt tristiciā sapiēs. i. ꝟtuosus iferat primo. imo ab ꝫ sibi cauet. dicēte aplo ad ro. xiij. Si ꝓpe cibū fr tu⁹ ꝺtristak iā nō ꝑm charitatē ābulas. Hz cor sapiētū vbi tristicia. qz. s. ꝺtristāti b⁹ adest vt ꝺsolek eos ꝑm illō eccī. vij. Nō desis plorātib⁹ i ꝺsolatiōnē ⁊ cū lugētib⁹ ābula. Cor āt stultorū ꝺt ee vbi leticia. nō vt letificet alios ꝺsolādo. hz vt alioꝝ leticia pfruak i gaudēdo mūdialit̄ ⁊ in mundana leticia cor eoꝝ ꝟsek. Pertiet ḡ ad sapiētē vt delectationē afferat his cū qb⁹ ꝓsak nō ꝙdē lasciuā quam ꝟt⁹ cauet. hz honestā. ꝑm illō pb̄. Ecce cꝫ bonū ⁊ cꝫ iocūdū ꝛc. Cū ꝓpe aliqō bonū ꝺñs. vel ꝓpter aliqō malū excludēdū nō refugit ꝟtuos⁹ eos cū qb⁹ ꝓuiuit ꝺtristari. vt pbs ꝺt. in. viij ethi. vñ ⁊ apls. ij. ad coꝝ. vij. Si ꝺtristat⁹ sū vos in epla nō me peniteat. Et postea gaudeo. nō qz cōtristati estis. hz qz ꝺtristati estis ad pniam. Et iō hi ꝙ sūt pni ad peccādū nō ꝺbem⁹ vultū oñdere ad eos ꝺlectādū ne videamur eoꝝ peccato ꝺsentire. ⁊ q̄ndā peccān audaciā mīstrare. Unī eccī. vij. ꝺt. Filie sūt tibi ꝟua cor⁹ illaꝝ. ⁊ nō oñdas facie tuā hilarē ill'. Ponit āt ꝟt⁹ hec amicitie ps iusticie inc̄ptū aditū gik ei sic scḋaria ꝓncipali. Cōuenit ei cū iusticia in b⁹. qđ ē ad alterꝝ sic iusticia. Deficit āt a pfecta rone iusticie. qz nō hz plenā debiti rōem. put aliqs alt̄i obligak. vel debito legali ad cui⁹ solutionē lex cogit. vel etiā aliq̄ debito ꝓuenīte ex aliq̄ bñficō suscepto. Hz solū attēdit qđā debitū hōestatis qđ ē magis ex pte ipsi⁹ ꝟtuosi cꝫ ex pte alteri⁹. vt. s. faciat alteri qđ decz eū facē. Cū enī hō nāl'r sit aial sociale. sic ex qdā honestate dz vitatē mālfestare alīs. hoi b⁹. sine q̄ societas hoim durare nō posset. ita ēt cū sine delectatiōe hō viuere nō possit. qz vt ꝺt pbs i. viij ethi. Null⁹ ꝑt cū tristicia p diē morari. neꝝ cū delectabili. iō hō tenek ex qdā debito nāli honestatis. vt alīs ꝺdelectabil'r viuat. Nisi ꝓpe aliquā cām ncce sit aliqñ alīs vtil'r ꝺtristari. ⁊ qz hec ꝟt⁹ ꝺsistit circa delectatiōes in ꝓuictu q̄ ex rōe ꝓueniūt inc̄ptū vn⁹ ad altez decēt se hz. iō has delectatiōes nō oz refrenare vt notias qđ fac tpantia p diūsas spēs suas. s. refrenādo delectatōes sensibiles vt circa cibos vel pot⁹ p abstinētiā. vel circa venerea p castitatem. vel circa ludos p eutropelyā seu vrbanitatez. Oponūt āt huic ꝟtuti amicitie adulatio p excessū. ⁊ litigiū p defectuz. ꝑmū intēdit delectari. scḋm ꝺtristari. pl⁹ cꝫ oportet et decet. Et de his in scḋa pte hēs diffuse.

De amicitia large sū. §. I

pta p amore vni⁹ ad alterꝝ reciproco fūdato in ꝟtute circa quā vidēda sūt tria. primo acq̄sitiōis nccitas. scḋo amissiōis temeritas. ctio ꝺseruatiōis sagacitas.

¶ Quātū ad ꝑmū nondū q⁹ hre amicitiā ⁊ acq̄rere ē nccrīū ꝓpe q̄tuor rōes. prīo rōe ꝟtut̄ hūde. scḋo rōe vtilitat̄ cōicāde. tertio rone pac̄ ꝺseruāde. q̄rto rone nccitis supplēde. ¶ Quātū ad ꝑmū. s. q⁹ sit nccrīū vni cuicꝫ hre amicitiā ꝓpe ꝟtutē acq̄rēdā. istud ꝓbak sic. Unicuicꝫ ē nccrīū hre ꝟtutē. sic ē nccrīū ee bonū. qz ꝟt⁹ ē ꝑm pbm in li. ethi. q̄ bonū fac būtē ⁊ op⁹ eius bonū reddit. Hz amicitia ē ꝟt⁹ ⁊ ps iusticie ꝟtutis. Hō pz. qz ꝟt⁹ moral' ꝺsistit �less immediate ꝑm rōnem. ⁊ hz amicitia. Nā in cōi ꝯsatiōe hoim in factis ⁊ dictis se hz ad vnūquēcꝫ sic decet vt. s. dictū ē. Est ēt amicitia ānexa iusticie. sic ꝟt⁹ scḋaria ꝓncipali. Hoz reddit vnicuicꝫ qđ suū ē non ꝙdē ex debito legali qđ facit iusticia. hz ex debito honestatis. Et ꝙdā enī debito nāli honestatis obligak quis vt delectabil'r alīs ꝺuiuat in dict̄ ⁊ factis. qđ ptinet ad amicitiā. Si āt sumak amicitia large tūc ipa ē cū ꝟtute. sic cū cā ei⁹ i q̄ztū. s. ꝟt⁹ ē cā amicitie ve. q̄ facit tēdere i alterum. ⁊ ipm amare ꝓpe bonū honestū qđ ē in eo. ¶ Scḋo ē nccrīū hre amicitiā vtilitatis rōe cōicāde. b⁹ sic ꝓbak Si illud qđ ē ex inclinatōe naturali ē nccrīū. multo magis illō qđ ē ex sil'atiōe spēi. sed amicitia inest ꝑm naturā generātis ad genitū. qđ ptz p bñficia q̄ sunt amicitie signa. nō solū in boīb. hz etiā i alīs aialib⁹ ⁊ volatilib⁹. q̄ vt mālfeste apparet adhibēt studiū lōgo tpe ad educationē ⁊ nutritionem ꝓlis'. ꝙ maxime est necessaria amicitia illa que est hominum adinuicem ꝓpe sil'itudinē spēi. Et ꝓbak p locū a mīori. et ex ꝺuictu spāli. s. p quoddā signū amicitie qđ iuenīt i oīb⁹ boīb⁹ naturaliē. s. cuiusdā familiaritatis ⁊ beniuolētie. Nā ad extraneos ⁊ ignotos ō quib⁹ min⁹ videk. ostēdim⁹ ⁊ impēdim⁹ q̄dā bñficia ⁊ obsequia. sic qñ ignoti ⁊ pegrini declināt a via recta. eos ab error⁹ vie reuocam⁹. ⁊ oñdim⁹ viā rectā. zqñ cadūt erigim⁹ eos ad ostēdēdū q⁹ ois hō oi hoi ē amic⁹ naturaliter. Ea aūt q̄ sunt naturaliter bona oīb⁹ nccria sunt. q⁹ le bonū est amicitia. b⁹ etiā ꝓbak ex ꝺuictu spāli. Hz sicut in alīs aialib⁹ ē amicitia natural'. vt ptz per sig̃ amicitie. vt qz ꝯsank simul obsequūt ⁊ hmōi. ita et multo magis inter eos q̄ sunt vni⁹ gētis vel pr̄ie in c̄ptū cōicāt in ꝺuictu moꝝ ⁊ obsequijs. ¶ Tertio accrere amicitiā est nccrīū rōe pacis ꝺseruande. ⁊ b⁹ sic ꝓbak. Illud ē nccrīū acq̄rere ⁊ hre qđ est marie ciuitatis ⁊ cōitatis ꝺseruatiuū. ⁊ vitare ei⁹ oppositū. Hz inter oīa amicitia est ꝺcordie ⁊ pacis ⁊ vnitatis ꝺseruatiua. Qđ ostēdit exēplo ⁊ rōne. Exēplo q̄dē. qz legislatores magis studēt ad amicitiā inter hoīes ꝺseruādā seu ciues. c̄ꝫ ad iusticiā. Qđ patz ex hoc. quia legislatores aliqñ intermittūt se. puta in penis inferēdis. ne amicitia excludak ⁊ ne dissensio oriak. Unī qz ꝺcordia amicitie assimilak. quā ꝺcordiā marie legislatores appetūt. ecōtra ꝺtentiōes maxime ē ꝓpellunt vt inimicam salutis ciuitat̄. iō amicitia ē maxie nccria

Capitulū xx

Rōe ꝫ idē ꝓbat sic. Illud q̄ habito nō idigēt altero ꝫ ecōuerso magꝫ ē nccriū. Sed amicitia bita q̄tū ad oēs, nō eēt nccia iusticia, q̄ iusticia bita adhuc tñ eēt nccria amicitia q̄rēda. Ꝯ sic ꝓbat. qz si aliq̄ sē amici in nllo indigēt iusticie ꝑtie dicta. Cui rō ē. qz si oēs ciues sūt vere amici, oia bñt q̄si cōia. cū amicus q̄libet sit alt ipe. nō est iusticia ad seipm ꝫ ad altez. Sz si sit iusticia nihilomin⁹ indigent ciues amicitia ad inuicē. Et iō si iusticia ē nccria, multo magꝫ amicitia q̄ sine iusticia ꝑt eē. ¶ Quarto ē nccriū bre amicitiā rōe nccitatꝫ supplēde, z ꝫ sic ꝓbat. Illud ē necessariū bre q̄ nccti vel indigētie oīm ꝓuidet z subuenit ꝫ amicitia ē hmōi g̃ ꝛc. Q⁹ aut ē p amicitiā nccti oīm ꝓuideat, ꝑz ex vi. gdib⁹ vel ꝺditōib⁹ hoīm q̄b⁹ ē vtil z necessaria. Amicitia enim est vtilis et necessaria diuitibus, pauperibus, iuuenibus, z senib⁹, tribulatis z ꝓfectꝫ seu felicib⁹. Et ꝓ̄ro amicitia ē vtil diuitib⁹. Ꝯ sic ꝓbat q̄ ad cōicationē bonoz. Ꝺ illō sine q̄ null⁹ eligit viuē. etiā habitis diuitijs z ptātib⁹ opportunis ad vitā ē maxīe nccriū. Sed ꝫ ē ꝑcipue ꝫm bñficiū q⁹ diues ꝓnceps z potēs ipēdit alijs. qz nulla ē vtilitas bonoz fortune. si ex his aliq̄s nulli bñfaciat. Bñficiū aūt maxīe z laudabilissime fit ad amicos. Ergo amicitia q̄ ad cōicationē z distributiō nē bonoz diuitib⁹ est nccia. Uñ z ꝑs dixit Lu. xvi. Facite vob amicos de mām̄ona iniq̄tatis. i. de diuitijs pauplb⁹ erogādo. Est etiā vtil z nccria amicitia diuitib⁹ q̄ ad ꝺseruationē bonoz. Bōa enī fortune sine amicꝫ ꝺfuari nō ꝑñt. Et q̄nto maioz fortuna. i. maioz stat⁹ in potētia diuitijs z hmōi, tāto ē min⁹ se cura z plures hz insidiatores, z iō indiget magꝫ amicis adiuuātib⁹ ad ꝺseruationē sui stat⁹. Sic maxīa arboz indiget multis fulcimētis a nā paratꝫ z radicibus. Scdo amicitia ē nccria pauplb⁹. Et rō ē. qz illud ad q̄ hō refugit in infortunijs ē maxīe nccriū. Sed pauꝑes refugiūt ad amicos in nccitib⁹ suis, eo q⁹ extimāt amicos diuites esse pauptatꝫ eoz refugiū singulare. q̄ pauplb⁹ ē nccria amicitia. Tertio amicitia ē nccria iuuenib⁹, b⁹ rō ē. qz cū in iuuenib⁹ abundet ꝓnitas ad peccādū. Uñ ꝺz Beñ. vi. Sensus hominis z cūcta cogitatio ꝓna sunt ad malū ab adolescētia sua. Et ꝫ ꝓp̄ cōcupiscētias delectatōnū q̄ sūt in eis, ꝫ p amicos. s. q̄ sūt veri amici. i. honesti z virtuosi. fundat enī vt dictū ē amicitia in honestate. religanꝫ z retinenꝫ a pctō. s. p admonitiōes z reꝓbēsiones q̄s faciunt veri amici ad suos amicos. q̄ ꝓpendūt eos velle peccare. ¶ Quarto ē nccia senib⁹, bui⁹ rō ē. Quia his q̄ indiget reuerētia z carēt nāli potētia valet obsequiū z familiaritas. senes aūt sunt hmōi. Nā ꝓp̄ debilitatē corꝑis indiget adiutorio corporali alioz. Et ꝓp̄ sapiam rōne diutine exꝑientie eis debet honor g̃ ꝛc. ¶ Quinto tribulatis z afflictis est nccria amicitia b⁹ rō ē. Quia exītes in tristicia z dolore. q̄ndā alleuiatiōnē sentiūt ex ꝑñtia amicoz condolentiū eis. Uñ z amici Iob visitauerūt eū in tribulatōe ad ꝺdolendū z ꝺsolādū. Job. ij. Q⁹ āt ex ꝑsentia amicoz alleuiet g̃uedo tristicie hoīs afflicti. oñdit ꝫ exēplū. Si enī portet vn⁹ pond⁹ multū sibi graue vtiq̄ alleuiat si ali⁹ ferat cū eo pōd⁹. Ptz ēt ex ꝫ q̄ q̄libet delectatio supueniēs minuit tristiciā. Ꝑñtia aut amici ꝺdolentꝫ igerit delectatōez amico suo. qz dū tribulat⁹ videt amicū suū ꝑñtē z ꝺdolentē de sua tristicia minuit dolor su⁹. Tñ oportet q⁹ amic⁹ amicus tribulatū incꝫtū potest. visione ꝫmone z ope ꝺsoletur ¶ Sexto z vltimo amicitia est necessaria ꝓfectis ꝺ⁹ rō est. qz quocūq̄ efficiūt aliqui potētiores ad agendū in vita actiua. z ad intelligendū in vita cōtemplatiua. illud est necessariū ad vitā. sed amicitia ē hmōi ergo ꝛc. Huius ratō est. qz null⁹ quātūcūq̄ ꝓfectus eligeret viuere solitar⁹. etā si omnia alia bona haberet. eo q⁹ homo naturaliter est animal politicū z sociale aptus cōuiuere alijs. z cōueniētius virtuoꝫ z perfectis a quib⁹ virtuosus adiuuat. Et in actione vite actiue dū quod vnus nō videt nec potest. alius pōt videre z agere. In actiōe vite cōtemplatiue. ꝓ doctrinam z disciplinam quā recipit vn⁹ ab alio. hec Rayne. ex sententijs beati thome z alberti sup li. ethicoz.

Quantū ad secundū .ꝟ.ii.

principale quod est amissionis vel dissolutiōis amicitie temeritas. Sciendū q⁹ non habere aut non acq̄rere amicos est magna stoliditas. Cuius ratio ē. qz amicitia inter omnia bona fortune est maxima, ꝓpter q̄d dicit Ecci. vi. Amico fideli nulla est cōparatio Sicut ergo habere amicos veros z esse cum eis. est quasi quid beatum honoz z gloria z adiutoriū, ita esse sine amicitia est quid miser. confusio. z verecundia. et magnus defectus adiutorij. Uñ dicit Ecci. iiij. Ue soli qz si ceciderit non habet subleuantem. Et amic⁹ dicit oculus amici z oculo priuatus dicit oꝛbatus. ita qui sine amico est dicit viduatus scōm ꝓbm i. iij rhetoricoz. Unde z Cassiodorus dicit in quadā epistola. Sine amicis omnis congregatio esset tediū. omnis opatio labor. omnis terra ꝑegrinatio. omnis vita tormentū. sine quoz solatio viuere esset mori. Dissoluit aūt amicitia ꝓpter quatuor rationes. Primo ꝓpter finis defectionē. Secūdo ꝓpter amoris dissimulationem. Tertio ꝓpter criminis cōmissionē. Quarto ꝓpter virtutis ꝓfectionē. Quantū ad primū dissoluit amicitia ꝓpter finis defectionē. Cum enī omnis amicitia ꝓpter finem contrahatur. deficiente fine cessat et dissoluit amicitia. z precipue ad eos qui sunt amici ꝓpter vtile vel delectabile. Cuius rō est. qz cū quidā diligunt hec duo vtile z delectabile in ꝑsonis. non ꝑsonas hominū ꝓpter seipos. ideo deficiente vtilitate et delectatione. rationabile ē q⁹ deficiat amicitia. ¶ Secunda ratio quare dissoluit amicitia est ꝓpter amoꝛ simulationē. Sunt enī plures differentie amicitie. s. vtilis. delectabilis, z honesti. Uñ potest contingere q⁹ nō ꝫm vnā speciem amicitie sint aliq̄ amici ꝺiuicti et tñ extimenꝫ veri amici esse. s. ꝓpter virtutē. cū tamē vnus eoz nō ꝓpter ꝫtutē sed ꝓpter vtile vel delectabile sit amicus. z ꝑ hoc soluit amicitia. qz ꝫiak fictio amicitie vere. Tamen in hoc casu ita est ꝓcedendum. qz si ille q̄ se extimat amari ab alio ꝓp̄ ꝫtutē ꝺcipiak ex seipo. ita q̄ eū amat nihil opek ad hmōi ꝺceptionē puta qz sig̃ exꝑmat inhōestatis et kpitudis Ille q̄ ꝺceptus est debet causari contra seipsum id est accusare seipsum. puta quando signa inhonestatis exꝑmit z non cauetur. Si aūt simulatōe eius deceptus fuit quia talia signa turpitudinis non exꝑimat. ꝫ tñ ire debat tūc iustū ē q⁹ accusatō ꝺcipiētē. mlto magꝫ eos

Titulus v

q̄ falsificāt nūmismata incq̄tū pcīm decipiēt; ē ꝺ virtutē. q̄ honorificabilior ē pecunia. Et cq̄uis amicitia honesti ad eos bñ nō possit. q̄rū opatōes expti nō sum⁹, tñ amicitia q̄ ē p expimētū, nō hz pfectionē sui sz q̄ndā inclinationē q̄ ē ex beniuolētia ꝓpter relationē alioz. vel ex cōcordia. q; viꝺ silis nālie in motibus. Uñ cq̄cito occurrit ꝺrium rescindik. ¶ Tertio dissoluik amicitia ꝓpē cris cōmissionē. Si ei aliqs acceptz aliquē ad suā amicitiā vt bonū z iustum, postea fiat mal⁹, ita q; malicia ei⁹ manifeste videak alio pmanēte in bonitate. dissoluik tal' amicitia, hui⁹ rō ē. q; virtuoso nō pōt eē amabile qꝺ cū cq̄ malū. sz solū bonuz honestū. Uñ cū oē amabile sit bonū, nō oportet nec ē decēs q; ꝝtuosus amet malū boiem, sic nō ē decens assilari ꝑuo. Amic⁹ enī amico suo ē silis. Uñ inē bonū z malū boiem non pōt ꝺiu amicitia ꝺūsari, nisi sit ibi aliq̄ silitudo malitie. Pōit tñ pbs duo documēta circa dissolutionē amicitie, inē eū q; pmāsit bon⁹, z eū q; effect⁹ ē mal⁹. Primū ē. q; si ille q; effect⁹ ē malus ē icorrigibil' ꝓpē abūdātiā malitie, ita q; de facili ad statū ꝝtutis redire nō possit. tūc a tali amicitia recedere ꝺz. Si āt ē sanabil' z reducibil' ad ꝝtutē. ē ei auxiliū ferendū ad recupandū bonos mores magis cq̄ ad recupandū pecuniā amissā. cq̄to ꝝt⁹ ē melior z ēntialior amicitie cq̄ pecunia. Scōm documētū est q; bi q̄ in pterito fuerūt amici, magis se ꝺñt exhibere grōsi cq̄ exnei, nisi in vno casu. s. qñ abundās z incorruptibil' malitia fuit cā dissolutiōis amicitie. Tunc ei qnto pl⁹ fuit amic⁹ tāto magz extimāꝺ⁹ ē hostis z euitand⁹. Quarta rō dissolutiōis amicitie ē ꝓpē virtutis pfectionē. Si enī vn⁹ amicoz pmaneat in eoꝺ statu. Ali⁹ aūt fiat multū excellētior in ꝝtute. tūc nō pōt inē tales manē amicitia. Et rō hui⁹ ē. q; ad amicitia ptinet ꝺuiuē ad inuicē, ita q; eaꝺē placeant z de eisꝺē gaudeāt z tristenk. Cū āt p nōbilē distātiā ꝝtutis nō eaꝺ placeāt bono z optio. iō nō pōt ꝺiu manere inē tales amicitia z ꝺuiuē vt amici pfecti. Patet etiā ꝺ ex silitudie. puta ex amicitijs q̄ ꝺbunk in pueritia. Si ei vn⁹ eoz pmaneat puer ꝝm mētē. ali⁹ āt pficiat ꝝm ꝝtutē z fiat optim⁹, nō remāet inē illos amicitia puer enī mēte mal⁹ pstat. vñ Señ. Ibi incipit eē malus. vbi desinis fieri melior. Rayñ. ex dictz. ꝺ. thome z alberti sup libro ethicoz.

Quantum ad tertiū §. III

sz de sagacitate ꝺseruatōis amicitie. Sciendū q; ad ꝺseruatiōez ei⁹ q̄tuor req̄runk. Prio pmanētia i hītu. Scꝺo ꝺueniētia i affectu. Tertio residētia i ꝺuictu. Quarto coꝛrespōdētia in affectu ¶ Quātū ad pmū sz q; pmanētia i hītu. s. ꝝtutz req̄rak ad ꝺseruationem vere amicitie. sic ꝓbak. Manēte cā māet effect⁹, sed cā z obiectū ꝝe amicitie ē ꝝt⁹. q; simplr nihil ē amabile nisi bonū honestū, q̄ manēte ꝝtute manet amicitia vera. Cōfirmak ꝺ idē tali rōe. Act⁹ vere amicitie ē simplr ligare z ꝺgregare. s. aīos amicoz ad inuicez Sz virt⁹ seu bonū honestū qꝺ ē bonū simplr. ē qꝺ simplr ligat. nō autem vtile vel delectabile. sz tm ꝝm q̄d. Nā amicitia vtil' z delectabil' degenerat i ꝺcupiscētiā q̄ndā. q̄ aliqs motū amoris q̄ ad aliū trāsferk reflectit in seipm. Sz ꝝtutes seu bonū honestū ē vinculū ligās simplr. eo q; mot⁹ amicitie vere q̄ ē. ꝓpter ꝝtutē sistit i amato ꝺū diligik ꝓpē istud qꝺ ē pson⁹ in eo. s. p ꝝtutē z nō ꝓpē aliꝺ. Et iō manēte ꝝtute in vtroq; amicoz ꝺsuak amicitia. ¶ Scꝺm qꝺ req̄rik ad ꝺseruationē amicitie ꝺueniētia. in affectu. Est ei amicoz vnū cor z vna aīa. Uñ ꝺr ꝺ pmis christicol' q̄ bēāt pfectā amicitiā ad iuicē. Multitudis credētiū erat cor vnū. z aīa vna in ꝺño. Acē. iiij. z ꝝm tullū. Amicoz ē idē velle z idē nolle. z iō oportet q; de eisꝺē gaudeāt z tristenk. ꝝm illꝺ ad Ro. xij. Gaudete cū gaudētibꝫ. flete cū flētibꝫ. idipsum inuicē sentiētes: Hoc āt ꝓuenit ex silitudie ꝝtutz vel bōitatis. q̄ ē inē bonū z bonū. z ꝝtuosū z ꝝtuosuz. Talꝫ āt cōueniētia q̄ ē cā gaudꝫ ꝓpē silitudinē. nō ē inē bonū z optimū z multo min⁹ inē bonū z malū. nec etiā inē maluz z malū. Nō enī ex malo pcīi pt eē vez gaudiū. sz fantasticū z sensuale. z sic etiā amicitia. Sic facti sūt amici herodes z pylat⁹ ꝺueniētes i malo passiōis xpi. vt ꝺr Lu. xxiij. ¶ Tertiū qꝺ req̄rik ad ꝺseruationē amicitie ē residētia i ꝺuictu. Nā distātia bonitatis. dignitatz. z localitatz ipedit amicitiā. Cui⁹ rō ē. q; ꝺuiuere ad iuicē ꝺseruat amicitiā. sz distātia illoz triū impedit ꝺuiuere ad iuicē. Mal⁹ āt z si q̄rat ꝺuiuere alijs z ꝺtinuat ꝺ nō fac vt ꝺuiuat alijs. sz vt ꝺseruat conuiuere secū z vt ponak ex se. q; in se nō repit bonū vir tutz vñ delectari possit. sz malū pcīi p ꝺscīam remordentē. Et iō vt refugiat illā tristiciā q̄rit alijs ꝺuiuē. vñ nec ad se nec ad alios hz verā amicitiā. Uñ ps. Qui diligit iniq̄tatē odit aīam suā ¶ Inē illos etiā q̄ sunt i supmo ḡdu ꝝtutis vel dignitatz. vel eos q̄ sūt in infimo ḡdu. vt inē reges z viles psonas. inē sapientissimos z simplices. nō pōt esse seu ꝺseruari amicitia q; eq̄litas req̄rik ad amicitiā circa actū amicitie. s. in ꝺueniēdo z coopando ibi āt est nimia ineq̄litas z distātia. Distātia aūt multa locoz. amicitiā q̄dē ciuilē soluit. Et ꝺ q̄ñ ē sine spe oio iterate congregatiōis ad inuicē z coopatiōis. Cui⁹ rō ē q; subtractis spēbꝫ poris amicitie a senibꝫ z cogitatōe q̄ crāt fomēta amicitie. z supueniētibꝫ alijs fantasmatibꝫ alioz amicoruz inē q̄s cōuiuik. dissoluik amicitia poz cq̄tū ad hītū et opatōnē exteriorē. Uñ pbs ꝺt. q; nimia distātia amiciue causat obliuionē. Sz si distātia locoz sit cuz spe iterate ꝺgregatiōis ipedit q̄dē amicitiā cq̄tū ad opationē exteriorē tm. sz nō cq̄tū ad hītū. q; spes z intētio reuidēdi amicū nō pmittit deleri hītū amicitie poris Amicitia āt pfecta spūalis. s. charitatz. ꝓpē distantiā locoz non soluik. Uñ hiero. ad paulinū in plogo bible. Illa ē vera necessitudo. i. amicitia z xpi glutinio copulata. quā nō pñtia tm corpoz. nō palpās z subdola adulatio. sz ꝺel tiōr z scptura z studia sibi conciliat. ¶ Quarto vltio req̄rik ad ꝺseruationē amicitie coꝛrespōdētia i affectu. Nō enī amicitia ē ad seipm. sed ad altez. iō oportet q; vn⁹ amicoz ipendat alteri ea q̄ sunt de rōe amicitie z cōsō. Et cū amicitia sit z iusticia eq̄le respiciat z ꝺsistat i eq̄litate. ē tñ triplex eq̄litas. Prima ꝝm q̄ntitatē quod pertinet ad iusticiam cōmutatiuaz. z seruatur in amicitia vtili vel delectabili. vt. s. tantū retribuak quantū dediti amicus Scꝺa eq̄litas attēdik ꝝm ꝓportōnē. z hec ē iusticia distributiua z i amicitia. vt. s. melior pl⁹ amek cq̄ amet sicut z maior honor z dignitas ꝺak meliori. Tertia ē eq̄litas reputatōis z sic in multis recompensatiōibꝫ

amicoꝝ ē. ſ. amicitia ſm reputationē. ſicut verbi gra. Cū ſupior amat inferiorē ꝓpter honorē. z iferior ſuperiorē ꝓpt̄ vtile. ibi ē eq̄litas ſm reputationē. qz q̄tū ī ferior reputat ſibi lucrū amari a ſupiori tantū ſupior ꝓputat ſibi honorē amari ab iferiori. Que ātvn⁹ amicoꝝ dēat alteri ī pendere opa. bēs in. §. ſeq̄n. Dicit āt clemēs grecoꝝ q̄dā ſapiēt̄ſſim⁹. Amicoꝝ debere eſſe oia cōia. q̄ꝫ. q. i. dilectiſſimus. Rayne. poſt beatum Tho. z albertū ſuper libꝝ ethicoꝝ.

Preter predicta circa .§.IIII

amicitiā cōſiderāda ſūt tria. z diligent̄ ad ītelligēdu verā amicitiā. ꝓmo diffinitōis ꝯtinēcia integlis. Secūdo dilectiōis ꝯuenientia ſpāl. Tertio opatiōis eui dētia ꝟtualis. Quātū ad ꝑmū. ſ. de diffinitiōe amicitie ſciendū. q ex ariſto. dict⁹. in. viij. ethi. ſic pōt diffiniri. Amicitia ē beniuolētia mutua. nō latens rōne bōi. Ex q̄bꝫ verbꝫ q̄tuor elici pñt integrātia amicitiā ſcz dilectio. readamatio. oſtenſio. z intētio. Et ꝑmū ſcz dilectio ſeu amor req̄rit. Nā amor non ē cuiuſcūq̄ obiecti. ſz determinati q̄dā ē bonū. Unuſq̄ſq̄ enī videt amare vel q̄dā ē bonū ſimpl̄r vel q̄dā eſt apparēs bonū. ſ. q̄dā ſibi videt bonū. ſed b̄ nō ſuffic̄ ad amicitiā. ſed req̄rit. Et ꝑm. ſ. readamatio. vt. ſ. amās ametꝫ ab amato. Nā amicitia req̄rit q̄ndā viciſſitudinem ſeu cōmutationē amoris ſm ꝓportionez. Uñ ſi aliq⁹ amet aliquē z nō reametꝫ. erit amor nō amicitia. ſicut cū q⁹ amat vinū z hmōi. Qz etiā aliq⁹ amet aliū ꝓpt̄ aliquā ſuā vtilitatē. z non ꝓpt̄ ſeipm. i. ꝓpt̄ bonū ipſi⁹ amati. ē amor ꝺcupīe nō amicitie. Tertio req̄rit oſtēſio amicitie p ſigna exteꝝa manifeſta. ita q amici nō lateāt ſe inuicē. ſz q vn⁹ cog̃ſcat alterꝫ. z ſciat ſe amari ab altero. multi enī ſūt beniuoli ad eos q⁹ nū q̄ viderūt. in q̄tū extimāt eos iuſtos. Tales z ſi ſint beniuoli cū readamatiōe. ñ tñ pñt dici ꝓpe amici cū lateāt ad ſe inuicē. Req̄rit vltio finis amoris. ſ. rōne alicui⁹ boni. Et cū bonū ſit triplex. ſ. vtile. delectabile. z honeſtū. ſolū amicitia q̄ fundat in honeſto. i. cū amat amic⁹ rōe boni ꝟtutis q̄ ē in eo. ē vera bona et ꝑfecta z ſtabilis amicitia. Nā alie cito ſoluūt. ſ. cum deficit delectatio. vt in amore libidinoſo. Uel cū deficit vtilitas vt in amore ſeu amicitia alic⁹ ꝓpter tpalia bōa. vñ Señ. Sicut mel muſce. formice ḡna. cadauera lupi. ſic iſta turba amicoꝝ p̄dā ſequit̄. ſz ꝟtute pmanēte in amico ſp dūrat amicitia. Et notandū q̄tū ad oñſiones amicitie p ſigna q amic⁹ q̄tuor ꝺz ſeruare erga amicū ſuū. Primo ꝺz eū pmpte ad ſua bona vocare. huic⁹ rō ē. qz cū amic⁹ ſciet aliū amicū ſuū de ſuis bonis gaudere z delectari. z b̄ ei ſit delectabile. oportet q cito vocet amicū ad ꝑſpa ſua z ei cōicet ea. Oportet ei q bon⁹ amic⁹ z bon⁹ hō cito bñfaciat amico indigēti. vñ puer. iij. Ne dicas amico tuo vade. reūtere cras. cū ſtatī poſſis dare. z puer. vi. Diſcurre feſtina. ſuſcita amicū tuū. Scōo amic⁹ q̄ ē in bonis fortunīs. i. ꝑſperitate ꝺz cōicare bōa ſua amico q̄ ē in nec̄te. nec ꝺz expectare q amic⁹ req̄rat eū de ſeruitio cū ſciat indigentiā ei⁹ ne ille bēat erubeſcere in petēdo. Tertio amic⁹ ſi q̄ mala ei euenūt. ꝺz tarde nūciare amico ſuo. Rō ei⁹ ē. qz amic⁹ nō vult contriſtari amicū ſuū. ꝺſiderat aūt q amic⁹ audita adūſitate ſua ille ꝺtriſtabit̄. Ptz b̄ etiā p ſilitudinē. qz illi q ſunt viril' aī ſm naturā ꝑfectā ꝟtutē fugiūt q ſint amici ſui ſecū in triſticijs. Et niſi ſit triſticia ita magna q excedat vires ſuas. nullo mō ſuſtinet q ꝺdoleat ſibi cū ipſe nō ſit ploratu⁹. nō delectat̄ q alios cōploret ſibi z ſecū. Sz muliebres hoīes gaudent in h̄ vt p triſticiā ſint alij ſecū anguſtiari. Quarto amic⁹ q̄ ē in adūſitate. ſi petat auxiliū ab amico q̄ ē in ꝓſperitate. ꝺz iſta ſeruare. Primo vt ſi tardus ī nunciādo ei ſua adūſa. qz cauere ꝺz triſtari ipm. Scōo ꝺz ecūvere cūd⁹ in petēdo ab eo auxiliū z h̄ ne in petēdo reddat ſe oneroſū z īportunū. Tertio ꝺz eē diſcret⁹ in vocādo ad infortunia amicū ꝑ auxilio. qz ſi ē leue infortuniū mulierē ē q vocet amicū ad iuuādū eū. cū p ſe ſufficiat ſibi p̄uidere. Si aūt ē infortuniū excedens vires etiā alioꝝ. ita q iuuare nō pñt nec tūc ꝺz amicos ad h̄ vocare. ſed ſi ē magna adūſitas z p eos iuuari pōt. raynerius poſt bñ Tho. z albertū.

Secundū conſideran .§.V

dū circa amicitiā ē amatiōis ꝺueniētia ſpālis. Multi enī videntur velle amari poti⁹ q̄ amare credētes q ꝟtus amicitie magꝫ ꝺſiſtet ī amari q̄ ī amare. Cui⁹ ſignū ē q multi ſūt amatores adulatiōis. amātes vt adulet eis. tū qz amari ꝓpiquū ē videꝝ honorari. q⁹ pl⁹ appetit̄ q̄ honorare. Ꝺz q amicitia magis conſiſtat in amare q̄ amari oñdit rōnibꝫ. ſilitudinibꝫ. z auctibꝫ. Sex aūt rōnibꝫ ꝓbat̄ q magis ꝓpriū amicitie ē amare q̄ amari. z primo rōe cognitiōis. Nā cum nobilis⁹ ſit ſcire q̄ credere. z q amam⁹ aliquē ſcimus ſz q amemur credimus nō ſcim⁹ certitudinaliē. q̄ ꝑfectius ē amare q̄ amari. Scōo rōne opatiōis. Nobilis⁹ ē ei bñ agere ſeu opare q̄ ſibi bñ agi. ſz amare eſt bñ facere. qz amicus ē opatiu⁹ bonoꝝ ad amicū ꝓpt̄ illū. Amare aūt ē bñ pati q̄ ꝛc. Tertio rōe cōmendationis. Uidemus enī q amici laudant̄ ex h̄ q amāt. nō ex h̄ q amank ab alijs. Quarto rōe ꝟtutis. Unuſq̄ſq̄ enī laudat̄ ꝓpt̄ ꝓriā virtutē. Amare aūt alios ē ꝓprie ꝟtutis. Amari ꝺo ab alijs ē virtutis aliene. Quīto rōne obligatiōis. Melius ē enī q alij obligētur nob q̄ nos eis. ſz cū alios amam⁹ eos obligam⁹ nob. cū amamur ab alijs ipis obligamur ꝛc. Sexto rōe pmiatiōis. Illō ei q̄ meremur z pmiamur ē melius eo q̄ nō pmiamur. ſz amādo. ſ. recte meremur z pmiamur. In h̄ aūt q amamur ab alijs nō ē ibi meritū. vñ nec pmiū nīz ſz alioꝝ. eoꝝ. ſ. a q⁹ amamur ꝺbite. Probat̄ et q amicitia magꝫ conſiſtit in amare q̄ amari ſiḡ vel ſilitudine. Nā mres q̄rū amor ē vehemēs ad filios. magis gaudēt z delectank q ament filios ſuos q̄ q amēt ab eis. Quedā enī mres dāt filios nutricibꝫ ad nutriēdū. z ſcīēres eos eē filios ſuos amāt eos. nō tñ multū curāt. vel q̄rūt q reamenk ab eis. qz nec eas remanere pñt. cū adhuc neſciant illas eē ſuas mres. Tertio h̄ idē oñdit auct̄. ꝺt enī aug. in li. de cathezizādis rudibꝫ. Nulla maior ꝓuocatio ad amorē. q̄ p̄uenire amādo. Null⁹ ē tā fere mentis q z ſi ipēdere nō vult tū rependere. z Seneca in epla ad lucillū. Si q̄ris quo ſis actur⁹ amicitiā vel amicū. mōſtrabo inēt tibi amatoriū ſine medicamēto. ſine herba ſine vlli⁹ bñficij carmīe. ſi vis amari ama. Et ſubdit cām. iocūdi⁹ ē amicū facere inquit q̄ habere. quo artifici iocundius eſt pingere q̄ pinxiſſe.

Sciendū tm̄ q; ex parte obiecti seu amabilis nobili⁹ ē amari q̄ amare. q; amabile ē tm̄ bonū ex⁹ vl' apparēs. sed ex pte vinculi. i. amoris tūc nobili⁹ ē amare. vt dictū est q̄ amari. q; magis saluat vinculum amoris in eo q̄ amat q̄ in eo q̄ amat. Ray. ex dictis beati Tho. z alber. super li. ethicoz.

Tertium in amicitia .§. VI

Cōsiderandū ē opationis virtualis euidētia. p̄ūt autē oīa amicitie opa reduci ad tria. Probatio dilectionis q̄ est pfecta amicitia. exhibitio ē operis fm greg. Primū est beniuolentia in interiori affectu. Scōm ē cō cordia in multiplici actu. Tertiū est būficētia in exteriori effectu. Quantū ad primū requirit beniuolētia in affectu. Est enī principiū eius sine qua nō potest esse amicitia. Non enī p̄nt fieri amici inuicē nisi pri⁹ facti sunt beniuoli. Vñ tulli⁹ de amicitia. In h̄ p̄stat amicitia ꝓinquitati. q; ex ꝓinquitate beniuolentia tolli pōt. ex amicitia non pōt tolli. Sublata beniuolentia tollit amicitia sed ꝓinq̄tas manet. Et ly beniuolentia req̄rit ad amicitiā. non tm̄ beniuolentia ē amicitia. Vbi est notandū q; ad amicitiā sicut iuuenes sūt apti ex naturali cōplexione. ita z senes z litigiosi sunt inepti. iuuenes enī naturaliē multum gaudēt in affectu. in ꝟspectu in colloquio in obsequio aliorū. Talia autē sunt causatia amicitie. vt dicet. g; ꝛc. Sed sicut iuuenes sūt faciles ad amicitiā. ita de facili soluūt amicitiā. Et rō huius ē. q; amicitie iuuenuz vt plurimū est ꝓpter delectabile vel vtile. q̄ enī viuūt fm passiones his maxīe competit ꝓsequi delectabile. sed iuuenes maxīe ferunt a passionib⁹ nondū roborato in eis iudicio rōnis. z ideo ꝓsequunt maxime illud q̄d fm p̄sens tp̄s est delectabile. Q̄d autē nūc ē delectabile. paulopost nō ē delectabile. Et si aliq̄ iuuenes nō mutuo ꝟsuant ꝓpter delectabile. tm̄ quērūt habere amicitiā ꝓpter vtile inq̄stū per h̄ habēt aliquā spem boni. i. lucri ꝓpter q̄d est in eis vtilis talis societas. Senes autē z litigiosi z mordaces sunt inepti ad amicitiā. Et rō huius ē multiplex. Prima q̄dem q; nimis diligūt seipsos z nimis intēdūt sibi de alīs pax curātes z min⁹ gaudēt de colloquīs alioz. Scōo q; senes sē ꝓni ad suspicādū mala d̄ alīs ꝓpē mala q̄ cōmiserūt ipsi i ꝑito. z iō nec de alīs ꝟsidūt nec alīs cōuiuūt. Tertio q; antiq̄ de seipsis p̄sumētes nimis sensum suū sequunt z cū alīs nō ꝟcordāt. Quarto q; subtrahūt alīs colloquia z obsequia. Nec aūt sunt ꝟria amicitie. P̄nt g; senes z seueri esse alīs beniuoli in affectu z effectu subuentōis. sed nō pfecte alioz amici cōiter loq̄do. Sciendū etiā q; amicitiam hre ad multos nō est bn̄ possibile. loquēdo d̄ pfecta amicitia ciuili. z h̄ p̄z discurrēdo p singl'as spēs amicitie. s. vtilis. delectabilis z honesti. Et q; amicitia q̄ est ꝓpter bonū vtilitatis. nō possit haberi ad multos pbat primo ꝓpter defectū nō ꝛrecompensatiōis. q; si bō habeat supfluā multitudinē amicoz ꝓpter vtilitatē a quib⁹ recipiat obsequia. oportet etiā q; multz obsequat z ecōuerso. Sed h̄ ē valde laboriosum. q; nō sufficit tp̄s vite his q̄ volunt h̄ agere. Scōo ꝓpē defectū virtualis opatiōis vel ꝓpter solicitudinis. q; cū bō multos amicos acq̄rit ꝓpter sui vtilitatē ipsi amici supflui ipsum distrabūt z impediūt a bona vita q̄ ꝟsistit in opatiōe virtutis. q; dū bō supflue intendit negocijs alioz ꝟns est q; nō possit debitā curā gerere de seipso. Tertio amicitia q̄ est ꝓpter delectabile etiam nō possit haberi ad multos pbat exēplo z experimēto. Exemplo quidē salis. Nā sal vt cōdimentū ꝓpter delectationē querit z ponit in cibo. z tm̄ si sal parum pōat in cibo sufficit. Sic a sili pauci amici sufficiūt hoī ad delectationez. vt cū eis p aliq̄ tp̄s delectet z recreet. Experimento autez pbat. q; amore libidinoso vn⁹ bō non amat amore intēso plures mulieres. sed vnā tm̄ vel paucas eo q; intensus amor haberi non pōt nisi ad vnū tm̄. vel ad paucos valde. Si etiam amicitia delectatiōis haberet ad multos. multitudo impediret delectationē dū vnus nō possit alteri vacare abstract⁹ a multz. Tertio amicitia q̄ est ꝓpter honestū q̄ est vera amicitia. nō possz haberi ad multos pbat sic. Amor supabundās. nō est nat⁹ fieri ad multos sed ad vnū tm̄ vel ad paucos. Sed amicitia honesti q̄ scz ꝓpter virtutez ē supabundans z pfecta respectu aliaz. g; non pōt esse ad multos. pbat idē rōne complacentie. fm enī perfectā amicitiaz amici valde sibi inuicē placēt. sed nō est facile q; sit idē valde placeāt multi. q; pauci inueniunt in quib⁹ non inueniat aliquid q̄d vni displiceat. Et dū ei placet vn⁹ in aliquo in ꝟrio ad illud q̄d erit in alio displicebit ali⁹. quod nō pōt reperi in pfecta amicitia. Probat idē rōne expientie. Amicitia ē q̄ ꝓpter virtutē indiget multa expientia. q̄ nō potest haberi sine longa assuetudine z longo tpe. z h̄ vt nō se lateant sed inuicē cognoscāt. z hoc ē difficile. Vñ z puerbialiter d̄z. q; nō cōuenit q; aliquis se cognoscāt z diligāt. añq̄ simul' comedant mensurā salis. Et si arguat ꝟ. q; charitas ē pfectior q̄ amicitia ciuilis. sed caritas ē cōmendabilior q̄nto magis se extendit ad plures. g; z amicitia ciuilis. Respondet q; charitas magis assimilat amori beniuolētie cū sit etiam ad nos remanētes q̄ amori amicitie. Et sic non est incōueniēs. q; charitas extendat ad valde multos q̄d de amicitia dici nō pōt. Non aūt potest dari numer⁹ de q̄ntitate amicoz q̄t debeāt esse. sicut nec mēsura de q̄ntitate alimentoz sumēdoz. q; vn⁹ indiget pluri ali⁹ pancioi. Sic z in amicitia. fm statutū plus z min⁹ indiget. Nec reyneri⁹ post. b. Thomā z albertū super libz ethicoz.

Secundū q; requiri .§. VII

tur ad perfectā amicitiam est cōcordia in multiplici actu. Ista aūt cōcordia q̄uis ꝟsistat principaliter in affectu z actu vnanimi. s. q; eadē velit z nolit z eadē eligat. vt patet ex ipsa significatiōe z interptatiōe nominis. Nā dicit concordia vnitas cordiū seu voluntatū. Vñ hec cōcordia ē. non in speculatiuis nec minimis reb⁹ nec in vtilib⁹ sed in opabilib⁹ cōib⁹ z vtilibus. Cōcordia enī in speculatiuis non facit amicitiā. Et rō huius est. q; enim alicui ꝟsentiant ad inuicē q; sol maior ē terra. vel nō ꝟsensus vel assensus nō tollit nec facit amicitiā. rō huius ē. q; iudiciuz in talib⁹ pcedit ex naturali rōe. z p ꝟns ex nctē. amicitia aūt ex electiōe. Nec etiā in minimis reb⁹ cōsentire vel dissentire ptinet ad amicitie rōnem. sed in his q̄ h̄nt aliquā magnitudinē. Nec etiā in vitijs ꝓpre est concordia sicut nec amicitia. Nā cū prauī destruant bonū

Capitulū xx

cōe. z nō seruent iustitiā. eo q volūt supabundare in bonis z nō deficere in mal'. i. dānis z grauationib'. z ideo nō pñt habere cōcordiā cū alīs sed contentionē sicut appetētes pl' in lucris. z mín' in dānis sunt iniusti. nec p ꝯ sunt cōcordes. Est igit concordia in aliq decreto opabili. ¶ Debet aūt concordare amic' amico vltra affectū q ad aspectū. q ad effectū. q ad ꝯiunctū. Prīo q ad aspectū. Nā visio amici ē delectabilis amico. Sicut si q delectat in aspectu rei pulcre quā diligit. z q sibi placet. tū ex pte similitudinis. Sicut enī amore carnali se amātes appetūt se videre ad ostendēdū q amor magnime fit p aspectum. p illud puer. Ubi oculus ibi amor. ita in amore honesto amicitie. pter similitudinē virtutis ex aspectu ꝯseruat amor. Scō debent concordare amici in ꝯiunctu eo q ꝯiuere adinuicē ē precipu' act' amicitie. In cui' signū dr Ecc̄s. iij. de eo q non cōiunit amicis sz caret eis. Ue soli q. s. est sine amico xpo vel deo. caret enī talis effectu amicitie. q ē releuatio ꝯsolatio z defensio. Unī subdit in auctē illa qz si ceciderit nō hz subleuantē. Si ceciderit in culpā non hz subleuantē ꝯsiliū oratōe. Si ceciderit in penā tribulationis non hz subleuantē ꝯsolatione. Si ceciderit in uasiōe alteri' nō hz defendentē. ve etiā soli. i. sine xpo. qz non hz si ceciderit in culpam xpm erigentē. Si ceciderit in mortē nō hz xpm viuentē. Si a diabolo tēptat non hz xpm defendentem. Osee. ix. Ue eis cū recessero ab eis. aug. in li. de ciui. dei. Magna miseria hoīs ē. nō esse cū illo sine q esse non pōt. Tertio debēt amici cōcordare q̄tū ad colloquiū. qz debēt adinuicē sua secreta revelare. Et h' pbat p̄mo exēplo. s. dei Exo. xxxiij. Ubi dr q moyses loquebat ad dñm facie ad faciē. sicut loq solet hō ad amicum suū. Scō ondit hoc idem ex piculo qō iminere pt pter qō dicit Eccī. viij. nō oi hoī manifestes cor tuū qsi di. Nō vnicuq manifestes secreta tua. sed taliq possit z velit iuuare. Tertio pbat h' ex cōmodo. Unī beat' Amb. in li. de offi. Solaciū vite hui' est. si habes cui pect' tuū apias. cui archana cōices. cui secreta pectoris tui cōmittas. vt colloces tibi fidelē vir q in psperis gratulet tibi. in tristib' cōpatiat. in psecutionib' adhortet. Facil' vox z sermo cōgru'. tot' sum tuus sz paucor effect'. Et tulli' in li. de amicitia. Excepta sapiētia nil melī datū ē nobis a dīs imortalibus amicitia. Quid enī est dulci'. q̄ habere cū quo oīa audeas sic loq vt tecū. Quis esset tant' fruct' in rebus psp̄is. nisi haberes amicum q ī illis eque vt tu ipse gaudeat. Adūsitates etiā difficile esset ferre sine illo q illas grauius etiā q̄ tu ferret. Unī z saluator nr̄ solis amicis. i. discipulis secreta manifestauit dicēs Joh. xv. Uos dixi amicos. qr oīa que audiui a p̄re meo nō feci vobis. Nec aūt secreta dicit Brego. fuerūt gaudia interne charitatis. z festa supne p̄rie. que nr̄is mentib' p aspiratione q̄tidie impmit. hec rayne rius. Sed p̄ncipiū beati Tho. z alber. sup li. ethi.

Tertiū quod requi .§. VIII

rit ad amicitiā est bñficiētia in exteriori effectu. Naz ille ē ver' amic' qui vult z opat bona existentia vel apparētia amico suo. nō propt seipm. sed gra amici sui. Bñ facit aūt amic' amico suo. tripl'r z seruit z obsequit. Prīo liberalit. Scō celeriter. Tertio vtilit. Liberalis quidē qz si amic' seruit amico vel bñfacit inuitus vel propter seipm nō est amic' ei'. Unī amb. in li. de offi. In bñficio ꝯferendo plus anim' q̄ census opatur. Magis p̄ponderat benivolentia q̄ possibilitas reddendi mun'. Scō dr amic' benefacere amico celeriter. Si enī in seruiēdo alteri q̄s voluntatē expellere negligat. nō est amic' ei'. Seneca. in. iiij de bñfi. Gratissima sunt bñficia occurrētia. vbi nulla fuit mora nec accipiētis verecūdia. Tertio dr bñfacere vtilit. Si enī q̄s bñfacit amico suo propter bonū suiipsi'. nō intendēs bonū amici nō est ver' amicus. Sed si intrēdit bonū amici z ꝯtrū extinde sequit. i. malū. nō est h' ꝯ veram amicitiā. puta dat illi medicinā vt sanet. illa aūt medicina nocet. nō agit h' contra amicitiā ex q bonū eius intendat. ¶ Sed nō q ē amicitia triplex. ficta vel falsa. vera vel imp̄fecta. perfecta z sūma. Et ficta quidem ē. qñ est solo noie z nō ope. ore z nō corde. in psperitate z nō in adūsitate. de ea q est solo noie dicit Eccī. xxxvij. Est amic' solo nomine. glo. z nō re. z talis est vitāda. qr ē sine humore caritatis. vñ dicit. i. Jo. iij. Non diligam' verb' nec̄ lingua. sed ope z veritate. nō inquit ꝙbo. s. nō faciendo q̄ p̄mittim'. Nec̄ lingua. i. dicēdo facere bonū propt deū z facit propt mōm. Sed opis executione z veritate. i. sincera intentiōe p̄pter deū. Scō amicitia ē ficta qñ est ore z nō corde. i. p̄ferat ꝙbo amicitie z ī corde hz odiū malicie. Talis fuit amicitia Joab ad amasam. ij. Re. xx. vbi dr. q ioab obuiās amasa dixit. Salue mi fr. z tenuit dextera manū amasē. q̄si deosculans eū. z effudit viscera ei' in terrā. Sic mund' p̄ponit delectationē z cōcludit amaricatiōez vñ Eccī. vi. Est amic' q conuertit ad inimicitiā. z q odiū z rixā z ꝯtitiū denudauit. i. mala oīa que sciebat de illo. cui' amicitiā sil'abat. manifestabat. z si nesciet finget. Unī dr p̄uerb. xvij. Occasiones q̄rit qui vult recedere ab amico. boeti' de ꝯsolatione. Neque unt mali oculos tenebris assuetos ad lucem p̄spicue veritatis attollere. sil'esq̄ auib' sunt. q̄s nox illumiat dies excecat. Et de tali ficto dr Eccī. xij. Nō credas amico tuo in eternū. qō intelligit vel de falso amico cui nō est credendū. cū dilectōnē oñdat vel humilationē vel lachrimak. Uel pōt etiā intelligi de dyabolo trāsfigurāte se in angelum lucis cui non ē credēdū etiā si verā dicat. s. inq̄tū ipse dicat sed alia rōe. Tertia ē ficta qñ est in psperitate non in aduersitate. z de tali dr Eccī. xij. Si largit' ei fueris. s. ficto amico assumet. z si nō habueris relinquet te. z p̄uerb. xix. Diuitie addūt amicos plurimos. A paupere aūt bi q̄s habuerit sepank. Qui vtilitatis causa amic' ē. tādiu amic' erit. q̄diu talis erit. ait Sen̄. ¶ Amicitia autē vera sed imp̄fecta ē que fundat in honestate z virtute morali sine charitate z fide. qualis fuit inē catonē z tullium. z inē illos duos pbos de quib' narrat valeri'. q vno capto z decapitando ali' obligauit se pro eo quousq̄ iret ad ciuitatē propriam de suis bonis dispositur' z reuersus est die statuta. propter qō tyrann' qui ceperat. s. dyonisi' vtrūq̄ libez dimisit. z rogauit se tertiū in amicitia eoz deputari. ¶ Amicitia perfecta z cōpleta ē que fundat in charitate dei

cū alīs ꝺditionib⁹ amicitie p̄dicte. Nec excedit oēm aliā amicitiā. ꝛ de hac amicitia sic ait Jo. cassian⁹ in collat. Joseph enarrat⁹ alīs generib⁹ amicitiaꝝ. Inhis igit̄ cūctis amicitīs vnū ē gen⁹ insolubile charitatis, qō nec cōmēdationis gr̄a. nec officij vel munerū magnitudo ꝺrit. Vel cuiuscūq; rō vel natura necessitatis ꝺiunxit. sed sola similitudo ꝓbitatū. hec inquā est q̄ nūcq; casib⁹ vllis scindit̄, q̄ nō solum dissociare vel delere locoꝝ vel tp̄m interualla nō p̄ualent. ſz nec mors q̄dē ipsa diuellit. Nec ē vera ꝛ indissolubilis dilectio q̄ gemina amicoꝝ p̄fectiōe ac tutū cōcrescit. cui⁹ sel' inimicū fedus. nec desideriorꝝ varietas. nec p̄tiosa ditū p̄rietas volūtatū. Leteꝝ multos nouim⁹ in h̄ ꝓposito ꝺstitutos. q̄ cū p̄o charitate x̄pi fragrātissima eēnt sodalitate deuicti. nō ꝑpetuo eā nec indissolubte seruare potuerunt. q̄ ſz loc⁹ societatis p̄ncipio ſniterenk. nō tū vni ꝛ pari studio arreptū. ꝓpositū teneruerūt. Fuitq; int̄ eos quedā talis affectio. q̄ non eq̄li vtriusq; ꝓfute. sed vni⁹ patiētia ꝺuabat. q̄ cūctis ab vno magnanimit̄ atq; infatigabilit̄ retentarent. ne cesse ē tū eaꝝ alter⁹ pusillanimitate ditū pi. Infirmitates nāq; eoꝝ q̄ tepidius p̄fectionis appetūt sanctitatē. q̄ntūlibꝫ fortiū tolerātia substernant ab ipis tū q̄ infirmi sūt nō ferunt. h̄ūt enī sibi ꝺnsitas cōmotionū cās. q̄ eos quietos ē nō sinūt vt ſolent. q̄ carnali egritudine detinent stomachi vt infirmitatisq; fastidia coquoꝝ vel mīstrātiū negligētiū ꝺputare. ꝛ quātūlibet eis obsequentiū solicitudo deseruiat. Nihilominꝰ tū causas sue cōmotiōis alīs ascribūt. q̄s sibi vticq; vitio valitudis sue ineſſe nō sentiūt. Quāobrē hui⁹ est amicitie vt dixim⁹. fida ꝺsolubilisq; cōiunctio q̄ sola ꝓtutꝫ parilitate federat. de q̄ p̄s. Ecce q̄ bonū ꝛ q̄ iocūdū h̄itare frēs in vnū. Qō nō localit̄ sed spūalit̄ oportet intelligi. Plenā igit̄ atq; p̄fectam amicitie gr̄am nisi int̄ p̄fectos viros eiusdēq; virtutis p̄seuerare nō posse. paulopost. Dis autē gradib⁹ puenit̄ ad eā. Prīo igit̄ sunt vere amicitie mūdialis ꝛ oīm que habem⁹ rer⁹ despatione fundamina. per quā ꝛ impiū ꝛ iniustū ē si p⁹ abrenunciationē mundi ꝛ oīm q̄ in eo sunt vanitatuꝫ p̄ciosissime frīs dilectioni supplex vilissima q̄ supfluit preferat. Scōm est. vt ita vnusq̄sq; suas resecer volūtates. nec sapientē se esse iudicās atq; ꝺsultū. suis malit cū p̄rimi ꝺfinitionib⁹ obedire. Tertiū ē vt sciat oīa. ꝛ que vtilia atq; necc̄ria extimat postponēda bono ciuitat⁹ ac pacis. Quartū est vt credat nec iustis nec iust⁹ de causis irascendū. Quintū ē. vt iracūdiā fratris etiaꝫ sine rōe ꝺceptā eo modo q̄ suā curare desideret. sciēs eq̄liter sibi p̄titiosam alteri⁹ ee tristiciā. ꝛ sic adūsus aliū ipse moueat nisi eā cōtrū in se est de frīs mente deputerit. Postremo ē illud qō generale vitioꝝ oīm p̄emptoriū esse nō dubiū est. vt se de h̄ mundo q̄tidie credat migratuꝝ. Que psuasio nō solū vllā in corde tristiciā residere p̄mittit. veꝝetiā vniūsos cōcupiscētiarū ac p̄cōꝝ oīm cōp̄rimit mot⁹. ꝛ infra. Sepe aūt accidit siue illusiōe ꝺyaboli siue int̄cessu erroris humani. q̄ nullus ē in hac carne q̄ falli velut hō non possit vt ille interdū qui acrioris ingenij scieq; maioris est aliq̄d falsū mente cōcipiat. ꝛ ille q̄ tardioris ingenij ac minoris ē meriti rectū aliq̄d vtriusq; p̄sentiat. Et idcirco null⁹ sibi cōfidat sciētia predit⁹ in animi tumore psuadeat q̄ possit collatiōe alteri⁹ non egere. Mā ꝛ si iudiciū eius ꝺyabolica nō fallat illusio. elatiōis tū ꝛ superbie grauiores laqueos nō euadet. Est etiā amicitia ista p̄fectio charitatis nō solū hoīs ad hoīem. ſz etiā ad deū. vñ p̄s. Nimis honorati sūt ꝛc. Et q̄ hāc ꝓsequit̄ hz inde sūmā delectabilitatē. nimiā vtilitatē ꝛ maximā honestatē. ꝛ acq̄rit̄ p̄ tria. Primo per noticiā supremoꝝ. ſm illud Sap. vij. Infinit⁹ thesaur⁹ est hoīb⁹ sapientia q̄ qui vsi sunt p̄ticipes facti sūt amicitie dei. Scōo p obedientiā mandatoꝝ ſm illud Jo. xv. Vos amici mei estis si feceritꝭ q̄ p̄cipio vobis. Tertio p tolerantiā aduersoꝝ. ſm illud Macha. ij. Abrahā in tēptatione ꝓbatus inuent⁹ est. et amic⁹ dei appellat⁹ est. Nec amicitia hz sūmū bonorē a deo ꝛ in p̄senti ꝛ in futuro. ꝛ ideo p̄ omnib⁹ colenda ꝛ preponenda.

Ad iusticiā p̄out est .§. IX

virt⁹ generalis p̄tinēt p̄cepta pytagorica de quib⁹ vincenti⁹ in. iij. li. spec. histo. p⁹ hiero. ait. Pytagorica sunt ista p̄cepta. Fugiēda sūt oīb⁹ modis ꝛ abscindenda languor a corpe. impitia ab aīa. luxuria a vētre. a ciuitate seditio. a dño discordia. ꝛ ī cōi a cunctis reb⁹ intpantia. Pytagorica sūt ꝛ hec amicoꝝ oīa esse cōia. ꝛ amicū seip̄m esse alterꝫ. Duoꝝ tp̄m maxime habendā curā mane ꝛ vespe. i. eoꝝ q̄ acturi sum⁹ ꝛ eoꝝ q̄ gessimus. Post deū veritatē colendā q̄ sola hoīes deo p̄ios facit. ¶ Illa q̄z enigmata q̄ diligentissime aristoteles in libris suis p̄sequit̄. Staterā ne trāsileas. i. ne p̄tergrediare iusticiā. ignē gladio ne fodueas. ira videlz ꝛ tumidū animū ꝓbis maledicis ne lacescas. coronā mīme carpendā. i. leges vbiū conseruādas. cor nō comedendū. i. merorē de aīo expellēdū. Cū profect⁹ fueris ne redeas. i. p⁹ mortē vitā istā ne desideres. p viam publicā ne ambules. ne multorū seq̄ris errores. Hyrundinē in domo suscipiēdā. i. garrulos ꝛ ꝓbosos hoīes sub eodē tecto vobiscū nō habēdos. oneratis supponenduꝫ on⁹. Deponentib⁹ nō cōicandū. i. ad ꝓtutē incedentib⁹ alacriē augenda sunt p̄cepta. Tradētes se ocio relinquēdi sunt. Apō grecos prim⁹ pytagoras inuenit īmortales eē aīas. ꝛ de suis corporib⁹ transire ad alia. primū dicit se fuisse euforbiū. Scōm calidē. Tertiū hermonē. Quartum pinū. Ad extremū pitagoraꝫ ꝛ post certos tp̄m curriculos. ea q̄ fuerunt rursum fieri. Nihil in mūdo fieri nouū. ꝓbiam meditationē esse mortis quotidie de carcere corpis intente aīe educere libertatē. matyse. sana meysac. i. discētias ꝛ remeniscētias eē. Et multa alia que plato in libris suis ꝛ maxime in Phedone Thimeoq; ꝓsequit̄.

¶ De duodecim fructib⁹ spūs. ¶ Cap. xxi.

Demū videndum ē de fructib⁹ spūs qui sunt act⁹ virtutum vel cardinaliū de quib⁹ dictū est. vel theologicarū de quib⁹ īmediate dicendū. Prō maiori declaratione materie. Sciendū ſm be. Tbo. prima se. q. lxx. q̄ nomē fruct⁹ a corporalib⁹ ad spūalia ē translatū. Dicit̄ aūt in corporalib⁹ fruct⁹ qō ex plāta ꝓducit̄. cū ad perfectionē venerit quandā in se suauitatē habēs. Qui quidē fruct⁹ potest compari ad duo

Capitulū xxi

scz ad arborē ꝓducentē ipm ⁊ ad boiem q̄ fructū ab arbore adipiscit. Scōm b̄ g̃ nomē fructꝰ in rebꝰ spiritualibꝰ dupl̄r accipe possumꝰ. Un mō vt dicat fructus bois id qđ bō adipiscitur. Nō autem oē id qđ adipiscit bō bz rōem fructus, sed id qđ ē vltimū delectationē hūs. Habet enī hō ⁊ agrū ⁊ arborē, que fructus nō dicunt, sed solū id quod est vltimū, qđ. s. ex agro ⁊ arbore hō intēdit habere. ꝑm b̄ fructꝰ bois dicit vltimꝰ finis bois, q̄ debet frui. vñ 9r Ecc̄. Bonorū laborū gloriosus ē fructꝰ. Si aūt dicat fructus hominis id qđ ab hoīe producit, sic ipsi actus humani fructꝰ dicunt. Opatio enī est actꝰ scōs opantis ⁊ delectationē bz si sit ꝯueniens opanti. Si igit opatio ꝓcedat ab hoīe ꝑm facultatē sue rōnis, sic dicit eē fructus rōnis. Si ꝯo ꝓcedat ab hoīe ꝑm altiorē virtutē q̄ est virtꝰ spūsscti, sic 9r esse opatio bois fructꝰ spiritussancti, q̄si cuiusdā diuini semis. Dicit enī. i. Jo. iij. Dis q̄ natꝰ est ex deo pctm̄ nō facit, qm̄ semē ipsiꝰ in eo manet. Et de his 9r ad Gal. v. Fructꝰ spiritus sunt charitas ⁊c̄. ¶ Notandū etiam q̄ ipsa opa nr̄a inq̄tū sunt effectꝰ quidam spūsscti in nobis opantis bñt rōnem fructꝰ vt dictū est. Sed inq̄tū ordinant ad finē vite eterne, sic magis bñt rōem floꝛis, vñ dicit Eccī. xxiij. Flores mei fructꝰ honoris ⁊ honestatis. Jtē cum delectet q̄s in deo ipso fruēdo ꝓpt̄ se, put ly ꝓpter dicit cām finalē. i. sicut in vltimo fine, in actibꝰ autē virtuosis delectari 9z ꝓpter se, put ly ꝓpter dicit cām formalem. i. nō sicut in vltimo fine, sed ꝓpter honestatē quā continēt in se 9tuosi delectabilē. Sicut ī firmꝰ delectat in sanitate ꝓpter se sicut in fine, in medicina suaui nō sicut in fine, sed sicut in bñte saporē delectabilē. In medicina aūt austera nullo mō ꝓpter se. sed ꝓpter aliud. s. sanitatē habendā inde. Jtē non obstat q̄ apl̄s ponit inē fructꝰ noīa virtutū que sunt habitꝰ, vt charitas, patiētia ⁊ hmōi, cum tñ fructꝰ sint actꝰ. Nam ꝟsuetū ē vt noīa virtutū sumant̄ p actibꝰ eaꝝ. ¶ Jtē notandū q̄ cum beatitudines etiam sint actꝰ virtutū, differūt tñ a fructibꝰ ꝑm, b. tho. vbi. s. Nam plꝰ requirit ad rōem btūdinis q̄ ad rationē fructꝰ. Nā ad rōem fructꝰ sufficit, q̄ sit aliq̄d hūs vltimi rōem delectabilis. Sed ad rōem btūdinis vlteriꝰ requirit, q̄ sit aliq̄d perfectuꝫ ⁊ excellens. Unde oēs btūdines possunt dici fructꝰ, sed nō ꝯuertitur. Sūt enim fructꝰ quecunq̄ 9tuosa opa in quibꝰ bō delectat. Sed btūdines dicunt solū perfecta opa q̄ etiā ratione sue pfectionis magis attribuunt donis q̄ virtutibꝰ. Et loquit̄ de btūdinibꝰ de quibꝰ habet Mat. v. Btī pauperes ⁊c̄. ¶ Sic igit fructꝰ sumitur tripl̄r, videlz ꝓ premio essentiali, fruitiōis diuine, ꝓ actu 9tutis delectātis, ⁊ ꝓ quodā ꝑmio accidentali qđ dat diuersis ꝑm diuersum gradū castitatis, de q̄ Mat. xiij. Qđ cecidit in terrā bonam attulit fructum aliud centesimū ⁊c̄. De b̄ supra in capitulo de g̃dibus castitatis.

Fructus autē spūs ℣. 1

sancti enumerās apl̄s ad Gal. v. ponit. xij. di. Fructus spūs sunt charitas, gaudiū, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mānsuetudo, fides modestia, ꝯtinētia, castitas. Hi sunt fructus de quibus Mat. vij. Arbor bona bonos fructꝰ facit, ⁊ figuratur p. xij. fructꝰ ligni vite, qđ vidit Jo. apocal. vlt. ex vtraq̄ ꝑte fluuij. Et his dirigit a spiritussancto tota ꝯuersatio bois vt sit virtuosa. Et p prima tria dirigitur q̄ ad deū qui est supra se. Per scda tria dirigit q̄ ad aīm suā qui ē intra se. Per tertia tria dirigit quo ad ꝓximū, qui ē iuxta se. Per vltima tria q̄ ad corꝑ suū qđ est infra se. Est ergo prim⁹ fructꝰ charitatis, in q̄ dat ipse spūssanctꝰ quasi in sua similitudine cū ipse sit amor. ad Ro. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spūmsctm̄. Dicit autem charitas quasi chareitas, seu cara vnitas. q̄ facit vnionē aīe cum deo ⁊ trāsformari in ipm per affectum. ⁊ tenere ipm carū sup omnia. Ubi est thesaurꝰ tuus ibi ⁊ cor tuū ait ꝓps Mat. vi. Et iō q̄ charitas facit boiem deuz reputare vt suū ⁊ sūmū thesaurū carissimū, tota cogitatio ⁊ affectio cordis est ad ipm. Ipsa charitas figuratur p ignem in veteri lege, quē deus precepit semp in altari cordis nr̄i ardere. Et in specie ignis plenissime fuit data a spūsancto apl̄is. Ignis autē sp flammā dirigit sursum. Et cor nr̄m est ad modum flāme ignis, vt ipsa forma eꝰ doceat te ad ipm affectū tuū dirigere. Ignis sp est in motu ⁊ est maxime actiuus. nūq̄ satiat̄ lignis ⁊ cū hoc incinerat. Sic amor dei inq̄t gregō. in omel. nūq̄ ē ociosus. Opatur enī magna si est. Mouet enim amor dei ad cogitandū de deo, ⁊ quō possit ei placere magis ad cogitandū miseriās ꝓximi ad orandū ꝓ eo. Qñq̄ mouet admonendū eū ad corrigendū. Qñq̄ mouet ad seruiendū sibi ⁊ opandū ꝑ deo. Et cū multa bona faciat, nihil sibi videt facere, ꝫ sp appetit maiora facere. Jpa facē hoīem humiliare, recognoscēdo defectꝰ suos ⁊ se esse cinerē. Unde abrahā cū ex plenitudine spūsscti meruisset locutōnē familiarē cū deo dicebat. Loq̄r ad dñm meū cū sim puluis ⁊ cinis. Scōs fructꝰ, s. ꝓcedens a prīo ē gaudiū. ad Ro. xij. Baudiū in spūsctō. Unde generat gandiū qđ idē est q̄ delectatio cū deo ex presentia vel habitōe rei amate. Et quāto magis illud amat, tāto mai⁹ est gaudiū. Auar⁹ q̄ sūme amat pecuniā. qñ gaudet. Utiq̄ qñ adipiscit magnā pecuniā. Mulier q̄ multū amat filium, sicut tristat ex absentia filij, ita multum gaudet ex pūtia filij. Qui bz charitatē vtiq̄ bz deū pūtē ⁊ eū possidet, q̄ q̄ manet in charitate in deo manet ⁊ de⁹ in eo. i. Joh. iiij. Habēdo g̃ eū quē sūme amat, non pōt nō gaudere, ⁊ sic bonū qđ amat est sūmū excedens oē bonū. ita ⁊ gaudiū eiꝰ excedit oē mundanū gaudiū. O q̄ vanū est gaudiū ⁊ ois delectatio mūdi. Baudiū ypocrite instar puncti. q̄ est qđ indiuisibile. Ypocrita mundꝰ est. q̄ bonꝰ videt ⁊ est malus. ⁊ cōiter terminat in tristiciā. Eccs. Extrema gaudij luctꝰ occupat. q̄ ꝟscia remordēs ⁊ pena sequit. Sed vt dicit bern̄. Illud ē vez gaudiū qđ nō de creatura sed de creatore ꝯcipit cuiꝰ cōpatione oē pulcrū fedū. oē dulce amarum. oē qđ delectari pōt molestū. Et istud gaudiū de deo, facit boiem fortiē, faciliē ⁊ perfecte opari, q̄ vt 9r sapiens. Delectatio pficit opꝰ. Et aliq̄n tātū est. vt occultari nō possit. vt ptz in elizabeth q̄ repleta spūsctō, ex gaudio immenso qđ sensit, exclamauit voce magna laudādo virginē. Et ipa 9go canticū gaudio exprest sit di. Exultauit spūs meꝰ ⁊c̄. ¶ Tertiꝰ fructꝰ ē pax. Unū in figurā colūba in cuiꝰ specie apparuit spūs

sanct⁹ sup xp̃m baptizatum. attulit ramū oliue qđ ē signū pacis ad noe in archā. Beñ. sine pace nō pōt haberi vex̄ gaudiū. Pax ait aug. xix. de ciui. dei. dulce nomē sed dulcior res. Oia enī clamāt pacē. z per/ maxie eā desiderat creatura rōnalis. Sed pax tpalis q̄tū exulaūit a mūdo tu vides. vndiq; bella fremūt Et rō est. qz tu nō vis habere pacē cū deo. sed guerrā pter' pctā tua. Pctā vra inq̄t Esaias diuiserūt inter vos z deū vr̄m. Et iō tibi aufert pacē tpalez. Dimit te pctā. reuertere ad pniam. q̄re bñe puram ꝺsciam. vt mēs sit liba a passiōib⁹. vt oēs sensus tui sint vni/ ti in vnū. s. ad ꝺformandū te volūtati dñe. z hēbis verā z magnā pacē. Quānis enī p totū mundū esset pax z haberes q̄cq̄d velles de reb⁹ tpalib⁹. si non haberes deū p gr̄am. adhuc nō haberes pacē z q̄etē. b. aug. Oia sunt aspa. z tu sol⁹ es req̄es z inq̄etū ē cor nr̄m donec req̄escat in te. ¶ Cōsequenē spūsctūs or/ dinat cor z aīm tuū in se p alios tres fructus/. Est g̃ q̄rtus patia p quā aīm⁹ dirigit in aduſis. de cō. di. iiij. oēs. Luz spūsanct⁹ cordi infundit. cor fidele ad prudenā z ꝺstantiā dilatat. In patientia vra possi debitis aias vras. ait xp̃s Lu. xxi. Naz sine patiētia aīam nō hēs in tua libtate. sed seruam tristicie. Prin ceps ap'oz tpe passiōis fuit ita debil' z inconstās q ad vocē ancille negauit. z socij sui relicto mgr̄o fugie/ rūt. sz p⁹ aduentū spūsctī ita firmati sūt in patia. q flagellati incarcerati cōminati de morte pp̃e p̄dicatio nē. nō dimittebāt illā. Et non solū ꝺtristabant de ill' aduſis. sz ibant apli gaudentes a ꝺspectu cōcilij ꝛc. Acē. v. O q̄ uccria q̄ vtilis ē ista patia. Brego. i li. dyalogoz ōt. q est mal⁹ patia q̄ facere miracla z ex pellere demōes. Et rō ē. qz in faciendis miracul' hō nil ponit de suo. sed de⁹ opaf vtēs hoīe vt instr̄o. sz in patia oportet q ponas de tuo. q dispōas cor tuū ad patiendū z nō ꝺtristandū in aduſis. ita q rō ab/ sorbeat. Per miracula solū facta null⁹ ingredit para disū qz cōe ē illud bōis z mal. sz patia te ducit ad pa triā. Per miracula mouent hoīes ad admirationem p patiam etiā ad imitationem. Cuō cogſcis tu si ve ges ē plena vel vacua vino. p b̄ videlz qz si pcutien/ do digit; resonat vacuū cogſcis. si rumorem nō facit plenā intellig;. Si qñ ex cōtactu tribulationū tu so/ nas murmurādo. ꝺquerēdo. blasphemādo. ꝺtristan do. oñdis te vacuū vino spūs dñi. sed qñ patiēs es plen⁹ es. Quint⁹ fruct⁹ p quē firmat aním⁹ in diu/ tina ppessiōe tribulatiōis. z dilatione p̄mioz. ōr lon ganimitas. ij. ad Loz. vi. Exhibeam⁹ nosmetipos sicut dei ministros in longanimitate. Et postea i spi rituscto. Sicut expientia docet. qñ q̄s videt sibi pa/ ratā aliquā magnā tribulationē si modicū ē duratu ra. dispōit se ad sustinēdū ex breuitate tpis seipm cō fortās. Sed si diu haberet tolerare. anim⁹ incipit de ficere ex ꝺsideratōe diuturnitatis. Silr qñ q̄s ex ma gno labore sibi ꝓposito alicui⁹ artis. attēdit subito si/ bi ꝺferri magnū lucrū. vigorescit anim⁹ ad laborem pp̃e subitū p̄miū. Sed si pmitteret inde ad multos annos p̄miū. cū multo tedio se poneret ad illō z vix cōpleret sic ad ꝓpositū. Cū ꝺsideret ai⁹ fidel'. q opor/ tet eū multa aduſa pati. nō sel' vel p annū. sed p totū vite sue tps. z deficiēte vna succedit alia. Ac etiam qz labor est magn⁹ ad ieiunandū. orādū. elemosinas dandū. alia mandata seruādū. nec p⁹ reddit merces subito. sz in fine vite. ex ista dilatione aīm⁹ q̄si deficit z vix ponit se ad ista. Sed spūssanct⁹ p longanimi tatē facit eū firmū ne deficiat. Et b̄ ꝺsiderādo breui/ uitatē tot⁹ vite humane. q̄ si sit centum annoz. ē vt vn⁹ dies respectu alter⁹ vite. Attendendo etiā q in terea sp pōt lucrari. z multū spūaliē. z qz sic bñplaci tū est deo. cui rō natural' dictat vt sit subdit⁹. ¶ Quā plures etiā ꝺsolatōes admistrat hic inē labores. pē. Scōm multitudinez doloz meoz in corde meo ꝛc. Quā longanim⁹ fuit symeon' plen⁹ spūsctō ad xp̃m expectandū. z tandē obtinuit qđ voluit obtiere. Se/ xtus fruct⁹ ōr bonitas. pē. Spūs tuus bon⁹ dedu/ cet meā terrā rectā. Dicit bon⁹ spūs. nō solū qz bo/ nus est in se p ēntiā. sz qz bonitatē pstat. Nec boni/ tas p̄m glo. ē quedā dulcedo aī. q̄ q̄s delectat in bo/ no. Et qz primū bonū bōis est ꝓpitas. bonū intellect⁹ sine cui⁹ cognitiōe nō pōt amari bonū. iō pmaxie de lectat vere bon⁹ in p̄monib⁹ scpturaz. q̄ a spūsancto sūt inspirate. iuxt illud petri. Spūsctō inspirati locu ti sunt sctī dei hoīes. Uñ de p̄mis fidelib⁹ ꝛe bonis p⁹ receptionē spūsctī ōr. q erant q̄tidie pseuerantes in doctrina ap'oz. z cōicatiōe fractiōe panis. Acē. ij. z. iiij. Per istā g̃ bonitatē amat q̄s oēm ꝓximū. z labo/ rat p eis babēdis. Afficit ad oēs diligēs bonū spiri tuale z bonū tpale oīm. Nescit malū de alio cogita/ re vel inuidere. Sed sicut bonū ē sui diffusiuū. vt di cit dionisi⁹. ita tal' affectat oīb⁹ pdesse. Per alios tres ordinat q̄s ad p̄xim. Est g̃ septim⁹ benign⁹. Sap. i. Benignus ē spūs sapie. qz. s. benignos facit. Di/ cit aūt benignitas. q̄si bona igneitas. Et ptinet p̄m b. tho. ad execution̄e. vt. s. nō solū velit bonū p̄xio. sz vt faciat p posse. Bon⁹ ignis ōr q̄ a longe calefacit. ita benign⁹ non solū p̄inq̄s. sz etiā exteris subuenit. i. pe. iiij. Unusq̄sq; put accepit gr̄am. sc̄z a spūsctō in alterutrū illā administrātes. Si bēs noticiā de deo et p̄ceptis suis. instrue p̄xim. Si bēs dona tpalia pa/ nē z vinū z hmōi. subueni pauperib⁹. si es medic⁹. si aduocat⁹ z hmōi. subueni de tua arte indigentibus Et b̄ cum benignitate locutiōis z modi. Sic paul⁹ plen⁹ spūsctō. oībus benigne subueniebat. discurrēs p orbē docens indoctos manib⁹ laborās. p sui z so/ cioz substentatiōe. elemosinas p̄curās z portans in hier'm. infirmos sanās ꝛc. ¶ Octau⁹ ē māsuetudo q̄ in b̄ differt a patia supradicta. qz illa refrenat pas/ siones tristicie. ne rō suffocet. ista passiōes ire' ne vin dicet se de iniurijs p̄imi p̄m. b. tho. Facit g̃ hec' sup/ portare defect⁹ p̄xi. vt nō turbet. Et cū q̄libet indige at supportari ꝺz z ipse alios supportare. Sap. viij. ōr. q spūs sapie est humanus. qz. s. facit humanū. i. mansuetū. ap'l's. Seruū dei oportet mansuetū ee ad oēs. p̄cipue b̄ debent bñe plati. nō q̄n corrigāt vitia. sed cū māsuetudīe. Uñ moyses de cui⁹ spū fuit' datū lxx. senioribus adiū ctis sibi ad regendū. scribit q erat mitissim⁹ p oīa. Non⁹ est fides. Et sumit p fidelita/ te p̄m tho. p̄m illud qđ ōr. xxij. q. i. Fides etiā q̄n bo sti. pmittit seruāda ē. s. si ipse seruat. Dz q̄s esse fidel' p̄xio. vt. s. nō decipiat p mēdacia. fraudes. frāgen/ do p̄missa z hmōi. Per alia tria abbreuiādo ordinat q̄s q̄ ad cor⁹. Est g̃ decim⁹ modestia q̄ hz refrenare cor⁹ q̄tū ad sensus exteriores. vt vestitū. Job. Spi

ritus eⁱ⁹ ornauit celos. i. sctōs qō facit p modestiam de ꝓse. di. v. fucare. ¶ Dic applica de ornatu supfluo z hmōi. ¶ Undecimⁱ⁹ est ornētia. sumēdo large continētiā. se b. tho. se. se. Sic ꝓprehendit abstinentiam Spūsctūs in sanson irruēs. tenēdo mādibulā asini vicit philisteos miltos occidēdo. Sic spūsctūs tenēdo freno seu manu ornētie gulā. signate in maxilla asini. vincit hostes spūales. Exīm etiā de iobe baptista repleto spiritusctō ex vtero. Fecit magnā abstinētiā vtz math. iij. ¶ Duodecimⁱ⁹ est castitas. s. se abstinere ab oī delectatōe venerea illicita. Lucia dixit Laste viuētes tēplū sūt spūsscti. Uñ z dauid ꝓgnoscēs se amisisse spīmsctīm p adulteriū ꝓmissū. petēs sibi restitui p verā pniam z ꝓpositū castitatⁱ. dicebat pō. l. Cor mundū crea in me deus. z spīm rectū ꝛc. Pōt ēt dici ꝑm b. tho. Or castitas importet ab oīni delectatione venerea illicita abstinētiā. Continentia etiam a licita. vt a matrimonio. p viduitatē z ꝑginitatē ꝛc.

Titulus sertus de charitate

de ea ō ꝑtute theologica. Cap. i.

Unc manent fides spes z charitas. tria hec. maior autē horⁱ est charitas ait apls. i. ad Corⁱ. xiij. De quidē ꝑtutes dīr theologice. qr hñt deū pro obiecto. z iō nobiliores z pfectiores oīby alijs. z moralib⁹ z intellectualib⁹ ac etiā donis spūsscti. Quaⁱ noticiā nō habuerūt phi ifideles z iō de ipis nō tractauerūt. Nā z si aliqñ noient. fidē spem z charitatē. nō sumūr eodē mō eas sic scti theologi. sⁱ charitatē appellant amicitiā ꝑtutē moralem. Spem passionē vel fiducia ptē fortitudis. fidē vel fidelitatē vel hitū intellectualē q̄ ds assentit z firmit̄ inheret bis q̄ nō videt. sic q̄libet etiā infidel credēs prez suū esse talē. z ꝑm hⁱ hz fidē. Olim autē excellētissima etiā theologicaⁱ ē charitas. z iō ab ea icboek tractat⁹ ¶ Est enī dīa inter amorē. benivolētiā. amicitiam charitatē. z dilectionē. Naⁱ amor est q̄d generale ad oēm amorē licitū z illicitū. z put est passio ē cōis nobis z brutis. Et qñ sic aliq̄d amam⁹. vt rei amate ñ velim⁹ bonū. sⁱ ipm bonū rei velim⁹ nobis. sicut dicim⁹ amare vinū. equū. z hmōi. nō ōr amor amicitie sⁱ amor ꝓcupiscētie. Sed qñ aliq̄d amam⁹ vt ei bonū velim⁹ dicit̄ amor benivolētie ꝑm pīm. viij. ethⁱ. Uñ benivolētia importat amorē ꝓcedētē ex voluntate rōnali. Nō sufficit aūt benivolētia ad rōem amicitie. sⁱ req̄rit̄ quedā mutua amatio. qr amic⁹ ē amico amicus. Benivolētia aūt importat solā amationē vnius ad alterū. etiā si ille nō reamaret q̄ amat. Talis mutua benivolētia amicitie fundat̄ sup aliq̄ cōicatione. Charitas aūt est amor fundat⁹ sup cōicatōe superne beatitudis. Cū enī fit aliq̄ cōicatio homis ad deum ꝑm quā nob suā brūtudinē ꝛmūicat. de q̄ cōicatione ōr. i. Corⁱ. i. fidel⁹ de⁹ p quē vocati estis i societatē filij eⁱ⁹. Oportⁱ aliquā amicitiā sup hac cōicatōe fūdari. Et hec amicitia ōr charitas. Dilectio aūt ōr actⁱ ipsi⁹ charitatis q̄ est hitus q̄dā. z sic charitas ē q̄daⁱ amicitia. nō quecūq; sⁱ hois ad deū. Est g̃ dīa inē amicitiā z charitatē. qr amicitia fundat̄ sup honestatē ꝑtutū. Charitas sup bonitate diuīa. Et cū sit quidā habit⁹ actⁱ⁹ eiⁱ⁹ ꝑm⁹ z ꝓncipalis ē dilectio. hec tñ noīa aliqñ sumunt̄ vnū p altero large. Et nō q̄ cūq; amicitia honesti habeat ad ꝑtuosum. z charitas sit maxie amicitia fūdata sup re honesta. Nō obstat q̄ ex charitate diligam⁹ etiā pctōres. Nā amicitia honesti hī ad ꝑtuosū sic ad ꝓncipalē psonā. Sⁱ tñ respectu eⁱ⁹ diligunt̄ ēt attinētes. z si sunt pctōres. z etiā q̄ nos offenderēt si attinerēt ad amicū. z hⁱ nō respectu ipsoⁱ. sⁱ respectu amici nī ad quē illi pertinēt vt res sue. Sic pctōres z inimicos debem⁹ ex charitate diligere inq̄tū sunt creature ipsi⁹ dei ad quē ꝓncipaliʳ ē amicitia charitatis. ¶ Itē nō q̄ ē triplex charitas. s. eētialʳ psonalʳ. z ꝑtualʳ. Pria est de⁹ trinitas. Ubere. xxxi. In charitate ꝑpetua dilexi te ait dīs. in ymno tritatⁱ. Tu charitas. tu puritas ꝛc. Charitas aūt dei nō ē accidēs sicut in nob. sⁱ ē ipsa essentia dei Nā ꝑm boetiū. Accidēs trāslatū in deum. trāsit in subam. nihil enī ē in deo accidentale. Charitas psonalʳ ē spūsctūs. ō q̄ ōr. i. Joh. iiij. Deⁱ charitas ē ꝛc. qō expōit. b. aug. de spūsctō. Dicit aūt spūsctūs charitas ꝑ appropationē. qr ꝑcedit p modum amoris Uñ greg. ōr. Ipe spūsctūs amor ē. Et hiero. Spiritusctūs ē amor pris in filium z filij in prem. nō tñ accidēs sicut amor nr̄. Sed de hⁱ dicet⁹. Charitas ꝑtualis ē amor creature in creatorez grā format⁹. de q̄ ad Ro. v. ōr. Charitas dei diffusa ē in cordibus nr̄is p spīmsctīm. nō q̄ magis det nob a spūsctō q̄m a pre z filio. cū inseparabilia sūt opa trinitatⁱ. s. psonarū diuinaⁱ ab extra. vt ōr de cōse. di. iij. oēs. Sed qr gratⁱ dat ex amore. iō magⁱ attribuit spūsctō q̄ dicit amor. Et ōr dilectio q̄si dei electio. Charitas quasi chareitas vel cara vnitas.

De charitate que ē in .§. 1

creatura q̄d sit. vtz aliq̄d creatū vel icreatū. ꝓ hⁱ⁹ declaratiōe ōr. b. tho. se. se. q. xxiij. ar. ij. q̄ mgr sentē. in ꝓo li. di. xvij. p totū scrutat hāc materiā. Et ponit q̄ charitas nō ē aliq̄d creatū in aīa. Sed est ipse spūsctūs mentē inhabitās. Nec ē sua intentio q̄ iste mot⁹ dilectōis q̄ deū diligi⁹ sit ipe spūsctūs sⁱ q̄ iste mot⁹ dilectōis ē a spīsctō imediate. z nō mediante aliq̄ hitu sicut a spūsctō sunt alij act⁹ ꝑtuosi mediantibus hitib⁹ aliaⁱ ꝑtutū. puta spei. fidei z hmōi. Hoc aūt dicebat ꝑ excellentiā charitatis. Sed si ds recte ꝛsiderat hⁱ magis redūdat in detrimentū charitatis. Nō enī ira pcedit a spūsctō mouēre hūanā mentē. q̄ humana mēs sit mota tīm. z nō sit ꝓcipiū huiusmodi mot⁹ aliq̄ mō. sicut cum aliq̄ō corp⁹ mouet ab exteriori mouēte. Hoc enī esset ꝛ rōem volūtarij. cuius oportet ꝓncipiū in ipo esse. Uñ seq̄ret q̄ diligere nō esset volūtariū. q̄ō iplicat ꝛdictionē. cū amor de sui rōe ioporter q̄ sit act⁹ voluntatⁱ. Silr etiā nō pōt dici q̄ sic moueat spūsctūs ad actū diligendi voluntatē. sicut mouet instīm. q̄ z si sit instīm ꝓncipiū act⁹ tñ nō est in ipo agere vel nō agere. Sic enim tolleret rō voluntarij. z excluderet rō meriti cum tñ charitas sit radix merēdi. Sed oportet q̄ sic volūtas moueat ad actū diligēdi. q̄ etiā sit efficiēs hunc actū. Null⁹ aūt act⁹ pfecte ꝓducit ab aliq̄ potentia actiua. nisi sit ei cōnaturalʳ p aliquā formā q̄ ē ꝓncipiū illi⁹ actionis. Uñ de⁹ qui oīa mouet ad debitos fines. singul⁹

rebus indidit formas per q̄s inclinant ad fines sibi ꝓstitutos. Et iō ſm b̄ diſpoit oīa ſuauit̄, vt dr Sapien. viij. Manifestū ē aut̄ q̄ act⁹ charitatis sequit nām potēt̄ie volūtatis. nisi g̃ aliq̄ forma ſupadderet nāli potentie ꝑ quā inclinaret ad dilectiōis actū ſm b̄ eſſet act⁹ iſte ꝑfectior actib⁹ nālib⁹ z actib⁹ aliorū virtutū. nec eſſet facil̄ z delectabil̄. qđ ꝓz eſſe falſū. qz nulla virt⁹ hz tantā inclinationē ad ſuū actū ſic̄ charitas. nec aliq̄ ita delectabil̄ opat̄, vñ maxie nc̄ce eſt q̄ ad actū charitatis exiſtat in nob⁹ aliq̄ ſupnaturāl forma ſupaddita potēt̄ie nāli, inclinās ipam ad charitatis actū z faciēs eā ꝓmpt̄e z delectabil̄r operari. Et ſic opīo mgr̄i ſen. in b̄ cōiter reꝓbat. Nec obſtat ſi dicat̄, nīl creatū ē infinite ẏtutis, ſed charitas ē infinite ẏtutis, qz aīam hoīs perducit ad bonū infinitū g̃ eſt q̄d increatū, nā charitas opat̄ formal̄r ꝓducendo ad deū, efficacia āt forme ē ſm ẏtutē agentis q̄ inducit formā, z iō charitas in b̄ q̄ facit effectū infinitū. dū ꝓiungit deo aīam iuſtificādo, z b̄ demouſtrat infinitatē dine virtutis q̄ ē caritatis actor. Idem ponit glo. in decre. de pe. di. ij. charitas ē. dicēs q̄ charitas ē hīt⁹ mentis. z ꝑ ꝓñs aliq̄d creatū in aīa.

De charitate q̄ eſt virtus .§.II

z ſpālis z vna. z excellētiſſima oīm. Primū ſic ꝓbat. b. tho. vbi. s. ar. iij. Nūani act⁹ bonitatē hīt ſm q̄ regulant̄ debita regula z mēſura. Et iō virt⁹ q̄ eſt ꝓncipiū oīm bonor actuū hoīs ꝓſiſtit in attingēdo regulā bonor actuū humanor. Duplex ē aut̄ hec regula. Prīa dei. ſcda rō humana. Sicut g̃ virt⁹ moral̄ diffinit̄ ꝑ b̄ q̄ eſt ſm rōem rectā ſm pb̄m. ij. etb̄. Ita etiā attingere deū ꝓſtituit rōem ẏtutis, ſic ē de fide z ſpe. q̄ hīt deū ꝓ obiecto. Cū g̃ charitas attingit deū qz nos ꝓiūgit deo. ꝓz q̄ ſit virt⁹. vñ. b. aug⁹. de moribꝫ eccl̄ie. Charitas eſt virt⁹ q̄ cū rectiſſima affectione ꝓiūgit nos deo. Nec obſtat q̄ ẏtus dr ee qualitas ſeu accidēs. accidēs eſt inferi⁹ z indigni⁹ ſubiecto. ſz charitas ē nobilior aīa in q̄ eſt. qz b̄ eſt verū de accidēte qđ cauſat̄ ex ꝓncipijs ſui ſubiecti. Sec⁹ aūt ē de accidēte cauſato ex ꝓncipatiōe alicui⁹ nature ſuꝑioris. qz illđ ē digni⁹ ſubiecto ſuo. in q̄ttū ē ſilitudo q̄dā nature ſuꝑioris. z b̄ mō charitas ē dignior aīa. in q̄ttū ē q̄dā ꝓticipatio ſpūſcti. Scđm. s. q̄ ſit virt⁹ ſpālis ꝓz ex b̄ q̄ ꝓnumerat aliis ẏtutib⁹ ſpālib⁹ ab apl̄o. ibi. Nūc manēt fides ſpes z charitas. qđ etiaz ſic ꝓbat. b. tho. vbi. s. ar. iij. Quia act⁹ z hīt⁹ ſpecificant̄ ꝑ obiecta. Obiectū aūt ꝓmū amoris ē bonuz Et iō vbi ē ſpālis rō bōi oportet q̄ ſit ſpāl̄ hīt⁹ ẏtutis Bonū āt diuinū, in q̄ttū ē obiectū bītudis hz ſpālē rōem boni, z iō amor charitatis q̄ eſt charitas ē ſpecial̄ amor z charitas cōiē ſpālis virt⁹. Nec obſtat q̄ charitas ponat̄ a hiero. in diffinitiōe ẏtutis in generali dicens. q̄ virt⁹ ē charitas q̄ diligit de⁹ z ꝓxim⁹. Nā dr charitas oīs virt⁹, nō q̄ eētialiē ſit oīs virt⁹ ſed qz aliq̄liē ab ea dependēt oēs ẏtutes. s. cū ſine ea nulla ſit vera virt⁹. Tertiū. s. q̄ vna ſit tm̄ virt⁹ charitatis. ſic ꝓbat tho. vbi. s. ar. v. Charitas ē quedaz amicitia hoīs ad deū. Diūſe aūt amicitiaz ſpēs accipiunt̄. vl̄ ſm diūſitatē finis. Et ſm b̄ ponunt̄ tres ſpēs. s. amicitia delectabil̄. z amicitia vtil̄. z amicitia honeſti. Vel ſm diuerſitatez cōicationū in q̄b⁹ amicitie fundant̄ ſicut alia ē ſpēs ꝓſanguineor, alia conciuiū, alia ꝑgrinātiū. q̄z ꝓma fundat̄ ſup cōicatiōe naturali, alie ſup cōicatione ciuili. vel ꝑgrinationis vt ꝓz per pb̄m. viij. etb̄. Neutro autem iſtor modorū charitas pōt diuidi in plura, nā charitas finis eſt vn⁹. s. diuina bonitas. z etiam ē vna cōicatio eterne beatitudinis ſup quā hec amicitia fundat̄. Vñ ſeq̄t q̄ charitas ſit ſimpliciter vna virt⁹ non diſtincta in plures. Nec obſtat. q̄ habit⁹ vt dictū eſt diſtinguit̄ ſm obiecta, ſed obiecta charitatis ſunt duo. s. de⁹ et ꝓximus. Nam b̄ eſt verū q̄n obiecta ꝓ equo diſtinguunt̄, ſz de⁹ z ꝓxim⁹ nō ex eq̄ ſunt obiecta charitat̄ nā ꝓmū z ꝓncipale obiectū charit̄ ē de⁹, ꝓximus aūt ē ꝓter deū ex charitate dei diligit̄. de⁹ autem ꝓter ſeipm. vnde vna ſola rō diligendi attendit̄ in charitate ꝓncipaliē. s. diuina bonitas q̄ eſt ei⁹ ſubſtantia. Alie aut̄ rōnes ad diligendū inducētes. vel debitū dilectionis faciētes ſunt ſecundarie z ꝓñtes ex ꝓria.

De diffinitione ſeu .§.III

deſcꝓtione charitatis mgr̄ in. iij. ſen. di. xxvij. ſic diffinit. Charitas ē dilectio. i. amor ſm rōem q̄ diligit deus ꝓter ſeipſum z ꝓximus ꝓter deum vel in deo Proſp in li. de vita contemplatiua ſic eā pulcerrime deſcribit. Charitas vt mihi videt̄ eſt recta voluntas ab oīb⁹ terrenis ꝓſus aduerſa. iuncta deo inſepabiliē. z igne quodā ſpūſſancti a q̄ eſt z ad quē refert̄ incenſa. inq̄namēti oīs extranea. corꝛuptiōis neſcia. nulli vitio mutabilitatis obnoxia. ſuper oīa que caritaliter diligunt̄ excelſa. affectionū oīm potentiſſima diuine ꝓtēplationis auida in oīb⁹ ſemper inuicta. ſūma actionū bonaz ſalus mor. finis celeſtiū ꝓcepтor. mors criminū. vita virtutum. virt⁹ pugnātiū. palma victor. arma ſanctaz mentiū. cauſa meritor bonor. premiū perfector. ſine qua null⁹ vnq̄ deo placuit. cū qua aliquis peccare non pōt. fructuoſa i penitentib⁹. leta in ꝓfitentib⁹. gloriōſa in ꝓſeuerantibus. victoriōſa in martiribꝫ. opoſa in omnib⁹. oīno fidelis. ex qua quicq̄d ē boni opis viuet. hec oīa de pe. di. ij. charitas ē. vbi dicit glo. z bene. q̄ hec ē ꝓdicatio ꝑ cām. Sicut cū dicit. De⁹ fortitudo noſtra patientia z ſpes nr̄a. qz. s. eſt. cā fortitudinis z patiētie z ſpei noſtre. ſicut dicit charitas eſſe oīa iſta. quia cauſat iſta. Cauſat enī rectā voluntatē. Et loquit̄ d̄ charitate ꝓfecta q̄ terrena contēnit. Dicit̄ aut̄ iūcta deo inſepabiliter. qz nō de facili ſepat̄. Inq̄namenti extranea. s. mortalis peccati. Salus mor. i. saluti⁹feros faciens mores. finis ꝓceptor. i. ꝓſūmatio ſūma. actionū bonaz. i. perfectiſſima ꝛc.

De excellentia charitatis .§.IIII

nota qđ ait apl̄s. i. Cor. xij. (poſt dona plura ſpiritualia enumerata) Adhuc excellentiorez viam vobis demonſtro vbi totū ſequens capl̄m. xiij. pōit in cōmendatione charitatis. ſic ipm terminat maior hor eſt charitas. Circa qđ ſciendum. q̄ charitas eſt maior oīb⁹ donis ſpūalibus in q̄tuor vt ibi oſtendit̄. Primo in neceſſitate. ſcđo in operoſitate. tertio i durabilitate. quarto in dignitate vel nobilitate. Primo igit̄ charitas ē magis neceſſaria ad ſalutē. nam alia dona ſpūalia ſine ipſa nihil valent ad ſalutem.

ꝛ ipsa sufficit ad salutē sine pluribꝫ ex eis. Uñ ponit apl's grām p̄dicationis eminentē de dīnis, ꝛ hec est lingua angelica, vel de naturalibꝫ ꝛ moralibꝫ, ꝛ hec est lingua humana, aut delectantē, ꝛ hec ē humana, aut intrinsecꝰ mouentē ad bonū, ꝛ hec ē angelica, ibi si lingua ꝛc. Pōit p̄phiam, i. p̄cognitionē futurorꝫ cōtingentiū vel occultorꝫ rerꝫ p̄tiū vel preteritarū. Et si nouerī oīa mysteria, i. occulta secreta scripturarū sacrarū, ꝛ oēm sciam vt naturalem rōnalem ꝛ moralem. Itē ponit operationē miraculorꝫ, ibi. si habuero oēm fidem ꝛc. Elemosinaꝫ largitionem, ibi. si distribuero. Martiriū. Si tradidero corp̄ ꝛc. Oīa ista magna dona dei dicit, ꝛ tñ sine charitate nil p̄desse, s. ad vitā eternam. Q3 autē sine charitate nō possit ee aliq̄ vera virt̄, sic p̄bat. b. tho. se. se. q. xxij. ar. vij. Virt̄ ordinat ad bonū, bonum autē p̄ncipaliē est finis. Nā ea q̄ sunt ad finē nō dicunt bona, nisi in ordine ad finē. Sicut aūt duplex est finis, vn̄ vltim̄ alius p̄rimus. Ita duplex est bonū, vnū q̄d ē p̄ncipale bonū hois, scz deo frui. p̄m illud p̄s. lxxij. Mihi adherere deo bonū est. Et ad h̄ ordinat homo p charitatem. Bonū autē secundariū ꝛ q̄si p̄ticulare hois p̄ōt esse duplex, vnū quidē quod ē vere bonū, vtpote ordinabile, q̄tū est in se ad p̄ncipale bonū q̄d est vltim̄ finis. Aliud aūt est bonū apparens ꝛ non vez, qz abducit a finali bono. Sic igit patet q̄ virt̄ vera ē simpliciē illa q̄ ordinat ad p̄ncipale bonū hois, sicut ēt p̄bs dicit. viij. eth. q̄ virt̄ ē dispositio p̄fecti ad optimū, ꝛ sic nulla vera virt̄ p̄ōt esse sine charitate. Sed si accipiat virt̄ p̄m q̄ est in ordine ad aliquē finem p̄ticularē, sic p̄ōt esse aliq̄ virt̄ sine charitate, inq̄tum ordinat ad aliq̄d p̄ticulare bonū. Illud autē bonuz p̄ticulare si sit vez bonum, puta conseruatio ciuitatꝫ vel aliquid huiusmodi, erit quidem vera virt̄, sz imperfecta, si non referat ad finale, ꝛ perfectum bonum scz deum, ꝛ sic sumitur cum dicit q̄ virtutib̄ romani meruerunt imperiū. xxvij. q. ij. §. ex his. Cum tamen essent infideles ꝛ sine charitate. Si autem illd̄ particulare bonū non sit vez bonū sed apparēs virtus que ordinatur ad illud, non esset vera virtus sed falsa, habens similitudinē virtutis, sicut nō est vera virtus tpantia auarorꝫ, qua se cohibent ab esu sumptuosarum rerꝫ ne expendant. Et falsa fortitudo qua multi mortis pericula subeunt p̄pter lucruz. Itē p̄m beatum tho. vbi. s. Actus alicuī⁹ carentis charitate potest esse duplex. Uno modo p̄m h̄ q̄ charitate caret, i. p̄m peccatum aliq̄d in quo est vt infidelitate et huiusmodi. Sic semper est act̄ malus ꝛ peccatum. Alio modo nō p̄m id q̄d caritate caret, sed p̄m aliq̄d bonū dei, vt fidem. spē. vel etiā bonā nature, sicut infidelis. vel etiā fidelis, sed malus cū dat elemosinam ex cōpassione ad pauperē, vñ ꝛ si nō est meritor⁹, qz extra charitatē, nō tñ dignus pena sed aliquo bono tpali. Sic g̃ simpliciter nulla ē vera virt̄, nec aliqs actus vere virtuosus sine charitate. Et p̄pter hoc dicit Prosper de pe. di. ij. q̄ charitas dicit via ab apl'o qz sicut sine via nō possunt hoies ambulare, sic sine charitate possunt hoies errare nō ad patriam ire.

Scdo charitas ē maior p̄ oppositā. Oīa enim bona opa a charitate p̄cedunt. Uñ. b. greg. Nō potest ramus p̄ferre fructū boni operis nisi māserit in radice charitatis. Unde ipsa compar igni q̄ maxime est actiu⁹. Lu. xij. ait ips. Ignē veni mittere in terram ꝛ q̄d volo nisi vt ardeat. Et spiritussanct⁹ apparuit sup apl'os ī linguis igneis. Act. ij. Nec ē figurata p ignē quē deus mādauit in altari sp ardere, qz in cord̄e sp dz esse charitatꝫ feruor, sed ꝛ cor nr̄m ad modū flāme ignis formatū est. Aug. de pe. di. ij. Si p̄mo me⁹ inuenit in vob aliquā scintillam g̃ruiti amoris ipsam inflāte. ad augendā ipsā vos p̄uocate, vt cuz venerit ꝛ dignissimā flāmā fecerit oīm cupiditatum ligna p̄sumat. Q3 autē ab ipsa p̄cedāt oīa bona opa ꝛ caueant mala. ostendit apl's p exēpla in q̄busdam dictis. Charitas patiēs est, benigna ē ꝛc. vbi ponūt xv. grad⁹ opez. Et idē potest dici de aliis op̄ib̄. Pro cui⁹ declaratione dicit. b. tho. vbi. s. q̄ virt̄ vel ars ad quē pertinet finis vltim⁹, impat fructib̄ vl'artib̄ ad q̄s pertinent alij fines secundarij, sicut ars militaris impat equestri, qz equestris ordinat ad militarem. Cum igit charitas ordinet hoiem ad vltimum finem humane vite, s. ad beatitudinē perfectaz, ideo extendit se ad act⁹ tot⁹ būane vite p modū iperij, nō aut̄ quasi eliciens act⁹ oēs virtutum. Item p̄m. b. amb. dicit charitas forma ꝛ mater virtutum. q̄d p̄m beatū tho. nō est intelligendū q̄ sit forma exemplariter, nec etiā essentialiter sed magis effectiue, inq̄tum scz inducit ad opa seu impat alijs actib̄ virtutū. sic forma est p̄ncipiū operandi. Compatur etiaz radici ex fundamento inq̄tū virtutes oēs ex ea sustentant ꝛ nutriunt. ꝛ nō p̄m rōez cause materialis. Apl's ad eph. iij. In charitate radicati ꝛ fundati. de pe. di. ij. Quia radix oīm bonorum est charitas. ꝛ radix oīm malorꝫ est cupiditas nisi fuerit vna euulsa nō potest alia plantari. Et cum dicit q̄ omnia credit intelligit credenda, ꝛ sperat sperāda ꝛ non al's. Tertio charitas ē maior duratiōe quod notat apl's. i. Lor. xiij dicens. Charitas nūq̄ excidit. Q̄d potest exponi tripliciter. Primo. qz nūq̄ cadit in peccatum mortale. q̄d est vez coniunctim, dū scz quis permanet in charitate. Et p̄ōt intelligi dictum grego. de pe. di. ij. Fortis est vt mors dilectio, qz mentē quam sel' cepit, a dilectione mūdi fundit⁹ extinguit. Scdo mō de perfecta charitate p̄firmata, sicut habuerunt apli p aduē tū spiritussci. ꝛ confirmati in vno q̄ tū paucissimis cōfert. Tertio ꝛ p̄prie q̄tū ad actū suū qui est p⁹ mortē nō deficit sed p̄ficit, nō sic de alijs donis dei ꝛ virtutib̄. Nā vt ibi scribit apl's donū lingua ꝛ ibi cessabit, qz anime nō loquunt vocaliē. Corpora aūt glorificata vtiq̄ loquent laudes diuinas, sed non sicut nunc, s. ex aspiratione ꝛ respiratiōe seu repcussiōe aeris, qz aer ibi nō erit, sed alio modo ex vno idiomate. Prophetie omnino cessabunt. Scientia acquisita destruetur, non q̄tum ad habitum sed q̄tū ad modū sciendi qui nō erit per discursum rōnis, vt nunc. Fides ꝛ spes ex toto cessabunt. virtutes morales sibi remanebūt q̄tum ad habitū. sed nō q̄tum ad eundez actum, qz nō sunt ibi pericula mortis, ꝛ delectabilia ciborꝫ ꝛ venereorꝫ que sunt materia ipsarum virtutum. Charitas vero nunq̄ excidit, qz cum incipiat hic non deficit in alia vita vt fides, sed perficit in patria. Quarto charitas est maior in nobilitate ꝛ p̄fectione. Mensuratur enim humanū meritum p̄m

charitatē. nā fm q̄ hō facit op⁹ bonū cū maiori charitate. sic magis merek. z ꝯnter extinde recipit maius ꝑmiū eēntiale. Uñ figurak p auz qō est ꝑciosius oī metallo z mensura ꝑciositatis aliozꝫ. Nā tanto vnū qō cꝫ est ꝑciosi⁹ cꝫto pl⁹ auri valet. Apoc. iij. Suadeo tibi emere auz ignitū. i. feruentē charitatē vt locuples fias. In hui⁹ figurā nil erat in tēplo qō auro nō tegerek. i. in eccl'ia. iij. Reg. vi. Q⁹ aūt charitas sit nobilior alijs ỽtutib⁹. sic ꝓbat. b. tho. vbi. s. arti. vi. Cū bonū in hūanis actib⁹ attēdak fm q̄ regulak debita regula. nccē ē q̄ virt⁹ hūana q̄ est ꝑncipiū bonorū actuū ꝯsistat in attingēdo regulā hūanoꝝ actuū. Dupleꝫ aūt est regl'a humanoꝝ actuū. s. rō hūana. z de⁹. Sed de⁹ est ꝑma regl'a a q̄ etiā hūana rō ē regulanda. Et iō ỽtutes theologice q̄ ꝯsistūt in attingendo illā ꝑmā regulā. eo q̄ eaꝝ obiectū est de⁹ sūt excellētiores ỽtutib⁹ moralib⁹ z intellectualib⁹ q̄ cōsistūt in attingendo rōem hūanā. Et q̄ꝓ b etiā oportet q̄ int' oēs theologicas illa sit potior q̄ magis deū attingit. Sp aūt id qō ē per se. ē magis cꝫ id qō ē p aliō Fides aūt z spes attingunt deū fm; q̄ ex ipso nob ꝓuenit. vel ꝯgnitō veri. vel adeptio boni. Sz charitas attingit ipm deū vt in ipo sistat. nō vt ex eo nob ꝓueniat. z iō charitas excellētior est fide z spe. z ꝯnter alijs. Sic z prudētia q̄ attingit rōem fm se. excellentior ē cꝫ alie ỽtutes morales q̄ attingūt rōem. fm q̄ mediū ex ea ꝯstituit in opib⁹ vel passionib⁹ hūanis Nō ob. q̄ fides p dilectionē opak. vt ỽr ad Gal. v. Et mal⁹ solet eē id qō opak cꝫ id p qō opak. q⁹ b est verꝫ qñ ds opak vt p instrm. vt dñs p seruū. Nō aūt sic opak fides p charitatē. sed sicut opak res p formā siuā. Dicit charitas mr̄ virtutū. q⁹ sic mr̄ ex alio ente ꝯcipit. ita charitas ex appetitu vltimi finis concipit act⁹ aliaꝝ ỽtutū ipando ipsis. Dicit etiā finis ỽtutū. q⁹ oēs virtutes ordīat ad finē suū. Uñ apl's compando ipas theologicas ad iuicē ỽr. Nūc manēt ꝛc. Acē. xiij. Charitas ēt ē in oī natura ītellectiua. dīna videlz angelica z hūana. Itē oī locoꝝ genere. i. in celo. in mūdo. i inferno z in purgatorio. nō sic de alijs In b⁹ cōmēdatione ỽr. ꝑsp de pe. di. ij. Si dilectiōez deo exhibeam⁹ z ꝓio de corde puro. ꝯscia bona. fide nō ficta. facile pctō resistim⁹. bonis oīb⁹ abundam⁹. secl'i blādimēta ꝯtēnim⁹. z q̄ difficilia sūt z aspa hūane fragilitati cū dilectōe supam⁹. Ad cōmendationē charitat'. b. grego. in. x. li. moral'. tractās illud Iob. xi. c. Multipleꝫ sit lex ei⁹. i. dei. sic ait. Lex dei q̄ charitas ē multipleꝫ ỽr. q⁹ cū vna eadēcꝫ sit charitas si mentē bñ cepit. hāc ad īnūera opa multiformiē accēdit. Cui⁹ dīs sitatē breuiē exꝑmim⁹ si in electis singul'bōa illi⁹ pstringēdo nūerem⁹. Nec nācꝫ p abel z electa dei mūera obtulit. z frīs gladiū nō reluctando ꝓtexauit. Nec enoch int' holes viuere spūal'r docuit in sublimē vitā etiā corꝑal'r abstraxit. Nec noe despectis oīb⁹ solū deo placabilē oñdit. atcꝫ in arche fabricā studio longi laboris exercuit. z mūdo supstitē ꝓpe exercēdo fuauit. Nec ī sem z iaphet hūil'r verenda pris erubuit. z supiecto do sis pallio q̄ non videbat abscōdit. Nec abrahe dextrā. cꝫ ad mortē filij sui extraxit. hinc plē innūere gentis prem fec. Nec ysaac mētē. q⁹ sp mūdiciā tenuit. z caligātib⁹ etate ocul'ad vidēda longe' p⁹ vētura d ilatauit. Nec iacob cōpulit. amissū bonū filiū medullit⁹ gemere. z puoꝝ filioꝝ pnīā eq̄nimiē tolerare. Nec ioseph docuit a frib⁹ venūdatū. z libtate aī mīme fracta. seruitiū ppeti. et eisdē frib⁹ p⁹ mētē nō elatā dñari seu p̄ncipari. Nec moysen delinq̄nte ppl'o. z vscꝫ ad petionē mortis in p cib⁹ strauit. z vscꝫ ad inf'fectionez ppl'i studio erexit Ninc phinees brachiū in vltiōe peccātiū erexit. vt arreptos gladio coeūtes transfigeret z irā dñi irati placaret. Nec iosue exploratorē docuit. vt pri⁹ ꝯ falsilo⁹ q̄s ciues ỽitatē ỽbo defenderet. z hāc prio z gladio hostes allig'aret. Nec samuel in ꝑncipatū humilē p⁹buit z integꝫ ī deiectiōe ỽuauit. Qui cū psequentē se plebē diligeret ipe sibi testioniū extitit. q⁹ culmē ex q̄ deiect⁹ ē nō amauit. Nec dauid apō iniquū regez ex hūilitate ꝯmouit ad fugā. z pietate repleuit ad venia. ne. s. occideret saul cum potuit. Nec nathan z ꝯ peccātē regē in aucrē libe increpatōis sustulit z cum reg' culpa deesset in penitōe hūil'r strauit. Nec p eseiā nuditatē carnis nō erubuit. z subducto carnali velamine mysteria supna penetrauit. Nec helyā. q⁹ feruoris zelo viuere spūal'r docuit. ad vitā q̄z corꝑal'r abstraxit. Nec heliseū. q⁹ mgrm diligere supplicit' instituit. mgri spū dupl'r ipleuit. Per hāc hieremias ne ī egyptū ppl's descēderet. restitit. Sz tū inobedientes diligēs ꝯdescēdit ppl's z ipe descēdit. Nec ezechielē. q⁹ pri⁹ a terrenis desideriis sustulit. q⁹ p⁹ in ei⁹ anno capit' ī aere libauit. Nec in daniele. q⁹ a regijs dapib⁹ gulā cōpescuit. ei esurientium ora leonū clausit. Nec tribꝰ pueris. q⁹ in tranq̄llitate positi incēdia vitioꝝ subdidit z tribulatōis tpe. flāmas in fornace tē pauit. Nec ī petro q̄ minis terrētiū ꝑncipū fortiē resistit. z in circūcisiōe submouēda miaꝝ ỽba humilit' audiuit. Nec ī paulo z man⁹ psequētiū humil'r ptulit. z tū in circūcisiōis negocio longe se iperijs ꝓpriꝰ sensū audenē increpauit. Nec oīa. b. grego. ibi.

De charitate cꝫtū ad eius subiectū. Lap. ij.

Ulso de charitate secūdū se. nūc agendū ē de ea. Primo cꝫtū ad ei⁹ subiectū. Scō q̄ ad ei⁹ obiectū. Tertio cꝫtū ad ei⁹ preceptū. Quarto cꝫtū ad ei⁹ actū. Et q̄libet cōsideratio baꝝ hēbit suū caplm. Prio de ei⁹ subiecto q̄ est illud. Et si infusiōe causek in eo vel ī actib⁹ nostris. z si infundak fm q̄ntitatē naturaliuz.

Quantū ad ꝑmū dicit. b. tho. se. se. q. xxiij. q⁹ charitas ē in potētia volūtatis sicut in subiecto. Et rō ē. q⁹ cū dupleꝫ sit appetit⁹. s. sensitiuus z intellectiuus qui dicit volūtas. vtriuscꝫ obiectū est bonū. sz diuersimode. Nā obiectum appetit⁹ sensitiui ē bonū sensibile seu p sensum apprehensum. Obiectū aūt voluntatis est bonū sub cōi rōne boni. put ē apprehensibile ab intellectu. Charitatis aūt obiectum non est aliq̄ bonum sensibile. sed bonū diuinū quod solum intellectu cognoscit. z ideo charitatis subiectuz nō est appetitus sensitiu⁹ sed intellectualis. Non est aūt ē rone sicut in subiecto. q⁹ rō nō est regula charitatis. sicut humanaꝝ ỽtutum. sed regula a dei sapientia. z excedit regulam rōnis humane. fm illud Ephe. iij. Supeminētē sciētie charitatem xpi. Lau⁹sak aūt charitas in nob. nō per actus nros. sed p infusionē. q̄ innuit apl's ad Roma. v. dicēs. Charis

tas dei diffusa ē in cordib⁹ nostris p spm̄ sanctū ꝛc. Nō sic ꝓbat. b. tho. vbi. s. ar. ij. Charitas est quedā amicitia hois ad deū. fundata sup cōicatione eterne btitudis. Hec aūt cōicatio nō ē ꝑm bona naturalia. sed ꝑm dona ḡtuita. q⁹ vt dr ad Ro. vi. Bra dei vita eterna. Uñ ꝛ ipsa charitas facultatē nature excedit. Q⁹ aūt excedit nature facultatē nō pōt esse naturale. neq; p potentias naturales acq̄situm. Uñ charitas nō pōt nobis naturaliē ineesse. neq; de iure naturali esse acq̄sita. sed p infusionē spūssti qui est amor ꝑris ꝛ filij. cui⁹ participatio in nobis ē ipsa charitas creata. Quāuis aūt de⁹ ꝑm se maxime sit diligibilis q⁹ sūme bon⁹. ꝛ inq̄tū est obiectū btitudinis. tñ nō hoc mō est maxie diligibilis a nob per inclinationez affect⁹ nr̄i ad sensibilia bona. Sicut ꝛ de⁹ de se ē maxime cognoscibilis. nō tñ a nobis ꝓpter defectum nr̄e cognitiōis q̄ dependet a rebꝫ sensibilib⁹. Requiritur igit ad deū diligendū maxime q̄ infundat charitas. Nō obstat etiā q⁹ dicit charitas ꝓcedere ō corde puro ꝛ ꝑscia bona. ꝛ fide nō ficta. Uel ꝑm aug. q⁹ timor introducit charitatē. Hec enī intelligunt q⁹ hui⁹ act⁹ disponūt hoiem ad recipiendū charitatis infusionē. nō q⁹ causant vel q⁹ excitant charitatis actū. ¶ Itez nō q⁹ charitas nō infundit ꝑm q̄ntitatē naturalium vt. s. q̄ habet meliora naturalia ille pl⁹ recipiat sz ꝑm dei placitū. ꝑm illud. i. Lor. xij. Hec oīa operat vn⁹ atq; idē spūs diuidens singulis ꝓut vult. Nō ꝓbat be. tho. se. se. vbi. s. sic. Uniuscuiusq; q̄ntitas depēdet a ꝓpria cā. Cū autem nō pducit effectum maiorē se. Charitas aūt cum superexcedat ꝓportionē humane nature. non dependet ex aliq̄ cā naturali sz ex sola gra spūssancti eā infundentis. Et iō q̄ntitas charitatis nō dependet ex ꝺditione nature vel ex capacitate natural⁹ virtutis. sz solum ex volūtate spūssancti. distribuēs sua dona ꝓut vult. Unde ad eph̄. iiij. dr. Uni cuiq; nr̄m data ē gra ꝑm mensuram donatiōis xp̄i. Nō ob. q̄ dicit Mat. xxv. Dedit vnicuiq; ꝑm propriā virtutē. Nā illa vir⁹ ꝑm quā dat de⁹ dona sua ē dispositio vel preparatio p̄cedēs siue conat⁹ gram accipientis. ꝛ hanc etiā dispositionē vel conatū p̄uenit spiritussanct⁹. mouens mentē hois plus vel minus ꝑm suam voluntatē.

De augmento charita. §. I

tis si augeat ꝛ q̄o. Si p quēlibet actū bonū. sit infinitū auget. ¶ Quantū ad ꝑmū sciendū ꝑm tho. se. se. q. xxiij. q⁹ charitas augeri pōt. Uñ aug. sup Joh. Charitas meret augeri vt aucta mereat ꝓfici. q̄ est verꝫ de charitate vie. cui⁹ rō est. Et h̄ dicimur viatores q⁹ in deū tendim⁹. q̄ est vltim⁹ finis nr̄e btitudinis. In hac aūt via tanto magis ꝓcedim⁹ q̄nto magis deo appropinq̄mus. cui nō appropinquat passibus corꝑis sed affectib⁹ mentis. Hanc aūt approximationē facit charitas. q⁹ p ipsam mēs deo vnitur. ꝛ iō de rōe charitatis vie est vt possit augeri. Si ei nō possit augeri. iā cessaret vie processus. Et ideo apl's. i. Lor. xij. charitatē viā noīat di. Adhuc excellentiorē viā vob̄ demonstro. Et nō q⁹ cū duplex sit q̄ntitas dimēliua. s. ꝛ virtualis. Charitati nō ꝺuenit dimensiua. sz ꝟtualis. Sed hec q̄ntitas ꝟtualis attendit nō solum ꝑm nūm obiectoꝝ vt. s. plura vel pauciora diligant. Nā mīima charitas diligit oīa que sunt ex charitate diligēda. sz etiā ꝑm intensionē act⁹. ꝛ vt magis vel min⁹ aliq̄d diligat. ꝛ ꝑm h̄ dicit augeri. Itē q̄uis charitas sit in sūmo. inq̄tū obiectum ei⁹ est sūmū bonū. i. de⁹. nō tñ oīs charitas ē in summo. q̄tū ad actū eius. hec. b. tho. Sed idē ꝓbatur de pe. di. ij. per pulcra capla. Et p̄cipue illud hiero. Charitas in q̄busdam ꝓfecta ē. in q̄busdā imperfecta. Perfectissima aūt in hac vita haberi non pōt. Et itez. Nēo repente fit sum⁹. sz a mīmis quisq; incohat vt ad maiora ꝙueniat. Augek autē essentialiē charitas in subiecto. nō q⁹ esse incipiat. vel q⁹ eē desinat ī subiecto. seu p additionē charitatis ad charitatem. sicut quidā dixerūt. Sed solū per h̄ q⁹ subiectū magꝭ ac magis ꝓticipat charitatē. i. ꝑm q⁹ magis reducitur in actū ei⁹ ꝛ magis subdit illi. Dic enī est mod⁹ proprij⁹ augmēti cuiuslibet forme q̄ intenditur. eo q⁹ esse hui⁹ forme totaliē ꝙsistit in eo q⁹ inheret susceptibili. ꝛ iō cum magnitudo rei ꝙsequat eē ipsi⁹. formaz esse maiorē. h̄ est eā magis ineesse susceptibili. nō autem aliā formā aduenire. Sic igit charitas auget. p hoc q⁹ intendit in subiecto. Et h̄ est ipsam augeri ꝑm essentiā. ꝛ hoc ē ꝓfect⁹ ꝓticipare similitudinez spūssancti aīam. ¶ Quantū ad scm̄ dicit. b. tho. vbi. s. q⁹ nō p quēlibet actū bonū auget charitas. sz disponit ad augmentū. Augmētū enī spūale charitatis ē sile q̄dāmodo augmēto corꝑali. Augmentū aūt corporale in alalib⁹ ꝛ plantis nō est mod⁹ cōtinuus. ita. s. q⁹ si tm̄ auget in tāto tpe necesse sit q⁹ ꝓportionaliē in q̄libet ꝑte illi⁹ tp̄is aliq̄d adaugeat. sicut contingit in motu locali. Sed p aliq̄d tp̄s natura operat disponens ad augmentū. etiā nihil agens actu. ꝛ postmodū ꝓducit ad effectū id q̄d disposuerat augendo plātam in actu. Ita etiā in q̄libet actu charitatis. charitas auget. sed q̄libet act⁹ charitatis disponit ad charitatis augmentū. ita q⁹ ex vno actu charitatis bō reddit ꝓmptior ad agendū ꝑm charitatē ꝛ habilitate crescēte bō ꝓrumpit in feruētiorē dilectionis habitū q̄uisq; tenet ad charitatis ꝓfectū. ꝛ tūc charitas auget in actu. Et nō q⁹ sicut q̄libet act⁹ charitatis meret vitā eternā. non quidē statim sed tpe suo accipiendam ita ꝛ q̄libet actus charitatis meret augmentū charitatis. nō statim sed tpe suo fiendam. Itē cū dicit beatus grego. In via dei stare ē retrocedere. Sciendum q⁹ in via dei ꝓcedit nō solum dū actu charitas augetur. sz etiam dū disponit ad augmentū. Sic etiā potest dici retrocedi in via dei dū per venialia disponitur q̄s ad amissionē ei⁹ q̄d fit per mortale. ¶ Quantū ad tertium sciendū. q⁹ sp in via pōt magis ac magis augeri charitas. Pro cui⁹ declaratiōe dicit beat⁹ tho. vbi. s. q⁹ termin⁹ augmēti alicui⁹ forme pōt prefigi triplr. Uno modo ex rōne ipsi⁹ forme que hz terminatā mensurā ad quam cū ꝙuentum fuerit nō potest vltra. ꝛ si vltra ꝓcessum fuerit. peruenit ad aliam formam sicut patet in pallore cui⁹ terminos per cōtinuā alterationē aliquis transit. vel ad albedinē vel ad nigredinē ꝙueniens. Scdo modo ex parte agentis cui⁹ virtus nō se extendit ad alterius augendū formā in subiecto. Tertio modo ex parte subiecti. quod non est capax maioris perfectionis. Nullo aūt hoꝝ modoꝝ imponit termin⁹ augmēto charitatis in via

Ipsa ei charitas ſm rōem ꝓprie ſpēi terminū augmē ti non hz. Eſt enī ꝓticipatio q̄dā infinite charitatꝭ q̄ eſt ſpūſſctūs. ſilr etiā cā agens charitatem ē infinite ꝟtutis. ſ. de⁹. ſilr ex pte ſubiecti termin⁹ huic augmē ro ꝓfigi nō pōt. qz ſp charitate excreſcēte ſp creſcit ha bilitas ad alter⁹ augmentū. Uñ relinquit᷑ q charí tatis augmēto null⁹ termin⁹ ꝓfigi poſſit ī via. Quā uis enī augmētū charitatis ſit ad aliquē finē. ille tñ finis non ē in hac vita ſed futura. Hic aūt ſp capaci tas creature ſpūalis auget᷑ p charitatē. qz per ipſam cor dilatat᷑. z ideo adhuc ulter⁹ manet habilitas ad maius augmentū.

De gradibus charita ℣.II

tis q̄ tres aſſignant᷑. ſ. incipiēs. ꝓficiens. z ꝓficiēs ſeu ꝓfectus. Hos ponit. b. Aug. ſup epl̄am canonicam Ioh. dicēs. Charitas cū fuerit nata nutrit᷑. cuz fuerit nutrita roborat᷑. cum fuerit roborata perficit᷑. de pe. di. ij. ſi q̄s habuerit. Primū enī ꝓtinet ad incipiētes ſcōm ad ꝓficiētes. tertiū ad ꝓfectos. Pro cui⁹ decla ratiōe ōt. b. tho. ſe. ſe. q. xxiij. q̄ ſpūale augmētū cha ritatis ꝯſiderari pōt q̄ztū ad aliq̄d ſile ſm corporalez augmentū. qō quidē q̄zuis ad plurimas ꝓtes diſti gui poſſit. hz tñ aliq̄s determinatas diſtinctōes ſm determinatas actōes vel ſtudia ad q̄ hō ꝓducitur p augmentū. ſic infantulis etas ōr añq̄z hēat vſum rō nis. poſtea diſtinguit᷑ ali⁹ ſtatus hoīs. qñ iā incipit loq̄ z rōe vti. Terti⁹ ſtatus ē pubtatis qñ iam incipit generare poſſe. z ſic ulter⁹ q̄uſq̄z ꝓueniat᷑ ad ꝓfectū. ita etiā diſūſi gradus charitatis diſtinguunt᷑ ſm di uerſa ſtudia per q̄ hō perducit᷑ ad charitatis augmē tū. Nā ꝓmo quidē incūbit hoī ſtudiū ꝓncipale ad re cedendū a pctō z reſiſtendū cōcupiſcentijs ei⁹ que in ꝑtū charitatis mouēt. Et h̄ ꝓtinet ad incipientes in quib⁹ charitas ē nutrienda vel fouenda ne corrūpat᷑ Scōm ſtudiū ſuccedat vt hō ꝓncipal᷑ intēdat ad h̄ q̄ in bono ꝓficiat. Et h̄ ſtudiū ꝓtinet ad ꝓficientes. q̄ ad hoc ꝓncipaliē intendūt vt in eis charitas p au gmentū roboret᷑. Tertiū ſtudiū eſt. vt hō ad h̄ ꝓnci paliē intendat. vt deo inhereat z eo fruat᷑. Et h̄ perti net ad ꝓfectos q̄ cupiunt diſſolui z eē cum xp̄o. Sic etiā videm⁹ in motu corporali q̄ primū ē receſſus a termino a q̄. Scōm ē appropinq̄tō ad aliū terminū Tertiū eſt q̄es in termino. De ꝓmo auctas. Regnū celoz vi patit᷑ z violenti rapiūt. illud Matḥ. xi. Hec violētia eſt reſiſtēdo paſſionib⁹ z cōcupiſcentijs z tē ptationib⁹. Jaco. iij. Reſiſtite dyabolo z fugiet a vo bis. figura. exo Qm̄ filijs iſrl̄ egreſſis de egypto et dura ſuitute pharaonis p⁹ tranſitū maris rubri. oc currerūt amalecbite pugnātes ꝯ eos. Sic recedenti bus de mōo a ſuitute dyaboli p⁹ mare cōtritiōis. occ currūt tēptationes q̄ vincuiuk pugnando z alioz ora tionib⁹ adiuti. Exēplū de. b. bñdicto tēptato in vti cis ſe ponēdo. De ſcōo auctas cantico. Fulcite me floribus. i. ſctis deſiderijs. ſtipate me mal̄. i. ꝟtutib⁹ qz amore lāguo. ps. Jbūt de vir. in ꝟtutē. figura in li. eſdre. qñ reūſi iſraelite ō babylonia reedificabāt mu ros hieruſlm tenētes vna manu gladiū ad defenden dū ſe ꝯ aduerſarios. alia edificabant. Exēplū de btō Anthonio. q̄ diſcurrebat in viſitādo pres ſicapis a ſingulis eligēdo flores ꝟtutū. De tertio auctas. Ro vij. Infelix ego hō q̄s me liberabit de corpe mortiſ h⁹. ps. xl. Quēadmodum deſi. cer. ad. f. aq̄z ꝛc. Figura gen. xviij. Abrahe ſtante in qualli mābre in feruore dei in hoſtio tabnaculi apparuerūt ei tres viri q̄bus fecit quiu iū. Sic in hūilitatꝭ valle morāti. in magno feruore charitatꝭ. in hoſtio. i. deſiderio mētꝭ apparēt dīna myſteria p cōtēplationē in q̄ mens quiuat᷑. Ex emplū. b. dñici q̄ pnoctabat ī orōib⁹ deſidio celeſtis pātie accēſ⁹. abūdāē flebat hīs mlt̄as ōi ruelatōs ꝛc

De perfectionecharí ℣.III

tatis. Nō q̄ triplex ē pfectio charitatis ſm. b. tho. ſe. ſe. q. xxiij. Pria ē dine eētie. ſcda ē ſupne pātie ſeu tri umphātis eccl̄ie. tertia ē vie ſeu militātis eccl̄ie. Pria pfectio in h̄ ꝯſiſtit vt diligat᷑ aliq̄d q̄ntū diligibile ē. De⁹ aūt tātū ē diligibil̄ q̄ntū ē bon⁹. bonū enim eſt obiectū amoris. Bonitas aūt dei ē infinita. Uñ ſeq tur q̄ de⁹ infinite diligibil̄ ē. Nulla āt creatura pōt diligere deū ifinite cū q̄libet ꝟt⁹ creata ſit finita. Qō aūt ē finite ꝟtutꝭ nō pōt infinite opari. Et ſm h̄ nul li⁹ creature pōt eē charitas pfecta ſz ſolū charitas' ōi q̄ ſeipm diligit. Mat. v. Pr̄ nr̄ celeſtis pfect⁹ ē. ſ. ī di lectione de q̄ ibi loq̄bat. Scda pfectio ꝯſiſtit in h̄ q̄ totū cor hoīs ſeu affect⁹ creature ſp actualiē ferat᷑ in deū vt nil actu cogitet z amet niſi deuz vel relatū in deū. z nūq̄z ceſſet ab h̄ actu. z iſta ē pfectio charitatis ſupne pātie ſeu ſctoz. nec ē poſſibil̄ infici ꝓpter diuer ſas nccēs corpales z occupatōes vite pñtis in q̄b nō pōt tūc actu cogitari de deo. vt ī dormiēdo z pla alia faciēdo. De hac pfectōe charitatis pātie intelligit illud apl̄i. Phil̄. iij. Non q̄ iā apphenderi aut pfect⁹ ſim. Et. i. Loz. xiij. Cū venerit q̄ perfectū ē. euacua bit᷑ q̄ ex pte ē. Et illud. b. aug. Perfectio charitatis nulla cupiditas. Eſt enī cupiditas affect⁹ q̄cūq̄z in ordinat⁹ ſine q̄ ī vita pñti nll⁹ iuenit᷑ niſi xp̄s z mat̄ ei⁹ niſi p aliquā mozulā. Tertia pfectio. ſ. charitatis vie pōt eē triplex. Pria ꝯſiſtit in h̄ vt hō ſtudiū ſuū de putet ad vacādū ōo z rebꝰ dīnis. p̄missis alijs niſi iq̄ztū neccitas pñtꝭ vite req̄rit. z iſta ē pfectio charitatꝭ poſſibil̄ ī via. de q̄. b. aug. Charitas cū ad pfectū ve nit ōr. cupio diſſolui z eē cū xp̄o. Eſt alia pfectō cha ritatis viatoz q̄ ē cōis oīb⁹ hñtib⁹ charitatē q̄ ꝯſiſtit ī h̄ q̄ aliq̄s cor ſuū totū hītual̄r pōit in deo. ira. ſ. q̄ nihil cogitet l̄ velit q̄ō ſit dīne dilctōi ꝑtū. h̄. b. tho. De hac pōt itelligi illō. i. ioh. iij. Perfecta charitas fo ras mittit timorē. ſ. ꝟtilē q̄ nō ſtat cū charitate q̄ntūcū q̄z mīma. Tal̄ ei dolet de cōmiſſis. z ꝓpōit ī futuruz ab oīb⁹ abſtīere mortalib⁹ ꝓpt̄ deū. Ad h̄ ēt faē dēm hiero. ō pe. di. ij. Charitas ī q̄buſdā pfecta ē in q̄buſ dā ipfecta. pfectiſſ ia āt ī hac vita brī nō pōt. Tertia p fectio. ſ. charitatꝭ vie ē media iē vtrūq̄z. q̄. ſ. tēdit ad ꝓ mā. nō ſolū ꝟuādo mādata dei q̄ō ptiet ad ſcōaz. ſz ēt obligādo ſe ad ꝯſilia pauptatꝭ. caſtitatꝭ z h⁹i. de q̄ ōr matḥ. xix. Si vis pfect⁹ eē vade z vē. o. q̄. h. z da pau. z ſeqre me. Uñ rligio q̄ ordiāt᷑ ad p̄riaz pfectōz ōr ſtat⁹ pfectiōis. Jn dec. de pe. di. ij. ℣. hec q̄ de cha ritate. ī glo. ponit᷑ alia diſtinctio de pfectiōe charitatꝭ vie. vicz pfectio q̄ ad ſufficiētiā neccrīā ad vitā eternaz. de q̄ de pe. di. ij. talib⁹. Scda pfectio q̄ ad efficien tiā qua. ſ. pducit᷑ actus pfectōnis. ſ. ꝓpoſitum efficaz ſuſtinēdi martiriū. de qua. b. aug. Si quis habue⁹

rit tantā charitatē vt parat⁹ sit ꝓ fratrib⁹ mori. pfecta ē in eo charitas. Tertia pfectio quo ad pseuerantiaz actualē in bono. de q̄ dicit gratian⁹ in dicto. §. q̄ intelligunt auctes ille q̄ vident dicere q̄ charitatē hīs nō possit peccare. vt ꝯ ot. b. aug. Radicata ē charitas secur⁹ esto. nil mali ꝓcedē pt. de pe. di. ij. ꝛ mlta alia.

De amissione charitatis §. IIII

Videndum est si amitti possit. Si pfect⁹ subito amittit. Quantū ad pmū. qōnem istam formant mgr sniaz. in iij. di. xi. Et gtian⁹ de pe. di. ij. ꝓ totū valō pluxe eā prosequēs. Utercz inducit plures auctes q̄ vident dicere q̄ nō possit amitti. q̄s quidē male intelligētes hoc asseruerunt. Sz in hoc concordant oēs mgri sen. cū theologis oibz ꝛ gra. cū canonis cūctis. q̄ charitas vie possit amitti simpl'r loquēdo. qđ ꝓbat gra. ꝓ plura exēpla eoz q̄ habuerūt charitatez valde pfectā. ꝛ tñ q̄ncz amiserūt. lz postea recupauerunt ꝑ penitentiā. exēplū ade q̄ habuit pfectam charitatez. Et moyses q̄ eā amisit ꝓpter diffidentiā ad aq̄s ꝯdictōnis. ꝛ sil'r aaron ꝑm gratianū. Exēplū etiā de dauid q̄ cōmisit adulteriū ꝛ homicid. de pe. di. ij. §. inducit. ꝛ c. hieronymi. si enī inquit. ꝛ c. gregorij. vbi ostēdit luciferū cū socijs in celo amisisse charitatez. Auctes aūt que vident ꝯtrariū dicere. s. q̄ nō possit amitti. sunt hoc. i. Lor. xiij. Charitas nūq̄ ex. b. aug. charitas q̄ deseri potuit nūq̄ vera fuit. Idē. charitas ē fons ꝓpri⁹ ꝛ singularis bonoz cui nō cōicat alienus. alieni sunt q̄ audituri sūt. nō noui vos. Prosp. Cū charitate nemo peccare potuit ꝛ plura alia. Est autē triplex mod⁹ rādendi ad dictas auctes ꝛ mām qōnis. Primus est mgri ꝛ gtiani. videlz q̄ ꝑnt intelligi dicte auctoritates de pfecta charitate. ꝛ tūc oportet q̄ intelligat pfecta charitas q̄ pseuerat sp vsq̄ in finē. vel de pfecta ꝯfirmata ꝓ gram. eo mō quo apli ꝓ aduentū spūssctī. ꝛ sctificati in vēo. Scōs mod⁹ rādendi est glo. Jo. quē sequit Ray. cū q̄busdam alijs. s. q̄ dicte auctes intelligunt ꝯiunctī. i. q̄ hīs charitatē dū ꝓmanet in charitate nō peccat. s. mortal'r. ꝛ sic exponit hiero. illud Job. ij. Dis q̄ natus ē ex deo nō peccat. dū. s. ꝓmanet in tali natiuitate seu filiatōne q̄ est per gram. de pe. di. ij. si enī inquit Illud tū apli. Charitatē. exci. intelligit q̄ nō deficit. sicut fides ꝛ spes i patria. sed ablata in pfectiōe est. q̄ nō est ēntialiē remanebit ꝛ act⁹ ei⁹. Tert⁹ mod⁹ rādendi est ꝑm tho. se. se. q. xxiij. q̄ ait q̄ triplr possum⁹ cōsiderare charitatē Uno mō ex pte spūssctī mouentis q̄am ad diligēdum deū. nā ꝓ charī. s. s. habitat in nob. Sz ex hac pte charitas hz impeccabilitatez ex ꝯtute. s. s. q̄ infallibil'r opat qōcūcz voluerit. vñ ipossibile ē hec duo ꝯa ee. q̄. s. s. velit aliquē mouere ad actū charī. ꝛ q̄ipe peccando charitatē amittat. Scōo mō pōt ꝯsiderari charitas ꝑm ppriā rōem. ꝛ sic charī. nō pōt nisi illud qđ pertinet ad rōem charitatis. vñ charitas nullo mō pōt peccare. sicut nec calor pōt infrigidare nec iusticia bñ facere. Tertio mō pōt ꝯsiderari charitas ex pte subiecti qđ est ꝯtibile ꝑm arbitrū libertatē. ꝛ q̄ ī via libe. ar. ē vertibile ad malū sicut ad bonū. charī. pōt amitti. ꝛ hīs charī. pōt peccare in pria. q̄ libez arbitriū nō est ꝯtibile ad malū amitti nō pōt. Assigt aūt. b. tho. pulcrā ꝛ subtilē rōem ibi. q̄re hic peccare potest hīs charitatē ꝛ libez arbitriū ꝯtī ad malū ꝛ nō in patria dicit enī q̄ compatio charī. ad ꝯ subiectū pōt attendi ꝑm vlem rōem q̄ compat materia ad formā. ꝛ ꝑm spālem rōem q̄ compat habitus ad potentiā. est aūt de rōne forme q̄ sit in subiecto amissibil'r. q̄ nō replet totā potentialitatē materie. sicut pz in formis generabiliū ꝛ corruptibiliuz. q̄ materia hoz sic recipit vnā formā. q̄ remanet in ea potētia ad aliā formam q̄si nō repleta tota potentialitate materie per vnā formā. ꝛ iō forma vna pōt amitti p acceptionē alterius sicut mortuo aīali destructa forma aīalis. s. aīa sensitiua introducit in illa materia forma cadaueris. ꝛ sic de alijs. sed forma corpis celestis q̄ replet totā potētialitatē materie. ita q̄ non remanet in ea potētia ad aliā formā inamissibil'r inest vt in sole luna ꝛ stellis sic ḡ charī. pria q̄ replet totā potētialitatē rōnal' mentis. inq̄tū. s. oīs actualis motꝰ sp ferk in deū inamissibiliē habeē. Charitas aūt vie nō sic replet potentialitatē subiecti sui. q̄ non sp actu ferk in deum. vñ q̄n actu in deū non ferk. pōt aliquid menti occurrere vñ charī. amittak. aliā compationē. s. habitus ad potentiā ob breuitatē omitto. Ad auctē aug. inductā. s. q̄ charitas nō est vera q̄ deseri pōt. dicit q̄ ꝯ est de rōe charī. q̄ non amittak q̄tū est ex ipsa. sed tñ ex mutabilitate subiecti amittit ꝯ ꝓpositum charī. Ad dictum grego. q̄ amor dei nunq̄ est ociosus ꝛc. dicit q̄ opak semp magna in ꝓposito. sed non sp actu.

Per vnū actū peccati §. V

mortalis qōcūcz sit illud. charitas amittit. nā pro q̄libet mortali sit hō dign⁹ morte eterna. iuxta illud Ro. vi. Stipendia pcti mors. ꝛ di. xxv. §. al' ea demum. Sed hīs charitatē. hz meritū vite eēne. Dicit enim xps Jo. xiiij. Si q̄s dilexerit me. diliget a pa. m. ꝛ ego diligam eū. ꝛ manifestabo ei meipm. In q̄ manifestatiōe ꝯsistit vita eēna. vt hr̄ Job. xvij. Null⁹ aūt pōt esse dignus sil' vita eēna ꝛ morte eēna. Unū sequit q̄ ꝑ q̄cūcz mortale amittak charī. Unū hie. in li. ꝯ iouinianū. q̄ cōicatio lucis ꝛ tenebre xpi ꝛ belial. qm̄ sicut dies ꝛ nox misceri nequeunt. sic iusticia ꝛ iniq̄tas. pctm̄ ꝛ bona opatio. xps ꝛ antixps. Si suscepim⁹ xpm in hospitio pectoris nri. illico fugam⁹ dyabolū. Si peccauimus ꝛ pctī tanuā ingressus fuerit dyabol⁹ ꝓtin⁹ recedit xps. de pe. di. ij. Si enī ināt. xps autē hr̄ in pectore mētis ꝑ charī. ꝛ dyabol⁹ ꝑ morte pctī. Pro hoc declaratiōe ot tho. se. se. q. xxiij. q̄ vnūq̄ qđcz ꝑ aliud supueniēs ꝯtrariū tollak. q̄libet aūt act⁹ pctī mortal' ꝯtriak charī. ꝑm ꝓpriā rōem q̄ ꝯsistit in hoc q̄ deo⁹ diligak sup oīa. ꝛ q̄ hō se totaliē subijciat ei. oīa sua referēdo in ipm. Est igit de rōe charī. vt sic deus diligat q̄ in oībus se velit subijcere ꝛ preceptoz ei⁹ in oībus regulam sequi. Quicqđ autē ꝯtriak preceptis eius manifeste ꝯtriak charī. vnde illud tale de se hz q̄ charī. excludere possit. ꝛ siquidem charī. esset habit⁹ acquisit⁹ ex virtute subiecti dependens non oporteret q̄ statim ꝑ vnū actum contrariū tolleretur. actus enim non directe contrariak habitui. Seruatio autē habit⁹ in subiecto nō requirit continuitatē actus. vñ superueniente ꝯtrio actu nō statim hitus acquisitus excludik. Sz actus cū sit hitus infusus. dependet ex actōe dei infundentis. q̄ sic se hz in infusiōe. ꝛ conseruatione charī. sicut

sol in illuminatõe aeris. z ideo sicut lumẽ statim cessaret esse in aere cũ aliqđ obstaculũ poneret illuminationi solis, ita z charitas stati deficit eẽ in aĩa cũ aliqđ obstaculũ ponit influẽtie charitat̃ a deo in animã. Manifestũ ẽ autem q̃ p̃ qđlibet mortale. qz cõtrariat dĩnis p̃ceptis, põit p̃dicte infusiõi obstaculũ. qz ex hĩpso q̃ hõ eligendo p̃fert pctũ dĩne amicitie q̃ requirit vt det volũtatẽ seq̃mur, ꝯñs est vt statim p̃ vnũ actũ pcti mortalis. habit⁹ charitatis perdat. vñ aug. sup̃ gen̄. ad lr̃am dicit. q̃ hõ deo. s. p̃ñte illuminatur, absente aũt ꝯtinuo tenebrat a quo non locoꝝ interuallis, sed volũtatis auersiõe discedit. Q⁹ aũt obige. dicit q̃ p̃fect⁹ nõ statim euacuat z decidit, �journalatim. z p̃ tres intelligitur nõ q̃ p̃fectio charitat̃ nõ tollat p̃ vnũ mortale. sed q̃ p̃fect⁹ nõ subito cõiter cadit in mortale, ꝛ pri⁹ in aliquã negligentiã z aliq̃ venialia q̃ sunt dispositio ad mortale. vel etiaz intelligi põt q̃ nõ subito decidit. ita q̃ ex malicia peccet. Ad etiã berñ. dicit in petro negãte chari. sopitã nõ extinctã. intelligit q̃ eã nõ amiserit per ꝯtẽptũ peccans ꝛ p̃ passionẽ z timorẽ. vel qz nõ irrecupabiliter z finaliter amisit vt iudas. sed statĩ recupauit. Itẽ nõ q̃ si fides z spes nõ tollũt p̃ quodcũq; mortale q̃ ad hĩtũ sicut charitas. Et rõ hui⁹. qz charitas iportat q̃ndã vnionẽ ad deũ. non autẽ fides z spes. Qđ autẽ pctũ mortale ꝯsistit in aũsione a deo. z iõ oẽ mortale ꝺriat charitati. nõ aũt oẽ mortale ꝺriat fidei z spei. sed q̃dã determinata pctã per q̃ hĩt⁹ fidei z spei tollit. Per alia pctã nõ tollit habit⁹ ipsaꝝ. ꝛ remãet informis. Charitas aũt informis remanere nõ põt cum sit vltia forma ỽtutũ. ex hõ q̃ respicit deũ in rõe vltimi finis.

De diminutiõe chari. ℔. VI

tatis. Utr̃ possit diminui. Ad qđ ỏt tho. sẽ. se. q̃ diminutio possit dici triplr̃. Uno mõ indirecte z ipꝛoprie vt dicat diminutio dispõ ad corruptionẽ ipsius q̃ fit vel p̃ pctã venialia vel p̃ cessationez ab exercitio actuũ chari. z põt diminui. Et sic potest intelligi illđ aug. q̃ augmẽtũ cupiditatis ẽ diminutio charitatis accipiẽdo large cupiditatẽ p̃ qđlibet affectu inordinato z veniali. Allio mõ ỏz diminutio ꝓprie z directa. z sic diminui nõ põt. Assimilat enĩ chari. igni Lañ. viñ. Lãpades ei⁹. i. charitat̃ lãpades ignis. ꝛ ignis q̃diu manet sp̃ ascẽdit z nõ descẽdit. sic chari. crescẽ põt sed nõ minui. qđ sic p̃bat. Charitas p̃ compationez quã hz ad obiectũ sicut augeri nõ põt. sic nec minui. Augeat autẽ per compationẽ quã hz ad subiectũ vt dictũ ẽ. s. ꝛ ex hac pte z ꝯsideratiõe diminui non põt. Nã si diminueret p̃ cõpationẽ ad subiectũ. hoc esset vel ex cessatione sola act⁹ chari. vel ex dei operatiõe. vel ex p̃ua actiõe pcti. Ex prima cã. s. ex cessatiõe ab actu p̃cedere nõ põt diminutio chari. Rõ hoc ẽ. qz per cessatiõnẽ ab actu diminuũt solũ ille ỽtutes q̃ ex actibus acq̃runt z q̃nq; etiã corrũpunt. Unã de amicitia pbs. iiñ. ethi. ỏt. q̃ multas amicitias in appellatione soluit. i. nõ appellare amicũ. z nõ colloq̃ ei. sed hoc iõ ẽ. qz ꝯseruatio vniuscuiusq; rei dependet a cã sua. Cã enĩ ỽtutis acq̃site ẽ act⁹ human⁹. Unã cessantibꝰ actibꝰ humanis diminuit ỽt⁹ acq̃sita. z tandem totaliter corrũpit. sed hoc in chari. locũ nõ hz. qz nõ causat ab actu hũano. ꝛ solũ a deo infũdit vt dictũ ẽ. s. Unã sequit q̃ cessante actu chari. charitas p̃pt hoc nõ diminuit nec corrũpit si desit pctũ. s. mortale. Ex se cũda cã. i. a deo cãri non põt tal⁹ diminutio. Rõ ẽ. qz a deo nõ cãt in nob aliq̃s defect⁹ nisi p̃ modũ pene. Pena aũt debet pctõ. Unã relinq̃t. q̃ si chari. minuat hoc p̃cedit ex ętia cã. s. ex pctõ. ꝛ etiã ex actu pcti diminui nõ põt. Rõ hui⁹ ẽ. qz si ex pctõ eẽt ista diminutio aut hoc esset effectiue aut meritorie. Neutro aũt mõ mortale diminuit chari. ꝛ totaliter corrũpit ipsã z effectiue. qz oẽ mortale ꝺriat chari. vt dictũ ẽ. z sic expellit eã. z etiã meritorie. qz q̃ peccãdo mortaliter ꝺ chari. aliq̃d agit. dignũ ẽ vt ei de⁹ subtrahat charitatẽ. silr̃ nec p̃ venialia pctũ chari. diminui põt effectiue. nec meritorie. Nõ effectiue. qz ad ipam chari. nõ attingit venialе. Charitas enĩ ẽ circa vltimũ finẽ. veniale ỽo ẽ q̃dã inordinatio circa ea q̃ sunt ad finẽ. Nõ autem diminuit amor finis ex hoc q̃ ꝺs cõmittat aliquã inordinationẽ circa ea q̃ sunt ad finẽ. Sic aliqñ ꝺtingit q̃ aliq̃ infirmi multũ amãtes sanitatẽ inordinate tñ se hñt ad diete obseruatõez. Silr̃ p̃ veniale nõ meret diminui chari. Cũ enĩ aliq̃s delinq̃t in minori. non meret detrimentũ pati ĩ maiori. Deꝰ enĩ nõ plꝰ se aũtat ab hoĩe q̃ hõ se aũtat ab eo. Et sic cũ inordinate se hẽat in his q̃ sũt ad finẽ meret pati detrimẽtũ in chari. p̃ quã ordinat ad finẽ. Sic igit̃ pz q̃ directe loquẽdo charitas minui non põt. Unã illa glo. q̃ hr̃ de pe. di. iĵ. Cũ sanctã q̃ icipit. sũt itaq; ḡd⁹. vbi ỏz q̃ charitas intẽdit z remittit. i. diminuit. vel nõ est vera. vel indirecta locutio. vt dicat diminutio dispositio ad corruptionẽ.

De signis charitatis. ℔. VII

Null⁹ põt eẽ cert⁹ in vita p̃ñti si hz chari. nisi sit ei speciali⁹ reuelatũ. Unã ỏz Eccl. ix. Nemo scit vtr̃ odio vl amore sit dign⁹. s. dei. tñ p̃m q̃dã ꝺiecturas z signa põt q̃s extiare se hr̃e cũ in seipa signa viderit. Et sũt hec signa. ꝛ. Primũ signũ cũ aliq̃s libenẽ z affectuose cogitat de deo. Sap. vi. Cogitare de illa. s. sapiaĩ creata. q̃ de⁹ ẽ sensus ẽ ꝺsũmationis. i. p̃fectiõis p̃ dilectionẽ. Mat. vi. vbi est thesaur⁹ tu⁹. i. q̃ maxime amas. ibi ẽ cor tuũ cogitãdo. Proũbiũ est. vbi amor ibi ocul⁹. vñ magdalena dixit Jo. xx. de iesu. Dñe si tu sustulisti eũ ꝛc. Glo. nõ ỏt quẽ. qz hoc gerere solet in alio vis amoris vt quẽ sp̃ cogitat nullũ alium ignorare credat. Scõm signũ ẽ cũ q̃s libenẽ õ deo audit z audita retinet mẽorie. Jo. viĵ. Qui ẽ ex deo ỽba dei audit. hec iohis. xiĵ. Qui hz mãdata mea z seruat ea. ille ẽ q̃ dili. me. Lu. vi. maria magõ. stãs secꝰ pe. do. au. ỽ. illi⁹. Tertiũ ẽ cũ q̃s libenẽ cũ deo loq̃t. qđ fit i oꝛõe. Isiõ. Cũ oram⁹ cũ deo loq̃mur. z cũ de deo libẽẽ loq̃mur. Lryꝰ. sup̃ illđ. Quis nos sepabit a charitate xp̃i. Hic mos amãtiũ ẽ vt amore suũ silẽcio tegere neq̃ant. sz nec̃rũs z caris suis efferãt z p̃dũt flãmas suas. Sic facit hoc btissim⁹ paul⁹. Quartũ cum q̃s libenẽ dat p̃ deo. Lanẽ. viĵ. Si dederit hõ oẽm substam suã p̃ charitate sua. q̃si nihil despiciet eã. Ecõtra ỏz. i. Joh. iĵ. Si q̃s habũit substam h⁹ mũdi. z viderit frem suũ egere ꝛc. Exẽplũ in thobia. Quintũ ẽ cũ q̃s libenẽ p̃ deo patit. Eccl. ij. In igne p̃bat aur hoĩes receptibiles in camino humiliatiõis. Beatus greg. in moral. Pena q̃ppe interrogat q̃ntum quis

quiet⁹ ꝓacit̄ amat. Exēplū in paulo. Septū ē cuz q̄s mādata dei obseruat. i. Joh. v. In h̄ ē chari. dei vt mādata ei⁹ custo. Christ⁹ ēt ait Joh. xiij. Si q̄s dil. me. ser. m. ꝑ. Et si diligit̄ me. mā. mea ꝑ. Septi⁹ mū cū q̄s amat q̄ deo placēt vt bonos ꝛ opa ꝑtrū ꝛ odit q̄ deo displicēt vt opa ꝑua ꝛ mala inc̄tū mala sūt. Ad ꝑmū mouemur exēplo xp̄i q̄ ait matb. xij. Qui fecerit volū. pa. m. ip̄e. m. fr̄ so. ꝛ mr̄ ē. Ad sc̄dz exēplo dauid q̄ ait. Inimicꝰ odio habui ꝛ iiq̄tē odio habui. Octau⁹ cum q̄s frigescit a solicitudie ꝛ amore mūi. Greg. Tāto frigescit q̄s a a curis scli. q̄nto surgit ardēti⁹ in amore dei. Figura i iacob. q̄ p⁹ luctam cum angelo vno pede claudicauit. Ben. xxviij. i. ab amore scli. Exemplū in aplis q̄ noluerunt curā hr̄e tpaliū dispensando⁹. Nonū cū q̄s magnū bonoꝛez exhibet mīstr̄ dei. sic ecōūso. Qui eos spnit. deū spernit. Lu. x. Uñ ꝺr ecci. viij. In oi ꝟtute tua dilige eū q̄ te fec̄. ꝛ mīstros ei⁹ nō derelinq̄s. Exēplū ꝺ stātini ip̄atoꝛ̄. cui cū deferrent accusationes ep̄oꝝ in ꝺsilio noluit audire di. Ꝺr dq̄ estis appellati. ꝛ tō dei iudicio reꝑuami ꝛc. vt hr̄ di. xcvi. duo sē. Decimū ē cū q̄s vidz se ꝓmptū ꝛ facilē ad bñ opādū. ꝓpt̄ deū. Nā ꝑm pbm. Signū ē hit⁹ generati delectabilr̄ ꝛ ꝓmpte opari. Amb. Nescit tarda molimia spūssc̄i gr̄a.

Quid sit diligēdū ꝛ q̄ ordie. Lap. iij.

De charitate quantum

ad obiectū ei⁹. Circa q̄ ꝺr aug⁹. de doc. x̄pīana. q̄tuoꝛ sūt ex ordine diligēda. Unū ē sup̄ nos scz. de⁹. aliꝺ sum⁹ nos. i. aīa nr̄a. tertiū ē q̄ ē iux̄ nos scz. pxi⁹. q̄rtū ē q̄ ē ꝺ nos. s. corp⁹. Et de singul̄ videndū ē de ordie. nā nō solū p̄ceptū ē ista diligere. sz etiā ordinē p̄dictū seruare. Rō ār quare ista diligēda sint ex chari. ꝛ nō pl̄a. ꝛ q̄re ꝑm p̄dictū ordinem ē ista ꝑm tho. se. se. q. xxv. arti. xij. amicitia chari. sup cōiacatione būtudis fundat. In hac ār cōiacatiōe vnū q̄dē ē q̄ ꝺsiderat vt ꝓncipiū ifluēs būtudinē. s. de⁹. aliꝺ ē directe būtudinē ꝓticipans. s. hō ꝛ angel⁹. Tertiū ē id ad q̄ ꝑ q̄ndā redūdātiā būtudo deriuat. s. corpus hūanū. Jd ār q̄ ē būtudinē influēs. ē ea rōe diligibile. q̄ ē būtudis cā. Jd ār q̄ ē būtudinem ꝓtici pās. pōt eē duplici rōe diligibile. vel q̄ ē vnū nobiscū. vel q̄ ē nob ꝺsociatū i būtudis ꝓticipatiōe. ꝛ ꝑm h̄ diligibilia ex chari. assumūt duo. put. s. q̄s diligit seipm ꝛ ꝓxim. De ipo ordine chari. ꝺr Lañ. ij. Intro duxit me rex in cellā vinariā. i. in eccl̄iam seu gr̄am ꝛ ordinauit in me charitatē. i. dedit mihi chari. ordinatā. vbi amb. Scire q̄d facias. ꝛ nescire ordinē faciendi. nō pfecta scia ē. Peccat enī q̄ ꝓpostere. i. ꝺordinate agit Ordo ār ꝑm pbm ip̄ortat modū aliq̄ē priorꝭ ꝛ posteriorꝭ. vñ Prosp. de vita ꝺtēplatiꝫ inq̄t. Ordinē dilectiōis illi puertūt. nec modū diligēdi custodiunt. q̄ aut mundū q̄ ꝺtēnēd⁹ ē diligūt. aut corpa sua min⁹ diligēda pl⁹ diligūt. aut ꝓxios suos nō sicut seipsos aut dest pl⁹ q̄ꝫ seipos fortasse nō diligūt. de pe. di. ij. g̃ si charitatē. Jtē. b. amb. Multoꝝ charitas ē inordinata. q̄ꝺ in prio ē ponūt tertiū vel q̄rtū. prio diligend⁹ ē de⁹. scꝺo pentes. tertio filij. postea domestici ꝛc. ꝛ intelligit̄ ꝑsupposita dilectiōe sui in ordine ꝓxi.

De dilectione dei qui .§. I

añ oia ꝛ sup oia ꝺz diligi. de q̄ ꝺr greg. in omel. De dilectiōe ꝓditoꝛis nō solū coꝛ ſz lingua ꝛ man⁹ requirat. vñ ꝺr. i. Iob. i. Filioli diligam⁹ non solū lingua ſz ope ꝛ ꝟitate. i. veraci corde. Et corde q̄dē oñdit dilectio dei dū q̄s de deo freq̄nt cogitat. ip̄m desiderat. ad eū orat. ꝑs. Quēadmodū ꝺsi. cer. ad fon. aq̄ꝝ. ꝛc. Hinc ꝛ ꝓx. Diligere deū ē illū aīo occupare. cōcipe fruēde visiōis ei⁹ affectū. pctī odiū. mundi fastidiuz de pe. di. ij. g̃ si chari. Ore oñdit dilectio. dū q̄s libēt̄ de dilecto loq̄t ꝛ audit. Sic enī ignis non pōt celari in sinu. ita nec amoꝛ i mēte. Mat. xij. Ex abū. cor. ol. lo. vñ spūssc̄us q̄ ē chari. apparuit i linguis igneis sup apo. q̄ꝛ ꝑm gre. q̄s replet. ptin⁹ de se loq̄ntes fac̄ Uñ aīa q̄dā desideras inuenire deū p gustum affectualē dicebat. Jn lectulo meo q̄siui quem dili. aīa mea. Cant. iij. Cū n̄ inuenissem i lectulo q̄er̄ corpal̄. nec in noctib⁹ ig̃ratie sui intual̄. nec etiā i plateis cupiditatis mūdial̄. vel tumult⁹ secular̄ vbi ē locutio de mundo. nec p vicos timoris infernal̄. postq̄ꝫ vigiles inuenit. i. p̄dicatoꝛes ꝛ doctoꝛes. q̄rens ab eis de dilecto. p⁹ ipos inuenit eū. Ope. Bre. pbato dilectionis exhibitio ē opis. Idē in omel. Amoꝛ dei nūq̄ꝫ ē ociosus. opat enī magna si ē. ꝛ Sap. vij. ꝺr q̄ spūs intelligētie ē multiplex ꝛ mobil̄ ꝛ amās bonū acrum q̄. s. fac̄ hoiem ꝓmptū ad opandū. ꝛ bonos actus ꝛ multipl̄r. Ipsa etiā bona opa figurata sunt p sacrificia q̄ dñs mādauit in lege offerri. ꝛ p̄cipue agnū q̄ti die in holocaustū Agn⁹. i. opa imaculata. q̄ igni diuini amoris perficiendi sunt. iux̄ illud apli oia opera vestra in charitate fiāt.

Ad dilectionē dei inui .§. II

rat. prio sac̄ scptura. scꝺo incitat nā. tertio excitat gr̄a nob exhibita. q̄rto sollicitat gl̄ia promissa. q̄nto ad h̄ clamat vniūsa creatura. vt ꝺr guil. in sū. virtutū.

Quātū ad ꝑmū i plūb loc⁹ scpta ad h̄ inuitat deut. vi. Diliges. ꝺ. d. t. ex. t. c. t. ꝛc. Eiusdē. xi. Ama dñm d. t. Eccl. xlij. Di vita tua diliges dū. Mat. xxij. Diliges ꝺz de. t. ꝛc. Ioh. xij. Diligā⁹ deū. qm̄ ipe ꝓr dilexit nos. Quantuz ad scꝺm icitat. imo pene cogit nā. i. rō nālis. Ber. i li. de diligēdo deū. Inexcusabil̄ est oīs ēt infidel̄. si non diligit deū ex to. cor. Clamat nē pe inata ꝛ nō rōi iusticia. q̄ ex toto se illū diligere ꝺz cui se totū debere nō ig̃rat. Ꝺz nāl̄r amat fili⁹ p̄rem a q̄ hz ptē corp⁹ egregiā creaturā. ꝑm aiam magꝭ imaginē creatoris insignē rōnis ptícipe. būtudis eēne capacē Porro ābo coberē fec̄ incōphēsibili artificio sapia inuestigabili. nec añ ꝓmeruit q̄ añ nō fuit. nec spes retributiōis fuit. q̄ bonoꝝ nr̄oꝝ nō egit. Jtē q̄t videt i corpe suo mēbra. tot iueniet magna bñficia. q̄tū q̄s amaret eū q̄ restitueret oculū amissū aut ꝺfuaret cū meruisset pdere. Nō min⁹ amand⁹ ē q̄ ab unitio oculos dedit. ꝛ ꝺfuat cū multotiēs ꝓpt̄ pctā meruisset pdere. Si m̄tū amares q̄ te resuscitaret. nō min⁹ amādus q̄ vitā dedit ꝛ ꝺfuat. Ber. Ualde mihi amād⁹ ē p quē sū. viuo. sapio. Figura ēt quā hz corp⁹ icitat ad amādū deū. Uñ aug. de doc. x̄pīa. Beluas de⁹ i terrā pstratas fecit. q̄rētes pastū de terra. te in. quos

pedes erexit, faciē tuā surſū attēdē voluit. Nō diſcor
det cor tuū a facie tua, ñ bēas faciē tuā surſū cor dor
ſū, q̄d ē surſū bre, niſi q̄ dēz ē. Diliges. d. d. t. ex. t. c.
t. zc. Quātū ad ētiū. ſ. ō grā p̄cipue redēptōis mltū
excitat ad amādū deū. Bal. ȳ. Dilexit me z tradidit
semetipm p me, non sū ingē. gre dei. Et ecē. xpi. Bra
tiā fideiussoris, i. xpi. ne obluiſcar, Dedit enim p te
aiam suā. Ber. in li. de dili. de. Infideł se totū ei de
bere nō ignorat, quē sui toti nō ignorat actorē. q̄d g̃ ei
q̄ deū meū teneo nō solū vite mee g̃tuitū largitorem
largissimū admiſtratorē, piū ꝛsolatorē. sollicitū gu
natorē, sed insup copiosissimū redēptorē. eternū con
seruatorē, ditatorē, glorificatorē. Jdē. Si totū debeo
me, p me facto, q̄d debeo p me refecto, z refecto b mō
nec ēt tā facile refect q̄ fact. Siq̄dē de me sic z de
alijs, dixit z facta sūt. At ꝓ q̄ tm̄ z sel dicēdo fecit ī
reficiēdo z dixit multa z gessit mira, z pertulit dura,
nec tm̄ dura sz idigna. q̄d g̃ retribuā dño p o. q̄. r. m.
Jdē. q̄d in te adhuc dormitat affectio. t. imo nō dor
mitat, sz mortua ē. si huic nō rndet bnficio. Jdē i ser
mone pēthe. O duri z indurati filij adā q̄s nō emol
lit tāta benignitas, tāta flāma, tā ingēs ardor amo
ris, tā vehemēs amator q̄ p vilib sarcinul. tā p̄cio
sas merces expendit. ¶ Quātū ad q̄rtū solicitare dz
glia p̄missa. i. Lor. ij. Oculꝰ nō vidit nec aurꝫ audi
uit, nec ī cor. ho. as. q̄ p̄pa. deꝰ dil. se. Mirum ē quō
amor nr̄ evadere pōt deū. qz si venal ē nullꝰ deo ca
riꝰ emet, Dabit enī p illo reg. ē nū. Si enī ad dādū
nullꝰ eo dignior ē q̄ deꝰ cū ipe sit sūme bonus. Uñ
nulli potiꝰ q̄ ei dari dz. Si violentiā rerit nullꝰ ma
iorē violētiā faciet q̄ ipe. Petit enī q̄si gladio evagi
na tu di. Aut tu mihi eaz dab aut tu morte pibis. p̄s.
vij. Nisi. c. f. s. ab amore mōi ad amorē dei, gladium
suū vibra. z pauit illū. viget z tribulatio nos. Greg.
Mala q̄ nos hic p̄mūt ad. d. n. ire cōpellūt. Dinc z
aug. q̄s nos pōt ampliꝰ amare q̄ deꝰ fomētis leuio
ribꝫ. q̄bꝫ nos ꝛsolat. sepissime etiā mordacissimū me
dicamētū tribulatiōis adiungit, exercet fame p̄iar
chas, pios z religiosos, pp̄m ꝛtumacē, diris verbe
ribꝫ agitat. nō aufert ab ap̄lo stimulū carnis ētio ro
gat, vt ꝓtutē in infirmitate pficiat zc. v. q. v. nō oīs
Quīto oīs creatā iuitat nos ad dei amorē. Aug.
in. x. ꝛfes. Celū z terra, z oīa q̄ in eis sūt vndiq̄ mihi
dicūt, vt amē te dñe, nec cessant dicere oībꝫ ita vt ī
excusabiles sint. Dupl aūt creature clamant seu di
cūt vt amē deū. Uno mō ostendēdo eū dignissimū
amore nr̄o. Bonitas enī creaturaz oñdit creatorem
eē optimū z iō amore dignissimū. Scō q̄ creatu
re sūt dona dei z bnficia nob a deo collata. q̄ oīa fe
cit p̄pē nos. Oīa inferiora nr̄a sūt ad seruiēdū. eq̄lia
aūt vt angeli ad ꝛsuiendū. superiora vt deꝰ ad fruēdū
Ad inducēdū enī aliquē ad amādū, efficacior ē do
natio q̄ locutio. Canes, inq̄t Sen. amāt bnfactores
suos. Jtē aug. in li. ꝛfes. ad deū loq̄ns. Quid autē
amo cū te amo. nō decꝰ in creaturꝫ, nō candorē lucis
z dulces melodias cātilenazz, nō florz vel vnguētorz
aromatū suaue olentiū. nō māna z mella. nō mēbra
acceptabilia carnis āplexibꝰ. Nō hec amo dū amo
deū meū. z tm̄ amo q̄ndā lucē, q̄ndā vocē, quendaz
odorē, q̄ndā cibū, q̄ndā amplexū iterioris hois mei.
vbi fulget aīo meo q̄ non capit locꝰ, z vbi sonat q̄
nō capit tps, z vbi olet q̄ non spergit flatꝰ, z vbi sa
pit q̄ nō minuit edacitas, vbi heret q̄ nō diuellit
societas. hec amo cū deum meū amo. Hug. de arra
aie. Magē. debito obligata es o aīa. multū acccepi
sti z nibil a te būisti, z p his oībꝫ nil hēs q̄ retribu
as nisi tm̄ vt diligas. Et q̄ p dilectionē datum est,
nec meliꝰ nec decentiꝰ q̄ p dilectionē repēdi pōt.

Deus magis dz dili .§.III

gi q̄ p̄timꝰ, q̄ sic pōt p̄bari. Illud ē magꝫ diligēdū
p̄pē q̄ alia sunt odio bnda. sz p̄ sūt odio bndi, p̄pē
deū. i. si nos a deo abducūt, p̄m illō Lu. xiij. Si q̄s
venit ad me z nō odit p̄rem z mrem z vxo. z fi. nō pt
meꝰ eē dis. Ergo deꝰ ē magis ex chari. diligēdꝰ. Pro
ē decla. ōt tho. se. se. q. xxvi. ar. ij. Qz vnaq̄q aīcitia
respicit illud in q̄ p̄ncipaliꝰ inuenit illud bonū. sup eꝰ
cōicatiōe fundabat. sic amicitia politica p̄ncipaliꝰ re
spicit p̄ncipē ciuitatis a q̄ totū bonū cōe ciuitatis depen
det. vñ ei maxie debet fides z obediētia a ciuibꝫ. A
micitia aūt charitatis fūdat sup cōicatiōe bitudis q̄
ꝛsistit eēntialr in deo. sic in p̄io p̄ncipio a q̄ deriua
tur in oēs q̄ sunt bitudis capaces. z iō p̄ncipalr et
maxie deꝰ ē ex chari. diligendꝰ. Ipse enim diligit vt
bitudis cā. p̄timꝰ aūt sic bitudinē sil nobiscū ab eo
pticipās. Si dicat ꝛ. qz visio ē p̄ncipiū amoris, vt
ōz. ix. ethi. sz p̄timꝰ ē magis visibil q̄ deus a nob. g̃
magis viōz p̄timꝰ diligendꝰ. Uñ ēt. i. iob. iij. dicit
Qui nō diligit frēm suū quē videt, deū quē nō videt
quō pōt diligere. Rndet. b. tho. q̄ dupl r ē aliquis cā
dilectiōis. Uno mō sic id q̄ est rō diligēdi. Et b mō
bonū ē cā diligēdi. qz vnūq̄q diligit inq̄tū hz rōz
boni. Alio mō qz ē via ad acq̄rendū dilectioē. Et b
mō visio ē cā dilectiōis. nō q̄ qz ea rōe sit aliq̄d diligi
bile. q̄ ē visibile. sz qz p visionē pducimur ad dilectoz
Nō g̃ oz q̄ illō q̄d ē magꝫ visibile sit magꝫ diligibile.
sz q̄d p̄timꝰ occurrat nob ad diligendū. Et b mō argu
mētat ap̄lus iob. Proximꝰ enī qz ē nobis magis visi
bil, p̄timꝰ occurrit nob diligendus. Ex his enī q̄ nouit
aīꝰ didicit incognita amare. vñ q̄ aliqs p̄tim nō di
ligit, argui pōt, qz nec deū diligit. nō q̄ p̄pē b p̄timꝰ
sit magis diligibil, sed p̄timꝰ diligendꝰ occurrit. Deus
autē ē magis diligibil, pter maiorē bonitatē.

Debet etiaz quilibet .§.IIII

magis diligere deū q̄ seipz. q̄ sic ꝓbat tho. se. se. q.
xxvi. ar. iij. A deo accipe possumꝰ duplex bonuz, scz
bonū nature z bonū gre. In cōicatiōe aūt bonoz na
turaliū nob a deo facta, fundat amor natural. q̄ nō
solū hō in sua integritate nature diligit deū sup oīa. z
plꝰ q̄ seipm, sz etiā q̄libet alia creatura suo mō, i. vel
intellectuali vel rōali vel aīali. vel etiā naturali saltez
amore. sic lapides z alia q̄ cognitōne carēt. qz vna q̄
q̄ ps plꝰ naturalr amat cōe bonū totiꝰ q̄ p̄riculare
bonū p̄priū. q̄ manifestat ex opere. Quelibet enī ps
hz inclinationē p̄ncipaliē ad actionē cōem totiꝰ vnu
tatis. Appet etiā b in politicis ꝛstrutibꝫ p̄m q̄s ciues p
bono cōi. z dispēdia p̄riaz rerū z psonaz inēdū su
stinēt, vñ magis b verificat in amicitia charitatis q̄
fundat sup cōicatiōe bonoz gre. z iō ex chari. magis
dz hō diligere deū q̄ ē bonū cōe oīm q̄ seipm, qz bū
tudo ē in deo sicut ī cōi z sortali oīm p̄ncipio a bea

titudinē ꝑticipare pñt. Et nō q̄ q̄ntū ꝺs diligit frui deo, tantū magis diligit seipm. q; ħ est ei sūmū bonū, cū ħ q̄ aliꝺs velit frui deo, ptinet ad amorē quo deꝰ amat amore cōcupiscētie. Magꝭ autē amamus deū amore amicitie, q̄ꝫ amore cōcupiscētie, q; maiꝰ ē in se bonū dei q̄ꝫ bonū qꝺ ꝑticipare possumꝰ ipo fruendo. z iō simplr hō magis diligit deū ex charī. q̄ꝫ se ipm. Et iō ꝺz potiꝰ ꝺs oia mala sustinere q̄ꝫ pctō assentire, ꝓm aug. vt ꝺr. xxxij. q. v. ita ne. Et rō ē, q; mala pene sunt ꝺ seipm, et pene infemi, sz pctm ē ꝺ deū

Ad diligendū deum .ſ. V

sup oia q̄si cogit triplex rō que mouere pōt ad amādū aliꝺ que nōn pñt in eo qꝺ ꝺr, Diliges, do, d, t. Deut. vi. z Mat. xxij. z pria ē rō, pulcritudie z largitatis ibi, dñm, scḋa est rō varie bonitat, ibi, deū. tertia est rō attinentie z ꝓpinq̄tatis ibi tuū. Ista mouēt ad amādū ꝺcūq̄ aliꝺ amat. Et q̄ꝫtū ad ꝓmū clarū est q; ꝑfū amat dñm suū cū eū diligit z ei pulcher z tuū z bñficia largit. Et ħ ġ diliges dñm. ꝑfui enī sumus oēs. Quātū aūt diligat oñdit, q; ꝓpꝛio fi, nō pepcit, sz ꝓ nob tra. il. qūo p illaz nō nob oia donauit. Ro. viij. Bern. Dñe ꝺd est hō q; memor es eiꝰ, aut filiꝰ ho. qm visitas eū, rot. s. z tantꝫ bñficijs. Mittis filiū vnigenitū, mittis spm̄sctm̄ tuū paclitū, teipm reseruas adoptatis in ꝓmiū. Si dici fas ē, nimis ꝓdigꝰ es tuis, i. pe. v. Oēm sollicitudinē vram ꝓjcientes in eū, q̄m ipsi ē cura de vob Matḃ. v. Solē suū. o. k. s. bo, z ma. z plu, su, su. z iniust. Et mālr z spūaliē. Insup z angel suis deᵉmā. de te vt custodiāt ꝛc. ps. xc. imo ꝓm aplm ad heb. i. Oēs admīstratorij spūs sūt missi in ministeriū eoz q̄ hereditarē caplūt salutis. Ecce q̄nta, puidētia dñi erga nos q̄ ad coꝛpꝰ z q̄ ad aiam, ġ diligamꝰ ipm sup oia. Quātū ad tertiū, postea magis inozando in scḋo diligit aliꝺs, q; ē artiꝰ nēs z ꝺsanguineꝰ, z ꝓm ħ maxie diligit pr a q̄ ꝺs bz eē, z fr q̄ descendit ab eodē stipite, qꝺ nā docet z instigat. Sed nūq̄d ait moyses. Nonne ipse ē pr tuꝰ q̄ possedit z fecit, q̄ꝫtū ad coꝛpꝰ, z creauit te q̄ꝫtū sz ad aiam, Deut. xxxij. Unꝰ ē pr vr q̄ in ce. ē. Mat. xxiij. Sed q̄lis pr. ij. coz. i. Pr dñi nri iesu xpi, pr miseri cordiaz z deᵉ totiꝰ ꝺsolatōis. Et sic tuꝰ ē pr. Sed vt magis eēt tuꝰ, effectꝰ est p incarnationē fr. Uade ait ipe ad magdalenā, ad frēs meos ꝛc. Jo. xx. Et q; caro nra, z fr nr est, vt ꝺr in figura geñ. xxxvij. Decuit p oia fribꝰ assimilari. vt ait aplꝭ ad heb. Jn penalitatibus, s. coꝛpis nō vitijs mētis. Diliges ġ tuū frēm et prem. Et q; q̄ diligit filiū assiduat ei flagella. vt ꝺr ī puer. Jō ex dilectiōe multiplr flagellat nos. Ambro. Nō sp osculat pr filiū, sz aliq̄n flagellat. ġ cū castigatur q̄ diligit. tūc erga eū pietas exercet. Hz enī amor plagas suas q̄ dulciores sūt cū amare inferūt. v. q. v. vt enī ꝺr sap. xij. Cū nob disciplinā das, inimicos nros multiplr flagellas. Et ne ita videanᵗ nob ġues labores nri. ipe nobiscū portat. ġ diligamꝰ dñm deū nrm, q; totꝰ est nr. nil sui refuans sibi. Nā coꝛpꝰ in cibū, sanguinē in pciū z poculū, vitā in redēptionem dedit suis. Quātū ad scḋm nōndū q; bōitas ē que trahit ad se amorē nrm. Bonū enī ē q; oia appetunt ꝺr pbs. Bonitas ſaūt eentialr ē in deo, z ꝓm ħ dicit nēo bonꝰ nisi solꝰ deᵉ, s. eentialr z ex se, nam creature sunt bōe ex deo, nō ex se z accidentalr. Bōitas enim vlr est in deo, q; ē fons bōitatis. z cālē, q; ab eo cuncta bōa ꝓcedūt. z bōitas sua vt ꝺr mgr in, ij. sen. di. i, fuit cā creatiōis rez, vñ z moysi dixit, q; ascēderet ī montē ad eū. z oñdā tibi, ait oē bonū, i. metipm. Lū āt oē bonū sit bonestū vel delectabile vel vtile. Oia hec genera bonoz reꝑiunt in deo. Uñ ꝺr Sap. vij. Uenerī mihi oia bo. pīē cū ea, s. sapia q̄ est deᵉ, Deᵉ āt ꝓm. b. anſhel. est q̄ melꝰ cogitari nō pōt. Et ō bono honesto ꝺr ibi, Jnnūerabilis honestas p manꝰ illiꝰ, Bonū honestū est scia z virt, sz ois sapia a dño deo ē. Eccī. i. Et spū oris eiꝰ ois virtꝰ eoz. Jn psal. Uirtꝰ iusticie, prudētie, fortitudis, tpantie. Et al. ambro. Ois rō supne scie z terrene creature i eo ē, q; ē caput eoz z auctor. vt q̄ hunc inuenerit nil vltra q̄rat. q̄cḋ alicubi q̄rit, hic pfecte iuenit. q; hec pfecta dei virtꝰ z sapia. De bono delectabili ibi ꝺr. Letatꝰ sum ī oibꝰ, q̄m añcedebat me ista sapia. Leticia ē delectatio in hoie, ea q̄ delectāt trahunt hoiem ad sui amorē. Delectāt aūt pulcra visū, fragrātia adoratuz suauia gustū, ꝺsonātia, z melos sonoz auditū z hmōi. Sed cū oia ista sint a deo cā oim. z ois virtutis effect ꝓpriſtat in cā sua. iñ sequit, q; oia hec bōa pfectiꝰ sunt i deo, q; sine mixtura defectꝰ. Uñ bern. Illud ē vez gaudiū qꝺ nō de creatura sz de creatore cōcipit q̄ꝺ cū acceꝑis nēo tollet a te. Cui cōpatiōe oē fedū pulctū, oē dulce amarū, oē qꝺ delectare pōt, molestū gaudiū vt dictū ē in hoie idē est q; delectatio. De bono vtili ꝺr. Preposui illā regnis z sedibꝰ. z diuitias nihil eē dixi in cōpatōe illiꝰ ꝛc. Bonū vtile ꝺr diuitie auz, argentū, lapides ꝑciosi, dñia trarz z hꝰ i. Que ēt bōa a deo ꝓcedūt z ois ħa vtilitas. ġ diliges dñz deū tuū. Ubi ēt ē nōnda multiplex vtilitas ipsiꝰ dilectōis nre ad deū, z inimicitie dānositas, z ēcio amicitie fidelitas z vtilitas, q; nihil pōt diligi fructuosiꝰ q̄ꝫ deᵉ, nā ipe diligentibꝰ se prio q̄dem pctā dimittit Lu. viij. Dimissa sūt ei pec. m. q̄m di. multū. Scḋo ipe eos erudit. Eccī. ij. Diligite deū z illu. corda vra B. greg. Interdū cōpūctōis ardore tāte subtilitatis ē vis amoris vt hāc nec ipe aiꝰ possit cōphēdere qui hāc illuīationē meruit hre. Tertio ipe eos custodit ps. cxliij. Custodit dñs dil. se, q̄nto ipe eos ad suauitatē ꝓplatōis admittit ēt ī pñti. Greg. in moral. Si q̄s ad ꝓplatiōis studiū ꝑpat semetipm ꝑ ineꝛroget q̄ntū amat, q̄nto in nēcte adiuuat, vñ Esa. xl. ij, ꝺr a deo de diligēte se. Cū ptrāsiēs p aq̄s, s, tribulatiōis tecū ero, z fluia nō opient te. Sexto ī mōte ñ deserit, sz tūc magis associat. ps. lxxij. Jn volun. tua deduxisti me. z cū gl. sus. me. Septio q; vt ait aplꝭ ad Ro. vij, Diligētibꝰ deū oia cooperant in bonū. Et bona z mala penalia z facta crialia. Uñ aug. de pe. di. ij, Talibꝰ ꝺr vsq̄ adeo oia vt si q̄ eoz ex orbitauerūt a fide, ħ eis faciat ꝓficere ad salutē. q; cautiores. hūliores q̄ꝫ, z feruētiores surgūt. Ecōtra ad diligēdū deū inducere ꝺz inimicite dānositas. Naz pctōres q̄ nō diligūt deū oia inimicant. Sap. v. Pugnabit orb terrarz ꝓ eo ꝺ insensatos. Tertio ad hoc ꝺz inducere amicitie fidelitas. Eccī. vi. Amico fideli nlla ē compatio. vbi nō ꝺrntia inē ipsos z alios. Alij enī non sp amāt, etiā cum amanᵗ. Iste sp amat. puerb. viij. Ego diligētes me diligo. Alij tpe adūsitatꝫ aliq̄n de

m. z

serũt. iste nũq̃. fr̃i angustijs cõprobat. i. pp̃s. Alij ꝛ si sint amici p̃ris. aliq̃n sunt ĩimici filioꝝ. Sed iste p̃filios amat vsq; in multas generatiões. Exo. xx. Ego sum dñs deꝰ tuꝰ ꝛc. faciens misericordiã in milia his q̃ diligũt me.

Secũdo debet homo .ſ. VI

ex charitate diligere seipm. qõ ptz ex eo q̃ dr Leuit. xix. Diliges amicũ tuũ. i. pxim tuũ sicut teipm. Ubi dat ꝓ regula ꝛ exẽplar. dilectiõis pxi dilectio sui ſipi. Pro cuiꝰ declaratiõe dr. b. tho. se. se. q. xxv. ar. iij. Qꝛ cũ charitas sit amicitia q̃daz duplr loq; possumꝰ de charitate. Uno mõ sub cõi rõne amicitie. ꝛ ꝑm b dicendũ q̃ amicitia nõ br̃ ꝓprie ad seipm ſz aliq̃d maiꝰ amicitia. qz aĩcitia vnionẽ q̃ndã iportat. Dicit dyonisi q̃ amor ẽ virtꝰ vnitiua. vnicuiq; ãt ad seipm ẽ vnitas q̃ ẽ potior vnione. vñ sicut vnitas ẽ ꝓncipiuz vnionis. ita amor q̃ ds diligit seipm est forma ꝛ radix amicitie. Jn b enĩ amicitiaz bẽmꝰ ad alios q̃ ad eos nos bẽmꝰ sicut ad nosmetipsos. Dicit enim. ix. ethi. q̃ amicabilia q̃ sunt ad alterũ. veniũt ex his que sũt ad seipm. Sic etiã de ꝓncipijs nõ br̃ scia. sed aliq̃d maiꝰ. ſ. intellectꝰ. Alio mõ possumꝰ loq; de charitate ꝑm ꝓximã rõem ipsiꝰ put. ſ. ẽ amicitia homis ad deũ. ꝓncipaliꝛ ꝛ ex ꝰnti ad ea q̃ sunt dei. inẽ q̃ est ipe hõ q̃ charitatẽ bz. Et sic intẽ cetera q̃ ex charitate diligit ad deũ ptinẽtia ẽt seipm ex charitate diligit. Non ãt obstat his q̃ apls vituperat amantes seipos. di. ij. thimo. iij. Jn nouissimis diebꝰ instabũt tpa piculosa. Erũt enĩ homes seipos amantes ꝛc. Qꝛ loquit de amore q̃ ds amat se ꝑm naturã sensibilẽ. ita vt ei sb̃iciat rõem. qõ vtiq; ẽ vituposũ ꝛ pniciosuz. Et nõ de amore q̃ ds amat se ꝑm naturã rõnalẽ q̃rẽs eius pfectionẽ. qõ ptinet ad charitatem. Et qz hõ resultat ex aĩa ꝛ corpe. iõ dz se diligere ex charitate. nõ solũ q̃tũ ad aĩam sed ẽt ad corpꝰ ꝑm. b. aug. Pro cuiꝰ declaratione dr. b. tho. vbi. s. ar. v. q̃ corpꝰ nr̃m ꝑm duo pt ꝰsiderari. Uno mõ ꝑm naturã suã. alio mõ ꝑz corruptionẽ culpe ꝛ pene. Natura ãt nr̃a cũ nõ sit a malo ꝓncipio creata. vt manichei fabulant ſz a deo fit. possumꝰ eo vti ad seruitiũ dei. ꝑm illõ Ro. vi. Exhibete mẽbra vr̃a arma iusticie deo. ꝛ iõ ex charitatis dilectiõe q̃ diligimꝰ deũ. dẽmꝰ etiã corpꝰ nr̃m diligere. Quãuis enĩ corpꝰ nr̃m deo frui nõ possit. cognoscẽdo ꝛ amãdo. in q̃ fruitiõe fundat amicitia charitatis cũ ꝓxia q̃ per corpꝰ facimꝰ ad fruitionẽ venire possumus. Et ex fruitiõe dĩna aĩe redũdat q̃dam b̃itudo ad corpꝰ. i. sanitatis ꝛ icorruptiõis vigor. ꝛ sic ẽ corpus capax b̃itudis. Scõm ãt q̃ ꝰsiderat in corpe. i. infectionẽ culpe ꝛ corruptionẽ pene in corpe nr̃o ñ debemꝰ diligere potiꝰ ad eiꝰ remotionẽ anhelare desiderio charitatis. Et ꝑm hãc ifectionẽ dicebat apls Ro. vij. Infelix ego hõ. ds me liberabit de corpe mortis huiꝰ. Qꝛ debemꝰ corpꝰ diligere ꝓpt̃r q̃ũ. ostẽdit etiã pſp sic di. ō pe. di. ij. Corpꝰ nr̃m qz ps nr̃i ẽ. ad b diligendũ nob est vt saluti eiꝰ ꝛ fragilitati naturali ꝰsulamꝰ. ꝛ agamꝰ q̃tinꝰ spiritui ordinate subiectũ ad eternã salutẽ accepta ĩmortalitate ꝛ incorruptiõe gueniat.

Diligit autẽ quis ve .ſ. VII

re seipm ex charitate q̃ñ in se ꝑm ptẽ ꝓncipalẽ. i. rõem hz seu opat q̃nq;. q̃ sũt ꝓxia aĩcitie ꝑm pbm. ix. ethi. Unusq̃sq; amicꝰ ꝓpio q̃dẽ vult amicũ suũ eẽ ꝛ viuere. scõo vult ei bõa. tertio opat bõa ad ipm. q̃rto ꝰsuit ei delectabiliꝛ. q̃nto ꝰcordat cũ eo q̃ſi eisdem delectatiõibꝫ ꝛ ꝰtristatiõibꝫ. Pro hoꝝ maiori declaratõe sciendũ ꝑm. b. tho. vbi. s. q̃ hõ dr esse aliq̃d duplicit Uno mõ ꝑm ꝓncipalitatẽ. alio mõ ꝑm subam ꝛ nãm suaz. Et ꝓpio q̃dẽ mõ dr hõ id qõ ꝓncipale extimat in eo. sicut ꝓnceps ciuitatis dr ciuitas. ꝛ qõ facit ꝓnceps. dr facere ciuitas. Boni aũt extimant ꝓncipale eẽ in eis mentẽ rõnalẽ sic reuera ẽ. ꝛ scdariũ ptẽ sensitiuã ꝛ corpalẽ. q̃z ꝓmũ apls noiat hoiem interiorez. scdariũ hoiem exteriorẽ. ij. Qoꝛ. v. Et sic vere seipos diligũt. qz diligũt se ꝑm ꝓncipale qõ ẽ in eis. i. ptem rõalẽ q̃ dr hõ inteꝛior. Uñ ꝛ volũt ipm ꝓpio ꝰseruari in sua integritate. Et optãt ei bõa eiꝰ q̃ sunt bõa spũalia q̃ ad scõm ꝓpriũ amicitie. Tertõ ad assequnda bona spũalia opa ipendũt. Quarto delectabiliꝛ ad corꝓriũ redeũt. qz ibi inueniũt ꝛ bõas cogitatões in ꝑsenti. ꝛ memoriã ꝓteritoꝝ bonoꝝ ꝛ spez bonoꝝ futuroꝝ. ex q̃bꝫ delectatio causat. Quinto nõ patiunt in seipis volũtatis dissensionẽ. qz aĩa eoꝝ rẽdit in vnũ. Mali aũt extimãt in se ptẽ ꝓncipalẽ sentiuã q̃ dr hõ exteriorẽ. ꝛ ꝑm hãc seipos diligũt. vñ nõ vere diligũt sic nec verã extimationẽ hñt. Et ꝑm hanc ptẽ sensitiuã obseruãt in se illa q̃nq; ꝓpria amicitie. Tã q̃rũt ꝰseruationẽ sui corpis. ꝛ sanitatẽ ẽt ꝺ dei volũtatẽ. i. ꝑcepta. Scõo q̃rẽt ei bona conformia. ſ. delectabilia sensibꝫ. Tertio ad b multũ opant. ꝛ laborãt. Quarto delectant cogitare de hmõi sensibꝫ. Quinto qz cõcordãt cum ipsa sensualitate ei assentiẽdo in cunctꝭ. Ecõtra de ꝰpatiõe spũs nõ curãt. nec bõa spũalia optãt. nec ad b laborãt. horrent reuerti ad seipos. qz ibi nõ ĩueniũt nisi mala q̃ remordeãt ꝛ discordãt secũ. Alio mõ dr hõ aliq̃d ꝑm nãm ꝛ subam suã. ꝛ sic cũ hõ sit q̃d resultãs ex aĩa ꝛ corpe oẽs se extimãt ee eẽ q̃ sunt. i. cõpositos ex aĩa ꝛ corpe. ꝛ ꝑm b oẽs diligunt seipos. etiã mali. inq̃tum. ſ. diligũt ꝰseruationẽ sui esse. sed b nõ est diligere ex charitate.

Debet hõ magis di .ſ. VIII

ligere seipm q̃ pxim. ita vicz vt magis aĩam suaz q̃ cuiuscũq; aĩam. ꝛ magis aĩam pxi q̃ corpꝰ ꝓpriũ. ſz magis corpꝰ ꝓpriũ q̃ corpꝰ pxi ceteris paribꝫ. Primũ sic ꝓbat. Exẽplar ẽ potiꝰ exẽplato. ſz dilectio hominis ad seipm põit vt exẽplar dilectiõis ad alterũ. cũ dr Mat. xxij. Diliges pxim sicẽ teipm. g̃ magis ex charitate dz ds diligere seipm q̃ pxim ꝑm aĩaz. Qõ b. tho. sic declarat se. se. q. xxv. Jn hoie sũt duo. ſ. nã corpal ꝛ nã spũal. Per b aũt dr diligere seipm q̃ diligit se ꝑm nãm spũalẽ. Et ꝑm b dz hõ magis seipm diligẽ pꝰ deũ q̃ quẽcũq; aliũ. ꝛ b pz ex ipa rõne diligẽdi. Nã vt supꝛ dictũ ẽ. deꝰ diligit vt ꝓncipiũ boni. supꝛ q̃ fundat dilectõ charitatis. hõ aũt seipm diligit ex charitate ꝑm rõem societatꝭ in isto bono. Cõsociatioãt est rõ dilectiõis ꝑm q̃ndã vnionẽ ad deũ. Uñ sicut vnitas ẽ potior q̃ vnio. ita q̃ hõ ꝓticipat bonũ diuinũ ẽ potior rõ diligẽdi q̃ alius associet sibi in hac ꝓticipatiõe. Et iõ hõ ex charitate magis dz seipm diligere q̃ pxim. Et buiꝰ signũ ẽ qz hõ nõ dz subire

aliq̄ malū pcī. q̄ ꝺ ꝺriak pticipatiōi būtudis vt li/
beret ꝓxīm a pcō. Uñ. b. aug. xxij. q. ij. Faciat hō ēt
p tpali salute hoīm q̄ ꝺ pōt. s. licite. Cū aut̄ ad b̄ ve/
nerit vt tali saluti nisi peccādo ꝺsulere non possit. tā
se exīstiet nō bre q̄ ꝺ facit. Et leo papa. Indecēs ē cri/
men suū alienis cōmodis impēdere. di. xlvi. sicut nō
suo. ¶ Et nō q̄ hz ꝓxīm⁹ q̄ ē melio⁹ nob sit deo ꝓpin/
quio⁹. q⁹ tñ nō ē ita ꝓpīqu⁹ charitate hñti sicut t ipse
met sibi. ió nō sequit q̄ aliq̄s non debeat mag⁹ dili/
gere ꝓxīm etiā melioꝛē c̄ꝫ seipm. Nā dilectio charita/
tis hz q̄ntitatē nō solum ex pte obiecti q̄ ꝺ est de⁹. sed
etiā ex pte diligētis q̄ ē ipe hō hñs charitatē. ¶ Se/
cundū. s. q̄ q̄s ꝺz magis diligere aīam ꝓxī c̄ꝫ corp⁹
ꝓxīū. pbat. i. Joh. iij. dicētis. Nos debem⁹ p frib⁹
aiam ponere. i. vitā q̄ ꝺ ē principiū in corpalib⁹. q̄ ꝺ
sic declarat. b. tho. vbi. s. Illud ē magis ex charita/
te diligendū q̄ ꝺ hz maiorē rōem diligibil' ex charita
te. Cōsociatio aūt in plena pticipatiōe būtudinis q̄
ē rō diligendi ꝓxīm. ē maio⁹ rō diligendi c̄ꝫ pticipa/
tio būtudinis p redūdantiā q̄ est rō diligendi ꝓxīū
corp⁹. Et iō ꝓxīm c̄ꝫtū ad salutem debem⁹ mag⁹ di/
ligere c̄ꝫ corp⁹ ꝓxīū. Nota tñ q̄ nō est de necte chari
tatis q̄ hō ꝓxīū corp⁹ exponat p salute ꝓxī. nisi in ca
su q̄ tenet ei⁹ saluti puidere. sicut fecit vital' vrsino be
sitanti in martirio. Sed q̄ aliq̄s se ad b̄ sponte offe/
rat. ptinet ad perfectionē charitatis. de q̄. b. aug. Si
q̄s habuerit tantā charitatē vt patus sit etiā p frib⁹
mori. ꝓfecta ē in eo charitas. de pe. di. ij. si q̄s la. ij.
Tertiū. s. q̄ magis ꝺz q̄s ꝺligere corp⁹ ꝓpriuz c̄ꝫ
alteri⁹. ceteris paribꝫ. ꝓbat sic. Sic̄ se hz aīa ꝓpa
alicui⁹ ad aīam ꝓxī. ita proportionabil'r se hz corp⁹
ꝓpriū ad corp⁹ ꝓxī. sed aīa ꝓpria sic se hz ad aiaz
alteri⁹ vt magis ꝺeat suā ꝺligere c̄ꝫ alteri⁹. ergo cor
pus suum magis ꝺebet ꝺligere c̄ꝫ alteri⁹. Et sic ei
poti⁹ subuenire ceteris paribꝫ. q̄ ꝺ p tanto ꝺz. q⁹ si q̄s
esset multū vtil' cōitati vel ecclie. ipse parū laudabil'r
t ex pfectiōe exponeret corp⁹ suū morti p illo ꝓseruā
do. c̄ꝫis de necte nō teneret.

Utrum charitas qua ¶. IX

q̄s ꝺiligit ꝺeū. seipm. t ꝓxīm. sit ex charitate ꝺiligen
da. Rñdet. b. tho. se. se. q. xxv. ar. ij. q̄ charitas nō est
simpl'r amo⁹. sed hz rōem amicitie vt dictū ē. s. Per
amicitiā aūt amam⁹ q̄d dupl'r. Uno mō sicut ipse ami
cus ad quē hēmus amicitiā t cui⁹ bōa volum⁹. t sic
nō amam⁹ charitas. Allio mō sicut bonuz q̄ ꝺ volum⁹
amico. Et sic amam⁹ charitas p charitatē. q⁹ charitas
ē illud bonū q̄ ꝺ optam⁹ oīb⁹ q̄s ex charitate ꝺiligi/
mus. Et eadē rō ē de būtudine t de ꝟtutib⁹ alijs. Et
sic intelligit dictū aug. viij. de trini. q̄ q̄ ꝺiligit ꝓxīm
ꝺñs est vt ipam ꝺilectionē ꝺiligat. Sed t charitas
b̄ hz inc̄ꝫtū ē q̄dā amo⁹. Amo⁹ enī ex natura poten
tie cui⁹ ē act⁹. hz q̄ possit sibi seipm reflecti. Quia ei
volūtatis obiectū ē bonū naturale. q̄cq̄d rōe bōi con
tinet pōt cadere sub actu volūtatis. Et q⁹ ipsū velle
ē quoddā bonū. pōt velle se velle. ¶ Jtē amo⁹ ex rōe
ꝓxīe spēi hz q̄ ꝺ sup se reflectat. q⁹ ē spontane⁹ mot⁹
amātis in amatū. Uñ ex hīpso q̄ amat aliq̄s amat
se amare. Et si ꝺicat q̄ nō ꝓcipit ꝺiligi nisi ꝺe⁹ t ꝓxī⁹
Respōdet q̄ in ꝺilectiōe illoꝛ includit ꝺilectio chari
tatis. Diligim⁹ enī ꝺeū t ꝓxīm inc̄ꝫtum amam⁹ vt
nos t ꝓxīm⁹ deum ꝺiligam⁹.

Multa sunt que va ¶. X

lent ad b̄ q̄ q̄s amet a deo. t ad b̄ ꝺz q̄libet ꝺoꝛare
Nā amoꝛ ꝺei ad nos ē cā oīs boni nr̄i. Tanto vnus
q̄sq̄ hz pl⁹ de bonitate. q̄nto magis a deo ꝺiligitur
Et sic q̄s tunc vere seipm ꝺiligit. cū talē se exhibet vt
ꝺiligat a deo. Precipue aūt sunt septē q̄ ad b̄ valent
Primū ē sapīa. Sap. vij. Infinit⁹ thesaur⁹ ē hoīb⁹
sapīa q̄ q̄ vsi sunt. pticipes facti sunt amicite ꝺei. Et
ibidē. Neminē ꝺiligit ꝺe⁹ nisi q̄ cū sapientia gradit
Deōm ē mētis mūdicia. puer. xxij. Qui ꝺiligit coꝛ
ꝺis mundiciā. ꝓpter grām laboꝛ suoꝛ hēbit amicū
regē. Lañ. ij. Dilect⁹ me⁹ mihi. t ego illi q̄ pascit inē
lilia. i. puritate delectat. Sap. vi. Inco:ruptio facit
ꝓxīm ꝺeo. Et Iobes euan. ꝓpē mūdiciā ꝺz ꝺiscipul⁹
quē ꝺiligebat xp̄s Joh. xl. Tertiū ē māsuetudo que
multū assimilat ꝺeo. cui⁹ bonitatē malicia alic⁹ nō per
turbat. Eccl. xlv. ꝺz. Dilect⁹ ꝺeo t hoībus. Moyses
de q̄ ꝺz Nūi. xij. q⁹ erat mitissim⁹ hominū sup terrā
Quartū ē libalitas q̄ etiā multū assimilat ꝺeo q̄ libera
litate fecit q̄cq̄d fecit. ij. Coꝛ. ix. Hilarē datoꝛem dili
git de⁹. Sen. Qui būficiū dat imitat ꝺeū. Exēpluz
in zacheo. Quintū ē humilitas propē quā dauid fu
it vir ꝑm coꝛ ꝺei. i. Reg. xvi. Et in signū amoꝛis dñs
Ihesus quē hz ad humilē amplexat⁹ est puulū Marci
ix. Et beniamin q̄ fuit mīm⁹ fili⁹ vocat amantissim⁹
dñi. deuē. xxxiij. Sextū ē tpaliū cōtēpt⁹. Sen. Neo
dign⁹ ē ꝺeo nisi q̄ opes ꝓtēpserit. Esa. xxviij. Loan
gustatū ē stratū. s. coꝛdis. ita vt alē decidat. scz amoꝛ
ꝺei t palliū breue vtrūq̄ tegē nō pōt. s. amoꝛ mūdi.
Btūs gre. Bonoꝛ aucroꝛi alic̄ inherē ñ valem⁹ nisi
cupiditatē q̄ oīm maloꝛ radix ē abscīdam⁹. ꝺi. xlvij
bonoꝛ. Septim⁹ ē ꝺilectio. pūb. viij. Ego ꝺiligētes
me ꝺiligo. Bern. Neo se amari ꝺiffidat. q̄ ita amat.
Et c̄ꝫis ipse ꝑ ꝺilexit nos tñ exercēdo nos i actu
ꝺilectiōis augeb⁹. ¶ De ꝺilectiōe ꝓxī. t q̄s noīe
ꝓximi intelligat. Lapīm. iij.

De dilectione proximi

Sub q̄ intelligit angel⁹ bon⁹. t q̄libet hñs
būtudinē. vel q̄ pōt eam ꝺsequi. Uñ nō de
mones vel dānati. De hac ꝺz. i. Joh. iij. Hoc man⁹
datū hēm⁹ a deo. vt q̄ ꝺiligit ꝺeū ꝺiligat t frēm suū.
Ubi sciendū q⁹ hit⁹ charitatis vn⁹ est q̄ extēdit ad ꝺi
lectionē. nō solū ꝺei sed t ꝓxī. Habit⁹ enī non ꝺiūsifi
cant nisi ex b̄ q⁹ variāt spēz act⁹. B. tho. se. se. q. xxv.
Oīs enī act⁹ vni⁹ spēi ptinet ad eundē būtū. Cū aūt
spēs ei⁹ sumat ex obiecto ꝑm formalē rōem ipsi⁹. ne/
cesse ē q⁹ idē sit spēs act⁹ q̄ fert in rōem obiecti. t q̄ fert
in obiectū sub rōe tali. sicut ē eadē spēs visio q̄ vi ꝺz lu
mē t q̄ videt color ꝑm rōem luis. Rō aut̄ ꝺiligendi
ꝓxīm ꝺe⁹ ē. b̄ enī ꝺebem⁹ in ꝓxīo ꝺiligere vt ī deo sit
vñ manifestū ē q⁹ idē spēs act⁹ ē q̄ ꝺiligit ꝺe⁹ t q̄ ꝺili
git ꝓxīm⁹. t si sit ꝺiūsus nūo. ¶ Et nō q⁹ noīe ꝓximi
intelligit oīs q̄ exhibet nob aliquam mīam seu būfi
ciū. Ac etiā oīs q̄ pōt exhibere aliq̄ mīe op⁹ ꝑm. b.
aug. tractās illud Lu. x. Quis tibi vi ꝺz ꝓxīm⁹ fuis/
se illi q̄ incidit in latrones. Uñ oēs angeli boni ꝺili/
gendi sūt ex charitate a q̄b⁹ multa būficia recipim⁹
t cōphēdūt noīe ꝓxī. Nā charitas ē amicitia fūdata

sup cõicatiõe nõ spẽi sz brĩtudinis seu bñficioz pti/
nentium ad vitã etemã. Et in hac beatitudine ange
li cõicant cũ hoibus. Uñ dicit Matb. xxij. Equa/
les sunt angelis dei. Et ideo angeli boni ex charitate
sunt diligendi ꝑm. b. tho. se. se. q. xxv. Et eadez rõ est
de beatis animab⁹. qz eĩ pticipant beatitudinem su
per qua fundat charitas. ideo diligẽde sunt ex chari
tate. z ab eis etiã multa suffragia recipim⁹ meritoriũ
suoz z precum. Demones aũt importãt naturã pec
cato deformatam. z ideo eos nõ debem⁹ diligere ex
charitate inq̃tũ demones. i. q̃tũ ad maliciam eoz.
sed odire. Sed accipiendo ꝑut demon quandã na/
turã importat. sic aliq̃ modo debem⁹ diligere z aliq̃
modo non. Nã diligere debem⁹ sicut diligim⁹ aliqd
bonũ amici. qđ volumus ꝑmanere ob amoꝛẽ illius
z isto modo possumus ex charitate diligere demões
inq̃tum. s. volum⁹ eos in suis naturalib⁹ cõseruari
ad gloriã dei. Sed nõ diligere debem⁹ eos. ita q̃ ad
eos amicitiã habeam⁹. Nã de rõne amicitie est velle
bonũ amico. z precipue bonũ. hoc autem beatitudo
z vita etema est. qđ bonũ nullo modo debemus eis
velle. qz hoc repugnaret charitati dei p quã iusticiaz
eius approbam⁹. Et eadem ratio est de dãnatis. qz
nõ sũt ampli⁹ capaces beatitudinis. Creaturas au
tem irrõnales non debem⁹ diligere ex charitate. ita
videlz sicut dilix is ad quẽ habek amicitia. Et rõ est
ꝑm. b. tho. ybi. s. qz charitas ẽ amicitia quedã. Dis
autem amicitia fundak sup cõicatione vite. sed irra/
tionales creature non possunt cõicare in vita huma
na. qz illa ẽ ꝑm rõem quam ipse non hñt. Item talis
amicitia charitatis fundak super cõicationẽ beatitu/
dinis cuius nõ sunt capaces sed diligi pñt. sicut bo/
na que alijs volum⁹ inq̃tũ volum⁹ ea cõseruari ad
gloriã dei z vtilitatẽ hoim qui sunt in purgatorio p
prie ex charitate diligẽdi sunt. z oẽs in mundo viuẽ/
tes. Uñ prosp. Nõ illi tm̃ ꝓximi nostri credẽdi sunt
q̃s nobis grad⁹ sanguis iunxit. Sed ꝓximi nri cre/
dendi sunt oẽs hoies nostre nature. sicut dixi ptici/
pes. de pe. di. ij. nõ illi. ¶ Et petcatores sunt diligẽ
di ex charitate. z quo ꝑm. b. tho. se. se. q. xxv. In pec/
catoꝛib⁹ sunt duo ꝯsiderãda. s. natura z culpa. Se/
cundũ naturã quidem quã hñt a deo. sunt capaces
brĩtudinis sup cui⁹ cõicatione fundak amicitia cha/
ritatis. z io ꝑm naturã diligẽdi sũt ex charitate. Se/
cundũ culpã aũt deo ꝛriank z ẽ in eis brĩtudinis de
meritũ. Uñ ꝑm culpã q̃ deo aduersank sunt petores
odiẽdi. etiã pater z mr̃. z quicũq; ꝓpinqui. ꝑm qđ dr
Lu. xiij. Debem⁹ enĩ in petoꝛib⁹ odire culpam. z q
petores sũt. z diligere q hoies sunt brĩtudinis capa/
ces. z ad h̄ facit q dicit leo pa. di. lxxxvi. Odio habe
ank. petã. non hoies. corrigenk tumidi. tolerenk infir
mi. Et q castigare seueri⁹ ncẽe est. nõ seuiẽtis aio fi/
at. sed medẽr. Et ꝑm h̄ intelligendũ ẽ illo ps. cxviij.
Iniq̃s odio habui. inq̃tũ. s. sunt iniq. qđ est habere
odio iniq̃tatẽ eoz. z h̄ est perfectũ odiũ. De q̃ idẽ ait
ps. cxxxviij. Perfecto odio oderã illos. Hoc eĩ ẽ odi
re malũ qđ nocz eis qđ ptiet ad amoꝛẽ eoz. Nã eius
dẽ rõnis est odire malũ alic⁹ z diligere bonum eius
vtrũq; ei ꝓcedit a charitate. Et nõ ꝑm. b. tho. q ami/
cis peccantib⁹. sicut dicit ps. ix. ethi. nõ sũt subtra
hẽda amicitia q̃ulcz habek spes saluationis eoz sed
magis ẽ eis adiuuãdũ ad recupationẽ ꝓtutis q̃z ad
recupationẽ pecunie. si eã amisissent q̃nto vir⁹ ami
citie ẽ magz affinis q̃z pecunia. Sed qñ in maxima
malicia incidũt. insanabiles fiũt. tũc nõ est eis ami/
citie familiaritas exhibenda. Et io hmõi peccãtes ꝺ
quib⁹ magis ꝑsumik nocumentũ alioꝛ q̃z eoꝛ emũ/
datio ꝑm legez diuinã z bũanã ꝓcipiunk occidi. qđ
facit iudex. nõ ex odio eoꝛ sz amoꝛe charitatis q̃ pre/
fert bonũ cõe pticulari. Nec obstat qđ dicit pbus q
amicoꝛ ẽ ꝓuuere. sed cũ petoꝛib⁹ admonet scriptu/
ra nõ ꝓsari. ꝑm illõ. ij. ad Coꝛ. vi. Recedite de me
dio illoꝛ. Nã ꝑm. b. tho. ybi. s. duplex põr eẽ ꝓuict⁹
cũ petoꝛib⁹. Un⁹ ẽ ꝑm ꝓsortiũ pctũ assẽtiẽdo eis. z h̄
phibek oĩb⁹. Non enĩ sic debem⁹ diligere petores vt
velim⁹ qđ ipsi volũt z de eis gaudeam⁹ de quibus
gaudẽt. s. mal. qz h̄ esse malis assentire. sz vt faciam⁹
eos velle qđ nos iuste volum⁹ z gaudere de q̃b⁹ nos
recte gaudem⁹. Uñ. b. aug. de vitatione ꝓuict⁹ taliũ
scz p ꝓsensum mali. sic ait. xxiij. q. iij. Recedite z exi
te inde. pollutũ z ĩmũdũ ne tetigerĩ. s. ꝺactu cordis
nõ corꝑis. Quid ẽ enĩ tãgere ĩmundum nisi ꝓsentire
petis. z qđ ẽ exire inde nisi facere qđ ptinet ad correc/
tionẽ eoꝛ q̃tũ ad scõm gdũ vniuscuiusq; salua pa
ce fieri põt. Est ali⁹ ꝓuict⁹ ꝓsatiõis familiaris. z h̄
vitand⁹ ẽ ab infirmis ne subũtank. vñ dr. xxviij. q.
i. Sepe maloꝛ ꝓsortia bonos corrũpũt. q̃nto magz
eos q̃ ad vitia ꝓni sunt. Sed pfectis de q̃rum corru
ptione non timek laudabiliẽ est. Sicut xps cũ publi
canis comedebat. Matb. ix.

De dilectiõe inimicoꝛũ. §. I

nõ ꝑm. b. tho. se. se. q. xxv. Dilectio inimicoꝛ põt tri/
pliciẽ ꝓsiderari. Uno q̃dẽ mõ vt inimici diligank in
q̃tũ inimici. i. ꝑm vitiũ eoꝛ q̃ exercent inimicitiã. et
h̄ est puersum. z charitati repugt. qz h̄ ẽ diligere ma/
lũ alteri⁹. Sc̃do mõ põt accipi dilectio inimicoꝛ q̃n/
tũ ad naturã sz in vniũsali. Et sic dilectio inimicoꝛũ
ẽ de nccẽte charitatis. vt. s. aliq̃s diligens ꝓxim ab il
la generalitate dilectiõis ꝓxim inimicũ nõ excludat.
Et ꝑm h̄ ẽ intelligendũ illud dñi ꝑceptũ Matb. v.
Diligite inimicos vros. qz vt dr. xxiij. q. i. qđ ꝑcipiẽ
impak. qđ ipeak ncẽe est fieri. Tertio mõ põt ꝓsidc/
rari dilectio inimicoꝛ in spãli. vt. s. aliq̃s in speciali
moueak motu dilectiõis ad inimicũ. z istud nõ ẽ de
necessitate charitat̃ absolute. qz nec etiã moueri mo
tu dilectiõis in spãli ad q̃libet hoies singulariẽ ẽ de
ncẽte charitatis. qz h̄ est impossibile. Est tm̃ de ncẽte
charitat̃ ꝑm ꝑparationẽ ai. vt. s. aliq̃s hẽat aĩm prepa
tũ ad h̄ q ĩ singlãri diligat ĩimicũ suũ si ncẽtas oc/
curreret. sz q ab articulo ncẽtis h̄ etiaz actu ipleat vt
diligat inimicũ ꝓpter deũ. hoc ptinet ad pfectionem
charitat̃. Cũ enĩ ex charitate diligak ꝓxim⁹ ꝓpẽ deuz
quãto magis aliq̃s diligit deũ. tanto etiã magis ad
ꝓxim dilectionẽ oñdit. nulla inimicitia impediente.
Sicut si aliq̃s multũ diligeret aliquem. amoꝛe ipsi⁹
eius filios amaret. etiã sibi inimicos. Et ꝑm h̄ intelli
gendũ est verbũ aug. in encheridion dicentis. q hoc
rã magnũ bonũ. s. diligere inimicos nõ est tãte mul/
titudinis. q̃ntũ credim⁹ exaudiri in oratiõe cum dici
tur. Dimitte nob debita nra. Intelligit enĩ de dile/
ctione q̃tũ ad pfectionẽ nõ necessitatem.

De signis autē z effe/ .§.II

ctibus dilectiōis sciendū ꝑm.b. tho. q cū figura z ef fectus charitatis ex inēsioni dilectiōe ꝓcedāt. z ei ꝓ/ portionent. Sicut dilectio ad inimicū in cōi quidez ē de nēcte ꝑcepti absolute. in spāli autē nō absolute sed ꝑm ꝓportionē ai. Sic dicendū de effectu z signo dilectionis exteriori exhibendo. nā bñficia vel signa dilectiōis q̄ exhibent ꝓximis in cōi. puta cū ds orat ꝓ oībus fidelibꝫ. vel cū habet impendere aliqđ bñfi ciū tori cōitati. tenetur ds z inimicis b exhibere. seu ipsos nō ab illis excludere ex nēcte ꝑcepti z ꝫū fa/ ciendo ptineret ad liuorē vindicte. sed bñficiū vel si/ gna dilectiōis q̄ quis exhibet ꝑticularibꝫ ꝑsonis. ex/ hibere inimicis nō ē de nēcte salutis. nisi ꝑm prepa/ rationē ai vt. s. ds ꝓueniat in articulo nēcitis. Extra ta lem articulū b facere ptinet ad perfectionē charitat;

Ad dilectionem ꝓxi/ .§.III

moz multa inducūt. Primū est scriptura diuinal' q̄ b frequenē mandat. Ūn leuit. xix. dz. Diliges ami/ cū tuū sic̄ reipm. Et iō rememorat. luc̄ x. z matb. xxij sed loco amici ponit nomen ꝓximi. i. Joh. iiij. Dili/ gam⁹ nos inuicē. Et xps. Hoc ē ꝓceptū meū vt di ligatis inuicē. Job. xv. Hiero. O mirā dei clementiā o ineffabilē pietatez dei. ꝑmiū nobis pollicet. si nos mutuo diligam⁹. Et si nobis ea prestam⁹ inuicē q̄/ bus inuicē indigem⁹. Et nos supbo insuper z ingra to aīo ei renitimur cui⁹ imperiū bñficiū est. Scōm est rō conditionata. Naturaliē enī oē aīal diligit sibi sil'e. vt dicit Eccī. xiij. Et si b seruant irrōnabilia etiā siluestria. qz leo nō nocet leoni. nec vrsus vrso. z hoc multo magis dz hō seruare hoī. Tertiuz est fraterni/ tas naturalis. malacb. ij. Nūquid nō pater ē vnus oīm nr̄m. s. adam. quare g̃ despicit vnusq̄sq̄ fratrez suū. Aug. x. de ciui. dei dicit. Nihil tā discordiosuz vitio. nihil tam sociale natura. sicut gen⁹ humanuz. propterea voluit deus creare parentem vnū. s. adam de quo multitudo propagaret. vt hac amonitiōe in multis concors vnitas seruaretur. Quarum est ger/ manitas spiritualis. Matb. Patrē nolite vobis vo care super terrā. vnus est enī pater vester qui in celis est. Omnes autem vos fratres estis. Beatus aug⁹. Omnes quidem sum⁹ fratres ꝑm q̄ homines sum⁹ quanto magis ꝑm q̄ christiani sum⁹ pater de⁹. ma/ ter ecclesia. hereditas paradisus. Quintum ē christi z angelorum exemplum. Ita enim christus carū ha buit ꝓximuz. q̄ ꝓ eius redemptione mori voluit Apoc̄. i. Dilexit nos z lauit nos a peccatz nostris in sanguine suo. Angeli etiam cum magna diligentia custodiunt homines. ps. Angelis suis mādauit de te z̄c. Mathei. xviij. Uidete ne condēnatis vnuz de pusillis bis qui in me credunt angeli enim eoz z̄c. Sexto qz multum est deo grata z beneplacita. Eccī. xxv. In tribus beneplacitum spiritui meo que sunt probata coz̄ deo z hominibus. concordia fratrum amor ꝓximorum. z vir z mulier bene sibi cōsentiē/ tes. z merito. Si enim placet homini qui diligit z re uereturꝰ similitudinem z imaginē suā sculptam. q̄n/ to magis debet diligi qui hominez. vbi est viua dei imago amat z honorat. Insuper z proxim⁹ est mem brū corporis christi mystici. vtiq̄ placere debet deo qui diligit mēbra filij. Paulus ad romanos. Mul/ ti sumus vnū corpus in christo z̄c. Septimū ē mul tiplex emolumentum quod sequit ex huiusmodi di/ lectione. Et primū est victoria contra inimicū. Pro/ uerb. xviij. Frater qui iuuatur a fratre. quasi ciuitas firma goliath inuitat ad singulare certamen. i. Reg. xvij. Econtra moyses dicit. Si quis est domini iun gatur mihi. Exo. xxxij. Secundū est bonorum abū/ dantia. Quod enim deest homini in se. habet in ami co suo. Tertium est impetratio orationum. Matb. xviij. Ubi fuerint duo vel tres congregati in nomīe meo ibi sum z̄c. ad exaudiendum. Quartuz mutua exhortatio. Eccs. iiij. Si fuerint duo mutuo foue/ buntur. vnus quomodo calefiet. Quintum consola tio. Prouerb. xxvij. Bonis consilijs amici dulcorat anima. Sextum est dānum quod facit eius contra rium. s. odium discordia. Beatus aug. de pe. di. iiij. Qui diuini beneficij oblitus suas vult vindicare in iurias. non solum de peccatis futuris veniā nō me/ rebitur. sed que dimissa fuisse sibi gaudebat imputa buntur ad penam.

De ordine dilectiōis .§.IIII

proximorum. Utz. s. sit magis diligendus vnus q̄z alter. Ad quod respondet beat⁹ thomas se. se. q. xxvi q opinio fuit quorundā q omnes ꝓximi sunt equa liter ex charitate diligendi quantū ad affectum. sed non q̄tum ad effectum exteriorem ponentes ordinē dilectionis esse seruandum quantū ad exteriora be/ neficia. vt. s. magis ea debeamus implere proximis q̄z alienis. nō ꝑm inferiorem effectum quē debemus habere equalem etiā omnibus inimicis. Sed hanc opinionē dicit esse irrationabilem. z ratio est. qz non min⁹ est ordinatus affect⁹ charitatis qui ē inclinatō gratie q̄z effectus naturalis qui ē inclinatio nature. vtraq̄ enī inclinatio ex diuina sapientia ꝓcedit. Ui/ dem⁹ enim in naturalibꝫ q inclinatio naturalis ꝓpor tionat actui vel motui q̄ conuenit nature vniuscuiusq̄ sicut terra dz maiorē inclinationē grauitat; q̄z aqua qz cōpetit ei esse sub aq̄. Oportet g̃ q inclinatio gr̄e que ē affect⁹ charitatis ꝓportionet his q̄ exterius fūt agenda. vt. s. ad eos intensiorem affectuz charitatis habeam⁹ quibꝫ oportet vel cōuenit nos bñficos esse z iō dicendū q etiā ꝑm affectū oportet magis dilige re vnū primoz q̄z aliū. z rō est. qz cum ꝓncipiū dile/ctionis sit de⁹. z ipse diligens nēcte est q ꝑm ꝓpinqui tatem maiorē ad alterū istoz ꝓncipioz maior sit di lectionis affectus. Iō oībus enī in quibꝫ inuenit' ali qđ principiū. ordo attendit' per compationē ad illđ ꝓncipiū. Qđ autē dicit. b. aug. in li. de doctria xp̄ia na. q oēs hoīes eque diligendi sunt. ita eq̄litas itelli gēda est q̄tum ad bonum quod optamus amico et in genere. qz omnibus hominibus optare debemus ex charitate idem bonum in genere. id est vitam eter/ nam. Sed ad intensionez actus non refert' qz intēsi⁹ possumus z debem⁹ diligere vnū q̄z alium. Uel etiā potest intelligi q oēs sunt eque diligēdi. ita. s. q nul/ lus excludat' q̄tū ad beniuolentiam. sed non sic quo beneficientiaz. quia cum non possit vnus omnibus subuenire ita aliquib⁹ ꝓuidet q nō alijs. qz nō pōt.

Quem debemus ma .§.V

gis diligere meliorē vel ꝯiunctiorē. Rñdet tho. se. se. q. xxvi. q meliori debem⁹ diligere mai⁹ bonū. Conꝯiūctiori debem⁹ diligē illō bonū qō ei amam⁹ intensi⁹. Rō hui⁹ ē q; dilectio hz ſpēm ex pte obiecti. hz intensionē ex pte diligētis. Obiectū aūt ē de⁹. Uñ per cōparationē ad obiectū. i. deū. ꝙnto ꝙs ē ꝓpinqor deo. tāto ei dēm⁹ velle mai⁹ bonū ex charitate. q; hz vnuz bonū sit qō vult charitas oīb⁹. s. vita eēna hz tñ diū sos grad⁹ ꝑm diūsas btītudīs ptīcipatiōes. z hō ptīnet ad charitatē vt velit iusticiā dei seruari ꝑm quaz meliores pfecti⁹ btītudinē ptīcipāt. z hō ptīet ad spēz dilectiōis. Sūt enī diūse spēs dilectōis ꝑm diūsa q optam⁹ his ꝙs diligam⁹ ex charitate. Intēsio aūt dilectiōis ē attendēda ꝑ cōparationē ad ipm hoīem q diligit. z ꝑm hō illos q sūt sibi ꝓpinqores intēsiori affectu diligit ad illud bonū ad ꝙs eos diligit ꝙꝫ meliores ad mai⁹ bonū. Est ēt ibi alia dīna attēdēda. naz aliq; ꝓxī sunt ꝓpinq nob ꝑm naturalē originē a q discedere nō pñt. q; ꝑm ea sūt id qō sunt. hz bōitas virtutis ꝑm quā aliq; appropinqnt deo pōt accedē z recedere. augeri z minui. vt pz ex supdict⁹. Et iō possum⁹ ex charitate velle q iste q ē mihi ꝯiūct⁹ sit melior alio. z sic ad maiorē gdū btītudīs puēire possit. Est z ali⁹ mod⁹ q pl⁹ diligim⁹. ex charitate nob magis ꝯiūctos. q; s. pluribꝫ mōis eos diligim⁹. Ad eos ei q nō sunt nob ꝯiūcti. nō hēm⁹ nisi amicitiā charitatis. Ad eos ꝙo q nob ꝯiuncti sūt hēm⁹ alias amicitias ꝑm modū ꝯiūctiōis eoz ad nos. Cū aūt bonū sup q fundat oīs alia amicitia hōesta. ordinet sicut ad finē bonū. sup q fundat amicitia charitat⁹. ons ē vt charitas ipetret actū cuiuslibet amicitie alterius. Et sicut ars q ē circa finē impat arti q ē circa ea q sūt ad finē. puta ars medici arti aromatarij. sic bipz qō ē diligere aliquē q; ꝙsanguine⁹ vel q; ꝯiunct⁹. vel q; cōciuis. vel ꝓt q dcūqz alio licitū ordinabile in finez charitatis pōt a charitate imperari. z ita ex charitate elicīēte cū ipante pꝛibꝫ mōis diligim⁹ magis nobis coniunctos.

Utrū sit magis diligē .§.VI

dus q ē ꝯiūct⁹ ꝑm carnalē originē ꝙꝫ ꝯiūct⁹ ꝑm alias ꝯiūctiones. Rñdet ad b. b. tho. se. se. q. xxvi. q vt dcm̄ ē. illi q sūt nob magis ꝯiūcti. sē magis diligēdi. tū q; i tēsi⁹ diligūt. tū q; pꝛibꝫ diligūt rōibꝫ. Intēsio aūt dilectionis ex ꝯiūctiōe dilecti ad diligentez. z iō diūsoz dilectio ē mēsurāda ꝑm diūsā rōem cōiūctiōis. vt scz vnusq; magis diligat. i eo qō ptīnet ad illā ꝯiūctōnē. ꝑm quā diligeret. Et vlēt⁹ cōpanda ē dilectio dilectiōi ꝑm cōparationē ꝯiūctiōis ad ꝯiūctionem. Sic igit dicendū ē q amicitia ꝙsanguineoz fūdat i ꝯiūctione natural' originis. amicitia ciuilis in cōicatione ciuili. z amicitia cōmilitonum in cōicatōe belli. z iō in his q ptīnēt ad naturā pl⁹ dēm⁹ diligere ꝙsanguineos. In his q ptīnēt ad ciuilē ꝯsationē pl⁹ dēm⁹ diligere ꝯciues. In his q ptīnēt ad bellū cōmilitones. Uñ z pbs ōt. ix. ethi. q singul' ꝓpria ꝯgruētia ē attribuendū. Sic aūt z facere videt ad nuptias. ꝯdem vocāt cognatos. viōr vtiqz z nutrimēto pntibꝫ oportere sufficere maxie z bonorē pꝛie. z sil'e ēt in alijs. Si aūt cōparem⁹ ꝯiūctionē ad ꝯiūctōnē ꝯstat q ꝯiūctio natural' originis ē ꝓr z imobilior q ē ꝑm id qō ptīet ad subam. Alie aūt ꝯiunctiones sūt supueniētes z remouen pñt. Et iō amicitia ꝙsanguineoz ē stabilior. sed alie pñt ee potiores ꝑm id qō ē ꝓpriū vnicuiqz amicitie. Et q; amicitia ꝙsocioz ꝓpria electiōe ꝯstit in his q sub nr̄a electiōe cadūt. puta i agendis. iō ꝓponderat hmōi dilectiōi ꝙsanguineaz. vt. s. magis illī ꝙsentiamus i agēdis. hz amicitia ꝙsanguineoz ē stabilior. z ꝓualet in his q ptīnēt ad naturā. Itez q. b. amb. dic̄ Nō vos min⁹ diligo ꝙs p euāgeliū genui. ꝙꝫ si ꝯiugio suscepissez. Intelligēdū ē ꝙꝫtū ad bñficia que ptīnēt ad cōicationē grē. s. de instructione moz. In hac enī debet homo magis subuenire filijs spiritualibꝫ ꝙꝫ filijs carnalibꝫ quibꝫ tenemur ꝓuidere corporalibꝫ subsidijs.

De comparatione .§.VII

dilectiōis diūsoz ꝙsanguineoz adinuicē. Et ꝓmo si hz magz diligi ex charitate pr̄ vel filio⁹ ꝓprius. ad qō rñdet. b. tho. vbi. s. q gd⁹ dilectiōis ex duobꝫ pēsari pōt. Uno mō ex pte obiecti. Et ꝑm hō id qō hz maiorē rōem boni magz ē diligēdū. z qō ē deo silī⁹. Et sic pr̄ magis diligēd⁹ ē ꝙꝫ filio⁹. q; s. pr̄em diligim⁹ sub rōe ꝓncipij. qō hz rōem eminētioriz bōi. z iō deo silīoris. Allo mō cōputat gd⁹ dilectiōis ex pte diligentz z ꝑm hō magz diligit qō ē ꝯiūct⁹. vñ ex hō fili⁹ magis diligend⁹ ē ꝙꝫ pr̄. qō pbat pbs. viij. ethi. ꝙtuor rōnibus. Prīo qdē q; pentes diligunt filios vt aliqd sui exñtes. Pr̄ ꝙo nō est aliqd filij. z iō dilectio q pr̄ diligit filiū est silior dilectiōi q ꝙs diligit seipm. Scōo q; pentes magz sciūt aliqs ee suos filos ꝙꝫ econūso. Tertio q; fili⁹ ē magz ꝓpinqu⁹ penti. vtputa ps exñs ꝙꝫ pr̄ filio ad quē hz bitudinē ꝓncipij. Quarto q; parētes diuti⁹ amauerūt. nā stati pr̄ incipit diligere filiū. Fili⁹ aūt pr̄em ꝓcedēte tpe. Dilectio aūt ꝙnto est diuturnior tāto fortior. ꝑm illō Ecc̄i. ix. Non dimittas amicū antiquū. nouus enī nō erit silis illi. Et q; ꝓncipio debet subiectio reuetēter honor. Effectui aūt ꝓportionabilior cōpetit recipe influētiā ꝓncipij z ꝓuisiōi ipsi⁹. z ꝓpē hō pentibꝫ a filijs magis debet honor. filijs aūt magz debet cura ꝓuisiōis. Et ꝑm rōem eminētioris boni natural'r fili⁹ pl⁹ diligit pr̄em ꝙꝫ filiū. z ꝑm hō intelligēdū ē ꝙbū. b. amb. dicentz. q; post deū pl⁹ diligēdi sūt pentes. deīde filij. Filijs aūt a parētibꝫ magz debet cūa ꝓuisiōis. z ꝑm q ōt ap'lus. ij. Loz. xij. Nō debēt filij thesaurizare pentibꝫ. hz pentes filijs. z ꝑm rōem maiorz ꝯiūctionis ad seipm pl⁹ ꝙs diligit filiū ꝙꝫ pr̄em. In articlo tñ nccis fili⁹ obligat magz pr̄i ex bñficijs susceptis vt parētib⁹ maxie

Utrū aūt debe .§.VIII (quideat

at magis diligi pat̄ vel mr̄. Respondet. b. tho. q in istis cōparatiōibꝫ illō qō ōr itelligēdū ē p se. vt vicz intelligat ee q̄sitū de pr̄e. inqꝫtū pr̄ ē. an sit pl⁹ diligendus ꝙꝫ mr̄ inqꝫtū ē mr̄. Pōt enī in oīb⁹ hmōi tāta ee distātia ꝓtutis z malicie vt amicitia soluat vel minuat. vt ōt pbs. viij. ethi. Et iō vt amb. ōt. boni domestici sūt malis filijs ꝓponēdi. Per se ergo loquendo debet magis diligi pater ꝙꝫ mater. qō etiaz dicit hiero. sup ezech. q; post deū diligendus ē pr̄. deinde

mr̄ autē p modū patiēt̄ z matie. Nec obstat q̄ pb̄s
ōr in li. de generatiōe. q̄ fēia dat corp⁹. sed aīa certū
ē q̄ dat de⁹ qz in generatione hois mr̄ mām mīstrat
corpis informē tm̄. Formaī autē p ꝟtutē formatiuaz
q̄ ē in sēie p̄ris. Et q̄uis hec virt⁹ formatiua nō pos-
sit causare aīam rōnalē. dispoit tm̄ materiā corpalem
ad hmōi forme susceptionē.

Utrū aūt debeat quis. §. IX

pl⁹ diligere ꝟoz̄ē q̄s pentes. Rndit. b. tho. q̄ grad⁹
dilectiōis vt dictū ē pōt attendi. z p̄m rōem boni. et
p̄m rōem ꝯiūctiōis ad diligētes. Scōm rōem g̃ bōi
qđ ē obiectū dilectōis magis sūt diligēdi pentes q̄s
ꝟoꝛes. qz diligunt sub rōe p̄ncipij. z eminētioris cu
iusdā boni. Scōm aūt rōem ꝯiūctiōis magis dili-
gunt ꝟoꝛes. qz ꝟoꝛ ꝯiungit viro vt vna caro. p̄m illud Mat. xix. itaq̄ nō sūt duo sed vna caro. Et iō i-
tensi⁹ diligit ꝟoꝛ. ſz maioꝛ reuentia ē exhibēda pen
tib⁹ suis. Et cū ōr gen̄. ij. Propter b̄ relinq̄t hō pa. z
ma. ꝛc. Nō est intelligenduz q̄ deserant pentes q̄ ad
oīa. ſz q̄tū ad cohabitationē z copulā. sed ī alīs ꝺz q̄s
magis assistere pentib⁹ q̄s ꝟoꝛi. z quod ait apl's ad
eph. v. q̄ viri debēt diligere ꝟoꝛes sic̄ seipos. nō ē in
telligendū equalit̄ sicut se. ſz qz rō dilectiōis ꝟoꝛis
sumit ex sui dilectiōe hoc est p similitudinē.

Utrū debeat quis ma. §. X

gis diligere bñfactoꝛē q̄s bñficiatū. Ad b̄ rndet be.
tho. vbi. s. q̄ aliq̄d diligit dupl'r. Uno mō qz hz rōz
excellētioris bōi. z p̄m b̄ dz magꝭ diligi bñfactoꝛ. qz
cū sit p̄ncipiū in bñficiato hz rōem maioris boni. sic̄
z de p̄re. vt dictū ē. s. Alio mō diligit aliq̄d rōe ma-
ioris ꝯiunctiōis. z p̄m b̄ magis diligim⁹ bñficiatos
qđ pbat pb̄s. ix. ethi. p̄ q̄tuoꝛ rōes. Et p̄ia ē qz bñfi
ciat⁹ ē q̄si qđā op⁹ bñfactoꝛis. Unde ꝯsueuit dici de
aliq̄. ille ē factura illi⁹. Naturale aūt ē cuilibet vt dili-
gat op⁹ suū sic̄ poete diligunt poemata sua. Et b̄ iō
qz vnūq̄q̄ diligit suū eē z suū viuere qđ mānifestat
maxie in suo agere. Scōm ē. qz vnūq̄q̄ naturalē
diligit id in q̄ aspicit bonū suū. hz q̄dē z bñfactoꝛ in
bñfacto aliq̄ bonū z ecōuerso. Sed bñfactoꝛ inspi
cit in bñficiato suū bonū honestū. Bñficiat⁹ aūt in-
spicit in bñfactoꝛe suū bonū vtile. Bonū aūt honestū
delectabili⁹ ꝯsideraī q̄s bonū vtile. tū qz ē diuturni⁹
Utilitas enī cito trānsit. z delectatio memorie nō ē sic̄
delectatio rei p̄ntis. tū etiā qz bōa honesta magis cū
delectatiōe recol'm⁹ q̄s vtilitates q̄ nob⁹ ab alīs pro
uenerūt. Tertia ē qz ad amantē ptinet agere. Ulti eī
z opaī bonū amato. ad amatū aūt ptinet pati. z iō ex
cellētioris ē amare z p̄ē b̄ ad bñfactoꝛē ptinet vt pl⁹
amet. Quarta rō ē. qz difficili⁹ ē impēdere bñficia q̄s
recipe. Ea ꝟo in q̄b⁹ laboram⁹ magis diligim⁹. q̄ ꝟo
nob⁹ de facile ꝓueniūt magis ꝛēnim⁹. Non tm̄ dicit
q̄ q̄slibet bñficiatos pl⁹ debeam⁹ diligere q̄b⁹l libet
bñfactoꝛib⁹. Nā bñfactoꝛes a q̄b⁹ maxia bñficia reci
pimus vt deū z pentes p̄ferim⁹ his quib⁹ aliq̄ mi-
noꝛa bñficia ꝛpendim⁹.

Utrū oꝛdo charitatis. §. XI

maneat in p̄ria. Rndet. b. tho. vbi. s. Necesse ē oꝛdi-
nē charitatis mānere in p̄ria q̄tuz ad b̄ q̄ de⁹ diligat
sup oīa. Hoc eī simpl'r erit tūc qñ bō p̄fecte eo fruet.
Sz de oꝛdine sui ad alios distinguēdū viꝺ. qz sic̄. s.
dictū ē. Dilectiōis ḡd⁹ distingui pōt. vel p̄m dīam
boni qđ q̄s alteri exoptat vel p̄m intentionē dilectio
nis. Prio q̄dē mō pl⁹ diligit meliores q̄s seipm. mi-
n⁹ ꝟo min⁹ bonos. volet enī q̄libet btūs vnūquēq̄
hr̄e qđ sibi debet p̄m dīnā iusticiā. p̄ē ꝛformitatē vo
lūtatis hūane ad dīnā. Nec tūc erit tps p̄ficiēdi per
meritū ad maī⁹ p̄miū sic̄ nūc accidit. qñ pōt hō me-
lioris z ꝟtutē z p̄miū desiderare. Sed tunc volūtas
vniuscuiusq̄ in b̄ sistet qđ ē determinatum diuinit⁹.
Scōo ꝟo mō aliq̄s pl⁹ diliget seipm q̄s p̄rim etiam
meliorē. qz ītēsio act⁹ dilectiōis ꝓuenit ex pte subiecti
diligentis. z ad b̄ ēt donū charitatis vnicuiq̄ ꝛfert a
deo. vt p̄io q̄dē mētē suā in deuz ordinet. qđ ptinet
ad dilectionē sui ipsi⁹ secōario vt ordinē ēt aliaz men
tiū in deū velit. vel ēt opet̄ p̄m modū suū. Sz q̄ntū
ad ordinē p̄rioꝝ adinuicē simpl'r q̄s magis diliget
meliorē p̄m charitatis amorē. tota enī vita brā ꝛsistit
in ordinatiōe mētis ad deū. Uñ tot⁹ ordo dilectionis
btoꝝ ꝛsuabit̄ p cōparationē ad deū. vt. s. ille magis di-
ligat z ꝓpinq̄oꝛ sibi hēat ab vnoq̄q̄ q̄ ē ꝓpinq̄oꝛ deo.
Cōtingit tm̄ in p̄ria q̄ aliq̄s sibi ꝯiunctū plꝰ rōib⁹
diliget. Nō enī tūc cessabunt ab aīo brī honeste dile
ctiōis cause. Tm̄ oīb⁹ istis rōib⁹ p̄ferī incōpabil'r rō
dilectionis q̄ sumit ex ꝓpinq̄tate ad deū.

De charitate q̄ ad p̄ceptū decalogi. Cap. v.

QUonsequenter ē vidē-
dū de charitate p respectū ad p̄ceptū. Di
cit eī xp̄s math. xxij. Diliges do. deū tuū
ex to. cor. r. ꝛc. b̄ ē maxim̄ z p̄mū mādatū. Scōm āt
sil'e ē huic. Dilges p̄rim tuū sic̄ teip̄z. In his duob⁹
mādatis vniūsa lex pēdet z ꝓphe. Prio igit videndū ē
quo ō charitate fuit dādū p̄ceptū. Pro c⁹ declaratōe
ōr. b. tho. se. q. xliij. q̄ p̄ceptū ipoꝛtat rōem debiti
Est āt aliq̄d debitū dupl'r. Uno mō p se. alio mō p
ter aliō. Per se q̄dē ꝺbitū ēt vnoq̄q̄ negocio id qđ
ē finis. qz hz p se rōem bōi. Propē aliō aūt ē debitū
qđ ordinat̄ ad finē sic̄ medico p se ē debitū vt sanat.
p̄ē aliud vt det medicinā ad sanādū. Finis spūalis
vite ē vt bō vniat̄ deo qđ fit p charitatē. Et ad b̄ oꝛ
dinant̄ sic̄ ad finē oīa q̄ ptinēt ad spūalē vitā. Uñ et
apl's ōr. i. ad thimo. i. Finis p̄cepti ē charitas de coꝛ
de puro ꝛscia bōa. z fide nō ficta. Hēs enim ꝟtutes
de quaz actib⁹ dant̄ p̄cepta. ordinant̄ vel ad puri
ficandū coꝛa turbinib⁹ passionū. sicut ꝟtutes q̄ sunt
circa passiones. vel saltē ad habēdā bonā ꝛsciaz. sic̄
cut virtutes que sunt circa opationes vel ad haben
dā rectā fidē sicut alia q̄ ptinent ad dei cultū. Et hec
tria req̄runt̄ ad diligendū deū. Nam coꝛ impurū a
dei dilectiōe abstrahit̄ p̄ē passiōes inclinātiū ad ter
rena. Conscientia enī mala facit horrere diuinā iusti
ciā p̄ter timoꝛē pene. Fides āt ficta trahit affectum
in id qđ ō deo fingit̄. sepans a dei ꝟitate. In q̄libet
aūt genere id qđ est p se ē pot⁹ eo qđ est p̄ter aliud
z iō maxim̄ est p̄ceptū de charitate vt dicit̄. math.
xxij. Quāuis autē dilectō dei sit finis ad quem ordi
natur dilectio ꝓximi. tamen dari oportuit p̄ceptū
nō solū de dilectione dei sed etiam aliūde de dilectio
ne ꝓximi ꝓpter mīn⁹ capaces q̄ non de facili cō

siderarent vnū horum preceptorꝝ sub alio contineri. Et cuius charitas sit vna virt⁹. hz tñ duos act⁹. scz diligere deū z diligere pxim qz vn⁹ ordinat ad aliū sicut ad finē. Uñ in dilectiõe pxi includitur dilectio dei sicut finis in eo qđ est ad finē z ecõuerso.

Finis precepti est cha ¶.I

ritas de corde puro ꝛscia bona z fide non ficta .i. ad thimo.i. Quãta bona hinc sequnt. hẽs de pe. di. ij. g. Et circa dictã auctẽ pñt tria nõi. Primũ est nccitas obſuatiõis. ibi. finis p̃cepti. scõm ē pciositas ordinatiõis. ibi charitas. tertiũ ē sincritas dilectõis. ibi de corde puro ꝛc. ¶ Quantũ ad pmũ fm pbm. ppt qđ vnũqđq; tale. z illud magꝫ. Dia p̃cepta sunt nccria cũ ordinent ad charitatẽ vt finẽ. g ipsa multo magis ē nccria. Est aũt b̃ p̃ceptũ luciduꝫ breue vtile z leue. Est lucidũ qđē. ps. cxviij. Preceptum dñi lucidũ. Et b̃ ne qs dicat. nõ licuit mihi intelligere. Breue ne qs dicat. nõ potui notare vel retinere. Abbreuiatũ faci⁹ et de⁹ verbũ sup terrã. Utile. ps. cxviij. Bonũ mihi lex oris tui. sup mi. au. z ar. Leue. nihil ei⁹ dulci⁹ z le⁹ ui⁹ charitate. Matb. xi. On⁹ meũ leue. Preciositas ptz ex noie charitatis. Uñ charitas q̃si cara vnitas. qz vnit nos cũ oib⁹ vtik. Apls ad epb. iij. Ut possi tis cõprehendere cũ oib⁹ scis q̃ sit longitudo sublimi tas. z pfundũ. s. charitatis. Ei⁹ sblimitas ē. qz vnit nos cũ deo. latitudo absolute. i. ppt se. pfundũ ei⁹. qz vnit nos cũ his q̃ sunt ī purgatorioi Ei⁹ latitudo ē. qz vnit nos cũ oib⁹ viuentib⁹ bonis z mal. amicis z inimicis. Ei⁹ longitudo. qz vnit nos cum p̃cedẽtib⁹ pñtib⁹ z futuris. vel vsqꝫ in finẽ. Sincritas innuit de corde puro. i. nõ ficto vel infecto vel mixto cupidi tate. Lõscia bona. i. nõ erronea. z fide nõ ficta. i. sine errore vel sine ypocrisi. Sciendũ etiã q̃ oĩa p̃cepta d calogi ordiant ad dilectionẽ dei z pxi. iõ p̃cepta cha ritatis nõ fuerũt annumeranda inẽ p̃cepta decalogi. sꝫ in oib⁹ includunt. Et cuius mod⁹ dilectiõis nõ ca dat sub illꝰ p̃ceptis. q̃ dant de aliꝭ actib⁹ ẏtutũ. pu ta sub b̃ p̃cepto. honora prem tuũ z mrem. nõ cadit b̃ q ex charitate fiat. cadit tñ act⁹ dilectõis sub spãli p̃cepto.

De dilectione sufficien. ¶.II

ter sũt data tñ illa duo p̃cepta. Uñ xps dixit matb. xxij. In his duob⁹ mãdatis vniũsa lex pẽdet z pphe Rõ hui⁹ est fm. b. tho. vbi. s. ar. iij. Charitas ē amicitia q̃dã. amicitia aũt ē ad altez. Uñ gre. dr. q charitas ad min⁹ cuꝫ inẽ duos b̃ri nõ põt. Cum aũt dilectio z amor sit boni. bonũ aũt sit vel finis. vel id qđ ē ad finẽ. Queniẽt de charitate duo p̃cepta sufficiunt Unũ q̃ inducimur ad diligendũ deũ sicut finẽ. Alĩ ud q̃ inducimur ad diligẽdũ pxim ppt deũ sicut ppt finẽ. De dilectõe sui z corpis sui q etiã sũt diligenda dr. b. aug. q nulla fuerũt dãda p̃cepta. Et iõ ē qz q̃n tũlibet qs excidat a ẏtate. remanet sp in eo dilectio sui z corpis sui. Sed mod⁹ diligẽdi p̃cipiend⁹ erat hoi. vt. s. se ordinate diligeret z corp⁹ suũ qđ fit per b̃ q hõ diligit deũ z pximũ. Itẽ cuius p̃cepta dent de actib⁹ ẏtutũ. z charitas bẽat plures actus. vicz dile ctio. gaudiũ. pax. bñficia. tñ qz pm⁹ z pncipal⁹ actus charitatis ē dilectio. z ex eo cõsequũt alĩ sicut effect⁹ ex cã. iõ in p̃ceptis dilectiõis includunt precepta de aliꝭ actib⁹ ex ea pcedentib⁹. z tñ ppter tardiores in ueniunt de singul⁹ explicita p̃cepta. De gaudio qđ ez ad phil. iij. Gaudete in dño sp ꝛc. De pace ad heb. Pacẽ sequmĩ cũ oib⁹. De bñficiẽtia. ad gal. vl. Dũ tps hẽm⁹ opemur bonũ ad oẽs. De singulis etiam ptib⁹ bñficiẽtie inueniunt p̃cepta in sacra scriptura vt pz intuẽti. Itẽ qz pl⁹ ē opari bonũ q̃ vitare malũ iõ in p̃ceptis affirmatis p que p̃cipit facere bonũ. vt diligere. gaudere bñfacere. pacẽ hre. includunt p̃cepta negatiua qbꝫ phibet malũ facere. vt nõ odire nec occidere. nõ inuidere. nõ discordare. nõ scandalizare. Et tñ inueniunt explicita p̃cepta data ꝺ hmõi vitia opposita charitati. Nã ꝺ odium dr Leuit. xix. Non oderis frem tuũ in corde tuo. Lõtra accidiã dr Eccli vi. Nõ accidieris in vincul⁹ ei⁹. Lõtra inuidiam dr ad gal. vi. Nõ efficiamur inanis glie cupidi inuicez puocãtes iuicẽ inuidẽtes. Lõtra discordiã. i. Loz. i Jdipm dicatis oẽs z nõ sint in vob scismata. ꝺ scan dalũ. Ro. xiij. Nõ ponaz scandalũ vel offendiculũ Et de dictis pctis hẽs. s. in. ij. pte. de actib⁹ ẏo cha ritatis in sequentib⁹ caplis.

Declaratio precepti ¶.III

de dilectiõe dei fm. b. tho. se. se. q. lxiiij. ar. iij. Hoc p̃ ceptũ inuenit diũsimode traditũ in diũsis locꝭ. Nã deut. vi. ponunt tria. s. Diliges dñm deuz tuũ ex to. cor. tuo z ex to. aĩa tua. z ex to. fortitudie tua. Mat. xxij. Ponunt duo horꝝ. s. ex toto corde z ex tota aĩa. et omittit ex tota fortitudie. sꝫ addit. ex tota mẽte. Sed Marci. xij. ponuntur q̃tuor. s. ex toto corde. z ex tota mẽte. ex tota aĩa. z ex tota ẏtute q̃ est idẽ cũ fortitudi ne. Nec etiã q̃tuor tangunt Lu. x. Nã loco fortitudi nis seu virtutis ponit ex oib⁹ viribus tuis. Et iõ horꝝ q̃tuor ẽrõ assignãda. ¶ Prima expositio est igit considerãda q dilectio est act⁹ voluntatis q̃ significat p cor. Nã sicut cor corpale est pncipiũ oĩm corpalium motuũ. ita etiã volũtas. z maxie q̃tũ ad intentionẽ finis vltimi qđ ẽobiectũ charitatis. ẽ pncipium oĩm spũaliũ motuũ. Tria aũt sunt pncipia actuũ q̃ mo uent a volũtate. s. intellect⁹ q̃ significat per mentem Uis appetitiua interior q̃ significat p aĩam. Et vis executiua exterior q̃ significat p fortitudinẽ seu vir tutẽ seu vires. Precipit g nobis vt tota intentio nra ferat in deũ qđ est ex toto corde. z q intellect⁹ nr̃ sub dat deo qđ est ex tota mẽte. z q appetit⁹ nr̃ reguletur fm deũ. quod ē ex tota aĩa. z q exterior act⁹ nr̃ obedi at deo. qđ est ex tota fortitudine vel virtute vl viribus Alia expositio q̃dam dicũt. Ex toto corde. i. intelle ctu. aĩa. i. voluntate. mẽte. i. memoria. Tertia expositio fm. b. greg. nizenũ. Per cor significat aĩa vegeta bilis. Per aĩam. sensitiua aĩa. Per mentem memoria qz b̃ qđ nutrimur sentim⁹ z intelligim⁹. debem⁹ in deũ referre. ¶ De b̃ qđ dicit ex tota voluntate. Pro hui⁹ declaratione nota fm. b. tho. vbi. s. q precepta dant de actibus virtutũ. Requirit autem ad actuz virtutis nõ solum q cadat super debitaz materiam sed etiam q vestiatur debitis circũstantijs quibus sit proportionatus tali materie. De⁹ autem est dili gendus sicut finis vltimus. ad quem omnia sunt referenda. Et ideo totalitas quedam fuit designan⁹

Capitulū V

da circa ꝫ̄ preceptum de dilectiõe dei ad hoc innuẽ/dum. Duplicit autem ꝓtingit diligere deum ex toto corde. Uno modo in actu. vt scz totum cor hominis semper actualiter feratur in deũ. z ista est pfectio patrie. Allio modo vt habitualiter totum cor hominis in deũ ferat. ita. s. q̄ nihil ⁊̄ dei dilectionẽ cor hoīs recipiat. z hec ẽ pfectio vie. cui nõ ⁊̄stat pctm̄ veniale. q̄ nõ tollit hītũ charitatis. cũ nõ tendit in oppositũ obiectũ sz solũ impedit charitatis vsũ. Scõm p̄mũ modũ iplet illud p̄ceptum. p scõm modũ iplet iperfecte. Dicit enī tũc pfecte ipleri p̄ceptũ q̄n quenit ad finẽ quẽ intẽdit p̄cipiẽs. Imperfecte aũt q̄n z si nõ peruenit ad finẽ p̄cipiẽtis. nõ tñ recedit ab ordie ad finẽ Sicut si dux p̄cipiat militibꝫ vt pugnẽt. Ille pfecte iplet id p̄ceptũ q̄ pugnãdo hostẽ vincit qõ dux intẽdit. Imperfecte autẽ cui⁹ pugna ad victoriã nõ attingit. nõ tñ ⁊̄ disciplinã militarẽ agit. Intẽdit autẽ de⁹ p ꝫ̄ p̄ceptũ. vt pfecte hõ deo vniat qõ erit ī p̄ria. Et iõ tũc pfecte iplebit. hic ãt ipfecte. Tãto ãt pfecti⁹ q̄nto magis accedit p similitudinẽ ad pfectionẽ p̄rie. Unde ⁊ Charitas in q̄busdã ẽ pfecta in q̄busdã imperfecta. Perfectissima aũt in hac vita haberi nõ põt. de pe. di. ij. charitas. ¶ Quõ deus diligit ex toto corde z ex tota aĩa. z ex tota mẽte vel ⁊ virtute. Bernꝫ. Disce o xp̃iane a xp̃o quẽadmodũ diligas xp̃m. disce amare fortiẽ dulciter z prudenẽ. Dulciẽ ne illecti. Prudenẽ ne decepti. Fortiẽ ne ꝺ̄ pressi ab amore dñi aũtamur Hoc ẽ amare ex toto corde. z ex tota aĩa. z ex tota fortitudine vel ⁊ virtute. Dulciẽ amat ait idẽ. Cũ xp̃o pati. cõpatiẽ. cõpungiẽ z mouẽ. Sapienẽ seu prudenter. q̄ ab ecclĩastici sensus puritate. nulla deuiat veri similitudine. z q̄ discretionis metã. nulla superstitiõe vel leuitate. vel spiritus feruẽtioris vehementia deserit. Amor fortis ẽ. cũ nulla vi laborꝫ vel tormentoꝝ. vel etiã metu mortis. iusticia deseriẽ. Itẽ ex sũma ⁊ virtutũ guilhelmi põt illa tria ad tres vires aĩ referri. Cor ad irascibilẽ. q̄ in corde magnanitas. Aĩa ad cõcupiscibilem. q̄ ei⁹ est velle. Mens ad rõnalem. q̄ ei⁹ est meditari. Totis q̄ bis tribꝫ virtꝫ deũ amat. cũ vis rõnalis a deo solo desiderat illuiari z ab eo solo possese sapientẽ fieri credit. cũ vis concupiscibil reputat deũ gaudium suũ. z in illo solo gaudere q̄rit. Et cuꝫ vis irascibil in illo solo gl̃iari desiderat. aliam gl̃iam ꝺtẽnens. Item guil. vbi. s. Ex toto corde diligit deũ. i. intellectu. qui intellectum suũ in obsequiũ xp̃i captiuat. z q̄ studium suũ xp̃o dat. z q̄ ad vltionez dei toto desiderio anelat. Primũ. i. captiuare intellectuꝫ suũ. de q̄ ait apl̃s. ij. ad Corꝝ. x. In captiuitate redigentes oẽm intellectũ in obsequiũ xp̃i. Fit triplr̃ ista captiuatio. ¶ Prio vt in bis q̄ sunt fidei deo obediamus. Hylari⁹. Soli deo de se credendũ est. q̄ se solũ nouit. Scõo vt male de nob z bñ de p̄mis sentiamus. z circa nosmetipos intendentes. ab alijs oculos auertam⁹. Señ. q̄ hoies libẽter faciunt de alijs de te apud te male existima. Tertio vt sensum supioris nr̃i sensui preferam⁹ z pmaxime in religione. Unde bernꝫ. Lignũ scientie boni z mali censura discreti õis est in religiõe penes p̄rez spirituale. Scõm. i. stu diũ suũ dare deo. fit etiã ꝫ̄ triplicit̃. Primo dum ea q̄b adiuuamur in deũ ab eis quibꝫ impedimur sagaciẽ discernunt. q̄ pertinet ad prudentiã ꝑm aug. Secundo cũ doctrinã xp̃m nescientẽ fastidit. Bernꝫ. Si disputas aut conferas. non sapiat nisi sonuerit tibi xp̃s. Tertio qui in creaturis deuz intelligit. ad Ro. i. Inuisibilia dei p ea que facta sunt ⁊c. Tertium. i. anhelare ad dei visionẽ. Fit seu ad ꝫ̄ iuuat. mõi contempt⁹ meditatio dei. z pctõ detestatio. Ex tota aĩa seu voluntate amat triplr̃. Qui pfecte obedit. Quez nec timor mali trãsitorij exterret. Et quẽ nec gaudiũ seculi. nec amor boni trãsitorij ab obedientia retrahit. Ex tota mente seu memoria amat deũ quis triplicit̃ Qui. s. ea que deo displicẽt z ab amore ei⁹ retrahunt obliuioni tradit. vt iniurie nob illate q̄ dnm irrogantur sunt q̄si ferrum in vulnere qõ vulneribꝫ sanationem impedit. Scõo q̄ ea que ad dei timorẽ ptinent z salutem aiaꝝ memorie cõmẽdat. Tertio quẽ magn⁹ dei amor ꝺ̄ alio q̄ de deo. diu cogitare nõ sinit. sicut solet accidere fatue amantibꝫ. qui nõ possunt obliuisci qõ amãt. Bernꝫ. O amor ipetuosissime q̄ preẽ te aliud cogitare nõ sinis. Prou. xvij. Fili ꝑbe mihi cor tuũ ait deus.

Declaratio precepti §.IIII

de dilectõe xp̃imi cũ. s. dicit. Diliges xp̃im tuum sicut teipm. Mat. xxij. Hoc siquidẽ p̄ceptum ꝑm beatho. se. se. q. lxiij. Quenienẽ tradit. Tangit enī in eo diligendi rõ z modus dilectiõis. Rõ diligendi traditur in eo q̄ proxim⁹ noiat. ꝓpter hoc enī debem⁹ alios ex charitate diligere. q̄ sũt nobis p̄imi. z ꝑm naturalez dei imaginẽ. z ꝑm capacitatẽ glorie. Nec refert vtꝝ dicat p̄imus vel frat vt habet. i. Ioh. iij. vl amic⁹. vt Leuit. xix. Per oĩa hec eadẽ affinitas designat. Modus autẽ dilectionis tangit cum dicitur Sicut teipm. Quõ nõ est intelligendũ q̄ alijs carnaliter diligat sibi p̄imũ ꝓpter deum. sicut dz diligere teipm. Et hoc triplicit̃. Primo quidẽ ex parte finis. vt. s. diligat p̄imũ ꝓpter deũ. sicut dz diligere seipsũ vt sic sit dilectio proximi sancta. Scõo ex pte regule dilectiõis. vt. s. nõ condescendat p̄imo in aliq̄ malo. sz solũ in bonis sicut z voluntati sue satisfacere dz hõ solum in bõis. vt sic sit dilectio p̄imi iusta. Tertio ex pte rõnis dilectionis. vt. s. nõ diligat alijs proximũ propt̃ propriã vtilitatẽ vel delectationẽ. sed ea rõne q̄ velit p̄imo bonũ sicut vult bonũ sibiipsi vt sic p̄imi dilectio sit vera. Nã cum q̄s diligit p̄imum propt̃ suã vtilitatem vel delectationẽ nõ diligit p̄imũ sed seipm. Beatus aug⁹. q̄s dicit. xxij. q. iij. Dz hõ diligere p̄imũ sicut seipm. vt oẽm hoiem quem põt vel beneficientie ꝓsolatiõe vel coertiõe discipline vel informatione doctrine. inducat ad colendũ deum. Prosp in li. iij. de vita ꝺtemplatiua. c. xv. dicit. Proinde p̄imos sicut nosmetipsos diligim⁹. q̄n ad bonos mores z ad vitã eternã consequendã. sicut nobis saluti eoꝝ consulim⁹. quando nos in eoꝝ peccatis z periculis cogitamus. Et sicut nobis subueniri optarem⁹ ita eis subueniam⁹. aut si facultas defuerit voluntatẽ tñ subueniendi retinẽamus. de pe. di. ij. proinde.

Q̄ debemus proxi/ §.V

mum diligere sicut christus dilexit nos. Sicut enī nobis precepit dicens Joh. xv. Hoc est preceptum

meū vt diligat⁹, inuicē sicut dilexi vos. dilexit āt xp̄s nos tripl'r in q̄ debem⁹ eū imitari. s. amore gratuito. amore discreto. amore vehemēti ꝛ fructuoso. Primo quidē amore gratuito. i. amore nobis gratis dato sine meritis precedentib⁹ nostris. i. Joh. iiij. In hoc est charitas dei, non quasi nos dilexerim⁹ eum, sed qm̄ ipse prior dilexit nos. Sic debemus proximos diligere. Et non sicut faciunt quidā q̄ nolunt amare nisi eos a q̄b⁹ p̄cio noscunt amari. Mat. v. Si diligitis tm̄ eos q̄ vos diligūt. q̄d amplꝰ facit⁹, nōne et ethnici hoc faciūt. Nec amauit xp̄s ꝓpt̄ suā vtilitatē. sz ꝓpt̄ nr̄am. Nō vt a nob⁹ accipet. sz vt nobis daret. Señ. Amicꝰ q̄ vtilatis cā assūpt⁹ est tādiu placebit q̄diu vtil' erit. Sc̄o amauit nos xp̄s amore discreto. Amor discret⁹ ē q̄ psonas amam⁹ ꝛ vitia psequimur. nec sic psonis ꝺdescēdit q⁹ vitijs iplicet. Ber. Xp̄s i carnis assūptiōe ꝺdescēdit mihi in clē vitatōe ꝺsuluit mihi. Unde de eo ꝺr Esa. vij. Butyr ꝛ mel cōedet vt sciat reprobare malū ꝛ eligere bonū. Sic ꝛ nos debem⁹ xp̄os diligere vt nō assentiam⁹ eis in malo. sicut fec̄ adā eue. Ad ro. xiij. Dilectio ꝓximi malū nō operat. Tull⁹ in li. de amicitia. Nulla ē excusatō si amicitie cā peccaueris. Amicitia mōia posteriori .i. in malo, ligat hoīes vt vulpeculas sampson. Judicum xv. q⁹ fac̄ eos ꝺcordes i malo. sic facti sūt amici herodes ꝛ pylat⁹ ad xp̄m affligendū. Tertio amauit nos xp̄s amore fructuoso ꝛ vehemēti. Ioh. xv. Maiorem hac dilectionē nēo hz vt aiam suā pōat q̄s ꝓ amicis suis. Et sic nos dēm⁹ xp̄m diligere vt cū expedit ēt mortē ꝓ eo sustineam⁹. i. Iob. iij. In hoc cognouim⁹ charitatē dei q̄m ipe aiam suā, i. vitā ꝓ nob⁹ posuit. ꝛ nos dēm⁹ ꝓ fribus aias pōere. Et nō q⁹ xp̄s interrogauit terpetz si eū diligeret pl⁹ ceter⁹, vt hr̄ Ioh. vl. Symō Iohānis inq̄t diligitis me pl⁹ his. Et petr⁹ rñdit. Dñe scis q⁹ amo te. Ad innuēdū q⁹ ꝺz q̄s ita vehementer amare xp̄m vt bōa tpalia ꝛ obsequia corpalia. ꝛ exercitia spūal' ꝺsolatōis ꝛ nc̄ria det ꝓ salute xp̄i, sic apl's paul⁹ q̄ pauperib⁹ fidelib⁹ ꝓcurabat elemosinas. discurrebat p orbē. nocte laborās manib⁹ suis ne alios ḡuaret. Et anathema eē optabat a xp̄o ꝓ fribus suis. Ad ro. xi. i. sepat⁹ a ꝺsolationib⁹ ꝺtēplatōis. Vel melius etiā vltra subam ꝛ laborē corpis ēt ipaz vitā. Unde ꝛ in hui⁹ signū i tertia interrogatiōe petri ꝺtristat⁹ est. q⁹ nāliē q̄libet tristat de morte. Et sic pseuerant diligit xp̄im⁹. q⁹ vsq̄ ad mortē. sicut fec̄ xp̄s q̄ in finē dilexit nos. Joh. xiij.

De ꝓncipali actu charitatis q̄ est dilectio.

Capl'm. vi.

Vltimo videndum est de actib⁹ charitat⁹. Et p̄cio de actu ei⁹ ꝓncipali q̄ ē dilectio. Circa q̄ sciendū ꝑm b. tho. se. q. xxij. q⁹ cū charitas vt dictū ē sit q̄dam amicitia. ꝛ amicitia ꝑm philm. viij. ethi. magis ꝺsistat in amare q̄z in amari. iō etiā charitati magis ꝺuenit amare q̄z amari. Hui⁹ rō ē. q⁹ amare ꝺuenit charitati iq̄tū ē charitas. Nā cū chari. sit q̄dā amicitia ꝑm suā eentiā. hz inclinationē ad ꝓximū actū. Amari autē nō ē act⁹ charitatis ipsi⁹ q̄ amat. sz act⁹ ei⁹ est amare Amari aūt cōpetit ei ꝑm cōem rōem boni. put. s. ad ei⁹ bonū. ali⁹ ad actū charitatis mouet. Unde manifestū ē q⁹ charitati magis ꝺuenit amare q̄z amari. Hui⁹ ē duplex ē signū. Primū q⁹ amici magis laudant et h̄ q⁹ amāt q̄z ex h̄ q⁹ amantur. q̄nimo si ament ꝛ non amant vitu pant. Sc̄o q⁹ mres q̄ maxie amāt pl⁹ q̄rūt amare q̄z amari filios. Quāuis āt hoīes cōiter magis velint amari q̄z amare. h̄ ꝓteres ē. vt ꝺr philm. viij. ethi. q⁹ hoīes volūt amari inq̄tū volūt honorari. Sic honor exhibet alicui vt q⁹dā testimoniū boni in eo q̄ honorant. ita ꝓ h̄ q⁹ alicꝰ amat ostēdit in ipso eē aliq⁹ bonū. q⁹ solū bonū amabile ē. Sic igit querūt hoīes amari sic honorari, ꝓpt̄ aliud. s. ad manifestationē boni in amato exīstis. Amare aūt q̄ rūt charitatē hītes ꝑm se q̄si ipm̄ sit bonū charitatis, sic ꝛ q̄ libet ꝛtutis act⁹ ē bonū ꝛtutis illi⁹. Un magis p̄net ad charitatē velle amare q̄z amari, q⁹ magis ē q⁹ est ꝑm se q̄z q⁹ ē ꝓpter aliud.

Q⁹ deus diligendus ē .Ꝑ.I

ꝓpter seipm̄. h̄ sic ꝓbat. Volo deo fruēdū ē. Frui autē ē amare ꝛ inherere rei ꝓpt̄ se ꝑm. b. aug. vt ponit in. i. sent̄. di. i. q̄ diligend⁹ ē de⁹ ꝓpt̄ seipm̄. ꝛ ipe sol⁹ h̄ mō Pro cui⁹ declaratiōe ꝺr. b. tho. se. se. q. xxvi. q⁹ ly ꝓpt̄ importat hītudinē alic⁹ cause. Est aūt qdruplex gen⁹ cause. s. final'. formal'. efficiens. ꝛ mālis. Ad quā etiā reducit material' dispositio q̄ non est cā simpl'r. sz ꝑm q̄d. Et ꝑm hec q̄tuor genera cāz ꝺr aliq̄d diligi ꝑm q̄dē gen⁹ cause final'. sic diligim⁹ medicinā ꝓpt̄ sanitatē. Sc̄ōm gen⁹ cause formal' sic diligim⁹ homines ꝓpt̄ ꝛtutē. q⁹ ꝛtute formal'r ē bon⁹ ꝛ p ꝺns diligibil. Sc̄ōm cām efficientē sic diligim⁹ aliq̄s inq̄tū sunt filij tal' pris. Sc̄ōm aūt dispositōnē q̄ reducit ad genus cause material'. dicimur aliquid diligere ꝓpt̄ id q⁹ nos disposuit ad ei⁹ dilectionem. puta ꝓpter aliq̄ bñficia suscepta. q̄z post q̄z iam amare incepim⁹. nō ꝓpt̄ illa bñficia amem⁹ amicū sz ꝓpt̄ ei⁹ virtutem Primis igit tribus modis. deū nō diligim⁹ ꝓpt̄ aliq̄d sed ꝓpt̄ seipm̄. Nō enī ipe ordiat ad aliud sic ad finez sed ipe ē vltim⁹ finis oīm. neq⁹ etiā informat ab aliq̄ alio ad h̄ vt sit bon⁹. sz ei⁹ suba est ei⁹ bonitas. ꝑm quā exemplarit oīa sunt bōa. Nec etiā bōitas ab altero ei iest. sz ab ipo oīb⁹ alijs. Sed q̄rto mō pōt diligi ꝓpt̄ aliq̄d. q⁹. s. ab aliq⁹ alijs disponit ad h̄ vt in dei dilectiōe ꝓficiam⁹. pura ꝓ bñficia ab eo suscepta vel ꝓpt̄ ꝑmia ab eo sperata. vel penas q̄s p ipm̄ vitare intēdim⁹. Q⁹ aūt dicit grego. in omel. q⁹ ex his q̄ nouit aia. i. sensibilib⁹ discit incognita amare. i. intelligibilia diuina. Intelligendū ē nō q⁹ cognita sint, rō diligēdi ipsa incognita ꝓ modū cause formal' efficiētis vel final'. sz ꝓ modū cause disponētis. q⁹ ꝓ h̄ disponit ad amandū incognita. ¶ Itē nō q⁹ vltra amorē naturalē de deo q̄ est cōis oīb⁹ bonis ꝛ mal'. ꝑm illud. b. Aug. Deum amat oē q⁹ amare pōt. Est triplex amor ꝑm bern̄. in li. de diligēdo deum. Primꝰ ē q̄ q̄s amat deū. eo q⁹ cognoscit sibi nc̄riū. iux illud ps̄. Diligā te dñe virt⁹ mea de⁹ ꝛc. Sc̄ōs ē quo q̄s amat deū ꝓpt̄ delicias q̄ sūt in eo. Sap. viij. Amator fact⁹ sum forme illi⁹. Tertius ē amator amicitie q̄ q̄s amat eū ꝓpter seipm̄. eo q⁹ dignissim⁹ sit amore nostro. q⁹ sūmū bonū. Bern̄. Amat q̄ ipsū quē amat q̄rit. non quicq̄z aliud eius.

Q⁹ deus in hac vi .Ꝑ.II.

ta immediate amak z sine modo z totalr. Quod sic declarat btūs thomas vbi.s. Ordo rex est talis. fm se q deus p seipm est maxime cognoscibilis z amabilis. vtpote essentialr existēs ipsa veritas z bonitas. p quā alia cognoscūtur z amātur. sed q̄ad nos q3 nra cognitio ortū habz a sensu. prius sunt cognoscibilia q̄ sunt sensibz propinqora. z vltimꝰ terminꝰ cognitionis est in eo q̄ est maxie remotū a sensu. Est propē hoc dilectō que est actꝰ appetitiue virtutis. etiā in statu vie. primo tēdit in deū z ex ipso deriuak ad alia Et fm hoc charitas immediate deū diligit. alia ꝯo mediante deo. In cognitione vero est ecōtra. q3. s. p alia deū cognoscimus sicut cām p effectū. vel p modum eminētie. vel p modū negatōis vt pz p dionisiū in. ij de diuis no. Notandū etiā q dilectio dei est aliquid maius q̄z elꝰ cognitio. maxie fm statū vie. z iō p̄supponit ipam. Et q3 cognitio nō quiescit in rebz creatz sed p eas in aliō tendit. iō in illo dilectio incipit. z p hoc ad alia deriuak p modū cuiusdā circularōis dū cognitio a creaturis incipiēs tendit in deū z dilectio a deo incipiēs vt ab vltimo fine ad creaturas deriuatur. Quantū ad modū dilectōis dicit bern. in lib de dili. deū. q causa diligēdi deū est deꝰ. Modꝰ aūt est sine mō. Pro cuiꝰ declaratōe di. bea. tho. vbi. s. q modus iportat quandā mensure determinatōez fm b. auguſt. Nec autē determinatio inuenik in mēsura z in mēsurato. Aliter tamēz aliter. In mēsura enī inuenik essentialr q3 mēsura fm seipsam est determīatiua z modificatiua alioz. In mēsuratis autē inuenik mēsurata fm aliō. id est inq̄ntū attingūt mēsurā. Et iō in mēsura nihil p̄t accipi imodificatū. Sz res mēsurata est imodificata. nisi mensurā attingat. siue excedat siue deficiat. In oībus autē appetibilibz z agibilibz mēsura est finis. q3 eoz que appetimꝰ z agimꝰ oportet rōem accipe ex fine. z ideo finis fm seipm habet modū. Sed ea q̄ sunt ad finē hūt modū fm q̄d sunt fini. pportionata. Et iō sicut pbs dicit in. i. politi. Appetitus finis in oībz artibꝰ est absq̄ finis exēminio. Sed eoz q̄ sunt ad finē est aliqs terminꝰ. Nō enī medicus ponit aliquē finē sanitati. sed facit eā p fecte q̄ntūcunq̄ p̄t. Sed medicine ponit terminū. quia nō dat q̄tū p̄t. sed q̄tū debz fm pportionē. alias esset inordinata. Cū igit būanaz actionū z affectionū finis sit dei dilectio. q3 p hāc maxime attingimus vltimū finē. iō in dilectōe dei nō p̄t accipi modus sicut in re mēsurata. vt sit in ea accipe plus z minus. sed sicut inuenik modꝰ in mēsura in q̄ nō p̄t esse excessus. sed q̄nto plus attingik regula tāto melioꝰ est. ita etiā q̄nto q̄s plꝰ deū diligit. tāto melioꝰ est. Quantū ad totalitatē. dicit btūs aug. q modus diligendi deū est vt diligak ex toto corde. hoc intelligik sic vt diligak quantūcūq̄z diligi p̄t q̄d p̄tinet ad modū q̄ cōuenit mēsure. Sic igit inēlior actus charitatis habz rōem finis. q3 vltimū bonū hoīs ꝓsistit in hoc q inhereat deo. Exteriores autē actus charitatis vt beneficiētia. z hmōi. sunt ad finē. z ideo ꝓmēsurandi sunt fm charitatēz rōem. Sciendū etiā q cū dicik deum diligi ex toto corde. intelligik seruari ista totalitas. vt modus totalitatis referak ad rem dilectā. vt scz totū q̄ p̄tinet ad deū diligak. Uel etiā ad diligentē. vt scz q̄s diligat fm totū suū posse. z oīa ordinet ad dei dilectōem. z sicut dz p̄t illō seruari. Sed si ista totalitas importat modū diligētis adeq̄tum mō rei dilecte. sic ipleri nō p̄t. q3 hoc eēt infinite diligere eū. cū infinitū sit diligibilis licet creatura sit finita.

Quod sit magis meritoriū diligere deū vel proximū. §.III

Ad q̄d respōdetur fm be. tho. q si vtraq̄z dilectio cōsiderek seorsum. dilectio dei est magis meritoria Debek enī ei merces p pter seipm q3 vltima merces est frui deo in q̄d tendit dilectōis motus. Si autē intrendak ista cōparatō vt dilectō dei accipiak fm q̄d solus diligik. dilectio primi. fm q proximꝰ diligik propē deū sic dilectio proximi includit dilectōem dei. Dilectō autē dei nō includit dilectōem primi. Sic in isto sensu p̄eminet dilectio proximi dilectiōi dei. Est enī cōparatio dilectiōis dei p̄fecte. que scz se extendit vsq̄z ad proximū ad dilectiōem dei impfectā et insufficientē.

Quid sit magis meritoriū diligere amicū vel inimicū. §.IIII

Rūdet btūs tho. vbi s. q iste dilectōes p̄nt ꝯsiderari dupliciter. vno modo ex pte proximi q̄ diligik. alio mō ex pte ratiōis per quā diligik. Prīo mō dilectio amici p̄eminet dilectōni inimici. q3 amicꝰ melioꝰ est z magis coniūctꝰ. Uñ z materia est magis ꝯueniens dilectiōi. Et propter hoc actus dilectiōis trāsiens super hāc materiā melioꝰ est. Alio modo dilectio inimici p̄eminet dilectōi amici propter duo. Primo q3 dilectōis amici p̄t esse alia rō q̄z deus. sed dilectōis inimici solus ds est rō dilectōis. Secūdo q3 p̄supposito q vterq̄z diligak propter deū. dilectio inimici fortioꝰ esse oñdik que ad remotiora extēdit animū hoīs. s. vsq̄z ad inimicos. Sicut ignis tāto fortioꝰ est quāto calorē suū ad remotōra diffundit. tanto etiam ostendik dei dilectio fortioꝰ quāto propter ipz difficiliora implemꝰ. sicut virtus ignis tanto est fortioꝰ quāto magis p̄t comburere materiā minus cōbustibilē. sed sicut idem ignis in propinqora fortiꝰ agit q̄z remotiora. ita etiā caritas feruētius diligit ꝺiunctos q̄z remotos. Et quātū ad hoc dilectio amicoz z feruētioꝰ et melioꝰ est q̄z inimicoz. Qd autē dicit xps mat. v. Si diligitis eos qui vos diligūt quā mercedē habebitis. Intelligēdū est p se. i. q cū diligūtur amici solū ex hoc. q3 amici. q̄d videk q̄ñ sic amāk amici. q ipi soliz nō ꝺimici diligūt tūc nō hz mercedē dilectō amicoz. sz si diligāk amici nō solū. q3 amici. sz etiā ꝓpē deū. tūc est meritoria.

De dilectōe inimicoꝝ. §.V

quō sit intelligendū illud p̄ceptū. Diligite inimicos vestros. hēs. s. in. c. de dilectōe proximi. Sz hic notanda sunt septē quevalēt ad oñdendū q non est ita difficile diligere inimicos sicut quidā credūt nec decus sed honoꝝ. Et primū est status inimici eius q̄ iniuriatꝰ est z nō vult satisfacere. est eī spūalr mortuꝰ. Ipse enī in se q̄si manꝰ iniecit cū iniuriā fecit. sap xvi Per malicīā occidit hō aīam suā. Crudeliores fuisse videnk qui xpo mortuo nō pepcerūt. q̄z q viuū vulnerauerūt. quis est autē adeo cecus q̄ nō intelligat decus nō esse. si q̄s de inimico mortuo nō vult se vindicare. Scōz est vtilitas iniurie illate. Persecutores

enī nostri tribulatiōibꝫ nos pungūt. sed in futurū sa
uū nobis eterne beatitudis prepant. iuxta illud ps̄.
Circūdederūt me sicut apes. Et eccl'i. Usqꝫ in tem
pus sustinebit patiēs. ꝛ postea redditio iocūditatis.
Tertium est ꝙ dilectio inimicorū est vtilior nobis q̄ꝫ
amicorū. quia valet ad sanandū pctā. Btūs auguſt.
Ego ad dilectōes inimicorꝫ vos moneo. qꝛ ad sanan
dū vulnera pctōꝝ nullū medicamentū efficaci⁹ eē co
gnosco. Multū enī facit ad pfectōem bonitatis. vtꝫ
math. v. Post illō diligite inimicos. Estote pfecti sic
pater vester ꝛc̄. Quartū qꝛ est gratior luc. vi. Post il
lud diligite inimicos. subdit. Et eritis filij altissimi.
Btūs aug. Quāta gratia p nos. fui digni nō sum⁹
et inimicorꝫ dilectōe filij dei efficimur. Crisos. Nihil
sic deo placabilē facit sicut malignis ꝛ ledētibꝫ eē pla
cabilē. Et p cōsequēs diabolo est molestior qꝛ magꝭ
se p hoc hō elongat ab ei⁹ silitudine. ꝙ obstinato odio
hoiem psequit. Quintū est qꝛ hmōi dilectio id qō de
struendū est in inimico. magis destruit q̄ꝫ aliq̄d ali
ud. Ipsa enī est ignis inimicicia in inimico adnihi
lans. vnde ō. Si esurierit inimic⁹ tuus ciba illū ꝛc̄.
Crisos. Omnis inimicitia beneficiorꝫ assiduitate cōpe
scit. Sextū est. quia nō potes nocere inimico q̄n tibi
noceas. Aug. Qō malicia tua alteri nō noceat fieri
potest. sed qō tibi nō noceat fieri nō pt. Solū ex hoc
ꝙ odiū portat sibiipi multū nocet qꝛ ꝛ peccat ꝛ remis
sionē peccatorꝫ. preterita euacuat q̄ad fructū. Unī ō
de pe. dist. iiij. dicit tibi de⁹. Dimitte ꝛ dimittet tibi
dimisi pri⁹ dimitte vel postea. qꝛ si nō dimiseris reuo
cabo te. et quicq̄d dimiserā replicabo tibi. Talis est
filius illi qui ex hoc ꝙ alicꝫ scidit sibi tunicā ipse gla
dio seipm interficit. s. odij. Septimū est dei imitatō
Eccl'i. xxiij. Magna est gl'a seq̄ dnm q̄ iniuriatus est
tibi. magis deū q̄ꝫ te offendit. ꝛ tm̄ ipse patiēs est. Sꝫ
exemplū xpi in cruce pendētis ꝛsiderandum. i. pe. ij.
Christus passus est p nobis ꝛc̄. vt seqmini vestigia
eius q̄ cū pateret ꝛc̄. Sed orabat in cruce p crucifixo
ribꝰ dicēs. Pater ignosce ꝛc̄. Et tm̄ omne gen⁹ iniuriaꝝ
tūc sustinuit. Jn substātia vi sibi ablataꝝ plus in ma
tre derisa. in famaꝝ honore ablatis p ꝛtumelias. in
psona. in vita. ergo xpm seqre inimicos diligēs. De
amore q̄ est passio multa hēs. s̄. in. i. pte. ꝛ de ppue
ratibꝫ eius q̄ possunt cōuenire dilectioni.

¶ De gaudio inquantū est actus inferioꝛ charitatis.
Capitulū septimū.

POst principalē actum caritatis q̄ est dilectio. vidēdū est de alijs actibꝫ interioribꝫ q̄ sunt gaudiū ꝛ pax. Et de exterio
ribꝰ scꝫ bñficia ꝛ misericordia q̄ etiā est act⁹ interior ꝙ
dictū est. s̄. in tractatu de iusticia. De gaudio pmo
videndū est. Et sciendū ꝙ gaudiū nō est virt⁹. qō pz
ex hoc. qꝛ nō connūerat inter virtutes theologicas. nec
morales nec intellectuales. sed est act⁹ virtutis. Unō
connūerat ab ap̄lo ad gala. v. Jnē fructus spūs qui
sunt act⁹ virtutū. Hoc autē sic declarat btūs tho. ij. ij
q. xxviij. Uirtus est habit⁹ quidā opatiuus. ꝛ iō fm
propriā rationē habet inclinatōem ad aliquē actum
Est autē contingēs ex vno habitu plēs act⁹ eiusdē ra
tiōis ordinatos prouēire. quorū vn⁹ sequit ex altero.
Et qꝛ posteriores act⁹ nō procedūt ab habitu virtutꝭ
nisi p actū priorē inde est ꝙ virtus nō diffinit nec de
noiat nisi ab actu priori. cuius etiā alij actus ab ea
sequātur. Manifestū est autē ex his q̄ dicta sunt su
pra de passiōibꝫ ꝙ amor est pria affectio appetitiue
potētie. ex qua seqtur desiderium ꝛ gaudiū. Et iō idē
habitus virtutis est qui inclinat ad diligendū ꝛ desi
derandū bonū dilectū ꝛ gaudendū de deo. Sed qꝛ
dilectio inter hos act⁹ est prior. inde est ꝙ virtus non
denoiatur a gaudio vl̄ a desiderio. sed a dilectōe ꝛ di
cit charitas. Sic ergo gaudiū nō est aliq̄ virt⁹ a cha
ritate distincta. sed est quidā act⁹ seu effect⁹ ei⁹. Qō
causet gaudiū ex caritate sic declarat bea. tho. vbi su
pra. ex amore pcedit gaudiū ꝛ tristicia. sꝫ cōtrario mō
vt dictū est supra. Gaudiū enī ex amore causat Uel
propē pñtiam boni amati. Uel propē hoc etiā ꝙ ipi
bono amato proprium bonū inest ꝛ cōseruat. Econtra
rio autē ex amore seqtur tristicia. vel ppter absentiā
amati. vl̄ propē hoc ꝙ his cui bonū volum⁹. suo bo
no priuat aut aliquo malo deprimit. Caritas autē
est amor dei cui⁹ bonū immutabile est. qꝛ ipe est sua
bonitas. Et ex hoc ꝙ amat. est in amāte p nobilissi
mū sui effectū fm illō. i. ioh. iiij. Qui manet in cha
ritate in deo manet ꝛ de⁹ in eo. cuius enī in via nō sit
pſens p speciei visionē. est tm̄ pſens p grē inhabitatōꝫ
Unī b. aug. dicit ꝙ sicut corp⁹ nō viuit nisi aīa pñte.
ita nec aīa. s. p grām nisi deo pſente. de pe. di. i. resu
scitat⁹. ¶ Utrū gaudiū spūale qō est ex charitate ha
beat admixtā tristiciā. Rñdet b. tho. vbi. s̄. ꝙ ex cha
ritate causat duplex gaudiū de deo. Unū quidē pn
cipale qō est proprium charitatis ꝙ. s. gaudem⁹ de bo
no diuino in se cōsiderato. Et tale gaudiū pmixtiōeꝫ
tristicie nō patit. sicut nec illō bonū de q̄ gaudemus
pōt aliquā mali admixtiōem habere fm illō sap̄. vij
Non habꝫ amaritudinē conuersatio illi⁹. s. sapie diuine
Et iō ap̄ls dicit ad phil'. iiij. Gaudete in dño semp
Aliud est gaudiū caritatis quo q̄s gaudet de bono
diuino. fm ꝙ pticipat a nobis. Nec ātē pticipatio pt
impediri p aliqō contrariū. Et ideo ex hac pte gau
diū charitatis pt habere pmixtiōnē tristicie. put aliq̄s
tristat de eo qō repugnat pticipationi diuini boni.
vel in nobis vel in primis. quos tanq̄ꝫ nosipos dili
gimus. Fletus enī pro primo vel p seipo nō est nisi ō
aliq̄ malo. Omne autē malū importat defectū ptici
patiōis summi boni. Flet⁹ etiā hui⁹ incolat⁹ p dilectō
ne patrie. pcedit ex eo ꝙ vita pñs impedit nos a pfe
cta pticipatiōe glorie. Et iō caritatis gaudiū hmōi
pt habere admixtionē tristicie. Primū tm̄ gaudiū me
lius est ꝛ pcedit ex caritate. Scōm pt pcedere etiā ex
spe fm illō. Spe gaudētes. ad romanos. xij. ¶ De
plenitudine gaudij. vtꝫ. s. gaudiū spūale ex charita
te causatū possit ipleri. Ad quod rñdꝫ b. tho. vbi. s̄
ꝙ ex pte rei qua gaudet id est de deo. vt scilꝫ tm̄ deo
gaudeat. quantū dignū est ea regaudere. Sic in cre
atura nō potest esse gaudiū plenū. sed solū gaudium
dei est plenū de seipso. qꝛ gaudiū ei⁹ est infinitū. ꝛ b
cōdignū infinite bonitati ei⁹ est. Cuiuslibet ātē creatu
re gaudiū oportet eē finitū. Ex pte ātē gaudētis sic pt
esse gaudiū plenū in creatura. Gaudiū ei cōpat ad
desideriū sicut q̄es ad motū. Est aūt quies plena. cū
nil restat de motu. Unī tūc est gaudiū plenū cū nil re
stat desiderandū. Et qꝛ q̄ꝫdiu in hac vita sumus nō

quiescit in nobis desiderij motus. qz adhuc restat ꝙ magis deo appropinqm⁹ per glaz. Sz qñ iã ad beatitudinẽ puentũ fuerit pfectã. nil desiderandũ restabit. qz erit dei plena fruitio in q̃ hõ obtinebit quicqd etiã circa alia bona desiderauit ꝑm illõ ps. cij. Qui replet in bonis desiderij tuũ. Et iõ quiescet desiderium. nõ solũ quo desideram⁹ deũ. sed etiã erit oĩm desideriorũ quies. iõ hic nõ est plenũ desiderij nostrũ. sed solũ gaudiũ beatoꝝ est plenũ z sup plenũ. qz pl⁹ obtinebũt ꝙ̃ desiderare sufficerẽt Non ei in cor hois ascẽdit que ꝓpauit diligẽtibꝫ se de⁹. vt ỏz. i. corin. ij. Et hoc est qõ dicit luc. vi. Mẽsurã bonã z ꝓfertã z superefluentẽ dabũt in sinũ vestrũ. Quia tñ nulla creatura est capax gaudij de deo ei ꝺdigni. inde est ꝙ illud gaudiũ oĩmodo plenũ nõ cadit in hoĩe sed potiꝰ hõ intrat in ipm ꝑm illõ mat. xxv. Intra in gaudiuꝫ dñi tui. Itẽ cũ puentũ fuerit ad beatitudinẽ. vnusqsꝙ attingit terminũ sibi ꝓprium ex ꝓdestinatõe diuina. nec restabit vlterius q̃ tendat. ꝙ̃uis in illa terminatione vn⁹ pueniat ad maiorẽ gradũ ꝙ̃ alius. Et iõ vniuscuiuscꝫ gaudiũ plenum erit ex pte gaudẽtis qz vniuscuiuscꝫ desiderij plene q̃etabit. Tñ gaudium vni⁹ erit maius gaudio alteri⁹. propt̃ plenitudinẽ. ptici patiõem brũtudinis. Jstud tñ gaudiũ beatoꝝ nõ est gaudiũ passiõis. qõ est cũ trãsmutatõe corpali vt in alijs passionibꝫ. nec ptinet ad sensitiuã partẽ sed intellectiuam id est voluntatẽ.

Gaudiũ vestrum nemo .ℌ.I. tollet a vobis. dixit xps loquẽs ỏ gaudio supne fruitionis. q̃ beati vndicꝫ circũdant. Uñ math. xxv Euge serue bone z fidel' zc. intra in gaudiũ dñi tui. Jstỏ gandiũ prouẽit a sex ptibꝫ ꝑm guilbel. i summa. Primo a supna maiestate. iohã. xvi. Itez videbo vos et gaudebit cor vestrũ. Hoc autẽ gaudiũ erit triplicit. Primo ex visa diuinitate. Bern. Jstud est vez gaudium qõ nõ de creatura sed de creatore cõcipit. Scõdo ex aspecta hũanitate. Eccl. xi. Delectabile est oculꝰ tuis videre solẽ. i. xpm. Tertỏ ex intellectu nature ỏine vnite cũ hũana. vñ natura nra exaltat. sicut gaudẽt hoĩes de exaltatiõe suoꝝ fratꝝ. ¶ Scõdo ꝓcedit illõ gaudiũ a loci amenitate. Et hoc tripl'r. videlz ex eius claritate. ex ei⁹ puritate ex eius latitudine z vastitate. Apoca. vlt. Ciuitas illa nõ eget sole zc. Baruch. iij. O isrl q̃ magna est dom⁹ dei zc. Apoca. xiij. Sine macula sunt añ thronũ dei ¶ Tertio ꝓcedit illõ gaudium ex societate. z hoc tripl'r. Ex eius multitudine. Apoca. vij. Uidi turbã magnã quã nemo dinũerare poterat. Ex ei⁹ nobilitate. qz oẽs erunt reges z regine. Apocalip. Fecisti nos deo nr̃o regnuꝫ zc. Et de q̃libet aia sctã. ps. Astitit regina a dextris tuis. Ex eius charitate intima. esa. xxxi. ỏt dñs. Cui⁹ ignis ẽ in syon. z camin⁹ ei⁹ in hierl'm. ¶ Quarto ꝓcedet tandem a corpis pfectionalitate. z hoc q̃drupl'r. Ex speciositate vel claritate. subtilitate. agilitate z impassibilitate q̃ oĩa notat apl's. i. ad cor. xv. ibi. Semiat aiale surget spũale zc. ¶ Quinto ꝓcedet ab inferni vastitate. z hoc tripl'r. Tum ex euasione ei⁹ cum meruissent Tum ex diuine iustitie in ill' executõe. ps. lvij. Letabit⁹ iust⁹ cũ viderit vindictã zc. Tũ ỏ ỏmonũ alligatõe ne tibi noceãt ¶ Sexto ꝓcedet a mũdi q̃litate. z hoc tripl'r. Primo ex remotiõe. Apoc. Uidi celũ nouũ z terrã nouã zc. Secũdo qz oĩa erũt eis subiecta ad nutum. Tertio qz ex oĩbꝫ speculabunt glaz dei in ill' zc. Et quia gaudiũ ẽ vna ex passionibꝫ. de pluribꝫ alijs ptinentibꝫ ad gaudiũ inq̃tum gaudiũ est passio. vide supra in tractatu de passionibꝫ.

¶ De pace inq̃tum est actus interior charitatis z q̃ modo differt a concordia. ¶ Caplm. viij.

Dꝛ est alius actus interior procedẽs a charitate z includit ꝺcordiã. z vltra hoc addit vnionẽ appetitiuaꝝ vni⁹ appetẽtis. Pro cui⁹ declaratõe dicit b. tho. ij. ij. q. xxix. ar. i. q. vbi est pax ibi est ꝺcordia. nõ tamen vbi cunqꝫ est cõcordia est pax si nomẽ pacis propẽ sumatur. Cõcordia ei propẽ est ad alterũ inq̃tũ scz diuersoꝝ cordiũ volũtates sil' in vnũ ꝺsensuꝫ ꝺueniũt. Cõtingit etiã vnius hois cor tendere in diuersa dupl'r. Uno quidẽ mõ ꝑm diuersas potẽtias appetitiuas. Sicut appetitus sensitiu⁹ plerũqꝫ tendit in cõtrariũ appetitus rõnalis. ꝑm illõ gala. v. Caro concupiscit aduersus spm̃. Alio modo inq̃tum eadẽ vis appetitiua in diuersa appetibilia tendit q̃ simil' assẽq nõ pt. vñ necesse est esse repugnãtiã motuũ appetit⁹. Unio autẽ horꝝ motuũ est de rõe pacis. Nõ ei hõ habz cor pacatũ ꝙ̃diu vult. z si hãt aliq̃d qõ vult. adhuc tñ restat ei aliq̃d volendũ qõ sil' brẽuõ ꝑt Hec aũt vnio nõ est de rõne cõcordie. vñ ꝺcordia importat vnionem appetituũ diuersoꝝ appetẽtiũ. Pax ãt supra hãc vnionẽ importat etiã vnionẽ appetituũ vni⁹ appetẽtis. z sic paci opponit duplex dissensio. s. dissensio hois ad seipm. z dissensio hois ad alterꝝ. Cõcordie ãt opponit hec sola scõa dissensio. Unde ꝺcordia ꝑt eẽ pecatoꝝ in malo. Sz pax proprie nõ nisi bonoꝝ. Esa. lvij. vel. xlviij. vbi ẽ eadẽ autoritas. nõ est pax ipijs. ¶ Est autẽ triplex gen⁹ pacis. s. tpalis. spũal'. z eẽnal' Hec ꝑm notari ibi iohã. xiij. Pacẽ relinq̃ vob. s. eternalẽ. Pacẽ meã do vobis. s. spũalem. Nõ quõ mundus dat ego do vobis. s. tpalẽ Nã mũd⁹ dat tpalem pacẽ. p guerras oppssam z multa mala. nõ sic xps. sz p orões z bona opa. Uñ apl's. i. ad thimo. ij. vult in ecclesia orões fieri pro pace. Possunt etiã ꝺdicte paces notari in ps Loquet dñs pacẽ in plebẽ suã. q̃ad tpalem quã dat qñ ppl's est suus p mandatoꝝ obseruationẽ. Et sup sanctos suos q̃ad pacẽ eternalẽ quã habẽt soli sancti in patria. Et in eos q̃ ꝺuertũtur ad cor q̃ad spũalem. Pax tpalis de qua ỏz. ij. macha. i Aperiat deus cor nr̃m in lege sua z in ꝓceptis suis z faciat pacẽ. pturbat p rixam q̃ est inẽ vnũ z alterum. et p seditionẽ que est intervnã ptem ciuitatis et aliã. z bellũ quod est inter ciuitatẽz ciuitatẽ. Pax spũalis debet esse cũ deo. Job. Habeto pacẽ cũ eo subijciendo voluntatẽ tuã ei z penitendo de peccatis cũ proximo. Apl's. Si fieri potest qõ ex vob est. cũ oĩbꝫ hoĩbus pacẽ hñtes. Cũ seipo ad phil'. iij. Pax dei q̃ exuperat oẽm sensum. custodiet corda vra. De eẽna ỏz ps. Posuit fines tuos pacẽ zc. Nec excludit ꝑplex bellũ qõ est in mũdo etiã in sanctis. Primũ est in corpe vbi bellãt ad inuicẽ calidũ cõtra frigidũ et siccũ ꝺtra humidũ. z econuso. ex quo tandẽ corp⁹ ꝺstruit. Scõm est q̃ caro ꝺcupiscit aduersus spm̃ Tertium

est diuersaꝝ opinionū. Btūs aug⁹. Quot boīes, tot opiniões in vna ꝛ eadē diuersorū morū. Poeta. pectoribus mores tot sunt quot in orbe figure. Uelle suū cuiqꝫ est, nec voto viuit vno. Persius. Sed in padiso nulla infirmitas vel corruptio, nulla tēratio, nulla diuersitas opinionū vel voluntatū.

De pace quomodo est .§.I.

effectus seu actus charitatis ꝛ nō virtus special. Primo ptz ex illo ps. Pax multa diligentibꝫ legē tuā ꝛc. Pro cui⁹ declaratõe dicit be. tho. vbi. s. q rõne pacꝭ est duplex vnio, qꝛ vna est fm ordinationē propriozꝫ appetituū in vnū, alia est fm vnionē appetitus proprij cū appetitu alteri⁹. Et vtrāqꝫ vnionē efficit charitas Primā quidē fm qõ de⁹ diligit ex toto corde vt scz oīa referam⁹ in ipm. Et sic oīes appetitus nostri in vnū ferūtur. Aliā prout diligim⁹ proximos nostros sicut nosmetipos. Ex quo cõtingit q bõ vult impleri volūtatē proximi sicut suiipius. Et propē hoc inter amicabilia vnū ponit identitatis electõis dilectõnis, vt pz, ix, etb. Et tullius de amicitia dicit, q amicozū est idē velle nolle. ¶ Scõm scz q nō sit virtus sic probat b. tho. cū oīes actus seinuicē cõsequunt fm eandē ratõnē ab agente, pcedēs, oēs hmōi actus ab vna virtute procedūt, nec bñt singli singlas virtutes a quibꝫ procedāt, vt pz in rebꝫ corpalibus. q enī ignis calefaciēdo liquefacit ꝛ rarefacit, nō est in igne alia virtus liqfactiua ꝛ alia rarefactiua, sed oēs act⁹ bos opatur ignis q vnā suā virtutē calefactiuā. Luz igit pars caulet ex charitate fm ipam rōem dilectõnis dei ꝛ primi, vt ostēsum est supra. nō est alia virt⁹ cui⁹ pax sit proprius act⁹ nisi charitas. Et qꝛ est act⁹ virtutis dak preceptū de ea. Mar. ix. Habete pacē inē vos. Et qꝛ etiā est actus meritoꝛi⁹, ponit inter beatitudines q̄ sunt actus virtutis perfecte. Math. v. Et inter fruct⁹ numerat, ad gala. v. inqꝫtū est q̄dam finale bonū habens spūalem dilectōem. ¶ Itē sciendū q salua pace pt esse dissensio in opinionibꝫ inter habētes charitatē, sicut inē paulū ꝛ barnabā Act. xv et inter beatū augu. ꝛ btm̄ hiero. Nam fm pbm in ix. ethico. Ad amicitiā nō pertinet cōcordia in opinionib⁹, sed cōcordia in bonis cōferētibus ad vitam et pcipue in magnis. nā in paruis dissentire non videt dissensus. et propē hoc nihil prohibet aliqs caritatē hñtes in opinionibꝫ dissentire. nec hoc repugnat paci. Opiniones enī ptinēt ad intellectū qui pcedit appetitū qui p pacēvnit. Dissensio ergo in opinionibꝫ minimis repugnat quidē paci perfecte patrie q̄ est q̄ pleneveritas cognoscet, ꝛ oīs appetitus qetabit, sed nō paci imfectevie. Pax fm catholicō dicit a pacto qꝛ post pactū fit pax. Et fm ethimologiā dicit q̄si p liū arcēs qꝛ expellit prelium vt suū ꝛtraniū q summe ē odiosum ꝛ merito. Nā innūera mala oriuntur ex eo. Un dauid pelegit pestē potius qꝫ prelium, ij. Reg. vl. Pax bz tres literas q̄ repsentāt per. p. patrē, p. a. repsentat amoꝛ spūsctī. p. x. xps dei filius. Nā summa ꝛ pria pax, vnde oīs alia originat est trinitas, vñ canit ecclesia, Tu charitas, tu puritas, tu paxꝛc.

Pacem omnia appe .§.II.

tunt fm beatū aug. xix. de ciui. dei, ꝛ dionisi⁹ de diuinis noīb⁹ quā ꝛclusionē sic declarat be. tho. vbi. s. ar. ij. Ex hoc ipso q bō aliqd appetit cōsequēs est ipz appetere assecutōem ei⁹, ꝛ p cōsequēs remotionē eoꝛ que ꝛsecutōem impedire pñt. Potest ãt impediri bonū seu boni desiderati assecutio, p ꝛriū appetitū sui vel alteri⁹, ꝛ vtrūqꝫ tollit per pacēvt supra dictū est. Et ideo necesse est q oē appetēs appetat pacē inqꝫtū scz oē appetēs appetat tranqlle, ꝛ sine impedimēto peruenire ad id qõ appetit in q̄ ꝛsistit ratio pacis quaz be. aug. diffinit esse tranqllitatē ordis. Nec obstat q dionisi⁹ dicit q pax est vnitiua ꝛsensus. Nā pax ꝛportat nō solū vnionē appetitus intellectualis aut rōnalis, aut sensualis ad qõ pt ptinere cōsensus sed etiam ꝛnaturalis, vt in cōsensu importet vnio appetituū ex cognitõe precedentiū, p cōnaturalitatē vero vnio appetituū naturaliū. Nec enī obstat q aliq bella faciūt nā tales nō desiderāt nisi pacē. quā se habere nō extimant. Un b. aug. xxij. q. i. noli. Non enī pax querit vt bellū exerceat, sed bellū geritur vt pax cōsequat bellando ergo esto pacific⁹ ꝛc. Itē pax q est maloꝝ ē apparēs ꝛ nō vera. Un dicit Sap. xiij. Jn magno vipuentes inscitie bello, tot ꝛ tāta magna pace arbitrati sunt. ¶ Et est triplex pax mala. s. inordinata. vt cum superior obedit inferiori vt ratio sensualitati. vel plat⁹ subdito. Hanc pacē seruauit adā pori⁹ obediēs vxori qꝫ voci dñi. Gen. iij. Nō decet seruū dñari principib⁹ Prouer. xix. Scda est pax simulata. q̄lis fuit iude p ditoris in osculādo xpm. Et ioab ad amasaz. ij. Re. xx. ps. xxvij. Loquūtur pacē cū proximo suo mala aūt in cordib⁹ eoꝝ. Tertia est pax inānata, scilz q̄ sunt in malo cōcordes, vt herodes ꝛ pilatus facti amici i passione xpi. Math. x. Nolite arbitrari q veneri mittere pacē in terrā. Itē b. aug. xix. de ciui. dei. ponit mltas species pacis eas diffinies. Dicit ei q pax corpis est ordinata tpatura ptiū. Pax aie irrōnal ordiata reqies appetitionū. Pax aie rational ordiata cognitiōis actiōisqꝫ cōsensio. Pax corpis ꝛ aie ordiata vita ꝛ salus animātis. Pax hois mortalis ꝛ dei ordiata in fide sub eterna lege obediētia. Pax hoīm ordiata ꝛcordia. Pax dom⁹ ordiata iperādi obediēdi ꝛcordia inhabitātiū. Pax ciuitatis ordiata imperādi obediēdi ciuiū cōcordia. Pax celestis ciuitatis ordiatissima ꝛ cō cordissima societas fruēdi deoꝝ iuicē in deo. Pax oīz rerū trāquillitas ordis. Ordo autē est pariū dispariumqꝫ rerū sua cuiqꝫ loca tribuēs dispositio.

Beneficientia nō est .§.III.

virtus special. Et rō est, qꝛ actus interioꝝ et exterioꝝ nō requirūt diūsas virtutes. Sz bñficientia ꝛ beniuolētia nō differūt, nisi sic actus interioꝝ ꝛ exterioꝝ, qꝛ beneficiētia est execution beniuolētie Un sicut beniuolentia nō est alia virtus a charitate, ita nec bñficiētia Est autē act⁹ charitatis exteioꝝ. Qõ sic declarat beat⁹ tho. ij. ij. q. xxxix. Beneficiētia nil aliō ꝛportat qꝫ facere bonū alicui. Pōt autē hoc bonū ꝛsiderari dupliꝛ. Uno mō fm cōem rōem boni. ꝛ hoc ptinet ad cōem rōem bñficiētie Et hic est act⁹ amicitie. ꝛ p ꝛsequens caritatis. Nā in actu dilectõis includit beniuolētia p quā qs vult bonū amico. vt supra dictū est. Uoluntas autē est affectiua eoꝝ q̄ vult, si absit facultas, ꝛ iō ex consequenti bñfacere amico ex actu dilectõis ꝛsequt.

Et propter hoc beneficiētia ſm cōem rōem eſt amicitie vel charitatis actus. Si autē bonū qđ quis facit alteri accipiat ſub aliqua ſpeciali rōe boni, ſic bñficiētia accipiet ſpecialē rōem z ptinebit ad aliquā ſpecialem virtutē ſicut ſi faciat bonū proximo ſub rōne ſub leuātis miſeriā eius, ptinebit ad miſericordiaz. Si ſub rōne debiti vt parentib⁹ ptinebit ad iuſticiā, z huiuſmōi. diſt. lxxvi. Non ſatis eſt bñ velle, niſi ſtudeas etiā bñfacere. Eſt autē bñficiētia exercēda ad oēs ſi fieri pt, cum dilectō charitatis ſe extēdat ad oēs, p loco tamēz pro tpe ſm debitas circumſtātias. Peccatoribꝫ autē in neceſſitate etiā eſt ſubueniēdū ad ſuſtentationē nature, nō ad fomentū culpe. Unde dicit b. aug⁹. v. q. v, nō oīs. q vtili⁹ luxuriāti panis ſubtrahit cꝫ frangit. ſi de cibo ſecur⁹ iniuſticie acqeſcat. Et ſic etiā excōicatis z infidelibꝫ in neceſſitate eſt bñfaciendū z ſubueniēdū, magis aūt cōiūctis ceteris paribꝫ poti⁹ ſubueniēdū eſt. Dicit enī b. tho. vbi ſupra q virtus z grā imitātur ordinē nature, q eſt ex diuia ſapia inſtitut⁹. Eſt autē talis ordo nature, vt vnūqđ cꝫ agēs naturale p prius magis diffundat ſuā actōnem ad ea q ſunt ſibi propinqora, ſicut magꝫ caleſacit ignis rem ſibi magis propinquā. Exhibitio autē bñficiorū eſt q̄dā actio charitatis in alio, z iō oportz q in propinq̄s magis fiat bñficiētia, ſed ꝓpinq̄tas vni⁹ homis ad aliū, pōt attēdi ſm diūſa in quibꝫ homines ſibi cōicant, vt cōſanguinei in naturali cōicatiōe, ciues in ciuili, fideles in ſpūali, z ſic de alijs. Et ſic ſm diūſas ꝺiunctōes ſunt diuerſ⁹ diuerſa bñficia diſpēſanda. Nā vnicuiqꝫ eſt magis exhibēdū beneficiū ptinēs ad illā rem ſm quā eſt nobis magis cōiunct⁹ ſimplicit loquēdo. tamē hec poteſt variari ſm diūſitatē tēpoꝝ locoꝝ z negotioꝝ. Nā in aliq̄ caſu ē magis ſubueniēdū extraneo neceſſitatē extremā patienti cꝫ patri nō ſuſtinēti tātam. De bonis autē debitz alteri qz ei⁹ ſunt pl⁹ tenet ei bñfacere reddēdo cꝫ cōiūctis. niſi cōiuncti eſſent in tāta neceſſitate q liceret eis furari ad ſubueniēdū eis, niſi z ille cui⁹ eſt res eēt in ſimili neceſſitate. In q̄ caſu pēſanda eſt ꝺditio vtriuſqꝫ z alias conditiōes prudētis iudicio, quia in talibus nō poteſt dari vniuerſalis regula.

Titulus ſeptimus de ſpe

De triplici ſpe eius q̄dditate z fructibꝫ

Lap'm primū.

SEquitur de ſpe que eſt ſcda virtus theologica, ad quā hort ſcriptura dicēs pſ. xxxvi. Spera in dño ꝛc. Triplex autē eſt ſpes. videlz. natural'. virtual' z crimialis. Spes natural' eſt quedā paſſio, vnde z pbs dicit q iuuenes ſunt magne ſpei Hoc eſt cōe nobis z brutis, p expientiā enī videm⁹. q canis mouet ad inſequēdū leporē. z ancipiter auē. z hoc q̄dē non faceret niſi qz ſperat aſſeq. cauſat hec paſſio in vi ira ſcibili q̄ eſt etiā in brutis ſm b. tho. i. iij. ſen. d. xxvij. Cū ei oīs paſſio ſit in cōcupiſcibili vl' ira ſcibili. oīs illa paſſio de cui⁹ intellectu eſt appetit⁹ in bonū vel cōueniēs, ſimpl'r eſt in cōcupiſcibili ſicut amor, delectatioz hmōi, z oppoſita horꝝ. Oīs āt illa paſſio de cuius intellectu eſt mot⁹ in bonū cū circūſtātia difficultatis eſt in ira ſcibili. z hmōi ſunt oīa illa q̄ importāt bonū vel malū. cū duratiōe alic⁹ q̄ntitatis ſicut ira q̄ exurgit ex magna leſiōe quā ꝺs ꝓvindicare. ſz nō in ꝓmptu. Timoz nō eſt de q̄libet malo. ſz de magno cui nō pt reſiſti, vel difficulter. Spes iportat modū appetit⁹ in aliqđ bonū ꝺmenſuratū appetēti. Nō ei eſt de bonoz tāto ad qđ nullo mō pt q̄ueniri. Nec tamē de tā puo qđ p nullo habeat. ſz de eo qđ ē difficile bri. propē qđ ꝺz arduū. Et ſic arduū addit quā dā ſpecialē rōez bonitatis. ſ. pciositatē q̄ndā ex hoc ipſo q nō defacili pt bri ſicut ꝺz. Oīne raz carū. Differt autē in hoc ab audacia, qz audacia importat extenſionē appetit⁹ in aliqđ arduū vt repellat malum. ſpes autē extenſionē appetit⁹ in arduū bonū vt acq̄rat. Sz qz de ſpe ꝓput eſt paſſio dictū eſt ſupra in prima pte. iō hic nō aliđ de ea. Naturalia tū nō ſunt vicia nec ꝟtutes. Spes virtualis eſt virt⁹ theologica. ꝺ q̄ pſ. lxxi. Tu es dñe ſpes mea. z eſt ibi deꝓcatio p cāz, i. tu es cauſa ſpei mee Ubi etiā ſciēdū ſm b. tho. in. iij. ſen. di. ij. q ſpes vltra acceptōem p̄dictā. ſ. pro paſſione. ſm q ſumit in bonū accipit quadruplicit. Uno mō ꝓput noīat habitū inclinantē ad actū voluntatis ſil'em actui ſpei q̄ eſt paſſio ꝓtis ſenſitiue vt ibi. i. Lozi. xij. Nūc manēt fides, ſpes. charitas. Scdo mō ꝓput noīat actū ꝓcedētē a tali habitu. z ſic ē act⁹ virtutis vt ibi in pſ. lix. Moab olla ſpei mee. Moab ſignificat malos q̄ ſunt olla. faciētes ſua pſecutōe ſerueſcere coḡre. i. pficere ſpem nrām. Tertio mō p ut noīat rem pfectā z ſperatā. z ſic eſt obiectū virtutz. vt ad thitū. ij. Expectātes btām ſpē. i. viſionē btām ſperatā. Quarto mō ꝓput noīat certitudinē q̄ ſeq̄t ſpē vt ibi ad Ro. v. pbatio vero ſpei. i. ſpei certitudinē. et ſic noīat ſtatū pfectōis in virtute quātū ad certitudinis intentiōez. Eſt etiā ſciēdū q ſpes q̄ eſt virtus nō opponit timori q̄ eſt donū. cuius illa ſit de bono futuro. iſte ꝺ malo futuro. Et rō b⁹ē. qz ſpes ſe extēdit in deū ex cōſideratōe diuine largitatis timoz vo dicē reſilitionē ex cōſideratōe propē quitatis. z ita nō ē ſm idē reſilitio timoris z extēſio ſpei Uñ nō ſunt ꝺuia cū cōtraria ſint ſm idē. Spes criminal' ſolo noīe z ꝓprie ꝺz ſpes ꝓpē aliquā apparētē ſil'itudinē quam hz cū ipſa. de q̄ ꝺz in pſ. Nolite ſpare in iniq̄tate Et in euā. Lu. vi. Mutuū date nihil inde ſperātes Nā talis ſpes que tū improꝑ large ꝺz ſpes. in mutuo i ducit vſurā. extra devſu. ꝺſuluit. Qđ intelligit quando tal' ſpes eſt cā principal' mutui. De iſta tū mā plene habes ſupra in. ij. pte ti. i. Et dicit ſpes ſm ethimologiā. qz eſt ſpes progrediendi ad ardua. q̄ſi pes dicta. vt dicit in catholicon.

Nota ſecundū iſtam .ſ.i.

largā acceptōem ſpei. ſ. in malū ſm guil. in ſumma. virtu. q ipa eſt triplex. Pūa eſt ꝺfidētia de ſeipſo. ſecūda eſt ꝺfidētia de alio. tertia ē ꝺfidētia de aliq̄ vano. De pūa ꝺz puer. xxvij. q̄ ꝺfidit in corde ſuo ſtultus ē. Uere āt ſtult⁹ ē ꝺfidēs de ſe q̄ ꝓpri⁹ loq̄ndo ꝓſumptio eſt. Nā hō nō eſt ſufficiēs ex ſe. nec ad ſuſtinēdū. nec ad defendēdū ſe. nec ad merēdū. q hō nec aliq̄ alia creata ſit ſufficiēs ad ſuſtinēdū ex ſe oñdit gre. di. Eſſe oīm q̄ de nihilo ſunt in nihilū tēderent. niſi ea oīm actu manu regimis retineret. Scdo nō ē

sufficiēs defendere se ab hostib⁹ suis. īmo a demonibus cito ꝑimeret nisi a deo ꝓtegeret. Treū. iij. Misericordie ei⁹ q̄ nō sum⁹ ꝯsumpti. Tertō est insufficiens ad merēdū. q̄ nec ex se sufficit bonū vnū inchoare seu bonā vitā accipe. ij. Lox. iij. Nō q̄ sufficiētes simus aliq̄d cogitare a nobis q̄si ex nobis ꝛc. Logitatio autē ꝑimū opus esse videt. Potest hō se ꝑimere. sed non se resuscitare. Osee. xiij. Perditio tua ex te ist' tm̄ in me auxiliū tuū. Scō est insufficiēs in bono inchoato ꝓseuerare. Greg. Lito bonū amittit nisi a largiēte custodiat. Tertio in bono insufficiēs est ꝓficere. ps. lxxx. Beatus vir cui⁹ est auxiliū abs te ꝛc. Confidētia seu spes in alio hoīe est fallax ꝛ ꝯfundēs hominē. Isa. xx. Cōfundēt ab ethiopia spe sua. ꝛ ꝯfidūt hoīes in altero aliq̄n rōe ꝓtātis. sed ō⁹ his Isa. xxxi. Ue q̄ descendūt in egiptū ad auxiliū sperandū. ꝛ nō sunt cōsili sup sctm̄ isral ꝛc. Aliq̄n rōe cōsanguinitatis. Sed ō⁹ Hiere. xvij. Maledictus vir q̄ ꝯfidit in hoīe. ꝛ ponit carnē. i. parētelā brachiū suū. id ē robur suū. Aliq̄n rōe malicie ꝛ iniq̄tatis ps. lxi. Nolite sperare in iniq̄tate ꝓ astutias hoīm putātes obtinere q̄ volūt. ¶ Cōfidētia in revana ē ꝯfidētia vel in vita tpali q̄ breuis ꝛ momēranea ē. Sap. v. Spes ipij q̄si lanugo q̄ a vento tollit. Uel ꝯfidere ī diuitijs. i. ad thi. vi. Diuitib⁹ huius secli pcipe nō sperare in icerto diuitiaꝝ. sed in deo viuo. Uel cōfidere in fama et opiniōe hoīm. Job. viij. Spes hypocrite pibit. q̄d enī hipocrita in cūctis suis opib⁹ sperat nisi bonorē. reuerentiā. gl'am laudis. a melioribus metui. sanct⁹ ab oīb⁹ vocari sed pibit ista spes. q̄ etemitatē nō q̄rens fugit q̄ tenet. q̄ eius intētio in illa glia nō figit q̄ que sine fine possidet. Job. viij. Cētele aranearū fiducia ei⁹. s. hipocrite Omnis ergo ista mala ipropꝛie dicta spes abiciēda est.

Spes que est virtus §. II.

theologica sic diffinit a magistro sen. in. iij. Spes ē certa expectatio future bītudis ex meritis ꝛ grā pueniens. Ubi tāgunt tria de ipa. Prio ei⁹ actū. ibi certa expectatio. scō eius obiectū. cū subdit future bītudis. tertio meritū. cū ō⁹ ex meritis ꝛ grā proueniēs ¶ Quantū ad primū. s. cū ō⁹ certa expectatō est sciēdū q̄ sicut oēs alie ꝟtutes ꝓcipāt aliq̄d a charitate. scil⁹ desideriū summi boni propē q̄ opant. Ita iste actus q̄ est expectare ꝓncipali⁹ ꝓuenit spei. ꝛ ille ꝟtutes q̄b⁹ ꝓuenit ille actus expectatōis. vt patīa longanimitas. ꝛ magnanimitas ꝓticipāt ipm̄ actū a spe. Nā expectatō patīe est expectatō diuini auxiliū in piculis. ꝓ lōganimitatē expectat q̄s diuinū auxiliū in laboribus. tendēs diu in aliq̄d bonū arduū obtinēdū Per magnanimitatē expectat q̄s ōinū auxiliū vt tendēs in aliq̄d bonū arduū tpale. Sz expectatio spei ē expectatō boni arduī eterna vl̄ possibil' adipisci. q̄lis est eterna bītudo obiectū spei. b. tho. Est ād actus ꝓ prius spei expectare. nō sperare futurā. s. beatitudinē Huius rō est. q̄ cū spes tēdat in bonū possibile nobis adipisci. si spes tēdat in bonū obtinēdū ꝑm prop̄riā ꝟtutē sic ō⁹ spes sperare tm̄. Sz si tēdat in aliq̄d bonū obtinēdū ꝓ virtutē aliēnā. sic ꝓprie spes ō⁹ expectare Et hec duo tāgit ap'ls ad Ro. viij. Si q̄d videm⁹ spamus ꝓ patiam expectamus. b. tho. pria se. Ista autē expectatō ō⁹ certa vt pz in diffinitōe ad oīndendū q̄ spes ꝑsupponit facultatē ꝛ facit certitudinē pueniēdi in beatitudinē futurā. Unū ap'lus q̄ hēbat certitudinē illi⁹ bītudis. ꝛ hoc nō nisi ꝓ spez dicebat ij. ad thi. ij. Scio cui credidi ꝛ cert⁹ sum. q̄ potēs est depositū meū seruare ꝛc. Si aūt arguat sic in ꝟiuz. certitudo esse nō pt. de eo q̄d pt deficere. Sz mlti viatores hītes spē deficiūt a ꝯsecutōe bītudis ḡ spes viatoꝝ nō hz certitudinē. Rñdeo q̄ aliq̄ hītes spem future bītudis. hīt certitudinē ꝯsequendi eā ex quīq⁹ ꝓprio ex auxilio ōine oīpotētie Scō ex auxilio ōine misericordie īmēse. Tertio ex infinita dei liberalitate Quarto ex eterna dei ordinatōe. Quito ex liberi arbitrij ab peccati inflexibilitate. q̄ sc̄z nō ponūt obstaculū supradictis alic⁹ pcī. Et hāc certitudinē bītv̄l habuerūt oēs in grā ꝯfirmati. Aliquivero hītes spē future bītudis deficiūt a ꝯsecutōe ei⁹. nō q̄dē ex defectu diuini auxilij q̄ in pdictis q̄tuor ꝯsistit. sz ex defectu liberi arbitrij ponētis obstaculū pcī. ita q̄ certitudo spei quā. s. spes hz de obtinēdo vitā eternam causat ex q̄tuor supradictis. s. ex dei oīpotentia. misericordia liberalitate ꝛ eterna ordinatōe. certitudinal'r et infallibil'r. quātū est de se ordinātib⁹ nos in vitaz eternā ꝛ dirigētib⁹ Sz q̄ cq̄diu sum⁹ in hac vita pt ē accidētale impedimētū pcī mortalis. ne spes q̄ de se certitudinē hz finē suū ꝯseqūtur. iō in hac vita cū spe hñdi vitā eternā adiūgit timor separatōis a ō⁹ b. tho. in. iij. sen. di. xxvi. ¶ Additit tertio in diffinitōe future bītudis. Nam ꝓprium ꝛ primū obiectū spei ē bītudo futura. q̄ in dei visiōe ꝯsistit. Unū ap'ls ad Heb. vi. Habem⁹ spem sicut anchorā tutā ꝛ firmā inceden tem vsq̄ ad interiora velaminis. Expositio habem⁹ id ē habere debem⁹. s. anchorā tutā. s. ab oī malo tuentē. ꝛ firmā. i. in oī bono nos cōfirmantē. incedentē id est incedere facientē vsq̄ ad interiora velaminis. i. celestē beatitudinē nobis velatā in via In cuius figurā Exo. xxvi. dicit q̄ velū ponebat inter sancta ꝛ sancta sanctoꝝ. q̄d significat beatitudinē nobis velatam hic. i. ad Lozin. ij. Oculus nō vidit ꝛc. rō ad hoc ē. q̄ spes innitit virtuti infinite dei. sed ꝓpriū est infinite virtutis ad bonū infinitū ꝓducere q̄d est vita eterna que in dei pfecta fruitōe cōsistit. Ergo spes est expectatio future bītudis. bea. tho. ij. ij. ꝛ nota q̄ sicut finis respicit principal'r deū. secūdario respicit etiā alia que ordināt in deū vt misteria incarnatōis. sacramēta. ꝛ que cōtinent in sacra scriptura. ita spes principaliter respicit beatitudinē supernā. secūdario aliq̄ alia inq̄ntū ordināt nos ad ꝯsecutōem bītudis. Nō enī licet sperare aliq̄d bonū ꝑter beatitudinem sicut vltimū finem. sed sicut id q̄d est ordinatū ad cōsequēdū beatitudinē. sicut remissio peccatoꝝ. augmētū gratie subleuatōem in piculis ne deficiat ꝛ hmōi. Et signāter ō⁹ in diffinitōe future. q̄ spes est de inuisibilib⁹ ñ habitis sz habēdis. ꝛ nota q̄ ꝓdestinat⁹ ꝓ spem expectat vitā eternā ꝛ futurā quā est habitur⁹. ꝛ quātum ad suā extimatōem ꝛ ꝑm rei veritatē. Presciti autē q̄⁹ uis nō sit habitur⁹ vitā eternā ꝛ ita nō sit ei futura in rei veritate. tn̄ est ei futura ꝑm suā extimatōz. alias ei nō expectaret Tho. in. iij. sen. ¶ Demū ponit mediū seu modū attingēdi premiū ꝛ cōsequendi ipm̄. cū dicit in diffinitōe magister sen. ex meritis ꝛ grā pueniens

Capitulū primū

Non autē dicit spes ex meritis z grā, eo q ipe habit⁹ spei p quā alicꝭ expectat futurā beatitudinē causet ex meritis, sed pure ex gratia vñ est habit⁹ infusus vt fides z charitas. Sed dicit spes puenire ex grā z mentis p̄cedētibꝫ, quātū ad duo. Prīo q̄ntū ad actum spei formate, inquātū dei grā z merita p̄cedētia producunt actū spei. Ubi nota q spes nō p̄supponit merita in actu, sed in ꝓposito. Non ei aliꝭ sperat propē merita. q̄si merita existētia producūt actū spei. sz qz per merita q̄ ꝓponit ad bītudinē se puenire sperat. Secūdo mō spes dicit ex meritis puēire q̄ntū ad obiectū. s. quātū ad ipam rē expectatā. put scz aliꝭ sperat se bītudinē adepturū ex dei grā z meritis p̄cedētibꝫ. Et propē hoc dicit magister sen. in. iij. dis. xxvi. sic sine meritis aliꝭd sperare, nō spes sz p̄sumptio dici potest. Tho. in. iij. dis. xxvi. z Raī. in summa.

Pro maiori declaratione vltime ptis diffinitōis spei. Sciendū q modi cause efficientis sunt q̄tuor, vt dr Auicena in metha. sua. Prīa cā efficiēs est q in inducēdo formā substātialem vel accidētalē vltimā p̄fectōem causat. Scōa cā efficiēs est disponēs, q̄ ad receptōez forme materiam p̄parat vel disponit. Tertia cā efficiēs est coadiuuās. q̄ ad prīe cause effectū opam p̄stat. Quarta causa efficiēs est cōsiliās q̄ alteri finēr formā agēdi oñt. Istis q̄tuor modis p̄t aliꝭ eē cā alteri⁹ ad bītudinē cōsequendā. Prīa est cā efficiēs vt p̄ficiēs scz diuina grā vel mia. p̄s. Bīām z gl'am dabit dñs. Scōa cā sufficiēs vt disponēs sunt opa meritoria Uñ apl's .i. ad corin. Unusq̄sq; propriā mercedē accipiat ꝑm suū laborē, vbi etiā notandū q opa nra si ꝓsiderātur ꝑm q procedūt a ꝓpa volūtate seu ꝑm propriā eoz virtutē sic nō p̄nt mereri vitā eternā de ꝓdigno ppē maximā distantiā nri meriti ad vitā eternā propter qō apl's ad ro. viij. ait. Nō sunt ꝓdigne passiones tc Merenk tñ ipa opa nra de cōgruo. Nā z ꝓgruū ē vt boi opanti bñ ꝑm suā virtutē. de⁹ ꝑm sue ꝓtutis intelligentiā recōpenset. Si autē ꝓsiderank opa nrā, put procedūt ex grā spūscti inhabitantis aiam. Sic de cōdigno mererk vitā eternā, eo q op⁹ nr̄m hz efficaciā ex pte dei mouētis Tho. prīa se. q. cxiij. Et bern. hic dicit sup cāti. hoc totū hois meritū si tota spem suā ponat in eo qō totū saluū facit. Tertia cā efficiēs vt coadiuuās ad bītudinē est alteri⁹ oīō deuota Nulli ei licz spare de aliq̄ boi vel de aliq̄ creatura, sicut ō agēte p̄ncipali. sz sicut de agēte scōario z instrumētali. p qō aliꝭ adiuuak ad quecūq; bona ꝓsequnda in bītudinē ordīata. Et hoc mō ad sctōs nos ꝓtim⁹ z alii q̄ ab hoīb petim⁹. Tho. ij. ij. q. xvij. Et sic ꝙgo maria dr spes nra. s. suffragij a q̄ debem⁹ p̄cipue sperare adiuuarī. vt cū scōario agēte. z de hac cā coadiuuante ait apl's .i. ad Loz. iz. Cooperatores sum⁹ dei. Adiuuamus ei deo ad ordinādū alios ī futurā bītudinē nō propē defectū ꝙtutis ei⁹. cū sit ꝙtutis infinite. sz inq̄ntū de⁹ suā p nos exerk actōz. sic dñs p seruū. z agēs p̄ncipale p instrūmtale. Est āt differētia inē agēs creatū z increatū. qz agēs creatū sine medio agere nō p̄t. qz est finite ꝙtutis sed agēs increatū. s. deus cū sit infinite virtutis p̄t agere sine aliq̄ medio p seipsum. Agit tñ multa p medias cās. Et hoc specialiē propē tres rōes. Prīa ꝓpter mūdi decorē. Nā mūdi decor z pulcritudo in hoc ꝓsistit. q q̄dā sunt aliorū cause. z quidā eoz effectus. Scōa est propē dei p̄fectionē. Nā cum de⁹ sit bonitatis infinite suā bonitatē voluit reb⁹ creatis cōicare. non solū q̄ntū ad hoc q sint sed etiā q sint aliorū cause. Tertia ē propē nr̄i ꝓstructōz. sic ei apparet in naturalibꝫ q sol nō solū in se est lucid⁹. sz etiā est aliꝭ cā luis. sic nos debem⁹ eē cā bītudis nō solū nobis sed etiā aliꝭ. Jac. v. Qui cōuerti fecerit pctōrē. Quarta cā vt cōsiliās est exhortatio vel instructio vel eruditō fraēna ad bītudinem ꝓsequēdā. ad Ro. xij. Qui docet in docēdo q exhortatur in exhortando tc. Ray. in summa.

Deinde videndum est .ſ. III de spe quantū ad ei⁹ fructū quē producit. Scōo q̄ntū ad ei⁹ subiectū in q̄ agit. Tertio q̄ntū ad ei⁹ actuz quē producit. Quarto q̄ntū ad ei⁹ obiectū qō respic

Et quantū ad primū sciēdum q spes opak q̄tuor mag̃ bona. Est ei prīo dilectōis effectiua. scōo delectōis productiua. tertō opatōis p̄fectiua. q̄rto p̄miatōnis collatiua. Qō āt spes sit dilectōis effectiua. p̄bak rōez autoritate, rōe q̄dē, qz ille q sperat bonū aliqō obtinere, si sua ꝙtute vel a seipo nō possit illō bonū obtinere. illō diligit cui⁹ ꝙtutez auxilio sibi possit illō prouēire. Cū g spes sit expectatio future bītudinis, quā nō possum⁹ ꝓsequi nisi de ꝙtute. ex hoc incipimus deū diligere. Autoritate q̄dē idē oñdit. dr apostol⁹ ad col'. i. Dilectōz quā hētis in sctōs ppē spem q reposita ē vob in cel'. Ex q̄ sequk. q si spes celestis premij est cā q diligim⁹ sctōs, m'tomagis ipa spes facit nos diligere deū tāq; p̄ncipale obiectū bītudis futurez cā. Sup illo etiā ꝙbo. Matth. i. Abraā gēuit y saac. y saac āt genuit iacob. dicit glo. sic fides gēuit spē. spes ꝙo dilectōz. z sic dilectō ex spe causak Secūdo spes ē delectatōis productiua. Rō ē. bonū appōbensum ꝓueniēs delectat. Si ei bonū vt cōueniēs appōbendak vt p̄ns. sic sensus q̄ est boni p̄ntis ꝓueniētis est cā delectatōis, delectak ei sensualitas in videndo pulcra. in audiēdo armoniā sonoz. in gustādo dulciaz hmōi. Si āt bonū vt ꝓueniēs appōbēdak vt p̄teritū, sic mēoria causat delectationē. Cū ei q̄s actualiter recordak aliq̄z gestoz in q̄bz afficitur. siue bona opa q̄ntū ad bonos. siue mala q̄ntū ad prauos sic delectak. Si ꝙo appōbēdak bonū ꝓueniēs vt futurū. sic spes causat delectatōz Cū ei q̄s spat adipisci magnā dignitatē. vtilitatē. p̄miū z hmōi. iñ delectak per maxīe. cū spat p̄miū eternū. iñ hz cāz ōlectatōis z gaudij Apl's ad ro. xij. spe gaudētes ibi gl'. amb. nō nisi eterna speris z iñ gaudebit. Gaudiū āt ipōrt delcātōz creake rōal' Jtē ad ro. xv. de⁹ āt spei rpleat vos oī gaudio. z ps. Ego āt ī dño spaui exultabor letabor ī mia tua. Nec ē ꝙ dō dr pūbio. xiij. Spes q̄ differk affligit aiam. qz nimirū q̄diu differt spes eternoꝝ affligunt anie fideliū. Ubi Beda. Spes eterni p̄mij affligit animā. qz nimirū q differt spes eternoꝝ affligunt anie fideliū. Nā spes alia ratiōe est causa afflictōis. alia ratiōe causa est delectatiōis. Cā ei afflictōnis est ratiōe dilatōis p̄mij eterni de q̄ est spes. Cuz eni spes sit de eterna bītudine. qz tale bonū nō est p̄sens. sed differk ad cōseq̄ndū vsq; in finē ratiōe sue dilatōis tristak. Sicut z mr̄ de suo filio absente z gaudet z tristak. gaudet inq̄ntum sperat ipm quem amat

reūsuz cū mag̃ honoꝛez suiutilitate. Tristak ex dilatione ꝯsideras p̄cipue picula q̄ ei pñt accidere ne reū tak Unū ps. lxi. Fuert mihi lacrime mee pa. die ac nocte dū ꝺꝛ mi. p singl'os dies vbi est deꝰ meus. ¶ Tertia spes est opatōis pfectiuaz auxiliatiua. Unū ps. xxxvi Spera in dño. z stati subdit Et fac bonitatē. Spes enī adiuuat z fortificat ad opandū tripl'r. Prīo rōne eius qđ aspicit. scđo rōne eiꝰ qđ efficit. tertio rōne eiꝰ qđ pficit. Et q̄ntū ad primū rōne eiꝰ qđ respicit. Respicit q̄dē spes ad beatitudinē futurā. q̄ cū sit difficil' ad habēdū. conatūz oparōz intēdit. Unū apl's. i. coꝛ ix. Qui arat ꝺꝛ arare in spe fructꝰ pcipiēdi. vñ augl's. Qui arat. i. p̄dicatoꝛ q̄ coꝛda hoim ad fidē apit. vl' q̄ cunq; aliꝰ minister xp̄i z cooperatoꝛ ꝺꝛ arare. i. p̄dicare vel alia bona facere in spe stipēdioꝛ spūaliū nō pꝛopter spē tpaliū. hoc est vt necessaria vite q tū nō pꝛoprer illa p̄ncipaliter p̄dicet. Hiero. z seneca. Sē opꝰ leue fieri solet cū p̄ciū eiꝰ cogitak. Et spes p̄mū solatiū fit laboꝛis. Scđo spes adiuuat ad opandū rōne eiꝰ qđ efficit. Nā spes delectatoꝛ causat vt dictū est ī §. p̄cedēti. Delectatō aūt pficit opꝰ ꝑm pb̄m. Tertio spes adiuuat ad opandū rōne eiꝰ qđ pficit. Nā spes pficit voluntatē inq̄ntū facit diligere vt dictū est s. in i. §. huiꝰ capituli. Sꝛ diligēs facilius z fortiꝰ opak. ita dicit aug. i. li. ꝯfess. Qui amat nō laboꝛat. Oīs laboꝛ amātiꝫ nō est grauis. Solū amoꝛ est qđ nomē difficultatis erubescit. ¶ Quarto spes est p̄mū collatiua. Unū ps. xxxvij. Btūs vir cuiꝰ est nomen dñi spes eius. Ad exponēs aug. ait. Beatꝰ vir q̄ tpalia ab eo nō sperat. sed illd qđ indicat nomē eiꝰ. s. salutē. i. beatus q̄ ipm deū nō aliđ a deo sperat. Idē qui gaudet in spe tenebitꝛ rem. Nec quatuoꝛ que p̄dicta sunt ponit Ray. pisanus in summa sua.

Et pōt huic addi quod §. V

bꝝ in summa ẏtutū. s. septē p̄mia seu vtilitates ꝯsequentes ex spe. Prīa est q̄ est pñe directiua et incitatiua. Null'ꝰ ei peniteret nisi sperat veniā. Amb'. Nemo digne agere p̄t penitētiā nisi q̄ spauerit indulgētiā. de pe. di. i. In huiꝰ figurā fuit p̄ceptū deuk. xxiij. Nō accipias loco pignoꝛis molā supioꝛē nec inferioꝛē Mola supioꝛ que deꝑmit opa hoīs q̄ facit ne eis eleuek ē timoꝛ. Mola inferioꝛ q̄ retinet materiā ne in terram descēdat est spes q̄ retinet hoiem a motu despatiōis ne absoꝛbeak tristicia. ink ista ꝺꝛ esse motꝰ coꝛpis ī penitētia. z nō sp ꝺꝛ hr̄e apō se in mēte. ¶ Scđa q̄ est in angustiꝫ z piculis magnis fortificatiua. Esa. xl. Qui sperāt in dño mutabūt fortitudinē. di. xlvij. omnes. Huiꝰ exēplū habemꝰ de illa sctissima muliere de qua ꝺꝛ. ij. macha. vij. q̄ pereūtes septē filios subvniꝰ diei tpe cōspiciēs bono aīo ferebat pꝛopk spem quaz in deū hēbat. ¶ Tertia q̄ est intelligētie apitiua. sapiēn. iij. Qui cōfidūt intelligēt veritatē. Exemplū in abraā qui ex magna spe quā habuit in deū fuit illuminatꝰ ad cogiscendū quō deberet se habere in illa p plexitate cū descēdit in egiptū circa ẏtoꝛē suā Augu. Fecit qđ potuit qđ nō potuit deo cōmisit in quē spauit. nec eū fides aut spes fefellit. xxij. q. ij. que vt. ¶ Quarta q̄ est in mal' liberatiua. ps. xxxi. In te speraueruīt pres nostri. spauerūt z liberasti eos. Exemplū de susanna libata a calūnia senū z moꝛte. Erat ei coꝛ eius fiducia hns in dño. vt ꝺꝛ Dañ. xiij. ¶ Quinta q̄ est tentationū diaboli triū phatiua. ps. x. In dño spaui nō timebo q̄d faciat mihi hō. i. diabolꝰ. In figurā dauid nō armatꝰ armis pꝛope ꝺsidentie. iz confidētia dñi pstrauit goliath. i. reg. xvi. ¶ Sexto ē capitis. i. intentiōis hoīs pseruatiua. Unū ꝺꝛ ab apl'o. galea q̄ caput custodit. i. thimo. v. Haleā salutis assumite. i. spē salutis. Ex intentiōe āt iudicak opꝰ hominis. qui autē spat in deū in opib suis. nō p̄t nisi vti bona intentōe. ¶ Septīa q̄ est bonoꝛ multiplicatiua. ps. li. Ego autē sicut oliua fructifera ī domo dei sperauī in mia dei meiz̄. Ps. cxix. Al' custodia ma. vs. ad no. spe. isrl' ī dño. Al' custodia matutina vl' vigiliā p̄m aliā lrām q̄ est q̄i initiū diei signat p̄ncipiū quo alicui incipit apparere solvsus rōis. Noꝛ significat finē vite. q̄si di. a p̄ncipio vsq; in finē sp sperz aīa. Uel custodia matutina significat tps q̄ xp̄s resurrexit. q̄ illa hoꝛa resurrexit. Noꝛ ē finis mūdo. isrl' ppl's fideł. q. d. ex tpe resurrectōis xp̄i q̄ ichoauit beatitudinē debemꝰ sperevsq; in finē. Et nota quod ꝺꝛ osee. xij. Spera in deo tuo sp ad oñendū q̄ oī tpe ꝺbemꝰ in dño spare. Precipue debemꝰ sperare in dño tpe tentatōnis. afflictionis. defectōis. et offensionis. Primo debemꝰ spare in deo tpe tentatōis. vt sc̄z resistamꝰ et nō cadamꝰ vt vincamꝰ. Nā spes quā hēmꝰ in deo liberat nos ab oī tentatōe. prou. iij. Clipeꝰ est sperātiꝫ in se. Non āt sperat q̄ injūcit sibi laqos. nō vitādo occasiōes pctōz. iz p̄sumit talis. Nō sperat q̄ tantū ꝺsiderat fragilitatē suāz nō penā. Nō sperat q̄ in tentatōe ad deū nō recurrit oꝛādo. ps. xxvij. In domino spauit coꝛ meū. z adiutꝰ sum. Scđo debemus spare in deo tpe afflictōis. z hoc triplici rōe. Prīa q̄ deꝰ tribulatos nō deserit. Judith. xiij. Qui nō deseruit spantes in se. Scđa q̄ deꝰ tales eripit. ij. ad Lorin. i. Qui de tātis piculis nos eripuitz eruet in quē spamus. Tertia q̄ deꝰ in se spantes securos reddit. in ps. x. In deo spaui nō timebo q̄d faciat mihi hō. Amb'. De ꝺina mia tūc spandū est āpliꝰ. cū p̄sidia hūana defecerint. Et greg. in. x. moraliū. Tāto spes in deo solidioꝛ surgit. q̄nto q̄sq; grauioꝛa p illo ptulerit. vnde Hiere. xvij. Spes mea in die afflictionis Et eccl'. xiij. Felix qui nō habuit animi sui tristiciaz. nec excidit a spe sua. Ad exponik sic. Felix. s. btūdie vie. z postea patrie. q̄ lz mō habuerit tristiciā carnis vel mūdi. nō tamē hūit tristiciā animi p quā excideꝛit a spe dei. vel sic. Felix qui nō habuit tristiciā. i. cāz tristicie que est peccatū. z qui nō excidit. sc̄z p peccatū a bonis opibus quib paturz sperak beatitudovl' sic Felix qui nō habuit tristiciā. i. accidiā per quā q̄s excidit a spe venie. ¶ Tertio debemus in deo sperare tempe defectōis. Sicut enī seruus in dño diuite et largo sperat. Sic tempe pauptatis in dño est sperādum. Et hoc triplici rōe pꝛopter quā paup in diuite sperat. Prīa ratio est pꝛopk cibū vel nutrimentū. ps. lxvij. Parasti in dulcedine tua paupi deus. Secunda est pꝛopk auxiliū. Esa. xxv Factꝰ es fortitudo pauperi. Spes a turbine. vmbraculū ab estu. Job q̄nto Saluū faciet egenum a gladio oꝛis eoꝛum. z de manu violenti pauperem. et erit egeno spes. Ubi sciendum q̄ tribus modis inducīt aliquis ad peccandū scilz vel cōtumeliaz adulatoꝛia psuasione. Et contra

hoc ō. Saluū faciet egenū. i. illū q̄ se putat egere auxilio dei a gladijs eoꝝ. i. iniq̄ psuasiōe. laude. ꝓtumelia. vel adulatōe q̄ est gladi⁹. Prou. penulti. Generatio q̄ pro dētibꝫ bꝫ gladios. Scō inducit aliq̄s ad peccandū iniurie illatiōe. Et propē hoc ō. de manu violēti. i. ptāte tyrānī qui alios oppꝛimit in ps. lxxi. Liberauit pau. a potēte. Tertō inducit aliq̄s ad peccandū tpalis boni defectiōe. ꝛ ꝫ hoc ō. Erit egeno spes. i. illi q̄ est tpalis boni auxilio destitut⁹ erit spes adeptōis boni spūalis. Et merito. q. spes est certa expectatio future btitudīs. vñ mens cui⁹ spes ē in eternis solidata. nec adulatiōe nec detractōe deiicit. nec psuasiōe emollit. nec adūsitate frangit. q. innitit soli deo. ¶ Quarto debem⁹ spare in deo tpe offensiōis. Rō hui⁹ est q. si eēt medic⁹ aliq̄s coꝛpalis q̄ vellet scire ꝛ posset oēs infirmitates curare. tūc quilibꝫ infirmus deberet in tali medico ꝓfidere ꝛ spare. Tal⁹ medicus est de⁹ qui vult scit ꝛ pt oēs peccatoꝛes curare sanare vel saluare. ergo cō. i. ad thimo. i. vult oēs homines saluos fieri. Aug. sup iohā. Quantū est ī medico sanare venit egrotū cō. Uñ eccl. ij. Respicite filij natōes hoim. ꝛ scitote q. null⁹ sperauit in dñoꝝ ꝓfusus est. pmansit in mādatis ei⁹ ꝛ derelict⁹ est Aut q̄s inuocauit eū ꝛ despexit eū. Glo. coll. hic tria dic. Primo q̄ null⁹ speras in dño est ꝓfusus. i. in spe sua est frustrat⁹. ad ro. v. Spes nō cōfundit. i. nō facit erubescere spantē. Cui⁹ rō est. q. aliq̄s ꝓfundit quādo q̄ sperabat nō inuenit vel nō impleuit sicut ꝓmittit illi q̄ sperat in hoīe propē q̄ ō. hiere. Maledictus qui ꝓfidit in hoīe Spes aūt nō confundit. q. est ī deo qui nō fallit nec fallere potest. Scō dicit q̄ nullus ōpans ex caritate nō ex timoꝛe vel cupiditate est derelict⁹. Eccli. vij. Qui custodit p̄ceptū nō expiet q̄cq̄ mali ps. xxvi. Junioꝛ fui ꝛ. Et nō vidi iustū derelictū simpl'r. videl ꝛ si ad tēpus exponat eū tribulatio nibꝫ. Tertio dicit q̄ null⁹ inuocās ex fide est despect⁹ Uñ subdit Aut q̄s inuocauit cō. i. intus ex coꝛde vocauit fideliter. humil'r pseuerauit deꝓcando. ꝛ despexit eū nō exaudiēdo. q. d. null⁹. ps. cxliij. Prope ē dom⁹ oibꝫ inuocātibꝫ eum ꝛc. Licet ei credere pus q̄ spare ꝛ diligere sit. tñ nil petit ex fide nisi sit spes hñdi ꝛ diligat. Et iō in dictis verbis vltimo ponit fides primo spes. secūdo charitas. hec sunt bug. cardinal' in postilla.

¶ De subiecto spei. i. in quibꝫ sperandū sit.

Capitulum secundū.

DE subiecto spei. id ē in quibꝫ spes repitur. vbi sciēdū q̄ spes ꝓout est virt⁹ theologica nō fuit in xp̄o. nec est in celo. i. in beatis angelis ꝛ aiabꝫ. nec ī inferno. i. dānatis ꝛ dēmonibꝫ. Sꝫ est in mūdo. s. in fidelibꝫ. in purgatorio videl ꝛ aiabꝫ ibi exūtibꝫ. ꝛ fuit in limbo in patribꝫ antiq̄s. dū stetērūt in limbo. ¶ Primū sic pꝛobat. s. q̄ spes nō fuerit in xp̄o. xp̄s simul fuit comp̄hensoꝛ ꝛ viatoꝛ. ꝛ neutro mō habuit spem ꝓprie. Ratio est q. inquātū fuit ipse cōpꝛehensoꝛ. semp actu fruebat visione dīna clarius q̄ sancti in patria. sed spes est de nō visis ſm apostolū ad roma. viij. ergo in eo nō erat hoc modo spes. Sed nec etiam inq̄tum viatoꝛ seu mortalis eam habuit. Nam q̄uis vt mortalis expectaret aliq̄d quod nō habebat. scꝫ gl'iam impassibilitatis quā videt postulasse. cum dixit iohā. xvij. Pat venit hoꝛa clarifica filiū tuū ſm expositionē Auguſt. Non tamē ex hoc p̄t dici ꝓprie habuisse virtutē spei. Ratio est q. principale obiectū spei est btitudo eterna que cōsistit in visione et fruitiōe diuina quā habꝫ anīa etiā absq̄ coꝛpe. Et hanc visionē ꝛ fruitionē xp̄s dū etiā erat mortal' habebat. q. in instāti ꝛceptionis sue anīa fuit gl'ificata. Nec obstat q̄ ps. xxx. dicit in eius persona ad patrē. In te dñe speraui nō ꝛconfun. in eternū. q. ibi large sumit spes ꝓ expectatōe illi⁹ premij accidētalis. s. gl'ie seu resurrectōis coꝛpis gl'osi q̄ expectatio nō est ꝓpe spes virtutis. Tho. in. iij. di. xxvi. ¶ In angelis bonis ꝛ animabꝫ beatis similiter nō est spes. Ratō est. q. spes vt dictū est. est de nō visis. Quod enī videt q̄s nō sperat ait apl's ad roma. viij. Sed angeli semp vident faciē patris. vt ō. matha. xviij. Et de sanctis ō. i. iob. i. Uidebim⁹ eū sicuti est. Et. i. coꝛint. xiij. Tunc autē facie ad faciē. s. eum videbim⁹. ergo in eis nō est spes sed res spata hīc est scilꝫ beatitudo pfecta. Probat idem alia rōne. Nam si haberēt spem aut eā haberēt de bono quod expectant alijs. aut de bonis quod expectāt sibi. Primo modo nō potest dici q̄ habeāt spem. q. sperare alijs beatitudinē nō ptinet ꝓpe ad spem virtutis sed magis ad charitatē. Sicut ille q̄ habet charitatē dei. eadem charitate diligit ꝛ proximū. ꝛ cōsequēter appetit ꝛ sperat illi beatitudinē. Si ō bono q̄ sibi expectāt dicātur habere spem hoc etiā nō pōt dici. q. spes nō est de habitis sed de habētis reb⁹ que q̄s nōdū habꝫ Sed angeli iā habēt deū ꝛ sancti. ergo cō. Et si dicat q̄ licet nō expectēt bonū q̄ habēt. scilꝫ visionē dei. expectāt tamē ꝛtinuationē boni ipius q̄ habēt. vt sicut nos speram⁹ adeptionē boni q̄ nō habem⁹. ita ipi sperant cōtinuatiōem boni q̄ nō habent. Nam certitudo de cōtinuatōe est de eēntia beatitudīs. Respōdeo q̄ angeli ꝛ sancti q̄ fruūtur deo efficiūtur quodāmodo ptices diuine eternitatis. q̄ cum oīe tēpus excedat nō diuersificat per p̄teritū pns ꝛ futurū sicut tēpus facit. ꝛ iō fruētes diuina visiōe essentialiter nō habēt spem de cōtinuatiōe ipius beatitudīs. quia nō est ibi cōtinuatio futuri. Tho. in. iij. di. xxvi. ¶ Item sancti q̄uis expectāt gl'iaꝫ coꝛporis sui que erit in vltima resurrectiōe. nō tamē ista expectatio pertinet ad virtutē spei. Tum quia. vt dictū est. obiectuꝫ spei est principaliē gloria anīe. tum q. gloria coꝛporis est quid minimū respectu ad gl'iam anīe. tum q. habēs iam gl'iam anīe habꝫ sufficiētem cām gl'ie coꝛporis. gloria enī anīe redundās ad coꝛpus facit eum gl'iosum. Tho. vbi. s. ¶ In dānatis ꝛ demonibꝫ nō est spes. quod ꝓbat. Prio quidē sic. spes causat gaudium. sicut ō. ad romanos. xij. Spe gaudentes. sed dāmnati ꝛ demones nō sunt in gaudio sed in doloꝛe et luctu. ſm illud Esa. lxvi. Serui mei laudabūt pꝛe exultatiōe coꝛdis. et vos clamabitis pꝛe doloꝛe ꝛ pre cōtritione spir⁹ cō. Secūdo ostēdit idem sic. Spes nō est de impossibili. sed demones et dānati cū sint in malicia ꝛfirmati. sunt certi q̄ nūq̄ pnt euadere et nam dānationē ꝛ puenire ad btitudinē. ergo nō bnt spem. Sicut enī req̄ritur ad veā beatitudinē q̄ aliquis sit cert⁹ de ꝓpetuitate beatitudīs sue. alioquiꝫ

nō quietaret volūtas eius, ita ad penā damnatoꝝ requirit certitudo de ꝑpetuitate dānationis. Uñ sicut beati nō habēt spē ita nec dānati. Tho. ij. ij. q. xvij. Et notandū ꝙ licꝫ dānati ꝫ demones hre possint et habeāt fidē informē de deo ꝫ alijs. Uñ iaco. ij. dicit Demones credūt ꝫ cōtremiscūt. nō tñ hūt spē. Lui⁹ aug. rōem assignat in enchiridion. dicēs ꝙ fides est bonoꝝ rerū ꝫ malaꝝ pñtiū ꝓteritaꝝ ꝫ futuraꝝ ꝫ suaꝝ ꝫ alienarū. Spes autē nō est nisi bonaꝝ rerū ꝫ ad se ptinētiū. Unde qꝫ bona ḋina nō sunt dānatis futura possibilia. ſz sunt eis sp absentia. ſō nō in eis spes esse ꝓt sicut fides informis. ¶ Pōt ā esse spes in viatoribꝫ videlꝫ vel his q̄ erāt in limbo dū ibi erant. vel his q̄ sunt in purgatorio. vel bis q̄ versant in mūdo. qō oñdit triplici rōe. Pria est talis. Quicūꝫ cupit ali qō qō nondū hz expectat illō. Sz oēs viatores ꝑdicti cupiebāt bītudinē quā nō hūt. vel nō hēbāt qui erant in limbo. vel q̄ sunt in purgatorio. ꝫ q̄ viuūt in mūdo. Ergo expectabāt vel expectāt bītudinē quaꝫ nō hēbant vel nondū hūt. ꝫ ꝑ ꝫsequns hēbāt spem q̄ erāt in limbo. ꝫ hūt eā q̄ sunt in purgatorio ꝫ fideles in mūdo. Scḋa rō est talis. ꝫ est ꝫfirmatio ꝓcedentis Sic fides nō euacuat vel tollit nisi ꝑ id qō videt vel qō credit. ita spes nō euacuat nisi ꝑm hoc ꝙ aliquis actu hz id qō spauit. Sed illi q̄ erāt in limbo nō hēbant actu beatitudinē. nec illi q̄ sunt in purgatorio vel etiā in mūdo habent actu bītudinē de q̄ ē spes. ꝫ iō spes eoꝝ quā in hac vita habuerūt nō est euacuata. Tertia rō est talis. Illi q̄ apprehēdūt aliq̄d vl ap prehēdebāt sub rōne boni ardui futuri ꝫ possibil. spē hēbant ꝫ hūt. sed oēs ꝓdicti sunt hmōi. ergo ꝛc. Et si obꝯiat in ꝫrū qꝫ spes ꝓcedit ex meritis. Sz illi qui erāt in limbo. nō erāt in statu merēdi. Et simil⁹ q̄ nē sunt in purgatorio nō sunt in statu merēdi. ergo nō videt in eis esse spes. Rñdeo ꝙ ꝯtra nūc nō sunt in statu merēdi tales. ſ. illi q̄ sunt in purgatorio. vel illi q̄ fuerūt in limbo in statu merēdi. tamē prius in mūdo isto meruerūt. ꝫ ex illis meritis precedētibꝫ proce dit spes eoꝝ. Tho. ij. ij. q. xvij. et in. iij. sentē. ¶ Est autē spes vt est virtus in voluntate sicut in subiecto. Quod sic probat. Anima non est capax dei nisi ꝑm mentē in qua est memoria. intelligentia. ꝫ voluntas vt patz per aug. in lib. de trini. Spes autē est virtus theologica hns deū ꝑ obiecto. ꝫ cū nō sit nec in me moria. nec in intelligētia que ptinēt ad vim cognitiuam. seq̄tur ꝙ sit i volūtate sicut in subiecto. Pro bius maiori declaratiōe sciendū ꝙ ꝑ actus habit⁹ cognoscūtur. Actus autē spei est quidā motus appetitiue partis. cū obiectū eius sit bonū. Cum autē duplex sit appetitus in homie scilꝫ appetitus sensitiu⁹ qui diuidit in cōcupiscibilem ꝫ irascibilē. Et appetitus intellectiu⁹ qui dicit voluntas. Similes aūt motus q̄ sunt in appetitu inferiori cū passione. sunt i appetitu superiori sine passione. Actus autē virtutis spei nō potest ptinere ad appetitū sensitiuū. quis bonuꝫ quod est obiectū principale hui⁹ virtutis nō est aliquod bonū sensibile sed diuinū. Et iḋo spes virtus nō est in appetitu inferiori sensitiuo. sed superiori appetitu que dicit volūtas sicut in subiecto. Sicut enī obiectū irascibilis est arduū sensibile. ꝙ respicit spes prout est passio. ita obiectū virtutis spei est arduuꝫ intelligibile. vel potius supra intellectū existens. Nō obstat hīs ꝙ spes habet certitudinē. vt patz ex diffinitione eius. ꝫ certitudo ptinet ad intellectū nō volūtatem. Nā certitudo inuenit in aliquo duplicit. scilꝫ essentialit ꝫ ptcipatiue Essentialiter quidē reperit in vi cognitiua. Participatiue autē in oī eo qō mouetur a vi cognitiua ad finē suuꝫ infallibilē. ꝑm quem modū dicit ꝙ natura operat certitudinal⁹ rangꝫ mota ab intellectu diuino certitudinaliē mouēte vnumquodqꝫ ad finē suū. Per hūc etiā modū virtutes morales certius arte dicūtur operari. inq̄ꝫtum ꝑ moduꝫ nature mouētur a rātōe ad suos actus. ꝫ sic etiā spes certitudinaliter tēdit in finē suum q̄si ꝑticipans certitudinē a fide que est in vi cognitiua Tho. secūda se cunde. q. xvij.

De ipsa spe quo .ꝯ. primus

modo est virtus theologica distincta ab alijs. Et de his que habēt excitare et iuuare actū eius. Qō spes sit virtus sic declaratur. Uirtus ꝑm philosophū. ij. ethi. sic diffinit. ꝙ est que facit bonū habentē. ꝫ op⁹ eius bonū reddit. Spes autē facit actū bomis bonū et hoiem bonū. Actus enī bomis dicit bonus ꝑ hoc ꝙ attingit regulā vel mensurā propriā. Propria autē regula seu mēsura actuū humanoꝝ est duplex vna est ꝓxima scilꝫ ratō qua mensurātur actus morales. alia est suprema et excellētissima. scilꝫ de⁹. qua mensurātur actus virtutū theologicarū. Per actum autē spei attingit ipsa regula et mēsura suprema que potior est alia scilꝫ ratiōe. inquātum scilꝫ speramus aliq̄d vt possibile nobis per diuinū auxiliū. Unde ex quo actus ei⁹ est bonus ipa est virtus. Qō sit theologica patz. quia ap'lus. i. ad Corinthi. decimoctio. Connūerat eam cū alijs theologicis dicens. Nunc manēt fides spes ꝫ charitas. Huius ratō est. qꝫ virtus theologica dicit que deū habet pro obiecto et p fine. huiusmōi autē est spes. Obiectū enī huius ꝫ finis est deus. Respicit enī deū vt causam efficientem inq̄ꝫtum eius auxilio innitit. Et sicut vltimā finalem causam inq̄ꝫtum in eius fruitiōe beatitudinē expectat. Et sic patz ꝙ est theologica Qō sit distincta a ceteris theologicis. patz per grego. in. i. moraliū dicēs has tres esse virtutes. Fidem scilꝫ spem et charitatē. Quod sic ostēditur. Uirtus aliqua dicit theologica ex hoc ꝙ habet deuꝫ pro obiecto cui inheret. Potest autē aliquis inherere alicui duplicit. Uno modo ꝓpter seipm. alio modo inq̄ꝫtum ex eo ad aliud deuenitur. Charitas autē facit hominē inherere deo propt seipm voluntatē bomis vniens deo ꝑ amoris affectum. Spes autē et fides faciūt hominē deo inherere sicut alicui pricipio. ex quo aliq̄ nobis prouenīūr. De deo autē prouenit nobis et cognitio veritatis et adeptio bonitatis pfecte. Fides igit facit nos deo inherere inquātum est nobis principiū cognoscendi veritatē. Credim⁹ enim ea vera esse que nobis dicūtur a deo. Spes autem facit nos deo adherere inquātum est nobis principiū bonitatis perfecte. inquantū. scilꝫ per spem diuino auxilio innitimur ad beatitudinem obtinendam. Et sic diuersa ratō obiecti quod est deus facit virtutes ipsas esse diuersas. Facit ergo spes ꝑ actum suum tendere in deuꝫ, sicut

in quoddā bonū venale adipiscēdū. z sic in qdā ad iutoriū efficax subueniēdū. tho. scda scde. q. xvij.

Si autem queratur §. II.

vtrū liceat sperare in hoīe vel in aliq̄ creato. Rñdet b. tho. ij. ij. q. spes duo respicit. s. bonū. qđ obtinere intendit. z auxiliū p qđ illđ obtinet. Bonū qđ ds sperat obtinendū hz rōez cause finalis. Auxiliū vero p qđ ds sperat illđ bonū obtinere. hz rōem cause efficiētis Inuenit autē causa inuenit ꝓncipaliter scdariū. Principal' enī finis ē finis vltim⁹ secūdari⁹ autē finis ē bonū qđ est ad finē. Sīlr ꝓncipal' causa agēs est pmū agēs. secūdaria vero cā efficiēs est agēs secūdariū. sīue instrumētale. Spes autē respicit beatitudinē. sic finē vltimū. Diuinū vero auxiliū sicut primā cām inducentē in beatitudinē. Sicut ergo nō licet sperare aliqđ bonū ꝓter beatitudinē sicut vltimū finē. ita solū sicut id qđ est ad finē brītudis ordinatū. z sic pt sperari substātia talis a deo haberi. z sanitas z subleuatio in miserijs z adeptio virtutū z hmōi inq̄tuz possunt iuuare ad beatitudinē. z nō aliter. ita etiā nō licz sperare de hoīe aliquo vel de aliq̄ creatura sicut de agente ꝓmo seu de pria causa mouēte in beatitudinē. Nā contra talē dicit Hieremie. xvij. Maledictus vir qui cōfidit in hoīe. licet autē sperare de aliq̄ hoīe vel creatura sicut de agēte secundario et instrumētali. p qđ aliquis iuuat ad quecūq̄ bona ꝓseq̄nda in beatitudinē ordinata. z hoc etiā modo ad sctōs recurrim⁹ sperantes iuuari meritis z pcibus eorū z ab hoīb⁹ aliq̄ petim⁹ spantes obtinere. z vitupant illi de qbꝫ ds cōfidere nō pt ad auxiliū ferēdū. iux illđ hiere. ix. Un⁹ a pxio suo custodiatr in oī frē suo ñ bēat fiducia.

De actu spei data §. III.

sunt pcepta in veteri testō. iux illđ ps. Spare i eo oīs congregatō ppli. z i plīb⁹ alīs locis. Nō āt expssa data sunt in decalogo. Rō b⁹ ē q̄ fm b. tho. ij. ij. q. xvij Preceptoꝝ q̄ in sacra scriptura inueniūt. qdā sunt p ambula legis. z quedā sunt de substātia legis. Preāmbula quidē ab legē sunt illa quibꝫ nō expītib⁹ lex locū hre ñ possz. Dāt sunt pcepta ꝺ actu fidei z de actu spei. q̄ p actū fidei mēs hoīs inclinat vt recognoscat auctorē legis talē cui se subdere dz. Per spem vo premiū hō inducit ad obseruantiā pceptoꝝ. De substāntia legis sunt q̄ hoī iā subiecto ad obediendū paratō imponunt ptinētia ad rectitudinē vite. Et iō ipsa pcepta statī in ipsa latiōe legis ꝓponunt p modū pceptoꝝ. Sed precepta fidei z spei nō erāt ꝓponēda p modū preceptoꝝ. quia nisi hō iā crederet z speraret frustra ei lex ꝓponeret. Sed sicut pceptū fidei fuit proponendū p modū denunciatōis vel cōmemorationis vt dictū est. ita preceptū spei fuit proponēduz p modū promissionis. Qui igit obediētib⁹ pmia promittit. ex hoc ipso incitat eos ad spē. Un oīa promissa q̄ in lege ꝓponunt sunt spei excitamīa. Sz lege iā posita ptinet ad sapiētes viros vt nō solū inducat hoīes ad obseruantiā pceptoꝝ. sz mlto magis ad fundamētū legis. Et iō p⁹ primā legis latiōnē i sacra scptura mlt⁹ plr inducūt hoīes ad spandū z p modū admonitōnis vel pcepti. z nō solū p modū pmissiōis. Quāuis enī natura sufficiēter inclinet ad spandū bonū naturale ꝓportionatū hūane. Ad spandū tñ bonū supnaturale oportuit induci autoritate diuine legis partī pmissis. ptim admonitōibꝫ vel pceptis Per pmissiones aūt posītas in pīoꝝ q̄rto pcepto decalogi. inducebant ad spem. licz alias in ipō decalogo nō fierz ꝺ hoc pceptū rōe iā dicta Cōtra spē sunt vicia ista duo psumptioꝝ desperatio. de quibꝫ in scda pte habet.

Ad actum spei seu ad §. IIII

sperandū adiuuāt tres spēs meditatōnū seu ꝺsiderationū Pria est ꝺsideratio ꝺine bonitatis z largitatis circa nos. scda est ꝺsideratio nre operositatis. scz eoꝝ q̄ p deo agim⁹ z sustiem⁹ nos. tertia ē ꝺsideratio beatoꝝ suffragioꝝ caritatis factoꝝ erga nos. Quantuz ad primū dicit bern. in q̄da ser. ꝺ septē panibꝫ Tria ꝺsidero in qbꝫ tota spes mea ꝺsistit. charitatē adoptiōis. veritatē promissiōis. potestatē redditōis. Scio cui credidi z certus sum. q̄ in charitate nimia adoptauit me. q̄ verax est in pmissiōe. q̄ potēs est in exhibitōe. Dic est funicul⁹ triplex q̄ difficile rūpit. quē nobis a patria nra in hūc carcerē dimissum firmiē obsecro teneamus. vt ipse nos subleuet. trahat z ptrahat vsq̄ ad cōspectū glie. Nec bern. Et de pīo. s. charitate adoptōis ꝺz. i. ioh. iij. Videte q̄lem caritatē dedit nobis deus vt filij dei noiemur z simus. Multū hz mouere hoīem ad spandū. hoc ꝺsiderādo q̄ deus est p̄ noster Un glo. sup illđ matth. vi. Pat nr. in hoc dat fiducia. Quid ei negabit filius q̄ iā dedit q̄ pater est. Lu. xi. Si vos cū sitis mali. nostis bōa data dare filijs vrīs. q̄nto magis p̄ vester z̄c. Ad hanc ꝺsideratōem. s. de speveniet reconciliatōis. multū facit pabola de filio ꝓdigo reuersoꝝ recepto a patre ita festiue. lu. xv. ¶ De scdo scz veritate promissiōis patz in scriptura de multis promissionibꝫ dei qui mētiri non potest. sz fidel' est in oīb⁹ verb⁹ suis ad ro. xv. Per patientiā z ꝺsolatōem scripturaꝝ spē hēm⁹. Jaco. i. Beatus vir q̄ suffert tentatōez. q̄m cū pbat⁹ fuerit accipiet coronā vite. ps. cxviij. Mēor esto ꝺbi tui huo tuo i quo mihi spē dedisti. ¶ Quoad ētiū ptās dei ꝺsiderata mltū pt iuuare ad spandū. Cū ei eq̄ facile sit liberare a magnis ꝑicul' vt a puis z saluare i mltis z i paucis. Et sōlo ꝺbo pt suas iplere promissiones. Eccl'. viij. Sermo ei⁹ pietate plen⁹ ē. Jtē ꝺsiderato q̄ ipse ē creator nr dñs. gubnator bon⁹ z mīrator. mltū hz inducere ad spādū Artifex ei nāt'r amat op⁹ suū a ꝺo vt vir possit audire q̄ ei detrahat. Et sic verisīle est q̄ artifex oīm deus amat opa sua pcipue hoīez quē ad sui imaginē z sīlitudinē creauit. gen. i. Un spandū ē ab eo q̄ dedit vt sit q̄ pat⁹ sit ei darevt bñ sit. Jtē cum sit dñs nr z natural'r amāt hoīes q̄ sua sunt ꝺfuant ea. z si pdiderint gaudet cū recuperauerit. Verisīle ergo est q̄ ds velit ꝺfuare oīes q̄ sunt boni. z pctōres q̄s pdidit recupare. Ad qđ facit pabola euangelica de centū ouibꝫ z decē dragmis. luc. xv. Et cū inē homies debeat seru⁹ dño fidē. vt scz ei in oībus obediat. z dñs debet seruo vt ei subueniat pregat z defendat. Un certissime dz hō sperare. q̄ ab hoste inuisibili impugnat q̄ si tēratio sit supra vires. ds ei i succursum veniet nec deseret eum nisi in culpa eius stetetit. quia negligens in mittendo ei nunciū ozationis fuerit. vel infidel'r vltro se reddiderit. prima Corin. x.

fidelis deus q̄ non patiť. z non ꝑmittet vos tentari
supra id qđ potestis ꝛc. Exemplū de btō Martino
quando in alpibꝫ incidit in latrones. Itē cum ds sit
summe bonus. z displiceat ei malicia. verisimile ē q̄
patus sit iuuare eū qui vult deserere maliciā z habe
re bonitatē. Et cū summe sit misericors nō min⁹ vult
miseros a miseria liberare q̄ ipsi velint liberari. Unde
leo papa. multiplex mia dei. ita lapsib⁹ būanis sub
uenit vt nō solū p̄ grām baptismi. sed etiā penitentie
medicinā spes vite reparet eterne. de pe. di. i.

Secunda consideratio. §. V

que excitat nos z iuuat ad sperandū est alioꝝ suffra
giū qđ est triplex. s. xp̄i inq̄ntū hō. virginis marie. et
beatoꝝ alioꝝ angelorꝝ z hoim. Quātū ad primū dic̄
apl's de xp̄o ad ro. viij. Qui etiā interpellat pro nob
Et. i. iob. ij. Si q̄s peccauerit aduocatū hēm⁹ apd̄
patrē iesum xp̄m iustū. Breg. in moral'. Prebet apd̄
deū homi fiduciā deus hō. Aug. de ci. dei. Gratia
dei nō potuit gratius cōmēdari. q̄m vt ipse vnicus dei
filius in se cōmutabiliť manēs induceret hoiem. z spē
dilectōis sue daret hominibꝫ hoie medio q̄ad illum
ab hominibꝫ venerek. Bern. Securū accessuz ad de
um. scz per fiduciā habes o hō. Ubi mat̄ stat añ fili
um filius añ patrē. Mater oñdit filio pectus z vbe
ra. filius ostēdit patri latus z vl'nera. Nulla ergo ibi
poterit esse repulsa. vbi sunt tot amoris insignia. Itē
Piero. Dñs noster iesus xp̄s voluit nō solū ō alieni
genis. sed etiā de adulterinis ꝛmixtiōibꝫ nasci. nob
ex hoc magnā fiduciā p̄stās. vt qualicūq̄ mō nasca
mur. dū tamē eius vestigia imitemur. ab ipsius cor
pore nō sep̄emur di. lvi. dñs. Itē suffragiū quod pro
nobis faciūt sancti z angeli. multū habz incitare nos
ad sperādū diuina beneficia. Unde p̄s. cxx. Leuaui
oculos meos ad mōtes. i. ad sanctos q̄ dicūtur mō
tes propt̄ contēplatōem et perfectiōem sperādo inde
auxiliū. Non q̄ debeam⁹ ab ipsis sanctis spare obti
nere grām vel dona. sed a dño meritis z p̄cibꝫ sctōꝝ
propt̄ea subdit p̄s. cxx. Auxiliū meū a dñoꝛc. Si
enī sancti cū in mūdo erāt iuuabāt miseros. p̄cipue
cū se eis cōmendabāt multo magis nūc sperandū ē
q̄ iuuāt p̄fectiores in charitate. Unde btō dñico ca
nim⁹. O spem mirā quā dediſti ꝛc. ¶ Quantū ad se
cundū notandū q̄ virgo maria dic̄ mater sctē spei.
Ecc'. xxiiij. q̄ scz ipsa eā nobis p̄curat. z eius beni
gnitatē z misericordiā cōsiderando erga nos. inducit
nos ad spē diuini adiutoriū. Et in sequētia. Spes re
orū es maria pctoꝝ mater pia. Unde ad hebre. iiij.
Adeamus cū fiducia ad thronū gr̄e eius vt misericor
diā conseq̄mur. Dicit autē in quadā seq̄ntia. Thro
nus veri salomonis. i. xp̄i inq̄tū. s. in ventre ei⁹ stetit
z in gremio eius puul⁹ sedit. Sicut autē ad thronuz
salomonis ascendebat sex gradibꝫ. ita ad virginē sex
clausulis que ꝛtinenť in angelica salutatōe. de thro
no salomonis q̄ erat eburneū. z signat castitatē coo
ptū auro. qđ significat charitatē hr̄e. iij. Reg. x. Sex
sunt q̄ possumus z debem⁹ sperare. z ista ipa p̄curat
efficacissime nob vt merito dicat in antiphona. Sal
ue spes nostra. Et primū q̄ debem⁹ sperare veniā et
purgatōem peccatoꝝ Job. xiij. Si occiderit me. s. p
cōtritionē sperabo in eū. s. q̄ p̄cator veniā p̄stet. Et p̄
pterea dic̄ beata virgo maria mūdatrix vitiorū. Aq̄
enī mūdat sordes. geñ. i. Lōgregatōesq̄ aq̄ appel
lauit maria. Maria q̄si mare. Eccl'. i. Oīa flumia
scz grāe intrāt mare. i. in maria intrāt. Uñ in prima
clausula salutatōis dr. Aue maria. aue. i. sine ve actu
alis peccati vixit ipsa sola inť puras creaturas i mū
do. Maria. i. mare mūdans a peccatis meritis et p̄
cibus suis. Uñ in seq̄ntia. Mediatrix hoim. ablutꝛ
q̄ criminū. peccatoꝝ venia. ¶ Scōm qđ debemus
sperare est donoꝝ z virtutū copia Eccl'. xxiiij. Spes
vite z virtutis. s. est in eo qui habz verā sapientiā se
cum. s. deū. Et propt̄ hoc dic̄ archa thesauroꝝ De
bre. ix. ꝑm tabernaculū qđ dic̄ sancta sanctoꝝ bñs
archā ꝛc. Archa ista significat virginē gl'iosam in tab
naculo eccl'ie triūphantis. in qua fuerūt z sunt man
na dulcedinis gratie pietatis. virga potestatis. z ta
bule sapientie claritatis. Uñ dic̄ in secūda clausu
la gratia plena. Eccl'. xxiiij. In me oīs gratia Piero.
Ceteris sanctis p̄ partes data ē gratia. marie aūt ple
nitudo gratie se infudit. Et bern. De plenitudine ei⁹
oēs accipiūt ipa. s. nō dante sed procurāte. Tertium
qđ debem⁹ sperare gl'iam seu premiū celoꝝ. Prou. x
Expectatio iustoꝝ leticia. scz supne gl'ie. Diffinit enī
spes q̄ est spectatio certa future btitudinis Et propt̄
hoc dic̄ regina celoꝝ. repatrix angeloꝝ. vt introdu
cat illuc quē vult. Uñ dic̄ a deo. Te enī assumā et
regnabis mecū. In figurā hui⁹ hester q̄ interptat hu
milis fuit assumpta in sponsaz z reginā ad regnādū
cū assuero rege monarcha mūdi q̄ interptatur beati
tudo. Hester. x. Et ideo in tertia clausula dic̄. dñs
tecum ad regnandū Et oīnis honor q̄ fit matri. repu
tat fili⁹ sibi fieri. Ita enī dicit anselmus. Dilexit de⁹
pater virginē et filiū vnigenitū cōmunē fecit sibi z vir
gini vt sicut ipse ꝑm diuinitatē est naturalis ei⁹ fili⁹.
ita ꝑm humanitatē sit naturalis virgis filius. Domi
nus ergo tecū. ¶ Quartū qđ debem⁹ sperare est iu
uamēr subleuatio a miseriis z tribulatiōibꝫ. prouer.
xxix. Qui sperat in dño subleuabiť. Et propter hoc
dic̄ iuuatrix miseroꝝ seu mater misericordie. Bern.
Sileat misericordiā tuā o beata virgo. quicūq̄ in ne
cessitatibꝫ suis te inuocātē sibi senserit te defuisse. Di
cit etiā oliua speciosa in cāpis. Eccl'. xxiiij. Unde in
quarta clausula dic̄. Benedicta tu in mulieribꝫ. i.
sup oēs mulieres. Lōmuniť mulieres sunt piez mise
ricordes ad cōpatiendū Et ideo dr. eccl'. xxxvi. Ubi ñ
est mulier ingemiscit eger. q̄ scz nō sic alij cōpatiūtur
z iuuāt. Sz btā maria sup oēs misericors z subleua
trix est. In figurā iudith q̄ liberauit pplm a miseria
obsidiōis illi⁹ holofernis cui in laude dictū fuit. Be
nedicta tu sup oīnes mulieres. tu gl'ia hierl'm. ꝛc. ¶
Quintū est illūinatio in ābiguis z agēdis. p̄s. xxxvi.
Spera in eo z ipse faciet z educet quasi lumē iudiciū
tuū. Et propt̄ hoc dr btā maria illūiatrix stella vt i se
quētia. Aue maris stella. Angel⁹ ꝛsilij natus est de
virgine. sol de stella sol occasum nesciēs ꝛc. Illumia
uit autē ꝑmaxime mediante filio suo q̄ est lux vera q̄
illumiat oēm hoiem ve. in būc mundū. Ubi dic̄ in
q̄nta clausula. Benedict⁹ fruct⁹ ventris tui. Per ipm
fuerūt patres q̄ erāt in limbo a tenebris educti in lu
mē gl'ie. Bern. Respice stellā. inuoca mariā. nō rece
dat a corde tuo. nō recedat ab ore. Jpam seq̄ns non

deuias. Ipam rogās nō desperas. Ipam cogitās nō deinde erras. Non autē aliūde lumē nobis porrigit nisi p̄ bñdictū filiū tuū. Dextū est auxiliū z victoria in tentatōibꝫ ꝰ demones, mūdū z carnē. Cōfidite qꝝ ego vici mūdū, iobā. xvi. pō. xxxi. Sperantē in dño misericordiā circūdabit. Et propē hoc dr aduocata pctōr in antipho. Eya g̃ aduocata nr̄a. Ipa aduocat ī curia celesti cōtra demones q̄ nō cessant accusare nos, z p̄cipue in hora mortis. Un dr virga Esa. xi. Egredietꝫ virga zc. qꝝ ab ipa pcutit diabol⁹ vt pz in multis exemplis. Et iō in vltima clausula dr. Scā maria mr̄ dei ora p̄ nobis nūc et in hora mortis.

Tertia cōsideratio que §. VI

excitat in nobis actū spei est nr̄e oposita tis z ista ē tripler. Pria ē opatio bonorꝫ q̄ facim⁹ pō. iiij. Sacrificate sacrificiū iusticie z spate in dño. Sacrificiū iusticie sunt opa ꝓtuosa que tūc sacrificant cū deo debite offerūtur. Et inde hō sumit sibi audaciā opādi Pertinet etiā ad iusticiā cōtritio z ꝰfessio. Et vt dicit amb. Cōfessio spem saluādi tribuit. de pe. di. i. ecce nūc. Scda est tolerātia laborū z tribulationū ipius amoris. Ro. v. Tribulatō pariam opat. paria p̄batō nē. p̄batio ꝰo spē. Greg. Bonorꝫ mēs q̄nto duriora pro ꝰitate tolerat eo eē nitatis p̄mia certi⁹ sperat. Exē plū vni⁹ ex septē fratrib⁹ q̄ cū p̄ obstuatōe ōine legis rorq̄rek z mēbris trūcarek, dixit. E celo ista possideo. z propē dei leges nūc hec ipa despitō. qꝝ me ea recepturꝫ spero, ij. mach. vij. Tertia ē ꝓpetratō pctōr. qꝝ de⁹ tādiu expectat maḡs pctōres. z tādē ꝰuꝫ mḡna dona largit vltra veniā pctōr. Multū hoc hz inducere ad spem. vt ꝰuersio magdalene, latronis, mathei, pauli, aug. manasse, thaidis, pelagie, marie egiptiace z alior. Un osee. ij. dr. Dab vallē achor ad apiendū spem. Vall⁹ vbi ꝰcurrūt ī mūdicie z lutū sunt peccatores p̄fundati in luto viciorꝫ z terrenorꝫ. Achor ī terp̄tak turbatio. vallis g̃ achor ē magn⁹ pctōr. turbatus p̄ pniaz ꝰpūctōr. Et isti sunt dati nob ad apiendū. i. ad dilatādā z āpliandā spem in nob de venia z grā z glia. Et valde notādū est qꝝ cū ds flagellak vel tristak. si non ita cito liberak vt petit. nō dr diffidere a spe dīni auxilij. Un greg. xxv. moraliū. exponēs illd iob. Etiā cū dixeris nō ꝰsiderat iudicare cora deo et expectat eū. sic ait. Fortasse dū clamor nr̄ si negligit, spes q̄ cordi inherebat infirmak supna adiutoria ōfutura credim⁹, qꝝ tardi ꝓpetram⁹, ac pene incōsiderata deo eē ingemiscim⁹ q̄ multa toleram⁹. Sz cū ista nos desparōis p̄cella ꝰturbat concussa mēs citi⁹ in portū spei collocat se, si cās suas cū dño subtilr pensat. si bona ei⁹ ad mēoriā revocat. si mala q̄ bonis ei⁹ reddidit apd̄ semetipam callide non excusat. Si perpendit q̄d ab eo iuste meruit z qd̄ clemēter accepit. si vitā suā viuaciter discutit. Si añ dei oc'os ome qd̄ agit examīat. si semetipam sibimet nō abscōdat. Si factā se qd̄ nō erat memīt. Si illūiatā se atqꝫ subleuatā q̄ in tenebris iacebat agnoscit. Nec g̃ cūcta ī semetipa recolligēs. dū bona accepta ꝰsiderat adūsa q̄ tolerat nō accusat. nec desperatōe frangit q̄ rātorū munerū ꝰsolatōe roborak. qꝝ spem de futuris recipit dū trāsacta bñficia recognoscit dicat itaqꝫ etiā cū dixeris nō considerat, scz de⁹ iudicare cora eo, expectas eū, ac si diceret. Cū id certo de⁹ considerare nō credi tur. qꝝ tarde miserek. intima cognitiōis ingredere. atqꝫ illuc cora eius oculis cause tue iudiciū suscipe. z que ipe viuēdo cōtulisti. vel q̄ misericordiē pcepisti discerne. z tūc ad spei fiduciā redis dum bona tante benignitatis erubescis q̄tin⁹ inter adūsa fidēter expectas quēr post delicta p̄piciū recolis. Nec grego.

¶ De obiecto spei scilz beatitudine humane vite.

Capitulum tertium.

QE vltimo fine humāe vite q̄ et beatitudo dicit q̄ est obiectū spei Et p̄mo sciēdū qꝝ oportet necessario ponere vltimū finē humane vite. Nam p̄m btm̄ tho. p̄ma secūde. q. i. Impossibile est in finib⁹ ꝓcedere in infinitū p̄ se loquēdo ex qua cūqꝫ pte. In oib⁹ enī que p̄ se bñt ordinē ad inuicē. oportet qꝝ remoto p̄mo remoueāt z ea que sunt ad p̄mū, Und̄ pbs ꝓbat. vij. phisicorꝫ qꝝ nō est possibile in causis mouētib⁹ ꝓcedere in infinitū. qꝝ nō eēt p̄mū mouēs. q̄ subtracto alia moueri nō possunt. cū nō moueank. nisi p̄ hoc qꝝ mouētur a p̄mo mouēte. In finib⁹ autē inuenik ordo duplex. scz ordo intentōis z ordo executōis. Et in vtroqꝫ ordine oportet esse aliq̄d p̄mū. Jd enī qd̄ est p̄mū in ordine intētōis est finis q̄si p̄cipiū mouēs ad appetitū. Un subtracto ꝓncipio appetit⁹ a nullo moueret. Jd autē qd̄ est ꝓncipiū in executōe ē opatio Un isto ꝓncipio subtracto null⁹ incipiet opari aliq̄d. Principium autē intētionis ēvltim⁹ finis. Principiū ꝰo executionis ē p̄mū eorꝫ q̄ sunt ad finē. Sic g̃ ex neutra p̄te possibile ē in infinitū ꝓcedere. qꝝ si nō eēt vltim⁹ finis nihil appeteret. nec aliq̄ actio termiaret nec intētio agētis q̄escet. Si autē nō eēt ꝓncipiū in his q̄ sunt ad finē. null⁹ incipet opari. nec determinaret cōsiliū. sed in infinitū ꝓcederet. Ea vero q̄ nō bñt ordinē p̄ se sed p̄ accidēs sibi inuicē ꝰiungūk. nihil ꝓhibet infinitatē hre. Eause enī p̄ accidēs indeterminate sunt. Et hoc etiā mō ꝰuenit eē infinitatē p̄ accidēs ī finib⁹ z in alijs q̄ sunt ad fines Et iō si obiciak qꝝ bonū z finis est obiectū volūtatis sed volūtas p̄t reflecti sup̄ seipam infinities qꝝ possum aliq̄d velle. z exinde me nolle illd velle. z sic vltrius in infinitū g̃ zc. Rñdeo qꝝ illa multiplicatio actuū voluntatis reflexe sup̄ seipam p̄ accidēs se hz ad ordinē finiū. qd̄ pz ex hoc qꝝ circa vnū z eundē finē indifferēter sel' vel plies supra seipam volūtas reflectit. Sicut etiā in nūerādo rō p̄t ꝓcedere in infinitū. qꝝ p̄ accidēs vnitas additur nūero p̄existenti.

Q; est impossibile qꝝ §. I.

volūtas hois vni⁹ simil' se habeat ad diūsa seu tēdat in plura vltimos fines. Dui⁹rō est p̄m b. tho. p̄ma scde. q. i. Quia cū vnūqd̄qꝫ appetat suā p̄fectōz. illd̄ appetit aliqs vltimū finē q̄d̄ appetit vt bonū p̄fectū z ꝓpletū suip̄si⁹. Un dr aug. in. xix. de ciuit. dei. Finē hoim nūc dicim⁹ nō qꝝ ꝰummak vt nō sit. sz q̄ pficiak vt plenū sit. Oportet ergo qꝝ vltim⁹ finis ita ī pleat totū hois appetitū. qꝝ nihil ex ipm appetēdū relinq̄tur. qd̄ eē nō p̄t. si aliqd̄ extraneū ad ipsi⁹ p̄fectōz req̄rak. Un nō p̄t eē qꝝ in duo sic tēdat appetit⁹. ac si vtrūqꝫ sit bonū p̄fectū ipsi⁹ Jtē ad idē. Illd̄ ī q̄ deficit

aliqs sicut in vltimo fine hois. affectui domiak. qz ex eo toti⁹ vite sue regulas accipit. Uñ de gulosis dicit ad phil. iij. Quoz deus vēter est. qz scz cōstituūt fi/nē in delitijs ventris. Sed sicut dr math. vi. Nemo pt duobz dominis seruire adinuicē. s. nō ordinatz. q̄ impossibile est eē duos vltios fines vni⁹ hois ad iui/cē nō ordiatos Nec obstat qđ aug. dr in. xix. de ciui. dei quosdā videlz posuisse vltimū finē in q̄tuor. s. i vo luptate. pulcritudie q̄te. z hui⁹ pncipijs naturez vir tute q̄ vtiqz sunt plura. Nā oia ista plura accipiebāt illi rōnevni⁹ boni pfecti ex his constituti.

Q; omnia quevult §. II

homo vult propē vltimū finē. qđ pbat b. tho. in' pria scē. q. i. duplici rōe. z pria est qz q̄cquid hō appetit. appetit sub rōe boni qđ quidē si nō appetit vt bonū pfectū. qđ est vltim⁹ finis. necesse est q̄ appetat vt ten dēs in bonū pfectū. quia sp inchoatio alicui⁹ ordiat ad ꝫsummatōz ei⁹. Sicut pz tā in his q̄ fiūt a natu ra q̄z in his q̄ fiūt ab arte. Et iō hois inchoatō perfe ctōis ordinat in cōsummatā pfectōez q̄ est p vltimū finē. Scdo qz vltim⁹ finis hoc mō se hz in mouēdo appetitū. sicut se habz in alijs motōibz prim⁹ mouēs Manifestū est autē q̄ secūde cause mouētes nō mo/uent nisi scōm qđ mouētur a prio mouēte. Uñ scda appetibilia nō mouēt appetitū nisi in ordie ad pmū appetibile qđ ē vltim⁹ finis. Pro tertō pt induci au toritas aug. dicētis. xix. de ci. dei q̄ illō est finis boni nñi propē qđ amāt cetera. illō autē propē seipz. Qua uis āt sciētie speculatiue propē seipas q̄rant. q̄rūtur tamēr appetūturvt bonū speculātis qđ cōprehēdit sub bono cōpleto qđ est vltim⁹ finis. Itē sciēdū q̄ nō oportet q̄ aliqs sp cogitet de vltio fine q̄ncūqz aliqd appetit vel opat. sed virt⁹ prie intētiōis q̄ est respectu vltimi finis. manet i qlibet appetitu cuiuslibz rei. et iam si de vltio fine act⁹ nō cogitet. Sicut q̄ vadit pvi/am nō oportz q̄ in qlibet passu cogitet de fine vie ¶ Si autē q̄rat vtz alia cōueniāt in vltio fine cuz crea/tura rōnali. Rñdet fm b. tho. q̄ cū finis dicat dupli citer fm pbm. s. cui⁹ z quo. i. res in q̄ rō boni inuenit z adeptio ei⁹. Sicut finis auari ē pecunia z adeptio ei⁹. Prio ergo mō in fine oia cōueniūt q̄ talis finis ē deus. q̄ est vltim⁹ finis hois z oīm aliaz rez. Scdo mō sumēdo finē. s. p adeptōe seu ꝫsecutōe finis. sic i fine vltimo hois nō cōicāt creature irrōnales. Nam hōr alie creake rōnales cōsecunt vltimū finē cogīscen do⁹ amādo deū q̄ nō cōpetit alijs creaturis q̄ adipi/scūturvltimū finē. inq̄ntū pticipāt aliquā silitudinē dei. s. fm q̄ sunt vel viuūt vel agnoscunt. Beatitudo autē nominat adeptōem vltimi finis.

Utrū omniū hominū §. III

sit vn⁹ z idē finis vltim⁹. Rñdet b. tho. pria scē. q. i. q̄ devltio fine possum⁹ loq̄ dupl'r. Uno mō fm rōez cōem vltimi finis. Et sic oēs hoies cōueniūt in appe titu vltimi finis. qz oēs hoies appetūt suā pfectiōem adimplere. q̄ est ratio vltimi finis. Alio mō fm id in q̄ ꝫsistit ratio vltimi finis. Et sic non oēs cōueniunt in appetitu vltimi finis Nā quidā appetūt diuitias tanqz ꝫsummatū bonū. qdā voluptatē qdā aliquid aliud. Sicut gustui delectabile ē dulce. sz qbusdā ma xime ē delectabil' dulcedo vini qbusdā dulcedo mel lis. qbusdā aliud. Illud tñ oportz eē delectabile meli⁹ simpl'r. in q̄ maxie delectat q̄ hz optimū gustū. Sil'r illud bonū dz esse cōpletissimū qđ tanqz vltimū finez appetit hōs affectū bñ disposītū. Qđ hoi ꝓuēit age/re q̄ncqz agit propē finē. Rō est fm b. tho. i. ij. qz il le sole actiōes q̄ fiūt ab hoie pprie dicūt humane. q̄ sunt hois inq̄ntū est hō. Differt āt hō ab alijs crea turis irrōnabilibz in hoc q̄ est dñs actuū suoz. Uñ ille sole actiōes vocant hūane. q̄z hō est dñs. Est āt hō dñs actuū suoz p rōez z volūtatē. Uñ libez arbi trīū dr facultas volūtatis z rōis. Ille q̄ pprie dicunt actiōes hūane. que ex deliberata volūtate procedunt Si q̄ alie actōes cōueniant hoi pñt dici hois. sz non hūane prope. Oēs āt actōes q̄ procedūt ab aliq̄ po/tētia. causant ab ea fm rōem sui subiecti. Obiectum autē voluntatis est bonum z finis. Unde oportet q̄ oēs actiones humane sint propē finē.

Q; agere propter fi §. IIII

nē nō solū ꝓuenit hoi. sed etiā alijs creaturis. Unde pbs in. ij. phicoz dicit. q̄ nō solū intellect⁹ sed etiam natura agit propē finē. Sed fm be. tho. vbi s. Ali/quid sua actōe vel motu tēdit ad finē dupl'r Uno mō sicut ipm mouēs vt hō. Alio mō sicut ab alio mo/uente ad finē. sicut sagitta tēdit ad finē determīatum ex eo q̄ mouet a sagittāte q̄ suā intentōz in finē diri/git. Illa autē q̄ rōem hñt mouēt se in finē. qz hñt do/miniū suoz actuū p libez arbitriū. Illa q̄ rōe carent tendūt ad finē p naturalē inclinatōez q̄si ab alio mo ta. nō autē a seipsis. cū nō cognoscāt rōem finis. z iō nihil in finē ordinare pñt. sz solū in finē ab alio ordi/nant. Nā tota natura cōparat ad deū sicut instrumē tū ad agēs principale. Et iō propriū est nature rōnal' vt tendat in finē q̄si se agens vel ducēs ad finē. Na/tura vero irrōnalis q̄si ab alio acta vel ducta. siue in finē apprehēsum sicut bruta aialia. siue in finē nō ap phensum. sicut ea q̄ carent oīno cognitōe. z sic oīnia agūt propē finē. Qđ autē hoc sit vez z necessariū p/bat sic be. tho. Causaz ordinataz si pria subtrahit. necesse est alias subtrahi. Prima autē inter oēs cās est cā final' Cui⁹ rō est. qz materia nō ꝫsequit formā nisi fm q̄ mouet ab agēte. Nihil ei se reducit a potē/tia in actū. Agēs autē nō mouet nisi ex intētōe finis Si ei agens nō esset determinatū ad aliquē effectū. nō magis ageret hoc q̄z aliud. Ad hoc ergo q̄ effectū determinatū pducat. necesse est q̄ determiet ad ali/quod certū. qđ hz rōem finis. Hec autē determīatio sicut in creatura rōnali fit p rōnalē appetitū. q̄ dicit volūtas. Ita in alijs fit p inclinatōem naturalē. que dicit appetit⁹ naturalis. ¶ Qđ act⁹ humani inq̄ntū morales sortiūtur spēm a fine. fm be. tho. vbi supra. Rō est. qz vnūqđq̄z sortit spēm fm actū z nō fm po/tentiā. Uñ ea q̄ sunt cōposita ex materia z forma con stituunt in suis specieb⁹ per propias formas. Actus autē humani dicunt. vt dictū est inq̄ntum ꝓcedunt a voluntate deliberata. Obiectū autē voluntatis est bonū z finis. z iō manifestū est q̄ z principiū huma noz actuum inq̄ntum sunt humāi. est finis. similiter termin⁹ eoz̄dē. Nā id ad qđ terminat actus hūan⁹ est id qđ voluntas intēdit tāqz finē. sicut in agentib⁹

Capitulū IIII

naturalibꝫ forma generati est ꝺ formis forme generā tis. Et cū vnū quodq; hēat spēm a ꝓncipio intrīseco finis non est aliq̄d extrinsecū oīno ab actu. qz cōpar ad actū vt ꝓncipiū vel termin⁹. Et hoc ipm est de rō ne actus vt. ſ. sit ab aliq̄ q̄ntū ad actiōem. z sit ad ali q̄d q̄ntū ad passionē. Scōm autē qꝺ est ꝑor in intē tione sic ꝓtinet ad volūtatē Et hoc mō dat spēz actui hūano siue morali. Jtēvn⁹ act⁹ numero ꝑm q̄ egredit semel ab agēte nō ordinat nisi ad vnū finē ꝓximū. a quo hz spēm. Sz ꝑt ordinari ad plures fines remo tos. quorū vn⁹ est finis alt̄ius. Nihil autē ꝓhibz act⁹ qui sunt idē ꝑm spēm nature. sicut occidere propē iu sticiā. z occidere propē odiū. sint diuersi ꝑm spēz mo ris. Nā ꝓxim⁹ est actus virtutis. ſcōs actus vitij ꝛc.

De bītudinis q̄ddītate z mīltiplicitate. Ca. iij

OE beatitudine que est

obiectū spei. Boetius in. iij. de cōsolatiōe sic diffinit beatitudinē. Bītudo est stat⁹ oīm bonoꝝ aggregatōe ꝑfect⁹ bāc āt oēs naturaliꝫ ap petunt. Vñ ipe dicit q̄ oīs cura mortaliū quā multi pliciū studioꝝ labor exercet. diūso q̄dez calle ꝓcedit. ad vnū tm̄ bītudis finē nitit̄ q̄uenire Et aug. in. x. ꝺ ci. dei in ꝓn̄. ait. Oiz hoīm q̄ rōe quoquo mō vti ꝑñt certa sn̄ia est. Btōs eē oēs hoīes velle. Qui autē sint velvñ fiant duz mortal⁹ querit infirmitas. multe hīc controuersie concitate sunt. in quibꝫ philosophi sua otia et studia cōtriuere.

Est autē tripler beatitu .Ꝑ.I

do. que ꝑt notari in illo versu. pō. cxliij. Btm̄ dixer̄t ppl'm cui hec sunt. beat⁹ pplus cui⁹ dn̄s de⁹ eius. Et ꝓma est bītudo falsa z deceptiua. ibi. Bea. dix. po. cui hec sunt. Scōa est bītudo ipfecta z dispositiua. ibi. bea. po. cui⁹ dn̄s. Tertia est bītudo ꝑfecta z ob iectiua. ibi. de⁹ eius. ¶ Quantū ad ꝓmū. vtiq; ho mines mūdi reputāt btm̄ illū ppl'm z illos hoīes q̄ abundāt tpalibꝫ. de quibꝫ fuerat locut⁹ supra pō Et aliqui reputāt bītudinē diuitias vt auari. qz oīa fa ciunt vt cumulēt diuitias. extimātes illas vt summū bonū maius alīs. Ad hunc finē dirigunt oēm suū actū. affectū. cogitatum. studiū. et laborē. ꝓpter hec postponētes dei mādata. z sic magis nummū q̄z de um diligētes. Vñ apl's appellat auaricīā idolorꝝ ser uitutē. Alij tāq̄z bītudinē querūt honores mundi. vt ambitiosi. Alij gl'am z famā. vt vane gl'iosi. Alij potētiā dn̄andi alīs vt superbi. Alij carnales delecta tiones. vt luxuriosi. Alij ꝙuatoz vite tpalis cū sani tate. z alij in alīs ꝙmodis ponūt bītudinē. vt deli tiosi. Alij in cognitōe rerū vt pbi curiosi. Sz contra oēs hos dicit dn̄s p Jsaiā. c. ij. Populus me⁹ q̄ btm̄ te dicūt. ſ. ꝓpter ista habita. ipi te decipiunt. Nā ipossi bile est in aliq̄ hoz esse bītudinē verā. qꝺ probat be. Tho. i. ij. q. ij. ¶ Sed videt q̄ hoc nō sit verū. ſ. q̄ oēs appetant bītudinē. Null⁹ eī ꝑt appetere qꝺ ignorat qz bonum appētibile est obiectū appetit⁹. vt ꝺr. iij. de aīa. Sed multi ignorāt q̄d sit bītudo. qꝺ patz ex hoc. qz quidā posuer̄t eā in voluptate corpis. alij i di uitijs z hmōi. ergo ꝛc. Rn̄det b. tho. i. ij. q. v. art. viij. q̄ beatitudo ꝑt dupl'r ꝙsiderari Uno mō ꝑm cōez rō nem bītudis. Et sic necesse est q̄ oīs hō bītudinē vel lit. Ratio āt cōis bītudis est q̄ sit bonum ꝑfectum. Cū āt bonū sit obiectū volūtatis. Perfectū bonū ali cui⁹ est q̄ totaliter ei⁹ voluntati satisfaciat. Vñ appetere bītudinē nihil est aliꝺ q̄z appetere hoc q̄ volūtas ei⁹ satiet q̄ quilibet vult. Alio mō possum⁹ loq̄ de bea titudine ꝑm spēalē rōem. q̄ntū ad id in q̄ bītudo cō sistit Et sic nō oēs ꝙgnoscūt bītudinē. qz nesciūt cui rei cōis ratio bītudis ꝙueniat. Quidā ei putāt bāc repiri in diuitijs. alij in voluptatibꝫ z hmōi. z ꝑ ꝙs nō oēs appetūt bītudinē. Ratio eni ꝑfecte bītudis cōuenit huic rei. ſ. visiōi ꝺine eētie. In hoc ei est sta tus oīm bonoꝝ ꝑfect⁹. q̄ est bītudis. Vñ xp̄s Joh. xvij. Nec est vita eterna. vt cognoscāt te solū verū deuz z̄. Et hoc hz q̄etare appetitū hoīs. Vñ pō. xvi. Sa tiabor cū apparuerit gl'ia tua. hoc aūt. ſ. videre deuz certū est q̄ multi nō appetūt super oīa alia. sz magis alia terrena. vtz in pcōibꝫ. Vñz de⁹ ꝑ Hiere. ait. ij. c. Duo mala fecit ppl's me⁹. Me dereliq̄runt fontē aqueviue. z foderūt sibi cisternas dissipatas.

Q; in diuitiis consi .Ꝑ.II.

stat bēatitudo hoīs est ipossibile. Rō est ꝑm b. tho. i. ij. q. ij. Beatitudo est vltim⁹ finis hoīs ad quē oīa alia ordinātur. z ipe nō ordinat ad aliꝺ Sz diuitie n ꝑñt eē vltim⁹ finis hoīs. Nā diuitie aut sunt natura les aut artificiales. Naturales dicūt̄ q̄bꝫ hoī subue nit̄ ꝺ defect⁹ naturales tollēdos. vt cibꝫ. pot⁹. vesti mēta. vehicula. habitatōes. z hmōi. Jsta āt q̄runt nō ꝓpter se. sz ꝓpē aliꝺ. ſ. ad sustētādū naturā homis. Artificiales diuitie sunt q̄bꝫ natura nō iuuat ꝑm se vt denarij. sz ars eos adinuenit ꝓpē facultatē ꝙnu meratiōis. vt sunt q̄si mēsura q̄dā rez venialiū. Iste autē diuitie artificiales nō q̄runt nisi ꝓpē natura les. nō eni q̄rerent nisi p ea illa alia emerēt ad vsuz vi te. Neutre g̃ hñt rōem vltimi finis hoīs. sz ipe ordinā tur ad hoīez sicut ad finē. Nā ordie nature oīa bui⁹ sunt infra hoīez z facta ꝓpē hoīez. Jux illꝺ pō. viij. Oīa subiecisti sub pedibꝫ ei⁹. Ergo in diuitijs ñ est vltim⁹ finis hoīs. nec p cōsequns bītudo. Scōa rō ē b. tho. qz bonū hoīs ꝙsistit magis in retinēdo bītu dinē q̄z in emittēdo ipam. Sz bonū hoīs circa diui tias magis ꝙsistit in emittēdoz eūtēdo q̄z retinendo etiā q̄ntū ad deū. ꝓpē qꝺ xp̄s dixit. Mat. vi. No lite thesaurizare ꝛc. Thesaurizate autē thesauros ī ce lis. ſ. erogādo indigētibꝫ. Et q̄ntū ad mūdi honorē. Vñ Boe. iij. de ꝙsola. Diuitie diffundēdo magis q̄z exacerbādo meli⁹ lucēt. Siqdē auaricia sp odiosum. claros largitas facit. ¶ Pōt assignari tertia rō qz bī tudo q̄etat z satiat appetitū ꝑz illꝺ pō. xvi. Satiabor cū apparuerit gl'a tua. Sz diuitie nō q̄etāt appetitū. Jo. iij. Qui bibit ex hac aq̄ sitiet iterū. puer. penulti. Due sunt sanguisuge q̄ dicūt. affer affer. i. auaricia z luxuria. Amb. xlvij. dist. sic bi ait. Nec satietas vnq̄z nec finis aderit cupiditati. Exm̄ in alexādro magꝺ q̄ hñs dn̄ōrū mōdi cū audiss z a q̄busdā pbis eē plen mū dos. suspirās z illos alios desiderabat. Est āt appe titus diuitiaꝝ artificialiū infinit⁹. qz deseruit ꝙcupisce tie inordiate q̄ nō modificat ꝑm pbm. Alr tñ ē infi nitū desideriū diuitiaꝝ. alr ꝺsiderīū summi bōi. Nā summū bonū q̄nto magis ꝑfecte possidet. tāto ma gis cog̃scit ipz z amat. z alia ꝙtenunt. qz q̄nto magꝫ

habeā. tanto magis cognoscit. Unde Eccli. xxiij. Qui edunt me adhuc esurient ꝛc. Sz in appetitu diuitiarū ꝛ quorūcunq; tpaliū est ꝑtrariū. Nā cū non habētur appetunt. qz estimat magnū bonū in eis eē. Cū iam hntur ipa ꝑtēnunt, ꝛ alia desiderāt. Et hoc idō qz eoꝝ insufficiētia tunc magis cognoscit cū habētur

Qz in honoribus cō. §.III

sistat btūdo hoīs est impossibile ꝑm b. Tho. i. ij. q. ij. Et ratio ē. qz honor exhibet alicui ꝓpē aliquā eius excellentiā, ꝛ ita est signū ꝛ testimoniū quoddā ei⁹ excellētie, q̄ est in honorato. Excellētia autē hoīs maxie attendit ꝑm btūdinē q̄ est hoīs ꝑfectū bonū, et ꝑm ptes ei⁹. i. ꝑm illa bona ex q̄bꝫ aliq̄ō btūdis pcipiatur ꝛ pticipat. Et ideo honor pt ꝓseq̄ btūdinē. Sz ꝑncipaliꝝ in eo nō pt ꝓsistere btūdo. Et qz honor ꝓsequit btūdinē, hinc est q̄ sicut naturaliꝝ desiderat btūdo, ita naturaliꝝ appetit honor ꝓseq̄ns ipam. Unde Aug. in li. de ci. dei. allegās ciceronē ait Honos alit artes, q̄z ad studia accedūt gl'a. ¶ Scōa rō ē ꝑm b. tho. qz btūdo ē in btō. Sz honor nō ē in honorato sed i honorāte q̄ reuerētiā exhibet honorato. ꝑm pbz. i. ethi. Ergo nō in honore ꝓsistit btūdo. Et si dicat q̄ btūdo nō est ꝑmiū virtutis propter quā ꝛtuosus opat, sed honor ꝑm pbm in. iiij. ethi. ōz eē ꝑmiū ꝛtutis, ergo videt q̄ in eo ꝓsistat btūdo. Rñt. be. tho. q̄ pbs nō dicit q̄ honor sit ꝑmiū virtutis, ita. s. q̄ propter ipm honorē hūdū virtuosus opet sicut propē beatitudinē, qz tūc nō eēt virtuosus, sz ambitiosus. Sz ōz ꝑmiū virtutis q̄ ad exhibētes honorē. qz q̄si ñ hnt hoīes q̄d maius dent, ꝛ sic virtuosus accipit honorē ab hoīb⁹ loco ꝑmij. ¶ Tertia ratio ē. qz btūdo cuz sit ꝑfectū bonū nō cōgruit nisi bonis. Sz honor ē cōmunis bonis ꝛ malis. Unde aug. dicit de malo ꝓlato vt clerico. Et in exēplū culpa vehemēter extēdit. cū p reuerētia ordis pctōr honorat. di. lxxxij. nemo. Et hoc tñ efficit beat⁹ Iz ꝓfusibile. Unde Symacus papa. i. q. i. ait. Utilissim⁹ cōputand⁹ est. si scītatez scia nō ꝑcelat q̄ est honore ꝑstātior. Q̄d aūt deo ꝛ excellētissimis creaturis maxie exhibeat honor ꝑm illud. i. ad thi. i. Deo honor ꝛ gl'a, hoc ē in signū ꝛ testioniū excellētie ꝑexistētis in eis, non q̄ honor faciat eos excellentes. Aman fuit valde honorat⁹. qz scōs p⁹ asuerāt. ꝛ tamē malus tandē suspēsus est. Hester. ij.

Qz in gloria huma. §.IIII

na seu fama ꝓsistat btūdo ē impossibile ꝑm b. tho. i. se. q. ij. Ratio est. qz ꝑm Amb. gl'a est clara cū laude noticia. Res autē cognita al'r ꝓpat ad cognitōz hūana. aliter ad diuinā. Hūana ei cognitō causat a reb⁹ cognitis sed ōina cognitio est cā reī cognitaꝝ Unō ꝑfectio hūani boni q̄ ōz btūdo non pt causari a noticia hūana. Iz magis noticia hūana de btūdīe aliicui⁹ ꝑcedit, ꝛ q̄dammodo causat ab ipa btūdine in choata vel ꝑfecta. Et idō in fama vel hūana gl'a non pt ꝓsistere hoīs btūdo. Iz bonū hoīs dependet sic ex cā ꝛ cognitōe dei. Et idō ex gl'a q̄ est apd deū dependet btūdo hoīs sicut ex cā sua. ꝑm illd ps. ꝛc. Eripiam eū ꝛ glificabo eū lōgi. dierū ꝛc. ¶ Scōa ratio est. qz btūdo hz in se vitatē. fama āt seu gl'a tpal' hz in se freqnter falsitatē. Nā hūana noticia sepe fallit, ꝛ ꝑcipue in ꝓtingētib⁹ singlaribus, cui⁹ sunt act⁹ humani. Multi ei credunt boni q̄ sunt mali. Unde Gregoꝝ. ad mauriciū. Multa sunt q̄ de dei iudicio hoīes igrāt. Nā q̄s vos laudatis ille forte reꝑhendet, ꝛ q̄s vos reꝑhenditis. ille laudabit. xi. q. i. sacerdotib⁹. Unde Damasus papa q̄ fuit sanct⁹, fuit infamat⁹ de adulterio vt refert Hiero. ij. q. vij. §. cū balaā in fine Et symon mag⁹ reputat⁹ ē de⁹ a romanis ¶ Tertia rō est. quia btūdo est bonū ꝑmanēs. Unde ōz status. Sz gloria tpalis ōz q̄d valde trāsitoriū. Isa. xl. ōz. Dis caro fenū, ꝛ omis gl'a ei⁹ q̄si flos agri. qz vna die apparet alia decidit ꝛ marcet. Unde Boēt⁹. O gl'a gl'a q̄d aliō es q̄ in milib⁹ hoīm inflatio quedā auriuz. Sedechias rex isr'l fuit in magna gl'a in regno suo. ꝛ postea captus excecat⁹ ducē⁹ in babiloniā in magna ꝓfusione. Hiere. xl. vñ nō appciāda in se Greg. x. q. iij. Inē verba laudantiū ꝛ vituperantiū ad mentē sp recurrendū est. Et si ibi nō inuenit bonū q̄ de nobis ōz, magnā ōz tristiciā generare. Si autē ibi nō inuenimus malū q̄ de nobis hoīes loquūtur, in magnā debemus leticiā resilire. Unde vt ōr Augus. ibi in ca. Non sunt audiēdi ad edificatōez alioꝝ ꝛ tollēdū scādalū debem⁹ ꝓseruare bonā famaz, ꝛ cū q̄s ꝑt ōz declarare innocentiā suā. cum iniuste infametur.

Qz consistat beatitu. §.V

do in ptāte seu dñio ꝑm be. Tho. i. ij. q. ij. est impossibile, ꝛ rō ē. qz ptās se hz ad bonū ꝛ malū. Multi enī male vtunt vt freqntius, vt pz in saule prīo rege ppli dei. q̄ de optimo effect⁹ est pessimus. Hēs etiā reges israel fuerūt mali reges, etiā iuda pro maiori pte, ꝑm Aug. de ciui. dei. Beatitudo autē est puꝝ ꝛ pfectuz bonū, ꝛ nō ꝑt q̄s vti male. Magis aūt possz ꝓsistere aliq̄ btūdo in bonovsu potestatis. q̄ est p virtutē q̄z in ipa ptāte. ¶ Scōa ratio ē. qz btūdo nō hz anxietatē sed delectatiōez ꝛ securitatē. ptās autē terrena hz plurimū anxietatis ꝛ timoris. Unde Greg. Oē q̄d bic eminet. plus meroꝝ afficit q̄z honoꝝ gaudet di. xxxij. nerui. Et Boe. ij. de ꝓso. Ptās humana solicitudinū morsus expellere formidinū aculeos vitare nequit. Exemplū ponit in illo dño q̄ fecit pendere gladiū acutū filio tenui sup caput amici recūbētis secuz in mēsa copiosissime ꝑpata ꝛc. ¶ Tertia ratio est. qz btūdo est bonū p se sufficiēs ꝛ nō indigēs alio. vt z in. i. ethicoꝝ. ita q̄ ipa adepta nullū bonū deficit hoī necessariū. Sed habita ptāte adhuc multis indiget al's miser eēt. nec eā tenere posset. Indiget ei seruitoribꝫ officialibꝫ ꝛ multis adiutoriis. Unde ꝛ due ptātes ꝑncipales in eccl'ia. s. impial' seu regalis ꝛ pōtificalis. vna indiget altera. vt dicit Lipian⁹ di. xcvi. cū adverū. ꝛ xxiij. q. v. ca. ꝑncipes. Et ptās impial' frequēr adiuuit ꝛ defendit eccl'am seu ptātē papalē vsq; d. lxiij adrian⁹. ꝛ c. tibi dñs. Et papa ꝓmat impatorem

Qz in voluptatibus §.VI.

cōsistat btūdo vera impossibile est. Et rō est ꝑm tho. i se. q. ij. Quia ōlectatōes spūales sunt potētiores corpalibꝫ. Sz in delectatōibꝫ spūalibꝫ nō ꝓsistit ꝑncipaliter btūdo pfecta. q̄ m'to min⁹ in corpalibꝫ. Q̄d aūt nō ꝓsistat btūdo ꝑncipaliꝝ in delectatōe spūali Probat p hoc qz in vnaq̄q re aliō ē q̄d ptinet ad ēntiā rei

aliud est ꝓpriū accidens eī. Sicut in hoīe aliō est qō est aīale rōnale, aliud qō est risibile. Est autē cōsi derādū q oīs delectatō est quoddā ꝓpriū accidēs qō cōsequit beatitudinē vel aliquā btūdis partē. Ex hoc enī aliquis delectat qō habet aliqō bonū si bi cōueniens in re vel in spe, vel solū in mēoria. Bo nū autē cōueniēs si sit pfectū, est hois btūdo ipsa. Si autē sit impfectū, est quedā btūdis ꝓncipatio, vel ꝓpinq vel remota vel saltē apparēs. Unde mani festū est q nec ipsa delectatio q ꝓsequtur bonū pfectū est ipsa eēntia btūdis, sed quoddā ꝓsequēs ad ipaz sicut p se accidēs. Sz voluptas corpal nō pt etiam mō pdicto sequi bonū pfectū, nā ipsa sequit bonum qō apprehēdit sensus q est vnit aīe vtēs organo cor pali. Bonū aūt qō ptinet ad corp z apphendit fm sensum, nō pt esse pfectū hois bonū. Cū enī ps aīe q est absoluta ab organo corpali vt intellect habeat quandā infirmitatē respectu ipi corpis, z partiū aīe corpi cōcreataz sicut imaterialia sunt quodāmō infi nita respectu materialiū. Naz vniūsale qō cognoscit intellect est absolutū a materia, et ptinet sub se q̄si in finita singularia, ideo bonū ꝓueniēs corpi qō p app hensionē sensus causat delectatōz corpalem, nō est p fectū bonū, sed quoddā minimū in cōpatiōe ad bo nū aīe. Et sic voluptas corpalis nō pt eē ipa beatitu do, nec p se accidēs btūdis. ¶ Scōa rō est, qz btūdo vera est ꝓpa creature rational, cui eē capax p rō nem vel intellectū. Voluptates āt corpales sunt cōes nobis z brutis. Unz Boet dicit q si voluptates nos beatos efficere possent, nihil cause est q̄n pecudes q̄z beate esse dicant, sed hoc absurdū est dicere. Est aūt vehemēs appetitus delectatōis sensibil, cōtingēs ex hoc q opatōes sensuū q̄ sunt ꝓncipia nr̄e cognitiōis sunt magis ꝓceptibiles. vñ a plīb appetunt q̄z de lectatōes spūales. Et qz sunt magis note, iō sumpse runt sibi nomē voluptatis, fm pbm, in, vij, ethicoz Eo āt mō oēs appetunt delectatōz q̄ appetūt bonū. Nā delectatio est q̄es in bono desiderato. Tamē de lectatō appetit rōe boni z nō econūso. Unde nō seq q delectatio sit maximū z p se bonū, sz q vnaq̄z delcā tio ꝓsequtur aliqō bonū z maxia delectatioz summa, sequit summū bonū habitū. ¶ Tertia rō est q btūdo cū sit pfectū bonū nulli pt esse nociua Sz voluptates sunt nociue aīe z corpi. Unde Boet in, ij, de cōso la, tristes eē exitus voluptatū quisq̄s libidinū suarū reminisci voluerit intelliget. Et Seneca. Plures occi dit voluptas q̄z gladius. Et Hiero, qō galien dicit. Athletas quoz vita z ars sagina est, non diu viuere posse nec sanos eē. aīasq̄z eoz nimio sanguine z adi pe quasi luto inuolutas, nihil tenue nihil celeste cogi tare sed sp de carnib eructuare z vēris ingluuiē co gitare, de cōse, di, v, ne tales. Greg, ōt. Salomō q̄p pe ex inordinato amore feminarū z vsu ad hoc vsq̄z p ductus est, vt et templa idolis cōstrueret, xxxij, q, iij, Salomon.

¶ Qz in sanitate et §. VII.

quiete corpis z optima dispositōe ꝓsistat btūdo, est impossibile. Et pria rō est fm b, tho, i, ij, q, iij, qz ipos sibile est q illi rei q ordinat ad aliō sicut ad finē, vlti mus finis sit ꝓseruatio ei in esse, Sicut nauis q or dinat vt ad finē ad nauigatōem, finis ei vltim nō ē ꝓseruatio ei sed nauigatio. Et hoc intēdit ꝓncipalē gubernator ei, Manifestū est autē q hō ordinat ad aliqō extra se sicut ad finē. Non ei hō est summū bo num, ad qō inclinat p naturalē appetitū ei, qz vt dt Boetius, Inserta est mētib hoīm naturalr veri sum miq̄z boni cupiditas. Unū ipossibile est q vltimus fi nis volūtatis z rōis sit ꝓseruatio sui eē. Unde Eccli, xv, dr q deus ab initō ꝓstituit hoīem, z reliq̄t eū in manu ꝓsilij sui, i, liberi arbitrij, ex q̄ ordinat se ad finē z eli git ea q̄ sunt ad finē. Scōa rō est, qz dato q finis rō nis z volūtatis esset ꝓseruatio sui, adhuc tū nō posz dici q finis hois esset aliqō bonū corpis. Esse ei ho minis ꝓsistit in aīa z corpe, z q̄z uis esse corpis depē deat ab aīa, nō tū econūso eē aīe depēdet ab eē corpo ris. Et ipz corp ē propt aīaz, sicut instrumētū propt motorē, vt p ipm suas actōes exerceat Unde oīa bona corpis ordinānt ad aīam z bona eius sicut ad finē. Et iō est ipossibile q in bonis corpis ꝓsistat btūdo, que est vltim finis hois. Ad qō etiā facit qō dicit Aug, q maius dānū est in amissiōe vni aīe q̄z mille corpoz, xxiij, q, iij, si habes. ¶ Tertia ratio ē, qz fm beatitudinē hō excellit oīa aīalia, sed fm bona corpo ris hō a multis aīalib superat, sicut ab elephante z fe nice in diuturnitate vite, a leone in fortitudīe, a capa z ceruo in velocitate, ab aq̄la z lince i visus acumie, a cane in odoratu, ab aranea in leuitate tact z hmōi.

Qz beatitudo perfe §. VIII

cta nō ꝓsistat eēntialr in cognitōe q̄cunq̄z vel cui cū q̄z rei nisi pfecta cognitōe dī. Et q nō ꝓsistat i cogni tōe sensitiua quacūq̄z. Probat ex hoc fm bea, Tho, pria se, q, iij, Nā btūdo hois ꝓsistit eēntialr in ꝓmū ctione ipius ad bonū increatū qō est vltim finis, cui hō ꝓmūgi nō pt p opatōem sensus, qz spūs est deus. Bruta etiā aīalia cū cōicent nob cū insensitiua opa tōe, si in hoc ꝓsisteret btūdo, eēnt ipa btā, qō ē ab surdū dicere. Itē btūdo est satiatiua, sed vt dr Eccl, i. Nō satiat ocul visu nec auris auditu, z sic d aliis.

Qz non consistat bea §. IX

titudo pfecta in opatōe itellect practici, pbat ex hoc fm be, Tho, vbi supra, q intellect act practici nō q rit propt seipm sz propt actōem. Ipe etiā actiōes or dinant ad aliquē finē, sed vltim finis cui est beatitu do pfecta nō querit propt aliō sed propt se. Item qz btūdo ꝓsistit in opatōe hois fm philosophū, et in optima opatōe, optima opatio hois est optie potētie respectu optimi obiecti. Optia āt potētia est intelle ct, cui optimū obiectū est bonū dīnū, qō nō ē obie ctū intellect practici sz speculatiui. Itē in his q̄ perti nēt ad vitā actiuā, ad quā ordinat actio itellect practi ci cōicāt nobis aīalia bruta aliq̄liē, que tamē n sunt capacia beatitudinis. Unde patet q beatitudo non cōsistit in actione practici intellectus.

Qz non consistit in co §. X

gnitōe specl atuaz scientiaz btūdo, pbat fm b, tho, vbi supra, Prio qz dns dr Hiere, ix, Nō gliet sapiēs in sapia sua. Et loq de sapia sciaz secularū. Sz de pfecta btūdie est gliandū, gr̄e, Rō est ad hoc, quia

cōsideratio ſpeculatiue ſciētie nō ſe extendit vltra virtutē p̄incipioꝝ illius ſciētie. q̄ in p̄cipijs ſciētie virtualiter tota ſciētia p̄tinet. Prima autē p̄incipia ſpeculatiuaꝝ ſcientiaꝝ ſunt accepta per ſenſum. vtz in fine poſterioꝝ. Unde tota cōſideratio ſpeculatiuaꝝ ſcientiaꝝ nō poteſt vltra extēdi q̄ ſenſibiliū cognitio ducere p̄t. Jn cognitōe autē ſenſibiliū nō p̄t ꝯſiſtere bītudo. q̄ eſt vltima pfectio hois. Nō ei aliq̄d pficit aliquo inferiori. niſi ꝑm q̄ in inferiori eſt aliqua p̄ticipatio ſuperioris. Manifeſtū eſt autē q̄ forma lapidis vel cuiuſcūq̄ rei ſenſibilis eſt inferior hoīe. Uñ p formā lapidis nō pficit intellect⁹ in q̄ntū eſt talis forma. ſed in q̄ntū p̄ticipat aliqua ſilitudo alicui⁹. q̄ eſt ſupra intellectū humanū. ſ. lumē intelligibile vel aliq̄d huiuſmōi. Per ſenſibilia āt nō p̄t deuenire in cognitiōz ſubſtantiaꝝ ſepataꝝ. Ome āt q̄ eſt p aliꝺ reducit ad id q̄ eſt p ſe. Uñ oportz q̄ vltima pfectō hois ſit p cognitōem alicui⁹ rei. que ſit ſupra intellectū hūanū. Jtē bītudine null⁹ p̄t male vti. Sz ꝯſideratōe ſcientiarū ſpeculatiuaꝝ in p̄ñti m̄ti abuſi ſunt. z abutunt in ſupbiā ſicut pbi. q̄ cū cognouiſſent deū non ſicut deū gl̄ificauerūt zc̄. ad Ro. i. Elati p ſupbiā Et Hiero. fuit dire flagellat⁹. q̄ nimis inordiate z affectuoſe vacabat tali ſtudio vt bēē diſti. xxxvij. legim⁹.

Q⁹ nō conſiſtat beati §. XI

tudo pfecta in cognitōe ſubſtātiaꝝ ſepataꝝ. i. angl̄orū. Probat ex hoc ꝑm b. Tho. vbi ſupra. Quia dñs dicit Hiere. ix. Jn hoc gl̄iet q̄ gl̄iat ſcire z noſſe me Et nō dicit ſcire angl̄os. Jtē rō ad hoc. q̄ pfecta homis beatitudo nō ꝯſiſtit in eo q̄ eſt pfectio intellect⁹ ꝑm alicui⁹ p̄ticipatōem. ſed in eo q̄ eſt p eſſentiā talem. Manifeſtū eſt autē q̄ vnūquodq̄ intantū eſt pfectō alicui⁹ potētie. in q̄ntū ad ipm p̄tinet rō ꝓpr̄ij obiecti illi⁹ potētie. Proprīū autē obiectū intellectus eſt verū. Quicq̄d g̃ hz veritatē p̄ticipatā ꝯtemplatā non facit intellectū pfectū vltima pfectōe. Cū āt ſit eadē diſpoſitio rei in eſſe ſicut in veritate. q̄cūq̄ ſunt entia p p̄ticipatōem. ſunt vera p participatōz. Angeli āt hñt eē p̄ticipatū. q̄ ſolius dei eſſe ſuū eſt ſua eēntia. Uñ relinq̄tur q̄ ſolus deꝰ ſit veritas p eēntiā. z ei⁹ ꝯtemplatio pfecta q̄lis habet in patria facit pfecte beatū. Alii qualē āt bītudinē impfectā ꝑm b. Tho. nihil phibz attēdi in ꝯtēplatiōe angeloꝝ. Et ſilr in cōſideratōe ſcientiarū ſpeculatiuaꝝ. minorē tamē q̄q̄ in cognitōe āgeloꝝ. Utraq̄ autē maior in cōtemplatōe diuinorū que tñ hic nō p̄t hr̄i niſi impfecte Sic igit bītudo q̄lis hic hr̄i p̄t p̄prio ꝯſiſtit in ꝯtēplatōe. ſc̄dario in opatōe intellect⁹ practici ordinātis ſuas actōes z paſſiones. Opatōes autē ſenſus ad bītudinē p̄fit p̄tinere. nō quidē eēntialr̄ ſed antecedēter z conſeq̄nter. añcedēt q̄ntū ad beatitudinē impfectā. q̄ hr̄i p̄t in via. q̄ videlicet opatio intellect⁹ ꝑexigit opatiōz ſenſus. cū oīs nr̄a cognitio ortū habeat a ſenſu. vt dicit pbs. Cōſeq̄nter q̄ in illa pfecta bītudine q̄ expectat in celo p⁹ vltimā reſurrectiōz. ex bītudie aie fiet quedā influentia in corp⁹ z in ſenſus corpeos. vt in ſuis opatiōibꝰ pficiant. Non autē operatio intellectus qua deo cōiungit. dependet a ſenſu.

Utrū beatitudo per/ §. XII

fecta cōſiſtat in aliquo bono creato ſiue bono aīe ſiue alio. Rñdet ad hoc beat⁹ Tho. i. ij. q. iij. q̄ bītudo ē vltim⁹ finis hoīs. Sz finis dupl̄r dr̄. Uno mō ipſa res quā adipiſci deſideram⁹. Allio mō vſus ſeu adeptio z poſſeſſio illi⁹ rei. Si ergo loq̄mur de vltimo fine hoīs q̄ntū ad ipam rē quā appetim⁹ vt vltimū fine. impoſſibile eſt q̄ vltim⁹ finis vel beatitudo ſit ipa aīa vel aliq̄d eius. Et ratio ē. q̄ ipſa in ſe ꝯſiderata ē vt in potētia exiſtēs. Fit ei de potētia ſciēte actu ſciēs Et de potētia virtuoſa actu virtuoſus. Cū autē potētia ſit propē actū ſicut propē ꝯplementū eſt impoſſibile q̄ id q̄ eſt ꝑm ſe in potētia exiſtēs habeat rōem vltimi finis. Unde impoſſibile eſt q̄ aīa ipſa ſit vltim⁹ finis ſuiipſi⁹. Silr nec aliq̄d ei⁹ poteſt eē finis eius. ſiue ſit potētia ſine habitus ſiue act⁹. Et rō eſt. q̄ bonū q̄ eſt vltim⁹ finis eſt bonū pfectū cōplens appetitū. Appetit⁹ autē human⁹ q̄ eſt volūtas. ē boni vniuerſalis. Eſt enī obiectū volūtatis bonū vniuerſale ſicut obiectū intellect⁹ eſt verū vniuerſale. Q̄libet autem bonū inherēs ipſi aīe eſt bonū p̄ticipatū. z p cōſequēs bonū p̄ticulatū. ſic nō p̄t eſſe vltim⁹ finis hominis ſeu bītudo. Et eadē rō eſt de q̄libet bono creato extra aīam exiſtēte. Cū ei oīs creatura habeat bonitatē p̄ticipatā. z bonū vniūſale nō inueniat in aliq̄ creato. ſed ſolū in deo. ſō nihil p̄t q̄etare volūtatē hominis niſi ſol⁹ deꝰ. q̄ eſt bonū vniūſale. vnde ps. cxlj. Qui replet in bonis deſideriū tuū Et aug. in li. ꝯfeſſ. Feciſti nos dñe ad te. z inq̄etū eſt cor noſtz. donec requieſcat in te. Et q̄uis hō q̄ dr̄ minor mūd⁹ ordinetur ad vniūſum q̄ dr̄ mūdus maior. ſicut ps ad totuz nō tamē ſequit q̄ vniūſum ſit vltim⁹ finis. hoc ei eēt ſi ipm vniūſum nō ordinaret ad aliud. ſicut ad finez Sed q̄ vniūſitas creaturarū ordinat ad deū ſic ad finē oīm. Jdeo etiā vltim⁹ finis ꝑtis eſt deꝰ Jtē q̄uis p hoc hō efficiat beat⁹ q̄ ei⁹ deſiderū quietat. ſed naturale hoīs deſideriū nō extēdit ad maius bonū q̄z ſit ipſe capax eſt ſciendū. q̄z ſi bonū creatū nō eſt minus q̄z bonū cui⁹ hō eſt capax. vt rei intrinſece z inherentis. eſt tamē minus q̄z bonū cuius hō eſt capax vt obiecti q̄ eſt infinitū. Bonū āt p̄ticipatū ab angl̄o z vniuerſo toto. eſt bonū cōtractū z finitū. Sed loq̄ndo de vltimo fine hoīs quantū ad adeptiōem ipam. vel poſſeſſionē ſeu q̄ecunq̄ vſum rei. q̄ appetit vt finis. ſic ad vltimū finē p̄tinet aliq̄d hoīs ex pte aīe. q̄z homo p aīam bītudinē ꝯſequit. Res g̃ ipſa q̄ appetit. eſt id in quo bītudo ꝯſiſtit. z quod facit beatum ſed hui⁹ rei adeptio vocat bītudo z finis hoīs. Exēplū in auaro cui⁹ finis dr̄ pecunia. vt res q̄ diligitur ab eo. z etiā poſſeſſio pecūie vel vſus illi⁹ rei. z ſic bītudo eſt aliq̄d aīe. Sz id in q̄ ꝯſiſtit bītudo eſt aliq̄d extra aīam. Et ꝑm hoc dicit Aug. xix. de ci. dei. q̄ ſic vita carnis aīa eſt. ita bīa vita aie deus ē. De q̄ dicit ps. cxliij. Beatus ppl̄s cui⁹ dñs deꝰ ei⁹. i. illi q̄ deū verū habent ꝓ dño. vt. ſ. ſint ei ſubiecti vt ſui dño. z obediāt mādā

De diſpoſitiuis ad beatitudinē.

Capitulum quintū.

Equitur de beatitudine diſpoſitiua q̄. ſ. diſponit hō ad pfectaz beatitudinē. Et p̄t notari ibi. cū dicit. Beatus ppl̄s cui⁹ dñs deꝰ ei⁹. i. illi q̄ deū verū habent ꝓ dño. vt. ſ. ſint ei ſubiecti vt ſui dño. z obediāt māda

tis ei⁹. illi sunt btī in vita ista. s. beītudine vera ꝙ ipse cta, dispositiua tñ ad pfectā. de q̄ ps. cxviij. Btī imaculati in via q̄ ambulāt in lege dñi. Et xp̄s dr Joā. xiij. Scitis hec. Btī eritis si feceritis ea. Est āt bītudo dispositiua opatio virtuosa pcedens a dono spīritussancti⁹ pro cui⁹ declaratōe dicit b. tho. i. ij. q. lxix q̄ vt supra dictū est. bītudo est vltim⁹ finis būane vite, dicit autē quis iā finē habere propē spem finis obtinēdi. Unī z fm p̄m in. i. ethicoz pueros dicim⁹ beatos propē spem. Et ap̄ls ad Ro. viij. ait. Spe salui facti sumus. Spes autē de fine q̄nq̄ exurgit ex hoc q̄ hō cōueniēter mouetur ad finē. z appropiquat ad ipm. qō vtiq̄ fit p aliquā actōem. Ad finē autē beatitudis mouet aliqs. z appropiquat p actiōes donoz. si loq̄mur de beatitudine eēna. ad quā ratō nō sufficit. sed in eā ducit spūssc̄us ad cui⁹ sequelā z obedientiā p dona pficimur. Et ideo beītudines distinguūtur a virtutibz donis. nō sicut diūsi habit⁹ distīcti ab eis. sed sicut act⁹ distinguūtur ab habitib⁹. Distinguit autē hic opatio in septē ptes. q̄ sunt paupertas spūs. mititas. luct⁹. esuries z sitis iusticie. misericordia. mūdicia cordis. pacificatio. que hñt Mat. v Et q̄uis iusticia z misericordia z mititas. i. māsuetudo hic numerata videant eē virtutes. attribuūtur tamē donis. qz etiā donata sint pfectiora virtutib⁹ cardinalib⁹. pficiūt ei hoiem circa oia que pficiūt ipe virtutes. Et sic nō hic significat habit⁹ illaz virtutū. sed actus donorū a spūsancto procedentes.

Sunt autem septē bea .§. I

titudines. sicut sunt septē dona spūssc̄ti. Uñ Aug⁹. de sermone dñi in mōte singulas bītudines singulis attribuit donis. videlz dono timoris. pauptatē spīritus. q̄ quis se deo humiliat. q̄ deijcit superbis. Dono pietatis mititatē seu mansuetudinē. Precipue enī ad mansuetudinē mouet reuerētia ad deū. que ptinz ad pietatē. Nā pietas est dei cult⁹ fm aug. hac āt frāgitur ira. Dono scie attribuit luctus. qz p sciētiā homo cognoscit defect⁹ suoz actuū z rez mūdanaz. vñ moueri hz ad luctū fm illō Eccl. i. Qui addit sciētiaz addit dolorē hac aufert auaricia Dono fortitudinis esuries z sitis iusticie. ad hāc ei pcipue mouet aī fortitudo scz ad opa iusticie exercēda. z nō desistēdū propter laborē. Et hac prosternit accidia. Dono consilij attribuit misericordia. qz ad miserandū pcipue mouet cōsiliū dei. Dañ. iij. Placeat tibi cōsiliū meū. peccata tua elemosinis redimerē. Et hac deuincit inuidia. que non habet cōpassionē. Dono intellect⁹ attribuit mūdicia cordis. quo gula abijcit. q̄ bebetat intellectū propē fumositates Dono sapiētie. purificatō hac occidit luxuria. qz gustata suauitate spūssc̄ti. qō sit p sapiam. desipit oīs caro. fm Bern. ¶ Ubi sciēdū q̄ cū hō pficiat p vitā actiuā z ꝓtēplatiua. p quinq̄ dona priora pficit in actiua. z actus donoz ipoz quinq̄ exp̄munt in ipē meritis bītudinū. vñ dicit. Beati paupes. btī mites z̄. hec enī significāt actus. Sed p alia duo. s. intellectū z sapiam pficit in cōtemplatiua. Ea vero q̄ ptinēt ad ꝓtēplatiuā vitā vel sunt pfecta bītudo final. vel aliq̄ inchoatio. Et ideo non ponūtur ipi act⁹ cōtemplatiue tanq̄ merita in ipsis bītudinib⁹ sed tanq̄ p̄mia. dū dicit. Qñ ipsi deuz videbūt. quo ad primū. z qñ filij dei vocabūtur. Quad scām in quib⁹ cōsistit bītudo. Ponūtur āt in ipsis duab⁹ bītudinib⁹ vltimis tanq̄ merita effectus vite actiue. q̄b⁹ hō disponit ad vitā contēplatiuā. s. mūdicia cordis qua pficit in seipso. z pacificatō qua pficit quo ad proximū. Octō autē ponit. p octaua bītudine. s. btī q̄ psecutōem patiunt propter iusticiā. q̄rū ipsoz est regnū celoz. nō facit aliā distīctā de per se ab aliis. sed est fm b. Tho. vbi supra q̄dā confirmatō z manifestatio oīm pcedentiū. Ex hoc ei q̄ aliqs est firmatus in pauptate z mititate z aliis sequētib⁹ prouenit q̄ ab his bonis propē nullā psecutōem recedit vnde octaua illa ptinet ad septē precedētes Et psecutionē quidē patiunt hoies duplicit. videlz vel ab infidelib⁹ z tyrānis exterioribus. vel a prauis fidelib⁹ per publica mala. vt habet. vij. q. i. §. Est z aliud. Itē nō est contra p̄dicta. qō Lucas. vi. ca. referēs beatitudines a xp̄o exp̄ssas. ponit tantū quattuor. qz fm btūm Tho. mathe⁹ narrauit sermonē dñi factū in mōte discipulis. vbi septē exp̄sit beatitudines quas Aug⁹. attribuit donis tanq̄ pfectionibus homib⁹. Lucas vero narrat aliū sermonē factū turbis in loco campestri. vnde beatitudines narrātur ab eo fm capacitatem turbarū que solam voluptuosam z temporalē beatitudinē nouerant. Unde domin⁹ per illas quatuor beatitudines exp̄ssas. excludit que ad predictā beatitudinē terrenā pertinere vident. quorū primū est vt bene sit homini quantū ad abundātiam bonoz exteriorū. quod excludit p hoc q̄ dicit. beati pauperes Scām est vt bene sit homī in cibis et potibus. qō excludit cum dicit. Beati qui esuriūt Tertiū vt bene sit ei quantū ad cordis iocunditatē. quod tollit. cum dicit. Beati q̄ lugent. Quartū vt bene sit ei quantū ad exteriorē hominū fauorem. quod aufert cum ait. Beati eritis cū vos oderint homines. Unde Amb. attribuit has virtutibus cardinalibus. Pauptatem dicit pertinere ad temperātiam que illecebrosa nō q̄rit esurien iusticie. quia qui esuriūt compatiūtur. et compatiēdo largiūtur. Fletū ad prudentiā. cui⁹ est flere occidua. Pati odium hominū. quo scilicz q̄s odit ab aliis propter bonū. ad fortitudinē pertinet.

Beatitudines autē se .§. II

ptem que ponūtur Mathei. v. cōuenientissime enumerant fm beatū Thomā. prima secūde. q. lxix. Ad cuius euidentiā cōsiderandū est q̄ triplicē beatitudinē aliqui posuerūt. Quidam enī posuerūt beatitudinem in vita voluptuosa. Quidā in vita actiua. Quidam in vita contemplatiua. Ue autē beatitudines diuersimode se habent ad beatitudinē futurā. cuius spe dicimur hic beati. Nam beatitudo voluptuosa. quia falsa est et rationi contraria. impedimentū est future beatitudinis. Beatitudo vero actiue vite est dispositiua ad beatitudinem futuram. Beatitudo autem contemplatiua si sit perfecta est ipsa beatitudo futura essentialiē. si sit imperfecta. est quedā inchoatio ei⁹. Unde dñs ꝓposuit quasdā beatitudines q̄si removētes impedimētū beatitudis voluptuose. Cōsistit enī vita voluptuosa in duob⁹. Primo in affluētia bonoz exterioz que sunt diuitie vel honores. a q̄b⁹ retrahitur homo p virtutem. sicut moderare eis vtatur

Per donū autē excellētiori mō vt. s. hō totalr ea ordē/nat. Uñ pria bītudo ponit Bti paupes spū. quod pt referri vel ad cōtemptū diuitiarū. z sic exponit pau/pes spū. i. volūtate. vl ad ptēptū bonoꝝ. qō fit p hu/militatē. z sic exponit a greg. paupes spū. i. humiles. Scdo vita voluptuosa ꝺsistit in seqndo ꝓprias pas/siões siue irascibilis siue ꝺcupiscibilis. Al seqla āt irasci/bilis retrahit virᵗ. ne hō supfluat in eis ſm regulaz rōis. Donū āt excellētiori mō. vt. s. hō ſm volūtatē di/uinā totalr ab eis tranqllus reddat. Uñ scda bītu/do ponit. Bti mites. Al seqla āt passionū ꝺcupisci/bilis retrahit virᵗ moderate hmōi passiōib⁹ vtendo. Donū vero si necesse fuerit totalr eas abīcīēdo. quin imo si necessariū fuerit volūtariū luctū assumēdo. vñ tertia bītudo est. Bti q̄ lugēt. Actiua ꝙ vita in his p̄cipue ꝺsistit q̄ primis exhibemᵗ. vel sub rōe debiti. vel sub rōe spōtanei bñficij. z ad primū q̄dē nos vir/tus disponit. vt ea q̄ debemᵗ primis ñ recusemᵗ exhi/bere. qō ptinet ad iusticiā. Donū āt ad hocip̄m abū/dātiori q̄dā affectu nos inducit. vt sicut feruēti desi/derio iusticie opa ipleamᵗ. Uñ q̄rta bītudo ponit. Bti q̄ esuriūt z sitiūt iusticiā. Circa vero spōtanea do/na nos pficit virᵗ vt. s. donemᵗ q̄b⁹ rō dictat eē donā/dū. puta amicis vel alīs nob ꝺiunctis. qō ptinet ad virtutē liberalitatis. Sz donū propē dei reuerētiam/ solā necessitatē cōsiderat in his q̄b⁹ gratuita bñficia/ p̄stat. Uñ Luc. xiij. ōr. Cū facis prandiū vē. noli vo/care amicos sz paupes. qō ꝓprie ē misereri. Et iō q̄n/ta bītudo ponit. Bti misericordes. Circa vero q̄ ad vitā/ ꝺtēplatiuā ptinēt. vel sunt ipa bītudo finalᵗ. vl aliq̄/ inchoatio eiᵗ. Et ideo nō ponūt in bītudinib⁹ tāc̄z/ merita sed tāc̄z p̄mia. ea. s. q̄ ptinēt ad ꝺtēplatiuā vi/tam vt supra dictū est. Ponūtur autē tanc̄z merita q̄/dā ptinētia ad actiuā vitā. q̄b⁹ hō disponit ad ꝺtem/platiuā. Effectus āt vite actiue q̄ntū ad virtutes z do/na q̄b⁹ hō pficit in ꝺpatōe ad protimū. effectᵗ vite actiue/ est pax. ſm illō Esa. xxxij. Opᵗ iusticie pax. z iō septi/ma beatitudo est. Beati pacifici. Qō autē in scriptu/ra sacra ponātur alie plures bītudines. vt illa. Job/ v. Beatᵘˢ q̄ corripit a dño. Et illa p̄ō ps. Beatᵘˢ vir/ qui nō abīt in ꝺsilio vē. Necesse ē ſm b. tho. vbi su/pra. oēs illas ad septē bītudines reduci. vl q̄ntū ad/ merita. vel q̄ntū ad p̄mia. qz necesse ē q̄ oēs ptineāt/ aliq̄ modo vel ad vitā actiuā vel ꝺtēplatiuā. Uñ illa. Beatᵘˢ q̄ corripit a dño ptinet ad bītudinē luctus. Alia scz. Beatᵘˢ vir q̄ nō abīt. ptinz ad mūdiciā cor/dis. sicut etiā illō ps. cxxix. Beatᵘˢ q̄ tenebit z allidet/ paruulos suos ad petrā. Qō sic exponit Amb. q̄ babz/ cogitatōes ifirmas z lubricas elidat ad xp̄m. q̄ oīes/ ītrōnales motᵘˢ sui reuerētia z discretōne ꝺminuat. de/ pe. di. iij. In salicib⁹. Illō āt puer. iij. Btūs q̄ inue/nit sapientiā pertinet ad premiū septe beatitudis. Et sic de alīs que possent induci.

De premiis dictarum ℣ III

beatitudinū in p̄ti vita. Nota q̄ Amb. ōt illa ipleri z ptinere ad futurā bītudinē. Auguſt. autē dicit ea/ impleri in p̄ti vita. p̄cipue in pfectis. Crik. dic aliq̄/ ptinere ad p̄tem vitā. aliqua ad futurā. Sed bea. Tho. vbi supra. dicit q̄ oīa possunt ptinere ad pre/sentē vitam z futurā. Pro cuius declaratiōe dicit idē/ q̄ spes que est de beatitudie potest esse in nobis pro/pter duo. Primo propē aliquā preparatiōem et dispo/sitionē ad futurā beatitudinē. quod est p modū me/riti. Alio modo p quandā inchoationē impfectā fu/ture beatitudinis i viris sanctis etiā in hac vita. Alī/ter enī habeᵗ spes fructificatiōis arboris. cuz vireſcit/ in frondib⁹. aliter cum iā primordia fructuū incipi/unt apparere. Sic ergo ea que tangūtur in beatitu/dinib⁹ tanc̄z merita sunt quedā preparationes seu di/spositiones ad beatitudinē vel perfectā vel inchoatā/ Ea vero que ponūtur tanc̄z premia. possunt esse vel/ ipsa beatitudo pfecta. z sic pertinēt ad futurā vitam. Uel aliqua inchoatio beatitudis. sicut est in viris p/fectis. z sic premia ptinent ad vitam p̄sentem. Cū enī/ aliquis incipit pficere in actibus virtutū z donorum/ potest sperare de eo q̄ peruenit ad perfectionē patrie

¶ Qō impleantur premia illa in p̄senti. sic declarat/ bea. Tho. post Auguſt. Regnum celoꝝ potest intel/ligi perfecte sapientie initiū. ſm q̄ incipit spiritus i eis/ regnare. Possessio terre significat affectum bonū ani/me requiescēs per desiderū in stabilitate hereditā/tis superne. que per terram significat. Consolank in/ hac vita scilicz que est paraclytus. id est cōsolatoz p/ticipando. Saturātur et in hac vita illo cibo de quo/ christus. Meus cibus est. vt faciā voluntatē eius q̄/ misit me. In hac etiā vita consequūtur homines dei/ misericordiā. Ac etiā purgato oculo per donū intel/lectus deus quodāmodo videri potest. Similr z in/ hac vita q̄ motus suos pacificauit seu pacificant ad/ similitudinē accedētes filij dei vocātur hec tamē om/nia perfectius erūt in patria

De premiis di ℣ quartus

ctarum beatitudinū quomō cōueniētissime assign/entur prout p̄cipiunt in vita futura. z hoc considerata/ cōditiōe ſm tres bītudines supra assignatas. Tres/ enī prime accipiūtur p retractiōem. ab his in quibᵘˢ/ vita voluptuosa cōsistit quā homo desideratᵗ. Sed hoc nō debet/ querere nisi in deo. non autē in rebus temporalib⁹ z ca/ducis. Et iō premia triū primarū beatitudinū acci/piūtur ſm ea que in beatitudine terrena aliq̄ querūt/ Querūt enī homies in rebus exterioribᵘˢ. scz diuitijs/ et honorib⁹ excellentiā quandā z abundantiā. quorū/ vtrūc̄z importat regnū celorū. p quod homo conseq̄/tur abundantiā z excellētiam bonorū in deo. Et ideo/ regnū celorū domin⁹ pauꝑibus spiritu promittit. Que/runt etiā homies feroces z immites p bella et litigia/ securitatem sibi acq̄rere inimicos suos destruendo. vnde deus repromisit securā z quietā possessionē ter/re viuentiū p quā designat soliditas bonoꝝ eterno/rum. Querūt etiā homies in cōcupiscentijs z delecta/tionib⁹ habere consolatiōem cōtra mundi huius la/bores. z ideo consolatōem lugētib⁹ repromittit. Alie/ vero due ptinent ad opera actiue beatitudis. q̄ sunt/ opera virtutū ordinantiū hominē ad proximū. a qui/bus opibus aliqui retrabūtur propter inordinatum/ amorē proprij boni. z iō dñs illa p̄mia attribuit his

Capitulū VI

beatitudīb⁹ propē que hoīes ab eis discedūt. Discedunt eī aliq̄ ab opib⁹ iusticie nō reddētes debitū. sed pot⁹ aliena rapiētes. vt bonis tpalib⁹ repleāt. z ideo dñs esurientib⁹ iusticiā saturitatē repromisit. Discedunt aliq̄ ab opib⁹ mīe. ne se īmisceant miserijs aliorū scz indigēdo. z iō dñs misericordib⁹ mīam repromittit. p quā liberant ab oī miseria. Allie ꝙo due pertinent ad ꝛēplatiuā brītudinē seu felicitatē. z ido ꝑm ꝛuenientiā dispositionū que ponunt in merito. premia reddunt. Nā mūdicia oculi disponit ad clarevidendū. Uñ mūdis corde deus visio ꝓmittit. Cōstitue re vero pacē vel in seipo⁹ vl in hoīes manifestat hoīes esse dei imitatorē. q̄ est de⁹ vnitatis z pacis. z iō ꝑ premio reddit gl̄ia dei filiatōis. q̄ est in pfecta ꝛiunctōe ad deū p sapiam ꝛsummatā. Et vt ōt Lrīs. oīa ista p̄mia vnū sunt in re scz ipsa brītudo eēna. Sz q̄ eaz intellect⁹ nō capit human⁹ ido oportuit p diūsa nobis describere obſuata ꝛuenientia ad meritū. Itē sicut octaua brītudo est quedā firmitas oīm p̄cedentiū ita debent sibi oīm beatitudinū p̄mia. z iō redit ad caput. vt intelligant sibi oīa p̄mia ꝛsequnter attribui. Uel ꝑm Amb. paupib⁹ ꝓmittit regnū q̄ntū ad gl̄az aie. Passis autē in corpe p̄secutōz regnū q̄ntū ad gloriā corpis. Notandū etiā q̄ ista p̄mia se hñt p addītiouē ad inuicē. Nā plus ē possidere terrā regni celorū q̄ꝫ hīe simpl'r. Nā multa habem⁹ q̄ nō firmit' z pacifice possidem⁹. Plus est etiā ꝛsolari in regno q̄ꝫ hīe z possidere. Multa eī cū dolore possidem⁹. Plus est etiā saturari q̄ꝫ simpl'r ꝛsolari. Nā saturitas abūdātiā ꝛsolatōis īportat. Misericordia ꝙo excedit saturitatē. vt plus. s. accipiat q̄ꝫ meruerit vel desiderare potuerit. Adhuc est maius videre deū. sic maior est q̄ in curia regis nō solū prandet. sz etiā videt faciē regis. Summā autē dignitatē hz ī domo regia filius regis.

Nota secundū dominū ℣. V

Joan. dñici sup math. aliā pulcrā exp̄sitiōez de his septē brītudīb⁹. q̄ ꝑt p̄dicari in festo oīm scōz. Et potest sumi illō thema. Merces vra mlta est in celo. Mat. v. Et illō ps. cxvij. Brī oēs q̄ timēt dñz q̄ ambulant in vijs ei⁹. Ubi tria nota. Prīa inchoatiuū salutōis spūal' ibi. Qui timet dñz. z in hoc est merces nra. Scōo diūsificatiuū ꝛsatōis virtual'. ibi. q̄ ambulant in vijs eius. z in hoc est merces mlta. Tertio ꝛpletiuū appetitōis hūanal'. ibi. brī oēs z hoc ē merces in celo. z sic merces vra multa ē in celo. ¶ Quātū ad primū nota q̄ p̄ncipiū salutis ē timor. nō tñ qui cūq̄. sed timor dñi. Esa. xxxiij. Diuitie salutis sapia z scia. timor dñi ipe thesaur⁹ ei⁹. ps. cx. Initiū sapie timor dñi. Uñ nō ōr hic simpl'r. brī q̄ timēt. sz brī q̄ timent dñm. Alliq̄ ei hñt timorē mōi scz nō displicēdi hoīb⁹. Sic timuit adā nō displicere vxori z ꝛtristari eā. Aliq̄ timēt pelli sueyt petr⁹ propē q̄ negauit xp̄m. Hinc aug. xi. q. iij. Timēdo mortē carnis tue. dabis mortē aie tue. s. q̄n q̄s propē hoc facit ꝺ p̄cepta. Alij timēt p̄cise penā inferni. nō timētes deū offendere si existiarēt infernū nō eē. Sz ōt Joan. in prīa canōica q̄ timor talis q̄. s. ōr seruil' nō est in caritate. nec sufficit ad salutē. q̄uis disponat ad eā. Uñ aug. Lū p tiorē gehēne aliq̄s sibi cauet a malo. fiet paulati ꝛsuetudo iusticie. z incipit q̄ bonū erat amari. xxij. q. vi. Nullū igit hoz timor est p̄ncipiū salutis. sz tior dñi. q. s. q̄s abstinet a malo. z bonum facit. ne deo displiceat ip̄m sup oīa amās. Et ī isto tiore est merces mag̃ et mlta. Merces vra. i. vīm q̄ timetis. Eccl'. ij. Qui timetis deū credite illi. z non euacuabit merces vra. Signū h⁹ tiōris est illō q̄ ōr. Eccli. vij. Qui deū timet nihil negligit. s. eorum q̄ sunt necessaria ad salutē.

Quātū ad scōm nota q̄ mlte sunt vie q̄ oēs hñt dcm̄ p̄ncipiū. s. tiōris q̄b⁹ q̄uenit ad celū z ad brītudinez verā. Et vt ōr puer. iij. Uie ei⁹ vie pulcre. ꝑm ātq̄ reꝑiunt septē stat⁹ hoīm in eccl'ia militāti. sic ī isto euāgelio notant septē vie salutis p q̄s itur ad brītudinē. vt q̄libet vadat p viā suā. Et brī oēs q̄ ambulant in vijs ei⁹. Prim⁹ stat⁹ est eccl'iasticoz siue religiosoz. siue alioz clericoz. z hoz via est pauptas spūs. Et tē sunt brī. si de mōdo nihil q̄runt. q̄ deo sunt mācipati. Nō eēt venenū in eccl'ia dei. si mūdi ambitio z auaricia nō possideret eos dē Ad hoc faciūt auctoritates. xij q. i. Clericus. z ca. cui portio. Scōs stat⁹ est doctoz scia p̄ditoz. z hoz via est pcipua est būilitas. Nā vt ōr puerb. xi. Ubi būilitas ibi est sapia. scia ātq̄ inflat ꝑm apl'm. sz brī mites. i. humiles. bi eī possidēt terrā lacte z melle manantē. i. intellectū dulcē scpturaz. q̄ superbis claudit' z cōtentiosꝰ z cauillosꝰ laicis z prophanis. Propterea ꝑm dionisiū moises hūit magnā noticiā de diuis. q̄ mitissim⁹ erat sup terrā z humil' Possidēt etiā isti terrā scz eccl'ie. q̄ tales regūt vel regere debēt alios. Terti⁹ stat⁹ est solitarioz vel penitentiū. Et horū via est cōtinue lugere sua z alioz peccata. q̄si luce gratie egeāt sp. z ido sunt brī. Uñ aug. dic̄ de ꝙo penitente. q̄ sp debet lugere. de pe. di. iij. Si apostol⁹. Est autē duplex genus lachrymarū seu compūctōis scz doloris peccatoz. z amoris supernoz. que figurant p irriguū sup'i⁹ z inferi⁹. qō dedit caleph axe filie suez filio sponse othoniel'. Judi. i. Expositōez ipsius figure ponit grego. circa fīnē tertij libri dialogoz Quatuor stat⁹ seqntes sunt secularīū. Prim⁹ ē p̄ncipū seu rectorū quorū studiū debet esse circa sequelaz iusticie. iuxta illō sap̄. i. Diligite iusticiā q̄ iudicatis terrā. Nam beati qui esuriūt z sitiunt iusticiā. dic̄ saluator in quarta beatitudine. Summū enī bonū in rebus humanis est iusticiā colere. et sua vnicuiq̄ iura seruare. Brego. in regist̄o. Et Jsido. dicit. ix. di. Justum est principē obtemperare legibus suis ꝛc. Quintus status est diuitū et horū via est insistere opibus misericordie. sicut fecerūt abrā. loth. iob. thobias. et multi alij in veteri testamēto. Unde saluator dic̄. Facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis id est diuitijs vt recipiātvos in eterna tabernacula. Beati misericordes sequit' in quinta beatitudine. quoniā ipsi misericordiā cōsequētur. Diuitibus autē q̄ nō sunt misericordes pauperꝫ dicet. Jte maledicti in ignē eternū. Sicut patuit in diuite epulone. Sextus stat⁹ est rebus famulantibus deitorū. vt artifices. mercatores matrimonio sanctovtentes Et de istis dicit. Beati mūdo corde. Nam si cor est mundū z manus. id est opa erunt mūda. Principiū enī oīm peccati a corde procedit propter q̄ dicit Prouer. iij. Omni custodia custodi cor tuū. q̄m ex ipso vita ꝓcedit. s. gratie qua de⁹ videtur. Hac mirabiliter fluxit iob. xxxi. in coniugio positus. et dicebat inter cetera. pepigi fedus cuz oculis

meis ne cogitarē ād de virgine. Septim⁹ stat⁹ est īfirmoꝝ z pauperꝝ q̄ despecti multa incōmoda patiū tur. Et si hi sunt pacifici, i. q̄ patienť tolerāt. z pacem cū deo faciūt. dimittētes pcā ꝓpter q̄ cōiter mittūť ī adūsa sunt btī. Job. v. In sex tribulatōib⁹ liḃabit te. z in septīa nō tanget te malū. Et sic p has vias incedentes ad eťnā btītudinēz mercedē pueniūt. vbi est merces mł̄ta ꝯz illō dictū abrae Ben. xv. merces tua mł̄ta nimis. ¶ Quātū ad ťtiū vbi notať ꝯplemētuz būani desideriū. q̄ ē btītudo ōr btī oēs. s. tales erunt Et hoc ī celo. vbi est oīs pfectō suprādictaꝝ btītudinū. ꝯz alio mō q̄ hic. Illa eī gł̄a hz spūs pauptatē. qz nihil ꝯcupiscit. qm̄ illū hz q̄ est sup oīa. s. deū. Ideo ḡ sunt pauꝑes spū. qm̄ ipoꝝ ē regnū celoꝝ. i. de⁹ Itē ibi nulla ē adūsitas. Nō ei esuriēt neq̄ sitiēt āplius: vt ōr Apo. xxi. z ideo q̄libet est mitis. nulla ibi ira vł̄ odiū ł̄ mala rīsio hz locū. sz terrā viuētiū pacifice possidēt. Repiť ibi summa grāz̄actō cātantib⁹ cunctis. Sctūs sanct⁹ zc. Et tal̄ regratiatio ē total̄ nō ptial̄. qz īnfinitate cogiscūt a se nihil hr̄e. Et hoc est lugere. i. luce egere. Cognoscūt ei se in ꝑpria natura egere sp. sed dei grā sp gauderez ꝯsolari. pś. cxlix. Exultatōes dei in gutture eoꝝ. Nulla ē ibi inordiata dilectō. Et iō nō ꝯtristať filiꝰ de dānatōe prīs nec econūso. sz iustīciā dei venerāť cū summa letīcia. iuxť illō ꝑs. liij. Letabiť iustus cū viderit vindictā. Et sic ipam iustīciā esuriunt z sitiūt. q̄ q̄dē iustīcia nō fundať in crudelitate sz ōina mia. Nā si de⁹ dānandos ad ꝯdignuz puniret. eos ānibilaret. sz cū eis misericordiť agit. naturā pseruās ab annibilatōe īpositis penis pseruati uis. Sicut medic⁹ misericordiť agit cū ifirmo ponēdo vnguentū corrosiuū sup plagā insanabilē. ne citius putrefacta ꝓducat ad mortē. Letīcia eoꝝ est q̄ diuinā mīam in oīb⁹ vīs suis ꝯspiciūt z in dānatis et in se. Et sic misericordes mīam ꝯsequūť. put mia ōr mira suauitas rigās corda. Et hec mia summa cā ē dilectōis in btīs. vt q̄libet ex dulcedie amoris dicat. Miſicordias dñi ī eternū cātabo. O q̄ clara visio ibi existit z q̄ vniuersal̄. Quid est enī q̄ nō videāt. q̄ vidēte oīa vidēt. Et hoc iō qz mūdi sunt corde Dicitur eī de ipł̄ apoc. xiij. Sine macula sunt añ thro nū ōi. vt nec minimū veniale possit ibi repiri Est ibi securitas ꝑpetua sine q̄ nō forent btī. z hec ē pax eis. Uñ pacifici z filij dei vocabūtur. Esa. xxxij. Sedebit ppls in pulcritudine pacis in reqe opulēta. quia ꝑm ps. cxlvij. Confortauit seras portaꝝ tuaꝝ. i. supne bierł̄m. vt null⁹ inimic⁹ possit accederez eos pturbare. null⁹ ciuis exire. ibi ē summa ꝯgratulatō de perpessis z oppressis in mūdo. Juuat eī memisse malorū militer pugnez q̄ piculose pro q̄ tñ coronari. Unō summā iocunditatē bñt. Et iō btī q̄ pśecutōez patiūtur propť iustīciā zc. Et sic btī oēs q̄ inchoātes a tione incesserūt p vias ꝑdictas scz pauptatē. humilitatē. lachrymositatē. equitatē. pietatē. puritatē. eq̄nimitatem horū merces multa est in celo.

Alia adaptatio de se .§.VI

ptem btītudinib⁹ ad septē etates cuiuslibz ꝑm dñm ioan. dñici sup math. ¶Et p̄t sumi p themate in festo oīm scōz illō. Btī eritis. Mat. v. Et induci illō ps. cxviij. Btī īmaculati in via. maculā ꝓpe in aīam inducit solū mortale pctm̄. ꝑm tho. in. iij. Illi ḡ q̄ īmaculati viuūt in pñti tpe. i. sine mortali. vel de ipł̄ penitētes saltī decedūt īmaculati. i. sine crimīali. hi erunt beati. Nā si aliq̄ mortale repiať in trāseunte de via mortis ad aliū statū. vt ōr aug. eterna illū flāma trucidabit. di. xxvi. §. alias. Uita autē pñs distinguiť p septē etates. in q̄bus oīb⁹ regulat nos xp̄s p septē beatitudines in euāgelio mat. v. Oēs istas q̄ aliq̄ non sunt q̄ actus virtuosi. debet q̄libet hr̄e simł̄ habitualiter. Licet q̄libet p se adaptari possit vni erati homīs

¶ Pria igiť etas infantia vsq̄ ad septenniū est humilis z paup spū. Nisi enī ꝯuersi fueritis z efficiamini sicut ꝯuuli hītc. i. humiles zc. mat. xviij. hec ḡ est btā. qz ait ipse. Sinite ꝯuulos venire ad me. talium enī est regnū celoꝝ. Et sicut illi sunt beati. z ipoꝝ est regnū celoꝝ. sic q̄ erunt pauꝑes spū. erunt beati. z eoꝝ est regnū celoꝝ. ¶ Scda etas puericia vsq̄ ad ānos. xiij. quādā alia specie humilitatis refulget. z facilr placatur. z hoc est esse mitē. Ipsi etiā sunt beati q̄ peccare nō possunt. s. quousq̄ bñt vsum rōis. Nam añ vsum rōnis sicut nec mortaliter sic nec venialiter peccať ꝑm bea. Tho. Al multis tamē habeť vsus rōis añ. xiij. q̄uis iura ponūt illū esse annū discretiōis in masculo. Sicz mites possidēt terrā viuētiū. pś. xxxvi. Mā sueti autē hereditabūt terrā zc. ¶ Tertia etas subīcitur tēptatiōib⁹ multis. que dicit adolescētia vsq̄ ad annū. xxviij. Mund⁹ eī tūc delectat Allicit caro. hostis ipugnat. propť q̄ dicit Eccł̄. vlt. Adolescētia z voluptas vana sunt. z. xj. q. i. Dis etas prona ē ad malū ab adolescētia sua. nil incertꝰ vita adolescētiū. Remediū ergo est tūc penitētia se macerare. z in cōtinuo luctu contra pctā pseuerare. Exemplū de cecilia que cilicio mēbra domabat. deū gemitib⁹ exorabat. biduanis z triduanis ieiunijs zc. Et sic beati qui lugent zc. Oratō enī vt dicit glo. deū lenit. lachrymacogit. s. exaudiret subueniret ꝯsolari Thob. iij. Post lachrymatōem z fletū exultatōem infundis ¶ Quarta etas est inuēt⁹ vsq̄ ad ānū. xl. qz magꝭ inhiat lucrꝭ ꝑ phas z nephas extorquet q̄ sua nō sunt. robur etiā iuuētutis aīm pstat. Jdo iniusta plīa nisi fortiť caueať cōmittit. Sz pecunia male acq̄sita corꝑ aīamq̄ cōmaculat. ait amb. Et itez oēs cupidi. oēs auari. gręzi lepra cum diuitijs suis possidēt eterno cruciatu z breui fructu. i. q. i. Lito. Et ideo tu iuuenis sitim et esuriē hēas ꝯtinue iusticiez virtutis sinceritatis z sanctitatis. si vis esse beat⁹. Beati q̄ esuriūt z sitiz. Et alibi. Beatꝰ vir q̄ post auꝝ nō abīt nec spauit in pecunie thesauris. ¶ Quinta etas que dicit virilitas aut pfectio viri iā ad occasum declinat. hec ōz z ptra cōmissa ꝓuidere. vt deleāť pctā z elemosinis insistere. si etiā dolēda nō ꝯmisit. qz nō portabit secū bona mōi Et siue ḡ ꝯmisit siue nō. misericordiť viuat. Nam ad examē iudicis currit vbi misericordib⁹ mīa datur. et crudelib⁹ ꝑm q̄ male gesserunt. Judiciū enī sine misericordia fiet ilti. qui nō fecit misericordiā zc. Ecōtra ꝑs. cxi. Jocundus homo q̄ miserez z commodat di sponit sermones suos in iudicio. Poterit enīz talis allegare ordinatōem a christo factā Mathei. xxv. cum dixit. Uenite benedicti zc. Esuriui enim zc. Sed notandum est q̄ dicit august. in encheridion z obꝛuā dū. dicit enī q̄ q̄ vult ordinate dare elemosinā ōz a se

primo incipe. ⁊ eā sibi primit⁹ dare. Est enī elemosi⁹na opus misericordie verissime de q̄ dictū est Fili mi serere aīe tue placēs deo. Beati ergo misericordes ⁊c

¶ Sexta etas q̄ est venerāda senect⁹. Corpe quidez si vult mūda est. Deficiēte ei naturali calore caro vt ī pluribꝫ multū frigescit. Et sic etiā artus ad actualia pctā imunes q̄si reddunt. Sol⁹ enī senex ē loq̄citate potēs. Sua q̄ pctā ex corde procedunt. nisi fuerit ob stinat⁹ vsq̄ ad illū tps ī mal'. Nam vt ōr. puer. xvij. Adolescēs iuxta viā suā ambulās etiā cū senuerit ñ recedet ab ea. Quales fuerūt illi senes q̄ falso accusauerūt susannā. qz ñ valuer̄t turpitudinē exercere cum ea. vt soliti erāt alias decipe. Dan. xiij. Et sic legit de illo sene nicolao. rl. annoꝝ luxurioso. p q̄ btūs andreas orauit. Hodie sunt mlti ttes senes maledicti inueterati diez malox. q̄ denarijs ⁊ lambacitatibꝫ mille modis corrūpunt pueros. pr̄opē qō ō eis ōr. laq⁹s iuuenū oēs vos estis. Et vt ō t greg. lxxxvi. dist. tāta. Tales seniores graui⁹ q̄ ceteri sunt puniēdi ⁊ arguē di de suis malicijs

¶ Septīa etas q̄ ōr decrepita. ⁊ nullo vnq̄ annoꝝ numero finit. pmit infirmitatib⁹ ⁊ doloribꝫ mltis. Nā vt ōr ī pś. lxxxix. Si in potentatibꝫ octogīti āni. ⁊ āpli⁹ eoꝝ labor ⁊ dolor. Sz pfectio sua eoꝝ est hr̄e pacēt patiaz ī adūsis. nā ex vna pte lōga explentia facit eos suspectos. ita vt si videāt boiez ridere. putāt q̄ derideat eos. Infirmitas facit eos sibimet tediosos. Uanitas etiā iuuenū q̄rit solacia ⁊ derisiōes ex eis. Et sic oportet eos secū ⁊ cū alijs hr̄e pacē. si dñt bñ trāsire. Et btī pacifici. qm̄ ⁊c. ⁊ q̄ nia illa etas plena ē pfectoribꝫ. Q̄a ei elem̄ta videntur pfect cum ad destruēdum. iō subdit. Btī q̄ pfectiōz patiūt ppē iusticiā ⁊c. Sic ḡ collige ī te oēs has ꝑtutes. bñdo pacē cū oibꝫ adūr ⁊ boibꝫ. mūdiciam cordis ab inicitatibꝫ. Esa. i. Leuami. mōi estote. auferte malum cogitatōnuz vr̄aꝝ. Misericordia in opibꝫ. Lu. vi. Estote mīsericordes. Justiciā in p̄ūsatōibꝫ Sap̄. i. Diligite iusticiā q̄ iudicatis trā. Fletū ex tēptatōibꝫ. Jaco. iiij. Miseri estote ⁊ lugete. Mititatē in ꝓrectatōibꝫ Math. xi. Discite a me qz mitis sum ait xp̄s. Pauptatē spūs seu humilitatē. i. petri. v. Humiliamī sub potēti manu dñi. Sic ei eritis imaculati in via. ⁊ p hāc viā queniet⁹ ad patriā vbi sunt btī. q̄ ex eo q̄ btī sunt nō pñt nō obtinere qō volunt. al's ñ eēnt btī. Nā ꝑm aug. Beat⁹ est q̄ hz q̄cq̄d vult. Ergo si volēt nos esse saluos salui crim⁹ Et iō ōrādi sunt vt velint. Hic potes dicere quare diuersos scōs oramus. ⁊ quō ōrāt pro nobis ⁊c.

Alia adaptatio de se. §. VII

ptē btūdibꝫ ad septē etates mōi ꝑm dñz ioānē dñi ci sup math. ꝓr sumi. p themate ī festo oīz scōz illud Btī eritis ⁊c. Mat. v. Et iduci illō Boetij ō philo. ꝓsola. q̄ oīs mortaliuz cura quā multiplicīū studiorum labor exercet. diūso q̄dē calle pcedit. ad vni⁹ tñ btūdis finē nitit pueire. Sz mlti nō q̄rētes diligēt in q̄ ꝓsistat ꝑa btūdo. ⁊ quō queniat ad eā. cuz alij q̄d attingūt de pticularibꝫ ꝓditōibꝫ ei⁹ q̄ aliq̄liter videnk hr̄e in ista vita. hic sistunt ⁊ ponunt finē suum. Sic alij in diuitijs. alij in potētijs ⁊ hmōi. Sz ista docēna septē btūdinuz reducit mundū ad felicem statū p̄mū ⁊ btm̄. a q̄ deuias p pctā incidit in diuersos errores. Prim⁹ ei stat⁹ ⁊ pria etas cecidit ꝑter rapinā a reḡ celoꝝ. Pervia oppositā reūti potes q̄ad p mā btūdinē. s. Btī pauper spū Scōa etas cecidit p ambitionē nēbroth ⁊ suoꝝ sequaciū turri cōfusionis edificantiū. vt possideret terrā mortuoꝝ. Reūte re ad possessionē terre viuentū q̄ ꝓtinet scōa. qz btī mites ⁊c. Tertia etas cecidit. qz adūsa in dcto sustīere nolebat. imo prospa putabat adūsa ⁊ cōsolatiōz tā tū in minimis req̄rebat. Sz vade ad ꝓsolatōez optatā ⁊ nō cognitā p luctū mūdi pñtis. qz btī q̄ lugēt ⁊c Quarta etas aruit. qz sitiebat moderamina regni. ⁊ iusticia calcata q̄erit regna tenebāt. ⁊ saturaber̄ regno ꝑpetuo. si iusticiā rectā esuneris. qz btī q̄ esuriunt ⁊c. Quīta etas crudelitate maxia rabuit. vt libri Machabeoꝝ testant. ⁊ crudeles crudeli⁹ occisi sunt. vt hēk ibidē. Jgit qz oīs hō mia indiget. p mīam resurge. q̄ ad quintū. Tunc ei misericors dñs nat⁹ est qz btī mīsericordes ⁊c. Et qz de mōo corde nat⁹ ē. mūdo cordevixit. senob oīdere venit. eū seq̄mur si mundi corde erim⁹ ⁊ sic eum intuebimur. qz btī mōo cordez ⁊c. Sz etas septima seditiōibꝫ ⁊ guerris plena erit quā soli pacifici tute trāsibūt. qz btī pacifici ⁊c Et merito. qz illi pacifici a pfectoribꝫ nō erūt imunes. imo plus ceteris crucīabūt. Uñ seq̄t de pfectōe ⁊ pmio suo qz beati q̄ pfectōez patiunt ⁊c. Ex his potes facere vnā pdicatōem. adde ad singlas btūdies quō talia mala regnāt ī mūdo. ⁊ ꝓpterea destruūt ipm. Jta vt ioānes euāgelista dicat. v. c. Tot⁹ mōs in maligno posit⁹ ē. Sz de discipul' xp̄i ōr. q̄ de mōo non sunt Joan. xvij. Et iō si volum⁹ eē discipli xp̄i. vt cuz eos repiam⁹ in monte glie. oportet nos hr̄e istas beatitudines contrarias cōditionibꝫ mundanoꝝ sicut habuerūt sancti isti quorū festa agimus.

¶ De singulis beatitudinibꝫ in pticulari. ⁊ primo ō pauptate spīritus. Capitulū sextum.

Hanc de singulis harū

est videndū in pticulari. s. septē btūdinū dilatādo materiā ad vnā pdicatōem p q̄libet beatitudine. Est igit pria Btī pauper spū. qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Mat. v. vbi dicit Erib. ī omelia. Sunt quidā naturali⁹ ⁊ ex cōplexiōe pauperes. humiles ⁊ virtuosi. Sz tales nō sunt btī. Uñ ōr nō simplicit⁹ beati pauperes. sz addit spū. i. illi q̄ ex volūtate ⁊ electōe se humiliāt. Jō hic incipit radicit⁹ euellere superbiā. qz hec fuit radix ⁊ fons malicie vnde Jo quam ponit būilitatē velut q̄dā stabile fundamentū. qua subiecta cū stabilitate alia superedificāt. hac destructa pereunt quecūq̄ bona cōgregaueris. hec ille.

Sciendum autē §. primus

q̄ pauptas spūs ꝑt sumit ⁊ exponi tripl'r. ⁊ boꝝ est regnū celoꝝ. Prio ē pauptas spūs p verā būiliatōem Scōo ē pauptas spūs p iordiati effect⁹ remotōz Tertio ē pauptas spūs p totalē mōi abdicatōz. Prio ergo ōr spiritu pauper⁹ humil'. Uñ aug⁹. Pauptas spūs ōr humilitas spūalis. q̄ spm̄ inflantē eradicat. euacuat seu extenuat. Nā scriptura aliq̄n vocat vētū spm̄. ꝑm illud act. ij. Fact⁹ ē repēte de celo son⁹ tanq̄ vehemētis spūs. i. venti. Superbi ei dicūk inflati. ⁊ q̄ si vento distenti. Et nota q̄ nō dicit christus. Beati

qui nō hñt spm̄.i. ventū.s. elatōis z inanis glorie. qz pene null⁹ est. Nulla est eī tā excelsa virtus. q̄ dulce/dine glie nō tangāt. Et tō dicit. beati paupes spū. i. qui parū habēt de isto spū seu vento elatōis. z q̄nto quis min⁹ tangit eo. tanto melius. Est autē hūilitas ꝑm Bern̄. qua vnusq̄sq; verissima sui cognitiōe vile/scit sibiipsi. Et vere magnā cām habz vnusq̄sq; se hu miliādi. Nā vltra innūeras miserias suas anie z cor pis. q̄ntūcunq; sit ꝓfectus. nescit tñ terminū suū vtz saluet vel damnet. Unde dixit dñs ad Job. Indica mi hi si nosti oia. in q̄ via habitet lux z tenebre q̄s sit lo cus vt ducas vnūquēq; ad terminū suū. i. ꝑm Greg. in. xxix. libro moral'. Si te plenā sciaz hre putas dic in qua via habitet lux. i. in cui⁹ mentē veniēs iusticia impleat. z tenebre q̄s sit locus. i. in quo iniq̄tas ce ca ꝓduret. vt ducas vnūquēq; ad ēminū suū. i. vt di iudices siue is q̄ nunc iniqu⁹ cernit in malis vitā fi/niat. vl' is q̄ iustus cernit extremitatē vite sue iuste ac ꝓfecte cōcludat. Quis ista vel saltem impterrit⁹ audi at. Multos vidēm⁹ quotidie q̄ iusticie luce resplēdēt z tñ ad finē suū nequicie obscuritate tenebrescūt. Et ecōtra. Multos tenebris pctōz inuolutos. ad lucez virtutū fore reuersos. aliquos sp in bonis pmanere. alios sp in malis. Exēpla. Illa gētilitas deo auersa. luce iusticie deo ꝓfusa est. z iudea dudū dilectaz illu minata pfidie nocte cecata derelicta est. Latro de cru ce intrauit in regnū. Judas de apl'atus gl'a demer/sus est in tartaz. Ill⁹ latro cū xp̄o crucifixus pseue/rans in malo. inductus est ad infernū. Illi apli per manētes in sancto ꝓposito puenerūt ad regnū. Nec dei iudicia ꝓsiderās apl's vas electōis rapt⁹ ad tertiū celū de seipo timēs z humiliās ait. Castigo corpus meū z in seruitutē redigo. ne cū aliis ꝑdicaueri ipe re ꝓbꝫ inueniar. Idcirco autē dñs interrogabat iob. Si nouit finē bonū vel malū quē habituri sunt luio si iusti. vel tenebrosi pctōres. dicēs. Indica mihi ꝛc. Ut alioz finē cognoscere nō valens. ad suū finem re currat. qz sicut alioz. ita nec suū nescit. Et inde nesci ens finē suū timeat. timēs hūiliat. hūiliatus de actī/bus suis nō se extollat. z non elat⁹ spū supbie in arce gratie ꝓsistat. Beati ergo paupes spū. i. humiles. q̄m ipoz humiliū est regnū celoz. qz vt dicit Prou. xxix. Humilē spū suscipiet gl'ia. Uel dicūtur paupes spū id est aīo. q̄. s. oīno nihil se habere putant. nec seipos nec corpus. nec aiam. nec mēbra. sed oia vt ꝓmoda/ta habēt. z vt alienis vtūtur. hec Crīs. Et ptinet ad ꝓfectā humilitatē. vel etiā regnū celoz. i. p̄sidentiā in eccl'ia. Dan. iiij. Dñatur altissimus in regno hoīz. et cuicūq; voluerit dabit illud. z humillimū constituet sup eū. Exemplū de petro apl'o. ambrosio. nicolao. gregorioz alijs. ¶ Scđo ōr paup spū. i. voluntate. Sūt enī alicḥ paupes necessitate coacti. q̄. s. indigent rebꝫ necessarijs. Et qz nō hñt desiderāt z murmurāt male contēti de sua pauptate impatiētes Isti ñ sunt beati sed miseri z reprobi. qz nō paupes spū. i. volun tate Alij sunt paupes rebꝫ tpalibꝫ. sed patiēter ferūt suā pauptatē. nō murmurātes sed deū laudātes. Et ista pauptas est ad meritū rōe patiētie. vt ōr Amb. di. xlvij. Sicut hi. q̄lis fuit lazarus mēdicus z pau p q̄ meriēs portar⁹ est ab angelis in sinum abrae. vt scribit. Lu. xvi. Tertij sunt paupes affectu. z diui/tes substantia id est nō hñtes affectū inordinatū ad terrena q̄ possidēt abūdāter. vt abrāā. de q̄ scribitur q̄ erat diues in possessione auri z argēti. Et sctus lu/douicus rex frācie. z gregor⁹ magn⁹. Et p̄ Jsium ad istā pauptatē dicit. Impossibile est diuitē intrare in regnū celoz. Mat. xix. Loq̄t enī de eo diuite q̄ hz af fectū inordinatū ad ea q̄ possidet. ponēs finē suū in diuitijs. Isti ergo qz paupes sunt spū. i. affectu z si diuites rebꝫ sunt beati. ¶ Tertio dicit paup spū. q̄ ex fauore ꝓfectiōis oibꝫ se exꝓpat affectu z effectu. vt viri religiosi. Unde Crīs. sup hec in omelia. Illos paupes beatificat. q̄ spū. i. ꝓpē spm̄sctm̄ se bonis ꝓprijs priuāt. Jacobi. ij. Nonne paupes dñs elegit diuites in fine z heredes regni. Istud autē nō fit nisi ex magno feruore spūs. de quo spū ait apostol⁹. Spm̄ nolite extinguere. i. feruorē. Extinguit aūt cū q̄s abrenūciās seculo incipit ponere affectū ad tpalia videlicz ad viliaz parua Crathon pbs docuit duos iuuenes discipl'os suos otēnere mūdū z effici pau pes frangēdo z cōminuēdo lapides p̄ciosos magni valoris in ꝓspectu ppl'i. Sed nō eēverā pauptatem istā. qz nō spiritui. i. ꝓpē spm̄ sed ꝓpē gl'az mūdi Uñ nec deo gratā oīt ioānes euāgelista. vt habek ī legēda eius. Illi autē q̄ sunt veri paupes spū p perfe ctū otemptū terrenoz. vt dñicus. frāciscus. z pus et ꝓfect⁹ apl'i. istoz est regnū celoz. Quīnimo sunt fu/turi iudices assessores cū xp̄o in vltimo iudicio Job. xxxvi. Paupibꝫ tribuit iudiciū. i. ptātē iudicādi. s. al sessorē. Uñ z xp̄s dicit apl'is Math. xix. Uos q̄ reli/q̄stis oia z secuti estis me. sedebitis sup sedes duode cim iudicātes duodecī tribꝫ israel. Sicut p duode/cim tribꝫ intelligūtur oēs iudicādi. ita p sedentes in duodecim sedibꝫ intelligūtur oēs ꝓfecti paupes qui cū xp̄o iudicabūt. ꝑm Augustinū.

Beati mites quoniā ℣. II.

ipsi possidebūt terrā Post brūtudinē pauptatis. secū da brūtudo est mititatis vel māsuetudis. Qui eī pau p est. multis lacessit iniurijs. z tō necessariū est q̄ sit mitis. Unde ambro. sup Lucā. Lū simplicitate otē/tus fuero inops. supest vt mozes meos tēpem Quid enī mihi. pdest carere tpalib⁹ nisi fuero mitis Ubi no tandū q̄ mitis z māsuetus idē sunt ꝑm rē. sed diffe/rūt rōe. Nā mitis est q̄ alios offendētes tolerat. Uñ Papias. Mitis est lenis z ad sustinēdū iniuriā tacēs q̄si mutus. Mansuet⁹ est q̄ manu assuet⁹ est. q̄ nulli iniuriā irrogat. Uel sic. Mitis est q̄ nulla aī accessi/one turbat. Iz in trāquillitate aī z bōitate iugiē pseue/rat. Māsuetus ē autē cui facile est sustinere. nō ma/lū p malo reddere. z sic mitis ōr in affectu. māsuet⁹ ī effectu. Cōiter āt sumūtur p eodēm synonima Et su mit tribꝫ modis. Primo sic. Mitis est quem mētis amaritudo nō afficit. Et sic iportat lenitatē quātum ad motū. z excludit amaritudo rācoris. Uñ augus. Mites sunt q̄ credūt iprobitatibꝫ. z nō resistūt ma/lo. sed vincūt in bono malū. Jn bono scz mititatis et māsuetudis malū rācoris z indignatōis. reddēs bo nū p malo. Dicit idē Augus. sup ps̄. Sex differētie sunt retributionū. scz reddere p mal' bona. Nō redde re mala pro malis hec duo bonorū sunt. sed primū melius. Non reddere bona p bonis. Reddere mala

pro bonis. Nec duo maloꝝ sunt. z posteri⁹ deterius. Et reddere bona p bonis. z mala p malis. hec duo sunt medioꝝ. Sz pri⁹ propinquū bonis. xxiij. q. iij. sex. ¶ Scdo exponit sic. Mitis est quē ira nō deiꝫ cit, sed oīa eq̄nimiter sustinet. Et sic ptinet ad innocē tiā z sic excludit amaritudo luꝰ. i. vindicte p īnocentiā. Unū Amb. sup Lucā. Mitiga affectū tuū vt nō iraſcaris, aut certe irat⁹ ne peccaueris. s. aliū offendendo. Preclarū est eī motū tempare cōsilio, nec minoris virtutis dicit tempare iracundiā q̄z oīno non iraſci. Et p maxime iudices z rectores oportet ab ea cauere, q⁹ puertit iudicii. obnubilās rōem. Unū gre. Illa propositoꝝ solicitudo vtilis est, illa cautela laudabilis in quo nihil sibi vēdicat furor, sed totū ratio agit. Restringēda est ergo sub rōe prās, nec q̄d agendū pus q̄z ꝓcitata mēs ad trāquillitatē redeat. Nam cōmotōis sue tpe iustū putat oīe q̄d fecerit. xi. q. iij. Illa, sicut phutifer patron⁹ ioseph, q⁹ iratus est cōtra eū, cū falso fuit accusatus ab vxore q̄ voluiſſz sibi violentiā inferre nō discussa veritate iniuste incarcerauit eū. Sicut ergo ira īpedit iudiciū ne iuste fiat, z ꝓvita te ne capiat. Ita ecōtra de mititate dic. ps. xxiij. Diriget māsuetos in iudicio. docebit mites vias suas. ¶ Tertio mō dicit mitis q̄ nō irritat alios nec nocet nec nocere cogitat, q̄d ptinet ad eq̄nimitatē. p quam excludit amaritudo īpatiētiez indignatōis. Ad hāc xp̄s hortat dicēs Mat. v. Discite a me q⁹ mitis sum Dia enī que habēt irritare hoiem. i. puocare ad irāz impatientiā. passus est xp̄s. Mā turbat q̄s cū ei auferūtur sua. Et xp̄o fuerūt ablata etiā p̄pria vestimēta z corā eo ludo exposita. Iraſcit q̄s cū ꝓtumeliaruꝫ sustinet verbū. z infert maledictio. detractio. z hmōi. Christ⁹ autē ꝓtumelias sustinuit. ī passiōe derisiōes. blasphemias. detractōes. calūnias. oīaq̄z eq̄ aīo sufferēs. Irritat hō cū in amicis suis z ꝓsanguineis iniurias sustinet. Et xp̄s in matrez discipulis obprobria et pſecutōes passus ē. Uerba vnicuiq̄z sunt aspera et horroꝝ habita. z multo magis ipa mors Sz hec oīa vt mitissim⁹ agn⁹ xp̄s tolerauit. vñ p Piere. c. i. dicit. Ego quasi agn⁹ māsuetus q̄ portat ad victimā. Mites ergo eē oportet exēplo pīssimi magistri. ¶ Sūt autē mites beati. Q̄ patet tripl'r. p oppositū. p effectū z p fructū. Prio quidē mites sunt bti. pz p oppositū. nā contrariorꝝ eadē est disciplina. vt. s. quicq̄d ō vno ōr. intelligat oppositū de alio cōtrario. Sicut ō albedie dicim⁹ q̄ est disgregatiua visus. Nūc ergo mititas opponit rabiei z iracundia māsuetudini. Sz rabies seu iracūdia ē miseria p peccatū. Et Sap. viij. ōr. Miseros facit pp'os pctm̄. nā miseria z felicitas seu bitudo opponūt. ergo mititas seu māsuetudoz̄. Scdo pz hoc p effectū. Nam mititas facit hoiem īpassibilē. q̄d probat ex hoc q̄ ō pbs dicit in li. ethi. q⁹ mitis patit sed non deducit. i. vincit. q⁹ lesiones nō sentit ira q⁹ ꝓturbet. Mititas est sicut mollis culcitra que dura recipit. in q̄ anim⁹ leuiter z suauiter reqescit sicut corp⁹ in culcitra. Eccl. xliij. Felix q̄ nō habuit animi sui tristiciā. Tertio pz ex fructu q̄ est hereditas supne patrie. ps. xxxvi Mā sueti autē hereditabūt terrā z̄c. Unū p premio dicitur Quoniā ipsi hereditabūt terrā. Quod p̄t intelligi ō triplici terra quā possidebūt mites. s. terrā mūdi. terram corpis proprij. z terrā paradisi. Primo q⁹ immites z feroces terrā mundi destruūt. iō nō merētur eaz possidere. Sed q⁹ mites terrā mūdi pacifice regunt. cū mititate se habēt ad subditos. iō possidēt terrā. i. regnū mundi. Unū moises q̄ fuit prim⁹ rector populi dei. z p totā vitam suā dicit q⁹ erat mitissim⁹ hoim q̄ fuit super terrā. Et dominū Holofernis z nabuchodonosoꝝ ad nihilum deduxit. Et ad hoc facit q̄d dicit Eccl. x. Sedes ducū superboꝝ destruxit z sedere fecit mites pro eis. Scdo īmites z feroces nō possidebunt terrā corpis proprij. immo eā destruunt. q⁹ nō subijciunt sensualitatē rationi. sed ira supantur. q̄ inducit ad nocendū alijs propter q̄d aliquādo morte perimunt. Sed z ex ipsa passione ire ira sanguis incendit q⁹ notabil'r nocet corpi. Unde dicit Eccl. xxix. zelus z furor minuūt dies. Refert Aug. in de ci. dei. Syllam nobilissimū romanū q̄ pluries fuerat cōsul romanoꝝ. a quo cepit bellū intestinū in vrbe. z diuisio seu ptialitas ꝓtra manū. q⁹ ex ira sua rupta vena effuso sanguine mortuus est. Sed mites vel māsueti q⁹ habēt dominiū corpis sui. subijcientes sensualitatē rationi possident terrā. Luce. xxi. In patiētia vra possidebitis aias vras. etiā sensitiuā. Tertio īmites z feroces a terra padisi excludūtur. mites āt pacifice z quiete z secure dominiū videbūt in terra viuentiū. de q̄ ps. Credo videre bona dñi in terra viuentium. Terra ista mūdi. est terra mortuoꝝ. sed supna p̄ria est terra viuoꝝ. que terra dicit propt firmā stabilitatem. Unde Aug. Rixent immites z dimicent pro ēreuis z tpalib⁹ reb⁹. Sed beati mites. q̄m ipsi possidebūt terra illā de qua euelli nō possunt. Et de qua ps. exli. Portio mea dñe sit in terra viuentiū Significat enī quandā stabilitatē hereditatis ppetue. vbi aīa p bonū affectū tanq̄z in loco suo reqescit. sicut corp⁹ in terra. Ipsa enī est requies z vita sanctoꝝ.

Beati qui lugēt quo ¶.§.III

niā ipsi cōsolabūtur. Mat. v. Hec est tertia bītudo que rōnabil'r seq̄tur primā z scdam. Nā post mūdi cōtemptū pauptatē. post quietē mēris p mititatē seu māsuetudinē. vacās hō sibiipsi nil inuēit nisi flebile Unde Amb. sup Lucā. Lū hec feceris vt sis pauper z mitis. memēto q⁹ pctōr es. lugeto pctā tua Unū dicitur. Beati q̄ lugēt. Sed nota trinū luctū hūdū. Primus luct⁹ est de ppetrata iniq̄tate. Scds de aliena calamitate. Terti⁹ de delata felicitate. Prim⁹ luct⁹ est de ppetrata iniq̄tate. ps. Laborauī in gemitu meo. lauabo p singulas noctes. i. pctā lectū meū. s. ꝓscie. Et in treū. Deduc q̄si torrentē lachrymas p diem et noctē. z nō quiescat pupilla oculi tui. Hunc habuit petrus post negatōem xp̄i. quādo egressus foras fleuit amare. Math. xxvi. Et ex his lachrymis z luctu ꝓsequit homo remissionē pctōꝝ. z p ꝓseq̄ns euasiōz dānatōis. Unū prosp. Lachrimis ex vera cordis contritōe fluentib⁹ restringūtur eterni ignis incēdia. de pe. di. i. facil⁹. Si autē homo deflet mortē amici z cōsanguinei vel damna rerū. quātomagis habet lugere mortē aīe sue. vnde ꝓsequit infinitū damnū Aug. Sciat se peccatoꝛ culpabil'r reū si deflet dāna rez et tpis. z nō deflet aiam pditam ex pctis. de pe. dist. ij.

Beati ergo q̄ lugent. Ecce fructus. qm̄ ipsi ꝺsolabū tur. de spe remissionis peccatoꝝ ꝺcepta. Sic maria magdalena que lachrymis rigauit pedes xp̄i. audire meruit. Dimissa sunt ei pcā multa Et demū. Fides tua te saluū fecit. vade in pace. Lu. vij. In hui⁹ figu rā xp̄s fleuit lazarū mortuū cum eū resuscitauit Joā. xi. Ad innuendū q̄ oportet pcōrē flere z clamare po stulādo misericordiā ad hoc vt resurgat ad vitā glo rie aut gr̄e z multa facere. Qui autē plāgunt peccata z tm̄ nō deserūt sunt sil'es ei q̄ lauat laterē crudū. qui quātoplus lauat tāto plus luti facit. ꝺic̄ sima. ō pe. di. ij. Inutiles sunt tales lachryme cū ꝓposito ite randi peccatū. ¶ Scōs luct⁹ est de miserijs ꝓximo rū spūalibus z tēporalib⁹. Hiere. ix. Quis dabit capi ti meo aquā z oculis meis fontē lachrymaꝝ. vt plo rare valeam die ac nocte inē frēs ꝑsi mei corpaliē et spūaliter. Si q̄s haberet mltos frēs. z videret vnuꝝ paraliticū aliū pauꝑimū inde fame mori. aliū calū niari. aliū falso infamari. aliū ꝓēnī z depdari. alium magnis ꝓsecutionib⁹ vrgeri. aliū crucidari. aliū mul tipliciter infirmari. aliū martirizari. z in penis defice re. innūeros ad inferna descēderet hmōi. vere habe ret magnā cām cōtinue lugēdi. hoc autē cōtingit cui libet nostrū. Nam oēs sum⁹ fratres vt dicit christus Mat. xxiij. Unus est ei pater vester q̄ est in celis Cū ergo q̄libet videat tot miserias z penas quotidie z pi cula z damna corpis z aie certe cōtinue habet deflere Et deflere quidē mortē ꝓpinquoꝝ z amicorū hūa nū est. moderate tamē. vt dicit Eccl'. xxij. Modicum plora sup mortuo. defecit enī lux eius. Immoderate autē reꝓhensibile est. Sz multo magis deflēdi sunt defectus aie scz pcōꝝ mors. Unꝺ aug. Sunt ne xp̄i ane in teviscera pietatis q̄ plangis corp⁹ a quo recessit aia. z nō plangis aiam a q̄ recessit de⁹. Et Hiero. Qui nō est indutus clementia z viscera misicordie et lachrymarū. cuius spūalis videat. nōdum impleuit legē xp̄i. di. lxxxvi. Et ꝑmaxime hoc cōuenit ꝓlatis et doctoribꝫ. q̄ magis debēt zelare salutē populoꝝ Unꝺ dicit Joel. ij. Intervestibulū z altare plorabāt sacer dotes mīstri dñi dicētes. Parce dñe parce ꝑplo tuo. Sic samuel multo tpe lugebat ꝑ pcō saulis regis. vt patz. i. Reg. xvi. Hoc etiam agendū xp̄s exemplo suo nos docuit. quando vidēs ciuitatē fleuit sup eaz dicēs. si cognouisses z tu. supple fleres. Luc. xix. Ad literā ꝺsiderās exterminiū illius ciuitatis futuꝝ. z ca lamitates hoim. ex cōpassione defleuit. Unde ait fm Greg. cōsiderans exterminiū aie peccatricis z ei⁹ dā nationē futurā etiā fleuit ꝓpatiēs ei⁹ miserie. Sic et beat⁹ pat̄ dominic⁹ cū appropinq̄bat ad aliquā ciui tatē deflebat cogitās peccata ei⁹ Et hāc grāz vt dicit in legēda ei⁹ dederat dñs ei flēdi ꝑ miseris z afflictis Unꝺ se cōtinere aliq̄n nō poterat in oꝛōe. ꝺn vox emi nus audirēt ac si mortuū lugeret. Et beati q̄ lugent. quoniā ipi ꝺsolabunt. z de exauditōe eoꝝ ꝑ q̄bꝰ la chrymant. z de merito sue ꝓpassionis. iuxta illud ps̄ xcij fm multitudinē doloꝝ in corde meo ꝛc̄. Terti⁹ luctus est de dilatata felicitate. de q̄ ps. xli. Fuerunt mihi lachrime mee panes die ac nocte. dū dicit mihi quotidie vbi est de⁹ tu⁹. Cōsiderare enī debet aīa gu stans suauitatē. quāta in supna patria felicitas. vbi nullū bonū deerit. nullū malū aderit. estq̄ deus oīa in oīm̄ibus. vacat ibi laudib⁹ dei. vbi iugiter sonant organa sanctoꝝ. q̄ sicut odor balsami sunt añ deū. z angeli z archāgeli hymnū decātant añ thronū dei. claraq̄ facie deū intuent impleturq̄ oē desideriū. et ad hāc felicitatē est creata. Sz dū pegrinat in corpo re ꝺseq̄ nō potest. imo quotidie in piculo ē ea amittē dī in ꝑpetuū nō potest dolere. Repiunt āt iste lachry me calefacientes z pinguefacientes aiam in solitudīe. s. cessando a strepitu mūdanoꝝ occupationū. In cui⁹ figurā legit Gen. xxxvi. q̄ onā inuenit aq̄s calidas. i. balneares in solitudine. Procurātur etiā pcib⁹. Un de in hui⁹ figurā legit Judicū. i. q̄ axa filia caleph et sponsa othonielī. qui dictus ē saluator fuit āmonita a sponso suo othonieli. q̄ postularet a patre terrā ir riguā. Cū igit ambularet cū patre suo caleph sedēs sup asinā suspirauit Et cū pater inꝛogasset q̄re suspi raret. Rūt. terrā arentē dedisti mihi iunge z irriguā. Et dedit ei pater irriguū supius z inferi⁹. Axa ē aia filia dei ꝑ creationē. z sponsa saluatoris ꝑ fidē. hec ad monet a xp̄o spōso suo vt petat a deo irriguū. i. terraꝝ cordis cū aqua cōpunctōis q̄ ambulās pviā virtu tū cum deo. i. dei adiutorio. sedēs sup asinū. i. domi nās passiōibus carnis. suspirat affectās z petēs sibi dari a deo cor cōpunctionis z lachrymarū. z de⁹ exau dit dans ei nō solū cōpūctōem de pctis q̄ est irriguū inferius. sed etiā de dilatiōe patrie q̄ est irriguū supi us. Christ⁹ in cruce oravit cū lachrimis z clamore va lido. fm ap'm ad Hebre. v. Exauditus q̄ est ꝓ sua re uerentia. Lachrymatus est pro magno affectu intro ducendi nos in supernā patriā. cōsiderans negligen tiā hominū ad ipam gl'iam appetendā conseq̄ndaz. Nullus enī videt eam extimare. propt̄ quod dicitur Treñ. i. Uie syon lugēt. eo q̄ nō sit qui vadat ad solē nitatē. Sed beati q̄ lugent. quoniā ipsi cōsolabūtur. et in ꝑsenti ꝑ internā delectationē. z in futuro ꝑ eter nam glorificationē.

Beati qui esuriunt .S.III.

z sitiūt iusticiā. qm̄ ipsi saturabūtur. Matth. v. Hec est q̄rta beatitudo dispositiua. q̄ recte z rōne sequitur tres ꝓdictas. Qui enī mūdana cōtempsit mores mā suetudine rexit. z alienas miserias luxit. iā ꝑt esurire z sitire iusticiā quod ꝓus nō potuit. Unde Ambro. super Lucā. Postq̄ delicta defleui. incipio esurire et sitire iusticiā. Eger enī cum in graui morbo est ñ esu rit. Beati ergo qui esuriūt ꝛc̄. Ubi Hieron. Non suf ficit velle iusticiā. nisi et iusticie famē patiamur. Nūq̄ enī nos satis iustos credam⁹ sed semp iusticie ope ra esurire. id est desiderare ampliora intelligam⁹ non cōtenti opibus bonis factis. Et dicit Greg. Sum mū bonum in rebus humanis est iusticiam colere. z sua vnicuiq̄ iura seruare. xij. q. ij. Cū deuotissimaz. quod ꝑtinet ad iusticiā. Beati ergo ꝛc̄. vbi tria nota. Primo quomō esuries patiat spūalis. Secūdo quo mō iusticia esuriat generalis. Tertio quomō ipsa sa tiatur aīa rational. ¶ Quantū ad primū sciendum q̄ illi esuriūt spūaliter qui desiderāt opari. Illi sitiūt qui desiderāt scire talia opa. Est autē varia esuries z sitis. Aliqui enī esuriūt et sitiunt id est desiderāt z la borant. ad hoc vt scientiā vanā ꝺsequant vt curiosi. Sed isti nō satiant. q̄nimo deficiūt. fm illō ps̄. cvi.

Capitulū vi

Esurientes z sitientes aīa eoꝝ in eis defecit. Nam vt ait apl's. Semp addiscētes nunq̄ ad sciam veritatis puenientes, alīq̄ esuriūt z sitiunt pecuniā desiderātes, s. acq̄rere laborare ad habēdū pecuniā vt auari. sed nunq̄ satiant. immo sp plus crescit auiditas. psal. xxiij. Diuites egueruīt z esurierūt Amb. Nec satietas vnq̄ aderit cupiditati nec finis. di. xlvij. Sic bi. Alīq̄ esuriūt z sitiūt. i. desiderāt hre. z ad hoc laborant ad hñdū potentiā vel dignitatē aut voluptatē vt sūpbi z voluptuosi z lasciui. Sz nunq̄ satiant. imo semp magis anxiant. z uerb. xxviij. Leo rugiens z vrsus esuriēs. s. mel in arbore, princeps īpius sup populū paupem Et de filio prodigoꝝ luxurioso dicit. q̄ cupiebat īplere ventrē suū de siliquis quas porci mā ducabant, i. delectatiōibꝫ venereis z nemo illi dabat. Lu. xv. Solū esuriētes iusticiā z sitiētes saturabunt. vñ dicit Esa. xv. Ecce serui mei q̄. s. opati sunt iusticiā comedēt, z vos. s. pctōres esurietis, bibēt z vos sitietis beati ergo q̄ esuriūt z̄c. Quantū ad scām. Quō esurit iusticia z sitit dicit Crisō. q̄ illi esuriūt iusticiā, q̄ sm iusticiā dei desiderāt ꝺ̄usari. Illi sitiūt q̄ sciaz ei⁹ acq̄rere cupiūt. Justicia autē hic sumit. p virtute generali. qua vt ait pb's est oīs virt⁹. hec reddit vnicuiq̄ qđ suū est. Et deo quidē tria. Nā vt creatori honorē Apl's. Soli deo honor z glia, honor sc̄z latrie. q̄ solus est creator. Ut redēptori amorē Apoca. i. Dilexit nos z lauit nos a pctis nr̄is in sanguīe suo Nulla āt maior prouocatio ad amorē, q̄ puenire amādo. ait. Aug. Et ipe xp's dilexit nos. i. Jo. iij. Ut dñor iudici timorē ei debem⁹. Malach. j. Si ego dñs vr̄ vbi est timor meus. Hiere. Quis nō timebit te o rex gentiū. Esuriunt ergo z sitiūt iusticiā. q̄ sp magis ac magis cupiūt deū honorare, amare z timere. Et sitiūt affectātes scire, quō ista meli⁹ pficiant. Proīo etiā iusticia exhibet tria, Sc̄ bediaz supiori, ad Ro. xiij. Omīs aīa ptātibꝫ sublimioribꝫ subdita sit. q̄ nō est ptās nisi a deo. s. opante vel pmanēte q̄ ad malā z vsurpatā ptātē Concordiā eccl̄i. i. Cor. i. Idipm dicatis oēs z nō sint invob scismata. i. discordie. Beneficientiaz seu prouidētiā inferiori. i. pec. ij. Pascite eū q̄ in vob est gregē. Et Lu. xij. Fidelis ser⁹ z prudēs quē cōstituit dñs sup familiā suā. vt det illis cibū in tpe. s. necessariū. Sibij pi iusticia exhibet tria, Cordi intētōis mundiciā, Sap̄. i. In simplicitate cordis. i. pura intentiōe q̄rite illā, Ori custodiā. pb's. xxxix. Dixi custodiam vias meas, vt nō delinquā in līgua mea. Posui ori meo custodiā, Carni exhibet iusticia disciplinā. Exēplo pauli dicētis. Castigo corpus meū z in seruitutē redigo. Beati ergo q̄ esuriūt z sitiūt iusticiā. i. q̄ semp auidi sunt ad sciendū z opandū q̄ ptinēt ad debitū exhibendū proīmis. z ad custodiendū cor, os z oīes sensus suos sm iusticiā. ¶ Quantū ad tertiū. sc̄z q̄ sit ista satietas q̄ satiant esurientes z sitientes iusticiā. Rñdet q̄ est triplex. Pria est. q̄ vt dicit Aug. Illo cibo satiabunt z saturabunt in pātri. de q̄ dñs ait Meus cib⁹ est vt faciā volūtatē eius q̄ misit me patris mei. qđ est summa iusticia. Scda est multiplicatio bonoꝝ operꝝ z meritoꝝ. que mentē replent z reficiunt spūali delectatiōe. Qui enī multū desiderat iusta opari. quod est esurire, multa bona facit. nunq̄ q̄escit a bono ope pb's. cxxxi. Pauper⁹ ei⁹. s. eccl'ie saturabo panibꝫ. i. refectōis spūalis. Tertia satietas ē in futuro. De q̄ pb's. xvi. Satiabor cū apparuerit glia tua Nā in pātri rōnalis esurit vel sitit primā veritatē. cui dat prelibatio fidei modo. Concupiscibilis esurit z sitit summā bonitatē. cui dat modo prelibatio charitatis. Irascibilis summā sublimitatē. cui datur modo prelibatio spei. Caro esurit z sitit sue glificatōem. sm illud pb's. lxij. Sitiuit in te aīa mea q̄ multiplr tibi caro mea. Sz in futuro rōnalis satiabit visione dei. Concupiscibilis delectatōe. Irascibil satiabit fruitōne. Corpus sua glorificatōe. Math. xiij. Tunc iusti fulgebūt sicut sol in regno patris mei q̄ad corp⁹. Unde Isa. lx. Tunc videbis q̄ad rationalē et affluēs quoad cōcupiscibilē miraberis quoad irascibilē Et dilatabit quoad corpis glorificationē. glia enim aīe dilatat et extendit vsq̄ ad corpus. Unde Hilarius, Sitientibꝫ z esurientibꝫ iusticiā beatitudinē tribuit dñs. significās sanctoꝝ auiditatē perfecta in celo satietate repleri. Et Crisost. Saturabūtur sc̄z largitate remunerātis dei. quoniā maiora erūt premia dī q̄ sanctorū desideria. Beati ergo qui esuriūt z̄c.

Beati misericordes .ℊ.v.

quoniā ipi misericordiā ꝺsequētur. Mat. v. Nec est q̄nta btitudo z apte ponit in q̄nto loco. q̄ sm glosaz Misericordia de pcedētibꝫ nascit. q̄n sc̄z pcesserit humilitas z animꝰ māsuescat. z suos z alioꝝ casus deflcat. ac iusticiā esuriat. postea nascit vera misericordia. Tūc ei alienas miserias facit suas. z p viribꝫ iuuabit z si iuuādi facultas deest, cōpassio non deerit. Et recte post iusticiā ponit misericordia. q̄ sm glosam ita iste scilz misericordia z iusticia sunt ꝺiūcte. vt vna altera debeat tpari. Nā iusticia sine misericordia est crudelitas, z misericordia sine iusticia est remissio z dissolutio. Qđ diffuse declarat Brego. dist. xlv. di sciplina. Ad misericordiā christus hortabat dicens Lu. vi. Estote misericordes sicut z pat⁹ vester celestis misericors est. Et ratio est. Quia beati misericordes quoniā ipsi misericordiā cōsequētur. Et postea christus dixit, Estote misericordes, Quomō vel in quibus debem⁹ esse misericordes. oñdit in eo q̄ subdit. scilz in mtbꝫ. In dādo sententiā. Unđ subdit. Nolite iudicare z nō iudicabimi. In cōdonādo vel subdēdo misericordiā. Uñ subdit, Dimittite z dimitemini In subleuādo inopiā. Unde dicit. Date z dabit vobis. Et in oīmbꝫ his est misericors pater celestis ad eos q̄ faciūt misericordiā Beati ergo misericordes q̄ niā misericordiā conseq̄ntur. ¶ Pria ergo misericordia qua debem⁹ vti ad p̄rimū est in iudicādo. Unđ dicit Hiero. Misericordia hic nō solū itelligit in elemosinis. sed in oīmi peccato fratris. vt alter alterius onera portem⁹. Job. xix. Miseremini mei miseremi mei saltē vos amici mei. Quare me pſequimini sic deus z carnibꝫ meis saturamini z̄c. Misericordia ē cōpassio sup aliena miseria Maxima miseria est pctm̄. Cū ergo videt quis p̄rimū aliq̄d facere qđ habz speciē mali. si nō est certus nō debet iudicare eū. sic nec deus qui oīmia nouit nō voluit iudicare facta sodomoꝝ nisi prius videret clare. Uadā inquit z videbo si clamorē qui venit ad me ope impleant. Genes. xix. Sed z si a malo culpe defectus excusari non potest

proxim⁹ in actu suo excusat intentiõem. cõsiderat fragilitatẽ. expetit in se maloꝝ temptatiõez. ꝛ sicut vellet sibi misereri. ita ꝛ miserek proximo. Si etiã habet de ipo iudicare misericordia vrak in alleuiãdo penã. cõsiderãs qõ ait Jacobꝫ in canõica sua Judicium sine misericordia fiet illi. q̃ nõ fecit misericordiã. Sed nõ sic multi faciũt etiã qui videk amici. sz sunt prompti ad iudicia temeraria. ꝛ festucas in alieno oculo vident. nõ suas trabes. vt scribik in euãgelio Lu. vi. Sua crimina alleuiãtꝛ excusant. aliena aggrauãt ꝛ psequũk scz appetẽdoꝝ q̃rendo punitiõem. vt deus id est ac si ipi essent innocẽtes ꝛ nõ indigẽtes. ꝛ ipi misericordia ex miseriis suis ꝛ carnib⁹ saturank. crudelitatẽ scz exercendo. Beati ergo mikicordes in iudicãdo. nõ temerarie. nõ suspitiose. nõ psumptuose. nõ vsurpatiue. sz pie ex cõpassione. quoniã ꝛ ipsi misericordiã cõsequẽtur cũ iudicabũtur a deo. ¶ Scõa mikicordia est in cõdonando iniuriã. Unde dicit. dimittite scz iniurias vobis factas ꝛ dimittemini. Prouer. xxiij. Qui pnus est ad misericordiã benedicetur a dño Auguste. dicit tibi deus. dimitte ꝛ dimittek tibi. dimisi prius dimittevel postea. Nã si nõ dimiseris reuocabo te. et quicq̃d dimiserã replicabo tibi. de peni. di. iij. pẽ. cũ Quõ miserek pater filiozũ. misertus est deꝰ timentib⁹ se. Pater carnalis. cuius filius multoties faciat contra ordinatões suas. tamẽ parcit sibi cõpatiens. Ita ꝛ deus dimittit scz iniurias sibi innũeras quotidie a nobis factas. Unde Ambro. in passiõe xpi. Libẽter ignosco scz iniurias mihi factas. prompte indulgeo misericordiã malo q̃z sacrificiũ. de peni. di. i. Exẽplũ in paulo q̃ ait de seipso. Qui prius fui blasphemus ꝛ cõtumeliosus psecutoꝝ scz xpi ꝛ fideliũ. sed misericordiã cõsecutus. i. ad Thimo. i. Et in euãgelio ipo vbi mãdat misericordiã. dicit. Non est discipul⁹ sup magistꝝ pfectus autẽ oĩs erit si sit sicut magister ei⁹. xps est magister q̃ q̃ntas iniurias sustinuerit ꝛ q̃z misericorditer indulserit. patz in passiõe ei⁹. Beati ergo misericordes quoniã ipsi misericordiã ꝓsequẽk. s. remissionẽ suoꝝ peccatoꝝ. Unde dicit Eccl. xxviij. Relinque primo nocẽti te. id est tibi. nõ dicit q̃ nocuit tibi. sed nocẽti principalr quãdo vltiõis ira solet magꝫ feruescere. ꝛ tũc depcanti tibi soluẽtur peccata tua id est dimittẽtur. sicut soluik cera ad ignẽ glacies ad solez Et ad Loloseñ. iij. Donãtes inuicẽ. si q̃s adũsus aliquẽ habet q̃relam. sicut ꝛ xps donauit nobis ¶ Tertia misericordia est in subleuãdo inopiã. Unde dicit Date scz elemosinã ꝛ dabik vobis misericordia elemosine multiplicis. Prouerb. xiij. Qui miserek pauperi scz dando elemosinã. beat⁹ erit. Hylarius. Intantuꝫ deus beniuolẽtie nostre in oẽs delectak affectu. vt suam misericordiã solũ misericordib⁹ sit daturus. Eccle. xxix. Conclude elemosinã in sinu paupis. i. da occulte nõ propter laudẽ humanã ꝛ ipse orabit p te scz paup cui dabis. Date ergoꝝ dabik vobis. Et q̃d detur ostẽdit ipe deus in euãgelio eodẽ dicẽs. Mensurã bonã. cõfertam. coagitatã ꝛ supefluentẽ dabũt in sinũ vestꝝ. s. pater ꝛ filius ꝛ spũs scts. s. a quo omne datũ optimũ dabunt. p elemosina data ex misericordia. et mensura bona pt referri ad bona tpalia q̃ multiplicãtur homib⁹ dantib⁹ elemosinas largas vt dicitur in Prouerb. iij. ca. Honora deũ de tua substãtia scz dando paupi vt impleãtur horrea tua. ꝛ vino torcularia redundabũt. Exẽplũ legik q̃ in quodã monasterio. cũ dabank ibi abundãter elemosine pauperibus. abundabãt monachi multũ in tempalib⁹. In processu tpis ceperũt desistere ab hoc ope misericordie. ꝛ monasteriũ etiã deficiebat in redditib⁹ ꝛ cũ quidẽ conq̃rerenk de hui⁹ defectu. dixit eis quidã sanct⁹ homo. Duo frẽs sunt quos habebatis in isto monasterio. Un⁹ dicebak dare. ꝛ ali⁹ dabik vobis. Isti semp volunt simꝫ manere. Sz vos emisistis date. ꝛ ideo alius scz dabik noluit manere vobiscũ sed recessit Jõ ergo indigetis. q̃ nõ vtimini mikicordia ad pauperes Scõo mẽsurã coagitatã. i. calcatã dabũt in sinũ vestrũ id est mentẽ vestrã quo ad bona spũalia. quia vt dicik Prouerbiorum. xiij. Misericordia ꝛ veritate redimik iniqtas. Et p ipam etiã misericordie elemosinaz disponik ꝛ augek ad grãm. Sicut pz p exemplũ in vita patrꝝ in legenda macharij de illo simphoniaco. q̃ ex eo q⁹ fecit misericordiã defendẽdo virginẽ a socijs ne eã opprimerẽt. ꝛ reducẽdo ad suos. ꝛ mulierẽ inuẽtam in deserto quasi despatã. pro detẽtione viri ꝛ filiorum in carceribus pro debitis. ipe refocillauit ꝛ debita soluit. Machario fuit reuelatũ q⁹ futur⁹ esset socius eius in gl̃ia. Et sic ex illa misericordia inducꝰ est admonitõe macharij ad deserendũ seculũ ꝛ seruiendum deo. Tertio mensurã cõfertã id est cumulatã quoad gl̃iam anie excedentẽ capacitatẽ meritoꝝ eius Quarto supefluentẽ. i. trabocãtem quo ad gl̃iam corpis. q̃ procedit ab ania seu ab anie gloria redũdantẽ in corpus. Misericordib⁹ enĩ dicek in vltima resurrectiõe. Uenite bñdicti patris mei percipite regnũ.

Beati mundo corde .§. VI.

quoniã ipsi deũ videbũt. Mat. v. Conuenienter sexto loco ponik beatitudo mũdicia cordis. q̃ sexto die homo formaꝰ ad imaginẽ dei. qui q̃dem p pctm̃ obtenebrata erat in homie. Sed immũdicia cordis reformak p grãm. Nã ymaginẽ dei quã homo p culpã sexta die amisit Xp̃ist⁹ sexta mũdi etate restituit. ꝛ mũdis corde infudit p grãm. Merito ergo post p̃dicta sequitur beatitudo de mũdicia. q̃ nisi pus illa quinq̃ habeãtur mundũ cor in homie nõ creak. Unde amb⁹ Qui misericordiã defert mikicordiã amittit nisi mũdo corde misereak. Quia enĩ vt ait Crisost. multi miserenk. sed ipudica agũt. estimãtes sufficere misericordiã. oñdit q̃ nõ sufficit misereri ꝛ impudica agere. et ideo addidit de mũdicia dicẽs. Beati mũdo corde. Et nota q̃ nõ dicit mũdi in exterioribus vel in corpore Cõtra quos. Xp̃ist⁹ ait Mat. xxiij. Uevobis scribe ꝛ pharisei qui mũdatis q̃ deforis est. intus aũt pleni estis rapina ꝛ immũdicia. s. cogitationũ. Crisostꝰ. sup Math. Cũ deus neq̃z corpis mundiciã laudet nec sordes condẽnet. pone tamẽ q⁹ deus odit sordes corpoꝝ. vestimẽtoꝝ ꝛ vasoꝝ. que necesse est vt ipo vsu sordidenk. q̃ntomagis sordes pscientie horret. quã si volumus semp mundã seruam⁹. Dicit ergo. bti mũdo nõ corpe. sed corde. ¶ Decautẽ mũdicia in trib⁹ intelligik. Primo vt mũda sit rõnalis ab erroꝛe male instruente. Scõo vt mũda sit pcupiscibilis ab amore male inflãmante. Tertio vt mũda sit irascibilꝭ a timore male humiliante. Debet mũdicia esse in intellectu

¶ Capitulū VI

a trib⁹ vt sit mūda rational' videlz. Prīo a duplicitate intentōis. Scō a falsitate opinīōis. Tertio a prauitate cogitatōis. Quantū ad primū ḋ simulatā hz intentōem, vt ḋ facit aliḋd malo fine. vel ḋ vnū hz ī corde et aliud in ore seu ope. nō est beatus ꝫ miser. Eccl' ij. Ue duplici corde. Et iterū. Ue pctōri ingredienti terrā duab⁹ vijs. Hoc agit ꝑm Rabanū. ḋ mala facit et bona sperat. vel ḋ sectat opa carnis. ⁊ sanctificationē spūs se plicere arbitrat. Uel ḋ quoad exteriora viā gradit paradisi. s. agēdo opera de genere bonoꝝ quo ad interiora incedit p viā inferni. Hiere. iij. Laua a malicia. s. intentōis cor tuū. Scō debet intellectus eē mūdus a falsitate opinīōis vt nil sentiat cōtra veritatē fidei. sicut discipuli ḋ videntes xp̄m resuscitatū extimabāt fantasma esse. Unde xp̄s ait. Quid turbati estis. ⁊ cogitatōes ascendūt. s. ab inferis ī corda vra. Actuū. Fide purificās corda eoꝝ. scz ab erroribus. Tertio debet esse rationalis munda a prauitate cogitatōis Math. xv. Ex corde exeūt cogitatōes male. Furta ⁊ hmōi. Et vt dicit Greg. Nequaq̄ cogitatio imūda mentē maculat cū pulsat. sed cū hāc p delectatōem supat. de pe. di. iij. Unde Esa. i. dicit. Lauamini. quoad primū. mūdi estote quo ad scōm. auferte malū cogitationū vestraꝝ ab oculis meis. quo ad tertiū. ¶ Scō debet esse munda cōcupiscibilis ab amore mōane affectōis. ab amore prauo delectatōis a malo querse opatōis. Math. vi. Ubi est thesaur⁹ tuus ibi est ⁊ cor tuū. Ubi Crisost. Si nil tibi vlteri⁹ mali eueniat. nō paruā senties iacturā inferioribus affixus. ⁊ seruus eoꝝ fact⁹. ⁊ a celestib⁹ cadēs ⁊ nil excelsoꝝ cogitare valēs. Scō debet affect⁹ esse mūd⁹ ab amore prauo delectatōis. Tho. iij. Mundā seruauit aiam meā ab oī ꝺcupiscētia scz carnis ⁊ spūs. Et domin⁹ p prophetā. Usq̄quo morabūtur apō te cogitatōes noxie. Tertio debet esse mūda affectio a praua opatione. Prouer. xxi. Qui mūdus est scz corde rectū est opus eius. ps. xxiij Quis ascēdet in montē domini. innocēs manib⁹ id est opib⁹ ⁊ mūdo corde. ¶ Tertio debet esse mūda irascibilis a timore male bumiliante. Mat. x. Nolite timere eos ḋ occidūt corp⁹ Unū apl's ait. Mund⁹ ego sum a sanguine oīm vrm Non enī subterfugi ḋn oīe cōsiliū dei manifestarez vobis scz de agendis q̄si dicat. propter timorē nō dimisi quin dicerē veritatē necessariā q̄ tūc mūdus nō essem. Qui ei nimis timet aduersa defacili pdet mūdiciā cordis. ⁊ incurrit plura pctā. Sed si ḋs diceret istā beatitudinē haberi nō posse. q̄ scribit Prouerb. xx. Quis potest dicere mūdū est cor meū. pur⁹ sum a peccato. q. d. null⁹. ergo nō potest haberi ista beatitudo mūdicie. Rñdeo Aliō est dicere se mūdū a peccato. qō nullus pōt dicere assertiue. q̄ delicta ḋs intelligit. ps. xviij. q. di. nullus. Et nihil mihi cōscius sum. sed nō in hoc iustificat⁹ sum. ait apl's. Et hoc p. pter incertitudinē status nr̄i. q̄ nemo scit vtr̄ odio vl amore sit dign⁹. Eccl's. ix. Tum etiā ꝓpter insepabilitatē venialiū. i. Jo. i. Si dixerim⁹ q̄ pctm̄ nō habemus. ipsi nos seducim⁹. Aliō est eē mūdū a pctō ḋcūctz. Et istud q̄uis ex ꝓpria natura esse nō possit. tñ esse pōt ex diuia grā. ꝑm illō Job. xiij. ca. Quis pōt facere mundū de immūdo ꝺceptū semie. Nōne tu ḋ solus es. Et cū tali mūdicia pt videri de⁹ invita pñti multiplr. Jacob vidit deū facie ad faciē. sed emarcuit neruus femoris eius. qō significat extinctionē concupiscentie carnalis. Et Isa. sed mūdaris labijs. Et paulus raptus. sed ceciderūt squame ab oculis eius ipso baptizato. Beati ergo mundo corde. quoniā ipi deū videbunt.

Beati pacifici quo .§. VII

niā filij dei vocabūtur. Mat. v. Dec beatitudo apte in septimo loco ponit. dicit glo. q⁹ in sabbato vere requieuit. dabit vera pax. sex etatib⁹ transactis. Ambr. sup Lu. reddit rationē. quare cōgrue beatitudinē de mūdicia sequtur ista de pace dicēs. Luz interiora tua vacua feceris ab oīni labe peccati ne dissensiōes ex affectu tuo pcedāt. a te pacē incipis vt alij pacē feras. vnde ōr beati pacifici. Circa qō tria sunt notanda. Prīo pacis sublimitas. scō pacis integritas. tertio pacis auiditas ¶ Quantū ad primū dicit Augus. xix. de ciui. dei. q⁹ oīa appetūt pacē. qō diffuse ꝓbat p multa exēpla ⁊ irrationabiliū aialiū ⁊ latronū inē se Et etiā ex hoc quia bellū quōd natural'r omnes horrent. propterea gerunt. vt perueniatur ad pacē. Non enī pax querit vt bellū exerceat. sed bellū geritur vt pax habeat. xxiij. q. i. Militare. ps. lxxv. In pace factus est locus ei⁹ scz dei. Hanc apl's mādauit dicēs. Pacē habēte. ⁊ deus pacis ⁊ dilectōis erit vobiscū. ij. Corin. vlti. ¶ Quantū ad scōm q⁹ trib⁹ modis aliḋ fiūt pacifici. Et beati pacifici. qm̄. ꝛc. Prīo quidē cū deo ei in oīb⁹ obtempando. scō in seipō motus illicitos refrenādo. tertio cū proximo ꝺcordiā inter eos procurando. Nec dicūtur hi pacifici ḋ hñt animū pacatū ītiurijs tactis a proximo. vt nō inde ꝺturbent. q⁹ hoc pertinet ad scōam beatitudinē. s. mititatē. Sed ḋ inuigilāt paci reformāde ḋad deū. ⁊ hoc p penitētiā ḋ p culpā eā amittūt ⁊ paci ꝺseruāde in seipis ⁊ paci faciēde inter ꝓximos. Prīo ergo beati pacifici. q⁹ scz obtempando mādatis dei. p oīa ꝺcordant cū eo. ad Ro. v. Justificati ex fide pacē habeam⁹ ad deum Ut enī ait Augus. Sicut qō est supius in nobis. s. mes vel ratio debz ceteris inferioribus reluctantib⁹ imperare. ita qō est in nobis supius. s. ipa ratō debet subijci potiori se. s. deo. Nec enī impare inferioribus pōt nisi supioribus subijciat. Unde in primis parentib⁹ cū rebellauit ratō deo. trāsgrediens mādatū. ⁊ caro se rebellauit rationi sentiēdo stimulos carnis Et hec est pax q̄ dat hominib⁹ bone volūtatis. Lu. ij. Scō beati pacifici. s. ḋ refrenāt in se illicitos motus. Job. v. Scias ꝙ pacē habeat tabernaculū tuū. i. corpus Unde Aug. Pacifici sunt in seipsis. ḋ oēs anī motus ⁊ carnales cōcupiscētias hñtes edomitas ⁊ rōi subiectas. sunt regnū dei in quo ita ordinata sunt oīa. vt qō in homīe est ꝓncipiū imperat reluctātib⁹. q̄ sunt nobis bestijs cōmunia. Tamēvt dicit aug. Ista subiectō sensualitatis ad rationē pfecte nō potest haberi ī hac vita. sed hoc nūc pacifici agūt. vt domātes ꝺcupiscētias carnis se regnēt. q̄ tūc peniāt ad plenissimā pacē. Tertio beati pacifici. s. ḋ querūt pacē cum ꝓximo ꝑm illud ad Ro. xij. Si fieri pōt quod ex nobis ē cū oīmibus pacē habentes. Crisost. sup Mat. Pacifici ad alios qui nō solū inimicos in pace recōciliant. sed etiā qui immemores maloꝝ diligunt pacē. Pertinet

ad ista pacem vt nō solum nō querant vindictā lesi. sed querāt cū eis ledentes habere pacē z discordan/ tes ad pacē reducere. ¶ Quantū ad tertiū principa/ liter sublimitas pacis ondūtur ex fructu ei⁹ seu pmio quod repromittit. qz scz filij dei vocabūtur. Tria aūt faciūt hoiem filiū dei quodā pticulari modo. Primo fides formata. Joan. i. Dedit eis ptātem filios dei fi eri, his qui credūt in noīe eius. Qui nō ex sanguini/ b⁹ neq; ex volūtate carnis zc. Scōo charitas pfecta. Mat. v. Diligite inimicos vros zc. vt sitis filij patrz vri. Tertio pacis cōcordia. pm illō. Beati pacifici q̄ nia filij dī vocabūtur. qz pm Lrīm. tales diligētes pa cē xpo sunt siles. q̄ est pax nra q̄ fecit vtraq; vnū pm apl'm. vel qz pm aug. In deo ē summa q̄es z nil repu gnās. Et sic hñt tales silitudinē patris. Uel pm Lrī sost. in deo est summa q̄es z nil repugnās z sic habēt talē silitudinē patris. Uel pm cūdē Lrisosto. Pacifici dicūtur q̄ nec odiūt nec litigant, sed litigātes z discor dantes ad pacē reducūt. Uel recte vocant filij dei. qz vnigeniti hoc opus fuit cōgregare dispersa. z pacifi/ care cōtra se preliantia. hoc autē est maximū z dignis simū. scz esse filius regis eterni.

Beati qui persecutō §. VIII

nem patiūtur propē iusticiā. qm ipor est regnū celo rū. Mat. v. Hec octaua btitudo est q̄dā manifesta/ tio⁹ confirmatio pcedentiū. Et hoc eni q̄ alīq̄s est confir mat⁹ in pcedentib⁹ bonis. in pauptate spūs. mititate z alijs. sequtur q̄ ab alijs bonis ppter nullā pecutiōz recedat. Uñ ista btitudo ptinet q̄si ad oēs pcedētes. Lrisost. sup Mat. dicit. q̄ posita btitudine de pace subdit ō pecutōe ne q̄s existiarz q̄ sp q̄rere sibi pacē sit bonū puta assentiendo mal'. pterea subdit. Bea ti qui pecutōem patiūt Ubi tria noranda sunt circa istā beatitudinē. Primo suppliciū afflictōis. ibi. bea ti q̄ pse. pa. Scōo motuū passiōis ibi. propē iusticī/ am. Tertio pmiū toleratōis. ibi. qm ipor est reg. ce. Quantū ad primū. vtiq; pecutio afflictio est. Dicit autē apl's. ij. thi. iij. Oēs qui pievolūt viuere in xpo necesse est vt pecutōem patiant propē iusticiā. Et h̄ a carne, demone z hoie. Caro eni pequit spm̄, volēs eū trahere ad suas ocupiscentias. In cui⁹ figurā fuit ludus hismael' cū ysaac. q̄ pecutio ō⁹. Uñ apl's ad Gal'. iij. Js q̄ pm carnē nat⁹ est. pequebat eū q̄ pm spm̄ natus ē. i. appetit⁹ sensual' rōnem. a demone q̄li bet iustus sustinet pecutiōem. dū varijs modis q̄rit eū decipere occidere. ps. xvij. Persequr inimicos meos z oprehendā illos z nō ouertar donec deficiāt. Per sequimur demones pequētes. cū resistim⁹ eor sug/ gestionib⁹. Ab hoie fit pecutio. Et hoc dupl'r. quia p iniurias corpales vel p mala exēpla. vñ aug. vtrūq; genus pecutōis distingēs, ait sup ps. cvi. z in mul tis alijs. Uor tribulator xpo. i. martir inter passio/ nes periclitantiū. sed de capite psumentiuz. Cū illis vor omis iusti. cui ex caritate abūdans iniqtas xpia nor passio est. vt loth corpalem pecutōez a nullo in sodomis sustinuerit. sed a mal'or cū quib⁹ habita/ bat. Est ergo pecutio iustivel a leone in ipetu. vel a draconе in insidijs. vij. q. i. adūsitas. §. est z aliud

¶ Quantū ad scōz scz de motiuo passiōis. q̄ō. s. de/ bet esse iusticia q̄ includit omnē virtutē. Nam pati p pter sua peccata pecutōem. i. punitiōez. nō facit ho/ minē beatū sed miserz. vñ. i. petri. iij. dicit. Nemo ve strū patiat quasi homicida, aut fur. aut maledicus. Idē. Si q̄d patimini propē iusticiā. beati. Et hoc est q̄ dicit. Beati q̄ pecutōem patiūtur propē iusticī/ am. crīs. sup math. Quidā patiūtur pecutōem pro/ pter nō cōmittēdā ydolatriā. Et isti sunt beati qz p/ pter iusticiā fidei patiunt. vt fideles a pagānis. vt lau rentius, vincētius, iobānes z paulus. cosmas. z da/ mianus. a diuer⁹ tyrānis ydolatris. vt agnes. lucia cecilia. katherina. z innūeri vtriusq; seus. Aliq̄ pati/ unt pecutōem propter veritatē nō deserendā. Ut ca tholici ab hereticis, sicut athanasius, hilarius. ābro/ sius. z plures alij. ab arrianis. z impatore eis fauē/ te. Et hermigild⁹ filius regis hispanie a suo pre ius/ sus occidi. quia ab arrianis noluit accipe cōmunio/ nē. vt narrat greg. in dialogo. Et isti etiā beati. qz p/ pter iusticiā veritatis patiūtur pecutiōem. Sz si q̄s ex potētib⁹ ait crisos. q̄ xpianū videtur, forsitan propē peccata sua corrept⁹ a te fuerit pecutus, beat⁹ es cuz Jo. bapti. qui scz nō propter fidē, sed propē veritatez dicendā circa matrimoniū violatum ab herode corri puit, pecutōem z mortē est passus. Qui ergo propē causam ōi aliq̄d patiat. z si a suis patiat. mercedē mar tirij accipiet a deo. Beati ergo q̄ pecutōem patiunt propter iusticiā. ¶ Quantū ad tertiū scz de premio. Nota q̄ regnū celoz est pecutōem patientiū tribus modis. Primo mō spontanea volūtate. Uoluntarie sacrificabo tibi zc. Scōo cū pseuerantia. Uñ qui p/ seuerauerit vsq; in finē hic salu⁹ erit. Tertio ex causa legitima, quia ppter rectā intentōem z cām. Nam vt ait apl's. i. Corin. xiij. ca. Si tradidero corpus meū ita vt ardeā, charitatē autē nō habuero, scilz faciendo propter laudē humanā nō propter deū. nihil mihi p dest. i. ad corin. xiij. Et nota q̄ idē premiū in prima z octaua beatitudie ponit Prīo quidē qz martirij gen⁹ est pauptas volūtaria. z in cōspectu seculi sunt pau/ peres spū qui pecutōem patiunt. Scōo. qz p paup tatē emit regnū celoz sed pecutōe z passiōe pro xpo pcipit regnū. Tertio pm ambro. qz paupib⁹ spū pro mittit regnū celoz q̄tū ad gliam aniē sed sustinenti/ bus pecutiōem z passionē in corpe p xpo. pmittit re gnū celoz q̄tū ad gliam corpis. Beati ergo. zc.

¶ Deyltio fine hois q̄ est btitudo pfecta. Lā. vij.

Bestat videre de beati/

tudine pfecta, que est yltimus finis hois: quā diffinit boet⁹ eū dicit q̄ est stat⁹ oīm bonoz aggregatōe pfectus. Immo videndū est si est aliq̄d creatū vel increatū. Prio cui⁹ declaratōe dicit b. tho. i. ij. q. iij. beatitudo est yltim⁹ finis. Finis aūt ali/ cuius ō⁹ dupl'r. Uno mō res quā cupim⁹ adipisci. si cut auaro finis est pecunia. Alio mō ipa adeptio vel possessio seu vsus. aut fruitio ei⁹ rei que desiderat. Si cut si dicat q̄ possessio pecunie est finis auari. z frui re voluptuosa est finis intpati. Prio ergo mō yltim⁹ finis hois est bonū increatū scz deus. q̄ solus sua in finita bōitate pvolūtatē hois pfecte implere. Et ista dicit beatitudo obiectiua vel causatiua. qz de⁹ est ob/ iectū z cā nre btitudis. Uñz boet⁹ dicit deū ee ipam btitudinē necesse est ponere. Scōo yltimus finis seu

Capitulū VII

beatitudo hominis est aliq̄d creatū in ipso existens. qđ nihil aliud est q̄z adeptio vel fruitio vltimi finis. vnde Augus. dicit q illis reb fruendū est q̄ nos beatos faciūt. Factio autē importat q̄d creatū. et ista dicit beatitudo adeptiua vel fruitiua. ex eo q eā adipiscimur z fruimur. Sic igit q̄z tū ad obiectū z cām. beatitudo est q̄d increatū. sed quantū ad eēntiā est q̄d creatū. Cum autē dicit beatitudo est q̄d summū bonū intelligendū est q est adeptio summi boni. nō q ipa adeptō q̄ dicit beatitudo sit summū bonū quod est deus et p ꝯsequēs q̄d increatū. Et sil beatitudo dicit vltimus finis. i. adeptio vltimi finis. Probato z declarato quō beatitudo pfecta sit opatio. nō q̄cūq̄z sz opatio intellectiua nō quecūq̄z. sz clare visionis diuīe ēntie. Et primū p bat sic. b. tho. i. ij. q. iij. scz q beatitudo sit opatio fm q beatitudo est aliq̄d creatū in ipo homine existēs. Beatitudo est vltima hois pfectio. Unūquodq̄z autē in tantū est pfectū inq̄ntū est actu. Naz potētia sine actu ipfecta est. ergo beatitudinē oportz in vltimo actu hois cōsistere Manifestū est aūt. q opatio est vltim⁹ actus opantis. Under scōs actus nominat a pbo in scōo de aia. Nā hūs formā potest eē in potētia opans. sicut sciēs. potētia cōsiderās ē. Et inde est q in alijs q̄z reb vna q̄cq̄z ōr esse fm suā operationē. Necesse est igit beatitudinē hois opatōz esse. Unde z pbs in. i. ethi. dicit felicitatē esse opatōez fm pfectā virtutē. Cum autē sit duplex actio fm pbm. Unaquęq̄z pcedit ab opante in materiā exteriorē. sicut nere. secare. z hmōi. Et talis act⁹ nō pt esse beatitudo hois. q talis opatio nō est pfectio agētis sed magis patiētis Alia est actio manēs in ipo agente sicut sentire velle. z intelligere. z talis actio est pfectio agētis. z potest eē beatitudo Ista autē opatio que dicit beatitudo. alio mō est in ꝺo. alio mō in angel bonis z sanctis. alio mō in viatoribꝫ. Nā in deo in q̄ est beatitudo p essentiā. opatio ei⁹ est esse ipius. In angelis z beatis in vita eterna. est vltima pfectio fm aliquā opatiōem qua iungūtur bono increato. Et hec est in eis opatō vnica z sempiterna. In viatoribꝫ autē fm statū vite p̄sentis. est vltima pfectio. fm quā homo ꝺiūgit deo. Sed hec opatio nō potest eē ꝯtinua z vnica. Nec obstat p̄dictis q beatitudo dicit vita eterna. ioh. xvij. hec est vita eterna vt cognoscāt te solū zc. Et vita non est opatio. sed fm pbm viuere viuētibꝫ est esse. Nā fm tho. vita dicit dupl. Uno mō ipm esse viuētis Et sic beatitudo nō est vita nisi in deo cui⁹ esse est sua etiam opatō. Allo mō ōr vita opatio viuentis. fm quā p̄n cipiū vite exit in in actū. Et sic noiam⁹ vitā actiuā z contēplatiuā. Et hoc mō beatitudo pfecta ōr vita eēna Qđ autē boeti⁹ dicit beatitudinē statū oīm bonoz. itelligit q hoc. q btūs est in statu ois boni pfecti. id ē fir mitatez dignitate. nō q nō sit in actu.

Q, operatio que est bea .§.I

titudo est opatio intellectus. p bat sic. beatitudo cuz sit pfectū bonū. oportet q sit optia pfectio vel pfectiōis opatio. Optima opatio est optime potētie ergo optimū obiectū est deus. Potētie autē p̄ncipaliores anie sunt intellectus z volūtas. Sed beatitudo nō potest eē essentialr actus volūtatis vñ restat q sit act⁹ intellecti z q nō potest eē actio volūtatis. quantū ad id qđ est essentialr ipsa beatitudo. sic p bat be. tho. i. ij. q. iij Manifestū est ex p̄missis q beatitudo est cōsequutio vltimi finis. Cōsequutio aūt finis nō ꝯsistit in ipo actu voluntatis. Volūtas enī ferk in finē z absentē cū ipz desiderat. z p̄sentem cū in ipso reqescens delectak. Manifestū est autē. q ipm desiderū finis nō est cōsequutio finis. sed mot⁹ ad finē. delectatō autē aduenit voluntati. ex hoc q finis sit ei p̄sens. Non autē ecōuerso aliq̄d sit p̄sens q volūtas delectak in ipso. Oportet ergo aliq̄d aliō esse q̄z actū voluntatis. p quod sit p̄sens ipe finis volūtati. Et hoc mānifeste apparet circa fines sensibiles. Si enī cōseq̄ pecuniā esset p actū voluntatis. statī a p̄ncipio cupidus ꝺsecutus eēt pecuniā quā ꝺ vult eā habere. Sed a p̄ncipio quidē est absens ei. Consequit autē ipam per hoc q manu eā apprehendit. vl aliq̄d hmōi. z tūc iam delectak in pecunia habita. Sic igit circa intelligibilē finem cōtingit. nam a p̄ncipio volum⁹ cōsequi finē intelligibilem. Consequmur aūt ipm per hoc q sit p̄sens nobis per actū intellectus. Et tunc volūtas delectata q̄escit in fine iā adepto. Sic ergo eēntia btūdinis in actu intellect⁹ cōsistit. Sed ad voluntatē ptinet delectatio ꝺsequēs beatitudinē. fm q dicit Aug. in. x. cōfessio. q beatitudo est gaudiū de veritate. quia scz ipm gaudiū est cōsummatio btūdinis. Patet etiā hoc scz q beatitudo cōsistat in actu intellect⁹ Et hoc q dicitur Joh. xvij. Hec est aut vita eēna vt cognoscāt te solum verū deū zc. Cognitio autē ptinet ad intellectū nō voluntatē. Nō est cōtra p̄dicta quod august. dic. xix. de ciui. dei. beatitudinē cōsistere in pace. Nā pax ptinet ad vltimū finez hois z p ꝺsequēs ad btūdinē nō q eēntialiter pax sit ipa beatitudo. sz q antecedēter z cōsequēter se habet ad eā. Antecedēter quidē inq̄ntum iā sunt remota oīa ptrbātia z impedientia ab vltimo fine. Consequēter autē inq̄ntum homo adepto vltimo fine remanet pacat⁹ z in suo desiderio quietat⁹ Jtē si obj̄ciak. Beatitudo est summū bonū Sed bonū est obiectū volūtatis. ergo btūdo consistit in actu volūtatis. Respōdit beat⁹ thomas q primū obiectū volūtatis nō est actus eius. sed aliquod aliud bonū. sicut nec primū obiectū visus est visio. sz visibile. vnde ex hoc ipo q btūdo ptinet ad volūtatem tanq̄ ad primū obiectū eius. seq̄tur q nō pertineat ad ipam tanq̄ actus ei⁹. Jtem si obj̄ciak sic Si beatitudo est opatio. vt dictū est. ergo est nobilissima opatō. Sed nobilior opatio est dilectio dei. q ptinet ad voluntatē q̄z cognitio que ptinet ad intellectū. ergo zc. Rūdet beat⁹ Tho. q dilectio p̄eminet cognitōi in mouēdo. Sed cognitio p̄or est dilectōe. scz attingēdo. Non enī diligit nisi cognitū. z ideo intelligibilē finē p̄io attīgim⁹ p actionē intellectus. sicut z sensibilē finē p̄io attingimus p actiōem sensus Jtē q̄uis finē p̄ius apprehēdat intellectus q̄z voluntas tamē q motus ad finē incipit a volūtate. ideo voluntati debet id qđ vltimo cōsequit assecutionē finis. s. delectatio. seu fruitio. Jtē ex hoc qđ August. dicit. q beat⁹ est qui habet q̄cquid vult nō tamē nisi p actuz volūtatis est q habeat quicq̄d vult z idō pertinet ad voluntatem.

Quod ista operatio .§.II

¶ Titulus VII

intellectus in qua eẽntialiter ꝯsistit beatitudo pfecta est visio diuine eẽntie, z nõ potest eẽ alia opatio qõ p bat beatus thomas pria scõe. q. iij. sic. Homo põt eẽ perfecte beat⁹ quouscz restat sibi aliqd desiderandũ z querendũ, qz beatitudo est qetatiua. Sed q nõ vi det diuinã essentiã restat ei aliqd desiderandũ z que rendũ. Nã cum de⁹ sit causa pria omniũ rerũ, z om nia sunt qdã effectus dei. Cũ intellect⁹ cognoscit es sentiã alicui⁹ effectus, nisi cognoscat etiã cãm illi⁹ ef fectus, nõ solũ an sit, sed etiã quid sit seu essentiã ei⁹. remanet homi naturalr desideriũ cum cognoscit ef fectũ, z sic habere cãz cognoscẽdi etiã de causa qd sit, z illõ desideriũ est admiratõis z causat inqsitõez. pu ta siquis cognoscat eclipsim solis, cõsiderat q ex ali qua causa pcedit, de qua qz nescit qd sit admirak et admirãdo inquirit, nec ista inqsitio inqescit quous qz perueniat ad cognoscendã essentiã cause. Sic co gnoscẽs intellect⁹ essentiã alicui⁹ effectus nisi cogno scat z de deo q est causa ei⁹ quid sit, remanet inqetus z p cõsequẽs nõ potest esse pfecte beat⁹. Cognoscere autẽ nõ potest pfecte cãm primã, nisi ipam essentiaz eius videdo. Uniuscuiuscz eni pfectio potẽtie attẽdi tur ꝑm rationẽ sui obiecti. Obiectũ autẽ intellect⁹ est quicqd est in essentia rei, vt dicit in. iij. de aĩa Unõ in tantũ pcedit pfectio intellectus, inq̃tum cogno scit essentiã alicui⁹ rei. Oportz ergo cognoscere seu vi dere essentiã dei q vult pfecte cognoscere. Et ido etiã dicit, i. Jo. iij. Cum appuerit similes ei erim⁹, quia videbim⁹ eũ sicuti est, i. essentiã eius. Et in hoc consi stit beatitudo pfecta. Et ista visio dicit dos anime.

Qz delectatio requiri ¶. III

tur ad beatitudinẽ. sicut cõcomitans ipam. Pro cui⁹ declaratõe dicit b. tho. i. iij. q. iij, q quadrupl'r aliqd reqritur ad aliõ. Uno mõ sic pambulũ vel ꝓparato riũ ad ipm, sicut disciplina reqrik ad scientiã. Scõo mõ sicut perficiẽs aliqd, sicut aĩa reqritur ad vitã cor poris ¶ Tertio mõ sicut coadiuuãs extrinsecũ, sicut requirũtur amici ad aliqd agendũ ¶ Quarto modo sicut aliqd cõcomitans, sicut si dicam⁹ q calor reqrik ad ipm ignẽ. Et hoc vltimo mõ delectatõ requiritur ad beatitudinẽ. Lausak eni ex hoc q appetit⁹ requie scit in bono adepto Uñ cum beatitudo nil aliõ sit q̃z adeptio summi boni nõ potest esse sine delectatõe cõ comitante. sicut nec ignis sine calore. Et qõ aug. dicẽ q visio est tota merces fidei. verũ est quantũ ad eẽn tiã beatitudis. Unde p hoc nõ excludit delectatõ, sz ostendit q ipsa nõ ptinet ad eẽntias beatitudis, sed est vt accidẽs propriũ, vt risibile cõsequit rationale. In ipa etiã redditiõe mercedis delectatõ includitur. Nã cum alicui merces reddit, volũtas merẽtis reqe scit, qõ est delectari ¶ Itẽ non est cõtra ꝓdicta quod phũs ait in. vi. ethicoꝝ. q delectatio impedit actiõez intellectus, qz corrũpit extimatiõez prudẽtie. Nõ eni loqtur ibi phũs de delectatõe cõcomitante intellectũ hec eni nõ impedit opationẽ intellect⁹, sed magis cõ fortat ipam, vt dicit in. x. ethicorũ. Ea eni que dele ctabilr facim⁹, attẽtius z pseuerãtius facim⁹. Sz lo quit de delectatõe extranea, hec impedit operatiõem intellect⁹. quandoqz quidẽ ex intentõis distractione qz dum vni vehemẽter intendimus, necesse est q ab alio distrahamur, quãdoqz ex cõtrarietate. sicut dele ctatio sensus cõtraria rõni impedit extimatõem ipi⁹ prudẽtie, magisqz opationẽ speculatiui intellect⁹.

Est sciendũ q in beatitudine visio est quid principa lius z potiusqz delectatõ. hui⁹ratõ est ꝑm beatũ tho mã vbi supra, qz delectatõ cõsistit in quadã quietatõ nevolũtatis. Nõ autẽ voluntas in aliq̃ quietek non est nisi propẽ bonitatẽ eius in q̃ quietak Si ergo vo lũtas quietak in aliqua opatione, ex bonitate opatio nis pcedit quietatio volũtatis, nec volũtas q̃rit bo num propẽ quietatõem. Sic enĩ ipse actus volũtatz esset finis quod est ꝓtra ꝑmissa. Sed ido querit q q etur in opatione qz opatio est bonũ eius. Uñ ma nifestũ est q pncipalius bonũ est ipsa operatio. in q̃ quietak volũtas. q̃z quietatio volũtatis in ipo. Patet etiã idẽ ex hoc qz causa est potior effectu. sed visio est causa delectatõis. Quod autẽ dicit phũs, x. ethicoꝝ q delectatio est pfectio opatõis. nõ sic est intelligẽdũ quasi delectatio ipa opationẽ pficiat. in specie sua, sz est pfectio cõcomitans opationẽ, sicut decor dicit p ficere iuuentutẽ. non q faciat. Sic z delectatio nõ fa cit visionẽ dei pfectã in specie sua, sed cõsequitur eam. Item notãda est differẽtia inter appetitũ sensitiuũ z intellectiuũ circa delectatõem. Nã apprehensio sensi tiua quã sequit appetitus sensitiu⁹. nõ attigit ad cõ munẽ rationẽ boni, sed ad aliqd ꝑticulare qõ est de lectabile. z ideo scõm appetitũ sensitiuũ q est in ania libus, opatões querũtur propẽ delectatiõem. Et na tura in opatiõibꝫ necessarijs ad ꝓseruatõem indiui dui et speciei delectatões apposuit. vt hmõi opatões ab anialibꝫ nõ negligank. Sed intellect⁹ apprehẽdit vniuersalẽ rationẽ boni, ad cui⁹ consecutiõem sequit delectatio. Unde pncipali⁹ intendit bonũ q̃z dele ctationẽ. Non est autẽ aliquid extimandũ simplicitẽ ꝑm ordinẽ sensitiui appetit⁹. sed magis ꝑm ordinem intellectiui appetit⁹. Itẽ non obstat q delectatio seu fruitio succedit caritati z visio fidei, sed maior est cha ritas fide, ergo potior videt delectatio. Nam caritas cũ non q̃rat bonũ dilectũ propter delectatõem, scõz hoc est ei conueniens, vt delectet in bono adepto qõ amat. iõ delectatõ nõ respõdet charitati vt finis Tũc enĩ procederet ratõ, sed magis visio respõderet chari tati p quã visionẽ finis fit ei presens.

Quo ad beatitudi ¶. IIII.

nem pfectã requirit etiã cõprehensio. Qõ sic probat. bea. tho. vbi supra. Cũ beatitudo cõsistat in cõsecu tione vltimi finis. ea q̃ requirũtur ad beatitudinem. sunt cõsiderãda ex ipso ordine ad finẽ. Ad finẽ autez intelligibilẽ ordinak homo prim p intellectũ, parti p voluntatẽ Per intellectũ quidẽ inq̃tum in intellectu ꝑsistit aliqua cognitio finis imꝑfecta. Pervolunta tem autẽ. Primo quidẽ p amorẽ qui est motus volũ tatis in aliquid. Secũdo p realem habitudinẽ amã tis ad amatũ. Que quidẽ põt esse triplr. Quandoqz enĩ amatũ est ꝑsens amãti. z tũc iam nõ querit. Uñ q̃z non est ꝑsens sed non est possibile ipm adipisci. et tunc etiã nõ querit. Quãdoqz autẽ est possibile ipm adipisci, sed est eleuatũ supra facultatẽ adipiscentis, ita vt statim haberi nõ possit. z hec est habitudo spe rantis ad speratũ. que sola habitudo facit finis inq̃

¶ Capitulū VII

sitionem. Et his tribꝰ respōdet aliq̄ in supna beatitudine. Nā pfecta cognitio finis respondet impfecte. p̄sentia ipius finis rndet spei habitudini Sed delectatio in fine iā p̄senti consequit delectatōem. Et ideo necesse est ad beatitudinē ista tria cōcurrere, scilz visionē que est cognitio pfecta intelligibilis finis. comp̄hensionē que importat p̄tiā finis. delectationē seu fruitionē que importat quietatiōem rei amātis in amato. Et de comp̄hensione dicit ap̄lus. i. ad corinth. ix. Sic currite vt cōprehendatis. Spūalis autē cursus terminat ad beatitudiuē. Cōprehensio tamē ꝑm beatū thomā, dicit duplicitē. Uno mō inclusio comp̄hēsi in comp̄hendēte. Et sic omne qđ cōprehendit a finito est finitū. Unde hoc mō deus nō potest comp̄hendi ab aliquo intellectu creato. Allio modo comp̄hensio nil aliud nomiat nisi tentionē alicuiꝰ rei, que iam principaliter habet, sicut aliquis cōsequens aliquē, dicitur enī eum comp̄hendere, quando tenet eū Et sic beati comp̄hendūt. Ipsa autē comp̄hensio nō est alia aliq̄ operatio preter visionē. Sed est quedā habitudo ad finē iam habitū Unde ipsa visio vel res visa ꝑm q̄ principaliꝰ adest. Est obiectū comp̄hensiōis Et sicut ad volūtatē ptinet spes ꝛ amor. quia eiusdē est amare aliquid ꝛ tendere in illud, ita ad voluntatē ptinet ꝛ cōprehensior delectatio. q̄ eiusdē est habere aliquid ꝛ q̄escere in illo ¶ Sciendū etiā q̄ rectitudo volūtatis requirit ad beatitudinē antecedenter ꝛ cōsequenter antecedēter. quia sicut materia nō conseq̄tur formā nisi sit debito modo dispositā ad formā, ita nihil potest cōsequi finem nisi sit debito modo ordinatū ad ipm. Unde nullus pōt ad beatitudinē puenire nisi habeat rectitudinē volūtatis que rectitudo exīstat q̄ debitum ordinē ad vltimū finem. Consequenter aūt requritur quia sicut dictū est beatitudo vltima consistit in visione diuine essentie q̄ est ipsa essentia bonitatis Et ita volūtas videtis dei essentiā ex necessitate amat deū. Sicut volūtas nō videtis deum ex necessitate amat quicq̄d amat sub cōmuni rōne boni quā nouit. Et hoc ipsum est quod facit volūtatem rectā. Unde nō esset beatitudo sine recta voluntate

Ad beatitudinē perfe .ſ. V

ctā homis nō requirit corpꝰ eius ad esse, sed ad bene esse ꝛ corpus pfecte disposituū. Pro cuiꝰ declaratione dicit bea. Tho. prie scđe. q. iiij. q̄ aliq̄ posuerūt q̄ beatitudo pfecta que cōsistit in ōi visione nō pt anime aduenire sine corpe existenti, dicētes q̄ anie sanctorū a corpibus sepate ad illā beatitudinē non pueniunt vsq̄ ad diē iudicij quādo reassumēt corpa Quod apparet esse falsum, ꝛ autoritate ꝛ ratiōe. Autoritate q̄dem q̄ dicit ap̄ls. ij. ad corin. v. Quādiu sumꝰ in corpore pegrinamur a dño. Et que sit ratio pegrinationis ostēdit dicens. Per fidē enī ambulamꝰ nō p̄ speciem. Ex quo apparet q̄ q̄diu quis ambulat p̄ fidē nō p̄ speciē carens visione diuine eētie. nōdū est dō presens Anime autē sanctorū a corpibus sepate sunt deo p̄sentes. Audemus autē ꝛ bonā voluntatē habemus pegrinari a corpe ꝛ p̄sentes esse ad dñm. Unde manifestū est q̄ anime sanctorū a corporibꝰ separate ambulant p̄ speciem videntes dei essentiā in quo est beatitudo vera. Apparet et hoc ratiōe. Nam intellectus ad suī operationē non indiget corpore nisi propter fantasmata in quibus intelligibilē veritatem intuetur. Manifestum est autē q̄ diuina essentia per fantasmata videri non potest. ex eo videlicet q̄ materialia sunt. deus autē pure immaterialis Unde cū in visione diuine essentie constat perfecta homis beatitudo, non dependet a corpore ipsa beatitudo hominis. ꝛ p̄ cōsequēs sine corpore potest esse anima beata. Ad quod etiam facit quod dicitur Apocal. xiiij. Beati mortui qui in domino morīūtur ¶ Sciendū tamen q̄ ad perfectionē alicuius rei, dupliciter aliq̄d pertinet. Uno modo ad constituēdam essentiā rei. sicut anima requiritur ad perfectionē corporis. Allio modo requirit ad perfectiōem rei. quod pertinet ad bene esse eius sicut pulcritudo corporis. Uel velocitas ingenij pertinet ad perfectiōem hominis. Quāuis ergo corpus primo modo ad perfectiōem latitudinis hominis nō pertineat, pertinet tamē secundo modo. Cum enī operatio dependat ex natura rei, q̄nto anima perfectior erit in sua natura. perfectius habebit suam propriā operationē, in qua felicitas consistit. Unde August. sup Gen. xij. dicit. q̄ nō sic possunt videre anime sanctorū sepate a corporibus incōmutabilem substantiam vt sancti angeli vident sine alia latentiori causa. Siue quia inest eis quidā naturalis appetitus corpus administrandi. Quod tamen dicit hic august. q̄ anime sepate non vident deum sicut angeli, non est intelligendū scđm inequalitatem quātitatis quia etiā modo alique anime sunt assumpte ad superiores ordines angelorum, clarius videntes deum q̄z inferiores angeli. Sed scđm inequalitatem proportiōis. Quia omnes angeli etiam infimi habent omnem perfectiōem quam sunt habituri, non autem anime separate sanctorū. Item quāuis impedimētum operationis quod est per modum contrarietatis, vt frigus impedit obiectum caloris, repugnet felicitati, non tamē repugnat ei impedimentum quod est per modū cuiusdam defectus, cum scilicet res impedita non habet omne quod requiritur ad oīmodam sui perfectionē sed repugnat tale impedimentum operationis omnimode eius perfectioni. Et sic separatio a corpore dicitur animā retrahere a fine, ne tota tendat in visionem diuine essentie. Appetit enim anima sic frui deo, q̄ etiam ipsa fruitio deriuetur ad corpus per redundantiam, sicut est possibile. Et ideo q̄diu ipsa fruitur deo sine corpore appetitus eius quiescit in eo, q̄ tamen adhuc ad participationē eius vellet corpus pertingere. Unde corpore resumpto crescit beatitudo extensiue non intensiue. ¶ Ad beatitudinem autem imperfectam que habetur in via, vtiq̄ requirit de necessitate, quia buiusmodi beatitudo est in operatione intellectus practicive speculativi. Sed operatio intellectus in hac vita non potest esse sine fantasmate, que est in organo corporali. Requiritur quoq̄ ad beatitudinē perfectam omnino perfecta dispositio corporis antecedēter et consequenter. ¶ Antecedenter quidem, quia secūdum Augustinum. Si tale sit corpus cuius sit difficilis et grauis ministratio, sicut caro que corrūpitur aggrauat animā, auertit mens ab illa visione

summi celi. Cōsequēter vero, quia ex beatitudīe ani me fiet redundantia ad corpus, vt et ipm sua perfe/ ctione potiat. bea. tho. vbi supra.

Q; ad beatitudinem .§. VI

pfectam nō requirūtur bona exteriora nec amici. Rō primi est, quia hois bona exteriora vel reqrunt ad su stentatiōem animalis corpis vel reqrunt ad opatiōes quas p aniale corpus exercem⁹, que humane vite cō ueniūt. Illa autē beatitudo pfecta, vel erit in aīa cor pori vnita, iā nō animali, sed spūali. Et ideo nullo mo/ do ista exteriora bona reqrūt ad illā beatitudinē, cuj ordinētur ad vitā animalē. Sed ad beatitudinē ipfe ctam que habet in via, requirūtur ista bona, nō qua si de essentia beatitudinis, sed quasi instrumētaliꝝ de seruiētia ipi beatitudini, q̄ ꝯsistit in operatōe virtutꝫ scōm vitā actiuā vel contēplatiuā. ¶ Ad ārā in scptu ris sanctis, pmittat pro pmio regnū. vt Math. xxv. Venite benedicti pris meiꝛc̄, vel esus et potus, vt. lu ce. xxij. vt edatis et bibatis sup mensam meā in regno meo. hmōi locutiōes fm bea. tho. sunt metaphorice intelligēde. quia solēt in scripturis spūalia p corpora lia designari. vt ex bis q̄ nouimus ad desiderādū in cognita resurgam⁹. Et sic p cibū intelligit delectatō per diuitias sufficiētia qua homi sufficiet deus. p re gnū exaltatio homis vsqꝫ ad cōiunctōem cū ꝺo. Ad autē merces sanctis pmittit in celis mat. v. Per ce/ los fm august. intelligit altitudo spūaliū bonoꝝ. Ni hilomin⁹ tamē locus corpore⁹ aderit nō propē necel/ sitatē ad beatitudinē. sed propē quandā cōgruentiā et decorē. Quod vero boeti⁹ dicit, q̄ beatitudo est sta/ tus oīm bonoꝝ. ꝛc̄. Intelligit de illis bonis q̄ cōue/ niunt vite spūali, in qua ꝯsistit perfecta bītudo. Ista vero bona deseruiūt vite aīali. ideo illi beatitudini nō cōpetunt. Tamē quicqd boni inuenit in istis totum habebit in summo fonte bonoꝝ. Et sic est ibi cōgre/ gatio oīmū bonoꝝ. ¶ De amicis autē si sunt necessa rij ad beatitudinē dicit bea. thomas vbi supra, q̄ ad beatitudinē patrie, nō reqritur societas amicoꝝ ꝺ ne cessitate sed debū esse. Et rō est, quia homo habet to tam plenitudinē sue pfectiōis in deo. Quāuis enim charitas q̄ est in patria nō deficiat sed pficiat se extē/ dat ad deū et proximū. tū pfectio charitatis est cēntia lis beatitudini q̄tū ad dilectōem dei. Unꝺ si nō eēt nisi vna ania fruens deo. beata esset nō habēs proxi/ mū quē diligeret. Sed suppositū proximo sequit di lectō eius ex dilectione dei Et qꝺ Boetius dic̄ q̄ nul lius boni sine consortio est iocūda possessio. intelligi tur qñ in illo bono qꝺ habet nō est plena sufficiētia Sed in deo habet oīs sufficiētia. Sz ad felicitatem seu bītudinē impfectā vie vt dicit ph̄s in. ix. ethicoꝝ felix indiget amicis nō ꝓptervtilitatē cū sit sibi suffi/ ciēs. nec ꝓpter delectatōem cū habeat in se pfectā de lectatōem in opatōe virtutis. Sz propē bonā opatō nem vt scz eis benefaciat. et vt eos inspiciēs benefacē/ re delectet. Et vt eis benefaciendo adiuuet. Indiget enim homo auxilio amicoꝝ in ōpenꝺ vite actiue et contemplatiue.

Q; homo potest adi .§. VII

pisci istā pfectā beatitudinē. Et hoc nō p sua natura lia. nec p opatōem angeloꝝ. sed p opa meritoria. que habēt virtutē principaliter ex gra dei. Primū sic declā rat. b. tho. i. ij. q. v. Bītudo noīat adeptōem perfecti boni. Quicūqꝫ ergo est capax pfecti boni pt ad beati tudinē peruenire. Qꝺ autez homo sit capax perfecti boni. ex hoc apparz q̄ ei⁹ intellect⁹ appbendere pt vni uersaliter pfectū bonū et voluntas eius apperere pōt illud. Ergo pōt homo adipisci beatitudinē. Quāuis enī nūc in via sit homi ꝺnaturale. vt veritatē intueat in reb⁹ materialibꝫ. vnde spēs intelligibiles in fantas matibꝫ intelligit. nec sine fantasmate potest intellige/ re. In patria habebit aliū modū intelligēdi ꝺnatura lem. Scōm. s. q̄ nō possit hō beatitudinē adipisci p sua naturalia. pbat sic. b. tho. q. eadē. Bītudo hois pfecta ꝺsistit. in visiōe diuine eēntie. videre autē deuz p essentiā est supra naturā. nō solū hois sed oīs crea ture. vt in pte pria oñdit. Naturalꝫ enī cognitio vni⁹/ cuiuscqꝫ est fm modū substātie sue. sicut de intelligē/ tia dicit. vniuscuiuscqꝫ q̄ est fm modū sue substātie. Sicut de intelligētia ꝺr in libro de causis. Qꝺ cog/ scit ea q̄ sunt supra se. et ea q̄ sunt in se fm modū sub/ stantie sue. Qꝺs autē cognitio q̄ est fm modū substā tie create. deficit a visione eēntie. q̄ in infinitū excedit oēm substantiā creatā. Unꝺ nec hō nec aliqua creatu ra pt cōsequi vltimā beatitudinē p sua naturalia. Ad qꝺ facit quod ait ap̄s. i. ad corin. ij. Ocul⁹ nō vidit nec auris audiuit et in cor hois nō ascendit que ꝓpa/ rauit deus diligētibꝫ se. Sed nec etiā virtute ange li vel cuiuscūqꝫ alteri⁹ creature potest eā adipisci. Hu ius ratio est fm bea. tho. vbi supra. q̄ cū oīs crea/ tura sit nature legib⁹ subiecta. vtpote habēs limitatā virtutē et actōem. Illꝺ qꝺ excedit naturā creatā. non potest fieri a creatore seu virtute alicui⁹ creature. Et ideo si quid fieri oporteat qꝺ sit supra naturam. hoc fit imediate a deo. sicut suscitatio mortui. illumīatio ceci. et hmōi. Cū ergo bītudo sit quoddā bonū exce dens naturā creatā. impossibile est q̄ p actōem alicu ius creature cōferat. Sed beat⁹ fit hō solo deo agē/ te. Juxta illꝺ ps. lxxxiij. Gram et gl'iam dabit dñs. Qꝺ autē angel⁹ illumiet intellectū angeli inferioris vel homis. hoc est quo ad aliqs rōnes diuinoꝝ ope rū. nō q̄tum ad visionē diuīe essentie Nā ad hāc om nes a deo illuminātur. Ultimū videz q̄ requirātur bona opera ad beatitudinē cōsequendā. patet ex hoc q̄ christus ait Johā. xiij. Scitis hec beati eritis si fe/ ceritis ea. Huius ratō est fm. b. tho. vbi supra. q. eo/ rum q̄ nata sunt habere pfectū bonum. aliqꝺ habet ipm sine motu. aliquid p vnū motū. aliquid plurib⁹ motibꝫ. Habere bonū perfectū sine motu cōuenit ei quod naturaliꝫ habet illꝺ. habere autē bītudinē na/ turaliter est soli⁹ dei. Unū soli⁹ dei est proprium. q̄ ad beatitudinē nō moueat p aliquā opatiōem p̄cedēs tem. Cum ergo beatitudo excedat omnē naturā crea tam. Nulla pura creatura cōuenienter cōsequit bea titudinē absqꝫ motu opatōis per quē tendit ad ipam. Sed angelus q̄ est superior q̄ homo ordine nature consecutus est eam ex ordine diuine sapientie vno motu operationis meritorie. homies autem cōsequū tur ipam multis motibꝫ operatōnū que menta dicū tur. Unde fm philosophū. Beatitudo est premium virtuosarū operationū. Preexigitur autem operatio

hominis ad beatitudinē, nō propē insufficientiā diuine frutis beatificātis, sed vt seruet ordo in rebꝰ institutis a deo. Notandū est autē q̄ primas creaturas dñs statim de ipfectis produxit, ablq̄ aliq̄ dispositione vel opatione creature p̄cedente, q̄ sic instituit prima individua speciē, vt per ea natura ꝓpagaret ad posteros. Et similr q̄ p xp̄m qui est deꝰ et homo, beatitudo erat ad alios deriuanda, secundū illō ad heb. ij. Qui multos filios adduxerat in gl̄ia statim a p̄ncipio sue cōceptionis sine aliqua opatione meritoria precedēte, anima eiꝰ fuit beata. Sz hoc est singulare in xp̄o. Pueris autē baptizatis subuenit meritū xp̄i ad beatitudinē consequēdā licet desint merita ꝓpria eo q̄ p baptismū sunt mēbra xp̄i effecti. Qđ aūt apostolus dicit ad roma. xiij. Beatitudinē hois esse cui deus cōfert iusticiā sine op̄ibus. Intelligit de beatitudine spei que habet p grām iustificantē, data sine operibus precedētibus.

Q; ista perfecta .ſ.VIII.

beatitudo nō p̄t hr̄i in hac vita sed habet tm̄ in alia, et magis alterno ꝯ ab alio. Primū ꝓbat. be. tho. i. ij. q. v. triplici rōne. Et pria est ex ipa beatitudis ratiōe. Nam cū beatitudo sit sufficiēs et pfectum bonū omne malū excludit. In hac autē vita nō potest excludi oīe malū. Multis enī malis p̄sens vita subiacet. q̄ vitari nō p̄nt, et ignorātie ex pte intellectus, et inordinate affectiōis ex pte appetit⁹, et multiplicis penalitatis ex pte corp̄is, vt diligēter exequit aug. xix. de ciui. dei. Ad qđ etiā facit illō Job. xiij. Homo natꝰ de muliere breui viuens tpe. replet multis miseriis. ¶ Secūda ratio est, q̄ desiderū boni hic satiari nō potest Naturalr enī homo desiderat ꝑmanētiā boni q̄ habet. bona autē p̄ntis vite sunt trāsitoria. cū etiā ipa vita transeat. quā naturalr desideramꝰ. et eā perpetuo manere vellemꝰ, q̄ naturalr homo refugit mortē. ¶ Tertia ratō est. Si cōsiderēt id in quo specialr beatitudo ꝟsistit. s. visio diuine eētie, que nō p̄t hoi ꝓuenire in hac vita, q̄ nō potest intelligere nisi reflectendo se ad fantasmata, q̄ cū sint materialia, p ea diuinam essentiā q̄ purus spūs est, videre nō p̄t, vñ nō p̄t q̄s in hac vita pfecte eē btūs. Nō obstat p̄dictis q̄ plures posuerūt beatitudinē in hac vita ꝟsistere Juxta illud. Beatū dixerūt pplm cui hec sunt. Et qđ in pluribꝰ dicit nō p̄t esse falsum totaliter, q̄ videt esse naturale qđ in pluribꝰ est. Nā reputāt plures ipsi in hac vita esse aliquā beatitudinē ꝓpē aliquā silitudinē vere btūdis. Et sic nō ex toto a sua extimatōe deficiunt. Impfecta autē beatitudo hic p̄t esse in vita tamē virtuosa. ¶ Quantū ad scōm sciendū q̄ vnꝰ alio est beatior in alia vita, quantū ad adeptōem btūdinis seu fruitionē. Pro cuiꝰ declaratōe dicit b. tho. vbi s. q̄ in beatitudine nō includit nisi ipe finis vltimꝰ, q̄ est summū bonū qđ est beatitudis obiectū et causa, ñ potest eē vna btūdo maior ꝯ alia, q̄ nō est nisi vnū summū bonū. s. deꝰ cuiꝰ fruitōe oēs sunt btī. sed q̄nto ad adeptiōem huiꝰ vel fruitionē, p̄t vnꝰ alio eē beatior, q̄ q̄nto magis homo bono fruit. tāto beatior ē. Contīgit autē aliquē magis frui bo ꝯ alīū ex eo q̄ ē melꝰ dispositꝰ vel ordiatꝰ ad eī fruitionē. pfectiꝰ fruit deo q̄ clariꝰ videt eū. Sz clariꝰ et limpidiꝰ videt et pfectius fruit q̄ habuit hic in vita maiorē caritatē. Sic ergo vnitas denarij q̄ ꝓmissus ē laboratōib⁹ in vinea. Math. xx. significat vnitatē beatitudis ex pte obiecti Sed mltiplicitas māsionū. de qua xp̄s dicit Jo. xiij In domo patris mei māsiones multe sunt. significat diuersitatē btūdinis ꝑm diuersum gradū fruitiōis. Et empla p̄nt hic induci de eodē cibo. q̄ delectabiliꝰ gustat a sanis abyno ꝯ ab alio. ꝑm dispositiōem gustꝰ Et de eadē re q̄ melius intelligit abyno ꝯ ab alio. et cū pluribꝰ differētijs. ꝑm meliorē dispositiōem oculi. Non obstat q̄ btūdo ꝺr summū bonū in suplatiuo. quia intelligit q̄ est summi boni adeptioꝝ fruitō, id est dei quo oīes fruūtur.

Q; beatitudo nō po- .ſ.IX

test amitti si est pfecta vt supne patrie. ptz ex eo q̄ xp̄s ait. Mat. xxv. Ibūt iusti in vitaz eternā q̄ est pfecta btūdo. Eternū eī defectu caret. Circa hoc Orige. sequēs errorē quorundā platonicoꝝ, posuit q̄ pꝰ beatitudinē hō p̄t fieri miser. sed hoc eē falsum manifeste apparet duplici rōne ꝑm. b. tho. i. ij. q. v. Et pria est re ipsa cōi rōne btūdinis. Cū eī ipa sit pfecte bonū et sufficiēs, oportet q̄ desideriū hois q̄tet. et oīe malus excludat. Naturalr autē homo desiderat retinere qđ habet bonū. et q̄ retinēdo ipm obtineat securitatē alioquin necesse est q̄ timore amittēdi vel dolore de certitudine amissiōis affligat. Recurritur ergo ad pfectam beatitudinē q̄ hō certā opinionē habeat. q̄ bonū qđ habet nunq̄ amittet. Que quidē opinio si ꝟa sit. ꝟsequēs est ipam beatitudinē nunq̄ amittere Si autē falsa sit. hoc ipm est quoddā malū falsam opinionē habere. Nam falsum est malū intellectus, sic verū est bonū ipius. Nō erit igit vere beatꝰ si aliqđ malum ineset ei. ¶ Scđo idē apparet si cōsiderēt rō beatitudis in spāli. Dictū est eī supra q̄ ꝟsistit in visione diuine essentie. Est aūt impossibile q̄ aliq̄s videns diuinā essentiā velit eā nō videre, q̄ oīe bonū habitū quo q̄s carere vult. aut nō ē sufficiēs et querit aliqđ sufficiētius loco eiꝰ aut habz aliqđ incōmodū annexum. ꝓpē qđ venit in fastidiū. Visio aūt diuine eētie replet aīam oīnib⁹ bonis. cū ꝟiūgat fonti totiꝰ bonitatis. Similr nō habet aliqđ incōmodū adiūctū. et sic ex ꝓpa volūtate beatus nō potest deserere beatitudinē. Similr nō potest eā ꝓdere deo subtrahēte. quia cū subtractio huiꝰ beatitudinis sit quedā pena nō potest talis pena subtractiōis infligi a deo iusto iudice, nisi ꝑ aliq̄ culpa. Sz culpa cadere nō p̄t in eum q̄ videt dei essentiā. cum ad hanc visionē sequit de necessitate rectitudo voluntatis. Similr nec aliꝰ agens p̄t eam subtrahere. q̄ aīa deo coniūcta. supōia alia eleuat. et sic nō potest aliquo modo amitti pfecta beatitudo, sed impfecta que est in via p̄t perdi. et ꝑ obliuionē et ꝑ occupatōem quoad cōtemplatiuā. et ꝓuitia quoad actiuam vitā.

Q; septem genera bo .ſ.X

norum que hic appetuntur. in patria possidentur. vnde impletur omne desideriū hominis. ꝓpē quod merito dicit Apocalip. xix. Beati qui ad cenā agni nuptiarum vocati sunt. vnde figurant q̄ cenam magnā quā fecit Assuerus (qui interp̄tatur beatitudo)

principib⁹ suis. Hester. i. Et de hac p̄ot exponi etiaz illud. Homo quidā fecit cenam magnā. Lu. xiiij. Et etiā p illas nuptias factas a rege. Math. xxij. Omnia pata sunt venite ad nuptias. Hec autē declarat. b. tho. li. iij. cōtra gētiles sic. Est enī quoddā desideriū hoīs inq̄ntū intellectualis est de cognitōe veritatis. qđ quidē hoīes consequūtur p studiū ꝓtēplatiue vite. z hoc maxime in illa visiōe cōfirmabit q̄n p visionē prime veritatis oīa que intellect⁹ naturaliʳ scire desiderat. ei innotescit. Juxta illđ Hiere. xxxi. In die illa nō nocebit vnusq̄sq; ꝑximo suo ꝛc. Greg. iiij. dia logoz. q̄d est qđ nesciant q̄ scientē oīa sciūt. Et ex xxij. dixit dns moisi. Ego ostendā tibi oīe bonum que intelligēda sunt de his q̄ ptinent ad pfectiōez intellectualis nature. Un illa visione cognoscēt omnes naturas oīm speciez creaturaz z virtutes z ꝑpria accidentia. q̄ ptinēt ad pfectōez vniuersi. Et p cognitōz naturaliū speciez ꝓgnoscēt indiuidua sub hmōi specieb⁹ existētia. Dia autē hmōi que cognoscit p hāc visionē. simul actu cōsiderat. z sic videt infinita. Tamē ea que de⁹ facere potest. q̄ tamē nunq̄z fecit nec factus est. nō cognoscēt sancti. Silr quantū ad rationes rerū factarū. quas oīes intellectus nō potest cognoscere nisi diuinā bonitatē comprēdat. Tertio nec etiam cognoscat ea que ex sola volūtate dei dependent. sicut ꝑdestinatio. electio. iustificatio z hmōi. q̄ ptinent ad sanctificatiōem creature. hec oīa soli intellectui diuino reseruātur. Eccl's. viij. Intellexi q̄ oīm operuz dei nō possit homo inuenire rōem. z Job. Forteveſtigia dei cōprehendes ꝛc. ¶ Est scđo quoddā desiderium hoīs ꝑm q̄ habet rōem qua inferiora disponere potest qđ quidē adipiscūtur hoīes per studiū actiue vite. Qđ desideriū ad hoc est ꝓncipaliʳ. vt tota vita hoīs ꝑm rōem disponāt. qđ est viuere ꝑm virtutē. Cuiuslibet ei virtuosi finis in opando. est propevirtutis bonū. sicut virtus vt fortiter agat. Hoc autē desideriū tūc implebit. quia ratō erit in summo vigore diuino lumīe illustrata. ne a recto deficere possit. Cōsequūtur autē ciuilē vitā etiā quedā bona quib⁹ homo indiget ad ciuiles opatōes. sicut honoris sublimitas. quē hoīes inordinate appetētes ambitiosi et superbi fiūt. Ad summā autē honoris altitudinē homines p illā dei visionē pducunt inq̄ntū deo quodā modo vniunt. Et propē hoc sicut de⁹ rex seculoz ōr. itaz beati deo ꝓiūcti reges dicūtur. Apo. xij. Regnabunt cū xpo. Et alibi videz beati dicunt. Feciſti nos deo nostro regnū z sacerdotes. i. reges. Consequit ciuilem vitā. z aliđ appetibile. s. fame celebritas. p cui⁹ inordinatū appetitū efficiūtur hoīes inanis glie cupidi. Beati autē in illa visione celebres reddūtur. ñ ꝑm hominū viatoz modū sed beatoz. Et ideo frequētissime illa beatitudo in sacra scriptura glia nomīatur. sicut in p̄s. dicit. Exultabūt sancti in glia ꝛc. ¶ Est z aliud in ciuili vita appetibile scilz diuitie. p cui⁹ inordinatū appetitū z amorē multi efficiūt illiberales et iniusti. In illa autē beatitudine est oīm bonoz sufficientia inq̄ntū beati fruūtur illo qui cōprehēdit omniū bonoz pfectōez propter qđ dicit. Sap. vij. Venerūt mihi oīa bona pariter cū illa Et in p̄s. Gloria z diuitie in domo eius. ¶ Est aliđ hoīs desiderium. qđ est sibi z alīs aialibus cōmune. vt. s. delectationib⁹ pfruak. qđ hoīes maxime cōsequūtur ꝑm vitam voluptuosaz. z p cui⁹ immoderantiā hoīes efficiūtur intemperati z incōtinētes. In illa vero felicitate delectatio pfectissima tanto erit pfectioz ea q̄ est ꝑm sensum. qua etiā bruta aīalia pfruūtur. quāto intellect⁹ est altioz sensu. tanto etiā illđ bonū in quo delectabimur maius est oī sensibili bono. z magis intimū z magis cōtinue delectans. quāto etiā illa delectatio est magis pura ab oī pmixtione cōtristātis. de q̄ dicit in p̄s. Inebriabūtur ab vbertate dom⁹ tue ꝛc. Est z naturale desideriū oīm⁹ reb⁹ cōe. p qđ ꝓseruationē sui desiderāt. ꝑm q̄ est possibile. p cui⁹ immoderantiā hoīes reddūtur timidi. z nimis sibi a laboribus pcentes. Qđ desideriū tūc oīmino ꝓplebitur. q̄n beati pfectam sempiternitatē ꝓsequētur ab oī nocumento securi ꝑm illud Isa. xlix. Et apoca. xxi. Non esurient ampli⁹ nec̄z sitient ꝛc. Et sic p̄z per diuinā visiōz q̄ ꝓsequūtur intellectuales substantie verā felicitatē. in quo oīno desideriū quietat. z in quo est plena sufficientia omniū bonoz. que ꝑm Aristo. ad felicitatē requirit. In hac vero vita nil est adeo simile felicitati supne. sicut contēplatio veritatis ꝑut hic est possibile. Hinc et august. in vlti. de ciui. dei. ait. Quāta ibi felicitas. vbi nullū malū aderit nullū bonū latebit. erit deus oīa in oībus. Et infra. quid est enī qđ domin⁹ p̄ pphetā ait Ero illoz deus in ꝑpetuū. nisi ero eis vnde satient. Ero eis quicqd honeste ab hoīb⁹ desiderari potest. Ero illis salus z vita glia z honoz. victoria z copia. pax z oīe bonū. Et in fine Uacabim⁹ z videbim⁹. videbim⁹ z amabimus. amabim⁹ z laudabimus. Juxta illđ p̄s Beati qui habitāt in domo tua dñe. in secula seculoz laudabunt te.

¶ Titulus octauus de fide.

Fides sumit octo modis. Lap. i.

Demum de fide agendū. de qua ap'ls ad Hebre. xi. Sine fide impossibile est placere deo. Sz sciēdū q̄ fides sumit multipliciʳ. Prio quidē p cōscientia. iuxta illđ ad Ro. xiiij. Omne qđ non est ex fide pctm̄ est. Qđ verbū tractās Gratian⁹. xxviij. q. i. oēs §. Ex his itaq̄ exponit. i. oē qđ est ꝺ ꝓsciam pctm̄ ē. Et sic etiā sumit in regula iuris. possessor male fidei nullo tpe p̄scribit. ꝺ reg. iur. li. vi. Scđo sumit fides p castitate fidei thori ꝓiugal'. Un aug⁹. xxvij. q. ij. ait. Oē bonū nuptiaz fuit in ill' pntib⁹ xpi. s. ples fides z sacz. Fides. qz nullū adulteriū ꝛc. Tertio sumit p pactiōe seu pmissiōe. ꝑm q̄ dicit Aug⁹. q̄ fides q̄ hosti pmittit seruāda ē. xxiij. q. i. noli. Qđ est vez si pmissio est licita. Nā vt dicit Isi⁹. In mal' pmissis rescinde fidē. z in turpi voto muta decretū. z iterū. Si is cui facta est pmissio. z ipe seruet fidē pmissam. Nā dic̄ regula iuris Frustra sibi petit fidē quari ꝛc. ꝺ reg. iur. li. vi. Quarto sumit fides pro fidelitate. i. debita adimpletionez diligenti executōe sup pmissione facta tacita vel exp̄ssa. Et sic ponit ab ap'lo fides. i. fidelitas inē fruct⁹ spūs. ad Gal'. v. ꝑm vnā exp̄ositōez. b. tho. Et reducit fidelitas ad virtutē veritatis moraliʳ z ab ea denoīat fu⁹ vel dispēsator fidel'. ꝑm euangelium z ap'lum. Et ad hāc virtutē ptinent scđa et tertia

acceptio. Quinto sumit fides pro eqtate in actionib cōsiderata. Insti. de acti. §. actionū. alie sunt bone fidei, alie stricti iuris. z ꝑm hoc dicit lex. q vbi bona fide agit nō est de apicib legis disputandū. z ꝑm hoc etiā intelligi ꝑt illa regula, bona fides nō patit vt sem̄el exactū iteꝝ exigat. de reg. iur. li. vi. Sexto sumit fides pro vna ex gratijs gratis datis. q̄s ponit apl's i. ad Corinth. xij. cōibus bonis z malis. vbi dr Alij dat fides in eode spiritu Sumit eni ibi fides p quada eminēti certitudie eoꝝ q̄ sunt fidei. Septio sumitur fides cōiter p quodā habitu quo q̄s firmiter assentit sine formidine de oppositō, bis q̄ clare non videt, quecūq; sint illa puta cū quis firmiter credit talem esse patrē vel matrē suā vel verbis alicui⁹ sapiētis Et sic Brego. in. iij. dialogoꝝ. dicit q infidelis habet fidē. s. de parentib suis z hmōi. sed hoc de se nō est meritoriū. ꝑm. b. tho. i. ij. Octauo sumit fides pro virtute theologica. de q̄ dicit. i. ad Corint. xiij. Nūc manēt fides spes charitas. Sed ꝑm istā vltimā acceptionē. Fides q̄ñq; sumit pro habitu talis virtutis caritate informata. Et sic sumitur in Piere. Dñe oculi tui respiciūt fidem. z Osee. Despōsabo te mihi in fide. Aliq̄n sumit p habitu informi, vt ibi. i. ad Corī. xiij. Si habuero fidē. ita vt mōtes trāsferā ⁊c. Et Iacob. Fides sine operib mortua est. qđ vtiq; donum dei est. sed insufficiēs ad salutē. aliq̄n sumit fides p ipso actu talis virtutis. Unde augus. Quid est fides nisi credere quod nō vides. z illō Brego. Fides nō hz meritū. cui hūana ratio ꝑbet experimētū. Meritū enī nō acq̄rit ex habitu. sed ex actu. Fides aliq̄n sumit p obiecto seu materia eoꝝ que sunt fidei. vt in simbolo Athanasij. Nec est fides catholica vt vnū deū in trinitate ⁊c. Fides aliquādo sumit impropie p visione clara in patria diuinoꝝ. ad Ro. i. ex fide in fidē. i. ex fide ꝑtiū in fidē. i. visionē futuroꝝ Et hoc dr propter certitudinē. Aliq̄n sumit p signo distinctiuo fideliuz ab alijs. i. baptismo. di. xlv. de iudeis Uñ cū a baptizando queriť. qđ petat. respōdet fidem. i. baptismi sacramentū. Nec quasi oia hūtur in glo. sup. ti. i. decretaliū. scz de summa trini. z fide catholica quibusdaz tamen additis.

De ipsa autē fide prout. §. I.

est virtus theologica nūc tractandū. Et pmo de eius causa z effectu. scdo de eius habitu seu subiecto. tertō de ei⁹ actu. quarto de ei⁹ obiecto. ¶ Querit ergo pmo vnde causet fides in homie. Rñdt. b. tho. ij. ij. q. vi. q causat a deo interi⁹ mouēte mentē p gratiā q̄ntuz ad assensum. q̄ est pncipal' act⁹ fidei. Uñ apl's ad Ro. ij Gratia saluati estis p fidē. z nō ex vob ne q̄s gloriet. donū enī dei est. Sc̄dario instrumētal'r causat etiā a quibusdā alijs. vt in visione miraculi. auditiōe doctrine. z hmōi. Pro cui⁹ declaratōne sciendū q cause tres cōcurrūt ad fidē. Supior. i. credēdoꝝ reuelatio. Exterior scz miraculoꝝ visio vel rationū circa fidē p suasio. Interior. s. ad ea mentis assensio. Quantū igit ad pmū oportet q illō sit a deo. Ea ei q̄ sunt fidei excedūt rationē humanā. vñ nō cadūt in cōtēplatione hois nisi deo reuelante. Sz quibusdā reuelantur hec imediate a deo, sicut sunt reuelata apl'is z prophetis. Quibusdā proponūtur a deo mittēte fidei p dicatorē. ꝑm illud ad Ro. x. Quomō ꝑdicabunt nisi mittātur. Necesse est ei q hoī proponātur credibilia ad hoc vt aliq̄d explicite credat. Et sic patz q ista cā sit a deo. s. reuelātez mittēte ꝑdicatorē. Quātū ad secundū sciēdum q nec miraculū visuz. nec quecūq; p suasio de fide est sufficiēs causa ad credendū inducti ua. Qđ patz ex hoc. q⁹ videntiū vnū z idē miraculū z audientiū vnā z eandē ꝑdicatōem. vnus credit. alt⁹ nō credit. Sicut pz tpe apl'oꝝ z alioꝝ ꝑdicantiū z miracula facientiū. Qđ si esset sufficiēs cā. oēs credidissent q̄ vidissent z audissent. Sz miracloꝝ operatō ꝑncipal'r a deo est. vtz. i. ad Corint. xij. Alij dat p spm operatio virtutis. ¶ Quantū ad tertiū qđ est mētis assensio ad credēda. Hanc cām ponebāt pelagiani esse liberū arbitriū hois solū. Et propt hoc dicebāt q initiū fidei est ex nobis. inq̄tū. s. in nobis est q parati sumus ad assentiendū bis q̄ sunt fidei. sed cōfirmatō fidei est a deo. p quē nobis ꝓponūtur que credere debem⁹. Sed hoc falsum ē. q⁹ cū homo assentiēdo bis q̄ sunt fidei eleuet supra naturā suā. oportet q hoc fiat ex supnaturali ꝑncipio interi⁹ mouēte voluntatē Et hoc est deꝰ. Nec est ꝓtra qđ aug. dicit. q fides cōsistit in credentiū voluntate. q⁹ oportet ad hoc vt voluntas velit credere q prepet a deo p grām ad hoc vt eleuet in ea q̄ sunt supra naturā suā. be. Tho. vbi s. Uñ in toletano cōcilio dr. Sicut hō ꝑtinj arbitrij volūtati serpētis obediēs perijt. sic vocante se grā dei prope mētis ꝓfessione sic credēdo saluat. dist. xvi. De iudeis. Et q̄uis aliq̄n videat facere deꝰ hoī coactōez aliquā. vt in sauli ꝓuersiōe pstratoꝝ cecato. tñ ad extra est illoꝝ volūtas libera remanet. z volūtate credidit z assensit vocāti. Et sic intelligendū est illō Aug. xiij. q. iij. q̄ poterat Fides etiā informis. i. q̄ est sine caritate. est donū dei. ꝑm glo. i. ad Corint. xiij. z. b. tho. vbi supra. Nō ex eo q est informis. hoc est ex defectu hois. sed ex eo q fides. Nec obstat illō Deutro. xxxij Dei pfecta sunt opa. Nā fides informis z si nō sit pfecta simpl'r pfectōe virtutis. est tñ pfecta pfectione q̄ sufficit ad rationē fidei.

Rationes pruasiue. §. II.

efficacit̄ inductiue ad credendū q̄tuor pñt assignari. q̄uis nulla eaꝝ sit demōstratiua cogēs intellectū ad assentiēdū bis que sunt fidei. Pria est operatio miraculoꝝ. Scda est multiplicatio testioniuꝝ. Tertia est toleratio tormētoꝝ. Quarta est ꝓpositio materie credendoꝝ. ¶ Quantū ad primū dicit Ps. xxxij. Dia opa ei⁹. i. dei in fide. opa in fide. Opa dei pmaxīe dicunt opa miraculosa. q⁹ sol⁹ deꝰ ibi opat. cū sit supra facultatē nature. Uñ xps Joā. xiij. Pr̄ in me manēs ipe facit opera. s. miraculosa. q⁹ sol⁹ deꝰ ibi opat. q. d. hoc nō est op⁹ mee būanitatis quā videtis sed diuinitatis que est vna cū patre. Omnia autē ista opa miraculosa sunt facta in fide. i. p fidē ad fidē introducendā vel cōfirmādā. Uñ suscitato lazaro dr Joā. xi. Qđ multi ex bis q̄ viderāt crediderūt in eū. Et Joan. iij. Nisi signa z ꝓdigia videritis nō creditis inquit xps. z facto miraculo in nuptijs aq̄ in vinū ꝓuersa crediderūt in eū discipuli ei⁹. dicit Joan. ij. i. cōfirmati sunt magis in fide ei. nā tā crediderāt Et certe ꝑm b. tho. ij. ij cū ea q̄ sunt fidei sint supra rationē naturalē, melius

et aptius ꝓbari nō possunt q̄z ꝑ opationes supnaturales. cuiusmōi sunt opa miraculoꝝ. Si q̄s enī nūc ꝓdicaret aliq̄ futurū contra cōmunē cursum naturalē. z ad ꝓbandū veritatē huius puta retrogradatiōez solis die crāstina fiendā mortuū veraciē suscitare. nōne miraculū istud sufficiēter deberet mouere ad credendū firmiter futurū. cui nec oculo nec intellectu cernat vtiq̄. Sūt āt ipa miracula in xp̄iana religione fidē ꝓtestātia innūerabiliter z variabiliter z veraciē opata. A ꝓncipio mūdi inchoata sunt miracula. nā Gen. iij. dr ꝑm illā lrām. q̄ inflāmauit deus super Abel z munera ei⁹. videlz ignē de celo mittēdo ad cōburendū sacrificiū eius ex fide xp̄i celebratum Sub noe in opere arche multa miracula fuerūt celebrata. Abraā quoq̄ q̄ credidit dō ꝓmittēti q̄ in semie suo oēs gētes bñdicerēt. qđ est xp̄s. miracul' claruit i generatōe ysaac Gen. xviij. Et sanatōe regis egiptiz geraris. Multaz magna ꝓdigia fecit de⁹ ꝑ moysen in egipto in deserto corā oi pplo iudeoꝝ. vtz in Exodo. Nūeri plibus capitulis. Tempe vero iudicū. Josue Gedeonis Sampsonis z aliozꝝ multa mira facta ꝑ fidē refert apls ad Hebre. xi. Sub regib signa plurima facta ostendūt in libris Regū z paralippo. q̄ david et ezechiā. Heliā z helisēū. z alios. Post transmigrationē babilonis in cui⁹ captiuitate dereūs ppls ille hebreoꝝ tūc fidelis nec miraculis caruit. vt patet in li. Dani. de socijs eius in fornacē missis. Victorie machabeorū satis miraculose vident Saluatoris āt nostri dñi iesu xp̄i miracula. vltra ea q̄ narrāt euāgeliste sunt pelagus lmēsum. vt dicit Crisost. Quib̄ at testat iosephus bistoriographus iude⁹. z sibilla pagana. hec p̄nūcians vt refert Lactātius. Postq̄ āt ille ppls verā fidē dimisit. nūq̄ penes ipm amplius sunt visa vel audita miracula. Sz trāslata sunt cū fide ad eccl'iaz ex gentib z iudeis cōuersis collectā. vt patz in actib apl'oꝝ de petro. ad cui⁹ vmbrā sanabātur infirmi z alijs apostol' z successoribꝫ eoꝝ. Et August. in. xxi. de ciui. dei. de mlt̄is narrat tpe suo factis. Exinde Greg. in dialogo suo. Uincētius in speculo suo bistoriali. ¶ Facta sunt autē miracula nō solū in numerabili' sed variabili' z in oīm genere rerū. In corporib celestib. vt in statiōe solis in celo sub Josue. Retrogradatiōe sub Ezechia. Obscuratiōe in natura li. in passione christi. In elemētis. igne nō cōburente tres pueros in fornace. In aere q̄d pluuias. grandinem. fulgura. corruscatiōes. z hmōi sub samuele. moyse et helia. In aq̄ diuisa maris rubri. z iordanis. In terra que apta est z deglutiuit. Dathan z̄c. In brutis in plātis. in alijs inanimatis. In obsessis a demonio liberatis. In omni genere infirmitatū sanatis In mortuis suscitatis. Un xp̄s Marci vlti. In nomie meo demonia eiḡent z̄c. Non autē ficte z fallacie vel ꝑ virtute naturali sunt facta ista miracula fidei. sicut Joannes et mābres magi pharaonis cōuertentes virgas eoꝝ in serpētes z ecōuerso arte magica. z virtute dyaboli. sicut faciet Antichristus. Unde dic̄ ap'lus q̄ ei⁹ aduētus erit in oīmb signis z prodigijs mēdacib⁹. quia nō realiē faciet sed tm̄ apparēter Quedā aūt miracula in xp̄iana religione fuerūt verissimez realiē facta. q̄ virtute dei. nō diaboli. Cui oīs creatura subiacet ad nutū. Nam z si ope demonū possint fieri q̄daz trāsmutatōes insuete. nō illa q̄ sunt supra naturā. vt illumiatio ceci. resuscitatio mortuiz hmōi. q̄ oia sancti nr̄i fecerūt diuersis tpib mūdi. Si quis autē negare velit miracula facta in eccl'ia. tūc vt dicit Aug⁹. in li. de ciui. dei. hoc erit maius oīmb miracul' q̄ pene totus mūdus cōuersus sit ad fidē istā. z ad assentiendū his q̄bus ratio nō ptingit sine opatione miraculoꝝ. Nam certū est ex bistoriis varijs. patres fidelū fuisse infideles z idolatras romāos z alios Nūc autē fideles. Un ergo ista cōuersio Nūquid ex eo. q̄z petrus piscator indoct⁹ z paup potētia armoꝝ coegerit eos. aut thesauris collatis attraxerit. q̄z aurū et argentū non habuit. Aut indoct⁹ būane sapiētie verbis. qui nunq̄ Ciceronē vidit. Non. Sed q̄z prodigijs miris effulsit. quib doctrinā ꝓfirmauit cū sctimonia vite. Un Bern. ponit hocvnū esse ex trib maxime mirabilib factis in deo. scz ꝓiuncto fidei cum corde humano.

Secundū quod ostendit .§.III

dit veritatē fidei est multiplicatio testimonioꝝ. Un dicit ꝑ illud ps. lxxviij. Testimonia tua. i. de misterijs fidei credibilia facta sunt nimis Attestat enī bis que sunt fidei natura oīs intellectiua. diuina. angelica. et humana. Mā vt dr. i. Jo. v. Tres sunt q̄ testimoniū dant in celo. s. de factis fidei p̄. verbū z spūssanctus Pater testimoniū reddidit dicēs de xp̄o. Hic est fili⁹ me⁹ dilectus. Mat. iij. In baptismoz itez in transfiguratōe. Mat. xvij. Fili⁹ reddidit testimoniū de patre dicēs. Ego z pat̄ vnū sumus Jo. x. Et itez. opa que ego facio testimoniū ꝓhibent de me. opa miraculoꝝ d mōstrabāt veritatē dictoꝝ suoꝝ. Cū ei solus de⁹ ꝓpetur supra virtutē nature. z de⁹ nō sit auctor vel ꝓfirmator mēdacij. nō potuisset illa miracula facere. nisi veritatē dixisset deus ipm humiliasset se ad nihilū deducēdo nomē eius. sicut accidit nabuchodonosor. et holoferni. herodi z cosdroe se faciēb deos. Sz xp̄s z si ad horā ob nostrā redēptōem passus est z multū vilificat⁹. tñ volūtarie. Et exinde dedit illi nomē q̄d est sup oīe nomē. vt in noie iesu oīe genu flectatur Phil. ij. Et sic ꝑ deo adorat vt est. Spūssctūs ꝓhibuit testimoniū ꝑ ora apl'oꝝ. Un dicit xp̄s. Joan. xvi. Cū venerit spūs veritatis ille testimoniū perhibebit de me. ꝑ predicatōem. s. vestrā z miraculoꝝ oparōem Natura angelica testimoniū reddidit misterio trinitatis. dū apparuerūt tres viri. i. angeli abrae Tres vidit z vnū adorauit. Gen. xviij. Itē Esa. vi. Cum vidit esaias dñm sedentē su ꝑ soliū excelsum. z audiuit seraphin clamātia ter sanctus. sctūs. sctūs. z postea dicētia singulariter. dñs de⁹ sabaoth. Itē misterium incarnatōis gabriel archangelus marie nūciauit resurrectōis quoq̄ mulieribꝫ z ascēsionis z aduent⁹ ad iudiciū discipul' angeli nunciauerūt. Math. vl. Et actuū. i. Angeli quoq̄ mali seu demones testificati sunt de xp̄o. clamates cū eiḡerent ab obsessis. Quid nobis z tibi iesu filij dei z̄c. Lu. iij. Et alias etiam Natura humana reddidit testimoniū misterijs fidei per omne geuus hominū. iudeoꝝ. paganoꝝ. z christianorū fideliū z infideliū. Ex libris quidem iudeorum scilz veteris testamēti multū probabili' z efficaciter. z si non demōstratiue habentur testimonia de

trinitate ⁊ incarnatiõe christi. In ps. xliij. Unxit te deꝰ deus tuꝰ oleo leticie p̃ cõsortib⁹ tuis. id est. ⁊ deꝰ fili⁹ deus tuus. scz pater vnxit oleo. i. gratia spũssc̃i. te inquantũ hoiem. Et in alijs pluribꝫ locis notiũ ipse psone. Pater. s. in ps. lxxxviij Ipse inuocabit me pater meꝰ es tu. Filius. ps. ij Dñs dixit ad me filius meus es tu ⁊c̃. Spũssanctus. ps. l. Spm̃ sc̃tm̃ tuum ne auferas a me. De misterio incarnatõis pleni sunt psalmi. ꝓmaxime ꝓphetia. Dañ. de. lxx. hebdomadibus. s. annoꝝ vbi exprimit tempꝰ determinate future tunc incarnatiõis. q̃ a tempe quo data fuit licẽtia a Cyro rege reedificãdi hierusalẽ. vsq̃ ad passionẽ xp̃i fluxerũt. cccc. nonaginta anni q̃ sunt. lxx. hebdomadõ annorũ. Jbi in ꝓphetia tãgitur de incarnatõe. passione et destructiõe hierusalẽ ꝑ romanos. Ut expo/nunt magistri in hist̃oria scolastica. Et plenius. Nicola. de lira super Danielẽ. reprobãdo falsas exposi/tiones iudeorũ quas ibi faciunt. Josephꝰ quoq̃ hy/storiographus iudeoꝝ q̃ fuit tpe xp̃i. sed pseuerãs in iudaismo tale testimoniũ de xp̃o phibet. Fuit illis tẽ poꝛib⁹ sapiens vir. si tamẽ eum noīare virũ phas est. Erat enĩ mirabiliũ opeꝝ effectoꝛ ⁊ doctoꝛ eoꝝ qui li/bẽter ea q̃ futura sunt audiunt. Et multos ex gentib⁹ adiunxit sibi xp̃s. Hic erat q̃ post crucẽ bis q̃ eũ di/lexerant apparuit tertio ꝑm q̃ ꝓphete huiusmõi alia de illo p̃dixerãt. Duꝝ vsq̃ in hodiernũ diẽ xp̃ianoꝝ q̃ ab eodẽ dicti sunt. ⁊ nomẽ pseuerat ⁊ gen⁹. hec ille. q̃ tpe Uespasiani in bello iudaico captꝰ fuit. ¶ Jtem ex doctrinis gẽtiliũ habeꝫ de fide testimoniũ. Et vt di/mittam⁹ illud virgiliũ in bucolicis. q̃ Aug. inducit Piero. illudit. q̃. s. ad aliũ sensum dicta sunt. Jã re/dit ⁊ virgo redeunt ⁊ saturnia regna. Jã noua proge nies e celo dimittit alto. Et illud virgiliũ. Ene. pũo. Nate mee vires. mea magna potẽtia solus. ⁊ illõ. ta lia ꝑstabat memorãs fixusq̃ manebat. ¶ Sibilla. Erithea gẽtil⁹. mirabile testimoniũ ⁊ multiplex reddidit de passiõe xp̃i. vt refert Lactantiꝰ in libro institutõnũ videlz. In manꝰ ipias infideliũ veniet. dabunt ãt õo alapas manib⁹ incestis. ⁊ ipurato ore expuẽt venena tos sputos dabũt ãt ad verbera simplr̃ scm̃ deorsum Jtẽ colaphos accipiẽs tacebit. ne q̃s cogĩscat q̃ ver/bũ vel vñ venit. Et corona spinea coronabit. Jtez in esca felz in siti acetũ dedere in humanitatis hãc mẽ/sam. Jtẽ tẽpli velum scindet ⁊ medio die noꝛ erit tene brosa nimis in tribꝫ horis. Jtẽ de morte ⁊ resurrectõe eius. Morte morietꝝ tribꝫ diebꝫ somno suscepto. ⁊ tẽ ab inferis regressus ad lucẽ veniet primꝰ. ¶ Jtẽ sybil la de miracul⁹ eiꝰ sic ait. Sia ꝫbo agens. oẽs infirmi/tatẽ curãs. mortuoꝝ ãt resurrectio erit ⁊ claudoꝝ cur sus velocissimꝰ. ⁊ surdi audiẽt cecivideb̃t. loq̃ntur nõ loq̃ntes Jtẽ eadẽ die de q̃nq̃ pãibꝫ ⁊ piscib⁹ mari nis hoim milia in heremo q̃nq̃ satiauit. Et q̃ supfu erũt frusta tollẽs. xij. cophinos ipleuit. Uẽtos cõpe/scet. sternet insanũ mare sub pedib⁹ calcatũ. Jtẽ õ tri nitate. Sibilla oĩm nutritoꝛe creatoꝛeq̃ dulcẽ spũm oĩb⁹ apposuit ⁊ principẽ deoꝝ oĩm fecit. Et rursus ĩ fine. Altez dedit deꝰ fidelib⁹ viris honorare videlz fi liũ incarnatũ. Sibilla etiã tyburtina cuiꝰ simulacrũ tenebat libꝫ vbi scriptũ erat. Nascet xp̃s in bethleez. ⁊ annũciabit in nazareth. regẽte thauro pacifico fun/datoꝛe. ☞ felix illa mater cuius vbera illũ lactabũt. Sibilla erithea vt refert Aug. xviij. de ci. dei. Judi/cij signi tellꝰ sudoꝛe madescet. E celo rex aduẽit q̃ secu la futurꝰ. s. in carneveniẽs vt iudicet oꝛbẽ. Et hoc nõ q̃ dixit Aug. di. xxxviij. Si q̃d veri sibilla de deo aut oꝛphe⁹ ceteriq̃ gentiũ vates aut p̃bi p̃dixerũt. valet q̃ppe ad paganoꝝ vanitatẽ reuincendã. nõ ad illoꝝ autoꝛitatẽ cõplectendã. ¶ Ex doctrinis xp̃ianoꝝ. ex oĩ genere linguaꝝ natõe ⁊ hebreis grecis ⁊ latinis. fi/des xp̃i hꝫ testimonia. ex q̃b⁹ ei⁹ veritas oĩdik. pbabilr̃ Et hoc ex eoꝝ sapie. pfunditate. vite pbitatez innue/roꝛitate. Jn multis ꝺclusiõib⁹. in diuꝛsis facultatib⁹ credik cõiter ab oĩb⁹ q̃ sic dictũ est a sapiẽtib⁹ ¶ Do ctores autẽ fidei eccl̃ie fuerũt sapiẽtiores hoies mũ di in oĩ facultate. q̃ oẽs errores ꝺfutaueruntꝫ a nullo ipsi cõuicti sunt. Quis altioꝛ dionisio ariopagita. q̃s in sermonib⁹ leone papa rutilantioꝛ. Aut hieronimo eloquẽtioꝛ in suis epistol' doctus in lingua hebraica ⁊ latina doctioꝛ. ⁊ veritatis interp̃rator. Quis augu stino aphricano fundatioꝛꝫ acutioꝛ vl' cipriano elegã tioꝛ aut hilario gallico ꝓfundioꝛ. Ambrosio ytalico q̃s pegrinioꝛ in dictis. Quis suauioꝛꝫ moraliꝛ ma gno gregorio romão. Et adiuncto nazanzeno. ☞mit tendo ex breuitate alios grecos. Ut athanasiũ. alexã drinũ. basiliũ. capadocẽsem epm̃. chrisostomũ ꝺstan tinopolitanũ. cirillũ didimũ. eusebiũ cesariẽsem ☞ri genẽ et si in aliq̃b⁹ errauit. Damascenũ. q̃uis in ma teria ꝓcessiõis spũssc̃i cũ grecis senserit. añ tñ deter/minatõem eccl̃ie circa hoc. Uñ forte potuit excusari. Nec ignari fuerũt ysidoꝛus hispalẽsis. Et anglicꝰ ve nerabilis beda cũ anselmo eximio in silitudinib⁹ De uoꝛus bernardꝰ burgũdus. Prosp̃ equitanicꝰ ☞roſi us cassiodoꝛus. remigiꝰ Lactantiꝰ lacteo stilo scribẽ/tẽ dimitto. q̃ male sentit cũ milianistis de fine seculi vt p̃z in vl. li. insti. Uenĩ ad modernos quoꝝ stilus ita breuis cũ grata facũdia celsa clara ⁊ firma senten tia. Ut. b. tho. regnicoli. scoti. Uenerank oẽs p̃bi Al bertũ magnũ theutonicũ in sciẽtijs secularib⁹ Taceo de alijs. vt Bonauẽtura. ricardo. ioanni scoto. nico/lao de lira. hebreo. Alexãder de ales minoꝛib⁹ Petro de tharãtasia. ⁊ illo de palude. heruco. hugone cardi nali. Roberto ordinis p̃dicatoꝝ. Egidio. augustino de anchona ⁊ alijs. quoꝝ noĩa scripta sunt in libꝛo vi tẽ. opa eoꝝ atteſtank sciẽtie eoꝝ. Ex hebreis doctoꝛ il le mirabil⁹ ascẽsoꝛ celi. Paulꝰ vas electõis. Petrus. Andreas. Joannes Et si añ pẽthecosten piscatoꝛ in doctꝰ postmodũ illa voꝝ fuit eiꝰ. In ꝓncipio erat ver/bũ ⁊c̃. q̃ doctus plato nesciuit. demosthenes eloq̃ns ignoꝛauit. nisi q̃ deꝰ reuelauit illi q̃ spm̃ suũ. ☞ q̃ fa/tuũ est nõ credere q̃ tales ⁊ tanti crediderũt. immo q̃ deus illis manifestauit gustãdo que dixerũt. Sicut enĩ fatuus esset puer qui in carcere obscurissimo na/tus et nutritus. matre sibi referente de sole lunaꝫ stel lis ⁊ luce eoꝝ. que suntꝫ apparẽt extra carcerẽ ita; ab ea visis nollẽt credere. ex eo q̃ ipse nil vidit nisi tene/bras. ita vt dicit Greg. in. xiij. dialogoꝝ sunt homies fatui. q̃ nõ credũt sapientib⁹ diuina p̃dicantib⁹ q̃ ipi viderunt credẽdaꝫ gustarũt. ¶ Probitas vite cum fama efficaꝫ reddit testimoniũ. vt experientia docet. quis narrare sufficeret sanctitatẽ doctoꝛũ ⁊ fidem p̃/dicantiũ Ueritatẽ. modestiã. iusticiam ⁊ charitatem. creditur parẽtibus vl' vicinis deicentibus. talem esse

filiū talis. vbi nulla est certitudo. Et plerūq; tales testificatōes sunt malevitez mēdaces. z tñ rationabilr hoc credit. alias seqret magna ꝯfusio. z nō credit tot innūeris psonis sanctissimis ab oñi mēdacio liberꝫ testificātibus fidem xpianā. Credit infallāter literis mercatorū. qz in ipis nō solent mētiri. z si alias frequnter et nō erit credendū dictis doctorū. q̄ sp se cauēt a mēdacijs. ¶Numerositas testiū innūerabilis ad ꝟ multū facit. Secte diuersaꝝ pfidiaꝝ fuerūt in q̄busdā ptibus tm̄ z paꝝ durauerunt inter se etiā diuersa sentiētes. sed fides xpiana p totū orbē diuulgata est. qz in oēm terrā exiuit sonꝰ eoꝝ. Petrꝰ ei prius i iudea z anthiochia. demū in italia predicauit. Andreas in achaia. Jacobꝰ maior in hispania. Joannes in grecia. Thomas indiā ad fidē attraxit. Jacobꝰ minor hierosolimis primitiuā eccliam rexit. Matheus ethiopiā cōuertit. Philippus sitiā. Bartholomeꝰ superiorē indiam. Symon egiptꝰ. Thadeꝰ in ponto. et postea simul in persia p̄dicauerūt. Mathias per iudeā. Paulus a hierlm vsq; illiricū euāgelio repleuit. Dionisius franciā. Marcꝰ alexandriā. Aug. cū grecia. Et gallia et britania aphrica et persia. Oriēs etiā vt india vnū xpm adorāt. vnā seruāt regulā veritatis. Et pseuerant a pncipio mūdi vsq; ad finē implicite vel explicite apōs viros fideles eadē. Nec doctores in his que sunt fidei discordāt vel ꝺtrariant. Et si in aliquib aliꝰ q̄ ad fidē nō ptinēt diūsaz ꝺtraria aliquādo opinētur. sicut in alijs scientijs

Tertiū per quod effi .§.III

caciter ꝓbat veritas fidei xpiane. est toleratio tormentoz pro ꝺfessiōez ꝺfirmatōe ipsi. Apls ad Heb. xi. inquit de scīs. lapidati sunt. secti sunt. in occisiōe gladij mortui sunt. Circūierūt in melotis z pellib caprinis. egētes. angustiati. afflicti. quib dign non erat mūdus. Et hi oēs testimonio fidei ꝓbati inuēti sunt Jstud est efficacissimū testimoniū exponere vitā suā ad ꝺfirmatōem deoz suoz. Nā vt ōr Job. i. Pellē p pelle cūcta que bz hō dabit p aīa sua. i. vita ꝺseruāda. Et hanc ꝑpam dederūt p fidei attestatōe. Vñ martir interptat testis. Circa q̄ etiā sunt tria ꝺsiderāda. s. multitudoz varietas passionū. leta sufferētia eorū et diutina perpessio aduersoz. ¶Tot sunt martires effecti p fide xpi (vt dicit hiero. in q̄dā epla) q̄ non est dies p totū annū. exceptis kal. ianuarij in q̄ nō posset nūerus ascribi quinq; miliū martirū. Cū tamen hieronimꝰ fuerit circa ānos dñi. cccc. Et nūc sumus in mullesimoq̄dringētesimoq̄nq̄gesimoquarto. Nullū autē genus tormētoz vt arbitror remāsit intactū. Petrus deorsum crucifixus. Andreas in cruce erectus Bartholomeꝰ excoriatus. Jacobꝰ minor p̄cipitatꝰ et fullonis partica excerebratꝰ. Joānes in doliū olei feruētis immissus. Stephanꝰ lapidatꝰ. Clemēs in mari submersus. Laurētiꝰ exustus. Blasius pectinibus cardatꝰ ferreis. Sebastianꝰ sagittis ꝺfossus. Ignacius a leone p̄focatus. Paulꝰ cū pluribꝫ decapitatus. Petrus martir gladio p latus trāsfixus. Felicitaz filijs siles machabeis septē passi sunt mēbris incisis in sartaginē missis. Et plures martiria ipa vicerūt supnaturalr vt eis nō nocerēt. Quis nō obstupescat ad letā ꝺstātiā martirū. Agatha virgo gloriāter ibat ad carcerē. q̄i ad epulas inuitata. z in penis aiebat Ego ita delector in his. sicut q̄ audit bonū nunciū. vel videt amicū diu desideratū. Exclamabat tyburciꝰ superunas nudis plātis incedēs. Videt mihi sup roseos flores ambulare in noie dñi nri iesu xpi. Quis nō admiret. Vincentiū in tormētis tyrāno insultantem Datiano q̄ regū quasi tribunal vltro cōscendit z laniatus viscerib patefactis dicebat Jnfelix has epulas semp optauit votis oībus exq̄siuit. Eufemia virgo cōtra iudicē ꝺquerebat tanq̄ iniuriā passa. q̄ ipa nobilissima in calcedonia ciuitate postponeret in tormētis. vel sibi pceret plus alijs. In passiōe mauricij et sociorū eius pia legit cōtentio fuisse inē eos affectās quilibet ad mortē. alios querebat añcedere. Teneri mez pulcerrime ꝟgines q̄ quodcūq; asperū solēt horrere. imperterrite steterūt ante reges z pīsides eos ꝺfundētes z rīdentes tormēta plima sufferētes. Vñ tanta letitia in corde. tanta audacia in ore et voce. tāta fortitudo in ope. nisi qz clare videbāt reuelāte deo imensa glie pmia eis parata q̄ fides fatet. Nouna vice tā tū. die. mēse. vel anno talia sufferebāt. sed toto tēpe vite sue ad ea pati erāt. Nōne diutinū martirū ē sp cū carne pugnare z de carne sp per virginitatē triumphare. eius desideria cōprimendo. q̄ multi fecerunt. z faciūt ad dei honorē fideliter. Jeiunare. orare. sensus coercere. psecutōes pati. pauptatē. infirmitatem. ignominiā. exiliū. depdationez in nullo deficere. nec odio vinci. sed p malo bonū reddere. magna virtus z martirū est. qō boni xpiani faciūt. qō totū est ad cōfirmatōem fidei. Doctrina xpiana hoc docet. mortifi care sensus. coercere irascibilē. domare cōcupiscibilē. regulare volūtatē. captiuare intelligētiā. paratū quotidie esse ad mortē p xpo. Et intra hmōi aspera q̄nto maior fiebat psecutio fidei. tanto magis creuit nūerꝰ xpianoz. Si machometꝰ sarracenos z alios multos pplos ad sui pfidiā z legē attraxit. Non mirū vt dicit b. tho. cōtra gentiles. qz lex illa tota carnal z p̄m sensualitatē est. quā sunt populi pclives seq. Sz lex xpi z doctrina fidei tota spūal z difficil seruari. z tñ magis diuulgata z sparsa est q̄ perfidia saracenorū.

Quartū quod probat §.V

veritatē fidei xpiane est materia q̄ proponit credēdorū. fatet ei de deo z dignioza z pbabiliora z altiora q̄ quecūq; sectevel pfidie. Unde amb. Etsi alijs aplis impatvt laxent retia sua. soli tamē petro dicit Duc in altū. i. profundū disputationū. Quid enī tā altum q̄ altitudinē diuitiarū vez dei filiū scire. z p missionē diuine generatōis assumere. quā licet mēs nequeat hūana plene ratiōis inuestigatōe ꝓhendere. fidei tñ plenitudo ꝓplectit. xpūm. q. i. Nō turbatur Allie namq; secte de deo male sentiūt. vel de dei potentia. duz nō credūt ipm suscitare posse mortua corpora nostra. vel suscipere carnē seu naturā nostrā. vt pagani. Nos autē dicim. qz nō erit ipossibile apud deū omne verbū. Luce. i. Uel male sentiūt de dei sapientia z prouidētia. Dum nō credūt curā habere p̄cipue de humanis. vt epicuri. Nos vero credimus quoniā ipsi est cura de oñibꝫ. Et pmaxime vt dicit. i. Petri. v. Jpsi est cura de nobis. Uel male sentiunt quidā de bonitate dei. dū nō credunt pcere reuersis

¶ Capitulū Primū

ad penitentiā vel punire peccatores. Nos autē firmiter tenem⁹, quia quacūq; hora peccator cōuersus fuerit z ingemuerit. oīm iniq̄tatū eius nō recordabor. dicit dñs Ezechi. xviij. Et ite dicet maledicti in ignē eternū zc. Math. xxv. ¶ Sentit secūdo fides nra ꝑ babilliora et q̄ magis decant creaturā rationalē. Nā fatet hominē ad dei imaginē factū Genes. i. Et ad si militudinē dei monet viuere ꝑm cōditionē nostrā. dicens ad ephe. v. Estote imitatores dei. Et ad gloriā similē promittit ꝓuenire beneviuentē. i. Joā. iij. Scimus cum apparuerit similes ei erimus. Bēs iudeorum. z machometi sentiūt de deo et non ꝓbabilia Nā gens iudeorū sperat solū affluentiā tpalē. Bēs machometi solas delicias corpales ex ꝓmissione legis. z multa cōtinet que sunt cōtra omnē rationem z philosophiā moralē. Nil in doctrina fidei est contra philosophiā moralē. sed nec cōtra naturalez. sed supnaturalē. Fides etiā xp̄iana ad maiorē ꝓfectōem adducit quātū ad deū z quantū ad ꝓximū. q; ꝑdicat ea que incutiūt timorem. vt penas inferni. excitat ad amorē vt ꝓmia immēsa beneficia redemptōis z alia Quantū ad ꝓximū. q; precipit sibi in necessitatib⁹ subuenire. Omnes diligere etiā inimicos. superioribus obedire. nullū lederez hmōi. ¶ Fatet etiaz fides nra altiora de deo z nobiliora Unde nobiles philosophi vt Aristoteles z plato in his q̄ de deo noscibilia sunt fidei nostre testimoniū ꝓhibent vt circa hoc q̄ vna sit causa prīa q̄ eterna. q̄ summe potētie. sapiētie z bonitatis. Unde q̄ntū ad ista fides nra ex ītimis philosophie sumpta est disciplinis ꝑm Boetiū. Fidei etiam nostre attestat vniuersitas creaturaz. Un⁹ enī mundus oñdit vnū deū. Magnitudo potētiā. pulcritudo sapientiā. bonitas z vtilitas bonitatē. Primū attribuit patri. scōm filio. tertiū spūisancto. Perpetuitas creaturaz attestat dei eternitati. Bis enī causa potior est suo effectu. Nulla enī secta seu ꝓfidia hūit veros ꝓphetas in oīni genere rez ꝓvisiones sensibiles vel ymaginarias. vel intelligibiles. nisi fides xp̄iana Habuerūt aliq̄ infideles phitonissas z diuinos. sz certe diabolica arte illa erāt. z q̄ frequēter in mendatio inuēiebāt sed fides xp̄iana habuit semp veros ꝓphetas. Et in veteri testamēto apud iudeos. in quib⁹ erat vera fides de xp̄o ꝑdicēres oīa xp̄i misteria q̄ postea īpleta sunt. vt patz in ps. Esa. Iere. Ezechiele. Daniele. z alioz. sz ī nouo testamēto diuerſ tribꝰ fuerant ꝓphete. nūq; autē in ꝓp̄lo iudeoz ampli⁹ post ꝓfidiā suā. Et sibi dici potest illō ps. cxviij Mirabilia testimonia tua. iō z multis alijs zc.

De effectibus fidei §. VI.

seu vtilitate que est multiplex vt merito posset illō dici. Fides tua te saluū fecit. Mar. ix. Et Lu. xviij. z in alijs locis. Saluat enī removēdo mala. adducendo bona. pducēdo ad ꝓmia. Primo ei de mūdo triumphat. Scōo in diaboli temptatōe supat Tertō detrimēta euitat. Quarto purificatiōem aduocat. Quinto timorē situatē causat. Sexto cōditionē dignificat. Septimo exaudiri facit oratiōes. Octauo ꝓcurari facit miraculoz actōes. Nono ꝓducit ad supnas retributiones. ¶ Quantū ad primū dicit. i. Joā. v. Hec ē victoria q̄ vincit mūdū fides nra. i. vincere facit q̄ sunt in mūdo. s. Cupiscentiā carnis. i. delitias. Cupiscentiā oculoz. i. diuitias z supbiā vite. dū videt dñm suum credēdo crucifixū. paupem z humillimū. Magē enī glia est sequi regē factorē suū. Auguſt. Oia terrena cōtempsit hō xp̄s vt ꝓtemnēda ee mōstraret Mūdus ꝑm auguſt. in sermone duplicē actē cōtra mulieres xp̄i. pducit. demulcet. pſperis. terret aduerſ. Sed p fidē nec extollit ꝓsp̄is. Cōsiderādo oīa habere a dō z amittere posse. p̄cipue p elationē. vt⁊ in saule. David. Ezechiaz alijs. Nec deijcit aduerſ intelligēdo a deo ꝓcedere q̄ errare nō p̄t. z oīa sibi ad ꝓfectū cedere. Mūdus vt dicit Joā. i. eū nō cognouit. Et rō est q; iudicat de reb⁹ ꝑm sensum humanū vt rōez naturalē. Et figurat ꝑ cyniphes quoz plaga nō legitur curata Exo. viij. Cyniphes ei de puluere terre educti argumēta sunt philosophoz. de subtilitz terreno sensu ꝓdeūtia. q̄ oculū fidei ledūt hoc aīal vt dic origen. corp⁹ cui insederit acerbissimo stimlo tenebat vt quē volantē q̄s videre nō valet. sentiat stimulatōez. Hoc aīal arti dyaletice cōparat. q̄ minutis z subtilib⁹ verboꝝ stimulis aīas tenet. z calliditate cauta circūuenit. vt deceptus nō videat vñ decipiat. Hec plaga ñ curat. Idola ei philosophoz remāserūt cū ydola gentiū destructa fuerūt. vt ait quidā. Sz fides dicit. vñ legit in historia eccl'astica q̄ in quodā cōcilio q̄dam accutissim⁹ philosoph⁹ infidel'a pitissimis doctorib⁹ nostris cū quib⁹ disputabat ꝙuinci nō poterat Tandem a quodā simplici z scō viro cū quo disputauit dicendo solū illi simbolū fidei. z inꝛogādo si ille crederet assensit oībus. z ꝙusus est. Sic ergo saluat fides a pōpis seculi. z sapiētia mūdana aduersis. ¶ Scōo p fidē temptatōes diaboli vincunt. ephes. vi. In oīb⁹ sumentes scutū fidei in q̄ possitis oīa tela inimici ignea extinguere. Hoc scutū habz tres angulos sez ꝓmia eterna q̄ ꝙsequitur. vincēs supplicia perpetua. q̄ merek si vincit. Exēpla sanctoz q̄ vicerūt z quō. Et apoc. ij. z iij. ponit septē modis q̄ vicerit ad inisinuādū victoriā septē vicioz. de quib⁹ diabol⁹ tēptat Si habueritis fidē ait xp̄s Math. xvij. vt granū sinapis. z dicetis huic mōti transi z trāsibit. Mōs est diabolus supbia elat⁹. quē q̄s facit trāsire a se et ab alijs in temptatōib⁹ vt ꝓ nō succūbat p fidē verā. q̄n. s. est vt granū sinapis videlicz parua humilitate. tenax stabilitate. callida charitate. Sz lucas dicit loco mōtis. si diceretis arbori huic moro eradicarez trāsplantare. fiet. Morus vt exponit amb. significat diabolū q; sicut mori nascūtur albi ex calore nigrescunt. ita diabol⁹ creat⁹ est innocēs. sed calore ambitiōis effectus est niger z vitiosus. Petr⁹ etiā in cano. i. Aduersarius vester diabol⁹ tanq̄ leo rugiēs. zc. cui resistite fortes in fide. ¶ Tertio p fidē euadit quis mīta mala vt infructuositatē spūalem. Ad heb. xi. sine fide īpossibile est deo placere. Qui aūt nō placet deo non p̄t mereri per aliq̄ opus suū etiā de genere bonoz. Quinimovt ōr ad Ro. Oē q̄ nō est ex fide pctm̄ ē. id est ꝑm glo. aug. Bis actio infidelium pctm̄ ē. Nō tm̄ ꝑm b. tho. ij. ij. nō est intelligēdū simpl'r de oī actiōe. Quia in his q̄ faciūt infideles ex instictu nature vel de genere bonoz vt elemosinā ꝑm dictamē rōnis. vt dādo indigentib⁹ ex cōpassiōe nō peccāt. sed de illis opib⁹ q̄ ꝓcedūt ex infidelitate sua. puta ꝓ seruandis

¶ Titulus VIII

mãdatis sue legis. vt ieiunãdo tpibꝫ t mõdis prout mãdat lex machometi. Seruãdo sabbatũ vt faciunt iudei t alia festa eorũ t cerimonias. t tunc peccant et mortaliʳ. Uel intelligit oĩs vita eorũ negatiue. i. sine merito. Per fidẽ etiã est capax ds sacramẽtorꝫ eccl'ie p q̃ euitant mlta mala spũalia t tpalia. Per fidẽ etiã informẽ est capax suffragiorꝫ eccl'ie. Et si nõ eo mõ sicut hñs fidẽ viuã. tamẽ aliquo mõ. Non enĩ diabol⁹ potest ita nocere fidelibꝫ, etiã malis q̃ sunt intra eccle siã numero tm̃. sicut infidelibꝫ excõicatis. Per fidẽ etiã euitãtur multa mala tpalia t spũalia. Per fidem abrahã exiuit deꝫ. i. igne caldeoꝝ illesus. Cũ enĩ nõ vellet ignẽ adorare quẽ caldei deũ dicebãt, vt expiretur virtutẽ dei sui. miserũt ipꝫ in ignẽ, sed nõ recepit lesionẽ. Abrã vero germañ⁹ eius t paʳ sare t loth illuc missus q̃ defecit in fide combustus est. Ad heb. xi. Sancti p fidẽ extinxerũt impetũ ignis. vt ananias cũ socijs in fornace. Et vincũtur bella ex merito fidei et xpiane religiõis grã excellens belloꝝ actũ psperitatis euenit grego. xxiij. q. v. si nõ. Ad heb. xi. p fidez vicerũt regna vt pz in iosuet in karolo magõ. ¶ Quarto quo ad bona q̃ pcedunt purificatõez facit act. xv. Fide purificãs corda eoꝝ. Et magdalena post remissionẽ peccatoꝝ sibi a xpo nunciatã dictũ fuit. Fides tua te saluã fecit. Lu. vij. scz purgatõem faciẽs pctõrum. Hũc autẽ effectũ quõ fides ꝓducat. b. tho. ij. q. vij. sic declarat. Impuritas vniuscuiuscz rei ĩ hoc cõsistit, q̃ rebꝫ vilioribꝫ immiscet. Non ei dicit argentũ impurũ ex hoc q̃ auro imisceat p quod melioʳ reddi tur. sed ex pmixtione stanni vel plũbi. Manifestũ ẽ autẽ q̃ creatura rõnalis est dignioꝝ oĩb⁹ rebus corpalibus t tempalibꝫ ideo ipura reddit ex hoc. q̃ tpalibus se subijcit. p amorẽ, t p hoc inficit pctõ a q̃ impuritate purificat p contrariũ motũ, dũ scz tendit in id qõ est supra se scz in deũ. in quo quidẽ motu principiũ est fides. Accedentẽ enĩ ad deũ oportet credere quia est. Ad hebr. xi. Et iõo primũ purificatõis ꝑncipiũ cordis est fides. que si pficiat per charitatẽ formatã perfectã purificatõem facit. Informis autẽ excludit impuritatẽ erroris. ¶ Quinto fides causat timorẽ. Unde dicit Jacobi. ij. demones credũt t contremiscũt. qõ sic declarat be. tho. ij. ij. q. vij. timor est quidã motus appetitiue ꝑtutis. Oĩm autẽ appetitiuoꝝ motuũ principiũ est bonũ vel malũ apprehẽsuz vñ oportet q̃ timoris t omniũ appetitiuoꝝ motuuz sit principiũ aliqua apprehẽsio. Per fidẽ autẽ fit ĩ nobis quedã apprehẽsio de quibusdã malis penalibꝫ, que ꝑm diuinũ iudiciũ a deo inferũtur Et p hũc modũ fides est causa alicuⁱ timoris quo ds timet puniri a deo. q̃ est timor seruilis. Et etiã fides cã timoris filialis. quo ds timet separi a deo, vel quo ds refugit deo se compare, reuerẽdo ipm inẽztũ per fidẽ hãc estimatõem habem⁹ de ipo q̃ sit quoddã immẽsuz et altissimũ bonũ. a quo separi ẽ pessimũ. t cui velle eq̃ri est malũ. scz ꝑmi timoris. scz seruilis causa est fides informis t secũdi. s. filialis causa est fides formata. que p charitatẽ facit boiem deo adherere et ei subijci Multa autẽ bona sequũtur ex timore. qz q̃ timet deum facit bona ꝛc. ¶ Sexto fides dignificat cõditõez humanã. Nã facit aiam spõsam dei. iuxta illõ osee. ij. Despõsabo te mihi in fide, vticz magna dignitas hec est. Uñ beata agatha dicebat. Jpi sum despõsata cui angeli seruiũ ꝛc. ij. ad corin. xi. Desponsi vos vni viroꝝ ꝛc. Facit aiam filiã dei patris p adoptõem. Joban. i. Dedit eis ptãtem filios dei fieri bis q̃ credunt in noĩe eius. Jpa anima ordinat iusticia q̃ ꝑm phũm est oĩs virtus. apls ad ro. iij. Justicia dei p fidem. Et. v. c. Justificati ex fide. Ubi sana fides nõ est, nõ pt esse iusticia, qz iustus ex fide viuit. Augus. xiij. q. i. hec tria ptinẽtia ad dignitatẽ. ponit b. tho. in expositõe primi tituli decretaliũ. Credidit abrahã deoꝝ reputatũ est ei ad iusticiã ¶ Septio facit exaudire orões iaco. i. Postulet autẽ in fide nihil hesitãs Et marci. xi. Oĩa quecũcz orantes petitis credite qz accipietis. t fiet vobis. Exemplũ in alexãdro magno malo q̃ ex fide fecit cõiungi duos mõtes insimul. vt nõ possent captiuati israhelite ide exire. vt tãgit glo. prime ad corin. xiij. sup illud. si habuero oẽm fidem. ¶ Octauo fidei ascribũtur miracula ps̃. Oĩa opera ei⁹ scz miraculosa in fide. Ad heb. xi. Per fidẽ obtinuerũt ora leonũ ꝛc. acceperũt mulieres ỏ resurrectõne mortuos suos. vtz de filio Judeꝝ sunamitis ĩ. iij. t. iiij. reg. t christus Math. viij. Sicut credidisti. fiat tibi. t marci. vlt. Signa autẽ eos q̃ crediderit hec sequẽtur ꝛc. Nono datvitã abacuc. ij. Justus meus ex fide viuit. ad gal. ij. Qõ nũc viuo. in fide viuo filij dei. vita scz gr̃e postea vita gl'ie. Hũc etiã effectũ ponit. b. tho. sup primo tit. decre. ioh. vi. Qui credit in eũ habet vitã eternã. habẽdo. scz fidẽ viuã. i. cũ gr̃a q̃ inducit ad opa bona. t p cõtrariũ dicit beda. quicũ q̃ ab vnitate fidei quõlibet seipos segregãt. nec tales peccatoꝝ vinculos absolui. nec ianuã possunt regni celestis ingredi. xxiij. q. i. Fides autẽ sine opibꝫ mortua est iaco. ij. Sicut aĩal quãto nobiliꝰ est viuũ. tanto abominabiliꝰ cũ est mortuũ vt patet in hoĩe. Ita quãto fides est nobilioꝝ cũ est viua. tãto vitupabilioꝝ xpianus ex fide mortua. t dignioꝝ maiori pena ꝓpter maiorẽ ingratitudinẽ. Exemplũ in vitas patꝝ de b. machario q̃ interrogauit caluariã cadaueris pagãi. Si in inferno erant alij inferiores ꝛc.

¶ De habitu fidei et eius quidditate. Capi. ij.

DE habitu fidei. Et primo de diffinitõe fidei t eius declaratione Apls ad heb. xi. sic diffinit fidẽ q̃ diffinitio pfectissima est. Fides est substãtia sperandaꝝ rez argumentũ nõ apparentiũ. In qua diffinitõe apls tria tãgit. scz fidei obiectũ vel intuitũ obiecti. vel primũ initiũ attingẽdi modũ. ¶ Prio tangit obiectum fidei cũ dicit sperandaꝝ rez. Nã obiectũ fidei est prima veritas vt nõ visa. qõ ptinet ad rõem rei sperate. ꝑm illud ad Ro. viij. Qõ nõ videm⁹ speram⁹ Ueritatem autẽ videre. est ipam habere. Non autem sperat aliqs quod iã habet. sed spes est de eo qõ nõdũ habet. ¶ Scõo tangit obiecti vel ꝑmi initiũ cũ dicit fides est substãtia. Sicut primũ ei in q̃libet genere cõtinens in se alia virtute dicit esse substãtia, illoꝝ sic fides. Nã prima inchoatio rez sperandaꝝ in nobis ẽ p assensuz fidei que virtualiter cõtinet in se oẽs res sperandas. ¶ Tertio tãgit modũ attingẽdi obiectũ cũ dicit. argumẽtũ nõ apparentiũ. Et ỏ hic argumentũ, vel firma inbeio intellect⁹ p fidez ad veritatẽ non

¶Capitulū II

apparentē. vel cōiunctio intellect⁹ eo q̄ intellect⁹ credentis ex autoritate ðina ꝺuincit ad assentiēdū his que nō vident vel certitudo. eo q̄ fides dubitatōz tollat. Nā vbi est dubitatō nō potest esse fides. Uel p̄t sic diuidi diffinitio b⁹. Fides tria habet. Aspicit. efficit. z reficit. Prīo quidē aspicit. scz primā veritatē nō habitā sed sperandā. Uñ ðr sperandaꝝ rez. Efficit scō fides. i. cā est faciens res sperandas q̄ntū ē in nobis. vñ ðr suba q̄ sicut substātia est cā suoꝝ accidentiū. ita fides causa est ꝺsequēdi bona sperata Tertio fides reficit seu allicit. vnde ðr argumētū. i. certitudo assentiēdo his q̄ nō apparēt. z hic est meritū. et laus fidei. si certe z indubitāter credit qð nō videtur Beatus autē tho. volēs verba apli ad formā diffinitionis reducere clarā sic dicit. Fides est habitus mentis. q̄ inchoat vita eēna in nobis. faciēs intellectū assentire nō apparētibꝫ. scōa scōe. q. viij. Raynerius.

Pro maiori declaratō .§.I.

ne supradicte diffinitiōis notanda sunt q̄ttuor. Primū q̄ p p̄dictā diffinitōem distinguit fides ab oībus q̄ pertinent ad intellectū. Et primo ab opinione. suspitōe. z dubitatōe. p hoc q̄ dicit argumentū. Nā p hec tria intellect⁹ nō firmiter inheret alicui. p dubitatōez nō magis tendit ad vnā pte q̄ ad alterā. Per opinionē et si declinet fortiter ad vnā pte tamē cū formidine de opposito. Per suspitionē leuiter declinat ad vnā pte. Sed p fidē firmiter inheret credētibꝫ sine hesitatōe. Ex hoc autē q̄ ðr in diffinitōe nō apparentiū distinguit fides ab intellectu. q̄ est de p̄ncipijs p se notis. z scīa q̄ est de cōclusionibꝫ p demōstratōz acquisitis. p que aliq̄d intellectui fit apparēter cui⁹ nō est fides. Et p hoc q̄ ðr sperandaꝝ rez substātia distinguit a fide cōiter sumpta. que est etiā de humanis vt cum q̄s firmiter credit parētes suos esse talē z talem. Scōo vero est qð ðr fides rez sperandaꝝ substantia potiusq̄ diligendaꝝ. Ex eo q̄ dilectō p̄t ē p̄sentiū z absentiū visoꝝ z nō visoꝝ. Sz spes est tm̄ de absentibꝫ z nō visis. de qui b⁹ etiā est fides q̄z si videant ea q̄ sunt fidei aliq̄ mō. s. vt credēda. nō tm̄ oculo corpalivel intellectuali demōstratiue. ¶ Tertiū ꝺsiderandū est q̄ argumentū ex pp̄rijs p̄ncipijs rei facit rē apparentē. Sz argumentū sumptū ex autoritate diuina nō facit rē apparētē. z tale argumētū ponit in ista diffinitōe Ubi sciendū q̄ argumentū ðr quadruplr. Prīo breuis enarratio subseq̄ntiū. Uel breuis collectio materie totⁱ libri sil̄ sumpte Et sic sumitur in biblia vbi plogi librorꝫ dicūtur aliq̄n argumēta. Scōo argumentū dicit ostensio vel manifestatio p̄m illud iobā. iij. Omis q̄ male agit odit lucē. z nō venit ad lucē vt nō arguant opa. Tertio dicit argumētū rōvel sillogism⁹ rei dubie faciēs fidē. z hoc mō sumit in logicis. sz in theologicis econtra. fides facit argumentū seu rōnem. Aliq̄n etiā dicit meditū in quo stat virtus silogismi seu p qð aliq̄d probat z sic sumitur in glo. decretoꝝ. Quarto ðr argumētū certitudo ex qua anim⁹ mouet in aliquid. z sic fides dicit argumentū. Quartū vero est q̄ aliqua habēt certitudinez ex alijs sicut cōclusiones ex p̄ncipijs. sic ex articulis fidei quedā sequūtur ex articulo. vt q̄ de⁹ est iustus reddet vnicuiq̄ p̄m opa sua. quedā vero habent certitudinē ex semetipsis Et hec sunt trib⁹ modis. Nā q̄dā hñt certitudinē rōe euidētie. sicut p̄ncipia q̄ sunt p se nota. vt de quolibet est affirmatō vel negatio. Scōo quedā sunt q̄ hñt certitudinē ex informatōe ꝺscie. Et hec est certitudo fidei siue formate siue informis. Cū ei⁹ prima veritas fidē inspirat. sic ꝺsciam inflāmat vt sicut aliquis cogit ipsa euidētia cōsentire isti veritati. oīe totū est maius sua pte. ita cogit assentire his q̄ sunt fidei. Itē p habitū infusum fidei ipa informatōne ꝺscie artat z cogitur ꝺsentire p̄ueritati propt̄ se. Uñ sicut negare hoc Oīe totū est maius sua pte. est ꝺtra suā ꝺsciam. Ita negare articulū fidei est ꝺ suam ꝺsciam. Tertio quedā habēt certitudinē sensus seu expientie q̄ certitudo est p modū gust⁹ z tactus Et talis certitudo est in virtutibꝫ respectu suoꝝ obiectoꝝ. Et in fidē formata respectu credibiliū p̄me veritatis rayne. Et nota q̄ nō solū ita debet quilibꝫ firmiter credere ea q̄ sunt fidei extra de summa. tri. z fi. ca. Nos firmiter credim⁹ z nullaten⁹ dubitam⁹. Sed etiā credere q̄ extra hui⁹ fidē in quacūq̄ alia secta saluari n̄ p̄t. Unde extra de fide ca. ðr in. c. i. Una est fidelium vniuersalis ecclesia extra quā null⁹ oīno saluat. Et ī h⁹ figurā oēs q̄ repti sunt extra archā Noe petierunt diluuio. xviij. q. i. quia ex sola.

Fidē esse priorē aliis .§.II.

virtutibꝫ quadruplr probat scz rōe. diuisiōe autoritate. z silitudine. Prīo rōne. Sicut cognitō p̄cedit affectionē. qz nihil diligit nisi cognitū ꝑm Aug. sz fides est in cognitōe. cetere ātvirtutes ī affectōe ꝺsistūt. ergo fides est aliis virtutibꝫ por. Itē spes nō p̄t haberi de bītudine nisi credat possibile. qz ipossibile subspenō cadit. Credit autē ē possibile bītudinē hre p fidē ergo fides causat spem. Uolūtas etiā nō p̄t deū amare q̄ntinz ad charitatē. nisi intellect⁹ rectā fidē habeat circa ipm. g̃ fides causat caritatēz est prior ea Scōo pbat hoc diuisiōe sic ꝑm aug. in sermōe. q̄tuor modis ē aliq̄d p̄us altero. Prīo eternitate. z sic solus deus p̄cedit oīa. Scōo tpevt flos fructū p̄cedit. z sic fides nō est prior aliis virtutibꝫ infusis. eo q̄ oēs virtutes diuinit⁹ sil̄ infundūt. Tertio aliq̄d est p̄us alterovl̄ ex pfectōevel electōe. vt fructⁱ p̄cedit florem z forma est por materia ordine pfectōis. z pfectū impfecto. z act⁹ potētia. Et hoc mō fides nō est prior fide et spe eo q̄ fides z spes pficiunt z formant p caritatem. Quarto mō est aliq̄d p̄us altero origie. sicut son⁹ p̄cedit cantū z lux splēdorē Et hoc mō fides p̄cedit spem z caritatē. sicut materia p̄cedit formā. potētia actū ipfectū pfectū ¶ Tertio pbat hoc autoritate. Nā apls ad hebreoꝝ. xi. dicit. Qð fides ē substātia sperādaꝝ rez. sed substātia. hz rōem p̄mⁱ. g̃ fides ē prīa inē virtutes ¶ Quarto silitudine fundamēti sic pbat Fundamentū materialr loquēdo est prius alijs q̄tuz ad ordinē. qz p̄cedit alias ptes. Itē q̄tū ad virtutē. quia fundamētū sustinet edificiū totū. q̄z vtiq̄ p silitudinē repit in fide rayne. Unde et Brego. dicit. i. q. i. Cū paulus dicat. Fundamentū aliud nemo potest ponere p̄ter id quod positū est. qð est xp̄s iesus. id est fides xp̄i. Cōsequēter probat. qz vbi xp̄s nō est fundamentū. nullū boni opis supest edificiū.

Fides fuit in angelis .ℌ.III

ante ꝯfirmatiõem vel lapsum. ꝛ in hoie añ pctm̃ qđ sic ꝓbat b. tho. ū. ū. q. v. Cũ fides ꝑm ap̃lm sit argumentũ nõ apparentiũ. Et ꝑm Aug. de his q̃ nõ vidẽtur. Illa sola manifestatio excludit rõem fidei p quã apparet ꝛ clare videt id. de q̃ principal'r est fides. Prĩcipale autẽ obiectũ fidei est virtus prĩa. i. de⁹ cui⁹ visio clara facit beatos ꝛ succedit fidei. Cũ autẽ angel⁹ ante ꝯfirmatõem ꝛ hõ ante lapsum nõ haberẽt illam brĩtudinẽ q̃ videt deus p eẽntiã. manifestũ est q̃ non habuerũt sic manifestã cognitõem. q̃ excluderet ratõ fidei. Si aũt nõ habuissent fidẽ. hoc esse nõ potuissꝫ nisi q̃ penit⁹ erat eis ignotũ id de q̃ est fides. Sꝫ est hic cõsiderandũ. q̃ in obiecto fidei aliq̃d est ibi quasi formale. ꝛ aliq̃d quasi materiale. Et formale quidẽ ẽ veritas prĩa. supra oẽm naturalẽ cognitõem creature exñs. Et q̃ũ ad hoc fides est in oĩbꝫ cõiter brũtibus cognitõem de deo brĩtudine nõdũ adepta. ꝛ in angelis añ cõfirmatõem. Materiale est id qđ ꝓponit credendũ q̃ sunt multa. q̃ oẽs articuli ꝛ q̃ sequũt ex ill'. Et horũ q̃dã sunt credita ab vno q̃ sunt scita ab alio etiã in pñti. Ut q̃ de⁹ sit vn⁹ ꝛ summe bon⁹ ꝛ creator oĩm rer̃ ꝛ hmõi. Et q̃ũ ad ista dici p̃t q̃ angel⁹ antẽ ꝯfirmatõem ꝛ hõ ante peccatũ q̃ad quedã misteria ꝺ diuinis habuit visionẽ nõ fidẽ. de q̃bus nos hẽm⁹ fidẽ. Et ꝑm istũ modũ p̃t saluari opinio dicẽtiũ. q̃ nõ habuerũt fidẽ propẽ manifestã cõtemplatiõem quaꝫ habebãt de diuinis. In demonibꝫ quoq̃ est fides. Juxta illꝺ iaco. ū. Demones credũt ꝛ cõtremiscunt. Habẽt autẽ fidẽ ex hoc q̃ intellect⁹ eoꝝ ꝯuincit ad hꝺ q̃ iudicet eẽ credendũ his q̃ dicũtur de deo. lꝫ nõ cõi tank p euidentiã rei. sicut nũc si aliq̃s ꝓpheta ꝓnunciaret in noie dñi aliq̃d futuꝝ. ꝛ adhiberꝫ signũ mortuũ suscitãdo. ꝛ hoc signo vinceret intellectũ vidẽtis. vt cognosceret manifeste hec a deo dici q̃ nõ mentit'. licet illꝺ futuꝝ qđ ꝓdicat in se euidẽs nõ eẽt. vñ ratõ fidei non tolleret in eo. Sic demones vidẽtes multa manifesta indicia p miracula vera. ꝛ alios modos ex quibꝫ ꝓcipiunt doctrinã ecclesie eẽ a deo. q̃uis ipi ipsas res q̃s docet ecclesia nõ videãt. puta deũ esse trinũ ꝛ vnũ ꝛ hmõi. ex hoc enĩ credere nõ merent'. q̃ credere est meritoriũ inq̃ũtũ volũtas mouet ĩtellectũ ad assentiẽdũ credibilibꝫ ex ordine. q̃ scꝫ vult deo subiici in his q̃ iubet credi. etiã si clare nõ videat illa miracula. Sꝫ demones nõ sp̃õte credũt sed coacti signis ꝛ ex pspicacitate intellect⁹ natural'. ꝛ hoc eis displicet q̃ signa sint ita euidẽtia q̃ cogank credere ¶ In hereticis q̃ discredũt in vno articulo. licꝫ in alĩs nõ errẽt. nõ est fides nec formata nec informis. hui⁹ rõ est ꝑm b. tho. ū. ū. q. v. Quia sublata rõe formali obiecti fidei fides remanere nõ p̃t sicut in alĩs habitibꝫ. sicut etiã remota luce visio esse nõ p̃t. Obiectũ autẽ fidei formale. est veritas prĩa ꝑm q̃ manifestat' in sacris scripturis ꝛ doctrina ecclesie. Uñ quicũq̃ nõ ĩheret sicut infallibili ꝛ diuine regule doctrine eccl'ie. que ꝓcedit ex veritate prĩa in sacris scripturis manifestata. ille nõ hꝫ habitũ fidei. sed ea q̃ sunt fidei alio mõ tenet q̃ũ p fidẽ manifestũ est aũt q̃ ille q̃ ĩheret doctrine eccl'ie sicut infallibili regule. oĩbꝫ assentit q̃ eccl'ia docet. Alioq̃n si de his q̃ ecclesia docet q̃ vult tenet ꝛ q̃ vult nõ tenet. nõ iã ĩheret doctrine ecclesie sicut infallibili regule. sed ꝓpꝛie volũtati. Et sic manifestũ est q̃ hereticus q̃ ptinaciter discredit vnũ articulũ fidei nõ est patus seq̃ in oĩbꝫ doctrinã ecclesie. si eĩ nõ ptinacit̃ discrederet vnũ artic'm iã ñ est heretic⁹. lꝫ solũ errãs. Hereticus ergo q̃ cõtra vnũ articulũ fidẽ nõ habet. de alĩs etiã articulis fidẽ nõ habet. sed opinionẽ quandam ꝑm ꝓpriã voluntatẽ.

Fides est vna et ca/ .ℌ.IIII.

tholica ꝛ vera. Quantũ ad primũ dicit ap̃s ad eph. iiij. Unus de⁹. vna fides. Et ꝺ vna trip'r. vno modo ineꝛtũ sumit̃ ꝓ habitu q̃ credim⁹. Sic enĩ est vna specie. lꝫ differẽs numero ĩ diuersis fidelibꝫ sicut oẽs hoies ꝑticipatõe speciei hũane. sicut vn⁹ homo lꝫ numero multi. Cũ enĩ obiectũ formale fidei sit veritas prima. cui inherẽdo credim⁹. quecũq̃ sub fide ꝓtinẽt Jdeo sicut veritas prĩa est vna. s. de⁹. ita ꝛ fides. Secũdo mõ ineꝛtũ sumit̃ ꝓ eo qđ credit̃ qđ est obiectũ materiale. Et sic etiã dicit̃ vna. q̃ idẽ est qđ creditur ab oĩbus. ꝛ si sint diuersa credibilia q̃ cõiter credũt. ab oĩbus tamẽ reducũtur ad vnũ. Qđ enĩ credantur aliqua tpaliter facta ad fidez. ptinent in ordine ad veritatẽ primã que est quid eternũ. bea. tho. ū. ū. q. iiij Potest etiã dici vna quia ad vnũ verũ finẽ dirigit̃ q̃ est deus ad ipm̃ possidendũ ¶ Dicit̃ autẽ catholica in simbolo Athanasij. Nec est fides catholica ꝛc. Et in ti. i. decre. de sum. trini. ꝛ fide catho. vbi dicit bea. tho. in expositione ipius tituli ꝛ primi capituli. q̃ catholica dicit̃ vniuersalis. Dicit̃ autẽ vniuersal'. rũ p/ ptervniuersaꝫ p̃cepta regulaꝫ. tum q̃ eius cult⁹ per omnes pene mũdi termios emanauit. Hereticoꝝ ãt errores sub certis angulis terraꝝ includũtur. hec. b. tho. vel etiã q̃ sola de vniuersali bono. i. deo recta tradit. ꝛ vniuersa vitia vitare docꝫ. ꝛ vniuersas virtutes amplecti. ¶ Dicit̃ autẽ vera. q̃ ita veraciter p̃dicat. vt falsitatẽ ꝺtinere nõ possit. Quod ita ꝓbat beat⁹ tho. ū. ū. q. i. Nihil subest alicui potẽtie vel actui. nisi mediante ratiõe formali obiecti. Sicut color nõ p̃t videri nisi p lumẽ. nec conclusio sciri nisi p mediũ demonstrationis. Sꝫ vt dictũ est ratio formal' obiecti fidei est veritas prima. Uñ nil potest cadere sub fide nisi ineꝛtum stat sub veritate prĩa sub qua nullũ falsum stare p̃t. sicut nec nonens sub ente. nec malum sub bõitate. Et ideoꝛc. Fides autẽ hec. scꝫ vna catholica ꝛ vera est fides ecclesie romane. vnde amb. de cypriano ait. Nec vllã putauit verã nisi vere fidei gratiã. hoc est in romana ecclesia. Nec putauit fidẽ eẽ in scismate Etenĩ cũ ꝓpẽ ecclesiã christus passus sit. et corp⁹ eius sit ecclesia. non videt̃ ab his fides exhiberi xp̃o. a quibꝫ euacuat̃ xp̃i passio atq̃ distrahit̃. s. p scisma. xxiiij. q. i. aduocauit. Itẽ. q. e. c. hoc est fides. Et si quis obiceret. q̃ p̃t quis adorare hostiã nõ ꝯsecratã quia sacerdos nõ ꝯsecrauit vt ille estimat Et sic credit ibi esse xp̃m ꝛ non est. ergo fidei potest subesse falsum. Rñdet bea. tho. vbi supra q̃ fides credẽtis non refert̃ ad has spẽs vel illas panis. sed ad hoc q̃ vere corp⁹ xp̃i sit sub spẽbꝫ pãis sensibil'. q̃n recte fuerit ꝯsecratũ. Uñ si nõ est recte ꝯsecratũ fidi ñ subest falsuꝫ.

Fides aũt in intellectu .ℌ.V.

¶Capitulū iii

vt in subiecto proprie ⁊ principaliʒ ꝺsistit, secundario in volūtate ꝫtū ad actū eius. ¶Ꝺ sic declarat. b. tho. ij. ij. q. iiij. Credere quidē actus fidei est actꝰ intellectꝰ scōm qꝺ mouet a volūtate ad assentiendū. Procedit ergo hui⁹ actus ⁊ ab intellectu. ⁊ a volūtate quoꝝ uterq; natū est pficere p habitū. Et ideo oportꝫ qꝺ tā in intellectu ꝙ in volūtate sit aliq̄s habitꝰ si debeat actus fidei esse pfectus sicut etiā ad hoc qꝺ actꝰ cōcupiscibilis sit pfectus. oportet qꝺ sit habitꝰ prudētie in rōne ⁊ habitus tpantie in cōcupiscibili. Nā ad pfectiōez actus q̄ ex duobꝰ principijs actiuis pcedit requirit qꝺ utrūq; actiuoꝝ principiū sit pfectū. Non enī pōt bene secari nisi ⁊ secans habeat artē. ⁊ serra sit bñ disposita ad secandū. Dispositō autē ad bene agendū in illis potētijs aie q̄ se habent ad opposita. est habitus. Et ideo oportet qꝺ actus pcedēs ex his duabꝰ potētijs talibꝰ sit pfectus. habitu aliq̄ pexistēte in vtraq; potētiarū. Et qz credere est imediatꝰ actus intellectꝰ. qz obiectū huiꝰ actus est verū qꝺ proprie ptinet ad intellectū. iō oportet qꝺ fides q̄ est propriū principiū huiꝰ actus. sicut in intellectu vt in subiecto. Dicit āt ab aug. qꝺ fides est in credentiū volūtate. inq̄tum actꝰ eiꝰ mouet ex impio volūtatis ad assentiendū credibilibꝫ ¶ Itē nota ꝫm be. tho. vbi supra qꝺ charitas dicit forma fidei. nō qꝺ sit forma intrinseca q̄ dat eē rei. sed inq̄tuʒ informat actū eius. scz crederevt sic opet ⁊ mereatur. Et ad hoc facit qꝺ habet de peni. di. ij. §. Itē dominus. Amēt. Nihil enī ꝓhibet vnū actū a diuersꝰ habitibꝫ informari. Itē ꝫm b. tho. vbi supra. Fides informis. i. sine charitate. ⁊ formata. i. cum caritate. nō sunt diuersi habitus quoꝝ vno aduenīte. alter q̄ prius erat in aīa corrūpat vt quidā dixerūt. Nec etiā qꝺ ambo sint simul in hōīte prius fidē informē. ⁊ postea formatā vt alij dixerūt. sed est vnꝰ ⁊ idē habitꝰ nō diūsi. Ratio qz habitꝰ diuersificat ꝫm id qꝺ p se ptinz ad habitū. Fides cū sit pfectio intellectꝰ. id p se ptinz ad fidē. qꝺ p se ptinet ad intellectū. qꝺ āt ptinet ad voluntatē nō p se ptinet ad fidē. ita qꝺ p hoc possit diūsificari habitꝰ fidei. Distinctio autē fidei informis ⁊ formate. est ꝫm id qꝺ ptinet ad volūtatē. i. ꝫm caritatez. Qꝺ autē grā aduenīēs in eo q̄ hz fidē informē ñ causet habitū fidei. p accidēs est propē dispositōez subiecti qz scz iam habet fidē. sz qz informē hz formā ⁊ pficit eā. Sicut ecōtrario ꝫm pctm̄ mortale. qꝺ q̄s committit. nō tollit grām. cū tñ oīe mortale de se tollat eā. Et rō est. quia iā amiserat per primū.

¶Actus fidei est triplex. Lapi. iij.

De actu fidei nota qꝺ

triplex est actus fidei. s. voluntaria cordis assensio. publica oris ꝺfessio. salutifera mortis susceptio. Primꝰ ergo actꝰ fidei est volūtaria cordis assensio dicēte apl'o ad ro. x. Corde creditur ad iusticiā. Qꝺ exponit tripl'r. Primo sic. Uere credere dat salutē. eo qꝺ dat iusticiā que est causa salutis. Scōo sic. Corde creditur ad iusticiā. i. p fidē cordis iustificat aliq̄s. vt scz fiat de peccatore iustus. Tertō modo sic. Corde creditur ⁊c. i. volūtarie creditur. qz cetera potest homo nō volens. credere autez nō potest nisi volens. Et diffiniens Augus. q̄d sit credere dicit. qꝺ nil aliud est ꝫ cum assensione cogitare. Pro cuiꝰ intellectu sex notari possunt. Primū est q̄d sit assensus ⁊ quid cōsensus. Scōo vbi hec duo assentire scz ⁊ dissentire inueniūtur. Tertio q̄d sit cogitare. ⁊ qꝺ modis dicit. Quarto quis sit ordo inter cogitare ⁊ assentire et ecōuerso. Quinto qꝺ fides cōsistit media inter duas cogitatōes. Sexto qꝺ assentire veritati cōtingit tribꝫ modis. ¶Quantū ad primū nota qꝺ assensus dicit determinatio cognitiōis ad aliquid quā cognitōem vel determinatōem cognitiōis aliq̄d nō precedit. Cōsensus vero dicit determinatō volūtatis ad vnū. qui ꝑsupponit cognitiōem cū qua simul sentit. dum in illꝺ tendit quod ratio bonū iudicz. ita qꝺ assentire dicit esse intellectꝰ cōsentire volūtatis. hec b. tho. ij. ij. q. ij. ⁊ in. iij. sen. ¶Quantū ad scōm sciēdū. qꝺ cū sit triplex operatio intellectus. scz simplicium seu incōplexoꝝ apprehēsio Scōa ꝺpositō ⁊ diuisio. s. p affirmatōem ⁊ negatōez. Tertia argumētatio. s. de vno in aliꝺ discursus. Assentire ⁊ dissentire circa fidē nō repitur in pria operatōe intellectꝰ. sed in scōa. eo qꝺ fides habet assensum q̄ est determiata acceptatio alteriꝰ ptis ꝺtradictōis. Qui enī assentit intellectum ad alterā partē cōtradictōis determiat. ¶Quantuz ad tertiū. scz quid sit cogitare. nō qꝺ pt sumi triplicit. Uno mō cōiter p qualibet actuali cōsideratōe intellectus. sicut accipit aug. in. xiij. de trini. Scōo mō sumit pro actuali cōsideratōe intellectꝰ. que est cū q̄dā inquisitōe animi deliberātis. nondū pfecti p plenaz visionē vel certitudinē veritatis. sicut accipit Aug. in xv. de tri. Tertō mō sumit p actu virtutis cogitatiue In ꝓposito sumit scōo mō Importat enī discursum rōis cogitatio. qz cogitare est simꝫ cogitare. b. tho. ij. ij. q. ij. quō actus intellectꝰ se habeat ad cogitatōez ⁊ assensum nūc declarandū. ¶Quantū ad q̄rtū ergo q̄s. s. sit ordo inter cogitare ⁊ assentire Nota quadruplicē modū. Nā aliq̄n assensus est sine cogitatiōe vtz in intelligēte sine respectu principioꝝ. quoꝝ est intellectus. Intelligēs enī assensum hz sine cogitatōe. i. discursu. qz stati ꝓbat ipa audita scz principia ꝫm boetiū. Aliq̄n cogitatio est cā assensus vt in sciēte. Naz sciēs ⁊ cogitatōem ⁊ assensum habet. sed nō cogitatōnem cū assensu. sed cogitatiōez ante assensum. discurrit enī mente rōcinando. ⁊ inuēta ratōe qua ꝺcludit assentit. Dubitās nihil habet de assensu. sed cogitatione solū. qz in neutrā partē declinat. discurrit tamē ratiōe. Suspicās est qui habet cogitatōem absq̄ firma assensione. in vnā tamē ptē declinat magis q̄ in aliā aliquo leui signo Nesciēs neq̄ assensum neq̄ cogitatōem habet. Aliq̄n cogitatio est sine assensu pfecto. vt in opināte. Nā opinās habet cogitatōem discurrēs ratiocinādo. sed nō hz pfectū assensum. cū habeat formidinem de oppositō. ⁊ si fortiter declinet ad vnā ptem. aliq̄n assensus est simul ⁊ cogitatio vt i credente. Nā credens habet simul assensum firmiter inherēdo ⁊ cogitatōem discurrēdo rōne post assensuz q̄ ostendit tali veritati firmiter inherendū vt magis intelligat. ⁊ si nō clare seu demonstratiue videat be. tho. ij. ij. q. ij. ⁊ in. iij. sen. ¶Quantū ad quintū nota qꝺ fides cōsistit media inter duas cogitatiōes. quaꝝ vna voluntatē inclinat ad credēdū. ⁊ hec cogitatio precedit fidem. Alia cogitatio tēdit ad intellectū eoꝝ que iā credit b. tho. in. iij. sen. ¶Quātū ad sextū nota. qꝺ

Titulus VIII

tribus modis assentit veritati. Prio quia sic assentiẽti apparet ista est assensus opinatis. qui hz formidinẽ ex pte assentiẽtis sed apparentiã ex pte rei cui assentit. Scõo assentit ds veritati alicui. qz sicut videt esse fm veritatẽ. ista est assensus sciẽtis q̃ habet securitatẽ ex parte assentiẽtis z euidẽtiã ex pte eius cui assentit. Tertio modo assentit quis veritati. non qz ita videt esse. scz clare. sed qz habet idoneũ testioniũ. Et sic est assensus fidei. q̃ hz securitatẽ ex pte assentiẽtis. qui nõ dubitat. sed est certus. defectũ vero euidentie ex pte rei cui assentit Et credere est mediũ inter scire z opinari. z de vtroq; pticipat z a quolibet differt. Naz cum scia participat fides p securitatem. sed differt qz nõ hz euidentiã. z cũ opinione pticipat propẽ defectũ rei ex parte cui assentit. Sz differt ab ea. qz hz certitudinẽ nõ formidinẽ de opposito. b. tho. ij. ij. q. ij. si ds eñ dubitaret proprie sumẽdo dubitationẽ nõ eẽt fidelis. Uñ dr extra de here. c. i. Dubi⁹ in fide est infidelis. Et signãter dictũ est proprie. qz large sumẽdo pro oi motu dubitatõis. sicut q̃ temptat de his que sunt fidei. aliqs cũ non assentit volũtarie tali dubitationi sed habet displicentiã non est infidelis.

Sciendum est etiam .§.I

q̃ actus fidei interior dicit tribo modis fm magistr̃ sentẽ. in. iij. di. xxiij. Credere deũ. credere deo. z credere in deũ. Que distinctõ originaliter est Augus. sup ioban. Hec autẽ tria fm b. tho. ij. ij. q. ij. z in. iij. sen. nõ sunt diuersi act⁹ fidei. sed vn⁹ z idẽ actus ꝯpletus fidei hñs diuersos act⁹ fidei sed vn⁹ est act⁹ cõplet⁹ habens diũsam relatõem ad fidei obiectũ. Obiectũ ãt fidei est qđ credit. qđ potest dici eẽns cogitabile supra rõem. primũ cui propẽ se dat assensus Et in hoc qđ dr supra rõnem sepat ab his quoz est credulitas fm rõem vt in pncipijs sciẽtiaz. In hoc qđ dicit primũ sepatur ab his q̃ sunt creature In hoc qđ dr. cui datur assensus propẽ se. sepatur ab illa ꝯgnitõe que est p viam rõis. ¶ Primo ergo credere deũ est act⁹ fidei. scõm q̃ intellectus determinat ad vnũ. Nã obiectũ fidei est deus fm q̃ in se cõsiderat. vel aliq̃d circa ipm vel ab ipo. Quãuis deũ esse simplr possit demõstrari. tñ deũ esse trinũ z vnũ z alia hmõi fm q̃ ẽ act⁹ fidei. scz credere deũ. demõstrari nõ potest. ¶ Scõo credere deo est actus fidei scõm q̃ rõ inclinat volũtatem ad assentiendũ deo. Rõ autẽ quare volũtas iclinat ad assentiendũ his q̃ nõ videt est. quia de⁹ ea dic Sicut homo in his q̃ nõ videt credit testimonio alicui⁹ boni viri. qui videt ea q̃ ipse nõ videt. Sic homo inducit ad credendũ p ea q̃ dicta sunt de deo miraculis ꝯfirmata. Sil'r fidelis credit hoi de his q̃ sunt fidei. nõ qz hoi sed inq̃ntũ deus p ipm loqtur qđ ex certis expimẽtis z miraculis colligere pt. Infidel' aũt nõ credit deo loq̃nti in hoie. ¶ Tertio credere in deum est actus fidei. fm q̃ intellectus determinat a volũtate ad tendendũ in deũ. Et sic credere in deũ. est credendo tendere in eũ. Sicut eñ amare deũ est simplr actus charitatis. ita amãdo credere est actus fidei. p charitatẽ mote ad actũ suũ fm b. tho. ij. ij. q. ij. ar. ij. Uñ gratian⁹ de pe. di. ij. §. cũ ergo dicit Jn xpm credit q̃ charitatẽ hz Jn xpm q̃ppe credere est amãdo in ipm tendere. Nec est fides q̃ p dilectõem opat vt dicit apl's. Et sic credere deũ est sicut materiale obiectũ intellectus. s. credere q̃ de⁹ sit z b⁹. Credere deo ẽ sicut formale obiectũ qđ est veritas prima. Et sic credere deo est credere vera esse q̃ de⁹ dicit. eo q̃ ipe dr. Credere in deũ est credere p amorẽ primeveritati. z credendo amare eum sup oia. Et credere deo. vt veritas. s. qz vera q̃ dicit de⁹. Credere deũ vt virtuositas seu potẽtia. s. esse oipotentẽ creatorẽ. Credere in deũ vt bonitas. i. in eius bonitatẽ tendere. gustando per amorẽ. Rainerius.

De actu exteriori fidei .§.II

qui dr ꝓfessio. nota fm b. tho. ij. ij. q. iij. q̃ est triplex ꝓfessio. Prima est pctõr. de qua Jac. v. Cõfitemi alẽutrũ pcãvra. Et hec est act⁹ pnie seu ps sacrãti. Secũda est ꝓfessio diuinor pconior. de q̃ ps. cxviij Cõfitemini dño qm̃ bon⁹. z hec est act⁹ latrie seu virtutis religionis. Tertia est confessio articulor fidei. ad Ro. x. Dre autẽ ꝓfessio fit ad salutẽ. z hec est act⁹ fidei Hic autẽ actus. s. publica ꝓfessio eor q̃ sunt fidei. ñ est vbiq; z semp de necessitate salutis. sed p locor tpe Et de hoc habes in scõa pte ti. xi. Ad hoc autẽ vt talis ꝓfessio fidei sit ad salutẽ valens. oportet q̃ ꝓficeat quis fidẽ in recta cõuersatõe fideliũ. Uñ biero. Quotiescũq; vincimur vicijs atq; peccatis. totiẽs deum negamus. Et ecõtrario. Quotiẽs aliq̃d boni agim⁹ deũ ꝓfitemur. Nec est arbitrãdũ illos tm̃ in die iudicij a dei filio denegãdos. q̃ in martyrio xpm negauerũt. sed illos oẽs quoz ope vel sermone vel cogitatiõe xp̃s negat. vel cõfessione nõ ꝓficet. xi. q. iij. estimant. ¶ Est autẽ necessaria talis ꝓfessio propẽ q̃tuor. Primo vt de⁹ honorificet. Scõo vt fides defendat. Tertio vt proxim⁹ edificet. Quarto vt infidel' confundat de quibo videbis supra. de tertio actu fidei. s. susceptõ martirij habes supra ti. ij. de fortitudine.

De merito credendi .§.III

nota q̃ credere est laudabiler meritorium triplr. probatur. s. rõe sil'tudine z autoritate. ¶ Rõe q̃dẽ sic pbat Dis actus q̃ subijcit libero arbitrio moto a deo per grãm. z relatus in deũ est meritor⁹ Sz credere ẽ act⁹ intellect⁹ assentiẽs veritati diuine ex ipio volũtat; mote a deo p grãm. z sic subiacet libero arbitrio in ordine ad deũ. ergo actus fidei est meritor⁹. Tho. ij. ij. q ij. Jtẽ sic probat. Dis actus virtutis est laudabilis z meritor⁹. sed credere est act⁹ fidei q̃ est virtus. g̃ meritorius. ¶ Sil'tudine probat sic. Sicut consideratio actualis sciẽtie est meritorium. tũ rõe libertatis arbitrij qr in ptãte hois est cõsiderare z non ꝓsiderare. tũ rõe finis ex pte caritatis. vt cõsideratio scie referat ad honorẽ dei. vel ad vtilitatẽ proximi in q̃ casu yterq; est meritorius. q̃uis in ipa scia nõ sit meritũ. qz intellectus captiuat ad assentiendũ veritati. nec remanz voluntas libera ad assentiendũ. Sic in ppõsito. Cum circa ea q̃ sunt fidei nõ cogat intellectus ad assentiẽdũ. qz nõ clare videt. sicut p sciam remanet voluntas libera ad assentiendũ vel nõ assentiendũ fidei. Et iõ assentiendo propẽ deũ merer. Tho. ij. ij. q. ij. aug. ãt sup ioban. idẽ probat sub sil'tudine radicis dicens. Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet pulcritudo. z tamẽ dc̃d est in arbore pulcritudis vl' fru-

¶ Capitulū III

ctus ex illa procedit. Sic ex fidei būilitate, q̄cq̄d meriti, quicq̄d būtudinis alīs suscepturā est ex fidei fundamento procedit. ¶ Tertio autoritate, p̄bat sic, xp̄s dixit Joan. xx. Beati qui nō viderūt & crediderūt. Dz p̄miū non debet nisi merito. Beatitudo vero est vltimū & pfectū p̄miū, ergo &c. ¶ Ad p̄dictoz maiorē euidentiā nota q̄nq̄. Primū est q̄ rō humana ad ea q̄ sunt fidei p̄t se hr̄e ad voluntatē credētis dupl'r. Uno modo antecedēter, puta cū quis nō vult credere, vel non hz promptā volūtatē ad credendū, nisi rōe humana induceret. Et tunc rō hūana diminuit meritū. Et in hoc casu intelligēda est autoritas Brego. Fides nō habet meritū, &c. Scdo mō rō humana se hz ad voluntatē credētis cōsequēter, puta cū hō habz promptā voluntatē ad credendū etiā sine rōne. Et ex hoc q̄ diligit veritatē creditā sup ea cogitat & amplectit. si q̄s rōes ad hoc inuenire p̄t, tunc hūana rō nō excludit meritū fidei, sed est signū maioris meriti, be. Tho. ij. ij. ¶ Scdo notādū q̄ ea q̄ sunt fidei & si sup̄a rōem sint, nō tn̄ p̄tra rōem. Et iō querere ea que sunt sup̄a rōem nō est vitupabile sz laudabile. q̄ hō dz se ad diuīa dirigere q̄ntū p̄t. vt dicit phūs. x. ethi. be. Tho. in. iij. sentē. Dō tamē intelligendū est, cum dq̄s q̄rit hmōi timorate & moderate. vt dicit Aug. & n̄ sup̄a capacitatē suā. iuxta illd. Altiora te ne q̄sieris. Eccl. iij. ¶ Tertio nota q̄ rō naturalis in his q̄ sunt fidei potest induci. vel cū fide vel cōtra fidē. Et illa q̄dem rō q̄ p̄m fidē inducit p̄t augere meritū inq̄ntum facit volūtatē magis promptā ad credēdū. Ratō aūt inducta p̄tra fidē ad difficultatē actū addit. & p cōsequēs auget meritū. Uñ manēte eadē volūtate credēdi, magis merebit ille q̄ credit illō ad q̄ videt multas rōes in cōtrariū, q̄s q̄ eas nō videt. sicut q̄ tēptat vehemētius de luxuria vel alio vicio, si resistat eī li volūtate magis merebit. b. tho. in. iij. sent. ¶ Quarto nota q̄ magis merebit ille q̄ credit sine rōe vel suasione, q̄s ille q̄ suasionē vel rōem q̄rit, manēte eadē volūtate credēdi Dō sic, p̄bat. Sicut affectus rōnalis dz summe bonitati dignū amorē, ita intellectus summe veritati dignā credulitatē. Sicut ergo nō est digna dilectō ad deū q̄ diligit eius bonitas solū propē vtilitatē, ita ea dē rōne nō est digna deo credulitas, q̄ assentit p̄me veritati solū propē rōis probatōz. vel suasionē. Itē sicut aliō est diligere aliquē ex suis meritis sine rōe bñficij & aliud diligere ip̄m sine meritis ex sola ꝑtute et gr̄a diligētis, sic aliō est credere ex p̄babilitate vel euidentia ipsi⁹ credibilē aliud ex ꝑtute credētis q̄ō ē maioris meriti. ¶ Quīto nota q̄ credere alicui subito sine deliberatōe & sine inspiratōe sine motōe sufficiēti est leuitas mētis. Uñ dicit Eccl. xix. Qui cito credit leuis est corde. Credere vero alicui cū discretōe vl' spiratōe. vel motiuo sufficiēti. non est leuitas cordis, sic facit ille q̄ credit ea q̄ sunt fidei, tal' ei hz sufficiēs motiuū ad credendū. Inducit ei autoritate diuīe doctrine miracul' confirmate & ap̄li⁹ interiori instictu dei illuminātis. Et iō tal' nō leuiē credit. vt ōt b. tho. in primo ꝺ gētiles. & ij. ij. nec fides meritū tollit Rainer⁹.

De magnitudine et §. III

augmento fidei ex eo q̄ dixit xp̄s chananee Mat. xv O mulier magna ē fides tua. Et centurioni Mat. viij. Nō inueni tantā fidē in isrl. & ap̄li dño. adauge nob fidē. Sciendū igit q̄ ex pte obiecti formal'r fides nō variat. nec auget. nec minuit. q̄ obiectū fidei cuz sit veritas p̄ma q̄ deus est. & hec nō variat nec auget. sic nec fides. Sed ꝺsiderādo fidē ex pte subiecti in q̄ est sic fides tū ex pte fidelīū. tū ex pte creditoz variat. Et hoc triplici rōe. p̄ma rōe ꝺditōis tp̄is. scda rōe diffusionis luīs. tertio rōe dispositōis hoīs. ¶ Quantum ad p̄mū nota q̄ q̄uis sit eadē fides quā hēmus de xp̄o. & quā habuerūt antiq̄ p̄res tn̄ q̄ ipsi p̄cesserunt xp̄m & nos seq̄mur. iō eadē fides diūsis verb⁹ a nob et ab eis significat. Nā ab eis dicebat p verba futuri tē poris. Ecce virgo ꝺcipiet & pariet filiū. Isa. vij. Nos autē dicim⁹ p verba p̄teriti tp̄is. q̄ ꝺcepit & peperit filium. b. Tho. ij. ij. q. ciij. ¶ Et notādū q̄ licet eadē fuerit fides oī tp̄e de misterio incarnatōis ap̄d oēs q̄ntū ad substātiā diūsimode tamē q̄ntū ad explicatōez p̄m diuersitatē temporz & p̄sonaz. Nā ante statū pcti hō habuit explicitā fidē ꝺ incarnatōe xp̄i p̄m q̄ incarnatio ordinabat ad cōuersionē glie. nō autē p̄m q̄ ordinabat ad liberatōez a pcto p passionē & resurrectōz q̄ hō non fuit p̄scius sui pcti. Post pctm autē hō habuit explicatā fidē nō solū de incarnatōe xp̄i. sed etiā de passione & resurrectōe. quib⁹ gen⁹ humanū liberabat. & ante legē sub lege mosaica. aliter tamē & aliē. Nā minores fidē habuerūt circa hmōi misteriū implicitā videlz credēdo q̄ expectādo salutē & redēptōez hoīm. modū tn̄ ignorādo ante legē. Sub lege vero p̄sona mediatoris mittēda p̄dicabat. sed vtz homo vl' angelus vel de⁹ eēt talis. a minoribus nesciebat. vt dicē Hugo de scō victore. Maiores autē tā ante legez q̄ sub lege fidē habuerūt explicitā de incarnatōe xp̄i. vt patriarche & pphete. Et multis eoz specialis revelatio facta est. vt abrae. ysaac & iacob. moysi. dauid. ysaie & alīs multis. Multi q̄z gentiles diuersis temporib⁹ fidē habuerūt explicitā de incarnatōe xp̄i. quib⁹ scz revelatio facta est. vt Job qui dicit. xix. c. Scio q̄ redēptor me⁹ viuit &c. Et sibilla etiā pronūcianit quedā de christo. s. eius natiuitatē. passionē & resurrectionem & aduentū ad iudicium. vt refert Lactantius libro institutionū. Et in historijs etiā romanoz inuenitur q̄ tempe constantini imp̄atoris fuit quoddā sepulcrū inuentū in quo iacebat homo habēs laminā aureā super pectus suū. i quo erat scriptū. christ⁹ nascet de virgine. Et credo in eum. O sol iterum me vidēbis constantini temp̄ibus. bea. Tho. scda scde. q. ij. Tempore vero gratie revelate tenenē tam minores q̄z maiores habere fidē explicitam. de his q̄ in ecclesia proponūtur. sicut sunt articuli incarnationis. Et cum ipsum misterium incarnationis includat in se misteriuz trinitatis, quia dicimus de eo q̄ filius dei patris factus est homo. conceptus ex spiritu sancto. natus de virgine. ideo necessariū est nūc etiam explicite credere misteriū trinitatis omnib⁹. scilz q̄ sit pater et filius et spiritus sanctus vn⁹ deus. nō autē quo ad alias subtilitates circa hui⁹. beat⁹ Thomas. vbi sup̄a. ¶ Et nota quanto magis propinqui fuerunt christo. tanto magis explicite fidē habuerūt de christo. Unde Brego. dicit p̄m incremēta temporz crevit scientia sanctoz patrz. Et propter hoc beatus Johā. baptista. q̄ fuit propinquissimus saluatori. expresse

cognouit aduentū xpi in carne. Vñ dixit de eo. Ego vidi & testimoniū phibui, q̄ hic est filius dei. Cognouit ad passionē eū venturū. Vñ dixit Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi. Nec est mira hoc q̄ misit interrogare iesum p discipulos suos dicēs, Tu es qui venturus es, Mat. xi. tanq̄ dubitaret. Triplex est ei dubitatio. Pria infidelitatis. q̄lis fuit in iudeis, Secūda est tarditatis. q̄lis fuit in discipulis eūtibus in emaus, & quibusdā alijs, Mat. vl. Tertia est amoris siue pietatis. & hec proprie nō est dubitatio. & talis fuit in Joanne, s. quidā horror quo aīa ad modū dubitātis se habet. Vñ Ambr. Joānes nō fide sed pietate dubitauit, horrebat enī cōsiderare q̄ filius dei ad infera descenderet. Greg. tamē aliter exponit. videlicz q̄ Joānes interrogauerit nō de aduentu suo in carnē vel ad passionē quā iā pnunciauerat. sz vtrū p se ad īferna descenderet vel aliū mitteret ad liberādos pres fm Hiero. Quesiuit p hoc si vellet vt eius aduentum ad lymbū patribus nūciaret, vt esset pcussor sui tunc sicut hic fuerat. Hilarius vero. Crisost. dicūt. q̄ pdictaz inquisitōem nō p se fecit, sz pro suis discipul vt ipsis videntibus signa ei vt cōtigit ppenderēt ipm eē messyam q̄ nondū credebāt, alij exponūt vt nō sit illō interrogatiuū. sz assertiuū magis. i. firmit fateor. quia tu es messias & nō aliū expectamus. Rainerius. Et sic fides xpiana est magne pfunditatis explicite.

Variatur secundo fi ℣. V

des ex pte fidelium & creditorū ratione diffusionis lumis. Licet enī sit eadē fides in maioribus & minoribus subditis & plātis, tñ superiores de credēdis tenēt habere pleniorē noticiā q̄s inferiores, q̄ sic pt. pbari. Explicatō credendoz fit p reuelatōez diuinā, eo q̄ credibilia naturalē rōem trāscendūt. Vñ sicut reuelatō diuina q̄dam ordine ad angelos inferiores p superiores venit, & ad homines etiā p angelos. ita explicatio fidei p superiores venit ad inferiores homines, sicut autē superiores angeli q̄ illumināt inferiores de diuinis hūt pleniorez noticiā, ita superiores homines ad q̄s ptinet alios erudire & credēdis, debēt habere pleniorē noticiā. & eā magis explicite credere. bea. tho. ij. ij. q. ij. ¶ Ad maiorē horz declaratiōem notāda sunt septē. Primū est q̄ ad p̄ceptū caritatis. & si oēs eq̄liter teneāt. q̄ illō ē de necessitate salutis, nō sic oēs eq̄liter tenent ad credendū explicite. q̄ credere explicite nō est ō necessitate salutis q̄ad oēs equal. sz maiores ad hoc tenent q̄ cū habeāt alios ex officio instruere plura tenent explicite credere q̄s minores. be. tho. ij. ij. q. ij. Secōm est q̄ simplices cū nō teneant oia explicite credere nō sunt examinādi de subtilitatibus fidei, nisi q̄n haberet suspitio de subtilitatibus fidei. & nisi q̄n habet suspitō ō eis q̄ sint ab hereticis ōpruati. q̄ in his q̄ ptinēt ad subtilitatē fidei solent fidē simplicitū depruare. bea. Tho. ij. ij. vbi supra Tertiū est q̄ si simplices in subtilitatibus fidei deficiāt ex simplicitate. eis nō imputat ppcipue si nō inueniant doctrine puerse ptinacie adherere. b. tho. ij. ij. vbi supra. Quartū est q̄ minores non habēt fidē implicitā in fidē maiorz, nisi maiores adhererēt diuine doctrine. Et ex hoc minores debēt maioribus adhererе in credēdis. Vñ apls. i. ad Corin. xi. Imitatores mei estote, sicut ego xpi, be. tho. vbi supra. Quintū est q̄ cū humana cognitio nō sit regula fidei, sed veritas diuina, nō piudicat fidei simplicitū, q̄ credūt eos rectā fidē hre error maiorz, nisi maiores & simplices maiorū erroribus in pticulari ptinacie adhererēt otra vniuersal ecclie fidē. b. tho. vbi supra. Sextū est q̄ fides vniuersal ecclie non pt deficere. dicente dño petro. Lu. xxij. Ego p te rogaui vt nō deficiat fides tua. Et q̄ntū q̄dē ad psonā petri intelligit de effectu finali. vt. s. q̄ nō piret psistendo in negationis pcō. Quantū ad eccliam autē q̄ intelligit in fide petri, simplicit verū est. q̄ nō pt fides ecclie deficere. Ratio q̄re fides ecclie in generali deficere nō pt ē. q̄ diuina prudētia ecclia regit. s. a spūsctō eā dirigēte vt nō erret. Et licet papa in pticulari errare possit vt in iudicialibus in quibus pcedit p informationē, als in his q̄ ptinēt ad fidē errare non pt. s. vt papa in determinādo. etiā si vt pticularis & priuata psona. Unde magis stāndū est sētie pape de ptinēntibus ad fidē, quā in iudicio pferret, q̄s opinioni quozcūq̄z sapientū. cū & cayphas licz male pphetauerit inscius, b. tho. in q̄libz. Septimū est q̄ maiores ad q̄s ptinet alios erudire tenent in his q̄ sunt fidei suo locoz tpe rōz reddere. iuxta illō. i. Pe. iij. Parati sp ad satisfactōem oi poscenti rōem de ea q̄ in vobis est fide & spe. q̄ non intelligit de rationibus demonstratiuis, q̄ adhiberi non pōt sed psuasiuis ad instructōem & defensionē ad removendū impedimēta fidei. oīendo nō eē impossibile q̄d in fide ponit. Si autē poscēti intelligit de distributione accōmoda. s. de his q̄ pati sunt credere & q̄rūt instrui nō his q̄ pati sunt deridere. De his enī dixit xps. Nolite sanctū dare canibus &c. Rainerius. Nos docet Origenes prudēter eludere, trāsferendo se ad aliam materiā. nō pcise tacēdo. di. xlij. in mādatis. Et sic fides xpiana est magna duratione seu longitudie

Tertio variatur fides ℣. VI

q̄ augeat vel minuit ratione dispositionis hoīs. Nā fides pt esse maior in vno q̄s in alio rōe pūe veritatis q̄ est vnica & simplicissima, sz ex pte nō solū credēdorū sed etiā psonaz, rōe maioris explicatōis vel maioris deuotōis vel maioris illustratōis dīne. Ubi sciēdū q̄ fides crescit vel pficit q̄tuor modis. Prio cognitione q̄ntū ad actū rōnalis. & sic proficies in cognitōne diuinoz ōz crescere in fide. Scdo ꝑstātia & firmitate, q̄ntū ad actū irascibil. & sic martires dicūt pfecisse in fide. Tertio feruore & deuotiōe q̄ntū ad actus concupiscibilis. & sic feruētes zelatores fidei dicūtur in ea pfecisse. Quarto actōe q̄ntū ad actū exteriorū hominis. & sic actiui dicūt crescere in fide p bona opera

Et his ostenditur fi ℣. VII.

des alicui esse magna. Primo vt alta de deo sentiat. Scdo vt trāsitoria p pmio eterno contēnat. Tertio vt in aduersis de deo cōfidat & nō deficiat. Quarto vt a bono ope nō desistat. ¶ Primo igit dicit fides alicuius magna vt alta de do sentiat. vt habuit centurio vt dictū est a dño. Mat. viij. Non inueni tantā fidem in israel. Et quātū ad psonā eius ex eo dicitur quia a nullo edoctus fuit. & tamē diuinitatē credidit Apostoli autē pverba audita & miracula visa crediderūt Quantū autē ad ppm gentilē in illo centurione

signatū. ex quo ecclia p maiorē pte formata est. vtiq; altiora de deo sentit magis explicite ppl's xp̄ian⁹ q̄ iudaicus in veteri testamēto. ¶ Scdo dicit magna vt trāsitoria p ea p̄tēnat. sicut habuit moises. de quo apl's ad Heb. xi. Fide moises grādis factus negauit se eē filiū pharaonis. magis eligēs affligi cū ppl'o dei q̄ tpalis peccati brē iocūditatē. Ubi aug. maxime si dei est p̄tēnere tpalem iocūditatē ¶ Tertō fides dicitur magna. vt illa in aduersis de deo p̄fidat nō deficiat. Cui⁹ p̄rii qz fecit petr⁹. fuit sibi dictū a dnō Modice fidei q̄re dubitasti. Math. xiiij. Lū. s. ābulans sup aq̄s cepit mergi ¶ Quarto dr magna cum nō desistit a bono ope. vt si statī cū a deo petit nō accipit. sicut fecit mulier chananea pseuerās in sua petitōe donec obtineret. Et sic p̄t dici fides magna ꝑm dimensiones. s. altitudis q̄ ad primū. latitudis q̄ ad scdm qō fit p dilectōz. profunditatis q̄ad tertiū qō fit p humilitatē. longitudis quoad q̄rtū qō fit pseuerādo. Uel alr magna dicit fides p altitudinē tpfunditatē q̄ntū ad materiā. qz de diuinitate hūanitate. p latitudinē. qz totū pene mundū amplectit. Per lōgitudinē. qz ab initio mūdi cepit vsq; in finē secli durabit. nō sic pfidie diuersaz gentiū.

De necessitate credē .§. VIII

di q̄ necessariū sit ad salutē credere seu brē fidē oñdit xp̄s Mar. vl. dicēs. Qui ñ crediderit p̄dēnabit. z Joan. iij. Qui ñ credit iā iudicat⁹ ē. s. ad eēnā dānatōz. nō solū in iudicō dei. sz etiā ecclie militātis p̄supposita pmanētia e⁹ in ipa infidelitate. apl's etiā ad heb. xi ¶ Sine fide ip̄ossibile ē placere deo. Hoc āt sic ꝓbat seu declarat. b. tho. ij. ij. q. ij. ar. iij Jn oib⁹ naturis ordinatis inuēit q̄ ad pfectōz nature iferioris duo concurrūt. Unū qō est ꝑm ppriū motū. Aliō āt qō est ꝑm motū superioris nature. Sicut aq̄ ꝑm motū ppriz mouet ad cētrū. ꝑm motū lune mouet circa cētruz ꝑm fluxū z refluxū. Sic̄r orbes planetaz ꝑm ppriuz motū mouent de occidēte in orientē Mortū āt primi mobil' ab oriēte in occidētē. Sola āt rōnal' nāta creata hz īmediatū ordinē ad deū. qz cetere creature ñ attingūt ad aliq̄d vniūsale. sed solū ad aliq̄d pticlare p ticipātes diuinā bonitatē. vl' in eēndo tm̄ sic inanimata vel etiā in viuēdo. vt plāte cognoscēdo singl'aria. vt aīalia bruta. Natura āt rōnal' inq̄ntū cognoscit vniūsalē bonit̄ entis rōem. hz īmediatū ordinē ad vniūsale eēndi pncipiū. Perfectō igit rōnal' creature ñ soluz p̄sistit in eo qō ei ꝓpetit ꝑm suā naturā. sed etiā in eo qō ei attribuit ex q̄dā supnaturali pfectōe ordinat⁹. Uñ z supra dictū est q̄ vltia bītudo hoīs p̄sistit in q̄daz supnaturali dei visiōe. ad quā q̄dēvisionē hō ptigere ñ p̄t nisi p modū addiscētis a bo doctore. ꝑm illū Jo. vi. Qis q̄ audit a p̄re z didicit venit ad me. Q⁹ āt disciplīne fit hō pticeps ñ statī. sz successiue ꝑm modū sue nature. oīs āt tal' addiscēs oportet q̄ credat ad hoc q̄ ad pfectā sciaz gueniat. Sic etiā pbs dr q̄ oportet addiscētē credere. Uñ ad hoc q̄ hō gueiat ad pfectā bītudinē visiōis vel ad pfectā visionē bītudis. p exigit q̄ credat deo tāq̄ discipl'us mgrō docēti. z q̄uis mlta de bo p ea q̄ facta sunt ītellectu p̄spiciant. vt dr ad Ro. i. tñ altiori mō q̄ntū ad pl'a pcipit fides q̄ rō natural' ex p̄sideratōe creaturaz. Nec ex hoc īmi-

net hoī piculū errādi. qz sic p lumē naturale intellectus assentit principijs. ita p lumē fidei dinit⁹ infusuz hō assentit his q̄ sunt fidei. nō āt p̄rijs. q̄uis nō possit ea resoluere in pria principia ea clare vidēdo. Uñ et Greg. in mora. exponēs illō qō de⁹ dixit moisi Exo. xxxiij. Sta ī petra ꝛc. sic ait. Jn petra moises ponit vt dei faciē p̄tēplet qz nisi q̄s fidei soliditatē tenuerit. diuinā p̄ntiaz ñ agnoscit. de q̄ soliditate de⁹ dixit. Sup hāc petrā edificabo eccl'am meā. xxiij. q. i. qz ex solā. i. sup hanc fidē quā es cōfessus.

De necessitate credē .§. IX

di aliqua explicite q̄. Sciendum ꝑm. b. Tho. ij. ij. q. i. z. ij. q̄ semp fuit necessariū credere aliq̄d explicite z in veteri testamēto apō oēs natōes sufficiebat credere illa duo q̄ ponit apl's ad heb. xi. Accedētē ad deū oz credere. qz ē. z q̄ inq̄rentibus se est remūerator. z in diuino eē includūt oīa q̄ credim⁹ i deo eternal'r existere. vt trinitatē z p̄fectōes oēs in q̄bz nr̄a bītudo cōsistit Jn fide āt p̄uidētie q̄ ibi notat cū dr q̄ inq̄rentibus se est remūerator. includūt oīa q̄ a bo tēpal'r dispēsant ad hoīem. q̄ sunt via in bītudinē vt redēptio facta p xp̄z in q̄ implicite p̄tinēt incarnatō. passio. resurrectio. et hmōi. Minores ḡ credēdo illa duo exp̄sse. credebāt iplicite oēs articulos fidei. z hoc sufficiebat eis. Maiores ꝑo vt ꝓpheter alij habuer̄t de q̄busdā articulis explicitā fidē. Jn nouo āt testamēto p⁹ tps gre reuelate. ñ sufficit illa duo credere explicite. sz oz q̄ oēs tam maiores q̄m minores habeāt explicitā fidē ō misteriis xp̄i. vt incarnatōis. passiōis. resurrectōis. ascēsiōis. z h⁹. peipue de bis q̄ cōiter solēnizat eccl'ia. z q̄ publice ꝓponūt. aut etiā de misterio trinitat⁹ q̄ntū ad nūerū z distinctōez p̄sonaz. qz hoc exprimit in misterio incarnatōis vt dictū est supra. hoc ei p se est obiectū fidei. qz illō ꝓprie p se ad obiectū pertinet. p q̄ hō p̄sequit bītudinē. z q̄ est via hoīb⁹ veniēdi ad bītudinē. hoc ē misteriū incarnatōis z passiōis z h⁹. Unō aug. Firmissime tenet nullaten⁹ dubitet oēm hoiem q̄ p p̄cubitū viri z mlieris p̄cipit cū originali peccato nasci. morti q̄ subiectū. ob hoc natural'r nasci filiū ire. a q̄ ira null⁹ liberat nisi p fidē mediatoris hoīs Jesu xp̄i. de p̄se. di. iij. Sz vt dictū est in veteri testamēto iplicitā. nūc explicitā in nouo testamēto q̄ ad adultos. Peraccidēs āt z scōario ptinēt ad obiectū fidei oīa q̄ in scptura sacra diuinit⁹ tradita ptinēt. Sic q̄ abraā habuit duos filios. q̄ dauid fuit fili⁹ ysai. z h⁹ z q̄ntū ad ista q̄ scōario ptinēt. nō tenet hō explicite credere. sz solū iplicite ī ꝓpatōe ai. inq̄ntū patus est credere q̄cq̄d in sacra scptura ptinet. Sz tūc tenet explicite credere q̄n hoc ei p̄sit̄erit ī docēna fidei p̄tieri. Sz ꝑ hoc p̄t sic argui null⁹ tenet ad id qō nō est ī e⁹ ptāte. sz credere aliq̄d explicite nō est in ei⁹ ptāte. Dicit ei ad Ro. x. Quō credēt ei quē nō audierūt Quō audiēt sine p̄dicāte. quō p̄dicabūt nisi mittāt. sz ad multos nō est missus p̄dicator. ḡre. Rndit. b. tho. ij. ij. q ij. ar. v. q̄ si in ptāte hoīs dicat aliq̄d eē excluso auxilio grē. sic ad multa tenet hō ad q̄ nō p̄t sine grā p̄parē. sicut ad diligendū deū z p̄ximū. z sil'r ad credēdum articulos fidei. sed tñ hoc p̄t homo cuz auxilio grē qō quidē auxiliū diuine grē quibuscūq; diuinitus dat. z misericorditer a deo dat. q̄uis autē nō dat

ex iusticia in penā p̄cedētis peccati saltē original' nō dak Ut aug. dicit in libro de natura z gra. Et ad hoc facit qđ hab ek de pe. dist. ij. quicūq; ab illa. ꝛc.

De obiecto fidei qđ est veritas p̄ma. Capit. iiij.

DE obiecto fidei sciēdū

q; obiectū fidei est veritas p̄ma. Sed p̄ b⁹ maiori declaratōe nota ꝑm. b. tho. ij. ij. q. i. ar. i. Qđ cuiuslibet ꝯgnoscitiui habit⁹ obiectū duo bz. s. id qđ materialr cognoscit. qđ est sicut materiale obiectū. z id p̄ qđ cognoscit qđ est formalr rō obiecti. Sicut in sciētia geometrie materialr scita sunt cōclusiones. Formalis vero rō sciēdi sunt p̄ncipia demonstratōis p̄ q̄ cōclusiones cognoscūtur. sicut etiā q̄ad potentiā visiuā obiectū materiale est color siue coloratū z q̄si formale obiectū est lux q̄ mediāte videt color ratū. sic igit si in fide ꝯsiderem⁹ formalē rōez obiecti Nihil est aliđ q̄z veritas p̄ma Non ei fides de q̄ loq̄mur assentit alicui. nisi qz est a deo reuelatū. Uñ ipi veritati diuine innitit tanq̄z medio. Si vero ꝯsiderem⁹ materialr ea quib⁹ fides assentit. nō solū est ipe de⁹. sed etiā multa alia q̄ sub assensu fidei non cadūt. nisi ꝑm q; habēt aliquē ordinē ad deū p̄rout. s. p̄ alios diuinitatis affectus bō adiuuak ad tendendū in diuinam fruitiōem. z iō etiā ex hac p̄te obiectū fidei est q̄ dāmodo veritas p̄ma inq̄ntū nihil cadit sub fide nisi in ordine ad deū. Sicut z obiectū medicine est sanitas. qz nihil medicina cōsiderat nisi in ordine ad sanitatē. Et sic ea q̄ p̄tinēt ad būanitatē xp̄i vel ad sacramenta eccl'ie. vel ad quascūq; creaturas. z oīa illa q̄ in sacra scriptura credūtur. cadūt sub fide. inq̄ntū p̄ hmōi ordinamur ad deū. z eis etiā assentim⁹ ꝓpter diuinā veritatē. Est autē tale obiectū fidei aliq̄d non visum circa diuina neq; visiōe corpali. s. clare z demōstratiue. Uisum tñ est illō aliq̄ mō in generali. s. sub cōmuni rōne credibile. Nō ei crederet q̄s nisi videret ea esse credēda. vel p̄opē euidentiā signoz. vl' aliq̄d hmōi. Et eadē rōe idē est nō scitū. qz oīs sciētia habetur p̄ aliq̄ p̄ncipia p̄ se nota. z p̄ cōsequēs visa. Uñ oportet q̄cunq; sunt scita aliq̄ modo esse visa. sed fides est de nō visis seu de nō apparētib⁹ ꝑm apl'm et aug. Cōtingere tamē p̄t q; id qđ est visum vel scitum ab vno homīe etiā viatore. vt q; de⁹ sit vn⁹. sit ab alio creditū qui hoc demōstratiue nō nouit. id qđ cōmuniter hoibus ꝓponit. vt credendū est cōmuniter non scitū. rōes autē que inducunt a sanctis ad ꝓbandū ea q̄ sunt fidei. nō sunt demōstratiue sed psuasiōes q̄dam manifestātes nō eē impossibile qđ in fide ꝓponit. vel p̄cedunt ex p̄ncipijs fidei. s. ex autoritatib⁹ sacre scripture. ex his autē p̄ncipijs bene p̄batur aliq̄d apud fideles. sicut etiā ex p̄ncipijs naturaliē notis p̄bak aliq̄d apud omnes.

De distinctione credibi- ¶.I.

lium p̄ articl'os. nota ꝑm b. tho. ij. ij. q. i. ar. vi. q; nomē articuli ex greco ōz deriuatū. arthron enī in greco qđ in latino articul⁹ ōz. significat q̄ndā coactōem aliquaz partiū distinctaz. z iō p̄ticl'e corpis sibi inuicem coaptate. dicūtur mēbroz articuli. Et sil'r in grā matica apd̄ grecos dicūtur articuli q̄dā p̄tesorōnis coaptate alijs dictionib⁹. ad exp̄imēdū gen⁹ eaz. numerz casum. Uñ credibilia xp̄iane fidei dicūk p̄ articulos distīgui inq̄ntū in q̄sdā p̄tes diuidūk hūtes aliquā coaptatōem ad inuicē Est āt obiectū fidei aliquid obiectū nō visum circa diuina. z iō vbi occurrit aliq̄d speciali rōe nō visum. ibi est special' articulus. Ubi vero multa ꝑm eandē rōem sunt cognita vel incognita ibi nō sunt articuli distinguēdi. sic aliā difficultatē bz ad videndū q; de⁹ sit passus. z aliā q; mortu⁹ resurrexit. z iō distinguit articulus resurrectōnis ab articulo passiōis. Sed q; sit passus. mortuus z sepultus. vnā et eandē difficultatē hūt ita q; vna suscepta nō erit difficile aliā suscipe Et ꝓpter hoc oīa hec p̄tinent ad vnū articulū. ¶ Et sciēdū q; distinctō credibiliū p̄ articulos fit de his de quib⁹ est fides ꝑm se z nō de his de quib⁹ est fides in ordine ad alia. sicut enī in alijs sciētijs quedā ꝓponūk vt p̄ se intenta. et quedā p̄ manifestatōez alioz. ita credibilia aliq̄ sunt de quib⁹ est fides ꝑm se. aliq̄ sunt de quib⁹ nō ē fides ꝑm se. sed solū in ordine ad alia. qz vero fides p̄cipaliter est de his q̄ videnda speram⁹ in patria. iō p̄ se ad fidē p̄tinēt illa. q̄ directe nos coadiuuāt ad vitā eternā Sicut sunt tres p̄sone. oi potētia dei. misteria incarnatōis xp̄i z hmōi. Et ꝑm ista distinguūk articli fidei Quedā vero ꝓponūtur in sacra scriptura vt credibilia. nō quasi p̄ncipalr intēta. sz ad p̄dictoz manifestatōem. sicut q; Abraā habz duos filios q; ad tactū ossiū helisei suscitat⁹ est mortuus. z hmōi alia que narrant in sacra scriptura ad manifestatōem diuine maiestatis vel incarnatōis xp̄i. Et ꝑm talia nō oportz articulos distinguere. Qđ autē diffinik a q̄busdā articulus sic. q; est inuisibil' veritas ō deo. artās nos ad credendū. magis dak tal' diffinitio ꝑm etb ymologiaz quandā nois. put habet deriuatōem latinā q̄z ꝑm verā eius significatōem p̄rout a greco deriuak. que etiam p̄t saluari. qz licet ad credēdū necessitate coactōnis null⁹ arcek. cū credere sit voluntariū. artak tamen necessitate finis. qz accedentē ad deū oportet credere. z sine fide impossibile est placere deo. ad hebr. xi. aliter seruari nō potest Tho.

De numero articulo- ¶.II.

rū sciendū q; aliq̄ ponūt. xiij. aliq̄ tm̄. xij. Prō q̄z declaratōe dicit b. Tho. ij. ij. q. i. ar. viij. q; illa p̄ se p̄tinēt ad fidē. quoz visiōe in vita eterna pfruemur. z p̄ q̄ ducimur in vitā eternā. Duo āt nobis ibi videnda ꝓponunk. s. occultū ōinitatis. cui⁹ visio nos btōs facit. et misteriū būanitatis xp̄i. p̄ quē etiā in gl'az filioz dei accessum bēm⁹. vt ōz ad Ro. v. Uñ ōz Jo. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū. z quē misisti iesum xp̄m. Et iō p̄ma distinctio articuloz ē. Qđ q̄dā p̄tinēt ad misteriū diuinitatis. q̄dā ad misteriuz būanitatis xp̄i. qđ ē sacrm pietatis. vt ōz. i. ad Thi. iij. Circa maiestatē ꝯo diuitatis tria nob credenda ꝓponūk. Prīo quidē unitas deitatis. z ad hoc p̄tinet p̄m⁹ articul⁹. Scđo trinitas p̄sonarū. z de hoc sunt tres articuli ꝑm tres p̄sonas. Tertio ꝓponūk nobis opa ōinitatis p̄pria. quoz primū p̄tinet ad esse nature. z sic ꝓponit articul⁹ creatōis Scđm vero p̄tinet ad esse gratie. z sic ꝓponūk nobis subvno articulo oīa p̄tinētia ad significatōem būanā. Tertiū p̄tinet ad eē gl'e. z sic ponit ali⁹ articul⁹ de resurrectione

carnis, ⁊ vita eterna, ⁊ ita sunt septē articuli ad diuinitatē ptinētes. Sil'r circa hūanitatē xpi ponūtur septē alij articuli. Quoz prim⁹ est de incarnatōe seu cōceptione xpi. Scōs de natiuitate eius ex ỹgine Tertius de passiōe mortē ⁊ sepultura, Quartus de descē su eius ad inferos, Quintus de resurrectōe. Sextus de ascensiōe. Septim⁹ de aduētu eius ad iudicium. Et sic in nūero sunt quatuordeci. ¶ Quidā tñ distīguūt articulos in, xij. sex ptinētes ad deitatē, ⁊ sex ad hūanitatē. Tres enī articulos triū psonaz cōprehēdunt sub vno, qz eadē est cognitio triū psonaz. Articulū de ope glificatiōis distinguūt in duos. s. in resurrectōem carnis, ⁊ glificatiōem aie. Articulū autē cōceptōis ⁊ natiuitatis coniūgūt in vnū. Ista scōa assignatō. s. xij. videl cōioz precipue q̄ ad vulgares. Et adaptat, xij, aplis, quoz est symbol⁹ vt ponit b. tho. in. iij. ⁊ hostien, in summa. ibi vide. Sz pria q̄ ponit xiij, videl ratōnabilioz. Nā q̄uis patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti vna sit cognitō q̄ntū ad vnitatē eēntie. q̄ pertinet ad primū articulū. q̄ntū vero ad distinctōem psonaz q̄ est p relatōem originis. quodāmō in cognitione patris inducit cognitio filij. Non ei pat esset si filiū nō haberet, quoz nexus est spūssctūs. propt qđ quantū ad hoc bene moti sunt q̄ posuerūt vnū articulum triū psonaz. Sz qz circa singulas psonas sunt aliqua attendēda, circa que contingit esse errorē. q̄ntū ad hoc de trib⁹ psonis pñt poni tres articli. Arrianus enī posuit prem oīpotentē sz nō credidit filiū ei⁹ coeqlē ⁊ substātialē patri. Et iō fuit necessariū ponere articulū de psona filij ad hoc terminādū. Et bac rōe ꝓtra macedoniū necesse fuit ponere articulū tertium de psona spūssctī. Et sil'r ꝓceptōz natiuitas pñt poni sub vno articulo, ⁊ etiā resurrectio ⁊ vita eterna p̄m vnā rōem, inq̄ntū ad vnū ordinant. ⁊ p̄m aliā rōnem pñt distinguī inq̄ntū seoz sum hūt speciales difficultates. ¶ Itē nota q̄ q̄uis vnū deū esse possit ee scitū p demonstratōem, qđ patet phūs in, xij, metaphi. tñ multa de eo tenem⁹ p fidē. que phi naturales inuestigare nō valuerūt rōe, puta circa puidentiā ei⁹ ⁊ oīpotentiā. ⁊ q ipse solus sit colend⁹. q̄ oia ptinent ad articulū de vnitate dei. Nō fit autē mētio inē articulos de sapia dei ⁊ puidētia sicut de oīpotētia, quia oīpotētia includit quodāmodo oīm sciam ⁊ puidentiā. Potentiā ei in hūnb⁹ intellectū nō opat nisi p̄m voluntatē ⁊ cognitōem. Nō ei posset oia in istis inferioribus agere q̄ vellet, nisi hret eoz cognitōz ⁊ puidentiā. Nomē etiā ipm deitatis ꝓportat puisionē q̄ndā. Et qz filioz spiritussctō ꝓuenit mitti ad sctificādum creaturā, circa qđ plura credēda occurrūt. iō circa psonā filij ⁊ spūssctī plures articuli mltiplicant q̄z circa psonā patris q̄ nunq̄z mittit. Et de sacramēto eucharistie inq̄ntū est sacramētū, hz eandē rōnem cum alijs effectib⁹ grē sanctificātis. Unde p̄m hoc reducitur ad articulū sanctā eccl'iam ⁊c. Inq̄ntū vero ꝓsidet q̄ ibi corp⁹ xpi miraculose ꝓtinet. sic ꝓcludit sub omnipotētia, sicut ⁊ oīa alia miracula que oīmipotentie attribuūtur.

De símbolo ín quo .§. III

ꝓtinent articuli, qđ sit, ⁊ q̄tuplex sit. Quātū ad p̄mū dicit b. tho. ij. ij. q. i. q nomē symboli ē acceptū a collectōe sentētiaz fidei, qz in eo sunt collecte ille sentētie seu articuli, qs necessariū est explicite credere de his que ptinēt ad fidē, que diffuse habent in sacra scīptura. Sicut ei ait aplūs ad Heb. xi. Accedentē ad deuz oportet credere. Credere autē nō pt quis, nisi veritas quā credit ei ꝓponat. Et ideo necessariū fuit veritatē fidei in vnū colligere vt facili⁹ possit oīb⁹ ꝓponi, ne alīqs p ignorantiā a fidei vitate deficiat. ⁊ hāc collectōnē sententiaz ꝓportat symbol⁹. Et qz eccl'ia vniuersal' errare nō pt, q̄m spūsctō gubernat, hoc ei ꝓmisit dñs discipul' dicēs. Joan. xvi. Cū venerit ille spūs veritatis docebit vos oēm veritatē. Cū autoritate vnīus salis eccl'ie symbolū sit editū, nil incōuenies ibi ꝓtineri pt. Est ā triplex symbolū approbatū ab eccl'ia. Primū qđ dr aplōz. q̄si editū ab aplis. s. credo. qđ dr submisse seu occulte, qđ ex eo fit, qz tpe psecutōis editus fuit fide nō publicata. ¶ In p̄mis autē dr ⁊ opleto rio. q̄si ꝓtra tenebras erroz p̄teritoz ⁊ futuroz. Sed aliō symbolū. s. p̄m editū fuit fide ia manifestata, ⁊ ecclesia hūte pacē, ⁊ iō publice cantat in missa. De isto symbolo dr de ꝓse. dist. iij. Baptizādos oportz fidei symbolū addiscere, ⁊ ep̄o vel p̄sbitero reddere. Et itel ligit de adultis. Et loq̄tur de symbolo aplōz. s. Credo in deū pa. ⁊c. vt pz di. e. c. añ. xx. Et rōem b⁹ ⁊ figurā assignat Raban⁹ di. Prius ipe xp̄s ceci nati oculos luto ex sputo facto suplīniuit, ⁊ sic ad aq̄s siloe misit, qz p̄us dz baptizādus fide incarnatōis instrui ⁊ sic ad baptismū credul⁹ admitti, vt sciat cui⁹ grē ē i eo ꝓceps. ⁊ cui ia debitoz fiat deinceps. de ꝓse. di. iij, añ baptismū. Scōm ergo symbolū dr simbolus patz q̄ edit⁹ fuit in ꝓcilio niceno. vt dr in decr. d. xv. §. i. Et sciendū q̄ in oīb⁹ symbol' eadē fidei vitas docet. Sz qz ibi oportet pplm diligēti⁹ istrui de fidei vitate, vbi errores isurgūt. ne fides simpliciū corrūpat ꝓpter hoc fuit necessariū pl'a edere symbola, qz i nullo alio differūt. nisi qđ i vno pleni⁹ explicat. qđ i alio iplicite ꝓtinet p̄m q̄ exigebat hereticoz istātia. Et qz ꝓfessio fidei tradit in simboli. q̄i ex psona tot⁹ eccl'ie q̄ p fidē vnit fides āt eccl'ie ē fides formata, iō ꝓfessio fidei i simbolo tradit. hz q̄ q̄uēit fidei formate, vt dicat Credo in vnū de. vt etiā si q̄ fideles fidē nō hūt formatā ad hāc formā p̄ fitere studeant. Et qz null⁹ erroz ex ort⁹ fuit apō hereticos de descēsu xp̄i ad inferos, iō nō fuit necessariū aliquā explicatōz circa h̄ fieri. Et ꝓpē hoc nō iterat i simbolo patz, sz suppōit tāq̄z determinatū in symbolo aplōz. Nō ei seq̄ns simbolū abolet p̄cedēs, sz poti⁹ illō explōit. Et meli⁹ dr in simbolo scāz ecclesiā sine in. ⁊ cōius dr p̄m leonē. si tñ dicat in sctāz eccl'iaz. erit sensus. Credo in sp̄m scm. eccl'iaz scificātē. ita q̄ refert fides nr̄a ad sp̄m scm. q̄ eccl'iaz scificat vel p̄m aug. intelligit eccl'ia ꝓsans credit in deū. ō ꝓse. di. iij. pria. ¶ Tertiū symbolū ē Athanasij. s. q̄cūq̄z vult salu⁹ eē ⁊c. Sz hoc nō hz rōem ⁊ vim simboli, ex eo q athanasi⁹ ꝓposuit, q̄ p̄riarcha alexādrin⁹ fuit nō papa. ad quē solū spectat symbolū edere. Sz ex hoc q eccl'ia seu summ⁹ pōtifex. vidēs q illō qđ ꝓposuit athanasi⁹ p modū cuiusdā doctrine. integrā fidei veritatē breuiter ꝓtinebat. acceptauit ⁊ approbauit ꝓ simbolo vt quasi regula fidei habeat. Notandū etiā q in illo symbolo patz factū in nicena synodo. dicebat p̄ius in articlo de spūsancto. Et in sp̄m sanctuz

ex patre ꝓcedentē patre filioq; cōeq̄lem ⁊c. Et in ge/
stis prie ephesine synodi legit ꝙ ꝓlecto symbolo nice
ne synodi decreuit sctā synod⁹ aliā fidē nulli licere ꝓ/
ferre. cōscribere vel cōponere sub anathematis pena.
Et idē firmatū est in calcedonēsi cōcilio. Sz postmo
dū ad remouēdū errorē grecoꝝ q̄ insurrexit circa per
sonā spūssancti. ⁊ veritatē declarādā i alio ꝯcilio vni
uersali fuit additū. Et in spūmscm ⁊c. Qui ex ꝑe filio
q; ꝓcedit. Nec ꝑ hoc incurrit sniaz excōicatōis seqns
sinodū generalē. qz addit ad symbolū nicenū. tū qz ꝑ
hibitio ⁊ snia sinodi epheſine se extēdit ad ꝑuaras ꝑ/
sonas. quaz nō est determiare de fide. Non enī per
hmōi sniam generalis synodi ablata est ptās seqnti si/
nodo. nouā editōnē symboli facere ad magis exponē
dūz declarandū ipa ꝯtēta in symbolo. Sic ei q̄libet
sinod⁹ obuiauit vt sequens sinodus aliq̄d exponeret
supra id qđ ꝓcedēs exposuerat propē necessitatē ali/
cui⁹ heresis insurgentis. tū etiā qz qđ additū fuit seu
cōpositū in sequēti ꝯcilio vniūsali. nō ꝯtinet aliā fidē
q; pri⁹. i. ꝯtrariaz aduīsam. qđ ipoꝛtat aliđ relatiuuz
diuersitatis. sed eandē magis declarat. Sic exponit
etiā illđ apl̄s ad Gal. i. Si q̄s vobis aliđ euāgelizaꝝ/
uerit ꝓtēt id qđ vobis euāgelizaui. etiā si angel⁹ de ce
lo. anathema sit. Credēdū est alios veros ꝓdicatores
galathis ꝓdicando multa dixisse. q̄ nō dicit apl̄us.
Nec tñ fuerūt excōicati. qz nō dixerit aliđ q; apl̄s. i. ꝑ
nū fidei ꝑ ipz ꝓdicate. q; quis potuerit dicere mlta que
apl̄s nō dixerat ad maiorē declaratōz dictoꝝ ꝑ eum.

Compositio symboli .§.IIII

ꝯtinet solū ad summū pontificē. Et rō est. qz editō sim
boli fit in sinodo seu ꝯcilio generali. sz sinod⁹ generalis
autoritate solūmō summi pontificis ꝓt ꝯgregati. vt
habet in decr. di. xvij. ꝑ totū. ergo ad ipm spectat edi
tio symboli. Pro b⁹ maiori decla. dicit b. tho. ij. ij. q. i.
q; noua editio symboli necessaria est ad vitādū erro/
res insurgētes. Tū ad illi⁹ autoritatē ꝯtinet snialiter
determiare ea q̄ sunt fidei. vt ab oib⁹ incōcussa fide
teneaf ac tueaf. Hoc autē ꝯtinet ad autoritatē sum/
mi pontificis. ad quē maiores ⁊ difficiliores eccl̄ie q̄/
stiones referūf. Dicit ei in decre. di. xvij. Et sunt ver/
ba pelagij pape scribētis his q; ꝙuenerāt ad illicitaz
cōuocatōem Johānis constātinopolitani. Multz ꝺ
vno apl̄icis ⁊ canonicis atq; eccl̄iasticis instruimur
regulis. nō debere absq; snia romani pontificis cōci
lia vniūsalia celebrari. Quapropē recte nō ꝯcilij sed
vrm cōuenticulū vel cōciliabulū censeaf. ⁊ q̄cq̄d i eo
actū est. irritū habeaf ⁊ vacuū. Et ita maiores ⁊ diffi
ciliores q̄stiōes vt scā synodus statuit ⁊ btā ꝯsuetudo
exegit. ad sedē apl̄icā sp referāf. Et. xxiij. q. i. dicit Jn
no. Quotiēs fidei rō ventilaf. arbitroꝝ oēs frēs ⁊ coe/
piscopos nō nisi ad petz. i. sui noīs ⁊ honoris autori
tatē referre debere. q; ꝑ totū mūdū possit eccl̄ijs pro/
desse oib⁹. hec ibi. Unde xps Lu. xxij. petro dixit quē
summū pontificē ꝯstituit. Ego ꝑ te rogaui petre vt nō
deficiat fides tua. ⁊ tu aliq̄n cōfirma frēs tuos
Et rō b⁹ est ꝑm tho. qz fides vna dz eē tot⁹ eccl̄ie. ꝑm
illđ. i. ad Corin. i. Idipm dicatis oēs ⁊ nō sint in vo/
bis scismata qđ seruari non posset. nisi q̄stio de fide
exorta determinaref ꝑ eū q; toti eccl̄ie pest. vt sic eius
snia a tota eccl̄ia firmiē teneaf. Et iō seqtur q; ad so/
lā autoritatē pontificis summi ꝑtinet noua editō sim
boli. ⁊ silr declaratō credēdoꝝ in dubijs occurrēnb⁹
vt dictū ē. Unde Hiero. xxiij. q. i. sic ait ad Damasuz
Hec est fides brissime papa. quā in catholica eccl̄ia
didicim⁹. quāq; sp tenuim⁹. in q̄ si min⁹ ꝓcite aut pa
rū caute forte aliq̄d positū est. emēdari cupim⁹ a te. q̄
petri fidē ⁊ sedē tenes. Si āt hec nra ꝓfessio apl̄ic⁹
tui iudicio cōprobaf. q̄cūq; me culpare voluerit se i/
peritū vel maliuolū vel etiā nō catholicū sz hereticū ꝑ
babit. hec ōt Hiero. in q̄dā libello. vbi exponit sim/
bolū in fine. ¶ Et nota q; eccl̄ia q̄ errare nō ꝓt ⁊ fides
q̄ nō ꝓt deficere. est eccl̄ia romana ⁊ fides romane ec/
clesie. Unde Hiero. sancta romana eccl̄ia q̄ sp̄ imacula
ta ꝑmānsit dño ꝓtegēte ⁊ bō petro apl̄o opē ferente. i
futuro manebit sine vlla hereticoꝝ insultatōe. ſ. ꝑua/
lente ꝑm glo. atq; firmat imobiliē oī tpe ꝓsistet. xxiij.
q. i. hec ē fides. Et. q. c. ōt. Luci⁹ papa. Si recta fidei
apl̄ica tramite ꝓpē vllā ꝑturbatōem nolite recede/
re. scientes qz bti q̄ ꝓsecutōem patiunf ꝓpē iusticia/
am. hec ē apl̄oꝝ viua traditio. hec vera charitas q̄ ꝑ/
dicanda ē ⁊ ꝑcipue diligēda fouēdaq; ab oīb⁹ fiducia
liter tenēda. hec sctā ⁊ apl̄ica mr oīm eccl̄iaz xp̄iana
eccl̄ia q̄ ꝑ dei oipotētis grām a tramite apl̄ice tradi/
tionis nunq; errasse ꝓbaf. nec hereticis prauitatib⁹
deprauāda succubuit. sed vt in exordio normā fidei
xp̄iane ꝑcepit ab autoribus suis apl̄oꝝ xp̄i principib⁹
illibata fideren⁹ manet. Ubi glo. dicit q; eccl̄ia q̄ erra
re nō ꝓt. ꝺz nō papa sz ꝯgregatio fideliū. q. ſ. tenēt fi
dē quā docuit petrus cū alijs apl̄is. Et hec dicit ec/
clesia romana ⁊ fides romane eccl̄ie. siue sint rome si
ue alibi. Et ꝑ hac oravit xp̄s. xxi. dis. §. i. Et voluntā
te labioꝝ suoꝝ nō fraudabit. Pelagi⁹ etiā papa dicit
di. xxi. Quāuis vniuerse ꝑ orbē catholice eccl̄ie thala
m⁹ xp̄i sit. tñ sctā romāa eccl̄ia catholica ⁊ apl̄ica nul
lis synodaticis ꝯstitutis ceteris eccl̄ijs ꝓlata ē. sz euā
gelica voce dñi ⁊ saluatoris nostri primatū obtinuit.
Tu es inquit petrus ⁊ sup hanc petrā edificabo ec/
clesiā meā. ⁊ infra. Hec ergo pria sedes petri romana
ecclesia nō habens maculā nec rugā. nec aliq̄d h⁹.
glo. arguit q; vbicūq; sunt boni ibi est eccl̄ia. Et no/
ta q; macula ꝓt referri ad heresim. et ruga ad scisma.
Uel est macula ad mortale qđ q; bz si nūero non tñ
merito est de eccl̄ia. Ut dicit hiero. de pe. di. i. eccl̄ia
Ruga intelligi etiā ꝓt heresis. Hinc etiā hieroñ. ait.
Cū vetus ordēs inē se pplōz furore collisus idisci/
sam dñi tunicāz de sup cōtextā minutati ꝑ frustra ꝺ
cerpit. ⁊ xp̄i vineā exterminā vulpes inē lacos contri
tos q; nō hñt aquāz difficile vbi fons signat⁹ ⁊ hortus
ille cōclusus sit. possit intelligi. Jō mihi cathedrā pe
tri ⁊ fidē apl̄ico ore laudatā censui cōsulendā. inde nē
aie mee postulās cibū. vñ olim xp̄i vestimēta suscepi
Nec vero vastitas tāta elemēti liquētis. ⁊ inēiacens
latitudo eraz. me a ꝓciose margarite potuit inq̄sitōe
phibere. Ubicūq; fuerit corp⁹ cōgregabūf ⁊ aq̄le. pro
fligato a sobole mala primonio apō vos solos incor
rupta patz oīno seruaf autoritas. Ibi cespite era se
cūda dñici semis puritatē centeno fructu refert. Nic
obruta sulcis frumenta. loliū. auenasq; degenerāt. nūc
in occidēte sol iusticie orif. In oriēte aut̄ lucifer ille q̄
ceciderat sup sidera posuit thronū suū Uos estis lux
mūdi. vos sal ēre. vos vasa aurea ⁊ argētea. Hic vasa

¶ Capitulū Primū

restea, virga ferrea z eterno opiunk incendio. Quamuis igit tui me terreat magnitudo. tñ inuitat bñanitas. A sacerdote victimā salutarē, a pastore pdium ouis flagito, fatiscat inuidia romani dñi z culmis recedat abitio. Lū successore piscatoris xpi discipulo loqr ego nullū pmiū nisi xpm seqns brūtudini tue. i. cathedre petri cōione psortior. Sup illā petrā ecclesiam fundatā scio, dcūcz extra hāc domū agnū cōederit, pphan⁹ est. Si ds in noe archa nō fuerit, pibit regnante diluuio, hec oia Iero, ad Damasum papaz xxiij. q. i. quoniā.

¶ Nonus titulus de diuina gratia.

¶ De duodecim propetatibꝫ diuine gre ad similitudinē lucis materialis Capi. pmū

A Mitte lucem tuā z veritatē tuā, ipa me deduxerūt z adduxerūt in mōtē sctm tuū z in tabernacula tua. ps. xlij. Cōsiderās pphēta necessitatē ōine gre quā lucem vocat, qz sine ea null⁹ saluat, z vtilitatē, qz p eā bō bene opat. z causalitatē, qz a solo deo dat. fm illud qō in alio ait ps. lxxxiij. Bām z glam dabit dñs, z ñ ali⁹. ideo ipam lucē gre a deo petit dicēs, Emitte lucē tuam zc. Loqns autē Jo. euāgelista de ꝟbo incarnato Erat lux vera q̄ illūiat oēm hoiem venientē in hunc mundū. Et est ibi distributio accōmoda, si loqmur de lumie gre. Nā de luie gre nō est vez simplr. Non enī oēs hoies illūiank a grā, z infideles z iniq̄ a xpiano noie gliank. Sz dcūcz illūiank. ñ ab alio q̄z a xpo illūiank q̄ dē inqntū de⁹ dator est ois gre. vnacū patre z spūsco. inqntū vero hō receptor erat gre. Uñ ōr Lu. ij. Bā dei erat in illo. Et qz vnūq̄ōq̄z qnto propinq̄us est pncipio influēti, tāto pl⁹ recipit de influētia ei⁹. Ut patz p exm de appropinqnte ad ignē, z defluie ppe mare. Hinc ē q̄ aīa xpi ppinq̄ssima. i. movnita ꝟbo dei a q̄ ois gra recepit copiosissime grām q̄si infinitā. s. qntū creatura ē capax recipe. Uñ z de ipso intelligit dictū Jo. i. Non enī dat de⁹ ad mēsurā spm̄. i. grām spūsctī videlz xpo hoi. Alijs q̄dē dat mēsurati fm determiatā virtutē. Sz xpo a pncipio sue cōceptōis fuit data tāta, q̄ i eo nō posset crescere. Et iō qñ ōr. Lu. ij. Jesus proficiebat etate z gra. intelligit ñ fm habitū interiorē. sz fm actū exteriorē seu apparentiā. qz fm q̄ crescebat etate z statura. ita faciebat opa q̄ oñdebāt maiorē grām scitatis. Nos āt crescere possum⁹ q̄tidie p bona opa. Et ad hoc hortat apls fideles dicēs. ij. coz. vi. Hortamur vos ne inuacuū grāz dei recipiatis. Inuacuū recipit frustra q̄ in ea se nō exercet vt augeat. Et qz vt dicit phūs in. v. meth. Primū in vnoquocz genere est regula z cā aliox. iō cum xps sit primū in genere recipientiū grām de plenitudine eius vt scribit Jo. i. s. ex merito eius z exemplo eius nō q̄ de sua sit aliquid diminutū

Est autē duplex gratia .§.I.

fm b. thō. in summa z alios doctores. s. gratū faciēs z gratis data. z vtracz semp plenissime in xpo. Hra vtracz ōr. qz gratis dat z sine meritis nris. Magna āt dra est intervtracz. Primū qz gra gratū faciens est prope bonox. qz null⁹ sine ea est vere bon⁹. et ois bon⁹ eā hz. Sz gra gratis data est cōis bonis et malis. Nā ppbete fuerūt alicq boni vt Jsaias. Hieremias z hmōi. Alij malivt Balaā, saul. alij miracula fecerūt vt apli. Fecerūt z magi pharaonis reprobi Et iō q̄ ds nō vēat nō hz tristari. ex q̄ cū ea pt eē mal⁹ z sine ea bon⁹. Scdo gra gratū faciēs est q̄dā donū habituale in aīa fm. be. tho. i. ij. q. cx. vel q̄dā influxus seu radius a diuina luce infusus in aīa ad sui vtilitatē. q̄ q̄dē sp pmanet in aīa. faciēs eā deo gratā. z opa ei⁹ bona z meritoria. Sēp dico pmanet. nisi ds se ea priuet. hoc āt accidit p q̄libet mortale. Lū enī ds aliq̄ō eox ppetrat ex toto amittit grām nec est in sua ptāte eā recuperare, nisi de⁹ sua mia eā infundat q̄ facere solet, reūtendo pctōrē ad penitentiū Ro. v. Justificati gratis gratia ipi⁹. Alias āt de⁹ nūq̄z auferet boi grām sine culpa sua. Sz grā gratis data dividit in nouē genera. vt ponit apl⁹us. i. Coz. xij. vbi ait. Diuisiōes grāz sunt. idē dñs. s. dator eox. Alij dak p spm̄ sermo sapie. alij zc. Et hmōi gre nō sunt i aīa p modū habit⁹ fixe. sz p modū passiōis trāseūtis Nā illi q̄ sunt vere prophete ñ hñt ptinue prophetiā in mēte. vt prophetēt ad placitū suū. spūsctūs tāgit corda eox. Uñ z helise⁹ dixit de sunamite. Alia ei⁹ in amaritudie est. z dñs celauit a me. Silr q̄ faciūt miracula. nō sp pñt ea facere ad libitū. Sed qñ de⁹ dat eis talē virtutē. Uñ z subtrahit ista grā gratis data sine culpa hñtis Tertio differūt. qz grā gratū faciētē q̄ hz oēs ei⁹ ptes. i. effect⁹ ad salutē necessarios vz virtutes q̄ ab ea pcedūt oēs possidet. Sz grām gratis datā nulli simul hñt oēs ptes eius. Sz ds hz pphetiam. alius ꝟtutē faciēdi miracula alter sermonē sapientie vel scie. Et si aliqs hret pl̄a ex his. ñ sil⁹ ea habet Solus xps fuit q̄ oēm z summū gradū ois gre sem p habuit vtriusq̄z. Et de hoc de pe. di. ij. q̄rēdū. z Jo. i. ōr. Plenū gre z veritatis. Quia igit grā gratū faciens ē illa q̄ est nob necessaria, iō hāc postulat ps. xlij dicēs. Emitte zc. Ubi tria nota ¶ Preciositatē ei⁹ ad mirandā. ibi. Emitte lucē tuā z veritatē tuā. ¶ Operositatē ei⁹ sectrandā. ibi. Ipsa me dedu. zc. Felicitatē ex inde amplexādā. ibi. Et adduxerūt in mō. s. t. z in. t. t.

Primū scz nobilitas .§.II

z pciositas gre pz ex hoc q̄ assimilat luci. Emitte inqt lucē tuā. Sz q̄d pciosi⁹ luce ēvalet. cū ipe de⁹ lux dicat. i. Joh. i. De⁹ lux ē. z tenebre i eo ñ sunt vlle Est tñ de⁹ lux increata z eēntial. grā āt lux creata z accidētalis p quā ipa lux increata seu ꝟitas z ꝟbū diuinū nob mittit z hēt. vñ p lucē subdit. Et veritatē tuā. s. mitte De ipsa gra loqns petr⁹ in canonica sua. ait. Maxia z pciosa nob donauit. s. de⁹ vt sim⁹ diuine nāe psortes vz p lucē gre. Sz vt magis clarescat pciositas gre. notabim⁹. xij. pprietates ei⁹ ad similitudinē lucis materialis Prio ē primitiua in exordijs. Scdo ē multiplicatiua in medijs. Tertio est reductiua a deuijs. Quarto est declaratiua in dubijs. Quito ē letificatiua i gaudijs Sexto ē penetratiua i diaphanis. Septio ē statim sparsiua in spacijs. Octauo ē incoinqnatiua a spurcicijs. Nono est illūiatiua in tenebris Decio est psortatiua in egris. Undecio est augmētatiua in radijs. Duodecio est decoratiua i eēntijs. De prio ōr sapiēs

¶ Titulus IX

Prio oim creata est luc. ¶ Qđ declarat moyses dicēs, ꝙ prio diex oim dixit de⁹ Fiat lux. z facta ē lux. ¶ Hāc lucē dicit magister in hīstoria scola. fuisse quādā nubem lucidissimā. q̄ exercuit officiū solvsq; ad q̄rtā diem qñ creat⁹ est sol. Sz alij subtiliꝰ dicūt hāc lucē fuisse solē creatū tūc in forma sua substātiali z materia. Sz q̄rta die addita fuisse ei q̄ndā ꝓpteratē accidentalē cuiꝰ respectu dr fact⁹ cū luna z stellē. Aug. adhuc pfundiꝰ dic naturā angelicā tūc formatā. s. luce gre ꝛsummate. z ꝛfirmatā in glia ad deū ꝛsam z separatā a tenebris maloꝝ q̄ de celo cecidert. Quōcūq; mō accipiat lux est pria in exordijs diex. Sic lux gre est pmū donū qđ cōicat de⁹ cratureronali. vt valeat eū possidere. Et postea apls in suis epls pncipiū saluta tōis a gra exordit dices. Gra vob z pax a deo pre z a dño iesu xpo. Hanc eis p oib⁹ optās vt pciosi⁹ oib⁹. Tota enī virt⁹ nature nō posset ynā aiam ducere ad glam. Sz mim⁹ grad⁹ gre eā pducit ad illā Et iō bñ dicit b. gmb. Potior ē gra q̄ natura. de ꝛse. di. ij. revera ¶ Scdo lux ē mltiplicatiua i medijs. Videm⁹ ei ꝙ de mane orto sole. lux ei⁹ ē in oriēte. in occidēte. meridiez septētrione Quīimo de nocte qñ sol cursuz suū in hemisperio qđ ē ifra nos cōplet mltiplicāt radū ei⁹ vsq; ad celū. z reūberati in lunā z stellas. facit eas luīosas. q̄ ex se pcipue luna nō hz lumē. sed a sole recipit. Et illa reūberatio in lunā facit nos videre lunā z stellas qñ aer est seren⁹. Sz ñ ita illūiat aerē sic in die propē nimiā distantiā. In die āt cū sol apparz sup nrm emisperiū. ex tenebratōe radioz ei⁹ sup ꝓtraz illūiat aer vehemēter propē ppinq̄tatē aeris ad ipam reuerberatōz. Sz aer distans mltū a terra paz illuminat. z est tenebrosus sic de nocte. Est g̃ lux multiplicatiua in medijs illūiatis. Lux āt gre illūinat oia opa nra q̄ obite fiūt vt sint meritoria. q̄ sunt tāq; media puenied ad patriā. Si loq̄t. si comedit. si ābl'at. si opat. si ad dormiēdū accedat debita intētōe. i oib⁹ merek. Uñ Brego. Nec somn⁹ sctoz vacat a merito. Sine grā āt nulla opa. elemosyne. abstinētie. z hmōi sunt meritoria vite eine. Uñ aug. de pe. di. iij. Credēdū est vt cū gra xpi destruxerit malaporia. i. pctā. etiā remūeret bona. s. q̄ ds facit in ea. z q̄ fecerat pu⁹ ante lapsum in pctm. vez q̄uis bona facta ex grām. ñ valeant ad vitā eternā. nō tñ dz pctōr dimittere ān oīe bonū qđ pt faciat. qz valent ad mlta alia bona. z pcipue ad disponendū ad grām. Uñ dr de tali. de pe. di. v. falsas. Quicūq; boni pt facere hortamur vt faciat. vt de⁹ cor ei⁹ illustret ad penitētiā. s. p grāz. ¶ Tertio lux ē reductiua a deuio. Sic ait saluator ex pientia docet. Qui ābulat i nocte offendit. q̄ lux nō est i eo. Jo. xj. Offendit āt aliq̄d ipingendo vel lubricum patiēdo. vel cadēdo. vel via rectā dimittēdo. Sz luce apparēte ppendit deuiū callē z reducit ad viā rectā. Nunq̄ fuit aliq̄s ita sapiēs scia naturali vel morali. qui nō deuiauerit a via recta virtutū sine luce gre exi stens. Uñ dicunt reprobi in inferno. Errauim⁹ a via veritatis. Sol iusticie ñ illuxit nob. Sap. v. Sic paulus cū fuit i tenebris ignrantie ex lucē gre deuiabat. p seqns xpm cū fidelib⁹ suis. arbitrat⁹ se in hoc obseq̄ū pstare deo. Sz eo appropinq̄nti damasco vt caperet xpianos circūfulsit eū lux de celo. z pstrauit eū. auferēdo ei ad tps lucē corpalē. infudit ei lucē interue gre. z reuocat⁹ est ad viā veritatis z eē spūal. Uñ dicebat. Gratia dei sum id qđ sum. Et ad Gal. i. Cū āt placuit ei q̄ me vocauit p grām suā. Statinuo non acq̄eui carni z sanguini. ¶ Quarto lux est in dubijs certificatiua. qñ est ds in tenebris z dubitat de aliq̄ qđ oculꝰ visui. si est vere qđ existimat. ad lucē certificat. Sicut exm̄ habem⁹ de duab⁹ meretricib⁹ ostendētib⁹ corā salomone q̄z vna. s. vera mr supuiuentis dicebat. Cū surrexisset manevt dare lac filio meo appuit mortu⁹. Sz clara luce deprehendi būc nō ee filiū meū. iij. Reg. iij. Sic lux gre clarificat mentē in dubijs. qz instigat hoiem vt a sapiēte illustret. z si nō hz quē cōsulat ipm lumē gre docet. i. Jo. i. Unctio. i. gra spūsci docebit vos de oib⁹. s. neccessarijs ad salutē. Probat ex hoc. b. tho. i. ij. q̄ nō pt ds extra grām ꝛstitut⁹ m̄lt⁹ manere ān labat in alia mortalia. Cui⁹ rō est. qz frequēter occurrūt hoi casus repētini z dubij. in q̄bus oportet subito cape determiatōz faciēdi vel nō faciendi aliq̄d. nec hēbit quē ꝛsulat. In repētinis autē cōit hō opat ꝛm habitū pcōceptū z finē sibi pstitutū. Qui autē est ex grām. hz vitiosum habitū. z p finevltimo cōstituit. s. aliō q̄ deū. Uñ ꝛm habitū vitiosum deliberat in dubio peccās ꝛ deū. Et iō bñ dr aplus ad Heb. xij. Optimū est gra stabilire cor. Quito lux ē letificatiua. puer. xv. Lux oculoz letificat aiam Et eccle. xi. Delectabile est ocul' videre solē. Uñ z magi cū inspexerūt lucē stelle quā amiserāt. Videtes stellā gauisi sunt gaudio magnovalde. Mat. ij. Sed z aues videm⁹ ꝙ de nocte silent. Cū āt lux auroze exurgit. incipiūt cātare modul' suis. q̄si letātes. Nullū tle gaudiū q̄le admīstrat lux gre. ppē q̄ de sapia q̄ est lumen gre dr sapi. vij. Nō hz amaritudinē ꝛuersatō illi⁹ nec tediū cōuictus illi⁹. sz gaudiū. ¶ Sexto est penetrativa in diaphonis. Nā cū corp⁹ solare sit in celo qđ ē solidū radi⁹ ei⁹ penetrat eos. sic etiā penetrat senestrā vitreā intrās domū absq; scissiōe ei⁹. Uñ dr Eccle. Sol illūians p oia respexit Sic gra spūsci facit penetrare oia. ꝛm illd apli. Spūs oia scrutat etiā pfūda dei. Facit etiā scrutari totā vitā suā. z nō solū peccata magna sz mimas cogitatōes z affectōes iordinatas recogscēs deflet. accidit de gra copiosa sic de radio sol. in q̄ in aliq̄ loco reuerberāte apparēt innūeri athomi. i. minutissimi puluisculi. Ubi āt radi⁹ nō reuerberat null⁹ tal' apparet. ita vbi radi⁹ gre illustrat. mēs innūeros in se defect⁹ cogscit. Exm̄ in Paulo q̄ cū dixisz. Plus oīb⁹ laborauī. nō āt ego sed gra dei mecū ait. i. ad Tbi. i. Uenit iesus pctōres saluos facere. q̄z prim⁹. i. maxim⁹ ego sum. ¶ Septimo lux subito spgit. Cū ei de mane sol orit. subito radi⁹ eius diffundit vsq; ad occidētē sine mora. Propter ea dixit dñs ad Iob. Si scis p quā viā spargit lux. q. dicat. ñ vales scire. qz nō paulatī sz subito diffundit radium Sic gra spūsci facit hoiez pmptū z velocē ñ tarduz ad bñ faciēdū. In c⁹ signū dr Act. ij. Fact⁹ ē repēte de celo son⁹ tāq; aduenientis spūs vehemēz. Ubi dr glo. Nescit tarda molimia spūsci gra. Et ex hoc pt quis aliq̄lr ꝛiecturare. si graz dei hz. qz vt dr phūs i li. eth. Signū habit⁹ acq̄sisti. ē. psez facil'r opari. ¶ Octauo lux pseruat a spurcitijs nā radi⁹ solaris trāsiens plutū z q̄cūq; imūda ñ coinq̄nat. sz pmanet i sua puritate Sil'r gra q̄ ē in sacrām̄tis q̄ admīstrat p malos

¶ Capitulū Primū

mīstros. Utiꝫ nō maculaꝝ vl̄ minuīt ꝓpꝫ malicīā mīstroꝝ. Et hoc ē qđ ait aug. i. q. i. Spūal' virt⁹ sacri vt lux purissima ꝑ īmūdos trās'ies ñ coīnq̄nat. Sz illi q̄ bñt dei grām dū in ea ꝑmanēt. z si ꝙuersenť inter pessimos. ꝙuanť in sua bonitate z nō ꝑmittūt se maculari maľ exēplis alioꝝ. Sine gr̄a etiā loca solitaria nō ꝑseruāt a pcīis. qđ Greg. oñt dicēs. Quelibet occulta loca aīaꝝ sine gr̄a saluare nō pñt. s. a peccatis. Nā z loth in ciuitate sodomoꝝ iust⁹ fuit i grāz sz ꝑmanēs in mōte peccauit. di. xl. ¶ Nono lux ē illūiatiua z ꝑ ꝙus expulsiua tenebraꝝ. Nō est aliō tenebre q̄ ꝑuatio lucis Esa. ix. Ambulātibꝫ in regione vmbre mortis. lux orta ē eis. q. s. tenebras tolleret. Lux gr̄e sine dubio tollit oēm tenebrā pcti mortalis. qđ vtiꝫ obtenebrat mētēz ꝓducit ad tenebras infernales. Quāuis ei gr̄a gratū faciēs ꝙpatiať secū veniālia. nec ea sp tollat. nullū tñ mortale secū patiť. sed qōlibꝫ expellit īmediate. vt suū ꝓpriū oīno. Uñ apl's ad titū. Apparuit gr̄a dei saluatoris nr̄i ꝛc. Justificati gratis gr̄a ipi⁹. Justificať āt q̄s ꝑ expulsionē seu remissionē pctoꝝ. z hoc ē ꝑ grāz. Illūiat q̄z mētem de agēdis. Et de ꝙse. di. iij. placuit. ꝺr ꝑ grāz apľ nob intelligētia mādatoꝝ dei ¶ Decio est lux ꝙfortatiua seu corroboratiua egris. Ptz ꝑ expientiā. qz de nocte q̄n radi⁹ lucis solaris nō est sup terrā infirmi deteri⁹ se bñt. Quādo etiā aer est pluuiosus vel nebulosus. etiā sani sunt magꝭ debiles. q̄ cū aer ē seren⁹ z clare illuīat⁹. Sic lux gr̄e fortificat hoīem ad bñ opandū. Ro. viij. Ipe spūs adiuuat infirmitatē nr̄az. s. gratia sua. vñ aug. Sine ipo opante vt velim⁹. z coopante vt faciam⁹. nulla bona opa valemus. Opať aūt ꝑm tho. ꝑ grāz. z coopať. Et ꝑ berengo anathematizať q̄ asserit q⁹ gr̄a solū docz. q̄d agēdō. l' iuuat solū vt meli⁹ bonū faciam⁹. sed etiā sine ea possum⁹ bñ z meritorie facere. Ipa gr̄a tāti vigoris ē. z ita corroborat. vt minim⁹ grad⁹ ei⁹ sit sufficiēs ad vincēdū oēm tēptatoꝝ. z sufferēdū oēm tribulatoꝝ mōi. seq̄ndo instinctū eius Uñ z paulo stimulū siue tēptatoꝝ carnis patiēti. ꝑm Greg. i moral. Siue infirmitatis corpal'. ꝑm aug. sup psalteriū dictū fuit. ij. ad Loī. xij Sufficit tibi gr̄a mea. s. ad vincēdū tēptatoꝝ z sufferēdū infirmitatem. ¶ Est lux vndecio augmētatiua in radijs. qz auget a mane in meridiē. vñ Eccl'. Dies diē supat. z lux luce. Maior ei lux apparet seu magꝭ illūinat⁹ aer hora tertia q̄ pria. z meridie magꝭ q̄ hora tertia. qz radi⁹ solaris magꝭ directe reūberat ērā. sic lux gr̄e continue auget vel habitual'r vl' dispositiue ab electis ꝑ qōlibꝫ ꝶtuosum op⁹ dispositiue auget. sicz corp⁹ hūanū per quālibꝫ cōestionē disponiť ad augēdū. dū est in statu augmēti. z si ñ actu augeať ꝑ quālibꝫ. puerb. iij. Justoꝝ semita q̄si lux splēdes ꝓficit z crescit vsq̄ ad pfectū diē. exponit Greg. sup ezech. ō ꝙsatōe electoꝝ dei q̄ crescūt ꝑ bona opa in gr̄a vsq̄ ad diē clarā gl'e Infiniti sunt grad⁹ gr̄e. z q̄nto q̄s magis i ea ꝓficit. tāto magꝭ videt q̄ntū sibi deest. z tō laborat vt crescat ꝛ̄scēs ꝑciositatē e⁹. Et vt ꝺr Bern̄. In via dei ñ ꝓcedere ē deficere. hicz apl's ad phil'. Que retro sunt oblit⁹ ad brauiū seq̄r supnevocatiōis. ¶ Duodecio lux est decoratiua corꝛoꝝ. Dicit ei corp⁹ pulcꝛ qđ hz debitā mēbroꝝ ꝓportoꝝ cū q̄dā refulgētia. Uñ z si corpus eēt bñ ꝓportionatū nō bret claritatē. sic corꝛa theucroꝝ vel ethiopū nō eēnt pulcra. Et iō vt dicunt doct. vt opa sua q̄ factur⁹ erat pulcra apparēt. icboauit a luce. ira z lux gr̄e decorat opa hūana. lumē rōis cū q̄s opať ꝑm eādē aliq̄ntulū decorat sz nō pfecte. Sz lux grē additū pfecte. vñ apl's. Eram⁹ aliq̄n tenebre. nūc āt lux i dño. vt filij lucis ābulate. sicz xps docuit. lux vera filios suos dicēs. Sic luceat lux vra coꝝā hoīb⁹. ꝛc. Mat. v. z sap. ꝺr. ¶ Q̄ pulcra ē casta generatō cū claritate. Generatio casta ē opatio generata seu ꝓcedēs ab ītellectu. vt a viro legitio semināte volūtate. bonū cognitū vt ꝶuoꝝ. nō in sensualitatez ancillā ꝑ errorē. qz tūc adultera. Et taľ opatio rōnis cū claritate grēvticz est valde pulcra. Quid pulcri⁹ vita xp̄ianoꝝ. Hinc b. amb. i exameꝝ. Illa aīa a dō pingiť. q̄ hz in se ꝶtutū grāz renitentē splēdorēq̄z pietatis. Illa āt bñ picta est. in q̄ elucet dīne opatōis effigies. Illa aīa bñ picta est in q̄ est splēdor gl'e z pacne imago subē. ꝑm hāc imaginē q̄ refulget pictura ꝑ ciosa ē. de pe. dis. ij. illa. Cū ipa ergo luce grē mittiť a deo veritas dei filius.

Secundū principale ¶. III

scz opositas q̄ ab ea seq̄ť notať cū ꝺr Jpa me deduxerūt. ipa. s. grāz ꝶtutes. devno ad aliō me deduxerīt Et q̄ sint iste vie ꝑ q̄s grā ducit oñt ps. dicēs. Jbūt de ꝶtute in ꝶtutē. i. de opevni⁹ virtutis ad op⁹ alteri⁹ ꝶtutis. Nō ei decet sp se exercere in opevni⁹ ꝶtutz. Sz aliq̄n in ope fiđi q̄ntz in ope spei. q̄ntz in ope charitatis vel deꝶtute infusa ꝑ grāz q̄ subito generať inꝶtutē acq̄sitā habituatā ꝑ ꝙsuetudinē. Ex opibꝫ ei frequentē multiplicatis castis z iustis z ꝙstātibꝫ pseuerādo efficimur casti. iusti. fortes. z hmōi. Uel de vna eadē virtute ipfecta. inꝶtutē pfectionē. Nemo etiā repēte fit summ⁹. sz a mīmis q̄sq̄z ichoarvt ad maiora pueniat. Grad⁹ ei ee in virtutibꝫ pulcre z diffuse oñdit Greg. de pe. di. ij. dū sanctā eccl'iam. ibi vide.

Quantū ad tertium ¶. IIII

principale qđ ē ꝙsecutio eīne felicitatis ait. Adduxerūt. s. demū in mortē ad montē sanctū tuū altissimū gl'e vbi sunt pl'es māsiones differētes. s. ꝑmioꝝ. z hec sunt tabnacula dei. in q̄bꝫ habitat in gl'a Nā ait ps lxxxiij. Hrām z gl'am dabit dñs. qz gr̄a ducit ad gloriā. ¶ Notandū āt q⁹ gr̄a sumiť mltiplr vt notat Arch. p⁹ Alex̄ā. su p. c. gr̄a. i. q. i. Prio mō ꝺr gr̄a donū dei increatū qđ gratis dať nob. i. ipe spūsctūs gratz dās. de q̄ ꝑt intelligi illō apli. Gr̄a dei i me vacua nō fuit. Scđo dicit gr̄a donū in nob ꝙcreatū. i. q. i. sum⁹ ad imaginē ꝺi. z hoc cōe oībꝫ hoībꝫ. de q̄ ꝑt intelligi illō apli gr̄a dei sp in me manet Nō ei ꝑt hoc tolli cū nakale sit. Tertio ꝺr gr̄a donū infusuz a deo. facies aīam deo gratā. z opa ei⁹ meritoria. de q̄ ꝺr ad Ro. vi. Grā dei vita eťna. s. hēť. Quarto ꝺr gr̄a prim⁹ effect⁹ gr̄e ꝑdicte p⁹ lapsum. i. remissio pctoꝝ z sic sumiť in ꝓncipio epl'aꝝ pauli cū ꝺr. Gr̄a vob⁹ pax a deo pr̄ez̄. dic glo. i. remissio pctoꝝ z recōciliatio ad deū. Quito ꝺr gr̄a ꝑm⁹ hit⁹ virtutis. in q̄ maīfestať gr̄a. i. fides. ad Heb. vl. Optimū ē gr̄a stabilire cor. glo. i. vt hēatis fidē pfectā. Sexto ꝺr gr̄a donū ꝓgratiue gr̄e seu dignitatis. vt sacer ordo. i. ad tbi. iij. Noli negligere grāz q̄ data ē tibi ꝑ ipositōz man⁹ ꝑ

ſbiterū Et ꝺ hac itelligīt illꝺ c.i.q.i. grā Septīo dicīt grā gre ſignū ſeu gratis data. vt ꝓphetia. operatio miraculoꝝ t hmōi. de q̄. i. ad Cor. xij. Diuiſiōes grārū ſunt. idē ꝙ ꝺns ꝛc. Illa ei opa ſunt ſigna q̄ i tali ſit grā. ñ tñ ſp poſito ſigno pōit res. Octauo ꝺr grā qꝺ cūq; donū alt̄i cōicatū. ñ tñ oīb. ſiue tpalevt diuitie ſiue ſpūalevt ſcia. Et de hac ꝺr. i. pet. iiij. Unuſq̄ſq; ꝓut accepit grām in alteruꝝ illā adminiſtrātes vt boni diſpēſatores multiformis gr̄e dei. Nono ꝺr grā vita eterna. q̄ mat̄ie gratis dat ſm̄ illꝺ Jo. i. De plenitudine ei⁹ nos oēs accepim⁹ grām p grā glo. i. grāz glificatōis p grā ſcificatōis. t zach. iiij. Et q̄ habit grāz grē. Decio ꝺr grā q̄dā virt⁹ moral' q̄ a pbis ꝺr ḡtitudo. ſ. de bñficijs r̄ceptis. aplus. ij. ad Theſſ. ij. Jn oī b⁹ grās agite. Undecio ꝺr grā beniuolētia alicui⁹ ad alterꝝ. Sic ꝺr in Beñ. xxxix. q̄ ioſeph inuēit grāz cora dño ſuo. t poſtea cora p̄rincipe carceris. Ad oīa iſta p̄t adaptari illꝺ. ij. Corint. vi. Hortamurvos ne inuacuū grām dei recipiatz. De noe etiā ꝺr Beñ. vi. q̄ inuēit grām cora dño. i. beniuolentiā.

¶ De eſſentia gratie. Lapl'm. ij.

GRatia gratum faciēs eſt q̄dā q̄litas ſeu bit⁹ ſupnakalis ifuſa a ꝺo in eēntia anie vt i ſubiecto. ſine merito creake. real'r differēs a virtutib⁹ infuſ'. faciēs creaturā ꝺo gratā. t opa ab ipa p̄cedēta vite eēne meritoria. Ubi p̄mo ſciendū ſm̄ be. Tho. i. ij. q. cx. arti. i. q̄ grā ſm̄ cōem modū loquēdi tripl'r cōſueuit accipi. P̄mo mō p dilectōe alicui⁹. ſic cōſueuim⁹ dicere Iſte miles hz grāz regis. i. rex hz eū gratū t amat. ſm̄ q̄ ꝺr Beñ xxxix. q̄ dñs dedit grām ioſeph in cōſpectu p̄rincipis carceris. Scōo mō ſumit̄ p aliq̄ dono gratis dato. ſic cōſueuim⁹ dicere. Ego facio tibi talē grāz propter qꝺ ꝺr Eccleſiaſt. xxix. Hāz fideiuſſoris ne obliuiſcaris. i. ſeruitiū fideiuſſoris. Tertō mō p̄mo r̄cōpēſatōe bñficij ḡtis dati. ſm̄ qꝺ dicim⁹ grās t agere. hr̄e p̄mo bñficijs. ad qꝺ etiā aplus hortat. ij. ad Theſſ. ij. dicēs. Jn oīb⁹ grās agite. Hortū triū ſcōm depēdet ex p̄mo. Ex amore enī quē aliq̄s hz ad aliū. t gratuz hz prouēit q̄ dat ſibi aliq̄ꝺ donū gratis. Ex ſcōo p̄mo cedit tertiū. q̄ ex bñficijs ḡtis r̄ceptis cōſurgit grārū actio. Quātū ad duo vltīa manifeſtū ē q̄ grā ponit aliq̄d in eo q̄ grām accepit p̄mo. ſ. ipm donū gratis datū. ſcōo ipi⁹ recognitiōez. Sz quātū ad p̄mū ē differētia int̄ grāz dei t grāz hois. Nā q̄ bonū creature eſt ex volūtate ꝺina. iꝺo ex dilectōe ꝺi q̄ vult creature bonū p̄mofluit aliq̄ꝺ bonū in creaturā. Sz voluntas hois mouet̄ ad amādū ex bono p̄exiſtēte in reb⁹. Et inde ē q̄ dilectio hois nō totalit̄ cauſat bonitatez rei. ſz p̄ſupponit eā in toto vel i p̄te. Patz igit̄ q̄ quālibet ꝺi dilectōez ſeq̄t aliq̄ꝺ bonū in creatura creatū ſed q̄nq; nō tñ dilectiōi eterne bonū coeternū ſed ſm̄ hui⁹ boni differētiā differēs

Conſideratur dilectō .ſ.i

dei ad creaturā duplex. Una q̄dē cōis ſm̄ quā ꝺiligit oīa q̄ ſunt vt ꝺr Sapiēn. xi. Spāl'r ſm̄ quā trahit creaturā rōnalē ſupra cōditiōez nat̄e t p̄ticipatiōz diuini boni. Et ſm̄ hāc dilectiōez ꝺicit ꝺe aliquē ꝺiligere ſimpl'r. q̄ ſm̄ hāc dilectiōz vult ꝺs ſimpl'r creature bonū eternū qꝺ ē ipe. ſic igit̄ p hoc q̄ ꝺr hoiem grām dei hr̄e. ſignificat qꝺā ſupnakale a ꝺo prouenīes in hoie. Unq; tñ grā ꝺi ꝺr ipa eēna dei dilectō. ſz de gra habituali q̄ eſt i hoie nūc ē ſm̄. q̄ gra ꝺr q̄ gratis dat̄a ꝺo ſine meritis recipiētis. Hra aūt ēnio mō accepta. ſ. p̄mo recognitōe bñficij eſt ⁊ moral'. de qua ſupra in ti. de iuſticia in ca. de gratia.

Quatē gratia ſit que .ſ.ii

dā q̄litas in aia oñdit̄ p hoc qꝺ dic̄ glo. ſup illꝺ ps. liij. Exhilaret faciē in oleo. Hrā eſt nitor aie ſcīm cōcilians amorē. Nitor aūt aie eſt q̄dā q̄litas. ſic pulcritudo corp̄is ē q̄litas. Sz p̄mo b⁹ decla. ꝺr. b. Tho. i. ſe. q. cx. ar. ij. q⁹ vt dictū eſt in eo q̄ ꝺr grām hr̄e. ſignificat eſſe q̄dā effect⁹ gratuite volūtatis ꝺi. Ex gratuita aūt volūtate dei hō iuuat̄ dupl'r. Uno mō inq̄ntū aīa hois a deo ad aliqꝺ cogſcēdū. volēdū vel agēduz illūinat̄. Et hoc mō ipe gratuit⁹ effect⁹ in hoie. nō eſt q̄litas ſed q̄dā mot⁹ aie a deo. Alio mō adiuuat̄ hō ex gratuita ꝺi volūtate. ſm̄ q⁹ aliqꝺ habituale donū a deo anie infundit̄. Et hoc iō. q̄ nō eſt cōueniēs q⁹ de⁹ min⁹ prouideat his q̄s diligit ad ſupnaturale donū. q̄z creatis q̄s diligit ad naturale bonū. ⁊ ſeq̄ndū Creaturis aūt nakalib⁹ ſic puidit. vt nō ſolū moueat eas ad act⁹ nakales ſed etiā largiat̄ eis formas t ⁊tutes q̄ſdā nakales q̄ ſunt p̄ncipia actuū. vt ſm̄ ſeipſas inclinēt̄ ad hmōi mot⁹ q̄b⁹ a deo mouēt̄. fiūt creaturis generales t faciles. ſm̄ illꝺ Sapiēn. viij. Diſponit oīa ſuauit̄. mīto igit̄ illis q̄s mouet ad cōſequēdū bonū ſupnaturale eēnū infundit aliquas formas ſeu q̄litates ſupnaturales. ſm̄ q̄s ſuauit̄ t p̄mpte ab ipo moueant̄ ad bonū eēnū ⁊ ſequēdū. Et ſic donū gr̄e q̄litas q̄dā eſt. Agit aūt grā in aiaz p modū cauſe formal'. ſicut albedo facit albū. t iuſticia iuſtū. Et ſm̄ q⁹ aīa imp̄fecte p̄ticipat diuinā bonitatē. ipa p̄ticipatio ꝺine bonitatis q̄ eſt grā ip̄fectiōi mō hz ēe in aīa q̄z aīa in ſeipa ſubſiſtat. Eſt tñ grā nobili ꝺr q̄z natura aie inq̄ntū eſt exp̄ſſio vel p̄ticipatō diuine bonitatis. nō aūt quantū ad modū eſſendi.

Qz gratia differat a .ſ.iii

virtutib⁹ ifuſis. probat̄ p hoc. q̄ fides t ſpes p̄nt hr̄i ſine grā. qꝺ ēē nō poſſz ſi idē ēēnt cū ea. Et de caritate dicit. b. Auguſt. q⁹ grā p̄uenit charitatē. Sz ſi idē ēēt cū ea. nō poſſet p̄uenire. P̄mo cui⁹ declaratōe dicit b. Tho. i. ſe. q. cx. ar. iij. q⁹ quiꝺā poſuer̄t idē ēē grām t ⁊tutē ſm̄ eēntiā. ſed ſolū ſm̄ rōez differre. q̄ grā ꝺr ſm̄ q⁹ facit hoiez gratū deo. vel q̄ gratis dat̄ Uirtus aūt dicit ſm̄ q⁹ p̄ficit hoiez ad bñ opandū. Et hoc videt̄ ſenſiſſe magiſter in. ij. ſentē. Si q̄s recte cōſideret rōem ⁊tutis hoc ſtare nō p̄t. q̄ vt dic̄ phūs i. vij. phiſicoꝝ. Uirt⁹ eſt diſpoſitō p̄fecti. Dico aūt p̄fecti qꝺ ē diſpoſitū ſm̄ naturā. Ex q̄ p̄tz q⁹ vt⁹ vniuſcuiuſq; rei dicit in ordie ad aliquā naturā p̄exiſtentē. q̄n ſcz vnūq; qꝺq; ſic eſt diſpoſitū ſicut cōgruit nature ſue. Manifeſtū eſt aūt q⁹ ⁊tutes acq̄ſite p actꝰ hūanos ſunt diſpoſitōes q̄b⁹ hō cōueniēt̄ diſponit̄ in ordie ad naturā q̄ eſt hō. Uirtutes aūt infuſe diſponūt hoiez altiori mō ad altiorē fīnē. Un etiā oz q⁹ in ordie ad altiorē. hoc ā̄t eſt in ordie ad naturā diuinā p̄ticipatā. ſm̄ q⁹ ꝺr. i. pet. ij. Maxia t p̄ciosa nob̄ p̄miſſa donauit.

vt p hoc efficiamur ðine nature ɔsortes. Et ꝑm acce
ptōz bꝰ nature dicūt regenerari in filios dei. Sic igit
lumē nakale rōis est aliqđ ꝓter ỳtutes acq̄sitas. q di
cuntur in ordīe ad ipz lumē nakale. ita z ipz lumē grē
q̄ est ꝓticipatō ðine nature. ē aliqđ ꝓter ỳtutes ifu
sas q̄ a luīe illo deriuant z ad illō ordināt. Unū apls
ad Ephe. v. Eratis aliqñ tenebre. nūc āt lux in dño
vt filij lucis ābulate. Sicut ei ỳtutes acq̄site pficiūt
hoiem ad ābulādū lui natural rōis ɔgruēter. ita z ỳ
tutes infuse pficiūt hoiem ad ābulādū ɔuenienter lui
grē. Q̄ð āt b. aug. i li. de spū z lra noīat fidē p dile
ctōz opantē grāz. hoc ñ est q2 grā sit fides. sz actꝰ fidei p di
lectōz opantis ē ꝑmꝰ actꝰ. p quē grā gratū facies māi
festat. Reducit āt grā ad primā spēm q̄litatis. Nec
tn est idē qđ ỳtꝰ. sed hītudo q̄dā q̄ supponit virtuti
bus infusis. sicut earū principiū z radix.

Est autem ipsa gratia .§.III

in eēntia aīe sicut in subiecto nō in potētia aliq̄ anie.
qđ pz. q2 p grāz regeneramur in filios dei. Sz gene
ratio ꝓpria termīat ad eēntiā q̄ ad potētias. Pro cuī
declaratōe ðt b. Tho. i. ij. q. cx. ar. iiij. q si grā eēt idē
qđ ỳtꝰ tūc oporteret eā ponere i potētia aīe. Sz si dif
fert realr vt dictū ē. tūc nō ꝓt eē in potētijs. sz ē in eēn
tia Sic ḡ grā ē ꝓpria ỳtute. ita oz q̄ hēat suū subiectū
ꝓpr potētijs aīe. s. q̄ sit i eēntia aīe. Sic ei p potētiaz
intellectiuā hō ꝓticipat cognitōez ðinā p ỳtutē fidei.
z p potētiā volūtatis amorē ðinū p ỳtutē caritatis. ita
etiā p naturā aīe ꝓticipat ꝑm q̄ndā silitudinē natu
rā ðinā. p q̄ndā regeneratōz seu recreatiōz. Et sic ab
eēntia anie effluūt ei potētie. q̄ sunt ꝓncipia opez. ita
etiā a grā ipa effluūt ỳtutes i potētias aīe. p q̄s po
tētie mouēt ad actꝰ ỳtutū. Et ꝑm hoc grā ɔpat ad vo
lūtatē vt mouēs ad motū. Et sic gratia est principiū
meritoꝝ operis mediantibꝫ virtutibꝫ.

¶De diuisione gratie. ¶Caplm tertium

¶Quadruplex reperitur diuisio grē. Pria est in grāz gratū facientē
z gratis datā. Scda ē in opantē z coopā
tē. Tertia ē in ꝓuenientēr subseq̄ntē. Quarta diuisio
grē gratꝫ date i nouē genera grārū. Et pria ē diuisio
realis. Pro cuī decla. ðt. b. tho. i. ij. q. cxi. Qð cū grā ad hō
ordiet vt hō reducat i deū ordīe q̄dā. hoc qđ q̄dā re
ducāt in deū p alios. ꝑm hoc ē duplex grā. Una per
quā ipe hō ꝺiū gīt deo. z sic ē grā gratū faciēs Alia p
quā vnꝰ hō coopat alēi vt reducat i deū. bꝰ. āt donū
vocat grā gratis data. q2 sup facultatē nate. z supra
meritū ꝓsone hoī ꝓcedit. Sz q2 nō dat ad hoc vt hō
ipe iustificet. sz potiꝰ vt ad iustificatōz alēi coopet. ıō
nō vocat gratū faciēs. Et ð hac apls. i. ad Corin. ij.
Unicuiq̄ dat mānifestatō spūs ad vtilitatē. s. aliorū.
De pria āt ðr ad ephe. i. Gratificauit nos i dilecto fi
lio suo Ad hoc facit qđ ðt Bze. sup ezech. de pe. di. ij
Pōt discursus atq̄ mobilitas spūs sic itelligi In scō
rū q̄ppe cordib iuꝰ q̄sdā ỳtutes sp manet Juꝰ q̄sdā
recessurꝰ venit z vēturꝰ recedit. In fide eīz spe atq̄ ca
ritate z alīs bonis sine q̄bꝫ ad celestē patriā ñ ꝓt pue
nire. sic ē hūilitas. castitas. iustitia atq̄ mīa pfectoꝝ
corda ñ deserit. In ꝓphetie ꝺo ỳtute docēne facū dia
z miracloꝝ exhibitōe electis aliqñ adest. aliqñ se sub
trahit. hec ille. Pria bona ptinēt ad grām gratū faci
entē a q̄ fluūt. Scda ad grāz gratis datā. vtz inferi

Secunda diuisio gratie .§.I

est i opātēr coopātē. q̄ trahīt ex ỳb Aug. dicētis i li.
de libo arbitꝝ grā. z ponit i. ij. sen. Deꝰ coopādo in
nob pficit. qđ opādo icipit. q2 ipe vt velimꝰ opat incl
piēs. q̄ volētibꝫ coopat pficiēs. Opatiōes āt dei q̄bꝫ
nos mouet ad bonū ad grāz ptinēt Unde diuidit in
opantēr coopātē ipa grā. Pro cuī decla. ðr. b. tho. i. ij
q. cxi. ar. ij Hra vt dictū ē s duplr ꝓt itelligi Uno mō
p ðino auxilio. q̄ nos mouet ad bn volēdū z agēdū.
Alio mō p hītuali dono nob ðinitꝰ idito. vtroq̄ āt
mō grā ɔueniēt diuidit in opātēr coopātē. Opatio
ei alicuī effectꝰ. ñ attribuit mobili sz mouēti. In illo ḡ
effectu i q̄ solū mēs nra ē motaz ñ mouēs opatō ðo
attribuit. z ꝑm hoc ðr grā opans. In illo āt effectu i
q̄ mēs nīraz mouet z se mouet. opatō ñ solū attribuit
ðo. sz aīe. Et ꝑm hoc ðr grā coopās. Est āt i nobis
duplex actꝰ. Primꝰ inchoatꝰ volūtatis. Et q̄ntū ad istū
actū volūtas se hz vt mota. deꝰ āt vt mouēs. z pīertim
cū incipit bonū vel volūtas q̄ prius malū volebat. Et
iō ꝑm q̄ deꝰ mouet mētē ad hūc actū. ðr grā opans.
Aliꝰ actꝰ ē exterior. q̄ cū a volūtate ipet. etiā ɔnis ē vt
ad hūc actū opatō attribuat volūtati. Et q2 ad hunc
actū etiā deꝰ nos adiuuat. z interiꝰ ɔfirmādo volūta
tē vt ad actū ꝓueniat. z exteriꝰ facultatē opādi ꝓbēdo
respectu bꝰ actꝰ ðr grā coopās. Sic igit si grā accipi
at ꝑ gratuita ði motōe. q̄ mouet nos ad bonū meri
toriū ɔueniēt ec diuidit grā i opātēr coopātē. si āt ac
cipiat grā p hītuali dono. sic duplex ē grē effectꝰ. sicz
cuiuslibz alēi forme. q̄z ꝑmꝰ ē ec. scōs ē opatō. Sic
caloris opatō ē facere calidū. z exterior calefactio. sic ḡ
grā hītualr inq̄ntū aīaz sanat vel iustificat. siue gtūm ðo
facit. ðr grā opās. Inq̄ntū ỳo ē ꝓncipiū opis meri
toriū qđ ec ex li. ar. ꝓcedit. sic ðr grā coopans Est aūt
eadē grā opās z coopās. sz distīguit ꝑm diūsos effe
ctꝰ. Et cū p grāz iustificaī. deꝰ ñ sine nob nos iusti
ficat. q2 p motū liberi arbi. dū iustificaī. ðr iusticie
ɔsentimꝰ Jlle tn motꝰ ñ ē grē cā. sz effectꝰ. Unde tota
opatio ptinet ad gratiā.

¶Tertia diuisio gratie .§.II

est i ꝓueniētēr subseq̄ntē. trahīt hec ex ỳb. ps. lvij. di
cētis. Mia eiꝰ. s. ðr ꝓuēiet me. Et i alia ps. Mia eꝰ
subseq̄t me. Hrā āt ðr ex mīa eiꝰ. ꝓcedit. Et iō ɔueni
ent z ipa grā diuidit i ꝓueniētēr subseq̄ntē. Pro cuī ðc
la. ðt. b. tho. i. ij. q. cxi. ar. iij. q sic grā diuidit i opā
tēr coopātē ꝑm diūsos effectꝰ. ita ec i ꝓueniētēr sub
seq̄ntē q̄lrcūq̄ accipiat. ¶Sūt āt q̄nq̄ effectꝰ grē ḡ
tū faciētis i nob. Primꝰ est vt aīa sanet. s. a pctō. Scōs
est vt bonū velit Tertꝰ vt bonū qđ vult efficacit opet
Quartꝰ vt hō ꝓseueret. Quītꝰ vt ad gl̄az ꝓueniat Et iō
grā ꝑm q̄ causat i nob pmū effectū. ðr grā ꝓueniēs
respectu scōi effectꝰ Et ꝑm q̄ causat i nob ꝑm effectū
ðr grā seq̄ns rīspectu ꝑmi effectꝰ Et sic vnꝰ effectꝰ ē po
steriorꝝ vni effectui z poīalī effectui ita grā ꝓt dici p
ueniēs z subseq̄ns ꝑm eūdē effectū respectu diūsorū.
Et hoc ē qđ Aug. ðt i li. de nakat grā. ꝓuēit vt sane
mur. subseq̄t vt sanati vegetemī. ꝓuēit vt vocemī subse
q̄t vt gl̄ificemī Quāuis āt effectꝰ grē possint eē infiniti

nūero. sicut sunt infiniti actus hūani. tñ oēs reducūt ad aliq̄ determinata in spē. Preterea oēs in hoc cōueniūt q̄ vn⁹ aliū p̄cedit. Jsta etiā diuisio grē in p̄ueniēt̄ subseq̄ntē nō est diuisio p̄m eēntiā ei⁹. sz p̄m effect⁹ ei⁹ varios. De hac eē Greg. sup ezech. ait. Semel ꝺcepta ꝺr⁹ ad p̄uectū ducit. z vltro ẽra. s. cordis fructificat q̄ p̄ueniēte se grā. mēs hoīs spōtanea ad fructū boni opis assurgit. de pe. d. ij. dum sanctā.

De diuisione gratie .§.III

gratis date. q̄ diuidit in illa nouē. de q̄b ait ap̄l's. i. ad Cor. xij. Diuisiōes grāz sunt. idē ꝺo dñs. alij datur p̄ spm̄ p̄mo sapie. alij p̄mo scie p̄m eūdē spm̄. alij fides i eodē spū. alij grā sanitatū. alij opatō ꝺrutum. alij ꝓphetia. alij discretō spūum. alij genera liguaz. alij interptatio p̄monū. Pro c⁹ decla. ꝺt. b. tho. i. ij. q cxi. ar. iij. q̄ grā gratis data ordinat ad hoc q̄ hō alteri cooper⁹ vt reducat ad deū. Nō aūt ad hoc opari ñ p̄t inter⁹ mouēdo. hoc ei soli⁹ dei ẽ. Sz solū exterius dicēdo vel suadēdo. Et iō grā gratis data illa sub se ꝺtinet q̄b hō indiget ad hoc vt alterz instruat in reb ꝺinis q̄ sunt supra rōez. Ad hoc āt tria req̄rūt. Prio quidē vt hō sit fortit⁹ plenitudinē cognitōis diuinoz vt ex hoc possit alios ĩstrure. Scō vt possit ꝓfirma revel ꝓbare q̄ ꝺt. Tertiō vt ea q̄ ꝺcipit possit ꝺueniēt̄ auditoribꝫ ꝓferre Quātū igit ad p̄mū tria sunt necessaria sicut etiā apparet in magisterio hūano. Prio q̄ dē oz q̄ ille q̄ dz ĩstruere aliquē in aliq̄ scia. vt principia illi⁹ scie sint ei certissima. Et q̄ntū ad hoc ponit fides. q̄ est certitudo de inuisibilibꝫ reb. q̄ supponūt vt p̄ncipia ĩ catholica docēna. Scō oz q̄ doctor se habeat recte circa ꝺclusiōes p̄ncipaľ scie. Et sic ponit p̄mo sapie. q̄ est cognitio diuinoz. Tertio oz vt abundet exēplis z cognitōe effectuū. p q̄s inēdū oz māifestare cās. Et q̄ntū ad hoc ponit sermo scie. q̄ est rerū hūanaz cognitio. q̄ inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt intellecta dei ꝺspiciūt. Quātū ad p̄m cōfirmatio eoz q̄ subdūt rōni est p augmēta. Jn his āt q̄ sunt supra rōez diuinit⁹ reuelata. ꝺfirmatio ē p ea q̄ sunt ꝺinit⁹ ꝓpria. Et hoc dupl'r Uno mō vt doctor sacre doctrine faciat. q̄ sol⁹ de⁹ facere p̄t in opib miraculos. siue sint ad salutē corpis. z q̄ntū ad hoc ponit grā sanitatū. siue ordinēt ad solā diuie ptātis māifestatōz sicut q̄ sol stet. aut tenebr⁹escat. aut q̄ mare diuidat z b⁹. z q̄ntū ad hoc ponit opatō ꝺrutū. Scō vt possit manifestare ea q̄ soli⁹ ꝺi ē scire. z hec sunt ꝺtingētia futura. z q̄ntū ad hoc ponit ꝓpheria. Et eē occlta cordiū. z q̄ntū ad hoc ponit discretō spūum. Quātum ad ter̄tiū. facultas p̄nūciādi p̄t attēdi vel q̄ntū ad idioma in q̄ q̄s p̄t itelligi loq̄ndo. z p̄m hoc ponūt genera liguaz. Uel q̄ntū ad sensuz eoz q̄ pferūt. z q̄ntuz ad hoc ponit interptatō p̄monū. Et sciendū q̄ q̄uis oīa bñficia nob collata a ꝺo possint dici grē. nō tñ dicūt p̄prie grē gratis date. vt q̄ piscator abūdet p̄mō scie. z sic ꝺ alijs. Fides eē q̄ hic ponit inē bas grās ñ est virt⁹ illa theologica q̄ iustificat hō. sz importat ista q̄ndā eminētē certitudinē fidei. ex q̄ hō fit ꝺone⁹ ad ĩstruēdū alios in his q̄ sunt fidei Quāuis āt grā sanitatū ptineat ad opatōz ꝺrutū. i. miracl'oz distinguit tñ ab ea z ponit spāl' grā. q̄ hz spālē rōez inducēdi ad fidē. q̄ magis reddit q̄s p̄mpt⁹ ad fidē recipiēdā per bñficiū corpal' sanitatis. q̄s p opatōz virtutū. Silr loq̄ varijs liguis z interptari p̄mōes. q̄uis videāt p̄tinere ad p̄monē scie vel sapie. bñt tñ spāles rōes mouendi ad fidē. z iō ponūt distincte ab ill'. Sapia āt z scia hec nō ꝺputāt inē grās gratis datas. p̄m q̄ enūerāt inē dona spūssci. put. s. mēs ē bñ z p̄mpte mobilis a spūsco ad ea q̄ sunt sapier scie. Sic ei sunt dona spiritussci. sz p̄m q̄ iportat q̄ndā abūdātiā scie z sapie. vt hō possit ñ solū in seipo recte sape de ꝺinis. sed eē vt possit alios ĩstruere. ꝺdicētes reuicere sic ponunt inē gratias gratis datas sapier scientie.

Comparādo autē ad .§.III

inuicē grās gratis datas ad grāz gratū faciētē nobilior⁹ p̄fectior est grā gratū faciēs. Uñ ap̄l's. i. ad Corin. xij. enūeratis gratijs gratis datis subdit Adhuc excellētiorē vob viā demōstro Loq̄ns de caritate q̄ p cedit a grā gratū faciēte. z hoc sic ꝓbat. b. tho. i. ij. q cxi. ar. v. Una q̄q virt⁹ tāto excellētior est q̄nto ad altius bonū ordiat. Sp̄ āt finis potior ē bis q̄ sunt ad finē. Grā aūt gratū faciēs ordiat hoiem imediate ad cōiunctōz vltimi finis seu ꝺsecutōz. Grē āt gratis date ordināt hoiez ad q̄dā p̄paratia finis vltimi sic p ꝓphetiā z miracl'a z alia b⁹. hoies inducūt ad hoc q̄ vltio fini ꝺiūgant. Et iō m⁹to ē excellētior grā gratū faciēs. q̄s gratis data. Si p grāz gratis datā. puta p phetādo. miracl'a faciēdo. possz hoc agere ĩ alēovt talis grām gratū faciētē ꝺseqret. tūc eēt excellētior grā gratis data. Sic excellētior ē claritas sol' illūiantz q̄s corpis illūiati. Sz p grām gratis datā hō nō p̄t causare ĩ alio ꝺiūctōz ei⁹ ad deū. quā ipe hz p grāz gratū faciētē sz causat q̄sdā dispositōes ad hoc. Et grē g tis date sunt cōes bonis z mal'. q̄ dē⁹ p̄mittit p̄m b. aug. ne nimis appeterēt. z ĩ eis p̄fectio hoīs extiaret. z nō eas hūdo hō in se m⁹tū deūceret. Faciūt ei hūtē eas m⁹tū eē ĩ opiniōe hoim z hōre. z ab ip̄fectz appetunt. Sz grā gratū faciēs est solū in bonis z pducēs ad gl'az. z iō p̄ oib reb magis appetēda carpēdēda z carpienda vt donū optimū. Et ad hoc facit q̄ ait aug. i. q. i. M⁹te sunt opatōes spūssci q̄s ap̄l's cū q̄dā loco ꝺmēorasset ita ꝺclusit. Hec oīa opat vn⁹ atq̄ idē spūs. diuidēs singul' put vult. Eū g aliō sit sacrz q̄ hr̄e simō mag⁹ peruit. Alliō ꝓpheria q̄ etiā ĩ malis hoīb fieri solet vt ĩ saul. Alliō opatō spūssci quā nisi boni hr̄e ñ p̄t. i. caritas. nec q̄libet heretici z scismatici accipiāt. caritas q̄ opit m⁹titudinē peccatoz. donū est catholice vnitatis z pacis. nec ei⁹ in oīb. q̄ nec ei⁹ sunt oēs. hec ille. Caritas āt sicut z oēs alie ꝺtutes fluūt a grā. sicut radij a sole. Uñ ꝺr Eccl'c. xl. Grā dei sicut padisus bñdictōis. Sic ei ĩ padiso ẽrestri erāt m⁹te arbores fructuose ꝓducētes suauissimos fruct⁹ z ĩ medio lignū vite. ita grā gratū faciens ꝺtinet seu ꝓducit oēs ꝺrutes. ex q̄b ꝓcedūt fructus suauissimi bonoz opez vt p̄ncipalior ĩmediate ꝺt⁹ caritatis. De cauſ grē. Cap'm q̄rtū.

Quſatur autez gratia

solū a ꝺo p̄ncipaľr. Ad quā req̄rit ꝓpatō ex pte hoīs. q̄ tñ p̄patio ñ necessitat deum ad dādū eā. Est āt maior ĩ vno q̄s in alio. Nec tñ scire p̄t p certitudinē si hēt. Primū oñdit ex autoritate

ꝑs. dicētis. Brām ꝛ glaz dabit dñs. Hoc āt sic ꝓbat Tho. i. ij. q. cxij. ar. i. Nulla res agere ꝑt vltra suā speciē, qz sp oz q cā sit potior effectu. Donū āt gr̄e excedit oēm facultatē nature create, cū nihil aliō sit cū ꝑticipatio dine nake q excedit oēm aliā naturā. Et ideo ipossibile ē q aliq creatura causet grāz. Sz necesse ē q sol⁹ deificet cōicādo ꝑsortiū dine nature. ꝑ quā dei filiatudis ꝑticipatōz hēam⁹. Sicut ē ipossibile q aliqd igneat nisi sol⁹ ignis. Nō āt dr. i. Joā. i. Brā ꝛ veritas ꝑ iesum xp̄m facta ē, verū ē ꝓncipal⁹ tū ꝑ frutē sue dinitatis nō ab hūanitate. Nā cū hūanitas ꝑm dam̄, sit q dā organū deitatis, sicut instrm nō agit actiōe ꝓpria, sz ꝑ frutē ꝓncipal⁹ agētis. Sic hūanitas xp̄i nō causat in nob ꝓncipal⁹ grām sed ꝑ frutē deitatis adiūcte, ex q actōes hūanitatis xp̄i sunt nob⁹ salutares. Silr etiā per sacra noue legis q deriuāt a xp̄o causat in nob grā instral⁹, ꝓncipal⁹ āt ꝑ ꝑ frutē spūscti. ¶ Nō āt dicank angli purgare, illuīare ꝛ pficere angl'os īferiores ꝛ etiā hoies ꝑm Dionīsiū, hoc ñ est intelligēdū q faciāt iustificādo grāz, qz hoc ꝑ vt dictū est Sol⁹ dei ē, sz est hoc ꝑ modū cuiusdā instructōis. Uñ ꝛ ipe Dioñ, dr q ista purgatō illūiatō ꝛ pfectō, ñ est aliō q dine scie assumptō, ꝛ est vna opatio realiē. Sz triplex ponit propt diūsos respect⁹ Purgatio q dē dr inq̄ntū tollit vt scīa. Illūiatio inq̄ntū ꝛfortat ꝛ roborat intellectū illūiati, sic calidum appropinq̄ns ad ignē ꝛfortat ꝛ augeꝫ in ea calor Perfectio ꝓpo inq̄ntū hēt noticia de eo qō ꝓpus nō hēbat. sic in illūiatiōe aeris inq̄ntū remouēt tenebre, ꝑt dici purgarō, inq̄ntū recipit lumē in aere. illūiatio inq̄ntū aliqd coloratū cernit ab hoie ꝑfecto. Jn māne datōe sine discriminevel sex⁹ vel etatis gomoz singuli eq̄lr collegerūt. Uñ apparet xp̄i indulgētiā ꝛ celestē grāz postmodū secuturā, eq̄lr oib⁹ diuidi sine sex⁹ varietate, sine ānorū discrimīe. sine acceptatōe ꝑsone. sup oēz dei pplm spūal' grē mun⁹ infundi, s. a deo. hec Lipan⁹. de ꝛse. di. iij. nec quēq. Idē in dicto ca. Si dies oīb⁹ eq̄lr nascit, ꝛ si sol sup oēs parit eq̄li luce diffundit. q̄nto magis sol xp̄s ꝛ dies ver⁹ in eccl'ia sua lumē vite eē ne pari eq̄litate largit. hec ille. Nō videt intelligēdū ex ꝑ te se ꝑpantiū, ꝛ faciētiū equalē prepatōem.

Quantū ad secundum .§. I.

scz ō ꝑpatōe ad grāz q req̄rit pz ex eo qō dr Ālmos iij. Prepare in occursum dei tui isl'. Et. i. Reg. vij. Prepate cordavr̄a dño. Pro declara. dic. b. tho. i. ij. q. cxij. q vt dictū est supra. Brā dupl'r accipit. Uno mō ꝑ habituali bono. Ālio mō ꝑ auxilio dei mouētis aiaz ad bonū. Prio mō accipiēdo ꝑ exigit ad grāz aliq grē ꝑpatio, qz nulla forma ꝑt cē nisi in matīa dispōsita. Sed scdo mō accipiēdo grāz, s. ꝑ auxilio dei mouētis aiaz ad bonū, sic nulla ꝑpatio req̄rit ex pte hoīs. q̄si ꝓueniēs diuinū auxiliū. sz pot⁹ q̄cūq ꝑpatio in hoie cē ꝑt, est ex auxilio dei mouētis aiaz ad bonū. Et ꝑm hoc ipe bon⁹ mot⁹ libi arbi. q̄ mediāte q̄s ꝑpar ad gr̄e donū suscipiēdū est act⁹ liberi arbi. moti a deo. Et q̄ntū ad hoc dr hō se ꝑpare. ꝑm illō Proū. xvi. Hoīs est ꝑpare animū. Et est a deo ꝓncipaliter mouēte libez arbitriū. Et ꝑm hoc dicit a deo voluntas hoīs prepari. ꝛ gressus hoīs dirigi. ¶ Sciendū etiā q duplex est prepatio hoīs ad grām. Una est q est simul cū gratie infusiōe. Et talis prepatio est meritoria. nō quidē gr̄e q iā habeꝫ. sed gr̄e q nōdū habetur. i. augmētatōis ei⁹. Est alia ꝑpatio q est gr̄e gratū faciētis, q tū est a deo mouēte. sed nō sufficit ad meritū homis nondū ꝑ gratiā iustificati. qz nullū meritū ꝑt esse nisi ex gratia. Jtē ista prepatio ad donū gr̄e recipiendū nondū habite ꝓtingit dupl'r. Cum ei vt dictū est sit a deo ꝓueniēte mouēte volūtatē homis ad bonū. Q̄ñq de⁹ mouet hoiem ad bonū, nō tū ꝑ fectū, ꝛ talis prepatio ꝓcedit grām gratū facientē etiam tpe. Sicut mouet freq̄nter ꝓmanētes in pctō, ad faciendū elemosynas. ieiunia, ꝛ orōes ꝛ h⁹. Sic mouit b. Aug. ante ꝓuersatōem ad audiendū ꝓdicatiōnes ambrosij. exhortatōes simpliciani. exēpla antbonij. Ut dr de pe. dist. v. admonem⁹. De ꝑseuerāte in odio vel alio crimīe q̄cquid boni poterit qō faciat. s. elemosynas. ieiunia, orōnes ꝛ hmōi. vt de⁹ ei⁹ cor illustret. s. ꝑ grām gratū facientē. Q̄ñq vero de⁹ statī mouet hoiem ad pfectū bonū, ꝛ subito hō accipit grām vnde dr. Eccl'. xi. Facile est in oculis dei subito bone stare paupem. Et Jo. vi. Oīs q audit a pr̄e ꝛ didicit venit ad me. Sicut accidit in saulo, q cū actu ꝑsequerē eccl'ias ꝛ iter ageret ad capiēdū xp̄ianos. subito luce circūfultus recepit grām. Act. ix. Cū ḡ a dō sit ista ꝑpatio, nō refert q fuit statī vel paulatī. Algēs enī infinite virtutis de⁹. sicut nō exigit materiā vel dispositōez materie. q̄si ꝑsupposita ex alteri⁹ cause actōe ita nō eget tpe. sed in subito ꝑt materiā dispōere ꝛ formā ītroducere, ꝛ etiā ꝑ⁹ tpe dispōnere materiā paulatī. ꝛ p⁹ ea formā inducere. sic in saitate ꝓtigit q aliq̄s paulatī ītroducit. aliq̄s ī subito ī sanatōe miraculosa.

Quantum ad tertium .§. II

scz q prepatio hoīs ad grām. nō necessitat ad grām pz hoc ex eo q hō ꝓpat ad deū. sicut lutū ad figulum. ꝑm illō Hiere. xviij. Sicut lutū in manu figuli. ita et vos in manu mea ait dñs. Lutū āt nō accipit ex necessitate formā a figulo. q̄ntūcunq sit figuratū. Pro cui⁹ declaratōe dicit. b. Tho. i. ij. q. cxij. ar. iij. q prepatio hoīs ad grām est a deo sicut a mouēte, ꝛ a libero arbitrio sic a moto. Pōt igit gr̄e ꝓsideratō dupl'r accipi Uno mō ꝓut est a libero arbitrio, ꝛ ꝑm hoc nulla necessitatē hz ad gr̄e ꝓsecutōez qz donū gr̄e excedit oēm prepatōez virtutis hūane. Ālio mō ꝑt ꝓsiderari ꝑm q est a deo mouēte, ꝛ tūc habet necessitatē ad id ad qō ordinat. non q̄dem necessitatē coactōis, sed infallibilitatis. qz intētio dei deficere nō potest. ꝑm qō dicit bea. Aługuſt. de ꝑdestinatiōe sanctorū q ꝑ beneficia dei liberank certissime quicūq liberātur Uñ si ex intentiōe dei mouentis est. q homo cui⁹ cor mouet grām consequtur. infallibiliter illaz consequit. ꝑm illud Joan. vi. Oīs qui audit a patre et didicit venit ad me. Quod autē dicit glo. ad Roma. v. De⁹ recipit eum q confugit ad se, aliter esset in eo iniquitas intelligitur de illo q confugit ad eum per actum liberi arbitrij. iā per gratiā informati. quē si non recipe/ret, esset contra iusticiā quam ipse statuit. Et sciendum q defectus gratie prima causa est ex nobis. Sz collationis prima causa est ex deo. ꝑm illud Sec. de cimotertio. Perditio tua isl'rael tantū ex te, ex me auxilium tuum.

Quantum ad quartū §.III

scz ꝙ nō sit in oib⁹ eq̄lr grā. manifestat ex hoc qđ dicit apl's ad ephe. iiij. Unicuiq; vr̄m dat grā ꝑm mēsurā donatōis xp̄i. Sz qđ mēsurat. nō eq̄lr dat. rc̄. Et hoc sic declarat. b. tho. i. ij. q. cxj. ar. iiij. Habit⁹ duplicez habitudinē hr̄e ꝑt. Unū ex pte finis vl' obiecti. ꝓz qđ ōrdna ꝯt⁹ nobilior altera. qz ad maī⁹ bonū ordinat. Alio mō ex parte subiecti. qđ maī⁹ vel mīn⁹ ꝑticipat habitū inherentē. Scōm ḡ primā habitudinē grā nō ꝑt esse maior nec minor. qz grā ꝑm sui rōem ꝯsistit hoī minē summo bono qđ e deꝰ. Sz ex pte subiecti ꝑt suscipe magis z min⁹ put. s. min⁹ vel ꝑfectꝰ illustrat a luīe grēvn⁹ cēp alī⁹. Cui⁹ diūsitatis rō est ex aliq̄ pte ꝑ parātis se ad grām. Qui enī se magis ad grām ꝑpat pleniorē grām recipit. Sz ex hac pte nō ꝑt accipi ꝓma rō diūsitatis bꝰ. qz ꝑpatio nō est hois nisi inq̄ntū libez arbitriū eⁱ⁹ prepak a ꝺo Unū ꝓna cā b⁹ diūsitatis ē ex pte dei. qz diūsimode sue grē dona dispēsat ad hoc ꝙ ex diuerſ gradib⁹ grē pulcritudo ecclie cōsurgat. z ꝑfectio. Sic etiā z diūsos grad⁹ rez instituit vt eēt ꝑfectū vniūsum. Unī apl's ad Ephe. iiij. enūeratis pl'ib⁹ gratijs subdit. ad ꝯsummatōz scōz edificatōem corpis xp̄i. Qđ āt ōr. sap. vi. Eq̄lr ipi ē cura de oib⁹. nō intelligit ꝙ det dona grē eq̄lr. sicut nec nature grad⁹. sz qz vnico actu z simplici maiorat mīora dispēsat. Lypan⁹ de ꝯse. dist. iij. sic ait. Plane eadē grā spūal'. q̄ a baptismo eq̄lr a credentib⁹ sumit. i ꝯsatōe atq; actu nr̄o postmodū vl' minuit vel augeat. vt i euāgelio dñico. Lū semē eq̄lr semiat. sed ꝑ varietate tre. alib⁹ absumit. i. depdit. alib⁹ in ml'tiformē copiam vel xxx. vel. xl. vel centesimū fructū exuberat cumulatuz. hec ille. Sz qđ dic eq̄lr dari grā intelligit i puul'. vel rū ꝑm cōem legē. Sec⁹ ꝑ ꝓuilegiū. vt Nicolao z al'. In adultis āt q̄ ad facientes eq̄lē ꝑpatōz. Et qđ grāz dic minui. intelligit q̄ ad feruorē. Nam q̄ ad habitū nō minuit ꝑ mortale. sed corrūpitur.

Quātum ad quintū §.IIII

scz ꝙ nō sciri possit certitudinal'r ꝙ si hō hz grāz Pro bat ꝑ hoc qđ scribit Eccl'ia. ix. Nemo scit an odio vel amore sit dign⁹. sz grā ōi est q̄ facit hoiez dignū amore dei. ḡ rc̄. Pro bꝰ ōclaratōe sciēdū ꝙ tripl'r ꝑt aliq̄d cogsci. Uno mō ꝑ reuelatiōes. Et hoc mō ꝑt q̄s scire se hr̄e grāz Reuelauit hoc deꝰ aliq̄ñ ex spāli ꝓuilegio aliq̄b⁹ vt securitatis gaudiū in hac vita i eis icipiat. z ꝯfidēt⁹ z fort⁹ magnifica opa ꝓsequnt. z mala vite ꝓnis sustineāt. Sicut paulo dictū est. ij. Corin. xij. Sufficit tibi grā mea. Et abrae fuit dictū Nūc cogui ꝙ timeas deū. Beñ. xxij. i. cognoscere te feci Et loq̄t de tiore casto. q̄ nō est sine grā. Scōo mō ꝑt aliq̄d ꝑ seipm z certitudinal'r cogsci. Et sic null⁹ ꝑt scire se hr̄e grām. Et rō est. qz certitudo ñ ꝑt hr̄i de aliq̄. nisi possit diiudicari ꝑ ꝓpriū ꝓncipiū Sic enī certitudo hēt de ꝯclusiōib⁹ demōstratiuis. ꝑ idemōstrabilia vniūsalia ꝓncipia. Null⁹ āt ꝑt scire se hr̄e sciam alic⁹ ꝯclusiōis. si ꝓncipiū ignoraret. Principiū āt grēz obiectuz ei⁹ est ipe deꝰ. q̄ ꝑpē sui excellētiā ē nob⁹ ignot⁹. ꝑm il lud Job. ix. Si venerit ad me nō videbo eū. si āt abierit nō intelligā. Et iō hō ñ ꝑt ꝑ certitudinē diiudicare si hz grām. ꝑm illō. i. Eoz. iij. Sz nec meipz iudico. q̄ autē iudicat me dñs ē. Tertio mō ꝺ̄gscit alīq̄d ꝯiectural'r z ꝑ aliq̄ signa. Et hoc mō ꝑt aliq̄s cognoscere se hr̄e grāz inq̄ntū. s. ꝓcipit se delectari z ꝓtē nere res mūdanas. z inq̄ntū nō ē ꝯsci⁹ alic⁹ pctī mortal'. ꝑm quē modū ꝑt itelligi illō Apoc. iij. Uincenti dabo mānā absc̄ditū. qđ nēo nouit nisi q̄ accipit. qz ille q̄ accipit. ꝑ q̄ndā experientiā dulcedis nouit. quaz nō expik q̄ nō accipit. Ista tñ ꝯgnitio ipfecta ē. Unde z apl's. i. Corin. iij. ꝑ cēp dixit. Nihil mihi ꝯsci⁹ sum subdit. Sz nō in hoc iustificat⁹ sum. qz vt ōr in Ps. xvij. Delicta q̄s itelligik ab occultis meis mēa me dñe. hec. b. tho. Ire qz act⁹ ꝯtutū infusaz q̄ ꝓcedūt a grā. sunt oīno sīles actib⁹ ꝓcedētib⁹ a ꝯtutib⁹ acq̄sitis iō cēp uis videat q̄s se facere opa iusticie. mie. caritatis. penitētie. nō ꝑt scire ꝑ certitudinē si tales act⁹ ꝓcedūt a virtutib⁹ infus⁹ vel acq̄sitis. Unde nec ex hoc ꝙ habeat grām cognoscere potest.

De necessitate gratie. Cap'm quintū.

Gratia dei adeo est homini necessaria ꝙ sine ea nō ꝑt dei ꝓcepta seruare. nec vitā eēnā mereri. nec resurgere a pctō nec abstinere a pctō. Sz nec pōt ꝑ se ꝑpare se ad grām. Nec p⁹ cēp eā ꝯsecut⁹ ē. ꝑt bonū facere. z vitare pctm̄ sine auxilio grē. nec ꝑseuerare. Pōt tñ sine grā ꝺ̄gscere ꝟitatē ml'taz rez. z facere aliq̄ bona naturalia. z diligere deū sup oīa. Quātū ḡ ad ꝓmuz scz ꝙ sine grā gratū facere. nō ꝑt hō oīa ōi ꝓcepta ꝺ̄plere. Probat ꝑ. be. aug. q̄ ōt. Credere. s. ꝙ possit q̄s mādata ōi sine grā ꝺ̄plere. ptinet ad hereſim pelagiano. vñ de ꝯse. d. iij. ōr. Placuit vt q̄cūq; dixerit iō nob⁹ grām iustificatōis dari. vt qđ iubemur ꝑ libez facere arbitriū. facili⁹ possum⁹ ꝺ̄plere ꝑ grām. tanq̄ z si grā ñ daret. nō q̄dē facile. sz tñ possum⁹ z sine illa ꝺ̄plere mādata ōina. anathema sit. Pro cui⁹ declaratiōe dicit b. tho. i. ij. q. cix. ar. iiij. ꝙ ꝺ̄plere mādata legis ꝟigit dupl'r. Uno mō inq̄ntū ad subam opis. vt. s. hō opet iusta fortiaz alia virtutū opa Et hoc mō in statu nature itegre potuit oīa mādata legis ꝺ̄plere Alioq̄n ñ potuiss⁹ i statu illo ñ peccare. cū ñ sit aliq̄d pctm̄ q̄ trāsgredi legē ōi. Sz i statu nate corrupte ñ ꝑt ꝺ̄plere oia mādata sine grā sanāte. Qđ āt ait apl's ad Ro. ij. ca. Gētes q̄ legē ñ hāt. cū natural'r q̄ legis sunt ꝺ̄plent. ipi sunt sibi lex. intelligendū est ꝑm btūz Aug. Gētes legē ꝺ̄plere ꝑ naturā ad vitā. s. z reformatā gratia. Alio mō ꝑt ꝺ̄pleri mādata legis nō soluz q̄ntū ab subam opis sed etiā quātū ad modū agēdi vt. s. ex charitate faciāt. Et sic nec in statu nature integre. nec i statu nature corrupte ꝑt homo ꝺ̄plere absq; gratia mādata dei. Unde b. Aug. in li. de correptiōe z gratia cū dixisset ꝙ sine grā prozsus bonū hoies faciūt. subdit. nō solū vt mīstrante ipa qđ faciendū est sciant. verūetiā vt ꝑstante ipa faciāt cum dilectōe qđ sciunt. Indigent insup in vtroq; statu auxilio ōi mouentis ad mandata implēda. Nec est contra qđ be. Dieroñ. dicit. Maledict⁹ oīis q̄ dicit deū aliquid impossibile ꝓcepisse. Sed ipossibile vidēt qđ per se homo facere nō pōt. vt mandata ꝟuare. Nā id quod possumus cū auxilio diuino. nō est nobis oīno impossibile. ꝑm illud ꝓbi. in. iij. ethicoz. Qđ ꝑ amicos possumus. aliq̄lr ꝑ nos possum⁹. vnde z be. Diero.

Capitulū v

ibi subdit. Sic fatemur libez esse arbitriū nostrū vt dicamus semp nos diuino auxilio indigere.

Quantū ad secundum § I

punctū. s. q sine grā ñ possum⁹ vitā eternā mereri. dic apls ad Ro. vi. Grā dei vita eterna. Qđ iō dr fm glo. ibi. vt intelligam⁹ deū ad vitā eternā p sua miseratōe p⁹ducere. Sic g exponit vita eterna nobis dat grā dei. i. suo munere. D⁹ rō est fm tho. i. ij. q. cix. arti. v. Quia act⁹ p⁹ducētes ad finē. oportz fini esse ꝓportionatos. Mull⁹ ātē act⁹ excedit ꝓportōz ꝑncipiū act⁹ sui. Et iō videm⁹ in nakalibz q nulla res ꝑficere pt effectū p suaz opatōez. q excedat ꝓtutē actiuā. Sz solū pt ꝑducere p opatōz suā effectū sue ꝓtuti ꝓportionatū. Vita ātē eterna est excedēs ꝓportōz būane nature. Et iō hō per sua nakalia nō pt ꝓducere opa meritoria ꝓportō nata vite eterne. sz ad hoc exigit altior ꝓt⁹ q est ꝓt⁹ grē. Et iō sine ea hō ñ pt mereri vitā eternā. sz pt facere opera ꝑducētia ad aliqđ bonū ꝓnaturale hoi. sicut laborare in agro. cōedere. bibere. hre amicū z h⁹. vt dic b. aug. Qđ ātē dns dic Mat. xix. Si vis ad vitā ingredi ꝓua mādata. intelligēdū ē volūtate sua facere opa meritoria. ita tñ q ipa volūtas ꝑus ꝑpek ad h⁹ p grāz. vt dr be. aug. Itē si obꝯiciat q vita eterna ē vltim⁹ finis hois. sz q̄libz res natural⁹ p sua nakalia pt ꝓsequi finez suū. g mlto magis hō q hz altiora nakalia. debz p se posse ꝓsequi finē suū. s. vitā eternā. Rñ. q hoc ē verz de fine ꝓnakali rei. Sz naka būana ex hoc qđ ē nobilior. pt ad altiorē finē ꝓduci ꝯ naturalē sibi cui⁹ est vita eterna. Sed indiget altiori auxilio ꝯ virtus natural⁹ sua sit. s. auxilio gratie.

Quantum ad tertium § II

scilz q nō pt qs resurgere a pctō sine auxilio grē. prout bak sic p b. tho. i. ij. q. cix. ar. viij. Pctm̄ trāsit actu. sed remanet reatu. z iō nō est idē resurgere a pctō. q cessare ab actu pcti. sz rsurgere a pctō ē reparari hoiez ab his q̄ peccādo amiserat. Incurrit ātē hō triplex detrimētū peccādo. s. maculā corruptōz natural⁹ boni. z reatuz pene. Maculā qdē inq̄ntū ꝓuak qs decorē grē ex deformitate pcti. Bonū ātē nature corrūpik. inq̄ntū natura hois deordiat volūtate hois ñ subiecta dō. hoc ei ordīe sublato ꝓsequens ē vt tota naka hois peccātis inordīata remaneat. Reat⁹ pene ē. q peccādo mortalit merek dānatōz eternā. Mānifestū ē ātē q de singulis horz triū nō reparek nisi p deū. Cū ei decor grē proueniat ex illustratōe dīni luis. nō pt tal⁹ decor i aīa reparari. nisi deo denuo illustrāte. Vñ requirit habituale donū qđ ē grē lumē. Sil⁹ ordo nake reparari nō pt. vt. s. volūtas hois subꝯiciat dō. nisi deo volūtatē hois ad se trahēte. Simil⁹ z reat⁹ pene eterne remitti ñ pt nisi a deo. cui quē est offensa ꝓmissa. z q est hoiz iudex. Et iō requirit auxiliū grē. z inq̄ntū ad habituale donū. z q̄ntū ad iteriorē dei motōz. Qđ ātē dr Ephes. v. Exurge a mortuis z illūiabit te xps. nō sic est intelligēdū q tota exurrectio pcedat illūiatōz grē. sed qr cū hō p liberuz arbitriū a deo motuz surgere conat a peccato. recipit lumē gratie iustificantis.

Quantū ad quartū § III

scz q sine grā nō pt hō a pctō abstinere. Hoc sic dcla rat. b. tho. i. ij. q. cix. ar. viij. De hoc possum⁹ loq̄ dupliciter. Aut fm statū nake integre. aut fm statū nake corrupte. Et fm statū nake integre pcat hō sine dono grē habituali nō peccare. nec mortal⁹ nec venial⁹. sz peccare nō est aliq̄d ꝯ recedere ab eo qđ ē fm naturā qđ vitare hō pcat in statu nake integre. ñ tñ hoc pcat sine auxilio dī i bono ꝓuātis q̄ subtracto ipa etiā natura in nihilū decideret. Sz in statu nake corrupte indiget hō grā habituali. natura sanāte ad hoc q oio a peccato abstineat. Nec sanato ꝑio fit in ꝑfm vita. fm mētē appetitu carnali nōdū total⁹ repato. vñ apls in ꝑsona hois reparati dr Ro. viij. Ipe mēte seruio legi dei carne ātē legi pcti. In q̄ qdē statu pt hō abstinere a peccato mortali qđ ē in rōe. Nō ātē pt abstinere ab oi pctō veniali. ppē corruptōz inferioris appetit⁹ sensualitatis. L⁹ mot⁹ singl⁹ rō repmere pt. z ex hoc bñt rōem pcti z volūtarij. Nō ātē oēs. qr dū vni resistere nititur fortassis ali⁹ insurgit. Et qr rō nō pt sp quigil eē ad h⁹ mot⁹ vitādos Sic igit añ ꝯ rō hois in q̄ ē pctm̄ mortale repek p grāz iustificātē. pt singl⁹ pctā mortalia vitare. z fm aliqđ tps. qr nō ē necesse q ꝓtinuo peccet in actu. Sz q diu maneat absq̄ pctō mortali eē nō pt. Ut ei dr Grego. sup ezech. Pctm̄ qđ p pniaz diluit. mox suo pōdere ad aliđ trahit. Et h⁹ rō ē. qr sic rōni subdit inferior appetit⁹. ita eē rō dz subdi dō. z i ipo ꝓstituere finē sue volūtatis. Per finē ātē oz q regulent oēs act⁹ būani. sic p rōis iudiciū regl⁹ari dnt mot⁹ inferioris appetit⁹ Sic igit inferiori appetitu ñ total⁹ subiecto rōi. ñ pt eē dn insurgāt inordīati mot⁹ in appetitu sensitiuo. ita in rōe hois dō ñ subiecta. ꝓsequens ē q insurgāt mlte inordinatōes in ipis actib⁹ rōis. Cū ei hō ñ hz corr suū firmatū in deo. vt p nullo bono ꝓsequendo vl malo vitādo ab eo separari velit. occurrūt mlta ppē q̄ sequenda z vitāda hō recedit a dō. pcepta ei⁹ ꝓtinendo z ita peccat mortal⁹. qr in repetitis hō opat fm finē p cōceptū z habitū pexistētē. Pbs dr in. ij. ethi. q̄uis ex p meditatiōe rōnis hō possit aliq̄d agere ꝑter ordinē finis pcōcepti. z ꝑter iclīatōz hit⁹. Sz qr hō ñ pt sp eē in tali ꝑmeditatiōe. ñ pt ꝓtigere. vt diu pmāeat q̄n opek fm ꝓsequtiā volūtatis dordīate a dō. nisi cito p grāz reparek Nec ē ꝺ qđ dic b. aug. s. q nēo peccat in eo qđ vitare ñ pt. Sz ñ pt sine grā vitare. g̃rē. qr pt hō vitare singl⁹ act⁹ pctōz. sz ñ oēs nisi p grāz. Et tñ qr ex ei⁹ defectu est. q nō sit preparatus ad grām habendā. p hoc nō excusat a peccato. qr sine gratia peccatū vitare non possit.

Quantū ad quintū § IIII

scz q hō nō pt se ꝑpare ad grām p seipm. oñdit p illud qđ dr Jo. vi. Nemo pt venire ad me. nisi pater q misit me traxerit eū. hoc aūt sic declarat b. tho. i. ij. q. cix. arti. vi. Duplex est preparatio volūtatis būane ad bonū. Una q̄ prepat ad bonā operandū meritoriū z fruendū deo. Et talis preparatio volūtatis nō pōt esse sine habituali dono gratie. qđ sit principiū boni operis meritorij. Alio modo pōt intelligi ꝑparatio volūtatis humane ad cōsequēdū ipz donū habituale gratie. Ad hoc ātē q se prepet volūtas ad susceptōem huius doni habitual⁹ gratie. nō oportet ꝑsupponere aliqđ aliud donū habituale in aīa. qr sic ꝓcederek in infinitū. Sz oz ꝑsupponere aliqđ auxiliū dei gratuitū

mouētis inter⁹ aīam seu suspīrātis bonū ꝓpositum. His igit duob⁹ mōis indigem⁹ dīno auxilio ad bn̄ opandū ¶ Qō ār indigeam⁹ auxilio dei mouēt aīa mā oñdit ex hoc. q cuz de⁹ sit ꝑmū mouēs simpl'r. et ei⁹ motōe ē q oīa in ipam ꝟutank ꝑm cōem intētiōez boni. p quā intēdit ynū q ōcz assil'ari deo ꝑm moduz suū. Unde dion. ōr in li. de di. no. q de⁹ ꝟutit oīa ad se ipm. Sz hoīes iustos ꝟunit ad seipm sicut in spālez finē quē intēdūt. z cui cupiūt adherere. vt bono ꝓpo ꝑm illō Ps. lxxij. Mihi ār adherere deo bonū ē. Et iō q hō ꝟutak ad deū. hoc nō ꝑt ee nisi deo ꝟuertente ipm ad se. hoc ār est prepare se ad grāz. qsi ad deū cō uerti. sicut ille q hz oculū auersum a luie sol. p hoc se ꝑparat ad recipiēdū lumē solis q oculos suos ꝟuert tit versus solē. Unde ptz q nō ꝑt se ꝑpare ad lumē gre recipiēdū. nisi p auxiliū gre inēius mouētis. Nec ē ꝺ qō dicit zacha. i. Cōuertimī ad me. z ego ꝟuertar ad vos. Cōuerti nō est aliō cz se ad grām ꝑpare. Unde dek q p se ꝑt ꝑpare se Ell's quō imparet qō nō eet in ei⁹ ptāte. Nā ꝟuersio hoīs ad deū fit p libez arbitri⁹ um. Et ꝑm hoc hoī ꝓcipit q se ad deū ꝟuertat Sed libez arbitriū ad deū ꝟuerti nō ꝑt nisi deo ad ipz cō uertente illū. ꝑm illō Viere. xxxi. Conuerte me dñe et ꝟuertar. qz tu es dñs de⁹ me⁹ Unde cū ōr bō facere qō in se est in prepando se ad grām dicit hoc esse in ptā te homis ꝑm q est motus a deo.

Quantū ad sextū scz .§.V.

q ꝟsecut⁹ iā grām habituale donū. adhuc idiget auxilio gre. put iportat motionē interiorē dei ad bonū. Qō sic declarat b. tho. i. ij. q. cix. ar. ix. Nō ad rectevi uendū indiget dupl'r auxilio ōi. Uno mō quātū ad donū habituale. p qō sanak natura būana corrupta p pctiñ. z sanata eleuak ad faciendū opa vite eēne me ritoria q excedūt proportōz nature būane. Allio mō indiget auxilio gr̄evt moueak ad agēdū. Quātū igit ad primū auxiliū hō in gra existēs nō idiget alio au xilio. s. gre habitual' infuso. Sz qntū ad scōz auxili um. vt. s. moueak a deo ad recte agēdū. sic iā hīs ha bituale donū gre adhuc indiget tali auxilio Et hoc p pter duo. Prio rōne generali propt hoc. qz nulla res creata ꝑt in quēcūcz actū ꝓdire nisi ꝑtute motōis di uine. Scdo rōe speciali propt cōditōez būane natu re corrupte. q licz p grām sanek qntū ad mentē. rema net tñ in ea corruptior ipfectio qntū ad carnē. p quā seruit legi pctī. vt ōr ad Ro. vij. Remanet etiā qdam ignorātie obscuritas in intellectu. ꝑm quā ōr ad Ro. viij. Quid orem⁹ sic oportz nescim⁹ propt varios eniz rez euētus. Et qz etiā nosipos nō pfecte cognoscim⁹. ñ possum⁹ ad plenū scire qd nob expediat. Et iō neces se est nob vt a deo dirigamur. z ptegamur q oīa nouit z oīa ꝑt. Et propt hoc etiā renatis in filios dei p gra tiā ꝟuenit dicere. Et ne nos inducas in temptatōez Et fiat volūtas tua sicut in celo. z in terra. ꝛc. q ꝟtinet in oōe dñica ad hoc ptinētia. Nec ex hoc q p⁹ grām habituale donū acceptuz indigeam⁹ auxilio dei nos mouētis ad bonū. ꝑt ꝟcludi q tale habituale donuz sit inuacuū. vel ipfecta gra. qz etiā in statu gl'e quan do erit gra ꝟsummata. hō dīno auxilio indigebit. et quātū ad hoc etiā ipfecta gratia hoc ostendit. inquā tum hominē nō totaliter sanat.

Quantū ad septimū .§.VI

scz q in gra ꝟstitutus indiget auxilio gre nō qdē put est donū habituale ipa gra. sed prout est auxilio dei ptegēs hoīez qō. b. tho. declarat sic. pria se. q. cix. ar. x. Perseuerātia tripl'r dicit. Uno mō put significat ha bitū mentis p quē hō firmiter stat. ne moueak ab eo qō est ꝑm veritatē p tristicias fruētes. Scdo mō ꝑt dicī pseuerātia habit⁹ quidā ꝑm quē hō hz ꝓposituz pseuerādi in bono vsqz in finē. Et vtroqz istoz mōz sp pseuerātia simul cū gra infundit. sicut z cetere vir tutes. Tertio mō ōr pseuerātia quedā bonitas vsqz ad finēvite. Et ad talē pseuerātiā hūdā hō in gratia ꝟstitut⁹ nō idiget aliq habituali gra. sz dīno auxilio ipm ptegētez dirigēte ꝺ tēptationū ipulsus. Et ideo postqz aliqs est iustificat⁹ p grāz necesse hz perere pdi cte pseuerātie donū. vt. s. custodiat a malo vsqz ad fi nēvite. Multis ei dak gra qbz nō dak pseuerare ī gra

Quantū ad octauū .§.VII.

scz q sine habituali dono gre possum⁹ multa intellige re. Sz nō sine auxilio dei mouētis intellectū. Qō sic ōclarat. b. tho. i. ij. q. cix. ar. i. Sicut oēs mot⁹ corpa les reducūk in motū celestis corpis sicut in ꝑmū mo uēs corpale. ita oēs motus tā corpales qz spūales re ducunk in primū mouēs simpl'r qō est de⁹. Et iō qn tūcūcz aliq natura corpal' vel spūalis ponak pfecta. nō ꝑt in suū actū ꝓcedere. nisi moueak a deo. q qdez motio est ꝑm sue puidētie rōem. nō ꝑm necessitatē na ture. sicut motio corpis celestis. Nō solū autē a deo ē oīs motio sicut a prio mouēte. sz ab ipo etiā est oīnis formal' pfectio. sicut a prio actu. Sic igit actio intel lect⁹ z cuiuscūcz entis creati. depēdet a deo duplicit. Uno mō inqntū hz formā p quā agit. Allio mō in qntū ab ipo moueť ad agēdū. Una qqz ār forma in dita rebz creatz a dō hz efficaciā respectu cuiusdā effe ct⁹ dēmiati. ī quē ꝑt ꝑm suā ꝓpetatē Ultra ār ñ ꝑt ni si p aliquā aliā formā supadditā. Sic aq ñ ꝑt calefa cere nisi calefacta ab igne. Sic igit intellect⁹ būan⁹ hz aliquā formā. s. ipz intelligibile lumē. qō ē de se suffici ens ad qdā intelligibilia ꝟgscēda. ad ea. s. ī qznoticiā p sensibilia possum⁹ deuēire. Ulteriora ꝺo intelligibilia intellect⁹ būan⁹ ꝟgscere ñ ꝑt. nisi fortiori luie gre. l' pro phetie qō ōr lumē gre inqntū ē nake supadditū Sic g dōm ē q ad ꝟgnitōz cuiuslibet veri. idiget hō auxi lio dīno. vt. s. intellect⁹ a deo moueak ad suū actū. Nō ār indiget ad ꝟgscēdū veritatē in oīb⁹ noua illustra tōe supaddita naturali illustratōi. sz in qbusdā q ex cedūt naturalē cognitiōez. z tñ qñqz de⁹ p suā grām miraculose instruit aliqs de his. q p naturalē cogni tōz hīi ꝑnt. sicz qñqz facit miraculose qdā q natura facere ꝑt. Cū ār ōr q oēvez a qcūcz dicak est a spū scō. ꝑm Amb. Intelligēdū est hoc ꝑm be. Tho. q ē a spūscō sic ab infundēte nakale lumē. z moueāte ad in telligēdū z loqudū veritatē. nō ār sicut inhabitāte per grām gratū facientē. vel sicut largiente habituale do nū gre. supadditū naturali lumini

Demum quantuz .§.VIII.

ad volēdū vel faciēdū bonū aliter idiget hō gra ī sta tu nature corrupte Aliter idiguit in statu nake itegre

Nā in statu nate integre indiget hō virtute gratuita supaddita ꝫ tuti nate in q̄ntū ad vnū. s. ad opandū ꝫ volēdū bonū supnatale Sz i statu nate corrupte q̄ntū ad duo. s. vt sanet. ꝫ vltius vt bonū ꝫ tutis opetur meritorie. Invtroq; āt statu indiget hō auxilio dīno vt a deo moueat ad volendū ꝫ agendū sicut a primo mouēte. Et sicut vtroq; mō p̄t intelligi illō Ro. nono Nō est volētis neq; currētis. sz dei miserētis. Uelle eī ꝫ opari meritorie est a dō mediāte gr̄a sua gratū faciente. Uelle āt ꝫ opari ea q̄ sunt nate vel artis. vt edificare. plātare. itelligere. ꝫ h⁹. etiā in pctōribus est a deo vt primo motore dīm ad agendum.

De affectu gratie operantis que est iustificatō im pī. Capitulū sextū.

IUstificatio impii que est effectus gr̄e opantis dr a iustitia Justicia autē dr tripl̄r p̄m tho. i. ii. q. cxiii. art. i. Uno mō put importat rectitudinē ordinātē actū hois in cōpatōe ad aliū singularē hoiem. Et sic est iustitia p̄ticularis ꝫ vir⁹ cardinal̄. Scdo mō put ordinat p̄m rectitudinē actū hois in cōpatōe ab bonū cōe multitudis. q̄ dr iustitia legal̄. Tertō mō dr iustitia p̄m q̄ importat rectitudinē q̄ndā hois in dispositōe interiori hois. put. s. supmū hois subiicit deo. ꝫ inferiores vires aie subdunt supme. i. rōi. Et hāc iustitiā phūs. v. ethi. appellat metaphoricā Ab hac igit iustitia tertio mō sumpta sumit iustificatō passiue accepta. s. p fieri iustū. nō p facere iustū. Et hec etiā nō p modum simplicis generatōis. q̄ sic etiā possz opetere ei q̄ nō eēt in pctō. dū iustitiā accipet a dō. sicut adā in p̄ncipio accepit iustitiā original̄ pctī. cū adhuc nō haberet pctm̄. sz potuit peccare. Dmōi iustificatio in hoie includit rōem mot⁹ de ℣rio in ℣riū. Et sic iustificatō importat q̄ndā trāsmutatiōz de iustitie statu. ad statū iustitie p̄dicte. Et de ista iustificatōe hic agit. de qua ad Ro. iii. Et autē q̄ nō opant credēti āt in deū q̄ iustificat impiū Et ad Ro. viii. Quos vocauit hos ꝫ iustificauit. In hac eī iustificatōe īp̄ii occurrūt q̄tuor p ordinē. sil̄ q̄dē tpe. ꝫ si natural̄r seu ordie nate vnū p̄cedat aliō. videlz gr̄e infusio. mot⁹ liberi arbitrij p fidez formatā in deū. Tertiū est mot⁹ liberi arbitrij in peccati detestatōe. Quartū ē remissio culpe. q̄ p̄m pe. ō tarātasia in q̄rto notāt in ℣. illo. ꝫ si nō dicto ordine. Cōmouisti terrā tuā. s. tu dñe terrā. i. pctōrē dedituz terrenis. Et hoc mouēdo libez arbitriū suū totū i te. vt. s. in te credat ꝫ te sup oīa amet. iō ꝛmouisti dñe. i. totū mouisti. Et si oīs mot⁹ ē a p̄rio mouente dō. mō speciali ē hic mot⁹ ab eo. ad se eū. ꝛōtēdo q̄ prius erat auersus. vñ Aug. ait. Qui fecit te sine te. nō iustificabit te sine te. te. s. dirigēte ad deū. Scdo dr Cōturbasti eā. s. p motū sui arbitrij in detestatōz pctī. de q̄ cōturbatōe i alio ps. vi. dr. penitēs ipe. Alia mea turbata est valde. Cōturbasti ait. i. totā sil̄ turbasti dolore ꝛpūctōis. Oportz eī penitētē ait. be. au ꝫ. de pe. d. vi. de oī pctō dolere sil̄. al's ñ eēt penitēs. si volūtarie p̄manere in aliq̄ nō iustificaret. Tertiū est pctī remissio qđ ibi notāt. Sana ctritōes eī. Anīa eī est ctrita in malā ptē. i. q̄si tota destructa. fracta minutatim in diūsas affectōes p pctm̄. Q̄n q̄s hz magnā febrē vel aliā infirmitatē. totū corp⁹ videt tritū ꝫ fractū. Et sic p pctm̄ aīa grauiē infirmata mirabil̄r debilitata ē ꝫ q̄si facta inepta ad qđcūq; bonū. Sed cū pctm̄ remittit. sanat. ps. Qui sanat oēs īfirmitates tuas. et modū p̄mittit. Qui propiciat oīb⁹ iniq̄tatib⁹ tuis. Quartū est gr̄e infusio vñ ista oīa p̄cedūt. qđ nōt cū dr. Quia ꝛmota est. s. a te p illūiatōem gr̄e. Uñ in figurā. cū intrauit iesus hierosolimā. ꝛmota est vniu⁹sa ciuitas dicēs. Quis ē hic Mat. xxi. Intrat dñs iesus in ciuitatē aīe p grāz ꝫ oēs sensus ꝫ affectiōes tūc mouent p admiratōz. Rōem āt q̄re ista q̄tuor ponūtur in iustificatōe īp̄ii assignat. b. tho. i. ii. q. cxiii. art. vi. dicēs. Justificatio est quidā mot⁹ q̄ aīa mouet a deo a statu culpe ad statū iustitie. In q̄libet āt motu q̄ aliq̄d ab altero mouet tria req̄runt. Primū est motus ip̄i⁹ mouētis. Scdo mot⁹ mobil̄. Tertio ꝛsummatio mot⁹ siue quētio ad finē. Ex p̄te igit motōis diuine accipit gr̄e infusio. Ex p̄te liberi arbitrij moti accipiūtur duo mot⁹ ip̄i⁹ p̄m recessuz a termīo a q̄. ꝫ accessum ad t̄minū ad quē. Cōsummatio āt siue quentio ad terminū b⁹ mot⁹ importat in remissiōe culpe. In hoc eī iustificatio ꝛsummat̄. p̄m illō Esa. xxvii. Hic ē oīs fruct⁹ vt auferat peccatū.

Q̄z requiratur primū .§.I.

ad iustificatōem ip̄ii p̄z p id qđ scribit ad Roma. iii. Justificati gratis p grāz ip̄i⁹. Hoc āt sic declarat be. Tho. i. ii. q. cxiii. Dō peccādo deū offendit. Offensa āt nō remittit alicui nisi p̄p̄t hoc q̄ animo offensi pacat offendēti. Et iō p̄m hoc remitti dr. q̄ deus nob pacat. Que q̄dē pax ꝛsistit in dilectōe q̄ de⁹ nos diligit. Dilectō āt dei q̄ntū ex p̄te act⁹ dīni. est eēna ꝫ imutabil̄. sz q̄ntū ad effectū quē in nob⁹ ip̄rimit. q̄nz interrūpit. put. s. ab ipso q̄nq; deficim⁹. ꝫ q̄nq; iterū recupam⁹. Effect⁹ āt dīne dilectōis in nob⁹ q̄ p peccatū tollit. est gr̄a q̄ hō fit dign⁹ vita eēna. a q̄ pctm̄ mortale excludit. Et iō nō p̄t intelligi remissio culpe nisi adesset gr̄e infusio. Et q̄uis ꝛtingat aliq̄n apō hoies q̄ vn⁹ hō aliquē nec diligit nec odit. tñ si eū offendat q̄ ei dimittat offensam. hoc nō p̄t ꝛtingere nisi ex spēali beniuolētia. Beniuolētia āt dei ad hoiem repari dr p donū gr̄e. Et iō lz anteq; hō peccet possit eē sine culpa ꝫ grā. vt in statu īnocētie. tñ p⁹ pctm̄ nō p̄t eē sine culpa. nisi p grām hēat. Itē q̄ de⁹ nō iputet alicui pctm̄ p̄m illō. Btūs vir cui nō imputauit dñs pctm̄. importat quendā gratie effectū in ipso cui peccatū nō imputat. Qđ enī alicui nō imputet peccatū a deo ex sua dilectione procedit.

Q̄z requiratur ad iusti .§.II

ficatōem impī motus liberi arbitrij in deū. q̄ est per fidē formatā. patet p illud qđ dicit xp̄s. Jo. vi. Omis qui audit a p̄re ꝫ didicit venit ad me. Sed addiscere non est sine motu liberi arbitrij. Nā discens cōsentit docenti. Et q̄ ille sit motus fidei oñdit ap̄l's ad Ro. v. dicens. Justificati ex fide pacem habeamus ad deum. Primū sic declarat. be. Tho. vbi supra. ar. iii Justificatio impī fit deo mouente hoiem ad iustitiam. Deus autē mouet oīa p̄m modū suum. id est vniuscuiusq; rei. Sicut videm⁹ in naturalib⁹ q̄ aliter mouētur ab eo leuia. aliter grauia. propter diuersam naturā vtriusq; Under hoies mouet ad iustitiā

ꝑm condiciõem hũane nature. Nõ autẽ hz ꝑm ꝓpriã naturã q̃ sit liberi arbitrij. Et iõ in eo q̃ hz vsum liberi arbitrij, nõ fit motio a deo ad iusticiã absq̃ motu liberi arbitrij. Sz ita infundit donũ gr̃e iustificãtis, q̃ etiã simul cũ hoc mouet libez arbitriũ ad donum gratie acceptandũ in his q̃ sunt motionis hui⁹ capaces. Unde q̃ pueri in baptismo iustificenk sine motu liberi arbitrij. hoc ẽ qz nondũ sunt capaces hui⁹ motus. Et iõ mouenk a deo ad iusticiã ꝑ solã informationẽ aie ipsoz, qõ nõ fit absq̃ sacramẽto baptismi. Et apte. vt sicut pctm̃ originale a q̃ iustificank, nõ ꝓ ꝓpria volũtate ad eos ꝓuenit ad carnalẽ originẽ. ita eẽ ꝑ spũalem regeneratõem a xp̃o in eos gratia deriuak Et q̃ salomon dormiẽdo. vñz sine motu liberi arbitrij ꝯsecutus sit donũ sapie. vtz. iij. Reg. iij. dicendũ. q̃ nõ meruit nec accepit tũc sapiam, sed in somno declaratũ ẽ ei q̃ ꝓpk̃ precedẽs desideriũ darek sibi sapientia. ¶ Est autẽ iste mod⁹ liberi arbitrij in deuz q̃ reperitur in iustificatõe motus ꝑ fidẽ. Et rõ est ꝑm be. Tho. vbi supra ar. iij. q̃ de⁹ mouet aiam hois in iustificatõe, ꝯtendo eã ad seipz Unde dicit in ps̃. lxxxiij ꝑm aliã literã. Deus tu ꝯuersus viuificabis nos Sz ꝓpria cõuersio mẽtis in deũ fit ꝑ fidẽ. ꝑm illõ ad Heb. xi. Accedentẽ ad deũ oportet credere q̃ est. Et iõ motus fidei requirik ad iustificatõez. Requirk autẽ act⁹ fidei in iustificatõe quantũ ad hoc q̃ hõ credat deuz esse iustificatorẽ hoim ꝑ misteriũ xp̃i, ꝑm illõ ad Ro. iij. Credẽti ei q̃ iustificat impiũ, imputabik ei, ad iusticiã. Et qz motus fidei nõ est pfectus nisi sit charitate informat⁹. iõ in iustificatõe impij cũ motu fidei. est etiã motus caritatis. Mouek autẽ libez arbitriũ in deũ ad hoc, q̃ se ei subijciat. Unde etiã ꝯcurrit simk z actus timoris filiak. z actus humilitatis. Cõtingit autẽ vnũz eundẽ actũ liberi arbitrij diuersaz virtutũ esse, ꝑm q̃ vna imperatz alia imp̃atur, ꝓut actus est ordinabilis ad diuersos fines.

Requiritur et tertium .§.III

in iustificatiõe. s. motus liberi arbitrij in pctm̃ detestandũ, iuxta illõ ps̃. Dixi ꝯfitebor adũsum me iniusticiã meã dño. z tu remisisti impietatẽ pcti mei. Unde etiã btũs Aug. Nemo postq̃ fuerit suevolũtatis arbiter cõstitutus, ꝑt nouã inchoare vitã. nisi eũ penitet veteris vite. de pe. di. i. tres sunt. z hoc sic declarat. be. tho. vbi supra ar. v. Justificatio ipij est q̃dã motus. quo mouek hũana mẽs a deo a statu pcti in statum iusticie, sicut autẽ se hz corpus aliq̃ motũ localiter ab aliquo mouẽte ad duos termios scz a quo et ad quẽ. ita se debet habere aia in motu iustificatiõis ꝑ liberz arbitriũ. Sed in motu locali corpoz manifestũ est. q̃ ita se habet corp⁹ motũ quod recedit a termino a quoz accedit ad terminũ ad quẽ. ita z mens hũana cũ iustificak oportet q̃ p motuz liberi arbitrij recedat a peccato. z accedat ad iusticiã. Recessus aũt in motu liberi arbitrij intelligik ꝑ detestatiõem. sicut accessus intelligik ꝑ desideriũ. Sic ergo oportet in iustificatõe impij q̃ sit duplex liberi arbitrij mot⁹ Un⁹ quo tẽdat in dei iusticiã quasi terminũ ad quẽ. Alius quo tẽdat in detestationẽ pcti. vt terminũ a quo recedit. ¶ Et si arguak in cõtrariũ sic. si in iustificatõe requirk motus liberi arbitrij ad detestatõem peccati. cũ oporteat singula detestari. tũc requirik magnũ tẽpus ad recogitandũ singula, cũ tamẽ iustificatõ fiat in instãti vt dicek. Rñt btũs Tho. q̃ in tpe ꝑcedente iustificatõem, oportet q̃ hõ singula pcta q̃ ꝯmisit detestek. quoz mẽoriã habet. Et ex tali. ꝯsideratõe precedẽti sequũtur in aia q̃dã mot⁹ detestantes vniuersal'r oĩa pcta ꝯmissa, inter q̃ etiã includũk oblũioni tradita. Et qvt dicik de pe. d. vij. Apõ deũ nullas patitur moras venie cõuersio. cũ subito quis cõterik z iustificak. Debet tamẽ supueniẽs singula' peccata recogitare z detestari. ꝑm pe.

Et predictis tribus .§.IIII

sequik quartũ. s. peccatoz remissio, q̃ vtiq̃ in instanti fit sicut infusio gr̃e. Unde glo. sup illõ. Actuũ. ij. Factus est repẽte de celo son⁹ tanq̃ aduenientis spũs vehemẽtis dicit glo. Nescit tarda molimia spũs sancti gr̃a Hoc autẽ sic declarat b. tho. vbi supra ar. vij. Tota iustificatio ipij original'r ꝯsistit in infusione gr̃e. Per eam enĩ libez arbitriũ mouek. z culpa remittik. Br̃e autẽ infusio fit in instãti absq̃ successiõe. Cui⁹ rõ est. qz q̃ aliqua forma subito nõ imp̃mak subiecto. ꝓtingit ex hoc q̃ subiectũ non est dispositũ. z agens indiget tpe ad hoc q̃ subiectũ disponat. Unde videm⁹ q̃ qz diaphonũ est subito dispositũ ad recipiendũ lumen subito illũiak a corpe lucido in actu. Dictũ est autez supra q̃ deus ad hoc q̃ grãm infundat aie. nõ requirit aliquã dispositõem nisi quã facit. Facit autẽ huiusmodi dispositõem gratie. qñq̃ quidẽ paulatim z successiue vt dictũ est supra. Qñ enĩ agẽs naturale non possit subito dispouere materiã. ꝓtingit ex hoc q̃ aliqua indispositio ei⁹ q̃ resistit in materia citi⁹ disponik. Cũ igik virtus diuina sit infinita. potest quãtũcũq̃ materiã creatã ad formã disponere. multo magis liberũ arbitriũ hominis cui⁹ motus potest esse instantane⁹ ꝑm naturã. Sic igik iustificatõ impij fit a deo in instãti. Mot⁹ igik liberi arbitrij in iustificatõne cõcurrens est ꝯsensus ad detestandũ pctm̃ z accedendũ ad deũ. qui q̃dẽ ꝯsensus subito fit. Contingit autẽ q̃ ꝑcedit aliq̃ deliberatio, q̃ nõ est ꝺ substãtia iustificationis. sz via in iustificatiõem, sicut mot⁹ local' est via ad illuminatõem z alteratio ad generatõez. Liberz etiã arbitriũ in iustificatõe simul detestak pctm̃. z cõuertit se ad deũ. iõ enĩ detestak peccatũ, qz est cõtra deũ, sicut corpus qõ mouek simk recedit a termio a quo. z accedit ad terminũ ad quẽ. ¶ Notandũ etiam q̃ cũ quis ista quatuor sint simk tpe qm̃ fiũt in instanti ordine tamẽ nature, gr̃e infusio. q̃ est cã oiz aliorũ triũ, est ꝓioz sicut causa est ꝓioz effectu. z hoc ex pte dei iustificãtis. Sed ex pte hois iustificati videk ꝓioz remissio culpe cũ infusio gr̃e ordine nature Datur exemplũ in sole. Nã sol ꝑ suã lucẽ opatur ad removendũ tenebras. Et ex pte quidẽ solis ꝓius est illuminare cũ remouere tenebras. Ex parte autẽ aeris illuminandi ꝓius est purgare tenebras cũ consequi lumen ordine nature. cũ quo simul sint tempore. Et ꝑm hoc intelligik illud be. Ambroſ. xxxij. q. i. Lum renunciatur improbitati. statim assistitur virtus. Egressus enim malicie. virtutis operatur ingressus. Eodemq̃ studio quo vitium excluditur. innocentia copulatur.

Capitulū VII

Notandum autem q̄ §.V iustificatio impij est maxim op⁹ dei. fm magnitu⁹ dinē ei⁹ qđ fit. z ē aliq̄ mō miraculosū. Quātū ad primū aliqđ op⁹ ōr magnū ex pte modi a gēdi. et sic op⁹ creatiōis est maxim. in quo ex nihilo fit aliquid. Scđo mō ōr op⁹ magnū ꝓpter magnitudinē ei⁹ qđ fit. Et fm hoc maius est opus iustificatōis ipij que terminat ad bonū eternū diuine ꝑticipatōnis. q̄z creatio celi z terre. q̄ terminat ad bonū nature mirabil. Et iō cū dixisset aug. q̄ magis est q̄ ex ipio fiat iust⁹ q̄z creare celū z terrā. qsi rōem assignans subdit. Celū eteni z terra trāsibit. Predestinator autē sal⁹ iusti ficatio ꝑmanebit. Sciendū etiā q̄ magnū qđ fit ōr aliquid dupl'r Uno mō absolute. Et hoc mō donuz glorie est maius dono gr̄e iustificātis impiū Et sic et scđz glorificatio est maius q̄z iustificatio ipij. Alio mō ōr aliquid magnū q̄ntitate ꝓportionis. sicut dicit mōs ꝑuus z celū magnū. Et hoc mō donū gr̄e iusti ficātis impiū. est maius q̄z donū iustificātis iustum q̄z plus excedit dignitatē impij donū gratie. q̄ ipius erat dignus pena. q̄z donū gl̄ie dignitatē iusti. q̄ ex hocipso q̄ est iustificat⁹ est dign⁹ gloria. vñ b. aug⁹. ibidē dicit Judicat qui potest. Utrū maius sit ange los iustos creare q̄z ipios iustificare. Certe si eq̄lis est vtrūq̄z potētie. hoc est tñ maioris misēdie. vñ et ps. c xliij. Miserationes ei⁹ sup oīa opa eius. Et in col lecta. Deus q̄ oīpotentiā tuā maxīe pcēdo et miserā do manifestas ⁊c. Et bonū gratie vni⁹ est mal⁹ q̄z bo nū nature vniūsi. Quō aūt sit iustificatio miraculosa sic declarat be. tho. vbi s. ar. ꝑ. In opib⁹ miraculosis tria ꝑñt inuenirī. quoz vnū est ex pte potētie agentis q̄z scz sola dīna ꝑtute fieri ꝑñt Et hoc mō tā iustifica tio impij q̄z creatio mūdi. z oīe op⁹ qđ a deo solo fi eri pōt. pōt dici miraculosum. Scđo in q̄busdā ope rib⁹ miraculosis inuenit q̄ forma inducta est super naturalē potētiā talis materie. Sicut suscitatio mor tui est supra naturalē potētiā talis corpis. Et q̄z tum ad hoc iustificatio impij nō est miraculosa. q̄z natu ralit anīa est gratie capax. eo enī q̄ facta ē ad imagi nē dei. est capax gratie. Tertio mō in opib⁹ miracu losis inuenit aliq̄d ꝓter solitū z ꝟsuetū ordinē causā di effectū. sicut cū aliquis infirm⁹ asseqūtur subito sani tatē pfectā. ꝓter solitū cursum sanatiōis q̄ fit a na tura vel arte. Et q̄z tū ad hoc iustificatio impij. q̄z est miraculosa q̄z nō. Est ei iste cōis z cōsuet⁹ cur sus iustificatōis. vt deo mouēte interi⁹ aīam. hō cō uertat ad deū. Primo quidē ꝟersione imp̄fecta. et postea deu ēiat ad pfectū. vñ ōr de pe. di. ij. Nemo re pēre fit summ⁹. sz a mīmis q̄sq̄z inchoat vt ad maio ra ꝓueniat. Q̄ñq̄z ꝯo tā vehemēter de⁹ aīam mouet. vt statim q̄ndā iustitie pfectiōz asseqūtur. sicut fuit in cōuersiōe scī pauli. adhibita ēt miraculosa ꝓstratiōe Et ido cōuersio pauli. tāq̄z miraculosa in eccīa ꝟmemorat celebrē.

¶ De merito q̄ ē effect⁹ gr̄e coopāt⁹ ⁊a. vij

Meritum homis apud deū ee nō pōt. nisi fm ꝑsuppositōz diuine ordinationis vt. s. id hō ꝟsequat a deo p suā opatiōz q̄si mercedē. ad qđ ei de⁹ ꝑtutē opandi ō putauit. mouēs seipm ad agēdū p liber arbitrium. Pro cui⁹ declaratiōe ōr. b. tho. pria se. q. cxiij. art. i. q̄ meritū z merces ad idē referūt. Id enī merces ōr qđ alicui recōpēsat. p pcio opis sui vel laboris quasi qđdā pciū ipsi⁹. Unde sicut reddere iustū pciū p re ac cepta ab aliq̄ ē act⁹ iusticie. ita recōpēsare etiā merce dē laboris vel opis alicui⁹ ē act⁹ iusticie. Justicia au tē ē q̄dā eq̄litas. Et iō iusticia simplr ē inē eos inter q̄s ē eq̄litas simplr. Sz inē eos inē q̄s non ē simplr eq̄litas. nō ē etiā simplr iusticia. sz fm q̄d. i. q̄dā mo dus iusticie pōt ee. Sic inē ꝑrem z filiū. vl inē dōm z seruū nō ē iustū simplr. sz q̄dā mod⁹ iusticie. ꝓpē ine q̄lē distantiā eoz. In his g̃ in q̄bꝫ ē simplr rō iusti. ē z simplr rō mercedis z meriti. Sz in his in q̄bꝫ nō ē simplr rō iusti. sz fm q̄d. vt ꝟtingit inē eq̄le multū vt scz inē ꝑrem z filiū. ibi nō ē simplr rō meriti z merce dis. sz fm aliquē modū intēctum. s. ibi seruat rō iusti cie aliq̄ mō. z si nō pfecte. Et sic aliq̄d ōr mereri fili⁹ a ꝑre. z seru⁹ a dño. Manifestū ē āt q̄ inē deū z homes ē maxīa ineq̄litas. q̄z ī infinitū distāt. z totū qđ ē ho minis bonū ē a deo. Unde non pōt ee iusticia hois ad deū ex suis opib⁹ fm absolutā eq̄litatē. sed fm ꝓpor tionē quandā. intēctū. s. q̄libet opat fm modum suū Mod⁹ aūt z mēsura ꝑtutis humane ē a deo i hoie. Et vt dictū ē meritū hois apd deū ee nō pōt. nisi fm ꝑsuppositionē diine ordiatiōis. Et ex hac sequit q̄ de⁹ ex opib⁹ nr̄is nō efficit simplr debitor nob. sz sibiipi intēctū debitū ē vt sua ordiatio ipleat. Ordiauit enī q̄ hō faciēdo bona opa p libez arbitriū. motū tñ per gr̄am suā. ꝟsequat vitā eternā. Cū ei coronat merita nr̄a remūerat mūera sua. q̄. s. ipe dedit ꝑtutē opandi g̃z

De merito igitur hu §.I.

mano sciendū primo. q̄ sine gr̄a mereri nullo mō hō pōt vitā eternā in innocētia cōstitut⁹. Rō ē fm btūm tho. i. se. q. cxiij. ar. ij. q̄ ex institutiōe diuine puiden tie ē vt nihil agat vltra ꝑtutē suā. Sed vita eterna est qđdā bonū excedēs ꝓportiōez nature create. z excedit cognitionē z desideriū ei⁹. fm illud. i. Coz. ij. Oculs nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hois ascēdit. q̄ ꝑparauit de⁹ diligētib⁹ se. Et inde ē q̄ nulla nā creata ē sufficiēs ꝓncipiū act⁹ meritorij vite eterne. nisi addat aliq̄d diuinū supnāle qđ gr̄a ōr. Sz si i hoie addat pcm̄ vt ꝟtingit in oib⁹ nā viciata i ādā saltē p origi nale. nō pōt q̄s mereri seu actū meritoriū agere. nisi p⁹ excludat pcm̄ qđ fit p gr̄az. Ad hoc pōt facē qđ ait greg. di. xl. Quilibet occlta loca aīam sine gr̄a salua re nō ꝑñt. Nā z lotb in citate inē pessimos sodomi tas iust⁹ fuit. in mōte peccauit. s. cū filiabꝫ. Sz quid ista dicim⁹ cū maiora nouerim⁹. Quid iocūdi⁹ celo. qđ securi⁹ padiso. z tñ adā peccādo de padiso expul sus ē. Angel⁹ de celo eiect⁹. hec ille. cū fuit in gr̄a nō fuit eiect⁹. sz postea eū p pcm̄ amisit. ¶ In gr̄a aūt ꝟstitut⁹ merek p opa sua bōa vitā eternā ex ꝟdigno ex pte gr̄e. Ex ꝟgruo ex pte liberi arbitrij. Pro cui⁹ decla ratiōe ōr. b. tho. i. se. vbi. s. ar. iij. Op⁹ meritorij ꝑt dupl'r ꝟsiderari. Uno mō fm q̄ ꝓcedit ex libero arbi trio. Alio mō fm q̄ ꝓcedit ex gr̄a spūsancti. Si g̃ ꝟsi derek fm subam opis. vt fm q̄ ꝓcedit ex libero arbi trio. sic nō pōt ibi esse ꝟdignitas ꝓpē maxīmā ineq̄li tatē. Et fm h̄ dicebat aplus Ro. viij. Nō sūt ꝟdigne passiōes buj⁹ tp̄is ad futurā gloriā. s. q̄z ad subam

opis. Sed ē ibi ꝺgruitas ꝓpter quādā eq̄litatē ꝓportionis. Longruū enī videt vt opanti ꝼm suā virtutē deꝰ ꝼm excellentiā sue ꝛutis recōpenset. Sī aūt loq̄mur de ope meritorio, ꝼm q̄ ꝓcedit ex gra ſpūſſci. ſic ē meritoriū ex ꝺdigno. Sic enī valor meriti attēdit ꝼm ꝛutē ſpūſſcī mouentꝭ nos in vitā eternā. ꝼm illud Joh. iiij. Fiet in eo fons aque ſalientis in vitam eternā. Attēdit etiā preciū operis ꝼm diuinitatē gre p quam hō ꝺſortꝭ factꝰ diuine nature adoptat in filiū dei. Cui debet hereditas ex ipſo iure adoptionis ꝼm illud ad Ro. viij. Si filij z heredes. Uñ gra ſpiritusſancti z si nō sit ſilis glorie in actu, ē tñ ſilis ī virtute, ſicut z semē arboris in q̄ est virtꝰ ad totā arborē. Notādū etiā ꝼm .b. tho. vbi. s. ar. v. q nemo pōt ſibi mereri ꝓmā gram. tū qz oē meritū repugnat gre. i. q. l. ait leo papa. Hra si nō gratis dat gra non ē. tū qz vt dictū est excedit ꝓportionē nature. tū etiā qz añ gram in ſtatu pctī hō hz impedimentū ꝓmerēdi gratiā. ſ. ipm pctm. Retractauit autē añ qđ aliq̄n dixerat. ſ. fidē esse ex nob a deo. z sic ꝺsequit ꝓmā gram. Uñ nō pōt esse meritoꝝ ꝓme gre. Lū igitur dz q p fidē iuſtificet hō, nō sic ē intelligēdū q fides mereat iuſtificationē. ſ. credēdo. Sed dū iuſtificat hō credit eo q motꝰ fidei reḡrit ad iuſtificationez vt dictū est. Et q dz deus dare gram nō niſi dignis, nō ita intelligendū ē q ꝑ ipſi fuerīt digni, ſz deꝰ fecit eos dignos

Sciendū etiam secun .§.II

dū. b. tho. vbi. s. ar. vi. q nullus pōt alteri mereri ꝓmā gram ex ꝺdigno niſi ꝓps. Rō ē. qz vnuſq̄q nrm mouet a deo p donū gre. vt ipe ad vitā eternā puꝛniat. Et iō meritū vltra iſtam motionē nō se extēdit. Sed aīa ꝛpi mota ē a deo p gram. nō ſolū vt ipe peruenīret ad vitā eternā. ſed etiā vt alios induceret in gloriā inq̄ntū ē caput z auctor ſalutis. ꝼm illd Heb. Qui multos filios in gloria adduxerat ꝛc. Sz merito ꝺgrue pōt q̄s mereri alteri ꝓmā gram. Quia enī hō in gra ꝺſtitutꝰ adiplet voluntatē dei, ꝺgruū ē ꝼm amicitie ꝓportionē vt deꝰ ipleat volūtatē eiꝰ in ſalutione alteriꝰ. Lz possit hre q̄ncz ipedimentū ex pte illius cuiꝰ purificationē desiderat. Et sic intelligit illa auctas. Hiere. xvi. Si steterit moyses z samuel coram me, nō est aīa mea ad ppl'm istū. Erat enī impedimētū ex parte illoꝝ de populo.

Gratia est principium .§.III

meriti ꝓncipaliꝰ p charitatē q̄z p alias virtutes. Uñ ꝛps dixit Joh. xiiij. Si q̄s diligit me diliget a patre meo, z ego diligā eū, z manifestabo ei meipm, qđ pertinet ad vitā eternā. ſ. manifestatio dei. Pro cuiꝰ declaratione ꝺt. b. tho. vbi. s. arti. iiij. Qz humanꝰ actꝰ hz rōem merēdi ex duobꝰ vt dictū ē. Pro z ꝓncipaliꝰ diuina ordinatiōe, ꝼm q actꝰ ꝺt meritoꝝ esse illi bonī. ad qđ hō diuinitꝰ ordinat. Scōo ꝺo ex pte liberi arbitrij inq̄ntū hō hz prie ceteꝛ creaturis. vt p se agat volūtarie agēs. Et q̄ntū ad vtrūq̄z ꝓncipalitas meriti penes charitatē ꝺsistit. Pro enī ꝺsiderādū ē q vita eterna in dei fruitiōe ꝺsistit. Motus aūt humane mentꝭ ad fruitionē diuini boni ē ꝓpꝛie actus charitatis p quē oēs actus aliaꝝ ꝛutū ordinant in hunc finē, ꝼm q alie ꝛutes impant a charitate. z iō meritū vite eꝛne ꝺmo ptinet ad charitatē. ad alias aūt ꝛtutes ſcōdario ꝼm eoꝝ actꝰ impant a charitate. Sīl'r manifestū ē q id qđ ex amore facimꝰ. maxie voluntarie facimꝰ. Uñ etiā ꝼm q ad rōem meriti req̄rit q sit voluntarius. ꝓncipal'r meritū charitati attribuit.

Sciendū etiā q nullꝰ pōt sibi mereri repationē post lapſū, nec merito ꝺdigni, nec merito ꝛgrui. Merito quidē ꝺdigni b non pōt sibi mereri, qz rō huiꝰ meriti pendet ex motiōe diuine gre. q maxime interrūpit p ſequēs pctm. Meritū etiā cōgrui q̄s merek alteri pniam ipedit ne ꝺsequat effectū in eo cui q̄s merek. Multo g magis impedit tal' meriti efficaciā ꝓpter impedimentū q est etiā in eo cui merek. Utrūq̄z enī hoc in vnā ꝑsonā cōcurrit. Uñ simpl'r hō p lapſum pōt sibi mereri repationē. Uñ ezech. xviij. dz. Si aūterit se iuſtꝰ a iuſticia ſua z fecerit iniq̄tatē oēs iuſticie eiꝰ nō recordabunt. Ubi. b. greg. Conſiderandū nob ē qz in ꝓpetratiōe malorꝝ nulla dz esse fiducia bonorū ꝑteritorꝝ. de pe. di. iij. ¶ Nōndū etiā q hō pōt mereri augmentū gre z charitatis in merito ꝺdigni. ꝼm b. tho. di. vbi. s. ar. viij. huiꝰ rō est. qz vt dictū ē. Illud cadit ſub merito ꝺdigni ad qđ motio dine gre se extendit. Motio aūt alicuiꝰ mouentꝭ nō ſolū se extēdit ad vltimū terminū motꝰ ſed etiā ad totū ꝓgreſſū in motu. Terminꝰ aūt motus gre ē vita eterna. Progreſſus autē in b motu ē ꝼm augmentū charitatꝭ vel gre. ꝼm illud ꝓuerb. iiij. Justorꝝ semita q̄ſi lux ſplendens ꝓcedit z creſcit vſq̄z ad ꝑfectū die qui ē glorie. In q̄ ꝛbo. b. greg. ſup ezech. In iuſtorꝝ aīo bonū desiderū atq̄z intellect lucis intime. iā ꝑs diei ē. Sed qz vſq̄z in finē vite in ꝛtute ꝓficiūt ad ꝑfectū die. tūc veniūt qñ ad regna celeſtia ꝓducti in ea luce quā desiderāt iā minꝰ aliq̄d nō hębunt. de pe. di. ij. nō reūtebant. Et sciendus q̄libet actu meritorio merek hō augmentū gre. sicut z gre ꝺſūmationē. q̄ est vita eterna. Sz sicut vita eꝛna nō statū reddit ſz suo tpe. ita z gra nō statū auget p q̄libet opꝰ meritoriū. ſz suo tpe cū. ſ. aliq̄s ſufficienē diſpoſitꝰ ē ad augmentū gre.

Itē nō q ꝑseuerātia in bono vſq̄z in finem nullꝰ pōt mereri. Rō ē ꝼm. b. tho. vbi. s. ar. ix. qz iſta dependet ſolū ex dīna motōne q ēpncipiū oīs meriti. Sz deꝰ gratis donū ꝑseuerātie largit q̄busq̄z largit. Nec obstat. qz p ea hīnda oramꝰ q̄ſi poſſimꝰ eā mereri. qz etiā q̄ nō meremur orādo ipetramꝰ. Nam z petōres deꝰ exaudit. veniā nō merentes quā petūt z accipiūt Alioq̄n frustra dixisset publicanꝰ. Deꝰ ꝓpicius esto mihi petōri. Sīl'r z ꝑseuerātie donū aliq̄s petēdo a deo ipetrat sibi vel alij. q̄ꝰ non cadat ſub merito.

De bonis temporali .§.IIII

bus qūo cadāt ſub merito sic declarat. b. tho. i. se. q. vl. ar. vl. Jd qđ cadit ſub merito. ē ꝑmiū vl merces qđ hz rōem alicuiꝰ boni. Bonū aūt hoīs est duplex Unū simpl'r. aliud ꝼm q̄d. Simplicit q̄dē bonū hominis ē vltimꝰ finis. ꝼm illud ꝑs. lxxij. Mihi adherere deo bonū ē. Et p ꝺns oīa illa q̄ ordinant vt ducētia ad hūc finem. z talia simpl'r cadūt ſub merito. Bonū aūt hoīs nō simpl'r. ſz ꝼm q̄d. ē illud qđ est ei bonū vt nūc. Uel qđ ē ei ꝼm aliq̄d ē bonū. Et hmōi nō cadūt ſub merito simpl'r ſz ꝼm q̄d. Scōm g̃ dicendū. q tpalia bona ꝓut sunt vtilia ad opa ꝛtutū.

quibꝫ ꝓducimur ad vitā eternā. ꝑm hꝫ directe cadunt et simplr sub merito. sicut ꝛ augmētū grē, ꝛ oīa illa qbꝫ hō iuuak ad brūtudinē post ꝓmā grām. Tantū enī dat deꝰ iustis de bonis tpalibꝫ ꝛ etiā de malis. qꝫ tū eis expedit ad quietēdū ad vitā eternā. ꝛ in tantū sunt simplr bona hoīa tpalia. Unde ꝺr in ps. xxxvi. de timētibꝫ deū. Nō deficiēt oi bono. Et alibi. Non vidi iustū derelictū Si āt ꝛsiderent tpalia bona ꝑm se. sic nō sunt simplr bona hois. sꝫ ꝑm qd Et ita nō simplr cadūt sub merito. sꝫ ꝑm qd. s. inqꝫtū hoies mouent a deo ad aliq tpaliē agēdo. in qbꝫ suū ꝓpositū cōsequūtur deo fauēte. vt sicut vita eterna ē simplr ꝓmiū operū iustitie. ꝙ relationē ad motionē diuinā. vt dictū ē supꝛ. ita tpalia bona in se cōsiderata hnt rōem mercedis. hīto respectu ad motionē diuinā. q voluntates hoīm mouent ad hec cōsequēda. Licꝫ intēdū in his hoies ñ hēant rectā intētōꝫ. Cū āt ꝺr Eccls. ix. Universa eq cūctis eueniūt iusto ꝛ impio bono ꝛ malo ꝛc. Hoc ꝑm est q̄ntū ad subam bonoꝝ ꝛ malorꝝ tpaliū. sꝫ nō q̄ntū ad finē. Nā ꝙ hmōi boni manuducūt in brūtudinē nō aūt mali. Itē q tpalia bona fuerūt ꝓmissa in vetꝛi lege vt merces iustitie vt ptz Deut. xvi. Dic be. aug. Q in illis fuerūt figure futuroꝝ. s. spiritualium bonoꝝ que implentur in nobis.

Titulus decimus de donis spiritussancti.

De septē donis eiusdem in communi. Capitulum primum.

Audēdisti in altum ce/pisti captiuitatē. Dedisti dona hoīb. ps. Nostra tñ trāslatō hꝫ. Accepisti dōa hoīb. Quō pt exponi duplr. Accepisti tu xpe de q̄ ꝓphe locūt ī hoībus. i. inē hoies cōstituꝰ accepisti. s. a deo dōa spūs sancti. Uel dona q̄ a te ifusa in aplis intēsoꝝ ꝺsiderātoꝝ accepisti. accepisti ex qbꝫ misisti dōa spūssctī copiosissime. Sed seq̄ndo ꝓmā lrāꝫ quā inducit aplꝰ ad epꝫ. Ascēdit xps in altū absolute. qꝫ in supmum locū celi empirei. q̄ nil altꝰ. Uel in altū crucis cepit captiuitatē. i. miltitudinē sctōꝝ. quā dyabolꝰ tēbat in lībo carceris obscuri captiuā ꝓpter debitū originalis nōdū solutū. Et ꝙ crucē qdē de māibꝫ eiꝰ liberando. In ascēsiōe āt cepit. s. secū ducēdo in celū. ꝛ in possessiōne celi mittēdo seu ponēdo. Post qꝺ dedit dōa hoībus. i. aplis dona spūssci. Unde b. aug. ꝺc. Que dōa vticꝫ spūssctī. q̄ tale donū est. q̄lis ē ipe. Uere magnꝰ dñs ꝛ magna misꝺia eiꝰ q donū dat eq̄lez sibi Donū ei eiꝰ spūssctūs ea q̄ dono increato ꝓcedit in plurali septē dona data hoībꝫ. De qbꝫ Esa. ix. Requiescet supꝛ eū. s. xpm hoiem. ꝛ etiā supꝛ qlibet mēbꝝ xpi mistici. spūs dñi. s. gratia spūssctī. a qua fluūt dona siue ꝟrutes infuse. Spiritus sapie ꝛ intellectꝰ. spiritꝰ cōsilij ꝛ fortitudis. spūs sciētie ꝛ pietatis. Et replebit eum spiritꝰ timoris dñi. Quāuis aūt ista dona spūssctī fuerīt in oībꝫ electis dei. q̄ fuerūt in vetꝛi testamēto. tñ copiosiꝰ ꝛ vltius fuerūt data in nouo post xpi ascēsionē aplis. ꝛ ipis ꝓdicatibꝫ ꝙ ꝺrbē alijs inūeris. Ubi ēt notādū q̄ gra ista septiformis. i. septē donoꝝ. amittit ꝙ qlibet mortale pctm. Et iō statutuꝫ fuit ātiq̄tꝰ. vt ꝙ qlibet mortli ponerēt pnīa septēnis vt ptz. xxij. q. i. Predicandū. vt. s. sic ꝙ pctm abiecit a se septiformē gram spūssctī. ita ꝙ septennē pniam satisfaciat ꝛ recuperet eā. In cuiꝰ figurā hꝫ q maria supbiens ꝛ murmurās ꝺ moysen. infecta lep stetit septē diebꝫ ex castra. ꝛ postea sanata. Nūi. xij. Et hꝫ ponit xxxiij. q. xi. hoc ipm. ℣. sequenti in glosa.

Fuerunt autem ꝛ sunt ℣. I

figurata ista septē dona multiplr in vetꝛi ꝛ in nouo testō. Dona enī ipsa ꝓut letificāt ciuitatē ecclie multantꝫ. vel aīam rōnalē adaptant septem septenarijs. Prio quidē in septē diebꝫ qbꝫ fortꝰ ē mūdꝰ. Sic mūdus mioꝝ formak vt sit pfectꝰ ꝙ istū septēnariū. Pria enī die facta ē lux. signās donū tioris. ꝙ quē incipit deū efficacit cognoscere. q̄ initiū sapiētie timoꝝ dñi. Scōa die fit firmamentū distinguēs aq̄s ab aq̄s. i. firmitas sctē ꝺsatiōis. ꝙ donū scie discernēs falsas cās doctrias ꝛ suasiōes ꝛ exēpla ad malū. vt inferioꝝres ab aq̄s supioꝝibꝫ vere doctrie suasiōis ꝛ exēploꝝ. Tertia die arida segregata ab aq̄s. germināt virētē herbā flores ꝛ fructꝰ. q̄ segregatꝰ hō ab aq̄s falsaruꝫ opionū de idol ꝛ superstitionibꝫ. ꝙ pietatē colit verum deū. ꝓducēs flores sctōꝝ desideriōꝝ. herbas salutariū ꝟboꝝ. ꝛ fructꝰ operꝝ mie ꝛ pietatis in ꝓximos subueniēdo eis. Quarta die fiūt luiaria magna. sol ꝛ luna ꝛ stelle. ꝙ donū videlꝫ ꝓsilij. q̄ illuiak rō supioꝝ circa dīna vt sol. Rō inferioꝝ vt luna circa tpalia. ꝛ oēs sensus ꝛ motꝰ passionū vt stelle. Quinta die formāt pisces in aq̄s. ꝛ aues q̄ sustētāt in aere. ꝙ donū fortitudis in aq̄s tribulationū viuunt boni affectꝰ. ꝛ in tēptatiōibꝫ demonū in aere volitāt cogitatꝰ ad deuꝫ resistēdo. Sexta die formanf bestie cū hoīe cuꝫ dñef eis. Et ꝙ donū intellectꝰ. hō q̄ ē itellectiuū aīal hns sensitiuā bestialē dñak passiōibꝫ. intelligēs ꝺditionē suā. ꝛ scripturas hꝫ docētes. Demū septio die requieuit deꝰ ꝛ bñdixit diei illi. Per spm ei sapie requescit mēs in deo. gustās dīnā suauitatē ꝛ bñdictionē eēnam. Sicq̄ cōpleuit deꝰ die septio septiformi. s. gra ꝛ dono spūssctī opꝰ suū qꝺ patrarat. Beñ. i. hoiem perfectione vltia.

Significantur ꝛ ipsa ℣. II

dona ꝙ septē lucernas q̄ in tēplo dñi ardebāt. Ipa illuiant mētē ad oia. ꝓcipue ad petiōes formādas ī tēplo vbi fiūt oroēs. Unde ꝺr aplꝰ ad Ro. viij. Ipe spūs postulat ꝓ nob. i. postulare nos facit. Nā ꝙ donū sapie q̄ gustak dīna bonitas. fac nos petere vt sctificef nomē eiꝰ. i. vt ab oībꝫ hēak sctm. ꝛ cognoscak tāta bonitas dīna. Donū intellectꝰ q̄ intelligūt angelici spūs ꝛ bona supnī regn. facit nos postulare vt aduēiat regnū illō in nob. i. nos eamꝰ ad illō. Donū ꝓsilij iducē nos ad flagitādū vt fiat volūtas dei. nō solū in mandatꝫ eiꝰ adipleak. sꝫ etiā in ꝓsilijs. Donū pietatis vt get ad rogadū ꝓ pane grē ꝛ subē tpal necrie dī. Panē nrm q̄tidianū. Donū scie qꝺ fac cognoscere pcā ꝓpria ꝛ defectꝰ alioꝝ. supplicat ꝙ remissiōe coꝝ inqēs Dimitte nob debita nra ꝛc. Sꝫ donū fortitudis. qꝛ itelligit sine dei adiutorio nō posse resistī tēptatiōibꝫ ꝺr. Et ne nos inducas. Nō petit vt nō tēptef. sꝫ ne vincaf sꝫ fortiē resistet. Demū qꝛ ꝙ tioꝝ dñi oīs declinat a malo. vt ꝺr Eccli. i. iō tioꝝ dñi sctūs ꝺcludit. Sed libera nos a malo. mediāte sctō timoꝝ.

Designantur et ista se. §. III

prē dona p septē filios Job ꝺm grego. in. i. z. ỹ. mo/ q faciebāt ꝙuiuia singuli p singlos dies ebdomade. q̄libet in die sua cū sororib⁹ eox tribus. z in domo q̄ drāguli. Pascūt enī mentē quā inhītant spūali refe/ ctione. Et b̄ sīl cū tribꝰ sororib⁹. i. tribꝰ ỹrtutib⁹ theo/ logicis. fide. spe. z charitate. Et edificio spūali q̄drā/ gulari formato in q̄tuor ỹrtutib⁹ cardinalib⁹. Prudē tia. iusticia. fortitudine. z tpantia. Unusq̄sq; facit cō uiuiū suū. qz vnūq; ꝺ q; donū ex suo effectu reficit mō spāli mentē vbi ē. Et ꝺt sic. Sapīa mentē de eterno/ rū spe z certitudine reficit. Intellectꝰ in eo q; audita penetrat. reficiēdo cor tenebras eiꝰ illustrat. Concilīū p̄cipitē eē ꝓhibet. z rōne aīm replet. Fortitudo aduer sa nō metuit z ꝙfidētie cibos apponit. Scīa in eo q; ignorātie nebulas supat. cibos in vētre mentis repo nit. Pietas cordis miscēdie viscera opib⁹ replet. Tī/ mor ỹo in eo q; p̄mit mētē ne de p̄tib⁹ supbiat p ci bos spei mentē ꝙfortat. hec. b. grego. in. i. moral. Et subdit ostēdēs qūo vnū iuuat ꝓ aliud. z sic se inuicē reficiūt. Qūo etiā faciunt hoīem bñ disposītū ↄ ↄtra vitia. vt sapīa destruat stulticiā. intellectꝰ ebetudinē Scīa ignorantiā. Pietas duriciā. Cōciliū p̄cipita/ tionē. fortitudo malū timorē. z timor p̄sumptionem.

Hec dona sunt septē §. IIII

spūs missi in oēm terrā ↄ septē spūs neq;. De quib⁹ ꝺr Math. xi. Uadit. i. spūs imundꝰ z assumit septē spūs nequiores se. z ingressi habitant ibi. Donū enī timorꝭ expellit superbiā. qz timor facit hoīez humiliari ei quē timet. Donū pietatis expellit spm̄ inuidie. q̄ crudel est. z nō p̄t pati alios bona hr̄e. sed potꝰ appetit sui malū cū p̄ximi malo p̄r̄i. Spūs scīe repellit spm̄ ire q̄ impedit aīm ne possit cernere verū. ad q̄ scīa attendit. Spūs ꝙsilīj fugat spūm auaricie. q̄ nec consilia nec mādata dei sinit implere. q̄ iubet vel ꝙsulit paupib⁹ in digentib⁹ subueniri. ſz subrepsi cōgregat totū. Spūs fortitudis illuiat spm̄ tristē accidie. q̄ ꝓpt̄ tediū labo/ ris subterfugit viriliē bona opari. infirmitate victus sensualitatis. Spūs intellectꝰ remouet spm̄ gule. q̄ mentē obfuscat vt nil spūale valeat intelligere. fumo sitatib⁹ repleto cerebro. Tandē spūs sapie obruit spi ritū luxurie. q̄ figēs se in cadaueribꝰ fetidis. vt ibi pa scatur ad archā eccl̄ie nescit reūti vt colūba. vbi sunt cibaria optīa z suauissima. Et gustata suauitate spi/ ritꝰ q̄ sit per sapīam. desipit ois caro. ait Bern̄. p̄i mo ois delectatio carnalis.

Hec septem dona sunt §. V

septē colūne. de q̄b ꝺr Prou. ix. Sapīa edificauit si bi domū. Scidit colūnas septē. i. septē dona spūssci q̄ ab ipo ꝓcedunt ad firmādā domū ꝙscie quā edifi cauit dīna sapīa ad habitandū ibi. z corrūdent septem ỹbis q̄ ipsa sapīa incarnata dixit in cruce. doces ho minē ad bñ viuēdū. Nā ỹbū p̄mū. s. p̄r̄ dimitte illis corrūdet dono ꝙsilīj. q̄ suggerit hoī nō solū nō facere vindictā ꝺ inimicꝭ. ſz bñfacere z orare p eis. Scōm ỹbū. s. hodie mecū eris in paradiso. Tu. xxiij. corrūdet dono sapīe q̄ gustant bona paradisi. Tertiū ỹbum. s. mulier ecce filiꝰ tuꝰ. Joh. xix. ad pietatē p̄tinet. q̄ p̄ci pue pentib⁹ p̄uidet. Quartū ỹbū. s. deꝰ deus meus vt q̄d dereliq̄sti me. Math. xxvij. ad donū fortitudis respicit. q̄ z si multū q̄s affligit. nō tñ descēdit de cru ce afflictiōis. ſz ad deū recurrit petēs ne derelinquat. Quintū verbuz. sitio. Joh. xix. corrūdet dono scie. q̄ q̄s sitit scire q̄ sue expediūt saluti. Sextū. ꝙsūmatuz est. Jo. xix. donū intellectꝰ inuocat. q̄ intelligunt q̄ i scripturꝭ figurata erāt de filio hois eē ꝙsūmata. i. im pleta. Ultimū āt ỹbū. Pr̄ in manꝰ tuas cōmēdo spi ritū meū. Lu. xxiij. dono ↄgruit timoris. q̄ vt bonus filiꝰ totū se subiicit z cōmittit deo. Dis ỹbis z donis q̄si septē colūnis sustentat aīa ne corruat.

Hec dona sunt septem. §. VI

mlieres i figurā. de q̄b ꝺr Esa. iij. c. Apphēdēt. vij mlieres vir vnū. dicētes. panē nr̄m comedem⁹. ve/ stimēt⁹ nr̄is opiem̄. tātū inuocet nomē tuū sup nos Mulieres dicūt dona nō ꝓpt̄ sexū ſz ꝓpt̄ secūditatez bonoꝝ operꝝ q̄ ꝓducūt. Iste apphendēt vir vnū. i. xp̄m p̄m. b. hiero. ꝓfectū in oī sctitate in q̄ plenissime ꝙeuerūt. Iste dōa cum sint hꝰ q̄dā coopiunt z ornāt aīam. ac etiā bñt secū panē refectiōis. Uñ z ipsa dona figurant etiā p septē panes q̄b xp̄s pauit turbas. Mat. xv. Qui sūt septē brūtudies ptinētes ad doctrinā noui testī. q̄s xp̄s docuit discipl̄os in mon re. sicut q̄nq; panes ordeacei q̄bus altera vice pauit xp̄s q̄nq; milia hoīm in mōre. Joh. vi. significat do/ ctrinā veterꝭ testī. q̄nq;. s. librorꝝ moysi. quā xp̄s fran gens z spūaliē exponēs fideles pascit. Per donū enī timoris hr̄ p̄mꝰ panis. s. paupras spūs. qz p timorē humiliat q̄s z subiicit se deo timēdo iudicia eiꝰ. Per pietatē hr̄ scōs panis. s. mititatis. i. mansuetudis. qz p pietatē quā dicit Job eē cultū dei. bō miteſcit z fit māsuetꝰ ad audiendū ỹbuz dei. acq̄escēs scripturis in his q̄ sunt sup̄ rōem. Per sciam hr̄ tertiꝰ panis. s. brūtudo lucꝭ. Qui enī addit sciam addit z dolorem Eccs. i. qz sciēs pctā sua z pricula mōi z miserias ho minū nō p̄t nō lugere. Per donū fortitudis hr̄ q̄rtꝰ panis. s. esuries z sitis iusticie. i. bonoꝝ operꝝ. Nam fortis ꝓpt̄ desideriū q̄ ꝳz ad ỹtuosa opa. z b̄ ē esuri es z sitis. maiora. s. z minora opa ardua. expōit se ad oēm laborē z viriliē sustinet. Per donū ꝙsilīj hr̄ q̄ntꝰ pāis. s. miscōie. b̄ eī ꝙsulit int⁹ spūsscūs. vt mīam/ ex bibeat. p̄cio spūalēr corpalē. ēt vbi ex ꝓcepto ñ tenēt vt mīam ipe exinde ꝙsequt. Per donū intellectꝰ hr̄ se/ xtus pāis. s. mūdicie cordis. Nā vt ait saluator. vos mōi estis ꝓpt̄ sermonē quē locutꝰ sum vob. Joh. xiij. Scptura enī sac̄ lecta z intellecta mūdificat cor. Per donū sapie hr̄ septimus panis. s. pacis. Bī pacifici q̄m filij dei vocabunt. Nā p sapīam gustat ipse xp̄s q̄ est pax nr̄a. z inde cū oib⁹ querit pacem z in oib⁹ requiem inuenit.

Hec sunt septē oculi §. VII

sup lapidē vnū. i. xp̄m z quēlibet vir cōstantē q̄ hūt nos illuiare z dirigere in sacr̄is z p sacra septē eccl̄ie. Quāuis eī gra septiformis recipiat p q̄libet sacm̄ vel augeat. tñ q̄libet donū p̄t adaptari vni sacro. Per baptismū enī hō credēdo incipit tiere deū offen/ dere. z eū reuereri. Per ꝙfirmationē roborat in dono fortitudis ad ꝙfitendū publice sine erubescētia fidei

xp̄i cū expedit. Per eucharistiā q̄ dr sacrm pietatis donū pietatis exercet pie credēdo t colēdo deū suū i ea. Ad ꝙe penitēdū exigit donū scie. vt sciat cognscere t discernere pcā sua ꝓfiteri. t a q̄bꝰ oporteat cauē. In ordie sacro exercet donū ꝓsilij dū ip̄m hītes ꝙuāt cōsiliū castitatis. t alijs. s. pplo hīt ꝓsulere de his q̄ expediūt saluti aiaꝝ suaꝝ. donū ītellectꝰ docet q̄ vtil sacro mrimonij q̄ntā rē spūalē significet. vt nō vtāt eo sic equꝰ t mulꝰ q̄bꝰ nō ē intellectꝰ. sz ad plē suscipiendā. vel fornicationē vitādā in se vel ꝓsorte. Per sacrm extreme vnctionis p̄pat aīa magis ad fontē sapientie. vt relicto affectu p̄tis vite. quēadmodū cervus desiderat ad fotes aq̄rū exne sapie.

¶ De distinctionibꝰ donoꝝ spūsscti t ꝙtutibꝰ infusis. t de nccte eoꝝ t connexione. Cap. ij.

Dona spūssancti sūt distincta realit̄ a ꝙtutibꝰ infusis. t nccia sūt oia ad salutē. t sunt q̄dā hītꝰ aīe. Cōnexa sūt adinuicē ita q̄ vnū nō pōt hr̄i sine alio. Septem sūt t nō plura nec pauciora. Dignitas eoꝝ attendit ꝑm enūationē incipiēdo tm̄ a supioribꝰ. s. a sapia. In pria remanēt in btis. Et cōpando ea ꝙtutibꝰ nobiliora t pfectiora sūt cardinalibꝰ. Sz inferiora theologicis ꝙtutibꝰ. Hec oia ꝑm. b. tho. i. se. q. lxviij.

Quantū ad primū pōit .§. I

b. tho. vbi. s. varias super h̄ opiones. Aliq̄ enī dixerūt q̄ dona nō distinguunt a ꝙtutibꝰ sz ꝙtutes dicunt incḡtū pficiūt hoiem ad bñ opandū. Dōa aūt incḡtū a deo cānt tales hītꝰ. Alij ꝙo dixerūt in h̄ differre ꝙtutes a donis. q. dona pficiunt libere arbitriū ꝑm q̄ facultas rōis. sz ꝙtutes pficiūt libere arbitriuz ꝑm q̄ ē facultas volūtatis. Tertij dixerūt q̄ dōa differūt in h̄ a ꝙtutibꝰ. q. ꝙtutes pficiunt hoiem ad bñ opandū. sz dona ad resistēdū tēptatōibꝰ. Quarti posuerūt in h̄ ee dñam int̄ ea. q. ꝙtutes pficiūt hoiem ad bñ opandū simplr. sz dona ad h̄ ordinār vt p ea ꝙformemur xp̄o p̄cipue q̄tū ad ea q̄ passꝰ ē. Sz oēs istas opiones reprobat. b. tho. i. se. q. lxviij. ar. i. rōne assignus reprobatiōis. ibi potes videre. Et p̄oit q̄ntū modū dicēdi quo dr̄ant. Dic enī q̄ ad distinguēdū dona a ꝙtutibꝰ debem̄ seq̄ modū loquēdi sacre scripture. i q̄ tradūt nob nō sub noīe donoꝝ. sz sub noīe spiritūū. Dicit ei Esa. xi. Requiescet sup eū spūs dñi spūs sapie ⁊c. Et q̄bꝰ nob manifeste dat intelligi q̄ ista dona septē enūant ibi ꝑm q̄ sūt in nob ab inspiratiōe dīna. Inspiratio aūt fit q̄ndā motionē ab exteriori. Est enī ꝓsiderādū q̄ in hoie ē duplex pncipiū motuū. Unū interiꝰ q̄ dr̄ ē rō. Aliud exteriꝰ q̄ dr̄ ē deꝰ vt dictū ē. Et ēt pbs h̄ dr̄ in. c. de bona fortuna. Manifestū ē aūt q̄ oē q̄ mouet oz ee ꝓportionatū motori. t hec est pfectio mobil̄ incḡtū mobil̄ dispositio q̄ disponit ad h̄ q̄ bñ moueat a suo motore. Quāto enī motor ē altior. tāto nccē ē q̄ mobile ei ꝓportionet pfectiori dispositiōe. Sic̄ videm̄ q̄ pfectꝰ oz discipulū ee dispositū ad capiēdū altiorē doctrinā a mgro. Manifestū ē aūt q̄ ꝙtutes būane pficiūt hoiem ꝑm q̄ ē natꝰ moueri p rōem in his q̄ interꝰ vel exteriꝰ agit. Optet g̈ inesse hoi altiores ꝙtutes ꝑm q̄s sit dispositꝰ ad h̄ q̄ diuinit̄ moueat. Et iste pfectiōes vocāt dona. non solū q. infūdūt a deo. sz q. ꝑm ea hō disponit vt efficiat̄ ꝓmpte mobil̄ ab inspiratione dīna. sic̄ dr̄ Esa. l. Dñs apuit mihi aurē ego at nō ꝓdico. Et pbs dr̄ in. c. de bona fortuna. q̄ his q̄ mouet p instinctū diuinū. nō expedit ꝓsiliari ꝑm rōem hūanā. sz q̄ seq̄nt interiorē instinctū. q. mouet a meliori pncipio q̄ sit rō hūana. Et h̄ ē q̄ q̄dā dicūt q̄ dona pficiūt hoiez ad altiores actꝰ q̄ sint actꝰ ꝙtutū. Q̄ aūt dona noīent a greg. in. i. moral. vel ab alijs aliq̄ ꝙtutes. h̄ iō ē. q. hīt in se cōez rōem ꝙtutis. sed vltra h̄ est in eis aliq̄d supuenies cōi rōi ꝙtutis. incḡtū. s. sūt q̄dā ꝙtutes diuine pficiētes hoiez. incḡtū ē a deo motꝰ. Uñ t ꝑbs in. vij. ethi. ponit vltra cōes alia q̄ndā virtutē dīnā seu heroicā. sz quā aliq̄ viri mouēt. Uñ t ipe. b. greg. in. i. moral. distinguit dona a ꝙtutibꝰ. Q̄ aūt sapia t scia ponāt a doctoribꝰ ꝙtutes intellectuales. t fortitudo moral̄ virtꝰ. Dicēdū q̄ cū ista sumūt ꝑm q̄ pcedūt ex iudicio rōis tūc nō sunt dona. sed dona sunt p̄dicta. ꝑm q̄ p ea operat hō ex instinctu diuino.

Quantū ad secundū .§. II

sz q̄ dona ista sūt nccria ad salutē. pbat. q. supmū donoꝝ t infimū sūt nccria. g̈ t int̄media. Nā dr̄ de sapia Sap. vij. Neminē diligit deꝰ nisi q̄ cuz sapia hītat vel g̈dit. Et de tiore dr̄ Eccl. i. Sine tiore dñi nēo potent iustificari. g̈ t alia nccria. Hoc aūt sic declarat. b. tho. vbi. s. arti. ij. Rō hois q̄ hō opat pficit a deo dupl̄r. Pmo naturali rōe. s. ꝑm lumē naturale rōis. Scdo supnaturali pfectōe. s. p ꝙtutes theologicas. Ista tm̄ scda pfectio hr̄ q̄si ipfecte. Impfecte enī cognscim̄ hic deū. t ipfecte diligim̄. Illud aūt qđ hz ipfecte formā aliquā vel ꝙtutē nō pōt p se opari nisi ab altero moueat. sic̄ luna in q̄ ē ipfecte nā lucis. nō illuiat nisi illuiata a sole. t discipulꝰ i medicīa nō p se medicat nisi edoctꝰ a mgro. Quāuis g̈ rō ꝑm q̄ est aliq̄liter ipfecte illuiata p ꝙtutes theologicas moueat ad vltimū finē supnālē. nō sufficit tm̄ ista motio rōnis. nisi desup adsit instinctꝰ t motio spūssti. ꝑm illud Ro. viij. Qui spū dei agūt hi sūt filij dei. q̄ si filij dei t heredes. Et illō ps. cxlij. Spūs tuꝰ bonꝰ deducet me in trā rectā. q. s. ad hereditarē illi⁹ ēre nullus pōt peruenire. nisi ducat a spūsco per ista dona sua. Nō g̈ ita pficit hō p ꝙtutes theologicas t morales i ordie ad vltimū fiuē. q̄n sp indigeat moueri q̄dā superiori instinctu spūssti. Uñ t ꝙtutes excedūt q̄tum ad modū opandi. incḡtū. s. hō p dona mouet ab altiori pncipio. Quāuis etiā ꝙtutes hō multa cognscat t possit vitijs resistē. tm̄ q. rōi būane nō sūt oino cognita nec̄ possibilia. Et h̄ siue accipiat rō vt pfecta luce nāli. siue vt pfecta ꝙtutibꝰ theologicis. Inde ē q̄ nō pt q̄tū ad oia repellere stulticiā. ebetudinē t alia q̄ pōit. b. greg. in. vij. moral. ee ⁊ dona. Sz deꝰ cuius prāti t scie oia subsūt. sua motiōe p dōa spūssti nos tutos reddit ab oi stulticia p sapiam. ab ebetudie p intellectū. a p̄cipitatiōis vitio p ꝓsiliū. a tiore malo p fortitudinē. ab ig̈rātia p sciam. a duricia p pietatem a supbia p tiorē. Ista enī vitia pōit. b. greg. ibi ꝓpriari donis istis. Et sic oñdunt ista dona nccia ad salutē.

Quantū ad tertium .§. III

sz q̄ dona sint hītꝰ. pbat p h̄. q. xp̄s loquēs de spū

sctō discipul' ait Joh. xiiij. Apud vos manebit & in vob erit. Sed spūssctūs nō est in boib⁹ absq; donis ei⁹. Mālio autē iportat pmanentiā & firmitatē. & sic denōt habitū q̄ est q̄litas de difficili mobil' a subiecto. Nō aūt nōt transitū & subitū motū. put est passio ve act⁹. Sūt g̃ dona habit⁹ q̄dā. Unī. b. greg. in ij. moral'. ōt q⁹ in ill'donis sine quib⁹ ad vitā nō peruenit. spūssanct⁹ semp manet in electis. s. dum pseuerant in gr̃a.

Quantum ad quartū. §. IIII

scz ōre sint septē. & quō pficiant vires aie. Sic declarat. b. tho. pria se. q. lxij. ar. iiij. Dona sūt q̄dā habit⁹ pficientes hoiem ad b̄ q⁹ pmpte sequat instinct⁹ & motus spūssctī. Sicut ꝓtutes morales pficiūt vires appetitiuas ad obediēdū rōi. Sicut āt vires appetitiue nate sūt moueri p imperiū rōnis. ita ēt oēs vires humane nate sūt moueri p instinctū dei. sicut a q̄dam superiori potētia. Et iō in oib⁹ viribus hois q̄ pūt esse pncipia hūanor actuū. sic sunt ꝓtutes. ita ēt sūt dona. s. in rōe & in vi appetitiua. Rō aūt ē practica & speculatiua. Et in vtraq; ꝫsiderat apphensio ꝟitatis q̄ ptinet ad inuctionē & iudiciū de ꝟitate. Ad apphensionē g̃ ꝟitatis speculatiua rō pficit p intellectū. Practica vo p ꝫsiliū. Ad rectitudinē iudicij de re pficit speculatiua p sapiam. practica p sciam. Appetitiua aūt potētia pficit q̄tū ad ea q̄ sunt ad seipm. p fortitudinē ꝫ errorē piculor. Lōtra cōcupiscētiā ꝟo delectabiliū pficit p timorē. Juxt illud. Lōfige timore tuo carnes meas. i. ꝫcupiscētias carnales. Et sic patz q⁹ dona sex extēdūt ad oia. ad q̄ se extendūt ꝓtutes morales. s. fortitudo. iusticia & tpantia. Et ꝓtutes intellectuales. s. sapia. intellect⁹. scia. prudētia. ad quā ptinet ꝫsiliū. Ars aūt & si sit ꝓt⁹ intellectual nō tñ pficit hoiem ad bñ viuendū. ſz ad opa exteri⁹ factibilia. q̄ trāseūt in aliā mām. Et iō ars nō connūmerat inter dona q̄ pficiūt hoiem in ordine ad bñ viuendū. Justicie ꝟo ponit nomē. Imponit a rectitudīe rōis. Et iō ꝫueniens⁹ ē nomē ꝓtut⁹ q̄ doni. Sz pietas q̄ tñ ptinet ad iusticiā iportat reuerentiā quā hēm⁹ ad prem & patriā. Et q⁹ pr̄ oim est de⁹. & pietas dei cult⁹ nominat sm. b. aug. Jō ꝫueniens donū q̄ ꝑtinet reuerentiam dei aliqs bonū opat ad oēs pietas nominat nō iusticia. Sapia aūt & scia. put ꝫnūmerant inter gr̃as g̃tis datas. De q̄b⁹ apl's. i. ad Lor. xij. Alij dat per spm̃ sermo sapie. Alij sermo scie. Dīnt realit̄ a sapia & scia. put sunt dona spūssctī. Nā ille dicunt gr̃e g̃tis date. inq̄tū q̄s p ea abundat in tātū in cognitione rer⁹ diuinar⁹ & hūanar⁹. q⁹ pōt alios instruere & adūsarios cōfutare. q̄ pūt esse etiā in mal' boib⁹. Sz dona sunt. put pficiūt mentē hois ad sequendū instinct⁹ spūssctī in cognitōe diuinor⁹ vel humanor⁹. & nō sunt nisi in bonis. Differūt ista dona a sapia & scia q̄ sunt habitus acq̄siti seu ꝓtutes intellectuales. Silr & fortitudo donū differt a fortitudine ꝓtute morali etiā infusa. Nā op⁹ fortitudis ꝓtutis ꝓcedit a rōe illuīata. tñ p gr̃am si est virt⁹ infusa. Sz op⁹ fortitudis put est donū ꝓcedit a spūssctō. mouēte mentē ad sequendū suū instinctū p tale donū habituale. s. fortitudinis. Silr tñ concurrūt. q⁹ ꝓtutes etiā seinuicē iuuant in actib⁹ suis. bñt tñ diūsū respectū. Donū q̄dē vt fortiter pſistat ob reuerētiaz dei. Virt⁹ aut̄ ne discedat a bono rōis. Lū āt dona pficiāt hoiem sm q⁹ mouet a deo. & ꝓtutes theologice maxīe nos ordinet ad eu3 nō tñ ponunt aliq̄ dona ptinentia ad ꝓtutes theologicas sic ad morales. Et rō ē ꝗz. b. tho. vbi. s. Quia rō hois nō mouet a spūssctō. nisi ei aliq̄ mō vniatur. Sicut instrm̃ nō mouet ab artifice. nisi p ꝫctum vel alio mō ei vniat. Prima aut̄ vnio hois ad deū est p fidē. spem & charitatē. Uñ iste ꝓtutes theologice. prꝛsupponunt ad dona sic radices eor. Uñ oia ista dona ptinent ad has tres ꝓtutes. sicut q̄dā deriuationes eaz. Et sm. b. tho. vbi. s. ar. viij. Dona spūssctī sunt pfectiua ꝓtutib⁹ oib⁹ intellectualib⁹ & moralib⁹ q⁹ ipe pficiunt rōez hois vel alias potentias vt appetitiuas in ordine ad rōem. Sed dona pficiunt hois potētias in cōpatiōe ad spm̃sctm̃ mouētē. Sed theologice ꝓtutes sunt pfectiones donis. q⁹ per eas mēs humana deo ꝟiungit. vt postea ab ipso moueat per act⁹ donor. Uñ & grego. in. i. moral'. exponēs figurā q⁹ filij iob fuerūt septē significātes septē dona. & tres filie significātes ꝓtutes theologicas. ōt. Ad denarij pfectionē septē filij. i. septē dōa nō ꝓueniūt nisi i spe. fide & charitate fuerit oē q⁹ agunt. Būtudines aut̄ de quib⁹ fit mentio Math. v. & de q̄b⁹. s. ti. vij. sunt act⁹ ipor donor. permaxīe vel ꝓtutū. Uñ nō distinguunt ab eis sicut diūsi habit⁹. sed sicut act⁹ ab habitib⁹ eor. b. tho. vbi. s. arti. iij.

Sunt autē ipsa septē . §. V

dona cōnexa ad inuicē. vt vnū nō possit bñ sine altero. q̄ figurat in septē filijs Job. in eo q⁹ sil'se inuicez reficiebāt ꝓtinuis ꝟiuijs. quod sic declarat. b. tho. vbi. s. ar. v. Sicut vires disponunt appetitiue p virtutes morales in compatōe ad rōem. q⁹ irascibilis p fortitudinē cōcupiscibil' p tpantiā. voluntas per iusticiā. ita vires oēs aie disponūt p dona spūssancti. in compatione ad spm̃sctm̃ mouentē. Spūs autem sanct⁹ inhabitat in nobis p charitatem. sm illud ad Ro. v. Charitas dei diffusa ē in cordib⁹ nr̄is p spm̃ sctm̃ qui dat⁹ ē nob⁹. Et p charitatē perficiūt potētie aie. sicut & rō ipsa pficit p prudentiā. Unde sicut ꝓtutes morales cōnectunt sibiinuicem in prudentia ita dona cōnectunt sibiinuicē in charitate. ita q⁹ qui charitatē bz oia dona bz. q̄ non bz eā nullū ex eis bz

Dona autē spiritussctī. §. VI

aliq̄ mō remanēt in pr̄ia. i. q̄ ad aliqs act⁹ & quo ad alios nō. Pro cui⁹ declaratiōe ōt. b. tho. vbi. s. arti. vi. q⁹ q̄tū ad essentiā donor vtiq; i patria remanēt. Cui⁹ rō ē. q⁹ dona spūssctī vt dictū ē pficiūt hoiez ad sequendū motionē spūssctī. Sed h̄ pcipue erit in patria. qñ de⁹ erit oia in oibus. & qñ hō erit totaliē subdit⁹ deo. Et sic intelligit illud ps. Flumis impetus letificat ciuitatē dei. Ciuitas dei ē triplex. Alia rōnalis. eccl'ia militans. & pria supnal'. Fluui⁹ ē gr̃a spūssancti. formis spūssctī. i. septē donor. Cui⁹ impet⁹ ē feruor q̄ letificat tripl'r dictā ciuitatē dei. Uñ & Joh. apoca. vl. ōt sibi ostensū fluuiū aq̄ viue. splendidū vt chrystallū egredientē a throno dei & agni. in medio platee ei⁹. a deo enī ꝓcedit gr̃a spūssctī in nob⁹ merito agni. i. xpi. Uñ. b. amb. de supna ciuitate ait. Ciuitas il-

la dei celestꝭ hierlm, nō meatu alicꝰ fluis terrestꝭ abluit, sꝫ ex fonte vite pcedēs spūsctūs cuꝰ nos bꝫ brevi sanamur haustu, in illis celestibꝫ spiritibꝫ redundāti videt affluere pleno, septē ꝟtutū, i. donoꝝ spūaliū feruens meatu. Alio mō ꝯsiderādo dona ꝯ̄tum ad materiā aliquā, circa quā opant ipa dōa in pñti, sic nō hēbūt illā opationē in statu glie. Sicut ꝟbi gr̄a Dicit greg, q ista dona nos ꝓtegunt ꝫ vitia vel tpamenta, vt sapia ꝫ stulticiā, scia ꝫ ignorantiā, & sic de alijs. Et qr in pria nō erūt tpamēta vl vitia. Jō ꝯ̄tū ad bꝰ, dona nō remanebūt. Ponit etiā b. greg. in. i. moral. duos effectꝰ ad singula dona, q̄rū vnū trāsit cū vita pñti, aliud remanet in pria. Dicit ei q sapia mentē ō spe & certitudie eknoꝝ reficit hoꝝ duoꝝ spes trāsit & certitudo remanet. De intellectu ōt q in eo q audita penetrat reficiendo cor tenebras eiꝰ illustrat. Hoꝝ primū. s. audit trāsit, qr in pria nullꝰ docet aliū Scōm remanet. s. illustratio mētis, & sic de alijs.

Sciendū etiā q cōpando ipa dona adinuicē, dignitas eoꝝ q vnū pferat alteri ē attendēda ꝑm enūatiōnē eoꝝ incipiēdo a sapia, vt ponit Esa. xi. Simplicit loquēdo ꝑm. b. tho. vbi. s. ar. vij. ōt eni q eadē ē rō i cōparatione ipoꝝ & ꝟtutū, qr dona ad oēs actꝰ potentiarū aie pficiūt hoies, ad q̄s pficiunt ꝟtutes. Uñ sicut ꝟtutes intellectuales pferunt moralibꝫ, & in ipis intellectualibꝫ ꝺtēplatiue pferūt actiuis, vt sapia intellectꝰ, scia, prudētia & arti. Ita tū q scia pfert intellectui, & intellectꝰ scie, sicut prudētia & ẏnesis eubylie Ita ēt in donis sapia, intellectꝰ, scia & ꝯsiliū pferunt pietati & timori. In q̄bꝫ ēt pietas pfert fortitudi, sic iusticia fortitudi, & fortitudo tpantie. sed ꝑm q̄d. i. q̄n tū ad miscōiam fortitudo & ꝯsiliū pferunt scie & pietati, qr fortitudo & ꝯsiliū de arduis, scia aūt & pietas de cōibꝫ. Propterea aūt maxie timor cōmendat, non qr nobilꝭ alijs, sed qr pmordiū q̄dā pfectionis donoꝝ. De dono sapie & de triplici sapia. Lap. iij.

Os iusti meditabitur

os sapiam, & lingua eius loquetur iudiciū ps. & Prou. vij. Justꝰ hic & cōit i alijs scpture sacre libris, ōra iusticia q̄ ē oīs virt ꝑm pbm in li. ethi. put. s. iportat q̄ndā rectitudinē mētꝭ tribuēs vnicuiq; q̄ suū ē. deo, sibi, & pximo Os āt in ꝺ loco nō accipit ꝓ ore corpis, qr eiꝰ actus nō ē meditari, sed ꝓ ore aie q̄ ē intellectꝰ eiꝰ, accipiens cibos ꝟitatis, & p meditationē masticās & trāsiciens in ventrē memorie, vt inde nutriatur affectus. Meditat q̄ os, i. intellectꝰ iusti. sapiam. i. q̄ ptinent ad iusti sapiam, & exinde lingua corpis eiꝰ loquet iudiciū. i. ꝟ rectitudinē iudicij q̄ ex sapia sumit. Nā vt ōt pbs. Unusq̄sq; recte iudicat q̄ bñ nouit. Locutur q ꝑm rectū iudiciū. i. extimatiōez, & de dinis rebꝰ nō errans, vt heretici, & de humanis agendis, s. opibus, qr ꝑm dinas regulas sapia ꝯsulit & disponit de agēdis. Sꝫ sciendū q triplex est sapia. Sapia essential & increata. Sapia psonal & incarnata. Sapia humana & variata. Os iusti meditabit. Primam & admirat imensitatē. Secūdaꝫ & imitat bonitatē. Tertiā & iocūdat ꝓptersuauitatē.

De prima intelligitur §. I

illud Sap. Oim est artifex oīa ꝓspiciens. q̄ō vtiq; ē intelligendū de sctissima trinitate. Nā vt ōt. b. aug. Sicut inseparabiles sūt. s. in eētia. ita inseparabiliter operant. s. ab ex. de ꝺse. di. iij. c. i. Nā ab intra, ita pr̄ gignit filiū. q filiꝰ nō gignit, sed ē genit & pr̄ ingenitus & spūsctūs ab vtroq; pcedit. non illi ab eo. Sed ad ex ꝓprietates psonales i creatiōe mōi & gubnatōe q̄ō opant pr̄. idē & filiꝰ & spūsctūs. Uñ xps dei filius ait Job. vi. Pr̄ meus opat vsq; mō, & ego operor. Et. i. ad Cor. xij. Dec oīa opat vnꝰ & idē spūs. Sicut aūt oīm triū psonaꝝ diuinaꝝ est vna essentia, potētia et bonitas, ita & vna sapia q̄ nō est aliō ꝑm. b. Aug. ꝯ̄ ipa essentia. Nā & si in nob aliud sit essentia, aliud sapiētia, qr q̄dā accidēs aduenies ei pꝰ essentiā. Nō sic ē in deo cū nil accidat ei. Sed vt ōt boet. Accidens in deo trāsit in subam. i. q̄ō est accidens in nobis, vt sapia, bonitas & hmōi. in deo ēipsa suba seu essentia. Uñ in sequētia. Nil in deo præt deū, nulla cā præt eū q causat cālia. Idē eē, idem nosse, idē velle idē posse, cūcta sunt simplicia. Distinguit tñ a nob sapia dei a sua essentia p intellectū nr̄m. rōne, qr alia rōe ꝯsideramꝰ eiꝰ eētiā, incōꝯtū p eā subsistit, & eius sapiam incōꝯtū p eā nouit oīa, & disponit ad debitum finē, pō. Oīa in sapia fecisti, ciij. Et sap. viij. Attingit sapia. s. dei a fine vsq; ad finē fortiter, & disponit oīa suauit. Cū q̄ meditat os iusti. i. mens hāc sapiam admirat cū apl's. dicens ab Ro. xi. O altitudo diuitiaꝝ sapie & scie dei. q̄ incōpheñsibilia sūt iudicia eiꝰ.

Sapientia personalis §. II

incarnata ē dei filiꝰ. cui p appropationē attribuit sapientia, sicut pr̄i potētia, & spūsctō clementia. Eccl. xxiij. Ego sapia pdū ex ore altissimi primogenita ante oēm creaturā. ex ore eiꝰ intellectꝰ altissimi pr̄is ab eēno pdūt. Et eccl. i. ōr. Fons sapie ꝟbū dñi in excelsꝭ Et. i. ad Cor. Christū dei ꝟtutē & dei sapiam. Hāc inqt hiero. ad paulinū, doctꝰ plato nesciuit. Hāc de mostbenes eloquēs ignorauit. Perdā ait dñs sapiaꝫ sapientū, & prudentiā prudentū reprobādo. Loquit apl's, Sapiam in misterio absconditā quā pdestinauit deꝰ añ secula. Quia enī ꝑmi pentes p inordinatū appetitū sapie. i. scie boni & mali ex superbia pcedētē, pdiderunt genꝰ humanū & q̄si mōm totū. q̄ ꝓpter ipm factꝰ ē, decuit, vt deifiliꝰ sapia pr̄is humiliaret, nr̄a mortalitate assumpta vsq; ad stulticiam crucis. Stulticia enī reputata est apud gētiles sapiētes ꝑm mōm q dei filiꝰ mortē ignominiosam sufferret. Uñ apl's, pdicamꝰ xpm crucifixū. gentibꝫ stulticiā. Et p humiliatā sapiam incarnatā. saluatū est genꝰ humanū. & refectꝰ ē mundꝰ. Os q̄ iusti meditabit hāc sapientiā vt imitet. qr sic sapiens vere efficit. Apl's. Si q̄s videt inē vos sapiēs eē. s. ꝑm extimatōnē suā stultus fiat se humiliādo & xpm imitando vt sit sapiens Qui enī inqt. b. augꝰ. sine saluatore vult salutē habere. & sine vera sapia extimat se fieri posse prudentē nō sanꝰ sed eger, nō prudens sed stultꝰ in egritudine assidua laborabit. & in cecitate noxia demens pmanebit. xxvi. q. ij. qui sine.

Sapientia tertia que §. III

est in hoibꝫ hec ē varia. Pro cuiꝰ declaratione ōt. b

Titulus x

prima quæst. vltim. sapientia prædoma dei. v. sup. ad debeat. pu tari (2 qp sic. q3/2 7

tho.se.se.q.xlv.arti.ij.q. fm pbm ad sapientē ptinet ꝯsiderare cām altissimā, per quaz de alijs certissime iudicat. z fm quā omnia ordinari oportet. Cā autē altissima dupl'r ꝯsiderari pt. vl' simpl'r vel in aliquo genere. Ille g̃ qui cognoscit cām altissimaz in aliquo genere. p eā pōt de oibz q̄ sūt illi⁹ generis iudicare et ordiare. ōz eē sapiēs in illo genē. Ut ī medicīa q̄ bñ scit iudicare de sanitate z p q̄ amittit z p q̄ repat. ōz sapiēs medicus. Et sil'r in architectura. fm illō. i. ad Loz. iij. Ut sapiēs architect⁹ fūdamētū posui. Qui aūt cogscit cām altissimā simpl'r q̄ de⁹ ē. ōz sapiens simpl'r, in q̄stū p regl'as dīnas q̄s docet scptura z vn ctio suggerit, oia pt iudicare z ordinare saltē ptinētia ad salutē. bui⁹ aūt iudiciū rectū cōsequit q̄s p spm̄ scrm̄ seu donū ei⁹. s. sapiaz dictū. fm illō. i. ad Loz. ij. Spūal' iudicat oia. z spūs oia scrutat. etiā pfūda dei. Et q̄b⁹ p3 q̄ varie ōz sapia. z tripler. Sapia crī minal' q̄ ē reprobor. Sapia ꝟtual' q̄ ē bonor. Sapi entia cōmunal' q̄ ē amborꝫ ¶ De sapia criminali ōz Hiere. xlij. Sapiētes sūt vt faciāt mala. bñ āt facere nescierūt. Apl's Ro. iij. Sapia bui⁹ mōi ínimica ē deo. Dicit āt h⁹ noticia sapia ipropē p q̄ndā silitudi nē. Mō sic declarat. b. tho. se. se. q. xlv. ar. i. Bonū ōz dupl'r. Uno mō q̄d ē vere bonū z simpl'r perfectum Allo mō ōz aliq̄d bonū fm aliquā silitudinē. q̄d. s. ē in malicia pfectū. Sicut ōz bon⁹ latro vel pfectus latro. q̄. s. scit subtilit modos adinuenire z media ad furandū. Et sic circa ea q̄ sunt vere bōa ē aliq̄ altissi ma cā q̄ ē sūmū bonū. q̄d ē vltim⁹ finis. p cui⁹ cogni tionē ōz hō vere sapiēs. ita z in mal' ē adinuenire ali q̄d ad q̄d alia referunt. sic ad vltimū finē. p cuius co gnitionē hō ōz sapiēs ad male agendū. Quicūq; eni aūtit a fine debito necē ē q̄ aliquē finē indebitū sibi pstituat. q. oē agens agit ꝓpt finē. Uñ si pstituat sibi finē in bonis exteioribz terrenis. vocat sapia terrena. Si in bonis coꝑalibz vocat sapia aial'. Si in aliq̄ excellētia vocat sapia dyabolica ꝓpt imitationē sup bie dyaboli. de q̄ ōz Job. xli. Ipse ē rex sup vniōs filios superbie. q̄les fuerūt phi. de q̄b⁹ ōz Ro. i. Dicē tes se eē sapiētes. s. ex superbia. stulti facti sūt. Tales ēt fuerūt magi. i. sapiētes pharaonis z nabuchodono sor. Hinc. b. greg. in moral. de crīali sapia ait. ponēs ꝯditiōes seu effect⁹ ei⁹. Hui⁹ mōi sapia ait ē cor ma chinatiōibz tegere. sensū ꝟb velare. q̄ falsa sunt vera oīdere. q̄ vera sūt falsa demōstrare. Hāc q̄ sciūt cete ros superbiēdo despiūt. qui nesciūt superbi z tumidi in alijs ipaz mirant. Hec sibi obsequētibz pcepit hono rū culmīa q̄rere. adepta tpal' glie vanitate gaudere. Irrogata ab alijs mala multipl'r reddere. cum vires supperūt nullis resistētibz cedere. Cū viribz possibi litas deest quicq̄d p malicīā explere nō vz. b in paci fica bonitate sil'are.

Secunda sapientia .ff.iiii

q̄ est cōis bonis z malis ē sapia quā ponūt phi. z pla to z aristoteles ꝟtutē intellectualē q̄ ē circa cognitio nē dīnor. Pro cui⁹ declaratiōe ōz. b. tho. se. se. q. xlv ar. ij. q̄ sapia ꝯportat q̄ndā rectitudinē iudicij fm rō nes dīnas. Rectitudo aūt iudicij pt ꝯtingere dupl'r Uno mō fm pfectū vsū rōis. Allo mō ꝓpt̄ q̄ndā cō nālitatē ad ea de q̄b⁹ ē iudicandū. Sic ꝟbi gra. de his q̄ ptinēt ad castitatē p rōis inq̄sitionē. recte iudi cat ille q̄ didicit sciam moralē. sed p q̄ndā cōnālitatē ad ipam recte iudicat de eis q̄ hz hitū castitatis. Sic circa res dīnas ex rōis inq̄sitiōe. rectū iudiciū hre p tinet ad sapiam. q̄ ē virt⁹ intellectual'. quā hz theolo gus z methaphisic⁹ bon⁹ vel malus. Sz rectū iudi ciū hre de dīnis p q̄ndā cōnaturalitatē ad ipam pti net ad sapiam q̄ est donū spūsci. qđ soli boni hnt. vt dicē. Stoici tñ accipiebāt sapiam p ꝟtute intel lectuali. fm illō. p. ū. Sapia ē viro prudētia in q̄ con nectunt oēs ꝟtutes morales z noticia dīnor. Et di cebāt q̄ in aīo sapientis. i. ꝟtuosi nō cadunt passiōes. Peripatetici ꝟo asserebāt q̄ ī sapiēte cadūt passiōes sz nō deducit ab eis. i. nō supat eis acq̄escēdo. vt q̄d agat ꝯ rōem z si mot⁹ eaz sentiat. Et ōz. b. aug. in. ix de ciui dei. q̄ ista ꝯroūsia magis erat in voce q̄stū i re Nā qđ dicebāt stoici in aīo sapiētis non cadere pas siones. intelligebāt q̄stū ad ꝯsensū ꝯ rōem. non q̄stū ad mot⁹. Et antiq̄t⁹ phi vocabant sapientes. Prim⁹ āt vt ōz. b. aug. de ciui. dei. q̄ inuenit istō nomē. phs fuit pithagoras. q̄ interrogat⁹ de sua pfessiōe. cum no mē sapiēt̄ videret sibi nomē arrogātie nō sapientē se eē dixit. sed phm. i. amatorē sapie. Sic eni interptat phs. Dicit eni phs a philos grece qđ latine ē amor. z sophia grece qđ latine ōz sapia. inde phs amator sapie. ¶ Magnā āt penuriā mund⁹ bēbat hoz sa pientū ōz. b. aug. q̄ soluz septē mūdi sapiētes fuisse quodā tpe describunt. Qui tñ z ipi mō suo humiles erāt. pferentes alios sibi. Uñ Thales. ait. Inē sapiē tes ille sapiētior. q̄ z humilior. In hui⁹ exēplum nar rat Ualer⁹ maxim⁹ li. iij. q̄ cū q̄dā vice piscatoribz rhetia iaciētibz p capiendis piscibz q̄dā emit iactura illā p illa vice certo pcio. Jactatis rhetibz ceperūt mē saz aureā. Qua educta orta ē qđ cui⁹ eē deberet asserē te emptore suā fore. q. emerat iactura illam q̄ capta erat. Piscatores ecōtra. q. intenderūt vēdere captura piscīū nō aliđ. Demū ꝯsulētibz sup ℔ appollinē del phicū. Rñdit. s. dyabol⁹ p idolū illđ. Illā mensā de bere dari sapiētiori hui⁹ mūdi. Et sapientior iudica tus ē. Tales Milesi⁹. z ei missa ē. Qui ex humilita te reputās briantē sapiētiorē eo misit sibi eandem. Et ipe sil'r alteri. ex. vij. quē extiauit magis sapiētē. Tan dē ad vltimū ex. vij. ē delata vni q̄ dict⁹ ē Solon. q̄ nec eā sibi retinuit. sed dedicauit in tēplo appollinis q̄ dicebat de⁹ sapie. Aurea mēsa ꝟt ipsam sapiam q̄ deo attribuenda ē. q. vt ōz Eccl'. i. Dis sapia a dño deo est. z cū illo fuit. z ē añ euū. Jsta tñ sapia acq̄sita put cōphendit cū cognitione dīnor etiā ꝟtutes mo rales acq̄sitas. nō sufficit ad salutē. Propterea vt ait dñs Hiere. ix. Nō glorietⁿ sapiēs in sapia sua. q. s. nō saluat. Sed sapia bui⁹ put cōphēdit ꝟtutes infusas cū gra deducit ad claritatē eternā. vt ōz Sap̄. vi. Et sic vī sumi in libris sapialibz. in q̄b⁹ freq̄nē fit men tio de sapia. z pmaxīe in li. sapie. a. vi. c. vsq; ad. ix. vbi ponunt excellentie ei⁹ z effect⁹. vt ibi est in ea. scz sapia spūs intelligentia multiplex. vnic⁹ ꝛc. Et infra inter cetera dicit Sobrietatē z prudentiā docet iusti ciā z virtutē. i. fortitudinē. quib⁹ in vita nil vtil⁹ ho minib⁹. Patet autem has esse virtutes cardinales. Et superius ait. q̄ amicos dei cōstituit quod fit per charitatem. Uel meli⁹ fm. b. Tho. se. se. q. xlv. ar. vi.

Illa ola intelliguntur de sapia increata. qua prima se nob vnit p donū charitatis. Et ex hoc reuelat mysteria nob. q̄rū cognitio ē sapia infusa. Uñ sapia infusa q̄ ē donū. nō ē cā charitatis. sz effect⁹ ei⁹. Et q̄ sapientia ꝺicit stultitie. sic in scptura sac̄ sapiēs ꝺr ꝓtuosus ꝑm ꝓtutes infusas. ita z stult⁹ seu insipiēs vitiosus. Et de hac sapia ꝓtute generali ꝺr. b. amb. in li. de fuga seculi. Sapiēs nūq̄ ē inanis. sed sp hz in se amictū prudētie. q̄ dicere pōt. iusticiā induebā z iudiciū. Dec sūt interna mētis velamīa. q̄ nemī pñt auferri nisi quē sua culpa dispoliat. his spoliat⁹ adam nud⁹ inuen⁹ ē. hñs hec de pe. di. ij. sapiēs. Hinc z lactanti⁹ in. iij. instituti. Quicūq̄ vult esse sapiēs atq̄ beat⁹ audiat dei vocē. sacrm natiuitatis sue nouit. vtriusq̄ natiuitatis xp̄i ꝺine z būane. būana ꝓtenat. z ꝺiuina suscipiat. vt sūmū bonū illō ad q̄ nat⁹ ē valeat adipisci. hec ille. Et hoc ē q̄ ꝑs ait Math. vij. Qis q̄ audit ꝟba mea z facit ea. sil̄is ē hoi sapienti q̄ edificauit domū suā supra petrā ⁊c̄.

Tertia sapientia que ē .ꝟv

ꝓpria bonoꝝ z virt⁹ spāl̄ distincta a ceteris ē illa q̄ ponit ꝑmū z excellenti⁹ donū vnū ex septē donis spūs sancti. de q̄ ꝺr Esa. xi. Requiescet sup eū spūs sapie z intellect⁹ ⁊c̄. Dona enī spūs sancti vt dictū ē. s. sūt ꝓtutes medie inē ꝓtutes cardiales quib⁹ sūt excellētiores. z theologicas q̄b⁹ sūt inferiores. q̄ z si sint real̄r distincte. ita tñ sūt ꝓnere q⁹ q̄ hz istas. z illas hēat. z q̄ vna careat nulla possideat. Et sil̄r ꝺ donis. ¶ Differt āt hec sapia nō solū a scia q̄ ē cognitio ꝺinoꝝ naturalis. i. q̄ p viā naturalē br̄. q̄ hec infusa a deo. illa acq̄sita p studiū. Sz etiā differt a fide. q̄ hr̄ cognitio diuinoꝝ supnatural̄. z sic vtraq̄ a deo. Nā ad fidē ptiet assētire ꝟitati ꝺine reuelate ꝑm seipam. Sz ad sapiē donū ptinet ꝑm regulas ꝺine ꝟitatis hr̄e iudiciū in rebꝫ ꝺinis speculādis. z būanis agendis. Uñ sapia donū presupponit fidē. q̄ vnusq̄sq⁹ bñ iudicat q̄ nouit. Differt ēt a sapia q̄ nūc inē gras gratis datas. i. Coꝝ. xij. vbi ꝺr. Alij dat p spm̄ ꝑmo sapie ⁊c̄. q̄ illa pōt eē cōis bonis z malis. z ptinet ad eā ꝺina cognoscere nō p acq̄sitionē. sz p infusionē. z ita copiose q⁹ pōt alios instruere de ꝺinis efficaciē. z fidei adūsarios refellere rōnib⁹ ꝓbabilib⁹. Nec āt solū in bonis repit cuz gustu ꝺinoꝝ q̄ ad necria ad salutē. ¶ Dicit āt sapia ista aliqñ pietas. ꝑm illud Job. xxviij. Ecce pietas ipa ē sapia ꝑm trāslationē. lxx. q̄ sic pietas ē manifestatiua fidei. inq̄tū p cultū dei ꝓtestamur fidē. ita ēt pietas manifestat sapiam. z ꝓpter hoc ꝺr sapia pietas. Et eadē rōe sapia ꝺr timor dei. Juxt illō Job. xxviij. ꝑm lram nr̄am. Ecce timor ꝺñi ipe ē sapia. q̄ p hoc ostēdit. q⁹ bō rectū iudiciū hz ꝺ ꝺinis. q̄ deū timet z colit. ¶ Dicit etiā charitas sapia. Uñ. b. aug. Sapia ē charitas dei. Et hugo de archa noe ait. Charitas ē sapia. q̄ p ipsā gustam⁹ deū. gustando cognoscim⁹. gustate inquit ps̄. xxxiij. z videte q̄m suauis ē ꝺñs. Qui enī diligit manet in luie. s. sapie. i. Joh. iij. Dicit āt sapia charitas q̄tū ad suā cāz. ex q̄ sumit etiā nomē sapie. scz a sapore. Causat enī sapia a charitate. q̄ charitas ē in volūtate. Sapia ꝟo essential̄r ī intellectu vt in subiecto. Et ista sapia esse nō potest in hōte pctm̄ mortale. Uñ ꝺr Sap̄. i. In maliuolā aiam nō intrabit sapia. nec hītat in corpe subdito pctis. Cui⁹ rō est ꝑm. b. tho. se. se. q. xlv. ar. iij. q̄ sapia donū spiritussci facit rectitudinē iudicij circa res ꝺinas. vel de alijs reb⁹ p regulas ꝺinas. ex q̄dā cōnaturalitate seu vnione ad ꝺina. q̄ q̄dē vnio ē p charitatē. ꝑm illō i. ad Coꝝ. vi. Qui adheret deo vn⁹ spūs ē cū eo. Inhesio aūt ē p amorē. Charitas āt cū mortali pctō stare nō pōt vt. s. dictuz ē. Et tō sapia donū nō pōt esse cū mortali. ¶ Est aūt hec sapia in oib⁹ hñtib⁹ gram etiā in puul⁹ z fatuis adultis baptizat⁹ q̄tū ad hītū z si nō q̄tū ad actū ꝓpē impedimētū corpale. Uñ ꝺr Sap̄. vij. Neminē diligit de⁹ nisi q̄ cum sapia gdit Sz oēs diligit de⁹ q̄ diligūt eū. q⁹ fit p gram z charitatē. q⁹ sic declarat. b. tho. se. se. q. xlv. ar. v. Sapia iportat (vt dictū ē) q̄ndā rectitudinē iudicij. circa ꝺiuina ꝺspiciēda z ꝺsulēda. Et q̄tū ad vtrū q⁹ ex vnione ad ꝺina. ꝑm diuos gd⁹ alīq̄ sortiunt sapientiam Quid enī tñ sortiunt de recto iudicio rā in ꝺtēplatione ꝺinoꝝ q̄s etiā in ordinatiōe rer⁹ humanar⁹ ꝑm regulas ꝺinas q̄ntū ēnecriū ad salutē. Et hoc nulli deest exñti sine pctō mortali. p gram gtū facientē. Juxt illud. i. Joh. ij. Unctio docet nos de oib⁹. Quidā alteri gdu ꝓcipiunt sapie donū. Et q̄tū ad ꝓtemplationē ꝺinoꝝ. icq̄tū. s. z altiora q̄dā mysteria z cognoscūt z alijs manifestare pñt. Et q̄tū ad directionem humanoꝝ ꝑm regulas ꝺinas. inq̄tū pñt ꝑm eas nō solū seipos sz etiā alios ordiare. Et iste gd⁹ sapie nō ē cōis oib⁹ hñtib⁹ gram gratū facientē. sed magis ptinet ad gras gratis datas. Et sic q⁹ ait pbs in. i. metha. Sapientis ē ordinare q̄tū ad ordinationem suipsi⁹. hoc agit in oib⁹ donū sapie. Quantū ad ordinationē alioꝝ hoīm z iudiciū alioꝝ q⁹ fit p rectores z plātos. hoc fit p sapiam gratis datā. Qualis fuit data excellentissime salomoni hoc postulanti ad regendum hñ populū dei. vt hr̄. iij. Reg. iij. ¶ Dec autez sapia nō solum speculatiua ē sed etiā practica. q⁹ ꝓz ex eo q⁹ ait ap̄s ad Col̄. iij. In sapia ambulate ad eos q̄ foris sunt. hec autē ptiet ad actionē. Declarat autēt ho. se. se. q. xlv. arti. iij. sic. Supior ꝑs rōnis vt ait. b. aug. xij. de trini. sapie deputat. Inferior autem scie. Supior autē rō ait idē intendit rōib⁹ supnis .s. diuinis. z ꝺspiciēdis z ꝺsulendis. Conspiciendis q̄dem ꝑm q⁹ ꝺina in seipis ꝓtēplant. Cōsulendis autē ꝑm q⁹ p diuina iudicat de humanis. p regulas diuinas dirigens act⁹ humanos. Et sic patz q⁹ sapientia ꝑm q⁹ ē donū. nō solum ē speculatiua. sed etiā practica. Et ex hoc ꝑtz q⁹ sapia q̄ est donū est excellētior q̄ sapientia q̄ est virt⁹ intellectual̄. vtpote magis de ꝓpinquo deū attingēs p quandā spūs vnionē aīe ad ipsum. Et inde hz q⁹ nō solū dirigat in ꝓtemplatōne q⁹ facit sapientia virt⁹ intellectualis. sz etiā in actiōe circa humana. Quanto enī virt⁹ ē altior. tāto ad plura se extendit. vt habet in li. de causis. Per pri⁹ tñ p tinet ad hui⁹ sapientiā contēplatio diuinoꝝ. z p posterius dirigere actus humanos ꝑm rōnes diuinas. Nec tñ ex directione sapientie in humanis actib⁹ p uenit amaritudo aut labor. sed potius ꝓpter sapientiam amaritudo z labor q̄ ē in opib⁹ būanis. ꝓpē sapiam cōūnit in dulcedinē z requiē. ꝑm illō Sap̄. viij. Nō hz amaritudinē ꝓuersatio illi⁹. s. sapie. nec tediū ꝓuict⁹ ei⁹. sed gaudium. Cū autem ista quatuor

dona.scz sapiētia.intellect⁹.scientia ⁊ consiliū ptinēant ad vim cognitiuam seu potentiam intellectiuaz. Alia tria.s.fortitudo.pietas ⁊ timor.ad appetitiuā. quō ista q̄tuor differāt ínē se. Sic declarat.b.tho.se.se.q.viij.ar.vi. Jsta q̄tuor dona ordinant ad supnāle cognitionē q̄ in nob p fidez fundat. Fides aūt ē in nob ex auditu.vt dr ad Ro.x. Uñ oportet aliq̄ pōi hoi ad credēdū.nō sicut visa.sed sicut audita q̄bz hō assentiat p fidē. Fides aūt primo ⁊ pncipal'r se hz ad veritatē pmā q̄ ē de⁹. Scōario ad q̄dā circa creaturas ꝯsiderāda.vt incarnationē seu xpi hūanitatē. creationē.gubnationē creaturaz.iustificationem hoim ⁊ hmōi. Ulteri⁹ tertio se extēdit ad directionē hūanorū opm.fm q̄ fides p dilectionē opat.vt.s.credat agenda esse ab hoibz fm regulas dinas.q̄ tradunt in sac scpturā.vt sunt mādata dei. Sic g̃ circa ea q̄ ponūt nob credēda duo req̄runt ex pte nra. Primū est vt intellecta penetrent seu capiant vt credēda.q̄ō fit p donū intellect⁹.p quē hr̄ q̄si quedā certitudo nō demōstratiōis.sed efficacis psuasiōis.sic eē firmiē assentiē dū his q̄ sunt fidei. Scōo oz vt hō de his hēat iudiciū rectū vt existiet his eē inherēdū ⁊ ab eoz oppositis recedēdū vt falsis. Et h̄ iudiciū q̄tū ad res diuinas ptinet ad donū sapie. Quātū vo ad res creatas ptinet ad donū scie. Quantū vo ad applicationē ad pticularia opa ptinet ad donū ꝯsilij ¶ Sapiēs vt dr Jsido.in li.ethimol'.dict⁹ ē a sapore.qz sicut gust⁹ est apt⁹ ad discretionem saporis ciboz. sic sapiēs dr ad dinoscētiā rez ⁊ cāz circa dina ⁊ agenda. Et huic opponit stultitia.vt dr.b.grego.i moral'.tāq̄ ꝓpria ei q̄ dca ē a stupore. Scōm ysid. iportat q̄ndā ebetudinē cordis ⁊ obtusionē sensuū. Et idē ē insipiētia cuz stultitia. Uñ insipiētia q̄si sine sapore discretiōis. Et pcipue videt eē aliq̄s stult⁹ ⁊ insipiēs.q̄ deficit ī snia iudiciꝯ circa altissimaz cām. accipiēs p altissima cā ⁊ p vltīo fine aliq̄d bonū terrenū vel creatuz .b.Tho.se.se.q.xlvi.arti.i.

Ponit autē iacobus .§.VI

apl's in.iij.c.sue epl'e septē ꝓprietates seu effect⁹ but⁹ sapie. Dicit enī sapia q̄ de sursū ē. Primū quidē pudica ē. Deinde pacifica.modesta.suasibil'.bōis ꝯsentiens.plena misc̄dia ⁊ fructib⁹ bonis.iudicās sine simulatiōe. Et pñt figurari p septē colūnas . de quib⁹ dr puer.ix. Sapia edificauit sibi domuz.s.aie. Scidit colūnas septē.q̄bz.s.sustentet edificiū spūale miscuit vinū feruētis dilectiōis.posuit mensā refectōis spūalis q̄ est pax mētis. Que ē thron⁹ salomonis. q̄ dict⁹ ē rex pacific⁹ ⁊ sapientissim⁹. Et dñs de eo. Erit ipe mihi in filiū.q̄. Regū.vij. Lorrūdet enī dono sapientie septia bitudo q̄ dr. Bti pacifici qm filij dei vocabunt. Ubi dr.b.aug.de sermōe dñi in mōte.patiēta ꝯuenit pacificꝫ.in quib⁹ null⁹ mot⁹ est rebellis. sed obtpans rōni. Et vt dr.b.tho.se.se.q.xlv.ar.vi. Cōgrue septia bitudo pdicta adaptat dono sapie. ⁊ q̄tū ad meritū ⁊ q̄tū ad pmiū. Ad meritū q̄dē pti net qd dr.bti pacifici. Pacifici enī dicunt q̄si pacem facientes vel in seipis vel in alijs. q̄rū vtrūq̄ ꝯuenit p h̄ q̄ ea in q̄bz pax ꝯstituit. ad debitū ordinē redigūt Nā pax ē trāq̄llitas ordis. vt dr.b.aug.xix.d ci. dei. Ordinare aūt ptinet ad sapiam vt pz p pbm ī.i.metb. Et iō esse pacificū ꝯuenient attribuit sapie. Ad premiū aūt ptinet qd dr. Filij dei vocabunt. Dicunt aūt filij dei inq̄tū ptic̄pāt similitudinē filij vnigeniti ⁊ naturalē.fm illd ad Ro.viij. Quos pscivit ⁊ pdestinauit ꝯformes fieri imagis filij sui q̄ est sapia genita.⁊ iō ptic̄pādo donū sapie ad dei filiationē hō ptingit Quō autē pdicte septez ꝓprietates seu effect⁹ ponūt a iacobo ptineāt ad sapiam . Sic declarat.b.tho.vbi s. Ad sapiam fm q̄ ē donū.ptinet nō soluz ꝓtēplari dina.sz etiā regulare act⁹ humanos. Jn q̄ direction pio occurrit remotio a mal' q̄ maxime sapie. Uñ ⁊ tior dr eē initiū sapie inq̄tū facit timor recedere a malis fm illud Eccī.i.c. Tior dñi expellit pctm̄. Ultimuz aūt ē sicut finis.s.q̄ oia ad debitū ordinē redigāt qd ptinet ad rōem pacꝫ. Et iō ꝯuenienē Jacob dicit q̄ sapia q̄ desursū ē.pmū pudica est q̄si vitās corrupte las pctī per timorē.⁊ sic ordinat hoiem ad deū sicut p pctm̄ deordinat⁹ a deo.nec hz pacē cū deo. Deinde dr Jacob⁹ q̄ sapia ē pacifica.qd est final' effect⁹ sapie ꝓpter qd ponit bitudo ipa pax vt dictū ē. Uñ ⁊ ꝯgrue figurat p thronū salomonis ad quē ascēdebat p sex grad⁹. Et quib⁹ ia vn⁹ dict⁹ ē.s.pudica.i.timorata. Alia q̄nq̄ q̄ sequunt.manifestāt ea p q̄ sapientia ad pacē pducit q̄ ad pxim ⁊ q̄ ad se.⁊ ordie congruo. Nā hoi per pudicitiā a corruptelis pctī recedēti pio occurrit vt q̄tū est ex se.modū in oib⁹ teneat. Uñ dicit modestia.s.ipsa sapia. Ad modestiā ptinet vt hō moderet act⁹ suos exteriores in bitu.in gestu.in incessu.in affatu.in victu.in oib⁹ sensatiōib⁹. vt nil fiat inordinatū.fm illud apli. Sīa honeste ⁊ fm ordinē fiāt in vob. Et ad phil'. iiij. Modestia vra nota sit oib⁹ hoibus. Scōd req̄rit vt in q̄bz hō nō sibi sufficit.alioz monitis acq̄escat. Et q̄tū ad h̄ dr suasibilis. Uñ ⁊ pverb.i.dr. Audiēs sapiens sapiētior erit sc̄z acq̄escēs dict⁹ alioz. Et salomō sapientissimus ꝯsiliarios habuit.⁊ ad q̄d. nisi vt ꝯsilijs eoz acq̄esceret Et.b.aug⁹.in q̄t. Senex a puero.⁊ eps tot annoz a collega nondū anniculo pat⁹ sum edoceri.xpiij.q.iij si bēs. Nec autē duo.s.modestia ⁊ suasibil' ptinēt ad h̄ vt hō habeat pacē in seipo. Sed vlteri⁹ ad hoc vt hēat pacē etiā ad alios.requirit q̄rto q̄ bonis eorum nō repugnet. Et h̄ ē q̄d dicit. Bonis ꝯsentiēs.s.non ꝓtradicens.ꝓtentionibus vacans. Propter q̄d dicit apl's iacob⁹ in epl'a.c.iij. Quis sapiens inē vos.ostēdat ex conuersatione sua opationē bonā in mansuetudine sapie. Q⁹ si zelū amarū habetis ⁊ ꝓtentiones sunt in cordib⁹ vr̄is.nolite gloriari ⁊ mēdaces eē aduersus veritatē. Dicit enī glo. Uix fieri pōt vt ꝓtentō nō extorqueat aliq̄d ꝑ veritatē.ne victus ꝯfusus esse videat. Quinto requirit q̄ defectib⁹ pxi cōpatiat⁹ affectu.⁊ subueniat in effectu. Et h̄ est qd dicit. plena misiōia ⁊ fructib⁹ bonis. Quō enī q̄ dina degustat. considerās primū factum ad dei imaginem ⁊ sūmi boni capacē.deū precipientem. Estote misericordes Math'.vi. Et date elemosinā ⁊ hmōi. potent nō cōpati.⁊ nō subuenire iuxē posse indigentib⁹ .primoruz Sexto ⁊ vltīo requirit vt charitatiue emendare peccata satagat. Et hoc est qd dicit. Judicans simul sine simulatione.ne sc̄z correctionez precedens odium intendat expellere. Unde leo papa. Odio habeantur peccata nō homines. Lorripiant tumidi toleren⁹

tur infirmi. Et quod seuerꝰ castigare necesse est non seuientis plectak ato, sed medentis. di. lxxxvi. odio. Est etiā sciendū ꝙ scptura sac etiā ꝺr sapia. iuxt illud Deut. Hec ē vera sapia coꝝ oīby popul. s. lex dina q̄ cōprehendit totā scpturā. q̄ maxima sapia ꝺr. qz p maxime de deo t de his q̄ ordināt hoiem ad deū. copiosiꝰ. certius t aptꝰ loquit ꝯ methaphisica. vel q̄ cūq; alia humana sapia. Sed deipsa in ti. sequēti.

¶De vita contēplatiua. Lapīm. iiij.

DE vita contemplatiua

in q̄ gustak ꝑmaxime donū sapie. pī. lxij. Loquēs ad deum de pluralitate vite ait. Melior ē miscōia tua super vitas. labia mea lauda būt te. vbi tria nō. Primo vita btā oīby ꝓponit. ibi. Mel. ē. m. tua. Scō vita plurima oñdit ibi. super vitas. Tertio vita mixta vt ꝓcipua eligit. labia mea

¶Prio notak vita btā. i eo q̄ ꝺr. Miscōia tua. Et ꝺr hic miscōia, put ē miseriā adimēs. i. tollens. Hoc aūt nō fit ex toto nisi in vita btā vbi remouet a scis oīs miseria. vbi ꝺr miscōia. q̄si mira suauitaꝫ rigās coꝛda. Et de hac pī. Dīe in celo mia tua. vbi. s. nulla miseria. Hec aūt mia q̄ absolute ꝺr vita vtiq; melior sup oēs vitas vite pītis. vt exponit be. ambꝝ. in q̄dā sermone. Quōcunq; diuidak vita. vel ꝑm pbm vel ꝑm. b. aug. vel ꝑ aliū modū. de quib distinctiō nib hic ꝺr in isto §. Et vt ꝺr grego. i omel. Talis vita ekne vite cōpara, mors ponꝰ est dicenda ꝯ vita Quātū ad scōm, qz ꝺr in plurali sup vitas. Sciēdū ꝓncipaliꝫ esse duas vitas. actiuā t ꝓtēplatiuā. Et cō pando eas ad inuicē, ꝓbak melioꝛē ꝓtēplatiuam actiua decē rōnib

¶Quātū ad tertiū qz ad illas duas addit tertia. s. mixta extractꝫ pte composita. Istā vt melioꝛē illꝫ duabꝰ eligit. pī. lxij. dicēs. Labia mea tē Nā ꝑ ꝓtemplatiuā laudat deū in oīone labīs mentis. i. cogitatiōib t affectib. Sed ꝑ actiuā laudat pdicatōe t ĩstructōe alioꝝ. Et de ista mīt agit i. iij. §

Notandum ergo primo. §. I

ꝙ ꝯuis pbs in. j. etbi. dicat eē tres vitas hoīm excellētes. s. voluptuosā q̄ ponit finē in delectatiōib corporis. Ciuilē q̄ ptinet ad actiuā t ꝓtēplatiuā. Et. b. aug. in. xix. de ci. dei. ponat tria genera vite. s. ociosū qd̄ ptinet ad ꝓtēplatiuā. Actiosū qd̄ ptinet ad actiuā. Et ex vtroq; cōpositū qd̄ ꝺr vita mixta q̄ ꝯgruit ꝑlatis t pdicatoꝛ bꝰ. Alij assignt vitā ꝑm iuchoationem, pfectionem t pfectionez, tamen diuisio magis ꝓpria vite hūane ē, quā pōit grego. sup ezechꝫ. t in. vi moral. s. ꝙ due sunt vite. s. actiua t ꝓtēplatiua. figurate in sacro eloq̄o ꝑ duas sorores. In veteri testō ꝑ lyam t rachalē. Lya figurat actiuā exercēs se in septē opib miscōie corpalib vel spūalib signatꝫ ꝑ septez filias lye. Nā septē fuit dina. Rachel venusto aspectu. q̄ inēptak vsū ꝓncipiū ꝛt ꝓtēplatiuā q̄ ad ꝓncipiū rez. s. deū subtiliē specłak. In nouo eī testō figurank ꝑ marthā t mariā. Martha actiuā insinuans q̄ sollicita erat turbata erga pluria. Maria ꝓtēplatiuā q̄ sedēs secꝰ pedes dñi audiebat ꝓbū illi. Lu. x. Ꝺr ista sit sufficiēs diuisioꝛ ꝓpria sic declarat. b. tho. se. se. q. clxxix. Unūq̄q; ꝯ viuens oñdit viuere ex operatione sibi maxie ꝓpria, ad quā maxie incliak, sic plantaꝫ vita ꝺr in ꝺ ꝓsistere ꝙ nutriunk t gnānk. Aliū ꝙ in ꝺ ꝙ sentiunt t mouenk. hoīm ꝙ in ꝺ ꝙ intelligūt. t ꝑm rōem agūt. Uñ in hoib vita vniuscuiusq; videk esse id in q̄ maxie delectak. t cui maxie intēdit. Et ī ꝺ vult q̄libet ꝑcipue ꝯuiuere amico suo. qz igit q̄dā hoīes ꝑmaxie intēdūt ꝓtemplatiōi vitaꝫ. Qui ꝙ ꝓncipaliē intēdūt exterioꝛib actionib. Inde ē ꝙ ꝯuenientē vita hoīs diuidit in ꝓtēplatiuā t actiuam Nā vita voluptuosa quā pbs pōit tertiā nō ꝯuenit hoī inq̄tū ē rōnale aial agēs ꝑm rōez. Est enī bestialis tak vita cōis nob t bruīs. Vita aut̄ mixta quaꝫ ponit. b. aug. Tertia pꝰ pdictas duas ꝙtutes ꝓtinek in eis sic̄ media in extremis ex q̄b ꝯficit. vt tepiduꝫ in calido t frigido. Vita ꝙ insipientiū q̄ resistūt passionib. spectat ad actiuā t etiā cōiē, pficientiū pfectorū ad cōtēplatiuaz. Dak enī ista diuisio de vita hoīs ꝑm intellectū, q̄ vtiq; ē aut practicꝰ aut opꝰ intrēdens exterꝰ ꝑ mechanica t agibilia, vel interꝰ mortificando passiōes. Aut speculatiuis intēdens ꝙtatē speculari ꝑcipue circa diuina.

Contēplatiua vita sim. §. II

plicit loquēdo ē melioꝛ ꝯ actiua ꝑm. b. tho. se. se. q. clxxxij. ar. i. Ad q̄ ꝓbandū inducit octo rōnes pbi. q̄s ponit. x. etbi. Naz ꝓma ē. qz vita ꝓtēplatiua ꝯuenit hoī ꝑm id qd̄ ē optimū ī eo. s. ꝑm intellectū. t respectu ꝓpriozꝫ obiectoꝝ. scz intelligibiliū. Vita aut̄ actiua occupak circa exteꝛioꝛa. Uñ rachel ꝑ quā significak vita ꝓtēplatiua interpak visū ꝓncipiū. Actiua aūt significak ꝑ lyam q̄ erat lippis ocul. ꝑm greg. vi. moral. Scōa rō est. qz ꝓtēplatiua pōt eē magis ꝯtinua lz nō ꝯtū ad sūmū ꝓtēplatiōis gradū. Uñ t maria ꝑ quā significak ꝓtēplatiua. describik sec pedes dñi sedens. Nō enī pōt hō ita ꝯtinue exerceri in operib miscōie corpalib vel spūalib. qd̄ ptinet ad actiuaz qz nō hz sp modū paratū ad exhibendū elemosynaz. vel ad docendū sicut hz vīā paratā ad legendū. orandū. meditādū t hmōi. q̄ ptinent ad ꝓtēplatiuā. Tertia rō ē. qz maioꝛ ē delectatio ꝓtemplatiue ꝯ actiue. Uñ. b. aug. dicit ꝙ martha q̄ deseꝛuit actiuā. turbabatur. Maria epulabak. Uñ de sapia que gustak ī cōtemplatiōe ꝺr Sap. viij. Non hz amaritudinē conuersatio illi, neq; tediū ꝯuictus illi. sed gaudiū. Et grego. sup ezechꝫ. dicit ꝙ ꝓtemplatiua vita amabilis valde dulcedo ē. Est enī delectabilis ꝑm. b. tho. vbi s. q. clxxx. arti. vij. Et rōne obiecti. inq̄tū. s. q̄s ꝑ eaz intuek vtiq; rē amatā. s. deū. sicut delectak q̄s videdo amicū dilectū. Scō rōne ipsi actꝰ. qz vnicuiq; ē delectabilis operatio ꝯueniēs ei ꝑm ꝓpriam nām vel habitū. Sed speculatio ꝙtatis ꝯuenit hoī ꝑm ꝓpriā nām, inq̄tū aial rōnale. Tertio adhuc sit magis delectabile istud. si habeat habitū sapiēcie vel scie ex q̄ accidit ꝙ sine difficultate ꝓtēplak. Et contēplatio q̄dem diuinoꝝ. etsi in via imꝑfecta sit. ē tñ delectabilioꝛ oī alia speculatiōe ꝙtatis q̄ tūcunq; pfecta. vnde pbs. Accidit circa illas honorabiles exītes substātias minores nobis existere theoricas. Sed t si modicū attingam eas tñ ꝓpt honorabilitatē cognoscendi delectabiliꝰ etiā aliq̄d hñt ꝯ etiā nos oīa Quarta rō ē. qz ī ꝓtēplatiua hō ē magꝫ sibi sufficiēs. qz paucioribꝫ ad eā idiget ꝯ ī actiua. i. q̄ eget adiutoꝛio alioꝝ vt

possit exercere eã. Unꝰ ꝓpus Lu.x. Martha sollicita es ⁊ turbaris erga plᷓma. s. circa q̃ ꝑsak ⁊ q̃bꝫ idiget. Quinta qꝫ ꝺtẽplatiua magꝫ ꝓpẽ se diligik. s. vt deꝰ cognoscak ⁊ ꝑsitas q̃ pficit intellectũ vt amek vbi figik. sed actiua ad aliud ordinak. s. ad subueniendũ ꝓximo nec ibi figik. sꝫ vt ꝓximꝰ inde in deũ ꝓficiat. Unꝰ i ps. xxvi. Unã petij a dño hanc requã vt inhabitẽ in domo dñi oĩbꝫ diebꝫ vite mee. vt videã volũtatez dñi. Et xps Lu.x. Unũ ẽ necessariũ. Unũq̃ꝫ aũr ꝓfectꝰ ẽ q̃ est ꝑ se q̃ꝫ q̃ ꝓpẽ aliud. sicut finis magis q̃ꝫ ea q̃ sunt ad finẽ. vt sanitas melior medicina q̃ ordinak ad illã. Sexta qꝫ ꝺtẽplatiua ꝺsistit in q̃dã vacatõe ⁊ dẽte. ꝑm illõ ps. xlv. Uacate ⁊ videte qm̃ suauis ẽ deꝰ q̃si di. Nõ potestis videre ⁊ gustare q̃ꝫ suauis ẽ deꝰ. q̃ꝫ ptinet ad ꝺtẽplationẽ. nisi vacãdo ⁊ cessando ab opibꝫ. Sed actiua ꝺsistit in motu. sic ꝺr ꝑlato cuilibet. pũb. vi. Discurre festina. suscita amicũ tuũ. ne des somnũ oculꝫ tuis. Perfectior aũt ẽ ḋes q̃ꝫ motus ceterꝫ paribꝫ. Unꝰ. b. aug. ꝺr in. xix. de ciui. dei. Ociũ sctm̃. s. ꝺtẽplatiue vite. q̃rit charitas veritatis. s. ḋine cui maxie intẽdit ꝺtẽplatiua. Et sic signanter dic̃ ociũ sctm̃ ad excludendũ ociũ pigricie. q̃ ẽ malũ ⁊ sentinꝰ oĩm vitiorꝫ. Unꝰ. b. Berñ. ait. Uacare deo nõ est ociũ. s. malũ. sꝫ negociũ negociorꝫ. Est eĩ exercitiũ vite btẽ. ꝑm illõ. b. aug. in fi. de ci. dei. Ibi vacabimꝰ ⁊ videbimꝰ. Uidebiꝰ ⁊ amabiꝰ. Amabimꝰ ⁊ laudabimꝰ sine fine. Septima rõ ẽ. qꝫ ꝺtẽplatiua ẽ ꝑm diuina. actiua ꝑm hũana. Quis aũt dubitat diuina humanis ꝓferenda. sicut creatorꝫ creature. Unꝰ. b. augꝰ. sup Joh. In ꝓncipio erat ꝟbũ. ecce qꝫ maria audiebat. i. ꝺtẽplatiua cui vacat. s. audiẽdo diuina. Et verbũ caro factũ ẽ. Ecce cui martha mĩstrabat. i. actiua scꝫ humanitati egenti subueniẽdo. Jpa ẽt ꝺsideratio mysteriorꝫ xpi. s. natiuitatꝭ. vite passiõis ⁊ hmõi. ad ꝺtẽplationẽ ptinet. manuducẽtes nos ad ꝺtẽplationẽ diuinitatis. ꝑm illud qꝫ canik in ꝑfatiõe. Dũ visibiliter deũ cognoscimꝰ. i. mysteria hũanitatis. ꝓ hunc inuisibilẽ amorẽ rapiamur. Octaua rõ. qꝫ ꝺtẽplatiua ẽ magis ꝑm id qꝫ ẽ ꝓximũ hoĩ. i. ꝑm intellectũ. In opationibꝫ aũt vite actiue cõicant nobis etiã vires inferiores q̃ sunt cões nob ⁊ brutis. Unꝰ in ps. posteꝫ posuit id qꝫ ẽ cõe nobꝭ ⁊ brutis dicens. Hoies ⁊ iumẽta saluabis dñe. subdidit pꝰ. qꝫ est spãle hoĩ. s. In lumine tuo videbimꝰ lumen. Unꝰ ⁊ ipsa ꝺtẽplatiua vita trãsfert ad q̃ndã mẽtis libertatẽ vires inferiores. q̃ deseruiũt actiue in moderatiõe passionũ. ⁊ in alijs hñt q̃ndã seruitutẽ. Unꝰ ⁊ boetiꝰ de pbica ꝺsolatiõe ait. Liberiores alias necessitas cũ se in mẽtẽ diuine speculatiõe ꝺseruent. minꝰ ꝟo cũ dilabunk ad corpalia Et. b. greg. ꝺr sup Ezech. q̃ actiua vita seruitꝰ. ꝺtemplatiua libertas vocak. Nona cãm ꝑm. b. tho. ponit xps. s. qꝫ diuturnior cũ dicit. Maria optimã ptem elegit q̃ non auferek ab ea. Ubi. b. augꝰ. Nõ tñ malã elegit martha. Sed illa maria meliorẽ. Audi vñ melioꝛẽ. qꝫ nõ auferek ab ea. Auferek q̃ꝫ onꝰ nectis. i. opꝰ in q̃ exercek actiã. s. pascere esurientem. docere ignorantẽz hmõi. q̃ fuut hic necessaria. Sed in vita btã ista indulgentia nõ hr̃. sed eterna ẽ dulcedo ꝟitatis. que hr̃ ibi. qꝫ pertinet ad contemplationẽ. Quãuis aũt nõ sit idẽ modꝰ ꝺtemplandi in via q̃ ⁊ in ꝑria. qꝫ hic imperfectꝰ. tñ dicik manere ꝺtẽplatiua in alia vita ⁊ nõ auferri rõne charitatis. in q̃ hz ꝓncipiũ ⁊ finem Unꝰ. b. grego. dicit sup ezechielẽ. q̃ ꝺtẽplatiua hic incipik. vt in futuro ꝑficiak. Diuturna autem põt dici Primo qꝫ ꝑsak circa incorruptibilia ⁊ imobilia. s. circa diuina. Scõdo qꝫ nõ hz ĩtietatẽ. Actiõi enĩ q̃ ẽ in ꝺsiderando nihil ẽ ĩtiũ. Tertio. qꝫ ẽ ꝑm ptem aĩe incorruptibilẽ actio talis. i. ꝑm intellectũ. Quarto qꝫ ĩ opibꝫ ꝺtẽplatiue nõ laborak. Potest assignari ⁊ decima rõ. qꝫ. s. ꝺtẽplatiua ẽ maiorꝭ meriti. Unꝰ. b. grego. vi. moral. ait. Magna sunt vite merita actiue. sꝫ cõtẽplatiue potiora. Qõ sic declarat. b. tho. se. se. q. clx. xxij. arti. ij. Radix merẽdi ẽ charitas. Nec aũt cõsistit in dilectione dei ⁊ ꝓximi. Diligere aũt deũ ꝑm se. est magis meritoriũ q̃ꝫ diligere ꝓximꝰ. ⁊ iõ qꝫ directius ptinet ad dilectionẽ dei. ẽ magis ex suo genere meritoriũ. q̃ꝫ illud qꝫ ptinet ad dilectionẽ ꝓximi q̃ ẽ ꝓpter deũ. Contẽplatiua aũt directe ⁊ imediate ptinet ad dilectionẽ dei. Actiua autẽ directe ad ꝓximũ ordinak. qꝫ satagit circa frequẽs ministeriũ. ⁊ iõ ꝺtẽplatiua est maioris meriti q̃ꝫ actiua. Et hoc est quod dicit beatꝰ Grego. in. ij. omel. super ezech. Contẽplatiua maior ẽ merito q̃ꝫ actiua. qꝫ hec in vsu pñtis operis laborat. in q̃. s. necessest ꝓximis subuenire. Illa ꝟo sapore intimo venturã iã requiẽ degustat. s. in ꝺtemplatione dei. ¶ Põt tñ ꝺtingere q̃ aliqs in opibꝫ vite actiue plꝰ mereat q̃ꝫ alius in opibꝫ vite ꝺtemplatiue Pura si ꝓpter abundãtiã diuini amoris vt eiꝰ voluntas impleat. ꝓpter ipsiꝰ gloriã interdũ sustineat a dulcedine diuine cõtẽplatiõis ad tempus separari. Itẽ q̃ꝫ uis simplicitẽ loquẽdo ꝺtẽplatiua sit melior actiua. tñ ꝑm q̃d. i. in aliq̃ casu esset. vt meliꝰ eligenda actiua scꝫ ꝓpter aliquã necessitẽ palem. ⁊ multo magis spũalẽ. Unꝰ pbs ꝺr. q̃ꝫ uis philosophari sit meliꝰ q̃ꝫ ditari tñ necessitẽ patieti melius est ditari. i. sibi subueniri. In glo. ij. q. vij. in scã ꝺr. q̃ iste due vite hñt se sicut excedẽtia ⁊ excessa. Excedit enĩ ꝺtẽplatiua actiuã. qꝫ est magꝫ q̃eta ⁊ secura. Actiua aũt ꝺtẽplatiuã. qꝫ ẽ magis fructuosa ꝓximis. ⁊ si minus videat vt lya q̃ habuit plures filios q̃ꝫ rachel. vt ꝺr ex de renũ. nisi cuz pridẽ. Et q̃uis vt dictũ est simplr loquendo sit melior ꝺtẽplatiua. tñ qꝫ pauci sunt apti ad eã. ideo dixit xps. Si oculꝰ tuus dext̃ scãdalizat te. i. ꝺtemplatio puta qꝫ ex speculatiõe incurrit errores. erue eum. i. dimitte ⁊ ꝓjce abs te. Unusq̃sq̃ꝫ ḡ in hoc. sequak id in q̃ magis ꝑficit. ⁊ qꝫ cernit deũ velle ab eo.

Tertiũ genus vite. scꝫ .¶.III

mixtã. vt pfectiorẽ eligere videk. ps. lxij. duz ait. Labia mea laudabũt te. Laudak deꝰ labijs oris admonẽdo ⁊ pdicando. qꝫ est ꝓcipuũ in vita actiua. Laudak deꝰ labijs oris ore ⁊ corde in oratione cogitationibus ⁊ affectibꝫ deuotis. qꝫ spectat ad ꝺtẽplatiuam Utrãq̃ꝫ psalmista nõ est dubiũ habuisse. Actiuam in gubnatione regni. Contẽplatiuã in editione ⁊ decantatõe psalmorꝫ. Hanc vitã mixtã xps vt perfectissimã tenuit. ⁊ in se ondit. Maz lz ꝺtinue contẽplaret aĩa eius ⁊ frueret verbo cui erat vnita lympidiꝰ q̃ꝫ. q̃ cũq̃ꝫ sanctꝰ in patria. tñ qꝫ hoc boĩbus erat ignotuz aliqñ ibat in desertũ locũ aptũ contemplationi. Uel ascẽdit in montẽ solus orare. Et aliqñ erat pnoctãs in oratione. vt referunt euangeliste. Aliqñ discurre-

bat p̄dicādo. sanādo infirmos. corrigendo hoīes. pascendo famelicos. vinū. pcurādo in nuptijs egēnb. ꝛsolādo afflictos. vt marthā. mariā ꝛ alios. Hāc mi ꝓtā tenuerūt apli pfectissimi scti p̄dicando ꝛ orādo. Unū ꝛ ait petr⁹ ad sedandū murmur exortū in eccl̄ia p̄mitiua. Nō ē equū nos dimittere verbū dei ꝛ mi/nistrare mēsis. Eligite vob ꝛc. Nos vo oroni ꝛ p̄dicationi vacabim⁹. Act. vj. Et q̄ plati. pcipue ponti/fices ꝛ p̄dicatores tenēt locū aplorum debēt. p posse imitari in vita mixta implēres illō ps. Memoriam abundātie suauitatis tue eructabūt. Et plenitudine eni interioꝛ dine suauitatis quā degustāt in oroe. lectione ꝛ ꝓtēplatiōe. debēt postea populi dei mysteria ꝛ monita ꝓpinare. Nec mixta figurant in lazaro resuscitato. q̄ postea fuit epūs sctūs fr̄ marthe ꝛ marie. Dicit aūt Joh. xi. Diligebat iesus marthā designantes actiuā. mariā contēplatiuā. ꝛ lazaꝝ tenentē mixtam Utrūq; cōplexi sūt exim̄ illi. ꝓbe p̄dicatores veteris testi. Isaias ꝛ hieremias. Et ly hieremias cū mitteret a dño ad predicandū. vñ ad actiuā se difficilē redderet. excusans se ꝛ dicens. A. a. a. dñe de⁹. ecce nescio loq̄. Uiere. i. timens q̄tē ꝛ suauitatem ꝓtēplationis amittere. Et Isaias ad p̄dicationē se offerret dicens Ecce ego mitte me. Isa. vi. Lucra salutis ꝓximoꝝ appetēs acq̄rere. Tū nec hieremias oīo recusauit accusationē sibi a dño ꝓpositā p̄dicatiōis. nec esaias p⁹ se obtulit q̄s purgatū se vidit carbone ignis. Si enī p̄dicaret q̄s sine igne charitatis fact⁹ esset velut es sonās aut cymbalū tinniēs. i. Lor. xiij. se ꝛsumēs per mortale. ꝛ alijs ꝓficiens. Tangit b̄ greg. viij. q. i. In scripturis. hinc ꝛ Innocenti⁹. iij. cuidā volenti renūciare epatū. vt vacaret q̄ti ꝓtēplatiōis ait. Lōtēplatiuus ee vales ꝛ actiu⁹ legislatoris exēplo. s. moysi q̄ nūc ascēdebat i mōtē. vt ibi gl̄iam dñi cū maiori lībtate cernēt. nūc descēdebat i castra. vt cū vtilitate necessitatib ꝓxi⁹ puideret. ex de renū. nisi cū p̄dē ¶ Et cū q̄rit quē xp̄s magis dilexit. petrū vel iohānē euāgelistā. vtriq; magna ꝓuilegia p̄ ceteris aplis ꝛcessit iohanni mr̄em suaꝝ. petro eccl̄iam cōmendauit. Respōdeo q̄ xp̄s magis dilexit petrū ad actiuā cui regendā cōmisit eccl̄iam. Johannē magis ad ꝓtēplatiuam. cui nō solū mr̄em ꝓtēplatiuā. sed ꝛ ipam sūmā speculationē deitatis sue tradidit mūdo insinuādā in suo euāgelio. pmaxie. In p̄ncipio erat v̄bū inchoāti. Petro dixit. Sequere me. s. p tolerantiā passiōis. q̄ō p/tinet ad actiuā. De iohe vo. Sic eū volo manere donec veniā p eo. q̄ nō q̄dē auferet cōtēplatiua. sed p/ficiet. Simplr autez videt magis dilexisse iobem ex pluribꝫ ꝓuilegijs ꝛcessis. Uterq; tū actiu⁹ ꝛ contēplatiu⁹. ¶ De his q̄ pertinēt ad contēplatiuā vitam. ¶ Lapl̄m. v.

Quis dabit mihi pennas sicut colūbe. ꝛ volabo ꝛ requiescaꝝ. ps. liiij. Ultim⁹ finis nr̄ ꝛ būtudo ꝛsistit i cōtēplatione p̄me ꝛ sūme veritatis seu visiōe dei. Sed ꝛ p̄bi gētiles sapientioꝝ ceteri vt aristoteles nō intelligentes clarā cognitionē dinoꝝ q̄ br̄ in gl̄ia. possuerūt sūmā hois felicitatē q̄ hic possit haberi in ꝓtēplatione p̄me cause ꝛ subaꝝ sepatarū. i. angeloꝝ. Et q̄s/uis in p̄nti vita paucissimi vacēt ꝓtēplatiōi ꝓp̄ occupationes nec̄rias ꝛ ineptitudinē hoīm ad speculationē. ꝛ pene oēs etiā boni fideles vacēt actioni. tū nullus q̄ntūcūq; nec̄rio occupat in actōib. dz omittere q̄n aliq̄n vacet ꝓtēplationi. i. ꝛsiderationi dinoꝝ. Uñ in figurā Leui. xi. declarant imundi pisces in aq̄s q̄ nō bnt pennulas. i. quas alas q̄bz possint aliq̄n saltū facere ex aquā. vt pz in tinchis. Pisces ꝓtinue vertantes in aq̄s sūt hoīes ꝓtinuo occupati in actiōib⁹ seculi. Uerꝝ ꝛ hi debēt hr̄e alas saltē quas alicui⁹ cōtemplatiōis ꝛ ꝛsiderationis dinoꝝ. saltātes p eas ex tumultū secularī negocioꝝ. al's imūdi sūt coram deo Nec debēt comedi. i. incorpari seu imitari mores taliū. q̄ sp mersi imorant in mōdo. q̄ ꝛ si delectabil'. tū noxi⁹ cib⁹ saluti vt anguille. Sed q̄libet pfect⁹ cum psalmista appetit magis inherere ꝓtēplatiōi dicens Quis dabit mihi ꝛc. In q̄bz verb q̄tuoꝝ p̄nt nōti q̄ exigunt ad ꝓtēplatiuā vitā. Per oroēs frequentatio. q̄s dabit mihi. Per morales mortificatio. pennas si. col. Per ꝛsiderationes eleuatio. volabo. Per speculationes delectatio. requiescā.

Quantum ad primum §. I.

cū sufficientia nr̄a ex deo sit. p̄m aplm etiā mīma cogitare vel opari. multo magis maxia. vt fit in ꝓtēplatione. Et iō oportet oroēs frequētare. Si q̄s vīm indiget sapia postulet a deo ꝛ dabit ei. Jaco. i. scribit. Sapia aūt ptinet ad ꝓtēplatiōez. q̄ ē cognitio diuinoꝝ. Uñ ꝛ ps. hic. Quis dabit mihi pēnas ad volandū. q. d. null⁹ nisi de⁹. Nā doctrina pboꝝ ꝛ sciārū dat ad volādū p supbiā nō ad deū. q̄ scia inflat sed dat ad volādū adiutoriū de⁹ p gr̄am. non tū dat nisi desiderāti ꝛ petēti Lu. xi. Dabit spm̄ bonū petēti/bb se. spm̄. s. sapie ꝛ intellect⁹. vt ōz de scto viro. Impleuit eū spū sapie ꝛ intellect⁹. Sic sapiēs inqt. Invocaui ꝛ venit in me spūs sapie Sap. vij. Sed hec oro vt sit decēs p̄supponit lectionē vel auditionē sacrū doctrinaꝝ. vt ex his sciat qūo mentē dēat dirigere. vt. s. nō imaginet loq̄ ad deū vt ad hoīem. corporeū. cū sit de⁹ spūs nō corp⁹. Sicut accidit serapiōi abbati magne abstinētie viro. q̄ credebat deum hr̄e mēbra. Et cū orabat dirigebat mentē suā ad deū vt ad hoīez. formās sibi in mēte ō deo formā corporeā q̄ ab eccl̄ia ē reprobatū vt hereses deū. s. hr̄e mēbra corporea. vt. xxiij. q. iij. c. penl'. Accedētes āt ad eoꝝ venerabil' Jo. cassian⁹ cū socio suo gr̄a visitatiōis. ꝛ audiētes opionē ei⁹ firmā ex ignorantia quā hēbat. virōnib⁹ plūmis ab errore illo reuocauerūt. Et cū sil'gnua flecterēt ad orandū. gr̄as deo agēdo de dimissione erroris cepit ille serapion flere di. Tulerunt dñm meū. ꝛ nescio q̄ ꝝtā vel dirigā aīm meū. Oro ḡ ex lectiōe formata p̄cipue dz postulare pseuerant' ꝛ freq̄nter ꝝtutes nec̄rias ad salutē ꝛ ꝓtēplatiōis actū. de q̄/bus in. §. sequenti.

Secundū quod requirit ad ꝓtēplatiuā vitā ē mortificatio passionū ꝛ vitiorū. q̄ fit p ꝝtutes morales. Et be sunt pēne ptinētes ad duas alas. Ille enī q̄ mortificāt passiones ꝛ vitia sensualitat⁹. s. ꝛcupiscibil' ꝛ irascibilis vt fortitudo et tpantia sūt in ala dextra. q̄ in seipo bñ regulatur. ꝛ a terra erigit. Que āt mortificāt vitia voluntatis p̄ue-

vt iusticia ꝛ ptes ei⁹ sūt in ala sinistra. q̄b bñ ordinatur q̄s ad ꝓfim. Sed oportet ꝙ he sint ale columbe. Quis inq̄t ps. liiij. dabit mihi pēnas sic colūbe. In colūbe spē spūsc̄tus visus ē super xp̄m baptizatum Uñ pēne colūbe ōsignt fructus morales ifusas a spū sco. Nā morales acq̄site tm̄ valēt q̄dē ad ꝓplatōes p̄bicā. nō ad speculationē theologicā gustatiuā ꝛ salutiferā. Colūba etiā ē aial imolaticium. q̄ mortuū offerebat deo in sacrificiū. ꝛ est aial q̄tū non lesiuū. Opet g̃ p p⁹ mortificare per ꝑtutes tpantie delectationes venereas p castimoniā. Iustus per abstinētiā ꝛ alioꝝ sensuū p modestiā: Iras ꝛ tristicias per mansuetudinē ꝛ patiam. Ista maxie p̄petgunt ad cō plationē. Sic enī p luxuriā absorbet intellect⁹. ꝛ p gulā hebetat. ꝛ p irā obfuscat. Ita p castitatē eleuat sup se. p abstinentiā acuit. p patiam q̄etat. Uñ daniel ꝛ socij ei⁹ q̄ fuerūt abstinētes ꝛ casti fuerūt multū ꝓplatiui ꝛ acuti ad intelligendū visiōes ꝛ reuelationes dīnas. Moyses q̄ fuit mitissim⁹ hoīm. cum deo freq̄nt loq̄bat. vt hō cū amico suo. Optet etiā p pria volūtatē p obedientiā mortificare. cupiditatem p libalitatē vel pauptatē extinguere. Per pniam vitia expellere. neminē ledere. q̄ oia ptinēt ad iusticiam Mortificatio āt vitioꝝ ꝛ passionū ꝼm. b. tho. se. se. p tinet ad vitā actiuā. Uñ nō pōt q̄s ad ꝓplatiuam bñ puenire nisi p⁹ fuerit exercitat⁹ ꝑtuose in actiua. In cui⁹ figurā iacob p⁹ fuit vocat⁹ q̄z isrl idē nuncupat⁹. Jacob interptat supplātator. Isrl videns deū. Nō pōt āt q̄s deū videre ī ꝓplatiōe nisi p⁹ supplāauerit dyabolū. ꝛ vitia p actionē. Et idē iacob q̄uis fuerit mlto tpe ꝛ laboriose. p rachaele bñda ī vxorē q̄ ꝓplatiuā ꝑt. fuit tñ p⁹ sibi data lya. q̄ ꝑt actiuā. Et dū ꝙrerēt de b cū laban socero suo. rñdit. Non ē ꝙsuetudis hui⁹ regiōis. vt mīores pri⁹ tradāt ad nuptias. Quāuis enī ꝓplatiua sit p̄or nobilitate ꝛ pfectiōe. est tñ posterior in via generatiōis ꝛ adeptionis. Et b cōiē accidit abrenūciātib⁹ secl'o. s. cū intendāt se subito tradere ꝓplatiōi ꝛ oīoi. p⁹ exercenē ī ex exteriꝰ actiōib⁹. vt mortificet ꝓpria voluntas. ꝛ multas sustinēt tēptatiōes. vel carnis vel impatie q̄s p⁹ nō senserāt. q̄b fortit oz resistere. Per actiuā g̃ oz p⁹ eos mortificari. Uñ ī figurā ōt dñs Exo. xix. Bestia q̄ tetigerit montē lapidabit. q̄. s. hō adhuc subditus passiōib⁹ sensualitatis q̄ sunt cōes nobis ꝛ bestijs. si montē ꝓplatōis velit tāgere p exercitiū. lapidib⁹ p cutit erroꝝ. Pu⁹ g̃ oportz hr̄e pēnas ꝑtutū moraliū

Tertiū quod concurrit. §. III

ad ꝓplationē. ē eleuatio mentis p ꝙsideratiōes. q̄b q̄si volat dū supra se rēdit. ꝼm illud Treñ. iij. Erit solitari⁹. ꝛ tacebit. ꝛ leuabit se supra se. Triplex ē āt ꝙsideratio q̄b aīa volat ꝑsus deum. Uñ ōt ps. liiij. in autoritate inducta. volabo ꝛ requiescā. ¶ Cōsideratio effectuū dīnoꝝ. ex q̄ ꝙsurgit stupor. Cōsideratio dei iudicioꝝ. ex q̄ insurgit timor. Cōsideratio dei bñficioꝝ. ex q̄ exurgit amor. Quantū ad ꝓmū ps. Mirabilia testionia ꝛc. Oēs creature sūt dei effect⁹. Uñ sicut effect⁹ testioniū reddit sue cāe. q̄ cām manifestat sicut pictura oñdit. cū pulcra ē artē pfectā mgri. ita cū creature dei bēant mirabiles ꝛ innūerabiles virtutes. pulcritudinē. ordinē. durabilitatē ꝛ hmōi. testificant de magnitudine sapie. potentie. eternitatis ꝛ bonitatis dei. Uñ g̃ia merito obstupescit Habacuc. iij Dñe ꝙsideraui opa tua ꝛ expaui admirādo. Cōsideratio scā. s. dei iudicioꝝ mentem eleuat. Ita tñ vt timeat. Luz enī q̄s cōsiderat. ꝙ popul⁹ iudeoꝝ q̄ fuit peculiaris a deo dilect⁹ reprobat⁹ ē. Et gentil⁹ q̄ fuit reprob⁹ ꝛ idolatra elect⁹ sibiipsi timere hz. ne ꝛ ī nūc bon⁹ ꝛ deuot⁹. demū reprob⁹ ī ueniat. Noli ait apls Ro. ix. c. altū sape. hz time. Et descendēdo ad pticulares cās ꝙsiderādo iudā. pditorē. q̄ vocat⁹ a xp̄o ad aplātū missus ab eo ad p̄dicādū ꝛ miracula faciendū auditor talꝭ doctrine ꝛ tāti mgri ad sacrā admiss⁹ dñici corpis ꝛ sanguis cōione. Et demū in eū intrās dyabol⁹ mgrm. pdidit. ꝛ exinde seipm ex despatione pemit. Saul in isrl melior eo nō erat. factus rex dñi iussu q̄si inuit⁹ declinās a mādato dñi pessim⁹ effectus ē seipm occidens. vt pz. i. Reg. xv. Dauid quez dñs inuenit ꝼm cor suū ex sublimib⁹ cōtēplationib⁹ dīnoꝝ secretoꝝ. q̄ patēt in psalterio. in adulteriū cuz bersabee. pditione ꝛ homicidiū lapsus est. ij. Reg. xi Moyses q̄ clare vidit diuinā essentiā ꝼm. b. tho. in sū. p⁹. b. aug. p⁹ tanta miracula ꝛ sūmā sapiam ꝛ dei tantā familiaritatē ad aq̄s ꝙdictōis de deo diffidēs charitatē amisit ꝼm Gratianū. de pe. di. ij. Et pe. de palu. in. iiij. Licet tam ipe q̄z dauid ꝙ penitētes de pctō suo magni sint in regno celoꝝ. Quis g̃ non timeat. Uēite inq̄t ps. ꝛ videte opa dei ꝙsiderādo. terribil in ꝙsilijs sup filios hoīm. circa ea q̄ disponit de eis iuste reprobādo vel cadere ꝑmittendo. Et vt hō nō solū timeat hz ꝛ ꝙfidat de dei mīa imensa. maxios pctōres reduxit ad vitā salutis ꝛ pniam. vt pz in saulo. Act. x. Jn magdalena. Lu. vij. Jn manasse rege iuda pessimo. iiij. Reg. xxi. Uolādū g̃ vt colūba p cōsiderationē dei iudicioꝝ. aliq̄n in imo lapsus ꝙsiderādo scoꝝ ꝛ inde se humiliādo. Aliq̄n in altū ex consideratiōe pctoꝝ reūtentiū ꝙfitendo. vt sic psecutionē accipitris infernal⁹ euadat. ¶ Volet tertio mēs p cōsiderationē bñficioꝝ dei. q̄ innumerabilia sūt. Quoꝝ sufficiēt ꝙsiderabit vel recōpensabit bñficiū creationis sue ad imaginē dei. Aut gubnatōis ꝛ ꝓtinue p uisiōis aīe ꝛ corpis. Aut future glie sibi parate. hec oīa trahunt mentē ad dilectionē feruidā dei. Ut enī ait. b. aug. Nulla ē maior ꝓuocatio ad amorē q̄z preuenire amādo. Null⁹ euī rā fere ment⁹ q̄ ꝛ si nō vult impēdere. vult tñ repēdere. Permaxie meditatio seu ꝙsideratio dñice incarnatiōis ꝛ passionis. Uñ bern. Sup oīa te mihi reddit amabilem o bone iesu. calix quē bibisti op⁹ redēptiōis nr̄e. Et ad volandum ad hūc locū. s. p ꝙsiderationē inuitat sponsa xp̄i cum ōt Cant. Surge ꝓpera amica mea. colūba mea ꝛ veni in foramīb⁹ petre. in caūna macerie. Petra ait aplus erat xp̄s. Foramina hui⁹ petre sunt vulnera manuū ꝛ pedū. Caūna macerie ē vuln⁹ lateris latius alijs. Maceria ōr mur⁹ sicc⁹. i. cōpositus sine cemēto ex lapidib⁹. Et ꝑt xp̄m. cui⁹ mēbra corpis fuerunt sine cemēto hūani seis formata. Jncitat g̃ p ispirationē aīa ad ꝙsiderādū vulnera xp̄i. i. passionē. Nec ei apte ꝑt reqesci in ꝓplatione dīnoꝝ. nisi vt q̄dam manuductione volet ad ꝙsiderationē hūanitatis xp̄i. vt dū visibiliter deū cognoscim⁹. p hūc ī inuisibiliū amoꝛez rapiamur. dicit in pfatione.

¶ Capitulū VI

Quantū ad quartū .ꝟ.mm qō ē pfectio ꝺtēplatiue.b extat ḋetatio in ſpeculatōe ipſi⁹ dine ꝟitat⁹ z maieſtat⁹.Inḋetū ē cor nr̄m dōec reḋeſcat in te.ait.b.aug.in li.ꝺfeſ.Reḋeſcit aūt ī dō aia nr̄a pfecte p viſionē ei⁹ ad quā ſeḋt fruitio ſeu ſūma delectatio⁹ ḋes.Hec aūt viſio dei z delectatio b incipit p ꝺtēplationē.z in pria pficit.Unḋ Sap.vij. ōr.Ingrediēs domū meā.ſ.mēt⁹ cōḋeſcā cū ea.ſ.ſapiēcia q in ꝺtēplatiōe pcipit.Et de maria magdalēa q ꝺtēplatiuā ꝟt Lu.v.Maria ſedēs ſec⁹ pedes dñi audiebat ꝟbū ill⁹.Et Jo.b.xi.ōr.Maria domi ſedebat.qō ptinet ad ḋetē.Que ḋes nō tollit motū intellect⁹ ſpeculātis.qz in actu ꝺſiſtit ꝺtēplatio nō ī habitu.ſz tollit motū occupationū exterior⁹ z paſſionū Uis ēi appetitiua mouet hoiez ad aliq̄d inſpiciēdū ſenſibiliꝝ vel intelligibiliꝝ.qñq; ꝓpt amorē rei in ſe.qñq; ꝓpt amorē ipſi⁹ cognitiōis.quā ḋs ex inſpectione ꝺſeḋt z ꝓpt hoc ꝺſtituit.b.greg.ꝺtēplatiuā vitā in charitate dei.inḋūtū.ſ.aliḋs ex dilectōe dei inardeſcit ad ei⁹ pulcritudinē inſpiciēdā.Et qz vnuſq; ḋelectat cū adept⁹ fuerit id qō amat.iō vita ꝺtēplatiua ēminak ad ḋelectationē q ē in affectu.ex q ēt hō intendit Et ſz ꝺtēplatio etiā extēdat ad ſpeculationē veritatis circa creaturas.potiſſima ē ſpeculatio ipſi⁹ ſūme veritat⁹ ad ḋegustādū.z ibi ē maxīa ḋelectatio ſup oēs alias q̄ hz ḋetare mentē.ſm illō ps̄.Delectatiōes in dextera tua.i.ꝺtēplatiua vſq; in finē.i.ad ḋetādū et finiendū appetitū.vt in pria ē.Unḋ.b.aug.in.i.ō trini.Lōtēplatio dei ꝓmittit⁹ nob actionū oīm finis.at q; eēna pfectio gaudior⁹.q̄ in futura vita erit nob pfecta.qñ videbim⁹ eū facie ad faciē.nunc aūt ipfecta. qz impfecte videm⁹.qm̄ p ſpeculū nō p eēntiā.Unḋ p ea fit in nob hic q̄dā ichoatio btitudis.Unḋ z phs .x.eth.ponit vltimā felicitatē hoīs in ꝺtēplatiōe optī intelligibil⁹.Dicit g ps̄.Volabo p ꝺſiderationē z reḋeſcā p ꝺtēplationē.Unḋ.b.greg.ſup ezech.ōr.q; contēplatiua vita amabil⁹ valde dulcedo ē.Ubi exponit figurā de iacob facientis luctā cū angelo ī auror⁹.p̄missis p⁹ aū ſe aialib⁹ z oī familia ſua.Jn q̄ lucta ſz ꝑualēs ꝺ angelū.tñ pcuſſ⁹ ab angelo in femore claudus remāſit.bñdictōnē tñ accepit z nois mutationē ſcz.iſrl nūcupat⁹.Dixitq;.vidi dñm facie ad faciēz̄. Jacob q̄ inēptak ſupplātator⁹.ſ.vitior⁹ ꝟt ꝺtēplatiuā quē oz vitia ſupplātaſſe z aialia.i.paſſiōes p̄mittere .i.ſedaſſe z occupatū famulu⁹ dimittere.z tūc ſol⁹ in mēte inchoāte luīe grē luctak in ꝺtēplatiōe.qz ſicut ille q̄ luctak.ſ.ad brachia ludēdo cū alio.aliq̄n ꝑualet ꝺ aliū q̄ſi inclinatū ꝟbus erā.Aliq̄n q̄ſi ſuccūbit inclinat⁹ ab alio.Jta in ꝺtēplatiōe cū intellegēdo z ſentiēdo de incircūſcꝛpto luīe aliq̄d ḋegustat.q̄ſi tunc ſupat.Et ex defectu intellect⁹ nr̄i z ex gūitate corꝛis qō ad ima ḋetrahit.ḋū nō valet ſe figere.in ipa ſpeculatione q̄ſi ſuccūbit.Jſta aūt pugna in ꝺtēplatiōe nō ē ex ꝺtrietate ꝟitat⁹ quā ꝺtēplamur ſz ex ꝺditōe corꝛis corꝛuptibil⁹.ſm illō Sap.ix.Corꝛp⁹ qō corꝛūpit aggūat aīam.z deꝓmit.terrena inhabitatio ſenſū multa cogitantē.Sz ſic in re p q̄ ḋs pugnat.cū adept⁹ fuit ceteris paribꝫ magis ḋelectak.Sic ptingendo ad cōtēplationē ꝟitat⁹ p q̄ bñda laborabat magꝫ amat z ḋelectak.z gūitatē corꝛis ipediēt⁹ odit.vt dicat cū ap'lo Ro.vij.Infelix ego hō ḋs me lībabit de corꝛe mort⁹ hui⁹.Et b̄ ſignificak.qz ꝑualēs iacob arefecit femur. qz.ſ.voluptatez carnis inkemit.Buſtato enī ſpū ait b.bern̄.deſipit oīs caro.Claud⁹ aūt efficit.qz debilitato amore ſecli ncce ē.vt ꝺualeſcat ḋs ad amorē dei Pes me⁹ ē amor me⁹.ait.b.aug.Deꝛt pes ē dei.ale ſecli amor.Sz ḋegustata ſuauitate dei in ꝺtēplatiōe q̄ſi figit in amore dei.z aliū pedē.ſ.amorē ſecli ſeu p ꝓximi trahit p⁹ illū oīa ad deū ordinās.Bñdictionē accepit fiducie future glie.Iſrl vocak.qō interptak vidēs deū.ſ.in ꝺtēplatione.Q; aūt ōr.Uidi deū facie ad faciē.nō ē intelligēdū q; viderit p eſſentiā.ſz clariori mō q̄ mō cōi.qz ex q̄ntacūq; ꝺtēplatiōe ſublimi.b videri nō pōt de⁹ ī eēntia ſua ſm.b.greg.ſup ezech. z.b.tho.niſi eſſet oīno alienat⁹ a ſenſib⁹ etiā inēriorib⁹.vt fātaſia z hmōi.¶Et rōez hēs ſe.ſe.q.clxxx.ar.vij

¶ De raptu ſiue exceſſu mēt⁹.z de rap. pauli.La.vi

De raptu qui pertinet

ad ꝺtēplationē.z ſermo de paulo ap'lo.de cui⁹ raptu in ſua ꝺſiderātiōe pōt apte intelligi illō ps̄.lxvij.Jbi beniamī adoleſcētul⁹ ī mēt⁹ excellu.Pro cui⁹ declaratiōe ſciēdū q; iacob habuit .xij filios.ſ.ruben.ſymeon.leui.iudā.z neptalim.gad et azer.yzachar z zabulon.ioſeph z beniamin. Hi ſunt xij.priarche p̄ncipes z capita.xij.tribuū.vñ deriuatū ē totū gen⁹ iudeor⁹. Joſeph aūt habuit duos filios.ſ.manaſſen z effraim.ḋs iacob ī morte in ſuos filios adoptauit.p eo.Un effecti ſūt.xij.p̄ncipes.xij. tribuū.Jacob ꝟt xp̄m ſupplantātē dyabolū.i.vincētē.Duodecī filij ei⁹ ſūt.xij.apli.ḋs ipe vocauit filios dī.Joh.xiij.Filioli adhuc modicū vobiſcū ſū geniti ſpūal⁹ ab eo.Uno āt ſubtracto ex.xij.additi ſūt duo Juda enī remoto loco ei⁹ ē appoſitus mathias.z annūnat⁹ cū.xi.Alcē.i.Addit⁹ ē tredecim⁹.ſ.paul⁹ a xp̄o de celo vocat⁹.q pl⁹ oīb⁹ laborauit.vt ipe ait.Ex his genit⁹ ē tot⁹ ppl⁹ iſrl.i.fidelium. toto orbe diffuſ⁹ z multiplicat⁹ nimis.iux illō ps̄.Dinūabo eos.z ſup arenā multiplicabunt.Ui trāſito iordāe baptiſmi p deſertū pnīe.cibati manna grē.deuictis hoſtib⁹.i. vitīs.intrāt terrā ꝓmiſſiōis.i.gliam. Et cum iacob moriēs bñdicēt filios.ſinguł pnūcias q̄ vētura erāt in nouiſſimis tpib⁹.i.deſcēdētib⁹ ab eis ad bēiamin vltimū filiū veniēs inqt.Bēiamin lup⁹ rapax māe rapiet p̄dā.z veſpe diuidet eſcas Beñ.xlix.b.Aug.ī ſer.ōr iacob in his ꝟb.ꝓberaſſe de ꝺſiōe apli pauli Jpe enī deſcēdit de tribu beniamin.vt idē ō ſe teſtak Dic itaq; fuit lup⁹ rapax.qñ furijs inuēt⁹ p totā iudeā ferebat ſanguinē xp̄ianor⁹ ſitiēs.vt xp̄i mēbra laniaret in terr⁹.Et ad b̄ epl'as accepat a p̄ncipe ſacerdotū.Mane z veſpe ait.b.aug.ꝑt p⁹ z poſteri⁹.Pri⁹ g.ſ.añ ꝺſionē rapiebat p̄dā.fideles capiēs.Poſtea p⁹ ꝺſionē diuidebat eſcas ꝟbi dei diſcurrēs p ſynagogas p⁹ baptiſmū īmediate.affirmās qm̄ xp̄s ſec⁹ hic ē fili⁹ dei.Ubi etiā nōndū q; moriēs rachel matēi⁹ in pturiēdo ipm vocauit benoni.q̄ interptak fili⁹ dolor⁹ mei.Sz pr̄ vocauit eū beniamin.q̄ interptak fili⁹ dextre.Mr̄ enī ſynagoga mr̄ ei⁹ ſm carnē.q̄ viuebat in obſeruatōe legaliū.p⁹ ptū h⁹ mortua inutil ē oſtēſa in ipa obſeruatione legaliū.p⁹ diuulgatū euāgeliū.z maxie p ꝓdicationē pauli.z iō ſibi fuit doloꝛi

ꝓpter quod maxime ꝑsequebaꝯ paulū vt occidere matris synagoge. Sed christ⁹ ꝑ vocauit eum filiū dextere, qꝫ vocat⁹ ab eo cū esset ad dexteraz patris. i. in celo vbi alij vocati sunt in terris. Fil⁹ etiā dextre ðr. qꝫ copiosius alijs laborauit, sicut ꝑ dexterā plus hō opaꝯ cꝫ per sinistrā. Nā vbi alij apli vnā prouinciā sibi decretā docuerūt, vt Johannes greciā, petr⁹ ytaliā ꝛ hmōi. Ipse ꝑ totū mundū ꝑdicauit. Unī in oratione ei⁹ dicit. De⁹ qui vniuersū mūdū bti pauli ꝑdicatiõe docuisti. De isto ꝯ beniamin tenerrīe a ꝓpo dilecto, s. paulo, dicit ps. lxviij. Ibi beniamī ꝛc. vbi tria nõ. Ei⁹ ꝯsto veneranda, ibi, beniamin, Ei⁹ conuersatio imitãda, adolescẽtul⁹, Ei⁹ speculatio admiranda in mentis excessu.

Quantū ad primū. scz §. I

de ꝯuersione hec nõnk. cū dicit. Ibi beniamin. Illõ ibi referk ad id qõ in ꝓsu ꝓcedenti dixerat. In ecclijs bñdicite ꝛc. Ibi ꝯ in ecclesijs repik beniamin. i. paulus or⁹ ex tribu beniamin Hoc aũt fuit in sua ꝯuersione. Tũc enī inuēt⁹ est in eccl'ia. qui pri⁹ erat ex̄ per errorē. Et tũc ímpletū ē qõ ait Job. xxij. Ferrum de terra tollik. ꝛ lapis calore solut⁹ in es ꝯuertk. Qõ exponẽs grego. in moral'. ait. Ferrū de terra tollik. cum fortis ꝓpugnator eccl'ie vt paul⁹. a terrena quā prius tenuit actiõe sepak. Nõ ergo ðz despici in eo qõ fuit. qꝫ incipit esse qõ nõ fuit. d. l. ferrū. Non solū ferrū ꝑ crudelitatē, sed lapis ꝑ duriciā erat saulus. Et lapis iste solut⁹ a sua duricia calore dīni amoris ꝯsus est in es sonoꝝ ꝑdicatoꝝ ẽ gentiū ꝛ doctorē veritatis. Et iõ non ðz despici. qꝫ fuit crudek ꝛ durus ꝓsecutor. s; venerari. q ꝯsus est effect⁹ maxim⁹ ꝑdicator. Ubi nõndū q cum multi scti ex peccatorib⁹ ꝯuersi sint ad deū, ꝛ pfectissimi viri ꝛ magni doctores eccl'ie effecti vt beat⁹ aug⁹. b. cyprianus abbas. moyses ꝛ hmōi. nulli⁹ tñ ꝯuersiõez ecclesia celebrat nisi pauli. Et rõ ē qꝫ fuit magis miraculosa cꝫ alie. Siquidē ois ꝯuersio pctõris est aliq̄ mõ miraculosa. ꝟm. b. tho. inc̄ztū scz solū fit diuina ꝟtute. ꝟm illõ Hiere. Conũte nos dñe ad te. ꝛ cõtemur. Et ps. De⁹ tu ꝯuertens iustificab nos. ꝟm aliā lr̄am. Et ita ē admiranda ꝛ veneranda ista ꝯsio. ꝟm q ðr. b. aug. mai⁹ est ꝯsio seu iustificatio impij. qõ idē esse cꝫ creatio celi ꝛ terre. Ex pte q̄dē dei opantis vtrūcꝫ ē ei facile. vnū sicut ꝛ aliud. ꝛ eq̄lis potẽtie, sed ex pte rei q̄ fit mai⁹ ðr iustificatio seu ꝯsio pctõris. tũ qꝫ meli⁹. Valoris enī perfectiõis est gr̄a. ꝑ quā iustificak impi⁹. ꝛ disponik ad gloriā. cꝫ nā celi ꝛ terre ꝛ oim rer̄. Unī. b. amb. Potior est gr̄a cꝫ natura. de ose. di. ij. Reuera. Tũ etiam qꝫ in creatiõe celi ꝛ terre nil deo resistit. nil cõcurrit. s; in iustificatiõe impij põt resistere liberū arbitriū, ꝛ ad eā oportet cõcurrere. ꝟm illud. b. aug. Qui fecit te sine te. nõ iustificabit te sine te. Cõũsio aũt pauli vltra istā cõem rõem ē alio mõ miraculosa ꝛ venerāda. qꝫ alij qui cõuertunk cõiter ꝓcipiunt gr̄am incipientem ꝛ nõ subito ꝑducunk ad pfectiõez. s; postea in ꝓcessu vite, pficiendo de ḡdu in gradū. Sed paulus subito ꝑduct⁹ fuit ad maximā perfectionē ꝛ dei visionē. In alijs etiā cõiter fit ꝓparatio ꝛ dispositio ad gr̄az paulatim ꝛ per tpa. vt ꝑz in. b. aug. Sed in paulo subito cū esset in actu pctī, s, ꝓsecutõis, fuit facta in eo ꝓparatio ꝛ infusio gr̄e. Necessaria aũt ē cõuersio cuilibet ad salutē. Nā saluator ait. Nisi ꝯuersi fueritis, et efficiamini sicut puuli. nõ intrabitis in regnū celoꝝ Math. xviij. Preuia autē ꝛ q̄si dispositio ad ꝯsionē sunt q̄tuor que signank in ꝯuersiõe pauli. Primū est quedā mētis illustratio. vt ꝯsideret q̄s finē suum statū suū ꝛ periculū. Unī dicit de saule. circūfulsit eū lux̄ de celo Act̄. ix. Scõm ē a vicijs cessatio. vt abstineat q̄s a malis ꝯsuetis qõ innuik in saulo in hꝫ ꝓstratus cecidit, nõ vltra ꝓcedens in malo illo itinere suo. ꝓsternik autē ꝑ timorē penaꝝ. Tertiū ē a lumine mūdi. i. apparẽte pulcritudie abstracto. qõ signifícak in excecatione ei⁹. b. aug. in sermone. ois creatura vilescat. vt sol⁹ creator in corde dulcescat. Quartū est offense cognitio. cū. s. deus alloquik mentē. ostendens vitā suā esse quandā persecutionē ꝯ deū. cum tñ ipse sit saluator aie ꝛ corporis floribꝫ oim bonoꝝ circūdatus. Unī dixit ei. Saule saule q̄d me persequeris. Ego sum ꝛc. Et ad hꝫ sequik oimoda ad cū subiectio. Unī ꝛ cõuersio cū ait. Dñe q̄d me iubes facere. Et dicik ei. q se humiliet. Intret ciuitatez. ꝛ sibi dicek ꝓfananiā. i. ꝓfatum seu ꝓfessorē imponentē ei manuz absoluẽdo. ꝛ baptizak lacrimis ꝑtritiõis. Unī lauak a maculis culpaꝝ. ꝛ inde cibū sacramẽti accipiẽs. s. eucharistie confortek. ꝛ roborak ad ꝯuertendos alios Effect⁹ de saulo superbo paul⁹ modic⁹ per humilitatem. vñ quasi interptans suū nomen ait. Ego sum minim⁹ apl̄oꝝ ꝛc.

Quantum ad secundū. §. II

de ꝯuersione. s. ei⁹ dicit adolescentul⁹. Equidē adolescẽtul⁹ erat in sua cõuersione. Dicit enī Act̄. vi. q testes q̄ lapidauerūt stephanū. deposuerūt vestimenta sua sec⁹ pedes adolescẽtis q̄ vocabak saulus. Unde⁹ aũt etas ē multū mutabilis. Unde ðr. xxj. q. i. Dis etas ꝓna est ad malū ab adolescẽtia sua. Nil incerti⁹ vita adolescentiū. Et viā quā q̄s sibi assumit in bono vel malo in adolescẽtia sua ꝓseuerans. illā postea tenet. Juxt illud ꝓuerb. xxij. Adolescens iuxt viā suaz gradik. ꝛ cū senuerit nõ recedet ab ea. Cõiter magni scti ecclesie vocati sunt in adolescẽtia sua vel ꝓuericia vt dauid daniel cū socijs. iobānes. bernard⁹. dñic⁹ francisc⁹. ꝛ alij innumeri. Et q̄s christus resuscitauit a mortuis. aie resuscitationē significans. fuerūt adolescẽtes de puella ꝛ filio vidue clarum est. De lazaro etiā videk. Senē quendā ei nunciatū mortuū a filio suo nõ resuscitauit. Fuit autē paul⁹ adolescentul⁹ spiritualiter. vñ ostendik ꝯuersatio ei⁹ sancta imitanda hec enī habet tres ꝯditiones silles adolescẽtie naturali. Est enī adolescẽtia Feruens ad diligendū. Suffe rens ad exercendū. Congruẽs ad sciendū. Adolescẽtes sūt amatiui alioꝝ ꝛ vehemenk. qꝫ sanguis feruet in eis incitans ad amandū. Sic adolescens spūaliter. i. decor⁹ gratia. feruenter amat deum ꝛ primū. Unī Lanē. i. ðr. Adolescentule dilexerūt te nimis. Quantū fuerit feruens adolescẽtulus nr̄ paulus ipse ostendit dicens. Ler⁹ sum. qꝫ nec̄z mors nec̄z vita ꝛc. se parabit nos a charitate xp̄i. ad Ro. viij. Quantum ad charitatē primi ait. Q̄ prabam ego anathema fieri a xp̄o ꝑ fratrib⁹ meis. ad Ro. ix. Anathema interpretak sepatio. Sicut autē est duplex vnio cū xp̄o

Capitulū VI

presenti. vna per gratiā. alia per actualem contēplationem eius ⁊ cōsolationē. Ita ⁊ sepatio duplex. vna a gratia christi. hanc nō optabat aplūs pro amore ꝓximorum. q̄ esset ꝓtra ordinē charitatis. vt quis plus diligeret proximū q̄ seipsum. Sed secundā optabat pro salute querēda. primoꝝ. Cum enī sibi esset sume delectabile xp̄m ꝓtemplari ⁊ in eo quiescere. post ponebat suā maximā ꝓsolationē. saluti proximi cuꝫ intēdebat discurrendo. predicādo. laborando. ⁊ huiusmodi. Ostendit suā nimiā delectationem ad ꝓximos. dū ait. ij. ad Coꝛ. xi. Instātia quotidiana mea sollicitudo omniū ecclesiaꝝ. Quis infirmat ⁊ ego nō infirmoꝛ ⁊c. Adolescens ē fortis ad tolerādos labores. Treñ. iij. Bonū est viro si portauerit iugū. s. laboꝛ ab adolescentia sua. O quis enarraret labores hui⁹ adolescentuli pauli. ⁊ cū quāto gaudio illos sustinebat. ij. ad Coꝛ. xij. In laboꝛib⁹ plurimis. in carceribus abundanti⁹ in plagis supra modū ⁊c. que sequunt. vbi vide. Et in fine concludit ipsis enarratꝫ post stimulū carnis. qui dicit a beato augustino infirmitas coꝛporis. a gregoꝛio tēptatio carnis. sed sine peccato. Libēter gloriabor in infirmitatib⁹ meis. vt inhabitet in me virt⁹ christi. Et alibi. Supabundabo gaudio in omni tribulatione nostra. Adolescētia est apta ad discendū. Puer nondū habet plenū iudiciū rationis. Sed adolescēs qui adhuc habet mentē recentem nō alīs imbutā. Nā semel imbuta recēs seruabit odoꝛē testa diu. Oratⁿ. Uñ ⁊ nabuchodonoſoꝛ adolescētulos ⁊ filios isrl̄ de semine regio fecit eruditi in omni sapientia chaldeoꝝ. Dañ. i. doctissim⁹ fuit adolescentulus paul⁹ erudit⁹ plene in sua adolescentia ad pedes doctoris gamalielis in lege veteri. Ar xp̄o in celo in lege euangelica. Neq̄ enī ait ipse. i. ad Coꝛ. xv. Euangeliū meū ab homine accepi. sed p reuelationem ihesu xp̄i. Unde ⁊ ad ananiā dictū fuit a dño. vas electiōis est mihi iste. Acē. ix. armariū. scz sacraꝝ scripturarū. Epistole ei⁹ sunt sūma theologie plene etiam eloquētia ⁊ sapientia. quas ⁊ aplus petr⁹ cōmendat in sua epla. Ubi increpat. sunt ꝓba ei⁹ tonitrua. Ubi hortat melliflua.

Tertiū principale est .§.iii

speculatio ei⁹ in q̄ est singularis. Nam de nullo alio sancto dicit expresse ⁊ indubitate q̄ viderit deū per essentiam in vita. nisi de paulo in nouo testamēto et moyse in veteri. ꝑm beatū aug. in li. de oꝛādo deum. Et beat⁹ tho. se. se. q. clxxv. Uñ dicit. In mētis excessu q̄ fuit in ista ꝙuersione. Ubi sciendū ꝑm be. tho. vbi. s. q̄ triplex est excessus mētis q̄ cōtingit in contēplatiōe. Un⁹ est quo mens humana diuinit⁹ rapitur seu eleuat ad cōtemplationē diuine veritatis per quasdā similitudines imaginarias. Et talis fuit excessus petri. q̄n ipso oꝛāte. vt dicit Acē. x. cecidit extasis sup eum. i. excessus mētis. Nā extasis ꝑm btm̄ tho. est nomē grecū ⁊ latine sonat excessuꝫ mētis. In q̄ excessu vidit celū apertuꝫ. ⁊ vas seu discū submitti de celo q̄tuoꝛ initijs. plenū oī genere aialiū imundorū. Dictūq̄ est ei. Macta ⁊ manduca. Sub qua visione imaginaria deus sibi manifestauit cōuersionez gentiliū. occisiōnē eoꝝ imundoꝝ quo ad mortificatōnē criminū ⁊ mandationē. i. incoꝛporationez eoꝝ in ecclesia. Secund⁹ excessus mētis est. quo mēs rapit ad intuitionē diuine veritatis p aliquos intelligibiles effect⁹ hic fuit talis excessus dauid cū dixit. Ego dixi in excessu mētis mee omnis hō mendaꝝ. Contēplans enī diuinā bonitatē. ⁊ hoīm peccabilitatem ⁊ cōtendentiā ex se in nihiluꝫ. intellexit oēm hoīem ex se fallacē compatione dei. Tert⁹ excessus ē cū rapitur mens vsq̄ ad clarā visionē diuine essentie. Et hic fuit excessus pauli. de quo nunc in ps. lxvij. dicit. Ibi beniamin adolescentul⁹ in mētis excessu. q̄n videlicꝫ rapt⁹ fuit ad tertiū celum. ij. ad Coꝛ. xij. Ubi aduꝫtendum q̄ istud tertiū celum pōt dici celum sanctissime trinitatis. Est ergo primū celū materiale. secūdū intellectuale. tertiū diuinale. ⁊ qōlibet est triplex. Nā celū materiale de quo Esa. Exaltauit celi a terra ē sydereū. sub quo cōprehendunt celi planetaꝝ. Aqueū seu chrystallinū q̄ō est primū mobile. ⁊ empireū immobile. qui est loc⁹ congruens visioni clare beatoꝝ. Et ad istud tertiū paulus fuit rapt⁹ in mētis excessu Secūdū celum. s. intellectuale. i. nature angelice. de quo in Job. xx. c. Reuelabūt celi iniquitatē eius. Et istud triplex. q̄ triplex hierarchia ꝑm trinū gradū cognitiōis diuine ab eis. Infima. media ⁊ supma. Et ad istū summū gradū cognitionis diuinoꝝ ⁊ visionis rapt⁹ est paulus in excessu mētis. Unde ⁊ beato dyonisio sūmo pōo discipulo eius credit dedisse informationē vt capaci. tā sublimis materie de hierarchijs angeloꝝ ⁊ eoꝝ misterijs que viderat. Et q̄ edidit dyonisi⁹ libꝝ de celesti hierarchia. in quo magis loquit de angelis q̄ aliquis ex antiquis doctoribus Tertium est celū sanctissime trinitatis Unum essentialiter. trinum personaliter. de quo. i. Joh. v. Tres sunt qui testimoniū dant in celo. Pater. verbū ⁊ spiritussanctus. Et hi tres vnū sunt. Et licet hi tres celi inseparabiliter influant ⁊ operent. tamē per quandaꝫ appropriatōnē ⁊ adaptationē dicere possumus q̄ a primo celo. s. patris recepit influxum operatiōis miraculoꝝ. ⁊ infirmos sanauit. demones ab obsessis ej fugauit. mortuos suscitauit. A celo filij habuit ifluxum sapiētie. An experimentum queritis eius q̄ in me loquitur xp̄s ait ipe. Ut sapiēs architectoꝛ fundamentū posui. A celo spiritussancti ardoꝛē charitatꝫ et fruitionē diuinitatis. Unde et dicit se raptum in celum et etiam in paradysum. vt celum dicat ratōne contemplationis clare. quam habuit paradysuꝫ rōne maxime delectationis inde consequentis ꝑm b. tho.

Restat dubium vtrū .§.iiii

in hoc excessu anima eius fuerit a coꝛpe separata vel existeret in coꝛpe. Quod quia ipsemet dicit se nescire cū ait Siue in coꝛpore siue extra coꝛpus nescio. ꝺus scit. nec nos possumus diffinire. Uerū vt dicit beat⁹ Thomas se. se. q. clxxv. ar. vi. apostolus in hoc excessu non fuit in celum raptus in anima et coꝛpore. vt quidam dicebant. quod beatus augustinus reprobat. sed sola anima fuit rapta. Et hoc ignorauit apostolus Utrum anima omnino esset separata coꝛpore iacente mortuo. Uel esset pure ꝺiuncta coꝛpori vt forma vrēs tm̄ potētie vegetatiue nō aūt sensitiue. Nā et hoc esse potest. q̄ anima in coꝛpore alienata ab oī sensatiōe interiori et exteriori vt visu. auditu. fantasia

memoria et hmõi. solum vtens operatione potentie vegetatiue. videat deuz per essentiaz in pſenti. Sz q vrak potentijs sensitivis. nõ põt esse. Et sic intelligit illud Exo. xxxij. Nõ videbit me hõr viuet. s. vita sensitiua. sed oportet q sit oino a sensib⁹ alienat⁹. Rõ h⁹ est fm. b. tho. vbi. s. ar. iij. Diuina essentia non põt ab hoie videri p aliã vim cognoscitiuã q̃ per intellectũ. Intellect⁹ autẽ human⁹ non cõuenit ad sensibilia nisi mediantib⁹ fantasmatib⁹. que p spẽs intelligibiles a sensibilib⁹ accipit. z in quib⁹ ꝓsideras de sensibilib⁹ iudicat. z ea disponit. Et in oi opatione q̃ intellect⁹ nr̃ abstrahit a fantasmatibus. necesse ẽ q abstrahat a sensib⁹. Intellect⁹ autẽ hois necesse est q abstrahat a fantasmatib⁹. ad h̃ vt videat dei essentiam dũ ẽ in via. Nõ enĩ per aliqd fantasma põt dei essentia videri. qnimo nec per aliquã spẽm intelligibilem creatã. qz essentia dei in infinitũ excedit. nõ solũ oia corpora q̃rũ sunt fantasmata. sed etiã oẽm intelligibilem creaturã. Oportet autẽ cũ intellect⁹ hois eleuat ad altissimã diuine essentie visionẽ. vt tota mẽtis intentio illuc aduocet. ita. s. vt nihil intelligat aliud ex fantasmatib⁹. sed totaliter ferat in deũ. Impossibile ẽ ergo vt in pñti videat hõ dei essentiã sine abstractõe a sensib⁹. Vidit autẽ paul⁹ deũ tunc mediante lumie glorie sine q̃ ab intellectu creato de⁹ videri non põt. Qd lumen dupliciter participari põt. Uno mõ p modum forme pmanentis. z sic pticipatio facit beatos in patria. Alio mõ per modũ passionis transeũtis. sicut fit in ꝓphetia q̃ ad illustrationẽ. z sic fuit a paulo illud lumẽ tunc pticipatũ. Uñ nõ fuit simpliciter beatus. qz de rõe beatitudinis ẽ stat⁹ seu pmanentia sed fuit beat⁹ fm quid. Postq̃ aũt paulus cessauit videre dei essentiã. memor fuit illoz q̃ in illa visiõe cognouerat p aliquas spẽs intelligibiles habitualiter. Et h̃ in ei⁹ intellectu relictas sicut etiã abeunte sensibili remanẽt aliquẽ impressiões in aia. ad quas postea cõuertens sẽ aia memorat. vñ nec tota illam cognitionẽ cogitare poterat. aut ꝑbis exprimere.

De cognitiõe q̃ pertinet ad sapiam. Lap. vij.

SIcut audiuimus sic z vidim⁹ in ciuitate dñi virtutũ in ciuitate dei nr̃i. de⁹ fundauit eã in eternũ. ps. xlvij. Loquit ꝓpheta in pſona comprehensoz. q̃ sicut hic existentes in ciuitate dñi ꝑturũ. i. statu eccl̃ie militantis. audierũt magna z multa bona haberi a sanctis in pria superna. sic mõ vident z possident. Et est silitudo in genere nõ in pticulari. Nã nec auris audiuit nec ocul⁹ vidit hic. nec in cor hois ascẽdit. que p parauit de⁹ diligentib⁹ se in ciuitate superne hierl̃m. vt ait apl's. i. Loz. ij. In cui⁹ figurã habek. iij. Regũ. x. z. ij. Parak. ix. q regina saba veniẽs de terra sua audita fama salomonis in hierl̃m. cũ vidisset magnificentiã eius z sapiam. ordinẽ dom⁹ sue. sibiq̃ astantiũ cibos z vestes ẽ. pre admiratiõe q̃si deficiẽtes in ãt. Uer⁹ est sermo quẽ audiui in terra mea super sermonib⁹ tuis. z vidi oculis meis z pbaui q media ps mihi nũciata nõ fuerit. Btũ serui tui q̃ stant corã te semper. Jsta regina significat eccl̃iam collectã de gentib⁹ militantẽ. q multa audit hic de salomone sapientissimo dño ihesu xpo vere pacifico magnalia. Sed cũ p uenit ad supnaz hierl̃m vbi manifestat ipse gloriam suã. Uidet exptia multa maiora bona in eo q̃ h̃ audierit. z sapiẽtie eius glorie sanctoz z refectiõis seu fruitiõis. vt vere sint beati qui stãt coram eo. Aperte igit dicere valent. Sicut audiuim⁹ ẽ. vbi notandũ q tria audiuim⁹ de supna gloria. Primo deũ ee beatum z quẽlibet. ibi. applicatũ. Scõo deũ esse trinũ z vnũ. Tertio talẽ statum esse ꝑpetuatũ.

Sz audierimus deũ fo .xl.i

re beatũ. patet ex his q̃ dicit apl's. i. ad Tbi. vl. Ostẽdet beat⁹ z solus potẽs rex regũ z dñs dñantiũ. qui habet imortalitatẽ solus. i. imutabilẽ. Deum autem esse beatũ. pbat. b. tho. in pmo 9tra gentiles ca. c. tribus rõnib⁹ quaz prima est. Per beatitudinẽ oẽ desideriũ quietat. ea enĩ habita nil aliud restat desiderãdum. cũ sit vltim⁹ finis. Oportet igit eũ esse beatum qui pfect⁹ est q̃tuz ad oia que desiderare põt. Unde boeti⁹ dicit q beatitudo est status oim bonoz aggregatiõe pfect⁹. Sed talis ẽ diuina perfectio que oẽm perfectionẽ in quadã simplicitate apprehẽdit. In genere enĩ cause efficientis fit reductio ad vnã cãm primã que de⁹ est. a q̃ sunt oẽs res. ne sit ꝓcessus in infinitũ. Oportet igit q quicqd actũ est in quacũ q̃ re. ista inuenire eminenti⁹ in deo q̃ in illare. cũ causa sit nobilior effectu in q̃tũ cã est. ergo de⁹ est pfectissim⁹ habens in se oẽm pfectionẽ. vnde moysi desideranti faciẽ seu gloriã suã videre ait. Exo xxxiij. Ego ostendã tibi omne bonũ. Et cõmẽtator. z si infidelis dicit q pfectiones oim rerum sunt in deo. Habet igit oia bona que possunt desiderari. vnde beat⁹ est. Secunda rõ est. Illud est maxime desideratũ vel volitũ ab intellectuali natura. qd̃ est pfectissimũ in illa. z h̃ est ei⁹ beatitudo. Perfectissimũ autẽ in vnoquoq̃ est pfectissima opatio ei⁹. Nã potentia z habit⁹ p act⁹ perficiunt. Unde pbs dicit felicitatem eẽ operationẽ perfectã. perfectio autẽ opationis dependet ex q̃tuor Primo ex suo genere vt scz sit manẽs in ipso opante. Dico autẽ opationem in ipso opante manẽtẽ. p quã nõ fit aliud ꝓter ipsam opationẽ. sicut videre. audire z hmõi. Iste enĩ sunt pfectiões eoz quoz sunt opationes. Et põt esse vltimũ. qz nõ ordinant ad aliqd factũ. qd̃ sit finis. Opatio ꝑo vel actio ex q̃ sequitur aliqd actu ꝓter ipsam ẽ pfectio opati non opantis. z compat ad ipm sicut ad finẽ. Et talis opatio intellectualis nature nõ ẽ beatitudo siue felicitas. Scõo attendit perfectio opationis ex pncipio ei⁹. vt. scz sit altissime potẽtie. vñ fm opationẽ sensus nõ ẽ nobis felicitas. sed fm opationẽ intellect⁹ z habitum pfecti. Tertio attendit ex opationis obiecto. z ꝓter hoc in nobis vltima felicitas ẽ intelligẽdo altissimũ intelligibile. Quarto attendit ex forma opatiõis. vt. s. pfecte. faciliter. firmit̃ z delectabiliter operek. Talis autẽ est dei opatio. cũ sit intelligens. z su⁹ intellect⁹ altissima virtutũ sit. nec indiget habitu pficiente. qz in seipso perfect⁹ est. Ipse aũt seipm intelligit. q̃ est sũmũ intelligibiliũ pfecte absq̃ oi difficultate z delectabiliter est q̃ beat⁹. Tertia rõ ẽ. de⁹ non põt velle aliqd ipossibile. Impossibile ẽ autẽ ei aliqd aduenire. qd̃ nõdũ hẽat. cũ ipse nullo mõ sit in potẽtia. sed est act⁹ purissim⁹. Nõ põt igit velle se habere qd̃ habet

Capitulū VII

Quicqd igit vult hz, nec aliqd male vult. Est igitur beat⁹ ſm q beat⁹ dr a qbuſdā q hz quicqd vult z nihil mali vult. Est aūt bitudo dei ipſa ſua eētia, ſm be. tho. vbi. s. ca. ci. Qō ſic pbat. Beatitudo ei⁹ ē intellectualis opatō ei⁹. Sed ipm dei intelligere ē ſua eſſentia, igit ſua beatitudo ē ſua eſſentia. qō nulli cō uenit creature. Nā nec angeli nec aie humane intelligere eſt ei⁹ eſſentia. nec velle eoz eſt eoz eſſentia. ſed eis aduenit poſt eſſentiā. Probat idē ſic. Unuſquiſq ordinat in beatitudinē ſuā quicqd vult. Jpa enī eſt q̄ qpter aliud nō deſiderat. z ad quā terminat mot⁹ deſideriū. vnū qpter aliud deſiderātis. ne ſit infinitus. Cū igit de⁹ oia alia velit qpter ſuā bonitatez que eſt ſua eſſentia. oportet q ipſe ſicut ē ſua eſſentia z ſua bonitas, ita etiā ſit ſua beatitudo. Ad idē. Impoſſibile ē eſſe duo sūma bona. Si enī in nullo different, nō duo ſed vnū eſſent. Si in aliq, tunc eſſet b ex eo q vni deeſſet aliqd, qō alter haberet. z ſic neutz ſummū z perfectū eſſet. Sed de⁹ eſt ſummū bonuz, z beatitudo eſt ſummū, ex b q eſt vltim⁹ finis. ergo de⁹ z beatitudo ſunt idē. z ſic de⁹ eſt ſua beatitudo. Ex q̄ ſequit q beatitudo dei ſit pfectiſſima. Qō multiplicit idem. b. tho. pbat vbi. s. c. ſi. Primo ſic. Qō eſt p eſſentiā. poti⁹ ē eo qō eſt p participationē. ſicut natura ignis pfectius inuenit in ipſo igne q̄z in rebz ignitis. De⁹ autem per eſſentiaz ſuam ē beat⁹. quod nulli alij cōpetere pōt. Nihil enim aliud p̄ter ipſum eſt ſummū bonū. vt ex p̄dictis patere poteſt. Et oportet q quicūq alius ab ipſo beat⁹ eſt. pticipatione dicat beatus. Diuina igit beatitudo oēm aliam beatitudinē excedit. Scdo ſic. Beatitudo in pfecta intellectus opatione cōſiſtit. vt oſtenſum eſt. Nulla autē alia intellectualis opatio ei⁹ opationi compari pōt. Qō patet nō ſolū ex eo q eſt opatio ſubſiſtens. Sed qz vna ei⁹ opatione de⁹ ſeipm perfecte intelligit ſicut ē. z oia alia q̄ ſūt. z q̄ nō ſūt bōa z mala. In alijs aūt intelligētibz. intelligere ipſū nō ē ſubſiſtēs. ſz act⁹ ſubſiſtentis. Nec ipm deū qui ē ſummū intelligibile aliquis ita pfecte pōt intelligere ſicut perfecte ē. cū nullius eſſe perfectū ſit ſicut diuinū eſſe. nec alicui⁹ operatio poſſit eſſe pfectioz q̄z ſua ſubſtātia. Nec ē aliq⁹ ali⁹ intellect⁹. qui etiā oia que de⁹ facere pōt. cognoſcat. qz ſic diuinā naturā alias potentiā cōprehenderet. Jlle etiā q̄ intellect⁹ alius cognoſcit. nō oia vna z eadē operatiōe cognoſcit. Incompabiliē igit de⁹ ſuper oia eſt beat⁹. Tertio beatitudo q̄ eſt in deo. incōpabiliē excedit oēm beatitudinē ſeu felicitatē hui⁹ vite pūtis ſiq eſt. Nā pbi poſuerūt felicitatē hui⁹ vite i ꝺtēplatioue ſeu cognitiōe ſubaz ſeparatarū p̄cipue diuine. que tñ ꝺtēplatio impfecta ē. Fatigatōes enim z occupatiōes quib⁹ nccē eſt ꝺtemplationem nr̄am in hac vita interpellari. Errores. dubitatōes. caſus. varij oſtēdūt hanc felicitatē eē imperfectā. q̄ oia oino remota ſunt a dīna bitudine. Oſtēdit etiā pfecto diuine bitudis ex b q oēs bitudines cōprehendit pfectiſſimo mō. De ꝺtēplatiua enī felicitate hz pfectiſſimā ſui z alioz ꝺſideratione perpetuā. Uirtutes q̄z ꝺtēplatiue ꝺueniūt deo pmarie. Nā cum ſapia conſiſtat in cognitione altiſſimaz cāz ſm pbm in p̄ncipio methaphiſice. Jpſe autē de⁹ ſeipſum cognoſcat nec aliqd cognoſcit niſi cognoſcēdo ſeipm. vt oſtenſū eſt qz ipſe eſt omniū cauſa prima. Manifeſtū eſt q ſapientia ſipi maxime debet aſſcribi. Unde dicitur Job. ix. Sapiens corde eſt. Philoſophus etiam dicit in principio methaphiſice q ſapientia eſt diuina poſſeſſio nō humana. Quo autem ad ſcientiam ſic pbatur. Scientia eſt rei cognitio per propriā cauſam Jpſe autem de⁹ omniū cauſarum z effectuum ordinem cognoſcit. z per hoc ſingulorum proprias cauſas nouit. ex quo ſequitur q in ipſo p̄prie eſt ſcientia. non tamen que ſit per ratiocinationem cauſata. ſicut ſcientia noſtra ex demonſtratiōe cauſat. Unde. i. Regū. ij. Deus ſcientiarum domin⁹ eſt. Similiter patet de intellectu. Nam ſi immaterialis cognitō aliquorum rerum abſq diſcurſu intellect⁹ eſt. vt q omne totum eſt maius ſua pte z huiuſmodi. De⁹ autem de omnib⁹ hmōi cognitionē habet. qz ſcilz ſine diſcurſu ſequet q in eo ſit intellectus. Unde Job. xxj. Jpſe habet conſiliū z intelligentiā. Uetiā virtutes in deo ſunt extra res exēplares noſtraz ſicut pfectus impfecti. De felicitate ꝺo actiua nō vite vni⁹ hominis. aut vni⁹ domus. aut vnius ciuitatis. aut regni. ſed totius vniuerſi gubernationē habet ¶ Sciēdū etiam q virtutes in deo ſunt que ptinēt ad vitā actiuam. non tñ p̄prie loquendo que ſunt circa paſſiones. ſed que ſunt circa actiōes. Jta tñ q virtutes nō ſunt in eo habit⁹ ſicut nobis. ſed ſūt ipſa eſſentia ei⁹ Et q ſint virtutes in eo ex hoc pbat. Sicut enī eſſe ei⁹ eſt vniuerſaliē perfectum. oim entium pfectiones in ſe quodāmodo comprehendēs. ita z bonitas eius oportet q oim bonitatē eius in ſe quodāmodo comprehendebat. virt⁹ autem eſt quedā bonitas virtuoſi. Nā ſm eam dicit quis bon⁹ z opus eius bonum Oportet g̃ bonitatē diuinā oēs virtutes ſuo mō ptinere. vñ nulla eaz ſm habitū in deo dicit ſicut in nobis. Deo enī nō ꝺuenit bonū eſſe p aliqd aliud ſup additū ei. ſed p eſſentiā ſuam. cū ſit oio ſimplex. Nec etiā p aliqd eētie ſue additū agit. cū actō ſua ſit ſuū eſſe. Nō igit virt⁹ in eo eſt aliqs habit⁹. ſed eētia ei⁹ Preterea hit⁹ ē de genere accidentis. Jn deo aūt nullū ē accidens. igit virt⁹ in eo nō eſt hit⁹. Uirtutū aūt que circa vitā actiuā ſunt. q̄dam ſunt circa paſſiones q̄dā circa actiōes. Circa paſſiones ſunt fortitudo z tēperātia. Et qz paſſiones q̄ hūt moderari p eas ſūt in pte ſenſitiua. in deo aūt nō eſt ps ſenſitiua. ſed ſoluz intellectiua. iō tales virtutes nō ſunt in deo ſm p̄prias rōes. Et qz q̄dā haz ſunt. ſm inclinationē appetitus in aliqd corporale bonū delectabile ſm ſenſum. vt cibi. pot⁹. venerea. Ꝺ q̄rū cōcupiſcentias ſūt ſobrietas. caſtitas. tpantia z hmōi. Jō cuz corpales delectationes a deo ſint remote. p̄dicte ꝟtutes nec p̄prie nec methaphorice de deo dicunk in ſcripturis. Alie ꝟo que ſunt paſſiones ſm inclinationē appetitus in aliqd bonū ſpirituale. ſicut ē honor. dīnium. victoria. vindicta z hmōi. que ſūt circa timores z audacias z hmōi. vt fortitudo. magnanimitas. māſuetudo. patientia z huiuſmodi. q̄buis in deo p̄prie non ſint. eo q ſūt circa paſſiones. q̄ in deo ñ ſūt. tñ methaphorice in ſcripturis dicunk de deo p ſilitudinē effectus. vt. i. Regum. ij. Nō eſt fortis ſicut deus nr̄. Et Numeri. Querite manſuetū. Sed ille virtutes qu ſunt circa actiōes. vt magnificentia. veritas. iuſtici⁹

Titulus x

liberalitas, prudētia, ⁊ intellect⁹ ⁊ huiusmodi. De diuine perfectiõi non repugnãt. Huiusmodi enim virtutes sunt quedã perfectiones voluntatis ⁊ intellect⁹ que sunt principia operatõnũ absq; passiõe. Jn deo autẽ est voluntas ⁊ intellect⁹ nulla carẽs perfectione igit̃ he deo deesse nõ possunt. Et q̃tũ ad prudentia; cũ cognitio ordinans voluntatẽ ad agendũ prudentia sit, q; ꝑm pb̃m. vi. ethi. Prudentia ẽ recta rõ agibilium. Diuina autẽ voluntas determinat ad vnũ de his que sunt alia ab ipso ꝓ cognitionẽ suam. ergo in ipso ẽ prudentia. Hñ dicit Job. xxvi. Apud ipsũ est prudentia ⁊ fortitudo. Quantũ ad iusticiã sic ꝓbat. Ex hoc q; deus aliquid vult. ⁊ illa que requirunt ad ipsum. Quod autẽ ad pfectionem alicui⁹ requirit est debitũ vnicuiq;. Ad iusticiã autẽ pertinet vnicuiq; qđ est suũ distribuere. igit̃ in deo est iusticia. Hñ in pš. x. Justus dñs ⁊ iusticias dilexit. Quantũ ad liberalitatẽ sic patet. De⁹ non vult cõicare alicui suaz bonitatẽ. vt aliq̃d inde sibi accrescat. Sed q; ipsum cõmunicare est sibi cõueniens vt fonti bonitaz. Dare autẽ nõ oportet aliq̃d cõmodũ ex datione expectatũ. sed ꝓpter ipsam bonitatẽ ⁊ cõuenientiam datiõis est act⁹ liberalitatis. vt patet per pb̃m. iiij. ethi. De⁹ igit̃ maxie est liberalis. Hñ ⁊ auicena dicit. Jpe de⁹ ꝓprie liberalis dici põt. Nã omne aliud agens preter ipsum ex ipsa sua actõne aliq̃d bonũ acquirit. qđ est finis intent⁹. Eius libertatẽ ostẽdit pš. cxlvij. dicẽs Aperis tu manũ tuam ⁊c. Quantũ ad veritatẽ ostẽ dit sic. omnia que a deo esse accipiũt. necesse ẽ vt ipi⁹ similitudinẽ gerãt. inq̃tũ sunt. ⁊ inq̃tũ bona sunt. ⁊ ꝓ prias rõnes in diuino intellectu habẽt. b̃ autem ad veritatem pertinet ꝑm pb̃m. iiij. ethi. vt. s. in factis ⁊ dictis aliquis talẽ se exhibeat qlis est. Est igit̃ in deo veritas. Ro. xiij. Est autẽ de⁹ verax. Quantũ ad virtutẽ artis patet. Oim enim eoz que a deo ꝓdeunt in esse rõ ꝓpria in intellectu diuino est. Rõ autẽ rei fiẽde in mente factẽtis ars est. Dicit autem pb̃s. vi. ethi. q; ars ẽ recta rõ rerum a nobis factibiliũ. Est igit̃ ꝓprie ars in deo. Hñ dicit Sap̃. vij. Oim artifex docuit me sapientiã. Que tñ ars in mente diuina nõ est accidens vt in mẽte artificis hoĩs. sed ipsa essentia sua. Sunt etiã in deo pfectissime amor ⁊ gaudiũ seu delectatio. nõ ꝓut sũt passiões appetit⁹ sensitiui. Nulle enĩ tales passiões ꝓprie sunt in deo. cũ sensitiua. non sit in eo. q; affixa organo corporeo. de⁹ autẽ corp⁹ nõ habet. Et si in scriptura de deo aliq̃n dicat. vt q; sit irat⁹. penitens ⁊ hmõi. ꝓ similitudinem effect⁹ dicunt. Sed sunt amor ⁊ gaudiũ ꝓout sunt ꝑm actũ voluntatis. Hiere. xxxi. Jn charitate ꝑpetua dilexi te. Pb̃s dicit q; de⁹ semꝑ gaudet vnica ⁊ simplici delectatiõe Quidaz pb̃i posuerũt rez principiũ dei amorẽ. cui cõsonat verbũ dyonisij dicentis. Diuin⁹ amor nõ permisit eũ sine germine esse. Falsa aũt felicitas terrena nõ habet nisi quandã vmbrã illi⁹ perfectissime felicitatis. vt dicit idẽ. ca. c. Cõsistit enim in q̃nq; ꝑm boetiũ de pbica cõsolatione. s. in diuitijs. in voluptate. in potestate. fama ⁊ dignitate. Habet autẽ de⁹ excellẽtissimã delectationẽ de se ⁊ vniũsale gaudiũ de oĩbus bonis absq; alicui⁹ cõtrarij admixtiõe. Pro diuitijs habet oĩmodã sufficientiã in seipso oĩm bonorũ. Pro ptate habet infinitã virtutez. Pro dignitate habet oĩm entiũ primatũ ⁊ regimẽ. Pro fama hz admirationẽ oĩs intellect⁹. ipsum vtcuiq; cognoscentis

Audiuimus etiã ex sa . §. II

cra scriptura ex qua fides ex auditu ꝓ verbuz xp̃i ad Ro. x. Jn ciuitate dñi virtutũ. i. ecclesia militãti. que eadẽ est cũ ciuitate dei nri. i. cũ triũphanti differẽtes ꝑm perfectã ⁊ imperfectã visionẽ ⁊ possessionẽ dei. q; quilibet ibi existens ẽ perfecte beat⁹. ꝑm illud pš. lxxxiij. Beati qui habitãt in domo tua dñe. Beat⁹ autẽ est qui habet q̃cq̃d vult. s. boni. Hoc autẽ ibi possidet. Nã tunc implebitur oẽ desiderium hominis. ꝑm illud pš. cij. Qui replet in bonis desiderium tuũ. Et omne buma nũ studiũ ibi ꝓsummationẽ suã accipit Qđ quidem patet discurrẽti ꝓ singula ꝑm. b. tho. in iij. ꝙra gentiles. c. lxiij. Siquidẽ septez desideria in hoĩe reperiunt. que hic nunq̃ repleri pñt sed tñ ibi. Primũ est desideriũ cognitionis. scõm desideriũ virtutis. tertiũ desiderium honoratiõis. quartũ desideriũ fame seu nominatiõis. quintũ desideriũ diuitiaz possess. sextum desideriũ delectatiõis. septimũ desideriũ vite conseruatiõis. Quantũ ad primũ. Omnes homines natura scire desiderãt. vt ait pb̃s. qđ quilibet in se experit. Et q; qñq; scire querit q̃ nõ sibi ꝓuenit. vel in debito mõ vitiũ incurrit curiositaz. Propter qđ dicit Eccl's. iij. Jn pluribꝫ operib⁹ ei⁹. s. dei nõ fueris curiosus. Est igit̃ naturale desideriũ hoĩs inq̃tũ est intellectualis natura de cognitiõe veritatis qđ habebis hic vtrũq; ꝓ studiũ vite contemplatiue sed imperfecte. Hñ dicit Sap̃. ix. Difficile extimam⁹ q̃ in terra sunt. ⁊ que in ꝓspectu sunt. cũ labore inuenim⁹. que autẽ in celis sunt quis inuestigabit. s. vt inueniat. Et mercuri⁹ trimegistus dicit q; ea q̃ scimus sunt mĩma pars eoz q̃ ignoramus. Nunq̃ g̃ hic satiat istud desideriũ. sed sp cupim⁹ magis ac magis scire. Sed in ciuitate dei nri triũphãti in visiõe btifica dei. oia que natura intellect⁹ scire desiderat ei innotescent. Jn ea enĩ vt in speculo relucẽt rõnes ⁊ ꝛtutes oĩm creaturaz. Hñ hiere. xxxi. dicit. Jn illa die non docebit vnus ciscz ꝓximum suũ di. Cognosce dñm. Oẽs enĩ scient me a maiori vsq; ad minorẽ. Est ⁊ scõm desideriũ hoĩs ꝑm qđ hz rõem q̃ inferiora põt disponẽ. Qđ q̃dẽ ꝓsequunt hoies ꝓ studiũ vite actiue ⁊ ciuil' qđ desideriũ ꝓncipal'r est ad b̃. vt tota vita hoĩs ꝑm rõem disponat. qđ ẽ viuere ꝑm virtutẽ. Cuiuslibet enĩ ꝛtuosi finis in opando ẽ ꝓprie ꝛtutis bonũ. sicut fortis vt fortiter agat. prudẽtis vt prudenter agat. ⁊ sic de alijs. Sed clarz ẽ q; nulli⁹ hic iplet desideriũ tale vt sp ꝛtuose opet sine aliq̃ defectu. Sz vt dr. iij. Regũ. viij. Nõ est hõ sup terrã q̃ faciat bonũ ⁊ nõ peccz Et in ꝑu. xxiij. Septies in die cadit iust⁹. Sed impleri b̃ desideriũ in pria oio. q; rõ in sũmo vigore erit diuino luie illustrata. ne a rectitudine deficere ꝓssit Apoc. xxij. Sine macula sunt añ thronuz dei. i. sine aliq̃ defectu vitij. Cõsequunt aũt ciuilẽ vitã q̃dã bona q̃b⁹ nõ indiget ad ciuiles opatiões vt honoris slimitas. Est igit̃ ẽtiũ desideriũ hoĩs ꝺ honore. Multi ei appetit. Hñ tulli⁹. Honos alit artes. quicq; ad studia accẽdunt glia. Hãc sublimitatẽ honoris hoies inordinate appetẽtes. ambitiosi ⁊ supbi fiũt. ⁊ multa mala faciunt contra deũ ⁊ ꝙra ꝓximũ. vt patet

de hieroboam qui timens amittere regnum si populus ysrael accederet ad templum in hierusalem iuxta mandatū dei, fecit vitulos aureos ꝺs popul⁹ adoraret. iij° Reg. xij°. Et absalon fecit ꝺiurationē ꝺ patrez. ij°. Reg. xv. Sed nec istud desideriū implet hic. Uñ alexāder magn⁹ cū audisset ab aliquib⁹ pbis q erāt plures mūdi, cepit suspirare. eo q vix adhuc vnum in dñio suo haberet, quasi desiderans t alijs dñari. Sed in ciuitate dñi p dei visionem ad sūmū bonoꝝ t potentie sublimant. inq̄tū deo quodāmodo vniūtur. Et ꝓpter hoc cū de⁹ sit rex seculoꝝ. t ipsi deo coniuncti reges dicunt. Apoc. xx. Regnabūt cū xp̄o ꝛc. Consequit etiā ciuilē vitā t aliud appetibile. Quartū. s. fame celebritas p cuius inordinatū appetitū homines efficiunt vane glorie cupidi. Et vt ór Seneca. Nulla ē tā excelsa virt⁹ que dulcedine glorie non tangat. Sed vt dicit boet⁹ de pbica ꝺsola. O gl'ia gloria. Quid aliō es q̄ in milib⁹ hoīm inflatio q̄dā auriū. Bti autē in ciuitate supna p illā visionem reddunt celebres t famosi. nō ꝑm extimationē vel laudē hoīm. q̄ aliq̄n est falsa. qz vt ór Proū. i. gloriant cuz malefecerint. sed vera in dei t scōz alioꝝ iudicio. Et iō in scriptura sepe brītudo illa gloria nosat. vt ī ps̄. Exultabūt scti in gloria. ¶ Est t aliud quintū gen⁹ bonoꝝ. qō appetit in ciuili vita. s. diuitie. p quaꝝ inordinatū appetitū hoīes efficiunt auari, illiberales. i iusti multipliciter. Sed vt dicit amb. super Lucam Mens auari vinculis cupiditatis astricta sp auruz videt. s. in mente sp argentū cogitat. grati⁹ aurū q̄ solē intuet. Ipsa enī oīno a deo petit aurū. Sed nec satietas vnq̄ nec finis aderit cupiditati. dī. xlvij. si cut bi. Et poeta. Nūq̄ pecunia tristis satiat auarus potib⁹ hydropic⁹. ariditate foc⁹. In illa aūt brītudi ne est oīm bonoꝝ sufficientia inq̄tū beati pfruunt illo qui cōprehendit oīm bonoꝝ pfectionē. Propē qō dicit Sap. vij°. Uenerūt mihi oīa bona pariē cū illa Et in ps̄. cxi. Gloria t diuitie in domo ei⁹. ¶ Sextū desideriū hoīs est qō est sibi t alijs aialib⁹ cōe. vt delectationib⁹ pfruant. qō hoīes consequunt per vitā voluptuosam. t per eam efficiunt intemperati t incōtinentes t inde morte sibi accelerant. infirmitates incurrūt. famā perdūt. plures occidit voluptas q̄ gladius ait Sen̄. Sed nec tū his satiāt. imo bestiales fiūt. In illa aut ē ciuitate ē delectatio pfectissima. tanto q̄ pfectioꝛ ea q̄ per sensum ē. q̄nto illud bonū in q̄ delectabimur maī⁹ est oī sensibili bono t magis intimū t magis ꝺtinue delectans. quanto etiā illa delectatio ē magis ab oī permixtione ꝺtristantis libera. ps̄. xv. Delectationes in dextera tua. i. in gloria vsq̄ in finē. i. que finiūt t quietant appetituz. vt nil restet desiderandū. Unde illa fruitio frigurat in scriptura p nuptias t magna ꝺuiuia. in quib⁹ hoīes cōsueuerūt delectari t gaudere. vt p ꝺuiuiū regis asueri qui interpretat beatitudo Hester. i. Per cenā euangelicā Lu. xiiij°. t hmōi. b. bern̄. Illud est verꝝ gaudium qō nō de creatura sed de creatore cōcipit. qō cū accepis nemo tollet a te. Cui⁹ companione oē dulce amarum oē pulcrū fedum. oē quod potest delectare molestū. Septimū desideriū qō ē oīb⁹ reb⁹ cōe naturaliter est q̄ desiderāt ꝺseruationē sui esse q̄ntū possibile est. est. p cuius desideriū inmoderantiā hoīes efficiunt nimis timidi. t nimis a laboribꝰ sibi parcentes ne vitam amittant. t ꝓpter hoc efficiunt periuri, sacrilegi, multa bona necessaria ad salutez omittētes. Sed vt dicit. b. aug. xi. q. iij°. Timendo mortem carnis tue. dabis morte aie tue. Sicut petr⁹ qui ex timore xp̄m negauit. t q̄uis quilibet hoc naturaliē desideret. tamen vt dicit Eccl's. ix°. Nemo est q̄ semp viuat. aut qui hui⁹ rei habeat fiduciam. Sed sicut pisces capiunt hamo. t aues lāqueo. ita t homines repente malo. s. mortis ex insperato. Implet autem b̄ desiderium in ciuitate dei vbi erūt ab oī nocumēto securi Apoc. xxi. Nō esurient neq̄ sitient ampli⁹. nec cadet sup illos sol aut vllus estus. q̄m porta transierūt. Et Esa. Faciet dñs in monte hoc cōuiuiū grande conuiuiuz pinguiū t medullatoꝝ. conuiuiū vindemie defecate. t precipitabit mortem in sempiternū. Sicut ergo audiuimus ira t vidim⁹. dicūt sancti. qz per beatā visionem consequunt intellectuales substātie verā felicitatē in qua oīo desideriū quietatur. que ꝑm aristo. ad felicitatem requirit. qz ibi ē status oīm bonoꝝ aggregatione perfect⁹.

Audiuimus talē statū .§.III

beatoꝝ esse verꝝ statum. qz semper stat in perpetuū. Uñ dicit. de⁹ fundauit eā in eternū. illam. s. ciuitatez felicissimam beatoꝝ. vt in perpetuū maneat. t nūq̄ deficiat. Audiuim⁹ dñm dicentē Esa. xxxiij°. Oculi tui videbunt. hierl'm ciuitatē opulentā. tabernaculū qō nequaq̄ transferri poterit. nec auferent claui ei⁹ ī sempiternū. t Math. xxv. Ibunt iusti in vitam eternā. t Apoc. iij°. Qui vicerit faciā illum colūnā in tēplo dei mei. t foris nō exit amplius. Et ps̄. Beati q̄ habitāt in domo tua. in secula seculoꝝ laudabunt te Et sicut audiuim⁹ hic. ita t vidimus in ciuitate dei nostri. pñt sancti dicere. ¶ Sed t nos dicere possumus b̄ vidisse rōne naturali nō solum fide. Nā pluribus rationib⁹ ꝓbat. b. tho. li. iij°. ꝓra gentiles. c. lx. iij°. illam felicitatē esse perpetuā. quaꝝ prima ē talis. Creatura rationalis nō peruenit ad vltimū finē. nisi q̄ eius desideriū naturale quietat. Sicut aūt natura desiderat felicitatem. ita naturaliter desiderat felicitatis perpetuitatē. Cum enī in sua substātia sit ꝑpetua. illud qō ꝓpter se desiderat t nō ꝓpter aliud. desiderat illud vt semp habendū. Non ergo esset felicitas pfecta vltim⁹ finis. nisi ꝓpetuo pmaneret. Qz autem felicitas naturaliē appetat quilibet experit in se. Et boet⁹ etiā ait. Inserta est naturaliter mentib⁹ hominū veri sūmiq̄ boni cupiditas qō si non possz cōsequi. frustra esset in hoīb⁹ tale desideriuz. Sed ꝑm pbm. De⁹ t nā nihil frustra operant. Scōa rō est talis. Omne illud qō possidet cum amore. si sciatur q̄ quandoq̄ amittat. tristiciā generat. Uisio autē illa q̄ beatos facit. s. visio dei. cū sit maxime delectabilis et maxime desiderata vtiq̄ a possidentib⁹ eā amatur. Nō ergo posset hoc non tristari eos si scirent se q̄nq̄ eos amissuros. Si autē nō esset perpetua talis visio hoc vtiq̄ scirent. Nā vt dictum est supra vidēdo diuinā substantiā etiā alia cognoscūt. que naturaliter sciri possunt. Unde multo magis cognoscunt qualis sit illa visio. Utrum perpetua vel aliquādo amittenda. Nō ꝺ esset talis visio eis sine mixtura tristicie

cū scirent eis defficiendā. z sic non esset vera felicitas que ab omni malo īmunē reddere dz. ¶ Tertia ra/tio impossibile est. q aliquis a bono quo fruit velit discedere nisi ꝓpter aliqd malum. qđ in fruitōe illius boni extimat fore. saltē cum ꝓpter b extimat īpedimē/tum maioris boni. Sic enī nihil desiderat appetus nisi sub rōe boni. Sed in fruitōe illi⁹ boni non pōt esse aliqd malū. cum sit optimū ad qđ creatura intellectualis peruenire pōt. neq etiā esse pōt q ab eo qđ visiōe fruit extimet in ea esse aliqd malū. vl aliqd eo melī⁹. cū visio illi⁹ sūme veritatis. oēm falsā extima/tionē excludat. Impossibile ē igit q suba intellectualis q deum videt. vnāq illa visiōe carē velit. ¶ Quarta rō ē. q studiū alicui⁹ q̄ prius aliquis delectabiliter fruebat. fastidiat. accidit ex b q studiū illō vel actio aliquā īmutationē facit in re vel corrūpendo eaz vel debilitādo ꝓtutē ei⁹. Et ꝓpter b vires sensibiles qb⁹ accidit fatigatio in suis actionib⁹ ꝓpter mutationem corpaliū organoz a sensibilib⁹. a quib⁹ etiā si fuerit excellentia corrūpunt. vt tact⁹ ab igne z hmōi. fastidiunt p⁹ aliqd temp⁹ frui eo. qđ prī⁹ delectabat. Et ꝓpter b etiā intelligendo fastidiū patimur p⁹ longam meditationē. q̄ fatigant potētie vtentes corpalibus organis. siue q̄ desideriū intellect⁹ nr̄i cōpleri nō potest. Diuina aūt suba non corrūpit. sed magis pficit intellectū. Neq ad visionē ei⁹ cōcurrit aliqs act⁹ qui p organa corporalia exerceat. Impossibile ē g q illaz visionem aliqs fastidiat. q prī⁹ ea delectabiliter fruebat. ¶ Quinta rō. Nihil q cū admiratione ꝓsideratꝰ pōt ee fastidiosū. q̄ q̄diu sub admiratiōe est adhuc desideriū mouet. Diuina aūt suba a q̄libet intellectu creato sp cum admiratōe vidz. cū nullus intellectus creat⁹ eā cōprehendat. Impossibile est g q suba intellectual illā visionez fastidiat. z ita nō pōt esse q ab illa visiōe se per ꝓpriam voluntatē desistat.

Audiuimus tertio .§.iiii

sed pon⁹ ꝓmo dicendū deum esse trinū in ꝑsona. sed vnū in suba. Sicut enī ꝓfitetur eccl'ia in ōcretali ex de sum. tri. z fi. c. Qđ mysterium inuuit pū. dicens. In ciuitate dñi virtutū. s. pīs cui attribuit oīs virt⁹ seu ptās. In ciuitate dei nr̄i. scz filij q̄ pcipue dicitur nr̄ ꝓpter incarnationē. Caro enī z frat noster ē Deū. xpc vij. De⁹ fundauit eā. scz spūssanct⁹. cui attribuit amoz fundās z firmās ciuitatem supernā in eternū. Unitas aūt essentie triuz ꝑsonaz notat. q̄ in singulari dicit fundauit. nō fundauerūt. Sicut g audiuimus. sic vidim⁹. sancti in patria dicere pñt. q̄ vt ait be. berñ. Mysteriū trinitatis in vnitate. z vnitatē in trinitate. s. ꝑsonaz inuestigare. s. p rōem naturalem z demōstrationē temeritas ē. credere pietas ē. nosse vita eterna ē. Uñ z ipe xps nō solum viator sed etiā cōprehensor tūc. qđ clarissime videbat trinitatem ipsa aīa sua nobis manifestauit dicens. Jo. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt. z hoc ē videre te. s. prem ad quē loquebat z iesum xpm. q̄ est filius eius quē misisti. i. incarnari fecisti. qđ op⁹ fuit per spūmsanctuz. Sic enī fatemur. Qui cōcep⁹ est de spūsctō. Et has tres ꝑsonas solum deū vnū. s. in suba. Hoc autez mysteriū trinitatis sicut audiuim⁹ ita z vidim⁹. z si nō clare vt beati. tñ vt bicvideri pñt mysteria fidei. Et hoc tripliciter. in doctrinis. in figuris. in creaturis. Non solum scripture xpianoz z iudeoz que satis copiose de hoc mysterio loquunt. sed etiā doctrine gentiliuz pboz hoc vident exprimere. Et in nouo quidem testamento inqt Jobes euangel'. Tres sunt q̄ testimonium dāt in celo. pr̄. verbum. z spīritussanctus. z hi tres vnū sunt. quid apti⁹ dici potuit. Paul⁹ q̄z apostolus ad Gal'. iiij. misit de⁹. s. pater spīritumsanctū filij sui. a q̄ scilz filio ꝓcedit sicut ab ipso. in corda nr̄a clamantē. i. facientē nos clamare cū desiderio intēso orare. Abba pater in singulari. q̄ tota trinitas. vn⁹ pater nr̄ est creādo. gubernando z saluādo. Et dñs iesus xp̄s ad discipulos Math. vlti. Baptizate oēs gentes In noīe patris z filij z spīritussancti. In noīe dicit in singulari ad innuēdū vnitatē substātie. i. invocatiōe z virtute. In veteri testamēto doctrina non solū nostra sed z iudeoz z male intellecta ab eis z falso exposita Beñ. i. In ꝓncipio creauit deloy celum et terrā. Deloy autē est plurale cui⁹ singulare ē dely. Et sicut dely interptat de⁹. ita deloy interptat dij. i. persone diuine. Ecce pluralitas ꝑsonaz. vnitas autem essentie ibi innuit. Ereauit in singulari. Que autem sint ipse pl'es persone in dīnis z noīa eoz exprimūt in diūsis locz z libris veteris testī. ꝓcipue in ps. Nā ō prē ōr ps. Ipse. s. fili⁹ ait. pr̄ iuocabit me. Pr̄ me⁹ es tu qđ pluries egit īcarnat⁹. vt p⁹ vltimā cenā in oōe. Pat clarifica filiū tuū Joh. xvij. Et in fine vite Pater in man⁹ tuas cōmendo spm̄ meum Lu. xxiij. De filio autē inquit ps. ij. in ꝑsona eius. Dñs dixit ad me. fili⁹ meus es tu. ego hodie. i. eternaliter genui te. De spūsctō ait ps. l. Spiritūsanctuz tuū ne auferas a me. Et q̄ quelibet ꝑsona ex his trib⁹ sit deus. z tñ nō tres dij. sed vn⁹ est de⁹. oñdit dicēs in alio ps. Bñdicat nos de⁹. s. pater. de⁹ noster. s. filius noster. fact⁹ per humanitatē assumptā filis nobis. Benedicat nos de⁹ spīritussanct⁹. Et benedicere suū est bñfacere. ꝓferendo naturalia z addendo gratuita. Et vt intelligat vnitas essentie subdit in singulari. metuāt eū omnes fines terre. fm. b. greg. in moral'. Et. ij. Regū. vij. Ero illi in patrē. z ipse erit mihi in filium. Et q̄uis videat loqui de salomone. tamen apls ad Hebre. i. arguit. ex his verbis probās dei patris filiationem fm sensum litteralē intelligendā. ostendēs z de spīritusancto. Bap. i. Spīritussanct⁹ discipline effugiet fictū. ¶ Dimittēdo alia testimonia sacre scripture plurima. veniam⁹ ad doctrinam ethnicoz. Cū dixit mercuri⁹ trimegist⁹. Monas genuit monadem. z in seipsum flectit ardorez. Nonne videt insinuasse mysteriū trinitatis. Monas. i. vn⁹ genuit monadē. id est vnū. i. pater filiū. Ardor reflexus ē spīritussanctus. qui vt dicit beat⁹ Hiero⁹. est amor patris in filiū. z filij in patrē. non quidē accidentalis z trauslēs vt amor noster. sed substantialis z subsistēs. Luz enī virtus effectuū reperiat in causis eoz nobilius q̄z in ipsis effectib⁹. Et virt⁹ generādi vere reperiat in creaturis. que oēs sunt effectus prime cause. s. dei. multo nobili⁹ debet hec generatōnis virtus reperiri in ipso deo. non quidem materialiter. cum spīritus sit deus sed mentaliter. sicut mens hominis generat verbum suum. id est conceptum. Intelligit enim se deus ab eterno. z tantum quant⁹ est qui immensus est. z ipse

intellect⁹ ē filⁱ⁹ suus. Unū in suba cū eo. q⁹ ei⁹ intelligere est sua essentia ꝯm. b. tho. pⁿo ɔ gentiles. Non pōt aūt optimū ꝟbū gignēdo ipm ñ amare. cū amor sit boni. z q⁹ infinitū bonū infinit⁹ amor pⁿis ad filiū genitū z filiū ad pⁿem generantē. Et ipe amor spiritussctūs ē psona subsistens tertia in trītate illa sctissima. Si q⁹ aūt dicat q nō fuit itellect⁹ Trimegisti loq̄ de trinitate. cū ethnici pbi nō coḡuerint ꝫ mysteriū. In cui⁹ figurā legīt in exodo. q mag. i. sapientes pharaonis defecerūt in ētio signo. q⁹ in noticia trinitatis. vt ōt mgr̄ sent. in ꝓmo. li. Nā de ꝟbo eēno seu filio dei multa dixit plato⁹ q̄ plura sybille gentiles z satis clare. Tñ z si sic. nihil phibet existimare q plura ptinentia ad mysteria fidei potuerit de⁹ loq̄. q ipsi nō intellexerūt. Sicut locut⁹ ē de⁹ p asinā balaā z p cayphā. quē ipse nō intellexit. Uidim⁹ hucusq̄ ī doctrinis mysteriū trinitatis z vnitat⁹, sicut audiuim⁹ ex fide. videam⁹ figuras.

Et figuris etiam vidi- .§.V

mus. Et ꝓma ē. Cū abrahe stāti in meridie in ꝟualle mābre occurrerūt ei tres viri. i. angeli in forma humana. tres vidit. z vnū adorauit ꝛc. Beñ. xviij. Et ꝓpositionē ob breuitatē omitto. vbi etiā innuit q̄ cum gestu reuelat mysteriū trinitatis. q⁹ exñtibus in ꝟualle humilitat⁹. z in feruore charitatis. z in ostio moralitatis. Scōa figura hr̄ Dañ. v. de tribus digit⁹ vnius manus scribentis in pariete contra faciem balthasar regis in babylone conuiuantis cum suis. mane tethel phares. Tres digiti tres psone dīne. pr̄ z filiⁱ⁹ z spūssctūs. de q̄bus dr̄. Qui appēdit molē terre tribus digit⁹. i. sustentat mōm ꝟtute triū psonarum q̄ sunt vn⁹ de⁹. vna man⁹. vna ēntia. z virt⁹ dīna. q̄ in mēte būana scribit nūm būficioꝝ. que q̄s recepit Appendit. i. pōderare facit ḡuitatē z multitudinem pcōꝝ q̄ egit. Diuidit. i. distribuere facit gr̄as q̄s pcepit. Tertia figura ē Esa. vi. vbi ait. Uidi dñm sedentē ꝛc. z seraphin clamantia. Sctūs sctūs sctūs dñs de⁹ sabaoth. Ter sanct⁹ dicūt ad innuēdū tres psonas. Dñs de⁹ in singulari scribit ꝓpt vnitatē essentie q⁹ hi tres vnū sunt. Clamāt aūt. q⁹ cū admiratione ardēt in ipsi⁹ dilectiōe dei. quē clare vidēt eē sūmū et infinitū bonū. Innotuit q̄z iobes bapt⁹. mysterium trinitatis. qñ in baptismo vidit filiū dei in carne baptizatū. pⁿem audiuit in voce dicētē. Hic ē filⁱ⁹ me⁹ dilect⁹ Mat. iij. Uidit spm̄ sctm̄ in forma ꝯcolumbe. Sz q⁹ in pcessu tpis q̄dā heretici vocati arriani voluerūt violare ꝟitatē fidei de mysterio trinitatis dicētes eē pluriū z diūsaꝝ essentiaꝝ. Ad ɔfirmationē veritatis fidei de vnitate ēntie oñdit de⁹ ꝫ grande miraculū in illo tpe in oriente vbi cepit tal⁹ error. Nā in q̄dā festo sacerdote missā decantāte visum ē ab oīb⁹ tres guttas ad modū aq̄ simt̄ descēdere suo altare. z vnā gēmā ex eis effectā. q̄ reposita cū magna reuerētia fuit z reꝛuata ī ēcclīa ad māifestādū q⁹ hi tres

Tertio manifesta .§.VI

vnū sē. tur in oīb⁹ creaturis vestigiū sctissime trītat⁹. Et pⁿo in generali. scōo in spāli. tertio in singulari. Et in generali q̄dē. q⁹ vnitūsū ē vnū a deo totū creatū distinctū in triplex gen⁹ creaturaꝝ. Nā vnū ē suba spiritualiū. i. angeloꝝ. Alid gen⁹ subaꝝ pⁿm spūaliū pⁿ corpaliū vt hoīm. Tertiū ē subaꝝ oīo corpaliū. Ad innuēdū q⁹ hi tres. s. pr̄ z filiⁱ⁹ z spūssctūs vnū sūt. sic vnū ē vnitūsū z triplicitū ī genere. Et angls suba in se inuisibil' repñtās pⁿem. z a nob nō ē visus hō rōnal' dei filiū. q̄ hoīem assūpsit. Creatura irrōnalis spm̄ q̄ apparuit in spē rei irrōnal' vt ignis. In q̄libet āt horū repim⁹ vestigiū oñdens. q⁹ hi tres vnū sūt. Nam nā angelica vna ē cōis ī spūalitate nature. nihil hñs maīe. Sz triplex ē hierarchia. Et q̄libet hierarchia triplex ē in ordīe. Nā infima ē in ordine angeloꝝ archāgeloꝝ z ꝓcipatuū. In scōa ē ordo triplex. s. ptātū ꝟtutū z dñationū. In ētia triplex etiam. q⁹ thronoꝝ cherubin q̄ interꝑtat plenitudo scīe filiū q̄ ē sapia patris. Seraphin q̄ interpretat incēdiū spm̄ sctm̄. q̄ ōr amor. Est z in q̄libet angelo repire tria ꝯm dyonisiuꝝ scz essentiā. ꝟtutē. i. potētiā z opationē. z tñ hec sunt vn⁹ angel⁹. ad inuendū q⁹ hi tres vnū sūt. In creatura rōnali adhuc exꝑssi⁹ hr̄ imago trītat⁹. Un z ipe de⁹ dixit Beñ. i. Faciam⁹ hoīem ad imaginē z similitudinē nr̄am. Hec imago pōt ɔsiderari vt formula nālīē. vt informata pfectional'r. vt reformata pūtisliter. vt oīo formata ꝑpetualīē. Et oīa hec pfectissimā trinitatē z vbiq̄ eius similitudo. Quantū ad imaginē format innālīē. vbi ōt aug. in li. de trin. Licz mēs nr̄a nō sit ei⁹ nature cui⁹ ē de⁹. ibi tñ q̄rēda ē imago eius cui⁹ nihil ē melⁱ⁹. Ria sic̄dē nr̄a vna ē tres hñs potētias. q̄rū vna nō ē altera. s. memoria. intellect⁹ z voluntas. Et vna ꝓcedit ab alia ꝯm actū. Nā intellect⁹ nō intelligit nisi memorie illō occurrit. z volūtas nō vult. nisi q̄ mēs recolit. z intellect⁹ aliq̄ mō intelligit Sic pr̄ z filiⁱ⁹ z spūssctūs tres psone. vna suba. vna essentia. Et filiⁱ⁹ q̄dē nascit de pr̄e. spūssctūs ꝓcedit ab vtroq̄ ꝛc. Hec imago format z decorat ꝑ ꝟtutū pfectiōes. in q̄bus etiā relucet vestigiū trinitat⁹. Nam ꝟt⁹ vna ē ꝟtutū ꝯuenientiby oīb⁹ in ꝫ vnū. q̄ dr̄ pbs in li. ethi. q⁹ ꝟt⁹ ē q̄ bonū facit hñtē. z op⁹ ei⁹ bonū reddit. Sz ista triplicitas ē ꝯm diūsa ad q̄ ordiat'. Est enī ꝟt⁹ theological'. virt⁹ moral'. z virt⁹ intellectual'. Primū genus ꝟtutū q̄ aīa informat a scissima trinitate ē fides spes charitas tria hec. vt dr̄. i. Lor. xiij. Hec respiciūnt ad deū vt obiectū suū. Sz fides innitit⁹ ei vt prime ꝟitati. q̄ filio attribuit'. Spes respicit deū z potē tē iuuari ad hñ opandū z ipm̄ būficādū. Ptās attribuit' pr̄i. Charitas vnit aīam deo vt sūmo bono. Et bonitas attribuit spūisctō. Unū ḡ sūt ꝑ respectuꝝ ad vnū obiectū. deū. Tres sūt hñtes diūsū respectū ad eū. sic hi tres vnū sūt. ¶ Uirt⁹ moral'r pfic̄ hoīem in ciuilitate būana. z ꝫ tripl'r ꝯm hoīs triplicē potentiā quā pficit. s. iusticia. fortitudo z tpantia ꝯm pbm in ethic⁹. Et iusticia pficit volūtatē hoīs ī ordīe ad pⁿmū. vt ipm nō ledat. Sz ius suū vnicuiq̄ tribuat. Fortitudo pficit trascibilē potētiā. vt aggrediatur ardua opa. z firm⁹ sit z ɔstās in adūsis. Tpantia pfic̄ ɔcupiscibilē potētiā. vt abstineat ab illicit⁹ delectationiby Et he tres vnū sūt in moralitate. Uirt⁹ intellectual' pfic̄ intellectū. Et hec triplex dimitrēdo intellectū. q̄ ē de pncipijs ꝑ se not⁹ z artē q̄ ē ɔ mechāic⁹. vicz scia prudētia z sapia Et scia q̄ ē de ɔclonib⁹. cōphēdat q̄ druuiū sz ēt triuiū. s. grāmaticā. logicā z rhetoricā. et grāmatica q̄dē docēs loq̄ z scribē. Logica vez a fal-

so discernere. Rhetorica orātē psuadere. Prudentia ē recta rō agibiliū. Que q̄dē prudētia integrat ex tribꝫ vt ōr Señ. in li. de q̄tuor ꝓtutibꝫ, videlz p̄terita cogita. z ōr memoria. pñtia. ordina. z ōr ītelligētia. fu/tura p̄caue. z ōr ꝓuidentia. Sicut g̃ tres iste partes prudentie distincte ꝯueniūt in vnā cōem rōem pru/dentie. ita hi tres p̄ filiꝰ. z spūssctūs vnū sunt. Sa/pientia āt seu physica distinguit in physicā q̄ ē noti/cia de rebꝫ nālibꝫ. q̄ sūt infra celū. cui defuit medici/na. Et moralē noticiā. cui deseruit lex ciuil' z canoni ca. Et diuidit in monasticā q̄ boiez dirigit in seipm. economicā q̄ docet regere familiā. z politicā q̄ docet ciuitatē dirigere z regnū. Et sic he tres vna moralis pbia est. Tertia pbia supma q̄ oēs excellit scias me thaphisica vel potiꝰ theologica. hec ꝓtinet triplicē le gē dei. s. intrinsecā vt decalogū. mosaycaz vt cerimo nialia z iudicialia. z euangelicā de deo loquēs z an/gelis sup oēs alias scias. z de sctissima trinitate. Re/format aūt imago dei. q̄ est in boie deformata p pec catū. a sctissima trinitate p pniam. nec alio mō pꝰba ptismū reformari valet. Hec aūt pnia vna est z trina Nam vt ōr de pe. di. iij. Perfecta in corde ꝓtritio. in ore ꝓfessio. in ope tota humilitas. i. satisfactio. hec est vera z fructuosa pnia. Et p̄m. b. tho. in. iij. Cōtritio attribuit p̄ri. q̄ maxie potentie ē iustificatio īpij. qō fit p ꝓtritionē. Cōfessio filio. q̄ fit p verbū qō ōr filiꝰ Satisfactio q̄ cōplet bonitatem pnie spūssctī cui ap ꝓpriat bonitas. Et satisfactio q̄dē p̄m. b. tho. z alios ī iij. ꝓsistit in tribꝫ. s. elemosina. orōe. z ieiunio. de q̄bꝫ ōr Thob. xij. Bona est orō cū elemosina z ieiunio. Et p illud destruit illud maledictū ternariū dyaboli de q̄. i. Jo. ij. ōr. Oē qō est in mūdo. aut ē ꝯcupiscen tia carnis. aut ꝯcupiscētia oculoꝝ. aut superbia vite Cōcupiscētia carnis atterit p ieiuniū. Cōcupiscen/tia oculorū repmit p elemosinā. i. auaricia. Superbia vite tollit p humilē orōez. Sed adhuc meliꝰ reforma tur imago p ternariū essentiale religionis. qō excedit oēm solēnē pniam. vt ōr. xxxiij. q. ij. Admonere. s. ca stitatē. pauptatē z obedientiā. Et h̄ ē illud triduū iti neris in deserto religionis q̄ deꝰ vocat suos ad se si/bi sacrificandū Exod. iij. Sicut g̃ tres ptes in pnia vel in religione. z tñ vna pnia. z vna est religio. ita hi tres p̄ z filiꝰ z spūssanctꝰ vnū sunt. ¶ Tertiū genus creaturaꝝ vbi relucet vestigiū trinitatis. est genꝰ rez mere corpaliū. Et h̄ est in cel'. in elemētis z elementa/tis. Et celū q̄dem vnū est. i. inq̃tum oēs ꝯueniūt in materia incorruptibili. Tres aūt sunt. Nā differen/tes in motu. q̄ empireū vbi sctī resident non mouet Cristallinū mouet ab angelo. z mouet alios. Syde/reū. s. firmamentū cum celis planetaꝝ. qō nō mouet alios celos. sed mouet. Et sol in medio ꝓsistens pla/netaꝝ tres hz sub se. s. lunā. mercuriū z venerē. Tres supra se. s. martem. ioue z saturnū. Elemēta oīa in h̄ vno ꝯueniūt. q̄ sunt in matia corruptibili. sz in tri/plici dra. Nā supmū. s. ignis est lucidū. in q̄ etiam repit vestigiū trinitatis. Nā est in eo ꝓsiderare essen/tiā. splendorem z calorem. z essentia nō ꝓcedit a suo splendore sz econuerso. Et calor a sua essentia z splēdo re. ita p̄ a nullo ꝓcedit. filiꝰ a p̄re. spūssctūs ab vtro/q̃. Et hi tres vnū sunt. sicut vnꝰ est ignis. ¶ Me/diū elementū qō est duplex. est dyaphonū. i. trāspa/rens. s. aer z aq̄. Et in aqua ē vestigiū trinitatis per/pulcre. s. in aqua q̄ egredit e terra vt in fonte. z trāsit eadem in suba p aqueductū. z extendit ī riuū seu flu uiū. vna est aq̄ seu vnꝰ fons. z tū fons nō ꝓcedit a cō ductu. sed econuerso. sic filiꝰ a p̄re. q̄ solus cooperꝰ est carne nra. vñ z ipse dicit. Ego q̄si aqueductꝰ z̄c. Ec/cle. xxiij. Filiꝰ ꝓcedit ab vtroq̃. sic spūssctūs q̄ dicit fluuiꝰ paradisi p̄m. b. aug. ¶ Ultimū elementū ē terra. q̄ est in se obscura. Et hec triptita. q̄ in asiā. euro pā. z aphricā vna terra z tres eiꝰ partes. Sic hi tres vnū sunt. In elementatis patet. q̄ q̄libet est vnum repñtans p̄rem. Unde Hilariꝰ. In p̄re vnitas. z ali quā speciem bñt p formā suā. z ad aliquid ordinant Scōm repñtat filiuz. z finis spm̃sctm̃. Ad qō facit q̄ dicit Sapie. Oia in pondere. nūo z mensura cō stituisti dñe. Oia enim res est vna numero. Mensu ram hz determinate ꝓfectionis p formā suam. p quā in specie ꝓstituit. Pondꝰ suū est finis ad quē ordina tur. Et sic hi tres vnū sunt. Sicut g̃ eccl'ia militans hic est regina stans añ deū a dextris virtutū in vesti tu deaurato sapie. circūdata varietate statuū. Sic z eccl'ia triūphans astitit vt regina mūdi a dextris dei scz ciuitate supna. in vestitu deaurato glorie. q̄ in tri/bus ꝓsistit repñtantibꝫ sanctissimā trinitatē. s. visiōe tentione z fruitione sctissime trinitatis. circūdata va rietate premioꝝ. In qua exñtes dicere valent. Sicut audiuimꝰ sic vidimus z̄c.

Titulus vndecimus de do no intellectꝰ.

¶ Donū intellectꝰ vltra lumen natu/re necessario a deo petit. ¶ Lapl'm primū.

MAnus tue fecerunt et plasmauerunt me. Da mihi intellectū vt discā mandata tua. ps. cxviij. Manꝰ dñi sunt nō corporales. sed spūales. s. sapientia z virtꝰ eiꝰ Et iste fecerūt z faciunt quēlibet boiem sicut z alias creaturas q̄ ad corpꝰ per ꝓpagationē a parentibꝫ. Et ipm p̄mū boiem fec ō limo tre. Señ. i. Et plasmaue runt z plasmāt quālibet aiam de nouo creādo ex ni/hilo. i. non ex aliq̃ alia re. z infūdit. Uñ illa scā muli er dicebat filijs suis exhortans ad patiam. Filij ne/scio qūo in vtero meo appuistis. Nec spm̃ z aiam donaui vob. z singulorꝝ membra nō ego ipsa cōpegi sed est mundi creator. Hinc z. b. Hiero. in epla cōtra Ruffinū. Inē illas secreti ventriꝫ angustias. manus dei sp operant. idēq̃ creator corpis pariter z aie. Noli despicere bonitatez figuli qui te plasmauit. z fecit vt voluit. Ipse dei virtus z sapia. di. l vi. nasci. Quāuis aūt boi sit datū lumen naturale ad intelligēduz que agēda sunt p̄m dictamen rōis in vita politica. tñ q̄ hō ordinat ad quoddā bonū. qō excedit naturalem cognitionē. s. supernā beatitudinē. iō indiget q̄dā lu mine supnaturali ad intelligendū q̄ p̄m fidē ꝓponun tur. Et h̄ vocat donū intellectꝰ qō q̄ ex nobis non ē psalmista postulat a deo sibi dari dicens. Da mihi intellectū vt discā mādata tua. ps. cxviij. Mādata dei sunt nō solum de agendis p̄m decalogū. p̄m illō Math. xix. Si vis ad vitā ingredi. serua mandata Sed etiā de credendis. iuxt illud Joh. iij. Credit' in deū. z in me credite. ait xps. q̄ non solū mysteria di/

Capitulū Primū

uinitalis, sed etiā hūanitatis xp̄i nobis mādak credē De sperandis datur mandatū. ps. lxi. Sperate i eo oēs cōgregatio populi, que figurabak in spe bonorum tpaliū in veteri testamēto p̄missoz. Mandatur dilectio dei z p̄simi. Deut. vi. Q3 in nouo testamento inducik z firmak. Math. xxij. z Luce. x. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo, z ex tota anima tua. z ex omni mēte tua. z proximū tuū sicut teip̄m. Jsta mādata p̄supponūtur ad decalogū, nō enī ibi continenk. z ad ista intelligēda intime vt credēda z seruāda indiget hō dono intellectus. Oīs q̄ audit a p̄re meo z didicit hic vēit ad me, ait xp̄s Jo. vi. Fides ēt ex auditu, auditꝰ p verbū dei. Ro. x. Sed nō sufficit credere auditis, imo oportet addiscere p donū. s. intellectus capeyt agēda. Et sic venik ad xp̄m consequēdo eternū p̄miū. sm illud. Jntellectus bonꝰ oīb⁹ facientib⁹ eū, laudatio eius manet in seculū seculi

Sed ad tollendum §. I.

equiuocatōm sciendum q̄ intellectus sumik multipliciter. Nam aliq̄n intellectus dicik ip̄a anime essentia denotatur enī anima ab intellectu, q̄si a sua p̄cipali p̄te, sicut dr in p̄cipio de ania, q̄ intellectus est quedā substātia. Angeli etiā dicunk intellectus seu intelligētie. Scdo dicik intellectꝰ quedā potentia anie distincta p̄tra volūtatē. Et iste intellectꝰ distinguitur realiter in duas potētias. s. intellectū agentē, z intellectū possibilē. Un̄ dic̄ pb⁹ in. iij. de ania. Q3 necesse est esse in ania has duas intellectuū. s. possibilem z agentē. Jntellectus aūt possibilis diuiditur in tres sm tres statꝰ eius. Q3q̄z enī est in potētia tm̄ et sic dr intellectus possibilis. Quādoq̄z in actu p̄mo q̄ est scia. z sic dr intellectꝰ in habitu. Q3q̄z in actu scdo q̄ est considerare z sic dr intellectꝰ in actu seu intellectꝰ adeptus. De p̄dictis habes in p̄ia p̄te. Tertio dr intellectus quedā p̄tus intellectualis. q̄ dr habitꝰ p̄ncipioz. q̄ per se sunt nota, siue speculabiliū. vt de q̄libet est affirmare vel negare de neutro ābo. Oē totū est maius sua p̄te, vel practicabiliū. vt malū est fugiendū. nulli est iniuria faciēda z hmōi Quarto mō dr intellectus vna ps prudētie sm macrobiū quam tullius vocat intelligētiā. de hꝰ dr pb⁹ in. vi. etb. Q3 ē cognoscitiuꝰ extremi. i. alicuius p̄mi singularis z p̄tingētis opabilis p̄p̄is. s. minoris quā oportet eē singularē in silogismo prudētie. Hoc aūt p̄mū singulare est aliquis finis singularis. Est ergo iste intellectus q̄daz recta estimatio. de aliq̄ particulari fine, vt xbi gra. Ratio in opando p̄mo sumit vniū sale. vtputa Oē malum est fugiendū. Jntellectus iste sumit minorez sub illa dicēs. Cōmittere hūc actū fornicatōis q̄ mēti occurrit est malū. Et prudētia concludit. q̄ hec fornicatio fugiēda. Quinto dr intellectus q̄dā donū sp̄ūs sancti. q̄ importat quādā acutā penetrationē diuiorū vel agēdoz sm regl̄as diuias. Et hoc nūc agik.

De dono intellectus §. II.

dicik Esa. xi. Requiescet sup eū sp̄us dn̄i sp̄ūs sapientie z intellectꝰ ꝛc. Et de iusto dr. Repleuit eū dn̄s spiritu sapiētie z intellectꝰ, stola glorie induit eū. Pro cuꝰ declaratōe dicit be. tho. se. se. q. viij. ar. i. Q3 nomen intellectꝰ importat quādā intimā cognitionē. Dicik ei intelligere q̄si intus legere. Et hoc maxime apparet cōsiderantib⁹ differētiam intellectꝰ z sensus. Nā cognitio sensitiua occupak circa q̄litates sensibiles exteriores. Cognitio aūt intellectiua penetrat vsq̄z ad essentiaz rei. Obiectū enī intellectus est q̄d q̄d est. vt dr in. iij. de aia. Sūt aūt multa genera eoz q̄ interi⁹ latent ad q̄ oportet cognitionē hois q̄si intrinsecꝰ penetrare. Nā sub accidētib⁹ latet natura rez substātial. Sub verbis latent signata xboz. Sub similitudinib⁹ z figuris latet veritas figurata. Res enī intelligiles sunt q̄i interiores respectu rez sensibiliū q̄ exteri⁹ sentiunk. Et i causis latēt effectꝰ z econuerso. vñ respectu hoz oīm pōt dici intellectꝰ. Sed cū cognitio hois a sensu incipiat q̄si ab exteriori. manifestū est q̄nto lumē intellectꝰ est fortius. tāto magis pōt ad intima penetrare Lumē aūt naturale nr̄i intellectus est finite virtutis Un̄ vsq̄z ad determinatū aliq̄d p̄tingere pōt. Indiget g̃ hō supnaturali luīe. vt vlterius penetret ad cognoscēdū q̄dā q̄ p lumē naturale cognoscere nō valz Et illud lumē supnaturale hoi datū vocak donū intellectꝰ. Et cū potētia intellectꝰ bēat duos actꝰ. s. p̄cipere z diiudicare. Donū intellectꝰ ordinak ad p̄cipiēdū dīna z agenda in ordine ad deū. Sapiētie donū ordinak ad actū iudicādi de eis sm rōem seu regulas dīnas. Sed scīe donū sm regulas hūanas. i. rōnis. z in hꝰ differūt. Rō autē quare hꝰ donū dr donū intellectꝰ potꝰ q̄z rōnis, est ista sm. b. tho. vbi. s. Discursus rōnis sp incipit ab intellectu. z terminak ad intellectū ex aliquib⁹. Rōcinamur enī p̄cedēdo ex quibusdā intellectis. Et tunc rōnis discursus p̄ficit. q̄n ad hꝰ puenim⁹. vt intelligam⁹ id q̄d p̄us erat ignotū. Q3 ergo rōcinamur ex aliq̄ intellectu p̄cedit. Sz donū gr̄e nō p̄cedit ex luīe nature imo supaddik ei q̄si p̄ficiēs ip̄m. z ideo ista supadditio nō dr rō sed magis intellectꝰ. q3 ita se hz lumē superadditū ad ea que nobis supnaturaliē innotescūt. sicut se hz lumē naturale ad ea q̄ p̄mordialiē cognoscim⁹. Rō etiā q̄re aliq̄ donū dicak intellectꝰ, z nullū voluntas. cū tm̄ intellectus distinguak ꝺ voluntatē. vt p̄z in. iij. de aia. est ista sm. b. tho. vbi. s. q3 volūtas noīat simpl̄r appetitiuū motū absq̄z determinatiōe alicuius excellentie. Sed intellectꝰ noīat q̄ndā excellentiā cognitiōis. scz penetrādi ad intima. Jdeo supnaturale donū magis noīak noie intellectꝰ q̄z volūtatis.

Quomodo donū intel. §. III

lectꝰ sit maneat cū fide. Ad q̄d sciendū. opꝰ ē duplici distinctiōe sm. b. tho. se. se. q. viij. ar. vj. Una est ex p̄te fidei. alia est ex p̄te intellectꝰ. Ex p̄te fidei distinguendū ē. q̄ q̄dā p se z directe cadūt sub fide. q̄ naturalē rōem excedunt. sicut deū esse trinū z vnū. z filiū dei esse incarnatū. Quedā xpo cadunt sub fide q̄si ordinata ad ista sm aliquē modum. sicut sunt oīa q̄ inscriptura dīna p̄tinenk. Ex p̄te xpo intellectus distinguendū ē. q3 dupl̄r possumꝰ aliqua intelligere. Uno mō p̄fecte. q̄n. s. p̄tingim⁹ ad cognoscēdū essentiā rei intellecte. z ipsam xpitatē enūciabilis intellecti. sm q̄ in se ē. z hoc mō ea que cadūt sub fide directe nō possumꝰ intelligere durāte statu fidei. Sed q̄dā alia ad fidē ordinata etiā hꝰ mō intelligi p̄nt. Alio mō p̄tingit aliq̄d intelligi imp̄fecte. q̄n. s. ipsa essentiā rei vel

veritas ꝓpositiõis nõ cognoscit ꝺd sit. aut qũo sit sed tm̃ cognoscit ꝙ ea que exteri⁹ apparent veritati non ꝛriank, inq̃tũ hõ intelligit ꝙ ꝓpter ea que exteri⁹ apparẽt, nõ est recedendũ ab his q̃ sunt fidei. Et �means b nihil ꝓhibet durãte statu fidei, intelligere ea etiã que ꝓ se sub fide cadũt. Fides autem que cõnumerat ab apl'o inẽ, xij. fruct⁹ spũs ad Gal'. v. nõ est fides q̃ est virt⁹ theologica. sed ẽ quedã certitudo eoꝝ q̃ sunt fidei. q̃ habet per donũ intellectus. ¶ Est autẽ intellectus donũ nõ solũ speculatiu⁹, sed etiã practic⁹. Unde in ps. cx. Intellect⁹ bon⁹ oĩbus facientib⁹ eũ. Quod sic declarat. b. tho. se. se. q. viij. arti. iij. Donũ intellectus nõ solum se hz ad ea que ꝓmo ⁊ ꝓncipaliꝝ cadũt sub fide. sed etiã ad oĩa que ad fidem ordinant. Operatiões autẽ bone quendã ordinẽ hñt ad fidem. Naz fides p dilectionẽ operat. vt ꝺr ad gal. v. Et iõ donũ intellect⁹ etiã ad quedã opabilia se extendit. Nõ q̃dẽ vt ꝓncipaliꝝ circa ea verset. sed inq̃tũ in agendis regulamur rõnib⁹ eternis. quib⁹ cõspiciendis ⁊ ꝺsudẽdis inheret supior rõ. vt ait. b. aug. q̃ dono intellectus ꝓficit. Quãuis aũt rõ naturalis dirigat hoĩem in actib⁹ humanis. tm̃ regula humanoꝝ actuũ ẽ non solum rõ humana. sed etiã lex eẽna. Lex autẽ eterna excedit rõez humanã naturalẽ. Et iõ cognitio humanoꝝ actuũ �means ꝙ regulant a lege eterna excedit rõem naturalẽ. ⁊ indiget supnaturali luĩe doni spũssctũ in⁊ tellect⁹ vel alteri⁹.

Est autem donũ intel. §. IIII

lect⁹ in oĩbus hñtib⁹ grãm gratũ facientẽ. ⁊ ex grãm exñtib⁹ abest. Primũ sic ꝓbat tho. se. se. q. viij. ar. iij. In oĩbus hñtib⁹ grãm necesse ẽ esse rectitudinẽ voluntatis. qz per grãm repat volũtas hoĩs ad bonum. vt dicit. b. aug. volũtas aũt hoĩs nõ põt recte ordinari in bonũ nisi ꝓexistẽte aliq̃ cognitiõe veritatis. qz obiectũ volũtatis est bonũ intellectũ. vt ꝺr in. iij. de aĩa. Sicut aũt ꝓ donũ charitatis spũs. s. ordinat voluntatẽ hoĩs. vt recte moueat in bonũ qõdã supnaturale. ita ꝓ donuz intellect⁹ illustrat mentẽ hoĩs. vt cognoscat veritatẽ quãdã supnaturalẽ. in quã oportet tendere volũtatẽ rectã. Et iõ sicut in oĩb⁹ hñtib⁹ grãm ẽ donũ charitatis, ita ⁊ donũ intellect⁹. Et q̃ꝫ uis aliqui hñtes grãm gratumfacientẽ possint pati ebetudinẽ circa aliqua q̃ sunt ꝓter necẽ salutis. tm̃ circa ea q̃ sunt de necessitate salutis sufficienẽ instrunt a spũsancto. ꝺm illud vnctio docet nos de oĩb⁹. i. Jo. ij. Quãuis enĩ non oẽs hñtes fidẽ plene intelligãt ea que ꝓponunt credẽda. intelligũt tm̃ ea eẽ credẽda. ⁊ ꝙ ab eis ꝓ nullo ẽ deuiandũ. Et qõ. b. greg. ait in. ij. moral'. ꝙ grẽ intellect⁹ ⁊ alioꝝ donorũ aliqñ vtilẽ hñtib⁹ grãm subtrahit. qñq̃ enĩ dũ anim⁹ ad sublimia intelligẽda se in elatiõe erigit. in reb⁹ vilib⁹ ⁊ imis eberudine pigrescit. nõ sic ẽ intelligendũ ꝙ donũ intellect⁹ subtrahat sanctis q̃ztũ ad ncẽria ad salutẽ. dũ in scitate manẽt. sz circa alia interdũ subtrahitur. vt nõ oĩa ad liquidũ penetrare possint ꝓ intellectũ. Et b vt subtrahat eis materia ⁊ occasio supbie. Scõm aũt. s. ꝙ donũ intellect⁹ nõ habeant ex grãm ꝺstituti, sic ꝓbat. Dona spũssctũ vt. s. dictũ est ꝓficiunt hoĩem ꝺm ꝙ est bñ mobilis a spũsctõ. Sic g̃ intellectuale lumẽ grẽ ponit donũ intellect⁹, inq̃tũ intellect⁹ hoĩs ẽ bene mobilis a spũsctõ. Dui⁹ autẽ motus ꝺsideratio in b est ꝙ hõ apprehendit veritatẽ circa finẽ. Uñ nisi vsq̃ ad b moueat intellect⁹ human⁹ a spũsctõ. vt rectã estimationẽ de fine hẽat. nondũ ẽ assecut⁹ donũ intellect⁹. q̃ztũcũq̃ ex illustratione spirit⁹ alia quedã preambula cognoscat. Rectã autẽ estimationẽ de vltimo fine non hz. nisi ille q̃ circa finẽ nõ errat. sed ei firmit̃ inheret tãq̃ optimo. Et b ẽ solũ bñtis grãm gratũ facientem. Sicut etiã in moralib⁹ rectã extimationẽ hz hõ de fine ꝓ habitũ ꝛtutis. Uñ donũ intellect⁹ sine grã gratũ faciẽte hr̃i nõ põt. Et qõ. b. aug. ꝺcit. preuolat intellect⁹ sequit̃ tardus aut nullus affect⁹. Uocat. b. aug. intellectũ quandã mẽtis illustrationẽ, que tm̃ nõ ptingit ad pfectã rõez. doni intellect⁹. Sed cũ mens hoĩs ꝺducit̃ vsq̃ ad b vt hẽat rectã extimationẽ circa finẽ tũc sequit̃ affectus, qõ fit donũ intellect⁹. Qõ etiã ꝺcit̃ Daniel'. iij. Intelligẽtia op⁹ est in visiõe. s. ꝓphetica. Talis intelligentia nõ ẽ donũ intellect⁹, sz q̃dã mẽtis illustratio ad intelligendũ q̃ ꝓphetis reuelantur, qõ põt esse cõe bonis ⁊ malis. Sed illustratio mentis circa extimationẽ rectã de vltimo fine. solũ ꝺuenit bonis, que ptinẽt ad donã intellect⁹. Et q̃ꝫuis donũ intellect⁹ corrũdeat ꝛtuti fidei ⁊ eã ꝓsupponat. nõ tm̃ sequit̃ ꝙ sicut fides põt esse sine grã gratũ faciẽte. vt fides informis. ita ⁊ donũ intellect⁹. Et rõ diuersitatis est. qz fides solũ importat assensũ ad ea q̃ ꝓponunt credẽda. q̃ potest eẽ ꝓ aliquã illustrationem mẽtis absq̃ grã. Sed donũ intellect⁹ importat q̃ndã ꝓceptionẽ ⁊ penetrationẽ veritatis circa finẽ vltimũ q̃ nõ põt eẽ sine grã gratũ faciẽte. Quõ aũt differãt intellect⁹ a sapientia ⁊ sciẽtia a ꝺsilio dictũ est. s.

Et secundũ. b. grego. sicut ... §. V

sapiẽtie opponit̃ insipiẽtia vl' stultitia q̃ facit peruerse iudicare circa cõem finẽ vite. i. vltimũ finẽ. Sic ecõtra. sapia facit rectũ iudiciũ circa vniũsalẽ cãm ⁊ finẽ vltimũ deũ ⁊ scĩe dono opponit̃ ignorantia. per quã hõ non habet rectũ iudiciũ circa ꝓticulares cãs. i. creaturas. Et ꝺsilio ꝓcipitatio opponit̃ ꝓ quaz hõ ad actionẽ ꝓcedit añ deliberationẽ rõnis. Ita intellectui opponit̃ ebetudo. ebetudo enĩ acuitati opponit̃. Dicit̃ aũt ꝓ silitudinẽ intellectus acut⁹. qñ põt penetrare ad intima eoꝝ que ꝓponunt̃. Et q̃ꝫuis donũ intellect⁹ circa ꝓncipia ꝓma sit. aliter tm̃ q̃ꝫ intellectus virt⁹ intellectualis. Nã intellect⁹ ꝛtus ẽ habit⁹ naturalis ꝓmoꝝ ꝓncipioꝝ cognitiõis q̃ per se naturaliꝝ cognoscunt̃. Intellect⁹ donũ est hit⁹ ꝓmoꝝ ꝓncipiorũ cognitiõis nõ naturaliꝝ sed gratuite, aliẽ tm̃ q̃ꝫ fides: Nã ad fidẽ ptinet assentire solum talib⁹ ꝓncipijs cognitiõis gratuite. i. articul' fidei. Ad intellectũ ꝛo donũ ptiẽt penetrare ea q̃ debent̃ fidei. Et in cognitiõe siue practica siue speculatiua eoꝝ q̃ sunt fidei intellectus penetrat. sed sapia de eis iudiciũ pstat.

Huic dono ĩtellectus . §. VI

corrũdet sexta btitudo ꝺm. b. aug. s. btĩ mundo corde ⁊c. Mat. v. Et b ꝺueniẽter q̃ztũ ad meritũ. qõ ẽ mũdicia cordis. ⁊ q̃ztũ ad ꝓmiũ qõ ẽ visio dei ꝺm beatũ tho. se. se. q. viij. ar. vij. Et q̃ztũ ad meritũ sciendũ. ꝙ dupler ẽ mundicia. Una ꝓambula ⁊ dispositiua ad

Capitulū II

dei visionē. Et hec ē depuratio affect⁹ ab inordinatis affectionibꝫ. Et hec mūdicia cordis fit p virtutes q̄ pertinent ad vim appetitiuā, vt pantia, fortitudo z iusticia. Alia mūdicia cordis ē que est quasi cōplectiua respectu visiōis diuine. Et hec ē mūdicia mētis depurate a fantasmatibꝫ z erroribꝫ, s. ea que ꝓponuntur de deo, nō accipiant per modū corporaliū fantasmatū aut ꝑm hereticas puersitates. Et hanc mundiciā facit donū intellectus. Silr est duplex visio dei. vna quidē pfecta, qua videt de⁹ per essentiam. Alia ꝙo impfecta p quam z si nō videam⁹ de deo q̄d sit, videm⁹ tn̄ q̄d nō est. Et tanto deū in hac vita perfectius cognoscim⁹, q̄nto magis intellect⁹ nr̄ cognoscit deū excedere, q̄cq̄d intellectu cōprehendit. Utra q̄ dei visio ptinet ad donū intellect⁹. Prima ꝺsummatiue ꝑm q̄ habet visio de deo in patria. Scōa inchoatiue ꝑm q̄ habet visio de deo in via. ¶ De scripture sacre nobilitate, qualitate z vtilitate. Cap'm. ij.

DEclaratio sermonum tuoꝝ illuiat, z intellectū dat puul'. ps. cxviij. Sermōes dei ō q̄bꝫ ps. loq̄t sūt ꝙba sacre scripture q̄bꝫ nob loc⁹ē de⁹ p ꝓphas vt i vet̄i testō. vel p se incarnatū z ap'los ei⁹ vt in nouo. Sz tenebrosa aqua in nubib⁹ aeris inq̄t ps. xxvij. i. obscura scia in ꝓphis. q̄ oia in figuram ꝺtingebāt illis. In nouo q̄z dixit xps Jo. vi. Uerba que loq̄r vobis spūs z vita sunt. i. spūaliē intellecta, viuificabūt vos. Caro nō pdest q̄cq̄z. i. superficialiē intellecta, nō pficiunt hoi. vt illud q̄ ō dixerat de sacramēto corpis sui. Nisi manducaueritis carnē filij hois ꝛc. q̄ aliqui ex discipulis ꝑm lr̄am superficialiē intellexerūt. scādalizati sunt sic z oēs heretici errauerunt nō intelligētes scripturas. Ad capiendū igit cognitionē z verā noticiā de bis q̄ sunt in scriptura, spūssanct⁹ p donum intellect⁹ mēti declarat sermones dei. Unū z de salutore dicit Lu. vlt. q̄ postq̄z resuscitatus apparēs discipulis comedēs cū eis ait. Hec scripta sunt ꝛc. Et tūc aperuit illis sensum vt intelligerēt scripturas q̄s sc̄z exponebat eis. De ipsa igit scriptura sacra q̄ continet sermones dei, videndū de qua in dictis verbis ps. Tria vident notari. Primo innuit eximia autoritas, ibi. declaratio sermonū tuoꝝ. Scōo concedit magna vtilitas, ibi. illuminat. Tertio exigit ad eam plurima humilitas, ibi. intellectū dat paruulis.

Autoritas scripture ma- §. I

ior esse nō pōt q̄z. s. est a deo reuelata. Jō dicit declaratio sermonū tuoꝝ. q̄. s. sunt a te deo ꝓferēte. Ut enī ait petr⁹ in canonica scōa. Spūsancto inspirati locuti sunt oēs sancti dei hoies. s. autores librorꝝ sacre pagine. Et. b. paulus ad Heb. i. Multipbariā multisq̄z modis olim de⁹ loquens patrib⁹ in ꝓphetis. sc̄z in vet̄i testō. nouissime diebꝫ istis locut⁹ est nob in filio. Hinc etiā. b. Amb. in epla ad Eol. ait. Quis rō supne scie vel terrene creature in eo ē. q̄ est caput earū z autor. vt q̄ hunc nouit, nihil vltra q̄rat. q̄z hic ē perfecta virt⁹ z sapientia. q̄cq̄d alibi querit hic pfecte inuenit. In daniele z salomone infidelibꝫ se esse autorē tot⁹ sapientie q̄ ō infideles nō putāt. q̄z nō legunt in euangelijs z ꝓphetijs astrologiā z alia hmōi. q̄ despecta sunt q̄z nihil valēt ad salutē, sed mittunt in errorē Et q̄ bis studēt curā aīe non hnt. di. xxxvij. §. hinc etiā filij⁹. Et q̄z deus est verax, omnis autem homo mendax. ps. cxv. Hinc ē q̄ doctrine hoīm repiunt cū admixtiōe alicui⁹ erroris. Sz doctrīa sacre scripture plena veritate, q̄z a deo q̄ mentiri non pōt. Jo. xvij. ait xps. Sermo tu⁹ veritas ē. Unū Chryso⁹. dicit q̄ sicut sacerdos ē debitor. vt veritatē quā audiuit a deo sc̄z in scripturis libere pdicet. ita z laic⁹ est debitor vt veritatē quā audiuit a sacerdote ꝓbatā in scripturis defendat fiducialiē. q̄ō si nō fecerit, pdibit veritatem De aucte z veritate ei⁹ habet. Q; nulla falsitas insit scripturis sacris nec liceat dubitare de veritate eius ostēdit. b. aug. dicēs in epla ad hiero. Si ad scripturas sacras admissa fuerint vel officiosa mēdacia, q̄d in eis remanebit auctis, q̄ tandē de scripturis illis p ferek, cui⁹ pondere cōtentiose falsitatis obserek impriobitas. di. ix. In decretis idē. b. aug⁹. di. eadē. Quis nesciat sacrā scripturā canonicā. tā in veteris q̄z noui testamēti certis terminis suis cōtineri eāq̄z posteriorib⁹ oīm eporꝝ lris ita preponi. vt de illa dubitari aut disceptari nō possit. vtr vet vl' vtr rectū sit q̄cq̄d in ea cōstituerit.

Secundum sc̄z magna §. II

vtilitas scripture sacre patet ex effectu. q̄z illuiat. Ad q̄ ō etiā facit q̄ ō idem ps. ait. ps. cxviij. Lucerna pedib⁹ meis verbū tuū z lumen semitis meis. Et petr⁹ in canonica sua. Habetis ꝓphetic̄ ꝑmonē. cui bñfacietis attendētes q̄si lucerne lucenti in caliginoso loco. Et sz scie seculares etiā illuiant in multis. Aliter tn̄ z aliē. Ille quidē vt nocti lucēt, in nocte, z interpellatim. Nec autē sacra doctrina vt radi⁹ a sole iusticie pcedēs dño deo sp z totū orbē. Illuiatio sic̄dē illarum sciaꝝ defectibilis est. q̄z siue speculatiue siue sint practice vel morales, tn̄ ordināt hoiem ad felicitatē q̄ in pñti haberi pōt politicā vel speculatiuā, nō aūt futurā quā nō nouerunt autores illaꝝ. Unū. b. hiero. tractās illud Eccls. x. c. Labor stultoꝝ pdet eos. q̄z nescierunt pgere in ciuitatē. Noīat ibi plures pbos. platonē, aristotelē, pmenidem z alios, q̄s stultos appellat. q̄z non habuerūt rectū iudiciū de vltimo fine deo. Nā z si multū laborauerūt in speculādo z inq̄rēdo veritatē in multis. tn̄ ex suo labore non reportauerūt fructū vite eterne sed pditionis. Et ꝺ q̄z nesciērūt pergere in v:bē supnā. Nō enī eoꝝ doctrine, hñt tale lumē, sed sapīa q̄ vtiq̄z est sacra scriptura pducit ad claritatē eternā, docens copiosissime de vltiō fine ꝙbo deo z verissimo z mō pueniēdi ad eū ꝺsequendū. q̄ est lux vera z indeficiens. ¶ Ubi nōndū q̄ tria debēt ꝺsiderari. Primū ē q̄ pfectio boīs ꝺsistit i imitatione dei. q̄ est p dilectionez. Scōm est q̄ dilectio ꝑsupponit cognitionē. Tertiū est q̄ cognicio ordinata z vera de deo z diligēdis habet p scripture sacre lectionē vel auditionē nō sciarū seculariū ¶ Primo q̄ sciendū q̄ imitatio dei ad quē p posse hō debet tēdere. z pfectio ei⁹ simplr est p dilectionē. Unū aplus ad Ephe. Imitatores dei estote sicut filij carissimi. Et q̄si modū docēs hui⁹ imediate subdit. Ambulate i dilectiōe. sicut z xps dilexit vos. Silr cū xps dixisset discipulis. Estote pfecti sicut z pater vester pfect⁹ est

Mat.v. Subdidit exẽplũ de dilectione non solum amicoꝝ sed ꝛ inimicoꝝ, exemplo dei q̃ solez suũ oriri facit sup bonos ꝛ malos materialiẽ ꝛ spiritualiẽ. Et apls ad Col.iij. Super oĩa charitatem habete q̃ est vinculũ perfectionis. Scõo cõsiderandũ ꝙ dilectio ꝑsupponit cognitionẽ, seu ex cognitiõe generat. Nã obiectũ voluntatis cuiꝰ est dilectio est bonũ cognitũ Uñ.b.augꝰ. Inuisa diligere possumꝰ, incognita neq̃q̃. Est enĩ in aĩa nostra quoddã mrimoniũ spirituale, in quo vir ẽ intellectꝰ, vxor volũtas, q̃ sterilis pmanet, nisi intellectꝰ in ea semen iacter cõceptũ, scz suũ. Uñ ꝛ xps dixit samaritane, vt apta fieret ad habendã aquam suã pmissam, q̃ salire facit in vitã eternã, s. gram. Uoca virũ tuũ ꝛ veni huc Jo.iiij. i. repre senta intellectũ suũ, vt exponit.b.aug.vt, s. intelligas vere ꝛ spũaliẽ nõ carnaliter. Nam illum boiem in q̃ cũ fornicatione manebat, nõ erat suꝰ vir, i. legittimꝰ maritꝰ, vñ nõ illum dixit vocare, hic ẽ enim error seu falsus intellectꝰ qui semiat in carne, ancilla. i. in sensualitate generat illegittimos filios malorũ operum quib nõ debet hereditas glorie, cum nõ sit in eis aq̃ gr̃e, sed de carne merit, ꝛ reportat corruptionẽ ꝛ eternã dãnationem. Post dnq̃ igit̃ viros legittimos. i. post sequelã dnq̃ sensuũ, ꝑm quoꝝ appetitũ operat bõ ante vsum rõnis ꝛ sine pctõ. ꝛ iõ vt viri legittimi dz ũmediate perueniens ad vsum rõnis vti ꝙ intellectu nõ extraneo obũbrato. Et talis intellectꝰ obijciens volũtati veꝝ cõceptũ, gignit bonos effectꝰ, ꝛ parit filios bonoꝝ operũ. ¶ Dõ tertio aduertendũ seq̃tur ꝓmaxime dilectio in volũtate generata ex deo ꝑncipaliter opante ꝛ ipsa assentiẽte, qz bõ boiem generat ꝛ sol ex studio sacre doctrine. Et ꝓterea dicit verbuz scripture, qõ est verbũ dei ignitũ ꝛ ignis, qz ignẽ inducit charitatis in aĩa. ps.cxviij. Ignitũ eloquium tuũ vehementer. Et dñs ꝑ Hiere.xxiij.c. Nũq̃d verba mea non sunt q̃si ignis. Exemplũ in duob discipulis euntib in emaus dicẽtib postea. Nonne cor nr̃m ardens erat in nobis. dũ nobis loquerek in via Lu.vl. ꝛ Deut.xxiij.c. dicit. In dextera eius ignea lex. i. in xpo lex charitatis. Uidemꝰ enĩ per experiẽtiã ꝙ discipulus ad mgr̃m ꝛ doctrinã eiꝰ multũ afficit. ꝛ in eiꝰ doctrina delectat ꝛ firmat, ꝛ quasi vnit spũs eiꝰ ad eum. Sic ad ꝓpositum. Cũ scriptura sacra sit de deo sine aliq̃ errore, ꝛ plenissime de eo qõ põt sciri de ipso in pñti tractet de dilectiõe ꝛ alijs virtutibus Ellie autẽ scie diminute ꝛ cum erroribz, ꝛ doctores ꝛ autores eaꝝ fuerunt cõiter vitiosi. ꝛ multa etiã friuola ꝛ noxia habeank in talib doctrinis lasciua ꝛ ꝓtra fidẽ. Jdeo studẽdo in eis afficit mens studẽtis ad tales ꝛ reuerek, ꝛ de veritate fidei vacillat. Sed ex studio sacre scripture afficit ad deum ꝛ ad sctõs q̃ ediderunt libros. ꝛ charitate inflãmak ex illuminatiõe de deo ex ipsa habita. Uñ dicit de sapientia que vt dictũ est ꝑmaxime in scriptura sacra infinitꝰ thesaurꝰ ẽ hoibus, q̃ qui vsi sunt ꝑncipes facti sũt amicitie dei Declaratio g̃ sermonũ illuiat intellectum etiã de altissimis. Sicut autẽ intellectꝰ ẽ nobilissima potentiarum, ita ꝛ opatio eiꝰ ꝛ illuminatio ꝑfectissimũ opus hinc nobilissimũ intellectũ nõ voluntatẽ per prius nõ tempore sed natura. verbũ eternũ. ait Jo. dñici cardinalis in quodã opẽ suo, qõ appellauit nocticula. intellectiuo actu ꝓcedẽs a patre. lumẽ de luce in hoĩe nascitur, assumpsit id apertiꝰ ceteris tradentib beaug. ꝛ mgr̃o sniaꝝ. In buiꝰ potentie actu veritas prima pñtis vite pariẽ ꝛ future, vno eodẽq̃ sermone de termiauit vltimã ꝓsistẽ felicitatẽ di. Jo.xvij. Hec ẽ vita eterna vt cognoscãt te solum deũ ꝛ quẽ misisti iesũ xp̃m. Dunc primũ ꝛ supremũ doctorem pꝰ iocundã ꝛ longã de vita beata inq̃sitionem, in vlti. de ciui. dei be.aug. secutꝰ inq̃t. Uisio ẽ tota merces. Nec etiam veritas pbos nõ latuit. Nam eoꝝ precipuus plato beatitudinẽ locauit in ptcipatione diuini luminis. teste.b.aug. in.xix. de ciui. dei, cui ꝛ ipse assentit. Ultra enĩ lumen dinũ q̃ tantꝰ doctor pollebat, nõ ignorabat ab aristotele iã forte validissimis rõnibꝰ demonstratũ, voluntati añponendũ esse nobilitate ꝛ ope bumanũ intellectum.

Sequendo igitur an .ℌ.III

tiq̃rũ doctoꝝ gymnasia ꝓbata ꝛ vera fateamur oportet in pte intellectiua tãq̃ in sublimiori fastigio, culmen felicitatis viatori possibilis ꝛ xp̃ijs naturalibꝫ ꝓsequẽde certiꝰ obseruari. Sic lego in geneſis ꝓncipio. felicẽ adam positũ in paradiſo vt oparek. s. speculando vtiq̃ nõ quãlibet creaturã sistens in ea. sed sic ex tota mole tendẽs in deũ, vt nõ solum clamaret qõ iã ꝑ fidem inspiratã tenebat. Unꝰ ergo ꝓceps. ℌ vltra ꝓgressus nosceret attributa. ꝛ forsitan notiões illud aplicũ ꝓbaturus. Inuisibilia dei a creatura per ea que facta sunt intellecta cõspiciunk. Mirabiliẽ g̃ ꝛ copiosissime sacra scꝑtura de oĩbus illuiat. Uñ.b. aug. q̃ priꝰ ipsius velatũ vilipendebat aspectũ, postmodũ intellectꝰ sui detecta caligine ad Uolusianum scribẽs. dicebat de ea. Tanta est latinaꝝ ꝓfunditas lr̃aꝝ vt in eis quotidie ꝓficerẽ. si eas solas ab ineunte puericia vsq̃ ad decrepitã senectutẽ maximo ocio. summo studio. meliori ingenio conarer addiscere. In q̃bus latet altitudo sapie, vti nouissimis. acutissimis fragrãtissimis. cupiditate discẽdi ℌ ꝛtingat. qõ eadẽ scriptura quodã loco bz. Cũ ꝛsummaueriꝰ hõ. tunc incipiet. Itẽ in li. de doctrina xp̃iana. Quicq̃d hõ ex dicerit. si noxium ẽ. hic dãnak. Si vtile ẽ. hic inuenik. Et cum ibi q̃sq̃ inuenerit oĩa que vtiliter alibi dicit. multo abundãtiꝰ ꝛueniet in ea, q̃ nusq̃ alibi inuenire potuit. Hieronymꝰ cui priꝰ post lr̃as ciceronis sermo hmõi horrebat inculꝰ, verberatꝰ ab angelo ꝛ illuminatꝰ aiebat. Si iuꝝ paulum aplm xp̃s est dei virꝰ ꝛ dei sapiẽtia, ignorãtia scripturaꝝ est ignorantia xp̃i. di. xxxvij. legim. Et in multis ca. ꝑ totũ Hinc ꝛ grego. in moral. Sacra scꝑtura oĩs scientias locutiõis sue more trãscẽdit, qz in vno eodẽq̃ sermone, dũ narrat gestum ꝓdit mysteriũ. Et sicut sapiẽtes mysterijs exercet, sic supficie simplices refouet Habet enĩ in publico vñ puulos nutriat ꝛ seruat, et in secreto vñ mentes sublimiũ admiratiõe suspẽdat Uerꝝ qz aliq̃ huic vere assertioni obsistunt. asserẽtes voluntatẽ ꝛ actꝰ eius intellectiue poriẽ cũ operationibꝫ eiꝰ añferri. ℑ quos bellat sanctꝰ doctor. b. tho. in.iij. ℑ gentiles. cum palma etiã, si ℌ esset veꝝ, nulla scriptura iã docet recte amare. ꝛ voluntatẽ in oĩb dirigere sicut sacra doctrina. vt pz in libris sapiẽtialibus, ꝑcipue salomonis. Uñ hiero. ad demetriadem

Diuinas scripturas sepe lege. imo nūq; de manibꝫ tuis sacra lectio deponat. Scio in scripturis dīnis p quas solas dei potes cognoscere volūtatē. phibe/ri quedā. pcipi q̄dā. concedi quedā. suaderi nōnulla Prohibent mala. pcipiunt bōa. cōcedunt media. p/suadent pfecta. Ad idē chryſ. sup Mat. In scriptu/ris sacris ignorans inuenit q̄d discat. ꝓtumax q̄d ti/meat. Laborās premia. pusillanimis mediocris iu/sticie cibos. q̄ t si pinguem nō faciunt aīam. mori tñ nō permittūt. Qui aūt magni aī est. inuenit ibi spiri/tuales escas. q̄ ducāt eum ꝑpe ad angelorꝫ naturam Qui ꝝo est a dyabolo vulnerat⁹. inuenit sibi cibos medicinales t salutem per pniam. Itē hugo in li. de aīa ait. Nihil in hac vita dulci⁹ sentit. nihil auidius sumit. nil ita mentē ab amore mundi separat. nil ita ꝺ tēptationes aīm roborat. nil ita hoiem excitat t adiu/uat ad oē opus t ad omnē laborē. sicut studiū sacre scripture. Nec ḡ doctrina t illuiat intellectū. t inflā/mat affectū. Unde Jsido in lib. de sūmo bono. Lectio sanctaꝝ scripturarū geminū ꝓfert donū. qz mentē in/rellectū erudit. t a mūdi vanitatibꝫ abstractū hoiem ad dei amorē pducit. Quid ḡ pdest in mundanis p/ficere doctrinis t inanescere in diuinis. caduca sequi figmēta. t celestia fastidire. Hec oīa Johānes dīnici vbi. s. Ad h facit q̄d ait aristoteles in li. de vegeta/bilibꝫ. Tria sunt vt ait empedocles in tota rez varie/tate pcipua. s. nobilis affluētie cōtempt⁹. future felici/tatis appetit⁹. t mentis illustratio. quoꝝ ꝓmo nihil honesti⁹. scdo nihil felici⁹. tertio ad amboꝝ adeptio/nem nihil efficaci⁹. Sed nulla doctrina ita illustrat.

Erigitur autē ad no/ .§.IIII

ticiā hui⁹ sacre doctrine būilitas. Unde subdit. Intel/lectū dat paruulis. s. ꝓpria extimatione. ¶Et h est q̄d ait xps Mat. xi. Abscondisti hec a sapientibꝫ t prudē/tibꝫ. s. ſm seculū sapientibꝫ q̄ ad scias naturales. pru/dentibꝫ q̄ ad morales. Et reuelasti ea paruulis. s. hu/militi. Ut enī ꝺt grego. Nullū mal⁹ obstaculū veri/tati sicut supbia. Et prolome⁹ ait. q̄ inē sapientes ille sapiētior. q̄ t humilior. Et in puer. xvi. c. Ubi humi/litas ibi t sapia. Et qz autores scіaꝝ secularіū fuerūt supbi. vt ꝑz ad Ro. i. Dicētes se sapientes stulti facti sunt. in multis errātes. Et hinc ē q̄ scia inflat ab in/flatis tradita. Sed charitas q̄ incaluerunt auctores sacroꝝ libroꝝ cū expositionibꝫ eoꝝ sanctis doctoribꝫ edificat. fundamētū iaciens in humilitate ad oēm ve/ritatē. Et sic de⁹ emittit fontes virtutū in conuallibꝫ humilitatis. Hinc t petr⁹ damian⁹. Platonē latētis necesse secreta rimantē respuo. planetarū circulis me/tas. astrorūq; meatibꝫ calculos affigentē. cūcta etiā sperici orbis climata radio distinguētē. Pitagoram pulpendo. Nichomacū q̄z tritū ephemeridibꝫ digi/tos abdico. Euclidē perplexis geometricaliū figuraꝝ studijs incuruūq; declino. Luctos sane rhetores cū suis coloribꝫ t entimematibꝫ distincte pretereo. Oēs dyalecticos cū suis sillogismis t sophisticis cauilla/tionibꝫ indignos hac cōne decerno. Tremāt cynici suā iugiē amare sapie nuditatē. Querāt pipatheti/ci latentē in pfundo putei veritatē. Ego sūmā a te veri/tatē q̄ro. illam videlz q̄ de terra orta est. non iā in pu/teo ignobiliē latitantē, sed de oī mūdi ptāte regnan/tē. Quid mihi insanientiū fabulosa cōmenta. Quid mihi tumentiū tragediarū ꝓzuata vel conturbata discrimina. Desinant comicoꝝ turbe. venena libidi/nū crepantibꝫ buccis effluere. Desset satyroꝝ vulg⁹ suos exclamatorie denūciatiōis amaris dapibꝫ one/rare. Nō mihi tulliani oratoris accurati lepide vba nitatis trutinent ꝓba. Nō demosthenici rhetores ca/ptiose suadere argumēta versuta cōponāt. Cedāt in suas tenebras oēs terrene sapie feciby delibuti. Ni/hil mihi ꝺferāt sulphureo caliginose doctrine splēdo/re togati. xpi me simplicitas doceat. ꝓba sapientum rusticitas ambiguitatis mee vinculū soluat. qz iuxta pauli vocē placuit deo p stulticiā pdicatiōis saluos facere credentes. Littera q̄ occidit. abscedat. spūs vi/uificatoꝝ assistat. hec ille. Hinc t aug⁹. ad dioscoꝝ. Humilitati saluberrime quam dñs nr iesus xps. vt docet humiliat⁹ esset. maxīe aduersak. quedaꝝ vt ita dixerim ꝑitissima scia deū nos scire gaudem⁹. q̄d anaximenes. q̄d anaxagoras. q̄d democlit⁹ senserit. t ceteri. vt docti t erudiri videamur.

Q; necessariū fuit ad .§.V

humanā salutē esse quandā doctrinā ſm diuinā re/uelatiōnē. que dicit scriptura sacra. s. veteris t noui te/stamēti. ꝓter phisicas disciplinas q̄ rōe humana in/uestigank. pbat. b. tho. in ꝓma pte sūme. q. i. ar. i. Et h triplr. Primo qz hō ordinat⁹ a deo ad quendā finē q̄ excepit cōprehensionē humane rōis. ſm illud Esa. lxiiij. Oculus nō vidit de⁹ absq; te que pparasti di/ligentibꝫ te. Finē aūtē oportet esse pcognitū hoibus. q̄ suas t intentōes t actiōes debent ordinare in finē. Unū necessariū fuit hoi ad salutē. q̄ nota fierēt ei que dā p reuelationē diuinā. q̄ rōem humanā excedunt. Scdo qz ad ea que etiā rōe humana de deo inuesti/gari pñt. fuit nccriū hoiem instrui reuelatione dina ex eo q̄ veritas de deo p rōez inuestigata a pancis et p longū tps haberi pōt. Nā pauci sunt q̄ vacēt studio lraꝝ. siue ꝓter pauptatē. siue ꝓter occupatiōes in alijs. siue ꝓter ebetudinē ingenij. Qui etiā vacāt in his. oportet p longū tps studio intēdere. Nā me/thaphica q̄ de deo docet t pbat rōnibꝫ. ē vltima phi/losophaꝝ doctrinaꝝ. t ꝑsupponit alias scias. pu⁹ p tpa acḋsitas. vt ḡ citius t cōius habeak noticia de deo t alijs nccrijs ad salutē. nccriū fuit dari doctrinam sa/cre scpture. cuius oēs sunt capaces t cito. t de his q̄ scire oportet de deo t agendis. Unde xps dixit aplis. Euntes in mūdū vniuersuz pdicate euangeliū oi creatu/re Marci vl. qz oē gen⁹ hoim ē capax talis doctri/ne t cito. Tertio qz alie doctrine p rōem habenk. t si multas veritates de deo t creaturis contineāt. oēs hūt admixtos errores. iuxta illud. Ois hō mendax. ex eo q̄ rōe naturali innitit. q̄ deficit sepe t pcipue cir/ca dina. Unde t oēs phi inueniūt erraſſe circa ea que sunt nccria ad sciendum seu credēdū. Et iō oportuit tradi doctrinā in q̄ esset oīmoda veritas sine admi/xtione alicui⁹ erroris. in cui⁹ veritatis cognitiōe de/pēdet tota salus hoīs q̄ ē in deo. Nec est aūt scptura sacra q̄ est a deo reuelata. q̄ mentiri non pōt nec falli Unde secure t sine aliq; dubio falsitatē ei ihereat. t ſm veritatē ei⁹ se dirigat circa dina t humana. Et sic ꝑz q̄ preter scias pbicas. fuit nccriū t vtile hmōi doctrinas

sacre scripture, vt citi⁹ cōius z certius habeak noticia de deo, z alijs necessijs ad salutē. Unū. ij. ad Thimo. iij. dicit apl's. Oīs doctrina diuinit⁹ reuelata vtilis ē ad docendū, ad arguendū, ad corripiendū, ad eruiendū ad iusticiā. Et cūq; ea q̄ tradunk in scriptura sacra, sint supra hoīs rōem, non tñ ea querēdo fit ꝑ illud Eccl'. iij. Altiora te ne q̄sieris. q̄ nō querunt rōe demonstratiua vt in methaphisica inuestigādo, sed fide humiliter suscipiendo.

¶ Q; sacra doctrina est .§. VI

scia z vna z speculatiua z practica. Primū sic declarat. b. tho. in ꝑma ꝑte. q. i. Duplex ē gen⁹ sciaz. Quedam enī sicut q̄ procedūt ex ꝓncipijs notis lumie naturalis intellect⁹, sunt aritbmetrica z geometria z huiusmodi. Quedā sunt q̄ ꝓcedunt ex principijs notis luie supioris scie. sicut musica ꝓcedit ex ꝓncipijs notificatis ꝑ aritbmetricam. Et b̄ scdo mō doctrina sacra est scia ꝓcedens ex principijs notificatis ꝑ aritbmetricā luie superioris scie que ē dei z beatoz. Uñ sicut musica credit non probat ꝓncipia sibi tradita ab aritbmetrica. z ex illis ꝓcedit ad argumentandū. ita sacra doctrina credit principia a deo reuelata. vt sūt articuli fidei, ex quib⁹ argumētat z ꝓbat ptinētia ad xp̄ianā religionem. Et cū scie nō sint singulariū sed vniuersaliū, in sacra doctrina multa singularia ponunk. vt de gestis abrāe. ysaac z alioz. nō q; de eis ꝓncipaliter tractet, sed introducunk in exemplū vite. sicut in scientijs moralib⁹, ac etiam ad ostendēdā auctoritatē viroz ꝑ quos reuelatio a deo ad nos ꝓcessit. Nec ē illa scia de qua dicit in li. sapie. viij. ca. Uani sunt oēs hoies in quib⁹ nō subest scia dei. ¶ Est autē vna scia hec doctrina, ſm vnā formalē rōnē obiecti, q; quecūq; cōsiderat in ea tradita, ꝓsiderat sub hac vna rōe. inq̄tū sunt diuinit⁹ reuelata. Quāuis enī hec doctrina tractet de deo z creaturis, non tñ ex q̄, sed ꝓncipaliter de deo. de creaturis autē ſm q̄ referunk in deū vt ad principiū vel finem. Uñ Sap̄. x. singulariter dicit. dedit illi sciam sctoz. Licet autē in alijs scientijs alia sit speculatiua, alia practica scia, tñ sacra doctrina cōprehendit sub se vtrūq; sicut z de⁹, cuius scia est eadē scientia q̄ se cognoscit, z ea que facit. Magis tñ ē speculatiua q̄ practiua. q; ꝓncipalius agit de reb⁹ diuinis q̄ de actib⁹ humanis. de q̄bus agit ſm q; hō ordinak p eos ad ꝓfectā dei cognitionē in q̄ beatitudo eterna cōsistit.

¶ Q; huius scientie sub .§. VII

iectū sit de⁹, sic declarat. b. tho. vbi. §. arti. vij. Sic se hz subiectum ad sciam. sicut obiectū ad potentiam vel habitū. Proprie autē assignak obiectū alicui⁹ potentie vel habit⁹ illud. sub cui⁹ ratione oia referunk ad illā potentiā vel habitum, sicut hō z lapis referūtur ad potentiam visus inq̄tū sunt colorata. Uñ coloratū est obiectū visus. Oia autem q̄ tractank in sacra scriptura tractank sub rōe dei. vel q; sunt ipse de⁹ vel q; hñt ordinē ad deum vt principiū z finem. Uñ sequik q; vere de⁹ sit subiectū in hac scia. Et b̄ etiam patet ex ꝓncipijs huius scientie. q̄ sunt articuli fidei q̄ est de deo. Idē autem ē subiectū principioz z toti⁹ scie, cū tota scia virtute ꝓtineak in principijs. Patet etiā b̄ ex noie. Dicit enim ista scia theologia, a theos q̄ō est de⁹ z logos q̄ō ē sermo. quasi sermo de deo. Et cūq; in qualibet scia supponak de subiecto q̄d ē. In sacra autē doctrina b̄ nō supponit. q; nō potest ſm Da. de deo sciri q̄d est in p̄nti. tñ vtimur in hac doctrina effectu ei⁹, vel nature vel gr̄e loco diffinitōnis ad ea q̄ ō deo in hac doctrina ꝓsiderank. sicut in aliquib⁹ scientijs p̄bicis demōstrat aliq̄d de cā ꝑ effectū, accipiēdo effectū loco diffinitōis cause.

¶ Hec doctrina nobili .§. VIII

or est ceterꝫ scientijs. z sapia ꝓmaxime dicit. Q; sit nobilior alijs scientijs sic ꝓbat. b. tho. vbi. §. arti. v. Cuz ista scia sit speculatiua z practica. cūtū ad aliq̄d transcendit oēs alias scias tā speculatiuas q̄ practicas. Sciaz enī speculatiuarū vna ē altera dignior. tum ꝓpter certitudinē. tū ꝓpter dignitatē materie. Et cūtū ad vtrūq; hec scia oēs speculatiuas scias excedit. Et ſm certitudinē quidē. q; alie scie hñt certitudinē ex lumine naturalis rōis humane que pōt errare. Hec autē ex luie diuine scie que decipi nō pōt. Scdm autez dignitatē materie, q; ista scia est de his ꝓncipaliē q̄ sua altitudine rōem transcendūt. Alie ꝫo scie ꝓsiderant tñ ea q̄ rōni humane subdunk. Quantū autez ad practicas scias. Illa ē dignior que ad vtiliorē finē ordinak sicut ciuilis militari. Nā bonū exercit⁹ ad bonū ciuitatis ordinak. Finis autē hui⁹ doctrine inq̄tū est practica ē bītudo eterna ad quā sicut ad vltimū finē ordinank oēs fines aliaz scіarū practicarū Et sic ſm oēm modū est oībus dignior. Uñ alie scie dicunk ancille ei⁹. hec autē dña. Juxt illud ꝓuerb. ix. Sapia edificauit sibi domū ꝛc. misit ancillas suas vocare ad menia ciuitatis. Et cūq; ō ꝓncipijs alia rū sciaz dubitari nō possit. sed de ꝓncipijs hui⁹ scientie q̄ sunt articuli fidei ab aliquib⁹ dubitetur. non ꝓpter hoc ē min⁹ digna alijs. Nā nihil ꝓhibet q̄ō est certi⁹ ſm naturā esse min⁹ certū q̄ ad nos, q̄ cōtingit ꝓpter debilitatē intellect⁹ nostri. qui se hz ad manifestissima rerū, sicut oculus noctue ad lumē solis. vt dicit in. ij. methaphisice. Uñ dubitatio q̄ accidit aliquib⁹ circa articulos fidei. nō est ꝓpter incertitudinē rei de qua ē. sed ꝓpter debilitatē intellect⁹ nr̄i. z tñ minimū q̄ō potest haberi de cognitiōe rerum altissimarū. est desiderabili⁹ cū certissima cognitio q̄ hr̄ de infimis reb⁹. vt dicit in. xi. de aialib⁹. ¶ Q; etiam hec scia accipiat aliqua a p̄bicis disciplinis. vt patz in libris sctoz doctoz. beati aug. hiero. z alioz cui⁹ multa inducūt testimonia z declaratiōes z p̄bis ethnicis b̄ nō est q̄si necessario eis indigeant. sed ad maiorem manifestationē eoz q̄ in hac scia tradunk. Nō enim accipit sua principia ab alijs scientijs sed imediate a deo per reuelationē. Et iō nō accipit ab alijs scientijs tāq̄ a superioribus, sed vtik eis tāq̄ inferioribus z ancillis sicut architectores vtunk subministrationib⁹. z ciuilis militari. Et hoc ſm q; sic vtik eis nō est ꝓpter defectum vel insufficientiā ei⁹. sed ꝓpter defectū intellect⁹ nr̄i. qui ex eis q̄ per naturalē rationē ex qua ꝓcedunt alie scie cognoscunk. facili⁹ manuducik in ea que sūt supra rōem que tradunk in sacra scriptura.

¶ Doctrina sacre scriptu .§. IX

re pmaxime dicit sapientia. vñ Deut. iiij. in princi
pio legis dicit. Hec est vestra sapientia z intellectus
coram populis. Et vt dicit beat⁹ Thomas in pma
pte. q. i. arti. vi. Inter oēs sapientias humanas. nō
solum in aliquo genere tm̄. sed simpliciter ē maxima
sapientia. huius rō est. Cū sapiētis sit ordinare z iu
dicare. Judiciū autē per altiorem causam de inferio
ribus habeat. Ille sapiens dicit in vnoquoq; gene
re qui altissimam cām iudicat illi⁹ generis. Sicut in
genere edificij artifex qui disponit formā edificij do
mus. dicit sapiens architect⁹. respectu inferior⁹ arti
ficum qui dolāt lapides z parant cementū. Un̄ di
cit. i. Lor. iij. vt sapiens architect⁹ fundamentū po
sui. Et in genere tot⁹ humane vite prudens dicitur
sapiens. in q̄tū ordinat humanos act⁹ ad debitū fi
nem. Un̄ dicit Prouerb. x. Sapiētia est viro prudē
tia. Ille igit qui considerat simpliciter altissimā cām
tot⁹ vniuersi que est deus. maxime sapiēs dicit. vn
de z sapiētia dicit esse dignior cognitio que habeat
fm beatū augu. xij. de trini. Sacra autem doctrina
pncipalissime determinat de deo. fm q̄ est altissima cau
sa. q; non solū q̄tum ad id q̄ō est p creaturas cogno
scibile. q̄ō philosophi cognouerūt. fm illud ad Ro.
i. Quod notū est dei manifestū est in illis. i. quod co
gnosci pōt de deo p naturalē rōem fuit illis notum.
Sed etiā q̄tū ad id quod ē notū sibi soli de seipso z
alijs p reuelationem cōicatum. fm illud. i. Lor. xi.
Qō oculus nō vidit. nec aur; audiuit. nec in cor ho
minis ascēdit. que preparauit de⁹ diligentib⁹ se. nobis
reuelauit deus p spiritum suū. Un̄ hec doctrina sa
cra nō supponit sua principia ab aliqua scia huma
na vt dictū est supra. sed a sciētia diuina a qua sicut
a sūma sapientia oīs nr̄a cognitio ordinat. Nec ad
eā pertinet pbare principia aliarum scientiarū. sed so
lū iudicare de eis. Quicquid enī in alijs scientijs in
uenit cōtrarium huic doctrine. totū condēnat vt fal
sum. fm illud. ij. Lor. x. Arma nr̄a scz scripture sa
cre nō sunt carnalia. sed spūalia deo. cōsilia destruen
tia. z oēm altitudinem extollentē se aduersus scientiā
dei. ¶ Et vt agnoscat differentia hui⁹ sapiētie. i. do
ctrine a sapientia q̄ est donum spiritussancti. Sciē
dum ē q̄ cū iudiciū ad sapientem ptineat fm duplī
cem modū iudicandi. Sic duplicit dicit sapientia.
Uno enim mō ptingit aliquem iudicare p modum
inclinatiōis. sicut qui habet habitū virtutis recte iu
dicat de his que agēda sunt fm illam virtutē. in q̄tū
ad illa inclinant. Alio mō contingit aliquē iudicare
p modum cognitiōis. sicut aliquis bñ instructus in
scientia morali bñ iudicare pōt de actib⁹ virtutum.
etiā si nō habeat habitū earū. Primus ergo modus
iudicandi de diuinis ptinet ad sapientiā que est do
nū. fm illud. i. Lor. ij. Spiritualis omnia iudicat.
Sed scōs modus iudicandi de diuinis pertinet ad
hanc doctrinā que sapientia dicit. fm q̄ p studiū ba
beat lz eius principia p reuelationē sint.

Doctrina sacre scriptu .§. X

re est argumētatiua. Un̄ dicit apl's ad Thimoth. i.
Amplectentē eū qui fm doctrinā z fidelem sermonē
vt potēs sit exhortare in sana doctrina. vt eos qui cō
tradicūt arguere. Pro cui⁹ declaratione sciendū fm
beatū tho. in pma parte. q. i. ar. viij. Sicut alie scien
tie nō argumentant ad sua principia. pbanda. sed ex
ipsis principijs argumentant ad aliqua alia ostendē
da in ipsis sciētijs. Ita hec doctrina nō argumentat
ad sua pncipia probanda que sunt articuli fidei. sed
ex eis pcedit ad aliquid aliud ostēdēdū. Sicut apo
stolus. i. ad Lor. xv. Ex resurrectione xp̄i argumen
tat ad resurrectionem cōmunē probandam. Sed ta
men considerandū q̄ in scientijs philosophicis infe
riores sciētie nec pbāt sua principia. nec cōtra negan
tem sua principia disputant. imo hoc relinquūt supe
riori sciētie. Suprema p̄o inter eas que ē methaphi
sica disputat cōtra negantē sua principia. si aduersa
rius aliquid cōcedat. Si autē nihil cōcedit. non pōt
cū eo disputare. pōt tamen soluere rōnes ipsi⁹. Un̄
de cū sacra doctrina nō habeat superiorē scientiā. di
sputat cuz negāte sua principia. arguēdo quidē si ad
uersari⁹ aliquid cōcedat eor̄ que per diuinā reuela
tionē habent. sicut per autoritates sacre scripture di
sputatur cōtra hereticos. Et per vnū articulū disputamus cōtra negantē alium. Si vero aduersari⁹ ni
hil cōcedat eorum que sunt diuinit⁹ reuelata in sacra
scriptura vt pagani. nō remanet ampli⁹ via ad pro
bandum articulos fidei p rationem. sed ad soluēdū
rationes si quas inducit cōtra fidem. Luz enī fides
infallibili veritati innitat. Impossibile autē sit vero
demonstrari cōtrariū. manifestū est probatiōes que
contra fidē inducunt. nō esse demonstratiuas. sed ar
gumenta solubilia. Nō ergo ex argumentis huma
ne rōnis procedit ad probādū q̄ sunt fidei. sed ex ar
ticulis fidei argumentant per hanc doctrinaz ad alia
probanda. Et sic nō est cōtra quod ait beatus amb.
Tolle argumenta vbi fides querit. q; loquit de ar⁹
gumentis rationis humane ad probandū fidem. ¶
Et notandū diligenter fm beatū tho. vbi. s. q̄ argu
mentari ex aucte. est maxime pprium hui⁹ doctrine.
eo q̄ principia huius doctrine ex reuelatione habent
z sic oportet q̄ credat autoritati eor̄ quibus reuela
tio facta est. Nec hoc derogat dignitati hui⁹ doctri
ne. Nā licet locus ab autoritate qui fundat super re
uelatione humana sit infirmissim⁹. vt de hoc loquit
boetius dū decit. locū ab autoritate debilissimū. Lo
cus tñ ab autoritate que fundat super reuelatiōe di
uina. cuiusmodi est autoritas sacre scripture. est effi
cacissim⁹. Unde tñ doctrina sacra rōne humana non
quidem ad pbandum fidē. q; per hoc tolleret meri
tū fidei. sed ad manifestandū ea que tradunt in hac
doctrina. Cū enim gratia nō tollat naturam sed per
ficiat. oportet q̄ naturalis rō subseruiat fidei. sicut et
naturalis inclinatio voluntatis charitati obsequit.
Unde apl's. ij. Lor. x. In captiuitatē redigētes oēm
intellectū in obsequiū xp̄i. Et inde est q̄ etiā autori
tatib⁹ philosophor̄ sacra doctrina vtit. q; per ratio
nē naturalem veritatem cognoscere potuerunt. Sic
paulus Actu. xvij. inducit verbū arati dicens. Si
cut z quidā poet arū vestror̄ dixerunt. genus dei su
mus. Sed tñ sacra doctrina his argumētis vtit q̄si
extraneis argumentis z probabilib⁹. Autoritatib⁹
autem sanctor̄ doctor̄ vtitur. quasi arguendo ex p
prijs sed probabilit. Innititur enī fides nostra reue
lationi apl'is z prophetis facte. qui canonicos libros

scripserūt, non aūt reuelationi siqua fuit alijs doctoribꝫ facta. Uñ dicit beat⁹ aug⁹. in epistola ad hiero. Ego solis eis scriptoribꝫ qui iã canonici appellant didici hūc timorẽ honorẽqꝫ referre. vt nullū eoꝝ scribendo errasse audeã credere. Aut si in eis aliquid offendero, qđ videat ꝺ̄ñum veritati, nihil aliud q̄ꝫ vel mendosum esse codicẽ, vel nō esse assecutū interpretẽ, qđ dictū est, vel me mīme intellexisse nō ambigã. Alios autẽ ita lego vt quantalibet sanctitate quanta ve doctrina polleāt, nō ideo verꝫ putẽ, qꝛ ita ipsi senserint, sed qꝛ mihi ꝑ alios autores vel canonicas vel ꝓbabiles rōnes q̄ꝫ a vero nō abhorreant persuadere poterūt. Nec ille. Et habek di. ix. ego. Idem in. iij. de trini. in ꝓlogo. Noli meis lr̄is quasi canonicis scripturis inseruire, sed in illis quodcūqꝫ credebas, cuꝝ inueneris incuncranter crede. In istis autẽ qđ certū habebas nisi certū intelleꝛeris noli firme tenere. d. e.

Doctrina sacra vtitur §. XI

methaphoris. Uñ dñs dicit Osee. xij. Ego visionẽ multiplicaui eis. ⁊ in manibꝫ ꝓpheтarum assimilabꝫ suꝫ Tradere autẽ aliquid sub similitudine, pertinet ad methaphorã. Qđ autem sit cõueniẽs sacre scripture tradere diuina ⁊ spiritualia sub corporaliū methaphoris, sic ꝓbat beat⁹ tho. in ꝓma ꝑte, q. i. ar. ix. De⁹ oībus puidet. ꝛm q̄ꝫ cõpetit eoꝝ nature. Est aūt naturale hoī, vt per sensibilia ad ītelligibilia deueniat. qꝛ oīs nostra cognitio a sensu ꝯ̄ initiū. Uñ conuenienter nobis in sacra scriptura sub methaphoris tradūk diuina ⁊ spiritualia. Et ꝺ̄ est qđ dicit Dyoni. in li. ce le. hierarchie. Impossibile ẽ nobis aliter lucere radiū diuinū, nisi veritate sacroꝝ velaminū circūuelatum Conuenit etiã hoc sacre scripture, qꝛ cõiter ipsa ꝓponitur tã rudibꝫ q̄ꝫ doctis. ꝛm illud Ro. i. Sapientibus ⁊ insipientibꝫ debitor sum. vt q̄ saltim vel sic rudes capiant diuina ⁊ spūalia. q̄ ad intelligibilia ꝛm se capienda nō sunt idonei. Conuenienter sub similitudinibus rerum corporaliū, spūalia in scriptura sacra tradunk. Et q̄ꝫuis poetica que ẽ infima scientiarū vtak metaphoris, non tñ eadeꝫ rōne qua ⁊ sacra doctrina que ẽ maxime digna sup alias⁹. Triplici aūt ex causa vtik quis methaphorica locutiõe, videlꝫ ꝓpter repsentationẽ, ꝓpter necessitatẽ, ⁊ propẽ vtilitatem. Propter primã cãm vtik poetica metaphoris. s. ꝓpter repsentationẽ vt delectet. Repꝛesentatio enī est hoī delectabilis. vñ ⁊ metricule dicunk p̄cipue poetica, qꝛ demulcent aures. ⁊ delectãt legẽtes. Propẽ sc̄dam aūt cãm ⁊ tertiã sacra doctrina vtik metaphoris ꝑncipaliter, ⁊ si hoc etiã delectet ꝓpter necessitatem, videlꝫ, qꝛ vt dictū est aliter nō possent hoies p̄cipue rudes capere spiritualia. nisi p similitudines rerū materialium. Nec ex hoc radi⁹ diuine reuelationis destruik ꝓpter figuras sensibiles quibꝫ circūuelak. vt dicit Dyonisius. sed remanet in sua veritate vt mentes quibꝫ reuelatio fit nō permittat in similitudinibꝫ remanere. sed eleuet eas ad cognitionẽ intelligibiliū. Et p eos quibus reuelatio facta est, alij etiã circa hoc instruantur Uñ ea que in vno loco tradunk sub metaphoris. in alio loco expꝛessi⁹ exponunk. Propter vtilitatẽ etiam qđ est tertia causa metaphorarū. sacra doctrina vtik metaphoris, vt qꝛ ipsa occultatio veritatis sub figuris est vtilis ad exercitium studiosoꝝ. vt manibꝫ fricantes spicas laborando ad latentia grana perueniant more discipuloꝝ. Uñ reficiantur. ⁊ de obtrusis fauoꝝ cellulis mel educentes, spiritū super mel dulcem degustent fideles, qui forte de apertis locutionibus fastidirent. Tum etiã qꝛ per hoc occultak veritas infidelibꝫ. ne ea que sunt fidei irrideant. vnde et christus ait Math. vij. Nolite sanctuꝫ dare canib⁹ neqꝫ mittatis margaritas vestras ante porcos. qꝛ. s. secreta fidei infidelibꝫ nō sunt pandenda. vt exponit Origeñ. di. xliij. in mandatis. Notandum etiã sicut docet dyonisi⁹ in. ij. c. cele. ꝓhierarchie, q̄ magis ẽ conueniens q̄ diuina nobis tradank subꝫ similitudinibꝫ viliū corporum q̄ꝫ nobiliorꝫ triplici ex causa. Primo qꝛ per ꝺ̄ magis liberak animꝫ noster ab errore. Manifestum enī apparet. qꝛ hec ꝛm proprietatẽ non dicunk de diuinis. quod posset esse dubiū. si sub figurꝫ nobiliorꝫ corporum diuina traderenk. maxime apud illos qui nihil aliud a corporibus nobilibus excogitare nouerūt. Sc̄ño qꝛ hic modus est conuenientioꝛ cognitioni quã de deo habem⁹ in hac vita. Magis enim manifestak nobis in vita ista q̄d non est. q̄ꝫ q̄d est. Et ideo similitudines illoꝝ que magis elonganꝫ a deo veriorem in nobis faciunt extimationẽ de deo q̄ꝫ sit supra id qđ de eo dicim⁹ vel cogitam⁹. Tertio per huiusmodi vilia magis occultanꝫ indignis.

De quadruplici seu §. XII

su seu modo exponendi sacre scripture. s. lr̄ali. allegorico. tropologico ⁊ anagogico. Uñ versus. Littera gesta docet quid credas allegoria. Moralis q̄d agas quo tendas anagogia. Sicut verbi gratia. Hierl̄m ꝛm lr̄alem sensum cũ de ea agitur in scriptura, significat ciuitatẽ quandã q̄ destructa fuit a romanis ꝓncipib⁹. Sc̄ñm allegoricũ sensum significat eccl̄iam. Sc̄ñm tropologicũ significat aiam. Sc̄ñm anagogicum insinuat supernã patriam. Unde grego. dicit in. xv. moral'. q̄ sacra scriptura oēs scientias ipso locutionis sue more transcēdit. qꝛ vno eodẽqꝫ sermone dũ narrat gestum ꝑdit mysterium. i. innuit spiritualem intellectũ vt dicetur. Pro cui⁹ declaratione dicit beatus tho. in prima ꝑte, q. i. ar. x. q̄ autor sacre scripture de⁹ est. in cuius potestate est. vt non solum voces accõmodet ad significandũ, qđ etiã hõ facere potest. sed etiã res ipsas. Et ideo cũ in omnib⁹ scientijs voces significent. hoc habet ꝓpriũ ista scientia. q̄ res significate ꝑ voces etiã aliquid significant. Illa ergo significatio prima q̄ voces significant res ꝑtinet ad primũ sensum q̄ est sensus historicus seu lr̄alis. Illa ꝯo significatio qua res significate ꝑ voces significãt alias res. dicit sensus spiritualis qui fundat sup literalem. ⁊ eũ suppõit. Hic aūt sensus spiritualis tripharia diuiditur. Sicut enim dicit ap̄ls. Lex vet⁹ figura ẽ noue legis. Et ipsa noua lex est figura future glorie. vt dicit Dyonisi⁹. In noua etiã lege ea q̄ in capite sunt gesta. sunt signa eoꝝ que nos rogare debemus. Sc̄ñm ergo ea que sunt veteris legꝫ significãt ea que sũt noue legis. ⁊ est sensus allegoric⁹. Sc̄ñm ꝯo ea que facta sunt in xpo. vel significãt xpm. sunt signa eoꝝ que nos agere debem⁹. ⁊ est sensus moralis. Prout ꝯo significãt que in futura gloria. est sen-

sus anagogic⁹. ¶ Quā ꝙo sensus lr̄alis est ille quez autor intēdit. autor autē sacre scripture de⁹ est. q̄ oīa simul suo intellectu cōprehendit. nō est incōueniens vt beat⁹ aug⁹. dicit in. xij. ꝯfes. si etiā ꝑm sensum litteralem in vna lr̄a sacre scripture plures sensus reperiunt. Sicut verbi gr̄a. Illud qō a deo dicit. ij. Regū. vij. de filio dauid salomone. Ego ero illi in patrē ipse erit mihi in filiū ⁊c. dupliciter exponit ꝑm lr̄am. Uno mō de xp̄o. i. dei filio incarnato. Et ad istā intellectū inducit ap̄s ad Heb. i. autoritatē ad probādum xp̄m dei filiū. procedendo ꝑm sensum litteralez dicte autoritatis. Nam allegoric⁹ non est argumentatiuus. Et qō sequit in textu. Si quando deliquerit arguā eum in virga viroz si referat ad xp̄m. intelligit de corpore ei⁹ mystico. Uel referet solum ad salomonē. Alio mō ad litteram exponit de salomone. qui fuit fili⁹ dei per adoptionē dum bonus fuit. Et ex verbis sequentib⁹ arguūt aliqui salomonē. etsi a deo auersum ꝓpter amorem mulierum tandē ad eoz reuersum per penitentiā. ⁊ punitū in virga viroz insurgentiū contra eū. Uñ subdit. Misericordiā autē non auferā ab eo. ¶ Notandū etiā q⁹ cū beat⁹ aug⁹. dicat. q⁹ illud qō vetus testm̄ ꝺtinet. tradit quadriphariā. s. ꝑm historiā. ꝑm ethimologiam. ꝑm anagogiam. ⁊ ꝑm allegoriā. vt dicit beat⁹ thomas. Prima tria ꝓtinent ad sensum litteralem. Nā hystoria est vt dicit beat⁹ aug⁹. cum simplicit aliquid ꝓponit. Ethimologia cū cā dicti assignat. sicut cum dñs assignauit cām quare mox permisit dari libellū repudij. scz ꝓpter duriciā cordis eoz Math. xix. Anagogia ꝙo est. cū veritas vnius scripture ostēdit veritati alteri⁹ nō repugnare. Allegoria autē quam quarto loco ponit. cōprehendit alios tres sensus scripture. s. moralē anagogicū ⁊ allegoriam. ¶ Iterū sensus parabolicus sub litterali sensu continet. Nam per voces significatur aliud ꝓprie. aliud figurate. nec ē lr̄alis sensus ipsa figura. sed significatū per figuram. Nō enim scriptura nolit brachium dei. est sensus lr̄alis de membro corporali ei⁹. sed de virtute operatiua sua. Et siliter quod christus ī parabolis ait de vinea culta. ⁊ agro sato ⁊ nuptijs ⁊ huiusmodi. ad sensum litteralem ꝓtinet id qō christus intendebat per illas parabolas vt de ecclesia vel verbo predicato ⁊ hmōi. Si q̄s autē exponeret parabolam de vinea de anima in ꝓticulari. iam ille eēt sensus tropologic⁹ seu moralis. Nec oportet oēm autoritatē scripture aut etiam hystoriaz exponere ꝑm istū quadruplicē sensum. sed modo ꝑm vnū. modo ꝑm alium. vt dicit Origenes. tractās illud de archa noe. q⁹ erat bicamerata ⁊ tricamerata. ¶ Et qō dicit beatus greg. in moralib⁹. vel alij doctores. q⁹ aliquando scriptura nō potest intelligi ꝑm litteram. intelligit ꝑm superficiem seu corticem littere. nō q⁹ scriptura in oī ꝓte sua habeat intellectum verum litteralē. qui nō occidit sed viuificat. Sicut verbi gr̄a cum ait ps. lxxviij. Comederūt iacob ⁊c. ꝑm lr̄am. i. corticē lr̄e nusq̄ inuenitur iacob comestus. ⁊ ideo nō potest intelligi hoc ꝑm lr̄am. i. corticem lr̄e. Sed sensus litteralis est. q⁹ populus ille iudeorum dictus iacob. qm̄ ab eo descendit. fuit pluries ꝓpter peccata sua quasi ad nihilum deductus diuersis flagellis. sicut id quod comeditur ad nihilum deducitur. Item ex multiplicitate horum sensuū non sequit aliqua cōfusio in sacra scriptura. cum oēs sensus fundetur sup vnū. s. litteralem. Ex quo solo potest trahi argumentum. Nō autem ex his que ꝑm aliū triplicem sensuz dicunt. vt dicit beatus augustin⁹ ad vincentiū donatistam. Nec tū ex hoc deperit aliquid sacre scripture. q⁹ nihil sub spirituali sensu continet fidei necessarium. quod scriptura alibi per litteralem sensum nō tradat. Sicut verbi gratia. ad ostendendū q⁹ christ⁹ voluntarius accessit ad passionem. est figura. q⁹ ysaac permisit se sponte ligari ab abraam ad victimandū. sed istud exꝓsse habet Esa. liij. vbi dicit. Oblatus est q⁹ ipse voluit ⁊c. Et qō hiero. ait ad paulinū q⁹ vitiosissimū gen⁹ dicendi est deprauare scripturas ⁊ ad sensum suū scripturā trahere etiā repugnantez. videt intelligendum. quo ad expositionem scripture litteralem. nā quo ad sensum spiritualem omnis expositio scripture fundata in veritate fidei. ⁊ congruēter aptata bona est. ⁊ oēs doctores talib⁹ vtuntur. Q̄ñq̄ etiam id quod male gestū est ꝑm litteram seu hystoriā. significat spiritualiter aliquid bene factum vt dicit beat⁹ grego. in moral. Quid enī sceleſtius dauid in adulterio ⁊ occisiōe vrie. Et quid fideli⁹ vita. ⁊ tñ vt ipse exponit dauid significat deū. ⁊ vias populum iudeoz reprobatū.

De septem regulis .§. XIII

que ab aliquib⁹ dicunt claues. q⁹ per eas aperit intellectus in multis ad intelligendum scripturas sacras quas ponit isid. in ꝓmo li. de summo bono. Et beat⁹ aug⁹. in li. de doctrina xp̄iana. Et dicit eas fuisse tyconij. vt refert nico. de lira in ꝓlogo sup pētha. theucon. Qui etiā dicit q⁹ volēti ꝓficere in studio sacre scripture. necessariū est incipe a sensu litterali. q⁹ ille est fundamētū. ⁊ ex solo illo argumētari pōt circa dubia fidei ⁊ mox. nō ex sensib⁹ spiritualib⁹. ¶ Est ḡ ꝓma regula seu clauis sapie de dño iesu xp̄o ⁊ ei⁹ corpore mystico qō est eccl'ia. q⁹ p cōnexionē capitis ad corp⁹ sacra scriptura sub vno cōtextu q̄si sub eadem ꝑsona. aliq̄n loquit de vtroq̄. de vno transiēs ad aliud. Verbi gratia Esa. lxi. Induit me vestimentis salutis. ⁊ indumēto iusticie circūdedit me q̄si spōsum decoratū corona. ⁊ q̄si sponsam ornatā monilibus suis. Sy enī dicit q̄si sponsum. loquit de xp̄o. Et qō sequit quasi sponsaz ornatā monilib⁹ suis. intelligit de eccl'ia. Silr qō dicit Cant. i. Osculet me osculo oris sui. q⁹ meliora sunt vbera ei⁹ vino. Qō dicit. osculet me osculo oris sui. verbū est sponse frui sponso desiderantis. Quod autem subdit. q⁹ meliora sunt vbera ei⁹ vino. verbum est sponsi eccl'iā commendantis. siue de duobus preceptis dilectionis. e quib⁹ elicit lac refectionis pure. supantis vinū mundane delectatiōis. Siue intelligatur de duob⁹ testamentis scripture. Unde exprimitur lac doctrine excedentis secularem omnem scientiā. ¶ Secunda regula est de corpore domini mystico vero ⁊ simulato Eccl'esia enī est sagena nondum tracta ad litus. continens pisces bonos ⁊ malos permixtos. sed separandos ab inuicem in fine mūdi. vt dicitur parabolice Math. xiij. Et ideo in sacra scriptura mali commendant cum bonis quib⁹ sunt permixti. sicut Osee

xi. Jsrael z dilexi eã. Et ecõuerso. aliqñ boni vitupe rant cum malis, sicut Esa. i. Cognouit bos possessorem suũ, z asin⁹ presepe dñi sui. Jsrael autem non cognouit me. Aliquãdo in eodẽ contextu exprimit q̃d ad bonos ptineat quid ad malos, sicut Cant. i. Nigra sum sed formosa sicut tabernacula cedar, sicut pelles salomonis. Verba sunt sponse ecclesie, que rõne malor dicit nigra, z rõe bonor formosa. Et qõ subdit pro exemplo, Sicut tabernacula cedar, hoc refertur ad malos. Ex cedar enĩ descenderũt saraceni nigri vitijs. Qõ addit, sicut pelles salomonis, applicatur ad bonos. Salomon significat hic deũ. Pelles tabernaculi qõ postea transiuit in templũ, quibꝫ cooperiebat iacinctine z rubricate sunt virtutes sapientie z charitatis que opit multitudinẽ peccatorꝫ. ¶ Tertia regula ẽ de spiritu z lra ꝑm q accipit sub eadem littera sensus hystoricus z mysticus, q̃ veritas hystorie est tenenda, z ad spiritualem sensum referenda. Sicut apls loquens ad Gal. iiij. dicit. Js q̃ ꝑm carnem natꝰ est. i. ismael psequebat eum qui ꝑm spiritum natꝰ est. i. Jsaac, trahendo eũ seu allicièdo ad malum. Et figurat spiritualiẽ malos in ecclesia perse qui bonos, saltẽ moribꝫ prauis. Potest etiã aliter exponi dicta regula, vt referat vtrũq; ad sensum littere a lem tm̃, qui q̃q; est duplex. Sicut illud qõ dñs dicit. i. Paralip. xxij. Ego ero illi in patrẽ. z ipe erit mihi in filiũ, hoc intelligitur ꝑm lram de salomone z de xpo. vt dictum ẽ supra. Sed prout intelligit de christo, põt esse sensus spiritualis ꝑm quid, inq̃tum scz xps fuit figurat⁹ in salomone. ¶ Quarta regula ẽ de specie z genere seu de pte z toto. cum de vno transitur ad aliud. Sicut Esa. xiij. Primo loquit contra babylonẽ specialiter cum dicit. Onꝰ babylonis. i. flagellũ z malum inducendũ sup talem ciuitatẽ. z transit ad intelligendũ verbum de toto mũdo generaliter per ℔ quod subdit. A sũmitate celi dñs z vasa furoris eiꝰ vt disperdat oẽm terram. Postea reuertit ad loquendum de ciuitate illa babylonie specialiter cum dicit. Ego suscitabo sup vos medos. qui argentũ nõ querant. q. s. darius medus cũ nepote suo cyro cepit babylonem. z interfecit balthasar regẽ eius. Dañ. v. Quinta regula est de tẽporibus. que contingit quadrupliciter. Uno mõ per synodochen q̃ ponit pars temporis ꝓ toto. sicut in euangelio. cũ christus dicit fuisse in sepulcro tribꝫ diebus. z tñ prima dies z vltima nõ fuerũt cõpleti. Scõo mõ ꝓpter minutias temporis que aliqñ computant. aliqñ omittunt. Et ꝑm scripturam loquẽs de aliquo numero annorꝫ in pluribꝰ locis, aliquando ponit plures annos predictas minutias ponens. Allio loco pauciores predictas minutias omittendo. Tertio mõ cõtingit eo q̃ computatio annorꝫ incipit in vno loco scripture a priori tempore in alio loco a posteriori. Sicut Gen. xv. dictum fuit abrahe. Semen tuũ futurũ est peregrinũ quadringentis annis. Et Exo. xij. dicit q̃ mãsio filiorum israel in egypto fuit quadringẽtistriginta annis. q. cõputatio hmõi maioris numeri incipit a tẽpore quo dictũ fuit abrae Gen. xij. Egredere de terra tua. Cõputatio ꝯo minoris tpis incipit a natiuitate ysaac, que fuit. xxx. annis post egressum abrae de aram. Quarto modo ꝓtingit eo q̃ scriptura loquitur de futuro ꝑ modũ preteriti, vt illud Esa. ix. Paruul⁹ natꝰ est nobis. Et hoc ẽ ad denotandũ certitudinem ꝓphetie cuius euentꝰ de futuro est ita certꝰ, sicut si ias preteriisset. Et ℔ est ꝓpter certitudinẽ diuine prescientie, ex qua fit reuelatio ꝓphetis. Aduertẽdũ tñ q̃ predictus modꝰ locutiõis habet locũ in prophetia predestinatiõis seu prescietie, non in ꝓphetia cõminationis que frequenter mutat. vt patz in exemplo ezechie cui dictũ fuit. Dispone domui tue, q. morieris z nõ viues Esa. xxxvi. Et in niniuitis. ¶ Sexta regula ẽ de recapitulatiõe z anticipatiõe. In sacra enĩ scriptura non semp eodẽ ordine gesta z facta scribunt quo fiunt. z ideo q̃ preponunt posteriora dicit anticipatio. q̃ vero fit ecõuerso. i. pora postponunt dicit recapitulatõ. sicut Gen. x. dicit. Ab his diuise sunt in sule gentiũ in regionibꝫ suis. vnusquisq; ꝑm linguã suã. Et postea. c. xi. dicit. Erat autẽ terra labij vnius z sermonũ eorundẽ. Ex quo patet q̃ illud qõ dicit in. x. c. de diuisiõe linguarũ, dicit per anticipationẽ. Similiter Gen. ij. postq̃ moyses descripserat creatõnẽ celi z terre z ornatũ eorꝫ, postea subdit. Jste sunt generatiões celi z terre, qõ est ꝑ recapitulationẽ. Septima regula ẽ de demone z eiꝰ corpore. vt dicit beatus grego. in omel. Certe oĩm malorꝫ hominũ caput dyabolus ẽ. z oẽs iniqui sunt mẽbra eiꝰ. Et ideo ꝓpẽ cõnexionẽ capitis ad membra scriptura loquens de vno, in eodẽ contextu transit ad loquendũ de altero. Sicut Esa. xiiij. loquẽs de rege babylonis. s. nabuchodonosor. qui erat dyaboli membrum trãsit ad loquendũ de principe demonũ cum subdit. Quo cecidisti lucifer q̃ mane oriebaris. Et ezechiel loquẽs de principe tyri quodã tyranno malo trãsit ad loquendum de dyabolo cũ subdit. Tu signaculũ similitudinis plenꝰ sapientia z perfectꝰ decore.

¶ De multiplici vtilitate sacre doctrine. Lap. iij.

Cerit tanquã lignuz qõ plantatũ est secꝰ decursus aquarum, qõ fructum suũ dabit in tẽpore suo. Loquens propheta siue dauid siue esdras ꝑm Nicolaũ delira in ℔ ps. ꝓmo prologo psalmorꝫ de viro iusto z spe beato, proprietates eiꝰ describit assilans eũ arbori iuxta aquas velociter currẽtes existenti tempore congruo fructificanti. vt humilitas eiꝰ insinuetur q. in terra radicata. Studiositas indicetur. q. iuxta aquas situata. Operositas sancta manifestet in fructificatõe declarata. Necꝫ enim tumidi penetrare valent profunda scripturarũ sanctarum. Sed vbi fuerit humilitas ibi z sapientia. Teste sapiẽtissimo Salomõe. que humilitas ab humo deriuata se recognoscere facit puluerem z limum. ibi figens radices cogitationum. Quãuis enim allophili demonum obstruere niterent. quos fodiebat puteos iustos ysaac per seruos suos. scilz cogitationes suggerendo. errores vel elationes. nõ tamen preualuerunt quin perseuerans peruenire ad aquam viuam quam vocauit abundantiã. scz virtutum que maxime in sacris scripturis reperit. Et ideo iuxta has aquas plantat mẽs eius, vt assidue has hauriat in gandio de fontibꝰ sal

uatoris. O quis vnq̄ narrare poterit pfunditatem, vtilitatem, multiplicitatem, suauitatem harū aquarum. Siquidem attestante Cassiodoro super psal. Dis splendor rhetorice eloquentie, oēs modi poetice locutiōis, queliber varietas decore pnūciatiōis, a diuinis scriptoribus sumpsit exordiū. vñ t mox populi illi⁹ doctor t rector, cui in figura oīa pstingebāt. eductus de aquis egyptior doctrinaz quib⁹ fuerat imbutus, ebullientib⁹ ranas garrulas dyaleticorū p̄m Origē, uersis etiā in sanguine incentiuoz libidinū t errorz in deserto ecclie populū sitientē ad aquas salutares adduxit, que t si amare pri⁹ fuerant t impotabiles in superficie lre occidentis suaues facte sunt misso in eis ligno crucis, ita vt oīs populus sapientū biberet t iumēta simplicium. Ad has suauissimas inuitabat Esa. dicēs, Oēs sapientes venite ad aq̄s. Dō xp̄s ardentius agens clamabat in tēplo dicens Si quis sitit veniat ad me t bibat Jo. vij. nā qui biberit ex aqua quā ego dabo ei, doctrina, s. euāgelica gr̄am continente, nō sitiet in eternū. ait idem samaritane Jo. iiij. Pre suauitate ei⁹ mundanoz siti extincta ¶ Multiplicitas sensuū ei⁹ significat in fluuio paradysi voluptat̄ irrigandi. lingua ei⁹ q̄ ad nos descendens diuidit in capita. Ipsa enī sapia diuinoz que beatos p̄stitue erigat nobis reuelata in scripturis in quatuor sensus distinguit. lr̄alem, allegoricum, moralem t anagogicū. quibus inherentes sitim nostram temperem⁹. Et sic spūs dñi ferebat super aq̄s Beñ. i. ad variandū intellectum earū. In his aquis iacob mittebat ȳgas populeas t amigdalinas partim decorticatas. vt in aspectu eaz oues potantes cōciperent t parerent fructus varij velleris respsos, q̄ doctores ecclie sententias in scripturis positas, partim p̄m lr̄az. partim remoto cortice sensus mysticos populis sibi subditis debēt p̄pinare. vt fruct⁹ bonorum opez varios dent tpe suo. Per hāc aquam sapientie duct⁹ in spiritu ezechiel pphēta, ad insinuandū in ea successiuos pfectus. Primo ipsa opte sunt plāte eius, scōo genua vltra procedēti, exinde renes. De mū tanta inuēta ē pfunditas vt trāsuadari ñ posset.

Utilitatem earū t quot §.I

fruct⁹ ex ipsis p̄pinatis t haustis nullus poterit sufficienē enarare. Juxta aquarum fontes nōne patriarcharum, ysaac, iacob, moysi, sponsalia cū rebecca, rachel t sephora habuerunt initia. vt intelligim⁹ p̄m Origē, illud impleri Osee. Desponsabo te mihi in fide iuxta aquas scripturaz sacrarum. Fides enī ex auditu. Auditus autem p verbū dei, q̄ō in oēm terrā exiuit Ro. x. In aquis maris submerso pharaone cum exercitu suo, trāsit populus dei liberatus ab eo, dño decantans Exo. xv. Dia quidez flumina doctrinarū in mare scripture intrant, t ipsum mare nō redundat. vt dicit Eccles. i. in aliquid supfluitatis. Et in aquis hui⁹ maris confregit de⁹ capita draconis infernalis, teste dauid. In cui⁹ figuram ipse cū lapidibus sumptis de torrēte aquaz funda iactatis īmanē goliath ad solū pstrauit. i. Reg. xvij. Dō īpletum ē q̄n xp̄s fortis robore t decor⁹ aspectu sathanā temptationib⁹ pugnantem auctib⁹ sacre pagine deuicit ad plenū Math. iiij. In iordanicis aq̄s hui⁹ sacre lo phie mūdat⁹ est a lepra erroz t vitioz Naaman populi gētilis, nō i fluuijs damascenis abana t pharphar ethnicoz doctrinis vt arbitrabat. iiij. Reg. v. Jā vos mūdi estis p̄ter sermonē quē locut⁹ sum vobis. inq̄t veritatis mgr̄ Jo. xiij. ¶ Hec est piscina in pomerio mūdiali. ad quā descēdens susanna pulcra nimis sacrosancta videlz ecclia. non hñs maculā ne q̄z rugā. se refrigerat ꝫ estus laboz t tēptationū. Ez duo falsi senes pleni mutua cogitatiōe, scribe t pharisei, q̄ noluit misceri cū eis. perfidie eoz assentiēdo. eam de adulterio accusant spirituali. q̄ xp̄o adhesit quē cōprehēdere nōdū valuerunt. t morte eterna iudicāt ꝺdemnandā. Daniel aūt puer q̄ nat⁹ est nob dem̄ cōuincet in fine de testionū falsitate. Bebēne applicādos Dañ. xiij. In banc piscinā hierosolymitanā p⁹ descensionē in ea, a magni ꝺsilij angelo mysteria ei⁹ p incarnationē iplendo, q̄cūq̄z descendit in vnitate fidei t dilectiōis, sanat a q̄cūq̄z detineat aie infirmitate Jo. v. Et nō solum Jet⁹. sed t cec⁹ nat⁹ ad sanatoria siloe illuminat⁹ ē Jo. ix. Inuenit onā aq̄s calidas in deserto asinas pascēs. Beñ. xxxvi. q̄ duz simplices t humiles cogitatōes non elatas fouet in solitudine exteriori t interiori. secū meditans doctrinā ipsam, expit dilectiōe feruentē. Ad hui⁹ humorē imittit de⁹ radicē fidei in hoīe, q̄ō patuit in eunucho candacis regine ethiopū. In curru enī suo p desertū transiens t legēs Esaiā pphētā. demū ad aquam veniens credēs baptizat⁹ est. t iuit vias suas gaudens Eccl. Nōne t aque multiplicate in expositionib⁹ eleuauerūt archā ecclie. seu aīe in sublimi ꝺtēplatiōis t spei Beñ. vij. vt sitiat ad deū viuū sicut desiderat cervus ad fontez aq̄rū. Et sicut audiuit ita t videat in ciuitate dñi virtutū. Deniq̄z aq̄ sapie salutaris potauit dñs electos suos, que docet sobrietatē. prudētiā. iusticiā t virtutē quib⁹ nil melius in vita hominib⁹ Sap. ix. ¶ Puteus ē aquarum viuentū iste liber viuentes. que fluunt impetu de libano supne scientie, q̄ recreatus helyas succinericio panevirīliter ambulauit vsq̄z ad montē dei. iij. Regū. xix. Bibe ergo aquā de cisterna tua. vt protestat̄ t hortatur sapientissim⁹ salomon Prouerb. v. que de celo descēdit. Nam fons sapientie verbū domini in excelsis Eccl. i. Et fluenta putei tui que sunt gloriose sanctoz doctorum doctrine. deriuent̄ fontes tui foris, q̄ hec ē q̄ sparsa colligitur erogata reuertit. t publicata suscipit incrementū. Et in plateis q̄ vniuersi cōcurrūt aquas tuas diuide q̄s arta loca non capiunt. habeto eas solus ne sit tecum socrates, plato, aristoteles, homer⁹, virgili⁹ vel naso, Tulli⁹, varro vl amneus. Di enī sūt alieni qui nō debent esse ꝑticipes tui. Ita exponit Jo. docardi. vel habeto eas solus ruminando t operando. Nec cōicet alienus lucra vel honorē. t gloriam seculi inde expectando.

Quot fructus arboz ra §.II

tionalis plantata iuxta aquas scripturarum sanctarum faciat, pulcerrime ostendit Hieronym⁹ in prologo psalmorum dicens. Hic habet infans quid lacret. Puer quid laudet. Adolescens quid corrigat. Juuenis quid sequatur. Senior quid p̄cetur. Hic discūt fele pudicitiā. Populi inuenīt pietatem

Uidue iudicem. Paupes ꝓtectorē. Aduene custodē Hinc inuenīāt reges q̄d audīāt. Judices q̄d timeāt Nec tristem consolak. Letū temperet. Iratum mitigat. Paupem recreat. Diuitez vt se cog̃scat increpat. Ꝺibus se suscipiētiby apta medicamēta tribuit. nec ꝓtorē despicit, sed ꝑ pniam remediū ei ingerit. Post hec de⁹ oñdik, Simulacra irridenk. Fides asseritur. Perfidia repudiak. Justicia ingredik. Prohibek iniq̄tas. Miscōia laudak. crudelitas abdicak. Ueritas requirik. Mendaciū dānak. Dol⁹ accusak. Predicak pnīa Pax sequēda pmittik. Spes certa nutrik. Sed q̄ bis oīby est excellenti⁹ xp̄i sacra laudank. hec hiero. In ea reperiunk dei pfectiones ex ibi narratis vt oī potentiā in Geneſi. in mūdi creatiōe. Dei clementiā in Exodo. ex liberatiōe in exitu isrl̄ de egypto. Reuerentiā z maiestatē in Leuitico. ex sacrificiȝs z cerimoniȝs. Ei⁹ patientiā in libro Numeri. Fortitudinē in bellis Josue. Longanimitatē z miscōiam in voluie Judicū. Prouidentiā in libris Regū z hmōi. Et sic de alīs ꝛc. Immo etiā quecunq̄ ibi scripta sunt ad nr̄am doctrinaȝ scꝑta sunt. vt ꝑ exēpla z dicta illoz q̄ ibi laudank. curram⁹ ꝑ viā virtutū ad brauiū sup nē vocatiōis. Respice ibi z inuenies abel deuotionē. Enoch ꝓplationē. Noe credulitatē. Abrae fidelitatē. Jsaac patientiā. Jacob prudentiā. Joseph castitatē. Moysi charitatē. Phīnees sanctā emulationem. Aaron deuotā oblationē. Jude audaciā. Josue cōfidentiā. Ottonis rectitudinē. Sampsonis fortitudinē. Booz eq̄nimitatē. Samuelis integritatē. Job redargutiōes. Thobie correctōes seu monitōes. Dauid miscōiam. Salomonis pniaz in eccl̄iasten. Delye zelū pietatis. Helisei zelū eq̄tatis. Esaie stabilitatē. Hieremie magnanimitatē. Ezechiel rigorem. Danielis feruorē. Mathathie singultus. Judecȝ machabei cult⁹. Eleazari amorē patrie. Razie virorē latrie. In nouo testō xp̄i dn̄i obedientia. Matris ei⁹ innocentiā. Petri longanimitatē. Angeloz exultationes Pauli sublimitatē. Baptiste cōfessionē. Andree magisterīū in cruce. Jacobi desiderīū in luce. Johannis sapiam. Thome sciam. Alpheidis iusticiā. Philippi refulgentiā. Bartholomei nobilitatē. Mathei verā sanctitatē. Symonis ꝓstantiā. Tadei reuerentiā Mathie humilitatē. Marci sinceritatē. Luce vigilātiā. Barnabe eminētiā. Cū innumeris ꝓtutiby legēdis z tangendis in sola pbia quā de⁹ ꝑ salute nr̄a dignat⁹ est mūdo misericordit reuelare hec Jo. do. cardi. ī noctiluca. ¶ Sed q̄rit dn̄s ꝑ hieremiā dicēs. Duo mala fecit popul⁹ me⁹. Me dereliquerunt fontē aque viue. cū. s. sacrā doctrinā diuinā maiestatez. gr̄am virtutū. gloriā bt̄oz. docentē z inducentē. z foderunt sibi cisternas dissipatas. ꝑ aquis doctrinaz infidelīū q̄ ꝓtinere nō valent aq̄s. In terra. s. mentis sue curiositatem ꝓstruētes. in q̄ colligāt aq̄s erroz a potestatiby aeris descendētiū. q̄ ꝓtinere nō valēt eas q̄ insatiabilis ē curiositas humana. noua q̄rēs z nūq̄ dicēs sufficit. Semp enī tales sunt addiscētes. z nūq̄ ad sciam veritatis puenientes. vt ait apl̄s. Et sicut siliq̄s porcoz satiari nequibat ꝑdig⁹ adolescēs q̄ subam suā dissipauerat. s. doctrinis ethnicoz que inflant nō nutriūt. vt exponit hiero. Et bt̄ di. xxxvij. Jta nec sitim extinguūt seu extinguere pūt bis turbidis aquis.

¶ Doctrine gentilīū pboz vel poetarū non prosunt ad salutē. ¶ Capl̄m. iij.

Uerūtamen in diluuio aquarū multaz ad deū nō approximabūt. ps. xxxi. Ut scribit Gen̄. i. diuisit de⁹ aq̄s q̄ sūt sub firmamēto ab bis q̄ sē sup firmamētū. Et sup firmamētū aq̄ q̄ sup celos ꝓsistūt. dīna. s. oracl̄a veteris z noui testamēti. diuise sunt ab aq̄s doctrinaz mundialiū q̄ in terra obscura miscenk. Nā aque ille superiores pagine sacre limpidissime sunt. qz ꝓceptum dn̄i lucidū illuminans oculos. Solidissime sunt z vnite. qz ꝝba mea nō transibūt ait dn̄s Lu. xxi. Atque q̄ sup celos sunt. celū cristallinū nuncupate. dn̄m laudāt. ei⁹ magnitudinē insinuātes. Scrutami scripturas z be sunt q̄ perhibēt testimoniū de me Jo. vlti. dixit de⁹ humanat⁹ in terris. Atque ꝝba inferiores doctrine. s. gentilīū perfidoz. iudeoz aut hereticoz obscure sunt z turbide erroribus imixte. ps. cxv. Dis bō mendax. Nō stabiles. sed ꝓfutate. Jux illud Matth. xv. Dis plantatio. s. doctrine quā nō plantauit pr̄me⁹ celestis eradicabit. z nō solū ab vnitate vere fidei recedūt. sed etiā a se inuicē diuise sibi ꝓiank. Non laudāt dn̄m hmōi aque verū. sed falsos deos z eoz scelera. q̄rentiby eoz auctiby nō gloriam dei. sed ꝓpriam Nec ergo q̄ aque multe nō vnice. de veritate tractātes sed multe. in erroribus diluuiū generāt. dissipans terrā. quod oēs extinxit viuentes. nisi in archa ecclesiastice doctrine saluatos. Nō ergo bōes appropinq̄būt ad deum vere intelligendū. aut diligendū. aut possidendū in diluuio aquarū multaz. Un̄. b. aug. in omel. sup Jo. ait. Fuerūt quidā pbi de virtutibus z vitijs subtilia multa tractantes. diuidentes. diffinientes rōes acutissimas ꝓcludētes. liberos implentes. sapiam suā buccis crepantiby vētilātes. qui etiā auderēt dicere bōibus. nos seq̄mini. sectam nr̄am tenete si vultis bn̄ viuere. Sed q̄ nō intrabāt per hostium. pdere volebāt. mactare z occidere. Dicāt ergo pagani. Bn̄ viuim⁹. Si ꝑ ostiū non intrāt quid eis pdest vñ gloriank. Ad b̄ enim dz vnicuiq̄ prodesse bn̄ viuere. vt ei dek semp viuere. Nec bn̄ viuere dicē di sunt. qui sine bn̄ viuēdi vel cecitate nesciūt vel inflatione cōtēnūt. Non est aūt cuiq̄ spes vera z certa semp viuendi. nisi agnoscat vitā que ē xp̄s. z per iaanuā. i. fidem xp̄i intret in ouile. s. eccl̄ie. Querunt ergo plerūq̄ tales psuadere bōibus. vt bn̄ viuāt z cbristiani nō sint. ꝑ aliam ptem volūt ascendere z mactare z pdere. nō vt pastor ꝓseruare. hec. b. aug. Q⁹ autē in puerbijs. Atque furtiue dulciores sunt doctrine. scz ethnicoz vel hereticoz. q̄ molles sunt non solide vt q̄ sup celos sunt. qz mollē faciunt aīm. z ad delicias z lasciuiā inducētes. q̄ furtiue dicunk. qz ꝓciosaz viri aīam rapiūt bis potatā. Uel qz si q̄ vera illi dixerunt. furati sunt ab alīs. sibi gloriā non deo asscribentes. vel qz legi vetite cōiter sunt. di. xxxvij. eps. Jō dulciores videnk ꝓpter ornatum earum delectantem tū qz nitimur in vetitum semper cupimusq̄ negata. Sed nouissima ei⁹ amara q̄si absinthiū ad pditiōez ducendo. Propter b̄ enim gigantes q̄ fuerūt magni mundana sapientia. gemūt sub aq̄s. vt scribit Job.

gemitu sempiterno. Et si igitur omnis sanctus christi sanguine tinctus oret in tēpore oportuno, scz huius seculi p hac remissione pcrōz obtinēda de q̄ predixerat, vez in diluuio aquaz hui⁹ doctrinarū fallicū nō appropinq̄bunt eā obtinēdo. qz p ea non exorāt deū priam ignorātes. De pbis ethnicis loquēs apl's ad Ro. i. dicit, obscuratū fuisse coz eoz. z traditos in reprobū sensum. Repletos cū sectatoribz suarū doctrinaz oi iniq̄tate, subdēs ex illa generalitate. xxi. spēs ei⁹ cōcludēs ꝓpter hoc dignos morte. s. etna Et policrat⁹ li. vij. c. ix. Cum dixisset poetas, bystoricos, oratores, mathematicos esse legēdos, nocumentū exinde sequēs exp̄mit dicēs. Cū hi in ius suū vēdicāt aīm, si polliceank noticiā rerum, virtutis tñ deducēt z submouent cultū. Vñ z cicero cuz de poetis ageret vt diligentius audiak exclamat. Clamor z approbatio populi. q̄si magni z cuiusdam sapiētis mgri, z q̄ ad cōmendationē sufficiat plausu suo q̄s vult facit autēticos. Et illi q̄ tantis efferunk quātas obducunt tenebras q̄s met⁹ inuehunt. q̄s inflāmāt cupiditates. Vt stupra adulteriaq̄ cōciliant. varias doli reparāt artes, furta, rapinas, incendia docēt. Que sunt vel fiūt aut fingi pñt, mala exēpla ꝓponunt oculis mltitudis īpite. Que incēdia celi succēsi. aut maris inundatio, aut terre hyat⁹ tantas fecit populorū strages. q̄ntas isti faciunt morioēs ꝛc. Jsido. etiā in li. de sūmo bono ait. Ideo phibek xp̄ian⁹ figmenta legere poetaz. qz nimiz mentē excitāt ad incentiua libidinū. Et nō solum thura offerēdo demonibz immolank. sed eorum dicta libenti⁹ capiēdo. di. xxxvij. Narrauerūt mihi iniq̄ fabulatioēs, inq̄t p̄s. sed non vt lex tua. videte ne decipiamini p pbiam ait apl's z inanē fallaciam.

Nota secundū iohannē. §. I

dñici cardinalis vbi. s. q̄ vera pbia in tribz cōsistit, scz in religione, moribz, z doctrina. Si enim philosophia ē diuinaz humanarūq̄ rez cognitio seu creaturarum creatoriscq̄ vtilis inq̄sitio. ostat qz iuxta platonis sniam in tres ptes diuidit. s. diuinalē, moralem, z rōnalē. Primā dixerūt theologicā. Scdam ethicā. Tertiā rōnalem logicā. Prima spīs accēdit. scda dirigit vitam, tertia pficit naturaliter intellectū. Primā tradunt in methaphisica, scdam in ethica, tertiam in phisica pipatheticoz doctores. Prime ptis nouim⁹ cultorē platonē vel pot⁹ hermetē. Scda magnū socratē venerak patronū. Tertiam sūme ampliauit aristoteles. Plotin⁹ z̄o philosoph⁹ singulis ptibz insudauit. Et idē est q̄ apud platonē pbiam diuidi. In moralē q̄ in actione versak. In naturalē que contemplationi deputak, vñ sub ea theologica comprehēdik put ex natura z ꝓprietate creature cognoscitur creator. Et rōnalis q̄ vez a falso discernik. vt testak be. aug. xviij. de ciu. dei. Et sub rōnali cōprehendik triuium z q̄druuiū. i. artes liberales. Sub morali, scia iuris cōprehendik. Nā medicina sub naturali. Alij tñ distinguūt naturalē, que ē de naturis rez, q̄ spectat ad phisicā, theologia, q̄ agit de deo, angelis, demonibz z hmōi, q̄ tangere videk methaphisica.

Q⁹ philosophia mora- §. II

lis gētiliū nō sit vera philosophia, z ipsi⁹ pbie autores nō fuerūt veri pbi. Probat Jo. domi. in nocturnis sic. Ethica est vir⁹ moralis aut ei⁹ peritia, z ethicus moralit⁹ virtuosus existit. A virture z̄o z peritia ei⁹ oīs error excludik. vitiū nāq̄ nascik de errore hinc puto dictum in ethica mūdi. Oīs malus ignorans Ad ethicū autē pertinet nō solū finē ꝓpter quem oia extimank fiēda inquirere. sed etiā inuenire z circa inuentū nō errare. Nullibi enī periculosi⁹ errak q̄s cum de vltimo fine tractak. Paru⁹ enī error in p̄ncipio maxim⁹ est in fine. Ethice enī p̄ncipiū est vltimi finis rimatio. finis z̄o virtutuz inductio. Oēs autem illos ethicos pbos z poetas z rhetores, circa diuinitatez multipl'r errasse non est dubiū. q̄uis vltimū finē descripserint. Silī modo dici potest oēs illi⁹ ethice scriptores pbos dici nō posse. qui a noticia veri dei fuerūt extranei aut plurimū errauerūt. Prererea moralem pbm oēs dixerunt, cui⁹ vita doctrine cōcordat z eā morti nccrio discrimini parat. Vñ apud macrobium de somno scipionis. Pitagoras z plato dixerūt philosophiā meditationez esse mortis. q̄ridie de carcere mort̄ intentā aīe educere liberratē. Tota philosophia cicerone referente, ait catho. siue pbōz vita cōmendatio mortis ē. nā quid aliud agim⁹. cū a voluptatib⁹ corpis ait tull⁹. z a refamiliari q̄ est ministra corpis, z a republica aīm reuocam⁹. maximeq̄ a corpore abducim⁹, secūq̄ esse cogim⁹ aīm a corpore secernere. nil est aliud q̄ mori discere. Currat huc moralis seneca dicēs. Facere docet pbia non dicere. Et hec exigit vt ad legē suā quisq̄ viuat, ne oīoni vita dissentiet. Huic iungak. b. grego. pbs nazanse. grecus in apologetico dicens. Prima sapiētia vita laudabilis ē. Ille mihi sapiens videk. qui pauca de virtute animi ploquik. plura autē in suis operib⁹ ostendit. Et tullius in primo de officijs ait. Virtutis oīs laus in actione cōsistit. Addūciak ad hoc q̄ virtutes oēs sunt cōnexe. vt qui vna caret oībus sit vacu⁹. Hm mgrm senten. in. iij. Omnisq̄ virtus vni alicui vitio ꝓtrariek. Cūq̄ contraria simul inesse nō valeāt. qui in vno offendit multa pdit. vt dicik Eccl's. qz virtutē illam vitio contrariā, z per oīs alias ꝓpter connexionē. Addak z illud. qz hm. b. aug. vbi deest cognitio eterne z incōmutabilis veritatis. s. per fidē falsa ē virt⁹ in optimis moribz. xvij. q. i. Sed omnes gentiles philosophi ethici caruerūt fide. spe z charitate. Et si virtutes morales z pulcre depinxerunt. multa tñ eis contraria peregerūt. vt eas vere non haberent Nam z superbie, iactantie. iani glorie, cupiditati laudis ciuie, mēdacijs, detractionib⁹, adulationib⁹, idolatrie, nigromātie reperiunk dediti. vitia ipsa in libris suis detestabank. sed operib⁹ eoz insisteb ānt. Nā aristoteles suoz antecessoz glorie z laudis cupidus, libros alioz ante se scribentiū exceptis floribz dicik cōburi fecisse. opera sui discipuli magni alexādri vt solum nomen suum vocarek in terris. De demosthene maximo oratore ōt tull⁹. Leuiculus sane nr demosthenes, q̄ ille susurro delectari se dicebat cōtentis muliercule vt mos est in grecia. Hic ē ille demosthenes. Quid hoc leuius. Jtē dicendus ne ē pbs demosthenes. q̄ pl⁹ dicebat se lucratū fuisse tacendo q̄s alij perorando, z ita auaricie deditum. vt per pbas z ne

phas magnatis pareret. Gorgias grecꝰ de pace scri/bens ꝛ poians domi sicut leo rugiēs mozabat. vt di/cit hiero. ꝺtra iouinianū. Quid de mirabili apuleio dicek. qui cū de demonib vera sentiret ꝙ essent iniq verba scribere renuit ne offenderet eoz cultozes. Ly/nicos quoqꝫ a caninos patre illo nobili diogene ne/mo negabit inter sancte philosophie noīe veneran/dos. quos gētiles philosophos vocāt. in b precipue distinctos a ceteris. quo oī pudoze depositō. cū quo dam absalone patricida ꝛ quibusdā modernis ypo/critis. palā ꝛ vpozes cognoscēdas dicebāt. Isti vero cōcubinas siue deuotas p̄tulere verbis. homīes illi modestiā. cōtinentiā. patientiāqꝫ sermonib multis atq; politis. q̄ si factis īpugnāt philosophi nō fuerūt Uereoz hic aristotelē in asellum mutatū subdere feie ꝛ sarcinā talem portare. Mtarū turbarū video mi/hi īminere certamē. si dixero intēperatum virgilium quē iuuenalis de vitio innoīando sugillauit. Quid si falsus fuero ciceronē in multis culpandū. ꝛ depra/uatū. Salustiū audite de eo dicentem. hō leuis. sup plex inimicis. amicis ꝺtumelioſus. nemini fidꝰ. Se/nator leuissimꝰ. patronꝰ mercennariꝰ. cuiꝰ nulla ps corporis a turpitudine vacat. Lingua vana. manꝰ rapacissime. gula īmensa. pedes fugaces. ꝛ que bone ste noīari nō possunt inbonestissima. Audite ꝛ vos salustiani tulliū ei respōdētē. Nō qui ita viuit vt tu inqnit aliē q̄ tu loq̄ potest. Nec qui ita illo te sermōe vtik. vita honestior est. Sepiꝰ vidi grauiꝰ offendere animos auditoz eoz. eos qui aliena aptē dixerunt. q̄ eos q̄ vitia cōmiserūt. Si q̄ autē volentes eos ex/cusare a talib virīs dixerint eos fuisse emulos. ꝛ iō in alterutrū inuexisse ꝛ fuisse mentitos acq̄escak eorū sentētijs. Sed qꝛ tantꝰ philosophie robur. vt ait pla/to patientia ē. Uñ quidā respondēdo maledictis q̄/bus nō parū fuerat mutus. se nō esse philosophum apud torquatū pdit. Nos ego pōos nego qui infa/mationibꝰ vel diffamationibus sine rōnabili cā pri/mos lacerarūt. Mentiunk hi stoici miscēdam virtū fore ꝓpter passionē tristicie assistentē. ꝛ se licite occide/re posse. vt euadant corporis penas. Errant achade mici incerta cūcta ponētes. ꝛ nō multo minꝰ peripa/tetici oēm nr̄am sciam a sensibus ortū habere dicen tes. Ita virgiliꝰ platonē aliqualiē sequens mētiꝰ est oē vitiū a corpore originaliē pullulare. originale pec catū nō credens. vbi ait. Igneꝰ est ille vigor ꝛ celestꝫ origo Seminib q̄tū nō noxia corpora tornāt. Ter re inique ebetāt artꝰ moribundaqꝫ mēbra. ¶ Sepe falsa scribunt isti bistorici vel morales. fauore. odio. vel amore. Hinc. b. hiero. fatek philosophos expresse mentitos. vbi scripserūt socratē. semp eundē vultum habuisse. vētū est ad tantū errorē. vt christianꝰ palaz ꝛ impune. imo cōmendatione stipatꝰ. sequak ariolos ꝛ magos demonūqꝫ cultozes. quos oīm parens iusꝫ sit a terra extirpādos. Nicromanticꝰ equidē pitago/ras fuit. si credimꝰ aug. Socrates ꝙ cūctꝫ determi nationib suis demonis p̄ferebat respōsa. Jure au/tē canonico quisq̄s familiaris demoni infidelis cen/sek. xxvi. q. vij. Nō obseruetis. Merito q̄ sancta phi losophia abūcit meretriculas ab egroto torquato. so/la sanatiua eiusdē. Nā ꝓbante. b. aug. in. xviij. de ci/ui. dei. Ire seculares ad bñ viuendū nō conferūt. ſz sole diuine. quas ꝛ si oēs morales dico p̄cipue tamē demonib recollectos tractatꝰ in libris sapientialib editos. quos vtiqꝫ oī exceptione semota. veritate. sci/entijs. facilitate. vtilitate prefero singulis libris ꝛ di/ctis Al mercurio. pitagoza. socrate. aristotele. plotino varrone. tullio. seneca ꝛ alijs ethnicis. Uñ cōcludik ꝙ hoīes in diluuio aquarū multarū doctrinarū ba/rū. nisi noticiā ꝛ fidem habeāt sacre philosophie vtri usqꝫ testamēti. ad deū non appropinquabūt. Quia regimē populoz rectuz in spūali ꝛ tpali ad moralem ptinere videk philosophiā. qō refert torquatꝰ dixisse platonē. Respublicas fore beatas. si eas sapientes re/gerent. vel qui sapiētia vacarent. hoc vez esse fatēdū est de vera sophia. que in diuinis habek nō in genti liū libris. Diligite(inqt salomon Sap. i. Justiciam q̄ iudicatis terrā. sentite de dño in bonitate. ꝛ in sim plicitate cordis querite illū. i. sine plica erroris ꝛ vitij quib ethnici sapientes qui respublicas gubernarūt abundabāt. Meū est ꝯsiliū inquit sapientia ipsa in prouerb. Mea ē equitas. Mea ē prudentia. Mea est fortitudo. Per me reges regnāt ꝛ legū conditozes iusta decernūt. Ipse salomon q̄ sapientiā petijt a do mino ad iudicandū populū ꝛ accepit. dū hec viguit rempublicā dilatauit. spacio virtutib decozauit. sta biliuit eqtate. diuitijs ampliauit. firmauit pace. cul/tu extulit celeberrimo. sicut Regū bistorie in libro. ij tradūt. At vbi philosophie gentiū animū dedit. inq rēdo. s. doctrinas eoz ꝛ eoz cultꝰ. parta longo tēpore cūcta in breui ꝯsūpsit quēadmoduz in li. Ecclesiastē nō ambigimꝰ recitari. ¶ Si q̄ ergo priscis tēpoib videk ex ethnicis principibus feliciter respublicas gube/masse ꝛ augmentasse. q̄ philosophie opam de/derūt ꝛ copiose apprehenderūt. vt alexander magnꝰ aphricanꝰ. octauianꝰ. iulius cesar primꝰ. tiberꝰ clau dius. nero. ꝛ q̄plures alij. Sciendū ꝑmo. qꝛ nō ve/re philosophi. i. sapientes fuerūt nisi qꝛ scientijs mū di referti. Nā quomodo sapiētes fuerunt. cū philoso phia principaliter cōsistat in rectitudine vite q̄ illi ca ruerūt. Alexandrum nāqꝫ autores referūt furiosum ꝛ incontinentē cesarē parem ferre non posse. maximo elatū rumore narrat lucanꝰ. Ingluuiē ꝛ crudelitatez tiberij refert suetoni. Quis nō deficiat recitando im pietatē cay impudicitiaz rapinā superbiam ꝛ cetera vitia cū cōmestore. Extitit claudi timidꝰ supra mo/dum ꝛ turpissimꝰ ira. Nemo nisi incipiens neronem pessimū fatebik sapientum necatorē. Inuidentiā gal be ꝛ auaritiā non admittit vera sapientia. Octaius nus q̄ nemo in mūdo felicioz vitijs lasciuie ꝑm cro/nicas pluribꝰabundauit. Exinde male sentit quisq̄s extimat reipublice specumē ꝛ culmen ꝯsistē. ꝙ pbas ꝛ nephas rape aliena. sicut p̄fati egerūt q̄s vulgꝰ pre dicat glozioſos. Lediby enī rapinis ꝛ depopulatiōi orbis diuinitatis ignari illi vacabant. Juuabāt etiā eos spūs neqꝫ. quib multipliciē seruiebāt nutriētes bincinde p̄ncipum ꝛ populoz peccata. A quib ma lis abstinuerunt successozes cognito christo. quod ē ad summam rempublicam deducere. videlicz eam a vitijs purgatam virtutib decozare. Et si aliquando fideles cum principib suis ab infidelibus oppressi sunt. b erga eos misericoꝛditer egit diuina clementia exigentib demeritis populoz. ne in finem malis eo/

rū reseruatis. acerbi⁹ in futurum seculum cruciarentur. ¶ Nō enim semp pater oscula ꝑ filium. ait. b. Ambro. sed aliquando castigat. Ergo cum castigaꝝ qui diligitur. tunc circa eum pietas exercetur. v. qōne. v. Sugāt ḡ adolescēduli iurū vbera. q̄ reipublice regimini crescūt. videāt plene prīm municipalia scripta adūsa prīe vigilanti cura ꝺsiderēt. assideāt illā molestę ducentib⁹. Discāt suos ciues amare. ⁊ sui populi cui expectank̄ ꝑesse mores cognoscāt. vt tandē valeant corp⁹ notū nutrire creditū eis. Alioq̄n his omissis q̄d ꝓderit ad moderate regēdū scire sidez cursus. vires elementoz. naturas aialiū. ꝓprietates herbaz. tracū seuiciā. duriciā scitaz. Saturni originē. amores veneris. victorias martis. Si dicaꝝ assuescendū eē istis ⁊ illis. nō sufficit etas. debile ingeniū hec tria sil̄ nō capit leges pbiam ⁊ regimen populoz. Sepe ꝺtingit nihil scire eū q̄ vniuersa scire ꝺtēdit. Neq̄ legim⁹ pbos populi ꝑfuisse nec populoz ꝑfectos phi losophie operā dedisse ¶ Socrates honores ⁊ magistrat⁹ ꝺtēpsit. Diogenes principū aulas. turbā boim Plato diuitias. Anaxagoras multi visū. Plotinus ad loca deserta ꝺfugit. Itē oportet ꝓncipē esse ꝺstātē quē fauor vel odiū. amor. spes. aut timor. aut q̄is cupiditas nō cōcutiāt. hec cōstantia ꝑcipue rectores firmat ad b̄ vnū. vt subditis vniūsis intendāt. ⁊ vt ait grego. nazan. in apologetico. Reuera mihi videk ars artiū ⁊ disciplina disciplinaz regere hoīem q̄ certe ēinē oēs aiantes. maxie ⁊ moribꝫ varijs ⁊ volūtate diūsus. Cum ḡ vt ait magnus grego. in pastorali Sepe dū suscepta cura regimis cor ꝑ diūsa diuerberat. ⁊ īpar q̄sq̄ inuenik̄ ad singula. dū confusa mēte diuidik̄ ad multa. ꝑz clari⁹ q̄ idēnō potest sil̄ recte studio pbie ⁊ boim cure vacare. ¶ Totū enī hominez vtrūq̄ requirit. Si negligenē dñi citbareda speculatiōi celestium rez affixus populū a deo sibi cōmissum direxit. ita vtnō corripuerit aliq̄n quū filiū suū dicens. q̄re hoc feciſti. qui tū erat gra plen⁹. quo dicemus inferiorē quēpiā hoiem sil̄ duobꝫ actibꝫ dispares intrēdere. vt sunt pbie studiū. ⁊ sediū sceptra tenere. Quisq̄s sane palato ꝺtemplatōis gustat dulcorē. regiminis nutrit ꝺtemptū ⁊ eiusdem odiū. Quez autē rectorē expectas. legibꝫ ⁊ ꝺsuetudine prīe reple. Miraboꝛ laudās mirabilē deum. si videro foliū q̄d a vento rapik̄. ⁊ nūq̄ in eodē statu ꝓmanet vago flumini iunctum pboꝛ curiose doctrine. tali cursu constantē effectū. Hinc petr⁹ rauēnas in sermone. Odibili⁹ nihil est subtilitate vbi est sola subtilitas. Quid enī q̄so ꝓdest in illis expēdere dies suos. q̄ nec domi nec militie. nec in foro nec ī claustro. nec in curia nec in ecclia. nec alicubi ꝑsunt nisi in scol̄. Scribēs seneca ad lucillū ait. Quid est inq̄t acuti⁹ arista. ⁊ in quo ē vtilis. Tale est inq̄t ingeniū. sola subtilitate lasciuiens. nulla in se residens ḡuitate. hec ¶ Pe ¶ Necessaria q̄z est recta ꝺscientia ⁊ vitioz odiū. terraz magistratibꝫ. Unde beat⁹ Grego. in moralibus. Sūm⁹ locus bn regik̄. ⁊ cum is qui ꝑest poti⁹ vitijs q̄z boībus dominak̄. Un̄ Lassiodoꝛ in psalmos. Publici decoris ē mater mēs regentis. ⁊ q̄le fuerit dominantis arbitrium. talē parit libertatis aspectū. Facili⁹ q̄p pe(si dicere phas ē) errare naturā quā dissilem princeps posſit formare rēpublicā. Uetusti equidem dictum socratis fuit. Qui multarū rerū ptātem hz primū purgare ꝺscientiā debet. vt qui delicta corrigat aliena nō admittat. Nō autem talē ꝺscientiā formabit. que debeat fideles vrgere ad patriā. diuinas leges humanis añponere. Spiritui subddere carnē. ⁊ opiniones proprias eternis refrenare. vt q̄ est a domino inspirata catholica fides. quā iuxta eloquium pauli mundi hui⁹ principatus non nouit. Ideoq̄z si alia peritia legib⁹ demptis aīmos boīm ad regimen nutritoz expedit decorari fide cōi. ꝑmissa sacra scriptura. hoz erit perfecta magistra. q̄ tribuit singulis casibꝫ oportuna remedia. Lauēdi sunt ḡ libri ethnicoz. qui exter⁹ nitent eloquentia verboz. ⁊ interius vacui virtutis sapiētia manēt. Ex predictis ḡ patet. q̄ ad debitum regimē requirik̄ peritia legis. ꝺstantia opis. ⁊ odium criminis. que eliciunk̄ ex sacris oraculis. In diluuio autē aquarū multarum ad deū non appropinquabunt ad bn regendum ex doctrinis gētilium.

Secundam partem § III

philophie que dicik̄ theologica cedens varroni inq̄t Jo. do. cardi. vbi. s. distinguo in fabulosaz seu theatricā naturalē seu specularuam. solis pbis speculantibꝫ. vel in suis scolis disputantibꝫ reseruatā. Et in ciuilem solis sacerdotibus ⁊ sacrificijs cōmendataz. Prima ludit in theatris in iniuriā deoz. Secunda strepit in gymnasijs aut mentibus tumentiū pboz. Tertia erit in tēplis faustu demonioz. Quero nunc ab autoribꝫ eius. Nunq̄d hec sit illa pbia que dicik̄ vera. Nēpe poete qui deos carminib⁹ loquebank̄ ad populum dicti theologi. docti⁹ nesciunk̄ q̄z sciuntur. q̄m sua turpitudine mores inficiunt veritatē impugnant. eūtunt intellectū. Sāctos infamāt ⁊ fidei fūdamina verissima sirenaz more auribꝫ prurientes. ꝑ viribus suis moliunk̄ extinguere. Nā quo ad pmū. Si q̄s crediderit poetis nondū illo ꝙsiculo doctus. Nā mirāda canūt. sed nō credēda poete. mos vt eos libido ꝓtulerit. keruēti vt persi⁹ ait tincta veneno. magis intuebik̄ q̄d fecerit iupiter. q̄z q̄ docuerit plato. cēsuerit catho. Hinc apud terentiū flagitiosus adolescens spectat tabulā pictam. dānē acrisim ymbre ꝑ ciosi metalli a ioue rememorantē coꝛruptā ⁊ sue libidini patrociniū prestat dicēs. Qui templa celi summo cōcutit iouitu. ego homuncio id facerez. Ego ꝙo id feci ac libens. Si ꝙo nō credunt q̄ legunt poetas nōne foculo innate luxurie apponit ligna. stipulā napram parat. ꝑfundit adipem. Flatq̄z folle grandi. vt tandez si nulla dek̄ oportunitas. in seipm scandescat narcissus. quē inopem copla fecit. aut cum terētiano tyare qui potius insanire ꝺtingat. nil aliud volo nisi philomenā. Ueritatis ꝙo hostes fuisse poetes nō tacuit. b. aug. Ubi eoz fabulas dicit. multa mētientes ⁊ vix veri aliq̄d indicantes vel significātes. Hoc aūt precipue vez est ⁊ indubitabilis certitudo. vbi de diuina religione loquunk̄. in qua theologie omnis sūma consistit. Uirgilium ipse bea. augu. ait more poetarum fuisse mentitū. Puto quidem a puro fideli infēse ex his dici posse autoꝛe dyabolo. mōi vates hos fuisse locutos. q̄ mēdaz ē ⁊ pr̄ ei⁹. Sepi⁹ q̄z verū fla ꝑ miscet. vt ex fide veroz fla suggerat. sb q̄b mortaliū

mẽtes laborat detinere captiuas. Satis liq̃doq̃ ter tiũ cornelarie ptz neq̃ solũ puerorũ adolescentũ ꝛ simpliciũ intelligentiũ lectio poetarũ euertit. sed ꝛ eorũ q̃s seculũ nũcupat pbos. vel etiã q̃ plus ẽ sapiẽtes. Et sic videt cõcludendũ poetas inimicos vere fidei. ꝛ p cula fidelibꝫ abꝫciẽdos. Q̃ aũt aplus ait ad Ro. xiiꝫ. Quecũq̃ scripta sunt ad nram doctrinã scripta sunt. loquit de scriptis in sacra pagina. Scda theo/logia quã pbilicã vel naturalẽ vocãt. q̃liter ea venire potero ĩ noticiã dei veri. vt notũ possim amare. amã do possidere. q̃ ꝑm veritatẽ etiã illos cogentẽ ẽ theo logie irrepbẽsibilis finis. sub doctoribꝰ nõ solũ ignorantibꝫ deũ. sed maiestatẽ eiꝰ negantibꝫ. ꝛ id defendẽtibus erecto supcilio ꝛ buccis inflatis. Labia nostra a nobis sunt. q̃s noster dñs ẽ. Jnẽ eorũ inexplicabile laberintũ. repio diffinitũ pecuniã esse deũ. quẽ credidit aiam mũdi. quã tñ verꝰ deus mãmonã appellauit. cui nemo põt cũ deo seruire. Videat quisq̃s vult veritatẽ ĩpugnare. q̃ntũ expediat nõdũ roboratis in fide. vt sunt cõiter adolescẽtuli studẽtes ꝛ plures alij porphirij videre speculatiões sublimes. q̃ dyabolici appollinis fultus oraculo. in dñm xp̃m ꝛ eius cultores. acerrime ausus ẽ blasphemare. in libris q̃s elogion ꝓphetias appellat. iudeorũ sectã ꝛ cultũ xp̃ianis p̃ponẽs. nec ipse ritu vel sacramẽtis hebreꝰ. Hic cũ ceteris pbis. nõ solum credũt tacẽtes p̃teritã xp̃i ꝛ aliorũ factã ꝛ futurã resurrectionẽ. sed negãt pstrepentes eã fore possibilem. Platonicꝰ etiaz quidẽ in eundem redẽptorẽ q̃ sit incarnatꝰ insurgit ꝛ sui magistri fretꝰ auctẽ nequissima scribit nullus deus miscet hoĩ. Di acutissimis disputãt argumẽtis deo sciam futurorũ inesse nõ posse. ꝺ illud catholicũ. Vocat q̃ nõ sunt sicut ea q̃ sunt. Jn qnoz nedũ simũ dogma multis sophistantibꝫ vanis armatus incidit tullꝰ q̃ dũ libez arbitriũ nitit ꝺseruare cũ insipiente deũ negat in corde suo. sicut in libris ciꝰ de natura deorũ. ꝛ ꝺ diuinatione monstrat. hereticarchã aristotelẽ fuisse nõ dubitant q̃ viderunt eius virulentã doctrinã atq̃ seditiosam pariterq̃ credũt. b. aug. theologorũ p̃cipue q̃ eũ sic appellat li. viij. ca. xj. Jn his gymnasijs dicã an aiaz lupanaribꝫ gerunt. Plato ꝛ platonici. stoici. achademici. p̃iozes ꝛ noui. porphirꝰ. ꝛ cicero de re publica scribẽs cũ corporibꝫ aias brificare nõ posse. q̃si deus qui celestẽ aiam corpoz ergastulis detrusit in terris corpa mundata ꝛ restituta aiabꝫ beatis supethera locare nõ possit. Audio hic nobilissimũ illuz vt eoz laudibꝫ vtar. attonitis auribꝫ intonare ploratinũ ꝛ aias ꝓstituere manibꝫ infernalibꝫ. hec ꝓferentẽ. boĩm aie sunt demones ꝛ fiũt ex boibꝫ lares si homines meriti sunt. Lemures ꝺo si mali seu lanij manesq̃ dij sunt. Tremendũ q̃z isti boies quẽ iã experiunt infernũ nõ admittunt. sed tm̃ purgatorias penas hic vel in futuro. Uñ ꝛ illud Maronis platonicas imitari. vbi cũ dixisset in sexto eneidos de terrenis corporibꝫ moribũ disq̃ mẽbris q̃ aie hic metunt cupiũt. gaudẽtq̃. doleẽtq̃. Nec auras suscipiũt clause tenebris ꝛ carcere ceco secutus adiunxit. Nõ tñ oẽ malũ miseris nec fundit. oẽs corpe excedunt. penit q̃ necesse ẽ. Multa diu cõcerta modis mollescẽ miris. Ergo exercent penis veterũq̃ malorũ supplicia expendũt. Alie pandunt in aues suspense ad vẽtos Alijs sub iurgite vasto infectũ eluit scelus aut exurtur igni ꝛc. Omittam⁹ cũ suis falsitatibꝫ istos ꝛ parũper ad eorũdẽ gentiliũ. vrbanã seu ciuilem theologiã transeamus. armati cũ optima fide. Philosophi cũ ipso platone q̃rũ extitit theologia scda. pluribus dijs sacrificandũ sanxerũt. Jpsiq̃ demonũ turbã sacrificijs dicã an sacrilegijs honorarunt. Di turpia ꝛ obscena ad quosdã mysticos sensus actuũ nature reducũt. q̃ simplices vt archana diuũ deuotione maiori venerarẽtur. testis est Uarro. Hinc ẽ q̃ tan dẽ sapientes romani nume pompilij. libros. leges sacroz tradẽtes iusserũt cremari. cum tñ adhuc essent gentiles. sunt libri historiales gentilium atq̃ poetici bis superstitionibꝫ pleni. sed ꝛ Seneca ethnicꝰ in derisionẽ illoz deoz ait. Ille viriles ptes amputat. Ille lacertos secat vbi iratos deos timẽt. q̃ sic ꝓpicio merenr sed ꝛ ipse Seneca q̃ deus illoz derideba⁹ venerabar. ꝛ venerãdos estimabat cultu exteriori eos deos in tẽplis. vt in b̃ cõcurrerent cũ populis in q̃ erat mẽdaciũ pniciosum. vñ mortale ꝑm. b. tho. se. se. De gregorio magno dicit p̃dictus do. Jo. do. car. q̃ oẽs libros q̃s potuit habere titiliuũ comburi fecit. q̃ ibi multa narrant de superstitionibꝫ idoloz.

De phĩa rationali .§.IIII

que videt. comphendere logicã ꝛ phisicã seu naturalem phiam. q̃ in ꝺtentione ꝓsari videt. q̃ nõ multuz expediat moderno tpe precipue predicatoribꝫ in populis. Sic ait prefat⁹ Jo. do. cardi. Nolo q̃ aliquis mihi obijciat nros theologos etiã. b. augu. plurimũ disputare. ad q̃ vtiq̃ necessaria ẽ logica cum philosophia. Dicit enĩ. b. hiero. Si q̃s volens disputare ꝺ mathematicos simplicitus matheseos risui patebit. di. xxxvij. que de mẽsa. Nã olim crescẽte fide ꝛ mundana phia aduersus veritatẽ se armãte. opus fuit ꝺ hereticos sophistas prudẽter in scolis. in cõcilijs. in sermocinationibꝫ. ac etiã vulgaribꝫ p̃dicationibꝫ. disputationibꝫ vti. Erant tũc catholicis mixti. arriani. manichei. sabelliani. donatiste. ꝛ alij q̃plures. sicut hodie inẽ catholicos ambulabant fraticelli vsurarij. ꝛ ceteri publicani. fatales q̃ fatis credũt. Destini qui oĩa putãt deuenire. Genecologi gubernationẽ bumanã syderibꝫ cõcedentes. Bestiales aliã vitam a pñti negantes. Et multe alie hereses. que ꝑ maiori pte nõ forent. si phia seculi nõ vociferaret in scolis. nõ disputarẽt in templis. maxie in p̃dicando. Sicut igit tũc tpis fortassis opꝰ erat scire aliquos sophismatũ artẽ ꝛ illoz hereticoz errores p̃uia theologia veraci. ad reuincendũ illos ꝓphanos. Sic nũc expedit aliq̃s scire q̃ scire laborent sacre scripture medullit⁹ ꝛtinentiã iura canonica ꝛ quedã alia catholica q̃ ad ꝺseruationẽ recte viuentiũ. ad ꝺfutationez incedentiũ oblique maxie valent. Dixi aũt fortassis. q̃m sicut legit in ecclesiastica historia. Plus põit ad cõuersionẽ sophiste ꝓbosi ꝛ pbi arriani. scitas viri simplicis. q̃ vera elocutia ꝛ subtilis argumẽtatio oĩm p̃m ortbodoxoz q̃ ob id erãt in cõcilio ꝛgregati. Cũ enim patres sct̃i doctissimi disputãtes cũ dicto pbo estimassent eum cõuictũ. rõnibꝫ efficacibꝫ eoz elabebat de manibus eoz acutissimis cauillationibꝫ. demũ quidã simplex sed sanctꝰ vir obtulit se ad disputandũ cũ eo in con/

spectu oim. cūcq ad certamen cōuenissent. dixit simplex ille pmo loquēs. Audi pbe. Credis in deuz patrē oīpotētē creatorē celi et terre. Et in iesum xpm filiū ei⁹ ꝛc Credis hoc pbe. Ille aūt pbs stans Attonitus ad verba ei⁹ Rñdit. Credo qđ dicis. Luncq in terrogarek ab amicis. quō ita cessisset simplici ẏbo illiterati nullā rōnem suoz ẏboz inducētis. Rñdit Cum audiui ẏba ab hoibz pm rōes hūanas. ōdi ẏba pro ẏbis. Cū aūt vidi spūm sctm loqui p os huius simplicis non valui resistere spiritui qui loqbatur p os eius. Sicq ꝓuersus est ille ad veraz fidē relictis erroribz. Pastor insup sūm⁹ z alme fidei custos dñs puidit gregi suo. vt ex lupis exirent. q vt canes oues a lupis pseuerarent. Sic contra iudeos ex iudeis vocatus ē paulus Cyprianus cōtra magos. contra platonicos hiero. contra manicheos b. Aug. z mlti alij At vbi que sunt oportuna fidelibz negligunk. superflua certatim q̄runk. zsub falso colore intellectus scripturaz de illis erroribz antiquis loquētiū vel ꝓpositi iuadendi gētiles a nobis remotos oē studiū pcipuuz pdicare debentiū ad illas metriculas terminak. nullus infidelis ex hoc ad catholicā fidē. null⁹ fidelis ad maiorē dei dilectōz accedit. quid nisi dū in ẏbis hereticos absentes feriunt. nōnullos ex psentib⁹ credētium hereticos ꝓstituūt. Ecce lucruz sophismatum. Fruges pboz disceptatōes sunt. velut prestigiatorū deceptōes que pori⁹ sophismata dico. Nec ignorāti nocēt. nec scientē iuuant. Idē in alia epla. Negat cicero si duplicak sibi eas habituz se tps quo legat lyricos codē mō dyaleticos. Nec ego nego prospiciēdo ista. sed pspiciēda tm̄ z anīo salutāda. In hoc vnuz ne ẏba nobis denk. z aliqđ in esse illis magni z secreti boni iudicem⁹. Quid te torqueꝭ z maceras in illa questiōe. quā subtil⁹ est ꝓtēnere cq̄ soluere. z multa alia subdit de huiusmodi.

Ex predictis patet qz §. V

nō solū supfluū videk z vanū q̄rere cognitōz diuinorū z hūanoz ptinētiū ad moralitatē in libris ethnicoz cū longe plenius z clari⁹ ista iueniank in lris sacris. cū expositoribz suis. Sed etiā periculosuz. cū in multis militent cōtra fidē doctrine gētilū. cū ẏpitatibus ibi pmixtis. Q⁹ si q obȝciāt nō officere. sed pficē talles doctrinas. ad fidē pbandā demōstratōib⁹ laicoz z pboz roib⁹. ad cōfirmādā ipsam fidē autoritatib⁹ eoz. cū multa dixerint ptinēria ad articulos fidei Et q̄d validi⁹ testimonio inimicoz ad reuincēdā incredulitatē paganoz ¶ Rñderi pōt. Primo q̄dē. qz fides non habz meritū. ait b. greg. cui hūana rō prebz expimentū. s. pbatōm. Si enī q̄s nōvult credē vnū deū esse. nisi ex eo q p rōnem sibi demōstratur. certe meritū fidei nō bz. Scdo qz hoc solū nō minuit meritū fidei. pbatio eoz q̄ sunt fidei per rōnes nakales. sed etiā irrisiōes apud sapiētes adducit. Nā pm beto. in summa. arti. fidei nullis rōib⁹ cogētib⁹ demōstrari valeant. excepto primo. s. ō vnitate diuie eētie qđ tm̄ nō ideo credik. qz a pbis demōstratū. sz quia a deo reuelatū z credi mandatū. Si q velint ipsos articulos rōnib⁹ demōstrare sicut aliqui nitunk. patebit risui fides xpianoz apud sapiētes hui⁹ seculi estimātes ipsos fideles talib⁹ rōnib⁹ moueri ad assentiē dū tāq̄ vrgentibz. cū in rei veritate nō cogant. Et iō signāē dicit. b. amb. vt refert mgr in. iij. sen. vbi fides querik. cessent argumēta pboz. Piscatorib⁹ credik nō dyaleticis. ¶ Tertio. s. q̄tū ad illud q multa genti⁹ les dixerūt de articulis fidei. Sciēdū q qdā ipsi dixerūt q̄ videnk b̄ sonare qđ ab aliqb⁹ exponunk. Sz satis manifeste apparet talē intellectū nō fuisse de mēte eoz. sz extorte sunt ille interptatiōes. Verbi gra dixit trimegist⁹. Monas genuit monadē z in seipm reflectit ardorē. Exponūt b̄ aliq de mysterio trinitatis q̄si voluerit dicere. Un⁹ genuit vnū. s. pr̄ filiū. Ardorē quē in se reflectit dicētes spūm sctm. q se inuicē diligūt pr̄ z filiū. sed ꝑm. b. tho. Nō b̄ ille intellexit. sed q vn⁹ de⁹ genuit vnū mundū. i. produxit. quē z diligit. diligit enī oia q̄ fecit. qz bōa inq̄tū facta. Sic z illđ virgilij in buccolicis. Jā noua pgenies e celo mittit alto ꝛc. Quidā exponūt dictū de mysterio incarnationis. qđ. b. hiero. reprobat. Et sic de multis alijs. ¶ Quarto nōndū q siqua dixerint q̄ ad vez intellectū fidei nr̄e ꝓgruūt. vt illud virgilij. in ꝓncipio celū z terrā. cā poscq̄ liquentes. lucentēcq̄ globū lune. titaniacq̄ astra ꝛc. Illa non a se habuerūt sz furati sunt a sacris paginis. Nā iudei p diuīsas captiuitates. nō solum sub nabuchodonosor. sz sub antiocho dispsierant p orbē. z scripture eoz diuulgate. Un̄ illi z alij potuerūt illa haurire. Dicit enī Jo. domi. cardi. vbi supra. p⁹. b. aug. in. xviij. de ciui. dei. q p⁹ ꝓphas venerūt pbi gētiū a pitagora vtiq̄ orti. q claruit tpe q̄ iudeoz babylonica ē soluta captiuitas. Multo magis ceteri. Nā socrates structor platonis mgri aristotelis. p⁹ esdrā dicik docuisse. Nros tm̄ nō oēs orphe⁹ lin⁹. muse⁹. z si q̄s ali⁹ inē grecos extitit pbs antiq̄tate tpis pcesserūt. Verūtm̄ nri veri sapiētes abraā ysaac z iacob. z ipse moyses pfatj grecis annis z dignitate inueniunk priores. De abraā ōr q fuit magnus astrolog⁹ z eaz egyptios docuerit. ptē tm̄ sanā. nō mathematicā falsā. Eo q̄ppe tpe q̄ moyses nat⁹ ē fuisse reperik athalas ille magn⁹ astrolog⁹. q ferk cel' submi sisse lacertos ꝓmethei frat̄. matern⁹ au⁹ mercurij maiozis. q̄ cepit multaz artiū docroz discipl'os primos erudire. Ubi cepit g̃ regnāte romlo latex ilrt' ꝓfluere de fontib⁹ saluatoris illi laudū cupidi ex ꝓphetj sctis potati. tradiderūt q nesciebāt. vana pstiōe illoz rextus z ẏboten⁹ coloratos mutātes z p intētionē spiritus sctī cū ẏpitate repugnare glosantes. hec ille. Sic z in li. platonis plura inueniunk de ẏbo dei dicta. sz nō eo intellectu q̄ ẏa fides fatek. Nō g̃ ab illis riuul turbidis. erroribz adiūctis. aq̄ sapie hauriēda ē. sed ad fontē limpidissimū sacre pagine recurrendum. ita suauissimū vt q̄ bibūt me adhuc sitiēt. Eccl. xxiij. dicat ipa sapia. ¶ Quito ꝓsiderādū q vt ōr. b. aug. z hr̄ di. xxxvij. Si q̄d veri. de deo sybille z orpheus alij ve gētiū vates ac pbi dixerūt. valet q̄dē ad paganoz vanitatē reuincendā nō ad iustoz. s. q̄ sunt fidei z xpiane religionis auctē cōplectēdā. Quantū enim distat de xpi aduentu inē predicationē angelorz z cōfessionē demonū. tm̄ inter auctē istoz z curiositatē scrilegarū scripturarū. si q̄ enī dixerūt gentiles pbi cōcernētia fidē q̄ ex scripturis sacris nō hauserint. a demonijs potuit eis reuelari. Un̄ dicit idē. b. aug⁹. in iij de trini. Cū pbi illi ethnici ad hec vidēda. s. que

sunt fidei, nullo mō essent idonei, nec ad illud q̄dem digni habiti sunt, vt eis ista p̄ sc̄tōs angelos nuncia renť, siue forinsec⁹ p̄ sensuz corpoz, siue interioribz reuelationibz in spū exp̄ssis sicut pribz nr̄is vera pietate p̄ditis, hec mō strata sūt, ptātes enī aeree, supbe atq; fallaces, etiā si q̄dā de societate z ciuitate sc̄tōrū z vero mediatore a sc̄tis p̄bis z angel' audita p̄ suos vates, s. poetas z p̄bos dixisse reperiunť id egerunt, vt p̄ hec aliena vera etiā fideles dei si possent ad sua falsa reducerēt. De⁹ aut ēp nescientes egit, vt veritas vndiq; resonaret fidelibus in adiutoriū. ip̄ius in testimoniū. hec ille. Nō ḡ sūt legēdi. nisi ab eis q̄s oportz eis orthodoxā fidē ferueñ⁹ p̄dicare. Sed qz nūc non sūt pagani iné xp̄ianos ꝺūsantes, vt olī q̄s oporteat auctibz suoz gētiliū reuincere, vt q̄d p̄dirio tp̄is hec Quare nō pot⁹ scripturis insudandū, z canonibz q̄ bus fideles eruditi. Hinc hiero. di. xxxvij. ait. Nōne videt vobis in vanitate sensus z obscuritate mentis ingredi, q̄ diebz ac noctibz dyaletica arte torq̄ri. z dyaleticoz tendiculis, q̄ nō tā argumēta q̄ quedā vmbre q̄ cito transeūt dissoluunť. Qui phīc⁹ p̄scrutatoz oculos trās celū leuat. z vltra p̄fundum terrarū z abyssi in q̄dā inane demergiť. q̄ iambū feruet, q̄ tantā metroz silua in suo studiosus corde distinguit z p̄gerit. ¶ Sexto aīadūtendū ē periculū inde iminēs ex tali studio. nisi sit bñ firmat⁹ z timorat⁹ in fide, videlz subūsio mētis. z deductio ad incredulitatē, vñ in p̄uerb dici solet. Raro magn⁹ p̄bs bon⁹ catholic⁹. Hinc ap̄ls. i. ad Coz. ij. dicit sapiam in mysterio absconditā. s. dei filiū incarnandū vel incarnatū. null⁹ p̄ncipū hui⁹ seculi. i. p̄boz. p̄m glo. cognouit. b. hiero. q̄z his instruct⁹, postq̄ ab angelo p̄cussus p̄ter nimiū affectū z studiū ad hui⁹. videś periculū iñt ad damasuz papā in omelia de p̄digo filio q̄ perierat. demonū cibz ē. Carmina poetaz secularis scīa. Rhetoricoz pōpa verboz. Nulla ibi saturitas veritatis, nulla iusticie refectio repiť. Studiosi earū in fame veri z ꝟtutū penuria pleuerāt. hec ille. Et iō dimissis siliquis porcoz. doctrinis gētiliuz q̄ inflāt nō satiā, accedendū ē ad ꝺuiuiū celestis p̄ris i domo eccl̄ie. In mēsa scripture sacre q̄ nobis parata est adūsus eos q̄ tribulāt nos. ¶ Quā sit periculosū his gentiliū doctrinis insistere ostēdit salomon tā exemplo q̄ ꝟbo. Naz p̄fat⁹ vir venerand⁹. s. Jo. domi. cardi. in dicto li. dicit p⁹ origenē. q⁹ ille septingente vxores q̄si regine z trecēte cōcubine. q̄bus ardētissimo amore ꝺuict⁹ erat. fecerūt eū a deo vero z cultu ei⁹ recedere. fuerūt innumere doctrine varie diūsarū gentiū. circa cultū z ritū colendi deū. vel circa moralem vitā q̄ videre voluit z nimis curiose scrutari. ex q̄ studio declinauit a veritate noticie dei z moz. z si vt credik a. b. hiero. z. b. amb. z chrys. ad p̄niam sit reūsus, vt p̄z in eccl̄iasten. Sic etiā alīq̄ credunt origenē tā eruditū z sapientē viz z austere vite z castū cecidisse in errores p̄ter q̄s vt hereticus ab eccl̄ia ē dānatus. qz nimis inhesit doctrinis gentiliū p̄cipue platonicoz. Verbo ꝟ ipse salomon ostēdit. Nā cōiter vbi in p̄uerbijs loquik de vana z mala mlīere. z malis q̄ inferunť ex ea. exponik nō solū de fēa vel concupiscētia carnis seu sensua litrate. sz p̄maxime de doctrina gentiliū z hereticā. Et alijs auctibz de muliere in diuersis capitulis p̄uerbioz omissis solū ista hic inserak q̄ habek. c. vñ. Cōsidero vecordē iuuenē, q̄ transit p̄ plateas iux angulū p̄e viā domus illi⁹ gradik in obscuro aduespascēte die in noctis tenebris z caligine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio p̄parata ad capiendas aias. garrula z vaga q̄etis impatiens. nec valens in domo ꝺsistere pedibz suis nunc foris. nūc in plateis. nūc iux angulos insidians. ap̄p̄hensūq; deosculak iuuenē. z p̄caci vultu blanditur dicens. Victimas p̄ salute deuoui hodie reddidisti vota mea. Idcirco egressa sum. in occursum tuū desiderās te videre z repi. Intexui funibz lectū meū. straui tapetibz pictis ex egypto. Aspersi cubile meū mirrha z aloe z cynamomo. Veni inebriemur vberibz. z fruamur cupitis amplexibz donec illucescat dies. Nō est enī vir in domo sua. Abijt via longissima sacculū pecunie secū tulit. in die plene lune reuersur⁹ ē domū suā. Irretiuit eū cū multis sermonibz z blandicijs labioz p̄traxit. Statī sequik eā q̄si bos duct⁹ ad victimā. z q̄si agn⁹ lasciuiēs. z ignorat q⁹ stult⁹ trahatur ad vincula donec trāsfigat sagitta iecur velut si auis festinet ad laqueū z nescit qz de periculo aīe ill⁹ agik ꝛc. Sup his sic ait exponēs Jo. domi. carō. vbi. s. Certe si de vulgari scorto loquik sapientissim⁹ salomō. palā loquik. z p̄uerb. nullū dicit. Necq; etiā intelligibilis. nisi ad p̄ncipale subiectū sui tractatus scripta referank vniūsa. Primo nanq; exponit q̄s patiak h̄ malū docēs a falsa doctrina tenendū eū q̄ sub p̄textu intelligēdi sacras scripturas. aut corrigēdi mores vel alijs p̄ficiendi. scolas incōcussas itrare disponit. Tales enī colores tegūt studētes p̄fatas doctrinas se tenebris caligātes z ceteros. Si efficientē causam q̄rim⁹. meretricē heresim infidelitatē seu religionē habem⁹ p̄rio ornatu descriptā. Si materiā rimamur cūcta ambit. z pene de oibus tractat. nō ꝺsistere in vno loco p̄tēta. vt oēs capiat glorie cupidos. q̄b⁹ illā optatā datis in victimis repromittit. Cā formalis nō subticek. sed exp̄mitur illi⁹ doctrine p̄cessus si phas ē illā appellare doctrinā. Procedit enī dyalecticis argumētis aut cōnexis narrationibz q̄si q̄busdā funibz intexta coloribz z cursibz topicis vani egypti ō picta. mirrha p̄nie z mortificatiōis q̄rūdā illi⁹ factionis hoim strata. Necnō aloe infeliciū alioz tragico atq; virtutū cynamomo pilo diffinitōis z diuisiōis ꝺtuso. In his scematibz tota scīa pōt ꝺtineri. q̄ p̄tim ad materiā. p̄tim ad formā dz reduci. cum apud eloquentes comedia tragedia satira. sicut p̄pria materia sic p̄pria forma currant. Finalis cā p̄missa q̄ trahit z fallit serpēs vt anguis ē mentis q̄dā dulcedo. artissimoz amplexuū cōciliatrix cū ea. Sed exit⁹ ver⁹ ē infernalis. p̄dirio iecore vulnerato. q̄ nō nulla medicorū arte pōt curari. Vñ cōcludit idē tātis exp̄t⁹ in malis z subdit. Nūc ḡ fili audi me z attēde ꝟba oris mei. ne abstrahak in vijs illi⁹ mens tua. necq; decipiaris semitis eius. Multos enī vulneratos deiecit. z fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea. Vie inferi dom⁹ eius penetrātes interiora mortis. Itē ap̄ls ad Col'. ij. ca. ait. Videte ne q̄s vos decipiat p̄ philosophiā z inanē fallaciā. p̄m traditionē hoim. p̄m elemēta mūdi. z nō p̄m p̄m. qz in ipso hirat oīs plenitudo dinitatis corporaliť. Ubi dicūt glo. sanctoz doctoz p̄biam quam

¶ Capitulū V

detestat apls terrenā sciam. argumentis z subtilitatibus cōponi. dū verisilibꝫ causis z cōmentis. rebꝫ diuinis adimit fidē. q̄ oīno vitāda est. ¶ Cum ait ꝑm elemēta tāgit q̄ prudentiꝰ idola exponūt dicētes. Juno ē aer. neptunꝰ mare. ignis vulcanꝰ z hmōi. Et addit ꝑfatꝰ vir venerādus eximiꝰ ꝑdicatoꝛ. Hic nō agitur adūsus aliq̄s q̄ añ baptismū sciuerūt lr̄as illas aut qui aliq̄n forte id requirēte redꝫ fuga post baptismū aut materia ad cōuincendos hostes aliquid legit de gentilibꝫ aut suis interserit dictis. ¶ Sed contra hos voce x̄pianos sepe clamaui. za clamore cessare nō valeo. qui scriptura sacra neglecta. relictis doctoꝛibus sanctis. se dedicant penitus studijs illis. z si ꝑdicauerint p tragedias. comedias. ethicā. phisicā. astrologiā z methaphisicā. aures audiētiū demulcent quasi ipsa diuīa eloq̄a nō sufficiāt ad salutē. aut ipsi infideles fundauerīt catholicam fidē. Uñ nullꝰ aiaꝝ scq̄t fructꝰ. z merito vt dictū ē per ps̄. xxxi. Uerūtamē In diluuio aquaꝝ multaꝝ haꝫ. s. doctrinaꝝ ad deū docentes vel audientes. non appꝛopinquabunt.

¶ De erroribꝫ cōtra fidē pboꝝ gētiliū. Cap. q̄ntū.

Pluralitatem deoꝛum

ꝑmꝰ inuenit pr̄ mendacij. cū dixit. in paradiso terrestri ꝑme mulieri. Eñ. ij. Eritis sicut dij sciētes bonū z malū. Exinde pꝰ diluuiū tyrāni. vt Ninꝰ idolū pr̄is sui beli. Demū pbi. Nō ad hꝰ figurā nōbilem quam exponit ipse Jo. do. car. vbi. s. signāt lr̄e sacre quendā robustū venatoꝛem corā dño. s. nēroth. nō feris. sz deo infestū sua inq̄sitōe supba cepisse turrim edificare. cuiꝰ cacumen ptingēt celum. vt nomē eiꝰ celebꝛe haberet in oꝛbe. Erat pr̄ terra labij vniꝰ oꝛū dēq̄ sermonū. q̄ nō erat nisi vna religio z vnica fides. ab vno deo p vnū pr̄em noe oībus ꝑdicata. At vbi ille tumidus cepit velle naturalē sciam ad methaphysicā trāsportare. nō vulcani fulmine ictꝰ q̄ fabule poetaꝝ fingūt. gigātes mōtibus monti suspēsus voluisse rape celos ioue inde repulso z ob hꝰ extinctos. sed lingue ꝛfusiōe a deo fuit percussus. donec veniret spūsanctꝰ sensibilis specie linguas ꝛfusas in vnā fidē p scōs apl̄os plene reducēs. Tūc enī ꝑmo ꝑm Jsido. dū adoꝛati sūt q̄n phalech natꝰ ē ob id sic denoīatꝰ. q̄ facta fuit dieby illis diuisio. nō posse aūt diuinū ꝓpriū esse cognosci eo non reuelāte. testis salomon. imo ipse reꝛ effectoꝛ p salomonē dicēs. Que in celis sunt q̄s inuestigabit. sensū aūt tuū q̄s sciet. nisi tu dederis z miseris spm̄ tuū de altissimis. Nōne ꝛfusum est labiū in vnūsa terra. exq̄ humana ꝑsumptio deꝑhendere voluit. q̄d sit deus ab ipso pr̄ suscepto q̄ est. z q̄ id esset q̄ melioꝰ excogitari nō posset. cū tot emerserūt opiones ex ipa idea herculea. vt nisi ignis spūsancti eā cōburat. pullulēt moꝛtifera capita. vbi credunt ꝓza succisa. Aliq̄ enī dixerūt deos cē plures. z diūsos boies in mundo famosos. Romani ad quēlibet creature ꝓuectū vnū deuꝫ vt deā segenā cū bladū serik. oꝛeaz cū oꝛik. spiceam cū spicā facit. nodeā cū nodū ꝓducit q̄i nō sufficeret vna dea ad ꝓducendū bladū ad ꝑfectionē. Et sic de alijs vt pomit. b. aug. in li. de ciui. dei rōnibꝫ ꝛuinās cecitatē z fatuitatem illoꝝ.

In diluuio aquarum .ℱ.i.

multaꝝ gentiles poete z pbi doctrinarum. s. suaꝝ fabulaꝝ z falsaꝝ quibꝰ dimersi sunt in profundū. q̄ ꝛ fidē z bonos moꝛes. sicut nō appꝛopinq̄uerūt ipi ad deū. sed a deo repulsi. ita z oēs seq̄ces taliū doctrinarū ad deū nō appꝛopinq̄bunt. Noꝫ aūt erroꝫ multitudinē explicat. z si non rotā sepe fatꝰ Jo. do. car. in ꝑfato libꝛo. Errauerūt enī ait circa diuinā essentiā sicut ꝑfatū est. Apud athenas siq̄dē homerꝰ dixit. inē se deos cōfligere bellis. Senioꝛ autē plinꝰ. aliq̄ posse boies q̄ nō valeāt dij. Licet hic erroꝛ sit magis verbalis q̄z essentialis. Sz ex intentiōe posita z sophismatibꝫ fulta. Illa ferarū silua necātia virulēta portēta. hec inē multa latrāt z discurrūt. aias erroꝛibꝫ illaqueando. Deū nāq̄z q̄dam eoꝝ ylē esse. Alij elemēta. Sydera nōnulli affirmauerūt. Intētionibꝫ q̄busdā vicissim succedētibꝫ. Deū mobilem ꝑdicarūt plures. Quidā eū cuiuslibet rei formā. Et ceteri tm̄ celi esse formalē subsistētiā dogmatizāt. q̄s tm̄. xi. methaphyꝰice belua cōmētatoꝛ conaf euitere. alij dicunt deū nō cognoscere q̄ sunt ex eūdē. Aut tm̄ vniūsalia ꝓout sunt q̄dā idee. vel sube separate. Siue ipsa ꝓticularia solū in suis causis intueri ¶ Sūt ibidē qui affirmāt ꝓtingētiū noticiā nō hr̄e. sed si nec creditur eis. negāt alij eū vilia nosse. quibꝫ repugnāt cū thalmuth. hi q̄ ipm peccatoꝛē z de peccatis suis garriūt emūdari. Apud empedoclem lis z amicitia. Apud alios raritas z densitas. bonū z malū. Apud quosdā eterne materie ꝓticulariū coꝛpoꝝ q̄ vniūsa mūdi machina integraf cause agētes fuerūt. Jnibi erectis amboniby quidā celū nō hr̄e cām. q̄dā motū solum eiꝰ a deo ꝑdire. Quidā materiā neq̄z creatā esse neq̄z effectū suis auditoribꝫ ꝑmūt. ¶ Audiunt ibi quidā obtentꝰ. Substātia coꝛpoꝝ celestiū ē cā actiua inferioꝝ subarū. Deꝰ creauit ꝑmā subam sapatā z cessauit. Illa creauit sc̄dam. Sc̄da tertiā. Tertia quartā Quarta q̄ntā. z sic vsq̄z ad vltimā ociosam varietate multa dicētes ¶ Susurrāt in eadē silua quidā sine cōcoꝛdia vt aiunt. Deꝰ nil potest pr̄eꝛ rerum cursus. ipse ait a nc̄te nature cūcta ex simplici volūtate dīna nīa cōcurrēte luce rōis emanāt. Perstrepūt inde regalē aulā infestātes. Voces baud dubie aristotelis de mūdi eternitate. alioꝝ mltoꝝ de materie eternitate q̄ mundꝰ cepit generari ¶ Democriti z enlipide infinitis ꝑncipijs athomis. Siue in q̄ntitatiuis coꝛporibꝫ ex quibꝰ singula ꝛstāt. Anaxagore de ꝑncipijs innumerabilibꝫ sil̄ cōfusis in quodā chaos. Empedoclis de ꝑncipijs ōrijs quē manicheoꝝ forma amb̄igat. secū habentiū Pitagoꝛā dicentē bonū z malū oīm rerum extitisse ꝑncipia ꝑma. Nos agitabat non parū physicꝰ auicēna. nūc intus. nūc ex̄ incertꝰ exīs dicebat enī q̄ deꝰ intelligens se vnā intelligentiā prima ꝓducit. in q̄ iam ē potētia z actꝰ. q̄ inq̄ntū intelligit deū ꝓducit intelligentiā sc̄dam. Inq̄ntū ꝯo intelligit se ꝑm qđ est in potētia ꝓducit subam orbis primi. Et inde ꝓcedens diūsitatē reꝝ instituit p causas sc̄das. Miꝝ barrū ꝓterea z formidine plenū ex eodē sine luce luco ꝓcedit. Oēs enī a forma boīs a vento aiam vocāt. Ā nemos enī grece latine dicit ventus. Hinc aiūt nullā esse substantiā nisi coꝛporeaz. Uni-

cū esse intellectū actiuū cunctis rōnalibꝫ influentem ꝙrū ꝙlibet ꝓrio viget possibili vel intellectu. Auer/roi b̄ ꝓ ceteris defendēre, ꝙ intellect⁹ possibil' sit vir/tus in nobis cū elemēnis admixta. ꝓut voluit alex/ā/der aīam solū cōplexionē esse, vt male placet galieno Uariāt hūc tonū qui dicūt quandā armoniā ex con trarijs, aiam esse corp⁹ z b̄ varijs sentētijs. Clamāt idē penit⁹ esse intellectū z sensū nō differre ab imagi/natiōe. Intelligentiā subas separas influere nr̄is in/tellectib⁹ radios seminales. Uñ notet plato cuz istis nr̄m discere ē poti⁹ reminisci. ¶ Precepit z hinc quo rundā latrat⁹ salomon insanos sub tali forma pdire Ex nihilo nati sum⁹, z p⁹ hec erim⁹ tāc̄ nō fuerim⁹. Un⁹ est enī interit⁹ boīm z iumentorū, hō iumento nō h⁹ amplius. Ibi ē plato fouēs origenez. ꝙ aīe sit fuerint create, necnō ꝙ postc̄ felicē vitā fuerint ade/pte, itez ad corpora incipe velle reūti, z ill⁹ vite felici tate finita, miserijs adhuc pegrinatōis inuolui. Idē c̄ de angelis sensit scōs. Ibi pitagoras īsinuās na/soni aīas in diūsa corpora trāsire, z ad ꝓpria interdū reuerti, q̄ ambo autores in circūitu ambulabāt dicē/tes secula renasci cū vniūsis accidentib⁹ suis, aut cō pletis q̄ndecim miliū vt voluit prim⁹. aut. xxxvi. mi liū sicut docuit scōs annoz circulis. Gymnasia insu p ibidem pfonant, q̄rundā aias ab angelis creatas platone presidēte, subas separas ee solum q̄dragin/tac̄nc̄ vel circa, p̄m numez circuloz orbiū aristote/le metaphysico disputante. Et angeloz numerū in sacris lr̄is ꝺtentū nō substantiaz sed ꝑrutū extiman dū rabbi moyse garriante. Nescio an simphoniā vel spm̄ dixerim stridentē q̄sdā dubios sonos q̄ obau/diunt extinde innumeri epycuro cātāte psallerant. vē trē adorantes, quoz oratiōne salomon recitat dicēs. Hoc itac̄ visū ē mihi bonū. vt comedat q̄s z bibat z fruat leticia ex labore suo. Et hec ēps illi⁹. Ubic̄ relinquam⁹ signa leticie, q̄m hec ē pars nr̄a, z hec est sors nr̄a. Audiebāt illū etiā cerinthiani credētes p⁹ resurrectionē corpoz oībus carnis voluptatib⁹ mil/le annoz spacio frui. Saraceni q̄z z nōnulli iudeoz circa hmōi atria saltāt fabulantes, p⁹ vitā presentez fluia lactis mellis z vini a se loco retributiōis hūda fore. Cōfusionē añ medos hec varietas gignit, vt ho norē, gloriā, diuitias, potentiā corporis, sanitatem z spēm sensus, puicaces z vigiles mores prudentiam artiū, victoriosam industriā, speculationē cōem, vie cognitionē possibilē quisc̄ ꝓria voluntate dicat esse sūmū bois bonū. Ibi nempe hec z plura legunt. ¶ Cuiusdā etiā clamoz inde ad aures torq̄ti vsc̄ per/uenit. Aut deū nō esse, aut nullū fore in seculo malū dicentis, sub q̄ non pauci diuinā ꝓuidentiā ad infe riora nō puenire contendūt. Stoici ibi blasphemāt p̄m quendā ordinē cāz intransgressibilē de ncc̄re oia euenire. ¶ Erexit sibi specialissimū thronū in plato nemore multiplic⁹ plato dicēs. vt tradit grego. nice nus triplicē puidentiā esse, quaz ꝑma est sūmi dei q̄ ꝑmo z ꝑncipaliē puidet spūalibus z intellectualib⁹. Cōsequenē ꝺo toti mūdo, c̄tum ad genera z spēs z vniūsales cās q̄ sunt corpora celestia. Scōa ꝺo est. q̄ puidet singularib⁹ aialiū z plantarū, c̄tū ad gene rationē z corruptionē, z mutatiōes alias, quā attri/buit dīs q̄ celū circūeunt sicut p⁹ eū aristoteles, hāc oblic̄ circulo dedit. Tertiā ꝺo ponit rez que ptinēt ad humanā vitā, quā quidē reddit demonib⁹ q̄busdā exñtib⁹ circa terrā. q̄ p̄m eū sunt humanaz actio/nū custodes. Licet scōa z tertia sint dependētes a ꝑma. Inserūt ceteri casus in gl'ia ꝓuenire. Alij au/tumāt formas oēs accidētales ee, ꝺtinuec̄ flui, z nū q̄ nisi p instās aliqualr̄ pmanere. Terrā sedē in vna pte celi plures ex illis deo locant z alibi non manet. Quos impugnāt alij a reb⁹ naturalib⁹ oēm actionē auferētes q̄si se solo in q̄libet creatura de⁹ pticulariē agat illa non agente. Lanit z homer⁹ solē vel iouē in tellectū illustrare. Alit enī. Talis ē intellect⁹ in dīs z hoīb⁹ terrenis, qualē in die inducit pater viroz̄ deoz̄q̄, Scriptū est ibi. Fatis agimur, credite fatis nō sollicite pūt cūe mutare ratistamia fulsi. Quicq̄d patimur mortale gen⁹ quicq̄d facim⁹ venit ex alio. Ꝺia recto tramite vadunt, ꝑmulsc̄ dies dedit extre/mū nō illa deo vertisse lz. Audiē ibi mors indiuidua noxia corpori nec ꝓcens aīe. Itez si orauer⁹ ibi vt bñ tibi succedat epicur⁹ obstabit ꝙ de⁹ de nob non cu/ret. Impugnabūt stoici, q̄ de ncc̄te cuncta cōcurrūt Perturbabūt egyptij asserentes orōnib⁹ nr̄is deum mutari. ¶ Protraheris ab hermete vt statuas ado/res vel idola. q̄ in illis sit aliq̄d maiestatis dīne. Alit enī. b. aug. referēte, vij. de ciui. dei. sicut de⁹ effector est deoz celestiū, ita hō fictor est deoz q̄ in tēplo sūt humana ꝓmitate ꝺtenti. statuas dico aīatas sen/su z spū plenas. tantac̄ facietes z talia statuas futu roz̄ prescias, easdem de somnijs z multis alijs reb⁹ p̄dicentes z imbecillitates hoīb⁹ facietes eosc̄ curā/tes tristiciā, leticiāc̄ dātes p meritis. Ferale est istud z horridū nimis, ire ad demones cōpellens q̄s vene rabilia numina vocat p̄stigioz multiplicie effectiua aliq̄ monstruosa inde discurrūt, humana pariter z fe rina, qz in vna eadēc̄ snīa quedam vera z quedam falsa ponunt. vt est illud ꝙ spūs sunt naturaliē mali z virtuosis viris infesti. Alit nāc̄ in ep'a porphiri⁹ ad nepotē. Quosdā opinare esse quosdam spirituū gen⁹ cui exaudire magos sit ꝓrium. nr̄a fallax oī for me silans deos z demones z aias defunctoz. z hoc ē quod efficiat q̄ vident esse vel bona vel praua. cete rūc̄ circa ea que bona vere sunt nihil opitulari. imo ꝺo ista nec nosse. sed z mala consiliare. z insilare atc̄ ipedire z inuideri virtutis sedulos sectatores z ple/nos esse temeritatis z faustus gaudere odorib⁹ adu lationib⁹ capi. adhuc castitatis amator plato. ibi dif finit vxores debere esse cōes, cui⁹ scolas coluit nico/laus apocalipsis cū suis. ¶ Non deest qui dicat ad ꝺsequendā vitā beatam, fidē nihil ꝑdesse. sed solum op⁹ morale. vox agazellis aures siluā intrātis vulne re sauriabit, ponētis aīas impioz pena damni solū/modo cruciari. Ubi oēs vno mentiunt sermone. cor pora defunctoz nō posse resurgere, prestant. z errare aīas nescio p quos campos, aut vsc̄ ad diem extre/mū periculi mundialis sedes determinatas nescire. Scimus ꝙ in his membris sacre eucharistie venera bile sacramentū intrare non pōt. Jn q̄ est substantia corporea sine accidente, q̄litas absc̄ subiecto carens dimensionib⁹. q̄ntitas inter desperata relatio. In cor pus a nō corpore act⁹. z ad impossibile passio termi natur. Loc⁹ cingitur a locato. Ambit instās q̄libet

qñ ambik nō adiacet neq; situs ɔtinet situatū. De et alie ꝯplurime nō dico poetaꝝ ne vertibiles credank sub fabulis. sed pꝓꝝ opiniones ꝙs etiam suo leno/cinio colorauerūt ex intentione vates gentiliū nō so/lum inē se pugnant. sed adūsus catholicam veritatē timidum certamē exercēt ad quos siquis inermis ac cesserit. z sacre scripture clipeis mille nō plene muni tus. aut remanebit occisus. aut sauciat⁹. ad mortem nō medicamina recepturus nisi a sūmo medico xp̄o Vos pene oēs errores reprobat beat⁹ thomas ꝓtra gentiles in diuersis capitulis z etiā libris.

De erroꝛib⁹ iudeoꝝ z saracenoꝝ. Cap⁹. vi.

IN diluuio quoque a/quarum multaꝝ. i. doctrinarum falsaruꝫ iudeoꝝ z saracenoꝝ. boīes nō appꝛopin/quabunt ad deum. sed elongabunk submersi ab eter na dānatione. que doctrine reprobank per ecclesiam z sanctos doctoꝛes. precipue. b. tho. in li. cōtra genti les per totū. Apud iudeos antiquos qui fuerūt cir/ca tp̄a christi. fuerūt tres secte opinionū a cōmuni vi ta alioꝝ. distantes. In quibus omnib⁹ erant aliqui errores. videlicꝫ pharisei. saducei z essei. Et pharisei q̄dē victu austero z parco cultu traditōes suas statuē tes. quib⁹ moysi traditiōes determinantes. vt gl. Pi cacia cartaꝝ in fronte gestabāt. z in sinistro brachio in quibus decalog⁹ inscriptus erat. Et hec dicebank phylateria. a phisa qđ est seruari. z thorath qđ est le/gem. Isti maioꝛes fimbrias alijs ferentes. spinas eis affigebant. quib⁹ puncti deambulādo memoꝛes es sent mandatoꝝ dei. Judiciū dei futurum dicentes oēm aīam incoꝛruptam esse. solas bonoꝝ animas in alia coꝛpoꝛa transire vsq; ad resurrectionē z iudiciuꝫ in hoc errabant. Maloꝝ autem eternis trudi carce ribus ¶ Saducei dicebāt in arbitrio boīm situm esse. bonū malū ve agere. Animarum generaliter vel supplicia negabāt vel honoꝛes z futuram resurrectio nem coꝛpoꝝ. animas cū coꝛpoꝛibus mori putantes nec angelos esse dicebāt. Solos q̄nq; libꝛos moysi recipiebant. nimis seueri erāt. nec inē se sociales. Ob quam seueritatē saduceos. i. iustos se nuncupabant ¶ Essei fere in oībus viram monastícā agebant nu ptias fastidiētes. non qꝛ coniugia z boīm succession/nem putarēt puniendā. sed cauendam intempantiā mulierū. nullam earum fidem seruare viro putātes. Oia habebant cōia. s. squaloꝛem dec⁹ putabant. dū modo in veste candida semp essent. Nulla eis ciui/tas. sed in singulis domicilia habebāt. Solem vt ori reꝛ oꝛantes. postea vsq; ad quintā horam operantes Loti coꝛp⁹ aquis simul cū silencio edebāt. Juramen tum habebāt pro periurio. Secte sue neminē adhi/bentes. nisi substantiarū probatiōe. Recepti autē se/cum post annū duobus alijs annis moꝛes ei⁹ pro/babant. Deprehensum in peccatis a se pellebant. vt herbas moꝛe pecoꝝ decerpens vsq; ad mortē peniteret. Spuere in mediū vel ad dexterā partē. sui vitantes. Adeo sabbatū obseruabant. vt nec ea die aluū purgabant. Uiuebant longissimo tpe ob victus sim plicitatē. mortem. p iustícia iudicātes meliorē. Ani/mas oēs a p̄ncipio creatas pro tēporib⁹ incoꝛporari Bonas exutas coꝛporib⁹ vltra oceanuꝫ degere. vbi sit posita eis fruitio ad orientē. malis vo biberna z p cellosa loca delegātes. Hec fm vincē. in specu. histo. libꝛo. vij. c. xcvij. ¶ Sed in nouo testamēto errores alios būt contra fidem. Unde z ad dānationez eos mittentes eternam. Et primo qꝛ nō credunt xp̄m ie/sum esse messiā. p̄missuꝫ eis in lege z p̄phetis. sed ad huc expectant venturū. z pro eo recipiēt antichristū. Jesum xp̄m dicūt purum boīem natū ex maria z io/seph semine. nō de spūsancto cōceptū. Mysteriū tri/nitatis nō credunt. s. tres p̄sonas esse in vna substā/tia z deitate. Messiā quem expectant. nō existímant deum fore. z eis redditurū libertatem. z terram p̄mis sionis. purgatoriū negant. In talmuth dicūt deū q̄ti die flere pro seruitute. qꝛ dispersi sunt p oꝛbem. Usu ras cū eis. qui nō sunt iudei licitas arbitrank. cuꝫ tñ hoc sit p̄ꝛa legem diuinā z naturalem. vt ostensum est supra in sc̄da p̄te eo. ti. i. c. §. vi. z sequenti.

Sens infidelis sarace .§. i.

noꝝ inducta ē ad errores suos per quendā macho/metū noīe. qui legē eoꝝ maledictā quā vocāt alcho/ranū. p eum receperunt circa annos dñi ab incarna tione sexcētos q̄ndecim. tenēte imperiū eraclio q̄ cru cem dñi in persidē translatā de hierlim p cosdroe gen tilem regem persarū. eo deuicto z occiso in hierlim de/duxit. z in loco p̄stino cū magna gloria reposuit. Hic eraclius ex deuotissimo p̄ncipe lapsus est in heresim monoscelitarū. seduct⁹ doctrina patriarche cōstanti/nopolitani qui illud sentiebat. Di saraceni q̄ z idu/mei descendētes ab hismael filio abrae port⁹ deberēt dici agareni. qꝛ ab agar ancilla sare descēderūt. nō a sara vñ saracenos se nuncupant. Ex his ḡ idumeis nat⁹ pessimus iste z oī scelere plen⁹ machometus. p mo paup fuit z ignobilis z idolatra colens venerem p dea. sicut z arabes alij illi⁹ regionis. Unde in ipsa sua bestiali lege alchorā dicit deū sibi hec verba di/xisse. Orphan⁹ fuisti z suscepi te. In errore idolatrie diu mansisti. z inde eduxi te. Pauper eras z locuple taui te. Et qꝛ illa patria colebat venerez. statuit in le ge diem veneris ob veneratiōē venerī in magna so lenitate haberi. Dic cum esset callidus. asinari⁹ tñ z ductoꝛ camelorū cuiusdam nobilis vidue que p̄erat cuidā prouincie arabie post occultā fornicationē cuꝫ ea. tandem eā publice duxit vxorē. Qui potens fact⁹ est diues. cū attēptaret regnū sibi arabie subiugare. z per violentiā solū nō valeret per simulatē sanctita/tem hoc p̄curauit z obtinuit dicēs se p̄phetam a deo missum ad corrigēdas leges que nimis dure erant. sc̄z moysi z xp̄i. vñ habito consilio z adiutorio cuiusdam iudei peritissimi in lege. z cuiusdam clerici q̄ ex eo q⁹ in curia romana nō valuerat obtinere dignita/tem quā ambiebat. Indignat⁹ accessit ad partes il/las arabie. vt introduceret aliquē errorem z scanda/lum in ecclesia. Uel vt alij asserunt consilio cuiusdaꝫ monachi sergij noīe. qui expulsus fuerat de monaste rio suo. qꝛ hereticꝰ erat infectus heresi nestoriana. vel iacobitarū. cōdidit legem alchoraní. quedā de lege mosayca. quedam de lege euangelica eliciens. aliqui bus veris multa falsa imiscens. Fatek enim in alcho rana lege sua moysen. p̄phetam magnū dñm. sed chri stum maximū. p̄phetarum. conceptū nō virili semine

sed virtute dei natū de virgine maria. miracula multa fecisse. sed nō fuisse passum. imo alium hominē sibi similem sibi. Dū mortem ꝛ sepulturā xpi negāt. Circūcisionem more iudeoꝝ mandat ꝛ frequentes lotiones coꝛporis. precipue cum ad oratiōnem accedunt. Unū deum oipotentē adorant asserētes anteq̄ deꝰ celum ꝛ terrā crearet. nomen machometi in cōspectu dei astare. ꝛ nisi machometꝰ futurꝰ esset. nec celū nec terrā factam fuisse. nec paradysum esse. Uinū lex eis pro bibet bibere nec carnes porcinas edere. ꝛ ieiuniū per mensem mādat seruare. nil p totam diem comedendo ꝛ per totā noctem comedendo bibendo ꝛ luxuriando. Quatuoꝛ vxores vt legittimas cuilibet p mittit accipere. ꝛ eas ad placitū repudiare ꝛ loco repudiate aliā sumere. Emptīcias ꝙ femīnas ꝛ captiuas quot volūt accipiant ad cognoscendā. Adulter ꝑm eam legem lapidak. Fur autē non suspendik. sed verberak grauiter. Bibi tñ machometꝰ in ea lege asserit a deo pmissum vt ad aliꝝ vxores accederet vt generaret ex eis ꝓpheras. ꝛ homines virtutis. Et breuiter tot in ea lege sunt abusiones. vsq̄ etiā ad vitium sodomiticum. tot imundicie ꝛ bestialitates. ꝛ ois rō bene dispōsita. ꝛ a carnali cōsuetudine non absorpta habeat detestari. Promittit autē obseruantib eam. nō nisi sensualia paradysum. s. delicias. In quo nō habebunt calorem vel frigꝰ vel alias penalitates. vestes pulcerrimas. Fluuios lactis ꝛ mellis ꝛ vini aromatici ad edendū ꝛ bibendum. Juuenculas speciosissimas ꝛ in coniugiū. ꝛ angelos eis seruientes in vasis ꝓaureis ꝛ argenteis. Non credentib ꝙ his ꝛ non obseruantib legē promittit penā infernalē sine fine. Et in fine vite credentib deo. ꝛ machometū esse dei ꝓphetam ꝛ messiam a deo missum dicit peccatoꝝ veniam dari. Cū q̄ machometꝰ in morbum caducum incidens. ad terram aliq̄n horribiliter caderet. ꝓpter quod ꝛ vxor illa domina. ꝛ astantes abominatū haberent ꝓ sui excusatione asserebat se tunc ei gabrielez archangelum loqui ad informandū de lege ꝛ agendis. cuiꝰ maiestatem ꝛ gloriam non posset sufferre. ꝛ ideo sic cadere. Et cū queretur ab eo de miraculis aliquibus fiendis. sicut factū est a moyse ꝛ xpo. Excusabat se non esse missum ad miracula faciendū. sed ad corrigendas leges. Et cū diceret se mortuū tertia die resurgendum ꝛ in celum ascēsurū. vna dierū post niminam inebriationē ignominiose mortuꝰ est. ꝛ a poꝛcis enormiter tractatꝰ. Cum sui ꝓ aliquos dies coꝛpus seruantes vt resurgeret nō valentes sufferre eiꝰ fetoꝛem ipsum occultauerunt. Sicq̄ lex illa pessima cōtra omnē legem diuinā ꝛ humanā. ꝛ philosophiā moralem a dyabolo inuenta. tradita est peccatis hominū exigentibus. Nec mirum si ita dilatata est. ꝛ a multꝫ populis suscepta. vt dicit. b. tho. in prin. libri cōtra gentiles. q̄ tota est ꝑm delectatiōes carnis. ad quas sequētes populi sunt proni. tū etiam q̄ et promissiones carnales continet. Tū etiam q̄ violentia ꝛ armis quo ad multos introducta est ꝛ conseruata. Nā statuit ille maledictꝰ homo q̄ si quis vellet predicare vel disputare cōtra illā legem subito sine audientia occiderek. ꝓpter quod nō potest tute ad eos accedi ad predicandū contra errorem eoꝝ. Sed cū nec miraculis nec ꝓphetijs nec saltem mediocri sapiētia doctoꝝ sit lex illa formata. quinimo honestati moꝝ ꝛ rationi naturali ꝛria de se patet eiꝰ falsitas ac fatuitas

¶ De erroꝝib hereticoꝝ. ꝛ. lxxx. hereſib ipsoꝝ. c. vij.

IN diluuio aquarum multaꝝ. i. falsarū doctrinarum hereticoꝝ hoies non appꝛopinquabūt ad deū. ꝛ de creē. xtiij. q. iij. habenk collecte hereses diuersoꝝ hereticoꝝ ꝛ noīa ꝛ errores eoꝝ. ꝛ sunt originaliē verba Jsi. in. viij. li. thimo. Et capm sic incipit. Quidā heretici q̄ de ecclesia recesserūt ex noīe auctoꝝ suoꝝ nūcupank. Quidā ꝙ ex causis q̄s eligentes instituerūt Simoniaci a simone dicti. magice discipline perito cui petꝰ in actib apꝛoꝝ maledixit. ꝓ eo q̄ ab apīs spūssanti grām emere voluisset. Di dicūt creaturam non a deo esse. sed a ꝙdam supna creatā. Menādriani a menandro mago discipulo simonis nuncupati q̄ mundū nō a deo sed ab angelis factū dixerunt. ¶ Basilidiani a basilide appellati. q̄ inē reliqs blasphemias passum xpm abnegāt. ¶ Nicolaite dicti a nicolao dyacono ecclie hieroſolymoꝝ. qui cū stephano ꝛ ceteris cōstitutꝰ ē a petro. q̄ ꝓpter pulcritudinem relinquēs vxoꝛē dixit. vt q̄ vellet ea vterek. Uersa est in stupꝝ talꝫ ꝛsuetudo vt inuicē ꝛiugia cōmutarenk. q̄s Jo. in apoc. ij. ꝛprobat dicens. sed hoc hēs q̄ odisti facta nicolaitarū. ¶ Gnostici propē excellētiam scīe ita se appellari voluerūt. Etiam nram naturā dei esse dicunt. bonū ꝛ malū deū suis dogmatib esse fingūt. ¶ Carpocratiāi a carpocrate q̄dā vocantur. q̄ dixit xpm hoiem fuisse tm̄. ꝛ de vtroq̄ sexu pgenitū. ¶ Cherinthiani a cherintho q̄dā nuncupati. hi inē ceteꝛa circūcisionē obseruant mille an nos pꝰ resurrectionē in voluptate carnis futuros pdicāt. Uñ ꝛ grece ciliaste. latine miciliaste sūt appellati. ¶ Nazarei dicti q̄ dū xpm qui a vico nazareꝰ est appellatus filiū dei cōfitenk. oia tū ceteris legis custodiunt. ¶ Ophite a colubꝛo noīati sunt. Coluber enī grece ophi dicik. colūt enim serpentē dicētes ipm in paradiso induxisse ꝛutis cognitionē. ¶ Ualētiani a valentino q̄dā platonico sectatoꝛe vocati. q̄ eonas. i. seculā quedā in originē dei creatiōis induxit. xpm q̄z de virgine nihil coꝛpꝰ assumpsisse. sed ꝓ eam q̄si per fistulā transisse asseruit. ¶ Appellite q̄rū auctoꝛ appelles ꝓnceps fuit. q̄ creatoꝛē angelum nescio quem gloriosum supiꝛis dei faciēs deū legis ysrael illum igneū affirmās q̄ dixit xpm nō deū in veritate. q̄z hominē in fantasia apparuisse. ¶ Arcociani a ꝓncipibus appellank. q̄ vniūsitatē quā deꝰ cōdidit operā eē archāgeloꝝ defendūt ¶ Adamiani vocati. q̄ ade imitenk nuditatē. Uñ ꝛ nudi oꝛāt ꝛ nudi inē se mares ꝛfeie ꝓueniūt. ¶ Cayani. pinde sic appellati. q̄m cayn adorant. ¶ Sethiani nomē acceperunt a filio ade q̄ vocatꝰ est seth. dicentes eū esse xpm. ¶ Melchisedechiani vocati ꝓ eo q̄ melchisedech sacerdotez dei. non hoiem fuisse. sed virtutē dei cē arbitrank. ¶ Angelici vocati q̄ āgelos colūt. ¶ Apītici ꝫ sibi nomē acceperunt q̄ nihil possidentes ꝓpriū. neq̄ q̄z recipiūt eos qui aliq̄ in ꝫ mūdo vtunk. ¶ Cerdoniani a cerdone q̄dā noīati. q̄ duo principia ꝛria asseruit. ¶ Marcionīste a marcione stoico pbo appellati. q̄ cerdonis dogma secutꝰ. alterꝫ bonū. alterum iustū deū asseruit. tāq̄z duo principia creatiōis ꝛ bonitatis. ¶ Circoterite ab oblatione vocati. panē enī

ꝛ caseū offerūt. dicētes ꝑmis boīb⁹ oblatum⁹ a fructi
bus terre. ꝛ a fructib⁹ oim fuisse celebratū. ¶ Aq̄rij
appelleti. eo q̄ aquā solum offerūt in calice sacramē
ti. ¶ Seueriani a seuero exorti vinū non bibūt. vet⁹
testamentū ꝛ resurrectionē nō recipiūt. ¶ Taciani a
taciano vōti. q̄ ꝛ eucratici dicti. q⁹ carnes abomināt
¶ Elogij vocant tāq̄ sine ꝝbo. logos enī grece. latīe
verbū dicit. Deū enī verbum non credūt. respuētes
Jo. euangeliū ꝛ apocalipsim. ¶ Cataphrigūs nomē
puincie phrigie dedit. q⁹ extiterunt auctores eorum
Montan⁹. pulsa ꝛ maxilla. ¶ Cathorij propt̄ mū
dicā ita se noiauerūt. gloriantes enī de suis meritis
negant penitentib⁹ veniā petōr. Uiduas si nupserīt
tāq̄ adulteras dānant. Mundiores se ceteris p̄di
cant q̄ nomē suū si cognoscere vellent mundanos po
tius se q̄ mundos vocarent. ¶ Paulini a paulo sa
mosateno exorti sunt. q̄ dixit nō semp fuisse x̄pm. sed
a maria sumpsisse initiū. ¶ Hermogeniani ab her
mogene q̄dam vocati. q̄ materiam nō nām introdu
cens de nō nato eam compauit. matrēq̄ elementor
ideor asseruit. q̄s apl's improbat elementis seruien
tes. ¶ Manichei a quodā persa extiterūt q̄ vocat⁹
est manes. Nic duas naturas ꝛ substātias introdu
xit. i. bonā ꝛ malā. ꝛ aīas ex deo quasi ex aliquo fon
te manare asseruit. testamentū vet⁹ respuunt nouū
ex pte recipiūt. ¶ Antropomorphite dicti p⁹ eo q⁹
simplicitate rustica deū habere humana mēbra que
in diuinis libris scripta sunt arbitrant. ¶ Antropon
grece latine hō interpretat. ignorantes vocē dñi. qui
ait. Spiritꝰ ē deus. Incorporeꝰ est enī nec enī mem
bris distinguit. nec corporis more censet. ¶ Heraclite
ab heraclio auctore exorti. monachos tm̄ recipiūt cō
iugia respuūt. regna celor puulos habere nō credūt
¶ Nouaciani a nouato vbis rome p⁹ exorti. qui
aduersus corneliū cathedram pontificalez conatus
inuadere heresim instituit. Noluit apostatas suscipe
re ꝛ rebaptizans baptizatos. ¶ Mōtani heretici di
cti q⁹ in tpe psecutionis in montib⁹ latuerūt. qua oc.
casiōe se a catholice ecclie corpore diuiserūt. ¶ Ebio
nite ab ebione dicti siue a paupertate. x̄pm enim per
puectū solū virum iustum putāt effectū. vñ compe
tenter ebionite p⁹ paupertate intelligentie appellati
sunt. Hi enī iudei sunt ꝛ ita tenēt euangeliū vt legē
carnaliē seruent. aduersus q̄s ad galatas apl'us scri
bēs inuehit. ¶ Fociani a fociano gallogrecie sirinie
epō nūcupati. q̄ ebionitarum heresim suscitans asse
ruit x̄pm a maria p⁹ ioseph nuptiali coitu fuisse con
ceptum. ¶ Aeriani ab erio q̄dā nuncupati sunt. Hi
offerre sacrificium p⁹ defūctis spernūt. ¶ Aeciani ab
aecio sunt vocati. Jdēq̄ eunomiani ab eunomio q̄
dam dyacono aecij discipulo el⁹ ex cui⁹ noīe magis
innotuerūt. dissimilem p̄r̄i asserētes filiū ꝛ filio spm̄sanc
tum dicūt etiā nullū ipiorum posse in fide manētiū.
¶ Origeniani ab origene auctore exorti sūt dicentes
q⁹ nō possit fil⁹ videre patrē nec spūssanct⁹ filiū. ani
mas q̄s ī mōi p̄ncipio dicūt peccasse p⁹ diūsitate pec
catoꝝ e celis vsq̄ ad terrā diūsa corpa quasi vincula
meruisse eaq̄ cā mundū factū esse. ¶ Noeciani a q̄
dā noeto vocati. q̄ dicebant x̄pm eūdē esse ꝛ patrem
ꝛ spm̄sctm̄. Jpsāq̄ trinitatē in officioꝝ noīb⁹ non in
psonis accipiūt. Unī ꝛ p̄passiani vocant. q⁹ p̄m
passuꝝ dicunt. Sabelliani ab eodē noeto pululasse
dicunt. cui⁹ discipulū phibent fuisse sabellīū. ex cui⁹
noīe innotuerūt. Uñ ꝛ sabelliani vocati. Hi vnā p⁹
sonā p̄r̄is ꝛ filij ꝛ spūssctī astruūt. ¶ Arriani ab ar
rio alexādrino p⁹ orti sunt. q̄ coeternū p̄r̄i filiū nō
agnoscēs diūsas in trinitate ꝛsubas asseruit. Contra
illud q⁹ ait dñs. Ego ꝛ p̄r vnū sum⁹. ¶ Macedo
niani a macedōio epo sūt dicti. negātes deū eē spm̄
sctm̄. ¶ Apollinariste ab apollinari vocati dicentes
x̄pm corp⁹ tm̄m̄ō sine aia assumpsisse. ¶ Antidico
mate appellati sūt. eo q⁹ marie ꝧginitati ꝺicūt asse
rentes eā p⁹ x̄pm natū viro suo fuisse cōmixtam. ¶
Metāgismonite. iō tale nomē accepē. q⁹ angios gre
ce vas dr. Asserūt enī sic eē in p̄re filiū. tāq̄ vas mi
nus intra maius vas. ¶ Patriciani a q̄dā p̄riciano
nūcupati sūt. q̄ ꝛ subam būane carnis a dyabolo ꝺdi
tā dicūt. ¶ Loliciani a q̄dā colicio noīati. q̄ dicunt
deū nō facere mala. ꝺ illud q⁹ scriptum ē. Ego dñs
creās malū ¶ Floriani a floriano. q̄ ecōtrario dicūt
deū creasse mala. ꝺ hoc q⁹ scriptū est. Fecit de⁹ bōa.
¶ Donatiste a donato q̄dā apbro nūcupati sunt. q̄
de numidia veniēs totā pene aphricā sua psuasione
decepit asserēs minorē p̄re filiū. filio spm̄sctm̄. reba
ptizans catholicos ¶ Bonosiāi a bonoso q̄dā epo
exorti. q̄ x̄pm filiū dei adoptiuū nō ꝓpriū asserunt ¶
Circūcelliōes dicti eo q⁹ aggrestes sē. q̄s storopicas
vocāt supdicte heresis bñtes doctrinam. Hi amore
martirij semetipsos perimunt vt violent̄ de hac vita
decedētes martires noīent. ¶ Priscillianiste a p̄scil
liano vocati q̄ in hyspania ex errore gnosticoꝝ ꝛ ma
nicheoꝝ pmixtū dogma cōposuit. ¶ Luciferiani a
lucifero firmie epo orti. q̄ epos catholicos. q̄ instante
psecutiōe p⁹die arrianoꝝ cōsentiētes erant. ꝛ postea
correcti redirēt in cathedra delegerūt dānantes. siue
q⁹ crediderūt. siue q⁹ credidisse dissimulauerunt q̄s ec
clesia catholica mīno recepit sinu tāq̄ petrū p⁹ fletū
negatiōis. ꝛ postea ab ecclesie cōione recesserint ꝛ cū
ipo lucifero auctore suo q̄ mane oriebat eadē meruē
rūt. ¶ Jouinianiste a iouiniano q̄dā monacho dicti
asserētes nullū nuptarū ꝛ virginū esse distantiā. nul
lūq̄ inē abstinētes ꝛ simplr copulatos esse discrimē
¶ Eluidiani ab eluidio noīati q̄ dicūt p⁹ x̄pm natuꝝ
alios mariā filios de viro ioseph pepisse. ¶ Prniani
a prno q̄dā exorti. q̄ inferiores vires corpis a dyabo
lo factas opināt. ¶ Arabici nūcupati eo q⁹ i arabia
exorti sūt. dicētes aīam cū corpe mori. atq̄ in nouissi
mo vtrūq̄ resurgē. ¶ Terculianiste dicti a tertulia
no p⁹ro aphricane puicie citatis carthaginēsis. dicē
tes aīam imortalē eē. ꝛ corporeā p⁹dicātes. ꝛ aīas pec
catoꝝ hoīm p⁹ morte i demōes ꝺti putātes. ¶ Tes
sareſdecades iō dicti. q⁹ q̄rtadecia luna pasca cū iu
deis obſuādo ꝓtēdūt. Nā tessera q̄tuor deca decē ꝛ
Victages a sono nūcupati. eo q⁹ vigilias noctꝝ respu
ant superstitionē eē dicētes iura remerari dīna. q̄ noctē
ad reqez tribuūt. Pelagiāi a pelagio mōcho exorti.
Hi libez arbitriū dīne p̄rogatiuū ponūt. dicētes sufficē
volūtatē ad iplēda dīna iussa. ¶ Nestoriani a nesto
rio ꝓstātinopol'. epo nūcupati. q̄. b. ꝧginē mariā ñ dei
ꝛ hoīs tm̄ mīmō asseruit mīrem vt aliā psonā car
nis aliā faceret dīnitatis. nec vnum x̄pm in verbo ꝛ
carne credidit sed sepatim atq̄ seiunctim alterꝝ filiuꝝ
dei. aliū hoīs p̄dicauit. ¶ Euticiani dicti ab eutricio

cōstantinopolitano abbate qui xp̄m p⁹ humanam assumptionē negauit exīstere de duab⁹ naturis. sed solā in eo diuinā asseruit esse naturā. ¶ Acephaliste dicti. i. sine capite. Nullus enī hoīū reperīt auctor a q̄ exorti sunt. Hi triū calcedonien̄siū concilioꝝ impugnatores duarum in xp̄o subaꝝ p̄rietatem negāt. et vnā in eius personā predicant. ¶ Theodosiani et gaianite appellati a theodosio et gaiano. qui tp̄ibus iustiani p̄ncipis in alexandria. populi puersi in electōe vna die ordiati sunt epi. Hi errores euticis et diascorij sectātes calcedonēse concilīū respuūt. et ex duab⁹ vnā in xp̄o naturā asserūt quam theodosiani corruptā gaianite incorruptā p̄tenūt. ¶ Gnoite et tritogonite a theodosianis exorti sunt. Et quib⁹ gnoite ab ignorantia dicti. qz p̄pter puersitatez ex q̄ orti sunt id adūcīūt. qđ xp̄i diuinitas ignoret. q̄ sunt scripta futura de die et hora nouissima. ¶ Tritoite ꝯo vocati eo q̄ sicut tres p̄sonas in trīnitate. ita q̄z tres asserūt deos esse ꝯ illud quod scriptū est. Audi isrl' dūs deus tuus vn⁹ est.

Sunt et alie hereses si- .§.I

ne auctore et sine noīb⁹. ex quib⁹ alīq̄ putant trinuz esse deū. Alie xp̄i diuinitatē passibilē esse dicūt. alie xp̄i de p̄e natiuitati in tpe initiū xp̄is dant. Alie liberationē hoīm apud inferos factā. xp̄i descēsionem nō credūt. alie aiam imaginem dei negant. alie aias p̄ūti in demones et in q̄cūq̄ aialia exīstimāt. Alie ꝺ mōi statu dissentiūt. alie innumerabiles mūdos opinant. alie aquā deo coeternā faciūt. alie nudis pedibus ambulant. alie cum boīb⁹ nō manducāt. He sunt hereses adūsus catholicā fidē exorte ab ap̄lis et scīs patrib⁹ vel cōcilīs dānate. q̄ dū in se multis errorib⁹ diuise inuicē sibi dissentiūt. cōi tm̄ noīe aduersus eccl'iam dei conspirāt. sed et q̄cūq̄ alie sanctam scripturā intelligit q̄z sensus spūsscti flagitat a q̄ scripta ē. lz de eccl'ia nō recesserit tm̄ hereticꝰ appellari p̄t. Has oēs hereses archidiacon⁹ in roserio sup̄ dicto. c. q̄dā. reprobat breuiē p canones in diūsis capl'is annotatos. Sed et. b. tho. in li. ꝺ gētiles plures ex dictis heresibꝰ efficacissimis rōnibus ꝺfutat in diūsis libris et ca. Dicit aūt. b. aug⁹. Jō diuina ꝓuidētia multos diūsi errorīs hereticos eē ꝑmittit. vt cum interrogāt nos ea q̄ nescim⁹ sic discutiam⁹ pigriciaz et diuinas scripturas cupiam⁹. Propterea ap̄l's ait. i. Cor. xi. vt ꝓbati manifesti fiāt. Hi autē a deo ꝓbati sūt q̄ bñ p̄ūt docere. Dec ille. q. e. ca. vl. Jtē de ꝺse. di. ij. Ego berengari⁹. Reprobat ibi error ipsi⁹ berengarij q̄ asserebat in sacro altaris nō esse realiē et veraciē corp⁹ et sanguinē xp̄i. sed tm̄ vt in signo sicut ōr. petra erat xp̄s. nō re. sed significatiōe et figura. Quē errorē vt heresim abiurauit et anathematizauit corā nicolao pa. in sinodo. p. cvij. epoz rome et ꝺfessus ē tenere qđ cōfitet eccl'ia ver. s. xp̄i corp⁹ eē in altari post ꝺsecratiōnē. scz sub illis speciebꝰ panis et vini.

In decretalibus repro .§.II

bant hi errores seu hereses. p̄mo abbatꝫ ioachim. ex de sū. tri. et fi. co. dānam⁹. Dic ioachim fecit libellum ꝺ petz lōbardū p eo qđ ōr i p̄ro sen. Quedā sūma res ē p̄ fili⁹ et spūsscti⁹. et illa nō ē generās nec genita nec ꝓcedēs. appellās ex dictis ꝰbis ip̄m petrū hereticū et insanū. eo q̄ nō tā trīnitatē q̄z q̄ternitatē astruebat in deo. videlz tres p̄sonas. et illā cōem essentiā q̄ q̄rtā manifeste ꝓtestans q̄ nulla res ē que sit p̄ fili⁹ et spūsscti⁹. q̄z cuius cōcedat q̄ p̄ et fili⁹ et spūsscti⁹ sint vna essentia. vna suba. vna nā. Unitatē hui⁹ nec verā et p̄iā sed q̄si collectiuā et similitudinariā esse fatet quēadmodū dicunt multi boīes vn⁹ popul⁹. et multi fideles vna eccl'ia. Et ꝺ. Nos autē inq̄t innocenti⁹ tertiꝰ sacro approbāte ꝯcilio credim⁹ et ꝺfitemur vna cū petro. s. ꝓfato. q̄ vna q̄dā sūma res ē incōprehēsibilis q̄dē et ineffabilis p̄ et fili⁹ et spūsscti⁹. tres sit' p̄sone. ac singillatim q̄libet earūdē. et ꝺ ō ī deo solūmō trinitas ē. nō q̄ternitas. qz q̄libet triū p̄sonarū est illa res. s. suba. essentia seu natura diuina q̄ sola est vniū sor̄ p̄ncipū. preter qđ aliud ꝺuenīri nō p̄t. et illa res nec ē generās nec genita. nec ꝓcedēs. sed ē p̄ q̄ generat. fili⁹ q̄ gignit. spūsscti⁹ q̄ ꝓcedit vt distinctiōes sint in p̄sonis vnitas in natura. Nec ē hec vnitas in dīnis sicut in hūanis. vt dicebat ioachim. Nā cum xp̄s ait de fidelib⁹ vt sint vnū sicut et nos vnū sum⁹. P̄ia ē vnitas charitatis in grā. hec ē fidelīū. Scda q̄ ē in p̄sonis dīnis ē vnitas idētitatꝫ in natura quēadmodū et alibi ipsa ꝰitas ait. Estote vos ꝓfecti sic et p̄ vr̄ celestis ꝓfect⁹ est. i. estote ꝓfecti ꝓfectiōe grē sicut p̄ est ꝓfect⁹ ꝓfectōe nature. Ut hereticā q̄ dānat sniā ioachim. nō tū ipse hereticꝰ iudicat. qz oīa scripta sua supposuit iudicio eccl'ie corrigēda. Reprobatur etiā doctrina ip̄ius amalrici vt hereticā et insana. ex de sū. tri. et fi. ca. dānam⁹. Hui⁹ errores ibi nō ponūt sed repti in alīq̄ libello fuisse tales. videlz q̄ idee i mēte diuina creant et creantur. Scōs q̄ dicitur de⁹ filiis oīm. p eo q̄ oīa sunt reūsura ad ip̄m in vnū indiuiduū imutabile et firmū. Tertiꝰ q̄ de⁹ nō vidēt in se sed in creaturis. sicut lumē nisi in aere. Quartus q̄ si adā nō peccasset. nō fuisset distinctio sexus. q̄z fuisset multiplicatio hoīm sicut angelorz. Quintꝰ q̄ ꝰstitutus in charitate nullū petrm̄ cōmittit. Jtē ex ō hereti. describunt q̄dā secte hereticoz et reprobant. Dicit eī ibi grego. ix. Excōicam⁹ et anathematizam⁹ vniūsos hereticos. gazeros. patarenos. pauperes de lugduno. passaginos. ioseppinos. arnaldistas. speronistas et alios quibuscūq̄ noīb⁹ cēseant. facies q̄dē hōtes diūsas. caudas tm̄ adinuicē colligatas. qz de vanitate ꝓcedūt in idip̄m. Pauper ō lugduno hēbāt. plures errores. Et inter ceteros q̄ in nullo casu lz iurare etiā dicēdo ꝰitatē. itē q̄ nō lz etiā iudici occidere malefactorē. Jtē q̄ nō p̄t bon⁹ saluari tenēdo fidem romane eccl'ie. Jtē qđ mal⁹ sacerdos non p̄t ꝺsecrare Jtē qđ eccl'ia defecit tp̄e siluestri. Et plures alīj errores. Et in. c. ad abolendā. ōr luci⁹ tertiꝰ. Uniūsos q̄ de sacro corp̄is et sanguis xp̄i. vel ō baptismo vl' peccatoz ꝺfessiōe aut de matrimonio aut alīs eccl'iasticis sacris alr sentire aut docere non metuūt. q̄z sacrosctā eccl'ia p̄dicat et obp̄uat vincl'o ꝑpetui anathematis in nodam⁹. Ubi nō ꝑm. b. tho. in. iij. q̄ lz gra. ī decretꝫ de pe. di. i. in fi. Et mgr̄ sen. in. iij. mouētes gōnem Utz ꝺfessio vocal' p̄ctoz q̄ fit sacerdoti in sacro p̄nie sit necessaria ad salutem. vel sufficiat sola contritio. ponūt opi. p̄ro et contra inducentes rōem. demū dimittentes insolutam et in arbitrio legentis. Tamen

postꝯ ē decretum ꝑ ecclesiam ꝛ mandatū confessiō/
nē debere fieri sacerdoti ꝙlio annuatim, extra de pe
ni. ꝛ re. oīs, ꝑtinaciter tenere nūc ꝙ nō sit necria con/
fessio vocalis, esset hereticum.

In libro sexto decreta/ .§.III

liū. extra de sum. trini. ꝛ fi. ca. i. dānatur error dicētiū
spiritū sanctū ꝓcedere a patre ꝛ filio vt a duob⁹ ꝑn
cipijs ꝛ duabꝫ spiratiōib⁹. Et dicitur ibi. Fideli ꝛ de
uota ꝓfessione fatemur ꝙ spiritus sanct⁹ eternaliꝫ ꝓ
cedit ex patre ꝛ filio, nō taꝯ ex duob⁹ principijs, sed
ex vno ꝑncipio, nō duabus spiratiōib⁹ sed vnica spi
ratione. Ad idem dicit mgr. i. sen. di. xix. fatendū est
patrem ꝛ filiū vnū ꝑncipiū esse ad spm̄ sanctum non
duo ꝑncipia. ꝛ sicut pr̄ ꝛ filius est vnū ꝑncipiū quo
ad spiritū sanctū. ita pater ꝛ filius ꝛ spūs sanct⁹ est vnū
principium ꝙ ad creaturā oēm formandam vel refor
mandā. Reꝓbabꝫ hic ꝛ errorē antiqu⁹ grecoꝝ. dicen
tiū spiritum sanctū ꝓcedere a patre sed nō a filio, cui⁹
ꝟrariū habet in symbolo vbi dicit. qui ex patre filio
qꝫ ꝓcedit. Et didim⁹ dicit magn⁹ doctor grecorum
de ꝟse. di. v. saluator. Et multi alij doctores antiqui
ꝛ scī grecoꝝ. vt inducit magister sen. in. i. Precipue
basili⁹ magnus ad eunomiū. h̄ errore dānabili. ꝛ here
si detenti sunt greci annis sexcētis ꝛ vltra ꝙdie ma/
gis deficientes in sapiētia in potētia tpali ꝛ in ꝓbita
te vite. Et postꝯ sepauerunt se ab obedientia ꝛ fide
romane ecclesie statuētes papam ꝛ impauerūt nūꝯ
aliquis in eis claruit miraculis. ꝛ merito qꝛ de⁹ ꝙ est
auctor miraculoꝝ non vult falsitatem eoꝝ ꝛ heresim
opib⁹ suis miraculoꝝ approbare. Demū anno dn̄i
M. cccc.xxxvij. in cōcilio generali celebrato florentie
sub eugenio pa. iiij. in cōsistorio publico. in ꝙuentu
sancte marie nouelle. venientes doctores grecoꝝ de
partib⁹ suis cū imperatore suo ꝛ pontifice suo. dispu/
tata materia hui⁹ inter grecos ꝛ latinos nr̄os per fi/
delem interp̄tem vtriusꝙ lingue. Arguēte magistro
Jo. de monte nigro ordinis predicatoꝝ. ꝛ respondē/
te quodā maximo doctore grecoꝝ epō ephesino. con
uicti sunt greci ex libris doc. suorum ꝑmaxime basi/
liꝫ de errore suo. vñ demū reducti ad veritatem fidei
confessi sunt nobiscū spm̄ sanctum ꝓcedere a patre ꝛ
filio. vt dicit in symbolo.

In cle. de sum. trini. .§.IIII

ꝛ fi. ca. damnant aliq errores. Primo videlz dicētiū
ꝙ aīa rōnalis nō est forma corporis humani per se ꝛ
imediate. Scōo dicentiū ꝙ xp̄s non erat mortuus
qn̄ de latere eius perforato exiuit sanguis ꝛ aq̄. Jo.
xix. Tertio dicētiū ꝙ pueris ꝛ adultis in baptismo
nō confert gratia ꝛ virtutes. ¶ Item in cle. de vsu. ex
graui determinat ꝙ qui pertinaciter asseuerat vsurā
nō esse peccatū ꝛ dānabile, hereticus est habendus.
ꝛ vt hereticꝰ persequendus. ¶ Itē in ti. de here. c. ad
nostrā. reꝓbabꝫ errores begardoꝝ qui videnꝫ ha/
buisse originē in alemania. Et sunt hi. Primus est ꝙ
hō in hac vita tm̄ pōt acq̄rere perfectiōis ꝙ impecca
bilis fiat, nec vltra in gr̄a pōt ꝓficere. Scōs ē ꝙ non
oportet eū q̄ ad talē gradū ꝓfectiōis venerit ieunare
qꝛ tūc sensualitas ē rōni subiecta. Tertⁱ ē ꝙ hūs ta/
lē gradū ꝓfectiōis nō subꝫcit humane auctī vel obe
dientie nec tenet ad aliq̄ ꝓcepta eccl̄ie. Quartⁱ ꝙ via/
tor in via pōt esse ita beat⁹ sicut sanct⁹ ī p̄ria. Quin
tus ꝙ q̄libet intellectual' nā seipsa nāliter est btā. nec
indigeat aliq̄ lūe glorie ipsam eleuāte ad videndum
deū eoꝫ fruendū. Sext⁹ ē ꝙ exercere se in actib⁹ vir
tuosis ē hois imꝓfecti, perfect⁹ aūt licentiat a se ꝓtu/
res. Septim⁹ est ꝙ osculū mulieris ē mortale. cū ad
h̄ nō inclinet nā. sed act⁹ carnalis nō est ꝑcīm̄ cū ad
h̄ inclinet nā. maxīe cū de hoc temptat. Octau⁹ ē ꝙ
in eleuatiōe corꝑis xp̄i ꝓfectus hō nō dz assurgere
vel ei reuerētiā facere. qꝛ imꝓfectiōis est si a puritate
ꝛ altitudine ꝺtēplatiōis sue descēdat ad h̄ ꝙ circa my
sterīū sacr̄i eucharistie aut circa passionē humanita/
tis xp̄i aliq̄ cogitaret. oēs hi articuli ꝓ hereti hūnt ꝛ
dānant ibi. ꝛ rōes ibi potes videre in glo.

In extrauagantibus .§.V

etiā reꝓbabꝫ vt hereses q̄dā errores. ꝛ primo in ex
uagāti benedicti q̄ incipit. Bñdict⁹ deus in donis
suis. reꝓbabꝫ errorē dicentiū ꝙ null⁹ videt diuinam
essentiā vel est ꝓfecte beat⁹ añ diē iudicij. Item ꝙ aie
decedētes in mortali ꝑcō nō imediate ad inferna de
scēdunt. Itē ꝙ nō oēs hoīes in die iudicij ante tribu
nal xp̄i cū suis corꝑib⁹ apparebūt, redditurī de fa/
ctis ꝓp̄ijs rōem. vt recipiāt ꝓm ea q̄ gesserūt penā vl̄
ꝓmiū. hec oia ibi. ¶ Itē in extrauaganti Joh. xxij. q̄
incipit. Dudū ad audientiā reꝓbabꝫ vt hereses, er/
rores petri de corbaria iohan. ꝛ michelini ordīs mīo
rū. q̄ ꝑtinaciꝫ asseuerabāt. ꝙ petr⁹ ap̄ls nō fuit ma/
gis caput ecclesie qꝫ q̄libet ap̄lor. ꝛ ꝙ xp̄s nullū vi/
carīū in eccl̄ia dereliq̄t vel caput. Et ꝙ papa non ꝺz
corrigere ꝛ punire. instituere vel destituere imperatorē
ꝺ q̄ est ꝓstitutio ꝺ sen. ꝛ re iudi. pastoralis. in cle. Itē
dixerūt ꝙ oēs sacerdotes cuiuscūqꝫ ḡd⁹ exist̄. sunt
eq̄lis auctis. ꝑtātis ꝛ iurisdictiōis. institutōe xp̄i. Et
ꝙ vn⁹ pl⁹ bēat alio. h̄ ē ab imperatore. q̄ etiā pōt h̄ re/
uocare. Itē ꝙ nec papa nec tota eccl̄ia potest punire
quēqꝫ punitiōe coactiua. nisi h̄ bēat ab īperatore. Que
sūt ꝺ ea q̄ hñt dī. xcvi. p to. ꝛ. ij. q. vi. decreto. ꝛ ex de
iudi. nouit. ꝛ de fo. cōpe. c. vl. li. vi. Iste petr⁹ de cor/
baria fuit fact⁹ antipapa tpe bui⁹. Jo. xxij. ad ordina
tionē ludoici īperatis scismatici ꝛ depositi ab impio
Et ab eo antipapa coronat⁹ ē. Sed postea capt⁹ di/
ctus petr⁹ antipapa. ꝛ duct⁹ ad Jo. xxij. auioni cōfes
sus errorē suū. in carcē vitā finiuit. ¶ Itē in q̄dā alia
extrauagāti q̄ incipit. qꝛ q̄rūdā reꝓbabꝫ hereses. q̄rūdā
dictoꝝ de paupe vita. dicentiū duas eē eccl̄ias. vna
carnal' q̄ viuit in delicijs. cui ꝑest mystic⁹ antichrist⁹
papa. Alia ꝙ ecclia spūal' q̄ seruat in eis. Scōo ꝙ
papa roman⁹ nō pōt aliq̄d facere vel imutare sup re
gula btī frācisci. nec qꝺ ē ꝙ alios ꝑdecessores dēmi/
natū ptinēs ad clauē scie. Tertio ꝙ null⁹ ꝑlat⁹ ḥz po
testatē sup subditos. Quarto ꝙ nll's ap̄lor būit co/
gnitionē de xp̄o añ ascēsionem. Quinto ꝙ sacerdos
etiꝫ ī mortali nō ꝟficit eucharistiā. Sexto ꝙ null⁹
ꝟfuauit euāgelū p⁹ xp̄m ꝛ mr̄em ei⁹ ꝛ ap̄los. nisi b.
frācisc⁹. Et q̄ ꝫm regulā ei⁹ viuūt. ꝛ pl'a alia fatua.
Itē in extrauagāti Joh. xxij. q̄ fuit circa annū dn̄i. M.
ccc.xxx. q̄ incipit. ita q̄rūdā. Et alia q̄ incipit. qꝛ inter
nōnullos dēmiaꝫ ꝑ hēsi hūda opīo eoꝝ q̄ dicūꝫ fra
ticelli seu frēs de opinione dicentiū xp̄m nil habuisse

cum apostolis propriū. nec in particulari nec in communi. etiā rerum mobiliū. sed solū nudum vsum facti eoꝝ quibus vtebat sibi concessis; per elemosinam vel aliū modum. cum tñ Joh. iiij. dicatur q̄ discipuli eⁱ⁹ iuerāt in ciuitatē ad emēdū cibos. Et Jo. xiij. q̄ iudas habebat loculos. que tñ ipse exponūt extorte. Nec pestis multū viguit in marchia anchonitana z longo tpe nec florētia fuit ab ea libera. Adhuc pullulat talⁱ heresis. z si multū debilitata sit. Multi pertinaces in dicta opīone fuerunt cōbusti. Anno dñi cccc. xlix. Fabriani z florētie z vnⁱ⁹ anno sequēti. Nec ostenderūt aliud miraculū vllo tpe. nisi incineratiōez corpoꝝ ex igne. Falsitas aūt hui⁹ erroris ostendet in sequēti ca. de ꝯsilio pauperis. Fuerūt etiā tres secte hereticoꝝ. s. albanensiū. bagnolensiū z cōcordensiuz q̄ in multis erroribꝫ eoꝝ pessimis conueniūt. licet in paucis discordēt. Hi dicūt q̄ sunt duo ꝓncipia. vnū pⁱ⁹ bonū. aliud pⁱ⁹ malū z q̄ deⁱ⁹ bonⁱ⁹ non creauit ista visibilia. Itē q̄ deus nō creat nec infūdit nouas aīas. Itē q̄ xp̄s nō habuit nr̄as veras penalitates. z q̄ nō est deⁱ⁹. z q̄ nō assumpsit carnē de ṽgine. sed duxit carnē de celo. q̄ nō fuit verus hō. q̄ non vere comedit. nec fuit passus in cruce. nec mortuⁱ⁹. nec ī celū ascēdit. nec resurrexit vere. Itez q̄ nō est resurrectio corpoꝝ. Itē q̄ z vet⁹ testamētū nō ē a bono deo z q̄ moyses fuit malⁱ⁹. q̄ adā nō fuit a deo. itē q̄ ante xp̄i aduentū nō fuerūt aliq̄ boni. itē q̄ baptismⁱ⁹ nulli⁹ ē efficacie. itē q̄ obest subdito z sacrām̄to vita mala prelatoꝝ. itē q̄ nullus malⁱ⁹ pōt esse eps. itē q̄ ecclesia nō pōt aliq̄d possidere nisi in cōi. z q̄ non pōt excōicare. nec dz plequi malos. nec pōt facere ꝯstitutiones. itē q̄ sacrm altaris z extreme vnctōnis nihil est. Et q̄ peccatū originale nihil ē. Et q̄ peccatū non ē a libero arbitrio. z q̄ nō pōt quis penitere pⁱ⁹ pctm̄. itē q̄ infernⁱ⁹ vel purgatoriū nihil ē. itē q̄ bonⁱ⁹ deus vilificat z non occidit. Sed malus deⁱ⁹ vilificat z occidit corpa. itē q̄ mūdⁱ⁹ sp fuit z sp erit. itē q̄ mr̄imōiū malū ē. itē q̄ nō est ꝯfitendū. itē q̄ vsura nō est ꝓhibita. z q̄ non tenet quis restituere ablata. Itē q̄ hō pōt dare spm̄sanctū. Et plura alia falsissima z fatua ponūt. Nō q̄ si isti albanēses sunt albigēses. ꝯ hos albigenses misit Inno. tertⁱ⁹ q̄ fuit anno dñi. M. cc. duodecim abbates cistercienⁱ⁹. ordis cū vno legato ad ptes tholosanas ad p̄dicandū ꝯ eos inq̄rendum z exterminandū. Cū quibꝫ se repit btissimⁱ⁹ dñicus primⁱ⁹ fundatoꝝ ordis p̄dicatoꝝ. q̄ diu p̄dicauit contra eos z plurimos cōuertit. z vt hr̄ in legenda eⁱ⁹. q̄dā die facta disputatiōe solēni. inē nr̄os fideles z hereticos illos pⁱ⁹ longā ꝯcertationē verboꝝ in b̄ conuenerūt vtraq̄ ps fideliū z hereticoꝝ. vt accēso igne coraz oībus hereticis iactarēt libellū suā doctrinā cōtinētez ī ignē. z. b. dñicⁱ⁹ libellū doctrīe ṽe fidei nr̄e quā p̄dicabat silr in ignē p̄sideret. Et cuiⁱ⁹ libellⁱ⁹ incōbustus pmāeret. illa vt vera fides acceptaret. Mira res p̄ dicit libellⁱ⁹ hereticoꝝ in ignē. z subito cōburit. Proiecitur z libellus scī dñici. Et ter libellus in flāmas traditⁱ⁹ ter exiuit illesus penit⁹. O fides certissima. verissima z oī laude dignissima. indubitatissima xp̄iano rū q̄ tot innumeris z q̄tidie declarata doctrinis. z approbata miraculis. ex quā nulla est fides. sed perfidia diluuio eterne dānatōis extinguēda. Notandū etiā q̄ iste pessimⁱ⁹ error asserentiū duo principia vnū bonoꝝ. aliud maloꝝ z visibiliū. fuit originaliter heresis manicheoꝝ q̄ repullulauit circa annos dñi. M. ccl. vel circa in lombardia. pmaxime z florentiā etiā infecit in pte. Cōtra q̄s sanctⁱ⁹ petr⁹ martir ordis p̄dicatoꝝ ab Inno. iiij. factⁱ⁹ ꝯsitor. florentiaz purgauit tali heresi. gladiū materialē exercentibꝫ q̄ sunt de familia bussoꝝ. occidendo hereticos z relicꝫs supstites expellendo. Qui. b. petr⁹ demū ab ipsis hereticis occisus ab ipso innocētio sctoꝝ catalogo ē assc̄riptus veritatē fidei quā p̄dicabat z sanctitatē vite eⁱ⁹. multis miraculis dño ꝯfirmante. ¶ Exinde circa annos dñi. M. cclx. q̄dā mgr̄ parisiensis dictⁱ⁹ guilhelmⁱ⁹ de sctō amore libꝝ cōposuit ꝯ mēdicātes. multa mala ꝯ talē statū impingēs. Concludēs nō posse hoies saluari in tali statu. Sed ꝯ tales errores sanctus thomas de aq̄no libros edidit. z oēs illos errores efficacissime euacuauit. Propter q̄ alexander. iiij. guilhelmū illū cū suo tractatu reprobauit z puniuit. z ordines mendicantiū plurimū cōmendauit z ꝓuilegijs cōmuniuit. ¶ Demū circa annos dñi. M. cccxx. Exorta ē heresis vsitarū in boemia. cuiⁱ⁹ inuētoꝛ fuit quidā anglicⁱ⁹ magnⁱ⁹ sophista dictⁱ⁹ vs. Hi multos articulos erroꝝ tenebāt vt q̄ xp̄s non eēt in sacro altaris nisi cū eleuabat a sacerdote. Q̄ etiā nil debeāt possidere. imagines sctoꝝ cōburebāt. z multa alia. Missus fuit legatⁱ⁹ ad eos reducēdos a martio q̄nto dñs Jo. dñici ordis predicatoꝝ cardinalis ragusinⁱ⁹ z nil potuit ꝓficere. Deinde eo mortuo cardinalⁱ placentinus pⁱ⁹ quez dñs Julianⁱ⁹ cardinalis scī angeli q̄ ꝯ eos valde roboratos multitudine z dñio nō potuit ꝓualere. nisi gladio materiali fidelibꝫ bellātibꝫ z eos expugnantibꝫ. vñ ad nihilū sunt redacti. In diluuio igit aquaꝝ multaꝝ haꝝ heresum ad deuz hoies nō approximabūt. sed elongabūt a deo reprobati. q̄ suo sensui ptinaciē innitētes scripturas sacras male intellexerūt. z rōes q̄dē inducere ad ostendēdū fallaciā ipsaꝝ heresum nimis esset plixum. Sed sufficiat vna cōis rō breuissima ꝑ oīb⁹ videlz q̄ eoipso q̄ ab ecclia sacrosancta reprobati sunt. oēs dicti errores et hereses iudicate. reputādi sūt errores damnabiles z nulli eoꝝ adherēdū. Maior ē enī auctas ecclie in determinationibꝫ eoꝝ q̄ sunt fidei. oī rōi z oī auctē doctoꝝ. Et ait. b. aug. apl'o non crederē nisi ecclia illud approbasset. Nec lz alicui dubitare de aliq̄ supradictarū heresum q̄ nō sit falsa z ducēs ad dānationem Vel q̄ ds possit in ea saluari sicut xp̄iani veri in fide romane ecclie. Nā vt dicit ex de hereti. Dubiⁱ⁹ in fide ē infidelis. Et. b. aug. dicit in li. de fide ad petrū. firmissime tene et nullatenⁱ⁹ dubites oēm hereticū. vl scismaticū cū dyabolo z angelis eⁱ⁹ eterni ignis incēdio ꝑticipandū nisi añ finē vite catholice fuerit incorporatⁱ⁹ z reintegratⁱ⁹ ecclie. Et paulopost. Si hoi q̄ catholice ecclie nō tenet vnitatē. neq̄ baptismo. nec eemosina q̄ntūcūq̄ copiosa nec moꝛs ꝑ xp̄i noie suscepta poterit ꝓficere ad salutē. ex de hereti. firmissime Hinc z grego. in li. moral'. Quia ex sola catholica ecclesia veritas conspicitur apud se esse locum dominus prohibet de quo videatur. In petra Moyses ponitur vt dei faciem contempletur. q̄ nisi quisq̄ fidei soliditatem tenuerit diuinam p̄tiā nō agnoscit.

Et infra. Aquam diluuij archaz quidem ad sublimiora sustulit, omnes autem quos extra archam inuenit, extinxit. xvij. q. i. qz. Et certe valde miz ē, z in ꝟ apparet ꝟitas fidei nre. qz tot innumere hereses insurrexerūt ꝫ veritatē eiꝰ vt dimittā de psecutionibꝫ tyrannoz. Oēs z hereses ꝫ psecutiones defecerūt. Et ipsa sp firma ꝑmanet. Quid aūt sit heresis z quō puniant heretici. Et de triplici infidelitate. s. paganoꝝ iudeoz z hereticoz. hēs in. ij. ꝑte. ti. vl. Et de inq̄sitoribꝫ hereticoz z mō ꝓcedēdi ꝫ eos. hēs in. iij. ꝑte. ca. xvij. de pdicatoribꝫ z inq̄sitoribꝫ.

¶ De articul' seu cōclusionibꝫ. xiij. in q̄bꝫ cōiter nō teuek mgr̄ sententiaꝝ z gratianꝰ in decreto. Lap. viij

PRimus articulus q̄ charitas qua diligamꝰ deum z ꝓximū sit spūssanctꝰ. z nō aliquis bitꝰ creatꝰ. di. xvij. ꝑmi. Nec ē sua intētio q̄ motꝰ dilectiōis quo deū diligimꝰ sit spūssanctꝰ. sed q̄ iste actꝰ sit a spūsctō nō mediante aliq̄ bitu. sicut sūt aliꝫ actꝰ ꝟtuosi. Et ꝫ ꝑter excellētiā charitatꝫ dixit sctūs tho. in ꝑfata di. ꝑmi sen. Et in se. se. q. xxij. ar. ij. z in qōnibꝫ ꝺ ꝟtutibꝫ. q. ij. ar. i. ē ꝫ mgr̄m sen. Et allegat b. aug. iij. de doctri. xp̄iana dicentē. Charitatē dico motū aī ad fruēdū deo. Sed motꝰ aī inquit doctor sanctꝰ ē q̄d creatū. q̄ charitas ē creatura. Itē sequeret q̄ actꝰ charitatis nō sit actꝰ volūtatis. qꝺ ē impossibile. eo q̄ manifestā implicat ꝫdictionē. Naz amor de sui positiōe iportat q̄ sit actꝰ voluntatis. Qz aūt se quak huiꝰ actū nō esse voluntatꝫ. pz. qm̄ si spūssctūs moueat humanā mentē motu charitatꝫ. ita q̄ sit motꝰ. z nullo mō ꝓncipiū huiꝰ actꝰ esset. q̄d violentum cū ꝓncipiū sit ex. q̄ nō esset volūtariū. Itē si aliqꝺ diceret q̄ volūtas concurreret vt instrm ad hūc actuz. seq̄ret q̄ nō sit meritoriꝰ iste actꝰ. eo q̄ instrm est illud in q̄ ē agere vel nō agere. cū in eo nō sit ꝓncipiū actiuum. Itē seq̄ret q̄ in iustis dormientibꝫ nō esset charitas. eo q̄ nō bñt motū dilectiōis. Itē ꝫ esset ad detrimentū. z nō ad excellentiā charitatis. qm̄ sequeret q̄ bñs charitatē nō eēt ꝓmptꝰ ad opandū. siue cū delectatiōe. eo q̄ in volūtate nō esset forma seu virtꝰ. z tm̄ ꝫ in charitatis actu deberet eē. qz ē radix merēdi. ¶ Scōs q̄ termini nūerales vt trinꝰ z vnꝰ z hmōi. nō dicūt positionē sed ꝙuationē tm̄. di. xxiij. qꝺ intelligik sic. Cū ꝺr. deꝰ ē vnus. nihil ponit. sed ꝙuat multitudinē deoz. Silr cū ꝺr ꝑsone sunt tres. excludik singularitas ateq̄ solitudo. Sctūs tho. ꝑma ꝑte. q. xxx. arti. iij. dicit. q̄ ꝫ ꝓuenit ex eo q̄ cū multiplicik dicak vnū vno mō mgr̄ accipit. Naz vnū pōt accipi ꝙut ē ꝓncipiū nūi. ex ꝙtinuiꝫ ꝙiuisiōe causati. z sic ē accidēs. z nō ꝑdicak ꝺ eo nisi methaphorice sicut alie ꝓprietates corporaliū. Et pōt accipi trāscendenē. Et sic vere de deo ꝑdicak significās illā rem de q̄ ꝑdicak. addendo negationē. qz vnū significat rē indiuisam. vt cum ꝺr. ꝑsona ē vna. vnā significat ꝑsonā indiuisā. z silr de alijs dicak. ¶ Tertiꝰ ē eq̄litas z silitudo nihil ponūt. sed ꝙuāt. sicut termini numerales. di. xxxi. Qꝺ intelligik. qz cū ꝺr. pr̄ est eq̄lis filio. i. non maior nec minor. Eodē mō pr̄ ē silis filio. i. nec diūsus nec alienꝰ. Sanctꝰ tho. ꝑma ꝑte. q. xlij. ar. i. dicit q̄ filiꝰ eq̄lis ē pri in magnitudine ꝓfectiōis nō aūt mobil. ita q̄ posituę ꝑdicak. Silitudo etiā posit ue ꝑdicak. Nā vnū in q̄ntitate causat eq̄le. z vnū i q̄litate causat silē. sic vnū in suba causat idē. vñ sicut in deo ē q̄ntitas pfectionis. ita est ubi eq̄litas. Et idē de silitudine dicak. qm̄ ibi nō ē q̄litas q̄ est accides. sz pfectio dei siue diuina. fm quā di nine ꝑsone dicunk silēs. ¶ Quartꝰ articulꝰ q̄ ꝑmiū in angelis ꝓcessit merita. di. v. in. ij sen. Sanctꝰ tho. ibidē. z. i. ꝑte. q. lxij. arti. iij. dicit. q̄ soli deo bītudo pfecta ē naturalis. cuilibet autē creature nō ē naturalis. sz vltimꝰ finis. Quelibet autem res ꝑ suā operationē ad vltimū finez ꝓtingit. q̄ q̄dem operatio in finē ducēs. vel ē factiua finis qm̄ finis non excedit ꝟtutē eiꝰ qꝺ operak. ꝓter finē. sicut medicatio ē factiua sanitatis. vel ē meritoria finis. qm̄ finis excedit virtutē operantis. sicut ē bītudo. Vñ angeli pꝰ ꝑmū actū charitatis q̄ bītudinē meruerunt. stati bī fuerūt. ¶ Quintꝰ q̄ nihil de cib trāsit in ꝟitatem humane nature. di. xxx. in eodē. ij. sen. Sanctꝰ tho. i. ꝑte. q. vl. ar. penul. ꝺr q̄ eiusdem rōnis ē. q̄ aliq̄ forma possit fieri in aliq̄ materia. z possit ꝓriā materiā desere. qz oīa generabilia sunt corruptibilia z ecōuerso. Manifestū ē autē q̄ aīa humana pōt deserere ꝓriā materiā q̄ pōt fieri in alia materia. Itē multiplicatio materie vel ē fm q̄ntitatē trm̄. vt i rarefactiōe. vel fm subiectū materie. z ꝫ vel ꝑ creationē. vel ꝑ ꝙuersionē nō ꝑ creationē. qz fm be. greg. oīa sunt silr creata fm materiā. q̄ ꝑ ꝙsionē alimēti in veritatē humani corporis. Vñ pbs ꝺr q̄ alimētū nutrit inq̄ntū ē potētia caro. ¶ Sext' q̄ semen ē de suba pris. di. e. s. xxx. in eodē. ij. sen. Sanctꝰ tho. ꝑma ꝑte. q. vl. ar. vl. dicit q̄ cōe hz se ad determinatū vt impfectū ad pfectū. Alimentū aūt ꝓmo accipit q̄ndā virtutē cōem respectu oīm ptiū corporis. z in fine determiāk ad hanc vel illā. Vñ si retineret naturā eiꝰ a q̄ resoluik. tūc iaz esset recedēs a natura generantꝫ. qz in via corruptiōis existens. z sic nō hret virtutē ꝙuertēdi aliud in silez naturā. si ꝫo retineret ꝟtutē eiꝰ a quo resoluik. tūc cū esset ꝫctū ad determinatā ꝓrē agentꝫ. nō esset mouens ad naturā torꝰ generādi. sed ꝓtis. z sic nō generaret cōpletū in natura sz impfectū. Septimꝰ articulꝰ q̄ aīa humana sepata a corpore sit ꝑsona. di. v. iij. sen. Sanctꝰ thomas ibidē ꝺr q̄ ꝫ ꝙsonat opinioni platonis. q̄ posuit q̄ hō nō est aliq̄d constitutū ex aīa z corpore. sz est aīa corpe induta. Sed hec opinio stare nō pōt. qz sic aīa corpori accidēt alr aduenireꝫ. sz ex eis nō fieret vnū ꝑ se. Vñ ꝫ nomē hō de cuiꝰ intellectu ē aīa z corpꝰ. nō significaret vnū pe se sed ꝑ accidēs. Et sic nō esset in genere subē. ¶ Octauꝰ articulus q̄ xp̄s in triduo q̄ aīa a corpore fuit sepata. fuit hō. di. xxij. eiusdē tertij. Sanctꝰ tho. iij. ꝑte. q. vl. ar. iij. dicit. q̄ mors ꝓuenit ex sepatiōe aīe a corpe. Luz igik aīa xp̄i fuerit sepata. igik xp̄s mortuꝰ fuerit. q̄ nō fuit hō. sed hō mortꝰ. Mgr̄ sniaꝝ autē credidit q̄ siue sint ꝙiuncta aīa z corpꝰ siue nō. aliud ē hō. qꝺ est falsū. qz vt ꝺr. b. tho. ꝑma ꝑte. q. lxxv. arti. iij. Illud est hō qꝺ operatiōes hois operatur. Cum igik sentire sit operatio hois. z in triduo non fuit sentire. igitur non fuit homo in illo triduo. ¶ Nonus articulus. q̄ sacramenta veteris legis nullo modo iustificabant. etiam ex charitate facta. distinctiōe. i. iij. sentē. Sanctus thomas ibidem dicit. Absurdum est q̄

labores sctōr in hui⁹ sacris deo accepti nō fuerint. z q op⁹ ꝓximis possit eē nō meritoriū. z iō tenek cōiter q⁹ vsus eor meritori⁹ eē poterit. si ex charitate factus fuisset. Aliq tñ excusant mgr̄m dicētes q⁹ intellexerit de ope opato. lz opatio ex charitate facta meritoria esset. ¶ Decim⁹ articul⁹ q baptizati baptismo iobis nō ponerēt ibi spē nō rebaptizabant. di. ij. eiusdem. Sctūs tho. ibidē dicit q opinio mgr̄i videk fuisse. q q referebāt iobis baptismū ad xp̄m ex gra xp̄i z baptismo iohānis fiebat q̄si vnū qd. z iō nō indigebāt nisi manuū ipositiōe ad susceptionē spūssancti. Sz qr sacra noue legis ex ope opato efficacia hñt. Jō videk q⁹ spes z fides illius q baptismū suscipit. nihil faciat ad sacr̄m. q̄uis possit facere ad rē sacri ipediēdā vel pmouēdā. vñ necē erat baptismo xp̄i baptizari. maxime qr in iobis baptismo forma debita baptismi nō erat vñ oportebat iterari. qr hoc ē generale in oīb⁹ sacramētis. cū deficit aliqd qō ē de ſuba sacri. Et cōfirmak dicto. b. aug. sup Job. omelia. v. dicentis. Qui baptizati sunt baptismo iohānis non eis sufficit. ¶ Undecim⁹ articul⁹ q deus potuit cōicare potentiā creandi creature. di. v. eiusdē sanct⁹ tho. ibidem dicit q potētia creādi. creature cōicari non pōt. qr ipsa tra heret vltra suā spēm. Nā cum creatio sit op⁹ infinite potentie. creature cōicari nō potest. cū ipsa sit finita. Jtē creatori debet latria. sed h nō pōt creature cōicari. g nec creare. ¶ Duodecim⁹ articul⁹ q heretici pci si. scismatici suspēsi z degradati. ꝓsecrare nō pñt. di. xij. Sanct⁹ tho. ibidē. z. iij. pte. q. lxxij. ar. vij. dicit. q oē illud qō p ꝓsecrationē dak. est ppetuū. Jō sicut baptism⁹ q p ꝓsecrationē dak nūq amittit q̄cūq aliqs in heresim labak vel in scisma. excōicationē. ita nec sacerdotalis ordo aliq mō amitti pōt. vt. b. aug. dicit ad pmenianū. z qr ptās ꝓsecrandi ordinē sacerdotalem consequit. ¶ Jdeo heretici z ceteri q ī articulo ponunt ꝓsecrāt. q̄uis ad suā pniciē. dūmō seruek debita forma z matia. ¶ Tredecim⁹ articul⁹ q maritus alicui⁹ sponse. p ꝓsensū de pñti. quā tñ nō cognouisset. bigam⁹ vocak. z ad sacros ordies pmoueri nō pōt. di. xxvij. Sāct⁹ tho. ididē dicit. q bigamia causat irregularitatē inq̄tū tollit pfectā significationem mr̄imonij. q ꝓsistit in ꝓiūctōe z aior q fit p ꝓsensum z in ꝓiūctōe corpor. z iō rōe vtriusq oportet esse bigamiā q irregularitatē facit. vñ p decretalē innocētij abrogak ei qō dicit mgr̄ in lr̄a. videlicet q sol⁹ cōsensus p ꝟba de pñti sufficit ad irregularitatē inducendā. ¶ Decimusquart⁹ articl⁹ q coḡscēs spōse legitime sororē. postremo nō pōt vxori debitū reddere. di. xxxiij. Sanct⁹ tho. ibidē dicit. q vxor non dz puniri pctō viri. g vir tenek reddere debitū vxori peteti. Sz mgr̄ saluak. qr intēdit reddere debitū. i. carnalē copulā qua priuatus ē q̄tū ex pte sui. q̄uis vxor ius suū remaneat tc.

Jn decretis quedā po- .§.i

nit gratian⁹ auctor libri q non tenenk. Quedā alia a concilijs vel sūmis pontificib⁹ edita q̄ sunt reuocata seu ímutata p ꝓsuetudinē generalē ꝟsā z abrogata. Nā q aliq sint abrogata p ꝟsā ꝓsuetudinē. pz exemplū de ieiunio q̄dragesime. qō la clericis deberet inchoari ímediate post sexagesimā. vt fuit statutū a patribꝫ vt hr̄ di. xiij. Statuim⁹ cū duobꝫ. c. sequentibꝫ Et tñ ꝟsū seruak. qr cōiter clerici seculares inchoant q̄dragesimā. qñ z laici nec in h dicunk peccare. vt asserik di. e. §. vlti. ¶ Dies rogationū añ ascēsionē erāt in p̄cepto q ad cessationē ab opibꝫ. vt pz de ꝓse. di. xij. pnunciādū. Et q ad ieiuniū. vt hr̄ di. e. c. rogationes. Lz glosa dicat ibi esse exhortationē ꝓsilij nō p̄ceptū. Sed ꝓsuetudo ē in ꝟsū q ad cessationem ab operibꝫ z ieiuniū. Nec p h dicūt doctores hoies pec care. Jdē de ebdomada scrā z ebdomada pasce. que erāt in p̄cepto q ad cessationē ab opibꝫ. vt pz de con se. di. iij. pnunciandū. Sed ꝓsuetudo est in ꝟsū nec dicunk hoies eē trāsgressores. Item di. lxxij. agit de lr̄is dimissoriis q dabank ab epis clericis suis q ad aliā dyocesim trāsire volebāt ad officiandū. z h sub certa forma cū lr̄is grecis q ibi ponik. Sed dicit glo. q h abūt in dissuetudinē. z iō illa distinctio legit raro in scolis. Tñ q̄uis forma illa nō seruek. seruāduz tñ est illud qō tradik di. lxxij. s. q clericꝰ alterius dyocesis nō recipiak ad officiandum in alia dyocesi sine lr̄is dimissoriis sui epi. q testimoniū reddūt de eius ordinatiōe z ꝓfessiōe z lnia. Et qr istud male obseruak z nō sine pctō. iō multa incōuenientia sequūk. vt indistincte scelerati fugiētes iudicem suū admittank ad officia. qr nō cognoscunk. ¶ Jtē. xxij. q. v. Nonne stū hr̄ q iuramentū in iudicio fiat a ieiunis. Et in. c. decreuit dr. q in q̄dragesima. in aduētu. in diebꝫ dominicis nō exigank vel exhibeank iuramēta. scz solēnia. vt i iudicio z bnōi. Et vtrūq ē abrogatū p ꝟsā ꝓsuetudinē. vt etiā dicit glo. ibi.

Multa etiam edita an. §. ii

tiq iure ibi nōra sunt ímutata. Naz vt dr di. lxiij. §. penul. Sicut electio sūmi pōtificis nō a cardinalibꝫ tm̄. sz etiā ab alijs religiosis clericis est faciēda aucte nicolai pape. qō hr̄ di. xxiij. in noīe. Jta epor electio nō a canonicis tm̄. s. maioris eccl̄ie. sed etiā ab alijs religiosis clericis ē faciēda p̄m ordinationē innocētij factā in cōcilio rome. que habek di. lxiij. c. obeūtibꝫ. Sed electio pape hodie solū fit p cardinales. vt pz de electi. p totū. z. c. vbi periculuz. Electio epor p̄m iura cōia fiebat a canonicis cathedraliū eccl̄iar. z cō firmabak a metropolitanis. Sed hodie sūmi pōtifices reseruāt sibi. pulsionē z collationē oim dignitatū sc̄z pr̄iarchaliū. metropolitanor. epor. abbatū. ppositurar z plebanatuū seu porator eccl̄iarū collegiatarū. Et capla in his nō hñt se intromittere. ¶ Item di. lxxvij. z di. lxxviij. p totū hr̄ de etate ordinandor sc̄z q ad subdiaconatū nō debeat q̄s ordinari añ. xx. annū. Ad diaconatū in. xxv. z non añ. Ad presbyteratū in. xxx. ibi etiā hr̄ de certis interstic̄ijs seruādis. inter ordinē z ordinē. Sed p cle. de eta. z q̄li. ordi. ímutatū h ē z determinatū q subdiacon⁹ in. xvij. anno etat̄ sue. Diacon⁹ in. xx. Sacerdos in. xxv. anno inchoato. s. anno. z si nō cōpleto valeāt ordinari. Et nō añ sine dispēsatiōe pape. Nec interstic̄ia illa oportet seruari. sed si ltīma etas existit ad oēs ordines infra annū poterit pmoueri. ímo infra vnam q̄dragesimā. vt. s. in p̄ma dñica et⁹ recipiat oēs ordines minores. Jn sequti sabo subdiaconatū. Jn sabo añ dñicā de passiōe diaconatum. Jn sabo sctō sacerdotiū dū-

modo alīs sit idoneꝰ. ¶ Item in cā. xxxv. q̄ ponūt in qōe. ij. iij. iiij. & v. q̄ ad gradꝰ ꝯsanguinitatis & affinitatis ꝓhibitos ad ꝯbendū mīmoniū. s. vi. gradꝰ correcta sūt & imutata ꝑ decre. gre. ix. q̄ habet ex de ꝯsan. & affi. nō debēt vt dicit glo. vbi diminuunt duo gradus ex illis sex. qz difficile erat & mēti retiere tot gradus vñ multi ex ignorātia ꝯhebāt in ḡdibꝫ ꝓhibitis Et ꝓhibitio ibi determinat & declarat vsqꝫ ad quartū gradū consanguinitatis & affinitatis incluſiue. in q̄bus non pōt ꝯhi absqꝫ sedis aplice dispensatiōe. Et in tertio & q̄rto frequenter ex cā rōnabili dispensat. In vlterioribꝫ gradibus vltra quartū pōt de iure cōi ꝯhi nūc. ¶ Itē. ij. q. iiij. c. sepe ꝓtingit. vbi dz ꝙ cuꝫ furtum reperit factū in monasterio. & ignorat autor. dz fieri talis purgatio. vt abbate vel alio ex mōachis celebrante missam. oībus det cōio sub hac obtestatiōe. Ꝙrꝓ dñi sit tibi ad ꝓbationem bodie. Dicit glo. & bñ. ꝙ istud statutū ē abrogatū. qz indebite fieret. Cū q̄ cōcordat. b. tho. in. iij. ¶ Itē qō dicit de ꝯse. di. i. Sacramēta. s. altaris nō debēt nisi a ieiunis celebrari. i. confici. excepto die cene dñi. dicit glo. & bñ ꝙ illi exceptioni est derogatū ꝑ consuetudinē ꝯtrariam. Et ꝑ ca. liqdo. de ꝯse. di. ij. vbi indistincte & sine exceptiōe diei illi dicit ꝙ dz sumi a ieiunis & cōfici. Infirmus tñ grauit etiā nō ieiunꝰ sumere pōt in ꝓiculo. ¶ Itez q̄ habent de sacramēto eucharistie. de ꝯse. di. ij. q̄ vident esse ex mō loquendi sub ꝓcepto. s. ꝙ in cena dñi oēs debēt cōionē accipere. vt in. c. in cena. Et ꝙ oēs debēt ter in anno cōicare. s. natiuitate resurrectione & pēthecostes. vt in. c. seculares. & in alīs tribꝫ. c. Intelligenda sūt nūc esse in cōsilio. Excepto festo dñice resurrectiōis. qz hoc solū nūc est in ꝓcepto ex decretali oīs vtriusqꝫ ex de pe. & re. q̄ etiā in. c. triforme dicit. s. de vna ꝓte ex tribꝫ hostie consecrate q̄ reseruat in fine misse. bodie nō seruat. sed sil' due siccē sumuntur. Et ꝙ in ca. tribꝫ gradibꝫ dicit de ieiunio seruando ꝑ aliqs horas. s. post sumptū sacramētū etiā non seruat sed paulopost pōt comedi ꝑm. b. tho. in. iij. ¶ Q̄ō in. c. oīs dicit. s. ꝙ accedens ad cōionē. per ꝓꝰ dz abstinere ab actu ꝯiugali per tres q̄tuor vel q̄nqꝫ dies. Dicit glo. hoc eē de ꝑsilio. & sic est debitū bone statis. nō nēctis ꝓcepti.

Gratianus quoqz mo. §. III

nachꝰ autor seu cōpilator libri ipsiꝰ aliq̄ pōit in. §. in q̄bꝫ ipse ex suo sensu loquit. que tñ nō tenent. videlz i. di. xiij. §. i. dicit. ꝙ cū qs vrget inē duo mala. licitū est minꝰ eligere. vñ videt ꝙ aliqs possit esse perplexꝰ inē duo peccata. ita ꝙ nēcē sit alterū cōmittere. Sed ꝫ est falsum vt probat ibi glo. sūma. & bene & diffuse Cui cōcordat. b. tho. vt enī ait hiero. Neqꝫ ad virtutes neqꝫ ad vitia nēcte trahimur. de pe. di. ij. Si enī inqt. & b. aug. Nemo peccat in eo ꝙ vitare non pōt. Scōm ḡ rei veritatē nullꝰ pōt esse perplexꝰ inē duo peccata. sed bñ ꝑm erroneā ꝑsciam suāqꝫ depōere dz & pōt. sed ipsa ꝓmanēte dat doctrina ꝙ eligat qō minus sibi videt e duobꝫ. Et sic intelligēda sunt capla duo. & c. nerui. ¶ In di. xcv. §. sed illud. pꝰ. c. pbros dicit ꝙ forte nēcte vrgente in abnītia epoꝝ vbi est cōsuetudo pbri pñt chrismare in fronte. Sed ꝫ nō est verꝫ. qntacūqꝫ nēcte & ꝙsuetudo in ꝫ que ponꝰ ē corruptela nūl facit. vt de ꝯsue. quāto. Sic tenet. b. tho. in. iij. & alij theologi. qō etiā firmat glo. Nec epūs potest in ꝫ dispēsare. Quidā etiā dixerunt ꝙ nec papa vt ponit in dicta glo. Sed ꝑm. b. tho. & alios theologos pōt vtiqꝫ qō ꝓbat ex facto gregorij. q ui aliqñ in ꝫ dispensauit. vt patet di. e. ꝙuenit. Et ꝫ sentit ꝓria opinio glo. In scda cā. q. i. §. in manifestis. dicit ꝙ in notoriis q̄ ibi manifesta vocat. non requirit ordo iudiciarius. qō nō est simplr verꝫ. & diminute loquit. vñ & glo. sup. c. manifesta. notanē ponit triplex notorietas facti iuris & ꝑsumptiōis. & que & q̄lis in eis requirat ꝓbatio. Nā in notorio facti non solū interpollari & actu trāseūtis. sed etiā ꝑmanentis. qō ē ꝑmaxime notorietas facti. qō. s. nouit maior ꝑs populi seu vicinie vbi morat vt cū tenet cōcubinā esse publice. vt dicit glo. sup. §. qñ. q. e. Si reꝰ negat esse notorietas crimen suū requirit aliqs ordo iudiciarius. vt. s. ꝓbet saltez ꝑ duos testes illud esse notorium. & oportet vt citet & snia tāqꝫ ꝯ notorietas det. Quod etiā dicit gratianꝰ in dicto. §. quādo. ꝙ talis notoriꝰ peccator ꝓbat ꝰ post secundam & tertiā correctionem. id est admonitionem si incorrigibilis inuenit. ē dānandus ꝑ snīam. nō tenet. qz in hui ꝰ notorijs nō requirit admonitio ꝑcedens. ¶ Itē in. xi. cā. q. iij. §. euidenē itaqꝫ. pꝰ. c. ad mensam. dicit ꝙ injcies manꝰ violentas in ꝑsonam ecclesiasticā incurrit anathema. ꝑm illud. cvij. q. iij. si qs suadēte. exponēs anathema. i. sepationē a sacramētis & ingressu ecclesie. nō autē a cōione fideliū. sed vt dicit ibi glo. & bñ hoc nō tenet eccl'ia. Nam ꝯ eus est ex de appel. ꝙuenit. Est enī sepatus etiā a cōione fideliū. Jo. ka. volens eū corrigere dicit talē esse excōicatū. sed nō vitandū añqꝫ denūciet. qō est falsum. & ꝯ eum ē exꝓsse de sen. excō. cū nō ab hoīe. ¶ Itē in eadē cā & qōe in. §. cū ḡ snia pꝰ. c. nō solū reꝰ exponit illud grego. Snia pastoris siue iusta siue iniusta timenda ē appellans sniaz iustam. cū ē in hoīe vere illud crimē ꝓ q̄ excōicat. Iniustā cū nō est crimē illō sed aliud. puta excōicat ꝑ furto qs. q̄ tñ furtū nō cōmisit sed adulteriū. Et hāc & si iniustā dicit timendā & seruandā. sed si non est in eo aliq̄ō criminale. videt velle dicere. ꝙ tūc nō hz timere vel ꝓuare. Sed vt dicē glo. male intellexit ꝓba grego. deceptꝰ ex eo qō subintulit grego. Ne cū iniuste forsitan ligat ipsam obligationis sue snīam ex alia culpa mereatur. Sed vocat grego. aliā culpā ipm ꝓtēptū snie. cū. s. non seruat eā qz iniuste ligatꝰ ē. cū nō cōmiserit illū excessum ꝓpter quē excōicat. Quātūcūqꝫ igit sit iniusta nisi sit lata pꝰ appellationē vel cōtineat intolerabilē errorē. Lata a suo iudice ligat & ꝓuanda ē. ¶ In ca. xij. q. i. vbi querit vtꝝ liceat clericis hrē ꝓria bona. arguens ꝑ & ꝯ multa inducit. Demū soluit in. §. cū ḡ. pꝰ. c. ꝑcipimus ꝑ distinctionē. videlz ꝙ clericis orientalibꝫ quibus lz vti mīmonio. & occidentalibꝫ q̄ añ ordinationē suā legittime habuerūt vxores & filios. lz habere ꝓpriū & sui & familie sustētationē. Alijs autē q̄ a puericia fuerūt in clericatu nō lz. Sed vt dicit glo. istud nō est verꝫ. Nā clericis oīb' lz habere ꝓpriū. nisi renūciauerint ꝓpriis vt religiosi. vel voto se ad ꝫ astrinxerint. vel tpe ꝓmittue eccl'ie. Et de his intelligēda sūt illa ca. q̄ de ꝫ vident dicere. Nec in glo. sūmaria in ꝓncipio qōnis. cui cōcordat. b. tho. ¶ Itē in. iij. q. i.

Titulus XI

Querēs vtr clericis liceat in iudicio repetere sua. R. p̄ argumenta dupl'r. videlz q clericis etiā pfectis lz in iudicio ꝓtendere. nō p̄o lucro, captādo. sed p dā/no cultaudo. Itē qō z si non p̄ suis rebꝫ tñ p̄ cōibus eccl'iaꝝ suarum lz stare in iudicio p̄ eis defendēdis. sed impfecta ē ista solutio. z glo. sūmaria meli⁹ z perfecti⁹ rñdet. Dicit enī q oēs clerici q̄ bñt p̄prium vel habere pñt. pñt licite sua repetere in iudicio. Si nō bñt p̄prium vt religiosi pñt repetere bona eccl'iarū suarū seu monasteriorꝫ si sunt p̄lati de mādato suoꝝ superioꝝ pñt repetere. vt. xvi. q. i. mōachi. Oēs etiaz clerici pñt agere in iudicio p̄ miserabilibꝫ pſonis de mādato superioris. xvi. q. i. puenit. Nec ꝫ derogat p̄fectioni statꝰ religiosoꝝ. cuius magis deceat p̄ alios litigare. s. laicos. ¶ In cā. xvi. q. i. §. pōt etiaz alic⁹ pca. dilectio. dicit q̄ sufficit ad p̄scribendū q̄ ab initio habuerit bonā fidem cū cepit possidere rē alienā. z si medio tpe habuerit ꝺsciam rei aliene tñ p̄scribit. sed lz ꝫ sit p̄m iura ciuilia. tñ vt dicit ibi glo. ꝫ nō tenet p̄m ius canōicū. cui in ꝫ est standū. Oportet enī q nō solū ab initio. sed p̄ oē tempꝰ q̄ currit p̄scriptio habeat bonā fidē. i. credat se iuste possidere. vt de re. iuris. possessor. li. vi. ¶ In cā. xxii. q. iii. §. vlti. dicit q̄ hñs votū castitatis si iurat aliquā ducere in vxorē iuramētū hoc illicitū est z pernicioſum qz ꝺ votū. z hoc ē verꝫ. Et subdit q̄ seruare ꝫ iuramentū nō p̄hibek. sed pnīa sibi de violatiōe voti est iniungēda. qō dicit mgr̄ est verꝫ ꝺsūmato mrīmonio. qz illā dimittere nō pōt. z hoc nō obligatione iuramēti. sed maiori vinculo sacramēti. Sed si non ꝺsūmauit mrīmoniū. p̄hibek seruare illud iuramentū. alꝫ peccat mortaliť. Malꝰ enī z p̄ius. vñ z obligatꝰ est vinculum voti q̄ illi⁹ iuramēti. z iō ad p̄imū tenek. Ibi etiaz subdit. q̄ si q̄s iurat se non facturū clericū vel religiosum. q̄ nō p̄hibek illud iuramentū seruare. qz nō ad imitik p̄ ꝫ salꝰ aie nec corpis. Nā z laici in suo statu pñt saluari. Sed p̄m. b. tho. hoc iurādo grauik peccat. qz ponit obicem spirituiscō. Nā z si in secl'o possit saluari. meli⁹ tñ z pfecti⁹ in clero vel religione. Dicik aūt iuramentū illicitū nō solū cum adimitik salꝰ aie vel corpis. sed etiā cū diminuik salꝰ alteri⁹ eoꝝ vel pfectꝰ aie impedik per obseruationē iuramēti talꝫ. sicut si q̄s iurauit nō dare alicui panē necessariū ad sustentationē. vt illicitū p̄hiberek illud obseruare. sed etiā si iuraret ei cōpanaticū quo meli⁹ sustentarek vt illicitū esset p̄hibendū obseruare. Et multo magis ē illicitū cū iurat illud nō factuꝝ. qō magis saluti aie p̄ficit. ¶ In cā eadē. q. v. §. i. dicit. q̄ q̄ cogit aliquez ad iurandū falsum. i. exigit ab eo iuramentū peccat mortaliť. si est p̄iurans. qō z glo. affirmat. Sed ꝫ intelligendū ē qñ ille scit seu verisimiliter credit q̄ iurabit falsum. vt declarat. b. aug. in. c. ille q̄. q. e. Naz alꝫ si q̄s exigit ab aliq̄ iuramentū. vel p̄ se vel per iudicem in iudicio p̄ veritate inueniēda nesciens si ille falsū iurabit nō videk arguend⁹ de mortali. Et multo magis iudex exigēs iuramētū p̄m formā iuris. vel ad rēq̄sitionē p̄tis. cū debet nō peccat. z si sciat illū falsum iurare p̄m. b. tho. ¶ In. xxiii. q. i. §. si aūt post. c. audiuim⁹. videk dicere q̄ lapsus i veterē heresim excōicat⁹ est. vñ z suspensus ab executiōe ordis z iuri sdictionis. Et alios excōicare nō valet. Sed nouā heresim ꝺfingēs et corde suo. nō ē excōicatus. Et cū tolerek ab eccl'ia pōt excōicare z alias agere. cū. s. est occult⁹. sed glo. dicit indistincte q̄ siue veterē sequak. si ue nouā ꝺfingat. est excōicatus. z alios excōicare nō valet. ex de hereť. ad abolēdā. Valent tñ alia que facit dū tolerak ab eccl'ia. qz. s. occult⁹. ¶ Si tñ oino essꝫ occultus qz cū nemine exprimit errorē suū p̄m pe. ia. iii. nō videk excōicat⁹. qz eccl'ia nō iudicat nec punit mere occulta. sed cū se in aliq̄ manifestat suā heresim z si occultū sit. ita q̄ p̄bari in iudicio nō possit. tñ excōicat⁹ est. Et idē dicit glo. de scismaticis. nisi forte i sūmo pontifice. cū duo crearenk z q̄libet crederet se papā. Nec glo. sūmari. vltia tñ ei⁹ ps videk intelligēda cū haberent iustā cām credendi illud. z rōnes essent vehementes p̄ vtraꝫ pte vt accidit tpe scismatiś inē vrbanū z clementē. ¶ In dicto. §. querens ḡtianus vtr lapsi p⁹ baptismū in crimē z penitētes valeant p̄moueri ad ordines vel dignitates vel curam aiaꝝ. Et iā p̄moti valeant p⁹ lapsum p̄manere in ordinibꝫ dignitatibꝫ iā susceptis z ad alia p̄mouerī. Arguit ad p̄tes negatiuā z affirmatiuā multꝫ diffuse. demū dat duas solutiōes p̄ distinctionē. Daꝫ p̄ma est. q̄ si vere penitent nō ficte pñt p̄moueri. z in suis dignitatibꝫ p̄manere z ordines exeq̄. z ad superiores ascendere. Si ficte penitēt. ita. s. q̄ nō odium crimis sed tiōr vtilitatis. z amissio p̄ij grad⁹ z ambitio celsioris ad pnīam inducit. Et tales nō debent p̄moueri vel manere in susceptis. hec dicit in. §. quō igiť. añ. c. vt ꝺstituerek. Alīā solutionem ponit in. §. pñt z aliť. añ. c. sacerdotes. s. pctā cōmissa aut sūt occulta. z p̄ter talia non p̄hibenk p̄moueri z p̄manere in susceptis facta secreta pnīa. Aut sūt manifesta et p̄ter talia qz scandalizant. non pñt nec debent p̄moueri vel exeq̄ in susceptis. Sed vtraq̄ solutio est impfecta z satis ꝺfusa. nec simpl'r vera. ſz cū additōe pōt saluari. Nā quo ad p̄imā solutionē distinguendū. qz aut crimina sunt talia q̄ inducūt irregularitatem. z talibꝫ irretiti. nō pñt q̄ntūcūq̄ penitēat absq̄ dispensatiōe ordinari. vel bñficari. vel vti susceptis. exemplū in enormibꝫ vel in homicidio. vl' mutilatōe heresi scismate. simonia in ordine suscepto. dignitate z bñficio curato etiā occultis. in quibꝫ solꝰ papa dispensat. Et in mediocribꝫ crimibꝫ cū sunt notoria. vt in adulterio. sacrilegio. incestu z hmōi. in quibꝫ etiā aliq̄ epi dispensant. Si aūt crimia nō inducāt irregularitatē pñt q̄ illa ꝓpetrarūt z p̄moueri z vti susceptis sine aliq̄ dispensatiōe. pacta tñ pnīa interiori. si nō ad p̄niciez sui. sed ad salutē volūt sacr̄m ordinis accipere vel vti susceptis. Sed cū vlteri⁹ q̄rik. si p̄ p̄latos debēt cū hꝰi criminosis q̄ indigent dispēsatiōe dispensari. Tunc hr̄e pōt locū prima solutio ḡtiani scz q̄ nō ꝺz. cū apparet nō vere sed ficte penitē. cuius possit. Sed si vere tunc pōt z ꝺgruit cū eis misericorditer dispensari p̄m. c. ponderet. z. c. dño sctō. In homicidio ex malicia nō ꝺsueuit dispensari z si possit q̄ ad aliā solutionē supplendū est. qz si occlta talia sint enormia. q̄ vt dictū ē inducunt irregularitatē. indigent hmōi illa queati dispēsatione. Si nō sunt enormia p̄ pnīam secretam purgata nō impediūt. Manifesta ꝺo seu notoria si sint enormia vel etiā mediocria vt adulterium. sacrilegiū. sodomiticū z hmōi. in

digent q̄ ea ꝓpetrarūt dispensatiōe. Si nō sunt notoria. s. p ꝯfessionem in iudicio vel ꝯuictionē. vel euidētia facti q̄ nulli possit tergiū satiōe celari. cuius a multis sciank nō indigent talia dispēsatiōe. sed pnia prius uata purgank. Predicta satis elici pñt ex glo. sūmaria. di. l. §. vbi ponunk multe circa mām opiniones varie. ¶ In di. i. de pe. querens vtr pctā cōmissa sola cordis ꝯtritōe z secreta satisfactiōe absq; sacramentali ꝯfessiōe. cū adest facultas. possint pctā deleri. vl sit necc̄ria ipsa ꝯfessio. Arguit pro z ꝫ valde diffuse. Demū in vltō. §. nō determinat. sed relinqt iudicio lectoris. quā sequak opinionē. Dicit tñ glo. sūmaria q̄ gratian⁹ cuius nō determiet videk tñ declinare ad b̄ q̄ sit necc̄ria ꝯfessio ad remissionē peccatoꝝ. si adest facultas ad qō facit. c. vltimū. Eandē qōem mouet mgr̄ sen. in. iiij. Et silimō indeterminatā relinqt. Sed bo. tho. in. iiij. ibi in expositiōe lr̄e. dicit q̄ tūc tpis potuit vtraq; opio sine preiudicio eterne salutis teneri. scz q̄ ꝯfessio esset necc̄ria vel nō. sed postq̄ p innocentiū tertiū ecclia determinauit. z p̄cepit oibus pueni entib⁹ ad vsū rōnis. vt saltē semel in anno debeāt ꝓprio sacerdoti ꝯfiteri. tenere ptinacit̄ q̄ non sit necc̄ria ꝯfessio vocalis q̄ sit sacerdoti. esset hereticum z ꝫ claues ecclie. verū est q̄ p solam ꝯtritionē q̄ sine ꝓposito ꝯfessiōis z satisfactionis nulla esset. q̄ cōtritio causak ex gr̄a dei pctā remittunk. Sed hīta etiā remissione qō tñ nullus pōt scire p se. adhuc tenek ad ꝯfessionē tpe ꝯgruo. Qō si non faceret tpe debito habita oportunitate. cuius peccata dimissa nō redirēt. tñ incurret mortale pctm̄ ex illa omissione. vñ z dānationem hoc ꝑm. b. tho. in. iiij. z al's. Cui ꝯcordat glo. sūma. i fine post plures opiones recitatas nō veras.

Notandum etiam q̄. §. III

glo. decretoꝝ sunt satis autētice z bone p̄cipue exponētes textū q̄ aliqñ ē multū obscur⁹ vt sine ipsis male posset intelligi. z de facili q̄ alia nō vidisset in erorē induceret. vñ z hereticī aliq̄ auctes ei⁹ iducūt male exponētes Glo. etiā sūmarie. q̄ si ponunk in pncipio distinctionū vel qōnū sunt cōiter bōe z vere. Et cū ibi ponunk plures opi. vltia ē melior z magis tenek. ¶ Sunt ibi tñ in diūsis. c. alique q̄ non sunt vere. Nā glo. q̄ bī. xiij. q. ij. sup. c. tps. videtur tenere q̄ bis q̄ sunt i inferno mediocrit̄ mali. valent suffragia facta p eis ad diminutōnē pene lz nūq̄ liberenk. qō nō est verū ꝑm. b. tho. in. iiij. q. nec ad liberationem nec ad diminutionē pene valent nec ꝯfortationē subiecti. Et male intellexit glo. dictum ibi. b. aug. q. b. aug. vocāt mediocrit̄ malos esse q̄ descendūt mortēs ad purgatoriū quib⁹ dicit valere suffragia. vt tolerabilior sit ipsa dānatio. i. ꝯdēnatio ad illā penam vt. s. alleuiek. glo. aūt intelligit mediocriter malos. q̄ ꝓpter mortalia descendūt in infernū. ¶ Item de ꝯse. di. ij. sup. c. trib⁹ gradib⁹. ponit glo. plures opiones de specieb⁹ eucharistie cū sumunk. Aliq̄ enī dicebāt q̄ ille spēs nec alīs cibis admiscēk. nec in stomachū descendūt. Alij q̄ descēdūt. sed p sudorem vel occultos meat⁹ exeūt seu resoluunk. Alij q̄ cīto spēs ille dentib⁹ atterunk corp⁹ xp̄i ibi esse desinit. sed oēs iste opiones sunt false. Nā ꝑm. b. tho. in. iiij. z alios theologos. q̄diu spēs ibi remanēt sacramenti. tādiu ē ibi corp⁹ xp̄i. siue descēdāt in stomachū q̄ vtiq; descendunt. siue emitterenk p vomitū. siue p decessū z ex tali infirmitate integra vt sumpta emittēte. Et idē iudicū est de illis specieb⁹ sicut de alīs cibis q̄ ad digestionē z ꝫuersionē in nutrimentū. ¶ Item glo. q̄ est sup. c. timorē. de ꝯse. di. ij. q̄ videk dicere q̄ añ xp̄i resurrectionē p⁹ institutionē sacramēti nō poterat ꝯfici nisi p xp̄m. Et q̄ ii in triduo mortis si q̄s aplor̄ consecrasset nō fuisset ibi corp⁹ sine aia. Et quedā alia ponit q̄ cōiter nō tenenk. ¶ Item qō dicit. d. c. sup. c. qui bñ. i glo. q̄ cū mus sumit eucharistiā desinit ibi stare corp⁹ xp̄i. Nō est verū. Sed q̄diu ibi remanēt spēs traiecte in stomachū tādiu ibi est sacrm. ¶ Item qō dicit di. iiij. in glo. sup. c. si papa. q̄ non solū p hereſi. sed etiā pro q̄libet notorio crimine. vt simōia adulterio z hmōi. si p⁹ admonitionē eēt incorrigibil ex quo scandalizarek eccl'a possit iudicari z depōi papa. Allegat p rōne hoc. q. ꝫtumacia z inobedientia exp̄ssa dicit hereſis z infidelitas. vt di. lxxxi. si q̄ sunt pbri. Sed p hereſi pa pa iudicak. vt in dicto. c. si papa. sed b̄ cōiter nō tenetur. Et pe. de pal'. in. iiij. reprobat illā glo. z bñ. q. cum dicit papā ꝓpter hereſim et infidelitatē posse iudicare. intelligit de hereſi ꝓprie et stricte sumpta. put. s. b. fixū errorē circa ea q̄ sunt fidei in mēte. sed cū ꝫtumacia z inobedientia dicit hereſis vel infidelitas. ibi sumit hereſis large z improprie. Et de tali. c. illud si papa. ¶ Item xxij. q. ij. super. c. ne q̄s arbitrek. dicit glo. q̄ mendaciū officiosum vt p salute alicui⁹ p̄curāda. qō tñ nulli noceat ē peccatum mortale in viris pfectis. veniale in ipfectis. z appellat pfectos q̄ abrenūciāt pfecte oibus tpalib⁹. Sed glo. illa ē falsa. Nā. b. tho. se. se. in. q. de mēdacio dicit. q̄ nullū peccatū qō est laicis vel impfectis venia le est de se mortale pfectis vel religiosis. qz pfectio p⁹sonalis seu stat⁹ pfectōis nō facit veniale in se mortale in eis esse. nisi rōe scandali inde sequētis. quia posset inde tñ scandalū sequi qō eēt nō rōe mēdacij sed scandali mortale. Solēt aūt magi scādalizari hoies de mēdacio pfectoꝝ q̄ imperfectoꝝ. Nec tñ qōcūq; scandalū ex b̄ ortū eēt mortale. sed rarū qō det̄mināre difficile est. Et tūc nō rōne mēdacij erit ibi mortale seu in mēdacio ipō. sed in scādalo. ¶ Item. ij. q. i. sup. ca. si peccauerit i te. glo. mouet tres qōes circa materiā fraternē correctiōis. z rñsiones ꝑm varias opiones Sed. b. tho. pfecti⁹ z clari⁹ se. se. Cui⁹ sniam firmat z allegat archi. in rosario sup dicto ca. Et ꝓpria qō est. Utr̄ fr̄na correctio intelligak de occultis vel manifestis. Et rñdit q̄ ꝑm aliq̄s intelligit de occultis. ꝑm alios de manifestis. Sed Jo. intelligit de occultis. q̄ tñ sciunk a paucissimis. b. tho. dicit simpl'r de occultis. mortalib⁹ tñ. Scda qō. vtr̄ ad fraternā correctionē teneank oēs ex p̄cepto. Ad qō rñdēt aliq̄ z dicūt. q̄ tenenk ex p̄cepto ad b̄ solū superiores eccl'iastici vel laici. Alij ꝙ vt subditi ex cōsilio. z b̄ q̄ ad pctm̄ cōmissū. sec⁹ q̄ ad perpetrādū. qz ad b̄ oēs tenenk ad admonendū. s. xxiij. q. ij. Tā sacerdos. Alij vt hugo dicūt simpl'r ad b̄ oēs teneri. b. tho. tenet simpliciter oēs teneri. Sed qz p̄ceptū ē affirmatiuū. obligat sp. sed nō ad semp. imo p loco z tpe z alīs circūstantijs debitis. Et b̄ cū sperak p hoc sec̄ emendatio peccantis. cū iste sit finis but⁹ precepti. Ipse etiam oīdo

dat⁹ seu ꝓcessus in ea ꝑm euãgeliũ est in ꝓcepto. cũ sez per illum modũ sperak correctio. Qui aũt sunt in magistratu respectu subditoꝝ. diligẽt⁹ se habere debent rõne cure. Et vltra fraternaz correctionẽ tenenk adhaliã que ẽ act⁹ iusticie. correctionẽ. s. paternaz seu iudiciariã in puniendo. s. crimina cõmissa ꝑm formã iuris. Et qz hui⁹ finis ẽ principaliẽ bonũ reipublice qđ ꝺseruak z promouek ex punitione criminũ. Ideo etiã si ex hmõi correctõe q̃ fit mltiplr ꝑm excessus varietatẽ verbis duris z factis. vt pena pecuniaria vel ꝓsonali vel exilio z hmõi. non sperek emendatio ei⁹. sz scandalũ z desperatio. nõ tñ ꝓpter hoc ꝺz ꝑtermitti q̃ vt. xxiij. q. iij. quo. z di. lxxxvi. inferioꝝ. z di. xlv. sed illud. z. xxiij. q. iij. est iiusta. De hac nõ bñt se intromittere nisi ꝓsidentes z erga sibi subditos. Uñ btus aug⁹. dicit. Et qui emendat verbere in quẽ ptãs dak z coercet aliqua disciplina miscẽdam ꝑstat. Multa enĩ bona etiã inuitis ꝑstanda sunt. di. xlv. Si q̃ non dak ptãs super delinquentem. nõ ꝺz punire. Tertia qõ vtz admittank oẽs vt criminosi z infames ad denunciationẽ. Et rñdek q̃ sic. si bono zelo denuncient Sed criminosi q̃. s. perseuerãt in malis. eoipso q̃ tales nõ videnk bono zelo moueri cum se nõ corrigant Ad euangelicã denũciationẽ oẽs ꝑñt admitti. cum nõ intendak nisi emẽdatio fratris nõ punitio. nisi ꝓsumak q̃ hoc nõ intendik. sed diffamatio aut vindicatio. Ad denũciationẽ iudicialez. vbi etiã intendik punitio. seruãdũ est qđ habek ex de accu. qualiter et quando. z. c. inquisitiõis.

Titulus. xij. de dono cõsilij

Consilium bonũ exigit rectitudinẽ sui. celsitudinẽ principij z aptitudinẽ exilij. Capl̃m primũ.

Circa donũ cõsilij tria possumus considerare. s. rectitudinẽ ꝺsilij celsitudinẽ ꝑncipij. aptitudinẽ auxilij. Et quantũ ad ꝑmũ sciendũ. q̃ tunc recte ꝺsiliak q̃s. cuz facit tria q̃ tangit pbs. iij. ethi. Primo si debitũ finez sibi ꝓstituat. scõo si media accõmoda ad finẽ inueniat. tertio si ꝓs cõueniẽs ꝺsilio assumat. Primo igik ad hoc q̃ aliquis recte ꝺsiliek. oportet q̃ sibi finem debitũ ꝑstituat. De ꝑncipio enĩ nõ est ꝺsiliũ. qz consiliũ est inq̃sitio rõnis de aliq̃ opabili a nobis. Sed ꝑncipia in oĩ scĩa oportet supponere tãq̃ certa. In oĩ igik inq̃sitione ꝑncipiũ sub qõne vel sub inq̃sitõe rõnis nõ cadit. sil⁹ ꝺsiliũ nõ est de fine. Cui⁹ rõ est. qz illud de q̃ est ꝺsiliũ est dubiũ vel incertum qualia sunt futura cõtingentia qđ patz. qz. in talibz rõ ꝓfert iudiciũ an eligẽda sint vel vitãda absq̃ inq̃sitõe rationis. Sed finis z id qđ habek vt finis ẽ iã determinatũ z certũ. vt in q̃libet scĩa ꝑncipium illi⁹ scĩe.

Scõo q̃s recte ꝺsiliak si media accõmoda vel cõuenietia ad finẽ inueniat. Q⁹ enĩ de aliq̃bz nõ sit ꝺsiliũ. ꝓcedit ex eo. vel qz sũt dek̃miata. vl̃ qz sẽ mima. Sz q̃ sũt determiata. i. q̃ bñt dek̃minatas vias ꝓcedẽdi ad determinatos fines. non oportet ibi ꝺsiliari. sicut scriptor nõ ꝺsiliak qũo debeat lras trahere. qz hoc est iã determinatũ ꝑ artẽ z non dubiũ. Si aũt sunt minima vel inutilia q̃ parũ adiuuãt vel impediunt ad consequendũ finẽ. qz nõ multũ refert vtz sic vel sic fiant. qđ autẽ parũ est rõ accipit vt nihil. vñ de hmõi nõ est ꝺsiliũ. sed de eo qđ est ꝺueniens⁹. vtilius z facilius. ad ꝺsequẽdũ finẽ. quale consiliuz ẽ qđ dak de pauptate. Math. xix. Si vis ꝑfect⁹ esse vade z vende oĩa que hẽs z da pauperibz. qđ vtiq̃ cõsiliũ ẽ nõ ꝑceptum. Et de ỽginitate vel viduitate. i. Lor. vij De ỽginibz autẽ ꝑceptũ dñi nõ habeo. ꝺsiliũ autẽ do qđ est de meliozi. Et merito. qz vt dicit Eccl. xxvi Nõ est digna põderatio aie continẽtis. b. amb. Uirginitas suaderi põt imperi nõ põt. Res ẽ magis voti q̃ ꝑcepti. xxxij. q. i. integritas. De obedientia ait stephan⁹ papa cuidã vroricide. Placeat tibi ꝺsiliuz nr̃m qđ tibi meli⁹ z vtili⁹ videri põt. Relinque ꝺ malignũ seculuz. Ingredere monasteriũ. humiliare sub manu abbatis cũcta facito simplici aĩo q̃ tibi fuerit impata. xxiij. q. ij. admonere Tertio ad ꝺ q̃ alij q̃s recte cõsiliek oportet q̃ assumat ꝑs cõueniens ne sit nimis morosus z tard⁹. vt trãseat debitũ temp⁹. Nec etiã nimis velox. vñ calixt⁹ papa. Nos enĩ tpe indigemus vt aliquid maturius agamus. Non ꝑcipitem⁹ ꝺsilia z opa nr̃a neq̃ ordinẽ eoz corrumpamus. di. l. ponderet. Ad hec tria q̃ faciunt ꝺsiliũ rectũ operak q̃dã virt⁹ moralis ꝑs prudentie q̃ ꝺz eubylia. q̃ est recte consiliatiua vt dicit pbs. vi. ethicoz vbi aũt deficit aliq̃ ꝺz. vt q̃ perstituat sibi maluz finẽ. puta intendẽs eã exequi voluntatẽ vel vtilitatẽ. nõ honorẽ dei salutẽ sui vel ꝓximi. vel z si bonũ finẽ eligat. tñ vias quibz ad illud ꝺsequendũ puenĩat. z media indebita accipiat. puta vt vincat iustã cãm. mendacio vtik vt vincat inimicũ iniustũ proditionẽ facit. vel aliud indecẽs vel ꝑs debitum nõ assumit. vel modũ. qz nõ firm⁹ permanet. non ẽ bonũ z rectũ ꝺsiliũ. Propter ꝺ sequik q̃ pcõz. s. in mortali permanẽs. nõ est bñ ꝺsiliatiu⁹. qz nõ obseruat debitas circũstantias. vel debitũ finẽ nõ attendit cũ peccat. Et ꝑ oppositũ virtuosus quilibet z bñ cõsiliatiu⁹. z si sit idiota in hiis. s. q̃ ꝓtinent ad bonũ virtutis. lz in alijs vt in negociationibz vel rebz bellicis vel hmõi nõ sit bñ consiliatiu⁹. Dec ꝑm. b. tho. in. iij. di. xxxv. ar. iij. exceptis auctibz decretoꝝ.

Quantũ ad secundum .ꝟ.i.

sciendũ. lz de certitudine vel celsitudine iudicij. q̃ habek per donũ ꝺsilij. Sciendũ q̃ ꝓpium ẽ creature rationalis. vt ꝑ inq̃sitionẽ rõnis moueak ad aliq̃d agẽdũ. Que q̃dem inq̃sitio rõnis cõsilium dicit. Sz qz rõ humana nõ põt comphẽdere singularia z ꝓtingẽtia q̃ ꝑñt occurrere. z etiã deficere ne ad finẽ intentũ ꝓducat ea de quibz ꝺsiliak. Ideo certitudinẽ ꝺsilij attingere humanũ sed diuinũ cui⁹ ẽ per certitudinẽ cõtingentiũ euent⁹ ꝓuidere. Et ideo oportet q̃ ad hãc certitudinẽ habendã. mẽs humana instinctu spirit⁹ sancti eleuek supꝑ humanũ modũ. ad quã certitudinẽ non põt rõne dictaminis eleuari. Et iõ indiget hõ inq̃sitione consilij dirigi z leuari a deo q̃ oĩa cõprehendit. Et ꝺ fit per donum ꝺsilij. Qđ sic diffinik ꝑm. b. tho. in. iij. di. xxxiij. arti. ij. Donũ ꝺsilij est q̃ hõ accipit hoc qđ agẽdũ est. q̃si per certitudinẽ a spũ sancto doc⁹ supra humanũ modũ. Uel aliter. Donũ cõsilij est q̃ hõ dirigik in agendis z cauendis. non ꝑ inq̃sitionẽ rõnis. sed q̃si ꝺsilio accepto a spũsancto. Nam

scire p certo oīa agībilia. z cauere oīa impedientia a consecutiōe vite eterne. non ē ex dictamine rōnis. sed ex virtute spūssctī q̄ filij dei agunt Ro. viij. Uel aliē ysiliū qđ ē donū. est q̄ spūssanct⁹ dirigit nos in oīb⁹ q̄ ordinant in finē vite eterne. siue sint de nccte salutis siue nō. hec. b. tho. se. se. q. lij. ar. iij. Q⁹ aūt mens humana p donū ysilij instruat z perficiat in agēdis oñdit triplr. Primo ex interptatiōe. scđo ex similitudine tertio ex rōne. Ex interptatiōe pz. Nam cōsiliū dicit q̄si ysidium. eo q⁹ multi ysident ad yferendū sīl. q̄s oportet ysiderare plures cōditiones seu circūstātias q̄s dum vn⁹ in ysiderando deficit ali⁹ meli⁹ pcipit. vt dicit. b. tho. i. se. q. xiij. arti. ij. Sic a silī. qz humana rō non pōt habere aliquā certitudinē de eventib⁹ ptingentiū ad puidendū de eis p donū cōsilij spūssancti rōez humanā instruit de agēdis supza humanū modū. Uñ vban⁹ papa. Cū spūssanct⁹ infundit cor fidele p prudentiā z ysstantiā dilatat. de yse. di. iij. oēs. Ad prudentiā autē ptinet ysiliū. Scđo hoc pbat silitudine. videm⁹ enī in rebus humanis q̄ illi q̄ nō sufficiūt sibiipsis in inq̄sitiōe ysilij. a sapientioribus ysilia exq̄runt. sm stocumētū illud Thob. iij. Consiliū sp a sapiente inq̄re. z di. xij. De quib⁹ dicit. Facili⁹ inuenit qđ a pluribus senioribus quert. Sic ad ꝓpositū. qz ratio humana non pōt comphendere singularia z contingētia que pñt occurrere. ideo magis indiget hō inq̄sitione ysilij. q̄si ysilio accepto a deo. qui oīa comphendit sm. b. tho. se. se. q. lij. ar. ij. Tertio hō declarat ex rōe. Nam rō humana pficit p hoc q⁹ mouet a superiori pncipio motiuo. sic corp⁹ qđ mouet a spiritu. Manifestū est autē q⁹ rectitudo rōnis humane compat ad rōem diuinā. sicut pncipium motiuū inferi⁹ ad superius. Ratio enī eterna est supma regula oīs humane rectitudis. z iō regula humana maxime pficit z adiuuat. sm q⁹ mouet z regulat a spiritusancto p donū consilij. circa ea q̄ sunt agenda ꝓpter finem. b. Tho. se. se. q. lij. ar. ij. Et pbs dicit iij. c. de bona fortuna q⁹ his q̄ mouent p instinctum diuinū nō expedit ysiliari sm rōnem humanā sed sequant instinctū diuinū. qz mouet a meliori pncipio. Ad qđ optime facit qđ habetur. xix. q. ij. Due sunt leges publica. s. humana scripta z ꝓuata. s. spūssancti. Et qui hac secunda ducunt non subīciunt p sone. ubi vide bene.

Quantum ad tertium. §. II.

scz aptitudinē consilij nō q⁹ quinta beatitudo que ē. Beati misericordes. adaptat huic dono sicut dirigēti. Quāuis enī per ysilium in oībus virtutuz actib⁹ dirigamur. specialiter tn̄ in operib⁹ miscōie. Nā cuz consiliū sit de his q̄ sunt ad finem vtilia. sequitur de his que sunt maxīe vtilia ad finē maxime consilium erit vtile z necessariū. Sed miscōia maxime ē vtilis ad finem. sm illud. i. ad Thi. iij. Pietas ad oīa vtilis est. que exhibēt per septem opa miscōie corporal. z multo magis p opera miscōie spūalis. vt docere. pdicare. regere z hmōi. b. tho. se. se. q. lij. ar. iij. Idem oñdit aug. in sermone dñi in monte dicens. Cōsiliū ꝓuenit misericordib⁹. qz vnicum remediū ē de tātis malis exui z liberari dimittere alīs z dare. Ad idez glo. sup illud. Beati misericordes. Miscōia ait eget spiritu ysilij. sine quo nemo circū scripte miserek. Initium ē sui misereri. finis ē. p alio mori Da ñ. iij. Placet tibi rex cōsiliū meū. peccata tua elemosinis redime. de pe. di. i. Quā obrē. q̄ autē elemosina cadat sub pcepto z q̄ sub ysilio. habes plene dec laratum in scōa pte ti. i. c. xxiij. de inhumanitate.

¶ De consilijs euāgelicis. Et primo de consilio obedientie. ¶ Capitulum. ij.

Oīa optimū hoīs est. vt mente deo adhereat z rebz dīnis. Impossibile est aūt q⁹ hō intense circa diuersa occupet. ad hoc q⁹ liberi⁹ mens hois ferat in deum. inquit. b. tho. in. iij. Ō gentiles. dant indiuidua lege consilia. quib⁹ hoies ab occupationib⁹ vite pñtis retrahant. q̄ntū possibile est vitā agenti terrenā. Non est aūt hoc ita hoī nccriū ad iusticiā. vt sine eo iusticia esse nō possit in ipo. Nō enī virt⁹ z iusticia tollit si hō sm ordinē ratinis corporalib⁹ z terrenis rebus vtat. Et iō huius diuine legis admonitiōes dicunt consilia non pcepta inqtū suadet hoī vt ꝓpter meliora min⁹ bona ptermittat. ¶ Occupat autē humana sollicitudo sm cōem modum humane vite erga tria Primo q̄dē circa ꝓpria; psonā quid agat aut vbi cōuersek. Scđo circa psonas sibi ysūctas pcipue vxorem z filios. Tertio circa res exteriores pcurandas. quib⁹ hō indiget ad sustentationē vite. Ad amputādā igit sollicitudinē circa res exteriores dat in lege diuina ysilium pauptatis. vt. s. res hui⁹ mūdi abjciat quib⁹ anim⁹ ea⁹ p sollicitudinē aliquā implicari posset. Hinc est q⁹ dñs dicit Math. xix. Si vis pfect⁹ esse. vade z vende oīa que habes z da pauperib⁹ z sequere me. Ad amputandā autē sollicitudinem vxoris z filioz. dat homini consilium de virginitate vel castitate seruanda. Hinc ē quod dicitur. i. Cor. vij. De virginib⁹ autem preceptū dñi non habeo. consilium autem do. Et hui⁹ consilij rationē assignās subdit. Qui sine vxore ē sollicitus est. que sunt dñi cogitat z quō placeat deo. Qui autē cum vxore est sollicitus est. que sunt mundi cogitat z quō placeat vxori z diuisus est. Ad amputandā autem sollicitudinez hominis circa seipm. dat consiliū obedientie. p quā homo dispositionem suoz actuū superiori cōmittit. propter quod dicit Heb. vl. Obedite prepositis vestris z subiacete eis. ipsi enim peruigilāt quasi rōem reddituri p animabz vestris. Q⁹ summa hois perfectio in hoc cōsistat. q⁹ mens hois deo vacet. Ad hāc autē mentis vacationem predicta tria maxime videtur disponere. conuenienē ad pfectionis statum ipsa pertinere vident. nō qz ipse sunt pfectōes. sed qz sunt dispositiones quedā ad pfectionē. que in hoc consistit. q⁹ mens hois deo vacet. Et hoc expresse ostēdit verba dñi pauptatē suadentis. Si vis pfect⁹ esse zc. subdens. Sequere me. q̄si in sua sequela pfectionis constituens vitā. Possunt etiā pdicta tria dici perfectionis signa z effect⁹. Cum enī mens amore z desiderio alicui⁹ rei vehementer afficit. consequens ē vt alia postponat. Ex hoc ꝑ q⁹ mens hominis feruenē amore z desiderio in diuina ferk. in quo pfectionē cōstare manifestum ē. sequit q⁹ oīa que possunt ipsum retardare quo min⁹ ferat in deum abjciat. nō solum

caram vxorē ꝛ plis affectū. ac rez exteriox. sed etiam suipsi⁹. Et ꝺ̄ significāt ꝟba scpture. Dicit ei Lanē. viij. Si dederit hō oēm substam p dilectōne q̄si nihil despicit eā. ꝛ Matth. xiij. Simile est regnū celoꝝ hoi negociatori q̄renti bonas margaritas. inuēta aūr ⁊c. ꝛ Phil'. iij. Que mihi aliq̄ fuerūt lucra. arbitrat⁹ sū vt stercora. vt xp̄m lucrifaciā. ¶ Adde q̄ signū maxime ꝛ pfecte amicitie vni⁹ ad altez ē. cū se ꝛ suo amico dat. Sic cū p pauptatē offerat ds bona exteriora deo. p castitatē corp⁹. q̄ maxīmas delectatiōes eius scz venereas sibi aufert. ꝛ voluntatē ꝓpriā q̄ nil mai⁹ dat plato cui⁹ volūtati se subiēcit loco dei. ꝛ ſō p ista significat pfecta amicitia ei⁹ ad deū. Quia igit̄ p̄dicta tria. dispositiōes. effect⁹ ꝛ signa sunt ad pfectionē cōuenientē q̄ p̄dicta deuouēt deo dicunt ee in statu pfectionis. pfectio aūt ad quā p̄dicta disponūt. in vacatione mentis ad deū cōsistit. Vñ p̄dictoꝝ pfessores religiosi dicunt. q̄si se ꝛ sua p modū sacrificij deo dedicātes. Religio enī in cultu dīno cōsistit. vt in oblationibus ꝛ sacrificijs ꝛ hmōi. Ve. b. tho. in. iij. Ꝯ gentiles c. xxv. Et. xiij. q. i. ōr. Ubi cōsiliū dat offerrentis est arbitriū. vbi vo ꝑceptum necessitas seruiētis.

De obedientie voto et .§.I

aliꝭ votis. Sciēdū q̄ stultū visū ē aliquib⁹ obligare se voto ad obediēt̄ alicui. aut q̄cūq̄ seruandum. inducentib⁹ hāc rōem. Unūquodq̄ bonū q̄nto liberius agit̄. tanto ꝟtuosi⁹ esse videt̄. Quanto enī ex maiori necēte ds ad aliq̄d obseruandū astringit̄. tāto minus libere id agere videt̄. Uidet̄ igit̄ derogari laudabilitati virtuosoꝝ actuū per ꝺ̄ q̄ ex necēte obediēt̄ vl' voti fit. ¶ Sed ꝺ̄ reprobat. b. tho. iij. Ꝯ gentiles. c. c. xxiij. tripl'r. Primo dicit q̄ q̄ ꝺ̄ dicūt vident ignorare diūsitatē necēt̄. Est enī triplex necēitas. Quedaꝫ ex coactiōe. q̄dā ex interiori inclinatiōe. q̄dā ex fine. Et ꝑma quidē necēitas laudē ꝟtuosoꝝ actuū diminuit. q̄ Ꝺriat voluntario. Coactū est enī q̄ ē volūtati Ꝺ̄riū. Scōa necēitas q̄. s. est ex interiori inclinatiōe ꝓcedens. laudē virtuosi act⁹ non minuit. sed auget. facit enī voluntatē magis intēdere in actū ꝟtutis. Patet enī q̄ habit⁹ virtutis q̄nto fuerit pfectior tanto vehementi⁹ volūtatē tendere facit in actū ꝟtutis bonū. ꝛ min⁹ ab eo deficere. q̄ si ad finē pfectionis puenerit. q̄ndā necēte insert ad intense agēdū ꝛ min⁹ deficiēdū sicut ē in beatis q̄ peccare non p̄nt. nec tñ ꝓpter ꝺ̄ aut libertati voluntatis aliq̄d depit aut act⁹ bonitatis. Tertia necēitas ē ex fine. sicut ōr alicui esse necēriā nauem vt trāseat mare. Ptz aūt q̄ h⁹i necēitas libertatē voluntatis non minuit nec actuū bonitatē. q̄n poti⁹ q̄ ad aliq̄d auget. q̄si necēriū ad finē. ex hipso laudabile ē. ꝛ tāto laudabili⁹. q̄nto finis fuit melior. Necēitas aūt obseruādi q̄ ds nouit aut obediēdi ei cui se supponit. nō est necēitas coactiōis. nec etiā ex interiori inclinatione puenies. sed ex ordine ad finē. Est enī necessariū vouēti ꝺ̄ vel illud agere. si ꝺz votū īpleri aut obedientia seruari. Cū igit̄ hi fines laudabiles sint. vtpote q̄bus hō deo se subiēcit. necēitas p̄dicta nihil diminuit de laude ꝟtutis. Scōo q̄ talis obligatio quā ds sibi sumit nō diminuit de laude ꝟtutis. pro bak sic. Cōsiderandū ē enī q̄ dū īplent aliq̄ que ds nouit. vel q̄ sibi p̄cipiunt ab eo cui se ds subdidit. p⁹pter deū. maiori laude ꝛ remuneratione sunt digna. Sicut enī ꝺingit vnū actū esse duoꝝ viciorū. dum act⁹ vni⁹ vitij ad finē alterius vitij ordinat. vt cū ds furat vt fornicet. Act⁹ quidē ꝑm spēm ē auaricie. ꝑm intentionē est luxurie. Sic eodē mō ꝺingit in actib⁹ virtutū. Act⁹ enī vni⁹ virtutis ad actū alteri⁹ ꝟtutis pōt ordinari. Sicut cum ds dat sua vt cum eo ſ hēat amicitiā charitatis. Act⁹ q̄dē tal' ex spe sua ē act⁹ liberalitatis. Ex fine ē act⁹ charitatis. Hui⁹. aūt act⁹ maiorē laudē ꝺz virtutis ex charitate q̄ꝫ ex liberalitate. vñ ꝛ si remittat ex eo q̄ liberalitatis est. ex eo q̄ ad charitatē ordinat maiori laude ꝛ mercede dign⁹ ē q̄ꝫ si liberali⁹ ageret nō in ordine ad charitatē. Ponam⁹ q̄ aliquē aliq̄ opus ꝟtutis agentē puta ieiunantez. vel se a venereis ꝺtinētē. Equidē si ꝺ̄ agat absq̄ voto. erit act⁹ abstinētie vel castitatis. Si ex voto refertur vlteri⁹ ad aliā virtutē. cui⁹ ē deo vouere aliquid scz ad religionē q̄ potior est castitate vel abstinētia. vt pote faciēs nos recte ꝺ̄re ad deū. Erit g̃ act⁹ abstinētie vel continētie laudabilior in eo q̄ ex voto facit. ꝛ si nō ita delectat in abstinentia. ex eo q̄ delectat in potiori ꝟtute q̄ est religio. Tertio sic. voluntas p̄cedēs actū manet virtue in tota execution̄e act⁹. ꝛ ipm laudabilē reddit. etiā q̄n de ꝓposito voluntatis ꝓpter quē actū incipit. in execution̄e opis nō cogitabat. Nō enī oportet vt q̄ ꝓpter deū aliq̄ō iter arripit. in q̄libet pte itineris actu cogitet de deo. Patz aūt q̄ ille q̄ vouet se aliq̄d facturū. intensi⁹ illud vult. q̄ꝫ si simpl'r illud facere disposuit. q̄ nō solū illud facere voluit. sz voluit se firmare vt nō deficeret ab eo faciendo. Et hac volūtatis intentiōe reddit execution̄ voti cū intētione q̄dā laudabili. etiā q̄n voluntas vel non actu ferk in op⁹. vel ferk remisse. Sic g̃ laudabili⁹ fit. q̄ō ex voto fit. q̄ꝫ q̄ō fit sine voto ceteris tñ paribꝫ.

Continētia seu castitas .§.II

ponit inē consilia q̄rū videlz ad virginitatē seruandā vel viduitatē. Cū enī sit triplex grad⁹ castitatis. s. virginal'. vidualis ꝛ ꝺiugalis. Ad ꝺtinētiā q̄dē ꝺiugalē tenet q̄libet ex p̄cepto. nō quidē q̄ aliq̄s teneat ad Ꝺhendū ꝺiugiū. sed si Ꝺxerit. oportet q̄ abstineat ab oi actu venereo extra suā vxorē. iux illud Exo. xx. Nō mechaberis. ꝛ Thob. iij. Attende tibi ab oi fornicatiōe. ꝛ preē vxorē tuā nō pariaris crimē scire. Q̄ si ex ꝺiugiū sit posit⁹ vir vel mulier. de necēte tenet abstinere ab oi actu carnali ex ꝺiugiū sicut cleric⁹ ꝛ religiosus. Sed in ꝺ̄ est dr̄ña. q̄ laic⁹ vir vel mulier. q̄ se voto nō astrinxit ad castitatē vidualē vel ꝟginalē pōt Ꝺhere mr̄imoniū si vult. Sed ordinat⁹ in sacris vel religiosus nō pōt. q̄ ex voto facto tacito vel expl'se se obligauit ad castitatē vidualez si ꝟginitatē iam amisit licite vel illicite. vel etiā ad ꝟginalē si virginitatē seruauit. Et ad hoc altez tenet de necēte salutis. Erat siquidē ꝑmo votū castitatis virginalis vel vidual' in ꝺsilio. q̄ꝺ dat de meliori bono. Melior enī status ē vidual' castitas q̄ꝫ ꝺiugalis. ꝛ melior ꝟginalis vtroq̄ tñ facto voto ꝺsilium trāsit in ꝑceptuz. vñ glo. sup illud. vouete ꝛ reddite dño deo vestro. Dicit vouere ē voluntatis ꝛ in ꝺsilij libertate. reddere necessitatis. Circa hāc igit̄ castitatē extitit multiplex error Prim⁹ eoꝝ q̄ dixerūt malū esse ꝛ illicitū seruare casti

tatē virginalem vl̄ vidualē. Scōs ē roꝝ qui dixerūt actū venereū soluti cū soluta licitū vt naturalē actū. Tertiꝰ est eoꝝ q̄ dixerūt actū ꝯiugalē de se illicitum. nec in tali statu posse saluari. Quartꝰ ē eoꝝ qui dixerunt statū ꝯiugalē nō solū licitū. sed eq̄lis meriti esse cū statu vidualī vel ꝰginali. ¶Qui sequunt primū error. tribꝰ rōnibꝰ b̄ probāt. Primo sic. Diuinꝰ ē bonū speciei q̄ bonū indiuidui. Viri aūt t mulieris cōiunctio ordinat ad bonū spēi. Būptio cibi t potus ad bonū indiuidui. s. ꝰseruandū ipm Sed peccaret q̄ soluto abstineret a cibo t potu. g̃ multo magis abstinēs ab actu generatiōis. Scōo sic. Ex diuina ordinatione dant hoi mēbra ad generationē apta. t etiam vis cōcupiscibil' ad b̄ incitās. t alia hmōi ad b̄ ordinata. videt g̃ ꝯ diuinā ordinationē agere q̄ soluto ab actu generatiōis abstinet. Tertio sic. Nō est possibile q̄n ꝯcupie venereoꝝ ordinant. cū nāles sint. Resistere aūt cōcupiscētijs. t q̄si ꝯtinuā pugnā b̄re. maiorē indefectibilitatē aīo tribuit. q̄ si aliqs vtat moderate cōcupiscētijs. cum igit inquietudo aī maxime pfectioni virtutis repugnet. videt pfectiōi virtutis adūsari. q aliqs ppetuā ꝯtinentiā seruet. Ad que etiam facit qđ dñs ait Geñ. i. Crescite t multiplicamī rē. Sed dicit. b. tho. in. iij. ꝯ gētiles. c. cxxxi. q nō ē difficile soluere dicta argumēta. Cōsiderandū igit est p eoꝝ declaratiōe q alia rō habenda in his q̄ ad necessitatē vniuscuiusq̄ hoīs ptinēt. alia in his q̄ que pertinēt ad multitudīs nēctē. In bis enī q̄ ptinēt ad nēctē vniuscuiusq̄ oz q vnicuiq̄ puideat singlariē. hmōi aūt sūt cibi t potꝰ t alia hmōi. q̄ ad sustētatiōnē indiuidui ptinēt. vñ nēcriū est q q̄libet cibo t potu vtat In bis autē q̄ sunt nēcria multitudini. nō oportz q cuilibet multitudini illud attribuat. Neq̄ etiā ē possibile. Patet igit multa eē nēcria multitudini hoīm. vt cibi. potꝰ ꝓparatio. indumēta. domꝰ t alia hmōi. q̄ impossibile est q p vnū ꝓcurent. Et iō oportet diuersoꝝ diūsa esse officia. sicut etiā in corpore diūsa mēbra ad diūsos actꝰ ordinant. Quia igit generatio nō est de nēcte indiuidui. sed de nēcte totius speciei nō ē necessariū q oēs hoīes actibꝰ generationis vacent Sz q̄dā ab bis abstinētes actibꝰ. alijs officijs mancipent. puta militie vel ꝯēplationi. Et q̄ paret solutio ad scām. Ex diuina enī prouidentia dant hoi q̄ sūt necessaria toti speciei. nec tñ oportet q q̄libet hō q̄libet eoꝝ vtat. Data ē enī hoi industria edificandi virtꝰ ad pugnātia. intellectꝰ ad sciētias acq̄rendum nec tñ oportet q oēs sint domificatores. milites. doctores t hmōi. Sil'r q̄uis sit hoī data virtꝰ generatiua cū alijs q̄ ordinant ad actū eiꝰ. nō tñ oportet q q̄libet actui generatiōis intēdat. Ab bis enī q̄ sunt nēcria multitudini. q̄uis q̄tū ad singulos melioꝰ sit q q̄s abstineat melioribꝰ exercitijs dedit'. non tñ bonū esset q oēs abstinerent. sicut etiā pz in ordine vniūsi. q̄uis melioꝝ sit suba spūalis q̄ corporal'. non tñ esset melioꝰ vniūsum in q̄ eēnt solū suba spūales. sed ī pfectioꝰ. sicut etiā oculꝰ ē perfectioꝰ mēbꝝ pede. non tñ esset pfectū aīal si oculū haberet nō pedē. Sic t multitudo humani generis pfectioꝝ existit. q aliq̄ in ea vacent generatiōi. aliq̄ ꝯēplatiōi. Ad tertiū Rñ. q sollicitudo t occupatio indefectibilis quā bñt illi q̄ ꝯiugio vtunt. de vtrisꝰ. filijs t necessarijs vite acq̄rendis est continua. Inquietatio autē quā homo patit ex pugna cōcupiscētiaꝝ. est ad aliquā horaz. quę etiam minorat per hoc q aliquis ei non consentit. Nā quanto magis quis delectabilius vtitur. tanto magis crescit in eo delectabilis appetitus. Debilitatur etiaz in eo concupiscentie. per abstinentias et alia exercitia corpalia que cōueniūt bis qui ꝓpositum continentie habent. Usus etiā corpaliū delectationū magis ꝺducit mentē a sua altitudīe t impedit a contemplatione spiritualiū. q̄ inquietudo que prouēit ex resistendo concupiscentijs horum delectabiliū. quia p vsuz delectabiliū t maxime venereoꝝ. mens maxime carnalibꝰ inheret. cū delectatio quiescere faciat appetitū in re delectabili. Et ideo bis qui ad contemplationē diuinoꝝ et cuiuscūq̄ veritatis intendūt. maxime nociuū est venereis deditos esse. t maxīe vtile ab eis abstinere. Nihil autē prohibet q̄uis vniuersaliter dicatur vni homi melius esse continentiā seruare q̄ mōnio vti. quin aliqū id melius sit. Unde et dñs facta de continentia mentione. cū scz dixit. Alij seipos castrauerūt ꝓpē regnū celoꝝ. i. ꝓpositū cōtinētie sumpserūt. Subdidit. Nō omnes capiūt verbū istō sed qui potest capere capiat. Qđ aūt dictū est de precepto dñi Geñ. i. Crescite et multiplicamini. habuit obligationē et vim arctandi illo tpe propter paucitatē hominū in principio mundi. Uel post diluuium vt multiplicaretur genus humanū. Siue propter multiplicationē fidelis populi. quādo oportebat ipsuz p carnalem generationē multipliplic ari. vt fuit i veteri testamēto. Et ideo consiliū de perpetua continentia seruāda reseruatū fuit tpibꝰ noui testamēti. q̄n spūal' popul' p spūalem generationē multiplicabatur.

Secundus erroꝝ fuit §. III

eoꝝ qui dixerunt simplicem fornicationez nō esse peccatū. sed naturalem. Ad quod potest induci talis rō Quicquid est de iure naturali est licitum. quia hoc ē a deo institutū. Sz ꝯiunctio maris t feie est de iure naturali ꝑm Jsidoꝝ. vt patet di. i. Jus naturale. Tal' aūt coniūctio repit in simplici fornicatōe. g̃ rē Sed rñdetur q dupl'r ꝺr ius naturale. Uno modo qđ est ꝑm instinctū sensualē. qui est cōmunis nobis et brutis. Et isto mō non est vez q sit licitū quicquid est ꝺ iur naturali. Nam in hoīe oportet q talis instinctus regulet'ur ratione in executione eius. ad hoc vt opꝰ īde sequēs sit licitū. quia sic deus instituit. Fornicaria aūt coniūctio t si sit ꝑm instinctū sensualem. non tamē regulatur secundum rationem t ideo non licita. Allio modo dicitur ius naturale illud. qđ ratio naturalis dictat. Et sic non quecūq̄ cōiūctio maris t femine ē de iure naturali. sed illa que fit ꝑm legē matrimonij. Sz aūt fornicatio simplex sit illicita t omnis coitus preter vxorē t omnis emissio semis procurata ex qua proles sequi non potest. patet Deut. xxiij. Non erit meretrix de filiabꝰ israel neq̄ scortator de filijs israel. Et Leuit. xviij. Cum masculo non cōmisceberis coitu femineo. t cū omni pecoꝝ nō coibis. Et ponit pena mortis in lege contra hmōi. Et. i. Coꝝ. vi. Neq̄ molles neq̄ masculoꝝ ꝺcubitores regnū ꝺi possidebūt Et dicunt molles q̄ in seipsis non cū alijs feis effusionē procurāt. Sz ista peccata sint mortalia. pz ex hoc

Nullus enī excludīt a regno celoꝝ nisi ꝓpter mortale Sed p quodlibet hoꝝ excludīt q̄s a regno. vt notatur in aucte inducta. ibi. neq̄ molles ꝛc. De simplici fornicatione dicit apl̄us ad Ephe. v. Nullus fornicator aut immundꝰ ꝛc. non hz hereditatē in regno xp̄i et dei. Et. xxij. q. i. Predicandū. dicīt q ꝑ fornicatōe sicut ꝑ periurio ꝛ homicidio ē imponenda septēnis penitētia. qđ non fiebat nisi de mortalibꝫ. Et sic ptz error eoꝝ q̄ dicūt in emissiōe seminis quacūq̄ nō esse maiꝰ peccatū q̄ in emissione aliaꝝ superfluitatum. vt vxine fecū ꝛ hmōi. Nā alie superfluitates nō sūt necessarie ad aliq̄d. vñ ad bonū hois ꝓtinet solus q emittank. Nō autem b̄ solum q̄rit in semīe sed vt emittat ad generationis vtilitatē. ad quam ordinat. Nā ꝛ si semen sit superfluū q̄ ad individui cōseruationē est tñ necessariū q̄ ad ꝓpagationez ꝛ conseruationē spēi humane Probat etiā satis diffuse. b. tho. li. iij. C gētiles. c. cxxvij. qūo circūcto mariꝛ feie ex mrīmōiū sit C legē nālē

Tertius error fuit eo. ℣. IIII

rū qui dixerunt actū coniugalem esse illicitū. nec posse hoiem in statu coniugij saluari. Sed cū mrīmoniū sit a deo institutū in paradiso dicēte adā a deo edocto. Relinquet hō patrē ꝛ mrem ꝛc. subdens. Quos deꝰ coniunxit. s. vinculo mrīmonij hō non sepet. Dignificatū etiā fuit ab eo cū in nuptijs factis in chana galilee interfuit cū mre ei ꝰ ꝛ discipulis ꝛ miraculo ꝑmo cōuertendo aquā in vinū eas nobilitauit. vt hr̄ Joh. ij. Eccl'ia q̄z determinando declarat statū coniugij de licitū ꝛ saluandū. Dicit enī ex de sū. trini. ꝛ fi. ca. c. i. Non solū ỹgines ꝛ vidue. sed ꝛ coniugati cū fide ꝛ bonis operibꝫ ad regnū celoꝝ pueniūt. Et. xxx. di. c. hec scripsim⁹. dicit. Nuptiarū vinculū q̄ ꝑm castitatez durat honoraꝰ. ꝛ. xxiij. q. ij. quidā. Inē hereticos connumerank. q asserunt viduas si nupserint peccare. Sed ꝛ habere sil' plures vxores C legē diuinā ē ꝛ pernicioſum qđ obseruāt saraceni ex lege sua pessima alchorani. in q̄ tñ fuit i veteri testō cū pribus a deo dispensatū. vt dicit ex de diuor. gaudem⁹. Nūq̄ autē legit dispensatū cum mulieribꝫ vt haberēt sil' plures viros. heretici etiā nuncupank nicholaite. asserentes vxores debere esse cōes sicut ꝛ res tales. vt ptz. xxiij. q. ij. quidā. quē errorē prius posuerat plato. ꝑm. b. tho. in. ij. C gentiles. c. cxx.

Quartus error fuit di. ℣. V

centiū q statꝰ matrimonij erat meriti ꝛ virtutis eq̄lis cū statu ꝓpetue ꝓtinentiū. Hec fuit heresis iouiniani quā multipl'r improbat. b. hiero. in li. C iouinianum Et errorꝭ falsitas ꝓz ex eo q saluator ꝑabolice loq̄ns de seie iactato in terrā bonā. aliud fecit fructū triceſimū. aliud sexageſimū. aliud centeſimū. Math. xiij. qđ cōiter exponit de triplici statu bonoꝝ fideliū. q̄ ſignificank ꝑ terrā bonā sanctam seie ỹtutū. s. coniugatoꝝ viduaꝝ ꝛ virginū. Sicut ḡ nūs sexageſimꝰ excedit i duplo triceſimū. ꝛ nūs centenariꝰ vtrūq̄. ita statꝰ vidualis coniugalē. ꝛ multo magis ỹginal' excedit in perfectione. Et. i. Coꝝ. v ij. Qui virginē suam mrīmonio iungit bene facit. ꝛ qui non iungit melius facit. Patet etiam hoc per rationem. Nam ꝑ ꝓtinentiam hō reddīt abiliorē ad mētis eleuationē in spiritualia ꝛ dīna. ꝛ q̄dāmō ponit in quadā silitudine angelorū sup statū hois. Unū hiero. ait. Angel' sp cognata est ỹginitas. ꝛ virginē esse angelicū ē nō humanū. Nō obstat huic sniē q alīq̄ pfectissime virtutis viri mrīmonio vsi sunt. vt abraā. ysaac ꝛ iacob. qz q̄nto virtꝰ est fortiorꝰ tāto minꝰ pōt ꝑ q̄cūq̄ a sua altitudīe deiji ci. Nec tñ qz ipsi mrīmonio vsi sunt. minꝰ ꝓtēplatiōnē veritatis ꝛ diuinoꝝ amauerūt. Sed ꝑm q ꝓditio tpis req̄rebat mrīmonio vtebank ad multiplicatiōez ppli fidel'. Nec tñ pfectio alicuiꝰ psone fidelis ē sufficiens argumētū ad pfectionē statꝰ. cū aliq̄s pfectiori mēte possit vti minori bono q̄ aliꝰ maiori. Nō ḡ per b̄ q abraā vel moyses pfectior fuit multz q̄ seruāt cōtinentiā. ꝓpter b̄ sequīt q statꝰ mrīmonij sit perfectior statu ꝓtinentiū vel etiā eq̄lis Et ad b̄ facit qđ ait. b. hiero. C iouinianū. Quis ignoret sub alta dei dispēsatione. oēs retro sctōs eiusdē fuisse meriti cuiꝰ nunc sunt xp̄iani. Quo abraā tunc deo placuit in coniugio. ita nūc ỹgines in ꝓpetua ꝓtinētia. Seruiuit ille legi ꝛ xp̄i suo. Seruiam⁹ ꝛ nos legi ꝛ xp̄i nr̄o in q̄s fines seculoꝝ deuenerūt. de pe. di. ij. si enī inquit.

De ꝯsilio paupertatis. Capl'm. iij.

Circa paupertatē que

etiā inē consilia dñi ponīt. erratū ē a quibusdā. Nā alīq̄ ita cōmendauerūt vt asserēt. nulli etiā laico licitū esse hr̄e aliq̄d ꝓpriū. sed dānabile fore. Qui heretici declarank apl'ici vt hr̄. xxiij. q. iij. quidā. Unū ꝛ. b. hiero. dicit laicis licitū esse possidere tpalia. sed nō nisi ad vsum. i. ita q nō abutantur eis. xij. q. i. duo. Quinimo etiā ꝛ clericis secularibus lz habere ꝓpriū. vt ponīt. xij. q. i. ꝑ totū. Nec obstat qđ dñs ait Lu. xij. Nisi q̄s renūciauerit oībus q̄ possidet. nō pōt eē meꝰ discipul⁹. Nā discipulatus xp̄i pōt intelligi dupl'r. Uno mō large. put. s. importat obseruātiā mandatoꝝ xp̄i. sicut fuit nicodemꝰ. ioseph ꝛ hmōi. ꝛ his oportet oīb renūciare tpalibꝫ mēte. ita. s. q nil deo ꝛ mandatoꝝ eiꝰ obseruationi ꝓponant. Sc̄o mō ꝓpriē ꝛ stricte. put ꝓportat statū pfectionis ꝛ obseruantiā ꝯsiliorꝫ. qualē statū tenuerunt apl'i cū xp̄o cōsantes. ꝛ istos oportet oīb renūciare affectu ꝛ effectu. vt nil hēant ꝓpriū in ꝑticulari. sicut ē statꝰ religioſoꝝ. vt. xij. q. i. non dicatis. ꝛ in al'. c. Et de his ꝓpriē loq̄bat xp̄s. Quidā etiā ita cōmendant pauptatē. vt dicāt in ea cōsistere pfectionē creature rōnal'. Sz. b. tho. se. se. reprobat oīdens ꝑ Jo. cap. in col'. ꝓia moysi. nō in ea cōsistere pfectionē. sed esse instrumētū ꝛ inductiū ad pfectū. Et apl's ad col. iij. ait. Sup oīa charitatē habete. q̄ est vinculū pfectōis nō dicit pauptatē. sz charitatē eē vinculū pfectiōis. Chr̄ist⁹ etiā postq̄ dixit. Si vis pfectꝰ eē vāde oīa q̄ bēs ꝛ da pauplibꝫ. subdidit. Et seq̄re me. vt innueret nō in pauptate tm̄. sz magis in seqla xp̄i. q̄ ē maxime per charitatem cōsistere pfectionem. Alij vero econtra detestati sunt paupertatem. vt omnē gradum paupertatis ꝛ expropriationis tpalium reprobarent ꝛ illicitū dicerent. sed ꝛ hos reprobat. b. tho.

in.iij.ꝰ gentiles.c.cxxvi.z.cxxviij. Dicit enī. Quid sentiendū sit de pauptate ex diuitijs ꝓsiderem⁹. Exteriores q̄dē diuitie nc̄rie sunt ad bonū virtutis. cū p eas sustentem⁹ corp⁹. z alijs subueniam⁹. Oportz aūt q̄ ea q̄ sunt ad finē. ex fine bonitatē accipiāt. Ne cesse ḡ est vt exteriores diuitie sint aliq̄ bonū hoīs. non tñ ꝑncipale. sed q̄si secundariū. Nam finis ꝑncipaliter bonū ē. Vnde ꝙ ꝑm q̄ ordinant in finē. ꝓpter hoc q̄busdā visum ē vt ꝙtutes sint maxia bōa hois. Diuitie aūt q̄dā mīma bona. Oportet aūt q̄ ea que sunt ad finē. modū accipiāt ꝑm exigentiā finis. intātū ergo diuitie sunt bone inq̄ntū ꝑficiunt ad vsū virtutis. Si ꝙ iste modus excedat. vt p eas impediatur vsus. non iā int̄ bona cōputāda sunt. sed inter mala Vñ q̄busdā accidit bonū esse habere diuitias. q̄ scz eis vtunt ad ꝙtutes. Quibusdā malū est eas habere q⁹ per eas a ꝙtute retrahunt. vel nimia sollicitudine vel nimia affectione ad eas. vel mentis elatiōe ex eis ꝓtingente. Sz cū sint ꝙtutes actiue vite z ꝓtēplatiue. aliter z aliter. vtrecz diuitijs indigent. Naz virtutes ꝓtemplatiue indigēt eis ad solā sustentationē naturē. virtutes actiue indigēt eis z ad h̄ z ad subueniendū alijs cū quib⁹ ꝓuiuendū ē. Vñ z ꝓtēplatiua vita etiā in h̄ perfectior ē q̄ paucioribꝫ indiget. Ad quaz q̄dē vitā pertinere videt. q̄ totaliter hō diuinis rebꝫ vacet. Quā quidē perfectionē sectantibꝫ minimū deexterioribꝫ diuitijs sufficit. s. q̄ntū est nc̄rīū ad sustētationē nature. Vñ ap̄l's. i. thī. vi. ait. Habentes alimenta z q̄bꝫ regamur his ꝓtēti sum⁹. Pauptas igit laudabilis ē. inq̄tū hoīem liberat ab illis vitijs q̄bꝫ p diuitias aliq̄ implicant. Inq̄tū aūt sollicitudinez tollit q̄ ex diuitijs ꝓsurgit. est vtilis quibusdā. q. scz sunt ita dispositi vt circa meliora occupent. q̄busdā ꝙo nociua. q̄ ab hac sollicitudine liberati. in peiores occupatiōes cadūt. Unde. b. grego. in. vi. moral'. ait Sepe q̄ occupati vñ humanis vtib⁹ viuerēt. gladio sue quietis extincti sūt. Inq̄tum ꝙo pauptas bonū q̄ ex diuitijs ꝓuenit. s. sustentationē ꝓpriā z subuentionē aliorz impedit. malū est simp̄l'r. Malū enim ē inq̄tū subuētio. q̄ in q̄libꝫ ꝓrimis subuenit per maius bonū pōt recupari. s. p hoc q̄ hō diuitijs carens liberis pōt dīnis z spūalibꝫ vacare. Bonū aūt sustētatiōis ꝓprie adeo nc̄rīū est. q̄ nullo alio recōpensari pōt. Nulli⁹ enim boni obrētu dz hō sustentationem vite sibi subtrahere. Pauptas igit talis laudabil' est cū hō a sollicitudinibꝫ terrenis liberat⁹. liberi⁹ diuinis z spūalibꝫ vacat. ita tñ q̄ cū ea remanet facultas hoī p licitū modū sustentādi seipm. ad q̄ nō multa req̄runt. Et q̄nto mod⁹ viuendi in pauptate miorez sollicitudinē exigat. tāto pauptas est laudabilior. nō aūt q̄anto pauptas fuerit maior. Nō enī pauptas in se ē bona sed inq̄tū liberat ab illis. quib⁹ impedit hō quo min⁹ spūalibꝫ bonis intēdat. Vñ ꝑm modū quo hō liberat ab impedimētis ꝓdictis ē mensura bonitatis ei⁹. Et h̄ est cōe oibus exterioribꝫ q̄ intātū sunt bona inq̄tū ꝑficiunt ad virtutem. nō aut̄ ꝑm seipsam.

Est autem quadrupler .§.I.

modus sectādi voluntariā pauptatē ꝑm. b. tho. vbi sup̄. c. cxxx. Et ꝓm⁹ mod⁹ ē vt de p̄cio possessionuz venditarū. aliq̄ in vno collegio seu cōgregatione existentes cōiter viuāt. Et iste sufficiēs est. sed nō ad lōgū tps. Et iō apli hūc modū viuendi fidelibꝫ in hierusalem ꝓstituerūt. q⁹ puidebāt p spūmsanctuz q⁹ nō diu in hirl'm cōmorare haberent. tū ꝓpter ꝓsecutiōes z iniurias illatas a iudeis. tū ꝓpter instātē destructōnē ciuitatis z gent'. vñ non fuit nc̄rīū nisi ad modicū tps. puideri. Et ꝓpter hoc trāseuntes ad gentes. in quibꝫ firmāda z pdurāda erat ecclia. hūc modū viuēdi nō legunt instituisse. Et si dicat q⁹ p hūc modū viuēdi pōt cōmitti fraus z furtū p dispensatores. vñ cō videt conuenies mod⁹. Rñdet q⁹ hoc est cōe in oi mō viuēdi. quib⁹ aliq̄ admiscē ꝓuiuūt. In h̄ autem tanto min⁹ q̄nto difficili⁹ ꝓtingere videt. q⁹ ꝓfectionē vite sectātes fraudē cōmittant. Adhibet etiā ꝰ h̄ remediū per quidā dispensationē fidelius. Unde ab aplis electi sunt stephan⁹ z alij q̄ ad hoc officiū idonei reputabant. Est scōs modus viuēdi in pauptate volūtaria. vt. s. hūtes possessiōes in cōi de eis viuāt. z singulis puideat ꝓut cuiq⁹ op⁹ fuerit sicut obseruat in plurimis monasterijs z quasi in oibus monachoz. Et hic ē etiā ꝓueniens mod⁹ z laudabilis. Nec p hoc aliquid deperit ꝑfectioni ad quaz tendūt pauptatē voluntariā assumētes. Pōt enī fieri p vnū⁹ fere vel paucoz sollicitudinem. vt possessiōes debito mō ꝓcurent. z sic alij absq̄ alia tpalū sollicitudīe remanētes. libere p̄nt spūalibꝫ vacare q̄ ē fruct⁹ volūtarie pauptatis. nec etiā illis aliq̄d deperit ꝺ ꝑfectōe vite q̄ hanc sollicitudinē p alijs assumūt. Qui enim amittere vident in defectu quietis recupant in obsequio charitatis. in q̄ etiā perfectio vite consistit. Nec etiā p hunc modū viuendi ꝓcordia tollitur occasiōe possessionū cōium. Tales enī debēt volūtariā pauptatē assumere. q̄ tpalia ꝓtēnant. Et tales p tpalibꝫ cōibꝫ discordare nō p̄nt. ꝑsertī cū ex tpalib⁹ nihil pręter nc̄ria vite hēant expectare Et cum dispensatores oporteat esse fideles. nec ꝓpt̄ h̄ q⁹ aliq̄ hoc mō viuēdi abutant. hic mod⁹ viuendi pōt ꝙbari. cū z bonis male vtant mali. vt ꝑz in eucharistia. z mal' bñ vtantur boni. Tertius mod⁹ viuendi voluntariā pauptatē sectātibꝫ ē. vt de laboribꝫ manuū suaz viuant. Quē q̄dē viuēdi modū paul⁹ ap̄l's seq̄bat. z alijs obseruādū suo exēplo z ꝓstitutiōe dimisit. Dicit enī. ij. ad thes. iij. Nō gratis panē manducauim⁹ ab aliq̄. sz in labore z fatigatiōe nocte z die opantes. ne quem vr̄m grauarem⁹. Et .j. Cū essem⁹ apud vos. hoc ꝑm denūciabam⁹ vob. q̄m si q̄s nō vult opari non manducet. Iste igit mod⁹ ē etiā ꝓueniens z bon⁹. Nec ē h̄ vanū vt q̄dā obiciūt. s. rerena dimittere. vt iterū acq̄rant p laborez manuū. q⁹ diuitiarū possessio. et sollicitudinē req̄rebat in ꝑcurando vel saltē custodiēdo. z affectū hoīs ad se trahit. q̄ nō accidit dū obseq̄is p laborē manuū q̄tidianū victū acq̄rere studet Sz z ad acq̄rēdū p laborē manuū victū. q̄ntū sufficit ad nature sustētationē. modicū tps sufficit z modica sollicitudo nc̄ria ē. Sz ad diuitias ꝓgregādas vel supfluū victū q̄rēdū p laborē manuū. sicut sectares artifices faciūt. oportz mltū tpis pōere z mltā sollicitudinē adhibere. Nec ē ꝰ q̄ dñs ait. Nolite solliciti ee. mat. vi. Nō ei ꝓhibuit laborē mānū. sz anxiā sollicitudinē mentis p nc̄rijs vite laborando z alia

faciendo qđ in se est. q̄si cū his etiā dubitet hō ne habeat vñ viuat. Si enī ex dīna puidentia sustentant aues q̄ nō pñt laborare in ill' laboribꝫ quibꝫ hoīes sibi necc̄ria acq̄rūt. t sunt aues ipse inferioris ꝺditiōis multo magis puidebit hoibꝰ. Nec etiā pōt iste modus reprobari ex eo q̄ alicui b̄ ñ sufficiat. vt qz infirmus t debilis ē. nō valens laborare q̄ntū sufficit ad victū sibi necc̄riū. Nō enī ꝓpter defectū q̄ in paucioribus accidit. aliq̄ ordinatio repudianda ē. Hoc enī t in nālibꝰ t in volūtarijs ordinationibꝫ accidit. Nec ē aliꝯ modꝰ viuendi. p quē ita puideat hoī q̄n possit aliq̄n deficere. Nā t diuitibꝫ etiā pñt aliq̄n diuitie furto t rapina auferri. Remanet tñ remedium ali qđ circa dictū modū viuēdi. vt .ſ. cui ꝓpꝰ labor nō sufficit ad victū ꝓpriū. subueniat ꝑ aliū eiusdē societatis q̄ plus possit laborare q̄ sibi sit necc̄riū. vel per alios q̄ diuitias possidēt ꝑm legē charitatis t amicitie naturali q̄ vnꝰ subuenit alteri. Sed nec obstat si dicat q̄ oportebit tales multū tp̄is ponere in laborando. t ꝑ ꝺns parū vacare poterūt spūalibꝫ. Nam ad victū necc̄riū pauca sufficiunt t paucis tales sint ꝺtēti. Uñ nō multū impediunt ab opibꝫ spūalibus cū non hēant exponere multū tp̄s in opando manibus. cū etiā opando pñt cogitare de deo. t deū laudare t alia hmōi facere. Pñt etiam ab alijs bñficijs subleuare. Et hꝺ opatio manuū valeat ad ociū vitandū t carnē edomādā. nō tñ ꝓpter b̄ assumit voluntaria pauptas. qz t alijs mōis pōt edomari caro t ociū vitari. Est t q̄rtus modꝰ pauptatis. ſ. vt pauptatem voluntariā sectārem. oīa sua dimittētes. viuāt de bis q̄ dant eis ab alijs elemosinalit̄. nō hñtibꝫ tales possessiones vel reddit̄ in cōi vñ valeant sibi puideri. Et hūc modū viuēdi videt dñs cū suis discipul' observasse. Dicit enī Lu. viij. q mulieres q̄dam seq̄bant eū ministrantes ei de facultatibꝫ suis. Et iste ē optimꝰ. Nec enī est incōuenies vt q̄dā obꝫciūt. vt q̄ sua dimisit ꝓpter aliq̄ꝯ qđ in vtilitatē alioꝝ cedit. de bis q̄ ab alijs dant sustētet. Nisi enī b̄ esset societas humana pmanere nō posset. Si enī q̄libet circa sua ꝓpria sollicitudinē tm̄ gereret nō esset q̄ vtilitati cōi deserviret. Optimū ē igit̄ hoīm societati. q illi q̄ ptermissa p ꝓpriaꝝ curam. vtilitati cōi deseruiūt ab his q̄rū vtilitati deseruiūt sustētent. Propter b̄ enī t milites de stipēdijs alioꝝ viuūt. t rectoribꝫ reipublice de cōi puidet. Qui aūt volūtariā pauptatē assumūt vt ꝓm se q̄nt ad hec vtiq̄ oīa dimittūt. vt cōi vtilitati deserviant. Sapia t eruditiōe exēplo populū illustrantes. t orōnibꝫ t intercessionibꝫ sustētādos. Ex q̄ etiā patet q̄ nō turpit̄ viuūt de bis q̄ ab alijs dant ex q̄ ipi maiora rependūt ad sustentationē tp̄alia accipiētes t in spūalibꝫ alijs pficiētes. dū etiaz exemplis suis alios puocāt ad virtutes fit. vt hi q̄ꝫ pficiūt. minus diligāt tp̄alia exēplo eoꝝ. t sic magis puocant ad dādū eis. Nec etiā p b̄ libertatē admonēdi t reprehendēdi poplos tales amittūt qz t pauca sūt q̄ recipiūt t cuz ꝺtēpserint terrena. nō ita afficiunt vt omittāt ꝓpē elemosinas receptas sulurē ꝓmoꝝ. Nec etiā ē incōueniens. q nc̄tes suas exponant perēdo p seip' p alijs Nā t apli legunt b̄ fecisse. p pauꝑibꝫ q̄ erāt in hieruſalē. Nec etiā ista mēdicitas reddit ipsos hoīes ꝺtēptibiles. si bipsum moderate fiat ad nc̄tē. nō autez ad supfluitatē. t sine ꝺportunitate ꝺsiderata ꝺditione pſonaꝝ a quibꝫ petit̄ t loci t tp̄isq̄ necesse ē obseruari ab his q̄ pfectionē vite sectant̄. Ex quo sequit̄ q talis mēdicitas nō hꝫ aliquā spēm turpitudis. quaz haberet si cū oportunitate. t indiscrete fieret ad voluptatē vel supfluitatē. Et q̄uis mēdicare fiat cū q̄daz abiectiōe. cū necc̄riū est ad sectādā pfectionē vite pauperis mēdicare ferre talē abiectionē humilitatꝭ ē. Assumere etiā abiecta ꝺcutis ē t si nr̄m officiū b̄ nō requirat. vt alios nr̄os exēplo puocem⁹. q̄bꝰ icūbit vt illō facilꝰ ferāt t q̄nq̄ abiectis vtimur ꝓpter virtutem. sicut medicina q̄dam puta cū animꝰ alicuiꝰ adimoderatā excellentiā sit ꝓnus. vtilit̄ debita moderatiōe seruata. abiectꝭ vtik̄ spōte vel ab alijs sibi impositis ad electionē animi compmendā.

¶ De errore fraticelloꝝ circa pauptatem x̄pi t apoſtolorum. ¶ Capitulum. iiij.

Quia circa materiam

de pauptate x̄pi t apl'oꝝ tempore Johannis vicesimi secūdi. anno. sez dñi. M. ccc. xxiij. apud quosdā orta ē noua opio falsa fraticelloꝝ. quā ipe io hānes papa. qz ꝺuia scripture euangelice reprobauit t determinauit hereticā fore. t illam ꝓtinaciē tenentes vt hereticos psequendos. Quidā ex illis obstinato aio suā opinionē retinētes ad hanc temeritatem t maximā p̄sumptionē deuenerūt. vt t ipsum papaz Johannē hereticū dixerint. ꝓpter talem deēminatiōez quā dixerūt falsam t hereticā. vñ sepantes se ab vnitate ecc̄lie. sinagogā sathane sibi fecerūt. non ecclesiā p̄sitentes. dū caput draconis seu antichristū antipapam petrū de cozuaria asserētes. nō solum iohannez xxij. sed t oēs suos successores vsq̄ in pñs t futuruz hereticos esse. eo q nō reprobauerint determinationē ipsius iohānis. quā hereticam asserunt t ꝺfirmauerunt. oēsq̄ sequentes illā determinationez hereticos tenent. cardinales. epos. ceterosq̄ populos. Et quia nondū ex toto extincta ē heresis dicta fraticelloꝝ. sed adhuc in aliquibꝫ pribus italie viget. Nā etsi eozum prim⁹ antipapa. meritis suis dignā receperit vltionē pisis qz captus. ductꝰ auinionē ad p̄sentiam pape iohannis. post abiuratā heresim suā incarceratꝰ ibi decessit. Uñ non desistūt hoīes reprobi illiꝰ heresis sectatores. facere papā t epos de suis. q̄ incedunt in habitu transformato. cōuenticula secreta facientes. Et ideo diffusiꝰ de ea re agek ꝑm declarationē cuiusdam doctissimi mgr̄i ordinis predicatoꝝ in quodaz suo tractatu exponēris extrauagantē ipsi⁹ iohannis xxij. qua ꝺdēnat illos vt hereticos. hec sic incipit.

Ad perpetuā rei me ¶. I.

moriam. Quia quorūdā mentes sic p̄ mendacij ꝺr excecasse q nr̄is ꝺstōnibꝫ quaz vna incipit. Ad conditorē canonū. Altera ꝙo. Cum inē nonnullos. non absq̄ multa temeritate. nisi sint detrahere t nitunt̄ ꝛc. Casus igit̄. seu sn̄ia huius constitutionis est. Dñs iohānes antecessꝰ istā tertiam ꝺstitutionē fecisse. qz quondā duas alias prius promulgauerat de consilio cardinalium. t aliorum prelatoꝝ. t magistroꝝ. Et in ꝓma q̄ incipit ad ꝺditorem. declarauit. q reseruatio facta p nicolaū. iiij. papā de bonis mobilibꝫ t

imobilibꝫ fratrū minoꝝ.pñtibꝫ ⁊ futuris.ꝯtū ad ꝓ
ꝓsieratē ⁊ dñium sibi ⁊ romane eccl'ie simplici vsu fa
cti dūtaxat fribꝫ reseruato.pdictis fribꝫ ⁊ multꝫ alijs
nō ꝓfuit,sed obfuit.put mgr̄a ipsa rez expientia de
clarauit.qđ ꝓbat valde clare. Scđo declarauit ī ea
dē ꝙ in rebꝫ vsu ꝛsumptibilibꝫ nō pōt vsus a ꝓpriета
te rei ⁊ dñio separi. ⁊ iō in talibus non pñt dici sim
plices vsurarij dicti frēs. Nec tale dñium videt di
ctus dñs nicolaꝰ papa romane eccl'ie reseruasse. ⁊ b
ꝓbat euidenter. Tertio declarauit.ꝙ vsus alicuiꝰ rei
denudatꝰ iure vrēdi.in creatura rōnali nō est iustus
nec ꝑ ꝛñs ꝛuenit ꝓfectōis statui.nec ꝓfectōi adūcit
sed repugnat.ꝗre cōcludit ꝙ talē vsum denudatum
a iure dictꝰ nico.papa dictis fribꝫ nō reseruauit.qđ
etiā ꝑ rōes incōuincibiles liquide manifestat. Quar
to declarauit ꝙ tā dicti dñi nico. ꝛstitutio ꝯtū etiā qđ
dā priuilegiū dictis fribꝫ a dño martino.iiij.pdece
ssore suo cōcessum ꝯtū ad ꝓcuratores noīe ro.ec. eis
ꝛcessos q causa dicte ro.ec. eos agitabant plurimū
bonoꝝ ro.eccle.detraxerint.cū sic plerūqꝫ ꝛtingat di
ctam ro.ec.occasiōe taliū coram pedaneis iudicibꝫ li
tigare.intm̄ ꝙ plātis ⁊ eccl'iaꝝ rectoribꝫ fuerit mole
stum ⁊ ḡue. Graue enī tale.qđ pōt ⁊ dz exīstere ꝙ se
ro.eccle.in iudicio opponēt.q ipsoꝝ ē mgr̄a ⁊ caput.
Quinto ꝓnūciat ꝙ bōis q offerunt vel ꝛferunt. vel
alꝫ qūlibet obuenire poterūt fribꝫ vel ordini pdictꝫ
exceptis eccl'ijs.vel orōnis officinis habitationibꝫ
ac vilis libris ⁊ vestimētis dīnis officijs dedicatis
vel dedicādis.nullū ius.seu dñiuz aliqđ occasiōe di
cte ꝛsti.dñi nico. vel cuiuscunqꝫ alteriꝰ pape sctē ro.
ec.acqrat. Sed q ad b habeant dicte ꝛsti.ꝑ nō factꝫ
Texto ꝓnunciat ⁊ diffinit.ne deinceps ꝑ recipiēdis
petēdis.exigendis.defendēdis.seu admistrādis bo
nis.q in posteꝝ dictis fribꝫ vel ordini ꝛferri.offerri.
vel alꝫ qūlibet obuēire ꝓtigerit ꝗsqꝫ a quoqꝫ noīe
seu ꝛstituat āmodo noīe sctē ro.ec.ꝓcurator. Nec oc
casione cuiuslibet ꝓuilegij aplici.q̄cūqꝫ taliū bonoꝝ
administrationē in iudicio vel ex agendo.defendēdo
supplicando.vel alꝫ qūlibet assumere dicte ecclesie
noīe audeat nisi de sedis aplice lnīa spāli decernit ir
ritū ⁊ inane.si secꝰ a quoqꝫ ꝓtigerit attētari.

In secūda vero cōsti .§.II.

tutiōe q incipit. Cū inē nonnullos.declarat ꝓmo ꝙ
assertio ꝓtinax.ꝙ xp̄s ⁊ apl'i nihil habuerūt in ꝓpio
nec in cōi.cū scꝑture sacre ꝛdicāt exp̄sse.deinceps er
ronea ⁊ hereticа ē censenda. Scđo ꝙ etiā assertio pti
nax.ꝙ redēptoꝝ nr̄o.eiusqꝫ aplis ī his q ipos habu
isse sacra scꝑtura testat.neqqꝫ ius eis vtendi cōpetie
rit.nec ipa vendēdi seu donandi.ius ipsi habuerint
seu ex illis alia acqrēdi.cū talꝫ assertio vsū ⁊ gesta eoꝝ
cōcludat in ꝑmissis nō iusta deinceps erronea ⁊ he
retica ē cēsenda. Cōtra istas igit duas ꝛstōes aliq
oblatrātes dixerūt dñm nr̄m nō potuisse ea q dicta
sūt declarasse. Et ad sui mēdacij colorationē adduce
bāt talē rōem. Illud qđ ꝑ clauē scie in fide ⁊ moribꝫ
diffinierūt sel rōni ponti.adeo īmobile pseuerat.ꝙ il
lud successoribꝫ suis reuocari nō lz in dubiū.nec ꝛsti
affirmare lz secꝰ sit in his q ꝑ clauē potentie sūt ꝑ eos
ordinata.vt dicūt rōani pōti.⁊ multa ꝛcilia genera
lia determinauerūt ⁊ diffinierūt ꝑ clauē scie. Pro vt re
gula fra.minoꝝ ē regl'a euāgelica xp̄i. ⁊ apl'oꝝ īmita
tatrix.q nihil in b mōdo bīt ꝓpriū vel cōe. Sz in rebꝫ
qbꝫ vtūr bīt simplicē vsū facti. Scđo ꝙ xp̄s ⁊ apl'o
rū pauptas ꝛsistit in exꝓpriatione cuiuslibet tpalis
dñij ciuil' ⁊ mūdani.⁊ ꝙ eoꝝ sustētatio fuit in solo ⁊
nudo vsu facti.q̄ qđuscūqꝫ successoribꝫ nō licuit op
positū declarare. Sed oppositū in dictꝫ duabꝰ ꝛsti
tutionibꝫ ē declaratū.⁊ visum ē. Ergo b nō licuit fa
cere dño iohanni.

Sed ad has rationes .§.III.

istoꝝ euacuādas ipe iobes edidit. ⁊ ꝑmulgauit ter
tiā ꝛsti.q incipit. Quia q̄rūdā.cuiꝰ ꝓncipiū positū ē
s.in q iobes valde subtiliē ⁊ artificiose.⁊ efficaciē re
spōder.insistēdo circa maiorē ⁊ mīorē. Circa maiorē
q̄dēpmo oñdēdo.ꝙ scia vel nō ē clauis spūal'.vel si ē
ad ipam nō ptinet aliqđ diffinire. ⁊ solū ad clauem
ptātis. Circa mīorē ꝟo oñdēdo ꝓio.ꝙ ē ⁊z.ꝙ rōani
ponti.diffinierūt.ꝙ frēs in rebꝫ qbꝫ vtūr.hēbāt sim
plicē vsū facti.⁊ ꝓbat ꝑ eos vt hēant vsū iuris. oñdo
ꝙ dictꝰ dñs nico.in q se fūdauit ꝓncipal'r. nūqꝫ di
xit sustentationē xp̄i ⁊ apl'oꝝ extitisse in solo ⁊ nudo.
⁊ simplici vsu facti.imo ꝙ oppositū sensit.ꝓbat. Ter
tio oñdēdo ꝙ hīc aliq ī cōi.nō derogat altissime pau
ptati. Quarto oñdēdo.ꝙ in rebꝫ vsu ꝛsūptibilibꝫ nō
pōt vsus a dñio vel ꝓprietate rei separi. Quinto pro
bādo.ꝙ vsꝰ denudatꝰ oī iure nō ē vsꝰ iustꝰ q̄re pfe
ctis nō cōperit talꝫ vsus.nec eis talē vsū ꝛdixit cano
nis reseruauit. Sexto ex eoꝝ dicto eos ꝛsutādo ostē
dit.ꝙ si licuit dicto dño nico. ꝛ declarationes suoꝝ ꝑ
decessoꝝ aliq declarare in mā supdicta.ꝙ eadez rōne
sibi licuit ꝛ determinata ꝑ nico.pdictū. vel si sibi non
lz nec alteri licuit. Septio oñdit ꝙ ꝑ ea que in dicta
ꝛstōe dñi nico.ꝛtinent.ꝙ ad rōanos ponti.⁊ ꝑ ꝛñs
ad ipm dñm iobem ptinet si qđ dubietaꝝ circa suaz
determinationē emergeret declarare. Octauo oñdēdo
qūo lz rōanis ponti. ordines ꝛfirmare.⁊ ꝛfirmatos
cassare.q̄re cū nō hēant maiꝰ ꝓuilegiū frēs mīores ꝯtū
alij vt vidz.lz ꝛ eoꝝ regulā facere talia ⁊ oppositа de
clarare. Nono oñdendo falsū eē.ꝙ ꝑ multa ꝛcilia ge
neralia fuerit talia declarata.cū ꝛcilia gnālia illi pō
tifices nō celebrauerīt vel si celebrata sint. nullā fece
rit de talibꝫ mētionē. Decio oñdit ꝙ nec ad fidez nec
ad mores ptinet xp̄m ⁊ apl'os in his q vsi sūt.nō ha
buisse nisi nudū vsū facti ⁊ simplicē.imo magꝝ oppo
sitū ptinet cū nec in scꝑtura sac nec ī symbol' hēaꝝ
frēs mīores nō bīt in rebꝫ nisi simplicē vsū facti.nec
ꝙ liceat rōno ponti.dñiuz qđcqꝫ refuatū sibi in reb
q fribꝫ obueniūt abūcē. Nec ꝙ pcūatores ꝑ sūmos
pōtifices ꝛstitutos successoꝝ ñ liceat ꝛuocare. Quare
ꝛcludit nccrio ꝙ rō illoꝝ ē nlla.⁊ ꝙ ipe talia supl'ꝰ ꝑ
missa potuit ꝛclarare.⁊ ipa etiā ordiare. Ultio ꝛclu
dēdo diffinit ꝓio.ꝙ tales q nisi sūt publice defensa
re ⁊ etiā approbare hereſiz dānatā in ista ꝛstōe. Luz
inē nonnullos. asserēdo ꝙ xp̄s ⁊ apl'i ī his q habuerī
habuerūt tm̄ vsū facti simplicē iure denudatū ꝙ oēs
tales ⁊ singl'i.q ꝛboꝝ scꝑto ꝑ se vl' aliū seu alios rīa
publice pfūpserūt.illicqꝫ q eos instruxerūt in talibus
⁊ vt ꝑmissa facerēt docuerūt in dānatā hereſim inci
derūt.⁊ vt heretici sūt vitādi. Scđo diffinit ꝙ si ali
qs deiceps dānatas ꝑ ꝛstōem pdictā. Cū inē non

nullos hereses. vel ipsaꝝ alterã scienꝫ ꝓbo vl' scripto defendere vel approbare ꝑsũ ꝓsert. vt hereticꝰ ab oĩbus euitet. Tertio inhibet ne ꝗs ꝯ ordinata diffinita seu facta in dicta ꝯstõe q̃ incipit. Ad ꝯditorem. verbo vel scripto scienꝫ approbet aliq̃d vel defendat z si ꝗs ꝯtrariũ ꝑsumpserit. tãq̃ ꝯtuax z rebellis romane ecclie habeat. Iste est casus et snĩa totĩ huĩ decretalis exuagantis. Quia quorũdã.

Ad plenioꝛem autem. §. III

declarationẽ ipsiꝰ mgr̃ prefatꝰ facit octo dubia z ea declarat z soluit ꝯria. Noꝛ primũ est. in qbꝫ ptinet ad papã canones cõdere. Ad qđ breuissime rñdet. ex eo q̃ ista mã plene dilucidat tertia pte. in ti. de sũmis pontificibꝫ. Sciendũ pꝛio q̃ papa nõ põt ꝺere canones ꝯ determinata in sacra scriptura. vt. patz xxv. q. i. sũt quidam. z. b. aug. dicit. uij. de tri. Lõtra rõem nemo sobꝛi. Lõtra sc̃pturã nemo x̃pian. Lõtra ecclesiã nemo pacific. Rõ huĩ est. q̃ inferioꝛ nõ põt mutare decreta sui superioꝛis. vel determiare ꝯ ea. Sed sacra scriptura ẽ a spũsctõ digesta. vt pz. ij. pe. i. Ubi ait. nõ volũtate humana ẽ allata ꝓbia. iz spũ sctõ ꝛc. q̃ si arguat. q̃ scriptura scrã videt hr̃e auctẽ ab ecclia. cũ. b. aug. dicat. Ego nõ crederẽ euãgelio nisi ecclie auctas ad ℔ me cõmoueret. Respondet q̃ ecclias dare auctẽ sacre scripture põt intelligi duobꝫ modis. Uno mõ q̃ sc̃ptura habeat ab ecclia auctez inspiratiue. Et sic nõ est vez q̃ hẽat auctẽ ab ecclesia eo q̃ nõ ẽ ab ecclia inspirata z dictata. sed a deo imediate. Allio mõ declaratiue. q̃. s. ecclia declarat fidelibꝫ hãc esse sacrã scripturã a ℔o reuelatã. z sic dat sibi auctẽ diffiniẽdi libꝛos ptinẽtes ad sacrã scripturã scz euãgelia matthei. marci. luce z iobis. non euangelia nicodemi vel nazareoꝛ vel bartholomei z hmõi. z sic intelligit dictũ. b. aug. q̃. s. ignotũ sibi esset vtz euangeliũ matthei vel alioꝛ q̃ tenemꝰ. ptineret ad sacrã scripturã vel nõ. nisi ecclia instinctu spũssctĩ istõ declarasset. Scõo notandũ q̃ papa nõ põt ꝺere canones ꝯ decreta q̃tuoꝛ ꝓmoꝛ cõcilioꝛ. vt pꝛ di. xv. canones. z. c. sicut. Sed si arguat ꝯ. q̃ ꝯcilĩ nõ dat auctẽ pape. sed papa cõcilio. vt pꝛ di. xvij. p totũ. z ex de elect. significasti. Ergo illa cõcilia habuerũt auctẽ a papa. Tantã aũt hꝫ auctẽ vnꝰ q̃ntam aliꝰ. z tantã successoꝛes quantã ꝑdecessoꝛes. Ergo videt q̃ possit papa determinata in illis reuocare vel ꝯ ea determinare. Ad qđ rñdet. q̃ ꝯcilia illa nõ ꝑñt reuocari per papã. põt dupl'r intelligi. Uno mõ ex eo q̃ vl'r concilia sunt z sic nõ ẽ vez. q̃ qđ competit vni inc̃tũ tale competit oĩ tali vl'r. Que ḡ statuta sũt vel decreta in vno cõcilio. põt aliud mutare. vt factum est pluries. Allio mõ põt intelligi spãlit inc̃tũ. s. de tali mã articuloꝛ fidei q̃ ibi fuerũt declarata q̃ ad veritatẽ tenẽdũ. z sic no. ibi glo. di. xv. sicut. Nõ enĩ põt papa vel minuere vel augere vel mutare articulos vel sacra ecclesie. Dicũt etiã aliq̃. q̃ q̃ ad alia positiua. z si papa possit tollere vel mutare singula. q̃. istud vel illud nõ tñ oia sil'. q̃. ℔ esset destruere statũ ecclie. Tertio adũ tendũ q̃ papa põt ꝺere canones ꝯ determinata p q̃s cũq̃ doctoꝛes scrũssimos. Et ℔ ꝓbat auctẽ. di. xx. Decretalis epl'e. z. c. seq̃nti. Et rõ ẽ. q̃. inferioꝛ nõ põt legẽ imponere superiori. sed ecõtra. superioꝛ inferiori. ẽ aũt papa supioꝛ q̃cũq̃ doctoꝛe. q̃. enĩ ad diffiniẽdũ aliq̃d non sufficit sine ptãte. Hinc vt dicit gr̃ianꝰ di. xx z io. papa in ista decretali. cuis aliqui doctoꝛes habuerũt maioꝛẽ sciam q̃ aliq̃ sũmi pon. non tñ ptãte iõ in cãx vel dubioꝝ diffinitiõe ꝑferunt sũmi pontifices oĩbꝫ doctoꝛibꝫ. Itẽ papa põt ꝺere canones ꝯ determinata p ꝑdecessoꝛes suos. vel determiata p se ipm. qđ ꝓbat auctẽ. rõne z exẽplo. Et auctẽ q̃dẽ. ex de ꝺsan. z affi. nõ ꝺz. vbi ꝺr. Non ꝺz reprehensibile iudicari. si ꝑm varietatẽ tpm statuta variet buana. Et ex de sen. excõ. li. vi. vbi ꝺr. Alma mr̃ ecclia nõnulla plerũq̃ ordinat z ꝺsulte. q̃ postmodũ ꝺsultꝰ z rõnabilꝰ reuocat. in meliꝰ ue cõmutat. Et ipe dñs Jo. in ꝺstõe sua pulcre sic ait. Quia nõnũq̃ qđ ꝺiectura ꝓfuturꝝ credidit subsequẽs experientia nociuũ oñdit. nõ ꝺz reprehensibile iudicari. si canonũ ꝺditor canones a se vel suis ꝑdecessoꝛibus editos. vel aliq̃ in eis cõtenta canonibꝫ reuocare. modificare vel suspendere statuat. si ea obesse potiꝰ viderit q̃ ꝓdesse. ꝓbatur idẽ di. lxiij. §. vez. Lõfirmat istud exemplo sc̃pture. Nã mandauit dñs serpentẽ eneũ exaltari in deserto ad cuiꝰ aspectũ sanabant hoĩes a morsibꝫ serpentuz vt pz Nũi. xxi. Postmodũ instinctu ipsiꝰ dei. rõnabiliꝰ fuit reuocatũ. eo ablato p ezechiã. vt pz. iiij. Reguꝝ. xx. q̃. ꝓl's idolatrabat ad eũ. Rõne hoc ꝺstat. q̃ par in parẽ nõ hz imperiũ. Ex qbꝫ oĩbꝫ patẽt dueꝯ cluſiões. Pria q̃ dñs Jo. potuit rõnabiliter z salubriꝫ q̃ in dictis duabꝫ ꝺstõibꝫ ptinenꝫ ad ꝺditorẽ z alia Lũ ine nõnullos ordinauit. cũ in eis nihil fit ꝯ fidẽ z bonos mores. nec ꝯ q̃tuoꝛ concilia. q̃. sicut ipse deducit circa finẽ huĩ ꝺstitutiõis de ꝺtenꝫ in ipsa constitutiõe in symbolo fidei. vel in sacra scriptura mentio nõ hr̃. vel si habeꝫ in sac scriptura vt de pauptate x̃pi z apl'oꝝ magis ex ipa sc̃ptura hr̃. q̃ ipe dñs Jo. determiat q̃ eiꝰ oppositũ. Scõa cõclusio ẽ. q̃ cũ violatores z detrahẽtes sacris canonibꝫ. vt blasphemi z spũisctõ resistentes cẽseanꝫ. vt. xxv. q. i. violatores. z multipl'r puniantꝫ. vt in. d. q. c. generali. z. c. oĩa. z. c. hac ꝺsona. pz q̃ bi q̃ cõstitutionibꝫ dñi nr̃i in ꝑdictꝫ detrahere nixi sunt. in penas huiꝰ inciderũt. z q̃ũ in hereses iã dãnatas ꝺstõe ꝑdicta. Lũ inẽ nõnullos pticinaciter affirmarũt. q̃ merito hereticꝰ sũt cẽsendi. sicut dñs Jo. determinat. in dicta ꝺstõe. Et sic pz ꝓmus articulus.

Secundus articulus ẽ. §. V

Quot sunt claues ecclie. z que. q̃. in dicta ꝺstõe de eis agit. Reprobando opĩonẽ illoꝝ q̃ male sentiunt de eis. Sed q̃ de ista mã diffuse tractat. b. tho. i. iij di. xvij. et in pria pte. z pleniꝰ in. iij. pte. ti. de põti. sũmis. Jõ z ℔ articulꝰ breuissime expediet. Quãuis diũsi diũsa dicant. cõioꝝ opĩo ẽ. b. tho. z pe. in. iij. q̃ clauis ecclĩastica. c̃ q̃ methaphoꝛice dicitur ad clauis materialis siltudinẽ q̃ claudit z aperit ostiũ materiale ẽ quedã ptãs spũalis q̃ dat in sacerdotĩ collatiõe ad quasdã spũales actões ordinata. que ptãs ẽ vna q̃ ad essentiam. sed duplex c̃ptũ ad actꝰ z officia subordinata. imo plꝰ dicit. q̃ eadẽ est ptãs per essentiam qua põt sacerdos corpꝰ x̃pi conficere. z qua põt absoluere vel ligare. Et ipsa ptãs est ipse character impressus in collatione ordinis sacerdotalis. quod sic

pbat. Ad duo quoꝝ vnū est cā alteri⁹. vna ptās ordinak. sicut in sole vna est ptās q̄ sol calefacit ꝛ rarefacit. ꝛ iō calor ē ꝓncipiū act⁹ vtriusq; .lz quodā ordine. Sed gr̄a ꝛ oīs remissio in corpe xp̄i mystico. qō respicit ptās clauiū. deriuak ex ei⁹ capite. qō respicit ei⁹ ptās ꝛficiendi. g̃ respectu vtriusq; istoꝝ ē vna potestas. Et eodē mō de ptāte clauiū inter se dicenduz qz ad plures act⁹ subordinatos. sufficit vna virt⁹ et ptās. Sed act⁹ clauiū lz sint plures. qz vn⁹ ē iudicādi seu discernēdi q̄s sit dign⁹ vel indign⁹. al⁹ est diffinīēdi ꝛ sententiādi q̄s sit dign⁹ vel indign⁹ absoluēdo vel ligādo. Būt tñ subordinati ita q̄ vnus p̄supponit aliū secund⁹ primuz. Sufficit tñ q̄ vna ptās ad vtrūq; sicut sol p eandē ꝑtutem illuīat aerē ꝛ calefacit. ſ. p lumē. Dat etiā exēplū in prātibꝫ secularibꝫ. Nā eadem auctre cōperit iudici iura partium cognoscere. ꝛ exinde sentētiare ɔ vnā ptiū ꝛ aliā absoluere. Sed qz potētie cognoscūt p act⁹. iō etsi sit vna ptās essentialiē. dicunt tñ due. qz duplex est act⁹ talis potestatis. Et rōne ꝓmi act⁹ q̄ iudex ecclesiastic⁹ iudicat ꝛ cognoscit de dignitate vel indignitate alicuius. dr̄ clauis scie. rōne scdi act⁹ q̄ dignū absoluit. indignuz nō absoluit. dicit clauis potētie. Unde dictū fuit in plurali Math. xvi. Tibi dabo claues regni celoruz Et ista videt intētio glo. di. xx. c. i. Ubi sciendum q̄ aliq̄ male senserūt de claue scie dicētes. q̄ scia ꝼm q̄ ē habitus acq̄situs vel infusus sit clauis. non q̄dem de p se. sed in ordine ad clauē potētie. Uñ in eo q̄ habebat sciam. sed nō ordinē sacerdotalē dicebant talez sciam in eo nō esse clauē. sed aduenīēte claue potentie scz p susceptionē sacerdotij efficiebak clauis illa scia Cui⁹ opīo videt esse glo. di. xx. c. i. Ad quā etiā videtur declinare mgr̄ sen. in. iij. di. xviij. Dicebāt etiam q̄ sacerdotes idiote etsi non habent clauē scie cū sint ignorātes. bñt tñ quādā industriā materialē discernēdi quā vocabāt clauiolam. Sed istā opinionē reꝓbat. b. tho. in. iij. di. xviij. Nam ꝛ sunt aliq̄ sacerdotes. q̄ nec sciam acq̄sitā habent nec infusaz nec industriā nālem. cū sint indiscreti ꝛ q̄si fatui. Est g̃ clauis ꝼm. b. tho. auctas iudicandi vl̄ discernēdi de dignitate vel indignitate alicui⁹ in foro ɔscie. ꝛ istā pōt bñe ignorātissim⁹ ꝛ hz si est sacerdos. ꝛ non habet eā peritissim⁹ si nō est sacerdos. Sicut ꝛ aliq̄s iudex secularis hz auctem iudicādi. q̄ tñ non hz sciam iuris ꝛ econūso. Uer est q̄ act⁹ indicandi nō pōt recte exerceri sine vtroq; ſ. auctre iudicandi ꝛ sine scia. Et iō nō est sine pctō. qui se ponit ad iudicandū in foro cō scie. non bñs cōpetentē peritiā. Ex predictis eliciunt duo corrolaria. quoꝝ ꝓmū est q̄ sicut ipse dñs Jo. in ista sua ɔstone valde bñ arguit. Illi oblatrātes ꝛ detrahētes suis constitutis maledicebāt asserētes. q̄ illud q̄ fuerat p ro. pōtificē p clauē scie diffinitum in fide ꝛ moribꝫ. nō potat p successorē ꝛuocari. Arguit enī sic ɔ illos. Aut clauis scie accipit. p hītu acq̄sito vel infuso. Aut. p auctre diſcernēdi in foro ɔscie. Si p habitu. sic scia nō est clauis vt visum ē. s. ꝛ ipse dominꝰ Job. valde clare. pbat. Ergo q̄ diffinit in fide a moribꝫ illud nō diffinit p clauē scie. cum habit⁹ talis nō sit clauis. Si aūt accipiak p auctre discernēdi in foro ɔscie arguit sic ɔ. Primo q̄ habet auctē discernēdi in foro ɔscie ex hoc nō hz cōdere vel statuere in ra in foro exteriori obligātia. Scdo qz tūc oēs sacerdotes hītes auctem discernēdi in foro ɔscie. haberēt potestatē condēdi iura ꝛ statuta. Tertio qz talis auctoritas discernēdi respicit solū discretiōez inter lepram ꝛ lepram. inē peccatū ꝛ peccatū. ꝛ nō aliū actū aliquid statuendi. Ergo p talem clauē circa fidē ꝛ bonos mores nil ordinat sūm⁹ ponti. qō nō possit successor revocare. vñ sequit q̄ male ꝛ false assumebant. Scda conclusio ē q̄ ipse dñs nr̄ negat id qō illi sibi male ꝛ false ꝛponūt. ſ. q̄ scia nō sit clauis. non enim b̄ negat vel si negat. aut implicite b̄ negare videt. accipit sciam ꝓ habitu acq̄sito vel infuso. q̄ vtiq; nō est clauis vt quidā dicebāt. Sed accipiendo p auctre discernēdi nō negat esse clauē. Uer est tñ. q̄ ad istā clauē cōiter sumptā. nō spectat cōdere canones vel mutare. qz tunc oīs sacerdos posſz boc facere qō nullus concedit.

Tertius articulus est .§.VI

vtr̄ vsus licit⁹ possit separi a iure vtēdi. Ꝓ cui⁹ declaratione ꝓmo declarat describendo aliq̄s termios citra materiā. scdo agit de diuersis modis bñdi aliquā rē. tertio rñdet ad q̄situm. q̄rto declarat qūo fratres minores pñt habere nudū vsū facti. Demū solꝫuit duodecim argumēta facta ɔ veritatē sue cōclusionis. Quantū ad ꝓmū dicit. q̄ circa aliquā rē possunt ista ɔsiderari ad pñs. ſ. vsufruct⁹. vsus possessio. ꝓpietas. dñium ꝛ ius. Quodlibet horꝝ sic describitur. Usufruct⁹ ꝼm iuristas ē ius vtendi ꝛ fruendi rebus alienis salua earꝝ suba. ff. de vsufr̄. l. i. Reb⁹ alienis dr̄. qz in reb⁹ ꝓpr̄is nō dicitur vsufruct⁹. vñ si habeo vsumfructū viridarij ꝛ post ad me pueniat ꝓpietas expirat tūc vsufruct⁹. Salua rerꝝ suba dicitur. qz in reb⁹ que vsu cōsumūtur. nō ꝓpr̄ie est vsufruct⁹ vt pane vino ꝛ hmōi. Jus vtēdi dicitur. ad dñam vtilis dñij. qō q̄ntq; in reb⁹ alienis hr̄ sicut emphiteota et feudatari⁹ bñt vtile dñiū cui⁹ dñiū directum ptinet ad dñm superiorē. a q̄ res tenek in emphiteosim vel in feudū. Jtē ponik fruēdi. ad dñam nudi vsus. qz min⁹ est in vsu q̄ in vsufructu. Dak exemplū de grege. Si vsus alicui⁹ gregis sit tibi relict⁹ in aliq̄ restamēto. tu poteris vti grege ad stercorizandū in agro tuo tm̄. Sed si fuerit relict⁹ vsufruct⁹ ei⁹. poteris grege vti nō solum ad stercorizandū. sed ad lanā. lac et fetus recipiendū ꝛ distrahendū tales fruct⁹ vt voluerīs. fet⁹ enī in sumētis vt pecudibꝫ computank in fructu. ꝛ de q̄libet aīali irrōnali. Sec⁹ aūt in ancillis. Nā part⁹ ancille nō pertinet ad vsufructuariū. Dak aliud exemplū. Si viridarium fuerit tibi legatū ad vsum poteris rosas. olera ꝛ alios flores ꝛ fructus sumere ad vsū tuū. sed alij non poteris vēdere vel dare Sed si vsufruct⁹ ei⁹ fuerit relictus. poteris non solū sumere ad vsum tuū. sed ipsos flores ꝛ fruct⁹ vendere ꝛ donare alteri. put volueris. Et sic patz q̄ q̄ntq; hz vsufructū hz vsum ꝛ nō econūso. Usus aūt ꝼm iuristas ē ius vtēdi reb⁹ alienis. salua rerꝝ suba. iō dicit Reb⁹ alienis. qz ꝼm iuristas vsus non dr̄ in re ꝓpria Addit salua suba rerꝝ. qz ꝼm eos vsus nō ɔstituitur in reb⁹ que vsu ɔsumunk. qz in talibꝫ nō pōt rerum suba ꝓmanere post vsum. nō ponit fruendi vt distinguak ab vsufructu. Sed qz quātū mihi videt legiste

ísto mō accípiunt vsum' nímis stricte, ſ. ꝓ vſu ꝓ q̄ cō petit seruit⁹. Jō accípiendo vſū ſm naturā z magis large. z ſm iura canōica, cū ſm rei veritatē aliqs vtatur re ſua ſicut aliena z vtiq; pane cū comedit z cōſumit eū. Jō ſic accípiēdo vſum videt mihi q̄ nudum vſum facit de q̄ loquunt cōſtitutiones Jo. q̄druplici ter pōt imaginari, ꝑmo mō pōt dici nudus vſus factꝰ ꝓpter oīs iuris nudationē, ſcō ꝓpter ꝓprietatis exclusionē, tertio ꝓpter oīs vtilitatis ꝓpriationē. q̄rto ꝓpē actiōis in iudicio abdicatōnē. Exēpla oīm. ſi equitarem equū cuius nō eſſem dñs. nec haberē aliq̄ iꝰ equitādi equū. tūc haberē vſum nudū eq̄tatiōis eq̄. per oīs iuris denudationem, ſicut dz fur z latro in re furtiua. q2 dz vſum denudatū ꝓprietatꝭ. Exemplum de ſcō. Si eq̄tarē equū quē conduxi ad vecturam. ab alio poſſem dici habere nudū vſum eq̄. ꝓpter ꝓpriationis exclusionē. q2 nō habeo ꝓprietatē ei⁹. ſic ecōuerſo equitando equū meū nō habeo ꝓprietatē. Exē plū de tertio. q̄n q̄s dz aliquē vſū alicui⁹ rei vel circa aliquā rē. z tm̄ caret oī fructu z vtilitate. q̄ poſſet ſibi inde ꝓuenire. ſicut ſeru⁹ q̄ vtiq; aliquib⁹ inſtrumētis ad vtilitatē dñi ſui. talis vſus poſſet dici nudus q̄ tū ad fructū vel vtilitatē ſerui. q2 ex tali vſu null⁹ fructus vel cōmoditas acq̄rit ſibi ſed dño ſuo. Sil'r de famulo cāpſoris. q̄ q̄tidie vtiq; pecunia dñi ſui alīs numerando. tm̄ vtilitas vſus nō eſt ſua ſed dñi ſui. Exemplū de quarto. Cū aliqs haberet aliquā rē. et cū ſibi auferret nō poſſz agere in iudicio ꝺ illū. vel ex voto vel alia quacūq; cā. tūc poſſet dici hꝫ nudum vſum ꝓ actionis in iudicio abdicatiōz. Et q̄ ad vſuz Tert⁹ terminus ē poſſeſſio. q̄ ſic deſcribit. Poſſeſſio ē corpalis rei retētio corpis z aī iuris adminiculo interueniēte. Sic diffinit hoſtien. in ſūma. Corporal' rei dicit. q2 ſm iuriſtas incorporalia nō poſſidentur Detentio dicit. q2 poſſeſſio ſm iura dr q̄ſi pedū poſitio. Aliter nō acq̄rit poſſeſſio. niſi corpore z aīo interueniēte. Un̄ ſi alterꝫ deficit nō eſt poſſeſſio. Juris adminiculo addit. q2 q̄uis aliqs alicui rei corpe z aīo inſiſtat tm̄ niſi habeat iuris admīculū non ꝓprie dicitur poſſidere. Q⁹ ſi obꝟciat. q2 fur z raptor rē furatā poſſidēt z tm̄ nō habent iuris adminiculū. Rn̄. q̄ fur z raptor nō dicit ꝓprie poſſidere. ſed ſolū iniuſte detinere. Q⁹ aūt furta ſint reſtituenda. vt ex de reſti. ſpo. c. in lr̄is. hoc introductū fuit ſm rigorē iuris. in odiū rapiētiū res ſuas hoīb⁹. q2 nullus dz eſſe iudex in cā ſua. Et iō rē furtiuā nō debeo accipe a fure niſi auctē iudicis. Dicit tm̄ Jnno. q̄ ſi ꝺſtaret tūc p ꝓpriā cōfeſſionē ipm eſſe p̄donē. vel ꝺſtaret de ꝓprietate rei. p̄donī eſſet reſtitutio denegāda. q2 nunq̄ vere poſſidet. nec nāliter nec ciuiliē. Quart⁹ termin⁹ ē ꝓprietas que ſic diffinit ab hoſtien. ꝓprietas ē dñium rei iuſtꝫ modis q̄ſitū. Acq̄rit autē dñium iure gētiū z iure ciuili Et iure quidē gentiū p occupationē ſicut in his que nō ſunt in bonis alicui⁹ hoīs. q̄ occupanti ꝺcedunt ſicut ſūt fere beſtie. aues z piſces. q̄ in terra mare z aere capiunt. z in his q̄ cōia ſunt. vt in mari z in littore maris. vt lapillis z gēmis q̄ ibi ſunt. vt pz. inſtiē. de rer. diui. p totū. Tm̄ circa h̄ ſunt multe ꝺſuetudines in diūſis regionib⁹ ꝺ iura. Jtē in his q̄ ab hoſtibꝰ capiunt. q̄ intelligēdū eſt in bello iuſto. z ſeruato iure militari. de q̄ di. i. ius militare. Jure aūt ciuili acquirit dñium multiplr'. ſ. ꝑſcriptiōe. vſucapione. arrogatione. monachatiōe. teſtō. ſucceſſione. z alīs multis modis iure ciuili inductꝭ. Quintū q̄ q̄rit circa rē cōſiderandū ē dñium. Circa q̄ aliq̄ doctores dicunt idē eſſe dñium z ius. q2 tantū dz quis de dñio in re. q̄ntū de iure. Aliquib⁹ aūt doctorib⁹ videt oppoſitū. z rota rō ē. q2 ſm ſimpliciū z ariſto. in p̄dicamētis relatio dñij eſt relatio ſuppoſitiōis. Et iō nullus dz habere dñiū in aliq̄ niſi ſit ei ſuppoſitus. Sed aliqs pōt habere ius in aliq̄. cui nō eſt ſuppoſit⁹. imo ecōtra. Sicut filiꝰ dz ius in patre. ſeruꝰ in dño. q2 tenēt eis dare alimentū. Sil'r monachꝰ in mōaſterio. ſubditꝰ in ꝓlato. q2 tenent eis ad ſacramentoꝝ adminiſtrationē. Ergo ſm iſtos ius z dñium nō ſunt idem ſed ius in plꝰ ſe dz q̄ dñium. q2 oē dñium ē ius. ſed nō oē ius eſt dominiū. videt enī addere dñiū ad ius quandā ſuꝑioritatē z auctē. Un̄ ſm hoc ſic diffinit Dominiū ē ius vtēdi z poſſidendi z habēdi aliq̄ re ſimpl'r ꝓ libito voluntatis. vel ſm aliquē determinatū modū cū quadā ſuꝑioritate. Dicit in deſcriptiōe iſta ius. q2 ſi aliqs detineret vel vteret aliq̄ re ſine iure. ſicut fur z ꝑdo. talis nō habēt dominiū. Dicit ius poſſidendi q̄ dz intelligi iure ꝓprio nō alieno. q2 ꝓcuratoꝝ econom⁹ z diſpēſatoꝝ vtiq; licite reb⁹ dñi ſui. ſed h̄ nō facit iure ꝓprio ſed alieno. Dicit aūt ſimpliciter ꝓ libito volūtatis. Simpl'r q̄ſtū ad dominium ꝓprium z ꝓfectū. per q̄ q̄s dz ius in re q̄ſtū ad ꝓprietatē ſimpl'r. z q̄ſtū ad oēm vſum q̄ eſt nat⁹ eſſe circa ipſam rē. q2 pōt eam donare vēdere. z diſtrahere ſicut placet. dicit aūt ſm aliquē determinatū modum ꝓpter duo. Primo ꝓpter dominia ꝺditiōata. puta cū q̄s eſt dñs rei q̄ ad ꝓprietatē z vſuz ſil'. ſed tm̄ nō pōt vendere niſi certis ꝓnis. puta ꝓpinq̄ori de genere ſuo. vt determinato mō ſeruādo ltimā liberis. ſm leges vel ſm ſpāles p̄rie ꝺſuetudines. Scō⁹ propter dñium iperfectū. Uſufructuari⁹ enī z vſurari⁹ lz nō habeāt perfectū nec plenū ꝓ eo q̄ nō hñt ius in ꝓprietate rei. tm̄ hñt dominiū vez̄ lz impfectū. ꝓ eo q̄ vez̄ ius hñt in vſu vel in vſufructu rei. lz nō in ꝓprietate ipſi⁹ rei. Alioquin nō poſſent iure ſuo vēdere vl alienare vſum vel vſufructū. Addit in deſcriptione. Cum q̄dā ſuꝑioritate. q2 vt dictū eſt. dominiū videtur addere ſuꝑ ius quandā ſuꝑioritatē z auctē cum ſit relatio ſuppoſitionis. Eſt aūt ſciendū q̄ cū dñiū vt dictū ē ſit quoddā ius hñdi ꝛc. Sicut tripliciter diuidit ius ita z dñium. Naz ius ꝑma ſui diuiſione diuidit a ꝑbo in. v. ethicoꝝ in naturale z poſitiuum Et ſm h̄ eſt duplex dominiū. ſ. naturale z politicum ſiue ciuile. Jus nāle eſt q̄ cōperit alicui a natura habendi. ſ. z vtēdi aliqua re cū q̄dā ſuꝑioritate z auctē ſuꝑ eam. ſicut eſt ius p̄ris ſupra plem. ius viri ſupra vxorē. z dñi ſup ſeruū. Jus politicū ſeu ciuile dicitur ius cum q̄dā ſuꝑioritate. q̄ nō competit alicui a nā ſed mere p adinuentionē z collationē humanam vel diuinā ſpiritualem z ſupernaturalez. ſicut dominiū dñi pape ſup totam eccl̄iam. vel ſicut dñium vnius vel pluriū ſuper vna ciuitate vel regno. Scō⁹ diuiſio dominij ciuilis eſt. q2 quoddā eſt vez̄ z perfectū Aliud ē verum ſed imperfectū. Uez̄ z ꝓfectum dominium eſt. quādo quis dz dominiū in ꝓprietate rei z in vſu ei⁹. ita q̄ pōt eam vendere z cōſumere ad

vsum eī put sibi placet. Sed dominiū vez sed imperfectū est. qñ habet ius solū in vsu vl in vsufructu rei, sed nō in ꝓprietate, vnde talis nō potest dici dñs rei simplicit, sed dñs vsus vel vsufructꝰ. Tertia diuisio dominij ē. qz dominiū merū habet multos modos distinctos. qz quoddā est superi⁹ z imediatum, quoddā altum, quoddā bassum, quoddā vtile. qȝdam directū, z sic de alijs. Et ideo sciendū ꝙ ly eiusdem rei non possint esse simul plures dñi simul quilibet insolidū. ꝑm eundem modū z eandem rōem dominij, vt in predicto. c. ly. z. l. ꝑdicta possideri. tñ ꝑm diuersos modos dominij z diuersa iura, vni⁹ z eiusdem rei ꝑñt esse plures dñi z distincti. Sicut eiusdē cāpi, rustic⁹ habet dñium vtile. burgensis habet ibi dominiū directum, miles dominiū bassum, rex dominiū altum. Sext⁹ z vltimus termin⁹ declarand⁹ est ius. Et qz dominiū addit solū supra ius superioritatē. Ideo pōt ius describi eadē rōne, sicut z dominiū, dempta illa ꝓte de superioritate. Vel sic possum⁹ describere ius, ꝙ est ptās exercendi aliquē actū circa rem licite. Uñ si licite possum vēdere libz habeo ius in venditiōe libri si licite possum legere z studere in libro, habeo ius in lectiōe libri. Et sic generaliē cōcludendo quantū habeo de potestate licita circa rē, tantū habeo de iure z circa ipsaz rē. Et ꝙ h̄ sit vez sic declarat. Homo circa aliquā rem nō habet nisi duplex posse. s. posse facti quo. s. aliquis pōt vti aliqua re de facto licite vel illicite. z posse iuris. q̄ scilz pōt vti aliq̄ re licite. Sed posse soli⁹ facti nō dicitur posse iuris. Posse igit licite hoc est posse iuris. Est tñ sciendum ꝙ nomen cōe pluribz ꝑm rē, scōm modū quo cōmuniter accipit, retinet sibi nomē proprium cōtra alia. Sicut prescietia que est cōmunis noticia approbatiōis bonoz z reprobationis maloz, vt patz ad Ro. viij. Quos pscivit hos z predestinauit, retinet tñ sibi nomen ꝑm cōem acceptionē proprium z distinctū contra ꝑdestinationem. vñ z mali dicunt prescīti, nō boni. Sic in ꝓposito, posse facti lz sit cōmune licite z illicite vtēdi, quilibet enī de facto vtit siue licite siue illicite vtat, tñ ꝑm cōmunem acceptionem dicim⁹ posse facti, cōtra posse iuris. dicēdo iste pōt de facto, q̄ scilz pōt exercere aliquē actum illicite. Ille aūt dicit posse de iure, qui pōt licite exercere aliquem actū. patet ergo ꝙ ius non dicit aliud, nisi potestatē exercēdi licite actum circa aliquā rē. Et hoc etiā dicit beat⁹ aug. in li. de mendacio sic inquiēs. faciat hō pro tēporali salute hoīm qđ potest. Cū autem ad hoc ventū fuerit. vt tali saluti nisi peccādo consulere nō possit. iā se existimet nō habere qđ faciat. ꝓpt̄ q. ñ. faciat. Uñ z iuriste dicūt. Illud possum⁹. qđ de iure possum⁹.

Declaratis dictis ter. §. VII

minis. est mō vidēdū de diuersis modis habēdi ius in aliqua re. Et pōt attendi hec diuersitas ex ꝓte triū scz ex ꝓte rei habite. ex ꝓte habētis. z ex ꝓte modi habendi. Ex parte rei quidē habite. qz aliquādo q̄s habet ius in aliqua re q̄tū ad proprietatē z nō q̄tū ad vsum. sicut si locaui tibi domū ad annū. habeo q̄dē ius in domo in ꝓprietate. sed nō in vsu per illū annū quandoq̄ q̄s habet ius in vsu z nō in ꝓprietate. sicut tu qui cōduxisti illā domū habes ius in vsu z nō in ꝓprietate. z qz eiusdē rei possunt esse diuersi vsus z diuersi modi alienādi cōtingit in aliqua re haberi ius q̄tū ad vnū vsum z non q̄tum ad aliū. sicut placet dño rei concedere. Uñ concedit aliquando alicui ꝙ possit inhabitare solum domū. aliquādo ꝙ possit inhabitare z locare. quādoq̄ q̄s habet ius vtroq̄ mōdo in ꝓprietate z in vsu. Ille autē dicit simplicit habere ius in aliqua re. qui pōt licite illa re vti. q̄tū ad omnē vsum. qui nat⁹ est esse circa rē illam. Secūdo cōtingit diuersitas ex ꝓte habentium rē. qz quādoq̄ habens ius in aliqua re ē ꝓsona singularis. z tūc dicitur habere ius in proprio. qñq̄ ꝙ est cōmunitas. sicut monasteriū habet ius in reb⁹ monasterij. non aliqua ꝓsona singularis. nisi q̄tū est pars cōmunitatis. Et qz duplex ē cōmunitas. quedaz ordinata p se. quedā ordinata p accidens. Per accidēs est vt cōmunitas mercatoz mutuo conueniētiū ad mercandū simul z habētiū lucrum z dānū in cōmuni. Per se autē cōmunitas est. vt cōmunitas ecclesie vel religionis. qne habet bona in cōmuni. Adhuc cōtingit diuersitas ex ꝓte istoz. Nam quādo est cōmunitas p accidens ordinata tūc cōmunitas habet ius p accidēs in talibus bonis. ꝓsone aūt cōmunitatis per se. sed quādo est cōmunitas ordinata p se. tūc ipsa cōmunitas habet ius p se in bōis. sicut ecclesia vel monasteriū. Sed persone illi⁹ cōmunitatis habēt ius p accidēs. in q̄tū sunt partes cōmunitatis. z ideo non possunt agere ad diuisionē. Tertio modo ꝯingit diuersitas ex ꝓte modi habendi. Nam quādoq̄ quis habet ius in re nomine ꝓprio z per se. sicut dominus rei quādoq̄ neq̄ nomine proprio neq̄ p se. sed noīe alteri⁹ z pro altero. ꝑm ꝙ est ordinatum a principali domino. sicut dispēsatio z administratio alicui⁹ rei cōcesse sunt a domino ad h̄ vt distribuat ipsam rē et dispēset. z talis nō dicit habere simpliciter ius in illa re. sed pōt dici habere ius dispēsandi vel administrādi talē rem. Alio modo dicit quis habere ius. nō nomine suo. sed tñ p se. Sicut cū aliquis concederet alicui domū suam in habitandū q̄diu ei placuerit. talis haberet ius inhabitatiōe domus p se. nō tamē nomine proprio. sed noīe domini principalis. qz ius remanet penes ꝓncipalem dñm principaliter. Et sic patet ꝙ dñium rerū viuentiū in cōmunitate p se ordinate residet apud cōmunitatē ipsam. principaliter apud prelatū. sicut apud amministratorē z dispēsatorem. apud quēlibet monachū sicut apud eum cui debet sustētatio vite de dictis bonis.

Quantum ad tertiū. §. VIII

principale hui⁹ tertij articuli est aduertendū ꝙ cum res sint sub duplici differētia. qz quedā sunt que nō vsu consumuntur. sicut dom⁹ equus z huiusmodi. Alie que vsu cōsumunt. vt panis vinū z huiusmodi. hic nō queritur de his que vsu consumunt. qz de his in sequēti articulo aget. Sed de his tñ que vsu nō consumunt. Et querim⁹ de vsu licito. Cū ergo q̄ritur. vtrum vsus taliū possit separari a iure. Respondet ꝙ hec questio pōt habere duplicem intellectum. Uno modo vt intelligat vtrum possit separari a iure vtēdi. Alio modo vt intelligat vtz possit separari a iure in re. Et hoc etiā potest intelligi duplicit. qz aut

a iure in re simpliciter, aut a iure in re ꝑm quid saltē. Et tūc respōdendo ad questionē. ponūt directe tres conclusiones. z probant efficaciter. Prima est, ꝙ vsus licitus nō potest separi a iure vtendi. Et hoc probat auctoritate z ratione. Auctoritate quidē non solum, huius questionis Job. xxij. Quia quorundam. Sed etiam, b. aug. Dicit enī ad mecedoniū, z habet. xiij. q. iij. Quid dicam hoc certe alienū non ē, quod iure possidet. Hoc autē iure quod iuste, z hoc iuste qđ bene. De primo ergo ad vltimū. qđ bene possidet, iure possidet. Et ysiō dicit di. i. Jus generale. qđ ius dicit eo ꝙ iustū. Unde omnis actꝰ iustus est iuris. qz ius dictū est eo ꝙ iustum. Usus autē est quidā actꝰ. etsi licitꝰ est vsus est actꝰ iustus. Omnis ergo vsus licitꝰ est cum iure vtēdi. Istam rationez tangit Job. in constitu. cū inter nōnullos. Dicit enī sic. Dicere ꝙ christus z apostoli in rebꝰ quibꝰ vsi fuerunt, non habuerunt nisi simplicē vsum facti, conuincit actꝰ eorū fuisse non iustos. z per cōsequens iniustos. qz negatio in subiectio apto nato, infert priuatiōez, sicut non visio in oculo infert cecitatē. Probat idem z ratiōe p locum a diffinitiōe sic. Impossibile est vsum esse licitū sine facultate licite vtēdi. sicut impossibile ē loqui grāmatice sine facultate loquēdi grāmatice. Sed facultas licite vtēdi non pōt esse iure vtendi, quod probat ex eo ꝙ dictū est supra, s. ꝙ ius z facultas seu potestas licite exercendi aliquē actū. Sed impossibile est z contradictionē implicat diffinitionē esse sine diffinito, ergo impossibile ē vsum licitū sine iure vtēdi esse, ponit plures alias rōes causa breuitatis obmissas. Scōa conclusio ꝙ vsus licitꝰ potest separi a iure in re simpliciē. Et hec conclusio breuiter sic ꝓbat. Ille qui potest habere licitū vsum alicuius rei, domino remanēte penes aliū, habet vsum licitū sine iure in re simpliciter. Et hoc patet, qz ex quo dominū remanet penes aliū ille non ē simpliciter dñs rei, sed ille penes quem remanet dominiū. Sed aliquis pōt habere licitū vsum multarū rerum, dominio remanēte penes aliū. Sicut patet de illo q̄ conduxit domuz ad habitandū, vel equū ad equitandum, z huiusmodi. Certum ē enī. ꝙ conductor talis habet licitū vsuz dominꝰ vel equi, qz z dominus ei cōcessit z tū dñium dominꝰ vel equi vel predū remanet penes locatorem. ergo vsus licitꝰ potest separi a iure in re simpliciter. in rebꝰ que vsu non cōsumunt. Tertia conclusio ē ꝙ vsus licitꝰ non potest separi a iure in re ꝑm quid. Et hoc probat faciliter sic. Habēs ius in actu aliquo alicuius rei, habet ius in illa re ꝑm quid. Et hoc patz. qz ex quo ille actꝰ licite exercet circa illā rez, habet ius in illa re, saltem q̄tū ad illum actū. Hoc autē est habere ius nō simpliciē in re sed ꝑm quid. Sicut enī si habeo ius in equo simpliciē. vt qz est meus. habeo ius in equitatiōe equi simpliciter sic de necessitate si habeo ius in equo ꝑm q̄d. vt qz mihi ē cōmodatꝰ vel locatꝰ, habeo ius in equitatiōe equi que ē vsus ei ꝑm q̄d. Tertio igit talis hz ius ꝑm q̄d in re cuius ē vsus.

Quantum ad quartū. §. IX

principale huius articuli. s. quomodo fratres minores possunt habere nudū vsum facti intelligēdo istū articulū circa res que non cōsumunt vsu, ponunt quatuor conclusiones. Prima ē ꝙ nō possunt habere in talibꝰ rebus facti vsum nudū licitum. p omnis iuris nudationē. que sic probat. Impossibile ē habere vsū licitū sine iure vtēdi. siue iure in re simpliciter. siue iure in re ꝑm quid. qđ patet ex precedentibꝰ in prima z tertia conclusiōe. Ergo impossibile ē ꝙ fratres minores habeāt in talibꝰ rebus vsum licitū si sit nudatꝰ omni iure. Et ideo dñs Jo. deducit in sua constitutione talē vsum sic omni iure denudatū fratribꝰ nicolaū papam nūc̄ reseruasse. qz ille vsus qui pfectiōi non adūcit. imo repugnat est illicitus ergo talē vsum nūc̄ fratribꝰ reseruauit. Scōa cōclusio est, qz in talibꝰ rebus possunt habere nuduz vsum p proprietatis exclusionē. Et hoc faciliter probat in rebus in q̄bus potest aliquis habere vsum salua rei substātia dominio remanente penes aliū, potest homo habere nudū vsū p ꝓperatz exclusionez seu absc̄z dñio in proprietate. Et si habeat talē vsum, ex cōcessione dñi. talis vsus erit licitꝰ. Sed fratres minores possunt habere vsuz in rebꝰ, que vsu nō consumunt. sicut in domibꝰ, libris z huiusmodi. salua rerū substātia. domino illius rei penes papā vel alium remanēte ex concessione dñi. ergo in talibus rebꝰ possunt habere nudum vsum licitū. Nuduz dico p proprietatis exclusionē. Qꝰ autem de facto habeāt dictū vsum nudū, patet. qz licet dñs Jo. a se z romana ecclesia abdicet proprietatē z dominiū multarum rerū que possunt fratribꝰ obuenire. vel elemosinarū quotidianarū, tamen adhuc retinet sibi dominiū ecclesiarū. oratoriorū. vasoꝝ. librorꝝ. vestimētorꝝ. sacris vsibus deputatorꝝ vel deputandorꝝ. vt patet in constitutione ad conditorē. Et in talibꝰ dimittit fratribꝰ vsum, z non est dubiū ꝙ non illicitū sed licitū. Tertia cōclusio est ꝙ non possunt in talibꝰ rebus que vsu non cōsumūtur habere nudū vsum p omnis vtilitatis priuationem. quod sic probat. Usus domꝰ ē inhabitatio eiꝰ sed in habitatio domꝰ fratres indigent. nisi semp starent sub diuo. Saltē non ē dubiū ꝙ inhabitatio domus est vtilis z accōmoda huiusmodi. ergo fratres nō possunt habere vsum domoꝝ z huiusmodi que sit omni vtilitate denudatꝰ. Quarta conclusio est. ꝙ possunt habere nudū vsum talium rerum per actiones in iudicio abdicationez. quod sic probatur. Cū aliquis parit aliquam rem non necessario nō est repugnantia habere vnū sine alio. Sed ius z si pariat actionem. nō tamen necessario sed volūtarie. ergo fratres possunt habere ius in aliqua re derelicta per aliū absc̄z hoc ꝙ possunt sibi eā vēdicare in iudicio. Secundo probat idem. qz fratres possuut licite habere qđ adūcit perfectiōi. vel saltē nō est illicitū. Sed sua nō repetere in iudicio adūcit ad perfectionē. vt ostendit. i. Lozᵛi. vel saltē nō ē illicitū. Ergo fratres possunt habere vsum in talibꝰ rebus. p actionis in iudicio abdicationē. Et sic patz qūo fratres minores possunt habere in rebꝰ que vsu non cōsumunt. nudum vsum z qūo non.

Quartus articulus de. §. X

clarandꝰ est. Utz in rebus vsu consumptibilibꝰ possit separi licitꝰ vsus a proprietate seu dominio rei. z q̄rimꝰ de his que vsu consumunt stati vt panis vinū

z huiusmodi. ꝓbat primo aucte ipsi⁹ Joh. xxij. in cō
stitutione. Ad ꝺitorē. Ubi etiā z rōnem hui⁹ assi⁊
gnat. Dicit enī sic. q nō sint dicti fratres mīores nu
di vsurarū in reb⁹ que vsu ꝺsumunk. euidenti⁹ decla
ratur. in quib⁹ dicere q vsus iuris vel facti a dñio se
parat⁹ possit ꝺstitui iuri repugnat z rōni. nec prede⁊
cessoris nostri intētio. ſ. nicolai pape ramane eccl̄ie
talīū rerum dñium reseruare. Quis enī sane mentis
credere poterit. q intentio fuerit tanti patris. vt vni⁹
ouis seu casei seu panis vel frusti panis q̄ sepe fratri⁊
bus ꝺferunk. dominiū romane eccl̄ie acquirak. Aut
si ei⁹ fuit intentio ꝗs defendere poterit q non realis
fuerit talis intētio dñij sed ỹbalis ꝗz nō vera. ſz ficta
ponī⁹ sit cēsenda. Adhuc posito q i talib⁹ reb⁹ vſ⁹ pos
set cōstitui nudus tñ nullatenus posset dici cū vsus
rei ꝺsumptibilis vsurarū non differat ab vsu plenū
dominiū continentis. qꝺ patet. qz vsus hui⁹ rei tota
liter rē consumit. Constat aūt vsum plenū dominiū
habētis minime fore nudū. Et q̄ sequit. q eoz vsus
nudus minime sit. Dominiū aūt sancte ro. eccle. re⁊
seruatū ex eo pōt videri nudum verbale z mathema⁊
ticū. q ex illo nullū hactenus obuenerit cōmodū. nec
sperak q obuenire debeat in futuz. nec intentio reser
uantis fuerit nec fratrū ipsoz. q in cuiusc̄ alteri⁹ c̄ꝫ
ipsoz fratrū cōmodū vsum deueniant res predicte.
Cōstat autem q rale dñium nec habētē ditiorē facit.
nec pauperiorē efficit non habentē. Ex quib⁹ liquet
q impudenē propter retentionē predictā p alijs men
dicantibus sibi vendicant altissimā paupratem. hec
ibi. Sed preē predicta adducunk ad idē z alie rōnes
quaz prima est. Jn reb⁹ cui⁹ vsus nō est sine ꝓprie⁊
tatis ꝺsumptiōe. impossibile ē esse ius in vsu sine iu⁊
re in ꝓprietate. Hoc ptz. qz ex q̄ consumik proprietas
vsus nō erit licit⁹. nisi possim licite ꝺsūmere. ꝓprieta⁊
tē. Sed non possum licite ꝺsumere ꝓprietatē sine po
testate licita seu iure in ꝓprietate. g̃ ꝛc̄. Sed in rebus
vsu consumptibilib⁹ non ē vsus sine ꝺsumptiōe pro
prietatis. g̃ in talibus rebus nō potest vsus a ꝓprie⊽
tate seu dñio separari. Scōa rō est. Jlle qui pōt licī⊽
te alienare simplicit aliquam rē. p sua propria vtilita
te scienē habet ius in re simplicit. Et dictū est notan
ter ꝓpria vtilitate. qz bñ posset aliquis ex cōmissione
alteri⁹ alienare rē licite p vtilitate cōmittētis absq̄ b̄
q sic alienās haberet ius in re simplicit. sicut si cōmit
terē tibi q venderes rē meā. Sed q aliqs possit lici⊽
te p vtilitate ꝓpria rem alienare z distrahere absq̄ b̄
q habeat ius in re videt impossibile. Sed vtens re
q̄ statim vtēdo ꝺsumit. sicut panis z vinū. alienat rē
a ꝓpria natura z forma. z ꝓpria vtilitate. qz ꝑter pro⊽
prium nutrimentū. ergo talis si licite vtit. habet ius
in re illa simplicit. Tertia rō ad idē. Jlle q̄ licite pōt
habere oēm vsum q̄ natus est haberi circa rē. habet
ius simpliciter in re. vt patet ex declaratis in p̄ceden
ti articulo. Sed vtēs re que p vsum statim cōsumit
habet circa illā rem oēm vsum q̄ nat⁹ est haberi cir⊽
ca rē. imo nūc̄ potest haberi aliqs alius vsus circa
rē illam. qz res alteri⁹ nō manet. ergo talis habet ius
in re simplicit. Quarta rō ille qui p se licite pōt rē di⊽
strahere in aliū non solū c̄ꝫtum ad vsuz. sed etiā c̄ꝫtū
ad ꝓprietatem habet necessario ius in rez in vsu rei. Hoc
patet. qz nemo pōt transferre p se z noīe suo in alium
qꝺ ipse non habet. Sed qui vtēdo consumit rē non
min⁹ transfert rē z alienat a q̄cunc̄ cui⁹ ante fuerat
c̄ꝫ qui p venditionē z donationē trāsfert in aliū imo
magis. qz vendēdo vel donādo adhuc manet res in
ꝓpria forma. post talē autem cōsumptionē nō manet
ergo si talis licite vtik per se. necessario habet ius in re
nō solum in vsum ipsi⁹ rei. plures alie rōnes ponun
tur ob breuitatē omisse Scōa conclusio principalis
hui⁹ quarti articuli est. q frēs minores in hmōi re⊽
bus vsu ꝺsumptibilib⁹. nō possunt habere nudum
vsum licituz p proꝑietatis exclusionē. Et hoc ꝓbat
faciliter sic. Jn reb⁹ in quib⁹ non pōt separi vsus lici
tus a dñio in re. non pōt haberi nudus vsus p pro⊽
ꝑietatis exclusionē. Sed vt patet ex p̄cedēti conclu⊽
sione in reb⁹ vsu ꝺsumptibilib⁹ nō potest licit⁹ vsus
separi a dñio seu ꝓprietate in re. ergo in talib⁹ reb⁹ nō
possunt fratres minores nec alīq quicūc̄ habere nu⊽
dū vsum p ꝓprietatis exclusionē. Et sic patet differen
tia inē res q̄ statim vsu ꝺsumunk. z eas q̄ statim nō
consumunk vsu. qz in reb⁹ que nō statim vsu ꝺsumū
tur. vt domus. vestimentū. liber z hmōi pōt esse nu
dus vsus p ꝓprietatis exclusionē. sed non per oīs iu
ris denudationē. vt dictum est in p̄cedenti articulo.
Sed in reb⁹ q̄ vsu statim consumunk. nō potest esse
licite nudus vsus nec p omnis iuris denudationem
nec p proꝑietatis exclusionē. Q⁹ si arguak in ꝓrium
sic. Monach⁹ nō est capax ꝓprietatis in aliquo casu
vt patz ex de statu mona. cū ad mōasteriū. Sed mo
nach⁹ necessario vtik rebus vsu consumptibilib⁹. vt
qñ comedit z bibit. ergo in talibus reb⁹ potest licit⁹
vsus separi a dominio seu ꝓprietate. Rñdek q mona
chus nō est capax ꝓprietatis. sic q possit de re dispo⊽
nere p libito voluntatis. imo tādiu pōt dispēsator vel
monasteriū rē ad vsum cōcessam monacho reuocare
donec vsus sit inchoat⁹. Et iō non dicik simpliciter
dñs vel habere ꝓprietatem. Sed in ipso vsu qz non
pōt esse sine consumptiōe proꝑietatis. ideo c̄ꝫtū cō⊽
cedik monacho devsu in tali re. tantū sibi cōcedik de
proꝑietate. Nec abdicatio talis proꝑietatis est an⊽
nexa statui monachali. de qua dicik in illa decretali
cū ad monasteriū. de statu mona.

Ex his patet error de .§. XI

cimi capli libelli bereticalis quez ediderūt fraticelli p
sue heresis defensiōe. Dicunt enī q in rebus vsu con
sumptibilib⁹ pōt separari vsus rei a ꝓprietate z domi
nio. Jnducūt aliquas auctoritates que nō probant
Et qz Jo. xxij. in constitutione sua Quia ita declara
uit ꝓriū. z determiauit. ſ. q in hmōi vsus rei vel vsu
fruct⁹ nō potest separi a dominio z proꝑietate ipsi⁹
rei. vt in pane z vino z huiusmodi. z pecunia q̄ vten
do distrahik ab vno in aliū. vñ cui concedik vnum z
reliquū. Et ideo x̄ps cum aplis in hmōi habēdo vsū
habuit z dñium z proꝑietatē eoz. in cōi tamen cum
aplis. Et qz hoc determinauit. dicūt eum bereticum
qz ꝑ scripturam. cum tñ scriptura nil dicat q habue⊽
rit vsum tm̄ z non dñium. Et cū talis vsus in huius
modi sine dñio. z iure sit illicit⁹. qz esset vsus p̄donū
ideo bñ declarauit z necessario sequentē conclusionē
q habuit talis quo ad vsum z dñium. Sed ipsi ma
le intelligūt terminos istos declaratos. ſ. vsum. ius.

ꝛ dñiũ ꝛ prophetatẽ ꝛ hmõi. Preĕea ad papã pt̃inet declarare dubia ſcpture. qñ occurrũt. ꝛ declaratiõi ei⁹ ẽ ſtandũ magr̃ cuicũq; doctori. vt pz. di. xx. p to. Et iõ ipi ſũt hẽtici. nõ ſtãtes tali determinatiõi iã facte.

Quintus articulus .ℚ.XII

declarand⁹ ẽ Utr̃ pauptas facit eſſentialit̃ ad pfectionẽ. ꝛ omittẽdo argumenta ſequẽdo intẽtionẽ pape Jo. xxij. in dicta ꝯſtõe. ꝛ doctrinã. b. tho. q̃ põit p q̃ſdã diſtinctiões faciẽtes ad declaratõnẽ q̃onis. Deinde ponit q̃ſdã ꝯclones cũ ſuis ꝓbatiõib⁹ dilucidãtes mãm. Prĩa diſtinctio ẽ de pauptate videl; q⁹ accipit dupl̃r. Uno mõ ſm aĩ preparationẽ. Alio mõ ſm exteriorẽ effectũ. Pauptas ſm aĩ ꝓpationẽ dr in clinatio mẽtis ad abdicationẽ rer̃ tpaliũ. inq̃tũ ſunt ſpeditiua charitatis. in q̃ charitate cõſiſtit ꝓncipaliẽ hũane vite pfectio. vt j. declarabit̃. Ille dr eſſe paup ſm aĩ inclinationẽ. q̃ ſic ẽ diſpoſit⁹. q⁹ ꝓ quacũq; re tpali acq̃renda vel retinẽda nullo mõ ꝯſentiret in ali qđ qđ eſſet ꝺ charitatẽ dei ꝛ ꝓximi. Pauptas ꝺo ſm effectũ exteriorẽ ĩportat carẽtiã illor tpaliũ. Et q; q̃t modis dr vnũ oppositor. tot ꝛ reliquũ. iõ ſicut res corpales pñt diũſis modis hr̃i vt patuit. ꝺ. iij. arti. q; vel ad vſũ tm̃. vel ad dñiũ tm̃ vel q̃ ad vtrũq; ſil̃. iõ ꝛ pauptas põt dicere vel carẽtiã tpalium q̃tũ ad vtrũq;. vel q̃tũ ad alter tm̃. inq̃tum res tpales pñt hr̃i. vel in ꝓprio vel iu cõi. vel vtroq; mõ. iõ pauptas põt dici carẽtia tpaliũ vel vtroq; mõ ſil̃. vel altero tm̃ Et q̃nto maior carẽtia tpaliũ. tanto maior pauptas ſm exteriorẽ effectuz. Et accipiẽdo vtroq; mõ põt qõ bñe locuz. Scõa diſtinctio ẽ. q⁹ aliq̃d facere ad aliud põt intelligi dupl̃r. Uno mõ eſſentialiẽ. ſ. ſicut id qđ ẽ eſſentia rei. vel ps eẽntie. ſicut diffinitio vel partes diffinitionis. Alio modo diſpoſitiue ſeu inſtrumẽtaliter ſicut id quod diſponit ad hoc q⁹ ſequat̃ aliq̃s effect⁹. Et b̃ ſiue ex pte agent̃ ſiue ex pte paſſi. dr facere ſeu operari ad illud inſtrãliẽ. Inſtrm aũt eſt duplex. vnũ. ſ. nccĕtis ſicut ille ſine q̃ non põt ſeq; effect⁹ ſicut ſemẽ a generãte deciſũ ẽ inſtrm nccĕriũ ad generationẽ hois p nãm vicz. Aliud ẽ inſtrm cõmoditatis. qz. ſ. ſine illo põt effect⁹ ſeq;. ſz nõ ita facilẽ ꝛ prõpte. Et ſic ſiccitas in ligno ẽ diſpoſitio accõmoda ad recipiẽdũ actionẽ ignis. qz lz ſine ea poſſet lignũ accẽdi. non tñ ita cõmode ꝛ facilẽ. Et ſm b̃ põt eẽ qõ de pauptate. vicz vtr̃ faciat ad pfectionẽ inſtrãliẽ vl̃ eſſentialiẽ. Et ſi inſtrãliẽ vtr̃ opet vt inſtrm nccĕriuz. vel vt accõmodũ. ꝛ vlter⁹ opande vt inſtrm. ſi b̃ facit ponẽdo aliquã diſpoſitionẽ poſitiuã. ex q̃ ſequat̃ effect⁹. ſicut ad pfectũ terre naſcẽtiũ diſponit calor ꝛ humor. Uel b̃ agit ꝑuatiue. ſ. remouẽdo ĩpediẽtia ꝛ nociua ad effect⁹ ꝯſecutionẽ. Et opat̃ diſpoſitiue ad pfectũ terre naſcẽtiũ. remouẽs vticas ꝛ ſpinas a terra in q̃ ẽ ſeminatũ. Et ſic de pauptate q̃n põt. Utrũ faciat inſtrumẽtal̃r ad pfectionẽ diſpoſitiue. ſicut p̃cepta videl; ꝯſilia ꝛ ad bonas ꝑſuaſiões ꝛ oĩa q̃ pñt allicere ad dilectiõez dei ꝛ ꝓxi. Uel ꝑuatiue. ſ. remouẽdo ea q̃ nata ſũt ĩpedire pfectionẽ. ſicut ille q̃ abũcit id qđ natũ ẽ abũcere ad oppositũ charitatis. ſicut male ſocietates ꝛ abũdãtia exceſſiua diuitiarũ ꝛ h⁹i. Tertia diſtinctio ẽ q⁹ duplex ẽ pfectio. q̃dã ꝑſonalis ꝛ q̃dã ſtatualis. ꝛ vna iſtar̃ nõ includit aliã nccĕrio. Cõtingit enĩ aliquẽ eſſe pfectũ pfectiõe ſtatuali. i. eẽ in ſtatu pfectiõis q̃ nõ ẽ pfect⁹ pfectiõe ꝑſonali ꝛ ecõuerſo. Et b̃ pz. qz cũ ſtat⁹ religiõis ꝛ platõis p̃cipue epalis ſm oẽs ſtat⁹ ſit pfect⁹. Cõſtat manifeſte q⁹ ſũt multi religioſi ꝛ plati etiã epi. q̃ nõ ſunt pfecti pfectione ꝑſonali. cũ ſint mali deficiẽtes a dilectõe dei ꝛ ꝓximi ꝛ ecõuerſo ſũt ꝛ faciũt multi laici q̃ nõ fuerũt religioſi vel plati. ꝛ tñ fuerũt pfecti pfectiõe ꝑſonali gr̃e ſcz ꝛ ꝟtutũ. vt abrahã ꝛ ſanctus ludouic⁹ rex frãcie ꝛ alĩ multi. Perfectio aũt ꝑſonalis ꝯſiſtit in habitib⁹ ꝟtutũ ꝛ actib⁹ eaz. Qđ patet. qz pbs dicit. ij. ethi. q⁹ virt⁹ ẽ q̃ habẽtẽ pficit. ꝛ op⁹ ei⁹ bonũ reddit. Et. vij. phiſ. dr. q⁹ virt⁹ ẽ diſpoſitio pfecti ad optimũ. Conſiſtit g̃ pfectio ꝑſonal̃ in ꝟtutib⁹ ꝛ actib⁹ eaz. qz virt⁹ eſſentialr̃ ẽ q̃dã pfectio. ſil̃r ꝛ actus ei⁹ quedã pfectio actual̃. Et qz inẽ ꝟtutes ẽ grad⁹. qz aliq; ſũt excellentiores alĩs. ꝛ iõ in ill̃ mag; ꝯſiſtit pfectio. q̃ ſunt magis excellẽtes ꝟtutes. Et qz in prĩa habit⁹ luis glorie ẽ virt⁹ nobiliſſima. ꝛ ci⁹ act⁹ q̃ eſt viſio dei ꝑ eſſentiã eſt act⁹ optim⁹ ꝛ nobiliſſim⁹. Et etiã charitas ꝛ eius act⁹ q̃ eſt dilectio. vel ſm aliq̃s fruitio. iõ ſũma hois pfectio ẽ in iſtis habitibus ꝛ eaz actib⁹. Et qz in hac vita inẽ oẽs ꝟtutes charitas obtinet ꝓncipatũ. ſm il lud. i. ad Coz. xij. Adhuc excellentiorẽ viã vob⁹ demonſtro. glo. ſ. charitatẽ mai⁹ oĩbus donis. Et. i. ad Coz. xiij. Maior boz ẽ charitas. iõ ſũma hois pfectio in hac vita ꝯſiſtit in charitate ꝛ ei⁹ actu q̃ eſt diligere deũ ſup oĩa. ꝛ pxim ſicut ſe. Uñ apl̃s ad Col. iij. enũatis ꝟtutib⁹ ait. Sup oĩa charitatẽ habete. q̃ ẽ vinculũ pfectiõis. ꝛ in ipſa ẽ pfectio ꝑſonal̃. Omitto autẽ de multiplici pfectiõe q̃ poſſet induci. vt de p fectiõe ſimpl̃r cui nil deeſt boni qđ põt cogitari. Et hec ẽ dei Math. v. Pr̃ vr̃ celeſtis pfect⁹ ẽ. ꝛ reſpectu ei⁹ pfectõis oĩs creatura ẽ impfecta. Et ẽ pfectio pr̃ie q̃ a nob in vita hr̃i nõ põt. de q̃. i. Coz. xij. Cũ venerit qđ pfectũ ẽ. i. ſtat⁹ glorie. euacuabit̃ qđ ex pte ẽ Et ad phil̃. ait apl̃s ad phil̃. iij. Nõ q⁹ pfect⁹ iã ſiz ꝛc Perfectio vie de qua Mat. v. Eſtote vos pfecti. Et iſta etiã hz grad⁹ tres ſicut ꝛ charitas in q̃ ꝯſiſtit. Et ẽ pfectio natural̃. de q̃ Deuẽ. xxij. dei opa ſũt pfecta Perfectio aũt ſtat⁹ ẽ cert⁹ mod⁹ viuẽdi. p quẽ q̃s obligat ſe ad q̃dã ſuperogatoriã opa ꝓpr̃ pfectionẽ perſonalẽ facilr̃ acq̃rendã ꝛ meli⁹ ꝯſeruandã vel in alios trãſfundẽdã. Iſte aũt ſtat⁹ pfectiõis ẽ duplex ſm be. tho. ſe. ſe. Un⁹ ẽ ſtat⁹ pfectiõis acq̃rẽde. Alĩ⁹ ſtatus pfectiõis exercẽde. Stat⁹ pfectiõis acq̃rẽde ẽ ſtatus religioſor̃. q̃ ex b̃ ſe obligãt ad q̃dã ſuperogationis opa agẽda. vt pfectionẽ ꝑſonalẽ. vel acq̃rant facilr̃. vel ꝯſeruẽt acq̃ſitã ſecurr̃ ꝛ meli⁹. Nõ enĩ oportz q⁹ religioſus ſtatũ ſit pfect⁹. ſed q⁹ tẽdat ad pfectionẽ. ꝛ hẽat ꝓpoſitũ ad b̃ ꝯſequẽdũ. Sed ſtat⁹ pfectiõis exercẽde ẽ ſtatus ꝓlator̃. ꝛ ad b̃ ſe obligãt. vt pfectionẽ in alios trãſfundãt. in eos act⁹ hierarchicos exercentes. bñt enĩ ſubditos purgare. pficere. illuĩare. vt ait dyoniſi⁹ de eccleſiaſtica hierarchia. Nõ qõ nr̃a q̃rit de pfectione ꝑſonali. nõ de pfectiõe ſtat⁹. Quarto notandũ q⁹ ſcriptura accipit pfectionẽ dupl̃r. Uno mõ ſm q⁹ cõprehẽdit id ſolũ qđ facit eſſentialiter ad pfectionẽ. ꝛ nõ id qđ facit inſtrumẽtaliẽ ad pfectionem vt ibi Beñ. vi. Noe fuit vir iuſt⁹ atq; perfect⁹. ꝛ Benẽ. xv. dixit dñs abrahe. Ambula cor̃ me. ꝛ eſto p

sectus. Et beat⁹ aug⁹. dicit. in li. de libe. arb. q̄ null⁹ potest saluari nisi sit perfect⁹. Et certum est q̄ multi sunt saluati. z saluant̄ absq; conseruatione consilior paupertatis ꝓtinētie z huiusmodi. vt abrahā. sanct⁹ ludouic⁹ z alij. Scōo modo accipit perfectionē non solum ꝑm q̄ includit essentialiē perfectionē. sed etiaz qō facit instrumentaliē ad pfectionē. vt ibi Matthei xix. Si vis perfect⁹ esse vende oīa que habes da pauperibꝫ. z sequere me. qō dictū fuit a xpō iuueni. q̄ dixerat ei se seruasse mādata. Uñ patet q̄ non solū perfectio ibi cōphendit p̄cepta. in quib⁹ essentialiē cōsistit pfectio ꝑm. b. tho. se. se. q. clxxxiij. arti. iij. Sed etiā cōphendit consilia q̄ sunt instrumēta ad perfectionē. Questio igit̄ ista q̄rit. vtz paupertas ptineat ad perfectionez essentialem q̄ consistit in virtutib⁹ et actibꝫ eaz. vt dictū est ꝓncipaliter in charitate. Iste est ergo intellect⁹ qōnis. Quantū nūc ad scōm. s. ad questionē respondēdo ponunt sex conclusiones. z p ordinē. Quaz prima est. q̄ pauptas ꝑm animi prepārationē pertinet ad perfectionē essentialiē. Hoc sic p⁹batur. Qō est virtus vel act⁹ virtutis pertinet essentialiter ad pfectionē. qz vt ostensum ē. perfectio consistit essentialiē in virtutibꝫ z actibus eaz. Sed paupertas ꝑm animi prepationē est virt⁹. si sit habitualis vel actus virtutis. si sit actualis talis preparatio animi. ergo ꝛc. Minor ꝓbat. s. q̄ talis paupertas sit virt⁹. Nam diff. nih̄ virt⁹ a pho. ij. ethico. q̄ virtus est habit⁹ electiuus in medio consistēs determinato a recta ratione. put sapiens determinabit. Sed inclinatio habitualis mētis ad temporaliū abdicationē. put sunt impeditiua charitatis. est habit⁹ electiuus vt de se patet. Et ē consistens in medio rōnis. qz ē ad abdicationē temporaliū. put sunt impedimenta vite spiritualis que est ꝑ charitatē. Et h̄ prout sapiēs determinat. qz quilibet sapiens determinaret bona minima abicienda ꝓpter maxima. sicut abiciunt̄ merces in mari. vt conseruet vita hoīm. que est ꝓncipali⁹ eis mercibꝫ. Cum ergo tpalia sint mīma bona. z vita spiritualis per charitatem sit maximū bonū. sequitur q̄ sapiens determinaret temporalia abiciēda in q̄ntum sunt impeditiua vite spiritualis. cū vita anime sit magis conseruāda q̄z corporis. Ergo talis inclinatio ad abicienda tēporalia. prout sunt impeditiua charitat̄ est virt⁹. Sed talis inclinatio ad huiusmodi est paupertas ꝑm preparationē animi. Secūda conclusio ē. q̄ pauptas ꝑm effectum exteriorem non pertinet ad perfectionē essentialiter. Hoc probat auctoritatib⁹ z ratione. Auctoritate quidē sic. primo cōstitutionis ipsi⁹ Jo. xxij. ad conditorem. vbi dicit. q̄ per temporaliū abdicatiōez ad perfectionem via disponit. Qō autem se habet dispositiue ad aliquē effectū. non pertinet essentialiē ad perfectionem illius rei. cum dispositio nō sit de essentia rei ad quā dispo nit. Secunda auctoritas est abbatis moysi in colla. patrum. quā inducit beat⁹ tho. se. se. q. clxxxiij. arti. iij. dicens. vigilie. ieiunia. meditatio scripturarū. nuditas. z priuatio omniū facultatū nō perfectio. sed p fectionis instrumēta sunt. Probat eadē cōclusio rōe sic. Illud sine q̄ potest haberi essentialiē perfectio nō ptinet essentialiter ad pfectionem. qō patz. qz res nō potest haberi sine eo quod est de essentia eius. Sed perfectio pōt haberi sine tali pauptate. imo z cū multis diuitijs. vt pz in abrahā. iob. ludouico rege francorum z aliorum qui fuerunt perfectissimi viri. q̄ tamen non habuerunt paupertatem istam. scilicet secūdum effectum exteriorem. Probatur idē sic. Perfectō essentialis consistit in virtutibus vt dictum est. Sz omnis virtus consistit subiective in intellectu vel appetitu. Sed pauptas ꝑm exteriorē effectū in nullo horum est. quia nec in intellectu nec i appetitu. q̄ ꝛc. Qz si arguat̄ cō qz inuenit̄ ille cui xpūs dixit Si vis pfect⁹ eē ꝛc. mat. xix. Obseruauerat p̄cepta. vt ipe dixit xpō in q̄bꝫ consistit pfectio essentialit̄. vt dictū ē. z tñ xpūs ei dixit. Si vis pfect⁹ esse vende oīa. z da pauperibus loquēs nulli dubiū de pauptate ꝑm exteriorē effectū. Ex quo videt̄ q̄ p obseruationē pfectoz nōdū acq̄sisset pfectionē essentialē. Sz si vellet eā ꝙseq;. ostēdit modū cōsequēdi eā. s. p pauptatē exteriorē. Ergo pauptas ꝑm exteriorē effectū videt̄ nēria ad pfectionē essentialem. Ad quod etiam videntur facere autoritates alique sanctorum. vt hieronimi ad demetriadem. Apostolici fastigij perfectecq; virtutis est vendere omnia. z dare pauperibus. Et beatus ambrosius. Summa iusticia est. vendere omnia z dare pauperibꝫ. Sed summa iusticia est perfecta virtus. Et be. aug. ꝺ faustum. Illi sunt pfecti qui omnia sua dimittūt et sequuntur xpm. Sed ad hec Rñdetur. Primo de iuuene illo. qz aliqui doctores. vt Origenes z Crisō. dicunt illū fuisse mentitum. Sed dimissa ista rñsione que non videtur multū cōgrua. cum euangelista dicat. mar. x. Christū eū intuitū dilexisse. quod non videtur fecisse. si fuisset fictus z transgressor preceptoz. Potest aliter respōderi. Nam supposito etiā q̄ verū dixerit cum sit duplex pfectio. s. essentialē que consistit in virtutibus. vt dictū est. et accidentalis. q̄ est quoddā instrm̄ accōmodū ad acq̄rendā maiorez pfectionē essentialē. quia z ipe hz grad⁹. z ad conseruandā quācūq; acquisitam. de accidētali locutus ē xpūs. Si vis pfectus esse ꝛc. quā adhuc ille nō habebat. Uel potest sic dici. Q̄ in illa autoritate xpi aliq̄d ibi ponitur vt via et instrm̄ ad perfectionē acq̄rendā vel conseruandā illud. s. vende omnia z da pauptib⁹. Aliquid vt id in q̄ essentialit̄ pfectio consistit. s. seqla xpi. Uñ et Hiero. sup illud math. xix. qō ait petrus. Ecce nos reliquimus omnia. z secuti sumus te. dicit. Non sufficit relinquere omnia. sed adiūgit quod pfectū ē. s. sequi xpm. z bea. ambro. sup illud. Sequere me ait. Jubet sequi non corpis gressu sed mentis affectu. quod fit ꝑ charitatē. Ad autoritatē etiā rñdet. quia illud bea. hiero. intelligendū est. q̄ relinq̄re oīa sit perfecte virtutis. i. instrm̄ perfecte virtutis. que est charitas. Ad illud bea. ambro. Q̄ relinquere oīa sit summa iusticia. est ibi predicatio nō formalis sed causalis. Et est sensus q̄ a pfecta iusticia. que est per charitatē causatur hoc. s. relinquere omnia. Ad illō be. aug⁹. qz non in dimissione tpaliū sed in seqla xpi quā ibi adiūgit est pfectio essentialis. Relinquere ār tpalia est vt instrumentum accommodum ducēs ad sequelā christi z perfectionem essentialem. Remanet ergo conclusio vera. q̄ paupertas exterior non facit essentialiter ad perfectionē. Tertia conclusio est q̄ pauptas exterior non facit ad perfectionem. sicut instrm

nccrio requisitū ad pfectionē. qz cū ei⁹ oppositō pōt stare pfectio. qō ꝓbat sic. Impossibile ē hre aliqd si ne eo qō est nccrīū ad ipsum habendū. Si enī possit hrī sine eo. iaz non ē nccrīū ad ipsum hndū. sed sine pauptate fm exteriorē effectū pōt hrī pfectio essentialis. imo cū oppositō ei⁹. qz cū multis diuitijs. vt ptz exemplū in abrahā z alijs multis in veteri z nouo testamento. Ergo pauptas exterior non requirit vt instrumentū nccrium ad pfectionē essentialez. Joseph etiā ab arimathia fuit discipulus xpi. vñ z perfect⁹ pfectione essentiali. Et tñ vt dicit Mat. xxvij. diues erat. Probat etiā qz status eoz q exigit perfectionē psonalem q ꝯsistit in virtutib⁹. pōt esse cū possessiōe diuitiarū. Si g expropriatio tpaliū requireret vt instrumentū necessariū ad pfectionē essentialē seqret q ipsi etiā seculares clerici pri⁹ non possent hre ꝓpria. qō ē absurdū. vt ptz. xij. q. i. manifesta. zī multi alijs caplis. Quarta ꝯclusio ē. q pauptas fm effectū exteriorē cū abdicatione oīm tpaliū z q ad dominiū et q ad vsum. nō facit ad pfectionē nobis in via possibilem. Et b ꝓbat faciliter sic. Illud qō tollit vitā presentē. nō facit ad perfectionē nobis in via possibilem Qui enī tollit subiectū tollit accidens. Sed abdicare res tpales oēs quo ad vsum z q ad dominiū tollit vitā. qz nō vtendo cibo z potu hō moritur demū. Et sic corrupto subiecto pfectionis in via qō est aīa in corpore existēs tollit z accidēs ei⁹. s. pfectio in aīa in vita pñti. Et ideo nō est aliquis qui p quodcūqz votū possit se reddere nō capacē vsus in talib⁹ rebus necessarijs ad vitā. Quinta conclusio est. q pauptas sumpta p abdicatione oīm tpaliuz q̄tū ad ius z dominiū. vsu solo nudo retēto nō facit ad pfectionē. Et b ꝓbatur faciliē sic. Illud qō tollit ab aliqua re cōditionē licitam. z ponit illicitā. nō facit ad pfectionē. b de sepatz. qz ex licito facere illicitū nō pertinet ad pfectionē. sed magis ad iperfectionē. Sed abdicare a se ius z dñium in oī re z in ei⁹ vsu facit vsum illicitum Hoc patet. qz vt ostensuz ē supra. in reb⁹ que vsu nō ꝯsumunt impossibile ē separe vsum licitū a iure vtēdi. Itē in reb⁹ que vsu cōsumunt impossibile ē esse vsum licitū sine iure z dñio in re. g cum multarū taliū rerū vsus sit boī necessari⁹ in vita pñti sequit q abdicare oē dominiū z ius in reb⁹ tpalib⁹ non facit ad pfectionē sed magis ad oppositū. Sexta cōclusio ē. q abdicare res tpales in ꝓprio seu pauptas fm exteriorē effectum facit ad pfectionē sicut instrm valde accōmodū. Ad cui⁹ euidentiā est sciendū. q abundātia diuitiarū maxime in proprio nata ē reducere ad tria. s. inordinatū amorē earum. Uñ. b. aug⁹. dicit. q terrena ardenti⁹ amant adepta concupita. Scdo ingerūt sollicitudinē in cōseruādoz nō pdēdo. Tertio nate sūt mouē ad supbiā. qnto aūt ds magꝭ afficit vel sollicitat ad terrena. vel erigit in superbiā. tanto magis retrahit ab affectu z ꝯtēplatiōe dīnoz. Sed tollere amorē inordinatū rerum sollicitudinē. z elationē facit instrm accōmodū valde. qz remouet pbibēs pfectionē vel impedies pfectum pfectiōis. sicut remotio berbarū nociuaz facit sicut instrumentū accōmodum ad pfectū terre nascentiū. g zc. Jsta diffuse declarat. b. tho. se. se. q. clxxxvi. ar ij. Et habes etiā sup in. ij. c. hui⁹ tituli. Et in tertia parte titu. de religiosis Et ideo alia omitto.

Sextus articulus est §. xiii

vtz habere aliqua in cōi diminuat de pfectione. Et qz perfectio est sub triplici genere. qz ē perfectio psonalis. pfectio regularis. z pfectio presidentialis. iō ad plenioꝛē declarationē conclusiue dicitur. q de nulla harū pfectionū diminuit. nec de psonali nec de pfectione religiosoz. nec de pfectione platoz. Et ista oīa ꝓbant. Sciendū tñ prius q ista qō non hz locuz in reb⁹ vsu ꝯsumptibilib⁹. qz in illis reb⁹ vt ostensum ē supra. est impossibile separe vsum a iure z ꝓprietate rei Nec hz locū de iure in reb⁹ q vsu nō ꝯsumunt. qz habere ius in rebus q̄rū vsus est p statu vite pñtis necessari⁹. z sine q vsus nō potest ee licit⁹ nō diminuit de perfectiōe possibili in vita pñti. Rerum enī vsus ē vite pñti boīm necessari⁹. ita q sine eis nō pōt vita saluari. g habere ius in talib⁹ nō diminuit de pfectiōe De ꝓma g pfectione. s. psonali loquēdo no tande sūt tres cōclusiōes. Quaz ꝓma est q habere aliqua in proprio vel cōi nō nccrio impedit pfectionē psonalē. Et hec conclusio faciliter ꝓbat sic. Illud cū quo stat z stare pōt perfectio psonalis. nō nccrio impedit personalem pfectionē. Et b patet. qz oppositū eius implicat ꝯdictionē. Sed perfectio psonalis stat z stare pōt cū diuitijs in ꝓprio z in cōi. vt supra ostensum ē de abrahā z ludoico rege z alijs. g zc. Scda cōclusio ē ista. habere in cōi nccia ad vitā non ē natū diminuere de perfectiōe psonali. Et hec ꝓbat sic. Qō non est natū diminuere de altissima pauptate. imo stat cum ea nō est natū diminuere de pfectione psonali. Et b statim patet. qz non ex alio habere tpalia dicit diminuere de pfectōe. nisi qz diminuit de pauptate. Sed habere in cōi nccria nō diminuit de altissima pauptate. sed stat cū ea. put exposse Jo. in ista sua ꝯstitutōe allegans grego. ix. in decretali nimis p̄ua. ex ō excel. pla. vbi dicit. Frēs minores z predicatores in altissima pauptate dño famulari. Sed cōstat frēs p̄dicatores habere aliqua in cōi q ad proprietatē z dominiū. Ergo habere aliqua in cōi nō est natū diminuere de pfectione psonali. Scda rō idez. Qō nō est natum diminuere de pfectione euāgelica. nō est natum diminuere de pfectione. b patet. qz euāgelica pfectio est pfectio excellētissima. Sed habere aliq in cōi nō diminuit de pfectione euāgelica. qō patet ex ista cōstitutione Jo. in q allegat alexandrum. iij. q in cōdē natione libelli editi ꝺ statum p̄dicatoz z minoz. dicit fratres p̄dicatores z minores xpm pauperē imitari z perfectionē euangelicaz amplexari. Sed constat fratres p̄dicatores habere aliq in cōi mobilia fm eorum regulā z constitutiōes. ergo zc. Posset etiā probari per b. qz habere aliq in cōi non est natū inducinimium amorem ad temporalia. vel nimiam sollicitudinem vel elationē. quod totum per rationes efficaces ꝓbat. sed causa breuitatis omitto. Tertia conclusio est. q habere aliqua temporalia in proprio est natū aliqualiter impedire de pfectione psonali. licet nō sp actu impediat. z hoc sic probat. Qō natum ē ingerere sollicitudinē z amorez recuruū ad tēporalia z ad elationem inducere natum ē diminuere de perfectione. Sed habere tpalia in proprio natum ē in

ducere ad huiusmodi amorem superfluū z sollicitu/dinē z superbiā. vt ostensum ē supra in fine p̄cedentis articuli, ergo z̄c.

Quantū ad secūdā .ꝟ.XIIII

perfectionē nūc est videndū. s. q̄ habere aliqua in cō/muni nō diminuit de pfectione stat⁹ religiosorū. vbi p̄mittendū p̄i⁹. q̄ cū paupertas vt ostensum ē so/lū instrumentaliē non essentialiē faciat ad pfectionez z ois status religiosus dicat perfectus. q̄ ordinat ad pfectionem acquirendā z conseruandā. nō ex hoc de bet dici aliq̄s perfectior altero. q̄ habet maiorē pau/pertatē q̄ alius. sed debet dici habere instrumentuz magis accōmodū ad perfectionē. Et ideo sicut fatue sibi vsurparet excellentiā super alios artifices. artifex aliq̄s ex hoc q̄ haberet meli⁹ instrumentū. puta mar tellū ad operandum. ita inaniē gloriarek de maiori perfectiōe religiosus super alios. ex h̄ q̄ haberet ma/iorē paupertatē. Sed posset dicere se habere magis accōmodum instrumentū ad perfectionē. Perfectior autē ille est simpliciē. qui habet maiorē charitatē. nō qui h̄z maiorē paupertatē. Sicut ille perfectior faber q̄ facit meliorē cultellū. non q̄ habet melius martel/lum. Charitas enī nō inflat ait ap̄s. Et iō nullus se debet alteri p̄referre exēplo pauli ap̄li. q̄ se abortiuuz dicit z mīmū ap̄lorū. Bene tn̄ stat⁹ religiosorū ille p/fectior. qui includit modū viuendi īportantē magis ea que. p̄mouēt meli⁹ ad charitatem dei z proximi ha bendā z ꝺseruādā. Et q̄ vt dictum ē. status religio/nis est ordinat⁹ ꝓpter perfectionē personalem. Jō fru stra gloriak de statu qui nō habet maiorē perfectionē personalē. Et vtinā tales gloriationes z p̄positiones inter religiosos cessarēt. q̄ multoz malorū sunt cā. si/cut experientia docet. Circa istam ergo materiā. s. de pfectione stat⁹ religiosorū q̄ nō diminuik. p hoc q̄ ha beank tpalia in cōi. ponunk tres conclusiōes. Qua/rū p̄ma est q̄ habere tpalia in cōi. inq̄ntum sunt ne cessaria fini ad quē religio ē instituta. non diminuit de pfectione vite debite illi religioni. Secūda est. q̄ habere dominiū in reb⁹ tpalibus necessarijs ad vitā nō diminuit de statu pfectionis religiosorū. Tertia ē q̄ habere etiā dominiū in reb⁹ īmobilibus in cōi nō diminuit de tali pfectione. Ad euidentiā p̄me con clusiōis. s. q̄ habere tpalia in cōi. inq̄ntū sunt ne cessaria fini ad quē religio instituta ē. nō diminuit ꝺ pfectōe debita illi religioni. Sciendū q̄ diūse religiones sūt ordinate ad diūsos fines. quedā ad militandū ꝺ ini micos fidei. quedā ad hospitalitatē. q̄dā ad opa vite actiue. quedā ad opa vite contēplatiue. Et p̄m diuer sos fines religionis diūsimode sunt nec̄ria tpalia in religionib⁹. Uñ religio que ordinak ad hospitalitatē vt religio sc̄i anthonij. nō solū indiget tpalibus pro sustentatiōe pfessorū in illa. sed etiā ad hoc vt possint hospitalitatē seruare. z hospites sustētare. Et que ad militiā ordinak. indiget tpalibus. nō solum p̄ sustēn tatione sed p̄ eq̄s habendis z armis. Nec possent ta les religiones assecq̄ finē suū. nisi haberent tpalia z in copia. Uñ talib⁹ religiosis habere in cōi etiā multa tpalia. nō derogat pfectiōi status debite illi religioni h̄ probak facilē sic. Uñs instr̄m ordinatū ad aliquē finē. q̄nto magis ē illud accōmodū ad illū finē. tanto hñs illud min⁹ exorbitat ab illo fine ceterꝭ paribꝰ. sic̄ p̄z in oībus artib⁹. Nā q̄nto faber h̄z meli⁹ martellū. tanto meliorē facit cultellū ceterꝭ paribꝰ. z rō ē. q̄z cū instr̄m q̄rak ad finē. q̄nto magis ē ipm accōmodū ad finē. tanto meli⁹ opak. sicut medicīa tāto melior ē q̄n to magis opak ad sanitatē. Sed ista tpalia sūt instra nec̄ria ad vitā p̄ntē z ad finē cuiuslibz religionis. vt q̄ sunt nec̄ria fini alicui⁹ religionis. sunt accōmoda illi fini. Et intr̄m accōmoda q̄ ex q̄ nec̄ria sine illis nō pōt finis ille h̄ri. nō ꝯ derogat pfectiōi religionis h̄re tpalia ī cōi. Sc̄da ꝺcl'o ē. que ē difficilior q̄ h̄re tpa lia in cōi inq̄ntū sūt nec̄ria ad vitā. nō diminuit de p fectiōe religiōis. ita q̄ religio nō h̄ns nisi vsū in aliq̄ bus reb⁹ nō ē pfectior religione h̄ñte in ill' reb⁹ dñiuz in cōi. Et ad hāc ꝺcl'onē ꝓbandam deberet sufficere aucꝫtas pape z rōne eccl'ie in ista ꝺstōe z illa. Ad ꝺdi torē. Jn hac enī ꝺstōe. q̄z ita q̄rūdā. vbi ōr. Nec hoc scz h̄re in cōi etiā q̄ ad p̄rietatē aliq̄lē derogat iuꝫ di ctū greg. ix. altissime pauptati. Qui. s. greg. ōr in illa decretali de excess. p̄la. Frēs p̄dicatores z minores in altissima pauptate famulari x̄po paup̄i. Et tn̄ ꝺstat frēs p̄dicatores h̄re aliq̄ in cōi q̄ ad p̄rietatē. q̄ꝺ eoꝝ regulez statui nō repugt. Nec etiā alexāder p̄decessoꝝ nr̄ in ꝺdēnatione libelli editi ꝺ statū p̄dicatoꝝ z mi/noꝝ sensisse videk. in q̄ de dictis frībus q̄ sequunk sic ait. Cū insup̄ idē frēs oīa p̄pter deū reliq̄rint auxilia. vite subsidia mēdicātes. x̄pmq̄ imitek pauperē. euā/gelicā pfectionē amplexādo propē q̄ꝺ euidenē appa ret eos nō solū eē in statu saluandoꝝ sz etiā pfectoruz z p̄ sue religionis obseruantiā q̄ ipsi⁹ q̄dē euangelice pfectionis tenet formā etiā retributiōis p̄mio p̄cellē tē gloriā p̄mereri. vbi expresse dicit frēs predicatores x̄pm pauperē imitari. z euāgelicā pfectionē amplecti z eē in statu perfectoꝝ. z q̄ eoꝝ religionis obseruātia euāgelice pfectōis tz formā. Et ꝺstat p̄dicatores h̄re posse aliq̄ in cōi. q̄ etiā ad p̄rietatē p̄m eoꝝ regulam hec oīa in dicta ꝺstōe. Ex quib⁹ patz p̄m intētionē z aucte triū sūmoꝝ pontificū. gregorij. ix. alexādri. iiij z iob. xxij. q̄ h̄re aliq̄ in cōi etiā q̄ ad p̄rietatē nō de rogat pfectiōi nec altissime pauptati. nec euāgelice p fectioni q̄ est sūma. q̄re p̄z ꝺcl'o. Et q̄uis cuilibet fi/deli deberēt sufficere dicte aucꝫtes. tn̄ adducuntur ad hāc ꝺcl'onē p̄bandā z alie aucꝫtes. Prima est aucꝫtas Bede sup illud Actuū. iij. Erāt illis oīa cōia. dicit enī sic. Qui sic viuūt. vt sint eis oīa cōia ī domo cōi. cenobite vocank. q̄ vita tāto felicior. quāto statū fu/turi seculi pfecti⁹ imitāk. vbi cōia erūt oīa. q̄z erit de⁹ oīa in oīb⁹. Sc̄da est aucꝫtas Jo. cassiani in coll'. tra ctans idē verbū sic ait. Habebāt ap̄li triplicē vnita/tē. quā debēt h̄re cenobite. vnitatē affectiōis. q̄z mul/titudinis credentiū erat cor vnū z aīa vna. Unitatē habitatiōis. vt p̄z Actē. ij. z iiij. Unitatē possessiōis q̄z erāt illis oīa cōia. vita aūt ap̄lorū fuit perfectissi/ma. Tertia est. b. aug. in regula. Nō dicatis aliquid p̄priū. sed sint vobis omnia cōmunia. Sic enim le/gitis in actib⁹ ap̄lorū. q̄ erāt illis oīa cōmunia. Jdez in li. de ope monachoꝝ. Si aliqui vrgeank ex euan/gelio. vt nil reponāt in crastinū. respondeāt. Cur er/go dñs loculos habuit. vbi pecuniā collectā repone ret. Et q̄ medio probatiōis. b. aug. ostēditur. q̄ chri/stus habuit aliq̄ in cōi. non solum quo ad vsum. sed

etiã quo ad ꝓpꝛietatẽ ſeu dominiũ. Quarta auctoꝛitas baſilij dicẽtis in .ij. .c. ſue regule. Cõmunionẽ vite perfectiſſime hãc ego voco. in qua quidẽ poſſeſſionũ pulſa eſt ꝓpꝛietas omnia autẽ cõmunia. Quinta auctoꝛitas ẽ ꝓſperi de vita contẽplatiua. ꝛ habetur. xij. q. i. expedit facultates eccleſie poſſidere. ꝛ ꝓpꝛias perfectõis amoꝛe contẽni. ꝛ ponit exemplũ ſancti paulini epiſcopi. Probat eadem cõcluſio ꝛ ratiõnibus pluribꝫ. Primo ſic. Ille ſtatꝰ nõ eſt perfectioꝛ alio. qui nõ continet modũ viuendi magis ꝓmouentẽ ad perfectionẽ perſonalem acquirendã cꝫ aliꝰ. patet hoc ſtatim. qꝛ ex hoc dicitur vnus ſtatꝰ pfectioꝛ alio vt dictũ eſt ſupꝛa. qꝛ continet modũ viuendi imporꝛtantẽ melius ea que ꝓmouent ad charitatẽ dei ꝛ ꝓximi. in qua cõſiſtit pfectio perſonalis. Sed ſtatꝰ renunciantiũ aliquibꝰ in cõmuni. ſ. qui ad dominiuꝫ. vt oꝛatoꝛijs. paramẽtis libꝛ ꝛ huiuſmodi nõ ímporꝛtat modũ viuendi magis ꝓmouentẽ ad perfectionẽ perſonalem acquirendã vel conſeruandam cꝫ ſtatus habentiũ illa. talia etiã quo ad dominiũ vel ꝓpꝛietatem. ſuppoſita in ceteris paꝛilitate. Necꝫ enĩ ingent magis amoꝛẽ recuruũ ad tempoꝛalia aut ſollicitudinẽ aut elationem. habere talia quo ad vſum ꝛ dominiũ. cꝫ habere ad vſum ſolũ dominio abdicato ꝛ romane eccleſie dimiſſo. Cũ enim ſit in cõtinuo vſu taliũ. ſ. domoꝛum. eccleſiarũ. libꝛoꝝ. ornamẽtoꝝ eccleſie vaſoꝝ ꝛ huiuſmodi. ꝛ ſũt quaſi certi q̃ habẽt moleſtari in eis. nõ apparet quomodo ex hoc mínꝰ amare talia ꝛ ſollicitari ꝛ eleuari. cꝫ ſi haberent etiã dũiũ taliũ reꝝ. Nã in vſu ꝛſumptibilibꝰ vt dictũ ẽ. ſ. nccẽ eſt dicere q̃ ipſi minoꝛes habeãt non ſolũ vſum. ſed ꝛ dominiũ. qꝛ cum vnũ nõ poſſit ſeparari ab alio in dictis rebꝰ. que vſu cõſumunt. vt panis vinũ ꝛ huiuſmodi. Si nõ haberent dominiũ in illum ſed nudum vſum facti. tũc haberent illicitũ vſum. qõ repugnat perfectioni. Itẽ probat idem alia rõne ſic. Nũcꝫ fuit eccleſia ſine ſtatu habẽte euangelicã perfectionem ꝛ amplectẽtẽ chriſti ꝛ apl'oꝝ ſequelam. hoc patꝫ qꝛ ꝓſumptio videt ꝛ erroneũ. q̃ aliquo tpe eccleſia deciderit a perfecta ſequela x̃pi ꝛ apl'oꝝ totaliter. Bꝛegoꝛ etiã hoc dicit tractãs illud Canti. i. Paſce hedos tuos iuxta tabernacula paſtoꝝ. i. iuxta perfectionem apl'oꝝ vt ipſe exponit. Sed a tẽpoꝛe conſtãtini ꝛ beati ſilueſtri vſqꝫ ad tempꝰ beati franciſci nõ fuit aliquis ſtatꝰ in eccleſia qui nõ haberet aliqua in cõi lꝫ renũciaret omni dñio in ꝓpꝛio. ¶Ergo habere in cõmuni nõ diminuit de pfectione ſtatꝰ religioſoꝝ Confirmat hoc. qꝛ alꝫ ſequeret q̃ tota pfectio euãgelij eſſet in ſolo ſtatu fratrũ minoꝝ ꝛ totuꝫ reſiduũ eccleſie cecidiſſet ab illa. qõ non videt bene dictũ. Ad idem tertio ꝓbat. Si habere dominiũ in talibꝫ que vſu nõ conſumunt. faceret ſtatũ minus perfectum. ꝛ ꝓfeſſoꝛes talis ſtatus mínꝰ perfectos. tunc dñs papa retinendo ſibi dominiũ taliũ rerum. ꝓut facit cíꝛca ordinẽ minoꝝ. faceret ꝛ redderet ſe mínꝰ perfectũ. qõ eſt abſurdũ dicere. cũ quilibet in ſpiritualibꝰ debeat plus ſe diligere cꝫ aliũ. ꝛ per cõſequẽs nõ debet velle a perfectiõe ſe elongare ꝓpter alioꝝ perfectionem augendã. Multe alie ratões inducunt. que obbꝛeuitatẽ omittunt. Tertia cõcluſio eſt. q̃ habere dominiũ in cõmuni in bonis ímobilibꝫ. vt poſſeſſionibus. domibꝰ. redditibꝫ ꝛ huiuſmodi. non diminuit de perfectione. hoc probat quadꝛuplici rõne. Primo ſic. qõ eccleſia ſtatuit vtiliter ꝛ ꝓ meliori ꝛ perfectioꝛi nõ diminuit de pefectione. Hoc ſtatim patet. qꝛ nullum lucrũ cꝫtũcũcꝫ magnũ poteſt dici vtile. per qõ recedit a perfectione. dicente x̃po Math. xvi. Quid enim ꝓdeſt homini ſi lucret vniuerſum mundũ. animę ſue detrimentũ patiat ꝛc. Detrimentũ autem anime ẽ cadere ab angelica perfectiõe. Sed eccleſia que regit a ſpiritu ſancto in his que ſtatuit circa ſeq̃lam x̃pi ꝛ perfectionẽ vite. ꝓ meliori ꝛ vtilioꝛi ordinauit ꝛ ſtatuit q̃ haberet poſſeſſiões in cõmuni. non ſolũ pꝛecia. vt olim iudea. ſed ꝛ pdia. ſicut dicit. xij. q. i futuꝛã. ꝛ. c. videntes. Ergo habere bona ímobilia in cõmuni nõ diminuit de perfectione. Ad idẽ. Illud ꝓ quo aliquis laudat. nõ diminuit de pfectõe. Sed conſtantinꝰ imperatoꝛ laudat. q̃ dedit licentiaꝫ per vniuerſum oꝛbẽ fabꝛificãdi eccleſias. ꝛ pꝛedia eis cõſtituit tribuẽda. ergo ꝛc. Tertio pbatur ſic. Qõ fecerunt viri perfectiſſimi ad cumulũ perfectiõis. nõ diminuit de perfectiõe. Sed viri perfectiſſimi tã diuinarũ cꝫ humanarum litteraꝝ doctiſſimi poſſeſſiões ꝓ eccleſia acceperũt ꝛ ampliauerũt. Quinimo aliqui de ſuo patꝛimonio vt beatꝰ gregꝰ. plures eccleſias et monaſteria dotauerũt. in quibꝫ ꝓ magna pfectione degere elegerũt. Ergo dicere q̃ habere ímobilia in cõi diminuat de perfectiõe. abſurdũ videt. Eſt enim hoc dicere. q̃ beatꝰ ſilueſter ꝛ alij ſanctiſſimi ro. pontifices perfectiſſimi ꝛ abbates. vt beatꝰ gregoꝛijꝰ. baſilius. ambꝛoſijꝰ. hieronymꝰ. hylarius. benedictꝰ. anthonius. martinꝰ. egidius. bernardꝰ. ꝛ ceteri inumerabiles ſcti abſqꝫ pfectione euangelica ꝛ ſeq̃la x̃pi vixerit. qꝛ ipſi oẽs i cõitate eccl'ie res ímobiles poſſederũt. xij. q. i. expedit. Quarto ſic. pbat ꝑm regulã generalẽ. b. aug. qũ obſcuritas ẽ in verbis euãgelicis pꝛecipue circa p̃cepta vel ꝛſilia ex quibꝫ dubiũ oꝛit. recurrendũ ẽ ad ſcõꝝ obſeruantiã. ſ. qũo illa ipſi ſancti ſeruauerũt. Et bñ tenendũ ẽ. qõ ipſi ſeruauerũt. Ergo vite pfectio intelligenda ẽ ꝛ tenẽda. ꝑm q̃ ſcti viri ꝛ pfectiſſimi ꝛbo docuerũt eã. ꝛ facto tenuerũt. Sed oẽs ſancti viri ꝛ pfectiſſimi a tpe ſilueſtri vſqꝫ ad tps fꝛãciſci. ſic vite perfectionẽ ꝛ ꝛbo docuerũt ꝛ facto tenuerũt. q̃ bõa ímobilia ꝛ mobilia habuerũt. Ergo in cõi bñ ímobilia nõ minuit de pfectõe euãgelica. videt enim mihi abſurdũ dicere q̃ ſctiſſimi ꝑ ſua ꝓpter pfectionẽ habẽdã relinquebãt in ꝓpꝛio. ſi vidiſſent q̃ bñ in cõi eſſet detrimentũ pfectionis. q̃ in cõi cũ alijs bõa poſſediſſent. ſꝫ ſicut abdicauerũt in ꝓpꝛio ꝓpꝛ̃ pfectõꝫ ita abdicaſſent in cõi. qõ nullus fecit añ. b. fꝛãciſcũ.

Quantum ad tertiũ. §. xv

articulũ p̃ncipalis buiꝰ qõis Nec ẽ ꝛcl'o. q̃ habere in cõi non diminuit de pfectiõe ſtatꝰ pꝛelatoꝝ. imo quod eſt fortꝰ nõ habere derogat ſtatui pꝛelationis. ꝛ per ꝛſõs pfectiõi debite illi ſtatui. Hoc autem faciliter ꝓbatur ſic. Illud nõ diminuit de perfectiõe ſtatus pꝛelationis. quod ipſa pꝛelatio exigit ꝑm ſuaꝫ rõnem. bñ patet. qꝛ illud nõ repugnat alicui. qõ ei conuenit ꝑm ſuã rationẽ. Sed apl's in duobꝫ locis ſcripture. ſ. ad Thi. ij. ꝛ ad Thi. i. deſcribẽs pꝛelationem epiſcopalem inter cetera dicit q̃ oportet epm eſſe hoſpitalẽ.

Impossibile est autē esse hospitalē. nisi habeat bona saltem in cōi. Ergo habere in cōi non diminuit de pfectiōe status prelatōis. Secūdo patur sic. Illud nō derogat perfectioni statui debite ad qđ obligat rōne status sui. Sed prelat⁹ obligat rōe status ad pascendum gregē. nō solum verbo z exēplo. sed etiā temporali subsidio. qđ fieri nō possz. si aliqua bona ecclesie non haberet. quoz prelat⁹ dispensatoz esset. Et ideo saluator cōmittens gregē suū petro z successoribz ei⁹ signanter dixit. nō semel sed ter ei. Pasce oues meas vel agnos meos. Jo. vl. ad innuendū q prelat⁹ debet subditos pascere verbo z exēplo z tpali subsidio. Tertio sic. Habere illa pro quibz defendēdis prelat⁹ morte patiens meret ascribi cathalogo sanctoz. non diminuit de statu pfectiōis. hoc qsi patet de se. qz nō ascribit in numero sanctoz nisi propē opera pfectionis. sed prelat⁹ morte patiens p defensione facultatū ecclie meruit ascribi cathalogo sanctoz. vt patet de sancto thoma cantuariēsi archiepo. Ergo habere bona īmobilia nō diminuit de statu pfectionis platoz Soluit exinde multa argumēta facta in ꝓrium. Sz solum vnū pono in q̄ adūsarij veritaz multū se fundant. Et est tale q xps fecit cōdescēdēdo infirmis diminuit de pfectione. pz hoc. qz aliter xps nō sumpsisset personā infirmoz in ℔. Sed xps in babēdo loculos seu aliqua in cōi. gessit personā infirmoz. qđ pz ex decretali nicolai. iiij. Extr q̄ seminat. Et. b. aug⁹. super illud pducens fenū iumētis. Et in li. de opere monachoz dicit. Dñs noster iesus xps more sue misericordie infirmioribz cōpatiens. cū ei possent angeli ministrare. loculos habere dignat⁹ est. g zc. Et cōfirmat idem aucte. b. biero. dicentis. Nudam crucez nudus sequar. Sed qui bz aliqđ non ē nud⁹. Sed ad hoc respōdet subtiliter z optime. Dicit enī notandum esse triplicē infirmitatē ad propositū. s. infirmitatē carnis. infirmitatē scie. z infirmitatē affectionis. Infirmitas carnis ē ꝑm quā corp⁹ mortale indiget cibo z potu. vestimēta z hmōi. Et isto mō ois homo in hac vita mortali est infirm⁹. donec corp⁹ istud corruptibile induerit īcorruptionē. de q̄ infirmitate apostolus ad thimo. ait. Modico vino vtere propē stomachuz tuū z frequētes tuas infirmitates. Et mat. xxvi. Spiritus pmpt⁹ est. caro aūt infirma. Talis īfirmitas non ē perfectionis mentis. sed stat cū oīmoda mentis pfectiōe in presenti possibili. Hāc xps assumpsit. cū defect⁹ corporales accepit. s. famē. sitim. frigus z hmōi. Quia ergo xps erat ver⁹ de⁹ z verus homo. inq̄tū deus habebant sibi angeli ministrare nec loculis indigebat sicut nec cibo nec potu. Sed inq̄tum hō ꝑm carnē erat infirm⁹ indigēs cibo z alimento sicut alij boies. z per ꝯsequens indiguit pecunia z loculis. quibz mediantibus necessaria emerent. Et de ista infirmitate carnis q̄ stat cum sūma perfectione mētis pōt intelligi dictuz. b. aug. z decretalis. Extr. In hoc enī personā infirmoz gessit. z infirmis cōdescendit. q infirmitatē carnis assumpsit. z p cōsequens necessarijs ad vitā eguit. z loculis egere se ostēdit. Et certe illa videt esse intētio. b. aug. Vult enim dicere q ille q̄ deus erat. z dñs oīm. poterat absq̄ q̄ cūq̄ pulsione sibi de necessarijs quandocūq̄ z quocūq̄ tempore puidere. cū ei angeli ministrarēt. tamē vt eandē infirmitatē carnis habentib⁹ exemplū daret q nō erat cōtra pfectionem. p carnis infirmitate supportāda. cibis z necessarijs vti z loculos habere. ideo in habendo loculos infirmis condescēdit. qz vt dicit apl's ad heb. ij. Licz esset de⁹. decuit p oīa fratribus similari z per oīa misericors fieri. Habēdo ergo loculos gessit psonam infirmoz. nō infirmoz infirmitate stat⁹. i. in pfectione. vt isti arguūt. sed infirmoz infirmitate carnis. Scōa infirmitas est scētie. de qua ait apl's. i. ad Coz. viij. Conscientia eoz cū sit infirma polluit. Et ad Ro. xv. Infirmū in fide suscipite. hec infirmitas ꝯsistit in hoc q aliqs ex ignorantia vel ex nescientia credit aliqđ malū esse. quod tñ nō est sicut aliqui tunc tpibus credebant esse peccatū comedere īmolatum idolis. qđ de se nō est. nisi cū fiebat in veneratiōez idoli. Et hac infirmitate laborabāt. q reseruare in crastinū esset ꝓtra preceptum dñi. Et de ista etiā infirmitate pōt intelligi dictū. b. aug. z decretalis. Extr. q. ꝑ dñs ꝯdescendēs vel cōpatiēs infirmis loculos habere dignat⁹ est. xps enim q̄ venit curare vulnera nostra. precipue mentis. ne aliq̄ in futurum possent scādalizari. credentes q esset imperfectiōis vel minoris pfectionis. si seruos dei viderēt loculos habere. z de illis in cōi viuere. ipse loculos habere voluit. vt esset alijs in exemplū. q absq̄ quocūq̄ impedimento vel diminutiōe pfectionis. loculi cōes haberi poterāt ad vite necessitatem nō ad superfluitatē. Et q propter tale exemplū hoc fecerit dñs. dicit. b. aug. z habet. xij. q. i. sic. Exēplū dñi accipite cōuersantes in terra. Quare loculos habuit. cui angeli ministrabant. nisi qz ecclesia loculos habitura erat. Hoc etiā expressi⁹ dicit in li. de sermone dñi in monte. Tertia infirmitas ē infirmitas affectionis. Et hec duplex. Una qua quis sic infirmat ꝑm affectū q a deo auertitur. que infirmitas ē ad mortē per culpam mortalē. De qua apl's ad Ro. v. Cū infirmi essem⁹ xps. p nobis mortu⁹ est. Quia ergo xps sciebat aliquos futuros in ecclesia. qui obstinata malicia dicerēt. q viris pfectionem euangelicā seruantibz aliquid seruare in crastinū. erat ꝓtra dei ꝑceptū. ideo xps bis infirmis ꝯdescendēs vt eos a sua malicia reuocaret facto suo z exemplo voluit habere loculos. vt iā isti blaspemi ꝓtra ecclesiā loqui nō possent. cū viderent eū loculos habere. Secūda infirmitas affectōis est. qua aliqui nō auersi a deo p culpam mortalem. tñ detenti circa amorē temporaliū impediunt a sequela xpi per semitā consilioz. licz nō exeant viam mandatoz. de qua pōt intelligi illud apli ad Ro. xv. Debem⁹ nos q̄ fortiores sum⁹ imbecillitatem infirmoz sustinere. Et in habendo loculos xps bis infirmis cōdescendit in duobus. Primo qz cum xps loculos haberet nō ad superfluitatem. sed ad sui z aliorz necessitatem egendorum. vt beat⁹ aug⁹. dicit. exemplum dedit talibz infirmis. ne ad temporalia afficerent ad superfluitatem. sed solum ad necessitatem ea quercrent. Secundo quia christus habuit loculos in cōmuni non in proprio. vt ergo talibus infirmis condescendat. Et his quatuor modis expositionis primus videt mihi magis esse de intentione beati augustini. Quocunq̄ autem modo exponatur. de predictis patet. q christus nō fecit opus imperfectiōis in habēdo loculos

imo videf mihi verbum valde blasphemū dicere. q̄ xp̄s in aliq̄ facto suo fecit op⁹ iperfectiōis. cuius oīs actio nr̄a est instructio. Ad auctem Jo. de sequēdo xp̄m nudum. rñdef per id q̄ ait ipse. b. biero. ad nepotianū. s. q̄ ille nud⁹ xp̄m nudum sequif z crucē. q̄ oīa sua aut pauperib⁹ distribuēs. aut parētib⁹ relinquens. aut facultat⁹ ecclie adiungēs. ad facultates ecclie q̄ sunt bona cōia viuit de eis. z de altaris oblationib⁹ sustentat. z talē nuditatē ipse seruauit. quare habere in cōi aliq̄ nō diminuit de pfectione psonali nec de pfectione stat⁹ religiosoz nec platoz. Et p̄dictus etiā p̄t patere error fraticelloz. qui br̄ in. vij. c. libelli hereticalis eoz vbi dicūt q̄ litigare in iudicio diminuit de pfectione euāgelica. Et q̄ Job. xxij. determinauit ꝺ̄ctū dicūt cum hereticū. q̄ vt aiunt ꝺ̄ dicit scripture sacre dicente dño. Qui vult tecū in iudicio cōtendere. z tunicā tuā tollere. dimitte ei z pallium. Math. v. z sic videf fieri ꝺ̄ doctrinā euangelicā litigare. Sed deberēt obstinatissimi isti adūtere q̄ ait b. aug. in decre. quē libz sepe allegant. z male intelligunt in. c. parat⁹. xxij. q. i. Dicit enim q̄ ista p̄cepta sunt magis intelligenda f̄m preparationem aī. vt. s. hō patiens ferat b. z parat⁹ sit etiā ad maiora sufferēda. si oporteret. p salute sua z prim⁹ozū. q̄z f̄m op⁹ q̄ō in apto fit. non g̃ diminuit de pfectione psonali. nec de pfectione stat⁹ litigare in iudicio. cū modestia. p iure suo tuēdo siue ecclie siue monasterij. Nec obstat q̄ ait ap̄l's. i. Loz. vi. Si iudicia habetis inē vos. oīo delictū ē in vobis. q̄ illi heretici inducūt. q̄ vt dicit glo. loquif cum q̄s ꝺ̄ iusticiam litigat. vel nō debito mō. q̄ cum mēdacijs z iniurijs verboz vel cū apud infideles iudices. vt ibi subdit. Bñ ergo determinauit Jo. xxij. nec ꝺ̄dicit b̄ scripture. sed fl'o eā exponūt.

Septimus articulus §. XVI

declarand⁹ ē. vtz xp̄s z apl'i habuerint aliq̄d in cōi. Et ista ē p̄ncipalis q̄ō in materia ista. Sed declaratio ei⁹ dependet ex declaratiōe p̄cedentiū dubioz. et q̄ habuerint p̄z. q̄ dicit Jo. iij. q̄ discipuli eius iuerant in ciuitatē ad emendū cibos. Emptio aūt fit pecunia. g̃ pecuniā hēbant. Nō in p̄prio. g̃ in cōi. Item Job. xij. z xij. dicit. q̄ dñs habebat loculos. q̄s portabat iudas. i. scarsellā seu bursam vbi in varijs locis ei⁹ diuerse pecunie mittebant. puta argentee in vna enee in alia z hmōi. Sed illud q̄ō reseruabat in illis loculis. nō videf fuisse alteri⁹ q̄ collegij xp̄i z ap̄l'oz g̃ habebant aliqua in cōi. Pro q̄rū declaratione sciēdū. q̄ certū est q̄ xp̄s z apl'i bona que habuerunt in vsum vite hūane. de facto habuerūt. Certū est enī q̄ hūerūt indumēta q̄b⁹ vestiebāt. z cibos q̄b⁹ nutriebāt. domū etiā q̄z̄tū ad vsū dormiēdi z q̄escēdi. Nec vnq̄s ō b̄ aliq̄s dubitauit. Bz vtz habuit i tl'ib⁹ rebus solū nudū vsum facti. vel ius z dñiuz in p̄prio vel in cōi. de b̄ fuit aliq̄n dubiū. Sed nūc nulli fas est dubitare. post q̄z Jo. xxij. edidit z promulgauit ꝺ̄ctōem Cū inē nullos. q̄ ibi determinat. q̄ qui p̄tinaciē tenet q̄ xp̄s z apl'i nō habuerūt aliqua in cōi. hereticus sit censend⁹. Hoc aūt nō p̄t intelligi q̄z̄tū ad solum nudū vsum facti. sicut aliqui exposuerūt. imo veri⁹ corrūpere voluerūt. q̄ p̄z. q̄ dñs papa Jo. illud q̄ō viri scolastici in dubiū reuocabāt. voluit declarare. vt p̄z ex ipso p̄ncipio ꝺ̄ctōnis. vbi ō̄. cum inē nōnullos viros scolasticos sepe ꝺ̄tingat in dubiū reuocare. sed p viros scolasticos nūq̄z fuit in dubiū reuocatū. q̄n xp̄s z apl'i habuerūt vsum facti in aliquib⁹ rebus necc̄rijs ad vitā. Sed bñ fuit in dubiū reuocatum. vtz in illis reb⁹ habuerūt ius z dñiūm in p̄prio vel in cōi. Cū ergo papa declarauerit q̄ deinceps asserere. q̄ nō habuerunt. hereticū sit censenduz. sequif q̄ nō de vsu solum. sed de iure z dñio intellexit. Secundo sciēdū q̄ cum declaratum sit sup̄. in tertio dubio q̄ impossibile est hr̄e vsum licitū alicui⁹ rei sine iure vtendi illa re. z oēs concedūt. q̄ xp̄s z apl'i habuerūt vsum aliquarū rez. sequif de necte q̄ in illis rebus habuerūt ius vtendi. nisi q̄s diceret q̄ habuerūt sp vsum nō iustū. q̄ blasphemū ē dicere. Sequif ergo q̄ xp̄s z apl'i nō potuerunt habere vsū facti denudatū iure vtēdi. Tertio sciendū q̄ cum declaratū sit s̄. in q̄rto dubio. q̄ in rebus q̄ vsu ꝺ̄sumūf nō possit separi vsus licit⁹ a iure in re. z non solum in vsu rei. z claz sit q̄ xp̄s z apl'i aliq̄s res vsu ꝺ̄sumpserūt. vt panē z vinum q̄ comedebāt z bibebāt. sequif q̄ in talibus rebus ius z dñium habebāt. nō vsum facti denudatū etiā iure in re. Quarto sciendū q̄ cū visuz sit in sexto dubio. q̄ habere in cōi in rebus necc̄rijs ad vitaz nō diminuit de pfectione psonali. nec de pfectōe status religiosoz vel platoz. sequif q̄ xp̄s z apl'i q̄z sūmā paupertatē vel sūmā pfectionē tenuerunt. q̄ propter b̄ non p̄bat. q̄ nō habuerunt aliqua in cōi. In ista g̃ qōne aut querif de xp̄o secūdum. aut de xp̄o et ap̄l's sil'. aut de ap̄l's tm̄. vt p⁹ ascensionem xp̄i. Si de xp̄o secūdum cū in xp̄o sint due nature. diuina pariē z humana. dubiū nō est q̄ de natura diuina locum non hz q̄ō ista. Sic enī xp̄s f̄m oēs hz verissime z p̄cipuissime dñium oīm naturarū. f̄m illud p̄s. xxiij. Dñi est terra z plenitudo ei⁹ ꝛc̄. Et hester. xiij. Dñs oīm tu es. intelligenda est ergo q̄ō de xp̄o f̄m humanā naturā. Sc̄do notādū q̄ dñium hr̄e de aliqua re p̄t intelligi dupl'r. q̄z aut infusum aut acq̄sitū. sicut dicim⁹ de scīa infusa vel acq̄sita circa aliquā cōclusionē. z utez dñium p̄t acquiri in aliq̄ re dupl'r. q̄z vel ex facto p̄prio sicut miles acq̄rit ex facto p̄prio. sez sui laboris dñium in stipēdio. vel ex alieno dono sicut acq̄rit pauper dñium in elemosina sibi liberaliter data. His p̄suppositis pono rñdendo ad q̄onem sex cōcl'ones. Prima ē. q̄ xp̄s ab instāti sue cōceptionis habuit dñium oīm rez. Sc̄da cōclusio q̄ xp̄s ex facto proprio habuit dñium acquisitū aliquarū rez. Tertia ꝺclusio q̄ habuit dñium aliquarū rez ex dono alioz. Quarta cōclusio q̄ apl'i p⁹ emissionē voti ō paupertate nō habuerūt in p̄prio dñium aliquarum rez. Quinta q̄ xp̄s z apl'i habuerūt dñium aliquarū rerum in cōi. Sexta cōclusio est. q̄ apl'i post ascensionē habuerūt dñiū aliquarū rez in cōi.

Prima conclusio §. XVII

p̄bat sic. s. q̄ xp̄s ab initio ꝺceptionis habuit dñiuz oīm rerum. bñs ius habendi aliquā rē z vtendi iure p̄prio p libito voluntatis z alienādi eā. habet dñium in illa re. b̄ patet ex declaratione tertij dubij. s. Sed xp̄s ab initio sue cōceptōis habuit tale ius in oībus rebus creatis. g̃ ꝛc̄. Probatio minoris p̄z. q̄ id quod

Capitulū IIII

habetur ad heb. ij. z sumit de ps. viij. Minuisti eū paulomīº ab āgelis ꝛc. Omnia subiecisti sub pedib⁹ eius. In eo enī ait apl⁹s. q⁹ ei subiecit oīa nihil dimisit nō subiectū. Nō exponēs glo. c. ij. ait. Ecce ptās xpī oñditur. vt enī a domī ope nihil excipiꝫ. ita nec a xpī ptāte. Attēde q⁹ nō simplr ait sup oīa opa. sed addidit manuū tuarū. s. sup dignioza etiā oīa. i. hoīmines z angelos. q̄ p excellentiā dicunt opa manuū dñi. Et nō solū ꝟstitut⁹. sup opa vt dignioza. sz etiā oīa subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. i. ptāti ei⁹ z dñio. possit enī esse supior. z nō dñari oīb⁹. Sed ōr. Subiecisti oīa nihil dimisit nō subiectū dñio ei⁹. Et q̄ aucte hr̄ q⁹ loquiꝫ de xpō ꝟm nām humanā. ꝟm quā minoratus ē paulomīº ab angelis. Et loqꝫ de subiectione nō solū mīº digna ad dignioꝛē. sed de subiectiōe q̄ est ē subditi ad hītē dñiū sup ipz. Probaꝫ idē p glo. sup illud hīs scptū in vestī nēto suo z i femore. Rex regū z dñs dñantiū Apoc. xix. vbi glo. inclinearis. In vestimēto. i. in humanitate. In femore vt demōstraret se devera ꝓgenie prīm poꝛ ꝓcessisse. Rex regū. i. scōꝛ q̄ se z alios ꝟtutib⁹ regunt. z dñs dñantiū. i. eoꝛ q̄ dñiū exercēt sup subditos. Tertio ꝓbaꝫ idem sup illud qō hr̄ Mat. vlti. qō dixit xp̄s resuscitatus apparēs discipul⁹. Data ē mihi oīs ptās in celo z in terra. Ubi glo. de coeꝫna prīs dīnitate. s. z de assumpta ōr būamitate. in q̄ minoꝛ angel⁹. Et ē glo. rabani Idē remigl⁹. Et h̄ sciendū q⁹ añq̄ dñs surrexiſſz. noverāt angeli se subditos hoī xpō. Uolēs ḡ xp̄s etiam hoīb⁹ notū fieri. q⁹ sibi data eēt oīs ptās in celo z in terra. misit p̄dicatores in mundū vniūsū. q̄ h̄ cūctis p̄dicarēt. Ad idē etiā. b. aug⁹. ps. ix. Donauit deus xpō ꝟm hoīem ꝟm carnez resurgēti. vt in noīe iesu oē genu flectaꝫ celestiū ꝛterrestriū z infernoꝛ. i. impio ei⁹ oēs fateanꝫ subiici angeli hoīes z demones. z subdit Eo q⁹ erat filī⁹ dō. factus ē dñs david. Nō obstat q⁹ xp̄s p⁹ resurrectionē dixit sibi datam ptātē hāc. Nō enī tūc ꝓmo sibi fuit data sz a ꝓncipio cōceptiōis. vt dictū ē. Sed in resurrectōe fuit data manifestatio talis iā facte collatiōis ptātis. Uñ exponunt doctores cōiter. b. aug⁹. z mgr sentē. in. iij. Data ē mihi. i. manifestata ee iā data. Dicit enī aliq̄n aliq̄d fieri. q̄n intelligit factū. Scōo idē. pbaꝫ sic. Illud qō fuit cōcatū viatori nec repugt fini incarnatiōis. nec iportat īperfectionē. sed magis dignitatē z pfectionē debuit cōicari xpō ꝟm humanā nām. qō nō repugt fini incarnatiōis. ꝓ tāto ōr. q⁹ sz imortalitatis q̄ potuit nō mori fuerit cōicatū ade. nec dicat īperfectionē sed pfectionē. tū q⁹ in xpō repugnasset fini incarnatōis. q̄n ad h̄ incarnat⁹ ē. vt p hoīb⁹ moꝛerē. z moꝛiēdo redimeret. z iō tale donū nō sibi debuit cōicari. Sed vbi ista tria cōcurrūt. s. q⁹ nō importet pfectionē. scōo q⁹ nō iportet dignitatē. tertio q⁹ nō repugnet fini incarnatiōis. magis debuit cōicari hoī xpō q̄z cuicūq̄z alteri. Sed dñiū oīm istoꝛ inferioꝛ cōicatū fuit ade instatu innocētie. vt pz p illud Heñ. ij. Dñamini piscibus marꝫ volatilib⁹ celi z bestijs terre. Ergo tale donū cū nō dicat imperfectionē sed pfectionē. nec repugt fini incarnatōis. debuit xpō cōicari ꝟm humanā naturā. Tertio idē. pbaꝫ sic. xpō ab instāti sue cōceptionis cōicata fuit scīa oīm. ḡ z cōicari sibi debuit potētia dñij oīm rex. Alīcedēs pz ꝟm oēs sctōs. saltē de his q̄ novit de⁹ scīa visiōis. Pña ē clara. q⁹ sic videt q̄z ad xp̄m de scīa z potētia respectu hoꝛ inferioꝛū ḡ ꝛc. Sed ꝫ p̄dictā ꝓclōem arguiꝫ Pzio sic. Nō iportat īperfectionē. nō debuit cōicari xpō ꝟm humanā nām. Sed hr̄e dñiū in ꝓpzio iportat īperfectionē vt ostensū ē. q⁹ ad pfectionē ptinet renūciare rebꝫ i ꝓpzio. Ergo tale dñium nō debuit xpō cōicari. Scōo arguiꝫ sic. frustra ē potētia q̄ nō reducit ad actū. sed dñiū tpaliū q̄rit ꝓter vsū. xp̄s aūt nō ē vsus dñio tē poꝛaliū. ḡ frustra sibi fuisset collatū tale dñiuz. Sed de⁹ z natura nihil frustra facīt. vt ōr phīl. in li. ō ce lo z mūdo. Tertio arguiꝫ sic. xp̄s pōt ꝓsiderari vl vt caput ecclie. vel vt ꝓsona singularꝫ. Sz de ipō loquimur nūc vt ꝓsona singularꝫ. Et ꝟm h̄ nō habuit dominiū ḡ ꝛc. Sz his nō obstātib⁹ firma z vera manet ꝓclō pzia. s. q⁹ habuit dñiū rerū sibi a deo infusū seu collatū. Et ad argumentū ꝓmū rñdet. q⁹ lz renūciare dñio rez in ꝓpzio sit instrm accōmodū ad pfectionez. tñ h̄ ē illis in q̄b⁹ hr̄e dñiū talīū rez ē natū inducere amoꝛē recuruū ad tpalia vl nimiā sollicitudinē z elationē. Sz in q̄b⁹ hr̄e dñiū in ꝓpzio nō ē natū inducē talia. in his hr̄e dñiū nō derogat perfectiōi. Alioq̄n de⁹ cū hēat dñiū oīm. h̄ diceret in eo īperfectionē. qō ē absurdū. Nō xp̄s ab initio sue cōceptiōis fuit cōprehensoꝛ ꝟm aiam. lz viatoꝛ ꝟm coꝛp⁹. Et iō possidere q̄ztacūq̄z tpalia. nō poterāt in eo inducē amoꝛē recuruum. vel distrahi p hec ab his q̄ sunt dei. Sciendū igīt q⁹ xp̄s in mūdū venīēs pauptatez assūpsit. nō in bñ vivēdi subsidiū. qz nō egebat. cū ipeccabilis esset sz solū in imitatiōis exemplū. ꝓpt̄ nos q̄ nati sum⁹ in ordiare affici ad tpalia z sollicitari z eleuari in superbiā ex eis. Et qz exēplū magis oñdit in vsu q̄z in dominio. iō xp̄s q̄ztū ad vsū pauptatē pfectiōi ꝟuenientissimā oñdit. lz q̄ztū ad dñiū esset dñs oīm. Ad secūdū rñdet. q⁹ potētia nō ē frustra. qñ ex ea nō reducīt in actū sicut in hoīe q̄ vorū castitatis emisit. potētia generādi nō ē frustra. Sicut etiā in deo. q̄ pōt ō hoīe facē vitulū. nō ē illa potētia frustra lz nūq̄z reducaꝫ ad actū. Quia ḡ xp̄s venit ad dādū nob⁹ pfectionis exēplū. iō cū exēplū maxīe ex vsu ostēdaꝫ. noluit dñio tali infuso vti. Et iō nō seqꝫ q⁹ in eo frustra fuit tale dñiū. Et forte aliq̄n vsus fuit tali dñio. z cū dixit Mat. xxi. Ite in castellum. soluite asinū ꝛc. Dñs his op⁹ hz. Ad tertiū dicēdū. q⁹ ista ꝓpositio xp̄s in q̄ztū caput ecclie habuit dñiū oīm rex est ꝓpositio reduplicata affirmatiua. Et iō lz inferre simplr. Ergo xp̄s habuit dñiū oīm rex. diffuse aūt tractat de ꝓpositōe reduplicata. sz obmitto. z sbdit. Ista simplr ē cōcedēda. xp̄s rōe būane nature hz dñiū oīm rex. Uñ si ista ē vera. q̄ tñ est falsa. vt j. videbiꝫ. xp̄s in q̄ztum gessit ꝓsonā ꝓfectoꝛ nō habuit aliq̄d in ꝓpzio vel in cōi. tñ ex q̄ cōcedit ista. xp̄s vt gessit ꝓsonā infirmoꝛ aliq̄d in cōi habuit. nō dz ꝓcedi simplr. ḡ xp̄s nō habuit aliq̄d in ꝓpzio vel in cōi. imo magis sua opposita. s. xp̄s simplr būit aliq̄d in ꝓpzio vel cōi. Sciēdū tñ ꝟm. b. tho. in. iij. pre. q. viij. q⁹ cadē ē gra xpī in q̄ztū caput ecclie. z in q̄ztū ꝓsona singularis. Uñ nō solū in q̄ztū ē caput ecclie hz dñiū oīm rōnabiliū z irōnabiliū. lz etiā in q̄ztū ꝓsona singularis. Et sic pz ꝓma ꝓclo. Et p̄dictis pz falsissimū esse qō dicūt isti fraticelli in q̄dā suo libello q̄ incipit vniūsis. s. in pri

mo capi. q̄ xp̄s inc̄pt̄ū hō non hūit dn̄iū oim tpaliū nec fuit ver⁹ rex. Sed inc̄pt̄ū de⁹ z inc̄pt̄ū hō habuit dn̄iū spūale ecclie nō tpale. Et q̄ Jo. dei minauit J rīū p̄ut ē ⁊itas. s. q̄ etiā inc̄pt̄ū hō hz dn̄iū oim. qđ pbatū ē. z fuit ver⁹ rex. dicūt esse hereticū. q̄ dei minauit J veritatē scripture dicētis Jo. xix. Regnū meū nō est de hoc mūdo. Et. b. aug. in ⁊moe de epha q̄ xp̄s nō venerat vt terrenū regnū p̄ciper. sed vt celeste donaret z silia. Ad q̄ rñdet. q̄ xp̄s vt dictū ē. s. z si dominiū hūit nō tñ vsus est eo. q̄ nō vixit vt rex. hz vt paup p̄pter ex̄plū nr̄m. vt induceret ad vitādū hoc mores z hmōi. Et sic regnū suū nō fuit de hoc mundo. q̄ nō mō mundani vsus. Sed q̄ rex fuit ipse ait pylato. Tu dicis q̄ rex sū ego. Et zach. ix. Ecce rex tuus venit tibi. Et in ps. ij. Ego J stitut⁹ sū rex ab eo. Ipsi ḡ sunt heretici. q̄ ptinacit impugnāt hāc ⁊itatē. In ij. c. illi⁹ pestiferi libelli dicūt. q̄ nō hūit dn̄iū oim in c̄pt̄ū hō. Sed oñsum ē hoc ee falsū. q̄ vtiq̄ habuit. z si nō sit vsus. q̄ nō vt dn̄s. sed vt paup vixit.

Secunda cōclusio. §. XVIII

p̄ncipal' est q̄ xp̄s ex p̄pio facto habuit dn̄iū acq̄sitū q̄rūdā rex. z hoc sic pbat. Suppono q̄ dn̄s redimēs aliquē de manu hostis acq̄rit sibi dn̄iū in illo sicut in seruo. z in bonis ei⁹ sicut in bonis seruī. sicut pbat ex̄ de iudeis. c. i. z vl. z di. iij. ex antiq̄s. z. c. frequēs. et xj. q. ij. cū redemptor. Hoc supposito sic arguit. Nō mai⁹ acq̄rit redimēs aliquē hoiem a morte corpis iuē. z in bona ei⁹ q̄s redimens eū a morte corpis z aie silr. Sed xp̄s a passione sua redemit gen⁹ humanū a morte corporis z aie. ꝛm illud. i. ad Cor vi. Empti estis p̄cio magno ꝛc. z Apo. v. Redemisti nos deo i sanguine tuo. z in alīs locis scripture. Ergo ex p̄pio facto xp̄s acq̄siuit sibi dn̄iū sup totū gen⁹ humanū. sicut in suos z in oīa bona eor sicut in bona seruor. Scdo pbat sic. Acq̄rēs de J digno ius aliq̄s iudicādi. acq̄rit dn̄iū aliq̄d sup eos. hoc patz p aplos ad Ro. xiij. Tu q̄ es q̄ iudicas alienū seruū. suo enī dño stat aut cadit. Sed xp̄s ꝛm humanā naturā ex p̄pio facto acq̄siuit sibi ius iudicādi viuos z mortuos. sicut apparet in pluribo locis scripture. ipse enī cōstitut⁹ ē a deo iudex viuor z mortuor. Act. x. Et. b. tho. deducit in. iij. pte. q̄ ꝛc. Sed J. q̄ qđ ē alicuius nō pōt sibi acq̄rere. q̄ qđ acq̄sitū ē non restat vlter⁹ acq̄rendū. hz xp̄s ab instāti sue J ceptiōis hūit dn̄iuz oim. vt oñsuz ē in p̄cedēti J clone. ḡ ex p̄pio facto nō habuit dn̄iū acq̄sitū. Rñdet q̄ hr̄e aliquā rē ptingit diūsis modis. Naz pōt q̄s hr̄e dn̄iū in aliq̄ re directū vel vtile. sicut etiā pōt hr̄e ius in aliq̄ re vel rone successiōis vel rone donatōis vel emptiōis vel hmōi. Uñ non repugt in eadē re hr̄i diūsa iura ꝛm modos alter⁹ z alter⁹ rōis. Mō dn̄iū infusū z dn̄iū acq̄sitū nō sunt eiusdē rōis. hz alter⁹ z alt⁹. Et iō nō repugnat. q̄ xp̄s respectu eiusdē rei habuit dn̄iū infusū et dn̄iū acq̄sitū. Et hoc satis pz in silī. Nā xp̄s ab instanti sue J ceptiōis hūit sciam infusam oim. z tñ postea hūit earūdē rer sciam acq̄sitā. vt pz Lu. ij. Jesus p̄ficiebat etate sapia z gra apd deū z hoies. Et q̄ pt sic argui. Nō magz repugnāt dn̄iū infusū z dn̄iū acq̄sitū. respectu eiusdē rei c̄pt̄ scia infusa z scia acq̄sita. Sz nō obstāte scia infusa quā hūit ꝺ oīa ab instāti sue J ceptiōis. hūit de eis etiā sciam acq̄sitā. q̄ nō obstāte dn̄io rex infuso potuit hr̄e etiā dn̄iū acq̄sitū de eis dē reb⁹. vt duplici iure sit dn̄s. s. infusor acq̄sito. Qđ q̄ dictū ē in ar. qđ ē habitū nō p̄ot acq̄ri. Rñdet verū est eodē mō q̄ ē habitū. hz hitū vno mō pōt hr̄i vel acq̄ri z alio mō. Sicut z qđ scitū est in vno mō sciri pōt z alio mō. Et bis pz falsitas tertij capli illi⁹ libelli hēretici. in q̄ dicūt cōclusiue. q̄ xp̄s in p̄cessu tpis nō acq̄siuit sibi dn̄iū in spāli aliqrū rer. Et J rīū dicūt ee heresim. q̄ J dicit scripture dicēti. Uti q̄s renūciauerit oīb q̄ possidet nō pōt ee me⁹ discipul⁹ Lu. xiij. Fecit aūt xp̄s qđ docuit. Sed declaratū ē qūo aliq̄ sibi acq̄siuit. Et auctas inducta quā male intelligūt nō obstat. Nā renūciauit xp̄s p̄fectissime oīb pl⁹ ceteris c̄pt̄ū ad effectionē. in q̄ J sistit p̄fectio essentialē Quo aūt ad affectū renunciauit etiā q̄ ad effectū in p̄pio oīb et oīb mobilib. q̄ oīa habuit cōia cum aplis. In cōi autē nō renūciauit ipse nec aplī mobilibus. sed imobilib. nec p hoc diminuit de p̄fectione nec augerek. si renūciasset in cōi etiā imobilb.

Tertia conclusio est. §. XIX

q̄ xp̄s hūit dn̄iū acq̄sitū aliqrū rer ex dono alterius Et hoc pbat sic. Cui datū ē aliq̄d p intendētē trāsferre dn̄iū illi⁹ rei in illū. z nihil sibi retinentē de dn̄io illi⁹ rei. z ille cui data ē res. sit capax dn̄ij. statī hz illi⁹ rei dn̄iū. Quero enī cui⁹ erit illa res. Certū ē q̄ nō dātis q̄ ille nihil retinet sibi in re. hz trāsfert eā. z trāsferre intendit. Nec alicui⁹ alteri⁹ c̄pt̄ ei⁹ cui datur. cū dās in aliū c̄pt̄ in eū cui dat trāsferre nō intēdat. Nec tal' res vagak incerta. q̄ tūc occupanti concederek. Ergo res c̄pt̄ū ad dn̄iū ē ei⁹ cui data ē. Jtē ad hoc q̄ res trāsferak in dn̄iū alteri⁹. nō videk req̄ri nisi translatio cū intentione ex pte dātis. z capacitas ex pte recipientis. vbi ista duo J currūt. dn̄iū trāsferk in recipientē. Hz patz Mat. ij. q̄ magi venientes ab oriente obtulerunt xp̄o munera. aur thus z mirrhā. z clar ē q̄ in ipsū transferre intēdebāt dn̄iū. Uñ text⁹ dr. Procidētes adorauerūt eū. z aptis thesaur⁹ suis obtulerūt ei mūera ꝛc. Ergo intēderūt trāsferre dn̄iū in eū talīū munerum Jtē xp̄s erat capax tal' dn̄ij. Si enī hoc nō eet. Aut hoc erat rōne voti emissi. hz hoc dici nō pōt. q̄ adhuc vorū nō fecerat. Aut rōe dignitatis vnite humanitati. Hz nec hoc. q̄ humane nature nō repugt rōne vnionis ad dignitatē dn̄iū hr̄e rex imo magis J uenit. Aut q̄ añ illā oblationē habebat in ill' reb⁹ dn̄iū infusū. Nec hoc dici pōt. q̄ etsi hēbat illaz rerū. sicut oīm dn̄ium añ infusū. tñ vt oñsuz ē in p̄cedēti J clone. eiusdē rei p̄t hr̄i diūsa dia alteri⁹ z alter⁹ rōnis. Aut rōne etatis infantilis. nec hoc dici p̄t. q̄ puul⁹ hō ē capax dn̄ij. imo vere ē dñs hz vsq̄ ad tps statutū a iure sit sub tutoribus z curatorib⁹. vt dr apl's ad Gal. iij. Capax ḡ erat illi⁹ dn̄ij. Et sic pz J clo vera. q̄ hūit in ill' rebus dn̄iū acq̄situm ex dono alteri⁹. Et si dicak q̄ ioseph erat p̄ adoptiu⁹ xp̄i. Hz peculiū nō castrense. hz adventiciū acq̄sitū filio. acq̄rik p̄ri adoptiuo. Et sic vidēk q̄ nō xp̄s. sed ioseph habuit dn̄iū eaz rez donatarū. Rñdeo q̄ ioseph non fuit p̄ adoptiu⁹. eo mō q̄ loquūk iura de p̄re adoptāte z filio adoptiuo.

Quarta conclusio est. §. XX

q̄ apl̄i postq̄ emiserūt votū pauptatis. qđ aug⁹. in de ciui. dei dicit eos fecisse. qñ petr⁹ dixit in persona oim. Ecce nos reliq̄m⁹ oia ⁊ secuti sum⁹ te. Math. xix. nihil postea habuerūt in ꝓpio. hec ꝯclo sic ꝓbat facilit. faciēs ꝯ votū mortaliṫ peccat. qđ ptz ex eo qđ đr in ps. Uouete ⁊ reddite dño deo vota vra. Ubi đr glo. vouē ē ꝯsilij seu libere volūtatis. sz reddere votū est necēs seu ꝓcepti. Et eccs. v. đr. Si q̄d vouisti dño redde. Displicet enī ei infidelis ⁊ stulta promissio Infidel đr nō seruata promissio. Sz apl̄i in hūdo ista ꝓalia nō legunt peccasse mortaliṫ. q̄ p⁹ votū emissuz nō habuerūt aliq̄d i ꝓpio. Nā si habuissent. fecissent ꝯ votū. ⁊ peccassent mortaliṫ. Habere enī aliq̄d in ꝓpio pticulariṫ ē ꝯ votū pauptatis. Abdicauerūt g̃ apl̄i oibz ꝓalibz in cōi. siue tūc qñ vocati a xpo reliq̄tis oibz secuti sunt eū. Siue cum petr⁹ p oibz dixit. Ecce stos reliq̄m⁹ oia. vt dictū. Siue quando xps dixit. Nolite portare aurum ⁊ argentum ⁊c. Mat. x. Et ex his pz falsitas q̄rti capl̄i istⁱ venenosi libelli. vt dicūt Jo. xxij. determinasse. q̄ apl̄i habuerūt in spāli nō solū in cōi postq̄ facti sūt apl̄i ꝓprietatē rerū ꝓaliū. ⁊ q̄ nūq̄ abrenūciauerūt eis. Et q̄ xps nūq̄ eis ꝯsuluit vel mādauit. Nec votū hui⁹ abdicationis fecerūt. Mētunt isti. q̄ Jo. ꝯ nō declarauit vel determinauit. Sed istud bene declarauit. q̄ in rebz vsu ꝯsumptibilibz nō abdicauerunt dñio taliū rez. cū eis dabant retēto nudo vsu facti nō iuris. ⁊ in rebus q̄ vsu nō ꝯsumunt statī nō potuerūt bñe vsum sine iure vtēdi. vt in vestibz ⁊ domo ⁊ hmōi. q̄ talis esset vsus illicit⁹. Uñ nec vouerūt ꝯ. s. q̄ in hmōi haberēt nudū vsum facti. denudatū oi iure vtēdi. Nec etiā vouerūt nō bñe aliq̄d in cōi. q̄ habuerunt vtiq̄ scz mobilia vt pz in loculis Jo. xiij. ⁊ Jo. xij. falsuz ergo dicūt.

Quinta conclusio ē. ℣. xxi

q̄ xps ⁊ apl̄i habuerūt aliq̄d in cōi q̄tū ad ius ⁊ dominiū. Et hec cōclusio sic ꝓbat ꝑmo. Suppono enī q̄ apl̄i vendebāt ⁊ emebant aliq̄. Et ista suppositio trahit ex multis locis scꝑture. vt Jo. iiij. discipuli iuerant in ciuitatē. vt cibos emerēt. Uñ cū adduxissent cibos q̄s emerāt. dixerūt xpo. Rabi manduca. Item Jo. vi. vbi xps dixit philippo. Uñ emem⁹ panes. vt māducēt hi. ⁊ Jo. xij. đr q̄ quidā putabāt q̄ dixissz Eme q̄ sunt nob necēria ad diē festuz. Et actu. xx. đr paul⁹. Ad ea q̄ mihi op⁹ erāt. mīstrauerūt man⁹ iste Ad lr̄am enī vēdebat ea q̄ opabat manibz. ⁊ indevi uebat. Hoc suppositō arguit sic. Dñs ius licite ⁊ nomine ꝓprio ꝓ se alienādi aliquā rē totaliṫ a se. habet ius in re nō solū in vsu rei. ꝯ ptz ex his q̄ fuerunt declarata in tertio articlo. ē. Null⁹ enī pōt alienare aliquā rē totaliṫ nisi ꝓprio ⁊ ꝓ se. nisi q̄ bz ius in illa re. ⁊ nō solū in vsu rei. sed ꝑ venditionē res totaliṫ transferṫ in ementē. ⁊ alienat ab ipso vēdente. Apl̄i autez ꝑ se ⁊ nomine ꝓprio. aliq̄ vendiderūt ⁊ emerūt. Ergo in illis rebz non solū vsum. imo etiā ius ⁊ dñiū habuerunt. sz nō in ꝓprio. vt deductū ē in ꝑcedēti cōclusiōe q̄ in cōi. Et ꝯfirmat ꝯ. q̄ cū apl̄i vēdebāt. aut trāsferebat ius ⁊ dñiū rei vēdite in emptorem aut nō. Si nō. q̄ emptores non hēbāt ius ⁊ dñiū in illa re. ⁊ sic decipiebant. q̄ credebāt se bñe ius in illa re. ⁊ tñ nō habebāt. Et sic apl̄i erāt deceptores. qđ est absurdū dicere. Si autē ius ⁊ dñiū trāsferebat in emptorem tūc aut apl̄i vēdētes trāsferebāt aut aliq̄s alius noīe eoz. aut de⁹ aut aliq̄s ali⁹. Si apl̄i hr̄ ꝓpriū. Nullus enī pōt trāsferre in aliū ius. qđ nō bz. Si q̄ apl̄i trāsferebāt ius ⁊ dñiū in aliū. q̄ de nēcte ipsi hēbant ius ⁊ dñiū in illa re vēdita ab eis. sed nō in ꝓprio. q̄ ī cōi. Itē si trāsferebat ius ⁊ dñiū ꝑ aliū noīe eoz. ad huc hr̄ ꝓpriū. Null⁹ enī pōt transferre dñiū alicui⁹ noīe alteri⁹. nisi ille cui⁹ noīe trāsferṫ hēat ius ⁊ dominiū et⁹. Si q̄ aliq̄s trāsferebat ius ⁊ dñiū in aliuz noīe apl̄oz. sequiṫ q̄ apl̄i hēbāt ius ⁊ dñiū in illa re trāslata. Nec pōt dici q̄ de⁹ trāsferret. tūc enī de⁹ aliq̄d spāle fecisset in emptionibz ⁊ vēditionibz apl̄oz. qđ nec experientia demōstrabat. nec rō nec auctas cōfirmat. Itē q̄ de⁹ ius hz eq̄liṫ in oibz reb⁹. nec pōt dici q̄ aliq̄s ali⁹ trāsferret. q̄ nō videṫ q̄ ille esset aliq̄s ali⁹ a dante apl̄is illas res. Nō ei ali⁹ a dāte hēbat vel habuerat ius ⁊ dñiū in illa re. Uel si habūat desierat habuisse. Nemo enī pōt trāsferre in aliū dñiū. ⁊ ius. de re in q̄ nihil hz. Nec ꝑ dici. q̄ ille dās trāsferret ꝑt duo. Prima q̄ etiā apl̄i vendebant aliq̄ q̄ nō erāt eis data. vt illa q̄ opabant manibz. ⁊ forte illos pisces q̄s ceperant Lu. v. ⁊ Jo. vl. Scdo q̄ ille q̄ dabat apl̄is dando intēdebat se spoliari oi dñio qđ hēbat in illa re. Itē q̄ dederat apl̄is. poterat ē mortuus. ⁊ ꝑ cōs nihil potat transferre. Sedṫ g̃ q̄ apl̄i in rebz q̄s vendebāt q̄ hēbant. nō solū vsuz ⁊ dñiū. Et ꝯsiliṫ pōt argui de pecunia. cū de ea emebant eis necēria. vt cibos ⁊ hmōi. Queri enī pōt vtz in vendētes apl̄is necia trāsferebat illa pecūia data ab apl̄is Si nō g̃ vēdētes eis decipiebank ab eis. ⁊ sic discurrēdo ꝑ alia vt dictū ē de rebz venditis ab apl̄is. Nec pōt dici q̄ dñiū talis pecunie vel rei vēdite ab apl̄is esset alicui⁹ ꝓsone solēnis auctis ⁊ officij. vsu penes xpm ⁊ apl̄os remanente. sicut hodie ecclesiaz dñiū ⁊ ornamētoz ⁊ vasoz ⁊ ornamētoz sacristie fratz minorū hodie manēt penes papā ⁊ eccl̄iam romanā. vsu tm̄ fribz ꝯcesso. q̄ tūc nō erat aliq̄ ꝓsona idonea ꝓcē xpm ⁊ apl̄os in quā trāsferret tale dñiū. Nec pōt dici alicui⁹ alteri⁹. Ergo ius ⁊ dñiuz illi⁹ pecunie qua emebāt sibi necēria erat collegij xpi ⁊ apl̄oz ī cōi. sic et rez aliaz q̄ vsu ꝯsumunt. Posz sic breuiṫ argui. potēs exercē licite oez vsū q̄ nat⁹ ē bñ circa rē noīe suo ⁊ ꝑ se hz ius ⁊ dñiū in illa re. sz apl̄i hēbāt talē facultatē in rebz q̄s vēdebāt ⁊ in pecunia q̄ emebāt. g̃ habebāt in eis ius ⁊ dñium. Uñ sequiṫ ꝯclo ꝓncipal. s. q̄ apl̄i q̄tū ad ius ⁊ dñiū habebāt aliq̄ in cōi. Sz forte ad istas rōnes rñdebiṫ. q̄ xps ⁊ apl̄i habuerūt in oibz talibz rebz oēm vsū quē bñet dñs rei. non tm̄ habebāt ius ⁊ dominiū. ex eo q̄ xps ⁊ apostolij per votum se reddiderant nō capaces cuiuslibet iuris ⁊ dominij in rebz. Ec sz cōcedēs q̄tū erat in se intenderet trāsferre dñiū tm̄ q̄ nō erāt capaces. nō transferebat in eis dictū dñiū. Sed istud nō valet. q̄ nō est verū q̄ apl̄i per votū qđ fecerunt se nō capaces cuiuslibet iuris ⁊ dñij reddiderunt in rebz. Primo q̄dē q̄ votū cū sit de meliori bono. nō pōt esse de re illicita. sed vt ꝓbatū ē. s. ij. arti. vsus denudat⁹ iure vtēdi ē illicit⁹ Ergo cū apl̄i ncēe habuerint vti rebz tpalibz necēriis ad vitā. sequiṫ q̄ nō potuerūt vouere se nō esse capa-

ces cuiuscūq; iuris in reb⁹ tpalib⁹. Scđo q; cū ius in reb⁹ tpalibus siue q̄ctū ad vsum siue q̄ctū ad substantiā rei. nihil aliud sit q̄ ptās licite vtēdi talib⁹. sequit q; si apli vouissent se nō posse hre ius in ill' reb⁹ vouissent vticq; se nō posse hre ptātē licite vtēdi tpalibus. qđ est absurdū. Tūc eni vel facerent ꝺ votū vl' sp illicite vterent. cū ipossibile sit q; alicui hēat actus licite vtēdi sine ptāte licite vtēdi. cum act⁹ egrediat a potēcia q̄re ꝓ q; nūq; tale votum emiserūt. Preterea nō est vex. qđ illi dicūt. s. q; in reb⁹ datis xp̄o z apostolis ei⁹ ius z dñiū remaneret penes dātē. z tñ apli p actū suū emēdo z vendēdo trāsferebāt ius z dñiuz in eos q̄b⁹ vendebāt seu q̄b⁹ pecunias dabāt cū emebāt. q; vt dictum ē. z hr̄ in regula iuris li. vi. Nemo pōt plus iuris trāsferre in aliū q̄ sibi cōpetere dinoscat. vñ si nō hēbant apli ius z dñiū in illis reb⁹ vel pecunia nō poterāt in alios transferre. vñ h̄ implicat ꝺdictionē. Scđa ꝺclo ē ista z hui⁹ articuli. s. q; xp̄s z apli habuerūt in cōi aliq̄ q̄ ad ius z dñiū mobilia. ꝓbat sic. Quib⁹ cōpetit iure ordinario z ex officio seminare spūalia. ipsis debent de iure stipēdia neccria ad vitā. ita q; hēbant ius z ptātē accipiēdi neccria ab eis q̄b⁹ spūalia semināt. h̄ ptz. i. Loz. ix. vbi aplus ait. Si spūalia vob seminam⁹. nō ē magnū si carnalia vr̄a metam⁹. Quis enī militat suis stipēdijs ꝛc. Etiā h̄ patz ex multis iuribus. vt. xiij. q. i. §. is ita. z ex de deci. cū ōtingat. Sed xp̄o z aplis cōpetebat iure ordinario z ex officio seiare spūalia. de xp̄o patet Esa. lxi. Spūs dñi sup me ꝛc. ad euāgelizādū paupib⁹ misit me. De aplis ostendit Mat. x. Euntes docete oēs gentes baptizātes ꝛc. Et Marc. vl. Predicate euāgeliū oi creature. Et cū discipl'os xp̄s misit ad p̄dicādū dixit Luce. x. Edētes z bibētes q̄ apud illos sūt. Dign⁹ ē enī operari⁹ mercede sua. Cum ḡ xp̄s z apli hr̄ent ex officio semiare spūalia. hēbāt ius in recipiēdis vite neccrijs. Sed i eis q̄ debent alicui de iure. hz ius z dñiū. ḡ ꝛc. Q; si q̄s huic rōni vellet opponere dicēdo videlz. q; cū sit duplex debitū inrs z ḡtitudis. apl'is nō ex debito iuris de q̄ loq̄mur. sed ex debito gratitudis debebant tpalia neccria ad vitam rūdet ꝓmo q̄dē. q;. b. aug⁹. ōt. q; debebant aplis illa sicut stipēdia militantib⁹. Sed stipendia hui⁹ debent ex debito iuris. Scđo q; dicit idē. b. aug. q; cū paul⁹ nō recepit ista stipēdia a corinthijs sibi ꝺsocijs q̄ victū. ꝓcurās de labore manuū recessit a iure suo. ḡ talis ptās erat ptās iuris. Tertio q; crisо⁹ ōt illis fuisse z esse debita. sicut merces mercēnarijs. Sz clarū ē q; mercēnarijs non ex debito ḡtitudis. sz iurs de bek merces. Sequit ḡ ꝺclo ꝓncipal'. q; xp̄s z apli habuerūt nō solū nudū vsum facti. sz ius z dñiū in cōi in aliq̄b⁹ mobilib⁹. Q; si q̄s adhuc obūciat videlicz q; apli sicut z alij p̄lati hr̄ent ius in hmōi ex officio. Tñ ex voto fecerāt se nō capaces hmōi iuris. Itē cuz essent p̄lati z religiosi inq̄tū religiosi non licebat eis hre tale ius. Rūdet q; iste rōnes nō valent. Prio q̄dē q; est ꝺ intētionē pauli apli. q̄ dicebat. i. ad Loz. ix. se hre banc ptātē. sed nolebat ea vti. q̄ tñ ptāte alij apli vtebant. Sz si vouissent se nō bituros tale ius seu ptātē. nō potuissent hre. z vtētes ea. sicut faciebat pet⁹ z alij apli. fecissent ꝺ votū suū. z mortaliē peccassent. q̄d ē falsū. Quātū ad scđm respondet. q; ex q̄ inq̄tū p̄lati apli habuerūt ius z dñiū. q̄t simpl'r habuerūt dñiū. q; vt dictū ē. s. in ꝓpositionib⁹ reduplicatis affirmatiuis q̄tūcūq; p̄dicatū ꝛuenit cum subiecto. cū reduplicatiōe ꝛuenit ei simpl'r. Sicut si hō inq̄tū ē aial. ē sensibile'. sequit simpl'r q; homo ē sensibilis. Unde simpl'r ꝛcedendū est. q; apli habuerunt ius z dñium in cōi in hmōi. Preterea cuz stat⁹ p̄latoz sit pfectio⁹ statu religiosoz. qđ ꝛuenit alicui ꝑm esse suū potissimū ꝛuenit ei simpl'r. Tertio cōclusio ꝓncipalis ꝓbat sic. xp̄s z apli habuerūt loculos ī quib⁹ pecunia seruabat. vt ꝓz ex euangelio in diuersis auctib⁹ supra inductis. Illā ḡ pecuniā aut habebāt vt ꝓpriam. aut vt cōem. nō vt ꝓpriā vt ostēsum ē. ḡ vt cōem. Igit aliq̄ habuerūt in cōi. Sed adūsarij veritatis respōdebūt dupl'r. Prio quidē q; xp̄s in hēdo loculos gessit psonā infirmoz. vt ōr. b. aug⁹. z tāgit decre. ex ḡt. Scđo q; xp̄s z apli habuerūt loculos nō ꝓ se sed ꝓ egenis z paupib⁹. q̄re illā pecuniā nō hēbant vt ꝓpriā. nec vt cōem. Sed iste rōnes nō valent. Et prīa q̄dē. q; vt dictum ē in. vi. arti. xp̄s in hūdo loculos q; gessisse dicat psonam infirmoz. nō sic ē intelligendū q; egerit aliqđ op⁹ imp̄fectū. cū fuerit in oīb⁹ actib⁹ suis exemplar tot⁹ pfectiōis. pfectis z iperfectis. nec q; illud qđ egit. s. hūdo in cōi aliq̄ ptineat ad statū iperfectoz. vt exponūt isti heretici Sed cū multiplicit infirmitas dicat in scptura. ō q; infirmitate intelligat. s. in. vi. ar. declaratū ē. z pncipaliē q; dictū aug. intelligit de infirmitate carnis. q̄ videlz subiecti sum⁹ fami. siti. z indigentijs multis. quib⁹ z xp̄s subdit⁹ fuit. z nō infirmitate imp̄fectōis vite. cū nō sit stat⁹ min⁹ pfect⁹. hr̄e aliqua in cōi q̄tū ad ius z dñium. q̄ nō ea hr̄e q̄tū ad dñium sed tm̄ ad vsum. vt oratoria dom⁹. vasa. paramēta. ꝓut habēt minores. s. tm̄ ad vsum. Nam vsu ꝺsumptibilia vt panis z vinū z hmōi hñt minores sicut z vsuz in his q̄ eis dant ꝑm ius z dñium. z idem de pecunia data xp̄o z aplis. Q; autem xp̄s in habēdo loculos nō fecit op⁹ imperfectiōis. vt isti heretici exponūt. i. ptinens ad pfectionem eoz. qui loculos habēt in cōi pōt multiplicit suaderi. Primo quidē. q; dicit beat⁹ aug⁹. xij. q. i. Habebat dñs loculos a fidelib⁹ oblata ꝺseruans z suoz neccrib⁹ z alijs indigētib⁹ tribuebat. Tūc ꝓmū ecclesiastice pecunie forma ē institута ꝛc. Si ḡ ex hoc q; xp̄s habuit loculos. est tradita forma ecclīastici pecunie habēde. ḡ xp̄s ex hoc nō fecit op⁹ imperfectiōis. Absit enī q; a spōsa sua imaculata speciosa forma z vnita. se xp̄s imitandū voluerit in h̄ qđ est imp̄fectiōis. Preterea tota eccl'ia ꝓmitiua nō erat imp̄fecta. z tñ ipsa maxime secuta ē formā loculoz xp̄i. oblata a fidelib⁹ conseruās. vt ꝓz Act iiij Preterea si loculos hr̄e esset forma. q̄ ad iperfectos. z nō quo ad pfectos. paulus pfectissim⁹ z perfectiōis christi imitator. banc formā in se non suscepisset. nec ad banc formam aliquos maxime perfectos induxisset. Sed paulus gaudenter in se oblata a fidelib⁹ suscepit. z pro suis z suoz necessitatib⁹ seruauit. vt ij. ad Loz. ij. Et fecit fieri collectas. vt mitterentur hierosolymam. Preterea inter opera perfecti prelati et ad pfectionē ei⁹ ptinēte est. q; subditis z filijs spū alib⁹ ꝓuideat. nō solū spūalia sed z tpalia egētib⁹ pro vt patz exemplo xp̄i. q; turbas z ꝛba pascebat z corpa

li cibo. vt pz de panib multiplicatis. Jo. vi. z marce vij. Sed ꝟstat q nō possent tpalia ministrare prelati. nisi haberēt aliqua saltē in cōi. Ergo nec plati. nec xps fecit opus impfectōis habēdo loculos. Preterea dicēt q tota eccīa ceciderit a pfectōe xpi z apl'oz exce pto ordine minoz. z q dñs papa z ceteri plati eccīe et religiosi in hñdo bona eccīe in cōi. imitent xpm. in q̄ fecit op9 impfectōnis. z q nulli sancti añ q̄ fuit be. francisc9 in hoc q fuit impfectōis fuerit xps imi tatus. videtur irreuerenter dictū. Itē q scō dicunt xpm habuisse loculos cū apl'is nō p se sed p indigen tib. manifeste ꝟdicit textui euāgelij. Jo. xiij. vbi dicit euangelista Q cū dñs iesus dixisset iude. Q̄d facis fac citius. subdit q nemo intellexit ad que illa dixerit sed credebāt q diceret q emeret que eis op9 erāt ad diē festū. aut vt egenis aliq̄d daret. Ex q̄b ꝟbis pz q ad duo deseruiebāt loculi. i. contenta pecunie i eis vicz vt q̄ideret xpi z apl'oz necessitatib. z ad subue niendū paupib. Et hoc dicit be. aug. in illo. c. Ha bebat. s. allegato. Preterea vñ fuit accepta illa pecu nia qua emerēt cibos edendos Jo. iiij. Nisi de locul' eoz. Ergo nō solū pro paupib sed etiā suis necessi tatib tenebāt locl'os. z pecunias expēdebāt. Prēterea mod9 habēdi cōia i ecclia descēdit sicut a forma exem plari a mō habēdi loculos. xpi z apl'oz. sicut dicit b. aug. xij. q. i. Exm dñi accipite cōuersantis i era Qua re loculos habebat. cui angeli ministrabāt. nisi q̄ ec clesia loculos habitura erat. Quare furē admisit nisi q̄ eccīa cū fures patiē toleret. hec ille. glo. toleret scilz cū sunt occulti. Nam cū manifestanē debent puniri Probat concl'o eadē. iiij. sic. Si xps cū apl'is habuis set in loculis nudū vsum facti. vt isti heretici dicunt. nō etiā ius z dñium. sicut euangeliste dicūt de bonis immobilib vt. domib agris que nō bebuit nisi quo ad vsum facti. filius hois nō bz vbi caput suū recli net. ita z dixisset de loculis. fili9 hois nō bz loculos. Sed hoc nō dixit de loculis q̄ tc. Ex his patet error v. c. illi9 pfidi libelli in quo dicūt q Jo. xij. determia uit. q xps nō dedit aliā regulā viuēdi apl'is q̄ alijs q̄buscunq fidelib. sed mentiunē q̄ nō hoc dicit iob xij. Nam laici nō tenenē proprijs abrenunciare. q̄ xps apl'is. s. viuere in cōi absq̄ proprietate. in pticulari q̄ tñ licet laicis. pz etiā error. c. vi. eiusdē libelli. vbi dicūt q apl'i nō abdicauerūt. sed hūerūt sm iobem xij. licite z hre potuerūt etiā imobilia. vt ag̃s et h9i i cōi. Etiā h̄ dicūt io. xij. deimiasse sz mētiūē. Nō ei ꝟ q xps z apl'i habuerūt imobilia in cōi. sz mobilia vt pecuniā eis datā z hmōi. sed bene dicitur q etiaz si habuissent immobilia. vt postea habuerūt prelati z aliqui religiosi in cōi. hoc nō diminuisset eis nec alis de pfectōe essentiali eoz. nec de pfectōe stat9 eoz

Decima conclusio .§.xxii.

principalis hui9 articuli septimi est. q apl'i post re surrectionē xpi ascensionē. habuerūt aliqua in com muni Et hec conclusio posset probari oib illis mōis quib probata est quinta. Sed q̄ q̄ō est de facto p autoritates probeē. Et p̄mo ex eo q̄ dicitur Act. iiij Multitudinis credentiuz erat cor vnū z aia vna in dño. nec q̄l q̄ eoz q̄ possidebat dicebat aliq̄ō ꝓpriuz. sed erāt illis oia cōia. Apostoli autē erāt de nūo cre dentiū. q apostoli licz nō haberēt in ꝓprio. hēbant tñ in cōi. Sed ad istā rōem solent isti heretici rndere. q in illa multitudie credētiū z erat turba credentiū z col legiū apl'oz. Turba credentiū deficiebat a pfectione z de ista dicit q erāt ill' oia cōia. Sed apl'i nihil ha bebāt nec in ꝓprio nec i cōi. sed erāt dispēsatores illo rum bonoz cōiū. Et iō bñ ꝟ in textu. q pōebāt pcia agroz ad pedes apl'oz. z ipsi diuidebāt singulis Et q eēt ibi tal' distinctio. videē expresse in glo. ibidē. vbi ꝟ. discreuit ordinē doctoz z auditoz. Tā multitudo credentiū spretis reb copula caritatis iuicē iūgebāt Apl'i vero ꝓfrute fulgētes xpi mysteria pandebāt Sz ista rnsio nō valet. Primo q̄dē q̄ textus dicit mltitu dinis credentiū erat cor vnū z aia vna. Et sequit q erāt illis oīa cōia. sed illud illis nccrio referē ad illos qui erāt de illa cōitate. q cū apl'i essent de illa cōitate. sequit q ipi hēbant in cōi Scdo q̄ aug. ꝟ in regula ptractās dictā autoritatē Sicut ei legitis in actibus apl'oz. q erāt eis omnia cōia. queriē igit de isto pno mie eis ad quid referē. Utq̄ ad apl'os vel alios alios Non vtiq̄ ad alios alios. q̄ be. aug. nihil pmiserat aut de q̄buscunq alijs ad q̄s posset referri. q oporet q referaē ad apl'os. q satis innuit textus be. aug. cuz ꝟ. Sic enī legitis in actibus apl'oz. q erāt illis oia cōia. s. apl'is. Cū enī nō ꝓponaē añcedēs aliq̄ō aliō q̄ apl'i. pz q illud relatm eis ꝟ referri ad apostolos Tertio pz ex eo q legit de be. aug. q cepit viuere fm regulā. sub sctis apl'is ꝟstitutā. Sz certū ē q sic cepit viuere. vt dimissis oīb in ꝓprio viuebat. ꝟ bonis cō mūib eccīe vna cū alijs in cōi. q̄ z apl'i habebāt i cōi Quarto q̄ be. clemēs q̄ tpe apl'oz fuit. expresse tenet et ꝟ be. iacobū mīorē. s. z apl'os illoz bonoz fideliū ꝓmitiuoz fuisse ꝟsortes. z ad cōitatē illam q̄ in cōi vi uebat ptinere. vt hēē in illo. c. dilectissim9. xij. q. i. ibi vide. Ad idē etiā facit. c. q̄ tua. q̄ō est greg. q. e. z. c. scimus. q̄ō est vrbani pape. Quito q̄ glo. sup ca. vi dēres. q. e. ꝟ. q epi. tenēt locū apl'oz q̄ ad dignitatez sacerdotes q̄ ad sacramentoz dispēsationē. mōchi q̄ ad renūciationē ꝓprioz et vitā cōem. Sed constat q monachi ita renūciāt ꝓprio. z vitam cōem tenent. q hñt in reb monasteriū ius z dñiū in cōi. q̄ z apl'i ha bebāt in cōi. Sexto q̄ hiero. xij. q. i. duo sunt. ponit duo genera xpianoz. s. laicoz q̄ hñt i ꝓprio. scōm ha bētiū in cōi. s. religiosoz. Si fuissent alicq̄ q nihil ha buissent in ꝓprio nec in cōi. posuisset tertiū gen9. z cū apl'i fuerint añ hiero. z xpiani ad vnū istoz generuz debēt cōputari nō q̄ ad hñtiū ꝓriū. q̄ ad hñtiū i cōi. q̄ hēbant in cōi. Septio ꝟ cal. in colla. prm. q talis tūc stat9 erat in eccīa in oīb. q̄ q̄lis nūc ē in cenobi tis paucis. Sicut enī illi hēbant vnitatē affectiōis. ꝟuersatiōis z possessiōis. sic z in monasterio ꝟstituti Et q̄ aucte pz. q sicut apl'i tūc erāt de eccīa. imo ꝓn cipaliores in ecclesia. ita habebāt illā triplicē vnitatē Preterea plati non pñt excludi a cōitate. cū sint capi ta eccīaz. nec p ꝟ dñs a bonis z dñio bonoz eccīe Sed apl'i erāt plati illi9 cōitatis. q nō poterāt exclu di a dñio bonoz illi9 cōitatis. glo. ergo illa. s. allega ta. q̄ dicit. q discreuit ordinē doctoz z auditoz. loq̄t de discretōe q̄ztū ad officia. de q̄ explificat. q. s. apl'i docebāt ceteros vt supiores. nō de discretōe q̄ztū ad pfessionē pauptat9. imo in h̄ nulla erat discretio seu

distinctio. Patet g̃ q̃ apl̃i p⁹ xp̃i ascẽsionẽ habuerũt in cõi aliq̃. Et sic expedito h̃ arti. Rñdendũ ad obiectiones q̃ fieri possent. Et his p3 error non ca. libelli hoz igne tpali z eternali cõburẽdoz qz heretici. vbi dicũt q̃ bona pmittue ecclie. de q̃b3 o3 acẽ. iij. Erãt illis oĩa cõia. q̃ etiã p⁹ distributionẽ erãt cõia. Et qz vt asserũt 3 falso. iob. determinauit q̃ p⁹ distributiõez erãt ꝓpria eoz q̃b3 distribuebant. dicũk eẽ hẽtici. Sz sciendũ q̃ bona illoz sicut z nũc q̃ũcũq3 religiosorũ p⁹ distributionẽ erãt q̃dẽ adhuc cõia. inq̃tuz illi ad q̃s spectabat dispẽsare vt ꝓlati z ꝑcuratores añq3 essent in vsu q̃ ad ea q̃ vsu ꝯsumũk. poterãt ab eis auferre z dare alĩs. z multo magis q̃ vsu nõ ꝯsumunt vt vestes. Sed cũ illi q̃b3 cõcessa erãt. vtebant z comederẽt z bibentes ea. tũc nõ erãt cõia sed ꝓpria eoz q̃ eis vtebant. Et hec nõ ẽ illa ꝓpietas. cui abdicat i religionib3 p pauptatis votũ. 3 p̃ma videlz vt etiaz cõcessa ad vsũ. vt vestes q̃ non ꝯsumunt statĩ ex vsu vel vsu ꝯsumptibilis. vt panis añq3 vrant. possit p libito volũtatis talia alĩs distribuere. Et q̃ prelati nõ valeãt illa alĩs ꝯferre. nisi eẽnt ipsi in extrema necessitate. Et de hmõi ꝓpietate loquunk iura. ex de sta. mo. cũ ad monasterium. z xij. q. i. nõ dicatis. nõ de alia.

Cõtra conclusionẽ .§. xxiii

dicti. vij. articuli arguik p̃mo sic. Q3 ẽ per apl̃icã sedẽ in fide z moribꝫ sel̃ diffinitũ z approbatũ nõ fas ẽdeiceps ꝯdicere. Hoc pbak di. xix. si romanoz. vbi o3 q̃ vere apl̃ica sedes approbauit. hodie teneak accẽptũ. Et. c. sic oẽs. z. xxiij. q. i. hec ẽ fides. Probak z h̃ rõne. qz si aliq̃ tpe ecclia aliq̃d ꝯ fidem declarasset. tũc nõ fuisset sp ẽgo sine macula z ruga. Jtẽ sic. Promissio xp̃i q̃ pmisit. Lu. xxij. q̃ fides petri nũq3 deficeret fuisset falsa. tũc enĩ fides aliq̃ tpe defecisset. Sicut g̃ei q3 est p euãgeliũ diffinitũ. nõ ẽ fas ꝯdicere. sic q3 est sel̃ p apl̃icã sedẽ circa ea q̃ sũt fidei sel̃ diffinitũ z approbatũ. nõ ẽ fas ꝯdicere. Sed p apl̃icã sedẽ sel̃ fuit diffinitũ z approbatũ. q̃ xp̃s z apl̃i nihil habuerũt nec in ꝓpio nec in cõi. q̃tũ ad dñiũ. g̃ opositũ asserere nefas esse videt. Nioz pbak ex de ẏ. sig. Extra q̃ semiat. li. vi. §. porro. vbi sic o3. Dicam⁹ q̃ abdicatio oĩm rez in ꝓpio vel in cõi ꝓpter deũ meritoria ẽ z sctã. z sequik. Quo pmi fundatores militãtis ecclie put ab ipso fonte hauserãt. volentes pfecte viuere p doctrinẽ z vite ipsoz alucos deriuarũt. Jtẽ ibi o3. q̃ xp̃s hãc expropriationẽ z ẏbo docuit. z exẽplo firmauit. Que q̃dẽ decretalis fuit p plures romanos põtĩ. ꝯfirmata. z etiã p cõciliũ vienẽse. g̃ ꝛc. Sz ad istud rñdet sic ab aliquib3. q̃ illa decretal. extra. ẽ reuocata per Jo. xxij. in illa q̃ incipit. qz nõnũq3. z iõ argumẽtũ sumptũ ab illa nõ cõcludit. Sed sciendũ q̃ decretal aliq̃ põt dici reuocata dupl̃r. vno mõ tãq3 falsa. sicut q̃n determinak expẽsse flm esse q3 in illa ꝓtinebak. Et sic dicũt illã decretalẽ. extra. nõ esse reuocatã p illã aliã subsequẽtẽ. qz nõnũq3. Allio mõ põt dici reuocata. qz dubia. qz. s. ꝓtẽta in illa sub dubio reuocank. Et sic dicũt q̃ fuit reuocata. Q3 declarãt sic. Illa decretalis o3 reuocari tãq3 dubia. circa quã z ꝓtẽta in ea ꝓtingit ꝯie opinari. Sz sic ẽ de illa decre. extra. vt p3 p ꝓtõem. qz nõnũq3. g̃ tãq3 dubia est reuocata. z p ꝯñs ei⁹ auctí nõ ẽ nccrio standũ. Sed ista rñsio non euadit difficultatẽ rõnis inducte. qz si ecclia diffinit aliq̃n in fide z moribꝫ aliq̃d esse verũ. z postea oppositũ. g̃ ecclia aliq̃n errasset. q3 videt absurdũ. Et iõ rñdet alit. videlz q̃ sicut p3 ex⁹ baptismo z ei⁹ effectu. Maiores. q̃n occurrit aliq3 dubiũ in articul⁹ fidei vel in sc̃ptura sara. 3 declaratio magistral̃ possit ptinere ad doctores q̃scũq3. tñ declaratio z determiatio auctoritatiua z finalis cui oẽs hñt acq̃escere. ptinet ad dñm papã. q3 clare fuit ostensum acẽ. xv. vbi orta dissensione. vtr̃ legalia seruari debẽt cũ euãgelio ꝯsuluerũt petr̃ z alios apl̃os q̃ erant in hierl̃m. Et petr⁹ sicut ꝓnceps apl̃oz decreuit legalia nõ eẽ seruãda. Nec obstat q̃ iacob ibidem dicit. Ego iudico nõ inq̃etari eos ꝛc. qz petrus ꝓio decreuit. postmodũ iacob sicut loci illi⁹ eps. ad oñdẽdũ q̃ ibi sicut in tota ecclia iurisdictionẽ ordinariam habebat. Jacob aũt in illo loco nõ q̃dẽ eq̃lẽ 3 subordinatã. qz sua erat sub illa petri. Jtẽ certũ ẽ q̃ snia iacobi nõ potuit artare ex̃ terminos sue iurisdictiõis. sed illa snia petri obligauit vniũsos p orbẽ. Si g̃ cũ occurrũt dubia circa scripturã sacrã vel articulos fidei declaratio z determinatio spectat ad papã. multo forti⁹ cũ occurrũt dubia circa intellectũ alicui⁹ ꝯstõnis vel pdecessoris sui. declaratio z determinatio spectat ad ipm papã. Mõ circa dicta illius ꝯstõnis ꝯtingebat dubitari de pauptate xp̃i z apl̃oz. Et iõ ioh. xxij z rei veritatẽ z vez intellectũ illi⁹ ꝯstõnis voluit declarare. Et iõ q̃tũ ad h̃ nõ ꝯdicit illi ꝯstõni ex̃t. 3 illã declarat. Cũ g̃ o3 q̃ in illa decretali diffinitur q̃ xp̃s z apl̃i nihil buerũt q̃tũ ad dñiũ i ꝓpio vel i cõi Dico q̃ nõ ẽ verũ simpl̃r. vel si alicui diceret intelligẽdũ esset q̃tũ ad bona ĩmobilia. nõ q̃tũ ad mobilia. Et h̃ videt dicere text⁹ Luc. ix. cũ o3. Fili⁹ hois non hz vbi caput suũ reclinet. Nõ enĩ hẽbant xp̃s z apl̃i domũ vel agr̃. sed bñ babuerũt eoz ꝑcia. Q3 o3 g̃ in illa ꝯstõne. ex̃t. dicim⁹ q̃ abdicatio oĩm rerũ i ꝓpio vel in cõi ꝓpẽ deũ meritoria ẽ z sancta. quã pmi fundatores ꝛc. Dico q̃ abdicatio oĩm rez ꝓpio vel i cõi. intelligẽda ẽ supple oĩm ĩmobilium. Et eodẽ mõ q3 ibi o3. Hãc expropriationẽ xp̃s docuit ẏbo. z exemplo firmauit. Dico q̃ intelligik q̃tũ ad bona ĩmobilia q̃ pmittua ecclia hre noluit. qz futurã eccliaz ingentib3 puidebat. Nõ aũt de bonis mobilib3. nec ẽt de ĩmobilib3 intellexit. q̃tũ ad ius in vsu. 3 solũ q̃ntũ ad ius z dñiũ in re simpl̃r. Uel põt alit dici distinguẽdo de ꝓpio z cõi. Nã ꝓpiũ põt accipi dupliciter. Uno mõ put distinguik ꝯ cõe. Et sic abdicatio rerũ etiã mobiliũ in ꝓpio ẽ sctã z meritoria. Allio mõ put distinguik ꝯ alienũ. Et sic abdicatio rez in ꝓpio videlz q̃ q̃s viueret nõ de suo 3 alieno. in q̃ nullũ ius hẽret saltẽ sicut ps cõitatis nõ ẽ meritoria nec sctã. Similik abdicatio in cõi põt intelligi dupl̃r. Uno mõ q̃ cõitas nihil hẽat q̃tũ ad ius z dñiũ in reb3 mobilib3 vel ĩmobilib3 p vllo tpe. z sic abdicatõ in cõi nõ ẽ sctã nec meritoria. Allio mõ q̃ sic cõitas nihil hẽat q̃tũ ad ius z dñiũ. q̃ singli eoz hẽrent p libito volũtatis. ac si hẽrent in ꝓpio. z non flm distributionẽ superioris. z sic dico q̃ abdicatio in cõi ẽ meritoria z sctã quã pmi fundatores seruauerũt. vt p3 acẽ. iij. q. singuli non vtebant bonis illi⁹ cõitatis ad votum. sed

put distribuebat eis a supioribꝫ. Ad ꝯ g̃ dr in dicta decre. extr. q abdicatio in ꝓprio ē sctā t meritoria. vi delz put distinguit ꝓprīū ɔ cōe. nō put distinguit ɔ alienū. Et sil'r abdicatio in cōi ē meritoria. put cōe distinguit ɔ ꝓprīū in priculari hūdo ius t dñiū qlibet de cōitate in reb'. Et ex his pz. q q̄ fuerūt p nicolauz circa pauptatē xpi t apl'oz dicta vel edita in ɔstone extr. nō fuerūt ɔria. sed p io. xvj. in sua ɔstone. Quia q̄rūdā. fuerūt magis explicite declarata.

Secūdo cōtra ve. ℔. XXIIII

rā ɔclonē arguit sic. facē ɔ pceptū ē mortale p̄m oēs Sz apl'is fuit pceptū nihil hre in ꝓprio vl' in cōi. q̄ pz mat. x. vbi xps dixit impatiue. Nolite possidē aurū nec argētū. nec perā nec calciamēta. nec duas tunicas ꝛc. Et ɔfirmat b. q mar. vi. dr. q pcepit eis ne qd in via tollerēt. Et ad idē dr glo. b. aug. sup illō q̄ dixit petr' ɔcto. Aurū t argētū nō ē m̄. q̄ pceptū dñi petr' seruabat nō hīs aurū t argētū. Luz g̃ apli nō dicant peccasse mortaliē circa pauptatē. Si habuissent aliqd in ꝓprio vel i cōi. fecissent ɔ pceptū. et mortaliē peccassent. g̃ nihil būerūt in ꝓprio vel in cōi Sz ad istud rñdet mltipl'r t optie. Prīo qdē q̄ p̄m b. aug. in plurib' locꝫ istud nō fuit pceptum sz documētū. vñ faciēdo ɔtrīū nō peccabāt mortal'r. sic nec religiosi peccāt mortal'r trāsgrediendo documēta. i. monitiones t cerimonialia suoꝝ ordinū nō ex ꝓcepto. Et q nō fuit pceptū pt̄z ex b. q̄ sub eodē ɔtextu dr Lu. x. Neminē p viā salutaueritis. Nimis enī durū videt dicere. q apli t apl'ici viri eūtes ad p̄dicandū si salutarēt peccarēt mortaliē. Preēea multa ex eis q̄ ibi inē dicta fūt repiūt būisse. Nā t loc'os hēbāt. q̄s iudas portabat t sacculū t perā. Unī dixit eis Lu. xxij. qui hz sacculū. tollat sil'r t perā. ex q̄bꝫ ꝫb p̄supponit eos būisse illa. Marc' dr q portarēt ꝫgā quā tñ phibita ali' refert xp̄m habuisse nō solū vnā tunicā. pt̄z ex euāgelio. q̄ vltra tunicā incōsutilē quā nō diuiserūt pnī fūt milites vestimēta sua. Sz t de calciamētis dixit baptista. Nō sum dign' portare calciamēta ꝛc. Ad t si greg. expōat mystice. tñ t l'ralis expositio p' seruanda ē. Et petro dictū fuit act. xij. Calcia te caligas tuas. Preēea ista fuerūt apl'is dicta vt p̄latis. q̄bꝫ succedunt epi. fuit enī dictū eis qñ misit ad p̄dicādū. q̄d exercitiū cōpetit p̄latis ex officio. religiosis vel alīs ex cōmissiōe vel ꝓuilegio. Item ex b. accipit forma t institutio p̄latoꝝ in ecclia. vt dr beda. Sed null' dr q p̄lati cū vadūt ad p̄dicādū. peccēt mortaliē si bñt aliq̄ in cōi. imo b. dicē eēt dānare sctissimos epos t doctores eccl'ie. b. aug. am̄b. hylar. greg. q̄ bona eccl'ie in cōi possederūt. t laudabiliē dispēsauerūt Nō igit fuit b. ad l'raz pceptū. sz documētū nō nccio obseruādū. Et q̄d allegatū ē. s. Marc. vi. Precepit eis ꝛc. dicēdū q pceptū in sc̄ptura aliqñ sumit stricte p nccria obligatōe. vt illud Jo. xv. Hoc ē pceptum meū. vt diligatis iuicē. Aliqñ sumit large p̄ documēto vel admonitiōe. vt illō Mar. vij. pcepit eis vt nemī dicerēt. s. mutū t surdū fuisse sanatū. Durū est dicere q illi cū nō seruarēt b. sz diuulgarēt. peccarent mortal'r. potiꝰ ibi fuit documētū. vt dr. b. grego. ad docēdū videlz nos vitare laudes hūanas. Sic etiaz pōt dici. q cū xps inēdixit ista. nō ista. phibuit. vt nō brēt aliq̄d ius in tpalib'. sz ꝓpē multas alias cās. vt docēt doctores sctī. Et p̄ia vt oīderet alimēta ab eis deberi q̄bꝫ p̄dicabāt. Et hāc rōem assignat. b. biero. Scōa ad tollēdū aplis oēm pusillanimitatē t sollicitudinē supflua circa tpalia. Et hāc ponit. b. gregoꝛ' Tertia vt totā spē suā in deo ponerēt. Hanc cāgit cyrill'. Quarta vt ꝫtutē mgr̄i mittentis oīderet cū nihil eis defuerit quā rōem xps expīssit Lu. xxij. qñ misi vos sine sacculo ꝛc. Quinta ē vt ista nō hērēt ad superfluitatē. t ꝓpē ista p̄dicarēt. Scōo pōt dici. q falsuz ē dicere q aplis fuit pceptū nihil hre in ꝓprio vel cōi. Nec b. pōt hr̄i vt illi asserūt. ex ill' ꝫbis. Nolite possidere auꝝ ꝛc. Nā b. fuit dictū nō solū aplis. sz et. lxx. discipul'. vt hr̄ Lu. x. qñ xps deligauit eos ad p̄dicandū. Sed ill' discipul'. lxx. nō fuit b. pceptum. s. nihil hre nec in ꝓprio nec in cōi. q̄d t illi ɔcedūt. Ergo ex illis ꝫbis ɔcludi nō pōt. aplis illō fuisse pceptū. Tertio dici pōt q illud t si fuisset pceptū q̄d tñ non fuit fuisset eis factū p loco t tpe. s. qñ fuerūt missi ad p̄dicādū in via. sicut dr text' euāgelij. pcepit eis. Nihil tulerit in via t aliq̄ q fuerūt licētiati t dispēsati apli seu licētiati t libati a tali pcepto in vltia cena. g̃ non obligabant ex illo verbo. dn alio tpe vel loco possent aliq̄ hr̄i in cōi. Nec in via fuit eis ꝓhibitū aliq̄ portare. Sz solū ea q̄ possent aliqliē distrahere a p̄dicatione ꝫbi. vñ ɔcessit eis portare vnā tunicā t sandalia Mar. vi. in q̄b' si hēbāt solū nudū vsū facti. q̄ro q̄s hēbat de ill' dñiū. t nō videt posse dari nisi ipi q̄ portabāt. Et ꝯ dicūt aliq̄ t bñ. q in oīb' argumētis q̄bꝫ ex auctē canonis t sctoꝝ. pbant q nihil būerūt in ꝓprio vel in cōi. cōmittit fallacia ɔsequētis arguēdo Nō habuerūt ista. g̃ nulla. vel fuit pceptū eis q non habuerūt ista. g̃ nec aliq̄. Quarto p illa ꝫba. nō pl' phibuit eis dñiū illaꝝ rez q̄s vsū. cū ait. Nolite portare auꝝ ꝛc. ita q p illo tpe nō debebāt hre vsū auri t argēti. Alioqn potuissent portare bonos florenos ad vsū suū. dñio penes alios remanēte. q̄d ipi nō dicūt t appet ex textu. Et sic pz ɔclo. q ex ill' ꝫbis in q̄bus se multū fundāt. nō pōt hr̄i eis factū pceptū. q nihil hrent in cōi vel in priculari. sz ne ista tpalia portarēt. t q̄rerent tā q̄s incerti t nimis sollicīti de q̄ viuerēt. t supflua tenērtes nimis iordinate ad ea afficerēt Et p̄m b. pt̄ dici fuisse eis t successoribꝫ pceptū. non simpl'r rōe portatiōis vel hītatiōis. sz rōe nimie sollicitudis t amoris. Et ex his pz error. vij. c. libelli maledicti fraticelloꝝ. vbi dicūt q xps simpl'r t absolute cū misit ad p̄dicādū aplos dr. Nolite possidere auꝝ t argētū ꝛc. inēdixit eis oē ius vt dñiū oīm rez tpaliū ad l'ram. Et q Jo. xxij. declarauit ɔtium t bñ. dicūt beretici. Sz pz ex declaratōibꝫ doctoꝝ iductoꝝ t rōnibꝫ. q illud fuit documētū nō pceptū. Et si pceptū ad tps cū misit ad p̄dicandū exercēdos p illa vt incipiētes in statu religioso. Uel melī. q pcepit ex ī tētiōe seu phibuit in ill' ꝫb inordinatū affectū ad trenā t nimiā curā t sollicitudinē t ea q̄ haberēt impedire ab actu p̄dicationis. Jpi g̃ falsi t beretici sūt p̄m l'ram q occidit exponētes t male.

Tertio potest argui. ℔. XXV

sic. xps fuit pfectissim' in euāgelica pfectōe. Sed ad euāgelicā pfectionē pt̄inet pauptas. g̃ pfectissim' in

pauptate. Sed maior ē pauptas nō hr̄e nec in ꝓpo nec i cōi. ꝫ hr̄e saltē in cōi aliq̄ mobilia. ḡviōr q̄ rps ñ būit nec i ꝓpio nec i cōi. Ad qō rñdeť q̄ pauptas euāgelica pōt accipi dupl'r. Uno mō ꝯtū ad ꝑpatio nē ai. ꝛ sic ē virt⁹ non alia a charitate. Et isto mō fuit rps pauprim⁹ sup oēs. etiā iob. bap. Alio mō p̄ accipi ꝑm effectū extiorē. i. carētiā rer̄. Et sic nō ē essen/tialr ꝑt⁹. ꝫ instrm valde accōmodū ad pfectionē virtut̄. ꝛ sic rps nō fuit pauprior iohe. Sz h̄ ē adūtēdū q̄ bōitas i instro nō attēdit ꝑm q̄ntitatē instri. ꝫ ꝑm ꝓportionē ad finē. sic ptz i medicia. Et iō nō oportuit q̄ rps sūmā pauptatē assumeret ꝯtū ad effectū exte riorē. alioq̄n nec debuisset hr̄e victū ꝛ vestitū. ꝫ q̄ ha beret pauptatē magꝫ ꝛgruentē fini nr̄e redemptōis. Ipe enī q̄ ꝑ salute hoim venerat ꝛ ꝛūsari cum eis ha bebat. vñ sic sūpsit abstinentiā nō sūmā vt iob. bap. sed ꝛformē cōi vite hōeste. ita ꝛ paupertatē hns me/diocrē. s. cū aplis in cōi mobilia. q̄ mod⁹ nō hz aliq̄d viscositatis. vt hr̄e imobilia. nec anxietatis plurimū vt in cōi vel ptic'ari mō declarato. Et cū ōr. Nisi q̄s renūciauit oībz q̄ possidet nō pt me⁹ eē discipul⁹ Lu. xiiij. rps ḡ oībz renūciauit in ꝓpio ꝛ cōi. nō seq̄t. Nā ꝛ q̄cūq̄ renūciat sec'o vt oēs religiosi q̄ affectu ꝛ effe ctu abdicāt ꝓprietati. dicunt vere renūciare oībz. ꝛ tñ licite aliq̄ hūt nō solū mobilia in cōi vt p̄dicatores. ꝫ etiā imobilia in cōi. vt oēs mōchi. Nec maioris pfe ctionis ē renūciare oībz in ꝓpio in cōi. vt miores fa ciūt ꝯtū renūciare oībz in ꝓpio solū. sed nō in cōi. vt p batū est. s. in. vi. articulo lz sit artior renūciatio.

Quarto pōt argui. §. XXVI

ꝫ ex multis auctib⁹ canonis ꝛ sctōz. vt illud Mat. xix. Ecce nos reliq̄m⁹ oīa. ḡ in ꝓpio ꝛ in cōi. Et illud Mat. viij. Fili⁹ hois nō hz vbi ca. su. re. Et ps. xxi/ ix. in ei⁹ pson̄a. Ego medic⁹ sū ꝛ paup. ꝛ. b. aug. Sia ꝛtēpsit xps ḳrena mōi vt ꝛtēnēda eē demōstraret. Et eusebi⁹ sup mat. ōr aplos fuisse extreme pauptatis. Et. b. hiero. Si vis eē pfect⁹. nihil hēas p̄ter xpm. Et sup illud mat. xvij. qñ iuētū staterē i ore piscis Petr⁹ ad mādatū xpi soluit tributū. cū aliūde nō hr̄et. dic̄ b. hiero. q̄ tāte dñs fuit pauptatis. q̄ non hēbat vñ solueret tributū. Et si obꝯciať. ait ipe de locu' q̄s fe/rebat iudas. Rñdebim⁹ q̄ reputabat nefas id quod portabat in locu' ꝑ paupib⁹ in suos vs⁹ ꝛūtere. Et multe alie auctes possent iduci. Ad has rñdeť. Ad illā. Ecce nos reliq̄m⁹ oīa. verū ē. q. in ꝓpio renūcia/uerūt. ꝛ reliq̄rūt oīa. Ad sc̄am. Utiq̄ ꝛcedim⁹ q̄ fi li⁹ hois nō būit vbi caput recliaret. i. domū. ꝫ ꝑ h̄ ñ rollit. si nō būit imobilia. q̄n habūit mobilia in cōi. Ad tertiū. Utiq̄ paup fuit xps. pauꝛ hns ꝛ mēdic⁹. ab alijs petēs elīnas. Sz ꝛ mēdicātes dicunt. ꝛ sūt frēs p̄dicatores. ꝛ tñ licite hūt mobilia i cōi. Ad au/ctoritates sc̄oz. si mille eēnt. pt rñderi vno ꝟbo. Oēs eū auctes q̄ dicūt q̄ int'dixit eis oīa. vel q̄ renūcia/uerūt oībz. vel sūt intelligēde ꝯtū ad modū būdi. sc̄z q̄ nō hēbāt in ꝓpio. vel ꝯtū ad curam puidēdi ꝛ vt amouerēt superflua. Cōtēpsit enī xps. ꝑm. b. aug. oīa mōi. q. i ꝓpio. nā q̄ hūť in cōi. nō dicūť mōi sz dei. q̄ aūt in ꝑpo mōi dici pñt. fuerūt aplī extreme paup tatis ꝛgruētis tñ fini. ꝛ h̄ ē hr̄e tñ in cōi ꝛ ad nccē. nō ad superfluitatē mobilia. Ad illō. b. hiero. Nihil hēat p̄ter xpm. intelligi pt vel in ꝑpo. Nā religios⁹ ver⁹ nil hr̄e ōr. lz mōsteriū suū multa hēat ēt imobilia. vel in telligit q̄ ad affectū inordinatū. Ad illud de tributo rñdeť. q̄ xpo aliq̄ offerebanť sibi ꝑ suis ꝛ apl'oz nc/cessitatib⁹. aliq̄ vt paupib⁹ distribuēda. sic etiā bodie fit in religios⁹ q̄b⁹ pla dāť. ꝛ cōmittūť disp̄sanda. Et vtiq̄ portabat iudas in locu'. tūc aūt q̄ soluit tri/butū nō erat in locu' aliq̄d de his q̄ data erāt eis ad vsū eoz. ꝛ si essent q̄ paupib⁹ eēnt distribuēda. Sz nō seq̄t. q̄ si tūc nō erat in locu' aliq̄d in vs⁹ suos ꝯ tēdū. q̄ nūq̄ fuisset. imo exp̄sse pz. q̄ als erant talia. Nā cū iuerť in sichar ad emēdū cibos Joh. iiij. vtiq̄ de locu' receperūt illā pecuniā ꝑ vsu xpi ꝛ discipu loz ipsoz. Et sic etiā q̄ petr⁹ dixit acť. iij. Argētuz ꝛ auz nō ē mihi. nō seq̄t q̄ si tūc secum nō hēbat q̄n als potuisset hr̄e in cōi. ꝛ mulieres q̄ dicūť mīstrasse xpo ꝛ discipul'ō facultatib⁹ suis. nō seq̄t q̄ sp h̄ fuit. ꝫ tūc ipi nec ēt i cōi hēbāt. sic viuētib⁹ i cōi aliq̄n eis ōficiūt ēt mobilia ꝑ aliq̄ tpe. vñ sibi ꝓcurāt ꝑ diūsos modos. Nec enī mulieres forte ꝯtinue secute sūt eū.

Octauus articu. §. XXVII

lus ē. Utr̄ sit hēticū asserē. q̄ xps ꝛ apli nihil būerūt i cōi. Sz q̄ de mā heresis sarꝫ hr̄. in. ij. pte ti. vlti. iō breuissime h̄ expediet. Sciendū igiť q̄ ad h̄ vt q̄s ꝑ prie dicať hēticꝰ q̄tuor req̄rūť. Primū ē error i intel lectu. ita q̄ male sentiat de ꝟitate. Unī. b. aug⁹. ōr. q̄ hereticꝰ ē q̄ falsas opiones gignit vel seq̄t. Licet enī fornicās vel furās agat ꝺ ꝟitatē. q̄ ōr nō mechandū nec furādū. nō tñ ē hereticꝰ. nisi extimaret talia eē licita ꝛ ptinaciť. Et rō ē q̄ nō hz errorez in ītellectu. ex q̄ scit eē mala. Scōm q̄ō req̄rit ad heresim est. q̄ talis er ror sit circa ea q̄ ptinēt ad fidē. vel ꝺ ꝟitatē determina/tionis eccl'ie. in his q̄ ptinēt ad fidē ꝛ bonos mores ꝛ nccria ad ꝯsecutionē vite eē ne. Si enī eēt error i his q̄ nō sūt nccria ad salutem. vt q̄ sol sit mior terra. vel alias cōclones pbicas vl geometricales nō ptinētes ad fidē. ibi nō ē heresis vel error piculosus saluti. Et q̄ determinatio dubioz circa fidē vl sacrā scpturā spe ctat ad eccl'iam ꝛ p̄cipue ad sūmū pontī. vt. xxiij. q. i. q̄ties. Jō in hmōi stādū ē determinatiōi eccl'ie ꝛ sū/mi pontī. p̄cipue. Et ptinaciť asserēs ꝺ hmōi determi nationē eccl'ie ꝟstituit hereticū. sic sentiēs ptinaciť ꝺ fidē. Tertiū q̄ō req̄rit ad heresim ē q̄ sit pfessus ca/tholicā ꝟitatē. ꝛ si enī aliq̄s nō eēt pfessus catholicā ꝟitatē. q̄ pfessio fit in baptismo. vbi pmittit se credē q̄ sūt fidei. vel patrin⁹ ꝑ eo si ē puul⁹. si male sentiret de his q̄ sūt fidei ꝛ ptinaciť. ex q̄ non est pfess⁹ talē si dē xpiānā. nō diceret hereticꝰ. ꝫ iudeꝰ vel paganꝰ q̄ sūt ex eccl'iam. Et de hmōi eccl'ia nō iudicat vt de he reticis. Uidet ēt req̄ri q̄ talis pfessꝰ fidez. aliq̄d credat circa ea q̄ sunt fidei xpiane. ptinēs ad dīnitatē vl hu manitatē xpi. Si ei nullā ꝟitatē de xpo ꝟstiterek. ma/gis ꝑprie diceret apostata ꝯtū hereticꝰ. hereticꝰ tñ etiā diceret. ꝛ vt hereticꝰ puniret. ꝛ q̄ui⁹ peccaret ꝯtū si ali q̄ crederet. Quartū q̄ pficit heresim ē. vt obstiata vo lūtate ꝛ ptinaci illud eligat. vel seq̄t errorē. Uñ si ali q̄s non ptinaci malicia ꝛ obstinata erraret circa ea q̄ sūt fidei. parat⁹ emēdare se q̄n sibi oñderek falsuz esse q̄ō verū putat. talis nō prope diceret hereticꝰ. q̄ō ex̄pse oñdit. aug. xxiij. q. iij. dixit aplus. Et idē ōr. Erra

re potero. heretic⁹ nō ero. qz. ſ. ptīnax non erat in ſuis opinionib⁹. ſed parat⁹ corrigere ſniam. cū ſibi fuiſſet error demonſtrat⁹. Uñ cōſtat q̄ ḡtidie inē doctores magnos etiā circa dīna ſūt opiniones diūſe. z aliq̄ ꝺdictorie q̄rū altera ncēe eſt eē falſā. Tñ nulla repu/tat heretica. donecq; eccliam fuerit altera determinata Dis igit q̄ruor ꝓcurrētib⁹ ꝺs cēſet heretic⁹. Nūc ad qōem rñdendo. Cū eccl'ia determinauerit p Jo. xxij in iſta ꝺſtōne. qz ita. q̄ xp̄s z apl'i habuerunt aliq̄ in cōi. z ꝺrium aſſerere iudicauit eē hereticū. Jdeo poſt iſtā determinationē ptinaciter aſſerere xp̄m z apl'os nil habuiſſe in proprio nec in cōi. ſz habuiſſe ſolū nudū vſum facti. in oībus reb⁹ in quib⁹ ē vſus. q̄ vſus talis eēt illicit⁹. eſt hereticū. z vt heretic⁹ talis ē puniendus. Uñ ꝙ iſtā determinationē tenere illud. z ſi eſſet falſum. non tñ hereticū. qz non erat declaratū ꝺ eſſe ꝺ ſcripturā. q̄ ſol⁹ vſus nud⁹ facti abſq; aliq̄ iure vel dñio eēt illicitus. Et per ꝺ pōt excuſari aluar⁹ q̄ ſcripſit libū nōbilē de planctu eccl'ie. Ubi multū diffuſe ꝓſequit iſtā mām. tenendo z pbādo mō ſuo. ſed nō efficaci xp̄m z apl'os nil habuiſſe etiam in cōi Uidet enī nondū ꝺrium eius fuiſſe determinatū. vñ ſubmittit ſniam ſuā correctioni eccl'ie z detminationi ipſius Jo. xxij. q̄ hoc determinauit tpe ſuo ꝺrium ſcz declarando.

Aſſerūt etiā dicti §. xxviii

fraticelli in libello ſuo virulēto q̄ papa Jo. xxij. dixit multa heretica in diūſis ſermonib⁹ ſuis. q̄s publice in papatu diſſeruit. Et qz dicebat a q̄buſdā circa finē vite illos reuocaſſe z ſubmiſiſſe ſe in oībus dictis ſuis determinationi eccl'ie dicūt illū fuiſſe hereticuz z q̄ nō ſuffecit reuocatio illa p illū modum. ſed vtrū dixerit primū talia q̄ ſapiunt hereſim ignorat. Tñ ſi dixiſſet ex q̄ non ptinax fuit. ſed determinatiōi eccl'ie ſe ſubmiſit. non pōt dici ex ꝺ heretic⁹. vt pz p. b. aug. xxiij. q. iij. dicit apl's. Ex epl'ū in ioachim abbate cuius opinio ꝺ petz lombardū de mā trinitatis reprobat vt heretica. ipſe tñ non heretic⁹ ꝺdēnat. Et ꝺ iō. qz ſubmiſit opuſcula ſua correctioni z determinationi eccl'ie in fine. vt pz ex de ſum. trī. z fide ca. dānamus Jtē q̄ dicūt non ſufficere talē reuocationē. ſed oportz facere publice z cū adiuratione ſolēni inducētes plura ca. vt. i. q. vij. donatū. z. c. ſaluberrimū. z. c. cōuenientib⁹. z ex de hereť. ad abolendā. falſum ē. Nā illa iura loquunt⁹ q̄n error ē diuulgat⁹ z ille habet facultatē reuocādi publice. z plati eoz ꝺ exigūt ad tollendū ſcandalum infectionis talis doctrine. que oīa vacāt in caſu nr̄o. Uez in illis inſiſtere. dicūt nō curare. qz ſucceſſores ei⁹ nō eum in illis erroribus ſecuti ſunt. Sed hāc ſniam quā determinauit de paupta te xp̄i z apl'oz. ſ. q̄ habuerūt aliqua vt mobilia in cōmuni. quā dicunt hereticā. qz iſtā nō reprobauit. ſed nec ſucceſſores ei⁹ ſed eā ſequūt dicūt eſſe hereticos Sed ipſi peſſimi boies ſunt heretici veri. qz aſſerūt ꝺ determinationez catholicā factam p eccl'iam z dñm papā Jo. xxij. z oēs ſucceſſores ei⁹ veros catholicos ſūmos pontifices. z oēs alios plātos eccl'ie z doctores vtriuſq; z mḡros plurimos in theologia cuiuſlibet relig'onis acceptā examinatā z approbatā vt veriſſimā. Et facierēs ſciſma ab obedīētia romani pontificis receſſerūt p̄ficiētes ſibi aliud caput antipapā vel port⁹ antichriſtū aſſerētes penes ſe verā eccl'iam catholicā cū ſint ſinagoga ſathane. Et cū oīs iuriſdictio plator⁹ eccl'ie vt a fonte p̄cedat a papa. falſo opinātes oēs ſucceſſores Jo. xxij. qz ſecuti ſūt verā determinationē ei⁹ factā circa dictā mām. eſſe hereticos. z per ꝺ dicūt eſſe excōicatos z ſuſpenſos. z oēs etiā plātos qui aſſentiūt illi determinatiōi. Nec debere a talib⁹ accipi ſacramēta. niſi baptiſmū in caſu nec̄tis. nec audire dīna eoz. ſed a ſuis pſeudo epīs z ſacerdotib⁹ accipi ſacramēta vtiliter z ſalutifere. Ad ꝺfirmationē ſue doctrine adhuc bñt oſtendere vnū paruuz miraculū niſi fumū z cineres cū cōbuſti fuerunt aliqui ex eis. Nec mirz. qz verax de⁹ nūc̄ falſitatē operibus ſuis. ſ. miraculoz approbaret. cum eaz deteſtet. Nr̄i autē q̄ tenuerunt illā determinationē Job. xxij. vt veriſſimā vſq; ad p̄ns. ſ. annū. M. cccc. claruerunt varijs miraculis in diūſis locis. Jn dicto libello cū eis cōburendo aſſeuerāt nos dicere. q̄ in papaz nō cadat ſimonia. Qđ falſum ē nr̄os doctores ꝺ dicere. Sed bñ diſtinguit. b. tho. z pe. in. iij. z alij. qz de ſimonia poſſum⁹ loq; dupliciť. Uno mō q̄ ad penas a iure inflictas ꝺ ſimoniacos. ſ. ſuſpenſionis vel excōicationis. Et ſic eſt verz. q̄ in papā non cadit ſimonia. qz nullis penis iuris poſitiui ſubḡicit vel ligat. Alio mō q̄ ad peccatū qđ mortale eſt. Et ſic in papā pōt cadere ſimonia. qz ſi ordines vel ſacra vel alia ſpūalia ꝺferat p tpalib⁹ appciatiue. vtiq; ſimoniā cōmittit. Non autē ſi ꝺferendo bñficia reſeruet ſibi partē fructuū diūſis de cauſis p neccīibus curie z hmōi. vt fit in annatis. qz nō cenſet illud ſimoniacū. Et ſic oēs nr̄os dicunt eē ſimoniacos. qđ falſum ē. Sed de ſimonia habes plene in. ij. pte. ti. i. c. iiij. z de cenſuris ei⁹ in. iij. parte. ti. de excōicatione. z ti. de ſuſpenſione.

Titulus tredecimus de dono fortitudīs. Fortitudīs q̄ddītas z effect⁹. Cap. i.

Quīt donū conſilij ſequit in aucte Eſa. xi. donum fortitudinis de quo in p̄s. cxvij. Fortitudo mea z laus mea dñs z fact⁹ eſt mihi in ſalutem. Nec cū cōſiſtat in aggrediēdo multū ardua vbi ſunt mortis pericula in ſufferendo equanimiť moleſtia. In repellendo per reſiſtentiā dyabolica rēptā mēta. q̄ oīa abundabūt vltra ſolitū in tpib⁹ futuris in pſecutiōe antichriſti. propter qđ dicit dñs ieſus. Erit tribulatio talis q̄lis nō fuit ab initio mūdi. vſq; ad illud tēpus Mat. xxiiij. Et dabūt pſeudo ppbe. ſ. antixp̄i ſigna z pdigia magna. ita vt in errorem inducank. ſi fieri pōt. etiā electi. qđ erit ad maximā rēptationē eorū. Jdeo ſub iſto titulo de pſecutione antixp̄i agetur in q̄ maxime neccria erit vir⁹ fortitudinis. de qua in verbis. p̄s. cxvij. quatuor p̄nt elici.

Habitus naturalis. fortitudo mea.

Reſpect⁹ vel act⁹ rationalis. laus mea.

Effect⁹ diuinalis. dñs.

Fructus ſalutaris. fact⁹ eſt mihi in ſalutē.

Fortitudo eſt quidā habitus. §. i.

bit⁹ qui nob infūdit a spūsctō ɔmūdi adūsa. vt i eis virilit̄ trāseam⁹. nō deficiētes ꝓpterea a ɣtute ⁊ mādatis dei. Importat enī quandā aī ɔfidētiā ⁊ firmitatē. q̄ requirit in oīb⁹ arduis agendis. ⁊ in oīb⁹ malis sufferēdis. Unī ⁊. b. greg. ōt. q⁹ fortitudo dat ɔfidentiā trepidāti. differt tñ ɔfidentia ⁊ firmitas quā dat fortitudo q̄ est donū de q̄ agit ab ea cōfidētia q̄ dat fortitudo virt⁹ moral⁹. Act⁹ tñ vtriusq; tam doni q̄ ɣtutis sūt circa eandē materiā. Sed dr̄ñt in q̄tuor. In ɣtute in ope. in q̄ntitate ⁊ in fine. Et in ɣtute q̄dē. q⁹ fortitudo q̄ ē virt⁹ hz mēsurā sui act⁹ potentiā humanā seu vires humanas. Unī ea q̄ supgrediunt vires hūanas neq; aggredit neq; sustinet. Unī pbs ōt. q⁹ fortis ē instupefactibilis in terribilib⁹ q̄ sūt ꝑm hoiem. Sz fortitudo q̄ ē donū spūsctī hz ꝓ mēsura sui act⁹ diuinā potētiā. de cui⁹ auxilio ɔfidit. sicut ōr in ps̄. In deo meo transgrediar murū. i. oēq̄ posset humane infirmitati obuiare. Secundo dr̄ñt in ope q⁹ fortitudo ɣtus pficit aīam ad sustinēda q̄cūq; pericula. sz nō sufficit dare fiduciā ad euadenda vel aggrediēda q̄cūq; picula. Sed fortitudo donū vtrūq; facit. q⁹ ipsa pficit ⁊ in sufferēdo q̄cūq; adūsa ⁊ i aggrediēdo q̄cūq; ardua. Unī ⁊ ōr eccī. Liberasti mea rugientib⁹ patis ad escā. i. demonib⁹. de manib⁹ q̄rētiū aīam meā. ⁊ de multis tribulationib⁹ q̄ circūdederūt me. ⁊ in medio ignis nō sū estuat⁹. Tertio dif ferūt in q̄ntitate. q⁹ fortitudo virtus nō se extēdit ad oīa difficilia. Sed fortitudo donū ad oīa. Rō hui⁹ diūsitatis ē. q⁹ fortitudo virt⁹ innitit facultati seu virtuti hūane. q̄ infirma ē respectu potētie dīne. Unī nō ē vna facultas vel potētia hūana respectu oīm difficultatū. Sed diūse facultates sūt ordinate ad diuersas difficultates. ⁊ q̄q; ab inuicē sepant. Naz sunt in delectabilib⁹. vt supandis ɔcupiscētijs p̄uis q̄ nō hz facultatē ad vincēdas difficultates in horribilibus vt piculis mortis. Sed fortitudo donū vtit facultate dīna q̄si sua q̄ ad oīa difficilia sufficiēs ē. iux illud Job. xxi. Pōe me iuxt̄ te ⁊ cui⁹ vis man⁹ pugnet ɔ me. q⁹. s. nil p̄ualebit dei ɣtuti. ⁊ ī ps̄. xvij. Diligā te dñe virtus mea. Et merito q⁹ tu es ꝓpugnator potēs. imo oīpotēs. gubnator prudēs. ɔsolator clemēs. remunerator affluēs. Secur⁹ g̃ p̄ūcio oēm sollicitudinē ⁊ fiduciā in eū. cui⁹ nec potētia vinci. nec sapia falli. nec prouidētia ipediri. nec beniuolētia fatigari. q̄ min⁹ ipleat oēm indigētiā meā ⁊ satiet in bōis desideriū meū. Quarto dr̄ñt in fine. q⁹ fortitudo virt⁹ nō sp ꝓducit ad finē opis inchoati. q̄m nō subest potestati hois. vt finē opis sui ɔsequat⁹. vel euadat mala seu picula. cū q̄cūq; opp̄imat⁹ ab eis in mortē. Sz fortitudo q̄ est donū. hec in hoīe operat⁹. q⁹ ꝓducit eū ad vitā eternā ꝑ opa fortia q̄ ē finis oīm bonoz operū ⁊ euasio oīm piculoz. Et hui⁹ rei infundit q̄ndaz fiduciā mēti spūsctī ꝑ donū fortitudis ɔtrū timorez excludēs hec tho. sup. iij. sniaz. di. xxxiij.

Q; ista fortitudo sit . §. II.

effect⁹ dīnalis pz tertio in eo q̄d ōr ps̄. cxvij. Dñs. s. fortitudo mea. Et ē ibi p̄dicatio ꝑ cām. vt ōr mgr̄ in i. sniaz. Nō enī vult dicere ps̄. q⁹ dñs sit ille hit⁹ qui ē donū fortitudis. q̄d vtiq; accidēs ē. q̄d pōt adesse ⁊ abesse. i. corrūpi seu deficere ꝓter subiecti corruptionē. Sed ōr fortitudo. q⁹ in nob causans fortitudinē ipsam. Unī apl's ad phil. iij. Oīa possū ī eo q̄ me cōfortat. vbi glo. b. amb. Oīa possū ⁊ pati ⁊ agere ī deo q̄ mihi possibilitatē ⁊ vires dedit. vt enī ōr esa. xxvi. Oīa opa nr̄a opat⁹ es in nob dñe. s. bona opa. Et ꝑ charitatē infusaz a spūsctō. Charitas aūt oīa suffert. oīa credit. oīa sperat. oīa sustinet. i. sustinē facit. Ubi nōndū q⁹ duplex ē act⁹ fortitudinis. ⁊ ꝑm q⁹ ē virt⁹. ⁊ ꝑm q⁹ est donū. Prim⁹ ē aggredi ardua. Scōs ē sustinere eq̄nimit adūsa q̄ pati. Et hz aggredi ardua ⁊ īuadere sit pri⁹ tpe q̄ sustinere ⁊ pati laborē ī actu. tñ sustinere ē essentialiꝰ fortitudini. ⁊ nobiliꝰ ⁊ difficiliꝰ ⁊ pfectiꝰ. vt ōr alber. in. iij. ethicoz. q̄ō recolligit bea. tho. Qō ꝓbat triplici rōe. Prīo rōe fortioris pugilis sic. Difficiliꝰ ē pugre cū fortiori q̄ cū debiliori. debit⁹ ei defacili vicit⁹. Sz q̄ aggredit iuadit ꝑ modū fortioris. q̄ ꝙo sustinet ꝑ modū debilioris. Sufferendo g̃ pugt cū fortiori. s. malo aliq̄ eū inuadēte. Et sicut patiēt ferendo vt debilior vincit fortiorē. g̃ ⁊c. Scdo ē pfectiꝰ ⁊ difficiliꝰ sustinere q̄ aggredi rōne p̄ntis discriminis. sic difficiliꝰ ē non moueri a malis p̄ntib⁹ q̄ a futuris. eo q⁹ malū p̄ns plꝰ mouet q⁹ futurū. Sed q̄ aggredit hz mala vt futura. q̄ ꝙo sustinet. iā sentit picula vt p̄ntia vel iminētia. vñ dat sibi occasio maioris timoris ⁊ magis desistēdi a ɣtute. vt illa q̄ sentit euadat. Tertio rōe longioꝝ tpis. sic difficilius ē diu aliquē manere īmobilē in difficilib⁹. q̄ subito moueri ad aliq̄d arduū. Sz aggredi pōt hō subito motu. Sustinere aūt ꝑportat diuturnitatē tpis. Unī ⁊ pbs ōt in. iij. ethi. q⁹ q̄dā sunt p̄uolantes aīs pericula. In ipsis aūt deficiūt vel recedūt. Patiētes aūt lōgo tpe īmorant. hec etiā. b. tho. se. q. cxxiij. Et liberius papa ait. vñ nāq; btā pseuerātia nisi de ɣtute patie. q̄ ꝑm apl'icā doctrinā. oēs q̄ pie volūt viuere ī xpo. necesse ē vt psecutionē patiant. vñ. q. i. suggestū. fortitudo includit patientiā.

Uūo aūt fortitudo in . §. III

actu suo sit rōnabil'seu ɣtual' oñdit scdo cū ōr laus mea. q̄d tripl'r pōt exponi. Prīo sic. De fortitudine mea ī actu suo nō me extollo. nō me iacto. nō me laudo. sz dīm a q̄ cā recog̃sco ⁊ sibi ascribo. ī cui⁹ ɔfidētia ardua aggredior. vñ ipe dauid cū ad singl'are certamē ɔ goliath virilit̄ accedēt. totꝰ iermis inqt ad eū Tu venis ad me cū gladio ⁊ hasta. ego aut̄ in noie dñi. s. ɔfis⁹ de adiutorio eiꝰ. nō fortitudīe mea. ɔgrediꝰ q̄ cū eo lapide ex fūda iactato q̄ ɣt fortitudinē. fortis ē enī lapis. ex būilitate sigta ꝑ fundā eū deiecit. i. reg. xvij. Sic ⁊ iudas machabeꝰ fortissimꝰ ɔ hostes pcedēs. apolloniū. seron. nichanorē ⁊ alios q̄s pl'es ɔfidētes in fortitudīe exercitꝰ sui fecꝝ laudantes. eos pstrauerūt. būiliati ⁊ de dei ɣtute ɔfisi. orātes ⁊ dicētes. Cōgregati sūt inimici nr̄i ⁊ gloriāt in ɣtute sua. Cōtere fortitudinē illoz. vt cog̃scāt. q⁹ nō ē aliꝰ q̄ pugnat ꝓ nob nisi tu de⁹. vt ps̄. i. macb. iij. ⁊. ij. macb. vl. Ecōtra sapīon. q⁹ fortit̄ inimicauerat ɔ philisteos ifideles mādibula asini mille ex eis occidēs. aliq̄lit̄ se gloriās ⁊ laudās dicēdo. In mandibula asini occidi mille ⁊c. būiliat⁹ ē sitīēs vsq; ad mortem. vt in pcinctu esset deueniendi ad manꝰ inimicoꝝ. Sed orāti ⁊ se humilianti sibi ꝙuisum ē a deo. Scdō pōt sic

intelligi. fortitudo mea ⁊ laus mea dñs. i. de fortitudine mea ⁊ actibꝫ eius. nō ꝙro laudes hoīm ⁊ gliam sed dei. ob cuiꝰ honorē laudēꝫ fortia ⁊ ardua aggrediorꝫ. Multi enī fortia gerūt opa. exponētes se piculꝰ mortis ⁊ ipam etiā ferētes. Sed qꝫ nō ad gloriā dei ⁊ laudē. sz sui memoriā volētes mūdo relinq̄re. ⁊ ab hoīb laudari ꝫ egerūt. nullū fructum sui laboris reportarūt nisi ventū. animo ⁊ dānationē eternā. Nil profuit Curtio fortissimo romanorū sui tpis q̄ facto magno hiatu terre in vrbe. scisditantibꝫ ciuibꝫ de remedio clausure. qꝫ dictū ē a demonibꝫ p idola loquētibꝫ q̄ nisi fortissimꝰ Curtiꝰ in illud chaos descenderet. vt refert aluarꝰ nō claudere. Ille laudis auidus armatꝰ se in illā apturā. precit. ⁊ in infernū descēdit. vt refert etiā augꝰ. xviij. de ciui. dei. Hinc hiero. supepl'am ad gal'. Si inq̄t martiriū fecerimꝰ. vt velimꝰ nr̄as ab hoīb reliq̄as venerari. ⁊ si opinionez vulgi sectārēs intrepidi fuderimus sanguinē ⁊ subam nostrā vsq̄ ad mēdicitatē. ppriā dederimꝰ. Huic operi nō rā pmiū q̄ pea debet. ⁊ pfidie magꝫ tormēta sūt q̄ corōa victorie. i. q. i. vide. Ecōtra apl's dicebat. ij. ad thi. ij. Oia sustineo ppter electos. vt ⁊ ipi salutem cōsequant. q̄ ē in xpo iesu in glia celesti. Et sic fortitudo sua erat laus dei quā q̄rebat nō sua. Tertio exponit sic. Dñs fortitudo mea ⁊ laus mea. i. ex fortitudine mea q̄ vtiq̄ a deo ē mihi. exurgit apud hoīes laus mea. Nil pene ita reddit laudabilē ⁊ gloriosum apud deū ⁊ hoīes sic actꝰ fortitudis. exponē se morti ⁊ oia mala sufferre. p honore dei ⁊ salute. pxi. Unū magis laudat deꝰ ⁊ scī gloriosi ex patia q̄ ex martyriis varijs eoꝝ instant' toleratꝫ. Unū iob ita cōmēdat nisi ex patia q̄ vtiq̄ ps fortitudis ē. Et in laudē ipsiꝰ patientie sic ait. b. hiero. in li. de bono patie. Patia virtꝰ ē nob cū deo cōis. Dicit enī deꝰ fortis ⁊ patiēs ps. vij. Que aūt glia ē consilem deo sieri. Quāta felicitas ē hre in ꝓtutibꝫ qđ dīnis laudibꝫ possit eq̄ri. Ille ino cēs iustꝰ. imo inocētia ⁊ iusticia inter facinorosos deputat. ⁊ testionijs falsitas pmit. Judicaturꝰ iudicat ⁊ dei sermo ad vltimū tacēs eijcit. Et cū ad crucē eiꝰ ꝯfundant sidera. ꝯremiscat terra. ⁊ ꝯturbent elemēta. Ille nō loq̄t nec mouet. nec maiestatē suā pfitet. sz oia pssuerant tolerat. vt in eo plena ⁊ pfecta patia cōsumet. Porro vnuq̄sq̄ cū nascit ⁊ hospitio huiꝰ mūdi excipit. iuxtā sumit a lachrymis. ⁊ cū adhuc oīm rerū ignarꝰ sit. nihil aliud q̄ flere nouit. Prudentia naturali lamētat. mortal' vite. pcel' q̄s ingredit gemitꝰ ⁊ ploratꝰ in ipso exordio suo rudis aia testat sudatura. Dic q̄ diu viuit ⁊ laborat. nec sudātibꝫ ⁊ laborātibꝫ pūt magꝫ alia q̄ patie subuēire solatia. Nec aliud magis iustos ⁊ iniustos discernit. q̄ q̄ in adūsis p ipatiam blasphemat iniustꝰ. q̄rit. ⁊ patia iustꝰ. p bat. Deniq̄ patia ē q̄ nos fuat deo ⁊ cōmēdat q̄ ira tpat. linguā refrenat. mētē gubnat. pacē custodit. disciplinā regit. potētiā diuitū coercet. inopiā paupez refouet. facit humiles in pspis. fortes in adūsis. docet delinq̄ntibꝫ cito ig̃scere. ⁊ delinq̄ntē diu ⁊ multū rogare. fidei fundamēta munit. incrementa spei pubit actū dirigit. Letez charitas q̄ ē vinculū firmitatꝫ. fundamētū pacis. tenacitas ⁊ firmitas vnitatis. q̄ fide ⁊ spe maiꝰ ē. q̄ opa ⁊ martyria pcedit. q̄ nobiscū sp eterna manebit. Ipsa charitas vt ait apl's. patiēs est. i. Loꝝ. xiij.

Fructus fortitudinis. §. IIII

quarto notat seu vtilitas cū addit. factꝰ est mihi in salutē. s. dñs. ⁊ b per fortitudinē. puerb. vlti. Mulierē fortē. i. aiam q̄s inueniet. q. d. difficile est inuenire Multi enī deficiūt in varijs tribulationibꝫ. Alijꝫ ex diutinis afflictionibꝫ. plures in gnibꝫ psecutōnibus tyrannoꝝ vel alioꝝ. plurimi in diūsis tēptationibꝰ. Nō si quis iuenit pcul ⁊ de vltimis finibꝫ pciū eiꝰ. i. merces ⁊ pmiū. qꝫ q̄ suffert. i. pstāter vincit tēptationē. in oī tribulatiōe ē tēptatio impatie. Hic recipiet coronā vite. Jaco. i. Cōfidit in muliere. i. aīa fortis coꝝ viri sui. s. xpi. qꝫ. s. nō recedet a fide eiꝰ ppter que cūq̄. Spolijs nō indigebit. i. indumentꝫ ꝓtutū quibus dyabolꝰ expoliat incōstantes. factꝰ est ḡ dñs in salutē fortꝫ. pducēdo ad gloriā. Insup fit ei in salutē vt aliq̄n nō videat dolores sentire. ꝯsolatiōes dīnas mēti infundēdo. Ubi sciendū q̄ circa actū fortitudinis tria sunt ꝯsiderāda ꝑm. b. tho. se. se. q. cxxxvi. Primū ē q̄ fortis in actu suo pncipali q̄ est sustinē. pōt ꝯsiderari ex pte corporis. Et sic sustinere pcussiōes. flagella. vulnera. mortē est tristabile ⁊ dolorosū. Et b negare. esset negare eos esse carnales. i. hre. ppietatē carnis. Si enim hīt carnē sensibilez. necesse ē lesiua inferāt eis dolorē. ⁊ tanto magis quāto q̄s ē delicatioris cōplexionis. Pōt etiā cōsiderari ex pte mentis. ⁊ sic fortis hz q̄ delectet de actu fortitudinis ⁊ de fine eiꝰ scz qꝫ ppter deū vel pximū illa sustinet. Unū eleazarꝰ qꝫ noluit comedere carnes porcinas. ex eo q̄ erat cōtra legē dei. dū graviter cederet ait. Dñe qui hēs scrām sciētiaz. tu scis qꝫ diros sustineo corpis dolores. s. q̄ ad sensum carnis. ꝑm aīam vo ppter timorem tuū libēter hec patior. ij. Macha. vi. Scōm qđ notandum ē circa actū fortitudinis. q̄ in dolore sensus impedit mens fortis. ne in ppria opatione fortitudis. s. patiēdo delectationem sentiat. Eo q̄ vehemētia passionis vni⁹ potentie impedit potentiā aliā in actu suo. ppē cōnexionē potentiaꝝ ad inuicē sicut ⁊ cū aliq̄s intellectū figit ad aliq̄d. nō videt q̄ ante ipsum sūt. Non ḡ req̄rit q̄ fortis sentiat delectationē in suo actu. sed sufficit q̄ non ita ꝯristet vt a rōe ꝓtute recedat. Unū ⁊ petrꝰ in canonica sua ait. Modicū ⁊ si oportz vos ꝯristari in varijs tēptationibꝫ vt pbatio fidei vre pciosior sit auro tē. Nō dicit delectari sed ꝯristari. Et vij. q. i. suggestū. ōr. Non vos carissimi a pio mētis ppōito afflictionū amaritudo coartet recedere. ꝑsiderātes q̄ntā pro absolutiōe nostra creator dñs. ⁊ redēptor nr̄ pertulerit. q̄busve ꝯtumelijs se afficiendū tradiderit. Tertium qđ pōt attendi circa actū fortitudinis est q̄ gra dei supabundās fortiꝰ eleuat animā ad diuina in q̄bꝫ delectat. q̄ corporalibꝫ penis afficiatur. Unū apl's ad Loꝝ. vij. Superabūdo gaudio in omni tribulatiōe nostra. Hinc ⁊ thiburcꝰ cuz sup carbones viuos nudis plantis incederet aiebat Videt mihi super roseos flores incedere in noīe dñi. Et agatha. Ego in his penis ita delector. sicut q̄ audit bonum nuncium. aut qui videt amicum diu desideratum. Unde aliquando etiam miraculose fit. vt talia aduersa et martyria corpori non noceant. vt patet in martyribus innumeris. qui ex diuersis

cruciatibꝫ fortiē toleratis euaserunt a morte liberi vt dicere tal' possit illud ps̄. cxvij. Fortitudo mea ⁊ sal' mea dn̄s, fact' est mihi in salutē etiā corpis. Fit autē in salutē act' fortitudis nō solū sibi, sꝫ etiā plurimis Multi enī pugnātes fortiē p patria, ⁊ morti se expo nētes. liberauerūt pp̄los suos. vt iudith ⁊ machabei. Et. b. amb. etiā dicit in lib̄. de offi. Fortitudo q̄ bello a barbaris defendit p̄riam, vel domi defendit infir/ mos, vel a latronibꝫ socios, plena ē iusticia. i. ꝑfute. xxiij. q. ij̄. fortitudo. Correspōdet aūt huic dono bti tudo q̄rta. vbi dr̄ Matb. v. Bti qui esu, ⁊ siti. iusti. q̄m ipsi satu. Et b̄ satis ꝺuenienē. qr sicut fortitudo in armis ꝺsistit. ita etiā esuries ⁊ sitis iusticie. qō ptz ex eo. qr valde ꝑtuosum ē q̄ alicꝫ nō soluꝫ facit opa ꝑtuosa q̄ cōiter opa iusticie dicunt. sed q̄ ea faciat cū q̄dā desiderio. insatiabili. qō pōt significari p famē ⁊ sitim iusticie. Et glo. ibi dr̄. q̄ esuries iusticie spū fortitudis fulcit. ne in via lateſcat. Sicut enī de fortitu/ dine corpali p̄cedit esuries natural'. ⁊ ecōtra ex debi/ litate corpis fastidiū. sic ⁊ de fortitudie spūali. Et si/ cut ex fortitudine corpali ē esuries caraminū. sic ⁊ de dono fortitudis ē esuries iusticie in p̄nti. ⁊ satietas i futuro. Esurientibꝫ ⁊ sitientibꝫ saturitas ē. q̄si labo/ rātibꝫ ⁊ certantibꝫ refectio. Justicia aūt sua vnicuicꝫ reddit deo sibi ⁊ p̄rimo. Hec iusticia nō plene in no bis implebit donec sit de' oīa in nob̄. Et hic possu/ mus esurire. satiari autē in futuro. vbi b̄ donū hēbit a sctis. Nō quidē ad actū illū q̄ ē in p̄nti. s. patrandi ibi enī nll'a penalitas. vñ nec difficultas. Sed q̄ ad hūc actū. s. inniti pfectissime ꝑtuti dine. seu p̄m be. tho. in. ij̄. di. xxxiij̄. pfrui plena securitate ab oīb̄ laborib̄ ⁊ malis. Et sic dn̄s erit fact' in salutē pfectā

De triplici fortitudine. Capitulū. ij̄.

PRo ampliatōe huius materie sortitudis sꝫ multa sint dicta. s̄. ō ipsa ⁊ de ptibꝫ ei'. s̄. in ti. de fortitudine p totū. ⁊ in. c. de patia. q̄ hic nō oportz replicare. Alia adhuc ponent' p aliū modū. Et qr in scpturis freq̄n ter agit' de fortitudine. sciendū q̄ triplex ē fortitudo.

Fortitudo q̄ est ꝺpalis.
Fortitudo q̄ est virt' specialis.
Fortitudo q̄ est bonitas generalis.

De p̄ma dicitur hiere. §. I

ix. Nō gloriet' fortis in fortitudine sua. Infirma bu/ ius mōdi elegit de' vt ꝺfundat fortia. sed q̄ fortitudo ꝺpalis. cū oīs caro fenū ⁊ oīs gloria ei' q̄si flos feni. Esa. xl. Nō enī nat' de muliere breui viuens tpe q̄si flos egredit' ⁊ cōterit' ⁊ fugit velut vmbra ⁊ nūq̄ in eodē statu p̄manet. Job. xiij̄. Sꝫ ⁊ hec fortitudo ꝺpa lis triplex. Fortitudo actōis crimial'. ⁊ hec detestāda Fortitudo dñatōis mūdial'. ⁊ hec nō affectāda. Fo/ titudo vigoris corpal'. ⁊ hec edomāda. De fortitudie crimiali dr̄ ps̄. cxvij̄. Fortes q̄siērunt aīam meā. s. au ferre. Siue hoīes siue demones fortes ad vitia ꝓpe/ trāda. q̄ null' laboribꝫ vel difficultatibꝫ dimittūt. q̄n mala faciāt. Vñ de dyabolo dr̄ Job. xl. virtus eius in lūbis ei'. ⁊ fortitudo ei' in vmbilico vētris. Quia enī vt dr̄. b. greg. seiariū luxurie ēviris in lūbis. vñ. s. decidit semē. ⁊ ī mulieribꝫ in vmbiculo. cū dyabol' magis laboret diūsis vȳs ⁊ fraudibꝫ ad inducendū viros ⁊ mulieres ad luxuriā q̄ ad alia vicia. Sctōs enī viros q̄s p alia vitia nō potuit deȳcere p istō p/ strauit. iō p̄cipue fortitudo ei' dr̄ ee in lūbis ⁊ vmbi lico. Et esa. v. dr̄. Ue q̄ potētes estꝫ ad bibēdū vinū. ⁊ viri fortes ad miscēdā ebrietatē. Et in quibꝫ ꝺsistat fortitudo vitiosa maloꝝ oñdit. b. greg. ī li. moral'. tra ctās illō Job. vi. Que est fortitudo mea. vbi ait. Re proboꝝ fortitudo ē trāsitoria sine cessatiōe diligere. ꝺ flagella ꝺditoris insensibilit' ꝓdurare ab amore tpa/ liū nec adūsitate q̄escere. ad inanē gloriā cū detrimē/ to vite p̄uenire. malicie augmēta q̄rē. bonoꝝ vitā nō lingua ⁊ moribꝫ. sꝫ etiā gladȳs ipugre. In semetipis spē ponere. iiq̄tatē q̄tidie sine vllo defectu ꝓpetrare. Ln nō sūt fortes reprobi. q̄ ad p̄nīs vite ꝺcupiam tot laboribꝫ currūt. tot picul' audacē obȳciūt ꝑ lucrꝫ libenē ꝺtuelias ferūt. Ab appetit' sui libidie nulla vi cti ꝺtietate desistūt pcussiōibꝫ decrescūt. ⁊ mala mū di tolerāt. p mōo ⁊ ei'. vt ita dixerī. gaudia q̄rētes p/ dūt. nec tñ b̄ pdētes fatigāt. vñ ⁊ q̄si in absinthio ie/ brianē. hec. b. gre. ⁊ sic fortes sūt ad miscēdā ebrieta/ tē nō vini suauis, sꝫ absinthiatici amarissimi. Treñ. v. c. Inebriauit me absinthio. Detestāda ē g̃ ista for/ titudo ⁊ euitāda. De fortitudie dn̄ȳ tpalis q̄ ꝺsistit ī lato dn̄io ⁊ mag̃ exercitu dr̄ Beñ. r. q̄ nēroth cepit eē potēs in ēra robust' venator coꝝ dn̄o. i. extinctor ⁊ oppssor hoīm p tyrānidē. q̄ p̄io p fortitudinē suaꝫ voluit dñari. de q̄ dr̄ ioseph' q̄ fecit hoīes elatos ad iniuriā dei ⁊ ꝺceptū nēroth fili' chā. cū esset ceterꝫ au dacioꝝ. ceteriscꝫ fortissim' manu. suadebat nō eē attri buendū deo. sꝫ ꝓpꝛis viribꝫ q̄ hoīb' felicitas eueni/ret. Suadēs hoīb' a tiore dei recedere. ⁊ in ꝓpꝛis vi ribꝫ spem ponē. qō eis fuit cā turꝫ dificāde vsq̄ ad celū. Sꝫ ꝺfusi linguis destiterūt. Et ille nēroth ful/ mine perȳt. vel ī bello occis' ꝑm alios. De attila rege bunoꝝ legit'. q̄ cū vicisset ⁊ subiugassꝫ orbē ⁊ occidis set theodericū regē rwādaloꝝ ⁊ nethiū patriciū roma noꝝ. q̄ hēbāt ī exercitu suo q̄nq̄es cētū milia pugna/ toꝝ. q̄ ꝺfederati erāt ꝺ eū ⁊ subiugassetꝫ ⁊ depopula/ tus fuisset romā ⁊ acḡlegiā ⁊ italiā ⁊ multas alias re giones. Cū victor ad terrā suā redȳsset ⁊ nuptias ce lebrasset in ipa nocte vino ingurgitat' icalescēs. san guinē p nares emittēs a vino victus ⁊ occisus cū eo aīam euomuit. Oīs potērat'. iḡt sapiēs. vita breuis qō patuit ī alexādro mag̃. q̄ postq̄ fortitudine sua ⁊ exercituū suoꝝ totū orbē subiugauit modico veneno extinct' ē in. xxxij̄. anno etatꝫ sue. Vñ hui' fortitudo nō affectāda sꝫ ꝺtenēda. qr vt dr̄. b. greg. Dē qō hic eminet. pl' meroribꝫ afficit q̄ honoribꝫ gaudet. di. xij̄. nerui. Fortitudo corpal' ad vsū bonū exercenda ē ꝑm illō ps̄. lvij̄. Fortitudinē meā ad te custodiaꝫ. i. ꝺseruabo ea vtendo ad tuū honorē. Adeo enī corpe fortꝫ fuit dauid. q̄ adolescens cū gregē ouiū p̄ris cu stodiret. vsū vel leonē rapientē ei oues capiebat ⁊ oc cidebat. Et ea fortitudie vs' ē ad dei laudē. bellādo tot' inermis cum fūda ꝺ goliath gigātē fortissimū. ⁊ quē lapide ex fūda iactaro pstrauit. ⁊ gladio e' caput ap̄putauit Nec tñ ō ista gloriādū. qr cito supak. iudas machabe' fortissim' dr̄. ij̄. mach. xij̄. q̄ sik's fact' est leoni ī opib̄ suis. i. mach. ij̄. ō leōe dr̄ pūb. xxx. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursuꝫ.

Qui tandē p⁹ multa plia glorioſe inita. t plurimas hoſtiū ſtrages t victorias in bello occiſus ē. Hercules fortiſſim⁹ corpe a q̄rtana febre corrept⁹ ꝓpter ipatientiā in ignē ſeipm iecit. ſampſon fortiſſim⁹ fuit. ſed tñ vict⁹ a dalila fuit.

Secundū genus forti. ℣.II

tudinis q̄ eſt ꝟt⁹ ſpālis pōt tripl'r aſſignari. qz vel eſt ex acq̄ſitiōe. vel ex infuſiōe. vel ex doni actōe. de pria loquit pb⁹ in li. ethi. t tull⁹ t ſeneca t alij ethnici in libris ſuis. Sic eā diffinit tull⁹. Fortitudo ē rōnalis terribiliū aggreſſio. t eoz ꝟſtās ꝓpeſſio. Macrobi⁹ aūt ſic. Fortitudo ē aīm ſup metum piculi agere. nihilq; niſi turpia timere. vel adūſa vel pſpa fortiē tolerare. Et ꝑm papiā dr. fortitudo a fero fers. qz facit oīa eq̄nimiē ferre. vel a ferro. qz ipa facit hominez ferreū t duz ad frangēdū. ſicut ferrū domat alia metalla. ita fortitudo ea q̄ ſunt dura vincit t emollit. Lauſak autē iſta fortitudo ex actib⁹ ſicut t alie ꝟtutes morales. Sicut enī ex frequentib⁹ actib⁹ caſtitatis t abſtinētie generat virt⁹ q̄ dr caſtitas vel abſtinētia. ita ex frequēti aggreſſiōe arduoz t toleratiōe adūſoz generat fortitudo. Hac claruerūt antiq̄ romani. q̄ pro bono reipublice multa pricula ſuſtinuerūt t aduerſa vt marc⁹ regul⁹ t ſcipiones. q̄ tñ ex hmōi pmiū gloꝛie nō ſunt conſecuti. q̄ nec fidē nec gr̄am habuerunt Secūda fortitudo ē ex infuſione. Ubi nōndū q̄ ꝑm tullīū nomē ꝟtutis q̄uis ſit cōe ad omnē ꝟtutē. per q̄ndā tñ ercelentiā attribuit t dr de fortitudie. qz virū tuet. ne ꝓpter adūſa q̄ frequenē accidunt deficiat. Uñ t Sap. viij. dr. q̄ ſapia dīna q̄ gr̄am inſūdit ſobrietatē. i. tpantiā t prudētiā docet. iuſticiā t virtutē q̄b nil meli⁹ in vita ē hoīb⁹. Appellat aūt ꝟtutem fortitudinē. Docet aūt hāc ꝟtutē. i. fortitudinez non humana ſapia ſed dīna. Et in h̄ differt a fortitudine acq̄ſita. Scōm enī materiā circa quā ꝟſak. i. aggreſſum difficiliū t tolerātiā maloꝛ ꝓueniūt. Sed in cā t fine dr̄ñt. Nā ꝑma cauſak ex actib⁹ multiplicat. ꝓcedentib⁹ ex luīe rōnis. Sed fortitudo infuſa nō cauſak ex actib⁹ humanis ꝑmo. ſed ex gr̄a infuſa t dīno luīe. Sed bñ augek ex actibus poſtea multiplicatis. Uñ t multi recepta baptiſmi gr̄a. īmediate exponūbāt ſe ad oīa ardua. etiā ipſam morte. nō ſoluz viri ſz t tenere puelle. In fine dr̄ñt. qz fortis ex ꝟtute acq̄ſita. fortia agit ꝓpter ciuilitatē ſeu rēpublicā terrenam ſz fortis ex gr̄a infuſa. ardua aggredit t tolerat. ꝓpter ciuilitatē celeſtē ꝑncipalr. t ſic etiā ꝓpē bonū reipublice aliq̄ñ. Et ſine iſta q̄s ſaluari nō pōt. vñ t neceria ē cuicūq;. Uñ t bern̄. in q̄dā ſermone. veritate. charitate t fortitudine. me multū egere fateor. Deficit enī rō mea p ignorātia ꝟitatis. Languet volūtas p ineꝛdia affectiōis. Caro infirmak p inopia fortitudinis. Nā rō minus intelligit q̄ agenda ſūt. volūtas min⁹ diligit intellecta. Et corp⁹ q̄ō corrūpit aggūat aīam vt nō q̄ volum⁹ illa faciam⁹. hec ille. Sicut g̃ ꝟitas pficit intellectū. charitas volūtatē ſeu affectum. ita t virt⁹ fortitudis ſenſualitatē ſeu affectū. pcipue irascibilē t actū. Ad hāc multū hortak de⁹ in ſcpturis. vt Deut. xxxi. dr. Uiriliē agite. ꝺforami t nolite timere neq; paueatis ad ꝺſpectū inimicoz. Et merito multū cōmendabil' ē. qz ipa de ſeruitute pctī liberat. ꝑ. lxvij. Qui educit vinctos. i. pctīs ligatos. in fortitudine. Ipa de dyabolo trūphat. Judicū. vi. Dicit angelus gedeoni. Uade in hac fortitudine tua liberab iſrl' de manu madian. i. demonū. Ipſa deū letificat t pacat Eſdre. viij. Gaudiū enim dñi fortitudo vra Sicut rex q̄libet multum amat et gaudet de milite q̄ viriliter pugnat t dura vulnera ſuſtinet. Uñ beatus andreas dixit tyrāno egee mināti tormēta. Tanto regi meo ero acceptior. q̄nto ḡuiora tormēta p eo fuero ꝓpeſſus. Ipſa enī aīam bonis ſpūalib⁹ ditat. puerb. x. t aliq̄n etiā tpalib⁹. Egeſtatē opata ē man⁹ remiſſa. man⁹ autē fortiū diuitias pat. Ipa holez cōfortat. vt q̄ſi mala nō ſentiat. Uñ ſtephan⁹ plenus gr̄a t fortitudine. orabat p lapidantib⁹ q̄ſi ꝓcuſſiōes nō ſentiret. Et ꝓpterea de eo cātak. Lapides torrētes illi dulces fuerunt. Et ſeneca. Si magnanim⁹ fūis. nūq; iudicab tibi ꝺtumeliā fieri. De inimico tuo dices. nō nocuit etiā ſi nocēdi aīm habuit. t cuz illū in ptāte tua habuis vindictā putab iudicari potuiſſe. Nec mai⁹ gen⁹ vindicādi q̄ ignoſcere. hec ille. Dec ē fortitudo vincere ſeipm. Ipa dñiū pſtat. puerb. xij Man⁹ fortiū dñabit. t ſupnū regnū intrat Eſa. lxi. Uocabunk in ea fortes iuſticie. plātatio dñi ad glorificādū. Quāuis aūt iſta fortitudo cauſet ꝑmo t ꝑn cipalik a gr̄a dei multa tñ alia cooperank ad actū ei⁹. Et ꝑmo fides. ad Heb. xi. Scīi ꝑfidem vicerūt regna ꝛc. Fortes facti ſūt in bello tpali t ſpūali Job. v. hec ē victoria q̄ vincit mūdū. i. adūſa mūdi fides noſtra. Scdo ſpes. ad Heb. vi. Fortiſſimū ſolatiū habem⁹ q̄ cōfugim⁹ ad tenēdā ꝓpoſitam nob ſpem. Et eſa. xl. Qui ſperāt in dño mutabūt fortitudinē. qz. ſ. vbi pri⁹ erāt fortes p mundo. poſtea erunt robuſtiores p deo. Tertio dilectio Lanti. vl. Fortis vt mors dilectio. qz. ſ. facit hominē fortē vt oīa vincat ardua. qz ꝑm. b. aug. oīa difficilia t aſpa leuia ꝓpe nulla faicit amor. Quarto timor dei. puerb. xiij. In timore dñi fiducia fortitudinis. Job. xlij. Ubi ē timor tu⁹ ibi fortitudo tua. Quinto caſtitas. Job. xvij. Mūdis manibꝫ addet fortitudinē. Et Judith dr. c. xv. Feciſti viriliē t ꝺfortatū ē cor tuū. eo q̄ amaueris caſtitatem. Narrak in li. de ſeptē donis. q̄ cū gottifridus de bullione q̄ ꝑm⁹ de francis regnauit in hieruſalē. cepiſſet armis antiochiā. hierl'm t ſyriā occiſis t expulſis ſaracenis. cū mirarenk oēs ei⁹ fortitudinē. eo q̄ nullus ſaracen⁹ poterat ei reſiſtere. nec ictū man⁹ ei⁹ ſuſtinere tpe treuge turchoꝛ āmirati miſerunt ei munera viſitantes eū t querētes. Uñ tanta eſſet manibꝫ ei⁹ fortitudo. qui coīā eas enſe ſuo ſcindebat equi caput. et dicerent quidam q̄ erat ꝟtute enſis ſue. accepto ipſe gottifridus alio enſe a ſaracenis tradito idez fecit de alio equo. Et tūc cū q̄rerent vñ hec ei virt⁹. cū nō eſſet maioꝛ alīs hoībus ait. q̄ nūq; man⁹ ſue ꝺtrectauerūt carnes meretricis. nec luxurie fuerāt inquinate. Et ſic patet q̄ caſtitas coopak ad fortitudinē t corporalem t virtualē. Sexto ē exhortatio maioꝛ. Uñ t dñs mandauit in veteri lege Deut. xx. q̄ appropinquante hora belli exercendi ꝺ inimicos. ſacerdos ſtaret ante aciem t ſic loqueretur. Nolite timere nec formidetis eos. qz dñs de⁹ vr̄ in medio vr̄i t ipſe dimicabit cōtra aduerſarios veſtros. Sic iudas machabeus. ij. Machab. xv. exhortando ſocios ad bellū ꝺ

inimícos q̃ erãt incõpabilit̃ plures cũ nichonore fortissimo. ór ibi q̃ singulos eor armauit non basta et clipeo. sed sermonibꝫ optimis q̃bꝫ fortificati victoriã habuerũt. Egisipp⁹ etiã narrat de cladibꝫ iudeor. q̃ tit⁹ cũ obsideret hierosolymã. hortabat romanos milites ad viriliẽ dimicãdũ. ne subiacerent victi pl̃o iudeor in ꝯfusione romane pbitatis. z ne victi z occisi mitterent in infernũ. Proposuitq̃ eis exẽplũ leonide q̃ cũ eẽt in pugna cũ trecẽtis lacedemonibꝫ q̃bꝫ preerat ꝺ infinitã multitudinem pl̃az bellatur⁹. ait suis. Prandeam⁹ añ pugnã in terris. q̃ si victi fuerimus cenaturi sum⁹ in infernis. Que exhortatio tñ valuit. q̃ ipsi pauci. plas vel occiderũt vel fugauerũt. Septimo ẽ vt ꝯsideratio exẽplor eor q̃ fortiẽ egerũt inẽ q̃ pcipuũ ẽ meditatio xp̃i passiõis. ap̃s ad Heb. xij. Recogitate eũ q̃ talẽ sustinuit adũsus semetipm ꝺdictionẽ. vt nõ fatigemini animis vr̃is deficiẽtes. Qui ꝓposito sibi gaudio sustinuit crucẽ ꝯfusiõe ꝯtempta. Greg⁹. Si passio xp̃i ad memoriã reuocet. nil est tã asperũ q̃ eã aio nõ tolerẽt. Et iaco. v. ór. Exemplũ accipite exit⁹ mali. i. dure mortis z longanimitatis. labor̃ z patiẽtie ꝓphar. Ecce btificam⁹ eos qui sustinuerũt patiam iob audistis z finẽ dñi vidistis.

Tertia fortitudo est ex .§.III

donis spũssancti operãte. de q̃ ór in ps. Spũ oris ei⁹ ois virt⁹. i. fortitudo eor. celor vicz ap̃lor z sctor viror ꝓcedit. Et ór spũs oris dei. qz a filio dei missus ipe spũs. Fili⁹ aũt dei ór os pr̃is. qz ipe nobis manifestauit secreta ei⁹. Quãuis enĩ p fortitudinẽ virtutẽ infusã q̃s valeat aggredi ardua z sustinere ingruẽtia adũsa. tñ adhuc p istud donũ fortitudis magis roborat. vñ ór de ꝯse. di. i. oẽs fideles. Cũ spũssanc⁹ infundit. s. p donũ ei⁹. cor fidele p prudẽtiã z ꝯstantiã dilatat. vt etiã ad ea q̃ nõ sunt necc̃ria ad salutẽ desudãdo vsq̃ ad mortẽ se exponat. nõ q̃dẽ irrõnabiliter sz cũ prudentia. vt ad honorẽ dei. z zelũ salutis aliorũ. In quibꝫ autẽ differat fortitudo xt⁹ morat̃ a fortitudine q̃ ẽ donũ. hẽs. s. isto ti. §. i. Et qz fortitudo hec donũ inducit ad ꝯtẽptũ vite ob amorẽ dei z ad martyriũ appetẽdũ z sustinenduz. Iõ aliq̃ ad hmõi q̃ ponit cyprian⁹. adũciã. In li. de mortalitate sic ait cyp̃an⁹. Ei⁹ est mortẽ timere q̃ ad xp̃m nõ vult ire. Et ei⁹ ad xp̃m ẽ nolle ire. q̃ nõ credit se cũ xp̃o incipere regnare. Cõtẽnenda ẽ ois iniuria pr̃sentiũ malor. fiducia bonor futuror. Mori timeat q̃ ad sc̃dam mortẽ de hac morte trãsibit. Mori timeãt cui h̃ mora longiore ꝺferk. vt cruciat⁹ z gemit⁹ interim differat. Mortalitas ista xp̃i hostibꝫ pestis ẽ. Ei⁹ autẽ seruis salutaris excessus. Martyriũ incipim⁹ libenẽ appetere. dñ discim⁹ mortẽ nõ timere. Sed forte opponat aliq̃s. h̃ me in pr̃senti mortalite ꝺtristat. q̃ q̃ ad tolerantiã passionũ tota me virtute deuouerã. martyrio meo priuor dñi morte puenior. Uer nõ ẽ in tua ptãte. sed in dei dignatiõe martyriũ. Nec potes te dicere pdidisse. q̃d nescis an merearis accipere. Deinde scrutator cordiũ de⁹. q̃ pspicit apud te paratã fuisse virtutem reddet p virtute mercedẽ q̃d sequit. hr̃ de pe. di. i. nunq̃d. Apud quẽ martyriũ mẽte ꝺcipit. aim⁹ ad bonũ dedit⁹ deo iudice coronak. Aliud ẽ enĩ martyrio aim deesse. aliud aio defuisse martyriũ. hec ibi. Nec deq̃rit sanguinẽ nr̃m. sz fidẽ. Nã nec abrahã nec ysaac nec iacob occisi sũt. q̃ tñ iusticie z fidei meritis honorari inẽ pr̃iarchas p̃mi esse meruerunt. Nõ sũt lugẽdi frẽs nr̃i accersione dñica de seculo liberati cũ sciamus eos nõ amitti. sz p̃mitti. z occasionẽ nõ eẽ dãdã gentibꝫ vt nos merito ac iure repbendãt. illi q̃s viuẽ apud deũ dicim⁹. vt extinctos ac pditos lugeamus Nibil enĩ pdest ꝺbis pficere virtutẽ. z factis destruẽ firatẽ. Nõ g̃ interi moriñ ad imortalitatẽ morte trãsgredimur. nec põt vita br̃i nisi hinc contigerit exire. Nõ est tr̃it⁹ iste sz trãsit⁹ z tpali itinere decurso ad eẽna trãscurrere. Ei⁹ ẽ in mũdo diu velle manere. quez mund⁹ oblectat. quẽ seculũ blandiẽs ac decipiẽs illecebris terrene voluptatis iuuat. Porro cũ mũd⁹ oderit xp̃ianũ q̃d amas q̃ te odit. z nõ magis seq̃ris xp̃m q̃ te diligit ac redemit. hec ille. In eplis aũt idẽ cyprianus ad martyres sic ait. O q̃ntũ vos martyres diuina dignatio honorauit. vt ex vob iaz ps martyriũ in ꝯsumatiõe ad coronã preceſſerit ps adhuc in carcere claustr̃ z vinculꝫ demoret. ad meritor titulos ãplior̃es. tormẽtor tarditate. pficiens. habitura tot mercedes in celestibꝫ p̃mijs q̃ nunc dies nũanq̃ in penis Posuerũt cõpedes pedibꝫ vr̃is. z mẽbra felicia ac dei trẽplũ infamibꝫ vinculis ligauerunt. Sz ornamẽta sũt ista nõ vincula. nec pedes vr̃os copulãt ad infamiã sz claritatẽ ad coronã. O pedes felicit̃ vincti. q̃ nõ a fabro sz a dño resoluunk. z itinẽ salutari ad gaudiũz dirigũk. O pedes i secło ad pr̃s ligati vt sint sp ap̃ deũ liberiz celeriẽ ad xp̃m glorioso itinere cursuri. O martyres scti q̃bꝫ vos laudibꝫ pdicẽ. q̃bꝫ vos votis p̃conijs exoruẽ. Nõ cessist̃ supplicijs. sz porti⁹ supplicia vob cesserũt. Stetistis voceliba mẽte incorrupta virtute dina. armis q̃dẽ secularibꝫ nudi. sz armis fidei armati. Steterũt serui dei torti. tortoribꝫ fortiores et pulsantes ac laniantes vngulas pulsata ac laniata mẽbra vicerũt. Inexpugnabilẽ vitã suã supare nõ potuit seniẽs diu plaga repetita. q̃uis rupta cõpage viscer̃ torq̃renk in seruos dei nõ iam mẽbra sz vulnera Fluebat sanguis q̃ incẽdiũ psecutiõis extingueret. q̃ flãmas z ignes gehẽne gl̃iosa cruore sopiret. Exẽpla gl̃iosa fortitudis dono spũssci in veteri testõ. Tolerãtia passionũ illi⁹ venerabil̃ z fortissime mulier̃. tpe macha. q̃ ab antiocho rege non solũ mortẽ in se sustinuit. ne ꝺ legẽ dei carnes porcinas ederet. sz z septez filios vidẽs p varia z aspa tormẽta cruciari. eos ad ꝯstãtiã aiabat. vt hr̃. ij. Mach. vij. ibi vide. Cui satis rñdet in nouo testõ martyriũ scrẽ felicitatis cũ septẽ filijs. q̃ fuit rõana. z ibi passa martyriũ cuz filijs Quid de. b. vincẽtio q̃ assũpt⁹ ex eculeo atq̃ ad patibulũ rapt⁹. moras carnificũ arguendo ad penã alacriẽ ꝓperabat. Et in tormẽtis ad datianũ tortorẽ aiebat. Hoc ẽ q̃d sp optaui z votis oĩb exq̃siui.

Ostendit augustin. .§.IIII

q̃nto li. ó ciui. dei. c. xvij. q̃ cũ multi ex romanis antiq̃s infidelibꝫ sustinuerint mlta adũsa. z ipam mortẽ fortiẽ p gloria mũdi. multo magis fideles oia tormẽta debẽt sufferre p vera gl̃ia celi sic dicẽs. Consideremus q̃nte ꝺtẽpserint. q̃ ptulerint. q̃ntas cupiditates subegerint p humana gloria. qui eam tanq̃ mercedem taliũ virtutum accipe meruerũt. Et valeat no-

Capitulū IIII

bis etiā hoc ad oppīmēdā superbiā. vt cū illa ciui/tas in q̄ nob regnare ꝓmissum est tātū ab hac distet q̄ntū distat celū a terra a tpali leticia vita eēna. ab oī bus laudib solida glia. a societate mortaliū societas angelo. a luīe solis ⁊ lune lumē eius q̄ solē fecit ⁊ lu nā. nihil sibi magnū fecisse videant. tāte pīe ciues. si ꝓ illa adipiscēda fecerint boni opis aliq̄d. vel ma/la aliq̄ sustinuerint. cū illi pro hac terrena tā ſadepta tāta ꝓpesi sint. pīertim q⁹ remissio pcō⁹ q̄ ciues ad eternā colligit patriā. hz aliq̄d cui ꝓmbrā q̄ndā sile fuit asilū illud romuleū. q̄ multitudinē q̄ illa ciuitas ꝺderet q̄ūlibet delictoꝝ congregauit ipunitas. Pro eēna vita oīa fortiē ferēda si ꝓ hac tpali vita fortes vi ri in se ⁊ in filios ipenderūt. c. xvij. Et oīa adūsa to/lerāda sunt ꝓ deo. Quid ḡ magnū ꝓ illa eēna celesti q̄ pīa cūcta seculi hui⁹ q̄libet iocūda blādimēta cō/tēnere. si ꝓ hac tpali ac terrena filios bru⁹ ⁊ occidere potuit. q̄ illa facere neminē cogit. Sed certe diffici/li⁹ ē filios interimere q̄ q̄ ꝓ ista faciēdū ē ea q̄ filijs ꝺgregāda videbant atq̄ seruāda. vel donare paupe ribꝰ. vl si existat tēptatio q̄ id ꝓ fide atq̄ fieri iusticia cōpellat amittere. Felices enī vel nos vel filios nr̄os nō diuitie terrene faciūt. aut nob viuētib amittēde. aut nob mortuis a q̄b nescim⁹. aut certe a q̄b nolu mus possidēde. Sed de⁹ felices facit q̄ ē mētiū vera opulētia. Bruto autē q̄ filios occidit infelicitatis ꝓ/hibet testīoniū poeta laudat. ait enim natosq̄ pr̄ no ua bella mouētes. Ad penā pulcra ꝓ libtate vocauit Infelix. vtcūq̄ ferēt ea facta mīores. Sz ꝑsu seq̄nti ꝺsolat infelicē. Vicit amor pīe. laudūq̄ īmēsa cupi do. Nec sūt duo illa libtas ⁊ cupiditas laudis būa/ne. q̄ ad facta cōpulit mirāda romanos. Si ḡ ꝓ lib tate moriturꝝ ⁊ cupiditate laudū q̄ a mortalib ex/petunt. occidi filij a pīe potuerūt. q̄d magnum ē. si ꝓ vera libtate. q̄ nos ab iniq̄tatis ⁊ mortis ꝺyaboli do minatu liberos facit. nec cupiditate būanaꝝ laudū. sz charitate liberandoꝝ boīm nō a tarq̄no rege. sed a demonib ⁊ demonū p̄ncipe. nō filij occidunt. sz xp̄i pauperes inē filios cōputant. Si ali⁹ etiā roman⁹ p̄n ceps coḡmine torq̄t⁹. filiū nō q⁹ ꝺ patriā. ꝓ patriā. sz et ꝓ pīa nō q⁹ ꝺ iperiū suū. i. ꝺ id q̄d ꝺ ipauerat pr̄ ipa/tor ab hoste. ꝓuocat⁹ iuuenili ardore pugnauat. licet vicisset occidit. ne pl⁹ malo eēt in exēplo iperij ꝺtēpti q̄ boni in glia occisi hosti. vt q̄d se iactēt q̄ ꝓ īmorta lis pīe legib oīa q̄ multo mīn⁹ q̄ filij diligunt. bo na terrena ꝺtēnūt. Si furi⁹ camill⁹ etiā ingtā pīam a cui⁹ ceruicib acerrimoꝝ hostiū vehentiū iugū de/pulerat dānat⁹ q̄ ab emul fuerat. a gall itez libauit q⁹ nō bēbat potiorē vbi posset viuere glorioſus. Cur extollat velut grāde aliq̄d fecerit. q̄ forte in ecclia dei ab īmicis carnalib ḡuissimā exhonoratiōis passus iuriā. nō se ad hostes ei⁹ hereticos trāstulit. aut ꝺ il lā heresim aliq̄ ꝺdidit. sed eā pot⁹ q̄ tū valuit ab hē reticoꝝ pniciosissima ꝓuitate defendit. cum alia nō sit vbi viuat in boīm glia. sz vbi vita acq̄rat eēna. Si muti⁹ vt cū porsena rege pax fieret. q̄ guissimo bello romanos p̄mebat. q⁹ porsenā ipm occidē nō potuit ⁊ ꝓ eo alterꝝ decept⁹ occidit in ardētē arā añ ei⁹ ocu los dexterā extēdit dicēs. mltos secū tales q̄lē cū vi/deret i extrīū ei⁹ ꝺiurasse. Cui⁹ ille fortitudinē ⁊ cōsu rationē taliū phorrescēs. sine ylla dubitatiōe se ab illo bello fctā pace cōpescuit. q⁹ regno celoꝝ ꝺputatur⁹ ē merita sua. si ꝓ illo nō vnā manū neq̄ b̄ sibi vltro fa ciēs. sz ꝓsequēte aliq̄ patiēs totū flāmis cor⁹ ipēde/rit. Si curi⁹ armat⁹ eq̄ ꝺcito i abruptū byatū ere se p̄cipitē dedit. decoꝝ suoꝝ oracul seruiēs qm̄ iusserāt vt illuc id q̄ō romani bērent optimū admitteret nec aliō intelligere potuerūt. q̄ virtb armisq̄ excellere. Uñ vicz oportebat. vt deoꝝ iussis i illū interitū vir p̄cipitaret armat⁹. Quid se magnū ꝓ eēna pīa fecis/se dicturꝰ ē. q̄ aliquē fidei sue passus īimicū. nō se vl tro in talē mortē mittēs. sed ab illo miss⁹ obierit. q̄/q̄dē a dño suo eodēq̄ suo rege pīe certi⁹ oraculū ac/cepit. Nolite tiere eos q̄ cor⁹ occidūt. aiam aūt occi dere nō p̄nt. Si se occidēdos certi⁹ verb q̄dāmō ꝺse/crandos. Decij vouerūt. vt ill cadētib. ⁊ iram deoꝝ sanguie suo placātib. roman⁹ libaret exercit⁹. nullo mō supbiāt scī martyres tāq̄ dignū aliq̄d ꝓ illi⁹ pa trie ꝓcipatiōe fecerint. vbi eēna ē ⁊ ꝑa felicitas si vl q̄ ad sui sanguis effusionē. ⁊ nō solū suos frēs ꝓ q̄/b⁹ fūdebat. vez ⁊ ipos īimicos a q̄b fūdebat. sicut eis ꝑceptū ē diligētes charitat⁹ fide ⁊ fidei charitate certātes. Si marc⁹ publius decīas edē iouis iuno nis minerue. falso sibi ab iuidis morte filij nunciata vt illo nūcio ꝓturbat⁹ abscederet atq̄ ita dedicatōis gloriā collega ei⁹ ꝺseqūret. ita ꝺtēpsit. vt eū etiā ꝓ̄ci insepultū iubēt. sic in ei⁹ corde orbitatis dolorē. glie cupiditas vicerat. q̄d magnū se ꝓ cuā gelij scī p̄dica tionē q̄ ciues supne pīe de dīsis liberarent ⁊ collegū erroꝝib fecisse dicturus ē. cui dñs de sepultura pr̄is sui sollicito ait. Seqūre me ⁊ sine mortuos sepelir mor tuos suos. Si marc⁹ regul⁹ ne crudelissimos hostes iurādo falleret. ad eos ab ipsa rōa reūsus ē. q̄m sic ro manis eū tenē volētib nō disse ferr postea q̄ aphris fuerat dignitatē illic honesti ciuis hr̄e nō posset. eiꝰ q̄ carthaginēses. q̄m ꝺ eos in rōano senatu egerat q̄ uissimis supplicijs necauerūt q̄ cruciat⁹ nō sūt ꝓ fi/de illi⁹ pīe ꝺtēnēdi. ad cui⁹ brūtudinē fides ipsa per ducit. Aut q̄d retribuet dño ꝓ oīb q̄ retribuit. si ꝓ fide q̄ illi debet. talia fiit bō passus. q̄lia ꝓ fide quā pniciosissimis īimicꝫ debebat passus ē regul⁹. Quo autē se audebat extollere de voluntaria pauptate xp̄i anus. vt bui⁹ vite peregrinatione expeditior ambulet viā q̄ perducit ad patriā. vbi vere diuitie de⁹ ipse est cū audiat vel legat lucīū valeriū. q̄ in suo defunct⁹ ē ꝺsulatu vsq̄ adeo fuisse pauperem. vt nūmis a po pulo collatis ei⁹ de sepultura curaret. Audiat vel le gat q̄ntū cincinatū cuz q̄tuor iugera possideret. ⁊ ea suis manib coleret esse ab aratro adductū vt dictra/tor fieret. maior vticz honore q̄ ꝺsul. victisq̄ hostib ingentā gloriā ꝺsecutū. in eadē paupertate mansisse Aut q̄d magnū se fecisse p̄dicabit. q̄ nllo ꝓmio mū di bui⁹ fuit ab eēna illi⁹ pīe societate seduct⁹. cū fa/briciū didicerit tātis muneribꝰ pyrrhi regis epyrro taz. ꝓmissa etiā q̄rta pte regni a romana ciuitate nō potuisse diuelli. ibiq̄ in sua pauptate ꝓuatū mane/re maluisse. Nā isti lz rēpub. bērent tā opulētissimaz atq̄ ditissimā. ipsi tñ in suis domib pauper erant. vt quidam eorū qui iam consul bis fuisset ex illo se/natu pauperum hominum pelleretur ratione cēsorea q⁹ decem pondo argenti in vasis habere compertus est. Ita idem pauper erant quoꝝ tamen triumphis

publicū dicabāt eraniū. hinc oēs xpiani q excellentio
ri ꝓposito diuitias suas cōes faciūt ꝑm id qđ scriptū
ē in actibꝫ apl̄oꝝ. vt distribuat vnicuiq; sicut cuiq;
opꝰ est vt nemo dicat aliq̄d ꝓpriū. sed sint illis oīa
cōia. intelligāt se nulla ob hoc vētilari oportere iactā
tia id faciēdo pro obtinendo societatē angelorꝝ cū pe
ne tale quid illi fecerint ꝓ cōseruanda gloria romano
rū. hec z alia si q̄ hmōi repiunt nil aliud erat nisi vt
romanū imperiū lōge lateq; porrectū magnificꝫ suc
cessibꝫ augeret. pinde ad istud imperiū tā preclaruꝫ
tantorūq; virorꝝ laudibꝫ gloriosum z etiā illoꝝ intē
tioni merces quā querebāt ē reddita z nobis ꝓposita
ncērie cōmonitionis exēpla. vt si virtutes q̄s isti pro
ciuitatis terrene gloria tenuerūt ꝓ dei gloriosissima
ciuitate nō tenuerimus pondere pugnamur. Et si te
nuerim⁹ supbia nō extollamur. Qm̄ sicut dicit apl's
Indigne sunt passiōes hui⁹ seculi ad futurā gloriā q̄
reuelabit in nobis. Nec aug⁹. Maxie aūt debemus
fortes esse in fide. etiā nullatenus dubitare. ꝑm illud
pe. in canonica. Aduersari⁹ vester dyabol⁹ tā q̄ leo ru
giens circūit querēs quem deuoret. cui resistite fortes
in fide. Marim⁹ in sermone ait. Nouerim⁹ ꝙ nō si
ne magno discrimine de religionis veritate disputa
mus. quā tantorū sanguine confirmatam vidim⁹.
Magni periculi res. si p⁹ ꝓphetaꝝ oracula. p⁹ apl'o
rum testimonia. p⁹ martyrū vulnera. veterē fidem qua
si nouellā discutere psumas. z p⁹ tā manifestos du
ces errore pmaneas. z p⁹ sudores morientiū ostensa
disputatiōe ꝛrendas. Et pauloante idē ait. Quanta
circa nos dei nr̄i est solicitudo. dū nobis fidem verā
duro agone martyrū cōmendat. afflictionū ꝓceden
tiū instructiōe efficit posteroꝝ. Illos exāiat vt nos
erudiat. Illos cōterit vt nos acq̄rat. eoꝝ cruciat⁹ no
stros vult esse profect⁹. hec ille.

Tertia fortitudo seu .§.v.

tertio mō accipit fortitudo ꝓ virtute generali. i. q̄dā
vigore mētis ad resistēdū ipugnatiōi cuiuslibet vitij
aggrediendū laborē actuū virtuosoꝝ. Et sic canit ec
clesia. Estote fortes in bello z pugna. cū anti ser. z ac
cipietꝫ reg. eternū. Nō enī coronabit. ait apl's. nisi q̄
lūme certauerit. ita. s. q̄ victoriaꝫ hz de oībus vitijs.
Et pš. vi. Expecta dm̄ z virilit̄ age. z confortet cor
tuū z sustine dm̄. Ubi nō q̄tuor regulas. Prima ē
psumptionis exclusiua expecta dm̄. Scōa ē fatiga
tionis aggressiua. virilit̄ age. Tertia ē debilitatiōis
remotiua. ꝓfor. cor tuū. Quarta ē pfectionis ꝓtinua
tiua. sustine dm̄. Quia militia ē vita hois sup terrā
In ꝟ bello vt q̄s viriliter dimicet. oportet ꝓmo vt ex
cludat a se psumptionē nō ꝓfidendo de sensu suo vel
viribꝫ suis. vel operibꝫ bonis. Leo papa in sermone
Nemo de cordis sui puritate confidat. q̄ quigil ille
hostis acrioribꝫ pulsat insidijs. q̄s maxie nouit ab
stinere petis. Et. b. antho. nō ꝓfidas de tua iusticia.
z ꝟ ē qđ ōr. Expecta dm̄. s. vt te iuuet. ꝑm illud. pš
cxx. Auxiliū meū a dño nō a mea ꝟtute. Jtē nō egre
diaris viā cōem viuēdi traditā a scis. Trita gradia
mur via dixerūt antiq̄ irrabelite. In opibꝫ enī singu
laribꝫ. ex cōem legē nō sunt scī imitādi. ꝑm illā regu
lā. Que a iure cōi exorbitāt. in ꝓsequētiā nō sunt tra
bēda. de re. iurꝫ. li. vi. nisi q̄s esset cert⁹ de dīna inspi
ratione ab illa vocatū. Nō enī q̄ quidā sanct⁹ pat
accessit ad domū meretricis. vt eā ꝛuteret qđ z fecit.
ꝛz quilibet idē agere. nec q̄ vn⁹ audiens socīū suū in
fornicationē lapsuꝫ vt reduceret eū ad pniam q̄si de
speratū. mentit⁹ ē dicēs se etiā in illud pcm̄ incidis
se. exhortat⁹ vt sil̄ irent ad prēs ꝓ pnīa recipienda. ꝛz
mentiri z seipm̄ infamare. Nec q̄ arsenu⁹ vna tm̄ ho
ra dormiebat in die nāli. aut q̄ Jo. baptista comede
bat locustas. i. radices herbaꝝ. a vino abstinens. ꝛz
q̄s talē austeritatē assumere. Sed expecta dm̄ vt ꝓ
te vocet ad hmōi singularia agēda. Jtē si petꝫ aliq̄d
a dño vel liberari vel adiuuari in aliqua tribulatiōe
vel tēptatiōe. z nō ita cito exaudiris vt velles expecta
dm̄ Abachuc. ij. Si morā fecerit expecta eū. q̄ ve
niens veniet ad adiuuandū. Scōa regula ē vt forti
ter agat laboriosa opera. Virt⁹ enī z scīa circa difficī
lia int̄ pbs z xps Mat. vij. Arta ē via. s. bonorum
operꝫ q̄ ducit ad vitā. Et io virilit̄ age. Vir ōr a ꝟtu
te. z virt⁹ ē fortitudo. q̄ int̄ tū generalis virt⁹ ē. hz pu
gnare ꝺ oīa vicia. Quelibet enī virt⁹ hz suū inimicū
scz viciū sibi oppositum. imo duos inimicos. vnū a
dextris ꝓ excessum. aliū a sinistris per defectū. Et io
apl's ait. ij. Cor. vi. Per arma iusticie ꝟtutis dei a
dextrꝫ z sinistris exhibeam⁹ nosmetipsos vt dei mini
stros. Qualiter aūt dñs talis z mīster ei⁹. int̄ sapiēs.
Et q̄ mihi ministrat me sequat. ait ipe dñs Job. xij.
Dñs aūt fortis z potēs. ait pš. xxiij. dñs potēs in p̄
lio. Cū enī dyabol⁹ fortis ꝟtute nature. armat⁹ mali
cie multiplicate teneret atriū suū. s. munduꝫ pacifice.
q̄ null⁹ hmōi tēptatoꝝ resistebat. Supueniens for
tior eo dñs iesus vicit eū. vt ōr Lu. xi. exq̄ expectat⁹
venit dñs bellans z fortiter vicit. Ergo virilit̄ age. a
dextris ꝺ infidelitatē. a sinistris ꝺ superstitionem. ꝓ ar
ma ꝟtutꝫ dei fortis fidei. i. petri. v. Cui. s. dyabolo re
sistite fortes in fide. Cōtraria enim adinuicē bellāt z
mutuose expellūt. Virilit̄ age a dextris psumptiōis
ꝺ dyabolū eā suggerentē. z a sinistrꝫ desperatiōis. ꝓ
arma ꝟtutis dei. s. spei Esa. lij. In spe erit fortitudo
vra. s. ad vincendū dyabolū ꝺ desperationē vel pre
sumptionē. Virilit̄ age a dextris inordinate dilectio
nis. a sinistris inuidie z rācoris. Virilit̄ age ꝓ arma
ꝟtutis charitatis Beñ. xxij. figuratiue ōr. Si pra
deū fortis futūri. s. tu charitas q̄nto magꝫ ꝺ hoīes p̄
ualebis. Charitas enī fortis ōr ꝺ deum. q̄ eū traxit
ad terrā. z ad mortem induxit. Virilit̄ age a dextris
gule z luxurie. ꝺ eas dimicādo. Et a sinistris insensi
bilitatis a nc̄rijs abstinēdo. ꝓ arma ꝟtutis dei tēpe
rātie. puerb. xxx. Accinxit fortitudine lūbos suos vi
rilit̄ age a dextris iniusticie z sinistris nimiꝫ rigoris
z seueritatis ꝓ arma ꝟtutis dei. s. fortis iusticie. pro
uerb. xv. Domꝰ iusti plurima fortitudo. Virilit̄ age
a dextris prudētie nimie. s. suo sensui innitendo. Cō
tra illud. Ne innitaris prudētie tue. puerb. iij. Et a
sinistris ip̄rudētie z stoliditatis. Vir sapiēs. i. prudēs
fortis. puerb. xxiiij. Virilit̄ age a dextris nimie auda
cie z a sinistris indebite timiditatꝫ. puerb. xxi. Forti
tudo z decor indumentum eiꝰ. s. aīe ꝟtuose. Tūc de
cor ē fortitudo. seu aīam decorat. cuꝫ nec ꝓcipitanter se
quis ingerit ad ꝑicula. nec timiditate ab eis cū opor
tet retrahit. Et q̄ in bellādo hō laborat. ne ex ipsa
fatigatione deficiat. ponit tertia regula q̄ repat debi

litatōnē.cū subdit. Confortet cor tuū Apls ad epō. iij. Confortami in dño z in potētia ꝟtutis ei⁹. Confortari in dño. est ex his q̄ sūt dñi. vt in ꝟbis ei⁹. Sicut enī cib⁹ corpalis ꝟfortat corp⁹ z corroborat. ita z panis doctrine spūalis. Acc. ix. de saulo ꝟsō dicit accipies cibū ꝟfortatus ē. Sacramētoꝝ frequētatio ꝟfortat z roborat. p̄cipue eucharistiā. Vñ ecclesia in collecta dicit de eucharistia. Sit fortitudo fragilitatis. sit ꝟ oīa mundi pricula firmamētū. Confortat cor vino spūalis letitie. q̄ vt dr. ij. Esdre. viij. Dēm mentē facit securā vinū. nec aliq̄d timet. Ira inqt. b. anthoni⁹ in vitaspa. Nil ita facit mētē fortē ad oīa adūsa intētamenta. sicut letitia spūalis. Man⁹ xpi confortat infirmū cor. vñ z dicit cordiale. hec aūt est meditatio passionis xpi. In ei⁹ figurā belyas ambulauit in fortitudine succinericij panis esi. signātis xpi passionē. vsq̄ ad montē dei supne p̄rie. iij. Reg. xix. Sed non sufficit bñ inchoasse z bñ ad tps p̄seq̄. nisi ad finē vite ꝟsatio serā teneat. Et ī dicit q̄rta regula ad videndū bona dñi in terra viuentiū. p q̄ cō sequēdo hec regula dat. s. Sustine dñm. non solum suscipe p gr̄am sz sustine. vt si te g̃uet vel g̃uis videat in ꝟtinuando labores z adūsa. non deponas eū gratiā pdēdo. Nūq̄ ab hoīe recedit dñs cū gr̄a sua. nisi q̄s repellat eū a se. vñ dicit. Qui aut̄ sustinuerit vsq̄ in finē hic salu⁹ erit. Ue bis q̄ pdiderūt sustinētiā ōr Ecci. ij. i. perseverantiā. Vincr. b. aug. de pe. di. iij. Inanis ē pnīa quam sequēs vita cōmaculat. i. carens fructu vite eēne. si nō reuertat ad deū. Et sequit esto in patia fortis ꝟfirmat⁹. vitā bonam quā cepisti tenere nō deseras. bonū ꝓpositū ꝟserua iugit. hec be. aug⁹.

¶ Tēptationes insurgūt hominibus a diuersis. Capitulum. iij.

Q Uia ad fortitudinem

put est virt⁹ generalis ptinet bellare ꝟ vitia. z tēptationes quaslibet vincere. omittēdo de fortitudine. put est virtus spālis. q̄ multa dicta sūt de ea z ptib⁹ eius in mā de ꝟtutib⁹ in ista eadē parte ti. iij. solū agemus ḃ de tēptationib⁹ q̄ vincunt donis z gr̄a spūsctī. Et lz in ꝓma ꝓte in ti. de causis pctōꝝ multa dicta sint de tēptationib⁹. Hic tñ per aliū modū. Et ad ḃ pōt induci illud ps. xvij. Precinxisti me ꝟtute ad bellū. z supplātasti insurgētes in me subt⁹ me. p̄cinxisti. i. pparasti adaptasti restringēdo lūbos cordis abstinētia z castitate. z vestimēta tpalia rerū ad nēcē strīgēdo nō ad latitudine z superfluitatē. p̄cinxisti. s. tu dñe a q̄ oē datū optimū z oē donū pfectum. ꝟtute. i. fortitudine interiori inducere me ad talem restrictionē. Ad bellū spūale temptationū. Dis enī qui in agone ꝟtendit inqt apls. i. ad Cor. ix. abstinet. s. ipedientib⁹ virtutē ei⁹ ꝟ hostes. Et supplātasti insurgētes in me subt⁹ me. eos supando Isti aūt insurgētes ꝟ nos in bello temptationū sunt Dō malus. Mūd⁹ van⁹. Exterior sensus. Carnalis appetit⁹. Dyabolus vari⁹. Pessim⁹ antixps. Summ⁹ aūt hic tēptationē put cōi⁹ sumit ꝓ quadā. s. instigatiōe seu ipulsione alicui⁹ ad pctm̄ vel ad noscē dū vt dimittam⁹ de tēptatione q̄ temptat de⁹ hoiem vel mgr̄ discipulū sicut xps philippū. Joh. vi. vel hō deū. vt illi israelite q̄ tēptauerūt deuz in cordib⁹ suis in ps. Cōtra q̄ dicit Deut. vi. z Mat. iiij. Nō tēptab⁹ dñm deū tuū. z de hac ḋ q̄ loq̄mur tēptatione incitatōis ad malū loquit saluator cum docuit nos dicere in oratione dominica. Et ne nos inducas in tēptationē Mat. vi. Ubi nō petit vt non tēptamur. q̄ meritū pderem⁹ z coronā. sed vt nō succūbamus z vincamur a tēptatione Ad q̄ maxime iuuat. s. ad victoriā temptationū oro. Un ipse dñs ieſus ait discipul⁹ Mat. xxvi. Uigilate. s. resistēdo z orate ne intretis in tēptationē. i. vincami ab ea. Tēptat igitur hō malus cū quis suo ꝟbo vel facto q̄rit aliū decipe inducēdo ad pctm̄ vel nocumentū. Et sic discipli pharisei⁹ cū herodianis tēptauerūt xp̄m vt caperent eū in sermone vt possent calūniose accusare eum ex aliq̄ verbo incaute dicto. vñ z xps eis interrogantib⁹ temptatiue de cēsu dādo vel negādo cesari. rndit. Quid me tēptatis ypocrite Mat. xxij. Sicq̄ in sua tēptatione pualere non potuerūt. sil⁹ fecerunt cum adduxerūt adulterā ante eū Jo. viij. z pluribus alijs vicib⁹ sed sp ꝟfusi remanserūt z supplātauit de⁹ insurgētes in eū. Filij accedēs ad fruitutē dei formē Ecci. ij. Sta in iusticia z timore z prepa aiam tuā ad tēptationē. Cū enī q̄s se reperit in aliqua societate in seruitio dei vel in seculo disponit ꝟtuose viuere vñ z deo seruire multi etiā aliq̄n sub spe boni repiunt tēptatores. ij. Cor. xi. periculū in falsis fribus. z Ezech. ij. ōr increduli z subuersores sūt tecū z cum scorpionib⁹ habitas. scorpi⁹ palpat z cauda pungit venenū infundit Aug. Si frī tuo male persuades hūc occidis. ō pe. di. i. noli. Tēptat nos mūdus van⁹ insurgēs ꝟ nos suis vanitatib⁹ vt bonis nos amabilib⁹ alliciens vt ei inberem⁹ Sap. xiij. creature facte sunt in odiū z temptationē z muscipulā pedib⁹ insipientiū. Sicut enī in muscipula ponit lardū circa q̄ est laque⁹ capiens z dū mus tract⁹ appetitu lardi dū capit. capit. vñ occidit. Sil⁹ pisc̄ hamo adescato trahit. z auis laqueo. ita insipientes. i. peccatores q̄ non bñt gustū z verā noticiā de vltīo fine attendētes dulcedinē in cibis. pulcritudinē in feminis. vtilitatē in pecunijs. nō aduertunt q̄o illa q̄rant. Sed inordinate affecti dū ea assumūt indebite incurrūt laqueum peccati z dānatiōis eterne. vñ et. b. antho. vidit totū mundū plenū laqueis sibiinuicē annexis. z cuz clamasset q̄s istos euadet. Audiuit humilitas. b. aug. in ser. Duplicē ꝟ nos mōs acie mittit. s. ad bellandū ꝟ nos et tēptandū. demulcet p̄speris. deterret aduersis. Non te terreat aliena crudelitas. non te vincat ꝓpria voluptas. z vicetis est mōs Ecci. xxvij. Uasa figuli pbat fornax. z viros iustos tēptatio tribulationis. Et iterꝝ nō laudes virū. Nec enī tēptatio hoīm. s. incitās eos ad elationē. Tēptat tertio exterior. s. sensus insurgens ꝟ nos Cant. i. Filij mr̄is mee pugnauerunt ꝟ me. Mr̄ ꝓma hoīm ē sensualitas. q̄ q̄libet ꝓmo regit z nutrit aīa vsū rōnis. Isti sens⁹ exteriores multipl⁹ pugnāt ꝟ nos sua curiositate. Nā vt dr Eccs. i. Nō satiatur ocul⁹ visu nec auris auditu. z sic alij sensus curiosi sunt circa sua obiecta z insatiabiles. Sz nisi q̄s pugnet virilit̄ refrenādo. cito interficiūt aiam. Hiere. ix. mors. s. pcti introiuit per fenestras nr̄as. s. sensuū. ingressa ē domos nr̄as ꝟsciaꝝ. sz fidelis de⁹ q̄ nō ꝑmittet vos tēptari sup̄ id q̄ potestis sz faciet cū tēptatiōe

puentū. Nā si oporteat quelibet vti sensibꝫ. inordīa-
te delectatiōes suas querētibꝫ. tñ iuuat p̄cipue cum
q̄s intēdit mortificatiōi eoꝝ. In cuius figurā. Josue
q̄nq; reges q̄ bellū inierūt ꝑ ysrahelitas. i. fideles eos
deuicit z crucibꝫ affixit. Qui ꝑm origenez significāt
sensus q̄nq; exteriores q̄s bellantes ꝑ nos veri fide-
les iesu mandato cruci mortificatiōis affigunt ꝑm il
lud apli ad Gal. v. Qui sunt xpi. carnē suam cū vi-
tijs z cōcupiscētijs crucifixerunt vt terrā ꝓmissionis
obtineāt. Tēptat quarto. carnalis ꝛcupia. interiori-
bus passionibꝫ ꝛcupiscibilis. irascibilis amore. desi
derio. delectatione. odio. aboīatione. tristicia. auda-
cia. spe timore. desperatione. ira Uñiaco. Unusq̄sq;
tēptatur a ꝛcupia sua abstractꝰ z illectꝰ. Uñ grego.
de pe. di. ij. sciendū int̄ hec. Aliud ē q̄ dē tēptatiōe
carnis aīmꝰ patit. aliō cū p̄ ꝛsensū delectatōis obli-
gat. plerūq; enī cogitatiōe p̄ua aīmꝰ pulsat. sed reni
tit. plerūq; puersum q̄ cōcipit intra semetipm. etiā
p̄ desiderū voluit. Hinc z pdicatoꝛ egregiꝰ ait. Tē-
ptatio vos nō appbendat nisi humana. Hūana q̄p
pe ē tēptatio q̄ plerūq; turpi cogitatiōe tāgimur etiā
nolētes. q; vt nōnūq; illicita ad aīm veniāt. b vtiq;
in nobismetipsis ex hūanitatis corruptibili pondere
habemꝰ. Jā ꝯo demoniaca ē z nō humana tēptatio
cū ad b q̄ carnis corruptibilitas suggerit p ꝛsensum
se aīmꝰ astrigit. hec ille. Nec caro sensualitas siue cō-
cupiscētia carnis q̄ cōcupiscit adūsus spūs. ē illa eua
figuratiue. q̄ viro ade. i. spūi seu rōni. suadet edere li
gnū vetitū. vt cū ea delectet in malo. Sed audienda
nō ē. q; ad mortē inducere q̄rit z a paradiso excludere.
Sed arguēda. dicēdo dissensu q̄si vna de stultis mu
lieribꝫ locuta es Job. ij. Hec ē illa egyptiaca mulier
q̄ pulcrū aīa z corpe ac prudentē adolescentē ioseph.
frequenē stimulat ad oblectandū secū. sz relicto pal-
lio secularis ꝛsolatiōis non attendēda. sz fugiēda est.
Beñ. xxxix. Nec ē thamar. q̄ deposita veste lugubri.
sz pnie z cōpunctiōis. induta teristro apparētis bōi
seder in biuio q̄escēs in vanitate z voluptate. vt mu
lier ornata in habitu meretricio. ad capiendas aīas. iu
das q̄ interptat ꝛfitens. i. vix seu spūs deo ꝛfitentē fi
de pnia p̄onis inducit ad illegittimū actū Beñ. xx
xviij. Sicut z barsabee dauid deo deuotū. Nec ē ia
bel q̄ sysarā. i. spūm fugientē de plio tēptationū. inui-
tat ad q̄escēdū in tabnaculo. i. ad cui⁹ carnis haben
dā in ꝛcupia. z oblato vtre lactis. i. delectationis car
nal. dormientē ab actu rōnis occidit Judic. Nec ē il-
la dalila. q̄ interptat situla. q̄ sampsonē fortissimū q̄
ei⁹ ip̄portunis inuestigatiōibꝫ acq̄euit reuelādo secre-
ta z in gremio ei⁹ dormiuit. i. nimis curā eī hīs cri
ne yturū spoliauit. z philisteis. i. demonibꝫ excecan-
dū illudēdū tradidit. z iō aspe increpanda. Nec etiā
satiat q; situla ē. sed duas filias hz sanguisugas q̄ sp
dicūt affer affer. puerb. xxx. i. auaritiā z luxuriā. In
sicco aūt diete seu abstinētie tenēda ē vt moriat. Nec
ē herodias copulata herodi. i. dyabolo incestuoso. q̄
p̄ saltatiōe filie sue. s. imaginationis vel delectatōnis
carnal. gīa mūdanis fac amputare caput ioh. bap.
q̄ interptat gra quā facit amittere. Marci. vi. Nec ē
deniq; ancilla ostiaria. q̄ si custodiā hēat sensuū. fac
petrū. i. spūm xpm negare factis. Jo. xviij. ē g̃ caro nō
delicijs fouēda ne vigoꝛ sue tēptatōis accrescat. sz ca
stigāda exēplo apli. Castigo coꝛpꝰ meū z in ꝓuitutez
redigo. i. Loꝛ. ix. Sic sara dña agar ancillā sibi re-
bellātē ꝛberibꝫ subiciebat. z fugiens ab ea ab angelo
dictū est ei vt reūterek z dñe sue subijceret Beñ. xvi.
Qui delicate paūit seruū. i. coꝛpꝰ in fine sentiet eum
ꝓtumacē. puerb. xix. Sic siba seruꝰ miphiboseth cō
tēpsit dñm suū z ipediuit ne seq̄ret dauid. ij. Reg. x
ix. q; nimiū dñi sibi ꝓmiserit in rebꝫ suis. Fabulo-
se narrat esopꝰ. sz moralitate nōbili. q̄ cū q̄dā rustic⁹
p̄ desertū trāsiret. inuenit serpētē frigore afflictū iacē
tē in terra q̄si mortuū. Cui cōpatiēs collegit. z in sinū
suū posuit z calefecit. q̄ resūptis viribꝫ intoxicauit eū
Cuiꝰ ille argueret eū de ingratitudine. q; q̄si mortuū
fouerat. Rñdit. Tu scis q; nā mea ē. q; nō noceā ni-
si calefactꝰ. z cū incaluero. venenū nece est effundere
Mō g̃ inculpes me. si ꝓprietatē nature mee seruaui. sz
tibi ip̄uta q̄ me calefecisti z fouisti. sic z caro cū z deli
cate fouet venenū ꝛcupiscētie qđ in se hz effundit. z
iō ait apls ad Ro. xij. Exhibeatie coꝛpa vra hostiaz
viuētē sctāz deo placentē. hostiā dt in q̄ aīal mactat.
q; coꝛpꝰ sensualitati aīali mactāda ē. Uiua tñ rema
net. vt. s. ita mortificet caro. q; exercere valeat q̄ sibi i-
cūbunt agenda. Ego dñs. inq̄t. odio hīs rapinā in
holocaustū qđ fit dū indiscrete coꝛpꝰ macerat. vigi-
lijs. abstinētijs z hmōi. vt dt hiero. de ꝛse. di. v. non
mediocriē. Quintū tēptans ē dyabolꝰ. Et iste super
oēs tēptat z decipe q̄rit. z b est eius officiū. Uñ z an
thonomatice dr tēptatoꝛ Mat. iij. Accedēs tēpta-
toꝛ dixit. Loch aūt vt sensibiliē in forma hūana. quā
aliq̄n assumit vt cōiē dr. q̄n xpm tēptauit. vel insensi
biliē diūtis mōis mala mēti suggerēdo. Uñ iob. pa-
pa. xvi. q. ij. visis. ait. versutꝰ hostis mille nocendi hz
modos nec iḡramꝰ astutiā eiꝰ. Lonat enī a pncipio
ruine sue vnitatē ecclie rescindere. s. p errores charita
tē vulnerare. qđ fit p q̄libet mortale. scōꝛ opm dul
cedinē inuidie felle inficere. z oīb modis q̄b pōt ge
nus humanū eūtere z pturbare. Dolet enī sat̄ z eru
bescit charitatē quā in celo nequit hre boies ꝓstātes
ex lutea mā in terra tenere. Uñ oportet q̄tū fragilita
ti nre ꝛcedit. vt oēs aditꝰ nocēdi versutie eiꝰ munia-
mus ne moꝛs. s. pctī ingrediat p̄ fenestras nr̄as. i. po
tentias. hec oia ibi. Narrat in li. de. vij. donis. q; ma
gister iordanꝰ ordis pdicatoꝛ sctūs hō. cū quēdā ob
sessum a demone sibi p̄ntatū adiuraret vt demō di
ceret ei nomen suū. Rñdit q; milleartifex vocaret. q;
mille modos z artes hēbat ad decipiēduz boies. Et
vt scias q; ꝛitatē dico. Ego sū q̄ decipio magꝝ theo-
logos. z decretistas z legistas. z physicos. barones.
milites. ꝓpositos. mercatoꝛes z alios. z cepit singloꝛ
ꝛba gestꝰ modos z officia p̄tare vsq; ad domicel-
las dñarū q̄ seruiūt eis in cameris eaꝝ blādiēdo eis
adulādo. z mollit loquēdo. puta vt diceret. Theolo
gos tēpto z decipio. vt sciētifice z subtilia pdicent. vt
videant acuti. nō vt populoꝛ salutē q̄rant. Querunt
eē mgri cū nō adhuc sint discipuli. pdicatiōes sibi p
curāt vñ plꝰ pecunie vel glie haurīat. Celebrare fre-
quenē erubescere facio. retineo eos a ꝛfessiōe vt magꝝ
boni hēant occultatis eoꝝ nequitijs. Refectiones pin
gues sibi p̄curare suadeo. vt sint fortes ad pdicādū.
ad acq̄rendas z augendas pecunias instigo. sub p̄-
tectu libroꝝ emendoꝝ pro studioꝛ necessitꝫ. puidēdis

pannos seu cappas sumptuosas eos habere sugge/ro vt sint in reuerentia apud magnates ⁊ populos. Uisitare moniales vel viduas sub ptextu pietat⁊ ad moneo frequenter. vt demum non solum ad amor⁊ sed ad cōmixtionem adducam. In audienda confes/sione pncipum ⁊ diuitū admitto. vt bonum forū eis faciāt ne displiceant. ⁊ sic vterq; in foueam cadant. Questiones ⁊ opiones nouas inutiles ⁊ pl'is scan/dalizatiuas int' ipsos mgros inuenire labor⁊. vt sibi inuicē mordeāt inuidie. ⁊ vt scripturas sacras vt sim/plices lras dimittāt. ⁊ pbica ⁊ poetica vt magis au/dita in mediū adducāt allicio. ⁊ sic discurre p alia ex/ercitia. Sed supplātasti ait ꝓpha. insurgētes in me. .i. demones subt' me dādo mihi fortitudinē ad vin/cendū. Hic dyabolus tēptator est ille obstinatissim' pharao. qui israelitas. i. fideles egredi affectātes ō seruitute ei' tyrānica magis grauat in opib' luti la/teris ⁊ palear⁊. temptatiōib'. s. cupiscentie. auaricie ⁊ lenis supbie. Sed dei ꝑtute egressus in manu for/ti. adhuc psequens in mari pne submersus est Exo. xiiij. Hic temptator ē nabuchodonosor potentissim' q̄ fornacē malicie incedere fecit p suos mīstros demo/nes septēplicit̄. i. p septem vitia capitalia. ad incēden/dum ponēs naptam malarū cogitationū. stupā pra/uarū locutionū alior⁊. picem ferentē malor⁊ exemplo/rū in ope alior⁊. malleolos excusationū vel tribulatio/num. Sed in hāc missi tres pueri. i. oēs in trib⁹ vir/tutib⁹ puros. rore celestis gratie ignis nō tetit. Dañ. iiij. Hic ꝑ ille callidissim' herodes q̄ nō patiēs xp̄m regnaturū. multos pueros in bethleem occidit. q̄ in/terpretat dom' panis. i. in ecclesia. vt xp̄m occidat ne sibi auferat regnū. Sed lz corpora sctor⁊ multiplr af/flixerit vsq; ad mortē. xp̄m tū. i. gratiam ei' extingue/re nō valuit. Mat. ij. Sed gr̄issime dei iudicio pu/nit' est. De calliditate ei' seu malicia dicit Beñ. iij. Serpēs callidior erat cūctis aiantibus terre. Et tñ subdit. Ipsa mulier. i. rō conteret caput tuū. Caput draconis ē initiū temptatiōis. q̄ō cum ꝓterit resistē/ro ⁊ ipse dyabolus fugat. Jaco. iiij. c. Resistite dya/bolo ⁊ fugiet a vobis. b. Amb. in li. de paradiso. Ne/mo nīm tenet ad culpam. nisi ꝓpria volūtate defle⁊e/rit. voluntariū sibi militē eligit xp̄s. voluntariū sibi seruū sibi dyabol' actionatur. xv. q. i. nō est. De po/testate ei' dicit Job. Nō est ptās sup̄ls ei sup terram. Et de obstinatione ei' dicit. Cor eius indurabit q̄si lapis. Ad bellādū ⁊ eū vincendū xp̄s hortat suo ex/emplo. Unde apl's ad Heb. v. Nō enim habem' pon/tificē qui nō possit compati infirmitatib⁹ nr̄is tēpta/tū per oīa. p silitudine absq; pctō. In quo enī passus est ipse ⁊ temptat', potens est ⁊ his qui temptant au/xiliari. Docuit ⁊ modū resistēdi.

Secundū autem qua/ ℣. I.

tuor stat' hoīm. sic quadrupl'r temptat. de quib⁹ in ps̄. Sup aspidē ⁊ basiliscū ambul'. ⁊ ocul. leo. ⁊ dra/conē. Aspis est q̄ ad peccātes. Basilisc' q̄ ad pficiē/tes. leo q̄ ad pmanentes. Draco q̄ ad p̄sidentes. Sz q̄ habitat. i. cōtinue manet in ꝓfidentia dīni adiuto/rij. ambulat ⁊ cōculcat ꝓterens sathā sub pedib⁹ su/is. Est ḡ aspis dyabolus q̄ ad peccātes. postq̄ enim ad pctm induxit malign'. ipse conat ⁊ instigat hoiez ad permanēdū in eo ⁊ nō audiendū vocē incātantis scz remordētis ꝓscie vel scripture dīne talia arguēt̄is vel p̄dicatoris. Sed diffusas excusatiōes sugger it vel longitudinē vite. vñ adhuc hēat tps penitendi ⁊ bñ faciēdi. In cui' figurā dicit Beñ. xxxiij. q̄ sichē post q̄ violauit dinā filiā iacob tristem effectā. blādit⁹ delinivit vt secū pmaneret. Sic dyabol' aiam vir/ginē ⁊ innocentē. vitijs varijs ei' integritatē auferēs cū ꝓscia remordens eā contristat. q⁊ ois malus iplet penitudine. inq̄t pbs in lib. ethi. dyabol' ei blandit vt nō recedat ab eo. vel q⁊ multi alij faciūt sil'ia p̄m il/lud Eccl. xxxij. pctor⁊ vitabit correctionē. ⁊ iust⁊ volun/tatē suā inueniet cōpationē. i. sil'em ei in malis. Sed vt dicit. b. aug. nō ꝓpterea min' ardebūt q⁊ cū multz ardebūt. s. mali boies. ij. q. i. mlti. Uel dei misericor/dia ē magna ad parcendū pctā. Sed dicit Eccl. v. Ne dicas misc̄dia dei magna ē pctōz meoz miserē/bit. Addūcit enī exempla sctōz magnoz. qui ⁊ ipsi la/psi sunt. sz aliq̄ etiā nō redierūt ad gr̄am. Uel q⁊ pe/nitebit in futurū. sicut multi fecerūt ⁊ sic ꝓmittit sibi vitā longā. Cū tñ dicat Eccl. v. Ne tardas conuerti ad dñm neq; differas de die in die. Subito enī tibi veniet ira ei', ⁊ in nouissimo dispdet te. Per istas igi/tur suggestiōes ⁊ sil'es quib⁹ conat peccantē detinere in malo. Dicit dyabol' aspis q⁊ dū incantat in vnā aurē ponit caudā ne audiat incantantē suadēs. s. lō/gā vitam. aliā figit i terrā. i. ad occupatiōes terrenas ita imersus vt nil cogiter de salute. vel se terrenis ex/cusationib⁹ palpādo vt dictū est. Sed nō declines cor⁊ meū ait ps̄. in verba malicie. i. nō permittas me declinare. ad excusandas excusatiōes in pctis. q⁊ au/get inde pctm̄. Uel etiā si suggerit excusationez. sub occasione nec̄tis vite. quasi nō possit aliter viuere. si re/stitueret vel dimitteret artē illicitā. Et sic videt sibi q̄ de' habeat eū excusatū. cū velit vt viuat. Unde ⁊ dya/bolus vt aspis se habuit in tēptatione xp̄i cū ait. Si fili' dei es dic vt lapides isti panes fiāt Mat. iiij. p suadēs ei victū gule sub ptextu nec̄tis. Et sic suadet pctōri. vt q⁊ fili' dei ē per creationē ⁊ adoptionē gr̄ie baptismal'. lapides. i. duras sn̄ias scpturaz q̄ man/dāt restōnes fiendas vsq; ad mendicitatē ⁊ pctā oīa dimittēda. ꝙtat in pāes molles mēte opinādo scri/pturas mitt' interpretandas. Scōo dyabol' ē vt ba/siliscꝰ tēptādo q̄ ad pficientes in bono. Dicit. b. bern̄. sup̄ ps̄. ij. Qui habitat. ⁊ sup dictū. ꝙ. q⁊ basiliscꝰ si/gnificat vanā gl'iam ⁊ inuidentiā. Et scōm cōiter p/cedit a ꝓmo. Nā ex b̄ q⁊ aliq̄s ē auid' gl'ie talis. cū videt aliquē quez ex aliq̄ sua ꝑtute estimat magis se laudari inuidet ei. Circa ista tēptat dyabol' pficien/tes in ꝑtutib⁹. vt q̄rat. s. ab hoib⁹ laudari. vñ Sen. Nulla ē tā excelsa virt', q̄ dulcedine gl'ie nō tangat. Unde. b. bern̄. vbi. s. Basiliscꝰ vana gl'ia est. Uidete ait xp̄s. ne iusticiā vr̄am faciatis coram hoibus. vt vi/deamini ab eis. ac si dicat. Cauete oculos basiliſci. Nocet enī basiliscꝰ ei q̄ p⁊ videt a basilisco. q̄z ipe vi/deat basiliscū. ⁊ tūc solo aspectu suo basiliscꝰ veneno inficit ⁊ occidit. sed si hō p⁊ videt eum ipse basiliscꝰ morit. Uidet ḡ q̄s p⁊ a basilisco. cū oculꝰ intētiōis sue mouet in bonis operib⁹ ob vanā gl'iam. vt. s. lau/det ab hoib⁹ ex eis. ⁊ tūc spūaliter occidit. q⁊ mortuū ē op⁹ illud. Sed tunc ꝓmo videt ipe basiliscū cū sibi

cauet ab intētione glie tpalis. ⁊ sic occidit basilisc⁹, i. tale vitiū. Q⁹ tali vitio tēpter dyabolus ꝓficientes. Habes figurā in loth Gen. xix. cui⁹ filie significant. vt exponit origen, superbiā ⁊ vanā gloriam, inebriauerunt in mōte, s. virtutū, ⁊ cognite sunt ab eo, exempla hēs plura in dauid faciēte populū dinumerare. ij. Reg. vlti. Ubi etiā ponit sathan eū cōmouisse ad hoc. Dicit etiā bea. bern. vbi. s. q⁹ basilisc⁹ significat inuidiā. Sic enī ait, basilisc⁹ venenū gerit in oculo. Nosce cupis oculū venenatū necz oculū fascinantē, inuidiā cogitato. Quid enī est inuidere nisi malū in alio videre. Q⁹ enī cupit inuidus. Si nō fuisset basilis cus ille, s. serpēs antiqu⁹ inuidia ei⁹ mors nō introisset in orbē terrarū. Sed ve misero boī qui basiliscuz inuidū ꝓmo non videt, sed visus ab eo occisus ē. Q⁹ spūales tēptenť de b. hēs exemplum in maria sorore aaron Nū. xij. ⁊ alia exempla in collatiōe ⁊ in vitas patrū. Temptauit basilisc⁹ iste xp̄m de vana gloria cū ait Mat. iij. Mitte te deorsum. vt. s. gloriarer ex laude boim inde sibi secura nō leso. Leo dicit dyabolus q̄ ad permanētes in bono diūsis afflictionib⁹, i. ꝑe. v. Aduersari⁹ vr̄ dyabolus tāquz leo rugiens circūit querēs quez deuoret. Rugitu clamat p terrores ⁊ cōminatiōes. Unguibus dilaniat p diūsa flagella dentib⁹ dilaniat per mortis tormēta. Sic ap̄los in bono pmanētes ⁊ pdicātes iesum, cōminati sūt pn̄cipes sacerdotū ne ampli⁹ in nole ei⁹ loquerenť. Sz ꝓpter minas nō destiterūt q̄n predicarent Actu. iij. Quasi vnguib⁹ leo iste dilacerauit iob. Duz egressus sathan a facie dñi. ope suo diuitias ei⁹ abstulit. ignez de celo super oues mittēdo. ⁊ sabeos ⁊ chaldeos ad auferendū boues ⁊ asinas ⁊ camelos inducēdo, ventū ꝓcitando in aere. q̄ dirutū edificiū dom⁹ filios et filias opprimeret. Demū ꝑcutiendo corp⁹ vlcere pessimo. vt rū ad ī patientiā induceret ⁊ ad blasphemiā ꝓcitaret. Sed in oīb⁹ illis nō peccauit Job. c. i. Sicut ⁊ paul⁹ ap̄los ait de seipo. ij. Cor. ij. Dat⁹ ē mihi stimul⁹ carnis mee, angel⁹ sathane. q̄ me colaphizet. quē stimulū, b. aug⁹. ⁊ remigi⁹ dicūt fuisse infirmitatē corp̄is capitis vel iliū, ꝑm alios. Scōm autē be. grego. in moral. ⁊ bedā. tēptationē carnalē. Sed q̄ cūqz eēt dyabol⁹ p hoc tēptabat instigādo ad malū vel retrahere curādo a bono p tediuz. vñ ⁊ ipse dicit alibi. Brauati sum⁹ supra modū. ita vt nos tederet viuere. Sic ⁊. b. antho. ꝓficiētē in magno feruore veritb⁹ sensibiliter affecerūt. Quasi dentib⁹ leo iste deuorauit cū instigauit tyrānos ad occidenduz sctōs, vt exemplo eoz alios terreret. ⁊ a fide auerteret ꝓpter mortē crudelissimā eoz. q̄ de se ē vltimū terribilium ꝑm pbm. Sed cōculcāt scti leonē istū, ꝓtenendo vitā istā. ⁊ mortē libenť sustinēdo in dei adiutorio. scuto fidei ꝓtecti. Ita ait ipe petr⁹. v. c. Leoni resistite fortes in fide. Sic paul⁹ ad Heb. xi. scti fortes facti sūt in bello p fidē obturauerūt oza leonū extinxerunt impetū ignis. effugarūt acie gladij. Alij distēti sūt nō recipientes redēptionē. i. euasionem mortis. Alij lubrica ⁊ verbera expti. insup ⁊ vincula ⁊ carcēs. lapidati sē. secti sūt. tēptati sūt. Dicit bern. sup. Qui bitat ī dicto. q⁹ n̄ defuit xp̄o ista tēptatio. Un ⁊ lucas dr c. iij. q⁹ ꝓsūmata oī tēptatione. s. trina in deserto dyabolus recessit ab eo vsqz ad tps, s. passiōis. Nā tunc itez accessit vt leo rugiēs vocib⁹ dicentiū. Crucifige ⁊ rapiens manib⁹ gentiliū crucifigentiū. Un dicit in ps. xxi. Salua me ex ore leonis. Sed vicit leo de tribu iuda. Nā vt ipse ait Jo. xiij. Uenit ꝓnceps mundi hui⁹ ⁊ in me nō hz quicqz. q⁹ patienter ⁊ ꝓstanter oia adūsa. ꝓtūelias. flagella. irriliones, ⁊ ignominiā crucis tuli. Demū quarto dyabol⁹ vt draco accedit ad p̄sidentes. Draco dr p aera volitare ⁊ in arena absconsus suo sibilo seu flatu venenoso. aues desup volantes inficit ⁊ occidit. Dicit. b. bern. Draconē ee cupiditatē vel iracundiā. Nec vticqz latitās in terrenis. inficit etiā celestia. i. sacra spūalia p simonias vel per munera. Nis. s. auaricia ⁊ iracundia, draco infernat p̄sidentes vexat ⁊ multos occidit. Et de auaricia clarū est, q⁹ a sacerdote vsqz ad leuitā. a maiori. s. rectore vsqz ad minorē. oēs auaricie studēt aīt biere, non curātes de salute ouiū. sed lana ⁊ lacte. ⁊ q⁹ multa refe⁊runť mala rectorib⁹ ⁊ nō ab oīb⁹ obeditur. hinc exurgūt mot⁹ ire. et vt dicit greg. xi. q. iij. illa restringēda ē sub rōne ptās. nec q̄d agendū priusqz cōcitata mēs ad trāquillitatē redeat. Nā cōmotionis sue tpe iustū putat oē q̄ fecerit. Temptauit draco xp̄m de auaricia cū ait Mat. iij. Hec oīa tibi dabo si cadēs in terrā adoraueris me. Est enī auaricia ydolorz seruitus ꝑm ap̄lm. Nis q̄tuor bestijs correspōdēt ꝑm. b. bern. vbi. s. q̄tuor aie passiōes. q̄ sunt ꝓncipia vitiorz. Tristicia aspidi obstinatiōis ꝓtristet deserere vitia. Basilisc⁹ spei. Sperat enī ꝓsēq laudē vane gl'iosus. Leo rugiēs p tribulatiōes timori. q̄ de eis hr̄. Draco cupiditati seu amori. Sed ꝑm bern. vbi. s. ambulat et ꝓculcat oīa ista iust⁹. p q̄tuor ꝓtutes. Tristiciā ⁊ obstinationē p trantiā basiliscuz inuidie ⁊ vane gl'ie p iusticiā. q̄ reddit deo q̄ dei sunt. leonem timoris ⁊ tribulatiōis per fortitudinē. Draconē ire ⁊ auaricie per ꝓudentiā.

De decē modis tēpta .§.II.

tionis dyaboli. ps. ciij. Draco iste quem tu formasti ad illudendū ei. supple ē in isto mari magno de quo sup̄ dixerat. i. in seculo. Iste dyabol⁹ inqt Job dr leuiathan, i. cete maximū piscē sup alios. ⁊ vehemoth i. elephas maximū aīalū terre. draco maximū p aera discurrētiū. Formauit siquidē de⁹ hunc maximū dignitate. sup oēs puros hoies ⁊ angelos. Un dicit Job penul. ꝓncipiū viarū dñi. i. p maximū creaturarū que dicunť vie dñi. i. operū suoz. ⁊ Ezech. xxviij Tu signaculū silitudinis dei. Formauit siquidē euz q⁹ nil de materia in ei⁹ natura posuit. sicut in hoie et alijs. sed purā formā. i. spm̄ formauit q⁹ plenum formis. i. speciebus seu silitudinib⁹ rez creatarū edidit. q̄s intellectui ei⁹ ī presit. Un dr Ezech. xxviij. Cherub plen⁹ sapia ⁊ perfectus decore in delicijs paradisi dei fuisti. ¶ Istā aūt sciam per pctm̄ non amisit. sed ex longa experientia malicie adauxit noticiā modoz ad decipiendū suis tēptationib⁹. Q⁹ autē temptat. ⁊ de quib⁹ tēptet dyabol⁹, ⁊ quib⁹ modis tēptat, nōť Apoc. xij. vbi dr de istius draconis forma ⁊ actiōe. Signū aliud apparuit in celo draco magn⁹ ⁊ rufus hns capita. vij. ⁊ cornua. x. ⁊ sup ipsa. x. diademata. ⁊ posuit se draco iste añ mulierē quaz p⁹ viderat Jo. amictā sole ⁊ luna sub pedibus hns ē ⁊ in capite cor-

Capitulū III

nam stellaruz.xp̄ū. Nec est ecclesia amicta sole iusticie et mūdi cōtemptū significat p lunā sub pedibꝫ hītē affectū cū corona.xp̄ū.stellaz.i.xp̄ū.articulorz fidei. Peperit hec mulier masculū. quia de ea natus ē christꝰ totus virilis.qui recturus erat omnes gētes in virga ferrea.i.rectitudine inflexibili. Ipsum enī iesum ꝺ̄it ait apostolis.caput ecclesie.s.ad regendū eā. Quelibet aūt draco iste deuorare eū per mortem corpalem per herodem in infantia.z per iudeos ī virili etate eꝰ intendens etiam deuorare animam eius. id est in inferno detinere per peccatum. Sed non potuit quin imo raptus est post mortem corpalem. ante thronum dei in ascēsione. Mulier aūt ipsa ecclia eo ꝓua ta quantū ad p̄sentiā corpalem surgit.vitans.s.in electis dei.malicias draconis tēptantis.z hoc in solitudine.i.in pnia z austeritate. vite z secreto conscientie.z ibi pascit cibo gratie.factūq; exinde subditur preliuz magnū in celo militantis ecclesie Et michael princeps ecclesie z angeli eius preliabantur cū draconē.z draco cum eis.z angeli eius mali adiutores eiꝰ. In plio enī isto ecclesie.plures sunt pro nobis in adiutoriū angeli boni.q̄ſ sint angeli mali cum draconē.ad nos decipiendū.vt in figura ostensum fuit giezei per orationem helisei.vt habet.iiij.Reg.vi. Et draco quidē pugnat cum michaele z socijs.z ecōuerso. qñ videz demones suggerentes diuersa vitia in temptatiōibꝫ p̄suadent ad assensum Sed angeli boni pugnant p nobis cū instigāt z illustrant mentē tēptati ad resistē dum diuersis modis. Demū dicit q̄ draco supatus ab angelis bonis. quo.s.ad electos proiectus est in terrā z deuictus zc. Draco igit serpens antiquꝰ qui et sathanas.est vtiq; magnus potētia naturali. Naz omnis materia elemētaris ē naturaliter sibi subdita ad motū localem.vnde magnas z mirabiles mutationes facere potest in elemētis z elementatis.etiā circa corpora hoīm. Rufus dicit malicia z auiditate nocēdi. vt sanguinolētus querit mortē hominū corpalez et spiritualem. Septē capita sunt septē vitia quibus mordendo in tēptando mortē anime inducit.vnde z dicit Lu.ū. Qꝛ inmūdus spiritus sumit secū septez spūs nequiores se intrāt z in hoīe.s.vacante a bonis Decē autē cornua quibꝫ ferit seu ꝓcutit. sunt decem modi tēptandi quibꝫ vtit.quiq; quidē quo ad sensꝰ exteriores.z quiq; quo ad sensus interiores.vt ptz in imaginatiua ī memoria in intellectu in rōne in appetitu sensuali. ¶ Quantū aūt ad visum exteriorē diabolꝰ tēptat rem vicz que visui obūcit faciēdo apparē pulcriorē.vel instigando ad respiciendū rem pulcraz et delectabilem.vt eā inordinate concupiscat. Sicut instigauit dauid ad aspiciendū pulcrā bersabee.ex q̄ aspectu eū ad adulteriū induxit.ij.Reg.xi. Similiē vt legit de beato anthonio.q̄ ad heremū tendēti diabolus discū argēteū in terra posuit.vt eo viso acciperet z ad ciuitatē rediret.saltē pauperibꝫ dispensandū Sed dicēs bea.anthonius figmentū tuū hoc diabole est.sed animū meū nūq̄ poteris reuocare. Quo dicto discus vt fumꝰ euanuit. Habes etiā exēm in legenda be.andree.de illo sancto epo deuotissimo bea.andree.ad quē dyabolꝰ in specie pulcerrie puelle aduenit.dicēs se a p̄re magno dño fugisse.qz cōtra voluntatē suā voluit eū nuptui tradere.cū virginitatē suam dño dedicasset.vñ ad eū vt sanctū vir̄ dei seruū confugerat.vt ab eo ꝓtegerek z instrueret. Et post multa sedentibꝫ ad mensā in prādio ipsa posita ei ex opposito ad sedendū dyabolꝰ instigans ad aspiciendū faciē eiꝰ continue magis ac magis pulcriorē apparere faciebat.vt iā eps captꝰ esset ad cōcupiscētiā eius Sed bea.andreas in forma peregrini apparēs z ad ostiū pulsans eū de giculo liberauit.pꝰ tres qōes solutas.declarās eā fore dyabolū zc. Vñ z glo.super illud. Aduersariꝰ vester dyabolus tāq̄ leo rugiens circūit querens quē deuoret ait. Circūit hostis antiquus quē deuoret. Naz offert oculꝰ formas illicitas z facile incitat ad voluptatē. vt visu destruat castitatē. ¶ Quantū ad auditū tēptat instigādo ad audiendū auide z delectabiliē fabulas poetarz z ornatū verboz in sermonibꝫ magis q̄ vtilitatē. Cōtra q̄s apls ad Thi.iiij.c. Erit tempꝰ cū sanā doctrinā non sustinebūt prurientes quidē auribꝰ a veritate auditū aūtent.ad fabulas autē cōuertent. Vñ legit in vitaspatrū q̄ cū quidā pat̄ sanctꝰ aliq̄s q̄ ad se venerāt gra edificatiōis aīarū suarz.de spiritualibꝰ admoneret in ꝓcessu sermonis dormitare ceperūt. Qđ ille perpendēs intermissa locutione diuinoz.dixit aliq̄d fabulosum.ad qđ subito excitati ridere ceperunt. ex q̄ facto ostendit ille vir sanctꝰ. qđ illud erat tēptatio z opꝰ diaboli.vt ad spiritualia dormitare faceret. z ad fabulosa auide attēdere. Per sonoras etiā voces cantilenaz seu cantionū.z instrumētoz musicoz tēptat nimiā in his delectationē ꝓcurās. Vñ glo. Aduersariꝰ vester dyabolus. Alures p canora tēptat.vt emolliat xp̄ianū vigorez. Et hoc etiā in canticis ecclesie et organis. Vñ z bea.aug.in li.ꝓfessionū ait. Cū accidit mihi.vt me plus cantꝰ q̄ res que cantat delectat i.sensus verboz tūc me penaliē peccare ꝓfiteor.z tūc nollem audire cantātē. ¶ Quantū ad odoratū tēptat vt in hmōi nimis hō delectet.vl qđ subtilior tēptatio est.vt ex hꝰ ex sui sctitatis reputationē inclinet Sicut legit in vitafratrū de btō iordane scō viro.q̄ quodā tpe sentiebat maximū odorez de manibꝰ suis ꝓdire.z cū ipse mirarek vñ hoc ꝓcederet.ad altare celebrādo cū dicēt. Lauabo inē innocētes manꝰ meas recessit oīs ille odor.cognitq; q̄ tēptatio fuerat diaboli.vt illū odorē ascriberet sctitati sue eximie z inde supbiret. ¶ Quantū ad gustū vt cuz hō ponit se ad comedendū z bibendum ꝓpter substentationē in ipsa cōmestione nō iā ꝓpter subuentionē corpis. sed ꝓpter ipsam cōplacentiā cibi z potꝰ in gustu cōtēptek. Vel propter famē aliquid inordinatū agat.vt ieiunia debita soluendo z hmōi. Dic dyabolꝰ xp̄m temptauit de gula cū ait. Si filiꝰ dei es dic vt lapides isti panes fiāt Math.iiij.Et.b.augꝰ.dicit in li.cōfessionū Sic me docuisti dñe.vt tāq̄ ad medicamēta.sic ad alimēta accedā. Sed dū ad quietē satietatis ex indigentie molestia trāseo in ipso trāsitu insidiat mihi laqueꝰ ꝺcupiscētie. Ipse enī trāsit voluptas ē.z nō est aliud q̄ transeat ex q̄ trāsire cogit nēctas. Et cuz salꝰ sit cā edēdi z bibēdi.adiūgit se tāq̄ pedissequa periculosa iocūditas.z plerūq; preire conat vt eiꝰ cā fiat qđ salutz cā me facere. vel dico vel volo. Dec ille. Ad qđ facit q̄ dicit Job.vij.c.fm aliā lram. Tēptatio est vita hois sup terrā.i.illud vnde viuit z sustētat.

scz esus z pot⁹. Aliqñ spūales viros tēptat de ꝓximo, vt ob mortificandā talem delectationē gust⁹, vel tē/ptationē carnis, inducit dyabol⁹ ad vitiū insensibili/tatis z indiscretiōis, nccria subtrahendo. Uñ z bea/tus bernñ. se accusabat de indiscretiōe ꝓpter quam in/currit frequētes infirmitates. Et in vitaspatrū legit. q⁹ abbati iobāni cū ꝓpter nimiā abstinētiā foret debi/litat⁹, apparuit ei dyabol⁹ dicens. Indulge mihi ab/ba. q⁹ te nimis fatigare feci. Quantū ad tactū vt in/ordinate delectet in eo, puer. Qui tetigerit picē. i. ali/qđ incitans ad fetorē luxurie inqnabit. i. maculabit ab ea. Et ideo ait aplus. i. Loz. vij. Bonū ē hoī mu/lierē nō tangere. s. extra mrimoniū. Malū est ꝯ tan/gere, qđ verꝫ est. cū sit cā delectationis. Et cum sel' q̄ dā frater accusasset sociū suū q⁹ tetigisset manū mu/lieris. z ille se excusaret. q⁹ mulier sancta esset. Rñdit beat⁹ iordan⁹. coram q̄ furat ille inculpat⁹, reprehen/dēdo eum. Terra bona ē. z aqua bona ē. z tñ vtraꝫ ꝓiuncta fit lutū qđ turpe est. Sanct⁹ leo papa cū ei man⁹ osculata fuisset a q̄dā vidua ob deuotionē. in/cidit in maximā temptationē carnis q̄ zelo castitat⁊ accēsus manū scandalizantē abscidit. Sed miracu/lose ei be. ẏgo maria cui deuote se cōmendauerat re/stituit. Et subtiliter dyabolus aliqñ decipit psonas spūales. precipue iuuenes. Nā aliqñ ob quandā fa/miliaritatē. z amicitiā spūalem osculat vel amplexat alē altrez. vir mulierem. vel iuuenis iunenē. z ample/ctit vel solaciando. Aliqñ puenit ad ꝓtractū puden/dez qđ raro ē absq̄ mortali. etiam si nō sequat nefa/ria cōmixtio. Cauenda igit fūt ista. z in seipso absq̄ nccre. z cū alio ex mrimoniū. Legit in li. de miraculis be. h eronymi. q̄ intitulat cyrillo. q⁹ cum quidā iuue/nis seculo abrenūciās. deo se deouisset. audita in/firmitate pris eū visitauit. Et cū vna die⁹ crura pa/tris fricaret cū germana sua. Nā z qualitas infirmi/tatis tales fricatiōes exigebat de ꝓsilio medicine. ca/su ꝓtigit manū fris contingere manū sororis sue. In/deq̄ illi tāta temptatio carnis secuta est. q⁹ illi nō re/pugnās nō multo post vsq̄ ad incestū cum germa/na deuenerit.

Tēptat quoqz z ven/ §. II.

tilat aīam cornibꝰ. v. interioꝫ sensuū seu potentiarū. Et ꝑmo imaginatiuā, imꝑmendo imagines z similitu/dinē diuersoꝫ q̄ ad vitia tendūt. Uñ z. b. aug⁹. in li. de diuinatiōe demonū ait. Demones terrenoꝫ ama/toribꝰ malefacta suadent miris z inuisibilibꝰ modis ꝑ subtilitatē corꝑoꝫ suoꝫ corꝑora hoīm non snia pe/netrādo a se cogitationibꝰ eoꝝ ꝑ quedā imaginaria visa se imiscendo siue vigilātiū siue dormientiū. hec ille. Uñ z de beata catherina de senis legit. q⁹ cū po/stulasset sibi a dño dari donū fortitudis. reuelatū si bi fuit. q⁹ ꝑfectissime sibi ꝓferet sed ꝑ experientiā gra/uiū certaminū cū vicisset. p⁹ que cū virgo purissima foret. ꝑ plures dies magnas tēptatiōes luxurie pas/sa est. magis ꝑ imagines seu repñtationes sibi factas a demone. q̄z ꝑ carnis stimulos. Nā repñtabat ima/ginatiōi ois act⁹ imundicie. ac si videret virū z mu/lierē pariē cōmisceri. etiā cū in oratione psisteret adeo ꝓpetune. vt q̄si estimaret dñm a se recessisse. nec pos/se habitare in mentē tā turpibꝰ cogitationibꝰ occupa/tā. Sed viriliter resistēti dñs apparēs ꝓsolat⁹ ē eā. declarās sibi mentē non cogitationibꝰ inq̄nari quā/tūcūq̄z turpibꝰ. cū non assentit nec eoꝝ cā existit. Alli/ter etiā dyabolus tēptat in imaginatiōe. cū videz ꝑ ludificatiōez seu ꝑstigia maleficoꝫ facit apparere qđ in veritate nō ē. Sicut magi pharaonis ꝑ suas incā/tationes fecerūt apparere serpētes. q̄ nō erāt veri ser/pentes ꝑm vnā expositionē. sed apparētes pharaoni z seruis suis. vt ꝑ ꝫ dyabolus induceret ad obstina/tionē. Et in li. de. vij. donis refert ille se audisse. q⁹ q̄/dā incantator adiurabat sic demones. q⁹ ipse imꝑme/bat in fantasia hoīm. q⁹ videbat eis q⁹ vn⁹ gallus q̄ filo trahebat festucā. traberet maximū trabē cū ma/ximis funibꝰ. Et q⁹ incantator modicā ligaturaz feni diuideret ꝑ plures ꝑticulas videret aspicientibꝰ q⁹ di/uidēt equū suū ꝑ frusta. cū mittēt frusta dicta ꝑ hoꝰ/spitia eis recept⁊. postea recedēte illusiōe nihil iuenie/bāt nisi modicas ligaturas feni. Et sic possent indu/ci multa alia exēpla vt de illa iuuencula q̄ arte male/fica visa ē ꝓuersa in equā. Sed be. machari⁹ destru/cta ẏture maleficij oꝛōne sua. apparuit oībus. muli/er vt pri⁹. Ad hoc etiā facit qđ habet. xxvi. q. v. epi. z. c. nec mirꝫ. ibi vide. ¶ Sēdo inuadit sensū seu po/tentiā memorie dū ad mentem facit reducere mala q̄ egit vel vidit aut audiuit. ꝑcipue turpia. vt in eis de/lectet. Sic dyabol⁹ ad memoriā reducebat mult⁊ ex egypto egressis de carnibꝰ. z piscibꝰ. z alleis. z pepo/nibꝰ. quibꝰ gulosi vescebant in egypto. z tunc eis ca/rebāt. Uñ z dicebāt Exo. xvi. Utinā essem⁹ mortui ī egypto q̄n sedebam⁹ sup ollas carniū ꝛc. z Nūi. xj. Recordamur piscū ꝛc. Sic z. b. bñdicto in solitudi/ne apparens in specie merule dyabolus. ipsa dispen/te ad mentē ei reduxit quandā iuuenculā forte sic vo/cātā quā amauerat. ex q̄ recordatiōe secuta ē magna tēptatio carnis. Sed ad sereūsus nudū se in spinis iacēs. dolore punctionū vicit stimulos carnis. Silr z ꝓfessoribꝰ ad mentem reducit cū sunt ociosi. turpia audita. vt ex curiositate recogitēt z delectent. vt er. b. grego. dicit. q⁹ plerūq̄z. fit vt rector audita tēptatione alter⁹. z ipse temptet. Sz vt subdit citi⁹ liberatur a sua. dū fatigat aliena. si tñ caut⁹ z timorat⁹ sit. Sed z pctoꝛib⁹ volentibꝰ recogitare z memorare pcā sua vt doleant z ꝓficiant. dyabol⁹ instigat. vt in ipsa re/cordatiōe delectent. qđ figuratū fuit in persecutiōe z morte asaelq̄ insequbat abner ducem exercit⁹ saulis. Nā basta aūsa retrorsum in inguine percussus z oc/cisus ē. Sic pctōr persequēs dyabolū seu pctm̄ intē/dens extinguere eū. aliqñ aūsa basta pcutit. dum. s. pctm̄ delectatione qđ destruere nitebat occidit. Et iō caute ꝓuidendū. nec multū imorandū qđ locū hz in peccatis carnalibꝰ. Tertio accedit tēptator ad intelle/ctū. Et b̄ vel ꝑ nature subtilitatē. cū. s. intellectū suū plenū formis seu similitudinibus oīm rez applicat hu/mano intellectui qđ tāq̄z speculū est susceptiuū oīm formatū. Sicut enī de duob⁹ speculis sibi ex opposi/to rñdentibꝰ. forma q̄ est in vno resultat in alio. Sic forte ē in aīa humana q⁹ forma z spēs quā dyabolus vult ei pñtare. exhibet in sua intellectiua. z aliqñ ap/plicat intellectui eā hūano. vt sibi resultēt ita subtiliē q⁹ videat hoī. q⁹ sint cogitatiōes sue non dyaboli. Et b̄ forsan agit dyabol⁹ qñ tēptat de rebꝰ incorꝑeis

seu spiritualiby que nō depēdunt in imaginatione corporali. Dicit enī algazel pbs de aia. q aīa ē tabula breuis ⁊tinens sūmā oim q̄ in mūdo sunt, in qua inuenit exēplū ois rei, ſm quā sit possibile recognoscere vniūsa. Et isto mō videt fuisse tēptatio angeloꝝ malorꝝ a ꝓncipio, ꝓpter qđ dicit Apoc. xij. Et draco iste rufus traxit cauda sua tertiā ptē stellarū de celo. i. angeloꝝ. Nā videntes angeli inferiores mali intellectiua draconis seu luciferi. spēm seu similitudinē illi⁹ supbe cogitatiōis. q̄ appetijt ⁊ estimauit sua propria ꝟtute puenire ad gloriā inde allecti ei⁹ exemplo in silem supbiā lapsi de celo ceciderūt. Uel etiaz aliē ascēdit tēptator ad intellectū. nō quidē directe, ſz indirecte. Nā q: ſm pbm necesse ē quēcūq; intelligētē fantasmata speculari, fantasia aūt est potētia affixa l organo corporeo. Uñ ⁊ fantasmata ei⁹. i. similitudines rez apprehēsarū p alios sensus nō sunt, nisi rez corporaliū. Potest dyabol⁹ varia fantasmata suggerere incitatiua ad mala a quiby intellect⁹ capiat cognitionē. Tū q: peccatū ꝟsistit in ꝟsensu voluntatis, nō in apphensione intellect⁹. ⁊ si volūtas inclinet ad assentiēdū ex obiecto facto p intellectū, nō tñ cogit. ꝓterea dicit iacob⁹ apl's. Resistite dyabolo ⁊ fugiet a vob. Et ad h̄ facit qđ ait apl's. Ipse sathanas trāsfigurat se in angelū lucis, qđ agit nō solū per corpales spēs q̄b⁹ apparet sub silitudine sctoꝝ angeloꝝ. vel sctoꝝ. vt intellectu apphendēte eū vt angelū bonū, reuerētiā exhibeat. ⁊ demū volūtas assentiat ad aliq̄d malū. Sed etiā cū tēptat de aliq̄ vitio sub specie ꝟtutis ſm illud. b. grego. li. xlv. Sepe vitia se ingerūt. ⁊ virtutes se eē silant. Quo hoc opet dyabolus ponit practicā p multa exēpla. b. grego. di. xxxij. moral'. sup illud. Cartilago ei⁹ q̄si lamina. Uel etiā ⁊ tertio accedit tēptator ad intellectū. q: vt ōz in collatiōe abbat' sereni. Dyabol⁹ aliq̄n intellectui se applicat q̄dā obscuritate ⁊ deformi. vt obscuret mētē hūanā ⁊ obnubilet claritatē intellect⁹ vt in mētis tristiciā maximaz veniat. vel accidiā vel vanū timorē. vel bonoꝝ oblitionē. Cōtingit h̄ p corporis debilitate. cū. s. in illis mēbris in q̄b⁹ vigor aī continet imundus spūs insidens, eisq; ipportabile pond⁹ ipōnēs, obscuritate tenebrima intellectual' sensus aīe inuoluat. Uel quarto accedit ad intellectū p somnia ⁊ visiones. Cū enī p subtilitatē nature multa sciat nob ignota, ⁊ ex dispositōe elementoꝝ, vel corpoꝝ nr̄oꝝ plura valeat nobis occulta nosse, vt dicit. b. aug. xxvi. q. iij. sciendum. Prenūciat aliq̄ futura aliquib⁹, vt illis sic euenientiby assuefiāt tales eis demonijs credere, ⁊ tandē in interitū ducūt. ⁊ ideo nō multū credendū ꝓbis modernis. Egrediar ait dyabol⁹ ⁊ ero spūs mendax in ore oīm ꝓphārum. iij. Reg. xxij. Et sic decept⁹ fuit achab rex israhel. Legit⁹ q̄ dā beremite venerūt ad scm̄ anthoniū vt ꝟferrent cū eo de suis reuelationiby. Beatus aūt anthoni⁹ p̄dixit seu expressit q̄dā q̄ eis acciderāt sibi in via, a q̄cūq; hoie nō intimata, ⁊ inter cetera ō morte azini eoꝝ in via. Cūq; illi q̄rerent vñ h̄ habuisset. Rñdit sibi h̄ a demonib⁹ reuelatū. vt ex h̄ illi discerēt reuelationiby nō de leui acq̄escendū, cum h̄ aliq̄n ꝓcedat a diabolo, vt tandē decipiat, sicut de q̄dā legit⁹ in vitis patrū, q̄ cū assuetus esset huiusmodi reuelationiby credere tandem reuelauit eiq; pater suus veniebat ad eum propter quod occurreret ei. Et addidit. Ipse venit vt occidat te iratus ꝟra te. Et in signum accedit cum bipenni in manu. vt te cum ea p cutiat. Unde tu euz ꝓius percute ne te occidat. Qđ ille miser credens occurrit patri. ⁊ cum videret bipennem in manu quem a casu detulerat. non vt eū percuteret, existimauit verum esse quod sibi reuelatum fuerat. vnde gladio quem tulerat patrem occidit. et dyabolus in eum potestatem accipiens subito suffocauit. ¶ Accedit quarto tēptator ⁊ draco iste ad rationem que facit discursum de vno ad aliud. vt cuz suggerit rationi esse falsum. vel impossibile quod p̄dicatur de articulis fidei ⁊ sacramentis, adducens rationes naturales in contrarium. vel cum inducit rationem ad perplexitatem. de quo exempla habes et practicam. di. xij. nerui. ibi vide. vel cum inducit rationes ex scripturis ad persuadendum malum, sicut dyabolus cum christū temptauit in deserto. vt mitteret se deorsum de pinaculo templi inducens auctoritatem psalmiste ad ostendendum q̄ non lederetur. Scriptum est enim, quia angelis suis deus mandauit de te ⁊c̄. Mathei. iij. intendēs ex illa sui delectione ad superbiam inducere. Dic ⁊ sanctam iustinam temptauit. Nam accedens ad eam sub specie puelle ex adiuratione Cypriani tunc magici'. obtulit se ad manendum secum ⁊ in perpetua virginitate deo seruiendum. Una autem dierum cepit sibi dicere. Timeo sozor mea ne ista virginitate nostra amittamus premium celeste quod querimus. ex eo q̄ facim⁹ cōtra diuinum preceptum Geñ. i. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram, quod mādatum omnes antiqui sancti impleuerunt. Abraham dauid ⁊ ceteri. Sed virtute oratiōnis iustine innotuit deceptio ei⁹. Unde facto signo crucis subito euanuit. Similiter de filio regis iosaphat. conuerso ad fidem per barlaam dicit Johannes damascenus. qui eius historiaz scripsit. q̄ cum consilio teocle pessimi viri misse fuissent ad eum seducendum ⁊ auertendum a proposito castitatis. ⁊ a fide. pulcerrime puelle. ⁊ inter alias filia cuiusdam regis speciosissima ei promittebat se futuram christianam. si matrimonium cū ea vellet contrahere. Et dyabolus loquebatur per os ei⁹ per auctoritatem veteris ⁊ noui testamenti. ostendens hoc laudabile. vt ad Heb. xiij. Honorabile connubium thorus immaculatus. cum ille renuueret. subintulit ipsa vel saltem semel cognosceret. ⁊ ipsa cōuerteretur ad fidem ⁊ causa esset sue saluationis. dyabolo viriliter restitit. Per hanc viam accedit temptator cum aliquos ad heresim trahit. persuadens errorem per auctoritates scripture male ⁊ falso expositas. ¦vt q: christus dixit Jo. xiij. Pr̄ maior ē me. Hinc arri⁹ cū seq̄cib⁹ sū ps̄it sibi occasionē erroris dicēs filiū dei mioꝝē pr̄e ſm deitatē. cū xp̄s ibi loq̄ret de se ſm humanitatē. Uñ ne q̄s decipiat in hmōi recurrendū ē ad expositionem eccl̄ie nō ꝓprio sensui. Temptat ⁊ de fide subtiliter vel de desperatione. rōne ostendēs hoiem nō posse saluari propter multitudinē vel magnitudinem peccatorum. sicut ⁊ temptauit beatū bernardū in infirmitate graui constitutum. cui viriliter restitit ei respondendo tēptanti. se nō suis meritis vl' opibus ſz miscōdia ⁊ libalitate iesu xp̄i posse saluari. ⁊ h̄ sperare

Et in li. de septem donis. refert auctor se vidisse piu3 z deuotū religiosū tēptatum. Utz mundus esset ali3 quid vel somnium tm̄. Et vtrum animam haberet. Et vtz de⁹ esset. z de ꝟ vsq; ad mortez dolebat. adeo q; in pcinctu erat desperationis nisi sanior vsus fuiss3 ꝯsilio. s. q; nō curaret. q; culpa ei nō erat. ex q̄ displicē tiā habebat. Refert idē q; cū esset in q̄dā ciuitate inq; siror ꝺ hereticos. accessit ad eū mulier nobilis inno3 cēs z deuota. offerēs se vt cōbureret tāq; heretica. cū cogitaret pessima de articulis z sacramētis. z cū inē3 rogaret eā si eis cogitationib⁹ assentiret. vel ei place3 ret. Rn̄dit cū lachrymis q; pot⁹ vellet mori z combu ri. q; illas habere cogitatiōes. Tūc ille ꝯsolat⁹ est eā z ꝯfortauit. q; nō curaret de eis. sed ꝺtēneret. q; non peccabat ex q̄ ei displicebāt. Un̄ ꝯsolata remāsit. z ta les tēptationes euanuerūt. Accedit q̄nto temptator ad sensualitatē seu appetitū sensitiuū. Sicut enī in p̄moz parentū tēptatione serpēs antiqu⁹ accessit pri mo ad euā z seduxit. z p eā virū in esu ligni vetiti de lectātis. Ita vt dicit mḡr sniaz in. ij. li. dyabolus in tēptādo accedit ad sensualitatē vt delectet in aliquo malo q̄ dyabol⁹ suggerit. vt eā complacentiā in re phibita porrigat viro. i. rōni seu spiritui vt assentiat. z lz in sensualitate nō inueniat mortale pcm̄ p̄m be. tho. in p̄ma scē. tm̄ per eam ꝓuenit ad mortale. cum rō assentit obiecto crimini vel etiā cum rōe occupata z distracta circa alia. peurāte dyabolo nō repellit ta3 lem delectationē sensualitatis in criminalib⁹. vel rep mere negligit. p̄cipue adūtens periculū. sicut accidit in delectatiōe morosa vbi ē mortale. propt̄ q̄ dicit Diere. xiij. Usq;quo morabunt apud te cogitatiōes noxie. Nec tēptatio figurata fuit p̄m Origen̄. i ludo bismael cū ysaac quē apl's ad Gal. iiij. appellat per secutionē. Dicit enī q; is qui p̄m carnē nat⁹ est. i. ap3 petit⁹ sensualis. psequebat eum qui p̄m spm̄ natus erat. i. appetitū rōnalem. Et q̄ ad lr̄am dicit q; bys mael iocādo ita se hēbat tāq; vellet ei dominari. vel q; faciebat imagines luteas inducēs illū ad adoran dū seu venerandū. Sic appetit⁹ sensualis dyabolo instigante vult dominari rōnali appetitui z terrena querere. colere. z venerari. Sed sara. i. sapia hoc per pendēs suadet abrahe viro. i. hoi virtuoso. vt ej̄ciat eū cum agar m̄re sua. i. appetitū sensualem cū appre hensiōe sensitiua q̄ ipsum generat. i. eos coerceat ne dominent rōni. Permaxīe aūt conat dyabolus incli nare appetitū sensitiuū ad venerea tāq; quid nāle. Et vt magis inclinet. aliq̄n etiā motus carnis exci3 tat. q̄ pōt esse peccatū si rō assentiat vel exp̄mere. z ad petrā allidere negligit. Aliq̄n etiā arte dyaboli p ali3 qua visa vel audita. vel imaginata tēptatio. vel mo3 tus illicit⁹ ꝓcurat. Et inerpti quadā curiositate inci tati vt expiant delectationē. vt q̄d maximū bonū q̄ turpissimū est. vñ z maxīe erubescibile. Propt̄ q̄ le gīt de quadā virgine deo seruiente. q; cū ex nimia fa miliaritate incidisset in peccatū cū quodā sacerdote etiā deuoto. intantū dolorē z ꝯfusionem incidit de il la miseria. q; p̄ tristicia mortua ē. Ignitas vt incogni tas carnis tēptatiōes. dyabol⁹ imittit etiā in seruos dei. Un̄ sanctissim⁹ biero⁹. de se ait ad eustochium. Quotiēs in beremo ꝯstitut⁹. in illa vasta solitudine q̄ exusta sol' ardore horridū monachis p̄stat habita3 culū putaui me romanis delicijs interesse. Horrebāt sacco mēbra deformia. Squalida cutis situ etiopi ce camis adduxerat. Quotidie lachryme. q̄tidie gemi tus. Et si q̄n repugnantē somn⁹ iminens oppressiss3 vñ humo vix ossa coherētia collidebā. De cibis z po tu taceo. cū languētes aq̄ frigida vtantur. z accepisse aliq̄d coctū luxurie sit. Ait tm̄ scorpionū soci⁹ z ferāz sepe chorīs intererā puellarū. z in frigido corpe z car ne p̄mortua. sola libidini incēdia pullulabāt. hec ille Un̄ z dicit de dyabolo Job penul. ptās ei⁹ in lūbis z virt⁹ ei⁹ in vmbilico terre. i. p̄maxīe temptat z sepe supat p vitiū luxurie tam viros q̄ mulieres. Incita3 tiuuū enī libidinis in viris dicit in lūbis. q; inde de cidit semē ab eis q̄ ad mulieres dicit in vmbilico. q; ex eo loco in eis decidit semen. Exēpla hēs multa in vitaspatrū. Specialiē de illo p̄re qui quēdā iuuenē multū de ꝟ vitio temptatū. nō est ꝯsolat⁹ nec ꝯforta uit. sed dure arguēs in desperationē misit. Quē cū eun tē ad seculū abbas appollo inuenisset z cām audiss3 ꝯsolat⁹ est eū dicēs. z se hmōi temptationib⁹ impu gnari. z sic reduxit ad cellā. p⁹ quod accessit ad illu3 senē q̄ illum ita in desperationem induxerat. z rogauit eū vt temptatiōes illi⁹ iuuenis ipe pateret. Quo fa3 cto cū in cellā ei⁹ intrasset. inuenit ita eū turbatū z q̄ si amentē effectū p̄ temptatione carnis vt vellet ad se culū redire. Sed ille admonuit illū z dixit ꝟ ei acci3 disse. vt disceret cōpati tēptatis. z nō inducere in de3 sperationē. Et oratē p eo cessauit tēptatio. Exēpla pa tent beatoz bn̄dicti. Bernardi se īmergētis in aquā gelidā. Francisci p⁹ flagellum disciplinem in niuib⁹ p3 manētis in nuditate. Et in vitaspatrū de eo q̄ cū ex cōpassione mulierē meretricē ab alijs missam. vt illū ad peccandū induceret in cellā recepisset de nocte ne deuorarek a bestijs. dū tēptaret vehementē. posuit di gitos man⁹ singulos singillatim ad lumē lucerne. vt dolore cōbustiōis ignē temptatiōis extingueret. illa vidente ex horrore mortua est. lz postea ab eo resusci tata. Nō etiam exemplū nobile in legēda scī basilij. de quadā puella virgine quā pater deuot⁹ patri deo vouerat. In cui⁹ amorē quidā iuuenis de seruis pa tris exardescēs. peurauit per opa dyaboli ipso fidez abnegāti. q; illa puella ita accensa est in amorē sui q; langueret ad mortē. Un̄ rogauit patrē obnixe q; da3 ret ei illū in vix al's morer̄ q̄ factū est. Sed basi3 lius illū reduxit ad pn̄iam. Terribilit dyabolus tē3 ptat p vitia carnis z perire multos facit. Narrat in li. de. vij. donis de quadā muliere sic seducta a dya3 bolo. Cepit ista apud se cogitare q; esset mūda z pu ra mulier. z talis q; eēt digna q; dns faceret ei aliq̄s ꝯsolatiōes visibiles. Et cū aliq̄n esset in camera sua sola de ꝟ cogitans. visus est ei fulgur maximū in ca3 mera sua intrare. z cū eo quidā rex pulcerrim⁹ consti pat⁹ multitudine plurimoz hoim. dicēs ipsi timen3 ti q; nō expauesceret. q; esset xp̄s cū discipulis suis. veniēs ad ipsam ꝯsolandā. Cui cū multa blāda di xisset. z multa ei p̄misisset. si in ei⁹ amore p̄seueraret. z ipsa hoc se facturā p̄mitteret recessit p̄mittens ei q; eā sepe visitaret. Veniēs sīr scōa vice sollicitauit eaz ad amplexus z fedam commixtionem. Qua consen3 tiente fecit eā iurare q; nō reuelaret alicui familiarita tē suā. sed occultaret ex humilitate plurima p̄mittēs

¶ Capitulū III

Tertia nocte in specie nō ita speciosa apparuit. Deinde in forma militi. Alia vice in forma elici. Alia i forma rustici. Alia i forma mōachi. Postea i forma goliardi. Demū mulier ꝑpendēs se deceptam a dyabolo. accessit ad confessorē totum negociū referās cum contritione. Uenies autē ad eā dyabolus sequenti nocte. fere insanire videbat & cōminās ei cū non posset eā oppmere volebat extinguere. sed nō poterat. Quotiens aūt peccabat etiā venialiē dyabol⁹ magis eam terrebat. Uñ autē confessa erat & cōionem recipiebat a longe stabat. nec poterat appropinquare. vel ita eā turbare. ¶ In vitaspatrū etiā legit. ꝙ quidam sacerdos ydoloz vidit in q̄dā templo. casu nocte ibi dormiens sathan aduenire cū maxia multitudine vt iuxta. & cū posito throno ei ab assistētib⁹ demōib⁹. exigeret rōem a singulis de malis ad q̄ instruxerant aut q̄s temptabāt. vno referēte ꝙ fecerat quandā nauim submergi in mare. & inde multos suffocari. fecit eum sathan rex flagellare vt inutilez seruū. qui tā parum mali ꝓcurasset. Illo ꝯo referente ꝙ in quibusdā nuptijs se repiens inē cōuiuas suscitauerat rixas. adeo ꝙ mult⁹ ex eo sanguis effusus esset & sponsus & sponsa occisi. Uūc etiā iussus vapulare tāq̄ remissū & negligentē. Surgens e medio terti⁹ dixit se per. lxx. annos tēptasse quendā anochoritā in heremo de fornicatiōe. & illa nocte obtinuisse victoriam illo collapso. hūc sathan amplexat⁹ est & coronā capitis sui ei imposuit. multū collaudans de strenuitate sua sup oēs Multa exēpla ad idē induci possent. Et q̄s in vigilia inquinare nō valet. in somnis illudit. Nā & si nō imputet ad culpam. q̄ō in somnis accidit. imaginaria cōmixtio q̄tūcūq̄ feda. tamen pōt esse culpa. cū videlz ex crapula. vel p̄cedenti turpi cogitatione cuz delectatiōe. vel mentis relaxatiōe ꝑm beatum tho. in iiij. & di. vi. testamentuz. Tñ dyabolus sic illudit in somnis vt in taliū recordatiōe ex ꝓgefactus delectet. vel vt inducat accidiā seu tristiciā iordinatā. Uel vt ꝓceptionē eucharistie impediat. Sicut legit in collatione theone de quodā qui in festis cū debebat cum alijs cōicare. talem illusionē patiebat. & cum perpenderent p̄res illū nō esse in causa huius. cōsoluerūt ꝙ propter hoc non abstineret a cōione. quo facto cessauit illusio talis. Et sic ostensum est ꝙ ex opere dyaboli ꝓcedebat.

Also de cornibus hu⁹. §. III

ius draconis. modis. s. quib⁹ temptat. declarandū ē qūo illudatur. quibus. s. suffragijs & modis deijciat dicit enim draco iste quē formasti ad illudendum ei i. vt ei illudat. Tenet aūt ly vt ꝯsecutiue. nō causatiue. vt illud ps. l. Malū coram te feci. vt iustificeris in sermonib⁹ tuis. Nō peccatū dauid causauit iustificationem dei. sed ex peccato dauid hoc cōsecutū est. vt de⁹ inueniat iustus. i. verax in sermonibus suis. illo videlz ps. cxv. Oīs hō mendax. Uel illud Ezechiel. In quacūq̄ die peccator cōuersus fuerit oīm iniquitatum ei⁹ nō recordabor. Et tunc ly vt refert ad illud a delicto meo munda me. Et ad ꝓpositū. Non enī de⁹ creuit angelos seu draconē vt temptet. q̄ vt dicitur Jaco. i. De⁹ intēptator malorum est ipse neminē temptat. s. ad seducendū. Sed cū p̄sciret de⁹ eum conuertendū esse in draconē malicia sua. & cupientē ex eo inficere & occidere hoīes. sicut ipse de⁹ ex omnibus malis elicit maiora bona. ita de malicia draconis hoc elicit ex temptationib⁹ ei⁹. vt homines ꝓficiant gratia ei⁹ resistentes. Sic ergo illudit cum superat ab hominib⁹. Illuditur cum ei insultat & deridetur. Illudit cum ex eius impugnationib⁹ dū intendit bonū virtutis electis subtrahere. eis augef. Unde beat⁹ ambro. Illudit ergo dyabolus. vt seipsum morsu suo vulneret. & cōtra se armet quem debilitandum putauit. de pe. di. i. fieri pōt. ¶ Primo ergo videam⁹ de modis & auxilijs quib⁹ draconi illudam⁹ i. temptationes ei⁹ vincendo. Et primū quidē & principale est dei gratia. sine qua nil fit. ꝑm illud ps. xciij. Nisi q⁹ dñs adiuuit me. s. per gratiā. paulomin⁹ habitasset in inferno aīa mea. Et illud. Nisi dñs custodierit ciuitatem. frustra vigilat qui custodit eam. Et apls. ij. Loz. xij. Cum ter orasset vt ab eo auferetur stimulus carnis. id est temptatio sibi fuit responsuz Sufficit tibi gratia mea. In quacūq̄ minimo gradu gratia habeatur. sufficit ad resistendū omni temptationi. si quis velit sequi instinctuz eius. Unde & Job. xiij. pone me iuxta te. s. per gratiam. & cui⁹ vis man⁹ pugnet cōtra me. Sicut aūt dyabolus. vt dictum est habet multos modos ad temptandū ita et gratia dei. & ecclesia docet multos modos ad illudēdum ei & superandū. Uñ & Anti. iij. dicit. Nasus sponse. i. discretio ecclesie quo discernit odores virtutum a feroribus vitioz. sicut turris dauid que edificatur cū ꝓpugnaculis. mille clipei pendent ex ea. oīs armatura fortiū. i. vigor ecclesie qui est ex gratia. qui dicit vt turris. q⁹ a remotis videt insidias dyaboli. ꝓpugnacula sunt auxilia angeloz. mille clipei sūt auctoritates scripturarū. omnis armatura fortiū. sunt virtutes & exempla sanctoz. ¶ Secundū adiutoriū ad illudendū dyabolum & supandū est oratio Matthei. xxvi. Uigilate & orate ne intretis in temptatiōnē. i. per orationem ne succūbetis. sed vincetis temptatorem. Jn huius figuram legitur Exodi. xvij. ꝙ moyses dū perseuerabat in oratione manib⁹ erectis ad celum. exercit⁹ ei⁹ vincebat amalech. dū dimitteret man⁹ vincebat ab amalech. vt exponit beat⁹ hiero. di. xxvi. si q̄s vult. Amalech interꝑtat lingēs sanguinē. & significat demones q̄ delectent in peccatis nīris designatis ꝑ sanguinē. Dū ergo mens orat exercitus potētiarū aīe vincit tēptationū pugnā. Dū relaxatur & ab oratione cessat deijcit. Et in vitaspatruz dicebat abbas Johannes. ꝙ monach⁹ imo & quilibet debet esse silis sedēti sub arbore. q̄ cū non pōt effugere malas bestias occurrētes sibi. ascendit arborem. ita hō ascēdens ad deū per orationē vitat morsus demonū. Est enī oratio ꝑm damascenū. ascēsus intellect⁹ ad deum. ¶ Tertiū est humiliatio. ps. cxij. Custodiens parvulos dñs. i. humiles. ne scz laedantur a multis lesiuis occurrentib⁹. Et sequit. humiliat⁹ sū & liberauit me. s. a pcul infernū. de q̄b⁹ locutus fuit eū iuuenisse. i. tēptatōes. Legit de. b. antho. ꝙ in oratione posit⁹ vidisset mundū plenū laqis seinuicem connectentib⁹. & clamasset. O q̄s istos euadet. Rñsum ē a deo. Sola humilitas. Ita enī connexa sūt adinuicē vitia. vt qui vnū querit euitare incidat in aliud. Cū

enī ꝺs vult vitiū gule domare, incidit ad insensibilitatē. Et ecōuerso cū querit vitare indiscretionem incidit in gulā. Cū tristiciā vult remouere, incidit in dissolutionē ⁊ vanā leticiā ⁊ ecōuerso. Cū sel' dyabolus in angelū lucis trāsformat' apparuisset cuidā, ⁊ diceret se eē gabrielē archangelū, ille se humiliās ait. Uide vt mittaris ad aliū. Ego enī nō sum dign' vt angelus mittar ad me, ꝙ subito euanuit. De alio legit' i vitaspatrū. ꝙ cū demones vellent decipe eū, dixerūt vis videre xp̄m. Rndit anathematizo vos ⁊ eū de ꝙ dicitis, qz xp̄o meo credo dicenti. Si dixerint vobis hic ē xp̄s. nolite credē, ⁊ subito disparuerūt. ¶ Quar tū ē velocitas resistēdi, pō. Beat' ꝙ tenebit ne, ſ. vltra ꝓcedāt ⁊ allidet mortificādo ꝙulos suos ꝑmos mot' temptationū, ad petrā ꝺstātie seu resistentie. de pe. di. iij. in salicibꝫ. Poeta. ſ. ouidi'. Principijs obsta, sero medicina parat. Cū mala ꝓ longas cōualuere moras, hiero'. Interfice hostē dū paruul' ē. ¶ In hui' figurā dictū fuit antiq̄ serpenti Beñ. iij. Inimicitias ponā inē te ⁊ mulierē, i. aiam ⁊ semen tuū, qđ ē suggestio pcti, ⁊ semen illius qđ est naturalis instigatio ad bonū. Ipsa cōteret caput tuū, i. ex b̄ te superabit, si caput, i. pncipiū tēptationis abhorreat ⁊ extinguere conet. Contrit' in capite insidiat' calcaneo ſ. fini opis bōi ꝓ aliquā elationē, vel icircūspectionē, vel fini vite. Uñ in vitaspatrū legit' de quodā q̄ ve ꝛabat ab imundis cogitatiōibꝫ a dyabolo ꝙ cuz ad quendā sanctū virū recurreret exponēs ei tēptatiōes suas vt ꝓ eo oraret. Cū pluries ad cū rediret ꝓ simili cā. ⁊ ille ꝓ eo pluries orasset, admirās ꝙ nō exaudiretur, vt a temptationibꝫ ille liberaret' ne eis succūberet. ostensum ē ei dīnit', ꝙ ille erat in cā, qz nō subito imundis cogitationibꝫ resistebat, sed in eis morā faciebat ⁊ iocabat' cū eis. Uñ reuertēte ad eū admonuit ostendēs ei defectū suū ꝓ exemplu posuit enī sup humerū eius inclinatū saccū plenū terra vt portaret. Et cū surgere vellet ille pr̄ retinebat ⁊ deprimebat ex pte posteriori. Cui pr̄ ait. Quare non surgis vt portes. Respōdit ille. nō valeo. qz tu ipedis ⁊ detrabis. Sic ⁊ tu inq̄t pr̄ negligentia ⁊ desidia tua ipedis defectū oronis mee ꝓ te. Exinde senex cū nō deorsū traberet, sed iuuaret surſū leuari. ꝺ facile surgebat ⁊ portabat. ¶ Quintū ē sacre doctrine frequētatio. puerb. xx. Gis sermo dei clipe' ignit'. pō. Scuto circūdabit te veritas ei'. ſ. scripture, nō timebis a timore nocturno temptationū scz. Sed nō solū ē sermo dei armatura defensiua vt scutū, sed vt offensiua demōis. vt gladi'. Uñ apl's ad Eph̄. vi. c. postꝫ dixit. Sumite armaturā dei. vt possitis stare adū sus insidias dyaboli, subdit inē cetera arma spūalia. Et gladiuz spūs accipite qđ est verbū dei. Ut enī idem dicit ad Heb. iij. Uiu' est sermo dei. ⁊ penetrabilior oi gladio ancipiti ⁊c. Sic dñs nr̄ pnceps exercit' ecclie in deserto tēptatus cū aucte scripture se defendēs dyabolū supauit. Mat. iij. put in figurā dauid in plio singulari cuz lapide scripture occidit imanē goliath. vt dr̄. i. Regū. xvij. Et etiā pene oia plia q̄ habent in sacra scptura figurāt plia tēptationū. Et in ipsa scriptura habent remedia ꝺ oia tēptamēta. vt ait beat' greg. in moral'. ¶ Sextū remedū ad vincēdas temptatiōes ē reuelatio tēptationū pr̄i spūali, ⁊ ꝑmaxīe in ꝓfessiōe. Uñ in figuram dicit' Judit'. i. ꝙ iudas q̄ interpretat' ꝓfessio fact' est dux belli tāq̄. ſ. pcipu' ad supanda bella tēptationū. Ad hoc facit qđ dicit in puerb. Qui reuelat secreta, i. occultas temptatōes ꝑ det fidē amici, i. dyabol' qui erat amic' eius ꝓ peccatū ꝓsentiendo. nō ꝓfidit de eo, timēs ne reuelet in cō ꝓfessione. vel pr̄i spirituali occultas tēptationes ⁊ sic remaneat ipse ꝓfusus. Quidā etiaz patrū dicebat. ꝙ nihil ita elidit ꝓtutē demonū. sicut vt si q̄s reuelet secreta malarū cogitationū sanctis patrib'. Nā reuelare socijs nisi sint bñ timorati b̄ est sibi augere certamen ⁊ alteri periculū. In collatiōe patrum habet' credo abbatis moysi, de abbate iohāne adolescēculo. ꝙ cū sit'aret se cū alijs ieiunare. occulte accipiebat panē quē in secreto comedebat. Cū autē quidaz venissent ad visitanduz patrē eius spūalem cā edificationis ⁊ doctrine, ꝺtigit eum loq̄ de hac materia. ſ. temptationū aperiendarū patri suo spūali. ꝙ b̄ multū vtilitatē afferret. Quib' sermonibꝫ ꝓsens iohannes ꝑfatus cōpunct' coram eis manifestauit deceptionez suam ⁊ furtū. ponens in mediū panē quem iā acceperat occulte ad comedendū. pater autē suus ꝓsolat' est eū. qz nō tam ipse q̄z dyabol' ex hoc ꝓfusus erat. ⁊ sic liberat' fuit a malo illo. ¶ Septimū remediū ē eucharistie deuota frequentatio. pō. xxij. Parasti in cōspectu meo mensam. i. eucharistiā in mensa altaris. ponit' enim cōtinens ꝓ ꝺtento. adūsos eos qui tribulant nos. vt. ſ. nō ꝓualeant. Dinc cryso'. Uelut leones flāmam inspirantes, sic ab illa mensa dñi discedimus dyabolo terribiles effecti. In cui' figurā belyas labore fatigat'. ⁊ tedio ex psecutione iezabelis. cum dormiret expergefact' ab angelo ⁊ ꝺfortat' suc cinericio pane significāte venerabile sacramētū. ambulauit in fortitudine cibi illi' vsq̄ ad montē dei. iij. Regū. xix. ¶ Octauū remedium ē passionis xp̄i deuota meditatio. ⁊ crucis signatio. Esaie. xij. dicitur. Supra montē caliginosum leuate signū. ſ. crucis. i. super seu cōtra dyabolum. Per signum crucis de inimicis libera nos de' noster. In cui' figurā. vt habetur Nūi. xxi. illi qui in deserto erāt a serpentib' venenati. si aspiciebāt in serpentē eneū sanabant. alij moriebant. Ita qui tēptationib' vrgent. si ad xp̄m crucifixum respiciūt. sanant a temptationibꝫ. ¶ Nonum est in aliquo bono occupatio. Sicut enī ociuz. vt dicit beat' bernā. est mater nugarū. nouerca virtutum. omniū temptationū ⁊ malarum cogitationū nutrix. Propter qđ dicit sapiens. Omnia mala docuit ocio sitas. Et poeta. Uaria dant ocia mentē. Ita econtra dicit magister in. iij. di. i. Non facile capit' a temptatore q̄ alicui bono vacat exercitio. Et ideo ait hiero'. de consecra. di. i. Semper aliquid boni facito. vt te dyabolus inueniat occupatum. Unde ⁊ venerabilis Johannes cassi. narrat in tractatu de octo vitijs. ꝙ cum quidam sanctus vir transiens ante cellā cuiusdā anachorite. vidit dyabolū aliqñ intrantē. ⁊ aliqñ exeūtez. Et ingressus ad illū q̄siuit ab eo opa sua q̄ agebat tūc ⁊ inuenit. ꝙ cū stabat bñ occupat' dyabolus recederet a temptatione ei'. ⁊ foris cellā manebat. cū aūt staret ociosꝰ. tūc dyabol' intrabat ⁊ eū tēptabat. Decimū ⁊ vltiz ē vitatio ⁊ fuga occasionū. q̄ enī amat ꝑiculū ait salomon i illo peribit. Nō enim

est fortitudis, sed p̄sūptionis z temeritat⁹ exponere se ad pricula. vbi ds pōt bñ declinare. fugite ait apl's. i. Corinth. vi. fornicationē. nō enī melius vincit istud vicium q̄z fugiendo scilz occasiones eius. vt cogitationes z locutiones de ea. q⁹ corru p̄t bonos mores colloquia praua ait terentius. Sil'r z malas societates. Dicit enim. xxviij. q. i. Sepe maloz ꝺsortia ad crimen inducūt innocētes. q̄nto magis eos q̄ ad vicia pni sunt. Sicut enī vt dicit in ps. xvij. Cū viro innocēte innocens eris. ita cum puerso peruerter⁹. Petrus apl's cū socijs apostolis cōfessus ē xp̄m cum iudeis malis ꝺsociatus in domo cayphe xp̄m negauit Et ysido. ait. di. lxxxi. Valde q̄ ꝺgruū est inde corporaliē euelli. vbi quis illecebris deseruiuit. Et in figurā Loth educto de sodomis mandatū fuit. vt in ciuitate nō maneret neq̄ in oi circaregione. Non enī sufficit petrā dimittere. sed z circūstantias z occasiones maloz. Uñ z abstinere ab aspectu vano. z cibis superfluis. vi. q. i. ex merito. vbi dicit. Officiū singulorum carissimi nō solū oculos habere castos. sed z lingua z cor. Hiero. inquit. Sine cerere z bacho friget venꝰ. Uis decē corniby iusti. ꝺfringunt cornua peccatoz. quibꝰ draco iste infernalis percutit tēptando. Ad q̄ etiam. s. vincendū temptationes. vt habet in li. de septem donis ponitur talis figura p diuersis remediis. Fuit quidā cecus. q̄ volens euadere tyranni dem dñi sui. ascendit equū rufum. p̄termissis oibus bonis suis ad locū tutum. puerq̄ equo suppositi. cuius ducatu dirigeret vt effugeret. Cūq̄ incederēt p viā. clamauit puer dicēs. Ecce quidaz insequit nos cū equo nigro. quo audito vrgēs cecus equū suū calcaribꝰ euasit. postea mittit aliꝰ a dño cum equo albo ad eū capiendū. Et clamat puer insinuās insecutionez eiꝰ cum equo albo. Et cecus sil'r vrgens equū suum calcaribꝰ euasit. Cū autem paululū p̄cessisset clamauit puer. Ecce aliꝰ cum equo sil'i nostro. s. rufo venit post nos. Tunc cecꝰ valde timuit. z cū multum eum insequerēt. vt pene attingeret ad eū. clamauit cecus ad puerū. dirige me p viaz lapidosam. si forte equus nos insequēs deferrat z fatigēt. Quo facto ex illo eq̄ rufo fugato. cū alius eū sil'i equo rufo insequerēt. dixit cecꝰ puero. vt sumeret viā lutosam z euasit tutus Iste cecꝰ ē aīmus noster obscur⁹. Dic si vultreuadere tyrannidē dyaboli cuiꝰ serui nascimur. z tēptationes eiꝰ vincere. ꝺz ascendere equū charitatis. z puerū. i. rōem sumere ducē itineris sui. i. opez. Insequens eū equo albo. ē dyabolꝰ temptās in p̄speritate. In equo nigro ē temptās dyabolꝰ in tribulatione. Calcaria quibꝰ ꝺz quis se vrgere ad vitandū tēptationes ē tiorꝰ supplicij. z amoꝝ p̄mij. In p̄speritate enī temptat de superbia. inuidia. auaricia z hmōi. in adūsitate de accidia. tristicia z ira. Sed amoꝝ glorie. z timoꝝ inferni. oīa facit superare. Equus rufus ē amoꝝ carnalis. z ardoꝝ ꝺcupiscētie. q̄ persequit vehemēt z quasi capit Sed ad resistendū hmōi tēptationibꝰ. incedendum ē per viā lapidosam. i. asperitas abstinētie. Quartꝰ equꝰ est tēptatio vane glorie de sil'ata charitate. Sed ad euadendū hanc. incedendū est p viam lutosaz. i. ꝺsiderando se vilem terrā z cinerem z pctōrē.

Ultimo videndum est. §. v.

de multis fructibꝰ seu vtilitatibꝰ temptationū. p̄ter quas dyabolus illudit. vt cū querit detrimenta hoī per temptamēta inferre. p̄fectum suū inducat. Et p̄mo quidem temptatio humiliat seu ab elatione p̄seruat. Uñ ap̄ls. ij. Cor. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me. datꝰ ē mihi stimulꝰ carnis meeangelus satħane q̄ me colaphizet. beatꝰ gregoriꝰ. Dū vitia nos tēptant p̄ficientes in nobis virtutes humiliāt. Hic ē q̄ israel iebuseū tolerat. vt humana mēs de se humilia sentiat. In vitaspr̄m quidā ad q̄ dabat exēplum dicēs. q̄ nisi velaret pistor oculos aīalis molētis. ad molā verteret se aīal. z comederet suos laborez. Sic deꝰ p̄mittit cogitationes sordidas in mente nr̄a exurgere. z tēptationes q̄ mentē nr̄am obnubilāt. ne bona nr̄a videamꝰ z ea p superbiā perdamꝰ. Scdo tēptatio hoiem honorabilē reddit. Uñ dicit. i. Machab. ij. Abrahā in temptatione sua inuentꝰ est fidelis. z iō reddit ei deꝰ gloriā in gente sua. Magna vtiq̄ fuit tēptatio qñ temptauit deꝰ abraham. mandās vt īmolaret filiū suū. Ben. xxij. Bellabat enī paternus affectꝰ z promissio p̄ij facta. cū p̄cepto diuino. i. Petri. i. Modicum si oportet nūc tristari in varijs temptationibus. vt p̄batio fidei vr̄e inueniat⁹ in laudem gloriā z honorē. Legit in vitaspatrū de btō anthonio. q̄ cū viriliter dimicasset ꝫ temptamenta demonū. qui etiā vsq̄ ad mortē pene eū verberauerāt. z prostratū ex dolore ad maiora certamina eos p̄uocantē in diuersas aīalium ferociū formas visibiliter apparentes discerperēt. cū sensisset diuinā adesse p̄sentiā in radio lucis emisso clamauit. Ubi eras bōe iesu ꝛc. Cui rñdit dñs. Anthoni hic erā z certamen tuū expectabaz. Nūc autem q⁹ viriliter dimicasti. facīa te in toto orbe noīari. quod patz de se. Tertio bona multiplicat spiritualia z tpalia. i. Lor. x. faciet cū temptatione p̄uentum. gregoriꝰ. Multū adūcit sibi virtus lacessita. In cuiꝰ figuram Job multiplicitē tēptato. adaucta sunt ei. z duplicata bona sua. vt patz Job vlti. Uñ in vitaspatrū cum discipulꝰ cuiusdaz senis grauit̄ temptaret⁹. z vt resisteret grauiter se affligebat. Dixit pater. Uis fili vt rogem dominū. vt auferat a te hanc temptationē. Respondit. non pater. q⁹ sentio in animo meo ex eo p̄fectum. q⁹ huius occasione amplꝰ vigilo. ieiuno z oro. Tantū ora p̄o me vt det mihi deꝰ fortitudinē. De quo eum cōmendās gauisus est. Quarto in multis docet z illustrat. Eccl xxxiij. Qui temptatꝰ non est. qualia cognoscit quasi dicat pauca. Et in figuram dicitur Judicū. iij. Has igitur gentes chananeoz dereliquit deꝰ. scz in israel. vt ex toto nō delerentur. sed aliquando impugnarēt vt eruditetur hierusalem in eis. vt. s. artē pugnandi. dum enī temptatio instigat ad malum. docet homo q⁹ si magna onerat z supat. hoc non a se. sed dei virtute agere. cum experiat⁹ sepe in minimis quasi deficere. etiaz si nolit. Unde gregoriꝰ. Temptari permittit deꝰ. vt dum per temptationē homo concutit⁹ imbecillitate cognita fortiꝰ solidet⁹. Potest etiaz talia expertus aliter alios docere. z cautos reddere. Experientia enī ē magistra rerū. Uñ z de xp̄o dicit ap̄ls ad Heb. iij. Nō enī habemꝰ pōtificē q̄ nō possit cōpati infirmitatibꝰ nr̄is. tēptatū p omnia p̄o similitudine absq̄ peccato. q⁹ scilicet in nullo cessit. In quo enim

tēptat⁹ est, potēs ē. z his q̄ tēptant auxiliari. ¶ Quinto ꝯsolationē z refectionē spūalē causat. Jn cui⁹ rei exemplū, postq̄ xps tēptatōes superauit in deserto, dicitur Mat. iij. Ecce accesserunt angeli z mīstrabant ei. Et hiero⁹, ad eustochiū de se ait cū tēptaret tēptatione luxurie. Jpsam q̄z cellulā meā q̄si cogitationū ꝯsciam ptimescebā, z mihi irat⁹. z rigidus solus deserta penetrabā. Et vt mihi test⁹ est de⁹ post multas lachrymas nōnūq̄ videbar mihi inēsse agminib⁹ angelor. Vnde z sara vxor thobie iunior⁹ aiebat. Nō delectaris de⁹ in perditionib⁹ nr̄is, sed post tēpestatē tranq̄llū facis. s. p⁹ tēptationes qnietem mētis, p⁹ lachrymationē z fletum exultationē infundis Thobie iij. Dicit a naturalib⁹ de ceruo. q̄ p̄elians cum draco ne vel serpente, postq̄ occiderit quasi infectus ē ex flatu ei⁹, ad fontē currens. in aquā se p̄icies. totus refrigerat z iuuenescit, sic seru⁹ dei p̄liat⁹ cū dracone infernali. z q̄si infectus ex tēptatione mala ad fluuiū padisi recurrens, tor⁹ ꝯfortat z vigoratur. ¶ Sexto malicīā demonū debilitat ps. Cadēt a latē tuo mille. s. demones tēptantes in adūsitate significata p sinistrā. z decē milia a dextris. i. p̄speritate tēptantes. tibi autē nō appropinq̄bit. s. alic⁹ eor⁹ q̄ vict⁹ a te cecidit. Dicit enī origenes vt allegat mḡr inn. ij. sniar. q̄ viri sctī debellātes cū demonib⁹. s. in tēptationib⁹ z superantes diminuūt nūm eor⁹. vt. s. tales victi nō ampli⁹ valeāt tēptare. Qđ intelligit. b. tho. in scpto q̄ ad illū qui vicit z pfecte vicit tēptatōes. Sed qūo cūq̄ sit, manifestū ē q̄ sctī viri vincendo tēptationes dyaboli assumunt magnas vires ꝺ eos, vt eis illudāt nec valeāt alīs nocere ad petitiōez eor⁹. Sic btā margaretha victo demone qui apparuerat ei sub spēcie hois cōpatētis ei de tormētis sibi illatis ad psuadēdū vt assentiret olibrio p̄fecto. p̄iecit eū ad terrā. pede suo eu⁹ calcans. z dicēs. Sternere supbe demon sub pedib⁹ feie. Cui ille. Dimitte me obsecro. satis illusisti mihi. Sanct⁹ ꝺo basili⁹ p eo q̄ fecerat cyrogphū sua manu dyabolo se ei tradēs. reūtēti ad penitentiā, orās cū pl̄o. coegit dyabolū ad reddendum publice instr̄m talis obligationis. z liberauit illū de manib⁹ ei⁹. ¶ Septimo alios ꝺfortat. Vñ ōr Thobie. ij. Hāc tēptationē dedit mihi de⁹. vt poster⁹ daret exemplū patīe ei⁹. sicut z sctī iob. Lū enī q̄s considerat sctōs etiā tēptatos cōfortat. z nō desperat. q̄si solus ipse. vel pctōres z imp̄fecti tēptent. Et adūtēs etiā q̄ illi hoies erāt. z tñ dei adiutorio superabant tēptatiōes. inde etiā ꝺfortant z aiant ad fortiter dimicandū. Et si titubat. dat sibi occasio recognoscēdi debilitatē suā. Vñ z ps. xxv. Proba me dñe z tēpta me. i. tēptando pba me. nō quidē vt tu cognoscas me. q̄ si p⁹ nō agnoscer⁹. cū oia noueris. sed vt cognoscā meipm. ¶ Octauo p̄mior⁹ merita augmentat. Non enī q̄s merebit ex b̄ q̄ non furat vel mechatur. vel non odit cū sup his nō impugnet. Sed cū tēptat de his z resistit tunc meritū auget Jaco. i. Beat⁹ vir q̄ sustinet temptationē. q̄m cū pbatus fuit accipiet coronā vite. Nā in vitas p̄m legit. q̄ cum q̄dā adolescēs discipul⁹ cuiusdā sctī senis sec⁹ cum eo diceret officium z p̄ p̄pter vigilias p̄cedētes dormitasset. p̄ reuerentia nō audebat eū excitare. sed tēptatio cogitatiōis inp̄sit ei. vt recederet ad cellā suam vadēs. z post tēpus rediret. Sed sibi vi faciens rūdebat q̄ lnīam nō habuerat a p̄re suo. Sicq̄ septies sup b̄ temptat⁹ fuit Exinde pat⁹ euigilans illū videns astare mirat⁹ est. z post officiū dictum cū eo misit ad cellā. Post q̄ō inorōne se tradens vidit in celis sedem patā cum septē coronis desup. Et cū ille mirarer. z q̄rerer cui illa parata sedes esset. dictū est discipulo suo. Et cū interrogaret q̄re septē corone sup eā posite erāt. dictum ē. q̄ illa nocte septez vicib⁹ resisterat tēptationi instiganti eū ad recedendū. Et ī̄ō p⁹ q̄libet vice sibi meruerat vnā coronā. ¶ Nono tēptato pctā purgat Sap. iij. De⁹ tēptauit illos. i. p̄misit tēptari. z inuenit illos dignos se. Tāq̄ aur⁹ in fornace p̄bauit illos. Aur⁹ autē in fornace ignis purgat a mixtura vili. Vnde z. b. grego. ait. Ab electis suis tp̄ali afflictione maculas iniquitatū curat abstergere. q̄s in eis in eternū non vult videre. de pe. di. i. si pctm. Jn tēptatione enī bō affligit. dum sibi vim infert ne assentiat. in q̄ magis frequent⁹ anxiat q̄ per afflictionem corp̄alē. Unde patient⁹ ferendo molestiā z resistēdo. purgant⁹ pctā q̄ ad penā debitam. s. per modū satisfactiōis. Et ad b̄ facit q̄ legit in vitas p̄m. q̄ cū quidam sanctus religiosus ad extrema veniēs. timorē z horrorē multum ostendisset ex tēptationib⁹ q̄s patiebat defunct⁹ apparuit cuidā sibi familiari. in statu glorie se esse affirmens. Et cum ille quereret q̄re tantū horrorē z afflictionē babuisset in fine. Rūdit. Nescis scriptum esse sc̄z in Job. lx. c. q̄z territi purgabunt. ¶ Decimo z vltimo in celo coronat Lu. xxij. ait xps discipulis. Vos estis q̄ permansistis mecū in temptationib⁹ meis. et ego dispono vobis regnū. vt edatis z̄c. Nō coronabit⁹ ait ap̄s. ij. ad Thimo. iij. nisi qui legittime certauerit. Certat legittime. q̄ resistit z vincit in plīo temptatōnū. Un Apoc. iij. dicit. Vincēti dabo edere d̄ ligno vite q̄ō est in paradiso dei mei. Nec est fruitio diuinitatis. Et ex his illudit draco iste z serpēs antiquus. z demū p̄icitur in terrā inferni. vt dicit Apoc. xij. adaucta sibi pena ex accidentali malicia temptationū. z sctī liberati ab eo gratias agunt oipotēti deo de victoria habita eius gratia. De materia tēptationū habes etiā multa supra in p̄ma parte.

¶ De tribulatiōe maxia q̄ erit tpe antixpi. Ca. xiij.

QUia temptatio maxima fiet hominibus tpe antixpi iō nūc de ea. Et q̄z locuti sumus de dyabolo tēptante sub noīe draconis Job. apocal. xij. de dracone loquens ait. Vidi angelū descendentē de celo habentem clauē abyssi z cathenā magnā i manu sua. z appēhendit draconē serpentē antiquū qui ē dyabolus z sathanas. z ligauit eū per annos mille z misit eum in abyssum. z clausit. z signauit sup eum. Et subdit Postq̄ consūmati fuerint mille anni. soluetur sathanas. s. draco iste de carcere. z exibit z seducet gentes. Et de eo etiam dicit. c. xij. q̄ draco iste cauda sua traxit de celo tertiam partē stellarū. Quis sit iste draco ipse Johānes insinuat. q̄z sathanas. angelus descendens de celo z deijciēs z ligās eum in abyssum. pōt dici esse magni cōsilij angelus. s. xps q̄ passus. z ad inferos anima ei⁹ descendēs cum deitate. patres de limbo eduxit ligans in inferno insatiabilē homicidā

Capitulū IIII

dyabolū.i. potētiā suam ⁊ malicīā suā debilitās vir tute sue passiōis, ne q̄ntū cupiat nocere prevaleat in aiabus. In corporib⁹ autē seviendo p tyrannos infi deles ō xp̄ianos, precipue videt fuisse ligat⁹ tpe silue stri impio ad fidē ꝓuerso. Uñ ⁊ in signū huiusmodi Siluester papa alligauit draconē materialē inficien tē ⁊ occidentē populum rome in foueā ꝓfundissimā Dicit autē b. grego. xxxij. moral. tractans illud Job xl. Stringit. s. beemoth caudam q̄si cedrum, q⁹ mille nario nūo rōne sue perfectionis significat oē tempus ecclie q̄tūcūq; sit vsq; ad finē eius. i. temp⁹ antixp̄i. Unde ponit numer⁹ determinat⁹ pro indetermina to. post qō dicit solui draco sathanas de carcere suo qui tpe antixp̄i permittit ampli⁹ seuire corporaliter ⁊ spiritualiter p illum pessimū hoiem antixp̄m. Et h̄ est cauda vbi maxime est venenum draconis ⁊ bee moth. s. antixp̄m qui in fine ecclie erit. q̄si beemoth qui ad īram ē elephas, qz dyabolus ipsum antixp̄m valde elevabit in potētia. ⁊ tali dignitate sup oēs. sicut cedr⁹ ē altissima arbor ⁊ stringet duricia ⁊ feri tate. Uñ ⁊ tertiam partē stellar dicit draco iste deiī cere cauda. qz p antixp̄m multos qui valde resplēde bant in ecclia doctrina ⁊ vita deiciet. Uel ꝓsternen do per mortē ad terrā q̄ adiectōs. vel ꝓsternēdo mul tos spūaliter inducendo ad terrena. Quantū autem sit dyabol⁹ tunc tēptationib⁹ ⁊ tribulationib⁹ seviturus dñs nr̄ ihesus insinuat dicēs. Matb. xxiiij. Erit tūc talis tribulatio q̄lis nō fuit ab initio mūdi vsq; mō nec fiet. Et nisi breviati fuissent dies illi. non fieret salua oīs caro. ⁊ vñ sit gravitas bui⁹ tēptatōis tūc. b. gregori⁹. vbi. s. scz. xxxij. li. moral. sic ostendit dicēs. Videndū valde ē cū beemoth iste caudā suaz vt cedrum subleuat. in q̄ tūc atrociꝰ q̄ nunc se ereꝛ rit surgat. Que enī penarū genera nouim⁹. que non iā vires martyrum exercuisse gaudem⁹. Alios enim impiouisso ictu. īmersus gladi⁹ strauit. Alios crucis patibulo affixit in q̄ ⁊ mors ꝓuocata repellitur. ⁊ re pulsa ꝓuocat. Alios birsutis serra dentib⁹ attriuit. Alios armatos ferro insultās vngula sparsit. Alios beluina rabies morsib⁹ detruncādo cōminuit. Alios ab intimis viscez p cutē pressa vis verbez rupit Alios effossa terra viuos operuit. Alios demersos in morte p̄cipitū fregit. Alios in se ꝓiectos aqua repleta absorbuit. Alios edax flāma vsq; ad cineres depasta cōsumpsit. Cū ergo beemoth iste caudā suam in fine mūdi ampli⁹ dilatat. q̄d in illis tormētis tūc atroci⁹ exurgit. nisi illud qō in euangelio dñs dicit. Surgēt pseudo ꝓphe. ⁊ dabunt signa magna ⁊ prodigia. ita vt in errorē mittant si fieri pōt etiam electi. Nūc enī fideles nostri mira agūt cū perūsa patiunt Tūc aūt beemoth bui⁹ satellites. s. antixp̄i eiaz cum prava ingerūt mira acturi sunt. Pensem⁹ igit q̄ erit illa humane mētis tēptatio. qñ pius martyr ⁊ corp⁹ tormētis ingerit. ⁊ tñ ante oculos eius mira rotor facit. Cui⁹ tunc virt⁹ nō ab ipso cogitationū fundo q̄titur. qñ is qui flagris cruciat signis coruscat. Sic ergo beemoth stringit caudā suā q̄si cedrū qz nimirū ⁊ alt⁹ tunc erit veneratiōe ꝓdigū. ⁊ dur⁹ crudelitate tormēti. hec. b. grego. Et in antixp̄o fuit ⁊ erit fortitudo tpalis. In sctis qui vincent tēptationes ⁊ tormēta q̄ est fortitudo spūalis. Multa reperiunt de antixp̄o prenūciata in sacris scpturis ⁊ p doctores declarata. Sed ꝓmaxime de eo agit Dañ. c. vij. ⁊ viij. vt exponūt oēs doctores. Uñ ⁊ xp̄s loquens ⁊ pnuncians de exterminio ⁊ tribulatiōe maxia hierosolyme. ac eiā afflictiōe ecclie durissima p antixp̄m. que postea cito habitura ē finē. inc̄ptū militās. p finē mūdi ⁊ finale iudiciū dixit Mat. xxiiij. Cū videbitis abominationē desolatōis stantē in tēplo q̄ dicta est a daniele ꝓpha. tunc q̄ legit intelligat. s. tūc impleri illam ꝓphiam. hec ꝓphetia habet Dañ. ix. in fine. Ubi post q̄ danieli sunt revelatū tps determinatū future incarnationis in. lxx. ebdomadib⁹ annoꝛum, ⁊ de passiōe xp̄i ⁊ fructu ei⁹. ⁊ destructiōe hierosolyme p tytū cuz romano exercitu dicit p⁹ finē belli statura desolatio. scz hierosolyme. ⁊ paulopost. In tēplo erit abominatio desolatiōis. ⁊ vsq; ad cōsumationē ⁊ finē perseverabit desolatio. vt dicit nicola⁹ de lyra. Abominatiō nē appellāt hebrei idola seu idolatrias. que inē vitia maxime ē abominabilis. ¶ Abominatio q̄ desolationis est idolū positū in tēplo desolato. i. destructo. qō fuit factū ꝑm quosdā de imagine Tiberij impatoris quā pylat⁹ posuerat in tēplo. Sed h̄ iā factuz fuerat. Uñ alij dicūt de imagine cay impatoris hoc quā mādauit pōi in tēplo vt adoraret. qō fuit factū post decennīū a passione dñi. Sed melī⁹ videt exponendū. vt dicit pe. come. in hīstoria scolastica. de eo qō gestū est p euersionē hierusalē. p tytum ab adriano impatore. q̄ posuit statuā suā in templo desolato ⁊ eūso vbi archa steterat. Uestigia enī adhuc quedā ciuitatis remāserant. ⁊ iudei q̄ vndecūq; venientes ad locū scm̄ redibant ⁊ multiplicari removerunt statuā. Et h̄ adrian⁹ audiens. posuit manū suam extremā. ⁊ fundit⁹ euertit vrbem. ⁊ mādauit artissime ne q̄s iudeoꝛ remaneret in terra illa. Naz ciuitas q̄ postea fuit edificata ⁊ dicta helya. nō fuit sita vbi prius erat. sed iuxta. De hac q̄ abominatione. i. idolo abominabili posito in tēplo desolato. videt intelligenda aucras daniel inducta a xp̄o. que fuit data in signū ꝓpinquissime totalis eversionis hierusalē. Et in figurā euersionis quasi ecclie ⁊ finis mūdi. cū videz antixp̄s reedificata hierusalem ⁊ templo. vt ait apl's. ij. Thessal. ij. in tēplo sedeat tā q̄ sit deus. faciens se p deo ⁊ vero messia iudeoꝛ adorari. Et h̄ erit signum ꝓpinquissimū destructionis totalis hierusalem spiritualis. i. ecclie. Non q̄ ecclesia deficiat ex toto tpe antixp̄i. Licet tūc multi recedāt ab ea ⁊ ruāt spiritualiē Sed qz post mortē antixp̄i cōiter credit q⁹ parū durabit mund⁹. sed finem habebit Christo veniēte ad iudiciū. ⁊ tunc deficiet ecclia inc̄ptū militās trāslata in triumphantē. Nec igit desolatio templi ⁊ ciuitatz durabit vsq; in finē. i. circa temp⁹ antixp̄i qui erit circa finem mūdi.

De ipso antichristo ⁊ §. I.

aduentu xp̄i ad iudiciū que sequent. habentur in dicto. c. vij. danielis. Ubi prius fit mētio de quatuoꝛ monarchijs mūdi successiuis. q̄ notant⁹ per quatuoꝛ bestias exeūtes de mari magno. vbi pugnabāt quatuoꝛ vēti. i. angelice potestates ex quatuoꝛ mūdi partib⁹ p regnis vel cōtra. Mare magnum est mund⁹. vel moraliter quatuoꝛ vēti quatuoꝛ hominū passio

nes, gaudium seu delectatio includēs in se amorē et desidrium. Dolor seu tristicia includens odiū z abominationē. Spes includens in se audaciā z irā. Timor includēs in se desperatiōez. His enī passionib hominēs dediti ad inuicē pugnent. Quatuor bestie exeūtes de mari vna post ahā, significant monarchias que habuerūt principale dñiū mūdi tēporalibus suis. que cōmuniter bestialiē z tyrānice vixerūt. Harum pma dicitur similis leenē habenti alas aqle, cui ale auulse sunt. z datū est ei cor. z stetit vt homo significat regnū assyrioz, quod fuit pmū in monarchijs. Assimilat autē leenē, pter violentiam z libidinē talis gentis. Nā leena est aial violentū z luxuriosum. Due ale sunt due gētes, i. assyri z caldei. quib preciue prefuit. Ale iste dicunt aqle, pter diuturnitatez talis regni. Aquila enī diu viuit. Incepit enī illō regnū sub saruch pauo abrabe, forte a nērotb, vel saltē a nino qui regnauit ī niniuen. z durauit vsq; ad balthasar q̄ sedē regni tenebat in babylone, vbi interfectus fuit, vt ptz Dañ. v. Q7 auulse sunt ei ale. z postea datū ē ei cor. referk ad nabuchodonosoz magnū auū vel pauū balthasaris, cui ad tps sublatū ē imperiū, cū scz pter superbiā uersus ē in bestiam. Sed postea restitut⁹ vt pz Dañ. iiij. Scda bestia egressa de mari silis ōr vso, bñti tres ordies dētiū in ore eiq; dicebak. Surge comede carnes plurimas, hec designat monarchiā persarū z medoz qui silatur vso pter patiētiā laboris, z vict⁹ pcitatem. Nā pro pulmento sale vtunk z cardamomo. cepit hec mōarchia in dario z cyro nepote ei⁹ postq̄ occiderūt balthasar capta babylone z durauit vsq; ad dariū vsani hui⁹ nois quartū, deuictū ab alexandro magno p successionē. xiij. regū medoz z persarum. Dicit autē in pte z nō in toto silis vso huic bestie. q̄ ita pca fuit in victu hec monarchia, q nil tñ crudele fecit in ope erga populū dei. s. iudeoz sibi subditū. Tres ordines dentiū sunt tria genera pncipū sibi astantiū, s. medorū, persarū, z caldeoz. Et qō ei dicebak. Comede carnes plurimas, referk ad regē assuerū, cui pluasum fuit ab aman amicissimo, z ita lr̄e destinate erāt, vt certa die occiderenk oēs iudei vbicūq; inuenirenk, sed reuocatū totū fuit, vt patet in hist̄oria hester per totū. Tertia bestia dicit silis pardo habēti alas auis. z q̄tuor capita. z ptās ei data est. Hec significat monarchiā grecoz que assilatur pardo, que ē varij coloris, siue pter varietatē regnoz siue pter varietatem doctrinarū. Nam sub ista monarchia multū claruerūt pbi. Aristoteles enī dicit fuisse magr̄ alexādri. Alas dicit habuisse auis pter velocitatē adeptionis dñij. Nil enī velociꝰ victoria alexandri, vt non videak bellasse sed volasse ad acq̄sitionē dominij. In. xij. enim annis subiugauit sibi regna orientis. Et cū moreret allate sunt eplē de regnis occidētis. Potestas ei dicit data, q̄ nō a se, sed a deo habuit tñ dominiū ad punitionē maloz. Quatuor capita fuerunt q̄tuor reges q̄ ei successerūt in dominio macedonie. Nā in oriēte regnauit Seleucꝰ in babylonia z syria ab occasu. Philippꝰ in grecia. Ptholomeꝰ in egypto ꝯsus meridiē. Antigonꝰ in asia z ponto ꝯsus aqlonē. Paulatim autē defecerūt. Quarta bestia dissilis ceteris. Iz non ponak similitudo ei⁹, tñ hebrei dicunt similez apro. sm illud pō. lxxix. Exterminauit eam aper de silua. Hec bestia terribilis, habens dētes ferreos, comedens z cūcta cōminuēs z reliqua pedib conculcans, est monarchia romanoz. que oīa sibi subiecit regna ferro armoz. Habebat autē hec bestia cornua decē quod respicit ad finē mundi. Nā cepit hec monarchia a iulio cesare qui pim⁹ sibi vsurpauit imperiū, sed pfecta est in octauiano augusto sub q̄ nat⁹ est xp̄s. Et iā durauit ab ipa dñi nativitate per annos M. cccl. Sed circa finē mūdi diuidik in decē ptes. Nouē enī regna recedent a christiano impio. z maior pars boz etiam ab obediētia ecclie. vt regnū indoz. Regnū turchoz. Regnum saracenoz. Regnū tartaroz. Regnū armenioz. Regnū georgianoz. Regnū grecoz. Licet enim imperator eoz cuz patriarcha suo redierint ad fidē romane ecclesie, tñ non recognoscit imperatorem romanoz sibi superiorē. Regnū boemorū qui iā. xxxv. annis elapsis recesserunt a sinceritate fidei, nec dū reducti ad vnitatē ecclesie. Regnū francoz et si fidelissimū sit non tñ recognoscit superiorez imperatorē romanoz. Decimū regnum seu decima ps imperij diuisi est romanū imperiū, quod figuratum ē per decē soles sm vaticiniū sibille. Inē ista decem cornua vidit daniel oriri cornu paruulus. z tria euulsa sunt de prioribus cornib a facie eius. Hoc cornu est antichristus de tribu dan ignobilis, cum dan natus sit de ancilla, tria cornua euulsa de prioribus vt dicit in historia scolastica, sunt tres reges, s. aphrice. egypti. z ethiopie. quos interficiet. Alij. vij. colla ei subijciēt vt victori. Oculi quasi hois q̄s vidit daniel in cornu isto puulo. est subtilis z alta ei⁹ scientia z malicia. Os autē ingentia loquek. q̄ deū se dicit z messiā in lege pmissum. Qō iudei credentes cōfluent ad eū. Qui reedificare faciet templū dei. Et in eo ponet solū suū, vt deus. Et ad se trahet homes terrore tormentoz. Promissione terrenoz. z donatione opatione falsoz miraculoz vt dicek plen⁹ infra. z interficiet enoch z helyā. Et subdit daniel. Aspiciebaz donec positi sunt throni. s. assessoz. z antiqu⁹ dierū sedit. scz deus maiestate sua iudiciuz faciet. Et ponit dispositio ei⁹ ibi vide. Et libri aperti. scz cōsciētie singuloz. tunc patebūt. ¶ Et vidit q̄ bestia illa quarta periisset z corp⁹ eius traditū esset igni, z potestas aliarū bestiarū etiam ablata. q̄ omnis pncipat⁹ mundi cessabit. Et ecce in nubibus celi filꝰ hominis veniebat. z obtulerūt eū vsq; ad antiquū dierum. z data ē ei potestas honoz z regnū. z omnis populus. trib z lingua seruiet ei ⁊c. Et subdit de cornu illo paruulo scz antichristo. q̄ faciebat bellū aduersus sanctos z p̄ualebat, donec venit antiqu⁹ dierum. Et putabit. s. antixp̄s q̄ possit mutare tēpora z leges. z iudiciū sedit. vt auferak potentia ei⁹ z conterak.

In sequenti capitulo .§. II.

Dañ. viij. ponit alia visio danielis quā habuit anno tertio balthasar qui regnabat ī babylone monarcha vltimo assyrioz. Aliā quam exposuim⁹ in §. precedenti habuerat anno primo regni ei⁹. Et tangit de duabus monarchijs. s. persarum z medoz. z de monarchia grecoz. Et monarchia medoz ostensa ē sibi in ariete, habēte duo cornua quib vētilabat contra

Capitulū IIII

omnes partes mūdi. z nullus pōt resistere. Monarchiam ꝙo grecoꝝ vidit in hyrco capriarū qui habebat cornu magnū in fronte quo efferat⁹ in arietē occidit eum. Istud cornu fuit alexāder magn⁹. qui ꝓcussit arietē illum cornua habentē duo. qz deuicit et occidit darū vltimū monarchā medoꝝ z persaꝝ Illo cornu fracto. id est alexandro mortuo. orta sunt quatuor cornua in capite hyrci. qz diuisum est imperium alexādri in quatuor regna. ¶ In egypto regnauit ptholome⁹ filius lagi. In macedonia philippus frater alexandri que ē ad occidentē Syrie z babylonie. z superioribꝫ locis ad orientē. Seleuch⁹ nichanoꝝ impabit asie z ponto z puincijs illi⁹ regionis antigon⁹ ad septentrionē. Et hoc ꝑm orbis tot⁹ plagas Cornu autē modicum qđ egressum ē ex vno de his quatuor cornibꝫ. z factū est grande. hic est antioch⁹ epiphanes descendēs a Seleuco. qui dū esset rome obses fugiens inualuit in regnū z magnificat⁹ est cōtra meridiē. i. cōtra egyptios. z contra orientez. i. eos qui in ꝑside moliebant nouas res. z cōtra fortitudinem celi. i. filios israel z deiecit ꝺ stellis in terris. i. de iudeis. z vsqꝫ ad principē fortitudinis magnificat⁹ est. i. cōtra deū. qz ab eo abstulit iuge sacrificiū. z deiecit locū sanctificationis. qz posuit in tēplo statuam Iouis. Ubi sciendum ꝙ iste pessim⁹ antioch⁹ q̄ martirizari fecit matrē cum septē filijs. z multos alios ꝓpter obseruantiā legis dei. figura fuit antichristi veri. Uñ que dicuntur de ipso signato per illud cornu paruū. exponūt pene omnia z aptissime de antixpo z magis ꝓprie. Uñ z gabriel dixit danieli. declarans sibi visionē de cornu puo. Ego ostendā tibi que futura sunt in nouissimo maledictiōis. qm̄ habet tempus finem suū. hoc autem nō erit nisi in fine mundi. Et post explanationem arietis z hyrci z quatuor cornuoꝝ eius. exponens de alio cornu paruo extorto inter illa ait. Cū creuerint iniquitates. cōsurgens ipudens facie. i. antichristus. z intelligēs ꝓpositiones. i. magnā scientiam. Et roborabit fortitudo ei⁹. sed nō in viribus suis. scz qz in malicia ꝺyaboli z arte magica qua vtet. Et supra quā creedi potest vniuersa vastabit. vt. i. subijciat sibi omnes. Et prosperabit z faciet. Et interficiet robustos. scilz enoch z helyā z populum sanctoꝝ ꝑm voluntatē suam. i. veros fideles. Et dirigit dolus in manu eius. i. fraus. z fallacia in miraculis faciendis. Et cor suū magnificabit. vt scz faciat se ab omnibus venerari. Et in copia rerū oīm occidet plurimos. scz promittēdo z donādo diuitias credentibꝫ sibi. Et cōtra principem principū consurget. i. cōtra christū. dicēdo non illū. sed se esse christum in lege ꝓmissum. Et sine manu conteret. qz scz dum dicet se celū ascensurum fulminabit. Et paulo ante dicit. ꝙ auferet a deo iuge sacrificiū. scz celebrationem christiani cultus z sacramentoꝝ ecclesie. Et ꝓsternet veritas in terra. qz nō erit qui audeat ꝓdicare veritatē. Qđ ꝙo subditur banc tribulationē duraturam diebꝫ duobus milib⁹ trecentis z postea mundandū sanctuarium. refert ad ipsuz antiochū. quando hierusalē cepit z violauit templū dei multis īmūdicijs. Que ꝓphanatio durauit tanto tēpore. i. circa septē annos. z postea mundatū est templum a iuda machabeo cū suis. In caplo etiam. xi. danielis plura dicunt de isto antiocho pessimo z antiochristo. q̄dam que cōueniūt antiocho z quedā antichristo cuius figura extitit. vt dicit magister in historia scolastica. Et in caplo. xij. ponit de michaele pugnante pro ecclesia. Et de tempore quantū durabit talis tribulatio. Et de tēpore postmodū dando.

De antichristo loqui. §. III.

tur psalmista. cū ait ps. ix. Constitue dñe legislatorē super eos. vt sciāt gentes qm̄ homines sunt. Ut qđ dñe recessisti longe despicis in opportunitatibꝫ in tribulatione. dū superbit impi⁹ incendit pauper. glo. exponit ꝺ de antichristo. Iste antichrist⁹ ventur⁹ est ꝑm doc. z scripturas in fine mūdi. Qui vt dicit vincenti⁹ in speculo historiarū. circa finē nascet in babylone de tribu dan. ex viro z muliere. Sed cōcepto et animato. vt dicit magister in historia scolastica. descēdet ꝺyabolus in vterū matris. ad implendū eum omni malicia vt vase suo. Et cuius angelus bonus nō ei subtrahat ad custodiā. sicut z dat alijs ex vtero matris natis. vt dicit beat⁹ thomas in ꝓma parte tī postq̄ incipiet malicia vti. nullū effectum custodie in eū exercebit eo obstinato. Hic antichristus vt dicit methodi⁹ martyr qui multa ꝓdixit de futurꝫ in nouissimis apparebit corozaym. que ē ciuitas vicina iudee. nutriet in nazareth. regnare incipiet in caphamaū. demū vt dicit vincenti⁹ vbi supra. veniet in hierusalē. z ibi faciet se circūcidi. vt ostendat se cōformē patribus iudeoꝝ. z dicet se messiā in lege eis ꝓmissum. Et iudei in eū credent. z vt messiam suū suscipient z venerabunt. Et hoc ē qđ christus dixit eis Jo. v. Ego veni in nomine patris mei z nō me recepistis. ali⁹ veniet in noīe suo. scz antichristus querēs gloriā propriam z illum accipietis. scilz vt verū christum. Ipse igit antichristus fortis in malicia z potētia temporali. bellabit cōtra fortes virtualiter. s. fideles. Et inde sequet maxima tēptatio. Et in dictꝫ verbis ps. Potest notari quadruplex modus tēptandi. quo vtet antichristus ad deceptionem hominū. Primo per prolationē fallaciū doctrinarum. ps. Constitue dñe ꝛc. Secundo per oblationem pluriū diuitiarum. Sciant gentes ꝛc. Tertio per illationē multiplicium pressurarum. Ut quid domine re. Quarto per patrationem rerum prodigiosarum. Dum superbit impius. ¶ Quantum ad primū ponitur ibi presens imperatiui pro futuro indicatiui qđ frequēter faciunt prophete. Juxta illud Jeremie. xvij. Duplici contritione cōtere eos domine deus noster. id ē cōteres. Non enim prophetа optat vel impetrat malum populo suo. sed prenunciat. Constitue ergo dicit. id est constitues legislatorem super eos peccatores. videlz qui legislator erit antichrist⁹. vt dicit glo. Dicitur autem deus illum constituere. non faciēdo sed permittendo. vt enim ait beatus augustinus in encheridion. Nihil in mundo fit. nisi omnipotēs fieri velit. vel ꝓmittendo fieri. scz quo ad mala que non impedit. Uel ipse faciendo quo scz ad bona quorum est actor. Antichristus igitur dicens se esse messiam ꝓmissuz iudeis in lege sua mosayca. dicet ad se spe-

etare condere nouam legem ſm q̄ predixit per hieremiam dom̄i. Dabo leges meas in cordibus eor. ſcilicet ⁊ cetera. Et Danielis. vij. dicitur de antichriſto q̄ putat q̄ poſſit mutare tempora ⁊ leges. Et legem quidem moſaycam non reprobabit. ſed que in ea habentur de meſſia. vt illud. Prophetam ſuſcitabit deus de fratribus tuis. ipſum tanq̄ me audietis. Deuterono. xxviij. ⁊c. dicet de ſe pronunciata. ⁊ in ſe impleta. Unde ⁊ multa occulta alijs vel futura. dyabolo reuelante pronunciabit. vt oſtendat ſe magnus prophetam. Chriſtum autem quem adorāt chriſtiani dicet per ſe ⁊ ſuos predicatores fuiſſe deceptorem ⁊ ideo propter ſcelera ſua ſeu ſuperbiam fuiſſe crucifixum. ⁊ a deo derelictum. Que autem in veteri teſtamēto habentur de paſſione eius. exponet falſo diuerſis apparentibus veritatibus. vt etiam nunc exponunt iudei. Moralia legis male interpretabitur. vt de vſuris libello repudij. perſecutione inimicorum ⁊ huiuſmodi. que omnia concedet. Legales cerimonias vt datas deo dicet obſeruandas. Et vt dicitur a gregorio. vij. de conſecratione di. ij. peruenit. Ipe faciet celebrari a ſuis diez ſabbati vt placeat iudeis. cum hoc ſit in lege eorum. ⁊ diem dominicam in veneration̄em ſue non chriſti reſurrectionis. Dicet enī ſe moriturum ⁊ tertia die reſurrecturū. Unde ibi dicitur q̄ feſtiuantes ſabbatum ⁊ dominicam ſunt predicatores antichriſti qui vtrūq̄ faciet celebrari. Locus reſidentie antichriſti dicitur fore hieroſolyma. Sed predicatores ſuos mittet per orbem. ſicut chriſtus miſit apoſtolos ad eum predicandum ⁊ manifeſtandum eſſe chriſtum. Unde ⁊ ait chriſt⁹ Matbei xxiij. Multi pſeudo prophete ſurgent. ⁊ multos ſeducent. Et paulopoſt. ſi dixerint vobis. ſ. pſeudo pphete id eſt predicatores. Ecce in deſerto eſt chriſt⁹. nolite exire. ſcilz ad videndum eum. Ecce in penetralibus nolite credere. Exponunt autem eius predicatores ſcripturas fallaciter. ⁊ cum magna eloquentia et verſutia verborum. Predicatores autem eccleſie tacebunt. vel timore paſſionis. vel amore terrenorum. vel ignorantia ſcripture ſacre. propter quaz neſcient confutare expoſitiones extortas illorum. Et ſic implebitur illud ſignum propinqui iudicij datum a chriſto Matbei. xxiij. Stelle cadēt de celo. id eſt doctores decident ab intellectu ⁊ ſtudio ſcripture. Dicitur enim Dañ. xij. Qui ad iuſticiam erudiūt plurimos quaſi ſtelle. Scriptura dicitur celum. Unde zepheri nus papa di. xxviij. ſic ait. Mentes fidelium inhe rentes ſacre ſcripture firmamento. id eſt celo. nō obſcurabit mundana iniquitas. Nō tamen ex toto ceſſabunt predicatores veritatis. ⁊ permaxime de paradiſo terreſtri mittentur in mundum enoch ⁊ helyas quo fuerunt tranſlati. vt habetur de primo Beñ. v. de ſecundo. iiij. Regū. ij. Hi predicabunt contra antichriſtum. detegentes eius fallaciam. De quib⁹ exponitur cōmuniter illud Apocal. ij. Dabo duobus teſtibus meis ⁊ pphetabunt. id eſt predicabunt diebus mille ducentis ſexaginta. id eſt annis tribus cū dimidio. quāto etiam tempore durabit p̄dicatio antichriſti ⁊ pſecutio. Amicti erūt ſaccis. vt dicitur ad inducendum exemplo ad penitentiam. Hi ſunt due oliue. ſ. pleni miſericordia. ⁊ duo candelabra lucētia ſcz doctrina in cōſpectu dei. Hi habēt poteſtatē claudendi celum ne pluat. ⁊ poteſtatē ſuper aquas conuertendi in ſanguinē. ⁊ percutere terrā omni plaga. Opinio etiā eſt aliquor. vt Jo. dominici. ⁊ theophili. q̄ Johannes euangeliſta nō ſit adhuc mortu⁹. ſm illud Jo. vlti. Sic eū volo manere donec veniā. ſcz ad iudicium ait chriſtus. In paradiſuz ergo terreſtrē ⁊ ipſe trāſlatus veniet. ⁊ ipſe predicaturus contra legem antichriſti ⁊ ſuam doctrinam. Satis enim videtur iſtis congruū. q̄ ſi de tempore legis nature mittet vnus teſtis pro ꝓpo cōtra antichriſti fallacem doctrinā. ſ. enoch. ⁊ vnus de tempore legis moſayce. ſcz helyas. etiā ⁊ lex euangelica que ē dignior ceteris habeat ſuū teſtē qui erit Johānes euangeliſta. vt ſit numerus plen⁹ teſtiū. ſ. ternarius. Et tunc cū eis bibet calicē paſſionis ab antiꝓpo occidendi. Ei enī dictuz fuit Matb. xx. ſicut ⁊ iacobo fratri ſuo. Calicē meū bibetis. Nō nondū videtur plene implerū in iohanne cū martyrio nō legak migraſſe. Scdo bellabit antiꝓs contra fideles p̄ diuitiarū donationē. vñ dicit. Ut ſciant gentes q̄m boies ſunt illi. ſ. qui ſuſcipient hūc legiſlatorē ſeu legē eius. homines enī tales dicūtur put bō derinak ab humo. i. dediti terrenis diuitijs. Et ly vt ponit ꝓſecutiue nō cauſatiue. Et b̄ enī q̄ ꝓmittet de⁹ illū antiꝓm dare legē. ⁊ multi eam recipiēt. q̄ terrena cū ea p̄cipient. ſcient gentes q̄ tales ſunt boies. nō viri rōne vtētes ⁊ virtute. ſed terrenis deſeruientes ⁊ ea querētes. Uñ ⁊ Dañ. viij. dicit. q̄ in copia rerum omnium occidet plurimos. vt dictuz eſt ſupra. Et dañ. ij. dicitur. q̄ diuidet terram gratuito. ⁊ theſauri copioſi ſibi manifeſtabuntur. Et deſcēdendo ad practicam. Beatus vincentius maximus predicator dicit in ſermonibus. ſcilz q̄ predicatores ſui diſcurrentes per orbem. facient populos congregari. vt zelātes ſalutem eorum dicentes. vt clare percipiatis. q̄ non q̄rimus veſtra bona. vt fecerunt predicatores chriſti. ſeductores mundi. qui vt ſcitis nō vacabant ad aliud niſi vt acciperent bona veſtra. petentes decimas. ⁊ primitias. ⁊ oblationes. ⁊ elemoſinas auaricie dediti. Nō hoc querimus a vobis. ſed vt mandauit nobis magiſter noſter verus chriſtus. ſalutem querimus veram. ⁊ ex charitate volumus vobis ſubuenire qui indigetis. veniant pauperes in tali loco ⁊ eis prouidebitur. Certe attenta cupiditate hominum qui non querunt niſi terrena. iſta via eſt ſufficiens ad ſeducendum innumerabiles populos. Si enim quotidie vt videtur clare homines pro vno floreno. immo ⁊ argento negant chriſtum opere. q̄ mendacia multa dicunt. ⁊ periuria addunt. quanto magis cum eis magna quantitas pecunie offeretur. Unde beatus Gregorius in penultimo moralium tractans illud Job. xl. Sub ipſo leuiathan erunt radij ſolis. ⁊ ſternet ſibi aurum quaſi lutum. dicit. q̄ dyabolus nunc per callidas ſuggeſtiones. tunc ſcilz in fine mundi per damnatum illum hominem. ſ. antichriſtum. quem replet ſcilz malicia ſolis radios ſibi. id eſt doctos quoſq̄ ⁊ ſapientes ſubijcit. Uel aurum. id eſt viros ſanctitate vite fulgentes. q̄ſi lutū vi cijs ſibi ſubſternet. ſ. ad terrena querenda inducens

Et habet hoc de peni. dī. ū. c. qui seduci. In apocalipsi etiā. c. xiij. dicit. q bestie ascēdēti de mari habenti septē capita z decem cornua simili leopardo, sed pedes sicut ursi, os autem sicut leonis. dedit potestatē magnam draco. s. sathanas qui faciet oēs pusillos z magnos habere caracterē in dextra manu aut in fronte, z q nemo possit emere vel vendere nisi qui habuerit caracterē. Bestia ista antichristus ē bestialis de mari mūdi exiens. vij. capitalibz vicijs plen⁹, z cornibz .x. scz transgressionibz p̄ceptorum, ad que cunctos inducere conat z cuz eis vulnerare aiam, leopardo variato in coloribz similis est, ꝓpter maximam ei⁹ hypocrisim qua sanctitatē simulabit. vrso z leoni ꝓpter crudelitatem. Hic faciet vt caracterē. i. ymaginē suam z cultū eius habeat in manu dextera. i. in operibz spiritualibz, vt ieiunijs, elemosinis, orationibz z huiusmodi. hoc intēdat ei⁹ veneratiōnē aut in fronte. i. saltem in apparentia. vt saltē ab extra ꝺformet cū alijs in cultu z veneratōe sui q3 cor nō potest videri hoim. Alias nō possit cū alijs negociari. vñ nec lucrari tāq̄ excōicati infideles vitādi ꝓpter quod terrena amātes ei obedient z peribūt. Et ex hoc scient gētes. q3 homines. i. humi inherētes z terrā querentes erūt q recipient hunc antichristū z legem ei⁹. Necq̄ enī iudei qui ipsum vt messiā expectant aliud sperāt ab eo habere, ꝓpter quod ei adhereāt nisi terrenā patriā hierosolyme. Libertatē a seruitute z diuitias z gloriaz. ¶ Tertio preliabit cōtra christicolas p̄ pressuram. i. tormentoz illationē z tribulationū. vñ p̄s. ix. Ut quid dñe recessisti ꝛc. in tribulatiōe per excessum. Erit enī tūc inquit talis tribulatio. qualis non fuit ab initio mūdi vsq̄ tunc, vt dicit a xp̄o. Mat. xxiiij. Daniel etiā. c. xj. dicit. q veniet temp⁹ qle non fuit ab eo q̄ gētes esse ceperūt vsq̄ ad temp⁹ illud. z Apoca. xiij dicit. q datū est bestie de qua supra dictū est bellum facere cū sanctis z vincere illos. Et data ē ei potestas in oēm tribum, populū, linguam z gentē. Q3 in bello vincat sanctos viros intelligit q̄ ad corp⁹. q3 prevalebit z occidet eos. etiā enoch z helyā faciet occidere in platea hierusalē, vt dicit Apoc. xi. Et ad terrorem alioz faciet corpora eoz iacere insepulta. Et q3 tūc fideles viri nō habebunt q̄si aliquod exteri⁹ adiutoriū. nec predicationū. nec miraculoz. nec ꝺfortantiū sacramentoz. dicit deū recessisse longe z despicere suos in tanta nēcte ꝑm apparentiā. Sed nō vsq̄quaq̄ deserēs eos spe premij ꝺfortās. Exercebit igitur antichrist⁹ oīa genera tormentoz in xp̄ianos ad flectendū eos etiā inaudita. Hanc autē pressurā insinuauit iacob patriarcha cū ait Ben. penul. z. c. xl ix. fiat dan coluber in via cerastes in semita mordēs equi vngulas. vt cadat ascēsor eius retro. Salutare tuū expectabo dñe. beat⁹ grego. exponit in moralib⁹ ista de xp̄o p̄nūciata. de tribu dan dicit antixp̄s nascitur⁹ z interpretat causa vel iudiciū. q3 vt caput cāterit innumerabilū maloz. z iudiciū sequit eum. Natus ē dan de ancilla in seruitutē generanti. q3 oēs sequaces ei⁹ serui sunt dyaboli. Et in numero signatorū. cxliij. milū ex oī tribu israhel. s. in libro vite non ponit tribus dan. q3 ei⁹ sequaces reprobi sunt. Dicit ergo fiat. i. fiet. Dan. i. antichristus descēdēs. vel signatus in dan, coluber in via. i. incedētes per viam mandatoz. vel p viam latā vitioz. vt coluber colēs vmbrā per affectū. z veneno perfidie occidens. Sed in semita. i. incedentibz p̄ obseruantiā ꝺsiliorz. z viaz artam virtutū. Fiet cerastes, qui vt dicit beat⁹ gregorius est serpēs cornut⁹. q3 hos persequet cornu potētie torquēs eos. z occidens. mordens equi vngulas vt cadat ascēsor eius retro. equ⁹ ꝑm beatū gregoriū hic signaret mundū currentē ad occasum. humans p superbiā, hynnitū faciens in luxurie manifestatione fodiens vngula terrā z fodiens p auariciā. Ungula que ē vltima ps corporis huius equi. est finis mūdi Ascensor ipsi⁹ equi est q̄ mundo inheret. z a mundi deserit hincinde amore. Mordet q̄ dan. vt cerastes cornut⁹. vngulā equi. i. antixp̄s vexat in fine mundi existētes Ad quid. ¶ Ut cadat ascēsor eius amator mūdi retro. vbi nō videt z sensum amittat. vt. s. non videāt perditionem suā in quā cadūt. Sancti tā fortiter resistūt expectātes salutare dñi in gl̄ia. ¶ Quarto certamen assumet ꝺtra fideles p̄ miracula. sed falsa. Et istud erit periculosius ceteris. ꝓpter quod dicit xp̄s Mat. xxiiij. Et dabūt pseudo ꝓphete. i. p̄dicatores antixp̄i p̄digia magna ita vt se fieri pōt in errorē inducant etiā electi. Et hoc innuit cū ait p̄s. Dū superbit impi⁹ antixp̄s anthonomasice. q3 extra z contra omnē pietatem veri cult⁹ diuini. Supbit etiam intantū. vt dicit apl's. ū. Thessal. ij. q̄ extollit super oē quod dicit aut colit deus, ita vt in tēplo sedeat. tāq̄ sit de⁹. Et ad ostendēdū suam diuinitatē. vt adorēt dicit ibidem idē apl's. Cui⁹ aduent⁹ est ꝑm operationez sathane in oībus. s. virtute z signis. z p̄digijs mendacibz in oi seductione. z Apoca. xiij. dicit q data ē ei potestas z signa facere z p̄digia. ita vt ignē faciat descēdere in terrā in ꝺspectu hoim. vt seduceret gētes. Eliget enī aliquos p̄ ceteris fautores sue malicie. quos vt apl'os suos mittet p orbē ad predicandū. super quos ope dyaboli faciet descēdere ignez de celo. vt quasi spiritū sanctū acceperint. Qui z ipsi ope dyaboli p̄digia facient. Et descēdendo ad practicaz beati vincētij. postq̄ sui p̄dicatores ꝓnunciauerint doctrinā aut xp̄i vt veri filij dei. dicēt. Ut nō dubitetis de veritate doctrine nře. ecce miraculis ꝺfirmabimus. Accedāt infirmi aliqui sc̄z in quos dyabolus imittet infirmitates. q̄rū scit curationē. z eos publice sanabūt. Et si q̄s sanare nō potuerūt. dicēt ex defectu fidei eoz ꝓcedere. vl' q3 male vterenť sanitate. Et q̄ plus est accedēt ad tumulos faciēt eos aperiri. z ostendūt se aliquos suscitare de notis populo. nō q vere resuscitenť. q3 hoc dyabolus non pōt facere. sed assumet dyabolus ipse corp⁹ aereum illi⁹ talis noti. z loquet vt ille. dicens se esse illū z virtute messie. falsetū suscitatū. z de alia vita multa dicet dyabol⁹ in specie illi⁹. z xp̄m; quē coluerūt xp̄iani, vt seductorem dānatū. z antixp̄m vez deum. Dū ergo ita superbit impi⁹ antichristus, incendit paup. fidelis illuminat interi⁹ a xp̄o incenditur zelo veritatis, dolens z lachrimans p perditione z seductione tantoz. Hec tēptatio vtiq̄ maxima erit. q3 vt dicit grego. in moral. Ui debit martyr p veritate se extorqri sine opatōe alicui⁹ miraculi. ad probandum veritatē sue fidei. Et econtra ꝺtorzorē suū ad oñsionē sue falsitat; miracla facere. Q̄lis tēptatio, Certe vt dicit xp̄s Mathei. xxiiij.

Nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua oīs ca
ro. Nō enī durabit nisi p tres annos cū dimidio. q̄n
to etiā tpe p̄dicauit xp̄s. vt habek Dañ. xij. z Apoc.
xij. et. xiij. ¶ Postq̄ aūt antixp̄s ascenderit in rantā
superbiā. vt post sil'ationē sue mortis z resurrectiōis
dicat se publice in celum ascensuz. sup montem oli
ueti stans fulminabik. vt dicit magister in histo. sco
lasti. z vinc. Et si non de mō mortis ei⁹. tñ de morte
ei⁹ exp̄resse habek Dañ. vij. z. xi. c. in fi. plenius. z. ij.
thessal'. ij. z Apocal'. xvij. Añ mortē antixp̄i resurgēt
enoch z helyas tertia die post occisionē eoz z publi
ce vocati in celum ascendent. Mortuo aūt antixp̄o
quantū mund⁹ sit duraturus incertū est nobis. Ui
dek tñ q̄ ad min⁹. xlv. dies denk hoibꝫ seductis. vt re
uerti possint ad pniam. ex eo q̄ dicik Dañ. xij. Bea
tus q̄ expectat ad dies. M. cccxxxv. Et añ ista poni
tur tps psecutionis antixp̄i. q̄ auferek iuge sacrificiū
xp̄i. numer⁹ videlz dierū mille ducenti nonaginta. i.
tres anni cum dimidio. quibus addendo. xlv. fiunt
M. cccxxxv.

Titulus. xiiij. de dono timo

ris. Quō ad timorē multa inducūt. Capl'm. i.

Timor domini ē do
nū spūssancti q̄ō esaias enumerādo
ipsa dona ponit in septio loco. Sed
hic ponik in quinto. Et lz multa di
cta sint de timore inq̄tum ē passio i
prima pte in titulo de passionibꝫ. diffusi⁹ tñ hic agek
z per aliū modū z de multiplici timore. Sciendum
aūt q̄ ad timorem dñi multiplicik inducimur ex. vij
Primo ex scriptura theologicali. Scdo ex ratione in
ternali. Tertio ex figura spirituali. Quarto ex creatu
ra vniuersali. Quinto ex actōne supnaturali. Sexto
ex punitiōe diuinali. Septimo ex vtilitate plurima
li. ¶ Pro pmo dicik Deuk. x. Quid petit dñs a te ni
si q̄ timeas dñm deum tuū z ambules in viis eius.
z diligas eū ac seruias ei in toto corde tuo. z in tota
aīa tua. z serues mandata ei⁹. ps. xxxiij. Uenite filij
audite me timorez dñi docebo vos. q̄s est hō q̄ vult
vitam. s. gratie z glorie. diligit dies videre bonos. s.
in glia. q. d. timor dñi est initium hui⁹. Et signa ei⁹
sunt. declina a malo. q̄z timor dñi expellit peccatum.
Eccl. i. Et fac bonū. q̄z qui timet deum faciet bona.
Inq̄re pacem. q̄z timor dñi q̄si paradisus Ecc. xl vij
q̄ est loc⁹ quietis z pacis. xp̄s in euangelio. Timete
eū qui p̄t aīam z corp⁹ perdere in gehennā Mat.
x. Princeps apl'oz ait. Deū timete. i. petri. ij. Bern.
super Cant. In veritate comperi nihil esse ita efficax
ad gratiā p̄merendam. retinendā. recupandam. q̄ si
omni tpe coram deo inueniaris. nō alta sape sz timere.
Beat⁹ biero⁹. in epistola. Timor custos ē virtutum
¶ Scdo. ratio eterna nobis suadet deū sūme esse ti
mendū multiplicik. Dictat enim ratio vt timeak qui
superior ē. qui nocere seu flagellare p̄t. nec valet ei re
sisti. De⁹ igik cum sit summ⁹ dñs dominoz. nec pos
sit aliq̄s resistere p̄cepti vel volūtati eius. ideo merito
timendus est super oēs. Hanc rōem tangit moyses.
Deuk. x. Qui cū admonuisset populū. dñm deum ti
mere. Subdit quasi p rōne. Ipse est de⁹ deoz z do
mín⁹ dominantiū. deus magn⁹ potens z terribilis.
Uñ z Malacb. i. dicik. Si ego dñs vester sum vbi
est timor meus. z Hiere. xv. Quis nō timebit te o rex
gentiū. Si demones cōtremiscūt vt asserit iacob⁹ in
canōica sua ad p̄tē ei⁹. cui nō ē p̄tās silis sup terrā
q̄ntū dz timere plenus fragilitate. Ellia rō est. q̄z pat
naturalit timek a filio cū rō doceat q̄ habeat p⁹ deū
esse ab eo. Sed nunquid ipse de⁹ non ē pat tu⁹. qui
possedit. fecit. z creauit te. a quo oīs paternitas in ce
lo. z in terra noīak. Necq ego enī spm̄ z aīam dona
ui vobis. z vitā z singuloz mēbra nō ego cōpegi. sed
creator oīm q̄ formauit hoīs natiuitatē inq̄t illa sctā
mulier filios hortata ad martyriū. ij. Machab. vij.
multo ḡ magis deus dz timeri. Docet etiā rō timere
multū. cū oportet eū reddere rōem corā p̄sidente q̄
oīa nouit. z nil inultū permittit z p̄cipue cum ꝛscien
tia remordeat multa mala fecisse. z multa debita cō
traxisse ex iniq̄tate p̄fecta. Uñ. b. gregor⁹ in moral'.
Justi oē q̄ō agunt metuūt. dum caute ꝛsiderāt ante
quē iudicē stabūt. ¶ Tertio ex figura spūali volens
de⁹ inducere populū suū ad timorem dñi añ q̄z da
ret legē decalogi. s. p angelū suū terruit eos. q̄z mōs
synai videbak ardere corruscationibꝫ. z audiebak so
nit⁹ buccine p̄ter q̄ō cum popul⁹ esset exterritus di
xit moyses. Ut p̄baret nos dñs venit cuz terroze. vt
terror ei⁹ esset in vobis z nō peccaretis Exo. xx. Ubi
innuik q̄ p metū inducuntur hoies ad seruandū le
ges. Uñ ysido. in li. ethi. Facte sunt leges vt earū me
tu humana coerceak audacia. tutaq̄ sit inē iprobos
innocētia. di. ij. facte. Et q̄z pmaxime oportet serua
re legē decalogi ad q̄ō inducit timor dñi. iō p ea que
a deo p̄cedunt timorē incussit. s. corruscatiōes. voces
buccine z alia terribilia. Jtē mādauit dñs Deuk. xx
iij. Nō accipiet loco pignis molā supiorē inferiorē
in q̄ figurabak q̄ sp quis dz secū habere sicut spem.
ita z timorē. nā mola supior figurat timorez. q̄z sicut
mola supior depmit mām molendā ne eleuek. ita mo
la inferior retinet ne in ymū descēdat z pereat. Uñ fi
gurat spem. Timor ḡ dñi depmit mentē ne in bōis
operibꝫ que facit eleuek. z de se p̄sumat. Et spes sub
leuat. ne desperatione in infernū cadat. Nō ergo ista
duo sunt alteri locāda. sed sp secū possidenda. Unde
be. grego. dicit q̄ penitēs mouek inter timorē z spem
Nec est ꝛ q̄ō ait boet⁹ de pbica ꝛsolatione. s. pelle ti
morē spemq̄ fugato. loquik enī de spe vana. z timo
re inordinato. Jtē in huius figurā habek Ben. xij. q̄
abrahā tetēdit tabernaculū suū. z habitauit. bīs ab
oriente bethel. z ab occidēte hay. Et figurat q̄ bō iu
stus dz timorē habere in p̄speris z spē in adūsis. be
thel enī interp̄tatur dom⁹ vel habitaculū dei. z signi
ficat patriā supernā quā quis dz cōtemplari in adū
sis ad spē habendā vt roboret. Hay interp̄tatr vita
vallij vel abyssus. z significat vitā peccatoz. z abys
sus significat infernū. que q̄s dz recogitare in p̄speꝛ
ne eleuek in superbiā. sed timeat futurū iudiciū z in
fernū. ¶ Quarto inducimur ad timorē dñi ex creatu
ra vniūsali. Sicut oīa inuitāt nos ad amandū deū.
q̄z oīa sunt facta in obsequiū nr̄m. sicut bñficiū inui
tat bñficiatū ad diligendū bñfactorē. ita z oīa creata
inducūt nos ad timendū deū. Celū z terra inq̄t. b.
aug. in li. ꝛfessionū. z oīa q̄ in eis sunt. mihi vndiq̄

clamāt ꝛ clamare nō ceſſant, vt amem te dñe. q̄ cuꝫ bonū ſit q̄ oīa appetūt ꝛ amant ſm pb̄m. ꝛ oīs creatura bona ē. nec aliūde hꝫ ſuā bonitatē niſi a deo prima cā oīm. Oīs autē virt⁹ ꝛ bonitas cuiuſcūq̄ effectus ſit in ſua cā ꝛ pfectiori mō, q̄ nemo dat q̄ō non hꝫ, ꝛ potior eſt cā effectu, ideo oīs bonitas ꝛ perfectio eſt in deo, ꝛ hinc creature indicando nobis ſummaꝫ dei bonitatē ad amandū eū ſuper oīa inuitant, ꝛ per ꝓſequens ad timendū. Nam oīs amās eſt timens, ꝛ quanto q̄s plus amat aliq̄d, tanto plus timet illō amittere, vt patet de ſuba tpali, ꝛ filiꝫ ꝛ alīs rebus, ſicut ergo īuitāt creature ad amandū ꝓpter ſuā īmenſam bonitatē, ita ꝛ timendū ne eū offendam⁹ ꝛ amittam⁹ tam⁹ tam infinitū bonū. Inuitāt etiam ꝑ alium modum ad timendū deū creature, q̄ oīa elemēta ꝛ que in eis ſunt, punita ſunt in pcō primi hoīs, ꝓpter q̄ō dixit de⁹ ei, Maledicta terra in ope tuo ſpinas ꝛ tribulos germinabit tibi Gen. iij. Et multa aīalia bruta facta ſunt nociua hoī. vel rebellia ꝓpter peccatū. et fruct⁹ terre mīn⁹ boni. Nec etiā tantā lucē ꝛ pfectuꝫ ex corporib⁹ celeſtibus habem⁹. Si ergo ꝓpter offenſam dei etiā punita ſunt que nō peccauerūt, quanto magis q̄s debet deū timere ne offendat tā ſeuerum malī vltorē. Inducūt etiā ad timendū q̄ ipſe de⁹. vt dicit Sap. v. armabit creaturā ad vltionē inimicorū ei⁹. Et cū omnia paueāt ꝛ obediant ad nutū eius multo magis hō hoc dz agere. qui pl⁹ recipit ꝛ rōne fulcit. Vñ angelus clamabat oīb⁹ gentib⁹ dicens Timete dñm ꝛ adorate eum qui fecit celū ꝛ terram ꝛ oīa que in eis ſunt Apoca. xiiij. ¶ Quinto ex opatione ſupnaturali. ſ. miraculoꝝ. pſ. lxxiij. Turbabūtur gentes. ſ. ad pnſam. ꝛ timebunt q̄ habitāt termīnos a ſignis tuis. ſ. miraculoꝝ q̄ habitant terminos ſcz vſq̄ ad habitātes vſq̄ in extremis terre. Luꝫ enī viderent hoīes fieri opera, que null⁹ hoīm facere pōt, nec dīj gentiū demonia, nec tota virt⁹ nature create, ſcz cecos illuminari, demones effugari, mortuos ſuſcitari, ꝛ corpa celeſtia a ſolito curſu īmutari, ad petitionē ioſue ꝛ ezechie. varias īfirmitates ſubito cūari Ipſi etiā reges terre videtes ſic admirati ſunt, turbati ad penitentiā, cōmoti ſunt ab infidelitate ad fidez, tremoꝝ apprehendit eos ad venerandū ꝛ colendum, ꝛ ad timendū tantā maieſtatē que predicabat a ſanctis que īuocabat in cui⁹ virtute totū agebat. Luꝫ enī illi qui nauigabāt cū iona tempeſtati in mari ortā, ſolū circa nauīū eoꝝ poſt miſſionez eius in mare vt iuſſerat, mare ſedatū, fluctus miteſcere, timuerūt deū verꝫ, vt ſcribit Jone. i. c. Cū vidiſſet rex darius danielem ꝓphām miſſum in lacū leonū, q̄ verꝫ deū celi adorabat illeſum pmanſiſſe. nec ab eis in mīnimo leſum, timuit ipſum deuꝫ ac publice mandauit, paueant oēs deū danielis ꝛ cōtremiſcant. q̄ ipſe eſt ver⁹ deus qui liberauit daniele ꝛc. Dan. vi. c. Xp̄o ieſu dño nr̄o cui⁹ miracula ſunt. vt ait Criſo⁹. pelagus īmēſuꝫ reſuſcitante adoleſcentē filiū vidue accepit oēs preſentes ibi timoꝝ. ꝛ magnificabant deum. Lu. vij. videntes turbe paraliticū ſanatū timentes glorificauerūt deū Mat. ix. Sed ꝛ centurio ꝛ q̄ cuꝫ eo erāt gentiles in paſſiōe xp̄i. viſo terremotu. ꝛ his que fiebant, timuerunt valde, dicētes. Vere filius dei erat iſte Matb. xxvij. Quis enarrat miracula oīa. Sexto inducit ad timorē dñi multiplex punitio ei⁹ Iere. ij. Arguet te malicia tua. ꝛ paulopoſt. Scito ꝛ vide. q̄ malū eſt tibi ꝛ amarum te dereliquiſſe deū tuū. ꝛ timorē eius nō eſſe apud te Deut. v. Deū tuū timebis. Et infra. neq̄ īraſcak furor eius contra te. ꝛ auferat te de tra. Eccli. i. Un⁹ enī ē altiſſim⁹ oīpotēs rex potens ꝛ metuend⁹ nimis. Quis enī non timeat conſiderando q̄ terribiliē flagellauit peccatores. Angelos ſuperbientes de celo ꝓcipitauit in infernū. ꝛ in demōes cōmutauit. primos parentes de paradiſo terreſtri ꝓpter inobedientiā expulit. gen⁹ humanū ꝓpter luxuriā diluuio pdidit. Sodomitas cōbuſtos igne ꝛ ſulfure ſubuertit. Iſrahelitas peccātes incredulitate ꝛ murmure īn deſerto ꝓſtrauit. Dauid ꝓpter inanē gloriā ꝛ populum ſuū ꝓpter iuratione cuꝫ abſalone cōtra eum, peſte pcuſſit. lx. milia in triduo infectione illa peremptis. Ezechiā ꝓpter ingratitudinē vſq̄ ad mortē infirmū reddidit. ꝛ ſic de alīs. Et ideo meritō ſancti clamāt Apoc. xv. Mirabilia ſunt opa tua dñe quis te non timebit. Et beat⁹ grego. Si placere deo veraciter cupim⁹. poſtq̄ ſubegim⁹ peruerſa, etiā in nobis bñ geſta timeam⁹. ¶ Septimo ꝛ vltio ad timorē inducit vtilitas copioſa ex ipſo timore ꝓueniens. Deut. v. Quis det eis talem habere mētē. vt timeant te dñe. ꝛ bene ſit eis in ſempiternū. obſtetricēs egyptie hebreoꝝ q̄ timuerūt deum. ob reuerentiam eius nō occidentes mares vt mandauerat pharao. dicit moy. q̄ edificauit eis domos Exo. i. Diue ſpīrituales ſm be. hiero. infundēdo frutes ꝛ grām. Siue tpaliter ſm be. grego. dando diuitias. vt. xxij. q. ij ſi quelibet. ꝛ Eccli. xxiij. Timenti deū nō occurrent mala. ſ. peccatoꝝ ꝛ in tēptatione de⁹ libabit illū. pſ. Timentes dñm nō minuenk oī bono.

¶ De timore mundano. ¶ Laplm. ij.

TImor mundanus eſt q̄ quis timet tpalia amittere, vt diuitias, dignitates ꝛ hmōi, ꝓpter quod virtandum deum offendit cōtra eius mādata faciēdo. quod eſt mortale peccatū. vel cum eſt ad hoc mente diſpoſit⁹, cū cogitat ſibi poſſe accidere. Inde procedunt multa mala. Vñ. b. aug⁹. ſup illud pſ. Incenſa igni ꝛ ſuffoſſa ab increpatione vultus tui peribunt inq̄t. Oīa peccata ꝓcedunt aut ab amore male inflāmāte. i. inordinato, aut a timore male humiliāte. i. deiciente, per amorē inordinatū dicit aīa ſeu opera eius incenſa, per timorē mundanū dicitur ſuffoſſa. Timor enī deiicit ꝛ ad yma ſubmittit. Sed iſta eius criminalia ſunt, vtiq̄ peribunt ab increpatione vult⁹ dei. i. in futuro iudicio. Ad perditionē enī ducunt quod teſtat Jo. apoca. xxi. Timidis aūt ꝛ incredulis homicidis ꝛ veneficis, fornicariꝫs mendacib⁹. pars eoꝝ in ſtagnū ignis ꝛ ſulphuris. Q̄ ad multa ꝛ grauia ſcelera inducat talis timor mundan⁹. patet per exēpla. Nā pharao rex egypti q̄ ex multiplicatione filioꝝ iſrahel in egypto. timebat regnū ſibi auferri. mandauit occidi ꝛ ſubmergi mares hebreoꝝ cum naſcerenk Exo. i. Herodes rex timens ne puer nat⁹ nunciat⁹ a magis rex iudeoꝝ, auferret ſibi regnū, turbatus eſt. ꝛ necem innocētū ꝓcurauit Mat. ij. Jeroboam rex iſrahel timens de acceſſu populi iſrahel ad hieroſolymam. vt

adorarent z hostias offerrent in tẽplo iuxta legẽ dñi. populus ipse israbel amicitia iungeret cum e tribu iuda. vñ se subderet regi iuda z ipse regnũ amitteret fecit fieri vitulos aureos in dan z bersabee terminis regni israbel. ꝓcipiens populo vt illos colerẽt z timo larent. iij. Regũ. xij. Pontifices iudeoꝝ timentes ne forte venirẽt romani z tollerent eoꝝ locũ z gentẽ. Jo. xi. Consilio decreuerunt xp̃m occidi. Sed timentes amittere tẽporalia z ꝓpter hoc iniusticiã cõmittentes amiserũt temporalia z spiritualia. aiam z corp⁹. De bis ergo qui ꝓpter timorẽ amittendi tpalia vt diuiti/as. honorẽ. famam z huiusmodi offendũt deum. po test apte dici illud p̃s. xij. Illic trepidauerũt timore vbi nõ erat timor. i. vbi nõ erat ratio timẽdi. ita vide licet q ꝓpter hoc peccarent. Et ꝓpter septem rões seu ꝺditiones terrenoꝝ. Quia vilia ob cõditionẽ. Quia defectibilia ad permansionẽ. Quia inquinabilia ad trãsgressionẽ. Quia ineptibilia ad perfectõez. Quia obligabilia ad rationẽ. Quia nocibilia ad felicitatio nem. Quia deceptibilia ad conseruationem.

Primo igitur non est ti :§. I.

mendum tpalia amittere. vt ꝓpter hoc cõmittat pec catum. qz ipsa sunt vilia. nullus enĩ curat vel timet amittere vilia. z ꝓcipue cũ ex huiusmodi amissiõe cõ seruet ꝓciosa. sicut patet in nauigantib⁹ qui nõ timẽt vel curãt p̃ cere merces ꝓciosas in mare. vt cõseruẽt vitam q̃ preciosior est. Tpalia bona vocant stercora in diuino eloquio ꝓpter sui vilitatem. Dicit enĩ Ec clesiastici. xxij. De stercore boũ lapidat⁹ est piger. Pi ger est qui ob timorẽ alicui⁹ laboris omittit facere bo nũ quod debet. Talis lapidat spiritualiter z occidi/ tur. Sed vñ de stercore boũ. ob ista temporalia que timet amittere vel nõ habere que sterc⁹ dicunt boum qz scz sancti doctores qui agros mentiũ scindũt vo/ mere verbi dei. stercus ea reputãt. i. vilissima. Audi paulum egregiũ predicatorẽ quid dicat de huiusmo di ad Philip. iij. Oia arbitror vt stercora vt xp̃m lu crifaciã z inueniar in illo ad Philip. iij. capit. Con/ sideremus cõditionẽ eoꝝ z videbim⁹ vilitatẽ ꝓcipue attenta ꝓciositate spiritualium bonoꝝ. Quid auꝫ z argentũ z alia metalla. Certe spuma terre. in visceri bus terre nascit. nullã vitam habent. nõ rationalem vt homo. nõ sensibilẽ vt animalia bruta etiam vilissi ma vt formica. musca z vermes. nõ vegetabilem vt arbores. z quecũq; herbe vilissime. Quid sericũ. Nõ ne sterc⁹ vermiũ vilissimoꝝ. quid vestes lanee. Nõ/ ne vellus pecoꝝ. quid palacia. Nõne lapides insen/ sibiles. quid agri. Nõne terra. quid gloria temporal. Nõne vent⁹. Unde boetius de philosophica ꝺsolatio/ ne. O gloria gloria. q̃d es aliud q̃ in milib⁹ hoĩm in flatio quedã aurium. Sed z in compatione preciosi/ tatis spiritualiũ bonoꝝ adhuc magis vilia appa/ rent. Propter quod dicit sapiens de sapiẽtia seu gra tia loquẽs. Preposui illã regnis z sedib⁹. z diuitias nihil esse dixi in compatione illi⁹. nec compaui illi la pidem ꝓciosum. q̃m omne aurũ in compatione illi⁹ arena est exigua. z tãq; lutũ extimabitur argentũ in conspectu illi⁹ Sap. vij. c. Cum ergo spiritualia bo na vt virtutes sunt ꝓciosissima. z tẽporalia respectu eoꝝ vilissima cõtra oẽm rationem est. vt nõ curet q̃s amittere bona spiritualia. ꝓpter timorem mundanũ ne amittãt tpalia. Hoc timore mũdano ducti anani as z saphira. timẽdo videl⁹ ne totũ precium sue pos/ sessiõis venditeab eis Petro aplo assignãtes vt de/ bebant. non possent sibi ꝓuidere de aliquo cũ supue nirent necessitates. z nõ ꝓuideret eis de cõmunitate ꝓpter paupertatẽ vel aliã causam. qz retinuerunt sibi fraudulenẽ facientes contra ꝓceptũ aplorꝫ. ad impre cationẽ vel increpationẽ petri subito mortui cecide/ rũt Actuũ. v. q̃d accidit quotidie quo ad religiosos qui retinẽt ꝓpium timẽtes ne eis ꝓuideat in necessi/ tate. ideo incurrũt mortem spiritualẽ. xi. q. i. scimus. Hoc timore mũdano ducta nobilis illa matrona ro mana lucrecia. timens. s. ne filius tarquini vltimi re gis romanoꝝ infamaret eã de adulterio. put ille cõ/ minabat ei. assensit in adulteriũ. pessime faciẽs. Nã vt dicit be. aug⁹. de ea loquẽs in ꝓmo de ciuitate dei Ira ne aliquẽ polluat aliena libido metuitur. Sed nõ polluit. s. q̃ ad aiam si aliena erit. Si polluet alie na nõ erit. Uirt⁹ oĩa mala tolerare. potiusq; peccato ꝺsentire decreuit. Hec. b. aug⁹. xxxij. q. v. ita ne. Illi ergo trepidauerũt timore vbi nõ erat timor.

Secundo nõ est timen. §. II.

dũ amittere tpalia. qz deceptibilia sunt ad felicitatẽ. Nã videnẽ ꝓmittere felicitatẽ vt quietem z quasi oĩa. qz vt dicit Eccls. pecunie obediũt oĩa. Sed de cipiũt bonem prestantes miseriã z anxietatẽ. Unde xp̃s appellat diuitias fallaces cũ ait Lu. viij. Sollicitu do hui⁹ seculi z fallacia diuitiaꝫ suffocãt verbũ. Ec ce fallacia. qz dicunt boues in se. Si haberẽ diuitias ego essem quiet⁹ in mẽte nõ haberẽ tantã sollicitudi nẽ laborandi. soluẽdi creditoribꝰ z hmõi. Sed si con tingat q̃ habeat. maiorẽ curã z anxietatem hz q̃ p⁹ in cogitãdo qũo amittat. qũo ipsas adaugeat in q̃/ bus expendat ꝛc. Et sic pungit z inquietat mens in ei⁹ continuis stimulis sollicitudinũ. Et ideo ibi assi/ mulat eas spinis. qz pungũt mentẽ z tollunt quietẽ. cũ adaugeãt semp desiderũ ad plura. Et iõ dicitur Eccles. v. Auar⁹ nũq; implet pecunia sicut nec po tibus bydropicus. nec ariditate. i. lignis foc⁹. binc et be. amb. nec finis nec satietas vnq; aderit cupiditati di. xlvij. sicut bi. Ibi vide pulcra. Falsissimũ est autẽ q̃ pecunie obediãt oĩa. quod tñ dicũt z videt mũda nis in quoꝝ ꝑsona ibi loquit salomon. Nã nec sapi/ entia nec scia moralis. nec sanitas. nec pulcritudo. nec fortitudo corporis pecunia haberi pñt. Sed etiã z multa tpalia ea cõsequi nõ pñt. Symon mag⁹ nõ potuit ab aplis pecunia magna oblata obtinere po testatẽ dandi spiritũ sanctum. Achab rex israbel nõ potuit pecunia obtinere naboth subito vineã suam. Israelite nõ potuerũt pecũia sua a seon rege amor/ reoꝝ obtinere eis necria ad victũ balach rex moabi/ tarũ nõ potuit ꝺsequi a balaam ariolo magna pecu nia vt diceret populo dei. Qz tollant tpalia quietem mentis. nota exẽplũ in li. de. viij. donis. Erat quidaꝫ artifex satis paup sustentãs se z familiã suã de labo re manuũ suarũ ꝓpter qd̃ die noctuq; eũ opari opor/ tebat. Inẽ labores autẽ suos frequenẽ cantabat. ob solaciũ. qz modicã anxietatẽ habebat z quasi nullam de tpalib⁹ qz eis carebat. Juxta domũ ei⁹ habitabat

diues multū. qui ita curis ⁊ sollicitudinib⁹ vexabat vt nedū canere sed vix ridere vel letā faciem ostendere cuiq̄ valeret. Vñ quasi inuidēs q̄eti ⁊ leticie pauperis imaginat⁹ ē ⁊ executus. quo posset ei⁹ leticiam interrūpere ⁊ inquietare. Accepit g̃ quendā sacculū plenū aureis. ⁊ mane quodā eadez hora q̄ solit⁹ erat egredi domū paup. pauloante inde trāsiens. permisit añ domū pauperis cadere sacculū illuz. ⁊ certo loco se firmās vt videret q̄s illū recolligeret. Itaq̄ pauper cū domū egrederet inuento sacculo sursum leuat sibi retinēs. Cepitq̄ cogitare q̄d agere de tāta pecunia deberet. timens ne illud scirek. vel si emeret aliq̄ magni precij ꝺ eū suspicio de furto oriret. Uel ne si bi auferrent vel q̄d vtili⁹ emeret. Sicq̄ mentē eius anxietas ⁊ tior varia cogitatio deuastabant. vt amissa oi quiete ⁊ leticia mētis. nō vltra cātaret vel iocunditatem ostēderet. Q̄ cum ꝓcepisset diues intentuz scz suū cōsecutū. noluit propterea amittere pecunias suā. Sed post aliq̄s dies dicit ei diues. Dis diebus p viam incedēs. hñs mecū sacculū aureoz seu bursam. nescio quo cecidit circa domū tuā ⁊ meā inadū tenē Si scires vel audisses aliq̄d q̄s inuenisset vteret bona intentiōe. alis nō inueniendo intēdo fieri sacerenō solum excōicationē. sed etiā inquisitionem p potestatē cuitatis. Respōdit ille. Non oportet aliq̄d facere. Ego inueni tali die vnum sacculum aureoz. Et q̄ dicis tuū esse ⁊ signa sufficientia tradidisti. accipe q̄ tuū est. Deus autem ꝓcat tibi. q̄ oibus bis diebus quib⁹ ipsam pecuniā tenui. priuat⁹ fui quiete ⁊ gaudio meo solito. deditq̄ mihi multos malos dies ⁊ malas noctes. nec q̄escere potui p̄ tumultu cogitationū. Reddita igit pecunia cū sua pauptate reuersus ē ad quietē suam ⁊ cantus suos. Lū g̃ temporalia sint fallacia q̄ promittunt quietē ⁊ nō prestant sed anxietatē ⁊ appetitū earum augēt. ꝑm illud cyp. Ipsa appositio diuitiarū auget flāmā ⁊ maior fit cupido. Ideo qui timēt trepidauerūt timore ꝛc.

Tertio nō est timen- ¶.III.

dum tpalia amittere. ita q̄ ꝓpter h̄ deus offendat q̄ ipsa sunt defectibilia ad ꝓmansiones. ꝓpter q̄ dicit mg̃r veritatis Math. vi. Nolite vobis thesaurizare thesauros super terram vbi erugo ⁊ tinea demolitur ⁊ fures effodiunt ⁊ furant. q. d. Jō nō debetis reseruare ⁊ multiplicare tpalia ista bōa ⁊ sollicitari circa ipsa timēdo ne deficiāt vobis. q̄ defectibilia sunt in se. Nā si sunt metalla erugo ⁊ rubigo cōsumit. Si panis vel victualia. tinea rodit ⁊ destruit. Si pecunia numerata vel gēme. fures p̄nt occulte rape. Si possessiōes ⁊ agri ⁊ dom⁹. dñi temporales q̄ vt dicitur Esa. i. sūt socij fuz. effodiūt. i. diuersas occasiōes inueniūt. vñ ea auferāt. sed q̄ homies nō curāt quō tpalia multiplicēt p fas ⁊ nefas. nec faciunt elemosinas subueniēdo indigētib⁹ vt deberēt. timendo ne si bi deficiāt deus suscitat bella. imittit penurias. infirmitatib⁹ vexat q̄b⁹ hoies tpalia ꝺsumāt. vñ be. aug. aug. xvi. q. i. decime. Q̄d nō accipit x̄ps accipit fisc⁹ Dab impio militi q̄d non vis dare x̄po. Uez ⁊ si certus sit q̄s vt tpalia ei in vita nō deficiāt. nūq̄d i mor te q̄ nō tardat. aliq̄d de bis secū deferet. certe nō. Et iō inq̄t p̄s. xlviij. Ne timueri cū diues factus fuerit hō. ⁊ cum multiplicata fuerit glia dom⁹ eius. Ne timueris. s. amittere tpalia. q̄ ⁊ diues qui hz ea tandē amittit. Et idē firmat Job q̄d tñ experiētia docet diues ait. cū dormierit nihil secū affert aprit oculos suos ⁊ nihil inuenit. Diues hic dormit mente alien⁹ a ꝺsideratiōe dei ⁊ periculi sui. ⁊ proprie accidit ei sicut dormiēti. q̄ cum somniet se habere multas pecunias ⁊ in quiuis letari ⁊ epulari subito expgefactus nihil se habere eoz cernēs. tristat se illusum. Ita q̄ inherēt tpalibus quasi somniāt. cū enī estimant se pmanere in eis. ex improuiso subito supuenit mors q̄ dormitio dicit. q̄ resurrectur⁹ est in fine mundi. Moriens autē aperit oculos mētis quos hic culpa clausit ⁊ nihil inuenit de tpalibus hic possessis. Sed inuenit nihil q̄d cōmisit. i. peccatū. Nam ⁊ si act⁹ peccati aliq̄d sit inc̄ptū actus tñ inc̄ptū peccatuz nihil nulla natura est. sed defect⁹ rōnis. sicut tenebra defect⁹ lumis. ex̄plū notabile ponit saluator nr̄ in euangelio vt refert Lu. ca. xij. de quodā diuite q̄ cū ager su⁹ vberes fruct⁹ attulisset. cepit mēte estuare ⁊ timere ne sibi deficerent loca ad reponēdū tantos fructus. Sed subito cogitatio malicie sibiipsi respōdit dicēs. Scio q̄d faciā. destruā horrea mea ⁊ maiora faciā. ⁊ illuc congregabo oēs fructus meos ⁊ dicam aie mee. Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos Comede. epulare. ⁊ quiesce. Cuncq̄ ista diceret. dixit illi de⁹. Stulte aiam tuā hac nocte repetent a te. s. demones. Que autē parasti cui⁹ erūt. q. d. nō tua non tecū portabis. sed oia tibi deficiēt. Ponit Iobes damas. silitudinem in hist̄oria iosaphat. videlicet q̄ in quadā ciuitate erat ista ꝺsuetudo. Ciues illius eligebant quendā ex ea rectorem ⁊ dñm ipsius cinitatis. cū omni libertate ⁊ potestate. vt posset facere quod sibi liberet. ⁊ vti omnib⁹ bonis ad placitū. sz transacto anno regni sui. mittebat ad quandam insulā solus. ⁊ sine aliquo subsidio bonoz. vbi nil erat ad eū substēdum. vnde oportebat eum deficere ⁊ cito. Cum autē quidam sagax ad tale regimen fuisset assumpt⁹ considerans q̄d sibi futurū erat. q̄ mittendus ad illam insulam prudenter sibi puidit. nam infra illum annū pluries misit ad insulā multa ⁊ varia bona et victualia. ⁊ qui ea custodiret. q̄ facto post annū illic direct⁹. ex bonis que illic destinauerat bñ ⁊ copiose vixit. non p̄ inopia defecit vt aliꝰ q̄ nō sibi prouiderunt. Ciuitas ista ē mundus iste in quo ⁊ si q̄s valeat oibus bonis ei⁹ vti ad placitū. tñ post vitam ei⁹ que breuis est ad aliam vitā transire oportet. nec de bis aliquid portare pōt tūc. nisi ea que dū hic viuit. illuc trāsmittit. s. p elemosinas ⁊ bona opera. Opera enī illoz sequunt illos. dicit Apoc. xiij. Vñ ⁊ beat⁹ amb. super lucā. Non sunt hois bona. s. ista tpalia. vera bona nō sunt que secum afferre nō pōt. Sed vt ait beatus laurenti⁹ decio. facultates q̄s rechris manus paupez in celestes thesauros deportauerūt. s. p elemosinas datas ab eo. Illic g̃ trepidauerūt timore vbi nō erat timor.

Quarto non est ti- ¶.IIII.

mendum temporalia amittere. q̄ inquinabilia sunt ad trangressionem. Maculāt enim animam pluribus generibus transgressionū ꝓpter abusum eaz

ꝓterea dñs appellat diuitias iniquitatis, cum dicit Lu. xv. Facite vobis amicos de māmona iniq̃tatis Mamona nomē est syriacū. vt ait hiero. latine diuitie interp̃tat. Diuitie autē inique dicunt. nō q̃ in se sint male. sed q̃ frequenē male ac̃runt. vel male retinent. vel eis homines male vtunt. Uñ beat⁹ hiero⁹. Dis diues aut iniqu⁹ aut heres iniqui. Et beatus aug⁹. Uermis diuitū superbia. inde enī se maiores alijs estimāt. z alios despiciūt. q̃ ꝓ alijs abundāt Sed ꝙnordinate hō afficit ad diuitias. z auare seruat. Uñ be. aug. ad macedoniū. Jā prudenē intuearmur q̃d scriptū est. fideli hoī totus mund⁹ diuitiaꝝ. infideli autē nec obulus. Nonne oēs qui sibi vident gaudere conquisitis eisq̃ vti nesciūt. alienū possidere cōuincim⁹. Ꝟ certe alienū nō est. quod iure possidetur. Hoc autē iure q̃d iuste. z hoc iuste quod bñ. Sē igit q̃d male possidetur alienū est. Male possidet q̃ male vtit. Nec. b. aug⁹. xiij. q. iij. Quid dicam vbi glo. exponit principiū hui⁹ auctis. sic infideli. i. auaro. q̃ auaricia dicit idoloꝝ seruitus. per similitudinē tali infideli tot⁹ mundus nec ē obulus. q̃ q̃si nūl reputat. sed alia adhuc plura affectat. fideli autē totus mundus. i. quelibet ps etiā mīma eoꝝ q̃ sunt in mūdo diuitiarū est ꝑ diuitijs cōputata. Propterea apostol⁹. vi. c. ad Thi. discipulū instruit qūo diuites debeat docere z cautos facere. dicens. Diuitib⁹ hui⁹ seculi ꝓcipe. nō sublime sapere nec sperare in incerto diuitiarū suaꝝ. sed facile tribuere cōicare. s. alijs res suas ꝛc. Nā qui volūt diuites fieri. icidūt in laqueū magnū dyaboli z temptatiōez. z in desideria multa z inutilia que mergunt hoīem in interitū. Et in figurā huius dñs anathematizauit thesauros hiericho. phibens vt nullus ex populo israel de eis acciperet. sed igni cōburerent. Josue. Ad insinuandum q̃ thesauri hui⁹ mūdi nō debent transire in sortē bonoꝝ fidelium. vt exponit g̃tian⁹. i. q. iij. §. sed obij̃cit. Hiericho enī interp̃tat luna. z significat mundū mutabilē. israel videns deū z significat fideles videntes deū nūc per fidē postea ꝑ spēm. Isti g̃ thesauri mūdi. scz tpalia. inq̃tū mūdi sunt. i. nō licite habita nō debēt haberi a fidelib⁹. sed igni charitatis exponere. i. affectu despicere. ne coinquinet ab eis. Nec obstat q̃ dines fuit valde abrahā in possessione auri z argenti z aliū. vt patet in Genē. z Job. magn⁹ dñs z diues. q̃ etsi diuites effecti in reb⁹. tñ pauper affectu z patres pauperū. vt ostēdit in eoꝝ gestis. q̃d manifestū fuit ꝑ tēptationes eoꝝ. Job in nullo turbat⁹ ex amissione oīm. abrahā inꝛelinquēdo patriā in peregrinādo z habitādo in papilionib⁹. In oblatiōe filij z huiusmodi. de talib⁹ eis cōcedunt oēs diuītie z non coinq̃nabunt. Sed q̃s est ille q̃ inuent⁹ est sine macula in diuitijs qui p⁹ auꝝ nō abijt. ipsum sequēdo nō deū. nec sperauit in pecunie thesauris. q̃s ē hic z laudabim⁹ eum. Ecōtra illic boies mūdi trepidauerūt vbi nō erat timor. i. rō timendi ista amittere.

Quinto non est timendum. §. V

tpalia amittere. q̃ sunt impeditiua ad pfectionez Sicut bonū est q̃ oīa appetūt fm pl̃m in ꝓncipio ethicoꝝ. ita z vnūq̃q̃q̃ appetit suā pfectionem. pfectus autē oīs erit. si sit sicut mg̃r eius ait xp̃s Lu. vi. Qui z Math. xix. dicit. vn⁹ est mg̃r vester xp̃s. s. vt ait. b. aug⁹. Oīa terrena ꝓtempsit hō xp̃s vt cōtēnēda esse monstraret. Ubi notandū q̃ nō ea rōne cōtempsit pauperrim⁹ fact⁹. ita vt non haberet vbi caput suū reclinaret. ne videlicet ex possessione ipsaruꝫ rerū z diuitiarum traheret inordīato affectu ad ipa vel nimia sollicitudine occuparet aut a dīna ꝓtēplatione retardaret. Nihil boꝝ poterat i eo esse. Impetcabilis enī erat dñs iesus dicit Jo. damas. z ꝓtinue aia ei⁹ diuinitate fruebat. Sed iō ꝟ fecit. vt daret nobis exemplū z puocaret ad ista faciendū vt eū pfecte imitaremur. sciens q̃ ista tpalia. z si nō ipm. tñ nos infirmos multū retrabūt a perfectiōe. que ꝓsistit p̄cipue in ꝓtemplatiōe z amore dīnoꝝ. Sūt etiā ista tē poralia vt visc⁹ ꝓpter amorem z sollicitudinez eoꝝ q̃ visc⁹ cū tangit pēnas seu alas auiū volare non pñt. sed ad ima descēdētes de facili capiunt. Sic tpalia alas intellect⁹ z affect⁹ inficiunt z impediūt ne ad supna libere valeāt auolare. Uñ saluator nr̄. iuueni q̃ mandata ipleſſe se dixerat. z de maiori pfectione q̃rebat inq̃t spē. si vis pfectus esse vade vende oīa q̃ hes z da pauperib⁹ z sequere me Math. ix. Non q̃ ipsa pfectio ꝓsistat in ipsa pauꝑtate z abrenūciatiōe oīm sed q̃ hoc ē instr̄m valde accōmodū veniēdi ad perfectionē. vt determinat. b. tho. se. se. Ꝙ etiaꝫ firmat venerabilis Jo. cassia. in coll. i. abbatis moysi. Hoc etiā intellexerunt gentiles phi qui vt magis liberi essent ad speculationē veritatis tpalia ista ꝓtēpserūt. z de socrate dicit. b. hiero. xij. q. ij. gloria. Socrates ille theban⁹ hō q̃ndam ditissim⁹. cū ad philosophandū athenas pergeret. magnū auri pondus abiecit. nec putauit se posse ſ̃rutes sil. z diuitias possidere. Nos suffarcinati auro xp̃m pauperē sequimur. z sub pretextu elemosine pstinis operib⁹ incubantes. qū o possum⁹ aliena fideliter distribuere q̃ nr̄a timide reseruamus. Hec ille. Illi⁹ pbs ni fallor. anaxagoras ad studiū sapientie pgens in mare ꝓiecit pecunias q̃s habebat dicēs. Abite male cupiditates. demergo vos ne demergar a vobis. Hoc de plurib⁹ in genere refert lacranti⁹ in ꝓncipio instit. Multo tñ pfecti⁹ christicole ista tpalia z delicias z diuitias z gliam ꝓtempserūt timentes ista habere nō illa pdere. Nā z de beanthonio in vita patrū legim⁹. q̃ cū iret p desertū. z in vsa reperisset massaz veri auri. quā potuisset licite accipere cū in thesauris nullo de ꝓpinquo fuisset. sed p derelicto esset fugit ab ea sicut a facie serpētis timēs ne a cupiditate ei⁹ traheret affect⁹. ad montē pergēs solitudinē querēs. vt bonores vitaret. z non delicias sed austeritatē augeret. ita q̃ vult ad montē ꝓtemplationis z pfectionis ascendere. vt apti⁹ z facili⁹ agat. oportet q̃ onera tēporaliū dimittat z sursum tendat. Nec ita timeat amittere tpalia. vt perdat vl̃ minuat eterna. sicut plurimi faciūt qui illic trepidauerunt timore. vbi nō erat timor. i. rō timendi.

Sexto non est timendum. §. VI.

dum temporalia amittere. quia obligatoria. Lulibet enim nostrum dicturus est christus in fine vite. Redde rationem villicationis tue. id est dispensationis circa temporalia. Quod expresse testat bea. aug. in libro de paruulis ad petrū. dicens. Homines q̃

rationales facti sunt. de se z de omnibus rebus q̄s in vsum acceperūt vite presentis, rōem redditurī sūt deo, z pro suoz actuū qualitate recipient penam aut gloriā. xv. q. i. §. ex eo aūt. Non ḡ habet quis timere temporalib⁹ carere, cū per hoc deobligef a reddenda ratione, in quo q̄libet merito timere debet, cum subtilis sit illa examinatio, nec quicq̄ iudicē supemū possit latere, z pro q̄libet defectu pena parata sit. In parabola de talentis varijs cōmissis a dño seruis suis vt cū eis negociādo suplucrarenf, narrat Mat. xxv. seru⁹ ille qui vnicū talentum accepat, qz nō illud ad lucrū exposuit, z̄ ex timore ne illud amitteret, redargut⁹ a dño eo priuatus condēnatus fuit. Ista tpalia bona z diuitie z potestas seu plātio z honores talentū a dño datum sunt, opante si licito modo habenf, vel permittente si indebite. Obligat⁹ est q̄ ista habet ad reddēdā rōem, qūo bis vsus fuerit. Et si nō multiplicauerit videlz virtuose ea disponendo, z sic inde merita augendo, sed ociosa tenuerit, nō dando pauperib⁹, nō corrigēdo z instruēdo subditos, si potestatem habet nō dirigēdo ad deū intentionē in gloria et bonoribus. Utiq̄ bis bonis priuat⁹ demū cōdēnabit ex neglectu suo. etiā si al's bonus videat nō rapiēdo aliena, nō vsurpando officia, nō ambitiose ea querēdo. Et ꝓpteres nōbiliē dicit greg. in omel. dicte euangelice parabole de talētis. Nec lectio euangelij cōsiderare nos sollicite admonet, ne nos qui pl⁹ ceteris in hō mundo accepisse aliq̄d cernimur, ab auctore mundi inde graui⁹ iudicemur. Dū enim augentur donorōes etiam crescūt donoz. i. obligatiōes ad reddendum rōnem de vsu eoz, ꝓpter quod dicit greg. Quisq̄s sacerdotiū, idem intellige de plātura z dignitate adipisci desiderat, pri⁹ vires suas cū eo q ō subitur⁹ est onere metiat, z si impar est abstineat, z ad id cum metu etiā cui se sufficere existimat accedat, i. q. i. non est putāda. Nō ergo dz timere amittere, sed ad ipa accedere. Nā vt dicit Sap. vi. Exiguo cōcedit miseri cordia, sed fortioribus fortior instat cruciatio, z iudiciū durissimū fiet his q̄ presunt. Et dicit exiguus, q̄ modicū habet de tpalib⁹ bonis, z qz parum recepit, de paucis dz reddere rationē, z si deliquit misericordiē punit. Sed fortes sunt qui mundo abūdant tpalibus, vt diuitijs, dignitatib⁹ z honorib⁹, z isti cōmittunt fortia, i. grauia peccata, timore nō amittendi potentiā, dignitatem, diuitias z honores, z ideo fortior sequit in eis cruciatio. Unde ab abrahā dictū fuit diuiti epuloni. Recordare qz recepisti bona in vita tua z lazar⁹ similiter mala, nūc autem hic cōsolat, tu vo cruciaris Lu. xvi. q. di. qz fuisti potens in diuitijs z dignitate, z si qua bona fecisti recepisti bona in vita tua, z premia eoz, z ideo nūc cruciaris propter fortia peccata tua. Lazar⁹ vt exigu⁹ z mendic⁹, si qua peccata cōmisit, mala penarū recipit pauperatis z infirmitatis p̄ que sibi cōcessa est misericordia venie. Nūc autē consolat in requie. Sicut ergo nō timet ipse bō de obligari a reddēda rōe de debitis factis, sz timet obligari, cū ratio ē intricata, vnde habet timere ꝓfusionē z punitionē, ita nō debet timere tēporalia amittere sed habere, cum de singulis hoz sit debitor z habeat reddere rationē deo. Uerebar oīa opera mea inquit Iob sciens q̄ nō parcēs delinquēti. Qui tñ vt patz ex gestis ei⁹ omnibus tēporalib⁹ optime vtebat. Sed mundani illic trepidauerūt timore vbi non erat timor.

Septimo non est ti- §. VII.

mendū amittere temporalia, qz nocius, quis eni est ille qui timeat amittere q̄ sibi nocent. Certe nullus, imo optat talia ab eo remoueri. Sed tēporalia plurimū nocumēti inferūt anime z corpori. Nā vt dicit in pverb. Diuitie cōgregate in maluz domini sui de multis quotidie audim⁹. q̄ occidunf violenter a seruis suis vel subditis suis, vt haberent diuitias eoz vel dominiū. Tales semp manēt in timore, qui non parū cruciat eos ne talia amittant. Uñ dyonisi⁹ tyrann⁹ sicilie cū quidā amicus su⁹ laudaret eū de diuitijs z potentia beatū dicendo. Ille voluit p exemplum ostēdere infelicitatē suā ex cōtinuo timore suo. Inuitauit enī illum ad prandendū secū z ordinauit q̄ sup caput ei⁹ vbi residere babebat in cōuiuio amicus ille, gladi⁹ acutissim⁹ penderet filo eneo subtilissimo, qui nō videret ligat⁹ ex solario affixo. Lūcq̄ ille loco p̄dicto in conuiuio locut⁹ fuisset ex iussiōe tyranni z gladiū aspexisset pendentē super eū, epulis varijs z exquisitis appositis, vix ille cibū sumebat cum maxima anxietate timēs ne momēto ad momentum gladi⁹ caput ei⁹ impeteret. Uidebanq̄ ei mille anni vt cōuiuium ita solēne finirek vt periculum euaderet inde recedēs. finito itaq̄ cōuiuio surgentibus illis e mensa interrogauit tyrann⁹ quare ita tristis z anxi⁹ z nō letus fuerat epulatione tā solēni. Assignauit ille causam, s. timorem casus gladij z sue inde mortis. Qui dixit. Tu ita timuisti vni⁹ gladij periculū. q̄n tum ergo ego timere debeo q̄ habeo nō vnū. sed multos gladios supra me. Quo ergo me dicā beatū. q̄ de go in tanta anxietate timoris. Et cū multa iste tyrannus egisset ad vitādū pericula amissiōis tpalium vt de nullo ꝓsiterek, tandē ea amisit z ad inopiam deuenit. Ultra mala z afflictionē hui⁹ vite in tpalib⁹ tandē deducunt ad penas eternas ꝓpter abusum eoz. vñ Jaco. v. Agite nūc diuites. vlulate in miserijs q̄ aduenerūt vobis, diuitie vre putrefacte sunt ⁊c. que ibi habes. Et Luc. vi. Ue vobis diuitib⁹ q̄ hic habetis consolationē vram. Ue importat dānationē eternaz fm. b. hiero. Illic ergo trepidauerūt timore mūdano vbi nō erat timor. Et q tpalia ista noceāt aīe z corpori, ostendit. b. amb. dicēs, oēs cupidi, oēs auari, gleſi lepram cū diuitijs suis possidēt, z male quesita mercede. nō tam patrimonij facultatem q̄ thesaurū criminū congregauerūt eterno cruciatu z breui fructu. hec ille, i. q. i. cū ordinarek. Nocuerūt bona tpalia diuiti epuloni quo ad aīam post mortem. Nā quia dimisit fratrib⁹ suis qui eis abutebank, augebak ex hoc ei pena in inferno tāq̄ occasionē prebenti vitijs illorū, z ꝓpterea petebat saltē ad fratres suos mitti lazaz vt eos admoneret abstinere a vitijs z malo vsu temporaliū. Non qz compateref perditionem eoz sed si bi ipsi ne augerek pena. Illic ergo trepidauerūt mundano timore vbi non erat timor. id est iusta causa timoris, sed seruandum est q̄ tobias admonuit filiū suū dicēs. Noli timere fili mi. s. timore isto mūdano Pauperem quidē vitam gerim⁹. sed multa bona habem⁹ si timuerimus deum, s. timore qui est donum

spiritussancti ⁊ abstinuerim⁹ ab omni peccato ⁊ fece rimus bene Tobie. iiij.

De timore carnali. Capl'm. iij.

SEcūdus timor dicitur human⁹ seu carnalis. q.s. quis ita timet incōmoda carnis vel etiā mortē ipsam. q⁹ deū offendit mortaliť ɔ aliquod p̄ceptoꝝ faciendo. vel venialiter preť p̄cepta agendo. Contra quem ait saluator Math. x. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus. ⁊ p⁹ hoc nō hūt ampli⁹ q̄d faciant. q. d. aiam ledere non p̄nt. Et rōem assig̃t. b. aug⁹. q̄re est repellend⁹ iste timor. dicēs. Timendo mortē carnis tue. dabis mortē aie tue. Quanta ē via ɔfiteri x̄pm tanta mors ē negare ip̄m. ꝛi. q. iij. nō solum. Negať aūt x̄ps. nō solū verbis negādo fidem x̄pi. vel se esse x̄pianū sicut fecit petr⁹ cū timore mortis negauit se eē x̄pi discipulum. Math. iij. sed etiā factis. p̄m illud apli ad tytū. i. c. ɔfitenť se nosse deū factꝫ aūt negant. s. male opando. sicut fecit aaron q̄ populo israel postulāti vt faceret ei deos q̄ p̄cederent eos ⁊ q̄s adorarēt. timēs ne denegando occiderēt eū. sicut vt collegā suū sputis occiderant. qz eos arguebat de tāta stultīcia vt dicunt hebrei. accęuit eis. anulos aureos q̄s ei ad b̄ obtulerāt in ignē p̄iciens liquefiēdos. Un̄ ope dyaboli subito format⁹ est vitulus aure⁹ quē adorauerūt Exo. xxij. Certe timor iste human⁹ mortale in eo fuit. vt oñdit gratian⁹. de pe. di. ij. § opponiť. De isto timore carnali p̄t illud intelligi p̄s. liij. formido mortis cecidit sup me. timor ⁊ tremor venerūt sup me. ⁊ cōtexerūt me tenebre. formido mortis est p̄cipu⁹. qz vt dicit p̄bs. Mors est vltimū terribiliuz. timor ab intra q̄ ad alias penas ⁊ infirmitates corporales. tremor ab ex̄ in mēbris q̄ mānifestat interiorē. Et ista sūt peccatū. qñ veniunt sup hoiem. Un̄ dicit super me. hō autē est hō per rōem. qñ igiť tant⁹ est vt sit sup hoiez id est dñeť rōni. tūc est mortale ⁊ inde tenebre peccatoꝝ ɔtegunt hoiem ⁊ obscurāt. sed septē rōnib⁹ abiiciendus ē iste timor carnalis q̄ vt pena carnis euiteť male agitur.

Primo propter dei vo. §. I.

luntatē cui nos debem⁹ ɔformare nec ei possum⁹ resistere. Uiuo ego ait dñs p Esa. qz ɔsiliū meū stabit et oīs volūtas mea fiet. sit volūtas dei sp vel de nobis sine merito nr̄o ⁊ vtilitate. cū. s. nō concordam⁹ cum b̄ placito suo. A nobis. ⁊ cū merito nr̄o qñ ɔformamus nos cū ea. Sed mors ⁊ vita a dño deo inquit sapiēs. i. Eccī. i. de volūtate ⁊ operatiōe ei⁹. Ego occidā ait ipse Deuť. xxxij. ⁊ ego viuere faciā. p̄cutiā. s. infirmitate. ⁊ ego sanabo. ⁊ nō ē q̄ de manu mea possit eruere. Et sicut termin⁹ ē p̄fixus a dei voluntate de vita ⁊ morte hois. p̄m illud. b. Job. xiij. Cōstituisti terminos ei⁹ q̄ preteriri nō poterūt. ita ⁊ de sanitate ⁊ infirmitate. Nec dyabol⁹ q̄ hz maximā potestatē supra corpora inferiora. potuit gui vlcere ip̄m percutere iob nisi licētiat⁹ a dño. q̄nimo nec in gregem porcoꝝ intrare ⁊ vexare. nisi de voluntate dñi. vt hr̄ Mat. viij. Timere g̃ mortē vel alia afflīgētia corp⁹. vt per b̄ q̄s deū offendit est agere ɔ voluntatē dei q̄ sctissima ⁊ iustissima ē. Un̄ cyprian⁹. Quā p̄posterū q̄q̄ quersum. ē vt cū dei voluntatē fieri postulem⁹. scz. in orōne dñica. cū euocat nos de b̄ seculo ⁊ accersit. nō stati voluntatis ei⁹ impio peamus. obnitimur ⁊ reluctamur. ⁊ quicquid⁹ more seruoꝝ aī ɔspectum dñi cū tristicia ⁊ merore p̄ducimur exeūtes hinc nescīsatis vinculo nō volūtatis obsequio. ⁊ volum⁹ ab eo p̄mijs celestib⁹ honorari ad quē venim⁹ inuiti xij. q. ij. Propť istum g̃ timorē tenebre ɔtexerūt nos qz multa mala fiunt ad ista euadēda. Sed vt ait petrus in p̄ria canonica. c. iij. Si q̄d patimini p̄pter iusticiā bti. Timorē autē eoꝝ. s. q̄ inferunt vobis molestias ne timueritis. sed sctificate deū in cordib⁹ vr̄is.

Secundo timor huma. §. II

nus ⁊ carnalis ē abijciend⁹ p̄pter dei fidelē largitatē p̄mittit enī largā remunerationē. sustinentib⁹ constanť afflictiōes carnis. ⁊ mortē ipam p̄pter eū. Qui enī odit aiam suā in b̄ mundo. ait ipse invitā eternā custodit eā Jo. xij. Odit aūt q̄s aiam suā in b̄ mūdo id ē p̄m vitā mundialē ⁊ criminalē. q̄ carnem affligit nec cruciat⁹ abhorret ⁊ mortē nō timet. vt p̄pterea vitāda a fr̄ute recedat. ⁊ iste p̄uenit ad vitam eternā ⁊ gloriosam. Expectam⁹ ait apls ad Phil. iij. saluatorē nr̄m dñm nr̄m ihesū x̄pm. q̄ reformauit corp⁹ būlitatis nr̄e. i. dejectū afflictū ⁊ humiliatū corpori claritatis sue. i. corpori suo gloioso. Nec deficere p̄t a promissione. qz vt ait p̄s. cxliij. fidelis de⁹. i. verax in oibus v̄bis suis. soluēs ⁊ implēs p̄culdubio q̄ p̄misit ⁊ multo largi⁹ ⁊ abundāti⁹ q̄ꝫ meruim⁹. Nō enī sūt ɔdigne passiōes tp̄is hui⁹ ad futurā gloriā q̄ reuelabiť in nob. ad Ro. viij. Sup quo v̄bo ait. b. aug. in sermōe. fremat mōs. seuiat mōs. corruscet armis. increpet liguis q̄d faciet ad jd q̄ō accepturi sum⁹. q. d. nihil est oīs cruciat⁹ corp̄is respectu future glie. Hac ɔsideratiōe p̄mot⁹ vn⁹ ex̄ septē frib⁹ cum mr̄e sub antiocho passis. nec legē dei etiā i minimis ceremonijs trāsgrederenť linguā postulatus vt ei abscideret. aiebat. E celo ista possideo. ⁊ nūc hec ipa. s. mēbra p̄pter dei leges despicio. qz ab eo ipsa me recepturū spero. Sed ⁊ mať eoꝝ iā sex filijs corā ea mēbratim trūcatis timēs de. vij. adhuc supstite ⁊ adolescētiori. nō de morte corp̄is sed aie ad tolerantiā mortis aiauit. dicēs. Peto nate vt aspicias ad celum ⁊ ad terrā ⁊ ad oīa q̄ in eis sūt. ⁊ intelligas qz ex nihilo fecit ea de⁹ et hoim gen⁹. ⁊ ita fiet vt non timeas carnificē istū. sed dign⁹ tuis frib⁹ effect⁹ te in ulla miseratiōe recipiā. ij. Mach. vij. Sic ⁊ inuict⁹ martyr x̄pi vincenti⁹ cum torq̄reť ⁊ guiora adhuc ei cōminarenť tormēta ad dianū tyrannū aiebat. O venenosa dyaboli lingua. tormēta tua nō timeo. sz b̄ solū valde metuā. q̄ te fingis mihi velle misereri. s. p̄cēdo ⁊ a tormētꝫ cessando. si sacrificauero dijs tuis. Nolo gliam meā minuas. minuēdo aliq̄d de supplicijs. Ita ⁊ moyses iq̄t apls ad Heb. xi. magis elegit affligi cū pp̄lo dei. q̄ꝫ tpalis pcti hr̄e iocū ditatē. aspiciebat enī in remunerationē. Fide reliq̄t egyptū nō veriť animositatē regis. inuisibilem enī tāq̄ videns sustinuit. Non g̃ timendū.

Tertio est timor carna. §. III

lis abijciend⁹ ob euitandā dei seueritatem. Ex dicta mine rōnis naturaľ ē illud esopi. Ferre minora volo.

ne grauiora ferā, potī quis eligit vna die in carcere affligi q̄ per annū, potī amissionē rez q̄ vite, magz abscisionē manꝰ q̄ capitis vñ t manū parat ad vitandū ꝓcussionē capitis. Cū aūt dīna iusticia nullū malū ꝑmittat impunitū, t sine compatiōe in futuro etiā in purgatorio nedū in inferno q̄s acerbius affligak etiā ꝓ venialibꝫ q̄ q̄cūq; in ꝑnti vita pena corporali. Est enī inqt. b. aug⁹. ille ignis purgatorij mirō mō grauis, excedit ꝑenī oēm ꝑnā quā hic aliquis passus ē. de pe. di. vij. iō nō est timendū sz eligēdū et optandū corpꝰ hic affligi p ieunia, vigilias, pegrinatiōis, infirmitates t cruciatꝰ q̄ illic reseruare. vel deū ꝓpter timorē huiꝰ offendere. Qui timet pruinam veniet sup eū nix. dicit Job. vi. id est q̄ timet penas tpales, t ꝓpter h̄ abstinet a bonis opib⁹ penalib⁹. in cidet in futuras q̄ ḡuiores sunt. Et vt dr Apoc. xviij Quantū se glorificauit t in delicijs. s. corporis fuit, tantū date ei tormētū t luctū. Econtra nō iudicabit deꝰ bis in idipsum in tribulatiōe Nau. i. ꝑm aliam translationē, p q̄ nostra q̄ est hiero. dicit. Non ꝛsurget duplex tribulatio, i. q̄ hic affligek patiēt ferēdo, t sed deū in passionib⁹ ꝛtendo, nō affligek in alia vita hic sufficienter punit⁹. Vñ. b. hiero⁹. sup dicta aucte. si vobis deꝰ ngid⁹ crudelis t cruent⁹ videk, qz gen⁹ humanū diluuio deleuit sodomitas igne t sulphure. egyptios mari submerserit. filios isrk substrauerit in deserto, scitote igit ad pñs reddidisse suppliciū. ne in etemū perirēt. xxiij. q. v. Quid ḡ q̄d intelligik de illis q̄ inē flagella ipsa cōpūcti sunt, t ad penitentiā reūsi. Nō ḡ timende pene corpis tpales. q̄ breues t tenues sunt respectiue, sed eēnales. Et h̄ est q̄d dñs nr̄ iubebat attēdere dicēs Matth. x. Timete eū q̄ pōt aiam t corpus in gehēnā ꝓdere. Narrak in li. de. vij. donis q̄ cū pfamilias iaceret mortu⁹ dum ei pararent exeq̄e, circa mediā noctē surgēs terruit oēs q̄ aderāt, t vadens ad ecclesiā gras deo egit de sui resuscitatiōe, reuersusq; domū oia bona sua in tres ptes diuisit. vnā vxori. aliā filijs. tertiā pauplb⁹ distribuit. Et ad heremū ꝓgens cellam iuxta fluuiū aque gelide cōstruxit. Et cū frig⁹ erat. vestit⁹ in illū fluuiū se iactabat, t vsq; q̄si ad vite extrema moraz ibi trahens, egressus in aquā calidissimā introibat. sic frequentissime p hūc t alios modos se crucians. Et cū ab alijs sup his arguerek de indiscretione t suipsius occisiōe, Respōdebat si aspexissetis q̄ ego vidi, maora horꝛ faceretis. Dixit enī q̄ egressus de corpe spūs ductꝰ fuit a q̄dā viro lucido, s. angelo in vallē marie longitudis t latitudinis. Cuiꝰ vnū latꝰ erat plenū flāmis feruentib⁹ aliud plenū gelu t grandine furentib⁹. Eratq; vtrūq; latꝰ plenū aīabus trāseuntib⁹ de flāma ignis ad frigꝰ intensuz ad q̄d facit illud Job xxiij. Et transibūt ab aq̄s niuiū ad calorem nimiū. Postea duxit eū p tenebras densissimas, viditq; globos igniū de baratro ascendētiū, aīasq; inde ascēdētes t reincidētes in modū fauillaz. t fetorē sensit inde exalantē, intolerabilē, fletū audiuit t eiulatū incōpabilē. t terribilimos demones forcipes t fuscinulas igneas hītes, t eū cape voluerūt t in ignē illū ꝓicē. Sed ille lucidꝰ q̄ euz duxerat demonib⁹ ꝑerauit ne eū ꝛtingerēt, qz dñs mandauat eū ad corpꝰ reduci, vt si vellet pnsam ageret de ꝑteritis. Sinaute ad loca illa deueniret. Reūsus ḡ ad corpꝰ qz recolo q̄ vidi nō timeo istas penas corporeas vt euadaz eternas. Sīle factuz narrat venerabilis beda in gestis anglorꝫ. li. v. ca. xij. Et illū virū vocat dr̄ūgbellinū. t refert h̄ accidisse Anno dñi septingētesimo ꝓmo.

Quarto timor humanus ℣. III

est euitandus, ꝓpter carnis hostilē ꝛrietatē debilitandā. nō timet q̄s illud vñ hostis debilitak eiꝰ. sz vñ fortificak. caro aūt est hostis aīe. ꝑm illud Gal. v. Caro cōcupiscit adūsus spm̄. adeo. vt eū ad mortem eternā inducat, ꝓpter qō idē apl's ait ad Ro. vij. Video aliā legē in mēbris meis. repugnantē legi mentz mee t captiuū me ducentē ꝛc. Infelix ego hō q̄s me liberabit de corpe mortis huiꝰ. i. de corpe cuiꝰ cōcupiscētia q̄ est lex mēbroz sensualitas inclinās ad delectabilia t horrēs grauia. t p hoc debellās cōtra rōez que est lex mētis q̄rit eam suffocare Et ad idē dicebat ꝓpheta Micheas. c. vij. Inimici hois domestici eiꝰ. Hi sunt domestici nostri quinq; sensus. signati ꝑm Exō. p quinq; fratres diuitis epulonis, secū crucia/dos in inferno. Quanto aūt sunt magis domestici. tanto sunt periculosiores. nulla enim peior pestis ad nocendū q̄ familiaris inimicus. inquit boe. ō ꝛso. phie. Vincz be. ambro. in li. de pnīa tractās illō ps. Quo cantabimꝰ canticū domini in terra aliena. dicit Si caro menti repugnat. nec inbdita est animi guberaculo t mentis imperio. aliena terra est. que nisi domatur cultoris exercitio. fructꝰ nō pōt caritatz pnez pacis afferre. hec ille. Et sic impedit caro aliena. i. repugnās menti. q̄ non apte t lete cantek. canticū dñi. id ē fiāt bona opa. de pe. di. iij. In salicib⁹. Obfuandū aūt q̄d ibi subdit bea. amb. videlz sane cū caro repugnat, mens ad deū semp debet esse intēta. vt scilz timore eiꝰ abijciak timor carnalis. Cū igit caro affligitur t torquek inimicus noster debilitak ꝓpterea dicebat apl's. ij. Eoz. ij. Cū enī infirmor. tunc fortior sum et potēs, sz spiritu. Q̄d etiā ꝛfirmat be. amb. dicēs Quod nocet corpi iuuat spm̄. de pe. di. i. Pōt fieri. Nec intelligēs quidā sanctus abbas. vt legik in lib. de. vij. donis. Cū lumē oculoz amisisset ait. Grās ago deo meo. qui me vindicauit de aduersario meo sc̄z corpe. qui solebat mihi tot mala inferre. per istos duos pditores t raptores oculos meos. Dr̄ ei trem. iij. Oculus meus depdatus est aiam meā De beato etiā frācisco legik. q̄ cū in orōne maneret. vidit caterua/s demonū sup domū discurrētes cū strepitu tanq; ei nocere volentes. Qui ꝛcitus exiens t crucis signum sibi impmēs dixit. Ex pte oipotentis dei vobis dico demones vt quicq̄d vobis pmissum ē. faciatis i meo corpore. Oia enī libenē sustinebo. qz cū maiorē inimicū nō habeā corpore vindicabit me de adūsario dū in ipso vice mea exercebitis vltionē. q̄ ꝛfusi dispaꝛuerūt. Et q̄ igit p infirmitates t afflictiōes corporis debilitak ipm q̄ est inimic⁹ nr̄ t p mortē occidit. nō ē timēdū carnalit. vt p hoc deuiek a bono.

Quinto timor carnalis ℣. V.

is ē refrenand⁹ ꝓpter veritatē clan⁹ intuendā. ꝑbs in li. etbicoz. ponit sūmā hois felicitatē ꝛsistere in actu supme potētie q̄ ē intellect⁹ erga nobilissimū obiectū

qđ est de⁹, i. in speculando sūmā veritatē. Sz corp⁹ ad h̄ impedit. Nā ois nr̄a cognitio oritur hz a sensu ꝫm pb̄m. z iō intelligi nō pōt de⁹ ab aīa in corpe mortali exīte. in sua pura z nuda essentia. dū vtīk sensibꝫ corporeis. qz q̄cq̄d intelligit p modū rei corporal' intelligit. Sed spūs ē de⁹. vt dr Jo. iij. nō corp⁹ vl' res materialis. Et iō impedit corp⁹ aīam a pfecta cognitione. z h̄ est qđ dicīt Sap̄. ix. Corpus qđ corrūpīt aggrauat aīam. z depmit terrena inhabitatio sensuz multū cogitantē z difficile estimam⁹ q̄ in terra sunt z q̄ in ꝓspectu sunt cū labore inuenim⁹. q̄ autē in cel' sunt. q̄s inuestigabit. Et hinc plotin⁹ pb̄us vt refert aug⁹. de ciuitate dei dicebat fugiendū eē ad clarissimā patriā. ibiq̄ patere oīa. Et cycero lib⁹. de senectute. Mors nō ē fugienda. quā īmortalitas aīe sequīt. Meditatū dz esse ab adolescentia. vt mortē negligamus. sine q̄ meditatiōe tranq̄llo aīo nemo eē pōt. cuz certissimū sit moriendū. z q̄ tpe incertū dū in his corporis cōpaginib⁹ inclusi sum⁹ munere q̄dā nc̄ctis z graui ope pfungimur. Est enī aīm⁹ celestis z altissimo domicilio depressus. z q̄si demersus in terrā. Iocū diuine nature eternitatiq̄ ꝓximum. Dec ille. Apls etiā noticiā q̄ habeī hic ō dīnis. assil'at cognitōi parvuli q̄ ē ipfectissima. ōt enī. i. Loz. xiij. Cū essez puul⁹ cogitabā vt puul⁹. loq̄bar vt puul⁹ z sapiebā vt puul⁹. cū aūt fact⁹ sū vir. euacuaui q̄ erāt puuli. Nō g̃ timēda ē mors. vt per hoc deserer⁹ virt⁹ q̄ ducit ad pfectissimā cognitionē z felicitatē. Sed z in vita pñti afflictiones corpis restringūt aīm. vt acutior sit ad intelligendū veritatē Esa. xxviij. Uexatio dabit intellectū. Et. b. greg. Oculos q̄s clpa claudit pena aperit. In cuius etiā figurā babeī Tobie. xi. q⁹ fel pisc⁹ positū sup oculos ei⁹ apti sunt ei oculi. qz. s. amaritudo afflictiōis corporal' reducit hoīem ad cognitionez z illuīationē. Et de platone legīk. q⁹ scolas tenebat in locis pestilentibus z asperis. vt ex h̄ scholares essent magis in seipsis recollecti ad pcipiēdū veritatem doctrine. z nō distraherenk in yma ex loco ameno. Manasses rex iuda īp̄ūssim⁹ nō se recognouit z sua scelera nisi flagellat⁹ z corpe captiuat⁹. iij. Reg. vlti. Remouendus ē ergo timor iste.

Sexto timor humanus ℣. VI.

nus ē ꝓtēnendus ꝓpter xp̄i ꝺformitatē assequendam Magna ē gloria seq̄ regē factorē suū. i. imitari. Rex aūt z creator nr̄ est dei fil⁹. Ipse aūt nō ita timuit afflictiōes corporis. q⁹ ꝓpter hoc se abstraheret a durissima passiōe z morte ignominiosa. vt nos a morte liberaret. Quinimo a plāta pedis vsq̄ ad verticē non fuit in eo sanitas. Nō fuit aliq̄ membrū qđ in passione sua pena careret. Qui aūt ioseph nutrit⁹ ei⁹ reūsus de egypto cū paruulo iesu z mr̄e ei⁹. timuit ire in iudeā vbi regnabat archelaus fil⁹ herodis vt dicīt Math. ij. ne scz occideret puez sicut q̄siuerat p̄r ei⁹. Et q⁹ etiā nō volebat ipse hō factus z pdicator in iudeā ambulare. qz q̄rebāt eū iudei interficere. nō hoc iō fecit quasi nollet mortē subire. sed qz nondū venerat hora passiōis ei⁹. prudenē euitans ociasiones augmenti malignitatis eoz. Quia g̃ nō decet sub capite spinoso membz fieri delicatū. nō timēde sunt z fugiende. sed appetēde afflictiōes corpis vt cōformemur capiti nr̄o. Dicit enī apls ad Ro. viij. Quos de⁹ pscīuit hos z pdestinauit. cōformes fieri imagis filij sui. h̄ igīk exemplo vt scuto circūdabit te veritas ei⁹. nō timebis a timore nocturno aīt ps̄. xc. Timor nocturn⁹ ē timor afflictiōis corpalis. nox enī significat adūsitatē sicut dies ꝓsperitatē. Sed v̄itas dei. s. dei fil⁹. exemplo suo vt scuto ptegit nos. vt nulla ex pte virtutē deseram⁹ ꝓpter timorem afflictionis.

Septimo timor hu- ℣. VII.

man⁹ est ꝓtēnend⁹. qz tollit mētis libertatē. Non bñ p toto libertas vēdīk auro. Sed vt dicit iul⁹ celsus Terror hoibus ꝓsiliū mentēq̄ eripit z mēbra debilitat. Nec ē ꝺ qđ pbs dicit in li. ethicoz q⁹ timor facit hoīes ꝓsiliatiuos. qz h̄ intelligīk qđ est rōne regulat⁹ qz timēdo mala que pñt occurrere. inducit tīor z sollicitat ad cogitandū qđ possit obuiari rōnabiliter. Sic z moyses audiēs q⁹ notū factū erat occisio facta egyptij p eū. timēs pharaonē secessit in madian. q̄ tñ nō timuit qđ oportuit pharaonē increpare. sed timor human⁹ q̄ scz timet. persecutio. cruciat⁹ corpis mors ipsa z hmōi tollit libertatē mētis cū q̄s agit ꝺ id qđ dictat vl' dictare dz rō. vt mala illa euitet. Dic timor inducit ad incantatiōes superstitiōes multas. vt sanetur corp⁹ cū dānatiōe aīe. xxvi. q. vij. nō obseruetis. Dic timor puertit iudicia. Dicit enī. h. greg. xi. q. iij. Quatuor modis humanū peruertit iudiciū. s. amore. timore. cupiditate. z odio. hic timor tollit libertatē increpatiōis platoz q̄ ad tyrannos. ꝺ quos dr Job. x. Mercēnari⁹ z q̄ nō est pastor vidit lupū venientem z fugit. z lup⁹ rapit z dispgit oues. Mercennari⁹ dicīt prelat⁹. q̄ nō habet curā de salute ouiū. sed de lana z lacte. Lup⁹ veniens. i. tyrann⁹ vel hereticus vel rapiens iura ecclie. fugit mercennari⁹ dū tacet plat⁹ nec talib⁹ resistit. vt fecit thomas cantuariēsis. nō timens mortē sibi cōminatā z tandē illatā. Et. h. ambro. nō acquiescēs imperatori in dādo ei vnā ecclesiaz p arrianis hereticis. vt pz. xxiij. q. viij. Cōuenior. p hibens theodosiū ab ingressu ecclie ꝓpter homicidia pcurata. vt. ij. q. iij. cū apud thessalonicā. Et ex hui⁹ timore carnali plato⁹ mlta mala sequūk in eis z ouibus. Dinc. h. grego. in pastorali. Sepe rectores imprudi humanā grām amittere formidātes loqui libere recta ptimescunt z iuē veritatis vocē nō iā gregis custodie pastoz studio. sed mercēnariorz vice deseruiunt xc. di. xliij. sit rector. Dic z nicola⁹ papa ait. d. e. Dispensato celestis semis nob cōmissa ē ve si tacuerim⁹. vel si nō sparserim⁹. Qui cū vas electiōis formidet z clamet. q̄nto magis cuilibet exiguo metuendū est. Non g̃ timēdū ne dicak. Illic trepidauerūt timore xc.

De timore naturali Lap̄. iij.

Tertius est timor naturalis Conuenient⁹ ꝓmo dz poni. tū qz cōmunior ē nō solū oīb⁹ hoīb⁹ inest. sed etiā in brutis. nā passiōes sunt subiti motus excitati in pte sensitiua. quā habem⁹ cōem cū irrōnabilibus sed pfectior est qđ etiā patet ad sensum. Nam fit eis cōminatio verbez z hmōi. vt timētes fugiunt. Tum etiā qz in alīs timoris spēbus reperīk virt⁹ vel vitiū in actuali. sed nō in tali motu naturali. cū nō excedit

limites suos. Passionibꝫ enī nec laudabiles nec vi/ tuperabiles sumꝰ ꝑm pbm in li. etbicoꝛ. Et rō est, qz nō sunt in nra ptāte. sed pueniūt iudiciū rōnis subi/ to. z iō nec eis meremur vel demeremur. de hꝫ timoꝛe pōt intelligi illud ps. ij. Seruite dño in timoꝛe z ex/ ultate ei cū tremoꝛe. quē timoꝛem naturalē habeatis vt alias passiōes nec vitare poteritis. vt tales motus nō sustineatis quā mala mēti occurrūt vt parata. ita tū timeatis vt dño seruiatis nec ꝓpter vitāda illa ma la a dño z eiꝰ obedientia recedatis. z ita trematis in adūsis. qꝫ rōne exultetis in dño. Uel sic ita seruiatis dño timēdo eiꝰ punitionē ne sit seruilis talꝭ timoꝛ. vt ꝓpter euitandā solū punitionē seruiatis ei. sed exulta te. i. amoꝛe z cū gaudio bona ꝓpter eū faciatis cū tre/ moꝛe reuerētie. Et qz saluatoꝛ nr sumpsit naturā no/ stram humanā cū oībus ꝓprietatibꝫ eiꝰ naturalibus q̄ defectū non iportāt. Iō z ipse timoꝛē habuit natu ralem. ꝑm illud Matb. xxvi. Cepit ieſus tedereꝛ pa uere z mestꝰ esse. In hꝫ tū dñia fuit inē ipsum z nos qz cū passio timoꝛis vel alia exurgit in nob fortiē ob umbꝛat aliq̄tulū lumen rōnis z obscuret. qđ in ꝓpo non fuit sed sꝑ rō serenissima. In aliꝫ sepatis dicit esse tiꝛ. ꝑm illud virgilij. Hinc metuūt. cupiūt gau/ dentq̄ dolētq̄. cū tū sensitiuā nō habeāt. qz affixa ē oꝛganis coꝛporeis q̄bꝰ carēt. nō qꝫ ꝓprie sint in eis ipe passiōes cū alteratiōe vt hic. sed sunt moꝛ volūtatis in eis silꝭ passionibꝫ mō suo ¶ Diūse aūt z auerse opiniones fuerūt inē stoycos z peripatheticos quo/ rū ꝓnceps arestotiles fuit. Nā stoici dicebāt timoꝛez z alias passiōes nō cadere in aīo sapientis. sapientez vocātes virtuosum. pipatetici aūt asserebant eos vti q̄ cadere in sapiētē. sed ab eis nō deduci. i. nō vinci. nec a ꝟtute discedere. b. Aug⁹. aūt in li. ix. de ci. dei. ca. v. ōt. qꝫ ista ꝓpietas erat magis verbalis q̄ realis Nā qꝫ stoici dicebāt nō cadere timoꝛē z alias passio/ nes in aīo ꝟtuosi. nō intelligebāt de ꝑmis motibus passionū. sed de dñio eaꝝ. sup rōnem. i. qꝫ vincunt a passionibꝫ. Et qꝫ pipatetici dicerēt cadere eas i men/ te ꝟtuosi. nō intelligebāt de dñio eaꝝ in mēte. sed de ꝑmis motibꝫ eoꝝ. ꝓtꝰ tū loquebanꝫ pipatetici. Et qꝫ sic intelligerēt stoyci ponit. b. aug. Exemplū cuiuſ dā pbi stoyci. Qui cū pluribꝫ alijs ꝑ mare naviga/ ret. tēpestate valida exorta z periculosa. pbs ille totꝰ expalluit ex timoꝛe piculū cernēs. Cū q̄ cessasset tēpe stas. moꝛ vt securitas ꝓbuit colloquēdi vel garriendi locū q̄dā ex illis q̄s nauis illa poꝛtabat. diues z luxu rioſus cepit illudere pbm illū stoycū. eo qꝫ extimuiſ/ ser z palluisset in ea tēpestate cū ipse diues mansisset intrepidꝰ. Ait ille aristippi socratici resp̄sum retulit. Qui cū in re silī eadem verba ab boīe silī audisset. re spondit illū merito ꝑ aīa neq̄ssimi nebulonis nō fu/ isse sollicitū. se aūt ꝑ aristippi aīa timere debuisse. il/ loq̄ depulso. agelliꝰ q̄ nauigabat cū eis. q̄siuit ab ipo pbo de cā palloris cū stoyci asserāt timoꝛem z alias passiōes nō cadere in aīo sapiētis. Tūc pbs ꝓdidit de sarcinula sua libꝝ epitecti stoyci in q̄ erāt decreta senonis z crisippi. q̄ fuerūt ꝓncipes stoycoꝝ in q̄ ha/ bebaꝫ non esse in ptāte boīs fantasias. Utꝝ z qñ ve niāt in aīo. z ex terribilibꝫ fantasijs nece est aīm mo/ ueri. ita vt paulisp expauescat metu. vel tristicia ꝓba tur tāq̄ bis passionibꝫ ꝓuenientibꝫ rōnis officiū. sed nō assentiri eis. hꝫ enī volūt esse in ptāte nra. s. assenti re vel dissentire rōne. Jdeq̄ esse differētie inē sapientē z insipientē. qꝫ sapiēs nō cedit z assentit passionibꝫ. iꝫ insipiēs. i. malus assentit. recedēs. s. a ꝟtute ꝑ passio/ nē timoꝛis vel alꝭ. hec. b. aug. ix. li. de ciui. dei. c. v.

Ponit aūt damasce/ nus sex spēs timoꝛis. s. segniciē. erubescētiā. verecun/ diā. admirationē. stupoꝛē z agoniā. adde. vij. q̄ est ef/ fectꝰ exterioꝛ timoꝛis z ꝺr tremoꝛ. Sufficiētiā illaꝝ sex spēꝝ. i. q̄re tot sunt assiḡt sic. b. tho. ꝑma scē. q. xlij. Cū timoꝛ sit de malo futuro qđ excedit ptāē timētis. vt scz resistere nō possit. Sicut bonū boīs. ita z ma/ lū pōt ꝺsiderari. vel in opatione eiꝰ vel in rebꝫ exterio ribꝰ. In operatione boīs pōt malū dupliṙ timeri. pri mo laboꝛ ḡuans naturā. z sic causaꝫ segnicies. cū scz q̄s refugit opa ꝑ timoꝛē excedētis laboris. Se/ cūdo turpitudo ledēs opionē. z sic si turpitudo cau/ saꝫ in actu cōmittēdo. sic est erubescētia. si sit de turpi ia facto. sic ē verecūdia. Malū ꝺo qđ in exterioꝛibꝰ rebꝫ ꝺsistit. triplici rōne pōt excedere boīs facultatez. ad resistendū ei ꝑ rōne sue magnitudinis. cū. s. aliq̄s ꝺsideret aliq̄d magnū malū. cuiꝰ exitū cōsiderare nō sufficit. z sic ē admiratio. Scō rōne turpis ꝺsuetu/ dinis. qz. s. aliq̄d malū incōsuetū nre ꝺsiderationi of ferk. z sic ē magnū nra reputatiōe. z hꝫ mō est stupoꝛ q̄ causaꝫ ex insolita imaginatiōe. Tertio rōne ip̄rouі sionis. qz. s. ꝑmoueri nō pōt. z sic futura infoꝛtunia timenk. z ꝺr agonia. Tremoꝛ aūt ē effectꝰ timoꝛis. et ab eo causaꝫ. huiꝰ rō est ꝑm. b. tho. ꝑma scē. q. xlij. qz in timoꝛe caloꝛ ab exterioꝛibꝰ ad interioꝛa ꝺbitur. Remoto aūt ab exterioꝛibꝰ caloꝛe q̄ mēbra cōtinebat remanēt mēbra frigida. z ꝓpter hꝫ accidit in eis tremoꝛ Tremoꝛ enī ex frigiditate causaꝫ ꝓpter qđ tremūt mē bra timentiū ipsoꝝ. Et ꝑmo tremit coꝛ. eo qꝫ in timo re caloꝛ deserit coꝛ. Scō tremit voꝛ ꝓpter vicinita/ tē arterie vocalis ad coꝛ. Tertio tremit mandibula i ferioꝛ ꝓpter continuitatē. Quarto sequiṫ strepitꝰ den/ tiū ꝓpꝛ eandē rōem. Quinto brachia z manꝰ ꝓpter connexionē ad pectꝰ. vbi est coꝛ. tū qz hec mēbra sūt magis mobilia ꝓpter qđ in timentibꝰ genua tremūt ꝑm illud Esa. xxxv. Cōfoꝛtate manꝰ dissolutas z ge/ nua debilia roboꝛate. dicite pusillanimes ꝺfoꝛtami/ ni z nolite timere. Ecce deꝰ vr ipe veniet z saluabit vos. Est etiā effectꝰ timoꝛis ꝺtractio ꝟtutis naturа/ lis ad interioꝛa. z inde caloꝛis mutatio. vel in pallo/ rē vel in ruboꝛē. cū verecūdiaꝫ quis. Sed declaratio hoꝝ vel multa alia de timoꝛe inq̄tū passio naturaꝫ. hēs plene. s. in ꝑma ꝓpti. vi. c. x.

De istis septē modis timoꝛis q̄ in se nō sunt peccatū q̄ ad ꝑmos motꝰ. qz naturales. sed q̄ ad scōs sūt peccata vel merita ꝑm qꝫ in eis rō negociaꝫ dirigendo eos in malū vitij. vel in bonū ꝟtutis. habeꝫ in sacra scriptura. Nā ab vlti mo inchoādo q̄ est tremoꝛ dicit ysa. possedit tremoꝛ ypocritas. z in p̄ti cū detegunꝫ eoꝝ fallacie. z i moꝛ te ꝺscia remoꝛdēte z in dānatiōe inferni vbi dicit esse flet⁹ z stridoꝛ dentiū Matb. xlij. q̄ est effectꝰ tremoꝛis. In bonū dicit de tremoꝛe ꝑ esaiā super quem re/ quiescet spūs meꝰ. nisi sup humilē z quietū tremētē

sermones meos. ¶Et de iobe bap̃. canit cum xp̃m baptizauit. Baptista cõtremuit nec audet tãgere sctm̃ dei ẏrice. sed clamat cũ tremore/ sanctifica me salua/tor. ¶ De agonia dicit Lu. xxij. de xpo. fact⁹ in agonio pliꝛ⁹ orabat. in q̃ ita sensiꝛua ei⁹ exterꝛita ẽ timore mortis sibi p̃itate. q̃ fact⁹ est sudor ei⁹ sicut gutte sanguinis decurrẽtis in terrã. Sed rõni timorẽ illuz substrauit. dicẽs. Nõ q̃ egovolo. s. ꝑm instinctũ naturalem z sensualẽ q̃ horrent mortẽ. sed sicut tu. Uñ z surgẽs ab oꝛõne nõ fugit. sed obuiã ꝓcessit ꝓditoꝛi Ad hãc agoniã venies susanna vxoꝛ ioachim. cum duo illi senes inueterati diez malez sollicitabant eã ad adulteriũ cũ eis perpetrandũ. cõminãdo ei si nõ assentiret. diffamationẽ z mortẽ ait. Angustie mihi sunt vndiq̃z. z q̃d eligaz ignoro. Si enim hoc egero moꝛs. s. aie mihi est. Si nõ egero. non effugiã man⁹ vr̃as. s. q: me accusabit/. Et subito in hac agonia posita substrauit timorẽ infamie z mortis rõni dicens. Uerũtamẽ meli⁹ mihi ẽ absq̃ ope. s. peccati incidere in man⁹ vestras q̃ delinquere in conspectu dei mei. Dañ. xiij. Uicq̃ exclamauit succurꝛsum. Et lz illi se/nes incusassent. de⁹ mirabiliꝛ liberauit eam a morte vt ibi patet. In illa agonia posite alie mulieres q̃s p̃dicti senes incitabãt ad malũ submiserunt rõem timoꝛi. s. assentiẽdo illis ne diffamarẽt z accusarẽt eas timendo. Uñ eis dixit daniel q̃n examĩauit. Sic faciebatis filiabꝰ isr̃l z ille timẽres loquebanꝰ vobiscũ. scz assentiẽres ocupiscentijs vr̃is ¶ De stupoꝛe dꝛ de iudeoꝝ populo vel aĩa peccatrice Hiere. v. Stupoꝛ z mirabilia facta sunt in te. i. ea q̃ sunt cã stupoꝛis. s. in tua duritia ex acceptis beneficijs. z in punitione de tuis beneficijs. Et put in malũ accipiꝛ Eccles. vij. dicit. Nõ sapias pl⁹ q̃ necesse est. ne obstupescas. i. nõ ita curiose te hẽas inuestigãdo. vt ex imaginatõe insolidoꝝ deficias a ẏitate. Et Job. xij. Adducit dñs ꝓsiliarios in stultũ finẽ z iudices in stuporem. vt nesciãt prouidere. In bonũ aũt sumit Lu. v. vbi dicit de petro postq̃ cepit vno iactu retiũ multitudinẽ copiosam pisciũ. ita vt implerenꝰ ambe nauicule. Stupoꝛ circũdederat eũ in captura pisciuz. Et xp̃s ei dixit. Noli timere zc. De admiratiõe oꝛ. i. Jo. xij. Nolite mirari si odit vos mund⁹. ita. s. vt timoꝛe mundialiũ p̃secutionũ deficiat/ a fide. z Apoc. xvij. Ipse iobes dicit se miratũ fuisse magna admiratiõe cũ vidit illã mulierẽ sedentẽ sup̃ bestiã coccineã habẽtẽ capita. vij. z cornua. x. babylonẽ dictã. que ascẽsura erat de abysso. z ibi in interitũ z mirabanꝰ oẽs ĩ habitãtes terrã. videntes bestiã que erat z nõ est zc. Et de pylato cũ xp̃s ei nõ resp̃oderet ad ea q̃ sibi falso obij ciebanꝰ a iudeis. dicit Math. xxvij. q̃ mirabaꝰ p̃ses de ei⁹ taciturnitate. q̃si depbendẽs innocentiã z patiẽtiã ei⁹ z decernẽs dimittendũ. Sed cũ audiuit iudeos. dicẽtes. Si hũc dimittis nõ es amicus cesaris. tũc magis timuit. Job. xx. timuit enĩ displicere impatoꝛi terreno. z ꝓterea dedit iniquã sniaz ¶ De verecũdia z erubescẽtia que frequenẽ sumunt alteꝝ ꝑ altero. lz differãt vt dictũ est. be. ambro. ait. Uerecũdia ingenuos. p̃dit natales. di. lxxxvi. non satis. pñ. xliij. Tota die verecũdia mea coꝛã me est. scz de cõmissis peccat/. Et iob. Si erubui peccata mea in ꝓspectu populi ꝓfiteꝛi. q̃ intelligendũ est de bis que publica sunt. z in iudicio dicẽda. Erubescẽtia q̃dem ẽ timoꝛ de turpi cõmittẽdo. Uerecũdia de commisso vt dictũ est. Cũ igiꝛ quis ita erubescit de aliq̃ bono ope faciendo timens irrideri vel min⁹ reputari bon⁹ vel sapiens. vt ꝓpter hoc bonũ ipsum dimittat vtiq̃ peccat. Sicut multi erubescũt videri facere cõfessionẽ. Uel interrogare q̃ ignoꝛant z addiscere. vel p̃dicare vel repbendere cũ debẽt dicere in ꝓfessiõe integre pctã turpia z hmõi. ¶ quos dicit Lu. ix. Qui me erubuerit z sermones meos. hũc filiꝰ hois erubescet coꝛã angelis dei. Et. b. aug⁹. de pe. di. v. c. i. Laueat peccatoꝛ ne verecũdia ducẽ⁹ diuidat cõfessionẽ boc enĩ est ad ypocrisim tẽdere z sp̃ venia carere. Ecõtra de bis qui nõ erubescunt peccare dicit Hiere. iij. frons meretricis facta ẽ tibi erubescere nescisti. Et iterũ. Confessiõe nõ sunt ꝓfusi z erubescere nescierunt. Hic. b. berñ. ĩ ꝑmõe. O nimia insania hoim. pudet sordes abstergere. nõ pudet ꝓbere. pudet ablui. s. per ꝓfessionem z nõ pudet inq̃nare. Abstergiꝛ caliga cõtenik aĩa. Multũ autẽ valet verecundia in cõfessiõe si tñ habeaꝛ ꝑncipaliꝛ respect⁹ ad dei offensam. z nõ tm̃ ad respectũ p̃sone audientis. Uñ z quanto persone ad cui⁹ conspectũ magis erubescit ꝓfitenꝰ. tãto maioꝛẽ inde fructũ ꝓsequiꝛ. seip̃m vincendo ad totũ exp̃mendũ. Uñ. b. aug. de pe. di. v. c. i. ait. Cm̃ erubescencẽtia magna ẽ pena. fit dign⁹ venia qui pro xpo erubescit. s. ꝓfitendo peccata. ¶ De segnicie q̃ idem ẽ q̃ pigricia ꝓpter quam quis tradit vel subtrahit ab ope bono. timẽdo laboꝛẽ nimiũ. vel deficientiã in eo z cõiter in defectũ vitij sumiꝛ. Uñ z Math. xxv. dicit de seruo malo z pigro q̃ talentũ sibi cõmissuz ad negociandũ nõ exposuit exercitio. timẽs ne illud perderet ꝓdẽnat⁹ fuit. nec acceptata est excusatio ei⁹ cuz dixit. Ecce talentũ q̃ habui in sudario repositũ. Timui enĩ te. q: hõ austerꝰ es. s. ne illõ amitterẽ illõ exponendo. z tu exigere velles amissum. Cõtra hui⁹ segnicie seu pigr. ciã multũ inuehit salomon in pueꝝ. vi. vsq̃quo piger dormis q̃n ꝓsurges a somno tuo. Et iteꝝ dicit piger. Leo ẽ in via occidend⁹ sum. z huiusmodi scrĩ. tñ viri vtunꝰ in bonũ ista segnicie videlz subtrahentes se ab aliquib⁹ operib⁹. z si in se bõis tñ periculosis z distractiuis z honoꝛẽ z laudẽ ꝓtinẽtibus. timentib⁹ nõ deficere in eis z deum offendere sicut beaꝰ grego. papa. ambro. augustĩ. martiñ⁹. cuz fuerunt vocati ad ꝓlaturã z ꝓsulatuz. Demũ videtes se a dño vocari acq̃euerunt. Exemplũ etiã in moyse cũ dñs voluit eũ ad pharaonẽ mittere z se excusauit Exo. ij. Et in hieremia dũ dñs misit eũ ad p̃dicandũ se excusauit Hiere. i. timẽs ꝑm grego. amittere ex b̃ lucra ꝓtẽplationis. tandẽ vteꝛq̃ obediuit. In malũ autem vtunꝰ tali segnicie ꝓlati q̃n ex timoꝛe se subtrabũt vel tardãt debitam repbensionẽ. vñ. b. aug⁹. Cũ eis p̃ quos eccl̃ia regiꝛ adest pace salua p̃as discipline adũsus ĩprobos z nepharios exercẽde. tunc necq̃ secoꝛdia necq̃ segnicia dormiam⁹. sed aculeis p̃ceptoꝝ que ad seueritatẽ cohertiõis pertinet excitãdi sumus. Nec patiẽtie noie toꝛpescam⁹. nec obtẽtu diligentie seuiam⁹. hec ille. xiij. q. iij. quidã.

Notandum autẽ q̃ §. III

q̃uis dicat de iusto. pueꝝ. xxviij. Justus quasi leo

confidit. Et de leone cui assimilat iust⁹ dicit Prouerb. xxx. Leo fortissim⁹ bestiarū, ad nullū pauebit occursum. Cū p̄m naturales z isidor septē sunt q̄ leo naturaliter timet. s. strepitū rotarū, ignē. Quoddam aīal qđ dicit lazaym a cui⁹ ferocitate nulla bestia pōt eē tuta. Itē quoddā aliud aīal qđ dicit leorofili⁹, de cuius carnib comedēs leo toxicat a venatoribz z occidit leo. Cū illud aīal maxime odiunt leones, z si p̄t ip̄m inuenire occidūt, q̄ paruū ē. nec tñ inde gustāt. Quinto timet leo ingenia z artificia venator, vt pedicas, cordas, z hmōi, z ī cauda delet vestigia sua ne inuenianť vie ei⁹ vbi ei parentur laquei. Sexto timet leo custodis sui flagella, cū. s. est pu⁹. Ducit enī custos ei⁹ secū catulū quem verberat etiā innoxiū in p̄sentia leonis, vt discat timere. Septimū qđ timet leo ē strata publica. Ita z electi dei. lz non timeant timore mūdano, humano vel etiā seruili quecūq; grauia, vt a veritate recedāt. timēt tñ z timore naturalē q̄ ē de malo futuro q̄ vt leo vtunť conuertūt in bonū in septē rebus. ¶ Primo timēt strepitū rotarū. Rota q̄ volui cōtinue ex q̄ reuolutione id qđ est supra, descēdit ad yma z econuerso significat dignitates, bonores z p̄speritatē tpalem, que appellanť bona fortune que sunt in magna mutatiōe frequenť. Nā de carcere et cathenis interdū. q̄s egredit ad regnū, z alius in regno nat⁹ assumit inopia, vt dicit Eccl's. iiij. Cui fortuna pingit in forma rote, in q̄ vnus est supra alī⁹ infra, iux illud. Dat varias fortuna vices. Et boetius de p̄lica cōsolatiōe. Hūc ludū cōtinuū ludim⁹ sūma ymis infima sūmis mutare gaudem⁹. Strepit⁹ rotarū est tumult⁹ z occupatio dignitatū. Electi igit. z si leones fortitudine, tñ timēt poni. vel se repiri in dignitatib. Tū p̄pter periculū incurie. Cui. b. aug. de p̄sidente inqt. Timor coīā deo substrat⁹ sit pedibus vris disciplinā libēs hēat. metuēdus ī ponat. Et q̄ uis vtrūq; sit necessariū. s. amari z timeri p̄latū a subditis, tñ amari magis a vob appetat q̄ timeri. sp cogitās deo se p vobis reddituru esse rōnem. Et q̄nto in loco superiorit̄ato in periculo maiori ysaī. hec ille. Ecce vñ hz timere. Unū z saul cū esset melior in isrl. z sciret se eligendū in regē ex dei reuelatiōe nō cōparuit. sz se in domo abscondit. i. Regū. x. Timent etiā sancti dignitates z p̄speritatē habere, ne forte de⁹ velit eos b de bonis opib remunerare. ¶ Scdo timēt ignem purgatorij z infernalē lz nō timore seruili. vt. s. propē hoc p̄cipalit̄ caueāt a malis. In multis enī cognoscūt se offendisse vel mortal'r vel saltē venialit̄. De leuib aūt culpis dicit. b. grego. Cui die iudicij purgationis credend⁹ ē ignis. di. xxv. qualis. De q̄ aplus .i. Cor. iij. Si q̄s superedificauerit sup b fundamentū. s. fidei viue lignū. fenū stipulam. ipse salu⁹ erit. sic q̄si per ignē. s. transiēs purgatorij hic non purgatus De mortalib dicit. b. aug. Si quis aliqđ hor in se dñari cognouerit. si se hic nō emēdauerit. eterna illa flāma cruciabit. d. e. g. als. Et q̄uis electi dei multū doleāt z pniam egerint de cōmissis. ignorāt tñ si vnq̄ dolor contritionis fuit in eis. propter qđ dicitur eccl. v. de propiciatu pcto noli esse sine metu. Et in vitas patrū legit. q̄ interrogat⁹ macharī⁹ q̄re erat ita sicc⁹ z macilent⁹ q̄ comedebat. sicut q̄ ieiunabat. Rndit p exemplū dicēs. Sicut ligna q̄ versanť z reuersanť in igne paulatim assumunť. ita qui mentem sepe retinet in timore dñi. recogitādo. s. ignē futurū assumit. ¶ Tertiū qđ timet leo ē lazaym aīal ferocissimū. aīa qđ nulla via est tuta qđ significat p̄m. quez etiā iustissim⁹ timet. q̄ iudex venturus⁹ in pticulari iudicare aīam. z demū in vniūsali iudicio oēs. ad Hebre. x. c. horrendū est incidere in manus dei viuentis. p̄pter quod timēs dauid quem dñs p̄m cor suū elegerat. Orabat dicēs. Nō intres in iudiciū cuz seruo tuo dñe. q̄ nō iustificabit in conspectu tuo oīs viuēs. Ego ait. b. hiero. quotiens die illū cōsidero tot⁹ contremisco. Et in sequentia canit ecclia. Quantus tremor ē futur⁹. s. oībus q̄n iudex est venturus⁹ cuncta stricte discussur⁹. Et. b. grego. Nescim⁹ quis in terribili dei iudicio, qualis futur⁹ sit. Nā multa sunt q̄ de illi⁹ iudicio boīes ignorant. q̄ fortassis q̄s vos laudatis ille reprehēdet. q̄s vos raphenditis ille laudabit. p̄. q. i. sacerdotib. Quartū qđ timent iusti est peccatū. z significabit p aīal qđ intoxicat. Aīal irrōnabile ē q̄ sine rōne fit peccatū. Et vt dr in li. sap. xvi. p malicia occidit hō aīam suam. Ueniale aut̄ ad mortale disponit. Unū z eccl'i dicit. Quasi a facie colubri fuge peccatū. q̄ enī timet hō ne coluber intoxicet euz et occidat. ī fugit ante eū. Ita z iust⁹ hō timet z vitat ea vbi pōt esse peccatum. Propter qđ dicit grego. q̄ bonarū mentiū est ibi culpā agnoscere. i. timere vbi culpa nō est. di. vi. ad ei⁹. Et beat⁹ vir q̄ semp est paui⁹. qui ꝓ mentis ē dure. i. nō timēs pericula peccatoz corruet in malū. inqt salomon Prouerb. xxviij Ego ait hiero. oīa tuta timeo. Et p̄cipue cū cernunt electi dei viros famosos in scitate ruere. magis timent sibi ipsis. vt dauid salomonē ezechiam moysen z aaron iudā saulem origenē heraclū impatorem et hmōi. Noz casus vt ait. b. grego. in moralib vtilit̄ te nō modica electoz p̄uertib seruit. q̄ illoz lapsus dū cōspicūt. de suo statu tremiscūt. Dicit enī in supni adiutorij p̄fectione p̄fiteri. dū plerosq; cōspiciūt de suis viribz cecidisse. ō pe. di. ij. q̄ seduci. ¶ Quinto timet leo insidias venatoruz z laqos z hmōi. Sic iusti laqueos tēptationū ne sub specie boni decipiāt eos. Unū dicit Eccl'i. ij. Fili accedens ad seruitutē dei sta in iustitia z timore z prepara aīam tuā ad tēptationē. Hiero. cōtra iouinianū. Edificem⁹ aurū z argentū z lapides p̄ciosos. i. opa perfectiōis varia, z tē ptare nō audebit. q̄q; z in hoc certe nō sit secura possessio. Sedet quippe leo. i. dyabol⁹ in insidijs z in occultis vt interficiat innocētē. de pe. di. ij. si enī. Nec est cōtra qđ ait ps. Dñs illuminatio mea z sal⁹ mea quē timebo. q. d. nullum. Dñs p̄tector z c̄. Si consistant adūsum me castra z c̄. Hoc enī intelligit cōiunctim. dū. s. quis illuminat z protegitur a gratia dñi. Sed q̄ libez arbitriū est vertibile ad malum. z pōt se a deo auertere. ideo ait apl's ad Ro. xi. c. Noli altū sapere, sed time. Timent insup sancti viri p̄cipue rectores z doctores ecclesiaz infirmitati spūali. p̄timōtū vel subditoz. ne deficiāt in tēptationib vel tribulationib a via veritatis. Unū apl's ad Gal. iij. Dies obseruatis z menses z annos. timeo ne forte frustra laborauerim in vobis. ¶ Sexto timet iust⁹ cōminationes. quas facit in scripturis de⁹ contra malos vel etiā cum videt z innocentes grauiter affligi ex leuib

caulis. Sicut thobiã z iob z martyres ſctõs. iohannẽ baptiſtam ad ſaltũ puelle decapitari, petrũ z paulũ p̃ncipes apl'oꝝ neroniano gladio occidi z hmõi. Septimũ eſt ſtrata publica, ſ. mortis. Oẽs enĩ morimur z ſicut aqua dilabimur que nõ reuertit. ij. Regũ. xuij. Uñ cũ quis mortẽ dicit viã vniuerſe carnis ingreſſus. Et ſic ẽ ſtrata publica. Eſt aũt mors p̃mphm vltimũ terribiliũ, quã etiam naturaliẽ ſancti timent. Uñ z paulus q̃ deſiderabat diſſolui z eſſe cuz xp̃o, ne nimis timeret, petijt a plaucilla diſcipula cũ duceret ad locũ decapitationis velũ capitis, q̃ oculos tegeret cũ ictũ feriẽtis exciperet z accepit. Et p talem penã timoris ſctĩ viri ſi q̃d reſtat purgãdũ emũdant. Uñ in vita ſſratrũ. Cũ quidã deuot⁹ frater fama ſanctitatis celebris in monte multũ timorẽ z horrorẽ oſtendiſſet, ꝓpter qõ aliqui dubitabãt de pene vel glorie retributione ipſi⁹. Poſt mortem appareus cuidã ſuo familiari in habitu ſplendido inſinuãs ſe in gloria eſſe. Interrogauit eũ q̃re tantũ terrorẽ oſtendit in fine. Qui rñdit. Neſcis ſcriptũ eſſe Job penul. Territi purgabunt. Aliqñ etiã ad roborandu3 aĩm z ꝛſolandũ ꝺ̃ hunc timorẽ de⁹ conſolationẽ ĩmittit p angelo3 apparitionẽ vel aliũ modum. Legit in vitaſpatrũ. qcũ quidam ſanct⁹ vir deſideraret videre qũo aĩa iuſti egredit de corpore. fuit ſibi p hunc modũ oſtenſum. Cũ ſemel tranſiret ip̃ quandam plateã vidit quendã peregrinũ iacentez infirmũ ad extrema deductũ z ab oĩbus derelictũ. Sed angelos de celo deſcendẽtes ad eũ conſolandũ, ſicut z de p aupere lazaro legit in euãgelio. Michael autẽ a dextris eius erat z gabriel a ſiniſtris, q̃ rogabãt aĩam vt ex dei p̃cepto de corpore egrederet. Que timebat corp⁹ relinquere, z rogabat angelos vt p ſe dñm interpellarent adhuc manere in corpore vt meli⁹ deo ſeruiret. Michael autẽ dicebat ad gabrielẽ. Accipe hui⁹ aĩam vt egrediamur hinc. Qui rñdit, iuſſi ſum⁹ vt ſine dolore z violentia eã educam⁹. Querebãt ergo a dño q̃d agendũ eis p ſuaui egreſſione ipſi⁹. Tũc miſit dñs dauid cũ cithara ſua ſeu pſalterio z cantoribꝫ patrie celeſtis, Ad cui⁹ pulſum z cantũ ſuauiſſimũ aĩa ſuo biro exiluit a corpore z cũ gaudio in celũ eſt recepta

Notandum q̃ in dia- ℣. III

bolo z membris ei⁹ eſt intumiditas erga deũ ꝓcedẽs ex ſuperbia ſicut in xp̃o z membris, ſ. electi, eſt timor dñi ex humilitate ꝓcedens z ad ipſam tendẽs. Et b̃ pulcre z diffuſe oſtendit grego. in. xxxiij. moral. tractans illud Job penul. Fact⁹ eſt vt nullum timeret. Omne ſublime videt. Ipſe ẽ rex ſup oẽs filios ſuperbie. De xp̃o aũt dicitur Eſa. xi. repleuit eum ſpũs timoris dñi, qui ait Math. xi. Diſcite a me q̃ mitis ſum z humil' corde. Et Math. v. Ita vob̃ dico, hunc timete, ſ. deũ nõ mundũ. Dicit g̃. b. grego. vbi. ſ. ſic p naturã fact⁹ eſt leuiathan vt conditorẽ ſuũ caſte timere debuiſſet. timore, ſ. ſobrio z ſecuro. non timore quẽ foras charitas mittit. ſz timore q̃ in eternũ ꝓmanet, quẽ charitas generat. Aliter enĩ timet ꝛiuge exor amans. Aliẽ timet dñm ancilla peccans. Sic g̃ iſte fuerat ꝛdit⁹ vt timeret auctorẽ ſuũ. z amans timeret. z timens amaret. Sed ſua prauitate talis fact⁹ ẽ, vt nullũ timeret. Et enĩ a q̃ cõdit⁹ erat ſubeſſe deſpexit

Ita enĩ de⁹ ſuper oĩa eſt, vt ipſe ſud nullo ſit. Leuiathan g̃ iſte el⁹ celſitudinẽ videns prauã libertatẽ appetijt, vt p̃eeſſet ceteris z nulli ſubeſſet dicẽs. Aſcẽdã ſuper altitudinẽ nubiũ z ſilis ero altiſſimo. cui⁹ eoipo ſilitudinẽ perdidit q̃ ei eſſe ſilem ſupbe in culmine optauit. Celſus vtiq; vere eſſet, ſi p̃cipatione vere celſitudinis ꝛtent⁹ fuiſſet. ſed dũ p̃uatã celſitudinẽ ſupbe appetijt iure perdidit p̃cipatã. Relicto enĩ eo cui debuit inherere p̃ncipio, ſuũ ſibi appetijt quodãmodo eẽ p̃ncipiũ, relicto eo q̃ vere ſibi ſubjicere poterat ſi ſibi ſufficere poſſet iudicaret. Nã que exaltabat libera ſeruit⁹. Deiecit captiuũ libertas. qua libertate nũc vt nullũ timeat effrenat. Sed ipſa graviter effrenatione reſtringit. Supno enĩ iudicio oĩa p̃ordinate vinxit illũ libertas quã appetijt. q̃ nunc oĩno nõ times oĩbus penis ſubiacet, q̃ elementis q̃z ſupeſſe poterat. ſi vnũ que debuit timere voluiſſet. Unũ vtiq; timẽs oĩa poſſideret, qui nũc vnũ non timens oĩa pdidit. Fact⁹ eſt g̃ vt nullũ timeret, nullu3 ſcz q̃ nec deũ. Sed b̃ q̃ paſſur⁹ eſt meruit. cui vtiq; felici⁹ eſſet timẽdo vitare ſupplicia, q̃z nõ timẽdo pati. Et q̃ ius queſite ptãtis non obtinuit. q̃ſi quoddã ſuperbie ſue remediũ inſaniã inſenſibilitatis inuenit. Cui⁹ adhuc ſuperbia ſtudioſe deſcribit cum ſubdit. Oẽ ſublime videt, ſ. oẽs quaſi infra ſe poſitos de ſublimi reſpicit. q̃ dũ p̃ intentionẽ ꝺ̃ auctorẽ nitit. eſtimare ſibi quelibet ſilem dedignat. Qõ apte etiã membris ei⁹ cõgruit, q̃ oẽs iniqui p timorẽ cordis elati, oẽs q̃s cernũt ſuperbie faſtu deſpiciũt. Et ſi qñ forſ venerant int⁹ tũ in ſecreto cordis vbi apud ſe ſua putatione magni ſũt. oĩm ũbi vitã meritũq; poſtponũt ꝺ̃ quos p̃ꝓbam dicit. Ue q̃ ſapientes eſtis in oculis vr̃is. z coram vobmetipſis prudẽtes. Et. j. b̃ autẽ p̃riũ electoꝝ eſt q̃ ſe ſemp ſentiũt infra quã ſunt. Un ſalomon ad ſapiam puulos vocat. dicens. Si q̃s puul⁹ eſt veniat ad me. Et xp̃s Math. xi. Confitebor tibi dñe p̃r celi z terre. q̃ abſcondiſti hec a ſapiẽtibꝫ z prudentibꝫ z reuelaſti ea puulis. Et apl's ad Phil'. ij. c. Supiores ſibi inuicẽ arbitrãtes. Sed hãc humilitatis formã reprobi, q̃ leuiathan hui⁹ mẽbra ſunt vel agnoſcere vel tenere ꝛtenunt. Quibꝫ ſepe accidit. vt ſi q̃ vnũ quodlibet bonũ vel mimũ agant a malis opibus ſuis reſpectu mentis mox auertãt atq; b̃ vltimũ bonũ q̃d fecerit ſp tota intentiõe inſpiciãt. vt ex eo q̃ſi ſe aſpiciũt. obliti malo3 oĩm q̃ cõmiſerũt. Sicut euenire ecõtra electis ſolet. vt cũ multaꝝ virtutũ gra polleant. vnũ eos vel tenue vitiũ nimis fatigãs pulſet q̃ten⁹ dum ex quadã pte ſeſe ꝛfirmari ꝛſiderant. de bis viribꝫ in quib⁹ p̃ualent ſe nõ extollant. dũmq; de ifirmitate timẽt. Hoc q̃z vbi fortes ſũt humili⁹ ſeruãt. Omne igit ſublime leuiathan videt. q̃ nõ ſolũ p ſe ſed corda que ceperit q̃ſi de ſublimi oẽs infer⁹ deſpicit. Dicit aũt demon p beſtiã ſignatus ſublime videre. q̃ cordis ſupbia dũ foris que ad corpus oſtendit pri⁹ per oculos indicat. Ut aũt leuiathan in oĩbus q̃ dicta ſunt caderet ſola ſe ſupbia pertulit. Et iõ ſubdit. Ipſe eſt rex ſup oẽs filios ſupbie. Necꝫ enĩ per tot ramos illo vitio areſceret, niſi p hãc in radice putruiſſet. Scriptũ eſt enĩ. Initiũ oĩs peccati ſuperbia. alia q̃ppe vitia eas ſolũmodo fructes impetũt quibꝫ ipſa deſtruunt, vt ira patiẽtiã caſtri-

margi abstinentiā. libido ꝓtinentiā expugnat. Superbia autē quā vitioꝝ radicem dicim⁹. nō vnq⁹ ꝑfectis extinctōe contēta contra omnia membra anime se erigit. z quasi generalis z pestifer morbꝰ corrūpit corpus. vt quicquid illa inuidente agit etiā si esset ꝑfectus ostenditur. nō p hoc deo sed vane glorie conseruatur. Quisquis in se ei⁹ tyrannidē captiua mēte susceperit. hoc primū damnū patit. quo clauso mētis oculo iudicij equitatē perdit. Nam omnia que ab alijs vl̄ bene gerūt displicēt. z soli ei que vel praue egerit placēt Semp aliena opera despicit. Semp mirat qđ agit. et quicq̄d egerit egisse se singularit̄ credit. Et ad tātā elationē mens ducit aliqñ. vt in eo qđ tumet inten⁹ per locutionis ostensionē effrenat. exemplū ponit nabuchodonosoꝝ cū ait. Nōne hec est babilon magna quā ego edificaui ꝛc. Dañ. iiij. Sed sciendū q⁹ ipsa superbia quā timoꝝ domini humilias mētē prosternit aliter rebꝰ infimis z terrenis tēptat. aliter summis z celestibꝰ virtutibꝰ. Et aliter ꝑpositos aliter tēptat subditos. ꝓlato enī in cogitatōe suggerit. qz solovite meꝝrito sup ceteros excreuerit. z si qñ ab eo aliqñ bñ acta sūt aliqua. Nec importune ei⁹ aīo obijcit. Et cū hec deo singularit̄ placuisse insinuat. q̄ facile suggesta pꝝsuadeat. ipsa ad testimoniū ptātis tradite retributionē vocat dicēs. Quia nisi oīpotens de⁹ te meliorē his omnibꝰ cerneret. omnes hos sub tuo regimīe nō dedisset. eiusq̄ mentē mox erigit z viles z iutiles eosq̄ qui sibi sunt subiecti ostēdit. Et contra cū ſbiecto rū corda superbia instigat. hoc summope agēr nitit vt sua acta ꝓsiderare fugiat⁹ negligāt. z super tacitis cogitationibꝰ rectoris sui iudices fiāt. Et dum in eo qđ rep̄hendere importune respiciūt. ī se qđ corrigāt atrocius nunq̄ vident Unī z tāto atroci⁹ percunt. quāto a se oculos auertūt. Equidē pctōres se asserūt nec tamē tm̄ vt tā noxie in regimine ꝑsone traderent. Et dum ei⁹ act⁹ despiciūt z ipsa p̄cepta contēnūt. ad tantā insaniā devoluūtur. vt deū res hūanas curare nō estimēt. qz ei qui quasi iure rep̄hendit. eē se cōmissos dolent. Sicq̄ cū contra rectoreꝝ superbiūt. etiā cōtra dñi iudicia tumēt. Et dū pastoꝝ vitā dijudicāt. ipi⁹ q̄q̄ sapiam omnia disponentis impugnant. Sepe autē rectoris sui dictis ꝑterue obuiant. z tandē vocis superbiā libertatē vocant. Nam sicut quidā reticent ex metu. z tm̄ se tacere ex hūilitate putāt. ita z quidā loquūtur p impatiam elationis. sed loqui tm̄ se credūt per libertatem rectitudinis. Et infra de cōditōibꝰ malis et effectibꝰ superbie ait. Soli ruine crescit qđ edificāt qui ante molā fabrice hūilitatis fundamēta nō procurant. ad quā. s. incitat timoꝝ. ¶ Qđ ostendim⁹ ab intimis si paucis in exterioribꝰ ꝑdam⁹ oīmbꝰ enim apud se supba cogitatiōe tumentibꝰ inest clamoꝝ in locutione. amaritudo in silentio. dissolutio in leticia. Furoꝝ in meroꝝe. ihonestas in actu. Honestas ī imagine. erectio in incessu. rancoꝝ in respōsione. Horum mens semp est ad irrogandas ꝓtumelias valida ad patiendū infirma. Ad obediendū pigra. Ad lacescēdos alios importuna. Ad ea q̄ agere debet z ꝑualet torpida. ad ea que agere nō debet nec ꝑualet parata. Nec in eo qđ sponte nō cupit. nullis admonitōibꝰ flectit. Ad hoc aūt quod clā cupit. q̄rit vt cogat. qz dū timet ex voto suo vilescere. optat vim in sua voluntate pati. Et infra de remedijs superbie. Qui de rebus temporalibꝰ superbiunt. audiāt illud Esa. xl. c. Dis caro fenū z dis gloria ei⁹ quasi flos feni. audiāt qui superbiunt de spiritualibꝰ. qđ dicit de facientibꝰ miracula Math. vij. Nescio vos. discedite a me operarij iniq̄tatis. Audiāt qui supbiūt de prelatiōe. Rectoꝝē te posuerūt noli extolli sed esto sicut vn⁹ ex illis Et illud Lu. xvi. Recordare qz recepisti bona in vita tua. Audiāt subditi supbientes cōtra suos prelatos. Obedite prepositis vestris z subiacete eis ꝛc. Et illud nō est cōtra nos murmur istud sed ꝺ̄ nr̄m. Et illud apli Ro. xiij. c. qui ptāti resistit dei ordinationi resistit. Audiāt sil'oēs. De⁹ superbis resistit. humilibus autē dat gratiā suam. Et alibi dicit Eccli. x. qđ superbis terra z cinis. Contra hui⁹ languoris pestē. audiam⁹ oēs quod dñs dicit. Discite a me qz mitis sum z humilis corde. Ad hꝰ enī inuisibilis dei fili⁹. nō solū visibilis sed etiā despect⁹ apparuit. ad hꝰ ꝺtumelias z irrisiōes z passionū cruciat⁹ tolerauit. vt superbū non esse hoiem doceret z humilis de⁹. Quanta ergo humilitatis virt⁹ est ꝓpter quā solam veraciter edocendā is qui sine exterminatione magnus ē vsq̄ ad passionē fact⁹ est paru⁹. qz enī ortū nostre pditionis se ꝑbuit dyabol⁹. instrumentū redemptiōis nr̄e inuenta ē humilitas dei. Hostis enī noster inter oīa condit⁹. videri se sup omnia voluit elat⁹. redemptor noster magn⁹ manēs sup oīa. fieri inē omnia dignatus ē paru⁹. Sed magꝫ elationis rē detegim⁹ z fundamēta humilitatis aperim⁹. si breuiter dicam⁹ qđ mortis auctor qđ vite cōditor dicat. Ille ait. In celū conscendā. Iste per ꝓphetā inq̄t. replera est malis anima mea z vita mea in inferno appropinquabit. Ille dicit. Sup astra dei exaltabo soliū meū. Iste ait humano generi a paradiso expulso. Ecce venio z habitabo in medio tui. Ille dicit sedebo in mōte testamēti. in lateribus aq̄lonis. iste ait. Ego sum vermis et nō homo. Ille dicit. ascendam sup altitudinem nubiū similis ero altissimo. Ille cū in forma dei esset. nō rapinā arbitrat⁹ est esse ſe equalez deo. sed semetipm exinaniuit formā serui accipiens. Ille per mēbra sua dicit. Nescio dñm z israel non dimittam. iste ꝓ se ait Si dixero qz nō noui eū. ero similis vobis mendax Sed scio eum z sermonē ei⁹ seruo. Ille dicit. Mea sunt flumina z ego feci ea. Iste ꝏ. Nō possum ego a me facere quicq̄. Ille oīa regna ostēdit. dicēs. Tibi dabo hec oīa. z qz mihi tradita sunt z cui voluero do illa. Iste dicit. Sedere ad dextrā vel sinistrā non est meū dare vobis ꝛc. Ille. Eritis sicut dij. Iste dicit. Nō est vestrū nosse tempora vel momēta ꝛc. Iste per mēbra sua dicit nullū ꝓfectum sit qđ non pertranseat luxuria nostra ꝛc. Iste autem mēbris suis ꝓnunciat. dicēs. Plorabitis z flebitis vos ꝛc. Ille nil aliud mentes sibi subditas docet q̄ celsitudinis culmē appetere. oīa equalia mētis tumore trāscendere. iste ad sputa. palmas. colaphos. spineā coronā lanceaz ad crucē z mortē veniēs. mēbra sua monet dicēs. Si q̄s mihi ministrat me sequat. qz igit mentes dñs regit humiliū. z leuiathan rex dicit superboꝝ apte scimus qz apertū signū reproboꝝ superbia est. ecōtra humilitas electoꝝ. Cū ergo qua quisq̄ habere cognoscit. s. superbiā vel humilitatē sub quo rege militet inuenit

q̄ igit sub rege humilitat̄ militāt sp pauidi t vndiq̄ circūspecti ꝺ iacula elatiōis pugnāt. Hec oīa grego. in fine. xxxiij. moral. Ex quibꝫ ꝓz quō iusti timore vtant in bonū. reprobi in malū.

De timore seruili. Lapl'm. v.

QUartū timoris genus ꝺr seruil' ex eo q̄ bñs talē timorē ē silis seruo. Seruꝰ enī cōiter facit qꝺ sibi p̄cipit dñs. t cauet sibi facere q̄ ꝺ ei displicet. qz timēt ne reprehendat ne ꝥberet. nō aūt ex amore q̄ sibi illud placeat. Est g̈ talis timor in ill' q̄ cauēt sibi a pctis. vel bona aliq̄ faciunt. ne. s. illa mala faciēdo vel bona omittendo incidāt in penas infernales. q̄s audierūt aliq̄ū. vel legerūt esse ḡuissimas. Uel etiā ne talia mala faciendo q̄ leges puniūt. illas penas a iudicibꝫ illatas sustinere coganť. Uñ dicit ysido. in li. etymo. facte sunt aūt leges vt earꝫ meru hūana coerceat audacia. t tuta sit inť improbos innocentia. t in ipsis ip̄is formidato supplicio refrenet audacia t nocēdi cupiditas. in decre. di. iij. Innumera enī homicidia. furta. t adulteria. ꝓpetrarenť. nisi pena mortis p hmōi posita hoies retineret. Dic itaq̄ timor bonꝰ est. qz abstinere a malo vtiq̄ bonū est. Sē aut̄ bonū a deo. vñ a spūsctō p̄cedit. sed nō ē cū spūsctō. i. cum gr̄a. qz nō diligit bonū ꝓpter se ex amore dei t ipsi⁹ iusticie. Uellet enī sibi licere illud qꝺ t faceret. nisi penā timeret sustinere. et iō nō est vere bonꝰ. Uñ aug. q̄ ex timore facit p̄ceptū t si bonū ē quod facit. nō tñ sicut ꝺz facit. Et poeta. Oderūt peccare mali formidine pene. Et de ꝺ timore seruili intelligit illud. i. Jo. i. Timor nō ē in charitate. s. seruil'. sed pfecta charitas foras mittit timorē. Est tñ utilis. qz disponit ad charitatē. hoc aut̄ nōt be. aug. xxij. q. vi. c. vlti. Cū per timorē gehēne continet se hō a pctō. fit consuetudo iusticie. t incipit qꝺ durū erat amari. incipit nō excludi a charitate t succedit timor sanctꝰ. hec. b. augꝰ. sup psalterū. Et iō vt dicit venerabilis ḡtianꝰ. q. e. ꝟ. vl. qz humane nature ē in ea q̄ in dissuetudinē ducunť abhorrere. t consueta magna custodia diligere. Jō flagellis tribulationū mali sūt cohibēdi a malo t puocādi ad bonū. vt dū timore pene malū in dissuetudinem ducit abhorreat. t bonū ex ꝺsuetudine dulcescat. Jtē etiā be. aug. dicit sup ep̄lam. b. Joban. Sicut seta introducit linū. ita timor charitatē. Crescit charitas. minuit timor. de pe. di. ij. nō illud exemplū. Seta. i. situla q̄ ꝺiungit filo cū suit coriū calciamēti p̄cedit filū. nec ī traret nisi illa educta. Sed male filū intraret coriū nisi seta p̄cederet. Uñ. b. tho. sup. iij. sent. q̄ cōit hoies ex pctis trahunť ad pñam. t virtutes ex isto timore magis q̄ ex amore. Quāuis enī amor ꝟtutis t dei ꝺ se magis deberet hoies trahere ad bonū q̄ timor pene. tñ qz peccatores hñt gustū aīe infectū amore inordinato. ideo eis nō sapiūt bona spūalia. put sūt. s. diuina bonitas. virtues t hmōi. Sed mala penalia ex periunť ḡtidie q̄ naturaliť horrēt oēs. iō audiendo et recogitādo penas ḡuissimas ad q̄s peruenīūt hoies ꝓpter peccata. t sp duraturas cauēt se ab illicitis ne in illas incurrāt. Sume exemplū in infirmo fortiter febricitāte. qz enī gust⁹ eius est humore supfluo infect⁹ nō bz t non sentit su auē sapor̄ ꝑfectionū pulloꝝ. vini optimi. put vere sunt. Sed ea q̄si horret t fastidit Sapiūt aut̄ sibi t ea appetit q̄ vilia sunt t nociua. vt herbe. fructus. aq̄ t hmōi. Uel nisi vrgeat nimia passiōe. abstineť se ab his q̄ sibi sapiūt. ne crescat infirmitas. t mortē incurrat. t illa assumit q̄ sibi sunt grauia. Ne aūt victꝰ passione capiat. aſse nociua cauteꝝ uideť vt illa nociua ab oculis ei⁹ remoueanť. Sic infirmis aīa peccatoribꝫ. qz eis nō sapiūt diuina ꝓpter febrē inordinati amoris ad terrena. in sermonibꝫ sepe tpe suo ꝓponēde sunt pene infernales vt vl' sic taliū timore a mal' aūtamur. Uñ Esa. A timore tuo dñe cōcepim⁹ t peperim⁹ spm̄ salutis. Et hic timor causat ex fide. iz informi p̄m be. tho. se. se. Et ꝺ enī q̄ ds credit penas inferni t deū iustū inferentem tales penas pcōribus timet illas vt caueat sibi. Sed quia iste timor seruilis vt dictū est. nō est in charitate. iō nō sufficit ad salutē. t iō penitētes p̄cipue in infirmitatibꝫ grauibꝫ oportet admonere. ne ad penitendū t ꝺfitendū ꝓpter hmōi p̄incipaliť moueanť. nā inutilis ē sibi talis pnīa. hoc expresse ꝺr be. augꝰ. de pe. di. vij. c. vlti. Nō in solo timore viuit hō quē ergo seq̄ro penitet oportz nō solū timere deū iudicē. sed iustū diligere. Nō tm̄ penā timeat sed etiā anꝑiť p gloria. Credo vtiq̄ illi q̄ dixit. In q̄cūq̄ hora ingemuerit. s. pcōr. t ꝺuersus fuerit vita viuet. s. gr̄e t glie postea Lonū sum dixit nō tm̄ ꝥsum viuere. Cōuertiť q̄dez id est torꝰ t oīno vertiť. q̄ iam penas nō timet sed ad bonū dñm festinat tēdere. Sed qm̄ vix vel raro ē cōuersio tā iusta. timendū est de sero penitente. hec ille. Cōfirmat hoc quoddā exēplū qꝺ narrat in li. de. vij donis. Quidā scholaris parisi⁹ infirmat⁹ ad mortez. ꝺfessus ē cū multis lachrymis deuote suscipiēs oīa sacramēta ꝥm humanū iudiciū. doctor aūt ei⁹ frequenter visitās eū in infirmitate rogauit vt si ꝺtingeret de hac luce migrari ꝺño ꝓcedēte. sibi appareret ad reuelandū statū suū qꝺ t pmisit. Eo igitur viā vniuerse carnis ingresso. p⁹ dies aliquot sei apparuit in lecto q̄escenti in clamide pgamenea plena sophismatibꝫ t igne foderata. Quē recognoscēs t interrogans de statu suo. Rñdit se fore dānatum. Cūq̄ ille miraret nimis. cām q̄rens. cū ipse cū tātis lachrymis penituisset in fine t sacra deuote suscepisset. Rñdit ille. pnīa mea t lachryme ille nō fuerūt ex amore dei. t p̄cipaliter ꝓpter dei offensam. Sed ꝓpter timorē inferni ne ad illū deputarer. t iō mihi nō valuit. Inq̄rens insup mḡr cām illius clamidis. Rñdit q̄ sibi ꝺ supliciū datū erat p superbia t inani gloria suoꝝ argumētoꝝ t disputationuꝫ. q̄ ita sibi ponderabat. ac si haberet turrim sup̄ se. Foderatura ignis sibi erat pompa vestiū. Cūq̄ ille inq̄reret quō posset nosce aliqualr acerbitatē pene ḡuissime quā asserebat se pati. Dixit ille. Aperi manū tuā t sup ea imponā vnā guttā sudoris ex fronte mea egredientis. Qꝺ cū ille fecisset t guttā paruā sudoris misisset psensit ille penā intolerabilem ad mortē q̄si inducētē. Tūc ille sic ardeo clamās disparuit. Ex q̄ visiōe exposita scholaribꝫ relict scholas t seculū t religionē ingressus deo seruiuit.

Cum igitur timor seruí. ꝟ. I

lis qui respicit ꝑncipaliter penaz inferni vtilis sit. qz facit hoiem a multis malis abstinere ꝙto ostenditur pena illa esse grauioz z horribilioz tāto magis hz timeri z caueri. Et ī dō de grauitate eius videndū ē. Infernū aūt esse seu penā inferni que parata ē malis hominib⁹ post sepationē aīe a corpore. q̄ peccato originali cū quo oēs nascimur actualia peccata z mortalia adduderūt. in ꝑpetuū aīabus quidē eoz īmediate egressis de corpore corporib⁹ aūt ipsis p⁹ vltimaz resurrectionē sil' ab aīabus eoz resumptis cruciādis articul⁹ est fidei implicit⁹ z comprehensus in vltimo simboli cū dicit. vitā eternā. Unde dns iesus Joh. vi. ait. Uenit hora in qua oēs q̄ in monumētis sunt audiēt vocē filij dei. z q̄ audierint viuēt. Et q̄ bona fecerūt ibūt in resurrectionē iudicij. i. dānationis. de qua idē ait. Matth. xxv. se reprobis dicturū ꝑ sniam. Discedite a me maledicti in ignē eternū. qui parat⁹ ē dyabolo z angelis ei⁹. Athanasi⁹. hec est fides catholica quā nisi quisq̄ fideliē firmiterq̄ crediderit salu⁹ eē nō poterit. Sicut enī diuina iusticia q̄ reddit vnicuiq̄ ꝑm opera sua nullū bonū patit irremuneratū fore. ita z nullū malū impunitū. z sic aīa nō peccat nisi in corpore exns. nec corp⁹ sine aīa. ideo sil' in vtroq̄ punit Et qz peccatū pri⁹ cōcipit anteq̄ corpore perpetret. aīa ipsa pri⁹ punit. s. īmediate post sepationē. In corpore autē p⁹ resurrectionē generalem. Et qz q̄ntitas pene cōmēsurat q̄ntitati seu grauitati culpe. ꝑm illud Deut. xxv. Scōm mensurā peccī erit z plagarū modus. Grauitas aūt culpe seu offense attendit ex qualitate ꝓsone offense z ex volūtatis inordinatione z fi ꝓsone. Quanto enī ꝓsona offensa ē dignioz. tāto grauior est offensio. Et qz de⁹ qui offendit ꝑ quodlibet peccatuz ꝑcipue mortale. qz creatura ꝑ hoc auertit a deo ē infinite dignitatis. z bonū infinitū meret talez penā infinitā. Infinita aūt esse non pōt intensiue qz ꝙsumeret creatura. seruat infinitas in extensione. qz scz sp durat talis pena cū sit eterna. Et qz etiā cū voluntate fixa in tali peccato ꝓseuerat vsq̄ in finē vite. z postea in ꝑpetuū. ideo z dū ꝑmanet culpa sp durat z pena. Unī greg. in li. xij. dial'. Uoluissent iuq̄ si ne fine viuē. vt potuissent sine fine peccare. Q̄dūt b. qz sp viuere i pctō cupiūt q̄ peccare ñ desinūt dū viuūt. Ad magnā q̄ iusticiā ꝑtinet iudicātis vt nūq̄ careat supplicio. q̄ dū viuēt nūq̄ voluit carere pctō de pe. di. i. Per quodlibet autē mortale nisi peniteat hanc penā infernalem hō incurrit. Et hinc est qđ ait Jaco. apl's in canonica in epla. ij. Qui totā legē seruauerit offendat aūt in vno. fact⁹ est oīm reus. Hoc exponit glo. sup. c. i. de pe. di. v. triplr. Uno sic. Qui offendit in vno. s. ꝑceptoz legis. s. faciēs contra ipm ꝑceptū. ita pro illo damnab⁹ r. sicut z si oibus peccatis inuolut⁹ esset. Talis ē expositio Jnno. de pe. di. vi. c. vl. Jsta tñ similitudo ē in genere. q̄. s. ad dānatiōez nō in specie q̄ ad q̄ntitatem pene. nā vnūquodq̄ habet suā penam. Unī qui plura perpetrauerit acerbi⁹ punietur. Scōo exponit sic. Qui offendit in vno fact⁹ est oīm reus. oīm. s. virtutum. qz oēs amittit. qm̄ oīs virtus patit detrimentū ab vno vitio. Nā si quis cadit in auariciā. largitatem destruit z charitatē minorat. Amore enī pecunie vel violaret charitatem vl' saltē mīn⁹ amaret. sic z in alijs. Hec est expositio augu. de pe. di. v. c. i. Tertio mō sic. Qui offendit i vno id est in charitate que vnū nos facit cū deo. factus ē oīm re⁹. i. oīm beneficioz ingrat⁹. Ingrat⁹ enī extitit q̄ plen⁹ virtutib⁹ deū oīo non timuit. Jn b̄ fit quisq̄ culpabilioz q̄ est deo acceptior. Et hoc ē etiā. b. aug. de pe. di. v. vbi. s. offendit aūt in charitate q̄ mortaliter peccat. qz quodlibet mortale est p̄ charitatem dei vel ꝑmi ꝑm. b. tho. in sum. Et idem. s. q̄ quodlibet mortale sit sufficiēs ad penā subeundā infernalē dicit. b. aug. in omel. de igne purgatorij. Postq̄ enim numerauit mlta mortalia subdit. Quicūq̄ aliquod de istis peccatis. s. mortalib⁹ in se dñari cognouerit. nisi digne emandauerit. z a peccatis ipsis abstinuerit illo trāsitorio igne. de quo apl's ait. ipse tñ saluus erit quasi per ignē. i. Loz. iij. purgari nō poterit. sed eterna illum flāma sine vllo remedio trucidabit. di. xxv. §. alias ea.

Esse autem infernum z. §. II

punitionē maloz in alia vita. nō solū sacra scriptura veteris z noui testamenti b̄ docet aperte. sed z dicta doctoz sanctoz. ac etiā pluriū ethnicoz z cōis rō humana. infernū z maloz punitionē esse demonstrant Hoc p̄archē docuerūt dixit enī Jacob. Descēdam lugens filiū meū in infernū Gen. xxxvij. z loquebat de ioseph quē existimās deuoratū a fera. qz filij eius miserūt ad eum tunicā suā tāq̄ inuētā a casu sanguine cruentatā incōsolabiliē deflebat. vt ōt. b. aug⁹. q̄ timuit iacob ne tāto dolore absorberetur mēs ei⁹. q̄ ꝑter nimiā tristiciā descēderet ad locum dānatoruz. Moyses q̄z dux p̄pli isrl' prim⁹ dixit dathan z abyron maioribus natu de tribu iuda ꝓtemnētib⁹ mādata eius. Descendāt in infernū viuētes Nūi. xvi. qđ impletū est. Nā vt dicit ps. Aperta ē terra z deglutiuit dathan z operuit super congregationem abyron Prophete idem firmauerunt. Dicit enim Job. c. vij. Qui descenderit ad inferos non ascendet. Idem ca. xij. Uadam z non reuertar. ait in persona damnati ad terram tenebrosam z opertam mortis caligine. z nullus ordo sed sempiter⁹ horor inhabitat. Huius expositionem habes in p̄ma parte Dauid eximi⁹ prophetarum ps. lxxxv. Misericordia tua dñe magna est super me. qđ declarat. Eruisti animam meā ex inferno inferiori. scz. loco dānatoruz. ad quem locum descendisset merito peccatoz adulterij z homicidij. nec ex sua virtute vnq̄ potuisset exire. Unde in alio ps. xciij. ait. Nisi q̄ dom⁹ adiuuit me. s. misericordia gratie preuenientis. paulominꝰ habitasset in inferno anima mea. nō recedendo scilicz a peccato. Idem ps. de damnato peccatore ait. Frater non redimet. s. talis. frater scilicz christus redimet homo. quasi dicit. Non. Nam si christus nō redimit. id est non liberat talis. multo mīn⁹ purus homo. Non dabit deo placationē suam talis dānatus per quecūq̄ q̄ fecerit de genere bonoz vel elemosinas z preciū redemptionis anime sue. laborabit in eternum in penis. scz z viuet adhuc in finez. z infra. Sicut oues in inferno positi sunt vnus super alium cōstipati. mors depascet eos z dñabuntur eoz iusti ꝛc. Esayas de lucifero. c. xiij. detracta ē ad īferos superbia tua cōcidit cadauer tuū

Cadauer luciferi sunt oēs reprobi, in quib⁹ vitiꝰ se tenet⁹ vt cadauer hītat per effectū malicie, qui tandē sit cum eo cadūt in infernū, .r.c. vltimo. Ignis eorū nō extinguet⁹ z vermis eoꝝ nō morit⁹. Apli b̄ predicauerūt, ij. petri, ij. rudēt⁹ inferni detractos in tartarū ⁊c. Et Job. apocal. xx. Infern⁹ z mors dederūt mortuos suos. Deniq; ipsa veritas dei fili⁹ vt fidēti⁹ hō ambularet ad veritatē, s. fidei ait. Ue tibi corozayn, ve tibi bethsayda, z infra. Uerūtamē dico vobis tyro z sydoni remissi⁹ erit in die iudicij q̄ vobis Et tu capharnaū, nūq̄d in celū exaltabaris vsq; in infernū descendēs Math. xi. b. aug. Noie assumpto nō deo ꝓsumpto venies fundauit z stabiliuit fidem annūcians nō solū premia iustoꝝ. sed z supplicia reproboꝝ. Math. xxv. Jbūt hi, s. iniqui repulsi ab eo in suppliciū eternū. Justi autē in vitam eternam. Et Math. xiij. In ꝓsumatōe seculi exibūt angeli z separabūt malos de medio iustoꝝ. z mittent eos in caminū ignis. Jbi erit flet⁹ z stridor dentiū. Exemplum autē nō parabolā rm̄ sed historiā verā iudeis ꝓposuit. diuitis epulonis q̄ indueb⁹ purpura z byssō z epulab⁹ q̄tidie splendide. Qui dives mortu⁹ sepultus ē in inferno. Et cū cruciarek in illa flāma z guttā aque postulasset ad refrigerandā linguā obtinere nō valuit Lu. xvi. Hoc idē cuilibet bñ mente dispositorō suadet. Nā quilibet rex z ꝓnceps ciuilit̄ ordinat⁹ i regimine suo. b; tria loca mansionū. Habet aulā regiā ad amicos z sodales z filios recipiendū delectādū z secreta sua eis reuelandū. Et ille loc⁹ d; esse pulcerrim⁹ z honestissim⁹ bñ mundus z ornat⁹, habet z aliū locū magis infimū vbi fiunt nccria a seruis, vt coq̄na, stabulū z hmōi. Est z tert⁹ locus infimior et obiectior, vbi est carcer reoꝝ. Prim⁹ loc⁹ est cōmensaliū z amicissimoꝝ regis. Scōs seruoꝝ z iumentoꝝ Tert⁹ malefactoꝝ z debitoꝝ. Ex igit̄ dñs deus sit rex regū z dñs dñantiū Apocal. xix. ordinatissimus ex infinita sapia z iustissim⁹, decēs est vt hēat tria loca. Prim⁹ est celū vbi manifestat gl̄iam suam amicis suis. z filijs adoptiuis. videntib⁹ eū facie ad faciem vñ reficiunt ineffabilit̄ ei⁹ fruitiōe. Scōs loc⁹ ē mundus iste vbi diūsa exercent officia z labores a seruis suis. ac etiā iumenta boīm irrōnabiliū ab eo pascuntur. Et cū loc⁹ iste plen⁹ sit labore z erūna, tm̄ tanta ē boīm cecitas vt etiā sub sentib⁹ delicias putāt inq̄t Iob. sed si ista qua bona hui⁹ vite cuꝝ tanta anxietate mixta ita delectāt z placent vt boīes in eis ꝓstituāt finē suū. q̄nto magis dꝫ boīes allicere excellētia z sūma pfectio bonoꝝ supne habitationis. Tert⁹ locus est infern⁹ vbi rei z iudicati arcant. vt malefactores i carcere. De q̄ Esa. xxix. Congregabunt sicut in ꝓgregatione vni⁹ fasc⁹. z claudent⁹ in carcere ꝑpetuo. Pōt z alia rō adduci. Quanto enī in aliquo dño plures z maiores virtutes reducēt, tāto glorioſior apparet, et inde magis laudab⁹. Justicia autē est maxima z excellens virt⁹. Et vt dicit cycero z pbs. Mirabiles splēdores sunt in ea nec hesper⁹ nec lucifer ē ita clar⁹. Et ū g̃ in deo manifestab⁹ potētia in rex creatiōe. Sapientia in mūdi gubernatione. Charitas z misēdia in redēptione z glorificatione. vt etiā appareat iustitia in deo oportet vt sit infern⁹ in quo cruciēt⁹ mali ⁊c. Scti doctores b̄ asserunt in suis doctrinis. b. aug. de pe. di. vij. c. vlti. Qui ī penitēs morit⁹ oīo morit⁹ z eternaliter cruciab⁹. Ob hoc sine fine torquet⁹. q; nūq̄ ꝓtute dotab⁹. sp plen⁹ iniquitate. sp sine charitate. torquet⁹ sine fine. Idē in alio loco. Ue illis q̄bus prepar⁹ dolor vermiū. ardor flāmar. sitis sine extinctiōe. stridor dentium. lachryme oculoꝝ. tenebre exteriores sine luce. pena interminabilis. Ubi nō ē vllus bonor siue agnitio primi. sed ꝓtinu⁹ dolor z gemitus. Ubi mors appetit⁹ z nō dabit⁹. vbi nō est honor seruoꝝ z regis nec dñs sup seruū. Nec mr̄ diligent filiū aut filiā. nec fili⁹ honorat⁹ prez. vbi ē oē malū z oīs indignatio z feror. z amaritudo abūdat. Itē grego. in li. moral. In inferno ē frig⁹ insupabile. ignis inextinguibil⁹. ꝑmis imortalis. feror intolerabil⁹. tenebre palpabiles. flagella cedentiū. horrida visio demonū. cōfusio pctoꝝ. desperatio oīm bonoꝝ. Itē. psper in li. de vita ꝺplatiua ait de pctōrib⁹. Quid eis ꝓdest humanū vitare iudiciū cū si in malo ꝑseuerauerint ituri sunt in eternuꝫ deo retribuēte suppliciū. q; si suipsi iudices fiāt. z veluti sue inq̄tatis vltores. s. penitēdo tpalib⁹ penis mutabūt eterna supplicia. z lachrymis ex vera cordis contritiōe fluentib⁹ restringēt eterni ignis incēdia. de pe. di. i. facil⁹. Exēpla sūt plura. Juuenis ille quē suscitauit Jo. euāgelista retulit cūctis q̄ astabāt popul⁹ audientib⁹ de penis inferni q̄s viderat in alio seculo illos meruisse q̄s penituerat mundū reliq̄sse. Tres iuuenes q̄s legit⁹ suscitatos p⁹ morte hieronymi meritis ei⁹ posita tunica sup hos referebāt de penis intolerabilib⁹ inferni. Grego. in. iiij. dyalo. narrat multa exēpla de penis inferni ⁊c. Platonici pbi ait aug. in xxi. de ciui. dei. ipunita nulla volunt esse pctā. Hinc maronis. i. virgilij in. vi. Eñ. illa snia de aiab⁹ separatis a corpe ait. Hinc metuūt. cupiūt. gaudētq;. dolēt q;. Nec auras suscipiunt. clause tenebris z carcere ceco. Quin z supmo cū luie vita reliquit. i. cū recedunt de vita ista. Non tm̄ oē malū miser⁹ nec fundit⁹ oēs corpe excedūt pestes penit⁹q; nccē est multa diu cōcreta modis mollescere mir⁹. Ergo exercent⁹ penis veterūq; maloꝝ supplicia expendūt. Illic pandunt⁹ inaues suspēse ad ventos. Illis sub gurgite vasto infectū eluit⁹ scel⁹. aut exurit⁹ igni. hec ille. Et quib⁹ verb⁹ ostēdit⁹ pctā in alia vita puniri. q̄uis nō pfecte isti intellexerit infernū. put fides fatet⁹ ex scpturis dīnis. Judei q̄z z saraceni in sua lege hūt malos i alia vita puniri variis modis pl⁹ z min⁹.

Septem sunt que ostē. §. III

dunt grauitatē pene infernalis, ex q̄rū ꝓsideratiōe insurgit merito in boīe tior seruil. Et q̄ etiā ipsi dānati videtes. s. p experientiā. turbabūt tiore horribili. z i subitatiōe insperate salut⁹, p̄ angustia spūs gemētes et pniam agētes. vt ör. Sap. v. Sed pnia illoꝝ inutil⁹ Descēdūt g̃ i infernū viuētes ait ꝓpha. ps. liij. s. duz viuūt descēdāt ad infernū. ꝓsiderādo illas penas. et timēdo pniam agāt. z ipa erit fructuosa.

Primū ergo est loci ipsi⁹ qualitas.
Scōm est penarū quantitas.
Tertiū est torꝝ atrocitas.
Quartū est aiarū infelicitas.
Quintū est corpoꝝ penalitas.
Sextū diuine ire implacabilitas.

Septimū omnis boni egestas.

¶ Quantū ad primū sciendū, q̄ fm diuersa noīa talis loci q̄ habenf ex sacra scptura, vel etiā ex libris gētiliū, compbendunf horribiles t timēde q̄litates loci infernalis. Primo enī talis locꝰ dicitur infernꝰ qō nomē est vsitatꝰ alīs, Eccī. li. Vita mea erat appropinquās in inferno deorsum. Dicif aūt infernus ab in, qz est infra, i. subtꝰ terā in centro eius. Vñ t maxime distāt a celo, ibi enī est locꝰ inferni, q̄ ad situm, vt dicif cōiter t credif. Cū enim xp̄s fm articulū fidei descēderit in morte fm aīaz eiꝰ ad inferos, ad limbū videlz patrū, iuxt quem q̄ētū ad situm ē purgatorīū, t postea limbꝰ paruulorū qui cū originali decedūt. Sub his oībus infra est locꝰ dānatorū fm, bertho, t alios in, iij. Esa, xxx. dicif. Uallis tophet preparata est, ab heri, i, ab initio, a rege, s. deo p̄parata, profunda t dilata. Nutrimēta eiꝰ ignis t ligna multa, s. peccata que secū portāt boīes. flatus dñi q̄si torrens t sufflans in bellum. Flatus dñi t iusticia sua. Tophet interpretaf gebenna pauoris, p̄pter hoc etiā, scz qz in p̄fundo loco dicif abyssus, q̄ importat vorago nē cuiꝰ fundus nō videf. vñ legio demonū q̄ inuaserat quendā obuiantē xp̄o rogabat iesum ne mittēt in abyssum, i, locū inferni, sed p̄mitteret eiecta ab obsesso intrare in gregē porcorū vicinū loco. Qui p̄missi in illos, ingressi cū impetu in mare eos īmerserūt. Lu. viij. In vitaspatrū legif, q̄ cū beatꝰ macharius p heremū ambularet inuenit caluariā hoīs, quā virga sua tangēs interrogauit quis in vita p̄ti fuisset. Cui rñdit q̄ fuerat sacerdos gentiliū in eo loco, adūctiens q̄ q̄ētū distabat celū a terra, tantaz habebat de igne sup caput suū cū alīs paganis. Et tantūdē ab infra sub eo esset ignis in q̄ cruciebanf mali xp̄iani, t q̄ xp̄m negauerāt. Et ideo bñ dicif Eccī, i. Profundū abyssi, i. inferni, quis dimensus ē, q, d, nullꝰ, nisi deꝰ aut forte dyabolus. Et ad hoc facit q̄ legif in libro de. vij. donis, videlz q̄ cū quidā mgr̄ ānuatim faceret solēne festū in natali btī bartholomei apli, ob eiꝰ deuotionē singularē multos inuitāndo, celebrando, t p̄dicando, cū p̄dicaret intrauit eccliam in specie cuiusdā speciosissime t ornatissime dñe dyabolꝰ t sedit añ oculos dicti mgr̄i, q̄ in eum oculos iacies excitauit concupiscētiā eiꝰ. Et finito sermone fecit eā inuitari cū alīs ad p̄andū, q̄ cū alīs residens nitebaf magis ac magis aīm suū accēdere in sui amorē. Sed, b, bartholomeꝰ patronꝰ eiꝰ a periculo eū liberauit. Nā in specie pegrini apparēs, portā dom̄ pulsans, rogauit vt amore scī bartholomei introduceref ad mgr̄m illū. Qō cum nō fieret dissuadēte dña, misit ei panē quē accipe rēnuit. sed rogauit vt vel saltē per nunciciū responderet, q̄d esset maxīe p̄riū boī. Respōdit mgr̄ q̄ essz risibile. Sed dña illa adiecit q̄ magis p̄riū esset peccatū, qz hō cōcipif, nascif, t viuit cū eo. Rñdit peregrinꝰ q̄ bñ dixerat mgr̄. Sed dña meliꝰ, Proposuit t scdam q̄em, interrogās q̄s esset locꝰ vnius pedis, vbi dñs in terra plura fecisset mirabilia. Rñdit mgr̄ q̄ erat locꝰ vbi affixa fuit crux xp̄i, q̄ñ opatꝰ est salutē in medio terre. Sed dixit domina q̄ nō illud erat. sed facies boīs siue caput in q̄ q̄si est minor mundus. Approbat apls sniam dñe, magis q̄ mgr̄i. Tertiā q̄em ei fecit, videlz q̄ntū distat a sūmo celi vsq̄ ad p̄fundū inferni. Lunq̄ mgr̄ hesitaret sup hac re, nec q̄d responderet occurreret, respondit dña illa .i, diabolꝰ. Modo bñ video q̄ deteg̃or. Ego hoc vnq̄ bñ noui q̄ de altero ad alterū descendi. Et b̄ oportet q̄ tibi nūc ostendā. t dyabolus cū magno sonitu t eiulatu in abyssum se p̄cipitauit t peregrinꝰ nusq̄ cōparuit. Aliud sile legif de Andrea aplo, lz nō in totū. ¶ Scōo dicif talis locꝰ dānatorū, caminꝰ ignis. Math. xiij. Sic erit in cōsumatione seculi. Exibūt angeli, t sepabunt malos de medio iustorū t mittēt eos in caminū ignis. In camino duo cōsiderant. Ignis ad infra, t fumꝰ supra obscurus, p̄pter ignez intelligif gebenna. Christꝰ Meliꝰ est tibi vnū oculū habentē vel vnū pedē introire in vitaz q̄ duos oculos habentē vel duas manꝰ vel pedes habentē mitti in gebennā. Math. viij. Et dicif gebenna q̄si generās ignem vel generans ethnā. q̄ est mons in sicilia ignē eructuās. Et interpretaf vallis tristicie, qz ex cruciatu eiꝰ aīa habet magnā tristiciā t dolorē. Cū anima cōsiderat se detineri t q̄si alligari a re infima, cū ipsa sit nobilissima, magna tristicia absorbet. Naturaliē enim ignobile nō habet virtutē in nobiliū sed ecōtra. Sed vt instrumentū diuine iusticie ignis agit in aīam dānati, nō consumendo sed affligendo p modū detentiōis vel inflictionis. Unde dñs p moysen Deut. xxxij. Ignis succēsus est in furore meo, t ardebit vsq̄ ad inferni nouissima, i. vindicta seu punitio peccatoribꝰ, hic incipiet multis modis crucians peccatores, t postea in inferno plenior erit. Hic ignis ait, b, augꝰ. miro modo ē grauis excellit enī omnem penaz quā vnq̄ aliquis expertꝰ est in vita ista, di. xxvi. §. alīs. Et si hoc dicit beatꝰ aug. de igne purgatorīū, multo magis intelligendum est de igne inferni cū grauior sit pena inferni q̄ purgatorīj sine cōparatione. Laminꝰ ex parte superioris habet obscuritatē fumi. vnde t tenebrositatē. Et p̄pter hoc dicif etiam locus ille tenebre exteriores Math. xxij. Ligatis manibꝰ t pedibꝰ mittite eū in tenebras exteriores, ibi erit fletus t stridor dentiū. Dictū fuit a rege de eo qui in nuptijs nō fuit cū veste nuptiali et significat quēlibet qui in eccl̄ia manet sine charitate. Quāuis enī ibi sit ignis nō tū lucet eis. Sed est obscurus sicut flāma in lignis humidissimis est obscura p̄pter fumū Apocal. ix. De fumo putei obscuratꝰ est aer. Idem ascēdit fumꝰ tormentorū eiꝰ in secula seculoz. In huius figuram legif Exo. x. de tenebris a deo īmissis egyptijs obduratis, q̄ vir non est motus de loco suo nec cognouit fratrē suū p̄opter tenebras horribiles t palpabiles. Et Sap. xvij. dicif. Nulla vis ignis poterat illuīare noctem illā horribilez aut limpide sidez flāme. Sunt ergo tales ille tenebre cū igne, vt aliquid luceat ad dānatorū maiorem ꝯfusionem t nō ad consolationē. Unde beatꝰ grego. in li, moral. Illa vltrix flāma vitioꝝ concremationē q̄dem habet sed lumen nō habet. Ille ignis ad cōsolationem lumē non habet vt luceat. sed tm̄ vt magis torqueat ad aliquid lucet, maz sequaces suos in tormento secum reprobi visuri sunt. quorum amore deliquerunt. hec ille. Experimur quotidie, q̄ sicut dulce lumen t delectabile est oculis videre solem, vt dicit Salomon, ita manere diu in tenebris est

valde tediosus, vt cū noctes sint prolixe vt in hyeme nisi lumen adsit attediat bō. z silr qñ diu aer ē nubilosus, q̄d autē cū semper tenebre sint durature. Narrat grego. in li. dyalogoz. q̄ quidā solitari⁹ sanctus bō quibusdā romanis nauigātib⁹ z applicantib⁹ ad insulā in qua morabat. ac visitantibus eum, audita fama sctitatis ei⁹, retulit Theodoricū regē ytalie esse defunctū narrās se vidisse in spū ipsum theodoricū pessimū tyranū duci discalciatū vinctis manib⁹. et pñci in ollā vulcani a papa iohanne quem in custodia carceris affligendo occiderat. Et symacho patricio quē iniuste ferro trucidauerat. Refert etiaz. b. gregogo. idē. Q⁹ quidā miles roman⁹ eductus a corpore, z postea cito rediēs narrauit se vidisse pontē altum z artū. sub quo currebat fluui⁹ nigerrim⁹ z caligino⁹ nebulam fetoris intolerabilē exalans. vltra quē pontem vidit prata virentia z florētia suauissimi odoris quo reficiebant z satiabant ambulantes z habitantes illic dñice lucis plene erāt mansiones. Ibiq̄ mire potentie edificabat dom⁹ aureis laterculis. Et alij boies alias domos edificabāt diūse etatis z sexus iuxta ripam fluminis habitacula aliqua tāgebant a nebula fetoris. Aliqui ẏo de pōte labebant in fluuium. Justi ẏo transibāt. Ibi vidit petrū maiorē familie ec clesiastice multo ferro depressum z demersum in flumine. Dictūq̄ est q̄ ideo b̄ patiebat. q̄ pl⁹ crudelitatis desiderio q̄s obedientia vel corrigendi zelo plagas inferebat. Vidit z quendā peregrinū sacerdotē cum magna celeritate z sinceritate transeuntē. Vidit z ste phanū quendā cui⁹ pes dū vellet trāsire p pontem lapsus ē. z a teterrimis viris ex flumine surgentibus ex media pte corporis a ponte eiect⁹ trahebat per corpas inferi⁹. Sed q̄d de eo postea actum sit ignorauit Erat q̄ppe vir ille lasciu⁹ z luxuriosus. z iō per corpas trahebat. Erat z elemosinarz. z hoc eū tenebat suspēsum. Est ergo loc⁹ igne⁹ z tenebrosus seu nebulosus Tertio est loc⁹ intemperatus. Un̄ dicit auern⁹. De b̄ noie patet in hymno. Et auerni ignib⁹ ipi crememur acri⁹. Et virgili⁹ in eneidos. vi. Facil descensus auerni. Sed reuocare grad⁹ supasq̄ euadere ad auras hic op⁹ hic labor est. Et dicit auern⁹ quasi sine materia tpamenti. q̄ erit ibi q̄litatū ineq̄litas. Nulla temperies erit ibi. sed oīa seuient quasi in summo gradu. Ignis ardore vehementissimus frig⁹ intensissimū. z sic de alijs. Sap̄. v. Pugnabit p eo orbis terrarū ꝯ insensatos. Job. xxiij. Ab aquis niuiū trāsibūt ad calorē nimiū. Qui dolor quant⁹ sit aliquantulū pūt intelligere lotrices pannoz. q̄ tpe hyemis de riparia cōgelata veniūt ad ignē. Un̄. b. grego. in lib. moral. tractās illud Job. x. Ubi null⁹ ordo sed sempitern⁹ horror inhabitat inquit. Iō nullus ordo q⁹ miseris erit mors sine morte. finis sine fine. defect⁹ sine defectōne. Mors enī. i. pena mortalis ibi viuit. Finis sp incipit. defect⁹ deficere nescit. Quia mors bibit z nō extinguit. dolor excruciat. sed nullaten⁹ dolorē fugat Flāma comburit. sed nullaten⁹ tenebras expellit. Et ita supplicia ordinē nō bñt. q⁹ nō suā per oīa q̄litatē renēt. s. sicut hic. Sēpitern⁹ q̄s horror ibi inhabitat. q⁹ hec flāma q̄ succēdit illuminat. Ibi ignis ille crucians. obscurat. Hic met⁹ amittit cū tolerari incipit q̄ timebat. Illic z dolor dilaniat z pauor angustat. Horrēdo igitur mō tunc erit reprobis dolor cum formidatione. flāma cū obscuritate. Et q⁹ a voluntate sui cōditoris discrepauit peccator. iō a suis qualitatibus tormēta discordabūt. hec. b. grego. Et q⁹ aplus dicit. ad Ro. xiij. Que a deo sunt ordinata sunt. Locus autem auerni siue inferni a deo ē parat⁹. ideo z ibi vticq̄ ordo est diuine puidentie. Ordo enī diffinitur ab aug. xix. de ciui. dei. esse partiū disparitatiq̄ rez sua vnicuiq̄ loco ꝯgruēti tribuēs dispositio. Locus ꝯueniēs grauibus est terra. Et q⁹ reprobi quoz iniq̄tates vt ait p̄s. xxxvij. Sicut on⁹ graue grauate sūt super eos. cū ipso ꝯamine binc recedūt. apte in centro terre collocant auerni. z q⁹ paria peccata pari pena puniunt. z sic cū silr apte collocant. Ideo dicit dom⁹. Colligite zizaniā in vasciculos suos ad cōburendū. vt auari cū auaris. superbi cum superbis. luxuriosi cū luxuriosis collocati sint. sicut z hic cōuersati. Et q⁹ sicut oīm rerum de⁹. ita z peccatoz z supplicio rū nouit mensurā. vt mensura grauitatz pene sit ꝑ mensurā q̄nitatis culpe. dicente dño ministris suis Apocal. Quantū se exaltauit z in delicijs fuit. tantum date ei tormentū z luctū. Et Sap̄. vi. Fortiozibus. s. maiori deformitate voluntatis peccantib⁹. fortior instat cruciatio. Ideo qui abundanti⁹ peccauit z grauit⁹. ordo diuine iusticie grauit⁹ punit. Sed intelligit ibi nō esse ordo. q⁹ nō seruāt ille res ordinem illum quē hic habuerunt vt flāma ignis que hic comburit z illuminat. nō autem ibi. Sed nec ibi seruabitur q̄ō videlz cōiter dicit in. vi. Eñ. Solaciū est miseris. socios habere penarū. Un̄ dicit. b. aug. Non bi q̄s monem⁹ agere pniam q̄runt sibi comites ad supplicia. nec gaudēt. q⁹ mlt⁹ bēbūt sibi sites. s. ī penis Nā ñ. ꝓ̄ea min⁹ ardebūt. q⁹ cū mlt⁹ ardebūt. ū. q. i. mlti. imo pl⁹ crucisabūt. z p̄cipue q̄ ad eos q̄s suo exemplo vel occasiōe traxerūt ad malū. Et ꝓpterea dives sepult⁹ in inferno petebat mitti lazarū ad monē dū frēs suos. vt agerēt pniam. ne irēt ad locū tormētoz. non q⁹ ex charitate compateret eis sed q⁹ maius sibi parabat supplicīū ex dānatione fratrū. cū exemplo vel alijs modis esset occasio peccatoz illoz. Sicut enī ex multitudine vbi ē ordo resultat pulcritudo q̄ delectat. z quanto maioz multitudo. tanto maioz pulcritudo z delectatio. Ita vbi nō est ordo. quanto maioz multitudo. tāto maioz cōfusio z afflictio in eis Quanta aūt sit multitudo dānatoz de facili pōt p̄cipi. ex eo q⁹ xp̄s dicit Math. vij. Lata est via q̄ ducit ad pditionem. z multi incedunt per eam. z arta z angusta via que ducit ad vitā. via. s. virtutū. z pauci vadunt per eam. Omnes infideles ad infernū tendunt. Et fideles xp̄iani simlit̄. qui mandata dei nō seruant. Et his plen⁹ est mundus. Timete ergo eū. Math. x. Qui potest aiam z corp⁹ perdere in gehēnam. que est loc⁹ intemperat⁹. inordinatus z horridus. Quarto est loc⁹ fetidus z īmundus. Et ꝓpterea dicit lacus z pute⁹. p̄s. xxxix. Eduxit me de lacu miserie. z de luto fecis. i. de inferno in quē quis se proijcit merito cum peccat mortaliter. sed iude exire non valet. nisi educatur a deo per gratiā suaz. Dicitur z puteus. Apoca. ix. De puteo abyssi obscurat⁹ ē aer. Et potest dici pute⁹ a puteo. i. a fetore. Est enim quasi latrina mundi z quasi sentina vbi omnes sordes cō

fluunt. Un̄ dicit basili⁹. q dn̄s in fine mūdi purgabit oīa elementa. z oēm immundiciā eoꝝ. z virtutē lesiuā ꝓiciet in infernū. vt cloacā ad penā dānatoꝝ. Qualitates eoꝝ delectabiles in eis remanebunt ad gloriā beatoꝝ z eoꝝ decorem. sicut ignis bz cōburendo viua affligere. bz z illuminare. Uirtutē g̈ afflicti⁹ uā ꝓiciet in infernū. illuminatiuā sibi dimittendo. In hmōi locis manēt frequenē serpētes. draconesq; ẏmes. Deut. xxxij. Dentes bestiarū immittam in eos cū furore trahentiū sup terram atq; serpentiū. Et esa. xliij. Subter te sternet tinea. z opimentū tuū erunt ẏmes. dicit de nabuchodonosoꝛ z dyabolo. b. August. in li. de ci. dei. magis intelligit de ẏme spū ali. scz remorsu ꝯscie q̄ semper mordet eos. z ideo nō morit de pcīs cōmissis. ꝓpter q̄ deuenerūt ad tantā miseriā dānatiōis eterne. Legit in vitasfratrū. q cū bononie eēt quidā scholaris nobilis q̄ illuc ad studendū de alijs ꝓtib⁹ aduenerat multis pompis. vanitatib⁹ z lasciuijs erat dedit⁹. Huc visitās suppriorē cōuent⁹ bonoñ. ordinis p̄dicatoꝝ. q̄ z ipse cōpatriota ei⁹ fuerat. cepit eum alloqui. Sed p̄fat⁹ scholaris timens ne cōpūctiua aliqua diceret sibi. q̄ eū haberēt retrahere a voluptatib⁹ mūdi. fecit pactū cū eo ne de reb⁹ spūalib⁹ aliquid sibi loquereť. si vellet diuti⁹ cōfabulari cū eo. qđ ille ꝓmisit se factuꝝ. ita tñ q̄ in fine eoꝝ colloquij tm̄ duo ẏba scripture sibi ꝓponeret ꝓstq̄ g̈ de multis z varijs reb⁹ de parentib⁹ eoꝝ z amicis ac notis habuerūt sermonē. Demū ab eo volens recedere dixit illa duo ẏba scꝑture. volo vobis dicere vt cōuenim⁹. At ille. Dicas cito z breuiť. Et suppriorꝝ. Scriptū ē in esaia. xliij. c. deynoq; q̄ se tradit delicijs z vanitatib⁹ mūdi. q̄ in alia vita hoc ei eueniet. Subter te sternet tinea. z opimentū tuuꝝ erūt ẏmes. z inde recessit. Ita aūt inhesit firmiť. hoc verbū menti ei⁹. vt nullo pacto posset a corde ei⁹ illō excidere. Sed ei⁹ recolēdo inde ꝯsiderabat qūo posset sustinere talē lectū vermiū z tineaꝝ sp q̄ nec morsum pulicis patienť ferret. Cūq; socios vanos ipse quereret z solacijs se applicaret. vt illi⁹ ẏbi obliuiscereť z ꝯsideratiōis talis cruciat⁹ vermiū z tineaꝝ. nec aliq̄ mō a mēte sua valeret reijcere die noctuq;. Demū verbis illi⁹ cōpunct⁹ seculum deserēs. religionez ingressus. deo se ibi deuouit. Quinto loc⁹ ille est tumultuosus. Un̄ tartar⁹ dicit a strepitu z ꝓtentiōe ri ꝓsa. Esa. iij. Tumultuabiť puer ɔ senē. z ignobilis ɔ nobilem. fili⁹ obiurgabit patrē. z pater filiū. Un̄ legit in li. de. vij. donis. q cū quidā vsurari⁹ infirmabat ad mortē. nec sacerdos vellet ei sacra ɔferre. nisi restitueret. vel cautionē faceret. Ille aūt nollet. Uxor tabank ad ꝺ eū filij ne ad infernū descēderet moriēs. Et ille. vos nescitis q̄d petat⁹. Oporteret vos ire ad hospitale si vellem cūcta restituere male ablata. melius est cōmittere se misēdie dei q̄s misēdie hoīm. Mortuus igit ille sepult⁹ ē in infernū. Et filijs autem ei⁹ duob⁹ dixit vn⁹ ad alterū. Pater nr̄ dānat⁹ est. Nō volim⁹ imitari eū retinēdo vsuras ab eo extortas. sed reddam⁹ creditoribus. vt saluari possim⁹. At ille Ego pre q̄ me ꝺtingit volo gaudere. ego nō feci vsuram. Et q̄ ipse qui extorsit nō restituit. ipse luat penā. Alē portionē suam restituit. z seculū deserens dei obsequio se totū tradidit. Dū aūt q̄ in seculo remāserat. mūdanis se īmergeret infirmat⁹ ad mortē nec penitens ad tartarū secut⁹ est patrē. Quod frater audiēs rogauit deū vt sibi aliquo mō ostenderet statū eoꝝ in alio seculo. Una igit dieꝝ cū oraret. vidit terrā apertam. z in īmo patrē in flāmis inferni sepultū. z filiū eius fratrē suū super eū iacentem. maledicebatq; pater filiuꝝ dicēs. Maledicta sit hora in q̄ te genui. z tu sis maledictus. qz ꝓpter te ego feci vsuras. nec volui restituere. ne dimitterē te pauperem. z ꝓpter hoc cruciorꝝ in hac flāma. Et fili⁹ econtra. Maledict⁹ sis tu pat̄ z maledicta sit dies in q̄ me genuisti. Tu me exēplo tuo docuisti fenerari. z vsuras extortas noluisti reddere. sed mihi reliquisti. ꝓpter qđ in perpetuū cruciorꝝ. Qđ cernēs ille gratias deo egit q̄ eū liberauit de tanto malo. Sexto est locus dānatoꝝ loc⁹ obliuiosus z occult⁹. vñ a gentilib⁹ lethes dicit. z interpretat obliuio. qz sc̄z sui. i. ei⁹ qui est dānat⁹ tradūt eū obliuioni. Et de⁹ etiā videt eoꝝ obliuisci. inq̄tum. s. nō liberat eos ab illis penis. p̄s. Nec memor ero nois eoꝝ p labia mea. pōt dicere de⁹ de eis. Amici z ꝓpinqui carnales cito tradūt obliuioni. qđ p̄z. qz modica suffragia faciūt p eis. q̄nīmo nec illa q̄ illi legarūt. Et si nesciāt illis nō posse ꝓdesse. ꝯcū nō nouerint si sunt in purgatorio vel ī inferno. Un̄ accidit eis sicut de pincerna pharaonis. q̄ in ꝓsperitate ꝯstitut⁹ oblit⁹ ē iosephi. q̄ in carcere erat. q̄ ei bñficiū faciēs interp̄tat⁹ ex somnio suo sui liberationē. z si ei se recōmēdaret. oblit⁹ est ciro ei⁹. Ōīm q̄z z ipse dānat⁹ obliuiscit. ex quib⁹ posset in aliq̄ ꝺsolari. Nā si memorie occurrūt gaudia vana. z delectatōes q̄s habuit ī mūdo. ꝺ est eis ad cruciatum. qz p illa cognoscūt se deo ꝓuatos z oī bono. Septimo est loc⁹ piculosus. Un̄ ōr baratrū in hymno. Lōsurgit xp̄s tumulo. victor redit de baratro. Et ōr baratꝝ. q̄si latitudo arta qz est lat⁹ loc⁹ ad ingrediendū. sed art⁹ ad exeundū. adeo q̄ null⁹ pōt exire. Matth. v. Non exies inde q̄usq; reddas nouissimū q̄drantē. z Mat. xvij. Tradidit eū tortoribus q̄usq; redderet vniūsū debitū. Et qz ibi nō ē loc⁹ satisfactiōis. vñ nō bz qđ reddat. nūq̄ egrediet de loco. sz ibi sp penas luet. Dr̄ z hereb⁹ a gētilib⁹. qz sp adberet illi tali pena. Un̄ z si dyabolus vel aīa dānati ad hora de illo loco exeat. vt appareat alicui deo disponente. secuꝝ tñ portat infernū. et sp ei illa pena inhēt. Qz autem dixerūt demōes xpo clamādo. Uenisti añ tps torqre nos. Mat. viij. nō sic ē intelligēdū tāq; p⁹ nō cruciarent. Sed qz aliqđ accidētale supplicij tūc additū est eis ꝓpē p̄sūptionē eoꝝ. Dr̄ acheronta a gētilib⁹. i. luctuos⁹. vel acheronta ab a qđ ē sine. z cheronta qđ est sal⁹. qz sine salute sūt lachrime ille. Mat. xiij. Ibi erit fletꝰ z stridor dentiū. Esa. v. Dilatauit infern⁹ aiam suam. z aperuit os suū absq; vllo termīo. p̄s. lxvij. Neq; vrgeat sup me pute⁹ os suū. Pute⁹ ē pfūditas būane iniq̄tatis. in quē si ceciderit. nō claudet sup te os suū. si nō clauseris os tuū. Cōfitere g̈ z dic. De pfūdis clamaui ad te dn̄e. Claudit os suū ei q̄ ꝺfitet. iuxt illud. Bti q̄rū remisse sūt iniq̄tates. z q̄rū tecta sūt pcā. Quidā senex migrās cū crederet mortu⁹ ad se reuers⁹ fleuit in cōsolabiliť dicēs freq̄nť. Ue mihi qz ñ fleui. ve mihi qz ñ fleui. ve mihi qz ñ fleui. Flet⁹ aūt illic erit ifructuosus q̄ b ē vtil⁹ z ꝓciosus. b. Aug⁹. Frustra ibi flebūt

peccatores, qui maloꝝ suoꝝ veniã nõ consequent.

De punitiõe reprobo. §. IIII

rũ in corporibꝫ pᵒ vltimã resurrectionẽ, qᵒ cruciabuntur in igne inferni cõtinue, nec tñ ꝯsument vel deficient Math. xxv. Dicet iudex vniuersoꝝ dñs ihesus reprobis, ꝺ a sinistris erũt iudicãdi resuscitatis in corporibꝫ suis, Discedite a me maledicti in ignẽ eternũ Et eccl. vij. Uindicta, i. punitio carnis ipꝰ ignis et ꝯmis. Hic ignis ait. b. aug. excellit oẽm penã quam aliqꝭ vnqꝫ est expᵗ in vita ista. Dicit cõtẽ a sapientibꝫ ignẽ nr̃m ꝺ vtimur esse q̃si ignis pictᵒ respectu illiᵒ ignis infernal. qꝝ ita est afflictiuᵒ qᵒ respectu eius ignis nr̃ nullã afflictionẽ videt ingerere humano corpori posito sup eũ. Sed si aliqꝭ nũc cũ casu tangit ab igne isto, sentit dolorẽ intensũ, ꝺ faciet miser dãnatᵒ ibi sp mansurũ. Esa. Quis de vob habitare poterit cũ ardoribꝫ sempiternis. qꝭ habitabit cuꝝ igne deuorãte. Et qꝝ infidelibꝫ videtur corpᵒ humanũ in igne manere z nõ ꝯsumi, ipossibile voluit deᵒ ostendere p exẽplũ triũ pueroꝝ, ananie, azarie, z missaelis ꝺ missi sunt a nabuchodonosoꝛ in fornacẽ ardentem nec tñ ꝯsũpti ab igne Dañ. iij. In multis ꝙꝫ rebus naturalibꝫ oñdit deᵒ multa fieri prꝛeᵗ solitũ cursũ nature in aliꝭ rebꝫ. Sicut enĩ dedit naturã z ꝓprietatez certã rebꝫ, put voluit, ita z põt imutare z dare aliam cũ vult. Uñ hoc p multa exẽpla oñdit. b. aug. in. xxi de ciui. dei. c. ij. z sequẽti. Conuincant increduli posse humana corpa aiata atqꝫ viuentia nõnũqꝫ morte dissolui, sed in eẽnoꝝ ꝙꝫ igniũ durare tormẽtis, cum sint aialia, pfecto corruptibilia, qꝝ mortalia, q̃ tñ medꝭ ignibꝫ viuãt. Nõnullũ etiã genᵒ vermiũ in aq̃rũ calidarũ scaturigine reperiri, q̃rũ feruorẽ nemo immune ꝯtrectet. Illos aũt non salũ sine sui lesione vlla ibi eẽ. sed exᵗ se nõ posse, qᵒ si eadẽ incredulitate cõtendãt, qꝝ hec aialia nec sp viuũt, z in illis feruoribꝫ viuũt. Si mirabile ẽ in ignibꝫ dolere z tñ viuere, mirabiliᵒ ẽ viuere in ignibꝫ z nõ dolere. Si hõ credit. cur nõ z illud. Sed nullũ inquunt, scꝫ increduli corpᵒ est qꝺ dolere possit, nec possit mori. Quibꝫ ꝺr. Et si nulla caro nũc ẽ q̃ sensũ doloꝛ ꝓpeti possit moriqꝫ ñ possit erit tũc tñ talis, s. in vltia resurrectiõe, q̃lis nũc ñ ẽ. sicut talis erit mors, q̃lis nũc nõ est. Attendũt isti cõtradictores nũc nullã esse carnẽ, q̃ doloꝛẽ ꝙ pati possit mortẽqꝫ nõ possit, z attendũt eẽ tñ aliqꝺ tale, qꝺ corpore maiᵒ ẽ. Ipse ꝺppe aĩmᵒ cuiᵒ pñtia corpᵒ viuit z regit, z doloꝛẽ pati possit, z mori nõ possit. Ecce inuẽta est res, q̃ cũ sensuꝫ doloꝛis hẽat, imortalis ẽ. Hoc igit tũc erit in corporibꝫ dãnatoꝝ, qꝺ nũc esse scimᵒ in aĩmis oĩm. Si diligenẽ ꝯsideremᵒ, doloꝛ corpis magis ad aĩm ptinet. Dolet itaqꝫ aia cũ corpe in eo loco eiᵒ, vbi aliqꝺ ꝯtingit vt doleat. Dolet z sola, q̃ uis sit in corpe. cũ aliq̃ cã etiam inuisibili. tristis est ipsa corpe incolumi. Dolet etiã nõ in corpore ꝯstituta. Nã vtiqꝫ dolebat diues apud inferos, cũ diceret Crucior in hac flãma. Corpᵒ aũt exanime nec dolet nec aiatũ sine aia dolet, si ꝑ a doloꝛe argumentũ recte assumeret ad mortẽ, vt iõ mors possit accidere, qꝝ potuit accidere z doloꝛ. magis ad aiam ptineret mori ad quã magis ptinet z dolere. Cũ ꝯo illa q̃ magis dolere põt, nõ possit mori. ꝺd momẽti affert, cur illa corpa qm̃ futura sunt in doloribꝫ. iõ etiaꝝ morit̃a esse credamᵒ. Et si platonici ꝺdã dixerunt. Uñ z virgiliᵒ ex moribũdis terreni corpis membris animas habere, vt metuãt doleãt z hmõi. Cur incredibile est ita ignes illis corporibꝫ doloꝛẽ posse inferre nõ mortẽ, sicut ipsa corpora dolere aĩas faciũt, q̃s tñ iõ mori nõ cogũt. Idem. c. iiij. Sicut ꝺ naturas aialiũ curiosiᵒ indagarũt salamandrã referũt in ignibꝫ viuere Et ꝺdã notissimi sicilie montes ꝺ tanta tpis diutur nitate z vetustate vsqꝫ nunc ac deinceps flãmis estuant atqꝫ integri pseuerãt, satis idonei testes sunt, nõ omne quod ardet assumi. Et anima indicat non oẽ quod dolẽ põt, posse etiã mori. Quid adhuc a nobꝭ rez postulank exẽpla quibꝫ doceamᵒ non esse incredibile, vt hoim corpa sempiẽno supplicio punitoꝝ, et in igne aiam nõ amittãt, z sine detrimẽto ardeãt. z sine interitu doleãt. Hẽbit enĩ tũc carnis suba istam q̃litatẽ ab illo inditã, ꝺ tã miras z varias tot rebꝫ indidit, q̃s videmᵒ ꝓprietates, vt eas qꝝ multe sunt nõ miremur. Quis enĩ nisi creatoꝛ oĩm dedit pauonis carni mortui ne putresceret, qꝺ dicit. b. aug. se exptũ vt p annũ illũ reseruasset coctã, nec putresceret, sed solũ corpulẽtie ficcioris fuisse. Quis palee dedit vel tã frigidã vim, vt obrutas niues seruet, vel tã feruidaz vt poma imatura maturet. De ipso igne mira ꝺs explicet, ꝺ quecꝫ adusta nigrescũt, cũ ipe sit lucidᵒ z pene oia ambit z lambit colore pulcerrimus decolorat atqꝫ ex pruna fulgida, carbonẽ teterrimũ reddit. Nec qꝫ id q̃si regulariẽ definitũ ẽ. Nã econtrario lapides igne cãdẽti pcocti. z ipsi fiũt candidi. Et q̃uis magꝭ illerubeat illi albedo colore nitescãt. Cõgruit tñ luci qꝺ albũ ẽ, sicut nigrũ tenebris. Cũ tracꝫ ignis in lignis ardeat vt lapides coqt, ꝯios hz nõ in rebꝫ ꝯijs effectᵒ. Et sicut z ligna z lapides diũsa ꝺdã sunt, sed nõ sunt ꝯia sicut albũ z nigrũ. q̃rũ in lapidibꝫ vnũ facit, alterꝫ in lignis, clarᵒ illos clarificãs. hec obfuscãs cũ in illis deficeret, nisi in istis viueret. Quid in carbonibꝫ nõne mirãda res ẽ z tãta ifirmitas vt ictu leuissimo frangank, pssu facillimo ꝯterank. z tãta firmitas vt nullo humore corrũpank. nulla etate vincãtur, vsqꝫ adeo vt eos substernere soleant, ꝺ limites figunt ad quincẽdũ litigatoꝛẽ. Qui eos in terra humida infossos, vbi ligna putrescerẽt tam diu durare in corruptibiliẽ posse. nisi rez illecorruptoꝛ ignis effecit Intueamur etiã miraculũ calcꝭ excepto de eo de q̃ dixi. ꝙ igne cãdidak. q̃ alia tetra reddũk. Etiã oculatissime ab igne ignẽ ꝯcipit. Cũqꝫ iã gleba tãgentibꝫ frigida tã latenẽ fuat. vt nullo nr̃o sensui ꝓfus appeat. Sed cõptᵒ exprimẽto etiã dũ nõ appet, scitur ineſſe sopitᵒ, ꝓpẽ qꝺ eã calcẽ viuã loqmur. velut ipe ignis latẽs aia sit inuisibiliᵒ visibiliᵒ corpis. Jaz ꝺo q̃miqꝫ ẽ. qᵒ cũ extinguik. tũc accendik. Ut enĩ occulto igne careat, aq̃ infundunk, aq̃ve pfũdik. Et cũ añ sit frigida, ñ feruescit, vñ feruẽtia cũcta frigescunt. Uelut expirãte ꝺ illa gleba, discedẽs ignis ꝺ latebat appet. Sic deide tãqꝫ morte sic frigida ẽ, vt adiecta vnda nõ sit arsura. z quã calcẽ vobamᵒ viuã, vocemᵒ extinctã. Quid ẽ qꝺ huic miracꝭ addi posse videak, et tñ addik. Nã si ñ adhibeas aquã sꝫ oleũ, qꝺ magꝭ fomes ẽ ignis, nlla eᵒ pfusiõe l'ifusiõe feruescẽ hõ miracꝭ si de aliq̃ inclito lapide legeremᵒ siue audiremᵒ, z in

Capitulum V

nostrum experimentū venire non posset, pfecto aut mendacium putarem⁹, aut certe granditer mirare⁊ mur. Quaꝝ ꝙ reꝝ añ oculos nr̄os q̄tidiana docu⁊ menta ꝙsank nō genere min⁹ mirabili. ſz ipa aſſidui tate vileſcūt. ita vt ex ipſa india q̄ remota ē ps orbis a nobis deſiderimus nōnulla mirari. q̄ ad nos potue rūt mirāda pduci. Adamātē lapidē multi apd nos hūt. t maxīe aurifices inſignitoreſq; gēmaꝝ. q̄ lapis nec ferro nec igne nec alia vi vlla phibet pret̄ hircini ſanguine vinci. Sed q̄ eū hūt. atq; nouerunt. nūq̄d ita miranť. vt hi q̄b potētia p̄mū ei⁹ oñdik. q̄b aūt nō oñdik. fortaſſe nec credūt. aut ſi crediſ ieꝛpta mi ranť. Et ſi ꝛigerit expiri. adhuc q̄dē mirank inſolita Sꝛ aſſiduitas expiēdi paulatī ſubtrahit admiratio⁊ nis incitamētū. Magnetē lapidē nouim⁹ mirabilez ferri eſſe raptorē. Qđ cū p̄mū vidi vehemēt inhor⁊ rui. q̄ppe cernebā a lapide ferreū annulū raptū atq; ſuſpenſū. Deinde tāq; ferro qđ rapuerat vim dediſ⁊ ſet. ſuā cōeq; feciſſet. i. annul⁹ alteri admot⁹ ē. eun⁊ dēq; ſuſpēdit. atq; vt ille p̄ori lapidi. ſic alē annulus p̄oꝛi annulo coherebat. Acceſſit eodē mō terti⁹. acceſ ſit t q̄rt⁹. ſiq; ſibi p mutua circul' nexis. nō ſplicato⁊ rū intrinſec⁹ ſz extrinſec⁹ adherētiū q̄ſi cathena pepen deraret anuloꝝ. Quis iſtā vī lapidis nō ſtuperet. q̄ nō ſolū illi inhereat. verꝝ etiā p tot ſuſpēſa trāſiba t. t iui ſibilib⁹ vinculis ea ſubligabat. Et ſi argentū iné lapi⁊ dē illū poſuerit. t ferrū mouet eū īmoto argēto. Mn̄ aūt iuꝛ magnetē ponit adamas. ferrū nō rapit ſi euꝝ rapuerit. vt ei appꝛopinq̄uerit. moꝝ remittit. Indi mittit hos lapides. Verūtn̄ infideles boīes q̄ cū di⁊ uina vel p̄terita vel futura miracula p̄dicam⁹. q̄ illis expienda nō valem⁹ oñdere. rōem a nob eaꝝ flagitāt reꝝ quā q̄m nō poſſum⁹ reddere. Excedūt enī vires mētis hūane. extimāt falſa eē qđ dicim⁹. Ipſi de tot mirabilib⁹ reb⁹ q̄s vel videre poſſum⁹. vel videm⁹. dñt reddere rōem. Qđ ſi ab boīe fieri nō poſſe. puide rint. fatēdū ē eis. nō tō aliq̄d nō fuiſſe. vel non futuꝝ eē. qꝛ rō inde reddi nō p̄t. q̄ñq̄dē ſūt iſta de q̄b ſil'r nō p̄t. Nō itaq; pgo p plurima q̄ mādata ſūt lr̄is nō geſta atq; trāſacta. ſz in locis q̄buſq; manētia. q̄ ſi q̄ſq; ire volūit t potuerit. vtꝝ vera ſint explorabit. Sed pauca cōmemoro. Agrigentinū ſicilie ſalē phi bēt. cū fuit admot⁹ igni velut in aq̄ flueſcē. cū ꝙ ipſi aq̄ velut in igne crepitare. Apud garamātas q̄ndā fontē tā frigidū die⁹. vt nō bibak. tā feruiduꝝ nocte vt nō tāgak. In egypto aliū fontē⁊ in q̄ faces vt in ce⁊ teris extinguunt accēſe. ſz nō vt in ceteris accēdūt ex tincte. Aſ beſtio archadie lapidē ꝓterea ſic vocati q̄ ſel' accēſus tā nō poſſit extingui. Poma ī terra ſodo⁊ moꝝ gigni q̄dē t ad maturitat⁊ facilē puenire. ſz moꝝ ſu p̄ſſu ve tēprata in fumū ac fauillā cozio fatiſcēte va neſcere. Pirithē lapidē pſicū tenēt⁊ manū ſi vehemē ti⁹ p̄mak adurere. ꝓpē qđ ab igne nomen accepit. In capadocia ethere vēto eqs ꝺcipe. eoſdēq; fer⁹ nō am pli⁹ triēnio viuere. Tylen indie īſulā eo p̄ferri ceteris terris. q̄ oīs arbor q̄ ī ea gignit. nūq̄ nudak tegmie folioꝝ. De his itaq; alīs inūabilib⁹. q̄ hiſtoria nō fa ctoꝝ atq; trāſactoꝝ. ſz manētiū locoꝝ ꝺtinet. reddāt rōem ſi p̄t infideles iſti. q̄ nolūt dīnis lr̄is credē. q̄d aliud q̄q; nō dīnas putātes. eo q̄ res hūt incredibiles ſicut h̄ ē vñ nūc agim⁹. Nō enī in quit admittit vlla rō. vt caro ardeat. t nō abſumak doleat neq; moriak. Rōcinatores videz magni. q̄ de oīb⁹ reb⁹ q̄s mira⁊ biles eē ꝺſtat. poſſint reddere rōez. rōez reddāt ō his q̄ pauca poſuim⁹. q̄ pculdubio ſi ea eſſe neſciūt t ea eē futura dicerem⁹. multo mīn⁹ crederēt. q̄q; qđ nunc dicētib⁹ nob nolūt credere aliqñ eē vēturꝝ. Quis enī eoꝝ nob crederet. ſi quēadmodū dicim⁹ futura hoīm viua corpora. q̄ ſp arſura atq; dolitura. nec tñ aliqñ mortitura ſint. ita dicerem⁹ in futuro ſeculo. futuꝝ ſa⁊ lē quē faceret ignis velut in aq̄ flueſcere. cūq; facēt aq̄ velut in igne crepitare. t alia de q̄b. ē. dictū eſt. Nec in illo ſecl'o qđ futuꝝ ē. ſi dicerem⁹ futura. nob q̄q; incredulis rīderēt. Si vultis vt ea credam⁹. reddi te de ſingul'rōem. Nos nō poſſe ꝺfitemur. eo q̄ ī iſt⁊ t ſil'ib⁹ dei miris opibus infirma mortaliū rōcinatio vincerek. fixā tñ apud nos eē rōem. non ſine rōne oī potētē facere. vñ aim⁹ būan⁹ infirmus rōem nō pōt reddere. t in mult⁊ q̄dē reb⁹ incertū nob eſſe q̄d velit illud tñ eē certiſſimū. nihil eoꝝ eē ei ipoſſibile. q̄cūq; volūit. eiq; nos credere p̄dicēti. quem neq; impotētē neq; mētientē poſſim⁹ credere. Si tñ fidei reph̄ſores exactoreſq; rōis. q̄d ad iſta rīdent. De q̄b rō ab boīe reddi nō pōt. t tñ ſūt t ipſi rōnī nature videnk eē con traria. q̄ ſi futura eſſe dicerem⁹. ſil'r a nob ſicut eoꝝ q̄ futura eē dicim⁹. ab infidelib⁹ rō poſcerek. ac p h̄ cuꝝ in talib⁹ opib⁹ dei deficiat rō cordis t ſermonis hu⁊ mani ſicut iſta. nō tō nō ſunt. nō tō etiā illa non erūt. q̄m rō de vtriſq; ab boīe non pōt reddi. Refert in. c. vi. idē. b. aug. q̄ in lr̄is gentiliū repik. ſ. eē q̄dā fanū veneris. atq; ibi cādelalabꝝ t in eo lucernā ſub diuo ſic ardētē. vt eā nulla tēpeſtas. null⁹ imb extinguat. vñ lucerna inextinguibil' noīata eſt. Circa hmōi dic̄ q̄ nō hēm⁹ nc̄e credere oīa q̄ hiſtoria ꝺtinet gētiliū. cū t ipſi iné ſe hiſtorici ſicut ait varro. q̄ſi data opa t q̄ſi ex induſtria p multa diſſentiāt. Sꝛ ea ſi volum⁹ credim⁹ q̄ nō adūſank libris q̄b nō dubitam⁹ opor⁊ tere nos credere. De iſto q̄ fano veneris t lucerna in extinguibili nō ſolū in multas coartamur angustias vetetiā latitudis nob camp⁹ apik. ſ. ad reſpondēdū. Addim⁹ enī ad iſtā lucernā inextinguibilē t huma noꝝ t magicaꝝ. i. p hoīes demonia coꝝ artū. t ipſo rū p ſeipos demonū multa miracula. q̄ ſi negare vo luerim⁹. eidē ipi. cui credim⁹ ſacrarū lr̄arū adūſabiliū veritati. Aut q̄ in illa lucerna mechanicū aliq̄d ō la pide aſ beſtos ars būana molita ē. aut arte magica factū ē. q̄ hoīes illo mirarenk in tēplo. Aut demō q̄ſ piā ſub noīe veneris tāta ſe efficacia p̄ſtauit. vt hoc ibi pdigiū t apperet hoīb⁹ t diuti⁹ pmaneret. Illici⁊ unk aūt demones ad inhabitanduꝝ p creaturas. q̄s nō ipſi ſed de⁹ ꝺdidit. Ut aut allicianк ab hoīb⁹. pri us eos ipſi aſtutiſſima callidītate ſeducūt. vel inſpi⁊ rādo oꝝ cordib⁹ vir⁹ occultuꝝ. vel etiā fallacib⁹ ami citijs appendo. eoꝝq; paucos diſcipulos ſuos faci unt plurimoꝝq; doctores. Neq; enī potuit niſi pri⁹ ipſis docētib⁹ diſci. q̄d q̄ſq; illoꝝ appetat. q̄d exhor⁊ reat. q̄ innitek noīe. q̄ cogak. vñ magice artes eoꝝq; artifices exiterit. Maxīe aūt poſſidēt corda mortа⁊ liū. q̄ potiſſimū poſſeſſione gloriank. cū ſe trāſfigurāt in angelos lucis. Sunt g̃ eoꝝ facta plurima. q̄ q̄nto magis mirabilia ꝺfitēk. tāto cauti⁹ vitare dēm⁹. Sꝛ ad h̄ vnde nūc agim⁹ nobis etiā ipſa pficiūt. Si enī

Titulus XIIII

ḃ imundi demones pñt. q̃nto potẽtiores sunt angeli sctĩ. Quãto potẽtior his oĩbꝫ deꝰ q̃ tantoꝝ miraculoꝝ effectores etiã ipos angelos fecit. De magis pharaonis seu maleficis scriptura diuina fatet. De q̃dã fẽa q̃ tali arte pollebat nobil' poeta dicit. Nec se carminibꝫ ꝓmittit solue mẽtes. Quas velit ab alt̃s duras imittere curas. Sistere aquã fluuiꝰs. ꝛ ꝛtere sidera retro. Nocturnoscꝫ sciet. manes mugire videb. Sub pedibꝫ terrã. ꝛ descẽdere mõtibꝫ ornos. Quanto magis deꝰ potẽs ẽ facere q̃ infidelibꝫ sunt incredibilia. sed illiꝰ facilia ptãti. qñ quidẽ ipe lapidũ aliaꝝ q̃ vim reꝝ ꝛ hoĩm ingenia. qz ea miꝛ ꝛtutũ modis angelicascꝫ naturas oĩbꝫ terrenis potẽtiores aianti bus ꝺdidit vniũsa mirabilia. mirabili vincere ꝛtute ꝛ opandi. iubẽdi. sinẽdicꝫ sapĩa vtens oĩbꝫ tã mirabiliẽ q̃ creauit. Cur igit facere nõ possit deꝰ. vt resurgant corpa mortuoꝝ. ꝛ igne etno crucient corpa dãnatoꝝ. q̃ fecit mũdũ in celo. in terra. in aere. in aq̃s. i nũerabilibꝫ miraculis plenũ. cũ sit oĩbus q̃bꝫ plenꝰ ẽ ꝓculdubio maiꝰ ꝛ excellentiꝰ etiã mundꝰ ipe miraculũ. Jn. c. vij. idẽ. Sed istis cũ q̃bꝫ vel ꝺ quos nũc agimꝰ. q̃ ꝛ deũ ee credũt. a q̃ factꝰ ẽ mõs. qñ eis reꝝ vim mirabiliẽ ꝓponimꝰ aliaꝝ. q̃ nec aialia sunt rõnalia. nec vlla rõe pditi spũs. sicut sũt ea q̃rũ pauca cõmemoraui mꝰ. rñdere assolẽt. Uis ẽ ista nature. Natura eoꝝ sic se hz. ꝓtiarum sũt iste efficacie naturaꝝ. Tota itaq̃ rõ est. cur agrigẽtinũ salẽ flãma fluere faciat a q̃ crepitare. qz hec ẽ natura ei. ꝛ ḃ ee potiꝰ ꝺ naturã videt q̃ nõ igni sed aq̃ dedit salẽ soluere. torrere aũt igni nõ aq̃. Sed ista inq̃unt saltꝫ huiꝰ naturalꝫ est vis. vt his ꝺria patiat. Hec igit rõ addit ꝛ de fonte illo garamãticho ꝛ alt̃s de q̃bꝰ dictũ est. s. Quibus hz vis insolita ꝺ naturã inesse videat. alia tñ de illis nõ reddit rõ. nisi vt dicat hãc eoꝝ ee naturã. Breuis sane ista ẽ rõ fateoꝝ sufficiẽscꝫ rñsio. Sed cum deꝰ sit auctor naturaꝝ oĩm. cur voluit fortiorẽ nos reddere rõem. qñ aliq̃d velut ipossibile nolũt credere. eiscꝫ reddit̃ionẽ rõnis poscẽtibꝫ. rñdemꝰ hanc ee voluntatẽ oĩpotẽtis dei. Qui certe nõ ob aliud vocatur oĩpotens. nisi qñ q̃ q̃d vult põt. Qui potuit creare tam multa q̃ nisi ostẽderent pfecto ipossibilia putarent. nõ solũ q̃ ignotissima apud nos vetetiã q̃ notissima posuit. Nec enĩ volo temere credi. cuncta q̃ posui. qz nec a meipso ita credunt. tãcꝫ nulla de illis sit ĩ mea cogitatiõe dubitatio exceptis illis q̃ vel ipse sum expertus. ꝛ cuiꝰ facile ẽ expiri sicut de calce q̃ feruet in aq̃ ĩ oleo frigida ẽ. De magnete lapide trabẽte ferrũ. De carne pauonis nõ putrescẽte. De palea sic frigẽte. vt nõ sinat fluere niuẽ. Sic calẽte vt maturescere poma cõpellat. De igne fulgido candescẽte lapides. s. calcꝫ ꝛ obfuscãre q̃ vrit. De carbonibꝫ ꝛ oleo ꝛ argento de q̃bꝫ. s. Ketia aũt sic hẽo. vt necꝫ neganda necꝫ affirmãda decreuerim. Que ãt melioꝝ ꝛ validioꝝ rõ de rebus talibꝫ reddit. q̃cꝫ cũ oĩpotẽs deꝰ ea facere posse pbibeat. ꝛ factuꝝ ꝺr q̃ pnũciasse ibi legit vbi alia multa pnũciauit. q̃ fecisse mõstrat. Jpe q̃ppe faciet. qz se factuꝝ ee pdixit. q̃ ipossibilia putant. q̃ pmisit ꝛ fecit vt ab incredul' gẽtibꝫ incredibilia redderent. Si aũt rñdẽt se ꝓterea nõ credere. q̃ bũanis sp arsurꝫ ne vn q̃ morituꝝ corplbꝰ dicimꝰ. qz humanoꝝ corpoꝝ naturã nouimꝰ longe alit̃ institutã. Uñ nec illa rõ binc reddi põt. q̃ de illis naturis mirabilibꝫ reddebat. ꝛ dici possit. Uis ista nãlis ẽ rei huiꝰ. Jsta nã ẽ quam scimꝰ bũane carnis istã nõ ee naturaꝝ hẽmꝰ. q̃dẽ q̃d rñdeamꝰ de sacris lr̃is. Hãc ipsaꝝ. s. humanã carnẽ alit̃ institutã fuisse añ pctm̃. s. vt posset nũq̃ mortez ꝓpeti fuisse añ pctm̃. Alit̃ aũt pꝰ pctm̃ q̃lis ẽ erũna huiꝰ mortalitatis inotuit. vt ꝓpetẽ vitã tenere nõ posset. Sic g̃ alit̃ q̃ nob nõ est. instituet in resurrectiõe mortuoꝝ. Sed qm̃ istis nõ credũt lr̃is. s. sacr̃. vbi legit q̃lis in paradiso vixerit bõ. De lr̃is eoꝝ q̃ doctissimi apud eos fuerũt aliq̃d pferẽdũ ẽ q̃ appareat posse fieri. vt alit̃ se hẽant q̃cꝫ res q̃ pꝰ in rebꝫ innotuerat sue determinatiõe nature. Est in marci varonis libris. q̃rũ inscriptio ẽ de genere ꝓpꝫ rõni. q̃d eisdẽ verbis ibi legit. ꝛ hic ponã. Jn celo inãt mirabile extruit portẽtũ. Naz stella veneris nobilissima quã plaueꝰ vespuginẽ. homerꝰ hesperon appellat pulcerrimã dicẽs. Castoꝛ scribit tm̃ portẽtũ extitisse. vt mutaret colorẽ. magnitudinẽ. figurã. cursũ. q̃d factũ necꝫ antea nec postea fuit. Hoc factũ ogitho rege dicebãt adrastos. cicenos ꝛ dyonea polites mathematici nobiles. Hoc certe varro tantꝰ auctoꝛ portẽtũ nõ appellaret. nisi esse ꝺ nãm videret. Qia q̃ppe portẽta ꝺ nãm dicimꝰ esse ſz nõ sũt. Quo enĩ est ꝺ nãm q̃d dei fit volũtate. cũ voluntas tãti vticꝫ ꝺditoris ꝺdite rei cuiuscũ q̃cꝫ nã sit. Portentũ g̃ fit nõ ꝺ naturã. ſz ꝺ quã est nõ nã. Quis aũt portẽtoꝝ nũat multitudinẽ q̃ historia gẽtiũ ꝓtinet. Sed nũc in ḃ vno attẽdam. q̃d ad reꝝ de q̃ agimꝰ ꝓtinet. Quid ita dispositũ est ab auctore celi ꝛ terre quẽadmodũ curſ ordinatissimꝰ siderum. Quid tã rationis legibꝫ aptisq̃cꝫ firmatũ. ꝛ tñ qñ ille voluit q̃ sũmo regit impio ac ptãte q̃d ꝺdidit. stella põ ceteris magnitudine ac splẽdore notissima. colorẽ. magnitudinẽ. figurã. ꝛ q̃d ẽ mirabiliꝰ sui cursus ordinẽ legẽcꝫ mutauit. turbauit. Sed ḃ de lucifero stella cõtigit nec anteã nec postea ꝺtigisse dicũt. Nos in diuinis libris legimꝰ etiã solẽ ipsum. cũ ḃ a dño petiuisset vir sanctꝰ iesus naue. donec ceptũ plũ victoria terminaret. Et retroꝛsũ redũsse vt regi ezechie. xv. anni ad vitẽdũ additi. Hoc etiã ꝓdigio dei significarent adiũcto. Sed q̃z miracla q̃ mentis sũt cõcessa scroꝝ qñ credunt isti facta. magicis artibꝫ tribuũt. Unde ẽ illud q̃d s. cõmemoraui virgilij. Sistere aquã fluminis. ꝛ ꝛtere sidera retro. s. q̃ndã magã facere. Nã fluuiũ stetisse supĩ. inferiꝰ q̃cꝫ fluxisse. factũ ẽ sub iesu naue. s. in iordane. ꝛ ab helya ꝛ heliseo. ꝛ de maximo sidere. s. solis reuso sub ezechia rege dictũ ẽ. Nõ g̃ de noticia naturaꝝ caliginẽ sibi faciãt infideles. q̃si non possit in aliq̃ re diuinꝰ fieri aliud. q̃cꝫ in eiꝰ nã p humanã suã expientiã cognouerũt. q̃uis ꝛ ipsa q̃ in rerũ natura oĩbꝫ nõ sunt. nõ minꝰ mira sũt. essentq̃cꝫ stupẽda cõsiderãtibꝫ cũctis. si solerẽt hoĩes mirari mira nõ rara. Quis enĩ ꝺsulta rõne non videat in hoĩm ĩ numerabili nũerositate ꝛ tanta in nature similitudine. valde mirabiliꝫ. ꝛ sic hr̃e singulos singulas facies. vt nisi inter se sil'es essent nõ discerneret species eoꝝ ab aialibus ceteris. ꝛ rursus nisi inẽ se dissil'es essent. nõ discernerent singuli ab hominibꝫ ceteris. Quos g̃ similes ꝺfitemur. dissimiles inuenimꝰ. Sed mirabilior est ꝺsideratio dissilitudinis. Sicut g̃ nõ fuit impossibile deo quas voluit instituere. sic ei nõ est im

Capitulū V.

possibile in q̄d voluerit, quas instituit mutare naturas. Nobis tñ ista que velut cōtra naturā fiūt. z contra naturā fieri dicunk, quo more loq̄r̄ est. Et aplis dicendo ꝓtra naturā in oliua insitū oleastrū, factū est participē pinguedinis oliue Et q̄ mōstra ostēta. portenta. pdigia nūcupank, hoc mōstrare debent hoc ostēdere vel pōstēdere. hoc p̄dicere q̄ō factur⁹ sit deus. q̄ de corpib⁹ hoim se prenūciauit eē facturum nulla ipediente difficultate. nulla pscribēte lege nature. Q̄ō igit de spiterno supplicio dānator. s. ignis suum p ppbetā. s. esaiā. dñs dixit. fiet oīno Uermis eorū nō morief. z ignis eor nō extinguef. Ad hoc enīz vehemētius cōmendandū etiā dñs Jesus cū mēbra que hoiem scādalizāt pro his homib⁹ poneret q̄s vt sua membra q̄s diligit. eaq̄ p̄ciperet amputari. Bonum est inq̄t debilē introire in vitā q̄z duas manus habentē mitti in gehennā. i. in ignē inextinguibilem vbi vermis eor nō morif. z ignis eor nō extinguif. Silr z de pede z idē oculo dixit Non enī piguit vno loco eadēverba ter dicere. prout. s. refert marcus euāgelista. Quē nō terreat ista repetitio illius pene comminatio tā vehemēs ore diuino. Et in veteribus scpturis. Uindicta carnis impij. ignis et vermis. Eligat quisq̄ q̄d placet. aut ignē corpi. vermē animo. hoc ꝓprie. illd tropice. aut vtrūq̄ ꝓpe corpi. Jam enī satis supius disputaui posse aialia in igne viuere. z in ustiōe sine cōsumptiōe. z in dolere sine morte. per miraculū oipotentissimi creatoris. Cui hoc possibile eē q̄ negat. a quo sit quicq̄d in naturis oīb⁹ hoc mirat⁹ ignorat. Ipse est enī deus. q̄ oīa in hoc mūdo magna z parua miracula q̄ cōmemoratum⁹. z in cōpabiliter plura que nō cōmemoratum⁹ fecit. eademq̄ ipo mundo vno atq̄ oīm maximo miraculo inclusit. Et infra in ca. r. Gehenna illa q̄ stagnū ignis z sulphuris dicta est corporeus ignis erit. z cruciabit corpora damnatorū aut hoim z demonū. Solida hoim. aerea demonū Aut tantū hoim corpa cū spiritib⁹. i. aiabus eor. Demones autē spūs sine corpibus berentes sumēdo penā. nō impartiēdo vitam corpalibus. ignib⁹. hec oīa. be. aug. Q̄ō autē dicit de corpib⁹ demonū ꝑm opinionē aliq̄z loq̄f nō asserriue. Unde a modernis nō tenef. q̄ demones hūt corpa vnita sibi.

Ultra cruciatū ignis .ℌ.V.

quo corpa dānator post iudiciū torq̄bunk. erūt ipo rū corporeū miserie alier pene. Quar pria est oīmoda infirmitas. Erūt corpa illa infirma intus z extra. Job. xx. Arrabif. s. extra. z estuabit. s. intra z oīs dolor irruet sup eū. Unde pōt de quolibet trāsgressore mādator deī ideo damnato. illd Deuterono. xxviij verificari. Percutiet te dñs egestate. febre. z frigore. ardore. z estu. aere corrupto. ac rubigine. Et paupost p cutiet te dñs vlcere egipti. scabiet prurigine. amētia. z cecitate. z furore mētis Augebit deus plagas tuas magnas z pseuerātes infirmitates pessimas z perpetuas. z cōuertet in te oēs afflictōes egipti q̄s timuisti. z adherebūt tibi. ¶ Scda miseria illor corporū est deformitas eor. Sicut enī ignis noster cū sit formosus. oīa que lambit z tāgit etiā lucidat z decorat. deturpat z denigrat. ita ignis inferni. z multomagis cū sit obscurus denigrat z deturpat corpa illa Treñ. iij. Denigrata est sup carbones facies eor scz reproborū. z nō sunt agniti in plateis vie lm scz supne. immo ab ea excluſi. Si enī ethiopes sunt ita nigri ppē calorē solis intēsum in illa patria. q̄tomagis corpa dānator ab illo igne. Et si ignis q̄ dicit sancti Anthonij. ita deturpat mēbra humana q̄tomagis ille ignis inferni. cū ille sit vmbra vel signū eius. Uñ dicere p̄t quilibet dānatus illō Job. xxx. Lutis mea denigrata est. z ossa mea aruerūt chaumate. ¶ Tertia miseria est fetoris qualitas. Job. xxv. Si ascenderit vsq̄ ad celos. z caput eius nubes tetigerit scz in mūdo p dignitates z dñia reprobus. q̄ sterquilinij in fine perdef scz in inferno. Nec mirū si fetor nimius ibi erit. vbi sunt tot trūci putridi. q̄ defixi fuerāt. z tot cadavera de fecib⁹ inferni. vbi oēs sordes mūdi cōgregāt. tanq̄ in sentina z latrina tot⁹ mūdi. Uñ esa. xiij. dicif quasi stirps inutilis fame pollutus z inuolut⁹. cū his qui interfecti sunt gladio scz diuine sentētie. z descenderūt vsq̄ ad fundamēta laci. i. in pfundū inferni quasi cadauer putridū non hēbis ꝓsortiū. Et esa. xxxiij. De cadaueribus eor ascēdit fetor. Cadauer q̄ uis ꝓprie dicak corp⁹ sine aia. tñ aliqñ eē dr corp⁹ cū aia. cū videlicet est infirmū z fetidū. Et apoc. xiij. dicif de dānatis. cruciabūtur in igne z sulphure. et ascendet fetor torrētis z fum⁹ tormētor in secula seculor. Fumus sulphuris multū fetet. Qui ergo hic q̄runt suaues odores flor muscati z hmōi. cogitent diligenter tñ ibi continuū fetorē ¶ Quarta miseria est inutilitas mēbrorz impotētia. Nō eī poterūt se mouere ad aliq̄d agendū. vel se elongare a reb⁹ affligētibus eos. vnde q̄ dictū fuit de eo q̄ venit ad nuptias regis sine veste nuptiali. Ligatis manib⁹ z pedibus mittite in tenebras exteriores. Mat. xxij. hic est quicūq̄ in nuptijs spūalibus ecclesie non manet in caritate. q̄ est vestis nuptialis. nō ꝓpatiēs secū aliq̄ō mortale. cui in inferno ligātur manus z pedes. i. potestas tollitur aliq̄d bene opandi z volūtatis affectus. Et ideo bene dicit Eccles. ix. Quodcūq̄ pōt manus tua instāter opare. quia nec opus nec rō. nec sapiētia nec scientia valent apud inferos. q̄ tu ꝓperas. Certe si q̄s maneret diu i lecto satis molliz plumoso. nec posset se mouere etiā in capite vnius diei valde āgustiaretur. Quid ergo vbi est ignis fetor et tenebre. ¶ Quinta miseria est vermiū corrosibilitas. Esa. vltō. Uermis eor nō morief. Et q̄uis vermis iste cōmuniter exponak de cōscientia cōtinue remordente btūs Aug. tñ nō negat quin z de verme materiali possit intelligi. corpa damnator corrodēte absq̄ cōsumptiōe. Et si dicak quō vel de quo ibi viuūt. posset dici sicut ignis ibi ardet sine materia nobis nota. nec deficit. sic z vermis corpa dānator post iudiciū affliget. nec deficiāt Esa. xiij. dicif. Subter te sternef tinea z operimentū tuū erunt vermes. Abacuc. ij. Nunq̄d cōsurgent repente. qui mordeāt te. z suscitabūf lacerantes te. Jtē Eccli. xl. Nec parata sunt impijs. ignis. grando. fames. mors. insup scorpij z serpentū z romphea ¶ Sexta est nuditas z luctus. Ezech. xvij. Ecce congregabo amatores tuos z q̄s oderas z nudabo ignominiā tuā corā eis. z videbūt oēm turpitudinē tuā. Et Esa. xx. Sicut ambulauit esaias seru⁹ meus nudus z discalciat⁹ triū annor signū z portentū erit sup

egiptū⁊ ethiopiā. Sic minabit rex assiriox scilz dia bolus captiuitatē egipti ⁊ trāsmigratōem ethiopie, i. malos xp̄ianos⁊ infideles in mortē. iuuenēt senē. nudum⁊ discalciatū. discooptis natib⁹. De plāctu xp̄s Ibi erit fletus⁊ stridor dentiū. Et apoc. i. videtes ꝛc. plangāt se sup se. Adde qō est supra de igne. Et sic sunt septem quoad corpora.

De diuturnitate pe- ℣.VI

ne infernalis scz q̄ sit eterna. i. ꝑpetua nō habēs finē ⁊ si p̄incipiū habuerit. s. ab initio mūdi ꝓata dicit veritas ipa q̄ mētiri nō ꝑt incarnata. De reprobis in finali iudicio in ania ⁊ corpe reassumpto ꝺdēnandis. Ibūt hi in supplicīū eternū Justi autē invitā eternā Mat. xxv. Qō supplicīū ipse prius declarauerat in sua sentētia. cū dicet eis. Discedite a me maledicti in ignē eternū. q̄ ꝓatus est diabolo⁊ angelis ei⁹. Jn q̄bus verbis oñdit⁊ pena dāni in subtractōe ꝺinevisionis Discedite inq̄ens a me. ⁊ pena sensus. i. detētiōis in igne. q̄ etnus ꝺr. q⁊ finē nō hz cruciat⁹ ille ac societas eox sc̄z demonū cruciantiū eos. Et certe horrēdū est ⁊ valde expauescēdū cōsiderare penā illā acerbissimā incōpabiliter sup oēs penas vite p̄ntis sp sustinēdaz ab illis miseris. de q̄ ⁊ certi sunt. haberēt āt ꝓ maria gr̄a⁊ summo bñficio. vt in illis penis eēnt tot annis q̄t sunt granule harene maris ⁊ gutte aq̄ ei⁹. q⁊ ⁊ si a nobis nūerari nō possunt p̄ multitudie. a diuina tñ sapiētia numerant⁹ que oīa ꝺstituit in pōdere. nūero ⁊ mēsura. ⁊ finēvtiq̄ aliq̄ haberēt. ⁊ si p⁹ tps lōgissi mū⁊ q̄si infinitū. Et ideo cū tentatio vrget. ꝺsideranda est illa ꝑpetuitas pene ⁊ timēda. q⁊ si momētaneum est qō delectat. eternū tñ qō cruciat. ait. b. greg. Et q̄s vnq̄ fuit. q̄ si sciret post delectatōez q̄lemcūq̄ etiā diu duraturā ꝓpe eā in ignē mittēdū. ⁊ penaz ibi grauissimā toleratuꝝ diu. ⁊ si nō sp. vellet illā nō ꝺsequi. certe null⁹. Sed⁊ si pene tpales infirmitatū. p secutionū. detractionū. ꝺtumeliaꝝ. iniuriaꝝ. flagellorū. exilioꝝ. pauptatū. ⁊ hmōi. ita dure sunt ⁊ graues hoibus. oīa patiētissime tolerāda sunt. vt euadant cruciatus eēni ¶ Sz notandū q̄ circa hmōi diuturnitatē penaꝝ maloꝝ in alio seculo. fuer⁹ diūse opiniones septē sc̄z plene tñ erroniꝰ⁊ beresim sapientibus. q̄s reprobat. b. aug. in. xxi. de ci. dei. c. xij. ⁊. c. xvij. cum sequētibus. Platonici q̄ppe q̄uis ipunita nulla velint esse pctā ait idē. tñ oēs penas emēdatōi adhiberi putant. vel humanis inflictas legibus vel diuinis siue in hac vita siue post mortē. Hinc est maronis illa snia in. vi. vbi cū dixiss̄z de terrenis corpib⁹ morib⁹ dissq̄ mēbris. q̄ aie hinc metuūt. cupiūt gaudētq̄ dolētq̄ Nec auras suscipiūt clause tenebris⁊ carcere ceco Et postea subdit. Ergo exercēt penis sc̄z varijs. p q̄s purgate reuertūt ad corpa s̄z falsum est hoc⁊ ꝺ doctrinā xp̄i dicētis. Jbūt hi sc̄z mali in supplicīū eternū. ⁊ de q̄ dā genere pctī ipe etiā ait sc̄z blasphemia in spm̄scm q̄ nō remittet ei neq̄ hoc in seculo neq̄ in futuro. Mat. xij. Qō ad lr̄am vex est de q̄libet ipenitēte hic migrāte. Alij ex xp̄icolis dixer⁹ oēs malos p⁹ penas iferna les toleratas certo tpe. demū mia dei liberādos ex ill⁹ penis. Ex⁹ ꝺt bea. aug. Jn hac re misericordior fuit origenes. q⁊ ipm diabolū⁊ angelos ei⁹ post grauiora. p meritis⁊ diuturniora supplicia ex ill⁹ cruciatib⁹ eruendos⁊ sociādos sc̄is angel⁹ credidit. Sz illum⁊ ꝓpe hoc⁊ ꝓpe alia nōnulla. ⁊ maxīe ꝓpe alternantes sine cessatōe brūtudines⁊ miserias. ⁊ statutis seculoꝝ inēuallis ab istis ad illas. atq̄ ab ill⁹ ad istas itus⁊ redit⁹ intermīabiles non īmento reprobauit ecclesia. Qui⁊ hoc q̄ miserior⁹ videbat⁹ amisit. faciēdo scis veras miserias q̄b⁹ penas luerēt⁊ falsas brūtudines in q̄bus vex ac secuꝝ. hoc est sine timore. certum spiterni boni gaudiū nō hērēt. hec. b. aug. Et aperte reprobat talis falsitas exbis ill⁹. Discedite a me maledicti in ignē eternū. q̄ ꝓatus ē diabolo⁊ āgelis ei⁹. Et ibūt hi in supplicīū eēnum ꝛc. Alij dixer⁹ oēs hoies. nō āt demones sed hoies tm̄. infideles etiā et malos xp̄icolas p⁹ supplicia tolerata. inferni vsq̄ ad finē mūdi. demū in iudicio finali resurgētes de⁹ donabit eos. ⁊ eruet a penis. p̄cibus sanctoꝝ suoꝝ. Si ei ipi sancti cū hic viuerēt cū egebāt⁊ pro se dñz exorare ex caritate etiā p ipis inimicis suis deū exorabāt. vt̄ de stephano⁊ alijs. q̄to magis orabūt p eis. cū viderint eos humiles supplicesq̄ prostratos. Neq̄ ei credendū est aiūt isti sctōs tūc oblitos mie viscera⁊ amissuros. cū fuerint plenissime atq̄ pfectissime sanitat⁹. Nec eos de⁹ tūc nō exaudiet tot⁊ tles filios suos. q̄ in tāta eoꝝ sctitate nullū ozōnis in eis inueniet ipedimentū. Allegāt p se isti illō p̄s. lxxvi. Nunq̄d obliuiscet misereri de⁹. aut ꝺtinebit in ira sua misericordias suas. q. ꝺ. nō. Jra ei⁹ est dicūt vt oēs indigni brūtudine spiterna. ipo iudicāte puniātur supplicio spiterno. Sed in hac ira nō ꝺtinebit de⁹ mias suas. q⁊ sc̄z liberabit eos dicūt isti. Inducūt⁊ autoritatē apli dicētis. Concluſit de⁹ oīa sub pctō vel infidelitate. vt oīb⁹ miserē⁊ q̄si significaret p hoc neminē ab eo damnandū ꝑpetuo Qō āt xp̄s promiserit mal⁹ ignē eternū Dicūt hoc fecisse ad incutiēdū timorē. vt magis homines a vitiis abstineāt. nec in hoc eē mēdacē. q⁊ intelligit ex demeritis quidē eoꝝ. q̄tū erat in eis perpetuo cruciādos. sed in rōe miseratōis diuine quā cōsequētur. tūc humil⁹ supplicātes eā⁊ sanctis p eis exorantibus. Sicut de niniue p̄dicere fecit eē subuertendā. qō vtiq̄ erat īmerito malicie eoꝝ. nō in diuina mia. Sed opinio ista etiā falsa est⁊ heretica. Quis in ifermo nulla est redēptō. ⁊ falsum ē. q⁹ sctī tūc orēt p eis. Sz si ad scōs reprobi p eoꝝ suffragio accederēt. dicerēt eis. q⁹ prudētes virgines fatuis dixerūt postulātibus de oleo eoꝝ. Ne forte non sufficiat nobis⁊ vobis. ite potiꝰ ad vendētes ꝛc. math. xxv Et p̄s. xlvij. Dñabūtur eoꝝ sc̄z reproboꝝ iusti in matutino sc̄z finali iudicio⁊ auxiliū eoꝝ veterascet in inferno a gl̄a eoꝝ. q⁊ sc̄z nō ꝑcipient auxiliū. Sz letabit⁊ iust⁹. cū viderit vindictā. i. punitōez reproboꝝ. nō q̄dē de pena eoꝝ. sz ō iusticia dei eos puniētis vt decet⁊ de sua liberatione ab illis penis nec est vex. q⁹ eos peniteat. Qō p̄s ait Nō ꝺtinebit de⁹ in ira sua mias suas q̄ad dānatos Sic intelligēdū est. q⁊ etiā aliq̄ mō vtiq̄ mia ad eos. nō q⁊ liberabit a penis. sed q⁊ nō tm̄ patient⁊. q̄tum meruerūt malū. ⁊ si īmēsus sit cruciat⁹ eoꝝ p̄m btūm aug. Uel etiā p̄m b. Aug. ꝑt intelligi. q⁹ cū de⁹ irascatur pctōribus ꝓpe scelera sua eos mltiplicie puniendo. vt totū gen⁹ hūanū ꝓpe p̄mā trāsgressiōz q̄ diriuata ē ad oēs. ꝓpe quā patimur miserias vite p̄ntis⁊ mortē. vel alia etiā flagella ꝑpter actualia a nobis

Capitulū v

addita. ñ in ista ira nō cōtinet mias suas. q̄n sacra-
menta z doctrinā oībus proponat. z tēpalia bona et
naturalia cōcedat malis sicut bonis. Auctoritatem
etiā apli male intelligūt. Uñ b. aug. De⁹ z gentiles z
iudōs quos p̄sciuit z p̄destinauit ꝯformes imaginis
filij sui. oēs in infidelitate cōclusit. vt de amaritudie
infidelitatis sue penitēdo ꝯfusi z a dulcedine mie cō-
uersi credēdo clamarent. cuius magna multitudo dulce-
dinis mie tuet̄. Sim itaq̄ miserek vasoz mie. Om-
niū. i. eoz q̄ ex gentibz z eoz q̄ ex iudeis ab eo vocati
sunt. iustificati z glificati Non igit sim hoim. sed isto
rū sim neminē dānabis. Alij dixerūt nō oēs hoies
malos. sz tm̄ eos q̄ baptisma x̄pi susceperint. quōcun
q̄ male vixerint in hereli vel q̄cunq̄ ipietate. pire de
mūz dānari nō posse Ad qd̄ probandū inducūt au-
toritatē x̄pi dicēs Jo. vi. Ego sum panis viu⁹. q̄ de
celo descēdi. Si q̄s māducauerit ex hoc pane. viuet
in eternū Baptizati ergo cū sumūt sacrm altaris cōi
cando. necesse est inquiūt isti ab eterna morte erui. et
ad vitā eternā puenire. Sz hoc falsum est. qz vt ait
apls. Qui māducat z bibit indigne. iudiciū sibi mā-
du. z bi. i. Corin. xi. Māducat aūt indigne q̄ cū ali-
quo mortali accedit ad sacrm. Nō ergo intelligit au-
toritas illa x̄pi de māducatiōe tm̄ sacramētali. vt illi
exponūt. sz de spūali siue sola siue sociata cuz sacrali.
hoc āt est māducare panē illū. ait. be. aug. credere in
x̄pm z credēdo in ipm tendere scz p opa caritatis. hic
x̄po incorpar. vt mēbz ecclie. Alij vo dixer̄. eos tm̄.
q̄ in vera fide pmāserint. nō lapsi in hereim aliquaz.
q̄uis alias maleviuāt diuersis vitijs implicati. z ī eis
decedētes in eternū nō dānandos. sed propt̄ fundam̄
tū x̄pi qd̄ hūt scz fidē x̄pi. z si mortuā igne illo finalis
iudicij plene purgādos de suis pctis. z sic saluādos
Inducētes pro se autoritates scz x̄pi dicētis. Qui pse
uerauerit vsq̄ in finē. hic salu⁹ erit. exponētes pseuera
re in finē. hoc est in fide etiā informi pmanere. z apli
Corin. iij. Pauli dicētis. fundamētū aliō nemo pōt
ponere pter id qd̄ positū est. qd̄ est x̄ps iesus. Et po-
stea. Si q̄s superedificauerit sup h̄ fundamētū lignū.
fenū. z stipulā. ipe salu⁹ erit. sic q̄si p ignē. exponētes
p lignū. fenū. stipulā. diuersa genera pctoz etiā mor-
taliū. q̄bz p ignē illū vltimū punitis saluari dicūt il-
los. Sz hoc falsum eē oñt Aug. de ci. dei. li. xxi. Sz
etiā in decretis dist. xxv. §. alias ea. vbi exp̄sse oñdit
aug. p lignū fenū stipulā. venialia tm̄ intelligēda nō
mortalia. Et ipe b. aug. in. c. xxvi. de ci. dei. li. xxi. dif-
fuser pulcre declarat autoritatē illā apli. Alij dixer̄
catholicos in fide pperātes crimialia. si p elemosy-
nas illa nō purgēt pperuo damnādos. Si elemosy-
nas faciant. cuius ī pctis pmanserit z decesserit illis
elemosynis purgari z sic saluari. Inducūt autoritatē
x̄pi dicētis eis q̄ nō fecerunt elemosinas. Discedite a
me maledicti in ignē eternū z̄c. Et furiuit nō dedistis
mihi māducare z̄c. Et illis iacobi. iij. ca. Judiciū sine
mia. s. dānatōis fiet illi q̄ nō fecit miam. Ergo argu
ndo a ꝯio faciētibz miam. p elemosinam. nō fiet iu
diciū illō dānatoz. Et illō x̄pi. Si dimiserit' hoib⁹
pctā eoz. qō ptinz ad elemosinā spūalē. z p̄vr dimit
tet pctā vra. Et hoc q̄z falsum eē oñt. b. aug. de ci. dī
li. xxi. ca. xxvij. vbi inter cetera ait. profecto si q̄rak q̄s
digne sint pro pctis elemosine. De q̄bz etiā ille x̄pi p
cursor dicebat Facite q̄ fructꝰ dignos pnie. proculdu
bio nō inueniūt eas facere q̄ vitā suā vsq̄ ad mortē.
quotidianoz criminū ppetratōe ꝯfodiūt. Qui si pro
vno scelere oīa sua distribuerēt indigētibz membris
x̄pi. nisi desisterēt a talibz factis hūdo caritatē. q̄ non
agit perperā aliq̄d eis prodesse nō possit. Qui q̄ di-
gnas pro suis pctis elemosinas facit. pus eas facere
incipiatis seipo. Indignū est eī vt in se non faciat. qō
facit in proximū. cū audiat dicētē dñm Matb. xxij.
Diliges proximū tuū sicut teipm. Jtēq̄ audiat Mi
serere aie tue placēs deo. Dane elemosinā. i. vt place-
at deo. non faciēs aie sue qūo dignas pro pctis suis
elemosinas facere dicēd⁹ ē. Jo aūt dñs z a dexis ele-
mosinas ab eis factas. z a sinistris nō factas se ipu-
tatuz eē pdixit. vt hīc oñderet q̄tū valeant elemosy-
ne ad poza delēda ñ ad ppetua ipune ꝯmittēda pec-
cata. Tales elemosinas nō sunt dicēdi facere. q̄ vitā
nolūt a ꝯsuetudine scelez in melⁱ ꝯmutare. Si enim
x̄piano esurieti panē tāq̄ x̄po darēt. profecto sibi pa-
nē iusticie qō ipe est x̄ps nō negarēt. Uñ dñs nō cui
detur. sed q̄ aīo dek. attendit. Nōner q̄ dixit Nisi q̄s
renat⁹ fuerit ex aq̄ z spūsancto nō intrabit in regnum
celoz. ipe etiā dixit. Nisi abūdauerit iusticia vra pl⁹
q̄ scribaz z phariseoz. nō intrabis in regnū celorum
Cur illō timēdo multi currūt baptizati. z hoc nō ti-
mēdo. nō multi currūt iustificari. Et quēadmodū si
quis p̄occupat⁹ fuerit hoc delicto. vt fri suo dicat fa-
tue. i. nō ei⁹ pctā volēs auferre. videlz corrigēdo cōui-
ciek iniuste. paz est illi ad hoc redimēdū elemosynas
facere. nisi etiā. qō ibi sequik. remediū recōciliationis
adiūgat. Jbi cni seq̄k. Si g̃ offers mun⁹ tuū ad alta
re. z ibi recordat⁹ fueris z̄c. ira paz est elemosinas q̄n
taslibet facere. p q̄libet scelere. z in ꝯsuetudie scelez p
manere. Qō āt x̄ps dixit. Si dimiseritis hoib⁹ pec-
cata eoz. dimittēt̄ pctā vra. Dicit. b. aug. q̄ loqba
tur tūc discipulis suis iā iustificatis. q̄s oīem dñi-
cam docuerat. p qua delenk q̄tidiana scz venialia. si-
ne q̄bus etiā iustiz sancti nō viuūt q̄ bēbant. s. disci-
puli parua pctā nō de mortalib⁹. que etiā nihilomi
nus dimittūtur nō propt̄ hoc q̄ dimittāt alijs. sz qz
penitet eos qō esse nō p̄t sine tali remissiōe Et qō do
min⁹ ait. Facitevobis amicos de māmona iniq̄tatis
vt cū defeceritis recipiāt vos in eēna tabnacula Sic
est intelligēdū inq̄t bea. aug. vt q̄sq̄ sceleratissimus
a vita sua nequā mutat⁹ possit recipi in eēna taberna
cula. qm̄ obsecut⁹ est sanctis de māmona iniq̄tatis.
id est diuitijs suis. q̄ dicūtur diuitie iniq̄tatis. vel qz
male acq̄site sunt Uel qz būana iniq̄tas reputat eas
diuinas. nesciēs q̄ sint vere diuitie. Sz p̄supposita
in eis gr̄a ad qō p se nō sufficerēt eoz opa. iuuāt ad
eterna tabernacula puenire suffragijs sanctoz. qui-
bus dant elemosinas Et addit be. aug. ibi. Mirari
soleo etiā apud virgiliū repiri istā dñi sniaz. Ubi ait
Facitevob amicos de māmona z̄c. Nā cū elizeos cā-
pos ille poeta describeret. vbi putāt habitare anias
beatoz. nō solū ibi posuit eos q̄ proprijs meritis ad
illas sedes puēire potuerūt sed adiecit atq̄ ait. Qui
q̄ sui memores alios fecere merēdo. Dec oīa b. aug.
vbi supza. Jrē fuerūt alij qui dicerēt. q̄ z si pena dā-
natoz sit eēna minuik tm̄ p suffragia facta p eis. ira
tm̄ q̄ sp remaneret de ea in ipk. Alij dixer̄. vt pposui

mus q̄ nō mīnuīt eis pena. si p̄ suffragia p̄o ipsis dānatis facta ꝓfortaſſe, seu refocillet tempe dānatus. Sicut si portāti maximū pōdus ⁊ multū laboranti nihil sibi mīnueret ō pōdere. sed solū refrigeraret per potū ei datū. Sz vtrūq; p̄dictoꝝ est falsuꝫ p̄m be. Tho. in. iiij. qꝛ in inferno nulla est redēptio, nulla, s. vnq; ab illa pena liberatio, nulla dīmīnutio, nulla refrigeratio. Hoc igīt firmiter tenendū est ⁊ credēdum penā dānatoꝝ sicut ⁊ demonū esse perpetuā p̄m illō Math. xxv. Ībūt hi, s. reprobi in supplicīū eternū. Justi autē in vitā eternam. Math. xxv. Qō autē ali quib⁹ vīsum est ⁊ falso opinatū ⁊ dictū, penā illam re proboꝝ aliq̄n desiturā, vt supra habitū est Inde moti sunt, qꝛ nō iudicabant iustū esse penam interminabilem deberi cuicūq; peccato q̄ntūcūq; enormi, cuꝫ peccatū ipm breui mora tp̄is ꝑpetret, vt ex se pz. Volentes isti penā ꝫmēsurari culpe in q̄ntitate tēp̄is, vt sicut breui tpe peccatū ꝫmittit, ita ⁊ breui tēpe pena puniat plus ⁊ minus p̄m excessum peccati, vñ ⁊ iustissimā dei ordinationē in hoc ꝓdēnant hi p̄sumptuoꝝ si nimis in iusticia sua seu in iusta sentētia sua. Sed neq; in būanis iudicijs ipe leges istam iusticiam seruant vel mandant, vt scz tanto tpe puniat, delinq̄ns quantū tp̄is posuit in scelere p̄m b. aug. in dicto li. c. xi. Nam octo genera penaꝝ i legib⁹ descripserit Tulius inuenīri, s. damnū rerū, vincula seu carcerē, verbera, talliōnē, ignominiā, exiliū seruitutē ⁊ mortem. Quid hoꝝ est, vt tāta vindicet morsula. q̄nta dep̄hendit ꝑpetratū, nisi forte tallio. Juxta illō legis. Oc̄lm p̄o oculo, dentē p̄o dente. Dē aliꝫ p se pz diuturniorem penā q̄ culpā. Culpa enī propt̄ quā q̄s verberat, incarcerat, exiliat, ⁊ hmōi cito ꝫmittit, sed ꝯ beribꝰ diutius cruciat. Et multomagis hoc vez de exilio, seruitute ⁊ aliꝫ. Qui ꝯo p̄o aliquo graui crimīe morte mulctat, nunq̄d mora q̄ occidit que breuis ē, eius supplicīū leges extimāt. ⁊ nō q̄ eū in spiternum auferūt de societate viuentiū. Qō est aūt de ista ciuitate mortali boies supplicio p̄ie mortis, hoc ē de ciuitate illa imortali boies supplicō scē mortis auferre. Sicut enī p̄ō efficiūt leges hꝰ ciuitatis, vt in eā q̄s q̄ reuocet occisus. Sic nec illiꝰ, vt in vitā reuocet eē nam secūda morte damnatꝰ, hec, be, aug. Et sic huiꝰ mōi pena mortis est ꝑpetua, qꝛ p̄iuat vita, ad quaꝫ naturaliꝫ reuocari nō potest Qō autē dictū est in veteri lege. Scōm mēsurā delicti erit ⁊ plagaꝝ modꝰ Et in noua lege x̄ps. Eadē mēsura q̄ mēsi fueritis, remet̄ vobis, nō intelligit, vt illi male exponūt de mēsura tp̄is, vt p̄m q̄ntitatē tp̄is in q̄ perpetratū est scelꝰ, in illa eadē quantitate tēp̄is puniat. Sed q̄ p̄m grauitatē peccati sic grauiē puniat. ⁊ eā mensurā penevl p̄emij recipiat quisq; p̄m quā operatus est boni vel mali. Attendit aūt p̄maxime iusticia dei puniēs reprobos pena inferni perpetua ex hoc q̄ cū quātitas. pene debeat rīdere culpez culpa perpetrata sit infinita in mortali pctō qꝛ auertit se a deo talis pctōr, qō ē bonū infinitū. ⁊ sic peccatū est infinite grauitatis. pena autē eius nō p̄t esse intēsiue infinita, qꝛ cōsumeret subiectū, sed remanet infinita extēsiue scz q̄ntū ad durationē perpetuā. Jtē etiā qꝛ sp volūtas reproboꝝ p̄manet fixe in malo. ⁊ hicz in alio seculo. ⁊ iō vt ait b. Greg. ad magnam iusticiam ꝑtinet iudicātis, vt nūq̄ careant supplicio, qui dum viuerent, nunq̄ volue runt carere peccato.

De infelicitate aīe .§. VII.

maꝝ que sunt in inferno. Ab igne quidē inferni cruciant ipe solevsq; ad die iudicij. Postea vero ipe simꝫ cū corpib⁹ suis quib⁹ reunient. Dic ignis ait bea. Aug. loq̄ns de purgatorio igne. miro mō est grauis Excellit ei oēm penā quam vnq; q̄s passus est in vita ista. Licet mirabilia passi sunt martires. quāta eti am et nequiter mali sustinuerūt tormēta. dist. xxv. §. alias ea. Eodē autē modo cruciat aīas dānatoꝝ et purgandoꝝ. Sed in purgandis est certa spes ex illo liberari. in dānatis nulla Quō aūt ille ignis cum sit corpeus agat in aīas affligendo est difficile intellige re. sed tamē necessariū credere. sicut et illa q̄ sunt fidei Et p̄cipue difficultas apparet in hoc ex eo q̄ p̄m be. Auguſt. sup gen. agens est nobiliꝰ patiente, Sz nullum corpꝰ est nobiliꝰ spū. Unde nō videt, q̄ aīa q̄ spūs est. possit pati. ab igne illo corporeo. Jtē p̄m boetium Illa solū aguntꝫ patiūtur ad inuicē que būt materiam cōem. Sed spūs cū corpe nō habet materiā cōmunē. Jtem oē agens corporeū agit p̄ ꝯactū. sed ñ pōt esse cōtactus corporis ad spm̄. His nō obstantibus respōdet Petrus de tarātasia. in. iiij. dist. xliij. Constat q̄ spūs damnatoꝝ ab igne inferni cruciant Unde diues in inferno. Crucior in hac flāma ait Luc. xvi. Et cū iste ignis nō intellectual⁹ tantū sit, nec imaginarius solū sz corporeus oportet dicere. q̄ ab igne corporeo patiant. Sed quō hoc fit, a diuerꝫ diuersiꝫmode ponit. Nam cū in oī actiōe ⁊ passione oporteat agens aliq̄ modo ꝯiugi patienti, oportet illū ignē cōiugi spiritui. Hanc autē coniunctōe diuersi diuersiꝫmode ponūt. Quidā enī ponūt solū vt obiecti ad potentiā cuiꝰ est obiectū. Dicūt enī q̄ affligūtur ignēvidendo. Unde bea. grego. In eo ardent, dū ardorē suuꝫ vident, qꝛ nō visibile per se affligit sed p̄ accidēs. inq̄ tum apprehēditur vt nociuū. oportet vt spūs apprehendat illū ignēvt nociuū. ⁊ hoc cōcedūt dicentes. q̄ spūs apprehendit illū ignēvt nociuū. ⁊ sic affligitur. q̄uis nō possit ille ignis ex se nocere. sicut puer gladium pictū apprehendit vt nociuū. Sz hec afflictio nō esset p̄m rei veritatē sed p̄m apparentiā. nec propt̄ hoc dicerent pati ab igne sed ab ignis imaginatione Nec est verisimile sic errare demones, vt putent falso ignē illum sibi nociuū inexptū. maxime cū nouerint optime naturā ⁊ virtutē oīm rez corporaliū. Alij ponunt cōiunctōem illā p̄ modū locati ad locū. Habz enī corpus naturaliꝫ vt diffinitiue cōtineat spm̄. sz q̄ retineat inuitū. hoc habet ignis ille ex diuina iusticia Unde qꝛ impedit spiritū a faciēdo q̄ vult. ⁊ eūdo quo vult affligit ipm. sed hec rō nō videt sufficere. qꝛ tunc eque bñ possz dici spūs torqueri a terra sicut ab igne Preterea nūc demones nō tenent in vno loco. sz p̄ libito discurrūt p̄ totū mundū. Alij ponūt illā ꝯiunctōem vt instrī ad materiā in quā agit. Nā q̄uis ignis illevt corpus quoddā naturale est, nō possit agere in spm̄. agit tñ vt instrm̄ diuine iusticie tāq; manu diuina mouēte ipm. sed cū instrm̄ semp̄ p̄priā ꝯutem habeat. p̄ quā agit ab altero motū. qualiꝫ agit instrumētaliꝫ ignis ille in spm̄. Dicēdū ad hoc q̄ corpꝰ

aliqđ duplicit agit. aut actōe materiali impmēdo speciem sui in alterꝝ. Aut actōe spūali scz imutādo Aliē ei agit in oculū ignis oculo admot scz calefaciendo oculū. aliē remot scz ipm imutādo. Prio mō nō agit ignis in spm. ꝫ scdo mō. vñ per spēm quā vt instrm diuinū in spm ipimit imediate affligit ipm sicut p spēm mediāte corpe ipressam affligebat inčgtū ē natura agētis instrm. z multo fort propē maiorē potētiā agentis. insensibilitatē patiētis. z ꝺiūctōis imediatorē modū. Si in ꝺium arguat sic. Spūs ab igne aut patit solū videdo. aut etiā sentiēdo. Si videdo solū. ģ nō affligit. qz visio reualētis nocere nō affligit. Si vero sentiendo. aut ģ mediāte spē insensibili aut ymaginabili. aut intelligibili. nō sensibili. qz nō habz organū receptibile hmōi spēꝝ spūs seu aīa. Nō imaginabili spē qz nō hz imaginatōis vsum nec organū. Nō ab intelligibili. Illa enī spē pficit. Nō affligit intellectū. z indifferēter se hz ad quēlibet ignē. Et sic videt q nullo mō spūs possit pati ab igne. Rñdet Petrus ibidē. q spūs patit vtiqꝫ nō solū videdo sed etiā sentiēdo nō p sensum corpalem mediāte spē corpali. sed p sensum spūalē mediāte specie intelligibili. q̄ trā ex eo q nō est volūtarie accepta sed violentē impssa accipit vt discōuenies. qz etiā nō abstrahit. sed iprimit z accipit vt pticularis. nō vt vniūsal. Et p hūc modū mediāte specie spūs ab igne corpali viso affligit. nō sicut pueri aīa a gladio viso in pariete. sed aīa vulnerati a vulnerāte gladio. q̄ gladi agit in aiaz nō tm vt obiectū. sed vt instrm. p mediū tm non imediate. Ad obiecta etiā i pncipio rñdet pe. Ad ei ōt aug. q agēs est nobili patiēte. hoc est vez ō agēte pncipali. nō de agente instrumētali vt est ignis ille inferni q̄ ad spm. Vel dicendū q agēs est nobili patiēte fm qđ ū simplicit. Ferrū enī nō est nobili corpe hūano simplr. ꝫ fm qđ. inčgtū corp humanū est molle. z illō durū. Ad illō aliud qđ ōr Boe. rñdet q est vez de actōe z passiōe naturali. nō de supnaturali. vt hīc. Ad aliud de ꝺtactu rñdet q duplex est ꝺtactus. s. corpalis. et hic nō pt esse inē corp z spm. Et ꝺtactus spūalis q̄ scz corp pt ꝺtingere spm z ecōuerso fm vltimā q̄ntitatis virtutē nō mobilis. sicut intelligētia ꝺtingit corp qđ mouet. z aīa corp ppriū. De hoc. s. quō ignis afligat aīas in inferno vt purgatorio. hēs pleni in ētia pte in titulo de purgādis in purgatorio. ibi vide.

Ultra istam penam .§. VIII

ignis habebit. z habz aīa in inferno alias multas penas. put notat in li. de septē donis. Nā erit in aīa p turbatio tioris indeficiētis. In pūti vita vt ait grego. dū pena infligit. timor dēscit. apō inferos pene inflictio est timoris augmētatio. Unū de q̄libet damnato pt intelligi illō. Job. xv. Sonit terroris sp in auribus eius nō credit q possit reuerti de tenebris ad lucē. circūspectās vndiqꝫ ad gladiū. z post hoc terrebit eū tribulatior angustia. Et cū habeant oia mala. sp timebunt z expectabūt peiora. Sap. xvij. Diſpsi sunt pauentes horrēde. Tertia infelicitas aīe est ꝺfusio ineubrabil doloris. qz nudabūtur z manifestabūtur oīes turpitudines z scelera maloꝝ in finali iudicio oībus hoīb bonis z malis z angelis z demonib. Unū dns naum. iij. Reuelabo pudēda tua in ꝺspectu oīm nationū. z manifestabo gētib ignominiā tuā rē. O q̄nta ꝺfusior verecūdia erit illa reprob cū videbūt. z sciant oīa sua scelera turpissima oīb nota. Tantā penam būt aliq. q scelera sua turpia sciant p ipm a cōfessore q est ꝑuata psona. z nil pt alteri dicere. q potius voluit ad inferna descēdere. q̄ ꝺfusionē illaz pati. Quid ģ faciet. q̄ntamq penaz hēbit. cū ab hoīb oībus scientur. Et ideo si quis vult ꝺfusionē illā vitare ꝺfiteat ea. z ꝑponat se emēdare. z talis ꝺfusionē non patiet. ¶ Quarta miseria est infestatio ꝺscientie remordentis. sap. iij. Veniēt i cogitatiōz pctoꝝ suoꝝ timidi. z traducēt eos ex aduso iniqtates eoꝝ. Hic est ille vermis scz remorsus ꝺscie fm. b. aug. de q̄ ōr esa. vl. Vermis eoꝝ nō morietꝫ. z ignis eoꝝ nō extinguetur. Et iudith. xvi. Dab scz tu dñe ignē z vermē in carnē eoꝝ. vt vrank sp. Vermē ꝺscie remordētis in carnē. i. p pctis carnalib voluptatib. Sicut ei si alicui ꝑponeret certitudinaliter aliqđ maximū bonū tale adipiscēdū. puta ꝺsecutionē alicui regni pleni oīb delitiis. diuitiis z q̄ete. dūmodo z si in breui tpe prius vellet aliqs labores sustinere. z ab aliquib delectatiōibus abstinere. z ille de hoc nō curaret. sed port seq vellet appetit suos illicitos. nec tolerare illos labores sibi ꝑpositos. propē qđ priuaret talis adeptiōe tanti boni sibi ꝑpati. q̄nimmo detruderet in vilissimū carcerē plenū vermib oi miseria qñ ille se ibi inueniret. et sp detinēdū se ibi intelligeret. o q̄tum remorsum haberet de sua negligentia z stultitia. q tm bonū quod poterat defacili obtinere amisisset. ꝺtinue talis remorsum sentiret cū maximo sui dolore. ¶ Quinta infelicitas est rabefacto inuidie liuoris Sap. ij. Inuidia diaboli mors introiuit in orbē terraꝝ imitant illū q̄ sunt ex pte illi. Totaliter autē sunt ex pte ipius dānati. Nā viuentes in mūdo inuidie dediti. z si sint aliquo modo de pte diaboli. dū inuidia detinent. tm p penitentiā pūt exire de manib eius. sed nō dānati. Inuident ģ illi miseri glie btoꝝ. quā in generali intelligūt etiā si fuerit amicit ꝺsanguinei in mūdo. Et tāta est puersitas eoꝝ. q vellēt oēs secū esse dānatos. Iste zelus inuidie finez nō habet. p manēs iugiter sine fine. vt dicit glo. sup epl'am ad Corin. Et qnto ille cui invidet successu maiori pficit tāto maioris liuoris incendio inuid inardescit Unde vult minaꝝ. torꝝ aspectus. pallor in facie. tremor i labiis. stridor in dentib. verba rabida. effrenata ꝺuiuia. man ad violentia ꝑmpta. q̄ si interim gladio vacet. odio tm furibūde mētis armata ē. Ex his signis q̄ apparēt in corpe e iuidi. oīm dik rabies z magna passio mētis. Unū z Jo. in apoc. dicit de eis. q p dolore cōmanducauerūt linguas suas z blasphemauerūt deū viuentē in secula seculorū. qui habet potestatē sup has plagas. s. ad affligēdum eos. Et q ꝺues epulo sepultus in inferno perūt ad abraā. vt dimitteret lazarus mortu ad frēs suos q̄s in mūdo reliq̄rat ad inducēdū eos ad pniam. ne irēt sicut z ipe ad infernū. nō hoc fecit ex caritate. q̄ nulla est in dānatis. sed propter amorē proprium. ne scilz illi frēs abutētes diuitiis q̄s eis dimiserat ꝺues. ad infernū eū sequerēt. z exinde ipe magis torq̄ret ex occasione mali dati illis. ¶ Sexta est excecatio seu obfuscatio rōis. Unū sap. ij. ōr. Malicia excecauit eos. et sopponie. i. Tribulabo eos. z ambulabunt vt ceci. qz

dño peccauerũt. Ita enĩ excecati sunt, vt extimẽt deum iniustũ in punitõe eoꝝ. z odiant eũ. nec dolẽt de peccatis ꝺmissis inc̃tum offensa dei. sed quia inde cruciant. z ideo infructuosa eorũ penitẽtia. Et in mũdo quidẽ illi q̃ habuerũt aliquã sciam vel artẽ. delectatiõem hñt nõ modicã in speculãdo veritates talis scie. z tãto magis quãto de altioribꝫ fuerit illa veritas vel scia. Egresse aũt aĩe talitũ sapientũ b⁹ seculi ỏ mũdo. sciam hic acq̃sitã secũ deferũt. nec eã obliuiscũt. sed nullã delectatõem vel refrigeriũ recipiũt ỏ tali scientia penis absorti. sz augmẽtũ doloris. qꝝ ꝺsiderant q̃ si recte vixissent eoꝝ scia in alia vita fuissz in eis pfecta in deũ videdo. Et qꝝ q̃nto magis noticiã habuerũt in mũdo agendoꝝ tãto grauiꝰ puniunt. vt grauius peccantes. Non ergo prodest platoni. aristoteli. anaxagore pictagore. Socrati. tullio. demosteni. virgilio. homeroꝝ alĩs pbis z poetis. ac rethoribꝫ. eorũ scia. z eloq̃ncia in inferno. De bis ei dic̃ Hiero. illỏ intelligi q̃ỏ ait salomõ Eccl. x. Labor stultoꝝ affliget eos. q̃ nesciunt in vrbẽ pgere. Et qꝝ ñ habuẽrt sapiaz pierunt propẽ suã insipientiã. vt ỏꝛ Baruch. iij. nõ hñtes fidẽ sed maximã supbiam. ¶ Septia infelicitas est mẽoria ꝓteritaꝝ delectationũ z eaꝝ defectus Uñ dictũ fuit diuiti in inferno posito. Fili recoꝛdare qꝝ recepisti bona in vita tua. Lu. xvi. quasi dicat. Defecerũt tibi oĩa illa q̃ bona z maxima bona putabas z amabas Quanto aũt q̃s magis aliq̃d amarz illỏ cõsequi nõ pt. tãto magis affligit pñs. lxvij. Cũ intrierit nõ sumet oĩa. i. nihil ex eis q̃ hic amabat. z in eis delectabat. necꝝ descẽdet cũ eo gl̃ia eiꝰ. Uñ vt dic̃ sapiẽs. Uidentes. s. ipi q̃ sunt in inferno Felicitatẽ sanctoꝝ z defectũ in se oĩm bonoꝝ q̃ hic dilexerũt. turbabũtur timore insperate salutis intra se pñiam agẽtes z p̃ angustia spũs gemẽtes z dicẽtes. s. de beatis. Hi sunt q̃s aliq̃n habuimꝰ in derisum z in similitudinẽ improperij. Nos insensati vitã illoꝝ estimabamꝰ insaniã z finẽ illoꝝ sine honore. Ecce quõ ꝺputati sunt inter filios dei. z inẽ scõs sors illoꝝ est. Quid nob p̃fuit supbia nr̃a z iactãtia diuitiaꝝ. Trãsierũt velut mẽbra oĩa. Ergo erraui mꝰ a via veritatis. z sol iusticie ñ illuxit nob z̃c. Talia dixerũt in inferno.

De qualitate z condi §. IX

tione toꝛtoꝝ in inferno. i. demonũ. dicit b. Greg. q̃s habuerunt scz reprobi incẽtores in culpa. hẽbunt toꝛtores in pena. Uñ Hiere. v. c. Seruietis dijs aliẽis. id est demonibꝰ alienis ab oĩ mia. q̃ nõ dabunt vob requem. Septẽ aũt sunt ꝺditões demonũ propẽ q̃s sunt timẽdi. de quibꝫ in li. de. vij. donis. Primũ est eoꝝ horribilitas z deformitas. Job. xx. veniẽt super eos scz reprobos horribiles. i. demones. Dan. vi. potens eras tu deꝰ imittere multitudinẽ irrisoꝝ aut audaces leones. aut noui generis ira plena bestijs. z̃c. Et paulopꝰ q̃ꝝ nõ solũ lesura poterat eos extermiare. sed etiã aspectꝰ p timorẽ occidere. Uñ ad oñdẽdũ horribilitatẽ ipoꝝ demonũ. qñ b. Bartholomeꝰ apostolus. vt scribit in eiꝰ legẽda. voluit oñdere illi indis quibꝫ p̃dicabat horroꝛẽ seu aspectũ horribilẽ ipiꝰ demonis. pus monuit. vt signũ crucis sibi in frõte facerent. ne ex timoꝛe horroꝛe aspectꝰ eius infirmarẽtur. Quo facto viderũt oẽs demonẽs ingẽrẽ vt mauꝝ fuligine nigrioꝛẽ facie acuta. barba prolixa. criniby vsq̃ ad pedes protẽsis. de oculi scintillas igneas emittẽtẽ. ex oꝛe z naribꝫ ignẽ sulphureũ. vinctis retro manibꝫ In legenda q̃ꝝ beati sebastiani aiebat ipe in sua exhoꝛtatõe. Peccatoꝛa morte ꝑpetua capiek. z tenebik. in q̃ est ignis. flãma pseuerans. tribulatio z pena ꝑpetua. Hinc atroces angeli. s. demones ꝺmoꝛank. q̃ꝝ brachia capita draconũ sunt. quoꝝ dẽtes sicut elephãtis pẽminẽt. z stimulãt ad tormẽta vt caudam scorpionũ. quoꝝ voces vt fremitꝰ leonis sonãt. quoꝝ aspectus doloꝛẽ z timoꝛẽ inducit z mortẽ. z ad hoc ibi viuik. vt vita cruciatibꝫ exponak. z ad hoc vita reintegrak vt serpẽtũ morsibꝫ iterat̃. repata mẽbra postea arterank. Uñ quidã patꝝ dixit. q̃ si q̃s videret ỏmones in illa deformitate in q̃ vident dãnati nõ posszviuere. Et in vita s frat̃ hr̃. q̃ quidã frater in ordine predicatoꝝ cũ vidisset diabolũ in spẽ ita horribili sibi apparuit q̃ p̃ timoꝛe fortiter exclamauit Ad cuiꝰ clamorem currẽtes frẽs inuenerũt eum in terrã ꝓstratũ q̃si mortuũ non valentẽ loqui. Quẽ duxerũt ad infirmariã. Resumpto autẽ spiritu interrogatus de cã clamoris. rñdit q̃ ex eo clamauerat. z p̃ timoꝛe ita defecerat qꝝ diabolũ viderat. Quesitꝰ de formaꝝ aspectu eiꝰ dixit. Ego nescirẽ describerez declarare q̃litatẽ eiꝰ Sed vnũ dico q̃ si mihi darek optio. q̃d potiꝰ eligerem. vl. eũ aspicere p̃ modicũ in illa specie tã horribili vl̃ mittere me in fornacẽ ignis ardentẽ ante me positã malem ingredi fornacẽ ardentẽ. ¶ Scdz ꝓpter qỏ timẽdi sunt est eoꝝ crudelitas. de quibꝫ p̃ intelligi Job. xvi. Collegit furoꝛẽ suũ. scz diabolꝰ in me. vt sit locutio ista cuiuslibet dãnati. z cõminãs mihi infremuit contra me dentibꝫ suis. Hostis meꝰ terribil' oculꝰ me intuitus est. Aperuerũt sup me oꝛa sua. s. demones z exprobrãtes pcusserũt maxillã meã scz propẽ pctã gulez male locutõis. Saturati sunt penis meis. Cõclusit me deꝰ apỏ iniquũ. z mãibꝰ ipioꝝ me tradidit id est crudeliũ. Ego ille quondã opulẽtus scz in mũdo repente cõtritus sum scz in mũdo. Et hiere. vi. ỏꝛ Crudelis est. z nõ miserebik. s. diabolus. Ubi beatꝰ hiero. Crudelis diabolꝰ est iustis. crudelioꝝ suis crudelissimꝰ sibĩ ps̃i. Qỏ diabolꝰ sit crudelis sanctis. ps̃ in Job. ñ. cap̃. quẽ sathan post subtractõem oĩm suoꝝ bonoꝝ interfectõem ex ruina p eũ procurata filioꝝ. percussit eũ vlcere pessimo a plãta pedis vsq̃ ad verticẽ. Exemplũ etiã ad idẽ in anthonio quẽ in feruoꝛe maximo deo seruientẽ z oꝛantẽ demones verbe rauerũt vsq̃ ad mortẽ. Crudelioꝛ est diabolꝰ suis scz socijs demonibꝫ dãnatis. Petꝰ in canonica. Aduersariꝰ vester diabolꝰ tanq̃ leo rugiens circuit q̃rens quẽ deuoꝛet. Et hiere. li. In ꝑsona dãnati dicik. Deuoꝛauit me. absoꝛbuit me sicut draco repleuit ventrẽ suũ. Under legik in vita s patꝝ Qỏ quidã sacerdos illoꝛ in tẽplo q̃dã nocte vidit sathanã cũ magna multitudine demonũ in throno sedentẽ. z inq̃rentẽ a singulis de mal' ad q̃ boĩes inducebant suggestionibꝫ suis. Et cũ vnꝰ eoꝝ retulisset se tẽpestatẽ in mari ociasse. Et sic naui submersa mltos necaꝝ. sathan fecit eũ a satellitibꝫ acriter ꝛberari. q̃ paꝝ mali fecisset Et inde processit aliꝰ diabolꝰ asserens se in nuptijs q̃ busdã rixas excitasset multũ sanguinẽ ab hominibꝫ illis z inẽ illos fusum ad instigatõez eiꝰ. Et hũc silẽ

flagellari fecit tāq̄ pigr̄ z inertē ad malū procurādū post būc surrexit alꝰ in mediū dicēs. qz p multos ānos tēr asset quendā solitariū in deserto de fornicatōne. Et demū illa nocte eū vicisse. ad malūq̄ illū īduxisse. Et būc sathan oculatꝰ est. z coronā sibi posuit i capite de victoria habita ītra illū sanctū vir. Crudelissimꝰ aūt sibi ipsi. qz cū sibi augeat pena ex malꝰ ad q̄ inducit boies. tanta est malicia z crudelitas sua. q̄ potius eligit sibi penā augeri. q̄ desistere a tentatiōibus suis ¶ Tertia cōditio demonis est procacitas z auiditas eiꝰ. Deutro. xxviij. Adducet dñs sup te gentem de longinq̄. de extremis finibꝰ terre. gentē pcacissimā. i. demones. Legit in vita bri martini q̄ cū ipse cū socijs pgeret iuxta q̄dā stagnū cernēs mergos īsidiātes alijs piscibꝰ. z se de eis ingurgitātibꝰ. ait socijs. Forma hec demonū est. Insidiant incautis. captos deuorāt saturariq̄ nequeūt deuorare ¶ Quarta cōditio eoz est fortitudo ptās eoz. Job. xl. c. Nō est ptās sup terrā. q̄ possit ei ꝑpari. Tāta est ptās eorū. q̄ ꝑm naturā ois materia elemētalis ē subdita eis ad nutū. nisi a deo z angelꝰ bonis retineant. Uñ possūt ignē mittere ō aere. sulphura. tēpestates z plunias z infirmitates in boibꝰ. nisi coerceant ꝑ rute dei. Ipe fecit. vt ait ps. immissionē p āgelos malos ad plagādū egiptū. Diabolꝰ fuit q̄ ignē de celo īmisit ad cōsumendū greges ouiū Job. Ipe ventū validū excitauit ad subruēdū domū. vbi filij Job. vij. cū trib⁹ forib⁹ ouiuabant. Ipe graui vlcere corpꝰ eiꝰ vulnerauit. eaꝰ ope maleficia multis multipliciter nocēs. Eccl. xxxix Sūt spūs ad vindictā creati. z in furore suo ꝑfirmauerūt tormēta sua. z in tpe ꝓsumatōis effundent ꝓ tempꝰ furorē eiꝰ q̄ fecit eos. cōfundēt. ¶ Quinta eorū velocitas. Treñ. iij. Velociores fuerunt ꝑsecutores nr̄i aq̄lis celi. vñ vr hēk in lib. dialo. dicēte stephano mācipio suo ex ira. Veni diabole. discalcia me statiz affuit diabolꝰ discalciās. Sil'r cū hermogenes incātator inuocasset demones. vt adducerēt ad eū ligatū philetū discipulū suū. hoc executi sunt. Missi āt ab eo z ad iacobū apl'm etiā adducēdū. veloces q̄dē fuerunt ad eūdū. sed in nullo valētes euz ledere. q̄nimo cruciati velociores fuerūt iussu apli ad hermogenem captū z ligatū añ apl'm adducendū. ¶ Septo eorū nocēdi studiositas. sagacitas z diuīsitas. Uñ apocal'. xij. describit hēre. vij. capitat. x. coznua. q̄ significāt vij. modos varios decipiēdi z nocēdi. Uñ in figurā. Serpens callidior erat cūctis aīantibꝰ terre Beñ. iij Mille nāq̄ nocēdi bz mōs. nec ignoram⁹ astuciā eiꝰ xvi. q. ij. visis. Ad q̄d facit q̄d diabolꝰ ipe ꝓfessus ē. Nā cū magister iordanꝰ general' scōs ordis p̄dicatorum adiuraret demonē. vt discederet ab obsesso. z interrogassz q̄ nolē vocarek ipe diabolꝰ obstidēs. Rñt q̄ milleartifex dicerek. qz mille modos hēret ad nocendū Jn dialogo q̄z refert greg. q̄ cum q̄dā eps mediolanen. corinthū accessisset. intrauit domū quā multi ānis ōmones inhabitabilē reddiderāt propt̄ clamores eorū. z cū vellet de nocte q̄escere. audire cepit magnis clamoribꝰ rugitus leonū. balatꝰ pecoz. sibilos serpentū. rudit⁹ asinoz. grunnitꝰ porcoz z hmōi. Tūc eps ait. Bene tibi ꝓrigit miser Tu es q̄ dixisti. ponā sedē meā ad aq̄lonē. silis ero altissimo. Ecce p̄ superbiam tuā bis bestijs sil'is factꝰ es. Ad hoc quasi erubescēs diabolꝰ discessit a loco. ¶ Septio eoz maligna falsitas. vera enī exprobrat. z falsa opponit. Apoca. Projectus est in terrā dyabolus accusator noster. q̄ accusabat frēs die ac nocte. Job. xvi. Suscitat falsiloquus adūsus facie meā ꝺicens mihi. Collegit furorē suū in me. Gaudet enī de penis z mal'is suoz et reprobor. z irridet eis. Sic supradicta propt̄ q̄ dyabolus est timēdus z horrēdus dānatis notanꝺ Habacuch. i. vbi ꝺr. Suscitabo chaldeos. q̄ interptant feroces. ecce crudelitas gētē amarā. ecce malignitas. et velocē. ecce velocitas. ambulātē terrā. ecce auiditas. horribilē z terribilē. ecce horribilitas. ex seipa mēdacē. ecce falsitas. leuiores pardi eqs eiꝰ. ecce fallendi z nocēdi diuersitas. Pardus ei est varij colorꝭ z velociores lupis vesptinis. ecce vorandi auiditas z insatiabilitas. Et postea ꝺr. Ipe de regibꝰ triūphabit. ecce ptās et fortitudo. Potes ex his ꝑpendere. q̄sta miseria. q̄sta angustia. q̄sta pena sit hītare cuz talibꝰ tortoribꝰ. Et ō timendū. ne ad talem societatē ꝓueniat.

De priuatiōe diuine .ſ.x.

visiōis. Qui descēdunt ad infernū dānatoz. nunq̄ deū videre ꝑnt. Uñ ꝺr eis. Discedite a me maledicti in ignē eternū Mat. xxv. vt scz nūq̄ meq̄ videatz esa. xxvi. ait dñs Nō videbit gl'az meā. s. dānatꝰ. vbi alia trāslatio bz q̄ cōꝰ allegat. Tollat ipiꝰ. ne videat gl'az dei. Et hec ē eis maxia pena sup oēs alias. b. augꝰ. Nulla pena maior q̄ carētia diuine visiōis. Et crisi. li. de visiōe al'. ꝓpositōe cordis ꝺr. q̄ potiꝰ eligeret mille gehēnas. i. ignis inferni q̄ priuari tali visiōe. Nec visio vt ait plotinꝰ pbs platonicꝰ Et refert be. augꝰ. de ci. ꝺi. Est tāte pulcritudis tātoq̄ amore dignissima vt sine hac aīam q̄buslibet bonis z q̄ntūslibet p̄ditaz extimet infelicissimā. Sz qz corpꝰ qꝺ corrūpit aggrauat aīam. z depmit terrena inhītatio sensum multa cogitātez. Jō paxr q̄si nihil intelligit invita ꝑnti de deo. q̄tū bonū sit aīe. vt ei ait pbs Sic lumē noctue se bz ad lumē sol'. qꝺ scz sufferre ñ valet. ita oculꝰ nr̄. s. intellectꝰ ad illa mā festissima nature. vr angl'os z deum paxr ipfectissime recognoscēs. Si ei ista bona tpalia. z quecūq̄ creata q̄ bona sunt. accidental'r z p ticipatiue trahunt nos ad amorē eaxr. z tantomagis q̄tomagis nobis repūtant bona. q̄tomagis bz trahere ad amorē z consolatōez z delectatōez bonū diuinū seu deus q̄ est bonū p essentiā. vnde deriuat ois bonitas. Sz qz hoc parū aīa videt z cōsiderat in mūdo. iō parū vel nihil diligit. z paxr extimat eiꝰ visiōe priuari. Separata āt aīa a corpis grauamīe tunc intelligit deū summū bonū. z q̄ ad illū adipiscēdū est creata. Et qz immediate ipz summū possideret. si nō eēt inīea impedimētū. Consideras g̃ q̄ propter sui defectū. s. peccatoz ꝓsecutōem tal' boni priuak. z in eēnū si dānatus est. summe dolet priuari se tali visione ꝺi clara. Si ei ania esset in igne inferni. z deum videret clare nō sentiret penā. Et econtra si esset in celo cum sanctis z angelis. z nō videret deū. nō haberet gaudium z cōsolatiōem. Sicut ergo dei visio. scz clara z facilis est tota merces ꝑm b. augꝰ. z premium sctōrum. Satiabor. ait ps. xvi. cū apparuerit gl'ia tua. i. clara visio. z quietak omis appetitus. ita et priuatio talis visionis est totū malū. i. principale ipsis damnatis.

Titulus decim⁹ quart⁹

Et sicut ex ipa visione cõsequũtur scti oia bona, ita ex priuatõe eius dãnati omnia mala ꝓria dictis bonis Recipiũt enĩ sancti ex ipa visiõe dei summã sciaz omniũ, Quid est qđ nesciant, scz scti qui sciẽtem oia sciunt, ait b. Greg. Cũ enĩ in deo sint idee oĩm creaturũ ipm videtes, oia in eo vident q̃ volũt de creaturis. Ecõtra dãnati priuati tali visiõe nulli⁹ rei bñt pfectam cognitõz, z si aliq̃d hic in b̃ mũdo nouerunt de deoz creaturis, vt philosophi. Aristo. platoz. de tali cognitõe nõ bñt delectatõem sz maius tormẽtũ. qz abusi sunt. Et minim⁹ puer q̃. s. mortu⁹ est in infantia baptizat⁹ maiorẽ sciam de reb⁹ habet in patria. q̃s oẽs philosophi in inferno. ¶ Scđo scti ex btissima visione ꝺsequũt maximũ gaudiũ z delectationẽ. ps. xv. Delectatiões in dextera tua vsq; in finẽ. Dextera dei est vita eterna. Aug⁹. Delectatões sunt ex visione dei vsq; in finẽ, i. ad finiendũ z pficiendũ oẽm appetitũ. Ecõtra damnati ex priuatiõe bti⁹ visiõis habẽt summã tristiciã. Et sicut bti ex oi pte supra. infra. intus. z extra. circũcirca pleni sunt gaudio. propter qđ dicit cuilibet eoz. Intra in gaudiũ dñi tui. Ita dãnati ex oi pte circũdati sunt dolore ex ꝺsideratõe supioz premioz q̃ amiserũt. ex ꝺsideratõe inferioz rez q̃ nimis dilexerũt eis priuati. Ex cõsideratõe in teriorũ remordentiũ peccatoz. Et ꝺsideratõe exterioz ignium vrentiũ. Ex cõsideratõe circũstantiũ demonioz z sociorz. ¶ Tertio beati ex visione dei ꝺsequũt pfectam amicitiã ad deũ z socios. Ita se pfecte diligũt. q̃ gloriã maiorẽ sanctoz magis eis volũt q̃s sibi. qz magis meruerũt. Ecõtra dãnati odiũt deũ vt puniente Ũñ ioh. in apoc. Blasphemauerũt deũ viuẽtẽ in secla seculoz. Nulla delectatio vel amicitia est in eis, nec erga amicos. Quos secũ vident in tormentis socios in peccatis odiũt. Et ẽs scõs etiã ꝓpinq̃s generevellent secũ cẽ in inferno, q̃nimoz seipos odiũt. Et q̃uis nõ esse simpl̃r nõ cadet in appetitũ creature. tñ qz min⁹ malũ bz rõem boni respectu maioris mali, qz mel⁹ ẽ nõ esse q̃s male eẽ. tõ ór de dãnatis in apo. c. ix. Desiderabũt hoies mori. i. deficere ab esse. z fugiet mors ab eis ¶ Quarto bti ex visiõe dei assequũt magnam dignitatẽ. s. regiã z sacerdotalẽ. Ũñ decantãt añ deũ Redemisti nos dñe in sanguĩe tuo. z fecisti nos deo nr̃o regnũ. i. reges z sacerdotes. reges ad dñandũ toti mũdo. sacerdotes ad offerẽdũ ꝺtinue sacrificiũ scãrum z feruentiũ affectionũ. Ecõtra dãnati ex priuatiõe b⁹ visiõis pticipãt ignominiã z seruitutẽ. Diere. v. ca. Seruietis dijs alienis, q̃ nõ dabũt vobis requiem. i. demõibꝰ. q̃nmo seruiz subiecti sunt etiã captiui tenenk in carcere inferni. vt nõ valeãt inde exire ad libitũ suũ. ¶ Quinto ex dei visiõe bñt scti summã pacem Isa. xxvij. Sedebit pplꝰ me⁹ in pulcritudĩe pacz z requie opulẽta. Dia apperũt pacẽ, ór dionisi⁹. Et si tã dulcis est pax bũana p trali salute boiz q̃nto dulcior est pax ðina p eẽna salute angeloz. ait. b. august. xviij. q. i. noli. Nec hic pt eẽ pfecta pax. sz solũ in pria Sz in inferno est remotõ oĩs pacis z ꝺtinuũ bellũ. nã vt ór sapiẽs. Armabit. s. de⁹ creaturã ad vltionẽ ĩimicoz. Et iterz pugnabit. p eo. s. deo orbis terraz ꝺ insensatos. Sicut ãt ipi miseri bñt intra se ꝺtinuũ belluz malaz affectionũ, sicz creature bellãt ꝺ eos affligendo diuers⁹ modis z penis. ¶ Sexto ex visiõe dei bñt sancti maximã claritatẽ Ũñ. i. Joh. i. De⁹ lux est, z tenebre in eo nõ sunt ylle. Hec lux sicut illũiat oẽm hominẽ venientẽ in hũc mundũ lumie gre. qz sez null⁹ illumiat nisi ab eo, ita de mũdo egrediẽs lumie glie nõ illũiat nisi a deo. Qđ lumẽ glie redũdans ab aĩa glificata in corp⁹ suũ resuscitatũ. facit ipm clarissimũ et pulcrrimũ. Videtes etiã oculꝰ corpis reassumpti xpi hũanitatẽ fulgẽtẽ sicut sol imo incõparabil̃r pl⁹. iñ etiã illũiank z locũ dank. Dãnati vero priuati tali visione remanẽt obscuriz tenebrosi in aĩa z corpe. Et q̃s uis in iudicio finali visuri sint xpi hũanitatẽ. qui bz eos iudicare, nõ inde recipient illũiatõez vel aliquam ꝺsolatõem vt sancti. sed summũ horrorẽ et dolorẽ, ex verbis xpi eos exprobrãtis de malis suis, adeovt dicant mõtibꝰ collibꝰ. Abscõdite nos. z coopite a facie agni. i. xpi turbati ꝺ nos. ¶ Septio recipiũt scti ex visione dei summã firmitatẽ in bono. quia cũ continue repsentet deus mẽti vt summũ bonum, nõ pñt ad momentũ diuerti ab eo, z ipm nõ summe amare nec valeant in aliq̃ peccare. Sine macula ei sunt añ thronũ dei. Apoc. xiiij. Dãnati ãt ecõtra sunt ita aũsi a deo, q̃ nõ pñt deũ diligere, sed sicut demones, vt dicit dionisi⁹, bñt fantasiã proteruã, i. iudiciũ intellectus puersum, estimãtes deũ iniuste eos cruciare sic z dãnati. Nec auerti pñt a mal' desideriꝭ eoz q̃ habuerũt in mũdo. sz nihil eoz pñt obtinere pñs. Desideriũ peccatoz peribit scilz vt non consequi valeant desiderata ab eis.

De subtractione om .ℊ.xi

niũ subsidioz ab eis. s. dãnatz in inferno A deo seu psonis ðinis. Ab angel⁹. A scts. A notis. Ab eccl̃ie suffragijs. A bonis pactis. A locis sacris. In vita p̃senti bñt etiã maxime peccatores subsidiũ multiplex a deo. pcipue p pniam p quã placat⁹. fm illõ collecte. De⁹ q̃ culpa offenderis. pnia placaris In q̃ pr̃ corripideũ frangit p potentiã ꝺtritõis. Filꝰ illũiat p mãi festatoz ꝺfessiõis. Et spũsctus dignificat fructũ satisfactõis. Sz dãnatus nõ dabit deo placatiõez suã in ps. cxi. qz penitere nõ pt. Qđ ei ait damasce. fuit ãgelo casus, hoc boi mors, i. sicut angel⁹ ex prio suo esse fact⁹ est incõuertibilis ad deũ, ita mortẽs ĩ mortali hõ est irreuersibil̃ ad pniam. In inferno q̃s confitebit tibi. q. ð. null⁹, ita nec ꝺfessiõ nec satisfactõ. q̃dã rustic⁹ vt bñ ĩ li. ð. vij. donis iuitat⁹ ad regales nuptias cũ alijs ibat. In via ãt sitiẽs multũ cũ a socijs suaderet vt aquã fetidã. quã inuenert in via ñ biberet, sz abstinẽs ab ea z cito gueniẽs ad locũ nuptiaz optimũ vinũ z alia delitiosa iueniret, noluit ille acq̃escere ꝺsilio alioz sz vt satisfacerz siti, ipleuit vẽtrẽ aq̃ illa putrida. Cũ ãt pueniss ad palaciũ forez. vbi celebrabãt nuptie eructãs fetorẽ aq̃ fetide, quẽ adhuc bẽbat in vẽtre. quẽ rex ñ solũ ñ pmisit intrare, sed cũ multis ictibꝰ expulsus eiect⁹ ĩ foueã fetidissimã. vbi cũctis videntibꝰ euomuit aquã quã ibi bibat obfirmat⁹ Sic accidit dãnato cuilibz In vita enĩ pñti vocat⁹ ad celestes nuptias, cũ in via nafal̃r appetat bonũ, z sitiat bẽtudinẽ aquã fetidã iueniẽs delitiaz z diuitiaz mõdi, vt satisfaciat siti sue. ĩplet affectũ sordidatũ illi. cũ tñ sibi dissuadeak a pdicato. z alijs bõis, sz demũ vẽit ad mortẽ z cũ deret ingredi ad nuptias celi ybi sẽ oia bõ gata qz

reperīt mens eī⁹ plena iniq̄tate et terrenis inordinate amatis proīcīt in foueā inferni. nec penitere valet. sz priuat⁹ talib⁹ in inferno manet. Scō dānat⁹ priuat auxilio angelor sctor. In mūdo innūera subsidia z adiutoria habem⁹ ab angel'. vtz p exm z figuraz in angelo raphaele sociante i via Thobiā. Sz i alio seculo dicūt angeli de aīa dānata. Illō Hiere. Curauim⁹ babilonē z nō est curata. recedam⁹ ab ea. i. in vita multipl'r q̄ siuim⁹ curatōem talis p inuestigatiōes ad bonū. noluit acḡescere. nil in alia vita agere possumus subsidij. ¶ Tertio orōib⁹ sanctor. Scī eos q̄ sunt in mūdo multipl'r adiuuant meritis z pcib⁹. z p maxime btā maria q̄ ad cor⁹. z q̄ ad aīam. vt pz. ij. machab. vbi dicit de hieremia scō defuncto. Hic est q̄ multū orat pro ppl'o Sz pro his q̄ sunt in inferno seu dānatis nunq̄ orat. qz oīno sunt ꝺformes volūtati dei. quē sciūt hoc velle. s. in nullo eis subsidiari. Uñ z diues nec guttam aq̄ potuit ab abrāā vel lazaro obtinere. ¶ Quarto ex orōibus. elemosinis z alīs que fiūt special'r a ꝺsanguineis z amicis alicui⁹. dānati nullū refrigerij recipiūt. z qui sciū t aliquē eē dānatū quantūcūq̄ sibi amicissimū male facerēt pro eo orādo. sicut z si oraret p diabolo liberādo. Sz qr nisi q̄s decedat in notorio mortali sciri nō pt. si est dānatus vel saluus. Jō vt dicit b. aug. xiij. q. ij. temp⁹. ratōnabiliter pro cūctis fidelib⁹ defunctis orāt. z si illi dānati essent. vtiq̄ nihil ipi inde pcipiūt. sz in facientez illō suffragiū z in alios de purgatorio cōuertitur.

Quinto ex orōibus z alīs bonis q̄ fiūt in ecclia. oēs qui mēbra ecclesie sunt vnita xpō p caritatē pticipāt aliquo mō de illis bonis ꝑm illud. Particip̄ me fac deus oīm timentiū terē. Exm de cibo quē q̄s cōedit. qr oīa mēbra viua recipiunt partē nutrimēti. nō aūt pcisum mēbr Quia q̄ damnati sunt oīno pcisi nec ā plius incorpari seu reuniri pñt. iō nullū subsidiū in pcipiunt. Nec etiā ex indulgētijs platorū. Nā z si his qui in purgatorio sunt valere possint. si ad eos extendat a platis. nō tñ ad dānatos. ¶ Sexto ex bonis q̄ fecerūt in vita siue viua. dū. s. fuerūt facta in gra siue mortua opa q̄. s. fuerūt facta i mortali. nullū iñ auxiliū suscipiūt directe. Et hoc ē qđ dicit dñs p Ezech. xviij. Si auertit se iust⁹ a iusticia sua z fecerit iniq̄tatē. oīm iusticiar ei⁹ nō recordabor. Et apl's. i. Corin. xiij. Si distribuero oīes facultates meas in cibos pauper z̄c. nihil mihi ꝓdest. b. greg. In ꝓpetratione malor nulla ꝺz eē fiducia bonor ꝑteritor Indirecte valent. qr si nō fecisset illa bona. tūc fecisset aliq̄ mala. propē qđ specialē penā sustineret. quā euasit. ¶ Septio loca sacra vbi boni sepeliūtur iuuant eis. vt scz scī illi in quor honorē illa loca sunt ꝺdicata. orēt pro aīa illa si est in purgatorio propē deotōz quā ille viuēs habuit ad eos. propē qđ elegit sepulturā. vt dicit b. aug. xiij. q. ij. Sz dānatis hoc nō ꝓdest quin potius nocet propē ꝑsumptiōem eor. q̄ elegerī talez sepulturā. vt magis crucient. Uñ z be. grego. in. iij. dial'. exempla ponit ꝺ quibus dā malis in loco sacro sepultis. qui miraculose inde electi sunt.

De timore initiali. Cap'm. vi.

Quintus timor dicitur initial' de quo ps. ex. Initium sapie timor dñi. Hic timor sp est cū caritate. qñ. s. q̄s timet penā siue talem siue eternā Timet z erubescit culpā commissam. Sed pl⁹ timet dei offensam. puer. i. z Eccli. i. Principiū sapie timor dñi. z puer. viij. Timor dñi odit malū. plus. s. amore iusticie q̄ timore pene Hic timor hz duos oculos. s. dextr amoris iusticie ad declinandū malum culpe. Sinistrū euitatōis pene ad euadēdū infernū vel aliā penam. Hoc figuratū fuit i abrāā. cū fixit tabnaculū suū iñ bethel z hay. Gen. xij. z. xiij. quia vir iust⁹ firmat mentē suam inter amorem p dilī z timorē inferni. Iste sunt ille due ancille. que inducūt hester reginā. q̄ interp̄tat humilis. ad assuet qui interp̄tat būtudo hester. xv. Timor eleuat z cōprimit vestimēta defluentia z defectus virtutū q̄ nos vt vestimēta ornāt. amor eam sustentat. He sunt due ale date mulieri p q̄s volat in desertū pñer vite eterne. Et qr bona opa q̄ fiunt ex isto timore filiali. et mala seu pcta q̄ q̄s cauet ex eo. sunt meritoria qr magis timet offensam q̄ penā. qr ex caritate procedunt qr pena respicit se. offensa deū. Jō q̄ magis timeat. z doleat de offensa dei q̄ de pena. signū est dilectiōis dei. Uidēdū est de multis. q̄ dñt timeri isto timore. Prio igit timendū est pctm. ne incurrat. Eccl'. xij. i fi. dicit Salomō. Finē loquēdi oēs pariter audiam⁹ Deum time sz timore initiali saltē. z mādata eius fuge. qđ sz est ei⁹ effect⁹ z signū qr q̄ timet deū facit bōa. Eccl'. Hoc est oīs homo id est p hoc homo hz vere eē hois quod est esse rōnale.

Timendū autē est pec- .ℌ.I

catū z vitandū propter septē rōes q̄ ponūt in li. de septē donis. Prio qr si pctm nō esset. nihil boi obesset. Scō qr sine hoc q̄cq̄ est. hoi ꝓdesset. Tertio qr angelus bon⁹ summe hoc abhorret. Quarto qr scis iuriā infert. Quinto qr diabolo summe placet Sexto qr deo maxie displicet. Septio qr facieti pessime nocet ¶ Prio igit timēdū est peccatū z fugiēdū qr si hoc nō eēt. nullū malū ḡene eēt. Eccl'. viij. Qui seruat mandatū. nō expiet q̄cq̄ mali be. greg. Nulla nocebit aduersitas. si nulla dñet iniq̄tas. b. hiero. Qđ oīa mala sustineam⁹ peccata nr̄a hoc fecerūt Oīa mala q̄ timemus. valde vitarem⁹. si peccatū nō esset. Non timeremus nec infernū. nec purgatoriū. nec dei iudiciū nec multiplex mūdi periculū. nec mortē si nō esset peccatū. Ubi est pctm. nō est bon⁹ homo. Senec'. Nil est boi bonū sine se bono. Et qr q̄libet mortale est venenū z cōtrariū caritati. p quā homo habet eē spirituale. iō nō habens caritatē sed pctm. dicit apl's. i. Corin. xiij. nihil est. Et ideo petrus apl's amissa caritate p pctm negatiōis xpi. q̄uis hoc nō intellexerit. tamē verum dixit. cū ait cuidā dicenti se esse ex discipulis eius. O hō non sum. qr esse amiserat spirituale. vt exponit hilarius. ¶ Scō est timendū peccatum et renuendū. quia homi extra peccatū oīa cooperant in bonū diligenti deum ꝑm apl'm. quinimo ꝑticeps fit omniū bonorū ecclesie ꝑm illud ps. Participem me fac deus omniū timentiū terē. Non solum bona eis cedunt in bonū. sed etiā mala pene. Nam quia ex penis purgant eorum peccata augent et meritum et corona vt patet in Job. tobia et alīs. Sicut econtra bona in seet optima fiunt mala malis Unde bea. aug.

Titulus decim⁹ quart⁹

de cõse.di.ij. Et mala ꝓsunt bonis, sicut angel⁹ satha ne colaphizãs paulũ Et sctã obsunt malis sicut bucella, i. eucaristia iude. Nec ei illa buccella in se mala fuit, z iõ nocuit ꝫ qz malus bono male vsus fuit Insuꝑ z mala culpe bonis ꝟuertũt in bonũ scz cũ reuertunt ad pniam. Uñ b. aug. de pe. di. iij. Usq; adeo oĩa electis dei cõuertũt in bonũ, vt etiã si q̃ eoꝝ exorbitauerint, hoc eis faciat ꝓficere, qz inde humiliores cautiores. z feruẽtiores surgũt. Sicut z b. amb. dicit de petro di. l. Fideliorꝫ fact⁹ est petr⁹. postq̃ fidẽ se perdidisse defleuit, s. negãdo. Et sic pctm̃ electis est sicut tiriacha q̃ ex serpente venenissimo tiro dicto cõficitur z remediũ efficit ꝟ venenũ. qz pctm̃ qõ habuit mortiferã delectatõem in se vel in alio, ex eo assumit remediũ ad ipm̃ expellẽdũ z mortificandũ ꝑ ꝟpunctiõem de eo, z ꝑ ꝟpassionẽ in alio. Tertio est timẽdũ z abominãdũ pctm̃ qz bonis angel⁹ multũ displicet. z abominanꝫ ipm̃, hoc ꝑz in mal⁹ z in bonis hoĩb⁹. Nã seuere puniũt deo disponẽte, vtz de sogdomitis ꝑ q̃s z ciuitates eoꝝ ipi imiserũt ignẽ z sulphurẽ. Beñ, rix. Et in dõ ꝓpẽ cui⁹ vanã gl̃am in nũerare faciendo pplm̃ suũ angel⁹ dñi infra triduũ pcussit ex peste videlz. lxiij. milia. ij. Reg. vl. Anꝺ. Tolerabili⁹ fetet canis putridus hoĩbus. cꝫ aĩa peccatrix deo z angel⁹ ei⁹ Uñ in vita spatꝝ legit. q̃ cũ trãsiret ꝑ beremũ, angel⁹ in forma hois cũ q̃dã sctõ beremita obuiã habuerũt q̃dã cadauer hois. z qz valde fetebat, beremita nares obturauit cũ clamide. ne fetorẽ sentiret Angelus autẽ nil tale egit postea obuiã hñtib⁹ quendã pulcꝝ iuueneꝫ vestitib⁹ ornatũ redolẽtib⁹, angel⁹ clausit fortẽ nares beremita autẽ minime. Sꝫ mirat⁹ de actu q̃re nares obturasset iuxta iuuenẽ trãsiẽs. cũ eẽt ita pulcer z redolẽs. nõ autẽ circa illõ cadauer ita marcidũ z fetidũ. Rñt. Tu cũ sis caro sentis fetorẽ carnis Nos aũt qz spũs sumus, sentim⁹ fetorẽ spũum. q̃ procedit ex peccatis. quoꝝ iuuenis ille lasciu⁹ erat plen⁹. z iõ mihi fetebat. Et cũ aũt angeli boni sint nob⁹ amicissimi z socij, debem⁹ peccata timere z cauere, ne eis abominabiles fiam⁹. ¶ Pctm̃ q̃nto sanctis iniuriã ifert, qz offendit regẽ z dñm q̃ ei offendit dñz, offendit tota familiã suaz, q̃ sunt sctĩ. Eccl'. xxviij. Uir pctor turbabit amicos sclz eẽi regis, vel qz a cõione sctoꝝ se subtrahit z societate militãtis z triũphãtis eccl'ie. q̃si si excõicatos eos iudicaret Uel qz se ꝟ triũ sctis effecit dũ ꝟ ie ptãti militat. Lu. xi. Qui nõ est mecũ. ꝟ me est. Uel qz cꝫtũ in se est gl̃am sctoꝝ. z gaudiũ minuit, q̃ de ei⁹ gl̃a visa gauderẽt, z in pñti de bonis eo⁹ exẽplis iocũdarenꝫ. Uñ b. aug. in li. de pnia dicit q̃ penitẽs ꝺz de hoc dolere, q̃ multũ boni cõtristati sunt de mal⁹ suis opib⁹. Sicut eꝫ de bonis eoꝝ iocũdari fuissent. ¶ Quinto pctm̃ iõ timẽdũ z horrẽdũ, qz inimico nr̃o pessimo. s. diabolo sũme placet. z de eo gaudet. ps. xij. Qui tribulãt me, inimici mei exultabunt. Si mot⁹ fuero scz recedẽs a deo, puer. ij. Exultãt i rebus pessimis, hoc estimat maximũ suũ lucꝝ, si aias xpi sanguĩe acq̃sitas sibi subiũciat. z deo subtrahat. z secũ ad infera deducat. z cũ ex hoc q̃ tẽtatõib⁹ suis boies ad crimĩa iducat nil ei vtilitatis accedat. sꝫ augmentũ pene, tãta est malicia ei⁹ z inuidẽtia, q̃ pot⁹ eligit sibi penã augeri cũ pditõe aiaꝝ. cꝫ eo augmẽto carere nõ tentãdo. Uñ vt hẽt ex legẽda Jo. euãgel'. resuscitat⁹ iuuenis q̃dã ab eo dixit publice. q̃ viderat demones magnũ festũ facientes z nimis gaudẽtes de ruina illoꝝ duoꝝ suoꝝ discipuloꝝ. q̃ penitẽtes de eo q̃ mundũ reliq̃rat, intẽdebant redire ad seculũ Et eꝫ angeli sancti dolebãt de casu eoꝝ. q̃b⁹ auditis ꝟuersi sunt ad deũ ꝟpuncti Quidã aũt demoniac⁹, vtz in li. de septẽ donis, cũ ꝑ obsessum diceret pctm̃ ei fetere, z hoc propẽ nobilitatẽ nature sue. Uñ z de q̃busdã ꝺr. postq̃ induxit eos ad malũ pcipue luxurie. ipse aufugit in actu ei⁹. Interrogauit q̃dam. q̃re ḡ cũ tãta diligẽtia illõ ꝑcuras. Rñt ꝓpẽ lucꝝ. Sicut cloacharius intrat latrinã propẽ lucꝝ. licz ei feteat. sꝫ certe cũ q̃libet sibi caueat facere id. vñ inimic⁹ ei⁹ letetur qõ pmaxie est sibi noxiũ, z diabol⁹ sit maxim⁹ adũsarius nr̃ tãq̃ leo rugiẽs circũeat. querẽs quẽ deuoret per pctm̃, summe ꝺz q̃libet timere z cauere. ¶ Sexto pctm̃ est timendũ z vitandũ. qz deo summe displicet Et hoc ꝑz septẽpliciter. Quio ex dei odio ꝟ ipm̃ z indignatõe. Nihil deo displicet nisi pctm̃ Sap. Nihil odisti de⁹ eoꝝ q̃ fecisti. Et qz sine ipo factũ est nihil, vt ꝺr Job. i. id ẽ pctm̃, vt exponit b. aug. qõ nihil ꝺr. qz nõ est aliq̃ natura seu positiuũ sed ꝑuatiuũ Jõ cũ oĩa diligat q̃ fecit. hoc solũ odit qõ ipe nõ fecit. Et in quo inuenit. s. mortale pctm̃, inimicũ ḃz z odit. s. respectu culpe. Eccl'. xij. Altissim⁹ odio hꝫ pctores Piero. de pe. di. i. Nõ ei hoib⁹ irascit de⁹. sed vitijs. q̃ cũ ablata fuerit nõ erit q̃b⁹ irascat de⁹ Scõo pctm̃ deo displicet ex cõtumelia ei⁹ propẽ ipꝫ irrogatõe. Nõne maximã ꝟtumeliã faceret spõso nobilissimo. q̃ dulcissimã ei⁹ spõsam vilissimo adulterio ꝓstitueret. hoc agit peccator. qz aiaz spõsam xpi ꝓstituit diabolo, hier. ij. Sub oi ligno frõdoso ꝓsternebaris merex. i. in omi apparẽte ꝓspitate vel delectatõe. Hic pctor filios z filias dei occidit. i. bona opa tẽplũ dei succẽdit Strata padisi ad modũ pdonis frãgit. In facie xpi ꝟspuit. z cꝫtũ in eo est iterꝫ crucifigit. Ad heb. vi. Rursus crucifigẽtes dei filiũ in semetipꝫ z ostẽtui hñtes Ecce q̃n te ꝟtumelie. Tertio q̃ pctm̃ valde displiceat deo, ptz ex ei⁹ ꝟ ipm̃ ꝓsecutione, ꝓsecut⁹ est eꝫ illõ in oi loco. vt null⁹ loc⁹ sit ei tutus. In celo primũ. vt apparet in lucifero, quẽ propẽ vnũ pctm̃ supbe mẽtis de celo deiecit in infernũ. de tãta felicitate in tãtã miseriã In paradiso de q̃ eiecit prios parẽtes propẽ vnã culpe transgressionẽ. In terra ꝓsecut⁹ est peccatũ in mittẽdo diluuiũ propẽ pctã in ignẽ sogdomis. In aere ꝑ grãdinationẽ in egiptũs In terra ꝑ absorptionẽ a terra dathan z abyron. Et in inferno. Deut'. xxxij. Ignis succẽsus est in furore meo. z ardebit vsq; ad infima nouissima deuorabitq; zc̃. Quarto hoc ostẽdit ex dei ꝑpter hoc imutatõe. Nã peccatũ ei displicet tm̃ q̃ benignissimũ z clemẽtissimũ patrẽ ꝟuertit in crudelissimũ iudicẽ. ita q̃ ꝑ toto mũdo nõ dimittit q̃n filios q̃s creauit, q̃s sanguine suo redemit. si eos in morta li inuenerit in morte. q̃n gladio ekne dãnatiõis occidat. etiã si fugerẽt sub clamide. b. marie. puer. vi. zel⁹ z furor viri nõ parcet in die vindicte. nec acq̃scet cuiusq̃ precib⁹. Quinto ꝑz ex cõtaminatõe bonoꝝ ex genere. Nam quecunq; q̃s faciat. ieiunia. elemosinas. martiria sustineat. non placent deo si sint cum mortali. Eccl'. xxxiij. Dona ipioꝝ nõ ꝓbat altissim⁹. nec respicit in oblationibus eorum. Jacobus. Qui in

Capitulū VI

vno offendit. mlta bona pdit scz meritū bonoꝝ operū ex genere q̄ ad vitā eternā. Sexto apparet q̄tū diſpliceat deo pctm̄ ex eiꝰ destructōis elaboratōe. Oēs enī labores assumpsit vt destrueret pctm̄. Voluit enī carnē assumere. vt carnē a pctō mundaret. pdicare vt illō contēneret. Sacrā instituere. vt illō destrueret. Apl̄os in mūdū mittere. vt illō expugnarz. vēdi. vt nos redimeret. ligari. vt nos a pctīs solueret sanguinem fundere. vt nos a pctīs lauaret. crucifigi. vt illō crucifigeret. occidi. vt occideret pctm̄ b. ang. Hec oīa būiliꝰ patiꝰ deꝰ vt mūdꝰ q̄ pierat. liberareꝰ. Septimo pz ex dei sepatōe et exheredatiōe. Nullꝰ enī est ei tantū amicꝰ. q̄n si inueniat impenitentē. in mortali priuet hereditate vite eterne z fruitōe eius. Esa. lix. Iniquitates vestre diuiserūt inter vos z deum vestꝝ.

Peccatū ideo timēdū §. II

est z cauendū. qz multa nocumēta infert ipi facienti. Naturaliter ei rō dictat vt fieat q̄s z euitet q̄ hoī pl̄imū nocēt. Precipue autē sunt septē nocumenta peccati.

Quia facit sibiipsi inimicū et odiosum.

Quia efficit ipm durum z pōderosum.

Quia constituit eū seruū et despectuosum.

Quia reddit animū immūdū et maculosum.

Quia ostendit illū fatuū z exprobrosum.

Quia inuenit eum variū z mōstruosum.

Quia relinquit demū nudū z amaricosum.

¶ Quantū ad pmū clare sacra scptura attestat. quia pctm̄ facit hoīez sibiipsi inimicū z odiosuz. ps. Qui diligit iniq̄tatē odit aīam suā. Et thobie. xij. Qui faciūt pctm̄ z iniq̄tatē hostes sunt aie sue. Nō ei maꝰ odiū z inimicitia pt ad aliquē demōstrari. q̄ cū q̄s illū occidit. z vita priuat. qō est maximū bonū in tpalibus rebꝰ. Sz vt dr Sap. xvi. p malicia scilz pctī occidit hō aiam suā. qz scz priuat eā vita gre si pctm̄ mortale est. q̄ excedit incōparabiliter oīa bona tpalia z naturalia. Et iō dicit sapiēs Eccl. xxi. Quasi a facie colubri fuge pctm̄. Sicut ei vidēs colubz propeveniētē non expectat eū. vt magis videat. sed subito fugit. timēs ne eū mordeat z occidat. ita cū serpēs antiquꝰ appropinquat ad aiam. sua mala suggestiōe. vt virꝰ peccati infundat. nō ē remisse agēdū z dimittēdū appropi quare p discursuz cogitatōnū. sz subito fugiēdū p resistentiā z expulsiōz tal tentatiōis. Jac. iiij. Resistite diabolo. z fugiet a vob. b. berñ. Uiā pctī ingredientibus mel propinat sophistice scz diabolꝰ progredienti bꝰ fel z acetū. egredientibꝰ venenū aspidū insanabile Ingrediētibꝰ ꝛaminat progrediētes obscurat vl̄ obstinat. egrediētes extermiat. vt in aīa z corpe dānent iusto iudicio dei Ponit similitudo in li. de septē donis de duobꝰ frībꝰ fatuoꝝ sapiēti. Qui sil̄ incedētes deberent redire in patriā suam. a q̄ elōgati erāt. venerūt ad q̄dā biuiū. vbi audierūt a pastoribꝰ loci. q̄ vna illa rū viaꝝ erat. q̄ directe ducebat ad ciuitatē suā. q̄ vtiq̄ erat alta. arta z aspa. sz secure ducebat ad patriam suā. Altera vero via erat plana. lata. delectabil̄. sz piculosa z latronibꝰ plena. Cū ergo auditis his sapiēs vellet capere viā mōtuosam z asperā. ex quo secura eēt. dixit ei frī fatuꝰ. Rogo te. ne sumamꝰ tm̄ laborē. sz eamꝰ. p istā aliā viā. q̄ est ita delectabil̄. q̄tus ei ibi sint picula. poterimꝰ euadere illa diuīs modis. Cui sapiens assentiuit. Cū igit prosequerēt p latā viā a latronibꝰ capti. spoliati. z vulnerati sunt. Et cū fatuꝰ i fouea proiecerēt occidēdꝰ z aliꝰ ligatꝰ ad mortē ducerēt. maledicebat sapiēs fatuo. dicēs q propē suā fatuitatē. qz voluit capere illā viā ipe morereꝰ. Rñt fatuꝰ. Tu potiꝰ maledicaris. q̄m tibi potiꝰ iputādū est q̄ sciebas me fatuū. z mihi credidisti z acq̄euisti. Ad propositū. Duo frēs aīa z corpꝰ seu affectꝰ vel appetitꝰ rōnal̄ z sensual̄ Sapiēs ē aīa. cui rō dictat bñ facere ardua ꝑ virtutū ꝓ scēdere. Stultꝰ appetitꝰ sensual̄ vel corpꝰ q̄ ñ vult nisi delectabilia sibi. Cū āt q̄enit q̄s adversum rōis. occurrit biuiū. s. via ꝑ virtutū difficil̄ quā sequat. qz a pastoribꝰ. i. plat̄is z pdicatoribꝰ sibi manifestat. q̄ hec est q̄ ducit ad vitā. Altera āt q̄ occurrit. s. delectationū mūdi. z si lata videat z placida. tm̄ plena piculis z latronibꝰ demonū. z ad pditōz ducit. Licz āt aie seu rōni videat magis seq̄nda via aspa. qz secura. tm̄ allectꝰ a frē. s. appetitu sensuali. cui grauꝰ est via ꝑ virtutū z pnie. p mittit seduci. vt ꝓplaceat fatuo p viā latam. p̄cipue cū multos videat ire p eā. cogitās q̄ z si multa picula inuēiet. ipe euadet. vel si erret q̄ poterit emēdari. Pergēdo igit pervia latā mūdi incidūt i latrones demones. q̄ spoliant bonis spūalibꝰ. z vulnerant in nāturalibꝰ. z occidūt aiam z corpꝰ deīcientēdo i foueā inferni. Un̄ Jacobꝰ. Unusq̄sq̄z tentat a cōcupīa sua abstractꝰ z illectꝰ. Deīn ꝓcupīa cū ꝓceperit. parit pctm̄. Pctm̄ ꝑo cū ꝓsummatū fuerit. generat mortē. Et pauci sunt q̄ p penitētiā redeant ad viā salutꝝ. vt sperant. potiꝰ p̄sumūt. In inferno āt posi aīa z corpꝰ post finēvltimū ꝓdit aīa de corpe. qz noluit laborare. sed magis rōnabiliter corpꝰ de aīa. q̄ vt dña eius z sapiens noluit refrenare. z sibi subiectū facere.

Secundū nocumētū §. III

q̄ facit pctm̄ aīe. propē q̄ est timēdū. z abīciēdū ē qz facit hoīem durū z pōderosum Un̄ de diabolo dr z mēbris eiꝰ z reprobis Job. xli. Cor eiꝰ indurabile q̄si lapis. Et de pharaone obstinato. Induratum est cor pharaonis. Hec est credēdū vel dicēdū. q̄ istā duritiam causet deꝰ in malis. qz apl̄s dicit ad Ro. ix. Cui vult deꝰ miserē. z quē vult indurat. Indurare deus dr qz indurare p mittit relinquēs hoīem arbitrio suo demeritis eius. vt dicit beatus Augustinus. xxiij. q. iij. nabuchodonosor. Et quanto quis magis pmanet in peccato. tāto magis obdurat. Poeta Ouidiꝰ. Qui nō est hodie. cras mīꝰ aptus erit. Sen̄. Peccata iuuenū predicant in quale. qz fiunt debilia defacili. Pctā senū predicātur in q̄d. quia eis quasi substātialiter adherent. Cum enī permanēdo in peccatis q̄si impossibile est. quin illa iterent. vel alia ꝑpetrēt iterando. frequēter trabūtur in consuetudinē. que cū sit quasi altera natura ſm philosophū. sicut naturalia tolli ñ possunt. ita tales obdurati raro reuertūtur ad deū. ea dimittendo nisi in magno miraculo. vt patz exemplū de illo sene nicolao luxurioso. qui cum proposuisset abstinere a voluptatibus carnis. z propter hoc etiam portaret euangelium in sinū suum quasi in sui adiutoriū. deuictus ex mala consuetudine. stimulatus a cōcupiscētia accessit ad prostibulū ad scelus perpetrandū. Sed clamauit meretrix ꝓtra eum Egredere senex. qz video sup te mirabilia. Habebat

enī tunc secū euāgeliū Qui ꝑpūctus accessit ad bea tū andreā apl̄m narrās factū suū. Pro q̄ orans diu dñm ꝓ remissiōe pctōr illi⁹ꝝ ꝓtinētia audiuit voces de celo dicētē se exaudiūū. ita tū q⁹ꝝ senex penitētiam ageret sex mēsib⁹ ieiunādor orādo. Nec ergo agens. ꝛ pauplb⁹ cūcta distribuēs salutē obtinuitꝛ castimoni am. Quātū āt sit ꝓiculosaꝛ pniciosa ista obduratio. oñt b. Bern̄. in li. ad eugenū papā de ꝯsideratione dicens. Nemo duri cordis salutē vnq̄ adept⁹ est. nisi forte cui de⁹ abstulit cor lapideū. ꝛ dedit ei cor carne um. Ip̄m enī cor durꝫ est q̄ nec cōpūctiōe scinditur nec pietate mollīt. nec precib⁹ mouet. minis nō cedit. flagellis obdurat. Ingratū ad būficia. infidū ad cōsi lia. promptū ad iudicia. inuerecundū ad turpia. ipa uidū ad ꝓiculosa. inhumanū ad būana. ꝓteritor ob liuiscēs. p̄ntiū negligēs futurꝫ nō ꝓspiciēs. Et breui tervt cūcta vnoverbo cōprehendā Ip̄s est. q̄ nec de um timet nec hoīes reueret ō quo ōr. ſ. Eccl. iij. Cor durū male bēbit in nouissimo. Hodie igīt si vocē ei⁹ scz dei audieritis. nolite obdurare corda corda vestra Nam ipa duritia facit hoīem pōderosum. Est enī pec catū vt q̄dā pond⁹ aie ꝑm illō p̄s. Sicut on⁹ graue grauate sunt sup me. ſ. iniq̄tates. pctm̄ āt ꝑm b. Bre go. q̄ ꝑ pniam mox nō diluit. suo pōdere ad aliud trahit. quāto igīt q̄s magis indurat. tāto pctā mlti⁹ plicat. ꝛ ꝑ ꝑns pōderosior efficit. Alia quidē nr̄a ō se leuissima ē. nullū pond⁹ materiale bñs. Sz corp⁹ q̄ō corrūpit. ait sapiēs. aggrauat aiam. cū est vnitū cuz ea. Separata āt si sit sine pctō. adeo leuis ē. q⁹ in mom to in ictu oculi supra celū pueniꝫ vsq̄ ad ꝓspectū dei quo puenire nō posset. ſ. vsq̄ ad primū etiā celū. nec aquila. nec alia auis etiā toto tpevite sue. In mortali aūt egressa ita pōderosa est ꝑ pctm̄. q⁹ cōsistere nō p̄t vel in modico. q̄n ad profundū inferni descēdat. Et i hoc ꝑz q⁹ est pōderosior aīa. propē pctm̄ oī re pōdero sa. Nā si massa plūbea esset vbi est luna. cū caderet. eā terra retineret. Sz peccantē spm̄ angelicū non po tuit retinere firmamētū (q̄ō sic ōr. ꝓpē suā firmitatē) nec terra nec aliq̄ corporea creatura vel natura retine re potuit. quin caderet ad inferni nouissima. Unde zacha. v. Iniq̄tas ōr sedere sup talētū plūbi. vt edifi cet ei dom⁹ in terra sennaar. i. inferni. Et eccl. xxij. ōr sup plūbum q̄d grauabīt. q. d. nihil. Et post. arenā ꝛ salē ꝛ massam ferri facili⁹ est ferre. q̄ hoīem imprudē tem fatuū ꝛ ipiū. Cū hoc autē pondere nō p̄t nō solū p artāꝛ altā viā currere vel ābulare. sz nec serpere vel erigere. nisi onere depositō. Et iō horrat apl̄s ad He bre. xij. Deponētes oē pond⁹. ſ. iniq̄tatis ꝛ circūstans peccatū curramus ad propositū nobis certamen.

Tertiū nocumentū .§. IIII.

peccati propē q̄ō timendū estꝛ ab eo abstinēdū. q⁹ fa cit seruū vilissimū ꝛ despectū. Nil certe vilius pctō. q⁹ nil est. i. nō est aliq̄ creatura. sed ꝓuatio boni. Pecca tū autē facit ꝓpetrantē ipm. seruū pctī ꝛ consequēter diaboli. Unī xp̄s Job. viij. Qui facit pctm̄ seruus est pctī. Et. i. Pe. ij. A quo q⁹ vict⁹ est ei seru⁹ addict⁹ est b. aug. Bon⁹ hō si seruit scz alicui dño tpali. liber est Malus autē si regnet. seru⁹ est. nō vnius hois sz q̄ō pcius est tot dñor quot vitior. Unꝛ bragmani scri ꝑserūt. Alexandro magno. vt legīt in historia trans marina. Tu hostes exteriores expolias vt interiores nutrias. Tu hoīes tue seruituti subīcis. ꝛ int⁹ tuis interioribꝫ seruis Uos nullā partē vīr corpis potesta ti vestre reliq̄stis q̄n inde tributarij sitis. Uos tot de os aut dños asseritis. q̄t mēbra habetis. Mineruā deā capitis dicitis ꝑ sapiam. Junonē. q⁹ iracūda de am cordis. Martē q⁹ bellicosus deū pectoris Mer curiū. q⁹ multiloqu⁹ deū lingue. Herculē. q⁹ magne fortitudis deū brachior. Bachū. q⁹ ebriosus deum gutturis. Lupidinē. q⁹ fornicator deū renuz. ꝛ sic de alīs. Accidit deuicto a pctō vel diabolo. sicut de cer uo de q̄ dicūt naturales. q⁹ ex q̄ semel vincīt ab alio ceruo. ſ. postea q̄si dñm suū iudicās ꝛ recognoscens cū ei occurrit caput inclinat ꝛ cornua dimittit. q̄si i si gnū subiectōis ꝛ seruitutis. In hui⁹ seruitutis figurā est. q⁹ sedechias rex hierl̄m capt⁹ ab exercitu. Nabu chodonosor in reblata excecat⁹ dnc⁹ fuit captiu⁹ ꝛ ser uus in babilonē Hiere. xxix. Sic anim⁹ bois rex fa ctus supne hierl̄m ꝑ grām. si capīt ab exercitu vitio rum q̄ est exercitus demonis. excecat in ratōe ꝛ seru⁹ ducīt in babilonē infernalē. Facit igīt pctm̄ hominē abiectissimū ꝛ vilissimū. Maxime enī vilitas est con ditio seruilis. ꝛ tātomagis. quāto dignioris ꝯditōis est qui efficīt seru⁹. ꝛ vilioris q̄ efficīt dñs. Seruit⁹ enī hoīm q̄ etiā ꝑ pctm̄ inducta est. nō inducīt in to tū hoīem. q⁹ solū in obsequijs exterioribꝫ corpis. sed nō in interioribꝫ anī. Unde Sene. Errāt q̄ estimant seruitutē in totū hoīem descēdere. ꝑs melior excepta est. Corpes dicim⁹ obnoxia. Mēs sui iuris est. vnō pcipiēti dño aliq̄d mali. nullo mō tenet nec ꝺz obedi re. vt dicit Hiero. ꝓi. q. iij. si dñs Sic seruit⁹ pctī deri uat ad aīam ꝓncipalr ꝛ capit eā. cū tñ ania sit de sui natura nobilissima ꝛ pctm̄ vt dictū est q̄d vilissimū. Unī Sen̄. Si scirē deos ignoscituros ꝛ hoīes igno raturos adhuc dedignarer peccare Et q̄dā pbs quō incitaret ad peccādū sibilpsi rīt. Erubesce celū inma re in cenū. Est aīa nr̄a illa margarita tā pciosa. q⁹ cele stis negociator oīa bona sua dedit vt ꝺparet eaz. ꝑm euāgelicā ꝑabolā. Mat. xiij. Sz pctm̄ nimis vilifi cat eā. adeo q⁹ nō capiat locū nisi īmūdissimū. ſ. senti nā mūdi. i. infernū. Et iō dñs vt se pctōr ꝯsideratꝛ vi litatē deponat peccati. exhortās ait. Quāuis facta es nimis iterās vias tuas. Hiere. ij. i. pctā sequēs b. Aug. q̄d times o hō hoīez in sinu suo positū abīcit de⁹ a suor suoꝫ ꝯsortio. Abīcit a mūdor prosapia in sentinā inferni cuz diabolo. propē hoc. ſ. pctm̄ lucifer vilisꝛ abiect⁹ abīcit de ꝯsortio angeloꝫ sicut lepro sus. Adā eīcit de paradiso. Saul a regno. i. Reg. xv. Nabuchodonosor ab būano ꝯsortio. Danie. iiij. Et iō ōr in p̄s. xlix. Nō cū in honore esset nō intellexit cō patus ē iumētis insipientibꝫ. Nec solū silīs illī. sz vilior ꝛ abiectior eis. Bern̄. O q̄ misera ꝯditio pctoꝫ. q⁹ ō filio facit ꝺuū porcoꝫ. vt prodig⁹ oñt. Ecce quō dere gē facta tā egregia creatura Puto diceret iumēta si lo q̄ possent. Ecce adā quasi vnus ex nobis factus est

Quartum nocumētū .§. V

pctī est. q⁹ reddit īmūdū ꝛ maculosum. Dicit apl̄s q⁹ xp̄s elegit sibi ecclīam vt spōsam nō bñtē maculā. sc̄z pctī neq⁹ rugā erroris. Et de triūphāti ōr Apo. xiij. Sine macula sunt ante thronū dei. De militanti in

pſ. c. Ambulās in via īmaculata hic mihi ministra bat. Qui ḡ bz maculā pcī, neqz in militāti eccl'ia ē p meritū neqz in mū phāti erit p p̄miū. Quāuis aut pctm̄ veniale obscuret aliq̄ntulū aiaz propē qō būs Aug. ōt. q cauēda sunt z timēda, ne mltiplicata fa ciant nauī mētis submergi, sicut gutte aq̄ intrātes ī sentinā nisi euacuet. nō tñ generat maculā sicut mor tale q ōcūqz p̄m Tho. in. iiij. Que macula nō est ma terial, sz spūal', s. q̄dā dissilitudo ōine bonitat'. Est ei de summa bonitas sine aliquo defectu. Ūñ Sapiē. vij. de ei sapīa ōr. Speculū sine macla z imago bo nitatis. Alia igit cū habet aliq̄d mortale. ōr macla ta ꝓpter talē dissimilitudinē ab eo ꝓximatē malicie, z q̄nto plura z grauiora pctā hz, tāto ōr magis ma culata z longior a ōo z dissimilior. Et quo etiā ōr aīa fetida īmūda z corrupta, pſ. Corrupti sunt z abomi nabiles facti sunt in studijs suis. i. opib⁹ in q̄b mul tū extendūt z laborāt. Et modicū fermētū, ait ap'lus. i Corin. v. totā massam corrūpit scz cōgeriem bonoz opez. Hoc pctm̄ est lepra īmūdicie, cui nō licet ad herere, ne alia īmūda faciat siue sit lepra in capill'. i. cogitatiōib⁹ siue in cute exteriozis opatōis. Siue in veste manifeste p̄uitatis Siue sit in domo q freq̄n tak. s. male ꝺsuetudis. Ōia ista īmūdā reddūt aīam z abominabilē. Figurā h⁹ hēs Leuit. xiij. z. xiiij. Tā ta est hec īmūdicia. vt ad ei⁹ ꝓpationē oēm īmūdiciā corpalē q̄ntūcunqz lepre plagaz z vlcez, deus z scī q rectū iudiciū habēt, nullā extimāt. Et corde exeūt co gitatōes male, furta, blasphemie, adulteria. z hmōi. Et hec sunt q coinquināt hoiem, ait magister verita tis xp̄s. Math. v. Non lotis manib⁹ māducare vel etiā lutulentis, nō coinq̄nat hoiem. Tanta est hmōi īmūditia. vt nulla ablutio terrena hanc īmūdiciam tollere possit z maculas nisi deus aq̄ sue celestis gr̄e figurata aq̄ iordanis in q̄ Naamā syrus totus īmū dus lepra lotus, mūdatus est ad plenū. z restituta ē caro ei⁹, sicut caro pueri puuli. iij. Reg. v. b. augus. Nemo tollit pctā nisi xp̄s, q est agn⁹ dei tollens pctā mūdi, remittēdo q facta sunt. adiuuādo ne fiāt. z ad vitā perducēdo vbi fieri nō p̄nt. de ꝺse. distī. iij. Et hoc virtute sue diuinitatis. Tāta est h⁹ īmūdicia. vt ad hmōi ablutionē faciendā, necessariū fuerit dei fi liū de celo descēdere, carnē assumere, crucē subire. vt in sanguine suo auferet ista macu la īmūdicie Apo. i Lauit nos a peccatis nr̄is in sanguie suo. Ad hāc re mouēdā tot lauacra statuit. aq̄s diluuij. ignē iud cij z purgatorij. tribulationū z martyriorz lachrimaz, sa cramētoz. ꝓboz suoz. Abijcite ḡ. ait Jaco. ap'lus ī ca nonica sua. oēm īmūdiciā z abūdātiā malitie īmūdi ciā terre. i. aialiū terrestriū īmūdoz. q̄les sunt q pro pter amorē terreno z postponūt celestia. Immūdici am aq̄ que est pisciū immūdoz. dū facit hoies flue re p immūdas cogitatōes. curiose discurrere in scien tijs. z voluptari in carnalib⁹ Immūdiciā aeris. i. vo latiliū īmūdoz eoz q volāt z querūt altra dignitatuz. Immūdiciā ignis alieni. inuidiez p̄sumptiōis. quo cōbusti sunt nadab et abiu filij aaron. qui p̄sumpse runt cum igne alieno domino offerre. quia beati im maculati in via.

Quintū nocumentū .ſ. VI

peccati est. q: oñdit hoiem fatuū. vñz deridēdū Cōi ter in libris sapientialib⁹ pctōres stulti dicūtur. Ūñ q: pctōres sp in mūdo abundāt. Dicit Eccl'i. i. Stul toz infinit⁹ est nūer⁹. stulticia ꝺuia est sapie. Sicut ḡ sapiēs p̄maxime ōr. q bñ iudicat ō vltimo fine hois ita z stultus q male iudicat z falle de ipo vltio fine. s. deo p̄ponēdo creaturā creatori. z bonū tpale eterno. Et septē oñdit peccator fatu⁹. Et via. et cura. et mē sa. et domo sua. et pugna. et gloria. et ope Et primo et via. Posui vos vt eatis. ait xp̄s Et cū oporteat nos ambulare. vel ihesus hierl'm supnā. vl' ihesus babilonē infernalē. z veritas q mentiri nō p̄t docuerit. q sit via ducēs ad vtrāqz ciuitatē hierl'm plenā oīb⁹ bonis. et babilonē plenā oīb⁹ miserijs dicēs. Arta est via que ducit ad vitā. s. via ꝑcutūz pnīe. z pauci vadūt p eā. Et lata z spaciosa via q ducit ad mortē. z multi ince dunt p eā. s. via. vitioz z voluptatū. Pctōr est ita stul tus. q cū bēat esse cert⁹ ō sñia ista. elegit poti⁹ incede re pviā pctōz p quā vt bos ad victimā ducit. videſ multos talem viā amplecti. q̄z cū modico labore ī vir tutib⁹ se exercere. Ūñ bñ dicit Prouer. i. Sapiam z doctrinā. i. sapie doctrinā xp̄i stulti despiciūt. Sz in inferno positi dicūt. Nos insensati vitā illoz. s. iusto rum asperā extimabam⁹ insaniā. z finem eoz sine bo nore. Ecce qūo cōputati sunt inter filios dei Sap̄. v z nos z fatui inter filios diaboli. Et cura oñdit fatui tas pctōz. Fatu⁹ enī reputat q nullā curā sui vel suo rū bz. Nec infirmitatib⁹ suis z suoz aliquā curā p se vel alios ad sanandū adhibet. q̄nimo frenetic⁹ extra se molestē recipit curā hñtes sui ne pereat. Et vt dicit Esa. xxxij. Fatu⁹ fatua loquit. cōtumelias inferēs eis qui repbendūt vitā suā. Et si curā sui vel familiez su oz alicui ꝺmittit fatuo. q nec curare nouit alios nec seipm. Familiā filios ꝺmittit erudiēdos lasciuijs. ale xander magn⁹ in pueritia sub pedagogo leonide ma lis moribus ibut⁹ in adolescētia z iuuētute illos dedi scere neq̄uit. O q̄nta stulticia in plātis. q ꝺmittunt curā aiaz p̄sonis quib⁹ nō ꝺmitterēt pecuniam nec forte pomoz sportā. b. Berñ. Dic stulti extimatōem de maximis minimā. z de mīmis maximā curā ge runt. His siles cuidā fatuo epo. q solicitudinē maio rem oñt de custodia calati piroz pleni. q̄z de mltitu dine aiaz sui epatus. Cū ei ꝺtulisset cuidā suo nepo tulo archidiaconatū. z p̄batū sibi fuisset canistrum suauiū piroz. querebat cogitās cui cōmēdaret vt sal ua fieret. dixit dictus nepotul⁹ archidiaconus. Dñe mi ꝺmēda mihi. Cui eps. Nō ꝺfido de te male mihi custodires. Quidā aūt magister ibi existēs z failiarſ ait. O miser q fatuitas ista. Cōmisisti infinitū nūerū aiaz. cui nō audes ꝺmittere calatū piroz. Tertō ex mēsa apparz stulticia vbi sunt diūsi cibi z pot⁹ toxica ti. sz mellevel zucharo ab extra liniti. z in vasis aureis propinati. Certe oīno fatu⁹ eēt q tales cibos z potus sibi paros. z tales declaratos eē a fidedignis propē pulcritudinē vasoz z dulcedinē ciboz aliquē illoruz comederet. cū moz pessima inde p culdubio sit secu tura. Prouer. i. Usq̄q puuli diligitis infantiā. stulti ea que sunt sibi noxia ꝺcupiscūt. b. Greg. Quid isa ni⁹ q̄z p modica delectatōe carnis. eternis se obligare supplicijs. In h⁹ figurā bēt Exo. q q̄dā de pplo isr cū eēnt in ōserto. pasti māna suaui celesti. apperētes

delectatões ciboꝝ carniũ. ignis ꝛsumpsit eos ad illos comedissent. ps. Adhuc esce eoꝝ erant in ore ipoꝝ rum ꝛ ira dei ascendit sup eos ꝛc. Quarto ꝑ fatuitas pctoris ꝛ oñdit ex domo sua. s. mẽtis. qm̃. s. ignez ponit in ea. vnde serꝝ oia bona sua ꝛsumat ignẽ. s. carnalis delectatõis irevel inuidie vel alteri⁹ peccati. q̃ consumit in eo vitam gr̃ez oia bona virtutũ Job. xxi. Ignis est vsq; ad ꝛsummatõem deuorãs ꝛ oia germina eradicãs sez bonoꝝ opez. Sic sardanapall⁹ rex assyriorũ totus effeminat⁹ ꝛ lasciuꝰ deditus. cũ vidit ciuitatẽ suã obsessam ab exercituꝝ nõ posset resistere. se ipsum in domo ꝛbussit cũ oibus suis rebus ꝑciosis Silis est h⁹ auis phenici. q̃ antiq̃ta multas radices aromaticas in nido colligitꝝ seipam cõburit. Quinto qꝝ cũ sit positus in pugna ꝛtinua. qñ vt ór Job. vij. Militia est vita hois sup terrã. propt̃ qõ oportet arma hr̃e. fm illõ apli ad Ephe. vi. ca. Sumite armaturam dei vt possitis resistere aduersus insidias diaboli. Ira fatuus est q̃ pñcit arma q̃bus se poterat ódendere. Vñ phia boetio Talia tibi arma ꝛtuleram⁹ que nisi pri⁹ abiecisses nũq; vici⁹ fuisses. Vel ẽ negligens qꝝ ꝓmittit latrones sibi arma auferre. vñ possit vulnerari. Superbia furat ei calcaria timoris mortis ꝛpalis ꝛ eterne. ꝛ ensem timoris diuine iusticie. ꝛ vulnerat in oculis. Inuidia vulnerat in naribꝰ ne odorẽ proximi bonoꝝ sustineat. ꝛ aufert ei loricã iusticie. q̃ cõnectit sil' mitros anulos. s. ꝛtutes. Ira aufert scutuꝫ patiez vulnerat in auribꝰ. Pigritia aufert equũ coꝛporis ne eo vrak ad laborẽ ꝛ vulnerat in pedibꝰ Auaritia furat lanceã misericordiez pietatis elemosinarũ ꝛ vulnerat in manibꝰ. Luxuria aufert ꝛ cingulũ ꝛ brachias ꝛtinẽtie. ꝛ vulnerat in lũbis. Bula aufert galeam spei salutis ꝑ quã custodiat capur rõnis. Sexto fatuitatẽ pctoꝝ oñt in gl'ia. ꝓ momẽtanea laudez gloriã eternã postponẽs. Vñ in nũero est q̃ncq; fatuarũ virginũ. q̃ accipientes lãpades suas. nõ sumpserunt oleũ in vasis suis. q̃ iõ excluse sunt a gl'a nuptiarum spõsi. vt habet parabolice Math. xxv. ꝛ exponit be. Aug. signare eos ꝛ eas. q̃ ꝛ si habeãt in se integritatẽ quinq; sensuũ ꝛseruãdo. q̃si virgines ex hoc lucẽtes vt lãpades. ꝑ exẽpla opez exteriorꝝ tñ qꝝ nõ hñt oleũ in vasis. i. leticiã spũalem. q̃ exurgit in cordibꝰ ex pura intentõe bonoꝝ opez. vt. s. fiant propter deũ. puãtur gl'a eterna finalr. Septio in opa sua pctoꝝ oñt fatuitatẽ. qꝝ s. cũ habeat magnã sarcinã pctoꝝ quã ferre nõ pt. adhuc addit alia q̃ pl⁹ onerẽt. fm illõ Apoc. vi. Qui in sordib⁹ est sordescat adhuc. Exm̃ in vitas patrũ. Oñt angelus hoies laborãtes triplici fatuitate sub his exemplis. Oñdit enĩ quendã facientẽ sibi fascículũ de lignis. ꝛ cũ pre grauedine nõ posset illõ ferre. adhuc alia ligna addebat. Scõz. qui cũ aquã de puteo cũ labore hauriebat multo. haustã fundebat sup terrã que absorbebat ab ea. Tertiũ portantẽ trahẽr cũ vellet cũ ea intrare domũ tenebat eã ex trãsuerso sibi ipsi ponẽs obicẽ ad nõ valendũ intrare Sic peccatoꝝ fatu⁹ est. qꝝ dñs habet multa grauia peccata eum onerãtes nõ minuit ea. sed auget addendo alia. Secundus est qui laborat satis ꝓ gratia aque acquirenda et per incuriam eam amittit. Tertius est qui per rigorem inobedientie et superbie vult intrare in domũ dei.

Sexto peccatum est §. VII

timẽdũ ꝛ fugiendũ. quia spoliat hoiem cũctis bonis spũalibus. ꝛ amaritudinẽ inducit. ꝛ angustiosuꝫ facẽ Só spoliatũ ꝛ nudũ virtutibꝰ faciat ostẽdit. Luce. i. dñs dixit. b. maria diuites. s. pctis dimisit inanes. vacuos. s. bonis. Treñ. i. Manũ suã. s. hostis diabol⁹ vel pctm̃ ad oia desiderabilia ei⁹. i. ꝑciosa auferenda. In hꝰ figurã Judicũ. vi. hẽt q̃ ꝑ. vij. annos veniebãt madianite in terra isrl' postq; malũ fecerant in cõspectu dñi filij isrl'. ꝛ cũcta vastabãt ꝛ nihil oino relinq̃bant ad vitã ptinens. Sic demones pctoribus. malum facientibus ꝛ sibi seruientibꝰ in. vij. peccatis mortalib⁹ faciunt. quia spoliant aiam virtutibꝰ. nec relinquũt in ea aliq̃d ptinens ad vitã gr̃e vel glie. Et que bona auferat diabol⁹. magis ꝑticulariter oñdit ꝑ figurã in li. Machab. qñ sez Antioch⁹ pessim⁹ tyrañ⁹ ascẽdit hierlm. ꝛ intrãs in templũ abstulit oia ꝑciosa eius. Jñ Antioch⁹ interptat silentiũ pauptatis. ꝛ si gnificat diabolũ seu pctm̃. q̃ silet pauptatem bonoꝝ spũaliũ. ad quã aiam inducit. Intrat ei tẽplũ dei. sez cor cũ superbia ꝛtẽpt⁹ dei. Et aufert. vij. genera bonorũ spũaliũ ibi figurata. Prio q̃dẽ altare aureũ. qõ significat xp̃m dei sapiam. cui⁹ gustũ pctoꝝ perdit. Secũdo aufert candelabꝝ cũ. vij. lucernis. i. grãm spũs sancti cũ. vij. donis eius vel btitudinibꝰ. Tertio furak mẽsam propositõis in qua ꝛtinue manebant. xij. panes propositiõis. Et hec est fides formata cũ. xij. articul'. Quarto aufert de tẽplo anie cortinas seu vela de quatuor coloribꝰ. Que significãt quatuor ꝛtutes cardinales. prudentiã. iusticiã. fortitudinẽ. ꝛ temperantiã. immo vasa tẽpliꝝ libatoria. i. in quibꝰ solida ponebant. vt farina vel panis ꝛ hmõi. Et significat ꝑtinentia ad spem. que futurã btitudinẽ facit ꝑlibare. Phialas q̃z in quibꝰ ꝛtinebant liq̃da vt vinũ. oleũ. ꝛ hmõi. ꝛ significat viscera pietatis vt liq̃scat lachrymis ꝛpunctõis. deuotõis. ꝛ cõpassiõis. Mortariola etiã in quibꝰ aromata vt thus ꝛ thimiama redigebant in puluerẽ. q̃ sunt meditatões ꝛ affectões hũilitatis. que ceteras ꝛtutes humiliãt ꝛ quasi in puluerẽ redigunt odoriferũ. dñ humilia de se sentit ꝛtuosus Quinto vela seu cortinas de sagis cilicinis. i. fructuꝫ seu op⁹ pniez austeritatis. Sexto ornamentũ aureũ. sez charitatis ꝛ corone ꝑmia. Septimo auferꝝ vasa cõcupiscibilia. i. opa facta ĩ gr̃a quo ad meritũ dñ moratur in peccato Vis bonus erat spoliatus ille pauper. De quo ór Apoca. iij. Dicis qꝝ diues sum locupletatus ꝛ nulli⁹ egeo. ꝛ nescis qꝝ miser es. pauper. cecus. et nudus. Só amaritudinẽ inducat pctm̃. hẽs Hiere. ij. vbi dñs dicit aie peccatrici. Scito ꝛ vide qꝝ malũ ꝛ amaꝝ est tibi dereliq̃sse te deũ tuũ. s. ꝑ pctm̃. ꝛ nõrem ei⁹ nõ esse apũd te. Malũ quidẽ est qõ est ꝓuatio boni. s. ꝛtutũ. vt dictũ est. Amaꝝ qꝝ inq̃etudinẽ ꝛ punctõz inducit. Vñ phs dicit q̃ ois mal⁹ ipletur penitudine propt̃ remorsum. s. ꝛscie. Esa. lvij. Cor ipũ q̃si mare qõ q̃escere nõ ꝑt. ꝛ b. aug. in li. ꝛfes. Justisti dñe ꝛ sic. vt ois inordinat⁹ anim⁹ ipe sibi pena sit id ẽ sparsit de⁹ amaritudies sup illicitas cupiditates b. amb. Só q̃ magna ẽ amaritudo pctoꝝ meoꝝ. ꝑ q̃ tollẽda tanta fuit necessaria amaritudo. s. passionis ꝛ mortis xp̃i. Uerũtm̃ nutrim̃ in pctis nõ sentiũt istam

¶ Capitulū septimum

amaritudinē.qz sil'es facti sunt pisciby maris. qui p̄ pter assuetudinē nutrimenti ex aq̄ maris amara seu salsa estimant aquā illā dulcem. Similes etiaz sunt mulieri prægnāti.cui amara sapiūtz suauia fastidiūt Si q̄ ꝯceperūt doloremz peperūt iniq̄tatē. ponūt dulce in amarū.amarū in dulcevt ōr Esa.v. Et hoc p̄o pter palatū infectū febre peccati. Legit q̄ cū quidā fatu⁹ audiret multū cōmendare falconē dñi sui ō bonitate.occidit eū z comedit. Et cū plangeret ab amicis dñi z ꝯmēdaret ab eis de bonitate. nescientes q̄d actū eēt de eo.dixit fatu⁹. falsum est qz ego cōedi eū cū audirē tm̄ ꝯmēdare.putās eē suauissimū cibū. sz nūq̄ comedi amariores carnes. Sic boies fatui credentes inuēire multā dulcedinē in pctō in fine inueniūt multā amaritudinē. Uñ legit de quadā virgie q̄ diu castevixerat.z cū instigaret a diabolo de luxuria ad exp̄iendā delectatōem ei⁹ maximāz q̄dā etiam viuēs honeste nimis familiarit cū ea ꝯuersaret etiaz virgo.tentat⁹z ipe ad exp̄iendū hmōi delectatōz De mū victi a diabolo ꝯmixti sunt sil'. Qua delectatiōe expta.ad tāta amaritudinē deuenit. q̄ virgitatem amisisset.p̄opē tam vilem z turpēz momentaneā delectatōem. q̄ pre amaritudine mortua est.

Septimo et vltimo .§. VIII

peccatū facit boiem monstruosum z varīū seu instabilē. Treñ.i. Pctm̄ peccauit hierlm̄ ꝓterea instabil' facta est. Uñz Layn p⁹ pctm̄ ait dño Ecce ei̇cis me hodie a facie tua.vagus z ꝓfugus ero sup terraz. Et postea dixit q̄ posuit dñs signū in Layn. Et hoc fuisse ōr.qz erat tremulent⁹ seu palutic⁹. qō est q̄d monstruosum. Uñz b.aug.in vlt.lib.de ci.dei.narrat de quadā matrona vidua.q̄ cū a filiis suis q̄s decē habebat fuisset offensa.ꝓter qō eos maledixit. subito oēs talis infirmitas ap̄pbendit. vt oia eoz mēbra tremore q̄terent qō erat ita mōstruosum vt oīm aspect⁹ ad se ꝯuterēt. Nōnevalde mōstruosum eēt sivn⁹ homo eēt qui hret in se de natura z ꝓprietate diūsorum aialiū. vt scz caput hret bois.sz mēbrū aliqō leonis. aliud porci.aliō canis.aliō vrsi. z hmōi. Sic euenit ait philosophia boetio in li.de phica ꝯsol. vt quē ꝓ bitate dextra diūsis vitiis trāsformatū videas.cū i diuinā ꝯditōz trāsire nō possit. vertat in beluā z leo q̄ dē efficit p̄ superbiā.porcus p luxuriā vrsus p gulā.et vulpis p dolositatē.z sic de alīs. Et pmaxime monstruosum aial est plat⁹z q̄cunq̄ rector malevitez exēplī. Uñ be.Berñ. Mōstruosa res est.grad⁹ prim⁹ et anim⁹ im⁹ Sedes ꝓma.vita infima. Lingua magniloq̄.man⁹ ociosa. Ultr⁹ grauis.act⁹ leuis ꝛc. Et esa. xxxiiij. ōr de pctōribz. Orienk in domibz eoz.i.ꝯscientiis spine z vrtice.z paluir⁹ in munitiōibz ei⁹. Et erit cubile leonū z pascua struthionū. z occurrēt demonia onocentaur⁹z pilosus z clamabit alter ad alterz. Ibi cubabit lamia z inueīt sibi req̄em Ibi habuit foueam eriti⁹z enutriuit catulos suos. Ibi ꝯgregati sunt milui alter ad alterz. Et paulo supius dicit. Et ibixt coruus habitabūt i ea. Hec aialia significāt diūsa vitia pctōz.p q̄ illis assimilant. Silis ē pctō mōstruoso euāgelico.q̄ sil'erat ōmoniac⁹ cec⁹.surd⁹.z mut⁹ quē dñs iesus sanauit Luc.xi. Nā pctō cec⁹ est.qz nō videt finē suū z periculū. vel monocul⁹ sicut in q̄busdā p tibus dicūtur boies mōstruosi.qz nō hīt nisi vnum oculū.s.ad terrena. Surd⁹ ē.q̄ nō audit ōna p̄cepta Mut⁹ est.q̄ nō fatet pctā sua.nec deū laudat i opibz suis. Demoniac⁹ furiōs ab eo agirat⁹ ad oīa mala Et breuit̄ pctm̄ facit boiem nō solū demoniacū.cecum surdum.et mutū.sed oīm̄ miseria miserum. Prouer. xiij. Miseros facit pp̄los pctm̄ be.aug. Quid miserio miseri⁹.nō miserēte seipso. Et iō ōr. Miserere aie tue fili placēs deo.s.amouēdo a te miseriā peccati.

¶ Timēdū est in pūti p̄opē periculoz. vij. picula. La. vij.

SEcuudo timendū est in pūti p̄opē periculoz multiplicitatē. Sz timore initiali vt meritū q̄s ꝯsequat⁹z premiū. p̄opē qō ōr. Prou. xxviij Btus vir q̄ sp est pauid⁹. Qui vero mētis est dure corruet in malū. Ecōtra b. Iero. Ego oīa tuta timeo. Utiq̄ timēdū ē nobis.qz hoc mare magnū z spaciosuz manibz.i.demonibz.ait.ps. est hoc seculū in q̄ versamur Sz vt dicit Eccli. xliij Qui nauigāt mare enarrāt pericula eius. q̄ vtiq̄ tanta non sunt in materiali mari q̄nta in mundi inhabitatiōe.z hoc ex septem.

Ex eoz immanitate. Ex ꝯditiōis fragilitate.
Ex boim fatuitate. Ex tpis qualitate.
Ex maloz societate. Ex submersiōis ꝓfundrate
Ex paucoz euasibilitate.

Et primo periculū in .§. I.

mari propter ventoz vehemētiā z ītierate. Dañ. vij. z vidit quatuor vētos pugnātes in mari.i. vanus timor. vana spes. vanus dolor. z vanū gaudiū. Secūdo periculosum est p̄opē mōstruoz diūsitatē q̄ monstra designant. Dañ. vij. p q̄tuor bestias q̄ surgebāt in mari. Prima silis leoni significat superbiā. Scōa similr vrso significat carnalē voluptatē ꝯcupie. Tertia silis pardo auariciā. Quarta dētes bīs ferreos. crudelitatē. z malicia. vel significāt q̄tuor genera p̄secutionū in mūdo. s. tyrānoz p cruciatus. hereticoz per doctrinā. hipocritaz p victā vitā. z antixp̄i. Sunt et in hoc mari alia mōstra. s. sirene cātātes suauit̄.i. pisces in mari. De hīt voces suauit̄ cantant. vt faciūt boies nauigātes obdormire. z inde nauē pire. Dos q̄ sunt adulatores debem⁹. vt ait Hieroñ. surda aure trāsire. ad modū vlixis sapientis.i. q̄ ōr aures obturas se. ne audiret voces eaz. Adulatores eī hmōi z blādi maloz suasores. ad q̄z cātus.i. suasiones boies se p ꝑiciūt in picula mūdi. ne audiant obturāde sunt aures mētis ꝯsideratōe ōformatis peccati tāq̄ pice Et de hoc mari alia bestia mōstruosa exurgēs malicie z inobedientie. de q̄ ōr Apoca. xiij. Uidi bestiā de mari ascendētē q̄ hēbat septē capita z decē cornua. Capita. vij. sunt. vij. vitia capitalia Decē cornua sunt trāsgressiōes decē p̄ceptoz legis. p q̄ pugnat diabol⁹ cōtra nauigātes hoc mare. vt faciat pire. Tertō sunt in mari picula p̄opē pctoz pōderositatē. cū q̄bz sunt z natāt seu nauigāt p mare. Uñ ei nauis ē nimis onerata. z p̄cipue exurgente tēpestate. nisi alleuiaret. submergerētur. Onerat naui alic⁹ ꝯgregatōis pctm̄ gue aliq̄z. sicut nauis in q̄ nauigabat iudas cū ap̄lis in mari galilee piclitabat. b.amb. Lauream⁹ p̄ditorem iudā ne p vnū multi fluctuem⁹. xxij. q.i. nō turbet.

Titulus decimusquart⁹

Quarto est magnū pīculū propt̄ vas debilitatē. Est enī corpus humanū z sensualitas fragilior oī vitreo Sed z nauis ista est pforata ita q̄ intrāt paulatī aq̄ tentationū z malaꝝ delectationū vsq; ad aiam p foramina quinq; sensuū. Et sicut paulatī z quasi gutatī aque intrāt in nauī per rimas. z nisi euacuarētur ita augerent q̄ nauī submergerēt. ita etiā minima peccata nisi expellant de mente p ꝓtritōez z alios pios modos. ita aggrauāt mentē. q̄ ō facili possit ḡs submergi in infernū p mortale. Unde b. aug. Qđ facit fluctus irruens. hoc sentina neglecta. Quinto oñdit̄ periculum propter defectū necessariorꝝ ad viuendū z nauigandū. Carent ei virtutib⁹ p q̄s vt p instrumēta hñt duci. Carent etiā vento grate aure spūsctī. sine q̄ nō pt̄ nauis pcedere in bonū. Carēt nutrimēto spūalī consolationū. Sexto oñdit̄ pīculū propter eoꝝ varietatē. Numerat ei apl's varia pīcula in q̄ incurrit q̄b spūal'r plen⁹ est mūdus. i. Lozi. xij. Pericul' fluminū carnaliū motuū ad voluptates. piculis latronū. demonū vel supbie inanis glie. qui furant thesauros spūaliū bonoꝝ. Periculis ex genere. i. ꝺsanguineoꝝ propter nimiā ad eos affectōem. Pericul' ex gentib⁹ in infidelib⁹ verbis vel factis instigātib⁹ ad errores. Periculis in ciuitate. ex diuer⁹ officijs in iudicando z nō recter ciuil'r cōuersando. Pericul' in solitudie. p accidiā z pſumptōem suiipius. z propriā voluntatez sequēdo. Periculis in mari in studio sacre scripture que mare ōr. nō sane intelligendo. sz falso vt heretici. Uel in mari tribulationū ne deficiat. Uel pnieyt recte agat. Periculis in falſ fribꝫ. i. hipocritis z dolosis simulātib⁹ se amicos ad decipiendū z nocendū. Septimo oñdit̄ pīculū propt̄ pplexitatē z iplicatōz maloꝝ adinuicē. Aliqñ ei ḡs est ita iplicat⁹ in aliq̄ negocio vt nō videat modū euitandi q̄n alterꝝ maloꝝ incurrat Et dū vnū vitiū vult euadere. in aliō inuolui⁹ tur. sic volēdo vitare vanā leticiā. incurrit accidiā z eō vñ legit in vitaspatrꝝ. q̄ b. Anto. vidit mūdū totum plenis laqueis seinuicē ꝓnectentib⁹. Et cū clamasset Anthoni⁹. O quis istos euadet. Uox de celo ad eū facta est. sola humilitas.

Secundū vnde ostendit̄ .§.II.

dit̄ magnitudo pīculi hui⁹ mūdi. propt̄ qđ sp̄ in timore manēdū est. Juxta illō Nisi tenueris te iustāter in timore dñi. cito subuertet dom⁹ tua. s. cōscie. Est fatuitas hoīm nō videtiū vel curātiū de pīcul' propter qđ seq̄t in eis qđ ōr in Eccl'. iij. Qui amat pīculū incidit in illō. Et hec fatuitas oñdit̄ ex. vij. Prio qr nō vitāt nec formidāt hoīes ipa pīcula. nō attēdētes illō poete. Felix quē faciūt āliena pīcula cautū. Sicut balaā ariol⁹ assuet⁹ mōstris. monstra visa nec stupebat nec formidabat. ita isti piclitātiū visa pīcula nō vitāt. similes sunt latronib⁹. q̄ cuꝝ vidēt aliquē de latronib⁹ socijs suspēdi. nō ppt̄ hoc dimittūt furta. extimātes illō sibi nō cēvēturꝝ. Scō appet fatuitas hoīz. qr ñ solū nō timēt sz nec sentiūt pīcula in q̄b sunt. ad modū ebriorꝝ dormientiū. Hi sunt silles ione propt̄ c⁹ pctm̄ nauis piclitabat. Alij oēs clamabāt z flebant attēdētes pīculū submersiōis nauis. Ipe sol⁹ i ea tempestate pic'o dormiebat Jone. ij. z iō alijs inocētib⁹ euadētib⁹. ipe sol⁹ remānsit i pic'o absorpt⁹ a cete. z p/ uerb. xxiij. Eris q̄si dormiēs in mari. z q̄si gubnator amisso clauo. Tertio appet ex hoc. qr nō solū nō sentiūt pīculū. imo etiā ipm diligūt. adeo q̄ se sciēt i illud ipingūt z inergūt. currētes ad loca q̄ sciūt sibi piculosa. ad loca vbi sunt occasiōes pctoꝝ. z i spectacul' mulieꝝ. z hmōi. Prou. vij. De fenestra dom⁹ mee prospexi. z ecce video vecordē mlier occurrit ei i habitu meretricio ad capiēdas aias. Et p⁹ paulo. Et seq̄t eū q̄i bos ductꝰ ad victimā z agn⁹ lasciuiēs. z velut si auis festinet ad laqueū z nescit q̄ de pic'o aie agit. Quarto qr nō solū pic'a amāt. sz periclitātib⁹ se illaq̄ant vt ab eis auelli neq̄ant. ad modū eoꝝ q̄ cū sint in pic'o submersiōis aliq̄ vt fatui volētes eos libare mittūt se in aq̄s illos apphendēdo. z cū illis se stringēdo. Sed tal'r astringūt q̄ peūtes nūq̄ eos dimittūt imo z cū eis peūt. sicut accidit cuidā vt i vitaspa. legit. q̄ cū seculū deseruisset z in beremo deo ſuiret appuit ei diabol⁹ i forma viatoris cū mltis lris. dicēs se missum a suis ꝺsanguineis. eo q̄ mortui eēnt sui z dimississent ei magnā hereditatē pauplb⁹ dispēsandā. nisi ipe illuc irer. mlta scādala oriret de substātia illa. qđ ille i cautꝰ pgēs ad ciuitatē. p hmōi re sedādā z substantia erogāda. inuēit oēs incolumes q̄ tū rogat⁹ ab eis vt cū ipō remaneret. ac q̄escēs sec'o se totū dedit. Quinto qr cū deberēt se exonerare. z explicare ab ipedimētis in piculo siti. ad motū aq̄ꝝ tumentiū. vt nudi z expediti liberi⁹ possint natare z euadere ipi eꝝrio magis se onerāt z iplicāt reb⁹ tpalib⁹ z nociuis. i. Thi. vi. Qui volūt diuites fieri incidūt i tētatiōes z laqueū mgnū diaboli z desideria mlta inutilia. q̄ ducūt hoīem ad interitū. Sexto qr cū sint in piculo. deū nō excitant nec adiutoria alioꝝ vocāt. sine q̄b euadere nequeūt. Sz poti⁹ volētes eos a piculo liberare ꝓtenunt. z cē eos q̄s vidēt sibi nō acq̄escerē pīcula fugere eoꝝ monita irridēt Silles sunt isti duob⁹ generib⁹ lotb. q̄s cū admonuisset vt discederēt de cīitate pessima. ne in uoluerēt in piculo in pditōe illoꝝ de sogdamis. ñ ac q̄euerūt. sz vilius est eis p risum loq̄. z iō inciderūt cū ill' in pditiōem. Septimū nō solū ōnū adiutoriū vel scōꝝ nō aduocāt. sz eos ad iracūdiā ꝓtumelijs p/ uocant. z vt maris delphines i tēpestate saltant. z vt frenetici in suis pīcul' exultāt z eos q̄s ñ vidēt insuolui piculis. insensatos z insanos reputant. Sap. q̄nto. Nos insensati vitā illoꝝ extimabam⁹ insaniā.

Tertio ostenditur q̄ .§.III.

hō sit in magno pic'o propt̄ ꝺditōis fragilitatē Job xiij. Hō nat⁹ de muliere breui viuēs tpe. replet mltis miseriijs. q̄ q̄i flos egredit̄ z ꝺterit̄ z fugit velut vmbra z nūq̄ in eodē statu pmanet. Idē Job. iiij. c. Ecce q̄ seruiūt ei nō sunt stabiles. z in angel' suis inuenit prauitatē. s. q̄ cecidērūt. z q̄tomagis q̄ habitāt domos luteas. z terrenū hñt fundamētū. dom⁹ lutea ē corp⁹ in q̄ sunt q̄tuor pugiles ꝺtinue pugnātes adinuicez q̄tuor. s. hūores. calidū. frigidū. humidū. z siccū. z si vn⁹ ꝺ aliū vicerit excessiue supabūdās. ifirmat corp⁹ z demū dom⁹ lutea corruit. z si malevixit. ad suspendiū ēnū trahit. Unde ōr in li. de. vij. donis. q̄ dā rex q̄siuit a dā pho de dnq̄ q̄stiōib⁹ q̄ faciūt ad pposituꝫ. ad oñdēdū fragilitate ꝺditōis hūane z etiā mgnū pīculū ad q̄ꝝ singulas rūt. Et pria fuit. qđ ē homo.

Et rñt pbs Mācipiū ōr mortis, hospes loci, viator trāsiēs. Mācipiū ōr, q manū mortis euadere neq. Et q mors oēs dies eor labores rapit. Hospes ōr loci, q cito obliuiōi tradit. Iz cū gaudio recipiat. Ac etiā q pascēs et potās nihil īmane de hospitio vel reb hospitū portare pmittit, et q ī introitu in hospitiū multa ei pmittūtur suauia. q nō soluūtur seu exhibētur. Dicit q viator trāsiēs, q siue dormiēdo siue vigilādo siue cōedendo, vel loqndo, nec p momētū quiescit dn currat ad mortē. Scōa qstio fuit Cui similis est hō. Et pbus. Similis est aceruo niuis, rose matutine pomo nouo. Aceruo niuis, q vt aceru niuis modico calore cito in aquam de qua fuerat resoluit. sic hō genitus de putredine modica infirmitatē in eū reūtitur. Rose matutine, q in iuuēture bñs colorē viuidū invelpe senectutis hz marcidū Pomo nouo q dū in arbore pendēs ad crementū debitū puenire creditur verme inēius exorto corrodit. et subito corruēs inutile efficit, et sic frequēter hō in pueritia sua subita infirmitate mortē pūct inutilis suis inuenit. pē. exliū. Nō vanitati similis fact est. Tertia questio est Quō se hz hō. Rñt pbs. Ut lucerna ad ventū q cito extīguit et vt scintilla in mari q cito abundis absorbet. sap. v Ut spuma gracil q cito a procella dispgit. vt lanugo q subito a vento rapit. Quarta qstio. Ubi est hō. Rñt pbs. In bello multiplicit diuersa. q in se hz bellum intestinū remordētis cōscie. si est in pctō In pprio corpore hz bellū ciuiler vicinū qtuor elemētor pugnātium adinuicē. p ōnias qlitates. vt supra dictū ē. Qō libet qtuor elemētor vult eū sibi vindicare ab alio. et p hoc pugt cū alijs vt prednūetur. Terra vt fiat melācolicus. Aqua vt fiat flegmatic. Aer vt fiat sanguine. Ignis vt fiat colericus. Qō libet hor in hoīe p hoīe pugnat ō alīū. et qō libet horū p viribz alteri repugnat. Tertiū bellū est rez extra ocupiscibiliū que bellāt alliciēdo vt p ea hoīes se a deo auertant et ad se p inordinatū affectū cōuertant. Quinta questio est. Cū qbz socijs ē hō Rñt pbs. cū septē q frequēt eū molestāt et hi sunt fames, sitī, calor. frig. lassitudo infirmitas et mors. et vt isti satisfaciat hō. frequēt deū offēdit.

Quarto apparet peri .§.IIII

culū magnū, vñ et timēdū propter malor societatem q hō naturalr est aīal socialer ciuile. iō cōiter delectātur cōuersari cū alijs. Sz q pauci sunt electi, et mlti sunt q incedūt pviā latā vitior, q ducit ad pditōem. Jō vitanda est societas hoīm familiaris. nisi notū sit eos esse bonos. Nā vt dicit pē. Cū scō sctus eris. cū puerso puerteris. exviū. q. i. sepe malor ocortia ad crimen inducūt innocētes. Un Petrus apls cū fuit inter bonos. s. socios suos apl̄os ocessus ē xp̄m. dicēs. Tu es xp̄s filus dei viui. Sed cū repit se cū pfidis iudeis in domo. Caiphe. xp̄m negauit et peierauit. Cōsiderātes sci viri picla ocusatōis būane. solitudinē q rebāt. Sic iohā. bapt. antra dekti teneris sub ānis. ciuiū turmas fugiēs petijt. ne leui saltē maculare virā famine posset. Adā cū esset sol nō est puaricatus Associatus āt ne otristaret socīā Euā. ei acqeuit in trāsgressiōe pcepti. Señ. Quotiēs iné hoīes fui. minus hō fui. Sic iudas machabe cū frib magis eligit vitā ducere in dekto feni cibo vescētes. q̄ cū hoīb

in ciuitate declinātib a lege dñi. Christ etiam resurgens a mortuis nō legit ocūsat fuisse cū mal. Iz tantū cū bonis. vt discipul quib sepe appuit Sz apo. xp̄ī. ōr. q draco tract tertiā ptē stellar de celo in ter cauda sua. Pria ps stellar. i. angelor est eor. q voluer deo ocplādo assistere. Scōa ps est eor q pati fuerāt ei mīstrādo obedire. Et hi nō ceciderūt. sed in veritate steterūt Tertia ps est eor q pati fuer diabolo ocsentire eū imitādo in sua supbia. nō recognoscentes seu expectātes suā gl̄az a deo. Et sic cū mala societate tracti sunt in pfundū laci. cum dracone lucifero. vñ traxer exīm imitatōis male. Propterea de phibuit pplm isr otrahere mrimonia cū gētilib. ne ex eor societate addiscerēt supstitiōes eor Descēdētes ex seth filio tertō ade. q dicūtur filij dei q boni erāt cū omi scuerūt se cū descēdētib ex Layn. q dicūt filie hoīm q male erāt. inde effecti sunt malis dediti vitijs carnalib. propt q de imisit diluuiū Gen. vi. vñ in pro uerb. Qui tetigerit picē. inqnabit ab ea Eccl̄ias. xiij. Qui cōicat supbo. induet supbiā. Et sicut in tpalib mūdus est plenus picul deceptionū ita in spūalib. Propter qō ōr Niere. ix. cap. Unusqsq a pximo suo caueat. et in oi frē suo hz fiduciā. q oīs frat supplantans. Exemplū de illo pphēta. q fuit missus a ō̄o de iudea in samariā. vt reph̄ēderet hieroboā de idolatra sua. Cui cū dñs pcepisset ne cōederet in samaria. accedens illuc intrepide arguens et publice regē hieroboā extēsam manū seu brachiū regis vt capek arefactā sanauit. nec oblata mūera recipe voluit a rege. postea cū reuerterek. qdā falsus pphēta ex pte ōi sua sit sibi vt redīēs samariā comederet cuz eo. q de sibi hoc mādauerat qō credēs. cū falsum eēt cū comederet cū ipō pphēta inuitante p eūdē sibi declaratū est se deceptū. propt qō puniret. put accidit. q. suffocatus ē a leone in via. iij. Reg. xiij. Joseph scūs vēdit a frib in egiptū. cū fidel tractaret bona dñi sui falso accusat ab vxore patroni. q noluit sibi opere nephario assentire. cū tñ p mlta eū qsisset ad hoc inducere. vt hēk in li. de. xij. priarchis. icarcerat ē. Licz postea deo opante mirabiliē est exaltatus. Narrat Petr alphon. q cū quidā diues amisisset vnū sacculū aureorū. in q etiā erat serpēs sculpt de auro. Fecit p pconē clamari. q q inuentū resignass ei. donaret sibi de cē florenos. Huc igit sacculū quidā paup inuēit in uita vxore sua restituit diuiti illi. Dolēs aūt diues q paup hret de illis decē aureos put pmiserat accusauit ipm cora iudice dicēs. q in sacculo illo erāt duo serpētes aurei vnū solū reddidisset. Cōsult autē sup hoc quidā pbus q dicebak auxiliū miseror. dixit. Diues prob hō videk nec videk verisiliter q debeat mētiri. paup etiā iste fidel. q potuit sibi retinere pecuniam illā et tñ reddidit. et sic videk fidelis et veridic. Secundū g dictū diuitis iste non est saccul ei. ex q ibi tñ vn est serpēs aure. et in suo erāt duo. Retine ergo eū tu paup q̄scq̄ inueniak saccul diuitis. in quo sunt duo serpētes. Qua pcepta sentētia iudicis. falsus est se falsuz dixisse diues. q. s. ibi nō erat nisi vn serpens. Iz hoc fecerat ne paup illos decē haberet.

Quinto apparet mun .§.V

dus piculosus ex tpis qlitate. Dic enim aplus. ū. ad

Titulus decimusquart⁹

Thimo.iij. In nouissimis tpib⁹ instabūt tpa pericu-
losa. Erūt enī homies seipos amātes. cupidi elati ꝛc.
Tps itaq; periculosum est q̄ad corpa. ꝛ causatiuū in-
firmitatū. qñ sil'ꝛ semel est min⁹ calidū ꝛ frigidū ꝛ sic-
cum. Sic spūalr est in hoib⁹ modernis. q̄ sunt ī no-
uissimo tpe qñ nimi⁹ calor cupiditatis deficcat hūo
rem gr̄e ꝛ caritatis. vñ q; nō hñt hū orē. orto sole ebu-
latōis vel oblate. pspitatis aret in eis ꝓpositum bone
volūtatis. Erunt enī hoies seipos amātes ꝛc. Uix in
mūdo iam amat aliq̄d pure propt deū. sz oīa propt
propriū cōmodū. Periculosum tps est propt abun-
dātiā siccitatis. s. ex ingratitudine. Est enī ingratitu-
do vent⁹ vrens. desiccās fontē ōine pietatis. fluenta
gr̄e. ꝛ rorē mīe. Uñ ꝛ in dicta autoritate dicit ingrati
scelesti sine affectōe Ingratitudo fuit causa destructō
nis hierosolimor̄. vtz Luce. xix. cū xp̄s dixit. Non re
linquēt in te lapidē sup lapidē. qui nō destruet. eo q;
nō cognoueris tps visitatōis tue Hiere. viij. Milu⁹
cognouit in celo tps suū ꝛc. Popul⁹ aut̄ me⁹ me non
cognouit Bern̄. recolēs in corde meo torporē tepor̄
q; hor̄ miserabiliū tpm. in memetipso ꝛfundor Lui
enī modernor̄ in ferat tantū gaudiū tātor̄ bñficior̄
exhibitio. q̄tū antiq̄s patrib⁹ sola ꝓmissio. Uidet q;
ia mūd⁹ sit in pedib⁹ statue. de q̄ Dañ. ij. dr. q; ꝛiūge
bat ferr̄ teste. qō significat qr ī fine erūt hoies absq;
federer̄ pace. ꝛ sicci gr̄a gratitudīs. Tertio est piculo
sum propt abūdātiā frigiditatis. q̄ ꝛhit hoiem ꝛ im
pedit a motu bonor̄ oper̄. Sicut frigidā cisterna fa
cit aquā. Sic frigidā facit malicia aīam suā. Unde
xp̄s de vltimo tpe ait. Qm̄ abūdauit iniq̄tas. refrige
scet charitas multor̄. Et ex hoc efficiunt hoies pigri
ad bñ opandū. Uñ in Prouer. propt frig⁹ piger ara
re noluit iō mēdicabit estate. Econtra. Amor enī dei
nunq̄ est ociosus. Opat eī magna si ē. i. opari facit.
Si opari renuit. amor nō est Amor eī dei q̄ est huic
frigiditati ꝛrius. compat igni qui nunq̄ dicit suffi-
cit. Sic ignis diuini amoris semp ad alia se extēdit
Quarto est periculosum tps propt supabūdātiā hūo
moris. i. volūptatū carnaliū. Uñ dr in dicta autori-
tate apli. Uoluptatū amatores magisq; dei Aptissi
me ꝛuenit huic tēpi qō dr Bern̄. vi. Qis q̄ppe caro
corrupt⁹ via suā. Et cū tps sit pciosissimū. nūl pcio-
sius tpe ait b. Bern̄. Sed heu. qr hodie nil vilius re-
putat q̄ovtiq; recuperi nō pt. Et tñ hoies amittunt
de ipso nō solū horas ꝛ dies. sed ꝛ mēses ꝛ ānos. Uñ
cū quidā senex hō q̄tū tpis vixisset interrogaret. cum
ammō eēt senex. Rñ ille. xx. annis. At interrogās ait.
quō hocvet̄ est cū sis senex. Rñdit ille. Ego arbitror
me. xx. annis vixisse quia tm̄ vixi q̄tū seruiui deo. sc̄z
xx. annis residuū reputo perdidisse.

Uerto est vita presens §. VI

periculosa valde propt abstorsōis ꝓpinq̄tatē. ps. cxiij.
Pericula inferni inuener̄t me. Tentatio est vita hois
sup terrā p̄m aliā trāslatōem. Job. vi. In q̄cūq; enīz
ope tētatio se offert. inclinam⁹ ad veniale. ꝛ deveniali
ad mortale. siue comedēdo. siue bibēdo. siue loq̄ndo
siue audiēdo. siue respiciēdo. Hiere. ix. ca. Mors in-
troiuit p̄ fenestras nr̄as. sc̄z sensuū. Quācit⁹ aūt q̄s
labit ī mōle. ōscēdit meritovsq; ad portas iferni Et
q; p se exire nō pt. nisi manu diuina extrahat de luto
fecis ꝛ ꝛtinuo mori pt. iō est in magno piculo inferni
Periculū autē maxim̄ nr̄m ad inferos descēdendo
oñt balaā ad Josaphat regem prout refert Johā. da-
masce. dicit enī q̄ delectatōes mūdanas desiderāt et
alias suas fameveritatis perimūt silēs sunt cuidam
hoī. q̄ dū a facie vnicornis ne ab eo deuorar̄et veloci
ter fugeret in quoddā magnuz baratrū cadere cepit.
Dū aut̄ caderet. manib⁹ arbusculā quandā appre-
hendit. q̄ erat in terra. Pedes ꝯo suos in q̄dā basi lu
bricat ꝛ instabili fixit. Respiciēs ꝯo vidit duos mures
vnū albū ꝛ aliū nigz. incessant̄ radicē arbuscule quā
apprehēderat manu corrodētes. Et iā ꝓpe erat vt ea
abscider̄et. In fundo aut̄ baratri vidit draconē terri
bilē spirantē ignē. ꝛ apto ore ipm deuorare cupientē.
Sup bases verovbi pedes tenebat. vidit q̄ttuor ca-
pita aspidū inde prodeūtia. Eleuās aūt oc̄los vidit
exiguū mellis de ramis illi⁹ arbuscule. pcedentē. Ob
liti⁹q; piculi in q̄ vndiq; posit⁹ erat. seipm dulcedini
illi⁹ mellis modici totū dedit. Ad ꝓpositū vnicornis
iste mortis tenet figurā. que hoies sp̄ psequit ꝛ appre
hēdere cupit. Baratrū vero mūdus est oīb⁹ mal' ple
nus. Arbuscula in terra. vniuscuiusq; est vita. q̄ per
horas dier̄ ꝛ noctis quasi p̄ murē album ꝛ nigz inces
santer ꝛsumit. ꝛ incisioni p̄ morte appropinq̄t. Bas
q̄tuor aspidū vbi pedes figit. est corp⁹ lubricū luteū.
ex q̄tuor elemētis cōpositū quib⁹ inordinatis corpis
cōpago dissoluit. Draco terribil. os inferni cūctos ō
uorare cupiēs. s. sathanas rex ei⁹. q̄ tanq̄ leo rugiēs
circuit querēs quē deuorer. vt dicit Petrus ī canoñ.
sua. Dulcedo aliq̄ mellea in ramusculis. est delecta-
tio fallax ꝛ momētanea. que hēt in rebus vite p̄ntis in
diuitijs. in honorib⁹. in voluptatib⁹. ꝛ alijs hmōi. p
q̄s hō seducit vt attendat piculū suū. Nam ia securꝰ
ad radicē arboris posita ē. Qua abscisa p̄ morte iferꝰ
nū ingredit vñ nunq̄ egredit. Alliō q̄z addit exēplū
Johā. damas. In quadā ciuitate magna hec fuit cō-
suetudo. q; oī anno hoiem ignotū ꝛ extraneū in ꝓnci-
pem eligerēt. Cui omni ptāte accepta licitū erat facere
quicq̄d volebat. ꝛ sine ꝓstitutōe terrā regebat Illo igi
tur in oīb⁹ delicijs ꝓmanēte. ꝛ sp̄ sic se esse extimāte.
repente in eū ciues insurgebāt. ꝛ p̄ totā ciuitatē nu-
dū trahētes. in remotā insulā trāsmittebāt exulē. vbi
nec cibū nec vestimētū inueniēs. famez frigore vrge-
bat. Tandē quidā sublimat⁹ ad illō dñium cū didi
cisset illor̄ cōsuetudinē infinitos thesauros illuc per
misit ad insulā illā vbi p⁹ annū in exiliū relegat⁹ vt ce
teri. alijs q̄ sibi nō ꝓuiderāt fame deficientib⁹. in deli
cijs abūdabat īmensis. Eiuitas hec mūdus est. Ci
ues ꝓncipes tenebraz. q̄ nos falsa delectatōe decipi-
unt ꝛ alliciūt. q̄si nō liceat gauderevt volum⁹ Sz no
bis inspirantib⁹ mors supuenit. ꝛ in locū tenebrarū
demergimur. Ecce piculū nr̄m qō nō videm⁹. Sz si
paupib⁹ largiam̄ bona ista. tunc in alia vita fruimur
bonis eēnis. ex meritis bonor̄ factor̄. Sz vt dr Ec-
cle. ij. Qui timēt dñm prepabunt corda sua ꝛ sctifica
būt aias suas. s. vt nō incidant in pericula.

Septimo patet peri §. VII

culū ex paucor̄ euasiōe. Uñ in Treñ. iij. c. Uie syon
lugent. eo q; nō sit q̄ vadat ad solēnitatē. Uie syon di
cūtur opa ꝓtuosa. p q̄ ītur ad syon. i. visionē dei. Et

dicūtur lugere. qz q̄ nullꝰ incedit p eas. pſ. xliij. Corrupti ſuntz abois abiles facti ſunt in ſtudijs ſuis. non eſt q̄ faciat bonū. nō eſt vſq; ad vnū b. Berñ. Periculū probat ſcz bꝰ vite ſpūalis trāſeuntiū paucitas. z p euntiū multitudo. In magno mari marſilie de. cccc nauibꝰ trāſeuntibꝰ vix piclitat vna. hominꝫ autē accidit ſriū. Mā in hoc mūdo vix de q̄tuor. imo de decē trāſeūtibꝰ vix euadit vnꝰ a piculo.

¶ Mors eſt timenda propter ſeptē cōſideratōes Capm octauū.

Certium quod eſt timē

dū eſt cōiunctoz ſeparatio. i. mors p quam ſepank abinuicē q̄ ſunt maximo amore cōiuncta. ſ. aīa z corpꝰ. Naturaliꝫ autē hanc oēs timent Unde xps approping̃ns ad paſſionē cepit tedere. pauere. meſtꝰ eſſe. Marci. xiiij. Et factꝰ eſt ſudor eiꝰ ſic gutte ſanguis decurrētis in terrā p horrore mortis ſenſualitati repūtate. Luce. xxij. Mors enī vt ait phūs eſt vltimū terribiliū. Qō autē Tul. dicit. Mors timenda nō eſt quā imortalitas aie ſequit. Ult dicere q̄ nō ita timēda eſt. q̄ propē hoc q̄s a virtute recedat z a debito rōis. vel nimia triſticia abſorbeak. Sicut legitur de quodā medico dicto vrſino q̄ cū propē pſtantiā fidei ſuſtinuiſſet tā plura tormēta. dānatꝰ ad mortem. cū deberet decapitari cepit expauescere adeo. q̄ quaſi inclinarek ad fidē negandā. Sz ſctūs vitalē miles hoc aduertēs cōfortauit eū z animauit ad toleratiā dicēs ovrſine medice. q̄ pſueuiſti alioz curare corpa. noli te iaculo mortis eternevulnerare. propē modicū tps vite pūtis. Qui in ſe reuerſus z compūctus de illa nimia trepidatōe conſtanter z libenter recepit palmā martirij. Timēda eſt antē mors z ad ipam ſe pparandū ſm illud xpi. Eſtote parati q̄z neſcitis q̄ hora dñs venturꝰ eſt. Eſt autē timēda mors propē ſeptez que cōſiderak circa eā.

Primo propē eiꝰ ineuitabilitatē.
Secundo propter eius velocitatē.
Tertio propter eius facilitatē.
Quarto propē eius incertitudinēz dubietatē.
Quinto propter eius occupabilitatē.
Sexto propter demonū vexabilitatē.
Septimo propter cōſequentiū qualitatē.

Mors vtiq; ineuitabi .¶.I

lis eſt. Apls ad Heb. ix. Statutū eſt hoibꝰ ſel mori q̄ñ. ſ. deꝰ diſpit prio parēti ade. In quacūq; die ꝫmederis ex eo. morte morieris. Beñ. iij. Comedēs g̃ incidit in penā ſtatuti dñici. cū tota poſteritate ex eo dſcēdēti. Quis eſt homo q̄ viuet. ait. pſ. z nō videbit mortē. q̄ſi dicat nullꝰ. Nemo eſt q̄ ſpviuat. ait Salomon. aut q̄ bꝰ rei habeat fiduciā. Eccli. vij. Omnes enī morimur z ſicut aq̄ diſlabimur. ad mortē tendendo q̄ nō reuertik. ij. Reg. xiiij. Sicut aq̄ fluminū currunt ad mare. ſic dies fluxibiles vite pūtis ad mare amaz mortis Poeta. mors dūm ſeruo. mors ſceptra ligoniꝫ equat Diſſilem ſilī ꝫditōe trahit. ita eſt hoc vniuerſale. q̄vt dicit apls ad Ro. viij. ppio filio nō pepcit. ſed p nobis oiꝫ tradidit illū. be. Berñ. Qui nō pepcit filio quō parcet ſeruo. qui nō pepcit figulo quō parcet figmento. Et nos quidē neceſſitamur ad mortē propter peccatū originale q̄ō ex parentiꝫ contrahim. Oēs enī in adā morimur. Roma. v. xps autē cū non cōtraxerit originale. q̄z non ſm propagatiōem carnalem ex adam deſcendit. ſed opere ſpiritus ſancti. ideo nō neceſſitabak ad mortē. ſed volūtarie carnem ſumpſit mortalē. Luz igiſ nullus poſſit eam euadere. in qua ſeparatur anima a corpe. receptura ſm ea que geſſit in corpore premiū vel penam. Ideo habet timere. z ſe prepare. Unde Eccliaſt. xviij. Ante iudicium. ſcz particulare tuū per mortem. para iuſticiā tibi. Narrat Joban. damaſc. q̄ cū Joſaphat filius regis educereꝫ de palatio ad ſolatia cū oīni genere muſicorū et gaudio magno. obuiam habuit leproſum z cecum. Et cū quereret quid hoc eſſet. dictū fuit ei. q̄ ſunt paſſiones humane procedētes ex ineqlitate humorum que nō ſunt omniū. ſed eſſe poſſunt oim. poſtea cum videret ſenē decrepitū incuruatū et balbutientem z q̄reret q̄d hoc eſſet quō eſſet ille ita curuatus balbus. z edētulus. Rñſum fuit ei. q̄ erat ex ſenectute magna ad quaz oēs oportet venire. niſi preoccupet eos mors. nec poſſunt homīes viuere circa centū annos quin ad huiꝰ ſtatū pueniant. Tūc auditis his. cepit iuuenis cogitare de morte. carnis delitias. mūdi diuitias. et honores horrere z querere. Si eēt alia vita poſt hanc. z quid futurum. Dicebat quidā q̄ ſi haberet iudicem fidelem eligere. mortē pre ceteris eligeret. eo q̄ non eſt acceptio perſonarū apud eū. Nec miſereꝫ pupillo nec defert ſenioꝛi. nec timet potentem nec veretur nobilem nec horret pauperē aut ignobilem. nec dimittit diuitē. aut potentem. nec cōtemnit infirmū aut debilem. nec euitat fortē. nec parcit ſapienti. nec inſipienti. Eccliaſt. xli. O mors bonū eſt iudiciū tuum. Narratur in libro de ſeptē donis. q̄ cuz dñs maioꝛicarū haberet filiū. nouū militē. euntē ad tyrociniū. z trāſeuntem per claraz vallem. videns ibi dei milites be. virgini militātes. cogitās q̄s finis eſt vtriuſq; militie. z q̄ in vtraq; poſſet mori. q̄z mors cōmunis erat illī z his. z iunioꝛibꝰ z ſenioꝛibꝰ. intrauit ibi ordinē ciſterciēſiū. Cum autē pater eius hoc audiſſet. furore repletus minatꝰ eſt. q̄ niſi rediret filius ad eum. veniret z deſtrueret abbatiā illā. Tunc inuenis remādauit patri q̄ ſi vellet auferre. z poſſet vnam cōſuetudinē remouere de terra ſua. ipſe rediret ad placitum ſuū. quod ſi nō faceret. eum in pace dimitteret. Pater aſſenſit. Filius autē declarauit ei. que eſſet illa conſuetudo remouenda. videlicet. quia eque moꝛiebantur iuuenes ſicut et ſenes et vniuerſaliter oēs. Et quia illud tollere non poſſet. eum in pace dimitteret. Sicq; in religione permanſit. Bona preparatio ad eam eſt per timoꝛem iuſtum initialem. Nam vt dicitur Eccliaſti. primo capitu. Timenti deum bene erit in extremis. et in diebus defunctionis ſue benedicetur.

Secundo timenda eſt .¶.II

mors propter eiꝰ velocitatem. Velociē enī ad eā currimus et ipſa ad nos. Unde Job capit. vij. Dies mei velociꝰ tranſierunt q̄ a texente tela ſuccindik. cōſumpti ſunt abſq; vlla ſpe. Et notanter dicit q̄ a texente. zc. Texens nō ſcindit telam quouſq; perficiatur. ſed de vita noſtra. q̄tum fluxit tps. texit tū. ſtati mors

scindit. Scindit ei filū instātis pñtis. q̄cito cursus pñtis tpis texuit. qz statī esse desinit. z decetero ñ erit Et seq̄t post illō Job. c. ix. Dies mei velociores fuer̄t cursore. Cursor q̄tumcūq; velocit̄ currat. tñ aliq̄n q̄ escit in comedēdo vel saltē dormiēdo. Sz boies cōtinue minimo intuallo sp currūt ad mortē z dormiendo comedēdo z bñ z male opando sp ad mortē tendunt seq̄t illō. ps. Dies velociores fuerūt cursore. z quasi naues poma portātes. de q̄b⁹ nescit ad quē portū veniēt. z velociter etiā ducunt. Uel quādo z si euadent pīculū ps. Dies nostri sicut vmbra declinauerūt Umbra boīs sequit eum q̄cunq; vadit. vbi ponit vestigiū. stat̄ z vmbra seq̄t. ita sequit mors vitā p oē instās. Si q̄d videt addi posse ad vitā seu mors retardari z abbreuiari. est opa boīm bona vel mala. Dies enī peccatoris breuiabūt. ait Salomō. Et ecōtra. Qui honorat parētes vita viuet lōgioi Et exēpla patent. Nā cū de⁹ apparuit Noe. erat q̄ngētoz̄ anoz̄ p nuncias ei diluuiū immittēdū propt̄ peccata hominū. Et nihilominus etiā promisisset expectare boies centū viginti annis. vt reuerti possent ad penitētiaz. dicēs. Ero tūq; dies ei⁹ scz generis hūani. centū z vigīti anni. qz boies abusi sunt eo spacio tēpis dato ad penitentiā peiora quotidie ꝓpetrātes. abstulit deus de tempe qō promiserat vite viginti ānos. Nā diluuiū inundauit sexcētesimo ano vite Noe. Ex quo ptz. q̄ nō expectauit nisi centū ānis. ita ōt b. Hiero. ō pedi. i. pdixerat. Ecōtra. dictū fuit Ezechie regi iuda p Isaiā ex pte dñi. Dispone domui tue. qz morier̄ tu⁹ nō viues. Et hoc propt̄ pcm̄ superbie devictoria data ei a deo ꝓtra sennacherib. cesis p angelū i vna nocte centū octoginta milib⁹ de exercitu ei⁹. Uel ꝑm alios propt̄ ingratitudinē. qz nō dignas deo grās egerit ō tanto bñficio liberatiōis eoz̄. Sed qz Ezechias recognoscens pcm̄ snū subito fleuit fletu magno. curatus est q̄citius ab infirmitate illa⁹ additi sunt anni. xv. ad vitā eius. vtz Isa. xxxviij. Et iō sapiēs saluberiter admonet. dicēs Eccl'iast. xv. Ne tardes cōuerti ad dñm. z ne differas de die in diē. Subito enī veniet tibi ira ei⁹. z disperdet te. Narrat btūs Greg. i. iiij. dialogoz̄. q̄ cum quidā assuetus eēt multā fidez dare somnijs. quadā nocte somniauit q̄ deberet viuere longo tempe. z ideo in futurū sibi prouideret. qō cū ille firmiter crederet. cepit diuitias ꝓgregare. sed cito moriēs intactas dimisit. Legit quoq; in libro de septē donis. q̄ cū quedā vetula sortilega audisset quādam auē q̄ ōr cucul⁹ vel cucudrin⁹. pria die may q̄n quies cantantē cucuc Credidit p certo q̄ tot ānis deberet viuere ad min⁹. Uñ cū grauiter infirmarek ad mortē. filia sua instāter admonebat eā ad penitētiā z ꝓfessionē. qz in pīculo vite erat. ait illa. Nō oportet p nūc. qz viuere adhuc habeo q̄nq; annis. Et cū magis appropinq̄ret ad mortē ita vt vix posset loq̄. et ille solicite admoneret ad penitentiā. eleuauit q̄nq; digitos. quasi signo affirmās qō verbo dixerat. qz scz quinq; annis supuiueret adhuc. Quo facto statim mortua est. z vt p̄t credi sicut in corpe ita in aīa qz impenitēs. Uelociter ergo currit mors ad quēlibet. be. Greg. Uita ista tpalis eēne cōpata mors potiꝰ ē dicenda q̄ vita. Nā ipse quotidian⁹ corruptōis nre defectus. q̄d est aliō q̄ q̄dā prolixitas mortis. b. aug⁹ Tps vite pīsentis nihil est aliō q̄ cursus ad mortem in q̄ nemo paululū tarde vel tardi⁹ ire permittit. sed omnes pari motu vigent. Sene. in hoc fallimur. q̄ mortē nō prospicim⁹ pñtē diē cū morte diuidim⁹. et illa non bz partē deteriorē. qz totū qō trāsijt vite nre rapuit. z nō bēm⁹ nisi instās tps. null⁹ raptor violēti or q̄ mors. Idē in li. de naturalib⁹ q̄stionib⁹. Quod tu times. expir̄. q̄tidie morimur. aliq̄ ps vite nre dirimit. z tūc quoq; cū crescim⁹ vita nra decrescit. quaz multi decepti sunt credētes tarde mori. q̄ tñ velociter ꝺ oēm eoz̄ spē inuasit eos. Pharaoz egiptū credētes diu viuere dñari hebreis. subito in mari rubro submersi sunt Exo. xiiij. Holofernes cū virtute assyrioz̄ robustissim⁹. credētes subijcere sibi z dño suo mūdū z sol⁹ adorari dñs velocit̄ a femia scā iudith victi⁹ occisi sunt. Judith. xiij. Idē pz de fausto z credulitate antiochi. q̄ credebat se terre z mari dñari. z terram iudeoz̄ facere ꝝgerē sepulcroz̄. Subito pcussus z a ꝝmib⁹ corrosus. expirauit. Sic ille diues. q̄ sperabat m⁹tos fruct⁹ colligere ex possessiōib⁹ suis z ampliare horrea. ad reponendū ea ibi. dicēs. Alia mea habes m⁹ta bona reposita in ānos plūmos comede. quiesce Audiuit subito vocē dñi dicētē sibi. Stulte hac nocte aīam tuā reperent a te. Cū q̄ velocissime currat aduersus te mors. timet timore initiali Eccl'. ij. Serua timorē dñi z in illo veteraſce.

Tertio timenda est .§.iii.

mors propter ei⁹ facilitatē. qz facilime aggredit boies z m⁹tis modis Ja. iiij. Que est vita nra vapor ad modicū parēs. Et deinceps extermīabit̄ prosp. ferro. peste. fame. vincul' algore calore Mille modis miseros mors capit vna boies. Uita boīs est q̄si tela aranee. q̄ ad modicū flatū venti rūpit. ĩmo fragilior est q̄ filū aranee. Citi⁹ ei extinguit̄ ab irruēte aduersitate. q̄ filū illud a vento rūpat. Certe in magno pīculo sunt pctōres. q̄ ad filū tam debilē dependēt. sup puteū infernī. Narrat de quodā tyrāno sicilie domino. q̄ cuz quidā eius amic⁹ multū cū eo colloquēdo laudarz felicitatē eius z statū. vñ habebat cām multū gaudendi. cum tū ille tristis z suspect⁹ semp maneret. voluit tyrann⁹ vt exemplo deprehenderet infelicitatem eius z cām tristicie Unde ordinauit q̄ vna die⁹ secū prāderet. quod z factū est. Sed tyrānus iussit poni gladium acutissimū pendentē ex filo desup affixo ad solariū. Sed ita subtilem q̄ ꝓpendi vix posset. directe sup caput ei⁹. Lunq; ex mandato tyrāni sederet ille cōtra regē. timens amic⁹ ille gladiū imminētē sup eū qui de puncto ad punctū videbat cadendus sup caput ei⁹. paz comedebat. sed tristis manēs respiciebat si forte gladius caderet. Et q̄uis tyrannus sepe soliciaret eum ad comedēdū de cibis delicatis. qui añ eū erant. Ille simulabat in vultu leticiā sed int⁹ plenus erat timore z dolore. Peracto igit prādio q̄siuit rex postq̄ surrexer̄t a loco illo. quare non gaudiose comederet. qui causam assignauit. videlicet. gladium illum nudum capiti imminentem timuisse. ne caderet super eum. Tunc tyrannus ait. Si tu vnus gladius qui tamē erat affixus licet tenuiter. ita timuisti vt putares te infelicē z miserum in tali prandio. q̄ felicitas potest esse mea z que leticia. qui tot pericula

mortis hēo sup me gladioz. veneni. infirmitatē. ꝑse/
curoz. z hmōi. Quā felicit mors accidat hoi. pz Eccl.
ix. Nescit hō finē suū Sz sicut pisces hamo. ita hoies
capiūtur in tpe malo. Piscis ei vidēs escā sibi placitā
sed nō aculeū sibi abscōsum. auide capit. z ab esca ca/
pit adamata. Sic hoies discurrūt p aqs mūdanaz
delitiaz. z dū eis occurrit aliqd vñ credūt refici z mlt
tū delectari. inde eis mors pat nō solū in cib toxicat
sed etiā in alijs. dū nimios sumūt. vñ infirmāt. z mo
riunt. z ita in delectatiōibus venereis. Unde oz Eccliast.
xxxvij. Propter crapulā multi perierūt. z Señ. Plu
res occidit voluptas q̄ gladi⁹. Quā facilr mors oc/
cidat hoiem. pz cum vn⁹ morsus canis rabidi. acule
us scorpionis. visus basiliſci. gramen ellebori. sibil⁹
serpentū. cibus vel potus toxicatus Incātatio vl ma
leficiū diabolica arte cōfectū occidat hoiem. Juxta il
lud. mēs nulla ifanie polluta. veneni incātata. perūt
xxvi. q. v. nec mirz. Pūctura vn⁹ acus aliqñ inficit
hoiez. Modicū febrilis caloris prosternit fortissimū.
Ex medicamēto z nutrimēto sine quo viuere non pt
homoz cibor potu. ſ. multotiēs incurrit mors. Item
aliqui ex nimia tristicia īcurrūt mortē. Alij ex nimio
gaudio. Unde narrat Valeri⁹ Maxim⁹ q cū exerci/
tu romano q̄dā vice in bello existente. occisi fuissent
ab inimicis quidā ex romāis. inter ceteros fuit signi
ficatū cuidā vidue romane eius filiū q in dicto exer/
citu erat fuisse de numero interfectoz. Quod illa oīo
credens vt mortuū lugebat. Una autē diez iuuenis
ille filius vidue q inveritate nō fuerat occisus. reūsus
est ad vrbē. z inde ad domū suā. quē mater vidēs tā/
to gaudio resoluta est. vt subito p gaudio moreretur.
Ex diuino etiā iudicio aliq morte pcutiūtur. vt ana/
nias z saphira propter mendaciū z proprietatē. Nar
rat etiā in libro de septē donis. q cū quidā bubul⁹
promisisset cuidā femine fidedata. q duceret eā in vx
orem cū eam defloraſſet z noluisset seruare pactum.
excōicatus est. z cum pluries admonit⁹ fuisset seruare
pactū. z contrahere cū illa matrimoniū. z ptemneret
z rideret ad increpatōes z censuras. in nocte carnisp
uij sedens ad ignē z truffans z rídens. aīam diabolo
reddidit subito moriēs. Timēdū ergo mortē propē
facilitatē eius. sed timore initiali. Eccli. ij. Metuen/
tes dominū sustinete misericordiā eius z ne deflecta
tis ab eo ne cadatis.

Quarto timenda est §. IIII

mors. z cogitanda propter incertitudinē z dubietatē
scilz horе eius. Origenes nil certius morte. sed nil in
certi⁹ hora mortis Et propterea xps admonuit dicēs
Estote pati. q. nescitis diē neq̄ horā. Est autē incer
tū hoi. ī quo tpe. in q̄ loco. in q̄ modo. in q̄ statu mo
riat. Unde q̄tū ad tps ait dñs ihesus. Uigilate. q. ne/
scitis qñ tps sit. ſ. mortis. nescitis ei qñ veniet dñs. ſ.
ad vocandū p mortē ad reddēdā rōem an sero an me
dia nocte. an gallicātu. an mane. Sero est etas sene/
crutis. q. finis diei. Media nocte in infantia z pue/
ritia. plena tenebris ignorantie gallicātu in adolesce/
tia qñ iā apparet lux vsus rōnis et capax est exhorta
tiōis. Mane plena luce in virili etate. Et ideo in q̄li/
bet etate oportet vigilare z sibi puidere. In quo loco
quis moriat etiā incertū est. Utz in domo vel in via
in mari vel in terra in ciuitate sua vel aliena. Jō volu/
it dñs incertū esse hoi locum mortis. sicut et tempus
vt in oīi loco z in omni tempe timeat Señ. Mors
insidiat in omni loco. z tu in oi loco securus expecta.
Quo etiā modo seu genere mortis sit ds moriturus.
ignoratur. Utrū morte naturali vel violēta. vel casu
subito. Narrat in libro de septē donis. q cū q̄dā usu
rarius apud diuionē ante portā ecclesie btē virginis
quandā sibi despōsasset cū qua credebat diu matri/
monialr viuere. casu accidit z dei iudicio. vt alius usu
rari⁹ lapide⁹ q̄ erat sculpt⁹ supra portā cum bursa la
pidea. bursam illā lapideā proijceret sup caput eius.
ex qua pcussione subito mortu⁹ est. Quis vnq̄ potu
isset extimare modū illū mortis illius. Nec tamē mlt
tum curandū est. quo genere mortis ds moriat dū/
modo bene vixerit prius. b. aug. Mala mors dicen
da nō est. cuius bona vita pcessit. Unde cū quidā ve
nerabil z bonus religiosus in studio fuisset repertus
subito mortuus. aliq mirabātur. Alij scandalizabā
tur. de tali morte eius subita. dubitantes propē hoc
de bonitate eius. Sed cū reptus fuisset liber quidaz
aptus ante eum. z digitū ipsi⁹ habere super certum
versum scripture. attendētes ad scripturā inuenerūt
hanc esse. Justus quacūq̄ morte puentus fuerit. in
refrigerio erit. z iusticia eius nō auferet ab eo. Quan
tum ad statum. nō potest esse ds certus in quo statu
moriat. scilz gratie vel peccati mortalis. nisi specialiē
deus reuelauerit. sicut fecit quibusdā sanctis. vñ oz
Eccl. ix. Sunt iusti atq̄ sapientes. z opera eoruz in
manu dei. z tamē nescit homo vtrum odio vel amore
sit dignus. q̄uis enī possit quis scire pro certo. et de
beat credere q si cōmittit aliquod mortale peccatum
qō exp̄sse est ꝓtra dei p̄cepta. vt furtū. fornicatiōez. p
iuriū blasphemiā dei. z scōz. auferat alienū. vsuram
cōmittat z hui⁹mōi. vtiq̄ est dignus odio dei z infer
no. dum pmanet in eo. Non tamē est cōtra. Et si ca
ueat quis ab istis manifestis peccatis z exerceat se in
bonis operibus iusticie z pietatis nec remorsum ha/
beat conscientie alicui⁹ criminis. z si aliquod perpetra
uit. doleat z confessus est. ex hoc nō pt scire certitudia
liter. dignus esse amore dei. i. esse in gratia eius. pro/
pter quod dicebat apl's Nihil mihi cōscius sum. sed
nō in hoc iustificatus sum Et ratio est. quia vt ait p⁹
Delicta quis intelligit. Potest enī esse peccatū z mor
tale. ita in omissione alicuius boni debiti fieri. sicut z
in cōmissione mali. Sed minus cognoscūtur talia
omissa que delicta dicūtur quasi derelicta. Quāuis
enī iustus homo quasi cōtinue se exerceat in operib⁹
virtuosis. et faciliter et delectabiliter Et ꝑm phūm de
lectabiliter operari virtuosa. sit signum habitus gene
rati virtutum iparum. opera autē virtutum faciūt bo
minē dignum dei amore et gratum. tamē quia act⁹
virtutum acquisitarum per frequētes actus. sunt si/
miles omnino actibus virtutum infusarum. Actus
vero precedentes ex virtutibus acquisitis solum. nō
sunt meritorij. nec faciunt hominez dignum amore
dei. sed solum actus procedentes ex virtutibus infu/
sis ex gratia dei. faciunt hominē gratuz deo. Et ideo
quia non potest scire homo vtrum actus de genere
bonorum qui ab eo fiunt procedant a virtutibus in
fusis vel acquisitis. Jdeo non possunt ex hoc scire

pro certo si sunt in statu gr̃e vel nō. Et iō vt ait b. Greg. Bonaꝝ mentiū est ibi culpā agnoscere. i. tñere esse. vbi culpa nō est di. v. Ad ei⁹. ꝛ Eccl. v De peniciatu pctōꝝ noli esse sine metu.

Quinto timenda est .§. V.

mors propē e⁹ occupabilitatē. qz sc̃z p̃occupat oīes actus ꝛ sensus. auferēs pedib⁹ ptātē ambulādi. mānibus opandi. līgue loq̃ndi. ori aufert ptātē comedēdi. ocul⁹ vidēdi. ꝛ sic de alīs. Vnde. ix. Ascendit mors p̃ fenestras sc̃z sensuū. ingressa est domos nr̃as sc̃z omnia occupās. Sapiēn. xvi. dur⁹ bellator in mediam terraꝝ exterminiū p̃silijt. ꝛ repleuit oia morte. Aufert corpi vigorē ꝛ decorē. ꝛ inducit pallorē. Apo. vi. Ecce equ⁹ pallid⁹ sc̃z corp⁹. ꝛ q̃ sedebat sup eum. s. dñando eiꝝ regēdo corpus ip̃m. nomen illi mors. Aufert qō peius est aīe dei cognitōem p̃cipue carnalib⁹. b. Greg. Tanta est ibi vis doloris q̃ alibi nō possit fieri impet⁹ cogitatōis. ōi Salomō Eccl. ix. ca. In quā cūq; p̃te lignū ceciderit. siue ad austr̃ siue ad aq̃lonē ibi erit. i. firmabit. lignū ōr bō. i. arbor p̃m illō p̃s. i. Erit tanq̃ lignū q̃ plātatū est sec⁹ decursus. aq̃ꝝ tē Cadit ista arbor cuz morit bō. fruct⁹ sunt opa. folia verba. flores affect⁹. Radices potētie. Et potētie qui dē sensitiue sunt radicate in aīa. sz opatiōes suas exercent p̃ organa corpis quib⁹ sunt affixe. vt potētia visiua ocul⁹. auditiua auris⁹. ꝛ hmōi Interiores etiā vt fantasia. mēoriaꝝ alie. Uñ ꝛ ipe suas cellulas in capite. Sicut ergo magna arbor q̃ habet mltas et magnas radices bene fixas in terra. vtiq; nō p̃t euelli a terra nisi cū maxima violentia. ita cū aīa debet separi a terra corpis. cum retrahat potētias suas ab organis corpis. ꝛ secū radical⁹ deferat. Nocvtiq; fit cum magna violentia. ꝛ tota vis nature ibi occupat. Ubi autē ceciderit. ibi erit cū fructu suo. vl̃ malo vl̃ bono Ad austr̃ cadit cū morit in statu gr̃e diuini amor. Ex pte eni austri exurgit calidus vent⁹. ꝛ est regio calidissima. Ad aq̃lonē vbi est intēsum frig⁹. ꝛ ventus exurgit frigidus. cadit cū morit cū pctō mortali ꝛ ibi p̃manet cū malis suis fructib⁹. igit cōburend⁹. Jā ergo securis ad radicem arboris posita est. ad inciden dū p̃ mortē. Timeat ergo vnusq̃sq; sibi. ꝛ videat q̃s fruct⁹ facit. Difficile est eniz ita subito in infirmitate grauī arboris fruct⁹ mutare de mal⁹ in bonos. cum mors q̃ supuenit. occupet totū hoīem Et iō bñ dicit btūs aug. in li. de pnīa. Multos solet decipe serotīa pnīa. de pe. di. i. Nimis ei difficile est ab assuetis recedere. cū habitus q̃ est qualitas de difficili mobilis a subiecto. sit in pctōib⁹ vitioz. q̃ ita subito eos dimittat ꝛ faciat fructus virtutū hoc būanū nō est Sz deo nihil impossibile. q̃ tpe nō eget ad opandñ. ꝛ ī pūcto cōtritōem infundere potest Et hoc ē qō ōr leo papa Misericordie dei nec mēsuras ponere possum⁹ nec tpa diffinire. apud quē nullas patit moras cōuersio Jō de nemine est desperandū dū est in hoc corpe cōstitutus. de pe. di. vñ. Lauti⁹ tñ sibi puidet nō expectare tps mortis ad pnīam agendā. Expientia ei rerū magistra docet. q̃ etiā in seruis dei habituatis in bonū. cū notabilis dolor arripit eos. vt ilium. podagre. calculi. acutissime febres Uix valet aliq̃d boni cogitare. sed totū possidet dolor exteriorē ꝛ interiorē hominē. ꝛ tñ magis vexat ꝛ occupat. Jp̃i⁹o pctōres nimis affecti ad corpus ꝛ delitias ei⁹ solitas. videāt bñ quō animū dirigere poterūt ad dolendū de pctis et cōuertendū se ad deū toto corde. ꝛ nō solū timore. sume tibi exm̃. Quādo q̃s bz aliquē amicissimū quem sp̃ bz p̃oculis. ꝛ vidit eū anxiari ad mortē. Habz ꝛ vicinū infirmū de cuius incōmodo nunq̃ aut paz cogitauit quē p̃e oculis nō habet. nō est mir̃ si vicinuz minus dilectū quē nō habet p̃e oculis ꝛ parū de eo curat. tradit obliuioni. p̃o eo q̃ maxime amicū ꝛ dilectissimū videt mori. ad p̃positū amic⁹ maxime dilectus a peccatoribꝫ. quē semp p̃ oculis bñt ad ꝺpla cendū ei. est corp⁹. Vicin⁹ paz dilect⁹ ꝛ de q̃ paz videt curare est spūs seu anim⁹. qñ igit pctōr videt corpus maxie dilectū ab eo mori. tota cogitatio suaꝝ dolor est de morte corpis. De anīo āt paz dilecto ab eo modicū videt curare. Sz obliuiscit ei⁹. ꝛ si ipe sit ī piculo moriēdi. Nōne hoc manifesti⁹ pz. cū inducāt̄ ciri⁹ ꝛ frequēti⁹ medici p̃ salute corpis. vix autē vnus medicus aīe. ꝛ raro. ne ei salubriē medeat q̃ ad aīm. vt restituat. ꝛ alia hmōi faciat. Notādū est qō ait b. aug. hac aīaduersione pcutit peccatoꝝ. vt moriēs obliuiscat sui. qui dū viueret oblit⁹ ē dei. Nec ipa mors mozulā facit alicui p̃opē suas diuitias. honores vel sapiam. vel mīn⁹ occupat infirmū ꝛ vexat. sed facit officiū suū ad qō deputata ē. Uñ in libris de septē donis legit. q̃ cū quidā lōgo tpe seruiuisset cuidā p̃ncipi grauit̄ egrotaret. cū instaret dñs ei⁹ dicēs. q̃ multū de eo doleret. et si q̃ indigeret hoc ab eo peteꝝ. Dixit eger. q̃ petebat. q̃ p oī seruitio qō ei fecerat. vt liberaret eū ab infirmitate vel saltē ad horā. rñdit dñs Hoc nō p̃t facere nisi sol⁹ de⁹. Et eger ait illi. Et ego illi soli p̃mitto me seruituꝝ in futuꝝ. q̃ sol⁹ me p̃t liberare. si liberabit me ab ista infirmitate. q̃ liberatus hoc qō dixerat effecit. Ibidē. Cū q̃dā vsurari⁹ in extremis laboraret. fecit añ se portari vasa aurea. p̃mitt̄s aīe sue illaꝝ mlto āplioza. possessiones. domos. et alia si adhuc cū eo maneret. ꝛ cum magis vrgeret dolor infirmitatis ait miser. Ex q̃ nō vis mecū morari. reddo te diabolo. Et hec dicēs expirauit.

Sextū propter quod .§. VI

mors est timēda. est p̃opē demonū occursionē ꝛ infestationē Sex. ix. Dictū fuit p̃me mulieri in p̃sona cuiuslibet aīe. ꝛ p̃cipue bñ viuētis. Jpa cōteret caput tuū ꝛ tu insidiaberis calcaneo eius. Mulier contrit caput serpentis antiqui. quādo p̃cipia viciorum superat que diabolus suggerit. Sed serpens insidiat calcaneo eius. quādo diabol⁹ tentat fortiter in fine vite. Calcane⁹ eni finis est corporis. finē significat vite. Adeo hoc videt generale demones occurrere. ꝛ multū tentare aīas in sep̃atione a corpore. vt etiam sctōs homies aggrediant. Unde btūs Martin⁹ cum esset in extremis et in cinere in cilicio orationi insisteret vidit diabolum ꝛ ait. Quid hic astas cruenta bestia. nihil in me funestum reperies. sed synus Abrae me suscipiet. qui confusus disparuit. quinimmo ad ipsum dominum maiestatis ausus est accedere in ligno crucis affixum. si quid forte in eo reperire posset de suo. quē sanctissimū. nōdū tñ filiū dei esse cognouerat. Et hoc ipse christus expressit cuz ait apostolis

Uenit.i.veniet.qz die sequēti ei illō erat futurū.p̄ceps mundi hui⁹.i.diabol⁹ q̄ principatū obtinet in mūdanis propē vitia eoz.z in me nō hz q̄cq̄.s. vitij vt q̄ret. De aia q̄ malevixit in mūdo exp̄ssi⁹ hoc p̄dit b. Greg. in omel. sup illō euangeliū. Uidēs iesus ci uitatē fleuit sup illā.z. Lu. xix. Ecce ibi ōz dies veni ent.s. mortis.z circūdabūt te inimici tui vallo.z coā gustabūt te vndiq̄.z ad terrā p̄sternēt te.z̄. Inimi ci isti sunt demones. q̄ in fine vite circūdant aiam val lo diūsarum tentationū. vt euadere nō possit de ma nib⁹ eoz.z coangustāt diūsis modis. vt p̄sternant tandē corpus ad terrā z animā ad centz terre id ē in infernū ducentes secū. btus Bern. Quātus erit pa uor o aia mssera. cū dimissis oibus quoz tā iocūda p̄tia. tam gratus aspect⁹. tam familiaris habitatio. alienā penitus religionē ingrediēs. cateruatim infini ta demonia ad te exire videbis. Cum ergo anime pec catoz egressure sunt de corpibus suis dño iubente. Si dixerint ad te ait dñs p̄ Hieremiā. xv. Quo egre dient. dices eis. q̄ ad mortē. ad mortē. q̄ ad gladium ad gladiū qui ad famē. ad famē. q̄ ad captiuitatē. ad captiuitatē z visitabo sup eos q̄tuoz spēs. gladiū ad occidēdū. canes ad lacerandū. volatilia ad deuoran dū. bestias terre ad dissipandū. Narrat in li. de septē donis q̄ cū quidā solitari⁹ rogaret dñm. vt ei oñderz quō aīa egredit de corpe. Ecce subito lup⁹ trahens eū p̄estes.z duxit eū ad ciuitatē. Ibi aut̄ vidit tunc choros clericoz z laicoz. pati ad honorificas exeq̄as cuiusdā solitarij valde famosi. multosq̄ lachrymātes estimātes q̄ meritis z oratiōibus eius illa patria cō seruaret. Sed reuera hipocrita erat. et p̄o mūdi glo ria multa faciebat. Uidit ergo heremita ille demōes astare ad illuz morientē. Dixitq̄ vn⁹ alteri q̄ mitteret tridentē in os ei⁹.z pervim extraberent aīam illam a corpore.z si renitēretem. De alio diuite dicit q̄ cuz eēt in extremis. et demones assisterent violenter cū vnci nis ferreis extrabentes animam eius. Et ille diceret. Dñe adiuua me. improperabāt ei demones dicētes. Nunc queris adiutoriū dei. cū dies defecit tibi. Ut aut̄ dicit b. Grego. Cum q̄s beneviuit z deū timet abstinens se a malis.z de perpetratis penitētiā agit. In illa hora z si fortissime sint tentatiōes diaboli. q̄ nouit se plus tp̄is nō habere ad tentandū. z iō plus acuit malicia suam ad decipiendū. vel per desperatō nem vel p infidelitatē. vel p taciturnitatē alicui⁹ petī grauis. tū vt ait ap̄ls. Fidel⁹ de⁹ q̄ nō p̄mittet vos tē tari supra id q̄d potestis. sz faciet cum tentatiōe p̄ uentū. Un cū quidā sctūs religiosus in extremo vite suisset multū exterritus a deo. vt aliqui dubitarēt ne deciperet a diabolo. Mortuus ille. inde ad aliquos dies apparuit cuidā sibi deuoto in pulcra specie.z to tus lucid⁹. vñ ille p̄cepit ad gl̄am assumptū. Inter ro gauit ille. Que cā fuerit in exitu suo tanti terroris. at ille. Nescis q̄ scriptū est. Territi purgabūt. p̄s Qui timent dñm spauerūt in dño adiutor z protector eo rum est in tentationib⁹.

Septimo mors est .§. VII.

timēda z putidēda propē mala q̄ sequunt ad ipam. in ipsa enim z p ipam oia q̄ in mūdo sunt relinquūt. que cū tanto labore. cū tot p̄cis. cū tot curis acquirūtur z retinētur Job. i. Nudus egressus sum de vtero ma tris mee nudus reūtar illuc.i. in terrā q̄ fuit mr̄ p̄ma oīm. q̄ fecit de⁹ hoiem de limo terre. Ap̄ls. Nihil in tulimus in hunc mundū Haud.i. non dubiū. q̄ nec auferemus. Mors ipa aufert amicos. p̄sanguineos pulcritudinē a corpe. fortitudinē dignitatē z oēm p̄ā tem. Eccli. x. Homo cū mortu⁹ fuerit hereditabit ser pentes. bestias. z vermes. Et vt ōz a q̄busdā. Mor tuo boie de cerebro eius nascit buffo. de renibus ser pens. de ventre lūbrici vermes de carne. De ligua asto lab⁹ b. Bern. Quid fetidi⁹ humano cadauere. Quid horribili⁹ boie mortuo. cui⁹ erat in vite gratissim⁹ am plexus. fit horribilis aspect⁹ in morte. Quid q̄ p̄sunt diuitie. q̄d honores. Diuitie nō liberāt hoiem a mor te delitie nō liberāt a verme. honores nō liberāt a fe tore. Qui mō sedebat diues z gl̄iosus in throno mo dō iacet paup in tumulo. Qui delitijs vescebat. nūc a vermib⁹ in sepulcro p̄sumit⁹. Memorare ergo no uissima tua z in eternū nō peccab. Refert Petrus al phōsus. q̄ mortuo Alexandro magno. q̄ tā in breui tpe dñium orbis acq̄siuit. Cōuenerūt phariset. z di xit vn⁹ iste q̄ terrā heri totā cōculcabat. hodie ab ea cō culcat. Heri dominabat ei z possidebat eā nūc possi det ab ea. Heri nō sufficiebat ei totus mūdus nunc sufficiūt ei quatuor vlne terre. Heri p̄mebat eā nunc premit ab ea. Ducebat heri exercitū sup terrā. hodie ab exercitu ducit sub terra. In libro de. vij. donis le git q̄ saladin⁹ magn⁹ p̄nceps saracenoz. fecit ibi por tari sudariū suū. cū videret se p̄pinquū morti. Et fec illō clamādo p preconē deportari p ciuitatē. Tantū deportabit secū p̄nceps magn⁹ saladin⁹ ō oībus re bus suis Timēda est ergo mors z sepe meditāda. nā vt ait Plato summa phia est meditatio mortis Et ad multa valet. Et p̄o ad humiliatōem. Quid superbis inquit sapiens terra z cinis. q. di. Ex morte bēs cām būiliandi te. Pauo. z si visis pennis suis pulcris eas extēdit. z hincinde se girat. de eaz pulcritudine super biendo. tū ad pedes turpes aspicies eas p̄tinuo de ponit. q̄si se būilians. Sic hō attendēs ad finem vite humiliabit. De p̄suetudine aliq̄ fuit imperatoz. q̄ cū essent electi p̄ima die coronatōis eorum veniebat ad eum lapicidarius. deferēs in manu sua tres vel q̄ tuor petias marmoris diuersoz colorz dicens. Ju beat dñs impator. de quo genere marmoris velit si bi fieri sepulcrū. eo q̄ homo mortalis est. Et hoc fie bat ad dandū sibi occasionē humiliatōis ex memo ria mortis. Johannes elemosinarius factus patriar cha alexandrinus. fecit sibi fieri monumentū. sed im pfectum. Et in p̄cipuis solennitatib⁹ cū esset pontifi calib⁹ insignitus. z in magno honore populi. statue rat vnum tūc venire ad se qui diceret. Dñe imperfe ctū est sepulcrū tuū. iube ergo illud p̄fici. q̄ nescis q̄ hora fur veniet. s. mortis. Sz q̄n papa p̄secrat. ante oculos eius accendit modicū stupe. z dicit ei. Pater sancte. sic trāsit gloria mūdi. Valet secūdo meditatō mortis ad mundi cōtemptū z despectōem. Eccls. xi. Si multis annis vixerit hō. z in his oīb⁹ let⁹ fu erit meminisse tū debet tenebrosi tp̄is. sz mortis q̄ cum venerit vanitatis arguentur p̄terita. Hieroni mus ad Paulinum. Facile cōtemnit omnia qui sem per se cogitat moriturum. Tertio valet ad fugam

p̄o certo si sunt in statu gr̄e de⁹ vel nō. Et iō vt ait b. Greg. Bonaꝝ mentiū est ibi culpā agnoscere. i. tiere esse. vbi culpa nō est di. v. Ad ei⁹. ⁊ Eccl. v De ꝓpiciatu pctōꝝ noli esse sine metu.

Quinto timenda est §. V.

mors ꝓpe⁹ occupabilitatē. qz sez ꝓoccupat oēs actus ⁊ sensus. auferēs pedib⁹ ptātē ambulādi. mānibus opandi. līgue loq̄ndi. oꝛi aufert ptātē comedēdi oculꝰ vidēdi. ⁊ sic de alīs. Vnde. ix. Ascendit mors p fenestras sez sensuū. ingressa est domos nr̄as sez omnia occupās. Sapien. xvi. dur⁹ bellator in mediam terraꝫ exterminiū ꝓsilijt. ⁊ repleuit oia morte. Aufert corpi vigorēꝫ decorē. ⁊ inducit pallorē. Apo. vi. Ecce equ⁹ pallid⁹ sez corp⁹. ⁊ q̄ sedebat sup eum. s. dīando ei⁹ regēdo corpus ipm. nomen illi mors. Aufert q̄ peius est aīe dei cognitōem p̄cipue carnalib⁹. b. Greg. Tanta est ibi vis doloꝛis q̄ alibi nō possit fieri impet⁹ cogitatōis. ꝺi Salomō Eccl. ix. ca. In quā cūqz ptē lignū ceciderit. siue ad austꝝ siue ad aq̄lonē ibi erit. i. firmabit. lignū ꝺi bō. i. arbor ꝑm illō p̄s. i. Erit tanq̄ lignū q̄ plātatū est sec⁹ decursus. aq̄ꝝ rē Cadit ista arbor cuz morit bō. fruct⁹ sunt opa. Folia verba. flores affect⁹. Radices potētie. Et potētie qui dē sensitiue sunt radicate in aīa. sz opatiōes suas exercent p̄ organa corpis quib⁹ sunt affixe. vt potētia visiua oculꝰ. auditiua aurib⁹. ⁊ hmōi Interiores etiā vt fantasia. mēoꝛia aliē. Nōn ⁊ ipe suas cellulas in capite. Sicut ergo magna arbor q̄ habet mltas et magnas radices bene fixas in terra. vtiqz nō p̄t euelli a terra nisi cū maxima violentia. ita cū aīa debet separi a terra corpis. cum retrahat potētias suas ab organis corpis. ⁊ secū radicalr deferat. Hocvtiqz fit cum magna violentia. ⁊ tota vis nature ibi occupat. Ubi autē ceciderit. ibi erit cū fructu suo. vl malo vl bono Ad austꝝ cadit cū morit in statu gr̄e ꝺiuini amoꝛ Et pte eni austri exurgit calidus vent⁹. ⁊ est regio calidissima. Ad aq̄lonē vbi est intēsum frig⁹. ⁊ ventus exurgit frigidus. cadit cū morit cū pctō mortali ⁊ ibi p̄manet cū malis suis fructib⁹. igit cōburend⁹. Jā ergo securis ad radicem arboꝛis posita est. ad inciendū p̄ mortē. Timeat ergo vnusq̄sqz sibi. ⁊ videat q̄s fruct⁹ facit. Difficile est eniz ita subito in infirmitate grauī arboꝛis fruct⁹ mutare de malꝰ in bonos. cum mors q̄ supuenit. occupet totū hoīem Et iō bñ dicit btūs aug. in li. de pnīa. Multos solet decipe serotīa pnīa. de pe. di. i. Nimis eī difficile est ab assuetis recedere. cū habitus q̄ est qualitas de difficili mobilis a subiecto. sit in pctōꝛib⁹ vitioꝝ. q̄ ita subito eos dimittat ⁊ faciat fructus virtutū hoc būanū nō est Sz deo nihil ip̄ossibile. q̄ tpe nō eget ad opandū. ⁊ i pūcto cōtritōem infundere potest Et hoc ē qō ꝺt leo pa pa Misericordie dei nec mēsuras ponere possum⁹ nec tpa diffinire. apud quē nullas patꝰ moras cōuersio Jō de nemine est desperandū dū est in hoc corpe cōstitutus. de pe. di. vij. Lauti⁹ tñ sibi puidet nō expectare tps mortis ad pniam agendā. Experientia eī rerū magistra docet. q̄ etiā in seruis dei habituatis in bonū. cū notabilis doloꝛ arripit eos. vt ilium. podagre. calculi. acutissime febres Uix valet aliq̄d boni cogitare. sed totū possidet doloꝛ exteriorēꝫ interiorē bomine. ⁊ tñ magis vexat⁹ occupat. Jp̄ḋo pctōꝛes nimis affecti ad coꝛpus ⁊ delitias ei⁹ solitas. videāt bñ quō animū dirigere poterūt ad dolendū de pctis et cōuertendū se ad deū toto coꝛde. ⁊ nō solū timoꝛe. sume tibi exm̄pl̄. Quādo q̄s hz aliquē amicissimū quem sp hz ꝓculis. ⁊ vidit eū anxiari ad mortē. Habz vicinū infirmū de cuius incōmodo nunq̄z aut paꝝ cogitauit quē pre oculis nō habet. nō est miꝝ si vicinuz minus dilectū quē nō habet p̄e oculis ⁊ parū de eo curat. tradit obliuioni. p̄o eo q̄ maxime amicū ⁊ dilectissimū videt moꝛi. ad p̄positū amic⁹ maxime dilectus a peccatoꝛib⁹. quē semp p̄ oculis hñt ad ꝺpla cendū ei. est coꝛp⁹. Uicin⁹ paꝝ dilect⁹ ⁊ de q̄ paꝝ videt curare est spūs seu anim⁹. qñ igit pctōꝛ videt coꝛpus maxīe dilectū ab eo moꝛi. tota cogitatio suaꝛ doloꝛ est de morte coꝛpis. De aīo āt paꝝ dilecto ab eo modicū videt curare. Sz obliuiscit ei⁹. ⁊ si ipe sit i piculo moꝛiēdi. Nōne hoc manifesti⁹ pz. cū inducāt cīs citi⁹ ⁊ frequēti⁹ medici ꝓ salute coꝛpis. vix autē vnus medicus aīe. ⁊ raro. ne ei salubriē medeat q̄ ad aīm. vt restituat. ⁊ alia hmōi faciat. Notādū est q̄ ait b. aug. hac aīa ꝺuersione pcutit peccatoꝛ. vt moriēs obliuiscat sui. qui dū viueret oblit⁹ ē dei. Nec ipa mors mozulā facit alicui ꝓpe suas diuitias. honoꝛes vel sapiam. vel min⁹ occupat infirmū ⁊ vexat. sed facit officiū suū ad q̄ deputata ē. Unū in libris de septē donis legit. q̄ cū quidā lōgo tpe seruiuisset cuidā ꝑncipi grauiē egrotaret. cū instaret dñs ei⁹ dicēs. q̄ multū de eo doleret. et si q̄ indigeret hoc ab eo peteꝛ. Dixit eger. q̄ petebat. q̄ p oī seruitio q̄ ei fecerat. vt liberaret eū ab infirmitate vel saltē ad horā. rñdit dñs Hoc nō p̄t facere nisi sol⁹ de⁹. Et eger ait illi. Et ego illi soli promitto me seruituꝝ in futuꝝ. q̄ sol⁹ me p̄t liberare. si liberabit me ab ista infirmitate. q̄ liberatus hoc q̄ ꝺixerat effecit. Jbidē. Cū q̄dā usurari⁹ in extremis laboraret. fecit sibi se portari vasa aurea. ꝑmittēs aīe sue illaꝝ mltoꝝ āplioꝝ. possessiōes. domos. et alia si adhuc cū eo manerent. ⁊ cum magis vrgeret doloꝛ infirmitatis ait miser. Et q̄ nō vis mecū moꝛari. reddo te diabolo. Et hec dicēs expirauit.

Hertū propter quod §. VI

mors est timēda. est ꝓpe demonū occursionē ⁊ insta tionē Beñ. iij. Dictū fuit p̄me mulieri in p̄sona cuiuslibet aīe. ⁊ p̄cipue bñ viuētis. Ipa cōteret caput tuū ⁊ tu insidiaberis calcaneo eius. Mulier conteret caput serpentis antiqui. quādo p̄incipia viciorum superat que diabolus suggerit. Sed serpens insidiat calcaneo eius. quādo diabol⁹ tentat fortiter in fine vite. Calcane⁹ eni finis est coꝛpoꝛis. finē significat vite. Adeo hoc videt generale demones occurrere. ⁊ multū tentare aīas in sepatione a coꝛpoꝛe. vt etiam sctōs homīes aggrediant. Unde btūs Martin⁹ cum esset in extremis et in cineꝛe in cilicio oratione insisteret vidit diabolum ⁊ ait. Quid hic astas cruenta bestia. nihil in me funestum reperies. sed synus Abrae me suscipiet. qui confusus disparuit. quinimmo ad ipsum dominum maiestatis ausus est accedere in ligno crucis affixum. si quid forte in eo reperire posset de suo. quē sanctissimū. nōdū tñ filiū dei esse cognouerat. Et hoc ipse christus expressit cuz ait apostolis

Uenit.i.veniet.q; die sequēti ei illō erat futurū.p̄ceps mundi hui⁹.i.diabol⁹ q̄ principatū obtinet in mūdanis propt̄ vitia eo;.z in me nō h3 q̄cq3.s. vitiū vt q̄ret.De aīa q̄ male vixit in mūdo exp̄ssi⁹ hoc p̄dit b.Greg.in omel.sup illō euangeliū. Uidēs iesus ci uitatē fleuit sup illā.z.Lu.xix.Ecce ibi d; dies veni ent.s.mortis.z circūdabūt te inimici tui vallo.z coā gustabūt te vndiq3.z ad terrā p̄sternēt te.z. Inimi ci isti sunt demones.q̄ in fine vite circūdant aīam val lo diuīsarum tentationū.vt euadere nō possit de ma nib⁹ eo;.z coangustāt diuīsis modis.vt p̄sternant tandē corpus ad terrā z animā ad centz terre id ē in infernū ducentes secū.btūs Bern̄.Quātus erit pa uo; o aīa mssera.cū dimissis oībus quo; tā iocūdis p̄ntia.tam gratus aspect⁹.tam familiaris habitatio. alienā penitus religione ingrediēs.cateruatim infini ta demonia ad te exire vidēbis.Cum ergo anime pec catoz egressure sunt de corp̄ibus suis dño iubente. Si dixerint ad te ait dñs p̄ Hieremiā.xv.Quo egre dient.dices eis.q̄ ad mortē.ad mortē.q̄ ad gladium ad gladiū qui ad famē.ad famē.q̄ ad captiuitatē.ad captiuitatē.z visitabo sup eos q̄tuo; spēs.gladiū ad occidēdū.canes ad lacerandū. volatilia ad deuoran dū.bestias terre ad dissipandū.Narrat in li.de septē donis q̄ cū quidā solitari⁹ rogaret dñm.vt ei oñderz quō aīa egredit de corp̄e.Adest subito lup⁹ trahens eū p̄estes.z duxit eū ad ciuitatē.Ibi autē vidit tunc choros clerico;.z laico;.pati ad honorificas exeq̄as cuiusdā solitarij valde famosi.multosq3 lachrymātes estimātes q̄ meritis z oratiōibus eius illa patria cō seruaret.Sed reuera hipocrita erat.et p̄o mūdi glo ria multa faciebat.Uidit ergo heremita ille demōes astare ad illuz morientē.Dixitq3 vn⁹ alteri q̄ mitteret tridentē in os ei⁹.z pervim extraberent aīam illam a corp̄ore.z si renitētem.De alio diuite dicit q̄ cuz eēt in extremis.et demones assisterent violenter cū vnci nis ferreis extrabentes animam eius.Et ille diceret. Dñe adiuua me.imp̄operabāt ei demones dicētes. Nunc queris adiutoriū dei.cū dies defecit tibi. Ut autē dicit b.Grego.Cum q̄s beneviuit z deū timet abstinens se a malis.z de perpetratis penitētiā agit. In illa hora z si fortissime sint tentatiōes diaboli.q̄ nouit se plus tp̄is nō habere ad tentandū. z iō plus acuit malicia suam ad decipiendū.vel per desperatō nem vel p infidelitatē.vel p taciturnitatē alicui⁹ pctī grauis.tū vt ait ap̄ls.Fidel⁹ de⁹ q̄ nō p̄mittet vos tē tari supra id q̄ potestis.sz faciet cum tentatiōe p̄o uentū. Un cū quidā sctūs religiosus in extremo vite fuisset multū exterritus a deo.vt aliqui dubitarēt ne deciperet a diabolo.Mortuus ille.inde ad aliquos dies apparuit cuidā sibi deuoto in pulcra specie.z to tus lucid⁹.vñ ille p̄cepit ad glām assumptū.Inēro gauit ille.Que cā fuerit in exitu suo tanti terroris.at ille.Nescis q; scriptū est.Territi purgabūt.p̄s Qui timent dñm spauerūt in dño adiutor z protector eo rum est in tentationib⁹.

Septimo mors est .§.VII.

timēda z puidēda propt̄ mala q̄ sequunt ad ipam.in ipsa enim p ipam oia q̄ in mūdo sunt relinquūt.que cū tanto labore.cū tot p̄cis.cū tot curis acquirūtur z retinētur Job.i.Nudus egressus sum de vtero ma tris mee nudus reuertar illuc.i.in terrā q̄ fuit mr̄ p̄ma oīm.q; fecit de⁹ hoīem de limo terre.Ap̄ls.Nihil in tulimus in hunc mundū Haud.i.non dubiū.q; nec auferemus.Mors ipa aufert amicos.p̄sanguineos pulcritudinē a corp̄e.fortitudinē dignitatē z oēm p̄ā tem.Eccli.x.Homo cū mortu⁹ fuerit hereditabit ser pentes.bestias.z vermes.Et vt d; a q̄busdā.Mor tuo hoie de cerebro eius nascit buffo.de renibus ser pens.de ventre lubrici vermes de carne.De lingua asto lab⁹b.Bern̄.Quid fetidi⁹ humano cadauere.Quid horribili⁹ hoie mortuo.cui⁹ erat in vite gratissim⁹ am plexus.fit horribilis aspect⁹ in morte.Quid q̄ p̄sunt diuitie.q̄d honores.Diuitie nō liberāt hoiem a mor te delitie nō liberāt a verme.honores nō liberāt a fe tore.Qui mō sedebat diues z gl̄iosus in throno mo dō iacet paup in tumulo.Qui delitijs vescebat.nūc a vermib⁹ in sepulcro p̄sumunt.Memorare ergo no uissima tua z in eternū nō peccab⁹.Refert Petrus al phōsus.q̄ mortuo Alexandro magno.q̄ tā in breui tpe dñium orbis acq̄siuit.Cōuenerūt pharisei.z di xit vn⁹ iste q̄ terrā heri tota cōculcabat.hodie ab ea cō culcat.Heri dominabat ei; possidebat eā nūc possi det ab ea.Heri nō sufficiebat ei totus mūdus nunc sufficiūt ei quatuor vlne terre.Heri p̄mebat eā nunc premit ab ea.Ducebat heri exercitū sup terrā.hodie ab exercitu ducit sub terra.In libro de.vij.donis le git q̄ saladin⁹ magn⁹ p̄ceps saracenoz.fecit ibi por tari sudariū suū.cū videret se p̄pinquū morti.Et fec illō clamādo p preconē deportari p ciuitatē. Tantū deportabit secū princeps magn⁹ saladin⁹ d oībus re bus suis Timēda est ergo mors z sepe meditāda.nā vt ait Plato summa phia est meditatio mortis Et ad multa valet.Et p̄o ad humiliatōem. Quid superbis inquit sapiens terra z cinis.q.d. Ex morte bēs cām būiliandi te.Pauo.z si visis pennis suis pulcris eas extēdit.z hincinde se girat.de ea; pulcritudine super biendo.tñ ad pedes turpes aspicies eas p̄tinuo de ponit.q̄si se būilians.Sic hō attendēs ad finem vite humiliabit.De p̄suetudine aliq̄s fuit imperato;.q̄ cū essent electi p̄ma die coronatōis eorum veniebat ad eum lapicidarius.deferēs in manu sua tres vel q̄ tuo; petias marmoris diuersoz colo; dicens. Ju beat dñs imperator.de quo genere marmoris velit si bi fieri sepulcrū.eo q̄ homo mortalis est. Et hoc fie bat ad dandū sibi occasionē humiliatōis ex memo ria mortis.Johannes elemosinarius factus patriar cha alexandrinus.fecit sibi fieri monumentū.sed im pfectum.Et in p̄cipuis solennitatib⁹ cū esset pontifi calib⁹ insignitus.z in magno honore populi.statue rat vnum tūc venire ad se qui diceret. Dñe imperfe ctū est sepulcrū tuū.iube ergo illud p̄fici.q; nescis q̄ hora furveniet.s.mortis.Sz t q̄n papa p̄secrat.ante oculos eius accendit modicū stupe.z dicit ei. Pater sancte.sic trāsit gloria mūdi. Valet secūdo meditatō mortis ad mundi cōtemptū z despectōem. Eccls.xi. Si multis annis vixerit hō.z in his oīb⁹ let⁹ fu erit meminisse tñ debet tenebrosi tp̄is.sc3 mortis q̄ cum venerit vanitatis arguentur preterita. Hieroni mus ad Paulinum. Facile cōtemnit omnia qui sem per se cogitat moriturum. Tertio valet ad fugam

Titulus decim⁹ quart⁹

peccatiz detestatōem. cū ꝓsiderat q⁹ propē pctm̄ homo incurrit mortē corpis z aie. ad Ro. v. p⁹nū hoiez scz adā pctm̄ intrauit in mundū. s. originale. z p pcm mors. Jn hist⁹ia trāsmaria legit. q⁹ cū bragmani peteret ab alexandro magno imortalitatē sibi dari. z ipe negaret se hoc posse facere cū mortal' eēt. aiūt illi. Tu ergo cuz mortal' sis. q̄re tot mala faciēdo per mūdū discurris. q. d. Ab his malis hec ꝓsideratio mortalitatis tue deberet te retrahere. Valet q̄nto ad depressionē carnalis desiderij z delectatiōis. Jn cui⁹ figurā bēs Job. ij. q⁹ ipse testa sanie radebat sedens i sterq̄linio. i. mēoria mortis z ꝓsideratōe fractiōis corporis. q⁹ vas p ipam mortē frangit. sanie carnal' delectatōis ex cōcupiscētia exurgētē mouebat. b. Brego. Nihil adeo valet ad edomandū carnis desideria. q̄ cogitare q̄lis sit futura caro morītura Valet q̄nto ad tribulationū toleratōem. q⁹ cū in morte oēs res tpales deficiāt. z tps vite breue est. q̄m mors seq̄tur. iō inde ꝓfectꝰ ad sustinendū q⁹ parū afflixit z inde q̄ sceꝛ z remunerabit. Petrus in canonica sua. Modicum z si oportet cōtristari in varijs tribulationib⁹. vt probatio fidei vr̄e pciosior sit auro q̄ per ignē ꝓbat. Apo. xiij. Beati mortui q̄ in dño moriunt. Ammō iam dicit sp̄us vt requiescāt a laboribꝰ suis Valet sexto quia ꝓuocat ad miam z largitatē. Consideras ei q⁹ secū afferre nō p̄t. sed largiēs paupib⁹ inde subsidiū in aia bēbit. Jdeo dimittit iniurias receptas a ꝓrio. elemosinas dat. aliena restituit. Alexāder cū vidit. q⁹ moreꝛ. diuisit regnū suū pueris suis b. amb. Non sunt hois bona q̄ secū auferre nō p̄ot. Sola mia comes est defunctoz. Quidā burgēsis parisi⁹ fecit fieri feretrū in quo portaret mortu⁹, z in domo sua voluit illō poni in loco vbi frequēter videret ip̄m. Ut p cōsideratōem mortis ꝓuocaret ad opa misericordie Jn die autē oim defunctoz replebat illō panib⁹. q⁹ pauperibus dabat dicēs Ecce cito moriar. z q⁹ postea me morabit mei. Valet septimo z vltio ad inducēdū ad penitentiā z pseuerantiā. Rex niniue cū ppl'o suo audito a Jona. q⁹ niniue inde ad. xl. dies cēt subuertenda. z inde oēs morituri. indutus est sacco z se dedeꝛt operibus penitētie Job. iij. Expectant mortē nō venit. q̄i effodientes thesauz gaudētq⁹ vehemēter cum inuenerint sepulcrū. Legit in li. de. vij. donis. q⁹ cuz quidā miles flagitiosus accepisset penitentiā ab alexandro papa. renuebat eā facere z se nō posse implere. Demū papa dedit ei vnū anulū quē ꝓ penitētia assidue portaret in digito. eo pacto q⁹ pluries cum in die aspiceret z aspiciendo tūc cogitaret se eē morituz Q̄ cū fecisset. inde ad modicū tps ex hmōi cōsideratōe mortis ita cōtristat⁹ z cōpunct⁹ ē. q⁹ rediens ad alexandrū. obtulit se patī ad oēm pniam pagendā.

¶ Q̄ assignatio rationū in morte est timenda de septem generibus rerū. Cap. ix.

Quartum quod est timendū est in morte rationum assignatio. Apls ad Heb. ix. Statutū est homib⁹ semel mori. iudiciū post hoc. s. ptriculare. s. discussio vite ei⁹. Oēs enī stabim⁹ ante tribunal xp̄i. s. ad reddēdā rōem de tota vita nrā. Q̄ ipse dñs oīr p parabolas villicz dispensatoris cuiusdā diuitis, cui⁹ cū domin⁹ audisset. qz male dispensaret dispēsando bona eius. vocauit illū dicens, Redde rōem villicationis. Luc. xvi. Et etiā de quodā rege q̄ voluit rōem ponere cū seruis suis Math. xviij Et sil'r de illo dño q̄ dedit seruis suis talenta vni q̄nq⁹, alteri duo. tertō vnū vt negociarētur cū eis. Et post certū tps venit dominus ad faciēdū ratōciniū cū eis, quō negociati fuissent Et q̄s inuenit benez diligenē se exercuisse in eis collaudauit. z de lucro facto remunerauit. Eum aūt q̄ nō opatus fuerat talentū sibi creditū. qz nō multiplicaueraz si ꝓseruasset dure increpans z ab eo illō auferēs. cōdemnauit Math. xxv. Et q̄si sile de boie nobili. q̄ dedit suis seruis decē mnas ad negociandum. Lu. xix. Et quib⁹ oibus pabolis apte oīdit. q⁹ habemus deo reddere rōem de actis in vita nostra. Et hoc ꝓ io in egressu aie de corpe. Vñ Lipanus Qualem te inuenit dñs cū vocat. s. p mortē. talē te iudicat vt sciant oēs. ait ipse per ꝓphetā. qz ego sum dominus scrutās renes z corda. i. affectōes z cogitatōes. q̄do vnicuiq⁹ ꝑm opa sua. de pe. di. i. Nunquid. Ad idē exēpla. Jn vita spatz dixit quidā sc̄us Tria sunt q̄ valde timeo. Primū est q̄n aia egressura ē de corpe Scōm q̄n p̄sentabit añ tribunal xp̄i. s. rōem reddītura. Tertiū est q̄n dabit⁹ a xp̄o sententia de me. Vñ z quidā alius senex cum videret quendā iuuenē ridentem ait, Ecce corā celoz terra reddituri sum⁹ rōem ōde rota vita nr̄a. z tu rides. vñ Eccl'. xi. ō. Letare iuuenis in adolescētia tua. z in bonis sic cor tuū. z scito q⁹ ꝓ his oīb⁹ adducet te dñs in iudiciū Nec ibi in rōne reddēda multū tp̄is ponet. sicut fit in mūdo cū rōcinia fiunt. q⁹ tūc oīa nota sunt iudici. ad heb. iij. Oīa nuda sunt z apta oculis ei⁹. Et oīa in puncto rep̄sentabūtur ꝓscie iudicādi. Horrendū est aut apl's incidere in man⁹ dei viuētis. nil defect⁹ ipunitū p̄mittētis. Hoc timēs sc̄us Job dicebat Verebar oia opa mea. i. timebā. sciens q⁹ nō pceres delinq̄nti. Timebā dubitās aliq̄n ne forte aliq⁹ defectus in ipsis etiā bonis opib⁹ meis ineēt q⁹ punitoz mererer. Et si colū ne timent tale iudiciū ꝓticulare. p rōe reddēda q̄d faciet harū do. Est autē rō exigenda de septē

De anie potētijs. — De corpis membris.
De tpe z adiacentijs. — De gr̄e adiumentis.
De sapie documentis. — De culpe inquinamētis
De regimine in subiectis.

Primū igitur de quo .§. i.

reddenda est rō deo est de aīa z potētijs quō ꝓseruauit eā z exercuit. Deut. iij. Custodi temetip̄m z aiaz tuā solicite. Et Eccli. Custodi animā tuam z da illi honorē suū et merito. Est enī in ea imago dei. Unde b. aug. in li. de trini. licet aīa seu mēs nō sit ei⁹ nature cui⁹ est deus imago tn̄ ei⁹ ibi q̄renda est. q̄ nihil ē melius. s. in pte supiori. Nec autē imago apparet in potentijs ei⁹ scz mēoria. intellectu z volūtate. q̄ dicūtur potētie separate. qz scz aīa semp retinet z vtrq⁹ eis etiam separata a corpore. Sumēdo tamē memoriā ꝓ parte intellectiua. que retinet spēs intelligibiles. z nō ꝓ potentia sensitiua. que est etiā in brutis. Nec operatur anima nisi mediantibus istis potētijs. Ecce quō est dei imago. quia sicut vna est essentialiter et trina in potentijs, que realiter distinguūtur ab inuicem, ita

qyna nō est alia, yna tñ in ēntia aīa ita yna ēntia diuina in trib⁹ ꝓsonis realr distinctis adinuicez, ita qyna nō est alia paēr filius r spūssanctus, r bi tres vnū sunt. Honorak autē ista imago, qñ cōseruak in sua puritate, r potentie eius exercenk propter ipm deum, cui⁹ est imago. Et de memoria ait Salomō Ec⁹ clesiast. vi. Memēto creatoris tui in diēb⁹ iuuētutis tue antequ veniet dies afflictiōis tue r appropinquēt anni de q̄b⁹ dicas mihi nō placent. Et ps. Benedic aīa mea dñm. r noli obliuisci oēs retributiones ei⁹, id est bñficia eius, q̄ ideo dicūk retributōes, qr cū male feceris quotidie peccādo tāta est caritas dei, q̄ innumera bona beneficior⁹ suor⁹ reddit tibi. Ait etiā ipse dñs in Treñ. Recordare paupertatis mee quā. s. sum ꝑsi ꝑ te absinthij r fellis, i. amarissime passiōis quaz sustinui ꝑ te. De intellectu dicit magister in. ij. sentē. di. i. Fecit de⁹ rōnabilem creaturā, vt summū bonuz intelligeret. Et hoc est ad q̄d hortak ipe de⁹ boēs dicens ꝑ psal. Vacatez videte qm̄ ego sum de⁹, vacare id est cessate a vitijs r ab alijs opib⁹ exterioribus aliqñ qr aliter nō ꝑtvideri aut intelligi de⁹. Intelligite qm̄ ego sum de⁹ q̄ nō mutor. Ego sum de⁹ quo meli⁹ excogitari nō pōt. Ego sum vez vniuersale r summū bonum. Intelligēda quoq⁹ sunt mādata dei r seruāda r curiosa omittēda, ꝓm illō. Eccl. ij. Altiora te ne q̄sieris, r fortiora te ne scrutat⁹ fueris, sed q̄ ꝑcepit tibi dñs illa cogita sp. r in pluribus opibus ei⁹ ne fuer⁹ curiosus. De volūtate. Prouerb. xxiij. Fili ꝑbe mihi cor tuū r voluntatē. Et modū docet dicēs, Deut. vi. Et Matth. xxij. r Luc. x. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo. Hugo in libro de arra aīe. Scio aīa mea qr vita tua amor est, r sine amore ee nō potes. Ea aūt est vis amoris, vt talē te esse necesse sit, r quale est illō q̄d amas. Hoc est amare velle bonū q̄d est volūtatis Si ḡ deū aīa amat, vere deū hz, imor de⁹ est participatōe, ꝓm illō. Ego dixi dij estis. Si terrā amas ēra es. Osee. Abois abiles facti sunt sicut ea q̄ dilexerūt. Ex toto corde seu volūtate deū diligit, q̄ eū sup oīa diligit, q̄ propē obseruandū mādata dei, r substantiār familiār patriār famār tpalem vitam postponit. Ex toto corde diligit, q̄ oīa q̄ amat propē deū diligit. Cū igit sibi dicēdū sit, Redde rōem villicatōis tue de aīa tua r potētijs, quā rōez reddere poterit qui dei imaginē in lutū sepi⁹ pctōrum proiecit. Qui bñficior⁹ dei rarissime recordat⁹ est, sed bñ iniurias q̄ sibi fecit proxim⁹ ad vlciscendū nō remittēdū Qui deum nec cognoscere voluit, nec ei⁹ mādata nec ei⁹ verba. Oz totū acumē intellect⁹ sui posuit ad fraudes inueniēdas, ad predandū. Qui totū affectū suū posuit in terrenis r carnalib⁹, oēm rem vilissimā magis amās q̄ deū q̄d pz. qr ꝑ vno solido dicet multa periuria, valde ergo timēdum est talibus.

Secundo reddēda est .§.II.

rō de corpe nr̄o r mēbris ei⁹. Ad q̄d ei data sunt nobis, oñt apls ad Ro. xij. Ut exhibeatis corpa vra hostiā viuentē. i. vt mactem⁹ ipm vitijs r ocupiscētijs tanq̄ animal immolatum r viuat in operibus virtuosis Nā vt ait Petrus in canonica, xps semel mortu⁹ est ꝑ pctis nr̄is, iust⁹ ꝑ iniustis vt offerret nos deo sequentes eū, mortificatos quidē carne, viuificatos aūt spū Et cū incōpabiliter debeam⁹ plus laborare r exercere membra nostra in obsequiū dei q̄z diaboli, mūdi vel carnis, imo solū in honorē dei debem⁹ corp⁹ exercere r nunq̄z in peccato, humanū dico ait apls. capit. vi. ꝓpter infirmitatē carnis vre. Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire immūdicie r iniquitati in iniquitatē. s. de vna ad aliā laborando, ita exhibete nūc seruire iusticie in scisi catōem vt vel saltē tantū laborēt mēbra vra ꝑ deo. q̄z tum fecistis ꝓ mūdo vel peccato. Quinq̄z sensus nostri exteriores, q̄uis radicē habeār in aīa, tñ nō vtik eis aīa nisi ꝑ mēbra vt ꝑ organa quib⁹ sunt affixa. Ut potentia visiua ꝑ oculos auditiua ꝑ aures r hmōi. Dedit ergo tibi deus oculos ad aspiciendū ad necessitatē r vtilitatē non advanitatez. Dedit tibi oculos vt aspiciendo celos r ornamēta ei⁹ solē lunā, r sidera, elementa r alia que sunt in eis, r alia pulcra opera ōi vt inde exurgas ad cōtemplandū pulcritudinē r magnitudinē creatoris, a quo oīa pulcra r pulcerrimus ipse. Inuisibilia enī dei a creatura mūdi ꝑ ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciūtur id est dei perfectiōes. Ad Roma. i. dedit tibi aures vt disciplinas morales, scientias naturales, artes varias ab alijs audiēdo valeas addiscere, et ex armonia cantū r musicorū instrumentor⁹, consideres cātus suaues angelor⁹. Dedit r nares ad odorandū vt ex fragrātia florū r aromatuz intelligas quia sctī dei in patria florebūt sicut lilū r odor balsami erunt ante diuinā maiestatē. Dedit et linguā r palatū vbi est gust⁹ vt lingua tua r nō solum mēte vt angeli deū laudes, admoneas proximū confitearis peccatū tuū. Posuit in ea gustum. vt ex suauitate ciborū r potuū percipias, qm̄ dulcis est dominus oīs dulcedinis auctor, et clames cū sapientissimo viro, O q̄z suauis est spirit⁹ tuus dñe, qui vt dulcedinē tuam in filios dmōstrares, panē suauissimuz de celo prestitisti. habentē omnē saporem suauitatis Sap. xvi. Nō solū manna patrib⁹ in deserto sed refectōem internalē sctis tuis, cui⁹ cōpatōe oē dulce amarū. vt ait be. Bern. Dedit⁹ man⁹ vt non abscondas manus sub ascella piger. Sed vt docet Salomon. Quōcunq⁹ potest man⁹ tua instāter opare boni, quia nec opus nec rō nec scientia valēt apud inferos q̄ tu properas. Pedes dedit ad ambulandū ad loca necessaria tibi r ꝓximo vtilia. Nō pedes veloces ad effundendū sanguinē, vel ad malū q̄cūq⁹ cōcurrentes, sz ad dirigendos pedes nr̄os in viaz pacis. Tibi ergo dicet redde rōem villicatōis tue. Et vere q̄libet dicere potest cū timore. Quid sum miser tūc dicturus. quē patronū rogaturus, quādo iudex est vēturus cuncta stricte discussur⁹. Quid laboris r afflictōis cor⁹ tuū sustinuit ꝓ deo. q̄ nec ieiunia ecclie, nec vigilias in orōe, nec pegrinatōes ad ecclias fecisti, sz ꝓ lucro īnumera. Oculi tui ad q̄d aliud respiciūt nisi ad vanitates r curiositates r voluptates iplendas. Et si lachrimis irrigank, nō hoc ꝑ pctis. sz ꝑ dānis tpalib⁹. Aures tue q̄ solicitātur audire, nisi detractiōes, irrisiōes, vaniloq̄a, r turpiloq̄a. cātilenas mūdanas, et hmōi. Nō aut̄ verba dei, admonitōes, rep̄hensiōes, laudes diuinas. Gustū tuū oīb⁹ cib⁹ r potib⁹ vis ō lectari. vsq⁹ ad crapulār ebrietatē. Lingua aūt vti nescis, nisi ad mēdacia r piuria blasphemias r detractiones, r susurratōes. Murmuratiōes contra deum et

mínistros eí⁹. Odores supfluos ad volup tatē ꝙris. Fetores infirmoꝝ fugis. Man⁹ tuas nō extēdis ad paupes subleuādo sed ad eos p̄dādos. Opa manuum tuaꝝ vana ꝛ nisui digna. Pediby curris ad thea/tra ad spectacula, ad tripudia. Et si aliqñ ad ecclias ꝛ festiuitates eoꝝ, magis ad procandū vt videas ꝛ vi dearis. cꝫ ob deuotōem Bti ergo ait pś. q̄ timet dñz timore initiali. q̄ ambulant in vȳs eí⁹. i. operib⁹ vir/tuosis exercendo corpus ꝛ membra sua quia tūc non timebunt in hac ratiōe.

Tertio reddēda est ra .§.III

tio de tpe ꝛ adiacētȳs eí⁹. i. de reby tpalibus Treñ. i. Uocauit ꝑ me tps. s. q̄ malevsus est. ad arguēdū eū Job. xxiiij. Dedit ei tps seu locū penitentie ꝛ ipe abu sus est eo in supbiā. Señ. Nulla maior iactura cꝫ tē pus. Dia fortune sunt tps tuū. Nec p̄t recuperi tps amissum. Q̄d autē apl's ait. Redimētes temp⁹ qm̄ dies mali sunt. nō intēdit p hoc dicere q̄ tps amissū possit recuperi. sz q̄ ita feruēter ꝛ solicite q̄s se bēat in futuꝝ. etiā vltra sibi debitū. q̄ recōpenset p superoga tionē bonoꝝ opeꝝ neglectū preteriti. vel ōr redimere tps q̄ q̄si supflua ꝛ minus vtilia ꝛ si licita dimittit. vt meliorib⁹ vacet. b. Berñ. Nil p̄ciosi⁹ tpe. Sz ḃeu ho die nil vilius reputaf. Sz sicut capill⁹ de capite non pibit. q̄ō. s. nō recipiat corp⁹ resuscitatū cꝫtuz ad eos sez q̄ sunt ad decētiā corpis. Ita nec momētū a tpe. de q̄. s. nō exigaf rō. Uñ Anf. in lib. meditatōnū ait. O lignū aridū ꝛ inutile, eternis ignib⁹ dignū. q̄d rñ/debis in illa die cū exigef a te vsqꝫ ad ictū oculi. oīe tps viuēdi tibi ipensum. q̄l'r fuerit a te expēsuz. Et iō hortaf apl's ad Baf. vi. dū tps hēm⁹ opemur bonuz ad oēs. Jn vno momēto tpis pōt hō lucrari vitā eter/nam. dū est in vita pñti. Totū mundū daret dānat⁹ si haberet in ptāte sua. vt ex eo possit habere modicū tpis ad penitendū. Et nō solū de tpe. sed ꝛ de reby tē/palib⁹ q̄ dant in tpe. reddituri sunt hoīes rōem si bñ vsi sunt ꝛ ad subueniendū paupib⁹. Dñs eī ait Luf. nō dños. sed dispēsatoꝝ nos esse voluit reꝝ suarū. Sicut ergo dispēsatoꝝ q̄ res dñi sui sibi retineret. vl' prodige distribueret infideli⁹ ageret ꝛ merito eēt a do/mino suo puniēd⁹. Sic ꝛ dñs deus rōem exigēs in exitu vite a diuitib⁹. q̄ sibi thezauriząt. vl' supflue vtī tur rebus tpalibus paupib⁹ subtrahētes. Uñ btūs Amb⁹. An iniust⁹ est deus. vt nō nobis eque distri/buat vite subsidia. vt tu quidē esses affluens ꝛ abū/dans. alīs autē deesset ꝛ egerēt. ꝛ nō potius. q̄ volu it sibi benignitatis sue exprimēta largiri. aliū vero vir/tute patientie coronari. Tu vero suscep tis dei mune ribus ꝛ in sinū tuū redactis nihil putas te agere ini/quū. si tantoꝝ bona sol⁹ obtineas. Egēriū est panis quē tu detines. nudoꝝ vestimētū q̄ō recludis. mise/roꝝ pecunia est quā in terrā defodis. Tantoꝝ ergo te scias inuadere bona. quātis possis dare q̄ō velis. id est q̄ō debes velle. Hec ille. di. xlvij. Sicut hi. Jn/sup qui prodige expendunt in edificȳs sumptuosis. in cōuiuȳs lautis. in eq̄taturus faleratis in canib⁹ ꝛ auib⁹ advenandū ꝛ aucupādū. in vestib⁹ pōpatib⁹. i ornamētis varȳs. cogitent quā deo sint reddituri rō nē videtes paupes fame mori vestib⁹ nudari. puellas nubiles pic'o exponi. ꝑ defectū dotū. captios i car ceribꝫ mori. Diues q̄ epulabaf q̄tidie hic splendide. sepultus in infernū. q̄ micas mēse sue noluit mendi co dare nūc guttā aque ab eo nō p̄t hre. Et q̄ purpu ra ꝛ bisso induebaf. nūc vermib⁹ operif. Et ideo Jaco bus in canonica sua ca. v. exterret eos dicēs. Algite nunc diuites, ploꝝate vlulātes in miseriȳs q̄ aduenī entvobis. diuitie vestre putrefacte sunt. Uestimenta vestra a tineis comesta sunt aurū ꝛ argentū vr̄m erugināuit. ꝛ erugo eoꝝ in testimoniū vob erit. ꝛ mādu/cabit carnes vr̄as sicut ignis Thezaurizastis vob irā in nouissimis diebꝫ. Ecce merces opariorꝝ vr̄oꝝ q̄ mes suerūt regiōes vr̄as. que fraudata est a vob clamat. ꝛ clamor eoꝝ in aures dñi sabaoth introiuit. Et pau/lo post. Ecce iudex ad ianuā assistit. Admonet ḡ pau lus discipulū suū Thimotheū ep̄m ꝛ p̄dicatorē di. i. Thimo. v. Diuitib⁹ hui⁹ seculi p̄cipe nō sublime sa/pere nec sperare i incerto diuitiaꝝ suaꝝ. sed in ōo be ne agere. diuites fieri in opib⁹ bonis. facile tribuere. cōicare. thezaurizare sibi fundamētū bonū in futuꝝ. Petrus apl's. ij. ca. p̄me. Fraternitatē diligite. deū ti/mete. q. dl. Tunc ostēdetis deū timere si fraternitatē diligitis subueniendo miseris.

Quarto reddēda est .§.III.

rō de gratie adiumētis. de cui⁹ p̄ciositate ait Petr⁹. i. c ij. epl'e. Maxima p̄ciosa p̄missa nobis donauit de us. s. mūera gr̄e. vt p̄ hoc sim⁹ diuine nature ꝛ sortes fugiētes eí⁹ que in mūdo est cōcupiscentie corruptōz Per grām enī vitaf corruptio oīm pctōꝝ. nec aliē pos sunt euitari. Nil p̄ciosius gr̄a q̄ facit nos glīa dīgs. Ab hac procedūt sicut radij a sole. oēs virtutes aiam illustrātes ꝛ decorātes. Ab hac oīf radi⁹ fidei vere i/tellectuz pficietis ad assentiendū oīb⁹ que fide debēt teneri. Et a gratia procedit virtus spei. mentē erigēs ad expectandū in dubio supnā gl'iam bñfaciēdo. Et ipa descendit flāma charitatis ad diligendū deum ꝛ proximū. Sobrietatē quoqꝫ tpantie ꝛ sapīaz prudē tie docet. iusticiā ꝛ virtutē. i. fortitudinē. quib⁹ nil ho minib⁹ in vita est meli⁹. vt ōr Sapien. viij Tempan tia enī cohibet ꝓcupiscibilē potentiā a delectatōibus prauis Fortitudo irascibilē retinet in pferendis mole stijs. ꝛ acuit in aggrediēdis arduis. Prudētia rōem instruit in agendis vt nil ꝓperā faciat. sed cōsona rōi Justicia autē ad proximū dirigit volūtatē. vt non ci noceat. sed proficiat. Ista autē p̄ciosa gratie mune/ra donauit gratis, nō meritꝫ nostris Hortamur vos ait apl's. ij. Lorin. vi. ne inuacuū grām dei recipiatꝫ Oēs vtiqꝫ eā in baptismo recepimus. Gratia enī in baptismo nō requirit gemitū vel planctū vel aliō op⁹ sed oīa gratis cōdonat ait. b. amb⁹. de ꝓse. di. iij. Do nat simul virtutes, donat ꝛ remissionē pctōꝝ. nisi po/nak obstaculū ei. q̄ō ponere nō p̄t puulus cū bapti/satur. cū careat vsu rōis. Jn vacuū autē ꝛ frustra reci/pit. q̄ eā nō exercet ꝛ auget p̄ opa quotidie meliora. Sed m'ro magis in vacuū recipit q̄ eā p̄ pctā pdit. Unusquisqꝫ ergo, put accepit grām in alterutrū illā administrātes vt boni dispensatores m'ltiformis gr̄e dei inqt Petrus in. i. canoñ. ca. iiij. Sed certe cū di cek tibi. Redde rōem bui⁹ gr̄e. quō vsus es m'ltū bēs timere. q̄ nō solū nō augmētasti hoc p̄ciosum talētū sed ꝛ pdidisti. Uidem⁹ enī cōiter, q̄ cꝫ citi⁹ quēit puer

ad aliquē vsum rōis, se implicat propter malas societates multis turpitudinib⁹ z puris z blasphemijs. propter q̄ amittit grām baptismalē. Et vtinā sic esset solicitus ad recupandū amissam grām. q̄ est sanitas aīe z vita, sicut est solicit⁹ ad recupandū corpis sanitatē cū infirmat. Sacramēta enī ecclie sunt ꝺ tertiua gre ſm Tho. in iiij. Et ideo si q̄s post baptismū grāz emisit, q̄ō fit p q̄libet mortale, alr recupare eā non pt nisi p penitentiā. Sz q̄ nimis tardi sunt homies ad penitentiā z ꝺfessionē, iō in nullis veris virtutib⁹ se exercēt. Sic z sacramentū sacre cōionis p q̄ mēs implet grā, s. deuote sumptū. z future glorie nobis pignus dat. vt dicit b. Tho. in off. q̄ raro assumit. q̄ indeuote. q̄ tepide. Eucaristia ꝺr quod latine bona grā interpt. Quid enī meli⁹ corpe z sanguine dñi. Noli negligere, ait apl's ad Thimo. grām que data est tibi in impositōe man⁹ presbiteri. que pertinet ad ordinē. Cum q̄sta negligentia z indispositōe recipiāt clerici sacramentū ordinis, cū q̄sta desidia exeq̄ntur ipsi cōsiderēt, q̄ deo reddituri sunt rōez. ignorātia pleni, oī honestate vacui, cupiditate dediti z simonijs, insatiabiles bñficijs z dignitatib⁹, ociositate sepulti, propter q̄ō accidit eis q̄ō dñs pdixit. Si sal infatuatuz fuerit, ad nihilū valet vltra, nisi vt mittat foras. vt cōculcet ab hoib⁹. Math. v. Infatuat sal q̄n clerici q̄ debēt verboz exemplo alios cōdirez pseruare a corruptiōe vitioz. nec alios admonēt. nec ipsi virtuose viuūt. propter q̄ō contēnunt a ppl'is. Un dñs per malachiā. ca. ij. ad sacerdotes ait. Vos recessistis a via. z scandalizastis plimos in lege. z irritū fecistis pactuz leui. ppter hoc dedi vos contēptibiles z humiles. i. abiectos oībus ppl'is. Qui tū ppli malefaciūt debono rādo eos, cū sint ministri xp̄i z ecclesie. z ad eū cuius sunt ministri z quē p̄tant debēat aspicere. ñ ad mores eoz malos. Cū ergo tibi dicet, Redde rōem sacramentoz que tibi collata sunt ad procurandū z augē dū grām quantū frequētaueris, quō deuote susceperis. Qualr in eis te exercueris. Noli altum sapere ait apl's sed time. q̄ cui plus collatū est, plus exigit ab eo. Cū enī augent dona, ait b. Greg. augēturz rōnes donoz. Tāto ergo humiliōr atq̄ ad seruiēdum deo promptior ꝺsq̄ debet esse ex munere. q̄nto obligatio rē se eē cōspicit in reddēda rōne. Timētes āt dñm timore, s. initiali, misericordia circūdabit. ps.

Quinto reddenda est §. V

rō. z ideo timēdū. de sapiētie documētis. s. receptis. Alia nr̄a vt ait phūs nascit sicut tabula rasa in q̄ nihil ē pictū. sed apta est pingi Et sicut alie scie z artes addiscūtur p documēta alioz. ita z sapia z noticia diuinoz z moraliū Quia ei hō propē pcta sua obscuratus nesciebat legere in lege dī insita in medio cordis nr̄i dedit hoib⁹ legē scriptā. legē. x. pceptoz. q̄ sp fuit necessaria obseruari oīb⁹. q̄ voluerūt saluari. Hec est lex dñi imaculata. puertēs aīas. z testioniū ei⁹ fidele. sapiam pstans puulis. i. humilib⁹. De⁹ igit ꝺoz dominus locut⁹ est. ait idē in ps. lxxx. z vocauit terram. a solis ortu vsq̄ ad occasum ex syon spēs decoris eius De⁹ dñs deoz scōz q̄ dicūt dij pricipatōe. ps. lxxx. Ego dixi dij estis Ul' deonū q̄ dicūt dij falsa nūcupatōe. ps. Dij gentiū demonia, vl' psidētiū q̄ dicūt dij repñtatōe. q̄ repñtant deū. ps. lxxx. De⁹ stetit in synagoga deoz. i. sacerdotū. Dim hoz de⁹ ver⁹ de⁹ nr̄ est dñs z auctor locut⁹ ē inq̄t b. aug. sup psalteriū in illū vsi. Multis mōis p angelos ipse locut⁹ est. dādo legē in mōte syna. ita ait apl's ad Gal. iij. c. ordiata p angelos. s. illa lex. locut⁹ p pphetas suos Isaiam Hieremiā Ezechielē Danielē z alios. xij. minores prophetas excitādo boies ad obseruantiā legis ipaz declarādo, futura multa pnūciādo ad aīandū eos, z cōminationē adūciēdo ꝺtra trāsgressiones Demū locutus est nob in filio suo incarnato. z q̄d sapia docere l' exprimere potuit nisi verba sapie falsas expositōes legis a scribis reprobādo, obscura declarādo, in seipo adimplēdo, ꝺsilia oīs pfectōis adūciendo adiutoria ad obseruādū offerēdo. Locut⁹ est p apl's suos z discipulos q̄s misit in vniuersum mūdū dicēs. Docete oēs gētes. Et quid nisi xp̄m dei virtutē z dei sapia Locut⁹ est p doctores suos. b. Aug. Amb. Hyeroñ Greg. z alios innumeros grecos z latinos q̄s implet in medio ecclie spū sapie z intellect⁹ ad exponendas scripturas sacras sapia plenas. Loq̄ndo āt per hos z q̄tidianos pdicatores. vocauit terrā nō grecie tm̄ vel aphrice vel italie. sz terrā totā. i. mūdū. Et hoc est q̄ subdit. A solis ortu vsq̄ ad occasum. i. p totū In oēm enī terrā exiuit son⁹ eoz. Ex syon tū spēs decoris ei⁹. i. pulcritudo hui⁹ sapiētie locutōis cepit ex syon. i. pplo iudeoz. q̄ vt dicit Isa. ij. c. De syon exibit lex. s. euāgelica. z ꝟbū dñi de hierlm. Null⁹ ergo pt se excusare. q̄ ignorat ista documēta sapie. vbiq̄ enī pdicat z pdicatū est. In pticulari etiā vocat terrā quelibet peccatoꝛ a solis ortu vsq̄ ad occasum. i. a principio q̄ in eo ortū sol intelligentie q̄ad vsum. vsq̄ ad mortē dat hoi documēta sapie. Reddēs igit rōez de tot documētis sapie quō ea obſuaueris. Et certe male illi poterūt reddere rōem nec ipune trāsibunt q̄ verba dei audiētes. nil eoz que audiūt. faciūt. Facti ſm pphetā sicut aspidis surde aures eoz obturant. qui nō audiet vocē incantantiū. Aspis serpēs cū perpendit aliquē incantatuz eū vnā aurē figit in terram z aliā cauda obturat ne audiat. Sic multi audiētes verbū dei ex vna pte figūt mentē in terrenis. ex alia p mittūt sibi futuz tps vite ad emēdādū. vñ incātatio pdicātis sapiēter. non pt eū educere de clausura peccati. Peius illi rōem reddēt q̄ audiētes verbū. nil mēti retinēt vel ruminat meditando. Un aīalia imūda in lege iudicātur q̄ nō rumināt. Exeme mortis iudicīū formidate fiēs ait b. Greg. si verbū vite audiētes in ventre mēoꝛie nō retinetis. Signū enī mortis est. cū infirm⁹ nō retinet cibum. Sed pessime illi rōnem reddēt z grauissime punient q̄ nec ipa verba dignātur audire. nolentes intelligere vt bene agerent. Hos cōdēnabit studiositas regine saba q̄ venit a finibus terre audire sapientiā salomonis Math. ij. Contra hos igit in reddenda rōne dicet sapia. vt habet Prouū bio. i. q̄ vocaui vos p scripturas z renuistis Extendi manū meā in crucē etiam dando documēta. nec fuit qui aspiceret. sc̄z ad imitandū. Despexistis oīe cōsiliū meū ibi datū. z increpatōes meas neglexistis. Ego in interitu vestro ridebo z subsannabo. cū vobis q̄ō timebatis aduenerit. Clamabunt ad me z nō exaudiam eos. eo q̄ exosam habuerint disciplinam. et

timorem dñi nō suscepernt.

Sexto reddenda est .§.VI.

ratio de peccati inqnamētis, fm b. Aug. pctm ē dictū vel factū vel ocupitū ocra legē deiz in hac diffinitiōe includit omissio cuiuslibz hoz fm bea. Tho. in summa. Nā ita peccari pt mortaliter vel venialr omittēdo sicut ocmittēdo Sed primū occultr z iō magis timendū Et de oibz his differētijs pctōz reddēda est rō añ tribunal xpi. vbi q̄cq̄d latet appebit. nil inultū remanebit. Et de malis opibz dicit salomō. Eccl's. vl. Tūcta que fiūt adducet dñs in iudiciuz. p oi erratu siue bonū siue malū. s. exigek rō. Nō solum de malo ope in se. sed etiā in eo qō de se est bonū vl alias videtur bonū propē aliquā malā circūstantiā erroz est et in iudiciū adducek. Et q̄ntūcūq̄ occultū op' fuerit. manifestabit abscōdita tenebraz. i. pctōz ait aplus. Sz de ybis rō exigek xpo dicēte. Math. xij. De oi ybo ocioso qō locuti fuerint boies reddēt rōem ī die iudicij. prio pticularis iudicij q̄ est in morte z fm bea. Greg. i. moral. ozybū ociosum. qō necessitatevl vtilitate. s. rōnabili carz Q̄s vnq̄z enūeraz multitudinē verboz ociosoz. q̄ q̄tidie dicim'. nullā nobis de hoc ocia faciētes. Qō si de ociosis rō exigik cū pena. q̄d de cōtumeliosis. de detractoribz. ō piurijs z blasphemijs. adulatōibz alijs mal. Sz in cogitatōibz impijs. interrogatio erit dicit sapiēs. s. in futuro examine Nā vt ait saluator nr. Ex corde exeūt cogitatōes z he sunt que coinqnant hoiem quo. s. ad animā. Nec tñ ait b. Grego. Immūda cogitatio mentē maculat cū pulsat sed cū p delectatōem supat de peniten. di. iij. Quis autē tante virtutis z sanctitatis extat q̄ nō habet cogitatōes inutiles z supfluas. etiā qñ clauso ostio sensuū in secreto vult patrē orare. Delicta autē iuventutis meez ignorantias meas q̄ sunt omissiones ne memineris dñe. Sz ab occultis meis mūda me. z ab alienis pce seruo tuo ait ps. Cuilibet ergo timendū est in ista rōis exactiōe. vnō invitaspatz legik. q cum quidā sanct' pater ad extrema veniss̄et z alij plures visitassent eū. Videntes eū tremere totū. dicūt ei. Et tu pater times mori cū semp in penitētia viveris. Rñt ille. Vere timeo. Nam licet p. xl. ānos laborauerim in ista solitudie ad seruiendū deo. tñ qz alia sunt iudicia dei q̄z hoim. ideo timeo. ne forte placuerit do vñ Job. xxxviij. Semp enī q̄si tumētes fluct' timui dñm. Plima sunt pctā nostra que nob leuissima vel nulla vidētur. que tñ de' discutit z punit. Vñ i vitas fratz legik. q cū quidā vir valde religiosus z sanctus infirmat' eēt ad mortē leta faciez totus exhilarat' discipit astantibz qui eū visitaverant. Ecce beata Maria mater dei. Salutem' eam. Qō cū oēs fecissent z magnā consolatōem pcepissent. licet nil videret dixit ifirm'. Q̄ q̄z grate. z iocunde recepit btā mater dei vraz salutatōem. z ipsa quoq̄z vos resalutauit. p' paululū autē cepit expauescere z valde anxiari. adeo q socius ei' vix sufficiebat ad extergendū sudorē ex labore. Et fact' in agonia q̄si tunc deo redderet rōem ō vita sua. Aliqñ dicebat q̄si ad aliū loquēs. Hoc nō est verū. Forte de aliquo pctō. q diabol' ei obijciebat ad īducendū ad desperatiōem. Aliqñ dicebat. O dñe dona mihi pce hoc modicū. Dixit ei socius. Quid est hoc frater etiā ne parua pctā requirū k z de eis de' exigit rōem. Qui ait. vticz. Et ea q̄ nulla putant boies esse pctā. Cōfortauit tñ eū soci' efficacit ad confitēdū de mia dei. Demū pacta pugna spūali totus in dño requiescit.

Septio reddēda est .§.VII

ratio de regimine in subiectis. z hoc valde timenduz platis z rectoribz. vnde Sap. vi. ōr. Audite reges et intelligite. Discite iudices finiuz terre. pbete aures q̄ cōtinetis multitudies. qm̄ data est vobis ptās a domino virtus ab altissimo. q̄ interrogabit opa vestra z cogitatōes scrutabik qm̄ cum essetis ministri regni illi'. non recte iudicastis nec custodistis legē iusticie. nec fm voluntatē ei' ambulastis. Horrēdez cito appebitvob. qm̄ iudiciū durissimū fiet his q̄ psunt. Exiguo enī cōcedik mia. Potentes autē potēter tormēta patiētur. Non enī subtrabet psonā cuiuscq̄ dñs. nec verebik magnitudinē cuiuscq̄. Aplis etiā ad Hebre. xiij. ait. Obedite ppositis vestris z subiacete eis. Ipsi enī invigilāt quasi rōem reddituri pro aiabus vestrīs vt cū gaudio faciāt nō cū tristicia. Ad idē facit quod ait Dionisi' papa. xiij. q. i. Ecclesias dicēs Unusq̄sq̄z cōtentus sit termīs suis. z ecclīaz z plebē sibi ocmissaz diligenter custodiat vt de ouibz suis deo rōez reddat z gliam inde nō iudiciū. i. damnatōem recipiat. Rationē igik presidētes reddere hñt deo in egressu suo ō boc mūdo. quō acceperīt prelaturā. vtz p ambitiōez vel p simoniā vel p intrusionē quia vt ait Leo papa. Principatus quē metus extorsit vel ambitus occupauit. z si actibz suis z moribz non offendat ipius tñ initij est pnitiosus exēplo. z difficile est vt bono pagātur exitu. q̄ malo sunt inchoata principio. i. q. i. Principatus. Si p simoniā accepit vel alias iniustū titulū. cū careat iurisditōez autoritate sup pplm illū. qz suspēsus vel nullus decipit quantū est in eo anīas absoluēdo. Unā ab eo tanq̄z ouem pdite exigētur. Rōem quoq̄z reddere habet deo si pplm suū verbo et exēplo ad beneviuendū induxerit. Crisp. in iudicio sedes si bene docueris z beneviveris. pplm instruis q̄ modo viuere debeat Si autē bene docueris z malevixeris deū instruis quō debeat te cōdemnare. Rōem quoq̄z reddere habet de administratōe sacramentoz ne indignis dederit. Si restiterit potētibus vsurpātibus iura eccl'ie vt b. Tho. cātuariēsis. Et be. Amb. xxiij. q. viij. Cōuenior. Unī dñs p Ezechielē cōtra illos q̄ tanq̄z mercēnarij cū vident lupū venientē fugiunt. z lup' rapit z dispgit oues. ait. Nō ascēdistis ex aduerso. neq̄z opposuistis vos murū p domo israel. vt staretis in plio in die dñi. Rōem quoq̄z reddituri sunt si crimia subditoz dimiserūt impunita z incorrecta sine causa rōnabili. Nā vt ait be. Greg. Peccata que in nos cōmittūk facile dimittere possum'. q̄ vero in deū ppetrank cū magna discretiōe nec sine vindicta possum' relaxare. xxiij. q. iij. Si is et b. Greg. sup psalteriū. Duo ista noia nō frustra dicūtur Homo peccatoz. qz pctōz est corrige. qz bō est. miserere nec iuste misereberis hoiem. si nō correxeris pctōrē. huic nomini invigilet disciplina. prout vnicuiq̄ apta est cura ñ solū epo regēti plebē suā. sz z paupi regēti domū suā. diviti regēti familiā suā. patri regēti prolē suam

¶ Capitulū x

Marito regēti cōiugē suā regi regēti patriā suaz. vt nulli misericordia claudat. nulli impunitas relinq̄t. xxiij. q. iij. Duo. ¶ Valde timēdū est vnicuiq; p̄sidenti q̄ dñs ait Ezechieli in p̄sona oīm p̄latoz. Fili hoīs speculatorē dedi te domui israel. Si dicēte me ad ipiū. Morte impie morieris. tu nō fueris locuꝰ vt impiꝰ se custodiat. ipiꝰ ipse in iniq̄tate sua morietꝫ sanguinē vero eius de manu tua requirā. sed si te annūciāte ad ipiū vt auertat a vīs suis. nō fuerit aūsus a via mala sua morietꝫ ipe i iniq̄tate sua. porro tu animā tuā liberasti. Ezechie. xxxiij. z in ca. se. s. xxxiij. ait dñs. Ue pastoribꝫ isrl̄ q̄ pascebaris semetipos. Lac comedebatis z lanis cooperiebamini z q̄d crassuz erat occidebatis. gregē aut̄ meū nō pascebatis. q̄d infirmū erat nō p̄solidastis q̄d egrotū nō sanastis. q̄d fractū nō alligastis. z q̄d abiectū nō reduxistis. q̄d perierat nō q̄sistis. sed cū austeritate imperabatis z cū potētia. z dispse sunt oues mee. eo q̄ nō eēt pastoꝛ. z facte sunt in deuoratōem oīm bestiaꝝ. propterea pastores audite verbū dñi. Ecce ego ipse sup pastores requiram gregē meū de manu eoꝝ. hec ibi. Iz beli summꝰ sacerdos in se sctūs eēt. tñ q̄ filios publice male facientes nō correxit aspere vt exigebat excessus eoꝝ. reprehēsus fuit a dño terribiliter. z demū cū filijs vitā mala morte finiuit vti. i. Reg. iij. z notādū q̄ cū dñs p̄dixit p Samuelē malū q̄ cōminatꝰ est beli ꝓpter negligētiā correctōis filioꝝ ait. Ecce ego facio verbū q̄d q̄ audierit tinniāt ambe aures eiꝰ. s. p̄ timore. z iō vt dr Eccl̄. xix. Corripe primū antēq̄ cōmineris et da locuz timori altissimi. ¶ Q̄d timēdū est purgatoriū et q̄ septē sunt purgatoria. ¶ Caplm decimū

Quintū quod est timēdū

sed timore initiali. vt in timore sit meritū z p̄miū est purgationū aspera variatio. Unū dr Deut. v. deū tuū timeb. Et paulopꝰ seq̄t neq̄ irascat furoꝛ eiꝰ ꝫ te. s. p varias punitōes. z Actu. x. ait princeps apl̄oꝝ. In oī gēte. q̄ timet deū acceptus est illi. dicit ām b. Greg. d. xxv. q̄lis De q̄busdā culpis añ diē iudicij eē purgatōis credēdꝰ ē ignis. p eo q̄ veritas ait. Qui blasphemiā dixerit in spīm ñ remittet ei in hoc seculo neq̄ in futuro. Ex his ꝫbis arguit be. Greg. a ꝫrio sensu. s. q̄ aliq̄ culpe remittūtur hic in p̄ti vita. z aliq̄ in alia vita. Et cū remittūt purgant. sz nō nisi p ignē afflictōis. Ignis enī in scripturis signat quācūq; afflictōem etiā p̄ntis vite. Sic exponit illd q̄d ait baptista de xp̄o. Ipse vos baptizabit in spū sctō z igne. i. lauabit. purgabit a pctis igne ebulatōis Unū possumꝰ pōere. vij. purgato. itelligēdo p purgatoriū oē q̄d affligit ad tps p pctis z purgat.

Purgatoriū innatez cōis passionis.
Purgatoriū penevoluntarie afflictiōis.
Purgatoriū illate ab alio vexationis.
Purgatoriū post trāsitū venialis offensionis.
Purgatoriū pro crimīali incōplete satisfactiōis.
Purgatoriū neglecte pro alio obligationis.
Purgatoriū in p̄ti patricie procuratiōis.

In quolibet hoꝝ est pena z ad tps ad purgatiōem si tñ patienter ferat z in statu gratie.

Primū igitur purgato .§.I

riū est penalitas cū qua nascimur quā ꝫtinue patimur. famis. sitis. caloris. frigoris. sudoris. fessitudis interne passiōis z mortis. vt merito dicat Salomon Eccl̄. ij. Lūcti dies eiꝰ laboriosi erūnis pleni sunt. nec p noctē quidē requiescet ploratꝰ hoīs in ortu suo ē quasi quedā ꝓphia suarū miseriaꝝ ad q̄s ingredit. Quāuis aut̄ hec sine pctō sit tñ ex peccato originali procedūt vt punito eiꝰ. Unū btūs Greg. Sepe sine pctō fit q̄d venit ex culpa. Nā sine culpa esurimꝰ Sz ex pctō prouēit vt esuriam. di. v. ad eiꝰ. Ex ipsis aūt purgamur patiēter ferēdo z pctis cauēdo Cōsiderādo q̄ta pena inflicta sit hūano generi toti ꝓpno peccato. vñ apte dici p̄t illud Exo. xx. Dñs venit cū terrore. vt timoꝛ eiꝰ eēt in nobis. z nō peccaretis. Christus volūtarie assumpsit has penas. z si nō habuit peccatū originale. qui venerat purgatōeꝝ peccatoꝝ faciēs. vt dicit apl̄s ad Heb. i.

Secundū purgatoriū .§.II

est pene. quā sibi q̄sq; volūtarie assumit. Et iste ꝫoptimꝰ modꝰ purgādi pctā sua mortalia z venialia q̄ntū ad culpāz q̄ntū ad penā. vt ait b. Greg. de pe. dist. i. Si pctm̄. Deꝰ delictū sine voluntione ñ patit. Aut eī hō punit se aut deꝰ cū hoie. p se punit hō. qñ voluntarie penā doloris assumit de pctis. vñ b. aug. diffinit q̄ pnia est q̄dā dolētis vindicta puniēs in se q̄d dolet ꝓmisisse q̄nto q̄s magis dolet. tāto magis purgat z q̄ad culpāz q̄ ad penā debitā p pctis tpalē. totū tñ agit in virtute passiōis xp̄i. Unū z dō dr Eccl̄i. lx vij. xp̄s purgauit pctā eiꝰ. i. dō z exaltauit cornu eiꝰ Doluit eī de pctō ꝓmisso ꝓfesso nathā. z virtute passiōis xp̄i. z si tūc future fuit purgatū pctm̄ eiꝰ. Et q; cōiter dolor penitēt; nō ē tātꝰ q̄ sufficiat purgare seu satisfacere oī debito pene tpalis. Jōz ꝓfessor iniūgit aliq̄d in penitētia agēdū penale vt magis purget a debito pene tpalis vel alleuiet. Quia ꝫo pnie iniūcte sunt p ue ꝓpter ip̄fectōz penitētiū. ea etiā q̄ hoīes sibi assumūt volūtarie de genere bonoꝝ vt elemosinas facere oīōes. ieiunia. pegrinatōes. disciplinas. cilicia. abstinentiā propt̄ deū. oīa ista sunt purgatoria si fiant in statu gre. inq̄tū penalia sunt pene tpalis. ad quā q̄libet ē debitor ꝓpt̄ pctā. z incōpabiliter plꝰ q̄ sibi existimat Et ideo dicit sapiēs Eccl̄. v. de propiciatu peccatoꝝ noli esse sine metu.

Tertium purgatoriū .§.III.

est illate ab alio vexatōis. Dēs q̄ deo placuēt ab initio p multas tribulatōes trāsiert fideles Judith. viij z q; vt dr Amos. iij. Nō est malū in ciuitate. q̄d dñs nō fecerit. s. de malo pene. Nā malū culpe ipe nō facit Ideo si q̄s recipit iniuriā a ꝓxio. puto infamiā. rapinā. bonoꝝ ablatōem. psecutōem z hmōi. illa vexatio inq̄tū est in penā. a deo est q; ois pena inq̄tum pena iusta est Dē iustū est bonū. oīne bonū est a deo Ergo ꝫm b. aug. ois afflictio est a deo. z nō solū infirmitas. paupt̄as. z hmōi. sz etiā mala q̄ inferūtur ab hoīb. Sicut ñ potuit diabolꝰ cū oī nequitia sua ledere. Job in suba. familiaz p̄sona. nisi licētiatꝰ a deo. vt pz Job. i. Nec etiā in gregē porcoꝝ intrare nisi p̄missus a xp̄o. vt hēt Math. viij. ita nec hō p̄t boi nocere sine p̄missu dei. Unū z ipe saluatoꝛ ait Pilato cum

dixisset, q̄ poterat eū crucifigere⁊ dimittere. Non habueres ptātēvllā sc̄z ad me ledēdū nisi tibi datū eēt de sup Johā. xix. Dauid etiā cū fugeret egressus hierl'm a facie filij ei⁹ q̄ vsurpauerat regnū p̄r is⁊ mortē eius q̄rebat. qñ pgēti cū aliq̄b sibi fidelib⁹ p latera montis⁊ plāgeret pctā sua. q̄dā pessim⁹ bō noīe semei iniuriarē ei ꝛtumeliādo. ⁊ p̄ceret lapides ꝓ dō dicēdo. Egrederevir sanguinū. Egredere egrederevir belial. Nūc premūt te mala tua. q⁊ vir sanguinū es⁊ inuasisti regnū Saul. Abisai fr̄ Joab cū vellet ire ad vindicandū iniurias regis. ⁊ occidēdū illū p̄hibuit eum Dauid. dicēs dimitte eū vt maledicat. dñs p̄cepit illi vt malediceret Dauid. Et q̄s est q̄ audiat dicere q̄re sic fecit. dimitte eū vt maledicat iuxta p̄ceptū dñi. si forte respiciat dñs afflictōez meā. ⁊ reddat mihi bonū p maledictōe hodierna. ij. Reg. xvi. Hmōi igitur tribulatōes siue a deo siue ab hoīb⁹ illate. cū patiēnē ferūtur in statu gr̄e. sunt purgatoriū penaꝝ debitaꝝ p pctis. ⁊ ꝺfectuū. vñ ꝺr a dño nr̄o iesu x̄po Oēz palmitē q̄ fert fructū. id ē bonoꝝ operū purgabit eū. s. a superfluitate defectuū p tribulatōes p̄ntes vt fructum plus afferat Jo. xv. Et b. Greg. Ab electis suis maculas pctōꝝ tpali afflictōe de⁹ curat abstergere. q̄s i eis in eternū nō vult videre. de pe. di. i. Si pctm̄ Et q̄nto q̄s magis ad dei obsequia se occupat. tāto magis tribulatiōibus visitat. Et ideo Eccli. ij. ꝺr. Fili accedens ad seruitutē dei. sta in iusticia cū timore. ⁊ prepara aiam tuam ad tentationē.

Quartū purgatoriū .§. IIII

est post hāc vitā. pena quā sustinent aie cū egrediūt a corpe. nō plene hic emūdate ab oī defectu quā pena sustinēt ad tps q̄uscq̄ purgent ad plenū. de q̄ p̄t intelligi illō Malach. iij. purgabit filios leui⁊ colabit eos q̄si auꝝ⁊ argentū Leui interptat assumptus seu appositus. ⁊ significat eos q̄ assumpti a dño per mortē apponunt ad p̄res. Isti purgant p ignē si aliquid pctī vel expiabile secū deferūt sicut fit de auro⁊ argēto cū colant p ignē purgat scoria eoꝝ. Et sic ait apl's. i. Lorin. iij. Si q̄s superedificauerit sup hoc fundamentū. s. fidei x̄pi aneviue. q⁊ auꝝ ꝺr q̄nto ad dilectōem dei argētū q̄nto ad dilectōem p̄rimi. lignū. fenū. stipulā. ipse salu⁹ erit sic q̄si p ignē trāsiēs. s. purgatorij. ita q⁊ ly q̄si vel est expōsitiuū veritatis ita q⁊ ēverus ignis crucians vel si nota est similitudis. refert similitudo ad purgatōem. vt sicut purgaret vas aureū vel argenteū mixtū ligno⁊ hmōi p ignē trāsiēs ita aia secū deferēs pctā venialia q̄ hūt grad⁹ maioꝝ⁊ leuioꝝ p penā illi⁹ ignis purgat. vt p̄ntet vas purissimū aī cōspectū dei post certū tps. Nihil enī coinq̄natū introibit in illā gl'az. Et hoc ē q̄d dic̄ b. Greg. ⁊ Aug. di. xxv. §. Alias⁊ ca. Quat. s. q⁊ de leuib⁹ pctis cū q̄dibus hō decedit. purgatōis credēd⁹ ē ignis. ⁊ ponunt exēpla vt risus imoderat⁹. sermo ociosus. Cura rei familiaris q̄ vix p̄t exerceri sine pctō. etiā ab his q̄ noue rūt vitare pctm̄. hec b. Greg. aug. addit alia exēpla⁊ alibi dicit ipe b. Aug. q⁊ lignū. fenū. stipula sunt affectōes inordinate circa deū tm̄. quib⁹ dediti sunt homines reb⁹ tpalib⁹ familijs suis⁊ amicis vel proprie sensualitati in q̄b radicate aie hinc discedunt. Et q⁊ hic ignis purgatorij⁹ vt ꝺr b. aug. in lib. de igne purgatorij⁹ miro mō est grauis. Excellit enī oēm penā h⁹ vite. ideo timēda est pena purgatorij. Uñ saluator nr̄ Mat. x. ait. Timete eū q̄ post̄q̄ occiderit p̄t mittere aiam⁊ corp⁹ in gehēnā. i. ignē infernalē. Idē ei ignis est in suba. ignis crucias purgādos⁊ dānatos. sz ꝺmos ad tps scōs in ppetuū. Ita dico vob⁹ hūc timere sz timore initiali nō seruili. De q̄ Eccl. i. Initiū sapiēcie timor dñi⁊ cū fidelib⁹ in vulua ꝛcreat⁹ ēr⁊ cū electis femis gradit. ⁊ cū iustis⁊ fidelib⁹ agnoscit. Duz aūt aia purgāda in igne cruciat. deū videre nō p̄t facie ad faciē. vt sci in gl'a Et de hac etiā ad tps subtractōe ꝺine visiōis maxie cruciat plusq̄ de pena ignis Scit ei se aptā ad videndū⁊ fruēdū summo bono. q̄ cū priuet⁹ p̄o illo tpe maxime affligit propē q⁊ dicere valet aia illa. Fucrunt mihi lachryme mee. id ē dolor. panes die ac nocte. i. ꝺtinue tal' alb⁹ amar⁹. medicinal' tm̄ ad purgādū dū ꝺr mihi p singulos dies cū ibi maneo in purgatorio. Ubi est de⁹ tu⁹. Spes enī q̄ differt. i. res spata. affligit aiaꝝ dicit Salomō. ⁊ tāto magis q̄nto magis diligit. Nō paꝝ etiā affligunt aie ipse ex insultatiōe⁊ irrisione demonū de eaꝝ penis. sicut in p̄nti si q̄s videret inimicū suū de suo infortunio vel pena insultarez letari. multū affligeretur Nō tm̄ ipsi demones torquēt aias in purgatorio. ꝓm b. Tho. in. iij. q⁊ nō decet vt q̄z fuerī victores. Hi. s. q̄ sunt i purgatorio. hēant eos tortores. nec ita absorbēt a grauitate pene. q̄n sciāt se ad tps ibi eē⁊ aliq̄s liberandos. vnde patiēter ferūt punitōem diuīe iusticie. Et pie credi p̄t. q⁊ angeli sci aliq̄s visitēt⁊ cōsortent. Uñ legit in li. de septē donis. q⁊ cū quidā scelerate viueret. visitat⁹ a dño vt ad se rediret incurrit graue infirmitatē⁊ diutinā. Attediat⁹ ātē ex plixitate languoris rogabat freq̄nter dñm. vt de carcere corporis educeret eū. Apparēs aūt tyna die⁊ ei angel⁹ dñi ex pte dei dedit sibi optionē eligēdi q̄d magis vellet. vt adhuc p duos ānos illā infirmitatē tolerare⁊ postea ad celū euolare. aut tūc morīēdo p tres dies in purgatorio pmanere. Ut ille attendēs ad breuitatē tpis q̄ erat mansur⁹ in purgatorioꝝ longitudinē dieꝝ q̄b infirmitatē iā diu exptā adhuc erat passur⁹. ⁊ elegit potius morari in purgatorio p triduū eē⁊ mori. Exaudit⁹ ergo de hac luce migrauit. ad ignē purgatorium pgens aia ei⁹. Inde ad horā ab exitu suo de hoc mūdo. appuit ei in purgatorio angel⁹ dñi ꝛhortans eū. Interrogauit q̄ eū. si eū recognosceret Rñt mīme Ut ille. Ego sum angel⁹ dñi q̄ tibi dedi optionē sumēdi ex pte dei ad hūc locū. s. venīēdi⁊ triduo morandi faciēdi. an in illa tua infirmitate p biennū pmanēdi Cui ille. Nequaq̄ vales esse angelus dei. q⁊ ille mēdiri nō p̄t. Sz q̄ mihi hoc dixit mendaciū magnū ex presit. Nā cū dixerit p triduū me hic moraturꝝ Ego iā māsi in his maximis penis p plimos ānos. Angel⁹ ꝓo ad eū. Tu hic nō fuisti nisi per horā. ita q⁊ adhuc hēs hic manere q̄d restat. Ut ille roga dñz meū vt nō respiciat ad insipientiā meā hoc eligēdo. ⁊ tu p me intēcede apd eū vt reducat ad vitā priorē. ⁊ ego tenedū p duos ānos. sz q̄nto placuerit ei patus sum tolerare infirmitatē illā. q̄d ⁊ obtinuit. vñ vite restitut⁹ patientissimē letāt oēz dolorē tolerabat. exptis pēas purg.

Esse autē purgatoriū .§. V.

Capitulū Decimū

necessariū est ad salutē credere. Ihm ät negare vt faciunt greci, hereticū eēr dānabile. Hoc ät ꝓbar auctoritate scripture et moꝛ obꝛuatõe eccl̄ie et rõne. et exẽplis mꝫtiplicie. De pꝛio oꝛ. ij. Mach. xij Sãcta et salubꝛis est cogitatio pꝛo defunctis exoꝛare vt a pctis soluãtur Qui in inferno dãnatoꝝ sunt, a pctis solui nõ pñt. qꝛ in inferno nulla ē redẽptio. Qui ī gloria supna sunt pctã nõ hñt a qbꝫ soluãt. Restat g̃ vt de his q̃ sunt in purgatoꝛio itelligat. vt soluãt vel a venialibꝫ cũ qbꝫ decesserũt vl̃ a penis debitis ꝑ mortalibꝫ qbꝫ in mõdo ad plenũ nõ satisfecerẽt. vñ et iudas Machabeus vt ibi oꝛ misit hirtimam. xij. milia dragmas argẽti offerri eas ibi ꝑ pctis mortuoꝝ. s. in bello qõ gesserãt ꝺ inimicos vt a penis purgatoꝛij liberent vel alleuarẽt. Et b. aug. in enchiridiõ ait. Nec ꝯ negãdũ ē õfunctoꝝ aĩas pietate suoꝝ viuẽtiũ posse releuari cũ ꝑ illis sacrificiũ mediatoꝛis offert vl̃ elemosine fiũt. Sz hec eis ꝓsunt q̃ cũ viuerẽt hoc sibi vt postea pñt pꝛodesse meruerẽt. Idẽ Greg. xij. q. ij. Alie Et b. amb. c. Quia alĩ. q. e. Probat idẽ ex obꝛuatõe ecclie q̃ est maioꝛis autoꝛitatis q̃ dicta cuiuscũꝯ doctoꝛis. Nã vbiꝯ in eccl̄ia fiũt misse suffragia alia ꝑ defunctis et missa spāl̃ ꝑ eis q̃ incipit. Requiem. Et in oĩ missa fit in scõo memento oꝛo pꝛo defũctis. et ī offertoꝛio oꝛ Libera aĩas oĩm fidelũ defunctoꝝ. q̃. s. sunt in purgatoꝛio q̃s ignoꝛat. Nã pꝛo alijs defunctis ñ intẽdit oꝛare. Libera eas de pena ĩferni. i. purgatoꝛij qõ oꝛ infem⁹. qꝛ infra terrã vñ et ꝓs descẽdit ad ĩferna. s. limbũ. Ne absoꝛbeat eas tartarus. i. ne deũeat absoꝛtas ī ill̃ penis. ne cadãt in obscuꝝ. i. ne q̃ ceciderũt in obscuꝝ locũ detineanẽ. vñ. xij. q. ij. pꝛo obeũtib⁹ sic oꝛ. Scã sic tenet eccl̄ia vt xp̃s pꝛo mortuis ve rexp̃ianis offerat oblatões. atꝯ p̃sbit̃ eoꝝ faciat memoriã. Et ꝯuis pctis oẽs subiaceam⁹. cõgruit ad sacerdos pꝛo mortuis catholicis mẽoriã faciat et ĩtercedat. nõ tñ pꝛo ip̃js ꝯuis xp̃iani sint. nl̃e aliq̃d age relicebit. Et dicit ibi glo. q̃ dicunt ip̃i q̃ decedũt in mortali notoꝛio. vt qui se occidũt et hmõi. et q̃ in ebetate moꝛerẽt. Sec⁹ si dubiũ sit. Probat ꝛtio hoc rõne Nã q̃ decedit. Aut est ī statu gr̃e aut extra gr̃az. Si extra gr̃am hoc p̃t eẽ dupl̃r. Aut qꝛ hz solũ oꝛigiale. et tal̃ descẽdit ad limbũ pueroꝝ ꝓuatis sp gl̃a dinevisionis. ꝺ q̃ tñ penã nõ sentit. sz liber a pena sensus. i. ignis Aut hz actuale moꝛtale. et hoc patik penã dãnisz pꝛluatõis gl̃ie penã sensus. s. ignis infernal̃. et de vtroꝯ summe affligit. Et qꝛ ī iferno nulla ē redẽptio tõ pꝛo his suffragia ñ valẽt. Si ät moꝛik in statu gr̃e Et hoc dupl̃r. qꝛ aut in tãta puritate et pfectõe. vt nil deferat secũ cremabile vt baptizati puuli. martiꝛizati pꝛo xp̃o pfecti viri. Jn cui⁹ signũ xp̃o baptizato apti est celũ. Stephan⁹ pꝛotomartiꝛ vidit celos aptos et Johãni puriſſimo aptũ est hostiũ in celo. Aut ī statu gr̃e moꝛiẽs defert secũ cremabile siue aliq̃ veniale. Siue qꝛ nõ satisfecit ad plenũ in mũdo pꝛo mortalibꝫ ꝓmissis. et si cõtrit⁹. et qꝛ nil mali impunitũ ꝑmittit ꝺina iusticia. nilꝯ coinq̃natũ aliq̃ pctõ in regnuz celoꝝ p̃t intrare. Nec tñ eis q̃ talia cremabilia secũ ꝺ tulerũt debeẽ pena eẽna. qꝛ nõ auersi a deo sz ꝓuersi trãsierũt. iõ istis debeẽ pena ad tps purgatoꝛia. et ꝑ bis a deo est oꝛdinatũ purgatoꝛiũ. Officia ät q̃ fiũt solẽnitet pꝛo eis, dicũ vel ternariũ vel septenariũ l̃ trigesimaliũ vel anniu eꝛsariũ. Et ternariũ quidẽ. qꝺ fit in capite triũ dieꝝ a die trãsitus mortui vt deleãt ꝑ illꝺ pctã oĩa ꝓmissa. ℨ tres ℣tutes theologicas. fidẽ. spem. et caritatẽ Septenariũ vt ꝑ grãm septiformẽ auferanẽ ab eis. s. defunctis pctã septẽ mortalia cũ filiabus suis. Trigenariũ vt deleanẽ ill̃ pctã ꝓmissa contra decẽ p̃cepta et fidẽ trinitatis. Anniũsaria. vt de ãno tpali trãseant ad annũ sempiternũ. Quarto ꝓbat mꝫtiplici exẽplo. Legit in vitas fratꝝ q̃ cũ deuot⁹ religiosus fraẽ p̃dicatoꝛ freq̃nter diceret missam ꝑ pctis rarissime ät pꝛo defunctis. quidã ali⁹ eiusdẽ oꝛdis religiosus scũs hõ caritatiue arguit eũ. q̃re raro vel nũq̃ celebꝛaret pꝛo defunctis. et freq̃nter pꝛo peccatoꝛibus viuis. cũ mortui se iuuare nõ possent. viui autẽ multis modis. Cui ille rñdebat. Qui sunt in purgatoꝛio sunt securi nec pñt deficere a gl̃ia. et si retardenẽ Sz q̃ ꝓuersanẽ in mũdo pctõꝛes sunt in cõtinuo periculo dãnatõis. Sicꝯ infirm⁹ in sua sentẽtia remãsit paꝝ inclinat⁹ ad suffragia pꝛo defunctis. Nocte igitꝝ seq̃nti cũ in lecto q̃esceret. in ꝓncipio somni appuerũt q̃dã mortui velut in capẽ ligneis positi seu feretro et ipsa capsa lignea seu feretro oppmebãt eũ. Surgẽte ät eo a somno disparebat illa capsa cum mortuo. Et cũ itez dedisset se q̃eti. itez apparuit mortu⁹ in capsa veꝛans eũ propẽ qõ surgere ꝓpulsus ē. Cũꝯ pluries ille apparuisset pcuties eũ cum dicta capsa. q̃escere ñ valuit illa nocte. Ex qua re aĩmaduertẽs defunctos egreferre. q̃ nõ eis cõpateꝛeẽ oꝛãdo pꝛo eis. mane sequenti celebꝛauit missam pꝛo defunctis õ cetero magis eis cõpatiens et oꝛãs pꝛo eis. Beat⁹ quoꝯ pater dominic⁹ oĩ quasi nocte vnã disciplinam cum catbena ferrea sibiꝑ dabat. pꝛo aĩabus que erant in purgatoꝛio. vt inde ab illis penis subleuarenẽ. Jn eodez li. legit. q̃ cum quidã fraẽ vocatus ad pꝛedicãdũ ad exequias cuiusdã notabilis viri defuncti. cũ remot⁹ in domo cogitaret sup p̃dicatiõe fienda. apparuerũt ei quidã defuncti dicẽtes se missos ab his q̃ sunt in purgatoꝛio. vt recõmẽdaret aĩas illas in tãtis penis pp̃lo. q̃ auditur⁹ erat p̃dicatõem. Et q̃ ꝑ themate sumeret illꝺ Job. xix Miseremini mei miseremi mei saltẽ vos amici mei. Conq̃rẽdo de amicis et ꝺsanguineis. quia pꝛo eis suffragia spiritualia nõ faciebãt. vñ legit in q̃nta parte de vita fratꝝ pꝛedicatoꝛũ. q̃ quidã frater lainardus magn⁹ pꝛedicatoꝛ defunct⁹ tholose. apparuit cuidã suo familiari ī dalmatica indut⁹ tanꝯ pp̃lo p̃dicaret. in facie fulgida et collo quasi aureo toto. Et cũ ipse recognouisset eum et interrogasset cãm fulgoꝛis faciei et colli aurei. Rñdit pꝛimũ recepisse ex pura cõfessione. Collum vero aureũ habere in signũ pꝛedicatiõis et zeli animaꝝ quem habuerat Et inde ostenditur ei per manicham dalmatice pectus et latus totum combustũ. Et causam hui⁹ pene purgatoꝛij esse per nimiũ ardoꝛẽ distractiõem ad edificandũ noua edificia. Sed per suffragia fratrũ posse iuuari. quibus factis ille liberatus est Jtem quidam nomĩe Johannes magnus et subtilis pꝛedicatoꝛ cuz de hac luce migrasset. apparuit cuidam sibi multuz familiari. dixitꝯ fuisse in purgatoꝛio septẽ diebꝰ maxime pꝛopter ingratitudinem et verbis solatij et recreationis coꝛporis. Addiditꝯ q̃ peccata venialia q̃ hic pua reputanẽ. grauiter in purgatoꝛio punĩtur. nec

pena illa posset alicui pene assimilari vite pñtis Jnē rogatus quō de purgatorio exierat, dixit q̄ dñs mi/sit angelos suos q̄ eū inde eduxerūt, z añ dñm cātā/do adduxerūt, z q̄sto pl⁹ ascēdebat, tanto pl⁹ gaudij̄ sentiebat Quidā ali⁹ vidit aliquē ōfectū affligi ī pur gatorio eo q̄ alijs limphātib⁹ vinū ip̄z puꝛ bibebat vt posset dormire. Ali⁹ visus ē torqueri pꝛopē nimiū affectū quē hēbat ad q̄ternos z tenacitatē illos tenen di. Alter frat̄ tristicia multa affect⁹, q̄ erat magn⁹ p̄/dicatoꝛ ob recreatōem accessit sine licētia ad balnean dū se in locovbi nō erat multa aq̄, q̄ ibi submersus ē Et apparuit amico suo in habitu vili exustus in bra chijs, reuelās ī⁹ puniri in purgatorio pꝛopē delecta/tionē illi⁹ balneatōis sine licētia. Sz adiut⁹ oꝛōibus amicoꝛ q̄citꝰ fuit liberat⁹. Jn cōuētu colonie si vna z eadē die ōfuncti sunt duo frēs, vn⁹ nouit⁹, alē an tiqu⁹ p̄dicatoꝛ. Tertia autē die a mꝛte eoꝛ apparu/it nouit⁹ infirmario, dicēs se tūc a purgatorio libera tū pꝛopē feruorē p̄ssionis tūc euolare. p⁹ mēsem vero apparuit p̄dicatoꝛ ille gl̄iosus, monile bīs in pecto re z mīt̄os lapides p̄ciosos investez coꝛonā aureā in capite, quē recognoscēs confirmari⁹ z q̄ tūc a purgato rio liberat⁹ ad celū ascēderet interrogat⁹ cur tardi⁹ fu/erit purgatus q̄ nouit⁹, Rñt. Ego pꝛopē familiari/tatē secularīū z verba solatij̄ diuti⁹ fui ī purgatorio sz maiorē eo gl̄iam accepi. Monile significat rectā intē tionē, lapides p̄ciosi alias p̄ssas mea p̄dicatōe, Coꝛo na ineffabilē gl̄iam. Quidā ali⁹ apparēs socio oñt so cio, tibias adustas, Jnꝛogat⁹ cām h⁹, rñt in purga/torio esse eo q̄ receptis nouis caligis vel soccis vete/res ñ resignauerat. sz sub lecto hēbat. Timeat ergo q̄ libet venialia etiā p̄mitteꝛez p̄missa nō hic purgare.

Quintū purgatoꝛium. §. VI

est p̄ satisfactōe incōpleta. Et hoc purgatoꝛiū nō est aliō a p̄cedēti locovel q̄litate pene. sz cā, q̄ p̄cedēs vt dictū fuit est p̄ remotōevenialiū Jllō āt est p̄ incom pleta satisfactōe mortaliū, de q̄ b. Aug. de pe. di. vij̄ ca. vl. ait. Et si p̄ssus vita vivat. s. gr̄e z nō moꝛiat. s. ad infernū descēdēdo, nō tñ p̄mittim⁹ q̄ euadat oēm penā. Pri⁹ ei purgand⁹ est igne purgatōis, q̄ in aliō seculū distulit fructū p̄uersionis. hec b. aug. Cū enī in oī pctō moꝛtali sit p̄m b. augu. auersio ab incōmu rabili bono qō est de⁹, z p̄uersio ad p̄mutabīle bonū qō est creatura. rōe auersionis debet pctōꝛi pena infi/nita extēsiua. i. ꝓpetua seu infernal⁹ q̄ auersio est ab infinito bono, rōe vero p̄uersionis debet pena finite extensiue. i. ad tps q̄ id ad qō se p̄uertit peccādo est quid finitū. puta pecunia, delectatō carnal⁹, z hmōi. Cū āt p̄uertit ad pñam, imediate sic remittit culpa ita z debitū pene infernal⁹. Sed remanet obligatio ad penā tpalē. nisi tāta sit vis doloꝛis z ctritōis ī ipa cō tritōe, q̄ deleat et⁹ magnitudine etiā oē debitū tpalis pene. sicut accidit in bono latrone cū xp̄o crucifixo. z in maria magdalena, sz rarissime hoc accidit. vñ p⁹ dimissionē debiti pene infernal⁹ cōiter remanet obli/gatio ad penā tpalē pl⁹ z min⁹ p̄m deuotōem p̄ssio/nis. Ad quā penā satisfaciēdā valent vt dictū est su pra. z ctritioꝛ p̄fessioꝛ pnīa iniūcta. z indulgentie z bona q̄ q̄s facit, z elemosine. ieiunia. oꝛōes. z hmōi. z tribulatōes tolerare patiēter in gr̄a. Si q̄ō ei restat p̄ soluēdū in purgatorio luet. Unde Piero. sup̄ naū. De us vt oīm reꝛ itaz supplicioꝛ nouit mēsuras. nec p̄/uenīri sentētia iudicis nec illi in pctōꝛē exercēde debic pene auferre potestatē. z magnū pctm̄ magnis diuk/niscz lui cruciatib⁹. xxiij̄. q. v. q̄d g̃ Itaq̄ nō est equa lis pena ignis oīb⁹ in purgatorio. sz valde varia. Et acerbitas pene p̄m Richardū coꝛrūdet grauitati cul pe cōmisse. Diuturnitas vero in pena, radicatiōi cul pe in affectu. Et vt ōr Eccl⁹. Per mīam purgāt pctā z fidē. q̄. s. ad diminutōz penevel abbꝛeuiatōez Et hoc est qō dicit b. aug. q̄ q̄b⁹ p̄sunt suffragia, s. p̄o defū ctis facta, aut ad hocvalēt, vt sit plena remissio, s. illa rū penaꝛ, z sic deliberatio aut tolerabilioꝛ sit ipa dā/natis. xiij̄. q. ij̄. tps. Dānatiōem appellat punitiōez ad quā sunt cōdemnati in purgatorio Purgank aūt p̄ mīam suffragioꝛ q̄ fiunt p̄o eis z magis p̄ spālia q̄ p̄ generalia. videlz vel missaꝛ vel elemosinarū vel ieiunioꝛ vel oꝛationū. vt ōr. xiij̄. q. ij̄ Quatuoꝛ mōis ad quos reducūtur alia purgank peccata illoꝛ p̄ fi/dē viuā facientiū. Cū enī bi qui sunt in purgatorio sint mēbꝛa viua militātis eccl⁹ie. p̄ grām z caritatē ca paces sunt suffragioꝛ que fiunt p̄o eis. sicut mēbꝛa viua in coꝛpe hūano p̄tē nutrimēti recipiūt de bis q̄ dank coꝛpeviuo p̄ mēbꝛa viua. Que āt suffragia fie/rent p̄ malos p̄opꝛia auoꝛitate, nō valēt eis. sicut si fierēt ex ordinatōez iussione alteri⁹ exñtis in gr̄a. aut p̄ clericos malos vt ministros eccl⁹ie, q̄ incōp̄tū mīstri eccl⁹ie valēt bis p̄o q̄b⁹ fiūt. sed magis q̄ñz ipi mi/stri sunt in statu gr̄e. Exm̄ de mōacho p̄petario, i. itin̄ diak⁹. Nā virtū p̄operatis nulli dubiū q̄ est mortale ī religioso. Uelꝛ q̄ illū penituit z multū ingemuit ī fi/ne suo de illo vitio remissa fuit sibi culpa. cū debito pene infernal⁹, sz nō q̄ad debitū pene tpal⁹. Uñ z p̄ ali q̄s dies stetit in purgatorio, q̄ non plene satisfecerat debito pene tpal⁹. Jō facto sibi suffragio. xxx. missaꝛ p̄m iussionē b. Greg. postea appuit illi q̄ celebraue/rat p̄ eo let⁹ z pulcer, dicēs se ō purgatorio libatū ad gl̄az ascēdere Est hic etiā adūrendū, q̄ alic⁹ ī purga torio cruciak ex negligētia sua q̄ñ ñ caute ordiauit vt q̄citꝰ fieret execution legatoꝛ p̄ alia sua vl⁹ q̄ ipe execu toꝛ cui p̄missum ē exeq̄. vel hereditatē adire ipe nō i/plet. Cū ei q̄s negligēs ē ad faciēdū suffragia debi/ta p̄ defūctis, q̄buis nō noceat defūctis, q̄tū ad me/ritū, q̄ minui nō pōt post trāsitū eius. nec noceat q̄ ad augmentū pene nocet tñ q̄tū ad subtractōem suf fragij̄. quia cū non fiunt, non ita cito liberak a penis anima in purgatorio, sicut liberarek si facta eēnt. Et illi quidē qui negligūt implere heredes vl⁹ executoꝛes notabil⁹ z sine cā vigēte differēdo, z multo magis ñ faciēdo. peccāt mortal⁹, q̄ inferūt dānū notabīle p̄o ximo. vñ. xiij̄. q. ij̄. q̄ oblatōnis ōr. vt tales necatoꝛes aiaꝛ excōicenk. Si autē eos penitet in fine de tali cri minali omissione in purgatorio manēt p̄ tali negli/gentia. Uñ legik q̄ q̄dā religiosus cū moꝛtu⁹ eēt z mꝛ te misseꝛ oratiōes z alia suffragia fuissent facta p̄ eo. apparuit suo amico dicēs se esse in purgatorio. q̄z si multa suffragia fuissent facta p̄o eo. nil inde subla/uationis acceperat. eo q̄ invita debita suffragia alio rum omisisset vndeꝛ facta p̄o eo. alijs a diuina iu/stitia fuerant applicata. id eo se recōmēdans vt alia fi erent demū liberat⁹ ē Jn hist̄oria Karoli magni legit

Capitulū Decimū

q̄ cū quidā miles intrauit bellū ꝯ infideles dispositū cū cognato suo q̄ i casu mortis sue. q̄ndā bonū equū suū vēderet. p̄ciū pauperib⁹ erogādo. Eueniēte ād mortē illi⁹ militis cognat⁹ ei⁹ auaricia ductꝰ sibi equū retinuit Iñ ad octo dies appuit miles cognato illi dicēs O infelix infidel hō tu feciſti me cruciari in purgatorio vsq̄ nūc. q̄ ꝓpt auariciā tuā nō vēdidiſti equū p̄ciū erogādo p aīa mea vt legaui Ecce nūc liberat⁹ ego ad gl̄am. ſz tu ipunit⁹ nō euades de neq̄tia tua. i/mo ad inferna descēdes. Sicq̄ ille diſpuit z q̄ p̄dixit euenit illi. In q̄rto dialogorū narrat b. Brego. q̄ cū eēt abbas in monasterio ſuo. quē ex monachis ſuis noīe iuſtū infirmatū ad mortē. inuenit occulte ſibi retinuiſſe tres aureos oblatos ab his quib⁹ ſubuenerat medicine cōſilio. cui⁹ arte erat ꝓcitus z in ea ſe exercens aliq̄n. Q̄ cū ꝓcepiſſet b. Greg. prohibuit ſibi viſitatōem fratꝛ vt moris eſt in illa infirmitate. Sed german⁹ ei⁹ laic⁹ q̄ in monasterio erat ſibi ꝓuideret ō neceſſarijs cāsq̄ ſuiſitatiōis fratꝛ ſibi explicaret. ſ. ꝓpter vicīū ꝓprietatis inuentū q̄ fecit be. Greg. vt ex hoc magis intelligeret grauitatē ſui pcti. indeq̄ magis doleret. Quo facto ingemuit frater valde et excelſu ſuo ꝓfeſſus. demū eo moriēte mādauit b. Brego. nō in loco ſacro ſepeliri. ſz in sterq̄linio fratꝛ p̄iectis aureis ſup eū dicēdo. Pecunia tua ſit tecū in ꝑditōz Q̄ ō fecit b. Greg. auſtere ad terrorē ſuppuuentiū. vt intelligerēt grauitatē h⁹ mortal' crimis. q̄ vtiq̄ ō ſtruit oīe monasteriū vbi repit. poſt hec inūxit bea. Brego. cōpaſſione mot⁹ cuidā ex monachis. vt. xxx. miſſas ꝓ aīa illi⁹ celebraret. q̄ cū pfeciſſet. Ultīa dicta appuit cuidā fratri. pfat⁹ defunct⁹ q̄ req̄ſit⁹ quō ſe bꝛet. Rñt. Nūcuſq̄ male. Sz bodie bñ p grām dei. q̄ cōionē recepi. q̄ eī z ſi mortale cōmiſerat vitiū ꝓ/etatis. tñ q̄ penituerat deleta culpa debito pene iſernal' q̄ pene tpali cui remāſerat obnoxi⁹ ſatisfecit. ideo ad tps in purgatorio fuit. Nec tñ credat q̄s q̄ aīa q̄/liber i purgatorio exīs nūero. xxx. miſſaꝝ liberata ad celū euolet. q̄ nō ſic⁹ illi. In lib. de septē donis legit q̄ cū quidā puer fili⁹ cui⁹ dā ducis accepiſſz ſub mutuo aliquā pecuniā ad ludos ſolatioſos expediēda. ad extrema veniēs ꝓfeſſus deuote. ex obliuione dimiſit ordiare q̄ pecunia illa reſtitueret illi q̄ mutauerat ꝓpt̄ q̄ moriēs in purgatorio fuit. Sz appet defū ct⁹ z mandās reſtitutōz fieri liberat⁹ eſt. In cronicis q̄z legit. q̄ ō functo q̄dā ſummo pōtifice. appuit cuidā familiari inſinuās ſe eē in magnis penis purgatorij tñ petēs ſibi ſuffragia. Cūq̄ ille dediſſet magnā pecunie q̄ntitatē ꝓ ipo pauperib⁹ erogatā ait ille. Ego ō illa nullū ꝓcepi ſubſidiū q̄ male fuerat acq̄ſita. ſz fi/ant elemoſine de tli pecūia q̄ licite fuit recepta. z ſub leuabor q̄ō z factū ē. penituiſſe illū credēdū ē ō iuſta acq̄ſitōe illa. z iō ñ ad ifernū ſz purgatorij deſcēdit.

Decimū purgatorium .ſ. VII

est extraordinarie locatōis. Quāuis nō ſit certitudo ō loco purgatorij. cōis opinio doctoꝝ b. Tho. z alio/rū in. iij. est q̄ ſit in viſceribꝰ terre loco vicinoꝝ contiguo inferno. tñ ex diſpēſatōe ōina aliq̄b⁹ aſſignat aliquem loc⁹ q̄ ille cōis ad ſui purgatōz ſeu purgatorium Et hoc q̄druplici ex cā. Siue ad eoꝝ leuiorē punitōz Siue ad celeriorē liberatōz. Vel ꝓpt̄ culpe in loco ꝓpetratōem. vel ꝓpt̄ alic⁹ ſcī oratōem. Et iō bñ ō. Ecclē. de negligētijs purga te cū paucis. ſ. ne i alia vita purgeris cū multis. ſ. penis. Vñ q̄tū ad ꝑmū reuelatū eſt ꝑm b. Greg. alias q̄ſdā ſ'nymbra pūitas. De ſe cūdo. vt. ſ. citi⁹ liberēt apparētes aliꝭ a q̄b⁹ ſuffragia poſtulent. Narrat q̄ cū quidā piſcatores tpe autūni piſcarēt. magnū fruſtū glaciei p̄didērt loco piſcis. De q̄ ſatis gauiſi ꝓ epo ſuo. q̄ magnū dolorē patiebat in pedib⁹ ex caloꝛe intēſo illā glacie. ꝓ extenio ipſo epo ſuo noīe theobaldo tradidērt. Q̄ō fruſtū glaciei accipiēs epūs. z pedib⁹ ſuis ſupponēs. magnū refrigeriū iñ ſibi ſentiebat q̄dā āt die de glacie vocē audiuit exeūtē. Admirauit āt epūs vt q̄s eēt exꝑmerz At ille inq̄t Sū q̄dā aīa q̄ in hoc gelicidio ꝓ pcīs meis affligor. z liberari poſſem. ſi. xxx. miſſas. xxx. dieb⁹ cōtinuis ꝓ me diceres. Q̄ō epūs q̄ ſcūs hō erat diſpoſuit ſe actuꝝ. Sz cū iā medieratē diei ſz z ſe ad alīā ſequentē ꝑparet diabolica ſuggeſtiōe euēit z fere oēs hoies illi⁹ ciuitatis bella inē ſe mouere vellēt. vñ vocatus epūs ad ſedādā diſcordiā. veſtes ō poſuit z illa die miſſam dimiſit. Iterꝝ epūs reincepit miſſas. xxx. z cuz iā duas ptes diei ſz exercit⁹ magn⁹ vt videbat ciuitatē illā obſedit. Vñ ꝓpulſus epūs ad puidēdū miſſam illā intermiſit. Iterꝝ reincepit. Et cū. xix. diſſet ad dicendā. xxx. ſe prepaſſet tota villa z dom⁹ epi igne diabolico ſuccēſus ē. Cui cū fui indicaſſent vt miſſā dimitteret. ait ille. Si tota villa cremari deberet iſtaz miſſam nō dimitterez. Quin dicerē. Qua celebrata gratiꝛ illa p ſe ſoluta ē. z aīa liberata. z ignis quē ſe vidiſſe credebāt. tāq̄ fātaſma ꝛceſſit nullū dānū recepit Quātū ad ētū caſū. ſ. ꝓpt̄ clꝑi loco ꝓpetratōz. Narrat Greg. i. iij. dial'. q̄ cū q̄dā pbr balneū freq̄ntarz q̄ndā vic⁹ icogītū ad ſui obſeq̄ū ꝑpatū iuēiebat q̄ ſp ſedule ſibi miſtrabat. q̄ dū q̄dā die p bñdictiōe et laboris mercede ſibi panē bñdictū offerrz. ille merēs rñt. q̄re iſta mihi das pr̄. Iſte panis ſcūs ē. Ego aūt mādūcare ñ poſſum Ego eī aliq̄n b⁹ loci dñs fui ſed p culpis meis p⁹ morte huic loco deputat⁹ ſum. Sz q̄ſ vt oipotēti ō hūc panē offeras p pcīs meis Et tūc te exauditū noueris. cum bucveniens ad lauandū me hic nō inueneris. Pbr āt ſalutarē deo p eo hoſtiā q̄tidie p vnā ebdomadā obtulitz reūſus eū minime inuēit. De q̄rto exīm narrat. b. Greg. i. iij. dial' ſcz paſcaſio hicvir cū mire ſcītatiꝭ fuerit. z eē libz de corpe dñi ediderit vt doct⁹ z illo tpe duo i ſummos pōtifices p diſſenſiōz electi fuiſſent. ſ. ſimach⁹ z Laurēti⁹. Et demū eccīa i vnū illoꝝ ꝓuēiſſet. ſ. ſimachuz alio reiecto. paſcaſi⁹ tñ iſte p errorē ſp aliū ꝓtulit. ſciz laurētiū. exiſtimās poti⁹ illū eē ſūmū pōtificē Et ſic i hac ſnia vſq̄ ad mortē pmāſit q̄ tñ al's tāte ſcītatis z fame fuit i pplo vt cū eēt ō funct⁹ z dalmaticā ſup ſe retro poſitā demoniac⁹ tetigiſſz ſtati liberat⁹ ē. P⁹ mlt̄ū ꝛo tpis. Cū b. Herman⁹ epūs capuan⁹. c⁹ aīam vidit b. Bñdict⁹ i celū deferri. balnea gra ſanitatiꝭ petiſſet. p̄dictū paſcaſiū diaconē ibi ſtātez obſeq̄ntē iuēit. Quo viſo vehemēt extimuit. z q̄d ille vir tāt⁹ faceret inq̄ſiuit. Qui p nulla cā ſe illi loco penali deputatuz aſſeruit. niſi q̄ i illa cā diſſenſiōis pl⁹ iuſto ſenſit. Et addidit. Queſo te p me dñm depcare. atq̄ in hoc cognoſces q̄ exaudit⁹ fueris. ſi hic rediēs me non inueneris. qui cum pro eo oraſſet. atq̄ poſt paucos dies

reūsus illuc fuisset, ꝑdictū pascasiū minime inuenit. Quā gratū sit defunctis pro eis orare vel alia suffragia facere oñdit ꝑ hoc exemplū, quidā de more babebat cū transiret ꝑ aliqō cimiterū dicere semp de profundis ꝑ defunctis. Cū autē quadā die ab inimicis insequeret⁊ fugeret ꝑ cimiterū quoddā, subito defūcti quoꝝ corpa ibi reꝯescebāt surgētes cū instrumentis sue artis invita ipm viriliter defenderunt⁊ inimicos protinus fugarūt.

Septimū purgato .§. VIII

riū est qō ōr sancti patricij, qō boies intrātes certis modis dū hic viuūt purgant de pctis suis. Et videt fieri ista purgatio ex pena maximi terroris⁊ horroris eoꝝ, que vidētur in illo loco purgatorij erga eos fieri imaginarie, potꝰ cū in rei veritate. Videt ei eis ꝙ ad illō intrant dū ibi morātur, ꝙ in igne ardeāt⁊ ꝙ demones eos cū lanceis igneis vel verubꝫ trāsfodiant vncinis ferreis euiscerāt⁊ hmōi, cū tñ corpa integra remaneāt⁊ inde sustinēt magnū timorē⁊ dolorem vt aperte eis cōueniat illud Job. xl. ca. timore territi purgabūtur. Circa qō sciendum, vt legit in vita patricij Iste scūs patricius missus fuit ad ꝑdicādū in hiberniā que ōr esse in extremis terre habitabilis. Cūcq populū illū vt duxꝫ nō posset ꝙuertere, nec cōminatōibꝫ nec pmissiōibꝫ flecterētur, orāti ei ꝑ hmōi oñt ei dñs fossam rotundā ꝑm circulū quē baculo suo in ēra fecerat, declarās ꝙ q̄ intraret in illā⁊ ꝑ vnā diē⁊ noctē remaneret, purgaret a peccatis cōmissis. q̄ patricius iuxta dictā foueā fieri fecit abbatiā q̄dā in q̄ monachi deo seruiebāt. Et illi monachi instruebāt volētes intrare purgatoriū illō, qd eos facere oportet ꝑ ꝑparatione ad hmōi. Ad quē locū multi intrātes egressi retulerūt multa ab eis visa propē q̄ aliꝫ ꝙūsi sunt Et q̄ dā magister Johānes lector parisiēsis referebat in suis lectōibꝫ vidisse quēdā q̄ dicebat fuisse in purgatorio illo, q̄ de nullo qō viderat in mūdo gaudere potuerat vel ridere, cui amara videbātur delectabilia mōi qui inē viuos q̄si mortuꝰ videbat. Narrat ātin li. de septē donis, qō tractū fuit de legēda btī patricij. ꝙ q̄ dā miles flagitiosissimꝰ missus fuit ad q̄ndā eps. cui cū ꝓfessus eēt enormia pctā sua, ⁊ eps daret ei certaz penitentiā. Excusabat se ille dicēs nō posse illā adimplere nec de elemosinis nec de ieiunijs, nec etiā oratiōnibus. Tūc eps ad eū, Et q̄ nō vis facere aliquā penitentiā vadas ad dñm tuū diabolum Cōfusus in se miles, ⁊ ad cor reuersus dixit epō, vt daret ei ꝑ penitētia, ꝙ intratet purgatoriū scti patricij. eps āt misit eū ad abbatē q̄ custodiebat⁊ claues bēbat spelūce illi⁹ purgatorij. Abbas āt cū monachis suis ꝑsuadebāt ei ꝙ potꝰ eligeret aliā penitētiā. Cū āt pmāeret in ꝓposito illuc intrādi. Pᵒ ieiuniū. xl. dieꝝ. orōes. ⁊ cōfessionē, instruxerūt eū ꝙ demonibꝫ occurrētibꝫ ei nō crederet, nec minis eorū nec pmissiōibꝫ crederet, vt a ꝓposito desisteret, alꝫ pire. Sꝫ in oī tormēto nomē iesu invocaret⁊ signū crucis si posset imprimeret, sic cū instructū ꝓcessionaliꝫ ad locū introducūt. Ingressus ergo audiuit tm̄ strepitū ⁊ vlulatū demonū ac si oīa elemēta ꝛcuterēt adinuicē. Post hec vidit maxiaz multitudinē habentiū aspectū horribilē in q̄dā prato Di ꝑsuadebāt sibi reuersionē pmittētes ei multa⁊ magna si reuerteret ad suos. Cū āt ille nullo mō assentiret in dicto prato igne succēso nudatū vestibꝫ in ignē ꝑiciūt cū furcis ferreis⁊ vncinis discerpētes. sꝫ inuocato noīe iesu⁊ crucis signaculo sibi impsso, ignis ille extinct⁹ē. Exinde ducūt ipm ꝑ tenebras densissimas⁊ horribiles. in qbꝫ sentit ventū calidissimuz q̄ totū videbat eum ꝑfrare. Duct⁹āt ad oriētē cepit audire vulgi flet⁹ miserabiles. Campūcq latissimū vidit terminū nō hñtē. totū ardētē vt ferz cādēs Ubi vidit infinitā multitudinē manibꝫ affixoꝝ⁊ pedibꝫ. vētres hñtiū deorsum⁊ dorsa sursum. Di ꝑ doloribꝫ vi debāt terrā mordere cū dētibꝫ. Alij clamabāt pce pce. Et tūc demones currētes sup eos grauiꝰ flagellabant. Cū his igit dictū militē iungūt⁊ affligūt. Sꝫ inuocato iesu ad finē cāpi illesum se inuēit. Post hec ducūt eū ad aliū campū eq̄lis magnitudinis. vbi vidit silr boies affixos sꝫ supinos q̄ bēbāt ignitos ꝑpētes voluētes eos sup vētres⁊ brachia⁊ capita eoꝝ⁊ pectora⁊ horribiles buffones q̄ ignitis aculeis videbant extrahere eoꝝ viscera, silr⁊ dētibꝫ q̄ eiulabāt miserabiliꝫ. Et ꝑ os trāseūtes demōes flagellabāt. deīn ducūt militē ad tertiū campū, q̄ plenꝰ erat boibꝫ vni uscq sexꝰ q̄ affixi erāt clauis candētibꝫ ꝑ totū corpus Di ꝑ dolore clamare nō poterāt. sed suspirare modicū. sicut q̄ laborāt in extremis. Et de his fecerunt demones⁊ de militeꝫ de prioribꝫ. Ad q̄rtū vero cāpū ducit miles plenū multis ignibꝫ. vbi erant oīa genera tormētoꝝ q̄ excogitari pñt. Alij ibi suspendebant catbenis igneis⁊ sulphureis Alij ꝑ pedes. alij ꝑ manꝰ alij ꝑ caput. alij vncinis ferreis pēdebāt ꝑ vngues alij ꝑ oculos⁊ ꝑ alia mēbra torq̄bant⁊ vrebant. alij metallis bullientibꝫ. alij in sartagine frigebāt. alij veru assebant. Postremo dū ducūt eū ad domū cuiꝰ finis ñ videbat q̄ plena erat foueis rotūdis plenis metallis bullientibꝫ⁊ boibꝫ vlulātibꝫ in qbꝫ alij babebāt vnū pedē. alij duos alij vsq̄ ad genua. alij vsq̄ ad trē. alij vsq̄ ad pectꝰ. alij vsq̄ ad collum. alij vsq̄ ad oculos trāseūtes ꝑ hꝰ domū demōes militē torquebāt cū alijs. sꝫ inuocato iesu liberabat. demū duxerūt eū ad fluuiū sulphureū⁊ ignē sub q̄ dicebāt eē infernū, in q̄ erat pons artus⁊ arduꝰ⁊ ita ꝙgelatꝰ⁊ lubricus. vt etiā si latissimꝰ fuisꝫ vir aliqs stare vel ascēdere potuisset ita artus vt vir ī eo pedē ponere potuisset Inuocato āt noīe iesu meliꝰ⁊ meliꝰ ꝑ eū ascēdere potuit. ⁊ demones ad pedē remānerūt. fluuiꝰ āt plenus videbat diūsi generis draconū⁊ serpentiū. Cūcq eēt in summo pōtis tātus clamor exiuit de fluuio vt vix stare posset. Sꝫ inuocato iesu libere trāsiuit. Hoc āt trāsacto vidit pratū ameniss̄imū diuersi generis florū plenū⁊ odoꝝ. Et post hoc ciuitatē cernit pulcerimā muꝝ habentē diuersis lapidibꝫ ꝓciosꝫ fulgētem⁊ de porta eiꝰ exiuit odor mirabiliꝫ ad cuiꝰ afflatū ita fuit recreatꝰ. ꝙ videbat ei nullū dolorē fetorē vel laborez sensisse in ꝑteritū. Huic obuiā aduenerūt ꝙueticla speciosissimoꝝ boim. q̄ introduxerūt eū in ciuitatē illam. Splēdor āt maximꝰ desup sup habitātes descendebat de celo. q̄ in exēminabili gaudio suauitatez dulcedine ꝑfundebant⁊ reficiebant ita ꝙ nec victu nec alio indigeret. Ab angelis autē sanctis dictuz est ei ꝙ reuerteret per loca per que venerat ad suos. ⁊ cuz nimis timeret, confortauerūt eum ꝙ secure ꝓcederet

¶ Capitulū Nonū

nullūcꝫ ei ipedimētū demões vel molestiā inferrent. Qđ᷑ facrū est nil sentiēs in reditu molestie vel terro/ris. Mane igit scđe diei hora q̄ intrauit reū sus ē ad portā᷑ ibi inuēit abbatē᷑ monachos q̄ eū introduxe rāt. narrauit egressus q̄ viderat. Et q̄diu vixit ama/rissime afflixit se.

¶ Qđ timendū est finale iudiciū᷑ de certitudine eꝰ et causa. ¶ Lapl'm nonum.

Certum valde timēdū

est oim final' diiudicatio. Amos. iij. Leo rugiet ds nō timebit Leo de tribu iuda q̄ vicit diabolū xp̄s q̄᷑ si tacuit in pr̄io aduētu sustinē do nr̄a mala᷑ maxias iniurias cū patia᷑ hūilitate ñ silebit in scđo. sed q̄si rugiet vt leo. oñdēs suā potētiā ᷑ maiestatē᷑ in iudicādo seueritatē. Et iō ds nō time bit. Ego ait Iero. q̄tiēs diē illū. s. iudicij̄ cōsidero. to/tus ꝓtremisco. Sz bñ oēs q̄ timēt dñm. nō q̄ncꝫ timore q̄ nō seruili. sed initiali vel filiali. qđ oñdit ta lem timorē hr̄e eos. q̄ ambulāt in vijs eiꝰ. i. in obser/uantia mādatoꝝ eiꝰ. Futuꝝ esse finale iudiciū mūdi in q̄ xp̄s venturꝰ ē iudicare viuos᷑ mortuos. iustos ᷑ pc̄ores. articulꝰ ē fidei vtz in simbolo. vñ᷑ necessariū ad salutē hoc sine hesitatōe credere. hoc scripture au/toritate theologica rōe. ᷑ sibille assertiōe mōstrat. be. Aug. in li. xviij. de ciui. dei refert. xv. ỹsus sibille de finali iudicio plene agētes. Judicij̄ signū tellus sudo re madescet. E celo rex aduenies p secula futurꝰ. scz in carne vt pñtē iudicet orbē. vñ deū cernēt incredulꝰ atꝫ fidel'. sic aie cū carne ardebūt q̄s iudicat ipse᷑.

Ratione huius finalis .§.I

et vniūsal' iudicij̄ assignāt theologi hāc fore vt q̄ead modū manifestata ē mūdo dei potētia i creatiōe rerū. sapia in gubnatōe mūdi. mia clemētia in icarnatōe et iustic. catōe ipioꝝ. ita etiā manifestet mōo iustitia dei. Hec ei iustitia marie ꝓmēdadilē reddit pncipē᷑ iu/dicēᷓ quelibz Unde ỹ Sap. i. Diligite iustitiā q̄ iudi/catis terrā Hec āt iustitia dei nūc nob ē valde occlta Nā cū iustitia dictet malos deꝑmi᷑ pūiri. bonos āt exaltari᷑ ꝑmiari. Videmꝰ āt vt plūmū ipios᷑ flagitō sos regrei mūdo. diuites eē. bonoribꝫ abūdare. Eē sctōs viros deūci. pauperes eē psecutiōes pati. varios cruciat᷑ vsqꝫ ad mortē ab iniq̄s innocēt ꝑpeti. Quā uis āt in morte iniq̄ puniāt. sine dubio i alio sec'o et iusti ꝑmia ex̄na recipiāt. hoc tñ nō ꝓstat nisi ipē recipiētibꝫ qđ meruerūt. ñ āt bis potissime q̄ vsanf i mōo Insup tūc recipiūt mali penā in aia solū. sic eē iusti gl'az. ñ āt q̄ ad corꝑ cū incinerek. ᷑ tñ coopatū ē corꝑ aie ad bonū᷑ malū Ut q̄ pateat oibꝫ q̄ ꝓnceps et rex oim sc'oꝝ deꝰ. iustissime mūdū gubnauerit. ᷑ rek buat oibꝰ ꝑm ea q̄ gesserūt i corꝑe. ꝑmiū vl' suppliciū ᷑ integral'r q̄ad aiaz᷑ corꝑ. Jō necessariū ē eē futuꝝ iudiciū i fine mōi i q̄ oēs de oibꝫ corā oibꝫ āgel'z hoī bꝰ a deo iudicabūt. Utriusꝫ testamti pagie huic co piose attestāt. In ps. xlix. inq̄t dd. Deꝰ manifeste veni et deꝰ nr̄ᷓ ñ silebit. Ignis i ospectu eꝰ exardescet᷑ i cir cūitu eiꝰ tēpestas valida. aduocauit celū desurſuz ᷑ tē/rā discernere ppl'm suū. Cōgregate illi scōs eiꝰ q̄ or/diauerūt testm̄ eiꝰ sup sacrificia Annūciabūt celi iusti cia eiꝰ qm̄ deꝰ iudex ē. hec ait b. aug. i. xx. de ci. dei de dño nr̄o ieſu dicta itelligim᷑ q̄ vēturꝰ ē iudicare viuos᷑ ᷑ mortuos. Uerꝰ ñ solū hō sz deꝰ vēiet mānifeste inē iustos᷑ iniustos iudicatur᷑ iuste. q̄ pus venit occlt᷑ iu dicād᷑ ab iiustis iiuste. Uenit occultꝰ vt añ iudicem starz tacēs. q᷑ sic agn᷑ corā tondēte se ñ apuit os suū Ueniet manifestꝰ vt etiā ō iudicibꝫ iudicet. Deꝰ nr̄ᷓ q̄ est verꝰ deꝰ quē colūt xp̄iani. ñ dij gētiū q̄ sunt demo nia ñ deꝰ Deꝰ nr̄ᷓ q̄ factꝰ ē nr̄. s. fr̄ p icarnatōz Nō ei pr̄ iudicat quēcꝫ ait ipe Jo. vi. q᷑ i būana spē ñ appebit quā ñ sumpsit. nec spūscūs q̄ nec ipe hō factꝰ ē. sz de us nr̄. filiꝰ i assumpta hūanitate appebit oibꝫ. ᷑ iudi cabit vt deꝰ cū pr̄ez spūscō. Et ñ silebit Aug. sup ps. Nō vēiet illud ēdꝰ flagellādꝰ exalapandꝰ. calamo i ca pite pcutiēdꝰ. crucifigēdꝰ sepeliēdꝰ. q᷑ hec oia pati po tuit occultꝰ deꝰ. s. i carne assumpta. sz vēiet manifestꝰ q᷑ cū ptāte magz maiestate vt coḡscak deꝰ. Nō ḡ silē bit occultās suā deitatē. Nūc āt silet sz quō silet q̄ q̄ti die clamat p scripkas. p pdicatores futuꝝ iudiciū p flagella ꝑm illō i alio ps. Dedisti metuētibꝫ te signi/ficatōz. vt fugiāt a facie arcꝰ. s. dīni iudicij̄ vt liberent dilecti tui Silet ḡ ait b. aug. ᷑ ñ silet Silet nē a iudi cādo finalr ñ silet admonēdo. nec eē a flagellādo Nā cū flagellat aliq̄s in ēra. admonitō ē nō dānatō. Si let ḡ a iudicio occultꝰ ē in celo adhuc inē pellat ꝑ no bis. patiēs est sup pc̄ores ñ exercēs irā. sz expectans pniaz. Qđ ḡ ad iudiciū vēiet seq̄ntia docēt Ignis añ ipz p̄cedet. Timeā᷑ ᷑ mutemur ᷑ ñ tiebim᷑. Ignē pa lea tieat. auꝝ q̄d facit. Est āt nūc i ptāte q̄ facias ne illō. qđ tevētuꝝ nolēte ē. ñ correctꝰ expiarſ. si possem᷑ frēs facere. vt dies iudicij̄ ñ vēiret. nec sic erat malevi uēdū. si ñ veniret ignis i die iudicij̄. ᷑ sola pc̄oribꝫ i/mineret sepatō a facie ōi i q̄libz eēt affluētia delitiarū ñ videtes a q̄ creati sē. ᷑ sepati ab illa dulcedie ieffa/bilivultꝰ eiꝰ i q̄libz eēnitate᷑ ipunitate pcti plāgere ō berēt. sz q̄d loq᷑ aut q̄bꝫ loq᷑ hec amātibꝫ pena ē nō ꝓtēnētibꝫ. q̄ dulcedinē sapie᷑ ỹitatſ vicūcꝫ sentire ce/pert. nouert qđ dico q̄nta pena sit tm̄mō a facie ōi se pari. q̄ āt illā dulcedinē nōdū gustauerūt. si nōdū desi derāt ōi faciez tieant vl' ignē. Supplicia ēreāt q̄ pre/mia ñ iuitāt. vile est tibi q̄ deꝰ pollicet. ꝓtremisce qđ miak Amplexarſ pctā tua᷑ delicias carnis tue. stipu lā ad te ogerſ vēiet ignis. ignis i ospectu eꝰ exardescet ñ erit ille ignis vt focꝰ tuꝰ. q̄ si manū mittere cogerer᷑. facere q̄cq̄d voluerit q̄ bꝫ mīak Minak iimicꝰ hō tā le ue malū᷑ facſ malū Minak deꝰ eēnū malū. ᷑ ñ facis bonū. vñ piget te. nisi q᷑ ñ credis. si credꝰ futuꝝ iu/dicū frēs bñ viuāꝰ. tps mie nē ē tps iudicij̄ nē erit. tē oīs arbor q̄ ñ facꝫ fructū bonū excidek᷑ i ignē mittek Ignis ait ps. xlvij. i ospcū eꝰ exardescet. ᷑ i circūitu eꝰ tēpestas valida Valida tēpestas vētilatura ē. ᷑ i tā mag̃ area. hac tēpestate sepabīk a scīs oē imūdū Nō mixta q̄dā tacz. Porro illa tēpestas q̄ndā sepatiōz fa ctura ē. In illa sepatōe fit q̄dā bonoz᷑ maloz distī/ctio. Aduocauit celū ō sursuz. s. deꝰ. celū. i. oēs pfōs viros secū iudicatos ō qbꝫ dixit i euāgel'. Vos q̄ re/liq̄stis oia᷑ secuti estis me i regeneratiōe vltia. i. vltia resurrectione oim cū sederit filiꝰ hois in sede maiesta tis sue sedebitis ᷑ vos sup sedē duodeci iudicantes xp̄ū. tribꝫ israel. p. xp̄ū. sedes. ꝑm Augusti. intelligik vni uersitas pfectoꝝ qui cū christo iudicabunt vt assel/sores. sicut p. xp̄ū. tribꝫ israel itelligik vniuersitas eoꝝ

Titulus decim⁹ quart⁹

q̄ iudicabūt a xp̄o. Aduocauit eos pfectos sensim se cū sessuros. z alios iudicatos. Et terrā. s. vocauit ad iudiciū alios videlz iudicādos. ita āt vocauit terram oēs. s. iudicādos discernere pp̄lm suū. i. ita vt discernat pp̄lm suū electos videlz suos a mal̄. deputatz ad penā. vel sic. vocauit sursuz celū q̄ad aias. terrā q̄ad corpa. s. pfectoꝝ. vocauit āt sursum. i. secū discernere pp̄lm suū. i. ita vt discernat pp̄lm suū diiudicare bonos a mal̄. pp̄lm suū. i. fideles. Nā vt ait xp̄s Jo. iij. Qui nō credit iā iudicat⁹ ē. clara ē ei⁹ dānatio toti ecclesie. Cōgregate illi scōs ei⁹. vos. s. angeli q̄z mīstrio congregabūt añ eū oēs gētes. Alia trāslatio hz iustos ei⁹. q̄. s. exercuerūt opa iusticie. i. bona. elemosinas z alia bona opa. Cōgregate tres ipi deo. i. vt sint cuz eo ad dexterā. Qui ordinauerūt testm̄ ei⁹ sup sacrificia. i. q̄ disposuerūt z pleuerūt testamēta ei⁹ docuīta euangelica in q̄bꝰ disposuit z pmisit regnū faciētibꝰ elemosinas q̄ sunt sup sacrificia. i. magis accepta q̄ꝫ sacrificia corpalia qz mīam volor nō sacrificiū. i. vel q̄ ordinauerūt. i. ordiare ipleuerūt testamētū ei⁹. i. legē ei⁹ sup sacrificia. i. sup mītia elemosinaꝝ. Sūt ei pl̄a genera sacrificioꝝ spūaliū. Elemosine dicūt sacrificia ieiunia. z alia pia opa q̄ fiūt p̄opt̄ deū. Cōtritio ec̄ et opa bona inferiora dicūt sacrificia. p̄m illō sacrificium deo spūs ꝯtribulat⁹. Oro ec̄ hz illō. sacrificiū laudis honorificabit me. Nō āt ordināt testm̄ dei. i. legē dei in q̄ pmittit z legat hereditas supnoꝝ bonoꝝ p̄uāti bus eā. z tō nō dr testm̄. illi q̄ dāt z offerūt sacrificia elemosinaꝝ exterioꝝ omissis interioribꝰ elemosinis vt cōtritōe iuriaꝝ remissiōez hmōi. qz ñ ordiate ipleūt qđ mādat. z tō tales ñ congregāt inf scōs z iustos. vñ b. aug. in encheridiō. q̄ vult ordiate dare elemosinā p̄mitt⁹ dz a seipo iciper eā sibi dare. s. dolēdo de pctis z ꝯfitendo. Est ei elemosina op⁹ mīe verissime de q̄ ait saples. Miserere fili aīe tue placēs deo. de pe. d. iij. q̄ vult. Jtē b. aug. in. xx. de ci. dei. in q̄ p totū pbat finale iudiciū. c. xxv. sic ait ppheta. Malachias q̄z ā gel⁹ dict⁹ ē q̄ etiā esdras credit p̄m opinionē hebreoꝝ vt refert Hiero. iudiciū nouissimū ppheta dicit. Ecce venit dic dñs oipotēs. z q̄s sustinebit die introit⁹ ei⁹ aut q̄s ferre poterit vt aspiciat eū. Quia ipe ingredit q̄si ignis ꝯflatoriꝝ z q̄si herba lauāriū z sedebit cōflans z emūdās sicut auz z sic argētū. z mūdabit filios leui z fundet sup eos auz z argētū. Et erūt dño offerētes hostias i iusticia. z placebit dño sacrificiū iuda z hier̄lm sic diebꝰ p̄stinis z sicut ānis poribꝰ. z accedā ad vos in iudicio. z ero festis velox sup maleficos z sup adulteros z sup eos q̄ iurāt ec̄. z q̄ nō timēt me dicit dñs oipotēs. hec lra text⁹ ē p̄m septuagīta quā ponit b. aug. nrā āt trāslatio q̄ est Hiero. aliaꝝba cōtinet. lz sit eiusdē snīe. Qđ q̄ ōr q̄ sedebit ꝯflans z emūdās q̄si argētū dupl̄r p̄t intelligi p̄m b. aug. ibi qz vt de separōe q̄ sepabūt boni a mal̄. q̄ꝫ sepatoz ōr emūdatoz z colatoz sicut argēti z purgatoez p̄m lrām nr̄az sicut granū ōr purgari z mūdari qñ sepat a paleis z argētū z auz qñ sepat p ignē a scoria. Vel ec̄ p̄t itelligi q̄ad bonos tm̄ q̄ dicunt filij leui z iuda z hier̄lm q̄ boni. si q̄d defect⁹ erit i eis purgabūt p̄us in p̄nti vita. vel i igne illo iudicij si q̄d expiabile remāsisset in eis. z qđ ōr q̄ erūt offerētes in iusticia sacrificia. ñ intelligit de sacrificijs aliaꝝ. lz de seipis q̄ oīno mūdati ab oi pcto offerēt seipos ōo in holocaustū. i. i ignē dīni amoris trāsformādos. Et sic placebit deo sacrificiū iudeꝰ hier̄lm. i. eccl̄ie triūphātis sicut diebꝰ p̄stinis. i. sicut sacrificia mūda aīaliū offerebāt in lege ita oīno mūdi offerēt scti deo. vel sicut diebꝰ p̄stinis id ē sic in tpe innocētie in paradiso t̄restri a p̄mis pnti bꝰ. Enūerat postea. ppba q̄dā pctā q̄ abūdāt i pplis p q̄bꝰ z alijs oibꝰ venit ad iudicādū z puniendū malos. dicitq̄ se testē. qz testibꝰ nō egebit. z velocē qz et inopinato ei⁹ aduētu erit celerrimū qđ tardissimū putabāt a mal̄. vl̄ velocē dicit qz ipas ꝯuincet sine vlla plixitate p̄monis ꝯscias. p̄m illō apli. Cogitatiōibꝰ accusantibus aut excusantibꝰ seu defendētibꝰ. in die q̄ iudicabit deꝰ occulta hoīm. Sic g̃ dñs futurꝰ ōr testis velox. cū sine mora revocatur⁹ ē in mēoriā. vnde ꝯuincat punitatq̄ ꝯsciam. Idē malachias i fine libri sui cū admonuisset vt memisset legis moysi. qm̄ punidebat eos m̄lto adhuc tpe ñ eā spnalr. sicut oportuerat accepturos ꝯtinuo subiecit. Ecce ego mittā vob belyā tesbitē. añq̄ veniet dies dñi magn⁹ illustris q̄ ꝯūtat cor p̄ris ad filiū z cor hoīs ad p̄ximū suū ne forte veniēs p̄cutiat t̄rā penit⁹ p̄m septuagīta ē hic text⁹. be. aug. z hūc belīā magnū ppheta. exposita sibi legevltio tpe añ iudiciū iudeos in xp̄m vez eē credituros celeberrimū est i p̄mōibꝰ cordibusq̄ fideliū Jpse ñ imerito añ aduētū iudicis salvatoris spalr eē venturꝰ. q̄ nūc etiā viuere credit. Cū venerit g̃ exponēdo legē spūalr quā nūc iudei carnalr sapiūt ꝯuertet cor p̄ris ad filiū. i. cor patz ad filios. Nā posuerūt septuagīta singulare nūez p pl̄i. z ē sensus vt etiā ipi filij sic intelligāt legē. i. iudei quēadmodū p̄res eoꝝ. i. ppbe intellexerūt i q̄bꝰ eratz ipe moises. Sic ei cor patz ꝯuertet ad filios. cū intelligētia patz pducet ad noticiā filioꝝ z cor filioꝝ ad p̄res. dū in id qđ senserūt illi ꝯsentiūt z isti. z cor hoīs ad p̄ximū suū. Sūt ei inē sevalđ p̄me iūcti p̄res z filij. Daniel q̄z ppba ca. vij. locutus ē de q̄tuor bestijs variis. s. leena. vrso. pdoꝝ q̄rta dissili alijs q̄ hēbat cornua. x. iter q̄ ortū est cornu p uū a cuius facie euulsa sunt cornua tria ex illis. x. q̄ bestie q̄tuor significāt q̄tuor monarchias mūdi. vt refert b. Aug. xx. de ci. dei allegās Hiero. sup danielē. videlz assyrioꝝ p̄ia ꝑsaꝝ z medoꝝ p secūda. grecoꝝ p tertia romanoꝝ p q̄rta. z cornu quū antixp̄m. decē aūt cornua nō significāt. x. reges illi⁹ monarchie. lz pon⁹ divisiones ei⁹ in. x. regna. p⁹ cornu illō quū significans antixp̄m. describit aduētū ad iudiciū oīdēs iudiciū fieri a dei trinitate q̄ significat in antiq̄ diez. lz manifestatō iudicis ad oēs a xp̄o. s. i būanitate assumpta. de q̄ postea ōr. Ecce i nubibꝰ celi vēiebat q̄i filꝰ hoīs z vsq̄ ad antiquū diez puenit z dedit ei p̄tatez z honorē z regnū ꝛc. Et m̄lta ōr de antixp̄o ibi z i ca. vij. z in ca. xij. Quāuis āt testionia veteris testamēti inducta ināt b. Aug. vbi supra priora sint tpe noui testamēti testimonia pponenda sunt dignitate. quoniā illa vera pconia noui z veteris testamēti scripture sunt cōmunes nobis xp̄ianis z hebreis. Licet ipsi hebrei falso intelligāt z exponāt. dicta vero noui testamti. propa sunt xp̄ianis. Oēs euāgeliste referunt dīm xp̄m in euāgelijs p̄nūciasse futuz finale iudiciū sub diūsis documētis z paboł. Nā enāgelista Matb. c. xxiij. z ca. xxiij. diffuse loq̄t de iudicio futuro. z inter

cetera. c. xv. ait. Cū venerit filius hois in sede maiestatis sue z oēs angeli eius cū eo, tūc sedebit sup sedē maiestatis suez cōgregabūtur añ eū oēs gētes zc. vbi ponit sentētia pro electis dei de q̄ ōr. Venite bñdicti patris mei pcipite regnum zc. Et postea sñia ō malos. Discedite a me maledicti zc. Et in euāg. Lu. xxi. erūt signa in sole luna z stellis zc. Tūc videbūt filiū hois venientē in nube cū prāte magna zc. Et Mar. xiij. post signa pcedētia. z Jo. vi. ait xps. Venit hora z nē est qñ mortui. s. in aīa audient vocē filij dei. s. in pdicatōe. z q̄ audierint viuēt, audierit. i. obedierint viuēt scilz vita grē zc. Et paulo post. z potestatē dedit ei iudiciū facere. q̄z filius hois est. Nolite mirari hoc. quia venit hora in qua oēs qui in monumētis sunt audient vocē filij dei. Et procedēt. qui bona fecerūt in resurrectōem vite q̄ vero mala egerūt in resurrectiōez iudicij. i. dānatōis. Petrus ꝓnceps apl̄oz in. ij. canoñ c. iij. de hoc sic ait. Venient in nouissimis diebꝫ in deceptōem illusores iuxta propas cōcupiscētias ambulantes dicētes vbi est ꝓmissio aut aduētus ei⁹. Et q̄ enī patres dormierūt. sic oīa pseuerant ab initio creature. z infra. Nō tardat dñs promissis. sed patienter agit propē vos. nolēs aliq̄s pire. sed ad penitētiā reuti oēs. Aduenīet āt dies dñi sicut fur in q̄ celi mgno impetu trāsiēt. elemēta vero caloze soluent. terra vero z q̄ in ipsa sunt oīa exurent. Cū hec igit oīa dissoluēda sint. qles oportet nos esse in sctis ꝯuersatōibꝫ z pietatibꝫ expectātes z properātes in aduētu ōi z dñi nostri iesu xpi. Sicut z carissim⁹ frater nr̄ paul⁹ ꝑm data sibi sapiam scripsit vob̄ in oibꝫ epl̄is. Paul⁹ vero apl̄s. ij. ad Thessal. ij. ait. Rogam⁹ vos frēs p aduētū dñi nr̄i iesu xpi vt nō cito moueamī a vro sensu neq̄ terreamini neq̄ p spm̄. neq̄ p sermonē. neq̄ per epl̄am tanq̄ p nos missaz. q̄si instet dies dñi. Ne q̄s vos seducat ullo mō. qm̄ nisi venerit dissensio primū z reuelat⁹ fuerit hō pcti filius pditiōis. q̄ aduersat z extollit sup oē q̄ dr̄ deus. aut q̄ colit. ita vt in templo dei sedeat tanq̄ sit deus. nō retinetis q cuz eēm apud vos hec dicebā vob̄. Et nūc q̄d detineat scitis. vt reuelet in suo tpe. Nā misteriū iā opat iniq̄tatis tātū. vt q̄ tenet nūc. teneat. donec de medio fiat. z tūc reuelabit ille iniqus quē dñs interficiet spū oris sui. z destruet illustratōe aduent⁹ sui. cui⁹ est aduēt⁹ ꝑm operationē sathane. in oī virtute z signis z prodigiꝭ mendaciꝭ b. Aug. hec verba inducēs. xx. li. de ci. dei ait Nullū dubiū est eū de antixpo dixisse. diez iudicij. Nūc ei appellat diē dñi nō esse ventuz nisi prior ille venerit. sz in quo tēplo sit sessurus incertū est. vtrū in illa ruina tēpli q̄ a salomone rege ędificatū. an in ecclesia. Vñ nōnulli nō ipm principē. sed vniūsum q̄ dāmodo corp⁹ ei⁹. i. ad eū pertinentē hoim multitudinē simul cū ipo suo principe. hoc loco intelligi ātixpm voluit. quod autē ait. Jā misteriū opat iniq̄tatis tantūmodo q̄ tenet. teneat zc. Ego prorsus q̄d dixerit me fateor ignorare. Suspitōes tñ hoim q̄s vel audire vel legere potui nō tacebo. Quidā putāt de imperio dictū fuisse romano. z propterea paulū apl̄um nō apte scripsisse ne calūniā videz icurreret q̄ romano impio male optauerit. cū sperarek eternū. vt ī hoc q̄ dixit Jā misteriū opat iuiq̄tatis. neronē intelligi voluerit. cui⁹ iam facta veluti antixpm videbāt Unō nōnulli ipm resurrecturz z fatuz antixpm suspicātur Alij vero nec occisum putant. sed subtractū potius vt putarek occisus z sic occultari donec reuelek in suo tpe. z restituak in regnū. Sed multū mihi mira est ꝑsumptio tanta opinantiū. Illō āt q̄d ait apl̄s tantū qui mō tenet. teneat. donec de medio fiat. nō absurde de ipso romano impio credik dictū tanq̄ sit dictū tantū. qui mō impat. impet donec de medio fiat. i. ō medio tollak. Et tūc reuelabik iniqus quē antixpm significari nullus ambigit. Alij vero z q̄d ait quid detineat scit̄. z misteriū iniq̄tatis. nō putant dictū nisi de malis z fictis q̄ sunt in eccl̄ia. donec pueniant ad tm̄ numez. qui antixpo magnū pp̄lum faciāt. z hoc esse misteriū iniquitatis. q̄z videk occultū. Nortari āt apl̄m fideles vt in fide quā tenēt tenaciter pseuerent dicēdo. tm̄ q̄ modo tenet teneat. donec de medio fiat hoc est donec extat de medio ecclesie misteriū iniq̄tatis. q̄d nunc occultū est. Alij q̄ sic alij sic apl̄i verba cōiecturat. hoc tm̄ eū dixisse dubium nō est. Nō venit xps ad iudicādum. nisi ꝑus venerit antixps ad seducēdos pp̄los ī aīa. Cui⁹ aduēt⁹ erit ꝑm opatiōz sathane in signis z prodigiꝭ mēdaciꝭ. hec b. Aug. ibidem.

Circa finale iudicium .§. ii

de quo vt dictū est. vtriusq̄ testamenti pagina copiose loquit. videnda sunt septem.

Signorum premonstratio.

Mundi per ignem conflagratio.

Omniū ad iudicium citatio.

Judicis ad cunctos manifestatio.

Assessorum cum eo associatio.

Accusatorz z restium multiplicatio.

Sententie irreuocabilis prolatio.

Quantū ad primū ps̄. Dedisti metuentibꝫ te significatiōem. vt fugiāt a facie arcus vt liberent dilecti tui Arcus est finale iudiciū. ex q̄ deus sagittas mortis extendit emittet manifeste ī reprobos. Nūc autē vt aīt alio ps̄. dō. Arcū suū tetēdit p scripturas manifestādo. z pauit illū prepando cruciat⁹ penaz z posuit ī eo sagittas mortis Jn arcu ē funis mollis infra z lignum duz s. funis mollis est ōina clementia. q̄ ad boies inclinak penitētes ad pcendū. z pmanentes in pctis ad expectādū eoz ꝑsuersiōe. q̄ clemētia flectit ad se lignū duz seueritatis ōine iusticie. Sz q̄nto magis funis trahik z inclinat lignū. tāto inde sagitta emissa vehemētius vulnerat. vñ apl̄s ad Ro. ij. Ignoras q̄m benignitas dei ad pniam te adducit. ꝑm āt duritiā tuam z ipenitēs cor thezaurizas tibi irā in die ire z reuelatōis iusti iudicij dei q̄ reddet vnicuiq̄ ꝑm opa sua Et Piero. Moderatō dei ac pietas solū nr̄m reditū q̄rit ac nos cupit lōga sua bonitate saluare. Q̄ō si nō ꝯtimur. si duri colli sum⁹. sivsq̄ ad mortē ī mal⁹ pseueram⁹. assidue peccātiū nō miserek de⁹. d. xciij. dia coni. imo graui⁹ punit. Vñ vale. maxi. Lento q̄dem gradu ad vindictā sui ōina procedit ira. tarditatēq̄ supplicij grauitate ꝑpēsat. Dedit q̄ de⁹ significatōz. i. signa mlta. terribilia magnaz tribulatōnū q̄ pcedūt finale iudiciū. q̄ ex sui terroris magnitudine valeāt illud sine fine malū. s. ek̄ne dānatōis nūciare Dedit āt metuentibꝫ deū. q̄z illi tm̄ inde vtilitatē sue emēdatōis trahūt. vñ liberēk dilecti sui. Nam mali ex flagellis

Titulus decimusquartus

deteriores fiũt. vt pharao qui cũ plura signa videret terribilia. nõ fuerit conuersus. demũ ab aquis submersus fuit cũ suis. Et iõ dñs ac redẽptor nr. inqt btus Greg. piuri mũdi mala pcedentia denũciat. vt minus pturbẽt venientia cũ fuerint pscita. Min⁹ eni iaculat feriũt que puident. Et vt dicit b. Tho. in. iiij. d. xlvij. Ad dignitatẽ iudiciarie potestatis ptinz habere aliq̃ indicia q̃ ad reuerentiã z subiectõz inducãt. Et ideo aduentũ xpi ad iudiciũ cũ veniat in forma gl'iosa multa signa pcedẽt. vt corda hoim in subiectiõem venturi iudicis inducant. z propẽ timores ad iudicium pparent hmõi signis omoti. Juxta illõ Eccliast. xvij. ca. Añ iudiciũ parat iusticiã. Añq̃ ei de aduẽtu suo ad iudiciũ loquat. Lu. xxi. pmittit di. Erũt signa in sole z luna z stellis z in terris pssura gentiũ pre cõfusione sonit⁹ maris z fluctuũ arescẽtiu hoiu p timorez expectatõe. que supueniẽt vniuerso orbi. Naz z virtutes celoz cõmouebũt. Ubi ponũt septẽ signa pcedẽtia iudiciũ. Primũ est signũ in sole Et qõ seu q̃ le sit istõ signũ declarat Mat. xxiiij. c. dicẽs Sol obscurabit z Johã. Apo. vi. Sol fact⁹ ẽ niger vt sacc⁹ cilicin⁹. quo ad lrãm Maior erit obscuratio sol q̃z solita naturaľ. sicut ei pfamilias moriẽte tota familia eius induit nigro. ita tũc hoie deficiẽte q̃ad vitã istaz tpalem. sol luie suo minuet nobis subtrahẽdo osuetã lucẽ. quasi ipi opatiẽs doleat Ul'etiã qz maiori luce aduenieẽte in aere isto sole iusticie xpo cedet vt minor lux solis materiaľ. Moraľr impiũ romanũ significatũ p solẽ obscurabit. qz p⁹ multas sui diuisiões vilificabit. z q̃si ad nihilũ deducet. qõ figuratũ est per solẽ qui reũsus est retro p decem lineas in horologio achas regis. i signũ pfecte sanatõis ezechie z liberationis ppli dei. s. de manibz inimicoz. Sic impiũ romanoz reuertet retro. deficiendo a sua ptãte. x. lineis inq̃tũ minorabit diuisum in. x. reges seu regna q̃ nõ recognoscũt imperatorẽ vt supiorẽ. q̃ etiã signat per x. cornua orta in capite illis fere singularis vnde postea ortũ est cornu paruũ qõ facit bellũ sanctis significãs antixpm. Obscurabit etiã sol aliter. qz. s. sol iusticie xps dei noster. qi occult⁹ erit quo ad claritatẽ fidei de ipso q̃ pus erat manifesta. Scdm signũ erit in luna. Erũt aũt signa in sole z luna. Et qõ signũ sit illõ exprimit Joel. ij. vbi dr. Luna conuertet in sanguinẽ. anteq̃ veniat dies dñi magn⁹ z horribiľ. scz iudiciũ. Cui cõcordat q̃ ait Jo. apoca. vi. dicẽs. Et luna tota facta est sicut sanguis. Quantũ ad literã põt dici. q̃ luna obscurabit Et qz pm astrologos eclipsis seu obscuratio sol z lune nõ pt esse simul. ideo dicendũ pm b. Tho. in. iiij. q̃ vel erit hoc diuinis tpibz vel si simul dei virtute supnaturaľr. vel fiet in illo tpe appropinquãte finali iudicio aliq̃ inusitata impssio in aere circa lunã vt videat tota sanguinea. ad significandũ q̃ ecclesia significata p lunã (qz a xpo illuiaľ sicut luna a sole) erit tota sanguinea ex eo. q̃ qui erũt in ea fideles nũeroz merito. materiali gladio occident ad instar delibrz satellitiu antixpi. Etiã illi duo sanctissimi viri enoch z helias q̃ de paradiso terrestri mittent ad pdicandũ cõtra antixpm occident z fundet sanguinẽ suum Ut bẽ Apo. xi. Fideles vero q̃ erãt in ecclesia numero tantũ. qui scz dicebant xpiani. totaľr debunt se voluptatibz vitijs mundi. Et sic in eis luna ecclesie erit sanguinea. Nã sanguis significat petã pm illud pbã. Libera me de sanguinibz de⁹ de⁹ meus. i. de peccatis. Et aliꝰ propheta. Sanguis sanguinẽ tetigit. i. peccatũ peccato additũ est. Et q̃ in illo tẽpe erunt sic hoies valde vitijs diditi. hoc oñdit xps in euãge. pm Lucã dicẽs. Filꝰ hois veniẽs in terrã. s. ad iudicãdũ putas inueniet fidẽ in terra. q. d. modicã z q̃si nullam. Et in euãge. Mat. qm̃ abũdauit iniqtas refrigescet caritas multoz. Aplus aute ponit pticularia vitia q̃ tũc magis abũdabũt. dicens. ij ad Thimo. iiij. In nouissimis diebz instabũt tpa piculosa. Erũt hoies seipsos amãtes. cupidi. elati. superbi. blasphemi parẽtibz inobedientes. ingrati. scelesti. sine affectõe. sine pace. criminatores. incõtinentes. immites. sine benignitate. proditores. proterui. tumidi. voluptatũ amatores magisq̃ dei. hãtes q̃dẽ spẽm pietatis. fortutẽ ei⁹ abnegãtes. Et hos deuita. Et in alia epla ait. In nouissimis tpibz recedẽt quidã a fide. attendentes spiritibz erroris z doctrinis demoniorz. ꝛc. Tertiũ signũ erit in stellis. Erũt signa in stellis. Et q̃ signa sint. dicit aliꝰ euãgelista. videlz stelle cadẽt de celo q̃tũ ad literam. Stelle hic dicũt asubz or asub q̃dã ignea impssio in aere q̃ hz similitudinẽ stellaz. que cũ apparẽt. pm locutionẽ vulgi dicũtur stelle cadere de celo. que q̃dẽ impssiones ignee tũc magis multiplicabũt ad terrorem maloz. Uel dicũt stelle comete. q̃ tũc magis apparebũt. z a naturalibz or hmõi apparẽtes stelle significare magna excidia z mortes magnoz virorz. Et hec erunt signa q̃ doctores ecclesie q̃ dicũtur stelle pm illud Dan. xij. Qui ad iusticiã erudiũt plurimos quasi stelle in ppetuas eternitates. Di cadere dicũt. vel qz deficiẽt a fide ecclesie q̃ celũ or. vel qz recedẽt a studio sacre scripture q̃ celũ or. vacãtes studijs gẽtiliũ poetaz z philosophoz. Cõtra quos inuehit b. Hieroñ. Sacerdotes dei ait videm⁹ omissis euãgelijs z pphetis. comedias legere. bucolicoz versuũ verba cãtare tenere virgiliũ in manibz. z qõ in pueris est necessitatis crimẽ. in se facere volũtatis di. xxxvij. sacerdotes Et iõ qz ignorãtes erũt scripturaz de facili quincẽ pdicatoribz antixpi fallo scripturas exponẽtibz. qbz rndere nõ poterũt. Quartũ signũ erit in terris pssura gentiũ. Qualis ãt pssura ipe xps declarat in euãgel. pm Mat. c. xxiiij. dicẽs. Surget gẽs ptra gentẽ. z regnũ aduꝰus regnũ. s. p bella z erũt terremot⁹. pestilẽtie. z fames p loca initia doloz hec. q̃uis ãt ista. pugne. terremot⁹ z hmõi. fuerit a principio generis hũani diuersis tpibz. tñ tũc tpis magis ualescẽt pm quaz mẽsurã crescẽtia vicinũ aduentũ ad iudiciũ denũcient incertũ b. Tho. in. iiij Nec etiã pdixit lõge añ azarias propheta occurrẽs aza regi iuda reuertẽti a plio cũ magna victoria dicẽs. ij. Paral. xv. Dñs vobiscũ qz fuistis cũ eo. Si q̃sieritis eũ. inuenietis. si aute dereliq̃ritis eũ. derelinquet vos. Trãsibũt aute multi dies in isrl. absq̃ deo vero absq̃ sacerdote. absq̃ doctore z absq̃ lege. Cũq̃ reuersi fuerit in angustia sua ad dñm deũ isrl. z q̃sierit eũ. inueniẽt Jn tpe illo nõ erit pax egredienti z ingredienti. sed terrores vndiq̃ in cunctis habitatoribz terraz. Pugnabit ei gẽs ꝛ gentẽ. ciuitas ꝛ ciuitatẽ. qz dñs cõturbabit eos oi angustia. Et q̃d pz q̃ loq̃t de tpe vicino fine mũdi. Quitũ signũ erit p ꝛfusione sonit⁹ maris z fluctuũ. Quidam

¶ Capitulū xi

circa hoc extimāt q mare cum magno fragore peri/
pit a pristina qualitate. ꝑm illud Apoc. xxi. Et mare
iam nō est. s. non q nō maneat in substantia sua. sed
in alia q̄litate. Uel ꝑm alios erit magn⁹ sonitus z tu
mor aq̄ę q̄m nō sine magno murmure. xl. cubit̄ su/
p mōtes eleuabit̄ z postea depmet vltra solitū. vt ꝑm
b. Greg. noua z inaudita mar̄ fluctuū pturbatō erit
Hiero. autē refert se repisse in annalib⁹ iudeoꝝ nō so
lū de hui⁹ signo sonit⁹ maris. sed z alia. Ponit enī. xv
pcedētia iudiciū. vtq̄ āt ꝯtinuo vel inꝯpolata nō exꝑ
mit. Pria q̄ die eriget se mare. xl. cubitis sup altitudi
nē montiū. stans in loco suo q̄si mur⁹. Scda die tā
tū decrescet. vt vix possit videri. Tertia marine belue
apparētes supvndas maris dabunt mugit⁹ vsq̄ ad
celū. Quarta ardebit mare z aq̄ eius. Quīta arbores
z herbe dabūt rorē sanguineū. Et ꝑm alios. etiā oīa
volatilia celi cōgregabūtur in cāpis nō gustantia ne
q̄ bibētia. sed formidātia vicinū interitū. Sexta ful/
mina ignea surgēt ab occasu solis vsq̄ ad ortū eius.
Septīa lapides adinuicē collidētur. z in q̄tuor ꝑtes
scindent. Octaua fiet terremot⁹ generalis adeo ma/
gn⁹. q̄ null⁹ hō vel aīal stare poterit. sed in terrā cadēt.
Nona equabit̄ terra z mōtes oēs z colles in puluerē
redigētur. Decima extibūt hoies de cauernis q̄i amē
tes. nec mutuo sibi loqui poterūt. Undecīa ossa mor
tuoꝝ salient de sepulcris aptis monumētis cunctis.
Duodecima cadēt stelle de celo. modo tñ q̄ dictū est
scz q̄ cometes apparebūt magne z multe ipressiones.
Tredecima morient viuētes vt resurgāt cū mortuis.
Decimaq̄rta ignis oīa elemēta ignefaciēs purgabit
In decimaq̄nta resurgēt oēs mortui ad iudiciū. De
his tñ signis dicit b. Tho. in. iiij. q̄ō Hieronim⁹ nō
asserit. refert q̄ō legit. z dicit q nō bñt multā rōez veri
silitudis. Sextū signū erit. arescētib⁹ hoib⁹ p timore
z expectatōe q̄ supueniet vniuerso orbi. Arescere di/
cūtur hoies corpal̄r. q̄si cōsumpti p terrore signoꝝ et
tribulationū. Spūal̄r ꝯo arescēt deficiētes ab hūore
gr̄e propē ꝓsecutōez antixp̄i. Sicut z semē ortū super
petrā caloze sol̄ aruit. q nō hēbat humorē. Lu. viij.
Erit ei tūc tal̄ tribulatio q̄lis nō fuit ab initio mūdi
nec futura est. ait saluator nr̄. Q̄ō futura sit ꝓsecutio
antixp̄i maxia añ diē iudicij oēs doctores dicūt pci/
pue b. Aug. in. xx. lib. de ci. dei de q̄ ipse saluator ait
Joh̄. vi. Ego veni in noīe patris mei z nō me recepi
stis. Alī⁹ veniet in noīe suo. s. antixp̄s gl̄am suā q̄rēs
illū suscipietis. s. añxp̄m. De eo hēt Prou. xxx. vbi ꝺr
Tria sunt q̄ bñ gradiūt̄ z q̄rtū q̄ ꝺ incedit felicit̄ Leo
fortissim⁹ bestiaꝝ ad nulli⁹ pauebit occursum. Gall⁹
succinct⁹ lūbos z aries. nec est rex q̄ resistat ei. Et qui
stult⁹ apparuit postq̄ eleuat⁹ ē in sublime. Si enī in
tellexisset ori suo manū ꝑposuisset ꝑm b. Greg. i moral̄
Leo fortissim⁹ significat xp̄z cū apl̄is z martiribꝫ q̄s
nō potuit supari aliq̄s tyrann⁹. nullū timētes. Gal/
lus succinct⁹ lūbos fuerūt scī doctores eccl̄ie q̄ succi/
cti fuerūt abstinētia z ꝯinētia z vt gall⁹ vocē dederūt
in nocte z tenebris hereticoꝝ p̄dicatōis z docēne. Ari
es q̄ est dux gregis ouiū. sunt rectores eccl̄iaꝝ iusti z
scī. q̄ resistebāt rectoribꝫ laicis p⁹ bos stat⁹ q̄ bene. i.
virtuose vixerūt. sed q̄ q̄rtus qui nō bñ q. nō ꝯtuose. sz
feliciter gradit q̄m ꝓspat felicitate tpali. s. antixp̄s cū
suis sequacib⁹. Hic stult⁹ ꝺr q. pcōr maxim⁹. q̄ ita i
sublime eleuat. vt dicat se xp̄m. z coli se faciat vt de⁹
vt dicit apl̄us. ij. ad Thessal. ij. ꝓprie de antixp̄o lo/
quēs. Qui si intellexisset interitū sibi paratū. tacuiss̄
a tāta stultricia. Nā vt dicit ibi idē apl̄s. quē iesus in
terficiet spū sui z illustratiōe aduentus sui. Durabit
ista ꝓsecutio trib⁹ annis cū dimidio vt hēt Dañ. xij.
Sz q. de ista ꝓsecutōe antixp̄i dictū est in ti. ꝑcedēti
in fi. ideo de ea hic nil vltra. Septimū ꝑcedens est
q. virtutes celoꝝ mouebūt q̄ō intelligi p̄t. q virtutes
id est miracula q̄ fuerūt in p̄terito in celis. i. sctis i ec
clesia amouebūt ab eis vt nō faciāt. s. p̄dicatores an/
tixp̄i ipsi eas opabunt. licet mēdaces vt ait apl̄us. ij.
Thessal. ij. ad maiorē scōz pbatōem propē q̄ō virtu
tes interiores scōz mouebūt. i. titubabūt in seip̄s tē/
tatōib⁹ ꝑpulsi. z si nō lapsi. Unꝺ saluator ipse de hoc
ait. q talis erit z tāta tribulatō vt in errorē inducank.
si fieri p̄t etiā electi. Et nisi breuiati fuissent dies illi.
nō fieret salua oīs caro. sz propē electos breuiabūtur
Mat. xxiiij. p̄t etiā intelligi illō de virtutib⁹. vel de
illo spāli ordīe angeloꝝ. qui dicūt virtutes. quoꝝ of/
ficiū est miracula facere z celos mouere. Et he ꝯtutes
dicūtur mouerī. i. remouerī a faciēdis miraculis. per
sctōs. q tpe antixp̄i non fient vt dictū est. Ac etiā re
mouebūtur ab officio mouēdi celos. s. p⁹ iudiciū Uel
virtutes dicūtur oēs spūs angelici. q̄ in iudicio mo/
uebūtur propē admiratōem nouitatis q̄ in mūdo ē
b. Tho. tñ in. iiij. dicit q mouebūt ad facienda mi/
racula multa. q̄ō forte erit post mortē antixp̄i ad con
uersionē seductoꝝ. post mortē tñ antixp̄i iudei q̄ tūc
erūt videtes se deceptos ab antixp̄o quē messiam cre
diderāt cōuertent̄ ad fidē xp̄i. Et hoc est q̄ō predixit
ps. cū ait. Conuertent̄ ad vesp̄am. i. in fine mūdi. iu/
dei. s. z famē patient̄ vt canes. Famē intelligendi veri
tatēz circūibunt ciuitatē ecclesie vt recipiank in ea Et
Esa. Si fuerit isr̄ z numer⁹ arene maris reliquie sal/
ui fient. i. qui erūt in fine. q̄ō dictū inducit apl̄us ad
Ro. q̄ō etiā xp̄us oñdit in silitudine ficulnee dicens
Luc. xxi. Uidete ficulneā z oēs arbores cū producūt
ex se fruct⁹. scitis q̄m prope ē estas ficulnea. i. plebs
iudeoꝝ. q̄ olim in patrib⁹ produxerat suaues fruct⁹. sz
tpe xp̄i hēbat tātū folia. vñ xp̄s ad q̄ndā ficulneā ve/
nies ad litterā cū esset in via z esuriret. nō inueniens
fruct⁹ in ea. sed tñ folia maledixit ei dicēs. Nunq̄ ex
te fruct⁹ nascak. Et subito ficus aruit. Ficulnea ista vt
dictū est significat plebē iudeoꝝ. ad quā veniēs xp̄s
in incarnatōe z cōuersatōe querēs in ea fructū fidei z
bonoꝝ opeꝝ hoc esurīes id est desiderās cū nō inue
niret in ea nisi folia verboꝝ cerimonialiū legaliū. nō
fruct⁹ vere intelligētie scripturaꝝ. maledixit. q̄ male/
dictio nō fuit aliō nisi quedā prenūciatio ei⁹ q̄ō futu
rū erat in illo ppl̄o. s. aridītas a gr̄a fidei. vñ ppl̄s ille
remāsit indurat⁹ in sua pfidia. Illō āt sp ponit p tpe
vsq̄ prope finē mūdi q oīb⁹ ē incert⁹. Ille arbores si
gnificāt alias natōes infideliū. ex q̄b⁹ etiā mlti in fi/
ne cōuertunt. Cū ergo videritis plebē iudeoꝝ ꝓduce
re fructū ꝯuersiōis ad fidē xp̄i. nō dico vni⁹ hois vel
familie. sed pro maiori ꝑte illi⁹ natōis. tūc scitote q̄m
prope est estas futuri iudicij. in q̄ q̄s metet q̄ semina
uit bona vel mala. vñ timeāt dñm oēs fines terre ait
ps. in hmōi signis. sed timore initiali. quia in timore
dñi fiducia fortitudis. s. ꝺ ista terribilia.

Titulus decimusquartus

Secundū consideran §. III

dum. circa iudiciū est mūdi cōfragratio p ignē. de q̄ Esa. sic ait vt inducit b. aug. in. ij. lib. de ci. dei. Ecce dñs vt ignis veniet. et vt tempestas curr⁹ eius reddere indignatiōe. vindictā. et vastationē in flāma ignis In igne enī dñi iudicabit oīs terra. et in gladio eius oīs terra vbi dicit b. aug. q̄ dñs ꝺ. venire vt ignis qz terribil' erit impūs Curr⁹ enī nō imerito angelica misteria. oīs caro. et oīs terra. intelligit oīs terrenus et carnalib⁹ deditus gladi⁹ dñi. sententia dāni ꝺtra malos et ignis pena ipsoꝝ maloꝝ. Et petr⁹ apl's. ij. epla. veniet dies dñi vt fur. i. ex insperato. In q̄ celi magno ipetu trāsibūt. elemēta autē ardentia resoluētur. et terra q̄ in ipsa sunt opa exurenť. Sibilla q̄q̄ de iudicio loquēs ad idem ait. Exuret terras ignis pontūq̄ polumq̄ Et ps. c. In ꝓncipio dñe terrā fundasti. et opa manuū tuaꝝ sunt celi. Ipsi pibūt tu autē ꝑmanebis et oīa sicut vestimentū veterascēt. Et sicut operiorium mutabis eos. tu aūt idē ipe es. Et xps Lu. xxi. Celū et terrā trāsibūt. Ubi ꝓio notādū in his oīb⁹ auctoribꝫ q̄ loquūť de celis aereis seu elemētarib⁹ ꝟm bea. Aug. vbi s. nō de celi planetaꝝ vel firmamēto. nā illi habent materiā incorruptibilē nec igne alterari pñt. Ignis q̄ ille ꝺfragratōis opabiť in elemētis et elemētatis. oēvitale ꝺburēs et occidēs vt corpa hoīm. bestiarū. pisciū. volatiliū. arboꝝ. et herbaꝝ metalla. edificia q̄z cūcta ad terrā ꝑsternēs. s. mōtes ꝺplanās Scdo ex illis verb⁹ ps. c. Ipi pibūt. s. celi zc. arguit b. augus. vbi s. stulticiā porphirij ꝓbi magni. sed xpianoꝝ inimici. oīdēs sibi ꝑpli esse ꝺtū. Nam porphirⁱ⁹ ille laudat pietatē hebreoꝝ. i. cultū eoꝝ circa deū et q̄ magn⁹ et verus et ipis noīb⁹ terribil' colit de⁹ quē ꝓhorrescūt noīa alioꝝ deoꝝ. xpianos autē arguit ex oracul' deorū suoꝝ. et dicit eoꝝ esse maximā stulticiā. ex eo q̄ dicunt mūdū istū pituꝝ sed si virt⁹ ē deo hebreoꝝ et scripture eoꝝ cū sint edite ab ipso deo eoꝝ. sunt veri. s. veteris testamēti. Et ꝓphetia illa ꝺ ps. c. Ipi pibūt zc est scriptura hebreoꝝ et xpianoꝝ etiā. Cū ꝙ illa dicat mundū pituꝝ. sequiť q̄ nō est stultū dicere mūdum pituꝝ. aut falsum est q̄ dixit ex oraculo deoꝝ suoꝝ scilz pietatē esseverā hebreoꝝ et in libris eoꝝ. Si autē est falsum ergo et q̄ dicūt xpianos esse stultos. dicentes mūdū pitura falsum est. cū hoc sit ꝟm scripturas hebreoꝝ. Sapia ergo nō est stulticia. crederet dicere q̄ deus ver⁹ revelauit. Tertio notandū q̄ cū ꝺ. mūdus seu celū et terra pitura intelligēdū est sane. Non enī pibit celū aereū aut aq̄ vel terra q̄tū ad substam. s. ita q̄ deficiat et nihil sit. Nā q̄tū ad hoc ꝺ. Eccliast. i. Terra autē in eternū stat. Idez capm cognoui q̄ oīa opa dei in eternū ꝑseverāt. s. vel in seipīs vel ī suis speciebꝫ aut ꝓncipijs vt aīalia brutaꝝ artificiata et hmōi que in fine mūdi resoluūtur in sua ꝓncipia pibūt aūt ista q̄tum ad spēm et formā exteriorē quā nūc hñt. qz pulcriorē assumēt. propterea apl's. i. Corin. vij. ait. ꝑterit figura b⁹ mūdi. nō dicit suba sz figura. i. forma. exteri⁹ apparēs. vñ ps. c. cū dixisset. Ipsi. s. celi peribuntr terra q̄si se declarans qđ dixerat pibūt subdit Mutabis eos vt operiorium. sicut enī vestimentū. cuz est maculatū purgať seu lavaťr vt fiat pulcr⁹. ita et elemēta p ignē purgabūtur et pulcriora fient vt terra sit clara. vt vitꝝ. aq̄ vt cristall⁹. et aer vt ignis. et ignis vt planete. Quarto sciendū q̄ ignis iste erit purgatorius his q̄ indigēt aliq̄ purgatōe in aīa ꝓpē venialia. vl' ꝓpē insatisfactōem de q̄buscūq̄ pctis. Nō ei post finale iudiciū erit purgator⁹ ignis q̄tū ad officium illud purgādi. Sz remanebit q̄tū ad sui substam. qz idē est cū igne inferni ꝟm b. Tho. in. iij. Posito igit q̄ aliq̄s deberet manere in purgatorio p annū. sustinendo duos grad⁹ pene in illo puo spacio ꝺfragatōnis sustinebit tres vl' q̄tuor grad⁹ ita q̄ augmentum pene recōpenset diuturnitatē tpis. q̄ manere deberet in purgatorio. Sz credēdū est pie q̄ ꝓpē terrores et tribulatōes ꝑcedētes. modica et paꝝ cremalia secum portabūt. ac etiā orōes et merita scōꝝ supplebūt qđ in eis restaret fiendū Quinto adūtendū q̄re fiet ista purgatio. Circa qđ dicit b. Tho. in. iij. di. xlvij. q̄ quia mūdus aliq̄ mō ꝓpē hoies factⁿ ē. et hō ꝓpē peccatū deteriorat⁹. et inde etiā q̄dāmō mūdus oportet q̄ qñ hō q̄ reformak fuit p xp̄m ꝟm corp⁹ glificabitur ad sui cōpletā ꝑfectiōem. etiā alia corpa mūdi ad statū meliorē ꝓducank vt sit et locus cōueniētior et aspect⁹ delectabilior. Ad hoc āt q̄ hō gloriā corpis sequak. oportet ꝑus remouere q̄ glie opponūť. q̄ sunt dno. s. corruptio et infectio culpe. qz vt ꝺ. i. Cor. xv. Corruptio incorruptelā nō possidebit. Et apoc. vl. ꝺ. q̄ in ciuitate illa glie immūdi foris erūt Silr etiā oportet q̄ elemēta mūdi purgenťa ꝺ ꝺūs dispositōib⁹. antecq̄ in nouitatem glie inducank proportōnalr ad id qđ de hoie dictū est. Quāuis āt res corpales subiectū infectōis culpe esse nō pñt ꝓprie. tū ex culpa q̄dam incōgruitas in rebꝫ corruptis relinquiť. ad hoc q̄ spūalibus dedicenť. Et inde videm⁹. q̄ loca in q̄bꝫ aliq̄ crimia ꝺmissa sunt. nō reputank idonea ad aliq̄ sacra in eis exercenda. nisi pr⁹ aliqua purgatōe ꝑmūsa. vtz in ecclesijs violatis. Et ꝟm hoc ex ꝓdictis hoibus peccātibꝫ quandā inidoneitatē ad glē susceptō nē ps mundi recepit q̄ cedit in vsum nr̄m. Unde q̄tum ad hoc emūdatione indiget. Silr etiā circa mediū locū proprioꝝ elementoꝝ. ꝺtracte sunt multe generatiōes et alteratiōes elementoꝝ. que puritati eorū derogāt. et ideo oportet ipa elemēta ab hmōi purgari. vt decenter recipiant nouitatē glie. Sexto sciendū q̄ ista purgatio fiet p ignē. Uñ glo. sup illō. ꝑterit figura b⁹ mūdi. dicit Pulcritudo b⁹ mūdi ignīū ꝺfragratione pibit. Rō b⁹ est ꝟm b. Tho. in. iij. di. xlvij. qz illa mūdi purgatio remouebit a mūdo. et infectōem et culpa relictā et impuritatē ꝺmixtōis. et erit dispositio ad glie pfectōem. Et ideo q̄tū ad ista tria ꝺuenientissime fiet p ignē Primo qz cū ignis sit nobilissimū elementoꝝ. hz proprietates naturales silles proprietatibus glie. vt maxime patz de Luce. Secūdo qz ignis nō recipit cōmixtionē extranei ꝓpter efficaciā ꝺtutis actiue. sicut alia elemēta. Tertō qz spera ignis est remota a nostra habitatōe. Nec ita cōis est nob⁹ vsus ignis sicut terre. aque. et aeris. Uñ propter hoc ñ ita inficiť et ideo habet maximā efficaciā ad purgādū et diuidendū et subtiliandū. Purgatio autē que facta ē p diluuiū. quia nō respiciebat nisi sup infectōem culpe et precipue ꝺcupiscētie q̄ tūc magis vigebat. iō cōueniēter p aquā fuit facta vt p ꝺtrariū suū. sz aquaz extinguentem flammā ꝺcupiscētie. sed sēa purgatō

mūdi respicit ad infectōz culpez cōmixtiōis ipurita/
tē. Et ḡtuz ad vtrāqz cōuenit q fiet magis p ignē ḡ
p aquā. Aqua enī nō hz vim disgregādi sed magis
congregādi. Uñ p aquā ipuritas elemēroz nō ita tol
li pt sicut p ignē. Jtē circa finē mūdi regnabit maxie
vitiū repiditatz. qi senescēte iā mōdo hz illō refrigescet
caritas mltoz. Mat. xxiiij. Et iō ꝓuēiēt p ignē fiet. nec
est aliqđ qđ ñ possit purgari p ignē. Et q iā p ignem
purgari nō possunt vt pāni. ligna z hmōi. ista corrū/
pēt p ignē vt oia artificiata. Septio vidēdū qualis sit
iste ignis z effect⁹ ei⁹. Ad hoc b. Tho. in. iiij. di. xlvij
dicit q tres opiniones inueniūt circa hoc. Pria est q
ignis elemētū q est in spera sua descēdet ad purgatō
nē mūdi. Modū autē purgatōis ponūt p mltiplica
tionē ignis. Nā ex apposito ꝓbustibili ignis augmē
tat. Scda opinio est q ille ignis generabit circa locū
terre. ex cōgregatōe radioz celestiū corpoz. sicut vide
m⁹. q cōgregant speculo ꝓcurrēte. tūc āt loco specu/
loz erūt nubes ꝓcaue ad qs fiet radioz reuerberatō
hz istas duas opiniones reprobat b. Tho. ponēs ter
tiā alioz. fm b. aug. quā tenet q sicut mūdana z aq
rum mūdatōe factū est diluuiū. ita mūdanoz ignīū
cōfragratōe figura h⁹ mūdi pibit. vt dicit b. Aug. ex.
de ci. dei. Jsta cōfragatio nihil est aliud ḡ ꝓgregatō
oim superiorum z inferiorū. que ex natura sua hñt vim
igniendi. que quidē cōgregatio nō erit naturali virtu
te. hz virtute ðina. Et ex oibz illis cauſ sic cōgregatis
generabit ignis. qui faciē mūdi exuret. Si autem be
opiniones directe cōsiderenť inueniūt diuersificari.
ḡtū ad cām generatōis ignis illi⁹ z nō ḡtū ad spēm
ei⁹. Ignis etiā generat⁹ a solevel ab inferiori calefaci/
ente. est eiusdē speciei cū igne q est in spera sua nisi in
ḡtū admiscet ei de materia aliena. qđ qdē tūc appa
rebit. qz ignis nō pt purgare aliqđ nisi fm q alterz ef
ficit materia ei⁹ aliq mō. Uñ simplr ꝓcedendū est q
ignis ille erit eiusdē spēi cū isto. z si nō sit idē nūero.
Nec tñ dicit esse incōueniēs dicere. q ignis ille q ha
bebit vim purgandi faciē mūdi sit alteri⁹ spēi ab igne
q est apđ nos. cū vis calefactiua oriat in ipso. non ex
principijs essentialibz. hz ðina operatōe Et ḡuis ignis
ex propria natura nō ferat nisi sursum. tñ extra prop
am sperā sequtur materie ꝓbustibilis situ. Uñ z ille ig
nis mouebit sursum z deorsuz z in circūitu fm q agit
fm instrumētū virtutis ðine. Purgabit autē ignis il
le elemēta nō q auferat ab eis substā coz vel proprie
tates. Nā pmanebūt ipsa elemēta ḡtū ad substam et
proprietates coz ppias. sed purgabūt ab infectiōe
quā ex pctis hoim cōtraxerūt ab ipuritate q p actō
nē z passionē mutuā in eis accidit. qz cessante motu
primi mobilis in inferioribz elemētis mutua actio et
passio esse nō poterit. Maxie autē mouebūt a prope
tate quā nē hñt Ignis qz nō aget cōburendo seu con
sumēdo elemēta. Aer. qz nō erūt in eo venti z tēpesta
tes. Aq qz nō erit in mari fluxus vl reflux⁹ ei⁹ nec al
sedo. Et sic intelligēdū est. q aliq dicūt tūc ista cōsu
mēda elemēta. qz scz remouebunt ab hmōi ppietati
bus. qs nūc habēt. z sicut patet in ferro ignito q a lo
co ignitōis remotū ex virtute spēi remanēt ad ppriū
statū. redūt ita erit de elemētis p ignē purgatz. Qua
tū autē ascendat dict⁹ ignis eo q quidā dixerūt q ascē
det vsqz ad suprem̄ spere ignis b. Tho. in. iiij. vbi
supra reprobat. qz repugnat scripture. Nam dicit. ij
pe. iij. q illi celi reposīti sunt igni. qui fuerūt in dilu/
uio. p aquā purgati. z b. aug. in. xx. de ci. dei. dicit q
ille mūdus igne seruat q diluuio perijt. Cōstat autē
q aqua diluuij nō ascēdit vsqz ad summitatē spacij
elementoz. sed solū vsqz ad. l. cubitos. sup altitudinē
montiū. nec vapores eleuati a terra vel fumi quicūqz
possunt trāscēdere totā sperā ignis. Sz cum elemen
ta purgenť per illū ignē ab impuritate coz. que ex eo
rū pmixtione proueniūt. hmōi autē impuritates ꝑci
pue sunt circa terrā vsqz ad mediū aeris interstitium
ideo ad illō spaciū ignis vltime cōfragratōis elemen
ta purgabit nec ad padisum terrestrē ascēdet. Et qz il
la purgatio ad hoc erit. vt qđ est infectōis in elemēt
a sanctoz habitatōe remoueat. Jō in illa purgatiōe
totū quod est fedū grossum z calidū vstiuū. descēdet
ad infernū ad miserā damnatoz. Et qđ est subtile z
lucidū z pulcrū remanebit supra ad gl̄iam sanctorū.
Et sicvt dr Apoc. vl. erit celū nouū. quia cessabit oīs
motus celoz z planetarū z clariora erūt. z terra noua
id ē elemēta purgata vt dictū est. vñz pulciora. quia
igit ignis ante ipm. s. xp̄m ꝑcedet z inflāmabit in cir
cūitu inimicos ei⁹ ait ps. quilibet dz timere. sz timo/
re initiali. Prob. iij. Ne sis sapiēs apđ teipm. Time
deū z recede a malo. z sanitas erit vmbilico tuo. id ē
cordi et menti tue.

De tertio scilicet cita .§.iiii

tione omniū ad iudiciū inquit ps. lxxvij. ecce dabit
voci sue vocē virtutis. Date gl̄iam deo Hiero. Siue
comedā siue bibā siue aliqđ aliud faciā. sp meis īso/
nare videť auribz illa terribilis tuba. Surgite mor/
tui venite ad iudiciū. Jdē quotiēs diē illū considero
totus cōtremisco. z merito qz vt dr Sopho. i. Uox di
ei dñi amara tribulabit ibi fortis. s. in scitate Et si iu
stus vix saluabit dicit pe. in canonica sua. Impius z
pctōr vbi parebūt. De hac voce ait aplš. i. ad Thess.
iiij. Ipse dñs in iussu. in voce archāgeli. z in tuba dī
descēdet de celo. z mortui q in xp̄o sunt resurgent pri
mi. inde nos qui viuim⁹ qui relinq̄mur simul rapie
mur cū illis in nubibz obuiā xp̄o in aera. z sic semp
cū dño erim⁹ ¶ Prio ḡvidēdū qđ sit ista vox citatio/
nis ad iudiciū. Et ad hoc dicit b. Tho. i. iij. d. xlij. q. q cū cām effectui oporteat aliq mō ꝓiūgi qz mouēs
z motū faciēs z tactū sunt simul. vt dr. vij. physicorū
z xp̄s resurgēs sit causa nre resurrectiōis vniuoca vt
alibi probat. oportet q in resurrectōe corpoz cōi aliq
signo corpali dato xp̄s resurgēs opet. Qđ quidē si/
gnū vt quidā dicūt erit ad literā vox xp̄i resurrectiōez
impantis sicut ipauit mari z cessauit tēpestas Mat.
viij. Quidā vero dicūt q hoc signū nihil aliđ erit ḡ
ipsa p̄natio euidēs filij dei in mūdo de q dr Mat.
xxiiij. sicut fulgur qđ venit ab oriēte z apparet vsqz in
occidentē. ita erit aduent⁹ filij hois z innituntť autori/
tati b. Grego. dicētis. q tubā sonare vel tonare nihil
aliđ est in mūdo ḡ iudicē suū demōstrare. z fm hoc
ipsa apparitio filij dei vox ei⁹ dicit. qz ei apparēti obe
dient natura ad corpoz humanoz reparatōem sicut im
panti. Uñ in iussu venit vt dr in illa auctoritate p̄n. a
Thess. iiij. Et sic ei⁹ apparitio inḡtū hz vim cuiusdā
imp̄ij vox ei⁹ dr. Secūdo videndū q̄re dr vox illa vox

tube ab apostolo. vel clamor in euangelio. Et dicendum ꝑm beatū Thomam. vbi supra q̄ vel propē euidentiam. vt dicit magister in. iiij. vel propter conuenientiā ad tube vsum qui erat in veteri testamento. ¶ Nā tuba congregabātur ad consilium. ꝙ mouebātur ad prelium ⁊ vocabant ad festum. vt patet in libro numeri quando dominus precepit fieri duas tubas argenteas. Sic in finali preiudicio resurgentes cōgregabuntur ad consiliū iudicij. Unde canit ecclesia in sequentia. Tuba mirum sparget sonum. per sepulcra regionum. coget omnes ante thronū Et mat. xxv. dicitur. cum venerit filius hominis ⁊c. Congregabuntur ante eum oēs gentes. ¶ Secundo cōmouebuntur ad prelium quo orbis terrarum pugnabit cōtra insensatos. ⁊ armabit deus creaturam ad vltionē inimicorum. vt dicitur Sapien. v. et quia hoc debet frequenter predicari publice. ideo dicitur cuilibet predicatori illud Esa. lviij. Clama ne cesses. quasi tuba exalta vocem tuam. ⁊ annuncia populo meo scelera eorum scilz declarans iudicium. quod propterea illa eis paratur. ¶ Tertio tuba illa vocantur ad festum eterne solēnitatis. non omnes sed electi. vt sicut dominus ascendit in voce tube. ꝑm psal. ita descendet et veniet ad iudicium. Et sicut forme sacramentorū habent virtutem sanctificandi instrumentaliter. non ex hoc q̄ audiūtur. sed ex hoc q̄ proferūtur. ita illa vox quicquid sit habebit efficaciam instrumentalem ad resuscitandum. non ex hoc q̄ sentit̄ sed ex hoc q̄ profertur. sicut etiam vox ex ipsa impulsione aeris excitat dormientē. soluendo organū sentiendi. non ex hoc q̄ ꝙgnoscatur. quia iudicium de voce peruenīēte ad aures. sequitur excitatiōem. ⁊ non est causa eius ¶ Tertio quare dicitur vox archangeli illa vox. Respondit beatus Thomas. vbi supra. q̄ ꝑm beatum Augustinum in tertio de trinitate. Corpora crassiora ⁊ inferiora per subtilia et potentiora quodam ordine regūtur ita omnino corpora regūtur a deo per spiritum rationalem. quod etiam beatus Gregor. tangit in quarto dyalogorum. Unde in omnibus que corporaliter a deo fiunt vtitur deus ministerio angelorum. Ita etiam in resurrectione vniuersali quod pertinet ad trāsmutatiōem corporum. scilicet collectio cinerum. et eorum preparatio ad reparatiōem humanorum corporum. inde hoc deus in resurrectione illa vtetur ministerio angelorum. Sed anima sicut immediate a ō creata est. ita immediate a deo corpori reunietur. sine aliqua operatione angelorum. Similiter ad glorias corporis ipse deus faciet absq̄ ministerio angelorū. sicut et animā immediate glorificat. ¶ Et istud ministerium angelorum. scilz in collectione cinerum. ⁊ ꝓparatione. dicitur vox archangeli ꝑm vnam expositōnem in litera. ⁊ quia ministerium illud erit principaliter vnius archangeli. scilz Michaelis. qui est princeps ecclesie. sicut olim fuit synagoge vt habet Dañ. xij. Ideo dicitur vox archāgeli. sed quia hoc ipse agit ex influentia virtutum et aliorum superiorū ordinū. ideo quod ipse dicit facere. quodāmodo facient ⁊ ordines superiores. Similiter ⁊ inferiores angeli cooperabūtur Michaeli. circa resurrectiōnē singulorum quorū custodie fuerint deputati. Et sic vox illa dicipotest ⁊ vnius et plurium angelorum. Unde Mat. xxiiij. dicit christus q̄ mittet angelos suos cum tuba ⁊ voce magna et congregabunt electos suos a quatuor ventis. Dicit autem de electis. quia omnis resurrectio erit ad gloriam ⁊ tamen etiā congregabuntur et reprobi vt ipse dicit in sequenti capit. Quarto considerandum. quādo fiet ista vox. quam omnes qui in monumentis sunt audient. ⁊ qui audierint viuent scilicz resurgendo. Circa quod ait ipse saluator De die autez illa ⁊ hora nemo scit. necz angeli dei neq̄ filius hominis. sed solus pater Math. xxiij. Qō autem dicitur q̄ filius hominis nescit. intelligenduz est ꝑm beatum Augustinum. quia nos nescire facit. vel quia nescit nobis reuelandum. Scit enim ipse etiam incōstum homo horam et punctum finalis iudicij. sed non tali modo q̄ istud habeat nobis manifestare ante tempus suum Et q̄ dicitur nisi solus pater non per hoc excluditur noticia filij vel spiritus sancti. quorum trium est vna scientia sicut vna essentia. ¶ Pro cuius declaratiōe dicit beatus Thomas in iij. vbi supra. q̄ sicut beatus Augustinus dicit lib. lxxxiij. questio. Etas vltima humani generis. que incipit a domini aduentu vsq̄ in finem seculi. quib⁹ generationibus computetur. incertum est sicut ⁊ senectus que est vltima etas homis. non habet determinatum tempus ꝑm mensuram aliorum. cum quandoq̄ sola tantum teneat temporis. quantum reliquae omnes etates. Huius autem ratio est. quia determinatus numerus futuri temporis sciri non potest. nisi per reuelatiōem vel per naturalem rationem quia simul erit et resurrectio. et finis mot⁹ celi Et motu autem accipitur numerus omniū. que determinato tēpore per naturalez rationē futura preuidētur. Et motu autem celi non potest cognosci finis eius quia cū sit circularis ex hoc ipso habet q̄ ꝑm naturam suam imꝑpetuum possit durare Unde naturali ratione tēpus quod durabit vsq̄ ad vltimam resurrectionem sciri ⁊ numerari non potest. Similiter nec per reuelationem haberi potest. ideo vt omnes semper sint solliciti et parati ad christū occurrendum ⁊ obuiandū. Et propter hoc apostolis etiaz de hoc querentibus respondit. Actu. i. Non est vestrū nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. Super quo beatus Augustī. in libro. xviij. de ciuitate dī ait Omniū de hac re calculantiū digitos resoluit. ⁊ qui escere iubet. Qō autem apostolis noluit reuelare qui fuerunt principes ecclesie. ⁊ magis edocti a ō de rebus diuinis ⁊ ecclesie q̄ ceteri. nec alijs reuelabitur. Unde omnes illi qui tempus illud numerare volue runt. hactenus falsiloqui sunt inuenti. Quidam enī vt ait beatus Augustinus ab ascensione dominiusq̄ ad tempus vltimum dixerunt quadringentos annos posse complere. alij mille quorū falsitas patet et patebit eorum qui adhuc computare non cessant Quinto diligenter attendendū de mille annis de q̄bus loquitur Joban. Apocal'. xx. quibus ab angelo dicitur draco et serpens antiquus teneri ligatus. et postea soluendus ad seducendas gentes. Et ista solutio dicitur fienda tempore antichristi. quando erit persecutio maxima contra ecclesiam. Persecutio aūt

¶ Capitulū xi

antixpi ſm beatū Aug. de ciuitate dei. durabit tribꝫ annis cum dimidio. ꝛ trahik ex caꝑ. xꝯ. Dañ. ¶ credik autē vicina valde eſſe finali iudicio talis perſecutio. Unde Dañ. xꝯ. poſtꝫ dictū eſt. ¶ Qꝫ rēpoze quo ablatum fuerit iuge ſacrificiū ꝛ poſita fuerit abominatō in deſolatōem dies mille ducenti nonaginta. Beatꝰ qui expectat ꝛ peruenit ad dies mille trecentos viginꝫtiquinꝫ. Tempus dierum mille ducentoꝝ ſexagin ta. dicunt eſſe tempꝰ perſecutōis antichriſti Et quod reſtat vſqꝫ ad dies mille trecentos trigintaquinꝫ vel vigintiquinꝫ ſunt dies dati ad penitentiā homini bus ſeductis ab antixpo poſt mortē eius. Ad minꝰ dicunt eſſe iſtud tempus. xlv. dierū datū ad penitē tiam. Utrum autē plus ſit mūdus duraturꝰ occultū eſt nobis Redeundo ad illos mille annos de quibꝫ dictū eſt. aliqui voluerūt dicere. ꝙ poſt vltimaꝫ reſurrectionē mortuorū ſancti regnaturi ſint cū chriſto in mundo. abundantes omnibꝫ delictꝭ corporalibus. Sed beatus Auguſt. in lib. xx. de ciui. dei. vbi multum diffuſe tractat iſtam materiā de iſtis mille annis. reprobat iſtam opinionē. ꝛ eccleſia cōdemnat eā vt hereticam vt dicātur tales millianiſte ¶ Alij aūt voluerunt dicere ꝙ iſti mille anni ſunt tempus determinatū qꝫ debet eſſe inter xpi paſſionem ꝛ vltimam reſurrectōem. ita ꝙ in illis ſcludak tempus perſecutionis antichriſti. quando ſathanas ſoluek de carcere ſuo. Et hoc eſſe falſum patet. quia vltra mille annos tranſierūt iam. ccclix. et nondū venit antixpꝰ. propē quod alij incipiūt enumerare iſtos mille annos a tē pore quo Silueſter papa alligauit draconē in abyſſum. filo canapino. cōuerſo anguſto conſtantino ad fidem. tunc enim multū ceſſauit perſecutio contra eccleſiam ꝛ exaltata eſt. Sed hoc fuit circa annū domini trecenteſimū quibus ſi addank que reſtant de mille. ccclxxvij. qui fluxerunt ab incarnatōe. excedit numerū millenariū in centū. lxxvij. Et ſic patet falſuꝫ. vnde dicit beatus Auguſt. vbi ſupra. ꝛ be. Tho. pꝰ eum ꝙ illa reſurrectio de qua agit ibi Joban. Intelligitur de reſurrectōe ſpirituali animarū a peccatis ad vitam gratie. Regnum xpi in quo ſancti regnant. intelligitur vel de regno eccleſie militantis in quo chriſtus regnat cum electis ſuis per gratiā. vel in gloria quo ad oēs ſanctos. licet dicatur ibi de martiribꝫ quia permaxime vſqꝫ ad mortē certauerunt pro chriſto. Et numerus millenarius nō ſignificat determinatum numerū annorum vt illi volunt. ſ. ꝙ tantū temporis eccleſia ſit duratura militans. Sed ſumik pro omni eo tempe quod erit ab aduētu primo chriſti in carnem. vſqꝫ ad aduentū ad iudicium. quantūcūqꝫ ſit prolixum etiā ſi tria milia annoꝝ. Significat enim millenarius numerꝰ vniuerſitatē. Et ſic ſumitur numerus determinatus pro indeterminato. Sicut illō ps. verbi quod mandauit in mille generatōes. id eſt in multas. ¶ Alij dixerunt ꝙ tempus eccleſie militātis prefigitur ꝛ determinak per illud quod Apoc. xꝯ. dicik. de muliere amicta ſole eccleſiā ſignificante que fugiens in deſertum habet locū paratū a deo. vt vbi eam paſcant diebus mille ducentis ſexaginta. Et qꝫ Ezechieli dictum fuit diez pro anno dedi tibi. dicūt ꝙ tot annis eccleſia debet durare vſqꝫ ad finem mundi. Qui numerꝰ annorū. ſi incipiat cōputari a paſſione chriſti. iam p multos annos exceſſit. qꝫ vt dictum eſt. iam fluxerūt ab incarnatione dñi. Mccclix. Et ſic falſitas appareat. Si aūt illi anni incipiant computari a tempore Silueſtri et Conſtantini. quo tempore eccleſia fuit exaltata. ſic reſtarēt adhuc anni centum quibꝰ mundus eſſet duraturus ſed ea facilitate contēnik iſta opinio. qua probatur. ¶ Alij vero dixerunt tanto tempore mundū duraturū qntum fluxit ab initio mundi vſqꝫ ad aduentū chriſti in carne. qō fuit quinꝫ miliū centum nonagintanouē annorum ſm. lxx. ꝛ quoſdā alios. Uel ad minus quatuor milium annorum ſm hebreos ꝛ Nieroñ. fundantes ſe in eo quod dicik Abacuc. iij. de primo aduentu chriſti Domine opus tuum in medio annorū viuifica illud opus enim dei precipuū fuit genus humanū. quod mortuū per peccatū. fuit viuificatum in medio ānorum. Ad hoc ergo vt ſit in medio dicunt vt oportet ꝙ tantū ſequak tempis poſt aduentū primū. qntum ante preceſſit. Et ſic eſſet quinꝫ milium. vel quatuor milium annorū et vltra. Sed iſtud motiuū eſt valde debile. Nam in medio dicik. nō ſolum ꝙ equaliter diſcrepat ab extremis. ſed etiā quodcūqꝫ exiſtens inter extrema ſiue parum ſiue multū diſtet ab eis. Poteſt enim dici in medio nūeri vndenarij non ſolum ſenarius qui eque diſtat ab vnario et vndenario. ſed etiam alio modo omnes numeri qui ſunt inter vnarium et vndenarium. ꝛ ſic ſeptenarius eſt in medio. ꝛ alij ſeqntes nūeri. ꝛ binarius cū ſequēte. Et ſic ſumitur ibi melius. quia infra tempus veteris teſtamenti et noui. Quod etiam abbas Joachim circa huiuſmodi dixit determinatione tempis ex ſcripturis dic beatus Thomas. ꝙ aliqua vera dixit per cōiecturas er in aliquibus deceptus eſt. ¶ Eſt ergo concluſiue tempus hoc incertū nobis. Quod tamē aliquis pdicaret propinquū eſſe finale iudiciū vel aduētum antichriſti. non aſſerēdo neqꝫ determinādo tempus ad timorem incutiendū ꝛ contemptū mundi periturī. ex ſcripturis ꝛ coniecturis ſuſpicando non videtur reprehenſibile. Nam ꝛ ſancti hoc fecerunt. Under Greg. in omel. Ecce iam corda infidelium iugo fidei ſubdit Ecce iam mūdi gliam ſtrauit Jā ruinis ei⁹ crebreſcentibus iudicij diem appropinqua re denūciat. Et tamen ſupba mens noſtra non vult ſponte dimittere. quod quotidie perdit inuita. hec ille. hoc egit ꝛ be. Uincentius ꝛ dñs Johā. dominici in ſermonib⁹ eorum. ¶ Sexto dicendū qua hora vltime diei fiet illa vox. Ad quod dicit beatus Tho. vbi ſupra. ꝙ determinata hora tempis q̄ fiet reſurrectio p certo ſciri nō poteſt. vt dicit magiſter in lrā. Tamē ſatis probabiliter a quibuſdā dicik. ꝙ reſurrectio erit quaſi in crepuſculo. ſole exiīte in oriente ꝛ luna in occidēte. qꝫ in tali diſpoſitōe ſolꝫ luna creditur creata. ꝛ ſic eorū circulatio cōpleak penitꝰ ad eundē punctū. vñ ꝛ de xpo dicik. ꝙ in tali hora reſurrexit. Quāuis autē cū reſurrectio erit. tūc non ſit tempus. ſed finis tempis. qꝫ in eodē inſtanti quo ceſſabit motus celiꝫ p conſequens erit reſurrectō vniuerſalis. tñ erit ſitus ſiderū ſm diſpoſitōem quā nūc ſe habēt in aliqua determinata hora. Et ſm hoc ōr reſurrectio futura tali vel tali hora.

Titulus decimusquartus

Quãuis autẽ optima dispositio tpis in die dicatur esse in meridie, propter illuminatõem solis maiorem tñ q3 vt dr. Apoc. penk. Ciuitas illa nõ eget sole neq3 luna, sed claritas dei illumiat illã. Jdeo nõ refert q̃tum ad illuminatõem. Utr3 fiat resurrectio de die vel nocte. Nec obstat qđ dr Matb. xxv. Media nocte clamor fact⁹ est. s. istius vocis excitantis ad resurrectõem, q3 illud ponit propter incertitudinẽ tpis, quia min⁹ tunc tpis homines stant vigilãtes3 cauti. Et q̃tum ad illud qđ fit in resurrectõe misterio angelorũ. nõ erit illa vox, i. collectio cineꝝ3 preparatio in instãti, si instãs dicak indiuisibile tpis. Erit autẽ in instãti si instãs accipiak pro tpe breuissimo ipceptibili Sed illud qđ fiet diuina virtute imediate, s. reunitio aie ad corp⁹, fiet subito. s. in termino tpis q̃ angelor operatio cõplebit. q3 virtus superior inferiorẽ ad pfectõ3 adducit, sicut et in vltimo plationis forme sacramentor. fit sacramentũ subito. Sic3 in illa voce. ¶ Secundo notandũ q̃ illa vox citatõis ad oẽs extendetur Oẽs enĩ resurgem⁹ ait Apls, i. Cor. xv. Sz resurrectio nõ est nisi e⁹ qđ ceciderit. s. p mortẽ ergo3c. Huic sententie videt obuiare qđ ait apls, i. ad Thessal. iiij. Nos qui viuim⁹ q̃ relinq̃mur simul rapiemur cum xpo in aera. Et Act. x. dr. q̃ xps ꝓstitut⁹ est a deo iudex viuorũ3 mortuor. Et sic videt q̃ aliqui nõ morient qui scz erunt in vltimo tpe q̃ tñ iudicabunt. Dicit aũt b. Tho. in. iiij. vbi supra. q̃ q̃uis sancti loquant varie de hac re, vt magister tangit in litera, tñ hec est securi or3 cõior opinio q̃ oẽs morient3 a morte resurgent. ¶ Et hoc propt̃ tria. Primo q3 magis hoc cõcordat diuine iusticie. que humanã naturã p pctõ primi parẽtis damnauit vt oẽs qui p actũ nature ab eo originẽ ducerẽt infectõem pcti originak cõtraberent3 p consequens debitores mortis fierent. Scõo q3 magis cõcordat diuine scripture, q̃ olim futuraꝝ resurrectõem p̃dicat. Resurrectio autẽ nõ est nisi ei⁹ quod prius ceciditr dissolutũ est vt dicit Damascen⁹. Tertio quia magis ꝓcordat ordini nature in q̃ inuenim⁹ qđ illõ qđ corruptũ3 incineratũ est in suã nouitatẽ nõ reducik nisi corruptõe mediante sicut acetũ nõ fit vinũ nisi aceto corruptor in humorẽ vitis transeũte Uñ cũ natura humana in defectũ necessitatis moriendi deuenerit, nõ erit reditus ad imortalitatẽ nisi morte mediante ¶ Ad auctoritatẽ rñdetur, q̃ distinctõ illa nõ est referenda ad temp⁹ iudicij, nec ad totum tps preteritum. sed ad illud tempus determinatũ. qđ immediate iudiciũ precedit. quãdo scz iudicij signa incipiũt apparere. Ignis ergo confragratiõis qui facit mundi purgatiõem poterit statim corpora illorũ qui viui inuenient illo tempe vsq3 ad cineres resoluere. sicut3 alia mixta resoluet in p̃iacentem materiã. Et cum dr omnes ex cineribꝰ resurgere. dicũtur cineres oẽs reliquie, que remanẽt ex corpe humano dissoluto Quia vero vt dr Dañ. xij. Qui in puluere terre dormiunt, euigilabunt alij in vitam eternã, alij in opprobriũ vt videant semp. Jdeo timorẽ dñi docebo vos ait Ps. videlicet. Declina a malo3 fac bonũ.

Quartum in iudicio §. V.

considerandũ est iudicis p̃tatio. Qui veniet cũ potestate magnaꝝ maiestate a deo, vt Job. xxvi. c. dicat Colũne celi. i. angeli3 sancti hoies pauẽt aduentum eius. Si colũna nutat. qđ virgula faciet. sed timentes deũ. s. timore initiali, ait ps. xxxi. misericordia circundabit ¶ Sed circa iudicantẽ. seu iudicẽ hui⁹ iudicij videnda sunt plura. ¶ Primũ est q̃s sit iste iudex. Et rñdetur ꝑm b. Tho. in. iiij. di. xlviij. q̃ est dominꝰ iesus xps. Joha. v. Potestatẽ dedit ei iudiciuꝫ facere. s. pr̃. Christo ei⁹ filio, q3 filius hois est. Et Iob xxvi. cã tua quasi impij iudicata est. s. a Pilato. Jõo iudiciũ cãmq3 recipies. s. vt iuste iudices Et loq̃t xpo ¶ Pro cui⁹ declaratõe dicit be. tho. ibiq3 iudicando iudiciũ aliqđ dñiũ req3rit Unde3 ad Ro. xij. Tu q̃s es q̃ iudicas alienũ seruũ, quasi dicat. Si nõ habes dñium sup eũ, non vales iudicare ¶ Cõpetit autem xpo iudicare primo rõe dãnatõis q3 dñium sup homines h3 de quib⁹ principal3 erit finale iudiciũ. Ipe autẽ est dñs noster, q3 dñs ipse est de⁹ ipse fecit nos3 nõ ipsi nos. Scõo cõpetit ei rõe redẽptionis qđ3 cõpetit ꝑm humanã naturã. Unđ ad Ro. xiij. In hoc xps mortu⁹ est3 resurrexit. vt viuoꝝ3 mortuoꝝ dñet Ad primũ autẽ vite eterne nobis creationis bona nõ sufficiũt. nisi beneficiũ redẽptõis adderet. p impedimentũ qđ nature create supuenit ex peccato p̃mi parentis. vnde cũ iudiciũ illud finale ad hoc ordinetur vt alicq3 admittãtur ad regnũ alicq3 excludank a regno conueniẽs est vt ipe xps ꝑm humanã naturã cui⁹ redẽptionis beneficio ad regnũ admittik, illi iudicio p̃sideat. Et hoc est qđ dr Actu. x. Cõstitut⁹ est a deo iudex viuoꝝ3 mortuoꝝ. Et q3 p redemptõem humani generis nõ solũ hoies repauit sed vniuersal3 totã creaturã. ꝑm q̃ tota creatura repato hoie meliorak vt habek Col. i. Pacificans p sanguinẽ crucis eius. siue q̃ in terris siue q̃ in celis sunt Jdeo non solũ sup hoies sed supervniũsam creaturã. Christus p suã passiõeꝫ dominiũ promeruit3 iudiciariã potestatẽ. vnde ait Mat. vl. Data est mihi oĩs potestas in celo3 in ẽra. Potr tertia rõ induci eiusdẽ q3 eius ẽ iudicare cui⁹ ẽ cõdere legem. Sed xps in humana natura apparẽs nobis, condidit legẽ euangelicã. Uñ Jaco. in canoñ. sua. Unus est legislator3 iudex. s. xps. ergo xpo ꝑm humanã naturã data est iudiciaria potestas. virtute tamen diuinitatis ¶ Scõo sciendũ q̃ iudex xps i iudicio apparebit in forma gloriosa, nõ ignominiosa sicut in passione. Uñ Esa. liij. dictũ est de passione Ecce nõ est ei spes neq3 decor3c. Uñ ad oñendã gl̃az sui aduẽtus in iudicio dicit ipse. Luc. xxi. Tũc videbunt filiũ homis venientẽ cũ ptãte magnaꝝ maiestate in nube. s. bũanitatis apparẽs. Sz maiestas3 potestas ptinet ad gl̃iam. Uel in nube. s. claraꝝ lucida, scz societate scõꝝ. sed scti tunc habebunt corpa gl̃iosa qui iudicabũtur ab eo. ergo multo magis ipe xps iudex eoꝝ. Pro cui⁹ declaratõe dicit bea. Tho. vbi s. q̃ xps dr mediator deiꝫ hoim, inq̃ntũ p hoiby satisfactr interpellat apd patrẽ. 3 ea q̃ sunt patris hoiby cõicat ꝑm qđ ipe ait Joha. xvij. Claritatẽ quã dedisti mihi dedi eis, ꝑm hoc vtrũq3 eis cõuenit. q̃ cũ vtroq3 cõicat extremoꝝ inq̃ntũ ei cũ hoiby cõicat. vices hoiz gerit apd patrẽ. Inq̃ntũ vero cũ pre cõicat vices hoiz gerit apd prem. Inq̃ntũ vero cũ pre cõicat dona patris trãsmittit ad hoies. Quia q̃ in prio aduentu ad hoc venit, vt p nobis satisfaceret apd prem. iõ in forma

¶ Capitulū Vndecimū

infirmitatis nre apparuit. qz vero in scdo aduēt ad hoc veniet vt iusticiā patris exequat in hoīes. gl̄iam demōstrare dz. q̄ ineſt ei ex cōione ei⁹ ad p̄em. z iō in forma gl̄iosa apparuit. Et qđ dr Job. xix. Videbunt in quē trāſfixerūt. vbi glo. qz in ea carne vēt⁹ est in qua crucifix⁹ est. intelligēdū est. qz in ea carne appare bit z natura. sed nō in eadē qualitate. s. infirma z igno miniosa. sed speciosa ¶ Tertō sciēdū q̄ apparebit iu dex cū signo crucis. qz dr Mat. xxiiij. Tunc appare bit signū filij hoīs. s. signū crucis. vbi crif. dicit q̄ ve niet xp̄s in iudicio. nō solū vulnez cicatrices sed ip̄az mortē ex probratissimā oñdēs. Hoc tñ vt dr b. Tho. nō est intelligendū de ist̄o ligno crucis in q̄ fuit cru cifixus. qz illō sicut z oīa ligna z trōnabilia resoluent in elemēta. sz aliqđ signū repñtans instrm̄ passionis Nec hoc apparebit ad iudiciū tūc exñtis infirmitatz sed p̄terite vt p hoc iustior appareat eoz condēnatio. qui tantā miam neglexerūt. z eoz p̄cipue. q̄ xp̄m pse cuti sunt iniuste. Cicatrices aūt q̄ in ei⁹ corpe appare būt nō ptinebūt ad aliquā infirmitatē. sed erūt indi cia maxime virtutis. qua xp̄s p passiōis infirmitatē ō hostib⁹ triūphauit. Exprobratissimā aūt mortē ostē det. nō sensibilr oculis eā ingerēs. ac si tūc eā pateret. sz ex his q̄ apparebūt in dicijs p̄terite passiōis. hoīes in recogitatōez p̄terite ei⁹ mortis adducet. Vñ z dr q̄ ex ipsis cicatricib⁹ nulla deformitas apparebit. sz radij lucidiores solis exibūt ¶ Quarto sciēdū q̄ iudex xp̄s z si in hūanitate ab oīb⁹ videat. z iō dr sibi dari iudi ciū fm illō. Dē iudiciū tuū regi dat iusticiā tuam fi lio regis. s. xp̄o. Judicabit tñ resuscitās oēs z sniaz p/ferēs gl̄ificatōis z dānatōis virtute sue diuinitatis. q̄ cū vna sit ei⁹ z patris z spūscī. z cōis opatio eoz. iō a tota trinitate fiet op⁹ iudicij. Dicit tñ p̄ dare iudiciū filio qz ip̄e origo seu p̄ncipiū trinitatis. producēs alias psonas z ñ producta. Et dr dare iudiciū soli filio. quia ip̄e sol⁹ cū incarnat⁹ fuerit. sol⁹ in hūanitate nra oīb⁹ oñdet. Decet ei⁹ vt iudex ab oīb⁹ iudicādis videatur. Sz a malis ei⁹ dinitas nō videbit. qz cū de⁹ sit cēntia liter ip̄a bonitas. sine gaudio videri nō p̄t. sz gaudiū oē excludit a dānatis. Esa. vlti. Tollat impius nevideat gl̄iam dei Invidēdo aūt humanitatē xp̄i. z si in se glo riosam nullā inde solatōem hēbunt mali. Jn ptāte ei est corpis gl̄iosi demōstrare sevel occultare. vt non videat. q̄nimo hēbūt iñ exvisiōe illa mali maximam penā ita vt dicūt mōtib⁹ cadite sup nos. z collib⁹ co opite nos. z absc̄dite a facie agni. vt dr in Apo. Si cut ei gl̄a amici maxie delectat. ita p̄ Jniū gl̄ia i ptāte inimici maxie contristat. mali āt xp̄m odiūt inēztū pu nientē. z iō gl̄ia ei⁹ in iudicio ē eis penosa. Unđ Esa. xxvi. dr. Videāt z confundātur zelātes pplm. i. iuidētes z ignis. s. in iudicio eos deuoret. Sz electi etiā devi sa hūanitate valde gaudebūt. fm illō Jo. x. Jngredit z egredit z pascua inuēiet. s. refectōis eēne. Jngredit q̄ ad dinitatē contēplādā. egredit q̄ ad hūanitatē Quito videdū ē q̄s iudex xp̄s iudicabit Et dom fm b. tho. in. iij. d. xlvij. q̄ oēs hoīes Unđ dr Apo. i. Ecce venit in nubib⁹. s. ad iudicādū. z videbit eū oīs oculus Sz notādū q̄ ad iudiciū duo ptinēt. s. discussio meritoz z retributō p̄mioz. i. gl̄ie vel pene put egit q̄sq̄. Quā tū ergo ad scdm. s. receptōz p̄mioz oēs iudicabūt bo ni. pfecti z ip̄fecti. z fideles infideles. eo q̄ vn⁹ q̄sq̄ re/cipiet ex dina snīa p̄miū. corrūdēs merito. Et hoc est q̄ ait aplus. Oēs astabim⁹ añ tribunal xp̄i. vt referat vn⁹ q̄sq̄ fm ea q̄ gessit in corpe siue bona siue mala. Oēs ḡ in iudicio apparebūt Et rō h⁹ē. qz prās iudi ciaria xp̄o boī collata ē in p̄miū hūanitatis. quā i pas siōe exhibuit. Jpe āt sua passiōe p oīb⁹ sanguinē suū fudit q̄ztū ad sufficiētiā. sz nō in oīb⁹ habuerit effcm propē impedimētū in aliq̄b⁹ inuētū. z iō congruū ē vt oēs hoīes ad iudiciū cōgregent. ad vidēdū ei⁹ exalta tōem in hūana natura. fm quā constitut⁹ ē a do iudex viuoz z mortuoz ¶ Quātū ño ad primū. s. discussio nē meritoz. hoc fit nisi vbi ē aliqua cōmixtio meri/toz bonoz cū mal. Uñ illi q̄ edificāt sup fundam̄tū fidei aur argētū. z lapides p̄ciosos. dōnis fuitijs to/talr insistētes. qz nullā admixtōz alic⁹ mali meriti hā bēt. in eis discussio meritoz ñ hz locū sicut illi q̄ reb⁹ mūdi penit⁹ abiectis solicite cogitāt solū q̄ dei sunt. z iō saluabūt sz nō iudicabūt pfecti pauper. de q̄b⁹ in. §. seq̄nti dicet. Illi ño q̄ edificāt sup fundamētuz fidei viue. lignū. fenū. z stipulā. q̄. s. amāt secularia z i/plicant terrenis. ita tñ q̄ xp̄o nihil p̄ponāt. Jn eis di scussio meritoz locū hz. z bivtiq̄ iudicabūt sz saiua/būt. Sz qz in infidelib⁹ nō ē fidei fundamētū. q̄ sub lato oīa opa seq̄ntia rectitudie pfecte intrētōis carent cū nulla p̄mixtio bonoz sit i eis cū mal. qz oīs actio infideliū p̄cm ē. i. sine merito. iō infideles dicūt ñ iu dicari. s. q̄d discussiōz meritoz nō q̄ ad p̄atōz z pu nitōez. q̄ ei nō credit iā iudicat⁹ ē ait xp̄s Jo. iij Jam ei nota ē eccl̄ie ei⁹ dānatio. Et sic intelligit illō. Jō nō resurgūt ip̄i in iudicio. i. infideles in iudicio. s. q̄ ad discussionē. Sz fideles mali in q̄b⁹ manet fidēi fūda mētū. ad min⁹ fidei actū laudabilē būt q̄uis ñ sit me riton⁹ sine caritate. tñ q̄ztū ē de se ē ordinat⁹ ad meritū iō ipi iudicāt q̄d discussiōz sz dānāt. ¶ Certo de q̄ b⁹ iudicabit considerādū Et dōz. q̄ ō oīb⁹ actib⁹ inēto rib⁹ exteriorib⁹. Eccl. vl. Cūcta q̄ fiūt adducet dñs in iudiciū. siue bonū siue malū Et sap. i. dr Qui loq̄t iniq̄ nō p̄t latere. nec p̄teriet illū corripiēs iudiciū z i cogitatōib⁹ ip̄ius int̄rogatio erit. Sz z de bonis op̄ib⁹ iudicabūt hoīes. videlz si cū debit⁹ oīb⁹ circūstātijs facta fuerit. Uñ dñs p ps. lxxiij. Cū accepo tps. s. i fine mōi. tūc ei tps qđ mēsurat motu p̄mi mobilis subtrahet. cessante motu ipi⁹ mobil⁹ p̄mi. ¶ Ego iust iusticias iudicabo. i. discutiā opa iusta. si cū debito mō sint facta. vñ b. greg. ad mauritiū ip̄atorē Mlta sunt q̄ de illi⁹ iudicio hoīes ig̈rāt Nā fortasse q̄s vos laudat illa reprēhendet. z q̄s vos vituperat illa laudabit xi. q. i. sacerdotib⁹. Et q̄ztū q̄dē ad iudiciū discussio/nis. b locū ñ hz i āgel bonis vel mal be. tho. vbi ē. qz nihil p̄mixtū ē i eis. i bonis oīa bō. z i mal oīa mala Sz ad iudiciū reb⁹ retributōis cū sit duplex eoz reb⁹tio vna rūdēs p̄pis merit⁹ āgl̄oz. z hec fuit ab ūitio vtq̄ pri fcā. alijs i btitudinē sublimat⁹ alijs i ifernū dīm⁹ Alia reb⁹tō ē q̄ rūdet bonis z mal merit⁹ p āgl̄os p curat⁹ ad hoīes Et hec reb⁹tō i iudicio finali fiet. qz z boni āgeli āpli⁹ gaudiū hēbūt de salute eoz q̄s ad bonū meritū induxert. z mali angeli āpli⁹ torq̄būtur multiplicata maloz ruina q̄s ad malū icitarūt. Et sic in angel fiet iudiciū indirecte. in q̄ztū act⁹ angloz fue rūt q̄dāmō cōmixti actib⁹ hoīm. incitādo ad bonum vel malū. Septimo videndū in quo loco iudicabit.

Titulus decimusquartus

Et videt q̄ in valle ioſaphat, que videt eſſe inter montem oliueti, vnde dñs aſcendit in celū. z monte ſyon vbi facta fuit vltima cena. z deſcendit ſpiritus ſanct⁹ ſup ap̄los die penthecoſtes. Dicit enī Joel. iij. Congregabo omnes gentes z deducā eas in vallē Joſaphat z diſceptabo cū eis. Et q̄uis ad literā poſſit intelligi cōprehendendo etiā circūſtantias dicte vallis quia valde multi ibi continerī poſſint, poſſunt in dicto ſpacio iudicari p̄cipue cū mali in terra reſurgāt iudicandi. boni vero in aera ſubleuādi quia celeſtia dilexerūt chriſto occurrentes in aere apparēti. b. Auguſt. tamē videt in. xx. de ciui. dei. magis hoc referre ad interp̄etationē nominis. q̄ ad locū illū nominatū. Interp̄etat enī Joſeph iudiciū dñi vel dñs iudicat. q. d. Congregabo oīes z deducā eos in iudicio non cuiuſcūq̄ ſed dñi abſolute. ſcz omniū. Et ſic incertus videt eſſe locus iudicij terreſtris. in quo peccatores terrenis dediti. manebūt iudicandi. Paruuli etiā reſuſcitati. z ſi nil hic audierūt z cognouerūt de chriſto. propter defectū etatis in qua mortui ſunt tñ ipſi x̄pm videbūt iudicē. z deū eſſe cognoſcent. Dicit aūt be. Tho. vbi ſup̄a. q̄ licet p certitudinē ſciri non poſſit de loco. tñ p̄babiliter colligi poteſt ex ſcripturis q̄ circa montē oliueti deſcendet ad iudicandum. ſicut et inde aſcendit in celum. Unde angeli dixerunt. Sicut vidiſtis eū aſcendentē in celū ita veniet. Cū ergo chriſtus ſit iudex in hoc iudicio cū omnia ſunt nuda z aperta. z nil inultū dimittat de peccatis. quantus tremor eſt futur⁹ quando iudex eſt ventur⁹. cūcta ſtricte diſcuſſurus. Unde b. Grego. in moral. Hi qui in corporibus reperī poterūt. q̄uis fortes z p̄fecti ſint. quia in carne ſunt poſiti. nō poſſunt in tanti terroris turbine nulli⁹ formidine cōcuti. Sz miſericordia ei⁹ a progenie in progenies timētibus eū aut b. Maria Luce. i. ſcz timore initiali.

Quinto tractandum .S.VI

eſt de iudicibus aſſeſſoribus cū quibus x̄ps iudicabit Dicit enī Eſa. iij. Dñs ad iudicandū veniet cū ſenatoribus p̄pli ſui. Et q̄ ſunt hi aſſeſſores. dñs teſus ex̄p̄ſit dicens Math. xix. Uos qui reliq̄ſtis oīa z ſecuti eſtis me. in regeneratōe. id eſt in vltima reſurrectōe in qua homīes quaſi iterū regenerātur reſurgētes ad vitā immortalē. cū ſederit filius homīs. ſ. ad iudicā/dum. ſedebitis et vos ſup ſedes. xij. iudicātes. xij. tribus ꝛc. ¶ Pro hoc declaratiōe ſciēdū. q̄ iudicare dr ſeptēpliciter. Prio ex ſe z autoritatiue. Et hoc mō ſcilz iudicare autoritatiue eſt p̄prie dei trinitatis. Nam iudicare ſm be. Tho. in. iij. diſt. xlvij. arti. ij. q̄ſito. i. eſt p̄prie illi⁹ qui hz pt̄atem z dominiū in alios. cuius regimini ſubdūtur q̄ iudicanf. Unde eius eſt in alios ius ferre ſeu dicere vel dictare. Judicare enī eſt ius dicere vel dictare z hoc agere ex ſe p̄pria autoritate eſt dei p̄s. lxxxv. Judicabit orbē terre in equitate. ſ. deus. z pp̄los in veritate ſua. ¶ Scōo iudicare fit delegatiue. i. ex alio accipere autoritatē iudicandi Et hoc conuenit x̄po inq̄tū homo. quia vt dr Actu. x p̄ſtitutus eſt a deo iudex viuoꝝ z mortuoꝝ. Et Job. v. Poteſtatē dedit ei pater iudiciū facere. q̄ filius hominis eſt Ipſe enī in illa aſſumpta būanitate oībus ſe manifeſtabit. z oēs boni z mali eū videbūt. z talem poteſtatē ſibi ad iudicandū collatā. ¶ Tertio dicit aliquis iudicare quaſi cauſaliter z compatiue. vt dicat illud iudicare. vnde apparet aliquis iudicādus. Et ſm hoc dicūtur aliqui iudicare ſm Tho. inq̄tuz ex compatiōe eoꝝ. Alij iudicandi oſtenduntur ſicut dicūtur niniuite iudicare generatiōem iudeoꝝ ſm illud Chriſti. Uiri niniuite ſurgent in iudicio. et iudicabunt generatiōem iſtā. q̄ p̄niam egerūt ad p̄dicationē Jone Mat. xij. Sic aūt iudicare eſt cōe bonis z malis in iudicio. Nā niniuite ſi tunc p̄dicante Jona cōuerſi ſunt poſtea recidiuātes z peiora agētes. reprobi facti ſunt ſm beatū Iero. de pe. diſ. iij. za babilonijs exterminati. Sic ergo iudicabūt iudeos. q̄ ex illo ope ſue cōuerſionis ad ſimplex verbū Jone. oīdent q̄ iuſte condēnandi fuerint iudei. q̄ x̄pm dñm p̄pheta⁹ toties audire p̄dicantē noluerunt. Sic etiā p̄t intelligi illō ap̄li. i. Corin. vi. An neſcitis q̄ angelos iudicabim⁹. ſ. malos. q̄ cū homo in corpe fragili tot incitamēta ad malū habeat z bella patiat. z tñ ſuperat oīa ideo nō recedēs. oīdit p hoc q̄ iuſte angeli mali cōdemnētur. q̄ nullā carnis fragilitatē hūtes vt incitamētū ab alijs a deo p ſuperbiam receſſerunt. ¶ Quarto dr iudicare q̄ſi interp̄retatiue interp̄temur aliquē aliq̄d facere. q̄ facienti cōſentit. Uñ illi qui cōſentiūt iudici. ſententiā ei⁹ app̄robādo vt iuſtā ſm b. Tho. iudicare dicūf. Et hoc eſt cōe oīm electoꝝ ſic iudicare app̄robatiue. Uñ dr Sap. iij. Judicabūt ſancti natōes z dñabunf pp̄lis. Et in p̄s. de ſanctis dr. Gladij ancipites in manibus eoꝝ. ad faciendā vindictā in natōibus increpatiōes in pp̄lis ꝛc. Ut faciāt in eis iudiciū ſcriptū. gloria hec eſt oībus ſctis eius iudicando. ſ. p modū app̄robatōis. ¶ Quinto dr iudicare declaratiue. ſicut ſi liber in q̄ continef lex dicat iudicare. q̄ lex declarat q̄d z quō iudicandū eſſet. Et ſic cū x̄ps dicat. Quos de⁹ cōiunxit hō nō ſepet. cum fit diuortiū legitimo mō non dr hō ſepare. ſed lex. q̄ lex. ſic iudicat z declarat faciendū. Et ſic x̄ps ait iudeis. Joh. xij. Qui me ſpernit z nō accipit verba mea. ego nō iudico eū. ſed ſermo me⁹ quē locut⁹ ſum. iudicabit eum in nouiſſimo die. ¶ Sexto dr iudicare teſtificatiue. Cū totavis iudicij ad deferendū ſniam ꝛciſtat in teſtiū dictis. q̄ in ore duoꝝ vel triū ſtabit oē ꝛbū. Mat. xviij. ſ. vtvez z firmū habebit. Jō teſtes in dicēdo ſup quo fit iudiciū p̄nt aliquo mō dici iudicare q̄ ex dictis eorum reus abſoluit vel condēnat. Et q̄ in finali iudicio magis mentalr q̄ vocaliter exercebit illud iudiciū. vel etiā ſi vocaliter virtute diuina vnicuiq̄ innoteſcent merita z demerita ſua. dictante cōſcientia. Ideo ꝛciētia vniuſcuiuſq̄ quodā mō iudicabit eū. Ap̄ls. Teſtimoniū illis reddente ꝛcia ſua z cogitationū accuſantiū quoad mala. ſ. aut defendentiū quo ad bona. in die q̄ iudicabit de⁹ ꝛc. Uñ btus Aug. Uñ de⁹ iudex erit. teſtis ali⁹ nō erit. niſi cōſcia tua. Inē deū iudicēz cām tuā noli timere niſi ꝛcia tua. ij. q. iij. Cuſtodi. Septio dr iudicare q̄s aſſeſſorie. Et de iſto vltimo mō nunc agim⁹. Dī p ſiliturdinē dicūtur iudices. inq̄tū ſedent in loco eminenti tales aſſeſſores vt iudex facit. Et ſm hunc modū q̄ſi p̄fecti viri quibus iudiciaria p̄tās p̄omittit. ſm illō

¶ Capitulū Vndecimū

supra inductum. Sedebitis super sedes duodecim iudicantes per honorabilem confessionē, quia superiores ceteris in iudicio apparebunt occurrentes christo in aera. Sed istud ait beat⁹ Thomas vbi supra, non videtur sufficere ad promissionem domini complendam cum dicitur, quia sedebitis iudicantes Videtur enim iudiciū confessionis superaddere aliqd. Est igitur alius modus iudicandi assessorie, qui perfectis viris conuenit inq̄tum in eis continentur decreta diuine iusticie. Unde Apocal'. xx. dicitur. Judicium sedit⁹ libri aperti sunt, Et per hūc modum hāc iudicationem Richardus de sancto victore exponit Unde dicit. Qui diuine contemplationi assistunt, quia in libro sapientie quotidie legunt velut in cordium voluminibus transcribunt quicquid iam perspicua veritatis intelligentia comprehendūt. Quid enī sunt iudicantium corda in omni veritate diuinitus edocta, nisi quedam canonum decreta Sed quia iudicare proprie importat actionem in alium procedētem. ideo proprie loquendo iudicare dicit, qui sententiam loquendo in alium fert. Sed iudex principalis hoc agit propria autoritate, delegatus autem sibi cōmissa. Assessor in proposito quasi sententiam iam prolatam in alios manifestat. Eorū igit iudicare, est sententiam alteri⁹ a uctoritate latam in aliorum noticiaz quasi sententiam latam nunciare. Et hoc modo perfecti viri iudicabunt assessorie, qz alios ducūt in cognitionem diuine iusticie, vt sciat quid eis pro meritis debeatur. vt ipsa reuelatio iusticie iudicium dicatur. Nec est inconueniēs dicit beatus Thomas, vbi supra aliquos sanctorū quedā alijs reuelare, vel per modum illuminationis, sicut superiores angeli inferiores illuminant. vel per modum locutionis. quando inferiores superioribus loquuntur. Aduertendū autem q̄ illa dignitas assessorie iudicandi, nō datur omnibus sanctis, sed solum pauperibus. ſm illud Job. xxxvi. Pauperibus tribuit iudicium. Et dominus iesus. Vos qui reliquistis omnia et secuti estis me. sedebitis zc. ¶ Ratio autem quare paupertati debetur iudiciaria potestas est triplex ſm beatū Thomam vbi supra. Primo ratione cōgruitatis, quia voluntaria paupertas est eorum, qui omnibus que mūdi sunt contentis, soli christo inherent, z ideo non est in eis aliquid quod eorum iudicium a iusticia deflectat. Unde idonei ad iudicandum reddūtur, quasi veritatem iusticie pre omnibus diligentes. ¶ Secūdo congruit hoc per modum meritī quia humilitati respondet exaltatio pro merito. Inter omnia autem que hominem despectū faciunt in mundo precipue est paupertas. Unde excellentia iudiciarie potestatis pauperibus promittitur. vt sic qui se propter christum humiliat exaltetur. ¶ Tertio quia paupertas disponit ad predictum modum iudicandi. Et hoc enim q̄ aliquis recte iudicare z sententiare dicetur. requiritur q̄ cor habebit edoctum omni diuina virtute z quia alijs potens erit manifestare In progressu autem ad perfectionem primum quod relinquendū occurrit. sunt exteriores diuitie, quia hec sunt vltimo acquisita. Quod autem est vltimum in constructione. est primum in destructione, z sic paupertati respondet iudiciaria potestas. inq̄tum est prima dispositio ad potestatem predictam. ¶ Sciendum tertio q̄ nō quibuscūq̄ pauperibus tribuit ista iudiciaria potestas assessorie. Nec etiam ex hoc solum q̄ voluntarie sint pauperes. sicut socrates z diogenes. sed illis qui relinquentes omnia sequūtur christum ſm perfectiōem vite ſm beatū Thomam vbi supra. di. xlvij. articulo. ij. quesito. ij. ¶ Et ſm aliquos tria requirūtur ad iudiciariam potestatē istā consequendā. Primum est abdicatio curarū temporaliū ne impediat animus a sapientie perceptione. Secundo requirit habitus erga diuinā iusticiam scitā z obseruatā Tertio q̄ illam iusticiam alios docuerit. Et sic doctrina erit perfectio. complens meritum iudiciarie potestatis. Et q̄uis fuerint aliqui multum diuites. vt abraam. Dauid et huiusmōi qui fuerūt maioris meriti vt extimari potest q̄ aliqui veri pauperes perfecti. non est inconueniens. si quasi hoc accidentale premium pauperibus detur. vt iudicent alios qui etiam sunt excellentioris meriti. q̄tum ad premium essentiale. Nam et inferior potest iudicare superiores. nō ex sua autoritate. seb ex sibi delegata ¶ Ponit Albertus magnus super missus est. septem gradus paupertatis. quorū primus est dare superflua persone. prout persona sonat indignitatem. ſm illud Tho. iiij. Da elemosinam. et nō auertas faciem tuam ab vllo paupe Si multum fuerit tibi. abundanter tribue. Si pauc et illud libenter impertiri stude ¶ Secundus est dare superflua. non solum persone. sed et nature ſm illud Luce. xi. Quod superest scilz nature. date elemosinam z ecce omnia mūda sunt vobis. glo. ꝑter victum et vestitum. ¶ Tertius gradus dare etiam necessaria. glo. etiam valde necessaria. cum proximis diuidamus. ¶ Quartus est dare non solum sua. sed z seipsum. sequendo christum pura intentione. scilicet propter deum. non propter mundi gloriam. vt veri religiosi. ſm illud. Si vis perfectus esse. vende oīa que habes. z da pauperibus z sequere me Mathei. xix. ¶ Quintus est passionibus sedatis mente deo inherere. ſm illud. Nostra conuersatio in celis est. ¶ Sextus gradus est relinquere sua et seipsum et vltra hoc laborare proprijs manibus vt necessitatez tribuat patienti. prout fecit Paulus apostolus. qui laborabat proprijs manibus vt prouideret sibi z suis de necessarijs. prout ipe refert ad corin. ¶ Septim⁹ gradus est dare omnia et seipsum spiritu z corpore laborare. vt pascat proximum cibo spirituali doctrine. q̄ gradus melior est priori. Nam vt dicit beatus Gregorius. Melius est reficere animam semper victuram q̄ corpus moriturum. Et ad hunc gradum videtur pertinere paupertas cui datur iudiciaria potestas. quem gradu⁹ ponit beatus Thomas supra in tertio membro immediate. ¶ Sciendum etiam ſm beatum Thomā post beatū Augustī. in. xx. de ciuitate dei. q̄ cum dicit⁹ a christo assessuros sup duodecim sedes. intelligēdū est. nō solū. xij. boies iudicaturos cum xpo. vt assessores. Cum enī loco iude annumeratus sit Mathias cuz. xi. aplis reliquis. vbi erit sedes pauli qui plus omnibus laborauit. Ex p duodenariū numerum, significata est iudicantiū omniū

multitudo, propter duas ptes septenariū, s. tria qua tuor. Nā tria ducta p quatuor ecōuerso. cōstituunt xij. Septenarius autē est nūerus significās vniūsitatē Nam oīe tps currit p septenariū hebdomadaz, vl propter hoc duodenariū, significat vniūsitatē iudicā tiū qz cōstat ex duplici senario. Senarius est nūer⁹ p fectus significās, vel qz ad literā, xij. aplīs loqbat. in quoz psona hoc oīb⁹ eoz imitatoribus ꝓmittebat Et p. xij. tribus ilrl intelligūt oēs fideles iudicādi. Et qz tuor ei ptibus mūdi, s. oriēte, occidēte, austro, z aqlone erūt fideles in fide trinitatis scī boies iudicādi a xpo z assessoribus ei⁹ pfectissimis viris pauplbus vt declara tū est. Tria enī repntant fidē viuā trinitatis, z qtuor ptes mūdi quatuor vt dictū est, z tria ducta p qtuor ꝓstituūt numez duodenariū. Seruite ḡ ait ps. dño in timore, z exultate ei cū tremore. sed initialiter filia li, quia beatus vir q metuit dominū in mādatis ei⁹ cupit nimis ait idem.

Sextū quod est val .§. VII.

de timendū in finali iudicio. est accusationū mltipli catio. Quia enī iudiciū istō erit ordinatissimū. z ꝑm ordinē iuris vt ait Amb. iudicis nō est sine accusato re dānare, z ideo dñs Jesus iudā cū fur eēt nō abie cit, qz accusatus nō fuit. ij. q. i. Manifesta. Erit igit in illo iudicio accusator diabolus q est pessim⁹ z cal lidissim⁹, de quo 6r Apo. xij. Proiect⁹ est in terrā. s. infernalē accusator noster satbanas, q accusabat frēs ante deū die ac nocte. Et btūs Aug. ad Julianū co mitē ait. Presto tūc erit diabol⁹ recitās verba ꝓfessio nis nře, obiciēs nob quecūqz fecerim⁹ z in q locoz in qua hora peccauim⁹. z qd boni tūc facere potuimus dicitur⁹ est ei ille aduersari⁹. Equissime iudex iudica hunc meū esse ob culpā, q tu⁹ esse noluit p grāz. Tu⁹ est p naturā. me⁹ est ob miseriā. tu⁹ ob plasmatōz. me us ob suasionē. tibi inobediēs. mibi obediēs. a te ac cepit immortalitatis stolā. a me accepit banc pānos sam q indutus est tunicā. Tuā dimisit. cū mea huc venit Equissime iudex iudica hūc eē meū z mecū eē dā nandū. heu heu. poterit ne tal⁹ apire os q talis erit vt cū diabolo deputet. Legit in li. de. vij. donis edito a frē Raymūdo ordinis ꝑdicatoz. q asserit vidisse il lū epm cui cōtigit flebilis casus iste. Quidā eps cuz egrotaret, apparuit ei diabol⁹ dicens q citabat eum summ⁹ papa p eū. z assignauit ei diē quā ei noīauit. in q vt dicebat oportet eū rōem reddere de āministra tione sua. Cui in die assignata visum ē ei. q ipse tra beret coram papa in cāz q diabol⁹ q ei apparuerat cō tra. de eo petebat ius a papa de admīstratiōib⁹ suis q̄liter. s. admīstrauerat in officio priorat⁹ qō pri⁹ ha buerat deū abbatissat⁹ qō postea habuerat. z demū in officio epatus. fuerat ei niger prior. alb⁹ abbas et postea epūs Cū autē reqreret de officio ꝓratus. z ne sciret reddere rōem. z postea de officio abbatissat⁹. in q̄ respōsione magis deficiebat. z postea maxime i re spōsione de epatu. Cum ḡ deficiēs in rūsione peteret aliā diē sibi assignari. allegans q nō fuerat in dicta rūsione ꝑmeditat⁹. assignat alia dies perēptorie illi die valde proxia. in q debebat iudex ꝓcedere ad sen tentiā diffinitiuā. Cuz āt antius sup hoc euigilaret fortiter ad clamorē eius cōueniret familia ei⁹. cū autē hoc indicasset pluribus. die sequēti apparuit ei diabo lus q ꝑ us ei appareat. vrgēs eū ad veniēdū coram sum mo iudice. pro rōe reddēda. Qui cū nōdū se paratuz clamaret z ei⁹ aspectū horreret. z diabol⁹ eum ad hoc magis vrgeret inuitū. oīb⁹ astantib⁹ surrexit de lec to in quo iacebat volens effugere demonē. Cū aūt surgeret cū impetu ipegit in columnā petens induci as z eliso in eo capite cecidit z expirauit. Scōs accu sator eoz erūt sancti boies a quoz cōsortio peccātes recesserūt. vel quos in pūti cōtumelijs affecerūt vel iniurijs. vel quoz festa fregerūt. vel q̄z loca propha nauerūt. Unū 6r Sapiēn. v. Stabūt iusti in magnā cō stantia. s. ad accusandū adūsus eos q se angustiaue rūt. z qui abstulerūt labores eoz Uidētes āt. s. repro bi turbabūt timore horribili Et apoc. vi. 6r. q sancti clamāt. Usqz q dñe sanct⁹ z ver⁹. nō iudicas z vindi cas sanguinē nostrū ab his q sunt in terra. Et dictū ē illis, Sustinete modicū donec impleat numer⁹ frēm vestroz vsqz. s. ad iudiciū. Ad hoc etiā facit qō nar rat Greg. turon. videlicet q duo nequā ꝑsbiteri. cuz cōspirasset cōtra scm Sydoniū aluernoz epm. Alter eoz egestiones emisit. sicut arrius berisiarcha subito Et visus est a summo iudice accusat⁹ a sctō Sidonio dānari, vinciri, z in imis carceris in angustijs detru di. Alius vero cū mortuo beato Sidonio ambitiose z violēter occupasset epatū. cū inuitasset ciues ad cō uiuiū p pincernā citatus a summo iudice cadēte de manu ei⁹ calice subito expirauit. Tert⁹ accusator erit tot⁹ mūd⁹ Sap. v. Armabit creaturā. s. ad accusan dū ad vltionē inimicoz de⁹. Greg. Si q̄ris quis te accusabit. dico Tot⁹ mūd⁹, offenso ei creatore. offen dit totus mūd⁹. Erit. In illa die nibil est qō rndea mus. vbi celū. z terra, aq. luna. z sol. dies. z noctes. z tot⁹ mūdus stabūt ꝫ nos. s. ad accusandum. Dicere posset terra si loquerek Ego istos iniqs pctōres susti nui. vt p me ambularēt Ego eis dedi virides herbas pulcerrimos flores. suauissimos fruct⁹ ex arboribus. Alia alia pluma. metalla pciosa. z lapides. vt cōi creā tori seruirēt. z ipm ex his laudarēt. Et ipsi oīb⁹ abusi sunt. nō deo. sz suoventri seruiēdo. z iō a me absorbe ant. Et aq dicere poterit. Ego meipm pbui eis in re frigerū. ꝺtra estus. in lotionē ꝺtra maculas. In ma terias sacramētoz ꝺtra pctā In transitū p naues ad negociandū. Pisces in me natātes in cibū. At ipsi i malū vsi sunt. z iō a me submergant. Aer etiā ego di cere posset. dedi eis spiramētū vite. pluuias. auiū mi titudinē inenarrabilē. Et qz in his cōditorē suū z no strū nō cognouerūt. in me suspendāt. suffocēt Ignis autē qz sine caloze meo viuere nō potuissent. sz ingra ti devsu meo fuerūt. a me sine ꝺsumptōe sp exurant. Sol luna z stelle ac celi celoz. qz luīne nostro nō sunt vsi. ad querendū lumē eternū. eo priuati ꝓpterius te nebris occupent. Et qz in oze duoz vl triū stabit om neverbū. vt dicit matb. xviij. nō deerūt testes i iudi cio isto Et vnū quidē habebit supra se. s. deū hieremi. xxix. Ego ero iudex z testis dicit dominus malach. iij. Ero testis velox omnib⁹ maleficis, adulteris. periu ris ꝛc. q nō solū est verus. sed ipa veritas et non ex au ditu. sed exvisu. Ad hebre. iiij. Omnia sunt nuda et aperta oculis eius. nibilqz ei ignotum. Unde ipe cri stus deus z homo verus iudex et testis. Non enim

Capitulū Vndecimū

repugnat in hoc iudicio vt in humano. s. vnā psonā simul esse iudicē rē. q̄ veritas est ꝛ vt testis manifestabit occulta hoim. vt iudex sententiabit. Et sententiando exprobrabit pctōres. vt ait Crisost. in hec verba Ego propter vos hō fact⁹ sum. propt̄ vos delusus. alligatus. cesus. ꝛ crucifixus. Ubi est tanta ꝛ iniuria ꝛ mea ꝛ fruct⁹. Ecce preciū sanguis mei. quē dedi in redemptōem aīa ꝛ vra ꝛ. Ubi est seruit⁹ vestra quā mihi pro pcio sanguis mei dedistis. Ego sup gl̄am me amvos habui cū ēem de⁹ apparēs hō. ꝛ vilioꝛē me oībus rebus vestris fecistis Nā oēm rem vilissimā dilexistis amplⁱ⁹ q̄ iusticiā meā ꝛ fidē. hec crisost. Scōs testis est int⁹ scz ꝓscia ad Ro. ij. Testimoniū illⁱ reddēte conscia sua. ꝛ cogitatōibꝫ accusantibꝫ ꝛ defendentibus in die q̄ iudicabit dñs. Accusantibꝫ. i. remordētibꝫ. q̄. s. ad mala opa. defendentibꝫ. i. excusantib⁹ a malo q̄ ad bona opa. b. aug. xi. q. iij. Sentit. sic intēt quicq̄d vis. sola in ꝓspectu dei cōsciētia nō me accuset. i. testificet. Ubi notandū ꝑm b. tho. in. iij. d. xlij q. vl. q̄ qꝛ oportet q̄ in oī iudicio testis ꝛ accusatoꝛ habeat eoꝝ noticiā que in iudicio versant. in illo aūt cōi iudicio oīa opa hoim in iudiciū venīet. iō oportet q̄ oim suoꝝ opeꝝ quisq̄ tūc noticiā habeat. Uñ ꝓscīe singulorꝝ erūt q̄si q̄dā libri. cōtinentes res gestas ex quibꝫ iudiciū procedet. sicut etiā in iudicio hūano registris vtūtur hoīes. Et isti sunt libri de q̄bꝫ apoc. xx. dicit. Apti sunt libri. ꝛ ali⁹ liber apert⁹ est q̄ est vite. ꝛ iudicati sunt mortui ex his q̄ scripta erāt in libris ꝑm opa illoꝝ. Et ꝑm be. aug. xx. de ciui. dei. p libros sic aptos significāt sancti noui ꝛ veteris testamēti in quibꝫ de⁹ oñdet q̄ mādata fieri iussisset. Sz p libꝝ vite de q̄ subiungit. intelligunt cōscie singulorꝝ q̄ dicūtur singulariter liberⁿ⁹. qꝛ vna ꝯtute diuina fiet. vt cūctis ad memoriā sua facta reuocent. Et hec vis in q̄tū reducet ad memoriā hoīs facta sua. libervite ōr. Uel aliter dici pōt planⁱ⁹. q̄ p libros ꝓios intelligātur ꝓscīe singulorꝝ. et p aliū libꝝ intelligat snīa iudicis in ei⁹ prouidēcia descripta. reprobat aug. xxi. li. de ci. dei. vt q̄ ōr de libris apertis intelligat de aliquo libro materiali. ꝛ materialibꝫ literis scripto. qꝛ nimis magn⁹ esset liber ille. in q̄ scripta essent oīa facta vni⁹ hois nedū oim hoim mūdi. ꝛ nimiū temp⁹ reqreret ad legendū ab oībꝫ tantū libꝝ. Sz intelligēdū ē mō ꝓdicto. Quāuis enī ꝑm b. tho. vbi s. multa merita l' demerita a memoria excidāt. tñ nullū eoꝝ erit q̄ñ remaneat aliq̄ mō in suo effectu. qꝛ merita q̄ nō sunt mortificata. remanebūt in ꝑmio q̄ eis reddit. Que autē mortificata sunt manēt in ingratitudīs macla. que augeꝫ ex hoc. q̄ hō p⁹ p grām suscepta peccauit. Sil'ꝛ demerita que nō sunt p penitetiā deleta remanēt in reatu pene. q̄ eis debeꝫ. Que āt pnia deleuit. manet in ipa pnie mēoria. quā sil' cū aliꝫ meritis in noticiā bēbūt Uñ in q̄libet hoīe erit aliq̄d ex q̄ possit ad mēoriā sua opa reuocare. ꝛ tñ vt b. aug. dicit. ꝓncipal'r ad hoc diuina virtus opabit. Tert⁹ testis erit ā gelus bon⁹. ꝛ pcipue q̄ dat⁹ ē vnicuiq̄ ad custodiā. de q̄ pōt intelligi illō iob. xvi. c. Ecce testis me⁹ in celo ꝛ scius me⁹ in excelsis. Et illō reuelabūt celi. i. angeli iniq̄tatē ei⁹ scz testificādo ꝓtra pctōres de malis eoꝝ. Quāuis āt āgeli nūc nō sciāt cūctas cogitatōes hominū. tñ diuina virtute opante. tūc sciēt. Nā vt dicit b. tho. in. iij. d. xlij. q. vl. Jnvltiō ꝛ cōi iudicio oportet q̄ diuina iusticia oībꝫ euidēter appareat. que nūc in plerisq̄ latet. Sentētia āt dānātis vel ꝓmiantis iusta esse nō pōt. nisi ꝑm merita vel demerita proferat Et sicut oportet q̄ sicut iudex ꝛ assessoꝛ iudicis merita cāe cognoscāt. ad hoc q̄ p iustā snīam pferāt. ita oportz ad hoc vt iusta snīa appareat. Qō oībꝫ snīam cognoscentibꝫ merita innotescāt Uñ sicut vnicuiq̄ nota erit sua ꝓmiatio vel dānatio. ꝛ oībꝫ aliꝫ innotescet. ita oportet q̄ sicut q̄libet sua merita vel demerita reducet ad memoriā. ita etiam ꝛ aliena ei⁹ cognitōi subiaceāt. Et hec ē cōiorꝝ probabilior opinio q̄uis magister sen. i litera inducta. di. xliij. dicat ꝓbabiliꝫ scz q̄ p pctā q̄ dimissa sunt per penitentiā. in iudicio aliꝫ nō patefiant. Sz ex hoc sequeret q̄ nec etiā pnia de pctis illis pfecta cognoscaꝫ in q̄ multū detraheret glie scōꝝ ꝛ ōine laudi. q̄ tā misericordit̄ sctōs suos liberauit. Quia q̄ oīa merita vel demerita p̄cedētia. faciēt aliquā q̄litatē in gl̄ia vl' in miseria resurgētis. iō exterioribꝫ vi⁹ poterūt cūcta in ꝓscītꝫ videri ab oībꝫ ꝛ angel' ꝛ hoībꝫ. Et ex hoc angeli boni videntes apte pctā maloꝝ. quā tūcunq̄ occulta poterūt ꝓtra eos testificari vt dictus est. ꝛ pcipue diuina virtute hoc opante. vt sententia iudicis oībꝫ appareat iusta. Si q̄s vult saluare dictus magistri sententiaꝝ. pōt dicere q̄ pctā iustoꝝ nō venient in noticiā vt pctā sed vt dimissa. Dictū est quia tres sunt accusatores tres testes. cōscientia. angeli ꝛ homines. Ōsiderandū est. quō hoc erit. q̄ oīa merita ꝛ demerita propriaꝛ alioꝝ a q̄libet vno intuitu videbunt. Nā de dānatis ōr Sap. v. q̄ intra se gemētes et penitentiā agētes dicēt. Quid nob̄ pfuit superbia nr̄a ꝛ iactātia diuitiaꝝ. Et sic descēdūt ad pticularia singilatim ꝓsideranda. Et glo. sup illō Job. viij. Induet ꝓfusione dicit. q̄ viso iudice mala oīa añ oc̄los mētis versabunt. Judex āt videbit subito. Et tñ phūs dicit. in. ij. topicoꝝ. q̄ non ꝓtingit sil' pl'a intelligere. Circa hoc igit dicit b. tho. vbi s. q̄ est duplex opinio. Qui dā ei dicūt q̄ oīa merita ꝛ demerita sil' aliq̄s videbit. sua ꝛ aliena in instāti. Qō q̄dē de btis facile credi pōt qꝛ oīa in vno videbūt. s. deo ꝛ sic nō ē incōueniens. q̄ pl'a sil' videāt ꝛ intelligāt. Sz de dānatis q̄ intellectus nō ē ita eleuat⁹ vt possit deū videre ꝛ i eo oīa alia est magꝫ difficile. Et iō alij dicūt. q̄ mali sil' oīa videbūt pctā sua i generē b̄ sufficit ad accusatōz illā ꝛ testificatōz. q̄ dz eē i iudicio l'absolutōz. Nō ārvidebūt oīa sil'. descēdēdo ad singl'aria. Sz b̄ ñ videt ꝓsonus dictis b. aug. i. iij. d. ci. di. q̄ ōr oīa mētis ituitu enūerabūt. Qō āt i genere cogñscit. ñ enūerat. Uñ pōt eligi media via. s. q̄ singl'a ꝓsiderabūt. ñ tñ in instāti. sz in tpe breuissimo. ōina ꝯtute ad b̄ adiuuāte. Et b̄ est q̄ b. aug. ōr ibidē. q̄ mira celeritate enūerabūt. Nec b̄ ē ipossibile qꝛ in q̄libet puncto tpe sunt infinita instātia i potētia. Et sic q̄ ait apl's. i. ad coꝝ. xv. Oēs q̄dē resurgem⁹ sz ñ oēs imutabimur Jn momēto. in ictu ocli. i nouissima tuba Tuba ista vt dictū ē s. est virt⁹ ōina ad resuscitādū. Jn momēto ōr. i. in breuissimo tpe. ꝛ q̄si imperceptibili. nō aut̄ oēs imutabūt. i. de statu miserie ad statū glorie. qꝛ nō mali sz boni tantū.

Septimū valde tī §. VIII.

mēdū circa iudiciū. est sententie iustissime irreuocatio.

Titulus decimusquartus

Uolūtati enī eius ait apl's q̄s resistit.q.di.null⁹. In humanis iudicijs qr iudex p̄t errare.ī inuētū est remediū appellatiōis.p quā sentētia lata p̄t retractari z pluries sed p supiorē.vtz.ij.q.vi.p totū. Sz a sententia x̄pi ista appellari nō p̄t.qr supiorē non bz tum qr in notorijs a correctōe punitōe criminū non releuat vt illa est.tum qr errare nō p̄t.vñ dr extra de sen. excō. A nob.q⁹ iudiciū ecclesie fallit z fallit.sz iudiciū dei nec falli nec fallere p̄ōt. Timeat g̃ eū ois terra.ab eo autē cōmoueāt oēs inhabitātes orbē ait p̄s. Quā uis autē discussio illa final' iudicij magis credat mē talis p̄m b.aug. q̄ vocalis scz vt repūtatis vniuscui⁹q̄ cōscientie meritis z ōmeritis.q̄libet ex se videat q̄ iuste iudicādus ad premiū vl' penā tñ in p̄dicatione ad pplos qui eōiter sunt rudes nec intelligere valent interiora z spūalia nisi p exteriora z corpalia.magis eti am mouent.ī magis cōgruit p̄dicare discussionem esse vocalē.z cum p̄dicto ordine. q̄ solū mentalē. Et p̄cipue etiā qr nō repit expīsse cōtrariū scz quin possit ibi esse aliq̄ discussio vel increpatio vel dulcis ad sanctos x̄pi inuitatō.z si ī breuissimo tpe.quia dicit. In momento.qō etiā referri potest ad ipam generalē resurrectōem. Et in euāgelio vt dicit mat.xxv. Tūc dicet rex his q̄ a dextris erūt electis. vēite benedicti patris mei p̄cipite regnū z̄c. Nō solū autē discussio erit z retributō de opib⁹ misericordie corpalib⁹ de q̄b⁹ fit mentio ibi. Esuriui z dedistis mihi māducare. Siti ui z dedistis mihi bibere z̄c. que cōtinent in hoc versu Uisito poto cibo redimo tego colligo cōdo. Ultima tñ ista septē q̄ est sepelire mortuos nō ponit in euāgelio.qr min⁹ vtilis z necessaria.z qr boines ex se hoc inclinant.nō solū ex būanitate.sz etiā ex necessitate. ne remanētib⁹ cadaueribus insepultis. aer corrūpat z alios inficiat.sz etiā fiet discussior retributōr magis de opib⁹ quibuscūq̄ iustis.q̄ sub ill' ꝓpēdunt spiritual'r intellectis. Esurit enī x̄ps salutē nrām z sitit. Qui g̃ se exercet in opib⁹ bonis arduis.iste famescētē pascit.qui opib⁹ bonis magis facilib⁹ insistit. hic potat x̄pm sitientē.facili⁹ē ei bibere q̄ comedere. Qui g̃ ista negligit. Ebriū esurientē.i.auidē desiderātē bona opa ei⁹ nō pascit.sz famelicū dimittit. Sil'r q̄ ignārem docet viā salutis.hic pascit vero pane scz vitez intellectus.z aq̄ sapiētie salutaris potat. Quē nudū vides virtutib⁹ manifeste/z bonis monitis z exemplis habitib⁹ virtutū corpis.nudū x̄pm vestis. Si vagabundū p diuersos errores inuenis. z ad domū tuaz ecclesie reducis.hospitē colligis. Si infirmū in via dr z ipfectū toleras.z infirmitatib⁹ ei⁹ prouides. admonēdo.vel corrigēdo.orādo.infirmū x̄pm visitas. Si in captiuitate positos obstinatōis eruis vel in captiuitate purgatorij subuenis miseris.incarceratos redimis. Cū mortuo in peccatis ne infamia putrescat vitia ei⁹ occultas.nec diuulgas indebite manifestando mortuū sepelis. Cōtraria agēdo scz diffamando peccatoris.nō iuuādo in purgatorij carcere detētos. z maxīe de his legatis q̄ ipsi fecerūt. Nō tolerādo infirmos.sz adiuuādo ecōtra ad infirmādū p mala exēplaz suasiōes illicitas.ad errores īducēdo. virtutib⁹ spoliādo alios.bonis incitamētis z inspiratiōib⁹ x̄pi nō assentiendo.x̄po per hec subuenire recusas. z iō penas eternas formidare babes. sicut misericordes misericordiā glorie.p̄m illō p̄s.cxi. In memoria eterna erit iustus.ab au.ma.nō time. Auditio mala erit illa.quā audient reprobi.cū audiēt x̄pm dicentē. Ite maledicti in ignē eternū. Mala vtiq̄ erit illis.quia nociua.sed bona qr iusta. Quarto sciendū iudiciū illud fore iustissimū.vñ p̄s. Judicabit orbē terraz in iustitia.z pplos in equitate. Septē siquidē modis p̄uertit iudiciū.vt notat.xi.q.iij.q̄tuor.z quatuor ponit in textu b.greg. dicēs. Quatuor modis būanū p uertit iudiciū.rīore.cupiditate auaricie.odio.z amore amicitie vel cōsanguinitatis Addit glo.tres alios scz impitia seu ignorantia. Nimia cōpassione miserie alteri⁹ rigoris seueritate. Sz nil horz poterit esse in x̄po veridice. Nā quoad primū nullū timebit. Nam vt dicit iob.ix.c. Si fortitudo querit.robustissim⁹ ē. Et dan.vij.dicit.q⁹ antiqu⁹ dierz dedit ptātē filio hominis veniēti in nubib⁹ scz ad iudicandū. honorē et regnū.z ois populus tribz z lingue seruiēt ei. Et potestas eius potestas eterna que nō auferet. Nullum ergo timebit.qr potētior oībus.sed oēs eū timebunt p̄s.lxxxix. Quis nouit potestatē ire tue.z p timore tuo iram tuā dinumerare. Ira dei ait b.hiero. nō est concitati animi furor vt nostra.sed iusti supplicij constitutio de peni.dist.i.Crisost. Plangent se sup se oīs tribus terre.qr nec resistendi virt⁹ ītra eū nec fugiendi facultas ante faciē ei⁹.nec penitētie locus nec satisfaciēdi tps. Ex angustia enī oīm rex nihil remanet in eis p̄ter locū. Cupiditate diuitiaz corrūpi non potest iudiciū x̄pi.quia ditissim⁹ est. Mecū sunt diuitie z gloria.ait ipse prouer.viij.opes supnez iusticia. Et propterea mandauit dñs in veteri lege de iudicibus Nō accipietis munera a quoq̄.qr munera excecant oculos sapientū. z puertunt verba iustoz. Unī narrat Justinus.q⁹ cū cyrus rex instituisset quēdā ad iudicandū.cū semel repisset cupiditate pecunie corruptū.z muneribus iniuste iudicasse.fecit eū decoriari.z pellem ei⁹ fecit desiccatā ponere sup sellam.vbi filius illius iudicis sedebat ad iudicandū loco patris.vt sibi caueret a cupiditate munez prouī.vi. Non accipiet p redēptōe dona plima.b.aug. Expectat dies iudicij.ille ecclesiast⁹ iudex.q̄ nulli⁹ potētis psonā accipit cuius palaciū auro argētoq̄ null⁹ eps. abbas vel comes corrūpere poterit. Et b. Bernar. veniet dies illa in q̄ plus valebūt pura corda.q̄ astutia ꝓba. Ille enī iudex est q̄ nō fallet verbis nec flectet donis Nō ergo poterit iudiciū illō puerti pecunia sicut fit humanis iudicijs. Unī dr ysid. de summo bono. Lito violatur auro iusticia nullāq̄ ptimescit re⁹ culpā quā redimere nūmis extiat.xi.q.iij. paup. Odio pūit aliq̄n iudiciū dū.s.iudex odit reū.sic dñs Jesus iudex futur⁹ odio iudeoz iniuste iudicat⁹ z ꝺdēnatus propt̄ q̄ dicit de eis ipse p psalmistā. Odio habuert me gratis.i.sine cāz rōe. Sz de⁹ iudex nullā suā creaturam odit. Dicit ei sapiē.xi. Nihil odisti dñe eoz que fecisti. Nec obstat q̄ ait salomō.s.altissim⁹ odio bz peccatores.quia boc refert ad eoz culpā nō naturā que in se bona est.z hāc diligit de⁹.culpaz detestat. Quomō enī odio haberet.q̄s tanta diligētia creauit. tāta benignitate gubernauit z supportauit. tanto labore crucis rēdemit Unz eos exprobrās dicet p̄m aug. Ecce man⁹ q̄s pforastis. Ecce pedes q̄s ꝺfodistis Ecce

¶ Capitulū Undecimū

latus q̄ aperuistis. z tamē intrare noluistis. scz per dilectōem verā. Dicūk pctōres oia hec fecisse. qz pro pter eoz pctā hec passus est xp̄s apoc. i. Dilexit nos z lauit nos a peccatis nr̄is in sanguie suo Quarto iu diciū ꝓtingit iniustū fieri propter amorē amicitie vel parētele. Et sic herodes vt placeret Herodiade vxori l' poti⁹ adultere. iniuste iudicauit iohannē baptistā ad mortē. Et herodes antip̄ occidit iacobū z app̄hēdit petz ad idē. vt iudeis placeret. Sz amicitia parētela vel p̄ces nil ibi valebūt. Uñ virgīb⁹ fatuis q̄ rogauerūt sapiētes vt darēt eis de oleo suo. Rñderūt. ne forte nō sufficiat nob⁹ z vobis. ite pot⁹ ad vendētes z emite vobis. mat. xxv Et b. biero. Cū añ tribunal xp̄i venerim⁹ nec noe nec iob nec daniel scim⁹ nos posse iuuare. s. oīb⁹ vl' meritis sz vnusq̄sq; on⁹ suū portabit xp̄ū. q. ij. iu pñti. Null⁹ g̃ sct̄oz q̄ntūcūq; amicitia vel parētela ꝓiunct⁹ in hoc seculo. orabit pro dānato aliq̄ in illo iudicio. nec ipsa pijssima ẏgo maria mr̄ mīe que nūc assidue interpellar pro nob qz ꝓgnoscūt hoc deū nō velle. Et si p̄ possibile posito rogarēt. nō exaudirent. Prou. vi. zelus z furor vir. i. xp̄i. nō pcet i die vindicte. s. iudicij nec acq̄escet cuiuscūq; pcibus. Crisost. Nec parētes pro filijs. nec a⁹gli pro hominib⁹ intercedent. Quito quertik iudiciū p̄ ipitiā seu ignorātiam b. Augus. Judiciaria potestas hoc exposcit vt q̄ bz iudicare discernat. i. intelligat. de pen. d. v. Judex ār iste oia nouit. In ipo enī vt ait apl's sunt oēs thesauri sapie z scie dei Et ad heb. iij. Oia nuda sunt z aperta oculis ei⁹. Leo papa. Ista est scia summi iudicis. Iste tremēdus ei⁹ aspectus. cui puū est omne solidū z apertū omne secretū cui obscura clarent. muta rñdent. silentiū ꝓficit. z sine voce mens loq̄tur. Uñ cōtra ipsius sapiam nil valebūt allegatōes aduocatoz. sophismata philosophoz. nec p̄clarissima eloq̄a oratoz. nec astutie versutoz. ꝓm enī b. tho. in. iij. senten. Nouit xp̄s etiā inq̄ntū homo oia que vnq̄ fuerūt sunt z erunt in actu. Uñ z oēs operatōes humanas. cogitationes. z affectus malox z bonox. cū de his oīb⁹ habeat iudicare. Nō ergo p̄ ignorantiā aliquā fiat aliq̄ iniusticia alicui sz regnabit rex z sapiēs erit. ait biere. prophe. de eo⁹ facier iudiciū z iusticiā in terra Sexto quertik iudiciū cū iusticia. p nimiā ꝓpassionē z miaz cū videlz ex cōsideratōe pauptatis vel familie alicui⁹ reus nō punit vt decet Uñ b. amb. xp̄ij. q. iij. Est in iusta misericordia de qua in lege diuina scriptū est. Non misereberis illi⁹. Saul qz ex misericordia Agag hostiū regē nō occidit. offensam incurrit qz ꝓtra diuinā sententiā que hoc prohibuerat seruari eum fecit. Under b. aug. c. seqn. Ne amisso iudicio sis in mala causa paupi misericors. cui⁹ si parcis sacello. percutis cor. z tāto audaciorē reddis. quāto viderit sibi iustū fauere. Et b. greg. q̄ dei iudiciū oculis suis proponit semp timēs z tremēs in oī negocio formidat. ne ō iusticie tramite deuiās cadat. Jdē. di. xlv. Ois q̄ iuste iudicat. staterā in manu portat. z in vtroq; penso iusticiā z miam gestat. Sic iudex xp̄s in suo iudicio misericordiā prestat iustis. remunerās vltra meritu. Justiciā reddēs vnicuiq; mercedē ꝓm suū laborem z amorē. peccatoribus similit iusticiā puniēs ꝓm demerita. misericordiā crucians citra cōdignū. Nō tamen ita miserek q̄ a penis eternis liberet vnq̄. vt ozige. et quidā alij dixerūt z falso. qz esset iniusta misericordia z iusticia esset sepulta. sed misericors z miserator z iustus ait p̄s. Septimo offendit in iudicio ex nimia seueritate. cum punit mala quis vltra debitū iusticie. puta merek quis mēbri amissionē ex maleficio eum cōdemnat ad mortē. Sed de⁹ iudex vt oīm rex ita et supplicioꝝ z grauitatē peccatoz habet z nouit mensurā et vnicuiq; reddet ꝓm opera sua mala mensurā cōuenientem pene. correspōdentē grauitati culpe Et licet i ipso iudicio seueriss⁹im⁹ appareat. hoc erit reprobis. Maz electis totus benign⁹ et dulcoros⁹. ad q̄ō inuendū angelus q̄ ad monumētū nunciauit xp̄i resurrectiōem. erat aspectus eius vt fulgur. z vestimēta eius vt nix alba. quia vt dicit ibi Gregorius. Christus in vltima vniuersali resurrectiōe vt fulgur exterrens seueriss⁹imus reprobis apparebit. electis suauis et decoros. vt nix alba. Albedo enī multū habet de luce Malach. iij. Quis stabit ad videndū eum. ipse quasi ignis Judicabit ergo domin⁹ in iusticia z equitate. Dicit autē equitas rigor iusticie dulcedine misericordie temperatus. z sic non erit neq; tanta seueritas vt tollat omnis misericordia ei⁹ vt dictū est. nec tanta misericordia vt tollat iusticia quia indebita esset. Quinto aduertendū q̄ terribilis z seuer⁹ appareat reis. iudex iste apparet ex prolatōe sentētie cōtra eos cū dicet. Discedite a me maledicti in ignem eternū. qui paratus est dyabolo z angelis suis. Mat. xxv. Discedite ait sepati a consortio sanctoz. Quivt dicit Esa. xxxv. capi. Baudiū z leticiā obtinebunt. quo ad corpus z animā. z fugiet ab eis dolor. quo ad miserias corporis z gemit⁹ quo ad tristiciā mētis. Exibūt enīz angeli in cōsumatiōe seculi ait christus. z separabūt malos de medio iustorū Math. xiij. Discedite a me qui sum fons vite. veritas pria. sapientia summa. bonitas vel benignitas imensa. gaudiū pfectissimum. pax infinita. gloria eterna. esa. vlt. Tollak impius ne videat gloriā dei. Maior est hec pena subtractiōis scz visionis dei. omni gehenna ait Crisost. Discedite a me maledicti. ideo maledicti. qz maledicti qui declinant a mandatis dei. ait Psal. Et quia transgressi estis mādata legis diuie. iō incurristis oēs illas maledictiōes pessimas. declaratas in deuteroñ. contra trāsgressores legis. Et quia afflixistis me in decimis z premijs. ideo in penuria omnis boni. vos maledicti estis. vt dicitur Malch. iij. Nam si quid boni fecistis. non dedistis primicias scilicz intentiōis recte. quod est primum in fructib⁹ operum nostrorū. deo. sed mundo. faciendo bona nō ad dei gl'iam sed mūdi. Nec decimas dedistis. vt scilicz quod perfectum est in actibus vestris deo attribueritis. sed vobisipsis retinuistis. z ideo in penuria boni maleddicti estis. Et quia maledixistis israel id ē fidelibus ecclesie. detrahendo. irridendo. nocēdo. malis exemplis ad mala opera inducendo. ideo incurristis imprecatōez ysaac dicētis. Qui maledixerit tibi maledicrōib⁹ repleat Beñ. xxvij. Discedite ergo a me maledicti Et quo ire debeant subdit. in ignē. Discedite a me maledicti in ignē eternuz. quia ignis cupiditatis exarsit in corde strum. vt oīa terrena magis dilexeritis q̄ me. z iniusticiā meā. Jdeo ite in ignē terrestrē. quiz si vil⁹ crucis et animas z corpora vestra. Et quia igne cōcupiscētie

cõsumpti estis. voluptatib⁹ vos ĩmergendo. ideo in ignẽ ite qui ita affligat. vt tedeat vos z peniteat. sz inutiliter delectationũ vestraz. Et qz cũ supcecidit ignis malus. nõ vidistis solẽ rõis z iusticie. ideo z nũc ignis qui in se est lucidus ita sit fumosus z fetulẽtus q̃ videre nõ valeatis nisi q̃ vobis ad penã sint. Discedite a me maledicti in ignẽ eternũ. Quia enĩ offendistis deum eternũ. creatorẽz redemptorẽ vestrũ bonũ infinitũ. vt corrũideat pena ipsi culpe z si nõ in intensione saltẽ in extensione. ideo ista pena z ignis erit vobis eterna. iuxta illõ Esa. vl. Ignis eoz nõ extinguetur. z vermis eoz nõ morietr. Discedite incz̃ a me maledicti in ignẽ eternũ. qui patus est diabolo Quia sub principe ipso diabolo militastis deo sum p supbiaz fluente rebellãtes vos a legitimo dño vestro. nũc militiã vestrã sub ipso sectamini. vt quẽ habuistis incẽtorẽ in culpa. habeatis tortorẽ in pena ignis. q̃ pat⁹ẽ diabolo. Et qz mltimodis virtz̃ vos ĩmersistis. ad q̃ incitabãt diuersi angeli sathane. ideo z nunc illoz societatẽ habeatis. seruiẽtes dñs alienis ab oĩ misericordia. qui nõ dabũ tvobis reẽm die ac nocte Discedite inc̃z̃ a me maledicti in ignẽ eternũ. qui pat⁹ est diabolor angelis suis. O c̃z̃ anguste erũt tũc vie reprob̃ ait b. Greg. in moral. Supius erit iudex irat⁹. Inferius horrẽdũ inferni chaos. A dextris peccata accusantiã A sinistris infinita demonia ad supplicii tra hentia. Intus cõscientia vrens. exter⁹ totus mũdus ardens. Miser peccator sic depbensus q̃ fugiet. Latere erit ipossibile. apparere itolerabile. propbeta Leo rugiet q̃s nõ timebit Leo scz de tribu iuda rugiet dãdo sententiã ptra reos pdictam. Sexto aduertendũ c̃z̃ dulcis z suauis erit electis suis. ex prolatõe sentẽtiã ergo electos Venite dicet bñdicti patris mei. possidete patrũ vobis regnũ a cõstitutõe mũdi. Quia eĩ inistis invineã meã ad excolendũ eam. siue ecclĩaz siue aiam insudando pro denario diurno. Venite nũc q̃ laborastis z onerati estis. z ego reficiam vos nõ pane materiali vel sacramẽtali hoĩm. sed pane angeloz. p fectu fruitõe diuinoz. Venite benedicti. Quia timuistis dñm deũ vestz. z ipe benedixit oĩb⁹ q̃ timẽt eum pusillis cũ maioribus. oĩ bñdictõe in celestib⁹. Venite benedicti. Quia q̃ seminãt in benedictõib⁹ scz elemosinaz large dãdo paupib⁹ propẽ qõ a deo z hoĩbus benedicitr collaudat de benedictiõib⁹ z metz vt ait ap̃l⁹ ideo. Venite bñdicti elemosinaz largitores. Esurriuit z dedistis mihi zc̃. Et quia vt filĩ boni seruastis pcepta patris vestri celestis sicut z ego frater vester mãdata ei⁹ impleui. ideo coheredes mei eẽ ne felicitatis sitis. Venite benedicti patris mei. Credidistz in fide qõ nõ vidistis. Expectastis in spe. qõ nõ habuistis. nũc aũt in re possidete. qõ ocul⁹ nõ vidit. nec auris audiuit. nec in cor hois ascẽdit. tã infinitũ premiũ. z ita firmiter tenete vt amittere non formidetis. Venite benedicti patris mei possidete. Paupes fuistis in seculo abiecti. contẽptibiles a mũdo oppssi. sz nũc ita diuites z gl̃osi. vt oẽs reges sitis. z talis regni cui⁹ nõ erit finis. regnũ oĩm seculoz excedens. Venite benedicti patris mei possidete regnũ Non autẽ sufficient opa vestra c̃z̃ tũc cũ c̃z̃ sunt. z labores vestri ad tãtam mercedẽ glorie pcipiendã. quia nõ sunt cõdigne passiões bui⁹ tpis ad futurã gl̃ia inqt. ap̃l⁹. Sed ego vobis feci. q̃ ĩ vobis fuit. paraui. in ea gratia z liberalitate. Venite benedicti patris mei possidete regnũ vobis patũ. Nec vos me elegistis aut prius dilexistis. sed ego vos elegi ante mũdi cõstitutõem. ego prior dilexi. Nec istud egi a cõstitutõe mudi in actu. scz in principio tpis cum creatus est mũdus. sed a cõstitutõe eius in mente mea. q̃ ab eterno fuit. iuxta illud. Fecisti ea z creata erant. scilz in mente diuina Venite ergo be. pa. mei possi. re. vo. par. a cõstitutõe mũdi. Et sancti oẽs grãs immẽsas agentes ei q̃ ad celestia regna vocauit. dicẽt illõ Apoc. vij. capi. Benedictio z claritas z sapia z gratiaz actio. honor. virtus z fortitudo. sedenti sup thronũ z agno. in secula scl̃orũ. Septimo igit fiet executio sentẽtie que notat in p̃sato euãgelio videlz. Jbũt bi in supplicĩũ eternũ. iusti autẽ in vitã eternã. math. xxv. Quã executõem notat revidet p̃s. dicẽs. Judicabit in natiõib⁹. s. x̃ps de q̃ in dicto p̃s. loquit vt satis patz. Jnnatiõib⁹ scz hoĩm discutiẽs merita singuloz. Et de his q̃ boni repient replebit ruinas. s. angeloz supplendo ex lapsis. vt ñ sint pauciores sancti. c̃z̃ bi qui ceciderũt angeli. imo z p̃m greg. tot quot remãsert bis angelis associabũt in diuersis ordinib⁹ p̃m merita eoz. Et ruinas quas passi sunt sancti in mũdo in aiaz corpe propter diũsos defectus eoz. vt infirmitatis mortalitatis ignorantie peccatiz hmõi. implebit bonis adeo vt nullũ a modo patiant defectũ oĩa oĩno quietãdo. Quo ãt ad reprobos. Cõquassabit capita in terra multorũ. ponit pars pro toto. Capita aiaz sunt mẽtes seu rõ. Capita in quib⁹ oẽs sensus corporei collecti sunt ip se sensitiue potẽtie. Capita ppl̃oz sunt rectores eorũ laici vel ecclĩastici. Omnia ista cõquassabũtur totalr z cõfringent a sui integritate seu incolumitate et vigore in supplicĩũ eternũ. Et notandũ q̃ ista executõ aliquo modo fiet p angelos. nam q̃ ad electos p angelos bonos quo ad reprobos p angelos malos. Naz p̃m be. tho. in. iiij. sen. di. xlvij. q. ij. Et beati hoẽs in gloria illuinabunt ab angelis de quibusdã. z angeli mali pẽrunt in inferno ad torquendũ peccatores p⁹ iudiciũ. Uez est. q̃ circa hoc ponit magister sentẽtiarũ in litera duplicẽ opinionẽ. Nam q̃dam dixerunt q̃ post iudiciũ nõ preerũt demones hoĩbus ad torquendũ. Alij dicũt preerũt torquendo. vt quos sibi subiecerũt in culpa eis assentiendo. eos habeant vt dominos ad torq̃ndũ in pena. Et c̃z̃uis certũ nõ sit. que haz opinionũ sit verior. dicit tñ b. tho. se existimare scdam opinionẽ veriorem. vt. scz presint demones dãnatis ad cruciandũ. vt scilz sicut ordo seruabit⁹ in saluatis. q̃ quidã a quibusdã illuminabũtur z pficiẽtur. eo q̃ celestis hierarchie ordines ppetui erũt. ita p̃ uabit⁹ ordo in penis. vt hoẽs p demones puniant. ne totalr ordo diuin⁹ quo angelos medios inter naturã diuinã z humanã cõstituit de⁹. annullet. Et lõ sicut p angelos bonos diuine illumiatiões ad sctos deferũtur homies. ita z demones sunt executores diuine iusticie in malos. Nec tamẽ ex hoc diminuetur de pena demonũ. q̃ in hoc etiã q̃ alios torquẽt z ipi torquebũt. ibi eĩ miseroz societas penã nõ minuit sz auget. Uez sicut angeli boni nõ erũt cã pncipalis pmũ in electis q̃ hoc oẽs ĩmediate accipiũt a deo. sed tantũ quorũdã accidentaliũ pmioz angeli bonib⁹

sunt causa. inq̄tum per supiores angelos inferiores z angeli z homies illuminātur de quibusdā secretis diuinoꝝ. que ad substantiā beatitudis nō ptinēt. ita principalē penam dānati percipient a deo imediate scz exclusionē perpetuā a diuina visione. Alias autē penas sensibiles nō est incōueniens hoīb⁹ a demonibus infligi. Qō autē dicit apls de christo. q tūc euacuabit omnē principatū z potestatē scz post iudiciuz accipiēda est illa euacuatio ꝓlationis ꝑm beꝯ. q̄tum ad modū prelatiōis. q̄ est ꝑm seriē huiꝰ mūdi in quoꝝ hoīes hominib⁹. z angeli hoībus z angelis ꝑncipanꝯ. z demones demonib⁹. z demones hoībus. Et hoc totū ad perducendū ad finē vel abducenduz a fine. Tunc autē cū oīa ad finē suum puenerint. nō erit prelatio ducēs ad finē. vel abducēs a fine. sed cōseruans in fine boni vel mali. Timendū est ergo valde futurū finale iudiciū. sz timore initiali. de quo ō. Eccl'. ij. Qui timēt deū custodiunt mandata eius et patientiā habebunt vsq̄ ad inspectōem illi⁹ dicētes. Si penitentiā nō egerim⁹ incidem⁹ in man⁹ dei. Dicit autē apls ad heb. x. caꝑ. Horrendū est incidere in manus dei. s. finalr.

¶Qō timenda est profunditas iudicioꝝ dei in presenti circa septem. ¶Lapm duodecimū.

Septimum principale.

quod est timendū. est iudicioꝝ dei in mūdo exhibitio. de quib⁹ psalmista. Al iudicijs tuis timui. ait ad dñm. Dicunt autē iudicia dei nō solum p̄cepta ei⁹ siue moralia vt decalogi. que omnes obligant de quib⁹ habet exodi. xx. Siue iudicialia que erāt vt statura illi tantū pplo hebreoꝝ. nec alios obligabāt nec nunc obligant. de quib⁹ exod. xxi. Sed etiā dispensatiōes dei in mundo. quib⁹ diuersa disponit circa hoīes. vt dicit be. tho. in. iij. Et de iudicijs p̄ceptoꝝ dei. dicit ps. Judicia dñi vera iustificata in semetipsa desiderabiliaz̄. ps. xviij. Et iterum. In labijs meis pronū ciaui oīa iudicia oris tui id est p̄cepta. De iudicijs vero dispositionū ōi in mūdo dicit apls ad roma. xi. O altitudo sapientie z scie dei. q̄ incōprehensibilia sunt iudicia eius. Et ps. ad dñm ait. Judicia tua abyssus mlta. abyssus dicitur profunditas aquaꝝ cui⁹ termin⁹ non inuenit. Et de his z ab his iudicijs timēdum est. Sed tiore initiali vt inde nob sit meritū Et iné cetera septē sunt iudicia dei. i. dispositionū que timēda sunt z admiranda.

Circa primi hoīs promissionēz correctiōem.
Circa humani generis a diabolo redemptōem.
Circa aduersitatis z prosperitatis habitionem.
Circa hoīm electionē z reprobatiōem.
Circa statuū eoꝝ diuersificationem.
Circa maloꝝ tolerationem.
Circa bonoꝝ multā variationem.

De primo iudicio ait .§.I.

b. aug. li. ij. de ci. dei. c. i. Ultra iudiciū nouissimū et nunc iudicat de⁹ z ab hūani generis initio iudicauit emittēs de paradiso. z a ligno vite sepans p̄ios hoīes magni pcti ꝓpetratores. imo etiā q̄n angelis peccātibus nō pepcit. q̄z princeps hoīes a seipo subuersus inuidēdo subuertit proculdubio iudicauit. nec sine illius alto iusto q̄z iudicio. z in hoc aereo celoꝝ in ꝛris. z demonū z hoīm miserrima est vita errorib⁹ erūnis⁹ q̄z plenissima. hec ille. Si igit ruine in celo. ruine in paradiso. q̄d erit in terra. Si angel⁹ prim⁹ in tāta excellentia gr̄e. sublimat⁹. Si prim⁹ hō in tanta virtute et ꝑfectōe decorat⁹ lapsus est. q̄s q̄tecūq̄z scriptatis existat. tante audacie z temeritat is est. vt nō timeat ō lapsu suo cū cōceptus in pctis z natus sit. z cūcta cogitatio prona sit ad malū ab adolescēna sua. Aldā exēplū meū ab adolescētia mea. Insup z exemplū ē timēdi z cauēdi malā societatē. Nāvt ait. b. ambro. ō pedi. ij. Aldā cū inuent⁹ est sol⁹ nō ē ꝑuaricat⁹. q̄s mēs ei⁹ adherebat deo. Sed recepta societate eue. post q̄z trāsgressa est mādatū prauā effecta. ad inobedientiā dei virū adduxit sua suasiōe deuictū. nō carnali ꝯcupiscētia. q̄ adhuc nō vigebat. sz q̄daz familiaritate amicicie. qua fit freq̄nter inter hoīes. vt offendat deus ne ꝛristet amic⁹. Exempl ū q̄z est adā timēdi z cauēdi excusatōes in peccatz. q̄ petrata ei culpa ō de⁹ misericors eos vocauit dicēs. Aldā vbi es. vt ꝯfitentib⁹ pctm̄ suū z accusantib⁹ indulgeret. inq̄t Bre. in li mora. Sed q̄ b̄ facere recusarūt. excusantes se alter in alterꝝ culpā retorquētes. vir in mlierē. mlr in serpentē. quinimo deū inculpare nisi sunt. q̄ z socią ipe dedit z serpentē ipe creauit. iō iusto iudicio dei factū est. vt de paradiso eijcerent⁹ in mūdū cū oī ptāte sua. laboribz erūnis repleti vsq̄ ad vertice. Ueꝝ q̄ vt dicit Lasiodorus sup ps. he due res. mia z veritas. i. iusticia in oi iudicio dei ꝯiuncta sunt. ita ex iusticia p uniunt hoīem. vt eū mia nō deseret. puidens miserijs corpis ac aie mltiplr. Dicat ergo q̄libet dño. Al iudicijs tuis timui. Et vt ō. Eccl'. q̄m timor dñi expellit pctm̄.

Secundum iudicium .§.II.

dispositōis dei timendū z reuerēdū est redēptio a diabolo hūani generis. de q̄ inq̄t abacuc. iij. c. Dñe audiui auditū tuū. t. z ti. Et q̄ō sit istō auditū q̄ audiēs timuit infra subdit dicēs. Cornua. s. crucis in manib⁹ ei⁹ ibi abscōdita est fortitudo ei⁹. ante faciē ei⁹ ibit mors scz mortua. Egrediet diabolus ante pedes ei⁹. s. deuictus ab eo. Hoc est illō iudiciū de q̄ xp̄s dixit discipulis appropinq̄nte passiōe. Nūc iudiciū est mūdi Nunc princeps hui⁹ mūdi eijciet foras Joh. xij. Princeps hui⁹ mundi dicit diabolus. q̄ principabat amatoribz mūdi. q̄ electus est a mentibz eoꝝ cōuersis ad xp̄m p misteriū passionis. Sic̄dem princeps vitioꝝ hostis antiqu⁹ fraude hoīem superās. promissa sibi diuinitate ex ligni esu p quinq̄ milia. cxcix. ꝑm euseb̄iū annoꝝ tyrānice possidebat. Sed dei fili⁹ homis captiui miserat⁹ hoīem suscepit. iudiciū faciēs iné hominēz diabolū iustū. Non enī potētia vti voluit ad hoīem liberandū de manibus eius sed iusticia z ecq̄tate. In carne enī protoplasti edita penā immēsam crucis z mortis volūtarie ferēs. a iudeis z gentib⁹ sibi diabolo instigāte illatā. eterno patri pro nob ade debitū rapine exoluit. z veteris piaculi cautionē pio cruore deterſit. vt vñ mors oriebat indevita resurgeret. z qui p lignū vincebat fruct⁹ vetiti. p lignū crucis vinceret p xp̄m dñm nostrū. Ecce iusticia in hoc iudicō Justū enīz equū fuit. vt diabolus q̄ xp̄m innocētem hoīem occidi fecit sua instigatōe. nocentē hoīem que

frīuole subiugarat ammitteret ꝛ q̄ p xp̄z boiem p cru
cem satisfecerat, p offensa deo. eidē reconciliaret ꝛ rele/
gatus in mūdo ad patriā redire valeret. Unō cū xpo
ascendēti angeli interrogarēt. Quis est iste qui venit
de edom tinctis vestib⁹ de bosra. Rñdit xp̄s. Ego q̄ lo
quor iusticiā. ꝛ disputo iudiciū salutare. Esa. lxiij. se/
cundū lrām quā ponit Dyoni. Edom interptat san
guinea. bosra interptat munita. Veniebat ḡ ascēdēs
de mūdo sanguineo. i. peccat̄ pleno. ꝛ de bosra. i. de
inferno munitor firmato in malo Veniebat inde tin
ctis vestib⁹. Uestes erant mēbra corpis quib⁹ aniar
ditas detegebat. Tinctura vestiū erat signū vulne
rū. i. cicatrices i corpe reseruate. In ipsa āt passiōe cu
ius signa ascendēs reseruauerat. Locut⁹ est iusticiā ꝛ
iudiciū salutare vt dictū est Sed o q̄nta cecitas, quā
ta puersitas. q̄ cū diabolus iā p virtutē crucis iect⁹
sit tāto labore a dominio hoīm, qui tā tyrannice tam
crudeliter eos possidebat. tñ iterꝫ immor quotidie p/
bent ei aditū regrediēdi in eos. ꝛ dñandi eis p diuer
sa genera peccatoꝝ Et hoc est q̄ xp̄s dixit discipulis
iobā. xvi. Arguet mundū scz spiritussctūs. p pdica/
tores de iudicio quia iā princeps mūdi scilz diabol⁹
iudicatus est. Priuatus dñio hoīm expulsus ab hu/
mano generi virtual'r. ꝛ tñ boies se frequēterꝫ sponte
ei subdent. vnde leo papa in sermone. Noli o xp̄iane
in veterē vilitatē degeneri cōuersatione redire. ꝛ dya/
bolice iterū seruituti subiicere. Memēto q̄ preciū tu
um sanguis xp̄i est. qui in veritate te iudicabit. i. seue
ritate iusticie. qui in misericordia te redemit. hec ille.
Et sicut ait ap'l's ad hebreos. trāsgrediēs q̄s legē mo
y si duob⁹ vel tribus testib⁹ sine vlla miseratōe lapida
tur. q̄ntomagis putam⁹ deteriora mereri supplicia.
q̄ filiū dei cōculcauerit ꝛ sanguinē testamēti pollutū
dixerit ca. ix. Et ideo a iudicijs eni tuis timui.

Tertium iudiciū dei ¶.III

dispositōis timendū ꝛ mirādū est circa aduersitates
ꝛ prosperitates tpales. thobie. iij. Sia iudicia tua dñe
vera sunt. ꝛ oēs vie tue. i. opa mia ꝛ veritas. dixit hec
thobias pater de magna prosperitate q̄ venerāt ad mi
seriā ꝛ aduersitatē tempalē. Et notandū fm btm gre
go. in principio quarti libri moral'. q⁹ occulta sunt iu
dicia dei ꝛ timēda ꝛ admirāda. cū iusti boies. aduer/
sa patiūtur. egestatē: infirmitates. cōtumelias. detra
ctiones. persecutiōes tormēta. afflictiōes varias. ꝛ ip
sam mortē violentā. Et cōtra impij ꝛ peccatores. diui/
tias. honores. potentiā. sanitatē nobilitatē generis.
abundantiā filiorū delectationes ciboꝝ ꝛ venereorū
ad libitū. Occulta quippe sunt ista dei iudicia nob.
q̄ nō apparet nob iusticia dei. Nā cū iusticia dictet
bona bonis tribui. mala malis. Et cōtrarium videa
m⁹ in mūdo scz malos florere ꝛ exaltari in tpalib⁹. bo
nos autē deprimi. Hec psiderātes aliqui gentiles. ne
garunt dei prouidentiā ꝛ iusticiā. Un Lactāti⁹ in. iij
li. de falsa sapientia. ait de epicuro phō. q⁹ vidēs epy/
curus bonis aduersa semp accidere pauptatē. labo/
res. exilia. carop amissiones. malos ꝓtra bonos esse.
augeri potentiā. honorib⁹ affici. Uidēs innocentiā
minus tutā. scelere impune ꝓmitti. In bellis meliores
vinci ꝛ perire. Maxie autē cōmouebant boies in pri
mis religiosos grauiorib⁹ affici malis. Dis autē qui
deū oīno negligerēt. aut nō pie colerēt. vel minora in
cōmoda euenire vel nulla Hec cogitans cām rōemq̄
horꝫ ignorās extimauit nullā esse prouidentiā. nullā
q̄ iusticiā. hec ille. Seneca quoq̄ intragedia ypoliti
postq̄ cōmendauit multipliciter deū de ordine gub
nandi corpora celestia ꝛ tempa anni. subdit ꝛ dt Cur
idē qui tanta regis. sub quo vasti pondera mundi li
brata suos ducūt orbes. hoīm mīn⁹ adesse curas. nō
solicitus pdesse bonis. nocuisse malis. Res būanas
ordine nulla fortuna regit. spargitq̄ manu munera
ceca. Peiora fouēs Ucit sanctos dira libido, Fraus
sublimi regnat in aula. Tradere turpi fastes pp'lus
gaudet eosdē colit atq̄ odit Tristis virtus puersa tu
lit p̄mia recti. Castos sequit mala pauptas. Utōq̄
potens regnat adulter. hec ille Quia ignorabāt hi di
uinā prouidentiā. ideo nō intelligete poterāt iudicia
dñi iusta. Et vt ait sapientissim⁹ salomō in Eccl's. viij.
Eo q⁹ eq̄ vniuersa eueniūt iustor ꝛ impio. bonor malo.
mūdo ꝛ īmūdo. īmolāt victimas. sacrificia ꝓtēnētiq̄
Jdeo corda filioꝝ hoīm implent malicia ꝛ cōtemptu
in vita sua. ꝛ post hec ad inferos deducent. Sed viri
sapientes ꝛ serui dei. ꝛ si aliq̄n in hmōi iudicijs dei vi/
deant aliquātulū cōmoueri. fm illō ps. Mei autē
pene moti sunt pedes. scilz affectuū. pene effusi sunt
gressus mei. i. opa extravia virtutū. q̄ zelaui sup ini
quos pacē peccatoꝝ vides. Et infra. In labore hoīm
nō sunt. ꝛ cū hoib⁹ nō flagellabūt. ideo tenuit eos su
perbia. ꝛ opti sunt iniq̄tate. Et dixi Ergo sine cā. id e
vtilitate iustificaui cor meum. ꝛ lauī inter innocentes
man⁹ meas. i. innocēter operatus sum. Et fui flagella
tus tota die. Sed q̄citer⁹ ad lumē veritatis se vertens
subdit. Si dicebā. narrabo sic. s. q⁹ sine causa. i. vtili
tate benefecerim ꝛ aduersa ptulerim malis hoīb⁹ p
sperantib⁹. Ecce nationē filioꝝ tuoꝝ reprobaui. tum
scriptū sit. Flagellabit deus oēm filiū quē recipit. ad
heb. xij. Et Prou. iij. inquit salomō Quē diligit de⁹
corripit ꝛ quasi pater in filio complacet sibi. hinc illa
sanctissima ꝛ castissima iudith. ait. c. viij. Abrahām
p multas tribulatōes pbatus. amic⁹ dei effectus est.
sic ysaac. sic iacob. sic moises. Et oēs qui deo placue/
runt p multas tribulatōes trāsierūt fideles. Illi aūt
qui nō suscepерūt tentatōes cū timore dñi. extermia/
ti sunt. Et in. c. ix. ad dominū ipsa in orōne loquēs.
ait. hoc factū est q̄ voluisti Oēs vie tue prepate sunt
sunt. ꝛ tua iudicia. i. dispositōes ī prouidētia tua po
suisti. hec ipsa. Que prouidētia cū sit sapientissima oia
iuste iudicat ꝛ disponit Under sapientie. xij. dr Neq̄
enī est ali⁹ deus q̄s tu. cui est cura de omnib⁹. vt ostē
das q̄m nō iniuste iudicas. In pdictis iudicijs aūt
ex hoc diligēter considerāti pōt intueri iusticia sil'r cuz
misericordia q̄ cū iusticia exigat vt nullū malū trāse
at impunitū. ꝛ nullū bonū irremuneratū. Et septies
in die cadat iustus. vt scribit prou. xxiiij. Per flagel/
la iustus purgat a vicijs suis. ꝛ humiliat. aut meri/
tū auget. vt in futuro vbi grauius affligit pro petis
liber existat vl'ei maior gloria prepet ecce mia Et si re
prob⁹ aliq̄d boni in seculo agit q⁹ ne remuneratōe
careat. cū non sit dignū bonū illud eterno p̄mio. sal/
tem tpali prosperitate remuneratōem accipiat. vel nō
ita graue in futuro cruciet. ecce mia ita notat Lnf. de
pe. di. iij. quid ergo Letꝫ dicit b. greg. in. iij. moral'

ꝙ occultiora sunt adhuc iudicia dei ꝛ magis timēda cū sancti viri habēt hic prosperitatē bonoꝝ, dignitatū, diuitiaꝝ, sanitatū ꝛ hmōi, ꝛ mali habēt adūsitates, paupertatē, infirmitates, ꝛ alia hmōi, qz dubitari pōt. Utꝝ sanctis viris debeāt talis prosperitas ad maiorez suiꝛ salutis promotionē, vel ad remuneratōem bonorū opez q̄ faciūt. Et de malis sustinētes adūsa dubiū est. Utꝝ illis deꝰ aduersa intulerit vt resipiscāt a suis iniq̄tatibus, an sibi illa aduersa eueniāt ad inutiū dānationis eterne, ꝛ q̄si arrā iuxta illud Deutero. xxxij. Ignis succēsus est in furore meo. ait dñs. ꝛ ardebit vsq3 ad infera nouissima, i. vindicta seu punitio hic incipiet, ꝛ in inferno terminū nō accipit, vt accidit herodi antiochoꝛ aliis. Et ideo cōcludit. b. greg. ꝙ sancti viri suspectā habent sui prosperitatē, timētes ne deꝰ velit eos hic remunerare. Et ideo q̄libet dicat. A iudicijs tuis timui. Sz vt ait thobias filio suo. Si ta bona habebimꝰ si timuerimꝰ deuz, ꝛ recesserimus a malo ꝛ fecerimus bene, thobie. iiij.

Quartū iudiciū dei .§.iiii

sez electōis ꝛ reprobatōis hoim sup oīa timendū est. Nullus enī scire potest quantūcūq3 sit bonꝰ vel malus, de sui saluatōe vel dānatione, nisi ei eēt a deo revelatū qđ rarissimū est. Et ideo vt ait apl's ad romanos de hmōi materia loquēs ca. xi. Noli altū sapere sed time. Hmōi iudicia admirās ipse apl's ꝛ timens. ait eodē cap. O altitudo sapiēt scientie dei. q3 incomprehensibilia sunt iudicia eius. Siquidē ꝑm b. thō. sup epl'as pauli. Sicut in edificio materiali necessariū est ad pfectōem ipsi9 aliq̄s ex lapidibꝫ quibꝫ construit poni inferꝰ in fundamento sub terra, aliq̄s supra terrā in parietibꝫ. Sed ꝙ tales lapides eiusdem aptitudis ponātur infra. ꝛ tales supra. nō est necessariū, sed simplr hoc ē ex volū tate edificātis Ita ad pfectōem vniuersiꝛ pulcritudinē necesse est aliq̄s eē infra in inferno dānatos, in qb9 punitis clareat iustitia dei, aliq̄s supra in celo beatificatos, ex q̄z glificatōe reluceat mia dei. Sz ꝙ iste talis dānet. ille aliꝰ saluet. hoc simplr dependet ex bñ placito dei, q3tū. s. ad predestinatōz vel pscientiā. que merita ꝛ demerita pcedunt, sicut ōt apl's de Jacob ꝛ Esau. cū nōdū essent nati nec aliq̄d bonī vel mali egissent, dictū est. s. a ōo ꝑ prophetā malachiā. Jacob dilexi Esau autē odio habui. Nullū tñ deꝰ dānat nisi culpa sua pcedēte ꝑ pria volūtate. nec aliquē saluat nisi gra principalr operanteꝛ operibꝫ bonis. Unī b. Aug. Nec de iudicio dei q̄rimur q̄ meritos deserit, ꝛ mie eꝰ grās agimꝰ q̄ liberat nō meritos liberari. xxij. q. iij. Nabuchodonosoꝛ Et de tyris ꝛ sidonijs de quibꝫ dicit dñs in euāgelio ꝙ si fuissent facte virtutes ī eis, que facte sunt in bethsaidaꝛ capharnaū ciuitatibꝫ. s. iudeoꝝ. penituissent. Dicit b. Aug. Nosꝛ si rōne facti, pfunditatē iudicij eiꝰ penetrare nō possumꝰ, manifestissime tñ scimusꝛ vez esse qđ dixitꝛ iustū esse qđ fecit. q. e. §. de tyrijs. Circa hmōi igit iudicia timēdū estꝛ admirādū. non autē curiose inq̄rendū. vel de iniusticia arguēdū Unī b. Aug. sup Jobā. Magna gre cōmēdatio. Nemo venit. s. ad xpm nisi tractus. s. a gra. Quē āt trahat ꝛ quē non trahat. Cur istū trahat illū non trahat. noli iudicare si nō vis errare. Semel accipe ꝛ intellige Nō dum traheris, ora vt traharis. Qđ etiā aliq̄ certo tpe videant magnis virtutibꝫ eminere apđ hoies. postmodū in aliq̄ vitio aliꝝ cōiter detegunt. vt q̄ liberalitati inseruiebāt iniusticias exerceāt. Et q̄ mirificoris fuerat. iuxta vite sue terminū rapacitatis ꝛ crudelitatis stimul' inardescet. Et plerūq3 vt ait b. Greg. sup Ezechi. superbia latet ꝛ castitas innotescit. Et iō ostēsa diu castitas circa finē vite perdit. qz coopta superbia vsq3 ad finē vite incorrecta retinet. Alioꝰ patiētie studet. sed inuidere aliꝝ ꝛ malicia in corde retinere nō cauet. Fit q3 manifeste ipatiens, qz diu latuit dolēs. Qđ ait b. Greg. Valde iusto iudicio dei agit vt pdat ꝛ ante homines vñ hoīb9 placuit. q̄ hoc vñ deo displicuit corrigere nunq3 curauit. iō aliqui q̄ nō pseuerāt via sancti tatis accipiūt. q̄ idcirco virtutibꝫ iter nō puēturi sunt via qua gradiūt ostēdat. Quoꝝ casus vtilitate nī modica electoꝝ prouectibꝫ seruit, qz illoꝝ lapsum dū cōspiciunt de suo statu cōtremiscūt. Hec oīa beatus Grego. de pe. dist. ij. multi pñ. lxv. Terribilis in cōsilijs deus sup filios hominū.

Quintū iudicium seu .§.v

dispositio dei est circa statuū hoim diuersificatōz, qđ admirādū est sapiētie. xij. Tu dñe dñator virtutiꝫ cū tranq̄llitate iudicas. ꝛ cū magna reuerētia disponis nos. Sicut ōna puidētia regna ꝓstituunt būana. vt ait b. Aug. de ci. dei. ita ꝛ officia ꝛ exercitia hoim a deo disponūt varia. ad pulcritudinē vniuersi, disponitez sapiē dei oīa suauiter. vt ōr Sap. viij. dū videlicet sicut naturalibꝫ cauſ datvirtutē sine violētia ꝑducēdi suos effectꝰ, ita ꝛ hoīb volūtarie agētibꝫ dat aptitudines inclinatōes naturales diūsis ad diūsa exercitia q̄busdā ad artes nobiles ꝛ exercitia notabilia vt ad regēdū. alios ad docēdū. Aliꝝ inspirat statuz religionis. Aliꝝ clericatꝰ. Aliꝝ mrimonij in statu laicali Et ex laicis ipsis quidā inclinanꝛ ꝛ se applicāt ad malicia. q̄dā ad negociatōes. Alij ad artificiū lanevel lini vel serici. alij ad artē fabrilem architectoriā vel aurificinā. alij ad agricultura nauale vel seruilem Et cuz rō semp deprecef ad optima ꝑm pbūm. ꝛ oēs hoies natura scire desiderāt ꝛ piculosa et multū laboriosa sensualitas horreat. inde est ꝙ nō oēs eligūt nobiliora exercitia ꝛ minꝰ piculosa. ꝛ nō tñ laboriosa. sz diuersi diuersa seruilia. nisi qz dei iudicio occulta vt nō deficiat natura in necessarijs fit. Aliq̄ habeāt aptitudinēz inclinatōem ꝛ ab aliꝝ applicēt ad artē docendi. Alij assumanꝛ ad regimia Alij se applicāt ad militia. agricultura vel alias artes vilissimas. ꝛ cuz incidāt ad multa picula vt pz in militiaꝛ nauali exercitio nesciūt eas deserere. sed vsq3 ad mortē delectabiliter eas exercēt. sic disponēte diuina puidētia. Magna sunt iudicia tua dñe ōr Sapiēn. xvi. ꝛ inenarrabilia verba tua Quis posset rōem assignare iudicij ōine dispositōis. q̄re mutat regimia de gēte in gētē. Quare pria monarchia fuit in assirijs. postea in medis. ꝛ pſis sub Ciroꝝ dario. Deinde in grecis sub alexandro. Demū in romanis sub cesare Julio. Et sic ō ciuitatibꝫ aliq̄n dominātibꝫ, aliquādo aliꝝ seruientibꝫ. qđ in hmōi nisi qz iudicia ōi abyssus multa Permaxie autē qs bz timere in dignitate ꝓstitutꝰ, ꝛ precipue eccliastica, cui incūbit cura aiaꝝ. Unī b. Greg.

dicit, quisqs sacerdotū nō ad elatōis pompā, sz ad vtilitatē adipisci desiderat, prius vires suas cū eo qō subitur⁹ est onere metiat. vt si impar est, abstineat. et ad id cū metu etiā cui se sufficere extimat accedat. i. q. i. nō est putāda in si. Et b. Aug. honore prelat⁹ sit vobis. timore coīā deo prostrat⁹ sit pedibus vestris. Cōsiderare enī dz. qz saulz si recusans ex būilitate regimē, ex dñi volūtate fact⁹ est rectoz ppli. tunc meliozi oibus postea in regimīe deterioz oīb⁹ fact⁹ reprobat⁹ est. i. Reg. vi. Sicz qlibet in statu suo timere debz et nō secuz se credere, ne in defect⁹ plimos incidat in arte sua etiā ignoras, z ne vt dicit b. Aug. in li. ꝯfess. q debuitz potuit fieri ex deterioi melioz fiat ex melioi deterioz. Unde Thobias filiū ab infantia docuit timere deū, z abstinere a peccato.

Sertum iudiciū diui .§. VI

ne dispositōis est in toleratōem maloz. De hmōi iudicijs pt intelligi illō ps. Judicia tua iocūda. Tolerat enī de⁹ pctōres, ne subito eos puniat de mal' z de mūdo eripiat mltis de causis. q iocūditatē z leticiaz mēti bonoz prestāt. Multū tñ ex hoc pturbātur q murulantes cōtra deū. qi sibi de⁹ nō curet z ex hoc audacia sumūt ad mala faciēda. Unde ꝺr Eccls. viij. Eteni qz nō proferk cito ꝺtra malos sntia. absqz vllo timore filij hoim ppetrant mala. Attñ ex eo q pctōr centies facit malū z p patiētiā sustentak, Ego cognoui q erit bonū timētibus deū, q verenk facie ei⁹. hec ille. Cum enī boni recipiūt. iniurias vel vidēt mala exēpla inicq rū. exēplo dei qui eos tolerat. discūt z ipsi malos patiēter ferre. Unde b. Aug. Tu bon⁹ tolera malos, sicut z xps tolerauit iudā. Idem b. aug. sup Jo. Quid voluit dñs noster ihesus xps frēs carissimi admonere ecclesiā suam. qñ vnū pditū habere voluit inter. xij. nisi vt malos tolerem⁹ ne ecclīaz diuidam⁹. Ecce inē sanctos Judas est. Ecce fur est iudas. Et ne ꝺtēdas. fur z sacrilegus. z nō qualiscūqz fur. sed loculoz. sed dñi coz. sed sacroz tē. xviij. q. iij. q. dvoluit Hoc q3 bonū sequik multotiēs ex ōina expectatōe maloz. qz cōuertunk ad deū. Cum paul⁹ psequebak ecclīam dei z p totā iudeā insaniaz furijs ferebak. sanguinē scōrū sine intermissiōe sitiens. si de⁹ voluisset punire. ecclia paulū tñ doctoz tē. tñ pdicatoz tē nō habuisset. q plus oībus aplis laborauit. z plures ꝙuertit. Unz parabolice boc xps innuit cū paterfamilias dixit seruis. Ne forte cū zizanijs eradicet simlz triticū. sinite vtraqz crescere vsqz ad messem. Matth. xiij. zizania tunc sez tpe illo erat saul⁹. sed futuz erat p ꝺuersionē optimū triticū. vñ si euulsa fuisset. i. mortu⁹. nō fuisset effectus triticū. Sedz si mali diu tolerati nō cōuertantur. sed in malis pseuerēt. adhuc de eis de⁹ elicit bonū quia videlicet sunt ad excitandū patientiā bonoz z augendū eis meritū. Si nō fuisset crudelitas tyrānoz infideliū psequētiū xpianos. nō eēt ꝺsecuta coona martyrū. vñ ps. Supra dorsum meū fabricauerunt pctōres. Et qd coronas pmioz. pcutiēdo z psequēdo eos. Unde b. Greg. Abel cē renuit. quē Layn malicia nō exercet. Ferrū quippe mētis nre ptingere nō pt ad acumē virtutis seu veritatis. si nō eraserit eū lima aliene prauitatis. vij. q. i. §. cstz aliō Unz mini mus ex septē fratrib⁹ machabeis. visa crudeli occisione fratrz ait regi antiocho. Frēs mei modico cū dolore sustētato. sub testamēto eterne vite effecti sunt. i. p missione. s. propt crucia⁹. Tu xo iudicio dei iustas supbie penas exolues. ij. Machab. vij. Et sic a iudicijs tuis timui cauēdo mihi ad ꝺtēnendū talē dei dispensatiōem. Eccli. as. ij. Qui timent deū inquirent q beneplacita sunt illi.

Septimū iudiciū dei §. VII

est circa dispositōem cōuersatōis varie seruoz suoz. ps. xvi. Exultauerūt filie iude, ppter iudicia tua dñe Filie iude sunt aīe iuste. filie ecclie q xpm ꝺfitenk laudando. Judas eī interptak cōfessio. Et iste exultāt cōsiderādo iudicia dei. i. dispēsatōes circa bonos. Non enī de⁹ contulit aut cōfert oīa dona sua vni. sed vt ait apl's. i. Loz. xij. Alij dak p spm sermo sapiētie Alij sermo scientiez. vt p hoc sibiinuicē boni seruiant. vt sibi alios pferant in eo qō ipsi nō habēt Itē qz aliqñ cū magna sanctitate boni polleāt mirabilia faciētes. aliquib⁹ tñ defectib⁹ detinenk dei iusto iudicio. vt in de humiles sint. z cū mgna opank a deo recognoscāt nō suis viribus tribuāt experimēto edocti. qz nec mīma vitia cū oī conatu suo vincere pñt. In cui⁹ figurā legik in libro iudi. q filij israel in terra pmissionis. cum magnā stragē canoneoz fecissent. z mltos z magnos reges vicissent. tñ nō potuerūt eicere iebuseū. sz habitauit cū eis. fact⁹ tributari⁹ Jebuse⁹ interptak ꝺculcatio z significat puos defect⁹ qui ꝺculcank a sctis qsi pro nihilo habiti. Vi habitāt cū sctis. qz nec ex toto pñt vincere. sz tñ fiūt tributarij subditi rōni. z ei in aliq vtiles qsi tributū dantes. sicut narrat Greg. in. iij. dial'. de Jsaac ciro. q cū esset eximie sanctitatis ita letus erat exteri⁹. vt dissolutus videret. Et illi q cuz iuda machabeo prelijates pro dño. vñ z boni plimi occisi sunt ab infidel. by idolatris. z assignak ibi rō occisionis eoz. qd. s. acceperūt de donarijs idoloz genti liū eis phibitis in lege. que repta sunt sub vestib⁹ eorū Unde alij benedixerūt iustū iudiciū dei in boc q abscōdita fecit manifesta. ij. Macha. xij. Itē qz ad diū sitatē coīpoz seqtur diūsitas moz. ac etiā occulto ꝺ iudicio. ex electis dei diuersi ad diuersa opa instigāk Et q in minoi statu se inuenit. aliqñ maioz in sctate coīā deo reputur. tō nō dz qs esse facilis ad iudicādū de profectu alicui⁹. l' se alteri pponere. qz spirituū ponderator est dñs. inqt Salomō Hiero. ꝺ Jouinianū. Quis ignoret sub alta vel altera pm aliā lrām ꝺ dispositōe. i. iudicio seu dispositōe oēs retro scōs eidem fuisse meriti. cui⁹ nūc sunt xpiani. Quō abraaz placuit deo in cōiugio. ita nūc virgines in castitate. seruiuit ille legiz tpi suo. seruiam⁹ nos legiz tēpi nro. de pe. di. ij. si enī. Extñ de pānutio q equipatus est in merito simphoniaco. z postea cuidā mercatori laico. z postea cuidā ꝺiugato. vt hēk in vita sua patz Et cē de beremita q adeqtus est in pmio be. Grego. pape. Unz signāter dicit pnceps apl'o Actu. x. In veritate cōperi. qz nō est acceptor psonaz de⁹. sz in oī gēte q3 cunctz timet deū z opak iusticiā accept⁹ est illi. Sicut patuit ꝺ illo cornelio centuriōe gētili. quē baptizauit tūc. Unz b. Bern. in epla ad frēs de mōte dei. Nō potes solē nō lucere nisi in cella tua. lucet vticz z alibi Itēz sancti boies aliqñ aliq faciunt extra leges cōes

Capitulū .xiii.

dei vel hoīm. ex occulto dei iudicio z inspiratione. s. s. Sicut in veteri testamento Samson seipm occidit. Osee. ppheta ad vxorē fornicariā accessit Hester in vrīs assuerī gentilē accepit. In nouo testamento Alexius vxorē desponsatā de pñti absq religiōis ingressu dimisit. Quidā ex patribz ad meretricē Thaidam intrauit vt eā conuerteret. qōz secutū est. Noz opera sunt venerāda. sed nō imitāda. vt dicit Gratian⁹. nō condēnanda sed pie interptanda. Itē occulto dei iudicio agit vt sancti viri sine pcedenti exercitio z consuetu ozōis. lectiōis. vel meditatōis. eleuent ad dīna gustandaz intuēda. z in magnū feruorē accēdātur Alīqñ veroz si conenkz laborent vigilijs. ozōibz. z abstinentijs ad dīna ꝛcēplādaz affectū celestiū hauriēdū tedio afficiank. nec aliqd interozis deuotōis attīgāt sed aridiz vacui inueniank. Qd quidē accidere pōt mltiplici ex causa. vt dicit venerabilis Lassianus in Col. patrū. videlicet vel propē negligentiā precedētem dādo se loq̄citatiz alijs inutilibz occupatōibus. vel vt a deo recognoscāt donū cū visitak cōsolatōe ei⁹ z humil' exist at exptus. qz ad libitū bre illō non pōt. vel ne hic affectu reqescat vt Petrus in trāsfiguratōe sed aliā patriā q̄rat. vbi nō est illa interpolatio sz cōtinua dei fruitio vel etiā vt diligenti⁹ hmōi visitatōes dei cōseruet. cauēdo a cōtrarijs. dicak ergo cū ppheta. Omnia q̄ feciſti nobis dñe in vero iudicio feciſti. Et ideo vt ait Thob. xiij. ca. In timore z tremore confitemini illi. z exaltate illū in operibz vestris z cū ps. dicito. Cognoui dñe quia equitas iudicia tua.

De timore filiali in quo consistat z in quo differat ab initiali. Capl'm. xiij.

Extus timoz dicitur filialis siue cast⁹. de q̄ apl's ad Ro. viij. Nō accepistis spīm seruitutis in timore. sz spīritū adoptōis. i. filiatōis in amore. in q̄ clamam⁹ abba pr̄. Et inps. xviij. Timor dñi scūs alia lra hz castus. pmanet in seculū secli. nō solū in seculo isto habek iste timoz sz etiā in vita btā q̄ oz seculū seculi i succelsiuū. s. pītis seculi. Sicut ei alia dona spūssancti sunt in beatis ita z donū timoris sed ad aliū vsum q̄z in pīsenti. Differt timor filialis ab initiali de q̄ supra sicut pfectū z impfectū. z ppando timorē quē hz bonus fili⁹ erga patrē cū est adolescēs ad timorē quē habet cū est pfect⁹ vir. Nā cū est adolescēs timet patrez ex quadā naturali beniuolētia z reuerentia z faciēs ei⁹ voluntatēz mandata obseruās pncipal'r. timet tamē z verberaz duras increpatōes. ex q̄ etiā magis solicitak ad bonū. sed cū fact⁹ est vir z bon⁹. solū timet ex reuerētia z naturali affectu. faciens q̄ sibi sunt bñ placita. z quasi nil timēs flagella ei⁹ vel pīuatōem hereditatis. qz tm̄ cōfidit de affectu pris ad eū ex bonis moribz eius z obediētia. q nō intrat in mētē ei⁹. q velit pīuare eū hereditate vel ipm verberare. Et si faceret ex affectu ad eū. paratus est patienter ferre. Dicit etiā cast⁹ timor iste ꝑm b. Aug. qz assilak tioni castissime vxoris q̄ cauet ab oī offensa erga spōsum timens nō punitōez ei⁹. sed minoratōez dilectōis. Un Guil. Timore seruili z filiali timek spōsus. Timore seruili a spōsa adultera ne veniat vindicatur⁹. Filiali te tardet inueniēdoz cū venerit ne discedat. Et ꝑm hui⁹ ponit in li. de. vij. donis. Quedā mulier valde spūalis cuz diu caruisz sensibili sponsi visitatōe. afflicta z lāguēs timoret desiderio. dixit fidei taliq̄ pedisseque sue vt iret ad spōsum et eū adiurādo p articulos suos q̄si p carmina. z vrgēdo feruidis ozōibz z pfundis suspirijs venire cōpelleret. Spei vt venientē cū gaudio suscīperet. z ad influēdas multimodas ei⁹ delicias cordi arido pijs desiderijs z gemitibz eū arceret Caritatiz vt susceptū capet z captū vinculi' dilectōis ligaret et astringeret z astrictū teneret. qōz factū est. Un ineſtimabilē z durabilē sentit ꝛsolatōem. Hz būc timorē qui p aliq̄ incōmodo q̄ sibi timet iminere pīuatōis rez vel exīlij. vel etiā mortis nō dimittit q̄n faciat q̄ credit ee volūtatis dei. vt fecit Thob. q̄ nō obstante prohibitōe regis z cōminatōe mortis. non dimittebat occisoz sepulturā. Thob. i. Būc timorē hz qui zelo dei succēsus. offensam dei nō sustinet transire ipunitā. vt Mathatbias q̄ occidit publice idolatrantēz hoc mādantē. Būc timorē habuit Job. bap. cū antra deserti teneris sub annis ciuitatis turmas fugiens petiuit. ne leui saltē maculare vitā famīe possz Legit in historia tripti. q mos erat romanoz. q in magnis festiuitatibz imperatores facerēt añ se deferre pro honore ipiali. auz z thus. z dabank apponētib⁹ munera. Julian⁹ autē apostata ipatoz inimic⁹ xpīanoz. volens xpianos q̄sdā fieri idolatras. occultatz idolis ibi xpianis thus igni iussit apponere. Illi āt nō aduertētes idola thus igni apposuert pro honore impiali. z statim aurū datū acceperūt. Cū autē in cōuiuijs xpm benedicerēt z inuocarēt. dixerunt idolatre. Quō eū inuocatis nūc. quē paulo ante negastis Tunc aduertētes deceptōem eis factā de idolo occlato. aurū receptū abiecerūt. z imperatoi clamauerūt dexteras eoz debere amputari. qz thus i ignē posuerant z aurū acceperāt. licet idola nescirēt nec in eorū honore hoc fecissent. sz ignoranter cū essent veri xpiani Di vt boni z legitimi filij celestis patris. potius volebant decapitari. q̄z in modico deū offendere patrem vel ei displicere. Et misericordia ei⁹ a progenie in progenies timentibz eū tali timore. Luc. i.

Quia igitur vterqz ti .§. i.

moz. s. initialis z filialis dñi est. z grē dei ꝑiunct⁹. vñ meritoz⁹ z deo grat⁹ z difficulter pt alter ab altero discerni. iō de vtroq̄z simul agēdo ꝙad fructū z vtilitatē eoz. Sciendū est q̄ inter cetera septē genera bonorū opak in aīa timor iste initialis z filiak. Prim⁹ ē quia a pctō reuocat. retrahendo boiez ne ipm cōmittat. vñ 'z Prouerb. xiij. Timor dñi est fons vite vt inclinet ꝙs a ruina mortis. Et eiusdez. viij. Timor dñi odit malū. i. peccatū. Talis enī timor initialis vel filialis est cū amore dilectōis. Et q̄to quis pl⁹ diligit deū. tanto plus timet offendere eū. z fugit z cauet ab his q̄ nouit deo displicere. Et malū pctoz solū est illud quod de⁹ odit. z displicet ei. qz est pīuatio bonit cōtrarij luminiveritatis z rōis. iō qui timet deū odit malū peccati. z declinat ab eo vitādo occasiōes ne incidat in illō. Qñ si ex fragilitate ceciderit. nisi a timore ceperit. nō poterit egredi de fouea eius Unde dicit Eccl'. i. Timor dñi expellit pctm̄. Et q̄ sine timore ē nō iustificabit. z Eccl'. ij. Qui timēt dñm ꝑparabūt

corda sua. z in cōspectu dñi sanctificabūt aīas suas, sicut publicanus p timore ꝓfessionis stans a longe, nec oculos ad celū audēs leuare, ꝯfitens se pctōrem recessit iustificat⁹. Sicut ecōtra phariseus supbus z sine timore reuerētie orās a tēplo abijt reprobatus Luc. xviij. vnde cū dñs dedit legē decalogi in mōte sinai, vidēte ppl'o voces z lāpades z sonitum buccine montēq; fumigantē exterrit⁹ z pauore ꝯcussi steterūt procul dicētes moysi. Loqre tu nob⁹ audiem⁹ Non loquat nobis dñs ne forte moriamur. Et ait moises Nolite timere. s. timore carnali, vt ei probaret vos domin⁹ venit, z vt terror ei⁹ eēt in vobis, z nō peccaretis scz a timore retēti ad hoc. Scō timor dñi illumiat mentē circa agēda. Eccl'. xx. Qui timet⁹ deū diligite illū, z illuminabūtur corda vestra. Unī in vitas patrū abbas iacob dixit. sicut lucerna obscurū cubiculum illuiat, ita timor dñi si venerit in corde hois illō illuminat. docēs oēs virtutes z mandata dei. In cui⁹ figurā habet Lu. ij. q simeon q⁹ erat iust⁹ z timorat⁹, meruit illumiari ad cognoscendū verbū incarnatū, dicens. Uiderūt oculi mei salutare tuū Et abrae obedienti ad imolandū filiū ob timorē dñi filialē dictus fuit. Nūc cognoui q timeas dñm. Beñ. xxij. Terrō timor dñi solertiā pstat ad opandū Eccl's. vij. Qui deū timet nihil negligit. s. inuestigare eoz q̄ scire dz. sed solicitat q̄rere, audire, legere. q oportet eū scire. attendēs dictū illō. ignorans ignorabit. Nihil etiā negligit opari eoz q̄ sit necessaria ad salutē ꝟz illō. Qui timet deū faciet bona, nō vnū, sz oīa q̄ illi mādat dē⁹ b. Greg. Deū timere est nulla ei⁹ mādata ꝓterire Nil etiā negligit eoz q̄ facere pt ad dī honorē z salutē ꝓximi. Lū enī talis timor cōuertat cū amore. Sīc amor dei nunq; est ociosus. Opat ea magna si est Si operari renuit amor nō est ināt. b. Greg. in omel'. ita et timor filialis. Et sicut ignis nunq; dicit sufficit, ita pfecte deū timēs vt dr Eccl'. Cū consummauerit hō scz pfecte ꝯuersatus tūc incipiet. s. ꝑm desideriū suū. z cū quieuerit in cōtemplatōe, tunc opabit. Quarto roborat contra hostes z supat. Prouer. xviij. In timore dñi fiducia fortitudīs. Et in ps. xxij. Firmamētū est domin⁹ timentiū eū b. Grego. Timor dñi in via dei opatur fortitudinē. In via seculi opat debilitatē. Ancora mētis que scz eā firmat in fluctib⁹ maris. i. aduersitatib⁹, est pond⁹ timoris. Et sicut timor naturalis cōsumit carnes materialr, ita timor dñi carnales ꝯcupiscētias, ne ds vincat ab eis. ps. Cōfige timore tuo carnes meas. Interrogat⁹ abbas Macharius cur ita eēt siccus z macer, cū comedebat. sicut cū ieunabat. Respondit. sicut lignū cū q̄ carbones versant⁹ reuersant sp cōsumit⁹ ab igne oēm viriditatē dimittens z humiditatē, ita si hō tenuerit mentē suā in timore domini. ipe timor carnis z ossa consumit. ossa duritie mentis. In hui⁹ figuraz legit. ij. Paral'. xx. q cū Josaphat rex iuda monuisset ppl'm suū ad timorem domini, dicēs. Sit timor dñi sup vos z cū diligentia cuncta facite. Uenientib⁹ cōtra eū in prelium filijs Amon z moab z habitatorib⁹ mōtis seyr. z de syria z alia multitudine quasi innūerabili, victoriā bauit de inimicis mutuo seinuicē occidētibus. Quinto timor dñi a penis liberat ꝑntib⁹ z futuris ps. quō miserek pater filioz misert⁹ est dñs timētib⁹ se, qm̄ ipse cognouit figmentū nostr̄. Prouerb. i. Timor dñi apponit dies z anni impioz breuiabunt. Achab rex israel, cū audita cominatōe sibi facta p Heliam de exterminatōe sua propter mala ei⁹, timēs humiliauit se indutus cilicio. dixit dñs. Non inducā malū hoc in diebꝫ eius. iij. Reg. xxij. Niniuite audita pdicatōe Jone de subuersiōe sua quia timuerūt dñm vt bētur Jone. iij. liberati sunt a futura subuersiōe. Job quia erat timēs deū z recedēs a malo Job. i. Post amissionē substātie, familie, z sanitatis, que patientissime sustinuit in timore dñi. dicēs quasi tumētes fluct⁹ timui domino. restitut⁹ est in oībus z amplificat⁹. Narrat b. Greg. in. iij. dial'. de quodā sctō viro. q̄ in morte mirabilr timuit. Mortu⁹ aūt apparuit in stola cādida cuidā z gliosus Et cū ille q̄reret cām quare ille tantū timuerat in morte. Rndit q̄ pauor ille ipm purgauerat. Juxta illud Job. xli. Territi purgabūt. vñ et beGreg. ibi dicit. q̄ sancti aliq̄n multū timēt in morte, vt ipse pauor purget q̄d in eis purgandū est. Sexto timor dñi letificat. delectat z ꝯseruat. Eccl'. i. Timor dñi dabit delectatōem cordi z leticiā z gaudiū. ps. Quā magna multitudo dulcedīs tue dñe. quā abscondisti timētib⁹ te. De saluatore nr̄o legitur. postq; cepit pauere z mestus eē, apparuit ei angelus cōfortans eū. Luc. xxij. Ad innuendum post timorē dñi sequi consolatōem. z merito, quia grām dei que maxime aīam letificat z cōfortat promoueri facit z ꝯseruat Dicit enī b. Beñ. sup Canti. In veritate cōperi nihil esse ita efficax ad promerendā, retinendā, z recuperandam grām dei q; si omni tpe cora deo inueniar; non alta sapere sed timere. Et b. Piero. in epla dicit Timor est custos virtutū securitas ad lapsum Esa. sup quē requiescet spūs me⁹ ait dñs, nisi sup humilem z quietū, z trementē sermones meos. Septimo z vltimo. Timor dñi beatitudinē supnam impetrat z procurat. Eccl'. xxiij. Timēti deū beata erit aīa ei⁹ ps. Dedisti hereditatē timētibus nomē tuū. Et q̄d est hereditas patris celestis, nisi beatitudo q̄ cōplectit oīa bona patris eterni q̄ reseruat filijs suis seruantibus mādata ei⁹. Priuat filius patris hereditate pter ingratitudinē z offensam ergo cū Latroni ex pte dextra cum christo crucifixo deū timentiz socium arguenti, q̄ nō timeret deū impatiēter ferēs penā crucis. dixit xps. Hodie mecū eris in paradiso. Lu. xxiij. Abbas arsenius cū spūs esset traditur⁹, multū timebat, z cū astantes patres dicerēt. Et tu times mortē. ille ait Jn veritate timeo, z semp timui fact⁹ monach⁹ Et hoc dicto in pace quieuit ad gliaz eternā pergēs

De timore reuerentialr q̄ deus ꝓpter. vij. est timendus. Lapl'm. xiij.

Septimus timor est reuerētialis. qualis est timor quē habēt coniunctissimi z amicissimi ad dñz suū. de q̄ Piere. ait. Quis nō timebit te o rex gentiū. Perfectissime hic timor habet⁹ in vita beata. q; ibi pfectissime cognoscit⁹ magnitudo perfectio dei. ps. Timor domini sanctus pmanet in seculū seculi. i. in alia vita q̄ sequitur ad istā videl; in glia. Unī Jo. in apoc. Audiuit angelos in ciuitate supna dicentes. Laudē dicite deo nostro oēs sancti eius q̄ timetis deū pusillis

Capitulū .xiiii.

magni. Procedit autē iste timor reuerentie z admirationis ex. vij. q excellētissime reperiunt in deo.
Primo propter eius essentie summā maiestatē.
Propter eius potentie immēsitatem.
Propter eius sapientie infinitatem.
Propter eius immēsam bonitatem.
Propter eius misericordiā z pietatem.
Propter eius iusticiā z equitatē.
Propter eius prouidentiā z eternitatem.

Quantū ad primū est .§.i.

deus timēdus z reuerēdus propter eius immēsitatē in pñti vita nō possum⁹ scire de deo qd est, sed tm̄ quia est, vt dicit Jo. damascen⁹. Et ideo nō timem⁹ nec reueremur deū vt decet. Sz in patria sciūt sancti de deo quid est clare intuentes essentiā eius, i. Joh. ij. Cum apparuerit nobis simles ei erim⁹. Uidebimus enī eū sicuti est. Unde canit ecclia de ipso deo. Maiestatē tuā laudant angeli. adorāt dñationes. tremūt potestates. celi celorūq virtutes ac beata seraphin. qui nō cessant clamare eya voce dicētes. Sanctus. sanct⁹. sanct⁹ dñs deus sabaoth. Hoc refert Esaias audisse. s. seraphin clamantia. Sctūs sctūs sctūs añ thronū diuine maiestatis Esa. vi. Et qd est iste clamor, quedā admiratio cū reuerētia circa misterū scilz trinitatis. Et tyt ait b. Bernū. Trinitatē personarū in vnitate eēntie q̄rere sz curiose z p rōes temeritas est, s. in vita p̄senti. Credere pietas est. Nosse. vita eterna est. Eq̄dem cū dñs mittere vellet moysen ad filios israel ad significandū eis ex pte sua. q volebat liberare eos a seruitute egiptiaca, dixit moyses dño. Si interrogauerint me filij israel quis est q mittit te et qō est nomē eius, quid dicā. Rñdit dñs. Ego sum q sum. hec dices filijs israel. Qui est misit me hoc est nomē p̄priissimū dei. quod nulli alij conuenit. Nā cum oīs creatura mutek saltē cogitatōe z affectōe, etiā anglica q̄ mōvnū mō aliō cogitat. z dū cogitat aliō q̄s pus. tā nō est illō qō pus q̄ mutata est. propter qō dicit Eccl's. Ola vanitas. i. subdita mutabilitati sol⁹ de⁹ē q̄ sp est id. qō nec vlla cogitatōe vel affectōe mutat. Mal'. Ego de⁹ z nō mutor. z pō. Tu autē idē ipe es Et Boe. stabilisq manēs dās cūcta moueri. Uñ et Aristot. cū alijs pbis vocant deū cām primā z cām causarū, que īmota mouet alias causas Uñ beatus Bernū. in. v. de ꝯsideratōe ad eugenū. Quid est de⁹ Rñt q est. Merito nihil ꝯpetēt⁹ certificat qd de⁹ est Si ei bonū si magnū, si vex. si sapientē dixeris. vel aliqd aliō, in hoc verbo instaurat qō est. Nēpe hoc est ei esse. qō oīa hec esse. Si centū milia addas. nō recessisti ab eē. Si ea dixeris nihil addidisti Si non dixeris nihil minuisti Quid est de⁹, sine q̄ mhil ē. tā si ne ipso eē. q̄s ipe sine se eē nō pt. Ipe sibi. ipe oīb⁹ est. Et p hoc quodāmō sol⁹ ē. q̄ suū eē oīm eē est sicut oīa in ipso. z ipe in oīb⁹ est. cui secula nō accessēt nec coeternū. Ex q̄ oīa p quē oīa, in q̄ oīa. Nō est in deo nisi de⁹, qō hz hoc est Et iō summe timēd⁹ē. pō. xxviij Timete dñm oēs sancti ei⁹. qm̄ nihil deest timētib⁹ eū. qm̄ q deū timet eū hz. De⁹ āt est oē bonū. z iō nihil deest timētib⁹ eū. Et gen⁹ cū sim⁹ dei dixit qdam poeta, vt inducit paul⁹ in sua p̄dicatōe. vt hēk in lib. actuū, in ipo viuim⁹, mouemur, z sum⁹, b. Bernū, sup cātica. De⁹ nō lōge est ab vnoq̄z nrm. q eē oīm est, sine q̄ oīa nihil sunt. Sz vt magis mireris Nihil eo ē pñti⁹, nihil eo incōprehēsibili⁹. Quid est ei vnicuiq̄z rei pñti⁹ q̄z eē suū, qd incōprehēsibili⁹ q̄z esse oīz. Sane esse oīm dixerim deū, non q illa sint q̄ de⁹ē, sed q̄z ex ipso, per ipm̄, z in ipo sunt oīa. Ipe oīm factor. a q̄ sunt oīa facta hec ille. Et ideo debem⁹ timere, ne peccando se subtrahat a nob. z nihil sim⁹. Nā petm̄ ōz nihil fm̄ b. Aug. q̄z. s. nō est aliq̄ natura. z nihil fiūt boies, i. merent annihilari. cū peccāt. vel nihil sunt in eē spūali. qō est p grām. Legit de quodā tyranno q multa mirabilia audisset dici de deo. vocauit ad se pbm doctissimū q talia dicebat, mādās eī vt oīno si bi declarasset, qd eēt iste de⁹. Rñt ille pbs rē eē difficilimā. z iō multo tpe egere ad ipm oñdēdū. Dedit si bi multū spaciū tpis. p qō illō sibi demōstraret Ad uenientē autē termīo cōuentu cū quereret a pbo rnsiōnē dixit ille se adhuc nō potuisse inuenire. imo adhuc plus tpis indigere. Quz aliū terminū plixū ei prorogauit. z cū sp in fine termini aliō adhuc poscer et. dixit tyrānus. Me irrides. at ille. ñ irridebo p̄nceps. Sz q̄to pl⁹ de eo cogito ad inueniēdū. tanto magis immēsitatē maiestatis video. z ineffabilē esse nec posse attingi ad eū diffiniendū.

Secundo timēdus est .§.ii.

deus timore reuerētiali propt ei⁹ potētie immēsitatē vñ cū dñs dixisz. Deue. x. qd de⁹ petit a te nisi vt timeas eū. Et q̄si rōem hui⁹ rimoris assignās moises ait. Ipe ei est de⁹ deoz z dñs dñantiū. de⁹ magn⁹. potēs z terribil'. Et eccliast. Un⁹ ei ē de⁹ oipotēs, rex potēs. z metuēd⁹ nimis Job. Scio dñe q̄z oīa potes Et bester. xiij. Inditōe tua dñe cūcta sunt posita. z nō ē q̄ resistat maiestati tue. Pōt āt de⁹ oīa nisi q̄ iporāt defectū indecentiā vel ꝯtradictōem fm b. Tho. in summa. q̄z hmōi posse ptinet ad defectū potentie, vñ de⁹ peccare nō pt. q̄z b. Aug. Vol⁹ ille ōz oipotēs. s. de⁹. q̄ cū oīa possit peccare nō pt. q̄z peccare posse nō est aliqd posse sz ipotētie, de pe. di. ij. in fi. Silr ābulare p se nō pt nec esurire nec cōedere q̄z hec conueniūt corpori. nec decet ista spm̄ cū z spūs existat de⁹ Job. iij. hz tm̄ z dat virtutē creaturis hmōi faciēdi. Silr cum ōz b. Piero. Cū oīa possit de⁹. hoc nō pt virginē suscitare p ruinā vt. s. sit ꝙgo integritatē carnis bñs cū sit corrupta. hoc ei iplicat ꝯdictōz. q sit aliq̄ ꝙgoz nō ꝙgo. pt tm̄ coronare corruptā. s. penitentē. z dare sibi aureolā ꝙgitatis. z carnē reintegrare. Et q̄uis oīpotētia pr̄i attribuat p appropatōz. tm̄ ñ solū oīpotens pr̄ sz oīpotēs fili⁹, oīpotēs spūsctus. Nec tres tm̄ oīpotētes, sz vn⁹ oīpotēs inq̄t athanasi⁹. Et vna ē oīpotētia. Eccl'. iij. c. Magna potētia dei soli⁹ z ab hūili⁹ b⁹ honorat. Nec āt oīpotētia dei mānifestat in cūctoz creatōe. In ipioz iustificatōez glatōe. In miraculoz opatōe. q̄tū ad creatōez ōz q viuit in eternū. creauit oīa siml'. Uiuit in eēnū sol⁹ de⁹, q̄ solus cūcta creauit Creare est de nihilo aliqd facere. qō req̄rit infinitaz potentiā. Nulla autē creatura hz potētiā nisi finitā, nec pt opari nisi in ptacentē seu p̄supposita materiā. Sicut faber cultellū facit ex ferro p̄existēte Nec eē natura opat i istāti sic de⁹ sz successiue. de⁹ āt creauit oīa sil'in pncipio mūdi. Nec obstat q in pūo ca, geū. ōz

deū in sex dieb⁹ creasse diuersa genera rer⁹, qz moy. loquebat pp̃ro rudi, q̃ de opib⁹ imaginat deum opari ad modū hoīm. boies autē vt apparet nō faciūt plura simul sed vnū p⁹ aliō z nō p̃m capacitatē illoz dixit deū illa in plib⁹ dieb⁹ fecisse p̃m b. aug. vel ōr deum creasse oia simł c̃tū ad materias rez z formas subales, sed in ill' sex dieb⁹ addite fuer̃ reb⁹ creatis q̃dam pp̃rietates accidētales respectu cui⁹ dicūt facte in ill' dieb⁹ p̃m b. Tho. in summa. vel sic p̃m b. Grego. et bedā fuerūt facta successiue totaliř p̃ interualla illorū dierz. tūc intelligit creasse oia sił in mēte sua idealiter q̃ fuit ab ęterno. ¶ Scōo apparet dei oīpotētia in iustificatōe impioz. hoc. s. iustificare dicit b. aug. maiꝰ esse c̃ creare celū z terrā. i. meliꝰ. Potior ei est grā c̃ natura. Natura est data in creatōe rebus, grā dat in iustificatōe boibus. q̃ abiles facit ad gl'am ōine fruitionis. ad quā inducere nō potest tota virtus nature Hoc autē. s. iustificare est solius ōine potētie infinite Nā p̃ iustificatōem tollit culpa mortal', que bz debitū pene infinite extēsiue. i. ppetue qz ꝓtra bonū infinitū. Et silř ꝓferre grām q̃ est valoris infiniti. qz conducit ad infinitū premiū. Dis autē creatura est virtutis finite in se. z iō nulla p̃t producere effectū infinitū. s. remittere culpā z dare grāz. Unde Jo. bap. ait. Potens est deus de lapidib⁹ istis suscitare filios abrae. Mat. iij. infideles z q̃scūc̃ induratos, vt lapis i peccatis. iustificaret rōnabiles facere imitatores fidei z virtutū abrae, cui⁹ filij⁹ fuit facta p̃missio terre promissionis. Nec obstat q̃ ait x̃ps. Mat. ix. Fili⁹ hois bz p̃tātē in terra dimittēdi pcā. nā fili⁹ hois est z fili⁹ dei. z in q̃ntū de⁹ p̃t dimittere pcā z iustificare. qz ō tute deitatis nō virtute būanitatis. ¶ Tertio apparet eius oīpotētia ex miraculoz opatōe. De⁹ ei q̃ creauit oia. z si oib⁹ dedit certas virtutes z pp̃rietates. et vt causis secūdarijs p̃tātē producēdi q̃sdam effect⁹ naturales. Retinuit tū sibi p̃tātē agēdi ad placitum in reb⁹ supra cursum z cōsuetū naturalis virtutis Et hac p̃tāte vtił in miracul'. Nō enī habet natura vł aliqua creatura p̃tātē reducēdi priuatōem ad habitum vt q̃ mortu⁹ suscitet. cecus videat, mut⁹ loq̃tur, surd⁹ audiat. q̃ sol firmet in celo sicut sub Josue. vel reuertat retro. sicut sub Ezechia. vel sit eclipsis sol' in luna q̃ntadecima. sicut in passiōe x̃pi. z alia innūera Hoc fieri nō p̃t a creatura. sed solū ōina potētia. Que miracula de⁹ innūera fecit in varijs tp̃ib⁹ ad ꝓfirmatiōz fidei p̃ se z p̃ scōs suos. nō q̃ ipi sancti ꝑ virtute sua hoc facerēt sed virtute dei vt instrumēta ducta ab eo. Unde orōe p̃missa ad deū quē cognoscebāt autorē eorum. Dim autē miraculoz maximū ipsa vnio diuinitatis cum nr̃a būanitate in vnitate p̃sone. Ad hoc vt canit eccl'ia tremūt videntes angeli versa vice mortaliū culpat caro, purgat caro, regnat de⁹ dei caro. Dō pauet celū, stupet terra. oīs creatura mirat etiā celest̃, vsus nō obtinet, ignorauit rō. mens nō capit būana ait b. Hiero. In hoc misterio implet incarnatōis repīsatio in sacro eucharistie. vbi dīs fecit mēoriā mirabiliū suoz escā dando timētib⁹ se timore initiali. Uidētes ergo turbe miracula, vt ōr Mat. ix. timuerūt dicentes, vidim⁹ mirabilia. Dicebat philipp⁹ rex frācorum, vt habek in li. de. vij. donis cū audiret tonitrua magna et tremeret. Recte iste est dicēdus rex potentissimus, q̃ solo nutu suo facit alios tremere timere p̃s. Qui respicit terrā z facit eā tremere.

Tertio timetur deus .§.iii.

a sanctis etiā patrie angelis timore reuerētie propē suā imēsam sapiam. sp in mūdo apō quascūc̃ natōnes sapientes. in q̃cūc̃ facultate, habiti sunt in timore reuerētie a principib⁹ pp̃lis. Unde Sap. vij. dicit sapiēs. Habeo propē hāc sapiaz claritatē ad turbas z bonorē apō seniores, Facies principū mirabūtur me, Et infra. Timebūt me reges bonrēdi audiētes z in multitudine bon⁹ videbor. z in bello fortis Dō to tū p̃ exēpla pz. Nā ioseph fili⁹ iacob vendit⁹ in seruuz z postea obp̃probriose incarcerat⁹. Demū propē sapiētiam diuinā que repata est in eo, exponēs somnia p⁹ pheticā pharaonis de futura fame p̃ septē annos, ac prudētia prouidēs, exaltat⁹ fuit mirabiliř saluator nūcupat⁹ z habit⁹ in timore z reuerētia apō frēs z alienigenas. Sic moises propē sapiam suā apō egiptios z apō hebreos reuerit⁹ oēs metuere faciebat. Sic daniel cū anania. azaria. z missaele pleni ōina sapia in summa reuerētia erāt apud darium z alios p̃ncipes Aristo. in philosophia sapientissimus habit⁹ est in timore z reuerentia apud alexandrū. z sic de alīs. Sz q̃ oīs sapia a dīno deo est. z cū illo fuit semp. z est añ euū. Eccl'. i. Et oīs sapia bui⁹ mūdi stultitia est apō deū. id est in compatōe diuine sapie ignorantia est. ideo summe metuēdus est z reuerēdus deus propter immēsitatē sue sapientie Unde ōr Eccl'. i. Arenā maris pluuie guttas z dies seculi q̃s dinumerauit. q. d. nullus. Altitudinē celi z latitudinē terre z profundū abissi q̃s dimēsus est. q. d. nullus. Sed tāta est profunditas diuine sapiētie. vt oīa ilta dinumeret. z sciat z guttas aque maris z grana arene. z capillos capitū et frondes arboz. z cogitatōes z affectus hoīm oīa distincte nouit in sapientia sua Oia q̃ facta sunt et q̃ fiunt. et q̃ erunt circa actus hoīm interiores z exteriores. oīa anima x̃pi nouit. in q̃ sunt oēs thesauri sapientie z sciētie dei. diuinitas autē eius cū patre z spūsancto vna nouit nō solū creata quecūc̃ sz etiā infinita alia. que de⁹ p̃t facere. q̃ tamē nō faciet. Magnus igit dīs z magna virtus ei⁹. z sapie ei⁹ non est numerus. ait p̃s. Et oculi dīi lucidiores sole. vt dicitur Eccl'iast. circūspicientes omnes vias hoīm. z profundū abissi. z corda hoīm. Et ideo vt ait b. Hieroñ Omnia que faciūt sancti, in conspectu dei faciūt, sive comedant sive bibant, sive aliud faciant. de peñ. dist. i. Et vident id est ꝓsiderāt deū oīa facta eorū scire. z ideo timent z reuerenť. sicut z quilibet timet z erubescit corā sapientie viro peccare. Unde boetius in fi. de philosophica ꝓso. ait Magna est vobis indita necessitas probitatis, cū agatis ante oculos cūcta cernētis Et si vis scire nobilitates bui⁹ sapiētie, nota q̃ō babek sapie. vij. vbi dicit. Est in illa sapia spūs intelligentie scūs. vnicus multiplex. subtilis. mobilis. disertus nobilis. incoīnq̃natus. certus. suauis. amās bonū. acutus. qui nullū vetat benefacere. humanus benignus. stabilis. certus. securus. oēm bīs virtutē omnia prospiciens. qui capiat oēs spūs intelligibiles ⁊c. Et quia sapiētis est ordinare et maxīo ordine vniuersi, q̃ nūc̃ deficit, ostendit maxima sapia eius

Capitulū .xiii.

ps. Statuit ei in eternū q̄ creauit pmanētia in secu/
lū seculi.i.sp duratura. pceptū posuit. z nō pteribit
Istud pceptū est natural' inclinatō z ordinatio dine
executōis. que nunq̄ deficit. Sz qō mirabili⁹ z incō
prehensibili⁹ est cū homo vl' angel⁹ quicūq̄ sapia sua
non videat actu. z intelligat. nisi vnū distincte in vna
applicatōe intellect⁹ ad cognoscēdū. nec illō qō intel/
ligit sit ipe intellect⁹. nec intellectiua potētia sit eē ei⁹
sed distincta real'r. nō sic est de sapia dei. sed oīa cog̃/
scit distincta vnico actu intellect⁹. nec intellect⁹ ei⁹ vel
intellectū ab eo. prout est in ipo est aliō q̄ esse. z eēn/
tia ei⁹. vna sapia sicut z eēntia in tribꝫ psonis. cui⁹
filio attribuat̄ p appropatōz Eccl'i. Fons sapie verbū
dñi in excelsis. Timete ergo eū oēs scī eius. ait ps.

Quarto timēdus est .§.IIII

Deus z reuerēdus propē suā summā bonitatē z beni
uolentiā. sm dion. bonū est suipi⁹ diffusiuū z cōicati
uū. z q̄nto bonū est maius tāto magis est sui cōicati
uū. sicut etiā exientia hoc docet in bonis bonib⁹. q̄
bona sua tpalia vel spūalia vt doctrinā cōicant alīs.
De⁹ igit gl'osus. cū sit summū z infinitū bonū. volēs
suā bonitatē cōicare. mūdū creauit cū innūeris crea/
turis cuiuslibꝫ pferēs bonitatē aliquā sm capacita/
tē creature ipi⁹. adeo vt melior esse nō posset in specie
illa. Dei eī pfecta sunt opa. Deut. xxxij. ait moy. Per
fectū dicit cui nihil deest ad ei⁹ cōpletū esse tale. vñ z
plato phūs. Que cā deo faciēdi mūdū. z rñt Bon⁹ ē
bona fecit. q. dī. Bonitas sua induxit ad mundū fa/
ciendū. Et vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat. z erant valde bō.
Ben̄. i. Singula inq̄t b. Aug. in encheridion bona
oīa vero sil' valde bona. q̄ ex bis resultat vnūsitaꝫ or/
do. in q̄ id q̄ malū dicit loco suo positū bñ stat. vt
cōpatione ei⁹ eminētius cōmēdet bona. Oppolita eī
sm phūm iuxta se posita magis elucescūt. q̄ntū enim
pstat vitupatiōis psideratio alicui⁹ vicij. tāto exinde
sequit maior pmēdatio laus virtutis sibi cōtrarie.
Sed z adeo potēs z bon⁹ ē de⁹ gl'osus inq̄t idē b. aug
in encheridion q̄ nō pmitteret aliq̄ malū eē in opi/
b⁹ suis nisi inde eligeret mal⁹ bonū ad pfectōez. s. vni
uersi. vt psecutōem tyrānoꝝ ad coronatōz martyꝝ et
hmói Spēs āt rez sunt sicut nūeri sm phūm. In nu
meris autē hoc repit. q̄ nūer⁹ supior ptinet inferiorē
z ad min⁹ in vno excedit. Sicut denari⁹ nūer⁹ ptinet
nouenariū z octonariū z alios inferiores. z ad nouena
riū addit vnū. ad octonariū addit duo. nouem. enī z
vnū constituūt decē. ita accidit in spēbꝫ creaturarū.
q̄libꝫ spēs bz saltē vnū gradū eēntialē bonitat⁊. Alia
spēs nobilior illū gradū ptinet in virtute saltē. z ad/
dit aliū gradū bōitatis eēntialē. alias eēt eiusdē spēi
vt ꝑbi gra. lapis bz vnū gradū bonitatis eēntial'. q̄
bz eē. vt planta q̄ est alia spēs vel gen⁹ creature. q̄ ha/
bet vltra esse aliū gradū bonitatis. s. vegetari. Anīal
aliō gen⁹ creature nobili⁹ bz vltra esse z vegetari aliuz
gradū bonitatis. s. sentire. Et cū aialia bestiaꝝ terre
volatiliū celi z piscīū maris sint innūerabilia. hñt eē
int̄ se diūsos grad⁹ bonitatis eēntiales. ppē q̄s dīnt
spēs licz nob sint ignoti. vñ vna est maioris bonitatis
eēntial'z nobilior altera. sicut mus pfect⁹ aial musca
musipula nobilior mure. canis perfectior musipula.
equ⁹ pfectior aial cane. z sic de alīs. Hō vero vltra eē
vegetare z sentire bz aliū gradū bonitatis eēntial'na/
tural'r. s. intelligere. Et bz oēs hoies sint eiusdē spēi na/
tura. propē q̄ ōt porphiri⁹ Participatōe spēi oīes
hoies sunt vn⁹ hō. tū sunt valde differētes in bonita
te accidētali gr̄e. sm quā collocāt postea boni i diuīs
ordinib⁹ angelorꝫ sm be. Gregoꝝ. Perfectōe āt gr̄e maxi
m⁹ scūs in via est minor infimo oim angl'oꝝ btōꝝ. q̄
hic viatoꝝ ille cōprehēsor. propē q̄ō dixit xps de Joh.
bap. Mat. xi. Quo nemo maior inē natos mulier⁊.
Qui mīor est in regno celoꝝ. maior est illo. tūc ñ erāt
in regno nisi angeli. Angeli āt sm dyoñ. z b. tho. in
pria pte differūt nō solū nūero sz spēvn⁹ ab altero. si
cut differt equ⁹ a boue. z bos a leone. z h⁹. Unū opor
tet dicere q̄ libet īmediate supior bz vnū gradū bo/
nitatis eēntialē maiorē īmediate ad inferiorē. z sic erit
am maiorē gradū bonitatis gr̄e gl'e. Hz ḡ infim⁹ an
gel⁹ maiorē pfectōz q̄ maxim⁹ sctūs i mūdo. scōs ma
iorē pfectōz prīo angl'o. terti⁹ maiorē scōo z sic ō alīs
Et cū angeli infimi ordīs sint plēs nūero q̄ oēs ho/
mines mōi. q̄ñ plēs fuerūt q̄ libet bz angelū ppri/
um ad sui custodiā. cū sint milia miliū q̄si innūera/
biles. ascēdendo gradati de gradu bonitatis vni⁹ ad
aliū maiorē p singulos angelos. Quis iā valeat cō/
pendere nedū effari q̄t grad⁹ maxie bonitatis pfectō
nis gr̄e decoris hēbit supm⁹ in ordine angelorꝫ infi
mo. ascendēdo ad alios ordines supiores. qui q̄nto
sunt in ordine supiori. tāto sunt innūero mlto maio/
ri supior inferiori ordine sm dñm Joā. dīci. q̄ ma/
ior pfectio sine cōpatōe est in spiritib⁹ q̄ in corpib⁹.
Sed in corpib⁹ elementaribꝫ z celestib⁹ hoc oñdit q̄
supiora corpa sunt notabil'r maiora q̄ inferiora. sicut
aq̄ maior terra. aer maior aq̄. spera ignis maior ē aere
Primū celū. s. lune mai⁹ spera tota elemētari. Et scōz
celū maius prīo. z sic de alīs Et hoc q̄ntū ad q̄ntita
tē ordinuā. q̄ in corpib⁹ repit. Et cū q̄ntitas ptinua ñ
sit i spiritib⁹ videt q̄ hec pfectō q̄ntitatis dēat saluari
saltē in q̄ntitate discreta. i. nūerali. vt supior ordo sit
maior nūero inferiori multo magis. Quāt⁹ ḡ z qlis
erit supm⁹ archāgel⁹. q̄ excelsior supm⁹ in ordie ꝓnci
patuū. z sic de alīs. Quid ḡ erit de supmo seraphin
bōitat⁊. pulcritudis z pfectōis. Et q̄ sup oēs choros
angelorꝫ exaltata ē b. maria mr̄ dñi. mlto maior bōi/
tas z pfectio gr̄e gl'e repit in illa. Et sine compatiōe
in xpi hūanitate pmaxime. Nō tñ quenies ad infini
tā bonitatē z oēm pfectōem deitatis. q̄ vna est in pre
filioz spūsancto. ita ergo trinitas btā cōicauit grad⁹
varios bonitatis in creaturis. q̄ nihil ab ea diminu
tū est. sed oīes illas pfectōes sine mixtura alicui⁹ de
fectus. que tñ mixtura est in creaturis. sibi retinuit z
excellētioza. cū ei infinita bonitas. dulcedo. pulcritu/
do. z sapia z potētia ei⁹. nulli totū cōtcauit. q̄ creatu
ra cū sit finita nō est capax infiniti. In creaturis etiā
angel'z hoib⁹ bonitas etiā accidētalis vñ pt adesse z
abesse subiecto pter subiecti corruptōem. In deo aūt
est eēntial'z mutari nō pt. sicut nec essentia sua. Et iō
dixit christ⁹ z cuidā vocanti eū magistrū bonum Ne
mo bonus nisi sol⁹ deus Luce. s. p eēntiam. Nam z si
oīs creatura bona sit. nō tñ p essentiā sed per acci/
dens additū essentie. Et q̄ beati apte vident illā infi
nitam bonitatem. auerti ab eo nō possunt. sed timo/
re reuerētie suddīti clamāt. Benedictio et claritas et

sapiaꝝ gr̃aꝝ actio. honor. virt⁹. ꝛ fortitudo ꝺo nostro Apoc. Mittētes coronas suas añ thronū eⁱ⁹ ex tīo re reuerētie, admirātes īmensitatē bonitatis eⁱ⁹. Et q̄ libet etiā viator dicere hꝫ cū psal. lxv. Introibo in do mū tuā eccl̄ie militātis, adorabo ad tēplū sc̄tm tuū ecclie triūphantis in timore tuo. Bonitas eⁱ⁹ tutꝫ ē q̄ maxīe ꝺz reuereri p̄m etiā ethnicos aristo. ꝛ alios

Quintū quod valde ē. §. V

reuerendū in deo est q̄ ad suā infinitā pietatē ꝛ mīaꝝ Nā p̄m apl̄m p̄ est mīaꝝ de⁹ tot⁹ ꝺsolatōis Per ef fectū ꝛ proprietatē rei deuenit in cognitōem causę eⁱ⁹ sicut p̄ fumū deuenim⁹ in cognitōem ignis. Oēs āt creature sunt quidā effect⁹ p̄me causę ipⁱ⁹. ſ. dei. Ila autē creatura clar⁹ nos inducit in cognitōem di uinā, q̄ melior est ꝛ infinitati magis propinq̄. Nec āt proculdubio mīa est. Quid eī p̄ciosi⁹ vita. Pellē pro pelle. ꝛ cūcta q̄ hꝫ hō dabit p̄ aīa sua. i. vita Job. i. et tm̄ p̄s. lxij. ait. Melior est mīa tua sup vitas. vtiq̄ su pervitas q̄scunq̄ Nā vita carnis. vita tp̄is. vita aīe. vita gl̄ie. ꝛ si q̄ alia vita est. ex mīa dak ab illo q̄ nulli q̄cq̄ ꝺz. Nec ergo matervitaꝝ ꝛ radix vī seruata illa regula cōi. Propē q̄ vnū q̄q̄ꝫ illō magis. pꝫ q̄ me lior ē est mīa sup vitas. Sz si vita ē p̄ciosior cūct̄s opi bus. q. opes ordinank propē ipam ꝺseruandā. ꝛ mi sericordia sup oēm vitā. restat vt mīa ei⁹ sit sup oīa opa ei⁹. Preterea nō solū mīa dei est p̄ciosa valde. ꝛ ī finiti ꝓpinq̄. ſz ipsa infinita. Nā iuxta ꝙbū Eccl̄iast. Scōm multitudinē magnitudis ei⁹. sic ꝛ mīa ei⁹ cuz ipo est. Et si quera k vtiꝫ mīa dei sit aliq̄d distinctū a deo ꝛ per ꝺn̄s creatura Et si ipsa mīa put est infinita cōicak creature. Rn̄. ad primū. q̄ cū nihil sit in deo p̄ ter deū. mīaꝝ q̄cunq̄ alia pfectio. vt sapīa. iusticia. caritas. ꝛ hmōi. q̄ affirmank de deo. nihil sunt a deo distincta. ꝛ sic oīs creatura in deo est de⁹. Hoc docu it euāgelista ioannes cū ait. Q̄ factū est in ipso vita erat. ꝛ vita erat lux hoīz. Et ex hoc manifestū est q̄ hō in deo hō nō est ſz de⁹. Sz in se nō de⁹ hō ſz creatura hoc nō est difficile ad intelligēdū. Cū igit̄ intellectus diuin⁹ sit simplex ꝛ infinit⁹ vnico actu ꝺtinuo vniuer sa vidēs. oīa sunt ibi ipe intellect⁹ ꝛ de⁹. q̄ tm̄ in se con siderata put sunt in actu. nec̄ sunt de⁹. nec̄ infinita proprie excepta mīa. q̄ꝛ si creatura sit infinita q̄ad su um effectū. vt subito dicet̄. Et ad p̄m rn̄dek q̄ mīa p̄ ut est infinita cōicak creature q̄. ſ. ad suū effectū. Ler tū est autē q̄ de⁹ cōicauit creaturis suis suas pfectio nes infinitas finite tm̄ nō infinite. vt sapiam. caritatē essentiāꝝ hmōi. nulli tm̄ infinite vel infinitū. ſz scīs in patria cōicat se infinitū sed finite. Sola vero mīa cōicak hoī infinite. i. ad effectū infinitū. Q̄libet enī crimē mortale vt ꝓbak Anselm⁹ rōe obiecti est culpe ī finite. q̄ est ꝓtra illū cōmissum q̄ est bonū infinitum deū. vī decedēs in eo merito ꝺz puniri pena infini ta. vt rn̄deat culpe infinite Que quidē pena q̄ infini ta nō p̄t esse intensiue. q̄ tale on⁹ ferre nō posset. ſz in finita est ext̄siue. q̄ durat ip̄petuū. Cū igit̄ sola mīa absoluat pctōrē penitentē ab illa culpa actualr infini ta. ꝛ ei reddat deū simplr bonū infinitū. atq̄ dignū statuat. vt deo fruak eterno. q̄ est bonū infinitū in tensiue. Cōcludit̄ tanq̄ notū. q̄ sola mīa ipa est infi nita. ꝛ passiue ī pctōre exist̄s dici p̄t creatura. q̄ acti ue est ipe de⁹ miserator ꝛ misericors. ꝛ p̄stabil̄ sup ma licīā hoīm p̄m prophetā. Quid si dicerē ipam mīam actiuā infinitos producentē effect⁹. cōicatā viatorib⁹ Ecce quia iā sacerdotib⁹ collata est ptās absoluēdi a sceleribꝫ malicīaꝝ infinitarū. imo fere absoluere non vult de⁹. nisi absoluat hō sacerdos. cui dictū est. Q̄ cūq̄ solueris sup terrā ⁊c. Math. xviij. Uñ ꝛ leo pa pa. Multiplex mīa dei sic lapsis būanis subuenit. vt nō solū p̄ baptismū mīaꝝ sed etiā p̄ penitentiā me dicinā spes vite reparet eterne. vt q̄ regeneratōis do na violassent proprio se condēnātes iudicio ad remis sionē criminū pueniret. Sic ꝺine voluntatis p̄sidijs ordinatis. vt indulgentiā nisi supplicatōe sacerdotū nequeāt obtinere. de pe. di. i. multiplex. ¶ Preterea ꝛ si multa sint propria deo q̄ sc̄z ita ꝺueniūt deo q̄ꝺ ñ alteri. vt creare. btificare. miracula propria virtute fa cere. nil tm̄ ita propriū sicut misereri. Et ī ꝺcit btus Greg. in collecta. De⁹ cui proprium est misereri sp ꝛ p cere. hoc est enī deo proprie ꝓprium. Dr̄ eī ꝓprie pro prium alicui. q̄ꝺ cōuenit. oī sc̄z singl̄ari illi⁹ nature seu spēi. Soli. ſ. illi nature vbiq̄ hoc ei ꝺueniatꝝ sp in oī tpe hec habeat. Sic risibile est proprie proprium hoī. qꝛ ꝺuenit hoc sc̄z aptitudo ad ridendū soli hoīꝝ non alīs aīalib⁹. ꝛ oī singulari hoī sp ꝛ vbiq̄ est risibil̄. ſ. aptus natus ad ridēdū ꝛ si nō in oī tpe ꝛ loco rideat ¶ Misericordia dei igit̄ q̄ꝫ tū. ſ. ad hūc potissimū ef fectū cui⁹ respectu ꝺr infinita. ſ. remittēdi pctā ꝺuēit soli deoꝛ nō creature. Ego ait ipe p̄ esaiam. sol⁹ deleo iniq̄tates tuas propē memetipꝫ. Q̄ꝺ cognoscētes iu dei dicebāt. q̄s p̄t pctā dimittere nisi solus de⁹. Nec est cōtra q̄ꝺ ait dn̄s iesus ibidē sc̄z math. ix. Fili⁹ ho minis. i. virgis hꝫ ptātē in terra dimittēdi pctā Hoc enī poterat inq̄ꝫ tū de⁹ q̄ vna p̄sona erat de⁹ ꝛ hō. Lō uenit ista mīa oī p̄sone nature ꝺine. qꝛ p̄ri cui vt p̄ri mīaꝝ dixit fili⁹ in cruce Pater ignosce illis. qꝛ nesciūt q̄d faciūt. Luce. xxiij. Lōuenit filio dicēti ipi magda lene Remittūt tibi pctā. ꝛ a q̄ nisi ab eo. q̄ꝺ aduerten tes q̄ astabāt dicebāt Quis est hic q̄ etiā pctā dimit tit Luc. vij. Lōuenit ꝛ spūisc̄o. Uñ aplis dictū fuit a xp̄o. Accipite spm̄sctm̄. q̄ꝛ remiseritis pctā. remissa sunt qꝛ ipe spūs est remissio oīm pctōꝝ causal̄r Lō uenit mīa deoꝛ in eo repit̄ sp. Nunq̄d oblituisc̄et mi sereri de⁹ p̄s. q. ꝺ. nunq̄ꝫ. Non semp creat. sed in prin cipio fecit de⁹ celū ꝛ terrā ꝛ que in eis sunt. Genes. i. Nec semp miracula facit. sed semp miserek. Quīmo vt plus dicā ante tp̄s ꝛ post tp̄s deus misericors in uenit. Nam in principio cū deus creauit añ nō erat tēpus. ꝛ tam̄ mīaꝝ fecit mundo creando. Que maior est miseria q̄ꝫ nō esse. ꝛ de hac ad esse produxit creatu ras. Ecce mīa dei Jurauit angel⁹. vt refert Jo. i apo. qꝛ tp̄s nō erit ampli⁹. ſ. post iudiciū finale cessante. ſ. motu primi mobilis. ꝛ tm̄ psalmist. ait. Mias dn̄i in eternū cantabo. Ubiq̄ dei misericordia repit̄. Nam mīa dn̄i plena est terra. ait p̄s. xxxv. Et dn̄e in celo misericordia tua remunerās vltra condignū. Sz nec abest in inferno mīa dei de quo min⁹ videk quia etsi nō liberat illos a pena. punit tm̄ citra cōdignum. vt dicere valeant illud Treñ. Mie eⁱ⁹ q̄ non sumus cō sumpti. id est annihilati. Quis ergo non timeat reue rendo tam infinitā misericordiāꝝ pietatem Lomme dabat tulius cesarem dicens. Nulla de virtutibus

Capitulū .xiiii.

tuis cesar pietati maiori. Dimitto autē q̄ suscepit isra
el puer. i. de sursum accepit. q̄ sibi vniuit carnem ex
isti puero. i. suo suo. et hoc q̄ recordat est mie sue

Dexto est deus timē .S.VI

dus timore reuerētie propter suā maximā equitatē
iusticiā. ps. x. Just⁹ dñs iusticias dilexit. equitatē vi
dit vultus ei⁹. Justus ē in se nulli vicio subiacēs. Qui
enī alios dz regere. male pt exercere iusticiā. iusticiaz
scz in alios et corrigere q̄ in se mal⁹ est. Qui sine pcō
est vestz primꝰ in illā adulterā lapidē mittat. Jo. viij
q. d. Reus dz puniri. vt iusticiā dictat sed nō est ꝑm
iusticie obseruantiā. vt puniat ab his q̄ maiori sunt
crimīe irretiti. vñz maiori pena digni. Remota ei iu
sticia inq̄t b. Aug. in. iiij. de ci. dei. q̄d sunt regna ni
si magna latrocinia. Et vt ait b. amb. in li. de officijs
Dū vni pcitur indigno. ad plapsionis cōtagiū puo
car vniuersos. Facilitas ei venie incentiuū prebet deli
quēdi. xxxiij. q. iiij. est iniusta. Qđ iusticias dilexit et
diligat. pz q̄ nullū malū dimittit ipunitū. Et q̄ iu
sticiā dz tpare moderatio. i. pietas. q̄d ptinet ad eā
tatē. que est rigor iusticie mie dulcedie tpatus. iō sub
dit. Equitatē vidit vult⁹ ei⁹. Uis ne videre rigorē bu
ius regis z dñi iusticie. Cōsidera q̄ñ angel⁹ ille ꝑm⁹
lucifer dictus z cherub plen⁹ decorez sapia. cui⁹ opi
mētū erat ois lapis pciosus. sardius. topasi⁹. iaspis
crisolit⁹. z onyx. z berillus. saphir⁹. z carbūcul⁹ z sma
ragdus. Nouē exprimit noīa lapidū pciosoz designa
tia nouē ordines angeloz. ꝑm Greg. in moral. de pe
di. ij. c. vlt. q̄libet ille opat⁹ dr. q̄ sublimitate virtutis
oēs supauit. hic talis z tātus subito cū dixit in corde
suo. Simil' ero altissimo nō est opatus. nō est ore lo
cut⁹ tm̄ cogitauit superbiā. z expulsus a regno in infer
nū demersus ē. licz autē de⁹ vt iust⁹ dñs ois de gene
ribus singl'oz vicia. diuīsis tpibus seuere puniuerit. vt
q̄libet sibi displicere oñdat. z ipunitū credat nullū
p maxie tñ superbos. Sic q̄dē fratricidiū in abel factuz
a cain dñs inultū nō pmisit. Nā vag⁹ z profug⁹ z tre
mul⁹ discurrēs loco vere amalech ex eo descēdēte sagi
tat⁹ est Ben. iiij. ¶ Mundū totū luxuria infectū. q̄
ois caro corruperat viā suā. dñs iust⁹ diluuio pemit
gen. vij. Sodomitas pessimo vicō laborātes cū ētu
or alijs ciuitatibus ignez sulpure cōbustos subuertit
gen. xix. Israelitaz cū moabitis fornicātiū. xxiij. mi
lia pierūt. Nu. xxv. Propē adulteriū cū vxore leuite i
gabaa ppetratū pene extincta fuit tribus bēniamin oc
ciſis ex eis plusq̄ ānōgīta milib⁹ Judi. xx. Propter
stuprū z incestū ppetratū ab Amō cū sorore sua tha
mar. occisus fuit a fratre Absalon frē sui. ij. Reg. xiij
propē mollicies pctm̄ onā a dño interfect⁹ est Gene
xxvij. Nō pmisit dīna iusticia giezi ex auaricia ma
gnā subam a naamā syro mūdato a lepra petentē ex
pte helisei. sed ꝺ voluntatē eius trāsire impunitū. imo
lepra horribili pcussus ē. iiij. Reg. v. Nec heliodorū
sacrilegū incboantē hierm̄ spoliare sub onia summo
sacerdote vsq̄ ad mortē p angl'os duos flagellauit. ij
Macha. iij. Jasonē ementē summū sacerdotiū a re
ge Antiocho ac etiā menelaū inultos non dimisit. ij.
Mach. iiij. Sed z iudas pditor ex cupiditate magi
strū tradēs in man⁹ iudeoz. xxx. argēteis laqueo vitā
finiuit. Mat. xxvij. Acbior q̄ furat⁹ ē regulā aureā.
palliū coccineū. z. cc. siclos lapidat⁹ est a ppl'o Josue.
vij. Bule deditos israelitas cū adhuc esce carnium
essent in ore eoz ira dei descendit super eos z occidit
pingues eoz. Nu. xi. Propter q̄dr filij hely. ophni. z
phinees in bello gladio ceciderūt. i. Reg. ij. Inuidia
ducti frēs ioseph eū vendētes z tradentes in man⁹ gē
tiū. post būiliationē ei iniuste factā exaltatū sup om
nes dure ab eo increpati. demū subditi ei facti sunt.
Ben. xliij. Propē quā cām iudei xpm tradētes i ma
nus Pilati ad mortē duris flagellis castigati z dispsi
demū ipm dñm z saluatorē oñtebūt. se ei p fidē sub
ijcientes. Interea maria soror aaron propter inuidiaz
cōtra ipm murmurās lepra pcutit. Nu. xij. Ab acci
dia deuicti tedio itineris mīri ex israel in ōserto mur
murātes seueritate diuine iusticie igne ꝺsumpti sunt
Nu. xi. Jraz odio furans saul rex ꝑm⁹ israel contra
dauid. mortēq̄ eius pluries intentās. necnō z phito
nissam maleficā cōsulens. dīna exigēte iusticia seipm
invtroq̄ peremit. i. Reg. vl. Qua pmoti illi de tribu
effraim z iniuste cōtra iepte q̄ victoriā habuerāt con
tra ammonitas seditiōem facientes. z bellū contra ga
laaditas qui iuuerāt in plio iepte. occisi sunt de effra
im quadraginta duo milia. Judic. xij. De ppl'o israel
idolatrāte ad vitulū aureū dū moyses stabat in mō
te occisa sunt. xxiij. milia ex eis. Propter incredulita
tem ppl'us ille q̄ egressus est de egipto numero sexcē
ta milia absq̄ puulis z mulieribus Propter murmura
tionē nō est ingressus terrā promissionis nisi duo ca
lephz iosue. Nu. xiij. Sz moyses z aaron ad aquā
cōtradictionis propter infidelitatē priuati sunt Nūe.
xx. Sūt alia vicia a diuina iusticia iudicata. vt ptz
ex sacris oraculis z libris gentiliū. Sed nullū ita se
uere sicut superbia. z ogrue. q̄ magis directe bellat cō
tra eū. Unde deus superbis resistit. inq̄t Jaco. iiij. Epi
stola sua. Regula etiā tradita p virgiliū in. vi. Ēñ. ro
manis pncipibus fuit. pcere subiectis. z debellare sup
bos. Et dei mr̄ maria. Dispsit superbos mēte cordis
sui. Lu. i. Uñ primos pntes postq̄ inuasit superbia
edētes pomū vt essent sicut dij. iusticia dei de padi
so expellēs in has mundi miserias exiliauit Ben. iij.
¶ In scda etate nemroth cū suis volētes turrī babel
ad celū vsq̄ ptingentē edificare. q̄si existimātes se cō
tra deū posse defendere. si aliō diluuiū inundaret. ex
dīna iusticia ꝺfusi sunt a superbia sua diuisis linguis
vt se intelligere nō valerēt Ben. xi. Dispsis autē nem
roth vt tyrannus cepit alijs dñari et opprimere.
¶ In tertia etate creuit superbia. Nā pharao domini mā
datis resistēs. nec decē plagis būiliatus sed obdura
tus ꝺtra dīm plians in mari rubro cū suis submer
sus est. Exo. xiiij. Et in ppl'o illo ptrāseūti p desertū.
cū superbia exurrexisset in datban z abyron. ambienti
bus moysi ducatū z chore hanelante ad aaron sacer
dotiū. scisma facientibus z rebellionis ꝺtemptū. diuīa
iusticia inultā tantā elationē abire nō voluit sed ap
ta est terra z deglutiuit datban z operuit sup cōgrātō
nem abyron. z exarsit ignis in synagoga eoz. z flam
ma combussit ptōres chore cū cōplicibus suis. Nu
me. xvi. ¶ In quarta etate saul superbū qui mādatz
dei z samuelis noluit obedire humiliauit a regno re
probans. i. Reg. xv. Superbum illum immanissi
mū gigantē goliath philisteū. deū israel ex superbia

Titulus decimusquartus

blasphemantē. Dauid humilis z adolescēs inermis ꝓtra eum ꝓualuit in fundaz lapide. i. Reg. xvij. Ozi as rex iuda. z si alias bonꝰ in superbiam elatꝰ qz ꝑsum ptuose se ingessit in officio sacerdotali offerēs incen sum dño leprosus effectꝰ est. ij. Paralip. xxvi. Sēna cherib cū innūerabili multitudīe obsidens hierlm z di cens. qz deꝰ eoz non posset liberare eos ab eo. in vna nocte superbie eiꝰ occisa sunt ab angelo centūoctogin taq̄nq̄ milia. vtz Esa. xxxvij. c. Sed magis effrena ta est qñ ambicioſissimꝰ ille absalon z vanꝰ vsurpauit sibi dñium z regnū patris. eū vsq̄ ad mortē psequēs Sz nescit diuina iusticia patrocinīū prestare crimi nibꝰ z tante temeritati. Nā elatū illū querc⁹ p vanos capillos tenuit suspēsum. mula quā eqtabat eum di mittēte. donec ioab princeps exercitꝰ dauid hoc sciēs z applicās lanceis suis transfodit. ij. Reg. xviij. Adoni as etiā hoc regnū affectās ꝓtra salomonē fratrem quē dauid paterutriusq̄ statuerat regē. occisus ē. iij. Reg. ij. ¶ In q̄nta etate adhuc magis ostētata ē su perbia ipsa. Nā nabuchodonosoz elatꝰ in superbiā. vt si bi asscriberet monarchiā nō deo in mentē feralē mu tatus est inter feras a regno segregatus. in dekto ha bitās p septē tempa quousq̄ suā superbiā cognosceret z peniteret. Dañ. iiij. Alius nabucho. forte nepos q̄ holofernē principē exercitus sui miserat per regiones cū innumerabili multitudine. vt sibi subiugaret oēz terrā dño suo. ac deos extermīaret. vt solꝰ ipe deꝰ ha berek in terra. quē mirabiliꝰ diuina iusticia humilia uit. ꝓfudit tantā superbiā p iudīth castissimā z magna nimē que illiꝰ caput abscidit. z oīs exercitꝰ eiꝰ debella tus est iudith. xiij Anima quoq̄ agagites q̄ volebat adorari a mardocheo. z qz superbie illiꝰ nolebat illi fa uere. q̄sierat totū genꝰ vna die vbicūq̄ eēt p orbē sub asuero gladio exponi. cū magna eqtate iudicatus ē. vt in cruce quā parauerat mardocheo ad suspendiū in ea ipse appenderek liberatōe facta a morte in popu lo iudeoz Quid de antiocho qui cū tanta superbia ek ferat⁹ est in iudeos. z cōminat⁹ est hierlm destructōez z leges dei mādauit nō seruari sed gentilū. z nō deū sed iouē adorari. nōne morte dira vermib⁹ scaturiens ꝓsumptꝰ est Cōfessus demū qz iustū est subditū esse deo. z mortale nō paria sentire de deo. ij. Macha. ix vbi multa de eiꝰ superbia punitōe. Et de nichanoris superbiaz punitīoe habes. ij. Macha. vl. ¶ In sexta etate. z si deus ad superbiā supandā būiliauerit seipz. formā serui accipiēs. z demū vsq̄ ad mortē ignomi nioſissimā crucis. nō tñ in peccatoribꝰ superbia est ex tincta. vez z repullulās est būiliata z ꝓfusa. Nā hero des iniquus antipas q̄ iacobū decapitauit. z petrū incarcerauit. cū quadā die cōcionarek coz̄ ppl'o. z ve ste aurea z argētea indutus radijs solis sup eū reuer berantib⁹ valde gl'osus z fulgidꝰ appareret. Popl'o ei acclamante laudes dei z nō hois. indeq̄ elatus in su perbiā. iuste punitꝰ angelo eū pcutiente. z cū magnis cruciatib⁹ spm̄ emittēte Non minori superbia herodes scōs ascolonita xpm in passiōe derisit indutū veste al ba. qui ꝓpus iohānē baptistā decapitauerat. Sed z ꝓ mus q̄ innocētes occidi fecit. vt xpm regē vez cū eis extingueret eq̄li superbia vsus z iusticia cōdēnatꝰ ē. De caio imperatore qui voluit coli vt deꝰ Et ō cosdroe qui crucē secuz tulerat in pside. Et postea de iuliano apo stata imperatore. Et de diocletiano z maximiano quā to studio superbie sue sunt conati extinguere nomē xpi extermīare eccl'iam. cōculcare fidē. Quoz tñ superbiaz malignitas ad nihilū redacta est. z iuste punita. z ec clesia magis ac magis exaltata. Timebūt ergo gētes nomē tuū dñe. ait ps. s. videtes iusticiā tuā. qz nil iul tū dimittis malū. Et oēs reges terre gloriā tuam cū magna reuerentia adorantes.

Septimo timendus. §. VII

est deꝰ timore reuerētie propter suā eternitatē z puidē tiā. Eccl's. v. Ne dicas coz̄ angelo nō est prouiden tia. ne forte iratꝰ dñs sup sermōes tuos dissipet oīa opa manuū tuaz. vbi sunt multa somnia z plurime vanitates z sermōes innūeri tu vero deū time. hec ibi Somnia appellat salomō diuersas fantasias aliq̄z male sentientiū de dīna puidētia. qz sicut in somno videk aliq̄d esse. qđ in veritate nō est. ita aliq̄b⁹ visuz est bene sentire de his q̄ eueniūt in mūdo. z tñ nō sic est. Quidā enī euentū rez būanaz attribuebāt fatis dicētes. fatis agimur. credite fatis. Et illō. Te tua fa ta premūt. vocātes fatū cōstellatōem seu influxū side rum. sub q̄b⁹ nati sunt hoīes. quib⁹ moueāk necessa rio ad bonū vel malū. Alij dicebāt oīa euenire a ca suz fortuna. In quoz psona loquik salomō dicens. Uerti me ad alia q̄ vidi sub sole. nec velociū esse cur sum. nec fortiū bellū. nec sapientū panē. nec doctoz̄ diuitias. nec artificū grām. sed tps casusq̄ in oībus Alij vt plato posuerūt diuinā prouidentiā nō se ex tendere ad res būanas z mīma. sed tñ. circa celestia. in quoz psona dicit Job. Circa cardines celi ambu lat. nostra autē non ꝓsiderat Sz ista oīa sunt som nia z vanaz nō credēda. Et ideo signāter subdit Tu vero deū time tanq̄ cū qui oīa videt. de oībus proui det oīa recte disponit. Un ōz Sap. xij. Tu autē dñe dñator virtutis oīa cū tranq̄llitate iudicas. z cū ma gna reuerētia disponis nos. Subest ei tibi posse cuz volueris. Et pe. in canonica sua Oēm solicitudinem vestrā proij cientes in eū. qm̄ ipsi cura est de vobis Et ps. Jacta cogitatū tuū in dño. z ipe te enutriet Quin imovt scribit Sap. xij. Ipsi est cura de oīb⁹. Neq̄ ei qz cū magna curaz diligētia disponit de corpib⁹ cele stib⁹. de angelis z hoīb⁹. iō min⁹ curat de minimis z vilib⁹ reb⁹. sed de q̄buscunq̄ infimis vsq̄ ad singla ria intendit. Unde b. aug. in. ij. de ci. dei ait. Deꝰ sum mus z verus cū verbo suo z cū spūsco. q̄ tria sunt vn deꝰ omnipotēs creatoz z factoz oīs aīe oīsq̄ corpis cu ius ptīcipatōe sunt felices oēs. q̄ sunt veritate nō va nitate felices. q̄ fecit hoīem ratōnale aīal ex aīaz cor pe. qui eū peccantē nec impunitū dimīsit. nec absq̄ mia derelīqt. q̄ nō solū celū z terrā. non solū angelū z hoīem sed nec exiguz ꝓtemptibil' aiantis viscera. nec auis pennulā. nec herbe flosculū. nec arboris foliū si ne suaz partiū cōuenientia. z quadā veluti pace dere liquit. Nullo mō credēda est regna hoīm. eoz̄q̄ do minatōes z seruitutes a sue prouidētie legib⁹ alienas esse voluisse. Et Boe. de phil'oso. O q̄ ppetua mun dū rōne gubernas. Terraz celiq̄ sator q̄ tps ab euo ire iubes. stabilisq̄ manēs das cūcta moueri. Cū quanta āt reuerētia puideat nobz disponat. q̄s non obstupescat. q̄t varietates herbaz. fructū. aīalium.

piscīū. auiū. in cibū dedit. quot aromatica cōcessit vi
ni quātas diuersitates vestīū. habitationū. documē
ta. interiora incitamēta ad bonū. sctā sacramēta. sctō
rū exēpla. flagelloꝝ erudimēta. ḋs enarrabit. Miste
riū autē incarnatōis ꝛ dñice passiōis ad nrām redē
ptōem tā immēsam ad nos spēalē dilectōz ḋs ꝑpē
dere. nedū exp̄merevalet. ꝛ merito dicere valeat illud
Michee. Populeme⁹ qd tibi vltra facere potui ꝛ nō
feci ad prouidēdū tue saluti. Sz valde timēdū. ne in
grati inueniamur. Nā q̄nto plura nob bñficia colla
ta sunt. tanto maiora supplicia prepara. si salutē nraz
negleꝛerim⁹. Sz ecōtra vltra p̄dicta bona multa ha
bem⁹ hic ꝛ in patria. si timuerim⁹ deū. ꝛ fecerim⁹ bene
vt ait thobias filio Thobie. iij.

De b⁹. prudentie beneficijs dicit b. Bernū. in lib. hoc de ꝯsideratione.
amat de⁹ vt caritas. nouit vt veritas. sedet vt eqtas.
dñat vt maiestas. regit vt principiū. tuet vt sal⁹. opat
vt virtus rutilat vt lux. assistit vt pietas. Quid g̃ ē de⁹
quo ad vniūsos spectat finis. Quo ad deitatiōez sa
lus. Quo ad seipm nouit. Quid est de⁹ volūtas. om
nipotētia. beniuolētia. virt⁹. lumē. eternū. incōmuta
bil rō. summa bītudo. creans mētes ad se ꝓcipan
dū. viuificās ad sentiendū. afficiēs ad appetendū. iu
stificās ad ꝑmerendū. dilatās ad capiendū. accēdēs
ad zelū. fecundās ad fructū. dirigēs ad equitatē. īfor
mās ad beniuolentiā. moderās ad sapiam. roborās
ad virtutē. visitās ad cōsolatōem. illuians ad cogni
tionē. ꝑpetuās ad īmortalitatē. impellēs ad felicitatē
circūdans ad serenitatē. Hec b. Bernū. Hec oīa sum
ma. puidet beniuolētia Uñ ꝑm Jo. da. de⁹ grece dicit
theos. Et theos vno mō ōr a then qō est circūirer fo
uere. q; virtute ꝛ influxu suo oīa circūiens. oīa souēs
oīb⁹ prouidet. ꝑm illō ps̄. Apis tu manū tuā. s. pui
dētie. ꝛ imples oē aīal bñdictōe. Timeat g̃ deū omē
semē israel. i. oēs fideles. ait ps̄. q̄m non spreuit nec
despexit deprecatōem paupis. Paupis dico naturali
sensu. paupis eterna subā. paupis virtute gr̃e. pau
pis spū. sed oīb⁹ puidet ꝑ capacitate sua. Et timor
dñi p̄cipue reuerētialis. de q̃ est sermo. gl'a ꝛ gl'iatio.
letic'a ꝛ corona exultatōis. vt dicit Eccl'iast. i.

Titulus quītusdecimus de dono pietatis.

De pietatis eminētia ꝛ dignitate. Cap̄. i.

DE dono pietatis vi
denda sunt tria. Eminētia dignita
tis. existētia ei⁹ q̄litatis. ꝛ ꝑmanētia
eternitatis. Pro declaratōe primi sci
endū ꝑm b. Tho. ij. ij. q. cxxi. ar. i. q
dona spūssancti sunt quidā habituales dispositōes
aie. quib⁹ aīa est prompte mobilis a spūsancto. Jnē
ceteras autē motiones que sunt a spūsctō. mouet spi
ritussanct⁹ ad hoc q affectū quendā filialē hēam⁹ ad
deuz vt patrē. ꝑm illud apli Roma. viij. Accepistis
spm adoptōis filioz dei. in q̃ clamam⁹ abba p̄r Pie
tas g̃ ꝑm q cultū. i. reuerētiā exhibet deo p instinctū
spūssci est donū spūssci. Pōt ār ꝯsiderari excellētia
b⁹ doni q̄ntū ad tria. s. q̄ntū ad suā regulā. q̄ntū ad
suā ōrnaz. ꝛ q̄ntū ad efficaciā seu vtilitatē. Quātum
ad primū certū est. q nro regula dirigēs est nobili
or tanto act⁹ illa regl'a regulat⁹ ꝛ mēsuratus est nobi
lior. Sz virt⁹ accipit ꝑ regula aliq̃d hūanū. s. dicta
mē rōis. Donū vero accipit ꝑ regula aliq̃d ōinū. sez
instinctū spūssci verbi gra. Jn horribilibꝫ fugiēdis l'
ꝓsequndis ōrnē dirigit fortitudo. q̃ est virt⁹. ꝛ fortitu
do q̃ est donū. qz ꝑ fortitudinē q̃ est virt⁹ hō aggredi
tur terribilia ꝑm ꝓtutē hūanā. Sed ꝑ fortitudinē q̃ ē
donū hō aggredit terribilia vtēs ōina potētia ꝑ cōfi
dentiā q̄si sua. Sic'r se bz in cōicatōibꝫ q̃ sunt ad al
terz pietas virt⁹. ꝛ pietas donū qz pietas q̃ est virtus
accipit ꝑ regulaz mēsura aliq̃d hūanū puta obsequās
vel debitū vel cōgruū ei⁹. q̃ cōicatōz facit. Sz pietas
q̃ est donū in cōicatōibꝫ accipit ꝑ regula ipz deū. qz
cōicat se ad alterz. vtēs deo q̄si seipo. vt. s. ea q̃ ipz de
cent in hmōi cōicatōibꝫ q̄si deo vnit⁹ exeq̃t. Uñ dñs
ad bñficientiā exēplo celestis p̄ris exhortat. q̃ solē su
um oriri facit sup bonos ꝛ malos Sic g̃ pz dicta. qz ī
alijs cōicatōibꝫ ꝑt attrēdi aliq̃ hūana rō cōicandi al
teri vel liberalitas in quis donis. vel magnificētia in
magnis vel iusticia in debitis. vel decētia in gratuitꝫ
qz talē dare decet. vel vtilitas vel aliq̃d hūanū. Sed
q rō hīs termīs nō claudit. vt hō tm̄ tribuat hoi q̄n
tū dz. vel q̄ntū expedit ei q̃ tribuat. ſz q̄ntuz est a deo
acceptū diuinū bonū qō in sev'l in ꝓximo relucet. Ꝟ
supra hūanū bonū est Et hoc fit ꝑ donū pietatꝭ. hec
b. tho. in scripto sup. iij. sen. di. xxxiij. ar. ij.

Scōo
ꝑt considerari excellētia b⁹ doni pietatis q̄ntū ad su
am ōrnam. Posset ei aliqs dicere q pietas nō est do
nū sed virt⁹. qz Greg. i. moral'. dicit q pietas idē ē qō
mia. sed mia est virt⁹. iō opat ꝑm humanū modum
Ergo pietas nō est donū. sed virt⁹ opans ꝑm hūa
nū modū nō ōinū. Rñdet q mia ꝛ pietas in hoc dif
ferūt. qz mia studet ad releuādū miserias ꝓximoꝝ ex
eo q ꝓximi sunt ei ꝯiūcti vel ꝓpinq̃tate sanguis vl'fa
miliaritate. vel saltē nature silitudine. Jn oīb⁹ ei mia
accipit pro mēsura aliq̃d hūanū sicut alie virtutes. ſz
pietas q̃ est donū spūssci mouet ad releuādas mise
rias proxioꝝ ex aliq̃ ōino sez inq̃ntū sunt in filio ōi.
vel ōina silitudīe insigniti. ita q mia in suo actu vtit
aliq̃ regula hūana. sed pietas q̃ est donū vtit regula
ōina. Et ꝑ hoc pz q pietas ē potioꝛ mia. sicut donuz
pfecti⁹ virtutē Hec b. Tho. sup. iij. sen. d. xxxiij. ar. v

Tertio ꝑt cōsiderari eminētia b⁹ doni q̄ntū ad re
uerētiā sic. Quāto aliq̃d mō nobilioꝛi deo cultū ꝛ re
uerētiā exhibet. tāto est excellēt⁹ Sz hoc facit pietas
prout est donū spūssci. Qō qdē probat. tū cōpādo
pietatē ad virtutē religiōis. tū cōpando ipam pietatē
put est donū ad eā q̃ est virtus. Et inq̃ntū ad religio
nē cōpat. licet religio q̃ exhibet cultū deo. sit potioꝛ pi
etate. q̃ est virt⁹ exhibēs cultū ꝛ reuerētiā patri carnali
tm̄ pietas q̃ est donū est nobilioꝛ religiōe. qz exhibere
cultū deo vt patri. qō facit pietas q̃ est donū. excellē
tius est q̃ exhibere cultū deo vt creatoriz ꝛ dño. qō fa
cit religio. Et q̃ pz pietatē donū excellēt⁹ religiōe vir
ture ꝑm b. Tho. ij. ij. q. cxxi. ar. i. Compando autem
pietatē donū ad ipam put est virt⁹. etiā ꝓbat pietatē
donū excellētioꝛē ea inq̃ntū virt⁹. Et eo videlz qz pie
tas donū respicit in actu suo aliq̃d ōinū vt filiatōem
ōinā ꝑ grāz. vel ōinā silitudinē. Sz pietas virt⁹ ali
q̃d hūanū vt familiaritatē propinq̃tatē vel nature si
militudinē. Et sic pz q est potioꝛ. vt dictū est supra.

Titulus decimusquartus

In quo autem cõsistat .§.I.

ista qualitas mẽtis scz pietas donũ. quantũ ad actũ eius. Sciendũ ꝑm b. tho. sup. iij. sen. di. xxxiij. ar. v. q. pietas donũ habet in via q̃cq̃ actus. sed vnũ ꝑncipalẽ. alios quatuor secũdarios. ¶ Prim⁹ ergo act⁹ eius est quẽ habet in via deo cultũ id est reuerentiaz exhibere. nõ solũ ꝓpter debitũ sed z ꝓpter condignũ. qz de⁹ honorez reuerẽtia est dign⁹ interioi affectuz exterioi actu vt sit in ꝓstratõibꝫ genuflexioni b⁹. inclinatõibꝫ. z sacrificijs. ex hoc Malach. i. Fili⁹ honorat patrẽ suũ. Et si ego paᷠ vester. vbi est honor me⁹. aut ipe Deute. xxxij. Nũq̃d nõ ipe est ꝑ tu⁹. qui possedit z fecit quo ad corp⁹. z creauit q̃ ad aiam te. Unũ apls ad Thitũ. Sobrie. s. q̃ ad se. Juste. s. q̃ ad ꝓximũ. Pie scz q̃ ad deũ viuam⁹ in hoc seculo expectates zc ¶ Scõs act⁹ ei⁹ ꝓpᷣ dei reuerẽtiã etiã sanctos honorare. qz sunt tẽpla dei. z organa spũs scti. i. Cor. vi. An nescitis. qz tẽplũ dei estis vos. z spũs sanct⁹ habitat in vobis. Et alibi honore inuicẽ pue/niẽtes. z ꝑcipue ꝑsidẽtes q̃ in regimie repũtãt ꝓsonã dei cũcta regẽtis. Petr⁹ in canon. i. Regẽ honorate. Et b. aug. in regula. honore corã deo ꝓlat⁹ sit vobis. Hui⁹ rõ est. qz sicut act⁹ pietatis q̃ est virt⁹. est nõ solũ exhibere cultũ seu reuerẽtiã ꝑñi carnali. sed etiã oĩbꝫ sanguie iunctis. ꝑm q̃ ptinẽt ad patrẽ. ita z act⁹ pietatis q̃ est donũ nõ solũ ꝺo. sed z oĩbus q̃ ptinẽt ad deum sibi cõiunctis ꝑ grãm vel ꝑ ꝓsidentiã et hmõi. Apls. i. ad Thi. Sectare iusticiã. pietatẽ. fidẽ. caritatẽ. patientiã zc. ¶ Tert⁹ act⁹ pietatis q̃ est donũ. ẽ scripture sacre intellecte nõ ꝺtradicere. cũ sint ꝺba ꝺi. Quẽ eni aliqs veneraᷠ z colut. eius etiã verba in reuerẽtia habet z nõ impugnat. nisi falsa repirenᷠ. Nã vt ait phũs. Duobꝫ amicis existẽtibꝫ platone z ꝓpter sanctũ est prehonorare veritatẽ. Et qz in verbis scꝑture sacre nõ potest esse falsitas ideo sp z si nõ intelligatur. venerãda sunt. Hũc actũ esse pietatis ponit Augustin. in li. de doctrina xp̃iana. i. ad Thi. iij. Manifeste magnũ pietatis sacramentũ qõ mãifestũ est ĩ carne iustificatũ zc. ¶ Quart⁹ actus eius est constitutis in miseria subuenire. Et rõ est. qz ꝑm b. Greg. i. moraᷠ. idẽ est qõ mia scz in actu exterioi q̃ est subuenire miserie ꝓximi. differũt tñ in motiuo miserẽdi. vt supra dictũ est. Misericordia aũt miserie subuenit. Et ꝑm hoc b. Greg. ibi dicit. q̃ pietas insistit opibꝫ misericordie. Et ꝑm hoc etiã dicit b. Hieroñ. vel Aug. ꝑm alios. Nõ memĩ meminisse aut legisse mala morte periisse q̃ exercuit opa pietatis. qz scz si pctõr taᷠ est. opa illa pietatis ꝓcurãt sibi ꝺpunctõz z reuersiõz ad deũ. ¶ Quintus actus est sine offensiõe in medio nationis prauer puerse cõuersari. z inter eos ꝺuiuere vt dicit b. Aug. in li. de doctrina xp̃iana. Unꝫ petrus in scda canonica. c. ij. aut de loth. Aspectu q̃dẽ z auditu iust⁹ erat. habitãs inter illos q̃ de die in diẽ aiaz eius iniqs opibꝫ cruciabãt. Nouit autẽ de⁹ pios de tentatiõe eripere. Omnes hi act⁹ vnã z eandẽ regulã et mensurã hñt scz diuinã reuerẽtiã. q̃ ipse de⁹ est dignus. vel honorẽ q̃ de⁹ est dign⁹. Et tiõ actus pietatiᷠ que est in via est vn⁹ qui est ꝑcipu⁹ z ꝑncipaᷠ ad quẽ alij oẽs reducũtur vt ad cãm suã. vt dicit bea. Tho. vbi supra. Unꝫ apls. i. ad Thitum. ij. mãdat orões z obsecratões fieri in ecclesia. ꝓ his q̃ sunt in sublimitate cõstituti. vt tranq̃llã vitã z quietã agam⁹ in oĩ pietate scz reuerentia diuini cult⁹. Et di. xli. c. ꝓsimia dicit. Pietatẽ in priuatis domibꝫ nõ ꝺcludẽtes oẽm locũ in noie dei edificatũ honoram⁹. Et ꝺgregationẽ in eccliа factã ad vtilitatẽ cõem recipimus z bona opera q̃ supra vires in fratres paupes exercẽt ꝑm ecclesiasticas traditões brificam⁹. Itẽ b. Aug. super psalteriũ. Si aliqñ humana ifirmitate pedes nostri in aliqd peccatũ mouenᷠ. insurgũt lingue iniq̃ssime inimicoz. cũ fuisset miserendũ. irrident impij. vñ pij dolent. v. q. v. §. sed aliud.

De permanẽtia pieta .§.II

tis z efficientia seu vtilitate. Sciendum ꝑm beatum Tho. sup. iij. dis. xxxiij. ar. v. q̃ actus pietatis remanebit in patria q̃ntũ ad suã mẽsurã z regulã. ad quã pietas attẽdit scz adherere ipsi deo. Et etiã quãtũ ad eos quibꝫ beneficia ꝑstare potus erat scz q̃ntũ ad effectũ. vt scz beniuolentiã eis seruet. z de oĩb⁹ eoz bonis habeat gaudiũ z leticiã. vnde in eis nõ erit cõicatio ad supplendã negligentiã. sicut est apd nos. z ꝓ ꝓseq̃ns iste actus pietatis q̃ est in via subuenire scilz cõstitutis in miseria. nõ erit in patria. qz nulla ibi negligẽtia. nulla miseria. qz oẽs suã sufficiẽtiã a deo accipient. Erit tñ in eis cõicatio ad augendã leticiã ꝑm modũ illi⁹ patrie ꝑm quẽ supiores aliqd influũt in inferioribꝫ. vt dicit Dionisius. Unꝫ post diẽ iudicij z añ ꝑcipuus act⁹ pietatis q̃ est donũ in patria. est reuereri deũ in affectu filiali. q̃ ꝑcipue tũc erit ꝑm illd Sap̃ v. Ecce quõ computati sunt inter filios dei Erit etiã mutua honoratio sanctoz adinuicẽ. Nũc autẽ añ diem iudicij miserenᷠ sancti etiã eos q̃ in statu hui⁹ miseriе viuũt. hec b. tho. vbi supra. ¶ De utilitate z efficientia pietatis nota qõd ait apls. i. ad Thi. iij. Exerce teipm ad pietatẽ. Nã corpalis exercitatio scz ieiunioz z abstinẽtiez hmõi ad modicũ quidẽ vtilis est. Pietas autẽ ad oĩa valet. promissionẽ vite q̃ nũc est habens z future. Scribẽs apls ad Thitũ epm. ostẽdit q̃ eps z quilibet misericordie viscerib⁹ totus debz effluere. qõ significat illa abundans inunctio capitis eoz in consecratiõe ipsoz. Hinc est q̃ de tumbis quorundã sanctoz. q̃ in mia z pietate fuerũt ꝑcipuu oleũ manat. vt b. Nico. be. Lathe. z b. walpurgis. et in hui⁹ figurã in vestibꝫ summi sacerdotis pendebãt malogranata intexta. q̃ cũ refrigerẽt. innuebat q̃ misericordia ꝓsidentiũ dz subditos refrigerare Valere autẽ dicit pietas ad oĩa Ad tempalia quidẽ ꝑm illd ꝓuõ. xxvij. Qui dat pauꝑi nõ indigebit. q̃nimo. ñ solũ sufficientiã sed abũdãtiã habebit. prouerb. xiij. In oĩ ope bono erit abũdantia sicut legit de scõ Johanne patriarcha alexandrino pñtissimo ad pauperes. qui quãto plus dabat paupibus. tãto plus ei deus mittebat ꝑ diuersas psonas ad distribuendũ. Valet ad spũalia promerẽda. Unꝫ bea. Amb. Oĩs summa xp̃iane religiõis in misericordia z pietate cõsistit. quã aliqs sequẽs z si lubricũ patiaᷠ carnis. sine dubio vapulabit sed non pibit. Qd oportet sane intelligere qz vel intelligit de eo q̃ z in lapsu carnis cecidit in ꝓpriũ. ipm penitet. z abstinere disponit. Uel si intelligit

Capitulū Secundū

de eo qui opa pietatis exercet in mortali existēs. tunc opera pietatis valent sibi ad procurandū gratiā occasionaliter nō causaliter. Nam dicta opera pietatis sunt occasiones. vt adiutus precibꝫ eorū quibꝫ exercet exeat de peccato. Valet ad eterna pmerēda. Unde Hiero. ait. Pietas expectat beatā spem z aduētū glorie magni dei. Sicut ei ipietas magni dei formidat aduentū. ita pietas de suo ope secura z de fide iudicium prestolat. ¶ Et qz summe pietas fuit in virgine z est sup oēs sanctos z sctās. cui cātamus. O clemens. o pia. o dulcis virgo maria. Ideo de ipa virgine maria vt fonte pietatis. siue qntū ad actū dīni cultus z reuerētie. siue qntū ad actū miseratōis. z subueniendi paupibus. subseqnter in isto titulo diffusius agem⁹ p capitula distinguēdo z p modū pdicatōis.

¶ Qō virgo maria est mater nostra quadrupliciter. Caplm. ij.

¶ Ecce mater tua. Johā. xix.

Loqtur de ista matre. pō. dicēs Mater syon dicet homo. homo nat⁹ est in ea. z ipe fundauit eā altissim⁹. Hec fm trāslatiōem. lxx. quā seqtur b. Aug. sup psalteriū. z obscura satis est locutio. Potest autē sic exponi. hō dicet syon mr̄. Sz videndū est. qs est iste hō q dicit. cui dicit syō. de q matre dicit. Est autē hō iste dns iesus deus z homo de quo prophete. Ecce veniet deus z hō. homo vtqꝫ aial rōnale. ab initio solus sue cōceptōis rōeytens vt pfectus oīm sapiaz grā. z inter natos nunqꝫ a ratiōe deuians. Ipe est ille hō. q nat⁹ est in ea matre. q est z ciuitas dei dicit. nō ex virili semīe. sed qō in ea natū est. de spūsancto est. Mat. i. Et ipe idē hō est altissimus de⁹. q solus altissimus fundauit eā ciuitatē. in q̄ habitauit nouē mensibꝫ vt matre sua. ¶ Si q̄ris. cui syon dicit. Rñdeo q syon spūali. i. ecclesie. Inter pretat enī syon speculatio. ibi in syon erat templum dñi. in q verus cultus exercebat offerēdo oblatōes z sacrificia vero deo. Significat igit apte ecclīam sctā in q̄ speculamur deū in militanti p fidē. in triūphanti p spem. Et in ea sola vere colit deus. z offerūtur sacrificia vera bonoꝝ operū. que deo sunt grata z nō extra eā. ¶ Quid autē dicit iste hō iesus syon. i. ecclesie illud mater. s. est tibi patrē habebas misericordiarū acciper matrē totius cōsolatōis z miserationū. Ecce mr̄ tua o syon. o ecclesia. q est mater mea volovt sit et mater tua. Mea est mater natural. tua sit mr̄ spūal. Ecce mater dei saluatoris. est mr̄ pctōris in ecclesia. Sz iude⁹ hocvt pfidus nullo mō vult credere. q beata maria sit mat̄ dei z hoīs. Et fm hoc dicit trāslatio nostra. q fuit b. Hiero. Nūquid syon dicz hō. homo scilz q̄cunqꝫ qntūcūqꝫ singularis pdicator z doctor. nunqd dicet syon. i. synagoge seu pplo iudeoꝝ. cui⁹ cult⁹ erat propē templū in materiali syon. istā veritatē mirabilē quā subdam. ita vt credat eā. q. di. non. Neqꝫ petrus neqꝫ paul⁹. sed neqꝫ ipe xps dixit hanc veritatē pplo iudeoꝝ. q̄ voluerit credere. Ecce vitas quā nō vult credere. z iō vt pfidi dānank homo nat⁹ ē in ea ciuitate dauid. i. virgine maria. z ipe nat⁹ in ea xps est ille altissim⁹ de⁹. q solus sctūs p eētiā. solus dns p vniuersalē prouidentiā. sol⁹ altissim⁹ p oīpotēnā. q fundauit z fecit ciuitatē istā virginē gl̄osaz. quā inhabitauit. Idēvnus de⁹ z hō. vna psona fundator z creator virgis p diuinitatē. nat⁹ in ea p hūanitatē. Sed tu fidelis q credis btām virginē matrē dei z hominis. z fm hāc fidē recte iuersaris Ecce mater tua Johā. xix. Impator celestis dns iesus xps in throno crucis residēs p hoc dictū suo ore prolatū loquēs iohanni matrī suā virginē ei dedit in matrē. ipm ioannē matri sue adoptās filiū. Necꝫ go mater. z si lōge inferiorē ab eo indignata est talē in filiū suscipe. Et ioānes ipe. z si taliz tā dignissima matre se indignum agnosceret. intelligēs sui. pfectū. cū oīmi reuerentia ex illa hora accepit eā in suā scz matrē. Quia vero ioannes interpr̄at. in q̄ est grā. cuilibet etiā q ioānes dicit z existit. nō noie sed ei⁹ interpr̄atōe. in q̄ scz est gratia gratū faciēs. dak virgo maria i matrē. vt dici possit. Ecce mr̄ tua. Anselm⁹. Mater dei facta est mat̄ nostra. ¶ Et vere optime pūssima z pfectissima mat̄ oībus modis. Sicut ei pater dicit aliqs genitura. cura. etate. honore. affectu. Sic oīmodis modis beata virgo mater nobis est. Prīo enī sicut xps nos genuit verbo veritatis ad esse spūale gratie. qō pfect⁹ ē q̄ esse naturale in cruce patiēdo. ita z btā virgo nos genuit. z pepit in maximis doloꝝ filio cōpatiendo penas immēsas pro nob patiēti. ita exponit Albert⁹ magn⁹ illud. Esa. vl. Parturiuit syon filios suos id ē be. virgo maria. q speculabat misteriū passiōis Jnē pretat enī syon speculatio. Parturiuit summe condolendo in passiōe filij. ¶ Scdo mater est cura. Esa. xlix. Nunqd pt mulier obliuisci infantē suū. vt ñ misereat filio vteris sui. q. d. nullo mō. sed magnā curā habet vt puideat ei de nutrimentoꝝ necessariis Et q̄ uis amor patris ad filiū sit solidior. amor tñ matris est teneror. Et hinc est q puulus magis recurrit ad matrē pro bis q vult q̄ ad patrē. qz expitur magis a matre q̄ a patre obtinere qō petit. O quāta est cura btē virginī de nob. Qui⁹ apit sinuz misericordie sue. nec est q absc̄ōdit se a caloꝛe beneficioꝝ eius. Sileat mīam tuā o virgo btā. ait b. Bern̄. Quicūqꝫ in necessitatibꝫ suis te inuocantē sibi deesse senserit. Sic cura babuit vt puideret apud filiū de defectu vini i nuptijs in chana galilee celebratis. Et qō ait sapiens. Ubi nō est mulier ingemiscit eger. Et vere pt intelligi de hac muliere quā filius su⁹ sic vocauit. cum ait. mulier ecce fili⁹ tuus. Nō repit aliquē sanctoꝝ ita cōpati z adiuuare in infirmitatibꝫ spūalibꝫ z corpalibꝫ egris psonis. sicut mlier hec btā virgo maria. ¶ Tertio mater est antiqtate. sicut boues antiq dicūtur patres. sicz mulieres antiq matres. Sed q̄ antiqoꝝ btā virgine maria. Ab initio inqtz añ secula creata fuz. z vsqꝫ ad futurū seculū non desinā. Eccl. xxiiij. Ante creata siquidē fuit in mēte diuina añ secula. i. pdestinata. vt esset mater dei. z inde mater nr̄a Necvsqꝫ ad futurū. i. ad aliā vitā patrie postqꝫ fuit in mūdo nata. nō desinit pietatē misericordiā exhibere inuocantibꝫ eā. Est ergo antiquitate maria mater ¶ Quarto ē mater dignitatez honore. Sicut q̄ sunt in dignitate cōstituti dicunt patres. ita z mulieres in dignitate p latōis dici pñt matres. vñ abbatisse dicūtur plate q si matres. Sed q dignioz. q honorabilioz cūctis p̄sidentioz btā virgine maria. Regina enī dicit celoꝝ in antiphona ecclie. dña angeloꝝ. mat̄ dñi dñantiū

Titulus decimusquintus

omniumq; laude dignissima, qz ex ipsa ortus est sol iusticie xps dns nr. Quito ex maria affectione ad bonū ppli in dom Razias dicebat pr eoz. vt. ij Mach. penl. Sz nūq; fuit alicui scōs l' sancta ita affecta ad salutē z ome bonū ppli xpiani, sicut btā virgo maria Unde cū xps vellet tribu lanceis mūdū perdere propter tria vicia mūdi scz superbie, auaricie z luxurie Beata virgo pcibus suis obtinuit dilatoez sentētie, dicēs se missurā in mūdū ad predicandū btm dnm cum et beatū franciscū cū suis, z vt sic reducerētur, vt habetur in legenda beati dnici. Ecce igitur mater tua,

Sed qualis sit ista ma .§.I

ter, ipe declarat sic de se loquēs seu eccl'ia in persona eius. Eccl'. xxiij. Ego mater pulcre dilectōis, timoris z agnitōis, z scē spei. Matrē se dat qtuor virtutum dicit, qz eas in mēte pcepit p infusionē gre, z parturiuit istos filios, qū ad actū dat virtutū processit. Primo pulcre dilectōis p eximiā caritatē. Scōo timoris reuerētialis p profundissimā hūilitatē. Tertio agnitionis, s. fidei p firmissimā veritatē. Quarto scē spei ad ome bonū z supernā felicitatē. De pmo, Canti. ij. Introduxit me rex in cellā vinariā, s. z introduxit in me caritatē. De scōo Luce. i. Turbata est in sermōe eius, z laude propter humilitatē. De tertio Luce. i. Beata q̄ credidisti, btūs Augus. pus cōcepit fidē q̄z carne. De qrto Eccl'. xxxiij. In me ois spes vite z virtutis. Extende vt placet. Ex his etiā vel his innuit respectu quoz sit mater adoptiua Cum enī vt dictū est sit facta mater adoptiua ioanni, q̄ interpretatur in quo est grā, mater est eoz q̄ habent grām. Et quia a gra quatuor ista semp pcedūt, eoz est mater qui habent ista quatuor. Ecce igit mater tua scz tui. qui scz habes rōnalem dilectōem, qz ego mater pulcre dilectōis, Ecce mater tua scz tui q̄ habes filialē timorē, qz ego mater timoris Ecce mater tua scz tui q̄ habes salutarē cognitōem, qz ego mater agnitōis. Ecce mater tua scz tui, q̄ nō psumis, sed ex merito speras, qz ego mater scē spei, Pulcra dilecto est. vt diligatur amicus in deo, z inimic⁹ propter deum, vere pulcra qz cū luce gre z clara fame Mat. v. Diligite inimicos vt sitis filij patris vestri, qui in celis est scz dei, Et sic eritis filij matris vestre scilicet beate Marie. Sine timore dei nō potent quis iustificari. ait sapiēs Sed qui deū timet scz filialr nihil negligit. scz coz q̄ sunt necessaria ad salutē z gl'az dei. Salomō ait Eccl'. vij Salutaris cognitio incipit a seipo. Seneca. Principiū salutis cognitio sui. Breuissimā istā orōem faciebat z docebat b. Aug. Dne nouerim te, noueri me. Et vnū inducit ad reliquū, Expecta dnm. ait ps. q̄ ad quartū custodi vias eius. vt hereditate capias terram scz viuentiū. Si ergo diligis eū z proximū, et times filialr offendere eū, z conaris cognoscere teipsum, z speras rationabilr in supnū premiū, non psumendo de viribus tuis, hec est sancta spes, Ecce mr tua beata virgo maria,

Possunt etiam adap .§.II.

rari ista quatuor ad qtuor status ecclesie. s. pficētes, incipientes, proficiētes, z pficientes. sup pfectos singulis singula attribuendo, Quibus omnibus est mater pia adiuuādo z succurrēdo. Primo z pfidentibus quidē congruit pulcra dilectio scz erga deū scz proximū. Et ideo xps petrū instituturus in presidentem z pastorē ecclesie, interrogauit ter, si eū diligeret Joan. vlti. hoc beata virgo est pia mater, adiuuās in necessitatibus. vt patuit in leone papa, cui restituit manum abscisam. Et in beato dnico cui⁹ subditos frēs ostendit in visione beate marie tenere sub clamide sue protectionis. Scōo incipientibus cōgruit timor. Inde enīz mouentur ad cauenda mala z penitendū ex timore.

Un dicit Esaias. A timore tuo dne cōcepimus z peperimus spm salutis. Et hoc est mater beata virgo maria procurādo reconciliatiōez deo, sicut in figurā mulier sapiēs. Tecuites reconciliauit absolonē patri suo dauid. ij. Reg. xiiij. Et cuidā monali egresse de monasterio post tpa ex meretricio reuertēti ad penitentiā z religionē, impetrauit btā maria p ea peccatorū veniā. Et adiuuat ad vincēdū diabolū in tentationibus, Sicut in figurā occidit iudith holofernē. Judith. xiij. c. Tertio pficientibus cōuenit agnitio. vt dic Salomō Eccl'. ix. Nescit hō finē suū. Et iō sequit, sicut pisces capiūtur hamo. sic capiūtur homines tpe malo. Scd ps. Considerās ait. Notū fac mihi dne finē meum, finē vltimū, propter quā fact⁹ sum qz tu es vt ad illud me dirigā. Notū fac finē proximū mei opis. vt intelligā me recta intentiōe facere opa. non vt videar ab hoibus, sed ad gl'iam dei. Notū fac finē meuz. i. vt frequēter intelligā me esse in vita finiendū, z oīa ista mūdana dimittēdo pro te. Et qz istis cōgruit cognitio q̄ lux est spūalis, iō dicit Salomō puer. iij. Justorū semita q̄si lux splendēs pficitr crescit vsq; ad pfectū die. Di enī intendūt ad proficiendū in virtutibus. Hoz mater est beata ygo maria, pcibus z exēplis dando eis subsidiū. Est ei figuratiue ulla rebecca q̄ filiū. scz israel q̄ interpretat videns deū. docuit z iuuit refectōem offerre patri suauē. cum vestibus odoriferis. vt benedictōem patris obtineret. Apparēs ipa magistro rainaldo corpe infirmo. in virtutibus proficiēti, vnxit eū sanādo corpus, z mentē roborando, ac babitū ordinis pdicatoz quē ferret ostēdendo, quē ordinez fuerat ingressus, q̄ postea feruētissime pdicando. mltos z magnos viros traxit ad religionē. Ipa est mat agnitōis, que reuelauit nobilissimis romanis z diuitibus viroz vxoi sue cupientibus se tradere in obsequium ipius virgis ac pape. vt in loco vbi de mane inuenirēt niues pter nature solitū. qz de mēse augusti ibi ecclesiā suo nomī dedicarēt, Qua mane sequenti repta, fabricata est ad honorē eius eccl'ia in vrbe scē marie maioris. Quare autē cōgruit pfectis sancta spes nō sperare in principibus vbi non est salus, nec in tpalibus diuitijs, qō est vanū. nec in suis viribus qō est superbie sed in etna beatitudine Et hec est sancta spes Cōtemplant enī eterna bona, que nō vident, sed appetunt summe ab eis, vt dicāt cum apl'o. Cupio dissoluz esse cū xpo, Et nostra conuersatio in celis est Dnī mater est beata maria, pcurando eis cōsecutōez et ne beatitudis. Est enī figuratiue ulla bersabee. q̄ interpretat puteus septim⁹ propter plenitudinē oim gratiaz que suis pcib⁹ petijt obtinuit a dauid regnuz suū dari filio suo salomoni. ij. Reg. xv. Hec est q̄ fuit ciliciū cū serico sancto viro b. tho. cātuariēsi archiepo

mandās eivt interdictū factū simplici sed optimo sacerdoti. q̄ quotidie missam celebrabat ad sui honorē nec aliā propē simplicitatē dicere nouerat. vt nō amplius celebraret. relaxarz. Dō simplex sacerdos faciens z significās b. tho. ex pte beate marie z signū dat ū de cilicio occultato ab ea suto. illū ab illo interdicto absoluit. Nec apparēs vt matrona venerabil' ad fontē quēdā cuidā rustico q̄ missus erat a filio suo ei apparēti ad immergēdū tres panes q̄s hēbat probibuit. Sz reuersus ad eū scō z tertio vnū immersit. alios duos reseruās ex iussione btē marie declarātis ei se esse virginē matrē. z eū q̄ sibi apparuerat z mādauerat panes tres ī mergi in aquā erat fili⁹ eius q̄ iratus propē pctā hoim mūdū in ptes tres diuisum q̄i volebat delere. in cui⁹ signū tres panes iusserat īmergi. sed ipa sentētiā reuocauerat. Uez ad placādum dei irā oīs albis induti facerēt pcessionē ad penitentiā reuertētes. Et illa disparēte simplex ille rustic⁹ p diū las mūdi ptes diuulgauit. vñ secuta est magna nouitas in vniuerso orbe apō xp̄icolas. vt oīs mares z femīe cuiuscūq̄ etatis z ordinis albis induti pcessiones multas facerēt. Anno dñi Millesimotrigēte simononagesimonono in estate. z multa bona secuta. Et postea āno seq̄nti Millesimoquadrigētesimo secuta ē pestis vlis nimia. vt tertia ps hoim moreret Ecce mr tua ad quā recurras.

De cōceptione z sanctificatōe be. Marie.

Cap'lm. iij.

DE conceptu et sanctificatōe b. marie. In ciuitate sanctificata requeui. inq̄t dīna sapia Eccl. xxiij. Adaptatur primo iste ad virginē gl'iosam de cui⁹ conceptōe vl' pon⁹ sanctificatōe eccl'ia solennitatē facit. De hac ciuitate pcinens cantor spūsctī dauid inq̄t ps. lxxxvi. Gl'iosa dicta sunt de te ciuitas dei. que ab iesu syrac dicta est ciuitas sctificata. nec de aliq̄ creatura pura sunt ynq̄ dicta tā gl'iosa q̄s de virgine maria. Uñ in cōmendatōem iudith pulcerrime. sapiētissime. z castissime z cōstantissime. q̄ liberauit pplm dei de manib⁹ inimicor⁹. z figurauit hanc virginē beatissimā. liberatricē ppli fidel' de manib⁹ demonū. dixit summ⁹ pōtifex ioachim. Tu gl'a hierl'm. s. ciuitatis. tu letitia ppli isrl'. nō dixit tu gl'iosa ī ciuitate. sz tuipa gl'a ciuitat⁹ hierl'm. q̄ dicebat cītas dī. qr solēnis de⁹ cultus ibi erat. Gloriosa igit' dicta sunt ō te. Circa quā possunt tria notari.

Eius virtuositas perfectissima. qr ciuitas.

Eius singularitas sublimissima. qr dei.

Eius nobilitas famosissima. qr gl'iosa dī. sunt de te.

QUantū ad primū om .§.I nis aīa pt dici ciuitas. Sz aīa cuiuslibet reprobi ōr ciuitas babilonis. q̄ interpret confusio. qr plena ē confusione pctōr. z in ea regnat nabucho. diabol⁹ in superbia sua. Aīa āt cuiuslibet electi ōr hierl'm. q̄ interp̄ tat visio pacis. in q̄ regnat salomō rex pacific⁹ Hierusalē āt edificat vt ciuitas ex auro. z argēto z lapidib⁹ pciosis. i. dilectōis ōi z primi op'ib⁹. cū meditatōib⁹ z ꝛēplatiōib⁹ pciosis sup fundamētū fidei iesu xp̄i. Et nisi dñs custodierit ciuitatē aīe. frustra vigilat. q̄ custodit eam. Uerū nulla aīa proprie pt dici ciuitas nisi b. virgo maria. Uñ p excellētiā ciuitas ōr propē tria. Primo propē plenā vnionē. Scōo propē cōgruam prouisionē. Tertio propē rectā gubernatiōz. Ciuitas ōr q̄si ciuiū vnitas. vñ saluator noster cū misit duos ex discipulis ad ciuitatē hierosolimā. qr plena erat sectis z diuisionib⁹ z peccatis. nō dixit. ite in ciuitatē sed in castellū seruās illā regulā. Si re pniueris. nec nomē habere mereris. In aīa nra sunt q̄si ciues multi z varij cogitat⁹ nri. z affect⁹ seu desideria q̄si viri. passiōes āt q̄si mulieres. Qui oēs debēt puenire ī vnū. s. vt cōforment se dīne volūtati. q̄rendo sp gl'iaz dei z profectū salutis. Sz q̄s est hic. z laudabim⁹ eū. Null⁹ est ei tam cōposite felicitatis etiā in spūalib⁹ ī q̄t sctūs seuerin⁹. q̄ nō in aliq̄ cum sua fortuna rixet. Nunq̄ ei ait Job in eodē statu pmanet. Quis est q̄ sp in oī tpe suo cogitatu z affectu dirigat ad dñm. et nō videat in mēbris suis legē pcupiscētie repugnantē legi mētis sue. saltē ad venialia. vñ pax ibi nō videtur pfecta. cum caro pcupiscit aduersus spm̄. Ponro vnū est necessariū. s. adherere pfecte deo z secū in oībus vnū spm̄ esse. qō optime fecit maria. q̄ optimaz ptē elegit in oīb⁹ vnū pro cereo scim⁹ ait Odilio ī sermone. qr oīs marie actio intenta semp fuit in dño Scōo ciuitatez vt sit bene. pulsa. ne facile capiat ab hostib⁹. z circū quaq̄ habeat fossata. ne poss̄ approp̄inq̄rt ad muros. quod fit circa aīe ciuitatē p humiliatōem. qua q̄s seip̄m deiicit. z infra se statuit. ignoscens se ad ima descēdere ex propria cōditōer inclinatione ad mala. Debz etiā ciuitas esse in portis bñ custodiat z vigilata. Nā vt dicit Hiere. ppheta. ix. mors ingressa est p portes nras. Porte nre aīe sunt sensus exteriores p q̄s intrat mors peccati ad aīam. p visuz: audit⁹. gust⁹. odorat⁹. z tact⁹. videlz nisi vigilanter custodiant. Nec sufficit custodia angelor⁹ de q̄ dñs p ppbetā. Sup muros tuos hierl'm posui custodes sz angelos tota die nō tacebūt. s. excitantes aīaz ad bonū z deū laudādū. Sz oportet q̄ q̄libet p se inuigilet p consideratōz z discretōem. ne ingrediat inimic⁹ alicuius vanitatis p ipas portas. nec egrediat ciuis sub specie alicui⁹ boni defect⁹ curiositatis. Uñ in figura legit. ij. Reg. iij. q̄ isboseth fili⁹ saulis rex israel q̄ posuerat ancillā ad custodiā porte palacij sui. qr ñ stetit vigilās. sed dormitauit. ingressi p portā principes latronū rechabz banaa clam occiderūt illū in lecto suo descentē. Sic q̄n consideratio vigilās z discretio q̄ debet custodire portas sensuū dormitat. z non vigilat ad custodiendū ipi demones latēter suggestionib⁹ mal' subintrāt. z ablatis frugib⁹ virtutū aīam occidūt. Oportet etiā ciuitatē esse fulcitā victualib⁹ z aqs ne famez siti pereat. Uictualia sunt sacramēta q̄ aīam reficiūt. Atque sunt doctrine sacre quib⁹ cōtra caloꝛē laboꝛz tentatōem refrigerat. Hec ista fuerunt pfectissime in virgine. z iō p excellētiā ciuitas ōr Fuit enī humilitate pfundissima. Respexit ait hūilitatem ancille sue. Et q̄ntomagis se humiliauit z occultauit fructus suas. tāto magis de⁹ illā manifestauit vt ipleretur illō q̄ ait fili⁹ su⁹. Mat. Nō pt ciuitas absc̄di supra mōtē posita. i. sup altā pfectoz virtutū. Optime

Titulus .xv.

custodiuit sensus suos. z nihil inq̃natū introiuit in illā. Sacra suscepit tpe suo q̃ ei ꝓgruebāt. Nam pie credit. z baptizatar ꝓfessar cōicata ꝑm Albert. super missus est. Nō q̃dē pctā q̃ nō hēbat. qr vt be. Aug⁹. ait. Lū hūilitatis cā mentiris. si nō eras pctōr. mētie do efficieris. qō cuitaras. xxij. q. ij. Sz ꝓfitebat se ñ cē dignā tātis bñficijs suaꝝ tute Nō deficiebāt in ea aq̃ salutaris docēne. Uñ Lu. ij. ór Maria ꝓfuabat oīa ꝙba hec. s. dicta a filio ꝓferēs i corde suo scz cū his q̃ de eo ꝑnūciata erāt a ꝓphetis. Et sic fluminis ipetu feruētis. s. sapie lenificat ciuitatē dei. s. b. maria. Tertiū qō reqrit ad hoītatē ciuitatis ē bonū ꝛgimēr gubnatō e⁹ Nā vt ór Ecc. x Ue tre c⁹ rex p. ē. i. c⁹ rector sensibilibꝫ ītēdit vt puer. Ez salon in ꝓu. In bonis iustor exaltabit ciuitas. Et Bratian⁹ dicit di. viij. §. i. q. apō platonē illa ciuitas iustissime ordinat. in q̃ ḡlcq̃ ꝓprios nescit affect⁹. i. passiones z appetit⁹ suos inordiatos. Est ḡ in ciuitate aie vt rex vel regina volūtas. q̃ bz ipare oīb potētijs. Et ór salomō. de⁹ ab initio ꝓstituit hoīez z relict eū in manu ꝓsilij sui. i. in ptātez libertate arbitrij. posuit añ eū malū et bonū. ad qō cūq̃ voluerit extendet manū suā. Sz si volūtas ꝓctō cōsentit. iā nō est dña sz serua. z nō nisi male ꝑt talis ciuitas aie gubernari Ne aūt erret regina ista volūtas. dz sp hr̃e ꝓsiliū cū rōe. ꝑm illō ꝓu. Cia fac cū ꝓsilio. z p⁹ factū nō peniteb. Rō ḡ est ꝓsiliari⁹. Sz sinderes secretari⁹. q̃ nunq̃ fallit arguens illicita z vtilia approbās. Fantasia z mēoria sunt referēdarij. Cogitatiōes vero desideria z passiones sunt subditi. q̃ bñt regulari. Et cū bñ regit dicit dñs ó ea Ciuitas fidelis iusticia habitauit in ea. Esaie ij.

Secūdo notatur eius .§. II

singularitas maxima in sctitate in eo q̃ ór dei. Nec ꝑt dici ciuitas illa de q̃ Joan. in apo. Uidi ciuitatem sctām hierl'm descēdentē de celo a deo ꝓparatā vt sponsaz ornatā. Nec est btissima virgo maria ciuitas sctā qr mūda deo dedicata z firmata. Et sic in syon firmata sum. Eccl'. xxiij. Hierl'm ór visio pacis in ea. vñ ipse ait. Jn oīb requem requiui Descēdentē de celo vt a ꝺo edificatā z datā in ciuitatē refugij pctōrib⁹. a deo patam virtutib⁹ vt suā possessionē. vt sponsam ornatā oī gra. vt sponsa eēt dei patris. ex q̃ virtute spūscī filium generaret cōem filiū vtriq̃. Dicit ḡ ciuitas dei. vnde gl'osa dicta sunt de ea triplici mō seu cā videlz Primo qr de⁹ eā fundauit. Scōo qr deus ei⁹ possessionē continuauit. Tertio qr de⁹ eā inhabitauit. Prīo dicitur btā maria ciuitas dei. qr ipam fundauit. Sicut alexandria sic dicta ē. qr alexāder eā fundauit z vrbs roma dicta ē. qr romul⁹ prim⁹ eam fundauit. pō. lvij. Sicut audiuim⁹. s. ex veteri testamēto figuratū. sic vidim⁹ ipletū in ciuitate dei nr̄i. s. virgine maria. De⁹ fundauit eā in eternū. Uñ ipa ait Eccl'. xxiij. Ab initio. s. deo q̃ est initiū oīs creature. z ante secla tpalia creata sum. s. ꝑdestinatōe in mēte dīna. z sp p⁹ q̃ fundata fuit. z corpi ei⁹ ꝓcepto in vtero matris anne ꝛganizato infusa. b. Hiero. Intra secreti vētris angustias man⁹ oīpotētis dei sp opak idē formator corporis ꝓiter. z aie. Noli despicere bonitatē figuli. q̃ te fecē vt voluit. di. lvi. nasci. Nō aūt spāli ór de⁹ fundasse eā q̃ ad corp⁹. qr miraculose cōcepta est. nō q̃dē qr ō spūsctō. qm̃ hoc ꝓuileglū soli xp̄o. sz qr ex pre ioachim z mre anna sterilibꝫ. vñ in figurā vt dicit Damas. sicut anna pvota z repromissis cū cēt sterilis genuit ex viro samuelē. sic anna ex ioachim viro p votū z orōnes genuit mariā. Jn esse aut̃ spūali fundauit de⁹ ciuitatē istā. qñ in vtero matris sctificata fuit ab originali totaliter mūdata. Jn q̃ q̃dē sctificatōe copiosior gra fuit in ea infusa q̃ in ceteris ab vtero sctificatis. vt ioanne baptista z hieremia. Scim⁹ ei plus gre ei eē collatū ait b. Bern̄. ad vincēdū ex oī pte pctm̄. q̃ ꝓcipe ac parere meruit eū. quē ꝓstat nullū habuisse pctm̄ Ac etiā pie credi ꝑt q̃ citi⁹ alijs fuit sctificata. Nō q̃dem ante aie infusionē. qr caro nō est subiectū culpe l' gre sz aīa. Jnfusa ꝙo aīa q̃ citi⁹ z forte eadē die z hora z si nō momēto fuit ab originali mādata ꝺcto imediate p⁹ accessum ei⁹ ad corp⁹. Mō vidr notare. pō. q̃ loq̃ns de ciuitate dei z sctificato ei⁹ tabernaculo. i. aīa p⁹ pauca subdit Adiuuabit eā de⁹ mane diluculo. vt manc intelligat natiuitas ei⁹ in vtero. cui⁹ diluculū bñs aliq̃d de tenebris fuit ꝙ q̃ organizatum corp⁹ suscepit aīam aliquātē tenebrosam factā p originale. sz in isto diluculo. i. q̃ citi⁹ adiuuabit eā sciscitando robur gre. ad oē op⁹ bonū tēpe suo faciēdū. Dicit scōo. b. maria ciuitas dei. qr possedit eā de⁹. z ptinue possidet. Peccator possidetur a diabolo p culpā. Uñ Luc. xi. de eo ór. Cū fortis armat⁹ custodit atriū suū. i. aiam vel mūdū. in pace sē ea q̃ possidet. s. nō sibi ꝺdicēdo. z tentatōibꝫ non resistēdo. Boni aut̃ a dño possidēt. nō solū p gubnatō nēr dñium. sed etiā p grāz z obedientiā. vñ dicūt domino p⁹. Tu possedisti renes meos. i. affect⁹ z delectatōes meas. vt sint ꝑm volūtatē tuā. Sicut aliq̃ ciuitas ór ciuitas tal' dñi. vt parisi⁹ ciuitas regis frācie. qr q̃ñq̃ eā possidet z plene sub dñio z obedientia ei⁹ est. Et p hūc modū b. maria ór cīas dei. qr semp possedit eā quietez sub ꝓfecta obedia. Nulla aūt sctā vel sctē aia fuit. q̃ ita fuerit q̃te possessa a dño. Sed aliq̃ rebellio ad ipm repta est saltē ꝑm passiones z venialia. excepta inq̃t b. Aug. hac scā virgine. de q̃ cuz de pctis agit ꝓpt̃ honorē dñi. nulla ꝓrsus de ea volo hñi mentionē. Si oēs sancti z sctē dū hic viuerēt interrogati fuissent. vtz pctm̄ hr̃ent. oēs vna voce rñderēt qd ait Jo. in canonica. i. Si dixerim⁹. qr pctm̄ nō hēm⁹. ipi nos seducim⁹. Ubi satis pz q̃ loq̃tur ó actualibꝫ saltē venialibꝫ. ꝓfectissime aūt possedit ciuitatē istā. vt dicat p excellētiā ór ciuitas Uñ ipa ait Prouer. ix. Dñs possedit me ab initio viaz suaz Ute dñi sunt creature sue. p q̃s nos imus in deū cognoscendū. sicut cā cognoscit̃ p effectū. vt ignis p fumū. ór aūt hic initiū nō priozitate tpis sz dignitatis Jta ei ciuitatē istā b. mariā possedit. vt sit ipa initiū creaturaz. i. dignissima sup oēs creaturas puras gra z gla

Tertio ór ciuitas alic⁹ inq̃ntū est inhabitator ei⁹. z sic nazareth dicta fuit ciuitas xp̄i. qr ibi ꝺceptus et nutrit⁹ fuit. vñ ór Mat. ij. de xp̄o veniēs. s. ó egypto cū mre ioseph hītauit ī nazareth. vt ipleret qd dctm est p ꝓphetā. qm̄ nazare⁹ vocabit Et bethlee dicta ē ciuitas dō. qr ibi nat⁹ ēr hītauit ī puericia z adolescētia. Et ꝑm hoc ór b. maria ciuitas dei. qr de⁹ corporaliter. i. ꝑm corp⁹ assumptū hītauit ī ea. pō. lvij. Magnus dñs z laudabil' nimis. s. dei fil⁹ ihesus xp̄s ī cl'

uitate dei nr̄i. ſ. b. virgis ad bitādū p nouē mēſes cō
tinue. z totā infantiā z puericiā trāſegit cū ea. z in ea
Nec eſt citas illa mirabil figurata. quā vidit ezechiel
in vltia viſione in q̄ dñs ſol⁹ introibat z egrediebat. z
porta ei⁹ clauſa remanebat. ſignificās ſm b. Aug. q̄
maria ꝑgo fuit añ ptū. in ptu z p⁹ ptū. Et quē tot⁹ ñ
capit orb̄ in ſua ſe clauſit viſcera fact⁹ bō. Uñ z canit
eccl̄ia. O gl̄oſa dña excelſa ſup ſydera q̄ te creauit p⁹
uide lactaſti ſacrovbere. Ꝺō eua triſtis abſtulit. ſ. vi
tā corpis z aīe. tu reddis almo germīe. i. filio exte ge⁹
nito. q̄ mortē nr̄ām moriēdo deſtruxit. z vitā reſurgē
do repauit aīe z corpis. z cāliter et virtualr. Uñ aptiſ
ſime ōr. Gl̄oſa dicta ſunt de te ciuitas dei Alb. ät in
libro ſup miſſus eſt dicit. q̄ iō gl̄oſa dicta ſunt ō hac
ciuitate. ſ. ꝺgine maria. q̄ oīa q̄ ad pfectōz ciuitat⁹ p
tinēt. in btiſſima virgine inuēiri. z de btiſſima virgīe
dici pñt fuit ei fundata ſup būilitate. p caſtitatē mu
rata. thurificata p caritatē. dotata p pauptatē. cuſto⁹
dita p diſcretōz. libera īmunitate pctōz. pacifica ſu⁹
p actōe tētatōnū. ōino officio ordiata p elegātiā mo
rū edificata pp̄loſa ꝟtutez oīm donoz gtuitoz. irri⁹
gua abūdātia miſeratōnū. in altiſſimo ſita p excellē
tiam priuilegioz.

De eius nobilitate .§. III.

quo ad tertiū. gl̄oſa dicta ſunt de te. q̄ natitas gl̄oſe
virgis marie. ex ſemīe abrae orta de tribu iuda. cla⁹
ra ex ſtirpe ꝺō. canit eccl̄ia. Natitas āt ꝓpus fuit ī vte⁹
ro. ſ. p ꝺceptōz. z exinde ex vtero nata. ei⁹ vita inclita
cūctas illuſtrās eccl̄ias. p opa gl̄oſiſſime ſcitatis. ī
q̄bꝫ ꝺſiſtit vera nobilitas aīe. q̄ vt ait ſapiēs. Nobi⁹
litas vera ē q̄ moribꝫ aīm ornat. Ex ea q̄z ort⁹ ē ſol iu
ſticie xp̄s de⁹ nr̄. origoz fons oīs nobilitatis. Gl̄oſa
igit̄ dicta ſunt de te o btiſſima maria. Ubi notandū
ſm Alb. magnū ſup miſſus ē. de q̄ libro aſſumpta
ſunt plima ī materia iſta de virgīe. vt ifra pz. q̄ nobi
litas rei ꝺſiſtit in trib⁹ Prio ī ſua cā. ſcō in ſua ſuba
tertio in ſua efficiētia. Jn cā. Si a nobili origine p̄n
cipiū ducat. Jn ſuba. Si nobilē cēntiāt ꝓprietatem
in ſe poſſideat. Jn efficiētia. Si nobiles effect⁹ ex ſe
ꝓducat. Quātū g̃ ad pmū nobiliſſima fuit. vñ z gl̄o
ſiſſima. ſ. ex pte cāe ex orgis ſue. Nā fuit filia p̄ncipis
ſcz abrae. in q̄ de⁹ pplm peculiarē elegit ſibi. z diſtin
xit ab alīs. Ab abraā enī q̄drageſima z vna genera
cōe deſcēdit. vtz ex euāg. Mat. ī pncipio. ō q̄ abrae
dictū eſt in Beñ. Princeps dei eſto int̄ nos. Et cui p⁹
mo facta ē repromiſſio de xp̄o naſciturο. cū dictū eſt
ei. Jn ſeīe tuo bñdicēt oēs gētes. Nō ōr in ſemīb⁹. ī
q̄t apl's ad Gal. iij. ſz in vno z ſemī tuo. q̄ ō eſt xp̄s.
Hic abraā fuit ille nobiliſſim⁹ p̄triarcha vñ denoiant
hebrei q̄i hebraici. q̄ prio ꝺfeſſus ē fidēvni⁹ veri dei ī
ter idolatras chaldeos. adorātes ignē p deo. in quē
iniect⁹ ab eis vt exp̄iret virtutē ei⁹. illeſus exiuit. rece
dēs poſtea ab eis vt pegrin⁹ diſcurrēs p paleſtinam
Et de ipa ꝺgine ōr in Cāt. Quā pulcri greſſus tui ī
calciamētis filia p̄ncipis. glo. i. Opa tua ī exīm ſcōz.
q̄s imitaris z oēs excell. Quātū ad ſcōz. ſ. ſubam
nature pfectiōez z plenitudinē gr̄e in ſe hereditauit. z
liberrima fuit. Libtatē ei maxie facit īmunitas a pec
cato. z plenitudo gr̄e q̄ in ea fuit. Qui ei facit pctm̄.
ſerv⁹ ē pcti. Seruit⁹ ei eſt oīno ꝺ nobilitatē. Sz ipſa
ſola int̄ puras creaturas fuit ſine pctō etiā veniali. et
ō maxie liba. Et iſta ē gl̄oſior nobilitas. ſ. ex grāz ꝟ
tute. q̄z illa q̄ eſt ſm carnē Uñ Scī. ait. q̄ nō fac⁹no
bilitatē atriū plenū fumoꝝ imaginibꝫ. q̄ q̄ō añ nos ē.
nr̄m nō ē. Nō ei ad nr̄az vtilitē gl̄az. Ult ex his verb
oñdere q̄ tm̄ nobil' eſt ille quē nobilitat ſua virt⁹ Dic
z Crīſ. Nemo ex ꝟtute aut ex vicio parētū ꝟe aut cla⁹
rus aut obſcur⁹ ē. imo neſcio quō ñ ille magis reſplē
det. q̄ ex pntib⁹ a virtutib⁹ p̄ſus alien⁹. q̄z ipe q̄ fue⁹
rit dei ꝟtute mirabil'. di. lvi. nūq̄z Sz tāc q̄rit in q̄ cō
ſiſtat nobilitas ſm carnē. Et cū dicat a ſapiēte. q̄ no
bilitas ſm carnē nō eſt aliō q̄z inueterate diuitie. tūc
videt q̄ iſtā nobilitatē nō habuit be. maria cū fuerit
paupcula. z cōiūx ei⁹ ioſeph carpētari⁹ Et ſic videt q̄
nobilitas iſta ſm carnē nō ſit a reb⁹. Sz neq̄z a cor⁹
pe videt q̄ fit. q̄ nobilitas corpis ē ex nobilitate ꝺple
xionis. Jnueniūt āt reges z p̄ncipes q̄ nobiles dicū
tur. z ſunt ſm carnē aliq̄ ꝺplexiōis melācolice l' fle⁹
gmatice. z ex hīo ruſtici colerici z ſanguinei. ḡ nō tra⁹
hit a corpe. Jtē videt q̄ neca b aīa. q̄ aīe nō ſunt ex⁹
duce. z ſic videt q̄ nihil ſit nobilitas iſta ſm carnem.
Sz p nūc breuit' rñdet. z ifra ī ſeq̄nti. §. pleni⁹ q̄ no
bilitas iſta ſm carnē nō ſolū q̄ad gl̄az m̄di. ſz ec̄ml'
tū adiuuat ad ꝟtutes aī. z ad bonū icitat. q̄z uis ipa
ſola ñ cogat ad malū l' bonū. Quātū ad ētū fuit
b. maria nobil' ī efficiētia. q̄ actiuez paſſiue. Actiue
q̄ p ipz fructū vētris tui. ipa creatura libabit̄ a ſuitu
te corruptōis in libtatē gl'e filioz dei. vbi ceſſat oīs p
latō ſubiectōis l' alios. z ſeru⁹ liber ē a dño ſuo. Paſ⁹
ſiue. q̄ ſi ꝟitas libabit vos. vere liberi eritis. vt ōr. i.
Joā. viij. mīro ē facta libera. q̄ veritatē iſtā genuit
Sic āt orta z ꝺcepta ē a nobiliſſimis z digniſſimis.
Et hec dignitas ei⁹ iuenit in cā ſuba z efficiētia. ſic z
nobilitas. Et in cā q̄dē repit triplex dignitas ex q̄ ori
ginata ē. Pria dignitas regal'. z hec corpal'. Scda ſa
cerdotal'. z hec ſpūal'. Tertia ꝓphetal'. z hec celeſtis.
Lōcepta ē āt b. maria z nata regali ex pgēie. q̄z ex ꝺō
z ſucceſſoribꝫ ei⁹. regibꝫ ppli dei. z ꝓpea xp̄s dict⁹ ē
freq̄nt' ī euāge. fili⁹ ꝺō. q̄z ex eo mr̄ ei⁹ deſcēdit. qō z iu
dei ꝺfeſſi ſē. Ex ſacerdotali q̄z ēbu deſcēdit. q̄z cuz
ſolū ille duc ēby. ſ. regal' z ſacerdotal' adiuicē poſſent
ꝺbere ꝺiugia. z nulle alie ēby ſm dñi legē Aaro āt p
m⁹ ſacerdos z ſumm⁹ a dño iſtitut⁹ in vxorē duxerit ō
ēbu iuda. z ioiades ſumm⁹ ſacerdos vxorē hūerit filt
de tribu iuda z ſtirpe regia Et eō aliq̄ ō ēbu iuda du
cerēt ī vxores de ēbu ſacerdotali. Sic b. maria ex ſa⁹
cerdotali ec̄ ēbu ōſcēdit. vñ ō elyzabet ō ēbu ſacerdo
tali orta erat cogīta ꝟgis. i. actuās Et ꝓphali q̄z di
gnitate ōſcēdit. q̄ dici pt celeſtis. q̄z ꝓphie donū a ō
eſt īmediate. ex eo q̄ ex nathan ꝓphēta deſcēdit ac ec̄
ō z ſalomone. q̄ fuer⁹ ꝓphete In ſuba q̄z digniſ⁹
ſima fuit. i. ī pſona ſua. Nā ipa ē regīa celoz. ipa eſt
regina q̄ aſſiſtit a dextris dei ī fimbriīs aureis ꝛc. Fu
it z ſacerdotiſſa iuſticie. q̄ ꝓprio filio ſuo ñ pepcit. ſed
ſtābat iuxta crucē ieſu. Non vt dicit bea. Ambro. vt
mortē filij aſpiceret. nō vt dolorē filij ꝺſideraret ſed vt
ſalutē humani generis expectaret. pata ipa offerre fi
liū deo prio ſaluatiōe mūdi. Prophetiſſa fuit. cū ait.
Ecce enī ex hoc beatā me dicēt ꝛc. in cui⁹ figurā dicit
Eſa. Accediī ad ꝓphetiſſam ꝛc. In efficiētia q̄z fu
it digniſſima. Jpa ei triplicē dignitatē originaliṫ trāſ

misit in filiū principal'r. spāl'r in nos. P⁹ hec generalē filiū genuit q̄ rex̄ sacerdos̄ ꝓpheta fuit. Rex. q̄ in vestimēto suo. i. būanitate scriptū bz rex regū. z dñs dñantiū. Rex sum ego aut ipe pilato. de q̄ solo sapiētes sapiēter q̄sierūt dicentes. Ubi est q̄ nat⁹ est rex iudeoꝝ. Sacerdos est iustissime ꝑm ordinē melchisedech. q̄ p proprīū sanguinē introiuit sel' in scta ēna redēptione inuēta. Ipe etiā prophēta promissus per moysen potēs in oper sermone. Et istā triplicem dignitatē būssima maria in nos transmisit. q̄ nos fecit deo regnū z sacerdotes. imo regale sacerdotiū ad regendū nos virtutibꝰ z immolādū deo hostiā laudis et bonoꝝ operū. Et sic ꝑ q̄s glosa dicta sunt de ea. q̄ntum ad maximā nobilitatē z dignitatē.

Sed pro maiori de .§.IIII.

claratōe nobilitat̄ q̄ ē ꝑm carnē Nota fz Ailb. vbi supra. q̄ nobilitas ista ꝑm carnē est traductio carnalis originis a pntib⁹ ꝑm seculū in diuitijs potētia vl' dominio ꝯstitutis. ex quib⁹ q̄ntū ex pte nature est. creatur in filijs similitudo cōplexionis. z ꝯformitas moꝝ. z imitatio operōis. Homo ei pauꝑ z ignobil'. si diuitijs ceperit affluere. incipiet delitijs magis vacare cibis delicatioribꝰ se nutrire. z sic cōplexi onē nobilitare exercitijs honestioribꝰ occupari. qua dāna minus curare. paruis lucris min⁹ inhiare. dona min⁹ curare alienū dominiū min⁹ timere libertatē magis appetere. maioꝝ ꝯsortia cōtrahere. cū ipsis matrimoniū cōiungere. et eoꝝ opa z mores imitari. z sic natura prīo seruilis z ignobil' victa p ꝯsuetudinē in ꝑnū trāsmutat. Et q̄nto hec a remotiori z diuturniori radice ad ramos trāsmittit'. tāto magis nature inclinatio īdurat. z insepabilior efficit'. vt in filijs q̄ntū ex pte nature est ꝯditō simillima patribꝰ inueiat inclinatō naturalis. z hec apponit nobilitas carnis. q̄ q̄ntū est de sui natura sp ad honestat̄ decētia plus q̄ ad vilia inclinat. Et hoc totū verū est. nisi libertas arbitrīj vl' cōsuetudo vel alia cā extrinseca cōtrariū opet. Et sic ꝑ q̄ nobilitas nō est tantū ex q̄litate cōplexiōis. cū rex l' digna ꝑsona melancolice cōplexionis magis sit audax vel largus rustico propt' cōsuetudinē sanguinee cōplexionis. Licet ei aīa nō sit extraducē. tñ existēs i carne. opat' plus vel frequētius. ꝑm q̄ a carne amplius ad aliq̄ inclinat'. Ꝺ ā̄ sola nobilitas mētis videt laudāda. Rñdem⁹ q̄ si eq̄litas operōis ꝑnia agit nobilitati origis. tāto vitiosior̄ detestabilior ē deformitas operōis. q̄nto magis ē ꝑ naturalē incliuatōz origis. Et sic magis culpabil' est nobil' vitiosus q̄ ign̄bilis. vbi aūt nobilitas origis pficit̄ ornat nobilitate moꝝ z opis. vtraq̄ alteri ꝑstat incremētū laudis De inde virt⁹ origis oñdit in operōe. nō q̄si aduēticia vl' cito mutabilē. sz q̄si proprīa z innatā z debitā nobilitatē ꝑferit a parēte Et dū virt⁹ mētis fundamētū z radicē bz nobilitatē carnis. difficulti⁹ a ꝑtute moueat dignitatibꝰ ñ mutabilibꝰ sed q̄i innatis min⁹ eleuet̄ i būliatōibꝰ q̄si magis indignis alti⁹ exaltet̄. z si virt⁹ mētis forsitā repuerit. ipa carnis nobilitas eā ad nobilia excitat. Et inde est q̄ q̄ñ be due nobilitates cōiungūt ābe merito collaudāt. Uñ ōr de scō Brego. Fulgebat duplex in venerādo dec⁹ ꝛc. Si āt sepant be due. nobilitas carnis ñ laudat. sed vitupat q̄ñ de est nobilitas mētis. Nobilitas āt mētis sine nobilitate carnis tāto āpli⁹ laudat. q̄nto etiā ꝓpriā vincēs naturā laudabil'r opat. Uū versus. Juuenal. Malo pr̄ tibi thersites dūmō tu sis. Eacide silis vulcaniaq̄ arma capesces. q̄ te thersiti silez ꝓducat achilles ¶ Si āt dicat. videt q̄ btā ꝙgo magis debuit ēe ignobil' ꝯditōis ꝑm carnē q̄ nobil'. tū q̄. i. Loꝝ. ōr. Nō multi sapiētes ꝑm carnē nō mlti nobiles. sz ign̄bilioza mōdi ꝛēptibiliaz q̄ nō sunt elegit de⁹. vt ꝯfundat fortia. Sz btām mariā elegit de⁹ z ꝑelegit q̄ ōbuit poti⁹ ēe ignobil'. tū q̄ gl'o. ibi ōr. Venit būilis de⁹ nō q̄rens altos sz būiles. Uñ ñ elegit reges vel senatores vel pōs vel oratores sz plebeios. pauꝑes. idoctos. piscatores. Et sic ista oīb⁹ ꝑelectissima videt q̄ debuit ēe plebeia z pauꝑcula. tū q̄ videt maior būiliatio ōi nasci de ign̄bili q̄ de nobili. Ad q̄ rñdet q̄ illa dicta sunt de ꝑdicatoribꝰ ꝑmis. q̄ q̄s mūd⁹ erat cōuertēd⁹ ad fidē q̄s ꝯgruebat ēe plebeios z indoctos. ne eoꝝ sapie. potētie vel dignitati ascriberet id q̄ ōdeus q̄ grāz z suū misterū opabat. z sic crux x̄pi euacuerēt. Uñ ꝯgruebat q̄ ñ in doctis būane sapie verb. nec in potētia dignitatis hoies ad fidē decipent' vel cogerēt. sz simplicibꝰ simpliciū verb⁹ exti⁹. ōina ꝙtute coopāte inter⁹. būiles q̄ būiles vocarēt. z sic de⁹ būilis exaltaret̄ z diabol⁹ q̄ q̄ supbia vicerat vinceret. vnō gl'o. ibi. Nisi fidel' ꝑcederet piscator. būil'r nō seq̄ret oratoꝝ. sz i btā maria aliud reformat pactū mīe dñi. quā decebat mōis oīb⁹ q̄bꝰ potuit exaltare. z sibi nostrā naturā vniendā in ipa. de q̄ eā assumpsit per oīa honorare. vt sua erga nos gr̄a tāto maior appareret q̄nto naturā nr̄az sibi ínsepabilibꝰ vniuit. Et quāto mod⁹ illi⁹ vni⁹ multipliciꝰ decoraret. ei⁹ q̄s būilitas tāto ꝑfūdiorꝝ maior gr̄e capacior fieret. q̄nto etiā z gr̄e plēitudoꝝ nobilitas eleuaret. Tāto etiā būilitas maior ē. z magis laudat'. q̄nto q̄s nobilis z magn⁹ exīs humiliat'. Uñ b. Bern̄. In alto nō altū sape sed humilibꝰ ꝙsentire. maxime virtutis est.

¶ De conceptōe be. Marie. Lap̄. iiij.

Memoria mea in generatōe scl'oꝝ Eccl'. iiij.

Et quō sit ista mēoria de ꝛēptōe singl'arissime i generatōe scl'oꝝ oñt p̄s. cꝛtxit. cū ait i ꝑsona e⁹ In capite libri scptū ē de me. vt facerē volūtatē tuā ¶ Ubi sciēd⁹ q̄ tres sunt libri i q̄bꝰ ē scptū de ea⁹ mēoria e⁹ Prim⁹ lib' ēnal' cognitōis. Scōs lib' figural' descriptōis. Terci⁹ lib' pfectōnal' eruditōis In prīo generata sunt scla i mēte diuinali p̄ ꝑdinatōez. In scdo generata sunt scla i ēe naturali p̄ narratiōz. In tertio generata sunt secula i ēe spūali p̄ reformatōz. Et ī oīb⁹ his ē mēoria virgis i capite cuiuslibet libri vt q̄d singl'arissimū scriptū.

Quātū ad primū sciēdū .§.I

q̄ lib' ēnal' ē mēs ōina. in q̄ sunt oīa q̄ fuer̄t sē z erūt scpta. ista scptura ē notitia ōi q̄ ē oīm rex. ñ solū q̄ fā sunt. sed etiā q̄ fieri ꝑt. q̄ nunq̄ erūt. sed eoꝝ q̄ creata sunt z creabūtur seu erūt. Inter creata sunt in hoc libro eterno scripti oēs electi dei. p̄ordiati ab eo ad vitā ēnā. z oīa bona q̄ eis collatur⁹ ē. de q̄ lib. ōr ap'lis de q̄busdā discipul' ad Phil'. iiij. Quoꝝ noīa scripta sunt i libro vite. Uñ z gratian⁹ ōr de pen̄. dist̄. iij. q̄

Capitulū Quartū

ſm p̄ſcientiā aliquā ſcribi in libro vite. eſt aliquē p̄ordinari ad vitā. ſ. gratie gl̄ie. qđ ab ęterno p̄ordinatū ē Et moyſes Exo. xxxij. Aut dimitte pp̄lo iſto hāc noxam. ſ. idolatrie ꝯmiſſe ad mōtē ſinay adorādo vitulū. aut dele me de libro quē ſcripſiſti. q. d. Quia ſcio te nō velle me delere de libro viuentiū. iō parce huic populo In hoc libro nō eſt p̄ositas tp̄is. vt. ſ. pus mēs ōinaynū cognoſcat. z poſtea aliō. ſz p̄ositas dignitatis vt dicat pus ſcriptū qđ nobili⁹ z pfecti⁹ fiendū eſt diſpoſitū. Sicut etiā accipit qđ ait Jo. bap. de xp̄o. Ante me fact⁹. qz p̄or me erat Jo. i. Non q̄dē tpe prius ꝯcept⁹ z nat⁹ eſt xp̄s ioāne. ſed ioānes pri⁹ factus id eſt cōcept⁹ p ſex mēſes. vtz Lu. i. Ex or xp̄s añ eux factus z p̄or dignitate. qz ſine comparōe xp̄s pfectior ſanctior z dignior ioāne Et de iſto mō dicere p̄t beata maria in capite libri. ſ. ōne p̄ordiatōis ſcriptū eſt de me. qz ab ęterno p̄cognouit z p̄ordiauit de⁹ tpe ſuo cōcipiendā z naſcendā virginē. q̄ eēt ſanctior vniuerſis puris creaturis etiā angelis. Et iō in capite libri or ſcriptū eſt o ea. vt faceret volūtatē di. qz p̄ ceteris pfecti⁹ opata eſt ſm voluntatē dei. vt eēt grāz gl̄a excellētior oī pura creatura. Unde ea cantat. Elegit eam de⁹. z pelegit eā. Elegit ab ęterno p̄ordinādo Et pelegit eā. i. p̄ oīb⁹ alijs excellentiorē diſpoſuit facere. In generatōe ergo ſeculoꝝ ſm ſcz q̄ fuerant creanda diſpoſita in mēte diuina. ab ęterno fuit memoria hui⁹ virginis. vt quid ſingulariſſimū.

Quantū ad ſecundū .§. II.

Liber ſcōs figuralis. ſ. deſcriptōis eſt vet⁹ teſtamētū in q̄vt ait ap̄ls oīa in figurā ꝛtingebāt illis. i. Coꝝ. x. Et hic eſt liber mandatoꝝ dei. Baruch. iij. z ceremonialiū. z iudicialiū. z moraliū. ſ. decē p̄ceptoꝝ Hi⁹ autē veteris teſtamēti p̄im⁹ liber ē. Beñ. in q̄ data ſunt mādata de iure naturali. Et h⁹ libri p̄ncipiū eſt In p̄ncipio creauit de⁹ celū z terrā ⁊c. Et in capite libri dicere p̄t be. maria. Scriptū ē de me. ſ. figural̄r. In q̄ p̄ncipio narrat generatō ſeculoꝝ. i. creatio rerū mūdialiū. Unde ibi or. Iſte ſunt generatōes celi z terre id eſt creatior mēoria mea. ait b. maria p eccl̄iaſticū in generatōe ſeculoꝝ. i. in figura fit mētio de me ī creatōe mūdi. Moral̄r igit exponēdo. In p̄ncipio creauit de⁹ celū z terrā ināt moy. geñ. i. In p̄ncipio. ſ. temp̄is ſeu mūdi creauit. ſ. p figurā. i. p̄nūciauit figurando creādo celū z terrā. i. p̄ntes virgīs gl̄iose ioachim p̄em z annā matrē ei⁹. Sicut nobili⁹ ē celū ęra. ita p fectior eſt p̄ mr̄e. qz p̄ncipiū actiuū q̄s mr̄. q̄ eſt p̄ncipiū paſſiuū. z iō pri⁹ deſcribit celū factū. z poſtea ęra Celū āt or ioachim p̄r. qz celeſtē. i. ꝑtuoſam habuit ꝯuerſatoꝝ Sicut ei celū eſt luioſum. ita z ipe fuit illuminatus luie grēz doctrine legis diuine. Et ſicut celū eſt pur⁹ libez ab oī corruptiōe. ita ioachim caſtus et mūdus fidē ſeruans vxori. nō miſcēs ſe cū alia mlie re. vt filios hr̄et. cū vxor eēt ſterilis. Celū q̄z dat pluuiā abūdanē tpe ſuo. z ioachim vt in legenda ſcribit dabat abundanē elemoſynas. Nā de redditibꝰ ſuis faciebat tres ptes. vnā videlz pauperib⁹. aliā miſtris tēpli. tertiā p ſuſtentiōe familie ſue Terra āt cōueniēter ſignificat Annā. Nā ſicut terra eſt infimū elemētoꝝ ſubijcit influētie celi. ita anna humilis erat. et ſubiecta ī gubernatōe dom⁹ viro ſuo vt oportz. Terra ſtabilis eſt in ęternū ſtat ināt ſalomō. Eccl̄. i. ita anna cōſtans z fortis in ſterilitate ſua nō turbulenta ꝑtra deū murmurās q̄ filios ei nō daret. Plerūq; ei id votis exp̄oſcim⁹ qđ nō obtinuiſſe meli⁹ foret. ait valerius maxim⁹. Orator importune a mlieribꝰ in fecūdis p̄ro f. lijs habendis. q̄ habiti aliq̄n ſunt cā pditōnis parentū. Terra atterit multis modis. z ſcindit ad fructificandū. ita z anna ieiunijs. vigilijs z alijs modis caſtigabat corp⁹ ſuū. vt ſubditū eēt rōi Terra autē ſeꝯtur in Beñ. i. erat inanis z vacua. qz ā na erat ſterilis z infecūda. vt mai⁹ inde appareret miraculū. z magnificētia ex fecūditate ſibi collata. Tenebre erāt ſup faciē abyſſi. qđ p̄t exponi de ꝑditiōe hūani generis vbi eſt abyſſus iudicioꝝ incognita. in q̄ hūano genere erāt tenebre erroꝝ z pctōꝝ. declinatz pene oīb⁹ ad idolatriā gētilibꝰ. z iudeis legē dei diſſipantibꝰ. Abyſſus etiā dici p̄t ipa anna vt terra infecūda. z iō tenebre afflictōis z confuſionis erāt in ea. qz maledicta dicebat ſterilis opp̄robrio videlz ꝯfuſiōis q̄ fructū nō faciebat. vt ei ait b. Amb. Pudor eſt femīs nuptiaꝝ p̄emia nō hr̄e. p̄opt̄e qđ p̄rio inſtitutū eſt matrimoniū. vt hēt. xxij. q. ij. pudor. Et ſp̄us dñi ferebat ſup aq̄s. Cū ei vt narrat hiſtoria ioachī acceſſiſſet ad templū dñi in hier̄m iuxta mādatū legis ad offerendū ſacrificiū. z cū fecūdis ſe p̄ntaſſet. redarguit eū p̄tifex q̄ ſterilē cū fecundis ad templū acceſſiſſet. p̄opt̄e qz ille cōfuſus ex īproperio h⁹ nō redijt domū. ſed ad pmanēdū cū paſtoribꝰ gregis ſui abijt. Qđ intelligēs anna ſolatio viri deſtituta. cū lachrymis dñm exorabat p reuerſiōe viri. z remotiōe hui⁹ opp̄robrij votū faciens deo offerre fructū ventris ſui. Et tunc ſp̄us dñi ferebat ſuper hmōi aq̄s lachrymaꝝ ad exaudiēdū votū ei⁹ z cōſolandū. vñ apparuit ei angel⁹ dñi ꝯfortās z declarās ſterilitū p̄t⁹ fore mirabiles. vtz de partu yſaac ex ſara ſterili. z ſamſonis ex mr̄e ſterili. z ſamuel ex anna. p̄nūciās ei reuerſiōz viri ad domū. qđ ſecutū eſt apparēte āgelo ioachīz reditū impante ac ꝯceptū futuꝝ ō ea q̄ dña mōiz mr̄ dei fienda erat. vñ ſeq̄t. Dixit vero deus dicere dei eſt facere. Fiat lux Ubi ſucceſſiue narrātur opa ſex dieꝝ in p̄ncipio facta deſignātia ſex opa mirabilia dei facta ſucceſſiue in ꝑgine maria ibi figurata. Et ſic in capite libri ſeptū ē de me ⁊c. Et primum op⁹ē ꝯceptō ibi dicēs. Fiat lux. In h̄ p̄figurās z p̄ordinans ꝯceptū virgīs. cui⁹ vita gl̄oſa lucē dedit ſcto Et facta ē lux. facta q̄dē tpe p̄determinato q̄ntū ad corp⁹a p̄ntib⁹ ſuis ioachim z anna. vt cā inſtrumēta li p coꝝ copulā camalē. Nō ei de ſpūſcto ꝯcepta eſt. qz hoc eſt p̄uilegiū ſoli⁹ xp̄i. z hereticū eſſet hoc dicere. ſed ſm modū cōem generatōi hūane. facta eſt āt lux iſta virgo gl̄oſa a deo principal̄r q̄ntum ad corpus. qz ſterili. z optime ꝯplexionata z organizata. q̄ntum ad aīam. qm̄ ipſe de⁹ de nouo eā creauit p⁹ corpus pfecte organizatū. z creādo aīam in corp⁹ ſuū infudit. Unde b. Diero. Inter illas ſecretiſſimas anguſtias man⁹ oīpotētis ſemp opat̄. i. plaſmatoꝝ corpis ſimul z aīe. di. lvi. Naſci. Et ſic cōceptaz aīata b. maria inuēta eſt ~~cum~~ aliqua tenebra ſcz peccati originalī contracti poſt infuſionē aīe in corpus. Sed ſubito diuiſit deus lucē a tenebris eā ſanctificādo z ab originali ~~mūdando~~. Et facta ē tota lux z dies radioſa.

vacat

p̄ſeruādo

Titulus decimusquintus

In scōa die fecit dē scōm opus, s. firmamētū, diuidens aquā ab aqs, hoc firmamentū est be. maria, q̄ nata in mūdo semp firma fuit in dño. Nō ei aut be. Berñ. festiuis laudib⁹ natiuitas eis celebraret, si nō sancta nasceret. id est firmata in oñi bono, positaq̄ est in medio aquaꝝ supioꝝ z inferioꝝ. Aque fluxibiles sunt creature rōne vtentes vt angeli z homies, q̄ angeli z si immortales sint in sui essentia z boies quo ad aiam, tñ ꝓtinue fluunt p mutatōem. saltē cogitationū z affectionū, īmoꝝ vertibiles ad bonū z malū añ sui glificatōem. In medio ergo haꝝ aquaꝝ positū est illō firmamētū b. maria, z in medio scōꝝ vie et patrie diuisa est ab vtrisq̄, existens supra cōem statū vie, et infra statum patrie, cōicans cum vtrisq̄, bīs cū supioribus virtutū pfectōem, cum inferioribus merendi conditōem. Cū supioribus securitatē ꝓtra casuꝫ cū inferioribus possibilitatē ad meritū. ¶ In tertia die cōgregatis aqs in locū vnū apparuit arida, vocauitq̄ dē aridā terrā, ꝓgregatōesq̄ aq̄ꝝ appellauit maria. Cōgregatis igit oib⁹ gratis scōꝝ in vnū locuꝫ, scz in aiaꝝ virginis, appellauit eā mariā. q̄si mare gratiaꝝ. Dia ei flumia in mare intrāt Eccls. i. id est oēs grē in maria, z mare nō redundat, s. in aliquā supbiam, vñ z ipam ariolā ab oi ꝓcupiscētia vocauit terrā propter suā humilitatē summā. Dicit ei humilis q̄i humi accliuis. i. terre, de qua ōr in ps Terra nra dabit fructū suum. Et in alio. Deus opatus est salutez in medio terre. i. virgis Et ōr maria media pducta ñ correpta, qr sp aucta est in virtutib⁹. Ista igit terra segregata ab aqs delitiaꝝ z pplorꝝ z puula in tēplo pñtata, a parētib⁹ deo dedicata, germē cepit producere herbaꝝ sanctaꝝ cogitatōnū. Flores feruentiū desideriorꝝ, fructꝰ pfectaꝝ opationū, quaꝝ semē remāsit sup terrā. s. exteriorꝝ exemplorꝝ, iuxta q̄ alij possint fructificare p imitationē. Insistebat ei oōi, meditationi pro pte diei, exercitio corpali honesto alicui, p sustentatōe vite obediēs maioribꝫ z reuerēs eq̄lib⁹ nō inuidens, inferioribꝫ seruiens. Loquēdi partiorꝝ, legendi studiosiorꝝ. Nō in incerto diuitiaꝝ, sed in pce paupis spem reponēs arbitrꝫ mētis nō hoiem sed deū. q̄rēs.

¶ In q̄rta die fecit dē luīaria magna, s. solē lunam z stellas. Sol autē iusticie est xp̄s dē noster. Sol aūt materialis dicit factꝰ illa die ex nubecula illa facta ꝓma die, q̄ dicta est lux ꝑm quosdā doct. Jta z sol spiritual⁹ que illumīat oēm hoiem venientē in hunc mūdū, factus ē, ꝓceptus z natꝰ de nubecula lucida, i. virgine maria. Tūc z luna etiā formata ē. i. eccl'ia a xp̄o illuīata, sicut luna a sole habuit suā pfectōez vnita in nostra hūanitate cū deo in vtero virgis. Et stellē q̄rū nō est nūerus diuersoꝝ scōꝝ lumē grē recipiētes a sole xp̄o, q̄ de plenitudie ei⁹ nos oēs accepim⁹ grām. i. Jo. i. Aperuerūt noctē vite pñtis suis exēplis irradiantes. ¶ In q̄nta die creati sunt volucres celi z pisces ex ipis aqs. Volucres ad alta volātes sunt actꝰ vite ꝓtemplatiue. Pisces in mari fluctuanti discurrentes sunt actꝰ vite actiue. Et vtrisq̄ ex aqs abūdantissime grē ei⁹ processerūt. Quis enarrare valeat vel etiaꝫ cogitare altissimas ꝓtemplatōes, q̄s habuit in cōceptu filij in visitatōe elyzabeth, q̄n dixit, Magnificat anīa mea dñm. In natiuitate filij cuꝫ vidit deū ex se natū, ab angel' collaudatū, a pastoribꝫ z magis veneratū, a simeone declaratū, z postea in pdicatōib⁹. miraculis auditis z visis exaltatū. Nec tñ defecerūt in ea pisces, i. actus mie actiue vite ad primū z cū labore, Nā nudū filū vestiuit. cibo pauit, lacte potauit, hospitē in domo sua paupcula recepit, Fugauit euꝫ in egiptū ne pderet, laborabat manib⁹ vt e⁹ necessitatibus puideret. Denicq̄ iuxta crucē stās cū filio crucifixo, cruci p cōpassionē confixa erat. ¶ In sexta die fecit dē hoiem, z trāslatū de ēra in paradisum voluptatis deducit ei vniuersale dñium vt pesset volucrib⁹ celi z piscib⁹ maris z bestijs terre ab eo creatis Apl's paulus. i. Loꝝ, xij, assimilat statū vite pñtis etiā in scis statui puuli pueri. Statū autē beatoꝝ statui viri pfecte etatis. vñ dicit, Cum autē factꝰ sum vir, euacuaui que erant puuli. Sicut enī puulus habet paruā noticiā de rebꝫ maxime spūalib⁹. sed vir magnā si se applicat in illis. Jta in pñti oīs noticia quā de deo hñt etiā sanctissimi boies est ipfectissima z modica respectu cognitōis in patria. Quānis igit dē, maria habuit altissimā cognitōem de dīnis in pñti, tñ alio mō habuit pfectōem. q̄n assumpta est in celū z paradisum trāslata in aniaꝫ corpe. vt vir habens pfectissimā visionēz fruitōem facta dña oīm. vt pōsit volucribus angeloꝝ, piscib⁹ demonū in mari amaro penarū natantib⁹, bestijs hoim mortaliū. ¶ Denicq̄ die septio qr quieuit ab opib⁹ suis dē, z xp̄s in sepulcro z tūc fides in virgine ipa. Jō bene dixit ei. z sanctificauit, statuens eā die septimā in veneratōe baberi a fidelib⁹ in honorē ei⁹. nō quidē abstinēdo ab opibus manual. bꝰ. ne videamur indeizare. de ꝓfc. di. ij, peruenit, sed ieunādo, orādo frequēti⁹ z elemosinas dādo. Ecce ergo quomō in capite libri scriptū est de ea vt faceret z cetera. Et sic per figurā memoria eius est in generatiōe seculoꝝ.

De tertio libro qui est .ℌ.III

nouū testamī tū, pcipue euāgeliū. in q̄ docet oīs xp̄iana pfectō. pt intelligi illud Ezech. ij, Et vidi. Ec ecce man⁹ missa ē ad me. z ī ea iuolut⁹ liber scpt⁹ int⁹ z foris Erāt in eo scripte lamētatōes. carmēz ve. Man⁹ ista est dei fili⁹. q̄ vt manu artificis factꝰ ē mūd⁹ Liber iuolut⁹ in ea est euāgeliū seu docēna pdicata ab eo. q̄ inuolutaꝝ obscura ē iudeis z gētilib⁹, script⁹ est int⁹ et foris. qr dirigit z informat ꝺ̄ satōz exteriorēz interiorē boīs. Sūt scpta ī eo lamētatōes ꝓpūctōis q̄ dñt baberi pro pctis, iuxta illō penitētiā agiterē. Larmē exultatōis. qō q̄s dz brē, p expectatōe bonoꝝ mercedis, ve cruciat⁹ dānatōis. quē dz q̄s timere p vitijs ppetratis. iuxta illō Mat. xxv. Jbūt hi in supplicīū eternū iusti āt in vitā ēnā. Principiū bꝰ libri euāgelici est illō. Liber generatōis iesu xp̄i. Math. i. id ē in q̄ narrat generatio tpalis xp̄i p quē generata sunt secula. i. boies in eē spūali. Et in fine bꝰ genealogie q̄ est in capite libri noui testamti seu euangelij, ōr Jacob autē genuit ioseph virū marie. de q̄ nat⁹ est iesus q̄ dicit xp̄s In capite ergo libri scptū est de me. vt faceē voluntatē tuā. in sumēdo spōsum. in ꝓsentiendo deo ad cōcipiendū xp̄m. Et sic memoria ei⁹ virginis est in generatōe seculoꝝ spūali. facta in dei incarnatione ex virgine. ¶ Sed tūc querit cum euangelista

Capitulū Quartū

narraret genealogiā marie. de q̄ natus est xp̄s nō ex ioseph. quare describit genealogiā ioseph. z nō marie. Ad qđ rñt b. Hiero. z Jo. damas. q̄ non fuit ꝟsuetudo iudeis neq̄ diuine scripture genealogias ponere p mulieres sed p mares. Lex autē p̄uidebat cōmiscēri cōubia inter hoies vni⁹ trib⁹ cum alteri⁹ trib⁹ hoīb⁹. nisi inter sacerdotalē z tribū iuda regalē. Sz fiebat matrimoniū inter homies vnius tribus z vnius familie. z q̄ ioseph erat iustus. vt ꝟ. Mat. i. non sumpsisset mariā in cōiugē nisi fuisset de trbu iuda z familia dauid. q̄ fecisset cōtra legē. Ex hoc ergo q̄ describit genealogia ioseph inchoata ab abrahā. consequēter ponit genealogia marie spōse sue cū eēnt ō ea dem tribu z familia. Si vlter⁹ q̄rat. Quare scriptura non cōsueuit genealogizare mulieres sicut z viros. Rñt Albertus magn⁹ in libro sup missus est q̄ propter plēs cās. Pria. q̄ sex⁹ femine⁹ indignior z virilis dignior. propter principalitatē generādi. q̄ masculus generat in altero. Scōa q̄ sex⁹ femine⁹ est natura posterior. prius enī format⁹ est adā postea eua. z ipa de costa ei⁹. Tertia cā. q̄ culpa prior. Prius enī eua tulit de pomo vetito. postea adā forte absuasus Et magis eua seducta supbia credēs se fieri posse p esum similē deo. Hoc adā nō credidit. Licet mādatū z ipse trāsgressus. Et hoc est qđ ait apl's dū dicit. Mulier cū seducta est in p̄uaricatōe Adā vero nō est seduct⁹. Quarta rō. q̄ mulier ad opa infirmitatis signāda ē cōgruentior. q̄m debilioris rōis z virtutis corpal'. Cū autē p̄dictis rōib⁹ mlieres nō genealogizent ab ista maledictōe est exēpta btā maria. cui⁹ genealogia exp̄ssissime declarat z potētissime euāgelizat. Qđ aūt b fit virū desponsatū sibi. i. ioseph. vtz in euāgelio declarat eminētiā dignitatis z būilitatis sit vt manifestet mirabil' pulcritudo. cū z dignitas extollit būilitatē. et sup oīa būilitas p̄cipue ornat dignitatē. Quid ei ait b. Berñ. virtutū est eq̄ potēs. oīm demonū debellare supbiā z tyrannidē hoīm. Letex cū oīm indifferēt psonaz. hec. s. sit humilitas quedā thurris fortitudinis a facie inimici Nescio q̄ pacto cui⁹ vis maior est in maioribz z in clarioribz clarior comprobat. Nulla splendidior gēma in oi p̄cipuo ornatu summi pōtificis. Quo ei excellētior ceteris. ex hūilitate paret illustrior z sepo. hec ille. Sicut g̃ dñs p̄uilegiauit mrem suā sup oēs mulieres in eo q̄ genealogizet z at būilitate adornauit q̄ hec genealogia ad ipz p viz ioseph descēdere demōstrat. ¶ Circa quā genealogiā posita in capite libri euāgeliorz tria sunt ꝟsiderāda. Primū est q̄ nulle femine peccatrices in genealogia describūt. Scōm q̄ mali aliq̄ viri in ipa genealogia ꝟsurunt. Tertiū q̄z multi boni in ipa genealogia exprimūt. Quantū ad primū cā b⁹ esse p̄t eo q̄ ois peccati imitatio vel suspicio a btissima maria excludi decuit. Sicut autē a pre in filios p imitatōz mala ꝟuersatio solet deriuari. q̄z cū eis frequēti⁹ ꝟuersant z vidēt eoz mala opa. ita a matribz in filias. q̄ ꝟtinue bitāt cū eis. z vident opa eaz. mali mores descēdūt p seqlam. Nulla ergo mater in genealogia mala designat ne suspicio vel minima de ei⁹ imitatōe in hoc oriatur. Nec est cōtra qđ ait. b. Hiero. sup Matheū. s. q̄ nulla sanctaz mulierz hic ponit. quasi diceret. Sed per ꝟtranū peccatrices. vt raab meretrix. ruth moabitides gentil'. Bersabee adultera. Thamar incestuosa. Nā p̄dicte mulieres q̄ exp̄imūtur in genealogia fuerūt vtiq̄ male. sed anteq̄ ptineret ad genealogiā. ad qđ respicit b. Hiero. fuit ei raab meretrix anteq̄ desponsaret Salomoni. nō autē postq̄ accepit illū in virū. vnde ptinet ad genealogiā dñi descēdentis ab ea. Sic ruth accipiens in virum booz. ex q̄ natus est obeth auū dauid. cōuersa est ad cultū veri dei. Bersabee autē ꝑpetrauit adulteriū anteq̄ sumeret in virū legitimū dauid. et nat⁹ ex illo adulterio nō ponit in genealogia dñi. sed salomō qui natus est de legitimo matrimonio ipa honesta pmanēte. sic z thamar cōcepto saram z phares. qui ptinet ad genealogiam dñi casta pmansit. Et ꝑm hec intelligi oportet dicta alberti. z tūc non cōtradicūt verbis bea. Hieron. ¶ Quantū ad scōz dicendū ꝑm Albertū vbi supra. q̄ ideo ortū habuit ab aliq̄bz descriptis viris in genealogia ista malis. triplici ex causa. Prima q̄z opposita iuxta se posita magis elucescūt. Et ꝑm illud dicit in Lanc. can. Sicut lilium inter spinas. sic amica mea inter filias. z sicut spina rosam genuit. iudea mariam. canit ecclesia. Secūda vt sapiētia dei misericordie appareret. Est enī exitus de bono in bonū seu melius. vt illud. Vidit deus cūcta que fecerat z erāt valde bona. Heñ. i. Ex singulis enī creaturis bonis factis resultat pulcritudo vniuersi q̄ est meli⁹. Est z exitus de malo in malū ꝑm illud Initiū oīm peccati supbia. Est z exit⁹ de bono in malū. vt de muliere initiū peccati. Quartus exitus est de malo in bonū Et hoc est proprium dei cuius sapiētia vincit maliciā. ex malo eliciens bona. ¶ Tertia causa est. vt cōfidentiā peccatoribus augmētaret. p hoc q̄ mediatrix eoz eadem propinq̄tate vtranq̄ extremitatē cōtingeret. vt sicut ē mater sozor et filia dei. sic etiā a natura inclinaret ad miserendū peccatori propter quod figurat⁹ p arcū in nubib⁹ celi in signū federis inter celū z terrā. Nō ei potuit deus efficaci⁹ cū peccatoribz stabilire pacem. q̄ p filiā peccatorū hominū suo filio accepit vxorem et matrē. Nec aliquis fidelius inter deū et hominē pacē fecit q̄ que mat⁹ vtriusq̄ fuit. Ad hoc etiā optime facit autoritas Hieron. di. lvi. dñs. qui hanc rationē assignat. Quantū ad tertiū dicēdū q̄ ideo a bonis z sanctis ortū habere voluit. vt patz in narratis in genealogia triplici ratiōe ꝑm Albertū. Prima est vt sanctitas vndiq̄ eam circūdaret. Retro per nobilitatē eorū scilicz sanctoz ex quib⁹ descendit vt abraham et aliorū. Ante per vilitatē scilicz propter christū ex ea natū. Supra per dignitatē. quia facta regia celi. Infra. per ptātem ad demones coercendos. A dextris. per virtutū summitatē. A sinistris. p pctī immunitatē. Ab intra. p charitatē. Secunda causa vt humilitas ei⁹ laudabilior appareret. q̄z ait b. Berñ. In altū positus nō alta sape sed humilib⁹ ꝟsentire. nil deo carius. nil apud homies rarius inuenit Ipa autē regali ex progenie exorta ancillā se vocat. Tertia ratio est vt antiquitas nobilitatē extollat augeat quia nō potest arbor bona fructus malos facere. Et quod natura tale magis tale. et magis ad virtutē proficitur qui ad ipam ex nature origine inclinatur. Virtutes enī partim a natura. partim a ꝟsuetudine sunt acq̄site. Nā infuse p̄ncipaliter ex gratia. Un Job. xxxi.

Titulus decimusquintus

Ab infantia creuit mecū miseratio, s. p assuetudinē. Et Deuē, Egressa est mecū vt a natura Sicut ei diu turnitas pcti n minuit pctm̄ sed auget. Et tāto sunt grauiora pcta q̄nto aiam infelicē diuti⁹ detinēt alligatā. vt dicit Greg. ux. extra de ysue. c. vl. Et sic adulterine plātatōes nō dabūt radices altas. vt ōr Sap. iiij. Ita ecōuerso pulcra est casta generatō. i. pgenies cū claritate. Immortal' est ei mēoria illi⁹. q̄ apō deū nota est apud hoies. Et sicut oēs inicq filij ex iniqs q̄ nascūtur. testes sunt necdie adūsus pntes. Ita generatō rectoꝝ bn̄dicet. Sic g̃ btissima maria ex magnis z bonis orta est. vt antiqtas nobilitatē ei⁹ extolleret. In capite g̃ libri scriptū est de me. ait. q̄ in pncipio nouī testamēti zc. De ꝺceptōe btē marie bēs aliū sermonē in pria pte tit. viij. de pctō originali z ibi vtrū ipsa cōtraxerit originale p rōes z autoritates.

De natiuitate sancte Marie sermo. Cap. v.

Liber generatiōis ieſu xpi Math. i. Dic ē. s. sctā maria bodiena ta. Ubi notandū q̄ ysuetudo antiqtz fuit principū z magnatū. diē natal' sui cū solennitate z iocūditate celebrare Unī ōr Mar. vi. q̄ herodes rex natalis sui cenā fecit pricipibꝰ z tribunis z pmis galilee Rō ātz cā bꝰ fuit. q̄ credebāt eufortunia sua ex die z hora natiuitatis sue oīa puenire. In cuiꝰ rei signū et argumētū. qō narrat valeriꝰ maximꝰ de duobꝰ philosophis eadē die natis. q̄. s. infortunijs postea eqliter pcesserūt. vñ dicit q̄ polestratꝰ z bipoclides pbi eaō die nati. eiusdē ꝓceptoris epicburi sectā secuti. primo nij etiā possidēdi alēdiq̄ scole cōione ꝺiuncti. eodēq̄ momēto tpis vltia senectute extincti. sitr ex eodē credebāt pcedere infortunia sua seu q̄cunq̄ mala. Ad qō facere videt qō idēvaleriꝰ maxiꝰ refert de q̄dā. q̄ oī āno ea die solū i q̄ natꝰ fuerat febres patiebat. necvn q̄ alias alia infirmitate tangebat. Et illa tali febre ili⁹ vltio diei extinctꝰ ē. Illi g̃ q̄ eufortunati erant sicut magnitz honorati tanq̄ cām eufortunij sui. sue natiuitatis diē cū leticia celebrabāt. Sz scriptura sacra ōnit⁹ inspirata. z ipsi⁹ doctores a deo illuiati. tā bona q̄ mala. i. adūsa ex ōina puidētia magis q̄ ex cōstellatōe natiuitatis puenire nobis asserūt. Propter qō ōr Niere. x. A signis celi noli timere. Nā etiaz in his q̄ corpoꝝ celestiū dño subdūt. ōina volūtas et puidētia pualet. prospar a dūsa prout vult singul' tribuēs. Et iō eccl'ia nō celebrat natiuitates hoim̄. z pcipue q̄ nascūt cū originali pctō. Celebrāt tñ natales dies q̄rundā q̄ ex speciali dei munere nati sunt sine originali pctō. vt xpi. z virgis mris eiꝰ. z ioānis baptiste. Christꝰ etiā sine originali ꝺceptꝰ nō solū natus Et sic natitas btē marie celebrat. q̄ vt ōr be. Bern̄. sctā futa anteq̄ nata. Neq̄ enī festis laudib⁹ celebrare ret si nō sctā nasceret. Et de hac inverbis ꝑpositis q̄ sunt titulus quasi euangelij dicit. Liber generatiōis ieſu xpi. in quo cōmendatur ex tribus.

Ex totali puritate. quia liber.

Ex supnali fecunditate. q̄ generationis.

Ex singulari dignitate. q̄ ieſu xpi.

Dicitur beata Maria .S.I. liber. q̄ ꝺtinuit in se diuinā sapiam. i. filiū dei. In libris enī cōtinet sapia descripta. Et ex hoc innuit totalis eiꝰ puritas. s. in aiaz corpe. q̄ vt ōr Sap. i. In malivolā aiam nō intrabit sapia. neq̄ hītabit in corpe subdito pctis. Et iō oportuit eā e totalr purā ab oi pctō. Jo. damas. Sctus ei deꝰ nō nisi in sctis requiescit Et possum⁹ dicere. q̄ vocat btā mariā liberū tripliciter cā seu rōe. Prīo rōe materie. Scōo rōe scripture Tertio rōe clausure. Quātū ad primū. liber preciue nōbiles fuūt de pgameno. q̄ ad materiā seu chartā. Purgata tñ triplr. s. a pellis carnositate. ab aq̄situte seu būiditate. q̄ñ. s. siccat. z a superfluitate q̄ñ radit. Sic btā maria purgata fuit a carnositate peccati originalis. preuentis ex pctō originali. pō. l. Ecce enī in iniqtatib⁹ cōceptꝰ sum. z in pctis ꝺcepit me mater mea zc. Et hoc in sctificatiōe. Ab aq̄sitate. i. fomitis fluxibilitate. Beñ. vi. Cūcta cogitatio pna ē ad malū zc. Et hoc in spūsscti superuētiōe. A superfluitate. i. a q̄dā legis irregularitate. Et hoc in purificatiōe. q̄ sc̄z ꝺm legē mulier partūs nō poterat ire ad tēplū nisi p⁹ q̄draginta dies. vl'a superfluitate q̄ ad directōz actualem oīm cogitationū in deū. Sicz nos oportet purgari si volum⁹ paradisum intrare ab originali p baptismū a mortali p penitentiā. A superfluitate venialiū p sacramēta alia b. Aug. de pe. dis. i. Neminē putes ab errore ad veritatē. a quocūq̄ magno vel prauo pctō ad virtutē sine penitētia posse trāsire. Ita a deo ipetrāt largitas venie. vt nō deseratꝰ veritas disciplīne. vel p̄t dici q̄ debem⁹ purgari a carnositate luxurie. Ab aq̄situte superbie. Būiditas enī nimia facit inflare vt idropicū. Et a superfluitate auaricie. q̄ superflua ꝺgregat et retinet. Antiqtus antē materia librorū fiebāt charte de ligno. i. ex cortice illo arboris subtiliori q̄ est medius inter corticē exteriorē grossuz. z lignū q̄ cortex medi⁹ z subtilis dicit liber Unī a tali materia liber est dictus. q̄ materia bn̄ ꝺgruit btē marie. q̄z facta ē media seu mediatrix inter deū z hoies. propē q̄ō cant⁹ eccia Mediatrix hoim̄ ablutrixq̄ criminū pctōꝝ venia. s. pcurādo ista. Et iō pctōres discordes z inimici dei facti propē offensam. vt reconciliet ei dñt ad istū liberū z ad istā mediatricē recurrere. Nā sicut ipa mediāte sedata est lis. q̄ erat inē deū z hoies. ita etiā p ipāz terminant q̄stiones inē hoies z diabolū Unī legit⁹ in li. de miracul' ei⁹ q̄ q̄dā grādis pctōr ductꝰ ē p visionem ad iudiciū dei. vbi p q̄tuor allegatōes diabol⁹ voluit pbare eū ee suū. Prīo rōe pblici instrumēti q̄ dominus dictauit cū dixit. In q̄cunq̄ hora comederitis ex eo. morte moriemī. Cū g̃ iste sit ex ei⁹ pgenie. morte petua ꝺz mori. Sz btā maria cui⁹ ille deuot⁹ erat Rādit vt mediatrix z aduocata Istō tu demō falsificasti q̄z ad illō addidisti. Neq̄q̄ moriemī. z iō tāq̄ falsarius repellēd⁹ es. Scōo dixit diabol⁹ illū ee suū rōe p̄scriptōis. q̄. s. multis ānis eū in suū possedit. Ad qō mediatrix btā maria rñt. Illa pscriptio fuit sepe interrupta. z iō nō valet. q̄z rō ei⁹ sp murmurabat. Et ꝺdicebat q̄ tā crudeli dño seruiebat Tertō diabol⁹ dixit ee illū suū rōe ꝓprietatis pcti Nā pctī propriū est ee pōderosum. pō. xxxvij Sicut on⁹ graue grauate sunt sup me. Et q̄z pōderosum. iō trahit ad centrū ēre. s. liserū. z iō illuc demergēdū. Cui mediatrix rñt q̄ pena z passio filij sui pl⁹ oīb⁹ pōderauit z sursum qōammō

trahit pctōres Job. vi. Utinā appēderēt petā meaz Quarto allegauit qz plura erāt eius mala q̄z bona. Et cū ad p̄ceptū iudicis in statera appenderēt bona et mala, z statera in q̄ erant mala p̄ponderaret, subito b. maria manū apposuit ad staterā seu bilantiā in q̄ erāt bona z si pauca, z traxit eā ad terrā, z p̄ponderauit alteri. Tūc diabol⁹ confusus abscessit, z ille cuigilās vitā suā in meli⁹ cōmutauit. Scō b. maria ōr liber rōc scripture ei⁹ Scriptura ei libri nihil est aliud q̄z verbū incarnatū, i. charta incorpata. Et repītat⁹ bū dei incarnatū in virgie. Nā tanq̄z nostr verbum mentale. est verbū a patre genitū, ps. Eructauit cor meū verbū bonū, ait ps. xliij. Tanq̄z verbū vocale ē verbū dei a prophetis p̄dicatū Esa. lv. Uerbū quod egrediet de ore meo. i. p prophetas nō redibit ad me vacuū. Sed tanq̄z verbū incarnatū seu scriptū est ⁹ bū dei in utero virginis formatū seu incarnatū. de q̄ ōr Esa. viij. Sume tibi librū grandē. z scribe in eo stilo hois. vt sit verbū patris z filij z spūssancti. cuius opere cōceptus ōr. Liber iste grādis fuit btā maria Libri q̄ fiūt ab hoi bus sunt pui, qz pauca cōtinent. Nā z si salomō dicat. Eccl. vl. Faciendi librōs null⁹ est finis, tñ vt ait temistius. Ea q̄ scim⁹ sunt minima ps eoz q̄ ignoram⁹. Sed b. maria fuit liber grādis qz p̄tinuit diuinā sapiam cui⁹ nō est nūerus. In ipo enī ⁹m aplm sunt thesauri sapiez scie dei. Scriptor hui⁹ libri fuit optim⁹. qm̄ spūssanctus q̄ oim est artifex oēm habens sciam. Fuit quoq̄z in hoc libro z scriptura in qua oēs possunt z debēt legere z obseruare in eo cōtenta. Unī b. Amb. in lib. de virgibus ait. Sit vobis tāq̄z in imagine descripta vita marie. Habetis in ea probitatis exēpla, vt sciatis quid eligere, quid debeatis vitare. Uirgo erat nō corpe scz tm̄ sed mente q̄ nullo doli ambitu sincez violaret affectum Lorde humil. verbo grauis, anio prudēs, loqndi p⁹tior, legendi studiosior, intēta operi, verecūda sermone, arbitrū mētis nō hoīem, sed deū querēs. Non in incerto diuitiarū, sed in p̄ce pauperū spem reponēs, Assurgere maioribz natu, equalibz nō inuidere, fugere iactantiā, sequi rōem, amare virtutem. Et infra, Cōgeminatus ieunio dies Et si refectiōi necessitas fuit. Plerūq̄z cibus obui⁹ erat qui mortē arceret, non qui delitias mīstraret. dormiēdi nō p̄ius cupiditas q̄z necessitas fuit Et si qñ dormiebat corp⁹ vigilabat anim⁹. q̄ vel lecta repetit vel interrupta cōtinuat. vel agenda pronūciat. vel ordiāta disponit. hec ille Ubi multa dicit p̄ñt ad dilectatōz z imitatiōez eius. Et de hoc libro virginali ait. Baruch. iij. c. Hic ē liber mādatoz. Mandata dei sunt de opibz virtutum. Tot sunt in hoc libro scripture, quot opa virtutū Ille vero legit in cor colit. q̄ eam imitat z diligit. Tertio ōr b. maria liber rōne clausure. Libri enī habēt sua clausoria vel sigilla. Ipsa dici pōt liber ille, de quo Joan. apoc. v. vidi in dextera dei sedētis sup thronū librū scriptū intus z foris signatū septē sigillis. Liber iste beata maria in dextera dei fuit. i. in dei predestinatōne. z p̄electione cunctoz. Script⁹ habitib intus in anima. z actib⁹ virtutū ab extra seu foris in exteriori cōuersatione. Septē sigilla sunt septē figure sue sanctissime natiuitatis ¶ Primā clausurā seu sigillū apposuit balaā dicēs Nume. xxiiij. Oriet⁹ stella ex iacob. z homo exurget de israel. qui pcutiet duces moab. Hec stella est b. maria. orta vtiq̄z ex iacob. i. progenie patriarche iacob. Hec assimilat stelle rōne q̄ntitatis. Est ei in celo aliq̄ stella que oīnib⁹ stellis est maioz scz illa q̄ est in ariete in fine imaginis draconis. vt dicit alphagan⁹ Quāto autē aliqua stella magis eleuatur a nobis, tāto apparet nobis minoz propter distantiā. Ita be. maria maioz est in esse spūali q̄z omnes sanctiz sctē. z tamē quāto maioz fuit, tāto minoz sibi ipsi videbat propter immēsam humilitatē Dicta autē stella aliqñ videt maior. videz quādo mediāte aliquo vapore humido videret. Sic z b. mariā ille videt vt maiorē z magis laudat q̄ humore deuotionis abūdat. Scōa clausura seu figura fuit de area. Et hāc apposuit Gedeon. Sed dauid ip̄m sigillauz magis ampliauit cū ait. descēdit sicut pluuia in vellus. z sicut stillicidia zē. Uellus est pellis cū lana bestie q̄ nascit in carnez de carne. sed passiōes carnis nō sentit, qz est sepatū ab aniali scz post mortē eius. Sic b. maria q̄z uis nata fuerit de corpe anne. z ī carne corpea fuerit sepata tamē ab ea vitia carnis nescīuit. sed pura z illibata semp pmansit. vñ b. Piero. illud ps. exponēs in sermone ait. plane celestis imber virgineū vellus infudit. z tota deitatis vnda in carne se cōtulit. ac deinde p crucis patibulū exp̄ssum oībus pluuiā salutis effudit. z hūanis mentib⁹ stillicidia gratie p̄stitit die clari⁹. Area est ⁹go maria. vell⁹ xp̄s i ea ros diuinitas q̄ fuit plena. Area tñ arida remāsit, qz ⁹go intacta z inuiolata sp fuit. vtz in figura Judicū. vi. Uel vellus maria vt dictū ē ¶ Tertiam clausurā seu sigillū posuit salomō dicēs. Canti. iiij Ortus ꝯclusus soror mea spōsa, s. es ortus ꝯclusus. fons signatus. pute⁹ aquaz viuentiū. q̄ fluunt ip̄etu de libano. Soror ōr b. maria. qz creatura rōnal⁹ creata a deo. vt patre oīm Under soror nostra. Sponsa ōr dei ex q̄ genitus est xp̄s. s. ope ōr supnaturali Ortus fuit in q̄ fuerūt flores sanctoz desideriozz. z oīm odoramēta virtutū. Conclusus ōr qz nulli dolo aditu a diabolo ingredi potuit Fons signatus ōr signatus sigillo tot⁹ trinitatis Fons de mari ort⁹. scz p meatus suterraneos trāsiēs dulcorat⁹. z sic ipa aq̄ dulcorata fonti imitrit⁹. z potabil⁹ redd⁹ Et sic in principio fons hz amaritudinē. s. in mari, in medio dulcoratōnē. in fine. s. in ipo fonte dulcēt potabilē emanatōez. Ita z b. maria de amaro ppl'o iudeoz ortū habuit. z in amaritudie pcti originaliter generata. scz postea a spiritu sctō p sanctificatōz dulcorata gra. ita q̄ postea sp emisit aq̄s dulcissimas actionū. potabiles id ē inuitabiles. Dicit aūt bis ortus ꝯclusus. qz nec intellectū erroz intrauit. nec affectū iniqtas veniat⁹. Pute⁹ ē aquaz viuentiū. i. gratiaz p̄fectaz. q̄ fluūt de paradiso q̄ sūt sites illis. ¶ Quartā clausurā apposuit prophēta esaias. dicēs. ca. xi. Egredi⁹ de radice iesse. et flos de radice ei⁹ ascendet. Uirgo dei genitrix virga est. flos fili⁹ ei⁹. exponit cantās eccl'ia. Et notāduz q̄ virga ista nō ōr orta. scz egressa de radice iesse. i. radicez genere iudeoz. Radix ei terre humore. scz virga rore celi. z calore sol' crescit. Radix stat in imo. ⁹ga ascēdit sursum. Sic iudei ex q̄bz egressa est p annam et

ioachim petebāt ima virtutū vñz celoz Judei vt radix sunt in terrā fixi p cupiditatē tpalium. Nec in aere p auiditatē celestiū. Judei cōstringūt. vt radix frigore infidelitatis. z hec souet calore caritatis. Nec est illa virga figurata p virgā aaron. q̄ in tabernaculo posita miraculose florauit. z fructū fecit. cū tñ sicca cēt. vt habetur Numer. xvij. qz b. maria in tēplo deo dicata florauit xp̄m dicipiēdo. fructū fecit pariēdo eū. ipsa tñ sicca. i. virgine pmanēte. ¶ Quintū sigillū posuit Ezechiel in vltima suaz visionū. vidit ei q̄dā edificiū mirabile in mōte seu templū. z in eo quandā portā factā. ꝺ qua ei dictū est. Hec porta dñi clausa erit. Dñs solus ingredit p eā. z clausa manebit in eternū. Ezech. xliij. Templū hoc ecclia est posita in sublimitate virtutū. z in spe celestiū pmioz. Ex hoc vidit aquā egredientē. z ad quos puenit aq̄ illa. q̄ est aq̄ gre. q̄ ab ecclia seu ecclīasticis sacramētis egredit. salui facti sunt. Porta autē in hoc tēplo facta est ꝯgo maria. nata in ipsa ecclia p grām tā receptā in vtero. Est ei virgo felix celi porta. Per hāc ei bona spūalia de celo nob exportātur. z p eā hoies in celū importātur. Clausa fuit hec porta. qz a nullo violata. Non a ioseph. vt blasphemāt pfidi iudei. nec ab alio. dñs solus intrauit p eā. qz dei filius incarnat⁹ est in ea deo opante. z clausa permansit. q̄ virgo in ppetuū remānsit. vt dicit be. Aug⁹.

¶ Sextum sigillū seu figura fuit de luce noua. de q̄ Hester. viij. ꝺz. visa est eis oriri lux noua gaudium z tripudiū. Et hoc ex facto hester regine. q̄ fuit pulcerrima oim. despōsata asuero regi cū. s. liberauit pplm suū ex toto extinguendū p inimicū ei⁹ aman. Interp̄tatur hester humil. z significat virginē mariā humilimā. pulcerrimā aiaz corpe. despōsatā deo q̄ est bitudo sctoz. Interp̄tat enī asuerus beatitudo. Hec liberauit suis meritis pplm electoz de manib inimici demonis a morte eterna. vñ b. Aug⁹. Quas tibi laudes digne psoluet fragilitas hūana. q̄ tuo singlari merito mūdo succurristi pdito. Lux autē nova ꝺz apte orta in ei⁹ natiuitate. qz nūq̄ ante eā taz lucida tam mirabil nata fuit aliq̄ ita plena gre luce. Hec ē q̄ splēdorē paterne glorie gignēdo. tenebras erroz effugauit. Hec est q̄ tenebras. i. deceptōes demonū detegit. z oculos mētis sanos letificat z ꝺfortat. pū. xv. Lux oculoz letificat. ¶ Septimū sigillum apposuit xp̄s de margarita. Math. xiij. ꝺicēs. Negociatoz in uēta vna pciosa margarita. abūt z vendidit oīa q̄ habuit z emit eā. Iste negociatoz est ipemet dei filius. qui abūt angelos in celo relinquendo. i. nō assumēdo natura eoz. oīa sua vēdidit. dū cū hūana natura ꝺmutauit. vt ipe daret nobis ꝺinitatē suā. z nos ei hūanitatē nostrā tunc enī oīa bona sua acq̄sita sunt nobis cū illa. cū ipe specialr assumpsit istā pciosam margaritā. i. virginē mariā gloriaz. Hec ergo ad modū margarite genita est infra conchā. i. vtez hūane humilr matris sue. ex celesti rore. i. ꝺina grāz virtute. q̄ anna sterilis erat dealbata z sctificata. Talis margarita pciosa reputat sc̄z pulcra. cādida z clara. Pulcra mēte per puritatē. cādida in corpe p castitatē. clara in ope per charitatē. Sap. iij. O q̄ pulcra est casta generatio cum claritate. Et sic liber est.

Secūdo cōmendatur .§.II.

quo ad pncipalē diuisionē. a fecūditate supnaturali q̄z generatōis. Duplex est generatō xp̄i vna eterna ex patre sine mre. Esa. liij. Generatōz ei⁹ q̄s enarrabit. q. ꝺ. null⁹. b. Amb. Mihi ipossibile ē hanc generatōis scire secretū. Uox. s. nō tm̄ mea. sed etiā archāgeloz. Alia est ex mre sine patre. s. pm hūanitatē suā Et sic b. maria ꝺz dei genitrix spūsctō fecūdata. Qꝺ oñdit euāgelista. ꝺicēs. xp̄i generatio sic erat. Cū eēt despōsata mr̄ iesu maria. inuēta est in utero hns despūsctō scz carnē. ¶ Sz notandū q̄ b. maria est liber generationis hns in se q̄druplicē generatōem. Pria ē naturalis. q̄ vt matervera ex suis sanguinib⁹ puz genuit xp̄m filiū suū Scōa est spūalis. q̄ vt mat̄ spūalis genuit ioan. bapt. modo speciali nō solū leuās eum de terra. qñ nat⁹ ē. qz pñs in ptu ei⁹ sz etiā z magis qñ vt de sacro fonte spūscōz aq̄ gre baptizat⁹ ē ioānes. i. utero sctificatus advocez virgis. qñ salutauit elizabeth. Tertia est adoptiua. qñ moriēte filio imperatoz ipe in throno crucis manens. rescripto suoz edicto adoptauit sibi ioannē euāgelistā in filiū. ꝺicēs. Ecce fili⁹ tu⁹ Et ecce mr̄ tua. Quarta generatō sua ē generalr z deducatiua q̄. s. bonos generat. vt pia mr̄ z nutrit meritis z exēplis Eccl. xliij. Ego mr̄ pulcre dilectōis ꝛc.

Quantū ad tertiū cō .§.III

mendat ex dignitate filij. qz iesu xp̄i. Jesus interp̄tat salūatoz. ipe enī nos saluat. Christ⁹ interp̄tat unctus Tres autē psone antiq̄tus unigebāt. s. reges sacerdotes z pugiles. z in hoc apparet dignitas naturalr ab ea geniti. qz summ⁹ rex. summ⁹ sacerdos. z summ⁹ pugil. vt pugil. p nobis pugnauit ꝺ diabolū. z vicit. vt sacerdos se obtulit in sacrificiū. vt rex nos coronat in celū. vt saluator saluat a morte pcti diaboliz inferni.

¶ In natiuitate btē Marie. Cap̄lm. vi.

IN me omnis gratia vitez veritatis. Eccl. xxiiij. Sicut in celo materiali sunt diūsa luminaria. s. stelle luna z sol diūsimode lucētia. Sic in celo ecclie sunt q̄dē sctī z sctētāq̄ stelle lucētes p grām z glām. diūsimode tm̄ sicut stella differt a stella i claritate. vt ait ap̄lus. Sol ātiustīcie xp̄s de⁹ nr̄ plen⁹ ē luce gre. s. z veritatis. vt dicit Jo. i. a q̄ oēs z stellez luna illūiant. Sz bea. maria p⁹ eū. vt luna luce maioz stellis nob apparēs ē b. maria pulcra vt luna canit de ea ecclia. Nāvt ait beatus Hiero. Ceteris sctis p ptes. Marie vero plenitudo gre se infudit. Et iō de ea ꝺz. In me oīs gra vitez veritatis ¶ Ubi notāda sunt tria genera graz circa b. mariā z parētes ei⁹ q̄ trahunt ex genealogia dñi. quā refert mathe⁹ in principio euāgelij sui. qꝺ hodie legit Ex interp̄tatōe. s. ipoz noim hebraicoz in latinū. ex quib⁹ xp̄s pm carnē descendit. Liber generatōis incipit euangelium.

Et primo ponūtur cōdi .§.I

tōes gratiose z virtuose parentū virgis. s. anne z ioachim. ex interp̄tatōe noim in patriarchis scz ab abraā vsq̄ ad ꝺō Hoz igit̄ prim⁹ ē abraā. z hic notat⁹ crūtudo

fidei in q̄ est iusticia. Just⁹ ei me⁹ ex fide viuit qđ est verbū abacuc allegatum ab ap̄lo ad Roma. i. Preci pue abraā cōmēdat de fide ex q̄ iustificat⁹ est. ꝑm illđ Credidit abraā đo. z reputatū est ei ad iusticiā. i. ad iustificatōz. Et interꝑtat abraā ꝓ multaꝝ gentiū. s. p iusticiā fidei Et de pntib⁹ virgīs. i. anna z ioachim đz in hist⁹ia ei⁹. q̄ erāt iusti ambo añ deū. Nota ali q̄s cē iustos añ boies. q̄. s. ab hoīb⁹ querūt iusti ꝓ tari qđ xp̄s ꝓhibet dicēs. Attēdite ne iusticiā vestrā faciatis cora hoīb⁹ vt videamī ab eis ꝛc. Math. v.

¶ Scōm bonū ex q̄ generat in nob⁹ xp̄s in mēte. est irrep̄hensibilitas cū. s. q̄s cauet ne offendat⁹ scādali zet ꝓximū malo exēplo. Ad qđ hortat ap̄l⁹ dicēs. i. Lozi. vi. Nemī dātes vllā offensionē. Qđ q̄dē pau ci faciūt malis op⁹ib⁹ z verb⁹ scādalizātes ꝓxios suos. Sed parētes virginis vt legit erāt sine rep̄hensiōe viuētes. Et ista irrep̄hensibilitas significat in ysaac. q̄ interꝑtat risus. magnū eni gaudiū exurgit in mente. ex eo q̄ q̄s irrep̄hensibiliꝝ viuit ¶ Tertiū ex q̄ generat xp̄s in mēte est obseruātia mādatoꝝ dei. Nec aliꝝ ꝑt esse ingressus ad vitā xp̄i. Unī ipe ait. Math. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata đi. ñ vnū l'duo sed oīa. vt dicere valeas illđ Thob. iiij. Oīa q̄cunq; ꝑcepisti mihi p̄ facia. qđ fecerūt āna z ioachī. de q̄ ib⁹ scriptū est q̄ incedebāt in oīb⁹ mādatis dei. Et b̄ notat in iacob. qz ysaac genuit iacob. q̄ interꝑtat sup plātator. Oportet ei supplātare⁹ vincere z subiȝcere sensualitatē ad obseruādū dei mādata. ¶ Quartū in generatōe xp̄i est ꝓfessio. Ad roma. x. Ore āt ꝓfessio fit ad salutem. i. necessaria. Et hoc innuit qz iacob genuit iudā. q̄ interꝑtat ꝓfessio Cōfiteri ei oportz pec cata suaz diuinas laudes ꝑm illđ p̄s. Cōfitebor domino nimis in ore meo. i. valde. z declarat modum In medio mlt⁹ laudabo eū. Sic ioachī z āna ibāt ad templū ꝓfitētes dño. i. grās agētes. z p sacrificia petā diuētes. ¶ Quintū qđ ponit in generatōe xp̄i est diuisio seu distributio substātie sue in paupes Judas ei genuit phares

dilígere. vel alíū q̄ coniugē suū. Uñ salomō genuit booz. q̄ interp̄tat fortis. Debet ei fortis esse ꝛ cōstās amor ꝓxis aduersum. ꝛ ecōuerso. ꝛ non dimittere vl odire ꝓpt̄ quodcūq; ꝓtingens. Sicut anna diligebat ꝓstāter ioachim. ꝛ ecōuerso. ꝓpt̄ sterilitatē ñ accedendo ad alias. Si aūt q̄s extra statū mīmonij se reperit. si booz fortis. vt ab oī fornicatōe se abstineat vel cōtineat. ¶ Duodecímū est reuerētia ꝛ subiectio ad supiores. vñ ꝛ ꝓxis aduiz. cū dictū sit a dño ꝓ mey ꝓxi. Subviri ptāte eris. ꝛ ipse dñabit tui. scz q̄ ad regendā domū. et Hester. ij. dr. Luncte ꝓxores tā maioz q̄ minoz deserāt viris suis. Ad qō insinuā dū dr q booz genuit obeth q̄ interp̄tat seruit⁹ Mlie res eīt ait apl's ad Ephe. v. subdite sint viris suis. sz hoc trāsgrediūtur supbe mulieres hodie. quevolunt dñari viris suis. Si aūt extra ꝓiugiū est sit reuerēs ad suos supiores ꝛ subditis. Ro. xiij. Oditio ex q̄ generat in nobis xp̄s p gram est grāz actio seu beneficioz recognitio. Apl's in oīb gras agite vt de beneficijs receptis gras exhibētes bñficia potiora sumam⁹ ait. b. Greg. qō innuit in. xiij. generatiōe in q̄ dr oberh genuit ieſſe. q̄ interp̄tat incēsuz. est ei oīōz grārūactio velut qōdā incēsum coram dño hoc optīe peregerūt ioachīz āna parētes btē virgis. Nā obulātes ꝛ occurrētes sibi ad portā aureā gras egerūt deo de cōsolatōe eis facta. Ex promissiōe talis filie ꝛ cū timore dñi ytentes matrimonio genuerūt mariā.

In secūda parte ꝓm .§.II.

cipali notank quindecī pfectōes gre. q̄ fuerūt in ipa ꝙgine ex interp̄tatōe noim q̄ndeci regū. q̄ fuerūt in populo illo dei a dōysq; ad ieconiā regē q̄ cū ppl'o ductⁱ⁹ est captiu⁹ in babilonē. vt ꝙueniētissime dicereva leat thema ꝓpositū. In me oīs gravite. Pria igit gra est p⁹ ꝙceptū sanctificatio. P⁹ q̄ enī anna ꝙcepit ex ioachim virginē mariā. aīa eius a deo creata. ꝛ corpori infusa q̄citius ꝛ forte eadē die fuit sanctificata ab originali mūdata. fm illō. Sanctificauit tabernaculū suū altissim⁹. Nos p nouē mēses morimur ī peccato in vtero materno. in q̄ si morimur. descēdimus ꝓpt̄ illō originale ad limbū inferni. Sz bea. virgo q̄citius fuit facta sancta. p⁹ aīe infusionē qō figurat in dauid seq̄tur ei in ipsa genealogia dñi. Jesse autē genuit dauid regem. hic interp̄tatur pulcer aspectu. Et de virgine ait spūsscūs. Can. iij. Tota pulcra es amica mea. ꝛ macula nō est in te. s. pcti. Purgato originaliz actuali nō ppetrato. Scōa ei⁹ grā est natiuitas gaudiosa. Natiuitas tua sctā dei genitrix virgo gaudiū annūciauit vniuso mūdo. Uidētes eī angli natā tā sctām creaturā. magnū gaudium fecerūt. Et ita q̄libet anno in celo fit. vt revelatū fuit cuidā scō heremite. vñ in genealogia dñi subdit. Dauid genuit salomonē. q̄ interp̄tat pacificās merentes. qz angelos dolētes modo suo de ꝓditōe hoim ꝛ eoz ruina. natiuitas h⁹letificauit. vñ in introitu misse canitur. Gaudeam⁹ oēs in dño diē festū cē. de cui⁹ natiuitate gaudēt angeli cē. ¶ Tertia gra q̄ dispositⁱ ad generatiōem xp̄i est in tēplo pñtatio seu dedicatō. In mūdi quidē ꝙuersatōe nō bene p̄t mens in diuinis dilatari. Nemo ei militās deo iplicat se negocijs secularib⁹. vñ ꝛ xp̄s inter turbas fuit cū essz duodēnis āmissus ꝛ in tēplo reptus Virgo igit maria ablactata fuit trib⁹ ānis. hec ei sunt fortiores p̄ totā vitā suā. q̄ si p duos ānos. Et ablactata fuit ab anna ꝓpr̄ijs māmill'. Deus ꝛ natura nihil frustra opank fm pōm. ꝓpterea aut̄ date sunt māmille mulieribꝫ vt valeāt de lacte suo nutrire filios suos. nō vt oñdant eas ppl'o. Frustra igit videnk esse in illis. que nō nutriunt filios ex eis cū possint sz tradūt alijs nutriēdos. Qō b. Gregorius papa in decretis di. v. Ad eius. multū reprehēdit mulieribꝫ. Nam ex malo lacte nutrit cōtrahūt malas ꝙditōes naturales. Post ablactatōz igit ei⁹ duxerunt parētes eius ad tēplū ipam offerēdo. Nō expectarūt q̄ pus disceret mūdi vanitates Nec obtulerūt filiā claudā. illegitimā. turpē vel paupem. quā dotare nō possent. sicut hodie facit̄ q̄ offerūt filios ī monasterijs. vel filios in claustro futuros. Indignū ē dare do qō dedignak hō ait b. Piero. sup. ꝓphetias sed dederūt deo mariā vnicā filiā pulcerrimā honestissimā ab oīb amabilē. hoc signak in roboā. quem genuit salomō. ꝛ interp̄tak latitudo ppl'i. qz virgo fuit dilatata in virtutū ppl'o. ¶ Quarta grā ei⁹ fuit sctā ꝙuersatio qō figurauit qñ ducta ad tēplū. dū parētes incederēt ad mutādas ꝛ aptādas vestes. qz ab extra veniebāt. beata maria ita puula. s. trū annoz per se ascendit. ꝛ erecta p. xv. illos grad⁹ p q̄s ab imo ascē debak ad templū. vbi sacerdotes officia exercebāt. et significāt. xv. status btoz q̄ sunt in templo glie infra diuinā maiestatē. videlz nouē ordines angl'oz. ꝛ sc̄oz. s. patriarchaz. ꝓphetaz. apl'oz. martiz. ꝓfessorū ꝛ sanctaz virginū. quoz oīm pfectiōem trāsscēdura erat. vñ ꝓuō. vl. Multe filie. i. aīe ꝙgregauerūt diuitias. dignitates. s. virtutū. tu sola. s. brā maria supergressa es vniuersas. ꝛ in tēplo cū alijs virginibꝫ in oī scūrate cōuersabak. Et significak in abia filio roboā. qui interp̄tatur ipse dñs. ¶ Quinta est visitatio frequēs angeloz. Cū ei in tēplo insisteret multū orōni. angeli visitabāt cā. ꝙsolātes ꝛ deferētes orōes ei⁹ aū deū. ꝛ referentes ei dona gratiaz a deo. Et mane enī vt dicit in hist'oria eius vsq; ad tertiā. diuinis laudibus vacabat. ꝛ a tertia vsq; ad nonā in textrino opere se exercebat. dans exēplū virandi ociū. Panē inq̄t salomō ꝓuō. vlt. ociosa nō comedit. sed opata ē. Lectioni scripture ptim vacabat. Libū sumebat. vt ait b. Amb. in li. de virginibꝫ. q̄ morte arceret. nō q̄ delitias mīstraz. Sicq; virtutibꝫ q̄tidie magis eleuabatur in deū. qō innuit in asa q̄ interp̄tak attollēs. s. se in deū. Abias enī genuit asa. ¶ Sexta cōditio q̄ valet ad generatōem xp̄i. etiā in mēte nostra. est cura salutis alioz. Unicuiq; mādauit de⁹ de ꝓximo suo scz vt curā habeat de salute eius et si nō eo modo stricto quoz plati. tū modo charitatiuo. Uñ anaclet⁹ papa oēs summā debent habere curā de his q̄ pereūt. vt aut eoz redargutōe corrigank a pctis. aut si icorrigibles sunt ej̄cianť de eccl'ia. xp̄ū. q. iij. Tam sacerdos. Solicita autē erat b. mar. a ne quā ex sodalibus offenderet. admonēs eas ne ꝙtumelioſa eēt altera alteri. sed inuicē seruientes ꝛ honorātes. ab ociosis verbis abstinerēt sp deū laudarēt. vñ ꝛ ipa cū vocabak. rīdere solita erat p deo gras vt illud modicū verbū

nō esset sine dei laude, vnde in ea regnabat ioſaphat q̄ interptat iudicās, genit⁹ ab asa, q̄ ipa cūcta iudi/cans z discernēs a nemīe poterat reprehendi. ¶ Septima est ꝓpositū virginitatis. Proposuit ei in mēte sua virginitatē ꝙuare, nisi sibi de⁹ aliter reuelaret, q̄ inso/litū tūc illō erat. Et iō angelo salutāti dixit Quo mō fiet istō q̄m virū nō cognosco, i. ꝓposui nō accipe vxo/rē vt exponit Beda. Postea āt sumpto spōso ex dī reue/latōe votū virginitatis cū sponso ioseph emisit, z vtercz vt dicit b. Aug. in virginitate pmānsit. Et sic fuit Joā spūal'r, q̄ interptat excelsus, q̄ virginitas facit hoīes si/miles angel'. Nuptie ait. b. Amb. replent terrā, virgi/nitas padisum, ꝙ est voti nō ꝓcepti. z sic facit exceſſus Josaphat enī genuit Joā. Octauus cōditio est robur. id est firmitas propositi in bono ꝙceptu. vt enī ōt b. Greg. sup Ezechi. q̄ bona agūt z meliora agere ꝓpo/nūt, si nō faciūt, licet in bonis prioribꝫ pseuerēt, in cō spectu tñ dñi ceciderūt Multa eī diabol⁹ pponit ad impediēdū, ne ds exeq̄t bona ꝓposita, sz virīl'r age et esto robust⁹ ad ea exeq̄ndū. Joā enī genuit oziaz. q̄ interptat robust⁹, q̄ ex celsitudie ꝓpositi boni dz ge/nerari roborz firmitas in eo. Uñ z cū iā eēt nubil' eta/tis facta b. maria, z sacerdos admoneret domū reū/ti ad nuptias ꝙtrahēdas. Rñt se hoc agere nō posse ꝓpter ꝓpositū virginitatis, z sic firmaz robusta fuit i scō ꝓposito. ¶ Nona est ꝙtinu⁹ pfect⁹ in virtutibus ad maius bonū. Nā vt dr prou. iiij. Justorū semita q̄si lux splēdēs pficit, z crescit vsq̄ ad pfectū diē. vñ z anīalia q̄ vidit Ezechiel in visiōe significātia ꝑm bea. Greg. sanctos viros, cū proficiscerētur nō reuertebā/tur, sed vnū qōcz ante faciē suā gradiebat. Ezechie. i. q̄ videbz hoīes iusti nō redeūt ad mala q̄ cōmiserūt, nec firmāt se desistendo a bonis opib⁹, sz ꝙtinue ad meliora pceduntEt hoc est ioathan q̄ interptat pfe/ctus quē genuit oziasSic beata maria sp ad pfectō/ra opera se extēdebat, facta oīm sanctitatis exem/plūrē. ¶ Decima est inquisitio circa dubia, ex q̄ de/clarat quid agendū, ne incaute agendo exponat se pi/culis. Deut. xxiij. ait moy. Interroga patres tuos et annūciabūt tibi maiores tuos z dicent tibi scz q̄d sit recte fiendū. Et hoc est qđ Thobias admonebat fili/um suū dicēs. Cōsiliū sp a sapiēte iudre. Thob. iiij. Et signāter dicit a sapiēte, i. pto in illa re de q̄ qrīs. Unusq̄sq̄ eī bene iudicat q̄ nouit. ait phūs i Ethicz Sicut nō posset tibi bñ cōsulere laniſex de arte picto/ria, aut miles de negociatōe, ita nec de ptinentib⁹ ad cōsciam vel cultū diuinū q̄ vacat mūdanis. Hic est achas genit⁹ ab ioathan q̄ interptat cōprehēdēs. q̄ ex inq̄sitōe cōprehēdit veritas dei. Sūm⁹ igit sacer/dos. vt legit⁹ audito ꝓposito virginitatis b. marie, quia res dubia erat. q̄siuit a dño z cōprehēdit volūtatē ei⁹ ¶ Undecia est diuinū oraculū seu ḋina inspiratio. Cū enī ait ioſaphat ignorem⁹ quid agere debeam⁹, hoc residui habem⁹, vt oculos nostros ad te. s. dñz eri/gamus. Aliq̄n enī res est ita obscura q̄ hoīes ñ suf/ficiūt declarare, z iō tunc ad deū recurrēdū est, vt re/uelet vel inspiret quid ꝙ meliori agere debeat. qđ in/nuit in eo q̄ achas genuit ezechiā q̄ interptat auxili/um dei. Ex inquisitōe enī p oīem q̄n nō sufficit vir/tus z scia būana, de⁹ auxiliat inspirādo qđ fieri opor/tet. Reuelauit eī de⁹ summo sacerdoti q̄ oēs de ebu/iuda afferrēt virgas ligneas. z tunc manifestaret cui desponsata erat. ¶ Duodecima ē obliuio mūdanoz/vt. s. in agendis nō habeat respect⁹ ad aliq̄d munda/nū. sed dei beneplacitū. Obliuiscere pplm tuū, ait dñs p ps. ad aiam deo deditā, z domū p̄ris tui. Et hic est manasses rex fili⁹ ezechie q̄ interptat obliuio/sus. Oblita erat in ope oīm passionū z ꝙsanguineo/rū beata maria, z solū attēdebat ad dei voluntatē, et ioseph etiā quasi oblitus esset, z nō curaret ꝙtrahere matrimoniū, cū senex esset, nō attulit ipse virgā vel si attulit nō dimisit sacerdoti, vt dictū fuerat. q̄uis z ipe esset de tribu iudaz familia dauid. vnde reuelatū fu/it a dño, q̄ nō dederat ille virgā ad quā spectabat vir/go būssima. ¶ Tertiadecima est fidelitas ad deum. debet enim ds fidel'r deo subīci in bis q̄ exigit ab eo q̄ntūcunqz videat ineptus z impmeditatus, iuxta il lud Esa. lix. Dñs aperuit mihi aurē, ego autē nō cō/tradico, retrorsum nō abij sez resistendo volūtati dei. Et hic est amon quē genuit Manasses rex iuda. qui amon interptat fidelis. Exquo eī ꝓpendit ioseph de/um velle, z ipam virgā cū ceteris sacerdoti tradere eā scō attulit. Et tūc fronduit z floruit, ac fructū fecit, z colūba apparuit sup eā, iuxta illō. virga ieſſe flo/ruit ꝛc. vñ manifestū fuit oībus ad ioseph spōsam illā ptinere. ¶ Decima quarta est desponsatio facta inter mariā z ioseph castissima. que iō facta fuit ad celādū diabolo hoc misteriū. ne machinamēta q̄reret cōtra xp̄m. Uiso enī miraculo illo fuit despōsata maria io/seph. Et hoc significat in iosia filio amon. q̄ interpta/tur sal⁹ dñi, q̄z p illā despōsatōnē saluatus est bonoz dñi xp̄i ne abīcerek vt illegitime natus. z saluata fuit fama virgīs z vita, ne putarek fornicaria z lapidarek. Et multa alia misteria ibi sunt. ¶ Decima quinta z vl/tima grā pfectōis est prepatio ad filiū dei cōcipiēdū. que prepatio fuit p profundā humilitatē, qō ipa in/sinuat dicēs. Respexit hūilitatē ancille sue Non dixit virginitatē, benignitatē, charitatē. que oīa grata deo erāt in eo. Sz humilitatē. beat⁹ Aug. & felix ācilla. & humil' gratia. que dū fidē humil'r dedit. celi in se opificē incorporauit. qō innuit in ioachim q̄ interptat prepatio. Per humilitatē eī prepauit virgo se ad reci/piendū filiū dei in vtero. Et sic patēt. xv. ꝙditōes vel grē b. marie vnde bene dicit. In me omnis gratia ꝛc

Quantū ad tertium .§. III.

principale notand⁹, xiij. pfectiones grē. qb⁹ bea. maria subuenit hoīb⁹ in diuersis statib⁹ ꝙstitutis. vt meri/to possint dicere illō. De plenitudie ei⁹ nos oēs acce/pim⁹ grām Jo. i. Est ei q̄druplex status hoīm. q̄bus b. maria subuenit grā sua. Jn me ait oīs grā vite. Prim⁹ est stat⁹ religiosorū. q̄bus sunt necessarie tres gratie ad salutē eoz ꝛ ad eas hūdas z ꝙseruandas b. maria suis exēplis z meritis ac pcib⁹ iuuat. Primus est volūtaria paupt⁹. vt illō inueniak in eis. qō ait ap'ls. ij. Lozin. vi. Tanqz nihil hñtes oīa possidētes tanqz nihil hñtes. s. ꝓpriū. Et Hiero. hūs victū z ve/stū his ꝓtentus ero nudā crucē nud⁹ sequar. Nec si/gnificak p ieconiā q̄ interptat ꝓpatio, q̄z pauptas ꝓ/parat hoīem ad pfectōz, z si in ea nō sit pfectio, Scōz ē

castitas que figurat in salathiel. nã vt dicit in genealogia dñi. post trãsmigratiõem babilonis Jeconias genuit salathiel. hic interptat petitio mea de⁹. hoc ei petit de⁹ a religiosis. ij. Lorin. vi. Exhibeam⁹ nosmet ipsos sicut dei ministros in castitate. Per banc ostendit se petere deũ. nam vt dicit Sap. vi. Incorruptio facit proximũ deo. Tertiũ est regularis disciplina. p quã coercet sensualitas. ab appetibilib⁹ plenis cõfusione. p ieunia. vigilias. silentia. obediẽtiam. exercitiaz hmõi. Et hec est zorobabel. Salathiel ei genuit zorobabel qui interptat magister cõfusionis. qz discplinam zz corrigit ea q cõfusione sunt digna. In disciplina pseuerare ait apls ad Hebre. qz hec pseruat religionẽ. vñ multis religiosis b. maria sepe apparuit. vt btõ bernardo. dñico. thomez alijs eos in religiõe pfortans. Scõs stat⁹ est plator ad quor debitũ officiũ ptinent q̃tuor status gratie. Primũ est pcna solicitudo ad subditos Ro. xij. Qui pest in solicitudine ad prouidendũ necessaria vtriz boi. Et hic dicit Abiud filius zorobabel. q interptat pater me⁹ iste. s. solicitus de me. Scõm est doctrina excitans pigros ad operãdũ bene. ij. ad Thimo. iij. Argue. obsecra. increpa in oi patientia z doctrina. Et hic est eliachim genitus ab abiud q interptat resuscitans. Per doctrinam enĩ resuscitant⁹ mortui pctores ad vitã grẽ. z cui gilant ad opandũ. Tertiũ est sciẽtia cõsulens impijs. Male enĩ potest docere subditos q est ignorãs. Lecus enĩ si ceco ducatũ prestet ambo in foueã cadunt. vnde btũs Aug. Laueat spũalis iudex vt sicut nõ cõmisit crimẽ nequicietia nõ careat mũere scientie. hic est azor. eliachim enĩ genuit azor. q interptat videns lumẽ. Ignorantes enĩ ceci sunt duces cecor. Quartũ est sanctitas vite. Sicut ei xps cepit facere z docere. Actu. i. ita mãdauit platis ecclesie. ut lud Math. v. Sic luceat lux vestra id est vita clara z sancta corã hominib⁹. vt videãt opera vestra bona. z glificent patrẽ vestrũ. vnde dicit azor genuit sadoch. qui interptat iustus. qz scientia debz generare iusticiam vite. Tertius status est actiuor ad quor bonã actiõem ptinent q̃tuor gratie. ad q̃s beata maria adiuuat. Primũ est demõstratio dilectõis ad proximũ. debet enĩ quis diligere proximũ sicut seipm. vt oẽm hominẽ quẽ potest beneficientie psolatõe. monitõe informatõe vel coertione discipline. inducat ad colẽdum deũ. ait b. Aug⁹. xxij. q. iij. debet. Sadoch ei genuit achim. qui interptat frater me⁹. quia vt fratrẽ debet tractare subueniendo. Scõm est dulcis amor ad deũ. Achim enĩ genuit eliud. q interptatur deus meus. vt quodã intimo affectu dicat illud. deus meus z misericordia mea. Tertiũ fiducia in deo in adũsis. vt dicat cũ Job. Si occiderit me sperabo in eum dicit enĩ pũs. Adiutor in oportunitatib⁹ in tribulatõne. Sperent in te q nouerunt nomẽ tuũ. quoniã nõ derelinquis q̃rentes te dñe. hoc est eliazar filius eliud qui interptat. deus adiutor eius q cõfidit in eo. Quartũ est cõseruatio humilitatis in prosperis. vt nihil sibi attribuat boni. sed oĩa a deo recognoscat Tua enĩ dñe sunt oĩa. z que de manu tua accepimus dedim⁹ tibi dicit dauid. ij. Regũ. ij. Eleazar ei genuit matthan. qui interptatur donũ. Omne donũ perfectũ desursum est. ait btũs iacob apl⁹. i. capi.

Quartus status est pseuerantiũ. Ut enĩ dicit beatus Grego. in lib. moral. i. Incassum bonũ agitur. si ante vite terminũ deserat. Et nõ qui inceperit. sed q̃ perseuerauerit ꝛc. hec cõsistit in supplantatõe superatione vicior. Mathan enĩ genuit iacob. qui interpr̃tatur supplantator. Apls. i. Lorin. ij. nõ coronabit nisi q legitime certauerit. vt. s. supervitia. Scõz est in augmentatõe virtutũ ps. Jbũt de virtute in virtutẽ videbit deus ꝛc. Jacob genuit ioseph. qui interpr̃tatur augmentũ scz virtutũ. Tertiũ est cõstantia in his que sunt fiẽdi. z vtilitas. qõ significat in hoc q ioseph est vir marie. in qua terminat genealogia domini et interptatur illuminatrix. quia profert lumẽ veritatis cecis. mala vitiorum pellit. bona cũctarum virtutum nobis poscit. In omni igit statu adiuuat ad se recurrentes. et subuenit. In me ergo ait omnis gratia vite et veritatis.

De desponsatõe Marie. Caplm. vij.

Quia desponsatio beate marie fuit ante annũciatiõez z xpi incarnatiõem. vtz ex euãgelio. Luc. i. qz missus est angelus ad mariã desponsatã ioseph. Ideo de⁹ desponsatõe z cõiugio cum ioseph hic agendũ. de q etiam dicit Matth. i. in fine genealogie xpi. Jacob genuit ioseph virũ marie. de qua natus est christus. Ubi dicit bea. Ytero. Cum virũ audieris suspicio tibi nõ subeat nuptiarũ. sed recordare cõsuetudis scripturaz. q⁹ ponsi viri z sponse vocãtur vxores. xxvij. q. ij. Genuit. Et ab eodẽ euangelista matheo dicit immediate post predicta. Cũ esset desponsata mater iesu maria ioseph. inuenta est in vtero habẽs de spũsctõ. In quib⁹ tria de virgine notãtur. Coniugij eius descriptio. ibi. Cum esset despon. mater iesu. viri ei⁹ nomen. Filij eius supnaturalis cõceptõ. quia inuẽta est habẽs in vtero de spũsancto.

Quantũ ad primum .§. I.

vt dicit bea. August. ad volusianũ. Ipsa dei virg⁹ p inuiolata mẽtis virginea viscera mẽbra infantis edu xit. que p clausa ostia mẽbra iuuenis introduxit. Si ratio querit nõ erit mirabile Si exemplũ poscit non erit singulare. Et licet inqt bea. Tho. miracula que sunt ad cõfirmatõem fidei debeãt esse manifesta. voluit tamẽ dñs hoc maximũ miraculũ. s. sue cõceptõnis z natiuitatis ex virgine p desponsatõem matris obumbrare seu occultare. vt homines inde cogitare possent christũ non cõceptum a virgine. sed a ioseph cõiuge. Et hoc multiplici ratiõe. quas rões assignat beatus Thomas. in. iij. pte. q. xxix. arti. i. quare voluit matrẽ suam desponsari. z non copulari.

Quedã sumũtur ex pte christi nascentis.

Quedã ex parte matris concipientis.

Quedã ex pte vtilitatis nobis proueniẽtis.

Propter xpm quare voluit esse matrẽ ei⁹ desponsatã assignat quadruplex rõ. Pria est ne ab infidelib⁹ tanq̃ illegitime natus ab⁹ceret. Si ei mater nõ habuisset cõiugem. oĩes arbitrati essent de fornicatõe

Capitulū Septimū

xp̄m fuisse cōceptū. z sic xp̄m tanq̄ illegitimū despe-
rassent. Nā iura tales detestant z bonoribꝫ priuant.
Unde be. Ambro. sup lucā. Quid iudeis. q̄d hero-
di posset ascribi. s. malitz iniusticie. si natū viderentur
ex adulterio p̄sequi. Scōa rō vt cōsuero modo genea-
logia eius p virū describeret Unde beatus Ambro.
super lucam. Qui in seculū venit. seculi debuit more
describi. Uiri autē persona queritꝫ. que in senatu z re-
liquis curijs ciuitatū generis asserit dignitatem.

Cōsuetudo etiā nos instruit scripturarū. que semp viri
originē querit. hec ille. Quia igit̄ ꝑm legē despōsa-
ri nō poterat nisi viro q̄ eēt de tribu iudaz familia da-
uid. ex genealogia sponsi. i. ioseph dep̄hendit genea-
logia maria. z xp̄i filij eius. Ubi etiā aduertendū cō-
suetudinē in his que mala nō sunt in agendo z scri-
bendo seruandā. ¶ Tertio ad tutelā pueri nati. ne
diabolus cōtra eum vehemēti⁹ nocumenta ꝓcurasset
Sciebat enī diabolus dei filiū incarnandū ꝑ redē-
ptione humani generis. sed temp⁹ ignorabat. vñ cau
te obseruabat ad sciēdū quādo mūdū intraret. vt re-
demptiōem nostrā impediret Et iō vt b. Hiero. refert
sup matheū hanc cām assignauit Ignati⁹ martir de-
sponsatōis matris dei. vt scz partus ei⁹ diabolo cela
ret. Dū ei vidit diabolus mariā spōsum habere. pu-
tauit iesum nō de virgine sed de vxore z ioseph gene-
ratū. Et Origen. Coniugē dico vt diabolo virginita
tē eius occultē. xxvij. q. ij. inuēta. Quāuis enī diabo
lus ea q̄ corpaliter fiunt ꝑspicacitate sensus cognoscat
ꝑ signa exteriora. multa tñ vt dicit b. Aug. in. xiij. de
trini. que p̄t virtute nature sue. a virtute dīna p̄hibe
tur. Et hoc mō ꝑm b. tho. vbi supra p̄t dici. q̄z si vir-
tute sue nature cognoscere potuisset mīrem dñi fuisse
corruptā. sed virginē. prohibit⁹ tñ est a deo cognosce-
re modū partus dīni. Quāuis enī postmodū eo p̄di
cante aliq̄liter virtutē ei⁹ agnoscerēt. ꝓpē q̄ clama
bāt. q̄ tu es fili⁹ dei Luc. iiij. Nō ita incōgruū. q̄ iā
virtutē suā oñdēdi ꝛtra diabolū tps erat. Sz in in-
fantia oportebat ip̄ediri malicia diaboli. ne eū acri⁹
p̄sequeret. q̄ñ nec xp̄s pati dispōsuerat. nec dū virtu
tem suā oñdere. sz ꝑ oīa sīlem alijs infantib⁹ b. amb.
tñ dicit hoc factū. vt falleret p̄ncipū mūdi. nō solum
diabolū. sz z p̄ncipes seculi ad inuendū. s. q̄ q̄ secu
laribꝫ vanitatib⁹ occupant. scire dīna ñ p̄t. Quar-
ta rō vt a ioseph nutriret puer⁹ ip̄e. decuit eī ꝑ oīa ait
ap̄l's fribꝫ assīlari. ad Heb. Et iō sicut pueri indigēt
nutricijs. z ip̄e voluit hr̄e ioseph scm̄. vt nutriciū spō
sum mr̄is sue. Et iō p̄r xp̄i dict⁹ est. nō effectu geni-
ture. sed officior cura prouidēdi. vt dicit Gratianus
xxvij. q. ij. §. iuxta. Est p̄r hic cura. dicit grecismus.

Ex pte mr̄is assignat bea. Tho. tres rōes q̄re fuit
despōsata. vbi supra. Nam p̄ma est. q̄ reddit ꝑ hoc i-
munis a pena. ne scz lapidaret a iudeis tanq̄ adul-
tera. vt dicit b. Hiero. seu ex stupro. Si ei nō habuis
set maritū estimassent oēs ex fornicatōe cepisse. z sic
fuisset lapidata. Nā vt ōt b. Tho. iudicio adulteroꝝ
cōdēnabat. nō solū q̄ nupta erat in adulterio dep̄hē
sa. sed etiā virgo q̄ fornicata fuisz in domo p̄ris q̄ cu
stodiebat. vt virgo q̄ñq̄ nuptura. vtz Deut. xxij. vel
etiā ꝑm quosdā virgo de genere sacerdotali propē stu
prū occidebat. vt Leuit. xxi. Et btā maria aliq̄ modo
erat ex stirpe sacerdotali descendēs Pōt etiā referri di
ctū Jo. de lapidatōe ad lapidatōem infamie. Igitur
habuit spōsum b. mariā. vt saltē crederēt hoīes eā ex
spōso nō ex fornicatōe cepisse. vndez a pena z infa-
mia liberet. Scōa rō est vt ab infamia liberaret. hāc
rōem assignat b. Amb. sup lucā dicēs. Jō despōsata
est. ne temerate virgīitatis adureret infamia. cui gra-
uis aluus corrupte videret insigne p̄ferre Maluit
autē dñs de ortu suo. i. q̄ non eēt natus ex virgine. q̄z
de matris pudore dubitari. i. castitate. si nō habuis-
set spōsum z grauida appareret. Sciebat enī teneraz
esse virginis verecundiā. z lubricā famam pudoris.
Nec putauit ortus sui fidē matris iniurijs asscribē-
dam. hec b. Amb. Tertia rō vt ei a ioseph ministeri
um exhiberet in occurrētibꝫ q̄ expediēbāt. vt eā asso
ciando cū accessit in bethleē vbi pepit. z cū ea ad tem
plū in purificatōe p̄ficisceret. In egiptū ꝓgens z inde
rediēs in nazareth. In his enī q̄ necessaria erant ad
sustentatōem eoꝝz puuli ip̄e ꝓcurabat de labore ma
nuū suaz. Nā ꝑm Crīs. carpētarius erat in hoc oēs
labores docēs ꝓ sustētatione suiz suoz. Addak et
quarta que est Alb. vbi supra scz vt dignitas matrī
humilitati socie. vt sit filīs mater dei z vxor fabri. i.
ioseph. vnde in vilipensionē xp̄i dicēbāt pharisei Nō
ne hic fabri filius est. id est ioseph. Nonne sorores e⁹
sunt apū nos. que erāt paupcule. Et si hoc exemplo
obseruet nobis illō Eccli. Quanto maior es. tāto ma
gis humilia te in oībus. z inuenies grām. Quanto
ei quis maior est. tanto magis hūiliras laudat in eo.

Ex pte nostre vtilitatis q̄druplex etiā rō assignat
ꝑm b. Tho. vbi supra. Prīa q̄ testimonio ioseph spon
si cōprobatū est xp̄m ex virgine natū. vñ b. Amb. su-
p Lucā. Locupletior testis pudoris. i. castitatis ma
ritus adhibet. q̄ posset z delere iniuriā. z vindicare op
probriū si nō agnosceret sacrm. Et b. Greg. i Omel.
Sicut discipulus dubitās z palpās. s. thomas apo
stolus. fact⁹ est testis vere resurrectōis. sic spōsus. scz
ioseph fuerat custos integerrime virginitatis. xxij. q.
ij. Sic q̄ppe. Ex quo magis cōfirmamur in fide b⁹
misterij. s. q̄ ceptus ex virgine tanto testimonio. Ipsa
etiā ꝑba virgis magis credibilia reddit suā virgīta
tem asserētis. Un b. Amb. Fides marie verb assensit
magis. z mēdacij cā remouet. Cām ei mētiendi de-
spōsata nō habuit. cū ceiugij pmiū z gratia nuptiarū
sit partus femiaz. Scōa rō est. vt tolleret excusatio
virginib⁹. q̄ propē incautelā suā nō vitant infamiam
vñ b. Amb. nō decuit virgīb⁹ sinistra opinione viuē
tib⁹ velamē excusatōis relinq̄. q̄ infamia mr̄ dñi no-
caret. O q̄z pulcra est casta generatio. ait sapiēs cum
claritate. Sap. iiij. id est cū clara fama. Nā vt ait b.
Aug. due res sunt ceteris fama. Cōscientia necessa-
ria est tibi. sed bona fama ꝓximo tuo. Quisqs ceteris
sciētie sue negligit famā suā. nimis crudel' ē. xxj. q. i.
nolo. Tertia rō est. q̄z ꝑ hoc designat vniuersa eccl'ia
que cū virgo sit. s. integritate fidei z gr̄e. despōsata tñ
est vni viro xp̄o ex quib⁹ generant filij spūales. s. fide-
les frēs iesu xp̄i iuxta illud p̄s. xxi. Narrabo fratrib⁹
meis nomen tē. Quarta ratio est. quia quod mr̄ do-
mini fuit desponsata. z virgo in ꝑsona eius honorat
virginitas simul z matrimoniū. z sic reꝓbat error

eoꝝ qui alteri boꝝ detraxerũt. ſ. mr̃imonio dicẽtes ñ posse tales saluari. Alij dixerũt virgines nõ esse maioris meriti cũ ꝓiugati. Sz falsum est, vnõ, z mr̃ fuit cõiugata z ego. ¶ In qua autẽ etate beata maria desponsata fuerit ex euangelio haberi nõ potest. Sz epiphani⁹ dicit q in .xiij. anno. z in .xv. pepit xp̃m. Alij autẽ vbi supra videt dicere q in maiori etate licz nõ exprimat quoto anno. Dicit ei q cũ supponat q in beatissima virgine fuerit ois cõgruentia tam ex pte nature cũ ex pte grẽ ad hoc vt esset mr̃ dñi. credim⁹ q deũ cõcepit tali etate qua pfecta fuit statu corpis z quãtitate. Et q cũ eadẽ etate desponsata fuit z tantuz añ, q̃ntũ matrimonia solẽt pcedere sponsalia. ſ. circa duos mẽses. Cũ enĩ nihil sit laudabile, nisi aliq̃ modo depẽdeat a liberi arbitrij volũtate nõ statĩ illõ fieri debuit cũ beata maria libero arbitrio vti potuit. ſ. anno .xi. vel .xij. sed interuenire debuit temꝑis ptractio, in quo fieret z meritoꝝ accumulatior purificatõnis sue facte in vtero maior succederet depuratõr virtutũ exercitatio vt oĩm virtutũ apice sublimata suo singulari merito mũdo succurreret pdito. xp̃m gignẽdo. Jtẽ cõtra grauitatẽr z honestatẽ tuoꝝ est nimia ac celeratio matrimonij. vñ z in adolescẽtia fuit. Ad qõ facit q aut Salomõ ꝓuõ. penul. Tria sunt mihi difficilia ad cognoscẽdũ ꝛc. Quartũ penitus ignoro scz viã viri in adolescẽtia sua ꝑm aliã trãslatiõem. qõ exponit Nico. de lira. id est xp̃i in virginis vtero in sua incarnatõe. Nec attendit beata maria q spõsus esset senex. sed ad voluntatẽ dei sibi reuelatã. z dei legẽ disponentẽ hoc cõsensit. Nunq̃ enĩ debet puelle dari sponsus inuite. alias mala sequũtur plura.

Secundo nomen viri .§.ii.

eius exprimit dñi ꝺr ioseph. Sic enĩ vocabat. Quaz desponsatiõem nõ est secuta illo tpe copula carnalis. vnde qõ ꝺr priusq̃ cõuenirent. ly priusꝫ nõ notat ordinẽ rei. ſ. postea. id est q nondũ cõuenerint carnaliter cõmiscendo sed postea. Sed simplr negat factũ. q ñ fuerit scz cognita carnaliter Unde dicit Crisost. Non dixit priusq̃ in sponsi inducerek donũ. Huc ei morẽ seruabat antiquitas. vt spõse in sponsoꝝ domibꝫ haberẽt. vt generi loth apud socer legunt habitare cũ sponsis. nondũ sibi copulatis lege cõiugij. Sic maria habitabat cũ sponso scz ioseph. xxvij. q. ij. priusq̃ Et quo clare patet quantũ excreuerit malicia z cõcupiscẽtia hoĩm. qz cũ tunc manerẽt spõse in domo spõsoꝝ. nulla cõmixtõ. nulla ꝑpudicicia erat inter eos añ tps nuptiaꝝ. sed vt frat z sorores in oi castitate simul cõuersabant. Hũc spõsevit in domo parentũ suoꝝ possunt tute custodiri. quin spõsi eaꝝ cũ visitant faciant mlitas turpitudines. Et iõ matres dñt hmõi obuiare. Sed ne dũ sponse sunt tute a spõsis z maritis earũ in domibꝫ parentũ nisi in magna custodia teneãt imo germane quoad frẽs suos. vel germani. Nec filiam parẽte nec mulieres a cognatis. nec nouercea ꝑ uignis seu filiastris. nec seruea dñus Et ideo vt dicit hieremias vnusq̃sq̃ a proxio suo caueat. z in oi fratre suo nõ habeat fiduciã. sed oẽz diligẽtiã habeat in custodiẽdo. Sz ex quo spõsus ioseph nunq̃ carnaliter cognouit spõsam suã. Merito q̃ritur. Si fuit verus matrimoniũ inter mariã z ioseph. Ad quod respondet bea. Thomas in tertia pte. q. xxi. arti. ij. q matrimoniũ dicit esse verũ quando suã pfectiõem attingit Duplex est autẽ pfectio rei. ¶ Prima quidẽ perfectõ in ipsa forma rei consistit a qua sortit speciẽ. ¶ Secunda pfectio consistit in operatione rei per quã res aliqualiter finẽ suũ attingit Modo ad propositũ forma matrimonij cõsistit in quadã indiuisibili cõiunctione amboꝝ. ſ. expressa ꝑ verba vl̃ signa. ꝑ quã vn⁹ coniugũ fidẽ alteri seruare tenet. Finis autẽ matrimonij est proles generãda z educanda. Ad quoꝝ ꝓmũ ꝓuenit per concubitũ cõiugalem. Ad scõm. scilz educandũ prolẽ ꝓuenit ꝑ alia opera viri z uxoris. q̃ bus sibĩ nuicẽ consequũtur ad nutriendũ prolẽ. Dicendũ igit q quãtũ ad primã perfectõem que est essentialis matrimonij. oĩno fuit vez matrimoniũ inẽ mariã matrẽ dñi z ioseph quia vterqz cõsensit in copulã coniugalẽ. non autẽ exp̃sse in copulã carnalẽ. nisi sub conditõe si deo placeret. vnde ang⁹ ad ioseph vocat mariã cõiugem suam dicẽs. Noli timere accipe mariã coniugẽ tuam. vbi btus Augustin. Cõiunxvocat ex prima desponsatiõis fide. quã concubitu nec cognouerat. nec cognitur⁹ erat. Quantũ vero ad secũdam ꝑfectiõem que est ꝑ actũ matrimonij. quantũ ad carnalẽ concubitũ nõ fuit illud matrimoniũ consummatũ scilz per quẽ ꝓles generat. Fuit tamẽ quãtum ad ꝓlis educatiõem. Et vt dicit bea. Augustin. hoc exẽplo manifeste insinuat fidelibꝫ cõiugatis. etiã seruata pari cõsensu cõtinentiã posse ꝑmanere. z vocari coniugiũ etiã nõ ꝑmixto corꝑis sexu. Potest addi z tertia perfectõ matrimonij. ſ. quantũ ad significatõnem q̃ est in matrimonio. Unde apl̃s. hoc autẽ dico magnũ in xp̃o z ecclia sacramentũ. ſ. esse matrimonium. Significat enĩ coniũctio aloꝝ cõiunctiõem xp̃i cũ ecclia seu cũ aĩa ꝑ fidẽ viuam. Sed cõiunctio corꝑoꝝ que facit matrimoniũ oĩno insolubile significat cõiunctiõem xp̃i cũ ecclesia ꝑ humanitatẽ assumptaz que nunq̃ sepata est. vl̃ separari põt. Prima igit significatio fuit in matrimonio marie z ioseph. sed nõ secũda. qz nulla ibi copula. vnde cõpleta significatio in illo matrimonio nõ fuit Sed iã videndũ est aliquid de quãtitate z magnificẽtia bui⁹ spõsi. Et primo videndũ est quare dicit desponsata viro. Ubi b. Berñ. Si nec foliũ de arboꝛe sine cã. nec passer vn⁹ sine pre celesti cadat sup terrã. multo magis nõ potest de ore euangeliste superfluũ defluere ꝑsertim in sacra historia verbũ. Plena quippe sunt oĩa supnis misteriis. ac celesti singula dulcedine redũdãtia. Si tñ diligẽtem habeãt inspectorẽ qui sciat mel de petra suggere oleũq̃ de saxo durissimo. Non ergo sine cã dictũ est viro. qõ ꝑm Alb. non dictũ est ad denotãdũ sex⁹ discretiõem. sz ad tangẽdũ spõsi beatissime virgis commendatiõem z spõse in sponso honoratiõem. Nõ ergo vir notat sexũ vl̃ etatem. sed virtutẽ. Fuit ergo ioseph vir ꝑ constantiã fidelitatis. quãtũ ad iusticiã pinet. ꝑ virtutẽ castitatis. quantũ ad tempantiã. ꝑ excellentiã discretionis. quantũ ad prudentiã. ꝑ strenuitatez operationis quantũ ad fortitudinẽ. Et sic vir hic dicitur a virtute. quia excellenter habuit virtutes cardinales. ¶ Secundo cum natura nihil frustra agat.

Capitulū Septimū

nec abūdet in supfluis. sicut nec deficit i necessarijs fm pbūm. multo magis hoc videt de grā z scriptura sacra. vtpote dictata a spūsancto. Quare ergo dr Lucas ad virginē despōsatā viro. cui nomē erat ioseph. Videt ei istud supfluū. cui nomē erat. sufficiebat ei dicere despōsatā ioseph. Ad qō Rñ. Alb. vbi supra. q nō supfluet frustra hoc exprimit. sz mgno misterio z multis de causis. videlz q erat notabile ipz nomē designare voluit tali mō. vt. i. plen⁹ z ordinabili⁹ res describat. vt probabili⁹ credat totū pelectū. mōstratur locus scz nazareth. z psona etiā nomie honoret vt ecclesia exercitet ad indaganda mysteria. vt euāgelista familiaris z fidelis cōprobet. vt humilitas spōse declaret. cū ita notatum z expsse humil spōsus describatur. vt iustus apō deū demōstret. cui⁹ nomē tāgz in libro vite scriptū. in euangelio tā signāter exprimitur Ut notus boīb intelligat. q testis virginitati be. marie adhibet. vt ī memoriā boīm digneretur q in patrē dñi assumit putatiuū. ¶ Itē cū rota sit in medio rote. i. nouū testamētū in veteri figuratū. z mlti sunt in quib figurat istud cōiugiū incarnatōis vt asuer⁹ spōsus hester. Abraā marit⁹ sare. q miraculose pepe rit ysaac xpm designātē. Isaac spōsus rebecce. Manue pat samsonis. videt q pot⁹ debuerit vocari aliq illoz noīm. vt abraā. asuerus. ysaac. z hmōi. gz boc noīe ioseph. cū hoc nomē interptet augmentū. z nul lū augmentū factū sit in isto cōiugio. z ioseph filius iacob magis figuret z aptius xpm. vt venditū a iude isz delectū. z saluatorē mūdi factū. Sed rñdet Alb q vna psona fm diuersas proprietates sui plures figurat psonas. vt abraam q in immolatōe ysaac figurat deum patrē qui proprio filio nō pepcit. In eo q egressus est de terra sua. z postea īgressus est egiptū. significat filiū qui egressus a patre venit in mūduz In eo q in ostio tabernaculi sedebat in feruore dieī. z recepit hospitio tres. z vnū adorauit. significat sctos patres expectātes intenso desiderio xpi aduētū. q est vna psona in tribo substātijs. s. deitate. aīa. z carne. Sicz ioseph patriarcha in sui venditōe. incarceratōe liberatōez saluatōe egipti xpm figurauit. Sz in fidelitate. in castitate. in misterioz reuelatōe. in procurationis cōmissione. in cibi cōuersatione. hmōi ioseph sponsi marie figura fuit. Non aūt decuit eū pfigurari q aliquē antiquoz. q maritus p carnalē copulā exciterit. cū ipse ioseph sine carnali copula sanct⁹ coniugiū p actōem cōiugalē cōtraxerit. z cōiunx virgo virginē custodiuit. z matri z filio pat̄no affectu cōtūct⁹ fuerit. Proprietas etiā nois ex iuterptatōe ei cōgruit optime q in ipsa despōsatōe q̄ntū ad deū. quātū ad proximū. quantū ad seipm sublimat⁹ est virtutū augmentatōe. fame celebritate. boīm reuerētia z dilectōne. matris dei familiaritatez diuina vt putabat pat̄nitate. Vñ b. Bern. Ad tps ioseph appellat⁹ ē. z putatus pater xpi. ¶ Vnde. ex hac appellatōez qualibet dispensatōe meruit honorari a deo. vt pat̄ dei. et dictus z creditus est. Vnde. ex proprio vocabło qō augmentū nō dubites interptari. qs z quantus fuerit iste ioseph. Memēto simulq magni illi⁹ patriarche vendīti in egipto. z scito ipius nō solū vocabuluz fuisse sortitū. sed z castimoniā adeptū innocentiā secutū z grāz. Siquidē ille ioseph fraterna ex inuidia venditus z duct⁹ in egiptū xpi venditōem pfigurauit Iste herodianā inuidiā fugiēs xpm in egiptū portauit. Ille dño suo fidē seruans. dñe sue noluit cōmisceri. Iste dominā suaz dñi sui matrē virginē agnoscēs z ipse cōtinens fidelit custodiuit. Illi data est intelligentia misterioz somnioz. isti datū est cōscium fieri z ptticipem celestiū sacramētoz. Iste frumenta seruauit nō sibi. sed oīi populo. Iste panem vjuū de celo seruandū accepit. nō sibi sed toti mūdo. Nō est dubium q̄n fidelis z bon⁹ hic fuerit iste ioseph. cui mater despōsata est saluatoris. fidelis seru⁹ z prudens quez cōstituit domin⁹ sue matris solatiū. sue carnis nutriciū solū deniq in terris magni cōsiliū adiutorem sibi fidelissimū. hec ille. Dicit autē ioseph de domo dō. Luce. i. desponsatā ioseph de domo dauid. nō tātuz propter successionē in genere. sed principal⁹ propter virtutū imitatōem. Et tales proprie dicuntur esse de vna domo. iuxta illō ps. Qui habitare facit vnā⁹ moris in domo fm Albert. vñ be. Bern. vere de domo dauid. vere de stirpe regia descendit. Vir iste ioseph genere nobilis. mente nobilior. plane fili⁹ dauid non tm carne. sed sanctitatez deuotōe. quē tanq alteruz dauid dñs inuenit fm coz suū. cui cito cōmitteret secretissimū atq sacratissimū sui coīdis archanū Cui tanq alteri dauid incerta z occulta sapie sue manifestauit. z dedit illi nō esse ignarū misteriū. qō nemo principū hui⁹ seculi cognouit. Cui datū est q mlti reges z prophete voluerūt videre. z nō viderūt Nec solum videre audire. sed etiā portare. deducere. amplecti. deosculari. nutrire. z custodire. Et iō ñ tm ioseph sed z mariā de domo dauid credēdū ascēdisse. alioqn nō fuisset desponsata viro de domo dauid. hec btūs Bern. Recte g̃ ait Alb. sponsus virgis de domo dauid ōr. vt scādalū euitet. vt eadē tribo esse. pbetur. vt amor legis in vtroq ostendat. vt humilitas nobilitate regia exaltet. vt pauptas nobilitati nō repugnare doceat. vt dauid humilitas euangelizet. vt imitatio vtilitatis in ioseph insinuet vt veritatis. pmissio adimpleat. vt genealogia dñi describat. vt pauptas mirabilior demonstret vt nobili⁹ exemplū paupertatis z humilitatis det. Nec propē peccati maculā quā penitētia deleuit. min⁹ in genealogia dñi debuit noiari sz audacter p̄dicari. cū hoc pcōrib⁹ ꝫ fidētiā generet z miam augmētet dicēte dño in q̄cūq hora pcōr ꝫuersus fuerit. oīm iniq̄tatū ei⁹ nō recordabor.

Quantū ad tertium .§.III.

scz supnaturalī ꝫceptō b. marie notat cū ōr. Inuēta ē in vtero hīs de spūsco. i. grauida. vbi Origen. ait Inuēta ē a btō ioseph hīs ī vtero. i. pregnās. q sz eā nō ꝫtingeret future tū vt putabat vxor ois nouerat. Et ī fra. Si tibi vxor noīat. Si tibi ī despōsatōe eē ōr. ñ tibi tū vxor ē sz ōvnigēiti mr est ekī. In seq̄ntib⁹ demōstrabo. q nec ista tua ꝫiūx fm ꝫsuetudinē ꝫiugij beat. nec iste q̄ generat tu⁹ fili⁹ eē credat. ꝫxvij. q. ij Inuēta. Fuit g̃ ꝫcept⁹ virgis nō a ioseph. sz supnaturalī qz de spūsctō. i. ope spūsctī. cui attribuit opatio miraculoz q̄z oīz istō fuit maxīm Et ex hoc ait b. aug. in li. de bono ꝫiugali Oēs nuptiaz bonū ipletū ē i illī

parentibꝫ xpi. fides. s. ples ꝛ sacramētū. Prolē ꝺgno scim⁹ ipm dnm ihesum. Fidē q̄ nullū adulteriū. Sacramentū, q̄ nullū diuortiū. Sol⁹ ibi nuptiar cōcubitus nō fuit q̄ in carne pcti fieri nō poterat, sine pdēda ꝺcupiscētie carnis q̄ accidit ex pcto. sine q̄ ꝺcipi voluit, q̄ futur⁹ erat sine pcto. xxvij. q. ij. Oē. Prolis tñ illi⁹, s. xpi mr ver ꝛ naturar fuit bea. maria. Joseph aut nō naturar pater. sz putatiu⁹. ¶ Quod āt dicit in euāgelio. Joseph cū eēt iust⁹, ꝛ nollet eā traducere, voluit occulte dimittere eā. Exponit triplicit. Uno mō traducere. i. ī domū suā ducere. Nā ꝑm alias nō duxerat in domū suā, sed in domo erat parentū. Alio mō ꝺr traducere. i. nuptias solēniter celebrare. Nā iā ioseph induxerat virginē mariā in domum suā, vt erat moris tūc tpis de spōsis erga spōsas. Et hec melior expositio ꝑm. be. Tho. Nā min⁹ suspecta haberi poterat de adulterio, q̄ ī domo ioseph ꝺcepisset, vt pote magis zelātis p honestate spōse q̄ in domo parentū. ꝛ melior testis castitatis sue. Certō mō exponit traducere id est publice accusare in iudicio seu denūciare. Unꝺ b. Aug. in li. seu. Omel. de pnia ait. Attēde quēadmodū iustus ioseph tanto flagitiō q̄ō de vxore fuerat suspicat⁹. tanta benignitate pepercit anteq̄ sciret vñ illa cōceperat. quā grauidā senserat ꝛ se ad illā accessisse nō nouerat. Restabat ergo ei certa adulteriū suspitio. ꝛ tñ q̄ ipse nō nouerat. q̄d dicit euangeliū. Joseph cū eēt iust⁹ ꝛ nollet eā diuulgare. voluit occulte dimittere eā diuulgare, i. in iudicō denūciare. Ergo q̄ peccant cora hoib⁹, corripieda sunt cora hoib⁹. i. publice. Et q̄ peccāt secreti⁹, corripieda sunt secreti⁹. Distingue tpa ꝛ cōcordabis scripturas. hec b. Aug. ij. q. i. Si peccauerit. Ex q̄bꝫ videt ꝑm Aug. q̄ habuit suspitōem de adulterio forte leuem. Et iō cogitabat dimittere. nō aut denūciare ex q̄ certus nō erat. ꝓcipue attendēdo sctām ꝺuersatōz. Nec etiā retinere nevidereť pticeps seu assentiēs adulterio. Sz angel⁹ eū in somnijs illūminauit ꝛ declarauit ꝺitatē ꝺceptōis. q̄ nō de hoīe, sz q̄ō in ea natū est, i. ꝺceptū de spūsctō est. q̄ cōceptus saluaret pp̄lm suū a pctis Et q̄ō dixit. Noli timere accipe mariā coniugē tuaz exponit. i. acceptā iā in domū retinere. Sz b. Bern. aliter sentit de ista causa diuisionis. Dicit enī. Si q̄ritur q̄re Joseph voluit dimittere mariā. Respon. q̄ iste ioseph considerās sanctitatē sponse sue. modestiam ꝛ pudicitiā. dicebat intra se. Comessatrix nūq̄ fuit, nec vinolenta. nō saltatrix. nunq̄ oculū sup̄ virum erexit. nō discurrēs. nō leuis in risu. vel verbo scurrl. Unꝺ ergo ista pregnatio. Nō a me. q̄ ad eā nō accessi nō ab alio. q̄ nunq̄ mādatum dei pteriisset. Ergo a deo est ista opatio. O inestimabilis laus marie. Potius estimabat virginē posse concipe. q̄ mariā peccare. Stupens ergo de tanta sanctitate q̄ mater dei eēt voluit occulte dimittere eā. reputans se indignū cuz tanta manere scitate. Ea rōe voluit dimittere eā. q̄ et petr⁹ xpz viso miracło de captura piscū plūma dicēs. Exi a me dñe. q̄ peccator hō ego sum. Luce. v.

De Annūciatōe dnica. Cap. viij.

Missus est ad mariam. Luce. i. q̄ in misterio incarnatōis q̄ōdaz matrimoniū spūale, fiebat inter deū ꝛ humanā naturam. q̄ assumēdo erat ex virgie, iō debuit in isto summo matrimonio ꝺsensus virginis requiri tanq̄ sponse fiende. Nec enī est laudabile opus nisi cōstitutum aliq̄ mō libero arbitrio. Nā ꝛ si ꝓphetia predestinatōnis vt erat ꝓphetia incarnatōis a multis p̄nūciata impleať sine nostro arbitrio. vt dicit glo. sup̄ Matth. hoc intelligēdū est ꝑm Alber. sine nostro arbitrio operante, sed nō sine nostro arbitrio cōsentiente. Et iō ꝺcuit mitti qui hoc annūciaret, ꝛ requireret ꝺsensum virgis Unꝺ in figurā hui⁹ ꝓcuratoris abrae eliazar missus ab abrāā. qui interpr̄at pater multaz gentū de terra promissiōis ad procurādā vxorē seu desponsandā filio suo ysaac in arā rebeccā pulcerrimā virginē ꝛ incognitā viro ad aquaz fontē repertā subito eaz in spōsam ysaac disposuit assumere, prius tñ q̄ hoc faceret quesitus est assensus eius. quē exprimēs clare facta est spōsa. Gen. xxiij. Iste procurator fuit archāgelus gabriel missus a deo p̄re de terra promissiōis. scz supne qui in mūdū veniēs inuenit p̄ ceteris virginē pulcerrimā mentez corpe. ad fontē aquaz viuentium gratiaz ꝛ ꝺinoz eloquioz. que etiā sua liberalitate ipsi angelo nūcio desponsatōis sitienti salutē humanā. ꝛ camelis ei⁹. i. boibus q̄ ab eo dirigebanť ꝛ gubernabanť. potū dedit satisfactiōis desiderio suo cū nunciasset aduētus sui cām ꝛ missionis. vt. s. eā desponsaret filio dei cū ꝺsensit dicēs. Ecce ancilla dñi. fiat mihi. ꝺtractū est matrimoniū. ꝛ verbū caro factū est. Multi sancti hoīes in veteri ꝛ nouo testamēto ante ꝺceptū fuerūt nūciati, ꝛ missi angeli. vel sancti hoīes ad hoc nūciandū, vt ysaac. samson. ioannes. remigius. thomas. vñ multomagis sctūs sctōz debuit nūciari p aliquē missum. Et iō missus ē. Nō obstat si dicať inter ea. in q̄bꝫ nulla est distātia. nulla ē necessaria missio. sed inter deū ꝛ btām mariā nulla erat distātia. q̄ in illa erat nō solū p ēntiā. pñtiam ꝛ potentiā vt ī cūctis est. sed etiā p grām prout est in electis. ꝛ pfecto⁹ q̄ in cunctis puris creaturis. Ergo non oportuit vel potuit mitti. Sz rñt Alb. q̄ q̄uis missio sit ine distātia. tñ q̄ gra bz pfectos grad⁹. iō ꝺtingere pt deū hitare in aliq̄ p grām aliquā a q̄ distat respectu aliarū graz. q̄z est capax. ꝛ nōdū hz. Licet g̃ de⁹ inhitaret virginē p grām. distabat tñ ab ea q̄ ad maiorē etiam grām quā in ꝺcipiēdo pcepit. ꝛ p corpale pñtiā quā pius in ea ñ habuit. Missus ē g̃ ad mariā angel⁹. vi delz nūciās ei ꝙbū bonū. Que nūciato ex missiōe ista fuit necessaria ꝛ ꝺgrua ppe tria. Propē ꝺi veneratōz Propē ꝙgis ꝺmēdatōz Propē nre vtilitatis ꝺsecutōz.

Quantum ad primum .§. I

ꝑm Alber. honorabat deus in ista annūciatōe tripliciter. Primo quantū ad ei⁹ potentiā in eo q̄ angelos suos ministros habuit. q̄ sunt valde potentes. Psal. Oēs angeli ei⁹ potētes virtute facientes verbū illi⁹ ad audiendā vocē sermonū ei⁹. Et q̄uis solēnior videtur nūciatio. tāto magis q̄ p pces ꝛ solēnes missos. hoc ēvez. nisi illō q̄ō nūciať sit archanū seu secretū. hoc ei repugnat mtitudini Nō ei ꝺr archanū q̄ō mltis est cognitū. Nec est familiariter intimatū. ꝛ amicabiliter q̄ō multis est priꝰ intimatū. Quia igitur

istō erat valde secretū. nō decuit p mīstros nūciari. sed pvnū ex angelis q̄ missus est ad mariā sciz. ¶ Scō honorat⁹ est de⁹ in ista missiōe z annūciatiōe q̄ad ei⁹ sapiam. in eo q̄ mō pditōis obuiauit directe pviā liberatiōis. q̄ sicut angel⁹ mal⁹ virginē euā decepit p malā nūciatōz. sic p angelū bonū de⁹ virginē mariaz docuit. nūciās ei verbū bonū. summā brītudinē indoīb⁹ ꝟsequndā. Et satis sic credi pt. q̄ mal⁹ angelus q̄ nūciauit eue verbū falsum. fuit vn⁹ ex maioribus demonijs. ita z nūciās verbū optimū marie. ñ fuit ex ordine inferiori. sz de ordie archangelorz. z forte p̄m⁹ illorz q̄ ōr princeps archāgelorz. ¶ Tertio honorat⁹ ē de⁹ q̄ntū ad bonitatē in ista nūciatōe. vnde Damas. Magnū circa amorē hoīm clemēte dei demōstrat pelag⁹. Jpe ei ꝟditorz dñs eā quā pprio plasmate fecit. reiteratōez ope magister fuit Et q̄ bonitatz spē decepit hoīem. carnis pbleumate decipet. Et mōstrat bonitas z iusticia dei. Nā bonitas q̄dē. q̄ nō despexit pprij plasmatis infirmitatē. sed viscera ei⁹ cōmota sunt i ipō cadēte manū porrexit. Justicia etiā oīsa q̄ nia boe victo nō aliū vincere fecit natura Neqz vi eripuit hoīem ex morte. sed quē quondā p petrā in futurē redegit mors hūc bon⁹ z iust⁹ victorē fecit. z silez silī resaluauit. hec Jo. Damas. Et ideo missus est gabriel ad mariā. q̄ interptat fortitudo ōi. q̄ annūciādū vēiebat eū q̄ ē fortz z potēs i plio ad diabolū vicēdū.

Secūdo fuit necessaria §. II

z ꝟgrua ista annūciatio facta b. marie a missō ad eā p pter ei⁹ ꝟmēdatōz. Et hoc in tribꝰ oñdit. Prīo q̄ virtus virgis mānifestat. Scō q̄ meritū virgis augmētat. Tertio q̄ intz extra illuiat. ¶ Quātū ad pmuz manifestat in ista annūciatōe virgis. Et prīo virtus hūiliatis in turbādo ser timēdo. nō q̄dē p irā vel delectōez pusillanimitatz. sz p admiratōz ex tāta laudatōe. Sicut ei supbor proprīū est ex laudibꝰ aliorz se extollere. ita eī humiliū est laudes horrere. z minora de se sentire. Et sic i eis virt⁹ laudata crescit. vt ōt Seneca. Scō virt⁹ prudēter discretōis manifestat ex eo q̄ de nūciatis sibi q̄rit nō dubitās. sz modū pie q̄rens inq̄t Jo. in canoñ. Nolite oi spūi credere. s. loq̄nti it⁹ vl extra. sz pbate. i. examiate spūs vtz ex deo sint Nā ipe sathanas ait apl's trāsfigurat se in angelū lucis. Tertō manifestat virt⁹ fidei in ꝟsentiēdo Bta ait elizabeth q̄ credidisti. q̄m pficient i te q̄ dicta sunt tibi a dño. Et be. tho. in. ij. pte. q. ij. q̄ ōt cōgruū fuit btē virgi nūciari q̄ eēt xp̄m ꝟceptura. vt ꝟfuaret congru⁹ ordo ꝟiūctōis filij dei ad virginē. vt. s. pus mēs ei⁹ de ipō instrueret. q̄z carne eū ꝟciperet. vñ b. aug. ōt q̄ beatior fuit maria in ꝟcipiēdo fidē xp̄i q̄z ꝟcipiēdo carnē xp̄i. Tū etiā vt volūtaria sui obsequi mūera offerret ad q̄ promptā se reddidit Tū vt tactū est supra cū ꝟberet q̄dā matrimoniū spūale inē dei filiū. et humanā naturā. p annūciatōez expectabat ꝟsensus virgis loco tot⁹ būane nature. ¶ Scōm meritū virginis in hac nūciatōe augmētat. z hoc in credendo nūcio. cū ei aliq̄d nūciat credēdū. q̄nto illō est magis arduū z lōge ab būana operatōe. vel ab vsu nature. tāto magis q̄s meret assentiēdo ad credēdū. Et q̄ maxime arduū z iusitatū erat virginē ꝟcipe. z deū hoīez fieri. iō assentiēs huic rei sibi nūciate. augebat z meritū. Scōo augmentatū est meritū in assentiēdo nūciato. Tū ait. Fiat mihi ꝑm verbū tuū. Scabat tota celestis curia expectās rñsum suū. auidissime cupiebat assensum suū. angel⁹ gabriel orator p cūctis btis spiritibꝰ sinebat amoris ardore ad vltimū ꝟbū suū. Ela mabāt pres oēs i limbo illō Esa. Aperiat terra z germinet saluatorē. aperiat terra virginal' in ore suo p ꝟsensuz cordis. corpis. p vocalē verbū dicēs. Fiat mihi ꝑm ꝟbū tuū. z imediate germinabit saluatorē xp̄z. Quo verbo plato reūsus ē angel⁹ missus ad dñz suū rotā ciuitatē letificās nūcio suo. Tertio augmentatū est meritū in se deo totaliter hūiliando dicēs. Ecce ācilla dñi. ñ ait mr̄ vel filia. vel spōsa dei. sz ancilla Ancilla totū vt lucrat dño vt suū tribuit. Si bona ē seruit in cūctis ac reuerēt dñm suū. sic. b. maria ¶ Quātū ad ētiū. s. q̄ intz z extra illūiat in ista nūciatōe. Fuit ei illuiata in potētijs sensitiuis p allocutōz z visionē angeli. Si ei angel⁹ apparēs pastoribꝰ. cū magna claritate se illi' oñt ad nūciandū xp̄m natū. m'to magis credēdū est apparuisse cū magno splēdore virgi. q̄ ꝟceptura erat nō luce q̄ oculos offenderet. vt offendit aspiciens insperā sol. sz luce reficiēte visum z oēs sensus. Jlluiata est in potētijs medijs. s. imagiatiuis z cogitatiuis circa q̄s multū opat misterū angelorz in purgādo fantasmata. z suggerēdo bonas imagiatōes Quas ātcogitatōes scissimas q̄z altissimas q̄z feruidas erga diuina bret. ipa sola nouit. nob ātincognita sē. Quantū autē ad vltimas potētias. s. intellectū z volūtatē. p inspiratōz de⁹ opabat. q̄ sol⁹ inuolūtate opat. z aie illabit. vñ ōt Alb. De⁹ ē in hac missiōe negocij inuentor. p seipm salutatōis dictator. intelligētie inspirator z mētis ad ꝟsensum ꝑuocator. modi executōis expositor. Ūñ angel⁹ req̄sit⁹ ō mō. trāsmisit eā ad spūsanctū dicēs. Spūsc̄us supuēiet i te. q̄. s. modū docebit z seruabit. vnde nihil in hoc ab angelo illuiatiōis accepit. sed a deo.

Tertio fuit necessaria §. III.

ista missiorz nūciatō sic facta ad nr̄e vtilitatz ꝟsecurōz Et b̄ triplr. Prīo ad fidē ꝟfirmatōz. Scō ad deuotōis accēsiōz. Tertō ad actuū iformatōz ¶ Quātum ad pmū fides ꝟfirmat i nob ex hoc q̄ origo exordiū z pcessus nr̄e redēptōis. seriatī z ordiate describit. z sacri euāge. testimonio ꝟprobat. Fides enī ex auditu ait apl's ad Ro. x. Audit⁹ ātp̄ ꝟbū xp̄i pdicatū. z̄ scptis euāgeliorz redactū. z p miracla mīta approbatū Cū aliqs audit ordiate aliquā historiā enarrari z ꝟscribi puīciā z citatē vbi res gesta est. z q̄ tpe. z q̄bꝰ psonis. z q̄bꝰ locutōibꝰ z rñsiōibꝰ z exēplis notz. ñ solū cōfirmat ad credēdū illa. sz q̄si cogit. pbabilr q̄ mōstrari aliter ñ pōt. z cū referūt a psonis grauibꝰ iustz. Cū ista narrata sint ab euāgelistis. discussa z approbata p apl's scōs oparorez p dignorz ꝟfirmat ex his fides magis ac magz in nob. q̄z si solū audirem⁹ icarnatōz sz non ordinē ei⁹. ¶ Quantū ad scōm deuotio accendit. cū toti būano generi mediāte btissima virgie maria pfecta pax z reconciliatio nūciat. Et būana natura deorz angel' inimica abiecta a deo. prior ēt p angelum salutatur Certe si quis dominus recepisset magnas

iniurias a seruis suis rebellãtibꝫ se ab eo. ⁊ inimico eius adherentibꝫ. q̃ serui in nullo pñt ei dño nocere. nec eget eis. sz ipsi sine eo viuere nõ possunt. Si talis dñs mitteret ad suos illos vnũ ex principibꝫ suis ad salutandũ eos oñdens se velle eos recõciliari sibi. et facere eos familiares. ⁊ regni sui cõsortes. nonne sine dubio accẽderent ad deuotõem ⁊ affectõem ei⁹ sic ait apl's. Cõmendat de⁹. i. cõmẽdabilẽ oñt charitatẽ suam in nobis. q̃ cũ inimici essem⁹ recõciliati sumus. Et ideo misit vnũ de principibꝫ. s. gabrielẽ ad salutãdum virginẽ. vt in ea ꝑ eam fieret recõciliatõ nra ꝑ incarnatõem. ¶ Quantũ ad tertiũ. Actus nostri instantiõe informant. Nã p illõ q̃ beatissima ẋgo gessit q̃n ad ipam angelus venit. ⁊ ꝓpter q̃ angl'o dixit. ⁊ p illõ quod post receptõem plenitudis fecit instruimur q̃les debem⁹ ad grãm habendã prepari. videlz pñ vt simus separati a turbis clausi in interiori domo cõscie. clausi a sensibꝫ ⁊ sensibilibꝫ. ⁊ clauso ostio scz sensuũ ora patrẽ tuũ. ait ẋps Matth. vi. Et cũ timore audire diuinas inspiratões q̃ fiunt p angelũ vt loquentẽ. Audiã (inqt psalmista) quid loquat in me dñs deus. qm̃ loquet pacẽ. Ad hoc instigat vt recõciliet homo cũ deo suo. Sic maria nõ in turba l'platea inuẽta est ab angelo sed in domo. nõ ad fenestraz vel ostiũ. sed in cubiculo. orantẽ vel legentẽ ad verba angeli timens. Scdo instruimur qualr grãm receptam augmentare debeam⁹. videlz interrogãdo de vtilibus. humiliando se in oñibus. ⁊ obediẽdo diuinis iussionibꝫ inspiratoribꝫ. Sic eĩ maria post salutatõem interrogauit angelũ de modo ꝯceptionis. Ancillã se noiauit diuine volũtati obediuit dicens. Fiat mihi ꝟm verbũ tuum. Tertio instruimur quomodo auctã grãm cõseruemus. videlicz semp ascendẽdo de bono in melius. Nam ꝟm b. Bern̄. In via dei nõ ꝓficere est deficere. saltim dispositiue. Et crisostomus. Nemo repẽte fit summ⁹. sed a minimis ꝺs̄ cꝫ inchoat vt ad maiora ꝓueniat. de pe. di. ij. Sic b. maria post cõceptũ filij ascendit in mõtana. s. virtutũ proficiẽdo. ⁊ ad elizabeth seruiendũ ꝓficiscendo. ¶ Querit in quo actu fuerit beata maria q̃n saluta ta fuit ab angelo vtr in actu cõtemplatõis vel actiõnis. Et videt q̃ in actu contẽplatõis. Nã ad contemplatõem ꝑtinet quod dicit in Treñ. Sedebit solitarius ⁊ tacebit ⁊ leuabit se sup se. Dicit enim phũs q̃ anima sedẽdo vr quiescẽdo fit prudens. i. sapiẽs Sed beatissima virgo in cõcipiendo debebat fieri virgo prudentissima ⁊ mater sapiẽ. Ergo cõgruebat ei sedere mẽte ⁊ quiescere. q̃ fit p cõtemplatiõem. Cũ etiam dñs appropinq̃ret in illo misterio brũssime virgini ꝺ scẽdẽdo ⁊ ipsa debuit obuiare ei ãscendẽdo. s. eleuando se sup se cõtemplatõem. ꝟm illud Amos. iiij. Preparare in occursum deo tuo. Nã nobilissima oparatio fuit cõceptio filij dei. Ideo debuit fieri in nobilissimo statu q̃ est status cõtemplatõis. Preterea dantis ⁊ recipientis debet esse adinuicẽ cõuersio. ꝟm illud Lanticoz. Dilectus me⁹ mihi. i. a me diligit. ⁊ ad me cõuersio eius vt me diligat. Ania autẽ hz duas facies ꝟm rõem. s. ꝑtem superiorẽ ꝑ parte inferiorẽ Superiorẽ. s. ꝟm quã superioribꝫ inspiciẽdis ⁊ ꝓsulendis inheret. Inferiorẽ ꝟm quã inferioribꝫ tractãdis ⁊ disponendis intendit Si. ergo dei ⁊ beatissime virgis tanꝯ dãtis ⁊ recipientis debet adinuicẽ fieri cõuersio necessariũ ẽ q̃ ꝟm illã ꝑtem cõparet ꝟm quã ad deũ aĩa conuertit. sz ꝟm partẽ superiorẽ quod ꝑtinet ad cõtemplatõem. ¶ Sed q̃ fuerit in actõe. tunc beata maria. sz descẽdendo p humiliatiõem sui. Videt ex hoc quod dicit Lanti. i. Cũ esset rex in accubitu suo. i. ḋescendo in virgine p incarnatiõem. nardus mea dedit odorẽ suum. Nardus est herba medicinal' paruaz mltũ odorifera. ⁊ significat btãm virginẽ. parua p humilitatez medicinal' p curatiõem infirmitatũ spũaliũ ⁊ corpaliũ. Odorifera p exemplo⁹ vite sue diffusam suauitatẽ. Et sic videt q̃ humilitas btẽ marie fuit preparatoria ad cõceptiõem. Unde bc. Aug. dicit q̃ humilitas genuit nobis deũ. Humilitas autẽ est in descẽdẽdo. q̃ recũbit in nouissimo loco inferiorem se aliis existimans. Sicut autẽ ascẽsus est in contẽplatiõe. q̃ eleuat se supra se. ita humilitas videt esse in actõe descẽdendo ad inferiora. q̃ humilis ꝺr quasi humi aclinatus. Itẽ Heñ. xix. dixit abraã. Loquar ad dñm meũ cũ sim pulus ⁊ cinis. Ergo puluerizatio ⁊ incineratio q̃ se homo humiliat ⁊ annihilat. est preparatio qua homo loquat cũ deo⁹ de⁹ cũ eo Sz de⁹ in hoc misterio familiarissime locut⁹ est cũ virgine in ipa salutatõne. ergo maxime debuit incinerari. ⁊ humiliari. q̃ ẽtã ꝑtz se fecisse exultimis verbis cũ ait. Ecce ancilla dñi. Non ait mr vel spõsa vel filia. sed ancilla. q̃ statu scz ancillarũ nil infimius vel vilius. hoc autẽ scz hũiliando se fit descendendo. ergo in actione erat. Exercitiũ enĩ moraliũ virtutũ cuiusmõi est humilitas. ꝑtinet ad vitã actiuã. ꝟm b. Tho. ij. ij. Si ei de⁹ humilibꝫ dat grãz suã (vt ait Petr⁹ apl's ⁊ iacob) ergo maxime humili dat maximã grãm. Sz maximã grãm dedit de⁹ beate virgi in ꝯceptõe filij ergo tũc maxime hũiliata fuit. ¶ Solutio alberti vbi supra. cui⁹ etiam sunt rões prozr cõtra. Concedim⁹ q̃ btã virgo fuit in ista annũciatõe in actu ꝯemplatõis. Sed cũ queritr ꝑ quẽ actũ ad grãm istã maxime preparet. dicim⁹ q̃ beata virgo in hac annũciatõe in summo pure creature eleuabat causaliẽ in summã ptãtẽ. in summã dignitatẽ in summã caritatẽ. In summã ptãtẽ eleuata fuit. eo q̃ sup naturã deũ genuit. Et ad hãc ptãtem eleuauit eã fides. iuxta illõ oĩa possibilia sunt credẽti. Mar. ix. vnde elyzabeth. Beata q̃ credidisti. qm̃ perficient in te q̃ dicta sunt tibi a dño Lu. i. In summã dignitatẽ eleuata est. eo q̃ tot⁹ creature ꝑ creatõnem mater effecta est Et ad hanc dignitatẽ eleuauit eã humilitas. ꝟm illõ Matth. xxiij. Qui se humiliat exaltabit. ⁊ q̃nto magis se humiliat. tãto magis exaltat. Unde q̃ filius eius iesus summe humiliauit semetipm. factus obediẽs vsq̃ ad mortẽ crucis. vt ait apl's ad Phil. ij. mortẽ ignominiosissimã. Ideo de⁹ exaltauit illũ ⁊ dedit illi nomẽ q̃ est sup oẽ nomẽ. Et q̃ post eũ mater eius maxie se humiliauit. iõ exaltata fuit ad hoc. vt sit mater tot⁹ creature. exaltata sup oẽs choros angelo⁹. In summã caritatẽ eleuata ẽ ꝑ hoc. q̃ deo in oi ꝓpinq̃tate ꝓpinq̃ssima fuit. vt pote q̃ ei⁹ filia. mater. soror. ⁊ spõsa fuit. Et ad caritatẽ eleuauit eã caritas. ꝟm illõ ꝓu. viij. Ego ait sapia diligẽtes me diligo. Et q̃ caritas est ignis diuin⁹. ꝓsumẽs ⁊ desiccãs oẽm humorẽ carnalitatis vt sibi ꝓpriũ. Jõ castitas eius eleuabat eã ad summã cuz

deo familiaritatē. ꝑm illō Sap. vi. Incorruptio facit proximū deo. Inter istas ergo virtutes ꝓpantes beatā virginē ad istam cōceptōem. Fides eleuauit potētia rationalē. hūilitas potētiā irascibilē siue ardui appetitiuā. caritas affectiuā. virgīitas ex pte corpis ꝓparabat generatiuā susceptiuā. Et sic tota eleuabat que tota replebat. et tota glificabat. Si autē querit vtrū istis modis simꝫ mouerē. Dicim⁹ q nō. Sed alie virtutes ꝓpabāt suas potētias eleuādo habitualiter. Caritas aūt tangit formā aliaꝫ vinculū pfectōnis ex pte btissime virginis. facit cōiunctōem actualē Vñ charitas fuit cōplementū vltimū ex pte suscipiētis. sicut cōplementū vltimū ex pte dantis mouentis ad mouendū. dandū. vñ Hugo de sancto victore. O charitas q̄s fortis est vinculū tuū Tu deū de celo ligatū traxisti in mundū. ¶ Ad obiecta ḡ Rñ. q q ascensioni ꝓ cōtemplatōem nō ꝓtrariat descensus ꝓ humilitatē. Sed descēdere ad opa actōis propter deū. hoc est ascendere ꝓ humilitatē ad deū. vñ Anselm. in libro de similitudō. assimilat humilitatē monti. q ꝓ eam ascendit ad deū ꝓ quosdā gradus Et hec mutuo se cōsequūtur. q quāto magis quis eleuat in cognitionē dei. q q̄nto magis videt magnitudinē dei. tantomagis respectu eius cognoscit vilitatē. et paruitatē sui. vñ ps. cxv. Ego dixi in excessu meo. scilz deū deū ꝓtēplādo. ois hō mēdax. i. q nō sit. Et Ysaias. lxiij. Oēs iusticie nostre q̄si pannꝰ menstruate. q nil eboīabilꝰ dici pt. vñ frequēt legit de ꝓphetis. vt Daniele. Ezech. q q̄ diuina cōspiciūt in terrā cadunt. Et Dionisius dicit q tenebre occultant a lumine. et magis a multo lumie. Et sic ꝑ q ꝓ humiliatōez descensus nō impedit ꝓtēplatōis ascēsum. Erat ḡ btissima virgo in ipsa annūciatiōe. et cōceptione in summo contēplationis ascensu ꝓ dilectiōez in deū trāsformata. Et notandū q Beda sup illō Lu. xi. Beati q audiūt verbū dei. tē. dicit hoc in loco btē dei genitricis excellētia cōmendat. q in tāta speculatiōis custodia dño famulabat. q ipsi⁹ humilitatis sanctitatis nullus scōz compat. sed tota sanctoz beatitudo ex gratiose virginis vtero ꝓcessit. O venerāda dña electa. pelecta. q̄ mater est. virgo eē nō desinit. O admirāda puella. q saluo virginitatis pudore suū genuit genitorē O felix ancilla q̄ creatorē. gubnatorē genuit vniuersorū. virgo ꝑmansit in eternū. O benedicta mr̄ que infernivastatorē. celi reparatorē. nostr saluatorē. mūdi redemptorē deū oīpotentē. dñm celi. terre. oīa cōtinētem suo ꝓtulit ex vtero. Angeloz leticiā hoīm vitā celoz gl'am. sctoz coronā. padisi lucernā. O btā feīa que regis vniuersoz mater esse meruit. Sedet in gremio virgis mīis q trinā rez machinā palmo ꝯcludit Gaudet itaq; mater q tm se bē filiū ꝓtēplat. O admirandū magne pietatis miraculū. hec Beda.

¶ Alius sermo de missione in genere. Ea. lxj.

MIssus est ad mariam virginē. Lu. i. Missio alicuius ad aliquem importat quendā ꝓcessum seu emanatiōem ipsi⁹ missi a mittēte. Et q pr̄ eternꝰ a nullo ꝓcedit. iō nō dr̄ mitti ad creaturā. nec vsq; legit missus Sil'r trinitas nō dicit mitti. q includit ꝑsonā patris que ñ mittit. Sed q filiꝰ dei ꝓcedit a ptē. iō mittit a pr̄e. et mitti dicit in mundū. ad Gal. iiij. Misit deꝰ filium suū. Spūs q̄s sctūs q̄ ꝓcedit a pr̄e filio. mitti dicit ad sanctificandā creaturā. Jo. xvi Mittā vobis a patre spīm veritatis. Angeli q̄z a deo sepe mittūt ad diuersa officia. Hebr. i. Oēs administratorij spūs sunt in misteriū missi eoz q̄ hereditatē capiūt salutis Qō ḡ dr̄. Missus est ad mariā virginē ꝑm Alber. pōt intelligi de angeloz de spūsancto. et de dei filio in ista ānūciatōe. sed al'r al'r. Prīo missus est dei angelꝰ ad mariā. vt reparatōem nostrā de ea inciperet. Scōo missus est dei spūs ad mariā vt ꝓpatōz ad bꝰ. adaptaret Tertio missus est altissimi filius ad mariā.

Quantū ergo ad primū .§. I

de missiōe angeli in hoc sermōe sciendū. q ista nūciatio fuit suprema. et finis ac cōplementū oīm nūciationū ꝓpheraliū de incarnatōe loquentiū. et q̄z brūtudo q̄ nunciat immediate b. marie. in ipsa et ꝓ ipam annūciat toti hūano generi. cōsequēda ꝓ incarnatiōz cum hō in hoc fuerit vt recipiēs eā. nō decuit vt hō buiꝰ esset nūcius. Noīm etiā est recipe illuiatiōes angeloz autē est nūciare Sz cū nulliꝰ hoīm fuerit superior b. maria. sed ipsa oēs excelleret. Inferioz autē est recipe illuiatiōes a superioribꝰ. apparet q nō debuit ista reuelatio vel nūciatio incarnatōis fieri ꝓ hoīem. cū q̄libz esset inferior virgine. Et si diceret q eadē rōne nō debuit fieri etiā ꝓ angelū. q̄z fuit maior angelis pfectione gratie sup eos exaltata. Rñ. be. Tho. in. iij. pte. q. xxx. q mater dei erat superior angelis q̄ntū ad dignitatē ad quā ōinitus eligebat. Sed q̄ntū ad statū vite pūtis inferior erat angelis. sicut etiā xps propter passibilitatē assumptā. ōr paulo minꝰ angel' minoratus Sz q̄z xps erat viator sil'r comprehensor. iō nō egebat quantū ad cognitiōem diuinoz ab angelis instrui. Mater autē dei in via nondū erat in statu cōprehensoz. et iō de cōceptu diuino erat ꝓ angelū instruenda

¶ Fuit ergo ad hoc missus angelꝰ gabriel. et hoc triplici rōe. ꝑm be. Tho. in. iij. pte. q. xxx. Fuit ꝯueniēs misteriū incarnatōis nūciari ꝓ angelū missuꝫ. vt dr̄ in euāgelio. Prīo vt in hoc seruaret diuina ordinatio ꝑm quā mediantibꝰ angelis diuina ad hoīes ꝓueniunt. vñ oēs reuelatōes diuinoz facte sunt ministerio angeloz. vt ꝑz in Dan. et Apoc. xij. ca. et lege diuina data ꝓ angelos ꝑm aplm. Vñ Dio. dicit in lib. celestis hierarchie. iij. c. q diuinū iesu benignitatis misteriū. ꝯgeli primū edocti sunt. postea ꝓ ipos ad nos cognitōis gra trāsiuit. Sic diuinissimꝰ gabriel ad za charīā quidē dicebat prophetā esse vētuz ex ipo. manā autē quō in ipa theorchicū ineffabil' dei formatōnis misteriū. Nec est ꝓtra qđ ait idē dion. c. vij. scz q xp̄o ascendēte angeli q̄runt de ipo. q̄s est iste q vēit de edom. Esa. lxiij. q̄si ignorātes misteriū incarnatōnis. Non ei querūt q̄si ignorātes tale misteriū. sz ꝓfectius scire cupiētes bꝰ misteriꝰ rōes. q̄ sunt incōprehensibiles intellectui creato ꝑm be. Tho. vbi supra. Vñ Maxim⁹ dicit. vtz angeli cognouerint futuraz incarnatōz ambigere ñ oportet. latuit autē eos inuestigabil' dñi cōceptio arcta mod⁹. q̄l'r totꝰ in genitore totꝰ manebat in oīmibus. necnō in virginis cellula.

Titulus .xv.

Scđa ratio est, qz cõueniens fuit repatiõem q̃ futura erat p xp̃m nũciari p angelũ, vt cõrñideret repatio lapsui vt sicut p angelũ sed malũ nunciatũ est verbũ femine, s. eue, vnde secuta est mors, sic p angelum bonũ nũciaret verbũ marie vnde repata est vita. Et hoc est qđ dicit Beda in Omel. Aptũ būane restauratõis principiũ vt angelus a deo mitteret ad mulierẽ partui cõsecrandã diuino, quia pria pditõis būane causa fuit, cũ serpens a diabolo mittebat ad mulierẽ spiritu supbie decipiendã. Potest hui cõi addi z hoc, quia cũ ex ipsa repatione humani generis per incarnatõem restaurabãtur, z ruine angelor ex hoibus assumẽdis in eor consortiũ, fuit decẽs q etiam angeli ꝯcurrerẽt in hoc misterio, videlz nũciãdo ip̃m.

Tertia rõ est, quia cõueniebat hoc virgitati matrz dei. Dẽ enĩ aĩal diligit sibi sile, z delectabil'r ꝯuersatur cũ eo, ouis cũ oue, homo cũ hoie, inimq⁹ cũ inimq̃, castus z innocẽs cũ cupido z sctõ. Hanc rõem tãgit b. Hiero, in sermone de assumptõe dicẽs, Bene ãgelus ad virginẽ mittit, qz semp angelis cognata est virginitas. Profecto in carne esse, z p̃ter carnẽ viuere, i. in virginitate, nõ terrena vita est sed celestis. hec ille. Devita enĩ celesti dicit q in futura resurrectiõe necz nubent necz nubẽtur, sed erũt sicut angeli dei. mat. xxij. Et alius dicit virginitas soror est angelor. Apte ergo missus est angelus virgo ad mariã virginem desponsatam ioseph virgini.

Sed nũc videndũ est .§. II.

circa ip̃m nũciũ de q̃ ordine missus ẽ Scđo in qua specie missus est. Tertio in q̃ tpe missus est. Quarto in quo loco missus ẽ. Quinto qua locutõe vsus ẽ.

Quantũ ad primũ cũ sint ordines noue in celesti hierarchia, de quo illor missus sit dicẽdũ. Et quidã dixerũt circa hoc fuisse hũc gabrielẽ de supmo ordine scz seraphin. Mouent ad hoc. qz be. Grego. dicit q summũ angelũ venire dignũ erat q̃ summũ oĩm nũciabat. s. dñm incarnandũ. Gabriel eĩ siue sit nomẽ proprũ alicui⁹ angeli, siue nomẽ cõe designãs officium ad qđ mittit, nõ exprimit magis vnuz ordinẽ q̃ aliũ. Si eĩ seraphin missus fuit ad Esaiã ad purgãdũ calculo ignito labia ei⁹ Esa. vi. q̃re nõ multo magis ad virginẽ significãdũ purgatõem toti⁹ mũdi. Et si dicat illũ missum ad esaiã nõ fuisse de supmo ordine. qz illi nõ mittũtur, sed sp assistũt, sed dict⁹ est seraphin ex exercitio ad qđ missus fuit, s. incendẽdũ mẽtem illi⁹ z locutõez Posset dici q hoc est de cõi lege supremos non mitti. Sec⁹ ex aliq̃ cã arduar maria, vt fuit misterũ incarnatõis. Sz cõior opinio est q fuit iste de ordine archangelor qđ z b. Bernũ. dicit. Hoc expsse notat Aug. in quodã sermone in q̃ inducit b. virginẽ sic loquentẽ. Venit ad me gabriel archãgel⁹ facie rutilãs veste coruscãs, incessu mirabil. Et assignat tres rões. vñ ecclia canit, archãgelũ gabrielem credim⁹ tibi diuinũ⁹ affatũ. Et iterꝝ in officio, gaude maria virgo q̃ gabri. archã. dictis credidisti. z ipe b. Greg. aut in Omel. q archãgeli sunt q̃ summa nũciant. Unde credibile ẽ p̃m b. tho. vbi supra q fuit iste summ⁹ in ordine archãgelor. z sic p̃t intelligi dictum b. Greg. cũ dicit q debuit venire ad annũciandum summũ angelũ. nõ respectu oĩm ordinũ. sz respectu angelorꝝ archãgelorꝝ. Gabriel ãt dr q interpt̃at fortitudo dei, qz nũciabat dñz fortissimũ in pliũ ad demones expugnãdos. Dicit autẽ Alb. vbi supra q iõ iste angelus nõ fuit de maioribꝫ, sed archãgel⁹ qđ factũ fuit in honoratõem b. marie, qz si q̃s de supioribꝫ mitteret, ab illo illũiari crederet. de iferioribꝫ ãt mittit, vt ostendat q angelus tm̃ est misterialis negocij nũcius z exterior delator, de⁹ autẽ p seipz est negocij inuẽtor. z intelligẽtie inspirator z mẽtis ad ꝯsensuz inclinator. nihil ergo illũiatõis in hoc ab angelo virgo accepit, vñ in euãgelio angel⁹ dr p totũ. nõ archangelus ad tollendã talem opinionẽ.

Secundo videndũ est .§. III

in qua spẽ missus est angelus ad mariã b. Tho. iij. pte. q. xxx. q in specie corpali appareret hoc ꝯueniẽs fuit. Prio quidem ad id qđ nũciabat. Venerat eĩ angelus nũciare incarnatõez inuisibil' dei, vñ etiã ꝯueniens fuit vt ad hmõi rei declaratõem inuisibil' creatura, s. angel⁹ in sua substãtia inuisibil' oculi nostris corporeis formã assumeret in qua visibil'r appareret. cũ etiã oẽs apparitões veteris testamẽti ad hãc apparitionẽ ordinẽtur q̃ filius dei in carne apparuit. Secũdo hoc cõgruũ fuit dignitati matris dei. que non solum mente, sed in corporeo ventre erat dei filiũ receptura. z iõ nõ solũ mens ei⁹. sed etiã sensus corporei erãt visione angelica refouendi. Tertio cõgruit certitudini eius qñ nũciabat. Ea enĩ q̃ sunt oculi subiecta certi⁹ apprehẽdimus, cẽ ea q̃ imaginamur. vñ dicit Crisi. super Math. q angelus nõ in somnis, immo visibiliter virgini astitit. Nã qz magnã valde relatõz ab angelo accipiebat egebat tante rei euẽrus visione solenni, scz corpali. Quãuis autẽ intellectual' visio sit potior cẽ visio imaginaria, vel corpalis, tñ b. aug. dr q est excellẽtior visio seu ppbetia q̃ hz sil' intellectualẽ z imaginariã visionẽ cẽ illa q̃ hz alterꝝ tm̃. Beata ãt virgo nõ solũ pcepit visionẽ corpalẽ in angelo nũcio sed etiã intellectualẽ illũiationẽ. vñ tal' apparitio nobilior fuit. Et adhuc nobilior fuisz si angelũ intellectuali visione in sua substãtia vidisset. sed hoc nõ patiebat status ei⁹ cũ esset viatrix. Non eĩ viator homo angelũ p essentiã videt. Apparẽs autẽ angel⁹ ĩ specie corpali quã ipse assumpsit ex aere dẽsato, se obtulit virgini in forma hũana magis cẽ alia forma corporea. Et rõ est p̃m Alb. vbi supra, qz virgo sensibil'r ab angelo illuiari debuit. Illumiatio autẽ sensitiua ad cognitõem fit mediãte locutõe. ergo mediũ illuiatõis debet esse locutiuũ. Sz nullũ sensitiuũ est locutiuũ nisi homo. Et iõ decuit vt ipe in specie hũana nõ alia appareret. vt sicut nobilissimũ intellectiuũ erat quod illumiabat eã interius, s. deus, sic nobilissimũ esset instrumentũ p qđ illuiabat exteri⁹, s. species humana. Et hec forma hũana fuit in sexu virili p̃m Alber. qđ pz ex verbis b. Amb. dicẽtis sup lucã Trepidare virginũ est. z ad oĩs viri ingressus pauere. z oẽs viri affatus vereri. qđ iõ dicit. qz euãgelista ait. q turbata ẽ in sermõe angeli. qz spẽm viri hẽbat. Pz etiã hoc ex eo q in oĩbꝫ aliis appitõibꝫ angelor figuratiuis b⁹ ãnũciatõis angeli appuerũt in forma virorꝝ

Capitulū Nonū

vt qñ apparuerūt tres viri. i. angeli abrae Beñ. pvsq; Ratio etiā b⁹ est ꝑm Alber. qz sex⁹ femine⁹ nō est illuminatiu⁹ sed magis illūiabil ꝑm aplm dicētē. Mulieres in ecclia taceāt. sed domi viros suos interrogēt Caput eī mlieris est vir. Uñ cū illūians inq̄ntū b⁹ dignior sit illuīato. potius illuīatio fieri debuit beate marie i sexu dignioꝛi. s. virili q̄z feīneo. ¶ Missus autē angl's appuit i forma hūana virili nō q̄dē i etate puerili nec senili. sz iuuēili. Et⁹ nō est ꝑm Alb. qz senex inq̄ntū b⁹. dicit defectū. z silr puer. sz iuuenis dicit nouitatē cū ꝓfectōe Hic āt nūciabat ille q̄ fuit nouus ꝑm hūanitatē. ꝓfectus ꝑm ōinitatē. Ergo i spē iuuenili debuit nūciari. Et ad idē facit qđ ait Dion. dicēs. signa innouātis z spvital'virtutis. Innouātis ecce nouitas hūanitatis. Sempvital'virtutis ecce eternitas deitatis. Et sic iuuenile nomē ꝛplectit hūanitatē eternāq; deitatē. quā vtrāq; xp̄s nūciat⁹ habuit Cōgruebat ḡ forma iuuenil illuīatōi sensibili nō aūt puer vel senis forma. qz pueri nō ꝓfecte vtunt discretōe sensuū. z senes deficiūt ꝑm sensum. Neutra ergo etas ꝛueniebat illūiatōi sensibili. vbi necessaria ēt discretio sensuū z vigoꝛ organoꝝ. ¶ Missus etiā credē dū est apparuisse indutus. qz in scripturis sic legunt ꝛappuisse. Nā in resurrectōe viderūt mlieres i monumēto duos angl'os in alb sedētes. Et p⁹ ascēsionē xp̄i imediate apparuerūt duo viri in vestibus albis. Actu. i. id est angeli dei. Et vt dicit b. Greg. Lādor vestis iocū ditatē indicat future solēnitatis Et qz maximū festū fuit homib⁹ qñ ōinitas fuit copulata nre hūanitati in isto misterio. iō posset videri q̄ angelus iste debuit apparere marie albis indut⁹. Sz qz quez nūciauit. s. iesum zacharias ꝓphete in figurā vidit i dutū vestib⁹ sordidis iesum magnū sacerdotē. Jdo videt q̄ ad ꝛformandū se ei debuerit apparere portus in vestib⁹ sordidis. In Esa. q̄z. lxiij. c. querūt ag'li a xp̄o ascendēte. vt cōiter exponūt. Quare rubū est vestimentū tuū. Et q̄ videt q̄ debuit apparere in veste rubea. Sz dicit Alb. vbi supra q̄ apparuit angel⁹ iste in veste clara nō alba. nec nigra vel rubea. Et hoc ꝓpter annūciatōem z ꝓpt̄ recipientē. z ꝓpt̄ nūciatū. Propter nūciatōem q̄dē angulus q̄ claritatē cognitōis z puritatē habet. Quantū ad virginē recipientē nunciū. ꝛgruebat vestis clara. qz illa que concepit sine tenebra pctī fuit. z sine pctō cōcepit q̄ peccare nō potuit iesum. Et qz sine libidīe ꝛcepit. z sine dolore peperit. ergo sine passiōis rubore hec ꝛceptō cō summata fuit. ergo cū angel⁹ nō intēderet nūciare nisi incarnatōem nō debuit habere vestē rubricatā vel bicoloratā sed tm̄ clarā Item mod⁹ procedēdi in ista incarnatōe fuit sine corruptiōe. sine diminutiōe. sine mixtiōe. sicut lux ꝓcedit de luce. ergo q̄ ad oīa q̄ fuerūt in ista incarnatōe. ꝛgruebat angelū vēire in veste clara. Auctoritates āt q̄ loquūt dñz vestitū vel sacco. vt illō ps. xix. Cōcidisti saccū meū. vel sordida veste vel rubea. loquūtur de ipso xp̄o ꝑm statum passionis nō incarnationis.

Tertio considerandū .ꝟ.mm

est quo tpe missus ē. Et dicendū est eo tpe quo p̄nūciatū fuerat messiam. i. xp̄m mittēdū. ꝑm ꝓphetiā iacob patriarche dicētis. Beñ. penul. Non auferet ceptrū de iuda z dux de femore ei⁹. donec veniat q̄ mittēdus est. Alia trāslatio habz messias. q̄ ōz xp̄s. Et qz tūc tpis iā erat ablatū ceptrū de iuda. i. dignitas regalis de tribu iuda. z dux de femore ei⁹. i. ducat⁹ z regimē illius ppli. p duces leuitas machabeos. qui aliquo mō ptinebāt ad tribū iuda. ꝛtrabēteꝛ adiuīcē cōnubia. z assumpserat sibi regnū iudee herodes alienigena q̄ nō erat de genere iudeoꝝ. vtz Math. q̄ Ez diffuse declarat p magistz in historia scolastica Jdeo vt implerēt ꝓphetia. missus ē angel⁹ ad nūciādū subitū aduentū regis p incarnatōem. ¶ Et si q̄ratur quoto āno ab initio mūdi. Rñdeo ꝑm Bedāz lxx. interpretes. quinq̄es millesimo centesimo minus vno fecerat siquidē de⁹ cūctas creaturas in principio mūdi. vt narrat litera Beñ. i. in quīq; die⁹. z in pte vi. in q̄ creauit bestias terre hoiem. faciēs euz dñm oim. z a paradiso terrestri trāslatur⁹ hūanū genus. si obediss̄et in gl'am celestē. Sz qz vt ingratus trāsgressus est ꝓceptū. puniuit eos adāz euam cū oi posteritate sua. que tota erat in eis ꝑm virtutē seminalē. per quinq; milia. xcix. annos. vt null⁹ eoꝝ quātūcumq; sancte vlueret. posset intrare in gl'iam celestē. ita q̄ ꝑ singulis die⁹ data est pena mille annoꝝ. Et ꝑ illa ꝑ te sexti diei residuū. quo tēpe pene trāsacto missus ē angl's ad annūciandū. qz tēpus miserēdi ei⁹ homis qz venit tps vt incarnat⁹ passione sua aperiret oibus ianuā regni celestis. remoto angelo a custodia vie paradisi ne posset aditi. ¶ Si scire cupis quo anni mēse vniuersal'renet eccl'a. qz de mēse martij q̄ erat sextus mēsis a cōceptōe ioan. bap. vt ōz Lu. i. Et apte in sexto mense a ioan. ꝛceptu dicit⁹ missus āgelus ad nūciandū xp̄i incarnatōez. quia lexz ꝓphete. i. vet⁹ testamentū vsq; ad ioan. ꝛtunes q̄nq; mūdi etates. ꝑmaz ad adā vsq; noe. scdam a noe vsq; ad abraā. tertiam ab abrahā vsq; ad dauid. quartā a dō vsq; ad translmigratōem babilonis. quintā ad trāslmigratiōe babilonis vsq; ad xp̄m. in q̄ inchoat sexta etas cui⁹ finē de⁹ nouit. hēm⁹ aūt de ea Mccccl xvix. ānos cum hoc scriptū est. Est aūt senari⁹ nūerus pfect⁹. significans ꝓfectōem gr̄e quā xp̄s adduxit. Mēsis autē martij est tps verū quo terra siccaz indecora propter frig⁹ reuiuiscit in herb⁹. floret in arboribus. letat auiū cōcentu abundet in hūoribus. Et qz p incarnatiōem xp̄i renouatio fiēda in hūano genere. qđ olim propt̄ frig⁹ peccati erat aridū gr̄a indecoꝝ. qz sine fructib⁹ reuiguit in bōis cogitatōibus. refloruit i scīs affectōibus. augmētatū est in scīs doctrinis. letatū ex p̄mijs. iō apte hoc mēse missus ē. ¶ Dies āt b⁹ mēsis in q̄ missus est dies. xxv. martij. z sexta feria q̄ die creat⁹ est prim⁹ hō. z q̄ die reuolutis. xxiij. ānis etatis dñi nr̄i. z crucifix⁹ z mortu⁹ est ꝑ nob ꝑm be. Aug. Ea igit die q̄ prim⁹ hō de terra terren⁹ adā fact⁹ est. voluit scōs adā de celo celestis iesus fieri. vt terrenū faceret celestē b. Aug de⁹ fact⁹ ē hō. vt hō fieret de⁹ redimēdo cū sua passione illa die eā suscipiēdo. Et iō p ceteris in maxia deuotōe hūda est z vbiq; propt̄ reuerētiā ei⁹ abstinet a carniū esu. de ꝛse. di. iij. de esu carniū. Sz antiqt⁹ etiam ieiunabat. ita vt crucifigere xp̄s reputaret q̄ san⁹ nō ieiunasset. de ꝛse. d. iij. Jeiunia. ¶ Demū hora in

qua missus ẽ, z si nobis nõ sit certa, tñ ꝑm Alb. vbi supra cõuenientior videt fuisse in ortu sol. ꝺt eã ꝙ circũstãtie nũciãtis dñt exꝑmere ꝓprietatẽ nũciati. ꝑm Dion. vñ cũ annũciet angel⁹ iste ipaz incarnatõz cũ ꝓprietatib⁹ suis, illa ãt sit ortus veri sol sup terrã illuminãtis oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc mũdũ, qꝺ tps. s. mane est initiũ diei, sine ꝑiudicio ꝑsumptois credi⁹ ꝙ hec ãnũciatio sit facta in ortu diei. Ad qꝺ facit qz op⁹ creatõis cepit a luce Geñ. i. Fiat lux qꝺ videt fuisse in ꝓncipio diei artificial. Ergo miltoforti⁹ op⁹ recreatõis qꝺ ẽ nobili⁹. In incarnatõe incipit dies gratie Dis ãt dies icipit a luce, s. artificial⁹ dies ꝙ est ab ortu solis vsqꝫ ad occasuz sup nr̃m hemisperiũ, dies ei natural⁹ ꝙ est. xiij. horaz ꝟ ꝓhendẽs etiã noctẽ, in veteri testamẽto inchoabat a luce. s. in mane vt ex textu litere geñ. i. z iõ decẽs fuit ꝙ recreatõ ꝙ ẽ ꝑ grãz allatã inchoaret a luce, Qꝺ ãt ꝺr sapiẽ. xvij. dũ medius silentiũ tenerẽt oĩa, z nox in suo cursu mediũ iter haberet, oĩ potẽs ꝑmo tu⁹ dñe, i. fili⁹ de cel⁹ a regalib⁹ sedib⁹ venit Ex ꝙ autoritate possz videri, ꝙ ista ãnũciatio fuerit facta media nocte. Rñdeo ꝙ ñ intẽdit sapiens ibi notare tps seu horã incarnatõis, sz statũ eorũ ꝺb⁹ venit ꝙ oẽs vna cathena tenebraz errorz vicioꝝ erãt cõpediti. Angel⁹ ãt magis debuit nũciare, z ex hora ãnũciatõis designare ꝓprietatẽ z effectũ incarnatõis. s. initiũ seu ortũ veri sol. ponẽs ꝙ statũ eoz ꝙ⁹ ortus est. nec etiã in vespe. i. sero debuit nũciare significãs finẽ seculi. i. sextã etatẽ in ꝙ incarnat⁹ ẽ, ꝑm illud apli ad Gal. iiij. postq̃ venit plenitudo tpis misit de⁹ filiũ suũ. i. penl. etas z alibi, nos sum⁹ in ꝺs fines scl̃oz deuenert. qz tps nõ nũciabat incarnatõis Jã enĩ illꝺ fuerat nũciatũ ꝑ gabrielẽ danieli. s. ipam tũc fiendã incarnatõz. Si ãt diceret ꝙ ꝺueniẽtior videt hora in meridie, ex eo ꝙ abrahe stãti in hostio tabernaculi in feruore diei. i. in meridie. appuerũt ãgeli nũciãtes ꝺceptũ ysaac ꝙ fuit figura xp̃i. Illa etiam hora. s. nona xp̃s expirauit in cruce, ꝑ cui⁹ morte redẽptz illũiati sum⁹. In meridie etiã sole exñte in altissimo poli, maximũ calorẽ generat sup ẽrã. Maximũ aũt calorẽ sue dilectois dñt i mittẽdo filiũ suũ in mũdũ, ꝙ illa hora ꝺbuit poti⁹ nũciari. rñdet alb. ꝙ abraam designat feruẽtẽ affectũ patrz antiq̃z, quẽ hẽbãt ad istã incarnatõz fiendã Sz angl⁹ ñ ad hoc fuerat missus nũciare s. desideriũ patrz. sz iplẽtõz vñz initiũ illuiatois. Qꝺ ãt hora passiois fuerit meridies facit ad ꝓpositũ videlz qz sicut sole mũdi materiali ad occasum tendẽte ꝺgruebat vez solẽ xp̃m mũdũ relinq̃re ꝙ ad vsum vite bũane. Jta ꝺgruebat ꝙ sole materiali oriente. s. in ꝓncipio diei, sil̃ oriret ab intra ver⁹ sol iusticie xp̃s de⁹ nr̃ ꝑ incarnatõz. Et licet in ope redẽptionis caritas mõstraret in summo. op⁹ tñ incarnatois sine passiõe nõ fuit op⁹ redẽptois. vñ licz incarnatio magis in se eẽt q̃ passio. tñ magis mõstrata ẽ caritas in passiõe dicẽte dño Maiorẽ caritatẽ nemo hz̃z. Ergo ñ fuit summũ qꝺ recepit augmẽtũ. vñ caritati oñse in icarnatõe, facta ẽ additõ ꝑm demrãtõz extioꝛẽ i passiõe, ꝑ quã caritas vltia ẽ in oñsiois pfectõe z iõ i meridie passio magꝭ q̃ icarnatõ ꝺgruit fiei

Quarto videdũ est de .ij.

loco ad quẽ missus ẽ. s. in ꝙ puintia. in ꝙ ciuitate in ꝙ domo. Et q̃tũ ad puĩtiã oñdit exp̃sse ex euãgelio isto luce, z ꝙ ad ciuitatẽ qz ꝺr ibi. Missus ẽ angl⁹ i ciuitatẽ galilee. s. tal⁹ puintie, ꝙ ciuitas ꝺr nazareth. Jõ ãt annũciatio istaz ꝺceptõ xp̃i fieri debuit in puĩcia galilee ꝑm alb. vbi s. z ꝓpꝛ factũ qꝺ ficbatz propter finẽ ꝑ quẽ fiebat. Incarnatus enĩ fuit dñs vt iudeos z gẽtiles saluaret. Propt̃ea in regiõe ꝙ abytro⁹ q̃ inhabitabat. annũciari z ꝺcipi voluit. Qꝺ ãt abytro⁹ q̃ inhabitaret. ꝑz ꝑ esaiã dicẽtẽ, ix. c. Prio tpe alleuiata ẽ terra zabulõ z terra neptali ẽ. trãs iordanẽ galilee gentiũ ppl⁹ ꝙ habitabat in tenebris vidit lucẽ magnã, Ductus ei in magna pte dictis tribub⁹ in captiuitatẽ in niniuen, missi sunt a rege mltri gẽtiles ad hĩtãdũ in galilea. z sic mixti erãt gẽtiles cũ iudeis ꝙ remãserãt. Qꝺ hĩtaret a iudeis galilea, ꝑz ex euãgelio vbi ꝺr, ꝙ ascẽditz ioseph a galilea in iudeaz sic in regiõe cõi ꝺcipi voluit ꝙ ꝑ oib⁹ nasci voluit. Nõ ei iudeoz deus tm̃ sz gẽtiliũ. Jtẽ regio illa suo nõie ꝓpetatẽ incarnatois ꝓpriissime exp̃sit. Galilea ei interp̃tat reuelatio seu trãsmigratio. In hac ãt annũciatõe fiebat summi secretoz reuelatio qñ verbũ in ꝓncipio qꝺ erat apꝺ deũ. z lucẽ inhabitat inaccessibilez caro factũ est, Et vidit ois caro salutare dei nr̃i, ꝙ librum aperuit z soluit signacla oĩa ꝙcũq̃ audiuit a pre nota fecit nob. Sil̃z hic fiebat transmigratõ maxia qz de ignorãtia in sciam, de culpa ad grãm, de vmbza i veritatẽ, de austeritate in benignitatẽ, de fuitute in libtatẽ de timore in amorẽ, de grauitate in leuitatẽ, diuinitas in hũanitatẽ, ꝙ maxia trãsmigratio fuit, qz i ea primũ ad vltimũ in vnã ꝑsonã trãsmigrauit. Nec obstat si dicaf ꝙ iudeis ꝓmissus est. ꝙ ibi in iudea ꝺcipi debuit. falsum enĩ hoc ẽ, qz gẽtib⁹ vtz ꝑ ꝓpheras ꝑcipue esaiã. sz bene ꝓmissum ẽ ꝙ de eoz seie xp̃s nasceret, qꝺ eis solutũ est. Et sic salus ex iudeis ẽ origialiter. sz nõ ꝓpꝛ eos. Quantũ ad ciuitatẽ clarũ ẽ. qz nũciatus ẽ in ciuitate hoc testãte euãgelio, Et qz natus est extra ciuitatẽz bethleẽ, passus. sepult⁹. z resuscitat⁹ extra ciuitatẽ. s. hier̃m posset alicui videri ꝙ etiam extra ciuitatẽ debuiss ꝺcipi sicz alia ꝑdicta facta sunt. Sz rñdet alb. vbi s. ꝙ dñs in oib⁹ ꝑncipalib⁹ factis ꝙ in mũdo gessit q̃re in mũdũ veniss oñt. Jnẽ oẽs ei pctõres nat⁹ fuit nat⁹ añ bouẽ z asinũ iacuit. Jnẽ pctõres ꝺũsatus fuit. z cũ eis cõedit. Jnẽ latrones crucifix⁹ fuit. Resurgẽs prio marie peccatrici apparuit. oĩb⁹ ꝑ hoc oñderevolẽs qz venerat iesus i mũdũ pctõres saluos facere. Nõ ꝙ in mari qꝺ est loc⁹ piscũ debuit nũciari. Nõ in aere ꝙ est locus auiũ. nõ in cãpo ꝙ est locus aialiũ siluestriũ. sed in ciuitate cõcipi debuit. ꝙ est locus hoim ꝓpri⁹ q̃ ꝓpꝛ nos z ꝑpter nostrã salutẽ descẽdit de cel⁹. Ad obiecta rñdet ꝙ duplex est natiuitas in vteroz ex vtero. Prima cõgruit misterio. secunda exẽplo, prima in secreto. scda in manifesto. Jn ciuitate ꝙ ꝺcipi voluit vt oñderet ꝙ ꝑ oib⁹ venit, in via aũt nat⁹ vt oñderet qz nat⁹ nob⁹ factus ẽ via ad regnũ celoz Extra portã passus ad oñdendũ ꝙ per ipius passionẽ nõ liberemur nisi a conuersatõe pctĩ ad ipz z p⁹ ipm egrediamur. iõ etiã in ciuitate ꝺcipi voluit, ad oñdẽdũ ꝙ qñ de cel⁹ venit, nõ sine cel⁹ ciuitate regni celestꝭ venit, sz ipaz ciuitatẽ regni.

nobis secū tulit. Non sic lucifer descēdit. sz sicut fulgur de celo ipm celū deserēs. z secū vbicūq; ignē portans. dns ād nos veniēs. id qđ erat pmansit. z de bonis paternis nō expulsus fuit. sz in vtero mris vt ī ciuitate dñi regnū celoz fuit. Quātū ad nomē ciuitatis dicit euāgelista q; erat nazareth. qđ etiā ñ vacat a mīsterio. Interptat eni nazareth flos. Sicut ād dine generatōi ita z hūane assimilat generatō floris de flore. flos enī pullulat deyno. z in decore est. cū spe vtilitatis in fructu. Silr ꝑm diuinā generatōz ꝓcedit filius deyno. s. pre. q; est in cel sine mre. z ꝑm generatōz humanā deyna. s. matre in terris sine patre. vñ ipe spōsus eccl'ie ait ī cāti. Ego flos cāpi. Bñ g; in nazareth ꝓcept⁹ fuit. q; sicut flos de flore sine mixtōe dyna matre saluo virgīitatis decore. z mris vtilitate ꝓcessit. vñ b. Bernā. Scīa dine cognitōis ēvidenc allocutōes z pmissiones facte ad pres. Floruit ād hoc semē in miraculis. q; oīa facta sunt in exitu de egipto. susceptō aūt hoc semīs ista z hoz floz fructū ē nazareth. Nūciat g; xps nazareth nascitur⁹. qz in flore sperat fructus ꝓcessurus Nomē g; ciuitatis in q; ꝓcipit exprmitz statū tpis z finē opis ad quē venit. Cū ei xps ꝓcipit hyems trāsīt tps innouatōis aduenit. fructus appropinquit. oīb; se exhibuit medicinā cōfecit. sensum refecit. coronādus pauplb; venit. De ād sunt pprietates floris. propter quas cōgruit nazareth ad locū dine ꝓceptōis. ñ obstat qđ micheas ait. tu bethleē terra iuda zē. ex te exiet dux q; regat pplm meū. qz loqt de exitu ei⁹ ex vtero. i. natūrate q; fuit in bethleem. Et qđ etiā dns in ps. de fructu ventris tui ponā super sedē tuā. q; sedes regni dauid fuit in hierlm. loqt de mō obtinēdi regnū dō spūale. ꝑm ius z actū. z vtrūq; fuit factū in iudea et hierlm. qz ibi passus ē dns Et p ius redēptōis regnū accepit sup eos. p qđ passus est. Ibi etiā resurrexitz tūc actualr in throno regni sedit. Quātū ād locuz hītatiōis. dōz q; fuit missus ad domū vbi habitabat btā maria. Dicit ei euāgelista. Ingressus āgel⁹ ad eā sz hostiū dom⁹ sue. sz videt q; potⁱ debuerit fieri ista nūciatio in tēplo. qz dignior opatio dz fieri in digniori loco. vñ oro q; est op⁹ valde dignū. nā tūc loqmur cū deo. fit cōius in tēplo. qđ xps oīt dicēs. Luc. xix. Dom⁹ mea dom⁹ orōis vocabit. sz ista nūciatioz ꝓceptio fuit dignissima opatio. gzē. Ꝓceptio etiā iohā. bap. fuit nūciata in tēplo. vtz Lu. i. g; mīkomagi ista q; sine cōpatōe fuit dignior. Ad q; rndet alb. vbi s. q; loc⁹ ñ sctificat hoīes. sz hō locū vt ōt Lrīc. distī. iiij. Multi. dignꝰ g; tēplūz locꝰ in q; hītat maioris dignitatis z sctitatis psonaz in q; exercet pfectior operatio. Erat g; dignissima hītatio in ēra illa. in q; hītabat dignissimaz sctissima creaturaz. quā ipe sctūs scōz sp inhītauit. nūq; solā relict quā mltitudo angeloz frequentauit. Exercebat etiā ibi in nobilissima opatiōe. s. sctissimo ꝓtēplatōis. orōis. deuotōis oblatōe. Dignius g; oratoriū istō q; illō iudaicū. in q; fiebat thauro rūz z vitulorz mactatō. tburis incēsio. Fiebat g; ista annūciatioz incarnatō in dignissimo loco in tēplo. s. sanctissimo vteri virginal. Unī canit de ea eccl'ia Templū dñi sacrariū spūssci. Et b. bern. ait. q; nō fuit locus dignior vtero virginali. Et qz ōt ingressus ad eā. dicit alb. Credim⁹ āgelū clauī ianuis dom⁹ ad eā intrasse. z boc potissime ꝓpē nature sue subtilitatē. z assumpti etherei corꝑis q̄litatē. qđ elicit exverb. b. bern sic dicēs. Ingressus ad eā puto in secretariū pudici cubicli. vbi illa forsan clauso hostio. orabat pres suū ī absc̄dito. solēt angeli astare orātibz z delectari ī his qs vidēt. puras man⁹ in orōne leuare holocaustū scē deuotōis gaudēt se ōo offerre ī odorē suauitat. Marie āt orōes q̄tū placuerūt in ꝺspectu altissimi. āgl's indicauit. q; ingressus ad eā reuerenē salutauit. Nec fuit difficile angl'o p clausum hostiū intrare. penetrare ad abdita virgīs q; vtiq; ex subtilitate substātie sue boc bz ī natura q; nec ferreis seris ei⁹ arceat ingressus quocūq; eū su⁹ferat ipet⁹. Angelicis enī spiritib; pietes nō obsistūt sz cūcta ill'visibilia cedūt. z solida z spissa penetrabilia sunt eis z puia. Suspicādū igit nō ē q; aptū hostiū angel⁹ inuenerit virgīs cui nimiz ī ꝓposito erat freqntias hoīm fugere. vitare colloq̄a. ne vel orātis silētiū ꝓturbaret. vel ꝺtinētis castitas temptaret. Et lauerat inq; sup se illa boza hīrat'm suū prudētissima virgo. sz hoībus non angelis. Et sic potuit ad eam intrare angelus. sed nulli hoīm facilis patebat accessus. hec beatus Bern.

Quinto z vltimo que. §. VI

rendū qua locutōe lncut⁹ est ad eā in hac missiōe. habent ei angeli suas locutōes a diuinis ad aīas beatas spūales nobis ignotas manifestantes suas cogitatōes z affect⁹. habēt z suas locutōes ad hoīes. cum ud eos mittūt. i. Aliqñ ineriores. s. illūiando z inuestigando ad bonū sicut zacharias ꝓpheta dicit. i. c. z dixit angelus q; loqbat in me. s. in mēte. Aliqñ vo cum mittūt. i specie visibili. loquūt etiā voce sensibili. sicut pz de angel' apparētib⁹ abrahe nūciātib; ꝓceptū ysaac. z de angel' apparētib; in forma hūana in resurrexiōe xpi ad monumētū. clara voce annūciantib; eam Marijs. z in ascēsione discipul'. Ita dōm est hic q; sicut in spē hūana vt dictū est apparuit marie. ita vo ce hūana locut⁹ ē. vtz ex litera euāgelij. Iz ei angelus nō hret dētes naturales vt hō. nec palatū guttur vel pulmonē ex qbz formak vox hūana. tñ z sine ill' potuit formare vocē hūanā. i. silem ei. sicut z cū facta ē vox de celo q; audita est. hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹ in aere vbi illa instrūmīta vocis hūane nō erāt. Decuit enī vt sicut nō solū illūiatōz inuisibili mēs ei⁹ illustrabat z inflamabat a deo. ita etiā z visiōe clara z locutōe sensibili. oculi ei⁹ z audit⁹ ei⁹ z oēs sensus reficerentur in dño. Salutauit g; eā voce hūana. dicēs. Aue. ꝓgruo āt ordine ista annūciatio facta ē q; ei a deo sunt ordiata sē Apl's ad Ro. xiij. Tria ei intēdebat angel⁹ circa ꝓgnēvt ingt b. tho. in. xiij. qte. q. xxx. ar. iiij. Prīo qdem reddere mētē virgis attentā ad tāte rei ꝺsideratiōem. qđ qdē fecit eā salutādo q̄dā noua z inusitata salutōne Unī orige. sup lucā dicit. q; si sciuisset maria ad alium quēpiā fuisse factū sil'em ꝑmonē vtpote q; hēbat legī scientā. nūq; eā tāq; pegrinā tal' salutatō terruisset Jn q; salutatiōe ꝑmisit idoneitatē ei⁹ ad ꝓceptū in eo qđ dixit grā plena. Exꝑsit ꝓceptū cū subdidit. dns tecū. s. erit. p⁹ nūciauit honorē ꝺnē cū dixit. Bñdcta tu in mlieribz. Scđo intēdebat eā instruere de misterio incarnatōis qđ in ea erat explendū. Qđ qdē fecit

ꝓnũciando cõceptũ ꝛ partũ dicẽs. Ecce cõcipies ꝛc. Et oñdẽdo dignitatẽ ꝑlis. dñ ait. hic erit magnus ꝛc Et in demrãndo modũ cõceptõis cũ ait. Spũsctus supueniet in te. Tertio intẽdebat aĩm eiꝰ ad ꝯsensum inducere. qđ fecit exẽplo elizabeth ꝛ rõe sumpta ex diuina oipotentia. Non autẽ inductũ fuit exẽplũ elizabeth q̃si ex eo q̃ dubitaret vt dicit. b. amb. Nã q̃ crediderit oñt elizabeth dicẽs. Beata q̃ credidisti. ꝛ iõo punita nõ fuit in aliq̃ sicut zacharias mutitate. q̃ nõ credidit verb angeli. Vñ qđ b. aug. videt dicere ī li. q. ve. ꝛ no. testamẽti. ſ. q̃ ambigẽti marie de cõceptu possibilitatẽ angelus ꝓdicat. intelligẽda est ꝑm beatũ tho. ista dubitatõ magis admiratõis q̃ incredulitatis. Et iõ angelus ꝓbatõem inducit nõ ad auferẽdaz infidelitatẽ sed tollẽdã admiratõz. ꝛ ponit vt q̃ddam figurale exẽplũ. ꝛ ad cõfirmatõz bꝰ exẽpli subdit vt argumẽtũ efficax ꝺi oipotẽtia. qz nõ erit ipossibile apꝺ deũ oẽ verbũ. assignãt ꝛ infra alie rões bꝰ exẽpli Jn ipsa salutatiõe locutõez tandẽ assensu virgis. dicit alb. vbi ſ. Credimꝰ btaz virginẽ in aduẽtu eiꝰ inclinatis genubꝫ ꝛ eleuatis puris mãibꝫ erectis ad celũ oculis ad patrẽ misericordiaz. ꝑ incarnatõe filij sui deuotissimas ꝑces cũ lachrimis fudisse. ꝛ angl'o venietẽ assurrexisse. ꝛ ꝓcepta eius annũciatõe credẽtẽ in eã assensisse ꝛ q̃ꝝto cumꝰ ipleri. flexis in terrã iteꝝ genubꝫ ꝛ eleuatis rursum in celũ oculis ac manibꝫ ex intimo cordis erũpẽtibꝫ. ꝑ gaudio ex ocul' lacrimis deuotissime flagitasse. ꝛ sic deũ paritẽ hoiem cõcepisse qñ demũ ait. Fiat mihi ꝑm verbũ tuũ. tũc verbũ caro factũ est.

De missiõe spũsci ad mariã ꝙginẽ. La. ꝑ.

Missus est etiã ad mariam virginẽ spũsctus qđ ꝓnũciauit angelus cũ ait. Spũsctus supueniet in te. scz ad istõ misteriũ pficiẽdũ vñ dicere potuit ipa btissima virgo maria illõ treñ. de excelso misit ignẽ in ossibꝰ meis ꝛ erudiuit me. Ossa virgis potẽtie inferioza. in qbꝫ cõsistit virtꝰ aïe De excelso ergo celo misit deꝰ ignẽ spũsctũ in potẽtijs virgis in intellectu ad illũiandũ. Jn affectu ad inflãmãdũ. Jn sensitiua ad desiccãdũ scz cõcupiscentiã. Jn generatiua ad fecundãdũ. de oibus erudiuit eã ꝺ bis q̃ oportuit Vñ articulꝰ fidei ẽ q̃ cõceptꝰ ẽ xps de spũscto. qđ trahit ex eo qđ dixit angelus ioseph. Qđ in ea natũ est. ſ. in virgĩe cõceptũ de spũscto ẽ. Missus est ġ spũsctus ad mariã triplicit. Primo ad sctificatõz in ea plenissime pficiendã Scõdo ad opatõz ab ea pfectissime ꝓducẽdã. Tertõ ad fecũdatõz ex ea singl'arissime cõferẽdã. Et ī bis. ſ. dixit ãgelus supueniet in te. i. sup oẽs alios scõs ꝛ scãs. veniet in te ad ista efficiẽdũ. ꝛ nulli alteri ista ita sublimiter concedendũ vel efficiendũ.

Quantũ ad primum q̃ .ſ.

scilz fuerit sctificata virgo maria. oñt ps. xlv. Dñ ait. Sanctificauit tabnaculũ suũ altissimꝰ Dicta est aũt b. maria tabnaculũ xpi qz in ea habitauit ingrediẽs cãpũ bꝰ mũdi ad pugnãdũ in q̃ militamꝰ. vñ sapiẽs in ꝑsona eiꝰ dicit eccli. xxiiij. q̃ creauit me. q̃uitī tabnaculo meo. Et b. aug. in ꝑmõe de ea loq̃ns ait thronũ dei celi. thalamũ ꝺi. tabnaculũ xpi necesse ẽ ibi eẽ vbi est ipe. Sctificatio autẽ vt dictũ ẽ supra. attribuitur spũsctõ. ꝛ tũc ꝺr mitti ad creaturã. rõnalẽ. cuz eã sctificat. Sctificatio ãt ī portat emũdatõez a pctõ Est enī ꝑm dion. scitas ꝓfecta mũdicia. Jsta ãt emũdatio a culpa nõ fit nisi ꝑ grãm. q̃ attribuit spũsctõ Et qz solũ aïa ratõnalis ẽ subiectũ culpe grẽ. ꝓpt qđ in brutis nõ est repire culpã vel grãm. qz rõe carẽt. iõ ante aïationẽ seu infusionẽ aïe in corꝰ nõ ꝑt eẽ in corpe cõcepta culpa nec grã. Sz pꝰ infusiõz aïe cõtrahit culpa original'. ꝛ ab ea ꝑ grãm ꝑt emũdari. Et ꝑm legẽ cõem. q̃ nõ est natꝰ. ſ. ex vtero mris egressus saltez ꝑ maiorẽ ptem vel notabiliorẽ corpis. renasci nõ ꝑt ꝑm aug. de cõe. di. iij. Qui in vtero qđ oñt ꝓpetas ipꝰ nois. Nã renasci est iterũ nasci. vt ꝓia natiuitas sit corpalis q̃ egredit de vtero mris. Scda spũal' q̃ nascit ad eẽ spũale ex mre ecctia qđ fit ꝑ baptismũ. ꝛ tẽ q̃s sctificat ꝑ grãm ab originali mũdatus. Et hoc xps oñt dicẽs. iob. iij Nisi q̃s renatꝰ fuit ex aq̃ ꝛ spũsco. nñ ꝑt videre regnũ dei. Et hoc qz nõ bz grãm sctificatõis emũdantẽ ab originali culpa. nihil ãt coinq̃natũ. scilz culpa ītroibit ī illã. ſ. supnã patriã. Vez qz vt ait magister in. iij. sen. deꝰ nõ alligauit potẽtiã suã sacramẽtis. q̃n. ſ. possit. ꝛ ꝑ aliũ modũ sctificare creaturã rõnalẽ ꝛ mũdare a culpa q̃ꝝ ꝑ sacramẽta Jdeo ꝑter legẽ cõem aliq̃s etiã in vtero exẽptes sctificauit. vt z de bere. de q̃ ꝺr. i. c. Ante q̃ exires de vulua sctificaui te. et de ioh. bap. ait angelꝰ luc. i. Spũsctõ replebit ex vtero mris sue. ſ. ꝑ sctificatõem. Sz ista est dña inẽ sctos ꝛ emũdatos a culpa. qz sctificati mõ cõis legꝫ. ſ. ꝑ grãm sacrõz a culpa liberãt vt nõ dñet sensualitas rõi. nec regnet peccatũ in eis. dñ. ſ. sequũt instinctuz gre cõt nãt eã. Remanet tñ in eis fomes. q̃ nõ ẽ aliud q̃ qdã bitual' inordinata cõcupia sensualitatis. nñ subdita rõi. sz iclinãs ad malũ. ꝛ difficilẽ reddẽs ad bonũ. q̃ exit in actũ tpe vsus rõis ꝑ diuisos motꝰ vitioz. qbꝫ resisteret assentire ꝑt. Sctificatõ ãt in vtero seu ex priuilegio spãli. vt ī aplis die pẽthecostes ꝺ opat vt ñ solũ a culpa liberet. sz etiã fomitẽ talẽ ita restringit. vt exire nõ valeat in actũ pctī mortal' ex mũ cre grẽ. Remanet tñ q̃ad inclinatõz ꝛ ꝓpetratõz venialiũ delictoz. a qbꝫ vt dicit oẽs. nec apli nec sctificati ī vtero fuerit imunes. Sz in btissima maria sctificatõ plꝰ opata ẽ. Et iõ signãter dicit spũsctus supueniet in te id ẽ plꝰ q̃ꝝ in aliꝫs veniet in te ad sctificãdũ. Nã in vtero mris ita fuit sctificata. q̃ nec venial'r potuerit peccare Et hoc est qđ ꝺr b. bern. in ꝑmone Ego puto q̃ copiosior gra sctificatõis in eã descẽderit q̃ꝝ in aliꝫs ī vtero sctificatis ad vincẽdũ ex oi pte pctm. q̃ cõcipe ꝛ pere meruit eũ quẽ cõstat nullũ habuisse pctm. qđ nemi in natis mulierꝫ credimꝰ eẽ datũ. Et licet fuerit ī vtero ita sctificata ꝛ gra replera a spũsco ꝛ fomes religata. tñ ait angelꝰ spũsctus supueniet in te adhuc te magꝫ sctificãs ꝛ replẽs. ꝛ fomitẽ ex toto extinguẽs. Nã vt dicit b. tho. in. iij. pte. q. xxvij. ar. iij. Credẽdũ ẽ in ipa conceptõe carnis xpi in q̃ debuit refulgere imunitas peccati. qđ ex ple redũdauerit in matrẽ total'r fomite subtracto ꝛ extincto. Et hoc signat ezech. xliij. vbi ꝺr. Ecce gl'a dei ingrediebat ꝑ portã orientalẽ. i. ꝑ. b. virginẽ ꝛ erã. i. caro ipꝰ splẽdebat a maiestate ipꝰ. ſ. xpi. ꝛ nõ solũ ista sctificatõz seu purgatõz fecit spũsctus ī maria

in cōceptōe filij. sz alia q̄st ꝓpatoꝛia ad xp̄i cōceptōz q̄ nō fuit ab aliqua ipuritate culpe vel fomitis. Sz me tē eiꝰ magis in vnū colligēs. z a multitudie subtollēs. Nā z angeli purgari dicunt in q̄bꝰ tñ nulla ipuritas culpe vel fomitis ē. Fuit g̃ btā virgo sctificata in vteꝛo añ q̄ nasceret. Nec ꝛ ei ait. b. bern. natiuitas eiꝰ festiuis laudibꝰ celebraret. si ñ scā nasceret Et hoc signat iob. iij. vbi ꝑm. b. tho. de nocte pctī originalī ꝺr Et expectet lucē. i. xp̄m z nō videat q̄ ipm nō cōtraxit origiale solꝰ. Nec ortū surgētis auroꝛe. i. b. virgis q̄ in ortu suo ex vtero ab originali mūdata imunis fuit. Nō tñ ante aiatōz in vtero sctificata fuit. q̄ sic non incurrisset maculā originalī culpe. z sic nō indiguisset redēptōe et salute q̄ est ꝑ xp̄m de q̄ dictū est math. i. Ipse saluū faciet ppm suū a pctis eoꝝ. Et hoc est inconueniens dicere q̄ sic xp̄s non eēt saluatoꝛ oīz hoim vt ꝺr apl's i. ad thi. iij. Nō z figuratū fuit. s. sctificatōz factā post aiatōz ero. vl. vbi ꝺr. q̄ pꝰ q̄ oia pfecta sunt. s. circa tabernackm ipleuit nubes tabnackm testionū z gl'a dñi ipleuit illō. Tūc ār pfecta sunt oia circa tabnaculū. q̄n z corpꝰ organizatū z aia creata b. marie ifusa est. z tūc originali ꝺcto in cōtractōe aie ad corpꝰ nubes clpe originalī opuit illō. z grā dñi. i. grā ipleuit illō ab eo emūdās l'nubes gre opuit sctificās ab originali. z gl'ia dñi. i. ꝺnitas ipleuit in cōceptōe postea filij. Nec obstat q̄ in aliq̄bꝰ ecclesijs fiat festū cōceptōis. q̄ festū illō est de sctificatōe nō cōceptiōe. Sz q̄ nescit q̄n fuit i vtero sctificata ió fit festū i cōceptōe referēs se eccīa ad sctificatōz q̄ forte fuit facta q̄ die aia infusa est corpi.

Secūdo spūssanctus §. II.

missus supuenit in eā ad opatōis pfectōez ꝺr aplius. Qui spū agūtur hi filij sunt dei. s. q̄ adoptōez z grām q̄uis ei ꝺs bēat grām. oporter q̄ agat. i. moueatur spūsctō ad bñ agēdū. ppt̄ q̄ ꝺr esa. pphēta. Omnia opa nra opatꝰ es in nob dñe. te. s. mouēte ad bonum opꝰ z li. arbi. assentiētez cōcurrēte. Multū ār iuuat ad bñ opandū bona cōplatō corpis z debita dispositio organoꝝ. z q̄ melioꝛa naturalia bz q̄ ē ex dispositōe corpis ille instinctū grē pcepta pfectꝰ exequat. Et q̄. b. maria optīa naturalia habuit pfectissimam corpis cōplexionēz dispositōz repleta grā in sctificatōne pfecte opabat z feruenter ardēti caritate. z i conceptōe filij spūssctus missus supueniēs ad abūdātioꝛez grām ꝓferēdā adhuc postea pfectꝰ sancti z feruentꝰ opabat. Tota ei eā. vt ait b. hiero. incāduerat ꝺinus amoꝛ vt nihil eēt q̄ in ea mūdanꝰ violaret affectꝰ. Sz ardoꝛ ꝓtinuꝰ z ebrietas pfusi amoris. Q̄ ār eēt pulcerrima z optīe in corpe disposita pz triplr. Prio ex sacra scptura. Ex antiq̄ figura ex rōe plīma Ex scptura salomōis hoc oñdit dicētis in pſona dñi cāti. iij To ta pulchra es amica mea z macula nō est in te. Nulla amicitioꝛ ꝺr ꝓiūctioꝛ caritate b. maria hec tota pulcra. q̄ in aia z corpe. pulcritudo aīe ex refulgētia gre cū debita ordinatōe opez resultat. sicut z pulcritudo corpis extat ex q̄dā claritate. cū ꝛgrua ꝓpoꝛtōe membꝛoꝝ q̄ totū fuit in b. maria p̄ ceteris. Sicut ei ppi ꝺr fuit cūctis ꝓncipio influxiuo gre. s. xp̄o i oēs ſm ꝺinitatē efficienr ſm būanitatē instrr. q̄ mr ei ita copiosꝰ cūctis recepit gre refulgētiā z oīz opez bono rū pfectioꝛe opationē Macula ñ fuit in ea nec corpaliter nec spūalr. s. culpe actual. nec etiā venial. q̄ ꝺ nulla alia creatura pura dici p̄t. Q̄ ꝺ ār euāgeliū nihil dicat de eiꝰ pulcritudine corpali. ió factū ē ſm alber. vbi s. q̄ cū ipa dña nra sit nob posita i speculū z exm saluos fiēdi ꝑ bona opa. ñ voluit eā in talibus laudari q̄z inoꝛdiatꝰ appetitꝰ vel abusus multis ē cā peundi. Tū etiā q̄ cū q̄d bonitatis z pulcritudis fuit in alijs. in ipa plenius fuerit tacendo de alīq̄ pticulari de ea vt de pulcritudie bmōi. magꝝ eā laudat tacite supponēdo cē explicādo sicut z āgeli summi q̄ donis melioꝛibꝝ denoiank z laudank. nō tñ ab inferioꝛibꝝ ordinibꝝ excludāt. Scdo pz hoc ex figura veteꝝ testamēti. nā q̄tuoꝛ inuenīūk ibi mulieres btām mariā exp̄ssissime figurantes. s. hester cōiugata. Judith vidua Rebeccaz rachel virgines. Nā de rebecca ꝺr Beñ xp̄ij. q̄ fuit puella ꝺcoꝛa nimis. virgoq̄ pulcerrima z incognita viro. de rachel vero q̄ erat venusta facie z decoꝛa aspectu. ꝺ iudith ꝺr q̄ erat elegāti aspectu nimis z q̄ erat stupoꝛ in oculꝰ eoꝝ q̄ ei pulcritudinē mirabāk nimis. Et itez nō est talis mulier sup terrā in aspectu pulcritudine. z sensu verboꝝ. De hester ār cōiugata assuero regi scribik. q̄ erat pulcra valdez incredibili pulcritudie. z gratiosa oīm oculꝰ z amabil' videbak. Signū autēr figura ꝺz assimilari significato z figurato. z potioꝛ ē veritas q̄ figura. Ex q̄ sequk. q̄ beata maria figurata p istas tā pulcras. multo pulcrioꝛ fuerit Nec ob. si dicak. q̄ pulcritudo mulieꝝ ē magna occasio mali ꝓpter q̄ ꝺr eccl'. Ne aspicias ꝙginē ne scādalizeris in pulcritudie eiꝰ. Et itez ꝓpter spēm mlieris multi pierunt. Sz bñissima ꝙgo debuit oīb eē cā saluādi nō occasio peūdi. q̄ nō debuit eē pulcra. Jtē q̄ summe fuit humil'. debuit bre oēs cās būilitatis. Sz pulcritudo est occasio supbie inanis glie ſm illud. Fastus inest pulcris. Et exm in vasti regina hester. ij. Rñt alber. vbi s. q̄ pulcritudo corpalis i suo genere est bona Sz nihil ēadeo bonū q̄n eē eo possit malꝰ scādalizari. vñ nō solū in hoīe xp̄o scādalizabāt mali in docēna z opibꝝ eiꝰ ꝓpt̄ q̄ ꝺixerūt discipli eiꝰ Scis rabi. q̄ pharisei audito hoc ꝙbo scādalizati sē. sz i ipo deoꝛ gubnatōe eiꝰ. Vñ glo. sup illō. Quam bonꝰ ilsr' deꝰ. bis q̄ recto sunt coꝛde. Dicit q̄ puerꝝ p uersius videt deꝰ. Tal' g occasio mali siue scādali pasiui. nō est vitiū bonā naturā bñt'. Sz culpā patiēt' sicuti ipi demōes de pulcerrima dei iustitia scādalizātur. Dicz b. aug. Absit vt ea q̄ ꝓpt̄ licitū z bonū faciꝰ z bēꝰ si q̄d p hoc cuiq̄ aliq̄d mali pter nrāz volūtatē acciderit nob iputet. Quid ei est in vsu hoīz bonoꝝ licito. vñ nō possit pnicies irrogari. xp̄ij. q. v. de occidēdis. sic ār grā ē nobiliꝰ natura z pfectioꝛ ita et būilitas q̄ ē ex grā ē pfectioꝛ ea q̄ ptim ē ex natura ptī ex grā. vt si qua mlier esset humil'. tū q̄ bz grām tum q̄ turpis z deformis. vñ nō mirz nec laude ita dignū opinio iudicaret būana si virgo deformis humil' eēt q̄si despecta viro virgo pmaneret secus si pulcerrima tūc admiranda. q̄ ex sola grā. Ratōne pbak sic ſm philosophū. Natura est vis insita rebus ex simili similē procreans. Nisi ergo natura impediak. vel erret filius erit similis patri vl' matri. vnde sequik q̄ filius

q̄ nascīk de mr̄e nō de pr̄e. z tali opante q̄ nō p̄t ipe/
dirī vel errare. s. deo. ibi necesse ē filiū fieri sīlez mr̄i et
ecōuerso. sed ip̄e est pulcerrim⁹ iuxta illō ps̄. Specio
sus forma p̄ filīs hoīm ita q̄ in ip̄m desiderāt angeli
ꝑspicere. vt ait petrus in canoñ. ḡz mr̄ ei⁹ be. maria ē
pulcerrima Qui videt veronicā. dicūt q̄ pulcerrimā
z gl̄osissimā faciē repñtet. Scdo sic ꝓbat. Corp⁹ hu
manū pulcri⁹ ē z nobili⁹ oīb⁹ corpib⁹ brutoz ꝓpter
vnionē ad aiaz rōnalē. Ergo nobilitas corpis intē/
dit z augek ad nobilitatē aīe ad quā ordinat vt suum
ꝑfectibile. Forma ēt materia dñt eē ꝓportōnabilia.
Si aīa b. virgis fuit nobilissima p⁹ aiam filij. igit et
corp⁹ ei⁹ fuit nobilissimū z pulcerrimū p⁹ corpus filij
Corp⁹ ei filij q̄ vnitū deitati. iō ꝑfectissimū in pulcri
tudine. vñ corp⁹ imediate ordiatū ad ip̄z erit scdo lo
co pulcerrimū. Sz illō fuit corp⁹ matris. vñ assume
bak id qō vniebak diuīitati propē qō seqk. q̄ fuit pul/
cerrimū corpus. b. marie Tertio sic. Ordo est in rebꝫ
naturalibꝫ in corpib⁹ būanis Natura facit aliquid
pulcrū. z aliq̄d pulcrius. Ergo aliq̄d dz eē pulcerri
mū ꝑm naturā. Natura enī habet aliquē terminum
ad quē ꝑt z nō vltra. Aut ergo illū terminū ꝓtinget
alicui. aut nusq̄. si nusq̄ ḡ deficit respectu suaꝫ opa
tionū qō ē falsum. q̄ ꝑbs dicit q̄ natura nō abūdat
in supfluis nec deficit in necessarijs. Natura igit ali/
cui bz suū summū. Corp⁹ autē naturale aliq̄n forma
tur a corpe naturali ipa natura creature opante natu
ralr z aliq̄n ipso deo opante sup naturalr. ḡ alicui est
summū in corpe būano deo opante z alicui summuz
natura opante. Sicut ḡ corp⁹ dei qō de⁹ p seipm for/
mauit est ꝑfectissimū z pulcerrimū in natura qō de⁹
potuit facere ꝑm statū vie. ita corpus. b. virgis ad h̄
immediate ordiatū erit pulcerrimū ꝑm statū vie qō
natura potuit facere se opante. Et damas. dicit q̄ ipa
a nullo illustrū. s. viroz z mulieꝫ supak. s. in aliquo.
Uñ nec in pulcritudine. Et castitas ip̄a laudabilioz
est in pulcris. Debuit ḡ btissima virgo maria oī lau/
de dignissima de tractꝫ pulcritudie laudari. vñ z cor
pali etiā. Prio ad ip̄ius ꝺmēdatōz. vt naturā ꝑficiat.
z grām augmētet. q̄ forma pudicicie erat. sz apta co/
mes. Scdo ad nostrā edificatōem z deuotōem. sapie
tiū. Pulcra est ei casta generatio cū claritate. Et tertō
ad dñici corpis cōmendatōz q̄ nō potest arboz bōa
z nobik fructū malū z ignobilē facere. Euāgelū autē
nō curauit de ei⁹ pulcritudie narrare ꝓpter rōes iā di
ctas. Et q̄ magis ī eoz ex eo intēdik ꝑfectio z pulcri/
tudo spūal. q̄ corpalia. z corpalia. Et ex his dōz
est. q̄ cū pulcritudo attestek optie ꝺplexiōiz dispositi
oni corpis que cū gratia ꝑfectius opak natura grām
iuuante pulcerrima corpe cū maxima gratia ꝑfectissi
me opata est in oīb⁹.

Quantū ad tertium .§.III.

spūssanctus missus supuenit in mariā. i. sup oēs ali/
as mō miraculoso. dās sibi fecūditatē z virtutē gene
randi. q̄ alie mr̄ieres hūt ex viri ꝺiunctiōe. Uñ iobā.
damas. li. iij. dicit q̄ dei filius cōstruxit sibi ꝑsi ex castis
simis z purissimis sanguīb⁹ virgis carnē aiatā anīa
rōali Prio ex ō declaratōe ōt b. tho. i. iij. p. q. xxxi. ar. v. q̄
in cōceptōe xp̄i aliq̄d fuit ex natura aliq̄d supnatura
Nam ꝑm cōditōem nature fuit q̄ ꝺceptus est ex feia
Sed supra conditōz nature q̄ cōceptus z natus ē ex
virgine. Si ordinē nature q̄rīs. inq̄t. b. amb. Femīa
viro nupta generare ꝺsuevit. ꝓter igit nature ordinē
est xp̄s ꝓtus ex virgine de cōse. di. ij. Reuera. Lū autē
b. maria fuerit eiusdē nature cū femīs alijs. cōsequns
est q̄ habuit carnēz ossa eiusdē nature. Carnes aūt z
ossa in alijs femīs sunt essentiales corpis ptes ex qui
bus cōstituik integritas corpis. z iō subtrahi nō p̄t
sine corruptōe corpis vel diminutōe. xp̄s āt qui vene
rat corrupta repare. nullā corruptōez aut diminutōz
integritak matris inferre debuit Et iō nō debuit cor
pus xp̄i formari de carne vel ossib⁹ virgis. sed de san
guine q̄ nondū est actu ps̄. sed ē potēcia ps̄. vt dicik
in li. de generatōe aīaliū. Et ideo ōz carnē de virgine
assumpsisset in collecta. de⁹ q̄ de beate marie virgi/
nis vtero verbū tuū angelo nūciante carnē suscipere
voluisti z̄. non q̄ materia corpis fuerit actu caro. sed
sanguis qō est potēcia caro. Non quidē sanguis mē
strualis quē natura vt supfluū in mulieribus repellit
nec ex tali potest esse cōceptus quia immūdissim⁹ est
sed sanguis purissim⁹. q̄ est alio sanguine purioz p/
fectioz paratus ad cōceptū. Sic ergo in cōceptōe cor
poris xp̄i opatōe spūssctī talis sanguis purissim⁹ in
vtero virginali adunatus est z format⁹ in plem. Et iō
dicik ex purissimis z castissimis sanguinib⁹ virgis il/
lud corp⁹ formatū. Nā in alijs mulierib⁹ generatib⁹.
sanguis ille descēdit in locū generatōis cum quadā
cōcupiscentia. sed in virgine nulla fuit concupiscētia z
ideo dicik castissimis. Et in euangelio virtus altissi/
mi obumbrabit. i. refrigerū ꝑstabit vt nullū sentias
calorē concupiscētie Quare aūt dicak xp̄s cōcep⁹ de
spū sancto z sibi attribuak ista cōceptio. Prio cui⁹ de/
claratōe dicit b. tho. in tertia parte. q. xxxij. articu. i. q̄
cōceptōem xp̄i tota trinitas opata est Attribuik tamē
ipsa spūssancto vt dicak cōceptus de spū sancto tripli
ci rōne. Prima qz hoc cōgruit cause incarnatōis q̄ ex
pte dei cōsiderak. Spūs ei sctūs est amoz patris ī fi/
liū z filij in patrē ꝑm hiero. nō quidē accidentalis. vt
est amoz nr̄ qz nullū in deo accidēs. sed substātialis.
hoc āt in maxīo amore dei erga nos ꝑcessit. vt dei fi/
li⁹ sumeret carnē nrāz sibi in utero virginali. vñ iob. iij
dixit iesus. Sic de⁹ dilexit mūdū vt filiū suū vnigeni
tū daret. Et b. Greg. O inestimabil dilectō caritaz.
vt seruū redimeres filiū tradidisti. Scda rō ē. qz hoc
cōgruit cause incarnatōis ex pte nature assumpte. qz
ꝑ hoc dak intelligi q̄ būana natura assumpta est a fi
lio dei in vnitate ꝑsone. nō ex aliquib⁹ meritis. sz sola
grā q̄ spūssancto attribuik ꝑm illō. i. Cor. xij. Diuisi
ones grāz sunt idē eni spūs. Uñ be. aug. in encheri/
dion. Iste modus q̄ natus est xp̄s de spūsancto. s. cō
ceptus insinuat nobis grām dei q̄ homo nullis me/
ritis ꝑcedētib⁹ ex ipo primo exordio nature sue q̄ cē ce/
pit. verbo ōi copularek in tanta vnitatē ꝑsone. vt idē
eēt filius dei. Tertia rō est qz hoc cōgruit termino ī car
natōis. Ad hoc enī terminata est incarnatō vt hō ille
qui concipiebak esse sanctus z filius dei. vtrūq̄ aūt
hoz attribuik spūssancto. Nam p ipm efficiūk hoies
filij dei ꝑm illud ad gal. iiij. Quoniam estis filij dei.
misit deus spm̄ filij sui in corda vestra clamantem

abba pr̄. Jp̄e etiā spūs est spūs sctificatōis. vt ōr ad ro. i. Sicut ḡ alij p spm̄ sctm̄ sctificant spualr vt sint filij dei adoptiui. ita xp̄s p spm̄ sctm̄ est in sanctitate cōceptus. vt esset filius dei naturalr. vñ ad ro. i. p̄m vnā glo. qō p̄mittit. Qui p̄destinat⁹ est filius dei in virtute manifestat p id qō seq̄t imediate. s. p̄m spm̄ sctificatōis. i. p boc ḡ ꝛcept⁹ ē de spūsctō. ꝛ ipe angl's p boc ḡ p̄miserat. Spūsctūs supueniet in te. ꝛcludit Jōocz qō ex te nascet sctm̄ vocabit filius dei Est ergo op⁹ cōceptōis b⁹ vt dictū est. op⁹ tot⁹ trinitatis cōe. p̄m tamē aliquē modū attribuit aliqd singul' psonis. Nā pr̄i attribuit autoritas. respectu p̄sone filij. q̄ sibi p bui⁹ ꝛceptōez naturā būanā assumpsit. Filio attribuitur ipsa carnis assumptio. Spūsctō attribuit formatio corpis. qō assumit a filio. Nā spūsctūs est spūs filij ad gal. iij. Misit deus spm̄ filij sui. Sicut autē virtus aie q̄ est in semie p spm̄ q̄ est in scie ꝛcludit. formak corp⁹ in generatōe alioz hoim. ita virt⁹ dei q̄ est ipe filius p̄m illō. i. coī. i. xp̄m dei virtutē. p spm̄ suū corp⁹ formauit. Et hec verba euāgelij demōstrāt vbi ōr. Spūsctūs supueniet in te. s. ad p̄pandā formā dā materiā corpis xp̄i. Et virt⁹ altissimi. i. xp̄s obumbrabit tibi. i. corpus būanitatis in te suscipiet incorporeū lumē deitatis. Umbra ei a luce formak corpe vt b. Greg. ait. xvij. moral. Altissim⁹ autē intelligit pr̄. cui⁹ virtus est filius. ꝛ b. aug. dicit in enchiridion. q̄ nō eodē mō ōr xp̄s ꝛceptus aut nat⁹ de spūsctō ꝛ virgine maria. Nā de maria ōr cōceptus materialr. q̄. s. materia corpis xp̄i de corpe ei⁹ sumpta est. sz de spūsctō ꝛceptus ōr effectiue. q̄. s. spūsctūs formauit illō corpus. ꝛ nō q̄ de substātia ei⁹ sit ꝛcept⁹. vt filius alicui⁹ hois de p̄ris sui substātia. nec etiā plus opatus est spūsctūs in illo ope cōceptōis q̄ p̄r vel filius sed sibi magis attribuit rōe iam dicta. Illa ḡ ꝛceptō xp̄i p̄m b. tho. in. iij. pte. q. iij. habuit tria p̄uilegia. s. q̄ eēt sine pctō originali facta. ꝛ q̄ esset nō puri hois sed hois ꝛ dei. ꝛ q̄ esset cōceptio virgīis. i. a virgine. et hec tria habuit a spūsctō. Et iō dicit damasc. q̄tū ad primū q̄ spūsctūs supuenit virgī purgās ip̄az. i. p̄seruās ne cū pctō originali conciper. q̄tū ad scōz ōr. ꝛ virtutē susceptiuā verbi dei tribuēs. i. vt cōcipet verbū dei. Quātū ad tertiū dicit. Sil'r virtutē generatiuā. vt. s. manēs virgo possz generare. Nō q̄dē actiue sed passiue. sicut alie mlieres hoc ꝛsequūt ex scie viri Et sic spūsctūs missus ē ad virginē ad ista faciēdū.

De pulcritudine beate virgis. Cap. xi.

Specie tua ꝛ pulcritudine tua. Specie. s. corpali pulcritudine spūali. ꝛ iō dicit cant. iiij Tota pulcra es amica mea ꝛ macula nō est in te. Intēde. s. ad indigētias nr̄as ad oz̄ones nr̄as ad pulsionē nr̄am. p̄spere pcede de virtute in virtutē. sp. pficiendo sine defectu. pcede ad orandū pro nob. pcede ad ip̄etrādū nobis bona ꝛ regna in celis sup omnes. regina super demones cōprimendo. regina in terris nos tibi subiūciendo. vicia deserendo.

De pulcritudine in par. ¶. i

ticulari dicit alber. vbi supra. q̄ hec in tribus cōsistit scz in debita corpis quātitate ꝛ qualitate. In eleganti membroz dispositiōe ꝛ proportione. In colorus venustate. Cōueniēs quantitas corpis ei⁹ p̄t probari a quantitate corpis filij sui. quod tanq̄ pfectissimū in suis naturalib⁹ debitissimā habuit quantitatē. Corpus enī filij formak a corpore generātis. ita q̄ de tali tale ꝛ de tanto tantū. nisi error aut impotētia impediat vel p̄ viā accidētis aliter fiat. Sed naturalr magn⁹ magnū. ꝛ paruus paruū. ꝛ tātus tantū. Cū ergo filius habuerit in summo debitā quantitatē mater ei⁹ virgo habuit debitā quantitatē q̄uenientē femie. Et ita credim⁹. Idē de qualitate dicētes. Modi q̄litatz sunt q̄nq̄. s. grossicies nimia ꝛ extenuata macies Sithesis squaliditas ꝛ eq̄litas. Pinguedo causak ex frigiditate bū iditate. squaliditas ex caliditate. ꝛ frigiditate. Extenuata macies ex caliditate ꝛ siccitate Sithesis ex frigiditate ꝛ siccitate. Equalitas ex oīm bumoz equalitate. cuiusmodi credim⁹ fuisse corpus b. virginis. De mēbroz dispositōez ꝛ proportōe idē dicimus. s. q̄ fuit cōgruentissima q̄ probak ex pte generati. In formatōe enī corpis a generāte. sic formak totum a toto. q̄ a qualibet pte generātis fit formatō. vnde inter generantē ꝛ genitū naturalr ꝛ regulariter singuloz mēbroz adinuicē est silatio in forma ꝛ figura. nisi pervia accidētis ip̄ediak. In corpore autē dominico formādo nullū potuit intercidere ip̄edimētū cū. ss. formator ex titerit. ꝛ ideo mēbra illi⁹ corpis fuerunt elegātissime dispositōis ꝛ cōgruentissime proportionis. ita q̄ oculi nō fuerūt nimis grādes vel parui respectu alioz mēbroz Sil'r aures. gene. os. brachia man⁹. tibie. ꝛ hmōi alia. sed singula erāt oībus alijs correspōdētia. Et idē dō de mēbroz p̄portōe b. virginis matris ei⁹. s. q̄ sit medie stature quia medium tenuere. b. i. q̄ nō sit nimis p̄uus. nimis pusillus ad opandū neq̄ nimis magn⁹ in p̄sumendo vltra vires suas vt supbi gigātes. Qualitas. vt ñ nimis pīguis ꝛ carnosa. i. delitijs affluēs ꝛ diuitijs nec nimis macilēta. sūndiscrete abstinēs. de ꝛse. di. v. nō mediocriē ꝛ di. xli. q̄sq̄s. p̄portō debita mēbroz. i. debita obseruātia circūstāniaz in opando q̄ ptinet ad prudētiā Cōtpantia q̄tuor būoz. i. moderata q̄tuor passionū scz amoris. timoris. tristicie ꝛ spei. De colore sciēdū. q̄ triplex ē colorus diūsitas in corpe būano Jn cute. in capill'. in oculis. Et de colore in cute videt⁹ q̄ fuerit mixt⁹ ex albor rubeo. q̄ sic autores medicie dicunt. Jn cute color ab inferioribus duob⁹ accidit mōis. Aut ex abūdātia. aut ex eq̄litate būoz. Ille ē ex eq̄litate q̄ est ꝛposit⁹ ex albedie ꝛ ex rubore. Alij colores ex ineq̄litate Sz nobilior ē color q̄ ꝓcedit ex eq̄litate būoz ḡ color i ea fuit ex albor rubeo. Et q̄ ista p̄t reduci ad significatiue ad pulcritudinē aie. iō aliq̄ntulū diffusi dicem⁹ p̄m illō Cāt. iij. Tota pulcra es. s. i aia ꝛ corpe macla ñ ē i te. Pulcritudo ei attestak nobilitati ꝛ pfectōi ꝛplexiōis. Uñ cū additōe gre q̄ fuit i summo in maria pfect⁹ opabak. ōr ḡ alb. vbi s. q̄ sex sūt colores cuti'. Prim⁹ ex albedie rubedie ꝛposit⁹ Scōs niger. Tert⁹ citrin⁹ Quart⁹ glauc⁹ Quint⁹ sol⁹ alb⁹. Sextus sol⁹ rube⁹ Jlle ātq̄ ē ꝛposit⁹ ex rubore albedie. vt dicit ioānit⁹ est ab eq̄litate ꝓcedens. Oēs ātq̄ alij ex inequalitate ꝓcedūt būoz. Uñ primus. s. ex albo

et rubeo est nobilissim⁹ z corpi euchraticō, i. bene dispositō determinat. Et a galieno in tpata cōplexione positus. Dicit ei in tegni q corp⁹ euchraticū est ex albor rubeo mixtum. z sil'r a cōstantino in pātegni. Et hūc pcedim⁹ in corpe btissime virgis fuisse. Et lz color niger sit magis vsui gru⁹ alteri ad videndū, non tñ est magis determiatus corpi euchratico ad hñdū. Color ei corpis est pncipal'r ad corp⁹ ppriū venustādū. z suā pplexionē oñ dēdū. Jtē cū visus delectet in pulcror luce pportōnabili, delectabilior z delitiosior z ad videndū lumē si est color alb⁹ mixtus cū rubore cū nigredo. Nec obstat etiā q colores extremi sunt magis sensitiui. Illa ei pēminētia sunt respectū alteri videntis. ista autē respectu hñtis. Natura ārvt dic̄ philosoph⁹ magis tendit sibi nisi sit ebria Et iō color corpis magis dz determiari fm cōgruentiā sui subiecti cū respectu alieni vnō de xpo filio virgis dr. Cāti. iij. Dilect⁹ meus cādidus z rubicūdus. Et in aia q̄dez color cādidus designat puritatē fm docto. Rubi⁹ ār caritatē. Quevirtutes puritas z caritas fuerūt in virgine in summo. Ea ei puritate nituit q̄ maior sub dō nequeat repiri fm anselm. s. in hūana natura. Nā fili⁹ ei⁹ deus erat. z iō maior in eo, q nec originale de caritate dicit. b. biero. Totā incanduerāt eā diuinus z ardor ptinuus in ea. z ebrietas pfusi amoris. Ignis ār coloris rubei est. z ebrietas rubeū facit. Decolore capilloz sciendū vt allegat Alb. Cōstantin⁹ in pātegni posuit tres cās capilloz. dicēs. Capilli caput custodiūt z defendūt z honestāt q̄dv si careat hō maxima est inhonestas z pcipue in mulierbv q̄ad caput Et iuxta hoc fecit natura corpi iuuamēta z ornamēta. Causa ār q̄re masculi barbescūt z non fēie. est q masculi sunt calidiores. i q̄dv fum⁹ q̄ est piloz naka magis augmētat. quē q natura nō sufficit expellere. expellit p duo loca p caput z barbā. vñ fit vt fēie calidissime barbescere videāt z ecōuerso in masculi frigidis. vñ nō barbescūt eunuchi. q pdiderūt mēbra calidiora. Pili ḡ isti facti sunt a natura vt eēnt iuuamēta et ornamēta. Et ex hoc pz q tres sunt cause piloz. Expulsio supfluitatis fumose in natura. z defensio a calore. frigore. z ornatus capitis. Scdz ār autores medicine q̄tuor sunt colores capilloz. s. niger. rubeus. glaucus. z canicies. Cū añ glaucus pstet ex humore abūdante melācolico. Canicies ār ex nimia defectōe naturalis color z ex effectu putridi fleumatis q plurimū fit in senibv. de his duobv nō fit q̄stio sz tm̄ de nigror rubeo. Nā videt q capilli ad oñ dēdū melioré pplexionē corpis. debeāt eē magis rubei q̄ nigri. q dicit Galien⁹ Rubedo attestat sanguini. nigredo autē melācolice. vel colerice cōplexioni. Ergo cū nobilior sit cōplexio sanguīea. q̄ colerica. color attestās sanguī. s. rubeus. nobilior erit q̄ attestās colorice vt niger. Ergo nobilior erit rubedo q̄ nigredo. z sic in nobiliori corpe erit rubedo. Et sic pcludit fm Galie. q in optio pplexionato cerebro. capilli dñt eē rubei. Ecōtra videt q̄ in corpe euchratico. i. optime pplexionato. capilli port⁹ dñt eē nigri q̄ rubei. Et vt pro q̄ tū ad vtilitatē capilloz q̄ est expulsio fumose supfluitatis iuuatiua. Quecūq ār supfluitas magis ē nociua. illi⁹ expulsio magis ē iuuatiua. Sz colericū incēsum z sanguineū adustū magis ē nociuū q̄ sanguis nō adust⁹. ḡ magis est iuuatiua h⁹ expulsio q̄ illi⁹. Sz ad istu⁹ expulsionē sequit generatio capilloz nigroz nō rubeoz. ḡ q̄tū ad illā cām corpus euchrati cū magis dz habere capillos nigros q̄ rubeos. Simil'r q̄tū ad defensionē. Capilli enī nigri fortiores sunt q̄ rubei. Sil'r q̄tū ad ornamētū pulcriores est ei⁹ aptior pportio extremi ad extremū q̄ medij ad extremū. Opposita enī circa se posita magis eluescūt. ḡ supposito colore albi⁹ rubei in cute magis venustat in capillis nigredo q̄ albedo vel rubedo. Jtē q̄tum ad signatum rubedo attestat mobilitati z infidelitati Nigredo stabilitati z firmitati q̄ correspondet elemēto q̄ō est terra. vñ z constātin⁹ doctor in medicina de equali pplexiōe z significatōe ei⁹ dicit. q corp⁹ equale nec̄ est multū macidū nec̄ pingue. Color ār ei⁹ inē albū z rubeū medi⁹. Pili autē in infantia rufi. i pueritia z iuuētute nigri. Et sic eē videt pietas inter galienū z constantinū de colore capilloz in corpe eq̄li. q galien⁹ dicit esse rubeū. Cōstantin⁹ nigz. Sil'r inter illos q̄ loquūtur de corpis pulcritudine diuersa sentiūt de colore capilloz. vnus ei dicit. Femineū plene sivis formare decorē crinib⁹ irrutiler niteat auz. vult dicere q capilli debēt esse aurei coloris q̄ tendit in rubeū. Alter dicit spectandū nigris oculis. z in canti. vbi describit pulcritudo spūalis p exteriorē ppositōz dicit. come ei⁹ sicut elate palmaz nigre q̄si corv⁹ Et sic videt q nigredo in capillis ptineat ad pulcritudinē. Jtē soboles fm cōplexionē innatā solet assimilari parentibv z ecōuerso Sz gen⁹ iudeoz vt in plīmis hz capillos nigros. Et veronica ptendit nigrā barbam z nigros crines. Ergo z dña nostra habuit capillos nigros. Cōcordat alb. istā cōtrarietatē p istū modū dicēs Color in capillis īmediate significat sup dispositōem cerebri. vñ optim⁹ color in capillis. dz determinari fm optimā cōplexionē cerebri. Optia ār cōplexio cerebri determinat fm duos modos Uno mō cerebz ē optie cōplexionatū. q̄ñ est optie ordinatū ad actōes virt⁹ naturalī. ita q opatōes cerebri maxie ordinant fm eq̄litatē ad opatōes cordis z epatis. z aliorū mēbroz pncipaliū. Et fm hoc cerebz dz eē calidū z humidū. Et iō capilli in infantibv sunt subrufi. Jn pueris rufi vel subrubei. Jn pfectis sunt rubei Et de h⁹ dicit gal. s. q euchraticū corp⁹ hz capillos rubeos. Et ille ali⁹ q̄ hz capillos aurei coloris. Alio mō ē cerebz euchraticū fm q̄ō ē optie dispositū ad opatōnes aiales. que proprie sunt in cerebro z mediāte spiritu aiali q̄ nascit in cerebro Et fm hoc calidū z siccū dz eē cerebz qz illa due qualitates maxie deseruiunt cognitōi. A calidate enī est velocitas apphēndi. A siccitate ār firmitas retinēdi. A calore est motus z mobilitas. A frigore quies z imobilitas Et sic magis gruit pfectōi cerebri siccitas q̄ hūiditas. Et sic nobil⁹ est cerebz fm virtutes aiales siccū q̄ hūidū. vñ z sicciōris cerebri sunt pfectiores sensibv z vigilantis nature. humidioris aūt sunt sensu ebetes z multi somniz. pfundi. Et fm hoc cōstātin⁹ dicit euchraticū corp⁹ hre capillos nigros Cū aūt sint nobiliores opatōnes virtutis aialis. q̄ opatōes virtutis naturalis sequit q perfectissimi corpis cerebrū debet esse siccum

et calidū. Cū ergo bñissima virgo habuerit corp⁹ pfectissimū, sequit q⁹ cerebr⁹ ei⁹ fuit siccū et calidū. et p cōsequēs habuit capillos nigros. et cū color oculor⁹ significet sup⁹ plexiōe proprij subiecti, propē hoc cerebro sicco determinabat color oculor⁹ niger et dñabit. et a tali cerebro sicco et calido trāsmittit spūs visibil' ad oculū pauciorē subtiliorē et fortiorē. Et sili mō nutrimētum pauci⁹ subtili⁹ et forti⁹. Paucitas aūt spūs et nutrimēti creat nigredinē vt ōt auctor sz subtilitas est cā nobilioris et fortioris operatōis. Et sic tales oculi erūt nigri propter p̄dictor⁹ paucitatē sed clariores ad videndū nobiliores propē sensuū subtilitatē et nutrimēti puritatē, et sic ꝯcludit alb⁹ q⁹ b. maria fuit in colore cutis albar rubea mixti. In capill' aūt et oculi nigra tpata sic et ei⁹ filiū speciosissimū credim⁹ coloratū. Quantū ad pulcitudinē anime capilli eius sunt cogitationes, q⁹ sicut capilli a capite, ita cogitatōs a mēte q̄ est caput aīe fluūt. de q̄ p̄t intelligi illō. Oēs capilli capitis vestri nūerati sunt. i. cogitatōes deo note. Et iste cogitatōes fuerūt nigre plene būilitate, respexit ait būilitatē ancille sue. Cant. i. ait ipa. Nigra sum sed formosa. Vel si ꝑm aliā opinionē fuerūt aurei coloris et significant cogitatōes plenas sapia, q̄ signant⁹ p auro Lu. ij Maria āt seruabat oīa verba hec ꝯferēs i corde suo ipsa etiā ōr mr̄ agnitōis et sapie. Oculi significāt intētionē ꝑm illō. Si oculus tu⁹ fuerit simplex. i. intētio totū corp⁹ tuū. i. op⁹ sequēs ab eo lucidū erit. i. ꝟtuosum. Color niger eor⁹ est q⁹ mortificata q̄ad mūdū, sed subtile erecta ad deū. vt placeret deo in oīb⁹ non mūdo. iuxta illō odilionis Oīs marie actio sp intenta fuit dño. vel si ꝑm illū q̄ ait loquēs de pulcitudine oculor⁹. radiāt vtricz gemelli luce smaragdina vel sideris instar ocelli. tūc claritas oculor⁹ designat intētionē supnor⁹. q⁹ optimā ptē elegit. hic satis ꝯgruit illud exēplū de illo deuoto clerico. q̄ andiēs et dicēs illā anti. Tota pulcra es. orauit vt semel posset videre eā. nō curans de amissione oculor⁹ vt plen⁹ possz intueri cū apparuit xp̄ē.

De missiōe filij dei ad mariā. La. xij.

IEsus est demum dei filius ad mariā ꝟginē. vt ex ea carnē assumeret, de q̄ missione ait ps. cvi. oñdēs e⁹ vtilitatē. Misit ꝟbū suū et sanauit eos. et eripuit eos de interitōib⁹ eor⁹. Missus ōr dei filius, nō q⁹ celū vl' patrē reliq̄t. sz q⁹ carnē suscepit nrāz in q̄ visibil' nob apparuit. Et ex hac incarnatōe hoc maxīm bonū nob secutū est q⁹ sanauit gen⁹ hūanū a cecitate. vna ei⁹ cathena tenebraz oēs tenebāt ꝯpediti. s. cecitatis errorū. q⁹ plen⁹ erat mūd⁹ q̄ ipse ieſus xp̄s figuratiue oñit. q̄n ceco a natiuitate luto facto ex sputor⁹ puluere. et posito sup ei⁹ oculos dixit Vade ad natatoria siloe q⁹ ínēpretat missus. Quo facto lot⁹ in aq̄ visum recepit Ioh. ix. Lutū ei ex sputo signat misteriū incarnatōis. in q̄ dei fil⁹ sapia tanctz saliua ex ore p̄is pdiēs. vnita cū puluere nr̄e mortalitatis fuit. Ponit sup oculos nr̄os. cū credim⁹ boc⁹ loti aq̄ baptismi. cū hac fidē lumē grē recepim⁹. Et credidert ait ipe dei fil⁹ incarnatiōez. s. oēs fideles. q⁹ tu me misisti. i. incarnari istitusti. Ioh. xvij Eripuit etiā nos de inēritiōib⁹. i. mortibus nr̄is. s. de morte inferni. de morte pcti. et de morte corpis. In vltia tñ resurrectōe In cui⁹ figurā in mūdo ꝟersa⁹. tres mortuos suscitauit. Nō ei ait ipe Ioh. iij. Misit deus filiū suū in mūdū vt iudicet. i. ꝺdemnet mūdū sed vt saluet⁹ p eū ab his mortib⁹. Vbi bene aug. sup Ioh. Quātū est i medico saluare venit egrotū imor⁹ mortuū suscitare. Sz ipe scz hō se interimit q̄ p̄cepta medici seruare nō vult Ergo si vis ad vitā ingredi Ma. xix. tibi parā. Sua mādata. s. b⁹ medici. O quāto desiderio ista missionē antiq̄ pres flagitabāt dicētes p moysen. Obsecro dñe mitte quē missurus es. exo. iij. Sz ecce iā missum et cū tāta vtilitate de virgine ꝯceptū. et natū ꝟersatū. cultores vince. i. fideles ñ solū sel' vt iudei electū occident sz q̄tidie iterū crucifigūt mal' moribus suis. ita inq̄t apls ad heb. vi. Rursus crucifigentes in semetipsis filium dei. et ostentui habentes. Videam⁹ āt circa istā missionē tria.

Primo quare dei filius missus.

Secūdo quare ad mariā missus.

Tertio quare ad virginē missus.

Quantū ad primū. s. .§. i.

quare pot⁹ missus. i. incarnatus sit filius q̄z pat. vel ss. q⁹ dicit ps. cvi. Misit verbū suū q̄. s. est fili⁹ suus Et angel⁹ ad mariā. virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. i. filius altissimi q̄ est virt⁹ el⁹ ad heb. i. portāsq̄z oīa. i. sustentās deo ꝟbo virtutis sue. i. filio q̄ est virt⁹ sua. Et iterū xp̄m dei virtutē dei saplam. Ista ergo virt⁹. i. ōi fili⁹ obūbrabit tibi. i. corp⁹ assumet ex te i q̄ possit lux videri. Assignat āt be. tho. in. iij. pte. q. iij. arti. vij. tres rōes ꝺueniētie h⁹ q̄re ōcuit magis filiū mitti. i. incarnari q̄z p̄vel spūsctūs. Pmo ex pte vnionis. Secūdo ex fine incarnatōis. Tertio ex occasiōe nr̄e pdtōis. Quantū ad pmū. s. ex pte vnionis satis ptz. q⁹ cōueniēter ea q̄ sunt silia sibī naturaliter vniūt. Quis cuz oue, bō cū boue, bon⁹ cū bono, mal⁹ cū malo i ꝺversatōe sibi vniūt. Ipsi⁹ āt psona filij q̄ est ꝟbū dei. attēdit cōis ꝺueniētia ad totā creaturā. q⁹ ꝟbū artificz. i. ꝺcept⁹ eius ē similitudo exēplans eor⁹ q̄ fiūt ab artifice ita ꝟbū dei q̄ est etern⁹ ꝺceptus eius ē similitudo exēplaris tot⁹ creature. et ō sicut p pticipatōz b⁹ similitudinis creature sunt in ppriis spēb⁹ istitute. sed mobiliter ita p vnionē ꝟbi ad creaturā nō pticipatiuā sz psona lē ꝺueniēs fuit reparī creaturā i ordīe ad eēnā et īmobilē pfectōz. Nā artifex p formā artis ꝺceptā. q⁹ artificiatū ꝺdidit ipz si collapsuz fuerit. restaurat. vñ ps. Oīa in sapia fecisti. et apls De⁹ erat i xp̄o mūdū recōciliās sibi. Q⁹ āt dixit mat. xxv. Mō suz missus nisi ad oues q̄ pierūt dom⁹ isrl. intelligit q̄ ad pdicādū et miracla faciēdū ipe in psona sua. sz q̄ ad saluādū ad oēs missus ē. p suos discipulos pdicatur⁹ p orbē. Euntes aut iterū pdicate euāgeliū oī creatē. i. oī generatōni hoim⁹ natōi. Remiscere ait leo papa q⁹ erut⁹ de ptā te tenebraz trāslat⁹ es in dei lumēz regnū. Pretiū tuum sanguis xp̄i ē q̄ in ꝟitate te iudicabit. i. ꝺdenabit q̄ in mia te redemit si videlz ī grat⁹ fueris tāto bñficio incarnatōis. te sibi ñ vniēdo et incorpando p dilectōez Scdo p̄t accipi rō h⁹ ꝺueniētie ex fine incarnatōis, q̄ ē ipletio p̄destinatōis eor⁹. q. s. pordiati ad beredi tatē celestē q̄ nō debeb⁹ nisi filijs ꝑm illō ad Ro. viij.

Si filij⁹ heredes. Et iō congruū fuit vt p eū q̄ est filius natural. hoīes pticiparēt filitudinē b⁹ filiatōnis ꝑm adoptiōez sicut apl's Ro. viij. Quos ꝑsciuit hos z ꝑdestinauit ꝯformes fieri imagini filij sui. Cū etiaz hō in sapientia ꝓficiat q̄ est ꝓpria eius ꝓfectio. ꝑut ē rōnalis. q⁹ pticipat verbū dei a q̄ oīs sapiētia hoīm deriuat. sicut discipul⁹ instruit̄ p hoc q⁹ recipit verbū magistri. vñ Eccl. i. ōz. Fons sapie verbū dei in excelsis. Ideo ad cōsumatā ꝓfectōez hoīs ꝯueniēs fuit vt ipm verbū dei ꝑsonal'r būane nature vnirēt. vñ si regina austri seu sabba venit a finib⁹ terre audire sapiētia salomonis pur hoīs. z plato mltas regiōes pagrauit vt audiret phōs de natura rez disserētes. q̄to magis fideles dñi ꝯcurrere cū oī auiditate audire sapientiā incarnatā in euāgelijs q̄tidie resonantēz illa seruare. Nā beati qui audiūt verbū dei z custodiūt illud. Lu. xi. ait ipe. Tertio ꝑt accipi rō b⁹ ꝯgruētie. ex occasiōe ruine nre. in pcto primi ꝑntis. cui p incarnationē remediū adhibet. Peccauit ei primꝰ hō appetēdo sciam. vtz ex verb serpentis antiq̄ ꝑmittētis sciaz boniz mali. vñ cōuenies fuit vt p verbū vere sapie hō reduceret in deū. q̄ p inordinatū appetitū sciētie recessit a deo. hāc rōem tāgit. b. Bern. in ꝑmone inducens figurā ione. Nā cū orta tēpestate propter eum. z sedari nō posset. ait ipse ionas. Si propter me tēpestas hec venit tollite me z mittite in mare quo facto tēpestas cessauit. iona interp̄tat filius colūbe z significat filiū virginis. que colūba dicit propter puritatē Cū igit esset orta tēpestas in mari mūdi. seu humāi generis mltoz maloz. q̄ minabāt'z trahebāt ad submersionē inferni. ionas. i. dei filiꝰ z virgis cui attribuitur sapia ait p effectū ad patrēz spūsanctū Et quo propter sapiam inordinate appetitā ꝓcessit hec miseria z afflictio in būano genere. tollite me z dimittite in mare. i. opamī mecū vt in mundū intrās carnē assumā. q̄ facto. i. incarnato cessauit virtual'r ꝑditio būana. vnde z ipe ait p esaiā. me misit dñs. s. p'r z spūs eꝰ sanctus. Sed cauēdū est ne adhuc iste inordinatus appetitus sapie tempestatez ꝑdiōem inducat alicui qui. s. nimis curiose q̄rit scire misteriū istō būana rōne. cū tñ excedat oēm rōem propter q̄ ioan. bap. p'testat⁹ est se hoc nescire. vel nō posse cū ait. Nō sum dignus soluere corrigiā calciamēti ei⁹. i. explicare vel intelligere modū illi⁹ incarnatōis. Calciamētū enī q̄ fit de pelliby aīalis mortui. designat assumptā nraz mortalitatē. pes q̄ corp⁹ sustentat z discurrit ybiq̄ est diuinitas oīa sustētans z p oīa discurrēs. ad Heb. i. portās oīa verbo ꝛtutis sue. Quō āt sit ꝯiūcta z vnita diuinitas būanitati. nō ꝑt a nob⁹ intelligi s̄z credi. Corrigia igit est ligatura misterij incarnatōis. quā null⁹ ꝑt soluere. i. declarare. S̄z credere dz ad ro. xij. Nō plus sape q̄ oportet sed sapere ad sobrietatē.

Secundo scilz quare .§.II.

missus est ad mariā q̄ mulier. i. femia erat. ad gal. iiij Misit de⁹ filiū suū factū ex muliere. i. ex femia. Non enī dicit mlier nisi sexū femineū. nō āt corruptōz. S̄z cū sexus virīl' sit nobilioz sexu femineo videt q⁹ potiꝰ de sexu masculino debuerit incarnari. Sicut z mlier prima de viro facta est. Et cū ipse dicat celū z terrā ego ꝑpleo quō in vtero vniꝰ femie clausus est. S̄z vt ōt b. aug. ad volusianū. hoīm iste sensus est nō aliud nisi corpalia cogitare valentiū q̄z nullū ꝑt esse vbiq̄ totū qm̄ p innūerabiles ptes alia alibi q̄ altera necesse est. S̄z lōge aliud natura aīe est q̄ corpis. q̄to magis natura dei qui creator aīe est z corpis nouit vbiq̄ totus esse. z nullo cōtinet⁹ loco. Nouit venire nō recedēdo vbi erat. Nouit abire nō deserēdo q̄ venerat. Et s̄z dei filiꝰ carnē būanā assumere potuerit de q̄cūq̄ materia voluiss̄z. ꝯueniētissimū tñ fuit vt de feia carnē acciper triplici rōe ꝑm be. tho. in. iij. ꝑte. q. xxxi. arti. iiij.

Primo propē totiꝰ nature būane nobilitationem

Secūdo propē veritatis incarnatōis ꝯfirmatōez

Tertio propē oīs varietatis generatōis ꝯpletōem.

Quantū ad primū ꝯueniētissimū fuit vt de femina carnē dei filiꝰ acciper. q⁹ p hoc tota natura humana nobilitata est. Vñ b. aug. in. li. lxxxiij. q. ait. hoīs libertatio in vtroq̄ sexu debuit apparere Et quia sexꝰ masculinꝰ est nobilioz seu honorabilior. oportebat eū. s. dei filiū suscipe viriq̄. S̄z vt femineꝰ sexꝰ liberatio appareret in hoc misterio incarnatōis. iō ille de feia conceptus z natus est q̄ō etiā longe ante ꝑdixerat. Hiere. xxxi. c. dicens. Nouū faciet dñs sup terrā. femina circūdabit virū. femina brissima Maria. circūdabit. id est in vtero cōcipiet z habebit. nō a viro sed a spiritusancto virū. s. iesum ꝑm masculū oī gratia z sapia ꝑfectū. Et sicut femina fuit ꝓia cā ꝑditōis humane s̄z eua prima transgrediendo dei ꝓceptū. sic beatissima femia maria esset prima cā repatōis nostre generando filiū ꝑm adā p quē omnes mortui a p̄liviuificant. Secūdo p hoc veritas incarnatōis astruitur Unde beatus Ambros⁹. in lib. de incarnatione ait. Multa ꝑm naturā in hoc misterio. z multa vltra naturā. Secundū enī conditiōem nature in vtero feminei corporis fuit. sed supra conditiōem virgo concepit. virgo generauit vt crederes quia de⁹ erat q̄ innouabat naturā. homo erat q̄ ꝑm naturā nascebatur ex hoīe. i. ex feia. Vñ b. aug. dicit ad volusianū Si omnipotēs de⁹ hoīem ybiq̄ formatū. nō ex makno vtero causaret. s. repētinū inferret aspectib⁹. nōne opinionē ꝯfirmaret erroris ne suscepisse verū hoīem crederet vllo mōz dū oīa mirabil'r facit auferret q̄ misericorditer fecit. nūc vero inter deū z hoīem ita mediatoz apparuit. vt in vnitate ꝑsone copulās vtranq̄ naturā. z solita sublimaret insolitis z solita solitis tēperaret. Tertio q̄ p hunc modū cōpleť oīs diuersitas generatōis būane. Quatuoz ei modi ꝑm anselm. inuēiunt generatiōis seu ꝓductiōis būane. Primꝰ est sine muliere z viro. vt adā factus ex limo terre. Secūdus est sine femia z masculo vt eua facta ex costa pectoris adeꝑ soporati. Tertiꝰ modus est cōis oīb⁹ aliꝭ natural'r genitis. s. ex viro z muliere carnal'r copulatis. vñ dicūtur filij hoīm ꝑs. Filij hoīm scitote z̄. i. geniti ex muliere et viro. Restabat q̄rtus modus generatōis. s̄z ex muliere sine viro. Et hoc est ꝑpi geniti ex maria sine viro. sed ope spūsancti. Et p istū sic genitū reūtimur in terrā nostrā. ꝑmissiōis fluentē lacte mel. i. ī vtā brām. Jn cuiꝰ figurā dictū fuit abrahe cui ꝑmissa fuerat ēra illa z generi suo. generatiōe āt q̄rta reūtent huc. i. p istū q̄rtū modū generādi reuertunt israhelite

ad patriā supnā. Beñ. xv. Nō dz ergo ꝺtēni sexus femine⁹, z si infirmior, qz si xp̄s vir. de femīa tñ nascit Uñ b. aug. in li. de agone xp̄iano ait. Nolite ꝺtēnere vos viri qz filⁱ⁹ dei viz suscepit. Nolite vos ꝺtemnere mulieres, qz z xp̄s nat⁹ est ex femīa. Contēnūt seipos vīri cū effemīati sunt delitijs z ꝺcupiscētijs insistēdo nil virile agētes. Contēnūt se feīe qñ liniunt facies suas cerusa z purpurisso ꝺtēnēdo q⁹ de⁹ tales fecerit. et cū vtūt ornamētis viroz. Et sic pz q̄re ad feīaz missus

Tertio declarandum .ℌ.III

quare ad virginē missus est dei filⁱ⁹, qz ad mariā ꝟginē dicit euāgelista. vbi ināt be. Beñ. virginē mente virginē corpe. virginē talē qualē describit apl's. ꝟgo cogitat que dñi sunt, vt sit sctā mēte z corpe quō placeat deo. Ubi notandū q⁹ q̄libet virtus pricipalr cōsistit in mēte z volūtate. Uñ cū virgītas sit virt⁹ seu excellētia virtutis castitatis, z ipa pncipalr cōsistit ī mēte, q̄ igit vel q̄ est virgo corpe. īmunis, s. ab actu venereo, sz tñ mēte corrupt⁹ hñs, s. cogitatōem z desidriū deliberatū ad ꝓpetrandū actū carnalē quōcuncz q̄ uis nō exeq̄t opus tale. tñ nō ē virgo mēte, sz silis diabolo q̄ cū virgītate bz infernū. Uñ b. hiero. ad eustochiū. Timeam⁹ z illā prophetiā, ne in nobis ipleat, z virgines bone deficient. Obꝟua q̄d dicāt virgines bone, qō ī dicit, qz sunt z virgines male. Qui viderit ināt mulierē ad ꝺcupiscendū eā, iā mechatus est eā in corde suo. Perijt g̃t mentis virgītas. Iste sunt virgines male. virgines carne nō spū, virgines stulte q̄ oleum nō hñtes excludūt a spōso. xxv. q. v. Si paul⁹. Qui aūt vir vel mulier est corpe virgo. nō tñ hñs propositū eā virginitatē seruādi, sed tpe suo ad statū coniugalē puenire licito modoz actū cōiugalē exercere. Talis z si virgo sit corpe. nō tñ bz virginitatis virtutē z excellētiāz aureolā que reseruat hñtib⁹ firmū hmōi propositū. Recupari tñ potest talis virginitas q̄ solū mēte amissa est p penitentiā z ꝓpositū eius. Bz q̄ corpe amittit volūtarie, nuncz recupari pt, vnde beb. hiero. in dicto c. Si paul⁹. Audacter dicā, qz cū cetero possit de⁹, hoc nō possit virginē suscitare post ruinā. Ualet liberare de pena, s. pctī p penitentiā. Sed nō valet coronare corruptā, i. nō cōgruit fm glo. vel ñ cōsuevit fm bug. cardinalē. Erat igit hūssima maria ad quā missus est ꝺi filⁱ⁹ z de ea incarnatus ꝟgo corpore in ipso cōceptu. virgo mēte, virgoz voto. Nā vt dicit b. tho. in. iij. pte. q. xxviij. art. iiij. Cū opera perfectionis magis sunt laudabilia si ex voto celebrāt. z virginitas in matre dei pcipue debuit pollere. Jdeo cōueniens fuit, vt virgītas ei⁹ ex voto esset deo consecrata. Uez qz tpe legis oportebat generatōi insistere tā viros q̄z mulieres, qz fm carnis originē cultus dei ꝓpagabat, anteq̄z ex illo ppl'o xp̄s nasceret. ō mr, ꝺi nō credat anteq̄z despōsaret ioseph absolute vouisse virginitatē. licet eaz in desiderio habuerit sup hoc tñ voluntatē suā diuino cōmisit arbitrio Postea vero accepto spōso ioseph fm morē illius tpis, simlr cū eo votū virgītatis emisit. Uouit g̃ prius sub cōditōe z non absolute. s. si deo placeret, postq̄ām hoc innotuit deo reuelāte ei esse acceptū. tūc absolute vouit z anteq̄z ab angelo annūciaret Missus est ergo dei filⁱ⁹ ad ꝟginē vt ex virgine concipet xp̄s fm illō esa. vij. Ecce virgo cōcipiet z pariet filiū. s. pmanēs virgo. z vocabitur nomē ei⁹ emanuel, q̄d interꝓtat nobiscū deus. i. de⁹ humanatus. Cōtrariū sentiret dicere est hereticū scz q⁹ esset cōceptus ex viro z muliere maria. Hoc autē conueniens fuit. s. xp̄m concipi ex virgine propter quatuoz rationes fm bea. tho. in tertia parte, q. xxviij.

Primo ex patris dignitate.
Secundo ex filij proprietate.
Tertio ex assumpta humanitate.
Quarto ex incarnatiōis finalitate.

Quantū ad primū fuit ꝺueniēs xp̄m ex virgine cōcipi propter patris mittētis dignitatē ꝺfuandā. Cum enim xp̄s sit verus z naturalis filⁱ⁹ dei p̄ris nō fuit cōueniens vt aliū p̄rem hēret q̄z deū ne dei dignitas transferret ad aliū. Nā si ꝺceptⁱ⁹ fuisz ex maria z ioseph. vt blaspbemāt pfidi iudei, vel ex alio, ille etiā ex q̄ cōceptus fuisset eēt pater eius. Et sic hō dicerek p̄ filij ꝺi sicut z de⁹ p̄ qō nō videt decēs. Scdo fuit hoc cōueniens, s. de virgine ꝺcipi qz ꝺuenit prophetati ipⁱ⁹ filij q̄ est verbū dei, verbū aūt absq̄ oi corruptōe cordis cōcipit. quinimo cordis corruptio pfecti verbi corruptōem nō patit, ps. xliij. Eructauit cor meū ꝟbum bonū Quia igit caro sic fuit assumpta a verbo dei, vt esset caro verbi dei ꝺueniens fuit q⁹etiā ipsa caro sine corruptōe matris cōcipet. Et sic verbū caro factū est de virgine maria ait b. beñ. Tertio fuit cōueniēs dignitati hūanitatis xp̄i, in qua locū peccatū habere nō debuit, p quā peccatū mūdi tolleret, fm illō iobā. i. Ecce agn⁹ ꝺi, s. inocēs q̄ tollit pctm̄ mūdi. i. nō potuit aūt esse, q⁹ in natura iā corrupta ex ꝺcubitu maris z femīe nasceret q̄s sine infectōe originalis pcti. Uñ b. aug. dicit. Solus ibi nuptiar ꝺcubitus nō fuit, s. in matrimonio marie z ioseph q̄ in carne pcti fieri nō potuit sine vlla cōcupiscētia carnis q̄ accidit ex pctō. sine qua esse voluit, q̄ futur⁹ erat sine pctō. Quarto, pter finē incarnatōis q̄ finis ad hoc fuit vt homies renascerent in filios dei, nō ex voluntate carnis nec̄z ex volūtate viri, sed ex deo nati sunt, i. dei virtute. Cui⁹ rei exēplū apparere debuit in ipsa cōceptōe xp̄i, vnde b. aug. de sancta virginitate oportebat caput nostrū insigni miraculo fm corpus nasci de virgie, vt sīgret sua membra nasci de eccl'ia virgine fm spīm nascitura. Apl's. despondivos. s. fideles vni viro, virginem castā exhibere xp̄o scz eccl'iā integrā fidē a pctō incorruptam. Non obstat q⁹ ioseph aliquādo dicit pater christi. vt Lu. ij. quia dictus est pater. i. nutricius vel fm opinionē vulgi.

De angelica salutatōe. s. aue. Cap. xij.

DE salutatiōe facta virgini marie. cū dei filiū ꝺcepit Aue ei dixit angelus. Mos antiq̄ssimus est. cū quis amico occurrit vel literā aut ambasiatā mittit in pncipio sermonis salutare eū. Hinc est q⁹ gloriosus de⁹ mittens nūcium suū gabrielē ad annūciandū mirabile sacramentū incarnatōis fiende in virgie amicissima ipsi deo, salutat eā ex ꝓsona ipⁱ⁹ dei dicēs. Aue. Equidē diuersus mod⁹ salutatōis vsitat z repitur in scripturis, videlicet p aue, p salue, per gaude. Nam

dñs iesus resuscitat⁹ occurrēs mulieribꝫ venientibꝫ a monumēto. z eūtibꝫ discipul⁹ nūciare ei⁹ resurrectōez. salutauit eas. dicēs. auete. matb. vlt. z Joab ꝓnceps exercitus Dauid occurrēs amasę vt amicū salutans ait. Salue frat. ū. regū. xx. Et iudei q̄ erāt hierl'imis mittētes litteras eis q̄ erāt in egipto amicis suis z generis sui salutauerūt dicētes salutēz pacē bonā. Angelus āt raphael īgressus ad thobiā salutās ait. gaudiū tibi sp sit. Et prim⁹ quidē mod⁹ salutatōis ꝺuēit salutatis incipientibꝫ. qz optat ex mō loq̄ndi vt sint sine ve ꝓcipue culpe. ab a quod est sine z ve quod importat malū. Scōs ꝺgruit ꝓficientibꝫ qz optat salus id est profect⁹ z infirmitas in virtutibꝫ. Tertius ascribit ꝓfectus. s. gaudere in dño Et qz hoc nō potest esse sine pace mētis q̄ est cā eius. iō xp̄s discipulos q̄ statū tenebāt ꝓfectoꝝ salutabat ꝑ pacē. dicēs pax vob. Angelus ergo gabriel. q̄ nunciabat virgini in ꝑsona humani generis incarnatōez. ꝑ quā inchoabat⁹ redemptio salutis hūane. Profect⁹ aūt z ꝓfectio nr̄e salutis postea facta est ꝑ sacramēta instituta ab eo ꝑ doctrinā z passionē Jō magis decuit salutatōez istā fieri ꝑ aue q̄z ꝑ salue vel gaude. hec albert⁹ magn⁹ sup missus ē. Et hoc aut verbo multa misteria insinuāt. Prio salutatione mittētis maiestas. Scdo incarnationis et vnionis sublimitas. Tertio humanatōis huⁱ⁹ vtilitas. Quarto recipiētis salutatiōem singularitas.

Quantū ad primum .§.I.

sciēdū q⁹ angel⁹ marie dixit aue ex pte ipi⁹ dei. q̄d̄ verbū seu dictio habet tres literas innuētes ꝑsonas diuine maiestatis. s. pris filij z ss. Nā pria litera q̄ est a significat spūm scm. ipse ei spūssctus ait gregori⁹ amor est. Scda lra est u significās ꝑsonā filij q̄ est verbuz patris z q̄si medi⁹. non situ sed nūero inter patrē z ss. nā tres sunt. ait iob. in epla. i. c. v. q̄ testimoniū dāt in celo. Pater verbū z spūssctus. Tertia lrā est e. z significās patrē. Nā vt dicit hila. in li. de tri. Eternitas est in patre. nō ita tñ q̄n fili⁹. z. ss. etiā sit etern⁹ cū eo. sed qz ei appropiat magis. ex nō ꝓportat q̄d sine ꝓncipio filij⁹ āt z. ss. q̄uis nō hēant ꝓncipiū creatōis nec factōnis. hūt tñ principiū emanatōis. qz emanat filij⁹ a patre. z. ss. ab vtroq̄. z si ab ex̄no. sol⁹ aūt pr̄ est sine alīq̄ principio. qz a nullo ipse emanat. Dicit ḡ angel⁹ aue q. ꝺ. tota trinitas me mittit ad te. qz tota ꝑsona operabitur istā incarnatōem in te.

Unionis sublimitas .§.II.

etiā hoc denotat. A litera est pria lrā alphabeti in q̄ oēs scientie cōprehēdūt. Est pria ꝑm oē idioma Nam litera hebrea quā lrām vocāt alephz greco⁹ q̄ dicunt alpha. z latinoz q̄ exprimūt eā ꝑ a. vltia aūt lrā alphabeti ꝑm latinos est u. Et u adiūgit⁹ ꝺgit⁹ i vnā dictōem ꝑ e Inter naturas intellectuales pria z supma principiū oīs creature z sapie est natā ꝺina sīgnata ꝑ a. vñ ipe de⁹ dicit apoc. i. Ego sum alphaz o ꝓncipiū z finis oīs creature. Ultia aūt nature z q̄ intelligentiā hūt est natura hūana designata ꝑ u vltimā literā. q̄ natura in supposito ꝺr vir. Cui⁹ dictōis pricipiū est u. vñ z geñ. ū. dixit adā de vxore sua mr̄e oīm eua. hec vocabit⁹ virago. qz de viro sumpta ē. Ista āt duo natura. s. ꝺiuina z hūana. ꝺiūcta sunt⁹ adinuicē in vnitate ꝑsone. in virgine maria. signata in u. qz sic̄ est media inter e et a. sic virgo maria est ꝺr media ex hoīm inter deū z hoīes. q̄si mediatrix z reconciliatrix. qz in ea facta est talis vnio. sicut a z u literę vniūt⁹ in e in vna dictōe. Nulla aūt vnio in creaturis repitur ita sublimis. sed oēs excedit ꝺz oēz intellectū trāscēdit. Ecce inq̄t ꝓpheta veniet deus z homo. Dicit ḡ angel⁹. Aue. q. ꝺ. hoc est q̄ tibi nuncio qz in te vnientur in vna persona deus z homo. Naturā ei humanā in te et de te assumet.

Utilitas etiam hic .§.III.

implicat in aue. Oēs (dicit in versu) dicūt e vel a q̄t quot nascunt ex eua. s. in egressu ex vtero matris. nascūtur eni lugēdo. Qui plorat⁹ est ꝑm be. Aug. de ci. dei quasi q̄dā ꝓpheta nostri incolat⁹ designātē ex ꝺ qz in terrā z vallē lachri maꝝ z miseriaꝝ intramus Et masculus q̄dez in ploratu suo nascens ꝓferta. quasi dicēs. Silis sum ade masculo. miserias innūeras et mortē cui sum subditus deplorās. Femia āt in ortu suo plorās eresonat. q. di. Femina sum eue silis cui⁹ miseriis z maledictis subiicior. Sz adā z eua cū filijs z filiabꝫ suis ab eis mortificatis vivificant⁹ ꝑ virginē matrē q̄d significat⁹ ꝑ u mediū inter a z e mediatrix z genitrix vite ꝑ filiū suū benedictū. Ubi etiā aduertendū q⁹ istud nomē eua. si litere ipe ecōtrario exp̄mātur ꝑm ordinē suū sonat aue. q. ꝺ. angel⁹. Jō tibi dico. Aue q̄si tota ꝺtraria es eue. Et hoc est quod canit ecclesia in hymno. sumēs illō aue gabrielis ore funda nos in pace mutans nomē eue. Illa eni eua fecit filios suos inimicos dei. z ista nos pacificauit deo. Illa supbiuit ꝺtra dñm. silis volēs eē deo. ista se ꝓfundissime hūiliauit. vocās se nō matrē dñi sicut erat. sz ancillā dñi. Ecce ait ancilla dñi Illa mr̄ cūctoꝝ viuētiū spūalis interfectrix. hec cūctoꝝ mr̄ spūal⁹ vivificatrix. Illa maledicta multipl⁹ a deo. hec bñdicta in mris vtero. Et iō merito dixit angel⁹. Aue q̄d est oppositū eue. versis lris ecōtra. Sciendū etiā q⁹ lrā a expressa voce formak in gutture. z in gutture cōiter hebrea locutio formak. e formak in palato. qz i palato grec⁹ sua verba ꝓnūciat. u. ꝓnūciak in labijs ea acuendo. z latin⁹ in labijs. quodāmō loquit. Apte ḡ inq̄t Aue. q. di. oīs lingua tā hebraica q̄z greca z latina te laudat hoc oīs doctrine attestak misteriū.

Quarto ostēditur ex .§.IIII

hoc verbo singl'aritas marie sibi ei soli ꝺgruit hoc verbū aue q̄d deriuak ab a q̄d est sine z ve quasi sine ve. Ue aut importat miseriā. Nulla āt pura creatura ē q̄ sit sine ve nisi virgo maria. Notandū igit ꝑm alb. sup missus ē. q⁹ virgo fuit sine ve cōi. oīb hoīb ꝺuenīēti sine ve speciali oīb mulieribꝫ ꝺtingēti. sine ve ꝑticulari oīb mulieribꝫ seu matribꝫ ꝺgruēti Et ve q̄d tāgit oēs ꝑ pctm̄ hoies triplex est vt merito dicak per iob. in apoc. ter ve ve ve. habitātibꝫ in terra. ex pte. s. corpis. ex pte aie. z ex pte ꝺtēcti. Ex pte corpis ꝑ peccatū incurrit distpationē z naturaliū appetituū inordinatōem Lorp⁹ eni distempak in hūoribꝫ ꝑ nimios labores z inordiatas passiones. vñ sen. dicit q⁹ plures

occidit voluptas q̄ gladius. Itē ve est per corpis ad aiam rebellionē. qr caro ait apl's ꝯcupiscit aduersus spm̄. tertio p ipsū post mortē corpis incinerationem. qr puluis es. z in puluerē reuteris. geñ. iij. Uñ z primo boi in psona oīm istō triplex ve fuit pnunciatū a domino dicēte maledicta terra in ope tuo. i. corpꝰ de tra factū. In sudore vultus tui vescēris pane tuo p sudores corpꝰ distempak. Spinas z tribulos germīabit tibi terra. s. corpis punctiões. s. z prurit ꝰ ocupiscētie cōtra spm̄. donec reuertaris in terraz de qua sumptꝰ es p incinerationem. Sed ab isto triplici ve fuit Maria liberaz sine eo. Nulla eī inordinatio passionū fuit ī ea vel distempantia humoz ex opez inordinatōe q̄ ordinatissima fuit in oībus. Et repressor extincto in ea fomite cōcupiscētie. Nullꝰ etiā primꝰ motus ad peccatū seu cōtra spm̄ fuit in ea. Unde dictū fuit de ea. in figurā. Ipsa cōteret caput tuū. Beneh. iij. Caput serpentis antiq̄. sunt primi motus peccati quib ipse īsidiak anime. Sed virgo Maria ꝓtriuit ex toto extinguēs incinerata post mortē nō fuit sed glorificata in corpore regnat cū filio. Uñ b. aug. putredo z vermis sunt obprobriū humane cōditōis a q̄ Marie naturā excipik. quā de ea ieſus assumpsisse probak. Ex pte autē aīe triplex ve oēs īcurrimꝰ. ve erroris. ve doloris. z ve pudoris. Errare est aliō p alio putare. s. falsum p vero malū pro bono. esa. v. Uē q̄ dicitis malū bonū z bonū malū. Error nō est in natura bois instituti. sed pena dānati. i. puniti a deo p pctm̄. Errauimꝰ in ratōnali triplr. s. ī eligēdo in discernēdo. z in exeq̄ndo proū. Errāt q̄ opank malū. Primū q occurrit in agēdo est finis. Oē eī agēs agit propter finē inḡt phūs. Finis autē hz rōem boni. Nemo eī intendēs ad malū opak. Sed istō bonū q̄ ds intēdit in opando est aliq̄n vez bonū. vt opꝰ virtuosum aliq̄n apparēs bonū sed nō vez bonū. vt opꝰ vitiosum. auarꝰ eī intēdit in suo ope bonū vtile lucri. sed qr postponit salutem aīe. obseruatōem diuini p̄cepti. phibentis illicita lucra. iō nō vez bonū eligit sed apparēs z falsum. Luxuriosus eligit bonū delectabile carnis ꝓtra virtutez castitatis estimās tūc illō maius bonū q̄ castitatē z sic errat. Sed seruꝰ dei eligit bonū honestatis q̄ ēverū bonū deo acceptū. opꝰ. s. ꝓtuosum istō vel illud. Istud q̄ ve erroris de q̄ esa. v. ōr. Ue q̄ dicitis malū bonū z bonū malū freq̄nter oēs incurrūt. Sz maria sine istove fuit. Et primā eī ptē sibi elegit maria in oīb Lu. x. Unū q̄ppe scimꝰ p certo inḡt odilio in fmone qr ois marie actio sp intēta fuit in dño. In discernēdo erramꝰ. Nō enī sufficit eligere bonū finem in opere nro. sed etiā debita media quenīēdi ad illū finē q̄rere Uñ dictū fuit chayn fm aliā trāslatōem. Si recte offeras z nō recte diuidas peccasti. i. si intēdas z factas bonū opꝰ z nō obserues debitas circūstātias. q̄ sunt diuerse. vt debitū locū tempꝰ z modū. z hmōi. pctm̄ incurrik. Bonū est enī dare elemosinā propter deum. sed dare nō indigētiv'l ei q̄ abunk z hmōi nō est bonū Et illō ve etiā freq̄ntius incurrik de q̄ pt intelligi illō math. xvij. ve mūdo a scādalis. Quia eī boīes īopibus suis nō obseruāt debitas circūstātias. iō sequūtur multa scādala. Sed aue. i. sine isto ve fuit maria q̄ sp opata est cōsilio manuū suaz. proū. vl. i. in opibus suis ꝓsiliū hēbat. discernēdo debitas circūstantias. In exeq̄ndo erramꝰ nō opando z executōi mādādo. vel tarde qđ rō decreuit fiendū et negligētia vl pigritia. cū tñ vt ait phūs in ethi. oportet ꝓsiliata. velocius exeq̄. Et istō ve incurrimꝰ freq̄ntissime nō exeq̄ndo que cognouimꝰ z deliberauimꝰ facere. Et ve dissolutis corde eccl'. q̄. s. nō virilr exequūtur qđ intendūt Sz aue. i. sine isto ve fuit maria. vnde ꝓcepto filio cū audisset elizabeth grauidā. Logitās illi seruire in pꝛtu. exurgens abūt in mōtana cū festinatōe ad domū zacharie. Lu. ij. Omnia hec ptinēt ad prudentiā. qua plenissima fuit. Unde de ea canit ecclesia. Quo progrederis virgo prudentissima rē.

Secūdum ve est dolo ℣.

ris cōe oīb in cōcupiscibili eccl's. Luncti dies eꝰ laboribz erūnis pleni sunt ps. xvij. Dolores īferni circūdederūt me. Itē tribulatōez z dolorē inueni Et q̄s est ille q̄ vnq̄ euaserit istō ve. Sz quō dicimꝰ de virgine de istove. Aue. i. sine ve doloris. Cū vt ōt damascen'. dolores ptus fuerūt ei rekuati in passione filij. tūc enī aiam eius ptransiuit gladiꝰ. vt pdixerat symeon. Et ibi dolores vt pturientis vtiq̄ ex his q̄ dicit se neca. pbak fuisse sine eo. dicit eī q̄ sapiēs nō turbatur vel ꝓtristak quicqd acciderit ei. Et hoc sic. pbat Ualidius est qđ ledit eo quod ledik. Nequicia autē nō est fortior virtute sed infirmior. Non leditur autē q̄s nisi a malis. Ergo non ledik sapiens. Dolor autē est de lesione. Item alia ratōe. Diuinitati nō nocek. Sz omnis sapiens ptcipatōe deus est ergo sapiēti nō nocek Dolor autē est de lesione. Dolor etiā est de nocumento. Itē tertia rōne sic. pbat. Omnis iniuria est alicui rei. que pdi potest. Sapiēs autē nihil pt pdere. oīa in se reposuit. Nihil credidit fortune. bona sua habet in solido. Nihil autem cupit fortuna quod nō dedit Nulla ergo turbatio cadit in sapientē. i. virtuosum. hūc enī appellat sapientē. Sed oīe ve doloris ē turbatio. ergo ve nō cadit in sapientē. Uirgo aūt maria proculdubio fuit oī sapiente sapientioz perfectioz. ergo in ea nō fuit ve doloris. Et hoc vtiq̄ verū est. q̄tū ad rōem fuit in oībus sup omnes potētias suas ordinatissima. ratiōe supioze semp dñante. inferioribz viribz Unde quicqd doloris sustinuit in corpore fm sensualitatē vt in passione filij. maximū totū cessit ei in materiā amoris z gaudij fm rōem. Et sic in ea dolor maximꝰ in passione filij fm sensitiuā nunq̄ cōtrarius fuit gaudio ratōis. quod habebat ex cognitione qr ex passione filij sequebak dei bonoz ex redemptiōe humani generis. Dine ve. ergo doloris in rōne fuit. Quāuis autē in ceteris sapiēnbz pfectis viris hāliquādo fuerit. vt. s. fm rōem nō habuerint turbatōez vel dolorē in aduersis. nō tñ ita vniuersalr qui aliq̄n turbatus fuerit z obfuscatus oculꝰ rōnis. Etsi nō excecatus. Tertiū ve. s. pudoris incurrit homo p peccatū Nā in statu innocentie dicit gen. iij. q̄ erāt nudi ambo. s. adā z eua z nō erubescebāt. Sz post pctm̄ vidētes se nudos erubuerūt. vnde propt pudorē fecerunt sibi pizomata ad coopiendū ignominiā suā. Est aūt erubescētia ꝓz de turpi pñti vel pterito. cui oēs subiacimur. qr oēs facimꝰ ꝓfusione digna ps. xliij. Tota

dieverecūdia, mea cōtra me est. Sed ab hoc ve fuit īmunis virgo Maria, qz nihil turpitudis vnq̄ gessit vel in se habuit nihil inordinatōis. Q̄d aūt amb. dicēdea q̄ erat intenta opi. verecūda sermone, vult dicere q̄ in exteriori cōuersatione oīa debat verecūdia, ostēdens necessariā maxīe iuuenibz z mulieribz, nō q̄ rō eā argueret de aliq̄ turpi re p̄ntī vel p̄terita. Ex pte cōiuncti, i. aīe cū corpe repīt in hūano genere triplex ve sez ignorātie culpez pene. Ignorātia magna est in oībus. Nescit ei hō finē suū Eccl. ix. q̄ad corpus z q̄ad aiam nā ignorat diē mortis sue, z q̄ pget, ad penā vel gliam. Et in vita vt ōz eccl. ix. Nemo scit vtz odio vel amore sit dign⁹, i. sit in gra dei vel nō. Sz bea. virgo maria ab isto ve fuit libera, qz certa erat ī solū q̄ grāz dei bēbat, sz etiā q̄ plena gra angelo sibi nūciāte qui mentīri nō potest. Sciuit enī p reuelatōem diē mortis sue, z q̄ maximā gliam ꝓsecutura esset. Ue culpe est triplex, qz culpa originalis, culpa mortalis, z culpa venialis de p̄mo biere, xv. c. Ue mihi mī mea quare genuisti me vitz rixe. Ex ꝓceptu ei cōtrahīt origiale cū quo nascimur, cū rixa carnis z spūs, z ab hoc fuit libera b. maria, qz si cōcepta in eo vt ceteri, tñ nata sine eo sanctificata in vtero. Necz enī festis laudibz celebrareī, s. natiuitas ei⁹, si nō sancta nasceret inq̄t beberñ. in sermōe. Et si aliq̄ sanctiv t Jobannes Baptista z hieremias fuerūt in vtero sctificati. sz nō in tāta copia gratie. nec ita cito. Nā infusa anīa in corpe pie credī p̄t, q̄ eadē die fuerit ab illa culpa emūdata. Ad quod facit q̄d ait ps, loquēdo de sctificatōe taberna culi altissimi, quod tabernaculū nulli dubiū fuit be. virgo. Adiuuabit eā deus mane diluculo, adiuuit dando ipi virgini grām adiutricē advincendū ex oī parte pctm. Mane, i. in p̄ncipio sue aīatōis cū recipit aiam cū luce intellect⁹, diluculo, i. cz cit⁹. Ue culpe mortal actualis p̄mi incurrūt q̄d nisi emūdet p penitentiā a peccatis cessando sequit aliud ve eterne damnatōis de quo p̄t illd apoc. exponi, vnū ve abūt ecce alid ve, ve vnū est culpa que abūt mouēdo quia cessat q̄s peccare. Sed sequtur ad illd ve eterne dānationis z potest dici illd ps. Tu sz deus cōfregisti capita draconū in aquis. Capita draconū sunt septem vicia capitalia. Under iob. in apoca. Vidit draconē qui insidiebat mulieri habere septē capita. Nec capita cōfringūtur in aquis gratiaz que fuerūt in maria plenissime, vt de ea possit illd intelligi geñ, i. Cōgregatiōes q̄z aquaz appellauit maria. producto hoc nomine nō correpte prolato ꝑm literā. Marie ei vt ait be. hieronimus plenitudo gratie se infudit. Fuerunt septē capita draconū. i. vicia capitalia cōfracta i maria, z quo ad seipam, qz nullū eorū habuit, z quo ad nos suo merito z exēplo ac filio suo. De septēplici ve peccati mortalis dicit esaias. c. i. Ue genti peccatrici populo graui iniq̄tate, semini nequ filijs sceleratis, dereliquerūt deū, blasphemauerūt sanctū israel, ab alienati sunt retrorsum. In qua autoritate notanť septē capitalia vicia quibz debeť ve eterne dānationis a q̄bus oīno fuit maria beata. Et ideo bene ei dicit, aue id est sine ve hmōi. Primū est viciū gule. Et huic debita gens ōz peccatrix, q̄d ꝑportat habitū ꝓmanētez. Nullū enī viciū est in nobis ita ꝓmanēs vt gula habituatū quasi in nobis z que citi⁹ exerceat. Naz puer totus est gule deditus. Et q̄s est ille q̄ vltra metas necessitatis non rapiat in cibo z potu. Quod cū mortale est ꝓpetur ei ve eterne dānationis ꝑm illd esa. v Ue qui cōsurgitis mane ad ebrietatē sectandā zc. ab hoc Maria beata libera fuit. Secōm caput draconis est accidia hic est ppl's grauis iniq̄tate. Naz accidia aggrauat aiam vt nil boni agere libeat. Sz ve dissolutis corde dicit eccl. ij. Tertiū caput est luxuria. Et hec est semē necz. qz nequter effundit semen. Sz ve q̄ opulenti estis in syon, q̄ lasciuitis in stratis vestris, habeť amos. vi. Quartū caput est auaricia. Et dedi ti huic vicio sunt filij sceleratī. Auaricia enī nil sceleſtius. Sed ve his q̄ cōgregant auaricia inq̄t prophe ta. Quintū caput est supbia. Et hi sunt q̄ dereliquerūt deū. Per nullū etiā viciū recedit quis a deo z bellat cōtra eū sicut per supbiā. Sed ve corone superbie scribit in esaia. c. xxviij. detracta est ei ad inferos superbia tua. Sextū caput est ira, p hāc homīes pessimi blasphemauerūt sanctū israel. Sz dicit eccl'as. ij Ue his q̄ perdiderūt sustinentiā, i. patientiā victi ab ira. Septimū caput est inuidia. Inuidi autē abalienati sunt a deo retrorsum. Deus oīa sua bona cōcat, inuidus autē dolet q̄ aliq̄s extra se habeat bona vnde alien⁹ a condītōibus dei. Sz dicit in epl'a iude, ve his abierunt in viam chayn z chore Judi. ij Ni ex inuidia moti sunt primus contra abel alter contra moysen. Ab oībus his fuit libera maria. Nam abstinentie dedita vt ostēdit bēs Ambrosius. Ab accidia libera cui⁹ spūs exultauit semp in dño operata. A luxuria aliena qz virgo. Auaritie nescia. que oīa sua cōmunicauit pauplibz. Cōtra supbiam būlima quia respexit humilitatē zc. Nil in ea ire. q̄ inter oēs mitis vt in passiōe filij. Inuidia nunq̄ in ea q̄ salutē oīm semp optabat. Deve culpe venialis cui debetur pena purgatorij si nō purgat, potest intelligi illd michee ppbēte, ij. Ue vobis q̄ cogitatis inutile. Nam cogitatiōes inutiles cōmuniter sunt venialia peccata Sed ab oī culpa actuali mortaliz veniali fuit libera virgo maria, de quib legit b. aug. cum ait in lib. de natura z gratia. Et cū de peccatis agit nullā ꝓsus volo de ea habere mentionē. Ea excepta oēs sancti z scē cū venirent cū iob. euangelista sanctissimo dicerent. Si diximus quia peccatū nō habemus actuale, saltem venīale ppetratū ipsi nos seducimus z veritas in nobis nō est. Ue tertiū. s. pene est cōsequēs ex peccato, penitudo qz cōscientia remordet de malo. iuxta illud. b. aug. in li. cōfess. Justisti dominez sic est vt omnis inordinatus anim⁹ ipe. s. sibi pena sitz philoso. in ethico. Dis malus implex penitudine Uel etiā ve pene, est inclinatō ad alia mala ppetranda. vnde greg. Peccatū quod p penitentiā nō delet mox suo ponderead aliud trahit. Et licet p baptismū fomes peccati, i. inclinatio ad malū minuat. vt non dominet. nō tamē extinguit quin incitamētū ad illd sepe erurgat De quo ve pene potest intelligi illud Mich. Ue eis qz recesserunt a me. s. peccando. Sed ab hmōi fuit īmunis b. virgo maria qz cū nullū cōmiserit pctm. ñ habuit penitudinē de eo. nec aliquā inclinatōem ad malū. Tota pulcra es de ea dicit in cāticis, iij, ca, z

macula non est in te. Apte ergo ei dicit. Aue. i. sine ve ignorantie culpe z pene pdictis.

Fuit beata maria sine .§. VI

ve qđ cōtingit oībus matribꝫ. Uñ dñs iesus. ve prę gnantibꝫ z nutrientibꝫ. math. xxiiij. Est aūt istō ve triplex in matribꝫ. s. dānificentie. indigentie. afficientie Damnū aūt triplex incurrit fœia cū mr efficit. s. qz in ꝯceptu pdit virginitatē thesaurū irrecupabilē. Pꝰ cō ceptū venustatē z sanitatē. Non enī mlieres grauide apparēt ita pulchre vt prius nec sane. qz subiacent multis alterationibꝫ propter cōceptū. In partu aūt p dunt hoīm societatē. Nō enī pñt viri accedere ad eas sz ab hmōi fuit libera virgo maria. Nā in ꝯceptu nō amisit virginitatē sed aucta est puritas eiꝰ. Rubum quē viderat moyses incōbustū cōseruatā agnouimꝰ tuam laudabilē virginitatē dei genitrix canit ecclia. Pulcritudinē nō minuit ex cōceptu. īmo ita est adau cta. pulcritudo eiꝰ qꝫ ioseph nō ꝯgnouit eā donec pe pit filiū. qz vt dicit glo. tātus splēdor tāta pulcritudo exibat ab ea vt facie ad faciē nō fixe posset aspicere in eā. z merito qz splēdor eterne glie erat in ea. Nec tū b alijs apparebat. In partu nō pdidit hoīm societatez sed pastores eā visitarūt z paulo post reges tharsis sci magi. Itē matres incurrūt ve indigētie. Nā ad ꝯcipi endū indigēt cōpare. i. viro ex qꝫ cōcipiant. Post ꝯce ptū egent cibo. In ptu obstetricatōe. Sz ab hmōi ve libera fuit b. maria. qz nō virili semīe sed mistico spi ramine verbū dei factū est caro de virgine maria. Qđ enī in ea natū est. ināt angelꝰ. i. cōceptū de spūsctō ē mat. i. id est ope spūsancti. Nō eguit quiete. qz nō ex eo debilitata sed roborata fuit. vñz subito abijt i mō tana ad visitandū elizabeth z seruiendū ei in ptu eiꝰ vt dicit hiero. Nulla ei obstetrix. nulla obsęa mulie rū. Esa. germinās germinabit. s. ꝙgo pariet lerabū da. i. laudās circūstantibꝫ angelis z canētibꝫ glīa in excelsis deo. Tertō mlies incurrūt ve afficiētie. qz affi ciunt in cōceptu libidīe. in portādo in vētre grauedi ne in partu maximo dolore. Sed beata maria sine hmōi ve fuit. Nam cōcepit sine libidine. Unde ange lus. virtus altissimi obūbrabit tibi. i. refrigeriū pstā bit. vt sine ardore alicꝰ libidis ꝯcipiat. sine grauamīe filiū i vētre portauit. esa. Ecce dñs ascēdet sup nubē leuē. Nubes ē virgo maria q̄ grauamē in portādo ñ habuit z ipa sola pepit sine dolore saluatorem seculi.

Ue quod est speciale .§. VII

semis est triplex. s. sterilitatis in virgibꝫ. subiectiōis z corruptōis in ꝯiugatis. desolatōis in viduis vt de se pz. Sed bea. maria in quolibet statu fuit sine tali ve Nā virgo fuit cū fecūditate diuine plus Cōiugata fu it sine corruptōe. qz ipsa cū sponso in virginita pmā sit libera. ab eo quod de alijs dictū est semis. Sub viri ptāte eris. geñ. iij. nō enī fuit subdita ioseph. sed ipse ei. quia z filius dei subditus erat ei. Uidua po stea. sed non desolata. sed filio naturali associata z pꝰ mortem eius filio adoptiuo iohanni Ergo aue. id est sine omni ve.

De nomine virginis.
Capitulū decimūquartū.

Nomē virginis maria

Luce. i. Hoc autē proprīū nomē virginis angelus in salutatiōe retticuit sz ecclia ad didit. In q̄ posset videri alicui erratū. vel ab angelo nomē ipm omittēdo cū tñ in salutatōe soleat nomen salutati exprimi. vel ab ecclesia nō videk recte factum addēdo verbis sacre scripture cū dñs mādauit i deu tero. Non addetis verbis bis q̄cq̄ nec minuetis. Et iobā. apoca. vl. ait. Si q̄s apposuerit ad hec. s. ꝓba apponat ei deꝰ has plagas. q̄. s. sunt in isto libro. sed ad hec rñdek qđ a nullo erratū est sz rectissime factū ē. Angelꝰ ei dignissime salutādo noue dignitatis noīe salutauit. vt p mutatōz nois. mutatio statꝰ figurarek z eminētia dignitatis. Qñ ei q̄s assumit ad magnā dignitatē. mutat nomen. vt z in papa. qđz dñs iesus fecit de pe. d. Tu voca. cephas. i. petrꝰ. Angelꝰ ergo de proprio noīe qđ est Maria. mutauit nomē. d. gra plena. hoc autē nomē qđ est grā plena. huiꝰ circūlo cutio est tantū proprīū nois bñssime virginis z pśone ipsius. qđ nulli alij ꝯuenit proprie nec deo nec crea turis. sz qđ plenitudo grē intelligit suscepte. Con stat enī qđ deꝰ nō est gratie susceptiuꝰ sed datiuꝰ. Nul la autē pura creatura est plena grē susceptiue. ptereā beata virgo. que tantū suscepit. qđ pura creatura ma gis suscipe non potuit. Uñ hoc ei ita proprīū fuit. qđ nulli alij ꝯuenit. Ideo angelꝰ hoc ei nomē imposuit. d. grā plena Ecclesia tamē addēdo ad grā plena ma ria nō erratꝫ inde cēter agit. qz nō apponit ad verba scripture aliq̄d falsum vel cōtrarū ei. qđ phibek per auctoritates. s. inductas. nā p id qđ dicit cuz angelo gratia plena. qđ nomē exprimit suā dignitatē z p qđ addit maria. intēdit eā inclinare ad nostrā necessita tem subleuandā. Ipsa enī que est grā plena p influē tiā diuine bonitatis. data est nob stella maris. q̄ est interptatio marie. vt eiꝰ plenitudo grē in nobis sup pleat defectū culpe in via. Et ipsa stella in firmamēto glē fixa. nos naufragos de statu miserie traducat ad portū salutis eterne. Et tō apte dicit aue maria. Nomen virgis inqt euangelista maria. Nō in datiuo di cit. nomē virgini. sicut dixit de ioseph. Cui nomē erat ioseph. Nam ioseph ex spōsalibꝫ cū maria. acquisitū est sibi datū augmentū virtutū Sed in genitiuo di cit nomē virgis maria. q̄ significat possessionē. nō enī tunc ei datū fuit vt eēt stella maris. sz iā possedit. z in hoc nata fuit vt oēs illuīaret pcedētes z sequentes. qz nisi p fidē verbi incarnati vel incarnandi de hac virgi ne explicitā vel implicitā nulli salus extitit. Satis ve risimile est. qđ cū mulieres nō circūcideret sed mares. in qua circūcisione octaua die natiuitatis sue celebra ta ponebat ei nomē. femis ipsis de die sue natiuita tis nomē ponerek. Et sic die q̄ nata est impositū est ei nomē maria a parētibꝫ fm angelicā reuelatōez de qua stella oriū da prophetauit balaā dicēs Oriet stel la et iacob id est virgo maria ex genere iacob. numeri xxiiij. z in festo natiuitatis eius canit ecclia. Stella maria maris hodie processit ad or. Recte igit nomen virginis maria. Nota enī imponūt rebꝫ fm proprie tatē earū. Et qz virgo ista hz similitudinē ad proprieta tem stelle maris. ideo nomē eius maria qđ interptat

Titulus .xv.

stella maris, vt declarabit, iō nomē eius maria. Ubi tria notant circa hoc nomen.
Primo nomis interp̄tatiōem explicandā.
Secūdo nomis deriuatiōem adaptandam.
Tertio nomis literatiōem appropriandā.

Quantum ad primum .§.I

sciendū q̄ maria interp̄tat dña vel illūinata seu illuminatrix. Ac etiā stella maris fm b. hiero. in l. interpretationū. Ipsa ei dña oim cū filius ei⁹ sit dñs vniuersoz. Ipsa illūinata a deo. vt luna a sole. plena omniū illuminationū celestiū. Ipsa illuminatrix oim electoz. vñ canit ecclesia. Solue vincla reis. profer lumē cecis. merito. s. z interuētu. Stella q̄z mar̄. Aue maris stella ei dicit. z sup hac interp̄tatiōe alijs omissis diffusi⁹ tractem⁹. Uñ be. bern̄. super missus est. Loq̄mur de hoc nōie maria. qđ interp̄tat stella maris. z matri virgini valde cōueniēt adaptat. Ipa si quidē siderū pueniētissime compat. q̄ sicut stella sine sui coꝛruptiōe proferradiū. Sic virgo maria sine sui violatiōe edidit filiū. Nec sideri radi⁹ suā iminuit claritatē. nec fili⁹ marie ei suā integritatē. Ipsa nāq̄ est nobilis illa stella. oꝛta ex iacob. cui⁹ radi⁹ totū oꝛbez illustrauit. cui⁹ splendoꝛ etiā p̄fulget in supnis. in inferos penetrat. terras etiā plustrās z calefaciēs mentes. magis q̄z coꝛpa. fouet virtutes z excoquit vicia. Ipsa siquidē p̄clara z eximia stella. sup hoc mare mḡnū z spaciosum necessario eleuata. micans meritis illustrans exēplis. O quisq̄s intelligis in h⁹ seculi pfluuio magis inter pcellas z tēpestates fluctuare. magz q̄z p terrā ambulare. ne auertas oc̄los ab h⁹ seculi sideris fulgoꝛe. si nō vis obrui pcellis. Si insurgāt vēti tentationū. Si incurras scopulos tribulationum respice stellā. voca mariam. si iracūdia. aut auaricia. aut carnis illecebra nauiculā cōcusserit mentis. respice ad mariā. Si criminū imanitate turbat⁹ cōscientie fedītate cōfusus. iudicij terroꝛe baratro desperationis incipias turbari vl̄ absoꝛberiꝛ tristari in piculis in angustijs. in rebꝰ dubijs mariā cogita. mariā inuoca. nō recedet ab oꝛe. nō recedet a coꝛde. Et vt impetres oꝛōis ei⁹ auxiliū. nō differas cōuersatiōis eius exemplū. Ipam sequēs nō deuias. Ipsam cogitans nō erras. Ipsa tenēte nō coꝛruis. Ipsa protegēte non metuis. Ipsa duce nō fatigaris. Ipsa ppicia pueni⁹ Et si in temetipso expiris qz nomē virḡis maria. id ē stella maris. Conuenienti⁹ autē oꝛ virgo maria stella maris. z ei assimlat. propter sex cōsideranda in stella illa. videlz substātiā. quantitatē. qualitatē. sitū. statuz z effectū. Et q̄ntū ad substantiā stella illa celestis incoꝛruptibilis. z oꝛigo lucis que tamē cōuenit̄ z alijs stellis. Sic virgo maria fuit celestis cōuersatiōe. vt cōpletius dicere posset cū ap̄lo. Nostra cōuersatio in celis est. ad phil. iij. Incoꝛruptibilis fuit mēte z coꝛpe. Nā vt dicit anselmus. Ea puritate decuit vt niteret qua maioꝛ sub deo nequeat reperiri. O rigo fuit lucis Nam vt canit ecclesia. Angelus p̄silij natus est oꝛ virgine. Sol de stella q̄ illūinat oēm boiem venientē in hūc mundū. Quantū ad eq̄litatē. stella illa ē supioꝛ. clarioꝛ. z vtilioꝛ. qz est in supmo poli. iō supioꝛ. z b. maria ē supioꝛ oim sanctoꝛ z angeloꝛ. deo propinq̄oꝛ. clarioꝛ est virginitate. Et etiā btā maria stella semp rutilans. sp clara in fide fuit. Oēs alie stelle. i. apli z Marie ceciderūt amittētes lumē fidei diuinitatis xp̄i. ipsa nunq̄ etiā in passione eius. Utilis est valde stella maris fecūditate. Et q̄s sanctus vel sctā vtilioꝛ nobis hac virgine. q̄ nobis genuit deū piter z boiem oim saluatoꝛē. Quantū ad q̄ltatē stella maris ē minima in apparetia nobis sed maxīa in scipa. Sic b. maria maxīa in sanctitate in se. sed minīa in sui mēte. propter maximā humilitatē. qz respexit hūilitatē ancille sue. ait. Lu. i. c. Humil⁹ in coꝛde totū deo tribuens. humil⁹ in oꝛe seu locutōe. cui⁹ signū rarissima et breuis locutio eius. Humil⁹ in ope seruiēs cognate i partu loco ancille ipsa q̄ erat dña angeloꝛ. Quantū ad statū. status stelle est q̄si sine motu. qz est vicia polo. ita modic⁹ est circūitus ei⁹ vt videat nō moueri. Est sine occasu qz nō occidit nobis vt alie stelle. z sine erroꝛe. Sic btā maria est sine motu incōstātie nunq̄ turbata. Nam q̄ dicit turbata in sermone angeli. nō fuit illa turbatio ire sed admiratiōis in tāta laude et hūilitate. Sine occasu fuit alicui⁹ peccati. Nā z si septies in die cadit iustus. vt ait salomō. puerbioꝛ. sez venialr. z igit in die grē remanēs. hec nunq̄ cecidit. Fuit sine erroꝛe ignorātie eoꝛ que p̄tinēt ad salutem. vnde z oꝛ mater agnitōis. Eccli. xxiij. Quantū ad effectū stella illa attrahit ferrū ad calamitaz. sua luce nautas dirigit z est ꝓtra aquilonē. Et beata Maria p̄ insertā sibi mīam attrahit peccatoꝛes ad celū p penitentiā quā eis p̄curat. Naufragātes in pelago h⁹ mūdi ad portū salutis dirigit. Uñ canit eccl̄ia. Ad te pia suspiram⁹ Si nō ducis deuiam⁹. En ad te cōfugim⁹. Est etiā cōtra aquilonē. i. ꝓtra diabolū nob aduersantē. Juxta illō hiere. i. Ab aquilone pandet oē malū. Sz tu nos ab hoste p̄tege. z in hoꝛa mortis suscipe ei dicim⁹. Quantū ad situm dicit exastenes q̄ est vna stella infima q̄ polus appellat. p quē locū mūdus ipse extimat versari. Qđ nulli pure creature videt pot⁹ cōuenire. q̄z beate marie. s. mundū circa ipam versari. Ad ipam enī respicere vident vniuersi superi vt restaurent. Inferi vt de limbo liberent. Qui in mūdo sunt. vt iustificent. q̄ ante nos fuerūt pp̄he vt verificent in suis pp̄hetijs de incarnatōe filij. q̄ in p̄ñti sunt vt subleuēt a tantis miserijs. q̄ futuri sunt. vt saluent. Dicit aūt stella maris z nō stella celi vl̄ nauis maris qz existēs ipa in statu celestis patrie vt stella in celo. z ñ in pelago indetudine pleno vt nauis dirigit nos in statu vie qui sumus in mari. z ideo stella maris non celi.

Quantū ad secūdum .§.II

p̄cipale deriuat hoc nomē a mari Et hoc aptissime quia sicut oia flumia in mare intrāt z mare nō redundat. Eccl. i. ita in maria oēs aque grāz que fuerūt in alijs sanctis vt fluuijs. intrauerūt in maria virgine. z tñ istud mare plenū oi gratia nō redūdauit. excedēs termios suos in aliquā elatōem vel iactātiā. Uñ z b. hiero. in ꝓmone. Ceteris sanctis p ptes collata ē grā Marie ꝓ plenitudo grē se infudit. Mare aūt oꝛ q̄si amarū. Fuit aūt b. maria mare amaz in cōuersatione amara. s. pfecta sensuū mortificatōe. Nulla enī pura

creatura mortificauit ita sensus suos ab oi vanitate curiositate vt ipa. Lū tñ. vt dicit eccliast. i. nūq̄ satiabit oculis visu nec auris auditu. Et sic de alijs sensib⁹ erga sua obiecta. Et inde mors pctī intrauit p fenestras nras sensuū. q̄ non claudūt vt oportet. vnō z b. maria assimilat mirre amare. q̄ pseruat a corruptōe. q̄si mirra electa ait ipsa dedi suauitatē odoris. eccl. xxiij. Maria vero mare amarissimū fuit in passione filij. Nā vt ait damas. Part⁹ dolores fuerunt ei reseruati. In ptu igit naturali pepit sine dolore saluatorē. imo cū summo gaudio. Sz in ptu spūali. cū scz pturiuit nos deo. attēditez videte ait si est dolor sicut dolor me⁹. treno. i. Sicut g̃ ex pūo ptu ōz maria q̄si stella maris. q̄ sicut sid⁹ radiū. pfert virgo filium pari forma sine dolore sine corruptōe. Sic in scō p tu dicit maria mare amarū. vbi scz mater mīe affuit patri misericordiarū in ope summe mīe. z dolorē passionis secū sustinuit. Nā ipsi⁹ aiam ptrāsiuit gladi⁹ doloris immēsi excedētis oim martirū dolorē. vt ait b. bernā. Et sic adiutrix facta est nre redēptōis. z matr nre spūal' generatōis. Et ō hoc duplici ptu virgis ōz esa. vi. Anteq̄ pturiret pepit z anteq̄ veniret pt⁹ ei⁹ pepit masculū. Quis audiuit vnq̄ tale aut q̄s vidit huic sile pepit pūo bea. maria sine dolore z pepit masculū filiū suū pūogenitū quē pānis inuoluit. pturiuit postea iuxta crucē. dolorē imēsum sentiēdo cū filio in cruce. nō vnū sed mlt⁹ filios. q̄ redēpti sunt a dño. sil' q̄tū ad virtutē cause. nō sil' q̄tū ad eē. sz diuisis tribꝫ q̄tū ad applicatōem effect⁹ ipsi⁹ passionis. Quis vnq̄ audiuit tātū gaudiū vt in pūo. Quis vidit tantū dolorē vt in scō ptu. Certe null⁹. Fuit aūt figurata hec b. Maria q̄tū ad nomē in maria sorore moysi z aarō. Illa ei trāsito mare rubro. cecinit cuz magno gaudio. Lātem⁹ dño gl'iose Et ista maria nō solū mr. sz sororis affectu z natura summi sacerdotis ihesu xpi. z ducis ppli isrl' ppli fidel'. p⁹ primā nativitatē in vtero. intelligēs in sui initio pstratū pharaonem infernalē cū suis deo grās agens dixit. Magnificat aīa mea dñm. sz in mari rubro passiōis filij cognōscēs mortē nrām p mortē filij. destructā. z diabolū pstratū in resurrectōe filij. p nra liberatōe mētez dño decantauit grās agēs. z ad hoc oēs inuitās. z amaricatos p penitentiā ex amaritudine peccatoz. egredientes ad littus salutis suscipiens.

Quantū ad tertium .§. III

Et significatōe literaz b⁹ nois elicit sublimitas eius Quinq̄ enī sunt litere huius nominis maria.

Et signātur per hoc q̄ est
Mater vniuersorum.
Archa thesaurorum.
Regina celorum.
Jaculum inimicorum.
Aduocata peccatorum.

Primo est mater vniuersoz. Juxta illō sap. vij. Oīm est mr. Ō albert⁹ sup missus ē. exponit de virgie maria subdēs. Quia mr respectu filij bz q̄tuor pprietates que sunt. genitura. cura. pioritas. z dignitas. Et genitura pūo q̄dē mr est oīz. q̄ vnū horez genuit scz xpm. z oēs regenerauit. Pepit ei filiū suū pūogenitū xpm corpal'r Alios aūt oēs scōs spūal'r. Ipse ei iesus nō confundit electos suos aplos vocare frēs p ps vigesimoprimo dicēs. Narrabo nomē tuū fratribꝫ meis. Nā p conceptū ei⁹ z partū ex ipsa virgie caroz fraē nr est. vt sit ipe pūogenit⁹ scz dignitate in multis fratribꝫ scz oibꝫ sanctis. q̄s sanctitate pcellit. Nec obstat si dicat. q̄ fili⁹ esse nō pōt añ mrēm. Sz multi sci fuerūt antecz virgo eēt in mūdo cōcepta vel nata. vtz de oibꝫ patribꝫ veteris testamēti. ergo videt q̄ respectu illoz nō possit dici mat. Sz nūdet q̄ hoc est verū in eē nature q̄ fili⁹ nō possit eē añ prem vel matrē in tēpe. In esse āt grē nō repugnat. oēs scti q̄ fuerunt añ xpm salui fuerūt z grām receperūt p fidē verbi incarnādi de virgine Maria. explicatā vl' saltē implicatā. de cuius plenitudine oēs scti receperunt. Sicut g̃ regenerato spūalis. p quā. s. bz esse grē q̄ad sctōs noui testamēti. est p fidē viuā verbi incarnati de virgie. ita q̄ ad sctōs veteris testamēti erat regeneratio in esse spūali p fidē incarnādi de virgie. Que incarnatio fuit i virgine Noz igit oīm regenerator spūal'r p grām virgo mater est. Jterz angeli cū recipiāt illūiatōez. pfectōem z brificatōem a ieſu. Nā ipe est in quē desiderāt angeli pspicere. i. pe. i. Et p ipm oīa restaurāt in terra z in celo. g̃z angeli recipiūt q̄dā esse gl'ie a bea. virgine. Quicq̄d aūt est cā cause. est cā causati. Sz b. maria ē cā iesu q̄ mr eius. g̃z cā est aliq̄ mō gl'ie angeloz. vt apte dicat mr eoz. Lū etiā ipa dicat ab ecclia mater grēz mr mīe z grā pducat ad gl'am z cā sit ei⁹. sequitur q̄ oīm q̄ sunt in gl'ia sanctoz. etiā q̄ ea pcesserūt tpe in gl'ia consequēda mr est Scdō est mater nra cura. q̄ in vno nob genuit. quicq̄d ad bāc vitā vel futurā nobis necessariū fuit. Un ipsa dicit eccl. xxiiij. A generatiōibꝫ meis adiplemini. i. a bonis q̄ generant z pro fluūt a filio a me genito. Et sicut de sapia dei ōz Ipsi est cura de oibꝫ. ita de virgine matre sapie dici pōt q̄ curā bz ō oibꝫ In cui⁹ figurā eleazar procurator Abrahe postularet a rebecca virgine pulcerrima. vt potuz sibi daret. Non solū ei obtulit potū q̄. sed z camelis suis. Sic virgo pulcerrima mēter corpe. non solū curā habet de electis rōne vtētibꝫ vt sitientibꝫ procuret aquā gratiaz. sz etiā pctoribꝫ curā bz vt a aliqbꝫ irrōnabilibꝫ. nō potētibꝫ nec desiderātibꝫ aquā gratiarū procurat. Tertio dignitate q̄z est mr. q̄ pūogenita ē ante oēm creaturā. Nobilior ei est z pfectior gra z gloria oī pura creatura. Quod āt est primū in vnoq̄z genere. est q̄si cā aliorz. Sicut caritas q̄ est excellētissima virtutū. ōz mater virtutū. ita z virgo maria excellētissima creaturaz dicit mat eaz. Non solū aūt spūaliū sed z rex corpaliū mater dici pt. oīs ei creatura. inquit apls ad Ro. viij. igemiscit z parturit vsq̄z adhuc spectās reuelatōem filioz dei. i. glificatiōem sanctorū in aīa z corpore q̄ erit in fine mūdi. quia z tūc creatura corpalis insensibil' innouabit'. liberata a corruptō nevt elemēta. z motu vt corpa celestia. Un z ioh. apo. pennl. dicit se vidisse celos nouos z terrā nouā. i. ino uatā. Que innouatio fit p xpm. Juxta illō apoc. Ecce noua facio oīa. Un sicut b. maria mater est xpi. ita z innouatōis z creaturā innouataz mat merito dici pt. Prioritate etiā dicit mat prioritate. s. pdestinationis. Jpa ei añ secula pdestinata est. vt eēt principium

ex quo recreandū fuit omne creatū. Et sic dicit de ea Prou. viij. Dominꝰ possedit me ab initio viarū suarū id est in principio operū suorū. vt sim prima oīm suarū creaturarū que pure creature sunt. Et cū eo erā cūcta ꝓponēs. s. recreādo q̄ p culpā q̄si destructa erāt Uñ z b. bernñ. Merito o dña respiciūt in te ocli vniuerse creature. in qua z ex qua benignissima manꝰ dei q̄cquid creauerat. creauit.

Secunda littera est .ſ.IIII.

a et significat q̄ est archa thesauroꝝ q̄ figurata ē in archa tabernacli. ō q̄ dixit dñs ad moysen Exo. xxv. Fac tibi archā de lignis setbim. que vtiq̄ archa deaurata erat intus z foris. Et erāt in ea vrna. mānē. tabule legis. z virga aaron que fronduerat. Ligna sethim de quibꝰ fabricata erat archa. sunt ligna iputribilia. z significat thesaurū virginitatis in summo q̄ in ea fuit. Castitas eī est ille thesaurꝰ de q̄ ait apl's. ij. Cor. iiij habem' thesauꝝ istū in vasis fictilibꝰ in corpibus Mā in angelis q̄ nō bñt corpꝰ. virgitas nō est virtus q̄ hoc bñt a natura. nō a pugna cū grā. Est aūt tāti valoris iste thesaurꝰ. vt dicat sapiēs eccl'. xxvi. Nō est digna pōderatō aīe ꝓtinētis. q̄ thesaurꝰ si semel amittit. nunq̄ recupak quo ad pmiū aureole. Et licet pm pbm in etbi. dicak incōtinēs. vñ z vicios'. q̄ sustinet pugnā carnis z seducit ac supak. s. cōsentiendo cōcupiscētijs. Continēs aūt z virtuosus. q̄z si sustinet tētatōes carnis. nō tamē deducit sed resistit. Insensibilis aūt qui nō sustinet bꝰ stimulos vñ nec deducitur. Hoc est vez pm naturā z cōem grām. Sz in virgie p grām specialē. nō p insensibilitatē q̄ est vitiū. hoc habuit. vt cū esset in carne. nō sentiret stimulos aliqs z motus etiā primos carnis. nec aliquā inclinatiōz ad malū Est ista archa deaurata intus z foris. q̄ plena caritate. b. biero. in sermōe de assumptōe eiꝰ. ait. Tota incanduerat eā diuinꝰ amoꝝ vt nihil eēt in ea q̄ mūdanus violarek affectꝰ. sed ardoꝝ ꝓtinuꝰ abrietas pfusi amoris. Aurū eī q̄ pciosius aliꝭ metallis. iō significat caritatē maximā virtutū. Hac ipsa erat circūdata in cōuersatōe exteriori z actōe interioi. Ad opa ipsius caritatis xp̄s hortabak math. v. dicēs. Thesaurizate vobis thezauros in celis. faciēdo. s. opa caritatis. In hac archa est thesaurꝰ misericordie designāte p māna suauissime. quē thesauꝝ postulabat moyses pplo suo. d. numeri. xx. Api eis dñe thesaurū tuum fontē aqueviuc. s. misericordiez grē. vñ z mr̄ mie ꝙgo maria ōr. Est in ea thesaurus sapie signatꝰ p legem ibi positā. de q̄ ōr sapie. vij. Infinitus thesaurꝰ ē hominibꝰ. s. sapīa de qua ibi loquit. Nulla eī creatura pura habuit tantā cognitōem de diuinis rebꝝ pertinētibus ad salutē sicut ipsa. vnde ipsa magistra fuit apl'oꝝ z euangelistarū ad docendū eos de misterijs xp̄i. Nec mīz si thesaurū habuit imensum sapie. cuz in ea xp̄s reqeuerit in quo sunt oēs thesauri sapiētie. z scientie dei pm apl'm Et q̄ xp̄m nouit ait. be. amb. thesauꝝ sapiez scie nouit di. xxxvi. Est z virga in archa designās ptātē z dñium. Nā regina dicit celoꝝ z dña angeloꝝ. Archa aūt ista habek in tabernaculo vt pciosissimū quid. Et ita virgo in tabernacko ecclesie pciosissimū z sanctissimū.

Tertia littera est r de .ſ.V.

notās q̄ ipsa est regula viatoꝝ. nā vt canit eccl'ia Et' vita incli. cūc. illu. eccl'ias. Habetis inq̄t be. amb. in li. de virginibꝰ in ea exēpla pbitatis. vt sciatis q̄d eligere q̄d reprobare debeatis. Reprobare scz illicita et eligere virtuosa opa. Ide inq̄t biero. in sermone. Taliꝭ bꝰ decebat virginē oppigerari mūenbꝰ vt plena eēt gratia. q̄ celis dedit gl'iam. terris deū pacēq̄ refudit fidē gentibꝰ. finē vicijs. moribꝰ disciplinā. s. p exēpla vite sue. Et cū sit triplex status eccl'esie. scz virginū. cōiugatoꝝ z viduaꝝ in vtroq̄ sexu. Ipsa in oī statu se reperit vt oībus regulā daret. virgo vtiq̄ semper fuit ante partū in partu. z post partū docēs virgines suo exēplo virginitatē suā dño dedicare. Alb infantia eī a parētibus ad templū adducta. z ibi dimissa a parētibus cū alijs virginibꝰ nutriebak instruebak in lege dñi. Panē ociosa nō comedit. vt dicit prouer. vl. sed opata est cōsilio manuū suaꝝ. faciens aliq̄ō honestū exercitiū manuale. Inuictū ab oratiōe z laude dei spiritū nō relaxabat. adeo vt cum vocarek a quo q̄s respōderet p deo gratias. ne illud momētū tpis a gratiaꝝ actōe vacaret Prodire domo nescia. ait de ea b. amb. nisi cum ad tēplū accederet. lege domini hoc mandāte. Discite o virgines ait idē amb. nō curiositate p alienas edes. nō aliquos in publico miscere sermones. Q̄ q̄ parū locutā fuisse referk. cū tamē in verbo offendere nō posset. vt virtutē primā ūnueret esse cōpescere linguā. Scies illud prou. q̄ in multiloq̄o nō deest pctm. Parū cū hoibus loquebak vt copiosius posset loqui cū deo. in salutatōe angelica q̄ turbata est virgo in laudatiōe sua. z cogitabat q̄lis eēt ista salutatio. docētur virgines z psone spūales exhorrescere cum laudank. nō sibiipsis cōplacere et ad mentem recurrēdo se humiliare. nō omni spiritui defacili credere. cū in angelū lucis aliquādo se sathanas trāsferat. sz cogitaret discutere si ex deo sit spūs appns. Demū informata de domini volūtate totaz se ei submittēs. Ecce ancilla domini. Fiat mihi pm verbū tuum. instruens vt cogitet virgo que dei sunt. quomō p oīa placeat deo. Deinde a spūsancto edocta ante cōceptū filij despōsari acqeuit. nō in carnalē copulā assentiēdo. quā p reuelatōem nouerat nō esse seqndā sed cū sponso virginitatē ꝓseruandā. Sed in cōiugalem societatē spōsuz ioseph assumēs antiquū paupere z carpentariū pm crisost. ipsa erat de stirpe regali pulcerrima iuuēcula z nobilissima. nō dedignās illum accipe sed eum in reuerentia bñs. Unde cū filium inuenit in tēplo requirēs ait Pater tuus z ego dolentes querebamꝰ te. Preponēs spōsum suū sibi. quē patrē vocauit q̄ nutricius eiꝰ erat. Uel pm estimatōz vulgi. vbi regula dak cōiugatis. vt discāt vxores subdite z reuerētes esse viris. z non dedignari si sunt pauperes z vilis conditionis. Audiēs aūt ab angelo cognatā elizabeth grauidā z si longanimioꝝ z dignioꝝ visitat eāz pria salutat cū ea manens trib⁹ mēsibꝰ ad seruiendū in partu. z leuandū natū iohannē baptistā de terra. quē in vtero existētem elizabeth virgo salutans. p filiū iam cōceptū sanctificauerat z deū excellēter magnificat. docēs cōiugatos deū collaudare

ꝛ grās agere cum filios generāt. Eos insup ad eccle/
sias. ꝛ ad dei verbū audiendū ducere. Sic ei maria ꝛ
ioseph paruulū xp̄m duodēnē duxit ad templū. vbi
exponebat lex dei Jn nuptijs q̄z nepotis ex matre. s.
iobānis se repiens. cōpatiens verecūdie spōsi ex defe
ctu vini. a filio supplementū ꝓcurauit. vt discāt con/
iugati necessitatib⁹ suoꝝ ꝓuidere Uidua autē effecta
ex morte sponsi. non aliū sponsum duxit. Licet enim
hoc non prohibeat. Status tamē vidualis post vni
cum magis collaudat. Exercitiū aūt viduaꝝ est ieiu
nijs ꝛ vigilijs ꝛ orōnibus intendere. Nā viuens i de/
litijs vidua. vt ait ap̄s. i. ad thimo. v. mortua ē. Nō
totū faciebat b. maria. vt docet b. ambro. in lib. de vi/
ginib⁹. Sequebat autē filiū audiēdo ei⁹ p̄dicatōem ꝛ
miracula aspiciendo. Status autē viduarū est com
muniter cū tribulatiōib⁹ ꝛ oppressionib⁹ ab alijs. Sic
ipsa passa est maximū dolorē in iniusta cōdemnatōe
filij. iuxta crucē aspiciens innumera opprobria ei illa
ta ꝛ penas. totū patientissime ferēs. sine cōtumelia ꝛ
querela ad crucifixores. Et ne remaneret sola ex quo
spōsus eius iā mortuus erat. Et ipse ab ea p̄ mortē
recessurus erat. ideo cōmēdauit eā iohāni. Post ascē
siōnē autē filij visitabat vidua loca deuotōis. vbi fili
us fecerat aliq̄d op⁹ egregiū vt montē caluarie. locuꝝ
natiuitatis. annūciatōis ꝛ hmōi. cū iā eēt. xlvi. anno
rū vel circa. Et sic p̄z q̄ vita ei⁹ est regula omniū.

Quarta littera est i ¶. VI.

Insinuās q̄ ipsa est iaculū inimicoꝝ scz infernalium
Uñ de ipsa dicit in cāticis. Terribilis vt castroꝝ aci
es ordinata. Terribil' vtiq̄ bea. maria spiritib⁹ mali
gnis. Uñ frequēter ad eam orat ecclesia. Tu nos ab
hoste protege. in hora mortis suscipe. q̄n maiora cō/
tra nos bella mouet. De ea enī sub figura p̄ie mīs
eue. dictū fuit antiquo serpēti. Inimicitias ponā in/
ter te ꝛ mulierē ꝛ semē tuum ꝛ semē illius. Ipsa conte/
ret caput tuū. ꝛ tu insidiaberis calcaneo eius. Beñ.
ij. Mulier hec. mater quidē oīm vere viuentiū spi/
ritualis est b. maria. Nā eua erat mater oīm morien
tium. Semē eius spūale est. scz vel sancte affectiōes et
operatōes virtutū. ex vtero mētis eius ꝓcedentes. vel
omnes electi eā vt boni filij spūales imitātes. Ser/
pens diabol⁹ est callidior cūctis. Semē eius sunt vi
cia. q̄ suggerit in mētibus hoīm. ad generādum ma
la opa in eis. Uel omnes mali imitatores ei⁹. quos
xp̄s appellat filios diaboli Johan. viij. Et clarū est.
quia diabolus cū mēbris suis. id est malis est inimi
cus xp̄i. matris ei⁹ ꝛ cūctoꝝ electoꝝ ꝛ semina eoꝝ ad
inuicē inimicātur. quia cōtraria sunt vicia que sugge
rit diabolus virtutib⁹. ꝛ bonis opibus virginis ꝛ fi/
liorum suoꝝ. ꝛ natura cōtrariorū est mutuo se expel/
lere. vt inimica adinuicē. Cōtraria est enī humilitas
virginis ꝛ sanctorū. ſ superbie demonū ꝛ malorum. Sz
mulier hec maria p̄nunciata est q̄ ꝓteret caput serpē
tis. quia ipsa ex toto ſ superbiam in se extinxit. que ē ca/
put id est initiū malicie eius ꝛ alioꝝ vitiorū. Et etiam
primos motus oīm vitioꝝ. vt scz in ea nō essent t̄les
primi motus. qui dicūtur caput serpētis. quia p̄ci/
piū quo mordet ꝛ inficit per peccatū. Semen autem
spirituale ipsius mulieris id est sanctos ꝛ sanctas cō
terit meritis eius. exemplor precibus. caput serpēt̄is
id est ipsos primos motus viciorū. nō quidē vt non
sint. sed ne dominētur ꝛ inficiant per cōsensum. Con
triuit etiam caput serpēt̄is. id est dominū quo erige/
bat se contra genus humanū. per benedictū fructuꝝ
ventris sui. vt qui per lignum pomiferū vicerat. per
lignum crucis vinceret salutiferū. Sed non quieuit
serpens. nā insidias ponit calcaneo mulieris siue ip/
sius virginis morti. qui est finis vite. querēdo si for/
te aliquid suū inueniret. Uenit enim princeps mūdi
huius. ait. Christus. i. diabolus ad eū. scz in fine vite
Si forte quid etiā minimū vicium repiret in eo. Sz
in me ait. non habz quicq̄. id est nō inueniet aliquid
suum. id est malū peccati. Sic in virgine in fine vite
nihil reprehensibile inuenit. quia vt dicitur Cant. iij.
Tota pulcra es amica ꝛ macula nō est in te
scz alicui⁹ minimi peccati Insidiat quoq̄ serpēs iste
antiqu⁹ calcaneo mulieris. quo ad semen ei⁹ spūale.
id est electos Siue in generali in fine mūdi. quia tūc
soluet sathanas de carcere suo p̄ semen suū antichri/
stū ad perdendū animas. Siue in particulari in fi/
ne vite cuiuslibet etiā sancti. fortiter tentans ad deci/
piendum. Sed adiutorio christi et meritis eius insi/
die eius detegūtur vt supetur. Sicut de multis legi
mus quis in exitu suo quasi deficientes virgo libera
uit. Deniq̄ ipa est illa sancta iudith figurata. que vir
go prius cōiugata. ꝛ postea vidua castissima deuotis
sima ꝛ pulcerrima que sua sapientia ꝛ fortitudine inē
fecit illū terribilē ꝛ supbissimū holofernē. caput eius
abscidens. ꝛ sic liberans pp̄lm dei de manib⁹.

Quinta et vltima li ¶. VII

tera est a in qua ostendit q̄ est aduocata peccatorum
Unde in antiphonā quā dicit composuisse iohānes
Damascenus ei dicim⁹. Eya ergo aduocata nostra
illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte. Ut
enim dicit anselmus Impossibile est q̄ illi a quibus
virgo maria oculos misericordie sue auertit saluent.
ita necessarium q̄ hi ad quos conuertit oculos suos
pro eis aduocās. iustificētur et glorificentur. Aduo
catum habemus apud patrem iesum christū iustū.
i. Johan. ij. Qui etiam interpellat pro nobis' ait apo
stolus ad Roma. viij. Sed quia nō solum aduoca/
tus sed ꝛ iudex est constitutus viuorum ꝛ mortuoꝝ.
cuncta vtiq̄ discussurus. ita q̄ nil iuultum remane/
bit. Poterat forte humana fragilitas ꝛ precipue pec/
catoꝝ cum vir iustus ante eum sit securus ad eum ac
cedere tanq̄ aduocatum Et ideo p̄ssimus deus ꝓ
uidit nobis de aduocata que tota mitis et suauis est
Nihil in ea inuenit asperum nūq̄ ex ea processit ver
bum durum Hec est figurate illa prudentissima mu
lier tecuites. que ita sapienter aduocauit apud regē
Dauid in causa Absalonis. vani. superbi. ꝛ fratrici/
de exulis facti. propter tantum scelus a hierusalem.
q̄ induxit patrem Dauid ad misericordiam erga fi/
lium. et ab exilio reuocandum. Sic virgo maria pro
mundo deo rebelli et occisore fratris sui. id est ani/
mi sui. propter quod exul constituitur a superna hie/
rusalem. ita aduocat et interpellat. vt deum patrem
placet. et conuersum ad penitentiam ad gloriam

Titulus .xv.

inducat. Unde be. bern̄. Secur accessum habes ad deū o bō vbi mater stat ante filiū, fili⁹ añ patrē Mat ostendit filio pectus r vbera, filius ostendit patri latus et vulnera, ibi ergo nulla poterit esse repulsa, vbi sunt tot amoris insignia. Ad thronū igit ei⁹ scz virginē mariā in qua ḡ venit, accedam⁹ cū fiducia ait apostolus ad hebreos vt mīam r grām̄ consequamur in tempe oportuno amē. ℣ In ea nō solū replet̄ur dei pfectiões ex ibi narratis, vt omnipotentiā in genesi in mūdi creatiōe, dei clementiā in exodo ex liberatōe in exitu israel de egipto. Reuerentiā r maiestatē in leuitico, ex sacrificijs r cerimonijs, eius patientiā in libro numeri, fortitudinē in bellis iosue. Longanimitatē r misericordiā in libro iudicū, Prouidentiā in libris regū r hmōi. r sic de alijs r cetera. Sed etiā quecūq; ibi scripta, ad nostrā doctrinā scripta sunt, vt p exemplar dicta illor qui ibi laudant, curram⁹ p viā virtutum ad brauiū supne vocatōis. Respice ibi r inuenies abel deuotōem, enoch cōtemplatōem, credulitatē noe, abrahe fidelitatē ysaac patientiā, Jacob prudentiā, ioseph castitatē, moisi caritatē, finees sanctā emulatiōez, aaron deuotā oblatōem, iude audaciā, iosue confidentiā, octoniel rectitudinē, samsonis fortitudinem, boos equanimitatē samuelis integritatez, Job redargutōes, Tobie correptōes seu monitiones, Dauid misericordiā, salomonis penitentiā in ecclīasten scz Helye zelum pietatis, Helisei zelū equitatis, esaye stabilitatē, hieremie magnanimitatē, ezechielis rigorem, danielis feruorē, marhatbie singultum Judeq; machabei cultū, eleazari amorē patrie, Razie virorē latrie. In nouo testamēto xp̄i dñi obedientiā, angelorū exultatiōem, Baptiste cōfessionem, petri longanimitatē, pauli sublimitatē, andree magisterū in cruce iacobi desiderū in luce, iohannis sapiam, thome scientiā, alpheidis iusticiā, philippi refulgentiā, bartholomei nobilitatē, mathei verā sanctitatē, simonis constantiā, thadei reuerentiā, mathie humilitatem, marci sinceritatē, luce vigilantiam, barnabe eminētiā cum innumeris virtutib⁹, legendis r tangēdis in sola philosophia quā deus p̄o salute nostra dignat⁹ est mūdo misericorditer reuelare Nec iohānes dominici cardinalis in noctiluca que oia possunt attribui bee Marie vt volueris.

¶ De plenitudine gratie in beata Maria virgine
Capitulū decimū quintum.

GRatia plena scilicet es Lu. i. In ista aūt salutatione cū fuerit pfectissima potest p̄ō queri Quare angelus nō dixit, glia plena sicut gratia plena cū gloria sit p̄fectior gratia. Ad qō respōdet alber. sup missus est, qō cōgrue plenitudo annūciat marie que est origo, mediū r causa oīs gratie, in humanū genus trāsfundendor p̄m statū viet p̄m statum patrie, vnde eccl̄i. xxiiij. Ipsa vt introducit eccl̄ia ait, In me oīs gratia vite r veritatis, in me oīs spes viet virtutis. Trāsite ad me oēs qui cōcupiscitis me, r a gene. meis adimplemī. Quia vero initiū beatitudis significat p grāz cōsummatio vero ei⁹ p gliam, hic aūt annūciat initium beatitudinis r salutis scz incarnatio, ideo potius dici debuit gratia plena q̄ glia plena.

Sciendū autem q; cum .§. i dicat de plurib⁹ plenitudo grē, Nā de xp̄o dr iohā. i Plenū gratie r veritatis. De ap̄lis. Repleti sunt oēs spūsancto. i. grā. De stephano, Stephan⁹ plen⁹ grā r fortitudine, actu. vi. distinguere oportet r assignare triplicē plenitudinē p̄m alber. Est plenitudo effluxiua nō receptiua. Et plenitudo receptiua sine mensura r effluxiua. Est plenitudo receptiua cū mēsura r effluxiua. Prima plenitudo est in deo q̄ dat grām̄ r nō recipit a quoq;. p̄s. Gratiam r gliam dabit dñs. Et nulla creatura p̄ter eā dare, nec etiā xp̄s inq̄tum hō vt ponit magister sentē. in. iij. quia ipsa est virtutis infinite cū ducat ad bonū infinitū scz deo fruendū, omnis aūt creatura est virtutis finite Nihil aūt potest sup̄a virtutē suam. Et hec plenitudo q̄ dei est. sub figura assueri q̄ interp̄tat beatitudo. describit Hester. xv. vbi dicit. vidi te dñe q̄si angelū dei, r cōturbatū est cor meū p̄e timore glie tue. valde enī mirabilis es dñe, r facies tua plena oīm gratiar. Hanc plenitudinē habuit virgo maria in se, quia deū in mēte plenus oīm gratiarū. sed in ventre p incarnatiōem. Unde b. Bern̄. Legim⁹ stephanū plenū gratia. r ap̄los plenos spūsancto, sed longe dissimiliter a maria In nullo enī alio habitauit plenitudo diuinitatis corpaliē. quēadmodū in maria. Nec aliqui cōceperūt de spiritusancto, sicut r maria. Et sic videt intelligendū illud hiero. Leteris sanctis p partes dat. Marie vero plenitudo gratie se infudit. i. deus plen⁹ omni gratia Secūda plenitudo gratie est in xp̄o p̄m humanitatē Nā requieuit sup eum spūs dñi. vt dicit esa. xi. cum omni gratia quā recepit. Sed in hoc est differētia, q; omnib⁹ sanctis data est ad mēsurā certā nobis ignotam sed illi notissimā qui omnia ostituit in pondere numeror mēsura Sed homini xp̄o. i. alme eius infusa fuit gratia ab initio sue conceptionis sine mensura. p̄m illud, non enī ad mensurā dat deus spiritum iohā. i. scilicet xp̄o. Unde in gratia crescere non potuit, et ex operibus suis infiniti valoris. quia ex pfectissima charitate procedentibus, nō sibi meruit sed nobis. Plenum igit verbum incarnatū vidimus gratie et veritatis iohan. i. Fuit ergo plenus gratia q; ille homo habuit oīa per gratiā que deus habuit per naturā. r preterea nulla gratia fuit in eo diminuta vt ociosa. vel habens aliquid contrariū. Etiam hec gratia fuit vnionis Plenus autem fuit veritate, quia anima illa in verbo cui erat vnita, oīa cognouit ab initio sui, que vnq̄ actu fuerunt, sunt r erunt. Et ysido. dicit, q; trinitas sibi soli nota est et homini assumpto Et quia anima christi carni fuit vnita in ventre virginis, sic etiam potest dici. q; ista plenitudo sine mensura fuit in virgine vt dicatur gratia plena. quia anime christi plena sumnia gratia habituali simul cum corpore fuit in vtero virginis. Non tamen beata maria ita plena fuit gratia q̄tum ad animam seu affectum quin potuerit in ea crescere. Nec ita plena veritate q̄tum ad intellectum. q; in via cognouerit omnia. vel etiam cognouerit per speciem. sicut sancti in gloria. Sola aūt virgo maria plena gratia fuit inter puras

creaturas, qz maiorē grām habere nō potuit. Nisi ei ipsa deitati vnirek. maior grā nō potuit itelligi q̄ qō de ipsa accipek qō vnirek hoc est q nisi ipa eēt de⁹ maior grā intelligi nō potest q̄ q eēt mr dei Hiero. Qō natura nō habuit, vsus nesciuit, ignorauit rō mēs ñ capit hūana, pauet celū, stupet terra, ois creatura eti am celestis mirak. hoc totū est qō p gabrielē nūciak. cū dicit grā plena, z p xp̄z iplek carnē de ea assumēs. Tertia plenitudo q̄ est receptiua cū mēsura. tñz effluxiua, q̄ est quidā habit⁹ mēris, deo gratā creaturā facies. z oia opa eius q̄ ab ea pcedūt meritoria z digna vita eterna. De q̄ aplūs ad Ro. vi. Gratia dei vita eēna. Et ad thitū. iij. Justificati gratia ipsi⁹ heredes sumus sm spem vite eterne. Hec plenitudo replet mentē interi⁹ z effluit exteri⁹ p opationē bonā. Et hec plenitudo fuit in btā maria, aplis stephano z thabita, q̄ dicit in actibus aplōz plena bonis opibus, scz interioribus p caritatē formatis z elemosinis. i. exterioribus p cedētibus ex fide p dilectionē opantis. Magis tamē in maria p̄ ceteris. Quāto ei aliq̄ō receptiuū est magis vicinū pncipio influēti, tāto magis recipit de influentia ei⁹, sicut pz de igne z aq̄. q̄nto ei qz magz appropinquat igni q̄ est pncipiū calōris, tāto magis calefit q̄to fluui⁹ magis appropinquat mari qō pncipiū aquaz tāto pfundiorz copiosior est aq̄. Et qz virgo maxime appropinq̄t xpō pncipio effluxiuo grēnā mat⁹ ei⁹ est ideo plena grā p̄ ceteris. Nā vt ōr iob. i. De plenitudine eius. s. xp̄i oēs accepim⁹ grām ab eo collatā causatiue inq̄tū de⁹, meritorie z exēplariē inq̄tū hō. Hec autē effluxio grē q̄ mētē implet effluit p op⁹ exteri⁹ cōis oibus sanctis ē triplex sm alber. vbi s. Quidā ei effluūt de interiori pfectōe grē ad exteriorē opationē, ad sui salutōem, z aliōz p exēpla edificatōnē. Et hec est cōis oibus sctis hūtibus rps opandi, z hec ōr plenitudo sufficiētie. ad quā tenēt oēs, de q̄ p̄t intelligi dictū de habita, qō erat plena bonis opibus. Scōo aliq̄ effluūt nō solū p bonā opatōez exteriorem ad sui salutēz aliōz edificatōz, sed etiā p doctrinā salutarē in eccl'e edificatōez. Et de ista ōr illō act. ij. z. i. Repleti sunt oēs spūscō, z ceperūt loq̄. Tertio aliq̄ effluūt nō solū p opatiōez bonā exteriorēz aliōz instructōem. sz etiā p aīe sue, i. vite, p fide positōem. vt ī stefano q̄ dicit plen⁹ grāz z fortitudine. Plen⁹ grā ad pūtendos pcōres. z fortitudine ad tolerādos passionis dolores. Et hec ōr plenitudo excellētie Scōa dici p plenitudo abūdātie. Dis ista plenitudo ī virgie fuit sup oēs excellēti⁹ vt dicē valeat. In plēitudie scōz. i. grā scōz. detētio mea. eccl. xxiij. i. detineo oēm plenitudinē grē. plena fuit opib⁹ bonis, i. elemosinis. Unī z b. bern̄, dicit, q in die purificatōis obtulit sacrificium paupez par turturuz aut colūbaz. qz z si magi reges obtulerāt ei paucis diebus ante nō modicū aurū. tā illō pauplbus erogauerat Plena fuit grē p doctrine cōicationē. Ipsa enī aplos z euangelistas aliōz doctores de multis instruxit misteriis. vñz beda dic̄ su p illō. maria ꝑseruabat oīa verba hec ꝑferēs ī corde suo Lu. ij. qz scz mēti retinebat illa misteria. vt postea aplis ea explicaret. plena fuit tolerātia pene in passione filij. cui⁹ aīam ptrāsiuit gladi⁹ doloris vt plus q̄ martyrē eā dicat biero. Ave igit oī grā plena. Unō de ipsa figurate dicit sub noīe bester regine q̄ hum̄ interpt. Fons puus creuit in flumē maximū Fons ōr propē abundantē grām. z origīnē ei⁹. qz ex ea xp̄s vñ nobis oibus mīa z grā influxit Paru⁹ ōr propē humilitatē. propter quā creuit in flumē maximū. qñ. s. nobis genuit dñm nostrū iesum xp̄m. Qui ait eccl. xxiiij. Ego q̄si aqueduct⁹ exiui de padiso dei coopt⁹. scz carne mortali. de padiso. i. fonte padisi ecclie fōs enī vt dicit Benet. ij. Egredieba t de loco voluptat⁹. id est padiso, virgo scz maria plena grā Qui fons dividit in quatuor capita. Effectus enī gratie procedētis ab isto fonte ad quatuor ptes extendit. Ad angelos videlicz eos restaurādos letificādo. Ad inferos ōmones virtutē eoz exterminādō ps̄. Cōfregisti capita draconū in aqs. Ad pīres q̄ erant in limbo a tenebris liberādo. ad hoīes q̄ sunt in mūdo. iustificando z a multis mal' liberādo Excellētissime igit dicit. ave grā plena. Nā vt ait b. bern̄, de plenitudine ei⁹ oīs recipiūt, captiu⁹ redēptōem. eger curatōem. tristis cōsolatōem. pcōr venīā. iustus grām. angeli letitiā Tota trinitas gloriā. Denicz dei filius carnis sūbam

Inuenisti grām apud .H.II

deū. Et his verbis cōprehēdit excellētia b. marie. Et ex eo q̄ dicit angelus. Inuenisti. Inuenit aut. nō qz pria in rē grē venit. Nā angel⁹ prius in hāc rē grē venit. cū scz a pncipio sibi fuit grā collata. Sed inuenit qz ipam rem grē pditā prio recuperauit būano generi. Hoc adā nō fecit. qz z si grām pditā p penitētiā recuperauit. vt ōr de pe. di. i. Sicut primi hoc tm̄ p se. nō p toto būano genere, pcurauit. Sz maria p oib⁹ inuenit qz p ipam oēs grām rehabucrūt virtualiē p filiū ipam nobis afferentē. Meruit autē hoc de congruo. Un̄ b. aug. in sermōe. O btā maria q̄s tibi dignē iura grāz z laudū pconia valeat ipendere. q̄ tuo singulari merito mūdo succucristi pdito. Et cū p virtutes gratuitas sit ꝓprie meritū. i. p opa eaz. Et be. aug. dicat, q hūilitas marie nob genuit deū. Et be. bern̄. q ipsa maria est mlier illa cuāgelica q̄ ꝑmiscuit sata tria. i. deitatē. aiam. z carnē xp̄i in vna persona cōiunxit. Et fermentū ad ea cōmiscēda seu fermētanda fuit fides ei⁹ Et b. aug. q beatior fuit maria ꝑcipiendo fide q̄ carne. Patz q meruit grām nob pditam inuēire. Inuenisti ait. Nō creasti grām. qz hoc dei ē quia grāz z gl'iam dabit dñs. Inuēisti Nō sp habuisti vt filu⁹ tu⁹. De q̄ iob. i. plenū grāz veritate. Inuenisti nō rapuisti vt angel⁹ prim⁹ dicēs. Silis ero altissimō Inuenisti. nō pdidisti. i. vt primi pentes. qui vt ait b. aug. voluerūt diuinitatēz pdiderūt felicitatē grē. s. z gl'ie. Inuenisti nō emisti. vt symon mag⁹ q̄ obtulit pecuniā aplis vt emeret grām spūsctī. Inuenisti. qz q̄sisti. qz q̄rit inuenit. vt virgo prudētissima vt doctrix fidelissima. Sed reddidisti vt mr misericordissima. Inuenisti grām dei miserātis caritate ꝓmittētis veritate. hoīs necessitate. tui ad hoc idoneitate. Inuenisti grām increatā in deū. Et in illa z cū illa omnem creaturā. Inuenisti grām specialē. Et generalem quidem. quia gratia que fuit z est in omnib⁹ electis in ipsa fuit. scz gratum faciens. Gratiam specialem quescz fuit in aliqbus sanctis sed nō in oībus. vt grē gratis

Titulus .xv.

date aplis z alijs grām singularē. q̄ sibi soli cōuenit vtz de duodecī eī⁹ priuilegijs. Et de his oīb⁹ plene infra dicēt. Inu enisti grām coꝛpoꝛalē. qz gratiosa in aspectu oīb⁹z in ꝓmone. pſ. Diffusa est grā in labijs tuis. Sz hāc generalē habuit q̄tū ad coꝛpis resurrectōem cū alijs. Sed ante alios. qz q̄citius p⁹ mortem. Specialē. q̄tum ad virginitatis integritatē. sed ꝓfectius cūctis. Singularē. q̄tū ad vteri fecūditatē z talis mr̄ facta vnigeniti. mr̄ dei z plasmatoꝛis oīm. mater inuiolata. mater intacta. Inuenisti grām apd deū. Ubi sciendū q ista ꝓpositio apud deū triplr̄ sumit. Uñq; ei dicit eq̄litatē eētie. vt illō. Uerbū erat apud deū iob. i. Uñq; equalitatē ꝓm situ. vt qñ opponit ad supraz infra. sicut dictū est. iij. reg. ij. Positus est thꝛonꝰ matris apd vel iuxta thꝛonū regis Uñ q; apud z iuxta ponit respectiue Sic ōz de mulieribꝫ q; stabāt iuxta crucē. Non quidē absolute. Sic ei stabat mr̄ ieſuz iob. iuxta crucē. qz valde ꝓpe. Sz alie mulieres dicūtur stare iuxta crucē respectiue. i. respectu turbe q̄ longius eis erat a cruce. Uñ z aliꝰ euāgelista dicit. Mulieres stabāt a longe. respectu. s. mr̄is ieſu. q̄ absolute iuxta crucē stabat. Et oīb⁹ his tribꝰ modis ꝑt exponi hic istud apd deū Nam pꝛio mō sicut filius ōz esse apud patrē. propter identitatē nature. qz eiusdē nature. Sic maria grāz inuēit vt sit apd deū scz filiū. qz scz eiꝰ nature cū eo ꝓm hūanitatē in q̄ est vnū cū mr̄e. sicut in deitate vnū cū ꝑe Et vere ista est gratia nimis mirabilis. Scdo scz q̄tū ad situm certū est q exaltata est in celo sup choꝛos angloꝝ. vñ z apd deum. i. excellētioꝛi gradu gloꝛie decoꝛata sup oēs puras creaturas. Juxta istud ps. Astitit regina a dextris tuis. s. btā maria Juxta figurā illā supradictā de matre salomonis cuiꝰ thꝛonꝰ positus est iuxta thꝛonū eius. Et apte. quia vna est maiestas regia in regez regina. z coequanf sibi. Inuenit g̃ grām vt sit apd deū. i. excellētioꝛi glia q̄ alie creature Tertio mō dicit apud deū. quia ꝓpinq̄ssima fuit deo respectu alioꝝ in sanctitate. Uñ z ei familiarissima. vt inueniat grām apd deū p deuotis eius. z refugiū habēti⁹ b⁹ ad eā in suis necessitatibꝫ. Apd g̃ deū creatoꝛē. factoꝛē. iustificatoꝛē z glificatoꝛē. inuenit grāz ad ꝓcurā dū oīb⁹. Uñ bene ait angelus. Ave gratia plena.

De triplici genere gratiaꝝ. Cap. xvi.

Ave gratia plena : hec plenitudo gratie p̄ intelligi tripliciter. vel qz summāz oēm grām habuit. vel qz maior grā nō fuit. vel qz maioris grē capax nō fuit. Constat autē ꝓm alber. vbi supra. quia nō summā z oēm habuit. qz grām vnionis nō habuit que est summa i numero gratiaꝝ. nō ipse. sed filiꝰ eius fuit deitati vnitus. Silr̄ maior grā fuit in filio. in q̄tum hō q̄ in ea Unde dici nō potest qz maior grā q̄ sua nō fuit. Restat g̃ vt intelligat tertio mō. scz qz maioris grē capax nō fuit pura creatura. z in statu illo viatoꝝ. nā si aucta est gratia in assumptōe. quia dicit grā confirmata tunc effecta est in cōprehensoꝝ numero. Preterea priuilegia principū sunt late interꝑtanda. Cum ergo dñs in priuilegio suo qō ei mittit p angelū. dicat gratiā plenā nullā specificādo erit. pro oīb⁹ interꝑtādū. Preterea deꝰ infundit suā bonitatē vnicuiq; ꝓm suaz virtutē z capacitatē. vt patz mat. xxv. De dño qui tradidit seruis suis bona sua vnicuiq; ꝓm propriā virtutem. ergo quecūq; creatura est capax oīs grē. cuiꝰ est capax pura creatura. illa erit plena oī grā. Talis aūt creatura fuit btissima ỹgo maria. ergo ipsa est plena omni gratia cuius particeps ꝑt esse oīs pura creatura. Ubi sciendū q triplex est genus gratiarū. Est enī gratia gratū deo faciens ꝓpter sui sanctitatē. Est grā gratis a deo data propter alioꝝ vtilitatē. Est grā priuilegioꝝ a deo collata ad singularē sublimitatē. Oīb⁹ his plena fuit virgo maria. vt dicere valeat illō ecclesiast. xxiij. In me oīs grā. Et iō trālsite ad me oēs qui cōcupiscitis meꝝ.

De prima gratia que so. §. I

lum reꝑitur in bonis dicit aplis ad Heb. vlt. Optimū est gratia stabilire coꝛ. ideo aūt optimū. quia nil melꝰ in vita. Est enī quid ita ꝑciosum. q ea ꝑcipitur bonū infinitū vnde petri. i. canonica. Maxima pꝛeciosa nobis donauit deus. vt simus diuīe nature cōsortes z dij p ꝑticipatiōez eccliast. xl. Gratia dei sicut paradisus in benedictionibꝫ. Parat enī nobis deus vi sum. i. aspectū. z secum habet omnē spiritualē bñdictionē. Et illis solis dicit. Uenite bñdicti patris mei Matb. xxv. qui cū gratia trāsierūt ista de seculo. sz ista gratia est triplex realiter distincta vna ab altera z diuersi effectus. Est enī gratia sacramētalis. Est gratia virtualis. Est gratia numeralis. omnis ista gratia fuit in virginez perfectissime. z ideo verissime dicitur ei. Ave gratia plena. Et de pꝛima grā scz sacrali. dicit magister in. iij. q sacrm est inuisibilis grē. quā scz cōtinet visibilis forma.

Tractādo igitur de gra. §. II

tia que scz in omnibꝫ vij. sacramētis est varia. Sciēdū q sicut qlibet sacrm cōtinet in se grām gratū facientē. ad tollendū morbū pctī vel reliquas eius. vñ z medicine ale dicunt. sicut que auferūt a coꝛpibꝫ morbos medicine coꝛpalis. vñ ex qlibet eoꝝ deuote sumpto recipit vel auget gratia si nō ponat obstaculum. Ad recipiendū igit talē grām requirit actualis receptio sacramēti cū fieri potest. Et ideo si dicim⁹ virginē plenā hac gratia. oportet etiā dicere q sacramēta suscepit. qd firmat alber. sup missus est. oīa videlicet sacramēta sumpsisse ordine excepto. Sz ipos p eq̄pollentiā accepit vt dicit. Sed qz nō eis eguit. quoniā peccatū nullū actuale cōmisit. originale pꝛactū tā p sanctificatōz in vtero matris sue erat extinctū cuz reliquijs suis. Jdo oportet circa hmōi tria videre Primo quare ipa sacramēta suscepit. Scdo q̄re hoc scriptura reticuit. Tertio q̄d vtilitatis ex eis acquisiuit. Quātū ad primū ꝓm alber. vbi supra. sciēdū q vt dictū est virgo maria non accepit sacra ex necessitate vt alij. sed triplici ex cā ipsa sacramenta deuote suscepit. Pꝛima ob sui maioꝛē humiliatōem. Scda ob alioꝝ instructōem. Tertio ob bonoꝝ superogatōem. Quātū ad primū. Sicut primū documētū qō dedit nob z infudit pꝛima mater eua fuit superbia. q voluit se dō equari. ita pꝛima marie virtus. inquit. be. ambꝛo. est

Capitulū XVI

humilitas. hāc nos mr̄ spūal' in oīb⁹ edocuit. Uñ sic⁹ cut legalia obseruauit instituta p pctōr⁹ tāq̄ pctō subdita foret. que tñ oī carebat. vtz in sacrificio purificatōis. z filij redēptiōe. Ita etiam sacramēta q̄ sunt medicine pricipal' pctōr⁹ ex hūilitate suscipe voluit. Uñ b. Bern̄. Uere virgo maria nō indiges purificatōe. Sz nec filj⁹ tu⁹ circūcisione. Esto ḡ z tu sicut vna ex mulierib⁹ sicut ille est vn⁹ ex illis. i. pctōr⁹ fm apparentiā. Scō sacramēta suscepit. b. maria propter instructōz alioz vt pfectos doceret sui exēplo seruare leges supioz. etiā si non tenerent. pmulgatū fuerat a dño p apl'os oīb⁹ editū. Euntes docete oēs gentes baptizātes eos in noīe patris z filij⁹ z spūssancti. s. docentes eos seruare quecūq̄ mādaui vob. mat. vl. vt de penitētia. de eucharistia. z alijs hmōi. Voluit ergo virgo. b. obseruare hec mādata filij. vt inuitaret nos exēplo ad obedientiā. pctōres etiā instruit vt nō erubescant assumere remedia humilia. ad delenduz pctā institutā. Erubescāt alīq pctōres sciri z tō nō cōfitenī pctā sua. ne cognoscātur tales esse quales sunt in malicia. Unde be. bernar. O nimia insania hominum. pudet ablui sz p sacramenta. z non pudet inquinari sz p pctā. pudet sordes abstergere z ñ pudet ꝓtrahere. Beata maria ꝯo cū esset sine pctō. tñ sacramēta ꝓta pctā in remediū instituta suscepit. ac si eēt peccatrix. Tertio propt̄ bonoz superogatōem. vt ōr apoc. vlti. Qui iustus ē iustificet adhuc. Et in proū. dicit. Justoz semita q̄ est via arta virtutū q̄si lux splēdens pficit z crescit vsq̄ ad pfectū diē. s. visionē clarā patrie. Tepidoz enī z ipfectoz est seruare necessaria ad salutē. z nō curare in anteriora se extendere. quod piculosum est z dispositio ad casum. Sz pfecti considerantes q̄ status gratie z virtutū est quasi infinit⁹. quia nūq̄ potest tantū in gra proficere. q̄n valeat mr̄ tomagis crescere. propt̄ qđ dicit aplus. Crescētes in gra dei. s. sitis. Nā vt dicit eccl. Cum ꝓsumauerit hō tūc incipiet respectu eius qđ restat ad valēdū meritū augere. Virgo igit̄ maria. z si in sctificatōe sua fuerit ex vtero matris plena gra. z in cōceptu filij mr̄ tomagis repleta tāta sz quāta erat capax pura creatura. nō adeo q uon potuerit in ea crescere dū erat viatrix. hoc ei fuit priuilegiū solius xpi q̄ grām accepit ab initio suo infinitā. ita sz vt nō posset in ea crescere. Et iō quotidie magis ac magis b. maria in illis exercebat vñ posset magis meritū augere deo placere. Et iō sacramēta sumebat. z si eis nō egeret vt magis in gra crescret p effectū sacr̄oz. Quātū ad fm p̄incipale de gra sacr̄ali. Quare sz nō sunt hec de ea scripta ī euāgelio vel actib⁹ apl'oz. Ad qđ alber. vbi s. assignat sex rōes. sed tm̄ tres ponēt. Prīo propt̄ vnitatē nostrā reprimendā. Scōo propter claritatē patrie appetendā. Tertio propt̄ superfluitatē a scriptura remouēdam. Pro prīo ōr in li. sapi. Uani sunt oēs homines. Cū enī boni aliq̄d agim⁹ vanitate glie ducti cupim⁹ illō alijs innotescī. etiā si minimū sit illud. qđ xps phibuit. dicens Cū facis elemosinā. noli tuba canere añ te. mat. vi. Virgo āt maria cū eēt excellētissimi meriti. z opa excellētissima plima fecerit. vt ipsa sacra suscipiēdo. z mlta alia. noluit tñ ea exp̄mere vl' narrare facere. vt discam⁹ occultare bona opa nra quūdo nō est necessariū. Sicz fili⁹ ei⁹ q̄ egit vsq̄ ad annū triceſimū vite sue q̄ vtiq̄ frivola nō fuerūt sz oīa magnifica z excellētissima. nec ipse narrauit nec ab euāgelistis exp̄mivoluit. vñ z b. greg. in moral'. Dep̄dari desiderat. q̄ the sauz sz bonoz opez publice in manu portat. Et b. Bern̄. Increpat xp̄i natiuitas sc laudātes z se ostētare cupientes Uñ nocte xp̄s nasci voluit. vbi sunt qui tā imprudēter gestiūt ostentare seipos. Deniq̄ tacet xp̄s z nūciat angel⁹. z laudat multitudo celestis exercitus. Sileat ḡ os tuū. z laudet te os alienū. Pro secūdi declaratōe plotinus pbūs ait. Fugiendū est ad patriā. ibiq̄ patere oīa. nō fugit nisi a malor⁹ mīa. Loc⁹ ad quē ꝓfugit. vt illō euadat. appetit. Omnes boīes natura scire desiderāt inq̄t pbūs z magna Sz nulla hic pfecta scia. Et propterea voluit dñs plura remanere dubia. z nō apta invia etiā circa dīnas scpturas z circa alias facultates. vt mētes nostras allici at ad ꝓcupiscendū pfectā cognitōz rez in patria. vnde in figurā exō. xij. de agno paschali dr̄. Nō remanebit ex eo q̄cq̄ vsq̄ in mane. qđ autē residuū fuerit igni cōburetis. Ubi glo. b. greg. Qđ ex agno remanet cōburi mandat. q. qđ de misterio incarnatōis ei⁹ penetrare vel intelligere nō possum⁹ ptāti spūssancti hūiliter reseruem⁹. vt nō supbe quis audeat. vel ꝓtenere l' denegare. qđ nō intelligit sz igni cōburat. i. spūisancto relinquat. donec oīa in futuro q̄libet cognoscat. Et hoc est mane. Ne tñ interī nostra deuotio sine exercitatōe torpescat fm id quod ante ibi dicit seruet. Caput inq̄t cū pedib⁹ z intestinis vorabitis. nec rma nebit aliq̄d de eo vsq̄ mane. glo. b. greg. Caput agni vorare est deitatē ei⁹ fide pcipe. Pedes vorare est vestigia hūanitatis ei⁹ amando imitari. Uorare intestina est verboz xp̄i occulta z mistica mādata auide q̄rere z intelligere. In quo verbo vocatōis pigritia nra repbendit. qui verba ei⁹ atq̄ misteria. nec p nos req̄rimus z dicta ab alijs inuiti audimus. Et subditur. Nō remanebit ex eo quicq̄ vsq̄ mane. quia eius dicta magna sunt executienda solicitudine. vt anteq̄ veniat dies refectōis ī nocte pñtis vite. oīa mādata ei⁹ solicite penetrem⁹. Tertia rō q̄re hec ñ sunt scripta ē vt remoueat superfluitas a scpturā Bern̄. Si nec vnū foliū de arbore. nec vn⁹ de passeribus cadit sup̄ ērā sine pīe celesti. i. ei⁹ ordinatōe. nec ergo de ore euangeliste superfluū defluere verbū puto pserti de sacra historia. Dicit āt pbūs. q. q̄ vnū dicit qđ mlta ꝓtinet pla dicti. vñ dicitor p cōstanti babeto. q. virgo maria fuit plena gra. gre sacrales q̄ cōiter fuerūt apō alios sctōs. Explicite hoc dicere de ea superfluū videbat. cū nulla gra pure creature apta vacua fuerit Uñ sicut b. aug. de b. maria ponit vnā regulā sz q. cū de peccatis agitur. videlz actualib⁹ nullā. prius vult de ea hr̄i q̄stionē. sed firme teneri. q. nullū ꝓmisit. Ita dicit alb. vbi s. in bono tanq̄ p regulaz p̄cipio p se noto de ipsa supponat q. quicq̄d boni aliq̄ creatura pura fecerit l' receperit. de hoc expers nō esse b. mariā nō liceat dubitare. vt a nullo super illustriū. vt ōr Joba. dam̄. i. sanctoz. bis igitur de causis hoc nō exp̄sse scribitur. Quantū ad tertiū sz q̄d b. maria recepit ex sacramētis videndū est. q. baptismum recepit. creditur. non ad purgationem peccati. quia nullum habebat sicut

nec etiã filius eius, sed in exemplũ equidẽ xp̃s et ipso baptismo, nihil gratie in se accepit, sed vim regenerandi aquis cõtulit Beata autem maria nõ cõtulit aquis virtutẽ sed ex ipso baptismo suscepit virtutem videlicet caracteris impssionẽ, virtutũ exercitatiõem meritoz accumulatiõem. vnde nõ baptismo ioban. qui ad ista nõ valebat, sed baptismo xp̃i baptizata ẽ. sicut etiã b. aug. exp̃sse hoc dicit de aplis. de cõse. d. iiij. Q̃. Licet nõ inueniat in euãgelio. Sacramentũ confirmatõis accepit ꝑm alber. vbi s. ad amplioꝛem meritoꝛ augmentatõem, z ꝓfectioꝛẽ virtutũ exercitatõem z declaratõem ad alterius caracteris ipssionẽ. vt per caracterẽ baptismalẽ collocet in numero xp̃icolaꝝ distincta a iudeis z gentib nõ consignatis ꝑ caracterẽ cõfirmatõis ponatur, imo primiceria sit i numero militantiũ pro xp̃o Et si nõ fuit ibi vnctio sensibilis, nõ defuit vnctio insensibilis. Nã cum be. tho. dicat in. iiij. q apli fuerũt cõfirmati in die penthecostes misso in eis spũsancto ad robur Ubi locovnctõnis visibilis fuit ignis in forma linguaꝝ, ꝑ quandã correspondẽtiã, nã oleum est fomentũ ignis z lingua correspondet balsami odoꝛi. Beata aũt maria nõ fuit in receptiõe illa spũssancti cũ apostolis recipiens. vnde crismata cũ eis. Al sacramẽto altaris suscepto cõsecuta est dominice passionis rememoratõem, devotionis actualis exercitatiõem, cõtra corpalem absentiam filij cõsolatiõem. Al sacramento vero penitẽtie recepit gratiam in excellenti equipollentia. Nã ꝑ contritiõe habuit innocentie cõuersatiõem. Pro confessione gratiarũ actiõem. Pro satisfactõe superogationem. Cum autẽ sit triplex confessio scz accusatio peccatoꝛ, recognitio incõgruitatis z ingratitudis, beneficioꝛ confessio. Et hec vltima fuit proprie be. marie confessio. Cõfitebak autẽ ꝑm alber. ꝙ tantam gratiã accepit. ꝙ nunq̃ de condigno eã meruit. vl aliq̃ creatura promereri potuit, licet de cõgruo meruerit. Nec z similia fatebak iobã, euãgelistẽ vt credi potest cõfessoꝛi suo. In extrema vnctiõe recepit complete victorie ꝑteritꝛ plene glorie significatiõem. Et loco remissionis venialium totius doloris mortis remissionem. Et pro infirmitatis alleuiatione, totius corporis glorificationẽ. Et cuius beata maria potuerit hoc sacramentũ non suscipe, exempta ꝑ priuilegiũ, ꝙ dominꝰ cõfert his quos sine infirmitate mortis dolore digꝝ est euocare. tamẽ videt ꝙ isti priuilegio suo abienũciauerit z sacramentũ illud peccatoꝛibus institutum humiliter susceꝑit vt humilitatem quam per totam vitã tenuerat egressum consumaret. In sacramẽto vero matrimonij cum sit triplex bonũ. oĩe istõ repitur in cõiugio marie. Unde b. aug. ꝛꝛvij. q. ij. Oẽ nuptiaꝝ bonũ impletũ est in parẽtib xp̃i, s. fides ꝑoles z sacramẽtũ. Prolem cognoscim⁹ xp̃m dñm filiũ, scz virginis nõ ioseph. fidem qz nullũ adulteriũ Sacramentũ quia nullũ diuoꝛtiũ. Habuit autẽ be. maria istã grãm excellẽti ꝙ quia mater tãte plis . z quia mater et virgo. Nam vt ait b. aug. Cõiugia sanctioꝛa sunt pari voto cõtinentiũ, Sacramentũ autẽ ordis nõ habuit. Dic enim ꝑm exteriorẽ homis repntatõem ꝑfert dignitatẽ Interius autẽ ꝑm veritatẽ pertinet ad humilẽ seruitutẽ, Unde ꝑ oppositũ statui beate marie opponebak que interius habuit cora deo dignitatem, exterius cora hoibus summã habuit humilitatem. Hoc ergo sacramentũ b. maria actualr nõ recepit, z propter status sui ꝛrarietatẽ, z propter humilẽ cũ alijs mulieribꝫ cõformitatẽ. Non enim sexus femineus est capaꝝ ordis propter indignitatẽ. maioꝛẽ peccandi fragilitatẽ, z regimis incõgruitatẽ. Licet autẽ beatissima virgo maria sacramentũ ordis nõ receperit, quicq̃d tñ dignitatis vel gre in ipsis ꝛferk de hoc plena fuit. Cõferk enim in eis septiformis gra spũssancti, qua oĩmaria plena fuit Itẽ cum tria sint in sacramẽto ordinis, s. dignitas ministerialis potestas spiritualis, administratio executõis Hec autẽ tria beata maria equipollenk habuitz excellẽter. ministꝛ ecclesie bñt dignitatẽ bñficialẽ ꝑ caracterẽ excellẽtie. Btissima autẽ virgo habet coronã regni ecclesie militãtis z triũphantis. Unde z summꝰ ministroꝛũ papa. dicik seruus seruoꝝ dei. Hec autẽ est regina z dña angeloꝛum z ĩpatrix totius mũdi. Itẽ in ministris est potestas spũalis. tpalis delegata a deo. vel subdelegata z vicaria. In ipsa autẽ est plenitudo potestatis celestis ex autoꝛitate ordinaria. Itẽ in ministris est executio ligandi z soluendi ꝙ vsum clauiũ. In ipsa autẽ est dominãdi legitima potestas ad ligandũ z soluendũ ꝑ imperiũ. Et sic quicq̃d est in ordinib dignitatis z gre, ꝛstat b. marie minime defuisse. Et ne videak specialiꝫ dignitatũ vel virtutũ ordinib caruisse Cũ bostiarijs habuit mũdoꝝ introductoꝛ z imũdoꝝ exclusionẽ. Cũ exoꝛcistis demonũ expulsionẽ. Cũ lectoꝛibus ꝓpheciaꝝ expositõem. Cũ accolitis illuiatoꝛ Cũ diaconib doctrine aplice oĩsionẽ. Cũ subdiaconibꝫ verbi diuini ꝛseruatoꝛ Et postea cũ euãgelistis enarratõem. Cũ sacerdotibꝫ corpis xp̃i formatiõem, cõtractõem z cõiunctõem. Ipsa a culpis z penis ꝑ filium suũ nos absoluit. Habet z officia episcopoꝛ aliquo mõ spũali qm̃ cõsecrat templa z altaria q̃ ad eꝰ honorẽ fiunt. Cõsecrat virgines interius ꝛfirmãdo et hmõi. Habet btissima cũ papa oĩm ecclesiaꝝ solicitudinẽ potestatis spũalis plenitudinẽ. priuilegiatoꝛuꝫ actuũ vniũsitatẽ. Et sic ptz ꝙ fuit gratia plena.

De gratia virtuali beate virgis. Lap. ꝑ vñ

Ue gratia plena. gratia videlz virtuali. Quidã vt magr sen. i. iij dixerũt grãm z ꝛtutẽ idẽ cẽ realr. sz rõe differre vt gra dicak in ꝯtũ facit hoiem deo gratũ. Uirtus. in ꝯtum inducit ad opandmu opa virtuosa. sed b. Tho. in summa, ꝑbat grãm realr distictã a ꝛtute. vt sicut a sole ꝓcedũt mlti radij diũsi ab eo. z ab aĩa fluũt mlte potẽtie realr distincte ab ea ita z ꝛtutes oẽs ꝓcedũt a gra distincte ab ea realr. Et ipa q̃dẽ gra vt in subiecto ẽ in aĩa Uirtutes ꝛo i potẽtijs aie ad expediendũ eas ad bñ opandũ. oẽs igit ꝛtutes fluũt a gra gratũ faciẽte. Quã grãz ꝛgo b. hũit plissime. Juxta b. Aue gra ple. q̃ hũit oẽs ꝛtutes ꝓfectissime. vñ ipa ait eccl. xpiij. In me oĩs spes vitez ꝛtutis Et iõ trãsite ad me oẽs. s. ꝑ eis ꝛtutibꝫ qz ex me. i. mei suffragioꝛe exẽplo potestis spare oẽz ꝛtutẽ. Uirtutes ãt oẽs vl sẽ theologice vl cardiales l eis ãneꝛe Et theologicas nũerat apls. i. coꝛi. xiij. d. Nẽ manẽt fides spes caritas. b ea

Primo ergo videdū est .§.1 de fide b. marie. q eā habuerit p verba elizabeth ps dicētis ad eā. Btā q credidisti scz verb dictis tibi per angelū ex pte dei. Luc. i. Credere ei est act⁹ fidei q est de nō visis. Credidit ei se matrē dei fiendā. sicut factū est cū ait. Fiat mihi ſm verbū tuū. Lu. i. qđ vnqz nō vidit. nec oculo corpali nec intellectuali clare. Vidit vnqz z expta ē se excepisse nō ope būano. z se pepisse p uulū cū virgitatis honore. Sz q ille puer fili⁹ ei⁹ conceptus z natus eēt deus ver⁹ nō vidit vt in patria. sed fide credidit z cognouit. sublimiori mōr interiori gustu sup oēs vnqz viatores. vñ fides sua fuit sup oēm fidē. Unde be. Bernū. sup missus est. Quis excepta forte tasse illa q sola hec in se felicissime meruit expiri. intellectu capē. rōe discernere possit qliter splēdor ille inaccessibilis virgineis sevisceribꝫ ifuderit. z vt illa q inaccessibil⁹ est accedere ad se ferre potuisset. de portiūcla eiusdē corpis cui se aia imediate cōtemperauit reliq massevmbraculū fecerit. z forte propter hoc marie dictū fuerit. obūbrabit. qz res nimiꝫ erat in sacrām to. Et qō sola p se trinitas in sola z cū sola virgine voluit opari. Soli ei datū est nosse cui soli datū est experiri Dicak g. Virtus altissimi obūbrabit tibi. Hoc est illū modū q de spūsco excipies. ipsa deivirtus z dei sapientia xpus sic in sui secretissimo psilio obūbrando cōiungetz obūbrabit. quaten⁹ q tantū est patri not⁹ sitz tibi. Ac si angel⁹ rīdeat virgini. Quid a me qris qō in te expleris. Scies z feliciter scies. sz illo auctore illo doctore. Ego āt sum missus virginalē cōceptum nūciare. nō creare. Nec pōt doceri nisi a donāte. nec pt adipisci nisi a suscipiēte. Ex hac autoritate b. bernī dicit alb. colligit q btā virgo de incarnatiōe z de filio incarnato habuit cognitōz q est supra fidē. Et videk hoc intelligēdū. q cognitō illa fuit supra fidē cōez seu oīm viatoz. Nā si clare vt in patria tal' cognitō excluderet fidē vel forte etiā in ipo ceptu vel ptu sibi datū est ad horā vt videret clare misterū h⁹ vt in patria. sic paul⁹ vidit deū in raptuz p illa hora fuisz fides z visio. Sed p⁹ horā in se reūsus remānsit in fide ablata visione. Unde z ipe dicit. Per fidē enī ambulam⁹. nō per spem. Aue igit grā plena ꝛc. Sed p maiori hoz declaratōe sciendū. q visio facial' dei. i. p eēntiā ē id in q cōsistut pncipal'r nostra vera bītudo z pfectio vltima Juxta illō qō xps dicit iob. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū z quē misisti iesum xpm. iob. xvij. In hac summa veritas est z summa bōitas q sic reficit rōnalē vim q ex toto eā decorabit z allicietvt nihil aliō q rat videret bñ nisi ipm aut propter ipz Et iō erit ibi ctinuatio visiōis. Jtē summū delectabile z cupiscibile sic sua suauitate pfundet vt nihil aliud amet aut q rat nisi ipm aut ppter ipm. Et iō ibi ñ erit fastidiū. Jtē summe arduū summa sui imobilitate irascibile roborabit et securabit vt nihil tenere aut tractare q at nisi ipm aut propter ipm. z iō ibi nō ē fatigatio. Unde. aug. in vlti. c. de ci. ait. Quecūq ab boīb⁹ honeste desiderank. erit de⁹ finis oīm desiderio rū nroz. Quē sine fine videbūt. sine fastidio amabūt sine fatigatōe laudabūt. Unde b. aug. Ad hoc vt quēi at aia rōnal' oportet habitib⁹ intermedijs eleuek. In qua eleuatōe sunt gradus z ordo. de qb⁹ dicek infra. Sz prius aduertēdū est ſm alber. vbi s. q ratō natural'r est cognoscitiua oīm sensibiliū creaturaz z intelligibiliū. rōe cōitatis natural'. quā hz cū oībus sensibilib⁹ z intelligibilib⁹. De qua cōitate aut. be. greg. in omek. sup illō mar. vlt. Predicate euāgeliū oi creature. q noīe oīs creature intelligik homo. quia cōmune aliq̄d habet cū oīm creatura scz esse cū lapidib⁹. vegetari seu viuere cū plantis. Sentire cū animalib⁹. Intelligere cū angelis. Ipsa aut rō cū sit natural'r collatiua. cognoscit creaturas signū aliquod esse seu vestigiū dei. sicut artificiū artificis. Et ex hoc ratō naturaliter est cognoscitiua creatoris. cui⁹ creature sunt vestigia z signū. Et sic pz q ratio humana habet in sua natura. q sit cognoscitiua creaturaz sensibiliū z intelligibiliumz creatoris earū. Et q habet desiderīū ductiuum ad cognoscendū hec. qui dici potest ductus naturalis ratōis. quo ex solis naturalib⁹ bonis ducitur tanqz ex primis motib⁹ ex pte ipsius. Similik ex parte affectus sunt quedā aptitudines naturales ad bonū quas aliqui philosophi appellabāt semināria virtutū. quib⁹ mouek anima rationalis naturaliē ad bonū. Ipsa vero anima rōnalis sic exist̄s est receptiua habitus multiplicis. s. artiū z sciētiaz ex parte virtutis apprehēsiue. Sed hui⁹ habitus nō ducunt rationē vltra motus vel terminos ei debitos ſm aptitudinē naturalem. sed sunt facilitates z directōes q dam ad cognoscēdū ea ad que natural'r ductu se habet. z hec sunt habitus acq̄siti p ingeniū siue dati siue infusi. Ex parte vero virtutis motiue est receptiua habitus cōsuetudinalis qua non erigik affectus supra ductam nature. vel supra que natural'r ratio ducta dictat. Affectū vero sic se habentē cognouer̄t philosophi quidā nō sufficere ad beatitudinē. Unde Tullius. Sepe dicimus z sepe dicēdū est naturaliter auidissimi z appetētissimi. quia honesta sunt nobis innata virtutum semināria. ita vt si paterem⁹ et anbelare licet ad beatitudinē cū dīno munere natura nos ipsos pduceret. sed igniculos natura inditos sepe retundim⁹. Ecce ſm Tullīū q exigik diuinū mun⁹ Est ergo pter hmōi habit⁹ aia rōnalis susceptiua ignis fidei. que est donū fluens a deo. mō nobiliori z vtiliori q̄ sit modus ſm quē fluit a deo natura z bona naturalia. Hmōi āt grā ducik anima rōnalis ad cognitōz taliū ad que nō poterat ratio ductu suo naturali aduta arte vel scientia vel habitu cōsuetudinali. Cognita autē hmōi sunt deus trinus et vnus. z verbum caro factū. z hmōi. ad que non sufficiunt bona naturalia sine fide. qz ad hoc natura est pua z statura pusilla. q figurak Luc. xix. in zacheo. q cū nō posset videre iesum. ascēdit in arborē sicomoz. glo. deuotiōe. s. fidei ad videndū saluatorē. Et sic pz q fidē sursum trahit vltra ductū rōis. Et beatus aug. in. iij. de trinitate ait. q nonnulli mūdi sapientes potuerūt acie mentis vltra oēm creaturā transferre. z lucē incōmutabilis veritatis quatacūq ex parte cōtingere. Hoc autē videtes z cognoscētes. possunt hr̄e delectatiōem. z sicut est delectatio in sciētia. quia illa veritas eis appareret vt lucens. z sic eam amant. z non apparet eis vt purgans scz a vicijs z erroribus. Sicut enī cognitio

Titulus .xv.

in eis lucis est naturalis ad illā primā veritatē. Sic et amor est naturalis ad eā cognitā amandā. Cognitio aūt ista naturalis de ō tm, nō est sufficiēs ad salutē nec amor ad eā cognitā naturalr. Iz requrit fides q̄ p dilectōz opar. Et vtrūq; s. fides etiā informis z caritas est a deo nō a natura Triplr g̃ pñt distī gui gradus quib ascēdit in deū. Prio fm ordinē actuū naturalē in se. Sicut docet b. aug. in li. de q̄ntitate aīe ponēs primū gradū inter actr aīe vegetatione q̄ est nobis cōis cū arbustis. Primr gradr videdi deū. Secūdus gradr est sensus q̄ est nobis cōis cū brutis In tertio gradu ponit memoriā intelligibilē que est cōis doctis z indoctis bonis z malis. Quartr gradus est eleuare se supra se, z mūdare oculū aīe ab oī terrenitate Quītus est ipam custodire z firmare sanitatē. Sextr est serenū z respectū rectū in id qō videndū est dirigere. Septimr est nō iā gradr sed māsiōr visio ipa veritatis. Idē eosdē gradus aliter notat, sic dicēs Ascendentib nob igit sursum. Primr actr est cū ōr aīatio. scōs sensus. tertr ars. quartr virtus. q̄ntus trāquillitas. sextr ingressio. septimr ptēplatio. Distinguūt z hi gradr fm actū potentiaz respectu obiectoz. vt primr sit visio in sensu fm imaginatōez. hic vtiq; mūdo mūdiq; imaginevtit vt speculo. Scōs gradr est in imaginatōe. hic nō mūdo sed mūdi imagine vtit vt speculo. Tertr gradus est visio in imagine fm rōem. q̄ ratio magis q̄rit z cū admiratōe inuenit. Quartr in rōne fm imaginatōem q̄ p inuisibiliū similitudies ad inuisibilia rō subleuat Quītus in rōe fm rōem q̄ ex aliqb cognitis ad alia incognita rōcinādo rō pgredit. Sextr supra rōem nō propter rationē. q̄ p mentis subleuatiōez cernit qō nature metas trāscendit. z ei qō p aciē intelligentie cernit. natura rez acquiescit Septimr est supra rōem z hoc ē speclo fidei. q̄ ē subarez sperandaz argumētū nō apparentiū. Octaur est extasis siue raptus in q̄ rachel. i. rō morit. z beniamī id est pfectio cōtemplatōis generat. Oēs hi gradr distinguūt fm ordinē potentiaz z actuū respectu obiectoz. Scdo mō sint gradr in hmōi eleuatōe aīe ad deū fm maiorē habitū pfectionū gratuitoz. aīaz supra posse nature magis ac magis eleuātiū. z deo propinq̄us ptingentiū. Iné q̄s prio gradu eleuāt gratie sacramētales impedimēta culpe pene remouētes et fomitē diminuētes q̄ aīam trahunt deorsum. Scdo gradu sunt virtutes animā in eē gratuito pficiētes. z potentiā p opatōem in finē dirigētes. Tertio gradu sunt dona spūssancti aīam per actr excellētiores gratuitos pficiētes. z magis sini eā ptingentes. In qrto gradu sunt fructr aīam fm possibilitatē vie deo cōiūctam delectātes z reficiētes Cū his quatuor gradib a latere currūt beatitudines statū pfectōis fm modū vie cōplētes. Tertio mō est ordo in pdicta eleuatōne aīe ad deū fm diuersitatē status subiecti qō eleuat. z diuersitatē medij p q̄ eleuat. Diūsitas āt statr subiecti q̄druplex est. Eoz ei q̄ eleuāt ad videndū deum. Alij sunt in statu vie. Alij pter statū vie. Alij super statū vie z iuxta statū patrie. Alij in statu patrie Illi q̄ eleuātur ad videndū deū fm modū vie faciūt gradus q̄nq;. Primr est videre deū p vestigiū in creaturis. Scōs p imaginē in anima. Tertr fide informi. Quartus fide formata. Quintus est ōtemplantium Illi q̄ vident pter statū vie vident p speculū in lumīe Et faciūt quatuor gradus. Primr est visio prophetarū cōis. Scōs est visio moysi facie ad faciē id est valde familiaris et assidua vltra cōmunē modū prophetarū. Unde de eo dicit in libro numeri duodecio capitulo q̄ loquebat ei deus oze ad os, nō sicut in prophetis, sed sicut amicr cū amico suo. Tertr est visio iohannis in pectore dñi. De quo bea. Auguſt. dicit q̄ transcendit omnē nebulā qua omnis terra tegitur et quenit ad limpidū celum deitatis claritatē. Et alibi idem ait. Deitatis potentiā limpidi contemplās cum dño ad celū volans celestis sapiētie haustuz de dñici pectoris fonte limpidius ceter, potauit. Quartus status est visio ade in statu innocētie q̄ fuit intellectualis. existēs sine oī enigmate, nō tm culpe sed z pene. z sine oīmi fomite. z in natura nō deteriorata p peccatū. z ideo est vltima in genere illo. Illi qui vidēt supra modū vie sunt qui vidēt sine speculo in lumīe. Et faciūt hi tres gradus. Primus est cognitō ade in sopore. De qua dicit Beñ. ij. Misit deus sopore in adā glo. Extasis illa in adā ad hoc imissa est. vt mēs ade intrans in sanctuariū dei. nouissima intelligeret particeps angelice curie. Scōs gradr est raptus. sic vidit paulus z iohānes in apoc. Et de hac visione dicit glo. q̄ aplūs vidit. deū in illa vita. qua vidēdus est eternū. De visiōe iohānis dicit in plogo sup apoc. Et sic visionē pauli z iohānis dicit Alber. ponimr in eodem gradu. Tertr gradr est cognitio. b. virgis in bacvia. q̄ oēs pdictas cognitōes trib gradib supergredit. Primū est eleuata puritas. quia excessit omnē viatorē. Secundū est medij eleuātis improportiōnabilis quantitas videlz gratie plenitudo que in ea tāta fuit. q̄ in pura creatura equalis esse nō potuit Tertium est eleuātis caritas scilz dei. q̄ eam dilexit super omnē purā creaturā. z improportionabili charitate sibi eam sociauit. Et ideo hec visio ei oēm visionē vie excedit. z propinq̄ssima fuit visiōi patrie. z tm citra q̄ tum ad actū. Illi aūt qui eleuant fm statū patrie vident p spēm z faciūt tres gradr. Primr gradr est boīs aīaz corpe glificatoz. De quo dicit b. aug. Hoc minime dubitādū est raptā hois a carnis sensib mēte z etiā post mortē ipsa carne depurata deum videre. sicut vident angeli. angeli enī vident deū ab omni corpali forma. z a corpe sepati. Cognitio aūt aīe glificate propter vnionē aīe ad corpus est inferioris gradus. Et hoc intelligendū est fm q̄ natura ordinatur ad naturā. Scdm ei esse gratie hñt se sicut excedētia z excessa Scōs gradr est visio angeloz. q̄ sp vident faciē patris q̄ in celis est vt ōr mat. xviij. Tertius gradus est visionis patrie. Visio glīosissime virgis matris dei. que sup oēs puras creaturas limpidissime z improportionabiliter z propinq̄ssime deū contēplatur z maiestatē eius. vtpote exaltata sup oēs chōros angeloz. Et tōo sup tres hierarchias exaltata z supgressa in quarta hierarchia a dextris cū filio dei. i. in portionib bonis glorie est collocata. Sup oēs has visiōes est visio domini nostri Jesu xp̄i. quasi quartus modus. Et in hac possunt tres gradus assignari Primr est visio domini nostri Jesu xp̄i. quam habet anima

ei⁹ per gratiā cōpbenſiōis q̄ inter oēs cōprehenſo/
res pfectiſſime videt deū ⁊ oīa ad ſuā ⁊ ſuoꝝ beatitu
dinē ſpectātia. Secundus gradus ē per grām vnio/
nis qua adhuc excellentius cognoſcit aīa xp̄i naturā
diuinā ſibi vnitā. ⁊ oīa ad myſteriū vnionis ⁊ incar/
nationis ſpectātia. Ultima viſio ieſu xp̄i eſt q̄ debet
ei rōne deitatis. que ē eadē. q̄ eſt viſio toti⁹ trinitatis.
cui⁹ reſpectu oēs p̄dicte viſiōes ſunt q̄ſi impfecte. ſi/
cut creatura reſpectu creatoris cēntie. ⁊ hui⁹ reſpectu
dicit greg⁹. q̄ eſſentia dei a nllo plene videbit. Et yſi
do. dicit q̄ trinitas ſibi ſoli nota eſt ⁊ hoī aſſumpto.
Reuertendo igit ad cognitionē. b. marie dicim⁹. q̄
cognitio ei⁹ excelſit oēm cognitionē ⁊ modū cognoſcē
di quē habuit aliqua creatura in trib⁹ gradib⁹ vt di/
ctū eſt. Et p̄ter hec tripliciter etiā excellit oēm cogni/
tionē oīm viatoꝝ. videlz in pfectiōis cognitiōe. in ha
bitus poſſeſſiōe. ⁊ in mō cognoſcēdi cuz quiete ⁊ ſine
abſtractione q̄lis eſt in raptu. Et q̄ꝫtū ad primū per
fectio cognitionis maior debet ei rōne maioris eleua
tionis p habitus nobiliores ⁊ excellentiores. Quan/
tū ad ſc̄m in habit⁹ poſſeſſione. nā talem habitū et
actū qualem habuit paul⁹ in raptu fuit ad temp⁹. et
poſt ſtatī nō fuit. ſed habit⁹ cū actu ceſſauit. Talem
inquā generis habitū ſed perfectiorē beata maria ha
buit. qz ſp ⁊ ꝓtinue habuit. qm̄ ab eo quo p̄mū mat̄
dei facta ē ⁊ fuit. vſq̄dū idē habit⁹ in glorioſam co/
gnitionē ſm ſtatū patrie pfect⁹ eſt. ⁊ ideo cōtinuatio
poſſeſſiōis debeat ei rōne maioris pfectionis. q̄ huic
vite ſup oēs viatores fundit⁹ mortua fuit. p̄ter qđ ⁊
vita ei⁹ cū xp̄o abſcondita in deo. ſp ⁊ cunc angelice
pñs intra ſanctuariū dei habitauit. Quantū ad ter/
tiū. Mod⁹ cognoſcēdi eius nō fuit p modū abſtra/
ctionis. extaſis vel ſtuporis. vel etiā ſoporis. hec aūt
ꝓtingūt p̄ter excellentiā ⁊ ip̄roportionabilitatē luis
ad intellectū illuminabilē. vt pz in lumine corporali
in trāſfiguratiōe dñi. q̄m oſtendit diſcipulis claritatē
ſimillimā claritati glorie. Dicit enim q̄ petr⁹ ⁊ q̄ cuz
eo erāt grauati erāt ſomno ⁊ videre nō poterant ⁊ q̄
ſtupor circūdederat eos. Similiter in luie ſpūali. Un
⁊ paul⁹ excellentia viſiōe ſtupefactus. dixit. Utz in
corpore vel extra corp⁹. neſcio. de⁹ ſcit. Huic ſtuporez
btiſſima maria nō habuit. cui⁹ intellectus dei forma
lior ⁊ illi luci ꝓportionabilior fuit. Un ſicut lux eadez
q̄ eſt egris oculis odioſa. ſanis autē amabilis. ⁊ ſicut
p eandē lucem clari oculi perfecti⁹ vident ⁊ ſine ptur
batione. Egri autē min⁹ perfecte ⁊ cū perturbatione.
Ita lux ſpūalis que oculis pauli fuit ip̄roportionata
⁊ ideo raptū fecit. ⁊ cū ſtupore. Sed oculis beate vir
ginis fuit ꝓportionabilis ſine ſtupore ⁊ cū delectatōe
Et hoc debebat ei ſuper paulū. rōne puritatis ſuper
oēs viatores. Fuit g̃ in. b. maria habitus fidei. ſicut ⁊
act⁹ qui eſt in raptu pōt eſſe cū habitu fidei q̄ꝫdiu eſt
aliq̄d de obſcuritate ⁊ nō ita plene depurata ſicut in
ſtatu comprehenſoꝝ.

De charitate virginis .ℱ.II

marie ōz in cāticis. vulnerata charitate ego ſū. Et ec
leſia canit. vidiſtis eā plenā charitate. ſ. q̄ ad deum
⁊ dilectiōe q̄ ad p̄ximū. Excelſit aūt oēm creaturam
in charitate p̄rimi. Ego diligētes me diligo ait diui
na ſapientia Prouerb⁹. viij. Et qui magis diligit deū
magis diligit ab eo. ita tñ q̄ p̄ior ipſe dilexit nos vt
ait Joh⁹. in canonica. Maxime autē ſup oēs puras
creaturas fuit ipſa dilecta a deo. qđ pz ex eo q̄ maxi
mū donū ei largit⁹ eſt deus. vt. ſ. filium ſuū dilectiſſi
mū ſummū bonū ei cōicaret vt cōis eſſet filius ſui in
deitate. ei⁹ in humanitate. vna ⁊ eadē p̄ſona deus et
hō. Tria autē exigunk ad hoc vt charitas viatoris
pficiak vt tranſeat in charitatē cōprehēſoris in ſubie
cto charitatis. Primū eſt depuratio. Scōm eſt ſui in
ſe collectio. Tertiū eſt eleuatio. Ad p̄mū. ſ. depuratio
nē oportet q̄ fiat ſeparatio ꝑ3ꝫs diſpoſitionib⁹ in ſub/
iecto que ip̄ediūt ꝑ3as diſpoſitiōes charitatis p per
fectionē. Sūt autē tria a quib⁹ debēt purgari ⁊ ſegre
gari. ſ. culpa. pena. corpulentia. Per oīa iſta tria ip̄e/
dik pfectio charitatis in maioribus in ſtatu iſto. p ſecū
dū tm̄ impediebank patres in lymbo. ſ. p̄ter penam
originalis. p̄ter tertiū tm̄. i. corpulentiā impediebak
adā in paradiſo. Et de his trib⁹ impedimētis dicit
in libro ſapien. Corpus qđ corrūpit aggrauat aīam
vbi corp⁹ notat corpulentiā. corruptio culpā. aggra
uatio penā. Nec obſtat q̄ in dño ieſu fuit fruitō. vbi
tñ fuit corpulentia ⁊ pena. qz vnio ad diuinā natu/
rā vicit ⁊ abſtulit hec ip̄edimēta. Scōm qđ ergitur
ad charitatis pfectionē eſt ſui in ſe collectio. p quod
etiā tria ponunk impedimēta. Alia enī ſm q̄ quedā
natura eſt ⁊ forma corpis naturalis. Primo ligak ad
corporaliū imagines ⁊ ſpēs. Scōo obligak ad diū/
ſas corpis paſſiones. Tertio diuidik in diuerſas opa
tiones. De p̄mo dicit. b. aug⁹. in li. de trini. Tāta eſt
vis amoris. vt ea que cū amore diu cogitauerit ⁊ eis
cure glutino inheſerit. attrahit ſecū etiā cū ſe cogitan
do quodāmodo redīt. Errat igit cū ſe iſtis imagini
bus tāto amore cōiungit. vt etiā ſe eſſe aliquid hui⁹
exiſtimet. Et poſt hec dicit q̄ fuerūt diū ſi errores phi
loſophoꝝ. Alioꝝ ponentiū eſſe ignem. Alioꝝ attha
mos ⁊ himōi. Et ſubiūgit ſic. Nic ſuborik erroris de/
dec⁹ dū rerum ſenſitiuaꝝ imagines ſecernere a ſe nō
pōt vt ſe ſolā videat. Coheret enī ei mirabiliter gluti
no amoris. ⁊ hec eſt ei⁹ imundicie. q̄m dū ſe ſolam ni
tik cogitare h̄ ſe putat eſſe ſine q̄ ſe nō poteſt cogitare.
Nec ē ergo p̄ma collectio ab imaginationib⁹ corpo/
ralib⁹ detractio. Sed ē obligatio ad corpis paſſiōes
vñ. b. aug⁹. in li. de aīa ⁊ ſpiritu ait. Quibuſdā affe/
ctib⁹ ⁊ quadam amicicia aīa corpori iūgik. ſm quam
amicicīā nemo vnq̄ carnē ſuaz odio habuit. Socia
nāq̄ ei⁹ eſt. licz ei⁹ ſocietate p̄grauek. Ineffabili nāq̄
ꝺditione diligit illud amat comitē ſuū. ⁊ ſō libera ē
non pōt. Doloꝝib⁹ ei⁹ vehemenk afficik. Formidat q̄
mori non pōt. Oculoꝝ ſpeculatiōe depaſcik. Sono
rib⁹ delectak auditib⁹. Suauiſſimis ſocūdak odori/
bus. Larga epulatione reficik. Et lz his reb⁹ nullate
nus vtak. graui tm̄ merore afficik ſi iſta ſubtrahank.
Tertiū impedimentū eſt diuiſio ad opationes vari/
as. De q̄ dicit. b. aug⁹. in li. de ſpū ⁊ aīa. ſm ſui cor/
poris effect⁹ varīs nuncupak noibus. Dicik enī aīa
dū vegetat. Spūs dū ꝓtēplak. Senſus dum ſentit.
Animꝰ dū ſapit. Mens dū intelligit. Rō dum di/
ſcernit. Dū recordak memoria. Dū ꝓſentit voluntas
Ab iſtis g̃ trib⁹ colligik aīa in ſeipſam p corporaliū
imaginū abſtractionē. p paſſionū corporaliū ceſſa
tionē. ⁊ p operationū vnionem. Et de vnione actuū

dicit.b.aug⁹. Sensus vertet in imaginationē. imaginatio in rōem. rō in intellectū. intellect⁹ in intelligētiā. intellectiua in deū. De ista triplici collectōe sit. s. imaginationū actuū z affectuū dicit.b.aug⁹. in li. de q̄ntitate aīe. purgat mēs a pcī colluuione. ab errore obtenebratiōe. a rez fantastica imaginatiōe. a rez naturaliū fallaci ꝓportione. a rez tpalium vana delectatione. Idē. Ab hō g̃ mundo reūtentes ad deū ē q̄si ab hinc sursum reūtētes. Per nosmetipsos trāsire debemus ad deū. hō est itrare ad semetipm. Et intrinsec⁹ penetrās seipm trāscēdit. z istinc ad deū ascēdit. Ab hmōi g̃ cor nr̄m colligam⁹. z ad ekna gaudia reuocemus. vt aliq̄n raditū cogitatiōis in luie gr̃e figere valeam⁹. hec ē enī requies cordis nr̄i. cū deū suū ꝛtemplat. z ipso sua ꝛtēplatiōe suauit reficit. Et dulce ē illis sp q̄d ad desiderandū. q̄d ad laudādū. quod ad amandū sp suaue inuenit. Tertiū q̄d exigit ad charitatis pfectionē ē eleuatio q̄ fit p tria. s. a natura conāte. a gr̃a subleuante. a deo attrahēte. Et de conamīe nature dictū ē. s. de zacheo. q̄ statura pusill⁹ erat. Et de subleuatiōe gr̃e q̄ ascendit in arborem sichomor. q̄d desigt gr̃am sacramentalē z ꝛtutis. Sed q̄ non sufficit ad ꝛiunctionē q̄ est in pfectōe charitatis. nec conat⁹ nature. nec subleuatio gr̃e sine dīnitatis attractione. Jō clamat spōsa Cant. i. Trahe me p⁹ te. Et xp̄s Joh. vi. Nemo pōt venire ad me. nisi pr̄ q̄ misit me traxerit illū. Ad ꝑmū. s. conatū nature disponūt antecedenē. Prio miseriarū pñtiuz stimulatio. Scdo ꝓprie defectibilitatis cognitio. Tertio sūme pfectionis natural⁹ appetitio. Ad scdm. s. gr̃e subleuationē disponūt añcedētes inchoatiue. Hr̃e sacramentales sanādo a malo culpe z pene. Hr̃e virtutū adūctēdo z ducēdo in bonū ꝓgressiue. Dona q̃z z fruct⁹. Dōa ad excellentiores act⁹ adiuuādo. fruct⁹ laborantē reficiēdo. Lōpletiue autē ꝑm statū vie btūdīs. ꝑm statū pr̄ie dotes. Sed de ista attractōe nō q̄ in natura lib⁹ tāto maior ē mot⁹ q̄nto maior est appropinq̄tio ad suū vbi. Nec sola appropinq̄tio ē cā augmēti motus. sed silitudo z cōueniētia ad suū vbi. Uñ q̄nto magis lapis mouet deorsū. tanto magis intenditur su⁹ mot⁹. z sic ignis ad sur sū. Sed in volūtarijs motus natural⁹ nō sufficit mutare situ ipsi⁹ virtutis ad suū vbi. sine ipso vbi. z hoc est q̄ in naturalibus est tm̄ vbi. ita q̄ non motor. Sed in voluntarijs ipm vbi est motor z cooperator. Et ad id quod motus est. z q̄d mouet p ipm hz motus q̄ sit appropinqua tio. Est aūt hui⁹ appropinq̄tiōis termin⁹ pfecta conformitas volūtatis dīne z hūane deiformis effectio Ad hāc aūt attractionē appropinq̄tionē z ꝛformitatē. tria spāliter disponūt antecedanē in via. s. opa instructiōis vel edificatiōis. opa patientie vel passiōis opa excellentie superogatiōis. De opib⁹ instructiōis dicit.b.aug. Lex ē diuine puidētie vt nemo a supioribus adiuuet ad cognoscendaz vel ptīcipandā gr̃am quē nō ad eandē q̄ ponit affectu non adiuuerūt. Uñ z Jo. xi. legit de caypha. q̄ cū esset pōtifex anni illius ꝓphetauit. In q̄ dñs oñdit q̄ etiā in mal⁹rōne plationis dona tribuit ad vtilitatē alior. Et de saule legit q̄ p⁹ vnctionē introiuit in eū spūs z pphetauit. De opib⁹ patiēte z passiōis. p3 per id q̄d ait apls. ij. Corinth. xij. Uir⁹ i infirmitate pficit. Et figurat in iob q̄ post pfectā victoriā p patientiā oīa bona sua recepit duplicata. De opib⁹ superogatiōis. s. pauptate. castitate z hmōi. dicit xp̄s Matb. xix. Amen dico vob. q̄ nemo ē qui reliquerit agros ꝛc. q̄ nō recipiat cētes tm̄ in vita. Consistit g̃ ista perfectio charitatis trāseūti de statu vie ad statū pr̄ie. In plena depuratione. In oīmoda collectiōe. In pfectissima eleuatōe Patet g̃ q̄ pfectio charitatis de statu vie in statū patie trāsmutāde fit sine substantiali additiōe p pfectionē sui in se. p act⁹ extēsionū. p act⁹ z habit⁹ meliorationū z nobilitationū. z p summā cū summo bono coniunctionē. Et q̄ charitas sola pfecta ē. q̄ est vinculū pfectiōis. Alie aūt virtutes hūmodi dē impfectiōe vt fides q̄ ē de eo q̄d non videt. z hmōi. Cū autē venerit q̄d pfectū ē. ait apls. i. stat⁹ patrie. euacuabitur q̄d ex pte ē. Jdeo nccē ē oēs alias ꝛtutes euacuare. i. ꝑm vsum vite pñtis. vel ab actiōib⁹ sopiri. solā autē charitatē dñari. z exercere oēs opationes. Et tūc implebit illd. Diliges dñz deū tuū ex toto corde tuo ꝛc. Qd̄ tunc implebit qñ oīs act⁹ cessabit natural⁹ q̃ztum ad actū. z oīs alter⁹ virtutis hit⁹ erit sopit⁹ q̃ztū ad actū z aīa in esse suo nobilissimo toto nobilissimo habitu iplebit. z nihil nisi charitas in aīa ad actū egredit. Sicut g̃ charitas. b. marie in statu pr̄ie ē maior charitate oīs pure creature. z q̃ztū ad subam. z q̃ztuz ad actū. ita eadē charitas ei⁹ i statu vie maior fuit oī charitate pure creature. q̃ztū ad subam. non aūt q̃ztū ad actū. Et sic q̃ztū ad subam fuit charitas. b. marie maior charitate oīm angelor. sed q̃ztū ad actū mior charitate minimi angeli. Qr autē maior suba minor ē in actu facit subiecti cōditio contrarij cōiunctio minor motoris attractio.

De spe beate marie .§.III.

dicendū ē q̄ vtiq̄z eā habuit pfectissime. Nā habuit vt dictū est pfectissimā charitatē. q̄ mr̄ ē oīm virtutū ꝑm. b. amb. vt q̄ eam bēat z filias ei⁹ ꝛtineat. i. alias ꝛtutes vñ z spem. Et cū spes sit certa expectatio future btūdinis ex meritis z gr̃a pueniens. vt diffinit eā mgr̃ in. iij. sen. Alij sctī z sancte q̄ certitudinē scie nō hūt de meritis suis z gr̃a. sed p cōiecturas. iō nec certā expectationē hūt de sua btūdine. sed conditionalem. s. si hūt gr̃am z merita. Sed. b. maria erat certa gr̃a se esse plenā. vñ z certa de sua btificatiōe quaz expectabat. Et ꝓpter pfectā z abundantez spem dicit Eccī. xxiiij. in pl̄ona ei⁹. Ego mr̄ pulcre dilectiōis. timoris. agnitiōis z sctē spei. q̄ nō solū ista in se habuit in mēte z act⁹ pduxit. sed z in alijs pcurat. vñ z ꝛ Spes nr̄a. s. ad suffragandū in oīb⁹ auxiliū pcurandū. z Eccī. xxiiij. ꝛt. In me oīs spes vite. Et in dicta aucte nōnk tres ille ꝛtutes. Charitas ibi pulcre dilectōnis. s. dei vnde pcedit timor reūentialis. Fides ibi agnitionis. Per eā enī hr̄ cognitio de nccr̄ijs ad salutē. Et sctē spei. q̄d dicit ad excludendum vanā spem Sed obijci posset. q̄. b. maria nec charitatē pfectaz habuit. nec fidē. nec spē. Nā in fide videt dubitasse. Et dubi⁹ in fide ē infidel. vt dicit ex de hereť. Cū enī angel⁹ ei nūciasset ꝛceptū filij dei. interrogauit z dixit Quo fiet istud qm̄ virū nō cognosco. Qd̄ sīle videt locutiōi zacharie. cū sibi ab angelo nūciata fuisset cōceptio futura ioban. bap. dixit ei. Uñ h̄ scīā cuz sim

Capitulū .xvii.

senex ꝛ vxor sterilis. In quib⁹ ꝟbis q dubitauerit et incredul⁹ fuerit, patet ex eo qꝺ dixit ei angelus, ſ. pro eo qꝺ non credidisti ꝟbis meis, eris tacens ꝛ nō poteris loqui ꝛc. q mutitas fuit ei data in penā Hoc idē videt ex exemplo qꝺ subdidit angel⁹ marie, dicēs Ecce elizabeth cognata tua ꝛ ipsa concepit filiū in senectute sua, q. d. Non habes dubitare de conceptu tuo qꝛ sic cōcept⁹ elizabeth est miraculosus, ita erit ꝛ tu⁹. Aliter tn̄, qm̄ illi⁹ ex sterili sed ꝺ viro, tu⁹ ex ꝟgine tm̄ ex deo. Ad hoc rn̄det p b. bern̄. q beata maria ī nullo dubitauit, qꝺ declarauit spūssanctus cū dixit per os elizabeth. Beata que credidisti. Tūc enī ꝺꝛ elizabeth repleta fuisse spūsancto, quo reuelāte cognouit mariam deū concepisse, qꝺ erat occultū. Non g̃ cuz dixit. Quo mō fiet istud dubitauit q̄rēs ꝺ facto, ſz q fuit de modo. Et hoc est qꝺ ait b. bern̄, sup missus ē Non dubitabat de facto, sed modū ꝛ ordinē q̄siuit. Non enī q̄rit si fiet istud, sed q̄ mō, quasi dicat. Luz sciat dn̄s meus testis ꝺsciētie mee votū ancille sue eē nō cognoscere virz qua lege, quo ordine placebit sibi vt fiat istud. Si oportuerit me frangere votū vt pariā talē filiū, ꝛ de filio gaudeo, ꝛ doleo de proposito. Fiat tn̄ voluntas ei⁹. Si aūt concipiam ꝟgo, pariā virgo, qꝺ vtiqz impossibile nō erit si ei placuerit. tūc scio ꝟe qꝛ respexit hūilitatē ancille sue Hec b. bern̄. Un̄ ꝛ beda dicit, qꝺ illud quo mō sunt due dictōes distincte Et qm̄ virū ñ cog̃sco, ī. ꝓposui me nō cognoscituram virū carnaliter. Emiserat enī votū virgīitatis. ꝑm beatus aug. ſ. xxvij. q. ij. §. Btā maria. Uel ꝑm albert. supmissus est. Non cognosco viz vt psone mee dñatorē opm rectorē, corpis corruptorem a se obligatorē, plis ꝓpagatorē. nūqz volo cognoscere aliq̄ cognitōe, videndo, ſ. aut audiēdo, aut intelligēdo vel diligēdo, Qꝺ ār angelus ei nunciauit conceptū sterilis elizabeth vt ꝺr ibi quedā glosa, Nō quasi incredulā hortat ad fidē sed credenti que audierat, ampliora replicat miracla vt que deū paritura erat, ꝓcursorē q̄z ꝺ anu sterili nasciturz cognosceret. Hinc t beb. bern̄, vbi, s. Quid fuit necesse etiā hui⁹ sterilis virgini nunciare conceptum Nunqd forte adhuc dubiā ꝛ incredulā oraculo recentioris voluit confirmare miraculi. Absit. Sz ioo cōceptus sterili virgini nunciat vt dū miraculuz miraculo addit. gaudiū gaudio cumulet. Porro necesse erat nō modico letīcie ꝛ amoris incendio inflāmari, que filiū prne dilectionis cū gaudio spūssancti mox erat cōceptura. Uel etiā vt audiēs cognatā, ī. attinentem vetulā, ꝛ grauidā cogitat ipsa iuuēcula de illius obsequio. Un̄ postea eā visitans, ei in partu fuit. Sūt ꝛ alie rōes q̄ hic omittūtur. Sedo q̄tū ad dilectionē videt q nō habuerit eā maximā. Nā dicit fili⁹ ei⁹, maiorē hac dilectionē nemo hz. q̄ vt aiam suā, ī. vitā ponat quis pro amicis suis, ſ. p martiriū Sed be. maria nō recepit martiriū, sed morte naturali sine dolore mortua est. g̃ ꝛc. Rn̄deo ꝑm alb. vbi, s. Non tm̄ be. maria q̄tū ad actū interiorē, ī. dispositiōem et desideriū, sed etiā q̄tū ad operis exhibitōem, posuit aiam suā p ꝓximis, imo aiam filij sui, ꝛ ipz filiū quē magis q̄z aiam suā dilexit p primo, Et ꝓpriā aniam sine necessitate passioni obtulit ꝓpria volūtate, ꝛ eā in passiōe filij crucifixit, cū filio vt pl⁹ q̄z martyr fiēt ꝑm oēs doctores. Un̄ ꝛ duas aīas obtulit p ꝓprior effectū dilectōis ad ꝓximū duplicauit, ꝓpter qꝺ symeō dixit Tuāipius aiam gladi⁹ ꝑtrāsibit, ſ. doloris. Luc. xx. Et vt addam⁹ aliqd simplicib⁹ auribz viz credibile, ita primū dilexit q si defuisset qui filiuz crucifixisset, ipsa p salute būani generis ꝺsequēda, eū cū mātib⁹ suis in cruce posuisset. Tertio de spe. Non enī videtur habuisse spem. Nam vt ait ap̄l⁹. Qꝺ bz quis, qd sperat, q. d. spes est de re que nōdum habet, vt de btitudine, ſz elizabeth spūspctō repleta, dixit eā esse beatā. Beata q̄ credidisti, si g̃ beata erat, nō btitudinē spare poterat, quā iā hēbat. Ad hoc rn̄det, q vel beatas dixit futurā, si loq̄mur de btitudine glorie pfecta, vel si loquit de btitudie impfecta seu dispositiua, de qua ꝓps. Beati papes spū ꝛc. sic vere tūc erat beata, quia oēs illas beatitudines pfectissime hēbat. Et talis beatitudo nō oppōit spei, sed manet cū ea.

De virtutibus car .§.iiii.

dinalib⁹, de quib⁹ ꝺr Sap. viij. sobrietatē ꝛ sapiam docet iusticia ꝛ ꝟtutē qb⁹ nil in vita hoibus ē vtili⁹, sobrietas ꝺicit ꝓtantia, sapia, ꝓudentia, vir⁹ fortitudo. Justicia aūt pōit in suo vsitato vocabulo, docet ista dīna sapia, cū inhabitat mentē p gr̄am suam Et ꝑma facie posset videri q hec nō fuerūt in ꝟgine ex actib⁹ eaz ꝟtutū. Nā dicit, b. aug⁹. q ꝓudentia ē in pcauēdis insidijs. Insidia ē occultata deceptio, ſz ꝟgini nō fuerūt occulte fraudes dyaboli, nec ad eā accessit tēptādo. Justicia ē in puniēdis mal, in se vel in alijs, sed b. maria in se nullū pctm̄ habuit. Ergo alibi dicit mr̄ mie q̄ nō punit sed remittit penas. Fortitudo in tolerādis molestijs, ſ. sine ipatientia. Temperātia in refrenādis illicitis cōcupiscētijs. Sed b. maria nō habuit aliqs mot⁹ cōcupiscētie illicite, Et in oīb⁹ requiē q̄siuit, nihil rōne sentiens molestum vt in alijs accidit g̃ ꝛc. In ꝺtrariū est, q angel⁹ dixit Aue gratia plena. Sed vna ex gratijs ē gr̄a ꝟtutum Et potissime inter morales sūt iste, g̃ ꝛ istas habuit vñ ipsa ait Eccī. xxiiij. In me oīs spes vite ꝛ ꝟtutis Trāsite ad me oēs, ſ. p eis adipiscendis, ꝛ a generationib⁹ meis adiplemī, ī. actib⁹ ꝟtutū a me ꝓcedentibus, implemini pfecte imitando. Sed sciendū q cū ꝟtutes iste sint sub q̄druplici dr̄ia, ꝑm diuos stat⁹ vt ponit plotin⁹ pbs ꝛ declarat. b. tho. in ꝑma scōe Et ꝑme dicunt politice exr̄tes in incipiētib⁹ ꝛ pficientib⁹ in ꝟtute, q̄rū officiū ē in hūtib⁹ sustinē magnos ꝛ multos impulsus tēptationū a vitijs eis ꝺr̄ijs, sed tn̄ superare, ꝛ passiōes rōni subijcere. Secūde dicunt purgatorie habite a pfectis viatorib⁹. q̄rū officiū est q̄si in q̄dete eas hr̄e cū modica pugna ꝺr̄iorum. Tertie dicunt purgati aī que ꝓprie sunt in cōphēsorib⁹. Et aliud officium hūt q̄z in pātri. Ut prudētie sit eligere deū vt sūmū bonū ꝛ oīa in eū referre. Justicie ei totaliter subijci ꝛ volūtati ei⁹ ꝺformari. Fortitudis ei firmiter inherere. Tpantie in ipso sūme delectari ꝛ non in alio. Quare dicunt exēplares ꝓput sūt in mēte diuina. Habuit g̃ b. maria ꝟtutes istas ꝑm alber. q̄si p modū patrie ꝛ vt purgati aī, non aūt simplr sed medio mō inē statū viatoz ꝛ cōprehensoz. naz q̄tū ad actū pfectionē habuit p modū prie sine aliq̄ pugna. Sed q̄tū ad merendi ꝺditionē habuit p modū viatoz. Si enī simplr habuisset ad modū cōprehensoz

non ex illis actib⁹ meruisset. Deriuando sermonē ad singulas de prudētia ei⁹ canit eccl'ia. Quo pgredet virgo prudentissima. Prudent conseruabat oia verba hec que de filio dicebank puulo. Oferens in corde suo Lu.ij.scz cū his que scripta erāt de eo. vt dicit beda. Prudenter dyabolo occultabat suā virginitatez. Prudent euasit persecutionē herodis otra filiū. fugiens in egyptū cū eo. Qui moderak labia sua prudentissim⁹ est inquit salomon in puerbijs. nulla aūt pura creatura ita moderata ē. nam pauca reperik locuta z valde rōnabilia z vtilia. Cū angelo breuiter interrogando de mō eius qō sibi nunciauit. Et h̄ intellecto. voluntati dei se totā subdendo. Ecce ancilla dñi ꝛc. Cū filio auxilium p defectu vini postulando. cū ait. vinum nō hn̄t z ministros ad obedientiā eius exhortādo eius cū ait. Quodcūq; vobis dixerit facite Jo.ij. Et itez filio inuento in tēplo ait. Fili q̄d feciſti nobis sic ꝛc. Lu.ij. Diffuse aūt cum deo locuta ē qñ canticum deo gratias agēdo edidit. magnificat aīa mea ꝛc. Justicie ptes integrales sunt facere bonū z declinare a malo. Sed hec declīauit ab oī mac'a pcti. ſm illud Cant. macula nō est in te. Et sp opata est bonū ad oēs. Partes iusticie potētiales sunt religio. obedientia. pietas. siue miscōdia. gratitudo z penitētia. Est aūt religio cōprendens latriaz et dulīā. Et latria quidē est honor soli deo debit⁹ z exhibit⁹. Et consistit seruitus latrie ſm alber. vbi. s. in trib⁹. In actu cordis. vt cognitio z dilectio. In actu oris vt laus z oro. In actu opis vt genuflexio. adoratio. īmolatio z hmōi. Oia hec fuerunt in beata ꝑgine in sūmo. Actib⁹ enī interioribus virtutū excellit oēz creaturā purā. Angeli enī hn̄t virtutes inamissibiles sed nō meritorias pmū essentialis. Viatores homines sancti hn̄t ꝑtutes meritorias sed amissibiles. Beata aūt maria habuit cū angelis ꝑtutes inamissibiles. cū sanctis viatoribus meritorias. z sicetiā excellenti⁹ cunctis habuit. Act⁹ latrie in ore. s. laus z oratio excellentissime fuit in ea. vt dicere valeret illud. Semp laus ei⁹ in ore meo. Et oratio quidē sanctoꝝ nō innitik alicui iuri ex parte sui. sed tm̄ misericordie ex pte dei. oratio aūt vrginis innitik gr̄e dei iuri naturali z iusticie euangelij. Nā filius nō tm̄ tenek audire mr̄em sed z obedire. Jux̄ illud apli. Filij obedite parentib⁹ vestris. qō etiam est de iure nature. Quod ipsa videk innuere in mō orandi. nō enim vsa ē obsecratione simplici sed insinuatiōe dicēs. Vinū nō habent Joh.ij. Dicit enī hug. de sctō victore q̄ nobilissima spēs oronis est insinuatio. exemplificās in dicto verbo. Vinū non hn̄t. Et sic oratio ei⁹ erat nobilissimus modus orādi. tū q̄ habebat rōem tussiōis z imperij. tū q̄ impossibile erat eā non exaudiri. iux̄ illud qō in figura ei⁹ dixit salomon mr̄i sue bersabee. cum aliq̄d petere vellet. Pete inquit mat̄ mea. neq; enim fas est. vt auertā faciem meā. ij. Reg. ij. Act⁹ exteriꝝ latrie est in oblatiōe z in temploꝝ structiōe z sanctificatione. totum h̄. b. maria fecit in sūmo. Naz de corde z corpore suo structit templū spūisancto. in q̄ sc̄ificato dei fili⁹ habitauit. Ipsa non solum seipsam obtulit deo in sacrificiū per votū virginitatis. sed z filium suū ex suis carne z sanguine formatum sponta neo ꝓsensu in ei⁹ passiōe obtulit p nobis oibus deo in odorē suauitatis. Dulia ꝺo est honor debit⁹ z debit⁹ creature cōiter ꝓpter aliquā excellētiā. vt potestatis. sapiētie z virtutis. yperdulia aūt debek excellentib⁹ creaturis vt ꝺgini z cruci. Et yperdulīā quidez habuit. b. maria in sūmo super oēs creaturas. nam maī⁹ est adorari q̄z adorare yperdulia. Sed oēs alij sancti adorāt virginē yperdulia. Ipsa aūt adoratur ab oibus yperdulia. q̄ oēs excellit in yperdulia. Irez actus dulie habuit sup oēs excellenk. nulla enim digna persona vel creatura potuit aliā creaturā tm̄ honorare q̄ntū dignissima creaturarū mr̄ dei. Item cū esset supma z dignissima oīm creaturarū. quā debebant oēs venerari. miscōie debitū fuit non iusticie. vt alias creaturas honorare. Item seruit⁹ humilima fuit. q̄ inferiores se honorabat. qñ. s. ipsa proxima deo p incorruptionē. q; incorruptio facit primū deo purificationē pollutis matrib⁹ cōstitutā absq; legis pcepto obseruauit. z filiū cū oblationib⁹ offerens sacerdotib⁹. legalib⁹ reuerentiā exhibuit. Et sup̄ legem posita ipsa legi z mīstris legis obediuit pergēs ad tēplum singulis annis in festiuitatib⁹ pceptis in lege. z filiū ducens duodēnē. Quantum ad opa miscōie que debenk ex cōpassione ꝓximoꝝ z subleuatiōe miserie. z ꝓpter hoc debitū dicunk huiusmodi opa iusticie. ad q̄ tenenk oēs ꝓ loco z tpe. vt patet in discussione in finali iudicio. Esuriui ꝛc. Mat. xxv. Huius opa miscōie. b. maria habuit in sūmo super oēs. operū aūt miscōie alterꝝ est altero maī⁹. vel qō fit ex maiori charitate. vel qō fit magz digno indigēti. vel qō fit ex maiori effectu impēso. vel qō fit ex magis necessario. hec oia fuerūt in. b. maria in sūmo. Nā charitas ex q̄ fecit opa miscōie excessit dilectionē oīm misericordiā facientiū. maxīe indigenti exhibuit. q; nēo inter viatores xp̄o pauperi fuit. dignissimo pauperi tribuit. q; boi deo. magnū enī opus miscōie est. qō dak laico bono. maī⁹ q̄ dak clerico. maī⁹ religioso. maximū si epō egenti z bono. maxime maximū si pape pauperi. Sed sup oia paupi deo. Qui vt ait aplus cum sit diues in gl'ia ꝓpter nos egen⁹ factus ē. maximū etiā effectum miscōie nobis impēdit. q; nobis miseris z captiuis z mendicis dedit filiū suū deum. Captiuis in p̄cium. famelicis in viaticū. laboratib⁹ in premiū. infirmis in medicamentū. z cum ipso dedit nobis regnū celoꝝ z oē bonum. Luz illo enī oia nobis donauit. Nō de superfluo sed de necessario op⁹ miscōie fecit filio suo paupculo z peregrino de suis purissimis carnib⁹ z sanguinib⁹ fecit z tunicā corporis. in gremio vteri sui hospitat⁹ est. z de ꝓpio corpore cibauit z lac dedit. Penitētia virt⁹ q̄ est ps iusticie fuit pfect⁹ in. b. maria q̄z alijs viatoribus. qō patz ex eo. q; oibus alijs act⁹ pnie relinq̄t pctm̄ inesse vel fuisse. Est enī dolor de pctis cōmissis. Sed in ꝺgie beata act⁹ pnie fuit sine p̄tia vel p̄cessiōe culpe. Fuit enī in ea p modū patrie. In beat; enī est pnia virtus sicut z alie oēs. sed ad aliū actum q̄z hic. videlz nō dolor de commissis. sed detestatio pcī sine velle peccare. Et sic fuit in. b. maria ſm alber. De fortitudine ei⁹ pōt intelligi illud qō dicitur Prouerb. vl. de muliere sapiēti. Fortitudo z decor indumentū ei⁹. i. fortitudo decora. q; s. sine motu pturbatiōis alicui⁹ qō non fuit in sanctis. Hec fuit induta sp z ornata.

Capitulū .xvii.

Uñ mr̄ dei effecta appropinquās a partū magnanimiter aggressa ē iter cū sponso ioseph in bethleem p montana iudee, vt describerek z censuz daret pīsidi p romano īperio. Et cū illic non reperissent hospitiū siue ꝓpter multitudinē cōcurrentiū, siue ꝓpter paupertatē nō hās ad expendēdū secessit in diuersoriū. Ubi media nocte in byeme peperit filiū suū. frig⁹ cū eo ꝟstantissime ferēs, nat⁹ inde ad paucos dies magnifice exposuit paruulū pene maxime circūcisiōis. nō sine sui dolore īmenso. Et p⁹ modicū quesit⁹ puul⁹ ab herode ad pdendū. secessit in egyptū ad terras ydolatrantiū pluribꝫ annis ibi demorata. z p⁹ mortē herodis reuersa in nazareth sp fiducīā hās in dño vt eriperet de inimicis. Secuta filiū pdicantē z miracula faciētem. ⁊ ḡt obprobria. ḡt blasphemias. ḡt psecutōes ḡt insidias ad capiendū eū illata z facta patientissime tulit. Demū stabat iuxta crucē iesu mr̄ eius maria. vt dicit Job. xix. cū maximo dolore cernens filiū derisum. ꝟsputū. flagellatū. spinis coronatū. a cūctꝫ maledictū. z reprobatū. in medio latronū collocatū. clauis affixū. aceto z felle potatum in siti sua. lancea vulneratū. Stabat pena mortis ꝟsternata. sed mente ad deū erecta. Stabat nō īclinata ad sensualitatē ex amore filij. Stabat nō curuata ad appetēdū vindictā crucifigētiū. nō eos maledicēs. nō odiens. non murmurās. nō vociferās. nō capillos euellēs. vel faciē dilacerās. vt multe faciūt in morte carissimorum. Stabat fortiē z vsqꝫ ad finē perseuerantē z oīa sustinēs ꝓpter dilectionē dei hō volentis. z ꝓximi dilectionē inde redimēdi. qz fortis est vt mors dilectio. dura sicut infern⁹ emulatio. Lanē. viij. In tpantia deniqꝫ singularissima fuit. ꝓpter qđ ait Eccī. xxiij. q̄si mirra electa dedi suauitatē odoris. mirra q̄ est amara z preseruatiua a corruptōe significat tpantiā. q̄ vtiqꝫ amara est displicibil sensualitati. sed preseruatiua a corruptione mlroꝝ pctōꝝ. Et de abstinētia q̄dē dr. b. ambro. in li. de ỹginibꝫ q frequentē ipsa ieunabat. z cuz reficiēdi nccras cogeret. cibꝫ ei obuiꝰ erat. q̄ mortem arceret. nō q̄ delicias mīstraret. Sola ipsa fuit. q̄ nūqꝫ metas ī cibo z potu excessit. nec vnqꝫ cum nimia auiditate sūpsit. Que aūt castior ea q̄ dei filiū intacta generauit. In oīb⁹ alīs viatoribꝫ castitas ē cum pugna ↄfomitē z cū casu. ad min⁹ ipīmēte veniale. z cū possibilitate cadēdi etiā in mortale. exceptis sctīficatis in vtero z aplis spūsctō repletis dr alb⁹. vbi s. Sed in. b. maria fuit castitas sine pugna fomitꝫ z sine casu z possibilitate cadēdi in mortale vel veniale. q̄nimo castitas ei⁹ nō solū hoīm viatoꝝ sed z angelorꝝ castitatē excellit. Et enī multiplicior. qz angeli solū eā hñt in spū nō in corpe. qđ nō hñt. Sed maria in spū z corpe virgo. Est z nobilior z vtilior. qz angelis ē nālis. vñ nec meritoria. In. b. maria est gratuita z meritoria. Est tertio gliosior. qz in angel⁹ q̄si nccria et sine pugna. In maria volūtaria z cū victoria. O q̄ ḡ ē pulcra. casta generatio cū claritate. Sap. iiij. Nulla clarior ista. Uñ ad ei⁹ aspectū cum eēt pulcerrima oīm. etiā incōtinētes nō mnuebank ad cōcupīam ei⁹ sed ad ↄtinentiā incitabāt. De modestia pte tpantie dr aplis ad Phil'. iiij. modestia vra nō sit oīb⁹ hoī q̄ cōsistit circa habitū seu vestitū. Habit⁹ aūt ꝼm alber. vbi s. ē triplex. s. mundanoꝝ van⁹ q̄ ꝓhibet. De q̄ dicit in canonica petri de mulieribꝫ. Quarū nō sit exteri⁹ capillatura. aut circūdatio auri z argēti z margarite zc. Uñ z diues q̄ induebat purpura z byssō. describit sepult⁹ in inferno Lu. xvi. qz ad pōpā. s. subpbiā eis vtebat. Est scōo habit⁹ mediocritatis. q̄ ꝓtinet ad modestiā. ad quā tenent oēs etiā iperfecti. dō q̄ apls. i. ad thimo. Mulieres in habitu ornatu cuz verecūdia z modestia ornātes se ñ intortꝫ crinibꝫ aut veste p̄ciosa. s. nimis. aut auro aut argēto. sed sic decet mulieres zc. Est tertⁱ⁹ habit⁹ humilitatis. q̄ ꝓtiet ad pfecto s. q̄lis erat habit⁹ iob. bap. s. de pilis camelorꝝ. vbi glo. Qui pniam pdicāt habitū pnie portēt. i. humilēz delectū. Et crisⁱ⁹. exponēs illud qđ dicit de veste xpi q erat incōsutilis. z desup ↄtexta p totū. dicit incōsutil. i. deformis. nō q nō hret formā. ſz qz hēbat rudes futuras. Et desup ↄtexta p totū. exponit. i. repectata multū. vt vestes pauperuz. In isto tñ tertio hītu humilitatis sunt grad⁹. qz. s. z pōt esse nimis humil. i. delect⁹. z nimis delect⁹ q̄ſ. s. redrat status portātis z mediocris. z ad h facit qđ ait hier⁹. di. xli. ſ. i. Nec affectate sordes. nec exq̄site delicie. s. ī vestibꝫ. qz laudē pariūt. Dicendū igit ict alb⁹. q habit⁹. b. marie fuit hīt⁹ humilitatis. mediocris tñ. Et idē credim⁹ de vestitu dñi iesu z sctoꝝ. Et si q̄rat quō b. maria potuit excellere oēs alios in ista mediocritate humil hīt⁹ cū q̄cūqꝫ pāno vsa fuerit. potuerint et alie illo vti z indui. Rñdet alb. q ꝼm pbm circa pticularia ars mediū determinare nescit. Descendētem enī ad indiuidua plato iubet q̄escere. Singularia ei infinita sunt. nec eoꝝ ē disciplina. Sed in hmōi gra potētior ē arte. Dicim⁹ ḡ q in b. b. maria alios excesit in cultu vestiū. q sup artē ꝓuinctionē spūsctī sciuit mediocritatē sup oēs in hmōi obseruare. De humilitate nunc tacem⁹. q̄ tanta fuit. vt deū de cel' ad terrā traxerit. Respexit hūilitatē zc. Aue ḡ gratia plena. s. virtutū.

De gra septē donoꝝ que fuit in beata virgine. Lapīm. xviij.

Ale gratia plena. gratia. s. donoꝝ septem spūsctī. q̄ dr gra septiformis. ꝼm illō qđ canit eccīa. Lu septiformis munere. Et zacha. ait. iiij. c. Exeq̄bit gratiaz gre. gram. s. donoꝝ gre virtutū. Tantū enī q̄s hz de donoꝝ pfectione q̄ntū de pfectiōe ỹtutū. Hra autez donoꝝ realit dr a gra sacrali z virtuali. Et ipa etiā dona dñi abinuicē realit. de quibꝫ Esa. xi. dr. Req̄escet sup eū spūs dñi. spūs sapie z intellect⁹. Spūs ↄsilij z fortitudis. Spūs sciez pietatis. z replebit eū spūs timoris dñi. sine qbꝫ donis null⁹ saluat. Et faciūt hoīez de facili moueri ad opa excellētiora q̄ virtutes infuse ex q̄dā ipetu spūs mouētis. vt feruēti⁹ et pfecti⁹ agat. q̄ oīa abundātissime fuerūt in. b. maria Et iō. Aue gra plena septiformi. Sed videk q in ea nō fuerint. Nā dicit. b. grego. in moral'. q sapie opponit insipietia. Intellectui ebetudo. Cōsilio temeritas. Fortitudini pcipiciū. Timori remissio. scie ignātia pierati crudelitas. Uel sic sapie luxuria. intellectui gula. cōsilio auaricia. fortitudini accidia. scie ira. pietati inuidia. timori supbia. Ex quibꝫ ptz. q in viatoribꝫ dona sunt cū pmixtione ad ↄria z cū pugna. sed in btīssima maria nō fuit pugna ad vicia ↄria donis. ḡ nō

habuit. Respondeo q̄ oīa habuit, sed quasi p̄ modū patrie, i. sine pugna 7 ad alios vsus, sed cū merito.

Descendendo autē ad .§.I

singula sapientiā habuit in supremo gradu. Māz vt dicit salomon, vbi humilitas ibi 7 sapiētia. Et ptolome⁹ ait, q̄ inter sapiētes ille sapiētior q̄ 7 humilior sed 7 beata maria humillima super oēs 7 p̄m regulā data a filio. Qui se humiliat exaltabit. 7 q̄ntomagis humiliat tātomagis exaltat, sed beata maria exaltata fuit sup oēs choros angelor, ergo ipa fuit humillima. Uñ 7 sapientissima. Est autē sapientia quidā gustus spūalis p̄me veritatis p̄ modum bonitatis. Uñ sapiētia p̄m nomen ei⁹ dicta a sapore q̄si sapida scia gustui mētis. In gustu aūt tria cōsiderantur. Primū p̄m p̄bm, q7 gust⁹ est quidā tactus. Secūdo in gustu est discretio gustabiliū. Tertio est ibi delectatio quedā ex p̄iunctione gustabilis rei cū gustante. Sic in gustu spūali tria considerant. Immediata cōiūctio. discretio, 7 delectatio. sed in his excellit. b. maria oēs viatores q̄ 7 ī sapiētia. Nam q̄tum ad primū in tactu spūali. i. cōiunctiōe īmediata, q̄ precellat oēs patet, q7 illa p̄iunctio est p̄ charitatem. Uñ vbi inseparabilior dilectio 7 maior, ibi 7 p̄pinqor. 7 indissolubilior 7 īmediatior ē cōiunctio. Īte incorruptio facit primū deo. Et in virgine fuit sūma incorruptio, q̄ fuit magis cōiuncta. Quo ad scām, scz discretionē sciendū q̄ discretio gustantiū fallit̄ duobus modis. Uno mō ex pte gustabilis p̄pter saporē 7 gustabiliū cōmixtionē vel sitationē. Alio mō propter gustatiui organi discursiuā infectionē. Que deceptio cōtingit nō tm̄ in re corruptibili sed etiam in gustu spūali. Ex pte quidē gustabilis vt q̄n angel⁹ sathane transfigurauit se in angelū lucis. Et q̄n naturalis affectio videt esse vel ecōuerso. tunc 7 sapor cōmixtio siue cōfusio generat cōfusionē in gustante. Ex pte autē gustatiui vt gust⁹ spiritualis ē īfectio cōtraria delectatiōe, vel ad minus fomit̄ corruptiōe, q̄ sensum spūalis delectatiōis impediūt 7 saporē diminuūt. 7 discretionē peruertūt. vt dicāt malū bonum 7 bonū malū, ponentes lucē tenebras 7 tenebras lucē. Hic est enī aīalis hō, vt dicit ap̄s. i. Cor. ij. q̄ nō p̄cipit que dei sunt. nec discernit. Cui⁹ de⁹ venē est 7 esse sub sentib⁹ delicias cōputat. Fastidiēs māna q̄ descēdit de celo. 7 murmuratis p̄ peponib⁹ 7 aleis 7 cepis in egypto. Hec aūt deceptio vel decipiēdi ptās l; magis 7 min⁹ est in oī viatore, fomitis corruptione aliq̄ remanēte. Et hec deceptio siue deceptionis possibilitas nullo mō fuit in. b. virgine. que per oīa astutias dyaboli non ignorauit. 7 sp malū repro bauit. 7 bonū sine erroze elegit. 7 cui⁹ palat⁹ spiritualis ab oī corruptiōe fomitis fuit pur⁹ 7 sanus 7 spūali dulcedine sp plen⁹. Nihil enī nisi deū. 7 p̄ter deū gustauit. vñ in gustu spūali falli nō potuit. Et sic q̄ ad discretionē oēs excellit. Quo ad tertiū, s. delectationē q̄ reperit̄ in gustu spūali. b. maria oēs antecellit. Nā vt dicit. b. greg. in moral. q̄ sapia est donū reficiens mentē spe 7 certitudine. Sed spes 7 certitudo q̄ reperit̄ in. b. maria. 7 haberi pōt in p̄nti. maria fuit sup oēs viatores. Uñ sicut inter esurire iusticiā q̄ est bonor viator 7 saturari ea, q̄ est cōprehēsor q̄si mediū ē comedere. Ita delectatio gustus spūal. in. b. maria fit per modum comestiōis. Ad q̄ facit q̄ dr ei⁹ p̄sona ī canti. Comedi fauū cū melle meo vt fau⁹ comest⁹ sit delectatio ex p̄templatiōe hūanitat̄ p̄pi. mel ex cognitōe deitat̄. Plena igit̄ fuit sapie gra. vt dicēvaleret illō Sap. vij. Uenit ī me spūs sapie.

Ad donum intellectus. §.II

ptinet q̄dā acuta 7 penetratiua cognitio diuinorum. Uñ intelligere q̄si int⁹ legere, penetrare mentē ad intima rerū diuinarū. vt mysteria scripturar⁹ diuinar⁹ audita vel lecta. Creaturas spūales. vt angelos et aīas. Et ip̄m deū ex ipsis rebꝫ creatis p̄ vestigiū vel imaginē p̄m illud inuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt̄ 7c. ad Ro. i. Sed nō rōne naturali vt phī. sed luīe doni intellect⁹, hoc. b. maria plen⁹ ceteris habuit. Q̄ō sic p̄bat alber. vbi. s. Īnē cognoscere creatū p̄ creatū, 7 cognoscere creatū p̄ increatū. mediū est cognoscere increatū p̄ creatū. vel ecōuerso creatū p̄ increatū. Tria istor reperiunt̄ diuidentiuz 7 nihil ē vacuū, q̄ reperiet̄ 7 quartū. Et puri q̄dā viatores hīt primū videntes. s. creatū p̄ creatū. i. per fidem. vñ Esa. vi. dr. Ea q̄ sub ipso erāt replebāt templū. glo. Grego. Cū mens in p̄templatiōe p̄ficit. nō iā q̄ ipse est, sed q̄ sub ipso ē cōspicit. Deuz enī nemo vidit vnq̄. Et hec ē cognitio viator. Comprehensores p̄o videt increatū p̄ increatū. q7. s. videt deū per seipm. videt etiam creatū p̄ increatū. creaturas. s. in deo 7 per deū. iux illud. i. Cor. xiij. Tunc cognoscā sicut 7 cognit⁹ sum. s. deū. 7 oīa cognoscā in se. sicut 7 ipe me cognoscit in se. Ergo cū vnū medior reperiatur inē extrema, reperietur 7 reliquū. videlz videre in creatū p̄ creatū. Sed cognitio media ptinet ad statū mediū. Stat⁹ autē medius ad beatissimā virginē p̄tinet, q7 supra puros viatores 7 circa cōprehēsores. Fuit ergo cognitio btissime virginis talis p̄ donū intellect⁹, q̄ cognoscebat lumē increatū. non quidē per spēm sicut beati. nec etiā p̄ imaginē vt viatores sed p̄ lumē creatū Et sic cognoscit increatū p̄ creatum. Et illud lumen nō erit mediū sic p̄ speculū vel imaginē vel vestigiū vel signū. put ē mediū inē appēhensiuū 7 signatū, sed sicut lumē solis est mediū cōiungēs visibile 7 visum. Mirabilem aūt cognitionē intellect⁹ de. b. maria ponit alber. vbi. s. per. ix. cōclusiones q̄ si p̄uilegia. Maz p̄ma est p̄fecta cognitio sine medio dei trinitatis, quā habuit in via p̄ specialissimā graciā. Scda ē perfecta cognitio mysteriꝫ incarnatiōis. Et hāc habuit per grām 7 singularē experientiā. Tertia est cognitio sue p̄destinatiōis, quā habuit p̄ reuelationē 7 cām. Quarta est aīe sue 7 spirituū p̄ spēs p̄ prias cognitio, quā habuit dispositiue p̄ naturā, cōpletiue p̄ gratiā. Et p̄m hāc vidit angelos aīas 7 demones. Quinta est p̄fecta cognitio oīm ad statū vie ptinentiū. quā habuit p̄ gr̄e infusionē 7 inspiratōez. 7 hec cōprehendit p̄fectā cognitionē scripturarū operandor. 7 cōtemplādor. Sexta ē cognitio circa sefuturor. quā habuit p̄ reuelationem 7 in speculo lectionū. Septima ē oīm ad statum patrie ptinentiū per cognitionē quā habuit per contemplatōis reuelationem. Octaua ē oīm creaturaz stantiū cognitō. quā habuit p̄ naturam, gratiā 7 contemplationē. Non-

est. q̄ habuit vt matutinā ꝛ vespertinā cognitionem Matutinā per gratiā, Uespertinā per naturā ꝛ gratiā. Et sic repleuit eū, s. aīm suū spiritu intellect⁹.

De dono consilij scien. §. III

dū q̄ consiliū est inquisitio rōnis de aliquo opabili a nobis. Et q̄ oīa debet homo facere cū ratione. Jō dicit salomon. Oīa fac cū cōsilio. s. rōnis sue. Et vbi nō sufficit consiliū suū, ꝓter dubia de illo opabili dictat rō. vt querat consilia alioꝝ. s. intelligentiū ꝛ rectorum in illa materia. Et ideo dicit Thob. iiij. Consiliū semper a sapiente inqre. vez q̄ sunt aliqua opabilia ad q̄ non sufficit humana rō edocere sufficienē ideo ponit donum consilij, donū spūssancti. Nō sic diffinit. b. tho. in. iij. sen. q̄ est habit⁹ quo homo accipit qđ agendū est quasi p certitudinē a spiritusancto edoctus supra humanā rōem. Uel sic fm. b. tho. se. se. Consiliū est donū q̄ spūssanctus nos dirigit in oībus que ordinant in finem vite eterne, siue sint de necessitate salutis siue nō. hoc dono ꝛ gra plena fuit virgo beata sup omnes viatores. Quod sic ꝓbat alber. vbi. s. Cū venerit ille. s. spūssanct⁹. docebit vos omnē veritatem. s. de agendis ad salutē, sed spiritus sanct⁹ venit improportionabiliter in. b. mariā. magꝫ q̄ in quēlibet viatorem purū, ꝛ in conceptu filij ꝛ in die penthecostes cū esset cum aplis. qñ venit in specie ignis. ergo in agēdis maxime fuit edocta per donū consilij. Item fm phm. Cui⁹ est opari, eius est ꝛ operanda cognoscere. Et cui⁹ est in oībus ꝛ pre oīb⁹ bene opari. ei⁹ est ꝛ super oēs operanda cognoscere ꝛ bene discernere, qđ pertinet ad cōsiliū. sed beata maria fuit pfectissima obseruatrix ꝛ mandatoꝝ ꝛ consilioꝝ dei. super oēs ergo habuit cognitionē consilioꝝ circa agenda p donū consilij. Fuit ꝛ amicissima ꝛ familiarissima dño super oēs. vñ ꝛ edocta de rebus secretissimis. Inter cetera dñi consilia sunt paupertas virginitas ꝛ obedientia. sed ista maxime obseruauit Mā fuit pauperrima. ita q̄ ꝛ si auꝝ non parum sibi fuerit oblatuꝫ a magis adorantib⁹ filium in gremio eius. inde ad paucos dies nō habuit tantum. ait. b. bernū. vt posset offerre agnū ꝓ filio oblato ad templum. sed obtulit sacrificiū pauperū turtures vel columbas. Prima fuit que votū virginitatis emisit. et semp seruauit sine aliq̄ illicito motu obedientissima fuit. vt patet in sacrificio purificatiōis. ad qđ non tenebat in eundo in bethleem. Et in hierm ad tēpluꝫ in festis ꝛ hmōi.

De dono fortitudinis. §. IIII

dicit ps. Spiritus oris ei⁹ omnis virt⁹ eoꝝ. i. a spiritusancto ꝓcedente a filio qui dicit os dñi. q̄ p ipm sunt intimata p̄cepta dei in euāgelio. Dis virtus. i. fortitudo celoꝝ. i. sanctoꝝ. Et iā a gentilibus fortitudo dicit virtus a virilitate. Hoc dono, hac gra fuit plena. b. maria sup oēs. Hoc aūt ꝓbat alb. vbi. s. p istā rōem. Quicqd ē fort⁹ fortiore. ē fortius infirmiore, sic leo ē fortior eq̄. vñ ꝛ milromagꝫ fortior cane erit q̄ mul⁹ fortis ē q̄ equ⁹. Sed. b. maria est fortior tribus fortioribꝫ oī viatore g̃ rē. Isti aūt tres fortiores tribꝫ fortioribꝫ oī viatore sunt dē⁹, mors. ꝛ dyabol⁹. Nā q̄tū ad ꝑmū certū ē deū esse potentissimū oīm. Exod. xv. Dipotēs nomē ei⁹. Sed deū q̄dāmodo b. maria superauit. inq̄tū. s. humilitas ei⁹ de celis traxit ad terras. ꝛ boī subiecit. s. matri sue. Uñ dr Pro. verb. vltī. Mulierē fortē q̄s inueniet. q. d. pauciss̄imi. ꝛ q̄si null⁹ intelliget plene virtutē. b. marie, q̄ est ita fortis. q̄ p̄ciū eius valor ꝛ virt⁹ eius ē ꝑcul ꝛ de vltimis finib⁹. i. talis q̄ vltīos fines in natura intellectuali ꝓsequit ad inuicē. s. deū summū. ꝛ hoīem infimū in vna ꝑsona xp̄i cum ꝓcipiēdo. Et sic fortitudo b. marie rigorē dīne fortitudis ꝛ severitatis superauit Uñ dicit Nūi. xxiij. Cui⁹. s. dei fortitudo silis rinocerotis, cui⁹ robur nullū aīal domare pōt. Sed virgini sibi occurrēti in gremio ei⁹ mansuescit, ꝛ captiuatur. Sic de⁹ cui nemo resistere pōt, mitis effect⁹ ē requiescēs in virgīe maria. Sc̄dm fortissimū ē mors q̄ oēs creaturas mortales superauit ꝛ ꝓsternit. Quis ē enī q̄ viuet. ꝛ nō videbit mortē. dr in ps. certe null⁹ q̄ nec ꝓprio filio dei hūanato pepcit. Mors dñm seruo, mors sceptra ligonib⁹ equat. Dissimilem sibi conditioni trahit, inq̄t poeta. Sed. b. maria fortior mors te fuit. Sicut enī p feiam euā mors intrauit in mundū. ita p feiam mariā destructa ē mors. s. p fructum vētris sui. Uñ dicere poterat illō Osee. O mors ero mors tua. Tertiū potentissimū est dyabol⁹. de quo Job ait. Nō est ptās sup terrā. Iste est fortis armat⁹ q̄ tenebat in pace atriū suū. Lu. xi. s. munduꝫ. Null⁹ audebat resistere tēptationib⁹ ei⁹. Sed. b. maria superauit eū. Dicit enī in figurā ei⁹ Gen. iij. Ipsa cōteret caput tuū. s. serpētis antiq̄. Et in q̄e ꝓpositā corā dario rege a tribꝫ cubicularijs regis. dictū est ꝛ ꝓbatū mulierē fortiorē eē vino. s. voluptatis cōcupiscētie. q̄ oēs inebriat. ꝛ rege dyabolo q̄ venit ꝫ ciuitatē mūdi. ꝛ vallans cepit cā. vt dr Eccls. ix. Et ꝓbata ē snīa ab oībus. veritatē tm fortiorē dixit ipe zorobabel. vt hr. ij. Esdre. vi. Et certū ē q̄ veritas ꝑs fortior ꝛ pfectior ē. b. maria. Sed ipsa mulier ꝛgo p⁹ eū. Et cū actus fortitudis doni sit nō solū firmit̄ psistere in adūsis. ꝛ nō recedere a regula rōnis. sed etiaꝫ appetere ipsa aduersa pati ꝓpt̄ deū. Jtē act⁹ hui⁹ fortitudinis ē terrenas cupiditates ꝫnō solū repmere. sz etiā obliuisci penit⁹. Hoc aūt nō cōtingit in aliq̄ puro viatore nisi in ꝛgine. in q̄ est extinct⁹ oīno fomes pcti. Et iō habuit b̄ donū fortitudinis excellentius ꝛ plenus super oēs. Habuit eam ad modū patrie, sc̄z fortitudinem. Uñ Aue gratia plena.

De dono scientie dici. §. V.

tur Esaie. v. Propterea duct⁹ est populus meus captiuus. q̄ non habuit scientiā. Et Hiere. ix. Qui gloriat⁹ in hoc glorietur scire ꝛ nosse me. Hui⁹ doni pōit alber. vbi. s. tres actus. Prim⁹ de quo beatus aug. dicit. xiij. de ciuitate dei. Huic scientie tm illud tribuendum in quo fides salubertima que ad veram ducit beatitudinem generatur. nutritur. roboratur. ꝛ defenditur. Scire quemadmodum hocipsum ꝛ pijs opituletur. et ab impijs defendatur. est etiam ipsius scientie. Hunc actum habuit beata maria super omnes. scilicet fidei defensionem. ecclesia de illa testante. Cunctas hereses sola interemisti in vniuerso mundo. Secundus actus scientie huius est abstinere a malis sciendo turpitudinem

eoz. vñ Job. Abstinere a malo. sciẽtia. Cognoscere etiã ipsum malũ z dolere. Eccl. i. Qui addit scientiã addit z dolorẽ. Sed nulla plura creatura abstinuit a malis omnibus etiam venialibus. attingẽs vsum rõnis nisi ipsa Cant. iij. Macula nõ ẽ in te. Optie enĩ sciebat q̃ turpe q̃ ideces sit peccare. ¶ Tertius act⁹ ẽ. int̃ boies uersari irrephensibiliẽ. Jux illud. i. Petri. ij. Cõuersationẽ inter gẽtes hñtes bonã. vt in eo qõ detractãt de vobis tãq̃ de malefactoribꝫ per bona opa vos ꝺsiderãtes glorificẽt deũ in ꝺie visitationis. Jn medio natiõis praue dono scie. ita cõuersata ẽ. b. maria sup oẽs innocẽt z edificatorie. q⁹ eⁱ⁹ vita inclita cũctas illustrat eccl̃ias. Nullũ enĩ facien doz omisit. nil cauendorũ cõmisit. nulli in suo malo cõicauit. Nulli bonũ suũ incõicandum cõicauit. Nemini malũ exemplũ in aliq̃ dedit. nulli⁹ ope inic̃ scãdalizata fuit. Vñ. b. amb. Habetis in ea exẽpla pbitatis exp̃ssa. vt sciatis q̃d vitare q̃d eligere debeatis. Fuit z in ea donũ scie p modũ p̃rie. qõ ẽ scire deũ p fecte z. p̃ri glorie cõgaudere. qõ tali mõ nulli cõcessũ est viatoꝝ. Vñ Aue gr̃a plena.

De dono pietatis. pie. ℣. VI.

tas ait apl's. i. ad Thimo. iiij. ad oĩa valet. pmissionẽ vite q̃ nũc est hñs z future. Hui⁹ act⁹ sunt tres ꝑm alber. Prim⁹ est mouere ad opa miscõie. scõs est scripture nõ ꝺicere siue intellecte siue non intellecte. tertius scõs honorare. Et in oĩb⁹ his. b. maria oẽs viatores excellenẽ superauit. Nã q̃ ad p̃mũ actum dicit b. aug. Legi z relegi. z nũq̃ inueni hoiem piũ mala morte perĩsse. Piũ. i. misericordẽ z elemosinariuꝫ. qz sc̃z opa miscõie disponũt eũ ad gr̃am. si nõ br̃et z nõ habẽdo mork mala morte. q̃ est mors eterna. Jõ ꝺt b. aug⁹. de ciui. dei. li. x. Pietas extendit in scripturꝫ ad opa miscõie. qz ipse de⁹ in eis maxie cõmendat ea sup sacrificia. iux illud Osee. vi. z Math. ix. Miseri cordiã volo z non sacrificiũ. Sed in b̃ est ꝺrña inter miscõiam z pietatẽ. qz miscõia mouet ad subleuãdũ miseriã hois inq̃tũ p̃xim⁹ ẽ. Sed pietas donũ mouet ad ipudendas elemosinas hoi. inq̃tũ est imago dei. z qz imago dei ẽ quã venerat in p̃rio. Sed pietas q̃ mouebat beatã mariã ad opa miscõie z cõpatiendũ p̃ximo. erat nõ solũ qz imago dei. sed q̃si de⁹. ex q̃ de⁹ fact⁹ ẽ hõ. Improportiõabiliter ẽ pietas excellẽti⁹ in ipsa virgine q̃ in oĩb⁹ alĩs. Vñ ad eã clamamus in anti. O clemẽs. o pia. o dulcis virgo maria.

¶ Scõs act⁹ est nõ ꝺicere scripture siue intellecte siue nõ intellecte. sed humiliẽ assentire. Cũ enĩ legim⁹ vel audiuim⁹ aliq̃ de scripturis. q̃ rõne intelligere nõ valem⁹. mens assueta rõnibus quasi incipit vacillare. quo illa se sic habeãt. vt trinitatẽ in vnitate z dei incarnationẽ. p̃m in sacro altaris. Sed dono pietatis illustramur ad assentiendũ illis simpl'r sine hesitatiõe z discussione. ꝑm illud ad thitũ. ij. Sobrie. pie z iuste viuam⁹ in h̃ seculo expectantes beatã spem. Nulla magis pia in assentiendo oĩbus scr̃pturꝫ z diuinis ꝓbis q̃. b. maria. Cũ enĩ angelus sibi nũciasset qõ erat supra oẽm rõem. subito acc̃euit dicẽs. Ecce ancilla dñi. fiat mihi ꝑm verbũ tuũ. Tert⁹ actus est honorare sctã. Vñ z Job ait. Pietas ẽ cultus dei Et glo. sup illud. Bñ mites dicit. q̃ pie q̃runt et honorãt sancta. s. loca. sctã tpa. sancta sacr̃a. sacra vasa. sacras p̃sonas iz reliquias z hmõi. Virgo aũt super oẽs sancta honorauit oĩa. r̃eplũ. festa. sacr̃a ꝛc. Ipsa deniq̃ est p quã oẽs sancti z sancte sũt in celesti gloria honorati z coronati. qz p filiũ ei⁹ bñ dictũ oẽs glorificanẽ z honorank. Vñ Apocal'. xxiij. Seniores z animalia q̃tuor mittunt coronas suas ad pedes sedentis sup thronũ. qz ad humanitatẽ x̃pi p pedes significatã quã ℣rit de. b. maria. sciuit se gloria z honore coronatos. Aue ℊ gratia plena.

De dono timoris .℣. VII.

Per timorẽ dñi oĩs declinat a malo. Cũ aũt assignetur triplex timor bon⁹. s. seruilis. castus. z reuerẽtial'. qz seruilis timor nõ est in charitate. vt dicit Jo. in p ma canonica. q̃uis in se bon⁹ sit. qz sicut sera filum ita talis timor introducit charitatẽ. vt ꝺr de pe. di. ij. p beatũ aug. Cũ qz p̃cipaliẽ respicit penã. p̃ quã cauet a malo z facit bonum. vñ nõ vere z pure amat bonũ. Jdeo iste nõ fuit in. b. maria sicut nec in sanctis qz ẽ sine gr̃a dei q̃tũ. s. ad seruitutẽ. sed q̃tũ ad timiditatẽ fuit in b. maria. Scõs timor. s. cast⁹ de q̃ pñs. Timor dñi cast⁹ ꝑm aliã trãslationẽ. ꝑm nr̃am dicitur sanct⁹. p manet in seculũ seculi. nõ tñ ad illũ vsuz vel actũ q̃ hic. Nã timor cast⁹ q̃ est in electis hz duos act⁹. vn⁹ est timeri separi a dilecto. sicut honesta z casta mulier timet viz. videlz nõ facere aliq̃d vñ sepek ab amore viri. Alⁱ⁹ ẽ reuereri quẽ diligit. Quãtũ igitur ad p̃mũ actũ. b. maria nõ habuit timorẽ. qz cum sciret p reuelationẽ se nõ posse peccare nõ ponderat timere a deo separi. cũ sepatio nõ sit a deo nisi p pctũ iux illud Esa. Peccata vr̃a diuiserũt inter vos z deũ vestrũ. Fuit ℊ in. b. maria timor reuerential'. q̃ ẽ reuerens mixta cũ dilectiõe subiectio. Hic est in bũs. iux illud. Tremũt videtes angeli. vice mortalium. Sed ista est ꝺrña. qz timor iste reuerential' in. b. maria fuit meritor⁹. in sctis nõ est meritor⁹. Talẽ aũt timorẽ reuerentialẽ habuit. b. maria sup oẽs. qz ex charitate p̃cedit. in qua excessit oẽs sctos. Et notandũ q cũ dicit Lu. i. Cũ audisset maria salutationẽ sibi factã ab angelo. turbata ẽ in sermone ei⁹. Jsta turbatiõ fuit quidã timor. Vñ dicit ibi glo. Ex verecũdia pauet. Et alia ibi glo. Trepidare virgineꝫ est. z ad oẽs viri ingressus pauere. z oẽs viri affat⁹ vereri. Et beatus berñ. ibi. Angelus intuit⁹ virginẽ z varias secuz voluere cogitatiões facillime compr̃hendẽs. pauidaz consolat dicẽs. Ne timeas maria. ostendẽs z q̃si declarãs illã turbationẽ fuisse timorẽ. Timor autẽ ꝑm Joban. damascenũ reperit in verecũdia. q̃ est timor de turpi. Et in admiratõe q̃ est timor ex magna imaginatione. Et in stupore q̃ est timor ex incõsueta imaginatiõe. Et erubescẽtia quidẽ seu verecũdia seu pudor qõ idem est. Dicit Joban. damascẽ. q̃ ẽ optima passio. Et p̃cipue in iuuenib⁹ z mulieribꝫ. qz pbanc a multis malis z abstinẽt. Vñ Eccl̃i. xxvi. Gratia sup gratiã mulier sancta z pudorata. Et de. b. nicolao adolescentulo canit. Pudore bono replet⁹ dei famulus nicolaus ꝛc. Cum ergo ista passio sit naturalis z meritoria. quia est confusio adducens gloriam. Ecclesiastici. iij. Et x̃ps etiã eam habuit. qz assumpsit oĩa que sunt in natura nostra nisi ignorãtiã z pctũ.

Capitulum .xix.

Sed verecundia nō est ignorantia nec peccatū in se vñ z eā assumpsit. Et iō ps. in ei⁹ persona. Tota die verecūdia mea ꝫ me est. qm̄ ꝓpter te sustinui oppro/ briū. Cum g. b. maria nulli⁹ boni caruerit. g z b scz verecūdiā q in se bona est. habuit. Nō autem habu it erubescentiā. incōstū erubescētia dicit timor de tur/ pi. qz nil turpe. i. vitiosum sciebat eē in se. Sed incōs tū est timor de re magna z incōsueta. q magis ꝓprie dici dz admiratio vel stupor. Magna erat z valde magna z inusitata tanta laudatio in salutatiōe. Unū z cogitabat qlis esset ista salutatio ꝯferens in mente scripturas sup his. z inde admirabat. z pauens stu pebat. Dicit g albert⁹ vbi. s. q in sermone illo salu ta/ torio laudabilissimo ꝯsolatorio. ꝯstructorio. credibi li. delectabili. vtili. honorabili. admirabili. In sermo ne inquā eius quē veritas misit. qui a veritate nūq̄ discessit. q falli non potuit. nec fallere voluit. In isto sermone. b. maria fuit oīaria mirata. In sensu p ve ecundiā virginalē de angelica visiōe in virili specie In rōne per timorez cautele deceptiōe. In intellectu p lapides admiratiōis de ꝓmissoꝝ z nunciatoꝝ ma gnitudine in sermone. Et sic turbatio z timor nō est tm̄ de malo sed etiā de magno. De oībus donis lo/ quēdo dicit alb⁹. q act⁹ illoꝝ donoꝝ quorum act⁹ cō sistit in cognitione z affectione. vt dona sapie. intelle ctus. cōsilij. z scie. habuit excellenti⁹ oi viatore. z me dio mō inter statū vie z statū patrie. ita q citra statū patrie q̄stū ad actū pfectionē. z sup statū patrie q̄stū ad merēdi ꝯditionē. Supra statū vie q̄stū ad actuū pfectionē z habitu meriti supgressionē. Dona ꝙo in actiōe cōsistētia. vt fortitudo. pietas. z timor habuit p modū p̄rie q̄stū ad actuū pfectionē. sed p̄m statuz vie q̄stū ad merendi ꝯditionē.

Q⁹ btā maria habuit oēs grās gr̄is datas. Lc. xix.

Ave gratia plena. Dictū ē de grā gratū faciēte distincta in sac/ mentalē. virtualē z muneralē. seu donoꝝ bucusq̄. Nunc de gratijs gr̄is datis q̄b etiā plena fuit. b. maria p̄m alb⁹. vbi. s. bmōi grē sunt cōes bo/ nis z malis. Et bñ z male pōt q̄s eis vti. Unū aug⁹. i. q. i. ꝓphetauit saul. cū esset malus. z sctm̄ dauid p sequerek. Nō g se iactēt q forte sine charitate sanctuz dei mun⁹ bñt. Sed videāt qualē rōem reddituri sūt deo. q sanctꝫ non sancte vtunt. Et in. c. teneam⁹. idē ait. Preē vnitatē. s. charitatis. etiaz q facit miracula. nihil ē. Dant enī bmōi grē ad vtilitatē aliorꝝ. p̄m illō apli. i. ad Corꝝ. xij. Unicuiq̄ dat manifestatio spi/ rit⁹. i. bui⁹ grē gratis date ad vtilitatem. s. eccl̄ie. Le dūt tñ ad vtilitatē ꝓprīā meriti. si q̄s bñ eis vtat. Et oñdit apls esse nouē ista genera grāꝝ gratis datarū dicens. diuisiōes grāꝝ sunt. idē ꝙo de⁹. q. s. dat eas Alij dat p spm̄ sermo sapie. Alij sermo scie. Alij fi/ des. Alij ꝓphetia. Alij discretio spirituū. Alij ope/ ratio virtutū. Alij grā sanitatū. Alij genera lingua/ rū. Alij interpratio sermonū. Et ad bonū vsuz earū hortat petr⁹ in ꝑma canonica dicēs. Unusquisq̄ p ut accepit grām in alterutrū illam administrātes. vt boni dispensatores multiformis grē dei.

Est ergo prima ex his .ij.

gr̄ijs. Sermo sapie. Ego inq̄t dñs ieſus. dabo vob os z sapiam. i. sermonē sapie cui nō poterūt resistere z ꝺdicere oēs aduersarij vr̄i Lu. xi. Q̄ō potuit in. p/ thomartyre stephano. Nā doctores iudeoꝝ nō pote rāt resistere sapie z spūi qui loq̄bat p eum. vt scribit Actu. vij. Et ꝯsistit in ista grā in cognitiōe z locutio ne alta z pfunda de diuinis z substātijs sepatis ha/ bita nō p exercitiū humanū vt vacātes metha phisi/ ce z theologie. sed a deo infusam. put habuerūt apli q erāt prius piscatores ydiote. sed missō spūsancto p grām istā loquebant magnalia dei. ita vt stuperent oēs etiā rabi eoꝝ. Et hac grā Jobes eructauit illō. In p̄ncipio erat ꝙbū. Hoc inq̄t hiero. doct⁹ plato ne sciuit. Hoc demosthenes eloquens ignorauit q̄ō io/ hannes piscator indoct⁹ edocuit. Quibusdā tñ scīs doctoribꝫ vltra sapiam diuinorū ex eminēti ingenio z laborioso studio acq̄sitā. credit z ista grā sapie sup addita. vt. b. aug. amb. hiero. gre. magno tho. de ac/ q̄no. Hac grā sapie plena fuit. b. maria in ꝓrēplatiōe eternoꝝ. Ipsa enī. b. maria p̄m alb⁹. videre potuit spi ritū increatū per spēm ꝓprīā. g z quēlibet aliū spm̄ Cū enī dicat. b. greg. de beat⁹. Quid ē q̄ō nō videāt q̄ vidētē oīa vident. z ipsa videat vidētē oīa. igit videt oīa z angelos z aīas sepatas z subas rez. Dīc enī damasce. de. b. virgine. a nullo illustriū vincit. i. scīoꝝ. s. in gr̄ijs concessis z spūalib⁹ bonis. Sz paulus in raptu scribit vidisse dispositionē celestis hie/ rarchie. z. b. dyonisio reuelasse. Ergo z. b. maria vi/ dit statū angeloꝝ z triumphantis eccl̄ie. Propterea pbs dicit q intellect⁹ cognoscit oīa ꝓpter seip̄m agno scēdū. Quicq̄d aūt est p̄m naturā cogñscitiuū alicui⁹ cognoscet illud nisi impediat. Illa aūt impedimēta ad cognoscendū p̄m. b. aug. sunt fantasmata corpo/ raliū aīe per amorē conglutinata. quibus abstractis aīa seipsam videt. Sed ab his aīa. b. virginis potu it se abstrahere. g potuit z seipsam videre. p spēm p/ prīā. Idē pbs dicit q oīno z difficillimū ē aliquam fidē accipere de aīa. Et intelligitur de aīa p̄m subam suā. Opatiōes enī ei⁹ z potentias suas. z accidentia ei⁹ nō est difficillimum cognoscere. Si g cognoscere aīam in se p suā spēm est de nūo difficillimoꝝ. ergo ē z de numero cognoscibiliū. ergo etiā p̄m pbm. qui nō habet grām. possibile ē aīam cognoscere p spēm suā ꝓprīam. lz difficulter. Sed ista difficultas āmo/ uet per abstractionē a fantasmatibus corporalibus. Et ista abstractio fuit completissima in cōtemplatio ne beate virginis. ergo ipsa vidit animas z spiritus in sua contemplatiōe. z substātias corporaliū. Pro/ pterea intellect⁹ per cognitionem creatorum venit in cognitionem p̄mi p̄ncipij p̄m q est causa omnium z suscipit in se speciem intelligibilem ab ipso. Et in/ tellect⁹ iste acquisit⁹ in anima omnia facit in aīa. eo q dicitur intellectus agens vniuersaliter facere. non ta men complete habet huiusmodi intellect⁹ agens. sed habet dispositionem quandam fluentē a prima cau/ sa. que dicitur lumen illuminans intellectū possibilē Et si queratur. cum intellectus sit nobilissima pars anime perfectissime cognoscēs. min⁹ indigēs exterio ri adminiculo q̄ alie ꝓtes aīe. quare indigeat bui⁹ lu/ mine. Sensus autem z fantasia minime hoc indi geat. Dici oportet. q nō indiget bmōi lu/ie ad cogno

scendas spēs intelligibiles. q̄ prius sunt fantasmata. sic esset debilioris z minoris potentie q̄z sensus z fantasmata. Sed indiget hmōi lumīe ad cognoscendū talia. q̄ sunt occulta nr̄e ure. q̄ nō pōt appēdi sensu vel fantasia. cuiusmodi sūt substātie q̄ in rebꝫ naturalibꝫ sunt de rebꝫ fantasmata faciētibꝫ. Ipse ꝺo fantasmata mīme facere pñt. Et hmōi sunt sube sepate. vt angeli z aīe sepate quaꝝ cognitiōe intellect⁹ indiget tali luīe a ꝓmo ꝓncipio infuso. z ad cognitionem ipsi⁹ ꝓmi principij. Et ad ꝟ vez est qꝺ dictū ē q̄z ad cognitionē taliū spēz. qz sicut facit lumen potentia colores actu colores. ita huiusmodi lumē impressum intellectui a primo pncipio facit hmōi spēs occultas potētia intelligibiles actu iteligibiles. Et ex his pz. ꝙ etiā pbice ꝓcedēdo possibile est aīam existētē in corpe. spūs z spūalia z substas corporaliū videre etiā sine pñtia gr̄e. Ergo multo forti⁹ aīa. b. virginis eleuata z abstracta plenitudine gr̄e. Hac sapīa z gr̄a gratis data de dīnis magnifice locuta ē cōponēs cāticū illud. Magnificat aīa mea dñm. Hac sapīa freta docuit aplos sapientissimos de multis mysterijs fidei. z secretis dīnis p⁹ascensionem filij. Et qꝺ miꝝ z si sapientissima oīm fuit. q̄ fuit mr̄ xp̄i. q̄ est dei virt⁹ z dei sapīa ꝑm aplm. Et multi sermones in libris sapientialibꝫ q̄ loquunt de sapientia ꝓprie transūptiue eccl̄ia attribuit brē marie. vt illud Eccī. xxiij. In oībus requiē quesiui. z Prouerb. ix. Dñs possedit me. Et multa alia.

De gratia scie postulat. §. II

pō. sciam a deo dicens. Sciam doce me. Et ad quē finē subdit. vt discā iustificatiōes. s. facere ea q̄ hūt iustificare obseruātia. s. mādatoꝝ z opatio virtutū. Nā vt ȯt. b. bern̄. Sūt q̄ scire volūt vt sciant. z vanitas ē glie. Sūt q̄ scire volūt vt sciāt z curiositas ē. Sūt q̄ scire volūt vt lucrant z cupiditas ē. Sunt qui scire volūt vt edificēt se vel alios. z charitas ē. Cōsistit autē hec scīa. put est gr̄a gratis data in ꝟ q̄ sciat ꝺs eloq̄ de moribꝫ z naturalibꝫ rebꝫ z artibꝫ liberalibꝫ z mechanicis. put expedit ad salutē aīe. ꝓcurandā in ꝓximis. Et ꝟ nō per studiū humanū sed p infusionem dei. Et p modū passiōis trāseuntis hz talū cognitionē magis q̄z p modū habit⁹ ꝑmanentis. q̄uis etiam p habitū possit br̄e. i. Loz. i. Gratia data ē vobis in xp̄o iesu. qz diuites facti est⁹ in illo in oī verbo z in oī scīa. Hanc gr̄am scie habuerūt aplī docentes z moralia z etiā naturalia exēpla ponētes. z sapientes mūdi p rōnes diuersaꝝ scīaꝝ. cū expediebat ad dilatationē fidei ꝟfundētes. Nec a deo infusa est salomoni nō solū ad iudicādū populum sed etiā disserēdū de naturis rez. de volucribꝫ. piscibꝫ. z aīalibꝫ terre. de plātis a cedro libani vsq̄z ad ysopū herbam minimā. vt pz. iij. Regū. iiij. Gratiā istā ȯt albert⁹ habuisse beatā mariā sup alios. In me enī ait ipsa Eccī. xxiij. oīs gr̄a. Talis scīa ȯr p aplm gr̄a. ḡ z ipsaz habuit. Unū z Prouerb. ix. dicit. Sapīa edificauit sibi domū. scidit colūnas septē. Nec dom⁹ ꝑm alber. fuit. b. maria Septē colūne septē artes liberales. Laudant q̄ppe plures sancti de hmōi scīa. vt. b. dñic⁹. q̄ documentꝫ artiū erudit⁹ satis trāsijt ad studiū sūme veritatis. s. sacre scripture. ad cui⁹ intellectū valēt ēplurimū tales scie. vt pz di. xxxvij. de q̄busdā. Silr z. b. grego. z vincenti⁹ z. b. catherina. de hmōi perina laudant. Nō aūt debuit hec mā laudis deesse z btē marie. Et de grāmatica ꝙ eā sciuit. pz ex ꝟ q̄z sup illud maria ꝺseruabat oīa verba hec tc̄. Dicit glo. Legerat in diuersis ꝓphetijs que cōferebat cū his que in facto implebant de filio. Sciebat ḡ ꝓphetias. qz legere z non intelligere est negligere. Ad intelligendū aūt hmōi necessaria est grāmatica. Et damascen⁹ dicit ꝙ beata maria nutriebat in tēplo. vbi virgines instruebant. Propterea cū grāmatica sit scīa recte loquēdi z recte scribendi. z ipsa in loquendo nūq̄z peccauerit. nec in scribendo. qꝺ parum fecit. vt epl̄am respōsalē destinatam ab ea ignatio. sequit ꝙ grāmaticā vtilime sciuit. Rhetoricā ꝙ nō ignorauerit ea. ostendit ex ꝟ. q̄z ꝑm. b. aug. scriptura est plena coloribꝫ rhetoricis. Hz btā maria sciuit pfecte scripturā sacrā. ergo sciuit z illos colores ptinentes ad rhetoricā. Et sic eam sciuit. Itē iura ciuilia z canonica q̄ scīa spectat ad aduocatos z iudices optime sciuit qꝺ pz per effectū. Sapiētia enī aduocati z eloquētia manifestat ex tribꝫ. s. ꝙ obtineat apud iustū z sapientem iudicē. Scꝺo ꝺ aduersariū astutum z sagacē. Tertio ꝙ in cā desperata Sed virgo maria aduocata nr̄a obtinuit ꝺ sapientissimū z iustū iudicem deum. Cōtra astutissimū aduersarium dyabolum. In causa desperatissima inter deū z hominē in qua null⁹ hoīm loqui audebat. nec moyses q̄ dedit legē. nec salomon sapientissim⁹ sniaz optatā ꝑ nobis reportauit nr̄e liberationis. ḡ z iura sciuit. Logicā sciuisse sic ꝓbat per albertū. Ipsa ē vltima ad scīam sacre scripture. ad destructionem hereticorum. ad cōfirmationē fidei. z ad reddendū rationem de ea. ergo ipsa ē maxime necessaria sanctis. ḡ nec debuit deesse btē marie que cūctas hereses interemit in vniuerso mūdo. b. Hiero. etiam super Job dicit. ꝙ liber iste cōtinet ꝓpositiōes. assumptiones z conclusiones. Patz etiā in alijs libris sacre scripture. ꝙ ibi sūt diffinitiōes. diuisiōes. cōclusiones. Sūt z ꝟsus exametri vel pēthametri ꝑm hebreos. vt in Job. z in ps. z in cantics. qꝺ esse videtur in cantico ꝙ eam edito. Magnificat aīa mea tc̄. Ergo z logicā z poeticā sciuit. qz z scripturā in q̄ hec habent plene nouit. Et p currendo per ꝓes logice temptatiuā sciuit in sūmo. qz nūq̄z in temptatiōe succubuit. Sophisticā nō cauit. qz oēs astutias dyaboli cognouit. z oīa sophismata dyaboli patefecit. Dyaleticā possedit. qz oīa ꝓbleumata soluere sciuit. Demonstratiuā optime sciuit. qz nobilissimā ꝓpriā passionē de nobilissimo ꝓprio subiecto per seipsam cōclusit. Nobilissimū subiectum est ꝑma z sūma bonitas. Nobilissima ꝓpria ei⁹ passio est misēdia. Unū in oratiōe. De⁹ cui ꝓprium ē misereri. Hanc ꝓpriā passionem de hoc subiecto concluſit. qñ per eam tāq̄z p medium sūme bon⁹ de⁹ in opere nr̄e redemptiōis in se summā misēdiam demonstrauit. quasi tali vterek demonstratiōe. Quicū q̄z aufert quodcūq̄z malū auferibile. z cōfert oē bonū cōferibile. ipse est sūme misericors. De⁹ homo in nostra redēptione abstulit oē malū auferibile. z contulit oē bonū cōferibile. ergo est summe misericors. Et ꝟ factū est p mediū beate marie. de qua carnē assumpsit ex qua incarnatus hoc fecit. De philosophia seu

Capitulum .XIX.

phīsica cui ꝛ medicina subalternat satis apparet qđ multū valet ad noticiā scripturaꝝ. Nā ꝑ diūsas pro prietates lapidū. spēꝝ. lignoꝝ. ꝛ aialiū ꝛ ceteraꝝ rerꝝ naturaliū. diuerse figurant intelligētie mysterioꝝ in sacra scripturā. Uñ sine noticia ꝓprieratū taliū rerꝝ nō plene pōt hīi noticia scripturaꝝ. Sed. b. maria ꝑfecte nouit scripturas. vt dictū ē. g̃ ꝛ naturas illaꝝ rerū. Itē nullus morb⁹ quantūcūq; incurabil' videat ē quē nō valeat curare. vt cecitas ꝛ mors. Uñ ei canit Cecos tu illuia. mortuos resuscita. da mestis leticiā Eccī. Altissim⁹ de terra creauit medicinā. de terra. i. de ỹgine. De mathematicꝫ cuius dicat pbs. q; in eis nō est bonū. qz nec mor⁹ nec opatio. Et qz in eis nul la videt vtilitas vel delectatio. qz de talib⁹ cogitatio ē mentis ꝑfecte ad creaturas inclinatio. ꝛ ꝑter dele ctatiōis q̄ in deo ē interruptioꝝ diminutio. Tñ qz vt dicit. b. hiero. geometrica arithmetrica. ꝛ musica hñt in sua scīa veritatē. di. xxxvij. Si q̄s artē nouerit grā maticā. ꝛ veritas ꝑficit intellectū vt bonū ei⁹. Et de abrahā dicit. q; erat perit⁹ in astris. ꝛ egyptios docu it astronomiā. ꝛ ꝑ eū ditat⁹ est. Jō ad istas cuꝫ ad id qđ ē vtile in eis. vt ꝑ illa deueniat in noticiē scri pturarū ꝛ creatoris scire cōgruit. Et cuꝫ ad musicā in lege veteri ꝛ noua erāt ꝛ sunt cantores ordīati ad cultū dei. ꝛ diūsa īstrumēta ad pulsandū ꝛ melodiā excitandā. Sed b̄ pertinet ad musicā. g̃ ꝛ illi⁹ noticiā habuit cū excitet affect⁹ ad deū ꝑ ista. vt patz in beli seo. q̄ faciēs psalteriū adducere ꝛ pulsare. excitata est mēs ei⁹ ad prophetiā. Propterea audit⁹ filij dei nobi lissim⁹ fuit. ꝛ sic ei ꝓueniebat delectabilissima vox ad audiēdū. Nec autē vox mris sue delectabilissima ad audiendū. qz sūme armonica. qđ ptinet ad musicam Uñ in cantic⁹ ipe dt. Sonet vox tua in auribꝫ meis Vox enī tua dulcis. Quātū ad astronomiā dr Be nesi. i. q; in ꝓncipio de⁹ creauit celū ꝛ terraz. Ubi do ctores ponūt plures celos. Et īfra. Fecit luīaria duo magna. s. solē lunā ꝛ stellas. Et posuit ea in signa. tē pora. dies ꝛ annos ꝛ hmōi. Uñ videt nccia vel saltē vtil' astronomia ad noticiaz scripturaꝝ. Quā qz btā maria plene habuit. Et ista videtur ei non defuisse. Quātū rñ spectat ad salutē min⁹ ceteris videt vtilis Sed ꝛ multū curiosa ꝛ in aliq̄b⁹ superstitiosa ꝛ hereti ca. credentibꝫ videlz astra dñari volūtati hoīm. Uñ ꝛ. b. amb. dicit. Qui his studēt curā aīe non hñt. di. xxxvij. Qđ autē vtilitaꝫ est in ea ꝛ valēs ad noticiaz scripturaꝝ ꝛ deū ꝓplandum habuit. b. maria. De arithmetrica q̄ ē circa nūos. Numeri ipsi in scriptur⁹ ꝓtinēt magna mysteria. vt pz in binario. ternario. q̄ ternario. senario. denario ꝛ hmōi ꝑm expositionē do ctoꝝ. ꝛ cōputatōes annoꝝ de vitis antiq̄rū ibi nōnt Et sic videt nccia scia arithmetrice seu algorismi ad ei⁹ intellectū. Qđ vez ē. sed modica ps ꝛ facil' ad ca piendū. Et qđ de ea fuit expediēs habuit. b. maria nō ad faciendas compurationes ratiocinij mercatoꝝ. Geometria q̄ ē de mensuris. cū in scriptura fiat men tio de diuersis mēsuris. ꝛ cubiti. ꝛ calami. ricīndis. modij. choꝛi. in liq̄dis cades. ephi. ꝛ hmōi. vtil' ē ad noticiā ei⁹. ꝛ inq̄tū hmōi habuit eam. b. maria. Q; habuit sciam theologie in sūmo pz. Dicit enī ps. A mādatꝫ tuis intellexi. Ubi glo. b. aug. Impletio mā datoꝝ auget intellectū ꝛ cognitionē opantꝫ. Sed. b. maria sup oēs obseruauit. g̃ sup oēs intellexit. Item Ezechiel. i. ꝛ. Lū eleuarent ala alia eleuabāt parietes ꝛ rote iuxt ea. Ubi exponit. b. grego. q; cū eleuant doctores in vita. s. spūali. honorat ꝛ exaltat in eis scīa. Sed. b. maria fuit eleuatissima. g̃ sup oēs habuit sci entiā theologie. Unde ꝛ habuit aureolā doctoꝝ ꝑm doc. Et figurata ē in archa q̄ habebat in se legē dei. Preterea intelligere oēs sacras scripturas videt eē sup cōem statū sctoꝝ viatoꝝ. ꝛ tñ incōuenies est ponere. q; aliq̄d a spūsctō sit dictū. qđ a nullo fuit intellectū. Jux illud Esa. Uerbum qđ egredietur de ore meo. ait dñs. nō reuertet ad me vacuū. Ex his ifert. q; ꝑfecta cognitio scripturaꝝ oīm ꝑm intellectū ipsi⁹ spūsctī loquētis ꝑ scripturas ptinet ad statū q̄ ē super statū oīm viatoꝝ. Hic aūt ē. b. marie. g̃ ipsa sciuit theolo giā improportionabiliē vniūsis. De artib⁹ mecha nicis sciendū. q; cū natura nō deficiat in neci ijs. nec abundet in supfluis. multo forti⁹ b̄ agit g̃a q̄ potior ē cuꝫ natura. sed q̄dam artes mechanice erāt. b. marie necrie vt muliebres. quedā superflue vt viriles. g̃ pu mas habuit non scōas. sicut ē ars militie mercatoꝝ. lapicidinaꝝ ꝛ hmōi. Inē muliebres autē artes vt te xtura. aurifrigiū. sutura. nere. ꝛ alia plura hmōi. Lū hmōi sint subtilia. ordinant magꝫ ad vanitatē cuꝫ ne cessitatē. nō videt q; btā maria illis intenderit. De ea enī dr. Optimā ptē elegit sibi maria Lu. x. Ubi glo. Bona ps actiua. Melior ꝓtēplatiua. Optima mi xta ex vtraq;. Hāc elegit. b. maria. Ergo debuit hre opa actiue q̄ nō repugnarēt ꝓtēplatiōi. Nec autē sūt opa grossa. q̄ nō requrunt multā attentionē cogitatio nis. Uñ de ea dr Prouerb. vlti. Quesiuit lanā ꝛ li nū. ꝛ opata est cōsilio manuū suarū. Et manū suam misit ad fortia. s. opa misce die. ꝛ digiti ei⁹ apprehēde runt fusum. Et in legenda ei⁹ dicit. q; certa hora diei vacabat opi texture. Dignissimū enī ad qđ ordinan tur mechanice ē vestimentū. Primo enī aīa. scdo cor pus. tertio vestimētū. Et dignissimū oīm vestimēto rū fuit tunica incōsutilis. quā fecit. b. maria filio. Et sic ars mechanica ei⁹ causabat nobilissimū effectum g̃ excedebat alios in mechanicis. Pro cōclusiōe oīm ꝓdictoꝝ dicit albert⁹. q; b. maria sufficienē ꝑfecta fu it ꝑ habitū nature ꝛ gre in operatiōes exire. ꝛ finē cō sequi cuiuslibet scīe. Et hec scīa exiuit in actū ꝛ opa tionē. qñ. vbi. q̄liter. ꝛ cuꝫ ordinabat sibi in sui bea titudinē. ꝛ alioꝝ salutē. Habuit etiā perfectā cogni tionē oīm pertinentiū ad suā bītudinē ꝑm statum vie pertinentiū. Et nulloꝝ inutiliū ꝛ ad gratiā imp tinentiū. Uñ aīa ei⁹ beatissima nulla in se habuit i utilia vel imptinētia. sed ꝑ totū g̃a plena fuit. Uñ oīa q̄ in ipsi⁹ aīa fuerūt vel naturalia vel acq̄sita. sic erāt g̃a informata vl' cū g̃a ꝓiucta. cū oīa tā essent gratuita. Uñ oīs scīa ei⁹ gratuita. oīs dilectio gra tuita. oīs opatio gratuita. vt sine oī restrictōe omni sarie sit g̃a plena.

Tertia gratia gratis .§.III.

data est fides que differt a fide prout est virt⁹ theo logica. quia inq̄tum virtus theologica. fides ē qua assentitur his que non videntur. Sed inq̄tum gra tia gratis data vt hic importat quandam mētis cer titudinem vltra cōmunem modū vel q̄ndā cōstātiā

ex fide. vel sermo de his q̄ sunt fidei. Et de ꝯstātia fidei certū ē q̄z oēs superauit. Nam oēs defecerūt p̄ timore in fide z in passiōe. ipsa sp firma pmansit. Uñ z de ea exponit illud. Eccls. i. Generatio pterit. scz a fide. generatio aduenit ad fidē veniēs. terra aūt. i. virgo maria q̄ nobis ptulit fructuz ventris sui iesum in eternū stat firma in fide. Ex ei⁹ q̄z fide secut⁹ est effectus ip̄roportionabilis fidei alioz. Uñ saluator filij⁹ eius ait. Si habueritis fidē vt granū sinapis. dicetis monti huic. Tollere z mitte te in mare. z obediet vob. Granū sinapis est tenax. puū z calidū. Et significat fidē beate marie. que fides fuit ita ꝯstans certa z humilis z sine aliq̄ hesitatiōe. q cū ait. Ecce ancilla dñi optās z postulans vt mons q̄ est in ꝑtice mōtiū tolleret se de celo. z mitteret se in mare hui⁹ mundi p incarnationē ex ea. put sibi angel⁹ nunciauerat. subito mons ipse sublimissim⁹ obediuit untrās ꝑginis vterū. Certe nulli⁹ scti vel sancte fuit vnq̄z fides ita constans z ferues. q istud petere auderet vel impetraret Nō abraā. qui tñ dak aliis in exemplū fidei. Qui vt ait ap̄s ad Ro. iiij. credidit in spem ꝰ spē. Credidit quidē in spem repromissiōis sibi facte ab angelo de filio nasciturō ꝰ spem quā naturaliter habebat. scz q nō esset āmodo ei nasciturus. cū esset antiqu⁹ dierū z vtor sterilis. Sed maior fuit fides btē marie. q credidit angelo. q ex se virgine nasceret nō hō tm̄. sed filij⁹ dei altissimi. Magis enī est ꝰ vel poti⁹ supra naturā ꝑginē cōcipere pmanēs ꝑgo. z vez deum z hominē q̄z cōcipere vetulā ex vetustissimo z puz boez ysaac. Ipsa de plurimis mysteriis fidei pdocuit primos predicatores fidei. s. ap̄los Et q hmōi gra fidei possit esse sine gra gratū facietē. pz p id q̄ ait ap̄lus i. Loz. xiij. Si habuero fidē vt montes trāsferā. caritatē aut̄ nō habuero ꝛc. Et dak ibi exemplū de alexandro magno. q ex fide oās pcurauit montes caspios insilire iugi. vt infra illos clauderent tribꝰ quedā iudeoz translatę ꝓpter scelera eoz. q̄ z factū est.

Quarta gratia est pro .ℸ.IIII

phetia. s. p̄dicere futura vel occulta p̄tia vel p̄terita nūciare. q̄ via naturali sciri nō p̄nt. Et q hec gra nō solū in bonis inueniatur. vt Dauid. ysaia. hieremia. ezechiele. daniele z alioz. sed etiā in malis hoīb⁹. Ptz in saule. balaā ariolo. z caypha. q̄ cū esset pōtifex anni illi⁹ ꝓphetauit. vt dicit euāgelista Jo. xi. Et hāc gratiā copiose habuit btā maria. Uñ glo. sup illud Esa. viij. Accessi ad ꝓphetissam. i. virginē mariā in illa figuratā. Et conceptū ex ea filiū iussit vocari. Accelera. spolia detrahe. festina p̄dare. q̄ nomen p effectū ꝯuenit ꝓpo concepto ex ꝓphetissa. s. btā maria. sed despūsctō. Si ioban. bap. dicit ꝓpha. q ꝓm digito demonstrauit occultū alijs. q̄ntomagis dici dz ꝓphetissa. q̄ eū generauit. z toti mūdo occultū deū visibilem oñdit. Jobes dicit ꝓpha nō solū. sed plus q̄z ꝓpha. q de eo ꝓphetatū est. z q parētes in sua natiuitate prophetas q̄dāmodo fecit. mirem videlz z patrē. vt patz in euāgelio Lu. i. Multo magis dici dz plus q̄z propheta btā maria. de q̄ copiosissime z apte p prophetas ē prenunciatū. a p̄triarchis designata. z in multis generib⁹ rez figurata. vt in archa. in virga. in vellere gedeonis. z al̄. Ipsa q̄z videt iobem constituisse pphetā. Nā vt audiuit salutationē marie elizabeth. ex ultrauit infans in vtero ei⁹. s. iobes bapt. Uñ nisi q cognouit mysteriū occultissimū oībus ei illud ostendit mō q̄ potuit. s. exultādo. adorando. ei tūc primū iobes fact⁹ est ꝓpha ex voce btē marie. q̄nimo etiam mr repleta spūsctō cognouit. z declarauit ipsam rem occultissimā cūctis clamās. vt oēs audirēt. Uñ boc mihi. vt veniat mr dñi ad me. Nōne p ꝓphetissam se ostendit. cū ait in cantico. Beatā me dicēt oēs generatiōes. q̄ tunc erāt oībus ignota. sed futurū erat p⁹ tpa. q̄ dixit. Sed z cū ministris nuptiaz deficiente vino inqt. Q̄ cūq vobis dixerit. s. fili⁹ meus facite. Jō hoc dixit. q ꝑscia futuri miraculi. sciebat aquam in vinū ꝯuertendā. Aue igit gratia plena ꝓphetie.

Quinta gratia est gra. ℸ.V.

tia sanitatū. i. curare infirmos nō medicina naturali sed ꝑtute dina. Q pe dyabolico vt fiet incātationib⁹ z superstitionib⁹ curare infirmos nō ptiet ad gratiā istā. sed ad pctm̄. Uñ z phibituz. xxvi. q. viij. igit. Sed q mali ex gratiā gratū facientē facient aliqua miracla. z sanēt infirmos ꝑtute dei. ostendit ex eo q̄ dixit veritas illa q̄ mentiri nō pōt. s. q in die iudicij multi venient dicētes. Nōne in ꝑtute tua ꝑtutes multas fecimus. Dñe aperi nob. Et dicet illis. Discedite a me oparij iniqtatis. q. s. fuerūt mali illa facientes. Sed ex hac dei gra ap̄li curabant infirmos ita copiose. q ad vmbrā petri trāseūtis p viā infirmi tacti eius vmbra sanabant. Hac gra copiose fuit repleta btā maria. Et lz nō legat de aliq̄ sanato ī vita ei⁹. tñ p⁹ morte q̄t innumerabiles varijs languoribꝰ z incurabilibus detētos ipsa curauerit z curet. eccie ad ei⁹ bonore ꝯstructe satis docēt plene imaginib⁹. ipsas sanitates p̄dicantib⁹. Et q̄ copiosi⁹ est. q. ipsa sanauit totū hoīem in aīa. s. z corpore p fructū vteris sui. Uñ dicit Ecci. Medicina oīm in festinatiōe nebule. Nebula ista ē caro xp̄i a terra virginali exorta. nullo pcō pondere p̄grauata. vltra puritatem angeloz eleuata calore spūscti formata. Ecce video dei potentiā venientē. z nebulā totā terrā tegentē ꝛc. Et de hac medicina nobis a btā maria facta z nobis ꝓposita. tot⁹ mund⁹ sanat⁹ est ꝑtualiter. Uñ z. b. bern̄. De plenitudine ei⁹ oēs recipiunt gram. eger curationē. tristis consolationē.

Sexta gratia dicitur .ℸ.VI

opatio ꝑtutū. glo. i. miraculoz q̄ sunt ꝰ nām. i. ꝰ solitū cursum nature. Et ista ē dna ine istam z p̄cedē tē. q p̄cedēs videz gra sanitatū. ē circa ea ad q̄ se extendit etiā virt⁹ naturalis. s. sanatio infirmitatū. Sed vbi p naturā fit sanatio mediantib⁹ medicinis z successiue p gram diuinā fit z subito. Sed opatio ꝑtutū est circa ea ad q̄ se nō extendit poētia nature create. vt illuiatio cecoz. z resuscitatio mortuoz. Solem in celo fixū stare vel retrocedere. Oīm aūt virtutū miraculoz maximū ē. de⁹ hō. seu verbuz caro de ꝑgine factū. Uñ hiere. xxxi. Nouū creabit dñs sup terram. Fēia circūdabit virū. Jsta fēia est btā maria. q̄ circūdedit. nō aliūde accepit nisi a spūsctō corpore formato ex purissimis sanguinib⁹ ei⁹. z subito pfecte organizato. aīa tunc creata plena sapia z oī gra vū z vere

clinfusa ꝛ dīnitati vnita ē ꝛ oīa sīl ī instanti. Mouū est istud sup oēs nouitates. Quis vnq̄ audiuit talia. inq̄t Esa. vlti. c. Certe null⁹, nec in p̄teritū nec in futurū erit. Op⁹ vtiq̄ hmōi grē virtutū fuit qđ factū ē sub ezechia, qñ. s. ad petitionē ei⁹ in signū sue sanationis ꝛ remissiōis culpe, sol reūsus ē retro p. x. lineas in horologio achas regis, vt hr̄. iiij. Regū. xx. Sz op⁹ ꝥutū fuit istud, qđ fuit ymbra ꝛ figura. q̄ maius erit ipsa res figurata. Signū enī fuit datū in sanationē ꝛ remissionē pcī nō vni⁹, sed tot⁹ humani generis infirmi ad mortē. q̄ qñ sol iusticie fili⁹ altissimi retrocederet. x. lineis. tūc sanaret hō. Nouez linee sunt nouē ordines angelor̄ recti añ deū. Decima linea ē hūana natura. Reūsus est ḡ q̄si retro. qñ paulomin⁹ ab angelis minorat⁹. qz mortal' fact⁹. formā serui accipiēs habitu ē inuētus vt hō. Et sic in decia linea. Horologiū ad cui⁹ decimā lineā reūsus ē sol. est. b. maria ex rege achaz descendēs. q̄ in se habuit p fectionē oīm ordinū angelor̄ ꝛ hoīm. O q̄nte virtutis op⁹. De⁹ fact⁹ ē hō. vt hō fieret de⁹. cec⁹ illuīatus mortu⁹ suscitat⁹. infirm⁹ sanat⁹ p virginē mariā. Lecos q̄z legim⁹ eā illumināsse corpaliter. Nā vt legit cū q̄dā cleric⁹ ei valde deuotus. q̄ arte scribendi vitā suā sustētaret. audiēs ꝛ legēs pluries de pulcritudie ꝛ excellentia ỽginis rogabat frequenē. vt sel' ei se dignarek oīdere. Cui reuelatū ē. q̄ tanta esset claritas ei⁹. vt si videret. visū amitteret. Qui nimis affectuose b̄ cupiēs dixit se nō curare ỏ amissiōe oculor̄. dū sel' mereret eaz aspicere. Cogitauit tñ sibi in b̄ puidere. ne amissiōis visu oporteret eū mendicare. scribere nō valendo. statuēs vicz in mēte sua cū ei apperet vnū oculū clausū tenere. ꝛ altero eā aspicere. vt saltē clausus sibi remaneret illesus. Cū igit sup b̄ anelanti q̄dā vice. b. maria sibi cū magna gl̄ia appareret. ꝛ ille clausū vnū oculū tenere incipet. tantā pulcritudinē ꝛ magnificētiā in ea cū vno oculo apto vidit. q̄ nō cōtent⁹ vidisse vno oculo. nisi eaz totis oculis vidisset. Etiā si centū habuisset. aquit subito ꝛ alium. vt pleni⁹ ꝓtemplaret. Qui subito ex īmēsitate lucz vtroq̄ oculo orbat⁹ est. Nec tñ ex b̄ cōtristat⁹. sed mirabiliē ꝓsolat⁹ ex hmōi visiōe. Rogauit tñ. b. mariā. vt saltē vnū restitueret. vt ex scriptura degere possit. Hac igitur fuit plena. b. maria.

Septima gratia est .VII.

discretio spirituū. Nolite inq̄t Job. in ꝓma canonica sua oī spiritui credere. Sed probate spūs vtr̄ ex deo sint. Nā ꝛ ipse sathanas trāsfigurat se in angelū lucz vt adorek. vt pz in colk. ij. moysi p plura exēpla. Et sepe vitia se ingerūt. ꝛ virtutes esse sil'ant. siue p instigationē dyaboli. siue sensualitatis siue mali hois. vt decipiat. Sed p hāc gr̄am discernunt ista vera a falsis. Nā vt dicit ap̄l's. i. Lor̄. ij. Spūalis oīa iudicat. i. discernit agenda a nō agēdis. ꝛ sil'ata a veris. Et qz. b. maria fuit spūalis sup oēs. iō super oēs habuit discretionē spirituū. Sed ꝛ cū. b. antho. in spū videns totū mōm plenū laqueis seinuicē cōnexis exclamasset. O q̄s euadet istos laq̄os. Rñsuz ē ei. Sola humilitas. Hāc ỽo maria sup oēs viatores puros fuit sine cōpatione humilis. Iō ipsa p gr̄am istā discretiōis spirituū oēs deceptiōes euasit. Propriū est spūs nec̄ tēptare de supbia spūales. Sed nūq̄. b. maria habuit stimulū supbie. Sic paul⁹ ap̄l's dicit ij. Lor̄. ij. Nō ignoram⁹ astutias ei⁹. s. dyaboli. Cū ipa sit pl⁹q̄ paul⁹. multomagz ipa nō ignorauit. sed discreuit. ꝛ nūq̄ ab ea decepta fuit. vñ ꝛ saluata ino solito mō cogitabat q̄lis esset ista salutatio mente reuoluēs. qz aliq̄n p laudes hō decipitur. Et iō cogitabat ꝛ discernebat ne forte decipek. Sed recognoscēs veritatē intellexit nō esse decipientē missum. Sed oī modā veritatē explicantē. Unde Aue gr̄a plena discretionis spirituū.

Octaua gratia est .§. VIII

gen⁹ variū linguar̄. Loqui. s. scire ꝛ intelligere. ydiomata varia. q̄ quidē nō didicit p industriā iz accepit a deo p gr̄am. Iō spūssanct⁹ in pētecoste fuit dat⁹ i spe lingue ignite. Jux illud Act. ij. Apparuerūt illi disptite lingue tanq̄ ignis. ad innuendū q̄ accepant donū linguar̄. i. loq̄ ad placitū suū i varijs ydiomatibꝰ hebraico. greco. latino. gallico. theutonico. ytalico ꝛ hmōi. Et qz. b. maria fuit cū ap̄lis oīb⁹. q̄n receperūt spūmsctū. credendū ē q̄ ꝛ b̄ donū recepit cum eis. Quāuis nō esset deputata a deo ad discurrēdū p mundū ad p̄dicandū sicut ap̄li. tñ vt nil boni spiritualis ꝛ gr̄e ei subtrahak. decebit eā hac non fuari sic nec fili⁹ ei⁹ cuius nō egeret b̄re donū linguarū. qz nō p̄dicauit nisi iudeis dicēs. Nō sum missus nisi ad oues ysr̄l. nō tñ b̄ caruit ꝑm. b. tho. in sūma. Nec frustra ipm habuit. cuius eo nō sit vsus. sed ad excellentiā ei⁹. Preterea ipsa. b. maria ꝛ si nō p̄dicaret ỽbiliꝫ tñ credendū ē. cuius nō scriptū sit. q̄ multi ex ꝓsis ad fidē de diūsis nationibꝰ ꝛ linguis audiētes mr̄z iesu. deū ꝛ hoīem p⁹ aduentū spūssctī accedebāt ad eā visitandā. venerandā. audiendā. Quibꝰ cū plena esset charitate. nec in loq̄la posset errare loquebat. cō solabak. rñdebat. instruebat varijs ydiomatibꝰ. in q̄ bus illi nutriti ꝛ edocti erāt. Aue igit ꝛ hac gr̄a plēa.

Nona gratia dicitur .§. IX.

interp̄tatio sermonū. i. exp̄ositio scpturar̄. non p exercitiū hīta ex lectionibꝰ doctor̄ exponētiū. sed p infusionē spūssctī quā būerūt ap̄li. vt pz in petro ex ep̄la sua. Hāc gr̄am habuisse. b. mariam pz ex b̄. qz dicit Amos ꝓpha. c. iij. Nō faciet dñs verbū qđ nō reuelet ꝑuis suis. Seb. b. maria sup oēs fuit ancilla dñi. q̄nimo mr̄ dñi. Unde multomagz credēdū ē q̄ ei reuelata fuerūt occulta mysteria scripturar̄. Habuit q̄z ꝛ dignitatē ap̄lat⁹. Nā ꝛ si nō fuit de nūo. xij. ap̄lor̄ a xp̄o deputator̄ ad p̄dicandū. instruendū. ꝛ regēdus ecclesiā dei. fuit tñ mgr̄a eor̄. Et iō dicitur Lu. ij. q̄ maria ꝓseruabat oīa ỽba hec. vt. s. xpe suo instrueret ap̄los ꝛ euāgelistas de multis. vt de gestz in suo cōceptu ꝛ ptu. ꝛ infantia saluatoris q̄ illi non viderāt. Preterea si Jobes bapt. dicit. Ego sū vox clamātis in deserto Job. i. q̄si. di. nō tñ p̄dico voce. iz tot⁹ suz vox exultatiōis. ita q̄ oīa mea vita. vict⁹. vestit⁹. ꝛ locus p̄dicāt pniam. Jra btissime ỽginī oīa p̄dicāt innocentiā. Si ḡ iobes hz donū ꝛ gr̄am p̄dicatiōis. qz ē vox clamātz in deserto. multomagis. b. maria hz b̄ donū ap̄lat⁹. qz est vox clamātis in celo. Prophetas ap̄lor̄ insinuata a xp̄o ē. Uos estz lux mōi. matb. v.

Sed multomagis.b.maria cui⁹ vita inclyta.vt ca/nit ecclia.cunctas illustrat ecclias.Pauit etiã ꝛ pa/scit ecclam cõtinue bñdicto fructu vteri sui.panem angelor in ipsa formato in sacro altar⁹ nob⁹ ministrato. vt pastor bon⁹.Lõcludit igit alber.vbi.s.q vniuersitatẽ gratiaꝝ gtuitaꝝ ꝛ gratis dataꝝ oiarũ habuit Quãuis enĩ iste gr̃e pcipue gtis date/cõiter denĩ ad vtilitatẽ aĩaꝝ ꝛ sui pfectũ btẽ tñ marie fuerũt collate et si nõ habuerit misteriũ in ecclia vt apl̃i ad decorã dũ potentiã.ad nobilitandũ naturã.ad honorandũ psonã suã.ꝛ sic ad pfectionis ꝛ delectatõis augmẽtũ in materiã laudis ꝛ oĩm bonor spũaliũ cõplemẽtũ. Juꝛ illud Sap.ij.Venerũt mihi oĩa bona pariẽ cuꝝ illa.s.sapĩa diuina.quã alij concipiũt mentaliẽ.ipsa etiã corpaliẽ.Et tõ Aue gratia plena.

De gr̃a ꝓuilegior singulariũ.b.Marie.Cap.ij

Ale gratia plena. Hic

demũ videdũ est de gr̃ijs singularibꝰ seu ꝓuilegijs q̃ nõ reperiunt in aliq̃ scoꝝ.Qõ/libet enĩ bñficiũ alteri collatũ gratis dici ɔsueuit gr̃a ꝛ tãto maior q̃ntomagis singularis.Unde ꝛ Ecci 6ꝛ. Gratiã fidei⁹ssionis nõ obliuiscaris.i.bñficiũ.Et regula iuris in sexto.Qõ alicui gratiose cõcedit⁹,nõ dꝛ ab alijs trahi in exẽplũ.Sũt aũt.xij.gratie seu ꝓuilegia ꝓria.b.virgis nemi cõicata.q̃ designt p.xij.stellas cozone mulier⁹.de q̃ 6ꝛ Apoc.xij.Mulier amicta sole ꝛ luna sub pedibꝰ eius.ꝛ in capite ei⁹ cozona stellaꝝ duodecim.Mulier ẽ hec.b.maria.vt dicit.b.berñ.in sermone.Ubi de ea pñt notari tria ostẽdentia magnificentiã ei⁹.

Premiũ sublimissimũ.q̃ amicta sole.
Meritũ excellentissimũ.q̃ luna sub pedibꝰ eius.
Priuilegiũ copiosissimũ.q̃ in capite ei⁹ corona stellarum duodecim.

De primo nota q̃ scti .§.i.

compank stellis.q̃rũ vna ẽ lucidior altera.Sic ꝛ scti vn⁹ glorioſior altero.Et b̃ est qõ ait apl̃s.i.Cor.xv Stella differt a stella in claritate.Sic erit ꝛ resurrectio mortuoꝝ.q̃ erit ꝛ manifestabit cũctis vn⁹ splendidior altero.Oẽs tñ stelle lumẽ recipiũt a sole.Sic oẽs scti lumẽ gl̃ie recipiũt a xp̃o.q̃ est sol iusticie.De plenitudĩe ei⁹ nos oẽs accipim⁹ gratiã p gr̃a Joh.i. id ẽ gr̃am ɔsũmatã glorie.p gr̃a gratũ faciente in p̃senti habita.Sed mulier ista.b.maria.cuius ꝛ ipsa stella maris illustreka sole.nõ tñ hic 6ꝛ illuminata a sole.sed vestita ipso sole vt ostendat p̃miũ ei⁹ excellẽtissimũ.vt sicut nihil ꝓinqui⁹ ꝛ ɔiuncti⁹ corpori cui vestit⁹ ei⁹,ita nil ꝓinqui⁹ glorie xp̃i cui gl̃ia ꝛ premiũ b.marie.ꝛ apte.vt sicut ipsa vestiuit solẽ ipm in mũdo dei filiũ carne sua.sm illud Ezech. Solẽ nubeꝛte gã.sic ipe eã in celo vestiat sole excessiue glorie.vt dicere de ea valeat illud.Te mecũ assumã.ꝛ regnabis

Excellentissimũ me. §.ii.

(mecũ ritũ innuit cũ subdit.Luna sub pedibꝰ ei⁹.Luna in cui⁹tũ variabilis significat mõm.in cui⁹tũ eclypsim sepe patit significat defectũ.in cui⁹tũ lucẽs illuiata a sole significat ecclam.Et ex oĩbus his significationibus oñdit meritũ.b.marie.Nã in cui⁹tũ significat mõm lupa ꝓpter sue lucis varietatẽ.q̃ q̃ñq̃ plena.q̃ñq̃ mẽnia.q̃ñq̃ vacua.Sic aliq̃ in mũdo aliq̃ñ hñt plenã ꝓsperitatẽ,aliq̃ñ medio mõ,aliq̃ñ ea nudati.sm hoc luna fuit in mõdo sub pedibꝰ ei⁹ p otemptũ pfectissimũ mũdi sud pedibꝰ affect⁹ erat.vt nihil eẽt qõ mũdanus violaret affectus.qõ de nullo sctoꝝ dici põt. Inq̃tũ significat defectũ.sic luna sub pedibꝰ ei⁹.q̃ oĩs defect⁹ sub ea ẽ.vt inq̃t.b.hiero.Sola sine peccato actuali etiã veniali vt declarabit.Nã cum esset plena gratia.ꝛ veniale nõ sit vbi gr̃a.i.q̃ ab ea nõ ꝓcedit sed preẽ eã.Si esset ibi veniale.ibi eẽt aliqõ vacuũ a gr̃a.ꝛ sic nõ plena gr̃a.Unde ꝛ.b.aug⁹.Cum de pctis agit nullã õ ea ꝓrsus volo hr̃i mentionẽ ꝓpẽ honorẽ dñi cui⁹ mr̃ fuit.Inq̃tum significat ecclam iuxta illud ꝓbe.Eleuat⁹ est.ꝛ luna stetit in ordine suo .i.ecclia ordinata ab apl̃is p⁹ eleuationẽ solis p ascẽsionẽ.Et sm b̃ tñ fuit meritũ virgis.vt ecclia sit subpedibꝰ ei⁹.sub pctõe eius ꝛ dñio.Unde ipa ait.Ecclesiastici.xxiiij.In hiersm ptas mea.i.in ecclia.vñ ecclia ad ipam orat.Sctã maria succurre miseris.iuua pusillanimes.refoue flebiles.ora p populo.interueni.p clero.intercede.p deuoto femineo sexu.Sẽtiant oes tuũ iuuamen ꝛc.Luꝛ enĩ nũq̃ peccaret.nec otiosa esset.sed sp oparet cũ maxima charitate ꝛ in q̃ libet actu mereret valde.Et b̃ ostendit ĩmẽsuꝝ meritũ eius.vt ipso merito ꝛ pcibꝰ ecclesia ꝓtegat ab ea.ꝛ sic plena gr̃a.Unde op⁹ nr̃m bꝫ q̃ sit meritoriũ.ꝛ tanto plus q̃nto cũ maiori gratia.

Priuilegiũ copiosiſ/ .§.iii.

simũ eius nõ vnũ.sed multiplex.ex eo qõ dicit in corona capitis eius bre.xij.stellas.q̃ sunt.xij.ꝓuilegia seu gratie singulares ei⁹ excellẽtie q̃ cozona 6ꝛ.Et diuersi diũsimode assignãt ista duodecim.Sed albertus vbi supra sic.

Quia nũq̃ peccato maculat.
Quia nec peccare potuisse insinuat.
Quia in quolibet ope meruisse monstrat.
Quia sũma puritas in ea expressat.
Quia virgo virginũ esse dicat.
Quia mater dei vere nũcupat.
Quia mater oĩm predicat.
Quia mater simul ꝛ virgo dicat.
Quia porta ecli declarat.
Quia passio xp̃i ei soli cõicat.
Quia sup oẽs creaturas exaltat.
Quia regina miscõie laudat.

Et hec sic declarat al/.§.iiii.

ber.ibi.Qꝛ nũq̃ peccauerit.pꝫ ex illo ꝓbo Cant.iij Tota pulcra es.s.in aĩa ꝛ corpe.Et macla.s.pctũ nõ est in te.Et si dicat.Qui totum dicit.nihil excludit. Sed iaco.iij.6ꝛ.In multis offendim⁹ oẽs.Et.i.Johan.i.scribit.Sanguis eius emũdabit ɔscias nras ab oi pctõ.glo.ibi.Non tñ debem⁹ putare q̃diu vi uim⁹ oĩo possea peccatis mũdari.ita intelligit q̃n in aliq̃ incidam⁹ saltẽ venialia.Quis põt dicere,mundũ est cor meũ.pur⁹ sum a pctõ.inq̃t salomon Prouerb.xx.Sed vt dicit regula iuris in.vi.Generi per spẽm derogat.Per speciale enĩ priuilegiũ cõcessum b.marie q̃ ad ipsaꝝ derogatur illi regule generali.ꝛ

Capitulū .xx.

oēs peccauerūt. ad Ro. iij. qō declarat. b. aug⁹. in li. de natura ⁊ gra dicēs. Si oēs scī ⁊ sancte dū hic viuerent inrogati fuissent vtr pctm̄ haberēt. oēs vna voce rnderent id qō iobes de se ⁊ socijs dicit. Si dixerim⁹. qz peccatū nō habem⁹. ipsi nos seducim⁹. et veritas in nobis non ē. excepta scta ỹgine maria. In de scim⁹ ei plus gre fuisse collatū ad vincendū et oī pte peccatū. q̄ concipere ⁊ parere eū meruit. quē constat nullū habuisse pctm̄. Est igit hui⁹ priuilegium soli ei collatū respectu oīm viatoz. Nā ⁊ si angeli boni nūq̄ peccauerūt. nō cōputant ipsi in nūo viatoz. Qō autē dicit cryso⁹. sup illud Job. ij. Quid mihi ⁊ tibi ē mulier. q aliq̄d humani passa est. tūc. b. maria q̄si ꝓpter vanitatē voluerit ꝑm inducere ad faciēdū miraculū. ⁊ iō ꝑs sic dure videt sibi locut⁹. concedit simplr alb⁹. primā ptem. s. q aliq̄d humani passa sit vt bō. s. cōpatiēs boibus in defectu vini. Sed q aliquid passa sit vel egerit vani p oīa falsum ⁊ ꝺ augu. Uñ per excessum locut⁹ ē cryso⁹. Uel forte ꝑm opinionē astantiū dixit q̄si illi b̄ extimarent. Jō autē nō ponit ꝓuilegiū eius. q fuit sine originali concepta. qz istud erat impossibile. nisi cōciperet de ỹgine. ⁊ sic mr sua esset virgo. Et sic nō esset priuilegiū marie. q esset sit mater ⁊ ỹgo. vt diceret. qz ⁊ mr sua b̄ habuisset. Priuilegiū g ꝑpi solius fuit cōcipi sine originali.

Secundū priuilegium .§. V

gre singularis fuit impossibilitas peccādi in ea. Uñ b. bernñ. in sermone de natiuitate. Ego puto q copiosior gra sanctificatiōis in ea descenderit q̄ in alijs in vtero sanctificatis. q̄ tota vitā ei⁹ imunez ab oī pctō efficeret. qō nemini in natis mulierū credim⁹ eē donatū. Tanta igit gra ei infusa ē. q peccare nō poterit Sed cū damascē. dicat. q oē creabile ē vertibile ꝑm esse ⁊ ꝑm electionē. Scōm esse vt corporalia. ꝑm electionē vt rōnalia. Sed. b. virgo fuit cōposita ex vtroq̄. g̃ videt fuisse ỹtribilis vtroq̄ mō. vñ ⁊ ad peccatū. Insup glorios⁹ habet. qō ex victoria br̄ q̄ sine victoria. Sed vbi nō est pugna nō ꝺ esse victoria. In beata autē maria fuit nulla pugna. fuit g ⁊ nulla victoria. In. b. maria fuit sūma gloria. g̃ ⁊ victoria. g̃ ⁊ pugna. Igit videt potuisse peccare. In laudē q̄s iancto⁹ cantat. Qui potuit trāsgredi ⁊ nō est trāsgress⁹ facere mala ⁊ nō fecit. Uidet g maxime ⁊ b̄ ei ꝺuenire. que ē oī laude dignissima. Sed ꝑm rei veritatem ipsa sola inē viatozes peccare nō potuit. Inter posse enī peccare. ⁊ posse mereri. ⁊ non posse peccare. ⁊ non posse mereri. mediū est nō posse peccare ⁊ posse mereri. Sed prim⁹ stat⁹ ē comꝑhensoz. q non pñt peccare nec mereri. Scōs ē viatoz cōiter q pñt ⁊ peccare ⁊ mereri. Medi⁹ g stat⁹ ꝺuenit. b. marie q̄ fuit simpliciter viatrix ⁊ ꝑm qd cōprehēsoz. vñ ipsa potuit mereri sed nō peccare. qō ptinet ad statū mediū. Sciendū tñ ꝑm alb⁹. q nō peccare ꝓ se sequit naturā inuertibilē. Et b̄ mō deus trinitas dicit nō posse peccare. Beat⁹ hiero. De⁹ solus oīpotēs dicit. q cū oia possit peccare. nō pōt. de pe. di. ij. c. vlē. Scōo mō dicit nō posse peccare qō ḥz vnionē psonalē cū natura inuti bili. Et b̄ mō xps hō peccare nō potuit. Uñ damascen⁹ dicit. q ī peccabil' erat dñs ihesus. Tertio mō dicit nō posse peccare. qō ḥz cōiunctionē vel cōuersionē totalem ad naturā inuertibilē ꝓ medium qō ē de sui natura inseparabile. vt ē habit⁹ glorie. Et sic scī in patria nō pñt peccare. ps. Cōfortauit. i. roborauit seras portaz tuaz. s. supne hierusalem. vt null⁹ possit exire. s. peccādo. Quarto mō dicit non posse peccare qō ḥz ꝺiunctionē ad naturā inuertibilē ꝓ medium. qō ⁊ si de sui natura in se quidē ē sꝑabile. sed tñ oīo est sꝑatū a ꝺño repugnāte vel resistente vel ipediente. ⁊ ꝓterea in suo sūmo ē insꝑabile. vt ē plenitudo gre. q fuit in. b. maria. Et ex b̄ peccare nō potuit. Uñ b. bernñ. de ioseph ꝺt. q credebat pot⁹ virginē posse parere. q̄ mariā posse peccare. Et ex his ꝑz rnsio ad obiecta. Pugnā autē habuit ⁊ si nō ab intra extincto in ea fomite. tñ ab extra ꝓ tribulationes. vnde ⁊ vi-

Tertiū priuilegiū .§. VI.

ctoriā ē in q̄libet ope suo meruisse. Hortamur vos ait apl's ij. Coz. vi. ne in vacuū gram dei recipiatis. Dat de⁹ gram. vt opando ꝑm eā acq̄rat sibi merita vite ēne. Qui igit nō operat cū pōt. in vacuū ⁊ frustra gram recepit. Quāuis autē scī in multis ⁊ per multa bona opa se exercuerint. in gra. null⁹ tñ fuit q̄ sp in oī opere suo secur⁹ fuerit instinctum gre. vt sic sp meruerit in opibus suis. Sed b̄ fuit ꝓuilegiū singularis gre in b. virgie maria. Notandū igit ꝑm alber. q. b. maria q̄libet motu liberi arbitrij ad agendū vel patiendū merebat. Uñ nō merebat motibz naturalibz inēxtū naturalibz. vt oscitādo dirigēdo ⁊ hmōi. qz ibi nō cōcurrit liberū arbiteiū ꝙ merebat motib⁹ naturalibz gtuitis vbi libez arbitriū ⁊ gratia opabat. Sed libez arbitriū vt iumentū. graz vt sessor ꝑm anſ. Uñ ⁊ apl's i. Coz. xv. Nō autē ego sed gra dei mecū. s. opat. Et sic merebat q̄libet motu q̄ ꝺtingit mereri in agendo. In passionibz aūt inēxtū ipse passiões ab extrinseco inferunt. vt iniurie. vel nccrio ꝺbūt ex natura. vt tristicia. timoz ⁊ hmōi. hō nō merek. sed inēxtū volūtas rōnalis informata gra ab illa in sufferentiā ꝓria libertate inclinat. sic merek eis. Juxta illō. ij. ad Thi. Si sustinebim⁹ ⁊ cōregnabim⁹. Et sic. b. maria in actiōibus ⁊ passionibz ex libero arbitrio ꝓcedentibz. vl' eo cōcurrente in eis sp merebat. Et ad b̄ facit triplex rō. Prima ē. qz ꝑm pbm. Intellect⁹ sp rect⁹ ē. nisi q̄n se imiscet fantasticis ⁊ deducit ab eis. Sed intellectus b. marie nūq̄ se imiscuit fantasijs. vt deduceret ab eis. ⁊ sic sp rect⁹ fuit. Sed rectū ꝺt cui⁹ mediū non exijt ab extremis. Ergo sp mens ei⁹ in sūmū bonuz ꝓncipiū ⁊ finē oīm. Scōa rō. Ubicūq̄ rō nō pōt in discernēdo errare. ⁊ volūtas nūq̄ pōt elīgere multa. sed elīgit vltimū ⁊ optimū. Sed vtrūq̄ hoz fuit in b. maria Lu. x. Maria optimā ptē elegit. s. vnū qō est sp absolute nccriū. s. sūmū bonū. ⁊ sic sp meruit. Tertia rō dicit apl's. i. Coz. x. Sive māducatis. sive bibitis. sive q̄d aliud facitis. oīa in gloriā dei facite. Frustra b̄ preciperet. ꝺsuleret vel moneret. si null⁹ obseruaret. Sed null⁹ aliox viatoz b̄ sp fuauit. Oportet g aliquē inuenire q̄ b̄ fecerit. alias frustra. Et ista fuit. b. maria. Uñ odilio in sermone. Unū pro certo scim⁹. qz oīs marie actio sp intenta fuit in dño. Nec tñ ex b̄ equabit ipsa xpo q̄ imꝓportionabili charitate hec faciebat. ⁊ sine sui indigentia.

Quartum priuilegiū .§.vii

est puritas in ea in sūmo. Ad qō facit qō ait ei angelus. ſ. Inueniſti gratiā apud deū. gratiā puritatꝭ ad deū. i. summā post deū. Dicit enī anſ. q ea puritate decuit. vt niteret. qua maior sub deo nequeat inueniri. Nā si maior in filio suo. hic est deꝰ. Et ad hoc facit qō dicit Prouerb. xxv. Aufer rubiginē de argēto. et egredietꝰ vas purissimū. Argentū pciosiꝰ metallū ceteris post aurꝫ significat beatā mariā. albā puritate ꝫ preciosiorē perfectione cūctis sanctis pꝰ xpm. De q̄ dicit Lanti. v. Caput eiꝰ aurum optimū. Rubigo fuit peccatū originale. q̄ ablato per sanctificationē in vtero ē effecta vas purissimū. Christus q̄dē habuit puritatē. ita q nullo mō nec vnq̄ habuit in se originale. Oēs baptizati vel ſctificati in vtero bñt puritatē ab originali. ſ. in puritate liberati. qō quidē habuerunt q̄ ad culpā. a q mūdati bñt adhuc originale q̄ ad fomitē. Virgo autē maria habuit puritatē ab originali. nō qz non contraxerit illud sed mūdata ita est q nullo mō remāsit in ea aliq̄d pene eiꝰ. i. fomes. immo extinctꝰ fuit. Et sic maior ē puritas eiꝰ post deum hoiem q̄. ſ. ad contrahentes originale. Nā angeli nō ꝯhunt originale. Notandū tñ q puritas ꝑm alb. nō tm̄ dicit per recessum ab ipuro. sed etiā p approximationē ꝫ accessum ad sūme pur. Pro cuiꝰ declaratione sciendū q puritas vt videt sequit naturā luminis ꝫ luminosi. vt qō plus participat de natura lucis plus hēat puritatis. vt sūma lux vl sūme luminosum sūme sit lucidū ꝫ purū. Et vbi magis ꝓprie et vere ē ꝓprietas lucis. ibi etiam magis vere ē ꝓprietas puritatis. Uñ cū sit lux corporalis ꝫ lux spūalis. vt dicit. b. augꝰ. sup Gen̄. ad lram. magis ꝓprie dicitur lux spūalis lux. q̄ corpalis. Erit g ꝫ puritas corporalis. ꝫ puritas spūalis. Sed maior puritas corporalis est ꝑm maiorē ꝯueniētiā ad sūmā lucē corporalē. Et sic aqua purior ē terra. ꝫ aer q̄ aq̄. ꝫ ignis q̄ aer. firmamentū q̄ ignis. celū aqueū q̄ firmamentū. celū empireū q̄ aqueū. Et illud ptz ad ſensum. Sili ē maior puritas spūalis ē ꝑm maiorē ꝯuenientiam ad sūmā lucē spiritualem. q̄ deꝰ est. qz lux est in tenebrꝭ in q̄ tenebre nō sūt vlle. Scōm hoc g purior erit aīa sensibilis q̄ vegetatiua. rōnalis q̄ sensibilis. angelica q̄ rōnalis būana ꝑm naturā. Scōm gratiā autē que ē q̄si lumen creatū ꝓcedens a luce increata. vbi ē maior ꝓcipatio gratie. ibi maior approp̄inq̄tio ad primā lucem. Ergo vbi gratia in sūmo. ibi approp̄inquatio in sūmo ꝫ puritas in sūmo. Sed in brā maria respectu oīm creaturaꝝ aliarum non vnitaꝝ fuit gra in sūmo. g ꝫ approp̄inquatio. ꝫ inde puritas in sūmo. Itē aplus ait. i. Thimo. i. Charitas de corde puro. ſ. est. Ubi g maior charitas. ibi maior puritas Sed charitas in. b. maria in summo. g ꝫ puritas in sūmo. Petꝰ etiā dicit in actib aplorꝫ. xv. c. Fide purificās corda eorꝫ. ꝫ loquit de fide formata p charitatem. Sed. b. maria habuit fidē in sūmo. g ꝫ puritatē Nec obstat huic conclusioni q puritas. b. marie etiā in statu vie fuit maior oīm sub deo. Uñ ꝫ angelorꝫ ꝫ beatorꝫ b q sua puritas nō plene apprehēderet p speciē lucē increatā vt beati. Nā hoc ideo erat. qz maior lux gratie in subiecto passibili cōiuncto corpori ꝫ passibili ꝫ grosso. b. marie. minꝰ l mutat ꝫ mouet actualiter q̄ maior lux gratie in subiecto impassibili ꝫ glorioso. Et b apparet p exemplū a silū. Uidemꝰ q qñ maior lux minꝰ illuminat. ꝫ minor lux magis illuminat p cōiunctionē cū aere obscuro vel claro. Uñ qñq̄ luna tantū illuminat in nocte vel magis in aere sereno q̄ntū vel q̄ sol in die in aere obscuro ꝫ obnubilato. et tñ imp̄oportionabiliē maior ē lux solis q̄ lune. Sic ꝫ. b. maria. etsi nō ita actualiē cōtinue videret deum summā lucē p speciem vt ſcti. ꝓpter obstantiā corporꝭ passibilis sui. tñ hēbat maiorem gr̄e habitū ꝫ subam q̄ ipsi. vñ ꝫ magis ꝓpria luci eterne. ꝫ inde magis oībus pura. Nec igit puritas. inq̄t alb. nihil aliud. ē q̄ pcti originalis deletio. fomitis extinctio. gratuitarū perfectionū vltimatio. Et sic in. b. virgine ꝑm statū vie fuit gratia dei fortiꝰ ꝫ magis q̄ in angel. q̄tū ſcz ad subam nō q̄tū ad actū. q̄ est operatio. ꝫ sic puritas in sūmo. Sed ad hanc puritatē sūmā quatuor gradibꝰ afcēdit. Primo enī purificata fuit p sanctificationē in vtero. Scōo in virtutū exercitatiōe. Tertio in spūſscti superuentōe. Quarto in filij cōceptiōe In ꝑmo est ꝓfectio gratiarū sacramentaliū. In scōo est ꝓfectio virtutū. In tertio ē ꝓfectio donorꝫ. In qrto ꝓfectio fructuū ꝫ beatitudinū. De ꝑma dicit Lanē. iij. Tota pulcra es amica mea. Libera. ſ. ab origiali. Tota pulcra es a mortali exempta. Macula nō ē in te. ſ. venialis. De scōo in figurā eiꝰ dicit de beste q̄ erat formosa valde incredibili pulcritudine ꝫ oīm oculis gratiosa ꝫ amabilis. Formosa. ſ. i ope per charitatē q̄ est forma virtutū. Incredibili pulcritudine. i corpe per virginitatis insolitā castitatē. Et oīm oculꝰ gratiosa p cordis humilitatē. qz respexit humilitatez ancille sue. Et de pulcritudine Sap. iij. O q̄ pulcra ē casta generatio cū claritate ꝛc. De. iij. pō. Sanctificauit tabernaculū suū altissimꝰ. deꝰ in medio eiꝰ nō cōmouebit. Et luce. i. Spūſsanctꝰ superueniet in te ꝛc. De. iij. Ezech. xliij. Maiestas dñi ingressa est templū ad viā porte. q̄ respicit ad orientē. Et postea sequit. Et repleta ē gloria domꝰ dñi. ad Heb. vltio. Adeamꝰ cū fiducia ad thronū gratie eiꝰ. vt inueniamus auxiliū in tpe oportuno. Et sic ptz priuilegiū q̄rtum de puritate in sūmo.

Quintū priuilegiū .§.viii.

gr̄e est. qz sil est mat̄ ꝫ virgo. Uñ biere. Inuenit populꝰ gratiā in deserto. gram. ſ. singularis maternitatis ꝓducētis eū qui nobis attulit gr̄am ꝫ veritatem. In deserto. i. beata maria derelicta a pctō. derelicta a parentib in tēplo. derelicta a q̄libet viro ꝫ incognita p quā nō pertrāsiuit bō. sed mr̄ esset ꝫ vgo. Mat̄ inuiolata. mr̄ incorrupta. mr̄ intacta. Quis vnq̄ audiuit talia. inq̄t Esa. c. vl. vt mr̄ esſz ꝫ intacta generaret q. d. nullus. Si q̄ris ait. b. amb. nature ordinē. Fera mixta viro generare ꝺsueuit. Liquet aūt q ꝓt̄ nature ordinē sit xp̄s natꝰ ex virgine de ꝺse. di. ij. reuera. Decuit aūt q talis mr̄ esset ꝫ virgo. quod est ei ꝓpriū singulare. Nō enī est dignissima creaturarū. ergo generatio hois ē nobilissimus effectus generalis Generatio autē nobilissimi cuiusdam hois est effectus hominis specialis. sed nobilissimus effectus nō est nisi nobilissime substātie. iuxta illud Luce. vi.

Et fructu arbor cognoscitur. ḡ gnātio nobilissimi bois erit effect⁹ nobilissim⁹ nobilissime ꝛ nobilissimi bois generātis. Sed vn⁹ est sol⁹ homo nobilissim⁹. ſ. christus. ergo vni soli conuenit esse matrē illi⁹. ergo huius maternitas est priuilegiū vnius soli⁹. Item effectus huius generatiōis fuit perfect⁹ in summo. ergo ꝛ generatio perfecta in sūmo. Sed perfectior ē generatio vbi vn⁹ de vno q̄ꝫ vbi vn⁹ ex duob⁹. ergo in ista generatione debuit esse vn⁹ de vna. ergo illa fuit mater ꝛ virgo. Itē ad perfectissimā generatiōem ꝑm naturam sequit perfectissima maternitas. Sed perfectior est maternitas cū incorruptiōe q̄ꝫ cum corruptione. ergo decuit. vt in tali generatiōe esset simul mater et virgo. ꝑm illud Esa. vij. Ecce cōcipiet ꝛ pariet filiū. ſcz ꝑmanens virgo. Itē quicquid ē in arte exemplari diuino totū debet esse declaratū ꝛ exemplatū in exemplo creato. Sed generatio est in diuinis. ergo aliq̄ exemplum debet habere in natura. Sed ibi vn⁹ de vno. pater de filio sine diuisiōe. corruptione. ꝛ cōmixtione. ergo ꝛ hic de generatiōe christi vn⁹ de vna sine corruptiōe ꝛ cōmixtione. ergo ipsa mater ꝛ virgo Priuilegiū est igit solūmodo beate marie. q̄ sit mat ꝛ virgo. Nec sua maternitas aut ꝧginitas fuit indifferens. sic pōt esse in alijs. sed vtrūq̄ fuit meritorū. Et⁹ cū pfectissima ꝧgīras fuit pfectissima integritas cordis ꝛ corpis ex radice sūme charitat⁹. Eiusq̄ maternitas fuit sibi meritū. q̄ ipsa de cōgruo meruit fieri mater dei. merito sue fidei. spei. ꝛ charitatis. ac pfectissime humilitatis. Q⁹ si obiciat istud priuilegiuz nō sibi soli cōuenire sed ecclesie ꝛ plante. Nā dicit ecclesia mater ꝛ virgo. Et si dicat. q̄ mat ꝛ virgo ecclesia dicit spiritualiter nō naturaliter. Tūc sic. Maternitas ꝛ virginitas spiritualis ē perfectior ꝛ nobilior maternitate ꝛ virginitate corporali. ergo ver⁹ ꝛ perfectius dicit ecclesia mat ꝛ virgo q̄ꝫ beata maria. Respondeo q̄ ecclesia nō habet in omnibus mēbris integritatē carnis. Et in nullo habet integritatē carnis ꝛ cordis cū summa fecūditate spirit⁹ ꝛ corporis. excepta pfectissima virginitate ꝛ fecūditate beate marie. Sed illā spiritualem fecunditatē ꝛ virginitatē quaz habet ecclesia in alijs mēbris habet in se ꝛ beata maria excellentissime cōem cū alijs. ꝛ insup istā priuilegiatam singularitatē. De plantis dicit pb⁹. q̄ est in eis sex⁹. Est enī planta masculina. ꝛ plāta femininā ꝛ tñ planta generat plantā sine corruptōe ꝛ cōmixtione. ergo ibi ē mater ꝛ virgo. ꝛ nō solū maria. Respondeo q̄ planta dici posset suo mō habere virginitatez ꝛ fecūditatē seu maternitatē. si simul haberet. ſ. simul virorē floz cū parte fructificationis quod nō contingit. vt dicere posset. flores mei fruct⁹ sicut amigdalū que virginis matris figura fuit. Hoc etiam in figura notat Ben. ꝓphē. vbi dicit abrahe. In quarta generatione reuertent huc. ſ. ad terram ꝓmissionis seminis abrahe ꝓmissam. Quatuor sunt modi generationis humane ꝑm anh. nec ē inuenire aliū modū. Primus fuit sine femina ꝛ masculo. vt adam fact⁹ a deo Secundus fuit sine femina ex viro. vt eua ex costa ade. Terti⁹ est ex muliere ꝛ masculo. vt est cōmunis oīm naturalis generatio. Restabat quart⁹ modus. ſcz ex femina sine viro. Et h̄ est virginis marie ſoluz. vñ mater ꝛ virgo. qō est singulare priuilegiū. Et per hanc generationē quartā filij abrahe. i. veri fideles reuertent ad terram fluentē melle ꝛ lacte ꝓmissam eis id est vitā eternam abundantē dulcedine dilectiōis ꝛ lacte puritatis.

Decimum priuilegium. §. IX

gratie est. q̄ ē mater dei. Orige. super illud. Cū esset despōsata mater ei⁹ Matth. i. Mater vnigeniti dei Mater creatoris ꝛ plasmatoris oīm. Mater ei⁹ qui est in celis sine matre. in terris sine patre. Et h̄ est singularissimū oīm priuilegioz eius. Figuratū Dan. xiij. in daniele existente in lacu leonū. cui missus est abachuc ministerio angelij de iuda in babyloniā cū prādio bono. q̄ abachuc intrauit ꝛ exiuit ad danielē clauso ostio nec daniel in aliquo fuit lesus a leonib⁹ septē qui deuorabant alios. Daniel enī qui interpretat causa dei. castissim⁹. sapientissim⁹. cōtemplatiōi deditus. significat virginē mariā totā virilem nil femineū in moribꝫ hītē. castissimā sapientissimam. ꝛ contemplatiuam. que bene dicit cā dei. q̄ mater dei Mater enī est causa ꝛ origo filij. cuius fili⁹ deus est Abachuc interpretat lucrator fortis. ꝛ significat iesum qui luctā gessit cuz dyabolo non inanem. Nic cū prandio bono diuinitatis angelos ꝛ boies reficiētis ad danielem. i. ad virginē missus ē. i. incarnatus ex ea angelo nūciante. De iudea q̄ interptat cōfessio. missus ē in babyloniā q̄ interptat cōfusio. q̄ de celo vbi est ꝓfessio diuine laudis. in mundū plenū cōfusione erroꝝ ꝛ peccatoꝝ. Intrante aūt ꝛ egrediente abachuc claustra nō reserata fuerūt. q̄ alu⁹ tumescit virginis. claustra pudoris ꝓmanēt. etiā ſpm parienti. Leones septē q̄ circūeunt querētes quē deuorent. vniuersitas sunt demonū. de septē vitijs capitalib⁹ tēptantes. q̄ in nullo potuerūt virginē mīrem ledere. Sed alios deuorabāt boīes ꝛ bestias. i. iudeos ꝛ gētiles. Ubi etiā notandū ꝑm alber. q̄ nō pōt intelligi maior gīra pure creature ꝓticipari q̄ꝫ esse matrem dei. Maior enī ē q̄ꝫ fili⁹ adoptiu⁹ p̄ gratiā. vel angelus vel frater dei. Et rō primi ē. q̄ inter matrē ꝛ filiū est ꝓiūctio substantialis. Inter patrē ꝛ filiū adoptiuum ē ꝓticipatio accidentalis. ḡ magis ē esse matrez dei p̄ naturā q̄ꝫ esse filiū dei p̄ adoptionē. q̄ pfectior ꝓiunctio substantialis q̄ꝫ accidental⁹. Propterea qō claudit alterū in se plus ē ꝛ magis eligendū q̄ꝫ illud qō nō claudit. Sed eē mīrez dñi ꝑm naturā claudit in se esse filiū adoptiuū p̄ gīram necīrio. q̄ aliē non fieret mat⁹. ḡ plus ē esse mīrem q̄ꝫ filiū adoptiuū. De angelo sic ꝓbat ad qō sequit maiꝰ bonū. illud ē pl⁹ eligendū. Sed ad esse matrē dei sequit maiꝰ bonū q̄ꝫ esse angelū. Nā ex matrnitate tali efficit dña oīm angeloz. Et si angel⁹ ꝑm naturā sit nobilior ꝛ pfectior boīe. tñ ꝑm gīram q̄ potior ē natura pōt esse pfectior. sicut ē in beata matre dei. De fratre sic ꝓbat. Cā inq̄tū cā est dignior effectu inq̄tū effect⁹. Dignⁱ ē ḡ eē cām boni q̄ꝫ cōcausatū bono. Sed mr̄ dei est cā ꝛ origo dei. ꝑm illud qō natū est. Frat autē dei nō ē cā ꝛ origo dei. sed causat⁹ ab eadē origine. ḡ pl⁹ est esse matrē dei q̄ꝫ fratrē dei. In cui⁹ etiā signū est. q̄ dñs dedit ꝓceptū de honorādo patrem ꝛ matrem. non

autem de honorando frēs. quia quid maī est mr̄ ꝯ pater. ¶ Itē cū maī ⁊ digni sit eē p̄rem ꝯ matrē. si aliq̄ pura creatura essz p̄ dei ꝑm humanitatē. videt tūc pl⁹ esse ꝑm hoiem prem eē dei ꝯ matrē dei. ḡ esse matrē dei nō est maxim̄ ꝓuilegium. qđ̄ possit cōicari pure creature. Ad h̄ rñdet alb⁹. q⁹ h̄ esse nō pōt. ⁊ multa indecētia seq̄rent. Dicit enī ꝑs. q⁹ mascul⁹ ē q̄ generat in alio. Ergo ille q̄ esset pater dei aut generaret in alio aut in seipso. Si in alio. ḡ due essent. vn⁹ generās in alio. ⁊ vn⁹ vel vna generās ab alio seu altero. ḡ ibi esset mascul⁹ ⁊ fēa. Si aūt p̄r generaret in seipso. ḡ nec esset mascul⁹ nec esset p̄r. Itē nō esset ratio tūc q̄re magis diceret p̄r ꝯ mr̄. Itē cū nō sit in viro loc⁹ ꝛceptionis. formationis. ⁊ nutritōis. Et si fieret subita formatio. nō esset generatio. Itē cū sit ibi organū part⁹ indifferēs eēt rō virginitatis. ⁊ sic nō esset filius ỹginis. nec esset p̄r nec mr̄. Itē sic esset exclusus sex⁹ femine⁹ ab incarnatiōe. Non enī incarnatū esset fēa. nec incarnat⁹ esset ex fēa. Et sic ꝑz q⁹ maior gra pure creature cōcedi nō pōt. ꝯ esse matrē dei naturalē. Nā qđ̄ ait xp̄s Math. xij. Qui fecerit volūtatem p̄ris mei. s. ipse me⁹ frat̄ sor̄or ⁊ mr̄ est. intelligit̄ spiritualit̄ ista parētela nō naturalit̄. Sed. b. maria fuit mat̄ naturalis vñ ꝓuilegiū singulare. Itē q⁹ fuerit nutrix dei. Ipsum enī vt canit eccl̄ia sola ỹgo lactabat vbere de celo pleno. nō ē p se ꝓuilegiū ſz ꝑs ꝓuilegij q̄ includit̄ in maternitate dei. Ad integritatē enī maternitatis ꝑm alb⁹. exigit̄ nō tm̄ ꝓma materia corꝑis generādi. sed etiam alimētū nutriendi. qđ̄ tm̄ aptū natū ē ab alio accipi. Vñ q̄n ē alia mr̄. alia nutrix. nutrix ē q̄si media mr̄ a q̄ aliq̄n puer multū contrahit a cōplexione influētē. ḡ ad ꝑfectissimā maternitatē exigit̄ etiā rō nutricis. Vñ cū. b. maria fuerit ꝑfectissima mr̄ fuit ⁊ nutrix. ꝑm illud Lu. xi. Beat⁹ vēter q̄ te portauit. ⁊ vbera q̄ suxisti. Et sic sub mr̄e dei includit̄ nutrix dei.

Septimū ꝓuilegiū .ſ.x.

est. q⁹ est ỹgo virginū. Sic canit eccl̄ia in leranys. Ubi nōndū ꝑm alb⁹. q⁹ ꝑ genitiuū nōtur duplex habitudo. generalis. s. ⁊ spūalis. Rōne habitudinis quā ꝑportat general̄ nōt originē. Dicit enī genitiu⁹ a generādo q̄si a ꝓma sui generatiōe a q̄ ⁊ nomē accepit. ⁊ nōt habitudinē gignētis ad genitū vel econuerso. Rōne spūalis habitudinis nōt excellentie significatōez Rōne igit̄ ꝑmi nō cōuenit xp̄o. vt dicat̄ ỹgo virginū Quia etsi excellit virgīitatē matris. ipse tm̄ nō fuit primus ỹgo. q̄ generauit alios ỹgines ꝑ imitationem Sed. b. maria est mr̄ oīm in virginitate. q⁹ ꝓma sine precepto ꝛsilio vel exēplo. gl̄iosum ỹginitat̄ munus deo obtulit. ⁊ ꝑ votū virginitatis. vt ꝺt aug⁹. ab ea emissū. ꝓvij. q. ij. opprobrium ỹginitatis abstulit. q⁹ maledicta in lege dicebat̄ sterilis. ⁊ eā in se ꝛsecrauit ⁊ sic oēs ỹgines ꝑ imitationē sui genuit. Ergo ei soli conuenit. q⁹ sit ỹgo virginū. i. mr̄ virginū. Rōe aut̄ seciūde habitudis i. inēxtū nōt excellentiā sup oēs virgines. sicut rosa flos florꝫ q⁹ excellit alios. ⁊ rex reguz iesus. q⁹ excellit oēs reges. Sic ei soli conuenit. ita q⁹ nulla elia pōt dici ỹgo virginū. Excellit aūt oēs alios in fomitis extinctiōe. in puritate. ⁊ in fecunditate. q⁹ nulla virgo secūda nisi ipsa. Nec tñ ex h̄ pōt dici min⁹ ꝛtinens. q⁹ nūq̄ fuit tēptata. ex eo q⁹ ꝑhs ꝺt in ethic̄. q⁹ ꝛtinēs patit̄. s. ipulsus tēptatōnū. sed nō deducit̄. i. nō vincit̄ ab eis. Nā hoc hz locū ꝑm instinctū nature vel cōis gr̄e. sec⁹ ꝑ extinctionē fomitis. vt in. b. maria. Victoria enī cū sit declaratio potētie sup aduersariū magis ac magꝫ declarat potētiā. q̄n tāta ē sup adūsariū ptās. q⁹ nō pōt mouere bellum vel inire cōflictū. ꝯ cū p⁹ ict⁹ ⁊ vulnera vincit inimicuz. Ex q̄ ꝑz q⁹ maior fuit virt⁹ castitatis in. b. maria ꝯ in q̄libet alia ỹgine. ita q⁹ etiā angelos excellit in ỹginitate. q⁹ ibi a natura. hec a gr̄a. Illa angelor castitas nec̄ria. Nec gratuita ⁊ volūtaria. Illa in natura ipassibili. hec in natura fragili. ⁊ iō vtilior. nobilior. ⁊ laudabilior. Quāuis aūt ꝓpr̄ie ⁊ vere dicat̄ ỹgo virginū. nō tm̄ ita ꝓpr̄ie dici pōt mr̄ matrū. q⁹ in ỹginitate ꝛuenit cū aliis in integritatem̄tis ⁊ corꝑis. Sz in maternitate nō ꝛuenit cū aliis matrib⁹. q⁹ ille recipit ꝛceptū ab aliis hoīb⁹. Nec aūt non ab alio ꝯ a deo. Et iō ỹgo. Vñ eccl̄ia. Rubū quē viderat moyses incōbustū ꝛseruatā agnouim⁹ tuā laudabilē virginitatē. Rub⁹ ē natura humana pungitiua ꝑ vitia In hac apprehēsus ignis diuin⁹. q⁹ de⁹ nr̄. ignis cōsumēs ē. qū. s. verbū dei nr̄am naturā assumpsit de ỹgine. Ignis tm̄ iste humanitati vnitus nō abstulit virorē ỹginitatis in maria. A viroze enī dicit virgo. Et sic̄ spina rosā genuit iudea mariā. Figura babet de rubo in Exod.

Octauū ꝓuilegium. ſ. xi.

b. marie ē. q⁹ mater ē oīm. vñ Prouerb. viij. ipsa dic̄ put introducit eccl̄ia in sui laudē. Cū eo. s. deo eraz cūcta cōponēs. s. ꝑ recreationē seu reformationē. que q̄si deformata erāt deformato hoīe ꝑ pcm̄. ꝓpt̄ quez oīa facta erant. Vñ. b. bern̄. Merito in te o dña respiciūt oculi vniūse creature in q̄ ⁊ ex q̄ benignissima manus dei q̄cq̄d creauerat. recreauit. Et sic dici pōt mr̄ oīm. Bap. vij. Sīm mat̄ est. Nā cū ipsa sit mat̄ dei. ⁊ de⁹ ē pater ⁊ ozigo oīm. Quicq̄d enim ꝑ se ē cā ⁊ ozigo cause. ē per se ozigo ⁊ cā causati. Sed mr̄ ꝑ se ē cā ⁊ ozigo filij. Et fili⁹ ꝑ se ozigo ⁊ cā oīm. q⁹ ꝑ ipm oīa facta sunt Job. i. scz ꝑ verbuz filiū dei. ḡ ⁊ ipsa ꝑ se ē mater oīm. Et ꝓmaxīe hoīm ē mr̄ oīm genitura ⁊ cura. q⁹ vnū hoiem genuit. ꝑ quē oēs recreauit seu regenerauit. Et in illo filio suo nob⁹ ꝓcurauit. q̄cq̄d ad vitā ꝑtinet. vel futurā nobis necc̄riū fuit. Hoc aūt op⁹ recreatiōis ꝓpter qđ̄ dicit̄ mat̄ oīm. b. marie dñs ꝑm q̄druplex gen⁹ cārū ei cōicauit. s. efficientis. materiał. formalis ⁊ finalis. Cā quidē efficiētis nr̄e recreatōis scz in esse gr̄e generatiōis post deū. sub deo. ⁊ cū deo q⁹ ipa nobis illū genuit. q̄ nos oēs recreauit seu regenerauit virtualit̄ ꝑ passionē suā. virtutē gratie confrētē sacramētis. Et vt ipm filiū suū gigneret suis virtutib⁹ de cōgruo ꝓmeruit. Vñ anſ. Nepe decuit. vt ea puritate q̄ maior sub deo nequeat intelligi. virgo illa niteret. cui de⁹ pr̄ vnicū filiū suū quem de corde suo equalē sibi genuit tāq̄ seipm diligebat ita dare disponebat. vt naturalit̄ esset vn⁹. idēq̄ cōis dei patris ⁊ virgis fili⁹. Et quā ipse filius sibi matrē spāliter eligebat. ⁊ de⁹ spūsanct⁹ volebat. ⁊ op⁹ erat. vt

ꝺcipekülle de q̄ ipſe ꝓcedebat, hec anꝝ. Et qꝺ ꝺicaꝝ de pr̄e eterno, ita z de matre ei⁹ tpali. ꝺici pōt illud Ro. viij. Proꝓrio filio nō pepcit. ſed p nob⁹ tradidit illū. ſ. paſſū volūtate z affectu. Et qūo cū illo nō no bis oīa ꝺonauit pertinētia ad recreationē nr̄am. Eā materialis fuit bui⁹ recreationis nr̄e, qz ſpūſſanct⁹ de puriſſimis ei⁹ carnib⁹ z ſanguinib⁹ ꝺſenſu mediāte carnē aſſumpſit qꝺ in corꝓ⁹ trāſformauit. p qꝺ redē ptio nr̄a z recreatio facta fuit. Huius rei mirabilis fi gura fuit, qꝺ br̄. ij. Regū, xi. ſ. q eo tpe q̄ ſolent reges ad bella ꝓcedere, ſ. tpe veris. Dauid ſurgēs a dormi tione in meridie, vidit de ſolario ei⁹ mulierē, ſ. berſa bee pulcerrimā lauantē ſe, z amore tract⁹ pulcritudi nis ei⁹, miſit nunciū vt ei acq̄eſceret. Que aſſentiens cōcepit filiū, z ſanctificata ē mulier ab īmūdicia ſua. Dauid interꝓtat⁹ manu fortis ſignificat fortiſſimus z oīpotentē deū. Hic q̄ſi a ſomno ſurrexit, qñ diſpo ſuit incarnari. Mā pri⁹ videbat q̄ſi dormire, dū gene ri humano nō puidebat de redemptione. Et in meri die, ſ. caloris diuini amoris, ſurrexit ad opandū my ſteriū. Uidens aūt berſabee q̄ interꝓtat pute⁹ ſepti mus vel pute⁹ ſatietatis, i. virginē mariam pulcerri mā mēte z corꝓe, q̄ eſt pute⁹ aquaꝝ viuētiū gr̄e ſepti formis ſupabundās. Lauantē ſe, nō a macul' q̄ nllē erāt, ſz ſcpturaꝝ inſiſtētē ac magꝭ z magis ſe purificā tē per opa, ſ. ſctutū q̄tidie magis deo appꝛopinquā tē. Uidēs g̈ hanc mulierē oculo appꝛobatiōis z mi ſeratiōis, tact⁹ pulcritudine tantaꝝ virtutum, miſſo angelo nūcio vt aſſentiret in cōceptū filij ipſa aſſen tiente ꝺcepit ſaluatorē mūdi. Et ſctificata eſt mulier ab īmundicia ſua, ſiue qz fomes q̄ erat in ea relegat⁹ tūc in cōceptu filij ex toto fuit extinct⁹. Siue z meli⁹ qz libera fuit z īmunis ab īmūdicia q̄ accidit in con ceptu filioꝝ nll'o mō eā bñdo, ſed de puriſſimis ſan guinib⁹ ſuis cōcipiēdo. Nec incōueniens ē vt vitio ſe geſtū. ſ. adulteriū, Dauid ſignificet ſanctiſſimuꝝ myſteriū, vt ōr. b. grego. in moral'. Licet aliter ipſe ex ponat. Mā z deus de malis elicit bona. Et hoc forte eſt, qꝺ ꝺicit. b. ambro. de facto iſto dauid, q nō fuit improbitas eſt⁹, ſ. tñ, ſed vmbra myſterij, de pe. ꝺi. ij. ſ. incarnatiōis. Licet ibi glo. aliē expōat. Sic igit cā materialis, qz de puriſ ſanguinib⁹ z puriſſimis ei⁹ fact⁹ eſt recreator nr̄ ieſus.

¶ Eā formalis eſt. b. ma ria nr̄e recreationis. qz oīb⁹ ſue ꝺeiformiſſime con uerſatiōis ſpeculū z exemplū eſt reūſiōis a tenebris ꝺirectiōis z ꝺuerſiōis ad intuitū prime lucis, vt in figurā eius ꝺictū ſit. Judith. xi. Mō eſt mulier tal' ſu p vnūſam terrā in aſpectu z pulcritudie z ſenſu ver boꝝ. In aſpectu, ſ. ꝺuerſatiōis in ope. In pulcritu dine caſtitatis in corꝓe. In ſenſu verboꝝ in interioꝛib⁹ ꝛbis z puritate cogitatiōis in corꝺe. Unde. b. amb: Habetis in ea ꝓbitatis exēpla expreſſa. Prim⁹ diſcē di ardoꝛ nobilitas ē mgr̄i. Quid nobili⁹ ea quā ele git ſplēꝺoꝛ glie ꝛc.

¶ Eā finalis ē nr̄e recreatiōis, qz totū op⁹ redēptiōis poſt deū in ipſi⁹ gloriā z honorē ordinatū fuit. vñ Apoca. iiij. Seniores ꝺeponūt co ronas ſuas añ pedes agni, recognoſcentes ſe oēs co ronatos humilitate z būanitate x̄pi. quā aſſūpſit ꝺe virgine. Ecce enī ex b̄ ait ipa. beatā me ꝺicēt oēs ge neratiōes, qz. ſ. reſpexit humilitatē ancille ſue, ꝺe me incarnādo. Oēs g̈. imo oīa cū ſint recreata z renouā ta p eā, matrē eā ꝺebēt reputare z eā ſup oīa z ſuper oēs puras creaturas venerari. Et b̄ ē priuilegiuꝝ qꝺ nulli alij cōuenit. ſ. q ſit mater oīm.

Nonū priuilegium .ſ.xii.

eſt q ē porta celi. Beat⁹ aug. in ſermone in pſona vir ginis ait. Porta facta ſum celi. Janua facta ſuꝝ filio ꝺei. Illa facta ſū porta quā vidit in viſiōe ezechiel pꝛ pheta. Dicit aūt. b. maria porta, qz cū pꝛietas porte ſit ipoꝛtare z expoꝛtare. i. mediū p qꝺ res ab ex̄ ad in tra ciuitatē vel domū portant. z etiā mediū p qꝺ res q̄ ſunt int⁹ in ciuitate vel domo ad ex̄ portant. ita per b. mariā exiuit ꝺe celis ad nos quicqꝺ vnq̄ gr̄e crea tū venit in mūꝺū. Uñ z ꝺr mr̄ gr̄e z mr̄ miſcōie. Et de ea pōt intelligi illud Sap. vij. Oīm bonoꝝ mat ē. Et venerūt mihi oīa bona pariē cū illa. ſ. virgine. pōt ꝺicere mund⁹. Scꝺo q̄cqꝺ boni. i. oīs q̄ ꝺe terrꝫ intrauit in celū, vt ſctī oēs, p ipſam vt portā ſeu me ꝺiū intrauit. Et iō felix celi porta, qz oēs importat in celos p bñꝺictū fructū filiū ſuū. Uñ in hymno canit eccl'ia, Uirgo felix celi porta. Et infra. Uitā pſta pu rā, iter para tutum vt videntes ieſum ſp colletemur. Tertio ꝺr celi porta, i. celeſtis porta, qz ipſa ſapia in creata ꝺei fili⁹ tāq̄ aqueduct⁹ intrauit z exiuit p eaꝝ veſtit⁹ carne nr̄a, ſp tñ clauſa, i. virginitate nō viola ta. Uñ ꝺe ea in figura ꝺr Ezech. xliij. Porta hec ſp clauſa erit, quā. ſ. in illo mirabili edificio vidit, z pn ceps ingrediet p eā, ſ. ꝺñs ꝺe⁹, z clauſa erit, z nullus ingrediet p eā, ſ. hō. q̄ virgo añ partū in ptu z p⁹ par tū. Sicut ſyd⁹ radiū pfert ſine ſui violatōe. z radi⁹ p feneſtrā vitreā clauſā intrat ſine ſui apitōe, ita z x̄go b. maria ꝺei filiū ſine x̄ginitatis amiſſiōe. Dicunt et ſctī aliq̄ porte celi, z b̄ inq̄tū p eoꝝ ſuffragiū vel vi te exemplū nos ipoꝛtāt in celū. Uñ z iob. i apoc. xpi. vidit in celo, xij. portas. ſ. xij. ap̄los vel pfectos oēs, q̄ nos p̄ ceteris meritis z exemplis ipoꝛtāt in celum. Sed z b̄ mō multomagis ꝺici pōt porta celi. b. ma ria ꝓpter mai⁹ ei⁹ z perfecti⁹ ſuffragiū z vite exemplū. Jrē crux ꝺr porta celi, qz p meritū paſſiōis intrat ī ce lū. ꝺe q̄ pōt illud intelligi Math. vij. O q̄ anguſta ē porta z arta via q̄ ꝺucit ad vitā. ſ. celeſtē. Anguſta nimis fuit crux x̄po. z via nob⁹ arta p imitatione. Et qz nulli ita fuit cōicata magnitudo paſſiōis x̄pi ſicut mr̄i. iō z meritū ei⁹ ad celū inducit. X̄ps etiam ꝺicit Ego ſū hoſtiū ſi q̄s p me introierit. ſaluabit. Joh. x. qz ipſe efficiēt vt cā principal' nos introꝺucit in ce lū. ſ. p fidē ſue incarnatiōis ꝺe virgine iplicitā vel ex plicitā. Uñ. b. aug⁹. Iſta fides ſana ē. q̄ credim⁹ nul lū boiem ſiue maioris ſiue minoris etatis liberari a cōtagio mortis z obligatiōe pcti, qꝺ p̄mo natura cō traxit, niſi p vnū ꝺeū z boiem mediatorē ieſuꝝ x̄pm. Et. b. greg. ſup ezech. ꝺr q oēs electi q̄ fuerūt z q̄ ſūt in eccl'ia in mediatorē x̄pm ieſum crediderūt z credūt Et ſic bui⁹ fides introꝺucit in celū mediatorē nato ꝺe virgine. Et iſte ē prim⁹ articul⁹ fidei de mediatore nato de virgine. Et talis fides viua tñ incarnati de virgine proprie nos importat in celum. Unde in fi guram in templo erant duo hoſtia que ſimul clau ꝺebantur z aperiebanꝝ. Et iſte ꝺue porte ī tēplo ec

eccl̃ie sunt xp̃s z beata maria. Nulla aũt hoc cõuenit sanctor. iõ priuilegiũ singulare.

Decimũ priuilegiũ .§.xiii.

b. marie est. qz regina dicit miscõie. ꝑm illud qõ cantat in antiph̃. Salue regina miscõie. b. berñ. Omnibus sinũ miscõie sue apperit. Idẽ. Sileat miscõiaz tuã virgo maria. quicũqz te inuocãs in ncctitv auxiliũ tuũ sibi senserit defuisse. Et sciendum q ꝑm alb. vbi. s. cõuenienti dicit regina miscõie q̃ gr̃e regina vel glorie. vel iusticie. multiplici rõne. Et ꝑma rõ est qz plus cõprehendit z ad ampli⁹ se extẽdit regnũ misericordie. q̃ regnũ gr̃e. glorie. vel iusticie. qõ ꝓbat ex eo. qz gr̃a. gloria z iusticia. ꝓ se tm̃ dicũt collationem boni. z ablationẽ mali. vt pcti z hmõi. Sed miscõia extendit etiam ad id vbi nõ est collatio boni gr̃e vel ablatio pcti. qz ad eos q̃ sunt in inferno. Jbi enĩ erga dãnatos nõ est collatio boni gr̃e vel ablatio pcti seu mali culpe. z tñ est ibi miscõia. z si nõ liberãs. tñ minus q̃ merenť puniens. Merenť enĩ ad nihilũ redigi qui tñ ꝛseruãť esse nature. Ut dicere valeãt illud Treñ. iij. Miscõie ei⁹ q nõ sum⁹ ꝛsumpti. Ab amplioꝛi autẽ z maioꝛi potẽtia. dignitas maioꝛ ẽ z denominatio. Ergo a sũma z maioꝛi dignitate debet dici b. maria regina miscõie q̃ glorie. gr̃e vel iusticie. Jtẽ scõo. Gloria tm̃ est in celo. nõ in terra. nõ in inferno. nõ in purgatorio. Gratia est tm̃ in mundo. nec q̃ ad oẽs. qz non in malis boibus. Et in purgatorio q̃ ad oẽs. nõ autẽ q̃ ad infernũ vel limbũ pueroꝛ. vbi nulla gr̃a gratũ faciens. Sed miscõia etiã ẽ in celo. i. mira suauitas rigans corda. ꝑm illud. Dñe in celo misericordia tua remunerãs vltra ꝛdignũ. Est z in terra miserias remouẽs peccatoꝛ. Jn ps̃. Miscõia domini plena ẽ terra. qz ipsa plena ẽ miseria. Et in purgatorio p suffragia. Unde hãc postulant dicẽtes. Miserem̃ mei. miserem̃ mei. saltez vos amici mei. Job xix. Est in inferno z limbo p ꝛseruationẽ sui esse. ps̃. Nũquid obliuiscet misereri deꝰ q̃ ad puulos. q̃ gaudebũt nature nõ purgati ab originali. Aut continebit in ira sua. i. seuera cruciatione miscõias suas. q̃n scz nõ cõseruet eos in esse. Ergo maxim̃ regnũ ẽ regnũ miscõie. Et iõ maxima regina dici ꝺz regina misericordie. ¶ Tertio ꝓbat sic. Quicqd ẽ superi⁹ superioꝛi ẽ superi⁹ inferioꝛi. Sed miscõia dei est sup oĩa opera ei⁹. vt habeť in ps̃. Jn operib⁹ aũt dei includũtur gr̃a. gloria. iusticia. z multa alia. Regnũ q̃ miseri cordie est sup oĩa. q̃ regina miscõie determinat potẽtiã super oĩa. Sed illa ꝓpr̃ie ꝛuenit. b. marie. Unde potentissima dña. vñ z vere regina miscõie. Jtẽ cũ ipsa sit sup patrimoniũ z ꝓpr̃ietatẽ filij sui iesu xp̃i regina Proꝑietas autẽ filij sui est miscõia. vt ps̃ in oꝛoe ecclesie. Deꝰ cui ꝓpr̃iũ est misereri semp z pcere. Pater etiã est deꝰ miscõiaz z deꝰ totiꝰ ꝛsolationis. q̃ z ipsa ꝓpr̃ie regina miscõie. ¶ Quarto cũ ꝺz regina misericordie. obliquꝰ ille. s. miscõie. aut cõstruik transitiue aut intransitiue. Si trãsitiue. verez ꝓpr̃ie dicit regina miscõie. qz ipsa ẽ cã totiꝰ miscõie ꝛrinẽs totã misericordiã z releuãs oẽm miseriã. Hanc postulabat dauid dicẽs. ps̃. lxxxiij. Ostende nobis dñe miscõiaz tuã. Et subdit modũ. Salutare tuũ da nobis. i. ie/ sum q̃ datꝰ est nob ex ꝟgine maria. Si cõstruitur intrãsitiue sensus ẽ. Regia miscõie. i. q̃ est miscõia ipa. Qõ enĩ ꝺz in abstracto de aliq̃ maxime cõmendat. vt de iusto qõ est ipsa iusticia. De miscõe qõ ẽ ipsa miscõia. Jn buiꝰ figurã legit Hester. ij. q hester regina q̃ interꝑtat humilis dicta ẽ etiã edissa. q̃ interꝑtat miscõia. Et Esa. xvi. dicit. Preparabit in misericordia solũ eiꝰ. Solũ ẽ loco ꝓpr̃io regni. q̃ miscõia ẽ ꝓpr̃ius locꝰ regni xp̃i. Sed illiꝰ regni ꝺz rex z regina q̃ ꝓpr̃ie. b. maria ẽ regina miscõie. Quinto sic ꝓbat. dyoni. li. de diui. no. ꝺt. Regnũ ẽ ois finis z ordinatꝰ z legis z ordis distributio. Sz hec oĩa ꝓpr̃ie cõuenit miscõie. q̃ ei ꝓpr̃ie ꝛuenit rõ regni. finis distributio ꝑm iusticiã est. qz exules facit reges. Ornatus qz deformissimos pctores facit angelos pulcerrimos Legis qz dat charitatẽ. z p illa regnũ. Ordis. qz viuus sup angelos. boies sup celos. Habet q̃ miscõia ꝓpr̃ietates regni. Proꝑie q̃ ipsa ẽ regnũ. Cuiꝰ regni potissime. b. maria ẽ regina. ꝓpr̃ie igit dicit regia miscõie. z magisq̃ ipatrix miscõie. qz h̃ nomẽ imperatoꝛ ẽ magis nomẽ timoris z rigoris. Regina autẽ ẽ magis nomẽ ꝓuidentie z equitatis. Unde nec deꝰ in scripturis ꝺz imꝑator sed rex. Jtẽ mag s ꝺz regia miscõie. q̃ regina reginaz. vel dña dñarum vl dea deaz. Dec enĩ oĩa iportãt magis dignitatẽ z excellẽtiã respectu suꝑioꝛz z inferioꝛum. Si enĩ diceret dea deaz nõ videret dea vel regina sup demões vel peccatores. Dicit enĩ cõuenienꝰ regina miscõie q̃ potẽtie vel sapie. qz in miscõia intelligit potẽtia. z sapientia. sed nõ cõuertit. Miscõia enĩ claudit i se illa tria potentiã z sapientiã z iusticiã. Nec etiã ita ꝓpr̃ie diceret regina pacis z dilectiõis. qz pax z dilectio non ẽ vniũsaliť in oĩbus regni sui. qz nõ in malis.

Undecimũ priuile .§.xiiii.

giũ est. q fuit ei passio xp̃i cõicata. Unde symeon Lu. ij. Tuã ipsi⁹ aĩaz ptrãsiuit gladi⁹ sue passiõis vt cõiter exponit. Unde z damasce. ꝺt. q dolores parꝰ fuerũt ei reseruati in passione filij. Uel gladi⁹ ꝟbi dei. i. fides fixa in corde de crucifixo filio qõ deꝰ erat. Oẽs alij z alie amiserũt tũc fidẽ de sua dinitate qm̃ oẽs discipuli tũc fugierũt eo relicto. nõ solũ corpe sed z fide Et ipsa maria magdalena q̃ plus visa ẽ diligere etiã nõ credidit deũ. z ꝓterea xp̃s resurgens cũ ei apparuit ait. Noli me tãgere. qz nondũ ascẽdi ad patrem meũ Job. xxi. s. in corde tuo. i. nõ credis me eẽ eq̃lem p̃ri. Pro huiꝰ maioꝛi declaratõe dicit alber. vbi. s. q b̃ priuilegiũ qõ dicit cõicatio passiõis. duo iportat. s. fidẽ crucifixi dei z bois. Et p se passionẽ ex cõpassiõe patiẽtis. Et fuit q̃drupler diuersitas respectu dñice passiõis. Quidã enĩ nec bẽãt fidẽ xp̃i. nec cõpassionẽ. sicut infideles insultãtes. blasphemãtes. irridẽtes z demones. Quidã habuerũt cõpassiõez. sed nõ fidẽ scz q deꝰ esset q̃ patiebať sicut apli q̃bꝰ xp̃s dixerat. Oẽs scandalũ patiemi in me nocte ista ꝛc. Mathei xxvi. Scandalũ eoꝛ fuit. qz receserũt a fide sue dinitatiz quã pꝰ ꝛfessi fuerãt. Et mulieres ille q̃bꝰ ait. Filie hierlm nolite flere sup merẽ. Lu. xxiij. Quidã habuerũt fidẽ vel cognitionẽ. sz nõ cõpassionẽ. vt angeli z alij ex statum vie positi. vt qui in limbo patrum

Capitulum .xxi.

Et latro qui fidē quidem habuit sue deitatis. sed nō cōpassionē p se. Et hoc q; circūdat⁹ ipse sua passiōe. Sola aūt btissima virgo fuit. que sil' habuit fidem z cōpassionē crucifixi dei z hois. z ex compassiōe patiē tis per se passionē. Et sic sola fuit cui datū est p priui legium cōicatio passionis. Cui fili⁹ vt dare posset p miū voluit cōicare meritū passionis. z vt ipsam face ret pricipem bñficij redemptiōis. q̄ten⁹ sicut fuit ad iutrix redēptionis per cōpassionē ita fieret maī oīm p recreationem. Et sicut tot⁹ mundus obligaī deo p. suā passionē. ita z dñe oīm per eius cōpassionē. Un̄ z glo. sup illud Esa. lxiij. Torcular calcaui solꝰ. z de gentib⁹ nō est vir mecū. Torcular. i. tormēta passio nis. z alia glo. Nec angelus nec archangel⁹ nec alius celestis spūs. Deniq; humani generis null⁹ gentilis vel iude⁹. Solus pugnat z supat. Sed notandū q; dicit de gentib⁹ nō ē vir mecū. excludit enī viros nō mulieres. q; mulier illa beata maria q̄ stabat iux̄ cru cē secū fuit ad patiendū ex cōpassiōe. Et sicut dicim⁹ de dño iesu. q; habuit sūmū dolorē in passiōe z sum mū gaudiū. dolorē quidē fm sensitiuā. gaudiū fm intellectiuā. q; vt dicit damascen⁹. Unicuiq; s. potē tie permittebaī agere queq; ppria. Ita de matre dñi q; tūc habuit sūmā cōpassionē z congratulationem Cōpassione quidē existēte in natura sil. z in rōne. vt in natura. Cōgratulationē fo in rōe vt rōne. Et in telligaī hec verba vt in materia dñice passiōis. Uel dicaī q; sūmū tristabile in tali genere ē accipe dupl'r. Uno mō vt ꝟium sūme appetitui. z sic infert sūmū dolorē. Alio mō put est via z mediū ad sūmū dele ctabile. z sic infert summū gaudiū. Sic aīa beate virginis apprehēdit mortē filij. vt sūme ꝟiū appetitui z sic summū ei intulit dolorē. Alio mō vt in remediū redemptiōis humani generis. Et sic intulit ei maxi mū gaudiū z delectationē. Et pñt hec sil' esse q; vnū est materia ad alterū. Uel fm alterū modū vita in al terū via ē in ipsum. Et q; fuerit in ea sūm⁹ dolor pro baī sic. Ois enī dolor ex amore creaī. Est aūt triplex amor. s. naturalis. acq̄situs. z gratuitus. Naturalis fuit in sūmo q; q̄nto natura nobilior. tanto bz nobi liores affectiōes z opatiōes. Ipsa aūt habuit naturā nobilissimā vñ z amorē naturalem sūme. Itē amor acquisit⁹ fuit in ea in sūmo. Nā oēs cause accidenta les q̄ inducūt matrē ad diligendū filiū. fuerūt in ea i sūmo. Nūq; enī filius aliq̄s tantū dilexit matrē. tan tū bonorauit. tantū p ea sustinuit. tātū ei dedit sicut xp̄s p matre. Et sic de alijs causis accidētalib⁹ amo ris acq̄siti. Ergo in ea amor fuit in sūmo. Itez amor gratuit⁹. Nūq; enī aliquis habuit tantā charitatem ad filiū. sicut ipsa ad iesum. q; z hic in sūmo. Si ergo hi tres habit⁹ amoris. s. naturaī. acq̄siti. z gratuiti. eliciant vnū actū amoris. erit ille in sūmo. Illa ergo erit dilectio itēsissima. Et dolor ex amore b⁹i. erit in tensissim⁹. sicut enī sūme diligit vitā in dilecto. ita z sūme dolet de morte dilecti. Sūmū q; dolorē habu it in passiōe xp̄i. Et q; sūme diligebat deū z pximū. Et p passionē sperabaī bonor dei. z sūma salus pxi mi sequebaī. inde habebat summū gaudiū.

Duodecimū pviule⁹. ℣. xv.

giū z vltimū ē. q; est exaltata sup oēm purā creaturaz in q̄rta hierarchia. Sic enī canit eccl'a. Exaltata est sancta dei genitrix sup choros angelor. Nō sic pro bat alb⁹. Oēs chori angelor sunt de aliq̄ hierarchia Sed ipsa est exaltata sup choros angelor. q; ipsa est sup oēm hierarchiā. Scōa rō. Plus distat beata ꝟgo a seraphin dignitate z glia. q̄ seraphin a cheru bin. Sed p excellentiā dignitatis ordinaī seraphim sup cherubin vno ordine. q; z btā maria erit sup se raphim vno ordine. q; super hierarchiā angelor. Itē plus iproportionabiliē differt dñs a seruo q̄ seruus a seruo. Oēs angeli sunt admīstratorij spūs. i seruī. Dicit ap'ls ad Heb. i. Beata maria ē dña angelorū. Seraphim q; se bñt ad cherubim vt fu⁹ ad fuū. btā maria vt dña ad seruos. Ergo improportionabiliē ē super seraphim q̄ est vltim⁹ ordo in supma hierar chia. vñ super oēm hierarchiā exaltata. Tertio sta tus glorie ē eleuat⁹ super statū innocentie. q; in corpo ribz z aīabus. Sed si hō nō peccasset aliq̄s assūpt⁹ fuisset ad ordinē seraphim. Nā cum ex hoibus ceīt repande ruine āgelor. z fm aliquos doctores q̄s se qui videī. b. tho. ce ciderint ex oi ordine aliquis. vñ ō seraphim de q̄ dicīt fuisse lucifer. ergo aliq̄s mō de bet eleuari sup seraphim. Et hec ē beata maria. Un̄ in figurā dicīt. iij. Reg. ij. q; posit⁹ est thron⁹ matris iuxta thronū regis. Constat autē q; thron⁹ veri salo monis. s. xp̄i est iproportionabiliē sup seraphim. er go thron⁹ mīus. Et ad hoc faciūt auctes sanctorum Dinc. b. aug⁹. De te o virgo maria q̄d dicā pauper ingenio. cū quicq̄d dixero. mior laus ē q̄ tua digni tas mereaī. Si celū appellem. altior es. Si matrem gentiū dicā. excedis. Si formam dei appellē. digna existis. Si dñam angelor vocem. p oīa comproba ris. Sic ergo dña angelor ē. super oēs angelos exal tata. Itē. b. biero⁹. in ꝟmone de assumpē. Dec ē pul cra in q̄ meruit exaltari sup choros angelor. z puenī re vltra q̄ humanitatis nostre licitū sit nature. Ubi nō substantia tollīt. sed glorie magnitudo demōstra tur. Ubi xp̄s p nobis introiuit pontifex in eternum Idē. Dec est dies in q̄ vsq; ad throni celsitudinē mī z virgo pcessit. atq; in regni solio sublimata p⁹ xp̄m gloriose resedit. Beata itaq; nō timere super choros angelor exaltata deuotissime predicaī z credīt. q; sal uator oīm p se q̄tū daī intelligi totus festin⁹ occurre rit. z cū gaudio eā secū in throno collocauerit. Itē si cut in corpalib⁹. ita in spūalib⁹. nihil ē vacuū. Sed inter deū z creaturā medium est creatura vnita deo. Similiter inter esse creaturā puram z esse creaturā vni tā. mediū est creatura de q̄ sumīt q̄d nascitur z vnīt. Et hec est q; inter creaturas z filiū mediū. s. beata ma ria. Ergo ei debetur medi⁹ stat⁹. vnde super omnes angelos. Christus etiā dicit pro regula. Qui se hu miliat exaltabit Matb. xxiij. Et quanto quis se ma gis humiliat magis a deo exaltabit. saltem in regno beato. Propter q̄d dicit sapiens. Quanto maior es. tanto te magis humilia in omnibus. z inuenies gra tiam. Unde christus qui se super oēs humiliauit. se ipsum vsq; ad mortē. crucē. imo z descēdēdo ad infe riores ptes terre. pt̄ q̄d de⁹ exaltauit illū. z donauit ei nomē z̄. Sz p⁹ cū. b. maria sup omnes humilis

fuit. z ideo debuit super oēs exaltari. Unde ipsa ait: Quasi cedrus exaltata sum in libano, que arbor altior est oībus. Sed qz de hmōi exaltatiōe plenius dictū est in sermone de assumptiōe. iō alia dimittunt. Est dictis patz qūo beata maria fuit plena gratia q̄drupliciter. Primo qz oēs grās generales z speciales oīm creaturaz habuit in sūmo. Scōo qz illas grias habuit a quibz oīs creatura vacua fuit. Tertio qz sua gratia tāta fuit. q pura creatura maiorz gratie capax nō fuit. Quarto, qz etiā gratiā increatā. i. deū se totā cōtinuit. Et sic p oēm modum gratia plena fuit.

¶ Dñs deus fuit cū maria quinq̄ modis. Lu. i.

DOminus tecū. domi/nus, s. de. Ubi pmo sciendū q pm magistrū sniaz. De dicit esse in oībus rebus creatis tripr. s. per essentiā, presentiā z potentiā. Et in sanctis suis quarto. s. p inhabitantē gratiam. vel hic inchoatā. vel in futuro cōsumatā. Oībus his modis erat dñs de in beata maria perfectius q̄ in ceteris omnib. Dicit enī deus esse in creaturis p essentiam inq̄tū per suū continuū influxū cōseruat creaturas in esse. Un beat greg. Omnia in nihilū redirēt nisi ea manus oīpotentis substentaret. Et sic exponit crysosto. illud Job. i. Sine ipso. s. gubernāte factū est nihil. i. qđ factū est nihil ē. Quanto autē aliqua creatura vel in specie vel īdiuiduo habet perfectius esse. tanto magis pōt aliquo mō dici deus: ibi magis in esse per essentiā. vñ magis in hoīe q̄ in bruto. Et qz beate marie dedit nobilissimū esse. qz optime formata z cōplexionata sup omnes. ideo dñs tecū. ¶ Per presentiam dicit de in omnib esse. qz nouit oīa intima creature. Oīa nuda z apta oculis ei. Heb. iij. Sed in beata vgine fuit per p̄sentiā. nō soluz qz ipe vidit oīa secreta eius effect z cogitatus oculo cognitionis. sed z oculo approbationis oēs actus ei interiores z exteriores vt scītissimos approbauit. ¶ Per potentiā dicit esse in reb qz omnibus dat virtutem opandi. Un Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. Et qz virtutez dedit opandi beate marie perfectius q̄ alteri pure creature. ideo z perfectius q̄ in alijs dñs tecum. ¶ Per gratiā est in sanctis. i. Job. iij. Qui manet in charitate in deo manet z deus in eo. Sed certe nullus potest equari beate marie in charitate. Cant. i. Introduxit me rex in cellā vinariam. s. gratie sue abundantissime. z ordinauit in me charitatē. Sed vltra dictos modos essendi fuit modo inaudito a seculis stupēdissimo. s. p presentiam corporalē. qñ verbū caro factū est. z de qua nisi de virgine maria. ait beatus bernā. Et pm hoc exponit dñs tecum. s. cito erit incarnandū. Si dicat q pm pbm. Sermones inquirēdi z faciendi sunt pm materiā que tractat. Un in materia amoris non debet poni nomen timoris. pm illud Malach. i. Si ego dñs ubi ē timor meus. Cū ergo tractaret materia sūmi amoris. s. incarnatio filij dei. nō videt q debuerit dicere dñs tecū sed potius. Pax vobis vel tecū, sicut z filius eius salutabat quos diligebat. Sed hoc nō obstante dicit alber. vbi. s. q in ista salutatione in eo qđ dicitur dñs tecum. duo intēdunt. Unū vt persona mittentis p̄prie exprimat. Alterz vt liberum arbitriū beatissime virginis ad credendum z assentiendū inclinet. Ista aūt duo perfectissime z p̄cisse exprimit h nomen dñs. qđ a potentia imponitur. s. a dominādo. Unde beat ambro. q dñs nomen est potētie z qñ absolute dicitur soli deo appropriat. Alij xo dñi dicunt respectu serui illius vel illius seu alicuius loci determinati. Ipse absolute dicitur dñs. qz est dñs omniū. Hester. iij. Dñs vniuersoz tu es. quod soli dei trinitatis est p̄priū qui, ē persona mittēs in hac salutatiōe. Et sic p̄sona mittens p̄prie nominat. Per idem autē z liberū arbitriū beatissime virginis inclinat. qz ad consentiendū in mirabilia maxime disponit fides de oīpotentia. qz credit z aduertit deū omnia facere posse. Acq̄escit ipsum posse. z naturas mutare. z naturis imperare. Unde cū hoc oīm nouerint nouissimū nunciet beate virgini. Ad credendum congruentissime ponit h nomen dñs. quod absolute positū est oīpotentie demonstratiuū. Quia xo liberum arbitriū beate virginis etiaz p se erat facile ad credendū paratum. nō indiguit ex primi cū insinuatione oīpotentie vt diceret. dominus omnipotens. Uel cū terrore. vt dñs exercituū. Sed suffecit leuis ei annunciatio. z quasi obscura expressio potētie, qualis p hoc nomē dñs importat. Dicit ergo dñs tecum. quasi dicat ei apte. Nihil credas tibi impossibile que scis te dñm in sociū habere. Sed dic cōfidenter. oīa possum in eo qui mecū est. Si enī aliqui duo vnū officiū debeant operari. quid impedit si vn est debilis. cū alter sit adeo fortis. vt p se effectū illum possit inducere. isto etiā non iuuātē. Et ex his patet responsio ad obiectum. s. qz dominus hic ponitur ad notandum potentiā fiendi non timorem vel terrorem.

Secundo sciendum q̄ .§.i.

cum dñs tecum dicit. associatio denotat. Associatō autē cum sit in aliquo pm alber. notari hic potest triplex associatio. que reperit in reb z domini cū beata maria in mysterio vite. videlz.

Associatio in essendo.
Associatio in patiendo.
Associatio in agendo.

¶ Associatio in essendo duplex esse pōt. s. absolute z respectiue. Si absolute. Est hec substantiali quali z quāto. Associatio in substātiali est ydentitatis. In quali est similitudo. In quanto est equalitas. Fuit ergo associatio dñi z btē marie in substantiali esse. vna scz in humanitate. qz ver homo de homine. i. virgine vera. Unde in Deū. Caro enī z frater noster est. ad Phil. ij. Habitu inuentus vt homo. Fuit etiam similitudo in voluntate. qz nil volebat nisi qđ deus vellet. Fuit equalitas quoq̄ potentie in genere. Ipsa enim regina ei regni. cuius ipse est rex. Unde de ea canit. Aue regina celoz. Uel in ipsis pōt notari. s. beatam virginem z dominū filiū ydentitatis in natura. Similitudo in forma z figura. Equalitas in virtute naturali vel in potētia. Si aūt est cōmunio seu associatio in esse respectiue. hoc est vel duoz adinuicem. Et hec est in sūmo inter dñm filiū z matrem. qz hec mater z hic filius eius. Aut hec cōmunio vel associatio est duoz ad vnum. Et hec triplex est. quia vel pm tēpus, vel pm locum. vel pm situm z habitum.

Capitulum .xxi

Associatio dñi ꝛ beate marie ꝑm tempus reperitur triplex. Fuit enim tempus proprie humiliationis. et in hoc tempore fuit domin⁹ filius cum matre sua. vt in tempore purificatiõis. qñ obtulit filium in tẽplo. Lu. ij. Nã in illo humiliauit se mr̃ in sacrificio purificationis. q̃ nõ agebat ea cũ esset sũma pura q̃ nõ ex hoie cõcipiens. Humiliauit se filius cũ ea in templo oblat⁹ ꝛredẽpt⁹ pecunia. Fuit ꝛ tps ꝓsecutionis in passione. s. in q̃ associata ẽ ei. qz stabat iuxt̃ crucẽ mat̃ eius Job. xix. Fuit tertio tps ꝛsolatiõis. vt in resurrectione in q̃ ꝓmo. vt ait. b. amb. apparuit sibi. Et iõ nõ accessit cũ mulieribus ad monumẽtũ q̃ in morte detineri putabant. qz vt ait. b. berñ. Certe expectabat eũ resurgentẽ videre ꝛ inde ꝛsolari. In his ḡ tẽporibꝫ dñs secũ. Quãtũ ad associationez in loco. Sciendũ q⁹ triplex ꝛsiderat̃ loc⁹. qz ali⁹ natural. ali⁹ penalis. ali⁹ dignitatis. In his oĩbus dñs secũ. Naturalis quidẽ loc⁹ fuit vter⁹ virgis in q̃ fuit filꝰ mẽsibꝫ nouẽ Matth. i. Inuẽta est in vtero hñs. s. iesum. Loc⁹ penalis fuit exilij. qñ. s. ꝓpter tiorẽ herodis ne occideret filiũ puerũ. sicut tot milia innocẽtẽ vt puer̃et ad ipm̃ fugit cũ filio in egyptũ ibi exulãs p̃ septennũ. Juxt̃ id q̃ ꝓdixerat Hiere. Ecce ascẽdet dom̃in⁹ in egyptũ sup nubẽ leuẽ. s. virginẽ q̃ onera conjugij ignorauit ac etiã põdera pctõ. Loc⁹ dignitatis est celũ empyreũ. de q̃ canit eccl̃ia. Ascẽdit xp̃s in celũ ꝛ prepauit sue castissime mr̃i locũ in q̃ p⁹ipm̃ gloriosa resedit. sup oẽs exaltata. In oĩbus his locis fuit secũ. Fuit tertio ꝑm situ cũ ea oĩmodo. Nã ī vtero manẽs cũ iacẽte iacebat. cũ sedente sedebat. cum stante stabat. Scõm habitũ etiã fuit cum ipsa btissima maria eadẽ carne induit deũ. q̃ ipsa erat induta Juxt̃ illud ad Phil. ij. Habitu inuent⁹ vt hõ. Et ps. Dñs regnauit decorẽ indut⁹ est. indut⁹ ẽ dñs fortitudinẽ. s. humanitatẽ decorissimã ꝛ potentissimã ad expugnãdos hostes. quã vestem fecit ei mat̃ sua. Scõa associatio cũ dño filio fuit in patiẽdo. Est autẽ triplex cõpassio seu sociatio in patiendo. Natural̃ vt mr̃ filio. Uñ agar ancilla videns filiũ suũ ysmael siti mori. ex cõpassiõe q̃si nõ valẽs eũ videre mori. dimisit eũ. Sed dñs audiit. Btissima maria ait Tren. i. Attendite oẽs q̃ trãsitis per viã. si ẽ dolor sicut dolor meus. ex cõpassiõe ad filiũ in cruce pẽdentẽ. Sz ꝛ ipse filiꝰ cõpatiẽs mr̃i quã sciebat sũme dolere. ait matri sue. Ecce filiꝰ tuus. Scõa ẽ passio accidentalis. vt cõpatiat̃ seru⁹ dño. sicut cõpatiebat̃ serui dauid cũ filiꝰ persequebat̃ eũ. exeũtes ciuitatẽ cũ eo lugẽtes. Et sic. b. maria compassa ẽ filio. vt fidelissima ancilla dño. cũ sequebat̃ eũ in pdicatis in quibꝫ calũniabat̃. subsannabat̃. ꝛ maledicebat̃. Tertia ẽ passio essential̃. vt membꝝ delicatissimũ suo mẽbro cõpatiat̃. i. Lor. Si patit̃ vnũ membꝝ cõpatiunt̃ oĩa mẽbra. ꝛ ꝑcipue capite languente. oĩa mẽbra dolẽt. Et qz filiꝰ eius erat ps ei⁹ ꝛ vt membꝝ ꝑcipuũ spũale ei⁹. cũ ipse sit caput eccl̃ie. Jõ ꝛ ipsa cũ eo passa est. Lu. ij. ait symeon. Tuã ipsi⁹ aiam pertrãsibit gladi⁹. Et in his oĩbus fuit cõsociatio eius in patiendo.

In agẽdo tria sunt genera hoĩm q̃ sibi cõicãt in agẽdo. s. ꝛbentes generãtes ꝛ adiuuantes. Et ipsa beatissima ꝙgo cõicauit cum dño ꝛ associauit se in ꝛctu mrimonij hois ꝛ dei. ps. Et ipse tãꝗ sponsus eccl̃e sic ꝓcedens de thalamo suo. s. vteri virginal̃. A sũmo celo egressio ei⁹. Associauit se in generatione filij Spũs enī sanct⁹ superueniet in ea. vt de purissimis sanguinibꝫ ei⁹ formaret corp⁹ filij. cũ dixit. Ecce ancilla dñi fiat mihi ꝑm verbũ tuũ. In adiutorẽ generis humani saluãdi. in cui⁹ figurã dixit dñs Beñ. ij. Non est bonũ hoiem esse solũ. Faciam⁹ ei adiutoriũ sibi. Et formauit euã. q̃ dicta ẽ mater oĩm viuentiũ. Sed magis ꝓprie potuisset dici mater mortuoꝝ. qz filios suos ipsa occidit. Sed btissima maria vere mater ẽ spũaliter viuentiũ. Et sic. b. maria cõicauit domino in oi eo qõ cõtingit aliq̃d alicui cõicare. Et iõ in oi mõ dñs tecũ. Dñs oĩm per creationẽ generaliter Dñs hoĩm p recreationẽ spãliter. Dñs tuus p ĩmediatã suppositionẽ xp̃i hois p vnionem. Tecũ ergo dñs per essentiã. presentiã. potentiã. per inhabitantẽ gratiam ꝛ corporalẽ presentiã.

Dominus tecum. do⁹ .ℌ.ii.

min⁹ pater inq̃t athanasius in symbolo. dñs filius. dñs spũssanct⁹. Et tñ nõ tres dñi. sed vnus est dñs. Tota enī trinitas. s. pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus operata ẽ mysteriũ incarnatiõis. s. formãdo illud corp⁹ ex virgine. aiam xp̃i subito creando ex nihilo. ꝛ vniõnẽ illam humanitatis sue cũ deitate efficiendo. ꝛ gratiã ꝛ sapiam q̃si infinitã ei infundendo. Inseparabilia enī sunt opa trinitatis. ẽ ꝛse. di. iij. Oẽs. s. ab extra. Ig sol⁹ filiꝰ nõ pater nõ spũssanct⁹ vnitus sit nr̃e humanitati in vna psona. Et ponit anselm. exemplũ de vna veste quã fecerũt inscindẽdo. suendo tres personꝫ. ꝛ tñ vna sola ex illis illa veste se induit. In cui⁹ figurã legit Jone. ij. q⁹ rex ninive descẽdit de solio ꝛ īdut⁹ est sacco ad placandũ irã dei ℈ ninivẽ. i. mũdũ subuertendũ ꝓpter scelera sua. Sic dei filiꝰ rex regum descendit de celesti solio ꝛ indutus sacco nr̃e mortalitatis. in q̃ erat thesaurus sanguinis eius. cui⁹ precio mundus peritur⁹ recõciliatus ẽ deo. Hinc ꝛ. b. bernar. sup missus ẽ. Pater inq̃t tecũ. qui filium suũ facit ꝛ tuũ. Filius tecũ. qui ad cõdendũ in te mirabile sacramentũ. miro mõ ꝛ sibi fecerat sacrariũ. ꝛ tibi seruat genitale signaculũ. Spũssanct⁹ tecũ. qui cũ patre ꝛ filio tuũ sanctificat vterũ. Et qz patri attribuit potẽtia. filio sapientia. spũsancto bonitas ꝛ beniuolentia. Jdeo ꝓmo. Dñs pater tecũ. exercens summã potentiã. Dñs filiꝰ tecum ostendens eximiã sapiam Dñs spũssanctus tecũ exhibẽs nimiã beniuolentiã.

Quantũ ad primũ. qz patri attribuit potẽtia. ꝛ ℔ op⁹ incarnationis fuit sũme oĩpotentie. Jdeo dico patrẽ exercuisse summã potentiã. Fecit inq̃t ipsa beatissima maria mihi magna qui potẽs ẽ. Cõsiderata q̃ppe sunt in ℔ opere tria marie distantia. s. de⁹ ꝛ lim⁹. ꝛ vt ait. b. berñ. id est hõ qui de limo ꝑm corp⁹ factus est. Mater ꝛ ꝙgo. q̃ cõiter sunt ℈ria sil̃ posita. Pariẽs quidẽ filiũ. ꝛ virginitatis nõ patiet̃ detrimentũ cantat̃ de beatissima maria. Fides ꝛ cor humanum. Cor humanũ cõiter nõ assentit. i. intellect⁹ nisi his q̃ ratione probant̃. Sed supra omnẽ rationẽ hoc est. q⁹ deus factus est homo ex virgine natus. Et tamẽ totus mundus ℔ mysteriũ credidit ꝛ cõfessus ẽ. Et vt dicit. b. augustin⁹. In his que supnaturaliter ꝛ miraculose fiunt tota ratio facti est potentia facientis.

Titulus .xv.

Nā rō deficit. mens nō capit humana tm̄ mysteriū. Uñ sapientissim⁹ salomon Prouerb. penulē. sic ait. Tria sunt mihi difficilia ad cognoscendū. z qrtum penit⁹ ignoro. s. viā acēle in celo. viā nauis i medio maris. viā colubri sup terrā. z viā viri in adolescētia sua. ꝑm bebreos. vt ōr nicola⁹ de lira. ¶ Ubi nō qtu or mysteria magne potentie z difficilia ad intelligendū. Uia acēle in celo ē ascēsio xp̄i in celo. q̄ sua virtute ascēdit. Uia nauis in mari fuit opatio xp̄i in passione. in q̄ sūme dolebat. ꝑm sensitiuā. z sūme gaudebat ꝑm intellectiuā. Uia colubri sup terrā fuit resurrectio ei⁹ de sepulcro. Ipse enī assūmauit se serpēti dicens Joh. iij. Sicut moyses exaltauit serpentē in deserto ꝛc. Quartū aūt qō dicit se penit⁹ ignorare ē via viri. i. qūo xp̄s pfect⁹. z iō vir oī virtute fuit in adolescētula. i. in ⁊ginе maria. Dñs filī⁹ tecū ostēdēs suā sapiam in hoc mysterio. ps. Dia in sapia fecisti. Cū enī ipse sit sapia p̄ris. i. Lox. ij. Christū dei virtutē z ōi sapiaz ñ nisi sapientissime op⁹ ꝓpriū sue psone agēt Et q̄ sapientis ē ordinare ꝑm phm. ordinē sūmū seruauit in ista sua incarnatione ex ⁊gine. Uenit enī vt medic⁹ ad curādū infirmitatē nr̄am. Tolle morbos tolle vulnera. nulla cā veniēdi medico ait aug. Sic enī xp̄s ait. Nō est opus valentib⁹ medico. sed male bñtib⁹. Sapientis aūt medici ē dare medicinā tpe q̄ ꝑsit infirmo. Uñ nō imediate p⁹ infirmitatē ꝛctā per pctm̄ incarnatiōis medicinā exhibuit. q̄ min⁹ fuisset vtil. Putasset enī hō q⁹ infirmitas sua leuis fuisset. z iō cito curata. vñ z min⁹ grat⁹ deo fuisset tāti bñficij z ex ipa tā celeri sanatiōe recidiuū passus esset. Non enī tpe legis natural⁹ vel etiā legis mosayce venit vt quinceret superb⁹ hō q̄ multū ē ꝑn⁹ attribuere bōa ⁊truti sue nō dei. Prīo de ignorātia z postea etiā de i potētia. Mā tpe legis nature in tantā cecitatē lapsus ē hō. vt elemēta z creaturas adorarēt p deo oīb⁹ pene ydolatrie deditꝫ. excepta familia abrahe. z de peccatis nephandis sodomie nō facerēt sibi ꝺsciam. vt ꝑz in sodomitis Gen. xix. Tāte igrātie. quidens de⁹ legē pop'o suo valde mīltiplicato p moysen dedit. vt de veri dei cultu instrueret z de pctis vitādis. Sed q̄ lex illa adiutoriū nō ꝑstabat ad iplendū qō videbat. sed tm̄ docebat agēda. Jō null⁹ plene eā seruare potuit ex ⁊trute sua ꝓpter qō quic⁹ hō de sua igrātia z debilitate. coact⁹ ē clamare z postulare aduentum medici q̄ talē medicinā instituret seu cōponeret. que adiuuaret iplere qō ꝑcipet. Et hec sūt sacra bñtia virtutē ex passiōe xp̄i. q̄ medicine dicunt cōrētiue grē. b. aug. sup iob̄em. Quantū est in medico sanare venit egrotū. i. hoiem quēlibet ipse se interimit. q̄ precepta medici seruare nō vult. Nō aūt differre voluit istuz aduentū suū vsq̄ in finē. ne hō diu expectās z postulās remediū ꝺ suā infirmitatem. demū despasset de sua salute. Et q⁹ paucis pfecisset. s. tm̄ illis q̄ in fine fuissent repti. hec diffuse. b. tho. in tertia pte. q. i. Ad sapiam etiā medici ptinet. nō solū tps ⁊gruū seruare sed z modū. i. p ꝓuenientia remedia. Cōtraria enī ꝺ rīs curant. Infirmitates ex frigiditate pueniētes p calida. Infirmitas in hoie ⁊tracta erat ex tumore superbie. Et iō sapia dei p̄ris curare eā voluit p humilia ⁊ria supbie. Uñ apl's ad Phil'. Cū in forma dei eēt. id ē ver⁹ de⁹. semetipm exinaniuit. s. formā serui accipiens. humiliauit semetipm factus obediēs vsq̄ ad mortē. mortē aūt crucꝭ. Et istā humiliationē inchoauit in vtero mr̄is. q⁹ in ꝑma sui subita formatiōe in q̄uent⁹ est minor oīb⁹ puulis. b. aug. Erubescat hō fieri supb⁹. postq̄ humiliat⁹ est dñs. Talē z matrē elegit. b. mariā quā ex oīb⁹ humillimā cognouit. Et ci⁹ humilitas traxit eū ō celo. vt ait. b. bern̄. Immo ipa dicēs. Respexit humilitatē ancille sue. Et b̄ ē q⁹ dicit Lanc. i. Cū esset rex dñs oim. in accubitu suo. i. i reqe sua. q̄si dormire videret z nō curare ō salute humana. Dēs eī ad inferos descēdebāt. nard⁹ mea dedit odorē suū. Nard⁹ ē herba qua. sed multū medicinalis. Et significat. b. virginē humilē. q̄ ꝑ matrīe dedit odorē sue humilitatis qñ totā se deo cōmittens et subꝭciēs. ait. Ecce ancilla dñi ꝛc. Qui odor vsq̄ ad celū ascēdit. z in celo accūbentē q̄si euigilare fecit z in vtero suo qescere. Et sic dñs tecū. s. erit in te qescens Spūssanct⁹ tecū. beniuolentiā sūmā exhibēs spūs sanct⁹ supueniet in te Lu. i. excitās dilectionē tuā in maiorē feruorē. Necesse enī erat ait. b. bern̄. nō modico amoris incēdio pueniri. q̄ mox cōceptura erat dei filiū. Nec ille. Et ex b̄ etiā mūdo ostēdēt dei amor et beniuolētia. Sic enī de⁹ dilexit mūm. vt filiū suum vnigenitū daret Job. iij. Ut eēt etiā vnigenit⁹ mr̄is marie. b. aug⁹. Que maior cā veniēdi ꝺ. nisi vt ostēderet nob̄ dilectionē suā. vt si amare pigebat reamare nō pigeat. Uñ z ipse dicebat p hiere. xxxi. In charitate ꝑpetua dilexi te. ꝓpterea attraxi te miserās. i. traxi te ad me suscipiēs mortalitatē tuā. Amor aūt z beniuolētia attribuit spūisctō. ꝓpter qō dicit. b. gregor⁹ Ipse spūssctūs amor ē. Et hec ē rō q̄re ōr xp̄s conceptus de spūsctō. Qō enī in ea natū ē. i. cōceptum de spūsctō est. ait angel⁹ ioseph. de sponsa sua. b. maria Math. i. Nō q⁹ de materia spūssctī seu suba ei⁹ facta sit illa humanitas xp̄i. seu q⁹ spūssctūs sol⁹ operat⁹ sit incarnationē illā. Sed vt dicit mgr̄ sniaz in. iij. q⁹ mere ex amore z liberalitate dei factū ē vt de⁹ vniret boī. nō ex meritꝭ nr̄is. z amor ōr spūssanct⁹. Et b̄ est qō ait apl's ad tyt̄. iij. Apparuit benignitas z humanitas saluatoris nr̄i dei. non ex operib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos. sed ꝑm suā miscōiam saluos nos fecit. Uñ z sol materialit⁹ p zodiacū discurrens ex signo leonis. qñ ē feruentissim⁹ calore ei⁹ sup terrā. intrat in signū ⁊ginis ad innuēdū q⁹ sol iusticie deus nr̄ ex tpe veteris testi. qñ de⁹ vt leo rugiēs erat de⁹ vltionū. puniens terribilit pctōres. vt ꝑz p exēpla in scpturis. ex feruentissimo amoris calore intrans in vtez virginis. tot⁹ fact⁹ est benign⁹ z suauis z human⁹. Uñ z fruct⁹ tūc maturescūt z suaues fiunt. Concludit g̃ dñs tecū. pater z filius z spiritussanct⁹ amen.

¶ Dñs deus fuit cū maria ad corp⁹ xp̄i formandū z ad prolem exaltandū z ad ipsam magnificandum Capitulum. xxij.

Dominus tecum. do

mín⁹ nomē est potestatis ait. b. amb. Et q⁹ dñs factu⁹ erat in ea ptinētia ad maxīmā ptātē. Ideo ait. Dñs tecum. s. erit. Magna potentia dei solū z ab hoibus honorat. Et Job. v. ōr. Facit. s. de⁹ magna z inscrutabilia z mirabilia absq̄ numero. Magnū fuit creare celū z terrā

ex nihilo. Magnū ī diluuio saluare in archa hoīes
z de oī genere aialia. Magnū liberare populum de
egypto tantis mirabilī⁹. Magnū ꝺducere populū
illū in tāto numero p desertū. xl. annis de celo man-
na prestito. Magnū oēs gentes cum regibꝫ suis de
terra ꝓmissiōis p iosue exterminare. Et omissis aliꝭ
innumeris veteris testamēti exemplis. Magnū fuit
ꝑm cecos illuiare. demones effugare. infirmos sa-
nare. mortuos suscitare. Sed oīa ista magnalia exce
dit mysteriū incarnatiōis z infinite potentie. qō an-
gelus nūciat dicēs.

Dñs tecum erit. Et hoc triplicit.
Dñs tecum ad incarnandū.
Dñs tecū ad prolem vite exaltandū.
Dñs tecū ad te magnificandū.

Dominus tecum erit .§.i

cito ad carnē de te sumendū. Ecce enī cōcipies z pa-
ries filiū. q vocabit altissimi fili⁹ Lu. i. Qō imediate
fuit ipletuz cū virgo respondit. Ecce ancilla dñi fiat
mihi ꝓm verbū tuū. tūc verbū caro factuz ē. i. bō de
virgine maria. Et vt dicit leo papa in sermone. Qō
dixit Esa. c. xliij. Generationē ei⁹ ꝙs enarrabit. nō
solū de generatione eterna ex patre hoc intelligit. sed
etiā ex mr̄e tpali generatiōe z ꝓmaxime qūo vnitum
sit verbū boī. qz nullus viator capere pōt. Sed ali-
qua dicem⁹ solū q ad cōceptū illius corporis iesu ex
virgine. que tm̄ nō sunt predicāda q ad aliq̄ ꝓpter car
nalē populū. qui pure nescit ista ꝓsiderare. Damas.
sic ait. Ex patris bñplacito z cooperatione spūssancti.
tribuit creatori creari. z plasmatori plasmari. z filio
dei z deo incarnari z humanari ex castis z nō coin-
q̄natis ei⁹ carnibꝫ z sanguinibus. Pro hoꝝ declara
tione dicit alb. vbi. s. ꝓm pbiam nālē ad ꝓseruatiōez
indiuidui. z saluationē spēi. ponunt q̄tuor digestio-
nes. Prima fit in ore. qō probāt ex eo. q aliquā ope
rationē z effectū pl⁹ habet res masticata q̄s nō masti
cata. Scōa fit a stomacho vbi segregat ſbtile a gros
so. z cōstat q adhuc neutrū est ps corpis. Tertia fit
ex epate vbi fit vlterior segregatio puri ab ipuro. z cō
stat q adhuc neutrū ē initium corpis vel ps corpis.
Quarta fit in membꝫ vbi trāsmittit magis purum
Et illud ad mēbra transmissum facit tria. Primū est
q nutrit z saluat subam suscipientis. restaurādo de-
perditū ꝓtinue defectiōis q̄ ex caloze naturali ē agen
te in suā materiā. Scōm est q eandē subam etiā au
gmētat z deducit vsq ad debitā quantitatem. si ē ci-
tra. Tertiū ē q his duab⁹ actionibꝫ superfluū trans
mittit ad viā generatiōis. Et sic semen ē superfluitas
quarte digestiōis. Modo q̄rit de illo supfluo. Aut
de illo tm̄ fit decisio. vel nō tm̄ de illo. Si tm̄ de illo
illud nūq̄s fuit generantis. nec ps corpis. qz in fi-
ne quarte digestiōis. primo vel cōuertit in corp⁹ si est
necessariuz. vel transmittit generatiue si ē superfluū.
Ergo si tm̄ de illo fit ꝓpagatio. non erit essentialis ꝓ
gatio. qz nec aīa de aīa. nec corpus de corpore. Item
nūq̄s supfluū illud vnitū fuit masse corrupte. ex cui⁹
cōiunctione ꝺhīt originale. q̄ ille q̄ generator nō ha-
bebit originale. Itē ꝓm b̄ nihil esset in xp̄o. qz ꝓm eē
nūq̄s fuisset adam. ergo nō descendisset ab eo ꝓm cor
pulentā subam qō est ꝺ beatū aug. Item si dicat ab
ipso adā descendisse. non q aliqō fuit fuerit in eo ꝓm
esse. sed tm̄ ꝓm originē aie vegetabilis z nutritiue. q̄
est potētia in semine. q̄ potius dicet descendisse a pri
ma planta vel a ꝓmo aīali in quo ꝓmā originem ha
buit aīa nutritiua z vegetabilis. Propterea. Cū aīa
vegetabilis sensitiua vna sit suba cuz rōnabili in ho-
mine z illa nullā ab adam habuit originē. ꝓm aīam
vegetatiuā z nutritiuā nullo mō dicet dñs descendis
se ab adam. Et si diceret. q in semine ē virt⁹ aie vege
tabilis z nō in aīa. hoc nihil est. Virt⁹ enim nō est si-
ne substātia cui⁹ est virt⁹. Uñ ergo facta fuerit ista cō
ceptio dicim⁹ cū damasce. q nō tm̄ de sanguine. sed
z de sanguinibꝫ z carne btissime virginis facta ē. Et
dicim⁹. q duplex ē humiditas sui sanguinis in cor-
pore. Una nutrimētalis. q̄ venit a cibo. z adhuc nō
est corp⁹ vel ps corporis. sed adhuc pōt vel vniri vl
ps fieri vel trāsmitti ad generationē alteri⁹ corporis
Preter hāc est ibi humiditas subalis. q̄ est actualiē
in oībus membꝫ z ē ps essentialis corporis vel ge
nerantibꝫ cōiuncta. vel p nutrimentū in corp⁹ cōuer
sa z illi vnita. Et ex his vtriq̄ fit decisio vel ꝓpagatō
Et b̄ est qō subtiliē tāgit pbs in li. de aīa dicēs. q ē
gnātōis factiuū. Et b̄ duobꝫ modis. Uno mō qz ex
supfluitate in vltima digestione fit ps seminis z rei
generate. Alio mō qz p alimentū suscipiunt cōpletā
quantitatē. tūc z substantiuā vt nō possit ex ipsis de
cidere essentialiorē z veriorē ptem semis rei generate
Alis si nutrimentū esset tm̄ materia seminis z nō ef
fectiuū. nō bñ diceret factiuū. qō dicit potentiā acti-
uantē. Nūc aūt est nutrimentū z materia seis. q̄tuz
ad maiorē ptem ipsi⁹ seis. z est cā efficiēs z conferēs
membꝫ cōplementū ad decidēdū de se ptē essentia
liorē z veriorē. Et idē tangit damasce. dicēdo in vno
loco. ex sanguīb z nō ex sanguīe. Et in alio loco dic
ex ꝑsse. ex purissimis sanguīb z carnib. Et Job. i. ōz
in plurali. Qui nō ex sanguīb in plurali. neq ex vo-
lūtate carnis in singulari. ¶ Itē sciendū ꝓm alb. vbi
s. q fuit ista cōceptio p modū generatiōis. nō p mo-
dū creatiōis. Nec damasce. ōt creās. q̄uis mgr̄ sen.
dicat b. sed dicit damasce. q nō semialiē. sed ꝺditiue
p spūsctū. Et alia trāslatio hz creabiliē. q. d. q̄uis
nō sit pure creatio. Est tm̄ ibi ꝓprietas z silitudo crea
tionis. qz videlz facta fuit subito. z imediate a deo q̄
nō indiget mā. Quāuis enī damasce. dicat q spiritꝰ
sanct⁹ descēdit in eā. dans ei virtutē susceptiuā sil et
generatiuā. non est intelligendū q illa virt⁹. b. marie
fuerit cā imediata illi⁹ cōceptus. sed cā mediata. Nō
enī a virtute creata potuit b̄ esse imediate. sed a virtu
te increata dei. qō ꝓbat. qz coniungere ea q̄ sunt infi
nite distantie. ē potentie infinite. Eiusdē autē virtuz
est opari cōceptionē z vnionem. qz simil fuit in vno.
Sed in ista vnione sunt de⁹ z hō q̄ sunt infinite di-
stantie. q̄ hoc fuit a virtute infinita. nec virtutis crea
te. Nulla enī creatura ē infinita virtute. Signanter
aūt dixit angelus. Ecce cōcipies in vtero. Nec est su
perfluū in vtero ponere. qz videt q cōcep⁹ non fiat
nisi in vtero. q̄uis enī vter⁹ sit loc⁹ conceptionis. tm̄
ista est vifferētia inē concipere in vtero. z ꝺcipere in vte
rū. qz oēs mulieres cōcipiūt in vterum. recipiētes a

viro semen in vterū. Sola autem beata maria concepit in vtero nō homine. sed spiritusancto in ea conceptum operāte. ſm illud Hiere. xxxi. Nouum faciet dñs super terram. Femina circundabit virū. qđ ſm dyonisium est nouissimū oīm nouitatū. Itez in ipso cōceptu nō habuit beata maria delectationē cū ilibidine. vt habēt cōmuniter mulieres. Unde angel⁹ docens modū ait. virt⁹ altissimi obumbrabit tibi. i. refrigerium prestabit tibi in eo cōceptu. vt calorē libidinis nō sentias sicut vmbra refrigerium prestat cōtra calorem. Habuit tñ summā delectationē spirituales z gaudiū quale intelligi nō possz a nobis. Sed z delectationē naturalem habuit tūc in sūmo. Nā cōceptio ista fuit silis illi. que fuissz in statu innocētie q̄ tū ad imunitatem peccati z libidinis. Sed illa fuisset cū maiori delectatione q̄ sit modo que ē cū libidine. ergo z illa fuit cū maxima delectatione naturali sine aliquo peccato. Itē natura nobilior nobiliores hz operatiōes z delectatiōes. Sed natura nō corrupta nobilior ē natura corrupta vt nūc. ergo maior ē z nobilior ei⁹ delectatio. Huiusmodi autē fuit cōceptus marie. qz nō natura corrupta in ea ꝙ ꝛc. Stetit autē in vtero virgīs ſm beatū augustīn. iiij. de trinitate mensib⁹ nouē. z diebus sex. Et si dicat q̄ videt q̄ dies. xl vi. steterit in vtero virginis vltra debitum. z rō est. qz in alijs pueris in isto spacio dierū. s. quadraginta vel quadraginta sex. secundum alios paulatim perficit z organizatur corpus paruuli in omnibus liniamentis suis. z tunc formato. aīa de nihilo creata corpori infundit. Sed corpus iesu in subito cū dixit beata maria. Fiat mihi ſm verbū tuum. in instāti fuit de purissimis sanguinib⁹ virginis corp⁹ pfectum completū z orgauizatū. z anime tūc create infusum. z simul deitati vnite. Nō tñ superfluerūt illi dies in manendo in vtero virginis. Sed infra illos. vt dicit magister sentētiaz in. iij. corpusculū illud paruissimū super oīa corpora paruulorz in vtero existentiū deuenit ad notabilē quantitatem z solitā cōmuniter Et sic fuit in vtero. cclxxvi. dieb⁹. Ne sunt viginti uem hebdomade z duo dies. Et congruentissimū z preciosissimū temp⁹ est quo ſm ordinē nature nō erant neq̄ deficientis partū cōgruit esse in vtero post anime infusionē. Nec debuit dñs concipi perfectōe corporali. que esset cōtra modum humane natiuitatis. sed perfectiōe spirituali. Primo autē homini ade de terra terreno cōgruebat pfectio corpalis. Secundo ꝙo ade celesti cōgruebat in illo suo principio perfectio spiritualis. que intelligit per viruz. dum dicit in illa auctoritate. Femina circūdabit virum. Cōcepit ergo beata maria cū summa spirit⁹ delectatione. z etiam cū sūma delectatiōe naturali. Sed naturalis fuit ibi materialis. Spiritualis fuit formalis. sicut ipsa cōceptio fuit spiritusancto opante tñ. z natura opationem suscipiente ¶ Quāuis autem post peccatū matres habeant grauedinē z laborē in portando prolē in vtero. put dicit thobias filio Thob. iij. beata tñ maria nullam grauedinē sensit. qz cōcepit ſm statū innocentie. i. sine peccato originali in p̄le. Unde sicut in illo statu innocentie non erat grauamen in matre portāte fetum. ita nec beata maria habuit grauamen. Sicut corpus proprīū non grauat p̄rie. sic naturaliter corp⁹ matris z filij in vtero eius quasi vnum corp⁹ naturaliter nō grauat. ¶ Itē q̄uis dissolutio seu diuisio ornui sit dolor hoc ē quando fit istō a principio extra agentē p violentiā. qđ non fuit in virgine. Fuit etiā talis dolor partus datus in penā matribus cōcipientib⁹ cum libidine. Quod qz nō fuit in virgine. ideo vt canit ecclesia. Nescīes mater virgo virū. peperit sine dolore saluatorē. seculorū Propterea beata maria ante partū tñ reficiebat ſm intellectū z tactū. intelligendo z sentiēdo in se habere gaudiū paradisi dñm iesum. Sed post partum reficiebat de eo ſm oēm sensum z intellectū. Uidēs parvulum quē nouerat deū. audiens vagientem. quasi gustans cū oscularet odorans presentem. palpās et amplexans. Et ideo auctū est gaudio z delectatione in partu. ¶ Item q̄uis corp⁹ grossum nō possit trāsire per aliud corp⁹ nisi diuidendo. hoc ē ſm naturā tamen qz part⁹ virginis fuit miraculosus sicut conceptus. ideo exiuit in munduz per portā clausam. vt prophetauit ezechiel. Saluo signaculo ỹginali. virgo ante partum z virgo post partū. Sola etiā virgo lactabat vbere de celo pleno. nō per alium modum qui accidit in matribus. Q⁹ dñs fuit in beata virgine per exaltationē prolis.

Dominus tecum. Be. §. II.

cundo ad prolem de te exaltrandū. quod declarat exprimens qualis erat nascitur⁹ ex ea. Uocabis inquit nomen ei⁹ iesum. Erit magn⁹ ꝛc. Hoc nomen iesus. quod ſm beatū bern. ē mel in ore. melos in aure. iubilus in corde. fuit aeterno predestinatū. rem nominis deū prestando. Ro. i. Qui secz iesus fact⁹ est ei ex semine dauid ſm carnem qui predestinat⁹ ē filius dei. Fuit a prophetis prenūciatū per longa ante tēpora. Abacbuc. iij. Ego. ait in dño gaudebo z exaltabo in deo iesu meo. Ab angelo intimatū marie z ioseph. vt hic. z Mathei. i. Apparuit angelus domini ad ioseph dicēs. Noli timere ꝛc. Uocabis nomen ei⁹ iesum a maria imperatū z a ioseph executōi mādatum. Luce. ij. Ut circūcideret puer vocatū est nomen ei⁹ iesus. Hoc autem est proprium nomen ei⁹. z qz nomina imponunt rebus a ꝓprietatibus earuz. Causam huj⁹ nominis impositionis expressit angelus dicēs. Ipse enī saluū faciet populum suū a peccatis eorum. Unde iesus hebraice. latine saluator interpretatur. Quāuis autē saluare a culpa remittēdo eam sit cōmune trib⁹ psonis. qz inseparabilia sunt opera trinitatis. ab extra tñ redemptio per passionē proprīa est filij incarnati. q̄ sol⁹ est incarnat⁹ Et ſm hāc filius solus sanguine suo saluū fecit populum suū a peccatis eoz. Unde ipse solus dicit iesus. i. saluator Itē q̄uis vnū proprium nō possit esse plurium proprium. tñ vnius possunt esse plura propria. vt risibile. disciplinabile. z susceptibile hominis. Unde cum verbū incarnatū habeat plures proprietates sibi soli cōuenientes z nulli alie persone. pōt a qualibet earū denominari. Unde plura nomina que dicuntur de eo. vt esayas. Uocabit nomen ei⁹ emanuel. Et vocabit admirabilis cōsiliari⁹ Fortis ꝛc. cōueniūt ei rōe

Capitulū .xxii.

uersarū ꝓpietatū. z a qualibet ea ꝝ põt denoiari. Cū vnūquodq; ab vltimo z optimo p̄cipue habeat denoiari. finis aũt ē vltimū in vnoquoq; debet vnūquodq; ꝓpriissime a fine denoiari. Et cū finis incarnatiois sit saluatio humani generis p verbum incarnatum. Ubi filꝰ dei incarnaꝯ recte vocatꝰ est iesus. potꝰ q̄ alio noīe. Similiter q̄uis mirabilitas z fortitudo z consiliū cōia sint diuinis psonis. tñ mirabilitas cōceptꝰ z natiuitatis de ꝟgine. Fortitudo in morte. Consiliatio in doctrina. verbo z exēplo solū cōueniūt iesu. sicut ꝓpria est ei incarnatio. Unde hac rōne nō conueniūt p̄dicta noīa trinitati. sed verbo incarnato. De istis duob⁹ coniunctis. iesus christꝰ dicit alber. nominant vnā psonā a duab⁹ naturis. q̄ inuenta est ꝑm humanitatē saluatoꝝ ꝑm diuinitatē humanitati cōiunctā. Quātū autem incarnatū ex virgine dñs exaltauerit. ostēdit apl's ad Phil. ij. dicēs. Deꝰ exaltauit illū. z donauit illi nomen q̄ō est sup omne nomen ꝛc. Et ḃ angelꝰ gabriel exposuit subdēs post q̄ dixit virgini. Uocabis nomē eiꝰ iesum. Erit enim magnꝰ ꝛc. quorū expositio sequit. De magnitudine plis cōcipiende a ꝟgine. i. iesu. Erit inq̄t magnꝰ. Et ꝓmo. locutio ista videt incōgrua. Nā cū magnitudo sit dupleꝛ. s. molis seu quātitatis materialis z virtutis. Et de magnitudine corporali nō sit intelligenda locutio. q̄ illa ē indifferēs. Unde samueli dictū fuit de vno ex germanis dauid. Ne respicias vultū eius nec altitudinē statureꝰ q̄ abieci eū. i. Reg. xvi. Ergo de magnitudine ꝟtutis. Sed cū q̄nūciaꝯ cōcipiendus sit deꝰ. deo autē nihil accrescat. nulla virtꝰ per incarnatiotionē. Quicq̄d enim põt homo põt deꝰ z plus. q̄ quicq̄d potest mō. potuit z prꝰ. quō factus ē magnꝰ. Uñ z beatꝰ bern̄. Quare erit z nō potius est magnꝰ. q̄ semper equaliꝯ est magnꝰ. z nō habet quo crescat. vt q̄si maiorꝰ p conceptū futurꝰ sit q̄ ante sit Quinimo ponꝰ parꝰ videbaꝯ nunciandus. ꝑm illud Esa. ix. Paruulus natꝰ est nobis. Uñ z. b. bern̄. Non laudaꝯ dñs magnus. z laudabilis valde. sed z parꝰ dñs z amabilis valde. Propter q̄ō etiaz dicit p̄s. Ministri eū paulominꝰ ab angelis. q̄ō apl's ad Heb. ij. exponit de verbo incarnato. Ad ḃ rñdet alber. vbi. s. Dñs in incarnatōe factꝰ est magnꝰ z parꝰ. q̄ deus z hō. Magnꝰ inq̄ꝛtū deus. Parꝰ inq̄ꝛtū hō. Ergo vna z eadē persona est magnificata z puificata. Q̄ aũt persona diuina sit magnificata. ḃ habet rōne humanitatis. q̄. s. ipsa hūanitas deo cōiuncta ē magnificata z exaltata. Naz diuina natūra nō habet q̄ crescat cū infinita sit. Paruificata autē z exinanita dicit diuina psona rōne diuinitatis. nō ex diminutiōe diuine nature in aliquo. que minui non põt. sed cū inferiori vnitio. Sicut z magnificatio nō est nature extra metā ꝓpriā eleuatio. sed cū sūma natura psonalis diunctio. Et sic erit magnꝰ. Primo altissima nobilitate. Scō excellentissima dignitate. Tertio īmēsissima ptāte. Quarto diffusissima famositate. Quinto copiosissima vtilitate. Sexto inaudiatissima nouitate. His sex modis erit magnꝰ.

De nobilitate eius .§. III.

dicit Prouerb. vlti. Nobilis in portis virꝰ eiꝰ. s. ecclesie. Cuius spōsus est iesus cū sederit cū senatoribus terre. Et luce. xix. in parabola. Nobilis quidā abiit ī regionē longinquā accipe sibi regnū z reuerti. Uicꝰ ticq̄ magnus. Nā p̄s. de eo. Magnus dñs z laudabilis nimis. z magni ꝛc. Et quis magnus sicut deꝰ noster. Job. Altior celo ē. pfundior iferno. latior mari. z longior terra. mensura eiꝰ. s. spūalis. vicz in prātis sublimitate. In sapiētie limpiditate. In caritatis vilcerositate. In permanentie eternitate. bea. bern̄. Plane magnus. q̄ tā magnꝰ q̄ altissimꝰ. Altissimꝰ enī pater eius est. Quā altus aũt pater sit nō potuit inequalē sibi gignere filiū. Fecit vticq̄ angelū magnuz sz non quātus est ipe. z fieri non potuit altissimꝰ. q̄ō sibiipsi vsurpare voluit dicens. Similis ero altissimo Solū aũt vnigenitum quem nō fecit. sed genuit omi potēs oipotentē altissimꝰ altissimū. coetemꝰ coeternū ipm sibi p oia compari nec rapinā extimat nec iniuriā Uñ z angelus. postq̄ magnꝰ dixit. subdidit. Filꝰ altissimi vocabiꝯ. Ecce nobilitas altissima exp̄ssa. Quā uis aũt dicaꝯ in libro ecclē. Eris filꝰ altissimi. obediens. s. mandatis dei. Aliter tñ q̄ iste. Nā sancti viri z obedientes diuis mādatis. sūt filij p adoptionem. scōm illud apl'i ad Gal. Misit deus filiū suū natuz ex mlierez ꝛc. vt adoptionē filioz reciperem⁹. Hic autē filius altissimi p eternā generationē Uocabiꝯ ait altissimi filius. Aliter q̄ alij. Nam alij vocanꝯ noīs illꝰ impositōe. Hic aũt z nois z rei diuīe nature p oparū declarationē. Uocabiꝯ altissimi filꝰ eterna noiatiōe. p̄s. Dñs dixit ad me filꝰ meus es tu. ego hodie. i. eē naturer genui te. Scripture attestatione. Johānis p phetatiōe. Opez. pbatiōe. Patris eterni declaratōe. Columbe ostensiōe. Petri cōfessiōe. z demonū suspitione. Doctrine singularitate. q̄ nunq̄ sic locutꝰ est hō dixerūt iudei. missi ad capiendū eū Job. vij. Facile est de his auctoritates scripture haberi ob breuitatē dimissas. Uocabiꝯ q̄ ab hoibus ex p̄dictis altissimi filꝰ. Unigenitꝰ in esse nature. Primogenitꝰ in donis gr̄e. Sūmꝰ in esse glorie. Unū erit in essentia cū p̄re. Erit a patre eterna generatione. Unū p̄ncipiū in cōi inspiratione.

De excellentissima .§. IIII.

dignitate ait p os dauid p̄s. ij. Ego Istituꝰ sum rex ab eo. Et apoca. xx. dicit. Q̄ habet scriptū dei filius ī femore suo. i. humanitate. rex regū z dñs dñantiū q̄ō etiā ostensuz fuit in visiōe nabuchodonosoꝝ in lapide illo exciso a mōte sine manib⁹. qui pcutiens statuā illā signantē quatuoꝝ monarchias mūdi. ex quatuoꝝ ptib⁹ eius diūse materie. confectā ad nihilū redegit. z factꝰ est mōs īmagnus dñans oībus. z habetur in daniele. Uñ z angelus subdit. Dabit illi dñs sedem dauid patris eiꝰ. i. dignitatē regiā. Sed põt merito dubitari. de q̄ reg̃ loq̄t. videlz spūali seu tpali. De tpali nō vidꝝ itelligēdū. cū ipse dixerit. Regnū meū nō est de hoc mūdo Job. xviij. Uñ cū turbe pꝰ miraculū factū. satiando q̄nq̄ milia hoīm ex quinq̄ panib⁹. voluissent eū facere regem aufugit. Job. vi. Sed nec de spūali quo. s. regnat p gratiaz in eccl'ia. q̄ inq̄ꝛtū hō non cōfert gratiā. Inq̄ꝛtū deꝰ semp habuit tale regnū spirituale. Et sic ei nō fuit datū quod

habebat. Sed respondet q̄ christus regnum tpale ⁊ spirituale recepit in sua incarnatiõe. Nã etiam inq̄z tum hõ datũ fuit ei dñium tot⁹ mundi. Sed nõ eo vsus pauperrime degẽs. vt nos suo exemplo induceret ad contẽptũ mundi. b. aug⁹. Dia terrena cõtemplit hõ x̄ps. vt contẽnẽda esse demonstraret. ⁊ exẽplificat p particularia. Et isto mõ regnũ eius nõ fuit õ b̄ mundo. Regnũ spũale inq̄tũ hõ habuit. inq̄tuz caput est ecclie merito passiõis nobis gr̄am procurãs ⁊ exẽplo ecclesiã regens ⁊ verbo. ꝓpter q̄ ait pylato Tu dicis q̄ rex sum ego. Ego in h̄ natus sum vt testimoniũ phibeam veritati Joh. xviij. Uñ glo. sup dicto verbo. Dabit ei dñs sedẽ dauid ⁊c. dicit. In p̄senti vita corda inhabitans. s. per gr̄am regnabit ad gloriã vocãs vt regnem⁹ cũ eo i patria. Hinc leo papa in sermõe. Agnosce o x̄piane dignitatẽ tuã ⁊ diuine cõsors fact⁹ nature noli in veterẽ vtilitatem degeneri conversatione redire. Memẽto cui⁹ capitis ⁊ cui⁹ corpis sis mẽbrũ. Reminiscere q̄ erut⁹ de potestate tenebraz translat⁹ es in dei lumen ⁊ regnũ. Non solũ autem hominũ. sed ⁊ rex est ⁊ dñs angelor. Uñ Math. uij. dicit. Accesserũt angeli ⁊ ministrabant ei. vt scz dño suo. Et ad Heb. i. Cũ introducit p̄mogenitũ. s. x̄pm in orbẽ terrarũ dicit. Adorent eu⁹ oẽs angeli eius. Et in hymno. Tremunt vidẽtes angeli versa vice mortaliũ. Culpat caro. purgat caro. s. x̄pi. regnat de⁹ dei caro. Et utez ad Heb. i. Sedet ad dexterã maiestatis in excelsis. s. x̄ps tãto melior angelis effect⁹. quanto differenti⁹ p̄ illis nomen hereditauit. Cũ igit deus noiek ⁊ sit. ⁊ de⁹ sit rex angelor. ergo ⁊ christus est rex angelor. Sed p hui⁹ plenioꝛi declaratione sciendum ꝑm alber. vbi. s. q̄ de dño iesu x̄po possum⁹ loqui ꝑm quatuor modos. Primo de ipsa ypostasi seu psona diuina. s. filio dei. Scõo de natura. i. persona ipsa rõne diuine nature que ẽ in ea. Tertio de psona rõe humane nature assumpte. s. ꝑm q̄ õ est in vnione cũ diuina. Et his tribus modis x̄ps ẽ superior oĩ angelo ⁊ rex angelor. Quarto mõ ꝑm q̄ in se est ipsa humana natura circũscripta diuinitate ⁊ sic ẽ inferior angelo. ꝑm illud. Minuisti eũ paulomin⁹ ab angelis. Q̄ vez est ꝑm naturã seu pfectionẽ naturalem. nã natura intellectualis supior est rõnali. Sed ꝑm gratiã infusam aĩe eius ⁊ gloriam maior est oĩ angelo sine compatõne. Uñ ⁊ sedere dicit a dextris dei Marci. vlti. id est in potiori gloria super oẽs homines ⁊ angelos.

De imensa eius potestate p̄s. Quis de⁹ magn⁹ sicut de⁹ nr̄. noster. s. frat̄ effect⁹ per incarnationẽ. tu es deus q̄ facis mirabilia. notã fecisti in populis virtutẽ. i. potentiã tuam. Potestatẽ habeo ponẽdi aiam. s. p mortem. ⁊ potestatez habeo itez sumendi eã. ait ipse Joh. x. scz ꝓpria virtute resurgẽdo. Dicit. b. aug. Mai⁹ esse iustificare peccatorẽ. q̄ õ fit remittẽdo peccata. q̄z creare celũ ⁊ terrã q̄ õ est imense potẽtie. Nam per creationẽ res pducitur ad esse nature. Sed p iustificatiõez ad esse gratie Potior autẽ est gratia q̄z natura ait. b. ambro. Filius aũt hois habet potestatẽ in terra remittendi peccata ait ipse Matb. ix. imo vt ait. aug. de cõse. di. iij. Nemo tollit peccata nisi x̄ps q̄ est agnus dei tollẽs peccata mũdi. sua deitate effectiue. sua humanitate meritorie. De dyabolo dñs dicit ad Job penul. c. Non ẽ potestas sup̄ra ei super terrã. Sed dñs iesus fortis et potens. dñs potens in pl̄io eũ supauit magnitudine potẽtie sue. Cũ fortis potentia naturali armat⁹ malicia experimẽtali custodiret atriũ suũ. s. mundi in pace oĩa possidebat. vt dicit Lu. xi. Tyrãnice sibi vsurpato dñio. nõ repiebak qui ei resisteret ex defectu virtutis in humano genere. Sed supuenies fortior eo. pugnãs cũ ipso manu inermi ⁊ affixa cruci. debellauit inq̄t. b. aug. aereas ptãtes ⁊ vniuersa arma eius in quib⁹ cõfidebat. abstulit. s. malicias detegẽs verbo ⁊ exemplo. ⁊ spolia ei⁹ diripuit aĩas captiuas ab eo liberando. Sed ⁊ hãc suã magnã potestatẽ discipulis cõicãs ait. Ecce dedi vobis potestatẽ sup̄ oĩa demonia ⁊c. Lu. ix. Data ẽ mihi inq̄t oĩs potestas in celo ⁊ in terra Math. vltimo. Que quidẽ potestas ꝑm magr̄m in. xij. sen. sibi collata ẽ a pncipio sue cõceptiõis. Sed resurgenti asserit sibi collatã. q̄ tũc fuit hoc manifestũ. Nã sicut ipe fuerat potẽs in ope miraculor ⁊ sermone coꝛã deo ⁊ oĩ populo Lu. xxiiij. ita cõcessit aplis vt in noĩe eius demonia eij cerent. Linguis nouis verba exp̄merẽt. Serpentes tollerẽt. venena ꝓpellerent. Infirmos varijs languoribꝫ curarent cecos. illuminarẽt mortuos suscitarẽt. confortati potentia virtutis eius. In celo data est ei oĩs ptãs q̄ his q̄ credunt in noĩe eius dedit ptãtez filios dei fieri Joh. i. Et potestas ei⁹ potestas eterna. vt dicit Dan. ix. Recte g̃ dicit ei danda sedes dauid. qui inẽ pretak fortis roboꝛe. Et figurak regnũ x̄pi super ecclesiã militantẽ p regnũ dauid. q̄z hui⁹ regnũ ecclesie ẽ in bello cõtra vitia. ⁊ in effusiõe sanguinis. ⁊ castigatione corpis. ⁊ crucifixione carnis a vitijs. sicut ⁊ regnũ dauid fuit cũ bellis ⁊ laboribꝫ. Sedes ergo dauid est ei danda. s. spũalis regni sacerdotij. magisterij. iudicij. cõuiuij. Et dicit sedes ista dauid vt dicit alb. ꝓpter carnis propagationem. q̄z ab eo descẽdit. Propter diuinã electionẽ. Elegi hoiem ꝑm cor meũ. ait dñs de dauid. Propter humilẽ exaltationez. Et quo assumpt⁹ est in regnũ humilis valde. Unde ait Uilior fiã pl⁹ q̄z factus sum. ⁊ humilis ero in oculis meis dixit ipse michol. ij. Reg. vi. Propter hostium deuictionẽ. q̄z plurimos hostiũ subiecit. Propẽ sanguinis effusionem multos occidẽs. pcipue goliath. Propter diuini cul⁹ augmentationẽ. vt pater. i. Para. i. Propter spiritualẽ promissionez. p̄s. De fructu ventris tui ponã super sedẽ tuã. Propter virtutũ silitudinẽ ⁊ charitatis magnitudinẽ. Et figurak per regnũ x̄pi super ecclam militantẽ per regnũ dauid. q̄z cuius regnũ ecclesie est in bello p̄ vitia ⁊ in effusione sanguinis ⁊ castigatiõe corpis ⁊ crucifixiõe carnis a vitijs. sicut ⁊ regnũ dauid fuit cũ bellis ⁊ laboribꝫ.

De vtilitate maxima .§. VI.

eius dicit in libro sapiẽtie. Magna sunt iudicia tua dñe. ⁊ ienarrabilia verba tua. Magnificasti populum tuũ ⁊ honorasti. Uere magn⁹ dñs ⁊ magna misericordia ei⁹. qui dat donũ equale sibi inq̄t. b. aug⁹. De⁹ enĩ fact⁹ est hõ vt homo fieret de⁹. Uñ per⁹ in

canōica epistola. Maxima t pciosa donauit nobis de⁹, vt simus diuine nature consortes. Quis maior honor esse potest, que maior vtilitas. Unde leo papa in sermone. Redijt in honorē suū ab antiquis cōtagijs purgata natura moris mor te destruit. natiuitas natiuitate reparatur. Quisquis igit pie t fideliter xpiano nomine gloriaris. reconciliatiōis huius gratiam iusto perpēde iudicio. Tibi enī quondam abiecto. tibi exclusō a paradisi sedib⁹. tibi per exilia longa morienti. tibi in cinerem t in puluerē dissoluto. cui tā nō erat spes vlla viuendi. per incarnationez verbi potestas data est. vt de longinquo ad tuū reuertaris auctorē. recognoscas parentē liber efficiaris ex seruo. ō extraneo pmouearis in filium. vt qui ex corruptibili carne natus es. ex dei spiritu renascaris. t obtineas per gratiā quod nō habebas per naturā. Et mali conscientie absolut⁹ reatu. celestia regna suscipias si voluntatē dei facias. diuino fultus auxilio. hec ille Et ideo esaias ait. Parulus nat⁹ est nobis. fili⁹ datus est nobis. Et angelus ad pastores Lu. ij. Nat⁹ est vobis saluator qui est xp̄s domin⁹. i. ad vestri vtilitatem. Unde beat⁹ bernū. Magnificek a nobis paruus t magnus domin⁹. quos vt faceret magnos factus est paru⁹. Paruulus inqt esaias natus est nobis. nō magnus qui cū magnū haberēt. paruus non requirebant. nobis ergo nat⁹ nobis datus. q t nobis necessari⁹. Et ideo de nobis nato vel dato faciamus id ad quod dat⁹ est nobis. Utamur nostro ad nostrā vtilitatem. vt de saluatore salutem operemur hec. b. bernū. Tunc autē salutem consequemur. si vitā eius imitamur. Nā vt ait beat⁹ aug⁹. in sermone. Homo sequend⁹ nō erat. qui videri poterat. De⁹ sequend⁹ erat. qui videri nō poterat. vt ergo homini exhiberek. qui ab homine viderek. quem homo imitaretur. de⁹ factus est hō. qui omnia bene fecit. Unde et angelus dixit. Regnabit in domo iacob in eternum qō quidem de domo materiali iacob intelligi nō potest. q illa nō manet in eternū. Sed de domo spirituali ꝑm interpretationē nominis. Interpretak enim iacob supplantatio. In illa ergo domo. i. mēte regnat iesus per gratiā perducēs inde ad gloriam. que dyabolū supplantat. i. superat mundum. t carnē cū concupiscentijs suis. Qui vt iacob patienē suffert iram fratris. virat scandala ꝓximi. Simplex ē t domi cōscientie secū manens. qui patriā. t parentes ad volūtatem patris. s. dei deserit. qui vt aduena peregrinatus in terra vigilans die ac nocte. estu vritur t gelu super gregē suoz subditorū. vel saltem sensuū t cogitationū suarū. ne aliqua occidak a lupo infernali. qui ditat⁹ virtutib⁹ t multiplicat⁹ in filijs bonoruz operū. ex lya actiue t rachel contemplatiue. Demuz disponēte deo ad patriā supernā regredik in lucta angelū vincēs malum. tū qui s. preliak in fine nobiscū. Un nomen mutat israel. qō interpretak videns deū scz p gloriā. Regnabit in domo iacob. miser misere do. malos extirpando. bonos exaltādo oibus imperando. hostes subiugādo. curias celebrādo. iura promulgando. regnū dilatādo. Hec sunt conditōes magni regis. qs habuit t in vtilitatē nr̄am exercuit rex iesus. qm deus magn⁹ dns.

De diffusissima fa .§.vii.

mositate. magn⁹ erit. Prius dicebak a ps̄. In israel magnū nomē ei⁹. s. veri dei. Nā alijs nationib⁹ etiā romanis in quib⁹ erat monarchia declinantib⁹ ad ydolatriā. paruū t pene nullum habebak nomen veri dei. cū multos colerent deos. Sed post verbi incarnationē. impletum est qō Malachie. i. prenūcia tū est. scz a solis ortu vsq ad occasum magnū nomē meum in gentibus. i. magna fama vbiq diffusa. de magnitudine veri dei incarnati. Qō etiam signatū fuit in pncipio sue natiuitatis venientib⁹ ex oriente trib⁹ regibus magnis in sapiētia. t ideo magnis donis adorare recenter natū. ex muneribus ostendentibus verā fidem diuinitatis eius. ex thure mortalitatis assumpte. ex mirra regie dignitatis naturaliter t spiritualiter. ex auro ad innuendū q ex tribus mundi partibus asia. aphrica. t europa. venturi essent ad veraz fidē eius reges t sapientes cū populis suis. q nō soli venerunt. Et in occidente. die sue natiuitatis ostenso paruulo circa sperā solis in gremio. puelle a sybilla octauiano monarche mundi. reuerentiā ei exhibuit t sacrificiū vt narrant hystorici. Magn⁹ ergo dns t laudabilis nimis. t magnitudinis ei⁹. s. fame nō ē finis. Nā per longū t latum tot⁹ terre. t per profundū inferni t altitudinē celi. diffusa ē fama infinite bonitatis t perfectionis ei⁹. Beat⁹ hiero. gallia t britania t aphrica t persis. oriens t india. vnū xp̄m adorant. vnā sequunk regulā veritatis. di. xciij. legimus Licet nūc multe ex his natiōes recesserint a veritate fidei t vnitate eccl̄ie. vt india t aphrica. oriens t psis Jn hui⁹ figurā legik. iij. Reg. x. Quia magnificat⁹ est rex salomon sup oēs reges terre. vt oīs terra desiderabat videre vultū ei⁹. b. bernū. Uere magnificat⁹ est. q magnificauit eū dns in ꝓspectu regū vt adorent eū oēs reges terre. oēs gentes seruiāt ei. Jn se quidēnibil est fact⁹ maior. q a deo maximus erat vt crescere nō posset. Sed fact⁹ est magn⁹ in mentibus hoīm. t opinione t laude. q prius nullus putabak. Uñ t regina sabba audita fama ei⁹ glorie t sapientie q desiderat gentilitatē. Ueniens ad eū vidēdū. cernēs magnificētiā ei⁹ t curie sue. adeo stupuit vt vix in ea remaneret alit⁹. Dixitq ei. Maior est glia ꝛc. Uicisti famā virtutib⁹ tuis. Beati seruī tui. qui stant coram te. ꝛc. Et regnū salomonis figurat regnū eccl̄ie triūphantis in q regnat xp̄s cū sanctis t in sanctz. in gloria in supna hierlm q interpretak visio pacis. Ubi ē pfecta pax in q regnat rex pacific⁹ salomō. Nā regnauit multo rpe in maxia pace t gloria. sicut regnū dauid qō fuit in bellis significat regnū spirituale eccl̄ie militātis. Sed de supno regno veri salomonis dicitur Esa. xxxij. Sedebit popul⁹ in pulcritudine pacz in requie opulēta. Et de b simplr intelligik qō ait angel⁹. Regni ei⁹ nō erit finis. Nā regni q regnat in ecclesia militanti est vtiq finis. qñ. s. finiek mund⁹. tūc nō erit amplius ecclesia militās. sed triūphans efficiek. Et finis nō erit talis regni q xp̄s regnat cū sanctz t sctī cum eo. Sūma nouitate erit magnus. Nouū enī faciet dns super terrā. Femīa circūdabit virz. Et dyonisi⁹ dicit. q b ē oīm nouoz nouissimū. Magn⁹

inquã erit, ait alber. ſm ſomnẽ modum. Viere. Magnus de⁹ conſilio ⁊ incõprehẽſibilis cogitatu. Magnus ſm ſubam. qz deus magn⁹. pſ. Magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis in ciuitate dei nr̃i. Magn⁹ ſm ñtitatem. qz oipotens nomẽ eius. ⁊ iõ glorioſe magnificat⁹ eſt. Exo. xv. Magn⁹ etiã ſm qualitatem. qz ſumme bon⁹. pſ. Magnus dñs ⁊ magna virt⁹ ei⁹. ſ. bonitatis. Magn⁹ ſm relationẽ. qz fili⁹ altiſſimi dei. ij. Reg. vij. Ego ero ei in patrẽ. ⁊ ipſe mihi in filium. Magn⁹ ſm qñ. qz eternus. Eccl. i. Fons ſapientie verbum dñi in excelſis. Magn⁹ ſm vbi. qz vbiq; b. aug⁹. Deus vbiq; eſt non locis. ſed actionibus. pſ. Quo ibo a ſpiritu tuo. ⁊ quo a facie tua fugiam ⁊c. Magn⁹ ſm ſitum. qz vt ait Eſa. vlti. Celũ mihi ſedes ẽ. terra ſcabellũ peduz meoz. Et ſedet ſuper cherubin. ⁊ volat ſuper pẽnas ventoz. Sedet ãz ad dextrã patris ⁊ interpellat ꝓ nobis. Magn⁹ ſm habitũ. qz veſtimẽta eius ſunt alba ſup niuẽ. ⁊ qualia nõ poteſt facere fullo ſup terrã. Fortitudo ⁊ decor indumentũ ei⁹. Prouerb. vlti. Magn⁹ ſm actionem qz in ꝓncipio creauit de⁹ celum ⁊ terrã. Beñ. i. i. filiũ genuit. in quo oĩa creauit ⁊ recreauit ⁊ glorificauit. Ipſe opera fecit que nemo ali⁹ fecerat. q̃ teſtimoniuz phibent de eo q⁹ fili⁹ dei ſit. Magn⁹ paſſione. Vidimus enĩ eũ. dicit Eſa. liij. nouiſſimũ virozz virũ doloz. Qui paſſus ẽ ꝓ pctis nr̃is. b. bernñ. Et tu q̃dem virgo paruulũ paries. paruulũ nutries. paruulũ lactans. Sed vides paruulũ magnũ cogita. Et infra Ecce paruul⁹ in medio ſtatuit. O paruul⁹ paruul⁹ deliderat. O vere puulus. ſed malicia nõ ſapientia. Studeam⁹ effici ſicut puulus iſte. Diſcam⁹ ab ipſo qz mitis ẽ ⁊ humilis corde. ne magn⁹ videz deus fact⁹ ſit ſine cã homo puulus. Et ſic paru⁹ ẽ ⁊ magn⁹. Leo ⁊ agn⁹. Leo de tribu iuda. ⁊ agn⁹ qui tollit pcta mũdi. Dñs ergo tecũ. ad magnificandũ filiũ ex vtero tuo.

Quantum ad tertiũ .§. VIII

ꝓncipale. dñs tecum. ad te virginẽ matrẽ magnificãdum. Et hoc ipſa expreſſit in cãtico ſuo. dicẽs. Fecit mihi dñs qui potens ẽ. Ideo magna. qz dñs fortis ⁊ potens ẽ. Et vt notat dñs Jobes dñici ſuper mgr in dicto. ꝯ. Duodecim magna dicunt in ſcriptura q̃ dñs fecit in maria. ſignata ꝓ duodecim ſtellas. que habebat in capite mulier amicta ſole. Apoc. xij. Primo fecit magnũ patriarchã vehementer affectũ. Secũdo fecit magnũ ꝓphetam a dño dilectum. Tertio fecit magnũ monarchã diuinit⁹ effectuz. Quarto fecit magnã feminã venerandã. Quinto fecit magnã creaturã inhabitandã. Sexto fecit magnã veritatez imitandã. Septimo fecit magnũ obiectũ realis bonitatis. Octauo fecit magnũ ſubiectum diuine claritatis. Nono fecit magnũ ꝓceptũ eternalis vnitatis. Decimo fecit magnã auẽ altius ſcandentẽ. Undecimo fecit magnã edem ſancti⁹ habentẽ. Duodecimo fecit magnã vocẽ latius currentẽ. Hec oĩa fecit in maria magna. Et ideo aptiſſime dicit. dñs tecum. ad tã magnificandũ. ¶ Quantum ad primũ fecit dñs abrahã magnũ patriarcham. de q̃ ſcribit in Beñ. q⁹ ibat ꝓficiens atq; ſuccreſcens donec vehemẽtẽ magnus effect⁹ eſt cuiq; dixerat dñs cui⁹ figurã tenebat in ſua perſona. Ego ſum merces tua magna nimis. magn⁹ vtiq; poſſeſſiue. Magn⁹ expectatiue. Magnus cui facta ẽ repromiſſio magna Uidiſti magnũ factũ ſub vmbra ⁊c. Intuere b̃ factũ illi cui dñs fecit magna in re certa ⁊ luce ꝑclara. Abrahã patriarcha q̃ſi patrum archa qm̃ ex eo patres ꝓdierunt in mundũ. Ecce pl⁹ q̃ abrahã in maria. ex qua nati ſunt ſpirituali⁹ oẽs pres etiã abrahã. ſ. in fide filij. Et potẽs fuit de⁹ ſuſcitare filios abrahe ſpirituales ó lapidibz iſtis gentilibz. vt dicit baptiſta. Abrahã concha patrũ. Maria concha dei. Abraham ꝓ mercede deuz expectat. iam illa eum habebat. Quãpulcre abrahã dict⁹ eſt ſuccreſcens. i ex ſubiectione creſcens. vel ſucceſſiue creſcẽs. Quis dubitat ĩ veteri teſtamẽto abraham ſignificare patrẽ celeſtẽ. qui vnus in natura cũ filio ſe ſubdidit in filio vni puelle. qui ꝓ⁹ erat in orbe terrarũ. Sed magnificat⁹ eſt per mundũ vniuerſum. vt a ſolis ortu vſq; ad occaſuz laudabile nomẽ eius. ¶ Scõo fecit dñs Moyſen ꝓphetã magnum Sic enĩ de eo habet ſcptura. Fuitq; moyſes vir magnus valde in terra egypti. Ergo a maiori maxim⁹ fuit in terra viuentiũ. Preludebat hic xp̃o. qui fact⁹ eſt in maria. In egyptũ venit qñ mũdũ intrauit. aureolam repit aromatũ. ſ. mariam que irrigabat ſicut paradiſus deliciaz. que intrauit vt paſcat ibi ⁊ lilia colligat. In hac arcola fact⁹ eſt. ⁊ genitus ille ꝓpheta magn⁹. de q̃ clamabat turba. Prophet⁹ magn⁹ ſurrexit in nobis. Lu. vij. Hoc fecit dñs magnũ in maria. Quod vtiq; vere magn ũ extãuit elizabeth. q⁹ eſſet a matre dñi ſalutata. Unde exclamauit. Unũ hoc mihi vt veniat mater dñi ad me. Ad hanc autẽ venit de⁹ nõ tribz menſibz apud eã manſur⁹. ſed nouez ĩmo in eternũ. Uenit nõ viſur⁹. ſed videnda⁹. Nõ trãſitur⁹. ſed manſurus. Nõ vt cognat⁹. ſed vt fili⁹ ⁊ domin⁹ deus me⁹. Nõ ſolũ illuminatur⁹. ſed ꝓphetiſſaz factur⁹. Cum ex b̃ beatã me dicẽt oẽs generatiões. Nec miz. Si enĩ ad vocẽ marie elizabeth ꝓphetauit ⁊ paruul⁹ iohãnes in vtero ei⁹ exultauit factus ꝓpheta. quãto magis dici ipſa dz ꝓphetiſſa. ꝓphetas faciẽs Fecitq; dñs monarchã magnũ dauid. Unã de eo dicit. Fecitq; tibi nomen grãde iuxta nomẽ magnoz. ſ. ꝓncipũ q̃ ſunt in terra. Que tñ magnitudo terre ẽ inſtar puncti. Sed mũd⁹ talis nuncupat magnos. qz veſtigia gerũt magni dei. q̃ ẽ rex regũ. dñs dñantiũ. Ecce capaciſſima ꝯgo dic. Fecit mihi dñs magna. Dedit enĩ ſibi nõ vt ancille vel nutrici vel doctrici. ſed vt dilecte matri dñiũ vniuerſoz cui⁹ regni nõ erit finis. Ad cui⁹ aſpectũ angeli tremũt. celi nõ capiunt clemẽta pauẽt. venerat oĩs mũd⁹ infernа ſuſtinere nequeũt. Hic fact⁹ eſt in maria. ⁊ inde maria imperatrix ⁊ mõarcha mũdi. Fecit de⁹ q̃rto cuidã q⁹ eſſz magna feia. ſ. unanimitis illa ꝺiugata. eo maioz q̃ cenaculum in domo ſua meruit edificare. In q̃ ſuſciꝑet belyſeuz q̃ interpretat de⁹ ſaluator me⁹. Sed domine nr̃e marie fecit domin⁹ nõ ſolum vt eſſet magna feia. ſed et maxima ꝯgo. In cui⁹ vteri ſcri cenaculo recipet belyſeus. i. ſaluator de⁹ meus nõ figurate ſed expreſſe. vt ſaluũ faceret populũ ſuũ a peccatiz eoz. Nã ſuper defunctũ gen⁹ humanũ expãdit ſe. ⁊ facta orgaꝑ boĩs

Capitulum .xxii.

membra diuina, discurrēs hinc inde p iudeā, samariā, z galileā, calefecit verbis, exēplis z miraculis, atq; oscitās septies, totiens ptestans, q̄ esset ꝓpheta p̄missus in lege, tandē collocat⁹ in lecto crucis. surrexit q̄ erat mortu⁹ z cepit loqui dicens. Uere filius dei erat iste. ac restitut⁹ est matri sue. q̄ stabat iuxta crucē hoc mun⁹ exspectās. hō reputauit sibi q̄ magnū. vñ dicere potuit. Fecit mihi dñs magna filiū reddens viuū. ¶ Quintum magnū q̄ fecit de⁹ ē terra z celum z in eo luiaria magna. iij. Eſdre. viij. Magna ē terra. excelsum celū. velox cursus solis. Et magnific⁹ q̄ fecit ista. s. de⁹. Terra ē btissima virgo q̄ ad corpus terrenū humile z fructiferū. Celū ipsa q̄ ad aiam tam celestē plenā claritate z fidei virtutū. De his celo z terra dicit dñs. Esa. vl. Celū mihi sedes est. z terra scabellū pedum meoꝝ. In aīa enī eius ꝑ maximā puritatē requieuit de⁹. Et in corpore ei⁹ terreo fuit scabellū vbi steterūt pedes ei⁹. i. humanitas assumpta in ventre ei⁹. Ibi z sol maxim⁹. Sol iusticie xp̄s deus nr̄. Et quē celi capere non poterāt suo gremio ꝛtinuit. Et quē tot⁹ nō capit orbis. in sua se clausit viscera factus hō. Fecit ḡ mihi magna qui ꝛc.

Septū magnū est veritas. vñ tres cubicularij q̄ mouerāt q̄em ad esset in oībus fort⁹. Cum vn⁹ dixisset vnū alter rex tert⁹. s. zorobabel dixit mulierem oībus p̄dictis fortiorē. Sed erat z quartum adhuc fortius. Magna ē veritas z fortior oībus. Et hō declarans p q̄em assenserūt oēs rex cū principib⁹ suis. dicentes. Magna ē veritas z preualet. iij. Eſdre. viij. Mulier magna z fortis ē. b. maria. ob cui⁹ amorē z deuotionē multi se exponūt laboribꝫ mortis. Multi q̄ rapiūt ei. i. ecclesijs ei⁹. z imagini offerunt ipsa p curāt vestes virtutū hoībus. ipsa gignit reges spirituales z vineas colentes. s. p̄claros merito sui z exemplo. Tñ fortior ē ipsa z maior veritas xp̄s q̄ ait. Ego sum vitas. Sed veritas ait p̄s. de terra orta ē. i. de virgine. z iusticia exinde. i. iustificatio de celo ꝓspexit. ¶ Septimū ē magnū obiectū. s. aīa iustificata z timorata. Ro. viij. Quos iustificauit hos magnificauit. dicēte sctā iudith. Qui timent te magni erunt apud te. Hec aūt ego btissima humillima. cum q̄ timor filialis ꝛtraxerat fedus. ita vt cū angelo sibi loquēte turbaret⁹ in ei⁹ sermone. i. metuerat añq̄ angelus ei dixisset. Ne timeas maria ꝛc. fuerat a tota trinitate p̄scita simplici scia z p̄destinata electiōis noticia. ꝛformis futura incarnati magni vbi. pl⁹ q̄ oīs alia creatura cū sit filius eius imago p̄ris in ceł. z matris in terris. religionis ꝑietatē in vtroq̄ ꝓseruans Hec fuit a patre vocata p angelū in spōsam vt rebecca p eleazar ꝑcuratorē. Abrahe in cōiugiū ysaac. A spūsctō sanctificata ab oī titillatiōe possibili q̄ tūcūq̄ mīma. A filio suo magnificata sic vt altior dicerēt oī ente finito. Hec ē ab angelo venerata desiderata a p̄triarchis. a ꝓphetis p̄nunciata. q̄sita a regibꝫ. a sacerdotibꝫ figurata. Exaltata ab aplis. martyribꝫ admirāda. Lux ꝓfessoribꝫ. a vginibꝫ imitanda. z inuocāda. a cūctis natiōibꝫ q̄ sub celo sunt. Procul dubio ceciniſſet. fecit me magnā nisi astutisset humilitas profundissima z dinas laudes narrat nō suas di. Fecit mihi dñs magna. ¶ Octauū magnū. s. subiectū vocat scptura dina. circa qō p̄ncipali⁹ versat intētio sua ad hō volentes discipl⁹ vocat z ait. Audite me. q̄ de reb⁹ magnis loquitur sū. puerbi. Tres sunt res psonales magne. de q̄bꝫ ꝓponat oēm sermonē. Pat̄ z filius z spūsanct⁹. z hi tres vnū sunt. Sed ꝑticulariē tres res magne dicunt caro. spūs z verbū. q̄ sunt vn⁹ hō. Erga quē sicut z finēs peciali⁹ eloqa dina ysant Est enī xp̄s de⁹ z hō. finis oī credēti z scribēti ad salutē. Cui oēs turbe p̄cedēres. z seqntes noui testi z veteris clamāt. Osanna. Necnō. xxiiij. seniores q̄ sunt oīm librorꝫ veteris testi scptores certi capitū coronas eorꝫ ad hmōi agni pedes apponūt. sicut ille de se cūcta scpta fuisse testat cū ait. Lō summatū est. z glosa quā fecit p⁹ suā resurrectionē cū aperuit illis sensuz vt intelligerēt scpturas dicēs. Oportuit ipleri oīa q̄ scpta sunt de me in lege. z per ꝓphas. z ps. Lu. vltō Uerꝫ quāto facta sunt potiora ꝟbis vel scriptis. tanto sunt maiora ostensa in maria q̄ in scptura p deū. Nā scripture dedit vt xp̄m loquat. Marie ꝛtulit vt p eā xp̄s pandat. Ibi eū multiplex tegit figura hic vestit eū marie caro pura. Ibi ꝓnunciat. hic ostendit. Ibi latet in mortua charta. hic p̄z in carne mōstrata. Ibi dicta sunt magna. hic facta sunt magna. q̄ fecit mihi inq̄t dñs magna q̄ potēs ē. ¶ Nonū ē magn⁹ ꝛcept⁹ z nr̄ ꝓfectus pietatis increare. q̄ dicit misc̄dia sua. q̄ p̄m magnitudinē suā sic misc̄dia ei⁹ cū ipso ē Magna enī ē misc̄dia dei soli⁹ dicit Ecclesiasticus Nec ira lata ē. q̄ misc̄dia dñi plena ē terra. ita longa q̄ vniuſse dñi vie misc̄dia z veritas. Ita ꝓfunda q̄ si ad infernū adest ꝓba. Cū irat⁹ fueris misc̄die recordaberis. Ita sublimis. q̄ in celo dñe misc̄dia tua. et misc̄dia ei⁹ sup oīa opa eius. Ita domestica q̄ cōplet viscera ei⁹ Luc̄. i. Per viscera misc̄die dei nr̄i ꝛc̄. Ita multiplicabil⁹ q̄ misc̄dia ei⁹ a ꝓgenie in ꝓgenies Luce. i. Ita durabilis q̄ misericordias domini in eternum cantabo. Hāc nedum magnam. sed z maximā fecit in virgine pia. vt merito nominetur mater misericordie. z regina eius. Unde in antiphona. Salue regina misericordie. Hanc qui petit sine ipsa duce. sine pennis seu alis temptat volare. Si mirātur iudei montani laudantes deum. quia deus magnificauit misericordiam suam cum elisabeth. partum sterili tribuendo. quanto debent laudibus dignis deū efferre christiani. qui virgini tante talem ministrauit conceptum z partum nouum presentibus. preteritis z futuris recordatus misericordie sue. sicq̄ fecit sibi magna. Magnam autem. scilicet aquilam christo sub figura regis cuiusdam licet mali Ezechiel prophetā Johannem euangelistam demonstrat. cui fuit tam alte volandi data potestas. vt de medio cedri medulla eius cum frondibus suis que significat mediam in trinitate personam cum frondibus verborum suorum. que sunt ad sanitatem gentium. z portauit in vrbem negociatorum. id est credentium dicens. In principio erat verbum. z verbū erat apud deū ꝛc̄. Usq̄ verbum caro factū est ꝛc̄. Et primo volauit maxima auis virgo. z non continuit alas quo vsq̄ peruenīret apud deum. Inuenisti enim gratiā ait angelus apud deū. Ipa virgo parauit viā tobanni portas aperuit. reserauit archana. Quid si dixero

virginē fuisse iohānis doctricem. vt p hanc diuinitatis noticiā fecūdata inferior prefecta discipul⁹ xp̄i et fili⁹ recōmendat⁹ marie p̄uenerit ad illud scire supremū. Mat fuit facta iohānis testionio filij sui. Matris est docere filiū. Filij est auscultare matrem. Et q̄ noluit q̄d̄ mater sua publice p̄dicaret. oīm mulieruz norma futura. quib⁹ predicare nō lz. dedit marie. vt iohannes fili⁹ eius edoct⁹ ab ea per orbē postea verbū disseminaret diuinū. Et q̄ de⁹ est qui opat int⁹ ī docēdo siue sit angelica siue lingua humana. Jō per hoc nō intelligit q̄n ipse iobes vt aquila grandis tulerit medullā cedri. potans de sacro dñi pectoris fonte. Fecit g̃ dñs aquilam grandem magnaz alarū iohannē. sed mariā maiorē que eū edocuit. fecit g̃ dñs magna. Undecimū magnū ponit aggeꝰ ꝓpheta. scz domū dei dicēs. Erit gloria dom⁹ istī⁹ nouissime pri⁹ q̄z prime. dicit dñs exercituū. Q̄d dictū d̄ materiali domo dei. i. templo intelligi non p̄ot. cū longe inferior gloria z magnificētia illi⁹ tēpli materialis in hierusalem p⁹ aggeū vsq̄ ad vltimā desolationem z destructionē eius p romanos q̄ fuerit añ tempora salomonis z aliorz regū. Hinc est q̄ exorans vn⁹ de redificatoribz primis narrat fleuisse seniores qui videbāt gloriā magnā dom⁹ prioris. videntes vere infelicitatem seq̄ntis dicte dom⁹. Nec g̃ gloria magna domus per prophetā demonstrata. de alia domo clan⁹ exponak. s. virgine gloriosa. de qua canit ecclia. Domus pudici pectoris. tēplū repente fit dei. Nec g̃ domus dñi ex patrū lapidib⁹ cōstructa. polita z pictura ta virtutib⁹. coopta per totum auro charitatis tāto gloriosior ē domo seu templo salomonis. q̄nto fili⁹ inhabitator ei⁹ est plus q̄z salomon. Tanto gloriosior ē q̄nto eius caro pura est dignior petra dura. tāto gloriosior. quanto aīa eius excellentior q̄z fuerint sctoz sancta. tāto gloriosior. q̄nto diuina natura presens ē potior ꝓpiciatorio. Tanto gloriosior. q̄nto angeli cōprehensores sunt meliores q̄z illius ministri viatores Tanto gloriosior. q̄nto victima figurata. s. iesus gratior est figura. s. vituli cōcremati. q̄ magna virgo recepit in vtero. dicak ergo illud Baruch. iij. O israel q̄z magna ē dom⁹ dei. z ingens loc⁹ passionis eius. magn⁹ z imens⁹ meritis. gratia z gloria. Dicat ergo virgo beata. Fecit mihi magna q̄ potens z̄c. Duodecimū sepe sermo diuin⁹ noī magnū adiūgit. vt dicat etiā p̄s. Jn isr̄l magnū nomen ei⁹ p̄mo. deinde p̄dicata catholica fide addat p Malachiā. i. ca. Magnū nomē meū in gentib⁹. Triplici autē mō dicit magnū. Magnū. i. preciosum. magnū quasi virtuosum. z magnū. i. famosum. Magnū preciosuz. q̄ in cōmunicatū mira includens. sicut nomē adonay nō indicatū patribus vel nomē tetragramaton imensa sacramēta z diuinas pfectiones includēs. Hoc modo dicit magnū nomen marie. Et dimissis quatuor interp̄tationib⁹. iā vulgaribus notis hoc nomen scribit hebraice quinq̄ litteris sicut latine. z q̄d significent. habes. s. in sermone de nomine marie. Sed p aliū modum nūc ostendemus q̄z sit magnū. i. preciosum nomen istud maria ex interpretatiōe. videlz q̄nq̄ litteraz. quib⁹ componit istud nomen maria ꝑm hebraicū alphabetū. Prima g̃ littera hui⁹ nominis maria est. m. que apud hebreos dicitur mem. Sed ista littera. m. apud hebreos peritos duplicat. dicit enim mem z men. Et men nūq̄z ponitur in principio alicui⁹ dictionis. nec in medio. nisi in isto nōe maria q̄ de vna tm̄ verificat apud eos. quibus oīa in figuram contingebāt. quoniā illam figurabat que nec similem visa ē. nec habere sequentem. Est autē differētia apud hebreos inter mem z men. q̄ primū est apertum superi⁹ z clausum in feri⁹. Secundū econtra ē clausum superi⁹ z apertū inferius. Unde q̄z subtilissime spiritussanct⁹ dixit virginē mariam incognitam futuram viro. proletū fecundandā de celo. z sic apertam deo. clausam viro. q̄d nulli alteri foret ascribēdū cū nullum aliud nomē cū men littera tali sumat initium. Si vero aliorz nomina terminant per men. nimirū q̄ omnes beati futuri sint virgines corpore. q̄ scz ibi neq̄z nubent neq̄z nubent. Interpretat autem men ꝑm ambro. sup. beati imaculati. viscera vel ex ipsis. in q̄ tam dignitas q̄z charitas marie ostendit. dignitas quippe q̄m in visceribz ei⁹ fuit aliquando realis habitatio xp̄i vt dicatur templum dei sacrariū spiritussancti. Charitas ꝯo actiue z passiue ostendit in ea. Actiue quidem. q̄ pietatis viscera gerit ad singulos intercedens p omnibus. Charitas passiue. s. q̄ fuerit ab omnib⁹ desiderata z armata ostēdit alia interpretatio supradicta. s. ex ipsis. q̄ videlz ex parētibus ipsis est expectata cōmendata z progenita viscerose. Al que ē secunda littera in nomine maria apud hebreos dicit aleph. z interpretatur aleph doctrina. in quo ei⁹ vtilitas predicatur. Est enī omniū viuentiū sub deo rationabiliter doctrina salutaris. z speculū directiuū totius humane vite. Tertia littera est. R. quam hebre⁹ dicit res. z interpretatur caput. in quo denotak ipsius capacitatis imēsitas gloriosa. Caput enī omniū deus. Caput nostrū est christus proles ei⁹. Caput enī est quodāmodo nostre salutis. que caput nutriēs salutare. caput antiq̄ serpentis cōtriuit. Caput omnes spirit⁹ intelligentie. q̄ mater est sapiētie. Capit oēs gradus glorie. que regina ē vie. simul z patrie. Capit omnes modos indulgētie. que caput est misericordie. Quartū elementū seu littera est. J. que est minima figura apud eos. z dicit iorh. z interpretat confessio seu scientia. Ubi colorak virginis humilitas profunda z virtuosa que nihil sibi attribuit. sed omnia confitet a dño accepisse. De quinta littera scz. H. iam dictū est. Ex his etiam q̄n q̄z litteris hebraicis simul z latinis eligendo numeros significatos p eas. ꝑm latinos z hebreos. Verbi gratia. p̄ma littera. scz. M. significat apud nos mille. apud hebreos quadraginta. simul cōiungēdo numeros istos surgūt in numerū duoz milium z cētū. Et a promissiōe facta p̄mo abrahe. q̄ in semine eius benedicerent⁹ omnes gentes terre q̄d est xp̄s. Ut ait apls ad Galath. q̄ maria mater xp̄i ex abrahā seminaliter descēdit vsq̄ ad natiuitatē eius fluxerunt anni duo milia centū z non vltra. vt notat p̄fat⁹ Job. dominici. qui etiā declarat q̄uo iste numer⁹ colligit ex dictis litteris Maria p singulas descēdo. cui⁹ est totus iste sermo de duodecim magnis reb⁹ super mḡt. ver. Quia fecit mihi magna. Exceptis his que

habenk in quinto magno. Q; etiam nomen marie sit virtuosum cōtra pericula ꝛ mala, ꝛ famosum per oīa patet ex dictis supra.

De quadruplici bñdictione. b. virginis ca. xxiij.

BEnedicta tu in mulieribꝰ. Et ꝓmo occurrit dubiū. qz aut istud addit ad id qđ ꝓrius dictū est, gratia plena. Aut nihil addit. Si addit ergo id qđ addit aliquid est. ergo illa gr̄a que additur plena nō fuit. ꝛ sic angelus non videk vez dixisse cum ait, gratia plena Si nil addit quin ibi cōtineak. ergo superflue dicitur. Itē natura eadē ē in ea ꝛ mulieribꝰ. Ergo si alias excedit hoc ē in gratia. Sed b̄ continet cuz ait, gr̄a plena. Ad qđ dici posset ꝙ nō frustra b̄ dicik. Nā cum dicik gratia plena. p̄cipue intelligik de gratijs datis a deo. In eo qđ dicitur. Benedicta tu in mulieribꝰ notanē quedam que ꝓtinent etiā ad gratiam humanā. scz laudari ꝛ benedici ab hoīb; cōphendit etiam ista benedictio oīm aliox benedictionem sine dubio ꝑm alber. Quid enī magni aut miri si habuit benedictionē oīm gentium. que bñdictiones oīm angelorū habuit ꝛ gratias. Et dicit damascenꝰ. A nullo illustriū vincik. i. sanctox ꝛ sanctarum excellentium. sed oēs ipsa supat ꝛ excellit. Ꝓ cuiꝰ declaratione ꝑm alber. sciendū est. ꝙ q̄druplex est rō benedictiōis. Prima benedictio ē maledicti euacuatio. Secōa est fecūditatis ampliatio. Tertia ē singularis gratie collatō Quarta est cōgratulantiū gratie collaudatio. De prima p̄. Benedixisti dñe terrā tuā. i. humanā naturā excludēdo ꝛ euacuādo maledictū culpe illatū a deo cū ait Gen. iij. Maledicta terra in ope tuo. De secūda habek Gen. j. Bñdixit eis dicēs. Ꝛescite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terrā. De tertia. s. bñdictiōe gratie singularis dicik Gen. Bñdixit dñs abrahe. ꝛ p̄. Bñdixit oībus q̄ timent dñm. De q̄rta dicik Mathei. xxi. ꝙ pueri hebreoꝝ clamabant ꝛ laudabāt cuz magno gaudio xp̄o iesu. Bñdictꝰ qui venit in noīe dñi. ꝑm oēm modū bñdictiōis fuit bñdicta ẏgo maria in mulieribꝰ. i. super oēs mulieres. vt ly tu notet excellentiā super alias.

De prima benedictione .§. I

qua scz euacuak maledictū. Sciendū ꝙ hec ē triplex ꝑm ꝙ triplex maledictū excludik. Uñ hiero. totū maledictū quod intulerat eua. abstulit bñdictio marie.

Est enim maledictū nature.
Est maledictū culpe.
Est maledictū pene.

Nā vt ait ambro. pudoꝛ ē feminis nuptiaꝝ p̄mia nō habere. i. filios. Ideo maledictum nature est opprobriū sterilitatis. quibꝰ hec sola est cā nubēdi. xxij. q. j. c. i. ꝓpter quod phenenna exprobrabat anne. eo ꝙ sterilis esset ꝛ maledicta dicebak sterilis q̄ fructuz nō faciebat ꝑm legē. Hanc maledictionē abstulit. b. maria. q̄ virginitatē sterilē in mundo nobilitauit ꝛ exaltauit ac dedicauit in se virginitatē. vt rez excellentē ꝛ a deo bñdictā. q̄ si nō replent terrā vt nuptie. replent paradisum tñ. Maledictum culpe ē triplex. s. libido impregnātis. Uñ. b. hiero. super Math. dicit ꝛ habek. xxij. q. j. Cōnubia legitima carēt quidē peccato nō tñ tempore illo q̄ cōiugales actꝰ gerunt. presentia spūssancti dak. ꝛ si ꝓpheta esse videak qui officio generatiōis obsequik hec ille. ꝛ hoc ē ꝓpter libidinē. i. delectationē inordinatā illa qua rō absorbek. ꝑm p̄m fecitas cōcipientis Job. xiij. Quis pōt facere mundū de imundo conceptū semīe. Peccatum nascentis. ps. In peccatis cōcepit me mater mea. b. augꝰ. in libro de fide ad petrū. de cōfe. di. iij. firmissīme crede ꝛ nullatenus dubites oēm hoīem qui concubitu viri ꝛ mulieris concipik. cū peccato originali nasci. impietati obnoxiū morticꝫ subiectum. Ab hac triplici maledictiōe fuit exclusus concepᵗ marie ꝛ rō est. qz nō fuit similis alijs. Nō enim ex humano semine sed mystico spiramine verbū dei factū est caro de virgine maria. Uñ impregnās fuit spūssanctꝰ qz ipse optatus est illā vnionē. Cōcipiens fuit virgo Esa. Ecce virgo cōcipiet. s. permanens virgo. Et cōceptꝰ est deꝰ. Math. i. Uocabik nomen eiꝰ emanuel qđ est interpretatū nobiscuz deꝰ. Deus autē peccare nō potest. nec in eū cadit peccatū. Maledictū pene ē triplex. s. dānī virginitatē perdendo que. s. recuperari nō potest. Cui ꝓmium spāle conceditur. nec aliter mulier cōcipere pōt vel parere. Secōm maledictum pene ē laboris in portando fetuz. subijcik enī multis passionibꝰ mulier in portando in vtero plem. Uñ ꝛ thobias dixit filio suo. c. iij. Memor esse debes. q̄ntа pericula sustinuit ꝓpē te. s. mater in vtero te portās. Tertiū est dolor in ptu. Gen. iij. In dolore paries filios. Sz ab ista triplici maledictiōe euacuata ē ꝛ liberata. b. maria. Nā vt ecclia canit. nesciens mak virgo vir peperit sine dolore saluatorē seculoꝝ. ꝛ sic nec virginitatē amisit. sed summū gaudium in partu habuit. ꝑm illud Esa. Germinans germinabit. i. pariet letabunda ꝛ laudās. Nec illū laborez sensit in portando. sicut nec in beatitudine dolor reperik. Et beatus venter qui te portauit exclamauit quedā mulier de turba ad xp̄m Lu. ix. Apte igik dicik. Bñdicta tu in mulieribꝰ. q; per tuā benedictionē exclusa ē a tꝫois maledictio mulierum.

Secunda benedictio .§. II.

est fecunditatis ampliatio seu superexaltatio. ꝛ hec potest esse triplex. Primo ex pte agētis. Secūdo ex parte generati. Tertio ex pte gignētis. Quelibet istaruz est triplex. Et q̄ntū ad primū. Agens in ista cōceptione fuit deꝰ pater ibi exercens suā potentiā. deꝰ filius ostendēs suam sapientiā spiritussanctꝰ exhibēs summā benivolentiam. ꝓut supra declaratū est in precedenti sermone. Exaltata vtiq; esset sup omnez generationē ꝛ ampliata illa generatio. in qua solum pater esset agens. Sed plus exaltata ꝛ magnificata vbi ꝛ filiꝰ ꝛ spiritussanctꝰ etiam operatꝰ est. Ex parte aūt generati tripliciter est ampliata generatio ista. Nam conceptus est vir perfectus in naturalibꝰ nō enim vt alij concepti in vtero matris distulit per tempora ad habendū vsum rationis. Alij pueri per plures annos manent anteq; intelligant vel loqui p̄nt. Uñ ꝛ infantes dicunk. Sed subito xp̄s conceptus habuit completum vsum rōnis. ꝛ memoriā tenacissi

mam intelligẽtiã acutissimã, z voluntatẽ promptissimã ad oẽ bonũ z loqui perfectissime potuisset si voluisset. Scõ est ampliata z magnificata ista generatio, qz conceptus est vir sanct⁹ gratia z virtutib⁹ plect⁹. Alia nra nascit vt tabula rasa in qua nihil ẽ pictum, nullus enĩ in ea habitus virtutis dei sciẽtie, sed in tempore cũ multo labore acquirunt virtutes z scientie, vel infundit a deo. ¶ Nõ sic xps cõceptus nõ sic, sed quando verbũ caro factũ est. i. homo de virgine maria in instanti anima illa repleta fuit omni gratia virtute z scientia, imo z gloria. Unde viator z cõprehensor. Viator q̃tũ ad passibilitatẽ z actum moriendi, nõ pro se sed pro nobis. Comprehensor limpidius contemplãs gloriam dei. q̃ quicũq; in patria sine compatione. Tertio adhuc magis exaltata sup omnes generatio ista. ¶ Concept⁹ est summ⁹ deus Esaias. Uere tu es de⁹ absconditus, scz in carne nra Sic igit exaltat super omnes generatiões mulierũ generatio marie, z ideo benedicta tu ꝛc. Ex parte gignẽtis scilz virginis ẽ supexaltata fecunditas eius sup alias mulieres, qz virgo concepit, virgo peperit, virgo lactauit deũ pariter z hominem. In cui⁹ figuram est signũ datũ gedeoni de victoria habenda cõtra inimicos populi dei videlz vt vellus poneret in area per noctẽ, z de mane reperiret vellus plenũ rore, area autẽ arida z sicca per totuz. Uellus est pellis animalis mortui, z significat nostrã mortalẽ humanitatem. Istud in nocte vite presentis positũ in area vteri virginalis, reperit plenum rore celesti. s. deitatz vnite cũ ea, quem rorẽ optabat esaias dicens, Rorate celi desup ꝛc. Area tñ. i. corpus virginis remansit arida, qz non humectata alicui⁹ semine. sed virgo in ptu, virgo in ꝺceptu, virgo in lactatiõe. Unde canit ecclesia. Sola virgo lactabat, scilz dominum iesum. vbere de celo pleno, nõ alio modo. Illud aũt vellus plenũ rore expressum in torculari crucis, implenit cõcham ecclesie rore celestis gratie, per quã habitat in nobis. Et hoc misteriuz est signũ confortans nos ad habendam victoriã de inimicis infernalib⁹ qui infestãt populum dei. ergo bñdicta tu ꝛc.

Tertia benedictio est .§.III.

singularis gratie nõ solum gratum facientis z gratis date, sed excellentie cui iusdam super alios. Et hoc triplicit, Primo q̃ est caput z principiũ feminarum. Secũdo q̃ est mater oĩm. Tertio q̃ est domina vniuersoz. ¶ Quantum ad primũ dicitur beata maria caput z principiũ feminarum, qz quicquid boni fuit in femiis, ipsa habuit, z in sũmo gradu. z aliqd bonũ habuit q̃ nulla alia habuit. Triplex autez bonũ reperit in feminis. Bonũ virginitatis, bonũ cõiugalitatis, z bonũ viduitatis, Beda. Bona ẽ castitas cõiugalis, melioz cõtinentia vidualis, optima integritas virginalis. Et in virginitate ẽ triplex bonũ. Carnis incorruptio, nulli viri subiectio, angelica cõuersatio. De primo dicit Sap. vi. Carnis incorruptio facit proximũ deo, z ratio est, qz ẽm grego. in omel. Tãto vnusquisq; a superno amore diuungit, quanto in infimis delectat. Unde z per contrariũ tanto vnusquisq; deo magis approximat z coniungit, quanto magis a delectationib⁹ terrenis abstrahit z qz p virginitatẽ abstrahit hõ a maximis delectatiõib⁹. ideo magis approximat z coniungit deo. Uñ z sibille z gentiles pter virginitatẽ credim⁹ eis collatũ spũm p⁹phetie. Sed. b. maria in hoc oẽs virgines excessit, qz nullũ stimulũ carnis sensit, nec cogitatiõez turpẽ admisit, sed in sũma puritate etiã angelos supauit.

Secũdũ bonũ ỹginũ ẽ, qz nulli viro virgo subiicit. Eue ei⁹ ꝺiugate cũ oĩbus alijs feis ꝺiugatz dictũ ẽ. Sub viri ptate erz, z ipse dñabit tui. Beñ. iij. Et. b. aug. dicit. xxiij. q. v. voluit q̃ dñs statuit cõiugatas esse. q̃si famulas viroz. s. in dispositiõe dom⁹ z familie. Sed ỹgines libere sunt ab hmõi seruitute. i. Corinth. vij. Que virgo ẽ cogitat q̃ dei sunt, qũo placeat deo, vt sit sctã mente z corpe. Uñ z libera ẽ a seruitute viri. Beata aũt maria nõ solũ viro subdita non fuit, z si ioseph virũ haberet, sed dña ei⁹ z ipse seru⁹ ei⁹, sciebat enĩ z testis erat sue virginitatis. vñ z maternitatis dñi q̃nimo ipse rex regũ z dñs dominãtiũ Jesus fili⁹ eius ipse erat subdit⁹ ei. vt scribit Lu. ij. z Apoca. xix. ¶ Tertiũ bonũ in virginib⁹ ẽ angelica ꝺuersatio. Omne enĩ simile appetit sibi sile, Angeli sũt ỹgines, z iõ delectant ꝺuersari cũ virginib⁹. Uñ hiero. Angelis sp cognata ẽ ỹginitas, in carne enim pter carnẽ viuere angelicũ est nõ humanũ. Et angel⁹ apparẽs iobãni virgini ostẽdit ei illa mirabilia q̃ scribit in apoca. Et gabriel danieli castissimo duplicem aduentũ saluatoris manifestauit. Sed nulla vnq̃ pura creatura ita familiariter ꝺuersata ẽ cuz angelo sicut. b. maria. ¶ Nõ enim solũ ea vice, qñ incarnatiõnẽ nunciauit, sed frequẽtissime. Bñdicta g̃ tu in mulieribꝰ virginibꝰ. i. p̃ cunctis z sup cunctas virgines pter p̃dicta. In cõiugatis repit triplex bonũ. s. fides ples. z sacramentũ. vt aut. b. aug. Et in oĩbus his tribus excessit. b. maria oẽs ꝺiugatos. Et fides quidẽ intelligit vt alter alteri seruet fidelitatẽ. nõ cõmiscẽdi se cũ altero vel altera. Sed. b. maria nõ solũ cum altero se nõ cõmiscuit sed nec cuz sponso suo ioseph. de cõi cõsensu votum virginitatis emiserũt. z vteq̃ in virginitate pmansit, vt dicit. b. aug. xxvij. q. ij. Tanto ꝺiugiũ ẽ sancti⁹, quanto casti⁹. nec iõ ioseph voluit eã dimittere vt mathe⁹ euangelista õt. c. i. cũ videret eã pregnantẽ qz eã suspectã haberet de adulterio sed vt dicit beñ, reputabat se indignũ cũ taz sancta manere, qm̃ cũ sciret eã plenaz oĩ honestate, z modestia z sanctitate, extimauit eã nõ de viro sed a spiritu sctõ impregnatã. Bonũ prolis sequet ex coniugio z pter hoc ẽ institutũ matrimoniũ. nõ h̃ bonũ defecit in. b. maria, sed sup oẽs cõiugatas ẽ cum virginitatis honore gaudiũ mris hñs. Uñ nec pmã sibi sile visa est nec hre sequentẽ. Proles aũt cõiugataz est pura creatura z peccatoz, sed proles virginis ẽ de⁹ z hõ sanctissim⁹. Tantũ g̃ distat inter plem hui⁹ virginis z plem cõiugataz. quantũ inẽ deũ z hoiem. ¶ Tertiũ bonũ in ꝺiugatis ẽ sacrm. Uñ ap̃s. Hoc autem dico magnũ sacrm in xpo z ecclesia. Significat enĩ ꝺiũctionẽ xpi cũ ecclia q̃ ad ꝺsensum mutuũ voluntatis expressũ p verba, ꝺiũctionem xpi cum ecclesia. id est bonis fidelibus per dilectionem. Quo autem ad coniunctionem corpoꝝ per copulaz significat

coniunctionē dei cū nostra humanitate in vna perso
na. z sic indissolubilis ē talis ꝯiunctio. Nunq̄ enī se
parata ē ōitas ab humanitate postq̄ eam sibi vniuit.
Hinc ē q̄ matrimoniū ꝯsūmatū per copulam. nūq̄
dissolui pōt. vt correspōdeat signū signato. Hoc autē
sacramentū ipletū ē in vtero virginali. in quo facta
ē talis vnio z pmaxime bonū istud ꝯiugatoꝝ reperi
tur in ẏgine. In viduis autē reperit triplex bonū. scz
libertas cōtemplatiōis. Vñ de anna ꝓphetissa vidua
dicit Lu. ij. q̄ tēplū frequētabat deo seruiens in ora
tionib⁹ die ac nocte. Secundū bonū est carnis ma
ceratio. Nā vt ait apl's. ad Thi. v. Vidua in deli
cijs viuēs mortua est. Vñ z sancta iudith vidua te
munus insistebat cōtinuis. Tertiū est exercitiū in opi
bus pietatis z miscōie. vt ostēdit apl's in dicto. c. Et
vidua illa sareptena helyā de cibo ncrio pauit. Hec
oīa sine compatione fuerunt in beata maria. nā ieiu
nia nō solum in lege mādata seruabat. sed z fm btm
amb. alia addebat tota dedita erat orōni z ptempla
tioni. xpm mendicū z pauperē de sua pauptate nutri
uit. Q̄ autē mr̄ sit oīm z domina ptz. q̄ mr̄ est ei⁹ q̄
oīa creauit. z q̄ nos redemit sua passiōe. Bñ ergo di
cit. bñdicta tu in mulieribus. q̄ ad gratiam specialem
super oēs.

Quarta benedictio .§.iiii.

dicit cōgratulatio laudantiū de q̄ in cātico trū pue
roꝝ q̄ orabāt in camino ignis Dan. iij. Bñdicite oīa
opa dñi dñm. laudate ⁊c. Hec triplex ē in. b. maria su
per oēs mulieres. Collaudate q̄ppe sunt alique mu
lieres ex virtutib⁹ suis. z benedicte ab hoīb⁹ vt iu
dith z alique alie. sed nulla eatenꝰ vt maria. Collau
dat enī ab angelis. ab hoīb⁹. z ab oīb⁹ corporali
bus reb⁹. Ab angelis quidē vt hic. Benedicta tu in
mulieribus z merito. q̄ genuit angeloꝝ restauratorez
cōciuiū suoꝝ redēptorē. Restaurauit eum fili⁹ suus
reddēdo per equipollentiā deperditū multiplicādo
numeꝝ z augmentando supadditū. s. quartā hierar
chiā in q̄ ipse cū matre sua sup omnē hierarchiā. per
quē laudant angeli atq̄ archāgeli ⁊c. in pfatiōe ma
iestatē dei. z assumpta ipsa btā mariā. laudantes an
geli bñdicūt deum. Laudant boues z bñdicunt bea
tā mariā p elizabeth dicētes Lu. ij. Benedicta tu in
mulieribus. z bñdict⁹ fructus ventris. q̄ fruct⁹ vētris
sui fact⁹ ē hoīb⁹ suis sapiētia. iusticia. sanctificatio.
z redemptio. i. Lox. Sapia. s. in docendo. iusticia in
ẏtuose z pfectissime ꝯuersando. oīdens qūo iusti ef
ficiamur p ei⁹ imitationē. Scificatio sacramēta insti
tuēdo q̄ nos sanctificāt. Redēptio p passionē a dya
bolo cui⁹ captiui eram⁹ in redimēdo. Laudāt q̄z oīa
corpora. b. mariā. q̄ ea imutauit causaliter innouādo
Ecce ego creo celos nouos z terrā nouā ait fili⁹ eius
in apoc. ac etiā nobilitādo z oīa quodāmodo in xpi
corpe vniendo. q̄ corp⁹ ipsa ei dedit. quod cū oīb⁹
corporib⁹ aliq̄ modo ꝯuenit z excedit. Et iō q̄ istis
de causis bñdicta ē in mulieribus. sup oēs mlieres bñ
dicta z puras creaturas. sicut dicim⁹ de dño. Bñdi
dicite oīa opa dñi dño ita z dicē possū⁹ be. marie Bñ
dicite oīa opera dñe oīm. ¶ De benedictiōe bea. ma
rie ẏginis apud oēm generationē. ¶ Caplm. xxiij.

Benedicta tu in mulie

nbꝰ Alti⁹ z copiosi⁹ istā vltimā bñdictiōz
laudatōis z magnificatōis. reassumēdo
Tu iq̄t exūs ī nūero mlieꝝ q̄ ad sexū ñ viroꝝ simplr
es benedicta. oēm cōtinēs in te benedictōem sctōrum.
quāuis aūt collatō rpat' felicitat' etiā dicat' bñdictō
quedā. Vñ z Jacob dixit Esau filio suo benedictōem
postulanti pri⁹ tpalīū q̄ spūaliū. In pinguedie ēre
ent benedictio tua. Beñ. xxvij. Et sathan ad dñm ō
Job ait. Opib⁹ manuū ei⁹ benedixisti. qō q̄si decla
rans. ait. Possessio ei⁹ creuit in terra. Tm pior bñ
dictio sine compatōe est opatio vel collatio beatitudi
nis vere dispositiue vel completiue. que oīa bona
comprehēdit. Vñ apl's ad eph. i. Bñdictus deus q̄
benedixit nos omni benedictōe in celestib⁹. z dñs ō
us dicet in finali iudicio. Uenite bñdicti patris mei
pcipite regnū vobis paratū Math. xxv. Ideo bene
dicti q̄ bona opa egistis. quib⁹ paratū est regnū be
atū. Hanc benedictionē beatitudinis ī pñti z futuro
su p oēs possidet beatissima maria. z hoc ipa exprmit
in cantico suo dicens. Beatā me dicent omnes gene
ratōnes. z Sal. puerb. vl. Surrexerūt filie. s. p imi
tationē ei⁹ anime sancte. z beatissimā pdicauerūt. et
sic omnes generatōnes benedicūt beatam Mariam
collaudātes de bonis ei collatis. Est aūt triplex gene
ratio nature intellectiue.

Prima generatio eternalis.
Secunda generatio angelica.
Tertia generatio humanalis.
Harū ꝓpriū est benedicere.

De eternali dicit deus .§.i

pater ad filiū p ps̄. Ante luciferꝝ genui te. De q̄ ysa.
c. liij. Generationē eius quis enarrabit. s. eterna. q̄si
di. null⁹. Ipe igit de⁹ post⁹ cūcta creauit p ẏbū su
um. z cū spūsctō. bñdixit beatissime marie in figurā.
z beatas dixit q̄n benedixit diei septimo in q̄ requeuit
ab omni ope q̄d patrarat Beñ. i. Est aūt ista benedi
ctio opm ꝯsumatio. a peccatis vacatio eterne requie
pfiguratio q̄ omnia plene repiunt in b. maria. Fuit
enī in beata maria pfecte opm ꝯsumatio. quādo om
nia creata ī vno hoīe vniūt cū creatore. xpm fit vltī
mū z vltm fit pmū. nō ei ēpfectio mot⁹ vl' opis nisi ī
circulo. Est secūdo ibi. i. in ẏgine vera a pcis cessatō
In eius enī volūtate. pctm nullū fuit nec esse potuit.
Tertio requies etiā h⁹ non fuit future requiei signū tm̄
sed etiā causa. Si q̄ septia dies ē benedicta ꝓter sab
batū dei. i. cessationē ab opib⁹. z tm̄ excellētior est sab
batissi⁹ recreatōis. q̄. s. requescēs ī ẏgie mūdū recrea
uit sabbato recreatōis. q̄ z bñdictō maior. In oīb⁹ ei
requiez q̄siuit. z ī ipsa sola ꝯuenit. ī q̄ ꝯuenit oīa q̄cunq̄
q̄siuit. vñ z ī tabnaculo ei⁹ requeuit. eccl. xxiiij. Postq̄
āt ipe ēnaliter genit⁹ ō ẏgine nat⁹. ꝯsat⁹ ē in mūdo
semel pdicās mulieri exclamāti z dicēti. Btūs vēter
q̄ te portauit ⁊c. Sbdit ipe. q̄nimo. btī q̄ audiūt ẏbū
dei z custodiūt illō. q. d. ñ solū illa q̄ me portauit btā
ē. sz oēs q̄ audiūt ẏbū dei z obꝛuāt. z implent opere
illō. Et q̄ ipa pfecti⁹ audiuit z obꝛuauit oīa mādata
dñi z consilia. iō o beatissima z benedicta pre cunctis

Titulus .xv.

bñdicta ḡ tu in mulieribꝫ. ¶ Primꝰ sermo xp̄i ad discipulos eruditōdos fuit verbū de bñtudinibꝫ, de q̄bus Math. v. Que bñtudines octo sunt pfecti actꝰ virtutū disponētes ad supernā t eternā bñtudinem Ad q̄s actꝰ exercendos xp̄s exhortatꝰ ē in diuersis locis euangelij si q̄s inḡrere velit, que oīa verba beata maria pfectissime ippleuit vt docet p singulos alber. vbi. s. Et p̄ma quidē est. bñ paupes spiritu. vbi glo. paupes spū sunt, q̄ nō necessitas sed fides t deuotio brōs facit, vt cōtēptis oībus dño viuant. Jmportat ḡ abdicationē rerum. Nec aūt abdicatio fuit in sūmo un. b. maria. Nā hec abdicatio fit duobꝰ modis. s. p rez subiectionē vel p rerū oīmodā abiectōez Sed magna ē paupꝫ per rez subiectionez, maior p rerum abiectionem. Maxima aūt que ē ex vtrisq̄ cōposita, de q̄ dicit ap̄l's. ij. Lor. vi. Nihil bñtes et oīa possidētes. Hoc aūt nō potuit esse nisi in. b. maria oīmode. t perfecte t p̄prie. Oēs alij si res abiecerūt nō retinuerūt, t si retinuerūt nō abiecerūt, q̄ tm̄ p̄curatores t fructuarij t nō dñi fuerūt. Beata autē mater dei ⁊go exp̄s t regina celi ius t dñium t vsu fructū possessiōis habebat in rebꝫ filij sui. Uñ bñ potuit relinquere t oīa possidere, relinq̄re ḡtū ad vsum t fructū, possidere ḡtum ad p̄prietatem tius dñij, t sic bñtissima ⁊go potuit hr̄e pfectissimā paupertatez Jtē in rez abiectione ē ordo t gradus, t ponit alber. nouē gradus pauptatis in hoibus. Primꝰ gradus pauptatis ē dare superflua psone. put persona sonat indignitatē. Scōs ē dare superflua nō solū persone sed t supflua nature Lu. xi. Qd̄ supest date elemosynā. glo. preter victū t vestitū. Tertiꝰ gradus ē dare nō solum supflua sed nec̄ria. glo. dicit etiā valde necessaria cū p̄mis diuidam⁹. Quartꝰ est oīa nec̄ria. t superflua sil' dare sed semetipm retinere. i. nō p̄ter deū quod t pbi fecerūt vt dicit biero. de socrate. xij. q. ij. gloria. Quintꝰ est oīa dare t semetipm addere. ꝑm illud Math. xix. Si vis pfectus esse vende oīa que hēs t da pauperibꝫ t seq̄re me. s. te dando. Sextus est oīa dare t semetipm relinquere. t vltra b̄ laborare manibꝫ vt tribuat necessitatez patiēti. vt fecit paulꝰ qui laborabat mānibꝫ suis. vt ipse ōrt ad Lor. vt sibi t socijs subueniret. Septimꝰ ē oīa dare etiam seipsum. t spū t corpore laborare. vt pascat p̄primus spūali cibo. Qui gradus ē melior priori. q̄ melꝰ est reficere aīam sp victurā. ait. b. gregꝰ. q̄ corpꝰ morituri. Octauū autē ponit esse in bñtissima virgine perfectione ceteris q̄ est relinquere oīa t seipm t de substātia sui corporis accipere t ad refectionē aīarū proximis dare. Hoc enī fecit sola beatissima maria. q̄ de purissimis carnibꝫ t sanguinibꝫ suis viaticū nobis cōfecit. Panē t vinū q̄ de celo descēdit. q̄ est vere vita quē qui religiose manducauerit. mortez nō gustabit in eternū. hūc toti mūdo mēdico ipsa dedit. Nonus gradus pfectissimꝰ ē filij sui iesu. qui est oīa dare corpus t aīam p̄priā t diuinitatē bñs vnitā p̄mis dare in cibū aie. sub specie tñ aliena. t hoc fuit opꝰ summe misc̄die t sūmū paupertatis dñi iesu in via. Nec attendit perfectio paupertatis penes p̄pinquationē ad summū defectū rez. sed penes deuotionē. volūtatē. t persone dignitatem. Si enī eque parū bñt miles t rusticꝰ. pauperior dicetur miles q̄ rusticꝰ. imo q̄ rustico diuitie. militi paupertas. t q̄ militi diuitie p̄ncipi est pauptas. Ergo cū bñtissima virgo p̄cellerit oēs dignitate. q̄ regina celi. mat̄ dñi t omniū. in eq̄li pauptate oēs excelleret. Ergo bñdicta tu es t beata in pauptate spūs. Quantū ad scām bñtudinem dispositiuā. dicit glo. super illud. Bñ mites Math. v. Mites sunt q̄ malis moribus dominant. t alia glo. Mitis seu mansuetꝰ est. q̄ nec irritat. nec irritat. nec nocet nec nocere cogitat. ad hāc hortat iesus xp̄s exemplo sui dicēs. Math. xi. Discite a me q̄ mitis sum t humilis corde. hec in excellentia habuit beata maria super oēs. Nā perfectum dñm habuit. q̄m malis moribꝫ dominabat sine pugna interiori. Sim aūt alioꝝ dominū hui⁹ fuit cum pugna. Similiter nullū hominē irritauit. nulli nocere cogitauit. sed oībus p̄desse studuit. Discurre p totam seriē euāgelij. t nūq̄ inuenies. ait. b. bern̄. verbum durū t asperū egressum de ore ei⁹. Sia. b. virgo equanimiter adūsa sustinuit excellētissime q̄ facit mitis ꝑm glo. t iō mitissima. vñ canit ecc̄lia in hymno. Virgo singularis inter oēs mitis. nos culpis solutos. mites fac t castos. Non obstat q̄ dicit de moyse Nūi. xij. c. Erat moyses mitissimus hoim super terrā. in superlatiuo gradu. q̄ intelligit de illis q̄ tunc erant super terrā nō de virgine. ¶ Quantū ad tertiū de bñtudine luctus. ꝑm illud. Beati qui lugent. ad ostendendū. q̄ nec ista ei defuit. sed alios excessit. sicut t in alijs. Nota q̄ ait. b. aug. xxvij. q. i. iam ⁊o. Ea sunt in nr̄is officijs gratiora. s. que cū liceret nobis nō impendere. dilectiōis tñ causa ip̄edim⁹. t b̄ sicut q̄ ad boes. ita quo ad deū. Sed. b. maria nō erat debitrix ad lugendū p peccat̄. q̄ nullum in se habuit. lugebat tñ ex dilectione peccata populoꝝ. t q̄ñ vt ait. b. gregꝰ. Stabat mat̄ dolorosa. iuxta crucē lachrimosa. dum pendebat filꝰ. nō minꝰ lugebat peccata crucifigētiū q̄ afflictionē filij. Uñ sicut i cruce orauit. vt ait apostolus ad Heb. cū lachrimis t clamore valido. sc̄z p peccatis humani generis relaxandis. ita t mater ei⁹ b. maria fontes fecit lachrimarum de suis pudicissimis oculis. vt ait anſ. in illa passione quā sustinere nouerat p peccatis hoim. Sed t p incolatu presentis miserie q̄re non magis lugebat q̄ dauid dicens Fuerūt mihi lachrime mee panes die ac nocte. dū dicit mihi quotidie vbi est deꝰ tuus. t p̄maxime post ascensionem filij. Uñ ob consolationē sui ꝑm. b. hieronymū. Uisitabat loca sepe vbi filꝰ aliquid magni egerat. Uere ḡ benedicta tu in mulieribꝫ. t beata beatitudinis lucru. ¶ De quarta. s. Bñ qui esuriūt t sitiunt iusticiā. Nulla pura creatura magis desiderauit iusticiam bonoꝝ operum in se t in toto humano genē. sicut bñtissima maria. esurire ē opa iusticie difficiliora frequentē appetere. Sitire est opera iusticie cōmuniora t faciliora desiderare. sicut laboriosi⁹ t tardius comedit q̄ bibitur. Qui edunt me adhuc esuriunt. t qui bibent me adhuc sitiēt. ait diuina sapientia Eccl. xxiij. Et q̄ magis sibi incorporauit diuinā sapientiā t gratiam quā aliquis vel aliq̄. ideo magis esuriuit t sitiuit iusticiā bonoꝝ operum. Esurire q̄p p̄p̄rie ē viatoꝝ t sitire. Saturari t inebriari ē com-

prehensor, vt ostendit ps. Satiabor cū. & inebriabū tur ab vbertate domus tue cē. Inter esurire autem & satiari est mediū. scilz comedere. Sed cū nihil sit vacuum & illa sint extrema, extat & mediū. Mediū autem pertinet ad statū medium. Ille autem status est status beate vginis. Habebit ergo beata maria istaz beatitudinem. citra cōprehensores & citra viatores. De quinta beatitudine, videlicet beati misericordes in qua excellit sine compatione omnes. Quod patet ex hoc, q; dicitur ipsa & predicat mater misericordie, qđ nulli alij proprie cōuenit. Dicunt autē aliqui viri misericordie, qui oēs habent compationem ad misericordiā per modum originis essentialis & per modum matris. Cōuenientia autem essentialis improportionabiliter excedit modum inherētie per modum accidentis. Unde vniuersos excellit misericordie. Itē q̄c quid est causa cause. ē causa causati. Beatissima autem virgo est causa filij, filius autem ē causa totius boni & omnis misericordie. ergo & mater est tot⁹ misericordie. qđ alij non conuenit. Item illud qđ eque, p̄prie & principaliter habet duas naturas incōfusas, eque & p̄prie habet proprietates duarū naturarum, vnde & iste eque p̄prie sunt. Christus est deus. Christus est hō. ergo & hec. Christus nat⁹ est a deo. Christus nat⁹ est ab homine. ergo etiaz & sic christus est a deo. Christus est ab homine. Sed christus oēs operationes attribuit patri a quo ipse est. ergo & matri a qua ipsa est attribuent operatiōes eius que cōueniunt ei ratione humane nature, sicut & patri operatiōes que cōueniunt diuine nature. Sed p̄m humanā naturam christus exhibuit nobis officiū summe misericordie in passiōe. ergo & beatissime virgini attribuunt effect⁹ summe misericordie. qđ etiam patz in modo loquendi ecclesie. hodie mortē quam femina intulit femina fugauit & que dānauit, saluauit ipsa. Benedicta ergo tu in misericordia. ¶ De sexta, scz beati mundo corde, dicit glosa. mūdi corde sunt quos cōscientia nō arguit peccatoz, seu qui sibi nihil cōscius est, sed ista fuit potissime. imo singulariter in beata maria, ergo permaxime fuit munda corde. Itē actus fidei purificat. p̄m illō petri in actē. fide purificās corda eoz. Sed beatissima maria habuit fidē perfectorem cūctis, ergo & puritatē que mundi cā est. Itē p̄m dyonisium, tres sunt act⁹ hierarchie, purgare, illuminare, & perficere, & sunt ita ordinati vt magis purgatus sit magis illuminatus & magis perfectus. Sed beatissima maria fuit maxime p̄fecta & illuminata. ergo & maxime purgata & mūda. ¶ De septimo, s. beati pacifici, dicit glo. pacifici sunt qui omnes motus animi rōni subijciunt. q; his nihil repugnat similes patri suo qui est sūma quies. Sed hoc fuit in sūmo in beata virgine. Item alia glosa. dū lex carnis repugnat legi mentis nō modo alteri, sed nec nobis pacifici esse possum⁹. Sed in beata maria caro nō rebellauit aduersus spiritū. ergo ipsa maxime fuit pacifica. Itē si pacifici dicunt qui faciūt pacem inter alios qđ & fecit filius dei. pacem faciēs his qui prope & his qui longe erāt. medium vniuersale per quod fuit facta pax inter deū & homines, fuit beata virgo mediatrix & reconciliatrix olim, ergo & ipsa in sūmo pacifica Benedicta ergo tu in pace. ¶ De octauo qua dicit, Beati qui persecutionē patiunt propter iusticiā dicit albertus. q; nō intelligit de quacūq; persecutione sed de ea que ē per martiriū. Sed videt q; hanc non habuit, q; martiriū non habuit. Doctores tñ dicunt ipsam cōsecutam fuisse aureolā martyrij in persecutione mortis filij. Beat⁹ bern. Longe pl⁹ q̄z martyrē censem⁹. in qua passionis sensum cōpassiōis superauit affect⁹. Johannes damascen⁹ etiā appellat eam martyrē in passione filij. Probat autem sic. Dationi anime debet aureola martyrij ergo dationi p̄ciosissime anime & dilectissime, debet p̄ciosissima aureola martyrij. Sed beatissima virgo maria dedit p̄ciosissimā & dilectissimā animam. ergo habebit p̄ciosissimā aureolam. Mediū probat. dedit enī dilectissimā animā. i. vitam filij. Ipse enī infinitum pl⁹ dilexit animā. i. vitā filij q̄z beat⁹ petrus animā. i. vitā suiipsius. Q; dedit p̄ciosissimā. patet. q; datio huius anime. i. vite filij fuit p̄ciū totius mundi & rei mibilis creature. & sic dedit aſam in infinitū plus dilectā. ergo & habet p̄ciosissimam aureolam martyrij. Itē dolor causat ex amore, vt quantū quis plus aliquid amet, tanto pl⁹ doleat de amissione ei⁹. Dolor autē sanctoz in martyrijs eorum causabat a natura p̄pter seperationē anime a corpore. Dolor autē beate marie a natura & gratia sed maior etiam a gra. Sed fortior & perfectior est causat⁹ a gratia q̄z a natura. ergo improportionabiliter maior fuit dolor ei⁹ in passione filij q̄z martyris cuiusq̄z i sua passiōe. ergo & potissima in hac persecutōis beatitudine. Et sic patet, q; generatio eterna, i. filius dicet eā beatam. q; audiuit verbū suū, & seruauit v̄ba sua, s. de istis octo beatitudinib⁹ quas perfectissime habuit super omnes, & sic beatam me dicēt, & benedictā benedictione optima omnes generationes, vnde benedicta tu in mulieribus.

De generatione angelica.

§. III.

pōt exp̄i illud Ben. i. Iste sunt gnātiōes celi et terre, & dicit ibi generatio creatō a deo, & generatio celi est creatio angeloz. Sic beatus aug⁹. super Ben. ad litterā exponit illud. In principio creauit de⁹ celū & terram, celū. i. angelican naturā. hec autē generatō celi. i. angeli creati beatificāt, laudāt & bñdicūt multipliciter virginē gloriosissimā, & gabriel p̄o omnib⁹ angelis laudās inquit. Aue gratia plena, cū sibi nūciauit conceptū filij dei, ad partū v̄o eius. postq̄z angelus cū magna luce apparēs, nunciauit pastoribus cū magno gaudio natiuitatem filij virginis, facta est cū ipso multitudo militie celestis. i. angelorū canentium. Gloria in altissimis deo, & in terra pax hominibus bone volūtatis. Lu. ij. quasi di. gloria parat in celis p̄pter deū natū ex virgine maria, & pax reconciliationis cū eo hominib⁹. s. habentib⁹ bonā voluntatem. In assumptiōe vero eius cum ascēdit ad celū gaudent angeli, canit ecclesia, & laudantes bñdicūt deum, & admirātes de tam excellenti gloria, dicunt, Que est ista que ascendit. s. in celum de deserto mundi. scilz huius derelicto & priuato bonis virtutū, vbi sunt bestie siluestres demonū & malorū hominū deli

cijs affluens.i. omni suauitate ꝛ perfectione virtutū innixa super dilectum suū.scz filium.i. coniuncta cū eo omnē transcendens hierarchiam nostrā. ¶ Tempore quoq; beati gregorij magni cū ipse in pcessione progrediens per vrbē cum omni clero ꝛ populo. adrogandum deū pro cessatōe seuissime pestis.que romam inuaserat.deferri faceret quandā tabulaz vbi depicta erat ymago beate marie p vexillo ante processionem.visi sunt angeli circa figurā beate virginis. cantes in laudem ei⁹. Regina celi letare alleluya. qz quem meruisti portare alleluya. resurrexit sicut dixit alleluya. Lui addidit beat⁹ gregoriꝰ. Ora pro nobis deū alleluya. Quod interpretatur laudate dñm Surrexerūt ergo filie syon ꝛ beatissimā dixerunt.regine ꝛ concubine laudauerūt eam.vt dicit Lanti.vi Filie syon sunt substantie sepate.i.angeli qui dicunt filie nō propter sexum sed ꝓpter intelligentiā.filie autē syon ꝓpter claram speculationē ꝛ continuam diuinorum. Syon interpretat speculatio ꝛ ad hoc sunt creati. Surrexerunt autē ad venerandū eam quam intuent sup se.quā ibi vocat vnā colūbā.suam electā genitricis sue qz sola fuit tota cū dei volūtate vnita. columba sine felli peccati. dealbata niue candidioz. mentoz splendoribus spiritussancti secū data muneribus electa.ꝛ preelecta ex omnib⁹ genitricis sue.i. synagoge.ex qua nata ē. Regine autē sunt anime sancte.que ratione bene hic se ꝛ alios reterūt. Concubine sunt anime reproboz.que cū non habeant deū n sponsum generant filios illegittimos.s. maloz opeꝛ quibus nō debetur hereditas superna. ꝛ hi etiam reprobi laudant beatam virginez. vt dicetur in. §. sequenti. Sed filie syon.i. angeli magis laudāt.qz eaz magis speculant ꝛ perfectiōes eius. Unde in suplativo gradu beatissimā dicūt.ꝛ sic beatam me dicent omnes generationes etiā angeloꝛ. Benedicta ergo tu in mulieribꝰ a generatione oī angelica.

De generatione humanali dicit salomon Eccl. i. §. III.

Generatio preterit scz hominē per mortem.ꝛ generatio aduenit.s. per natiuitatē alioz hominū.terra autem in eternū stat quā inhabitant.ꝛ Matth.i. Liber generatiōis iesu christi.abraham genuit ysaac.ysaac ꝛ cetera. hec autē est triplex. Generatio praua reproboꝝ. Generatio recta electoꝝ. Generatio inclita doctoꝝ ꝛ omnes he beatā dicunt.ꝛ benedicunt de ea. Unde aptissime bñdicta tu in mulieribꝰ ¶ De prima dicit ꝑs Matthei.xv. Generatio praua ꝛ adultera signum querit. Et moyses in cantī. Generatio enim peruersa est ꝛ infideles filij. Deut.xxxij. Infideles enī filij dei tm̄ per creationem.dicūt beatam virginē ꝛ benedictam.benedicentes de ea. Licet adultera sit talis generatio.a deo vero vero recedens.vt iudei gentiles.greci ꝛ latini.sarraceni.turci.armeni.indiani.georgiani.nestoriani.hereticī.scismatici.ꝛ mali christiani benedicunt eā. Josephus maxim⁹ historiograph⁹ hebreoꝝ bene dicit de ea. Multi cōuersi ex iudaismo ex miraculis virginis beatā dixerunt dū legunt in synagogis suis mirabilia que scripture ꝛ palam ꝛ in figura dicūt de ea velint ꝛ nolint benedicūt. Et cū in fine cōuertent ad vesperam circūibunt ciuitatem ecclesie.ad veritatem fidei recipiendā plene beatam dicent eam omnes ille generationes. Non enī preteribit generatio hec ait iesus Lu.xxi.donec omnia fiāt Saraceni ꝛ turci bñdicūt virginē adorantes eam in templis suis ꝛ thurificantes.ꝛ nomen ei⁹ in tali reuerētia est.q; blasphemantes eā graui pena mulctant. Fatentur enim christum de ipsa virgine natū celum viuū ascendisse.nō mortuū fuisse.ꝛ demū in fine mundi mundū iudicaturum.vt patet in alchorano lege eoꝝ. De latinis gentilibus virgil.⁹. Jam redit ꝛ virgo redeunt saturnia regna. Jam noua progenies celo emittitur alto. Nate mee vires mea cu potentia sol⁹. Et te siqua manent sceleris vestigia nostri. Irrita perpetua soluent formidine terras. Quāuis autem beat⁹ hiero.dicit. virgilium nō hec intendisse dicere de christo.tñ possibile est etiā quod sicut cayphas ꝓphetauit de salute mūdi per mortem vni⁹.s.christi.non hoc intendens nec intelligens.ita ꝛ virgil⁹ de christo ꝛ matre ei⁹ benedixerit vt sentit beat⁹ aug⁹. Ouidius quoq; poeta in libro de vetula ait. O virgo felix virgo.virgo signata per stellas. Quis mihi tantū det viuere vt dignus possim laudum tuarū ferre preconia. Naz nisi tu fores.de⁹ non sumeret carnem ex te hic deus oipotens. Non tamē creditur ouidiū illum librum fecisse sed aliquis fidelis ouidio intitulans. Ex grecis fuerunt cōmuniter sybille.vnde ꝛ lactantius ponit eoꝝ verba de christo in greco.ꝛ postea in latino. de laudant beatā mariaz. Scismatici ꝛ heretici.ꝛ si in multis errent.vel qz diuisi ab vnitate ecclesie. vel qz male sentiunt de aliquibus articulis.venerant benedictam ꝛ beatā dicunt virginem gloriosam. exceptis illis qui asserūt ipsam habuisse alios filios ex ioseph. quod blasphemuz est ꝛ hereticū dicere. Sed ꝛ mali christiani modo suo benedicūt virginē.nam ꝛ homicide.adulteri.incestuosi.blasphemi.proditoꝛes.ꝛ oī vitioꝝ spurcitia infecti.aliqui venerant ꝛ benedicūt beatam mariam. Jeiunantes in honorē eius sabbatis vel per totū annū diem annunciatiōis. vel vigilias festiuitatū eius in pane ꝛ aqua. Et multi vident magis beatā virginem in veneratione habere q̄ christum filium ei⁹. magis ex simplicitate moti q̄ sciētia Sed qz honoꝛ matris in filiū redundat patientiam habet hui⁹ simplicitatis. Ecclesie plurime dispersе p orbem terraꝝ ad honorē beate marie dedicate plene ymaginibus.ostendunt deuotionē erimiā stipendiorum ꝛ hominū predituꝝ ad beatam mariā. cui se recōmendantes cū votis.gratias innumeras percipiunt beneficioꝝ ac euasionis ex maris periculis. Hec generationes ergo proboꝝ beatam eā dicunt ꝛ benedicunt. ¶ Secūda generatio est rectoꝝ ꝛ electoꝝ.de qua in ꝑs. Generatio rectoꝝ benedicetur. Et in alio hec est generatio querētiū dominū. Sap.vij. O q̄ pulcra est casta generatio cū charitate vel cum claritate.hec generatio cōprehendit ecclesiam cum omnibus bonis fidelibus. Di mirabiliter quātū possunt ꝛ si nō quantum merentur. venerantur. beatā mariā ꝛ benedicunt. Unde ecclesia statuit dici in diuino officio ꝛ horas canonicas dictim ad honorem ei⁹ sicut ad honorē dei officium illud. ꝛ ita sunt in precepto ¶

ad obligatos. addit quoq; ecclesia omnib⁹ sabbatis cū vacant eam in missis vel officio toto honorari solēniter, z cū sequentijs, z sicut honoratur dñs filiꝰ in dominicali officio ob suā resurrectionē, ita z ipsa honorak domina mater in sabbato, qz illa die. s. sabbati mortuo filio z fide extincta de eiꝰ diuinitate in oibus discipulis z alijs, sola vera cognitio sue diuinitatis in ea requieuit illa die. Nā sequenti die recuperauerūt plures. Statuit insuper ecclesia singulis diebꝰ pulsari ter cāpanas ecclesiarum de sero, z iterꝫ de mane. Ad quid nisi vt honorek beata maria z laudetur ex salutatione angelica. Generatio hoc electoꝝ ecclesie benedicunt z beatissimā dicunt virginem hanc ex multitudine ecclesiaꝝ dedicatarum sub titulo eiꝰ per totum orbem. Que ciuitas, quod castrum, que villa est, que nō habeat ecclesiam z solēniorem in eiꝰ nomine fabricataz. Certe nec in nomine saluatoris. nec in honorem aliquoꝝ sanctoꝝ reperiunk in tanto numero. Sed z in ipsis ecclesijs vel domibꝰ puatis nō deficit alibi imago beatissime marie bñdicta. Et vbi in ecclesijs in parte inferiori earū quasi in sancta, ponitur imago crucifixi. tāq; candebrum ad illuminādum z incitandum ad sui imitationē, in pte superiori seu sacrario quasi in sancta sanctoꝝ z in loco propiciatorij, scz tabule altaris, cōmuniter ponitur figura beatissime marie cū filio in vlnis. vt ab ipsa sperem⁹ propiciationē a peccatis nostris apud filium suum. Hoc autē salubriter institutū est vt dū sacerdos diuina sacramēta pertractat mariā intuēs pensēt qualis fuit cui creditū est solo verbo verbum carnē efficere. Et qualis debet esse sacerdos. qui debet ex verbo suo vel potiꝰ christi a se prolato. Corpꝰ christi in sanguinem efficere ex substantia panis z vini, z exemplo sue humilitatis z puritatiꝫ discat purā gerere mētem z humilem ac mediatricē ponat pro se ad interpellandum ad digne z fideliter ministrandum tm̄ sacramentū. Fiunt processiones annuatim ad honorē saluatoris in ascensiōe z die palmarū in ecclesia z similiter bina vice ad honorez beate marie scilz in die purificationis per correspondentiā ad diem in ramis palmarū. Nam sicut tunc portantur rami oliue cuz palmis in signū victorie christi de morte per resurrectionem, ostendentes ꝓtiā nos victoriaz de vitijs per penitentiam ad vitā gratie resurrexisse. Ita in die purificatiōis candelas accensas gestam⁹ in manibus, lumen ardentissime charitatis virginis designātes, z eam viuā in nostris operibus habere protestātes: Secūda autem vice processio fit in assumptiōe beate marie, quando tota celestis curia cuz filio suo domino saluatore obuiā venit ad associandū in celum in thronū suū. Hanc quoq; beatā predicant z benedicunt omnes sermocinantes z predicātes christicolis. Exordiū pro gratia impetranda a salutatiōe angelica faciētes. Demū octo sunt solēnitates particulariter deo sub tali festo sacrate, scilz natiuitatis dñi circūcisionis, epiphanie, resurrectiōis, ascensiōis, trinitatis, penthecostes z corporis xpi. Et totidem sunt celebritates virgini sanctissime dedicate, scz festū sanctificationis in vtero qō quidam dicunt conceptiōis festum natiuitatis sue, in qua nata ē sancta. festū annunciatiōis, qñ deus ex ea factus est hō, vnde maximū in qno facta ē mater dei z regina celoꝝ z angelorū, magis tñ dies illa denominak ab ea cōmuniter: vt dicak dies annūciationis q̄ incarnatiōis, festū visitationis, qñ. s. visitauit concepto deo elizabeth z iohannes tunc sanctificatus fuit z ꝓpheta institut⁹, qō festum instituit vrban⁹ papa circa annos dñi. M°. cc°lxx°v°. Festum purificatiōis, qñ. s. quadragesimo die natiuitatis filij obtulit eū in templo iuxta mandatum legis offerens sacrificiū pro eo. Et eum redimens, quod dicik maria candelaria. Festum assumptionis, quando in celū ascendit. Festū niuis quando institutū fuit a liberio papa. vt babek in hystoria ex quodā miraculo qō contigit rome. Nā cuz quidā ciues prediues non habēs prolem cogitaret qūo substantiā suam expenderet ad honorē dei genitricis, cui deuotissim⁹ erat. mente ꝓtractās de edificanda ecclesia ad sui honorē beatissima virgo sibi locū designauit, in quo cōstrueret templū sibi per signū tale. vbi scz nix esset densa in illa pte construeret, cum tñ tunc esset de mense augusti, in quo nullibi appareret nix: vel descendit. cū sit intensus calor sup terram. s. quinta augusti. Et ex hoc signo papa liberius construxit ibi templū qō sancta maria maior nuncupak. Una ex quatuor principalibꝰ vrbis ecclesijs. Dispensatiue autē hoc disponit diuina sapiētia, vt in tali die niuis agak festum beati dominici patris nostri, qui filiꝰ singularis adoptiuꝰ fuit ipsi⁹. Nam naturalis dict⁹ est dñs, ipse autem adoptiuꝰ dominic⁹. cui ob eximiam puritatē habitū dedit album vt niuem, desup tamē nigram cappā designantē humilitatez, nec enim vna sine altera esse valet. Ipsa a filio suo tribꝰ lanceis contra mundū vibrantē propter tria vitia. s. auariciam, superbiā, luxuriam, ad destructionē se parāte, indulgentiā impetrauit z dilationē penitentie, offerens se missurum ipsum filiū dominicū cum alio sibi adiūcto francisco. s. qui cū filijs suis mundū ad penitentiā reducerent. Octauū z vltimū festū eius est qō antiquitꝰ dicebatur sancte marie ad martyres, qō festum celebrak certa die in sancta maria rotūda. Sed postea a bonifacio papa aucta ē solēnitas, vt vbi ꝓus fiebat solū rome ad honorem sancte z oim martyrum. Postea institutū ē vt celebrarek ad honorē oim sanctoꝝ vbicq; terraꝝ, prima die nouembris z ita seruak. In qua solēnitate ipsa est precipue oim sanctorū honorata.

Tertia generatio est .§.iii.

sanctoꝝ doctoꝝ, de qua apls ad Thorinthios. In In christo vos genui per euangeliū. Generare igitur dicunk doctores z predicatores ecclesie z prelati, eos quos sua doctrina trahūt ad bene operandū. Et primo ponem⁹ doctores seu auctores sacre scripture, de hac sub figura ruth moabite ex q̄ nata est virgo maria. Benedicta es tu filia a domino Ruth, iñ. inquit Boos. In libro quoq; Judith Ipsa quoq; interficiens holofernē seuissimū tyrannum z inimicū populi dei, figurauit beatissimā virginem, castissimā pulcerrimā peremptricē dyaboli. Que propter hoc benedicta fuit z collaudata fuit multipliciter. Uñ ozias

princeps populi israel dixit ad eā. Benedicta es tu filia a dño deo excelso. pre omnib⁹ mulieribus super terrā. Benedict⁹ sit dñs q̄ te direxit in abscisione capitis principis inimicor⁹ nostror⁹. qz nomen tuū ita magnificatū est. vt nō recedat laus tua in ore hoim. qui memores fuerūt virtutis. Judith. xiij. z imediate supra dicit q⁹ vniuersi adorauerūt dñm. dicentes ad eā. Benedixit te de⁹ in virtute sua. qz te ad nihilum redegit inimicos nostros. Achior q̄q ex gentili fact⁹ iudeus ad eam dixit. Benedicta tu a dño deo tuo. qm in omni gēte que audierit nomē tuū. magnificabit deus israel super te. Et in ca. xv. dicit. q⁹ ioachim pontifex summ⁹ de hierusalem venit betuliam ad videndū eam cū pbris suis vniuersis. z benedixerunt eū oēs vna voce dicentes. Tu gloria hierlm. Tu leticia israel Tu honorificentia populi nostri. qz fecisti viriliter cōfortatū ē cor tuū. z ideo eris bñdicta in eternū. Qz oia hec perfect⁹ sint impleta in maria figurata q̄q in iudith. figura de se patet. Omissis autez alijs prophetis z figuris. solū nunc tangak id quod dixit Esa. xi. c. Egrediet virga de radice yesse. z flos de radice ei⁹ ascendet. z requiescet sup eū spūs dñi. qō exponēs ecclesia in officio ait. Virgo dei genitrix virga est flos fili⁹ eius super quem requieuit spiritus almus. Signanter autem dicit florem nō de virga ascendere. sed de radice ei⁹ ad tollendum errorem eor⁹ qui dixerūt xp̄m corpus attulisse de celo. vñ z celeste. vel ꝑm manicheos hereticos corp⁹ habuisse fantasticuz nō verum. ꝓterea dicit florem. i. xp̄m ascendisse ortum fuisse de yesse qui fuit pater dauid. ad ostendendū q⁹ ꝑm corpulentā substātiā assumptam processerat a yesse. nō ex aere vel ex materia celesti. sed ex substantia corporis virginis gloriose. que virgo ꝓpagationē carnalem descendit a yesse. Ascēdit iste flos campi terrestris semp proficiendo. nō in se qz sup eū requieuerat spūs alm⁹ ab initio sue cōceptiōis. cum plenitudine sūma gratie z veritatis. sed ascēdit merēdo pro nobis. quousq̄ ascendit crucē inclusiue. q̄ postea resurgens refloruit in carne sua. z ascendēs in celum factus est flos cāpi celestis. ¶ Dicit autē beata maria virga. qz semper recta fuit. nūq̄ inclinata ad terrena. sed semp erecta ad celum. Hec virga ē multipliciter benedicta in figuris sacre pagine. Virga ioseph cui⁹ fastigiū adorauit iacob moriens. mariā designans quā debet reuereri quilibet moriēs vt ab ea tueatur. Ipsa enī est virga de qua esaias cecinit. Pauebit assur. i. dyabolus virga percussus suffragij. s. virginalis. hec est virga moysi. que versa in serpentē sūme prudētie. in mysterio incarnatiōis filij sui. z instructiōis aplor⁹ deuorauit serpentes magor⁹. i. cōfutauit sapientiā sapientum hui⁹ mundi. z prudentiā prudentum reprobauit ac hereses cūctas interemit. Synagoga autem significata per moysen que prius ab ea fugit. vt a re horribili. demū in fine resumenk z reuertenk in virgā. cognoscens illud ps. Virga tua. scz virgo maria. z baculus tu⁹. s. crucis filij eius. ipa me cōsolata fuit. hec virga plurima miracula gesta sunt. hec virga extensa sup mare rubr̄ huius seculi peccati rubricati. submergit egyptios demones. z beheos. i. electos leros eduxit. Hec virga percussa petra. cor scilz dur̄ z obstinatum precibus meritis eius aquas lacrimarū affluenter emittit. O q̄ pulcre ostēdit virgam fuisse aaron que arida in tabernaculo domini posita cū alijs virgis sola inuenta ē viruisse. floruisse. fructū fecisse. Descendens enī ipsa. non solum ex tribu regali. sed z sacerdotali. dedicata ab infantia in templo dñi cum alijs virginib⁹ ipsa arida. i. virgine pmanēte. non humectato humano semine viruit. Uirtutē generandi a spū sancto suscepit. floruit christum cōcipiendo. fructū fecit benedictū ventris sui. ipsum parturiēdo. Hec vt miraculū precipuū reponitur in sacrario diuino. Hec est virga regis assueri. qui interpretat beatitudo. qua extensa sup illuz q̄ ingredichak ad eum saluus erat. z qui non rāgebak ab ea. occidendus rej̄ciebak. Accedentes enī ad deum oratione vel in morte tot sunt demerita nostra. q⁹ nisi interuenīāt preces virginis. reprobank vt ꝑsumptuose orationes nostre z rei mortis iudicamur nisi ipsa subueniat. Mandauit q̄z dñs iesus primis prelatis z predicatorib⁹ discipulis suis. in via portare virgaz scz spem suffragij virginis gloriose. Et breuiter alia omittendo. vt dicit in li. sapiētie. Benedictū lignum scz hui⁹ virge per qō fit iusticia. Imitādo enim eam iusti efficiamur. z sicut sequendo virgam linee. recte scribit z alia agim⁹. ita opera facim⁹ imitando vestigia ei⁹. Justicia etiā per eā facta est virga. qz ab iniusto possessore dyabolo detenti iusti per filiū eius liberati sum⁹. Sancti q̄z doctores ecclesie stupentes satiari nō valent collaudare. benedicere. predicare hāc virginē gloriosissimam. que virginitatis gloria ꝓmanēte. huic mūdo lumē eternū effudit. iesum xp̄m dominū nostrum. Beata es maria inquit vt puto gregorius. que dominū portasti creatorē mundi. genuisti eū qui te fecit z in eternū permanēs virgo. Benedicta z venerabilis es virgo maria. que inuenta es mat̄ saluatoris. Beat⁹ bern̄. super illud. In plenitudine sanctor⁹ detētio mea ait. Merito in plenitudine ei⁹ erat detētio sua. cui nec fides defuit patriarcharū nec spiritus prophetar⁹. nec zelus apostolor⁹. nec cōstantia martyrum. nec sobrietas confessor⁹. nec castitas virginū. nec fecunditas coniugator⁹. nec puritas angelor⁹. ¶ Idē de plenitudine ei⁹. i. bonor⁹ virginis marie recipiūt vniuersi. eger curationem. tristis consolationem. captiuus redemptionē. peccator⁹ veniā. iust⁹ gratiā. angeli leticiā. tota trinitas gloriaz. deniq̄ dei fili⁹ carnis substantiā. Beatus biero. in sermone de assumptione. Talib⁹ decebat virginez oppignerari muneribus. vt plena esset gratia que celis dedit gloriā terris deū pacem refudit. finē vitijs. vite ordinē. moribus disciplinā. b. Aug. De te o virgo maria. quid dicā pauper ingenio. cū quicq̄d dicā minor est laus mea q̄z mereatur dignitas tua. Si celum appellē altior es. Si matrē gentū dicā excellis. Si formā dei appellem digna existis. Si dominā angelor⁹ voces per oia comprobaris.

De triplici fructu benedicte marie virginis. c. xxv

Benedictus fructus ventris tui. Hec verba apposuit ecclesia in salutatione angelica que fuerunt elizabeth.

Capitulū .xxv.

Quando enī beata maria cōcepto filio eaz vīsitauit, exclamauit ipa elizabeth repleta spīritusancto. dicēs Benedicta tu inter mulieres, z benedict⁹ fructus vē tris tui. Jdeo autē angelus non dixit illud, s. benedictus fructus ventris tui. qz nondū fruct⁹ ventris fuerat qī salutauit, sed ipsum quasi promissum in hoc dixit. Benedicta tu in mulierib⁹ fructū comprehendat. Ecclesia autē vt iam exhibitum z maxime beate virginis cōmendatiuū hoc apposuit. Ponit autē cōiunctio copulatiua, s, z benedict⁹ ꝛc, que cōtinet finē ad angelicā salutationem z adiectionē ad personam filij pertinentem. Et vt notet inter benedictionez filij z matris aliquā distinctionē. ipa enim benedicta est propter benebictionē fruct⁹. Uñ sua bñdictio descēdit a benedictiōe filij, z hoc est qđ beat⁹ bernā. ait. nō ī benedict⁹ fructus ventris tui, qz tu benedicta, sed ideo tu benedicta, qz benedict⁹ fruct⁹ vētris tui. qm̄ ille in benedictionib⁹ te preuenit. ¶ Signanter autē dixit poti⁹ fructus ventris q̄ fili⁹ tuus, qz fili⁹ est qđ cōe ad spīritualē carnalē z generationē, fruct⁹ autem plus determinat carnalem, z maxime cum hac determinatione ventris qui est loc⁹ generatiōis carnalis. propter qđ etiam dixit nō corporis sed ventris vt veritas generationis magis exprimeret. Habuit autez iste fruct⁹ ventris beate marie, i, dñs iesus oēs dignitates sue matris vel in se vel in equipollenti, excellentissimo cōgruenti. Habuit bonū coniugale, qz sponsus vniuersalis ecclesie. Item virgo fuit z pater q̄ verbo veritatz nos genuit. ex aqua q̄z z spīritusancto ex matre ecclesia oēs fideles regenerauit. Jtē sicut ipsa mater dei, ita ipse fili⁹ dei, z plus est esse filiuz dei q̄z matrē dei. ¶ Concedenduz insuper q ipsa a fructu ventris sui, i, filio in omnib⁹ priuilegijs excellit, nec in hoc laus matris diminuit sed exaltatur, in eo q non tm̄ filium genuit sibi equalem, sed in infinitū meliorem, qđ etiā ex hac parte quodāmodo in finitā insinuat matris bonitatē. Omnis enī arbor ex fructu cognoscit suo, vt etiam dicit Matb. vij. Jnfinita ergo bonitas fruct⁹ que ē in iesu quodāmodo insinuat in finitā bonitatem arboris producentis marie. hec oīa alber. ¶ Sed ad dilatandū materiā dici potest q triplex ē fruct⁹ ventris marie benedictus. Est fruct⁹ naturalis ventris sui corporalis. benedict⁹ per diuinaz vnionem. Est fruct⁹ virtualis ventris sui mentalis benedict⁹ summā propter perfectionem. Est fructus spīritualis ventris sui exemplaris. benedict⁹ ppter sanctā imitationē. Nec possunt notari in illa auctoritate. Eccli. xxiij. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris. z flores mei fruct⁹ honoris z honestatis. Prim⁹ fructus ibi notat, fructificaui suauitatē odoris. s. xp̄m q̄ est ipsa veritas afficiens intellectuam. Secūs ibi, flores mei fructus honoris z honestatis. Tertius ꝑo ibi, Ego quasi vitis ꝛc. vt patedit.

De primo fructu dixit .§.i.

deus pmittendo dauid. de fructu ventris tui ponaz super sedem tuā, s. ad regnandū in ecclesia militanti z triumphanti. Signanter aūt dicit de fructu vētris tui. non lumboz tuoz. In conceptōne enī homīs dicitur semen a lumbis patris z materia conceptus a ventre matris. Sed qz xp̄s non ex virili semine sz solum ex purissimo sanguine sanctissime virginis ē cōceptus. ideo dicit de fructu ventrz tui, i. de fructu naturali. s. filio ventris. scz solius virginis marie. q tuus dicitur. qz ex te descēdit ex progenie tua. hic regnabit ineternū. Bñdictus aūt est iste fructus ventris x̄gi⁹ nalis omni benedictione que excogitari pōt. Jpse ait apl's. est super omnia z in oīb⁹ benedictus. Est el deus p̄m Anſ. Deus est quo melius excogitari nō potest. Jtē benedicitur aliquid propter aliqđ bonū qđ habet. Sed quicqđ boni est in creaturis est i ꝺo et pfectius z causa oīm bonoz. qz iuxta illud Jaco. i. Omne datū optimū z omne donū pfectū desursum est descendēs a patre luminū. ergo omnis benedictō et ratio benedictionis reperitur in eo. vt enīz dicit Damas. siue p̄m bonitatē siue p̄m virtutē. siue p̄m sapientiā siue p̄m tempus. siue p̄m locū deficiat a pfectione non est deus. Confitere ergo deo. i. lauda i bonis. et benedic deū seculoz. dicit Thob. xiij. qm̄ eoipsoz q ipsum z in ipso sunt omnia. s. bona. Ro. xi. Jtē quicquid boni est in creaturis est in homine vnde ꝺr mi⁹ noz mūdus. z omnis creatura p̄m be. Bze. in omelia Sed quicquid boni est vel esse pōt in homine est in ipso christo iesu. Maius esse non pōt q̄ vniri deo ī vnitate psone. qđ in christo. nam deus z homo vnus est christus. sicut anima rōnalis z caro vnus ē homo id est vna psona. ait be. athanasius Jtē pprietates seu pfectiones que sunt in inferioribus sunt in existētia in superioribus. vt oñdit Dion. in celestib⁹ hierarchijs. Sed dñs iesus supioz est omni hierarchia z virgine in superna gloria. Ad phil. ij. ait apl's. Donauit illi nomē quod est super oē nomē. vt in noīe iesu oīe genu flectatur. celestiū terrestiū z infernoz. Et ad Heb. pmo. Cum introducit pmogenitū in orbem terrarū. dicet. Adorent eū omnes angeli dei. Jtē. iij. Esdre. v iij. dicit. veritas magna est z fortioz p̄e oīb⁹. Omnis terra veritatem inuocat. celū etiā ipsa benedicit. z omnia opa mouentur z tremunt eam. z non est cuz ea quicq̄ iniquū z inualescit. viuit z obtinet in secla seculoz. Bñdictus deus veritatis. i. qui est veritas. Ego sum veritas ait xp̄s. Ioh. xiij. Et veritas de terra orta est. i. x̄gne bumillima firmissima z fructuosissima Benedictus ergo fructus ventris tui iesus. z multo magis q̄ ipsa virga benedicta. ¶ Unde in omnibus duodecim priuilegijs qbus beata maria excedit omnes creaturas ipse iesus eam excedit. Nā p̄mū, ē q b. maria nunq̄ peccauit. Sed filius eius nec peccauit nec originale contraxit vt ipsa. beat⁹ Bern. O bone iesu peccatū non commisisti nec contraxisti. ē tibi pater ab eterno. Sed deus est in quē petm̄ cadere non pōt. Est z mater tibi ex tempore. Sed virgo est z corruptelam patere non potuit incorruptio. Secundū priuilegiū est q peccare ñ potuit. Sz boc qz fomes qui trahitur ex peccato originali. relegatus vel extinctus fuit. vt in actū non exiret. Sed iesus qz sine originali conceptus. ī nec fomite infect⁹. Uñ vt ait Damas. Impeccabilis erat dñs iesus. Tertiū priuilegiū est q in omni actu liberi arbitrij ipsa semp meruit. non tm̄ vsum liberi arbitrij concepta vl' mox nata habuit. sicut ceteris. Sed dñs iesus ab initio sue cōceptōis

vsum liberi arbitrij habuit. Unde dicit beat⁹ hiero. Femina circūdabit virum. i. in vtero habebit hominem perfectum omni sensu z vsu liberi arbitrij. z ex tunc cepit mereri in quolibet actu interiori, nō pro se qui nō egebat. sed pro nobis. Quartū priuilegiū est puritas in summo, sed receptiua habuit. ihesus autez datiuam. Unde ipsa pura in summo ad moduz aeris a sole depurati. Ipse autem ad modum solis depurantis. Candor est enī lucis eterne. speculum sine macula. z imago bonitatis. Sap. vij. Quintum priuilegiū est. qz ipsa est virgo virginum. ipse autē filius virginis. Unde canit ecclesia. Sācta maria virgo virginū mat̄ z filia regis regum oīm. i. iesu. Sed plus est esse filium virginis q̄z virginem matrē per imitationem virginū. Sextum est q ipsa est mater z virgo per generationē. Ipse pro fuit z est virgo pater per creatorem. Nobilior autem est creatio q̄z generatio z actus creatoris. q̄z actus creature. Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet z pariet filium z vocabit nomen ei⁹ emanuel. qđ interpretatur nobiscum de⁹. vt dixit angelus. In principio autem creauit de⁹ celum z terrā Unde z pater oīm dicitur. Septimū priuilegiū est. qz ipsa est mater oīm. Sed ipse est pater omniū etiā per gubernationē z curam. Sap. Ipsi est cura de oībus. Est autē pater hic cure. plus autē est esse patrez q̄z matrē. ipsa autem genuit facto. ipse verbo. pl⁹ autem est z prime generationi simili⁹ generare verbo q̄z facto. Octauū priuilegium est. qm̄ ipsa nullius habuit ignorantiā eorum. s. que decuit scire. Jesus autem omniū habuit scientiam. In ipso enim sunt p̄m ap̄lm omnes thesauri sapientie z scientie dei. Nonū priuilegiū est q est porta celi. Ipse autē est hostium. vt dicit Job. x. in quo est porta. Decimū q habuit cōmunicationē passiōis christi per compassionē suā Sed ipse sustinuit ipsam passionē. Esa. liij. vere dolores nostros ipse tulit. z ps. Dolores inferni circūdederunt me. Undecimū. q ipsa ē super omnes choros exaltata. Ipse autē habet nomen qđ est super oē nomen. s. vt vocetur z sit de⁹ exaltatus super omnia. Duodecimū q ipsa est regina misericordie. Ipse autē pater misericordiarū. ū. Luc. Benedictus de⁹ pat̄ misericordiarum z de⁹ totius consolationis. patet ergo qz benedict⁹ fruct⁹ vētris marie iesus magis q̄z ipsa.

Notandum q nō dici. §. II

tur determinate cuius respectu fructus iste marie sit benedictus. Et ratio est. qz simpliciter z absolute est benedict⁹ omni modo z in omnib⁹ vt declarabitur. z ideo per nihil specificum coartari potuit. Benedictio quoq; marie nō restringitur ad mulieres tm̄. qz dicitur benedicta in mulieribus. sed causa z origo oīs benedictiōis demonstratur. Possum⁹ ergo loqui p̄m albert. de ista benedictiōe fructus marie. i. iesu p̄m triplicem viā. Primo q̄z̄tum ad significationem. Secōo q̄z̄tum ad suppositionē. Tertio q̄z̄tum ad substātiā. z omnem sui partē. ¶ Quantuz ad primū. s. significationē sciendum. q ista benedictio habet tria significata. quoz oīm ratio saluatur in ista beatitudine q̄ dicitur. Benedict⁹ fructus ventris tui. Nā vt dictū est supra. prima est benedictio maledicti euacuatio. secūda est benedictio oīs boni possessio. tertia est benedictio cōgratulantium laudatio. z quelibet barū est triplex. Est enim triplex maledicti euacuatio. Incidit enim p peccatum triplex maledictū. Primū est fomitis punctio. id est inclinatio habitualis ad malum z delectabilia carni. que in actū progreditur cū quis incipit habere vsum liberi arbitrij. de quo apostolus ad Ro. Uideo aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee. id est dictamini rationis. z captiuū me ducentem in legē peccati. s. saltem quo ad mot⁹ vitioz qui sunt venialia. Sed benedictus fructus ventris tui scz iesus. qz exclusus oīno ab omni fomite z mali inclinatiōe. i. Pe. ij. Peccatum non fecit nec inuent⁹ est dolus in ore ei⁹. ¶ animo agn⁹ fuit qui abstulit peccata mūdi. Et vt dicit beatus augustinus de conse. di. iiij. Nemo tollit peccata mundi nisi christus qui est agn⁹ dei tollens peccata mūdi. Secundum maledictū inductum per peccatum est labor inueniēde veritatis. Unde Sap. ix. dicitur. Difficile extimamus que in terra sunt. z que in prospectu sunt cum labore inuenim⁹. que autem in celis sunt quis inuestigabit. Unde omnes philosophi in multis errauerūt circa naturalia. Sed z circa moralia z salutem propriam. vt dicitur Eccls. ix. Nemo scit vtz odio vel amore scilz dei sit dignus. et hoc qz ignorat si opa sua z si videantur bona. sint vere bona z meritoria. fruct⁹ autem ventris beate marie fuit benedictus. qz nullam ignorantiam habuit. sed omnē scientiam. Omnia enim que fuerunt. sunt vel erunt in actu oīa sciuit anima xp̄i. ad Hebre. iiij. omnia sunt nuda z aperta oculis ei⁹. Tertium maledictum est necessitas incinerationis. Gen. iij. Pulvis es z in puluerem reuerteris. propterea ad humiliandum hominem dicitur Eccl. Quid superbis terra z cinis. Sed fructus marie ab hoc exclusus ē. p̄m illud quod ait ps. in persona eius. Non derelinques animā meam in inferno. quo descēdit mortuus. nec dabis sanctum tuū videre corruptionem. scilz corporis. ¶ Secunda significatio benedictiōis est omnis boni possessio. p̄m illud dictū abrahe. Benedicā tibi z magnificabo nomen tuū. quo ad tēporalia z naturalia. erisq; benedict⁹ quo ad spiritualia z gratuita z in te benedicent̄ oēs gentes quo ad diuinalia. qz p xp̄m fructum marie que descendit ex abraham deus z hominem recipiunt homines benedictionē glorie. Fruct⁹ autem hic marie benedictus est oīs boni possessione tripliciter. Primo qz habuit xp̄s bonitatem humane nature in summo. Unde damasce. dicit. q assumpsit dei fili⁹ primitias humane masse. i. humanitatē in ea puritate que fuit in adā in statu innocentie. z propterea dicit Esa. vij. q emanuel part⁹ ex virgine butyrum z mel comedet. vt sciat reprobare malum. i. nō sumere malū peccati z eligere bonū gratie Dicitur autē comedisse. i. sibi vnisse sicut qđ comeditur. incorporat z vnitur comedenti butyrum. qui est pinguedo lactis. i. innocentiam. z mel dulce. i. sapiētiam. Secundum bonū quod in se habuit xp̄s ē bonum diuine nature in sūmo. qz fuit verus de⁹. Unde ap̄ls. in quo. s. xp̄o inhabitat oīs plenitudo deitatis corporaliter. z Actuū. x. Pertransiuit iesus bene-

faciendo ⁊ sanando omnes oppressos a dyabolo, qm̃ deus erat in illo. nec enim potest expellere dyabolus ab homine peccatore, nisi deus remittendo peccata. Creature ⁊ sancti habent bonitatē accidentaliter, sed iesus qz deꝰ verus habebat bonitatem essentialiter, quo modo nemo bonus nisi solus deꝰ, scz essentialiē ait ipse Lu. Tertium bonū huius benedictionis est bonitas vnionis nature diuine cum humana. Leo papa in sermone. Salua igit vtriusq; proprietate nature ⁊ in vnā coeunte personam, suscipit a maiestate humilitas, a virtute infirmitas, ab eternitate mortalitas, vt q̄ nostris remedijs ogruebat, mori posset ex vno, ⁊ resurgere haberet ex altero, ⁊ propter istud bonū vnionis dixit zacharias laudans deū. Benedictus dominꝰ israel, qz visitauit, ſ. per hanc vnionez ⁊ inde fecit redem ptionē plebis sue. ¶ Tertia significatio benedictionis est cōgratulantiū laudatio, de qua raphael ad thobiam ⁊ filiū ait. Benedicite deū celi. ⁊ coram omnib⁹ viuentibus cōfitemini illi. qz fecit nobiscū misericordiā suam. Et hec est triplex, scz angelor⁹, hominū. ⁊ rerum corporaliū. Angeli laudant ⁊ benedicūt fructum ventris beate marie, quia per ipsum restauratus est numerꝰ diminutus eorū. Unde ecclesia canit, per quē sciz christum maiestatē laudant angeli, adorant dominatiōes, tremunt potestates, celi celor⁹ que virtutes ac beata seraphin, benedicite ergo dñm omnes angeli eiꝰ. Permaxime homines benedicere ⁊ laudare debent iesum, qz factꝰ ē eor⁹ frater, eor⁹ ductor, eor⁹ redemptor. ¶ Nec enī vt ait petrus apl's in actib⁹ apl'or⁹, est aliud nomen datum sub celo in quo oporteat nos saluos fieri. q̄ scz per iesum x̄pm. ⁊ ideo q̄ precībāt ⁊ qui sequebant clamabant filio dauid dicentes, Osanna, i. obsecro salua nos benedictꝰ qui venit in nōe dñi osanna in excelsis. Math. xxi. Qui precībāt significant patres veteris testamēti, qui sequunt patres noui, ⁊ oēs debēt benedicere cōgratulando de saluatiōe facta per christum. Tertio etiā alia corporalia habent cōgratulari ⁊ laudare modo suo de fructu ventris marie, qz aliq̄ modo vnita sunt cū suo creatore inc̄tum deꝰ factus est hō, qui participat cū oībus corporibus inc̄tum ⁊ ipse corpꝰ habet. ⁊ ipse oīa demū renouabit ⁊ meliorabit. ⁊ iō Bñdicite omnia opera dñi dño, laudate ⁊ superexaltate eū ⁊c. Benedicite celi dño, benedicite aque oēs, que super celos sunt ⁊c. Benedictꝰ ergo fructus vētris tui x̄m triplicē significationem benedictionis.

Quantum ad suppo .§. iii.

sitionē inc̄tū, ſ. pro christo. Ꝟ est qō dicit. Bñdictus fructꝰ ventris tui. hz tria, ⁊ pro oībus illis reddit locutio vera. Est enī bñdictꝰ fructus iste triplici benedictione. ſ. bñdictione nature. bñdictiōe gr̄e, ⁊ bñdictione glorie. Et quodlibet istor⁹ est triplex. Benedictio nature in eo fuit triplex. habuit enim corpꝰ benedictum, aiam benedictā. ⁊ deitatez bñdictā. Corpꝰ eiꝰ fuit benedictū, q̄ ad materiam, qz non ex materia corrupta, sed ex purissimis sanguinib⁹ virginis fuit cōceptū. Sap. viij. Ad corpꝰ incoinquinatū accessi. Fuit bñdictū in armonia, qz optime proportionatus cū oīmoda proportione humor⁹, adeo q̄ nō incurrisset aliquā infirmitatē si diu vixisset, ⁊ morte violenta scz crucis nō fuisset occisus, sed senio defecisset. Ex q̄ cū nō esset debitor mortis, qz nō per carnalem ꝓpagationē ex viro cōceptus, voluntarie tñ suscepit mor⁹ tale corpꝰ. Benedictū fuit illud corpꝰ in forma ⁊ pulcritudīe, p̄s. Speciosus forma pre filijs hoim, propterea bñdixit te deꝰ in eternū. habuit enī congruētē q̄ntitatē. N. ā ⁊ si in cōceptione, qz subito fuit p̄fectissime organizatū corpꝰ illud ⁊ distinctū ab oībus suis lineamētis quissimū fuit sup oēs cōceptos in vtero. tñ spacio, xl. dier⁹ vel. xlvi, vt dicūt phisici. quibꝰ corpꝰ conceptū paulatim cōplex ⁊ organizat in membris suis, puenit ad debitā ⁊ cōem quantitatē. Similiter in figura ⁊ colore fuit pciosissimū, vt ostendit ex quadam epla quā scripsit quidā gentilis tiberio tūc imperanti in partib⁹ iudee morā trahēs, p parte romanor⁹, hic in ea declarat effigiē eius ⁊ formam, put oculis suis viderat. Aliam q̄z habuit benedictaz iuxta illud Sap. Sortit⁹ ſū animā bonam. fuit vtiq; benedicta aīa illa a deo tunc creata, qz infusa corpori sine peccato, sine fomite sine ignorātia fuit. Fuit bñdicta, qz intelligentiā habuit acutissimaz, oīa tūc intelligens memoriā tenacissimam, voluntatē ad oē bonū sine difficultate promptissimā. Species oīm rer⁹ fuerūt in mente eiꝰ indite seu cōcreate, sicut dicit de adam. Fuit ergo bñdicta aīa illa oīm naturarum naturali cognitiōe, virtutū politicarū pfectione, supma naturali dei dilectiōe, vt merito dici posſit de ea illud, Preueniſti eū in bñdictiōib⁹ dulcedinis, qz aīa natiuitatē ista habuit aīa eius. Habuit ⁊ bñdictam deitatē in se. vñ p̄s. Bñdictus dñs deus meꝰ, q̄ docet manꝰ meas ⁊c. Deꝰ meus dicit, qz per deitatem vnitā nature nr̄e, factꝰ est nr̄. Hō autē factus ⁊ cōuersat⁹ in terra docuit ex̄plo suo nos purgare manib⁹ nr̄is, i. operib⁹ ℣ inimicos spūales mundi fallentis, quē ex̄plsit. carnis inficientis, quā ieiunijs ⁊ abstinētia afflixit, dyaboli suadentis, quē documentis scripture supauit in deserto. Bñdicta ergo sit sctā trinitas ateq; indiuisa vnitas. Trinitas ista sctā est, q̄ in iesu habet. Naz sancta caro, sancta aīa, sctā deitas, ⁊ indiuisa vnitas, ſ. in psona, qz vna persona deꝰ ⁊ hō nō due pſone, nec duo supposita, sed vnum, cōfitebimur q̄ ei, qz fecit nobiscū misericōiam suā. Bñdictio secunda, ſ. gr̄e, fuit in fructu vētris marie. ⁊ hec triplex nā habuit cū patre gratiam incarnatam, cum matre gratiam creatam, preter vtrunq; gratiam coniunctā habuit enim a patre gratiam increatam, scilz q̄ sit deus, vnde ipse ait Johannis. vij. Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me patris, quasi dicat ſm beatum augustinum super Johannem. Ego qui doctor sapientia ⁊ verbum, non habeo esse a meipso, sed a patre qui hanc gratiam dedit mihi vt sim deus. Habet etiam ab eo q̄ sit filius dei, p̄s. Dominus dixit ad me filius meus es tu. Leo papa. Verbum enī dei, deus filius dei, vt liberaret hominem ab eterna morte factus est homo, ⁊ tanto fedare vtrunq; naturam seruit vt nec inferiorem consumeret glorificatio, nec superiorem diminueret assumptio. Habet deum a patre q̄ sit spirator spiritusſancti. Mi-

tam inquit ipse vobis a patre spiritū veritatis Joh. xvi. i. mittā spiritum sanctū a me procedentē. Sed q̄ a me procedat & vobis mittam. hoc habeo a patre Unde & cū instituit sacramentū. in quo se totum dimisit nobis eleuatis oculis in celum ad patrē benedixit. quasi totū quod est recognoscens a patre habere. ¶ Cū matre triplicem gratiam habuit creatā. videlz q̄ omnem gratiā & gratis datā & gratum facientem & singulariter priuilegiatam habuit. vt sicut ipsa dicit gratia plena. ita & fructus vētris eius. verbum scz caro factum plenū gratie dicat. excellentius tñ in ipso vt supra dictum est. Secundo q̄ oēm gratiam dedit. sicut enim de plenitudine eius. scz virginis recipiunt vniuersi. vt ait beat⁹ bern̄. Sic de plenitudine christi nos omnes accepim⁹ gratiam. vt ait Joh. ca. i. perfecti⁹ tamen per christum. Tertio dedit vltra id quod habuit. Dat enim remissionē peccatoꝝ quā remissionem in se nō habuit. nec filius nec mater. q̄ nullum peccatum filius habuit. mater nullu⁹ actuale. dat tñ aliter filius. aliter mater. filius efficienter vt deus. meritorie vt homo. Mater suffragio oratiōis sue impetrando remissionē peccatorib⁹ penitentib⁹. Congrue ergo elizabeth ait. Benedicta tu in mulieribus. & ita benedict⁹ fructus vētris tui iesus. qui tecum gratiā habet. Et cōiunctiōe preter vtrūq̄. scilicet deitatis cum humanitatis coniunctōe habuit triplicē gratiam. vna q̄ fuit filius plurimū. nam mater eius habuit patrem & matrem. scilz ioachim & annā. Sed nō deum habuit patrem sed hominē vt dictu⁹ est ioachim'. Pater ℣o christi nō habuit patrem nec matrem. nec deū nec hominem. Ipse ℣o habuit patrem & matrē. & deum patrem & hominē matrem. ¶ Secundo ex ipsa cōiunctione dei cū homine habet q̄ sit redemptor. filius hominis nō venit ministrari sed ministrare. & dare animā. i. vitam redemptionez pro multis Math. xx. & quomodo declarat princeps apl̄oꝝ petrus in prima canonica dicens. non enī corruptibilibus auro & argento redempti estis de vana vestra cōuersatione. sed precioso sanguine agni īmaculati. Quod premiū sanguinis fuit infiniti valoris ad nos redimendū propter diuinitatem ei vnitam. & ītēptum redemptor est sponsus animaꝝ. ij. Loꝝ. xi. Desponsi enim vos vni viro virginem castam integritate scz fidei & dilectiōis exhibere christo. Est & sacerdos fidelium siue pontifex. ad Heb. ix. Christus assistens pontifex futuroꝝ bonoꝝ &c. Introiuit semel in sancta eterna redemptione inuenta. Judex quoq̄ viuoꝝ & mortuoꝝ. Joh. v. Pat̄ nō iudicat quēq̄. sz omne iudicium dedit filio. ītēptum ipse solus in humanitate quā sumpsit cunctis apparebit. Tertio ex huiusmodi coniunctione habet q̄ sit beatitudo oīm Joh. x. Ingrediet scilz quilibet beatus & egredietur & pascua inueniet. Ingredietur ad deitatē xp̄i contēplandam. Egredietur ad humanitatē speculandam. & vtroq̄ fruitionis refectionē beate inueniet. & ideo benedic anima mea dñm &c. Qui propiciat⁹ omnibus iniq̄tatibus tuis. & sanat omnes infirmitates tuas deus hō per sacramenta ab eo instituta. Qui redimet de interitu vitam tuā ītēptum redemptor. & coronat te ītēptū beatificat. ¶ Benedictio q̄z glorie q̄ benedictus est fructus vētris marie est triplex. Habuit enī gloriā comprehensoris. gloriam redemptoris. & gloriam creatoris. Gloriam habuit cōprehensoris duz fuit viator. qđ nulla creatura habuit. nam in mūdo quilibet sanctus est solum viator. in alio tñ comprehensor. Christus autē simul in mundo viator ītēptū mortalis & merebat̄. Cōprehensor q̄ clare intuebatur animā ei⁹ diuinitatem cui erat vnita vt nūc'. & summā auream habuit sup omnes aureolas & premia accidentalia omnia in summo. vt aperte intelligatur de illo. Dilect⁹ deo & hominib⁹ cui⁹ memoria in benedictiōe est. similem illum fecit in gloria sanctorum. Ecci. xlv. scz dum hic etiā vixit. Habuit & gloriam redemptoris ītēptum ipse est hominum liberator. demonū supator. & nature humane exaltator. Et ideo p̄s. Per singulos dies benedicam tibi & laudabo nomen tuū &c. ¶ Tertia que est gloria creatoris ostendit in misericordia in sanctis. in iustitia in damnatis. in magnificentia in celis & elementis. Unde te celoꝝ militia laudat. adorat. predicat. triplexq̄ mundi machina benedicit per secula. Et ideo benedictus fructus vētris tui.

Tertio potest conside. §. IIII.

rari ista benedictio fruct⁹ ventris beate marie. ītēptus ad substantiā & partes eius integrales. & hoc triplici ter. Primo ītēptum ad principiū & causam. Secundo ītēptum ad essentiam. Tertio ītēptum ad efficientiam. Si ergo consideretur iste fructus ītēptum est benedictus tripliciter. fm triplicē sui originem habet originem iste fructus benedictā trinitatem. que operata est hoc mysterium incarnatiōis. Uñ benedicta sit sancta trinitas. creatrix & gubernatrix omniū. habet originem fruct⁹ iste ītēptum ad suam deitatē per generationem benedictū patrem. ij. Corinth. Benedict⁹ deus & pater domini nostri iesu christi pater miserior cordiarum. Habet originem ītēptus ad assumptā humanitatem benedictā matrem per natiuitatē in vtero & ex utero. vnde elizabeth aptissime ait ei visitanti ipsam. Benedicta tu inter mulieres. & bñdictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi vt veniat mater domini ad me. Lu. i. Quantum ad essentiā benedictus est fructus ventris marie tripliciter. Benedict⁹ fructus ventris tui ait beatus bernardus benedict⁹ in odore. benedictus in sapore. benedictus in specie vel decore. Odore suo implet cognoscitiuam. Unde in cant. In odore vngentorum tuoꝝ currimus. id ē gratiarum. nā in odore ei⁹ reuiuiscunt mortui. Quē sentiens ysaac ait in figuram eius filio suo iacob. de quo descendit. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. scz gratiarum & bonorum cui benedixit deus Gen. xxvij. In sapore quoq̄ benedictus fruct⁹ hic reficiens affectiuam. vt summum & dulcissimū bonum Cant. Fructus dulcis gutturi meo ait anima deuota hoc degustans. p̄s. Gustate & videte quoniam suauis est dominus. beatus vir qui sperat in eo. & multomagis qui hoc in patria gustat. Adde ad saporem valorem. Valet enim contra omne malum in medicamentum. in cibum habentem omne delectamentum. in precium comparans omne

bonū. Benedictus est iste fructꝰ in specie vel decore. pſ. Speciosus forma p filijs hoim propterea benedixit te deꝰ in eternum. Petrꝰ, in quē desiderant angeli pspicere. Quantū ad efficientiā est benedictus fructus ventris marie actiuā z passiuam. Actiuā quidē qz benedicit nos benedictione temporali. bñdictiōe spirituali gratie z benedictōe supernali glorie. Unde pſ. ter dicit. Benedicat nos deꝰ deus noster. vt noter istū fructum ventris marie. qz per ꝫ est factus nr deus singulari modo. qz ex ea carnem nostrā assumpsit. Quantū ad benedictionem passiuam. i. qz facit nos benedicere. vt sic per eū recipiamꝰ virtutē eū benedicendi. i. laudandi. Tripliciter hoc accidit. Facit enī nos benedicere corde. iuxta illō. Bñdic aīa mea dñm. z oīa interiora mea nōi sancto eiꝰ. Ore. vñ illō. Benedicaz dñm in omni tpe. semp laus eius in ore meo. Et petrꝰ in canonica. nulli malū pro malo reddentes. aut maledictū pro maledicto. sed ecōtra bñdicentes. Opere. pſ. Ecce nūc benedicite dñm oēs serui dñi. s. bene opando. z sic cōcludēdo primū fructum. s. naturalem. vētris materialis marie vtiqꝫ benedictꝰ omni mō fuit. Et virgo vt vitis fructificauit suauitatem odoris. s. dñm iesum. qui ait ipse Sapi. Eccli. xxiiij. Sicut cinamomū z balsamū odorē dedi. z quasi mirra electa dedi suauitatē odoris.

De duodecim fructibꝰ spiritus qui fuerūt in maria. Capm. xxvi.

Benedictus fructus vētris tui. Est aliꝰ fructus virtualis marie. de quo dñs. posui vos. s. in mūdo vt eatꝫ z fructū afferatis. s. bonoꝝ operū. Oīs enim arbor que nō facit fructū bonum. excidet. s. per mortē. z in ignem mittet. s. eternā. Math. vij. Fructꝰ iste bonus pcedit ex ventre bone mentis. Mens enī ideo dicit venter aīe. qz in ea continent cogitatiōes z affectiōes ex apprehensis ex sensibꝰ quasi ex cibis comestis. que mens occulta ē cū suis cogitationibꝰ z affectionibꝰ. sicut venter z contēta in ea. Isti autē fructus ventris beate marie sunt benedicti propter summā eoꝝ perfectionē. z propterea dicit Eccli. xxiiij. vt dictum est supra. Flores mei fructꝰ honoris z honestatis. Flores sunt inchoatiōes fructuū. vbi ꝫ in alijs sanctis virtutes sunt quasi flores. i. imperfecte z incōplete respectu virtutū patrie. in ea fuerūt isti flores fructꝰ. qz virtutes habuit quasi ad modū patrie aliquo mō vt ostensum est. s. cū ageret de gratia virtuali eiꝰ. Et ista bona opera sunt fructꝰ quibꝰ debet verus bonor. z in q̄bus est vera honestas. ad qđ insinuandū cantat de ea qđ scribit in canti. Emissiōes tue paradisus cum pomoꝝ fructibꝰ. emissiones dicunt opationes ex vētre mētis procedentes. iste fuerūt paradisus q̄si siles operibꝰ eoꝝ. q̄ sunt in paradiso adeo perfecte fuerunt. Poma q̄ sunt rotūda sunt pater z filiꝰ z spiritussanctus. qz sicut pomū ē rotundū. z figura rotunda ē capacissima z nō inuenit ibi principiū vel finis. Ita eternus pater. eternus filiꝰ. eternus spūssanctꝰ. sine principio z sine fine vnꝰ deꝰ. oīa continēs. quibus diuinis ꝑsonis aliqñ fruebat. z iō cum dicit cum pomoꝝ fructibꝰ. Et ad se inuocandū ad hmōi fructꝰ pducēdos aiebat Eccli. xxiiij. Trāsite ad me oēs qui cōcupiscitꝫ me. i. amatis. z a generationibꝰ meis implemini. i. opibus ꝛtuosis. q̄ generate z pducte sunt a vētre mentꝫ mee. sicut fructꝰ ab arbore. z sicut filij a vētre matris Implemini ait. i. copiose agēdo. z qz ipsa sola iplent z reficiūt aīam. nā opera mala ꝛsurientē z vacuā reddunt. vñ z fructꝰ dicunt opera ꝛtuosa. vt dicit glosa bri amb. qz mentē reficiūt sincera delectatione. Sed inē cetera opa virtuosa pmaxime delectāt aīam. illa ꝛtꝫ. q̄ numerat apls ad Gal. v. q̄ appellat fructꝰ spiritus. dicēs. Fructꝰ spūs sunt. charitas. gaudiū. pax patientia. benignitas. bonitas. longanimitas. mansuetudo fides. modestia. continentia. castitas. Hi scz fructꝰ fuerunt fructꝰ vētris mētalis marie valde suaues. Et iō subdit. Spūs enī meꝰ sup mel dulcis. i. isti fructꝰ spūs mei. Dulcia aūt cōiter alliciūt appetitū. Sūt enī dulcia amica nature. z iō inuitat ad buiusmodi sui exemplo dicēs. Transite ad me oēs ꝛc.

Hꝝ isti fructus spiritus. §. i.

fuerūt in maria. declarat. Primꝰ itaqꝫ fructꝰ spūs vētris marie mētalis dicit charitas. q̄ hic nō importat virtutē. de q̄ dictū est. s. sed actū eiꝰ. Hic fructꝰ charitatis est q̄ de terra ad celū reuocat. z sic ad ipsum pertinet a terrenis sepatio z ad celū eleuatio. Sed beata maria fuit oīo a terrenis eleuata. qz nec puluis vegetalis adhesit pedibꝰ affectuū eiꝰ. quod nulli scrōrū contigit. fuit etiā eleuata ad celū super oēs in pcemplatione z cognitiōe z affectione diuinoꝝ. Un dicit Eccli. xxiiij. Ego q̄si cedrꝰ exaltata sū in libano. libanus q̄ interptat candidatio. signat ecclīam militārē z trūphantē. candidā puritate. Sicut ꝫ cedrus in libano ē altior oī arbore. ita beata virgo magis eleuata erga deū in ecclesia dilectiōe. Preterea in pſ. fit triplex qō. Prima ē. q̄s ascendet in montē dñi. Scōa. q̄s stabit in loco sctō eiꝰ. Tertia. dñe q̄s habitabit i tabernaculo. z q̄s requiescet ꝛc. Difficile siquidē z perfectū est ascēdere. Difficilꝰ z perfectꝰ stare. Difficillimū z pfectissimū est habitare z quiescere. Ascēdere ptinet ad aplos q̄ sunt maiores de ecclīa. sed nō ptinuit ad eos habitare. sed descēdere. in figurā huiꝰ angeli ascēdebāt z descēdebant p scalā quā vidit iacob Gen. xxviij. Un z aplꝰ q̄ raptꝰ fuit ad tertiū celum. postea descēdebat ad disponendū cubilia infirmoꝝ vt patet. i. Loꝝ. vij. Ad perfectiorē ꝫ statū q̄s aplōꝝ ptinet ascendere z stare. Hi autē vident esse cōprehensores. q̄ ascendētes in celū stāt fixi in actuali dilectōe diuinoꝝ. nō tñ vident quiescere inq̄tū appetūt. corpora eoꝝ cū ipsis aīalibꝰ glorificari qđ nondū ipleꝫ. Virgo autē beatissima semp ascendēs de virtute in virtutē. z stans in habituali dilectiōe perfectꝰ q̄s scī in patria etiā habitando quiescit aīa in corpore glorificato. Et iō dilectꝰ meꝰ mihi z ego illi. mō excellentissimo. Scōs fructꝰ ōr gaudium qđ ipotat delectationē in creatura rōnali. Et vt ait. b. bern. Illud ē tertiū gaudiū qđ nō de creatura sz de creatore cōcipit. cuiꝰ cōpatiōe oē dulce amaꝝ. oē pulcrū fedū. oē qđ delectare pōt molestū. vñ pſ. Uiderūt oēs fines ꝛre. scz p fidē salutare dei nri. Jubilate deo oīs terra. vbi ōr glo. ꝑ visio salutaris ē causa iubilatōnis. Et pm.

Titulus .xv.

beatū gregoriū in moralibꝫ. Jubilatio importat qꝺ dam gaudiū intensum quod occultari nō valet z ex primi nō potest. Si autem ad partum virginis gaudet chorus celestiū z angeli canunt deo mysteriū cernentes. z magi gauisi sunt gaudio magno valde reuidentes stellam que eos ad puerū z matrē eius perduxit. quantomagis iubilatione sunt repleti videtes eum. Nulla autem lingua fari posset. nec intellectus capere gaudia perfectissima virginis. que pcepit in cōceptu filij. in partu. in lactando eū. in portādo eum in gremio. in collocendo z cōuersando cū eo. Exultauit. ait in Lanē. Lu. i. Spūs meus in deo salutari meo. i. extra saltauit. supra se saltauit pre gaudio qui ascendo in deo salutari meo. Item cū dicit a christo. Gaudete z exultate qr noīa vestra scripta sunt in celis Lu. x. Gaudiū hoc est de presenti iusticia z prede stinatione eterna. Si gaudiū generatur ex hoc q ꝺs est predestinatꝰ filius dei p adoptionez. z fm presentem iusticiā multomagis habet gaudere q sit predestinata vt sit mater dei. z habeat omnē perfectissimā iusticiā. prout fuit virgo maria. Tertiꝰ fructus est pax. Pax fm beatum augustinū. xix. de ciuitate dei ab omnibꝫ optatur. sed a paucis vera pax inuenitur qr non queritꝰ vbi est. Decinerūt angeli nato dño ex virgine. In terra pacē esse hominibꝫ bone voluntatis. nō est bona voluntas illa in qua est peccatū. z iō nō est pax ipiis. vt dicit dns per esaiam. Sed in pace in idipsum. dormiam z requiescā. ait ps. Cuz homo dormit sopitꝰ est a vitijs z perturbationibꝫ passionum. z requiescit in idipsum. i. deum. qui semper est idem ipsum. qr imutabilis cōformās se voluntati sue. tunc est in vera pace. vt dicit beatꝰ augꝰ. in li. confessionū. Omnia alia sunt aspera. z tu solus deꝰ es requies. z inquietū est cor nrm. donec requiescat in te. In omnibꝫ requiem quesiui. ait beatissima maria semper subdita voluntati dei. z semper habēs nō solum bonā sed optimā voluntatē. z ideo fructum pacis habuit mundus. caro. demonia. diuersa mouēt prelia z conturbāt pacem nostrā. Sed mundus pacem eiꝰ turbare nō potuit. qr pauperula spiritu. diabolus pacē eius perturbare nō potuit. qr humillima Caro nō concupiuit aduersus spiritū. qr fomes in ea extinctꝰ fuit. z qr omne silē appetit suuz simile. ipse ꝺ est pax nostra. in ipsa pace plenissima requieuit in tabernaculo suo. fm illud ps. In pace factus est locꝰ eius. Quartꝰ fructus est patientia. Patientia opꝰ perfectū habet ait iacobꝰ in canonica. c. i. cū. s. quis prope aduersa cōtingentia nō contristatur. sed equo animo fert. Ad hoc valent exempla sctōz. qui z si iusti. multa passi. sz patientissime. sic thobias ꝺ nec ē cōtristatus q plaga cecitatis venerit sup eū cum tñ operibus insisteret pietatis. Sic iob amissa oi substantia familia z sanitate corporis. in omnibꝫ his non peccauit. nec stultum aliqꝺ contra deuz locutꝰ est. z vt ait sancta illa vidua iudith. Omnes qui deo placuerūt ab initio. per multas tribulatiōes transierūt fideles. Qui vo temptatiōes non susceperūt cū timore domini. z impatientiā suam imperiū murmurationis sue contra dñm protulerunt exterminati sunt ab exterminatore Judith. viij. Virgo autez beatissima non caruit aduersis. sicut nec filiꝰ eius. Sed nato parvulo inde ad paucos dies quesito ad occisionē. oportuit fugere in egyptuz. z ibi manere per septenniū inter ydolatras z alienigenas. z duodēnis. cum remansisset in templo. ipsa non pcipiente per triduū quesiuit nō sine dolore. sed sine ira z tristicia. rationem absorbente vel offuscāte. Similiter in persecutionibꝫ filij patientissima fuit. Unde dicit de ea. sicut lilium inē spinas. sic amica mea inter filias. Liliū vel rosa non amittit suā pulcritudinem vel odorē inter spinas. sic nec ipsa odorem patiētie inter tribulatiōes. Quintus est longanimitas. hec est fm glo. in expectatione boni nō deficere. sed reficī. quando ꝺs habet tolerare aliquē dolorem vel laborem ad breue tempꝰ. vel expectare habet aliquod magnū bonū. sed cito recipiē dum equo animo conat sufficere propter breuitatez temporis eiꝰ. Sed qñ in huiusmodi videt se diu pmansurum in labore vel dolore vel consequendo bono. multū solet attediari z fatigari z aliqñ deficere ex diuturnitate eius. Sed longanimitas retinet hominē ne attediet. sed perseueras maneat. z si nō ita cito sed diu labor maneat. z bonū illud expectatū proueniat. z reficit mentē quadam rectitudine premij. Unꝺ apls. ij. Lor. vi. Exhibeamꝰ nosmetipsos sicut dei mīstros in longanimitate. Per multos annos fuit beata maria in laboribꝫ mundi z expectatione glorie. videlz circa septaginta annos fm cōiorem opionē semp magis feruēs z auida ad oē bonū opus. Sextus est bonitas. hec fm glo. dulcedo ai est. sed fm pbm dulce est qꝺ amaro impmixtum. dulciꝰ qꝺ amaro ipermixtius. dulcissimū qꝺ amaro impermixtissimū. Sed aīmꝰ beatissime marie fuit oī amaro impermixtissimū. Unꝺ sapientie. viij. dicit. Non habet amaritudinē cōuersatio illius. s. sapientie. sed cū nulla creatura pura cōuersata est intimꝰ z perfectius. ergo ipsa habuit summā animi dulcedinē. Unꝺ z cantamꝰ ea. O clemens. O pia. O dulcis virgo maria. Unꝺ z bonitatis huiꝰ fructum habuit ps. Quā magna multitudo dulcedinis tue dñe quā abscondisti timentibꝫ te. Sed beata maria sup oēs timuit deū timore sctō ꝺ z maximā dulcedinem animi habuit. pterea. Bonū est suipsiꝰ diffusiuū fm dyonisium. z hoc ptinet ad istam bonitatē velle bonum alioz z suū cōicare. Sed btā maria summū bonū suū cōicauit. s. filium offerēdo primo in tēplo. postea in patibulo vñ maxime habuit dulcē fructū bonitatis. Septimꝰ ē benignitas hec fm glo. est largitas rez. Unꝺ z dicit benignitas qsi bona igneitas. bonꝰ ignis ē qui calefacit etiā a longe. Qui ergo bñficia exhibet. non solum amicis. sed etiā inimicis. ille ē benignꝰ. Unde apls Ro. xij. Si esurierit inimicꝰ tuus ciba illum ꝛc. hec enim faciēs cōgeres carbones ignis sup caput eius. i. super mentē ad inflāmandū eū ad amorem tuū ex talibꝫ operibus ignitis. Apparuit enim ait idē apostolus ad Thimo. ij. benignitas et humanitas saluatoris nostri dei. Adeo enim nobis benignꝰ apparuit. vt oia sua largirek. z p crucifixoribꝫ exoraret. Sz eius mater ipsum imitata eurū sibi oblatū a magis cito pauperibꝰ largiter erogauit. i. Lor. xiij. apostolus ait. Charitas benigna est. z quanto maior charitas.

tanto maior benignitas. Sed charitas beate marie omnes excessit. vt dictum est. ergo z benignitas.

Octauus est mansuetudo. hec ꝑm glosam est tractabilitas. Unde mansuetus quasi manu suetus. qui scz permittit se tractari sine irascendo. z ista est differentia inter patientiam z mansuetudinem. que simil' videtur. qz patientia moderat z regulat passionē tristicie que insurgit ex aliqua molestia ne nimis cōtristet. Sed mansuetudo refrenat passionem ire ne frangat et contra rationem aliquid agat. Unde glosa dicit. q mansuetudo est contra iram. Ecclesiastici. Fili in mansuetudine ꝓfice opera tua. z super glozā hominū diligeris. Qui ergo minus habet ire. magis habz ō mansuetudine. Sed beatissima maria fuit sine aliqua ira ergo fuit mansuetissima. Nec obstat q dicitur Luce primo scz. q cū audisset salutationem angelicam turbata est in sermone eius. Nam illa turbatio non fuit ire. sed admirationis vt dictum fuit supra. Preterea. Mansuetus dicit tractabilis. Tractabilis autem ē qui est omnibus conformis z conformabilis scz ī eo q non est malum. z sic tractabilis est qui est omnib omnia. Uel scōm genera singulorz. vt paulus qui factus est iudeis sicut iudeus. z his qui sine lege erant id est gentilib tanq̄ sine lege esset. z̄c. Uel scōm singula genez. z iste est simplr omnib omia. Et sic fuit beatissima. Maria vnde tractabilis. z mansueta ī summo. beat⁹ bern. Quid ad mariam trepidat accedere humana fragilitas. nihil asperū in ea reperies. nihil austerū. tota suauis est. omnib miscētur sue sinū aperit. z sic omnib omnia facta vnde z summe mansueta.

¶ Nonus fructus est fides. hec scōm glosam ibi est inuisibilium certitudo. Incenditur aūt ex certitudine delectatio tripliciter. Primo p scibiliū pluralitatem vt si delectatio est in sciendo quanto plura scit tā to maiorem quis habet delectationē. Scōo p nobilitatē. z melioritatē sciroz. vt si delectatio est in sciendo naturalia inferiora. multo maior delectatio est in sciēdo altiora. vt trinitatem. deitatē. beatitudinē ꝓpriam z hmōi. qui a nobiliora sunt ista omnib inferiorib z imperfecta cognitio horz magis delectat q̄ perfecta cognitio inferiorz. ꝑm pbm. Tertio p modū sciēdi perfectiorē. vt si sciatur p reuelatiōem a deo maior quid delectatio q̄ si p acq̄sitōem humanā. Sed bntissima virgo habuit maiorē certitudinē ꝑm omnē istū triplicem modum. z sic habuit maiorē fidem ceterꝫ z ex ea maiorē delectationē. Differt ergo fides ꝓut est fructꝰ a fide ꝓut est virtus theologica. qz. s. vltra cōmunem assensum ad credilia ꝓut est fructus. importat quandam certitudinē de eis. non tñ eo modo q̄ in patria potest etiā hic fides dici fidelitas ad ꝓmissa. que etiā fuit ꝓmaxime in virgine maria.

¶ Decimus fructus est modestia. hec ꝑm glo. in dictis z in factis consistit vt scz ira moderetur. vt nō fiat excessus vel defectus. z p̄cipue quo ad victum z habitū. z gestus exteriores In virtutib politicis dicit alb vbi supra Uirtus est medietas duoz extremoz. Unde in his modus est circa mediū. bc. bern. Tene mediū. si nō vis perdere modū. In theologicis aūt tanto maior est virtus. q̄nto maior est elevatō. z extensio ad consecutionez finis Nam tanto maior est fides quāto magis eleuat potētiam ad credendū. z tanto maior spes. quāto magis eleuatur mens ad sperandū. Et modus in delectatōne. est sine modo diligere ꝑm bern. Si ergo modestie est tenere modū. Modestissimū erit in summo tenēre modū in summo. Summus aūt modus in via est eleuare potentiā ad pfectissimū actum qui potest esse in statu vie. Hoc autē fuit summe in beatissima ỽgine Item in alijs viatoribz modestia est cohibitior restrictio appetitionum inordinatarum a concupiscentia surgentium. z fructus modestie est refectio spūalis z delectatio de hmōi cohibitione et restrictione. Unde est quasi delectatio pugnatorū post victoriam. Sed modestia beate virginis non est de restrictione appetituum inordinatorū. quia in ea non poterāt esse. sed perfecta subiectio sensualitatis ad spiritum. z ideo fructus modestie in ea. non est in cohertione inordinatorum appetituum. sed delectatio super eo. q dicti motus inordinati non insunt nec esse possunt. Et sic sua refectio in modestia est per modum innocētie Jn alijs per modum penitentie. Sed status innocentie pcellit secundum dignitatem statum penitentie. z in delectatione spirituali. ergo maxime modestia.

¶ Undecimus fructus est continentia. z secundum glo. hec ē abstinere a placitis bonis. z intelligitur de placit⁹ secundum sensum. Non enī est bonum virtutis abstinuisse a bonis placitis secundum intellectum. Illa enī sunt bona z secundum virtutem appetenda. Et bonis aūt sensib delectabilib ē abstinēdū. Sūme vero delectabile ꝑm sensum est actus generationis. z ideo ab hoc abstinere est maxīm virtutis. Dō pōt esse trib modis. qz p abstinentiā ab hmōi pfectā. vt ī cōiugatis. vt. s. ab alijs abstineāt extra se. Aut abstinētiam pfectiorem vt in viduis. Aut pfectissimā vt in virginib. Hoc aūt fuit in beatissima ỽgine in summo et ideo pfecte cōtinens. Preterea. virt⁹ est circa arduum z difficile. Sed maxime arduū et difficile videt abstinere ab actu generationis nature corruptibilitate. p̄cipue circa illā ptem. Unī salomon. Non possuz esse cōtinens nisi tu dederis mihi inqt ad deū. z hoc scire donum dei est. vbi ḡ est illa abstinētia in sūmo ibiz continētia in sūmo. Scz hoc in ỽgine maria ḡr̄c. Preterea augmētat virtutē ctinētie abstinere nō solū a rebz bonis z licitis sed etiā debitis. z quanto magz debitis. tanto maior ctinētia abstinere ab illis. Sed beata ỽgo abstinuit ab bonoribz sibi debitis sup omnes. Unde elisabeth visitauit. z pria salutauit vt minor. que tñ erat maxima. qz mater dei effecta. Unde ab alijs abstinuit. ḡ z̄c.

¶ Duodecimus est castitas hec ꝑm glo. est recte vti licitis. apls. Siue manducetz siue bibatis. vel aliud facitis. oia in gloriaz dei facite Omnes ergo actiones humane sunt referibiles ad ō um. Ille ḡ pfectius in somno erit. qui oēs actus suos in deum referet. z hmōi sic referre est vti. Un mgr̄ sen ten. in. i. di. i. ōt. qō vti ē id qō in vsum venerit referre ad id qō fruendū est. s. deo qui sol⁹ fruendus ē. Sic aūt contingit referre differenter. ita contingit vti differenter. Nam viatores contingit referre in deum oia. eos dico q̄ sunt boni habitualiter. Sz beata maria omnia semper actualiter referebat in deum. Odilo clunacensis. Unde pro certo scimus. q omnis

Marie actis semper intẽs fuit in domino. Q; autẽ nullus viator omnia semper tulerit in deũ. patet. q; nullus potuit se abstinere ab omni veniali. ⁊ protũc nõ actualiter illud referebat in deũ in quo peccabat etiã venialiter. Ipsa ergo sola semp vsa ẽ licitis. ideo castissima fuit. ab eo saltem cauendũ est. quod dicit beatus aug⁹. Nihil pcius q̃ vti fruendis. ⁊ frui vtẽ dis. Unde fruendis. qui deo seruit. ꝓpter temporalia. Fruit vtendis qui finẽ vltimũ ponit in creatura. ⁊ b̃ ꝓprie non ẽ vti sed abuti. Ex predictis patet. qũo fructus bonoris ⁊ honestatis. pduxit venter mẽtalis virginis gloriose. fructus. s. duodecim spirit⁹. figurati p duodecim filios iacob. quib⁹ benedictionẽ dedit ipe significans deũ. Et ideo b̃dict⁹ fructus vẽtris fuit.

Est et alius ventris af .¶.II.

fectionalis viscerose cõpassionis fruct⁹ eius in conceptu zelus honoris diuini. ⁊ salus animarũ. In parturiendo labor ⁊ dolor pro bui⁹ executione. s. salutis alior. Unde apls. Filioli quos itez parturio donec christus formet in vobis. Hanc affectionẽ super oẽs habuit beatissima maria ad dei honorẽ ⁊ hominum salutem. Unde ⁊ mater oim dicit. quos. s. cõcepit p affectum dilectiõis. ⁊ peperit per labores ⁊ dolores in passiõe filij. Unde mulier illa habens in capite coronã. xp̃i. stellarum. qõ expositũ est. s. de virgine maria ⁊ ei⁹. xp̃i. singularib⁹ gratijs ⁊ pulegijs. exponit a beato bern. ⁊ alber. designare virginẽ mariã. Et ibi dicit Apoca. xp̃i. q; hẽbat in vtero ⁊ clamabat vt pareret ⁊ cruciabat. Draco autẽ ante mulierẽ stabat vt deuorar et partũ eius sed nõ potuit. Nã cum pareret masculũ. subito rapt⁹ est puer añ thronũ dei. Lonceptit vt dictũ est affectu eximio oẽs electos dei. signatos per masculũ ꝓpter vnitatẽ eor. ⁊ virilitatem. La mauit desideriis ⁊ suspirijs. orationib⁹. ⁊ meritis. vt pareret. ita q; oẽs ven fideles dyabolus draco querit quẽ deuoret. Sed electi cũ moriunt tunc nascunt in celis. ⁊ statuunt ante thronũ diuine maiestat; in gloria. Et draco vacu⁹ ⁊ cõfusus remanet. Uñ ⁊ viti assimilatur cũ dicit. Ego quasi vitis fructificaui. similis enim fuit filio suo dicẽti. Ego sum vitis ⁊ vos palmites. s. apostoli ⁊ ceteri fideles. Qui manet in me. scilz vnitus. hic fert fructũ multũ bonor operz. Producit palmes a vite. vt fili⁹ pducit a patre. vnde ⁊ ipse iesus dicitur pater noster in hymno. Presta pater pijssime. patriq; compar vnice. sicut mater ei⁹ vt vitis pducit palmites sibi herentes per deuotionẽ vt mater omniũ ⁊ imitationẽ. ¶ Sed notandũ q; sicut nulla arbor producit pretiosiorẽ fructuz vite. ita nulla ẽ ita procliuis ad terrã et se. nisi per aliũ eleuet sicut vitis Nulla est ita turpis ⁊ deiecta in trũco vt ipsa. ad designandum q; humilitas que facit hoiem procliuuz ad terram. ex vera sui recognitõe ⁊ deiectũ ⁊ vilem in cõspectu alior sm apparentiã exteriorem. ⁊ ex se non ascendentẽ ad altum honor ⁊ dignitatũ. nisi ab alio eleuet. produxit pretiosissimũ fructum. s. dñm iesuz christum. fructum copiosissimũ perfector operz. fructum procuratiõis salutis hominũ. q; respexit humilitatem. ait ipsa ancille sue. ¶ His fructib⁹ elector q̃rum beata maria dicitur vitis ⁊ mater. dat benedictio a dño. dum dicit in ps̃. B̃dixit omnib⁹ qui timent dñm. ⁊ demũ dicet eis. Uenite b̃dicti patris mei pcipite regnũ vobis paratum. Matb. xxv. B̃dictus ergo ⁊ fructus iste vẽtris affectionalis beate marie. Sciendum etiã sm alber. q; in ista salutatiõe annũciat beatissime virgini perfectissima beatitudo ⁊ per ipsam ⁊ in ipsa toti humano generi. Perfectio autẽ beatitudinis cõsiderari põt. vel q̃tũ ad substãtiam vel q̃tũ ad causam vel q̃tũ ad efficientiã. Si q̃tũ ad substantiã. vel est a malo exclusio. ⁊ hoc notatur in aue. vel est ad bonũ inductio. ⁊ hoc cõprehẽditur in gratia plena. Si attendat q̃tũ ad causam. sic dicit dñs tecum. Si q̃tum ad efficientiã. vel hec est mediata. ⁊ sic est. benedicta tu in mulieribus. vel ẽ causa imediata. ⁊ sic est. benedict⁹ fruct⁹ ventris tui.

¶ De visitatõe btẽ Marie facta elisabeth. La. xxvij

Surgens maria abijt

in montana iudee cum festinatiõe Lu. i. caplo. In sacra scriptura dicit quis exurgere tripliciter. Primo enim dicit exurgere quis a somno culpe. Aliqñ dicitur exurgere penitens in spe venie. Tertio mõ dicitur exurgere ad profectum gratie Peccatori enim dicit quod ait aplus. Surge qui dormis. ⁊ exurge a mortuis. ⁊ illuminabit te christ⁹. In peccatis permanẽs dicit dormire. qz sicut in somno dormiens. nil meritorij operis habet. qz vsus liberi arbitrij ẽ ligatus. ita peccator in tali statu qõ opus agat de genere bonoz nihil merek ad vitam eternam valens. Et sicut dormienti in somnis videk sibi aliquando habere multas diuitias ⁊ delicias et in eis gaudere. sed euigilans se illis vacuũ videt ⁊ quasi illusum vnde ⁊ contristak. Ita peccatori videk ista bona mundi tenere ⁊ possidere. ⁊ dũ sperat se in eis permanere in morte quasi euigilat. ⁊ tũc cernit illa fallacia fuisse ⁊ transitoria. ⁊ eis carere seu ea dimittere p mortẽ. affligit ⁊ nimis dolet ps̃. Dormierũt somnuz suũ ⁊ nihil inuenerũt omnes viri diuitiarũ in manibus suis. Cũ autem peccator reuertit ad penitentiã dicit sedere p humiliationem sui. Nam ⁊ de morte loquendi est. vt cũ quis humiliatur dicit positus ad fodendum. Uñ christ⁹ per ps̃. humiliationẽ sue passionis vocat sessionẽ dũ ait. Tu cognouisti sessiõez meã .i. approbasti ⁊ gratã habuisti humiliationẽ meam. Tali igit humiliato in penitentiã. Uñ ⁊ sedẽti dicit vt surgat. s. sperando venũ peccatoz ⁊ adiutoriũ gratie ad bene agendũ. Nam vt ait beat⁹ ambro. de pe. di. i. Nemo digne potest agere penitentiã. nisi qui speraverit veniam. Talib⁹ igit penitentib⁹ dicit ps̃. Surgite postq̃ sederitis. qui manducatis panẽ doloris. ⁊ vos qui pascimini dolore ⁊ lachrimis cõpunctionis. postq̃ sederitis. i. humiliaueritis vos. surgite ad spem venie. Proficientib⁹ quoq; ⁊ perfectis dicitur. Surgite ⁊ ite. quia non habetis hic requiem. dicit prophet. Surgite affectu ad patriam supernam contemplando ⁊ desiderãdo superna. ⁊ ad ipsa festinando. ⁊ isto modo loquitur spiritussanctus anime a deo dilecte. Surge propera amica mea columba mea formosa mea ⁊ veni ¶ Jam enim hyems transijt. ymber abijt ⁊ recessit. flores apparuerunt

in terra nra ꝛc. Ut surgat dicit ad ꝓtemplationē
z amorē supnoꝝ z pfectionē virtutū. Amica
cat aiam ꝓpter caritatē q̄ est amicicia vera. dei cū
hoīe. columba mea ꝓpter simplicitatē. qz colūba
fel malicie nō habz. formosa mea ꝓpter mozū ho
nestatē. ꝓpera ait. qz nescit tarda molimīa spi
ritussancti gr̄a. i. nō ꝑmittit tardare ad bene opan
dū. Et subdit rōez aptitudinis ad istū ꝓcessū ad
supna qz iā trāsijt hyems frigida pcōꝝ q̄ delera
sunt. Imber abū dās passionū z tētationū recess
sit. nō ita freq̄nt molestāt flores scōꝝ desideriozꝝ
mānifestank in tra viuētiū. Tps putatōis aduēit
scz resecādi supflua ꝛc. Et ita tertio mō surrexit
maria cū ōr. Exurgēs maria abijt cū festinatiōe
in montana iudee. Sūt aūt tria mōtana q̄ transi
Primus mons humilitatis. (uit maria.
Scōs mons fraḡe caritatis.
Tertius mōs frnc ꝛocū ditat.

Quantū ad primum .§.I

idest de ꝥa būilitate ꝓt exponi illud Ben. xix. di
ctū Loth In mōte saluū te fac. Nāvt ait ḡtian⁹
de pe. di. i. §. racionabilitas. Sine būilitate nomi ꝓt
ee sal⁹ Dicit aūt būilitas z vallis z mōs diuerꝰ re
spectiby. Nā vallis ōr q̄ est i ymo. qz p eā hī vera
cognitio ꝓprie vilitatis. qm̄ puluis z cinis ifru
ctuosus. Est ei būilitas ait btūs ber. virt⁹ q̄ hō
verissima suiipi⁹ cognitōe sibi vilescit. z ꝝ hō di
cit ps. Emittis. s. tu ōs fōtes vicz gr̄aꝝ in ꝙal
libus. i. mētes būiliū. Mōs vero ōr būilitas in
q̄ntū p eā eleuak mēs ad cognitōez dei z aliaruz
virtutū z demū exaltak in celū. qz q̄ se būiliat et
altabik. ait dn̄s ihesus Math. xxiij. Et ꝝ hoc an
selm⁹ in li. de silitudi. vocat eā z assimilat mōti
ad quē ascēdik septē ḡdiby de qby hēs supꝝ in cap.
de būilitate. Sz vt breui⁹ loq̄mur glo. sup illud
math. iij. Sic decz nos iplere oēm iusticiā. dicit
idest pfectissimā būilitatē cui⁹ ḡd⁹ sūt tres. s. sub
ꝯcere se superiori. qō ē nēcriū ad salutē. Scōs sub
ꝯcere se eq̄li qō est būanū z ḡetū. Tertiꝰ subꝯce
re se inferiori qō ē exēplū pfectissimū. sic fec ihs
petēz suscipiēs baptismū a iohāne bapta. rex a
milite. dn̄s a seruo. sc̄tificator a sc̄tificato. z post
ea ēt lauās pedes discipl'oꝝ. Per hūc mōtē exur
gēs maria abijt i mōtana iudee q̄ interꝑtak ꝓfes
sio. qz p hāc hō nihil sibi attribuit. z totū deū ee
ꝓfitek qñ visitauit elizabeth būiliauit se iferiori.
ꝓgēs regia ad vasallū. Dn̄a ad ancillā. mr̄ dn̄i ōi
ad mrēz fuuli. qō intelligēs elizabeth visitata. z
a spūsco edocta ait. Unde ꝰ mihi vt mr̄ dn̄i mei ve
niat ad me. q̄i dice. nō ē ꝰ decēs sz potiꝰ q⁹ ego ve
nirē ad te. vt dn̄az meā z mrēz dn̄i mei Et ñ solū
iuit. sz z ꝓr salutauit. z ñ solū salutauit sz cū ea
triby mēsibz stetit vt i ptu tunc futuro eī fuirer.
Et qs vnq̄ audiuit talia vt regia matrimi dn̄i ḡ
uida. ꝓgat ad seruā suā ad mīstrādū ei in ptu ei⁹
Un exēplo ei⁹ dīt hoies etiā inferioriby suis bu
miliari z seruire aliq̄n.

Secundus est mons §.II

caritatis q̄ qs ꝓfitek deū. z iō mons iudeis sum
me bonū z sibi munificētissimuz. Hic est mons
in quo beneplacitū est deo hītare in eo. Etenim
dn̄s habitabit in finē. in ps. Nos eni sumus ait
apl'us in quos fines seculoꝝ deuenerūt. Et in isto
seculi fine ꝓpter nimiā caritatez qua dilexit nos
deus. verbū caro factū est z habitauit in nobis.

Et de mōte exuit lex euāgelica vt ꝓdixerat esa
ias que est lex caritat' xp̄o cū apl'is recumbente
cū discipulis in mōte syon z dicēte. Hoc est pce
ptum meū vt diligatis inuicē. Et ad hanc vt ad
finem reducik lex decalogi data in mōte synai vt
mons altissim⁹ ipsa caritas eleuās nos supꝝ che
rubin z seraphin et cū deo viuēs. habz eni amoꝝ
vim vnitiuā. indt Dyoni. qō z ipm nomē insinu
at. Caritas dicit q̄i cara vnitas. nec aliq̄ vnitas
creature est cariozꝝ ea nec pcciosioꝝ. Habz z iste
mons ḡdus suos qby ascendik ad summū eius.
Prim⁹ ē incipientiū q̄ꝝ officiū ē tentatiōib⁹ re
sistere viril'r. ac a crimialib⁹ abstinere. Scōs pfi
cientiū quoꝝ exercitiū est nō solū vicia euitare.
sed ascēsiones in corde suo disponere in valle la
crimaꝝ huiꝰ vite vt i statu virtutuz. in quo ē nō
quiescere sed in anteriora se extēdere z pfectiora
opera. Nam ꝝm btūs Bern̄. in via dei nō ꝓgredi
est regredi. In cuiꝰ figurā illa animalia ō qbus
loquit Ezechiel in ꝑma sua visione scōs designā
tia. vt exponit btūs Bze. dicit q⁹ cū ambularēt
nō reuertebant. sed vnū quodq̄ ante faciem suā
gradiebat. Ezechi. i. Tertiꝰ ḡdus ē deo inherere
feruētissimo amore. vt cū psal. dicat. Quēadmo
dum desiderat ceruꝰ ad fontes aq̄ꝝ. ita deside
rat aīa mea ad te ds ꝛc. Et cū apl'o Cupio dissol
ui z esse cum xp̄o. Et ne videak primū nō curare
cum eodē. ad Ro ix. dicere. Optabam ego ana
thema esse a christo ꝓ fratrib⁹ meis. Qō tamē sa
ne intelligēduz est Nō eni optabat separari a ca
ritate xp̄i ꝙt salutē primoꝝ. Anathema eni sepa
rationē importat quia hoc fuisz ꝛ ordinē caritat'
sed optabat z ope agebat vt ad temp⁹ separek cō
solationiby. z q̄i fruitiōe xp̄i et dulciby ꝓplato
nibus ei⁹ eas dimittēdo freq̄nt. vt ꝙersioni et
saluti animaꝝ insisteret ꝑdicando z discurrādo
De ipsis ḡdib⁹ caritatis dic btūs Aug. de pe. di.
q̄. si quis. Caritas cū fuerit nata nutrit. cuz fue
rit nutrita roborak. cuz fuerit roborata pficitur
cum fuerit pfecta quid dicit. Mihi viuere xp̄s
est et mori lucrū. De his ḡdibus habes in titulo
de caritate. ¶ Per montē istuz exurgens maria
abijt visitando elyzabeth. vt mutuis affatib⁹ ad
inuicē consolarētur. vt a verecundie pena eliza
beth subleuaret. Erubescebat eni vt dic euāgeli
sta se grauidā repiri in senectute z carnalib⁹ acti
bus operam dedisse. z ideo occultabat se. Et cō
fortata ex verbis btē virgis q̄ prius verecunda
batur esse ḡuidā. postea in dn̄o gloriabat se ꝓphe
tam edidisse. Uenit vt z de bonis z donis colla
tis sibi a dn̄o vt ei reuelatis fecū ditat' sue ei cō
gauderet. Uenit vt filiꝰ suꝰ iohānes in vtero sctī
ficaretur. z iā filij sui ihesu xp̄i ꝓpheta instituerēt.
et ipa ꝓphetissa efficerēt. Nā p⁹ elizabeth p spūm
ꝓphetie oīdit sibi notū qō erat oīb⁹ occultuz
scz vginē dei mrēm effectā. De filij pfectu sui ait
Ut fcā ē vox salutatōis tue in auribz meis exul

tauit infans i vtero meo. Credidit tu ciobem qui sex
mēses hēbat i vtero mris acceleratuz obtinuisse
vsum liberi arbitrij. iuxta illō ecce. Acceleratur
ratio i puulo nōdū nato istinctu sacri pneuma
tis. z tūc sctificatū fuisse purgatū. s. ab originali
gra dei repletū. vt pdixerat pri. archāgelus in tē
plo dei et cognouisse saluatorē sui in vtero ꝟgis
existentē aduētū. z ió exultauit mō nob ignoto i
vtero. Et qō voce nō poterat nōdum natus ope
exultationis vt pheta cbristū demonstrauit.

Tertius mons est con- §.III

templatōis in q̄ repit maria iocunditas de quo
dñs p ysaiā. Et faciet dñs in mōte h. s. ptempla-
tionis diuinoꝝ. puiuiū pinguiū. puiuiū medul
latoꝝ. i. refectōem spūalē plenā iocūditate z dile
ctione. Et figurat mons iste p montē thabor. ad
cui⁹ summitatē ducēs iesus petꝝ iacobū z iobā
nem trāsfigurat⁹ est añ eos. oñdens aliq̄lit gl'iaz
suā. Et cui⁹ visionis sanitate inebriat⁹ petr⁹ ait
Dñe bonū est nos hic ee. Ad hmōi ascēsum optz
ducere petrū. q̄ interp̄tat discalciat⁹ Jacobum
qui int̄pretat supplantās. et iohānez in q̄ est gra
interp̄tat⁹. i. mundi ptēptū. diaboli tentationū
supplantationē z carnis castimoniā gratiosam.
Et p hāc ptēplatōem ascēdit mēs hūana vsq ad
exercitiū patrie supne. de q̄ ysaias. Gaudiū z le-
ticia inuenīt in ea gr̄aꝝ actio z vox laudis. Per
hūc mōtē ptemplatōis trāsiuit bta ꝟgo in quo
est ptfessio laudis diuie z gr̄aꝝ actōis in summū
gaudiū qñ postq̄z intras domū zacharie saluta-
bat elyzabeth. Ipsa q̄z elyzabeth repleta spūsco
cū filio ipam matrē dñi cognscens mirabilit col-
laudauit. Un tūc in altissimā ptēplatōem diui-
noꝝ ascendēs z sūmo gaudio repleta cāticū cā-
ticoꝝ intonuit dicēs. Magnificat aia mea dñz
Ubi magtudinē dine maiestat⁹ ptēplās exulta-
uit i dño. Ubi sciēdū vt notat p totū dñs iobes
dñici cardi. sup magnificat circa principium.
Causa materialis gaudij est vox laudis ex leticia
cordis pueniēs. vt dic Jsiō. in li. ethi. Et notan-
dū q̄ canticoꝝ q̄dam sunt obumbratica. quedā
figurata. q̄dā iubilata. Prima sūt omia cantica
veter⁹ testamti. qz oia i figurā ptingebāt ill'. pma
Corinth. x. Scōa sunt oia cantica noui testa. qz
nūc nox p̄cessit. dies āt appropinquit Sūt autez
nō solū figurata p cantica veter⁹ testa. sed ēt ista
cantica q̄dāmodo figurāt cantica vite eine. Est
enī fm Dyoni. stat⁹ noui testamēti mediū inter
stantium veteris testamenti qui erat solum figu-
ratiu⁹. z statū patrie vbi nil figure sz omia in
luce clarescūt. Nā in nouo testa. z exhibet res fi-
gurata p vet⁹ testm. et ē ēt figuratiua coꝝ q̄ sunt
in patria Tertia āt cātica sūt ea q̄ cāta in vita
eina. de qbꝫ dr in apocalip. q̄ cantant scī cāticū
nouū añ sedē dei z agni. Itē canticoꝝ alia sc can
tica solū. alia sunt cātica cāticoꝝ. i. veri testō no
tū est. In nouo cātico tria sc. s. Bñdict⁹ z nūc di
mittis. tertiū est Hlia in excelsis. qō ē canticū cā-
ticoꝝ. Et cantica q̄dē sunt de victorijs. sed cāti-
tica canticoꝝ de p̄mijs. Cantica veris testi sub
ordinant cantic⁹ noui testi figuratiue qō intuēti
satis lucide ptz. Nā oia illa cātica ꝓpōsita sc̄pto
gratiarū actiōe. aut ex hostiū pstratiōe sic Cāte-
m⁹ dño gl'iose ꝛc. exod. xv. z q̄dā alia. Aut p q̄dā
liberatōe. vt illō ezech. Ego dixi in dimidio ꝛc.
Isa. xxxviij. Aut p donoꝝ receptiōe. vt illō anne
Exultauit cor meū in dño ꝛc. i. Reg. ij. Et qz va
victoria patuit dño duce nato. iō ei⁹ milites an
geli cecinerūt Hlia i excelsis ꝓ Inspecta āt libtate
sui z ppli zacharias cecinit Bñdict⁹ dñs ds isrl.
Cum āt symeō donū maximū in vlnis suscepit.
et ipe cāticū cecinit Nūc dimittis. Cātica āt cāti-
coꝝ salomōis subordinant huic cantico cāticoꝝ
virgis. s. magnificat. Et vt docet egregi⁹ Orige-
nes sup cātica cāticoꝝ nō statī a pncipio sūt can
tata cātica canticoꝝ. sz pus egypto calcatoꝝ ma
ri rubro trāsmisso hosteqꝫ pstrato cantatū ē. Cā
tem⁹ dño gl'iose ꝛc. Sz nōdū ventū ē ad cāticuz
cāticoꝝ. Notādū igit q̄ sic illa cātica cāticoꝝ sa
lomōis ser famosa cātica p̄cesserūt ser grad⁹ signi
ficantia. qbꝫ ad cātica cāticoꝝ mēs pt ascendere
hūana. Sic ser act⁹ famosos huic cātico cāticoꝝ
rū ꝟgis scpta circa ꝟginē almā describit euāgeli
sta vt euidēter elucescat q̄ illa isti vt vmbra dser
uiūt. Precessit pmo cāticū moysi exo. xv. Cante
mus dño ꝛc. significat libertatē pcōꝝ. i. a pcis
Scōo cāticū ppli isrl. ascēdit pute⁹ ꝛc. Nūe. xxi.
Et notat largitatē hr̄aꝝ l' donoꝝ. Tertiū cāticū
delboze. Qui spōte obtulist⁹ aias vrās ꝛc. Judic.
v. et insinuat obediētiā subditoꝝ. Quarto canti
cū aliud moisi. illō. Audite celi q̄ loq̄r. Deuter.
xxxij. z demōstrat instructōem diuinoꝝ eloqoꝝ
Quito canticū āne. illō Exultauit cor meū. et si-
gnificat vbratē gratuitoꝝ. Sexto cāticū qōlibet
dauid i psal. qō figurat venustatē varietatē dul
ciū sonoꝝ. i. gaudioꝝ mētiū Post q̄ seq̄t cāticū
cāticoꝝ salomōis. ḡ virginē sacrā describit eua
gelista cātatricē. A vitijs denudatā pmo dicēs.
Aue. i. sine ve. gratijs fecūdatā. cum subdit. gra
plena. dei soli⁹ ipio subiugatā cuz subinfert. dñs
tecum. bñdicta tu in mulierib⁹. q. d. mlieres ce-
teri sub viri ptāte sunt. tu soli domino q̄ est tecū
diuis eloquijs illustratā. qñ cogitabat qual' eēt
ista salutatio. ruminās scpturas. z iterū q̄rens.
quō fiet istō. Tanti filij delitijs impḡnatā. qz in
uēta ē i vtō hns ds spūsco. modulat⁹ gaudijs pdo
tatā cū itrās domū zacharie z salutās elizabeth
auditis ab ea laudib⁹ suis totā a do reocḡscens
et ad mōtē ptēplatōis z diuie laudis ascendens
ait Magnificat aia mea dñz. Et aduerte fideli
ter. qz quicqd in ill' obūbratis cantic⁹ canticoꝝ
petit. aut factū esse dscribit. totū hic lucide hītū
insinuat. Nā ibi petit osculū. Osculet me inquit
osculo ꝛc. Uic hī ꝓiunctio scz diuine nate cū hu
mana. Ibi postulabat tractio. Trahe me inqt
ꝛc. hic hī discursio. nam maria pgit cū filio i vtō
ad elizabeth. Ibi q̄rit loc⁹ pastus z acubit⁹. hic
habet cubās in aluo past⁹ alimētis ꝟgis. Ibi vi-
debat lōge saliēs i mōtib⁹. hic festinant in mōta
na ducit realit. Ibi q̄rebat in lectulo z ñ repieba
tur. hic claudit in corpusculo z pdicat. Mat ibi
vocabat dilect⁹ vt descēdat. hic hūanat vt se ostē
dat. Ibi ꝓuersio ei⁹ ad hūanā naturā spabat hic

iam facta denotat. Ibi nat⁹ factus petebat ad oscula t ampler⁹. hic incarnat⁹ alit vt pariat. et detur oib⁹ ei⁹ desiderātib⁹ āpler⁹. Et sic lege oia cantica cāticoꝝ salomōis. t qō ibi repis obūbra tū. in virgine videb⁹ sub carne revelatū. Et qz dicebat q̄ b̄ pciosum canticū cāticoꝝ. s. Magnificat subordinat canticū vite eīne. Sciēdū. q̄ pm⁹ grad⁹ t summ⁹ beatitudinis est visio ipa diuitat⁹ ex q̄ ranq̄z ex fonte oīs ali⁹ grad⁹ beatitudis accidentalr derivat. vt nr̄ sctūs doctor i q̄rto sniarū asserit dist. xlix. In q̄ visiōe extrema aīa rapta mox magnificat deū vt pm⁹ vsus ilīnuat. Et qz tanti boni visio sine īmēso gaudio cē nō p̄t. statī exultat spūs in deo salutari suo vt dic⁹ scōs vsus In b̄ añt lumie t gaudio ania seipam cogīscit. et videt se illa tanta gl'a indignā. t sic fatet se būilē ancillā vt terti⁹ vsus sonat. Hinc cōpat premia premiatū ad pmiantē. Et addit. qz fec̄ mihi magna. mihi indigne magī pmia t pmiās potēs est vt hī in q̄rto vsu. Inde vo p̄scipit nō ex meritis būilitatis sz ex mera misc̄dia oēs brōs britudinem ꝓsecutos. Et dic̄ in. v. vsu. Et mia ei⁹ a ꝓgenie in ꝓgenies ꝛc̄. Postmodū de ipsa impportio nata ꝓportione. s. pmij. t pmiate aie disserēs cuz aīa beat vltra id qō de sui nata ꝓsecq̄ pōt. fatet id euenire ex mera dei potētia dicēs in sexto versu. Fecit potētiā i brachio suo. Sz ipsa potētissima manu intuet eq̄ssimā iusticiā. malos merito penitentē. et dic̄. Dispsit supbos mente cordis sui. Et qm̄ nō est pua portio illi⁹ summe felicitatis. societas brōrū repleta ad supabūdātiā t inebriata ab vbertate dom⁹ dei ipos intuet. t ait in vsu septimo. Esurientes iplevit bōis ꝛc̄. Qm̄ vero ista esuries nō ē in patria sz fuit in via. ibi intuet p̄o missiōes fcās sub duplici testamēto testāte psal. Sic audiuim⁹ sic vidim⁹. Exultaboz i tali pspectu iuꝫ illud Cañ. i. Exultabim⁹ t letabimur i te mēores vbez tuorū. i. testamētorū. Et sic sē duo testamēta. sic submittit duos vsus. s. Suscepit isrl' puerū suū. Et sic locut⁹ ē p nouo testō Sicq̄ igit canticū canticorū istō. s. magnificat oīa cantica ꝓtinet padisi. vbi effectual'r sine cessatōe cātatur cāticuz nouū. Magnificat fm illud psal. Cantate dño cāticū nouū. laus e⁹ in eccl'ia scōrū Qō cāticū ō nouū nouitate vniūsitat⁹. qz factū a mr̄e oīm dña illō Magnificat. Nouitate prāt⁹ qz nūq̄z visa ē tāta prās. Nouū faciet dñs sr̄ traz ꝛc̄. Nouitate iocūditatis. nulluz canticū cantat in eccl'ia tanta iocūditate t solēnitate sic magnificat. Sic g̃ exurgēs maria ab oīb⁹ terrēis abijt montana ꝓfessionis diuie. hoc eni inp̄retat iudea. vt dēm est in celestib⁹ iocundissime ꝓtēplās diuia. Et in b̄ mōte iocūdo ꝓtēplatōnis sita ait Magnificat aīa ꝛc̄. Hec omia Johānes dñici.

¶ De cantico beate vgis in quo alīq̄ dicunt magna tripliciter. Cap. xxviij.

Magnificat aīma mea dñz. Beatissima maria ex p̄ncipio b⁹ cantici allicit animos oīm vt audire inclinētur que cātat p̄mittēs. Magnificat. i. magna dei p̄dicat. Sic t sapia cūctos ad se ꝓgregare cupiēs de summis excelsisq̄z vtutib⁹ inqt. O viri ad vos clamito. Vox hoīm ad filios hoīm. et sequtur qm̄ de reb⁹ magnis locutura suz. Ubi ē brevit̄ notādum q̄ alīq̄ dicūtur magna tripl'r. ¶ Primo ꝓpatione. hec sunt expulsiua Scōo extimatōe. t hec sunt dubitatiua. Tertio vo ꝓfectōe. et hec sūt attractiua. Magna ꝓpatiōe sunt vicia et peccata Un̄. ij. esdre. viij. ō2 Sum⁹ in magno pct̄o vsq̄in diē hanc. Et dñr magna pct̄a qz ꝓpant magnis bonis. s. gr̄a dei t gl'ia Et boz magna spū diabolico cātica cōponūt poete comedias. tragedias et satira obscena. q̄ruz mōs hodie ē plen⁹. et que sunt de se fugitiua videtur allectiua. cum hodie vulg⁹a veritate aures auertāt scripturarū. t ad fabulas ꝙuertant. q̄bus pōt inuehi illud christi Jo. viij. Propterea vos nō auditis magnalia ōt qz et deo nō est⁹ sz et patre diabolo. ¶ Magna extimatōe dicit⁹ diuitie et hmōi tpalia. de q̄bus puer. xv. ō2. Thesauri magni et insatiabiles que tū in rei veritate modica sunt. et q̄i nihil. Eccs. i. Omia vānitas. et hoīm vsus mal⁹ ml'ra bōa aufert. qz difficile est. imo impossibile divitē intrare in regnū celoꝝ. Math. xix. Intelligēdo de illis diuitib⁹ q̄ ponūt finē in eis et abutūtur eis. Sz bon⁹ vsus eoꝝ magna bōa acq̄rit. iurta illō Facite vob⁹ amicos de māmona iniq̄tatis Horuz cantica ꝓponūt auaricie dediti. q̄ est idoloꝝ fuit⁹ Horū scole sunt plene. ita vt dicat⁹ p̄ hiere. ꝓpham. A maiori vsq̄z ad minorē A sacerdote vsq̄z ad leuitā oīs auaricie studēt. sz fallaces eas appellat saluator. qz p̄mittūt letici⁹ t parāt tristici⁹. Vere aūt res magne sunt q̄ magnis cōcedunt. Ne res sunt magne. maiores et maxime. Magne res sūt vtutes t dōa q̄ hic bīntur. Maiores sūt vtutes q̄ bñt in patria. Maxime vero p̄ et fili⁹ et spūsctūs. maxime dico p̄sone. De re b⁹ magnis et maioribus dic̄ ap'ls. i. Cor. xiij. Nūc manēt fides spes caritas tria hec Maioz āt borū est caritas. Ecce q̄ caritas ē maior ill'. g̃ et fides et spes magne res sunt. qz oē ꝓpatiuū p̄supponit suū positiuuz. Caritas aūt q̄ ibi describit que nūq̄z excidit. est caritas patrie. et hec maior dicit. s. virtutib⁹ q̄ bīntur in via. Deus āt ē maximus. et qō habet ipe a nob⁹ p grām vl' gloriaz est maximū donū. Un̄ ap'ls Petr⁹ epl'a. ij. ca i. ait. Uocauit nos ꝓpria vtute. p quā maxia et pciosa nobis donauit. pmissa. vt p hec efficiamur dine nature ꝓsortes. qz g̃ inserta est mētib⁹ hoīm veri summiq̄z boni cupiditas. vt ait Boeci⁹ de philosophica ꝓsolatiōe. Bonū cognitū mēte trahit. Magnū bonū magne trahit. Mai⁹ bonū magis trahit. Sed maximū bonū maxime trahit. Ut g̃ virgo sctā ad scolas suas oīs traberet. dimissis pctis et fabulis spretis mūdanis tradet pmittit ō maxis delitijs et ait. Magnificat aīa mea dñz. ps̄. Magnificabo eū nimis i ore meo et in alio ps̄. Repleat os meū laude tua. vt cātē tota die magnitudi. tuā. In q̄ vsu p̄mo tria p̄nt considerari circa illō canticū canticoꝝ. Primo causa materialis al's subiectiua magnificat. Secundo cā actualis et effectiua. anima mea. Tertia causa final' et obiectiua. dominū.

Quantū ad primum §.i.

Materia hui⁹ cantici est tradere magnalia dei vñ dicit. magnificat. Vñ notandu⁹ q⁹ sicut oim rerū cōstantiū determinata est magnitudo t q̄ntitas. teste philosopho in. iij°. t q̄rto physicorum Sic omis create nature ē determinata potētia cū solius dei dicat potētia infinita. Cum igit hūanus intellect⁹ dicat t sit aliq̄ creatura. nulli dubiū est q̄n ei⁹ potētia sit finita t limitata. ita vt sup se ascēdere nō possit nisi diuino lumīe suppleri ducat⁹. dicēte psal. In lumine tuo videbim⁹ lumē. Tria autē sunt q̄ intellectui nostro obijci pñt. Primo vilia t mechanica. scō media t physica tertio pmia t theologica. Et p⁹suz q̄dē t occupationē mechanicoꝝ. vt ē textoria. cementaria. t hmōi virtus intellectiua bebetat. vt experientia notū est. Vñ t dicūt mechanice artes a mechoꝝ mechar⁹ fm Alb. q⁹ intellect⁹ q̄i mechat. t vegenerat a sua nobilitate cū mag⁹ sit inclinatus ad naturalia q̄s digniora. Vñ qui diuti⁹ se dederūt hmōi mechanicis etiā subtilibꝫ t ingeniosis. vt picture. sculpture t hmōi speculatiuis mag⁹ inepti sunt. Media vo. i. ipoꝝ naturaliū ꝓsideratio t iugis speculatio magis iuuat intellectiuā q⁹ versatur circa ꝑmū obiectū qđ ē veritas abstracta a matia. Sz istoꝝ naturaliū speculatio ē dupler. Una est q̄ ꝓsistit in ipis rebꝫ qual' vocat scientia natural'. q̄ speculatur cursus stellarum herbarū vires. naturas aialiū et hmōi. et hec ē imꝑfecta t min⁹ virtuosuz ceddit intellectū. Secūda est q̄ rerū fines t causas inuestigat ꝑ posse scz a q̄ res ipe sunt t ad quē finē vltimū facte sūt et quē repñtant ꝓloquūtur, t ista est vera philosophia natural'. fm descriptōem ētipi⁹ physici. primo physicoꝝ in ꝓncipio. ad quā tñ speculatiōez ipe nō deuenit. ꝑ qđ vocatur metha physica. vl' theologia. licz ꝑ ea sit natural'. q⁹ inuisibilia dei a creatura mūdi ꝑ ea q̄ fca sunt intellēa ꝓspiciūt Sempiterna q̄z virtus ac diuinitas ad Ro. i. Qua via nullo alio lumīe illustrati antiq̄ philosophi venert in cognitiōez ipi⁹ dei. vt oñdit diu⁹ Aug. in. viij°. de ciuita. dei. Et hinc est q⁹ deū esse dr ꝑ se notū. neq⁹ ꝓtineri sub articul' fidei q⁹ in lumine naturali demōstrat deū esse vt optime ꝓbat doctor nr̄ de aqno in ꝓmo ꝝ gētiles. Nec speculatio iuuat intellectū nō pax dicēte psal. Mirabilia testimonia tua tē. Sz aliq̄ t tertia obijciunt intellectui q̄ voco pmia t theologica. sub q̄ membro intelligo oīa q̄ naturali lumīe intelligi non pñt. vt ē etna felicitas. quā nec ocul⁹ vidit nec aur⁹ audiuit tē. Simplicia eterna trinitas psōarū. Judicia dei q̄ incōprehēsibilia dic apl's. Mysteriū incarnatōis t alia hmōi q̄ fidei tm̄ subdūt. t hec sunt q̄ matie intellectū pficiūt. intm̄ vt dicat spiritussc⁹ p os esaie Nisi crediderit⁹ nō itelliget⁹ Nec sunt q̄ summo studio t vigilantia attēdenda sunt t audiēda. Et de his cantrix nr̄a ꝓfecte loq⁹ t docere ꝑmittit dicēs Magnificat anima mea dñm. q. d. dñm dictura t doctura ē aia mea Nec fuit illa mag⁹ qđ pmi merebat ille sapiētissimus Job dicēs. c. xxiij°. Nolo multa fortitudine ꝓtendat mecū. neq⁹ magnitudis sue mole me premat. Est enī magn⁹ in fortitudīe t iudicio et iusticia. t enarrari nō pōt. ait idē ca. xxxix°. Et tñ tantā audaciā tribuit ei spūssc⁹s. vt hec ego p⁹ula puella audeat enarrare t magnificare. et spretis mechanic⁹ vilibꝫ t naturalibꝫ medijs. insistit theologicis summis. Sz nec mirū ego sancta si mag⁹ loq̄ris de deo. q⁹ ias magn⁹ in medio tui sc⁹s isrl'. Esa. xij°. Sz hec ps q̄ dic magnificare se dñz est admiratiua t disputabil'. nā scim⁹ q⁹ magn⁹ dñs t laudabil' nimis t magnitudinis eius nō ē finis. Vñ ꝺr eccl. xliij°. Terribil' dñs et magn⁹ vehemēter t mirabil' potētia ei⁹. glificātes eū t exaltare illū q̄ntū potest⁹. supualebit ad huc t admirabil' magnificētia ei⁹ Ex qđ verbis viꝺr qđ nō magnificari possit. nō vt magn⁹ ē enarrari. Vñ ego ego sctā se dñz magnificare tā audacē ꝓfitet cū ipsa poti⁹ videat minorasse. q⁹ quez celi capere ñ poterāt in suo corꝑusc'o ꝓphēdit. Pro q̄ sciēdū q⁹ ē triplex magnitudo. Prima intēsiua et virtualis Scōa extēsiua tpm t local'. Tertia diuisiua t corꝑalis. De ꝑma magnitudine ꝺr ī ps. Magn⁹ dñs t mag⁹ virt⁹ eius. t fm hāc dñs ꝺr infinit⁹. q⁹ infinita cētia. infinita bonitas. infinita sapia. infinita caritas. t q̄cquid bñ dici ꝑt de deo. cū infinito dici debz. nec tñ illud ēt q̄cq̄d sit exꝑmit Et q⁹ infinito nihil addi ꝑt. ꝺs sic ēntialiter magnificari ñ pōt. Et ad istū sensuz ꝑdicta ꝟba Ecci. dicūtur. tñ iste virtutes dei diminute apphendebant a paucis q̄s ego ꝑfata magnificētius exꝑssit. si q̄s verba ei⁹ diligēter attēdit. Et ꝺ etiaz isto mō aliqualr ꝺr Magnificat aia mea dñz. Scōo ꝺr aliq̄ magnitudo extēsiua loco l'tpe. sic ꝺr tps magnū. annus. mēsus vl' dies. et b sez q⁹ p magnū spaciū tpis durat'. Et locus ꝺr magn⁹ q⁹ multū spaciū occupat vt in ps Hoc mare magnū t spacioſum. In hac duplici magnitudīe dicere ꝑt virgo scā illō magnificat Nā iam venerat magnitudo tpis t oīa tēpora nea t sub tpe. laus q̄z diuīa in terr⁹ sub mag⁹ silentio latebat. Ut ei ait deuot⁹ btūs Bern⁹. in q̄daz fmōe de aduētu. Angel⁹ nō loq̄batur amplius homī ꝓtarcha defecerat. deerat ꝓpha. sacerdos auaricie studebat. durū inueiebat. q̄n venit dñs intantū. vt diabol⁹ auderet dño dicere oīa regna mūdi esse sua. Math. iiij°. Et ipe dei fili⁹ cū iam ꝑdicare cepisset. ait se nō hīc vbi caput suum reclinaret. erat en ī dñs nō solū puulus. sed fere null⁹ in ꝓspēu t quentu hoim. q⁹ ꝺfecerat laus ei⁹ q̄i total'. laudabāt idola nō ver⁹ ꝺs. Hāc vero q̄i extinctā alma virgo resuscitās. primo sub nouo testō cantico t vocali laude dei sic magnificat dñm. q̄si dicat. Magnificate dñm in etnū vt q̄libet ampli⁹ dicat. semp laus ei⁹ in ore meo. Magnificat ēt localiter. Nā olim not⁹ in iudea de⁹ in isrl' magnū nomē e⁹. Sola enī synogoga in terris diuīas laudes vtcūq⁹ decantabat. In alijs regionibꝫ mūdi idola t demōes colebātur. et ipe laudibꝫ efferebāt. Ut vbi p os ꝟgis diuina laus ꝛsonuit. cepit ꝑ alia loca diuulgari t cōmunicari in ei⁹ figura. nō in sua ciuitate sz pegrina in montanis extīs laudare cepit t pegrinari. q⁹

magnificētia eius pegrinari debebat. ⁊ ēt inde ā effundi. Laus ei⁹ ab extremis ⁊re. Tertio mō magnitudo ē sensitiua ⁊ corpal'. sīc dr magn⁹ hō q̄ est magne stature ⁊ hmōi. A sec'o ñ est auditus neq; intellectū q̄ dñs isto mō potuit magnificari. ⁊ tñ dñs dr fact⁹ ē pu⁹. sine māib⁹ hūani seminis absciſus. ⁊ demū creauit in mōtē magnū. Daniel'. ij. Dic g̃ o ꝟgo bñdicta. factor ine⁹ ē puul⁹. fili⁹ meus clausus ē in visceribꝫ meis. Crescit et magnificat ⁊ magn⁹ efficit. alimētis meis nutritus. Cū magnifico. i. magnū facio, donec p grū recedscat invlnis meis. tūc ēt illū pascēs lacte pectoris mei faciā illū magnū donec magnus vir sit aptus ad magnū sacrificiuz verū. Ergo intelige post multa. Magnificat anima mea dñm.

Secunda causa huius §. II

cantici. ſ. actual' ⁊ effectiua notat cū dr. aīa mea. vbi canticū illō describit. Prīo suauitate dulcis armonie. Scō serenitate lucis theologie. Tertō integritate nudate rectōie. Et p hec oīa trahit ad auiditatē tal' melodie. Ad sērtiēdū tñ qō dīm ē excitāde sūt ⁊ apiēde auris cordis ⁊ nō corpis tñ vt enī ait. b. Hre. in ome. sī illō Luc. viij. Si q̄s hz aures audiēdi audiat. Sūt alie aures q̄z corpales q̄b aīa vtit. Ubi g̃ aīa loq̄t. aīe audit⁹ ercigitur. qz tales potēte reqrunt. q̄lia sunt obiecta capiēdi. Oē enī sil'e ad suū sil'e inclinat. Eccl'. xiij. Et ipossibile ē nō corp⁹ corpe moueri. vt dr in li. ser pncipio. Volēs igit alma ista cātatrix docere. q̄b auribꝫ op⁹ sit ad pcipiēdū qō dr. dixit cāz instrumētal'r agentē h⁹ cantici forte aīam. vt aīa se paret ad id qō naturali ēt voce exprimit. qz ex abūdātia cordis os loq̄tur. Hinc ē q⁹ plerunq; h⁹ cant⁹ suauitas nō pcipit. qz ad eū audiēdum et intelligēdū sole corporee aures apiunt ⁊ interiores claudūt. Audi g̃ o aīa qz aīa loq̄tur. Magnificat inq̄t aīa mea dñz. nō solū corp⁹ ⁊ ligna sed aīa ⁊ ligua ei⁹. ⁊ hinc suauitas exprimit qō est pmiū. Ad cui⁹ euidentiā p mittēdū ē q⁹ armonia triplici organo cātatur. ſ. materiali. vocali ⁊ mētali. Materiale organū est tuba. lyra. cythara ⁊ hmōi mortua ⁊ insensibilia. Uocale aūt organū ē ipa ligua cū pīnētijs suis q̄b vocal' cantus format. Sz spūale organū est ipa mēs inflāmata ⁊ irradiata. De q̄ apls. Psallā spū psallaz et mēte. Inf hec āt dulcis ē armonia instrumentalis. dulcior vocal'. dulcissima mētal'. De pmis duab⁹ Eccl. xl. Tibia ⁊ psalteriū dulcem faciūt melodiā. Et sup vtrāq; ligua suauis. ⁊ h⁹ patet. māifeste. Nā instrumēta musicalia q̄ dulciora sī vt organū. psalteriū. cithara. tybia ⁊ hmōi. tunc suauī⁹ sonare dicūt cū vocali melodie magī appīngre vident. Uñ ēt in cōmēdatiōe h⁹ ꝓsueuit dici. vidr q⁹ loq̄tur. De iubilo āt cordis ⁊ mētali melodia dr Eccl. xxx. Nō ē cēsus sup cēsuz salutī et ñ est oblectatō sup cordis gaudiū. Quis g̃ erit tante sufficiētie. vt valeat explicare. vl' pcipe q̄nte melodie ē canticū. qō instrumētal'r ꝟgis sc ē aīa cantat. Cōsidera si vales q̄lis sit cythareda qualis cythara. qualis et cantici materia. Naz et bonus cantor si voce rauca vtatur. male cantat. ⁊ bonus cythareda fracto instrumento male cytharizat. nec etiam sufficit vox pulcra et instrumētum nobile. si auctor artis sit imperitus. Ad h⁹ ēt datis peritia artis ⁊ instrumēto ꝟ cōpositiōe pfecta vbi materia sit displicibil'. de suauitate cytharizantiū vl' cātantiū aliq̄d subtrahit. In isto āt cantico cythareda ē spūsc⁹ q̄ ēt in oī instrumēto inepto ⁊ vili suauiter sonat. tetigit ei puer ꝟ cythareda dauid ⁊ spalmista fac. tetigit et puer ꝟ iuniorē danielē. ⁊ iudicē senū ꝓstituit. Pastorē armētoꝝ amos ⁊ ꝓphā ꝓstituit. Piscatores pet⁹ ⁊ pncipē apl'oꝝ ordiauit. Theloneariū ⁊ publicanū matheū ⁊ apl'm ⁊ euāgelistā creauit. Persecutorē fideliū saulū ⁊ in pdicatorē gētiuz paulū ꝓuertit. Qual'r aūt cātabit ⁊ armonizabit spūsc⁹. vbi instrumētū est ania ꝟgis scissime. Sicut enī mortua charta rsonare nō pōt pfecte qō viua vox erpmit. dicēte bt⁹ Piero. ad pauli; nū. Habz nescio q̄d latēt energie viue voce act⁹ vt in aures discipli et autoris voce trāsfusa fortius sonat. Exēplū subdit de eschino. Sic ⁊ oēs corporei act⁹ ēt ad h⁹ in vnū sil' collecti. nō pōt p uenire ad h⁹. vt pfecte erpmere valeāt qō ipa spiritual' aīa alte cognoscit. Hinc ē q⁹ paul⁹ loq̄ nō potuit. qō i gadilo aīa sua cognoscit. Hoc g̃ nobilissimo instrumēto qō ē ania nō q̄liscūq; sz virginis btissime vtit spūsc⁹ ad canēdū qō dicit Magnificat ania mea dñm ⁊c. Adde his dictis nobilissimo cythareda ⁊ suauissimo ⁊ optimo instrumēto pciosam ⁊ delectabilē materiā. qz hic canūtur maḡlia diuīe laudis. ⁊ tñc q̄uis a longe auribꝫ anie pcipies suauitatē h⁹ cantici Magnificat ⁊c. Scō cū dr aīa mea oñdit serenitas ⁊ pfunditas theologice vitatis in h⁹ cāntico cōtente. vt dic. b. Aug. Diuina lux q̄ purissima ē nōnisi a pur⁹ ocul' pt intueri. Uñ ⁊ saluator matthei. v. Bti mūdo corde. qm ipi deū videbūt. Qō domōstrari pt tā rōne q̄ experientia exēplari. Ratione q̄dem qz vnū qq; recipit p modū recipiētis. Lux g̃ q̄ dr ē qz erat lux vera. Jo. i. Nō recipitur lux nisi a luce. vel aīa luce illustrata. Lux aūt aīe est ipa puritas. sīc tenebre ei⁹ ē pcm. ꝓpt qō dr Jo. i. Lux in tenebr' lucet ⁊ tenebre eaz nō cōprehēderūt. Et h⁹ tota die ad sensum ptz Quāti enī q̄tidie audiūt vocē verbi dei. ⁊ tñ cā nō apprehendunt. qz sunt in tēbr' peccatorum. Et qui minus his tenebris pctōꝝ perticipant. magis a luce veritatis verbi dei mouētur. ꝓpter qō q̄si satis notū ē. q⁹ soli boni audiētes meliores efficiūtur. ꝓpt verbū dei. mali aut ē ⁊ si audiūt. aure corpis audiūt. ⁊ in suis malicijs pseuerāt. patet idē exemplo. Es enī ⁊ qōliber corp⁹ aliud quāto puri⁹ ⁊ tersius. tanto magī solis radios recipit. et tāto clari⁹ in oppositū corp⁹ p reuerberatōez replendet. Hinc est q⁹ ⁊ dñs maiorē luce ꝟitatis illis tribuit. q̄ puriores fuerūt. vt ēt sybillis paganis merito virginitatis spīm ꝓphetie mirabiliter tribueret. vt dicit bt⁹ Piero. ꝓ iouinianū. Et iobānes purior ceteris altius in diuinā ꝓtē plationē ascendit. dicens illud. In pncipio erat verbū ⁊c. Nec igit increata sapia q̄ in aias scās se trāsfert ⁊ amicos dei ⁊ ꝓphas ꝓstituit. Ut dici

tur Sap. vij. quantū irradiauerit aīme purissi
me ẏgis in q̄ etiā pſonal'r hītabat bū ani sensus
nō est exp̄mere. Et dū exp̄mi nō p̄t. euidētissime
deducīt qō bec nitidissima ẏgo lucide nouit di/
uina magnalia. q̄ exp̄mit voce aīam eius dicēs.
Magnificat aīa mea dn̄m. tal'r sez vt dicat au/
dacter Cōfitebor dño nimis in ore meo in me/
dio mlt̄or. laudabo eū. ps. cviij. Nimis inquit
nō respēu magnificari. sz respēu audientiū q̄ ma
gna cape nequnt. ¶ Tertō ẏo in eo qō dicit aīa
mea oñdit integritatē theorice cōtemplationis
q. d. nō solū aīa q̄ ẏtemplatōem exp̄mit. sed aīa
mea anima tal'. anīa tanta. aīa liba. Ubi est attē
dendū qō null⁹ p̄t dicere anima mea ꝓprie. nisi q̄
totalit̄ hz aīam liberā ab omni fuiture. q̄ tripler
est a q̄ opt̄z esse immunē vt sit aīma sua. Prima
fuitus crimis seu vitiorū. Scōa fuit⁹ sanguis
seu ꝓpinquor̄. Tertia fuitus mercedis seu terre
norum. ¶ De ꝑma exp̄sse dicit Jo. viij. Qui facit
peccatū fuus ē peccati Sz pcm̄ sic̄ tripler ē. ita
et fuitus ei⁹ tripler. Est enī pcm̄ mortale qō p
fecte facit hoiem fuū pcī. et diaboli pfecte. i. cō
plete. intra illō Petri. A quo qs vict⁹ est. ei fu⁹
addict⁹ est Et vt dicit btūs Aug. tot dñor̄ quot
vitior̄. et hoc marie impedit aīam ne possit in
via deo vacare. Per originale aūt pcūz sensus
hois et cūcta cogitatio ei⁹ ꝑna sūt ad malū ab
adolescētia sua. vt dr Ben. vi. Nec libatur aīma
ab impedimēto talis fuitut̄ pugne carnis ꝫ spi
ritū. Un nō p̄t ita libere volare ad deū p ꝓtēpla
tionē t vacare diuis. nec aliq̄ sacr̄o circūcisiōis
vel baptismatis vel alteri⁹ liberat a tali fuiture.
licet subleuet plus t min⁹ sed sp remanet pugna
carnis. q̄ aīam captiuā ducit sub lege pcī p̄m in
clinationē. t si nō dñet omīno Ueniale aūt tepe
facit aīam. t pigriorē reddit ad ascendendū i de
um. feruorē rollēs spūs. ¶ Scōa fuit⁹ q̄ ē pro/
pinquor̄ etiā aīmā aliq̄liter tenet captiuā. ne i
deū totalit̄ vadat sicut ꝓt de illo q̄ rp̄m sequi cu
piebat. sz tm̄ retinebat ne eū seq̄ret dicēs. Permit
te me p̄us sepelire p̄rēz meū et seq̄r te. Mat. viij.
Cōtra quē defectū. s. nimie affectōis ad parētes
Uenit dn̄s mittere gladiū separatōis dicēs Ue
ni separe filiū adūsus p̄rem. t filiā adūsus mr̄ez
suam ꝛc. Matb. x. Et hoc iō. q̄ caro et sanguis
regnū dei nō possidebūt p̄m ap'm. Un t be. Am
bro. Nec est ẏa sacerdotis fuga abdicatio dome
sticor̄. t q̄dā alienatio carissimor̄. vt suis se ab
neget q̄ deo fuire gliscit. xij. q. i. cui portio. Ter/
tia fuitus q̄ est mūdialiū rerū. spinis suis sollici
tudinū aīam ligatā tenet ne libere deo fuire va/
leat. vt patz de illo q̄ dño seruire cupiebat pfecte
bñs multas possessiōes. Cui cū dñs inꝛroganti
quid sibi deesset ad pfectōem. dicer̄et Si vis pfe
ctus esse vende oīa q̄ bēs. da paupib⁹ t seq̄re me
retrocessit tristis discedens ab eo. q̄ multas ha
bebat possessiōes. Matb. xix. Necesse est ergo vt
anima que vult intelligere magnalia dei. t in cō
spectu eius soli⁹ sp meditari. a iugo cuislibet ha
rū fuiturū cē exutā t liberatam. ¶ In cuius figu
ram dixit dn̄s abrae Ben. xij. Egredere de terra
tua. i. ō mūdanis cupiditatib⁹ tuis. t de cogtiōe
tua. i. de amicis t de attinētib⁹ t de domo patris
tui. i. de vitiis t crimib⁹ q̄ q̄s efficit fili⁹ diaboli
et de domo. i. familia ei⁹. iux illud Job. viij. Uos
ex patre diaboli est. t desideria p̄ris vr̄i. i. diabo/
li vultis facere. t veni in terrā quā mōstrauero ti
bi terrā sez ꝓtemplatiōis t suauis pfectōis Hinc
est et q̄ dn̄s volēs oñdere viā pfecte ꝓtēplatōis as
sumpsit petrū discalciatū ꝫ amorē terrenor̄ Ja
cobū supplantātē frēm ꝫ amorē ꝓpinq̄r. Johānez
grām ꝫ negciā petror̄ q̄ sunt ei ꝫria. t duxit i mon
tem ꝫ cupiditatē vallis mūdialis. excelsum ꝓtra
iniq̄tatē pfundi infernalis seorsum ꝫ vinculū p/
pinquor̄ seu affectōis pentalis. t ibi trāsfigurat⁹
ante eos oñdit gl'am suā. math. xvij. Talis p̄t di/
ci fili⁹ dei renat⁹ nō ex sanguinib⁹ iniq̄tatuz. neq̄
ex volūtate carnis necessitatū amicor̄. neq̄ ex vo
lūtate viri mūdi vanitatū Et talis p̄t dicere aīa
mea ꝛc. Cū aūt nulli⁹ creature pure aīa sit. q̄ non
fuerit subiugata pcō. q̄ si dixerim⁹ q̄m peccatuz
nō hēmus ipi nos seducim⁹ t veritas in nob non
est. vt dicit Jo. in canonica excepta sctā vgine. vt
ait. b. Aug. Et pcm̄ amorē oblita ē segregata ab
eis in sua infantia t deo totaliter mācipata vt hi
storia natiuitatis ei⁹ docet t ab omni frena cupi
ditate elōgata. In cui⁹ signū ē. q̄ magnū thezau
rū auri sibi a magis ipēsi. paupib⁹ p ioseph dispē
satū ita paupcula remāsit. vt inde ad paucos dies
sez in die purificatiōis agnū emere nō possz ad of
ferendū in sacrificiū. sed obtulit sacrificiū paupe
rū sez par turturū aut duos pullos colūbar̄ Lu
ce. ij. Restat vt talis virgo ab omni iugo seruitu/
tis excussa totā aīam suaz possideret t dicere sola
potuerit aīa mea t tota cecinerit vsq̄ in finē. nos
aūt id facere nō valem⁹ nedū vnū integrū cāticū
sed nec vnū festinatū p̄ nr̄. vt hēm⁹ exemplū in le
gēdā. b. Bern. q̄n aut iugū peccati aut cura rei fa
miliaris. aut repūtatio alicui⁹ amici vel ꝓpinqui
mentē intercidat t aut multū aut par̄ revocat.
Ab bis aūt oīb⁹. b. ẏgo totaliter semota fuit. nec
te moueat q̄ triū genez peccator̄ dixi iugo nō te
neri. q̄i in originali non videat esse ꝓcepta. q̄ et si
in eo ꝓcepta tm̄ ab ipo totaliter liberata nō sic̄ ce/
teri sed specialius q̄ in ea nō solū fomes pcī fuit
ligat⁹ sed penit⁹ extinct⁹ q̄ in nob nec ligat⁹ nec ex
tinctus est. sed aliq̄liter minorat⁹ p sacra. Si er⁹
go in hac via vis vnā aīaz totaliter iubilantē t cō
templātē ceteris omissis expiri hanc mētē auscul
ta intonātē t dicentē. Magnificat aīa mea dn̄m
q̄ meditatio cordis mei in ꝓspectu tuo semper.

Tertio tāgebatur cā .§.III.

final' t obiectiua cuz ait dn̄m. Et ex b oñdit q̄ vir
go fuit. Primo formosa patent venerāda. Secun
do laus ei⁹ grōsa frequēter decātanda. Tertio ē
deitas gl'iosa solerter adorāda Quātū ad primū
notandū q̄ sic̄ dr Ecci. vlti. faciēdi librōs null⁹ est
finis. Nō. q̄ hoim genus famā desiderās q̄ ex oī
bus maxime ex libris acq̄rit naturaliter loquēdo
p̄ncipaliter circa librōr̄ ꝓpositiōem dedit opam
efficacē t q̄ nō valuerūt ꝓponere fieri fecerūt. t cō
sant suo nōie dedicari. aut de suis factis egregijs
componi t reintegrari. sicut etiā histōrie infideliū

plurime narrāt. Et valerius maxim⁹ ēt in capl'o de cupiditate gl'ie dic̄. Naz qz ꝓgenies deficit. sepius z aliq̄n termīak ad ignominiā, congregate diuitie. edificia pōposa. fortia bella. parta sceptra. et hmōi. in qb⁹ fama q̄sita z ꝓsistere deputata ci/ti⁹ euanescūt, nisi librox tenaci mēorie sint mā/data. Hac via mōi hoies vani gl'iam assequi cu/pientes. aliq̄ studuer̄t circa collectiōem magnaz librox vt Origenes qui q̄draginta milia librox edidit. aut suo noīe ascripsit. sic narrat Seneca. Alij tractauer̄t fcā egregia magnox adhuc viuē tiū. vt ipi fauorē libris pstarēt. sic mēdax Virgi lius. Alij laborauer̄t tractare materias delecta/biles z obscenas. vt vani poete. Alij subtilia etiā disputādo libros collegerūt. vt phi. Alij vtilia et apta lucris. vt iuriste. Alij vtilia aīe vt theologi et hmōi. Tñ oēs errauer̄t ab vtero q̄rētes i his famā. Nam teste biero. Fama vt vmbra fugit in seq̄ntes. vt insequtur fugiētes. Vñ taliuz nomē ē in malū. qui vocauer̄t noīa sua in terrenis suis Qui āt gloriā dei q̄rit. a deo gl'iaz etiā mōo impe dire volente. vt ptz in Jobe cuāgelista. et btō gre gorio pa. Nec igit̄ dz esse recta intētio scriptorū et oīm alioz q̄litercūq; opantiū magnificare scz deū z nomē sctūm e⁹. omī ꝓpria vtilitate. delecta tione. et fama postposita. Et q̄ puri⁹ os laudan/tis tendit i deū. eo gl'iosi⁹ fama gloriosa i lauda/tione resultat. Psaltes g̃ gloriosa btā marie pci se dei laudes canere studet. et hic ei⁹ oīs finis et intētio. Et iō dicit Magnificat aīa mea dñm. Et nota q̄ nō dic̄ deū. nō spōsum. nō pr̄em. nō fi filiū. q̄uis qōlibz hoz dicere potuerit vere. Sz tm̄ dic̄ dñm. vt oī via ꝓprias laudes fugerz. et di uinis tantū intēderet. Si enī dixiss deū. suā hu militatē tacuiss qō fieri nō poterat cū ea vsz ad redūdantiaz plena eēt. z omi verbo actu gestuq; se/būlē. i. vilem p̄dicaret. p posse. Qui ei dicit de/um sui dicētis nullā ꝓditionē exp̄mit. cū ōs nō dicak relative. Si dixisset spōsum. multū se lau dasset. si dixiss pr̄em vel filiū eq̄ laudis eēt. Sed vbi dic̄ dñm qō ē relatiuū ad fuū z ancillā Et b̄ nomē fu⁹ z ancilla ē nomē vilitatis. q̄uis sit sū me ingenuitas. in q̄ fuus xp̄i cōprobak cui fuire regnare ē. refuās vbū angelo dictū. Ecce scz an/cilla dñi. dñm dixit. Magnificat aīa mea dñm. Et ex his duob⁹ reddit famosa qz tantuz laudes dñi cecinit. z qz sue būilitati sp studuit. Propter primū illō canticū marie oī die infallibilit̄ can/tak. z hora multū apta scz in vesp̄is z mō multū grato z solēni magis q̄s oīa cantica eccl'ie. z sic n̄ solū btā vgo famosa ex cantico sed ēt ipz cāticū famosius ceteris. ¶ Scōo ex eo q̄ dic̄ dñm. ista laus reddit gratiosa z freq̄nter decantanda. Ad magnā enī laudē q̄tuor requiruntur. s. vt sit a ma/gno laudāte magno mō de magnis factis et de magnis psonis. Et hic nō dico magē nisi vtuosa Nam vt ōz in psal. peccatori dixit ōs. Quare tu enarras iustitias meas zc. qz vt ōz Eccl. xv. Nō est speciosa laus in ore pctōr. Hinc z seneca. Sit tibi tam turpe laudari a turpib⁹ q̄s si lauder⁹ ob turpia. Scōo ēt magna laus magē mō dz ꝓnun/ciari. iuxta illō psal. Bonū est ꝓfiteri dño. z psal lere noī tuo altissime zc. Et illud. Laudate dñz de celis. cum seq̄ntib⁹. Tertio dz eē magē laus de magnis factis. Uñ etiā scie seculares q̄ distinguū tur penes subiecta. b̄nt inter se grad⁹ nobilitat⁹ sue. vt illa dicak nobilioz q̄ est de nobiliori subie cto. Et ꝓpter b̄ theologia ōz nobilissima z maxia scia. qz est de nobilissimis dictis z factis. z de no/bilissimo subiecto qō ē de⁹. vt docz sctūs doctor nr̄ in p̄ma pte. q. i. Quarto magē dz eē laus ō ma gnis psonis. Et his quatuor reddit magnificuz istud canticū. Nā laudās ē magna scz ania vgis talis z tāta. Mod⁹ est nobilissim⁹. qz exultauit spūs me⁹ zc. ait. De magnis factis q̄ hic narrant vt ptz in ꝓcessu cantici. Restabat g̃ vt a q̄rto ma gna laus diceret vt tota eēt magna. Et b̄ fit cuz ait dñz. Prudēter enī z anthonomastice ait dñz absolute dicit. z nō dñm talē. qz nō loq̄tur de do mino alic⁹ angeli aut pozrōis mūdi. sic fecerunt oīs tragici. comici et historiograui. Sz de dño vniuersali Hester. xiij. Dñs vniuersox tu es. et in ditiōe tua cūcta sūt posita. ait mardoche⁹ ad deū loq̄ns. ¶ Sz dicis. ex his dicit⁹ bñ sequit̄ q̄ ista laus ꝓpriak oīb⁹ scripturis mūdialib⁹. sz nō diuis. qz sicut ista de dño. ita et tota sacra scḡtu ra de dño loquit̄. Ad qō rñdeo. q̄ nō sin̄ speciali cā et rōnali vsus eccl'ia inoleuit magis reuereri vnā ptē scḡture sacre q̄s aliā. Nā non ꝓpter finē nec ꝓpter autorē. nec ꝓpter materiā ptic̄larē. sz ꝓpter mo duz et finē ptic̄larē ad quē ordinata sunt. quia psalmi et cātica licz bēant eundē finez. q̄ est dñs deus. tñ facta sūt ad hūc finē ptic̄larē. vt iocun dek mēs in deū et eis z ascēdat. Et adhuc inf̄ ista est aliq̄ dignitia reuerētialis. nam ad ps. et cantica sedetur alternatim a choris exceptis q̄busdam. vt laudate dñm z hmōi. vt cū ibi inuitent oēs crea ture ad laudandū deū. z nos ēt reuerēti⁹ assur/gam⁹. In nouo testō cū legit̄ de ep̄l'is vel alīs lo co ep̄l'ax sedet cū de euāgelio recti stam⁹. qō etiā ō ꝓse. di. i. docet. Et in nouo testō sūt cātica i qb⁹ etiā fit dignitia reuerētialis nō a cā agēti ꝓncipali que ē spūs scūs. nec ex cā materiali vl finali. sz ex cā instrumētali. Tria āt sunt q̄ ꝓferūt scḡta scḡtis Temp⁹ scz in q̄ adinuēte sunt. forma tradendi. z dignitas psone tradētis. Respectu p̄mi istō can ticō ꝓponit̄ oīb⁹ scripturis veteris testi. Respectu scōi ꝓponitur oīb⁹ ep̄l'is actib⁹ z ꝓphis noui testi Respectu tertij ꝓponit̄ oīb⁹ scḡtis z euāgelijs. ex ceptis his q̄ ore xp̄i emanauer̄t. qz nulla psona p⁹ xp̄m dignior repitur. z iō b̄ freq̄ntandū. ¶ Ter tio dicebak q̄ ex b̄ q̄ dicit dñm. redditur ipz glo riosum et adorandū. Et iste ē finis p̄ncipalit̄ in/tentus in isto cātico. Teste enī psal. Jnitiū sapie timor dñi. Jnitiū oīs boni z ordinate operōis ē timor dñi. Tum g̃ iste termin⁹ dñs includat ti/morē. Juxta illud malachie. i. Si ego dñs vbi ē timor me⁹. vt mentē ad timorē dei et reuerētiaz excitaret. ait dñm. Ubi est diligēter ad notandū q̄ tria sunt q̄ faciūt p̄ncipalr aliquē dñm glorio sum z honoratū. q̄ etiā ꝓtinent in ethimologia h⁹ noīs dñs. Et hec sē Prīo largitio bñficioz. z sic ōz dñs q̄si do mun⁹ Scōo liberatio oppssoz et sic ōz dñs q̄si do manus. Tertō debellatō ini

micoꝝ.ꝛ sic dꝛ dominus q̄ do minas. Dimitto quartā ethymologie significacōem q̄ est potius suoꝝ ꝛ tyrannoꝝ q̄z dñoꝝ ꝛ ē modernoꝝ .s. depdatio ſbditoꝝ. Et dꝛ dñs ſm ꝟ q̄ do mi⁹. imo do multū. et cuncta ſurripio. ¶ Primo igitur dꝛ dñs qs effici gl'iosus ꝓ donoꝝ largitōe. ꝛ hinc ē dilect⁹ ꝛ reuerit⁹. vt dꝛ de rege aſſuero q̄ vt oſtēderet magnitudinē impij ſui fecit grāde cōuiuiū cunct⁹ ꝓncipib⁹ ſuis ꝛc. Hester. i. Et iſta bñficia ſunt triplicia. Primū affluētia entitat⁹ tpal⁹. ſcdꝫ clemētia pietat⁹ ꝑnal⁹. tertiū iuſticia equitat⁹ iudicialis. ¶ Primū fē magnū ſalomonē. ptz hoc ꝛtij Reg. x. cū dedit mūera magna regine ſabba. Scdo fecit magnū dauid vt pz in i. ꝛ. ij. Regū. et pcipue de clemētia q̄ vſus ē erga ſaulē inimicū ſuū. et erga filiū abſalonē. q̄ cōiurauerat ꝛ ipm. Tertiū fecit magnū ſalomonē. ꝛ pcipue in iudicio duaꝝ meretricū ꝓtendētiū de filio viuo cui⁹ eſſet illarū. ij. Reg. iij. Noſtra g̈ vgo pſalter vt oñdat in ꝓſpectu nro gl'iosum quē canit. Dulciter ait dñm. et dcmū exhmit quō dat oibus affluenter ꝛ nō ip̄operat dicēs Eſurientes ſpleuit bonis. et ꝑpus de se. Reſpexit hūilitatē ancille ſue et fecit mihi magna. Deiñ addit quō oib⁹ dimittit clemēter. Et q̄tū in se est neminē damnat. et dicit. Et mia ei⁹ a ꝓgenie in ꝓgenies timētib⁹ eū Tertō quō iudicat oēs eq̄liter. ꝛ null⁹ pſonā accepta ꝛ dicit. Depoſuit potētes de ſede ꝛ exaltauit hūiles. ¶ Scdm qō reddit dñm gl'iosum est liberatio oppſſoꝝ. ſicut ptz de iudicib⁹ iſrl'. qui magni fuer⁹ in illo ppl'o vt dñi ꝛ rectores. vt Gedeon ꝛ ſamſon et alij ō quib⁹ in li. Judicū ꝓ totū q̄z libauerūt ppl'm a magna oppſſione. et ſic̄ etiā ſaul in ꝓncipio regni ſui. qō optie fecit ieſus xp̄s liberando ꝛ ſanando oēs oppſſos a dyabolo. vt ait Petr⁹ in canōica ꝑma. q̄z de⁹ erat i illo. ꝛ ideo dicit dñm quaſi dās manū adiuuādū. ¶ Tertiū qō facit dñm gl'iosum est debellatio inimicoꝝ. Et hoc fecit iudā machabeū cū ſymeone ꝛ ionatha gloriosos dños i illo ppl'o. q̄z fregnter debellarūt inimicos ppl'i iſrl'. Et hoc egiſſe dñz oñdit dicens. Fecit potētiā in brachio ſuo ꝛc. Et dicit dñm. q̄i dominans hoſtibus.

¶ De ſcdo vſu dicti cantici. ꝛ de multiplici gaudio ꝛ varia acceptōe ſpūs. ¶ Capl'm. xxix.

Exultauit ſpūs meus in deo ſalutari meo. Sciendū q̄ ſpūs ſcī ꝑtia largitur mēti claritatē ꝛ lumē viſiōis teſte ſaluatore q̄ ait Jo. xvi. Cū venerit ille pūs vitatis ipe docebit vos oēm vitatē. Quia ergo ſpūs ſcūs mirabil'r recreuit in maria dicēte ſibi angelo Spūs ſcūs ſupueniet in te. nulli dubiū quin clare viderit q̄ dī ſunt. ex tali aūt intuitione ſequtur gaudiū. vnde ꝛ ꝑm⁹ fructus ſpūs dꝛ caritas. ſcds gaudiū. ad Gal. v. Caritas que est vnio hoīs ꝛ dei. marie p⁹ vba angeli deſcendit in mariā cū qua cēntial'r erat filius dei carne indutus. Et q̄z ꝓportional' gaudiuz caritati ex qua p⁹ dūt ſic illa caritas marie fuit ineffabil'. ita ꝛ illō gaudiū inextimabile credit. Et b̄ inſinuat cū dicit Exultauit ſpūs me⁹. Ubi tria tāguntur. Lumē clarioris ꝛ ioc̄ dioris intuitiōis xp̄i. ibi. Exultauit. Fulmē ardentioris deuotōis. ibi. ſpūs meus Lulmē altioris et ſubtilioris ꝓtēplatōnis, ibi. in deo ſalutari meo.

Quantū ad primū ſci ꝟ §. I.

endū q̄ vltra illō gaudiū peſſimū. de q̄ dꝛ ꝓuer. ij. de iniqs. Letātur cū malefecerint. et exultāt i rebꝫ peſſimis. cui⁹ finis ē id qō ipe ait. Extrema gaudij luct⁹ occupat. Et vt dꝛ in apoc. quantū ſe exaltauit et in delitijs fuit. tm̄ date ei tormentū et luctū. Eſt triplex gaudiū ſeu exultatio. Gaudiū de inferiori entitate ꝛ deceptiuū. Gaudiuz de equali bōitate ꝛ letificatiuū. Gaudiuz de ſuperiori deitate ꝛ exceſſiuū. ¶ Gaudiū ꝑmū est de rebꝫ inferioribꝫ. vt diuitijs. honoribꝫ, cōiugijs ꝛ hmōi. Dis āt inferioribꝫ creatur⁹ aīa gaudente impropꝛie dꝛ gaudiū. et de tali gaudio dixit thobias angelo. Quale mihi gaudiū q̄ in tēbr⁹ ſedeo et lumē celi nō video. q. d. Gaudere nō possum. q̄z careo medio gaudij veri. qō ē muniri lumine celi q̄ aīa mea veritatē cōgſcit. Et clar⁹ de b̄ falſo gaudio dꝛ Eccēs. ij. Riſum reputaui errorē. et gaudio. i. tpaliter gaudēti dixi. Cur fruſtra deciperis. Anima q̄ ſic gaudet ñ exultat. ſz deſcendit. et inferna petit ſm illō Job. Gaudēt ad ſonitum buccine. et i pūcto ad inferna deſcendūt. Scdm gaudiū ē. qñ de ꝓportionata ꝛ quaſi equali bōitate exiſtit. vt qñ aīa gaudet de ſalute primi et de libtate ſui vera. de vtrutib⁹ acq̄ſit⁹ ꝛ bōis opibus et hmōi. Et de b̄ gaudio qō ē letitia aīe. tenēs eā i gradu ſuo vtuali ſep⁹ hr̄ in ſcptura. vt ad Ro. xij. Spe gaudētes. Et eſdre. Gaudiū dñi fortitudo vīa. Sicut enī triſtitia debilitat vires. ita gaudiū ſeu delectatio adauget. Uñ ꝛ delectatio ſm p̄hm pfīc op⁹. ꝛ ml'to mag⁹ delectatio q̄ idē ē qō gaudiū. ſi ſit ſpūal' fortificat mētē q̄z ōlectatō mūdial'. Tale tm̄ gaudiū nō ē deſcēſus neq̄z aſcēſus. ſ. ſupra ſe. Uñ ꝛ dicere ñ valz. exulto. i. extra termios ſuos ſaltare. ¶ Tertiū g̈ gaudiū ē qō de felicitate ſupna l'de deo. aut de his q̄ ſt̄ ſup capacitatē hoīs. Et hec leuāt aīam ſupra ſe. et tl'i gaudio eā letificāt. vt dicere poſſit exultare. i. extra ſe ſaltare ſiue exultare exulare. i. extra termios ſuos fieri. de q̄ gaudio ait xp̄s diſcipul' mathei. v. Gaudete i illa hora. i. cū maledixerīt vob⁹ hoies et pſecuti vos fuerīt ꝓpt̄ me. et exultate. Ecce enī merces vra ml'ta ē in cel' Qō obſuās. b. Uincentius ad datianū ait minantē ei maiores cruciatus inferre. O venenoſa diaboli ligua. tormēta tua ñ timeo. ſz q̄tto te magis mihi iratū video ꝛ p̄ b̄ diſpoſitū ad maiores pēas iferēdas. eo amplius exulto. Nolo gl'iam meā minuas ꝛc. Et qz de tali re q̄ est ceīna ꝛ incōprehēſibil'. fuit gaudiū btē marie. Idcirco ſignāter dixit Exultauit ſp̄s me⁹. Sz noſce optz q̄ iſta tertia exultatio habet tres grad⁹ vicz infimaz ꝛ ſolitariā. mediā ꝛ copoſitā. optimā et ſubitaneā. ¶ Prīa exultatio ē qñ aīa elevat⁹ ſupnatural'r ad aliq̄d videndū mirificū. nō tm̄ cū multa vehemētia ita q̄ ſola aīa rapit⁹ ad gaudēdū corpe tm̄ oīno imoto a termiſ ſuis. Et tale fuit gaudiū et exultatio anne mr̄is

ſamuelis dicēt. Exultauit cor meū i dño. t exultatū ē cornu meū i deo meo. vbi cor ponit p aīa t cornu p intellectiua potētia. pphetizās t eleuata tūc ad cognoscendū q̄ dixit in illo cantico. i. Reg. ij.

¶ Scōa exultatio ē vehemētior vbi aīa alti⁹ rapit et diuti⁹ imorat. ñ tñ ab officio vitali abstrahit. Et tē aīa secū ēt corp⁹ rapit vl' local'r subleuat. t i altū sustinuit. quēadmodū t paul⁹ rapt⁹ ad tertiū celū dicit se. ij. Cor. xij. Siue i corpe siue extra corp⁹ nescio. Quali mō rapiebat aliq̄ corp⁹ nr̄i sci doctor' thome. t p̄cipue vt legit q̄ ei dēm fuit a crucifixo. Bñ sepsisti de me thoma. Nā tē fuit visus eleuat⁹ a tra ñ pax. et tal' rapt⁹ ē ad q̄ndā dulcedinē insuetā quā viō exper⁹ dauid. vbi ait. Cor meū t caro mea exultauer't i deū viuum Tal'r ēt rapiebat t p̄tracha dñic⁹ sepe et multi scōr.

¶ Tertia exultatio ē vehemētissima q̄ sicut maior ē, ita t obiectū mag' dispositū repit ātz fit de maris subiect'. t rapit q̄i in instāti. ita vt non valeat trabere sursum corp⁹, nec ei aliquā dulcedinē infūdere. ſz poti⁹ q̄ndā penā sil'em ei q̄ fit in morte, p̄ separatōz aīe a corpe. cū aīa p tūc dsinat exercere act⁹ vitales i ipo corpe. Et si vis alti⁹ de hoc raptu informari. lege doctorē sctm̄ i q̄nib⁹ de vitate q̄ne de raptu arti. i. ij. t. iij. Et tal' fuit rapt⁹ vgis gl'iose. Uñ aīa ei⁹ exultauit t saltauit extra se et termios suos. Et hinc puto ipaz in p̄terito fuisse locutā. vbi dicit. Exultauit. Nō enī potuiſſz oīe pferre. exultat spū⁹ me⁹. q̄ tal'r exultabat vt corp⁹ nil agere posſz. q̄ nec loq̄ Sz iam ad officia corpis reuſa dicit. magnificat t. et exultauit.

¶ Istō āt p̄t cuidēter oñdi et i fide dmōstrari. Et trib⁹ enī sil'itunct' causat rapt⁹ vehemētissim⁹ vicz Prio ex puritate subiecti videntis. scōo ex imēsitate obiecti rapiētis. tertio ex clari tate lumis oñdētis. Ista sūt nota de se. Naz quo mens purior eo ad videndum deum aptior. quia beati mundo corde. quoniam ipsi deum videbūt. Et adde qō adhuc mēs reddit habilior q̄ rapta fuerit l'illustrata a deo freq̄nti⁹ ppē habitū acq̄sitū ex assiduis actib⁹. sicut docz doctor sctūs thomas vbi. s. qōe ō pphetia. Ista tñ p se nō sufficiūt. Nā in via mens t visionib⁹ assueta nō sp videt. nisi q̄n ds vult sibi demōstrare. sicut docet btūs Hieronim⁹ ad damasuz pa. de ysaac decepto. Ben. xx vij. q̄ noluit bñdicere vni. t tñ bñdixit alteri. Et de helizeo q̄ dixit de sunamite ad gyezi. Dimitte eā q̄ aīa eius i amaritudie est et dns celauit ad me. iiij. Reg. iij. Et de vgie beatissimā q̄ triduo q̄siuit filiū nesciēs vbi eēt. Lu. ij. Et iō addit ym qō req̄ritur. s. q̄ obiectū se rep̄sentat tali mēti. t q̄ obiectū ē nobilius. eo fortiⁿ trabit nō tñ simpl'r. q̄ possibile q̄ ds q̄ ē sūmuz ens rep̄nter se menti purissime sub aliq̄ mō infirmiori. vt p somnū vel aliq̄d in ymaginatōe creatū. t tūc ñ forte rapet Et iō addit tertiū. s. ipa clara ostensio. et q̄to clarior est tāto exultatiōis raptus fit vehemtior. Cum igr̄ pstet irrefragabil'r q̄ nulla mēs creata in hac vita fuit purior mēte vgis. t tractet de magnis dei q̄ nll'a ē res altior. Si mod⁹ vidēdi ē alijs altior. nulli dubiū ē p̄. q̄n ei⁹ exultatōis rapt⁹ fuerit oīb⁹ alijs vehementior. Ponit exinde p̄fat⁹ Jobes dñici cardinal' diuſa genera visionū pphetaliū. de q̄b⁹. b. Thomas agit se. se. q. de pphia. q̄ omitto. Sz ibi p̄t videri Et subdit q̄ his oīb⁹ inspect' si p̄sideret. q̄ hec vigo scā obūbrata erat p̄no lumie repleta tā ēne sapie nouo numie t spūsseti fecunda radioz culmine. q̄q̄z dicit se magna p̄cinere t exultasse. nulla surgit ābiguitas. q̄n ipsa viderit mō nobilissimo. t forte adhuc altiori oīb⁹ p̄dict' nob ignoto. Sicut enī fecit eam mrēm sui. ita etiā spēal'r p̄e ceteris fecit vatem sui vt absolute et anthonomathice intelligitur q̄b⁹ dicit Exultauit.

Secūdo notatur fulmē §. II

ardētior' et feruētior' exultatōis cū dic. sps me⁹ Teste b. aug. Inuisa diligere possum⁹. icognita neq̄q̄. Qō de se p̄z sat' cū volūtas ipa ceca sit t si nē lumie intellect⁹ agere nō valeat. ppē q̄b⁹ sp fertur sup cognitū aut apparēter aut existenē. Moueē ei volūtas allectiue ab obiecto appbēso sub rōne boni. et q̄to viō meli⁹. tāto mouet vehemētius et rapit. Et q̄ volūtas potētia passiua nō ē ifinita. p̄t cogi aut necessitari ab obiecto sibi demōstrato sub rōe ifiniti bōi. q̄b⁹ sat' viō. Si enī obiectū visū sub duplici gdu bōitatis. aliter trahit ipaz volūtatē ad amādū. q̄z visū sub simplici gradu bōitat'. Et mag' sb triplici gdu q̄z sub duplici t sic deinceps. q̄ si oñdat aliq̄b⁹ bonū ei vt infinitū. rapit et trahit ipam vt ñ possit ipm ñ velle amare. Et tal'r amāt bti videntes deū clare. vt stāte libertate arbitrrij ipsi nō p̄nt nō amare. sic etiā in via hō. nō p̄t suū bonū nō velle i generali licz ō vel illud refutet decept⁹. Hec ē enī p̄firmatio q̄daz in gloria. s. clara visio sūmi boni. t illi⁹ visiōis p̄tinua p̄fuatio. Qualē puto fuisse in virgine gl'iosa Uñ nascit' p̄fect⁹ amor t feruor spūs Et sic credo hic exp̄ssum spm̄ sctm̄ p feruore estuante et dirigēte oēs act⁹ suos in deū t debituz fīnē.

¶ Est aūt sciēdū q̄ i sac̄ scr̄ptura spūs capitur mult'mōis. et p̄t verificari. imo de fcō verificat illud Exultauit spūs me⁹. de q̄libet spū q̄ dici p̄t spūs vgis scē. Spūs nāq̄z mal⁹ q̄ iuadebat saul et q̄ fuit aliq̄n spūs mēdax in ore oīm pphax. vt h̄ in. iiij. li. Re. nō fuit spūs virgis. cui⁹ ipa p̄tri uit caput t nullā in ea hūit ptātē. Sil'r spūs q̄ significat vētū t figurat supbiā l' vanā gloriā. non fuit spūs marie. de q̄ p̄t intelligi illd mathei. v. Beati pauper spū. i. qui hñt modicū de clatōis vento. nō dixit. q̄ nō hz spūm. q̄ oēs hñt aliq̄d ō ipo. ſz bti q̄ hñt pax vt nō sepenk ab eo. Sola mr̄ virgo cū nihil de eo hūit. et iō iste spūs. i. vētus supbie nō fuit spūs marie Sz est alius mltipler

¶ Spiritus flatus et aerealis. //spūs marie.
Spūs angelicus supnalis.
Spūs anime rationalis.
Spūs cetus p̄gregatōis spūalis.
Spūs feruoris mentalis.
Spūs vitalis naturalis.
Spūs deitatis eternalis.

Quilibz hoz potest dici spiritus marie diuersis respectibus qui dicit exultasse. Spiritus ergo aliquādo sumitur p flatu bomis Juxta illō

Inspirauit in faciē eius scz ade spiraculum vite Ben.ij. id est spūm seu flatū. sicut t ipse incarnatus t resuscitat⁹ insufflauit in discipl'os dicēs. Accipe spūm sanctū. Pro aere ēt q̄ respiram⁹ sumit spūs iurta illō ps. Os meū aperui t attrahi spiritū. Iste ḡ spūs marie scz flat⁹ exultauit i deo qui tot⁹ ad gloriā dei diffusus pandit magnalia sua. Spūs ēt in q̄tum aer dicit q̄ suus dici pōt. in q̄ntū nō solum aer, sz t totus mōs fact⁹ ē su⁹ cū mr̄i sit. t p ꝓsequs dña oīm. Aer ḡ iste ingredies p os virginis ad suū creatorē q̄ ei⁹ latebat vētre. mō suo exultabat q̄ magnificat purificatus atz radijs diuinitat' implet⁹ dulcissime resonabat. Uñ exultauit spūs me⁹ in me gaudsus ē in deo exultat. Scdo spūs dr angel⁹. Ps. Qui facis angelos tuos spūs. Hic spūs sustulit eze/chielē int̄ celū t trā. t locut⁹ ē i ꝓphis siue ad ꝓphetas t moysi in montē cū legē recepit. Nox habz quilibz ꝓpriū spūm. i. angelū ad sui custodiā ōputatū p̄m mḡm in. ij. sent̄ post. b. Hieron. Nec ḡ psalres gloriosa būit t ipsa spm̄ suū supmuz in ordine angelorū. Qui fortassis nec añ nec postea dat⁹ est alicui ad custodiā, sed soli ꝟgini huic ab initio reſuat⁹. Sicut enī sola fuit mr̄ vnigeniti et ḡtuitis vniūsis mirabilit̄ singular'. sic ēt sane dici pōt custodiā sibi singularē data fuisse. Si enī būit singularissimū spōsum ad fuitiū electissimū apl'm ad obsequz. q̄re nō credit habuisse nobilissimū spm̄ ad auxiliū. Spūs enīz b⁹ ordis q̄ dr āgelox tot sūt spūs q̄t t nūero cū q̄libz faciat spēm suā t specificata pfectōe differat ab altero. Hic igit̄ spūs angelic⁹ dat⁹ sibi ad custodiā ꝓpus exultauerat de obedictia, būilitate t virtutibus alijs ineffabilib⁹ ꝟginis alme. At vbi verbū ei⁹ ē carne vestitū exultauit i deo salutari. i. ibu marie filio. q̄ deputabat ad custodiaz siue port⁹ ad obsequz dñi dei sui. cū t angel⁹ mr̄is sit. et āgel⁹ plis donec nat⁹ sit. t tūc accipit angelū ꝓpriū. sic fruct⁹ ab arbore mr̄e p̄cisus p̄m b. Tho. in p̄ma pte. Tu lector ꝓsidera q̄ explicare nō possuz. q̄nto gaudio exultabat spūs ille. q̄ p̄mo vidit deuz incarnatū. q̄ fuit p̄m⁹ spūs sc̄i miſter ad illō ineffabile op⁹. q̄ p̄m⁹ corpuscm illud aut formauit aut formanti astitit. Qui p̄m⁹ inuisibiles cunas deo parauit. qui p̄m⁹ cibū de mr̄e in os diuinuz exp̄sit q̄ sic astitit visioni i celo corā p̄c. sic assistebat in terr' filio incarnato. q̄ p̄m⁹ illō vidit desideratū cōmertiū. Stabat tot⁹ festin⁹ āgel⁹ Gabriel extra. t suspēsus expectabat ꝟginis assensū vt deo mittēti cito refert rñsum. tvbi eā audiuit dicentē Ecce ācilla dñi fiat mi p̄m v. t. tota pnicitate curiā letificatur⁹ celestē reuolauit ad celum de futuro iocūdū. Sz iste marie spūs cert⁹ de p/senti, p tota hierarchia celica exultabat. Exultabat nāq; hic optim⁹ spūs marie. q̄m vidbat ipaz rp̄i mr̄ez effectā t tāto filio dignā. Si ei gaudiū est in celo sup vno pctōre pniam agēte. q̄nto magis sup vno pctōre iustificato. Utiq; mag' gaudz angelic⁹ chorus de iustis q̄ de pctōrib⁹ reuertētib⁹ ad pniam. cū ipox gaudiū iustissimū in bono reali fundet. Et q̄s dubitat iustiorē esse q̄ nun q̄ peccauit t iust⁹ ē. q̄ qui peccauit t ad pniaz reuersus est ceteris paribz. qō dicit cū pctōr reuersus feruētius deo fuit q̄ innocēs q̄ nō peccauit. Nec obstat illa sīa saluator' Luce. xv. Gaudiū est in cel' sup vno pctōre pniaz agēte q̄ sup nonagintanouē iustis q̄ nō egēt pnia. Nā si ei⁹ ꝟba diligēter pēsent. nil aliud voluit dicere nisi q̄ maius gaudiū ē de naſa būana ruersa seu reinuēta q̄ de natura āgelica q̄ nūq; perijt. iō t redijt. Nā gaudiū būane naſe ē in carne t spū. sz gaudiū angelox nō est nisi in spū. q̄d enī voluit significare p ouē pditā nisi gen⁹ būanū. qō req̄siuit t assumpsit ad vnitatē suppositi. de q̄ est tātū gaudiū q̄ntū nō est de nonagintanouez relict' in dcto. q̄ angelica naſa ponunt. Peteret nanq; curiosus scrutator maiestatis diuine. Cur si dñs sic celuz repare volebat q̄re nō potuit id facere de pox angelica q̄ nō perierat. cū sit nobilior creaſa q̄ terrestri hoie ḡui. Huic ꝟbo sapia patr' rñdet q̄ reparari debuit celū p maiori gaudio nō minori siue ad mai⁹ gaudiū q̄ ad min⁹. Sz mai⁹ gaudium resultat ō natura būana repata q̄ angelica Et hoc tum q̄ gaudiū ē duplex. vt p̄fert scz i spū et carne. tū q̄ maior est nūer⁹ saluādox hoīm q̄ sit omniū spirituū dānatox fere sine cōparatione. tum q̄ gaudiū ō rp̄o excedit gaudiū. qō hz angelus de reliq̄ creatura. In hac igit̄ supiustissima t lucidissima mr̄e exultabat spūs ei⁹ angel⁹ ꝓprius sed nō nisi in deo iesu a q̄ oēs ille ꝟtutes vt radij eternales emanabāt in ꝟginē. Tertio dr spūs anima. de q̄ dr Eccs. iij. Quis scit. si spūs. i. ania filiox adā ascendat sursuz. Et. c. vlt. dr. Reuertatur puluis. i. corp⁹ in terrā suā t spūs ad deū qui dedit illū. i. aīa. t iste spūs marie. i. aīa exultauit Et cēt sensus q̄ spūs. i. ania q̄ magnificabat deū quo ad ceteros. ēt exultat q̄ ad seipz. Itaq; sicut dilatat⁹ dus. i. magn⁹ oñdit p os virḡis in corda audientiū eius magnificatōem. sic t crescit in ipso spū vel anima sua p maiorē inherētiū capacitatem t dilectionē eius. Ad cui⁹ noticiā aduertendū est q̄ tanta est aīma q̄ntus est eius effect⁹ sicut p parte de anima bñdicti recitat. b. Grego. ij dyalo. cū vidit animā sancti Germani padisū ascendere. Si enīz granū milij tantū diligis instar q̄ni milij aīme capacitatē coartas. Et sic cogita de q̄libz a te amato. qōcūq; sit illō si ē creatum. anima nō exultat. i. nō supra se saltat. sz deficit siue q̄bitur infra se. Est enīz aīa rōnal' in capacitate omi creaſa capacior. cū nil possit eaz replere p̄ter infinitū bonū. Uñ sic salomō dic ecc̄i. v. q̄ anar⁹ ñ implet pecūia. ita accidit de q̄cūq; re creata. Sz adimpleb⁹ me letitia cū vl'tu tuo. s. de⁹. ait ps. Si ḡ soli deo inheret spūs nr̄. amando dilatat⁹ cū deo. atz sp extēdit p altū latū, p funditū t longū. sic optat apl's p his p q̄bz orat dicēs Possitis cōprehēdere cū omnib⁹ scis q̄ sit longitudo. latitudo. sublimitas t profundū. Quia vero talis aīma sic dispōsita vt ē aīa siue spūs magne marie intra ē sup dilectū. vestigia ñ relinq̄ns. vl' yma deitatis q̄ sūma sunt. Sz dixi yma. q̄ inde ascendere cepit ꝟsus altiora. semp p̄cedit t finez non assequitur. cum nullus sit finis. ideo continue salit, crescit. ascēdit. dilatat⁹ t saltat supra se

qō ē exultare sic̄ virgula fumi ex aromatib⁹ mir/re ⁊ thuris. ⁊ de ip̄a sub figura cecinit optie salo/mon ī canti. Ecce sub tali exēplo loq̄ndo q̄ vgu/la fumi ex aromatico igne p̄cedēs incipit digita/lis. ⁊ pedal' efficit. crescit ī cubitū in calamū trā/sit. sp crescit. carbōes imos nō ōserēs. nō tm̄ ex/tendit in lōgū vsus celū. sz si quo flatu agitet. di/latat a dextr' añ ⁊ retro. ⁊ in se ēt magʒ spissat. tūc total'r exultat ⁊ saltat vndiq⁹ magʒ diffusa. sic est mor' saltātiū. Hoc āt cupio plen⁹ exp̄mere. ne femialis capacitas q̄ cecutiēs in lapidē offēsio/nis impingat. imaginare ḡ deū vt sperā infinitā spūale nō corp̄alē. mānifestū ē q̄ centr⁹ ei⁹ ē vbiq⁹ et nō min⁹ sua circūferētia. Nā si spera ē infinita vbiq⁹ ē centr⁹ e⁹. ⁊ in q̄libz p̄ spacij clausi a tali circūferētia ē centr⁹ assignare. necnō totū spacium si totū ē signabile. ē p̄ cētro ōputādū. Hic ei hēs in vno circulo eq̄lia tria q̄r vnū aliud nō excedit sez circūferētia q̄ nusq̄ est. spaciū q̄dē ex q̄libz cre/atum ē sz nō exclusiuz cētr⁹ qō vbiq⁹ est. Pone ḡ marie spīm in cētro ℔ sic in cētro suo iā erat vbū incarnatū. Undiq⁹ videt spaciū infinitū sibi re/stare. ⁊ illud fore ꝓcupiscibile p̄ratū amenū flori/bus. pulcr⁹ aspectu. gustu suaue. salutifer⁹ tactu q̄d restat ei nisi q⁹ se extēdat ad leuā iudicior⁹ iu/stor⁹. ad dextrā scrificatōez sctōr⁹. Retro ad q̄ fe/cit mirāda. Añ ad q̄ specret optāda. Infra ad ea q̄ sūt hūilitat' īmēse. Sursuz ad ea q̄ sē iocūdita/tis supne. ⁊ introeat intra secreta bōitatis diuie et incōp̄rehēsibil' maiestat'. Et q̄b⁹ p̄tib⁹ integret canticū nouū. qō cepit dicēs. magnificat ⁊c. Et exultauit spūs me⁹. ¶ Et si q̄rat cū fin ista nll'a sit dia inc̄aiam ⁊ spīm nisi vocal'. qz spūs ē aīma. cur in p̄mo vsu dixit aīa. hic spūs. Nō ē dicendū q⁹ ℔ sit factū p ornatu locutōis. cū spūsscūs q̄ lo/quebat p os vgis. ñ attēdat ad vocē seu pulcr⁹ vo/cale. sz ad rē exemplare ⁊ sinonimis nō vtat. Re/spōdeo puto dicēdū q⁹ substātial' forma relatiue dr aīa. ⁊ absolute spūs. Dicit' ei aīa qz aīat corp⁹ et animū p̄stat. qō nō fac̄ nisi ī ꝓiūcto. sz spūs est ꝓiūcta atz sepata aīa ip̄a. Quia vo magnificatio illa fieri bz dū ē ꝓiūcta ⁊ ñ cū ē sepata. Et i ꝓtem platōe fortī aīa rapit⁹ a tali ꝓiūctōe saltē q̄ztū ad sensuz actualis informatōis. recte ibi ōbuit aīa hic spūs nūcupari. Et iō vt capra vehemētissime ait. Exultauit spūs me⁹. ¶ Quarto sumit spūs p cetu seu caterua amicor⁹. sic̄ dixit xp̄s ī cruce. P̄r in man⁹ tuas ꝓmēdo spīm meū. Lū. xxiij. i. oēs q̄ mihi p fidē sūt adhesuri ⁊ caritatē. Qui ei adhe/ret deo. vn⁹ spūs ē cū eo. ait apl's. i. Cor. vi. Et alibi. vnū corp⁹ ⁊ vn⁹ spūs. sic̄ vocati est' in vna spe vocatōis vīc. Uidit ḡ nostra cātatrix in erta/si posita multos futuros suos deuotos saluan/dos. Quor ei miscōia sua ab infernalib⁹ claustr' eripuit. q̄t de pctōr⁹ vorag̃ine ei⁹ potētia liberauit q̄t a mūdialib⁹ curs' e⁹ oīo p̄ciosa segregat. Quis cuīs eraret aut mortuos r̄suscitatos. aut ereptos amore a fama p̄stina ōstitutos. vl' ab infinitis mi/seriis p̄fuatos. Nos nō imerito dic̄ spīm suū. ñ attribuēs ℔ suis merit' sz bōitati diuie. Et iō di/xit Exultauit spūs m. i d. sa. m. ¶ Quito dr spūs feruor⁹ mēt' de q̄ apl's. Spīm nolite extinguere. Et ad Ro. xij. Spū feruētes dño seruiētes. i. spū qui est feruor. de ℔ ēt itelligit illō Ben. vi. Nō p̄ma/nebit spūs me⁹ i hoīe in cānū qz caro ē. spūs inq̄z .i. feruor iusticie. q̄ p̄duc̄ effect⁹ sil'es hoīz ire. Ji deo metaphorice dr ira dei spūs e⁹. cū p̄prie dici dēat feruor iusticie. Hic feruor siue spūs q̄ dixi/mus ab aīa increata. sic̄ act⁹ ab agēte e⁹ est act⁹. hic spūs exultat ⁊ crescit ex q̄ruor. Prio q̄dez ex meritis. Sic enī gr'a crescit ex gr'a. qz gr'a ꝓcēdēs ē gr'a ancedēs ad alīā q̄ ipaz secūt nisi in vacuū reci/piat. vt circa finē p̄me scōe p̄bat scūs doctor. Si cut caritas p̄ficit p gd⁹ suos. ⁊ finis p̄teriti gd⁹ ē p̄ncipiū futuri. q̄usq⁹ p̄fecte hēat in patria. Se/cūdo crescit iste caritas feruor⁹ q̄ ⁊ spūs ꝓgnitōe boni cū q̄libz bonū tm̄ amet q̄ztum cognoscit. Tertio augebit ℔ spūs ex vehemētiori radicatiōe ī subiecto in q̄ ē. ⁊ sic fortiꝰ rapit medullit⁹ ī terio/ra ei⁹. Quarto suscipit incremētū ex remotōe cu⁹ iuscūq⁹ p̄rij. q̄m tūc suos effect⁹ liberi⁹ agit. ⁊ ve/loci⁹ mouet. ⁊ inflāmat mētē suā ī q̄ ē. Et ex his ꝓcordari p̄t disputātes ō augm̄to caritatis. si delectet inuētio vīrtat' magʒ q̄z p̄rētio ⁊ ipugnatō et iurgia p̄rētiōis rabiose. Nā p̄mo mō auget ca/ritas materialr. scōo mō defectic. tertio mō for/mal'r. q̄rto mō ex fine. Uñ ⁊ q̄i final'r dici p̄t p̄fe/cte ℔ ordie exultasse spīm marie theotocos pādē/do cū dic̄. Exultauit spūs meus ī deo salu. meo. Nā qz magnificauit aīa mea dñz. acq̄siuit spūs me⁹ nouū gaudiū seu gdū caritat'. ⁊ supra se sal/tauit. hinc alti⁹ eleuat⁹ in deo clari⁹ de deo sentē/ens sublimi⁹ inflāmat⁹ ē. ⁊ iō exp̄mit in deo Deū sic ihesit iste spūs sic̄ amor saluti'. q̄ naturalr mētib⁹ hoīm est insert⁹. Est ei hic amor sal⁹ aīe. et p̄cipu⁹ bītudis effect⁹. sic̄ visio cuiusdā felici/tat' ē cā. p̄ quē ℔ dixit in salutari deo. i. iesu. q̄ sal⁹ ē oīm saluādor⁹. Tandē mānifestat q̄rtā cām p̄dicte exultatōis. cū subdit meo. Nihil aliud reputās suū p̄ter ista duo. s. aīam ⁊ deū. Aiaz inq̄z qz nll'i subdebat nisi deo. cui fuit re ḡre ē. Deū vo qm̄ mirabil'r ⁊ singul'arit' sibi dat⁹ ē. ⁊ in se iā obtine/bat. Jō hūc vsuz p̄uenies cytharedа dñi. figuras ēt agēs sz ñ tm̄ q̄ztū ista mr̄ dñi ñ fuit ausus dicē meo. Ait ei i p̄s. ix. q̄ intitulat⁹ p occīt' filij. Exul/tauit cor meū ī salutari tuo. Pl'ē ei exultare spū q̄z exultare corde. Nēo ei p̄t exultare spū q⁹ p̄r⁹ ñ exultauerit corde cū spūs sit effect⁹ volitiue. siue act⁹ quē volitiua ñ agit nisi intellectu exultante q̄ hic significat' cord. Pōt at exultare cor ñ exul/tāte spū. sic̄ ⁊ itellect⁹ itelligere volūtate renitēte Istō exp̄sit salutare marie samaritane cū dixit. Si scires donū dei. ⁊ qs ē q⁹ dixit tibi. Da mihi bibere. tu forsitā petisses ab eo. Jo. iiij. Ecce po/tuit ꝓgscere trinitatē in dono. ⁊ eo e⁹ ē donū atz filiū. cū q̄ nescia loq̄bat. ⁊ tm̄ forsitā petiuiss'. Ex/ultauit corpe ifās ī gaudio adhuc obstrus⁹ ī vte/rīs. Exultauit cor ⁊ caro ꝓbe. Sed exulta uit spūs p̄fecte marie. Mr̄a adhuc restabāt hoī vt totus exultaret. q⁹ oriatur ⁊ crescat necesse est. et salutare marie limphis p̄fundat. Et tunc cum iocundane exultabit p̄na voce audita. ⁊ spūsancto viso in specie corporali. Aliquid restabat. dicen/dum ad plene saluādum. Hinc in alio p̄s. dice/bat. Exultabit cor meum in salutari tuo cātabo et psalmū dicā dño. Nondū canto, sed cantabo,

Titulus .xv.

Nōdum valeo take psalmū ꝓponere dño. sz psalmū dicā ī maria ꝟgine oc carne mea futura. cui mihi dederit cū dixerit de ꝓterito Exultauit spir⁹ me⁹ ī dō salutari meo Sil'em actū recitat lucas euāgelista de filio ꝟgis cui⁹ oē op⁹ fuit pfām dicens Jn illa hora exultauit iesus ī spūsctō ꝛc.

¶ Serto ōr subtilissim⁹ sanguis hois. in q̄ est vita q̄ ōr spūs natural' hois ō quo nō ifulse credit locut⁹ apl's. i. ad thi. v. Jnteger spūs corp⁹ ꝛ aīa fuer in diē christi. Dic igit spūs fm traditiōem naturalē ē corp⁹ tenuissimū et subtilib⁹ sanguinib⁹ generatū q̄si q̄dā mediū int corp⁹ ꝛ aiam cū vtroq; hīs aliq̄m cōueniētiā. vt ista duo maxime int se dispata ligēt in vnū siue vt aīa melio⁹ opēt in corpe p talē spm. ho⁹ ār spūs diuidit ī tuplicē si bñ recolo me legisse. Prim⁹ ē in corde. et vocat vital'. in q̄ spēali⁹ aīe sedes ꝓstituit. Scō⁹ est in cerebro. ꝛ ōr sensibil'. qz ad corpis sensus vires aīe defert vt sua ꝓpria obstacula capiat. et cognitiue moueāt ab eis ¶ Tert⁹ vocat motiu⁹ in epate manēs. cui⁹ ministerio mēbra corpis ꝓpriū motū exercitēt. Et qz ad aures nō trāsit in hoīe. sol⁹ hō aures īmobiles hz. licz viderim florentie puer ānox nouē de q̄ ēt mihi sui narraue rūt q̄ riserit q̄n nat⁹ ē in mōdo. Ex his pt deduci vij. posse fore exultatōnes in hoie. Una ē q̄n sola caro exultat. et h ē stolidox mēte capitox ꝛ fatuorum. q̄x lesa sunt org̃a spirituū seu spūs ipi ꝛ marie organū spūs sensitiui. sic exultant sepe frenetici eni exultāt ¶ Scōa ē q̄n sol⁹ spūs exultat. et hec ē ml'tox somniantiū gaudere putātiū ꝛ letari de inuētiōe l' ꝓsecutōe rei desiderate. nec nō ꝛ ml'tox vigilātiū. q̄x corpa lāguēt ꝛ interiora exultāt. de reb⁹ aīe nō ꝓportional'. q̄nimo plerunq; ōrūs. sic letari ō ꝓstratōe hostiū ¶ Tertia est q̄n aīa tātū exultat ꝛ hec abstractox a sensib⁹ diuis iubilātiū q̄ fuit ī raptu pauli. ꝛ nōnullox ꝓphax ñ ꝓcipiētiū leta nisi mēte ¶ Quarta ē carnis ꝛ spūs. Et hec ē q̄z pl'imox vanox chorizantiū ꝛ psallētiū ex leticia corpali. q̄x risus Ecci. ij. c. reputauit errorē ꝛ gaudio id est gaudēti dixit Cur frustra decipes. ¶ Quīta ē carnis ꝛ aīe et hec malox ad mala assuetox q̄ exultāt ī rebus pessimis ¶ Serta ē carnis ꝛ spūs ꝛ aīe sil'. ꝛ est pfectox in via. critq; oīm electox p⁹ resurrectōez in patria. Nā aīa ñ exultat nisi de bono sibi ꝓueniēti ꝛ ml'tū ꝓportionato. cui tū assentit caro et spūs. Cui iā absorta mors erit in victoria. De q̄ cecinit psal. xli. Sitiuit ī te aīa mea q̄z ml'tiplicit tibi caro mea. Hāc ār ñ puto possibilē in via fm legē ordinatā nisi ad horā tm. cū caro sit passionib⁹ subdita. ꝛ ñ tuta sentiat q̄z dolores ꝛ doleat ? Septia ē cū sine carne exultat aīa ꝛ spūs simul Et hec ē magis ꝓtinua in via ī pfectis. ēt. si ad horā exultatio spūs videat intermitti. cū sz q̄s ꝓiū cet⁹ cū deo de ifirmitate fīna infirmat ꝛ vtit de scandal' alioq; cū paulo. q̄ tñ diē psallā mēte. psallā ꝛ spū. Hoc mō exultare q̄siuit belize⁹. cū q̄siuit p spalten adduci. q̄ pīte sensit manū dñi sup se ēt corpe rabescēte. h⁹ rei cā adiūcet⁹ ē in eccīa orgaꝝnox pulsatio ꝛ ꝓcentuū melodiox. q̄z ꝓuenerūt ꝓncipes. s. angelici ꝓiūcti psallētib⁹ in medio iuuenculax tympanistriax. sz h addo. q̄z hodie horū fit magn⁹ abusus. ꝓt q̄d dicē Hiero. sup illō apl'i ad Ephe. v. c. cantātes ꝛ psallētes ī cordib⁹ vr̄is dño. Audiāt h adolescētuli. Audiāt hi q̄b⁹ in eccīa psallēdi ē officiuz deo nō voce sz tm. sed corde cantādū. nec in tragediax modū guttur ꝛ fauces medicamie sūt liniēde vt ī eccl'ia theatrales moduli audiāt ꝛ cātica. d. xcij. cātātes ¶ Sz redeūdo ad ꝓpositū puto ait Jo. do. mox p⁹ tōceptū vbū sibi donari nō solū ex'trasse h ꝛprio mō sz ꝛ serto q̄ ē pfectox. q̄d sat' ꝓcipi pt ex serie euangelica. Narrat ei euāgelista ipax stati p⁹ discessū angeli q̄ abijt maria ī mōtana cū festinatiōe mōtes petit. qz salit. qz carne exultat. festinat qz curit ꝛ saltat ꝛ psallat. Choreā solā duē inuisibilit angelox ꝟpente suppeditato. Jn e⁹ figura maria sozor aaron pharaōe submerso choreā duxit in tympāo. ꝓcinēs canticū illō Cātem⁹ dño gl'iose eni magnifi. ꝛc. q̄d exp̄ssit maria mr̄ dñi ꝓmo dicens. magnificat ꝛc. exinde. Et exultauit spirit⁹ me⁹. nō q̄dē in organo l'alio sono vt belize⁹ sz in deo salutari meo. Uex qz hec exultatio non fuit magis ī ea pfecta filio ꝓcepto. cū tota essz plēa ōo obūbrato pīe ꝛ filio ꝛ spūsctō ad eā fecundandā. Sz quozsū tangā marie exhortatōis exortuz accipe natū cū fuit ōs ipe cēntial'r pñs. Jlla nāq; marie caro pīis pñtia fuit obūbrata ne ī ōcisiōe sanguis vñ formādū erat corp⁹ xpi nascēdi corpalē volūtatē sentiret Q̄d cū dñs corrupta natā nō nouit q̄d ptz in decisio semie in somnijs de castissimis vtriusq; sex⁹ corpib⁹ spūsctī pñtia sanguis illi⁹ portionē abscidit. corpusq; formauit. ipe vo filij⁹ pñtial'r carnē ipi⁹ corpis formata realiter hītauit. Et cur nō dicā de mr̄e q̄d dicē apl's de filio in q̄ hītat ois plenitudo diuīt at⁹ ꝛ corpaliter. vtroq; g̃ mō sz incōpabil'r ozit hec marie exultatio ab aīa sz familiarit sz mirabil'r. Nā ab infantia fuit. b. marie familiar' exultatō spūs ꝛpleta spūsctō. a carne ār nouit ꝛ ineffabil'r. qm̄ nō organo aut psalt'io aures demulcēte. sz ōo carnē incompbensibil'r cōmouente. hec omia altioza pandit. cum subdit. in deo salutari meo. q̄d pticipet ad tertiā ptem ꝓncipalē immiscēdo cū scōa. q. d. Alij exultāt laudantes deum in tympano. sz abstinentie. Alij in choro vnitatis et concordantie. Alij in cordis mortificatōnis interioris Alij in organo ꝓemplatiōis ꝛ hmōi. Ego vero exulto in deo salutari meo Et vigilāter attende verba marie de ꝓterito tanq̄z de actu cōsūmato dicentis. Exultauit ¶ Spūs vitalis in deo. Spiritus sensibil' in deo salutari. Spūs motiuus in ōo salutari meo. Exultauit. s. ꝓm⁹ in deo pīe. ¶ Exultauit sz scōs in deo sa ¶ Exultauit sz tert⁹. in ōo salu. meo. Jn cord eni sep̄ locauit q̄d ē fons sanguis ꝛ sedes aīe ī cerebro refulget fili⁹ vbi ē radi⁹ lumis in epare q̄ cogit amare vt dicit Buil'. Recepit spūs auctor scī muner⁹ per primū crescit vita gl'iosa. per fm ōr lux luminosa. per tertiū crescit caritas virtuosa. Exultat in spūs inq̄tum vitalis oblit⁹ corpis subuect⁹ tm̄ ad curā aīe vt sit in deo omis vita eius. Et sic viuo ego iam non ego. viuit aut̄ in me de⁹.

Capitulū xxx

Exultauit spūs sēnsitiu⁹. qz ī cū ceʒ rebꝰ video deū salutare meū p visum reꝛ creaturaz. Nāqꝫ ad diuinaz pulcritudiez ꝓcēplāda ascēdo p audi/tū ipi⁹ suauitatē rimoz. p odoratū figurātiā sen/tio. p gustū pcipio dulcedinē mirabilē sui. p ta/ctū dei mei q̄rē totaliʳ ꝓsolātē. iā clause sē/ et fenestre coꝛpis nec p cas leuissima pt̄ intrare vāitaʒ. qz ī rebꝰ vt pferī. nisi deū ñ sentio Et ap/ti sūt in me ocli q̄ ēt erāt apti ī adā añ peccm̄ z to/taliʳ effossi q̄ p⁹ peccm̄ sūt apti. sic̄ sc̄ptū ē. qz apti sūt oculi āboꝛ. Exultauit spūs me⁹ motiu⁹ ad dila/tandū z magnificādū diuinaz gl̄iam. Miraʒ fo/tassis q⁹ ego pudica solitudis amica in penetra/libꝰ tēpli nutrita. tāta bōestate p̄dita. vt nemiez viroꝝ cog̃scat cui⁹ intuit⁹ ad videndā patriā fa/cit nunq̄ fuerūt elcuati. q̄qz soli deo in abscōdi/to ꝓsueuit mīstrare fcā sit pegrina siue viatrix. et ad domū pgit zacharie. z ibi māsit mēsibꝰ trib⁹ Lu. i. nō tāq̄ eā delectaret edes aliēa aut pudi/cicie freno soluto in publicū amet exire. Sz hāc tuā admiratōz soluit dicēs. Exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo. q̄ dirigit gressus meos in se mit⁹ suis vt ñ moueāt vestigia mea. Ipe duē z re/duē. et q̄scit z mouet ī me. e⁹ sū plēa. nec aliē mo/ueoꝛ in motu q̄z in naui ei⁹. Sedet q̄dē l̄ iacet z ducit a spū ꝓcto. q̄ p se ire ñ possz. ergo q̄z pul/cri sūt gressus tui filia p̄ncipis dōꝛ in cantica mat̄ dei sp̄osa sacrīū. s. s. vtuq̄ archa baiula mōi. bñ/dicta ī secul̄. Septīo z vltio dꝛ spūs ipe dōs Jo. iiij. Spūs ē dōs. z sic̄ dōs p̄. fili⁹ dōs. de⁹ spūsc̄us ñ tres dij sz vn⁹ dōs. Ita spūs p̄. spūs fili⁹. spūs/scūs spirit⁹. z bi tres vn⁹ spūs. Nescio q̄re non possit dici. de⁹ trinitas. spūs marie nō p̄ncipati/ue sz possessiue. sic̄ dꝛ dōs rōnal̄ creature. Jux illā cōem boīum vocē. De⁹ dōs me⁹ ad te dō luce vigilo p̄ctim cū vbō dei sit realiʳ fili⁹ ei⁹ fm carnem ab ipo. pcedēs. p̄ sit mirabili mō sp̄osus ei⁹. et ipse spūsc̄us artifex ei⁹ Exultauit g̃ spūs me⁹. i. p̄ z fili⁹ z spūsc̄us ī deo salutari meo. q̄ ē fili⁹ vnige/nit⁹ i in cel̄ sine matre. in terꝛ fili⁹ vgis sīñ patre Q⁹ pat̄ q̄ spūs ē exultet ī filio. attestat ipe apte d cēs. Hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹. in q̄ mihi bñ ꝓplacui Math iij. Tū coꝛ spīm exultasse in vbo audit in colūbe spē ī baptismo. z nuꝫ lucidissime in trāsfi/guratōe incidēs sup ipm. Cur āt vbū nō exultet ī se. ñ video. cū sit subiectū exultatōis dī. Necnō capit mēs qđ obscure sentit a longe nimis. nec illā caliginē exp̄mere valz. Quis enī tāte p̄fundi/tat̄ existat in via. vt capiat. vel ēt ex parte cū pat̄ et fili⁹ z spūs almus sint vna lex. vna sapīa. vnū lumē. vna noticia infinita distincta ī ꝓpōnis. in diuisa in ēntia. Jpe tū fili⁹ ē p̄prie vbuz in q̄ pat̄ vniūsa creat. z de e⁹ fonte loq̄t̄ spūs ei⁹. q̄ sol⁹ est sapīa p̄tis z spūsci. necnō z suiipi⁹. sic̄ vbū nr̄i i/tellect⁹ ē solū noticia intellectiue potētie z voli/tiue. in q̄ videbim⁹ lumē. sine q̄ nō p̄t p̄ itelligi nec spūs ei⁹. qm̄ dōs ñ ēet si nō actualiʳ intelligē/ret. in b̄ enī omis turba brōꝝ exultat cū sit lux z lucerna q̄ vitā supnā illustrat sola. quēadmodū ioēs in apoca. testat̄. Hic fili⁹ sol⁹ ē idea pfecta oīm reꝝ increataꝝ z ēt creatarū. Huic singlariʒ sime canūt puerbia cantica z sapīa Salom̄is et liber iesu filij sirach ꝓ quā nescio irrefraga/bilē veritatē p̄teriti p̄sēs ī spūsco cantari mādā/rūt patri ēno a nob̄ dū sum⁹ in via. Per quem xp̄m maiestatē tuā laudāt angeli. adorāt dñationes ꝛc̄. Dic igit̄ creatoꝛ z creature exultāt in deo salutari meo. q̄ latet inclusus cēntialiʳ in viscerī/bus meis oīs exultatio ē in me Quid g̃ miraris si curro z saltο. si canto z iubilo. Si oēm mūdū festiuis vocib⁹ pulso. Jn me p̄ p oīpotētiā. vbū p sapiaz. spūsc̄us p ifinitā caritatē. exultāt ī me oēs angeli. q̄ nō cessant filio meo cātare Modu/latis vocib⁹ iubilāt in me oēs p̄tiache z ꝓphe. qui voluerūt videre qđ habeo. z nō viderē cū abraaz q̄ desiderauit videre diē meū. vidit figuratiue. et gauisus ē mirēda letitia Exultat g̃ tota maria ō deo cū tota trinitate dicēs. exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo. Si aūt tibi viꝺ difficile de/um exultare q̄ immobil̄ manēs dat cūcta moue/ri. Verū. i. sil̄ cogita oīa gaudia delectatōes z fe/sta sincera. q̄ p modulo tue capacitatis ꝓphēde/re valēs. z respective ad diuinā exultatōez scias illa luce⁹ foꝛe atq̄ meroꝛes. et tū nisi p vocabula nostra dici nō p̄t. Nec āt a lōbe vidēs dic̄. Ex/ultat ōs. qz exultatōes nūeras inē gaudia tua. z tū q̄ sit exultatio talis nō capis. ac si in spū tuo ex/ultare sentires. gustareq̄z id qđ nō lz homī loq̄. Quia g̃ vsuz nescis diuioꝝ t̄minoꝝ. nō nosti ter/minos tuos illis vtaʒ nēcē ē. Dices g̃ ineffabile exultauit. qz te fac̄. Est enī vn⁹ spūs tecuz. illo āt exultāte tu exultas. z qz tuā exultatiōem pcipis q̄ mobil̄es. illū p̄nūcias exultare. q̄ tū nō move/tur. Exultas g̃ ōs spūs me⁹. qz exultare fac̄ spīm meū in se deo salutari meo. Et sic intelligit̄ illō apli. Jpse spūs postulat p nobis gemitib⁹ ine/narrabilib⁹ qz nos postulātes fac̄ gemētes. Sz qz virgo nō būit vñ gemeret tota letabū da ait. Exultauit spūs me⁹ in deo salutari meo.

De concoꝛdia cantici magnificat cum oꝛōne dñica. s. Pat̄ nr̄. iu q̄ ꝓtinetur maria vni⁹ q̄dra/gesime. Capitulum. xxx.

Diligenter aūt aduerte q⁹ brā virgo magnificās dñm in cāti/co isto. z exultās in eo ml̄tū oꝛdinate docz dñz ma/gnificare z laudare ī oꝛōe. sic̄ z fili⁹ ei⁹ iā p̄dica/toꝛ exp̄ss docuit oꝛātis z exultāt̄ mētes oꝛdiari. vbi oꝛōnē exp̄ssit dicēs. Pater nr̄ ꝛc̄. Et b̄ dicit Magnificat. Scdo dꝛ ꝓfidenē istare ad obtinē/dū. q⁹ p̄ nr̄. Et b̄ dic̄ exultauit. z non te moueat q⁹ dixit. s. in deo salutari meo. qz taliʳ erat suū. q⁹ nō erat alterius. qz de subia ei⁹ coꝛp⁹ suū. Ter/tio dꝛ būliʳ incipe ad descēdendū. qz ipe ē in cel̄ et illa in terꝛ. Un̄ hic ait. Quia ꝛ̄spexit būlitatē ancille ꝛc̄. Quarto dꝛ nom̄ dñi sctificare. qz sctī/ficet nom̄ tuū. Et hec dic̄. qz fec̄ mihi mag̃ et san/ctum nomē eius. Quinto dꝛ regnū dei postula/re qđ nō p̄t nisi diuia miscōia fieri. Un̄ adueni/at regnū tuum. Et hec subiūgit Et miscōia eius ꝛc̄. Sexto diuie volūtari se dꝛ ꝓformare q̄ ei⁹ po/tenter eā pollet. Omīa enī q̄cūq̄z voluit fec̄. Unꝺ Fiat volūtas tua ꝛc̄. Et hec ait Fecit potentiam in brachio suo. Septimo debꝛ diuinā iusticiam

esurire. Bti eni q̄ esuriūt t sitiūt iusticiā. Et b̄ē panis q̄tidian⁹. hinc cāit ista. Deposuit potētes ō sedē ꝛc. Octauo dz pcō̄ venīā esurire q̄ ē satietas mēt⁹ t gl'ia. hec ci ē gl'ia nr̄a testimoniū ꝓscie nr̄e. Uñ sb̄dit. Dimitte nob ꝛc. t ista psaltes ait. Esurientes ipleuit b̄ōis. Nono dz imunitates tētationū b̄ sitire dicēs. Et ne nos indu. ꝛc. a q̄b libamur si dño iūgamur. iux̄ illō Job. Pōe me iux̄ te. Et hoc ē q̄ cāratrix nr̄a dic̄. Suscepit isr'l ꝛc. Decio dz oīm maloꝝ libratē exq̄rer. Et hec ē felicitas quā promisit dñs Abrae t semi ei⁹ i secl'a Sz liba nos a malo. finit oro dominical' Amen Johā dominici.

Et quia ostensa est §.I.

correspondētia orōnis dñical' ad istō cāticū magnificat Incidēter ponēt solū pūcta tāgēdo quō tal' oīa dñical' docz nos t rēa de deo sentire. t iusta ab eo t nob nccria postular. Et p totā vnā. rl. p̄dicare matīas ei⁹ q̄si sūmaz theologie q̄ p̄cipue ad agēda p salute nr̄a. et valō ēt nccari scīria a' q̄ cūq̄. Nā cū p̄mo dr p̄r loq̄ndo ad deū. adūtēdū q⁹ ōs p̄r ē creatōe. puisiōe seu gubnatōe. Et b̄ de puidētia dei t beditat' sue collatōe. Dis tribus mōis dr p̄r. t p̄ma die rl. dr. p̄r vī i abscōdito ꝛc. Cū subdit nr̄. insinuat mysteriū incarnatōis. q⁹ fact⁹ nr̄ frat' t amic⁹. Mgr t pui⁹. sanator t medic⁹. Uñ scōa dicī euāg. dr. Ego veniā t curabo eū. Tertio nō notat' pfectio dei. ibi. Qui es. B̄ est nomē dei p̄ncipale. Ego sum q̄ sum. Ubi includit' imutabilitas. eternitas t bōitas e⁹ infinita. Et in euāge. P̄r vr̄ celest' pfect⁹ ē. t p̄cipue q̄stū ē bonus etiā ad inimicos. in q̄ ē imitād⁹. Quarto māifestat' ei⁹ ptās q⁹ i cel'ē. In cel' matialib⁹ ad influentiā dandū In cel' intellectualib⁹. i. angel' ad ordinandū. In cel' doctinalib⁹ scripture sacre ad illūinandaz. Et i euāge. Cōfidite ꝛc. vel melius erat nauis eccl'ie in medio maris. scz in mundo.

Quinto incipiūt petitiones. §.II.

Et q⁹ mag⁹ dz q̄libz diligere deū q̄s scipz. Jō p̄mo postulalat' q̄ō ad dei honorē ptinet. s. vt gl'ificet et scūs hēat ab oīb⁹. sctificet nomē tuū. i. sctm̄ hēat ab oīb⁹ nom̄ p̄ris nr̄i ihesu xp̄i. Est ḡ nomen ei⁹ tripler. s. emanuel. i. ōs nobiscū xp̄s. vñ noiant xp̄iani. t ihesus. sanctificet igit nomē p̄ris nr̄i celest' q̄ō a nob fit cū nō recipim⁹ in vacuum grām. put admonet apl's i epl'a. ij. Cor. vi. Hortamur vos ne i vacuū grāz dei recipiat⁹ Est tripler gr̄a. P̄ria ē general'. i. oē bñficiū t bonuz q⁹ hēm⁹. et ista ē gr̄a dei. q⁹ a deo oīa hēm⁹. Scōa gr̄a ē spūal' q̄. s. nō dat oīb⁹ sed spēal'r xp̄ianis bonis tm̄ q̄ dr gr̄a gtū faciēs. hanc hēm⁹ a xp̄o q̄ ē cā exēplar⁹ nr̄e gtie. vñ denoiamur xp̄iani a xp̄o. Et xp̄s interp̄tat' inū et⁹. s. vnctōe gr̄e. Tercia est gr̄a final' q̄ pduc ad gl'iaz. hāc hēm⁹ a ihesu q̄ interpret' saluator. q⁹ merito sue passionis nos saluauit t apuit ianuā supne gl'ie. Sāctificet nomen tuū. ḡ q⁹ fit. cū nō in vacuū gr̄a dei recipit. sz recogn̄scit a deo oē bñficiū cuz gr̄az actōe. gr̄a exercetur ad augmētatōez t pseuerādo p grām finalē ꝓuenitur ad salutē t glorificationē. Et sic sanctificatur nomen dei chr̄isti et ihesu.

Secunda petitio est §.III.

Aduenīat r̄gnū tuū. Precipuū regnū dei ē vita etna. sz ad h̄ quēiri nō p̄t nisi p aliud regnū dei. q̄ scz ōs regnat i nobis. Uñ salnator matthei. vi. Querite p̄mū regnū dei. i. añ oīs. vel p̄mū t p̄cipuū q⁹ ē vita etna. ad quā petijt latro bon⁹ i cruce admitti dicēs. Memēto mei dñe dū veneris in regnū tuū. q⁹ vtiq̄z xp̄s exaudiuit dicēs. Hodie mecū eris i paradiso. Lu. xxiij. Et subdit saluator ipe ad illō supdictū. querite ꝛc. Et iusticiā ei⁹. i. regnū virtutū. q⁹ aliter illō p̄cipuū supnū ñ posset hīi. iusticiā aūt vt ait phs in li. ethi. est omis virt⁹. Uñ apl's ad Ro. Regnū dei nō ē esca t potus. sz iusticia pax t gaudiū in spūsco. ex virtutib⁹ eni ꝓphētis in iusticia seq̄t pax maxia t gaudiuz verū in mēte. Sic aūt ñ pueīt ad celū empireū vbi mānifestat' gl'ia scōz. nisi trāsactis nouē celis scz celo lune. celo mercurij. celo ven⁹. celo solis celo mart⁹. celo iouis. celo saturni. celo stellifero seu firmamēto. celo aq̄o seu cristallino p̄m theologos q⁹ ē p̄mū mobile. Nā q⁹ seq̄t decimū. scz empireū firmū ē. t nūq̄ mouet' sic t scti firmati sunt i gl'ia. Alij aūt celi mouent' nouē. sic t virtutes oēs in nob viatoribus mouet' p diūsos act⁹ t p augmētatōem t generatōnez t corruptionē eaz in hominib⁹. Sūt ḡ tres celi tres virtutes morales Tēperātia iusticia. put ē virt⁹ spēalis ñ generalis t fortitudo. Tres alij celoz virtualiū sc̄z virtutes intellectuales. s. prudētia. scia t sapia. Tres alij sc̄z virtutes thologice. s. fides spes t caritas. q⁹ ꝓpin quiores nos deo faciūt. Et post has virtutes in fine aduēit regnū dei i nob. ita scz q⁹ nos ꝓcuim⁹ ad ipm. sz pus opt⁹ q⁹ veiat i nob regnū istarū virtutū. Et q⁹ nullā virtutē a nob hīe valem⁹ nisi sīa deo. Jō docz nos eas petere p nob t p̄mis nr̄is. cū docz nos orare dicēdo Adueniat regnū tuū. In q̄libz celo firmabim⁹ nos p vnā die de illo loq̄ndo. Et incipiēdo ab vltio. s. celo lune significāte tpantiā Ad hāc induc nos eccia q̄dragesimali sua obs̄natiōe ꝓponēs dñi nr̄i exēplū. q⁹ dicit euāgeliū hodiernū math. iiij. Duct⁹ ē ihs i desertū. Desertū ē loc⁹ ꝓtinēte t austeritat'. p istaz q⁹ virtutē tpantie ōserunt delectatōes venereoz. p mo p castitatē. scōo deserūt inordiatiōes ciboz p sobrietatē. tercio ōserūt elatōes vestimēto⁹ per modestialitatē. Cōiter i dēcto ista p̄uanc q̄ in sūma pfectōe xp̄s p̄uauit. t merito dēm sit. duct⁹ ē ihesus i desertū. s. tpantie. De his hēs copiose. ē. in tractatu de virtutib⁹. ō q̄libz hab⁹ ibi vide. t summe q̄ opt⁹ breuit'. Scōz celū ē iusticia q̄ ēm phm est duplex. s. distributiua t cōmutatiua. Et distributiua p isto p̄mōe ad quā ptinet distribuere honores t pmia bōis dolores t supplicia mal'. Et discernere opatōes t cāz merita diligent' sine p sonaz acceptōe. Et b̄ ō ꝓditiōib⁹ iudicū t rectorū q̄s dñt hīe. q⁹ oēs optime p̄uabit iudex nr̄ t dominus oīm in finali iudicio. Et q̄ sunt q̄ corrūpūt iudiciū q̄ ibi esse nō poterūt ꝛc. Unde i. iij pte de matia iudicū. in c. i. Et sume put placet adducēdo ad finale iudiciū. Thema eni de euāgelio est. iusti in vitā eternū scz ibunt. Tertium celū ē seu p̄s huj⁹ celi tertij q⁹ dr mercurij celum

qui ꝑm gentiles ꝺs mercatoꝝ. est iusticia cōmutatiua in q̄ quotidie se hñt exercere in diuīsis cōtractibus emptōis ⁊ vēditōis. ꝓmutatōis ⁊ mutuatōis vbi fiūt mlte fraudes q̄ sūt ꝯ iusticiā cōmutatiuā. Jn q̄dditate. i. q̄litate ⁊ q̄ntitate siue nūeri siue mēsure siue pōderꝭ. siue p̄cij siue recōpēsatōis. vt cū vlt duas ꝑ vna vt i vsurꝭ. ꝺ q̄ cuā gelīū. Oēs eiecit rp̄s. ſ. ꝺ tēplo vēdētes ⁊ emētes ꝛc. De his i. ij. ꝑte i ti. i. ¶ Quartū celū ē vt⁹ fortitudis. ⁊ hec ꝓsistit in debita aggressiōe arduoꝝ ī cōstāti toleratōe aduersoꝝ. ⁊ i finali ꝑseueratōe laboriosoꝝ. ⁊ cuāgelīū ē. fili⁹ hois erit i corde tre. i. in lapide q̄ significat fortitudnē trib⁹ diebꝫ et trib⁹ noctib⁹. i. i his trib⁹ dieꝭ. i die ꝑsistat ⁊ in nocte adūsitaꝭ. vide ꝺ his. s. ꝺ vtutib⁹. Deiñ seq̄t de alijs trib⁹ celi. i. vtutib⁹ itellectualib⁹. ſ. prudētia q̄ ē tripl'r. ſ. ethica q̄ ad seip̄z bñ regēdū i conomica q̄ ad familiaz suā. ⁊ politica q̄ ad citatē suaz. Et cuāgelīū diē. Ueritas libabit vos sc̄z a pctō. veritas. ſ. prudētie q̄ ē recta rō agibiliū. Deiñ de scia vt. ſ. cog̃scat se q̄ ad aīe nobilitatē. q̄ ad corꝑis vilitatē. ⁊ q̄ ad ꝛditionē suā. Et in cuāgelio Surge ad aīe nobilitatē ꝓplādā. rolle gbatū tuū q̄ ad corpus ⁊ c̄. Ambula sciēdo lectū vl'stratum tuū ¶ De sap ia cognitōis diuioꝝ ꝑ ꝓtemplatōez i cuāgelio. Durit iesus discipl'os i mōtē excelsum. De ꝺ supza de domo sapie Tres alij celi sē virtutes theologice ⁊ de fide in cuāgelio de chananea. Magn̄ ē fides tua. vide ꝺ fide. De spe ⁊ epl'a. De caritate feria. ij. in cuāge. Ego dc supi⁹ sum. vbi ē ꝓfectissima caritas. vide. s. ꝺ caritate.

Jn tertia petitione §. IIII.

dicit Fiat volūtas tua ꝛc. Et hec tripl'r ꝑm illꝺ apl'i ad Ro. xij. volūtas dei bōa bñplacēs ⁊ pfca Bona q̄dē ē in vitatōe. phibitoꝝ. bñplacēs i obꝭuatōe p̄ceptoꝝ. pfecta i adipletōe ꝯsilioꝝ. Primo dicat de p̄ceptꝭ negatiuis. vt ē ꝑmū ⁊ scōm legis ꝺcalogi. ⁊ respiciūt ꝺū. Et ꝑ ꝑmū. phibet oīs superstitio q̄ nō recte colit ꝺs. Unde i. ij. ꝑte de superstitiōib⁹. ꝑ scōm. phibet piuriū ⁊ blasphemia. de q̄b⁹ ibi i suis capl'is. Seq̄ntia respiciūt primuz. vt sc̄z ñ offendat in ꝑsona ꝓria Nō occides. Nō in ꝓiūcta. Nō mechaberꝭ. nō in subia. Nō furtū facies. nō ifama Nō loq̄ris fl'm restioniū. vbi de mēdacio. De q̄b⁹ hēs i. ij. ꝑte in. c. ꝓhib⁹. Ultima p̄cepta negatia respiciūt subiectū ꝓriū. q̄ sc̄z ad desideria mala. Nō ꝛcupisces rē primi tui ꝛc ¶ Precepta affirmatia sūt duo. ſ. de sctificatiōe sabbati. i. de obꝭuatiōe festoꝝ. secūdum de veneratiōne parentuz. et hoc scilicet reuerēdo. obediendo ⁊ subueniēdo. Uolūtas dei pfca ē in obꝭuatōe ⁊ ꝯsilioꝝ. ſ. obediētie castitatꝭ ⁊ pauptat'. de q̄z hoꝝ vn⁹ ꝑm. nisi q̄ ꝺ ꝯsilijs trib⁹ vn⁹ sufficit. Et ꝺ vltimis duob⁹ p̄ceptꝭ. ſ. nō ꝛcupisces ꝛc Et iā vn⁹ expidiet materiā. Si q̄s vlt aliq̄ntulū fantasia laborare sine difficultate themata cuāgelij occurrētib⁹ de die in diē ꝛgruētia ad materiā inuēies. Sz sine ꝺ pōt ꝓtinuari materia. et postea cuāgelia exponere. nec multum refert.

Jn quarta petitiōe §. V.

Panē nostꝝ q̄tidianū da nob hodie. Est aūt sꝛptupl'r pāis spūal'. q̄b⁹ nobis dat gr̄a ad faciēdū volūtatē dei. q̄ est vt virtuose viuam⁹. signatam ꝑ septē panes q̄b⁹ rp̄s satiauit turbas in deserto Et q̄dā ex his dant nob in igressu. vt baptism⁹ ⁊ ꝛfirmatio. Quidā i ꝓgressu. vt eucharistia ad cōfortādū pniā ad medicādū. Matrimoniū ad multiplicādū natural'r Ordo ad mltiplicadū spūal'r ſ. ꝑ admīstratōez sacꝝoꝝ ⁊ instructōz ꝓl'oꝝ q̄ ad ornatū ptinēt. Extrema vnctō dat nob i egressu ſ. de mōdo. Et ꝺ ist' trib⁹ p̄t fieri vn⁹ ꝑmo. ſ. baptismo. ꝛfirmatōe ⁊ extrema vnctōe. declarādo p̄ci pue ꝺ effectib⁹ eoꝝ ⁊ nēcitate sumēdi. De eucharistia ⁊ de excellētia ipi⁹ sacm̄ēti ⁊ vtilitate. Nā de p̄paratōe digna i cena dñi dicet. De pnīa tres ꝑmōes. vn⁹ de ꝓpositōe. scōs de ꝛfessiōe. tertiꝰ de satisfactōe. Et p̄cipue q̄ ad restōnē fiendā. De ordinis sacꝝo vn⁹ ꝑmo. Et ibi quō optebat eos reuereri ēt si sint mali. Et de prāte coꝝ i sacꝝoꝝ cōfectōe. vt eucharistie q̄ntū cū q̄z eēnt mali. Jn absolutōe pctōꝝ claue ñ errāte. ⁊ ſō docti q̄rī dñt. Jn excōicatōe ꝑ eōs fiēda q̄ntū nocz ⁊ q̄ztū ꝺz obꝭuari. De sacꝝo mr̄imoniꝰ vn⁹ ꝑmo. ⁊ ibi ꝺ alīq̄b⁹ ipedimēt'. ꝯ q̄ sepe fit ex ig̃rātia. ⁊ ꝺ illis q̄ dirimūt. De actu ꝛiugali. put viꝝ nccriū. sp tñ oī hōestate ꝙboꝝ fuata ⁊ ñ nccria. Et de diligētia bñda in ꝯhēdo ⁊ cā. de sacris ār hēs diffuse i. iij. ꝑte in matia sacramentoꝝ.

Jn quinta petitione §. VI

dicit. Dimitte nob debita nr̄a Tripl'r ār debitū cōtrahim⁹ cū deo. ꝑmū ē pctm̄ origiale. q̄ ex parentib⁹ ꝯhim⁹. hoc nos ꝓstituit ꝺbitoꝛes ꝙatōnis diuie visiōis. ꝙpē quā fel'citamur. sz ꝑ baptismū delet seu soluit. scōm ē pctm̄ actuale mortl'e. ꝑ q̄ efficimur debitozes gehēne. ⁊ ꝑ pniam verā soluit. tertiū ē veniale q̄ fac̄ nos debitores pene tpal'. hic vl' in purgatorio ⁊ multipl'r illꝺ soluit. Sz qz p̄cipuū debitū ē mortl'e Jō de his p̄cipue agendū q̄ reducūt ad illa tria. de q̄b⁹ iobes in canōica suo ait. Qē q̄ ē i mōdo. i. in mūdanis pctōrib⁹. aut ē ꝛcupia carnis aut ꝛcupia ocl'oꝝ. aut supbia vite Sz vt apti⁹ dicat ista sunt. vij. q̄ capitalia dicūt. qz capita sūt ⁊ p̄cipua ml'toꝝ aliozū que a se ozīūtur. ſ. supbia. q̄ ꝑm aliq̄s ꝯcludit in nē gl'am. Auaricia. luxuria inuidia. gula. ira. accidia. Uñ ꝙsus dat ꝙ ista septē ꝓtinet i isto noie. Saligia. cuius littere sunt ꝓncipia nominū dictoꝝ vitioꝝ. ꝙsus. Ut sit tibi vita sp saligia vita Beat⁹ greg. tñ in moza. ponit inanē gl'iam vnū ex septē capitalib⁹. ⁊ supbiā regīnaz ⁊ mrēm oīm istoꝝ septē. quē sequit̄ btūs Tho. ſ. c. Ad q̄ videt facere q̄ ait Salomon Eccs. Da ptes septē necnon ⁊ octo. i. octauā. vt sc̄z saluas integl'iter ista debita. si incurristi per pniam. de q̄libet q̄ sit vnus ꝑmo. put occurrit cuāgelio ⁊ penitēdo roga deū vt dimittat. qz sine ipo factū est nihil ī penitētia. De his hēs diffuse in. ij. ꝑte diuīsis titul' ⁊ capl'is. vbi vide vl' in scōa scōe. Et ꝑm ordinez assignatū dñica in ramis palmaꝝ de supbia ꝓria hūilitati quā rp̄s oñdit ī eo q̄ ꝺz Ecce rex tu⁹ ꝛc in cuāgelio vl' in epl'a. hūiliauit semeip̄m ꝛc.

Titulus .xv.

In serta petitõe dici .§.vii

tur. Et ne nos iducas in tentatiõez. Ubi notandũ q̃ triplex ē tentator ꝑm illõ apl'i ad eph̃. nõ solũ est nobis colluctatio adũsus carnē ⁊ sãguinē ⁊c. Et i sẽntia. Mũd⁹. caro demõia diũsa mouẽt plia. De tentatõe g̃ mõi ⁊ suis vaitatibꝫ sc̃a feria vbi ꝺr i euãg. Nũc iudiciũ ē mũdi. materiã hẽs in .ij. ꝓte in titu. de luxuria in .c. de amore h⁹ seculi. De tentatõe diaboli feria .iij. Simon ecce sathanas expetiuit vos ⁊c. Ul' meli⁹ vigilate et orate ne intretis in tẽtationẽ. De tẽratõe carnis et passiõibꝫ sensitiue pt'i q̃ sunt ml'te in epistola. vere dolores nr̃os ipe ꝑportauit. Uel cepit iesus tedere pauere ⁊ mest⁹ ee. q̃ passiões sunt. Feria. v de tentatiõe q̃ tentãtur hoies circa cõionẽ. Aliq̃ vt nõ plene credãt. alij vt nõ ad ipam accedant. Alij vt indigni eã sumãt. vñ in epl'a ꝓbet aũt seipm hõ. s. circa hmõi. Et ibi ꝺ debita ꝑparatione ad sac'm eucharistie sumendũ.

Septima petitio est .§.viii

Sꝫ libera nos a ma. Hodie h̃ petit gen⁹ hũanũ a rpõ pẽdente i cruce. Ubi petit liberari a triplici malo qꝺ sustiebit scz ignorãtie. Sꝫ ab h̃ libat verbo sue doctine i cruce ꝓper septẽ ẏba sacratissima q̃ vnũ ē de dilectione inimicoꝝ. orat eni ꝑ eis ꝓ dimitte illi' qr nesciũt ⁊c. Ignorant enim hoies hãc veritatẽ. s. debere ꝓcere inimicis. Et sic ꝙsidera ꝺ aliꝭ diũsa monita. Scõo a malo culpe q̃ siẽ sit septẽ. ita septies effudit sanguiez ad liberandũ ab hmõi culpis i circũcisiõe. In orto. i flagell'. in coronatõe de spinis. in effusiõe sãguis de mãibꝫ. Itẽ de pedibꝫ. ⁊ demũ de latere lancea trãsfixo. A malo pene ml'tipliciꝫ. vt gehẽnet mort' corpal'. ⁊ alias a qbꝫ ꝺmnõ libat merito sue passionis. Sabbato scõ. Cũ aĩa ei⁹ eẽt i limbo. anie q̃ ibi erãt dicũt libera nos a malo. s. illaꝝ tẽbrarũ q̃s ibi patiebant. Ubi dicẽdũ ē de diũsis locꝭ inferni. ¶ In die resurrectõis petẽs hũanũ gen⁹ libari ꝑ suã resurrectõez a mal'. oñdit ꝑ ecẽplũ in sua resurrectõe. quõ libabit demũ ab hoibꝫ mal' illis. q̃ rpõ erũt vniti ꝑ gr̃az. si hec hẽbũt spũal'r dotes corpis sui gl'orificati. s. caritatẽ prudẽtie. agilitatẽ obediẽtie seu iustitie. Sbtilitatẽ tpantie. impassibilitatẽ ꝙstantie Et ꝑ dotes aie a malis aie q̃ hic patiẽt. ⁊ ꝺ dotibꝫ corpis a mal' corpis Uñ de gl'ia aiaꝝ ⁊ corporꝫ btõꝝ dic vt' placer. et de rpi resurrectõe ꝑ quã ab his oibꝫ mal' libera/mur. Uñ ꝙcludit Amen. qꝺ ē affirmatiuũ ei⁹ qꝺ dictum est. ¶ De ꝓtu btissime vgis. Cap. xxxi

Peperit filiũ suũ primogenitũ Luc. ij. In ipo aũt ꝓtu ne oino esꝫ occult⁹ stella mag⁹ oriente. Sibilla octauiano i occidẽte imperatori. Angel⁹ i iudea q̃ ꝺr in meditullio mũdi appens cũ maria claritate ⁊ splẽdore. pastoribꝫ mãifestauit istã sanctissimã natiuitatẽ dicẽs. Euãgelizo vob gaudium magnũ qꝺ erit oi pp'lo. qr natus ē nob hodie saluator. Et cũ ipa ml'titudo milicie celestꝭ ecultãs cepit cantare. Gl'ia i altissimis deo. Luce. ij. Si g tm̃ letaꝭ sublimata ãgeloꝝ. ml'to mag⁹ iocũdari et festiuare ꝺz bũilitas hoim. ita ꝙ h̃ sublimitas qr natus ē ꝑncipal'r nob. Nõ eniꝫ vt ait apl's ad hebr̃e. i. angelos. sed semẽ abrae apprehẽdit ꝺ virgine nat⁹. q̃ pepit filiũ suũ ꝑmogenitum. Et ad h̃ exhortaꝭ Leo pa. in ser. dicens Saluator nr̃ di/lectissimi hodie natus ē. gaudeamus neqꝫ enim phas ē locũ esse tristicie vbi natal' ē vite. Nemo ab huius diei alacritate secernit. vna cũctis letitie cõis ē rõ. Exultet iustus. qr appropiq̃t ad palmã. Animet gẽtilis. qr vocat ad vitã. gaudet pecator. qr inuitat ad veniã. ¶ Uerbũ ei dei ꝺs filius dei ad libandũ hoiem ab etna morte factus ē hõ hec ille. Ecce cã letitie. Certe si aliq̃ citas obsessa a pessimis inimicis hoies illius fame ⁊ siti deficientes. oẽs in ꝓcinctu cẽnt vt traderẽt i ore gladij ad mortẽ. qꝺã aduenies libaret qs ibi esset q̃ nõ summe gauderet. ⁊ solennia ageret. Ciuitas huius mõi obsessa erat a diabolo ⁊ angelis ei⁹. deficiebãt hoies fame veritat⁹ ⁊ siti bonitat⁹. Cũ hinc migbãt ad mortẽ etnã descẽdebãt. Uenit ꝺ celo rex ille magn⁹ fact⁹ ē puus. ⁊ libauit mũdũ virtual'r ⁊ causal'r ꝑ sapiam suã Ueit ad nos q̃ pepit btã maria filium suũ vnigenitũ. Ipse ē rex fortis ⁊ potẽs in plio ꝺ antiquũ pestẽ. ⁊ tõ gtulari oĩs oꝑtz nõ in mõo sed i deo nõ in corpe ipm ornando et viciose delectãdo. sꝫ in spũ ⁊ aĩo qui liberatus ē Huius figurã ꝓcessit q̃ tpe ezechie reg' iuda obsessa erat ciuitas regal' hierlm ab imẽsa ml'titudine exercitus sennacherib reg' assirioꝝ. ⁊ ita coartata q̃ hoies eius timẽtes eã capi in multa amaritudie anritate et lacrimis residebãt. Sꝫ media nocte angelus descẽdens de celo libauit eã occisis centũ octogĩta tribꝫ milibus de exercitu sennacherib. ꝙ qꝺ confusus et deuict⁹ reuersus ē vacẽs in trã suã ꝓPopulus ãt libatus ml'tis diebꝫ festinauit grãs agẽs ꝺo. Expletis ml'tis diuitijs de spolijs inimicoꝝ. Quã hystoriã licꝫ obscure vidꝺ tãgere ⁊ figurã ysaias ix. c. vbi ait. Populus gẽtiũ q̃ ãbulat in tẽbr⁹. vidit lucẽ magnã ⁊ sedentibꝫ in vmbra mort⁹. i. in timore ⁊ tristicia. lux orta ē eis. s. angelus illũinans ꝓsternẽs ĩmicos. ⁊ liberatõe letificãs eos et q̃si figurã exponẽs. ⁊ illũinationẽ ⁊ libatiõez oñdens. Paulopost subdit. Paruulus eniꝫ natus ē nob. s. iesus. Et de magnificẽtia ei⁹ dicit. Uocabit nomẽ eius admirabil'. ꝙsiliarius de⁹. loco q̃ nominũ. lxx. posuerũt Magni ꝙsilij angelus. Hic est q̃ media nocte nascẽs venit ad nos ꝓsternẽs virtual'r demões inimicos nr̃os. Et ꝺ celo veri virginal' venit. cũ scz btã maria pepit filiũ suũ vnigenitũ. ¶ In qbꝫ tria ꝓnt notari ⁊ cõ ꝓsiderari

Scõo virginitas generosa. filiũ suũ

Tertio vtilitas amarosa. vnigenitũ.

Quantũ ad primum .§.i.

sciendũ. q̃ qr in veteri testõ ml'tiplicabat' cultus diuinus ꝑ carnalẽ ꝓpagationẽ. qr solũ illi ꝺ pp'lo iudeorũ colebãt vm deũ alijs natõibꝫ idolatrie deditis. iõ vacabãt illi pcs ⁊ ml'ieres generatõi filiorũ. vt ipis ml'tiplicat⁹ multiplicaret cultus

diuinus. ſ. a multis exercitat⁹. Et ſterilitas tūc erat in oppꝛobꝛiū etiā virgitat⁹ q̄ res infructuoſa fecūditas in cōmēdatiōnē t gloriā. Vñ btūs hiero. ꝑ Jouinianū. Quis ignoret ſub alta vl'alta dei diſpēſatiōe. oēs retro ſcōs ciuſdē fuiſſe meriti. cui⁹ nūc ſunt xp̄iani. Quō abꝛaā placuit dō in ꝓiugio. ita nūc deo placēt in caſtitate. Seruiuit ille legi t tempi ſuo. Iuliam⁹ t nos legi t tempoꝛi nr̄o. in q̄s fines ſeculoꝝ deuenerūt. xxxij. q. iij Quis ignoret Uex illa fecūditas mlieꝝ erat cū dolore et mœꝛo. Vñ dictū fuit et datuꝫ a deo in punitiōem et maledictiōem ꝓpē trāſgreſſionē dñi ci ꝓcepti ꝑme mr̄i eue in ꝑſona oīm matꝝ. In dolore pies filios. qui dolor ꝓcedit ex apertiōe meatuū t illoꝝ locoꝝ. ex q̄b egredit puer ꝺ vō mr̄is Sꝫ ab iſta maledictiōe fuit excluſa beatiſſima maria et oppꝛobꝛio ſterilitatis. pepit enīꝫ ne ſciēs mr̄ virgo vix ſine dolore ſaluatoꝛē ſeculoꝝ. Sic enī xp̄s coꝛp⁹ ſuū reſuſcitat⁹ tranſit de ſepulcro ipo remanēte clauſo et ſignato ſigillo ſūmi ſacerdotis. ſic exiuit naſcēs de vtero v̄gis ſaluo ſignaculo virginali. vñ nullū dolorē ſenſit. Sꝫ ſūmū gaudiū Iſa. xxxv. de ea ꝺr. Exultabit ſolitudo. i. v̄go ñ uiro ꝓiū cta germinās germinabit letabunda. t laudās. i. piet ſic̄ germinat terra. vel aꝛboꝛ abſq; aptiōe. ita btā virgo ſine violatiōe cum magna letitia. dixit ipe ihs natus cū exhoꝛtaret diſcipulos ſuos ad tolerātiā paſſionū. Mulier cū parit triſtitiā hz. q̄ vēit hoꝛa ei⁹. ſ. pt⁹ t doloris. Sꝫ cū pepit. ſ. maſc'm iā non meminit pꝑſure ꝓpter gaudiū. q̄ nat⁹ eſt hō in mūdū. Ita enī gaudet et ptu maſculi. q̄ ſpat inde gl'iam t vtilitatē ſibi et domui ꝓſeq̄ndā. Quantū igr̄ gaudiū hūit btā maria q̄ nullā miſtrurā hūit doloris. in partu ſuo. vt hñt mlieres. et ſciret deū ſe pepiſſe et hoīem ad ſui gloriā et honoꝛē mōi totⁱ ſalutionē. Sꝫ o v̄go btiſſima t ſi ꝓpter impuritatez nr̄ām indigni ſum⁹ te alloqui ꝑ magnitudie diuinitatis et ſcitatis tue. tu tñ inclita benignitate tua dignare nob ediſſere vñ gaudiuꝫ tibi i ptu iſto cū ſola inueniaris cū vetulo ſponſo tuo Joſeph nō in domo a frigoꝛe t ventⁱ ꝓtecta. ſꝫ i pandochio vndiq; tenebꝛoſo. et magⁿ aialib⁹ q̄s boꝛibus apto. Nō ꝓfoꝛtata aſſocietate mulieꝝ te viſi tantū vt ꝓſuetū. ſꝫ ab oīb⁹ femis ſegregata. Nō in lecto quieſcēs. ſꝫ in tra vel lapide duro. Non tibi ignis defuiēs ſꝫ frig⁹ inteſum medie noctⁱ Non pānis calidis te vl'puer. aut ſericis cooperiēs. ſed modicⁱ et vilib⁹ pānis eū inuoluit ac feno coopuit Nec cibi ſolēnes et delicate pati q̄b indigēt mlieres i ptu. Nō ꝓfectōes. nō vina preciosa. Vñ g̃ tibi gaudiū t delectatio i tanta pauptate t auſteritate. Credo nñderet ſi pñs exiſteret. Gaudiū exploꝝ t ſuauitatē q̄ declarari ñ poſſet. illud eſt ei ver̄ gaudiū q̄ nō de creatura ſed de creatoꝛe ꝓcipit. Cui⁹ cōpatiōe oē pulcꝝ fedū. oē dulce amaꝝ. oē q̄ delectari pt moleſtū vt ait btūs Bern̄. Quō enī ñ gaudeo ſūme i dño t exultabo in deo ieſu meo ex meo vtero nato. Abꝛaaꝫ a longe vidit b̄ myſteriū in figura cuꝝ tres vidit et vnū adoꝛauit. t vidit et gauiſus ē. Johā. viij. Et ego in q̄ iſta tria vnita ſunt. de⁹, anim⁹ t coꝛpus. in vna ꝑſona in vtero meo ſine letitia pmia nebo. Certe coꝛ meū t caro mea exultauerūt in deū viuū ex me genitū. Qui cū ſit fons et oꝛigo oīs bonitat⁹. oīs dulcedis et ſuauitat⁹. cui⁹ odore reuiuiſcūt moꝛtui. cui⁹ aſpectu letificātur angeli. cui⁹ iuſſu mouētur celi. ſupabundo gaudio ipm incarnatū aſpicīēdo. Nō egeo ꝓſolatiōe humana. q̄ diuina ꝑfruoꝛ. nō ſocietate mulieꝝ. cuꝝ aſſit exercit⁹ angeloꝝ canentiū gl'ia in excelſis deo. Nō cibū t potū affecto. cū añ me panē q̄ de celo deſcendit viuū habeā. oē delectamētuꝫ in ſe cōtinentē. et oēm ſapoꝛē ſuauitatis ¶ Probat Albert⁹ vbi. ſ. iſtud gaudiū fuiſſe maximū mlr̄ pl'r Nā ſi in ꝓceptiōe ipſi⁹ filij būit magnū gaudiū valde. multo mag'in ꝑturitiōe. De cōceptiōe ꝑz q̄ multā letitiā hūit. nā gaudiū oꝛit ex bono. cū ſcz ꝓcupitū poſſidet. iuxta illō Jo. xij. Quaſi effo dientes theſauꝝ gaudēt q; vehemēter cū inuenerit ſepulcꝝ. et ꝺ q; ſpant tibi inuēire theſauꝝ q̄s cupiūt. Antiq enī in ſepulcr⁹ dñoꝝ cū eis ponebāt theſauros. t q̄nto mai⁹ bonū. tanto mai⁹ gaudium ſequit cū habet. Ex ſūmo igit vniuſali bono habito maximū gaudiū ſeq̄tur in hūte. Sꝫ i ipſa conceptiōe ds ꝑ dedit v̄gini filiū ſuū. t cū illo nob oīa bōa donauit. g̃ ſūmū gaudiū hūit Uex in ipa ꝓceptiōe ipm gaudiū t delectatiōz videbat et expiebat viſiōe intellectuali. in natiuitate aūt ſenſuali t intellectuali. vñ in cōceptiōe tm̄ reficiebatur intellect⁹. in natiuitate aūt intellect⁹ t ſenſus. Vñ mai⁹ gaudiū. Nā ſimili⁹ gaudio patrie vbi ocul⁹ coꝛpis reficiet i xp̄i hūanitate. t ocul⁹ aie i ei⁹ diuitate. ſm illō. igrediet t egrediet t paſcua inuenīet Jo. x. Melioꝛi aūt t honoꝛabiliꝛi ſili⁹ us eſt meli⁹ t honoꝛabili⁹. Ergo maius gaudiū btē marie i natiuitate filij ſui q̄z in cōceptione.

¶ Scōa rō eſt q̄ bonū additū bono facit mai⁹ bonū. g̃ magⁿ illō cū ſit dūplicatū cauſat dilectatiōz et cōſequēt delectatiōz. t gaudiū in natiuitate ſeu ptu btē marie gaudiū fuit duplicatū De btō q̄z io hāne bapta dēnt ē p angelū p̄ri. Multi i natiuitate ei⁹ gaudebūt. q̄ cōiter mai⁹ gaudiū ē de ptu q̄ de cōceptu creature. ¶ Tertio btā maria vbi priꝰ gaudebat ſe virginē ꝓcepiſſe pariēdo gauiſa eſt ſe virginē pepiſſe. q̄ aliud magnū miraculū fuit. t ſe virginē puer ſuū lactare. ipm regem angeloꝝ ſola virgo lactabat vbere de celo pleno canit eccia. Cū aūt gaudiū ſit de bono recepto. recipiēs g̃ mai⁹ bonū. maioꝛ ei exiſtat cā gaudij. Et q̄uis aſſumptiōe eius in celū xp̄o ei obuiā veniēte. t āgeloꝝ ordinib⁹ t ſcōꝝ agmib⁹ comitātib⁹ maximā gaudiū habuerit. q̄ illud fuit gaudiuꝫ btē t ꝓtinue fruitōis q̄ nullā ſecū cōpatit triſtitiā. laboꝛē vl' neceſitatē q̄ nō dū in vita ꝓceperat vñ t t ic gaudiū plenū q̄ potiſſime xp̄s docuit poſtulare dicēs. Petite t accipietis vt gaudium veſtrum ſit plenū Jo. xvi. Utiq; magis fuit illud in aſſumptiōe actualr omi gaudio vie Sꝫ gaudiuꝫ cōceptiōe t natiuitate fuit mai⁹ illo cauſaliter. Nam q̄ fēa fuerat mr̄ dei q̄ fuit in coꝛruptiōe et natiuitate. fuit eā tante ſue exultatiōis tante gl'e et tāte gr̄e ſibi collate q̄ electa erat vt eēt mr̄ dei.

Cum g̃ hoꝛa ptus aduc. niſꝫ circa mediā noctē

solaqꝫ cū ioseph in diuersorio essꝫ in ꝓtēplatōne suspēsa gaudio supne patrie repleta vidit ante se puulū vagientē ex suo vtero ꝓcessisse in trā iacere. subito vt pie credi ꝫ dici ꝑt genuflectit añ euꝫ dicens. Salue mi dilecte fili. Ādoro te deū meū qui dignat⁹ es ꝓ salute mea ꝫ oīm hoīm. hāc valem lacrimaꝫ intrare. oscula? faciē eius dices. O facies plena oīm gr̄aꝫ in quā desiderāt angeli ꝓspicere. Man⁹ osculā? dicens. O man⁹ btissime quot infirmos ectis sanaturc. q̄t mirabilia operaturc. oscula?a pedes dicēs. O sāctissimi pedes q̄ntū discurretis ꝓ varias ciuitates ꝫ castra ad docendū ꝫ laborādū ꝓ q̄uersiōe pc̄ōꝝ. Et quia puul⁹ ipe ꝑmā vocē emisit similē alīs fozis plorās. mr̄ pia fi ꝫ grans ipꝫ molestia frigor sentire. pati eni venerat. ꝓ nob pānicl'os de capite suo assumit ꝫ inuoluit eū ꝫ vt bitu bouis ꝫ asini aliq̄lit calefiat i medio coꝝ in p̄sepio ponit. Nō secludi tur ioseph a gaudio isto. ꝫ ap̄ozinq̄re non audens p̄ letīcia lacrimas fundit iude⁹ deū humanatū ꝓ salvatōe oīm ita būiliter natū. pre iocunditate exultat. ꝫ se cape nō potēs bn̄dicēs et laudans deum.

Quantū ad secundum §. II

dico q̄ notat virginitas generosa. vel gl'iosa i eo qđ ōz filiū suū. nulla mr̄ dicere pōt cū veritate filiū quē ꝑturit eē ex toto suū. Nā cuꝫ q̄libet alia concipiat ex viro vterqꝫ ibi ꝑtē bꝫ. Maceriꝫ est ꝑncipiū passiuū in filio materiā admistrās Pat̄ vo est ꝑncipiū actiuū. ꝫ q̄i formā materie mulieri tribuens. vñ ꝫ ꝑncipali⁹ opat̄. ꝫ iō magꝫ ē p̄is q̄z matris. ꝫ magꝫ qs teneť patri q̄z mr̄i. ceter pariby. Sꝫ sola btā maria pepit filiū ex toto suum qz nō fuit ꝑncipiū actiuū ex pte viri cū null⁹ ibi pater nec ioseph nec ali⁹. sꝫ totū illō corpus ibu erat de purissima carne seu sanguīby btē marie. hoc p̄dixerat ysa. dicēs. Ecce virgo cōcipiet ꝫ pariet filiū ꝫ vocabit nom̄ ei⁹ emanuel. qđ interpt̄atur nobiscū de⁹. s. qz ōs ꝫ hō. Cōcipiet inq̄t ꝫ pariet ꝑmanēs ego. Non eni signū seu mir̄ qđ dns ibi ꝑmittit se dare hoīby q̄ ego ꝑus existēs. et ex viro cōiuncta ꝓciper ꝫ pareret. cū cōmune sit oīby. sꝫ signū mirabile ꝫ supza oēm naturā ꝫ morem. vt ego cēt ꝫ intracta generaret ꝫ pareret Sicut eni vt ait Origenes. Abachuc intrauit ad danielē i lacū leonū. deferēs ei prandiū bonū ꝫ exiuit nō apt̄ hostijs sꝫ clausis. Sic btā maria salvuis clausꝫ pudoris ꝓcepit ꝫ pepit filiū suū ꝑmogenitū. hoc oīs canit eccia in seq̄ntia. Angel⁹ cōsilij nat⁹ ē et virgie. sol de stella. Sol occasuꝫ nesciens. stella sp rutilās sp clara. Sic sid⁹ radiū ꝓfert ego filiū pari forma. Neq̄ sidus radio. neq̄ mr̄ filio fit corrupta. Et vt subdit Si nō suis vatib⁹ i. ꝓphis credat. vl' gētilib⁹ scz iudea incredula sybillinis vsib⁹ hec p̄dicta. Sybille enim q̄ fuerūt pagane dīe ob meritū. ꝫ excellentiā virginitatis. dat⁹ est a deo fm btm̄ Hieronimū spūs ꝓphetie de hac virgie longe añ ꝫ ptu ei⁹ ꝑnuncia uerūt. Sybilla tyburtina sic ait ō xp̄o. nascetur in bethlē xp̄s ꝫ annūciabit in nazareth regente thauro pacifico fundatore. O felix illa mr̄ cuius vbera illū lactabūt. Sibilla erithea multa ō ei⁹ passione tc̄. Refert etiā btus Tho. se. se. q̄ in sepulcro cuiusdā gentil' qui lōge añ xp̄s incarnationis obierat ex terra effosa educto. cadauere repta ē ad caput ei⁹ lamia aurea. hāc septuram continēs. Christus nascet de ꝟgine maria. ꝫ credo in eū. O sol iterꝫ me videb cōstātini ꝫ hyrenē tribus qō iō dictū ē. qz tpib⁹ illi⁹ cōstantini. nō magni sꝫ alteri⁹ imperator ꝫ hyrenē matris eius. qui post multos ānos a cōstantino magno imperiū tenuer̄t reptū est illō sepulcꝝ. Patet ꝫ hoc ꝓ miraculū maximū qō rome euenit. Naz vt ait innocēti⁹ tertī⁹. vir vtiq̄ marie auctis ꝫ scitat cū romani toti orbi dñarent. ꝫ par vbiq̄ regnaret. fecerūt romani ipi qōdā tēplū notabile. vbi statuā posuerūt romuli ꝑmi vibis edificatoris quē in deū colebāt. Vocarūt q̄ illō tēplū pacis Scisciatari q̄z sunt ꝓ idolū appollinis q̄ntū tem plū illud duraturꝫ esset. Qui eis rñsum dedit. s. diabol⁹ ꝓ cū vsq̄quo virgo pareret ꝫ virgo permaneret. Et qz visum ē eis impossibile virginez parere. qō vez ē fm cōem cursum nature. scribi vel sculpi fecer̄t in valuis eius tēplū pac s eñū extimantes nunq̄ euenire posse q̄ pareret ego. Sꝫ nocte q̄ nat⁹ est xp̄s. tēplū illud fundit⁹ corruit. qz sꝫ virgo pepit tūc filiū suū ꝑmogenitū.

¶ Cū eni vt refert Lucas in euāgelio exisset edictū a cesare augusto vt describeret vniūsus orb scz octauiano. Et vt diligētius fieret. ordinatuꝫ erat vt q̄libꝫ se describere faceret in sua ciuitate originali in ipsa sui discriptiōe soluebat certam monetā ꝓ censu. vt subdit⁹ romāo impio. Itaq̄ btā maria cū esset vicina partui. nec huic māda to astringeret. qz mr̄ iam effecta reg'oīm tñ vt ex emplū ꝑberet oīby obedictie ꝫ reuerētie maiori bus ꝫ ꝑsidentib⁹ ēt secl'aribꝫ ꝫ discolis. cum ille octauian⁹ infidelis cēt fm illō Petri iu canōica Subditi estote dñis vris nō solū bonis ꝫ modestis sꝫ ēt discolis. ascendit ipsa btā mr̄ dei de nazareth q̄ erat in ꝓuincia galilee in bethleē q̄ erat in ꝓuincia iuda. cuꝫ ioseph sponso suo ꝫ asella ꝓ sarcinulis suis. ꝫ aliqñ ꝓ sponsa sua cū fessa essꝫ posset ibi sedere. bouē forte vendēdo ꝓ solutione census romani. Sꝫ ille mulieres bone q̄ erāt vicine habitatiōi virgis i nazareth vt pie meditat et notat dñs Jo. dñici in q̄dā ser. videntes btām mariā grauidā. licꝫ crederēt ex ioseph cōcepisse. expectabāt cū magꝫ desiderio p̄tes eē in ptu ei⁹ Erat ei tanta pulcritudo ei⁹ ꝫ honestas ꝫ sanctitas. affabilitas ꝫ sapia. q̄ videbat q̄i vna fruitio cōuersari cū ea. ꝓp̄ qđ vicine eius valde affectabant eē cū ea ꝫ loq̄ secū. sꝫ ipa se totā deo refuās amabat solitudinē. Rarissime ad hostiū dom⁹ se repiebat min⁹ ad fenestras aspiciebat. sꝫ in tēplo ꝫ domo p̄satio ei⁹ cuꝫ boīby q̄i nūq̄ loq̄ns nisi ex ardua necitate cuꝫ angelis ār ꝫ deo freq̄ntissime in oz̄one ꝫ ꝓtēplatōe ꝓfabulabat. Poterant ergo ille vicine dicere inter se. Veniet ꝓ certo. veniet dies ptus eius. tunc indigebit nr̄o adiutorio. vocare nos faciet ad adiuuādum. Intrabim⁹ domū ei⁹ ꝫ hēbim⁹ copiā q̄uersandi cū ea. O q̄z erit gr̄iosus fruct⁹. taz sctē tā pulcre. taz

honeste iuuēcule. Ita būilis ē z amorosa. ita pura q̄ dare ad lactandū filiū suū alteri nō patiet. Ipa ex suis vberib lactabit. ipa pānis inuoluet ipa in vlnis suis tenebit. Sz cū tenebit eū i gremio l' brachijs suis. nos aliqñ pie z reuerēter auferem⁹ de māib suis z ducem⁹ in domos nr̄as et ñ reddam⁹. z sic coget itrare domos nr̄as vt reddam⁹ ei puulū suū q̄ nō faciem⁹ nisi aliq̄n tulū imoret nobiscū z allo q̄tur. z ita ñ erit aliēa et separata a nob. Nesciebāt iste diuinū mysteriuz q̄ dei mr̄ esset. nō bois puri z cōcepti ex ioseph. Instāte ḡ tpe pt⁹ recedētes de nazareth pgūt bethleē. Applicantes āt illuc tardeuit pie pleq̄t beatus Uincēti⁹ in q̄dā ser. nati patris. vadit ad aliquod hospiciū vt ibi r̄cipiat. Sz hospes cernēs illū vilib indutū. z paupem arbitratus dicit ei. Nō possuz bone senex vos hospitari. q̄ pl'es nobiles expecto isto sero. pgit ad aliud hospitiū vt recipiat. Inrogat ille dñe quot eqturas z famulos habet? Rñdit nllas. sz azellū z bouē z vxorē meā. Et ille istō ñ est p vob sz p habētib multā pecuniā ad expēdendū. hospitale ē p pauplb illud ḡratis. Uadit ad aliud hospitiū dic illi patron⁹. O senex miser quō erubuisti ducere i vrē tā delicatē iuuēculā. vade alio. q̄ hic ñ poteris manere. Et sic paupcul⁹ ioseph nesciebat q̄ iret et pcipue dolebat de btā ỽgīe quam sciebat matrē dñi ab hoīb cūctis venerandā z nouerat tenerā eē virḡis verecūdiā Sz p̄fortabat eū beata virgo dicēs. Nō est abbreuiata man⁹ dñi Eam⁹ ad aliquē locū remotū a tumultu hoīm vt possim⁹ quieti⁹ deo vacare z ipse cui ē cura de oīb p uidebit nob Querētes ḡ iueneŕt q̄dā diuersoriuz .i. q̄ndā locū ad quē refugiebāt boues cū iumētis pre pluuia p̄ q̄ndā grottā l' tugurīū. ibiq̄ p̄tulerūt ad pnoctandū. z circa mediā noctez inibi peperit filiū suū gaudiū mr̄is bñs cū ỽgitatis honore. nec p̄maz sil'em visa ē nec hīe seq̄tē. Et q̄ō ōr in li. de infantia saluator? z ō obstetricib btē marie. s. q̄ ibi fuerunt zebel z salome fuiētes ipi apocriphū ē. vt patz di. xv. scrā romana. Immo Jo⁹. ꝓriū exp̄sse dic̄. sez q̄ nlla obstetrix ibi. nlla mulier fuiēs. sz ipa q̄ parturiuit suū filiū de terra leuauit. Ipa p̄ma q̄ votū ỽginitatis emisit cū sponso suo. z perfectissime impleuit primiceria facta virginum omnium.

Quantū ad tertiū. s. §. III.

de vtilitate h⁹ ptus virginei. Hoc notāt dū ōr p mogenitū. Eo aūtmō ōr p̄mogēitus mr̄is ỽgis quo in diuis p̄ogenitus p̄is. Ego. ait sapia q̄ dei p̄is filiⁿ ē. ex ore altissimi prodiui ex ore cordis seu mēt? p̄nc. vt verbū bonū. p̄ogenita aī oēm creaturaz. Nō q̄ scō genuerit aliā sapiam vel creaturaz de subia sua vt filiū. sz q̄ nullā aī vel postea. sz vnigenitā. iuxta illō Jo. i. Vidim⁹ gloriā eius. gl'iam q̄si vnigeniti a p̄re. z ly q̄si nō est nota sil'itudis sz exp̄ssio veritatis. sic p̄ogenit⁹ virgis mr̄is xp̄s. Sz q̄ null⁹ aī nec postea vñ z vnigēitus matr? Nā qui p̄mo nascit̄ matre p̄ogenitus ōr. etiā si nullū aliū postea generet z vnigēitus, hinc sumpsit occasionē sui erroris heluidius p̄fid⁹ hereticus z temerari⁹ blasphematoz ỽginis asserēs virginē post xp̄m habuisse alios filios ex ioseph vel alio viro. q̄ p̄mus fuit xp̄s. z iō ōr p̄ogēitus. Probat b ēt ex eo q̄ in euāgelio narrant aliq̄ frēs xp̄i. vt dicit Jo. vij. Neq; eni frēs eius credebāt in eū. z illō Matb xij. dixit ei quidā p̄dicāti. Ecce mr̄ tua z frēs tui stāt foras q̄rētes loqui tecū dicēs bos fuisse germanos xp̄i z filios ỽginis. Sz. b. hiero. scripsit vnū lib p̄ eō. repbans hmōi errorē z falsitatez nā vt iā dēm ē p̄ogēitus ōr nō soluz. q̄ aliⁱ post geniti scōs tertius z hmōi. Sz etiā q̄ nemo aī illū genitus ēt si nullus postea ab illo p̄ie vl' matre generet. z talis mag' p̄prie z stricte ōr vnigenitus. Uñ cū ōr in ps. Qui pcussit p̄ogenita egypti. intelligit ēt de illis q̄ erāt vnici p̄ntib suis. Et sic dñs in veteri lege ait. in die q̄ occidit oēm p̄mogenitū egypti. sc̄ificaui mihi oē p̄ogenitū isrl' ad significandū moralit. q̄ q̄n mortificantur p̄incipia vitioz. firmāt radices virtutū. Nō dicit de frib dñi facile oñdit error eius. Nam in scriptur? ōr frater multipl'r. z nō soluz german⁹ vel ex vna z eadē mr̄e genit⁹. Sz z p̄sobrini dñi frēs p̄m vulgare vsitatū. Et sic xp̄s būit frēs. s. iacobū maiorē z iohānē natos ex maria salome sororе ỽgis p̄marie ex eadē sez matre anna nate. Et sil'r symonē et thadeū z iacobū miorē ex alia sororе ỽginis natos. s. maria iacobi. Aliq̄n etiā frēs dicūt aliter cōsanguinei, sic abraā dixit loth nepotē suū frēm. Ne q̄so sit iurgiū inter me z te frēs ei sum⁹ Beñ xij. Et saram nepotē vocauit sororē. Xp̄s etiā discipl'os suos frēs appellauit q̄n resuscitat⁹ dixit magdalene. vade ad frēs meos z̄. Jo. xxi. Quinimo respectu vni⁹ patris celestis oīb cōmunis ipe ait. Unus vos frēs estis. Math. xxiij. Nullū igit aliuz filiū btā maria habuit nisi dñm iesuz q̄ virgo sp māsit aī partū. in partu z post ptum. ¶ Dicit etiā xp̄s p̄ogenit⁹ nō solū naturali natitate sz ēt spūali q̄ ex deo nati sunt p gr̄az dei electi. Oñe q̄ natū ē ex deo. s. grām ad esse spūale, pueniēs. vicit mūm. i. vitia mūdi. Uñ in apoca. de xp̄o ōr q̄ est p̄ogenitus mortuoz z p̄inceps regū terre. i. prim⁹ resurgēs ad vitā immortalē et mortalib. z p̄inceps. i. primus z p̄cipuus sc̄oz qui se virtuose regit. z ēt dominiū habēs sup oēs dños z reges. de q̄ etiaz dicit apostol⁹ ad Ro. viij. Quos p̄sciuit et p̄destinauit cōformes fieri imaginis filij sui vt sit ipse sez xp̄s p̄ogenitus in multis frib. Ipe ē caput eccīe ex q̄ influit omis vita sensus z motⁿ spūal in membra eius. i. fideliū. de plenitudie eni⁹ ei⁹ nos oēs accepim⁹. Uñ ad oñendā hui⁹ primogeniti excellentiā z p̄ogenitᵘre. dixit in figurā ille antiqu⁹ die p̄ Jsaac Beñ. xxvij. qui caligatis oculis videre nō poterat. cū iacob vt p̄ogenitū benedixit. de q̄ xp̄s descendit z̄. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni oī sez odoramento ỽtutum. Det tibi deus sez pater de roze celi. i. diuinitatem cui vniatur. vel q̄ ad hūanitatē rorez gr̄e in abundātia. vt ex te omib alijs pfluat. et de pīguedine terre abundantiā. Pinguedo t̄re. i. būane nature est innocētia z iusticia originalis. in q̄

primo fuit hō positus. q̄ postea amissa i solo xpo fuit abūdantiā q̄z ei dedit frumēti doctrinez sapientie vini seruoris z beniuolētie. olei pietatis et clemētie. Seruiāt tibi populi. s. gentiū. qō iplez rum cernim⁹. qz gentiliū plos ꝙsos ad fidē videmus xpo fuire. Et adozēt te tribꝫ. s. iudeozuz quo ad illos qui crediderūt in xpm. Esto dñs fratrū tuoꝝ. i. oim hoim. q̄ꝝ p assumptōem nre humanitat⁹ fact⁹ ē frater. Caro eni nra z fraḡ est. dicit in figura Beñ. Et filij mris tue. s. sinagoge de q̄ nat⁹ ē. i. iudei incurvenk añ te qō erit in fine mūdi qñ ꝙvertenk ad vespam z famē vbi dei patienk vt cancs. et circūibūt ciuitatē eccie. q̄rētes. in eā introduci p fidē z sacra. Qui bñdixerit tibi bñdictōnibꝫ repleat. z q̄ maledixerit tibi maledictionibꝫ repleatur. Bñdicit xpo qui cozd credit in xpm vt debz Iste dicit bene de xpo. Benedicit oze qui vbis fatet veritatē fidei. qui deū laudat et orat. qui ꝙfitet pctā sua. spans a xpo indulgētiam Bñdicit ope qui imitat eū in opibꝫ suis vt enī dic̄ btūs Aug⁹. in ser. homo seqnd⁹ non erat qui videri poterat. ds seqnd⁹ erat qui videri nō poterat. vt ergo homini exhiberetur qui ab homine videretur: quem homo imitaretur. deus factus est hō. et pmogenitus marie. Nā post eū naturalē. oīs spūal'r sum⁹ filij btē marie. ita vt quē pepit filiū suū pmogenitū. oēs seqmur post eum opa ei⁹ Pauprim⁹ natus ē. vt tu pauptatē diligas saltē affectu. z patiēter feras effectu. ¶ In austeritate nat⁹ ē in medio hiemis. in medio noctis ꝙuolut⁹ modicis pānis. i. pāsepio i medio asini z bouis. cū mag̃ hūilitate nat⁹ est ds imensus fact⁹ ꝙulus. eternus tpalis quoq; lacte pastus est. p quē nec ales esurit. nō in regali cirate. sed puūla bethleē in diuisorio. nō in domo nat⁹. et solū vilibꝫ pastoribꝫ māifestat⁹. Omia ista clamāt hūilitatē. mūdi contēptū. corpis austeritatem. Qui ḡ bñdicit istū pmogenitū sic imitādo. iste benedictōibꝫ dulcedis pueniet gr̃e z oīm vtutum. z glie demū. Ecce vtilitas b⁹ sacrissimi pt⁹ virgis. Econtra maledicit qui male sentit de xpo vt iudeus pagan⁹ z hereticꝰ Maledicit qui blasphemat xpm z mrem ei⁹. vel ipatiēs murmurat in aduersitatibꝫ. vl' estimat sibi veniā daturuz p manentē in pctis in b̄ dicēs eū iniustū. Maledicit qui vbis ꝙfitet se nosse deū. factis ār negat diuitias p fas z nefas. cōgregando. iordinate retinendo z amādo. Maledicit qui sup alios sup be se erigit. ambit honozes. dignitates q̄rit. gloriā de suis opibꝫ ab hoibꝫ expetit. Maledicē qui pompatice incedit. Splendide z crapl'ose viuit luxurijs insistit. fruit mūdo. Sz his maledictionibꝫ implet pctōꝝ angustiaꝝ tribulationū z de mū infernoꝝ. ¶ In ephia dñi i q̄ inuēta est vgo mater cum filio a magis. Capitu. xxij.

IDentes stellaz gauisi sunt gaudio mag̃ valde mat. ij. Quid fuerit ista stella. z quis viderit. b. aug. in hmōe de ephia dicēs. Audit mag⁹. obstupuit astrologus. Erubescat hic stultitia mathematicoꝝ. qui dicūt xpm sub ꝙstellatiōe seu fato eē natū. neqz de aliq̄ qui nascit qui hoc credit recte credit. Ista eni stella nō fecit xpm mirabil'r viuere. sed xps eam fecit mirabil'r apparere. Quid fuit hec stella q̄ nunq̄z prius apparuit. nec postea visa est. nisi q̄dā ligua celi q̄ enarraret gloriam dei hec. b. Aug. primo ḡ dicit magi fuerūt qui eā viderunt. i. magni astrologi. z qz assueti erāt aspicere ad cursum stellaꝝ. iō videntes nouā stellā insuisitatā obstupuerūt. Scōo dānat errozē mathematicoꝝ asserētiū xpz natū sub cōstellatiōe illi⁹ stelle. z sil'r quelibz hoiem nosci sub fato seu ꝙstellatione aliq̄. ex q̄ necessitat⁹ ad agendū q̄ facit qō falsum ē z hereticū. Eqdem ars seu scia astrologie hz in sua scia vitate sic alie scientie. z licet sit multū speculatiua z delectabilis. est tñ multuz fallax q̄ ad iudicia q̄ dant ex ea. z multuz tpis exponit in ea. Ita vt be. aug. dicat. xxxvij. qlꝰ. hinc etiam. qō nihil valet ad salutē astrologia. z huiusmodi. sed in errozē mittūt z qui his student curā aie nō hñt. ¶ Fallax aūt ē tripl'r. primo q̄dem qz cū p multa media z numeꝝ puncrozum oporteat transire ad eliciendā aliquā ꝙclusionē de effectibꝫ corpoꝝ celestiū. si in vno pūcto defiet totū subruit qō iudicatū ē. Scōo qz cum cause prime q̄ ds est subsint. obvs cause secundarie inq̄s sunt stelle seu corpa celestia. et plus possit influere causa pma in effect⁹ cause scde q̄z ipa cā secunda vt ozi in li. de causis. ꝙtingere pōt. q̄ et si fm causas nakales secundarias sit seqndus aliquis effectus. puta infectio aeris inūdatio aq̄ꝝ. Siccitas terre z hmōi suspēdere potest ipsa cā prima ds. talē influxum ad illū effectū ꝓducēdū qō et aliq̄n facit. z tūc talia nō sequunt. Et econuerso deus talia inducit ob pctā hoim. que tñ nō erūt in causis secūdarijs z constellatōibꝫ. vt ptz de diluuio qō ds immisit pter causas nakales. tpe noe z de peste inficiēte aerē z plimos occidēte tpe dauid. q̄ ex toto cessauit post triduū. Et ō ifirmitate ezechie regis iuda qui fm causas secundarias debebat mori. siue naturales. siue demerita sua. z tñ pma effectū illū euenire nō pmisit. Et iō iudiciū astrologoꝝ. z si in se nō deficeret. tñ deo opante ꝓriū fallere pt. Tercio qz si in naturalibꝫ nō ofiiceret l' falleret iudiciū coꝝ. tñ i his q̄ pēdent ex arbitrio et volūtate hoim frequēter fallit. z rō ē. qz z si corpa celestia stellaꝝ influant in corpa iferiora. vñ z in sensitiuā partē q̄ affixa est organis corpeis. et ꝓpt̄ b ēt inclināt ad malatū volūtas libera remanet ad resistendū talibꝫ inclinatōibꝫ mal'. Un ptholome⁹ maxim⁹ astrologus ait. Vir sapiēs dñabit astr'. Et. b. aug. in. v. de ciui. dei ait. Nō vsq̄q̄q̄ absurde dic pt. ad q̄sdā vnitas coꝝ afflat⁹ quosdā valere sidere os. nō aūt animi volūtates sideꝝ positōibꝫ subdi. Demū dic idē aug. i aucte sūpdicta. q̄ hec stella q̄ nouit fuit a xpo creata. z p⁹ officiū suū i materiā placentē resoluta fuit tanq̄ q̄dam ligua q̄ narraret gl'iam dei nati i mētibꝫ magoꝝ. vñ eaz videntes quā ad tps amiserāt. gauisi sūt gaudio mag̃ valdē. Ubi notandū q̄ triplicē stellā isti vidēt. scz cū inuenēt puerū eū maria mrē e⁹ z pcidences adozauerūt. Prima ē stella diuinalis ad

quā gauisi sunt. qz inuenerūt puerū. Scōa ē xpi/
nalis ad quā gauisi sē gaudio magō. ibi. cū maria
mre ei⁹ Tertia ē stella fidei salutaris ad quā gaui
si sē gaudio magō valō. vñ pcedētes adorauerūt eū

Prima igitur stella .§.I.

quā viderūt fuit xps quā viderūt cū inuenerūt pue
rū iesū. Qō āt ihs dicāt stella apte oñdit. Apoc.
vlt. vbi ipe ait. Ego iesus stella splēdida z matu
tina. hāc videtes ñ miz si gauisi sūt. qz i eo cā ois
gaudij z vere delectatōis. ps. Repleb me leticia
cuz vultu tuo. Ex hac stella ad nos extēdit radi⁹
sincere vitatis. Ex scōa orit radi⁹ miscōie z bōi/
tatis. Ex tertia stella innuit radi⁹ pfecte pietatis
Quantū ad primā surge. ait ysa. vi. c. z illū imare
hierl'm. i. fidel'aia. qz vēit lumē tuū q̄ pus tēbro
sa eras z nesciēs vitatē. Ego ait ipa stella Jo. xv
iij. matutina iesus. i ō nat⁹ suz. vt testionū phi/
beā vitati. Ecce eccitas mōi z erroz ꝓi⁹ vitati.
qz btm̄ dixerūt boies pl̄z cui ō sē rpalia bōa i abū
dantia. vt diuitie. honozes. delicie. voluptates z
hmōi. tanq̄z in his ꝓsistat vera felicitas. Sz cer
te si sic essz xps errassz. qui cū potuisset his oib⁹
abūdare z sīñ pcō. ꝓria elegit. incipiens ab ista
sua natitate. Uez cū xps sit veritas z errare nō
possit. dicere opz q̄ tu erras ñ ista ꝓtēnendo. vt
ipe fecit. z celestia q̄rēdo. Omia trena ꝓtēpsit bō
xps vt ꝓtēnēda eē mōstraret. ait. b. aug. Amātur
diuitie. z adeo vt ꝓtēnent dei pcepta. Paup esse
volsit in sua natiuitate. pānis pauc⁹ z vilib⁹ mr̄
inuoluit. Appetunt honozes et gl'ia. in loco vili
nascit oib⁹ occult⁹ ōlectatōes corpis auidissime
pcurāt. et inhōestissime ihs āt xpo purissim⁹ de
lectat in lapide duro. s. pīepis dū vlt succurrere
mōo. ait. b. aug. Et si bonoz̄ z gl'iam nō q̄rens.
recepit a mag⁹ paulo post maximā psecutiōez ab
herode sustinuit. ita vt nocte opteret mrem xpi ez
cū puulo fugere. z p septēniū egypti exiliū patie
ne occideret. Surge ḡ hierl'm o aia. z ad istū ra/
diū vitat⁹. s. mōi ꝓtēptū pficiscere. z tūc videb⁹
afflues delicijs vtutū. z gaudijs et mirabit⁹ z di/
latabit⁹ coz tuū in dei incarnati amoz̄. q̄ñ ꝓsa
fuit ad te ml'titudo mar⁹ rez. s. b⁹ seculi ad te co/
gnoscendū z deū z mare seculi obliuiscendū.

Secūda stella scz virgi §.II

nalis ē. b. maria. de q̄ longe añ pnūciauit balaā
ꝓpha dicēs Nūeri. xxiij. Oriet stella ex iacob. i.
virgo maria ex illo p̄archa z pl'o iudeoz̄ ab eo
originē bñti. Et q̄lis sit ista stella. seu cui similis
declarat eccl'ia ad ei⁹ veneratiōez sepe decantās
Aue mar⁹ stella. Stella āt mar⁹ vulgariter ōr la
tramōtana. q̄ iō mar⁹ stella ōr. qz dirigit naviga
tes p mare aspiciētes ad eā z sine ductu ei⁹ de fa
cili boies submergerēt. Hāc stellā nō materialē
in celis. sz virginalē in ēris viderūt magi. q̄ñ in/
uenerūt puerū nō solū sz cū maria mre ei⁹. vñ gaui
si sūt gaudio magō. viso puero gauisi sunt z visa
mre additū ē eis gaudiū vt magnū essz Erat enī
q̄dā fruitio videre iuuēculā specioſissimā. hone/
stissimā. sapiētissimā. cū puulo filio suo z pie cre
di p̄t. et si euāgelista ñ dicat xbis mellifluis sapi
entia plenis illis magōs gras egisse. Ex hac āt stel
la radi⁹ ad nos diffundit miscōie et bōitat⁹. Bo
nū vt dic Dyoni. est suiipi⁹ diffusiuū z cōicatiuū
et ipa sr̄ oēs puras creatas bōs. iō bōitatē sue mi
ficordie z bnficioz̄ ad nos effundit. Unde z au
rum sibi oblatū a magis nō modicum put dice/
bat coz̄ regiā maiestatē. nō sibi rēuauit ī posteꝝ
sed vt dicit deuot⁹. b. Ber⁹. paupib⁹ p ioseph di/
sperſit. Ad hāc igr̄ stellā optz aspicere. z effectum
bōitatis ei⁹ z mie būil'r iplorare. Un fulbert⁹ in
smōe. Optz oēs rpicolas p mare b⁹ seculi nauī
gātes attēdere ad stellā mar⁹. s. mariā. Ō si q̄s ege
rit nō ia tabit⁹ vane gl'ie vēto nec tribulationuz
scopulis allidet. n⁹ scillea voluptatū vozagie ab
sorbebit⁹. sed ad portū salut⁹ tutus pueniet. Ipsa
eni būilima. ipa patiēs. ipsa virgo purissima. vt
imitemur ei⁹ vestigia. et pcipiam⁹ ei⁹ mie suffra
gia. Dicit eni Ecci. xxuij. Quasi oliua speciosa in
cāpis Fruct⁹ olive oleū ē. miscōiā significās Ad
hūc ḡ fructū bonū colligēdū ex ea oīs accedere
pñt. Et iō in cāpis ōr loco oīb⁹ patenti. b. bern̄.
in smōe Quis miscōie tue o bñdicta. lōgitudiez
latitudinē. sublimitatē z pfundū q̄at inuestigare
ſlā lōgitudo ei⁹ vsq̄ ī nouissimū diēvocātib⁹ eā
subuēit vnūsis. Latitudo ei⁹ replet orbē trarū
vt tua mia plēa sit oīs tra. Sic z sublimitas ei⁹
ciuitat⁹ supne iuenit restauratōez. z pfundū eius
sedētib⁹ ī tēbr⁹ z in vmbra mort⁹ obtinuit redem
ptionē. Per te celū repletū ē. ifern⁹ cuacuat⁹. in
staurate ruine supne hierl'm expectantib⁹ miser⁹
vita pdita data. Quis iust⁹ l'pctōr ad hāc stellaz
asperit vuote iuocās. ad quē ocl'os suos miseri/
cordes nō conuerterit. Ipsa leoni pape manū resti
tuit quā sibi absciderat. eo q̄ cōionē pl'o mini/
strās. z in ꝓalios mulieri cuidā cū manū oscl'ata
de morte fuisz stimulū carnis vehemētē psensit
pp̄ qō ex zelo seuer⁹ ī se vltoz extitit. Ipa q̄ndam
militē de faucib⁹ diaboli extraxit. Et vrozē a pi/
culo libauit. Hā cū tal' ex diuite paup effect⁹ pl̄
suā pdigalitatē diabolo se tradidisz. si ei diuiti
as ꝓferret. ac ēt vrozē suā vgini suorissimā. hoc
diabolo postulāti ad certū locū dextū deꝝmiatū
ducere pmisisz. docuit diabol⁹ locū domo eius
dē. q̄ effosso thesauꝝ inueniret. qō z factū ē Tpe igr̄
statuto miles ille volēs adiplere pmissuz. vrozē
secū duxit eqster sub spē alic⁹ pietat⁹ Jn via āt in
ueniētib⁹ q̄ndā eccl'iaz cū vrozē cepisz timere. ro
gauit vir̄ vt sineret equū descēdēs intrās eccl'iā
vl' aliquā breuē ozōem facere. Qō cū obtinuisset
ingressa in ozōne ipa obdormiuit Et btā maria
ei⁹ effigiē sumēs egressa ē ad militē illū fors⁹ expe/
ctantē. q̄ equū ascēdēs cū eo estimātē vrozē suaz
esse psecut⁹ ē iter. z ad locū venīes destinatū. vo/
cauit apte diabolū. At ille subito apparēs. visa
virgie tot⁹ furibū d⁹ z fremēs in militē. cepit eū
cōtumelijs aggredi q̄ fallax essz z pditoz. qz non
vrozē duxisset sz maximā inimicā. s. dñi matrez.
Ad qō ille q̄i stupid⁹ fact⁹ obmutuit. btā aūt ma
ria eū terribil'r increpās q̄ sibi devotis nocere tē
ptaret. in abissuz abire pcepit. illū q̄z militē vt ō
suo excessu peniteret admonuit. z ad illā eccl'iaz
in quā ītrauit vrozē ad oratū redīes. ibi cā ineni

ret. Quo fcō reūsi domū sctm̄ duxerunt vitam.

Tertia stella est fides §. III

de q̄ pōt exponi illō Eccl. xliij. Spēs celi. i. viri celestis. est gl'ia stellar̄. i. claritas vtutū Psal. Qui scz deus numerat mlt'itudinē stellar̄. i. virtutū. z eis uoīa vocat. ¶ Inf̄ q̄s prima ōr fides. hāc videtes magi in corde suo. gauisi sūt ñ solū gaudio magō sed z valde. Nā nisi fidē diuitat'ha buissent ex visiōe pueri l'mris e⁹. par̄ gauisi fuissent. Sz ꝓpter fidē credentes deūcē z summum bonū. gauisi sunt valō. Et ꝓpl'istā verā fidem pcideries adorauer̄t eū. Nō ei adorat nisi de⁹. Deutero. vi. Dñm deū tuū adorabis z illi soli fuies. Adorab'cultu interiori recogīscendo eū vt p̄nci/piū z finē tui z oīm. z illi soli fuies cultu exteriori. vt dño sūmo ei⁹ pcepta fuādo cognouer̄t igr̄ isti p verā fidem būc esse deū. z ꝓterea adorauerunt. Un crīs. i ome. Videam⁹ qd gl'iosuz magi vidētes in pucro gauisi sunt. Nunqd vider̄t palaciū marmoribꝫ splendidū. nunqd matrē eius diademate cozonatā aut in lecto aureo recūbentem. Nūqd puer̄ auro inuolutū. nunqd reginā diuer̄ gl'is psonātē. Non. Sz qd. Pandochiuz vtiqz tenebrosum z sordidū. z magʃanialibus q̄ hominꝫ aptū. Matrē ei⁹ vir tunicaz vnā hñtem nō ad ornatū corpis sz ad tegumētū pficientez. et q̄lē hīc poterat carpētarij vtoz pegre ꝓstituta Uider̄t z puer̄ pānis sordidissimis inuolutū. in p̄sepio sordidiori positū. Si terrenū q̄ regē q̄rentes venissent magis ꝓfundēdi crāt q̄s gauisuri. Nūc aūt qz celestez q̄rebāt. z si nihil regale videbāt in eo soli⁹ stelle testionio ꝓtenti erāt. Oc'i eorum ꝓcēptibilez aspicere ñ poterāt. qz spūs i corde eoꝝ eū terribilē demōstrabat. putas ne adorassent infantē. nisi itelligerēt adoratiōis honorē. nisi aliqō diuinū credidissent i eo. Ergo non puericie bonorē dedet. sz diuitati ei⁹ oia intelligenti Dec crīs. Ex hac stella fidei p̄cessit radi⁹ p̄cere pierat'. put scz pietas est di cult⁹. vt dicit Job. Quā pietatē ex mūeribꝫ oñderūt. Ex mūere auri venerātes in eo psonā regiā. In thure diuinam. In mirra mortalē naturā ei⁹ assumptaz vel ēt q̄si ꝓtestantes eū auctorē totius sapie. et si puer essz vt dicit gratian⁹ di. xxxvi. scz naturalis. rōnal' z moral'. a q̄ suā sapiam habuisset. Un et magi dicti. Ab his discamus offerre deo integrā fidē nrām. nō in pte. Qui enī credit xp̄m nō esse deū. sz creaturā vt arrius. vl'iude⁹ aut paganus. hic nō offert thus. qō deo offert. qui nō credit eū fuisse vez boiem sz fantasticum. vt manicheus. nec fuisse mortuū vt sarracen⁹ z turchus hic nō offert mirrā mortalitatē significātē. qui nō credit xp̄m ēt. vt boiem ñ fuisse z esse dñm et regez oīm z dñium hīe rex z ꝓprietatē vt fratricelli asser̄t falso nō offerūt aur̄. Qui dicūt deuz nō hīe puidentiā oīm vt dñm vniuersoꝝ z sapientissimū. nō offerūt aur̄. Qui nō hñt amaritudinē pnie pcōꝝ suoꝝ. nec mortificāt passiones suas. sz eas secunf̄ bi nō offerunt aur̄. Qui non hñt amaritudinē pnie pcōꝝ suoꝝ. nec mortificant passiōes suas. sz eas sequūtur. hi nō offert mirrā. Qui deuotas orōnes z p̄ces ad deū ñ dirigunt. hi in thure deficiūt. Imitandi igitur isti magi sunt. z ad radiū pietatis ex fide coꝝ adoremus xp̄m cum vera fide z ope dilectōis deuotōnis et mortificatiōis.

¶ In purificatiōe beate marie. et de multiplici lumine. ¶ Capitulum. xxxiij.

Qrasti ante faciē oīm

pl'oꝝ lumē. Luc. ij. Quia p̄m⁹ angel⁹ et p̄m⁹ bō lumē gr̄e amiser̄t ꝓpl'superbiā suā. lumē volētes rape diuie gl'ie pūssim⁹ de⁹ homine qui in tēbr'ʃedebat h⁹ mūdi. z lumē celi videre nō poterat. vt dixit thobias raphaeli angelo. Thob. v. decernēs illūinare z viā ducentem ad lumē gl'ie ꝙbo z exēplo oñdere. lumē verbum scz diuinū de lumie pie genitū. misit in mūdum obūbratū. z q̄ hūiliatū carne būana. Fm illō qō p̄miserat p ezechielē ꝓphām dicentē. Solē nube tegā illud deitatē verbū nube būanitatis. Qui z humilitatē docuit dicens. Discite a me qz mitis sum z būilis corde. matb. xi. Et bodie facto in se oñdit. Nā in tēplo ē p̄ntatus ipe. q̄ suos electos facit sibi tēplū. Quinqz sīclis tanq̄ fu⁹ est redēptus q dñs extat vniuersoꝝ. p eo sacrificiū ē oblatū vt pctōr expediand⁹ oblatōe q cunctoꝝ pec cata purgauit. a mre virgine. vt puul⁹. z ifirm⁹ ē deportatus. qui īmēsusomia portat z sustentat verbo ꝙtutis sue. Un z. b. Ambro. in ser. Offert btā maria ꝙgo tanq̄ legē obseruās i tēplo quē edidisti. vt nō omiꝙ sz paucis reueler̄. Quis est quē genuisti. O q̄s pu⁹. O q̄s magnus est quē genuisti. puus i būanitate. magn⁹ in diuitate. pu⁹ in regno iudeoꝝ. magn⁹ in rēg gentiuz. Quis putas nob̄ possz indicare. inē huiuscemōi obsecta aīmi tui sensū. cū hīc cerneres ex te natū tātillū infantē. illic attēderes deū īmēsuz. hinc creatū illinc creatorē. Hinc infirmū. illinc fortissimū. Hinc alendū. illinc alentē. hinc nō loq̄ntē. illic angelos docentē Quis inq̄s tui pectoris archana reuelare valeat. qō mōis cogitatū ad vtraqz flectebas. cū vnū cuudēqz dei atz hois filiū mānb tenēs hīc adorares. vt dñm illinc oscularer̄is vt puulū. Quis ad tā ineffabile mirac'm nō obstupescat quis nō pene elinguis fiat. Tenet puella suū z oīm creatorē. nutrit suū z oīm nutritorez portat ad templū suū z oīm rectorē. O admirādū spectac'm ad qō ñ solū būana vez ēt angelica stupescit nata. hec ille. Lumē igit' añ faciem oīm patū ad ꝓducendū ad lumē gl'ie. ē būilitas ba. Fm illō. Hūilē spū suscipit gla. z iō bn̄ ōr. pasti añ faciē oīm pl'oꝝ lumē. Ubi notādū tripl'r lumē nob̄ patū bodie Lumē solare ꝓlis genero se. Lumē lunare ꝙgis secūdose. Lumē sidereale senectut'ʃ ꝙtuose. Et sic ꝓponit lumē añ faciē oīm p̄me medie z vltime etat'ʃ. Nā puer'ꝓponit puerbs oblatis. iuuēibꝫ ꝙgo iuuēcula offerens. senibus antiqs diex symcon oblatū suscipiēs. quolibet tp̄ hoꝝ oīs hz illūinare mentes.

Primo igitur lumē so/ §. I.

lare seu sol'ē ibs. nō qdē solis mat'ial'. sz sol'spūalis. de q̄ Malach. uij. Uob timētibꝫ nomē dñi orick sol iusticie. Sol iusticie xp̄s ōs nr̄. canit ec

clesia. Lumē isti⁹ .s. solis patū vtiq; ē añ sa. oim pl'oꝝ. Sic ät sol matut'. hz inē ceteras triplicez ꝓpietatē. ita t sol spūalis xp̄s ds nr. spūal'r ḡ nos oēs. Prima hz ei in radio illūinātōz. scda teneri medio situatōem. Tertia exhibet in imo calefactionē. Dicit ei Ecci. xlij. Sol illūinās p oia respexit. t gl'ia dñi plenū ē op⁹ eius. Cū ei de mane oriē. egredit radios suos q̄si ⁹ ab oriēte vsq; occidentē t cuncta illūinat. Sic sol iusticie xp̄us erat lux ꝗ. illūinat oēm hoiem venientez in hūc mūz. Jo. primo lumie fidei t gre sue Et b̄ qz nullus aliū de illūinat. vel illūinari p̄t nisi ab eo. et sic est ibi distributio accōmoda ibi. oēm. vt ō illūiatis intelligat. Nā t si multi fuerint vl' sint pbi magni in scia t moribꝫ. null⁹ vnq; būit verū lume dei. lumē fidei. lumē gre. nisi in xp̄o t p xp̄z Apl's ad Ro. Justificati gra ipi⁹ ex fide. Et b̄ nō ex nob donū eni dei est. Processꝰ ät isti⁹ illūinatiōis. s. mōi in suo ortu. sol iste oñdit. Nā pmo illūinati sūt pastores ad eū cōgscendū. deiñ magi de mū hodie senes symeō t anna acceperūt ad significandū. vt dic̄. b. tho. i. iij. pte. q. xxxvi. q̄ primo sol iste xp̄s illūinauerit pl'm iudeoꝝ. ō q̄ pl'o fuerūt pastores q̄bꝫ ā gel⁹ apparēs cū mag̃ claritate mānifestauit natū mōi saluatorē xp̄m i bethleem Quo statiz eūtes cognouerūt de ꝗbo b̄ qō dēm fuat ill'. Primi ei ꝗuersi ad fidē grām xp̄i fuerūt apostoli t alij discipuli. Et p⁹ aduētū spūssctī multa milia p̄dicatōne apl'oꝝ q̄ cōiter fuerūt simplices hoies. nō scribe aut pharisei aut p̄ncipes sacēdotū. q̄ꝝ paucissimi ꝗuersi sūt. Judeis ät reliq̄s permanētibꝫ i pfidia. t pseq̄ntibꝫ apl'os t oēs xp̄icolas. apostoli trāsierūt ad gētes. Ūñ apl's paul⁹ et barnabas cū iudei ꝗcitassent seditiōez ꝗ eos. vt expellerent de q̄dā loco dixerūt eis. Uob optebat p̄mū loq̄ ꝗbū dei. sz qm illō repellitis t idignos vos iudicatis eē ne vite. Ecce ꝗuertimur ad gentes Act. xiij. Que ꝗbiq; trax. dispse p̄dicātibꝫ eis discipulis xp̄i. ꝗ ipse sūt ad fidē q̄ꝝ p̄mitie fuerunt magi gētiles. q̄ die natiuitat'. xij. ad xp̄m natū peruenierūt. Procidētes adorauerūt eū vt verꝝ deū. Et hi magi magni erāt i potētia. qz reges. t in sapiētia. qz astrologi. qm̄ ñ solū simplices t plebei sz magni p̄ncipes t reges t ip̄atores. ac pbi gētiliū ꝗuersi sūt ad fidē t illūinati gra xp̄i. demū circa fidē mōi mortuo antixp̄o quez iudei recipiēt in suū messiā. videtes se errasse t i cecitate fuisse ꝗuenient ad xp̄m. t illūinabūt fidei t gre ei⁹. scōm qō p̄dixit ps. dicēs. Cōuertēt ad vesperꝝ. s. mūdi finez. Et ysaias qō allegat apl's ad Ro. si fuerit nūer⁹ filioꝝ isr'l q̄si arena mar' reliq̄e salue fient sz q̄ in fine erūt mūdi ꝗuersi ad xp̄m. Et hi significant in istis antiq̄s symeōe t ānā q̄ hodie illūinati sūt ad cognoscendū puulū iesum esse xp̄m Jllūinat ēt sol iste xp̄s oēm hoiem mōi vl'r q̄ tū in se ē. Nā oibꝫ p̄oit mādata sua oibꝫ notā fec̄ fidez suā. qz i oēm trā exiuit son⁹ eoꝝ. oibꝫ se ꝓpantibꝫ et faciētibꝫ qō i se ē. pat⁹ ē dare lumē gre sue. Sz q̄ pauci illūinēt gra ei⁹. b̄ ē ex defectu hoim ponentiū diuersa obstacula pcoꝝ. sic ēt radi⁹ solaris vbiq; illūinat. sz si claudis fenestras t oia spiracla dom⁹ vtiq; ñ ea illuīabit. sz tēbrosa manebit. t b̄ ē ex defectu tuo q̄ claudis adit⁹ ei⁹. nō ex defectu sol' Parasti igr añ faciē oīz pl'oꝝ lumē. t iō api potētias aie q̄ sūt fenestre ꝑte ei⁹ illuīaberis Apl's. Surge a mortuis t illūiabit tibi xp̄us.

¶ Scdo sol matut'. hz situ suū i medio. s. plānetaꝝ Nā vt dicunt natal'es. ꝑ. se hz tres planetas. s. lunā. mercuriū t venerē. Sup̄ se hz alios tres. scz martē. iouē t saturnū. cūctos tñ illuīat. sic sol iusticie xp̄s mediator ē dei t hoiz. vt ait apl's sup̄ se hūs tres hierarchias āgeloꝝ. infra eos eni ē rōne mortalitat' assumpte. quā ipi ñ būt. nā gra t gl'a sūt oēs ē Jnfra se hz tres stat⁹ eccie. s. ꝓiugatos cōtinētes t vgines. q̄ lōgo sūt infra se meritis t pfectiōe vtutū. Oēs tñ illuiant gra sua. q̄ scz i celo manēt i. ꝗuersatōe celesti bonoꝝ moꝝ. fm illō ad phil'. iij. Nra ꝗuersatio i cel' ē. Qui ät sūt ec̄ hos stat⁹ vt icōtinētes a xp̄o ñ illūinant Sic t mediū ptic̄pat de extremis. ita t extrema ō medio. ptic̄pat xp̄s cū angel'is mā puritatē. cū hoibꝫ ptic̄pauit pēa litatē quā i sua ortu ichoauit. vñ dic̄ p̄mā vocē emisi sil'ez alijs forsplorās. t nos igr dēm⁹ ptic̄pare de ꝗditōibꝫ ei⁹ vt austeritates sumam⁹ pnie a puericia incipiēdo. Nā Quo sel' ē ibuta recēs fuabit odorē testa diu. ac inocētiā t puritatē ad tēplū ducēdo pueros ad diuina. sic ēt xp̄us hodie ad tēplū ē ductꝰ ¶ Tertio sol generat calorē. nō q̄ ipe sit calid⁹ l' frigid⁹. qz bis q̄litatibꝫ ē alien⁹ sz radio reuerberādo trā. in ex illa reuerberatiōe generat calorē i tra t aere vicino. vñ dixerūt filij israel. i. Re. xi. Cū icaluerit sol erit vob sal⁹. Sic iste sol iusticie xp̄s hodie i tēplo p̄situs⁹. calefecit senes illos symeonē t ānā amore diuino. vt ap̄lexarent puerꝝ t in pace iā peterēt dimitti et resolui a vinculo corpis. Qō t p̄nūcians malachias ait. c. iij. Statī veniet ad tēplū sctm̄ suū. dñator quē vos q̄ritis. t āgel⁹ testamēti quez vos vultis. Et q̄s stabit ad videndū eū. Jpe ei q̄si ignis ꝗflās. s. oēs q̄ ad eū appropinquant.

Secūdū lumē ē lunare §. II.

idest lune. fec̄ ei ds lumīare min⁹ vt p̄esset nocti. i. lunā. Sen. i. hec ē spūal'r. b. maria de q̄ oz Cātico. v. Jsta ꝓgredit vt aurora ꝗsurgēs. pulc̄ vt luna illūinās viatores vt q̄ nocte b⁹ mōi tēbrosi. Et vt refert. b. aug. sup̄ ps. Alij dicūt lunā a se hīe lumē suū. alij ꝺo ñ a se sz a sole. Et hic ē q̄ cū sol respicit eā ex directo exūs. s. in occasu. t ipa i ortē ente appet plēa tota lumiosa Sz cū ñ ita directe appet ñ tota sz cornicl'ata. Jsta igr lūa lumē suū gre vtiq; a sole iusticie recepit. vt ipa ait lu. i. Fec̄ mihi mag̃ q̄ p. ē. t s. n. ei⁹. Et qz vicinior ē nob luna q̄s alij plānete. iō mag⁹ t sēsibili⁹ i ist' inferioribꝫ influit t opat. sic appet in ifirmis gnie in sumēdis medicis. i arboribꝫ incidēdis t hmōi. sic ista lūa vginal' pl⁹ i nob ifluit t opatur merito. t vite sue exēplo. q̄s alijs ecti. Sz p̄cipue in tribꝫ ¶ Jn actu obediētie ¶ Jn opere būficientie. Jn scō reuerētie. Quātū ad obediētiā m'tū ad hāc induē exēplū suū hodie Nā cū ēēt a ꝺo mādatū i lege q̄ pariēs masc'z i capite. xl. diez accedēt ad tēpluz ad offerendum sacrificiū purificationis quevidelicet mulier concepisset ex viro. vt patet Leuitici. xij. Cum ergo beata maria nō ex virili semic

Titulus .xv.

ſz mystico ſpiramīe.i. ope ſpūſſcī ꝯcepit rp̄m. nō erat obligata tali p̄cepto legis obedire. Et tñ vt erēplū obīe nob̄ daret. obſuare ad plenū voluit Quāto ei ꝙs maior ē aucte ꝛ melior in ſcītate. tāto magꝭ dz leges iuſtas ſuare. et ſi eēt erēptus ꝑt erēplū alioꝝ. vñ ysi. di. ix. Juſtū ē p̄ncipē obſtare legib⁹ ſuis. tūc ei ab oīb⁹ exiſtiet leges ſuas ſuādas. qñ p̄m⁹ eis ſuerētiā p̄bet. ſ. ſuādo. Et ſz ſ̄ mlīeres cōīt adhuc obſuēt. vt. ſ. p⁹. xl. dies a ptu maris l' feie ab acceſſu eccie abſtieāt. nō qz i lege moſaica cerimōiale mādatū. cū ſ̄ eēt iudaizare ꝛ mortifer. ſz ꝑt̄ humilitatē. qz ī pctō ꝯcepit. et vt gr̄as agat ō filio ſibi dato ꝛ euaſiōe piculi. tñ ſi q̄ ñ ex arrogātia ſz hūil'r accedit ad eccīaz poſt ptū ēxciti⁹. nō peccat. vñ. b. gre. diſ. v. ait. ſi mlr eadē hora q̄ genuerit gr̄as deo actura eccīaz intrare voluerit. nullo pctī pōdere ḡuat. ſi eēt ſuare vult morē eccie ſue differēdo. xl. diebꝫ ñ offēdit. extra ō purifi. p⁹ ptū. c. i. Scō influx⁹ b⁹ lune ꝛginal' p erēplū ſuū in iferiora ē op⁹ bñficētie. nā bonū qō hēbat ſūmū filiū ſuū ad hora cōicauit ſymeōi ī vlnis ſuis. put ō ſiderauit. Inſup cuz ñ agnū ī ſacrificiū obtulīſſz. ſz par turtur aut duos pullos colūbaꝝ qō erat ſacrificiū paupeꝝ q̄ nō hēbāt ad emēdū agnū cū pauc' diebꝫ añ magi adorātes puulū obtulīſſent ei aut ꝛ ñ modicuz qz diuites ꝛ reges erāt. nec decebat magnos ꝙa donare. poſſz merito ꝙs admirari ꝛ q̄rere q̄d de illo auro feciſſz. Sz rñdet. b. beꝛ. q⁹ qz lībal' erat. et mificoꝛs. bñfaciēs oīb⁹ ēxciti⁹ illud pauplb⁹ p ioſeph erogauit. paꝝ l'nihil ſibi rſuās. in q̄ ipaz dēm⁹ imitari. ꝛpalia ꝛ ſpūalia nr̄a alīs cōicādo p̄ris vt hortat p̄ceps apl'oꝝ ī epl'a ſua di. Unuſ q̄ſq; put accepit gr̄az ī alterutꝝ illā adminiſtrātes Et paul⁹. ad heb. xiij. bñficētie ꝛ cōionis nolite obliuiſci. Reuerēs q̄z fuit tēplo ei⁹ miſtr' ad ipz tpe ōbito accedēs. ꝛ ſacēdotib⁹ ēt mal' ſe p̄ntabat Et qō ler impauerat' vota' ꝛ ſacrificiū offerebat eiſdē. Intelligēs miſtros eccie. ꝛ ſi mali ſint. nō eē ꝓtēnēdos ī ſacris ꝛ officijs eoꝝ. Spūal' ei ꝛt⁹ ſacmēti inḡt. b. aug. vt lux puriſſima ab illū inā; dis ercipit. ꝛ p īmūdos trāſītēs ñ coīnq̄nat. i. q. i.

Tertiū eſt lumē .§. III

ſi fuerit, ſtellare. ꝛ iſtud ē q̄erſatio ſcī ſenis ſymeonis. Sācti enī viri in ſcptur' dñr ſtelle. Un ecci. xliij. Spēs celi gl'a ſtellaꝝ. i. pulcritudo eccie ē ex clara ꝓſatōe ſcōꝝ. Et. i. Loꝝ. xv. ſtella differt a ſtella in claritate. i. ſcūs a ſcō ī merito ꝛ p̄mio. Parauit igr̄ dñs ꝛ aliud lumē añ faciē oīz ꝑl'oꝝ ſcz ſcīm ſymeonē. vt ſi ꝑ ſe lippitudiez ocl'oꝝ nr̄oꝝ aſpicere ñ poſſum⁹ in ſol' ꝛ lūe lumē eoꝝ ꝑfectōz imitādo. vel ſaltē ad iſtū ſcīm ſenē attēdam⁹ lumē ꝓſatiōis e⁹ ſeq̄ndo Ex ipo āt tripler ſplēdor emanat. put de eo ſacer euāgelista enarrat. Ecce hō erat ī hier'lm cui nomē ſymeō vir iuſt⁹ ꝛ timorat⁹ exꝑctās redēptōem iſrl'. Ubi tria de eo notāt. Juſticiā exercebat ad p̄xz. qz iuſt⁹. //tank ſcz q⁹. Timorē tenebat ad ſeipm. qz timoratus. Fiduciā habebat ad deū. qz exꝑctās ꝛc. Juſticia ꝑtīne eſt ad alterꝝ ꝛ ad primū. Et vt ait ſapiēs mirabiles ſplēdores ſt i ea. Neq; beſper⁹ neq; lucifer ē ita clar⁹. ꝛ iuſticiā q̄dem diſtribuiſtiuā exerceret tenēt rectores. ſm illō Sap. i. Diligite iuſticiā q̄ iudicat' trā. vt honores diſtribuant ꝛ officia ꝛ bñficia. ſm merita hoīm. ñ ſm acceptōem ꝑſonaꝝ. i. reſpectu parētele vl' amicicie Pene ꝛ ſuplicia inferāt mal' ſm q̄litatē culpaꝝ. nō ſm p̄ces ꝛ mūera Juſticiā cōmutatiuā exercere dēnt hoīes in ꝯctib⁹. vt emēdo vendēdo. locando. mutuādo ꝛ hmōi. ita vt nulli fiat iniuria. dolus vl' fraus in ꝓſando. nō offendat' prim⁹ p cō tumelias detractōes. uſurpatōes. rixas ꝛ hmōi. Juſte iudica ꝓximo tuo. ait dñs. ſz vt ait ps̄. Mē daces filij hoīm ſtatera' ſ iudicio ꝛ cōmutatiōnū. vt ō capiāt ipi devāitate. i. falſitate p̄cedēs in idipm. ipſi incidūt vt decipiāt. Juſt⁹ erat iſte ſymeō ad oēm. prim ſuū. Timor cuſtodit hoīem ī ſeipo. Nā p timorē dñi vnuſq;ſq; declīat a malo ait ſapiēs. Et niſi tenueris te inſtāter in timore dñi. cito ſubuerteť dom⁹ tua. ſ. ꝓſcie in pctāruendo. Quis ñ tiebit o rex gentiū ait hiere. ſ. ꝓſiderādo potentiā tuā. mēorando iudicia tua. q̄b⁹ inūdū diſponis punitōes ꝛ flagella q̄ in pctōres immittis. dz tñ amor iſte eē filial' nō ſeruilis. q̄ cauetur ne ōs offendat' ne virt⁹ amittat'. Nam vt ait oratius. Oderunt peccare boni virtutis amore. Oderunt peccare mali formidine pene. Talis erat timor h⁹ ſancti ſymeonis. cui⁹ rō ē qz vt dicit euāgeliſta. ſpūſſcūs erat in eo. Timor vō ſeruilis nō eſt cū ſpūſcō. ſz ſolū timor filialis. Fiduciam optz hīe ad deū. Hiere. xvij. Bñdict⁹ q̄ cōfidit in dño. erit dñs fiducia ei⁹ ꝛ erit tanq̄z lignū qō ad hūorē mittit radices. Cōfidere dz q̄libz in dño. q⁹ nō ōficiat ei in nēcrijs ſaluti aīe. nec ēt ī nēcrijs corpis. ſi expediet ſaluti aīe ei⁹. Qō enīz mult' deficiāt nēcria vite corpal'. ſ ſō ē. qz ñ bñt fiduciā in dño vt dñt. vl' qz nō expedit ſaluti aīe quod ꝛ ſi nō intelligimus qz infirmi ipſe tamen cognoſcit. quia medicus ſapiētiſſim⁹ ꝛ pūſſim⁹. Fiduciā habere debem⁹ in verbis domini. quia fidelis domin⁹ in omībus verbis ſuis ait pſal. Omnia p̄miſſa adimplens. p̄miſerat de⁹ p proꝑhetas ſuos miſſurū filium ſuū qui mundū de ſuiture diabolica liberarz. quod itelligētes ſancti viri multū anxie exꝑctabūt huiuſmōi cōſolatiōnē futurā. inter quos fuit iſte ſanct⁹ ſymeō Unde vt dicit be. Ambro. dicebat q̄tidie in oroī bus ſuis putas ne videbo. putas ne durabo. O ſi me inueniat hic illius natiuitas p quem oculi cordis reuelabuntur. felicez me eſtimabo nec vltra viuere mihi cure eſt illo viſo. quez exꝑecto ad mei ꝛ ppli ꝓſolatōem. Freq̄nter vt imaginari poteſt corde et ore dicebat. Mitte illam ſcilz diuinā ſapiam de celis ſanctis tuis ꝛ de ſede magnitudis tue. vt mecū ſit ſcz ī carnata ſapia. mecū laboret. Eſtuās ḡ ħ deſiderio. reſpōſum accepit a ſpūſcō reuelāte. ñ viſurꝰ ſe mortē niſi p̄ius videret rp̄m dñi vt di. euāgeliſta. Et ī ħ fiduciā hñs ꝛ nihil dubitās ſz exꝑectās ꝓſolatōz. ñ ſolū ſuā ſz ppli ſui ꝛ honorē diuini cult⁹ dilatandi. cū inducerent pueruz ieſum parentes eius in templum. id eſt porticib⁹ templi ꝛgo beatiſſima in vlnis eū geſtās. cōſuit in ſpū q⁹ ħ infās erat qui

expectabāt ad ꝛsolandū ꝛ saluādū gen⁹ hūanū. Et accepit eū in vlnas suas a ꝛgie scissima. eū ci ad dorā in mānb⁹ dimittēdo. Qui repleꝰ sco fer uore cātare cepit. Nūc dimittꝭ dne fuū tuū i pa. qz viderūt oc̄li mei ꝛc̄. Et nob⁹ q̄z si cū isto symeōe iusticiā bēam⁹ tiorē ꝛ reuerētia. dabīt xp̄s ēt ma nib⁹ opez. nō solū in ore p̄ vbū. Jn cᵒ repūtatōe dank hodie fidelib⁹ cūctꝭ candele bñdicite accēse Cādela hmōi significat xp̄m. in q̄ ē cera carnis sine cōmixtiōe gēitra. sic̄ ꝛ apis ꝓduc̄ cerā faciens et lignū albū. ꝛ leue aie purissime ab oi pcti one re libere. ē ꝛ ignis deitat̄, ōs nr ignis ꝛsumēs ē ait moyses Deutō. uij. Cū igr̄ xp̄i fidē hēbim⁹ in mānb⁹ opez fm illā ꝛsando. vere xp̄m tenemus ꝛ cū symeōe dicere poterim⁹ Nūc dimittꝭ dne ser uū tuū i pace. mūdum deserēdo. qz parasti ante faciem oim populoꝝ lumē glozie post grām.

Jn purificatione brē Marie Sermo alⁱ de ratiōe numeri variatiōe purificatōis, ꝛ de inter pretatione nomis. Capitulū xxxiiij.

Cōpleti sunt dies pur gatiōis marie Lu. ij. Dic̄ ysid. dist. ix. Ju stū ē p̄ncipē obtēperare legib⁹ suis. Tūc enī iura sua ab oīb⁹ obtuāda existīet qñ p̄m⁹ ipe eis reuerētiā p̄bet. s. obtuādo in se. Decretal' etiā dic̄, p q̄ ds iure vtit. in alterꝰ ipe eodē dz vti. Cū sapiētis dicat autoritas Patere legē quā tuipe tulerꝭ. extra de ꝛsti. cū oēs. Sic̄ egit saul cum eēt rex ꝛ bonꝰ occidere volēs filiū ionathā. qz transꝛ gressus fuat mādatū suū factū sub pēa mortꝭ. i. Reg. xuij. Sic ꝛ caleuchꝰ pagan⁹ q̄ cū statuissēt legē vt adulteriū cōmittēs oculꝰ priuaret. deph̄ sum filiū cū ꝓpl's p̄ eo rogaret vt sibi pceret a dēa pēa. ꝛ ꝓpl'z i pre exaudiuit ꝛ legē fuauit. vnū ocu lū eruēs filio alterꝰ sibi. Nō sic ipū ñ sic. s. agūt ꝭz rāq̄z puluis leuis quē p̄icit vēt⁹ a facie tre. ita vē to elatōis l' passiōis. vl' p̄cū alteri⁹ hinc inde mo uent a stabilitate legiz ꝺ eas agētes. xp̄s āt qz le gē venerat ñ soluere ꝭz iplere. vt ipe ait mathe. v. legē quā ipse ds statuerat i veteri lege de purifica tiōe mlier⁹ pⁿ ptū voluit ꝛ in se p̄sentato in tem plo, et in matri se purificante adimplere De q̄ di cit. Jmpleti sūt ꝛc̄. Ubi tria nota.

Determinatōis nūeri rō. Jmpleti sunt dies.
Purificationis varia tio. purgationis.
Nominis positi interp̄tatio. marie.

Et p̄imū ē rō quare ille §. I

nūer⁹. s. xl. diez determiat⁹ fuit institut⁹ ad puri ficatōz pariētis masculū. sic̄ ei fuit mādatū in le ge. leuit. xij. q mlr q̄ ex viro pepissz masc'm in ca pite. xl. diez. accederet ad tēplū. deferēs filiū ad offerēdū sacrificiū purificatōis p se ꝛ filio. nūez aūt istū nō exp̄ssit euāgelista. qz retulit se ad legē quā allegat. Assignāt āt triplex rō determinatiōis b⁹ nūeri. s. historica. tropologica. allegorica. Ra tio q̄ lr̄alis ē qz aīa infūdit corpi i capite. xl. diez a prima sui ꝛceptiōe q̄ ad masculos. z i ill' diebꝰ xl paulati orgaīzat corp⁹ p oīa sua lineamenta et ipo corpe, pfecto infundit aīa tūc de nouo. ꝛ ō nihilo. i. nō ex aliq̄ p̄existēti creata. sic̄ primo pfi cit dom⁹, ꝛ postea inhabitat, qz q̄ tūc cū infundi tur aīa. inficit imediate ꝛ maculat pcō orig'ali ꝓp ꝛtunctōem ad corp⁹ cōceptū in carnali cōcu piscentia. cōuenies fuit q̄ sic̄. xl. die a p̄ma nati⁹ uitate. i. cōceptōe in vtero aīa ingrediēs corp⁹ vt templū materiale inficit Jta. xl. die a natiuitate secunda. i. ex vtero in tēplū materiale ingrediēs expiaret. magis scificaret sacrificijs illis. q̄uis p circūcisionē hebreis purgaret originali sicut ꝛ baptizati. ꝛ si p baptismū a peccatis mundētur omino tñ ꝛ postea inūgunt in vertice ad maiō rem sanctificatōez. Scōa rō est tropologica seu moral. Significat enī p̄ō q̄ sic̄ puer introduc⁹ bat in tēplū materiale dei in capite. xl. diez. ab ingressu in mūdū manifeste. ita aīa ingredit̄ tem plū spūale eccl'ie militātis ꝛ postea triūphantis de q̄ ps. Adorabo ad tēplū scīm tuū i timore tuo. Et iterꝰ. Jn tēplo eiꝰ oēs dicēt gl'iam. post. xl. di es spūales. Tic enī nūerus resultat ex q̄tuor de narijs nūeris. decē enīz ducta p q̄tuor faciūt. xl. ꝛ nūer⁹ ōnari⁹ sig̃ficat ōcalogū q̄ternari⁹, q̄tuor euāgelia. p⁹ obtuāriā igit̄. x. p̄ceptoꝝ cū fidē viua q̄tuor euāgelioꝝ ingredit̄ q̄s ꝛ repit̄ in tpe eccl'ie militātis xp̄o incorpat⁹ ꝛ nō añ. ꝛ postea in tem plo gl'ie triūphantꝭ Math. xix. Si vis ad vitaz igredi tua mādata ōi. vt nec vnū ōficiat. qz q̄ to tā legē tuauerit. offēdat aūt̄ vno. factꝰ ē oīm re us. Jaco. ij. Illud solū ē sufficiēs ad dānatōem. et excludēdū cū de tēplo eccl'ie Jta dic̄. b. Hiero. de pe. di. i. eccl'ia. Qui ē aliq̄ sordē pcti pollut⁹ ō eccīa dici ñ p̄t. Tertia rō ē allegorica. vic̄z qz sic̄ xl. generatōe ab abraam in genealogia quam de scribit matheus in p̄ncipio sui euāgelij dei filiꝰ intrauit in vtez virgis templuz xp̄inale. de quo canit ecclesia. Templuz dñi sacrariū spūssancti. ita xl. die voluit induci hodie in tēplum dñi ma teriale. figuratiuū virginalis ꝛ vtetia oñdatur q̄ pueri cito dñt ad tēplum ecclesiaruz duci vt se assuefaciant ꝺuotioni et cultui fidelis.

Secūdo sciendū in eo. §. II.

qō ꝺz purgatōis q̄ multiplex ē purgatō ꝺ li q̄ lici
Purgatio vulgaris. ta. aliq̄, illicita.
Purgatio legalis.
Purgatio spūalis.

Purgatio vulgar' ꝺz cū quis suspect⁹ de aliq̄ cri mine. vult p̄bare innocētiam suā p aliq̄d experi mentū. nō fm naturā neq; fm catholicā sēptu ram. sz p modū superstitiosuz. puta aquaz quis infa matur ō homicidio vel adulterio vel furto ꝓpe trato. offert se oñendā innocentiā suā tangere ferrū ignitū. vel bibere aq̄m feruētez sine lesione vel suscipit sponte duellum, ꝛ hmōi. Nec omino est p̄hibita. qz ptinet ad vtutiū rēprandi deum cū querat effectū miraculoſū in ea re q̄ fm iura ali ter p̄bari possit ꝛ deb⁹ faciens ꝺ illud p̄ceptum Non tēptabis dñm ds tuū. Hoc q̄ p̄hibetur a iure canonico. vt di. ij. q. iij. p totū. et extra de purgatōe vulgari p totum. Un legitur ō heynri co imp̄atore q̄ qz vxorē suam sctām mulierez su spectaz hūit ō adulterio cū quodā milite. voluit hāc purgatōem facere, ita vt nudis pedib⁹ super ignitos vomeres incederet. ſō in morte auxia tus et punitus est. Purgatio legalis est qu ci u

lege mādat Et in lege q̄ dē canōica indicīt. cū sez q̄s clericꝰ infamat ō aliq̄ crimīe apō psonas graues et nō ab inimicis z leuibꝫ psonis. nec sufficienter pbat crimē sz semiplene. tūc indicīt ei purgatio. vt sez ipse iuret se iuno cētē in illo crimine et alīꝫ cōpurgatores psone honeste iurēt credere se illū vez dicere. Quotꝰ debeat cē nūerꝰ cōpurgatoꝝ arbitrio iudicis relinq̄t. vt hī. ij. q. iij. i glo. sū maria. In lege āt veteri q̄ ad mulierē pturiētē masculū. vt de alīs nūc taceam⁹ sic fiebat. qz vt dēm ē ml'r q̄ cōcepto fecu masc'm pepisset in illo pl'o iudeoꝝ in capite. xl. diez pgēs ad tēplū offerebat sacrificiū aial'. z p illō dicebat purificari. s. ab illa irregularitate in ptu ꝯcta. q̄ phibebat vt īmūda ad tēplū accedere. Et sz btā maria ñ ad illud teneret qz nō ex viro cōcepat sz ex ope spūsci tñ ad dādū nob exēplū būilitatis voluit purificari vt cetere mlieres. Unū. b. bernū. Uere. b. maria opus nō hēs purificatōe. sed nūquid filiꝰ tuꝰ egebat circūcisiōe. esto g̃ z tu sicut vna ex mulieribꝫ sicut z ipe ē vt vnꝰ ex illis quul'. Tertia purgatō est spūalis. z ista necria ē nob vt aīa sit purgata a vicijs. nō solū opez exteriorꝝ sz ēt interiorꝝ cogitationū z affectionū Joco. uij. Emūdate manus pctōres z purificate corda vra duplices aio puer. xxv. Auser rubiginez ō argēto z egrediet vas purissimū. Rubigo ē pctm̄ vt dic. b. Tho. se. Pura ōr aliq̄ res q̄n nō ē mixta seu cōiūcta cum alia re. se ig̃biliori z pfectiori Sic vinū ōr impurū cū miscet aq̄ aurꝝ cū miscet argēto. sed cū miscet cū re pciosiori nō ōr impurꝝ sz magis purꝝ. sicut si miscet vinū cū maluatico. nō ōr vinū impurꝝ sz maluaticū impurꝝ. Si includat lapis pciosus i anulo aureo. nō dicet aurꝝ īpurꝝ Et sic ō aliꝫ. Ad ꝓpositū oia trena sunt minꝰ pciosa aia būana. q̄nimo ipi celi. plancte. z q̄cūq; corpa. vtutes. gīa. angeli. z multo magis ipe ōs sunt pciosiora z pfectiora aia. miscet āt aia z cōiūgit q̄dāmō his p cogitatōem z affectū mētis Cū g̃ania cogitatū suū z affectū inordinatū pōit i his. tūc aia efficit impura z īmūda. Cū vo cogitat q̄ dei sunt. z afficit ad ipas vtutes z alia spūalia. tunc efficit purior z pfectior Auser g̃ rubiginē pctōꝝ cogitationū malaꝝ z affectionū. erit aia tua vas purissimū cōtentiuū liq̄ris gre diuie. Hāc sūme būit. b. maria. qz ea puritate enituit vt ait anselmus. q̄ maior sub deo neq̄at iueniri. Nūc g̃ purgatiōis ipleti sunt dies. i. g̃dus pfectōis nō sunt emundati ab originali z fomite eius. sicut et angeli dicuntur purgari ꝛc̄.

Quantū ad tertium §. III.

sciendū q̄ ista nomē maria vno mō iterp̄tat illumiatrix. vt alia. p̄nūc dimittam⁹. vñ ei cantaꝰ Solue vincla reis pfer lumē cecis. Tripl'r autē illūinat corpal'r causalit. exēplariter. Siquidē multos priuatos lumie corpali illūinauit. Legit de ea q̄ cū q̄dā paupcul⁹ sz ōuotꝰ ꝙis hītās iuxt domos iudeoꝝ rome z sepe cātaret de ea ad ꝓfusionē iudeoꝝ illō officij bodierni Babriele archāgelū credi⁹ diuitꝰ affatū. vtez tuū ōspūsco impḡnatū ꝙrubescat infelix iudeꝰ q̄ dicit xp̄z ex semine ioseph cē natū Jp̄i iudei hāc insultatōz nimis egreferētes. p curarūt illū ocul' priuari. Qui nichilominꝰ ꝓpter hoc visu p̄uatꝰ ñ obmittebat illō decantare. Et i hac die cū h̄ ageret a ꝙgie illūinatꝰ est. z visū corpalē recepit. Idē pz de alio q̄ cū optasset z freq̄nter a dño postulasset videre sel' ꝙgiez mariā cū pluries i officio legeret de ea. qz clericꝰ erat. Tota pulcra es. z hmōi. z sibi ab āgelo fuisset intimatū. q̄ si videret eā ex nimio splēdore eꝰ cecaret. Dixit ille se ñ curare de h̄ dūmō eā videret. Cogitabat tñ ille caute vt cū sibi appareret. vnū oculū solū apiret ad eā videndū. aliū clauderet ne visus eiꝰ amitteret Cū g̃ sel' sibi orāti appareret ponēs manū ad vnū oculū ne apiret cū cepisset alio aspicere tāta claritate z cōsolatōe pfusus ē qō vt pleniꝰ aspiceret remouēs manuz z aliū apiret. Lecꝰ g̃ factꝰ cū ē cōtristatꝰ p̄ dulcedie mētis. quā exp̄tꝰ ē. depcatꝰ ē ꝙgiez vt saltē sibi vnū restitueret. cuius auxilio victū sibi acq̄rere posset. qz sēptor erat. Sz. b. ꝙgo vt mihi cordissima ñ solū vnū sz ābos restituit z illiauit. Secō illūinauit causal'r z ista ē meli⁹. Et ipa ei ort⁹ ē sol iusticie xp̄s ōs nr̄ q̄ illūinat oēm hoiez venientē i hūc mōm. Jo. i. Ipa tēbras heresim abstulit illūinādo vitatē. vñ canit eccl'ia. Gaude maria ꝙgo cūctas hereses sola interemisti i vniūso mōdo. Pria heresis ō xp̄o ē q̄ ñ fuerit ōs. vt dicūt falsi iudei et quidā heretici in quā inciderūt apli z oēs ei⁹ discipuli i passiōe. putātes fuisse puꝝ hoiez. Sola aūt ꝙgo stabat iuxt crucē. stabat recta fide ei⁹ deitate. Aliq̄ heretici dixerūt p̄ hūanitatē ei⁹. asserentes eū nō vez hoiem. Sz z h̄ destruxit habendo experientiā certā de ei⁹ hūanitate. docuit z illūinauit apl'os de multis mysteriꝫ p⁹aduētuz spūsci qui postea mōz illūinauerit vitate fidei aduētuz spūsci. q̄ postea mōz illūinauerit vitate fidei. Illumiat freq̄nt. p curādo reis lumē gre z iustis cōfuationē z augmētū ei⁹. Illūinat exēplarit. entz eius vita iclita z pūsatio cūctas illustrat eccīas canit eccl'ia vñ z hodie dāt cādele bñdicte accēse in manibꝫ fideliū Cādela tñ hmōi significat virginē mariā. qz sic in cādela ē cera moll' z ductil'. significās būilitatē. z ligmū albū significās puritatē. z lumē ardēs inuēs caritatē. ita ipa in sūmo būit ista pfectissime. in q̄bꝫ eā dēm⁹ imitari i opibꝫ nr̄is. Et iō in māibꝫ dat q̄ opa designāt Non g̃ sufficit eā i capsa mēoriā bre. sic fit cōiter recordando de scitate ei⁹ z laudādo mirabilia ei⁹ Sz oportet in manibꝫ opez tenere imitādo ꝛc̄.

¶ De purificatōe. et quō q̄s debeat se offerre deo ḡntū ad p̄ncipiū z finem. Capitulū. xxxv.

Tulerūt eū in hierusalē

vt sisterent cū dño Lu. ij. Propheta dō loq̄ndo de sacrificiō. q̄ō quilibet ōz facere de seipō deo. oñso in oblatōe fcā in hac die purificatōis. Sicait ps. xxvi. Circuiui z īmolaui in tabnacl'o ei⁹ hostiā vociferatōis catabo z psalmū dicā dño. Et vidēr mihi q̄ velit dicere quō ōz q̄libet cū dño ihu se offerre deo gl'ioso q̄ntū. scilz ad principiū mediū z finē Et q̄ntū ad principium ait. Circuibo q̄ntū ad mediū ait. īmolabo in tabernaculo ei⁹ hostiā vociferatōis. q̄ntū ad finis terminū. cantabo z psalmū dicam dño.

Quātū igitur ad primū §.I.

vbi dicit Circūibo est notādū q ad offerēdū debite deo. optz circūire p oēs vias ei grās. Ob eā repñtatiōem fit processio hodie cū candel' bñdict' i mānu delat' ad glaz dei. Hortat' apl's. i. Lor. oēs dicēs. vnus'q'sq' ābulet hac vocatōe q vocat' ē et sic claz eēt tibi q ōs te vocarz ad istū t illū statū nō oporteret te circūire. sz subito exeq vocatōem ei⁹. Sz qr ōs vult nos tenere in va būilitate t filiali rioze sollicitudine nr̄e salut'. sepi⁹ vocat tali mō q vlt nos q̄rere t iuestigare q sit vocatio nr̄a deo mag' gta. Et b ē q dicit. Circuiui. Et q̄uis p seipm xps vocauerit saulū ac ita qd āmoneret violēter. q ei sit dēm. Duz ē tibi ꝛ stimulū calci trare. tñ eū misit ad ananiā simplicē viz. Vocauit t centurionē corneliū t nihilomin⁹ ad petrū misit dicēs. Nic tibi dicet qd et oportet facere. sepe et tedio vite l' et indignatiōe cū socijs seu loci austeritate aut gūamie mādator⁹ tibi ipositor⁹. vel bonoris appetitu librat' aut rez abūdātia et hmōi. tu teipz vocas ad aliū statū q tibi videbit melioz q̄ ille in q̄ es. t in seipo sic erit q tibi minus sit vtil'. tñ tu ñ cogñscis. Aliq̄n te vocabit angel⁹ sathanas trāsfigurās se in angelū luc' vt nō pseueres i diuia vocatōe tibi fcā. Aliq̄n vocabit amoz sensitiu⁹ t tibi viōr spūalis. Et omnes he vocatōes sub specie boni facte. sil'es erūt his q̄a dño pcedūt. Ergo ne decipiar'. sume in mānu cādelā rōnis. Sz sit bñdicta. i. exura sensualitate t tota spūal' Accēsa oz eē ista cādela doctrine sacre Et fac tres circūit⁹ seu processionē cū tribꝰ pausatōibꝰ. Prim⁹ circūit⁹ ē ꝓsiderare diligēter vñ pcedit tal' mot⁹ ad mutādū statū. et si ē associat⁹ talis mot⁹ ab aliq̄ supradictaz imperfectionum. nā si sic eēt tal' vocatio sit tibi suspecta. Scōus circūit⁹ ē examinare q̄s sit ver⁹ ku⁹ dei. cui tē cōmittas regendū. q̄ sepat⁹ sit ab amore sui attendēs ad gl'iaz dei būil' nō pūptuosus. Et b q̄rere optz cū magno tozticio accēso. t ocul' bñ apertis qr̄ ñ repit fallacioz mercātia. q̄z hō c⁹ coz ē inscrutabile ꝑm Hiero. Sepe int⁹ lup⁹ rapax ab extraneis mitis. Ad inueniēdū igr talē hoiem pfectum accēde lumē xpi. et respice ne te ōcipiat color. habit⁹. aut effect⁹ ꝓpri⁹. nō partial' int' ordinē t ordinē. pfessionē t pfessionē. domestica t siluestrem. Et q̄n talē dei ku⁹ inueneris illū ꝓsule t suā doctrinā seu ꝓsiliū exeq̄ris ꝑm illud Thob. iiij. Cōsiliū sp a sapiēte inquire. Sapientē. s. in materia agendoz. Terti⁹ circūit⁹ ē cogitare oīa tua motiua circa b qō et bis mag' cedat ad gl'iā dei salutem tui. edificatōez primi. freq̄nt vn⁹ stat⁹ ē melioz altero in se. t qō ad diuinū honorē ꝓximi erigit. Cōtēplatiua sublimioz est actiua. t tñ marthe mādat actiue intēdere nō ꝓtēplatiue. Melioz societas iuenit' i vno ordie q̄z in alio. t tamē volēdo aiam suā saluare i mín⁹ bono in q̄fcā ē p fessio. ne alīs dat' scādalū remanere debes i tuo.

Ecce processionē facim⁹ isto mane ad docēdū fideles facere istos tres circūit⁹. vt bñ ꝓuideas tibi ad faciēdū de te bonū sacrificiū. Et b ē ꝓncipiū.

Medium obseruandū §.II

circa tale sacrificiū est totū se tradere t subijcere diuie volūtati nil sui refuādo sibi. vt dicē ps Immolabo i tabnaculo ei⁹ hostiā vociferatōis. tabnacl'm diuinū in q̄ fuat' oīs res sac'. est ipa dei volūtas q̄ fm q ꝓbat diu⁹ Aug. ꝓ fastū. est forma via t regula oīs pfectōis. Et tāto ē creatā bōa et pfecta q̄nto cū illa se ꝓformat. De isto capacissimo tabnaculo loq̄ intēdebat scūs ille mardochēus qñ orādo dicebat. In ditiōe tua dñe cūcta posita sūt. t ñ ē q̄ tue possit resistere volūtati Hester xiij. In ista voluntate ōi offert' sacrificiuz figuratum p illō qō offerebat in hierl'm in q̄ ḡtidie totus xps pñtat' vt sonāt ꝛba ꝓposita. s. Tulert illū in hierl'm. Hierl'm ei interpr̄at visio pacis. t q̄ se cōformat volūtati diuie. sp pacē tractat. pacē vidz fm illō psal. Audiā qd loq̄t' i me dñs ōs. qñ loq̄tur pacē i plebē suaz. Immolare ē totū ardere. et dare se hostiā ōo scām viuētē deo placentē. obsequiū rōnabile dei. t si tu aliquaz ptē dēte rekusasti q̄ nō ꝓsumat' in igne diui amoris pari ñ duraret nec op⁹ bonū inchoatuz. t ñ vociferares i diuio ꝓspēu. Scis qō modicū fermentū totā massā corrūpit. ait apl's. et paz carnis i corpe putridū nisi abscindat' totū corp⁹ corrūpit. hui⁹ rei exptiā vides i iuda pditore t oim religiosoꝝ t relīgiosaz simulatoꝛib⁹. q t si cū deuotōe statū religiōis assūpsert qz totū se deo ñ dedert. totū amiserūt. Qui aūt deo tribuit totā volūtatē. tot⁹ sp ad deū vociferat. ab eo directus t letificatus. et ista ē hostia vociferatōis seu clamoris. t apte talē vocabulo vociferatōis ps. vtit. qz tal' volūtas tota in deū imersa. gustat dulcedies mirabiles. et ꝓuersa in maxim stupoꝛē. nescit qd loq̄t'. sz ex admiratōe stridet t vociferat. Sic dicebat ps. ō eo sacrificio. Sia ossa mea dicēt. dñe qs simil' tibi. vides totū hodie declaratū p exēplū qñ mr amātissima vgo maria posuit totū xpm in vlnis antiqui sacerdotis symeōis. hic eni subito vociferat⁹ est. cū altis stridoꝛib⁹ stupoꝛe ꝓplet⁹ Nūc dimittis. Anna ēt ꝓphetissa clamauit. et qd nescimus nisi q annūciabat mirabilia. Et qñ audis q clamat vetustus dier. t vterana itellige figuratū q ex tali ꝓpleto sacrificio obstupescit t mutat' tot⁹ spūs t ēt caro totus adam i symeonē ꝓuertitur tota eua anna efficitur.

Sequitur de fine sa §.III.

crificij. vbi oz Cantabo t psalmū dicaz dño. In q̄ pte oñditur hoiem in sacrificiū deo oblatū. sp debere cantare in id qō ei acciderit. nō solū patientiā fuādo in diūsis. sed etiā iocūdando i illis sicut ait apl's de se. Libēter gl'iabor i infirmitatibꝰ meis vt inhabitet in me vt⁹ xpi. De q̄ eni q̄s tantū gaudere oz q̄tū de aduersitate pspitas cōmuniter transit. t vane hoiem letificari facē. mūdū diligere t supbia leuari. vñ ad inferos cōducunt. et ideo de eis cōtristandū t lugendū. Sed aduersitas facit humilium corda reuerti ad deum. mūdum decipientem agnoscere. t viam ad patriam ꝓpare. Et cum loquit' de ipis tribulationibus semper letandum et cantandum cum effectu dicendo. Cantabo. Ad hoc hortabat' apostolus Jacobus in ep'la sua cap'o ꝓmo dicens.

Dñe gaudiū estimate frēs cū in tentatiōes varias inciderit. Ondit aūt hic psal. q hō deo sacrificaturus. dz mētē cū eo vnitā tenere sp z dicere psalmū dicā dño. Dicere do psalmū ē mētē i illā dulcedīez subleuare fīē scriptura narrat de Heli liz eo ppba Offerre se sacrificiū deo. nihil aliō ē q3 oēs corpales sensus mortificare. qb mortuis oꝛtz q aia cū summo deo ꝓiungat. z in ipo cōtinue iubilet. q3tū ipse ds opat in eo. vt dicere valeat cū apl'o. Nr̄a ꝓuersatio i cel'is ē. De his duabꝫ vltimis ptic'l' formā nob̄ pbet sctūs symeō q se deo sacrificās xpm dulciter recepit in vlnis. ce cinit de morte corpali quā vicinā aspiciebat z dixit Nūc dimittis dñe. Et subleuauit mētē ad intuendū int9 qō alibi erat abscōditū dicēdo. Oꝛ videꝛt oculi mei. Ecce igit quō dñs ihs ad faciēdū de se sacrificiū erat delat9 ad tēplū. a mr̄e virgine maria z ioseph vt formā nob̄ pberet vt sil'e pagam9. Uñ dicit̄ vba ꝑmo ꝓposita euāgelij Tulerūt illum. ¶ In qbꝫ qdē verb̄ ꝑ ampliori declaratōe nr̄e pfectōis notabim9 septē ptes. Prima ē vñ mouet̄ ista ꝓcessio. scōa ꝑ quē deferꝛt tal' oblatio. tertia qd est ista donatō. q3ta q dirigit talis congregatio. quinta cui dat̄ talis bñdictio. sexta hui9 pñtatiōis associatio. Septima q̄ inde seq̄t remūeratio. Ad ꝑmā rñdetur q a bethleē tulerꝛt Ad scōam q maria z ioseph tulerꝛt. Ad tertiā q deū z hoīem xpm tulerūt. Ad q3tā q ad templū hierl'm obtulerꝛt. Ad qntā q ad symeonē sacerdotē tulerūt. Ad sextā q cuz duabꝫ turturibꝫ l' paꝛ colūbaꝝ tulerꝛt. Ad septimū q festū maximū symeon z anna fecerunt.

Quantum ad primū §. III

quicūq3 de se vult facere cū ibu sacrificiū. primo recedat a bethleē. i. cura carnis. qz vt dic̄ aplus Si ꝑm carnē viveritis moriemi. scz vita spūali. Quāuis antiq doctoꝛes dicāt q bethleē interp̄tat̄ dom9 panis. moderni tñ interpꝛant̄ domuz carnis Et iō discedas a bethleē. sic fecit dñs ihs nō corpal'r sz spūal'r. s. a cura carnis z solicitudinis vite corpal'. de crastino nō cogitādo sz sperādo i eo q̄ pascit aues celi z vestit flores cāpi. Nō dico ne laboꝛes. sz cū xpo dico ne ita sollicit̄eris circa curā corpis vt omittas aliquā vocatiōem dei aut actū ad gl'iam dei ptinētē. Si cogitasset ppl's dei isrl' de q̄ viuem9 i deꝛto. de q̄ vestiemur nunq3 egressi eēnt de egipto. nūq3 ad trā ꝓmissionis deuēissent. z post3 fuerꝛt inde egressi sub spe diuini auxilij qñ cogitauerꝛt comedere carnes. et sitientes de aq̄ trepidauerꝛt. ira dei descēdit sup cos z mortui in deꝛto. nō sunt ꝓsecuti optatū finē terre ꝓmissiōis. Ista ē ꝓma via z regula. quaz dz ſuare q vult bñ deo sacrificare. Quicūq3 autē cogitat ꝓns de vita corpis q3 de vita aīne in suo ꝓgressu. vtiq3 nō ꝑficiet. Et ō b̄ expientiā vides in multꝫ q̄ videt̄ inchoasse bonū facere. z sicut cancri retro redeūt. Cernis gl'iosā vg̃inē mariā paruulā puellā recessisse a gentibꝫ q̄ cōiter habēt tantā curā de corpusculo z nō iciunet. nō vigilet nō multū oꝛet q filios suos inertes z desides efficiunt. Et qz sic btā virgo r̄cessit a ꝓsanguineis ponēdo totā suā spem in dulcissimo filio suo cibaria. vestita custodita directa ab angelo scrō q̄ de ea curā bēbat spālez. loco cui9 ioseph succesſit et postea fili9 eius q̄ recessit9 e mūdo ꝑ passionez loco sui relict iobem q̄ curā hꝛēt tante puritatis et mr̄is ita pfecte. O qntū ē vtile se totuz iactare dño. z ob ei9 dilectiōez nil de se curare huic angeli attēdūt. sancti adiuuāt. ds sollicite curat. seruiunt puri Jobānes.

Secūda responsio scili. §. V

cet q̄ deferāt oblatōem. i. q̄lis intētio dz mouere creaturā ad se deo sacrificādū. Circa qō dic̄ euāgelista q ꝓntes sui puulū xpm tulerꝛt. Scōm aūt veritatē grāmatice. ꝓntes nō intelligūt nisi pr̄ et mr̄ qui tal' ꝓtus post deū sunt ꝓma cā Ubi nota q tres ꝓntes būit ille bñdict9 filius oblat9. Et ꝓm9 etern9 fuit pr̄ sue diuitatis. Scōa fuit sua venerāda mr̄ eius būanitat̄. Tertiꝫ ioseph et b solū ꝑm opinionē cōmunē hoīm nō ꝑm veritatē q̄ ꝓncipiū nō dedit nec diuinitati nec būanitati eius. spūsscūs tal' būanitat̄ fabricatoꝛ pr̄ dici ñ pōt. q̄ de subia sua nil posuit. nec q̄ ad diuitatē totā ab eterno ꝓcedentē a pr̄e. nec q̄ ad būanitatem totā genitā solū a gl'iosa mr̄e Et sic figul9 pr̄ nō dz vasoꝝ q̄ facit. ita nō dz spūsscūs pater xpi. q3uis ex parissimis sanguibꝫ vg̃inis coꝛp9 fabricauerit tēplū diuitatis sic dic̄ mgr̄ in. iij. sniaꝝ. Qñ audis q̄ dicere q ꝓntes sui tulerūt ibm i hierusalē. intellige ꝑ ꝓntes prēm dñi. mrēm mariaz et ioseph nutritiū. Et qū dico prēm cū opa trinitatis fuit indiuisa z totū simil' faciāt qō est extra se. vt docet. b. Aug. intellige cū pr̄e filiū z spiritū sanctū. dic̄ q̄ q̄ quicq3 ꝑsone tulerꝛt sacrificiū istō Pater. fili9 z spūsscūs. maria z ioseph. Dic tibi dimitto inl'tas devotas cōtemplatōes. Et ꝓma quō etern9 pr̄ est sūm9 sacerdos qui de eo qō ipe est sibiipsi sacrificiū facit. Scōa q fili9 q̄ se portat z de se fac̄ sacrificiū ei q̄ est ipe Tertia q spiritussscūs inuisibil'r ardet. nō solū ligna h9 sacrificij. s. mariā ioseph symeonē z annā ministrās. sz ctiā ignē vñ ipe est ignis q̄ ipemet ē. qz spūsscūs ducit verbuz ad tēplū a q̄ ipe eternal'r ꝓcedit. Quarta q portatrix magꝫ fertur a xpo ōlato quā portat ipa. Jstaꝝ z aliaꝝ explicatōem meditationum ob breuitatē omitto. ꝑ nūc sufficit q̄ q̄nq3 nosa dñt ducere ad tale sacrificiū. z si aliqs hoꝝ deficit. mutatio stat9 tui sit tibi suspecta. Pater igit̄ dirigat te in viā suā ꝑ spem ꝓstantē. et nō ꝓmittat tibi occurrere cogitatiōes retrahētes a bono ꝓposito. s. nō volēdi pseuerare et debilitate vel ex pauꝛtate. aut ex solicitudine vel tēptatōe aut alys motiuis retrahētibꝫ mentē a benefaciendo. Uerbuz filius te dirigat per sua sancta cōsilia. qui lucernā accendit. lumen scz ad reuelationem gentiū ne possis errare ita q̄ incitar̄ ad apphendendū aliuz statum in q̄ nō es. respice in doctrinā vbi si hoc tibi ꝓsulit z potes facere. aliter non. Spūsscūs z dirigat te purificādo. qz ñ mouebit ꝓus q3 tibi inspiraret noticiā cū dolore tuoꝝ defectuū. et ꝓius te purgabit quā moueas passum tuoꝝ affectuū. Et si ꝓpendis cum peccar̄ tuis ascēdere in altū statū ꝑm apparētiaz exteriorē. noueris te duci ab antiquo ꝓpente ad

inficiendū locū q̄ ꝑgſ. Oꝑz etiā vt te dirigat z ſe rat pura ꝟgo maria .i. pura intētio z ñ macꝫata mixta aut Scis q̄ vas puꝝ ꝺr q̄ñ ñ ē ibi aliq̄d niſi illō ſine q̄ eſſe nō pōt. i. vas vacuū q̄libet liq̄re vel re ſolida libeꝝ amuſceoline. ſiccitate ſiñ rubigine. z oī alia imūdicia. q̄uis plenū eſſet aere q̄ naꝑa vacuū nō ſuſtineꝝ. Jta dico q̄ mēs pura eſt directa a maria. q̄ñ nullꝰ r̄ſpectus te ducē. nec tui nec alteriꝰ niſi tm̄ gloria dei. Et ne decipiarſ a teipō in iſtis motibꝫ ſeu reſpectibꝫ additur ioſeph ad deferēdū tale ſacrificiū q̄ interp̄tatur augmentuz. vt ex b̄ intelligas. q̄ q̄uis tibi videreꝫ portari a q̄tuoꝝ p̄mis deferentibꝫ. debes ꝛſidera re q̄ ſtatꝰ q̄ vadis ſi aſſumere intēdis. eſt ſupioꝝ et pfectioꝝ illo vñ recedis. q̄ ꝗlibet pōt regulariter debito mō aſcēdere et augeri. ſz nō deſcēdere vl̄ minui. Totū cogita exēplo glorioſe ꝟgis q̄ cū admonita eſſet ab angelo. demurando ſtatu ſuo egredi. ſ. tēpli ſolitudinē. z venire ad būanā conuerſationē vſq̄ ad b̄itandū cū būano ſponſo cogitabat et cogitādo paueſcebat in verbis angeli q̄ inꝛrogado q̄mō fiet iſtō. i. cū ꝟgitatē ꝓpoſuerit ſuare. qō oñdit cū ait. q̄m̄ vir ñ cogſco. qui q̄dē maioꝝ gradꝰ ē z pfectioꝝ q̄ filios generare ſcōm curſum naturalē. Sz tūc certificata ab ipō angelo. q̄ ad talē ſtatū dirigebat pī eternꝰ obūbrādo verbū incaruādo. ſpūſcūs fecūdādo. ioſeph in firmitate eam ꝛſuando. aſſentit ꝟgo ſeipſam offerēdo z dixit. Ecce ancilla dñi ꝛc.

Reſpondeo ad tertiā §. VI.

inquiſitionē. ſ. q̄ oblatꝰ in ſacrificiū z ꝺlatꝰ eſt ꝺs z hō ieſus xp̄s. vbi declarat q̄lis ꝺeat ē qui ſeipm vl̄t deo offerre in ſacrificiū. vt ſtz efficiat xp̄s. z chriſtꝰ factꝰ de te deo q̄ iam ē datus deo ei qui erat natus deo. z hodie deferꝫ deo qui erat deus. Quis nō obſtupeſcat in tantꝫ mirabilibꝫ et tm̄ fiūt hec ꝓpter doctrinā nr̄am Jgr̄ oblatꝰ ꝺo efficiaris būilis xp̄s pauꝑ cū xp̄o. patiēs vt xp̄s indutꝰ caritate xp̄i. oꝛna te cum caritate xp̄i formate cū benignitate xp̄i. Et ſic ꝛſeq̄nter p ſiliꝫtudinē factꝰ xp̄s. eris debitū ſacrificiū deo oblatū. Tale ſacrificiū de ſe fecit maria z inꝛ creaturas nunq̄ appuit tanta būilitas. ſic in ea q̄ ſe ācillā vocat mr̄ a deo electa. Et ita cogita de alijs ꝟtutibus ſuis q̄s ob breuitatē dimitto. Cogita ſiliꝫtudinem carnis cōmunitatē veſtiū. cibꝫ z cōuerſatiōis. z p certo teneas q̄ vbicūq̄z xp̄s erat ſiue magnꝰ ſiue puꝰ. ibi erat ſua dilecta mr̄. Nā extra ſuā p̄ſtiam viuere nō valebat. Si ꝟgo pura erat in nuptijs. b̄ iō q̄ xp̄s ibi erat. Si verecundiſſima ꝟgo z ꝛcēplatiōis magiſtra cū mag̃ tumulto p̄rexit ad crucē. hoc iō q̄ xp̄us illuc ꝓpe tus ē. mlto magꝭ ſp̄abulauit vt vbi oꝛabat vbi docebat. vbi p̄dicabat. vbi miracula faciebat ieſus. Et ita tota trāſformata in xp̄m odoꝛifeꝝ ſacrificiū de ſe deo obtulit.

Quātum ad quartā §. VII.

inquiſitiōez docek in q̄ loco tale ſacrificiū facere debes de te vel filijs tuis. ſ. q̄ ad templū hierlm ideſt ad domū viſiōis pacis. ſic enī interp̄tatur hierlm. O cū q̄nto doloꝛe intuenda ē iſta infelix ciuitas vocata felix. Jn q̄ eſt amplū tēplū hercūl ſupbi. Ad qō accedēs ad ſacrificādū quilibet cū ambitiōe ſtatꝰ z appetitu magiſtratuū ñ bene merendo. ſed ꝓfitū. Nic eſt templū bellicoſi martis et q̄libet in cōmuni ab extra. vel ꝑticulari ab intra ꝺ ſe ei offert ſacrificiū cōtinuatū p anos plurimos. Templo inhoneſti iouis raptoris non ſacrificat. niſi q̄ nō valz. Tēplū veneris oīs veneranꝫ et ad templū ſemiremis mlte gētes curꝛūt. Tēplū guloſi bachi nūq̄ repiꝛ vacuū. Templo auari mide a maioꝛi vſq̄ ad minoꝛē. a ſacerdote vſq̄ ad leuitā. oēs ſacrificiū offert. Tēpluz vero xp̄i vacuū repiꝛ. z nō inueniꝛ q̄ velit ſe in eo p̄ſtare vel filios ſuos tanq̄z iā in p̄teritū ibi ſe p̄ſtauit ꝙuertit illō in tēplū vanoꝝ ac fallaciuz deoꝝ. O mū de imunde nutritoꝛ oim vitioꝝ ſeꝛuatoꝛ oīs generis maloꝝ. z ſolū deū exiliuz tradis. Sz certe docet te xp̄s z mr̄ eiꝰ offerre te. z tuos in ſacrificiū inq̄ꝝtū vales dei tēplo hieruſalē vbi pax viꝺr. pax ꝺuaꝛ. pax tenaꝛ cuz deo ſuo. Jta refert. b. hiero. z ambr. beatiſſimā virginē feciſſe pꝰ paſſionē z aſcenſionē filij ſui dilecti. diſcurrebat viſitādo oīa loca vbi fuerat ihs cōuerſatꝰ. et ibi meditabaꝛ ſac̄ būficia q̄ ipm fcā būano geneꝛi z mēoꝛia hoꝝ nō recedebat.

Ad quītā inquiſitio §. VIII

nem. ſ. q̄ cuiꝰ manꝰ fieri ꝺz hoc ſacrificiū. z rñdek q̄ manꝰ ſymeonis q̄ interp̄taꝫ obediēs. Jſtud ſacrificiū multū cōtinuauit dñs ieſus q̄ cōedebat in domo ſymōis phariſei ſymōis lcpſi in bethania. i. in domo obediētie. in domo marthei q̄ inꝛ p̄taꝫ donatꝰ alteri. ſ. dediꝫ z ſibi abnegatꝰ intrauit z i domū diuiꝫ. ſ. zachei ad oñendū q̄ verbis dixerat Math. xxuij. Oīa q̄cūq̄z dixerit vob facite z ſuare. i. in rebꝫ licitis ſcz bōi p̄lati. z etiā ſi p̄rauꝰ eſſent ſz ſm opa eoꝝ. ſ. mala nolite facere. vez q̄ pōt inueīre bonū ſymeonē antiquū iuſtū z tioꝛatū. expectātē ppli ſalutē magꝭ q̄z ſui. in q̄ bitet ſpūſſcūs. z bēat diuinū lumē. illū ſeq̄re et alios dimitte. Talē deſcribit Luc. euāgeliſta antiquū ſymeonē i ſacro euāgelio hodierno Elige ſymeonē in p̄ēm tuū ſpūalē. q̄ ſit obediēs ſuꝑioꝛibꝫ ſuis. q̄ male p̄ alteri p̄cipe q̄ bñ nō didicit obedīr. Tolle ſymeonē ātiquū p̄acticū z exp tū iā ſāguīe moꝛtuū. ne fetoꝛ oꝛiri valeat ex tali cōuerſatione. Quere ſymeonē iuſtū a p̄cis mōz et libeꝝ ne p malū exēplū vel doctrinā ad illa ne inducat. Accipe ſymeonē tioꝛatū hūilem q̄ in ſe ipō nō cōfidat. nec p̄ſumat qui plenꝰ caritate nō ſui amatoꝛ. ne telineat tēpalibus. ſz ſit amatoꝛ. dei et ſalutis primi qui te defendat a malo. Reperi ſymeonē plenū ſpūſcō ſac̄ ſcḟa erudituz. et ſana doctrina qui ſit multe oꝛōnis in q̄ rñdz ſpūſſcūs. Per tales manꝰ ſacrificauit virgo gloꝛioſa ſe totā ſummo deo. q̄ puula p̄ntibus obediuit. puella antiq̄ ſacerdoti templi. angelo ſcrō q̄tuoꝛdecim l̄ quindecī annoꝝ cū eſſz habitauit Exiñ cū vetulo ꝟgine ioſeph in egyptū p̄gēs cuz eo et inde rediēs cū filio ſuo multo tpe Demum antiq̄ fcā. xlviij. annoꝝ māſionē būit cū iohāne virgine puro quē ſibi in cruce xp̄s loco ſui in filium aſſignauit.

Quātum ad sextam §.ix.

scz cū q̄ societate fieri dz tale sacrificiū. z dic̄ euā gelista q̄ obtulerūt p eo vnū par turtur aut duos pullos colūbar. ad q̄ additi sūt quīq; sicli q̄b̄ pri mogenit⁹ redimebat. p q̄s intelligūt quīq; sēsus corpis q̄ dñō offerre in sacrificiū. vt tota aīa tua dñi sit q̄ uis euāgelista de siclis nō loq̄tur. Sed neq; declarat si date sunt turtures l' colūbe. cer tum tñ q̄ alterū corū Sz neq; ꝺ vacat a mysterio Ideo enī spūssēūs voluit euāgelistā hoc scribere disiunctiue ad doctrinā nr̄i. q̄ aliquib⁹ ꝓuenit turtures offerre. alīs vo colūbas. nec oēs offer re turtures. nec oēs colūbas. aliq; sūt q̄ se ꝺo vo lunt offerre in sacrificiū z remanere in vita acti ua z hītu laicali. Alīj vo pfect⁹ se offerre. intran do z repiendo se in statu regl'ari. Primi secū de ferāt par turtur. vnū par imꝑtar vnitatē z fi delitatē. Tu q̄ q̄ui ī laico statu vis te deo sacrifi care tua ista q̄tuor. vnitatez vt nō q̄ras l'seq̄r'se cras. diuisiōes. ꝓtialitates z hmōi. Serua cari tatē dando elēosinas put thobias filiū suuz do cuit dicēs. Si multū tibi fuerit abūdanter tribue si paup z illud libenter impartire stude. Thob. iiij. Ser ua castitatē sic̄ z ipe thobias docuit filiū suū di. Attende ti ab oī fornicatōe. z ꝑter vroꝛē tuaz nō patiar⁹ crimē scire. De q̄ ēt ꝺr q̄ celebrabat nup tias cū vroꝛe in tꝛoꝛe dñi. Serua fidē legēdo vl' audiēdo sacras scꝑturas audiēdo diuia officia p̄dicationū ꝟba illa credendo z obſuando. Qui vo statu religioso se deo tradunt. offerre dñō pul los colūbar. i. duas colūbas. binari⁹ nūer⁹ ē ꝑn cipiū diuisiōis. ad inuendū q̄ tales dñō esse di uisi. i. sepati a mūdanis. Sz inꝛ se dñō eē q̄i vnū par. i. sil'vniti z sine diuisione. Colūbar pulli sē calidi sz casti. q̄ adhuc nō sunt columbe modice castitat⁹ sz pulli. ad inuendū q̄ religiosi debēt eē calidi. i. feruētes in diuio amoꝛe. sz puri z mūdi a carnalitate. Colūbar pulli nō volāt discurrē do sz clausi manēt in nidis suis. Sic z religiosi nō dñō discurrere vagi ꝑ citates et villas nisi in nēcitate q̄ nō habēt legē. sz clausi dñō eē in cellis vel claustr' suis. Colūbe q̄ plorāt loco cāt⁹ signi ficant vitā religiosā plenā esse debere pnia. z qui vt ait. b. hieronim⁹ se z mūduz lugeant. z dñi sp pauidi p̄stolenť aduentū. Et marie lugere dñō ꝑ pctis cor⁹ q̄ clemosinis eos nutriūt. Colūbe nū q̄ quieſcūt sup cadauer. significat q̄ religiosi de bent ꝓtēnere pecūiaz z oē declinās ad pctm̄. Co lūbe hītātes in cauernis petre. petra erat xp̄s in quit apl's. significat q̄ vita taliū ꝺz esse confixa cū xp̄o in cruce. z q̄tū fieri p̄t ꝓtemplatiā. Colū be residēt sup culmia aq̄r vt videāt si ancipiter vel alia auis rapax volat. sī eos vt capiat a q̄ fu giūt. sīgficat q̄ dēm⁹ morā facere iuxta aq̄s scri pturar⁹. eas meditādo vt valeā⁹ ꝓgſcere. z vita re insidias demonū in aere bitantiū. Columbe hñt collū variatū depictū z totū refulgentē desi gnat q̄ vita religiosor⁹ ꝺz esse speculū aliorūz et lux mūdi. vt videndo cor⁹ bōa opa. ꝟbis z factis glificent p̄em celestē. z cauere ab his q̄ hñt spēm mali tollat⁹ oīs suspicio. Oēs istas ꝓprietates de facili in ꝟgine maria reꝑies et ꝑ excellenciam.

Ad septimā z vltimā §.x.

respondet q̄ ex p̄dict⁹ sequit festū solēne. i. letitia symeōis. q̄ cantat Nūc dimittis. Lumē itellect⁹ qui dic̄ Lumē ad reuelatōem gē. Occursus ānc et stupor mētis. h̄ ē dicere q̄ ex eis sequit. Vera obediētia. ꝓmpta hūilitas ꝺuota z integ. z luñ sapie vere adhuc. q̄ anna interp̄tat gr̄a. Dico q̄ ita viuēdo currit z abundat gr̄a infusa a deo cū tot reuelatōib⁹ z illūinatōib⁹. q̄ tota mēs suspē sa manet. z in stupoꝛē vertit. z cum xp̄o et matre sua se repit in eterna gloria. Amen.

Quomō gladius ꝑtransijt aīam ꝟginis beatissi me vt predixit symeon Cap'm. xxvi.

Tuam ipsius animā

ꝑtransibit gladi⁹ Lu. ij. Multipl'r re perit gladi⁹ in scꝑtur⁹. Est enīz gladi⁹ material'. de q̄ dñs ait petro. Omis qui gladiū ac cepit. gladio pibit Math. xxvi. Dicit accipe gla dium qui ꝓpria auctē seu volūtate nō dei l' legis auctē occidit vl' peutit aliquē. hic accipit gladiū q̄ vsurpat sibi prātē h̄ faciendi. Nā qui deo iubē te occidit z peutit. vt ppl's dei sub moyse z iosue et postea sub iudicib⁹ z regib⁹ multos populoꝛū chananeoꝛ z alioꝛ occidēr⁹. ille ñ ꝺr accipe gla diū sz sibi ꝺato a deo vti z iō licite. Et sil'r iuder qui occidit reū ñ accipit nec vsurpat gladiū sed eo sibi a lege ꝺato si ꝺz legitimā prātē vtit. vñ nō sine cā gladiū portat. ait apl's. i. ante se portare facit scz ad vindictā malefactoꝛ. Qui ꝟbo accī pit vsurpādo. gladio pibit. q̄ a iudice punit. vel saltē gladio diuie iustīcie nil inultū patiēris z ō gladio isto nō loquit symeon ad ꝟginē. q̄ vt dic̄ būs amb. nulla hist⁹ia docet mariā. de h̄ gla dij nece migsse. i. moꝛte violēta. sz naꝛali z p̄rim cū nō aīa cor⁹ sed gladio trāsuerberet. Est ali⁹ gladi⁹ criminal' de q̄ ps. ozat erui dicēs De gla dio malig̃ eruе me Iste ē gladi⁹ odij detractōis. male psuasiōis ad peccādū. de q̄ b Aug. Si frī tuo male psuades. occidis. Un ps. Lingua cor⁹ gladi⁹ acutus. de pe. dist. i. noli z clemens. Qui odit z q̄ detrahit z qui occidit pīe homicida est. de pe. dist. i. homicidioꝛ. Occisor cor⁹ occidit gladio materiali. detractor occidit famā ꝑ quaz quis viuit in memoꝛijs hoīm gladio detractio nis. Odiēs occidit aīam suā gladio vindicatiue affectōis. licz ār isste gladi⁹ criminal' ꝑ aīam trāſ eat z pīmoꝛ. nō tñ vnq̄ ꝑ aīam. b. marie. q̄ so la pctm̄ nō fec̄. Ergo de isto ñ intelligit symeō di cens. Tuā ipsi⁹ aīam ꝑtrāsibit gladi⁹. Est alius gladi⁹ spūal'. z h̄ figurat⁹ ē ꝑ gladiū quo ꝓcussit eleaz ar⁹ elephantē hñtē sup se castr⁹ armatoꝛ z occidit. sicq; pl'm dei libauit. ipe tñ sub eo op pressus. q̄ xp̄s gladio spūali ꝟbi sue doctrie. ac doloꝛe sue passiōis. z ꝟrute sue dilectōis mūdū occidit. ꝑstratis agminib⁹ demonū armatoruz malicia bellantiū. sicq; moꝛtu⁹ pl'm di libauit. De isto igr̄ intelligit dēm symeonis. Tuam ipi⁹ aīam ꝑtrāsibit gladi⁹ Sed hic est tripartitus.

Est enim gladius doloris internalis.
Est gladius sermonis diuinalis.
Est gladius amoris virtualis.

Capitulū.xxxvi

De quolibet istoꝝ ꝑ istō ꝺe ꝛ apte intelligi dēm
btē marie a symeōe Tuāipsi⁹ aiaz ꝑtrāsibit gla.

De primo gladio .s. doꝛ §.I.

loꝛis satis vsitata locutio ē. cū ꝗs hz magnū do
loꝛē ex aliq̄ malo nouo. dicit gladi⁹ ꝑtrāsiuit coꝛ
eius. ꝛ si coꝛp⁹ ñ vl'nerat vel ledat. De b ēt ait ps
In fuū venū dat⁹ ē ioseph būiliauerūt in ꝓpediꝫ
pedes ei⁹ ferꝝ ꝑtrāsiit aiam ei⁹. i. gladi⁹. cuꝫ inci
disset in magnas tribulatiōes. qꝛ vēdit⁹ a fribꝫ i
egyptū delat⁹ emptus a phutiphare ꝓncipe mi
licie regis pharaōis. falso accusat⁹ ab vxoꝛe sui
patroni ꝺ adulterio. qꝛ noluerit sibi assentire in
malū incarcerat⁹ ꝛ vinculat⁹ fuit ꝓpter q̄ ferꝝ. i.
gladi⁹ doloꝛ ꝑtrāsiit aiaz ei⁹. Et iste gladi⁹ dolo
ris passiōis ipi⁹ filij ꝑtrāsiuit aiam suaz. Uel sic
tuā aiam q̄ est q̄ ipsi⁹. ꝙ intēsum amoꝛē ꝑtrāsi
uit gladi⁹ doloꝛ. Tūc ei. s. in passiōe filij rexuati
sunt doloꝛes ꝑtus. vt dic̄ Jo. damas. i. quas alie
mulieres sustinent in ꝑtu. Sꝫ nec aliq̄ mr̄ būit
vnq̄z tm̄ doloꝛē in ꝑtu. nec aliqs martyr tm̄ do
loꝛē sensit in suis coꝛmētis. q̄ntū expta ē btā ma
ria in passiōe dilectissimi filij. Nō petr⁹ in cruci
fixione sui. Nō laurēti⁹ in craticula cōbust⁹. Nō
blasius pectinibꝫ ferreis dilacerat⁹ Non iacob
ꝑ singula mēbra incisus. nec ali⁹. Uñ dic̄. b. bie
ronim⁹. Plusq̄z martyr fuit ꝛ aureolā martyrij
sup oēs clarioꝛē recepit. Ratio imēsitat⁹ dolo
ris ei⁹ hinc tradit. doloꝛ fūdat in amoꝛe. Quāto
enī ꝗs pl⁹ amat aliquā rē vl' psonā. tāto mag⁹ do
let de ei⁹ amissiōe l'lesiōe. qꝫ ꝑtz ꝑ expientiā rerū
magistrā. Magis enī ꝗs dolet de amissiōe mille
florenoꝝ. q̄z de centū vt pote qꝛ mag⁹ diligit pl⁹
dolet de moꝛte filij q̄z de amissiōe subic. ꝛ pcipue
cū est bon⁹ ꝛ vtil' sibi. Sꝫ btā ꝟgo maria natalit
valde diligebat xp̄m filiū suū. tū qꝛ vnicū Certū
est enī q ꝑ vel mr̄ plus dolet de moꝛte filij cum
vnū tm̄ hz q̄z si mlꝛos hret. tuz qꝛtotū assumptū
corp⁹ erat ex septem ibi nō hēbat. vt qꝛ pēm nō
būit terrenū. ꝛ ꝫ strict⁹ amabat ꝛ de amissione
mag⁹ dolebat. tum qꝛ innocēs ꝛ optim⁹ fili⁹ erat
et tm̄ moꝛte acerbissima ign ominiosissima inf̄a
trones ꝓdēnat⁹ erat. et ꝫ ꝑtrāsiuit gladi⁹ doloꝛ
aiam eius. Erat in ea ꝛ amoꝛ amicicie. q̄ fundat
in bono hōesto vt q̄zto ꝗs sapiētioꝛ ꝛ pfectioꝛ fu
erit. tāto mag⁹ dēat amari ꝛ de eius absentia vel
moꝛte doleri. Unde ꝛ patriarcha iacob de moꝛ
te quaz extimauit filio suo ioseph euenisse valde
doluit ꝓpr̄ bonitatē eius. adeo vt ceteri filij ꝓgre
gati ad cōsolandū cū eū. vix liniret doloꝛē eius.
Sꝫ dns nr̄ iesus xp̄s erat optim⁹ oīz hoīm ꝛ an
geloꝝ sapiētissim⁹ sibi ꝛ alijs vilissim⁹. Uñ et in
passione ei⁹ aiam eius ꝑtrāsiuit gladi⁹ doloris.
Erat in ea amoꝛ caritat⁹ marie q̄ deū respicit ꝑ
cipue dolere facit. de ostensa dei ꝛ pditōe primi.
Cū ꝙ cerneret ꝛ sciret ꝓlim illū grauissime deuz
offendere. qꝛ directe in deū peccabāt ꝓtumelian
do coꝛp⁹ illō deitati vnitū. ꝛ hinc ꝓsideraret po
pulū iudeoꝝ ex quo nata erat. dānationē ꝓpter p
fidiā incursuꝝ. Uideret etiā apl'os oēs a deo pro
pter pctm̄ recessisse. valde dolebat. Et sic aiam p
trāsiuit gladi⁹. Sꝫ forte aliqs dicet, sciebat bea
ta maria q⁹ deus p̄ volebat eū pati illā passiōez.
Et ipe fili⁹ ꝓpter ꝟ in mōm venerat ꝛ ꝟ optabat.
Indeq̄z er ea sequebat redemptio mūdi. ꝛ sal⁹ po
puli ꝛ gl'ia dei. Cum ergo esset conformis volun
tati dei et. summe ipsa optaret salutem mundi.
Uñ ipa tristari poterat vel dolere. cū tm̄ bonū in
de sequebat. Ad qꝫ rñdeo. q⁹ eo mō gladi⁹ doloꝛ
ꝑtrāsiuit aiam ꝟginis. q̄ ꝛ aiaz filij sui q dixerat
pauloañ. Tristis est aīa mea vsq̄z ad moꝛtē. mat.
xxvi. Est enī in nobis duplex ania. vel mag⁹ ꝓpie
loquēdo duplex ps seu potētia anie scz intellecti
ua ꝛ sensitiua. Scōm potentiā ītellectiuā xp̄us in
passiōe sūme gaudebat. qꝛ deitate fruebat vt nūc
Sꝫ fm potentiā sensitiuā dicebat. q⁹ sentiebat il
lud ps. Repleta est malis aīma mea. i. doloꝛibꝫ.
adeo q⁹ vita mea in iferno approp̄inquit. Sic et
btā maria fm volūtatē rōnalē volebat filiū suuz
pati. sciēs deū sic oꝛdīasse. ꝛ salutē būani generis
ꝙsequendā. ꝛ hinc nō dolebat. sꝫ ꝗeta māebat. sed
fm sensualitatē sūme dolebat rōnibꝫ p̄dictis. qꝛ
vt dic̄. b. Hiero. Licet in spū esset. tm̄ dū in carne
vixit carneis mouebat sensibꝫ. Et fm sensitiuam
dicere poterat illud. Flecte ramos arboꝝ alta scz
crucis ꝛc. Sic ꝙ ipius aiaz ꝑtrāsiuit gladius do
loꝛis Et q̄bꝫ valde nobis attēdēdū est. q⁹ si voluit
de⁹ btāz mariā mr̄ez dñi inocentissimā ꝛ sctissimā
tantū doloꝛē pati ꝛ psecutiōez. non dēm⁹ nos ab
hmōi eximi velle. Uñ dns ꝑ Hiere. c. xlix. ait. Ec
ce quibꝫ nō erat iudiciū vt biberēt calicē. bibētes
biberūt. ꝛ tu si nocēs eris nō eris innocēs. sed bi
bens bibes calicē. Et baruch. vij. Delicati mei ꝺ
licijs spūalibꝫ ꝟtutū. ambulauerūt vias aspas.
oportet te ergo multa pati.

Quantū ad secundū §.II.

q⁹ gladi⁹ significet aliqñ verbū dei. oñdit apl's di
cens ad ephe. vi. Gladiū spūs assumite qꝺ est ꝟ
bum dei. Ad heb. vij. Uiuus est fmo dei penetra
bilioꝝ omni gladio ancipiti. ꝑtingēs vsq̄z ad di
uisionē anie ꝛ spūs ꝛc. Et de b gladio videt expo
nere. b. Amb. hoc dictū. tuā ipius aniaz ꝑtransi
uit gladius. inqt. Oñdit symeon in b prudentiaz
marie nō ignarā cē mysterij. ꝑtrāsiuit ꝙ gladi⁹ ꝟ
bi dei aiaz Marie intellectiuā. qꝛ intellexit ver
bū qꝺ dixerat symeon scz quō fili⁹ ei⁹ posit⁹ erat
in ruinā ꝓplī iudeoꝝ. ꝛ resurrectionē gētiliū con
uertendoꝝ ad fidez. ꝛ in signū cui ꝓtradicet a mlꝛ
tis. q̄ ad veritatē mysterij incarnatōis. s. gentili
bus. iudeis. ꝛ hereticis. q̄ ad imitatiōz a multis
scz oīb malis xp̄ianis. Dia aūt xp̄i mysteria na
tiuitat⁹ xp̄i. ꝙuersatiōis passiōis. ꝛ resurrectōis.
fuerūt ꝓnunciata a ꝓphetis ꝛ figurata. Et cū btā
maria legisset ꝛ audisset scꝑturas. ꝛ successiue vi
deret singula impleri. sic gladius ꝟbi dei ꝑtransi
bat aiam ei⁹ ītellectiuā. acutissime ꝛ pfectissime
intelligēdo. Uñ in isto euāg. dic̄ euāgelista ꝙ ma
ria ꝙfuabat oīa ꝟba hec. s. eoꝝ q̄ fiebāt circa xp̄z
conferēs ī coꝛde suo. Qꝺ expōit venerabil' beda
qꝛ scz būit mēti scꝑturas sacras ꝛ ꝙferebat que
scripta erant cū his q̄ fiebāt. Uerbi gꝛa. vt descē
dam⁹ ad ꝑticularia. Cū btissima ꝟgo spūsco ꝙce
pit filiū qñ dixit, Ecce ancilla dñi fi. m. se ver. ꝛc

Conferēs ꝟbū ysaie illō. Ecce ꝟgo cōcipiet z pariet filiū. z vocabit nomē eius emanuel. Isa. vij. potuit dicere intra se. Ecce mō ipleta ē dicta pphetia. Et rememorās q abraam q interp̄tat p̄ excelsus. misit p̄curatorē suū eleazar ad accipiēdā spōsaz nō de ꝛra. pmissiōis sz ad reglōez lōginquā z ab eo dimissaz filio suo ysaac. qō z fec. Rebeccam vicz puellā pulcerrimā quā inuēit ad fōtem aq̄. q demū req̄sita huic assensit. gen. xxuij Conferēs ḃ cū eo q gabriel missus a p̄e excelso. nō in ꝛrā. pmissiōis. i. in celū ad p̄curandā spōsā cui vnirēt in vnitate p̄sone filij eius vnic9 ex sara. sz in mūdū remotū a celo. z quasi a ꝺo derelictū. p̄ idolatriā. z alia vicia q ꝺb plen9 erat mō9 vt sz vnirēt nāle hūane i mō existēti. nō angelice in celo p̄manēti. iueniēs ip̄am mariā pulcerrimā aīma z corp̄e ad aquas scp̄ture. legentē tūc meditantē l' orantē. angelus ip̄e salutās z colloquiū hns cū ea sr ḃ demū ipa ꝓsentiēte despōsata est i ea hūana nāla. z dei filio vnita. z summe ab eo dilecta. intellexit figurā iliā impletam. Et sic gladi9 p̄trāsiuit aīam ei9 intelligēdo. Cum āt audito ꝓceptu elyzabeth instigata a spū sco pgeret ad visitandū elyzabeth p mōtana iudee trāsiens. ꝓferēs in corde suo qō ait salomō in canti. ij. Ecce dilect9 me9 venit saliēs in mōtib9 transiliens colles sil'is est dilect9 me9 capree. hynnulo q̄z ceruoꝝ En ip̄e stat post p̄ietē nr̄m. respiciens p fenestras. pspiciēs p cancellos. En dilect9 meus loquit mihi. poīat dicere in corō suo. mō impletū ē illō. Nā dilect9 fili9 meus quē tā concepi vēit in me saliēs i mōtib9 q̄s ascēdo z collibus. excedēs oēm. s. pfectoz mōtiū sublimiū angelorum. ac ēt colliū scoꝝ viroꝝ. Sil'is est dilectus me9 fili9 sūme a me amat9. caprecq̄z fac̄ magnos saltus q2 descendit de celo in vteꝝ. postea in p̄sepiū. exinde in crucē ascendet. post in limbū descendet. ac sup̄ terrā resurgēs ascendet z postea i celū. Simil' est hynnuloq̄z ceruoꝝ. i. ceruolino. qui sz delectat hūano aspectu. z delicie mee. ait ipse p Salomonē ee cū filijs hoim. puul9 est p hūilitatem. Stat aūt post parietē absconsus. s. i humanitate respiciēs p fenestras. i. p angelos nativitatē ei9 z alia mysteria nūciantes. vt ei9 ꝟtutē et maiestatē videre possem9 p cancellos. i. hoīes hoc ēt manifestātes vt ip̄m videndo cognoscere possemus. En dilect9 me9 loqt mihi cū. s. salutauit elyzabeth. Tūc exultauit infās iobes in vᵒ elyzabeth z scificatus ē iobes baptista ad ꝟbum verbi q̄ pnunciatū ē p os virgis Nascēs aūt iohānes iste. z de vtero mr̄is egrediēs. vt cōiter ōz leuat9 ē de ꝛra a bta ꝟgine. Et ꝓferens tūc beata maria cū eo qō dixit malachias. iij. ca. Ecce ego mitto angelū meū. Hic ē puer iste iohānes ag̃elicam vitā fuatur9. q̄ gabit viā añ faciē meam. Hic erit de q̄ ysa. c. lx. ait. Vox clamāt's in deserto pate viā dñi. rectas facite in solitudine semitas dei nr̄i. omis vallis exaltabit z oīs mons z coll' hūiliabit. z erūt p̄ua z̄. Parit bta virgo xp̄m et conferēs in corde suo. dic nūc impletū qō longe añ p̄dixit ysaias. idē. ca. ix. Paruul9 natus ē nobis. et filius datus est nobis. Et vocabit nomē eius admirabilis. cōsiliari9 deus fort's. p̄ futuri seculi p̄nceps pac's. z locū p̄tus considerās. ꝓfert in corō suo cū eo qō p̄nunciauit Micheas pphā c. v. Tu bethleē ꝛra iuda puul9 vicus es in milibus iuda. ex te ei exit dux q regat pp̄lm meū isrl' Et egressus ei9. s. q̄ ad diuitatē sic ab initio a diebus eternitat's. nec intelligi p̄t de dauid rege qui fuit bethleemita. q2 iā multo tpe añ mortu9 erat Sed loq't de isto puulo meo q reget pp̄lm electorū suoꝝ. Audiēs aūt bta maria angelos canētes in celo. Gl'a in altissimis deo. cōfert in corō suo dicens. Nūc ipleť pphetia dauid dicēt's Celi enarrant gl'iam dei. i. angeli. z opa manuū ei9. i. puulum isr̄ factū virtute dei annūciat firmamētū. idest celū nouā stellā emittēs. dies diei. i. pphetā illūinat9 a deo. micheas mago inq̄renti illūinato a xp̄o eructat ꝟbum testionū xp̄i nati. et nox nocti. i. p̄nceps sacerdotū a scribe obscuri infidelitate herodi indicat sciam. loci h9 nativitatis. Videsq̄z puulū vagientē z plorantē ait Ecce qō dic sapiēs Sap. vij. in ꝓsona ei9 loq̄ns. p̄mā vocem emisi sil'em alijs foris plorās. Ueīt octaua die ad circūcisionē pueri z cōferēs in corde suo. ait dolēs de pena puuli cū ioseph sponso suo. nē implet figura ei9. qō dixit zephora vxor moisi cū circūcidit filium suū. spōsus sanguinuz tu mihi es dolēs de effusiōe sanguis filij. Cū aūt tredecima die a natitate filij venisset reges magi. i. magni astrologi ad orandū ip̄m natū z ip̄z venerati sunt cū mūeribꝫ auro. thure z mirra ꝓferēs i corde suo. factū istud cū scp̄tura sacra dicere potat. Mō ad ipleta ē scripta dauid dicēs Reges tharsis z insule mu. offe. reges arabū z saba do. adducent. q̄ mūera in parte ēt declarat ysa. c. lx. dicēs Omīs de saba venīēt aurꝫ z thus deferētes. z laudē dño ānūciātes. Omīe pec9 cedar ꝓgregabitur tibi. arietes nabarioth mistrabūt tibi. Offerent' supꝑ tē. et ip̄is mūeribꝫ oñdētes maiestatē ei9. ¶ Cum ꝟo. xl. die obtulit puerū in tēplo recolēs qō scp̄tū ē malach. iij. c. sz statī veniet ad tēplum suū dñator quē vos q̄rit's z angel9 testamēti sz noui inst'ituto2 quē vos vult's. vos sz iusti affectatis. vt symeō z anna z sil'es Et q̄s stabit ad videndū eū. Ip̄e enī q̄i ignis inflāmans ad amorē eū cognoscētes vt illū symeonē dicere poterat cōferēs scripturā ip̄am cū eo qō fiebat. nūc ipleť pphetia illa. Inde ad paucos dies cū ex admonitione ag̃elica ipa cū puulo iesu z ioseph fugiens p̄secutionē herodis descēderz i egyptū vt ibi maneret ad tp̄s. in cui9 ingressu corruer̄t ydola egypti. Audiēs ḃ ꝓferebat i corde suo ḃ cū eo qō p̄dixit hieremias. Ecce dñs ascēdet sr̄ nubē leuez sz ꝟginē. q̄ levis fuit. q2 ab oī onere pcti libera. ascendit q2 tenebat quez i brachijs. et descendit in egyptū fugiēs p̄secutionem herodis. z cōmouebunt idola egypti. s. in ꝛrā coꝛruētia. in signuz q2 dēbat idolatria de mō cessare. descendēte dño p̄dicatōem apl'oꝝ in mūdū. Et cū ibi manerz et p̄cepisset magnā stragem quā fecisset herodes puuloꝝ vt istū occideret puez dicere potuit hoc conferēs i corō suo. Ecce ipleta pphetia hiere. dicent's Vox i rama audita ē ploratꝰ z vlulat9 mlt9

rachel plozãs filios suos noluit ꝛsolari. qz ñ sũt
Post septenniũ mortuo herode angelo nũciãte
reducẽs pueꝝ de egypto. t pgẽs ad bĩrandũ na=
zareth. ꝛferẽs hec in cozõ suo. dicere pot. Mo
do implerũ ẽ qõ ait dñs ex egypto vocaui filium
meũ. Et qõ alius dixit. qñ nazarenꝰ vocabitur.
Duodennẽ factũ cũ duxisset ad templũ pꝰ tridu
um q̃sitũ cũ inuenisset in medio doctoꝝ t dicere
potuit illud esdre. In excelso throno vidi sedere
viꝝ quẽ adorat multitudo angeloꝝ dicentium.
Ecce cuiꝰ impiũ pmanet in eternũ. Trigenariꝰ fa
ctus cũ accessit ad baptismũ. Job. Pie imagia=
ri põt ꝺ sibi a filio ꝛangelo reuelatũ t dicere po=
terat ꝛferens in cozõ suo. Nũc impletũ est illud
psal. Uox dñi sꝑ aq̃s iordanis dñi iesu ad iohem
baptistã vt eum baptizaret. qõ cũ fieret deus ma
iestatis intonuit ꝑne. hic est filiꝰ meus dilectus
ꝛc. dñs spũssanctꝰ in specie colũbe supaq̃s mul=
tas ad sanctificandũ eas ꝑ baptismo. Et sic de
alĩs mysteriis posset dici.

De tertio gladio scz §.III.

dilectiõis dicit pñs. Accingere gladio tuo. s. cari
tatis. sup femur tuũ. i. in bũanitate tua illã ostẽ
dens potentissime. s. dñe. Et iudith. c. ix. ad dñm
ozãs ait. Fac dñe vt gladio ꝑpzio scz dilectionis
supbia eius ꝑterat Uñ q̃si exponẽs subdit dicẽs
et pcute eũ labiis caritatis mee. s. ad salutez ꝑpli
mei. ꝑtrãsiuit gladius iste aiaz ꝟginis. qz sꝑ oẽs
dilexit. Uñ can. ij. Introduxit me rex in cellaria
sua. ordinauit in me caritatẽ. fulcite me floribus
stipate me malis. quia amore langueo ꝛc.

¶ Quomõ inuenit maria filiũ iesum duodennẽ
in templo. et de triplici interrogatione beate vir
ginis. ¶ Capitulum. xxxviij.

EJli quid fecisti nobis
sic. Luc. ij. Damascenꝰ papa ex verbis
scripture sic ait. Anteq̃ scruteris nõ repꝛ=
hendas. Intellige ꝓus t tũc increpa. Añq̃ repꝛe
hẽdas pus audias. xi. q. iij. coꝝ. Cõtingit aliqñ
q̃ videns aliq̃s vl audiẽs aliquẽ defectũ apparẽ
ter alteriꝰ nõ bñ informatꝰ de veritate. repꝛhẽdit
tal' dure t cõtumeliat vt puniat. Sz cũ discussa
cã pcipit illũ innocuũ remanet ꝛfusus. t ille gua
tus iniuste ab eo. sicut accidit de pꝛono ioseph.
qui qz nimis credulꝰ fuit ꝟbis sue vroris. iniq̃
accusanti eũ de turpitudine adulterij intentãti
mẽdaciter nõ examinato negocio dure tractauit eũ
carceri deputãdo iniuste. Scñ. xxxix. Nõ sic fecẽ
btã maria. sz inuẽtũ filiuz quẽ cũ dolore q̃sierat
ait. Fili q̃d fecisti nob sic.. nõ repꝛhendit. non cla
mat. nõ blasphemat. sed cãm bꝰ rei ĩtrogat. Ex
quib ꝟbis ꝑt formari triplex interrogatio circa
ipz factũ. Quid fecisti nob sic. vt scz appropinq̃ꝝ
cõsortio te absentares. Quid fecisti nobis sic. vt
in hier. Solymoꝝ tẽplo latitares. Quid fecisti no
bis sic. vt in doctoꝝ medio te locares. Ad q̃ tria
filius vt sapientissimꝰ vnica sua plene rñdit dicẽs
Quia in his q̃ patris mei sꝑ oportz me esse.

Pro declaratõe primi §.I.

quesiti t sue rñsionis sciendũ q̃ mãdauerat dñs
in veteri lege vt in tribꝰ solẽnitatibꝰ iudeoꝝ oẽs
de illo pl'o q̃ cõmode poterant. pgerent hierl'm ad
templũ dñi ad agẽdũ gr̃as deo de bñficijs pꝛeci=
puis collatis pꝛibꝰ eoꝝ. scz in festo pasche seu azi=
moꝝ. in festo pentecostes t ĩ festo tabernaculoꝝ
vt q̃ obedirẽt pntes xpi. scz vera mꝛ naturalis. b.
maria ẏgo t ioseph pꝛ putatiuꝰ nõ naturalis fi=
liꝰ euãgelista vt putabat filiꝰ ioseph. Lu. iij. ibat
ad templũ. Jn q̃ aũt bꝰ solẽnitatũ nõ declarat
euãgelista. pgentes aũt secũ durerũt puerꝝ iesum
nolẽtes tñ thesaurũ alĩs cõmẽdare. t vt exẽplũ
darẽt pntibꝰ filios secũ ducere ad eccl̃ias. sz cũ ꝓpꝛ
honestatẽ de more eẽt. vt mulieres separate a viris
manerẽt in templo. i. in porticibꝰ templi. Naz in
tẽplũ ꝓpꝛie sumptũ soli sacerdotes introibãt pue
ri manebãt cũ altero pntũ pꝛe vl' mꝛe. Credendũ
est aũt q. b. maria tantũ thesauꝝ penes se voluit
residere. Cũ aũt ibi manẽdo nõ curiositati vaca=
ret t vanitati vt hodie fit. sz oꝛoni t ꝓtemplatõi
mẽte ad celestia fixa. puerilibꝰ absentauit se a mꝛe
ea nõ pcipiẽte. Querit ꝑ btissima mꝛ eo repto. fili
q̃d fecisti nobis sic vt tre a nob absentares q̃ est rõ.
Cui rñdet qz in his q̃ pꝛis mei sũt oportet me esse.
pater meꝰ vt nosti deꝰ est. Tu aũt mꝛ carnis mee.
Et cũ oporteat me eẽ. i. exercerci in his q̃ sũt pꝛis ce=
lestis. iõ decuit vt me absentarẽ a te t ioseph pꝛe
putatiuo. ad oñendũ q̃ nõ apte põt q̃s se trade=
re spũalibꝰ t totalr deo vacare. nisi absentãdo se
a pntibꝰ t ꝓpinquis qm̃ ait pã. xxxvi. Pater meꝰ
t mater mea dereliquerũt me. dñs aũt assumpsit
me totaliter. s. in suũ. Parẽtes enĩ sũt pntes car=
nis t substãtia sua generãt coꝛpꝰ. s. patꝛ t mꝛ. Uñ
adã dixit. Erũt duo i carne vna. gen. ij. id est ad
generãdã vnã carnẽ. seu coꝛpꝰ. s. pꝛ t mꝛ. Pater
ãt. i. creator spũs seu aie bũane deꝰ est. q̃ creat ani
maz organisato coꝛpi creando infundit. nõ enĩ se
extraducẽ aie sic t coꝛpa. vtrũq; notat apl'us ad
Heb. xij. di. Patres carnis nꝛe habuimꝰ q̃ nos e
rudierũt obtemperabamꝰ eis. q̃to magis pꝛi spiri
tuũ. i. aiaꝝ t viuemꝰ qz igitur pntes sũt carnis.
ea q̃ sũt carnis q̃runt filijs suis scz vt sit pulcher
sit fortis coꝛpe. diues honoratꝰ i mõo. filios hẽat.
vroꝛẽ ducat. cũ eis maneat. mõo placeat. q̃ mõi
sũt cogitet. abstinẽtias fugiat. ieiunia nõ fuer.
iniurias ñ sustinet. infirmitates t rozñta t mortẽ
p sortilegia et alia illicita vitet. Pater autẽ spũs
deus vult aiaz exerceri in diuis t spũalibꝰ. t vt hõ
implere pfectiꝰ valeat. ea q̃ sũt carnis respuere de
beat. t pntes carnis ne impediãt in hmõi derelĩ
quat. qz igit nouerat xp̃s ꝓpinquos impedire fre
quẽter salutẽ vel pfectũ salutis filioꝝ. iõ subtra=
xit se ad tpus a mꝛe t ioseph. pꝛe putatiuo. nõ q̃ ĩ
aliquo impediret vel posset impediri ab eis pfe=
ctorũ operũ sed ad oñendũ. q̃ cõiter accidit in
alĩs pntibꝰ. qz impediũt pfectũ salutis. q̃rẽtes
in eis q̃ sũt carnis vñ nõ põt esse i. exerceri in his
q̃ sũt pꝛis t nõ q̃ sũt spũs. i. aie. ꝓterea ꝺr math. x
Jnimici hois domestici eius. Et btũs amb. Hec
est vera fuga. s. secli. quedã abdicatio domestico=
rum. i. pentũ. t alienatio charissimoꝝ. vt suis se
abneget. q̃ deo ꝓuire deo gliscit. xij. q. i. cui portio

Tū aūt ꝓpendant pentes carnis filios velle a se recedere deserēdo secm religionē sanctā ingrediē do mlt̄iplr diſuadēt ⁊ ꝓtradicūt ne deserāt dicē tes se in seculo posse saluari ⁊ deo fuire. ⁊ pntib obedire, nō cōtristari ne maledicant ab eis. ma iorisq; laudis ⁊ meriti eē. qz maior ſ labor ſ i secl'o tēptatiōib vtpote freqntiorib resistere q̄z i clau stro sibiipi aut ocio vacare crudelitatē q̄q; fore pntes declinq̄re. Quib dicēdū ē a filijs. In bis que p̄is mei celest ſ sl' oz me eē. i. exerceri opib spi ritualib ad q̄ vocat inspirādo. Nā ⁊ si i secl'o pos set ꝗs mlta bōa facere. dei p̄cepta fuare. ꝗs ē bic qui potuit trāſgredi ſ ñ ē trāſgressus q̄ p⁹ auꝫ ñ abijt vtiq; laudabim⁹ eū. feē ei mirabilia in vita sua. Greg. magn⁹ aliq̄n i adolescētia sua fuit illi us opinionis cū esset nobilissim⁹ ex senatorio ge uere. Ro. ditissim⁹ ⁊ doctissimus pbs extimans se deo posse pfecte fuire i bitu laicali. Sed ꝓpen dēs occupatōes secl'i succrescere. ⁊ paꝫ deo vaca re. oia deserēs ꝺo i religiōe se tradidit. Nō ē boc magnanimitat ſ ⁊ fortitudis ingerere se piculis aie. q̄ ꝗs declinādo p̄t euitare. ſz temeraritat ſ et audacie sic velle bitare cū dracōib ⁊ fp̄ētib ad bellandū ꝫ eos vbi ꝗs p̄t eos ōcliare. Obediēdū est pntib sed mag ſ deo a q̄ ois p̄nitas in celo ⁊ i terra noiat. cū spirat ad ea q̄ sc̄i⁹ volūtat ſ pfecte Maledictōes āt pntū q̄ ingerūt filijs ꝓp̄ bmōi ꝺs cōuertit in bñdictōes. nec ꝓpter scādalū eoꝫ est tm̄ bonū p̄termittendū. qz est scādalū pbari seoꝫ nō pusilloꝫ. vñ nō curādū fm doctriaz xp̄i Sed ꝗs ē in secl'o ita potēs. diues honorat⁹ q̄ ñ q̄rat adhuc mag ſtatū suū mūdialē augere q̄zto mag ſin statu spūali dz q̄rere augeri. Hereticum aūt essz dicere l' credere. statū religiōis ⁊ cōtēptū mōi nō eē in se maior ſ meriti ⁊ pfectōis. q̄z ēt i se culo laudabil'r viuere. qz hoc cēt ꝫ doctrinā xp̄i. hoc suadētis. nec ē crudelitas ista pntes dissere ꝓp̄ deū. ſz mag̃ pietas. Vñ. b. biero. i epl'a. Licz in limie senex iaceat p̄. ſ. dom⁹ ad retinēdū filiū ne recedat ab eo. ⁊ ex collo pēdeat nepos ac mat̄ vbera q̄b te lactauit oñdat p calcatū perge p̄ez et p calcatā pge mrēz ⁊ siccis ocul' ad vexillū cru cis cuola Sūmū gen⁹ pietat ſ ē in b ēē crudelem Undeꝛ cuidā volenti christum seq̄ sed ꝓpus expe ctare sepulturaz patris. Christus ait. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. tu autem va das relinquens p̄ēm tuum ⁊ ānūcia verbū dei. Math. ix. Et aduertendū q̄ subtraxit se xp̄us a pntib cū eēt duodēnis cū. ſ. cōiter incipit i alijs puer ſ apparere scintilla vsus rōnis. cū cōcupiscē tia incipit excitari ⁊ titillare boiem ad malū. vt scz tūc q̄ vult eē i bis q̄ sc̄i⁹ p̄is spūs. ⁊ totū se tra dere deo pntes ⁊ mōz deserat ñ expectās senectu tē vel iuuētutē. post q̄z fuerit secl'i oblectamenta expt⁹. Bonū ē viro dic biere. si portauerit iugz ab adolescētia sua. ſ. ꝓfilia xp̄i adiplēdo. vñ ⁊ dñs ꝺs cōiter ꝗs elegit ad opa sua magnifica agēda. vocauit i puericia l' adolescētia. Samuel ꝓpha dñi singl'aris. ⁊ iudex pl'i antiq̄. in puericia fuit dño ꝺdicat⁹. Dauid adolescētul⁹ i regē dño iubē te inūct⁹. et⁹ citharedа ⁊ psaltes ad psternendū supbū gigantē goliath assumpt⁹. Job. bapta ⁊ p cursoꝛ dñi antra dekti tener ſ sub ānis puerilibus

ciuiū turmas ac pntes fugiēs petijt. ne leui saltē maculare vitā famie posset. Euāgelistā iobānez quē spū sapie ⁊ itellect⁹ p ceter ſ ipleuit ad eructā dū ꝟbū suū i adolescētia vocauit. vt p̄ez ⁊ retia desereret. b. nycolaū sc̄issimū dñicū. frāciscū. ber nar. petꝫ. martinū. thomā i puericia l' in adole scētia ad mōi ꝓcēptū ⁊ ꝓpinq̄s flinq̄ndos ispira uit. discāt ḡ adolescētes inspirati ad dimittēduz pntes ꝓp̄ obsequz dei. cū dicūt eis. fili q̄d feciſti. vel q̄d fac ſ sic. i. cur ita nos ꝺseras. rñdēdo eis cū xp̄o. Qz i bis q̄ p̄is mei sc̄i. ſ. celest ſ oz me eē. i. dini inspiratōi assentire. ⁊ vt possim expediti⁹ diuis i tendere. oz me vos ꝺserere. Sic ⁊ ipa dei mr̄ in i fantia tēplo ē oblata. ⁊ ibi fm iob. damas. enutri ta relictis pntib ⁊ ꝓpinq̄s ac domo pntū. ⁊ tota tradita diuinis exequijs.

Ꝓo declaratōe secūde. §. II

questiōis ⁊ mīsiōis ꝓsideraduz ē q̄. b. ꝟgo i tēplo moza trahēs nō aspiciebat hicinde boies vt faci unt vane mlieres ⁊ viri iuuenes. nec ad ornamē ta tēpli curiose. nec ꝓfabulabat cū alijs vt mlti faciūt. cū tñ xp̄s dicat. dom⁹ mea do. ora. vo. Et iō nolite facē domū p̄is mei domū negociatio nis. ait iudeis Jo. ij. ſz vacabat intēte ozōi. medi tatōi, forte mēte reſoluēdo dīna bñficia fcā ⁊ ꝓfe rēda pl'o dei. q̄ repñtabāt in ill' p̄cipuis solēnita tib⁹ Nā in festo pasce qō interp̄tat trāsit⁹ repñta bat bñficiū illō q̄ trāsiens dñs p egyptū occidit oīa p̄rogēita egyptioꝫ sine morte alic⁹ q̄ crāt in domib bebreoꝫ i q̄z suplimiaribz factū fuat sā guie agni signū thau. i. crucis p qō flagellū cogēti bus egyptijs ne peiora flagella paterētur si reti nerēt eos pl'is ille trāsiuit ꝺ egypto. ⁊ qz ꝓp̄ festi nantiā ñ potuer̄t fermētare panē pastā secū por tarūt. ⁊ illā coctā cōederūt. ⁊ iō i signū h⁹ azima cōcedebāt illo festo qō erat de mēse marcij l' apri lis. p illo āt nos hēm⁹ festū resurrectōis illo tpe in q̄ deo grās agere dēm⁹ ⁊ lōge āpliozes p mai⁹ bñficiū nob collatū. qz vicz fili⁹ iste. b. ꝟgis dñs ihs pfēe etat ſ trāsiuit de b mōo ad p̄ez de morta litate ad imortalitatē resurgēs ⁊ occisis ꝟtualit̄ p̄rogēitis egyptioꝫ. i. vitijs capitalib mōi per passionē pl'is dei liber a morte. p signū crucis cre dite eripuit ꝺ tēbr ſ pcōꝫ dirigēs se ad terrā pmis siōis supne gl'e. In scōa solēnitate. ſ. pētecostes q̄ distabat a festo azimoꝫ p. l. dies dñz laudabāt ꝺ bñficio eis dato. ſ. leges decalogi siue leg mosay ce in mōte synai p q̄ nos festū agim⁹ pētecostes p excellētioze dono collato pl'o dei i mōte syō. ſ. le gis nō tior ſ vt illa sz amor ſ ⁊ gr̄e noui testi infusa apl'is p. ſſ. fm illō. Ex syon exibit lex ⁊ ꝟbū dñi ꝺ hierl'm qz ibi inchoauit p̄dicatio apl'oꝫ. Tertiū festū vocabat scenophegia seu tabnaculū i q̄ bñfi ciū recolebāt qō ꝺs in dekto. xl. ānis bitare fec in tabnaculis itinerātes p illō pastis mānā celesti ptectos ab inimic ſ. nec erat vt ait ps. in tribub eoꝫ infirm⁹ loco e⁹ agim⁹ dedicatiōes eccl'ie sez gl'iam triūphātis repñtātes Jn q̄ in tabnaculis gl'ie sc̄i bitātes. ſ. corpoꝫ gl'ificatoꝫ i fine.. mana celestis fruitōis pascūt liberi ab inimic ſ ⁊ ab oi bus miseriis corpis Demū ad se reuersa cū nōvi deret filiū iuꝫ se imagiata ē q̄ accessiſſz ad ioseph

Capitulū xxxvii.

Recedēs ḡ iñ cū i certo locō ei obuiasſz. t cū ñ vi
deret eū cū ioseph. extiaſt eū eē cū alijs ꝙsanguineis
ſuis. t venientes iter dieī. i. vna dieta. cū q̄ſitū int̄
xpinos t notos ñ repierēt dolere cepert. vñ reuer
ſi ſūt i hierl̄z ad eū req̄rendū. Timētes ne forte ca
ptus fuiſſz ab archelao filio hero. cū a pīe ſuo re
ceter nat⁹ fuiſſet q̄ſit⁹ ad mortē. Sz p⁹ triduū in
uenert eū i tēplo. t dicēte ei mſe. fili q̄d feciſti no
bis ſic. rñdit q̄ i bis q̄ p̄is mei ſūt oz me eē. Tē
plū maciale illō. i. dom⁹ p̄is mei. oz ār. i. decz me
eē t māere i domo p̄is mei. c⁹ ſuz fili⁹ magiſ q̄ i
alio loco. ſignificat tēplū iſtō ſcām eccīam i q̄ oz
me eē ꝓtinue p gr̄az. als ſuſtētari ñ valeret. Dic
fiūt opa p̄is. opa ſcā t virtuoſa. vñ reſurgēs ait
ipe. eccc ego vobiſcū ſū. ſ. i eccīa oīb⁹ dieb⁹ Tēplū
eccīe militāt⁹ trāſit i triūphātē. pō. Dñs in tēplo
ſcō ſuo dñs in celo ſedes ei⁹. t b̄ ēt eſt p marie do
mus p̄is. t ibi oz me eſſe ad coronādū eos. Luz
igit xp̄s iueniat in tēplo maciali nō in theatro. ñ
in domo. ñ in p̄torio ſi ipm volum⁹ iuēire. tēplū
maciale. i. eccīam dēm⁹ freq̄ntare. Jbi ei inuenit
xp̄s. i. ſaluator ad saluādū. Cū ei eccīa ſit loc⁹ de
putat⁹ ad oraōez mag⁹ hō ſe recolligit ad orandū t
deuot⁹ q̄ in alijs loc⁹. ad qō ēt vn⁹ exēplo alīus
excitat. Licz āt ds ſit vbiq̄ ad exaudiēdū. tñ tan
to citi⁹ t efficaci⁹ t vtili⁹ exaudit. q̄to deuoti⁹ et
a plīb⁹ iuocat t iñ sal⁹ ꝓcurat Ex vtute ēt ꝓsecra
tionis eccie repmit malicia demonū. ne tm vale
ant ifestare fantaſijs vāis exorātes. ibi ēt cōit ad
miſtrāt ſacra p q̄ boies iuſtificant t saluāt. t iō i
bis q̄ p̄is mei ſt loc⁹ oz me eē. Jnuēit ibs i tēplo
eccie militāt⁹ t mīto⁹ pfecti⁹. q̄ p fidē viuā. vñ ad
epb. iij. habitare xp̄m p fidē i cordib⁹ vr̄is. Cū enī
xp̄s ſit caput eccīe. vt ait ap̄l⁹. t veri fideles mē
bra ei⁹. oz xp̄m eē in b̄ tēplo. als mēbra mortua
eēnt ſepata a capite. Et q̄ null⁹ pagan⁹ iude⁹ vel
beretic⁹ ē vel eē pt in tēplo b⁹ eccie cū ñ bēat fidē
iō xp̄s in eis ñ ē ſz diabol⁹. vñ aug. q̄ eccīaz eſt
diabol⁹ ſiē i eccīa xp̄s. p b̄ q̄i diabolo tradit qui
ab eccīaſtica cōione remouet. xi. q. iij. oīs. Certū
eſt q̄ oēs ifideles q̄ ſt ex eccīaſticā cōionē. q̄nimo
et fideles q̄ ñ recte viuūt. ſz dī t eccie p̄cepta trāſ
grediūt. ſm meritū ñ ſt in eccīa dei. vñ nec xp̄s i
eis. Unū. b. hiero. Eccīa dī ē ñ bñs maculā. ſ. pcti
neq̄ rugā. ſ. duplicitat⁹ l̄ error⁹. Et iō q̄ſq̄s ē aliq̄
ſorde pcti pollut⁹. ſ. mortalis. de eccīa dicit̄ nō pt
n⁹ xp̄o ſubiect⁹. de pe. di. i. ex tua. Extra eccīaz āt
exiſtētib⁹. ſ. p fidē ſine opib⁹ q̄ mortua ē nō pt ē
sal⁹ ſz pditio t dānatio. ſiē in figurā oīs q̄ repti
ſūt ex archā tpe noe diluuio pierūt Jgit ſūmope
laborādū ē vt i tēplo eccie q̄libet ſit. ñ ſolū nūero
ſed t merito. t ibi ſolū fiūt opa p̄is celeſt⁹. i. vere
virtuoſa t meritoria. Unū t sal⁹. q̄ in bis q̄ ſt pa
tris mei oz me eē ait xp̄s. Qō ſi ds amiſerit ieſuz
qui ñ amittit q̄ ad grāz. niſi p pctm̄ mortale. req̄
rat cū dolore cū maria. t poſt triduū nō añ. ſ. con
tritionis. confeſſionis t ſatiſfactōis. ſaltē in ꝓpo
ſito q̄ ad ſcōm t tertiū. t ita inuenīet recupando
grām amiſſam ex q̄ tēplo aſcēdit ad tēplū celeſte
ſcrāſcōz. vbi xp̄m oz eſſe. vt ſui electi nō ſolū ſua
diuinitate. ſed et būanitate pfruāt ꝑpetuo.

Pro declaratiōe tertie ꝑ. iii

queſtiōis t rñſionis aduertēdū q̄ q̄rētes maria
et ioseph ibm. cū itraſſent tēplū. i. portic⁹ rempli
inuenerūt eū ibi. nō vbiq̄ qz ſz i loco excellētiori
ſcz i medio doctoz. nō q̄dē ociosuz l̄ puerilia tra
ctantē ſz audiētē t int̄rogātez illos. Jnt̄rogās ḡ
maria q̄d feciſti nob ſic. i. cur. Rñdet qz in bis
q̄ p̄is mei ſt oz me eē. Sic̄dē q̄ ſcripta ſūt in lege
ꝓphetis t pſalmis p̄is mei. i. a pīe meo dicta t re
uelata ſūt. Et q̄ obſcura ſt. Tenebroſa inq̄t p̄s
aq̄ in nubib⁹ aer⁹. i. valde obſcura. aq̄ doctrie in
ꝓphetijs Et q̄ null⁹ pt int̄rpt̄ari obſcuritatem
leg⁹ t ꝓphaz. meli⁹ t aptius q̄ pt exponere filius
iō i bis q̄ p̄is mei ſt oz me eē. ſ. ſcpturaſ ſacr⁹ expo
nēdis. Ubi nota q⁹ inuenerūt i medio doctoz. hi
erāt doc. ſacre ſcripte ñ pbie vel aliaz ſciaz. i me
dio inuenert doctoz. i. in ꝓsonātia t ꝓcordia eaz
nō in falſa exposītō e Ego ait diuīa ſapia. i altiſſi
mis hīto. ſ. doctūis. t erudit⁹ intersum cogitatō
nib⁹ nulla altioz doctia ſac ſcripta. q̄ de diuīs p
fectius t vtili⁹ loquit cū ctis ſciētijs. hec demoz
bus apti⁹ inſtruit tenebras eoz depellit. vitia
repellere fac Un̄ ſeuerin⁹ pa. ſiē ſtellas ñ extīguit
noc. ita mētes fideliū inherētes ſacre ſcpture fir
mīto ñ obſcurat mūdana iniqtas. di. xxxviij.
Et hiero. Ama ſtudia ſcpturaz t carnis vitia ñ
amab. Jnuenert āt ipm audiētē t int̄rogantē et
p̄udenter rñdentē dic̄ eūg. vbi innuit ei⁹ hūili
tas in eo q⁹ audiebat puer. i. Audiens ſapiēs ſa
piētioz erit. ſz in ſapia creſcere ñ poſſat. q̄ hēbat
ſciam diuinā oīa ſcientē ñ ſolū q̄ fuerunt ſunt et
erūt. ſz ēt q̄ ds facere pt q̄ nunq̄ faciet. Habebat
ania ſua ſciam btōz pfecti⁹ oīb⁹. nā ſciebat ex ea
oīa que fcā ſt t q̄ fiūt t erūt. Hēbat ſciam inditā
ſeu infuſaz p ſpēs inditas rer⁹ mēti ſiē hīt aīe cū
exeūt de corpe. t adā cū fuit creat⁹. t āgeli hēbāt
et ſciam exprimētalē quā ex bis q̄ paſſus ē didicit
Un̄ qō ait euāgeliſta. q⁹ xp̄s creſcebat ſapia. i. tel
ligit q̄ ad oñſionē corā hoīb⁹ ñ q̄ ad hītū. q⁹. ſ. q̄n
to mag⁹ creſcebat etate. tāto maiorē ſapiam oſtē
debat in ꝓuerſatōe ſua. Cū g̈ eēt ſapiētiſſim⁹ au
diebat doctoreſ t int̄rogabat q̄i vellz addiſcere
docēs nos in b̄ hūilitatē vt ñ recuſemus audire
alios ēt minimos. Nec erubeſcam⁹ int̄rogare
que ign̄am⁹. Juxta illō Jnt̄roga pres tuos t an
ciabūt tibi maiores tuos t dicēt tibi. Qui enī q̄
rit inuēit. Et q̄tū dz eē ſollicit⁹ t ſtudioſus ad i
terrogandū t querēdū ſciaz. oñdit. b. Hiero. in
epl̄a ad panlinū exēplo anti q̄ platonis t alioz
pauli apl̄i cūctis ad ꝓferēdū cū apl̄is eunuchi in
terrogātis a pbilippo t alijs vt hēs in ꝓlogo bi
blie. Quid āt int̄rogaret ñ ē ſcptū ſed pie credi pt
q⁹ interrogaret ō ſcpturaſ ptinētib⁹ ad aduētū meſ
ſie. Et cū doctores diuerſi diceret t ñ vere rñdē
bat ꝓuidēter oñdēs nō ſic poſſe itelligi ꝓpter ra
tiones repugntes q̄s adducebāt. vtpote exēpluz
de ꝓphetia Jacob Ben. xlix. c. Nō auferet ſceptr⁹
de iuda ꝛc. Et de yſaia. Paruul⁹ natus eſt nob.
Et de daniele quo ad ſeptuaginta hebdomadas
et huiuſmodi in quibus a iudeis varie fiunt et
poſitiones. ſed non vere. vt habes in hiſtoria.

De virgine cū fuit i nuptijs q̄ ſignificāt nuptias

Titulus .xv.

spūales inē deū ꝛ eccl̄iam. Cap. xxxviij.

ERat ibi materiesu Joh. ij. scz ī nuptijs Nuptie iste vt cōiter dr. fuere iobis euāge. q̄ nepos erat ꝟgis gl̄io se ex pte mr̄is. nā mr̄ ipi⁹ iobis ꝛ iacobi maior⁊ q̄ dc̄a ē maria salome nupta zebedeo erq̄ gēuit ipos iobem ꝛ iacobū. sozor fuit ꝟgis gl̄iose Et iō vt cō sanguinea vocata fuit ad nuptias nepot⁊. ac filij⁹ ei⁹ cū discipul̄. Que ꝛ si mr̄ dñi et regia celoꝝ vt būil̄ nō fuit dedigtata nuptijs pauperculi piscatoris adeo paupis vt vinū deficeret ī ip̄is nuptijs Cui tā defectui puideri obtinuit a filio ei⁹ bñdicto vt ve mirificozis cōpassa verūdie inopū. Et p̄/ sentia ī sup sua ꝛ filij nō repbās sz approbās statū ꝟgi nale l̄ vidualē copule cōiugali. vt maior⁊ meriti. Nā mr̄imoniū p̄cr̄ū de pn̄ti ñ ꝓsumauit. sed relicta vroze viso miraculo cōuersiōis aq̄ ī vinū. se/culū deserēs xp̄i discipl̄atū assūpsit ꝛ ꝟgo in euū pmānsit Significāt ār be nuptie spūales nuptias celebratas inē deū ꝛ eccl̄iam in generali vel deū ꝛ quālibz aiam ī pticulari Et ī oīb⁹ erat ibi mater ihu. b. ꝟgo maria Quātū ad nuptias eccie notā dū ē q̄ spōsus eaꝝ ē dei fili⁹. ō q̄ ioh. euāg. aiebat Qui hz spōsā spōsus ē. Sponsa eccl̄ia. Un ꝓpheta ī pson⁹ ei⁹. Tāq̄ spōsā cozōauit me cozona. De fce sē ī chana galilee. Chana interp̄rat zel⁹. galilea vo trāsmigtio Et zelo. i. intēso amoze filij dei ad eccl̄iaz. facte sē iste nuptie inē xp̄m ꝛ eccl̄iaz Et hīc fit trāsmigtio ō tēbr⁊ erroꝝ ad lucē ꝛitat⁊ ō vitijs ad ꝛtutes. de morte ad vitā gr̄e ꝛ gl̄e. Thalam⁹ haꝝ nuptiaꝝ fuit vter⁹ ꝟgis in q̄ cōiūcta ē nāa diuīa hūane. ps. xviij. Ipe scz xp̄s tāq̄ spōsus p/cedēs ō tha. su. Et sic erat mr̄ iesu ibi vt p̄ncipal̄ Ipe āt ihs spōsus vocat cū discipul̄ ei⁹. i. iuocat ī auxiliū ab ipa eccl̄ia vt honozet. subuēiat. mira faciat ī ea. Ad q̄d ēt opal̄ mr̄ ei⁹ apō eū inēcedēs ad puidēdū defectui nr̄o. Ser āt idrie aq̄ p̄m be/dā. sūt mōi etates in q̄bz ē aq̄ sapie salutar⁊ q̄ cōti nēt ī se mysterio nuptias ist̄as seu sacr̄m ī carna/tiōis sub ꝟbis hystorialib⁹ Qui q̄dē p̄m lrām ad modū aq̄ hz mētē ꝛ refrigerare ꝛ lauare a sordi/bus maloꝝ moꝝ. Sz xp̄o aduenīente p̄ncipal̄r ad ipsas nuptias. i. dei filio incarnato, aq̄m mu tauit ī vinū cū apuit discipul̄ sensuz p spm̄scm̄ vt intelligerēt scpturas. Est igr̄ vinū sensus spi/ritual̄. q̄ elicit⁊ ex lr̄a seu hystorijs scpture. q̄ sēsus vtiq⁊ magᷣ sapit. magis letificat. magᷣ calefacit mē tes fideliū q̄z sēsus lr̄alis. imo sensus lr̄al̄ male intellectus ml̄tos fec̄ inflare. vt iudeos p̄sumen tes ō sua iustīcia. alios infrigidare oīno vt here/ticos caloze caritat⁊ puatos. Et ex b̄ signo ml̄tuz gl̄ificat⁹ ē xp̄s declarat⁹ boibz q̄ b̄ mysteriū ab an tiq⁊ fuat ꝓphetatū. Et erat mr̄ iesu ibi in ill̄. s. q̄/gur⁊ ō sīgta. Capiūt q̄z idrie singule metretas bi/nas l̄ ternas. qz electi q̄ fuer̄t in ill̄ tpib⁹ seu etati bus habuer̄t ad mēsurā certā fidē trinitat⁊ viuā implicite l̄ explicite l̄ geminā dilcōnē. s. dei ꝛ p̄ri q̄ sine fide ee nō p̄t. fuit b̄ initiatuz mr̄imoniū in p̄archis ꝛ ꝓphis fcā eis p̄missiōe. ratificatū in in carnatiōe, consumatū in gl̄oria. Apocalipſ. xix. Beati q̄ ad cenā nuptiaꝝ agni vocati sunt.

Est ergo prima idria .§.I.

prima etas. Et in hac vt aq̄ ē hystoria q̄n adā so/porato. formata ē eua spōsa ei⁹ ex osse ō latere suo Un vigilās ab extasi ait. Hoc os ex ossibz meis et caro de carne mea. ꝓpt̄ hō relinq̄t p̄rez ꝛ mr̄ez et adherebit vroꝛi sue. ꝛ erūt duo ī carne vna. gen. ij. Lr̄a hīc q̄z tū ad hystoriā ml̄tū edificat. cōsolat et mūdat. nā oñdit mr̄imoniū. ꝛ si q̄d carnale tū institutū a deo. Et qz vroꝛ fcā ē nō ō pede viri, ne q̄z de capite sz de latere nō debere a viro vrozem vilē ꝛ ācillā tenere. qz ñ de pede. nec p̄mittere eā sibi dñari. qz ñ de capite. sz vt socīā. qz ō eo fcā vt ro subīci. fidēq̄z ꝑiugij alter alteri ꝓnare. qz i sin gulari hō ꝛ vroꝛi adherebit ꝛ ad hūc finē adhere re, i. cōiugio vt vt filios hēant. Et b̄ ē q̄d dic̄ erūt duo in carne vna. i. ad ꝓcreādū vnū corp⁹. s. filij. Sz cū accipim⁹ sensuz spūalē hic latētē meli⁹ sa/pit ꝛ letificat mētē. Nā adā sopozat⁹ sīgnificat xp̄z adā scōm ī cruce moriētez. de c⁹ latere formata ē vroꝛ. i. eccl̄ia figuratiue. q̄n scz p̄cusso lācea latere eiuit sanguis ꝛ aq̄. q̄ significant duo p̄cipua sac mēta. s. aq̄m baptismi q̄ est p̄mū sacr̄oꝝ ꝛ marie efficacie sup alia ꝛ eucharistiā q̄d ē q̄ vltimū sa cramētoꝝ ꝛ maximū in esse. Et ex his ꝛ gr̄a eoꝝ eccl̄ia ē q̄ formata Ex osse ēt fcā ē ml̄r ꝛ p osse i vi ro apposita ē caro qz eccl̄ia hz fortitudinē ex xp̄o ex xp̄o q̄ ifirmitatē hz. s. mortalitat⁊ ex eccl̄ia. i. p pter eccl̄iaz. Relict⁊ ꝓpt̄ hāc sibi ꝓiūgēdā dei fili⁹ p̄rem ī cel̄ reli ꝛ. inq̄z tū būanitate fact⁹ ē minoz. mr̄ez in terr⁊. qz synagogā de q̄ nat⁹ est. ꝛ adhesit vroꝛi eccl̄ie. Uel relict⁊ p̄rem ꝛ mr̄ez. q̄ nō būit in celis matrē. nec in ter⁊ p̄rem. fuer̄t duo in carne vna. i. due res due nate. s. diuīa ꝛ būana ī vna p⁹/sona seu vno boie. Nā caro sumit⁊ p homie. vt ibi Uidebit oīs caro salutare ōi. Et erat ibi mr̄ ihu. qz in padiso terrestri b̄ factū ē. q̄ designāt. b. mariā. Un canit de ea eccl̄ia. Emissiōes tue. i. cogitatio nes. affectus actiones a te ꝓcedentes padisus. Ecce quasi aq̄ cōuersa in vinū dulci⁹ sapiens.

Secunda idria secunda §.II

etas incipiēs a noe vsq⁊ ad abraā. b⁹ idrie aq̄ est hystoria q̄ bī gen. vi. scz q⁹ noe fabricauit archam in q̄ cōseruauit tres filios ꝛ oīa genera aīaliū. et postea vineā plātās inebriat⁹ ē vino. discoopt⁹ q⁹ deri⁊ ab vno ꝛ ab alijs duob⁹ reuerēter coop/tus Multū mūdificat aq̄ b⁹ littere. dū diligent adūtit⁊ q⁹ ꝓpt̄ pctā ꝓcipue carnis diluuiuz dñs i/misit sr̄ēā. vt discat q̄libet se ab his cauere absti nereq⁊ se a nimietate vini ne inebriet⁊ derideat. Docent⁊ filij ne irrideāt pntes ī suis ōfectib⁹ ne incurrant maledictōem eoꝝ vt cham. sed reuerē ter se hēant vt bñdictōem accipiant vt sem ꝛ ia/phet. Sed mutat⁊ hec aq̄ in vinū cū exp̄oit allego rice. Noe enī xp̄s q̄ archā fabricauit eccl̄iam. in q̄ tres filij saluāt⁊ i. tres stat⁹ timētiū deū. q̄ filij sūt adoptiōe. s. ꝓiugati plati ꝛ cōtinētes. multa q̄q⁹ genera bestiaꝝ ibi saluant⁊ q̄. s. aliq̄ rpe fuer̄t be stiales. sz postea ꝑfecti saluāt⁊ in ea. oēs aūt q̄ sunt extra eccl̄iam p defectū scz fidei vel caritatis. di/luuio infernali pereūt. vt docet Greg. xxij. q̄. i.

quia ēt sola. Ipe aūt noe plātauit vineā. s. eccl'iaz cui⁹ fructu. s. dilcōis q̄ ebrius fact⁹ nud⁹ sterit i cruce. Uñ ꝓli iudeoꝝ. siḡt ꝙ cham q̄ irrisit. alij duo filij. s. ꝙ creatōz. siē t ꝑm⁹ reuerēter se habue rūt. t cū mag̃ honore habuēr ignominiā ei⁹ pas sionis. Uñ t bñdicūt sez greci t latini. Erat q̄z ibi mr̄ iesu in figurā cū ait dñs. Arcū meū ponā in nubib⁹ celi. Cūq̄z obduxero nubib⁹ celū quasi turbat⁹ ꝓpt̄ pcta hoim. volens ire⁹ diluuiū imit rere igne l' alio flagello mundū ꝓcutere. appebit arcus me⁹ in nubib⁹. Arcus iste q̄ naka l'r causak in aere ex reuerberatōe radij solarz in nubē rozi/ dā est. b. maria q̄ causata ē in celo eccie ex reuer/ beratiōe diuini amorz in nubē rozidā in ipsam plenā roze celest' gr̄e hñs colorē ceruleū flexibilis miscēdie iacintinū cōtemplatōis rubicūdū aciez ex q̄ fundit sanguis rube⁹ si expedit. Cū aūt ds multotiēs ꝓpt̄ pcta hoim minat⁹ fuit ēmittere di luuiū diuersoꝝ flagelloꝝ apparēs arc⁹ iste in nu bib⁹. i. ink scōs corā deo ad intercedēdū q̄i recorda tus miscdie sue subtraxit se a flagell' ēmittendis cōminat⁹ ex arcu isto. Ecce q̄z dulcius vinū istō et magis letificatiuū q̄z aqua illa.

Tertia idria. tertia §. III.

etas ab abraam vsq̄z ad dauid. in q̄ hr̄ q̄ moises in deserto manēs ad pascendū oues vidit rubum ardere t nō ꝙsumi. ad quē ꝓgēs vt cerneret. dēm est ei vt solueret calciamētū de pedib⁹ eius. Cui accedēti dñs dixit. q̄ descēderet visitare isrl' t li/ berare de fuiture dura pharaonis p signa mag̃. Ad aquā ptinz hui⁹ idrie cōsiderare. qō dñs ait p osee. Ducā eā in solitudinē. s. aniam. t loq̄r ad cor ei⁹. optz eni semotū esse q̄ vult tumultu occu pationū mūdi t phantasiaꝝ vacare simplicitati pascendo oues. inocuas cogitatōes t affectiōes et tū c in cōtēplatiōe vidr q̄m ds nr̄ ignis consu/ mēs ē malicias nras. t accedentē ad eū optz so/ lutū esse ab opib⁹ mortuis. Sz gusta vinū ex aq̄ ista mutatū qō sueui⁹ est. Ignis eni in spineto. ē diuitas in hūanitate nr̄a spinosa seu pungitiua penalitate. q̄ cōiunctio fcā fuit i incarnatōe. in q̄ nec ignis cōsumpsit rubū. nec rub⁹ extinxit ignē q̄ nec diuitas cōsumpsit hūanitatē. s. eā cōuertē do in subiam deitatz. nec diuitas conūsa ē in hu manitatē. sz saluata est vtūsq̄z nature ꝓprietas in vna ꝓsona indeq̄z p hūc mysteriū visitat⁹ est ppl'us dei. erutus de fuiture diaboli. ad qō mysteriuz intelligēdū pie optz exuere rōes t affect⁹ Et erat ibi mr̄ iesu maria. Nam vt canit eccia. ipse idem rub⁹ incōbust⁹ significat virginitatē marie fuatā q̄z ipa ex spinis orta iudeoꝝ. nō ē cōbusta in cōce ptu suo ardore cōcupiscētie vt alie mulieres. sed viroꝝ in ea pmansit virginitatis.

Quarta idria id est §. I.

quarta etas fuit a dauid vsq̄z ad trāsmigratōem babylōis. in q̄ hēs historiā sanatōis ezechie egro tantis ad mortē ꝓpt̄ pcā suū. t fm demerita sua mortiēdo pnunciatū. Cui penitēti vere collata ē sanitas. signo h⁹ sanatōis cōseq̄n de sibi dato q⁹ sol i horalogio achaz retrocederet decem lineis seu gradib⁹ qō t factū ē. Aq̄ ista suauis ē penitēti/ bus. q cū ꝓpt̄ delicta sua merentk mortē eternaz. si ve penitēt. ds sanat. t vbi sol iusticie eis tende bat ad occasum vt eos seq̄rentk tenebre ifernales elōgarentk ab eis tenebre. t tēdit ad ortū gr̄e. Bu/ stet architriclin⁹ q̄libet ꝓlatus vl' doctoz in his nuptiis aq̄m ista vinū factū. et dicet. Tu xp̄e ser uasti bonū vinū vsq̄z adhuc. Infirmato eniz ge/ nere hūano ad mortē aie t corpis ꝓpt̄ peccatum. sanak qui tñ ex eo pniam agit in q̄ est vtus passio nis insita. Sz q̄ signo l' mō. sole iusticie deo nr̄o nr̄o reuertēte retro decē lineis seu gradib⁹. No/ uem linee recte sunt nouē ordies angelorū iusti creati. Nā decima ē naka hūana recta t ipa crea ta in iusticia originali. Reūsus ē sol retro decez ist' lineis. qz minoz fact⁹ ē nouē ordinib⁹ āgelo ꝝ. Juxta illō ps. Minuisti eū paulomin⁹ ab angel' sez ꝓpt̄ mortalitatē assūptā. t i decima se locauit. naturā assumēs hūanā imo t infra ipaz videtur descēdere dicēs p ps. Ego sum vermis t nō hō. et erat ibi mr̄ iesu. qz sigficak ꝓ horalogiū achaz re gis. de cui⁹ regali ꝓgenie descēdit p quam transi uit sol. ipse homo factus.

Quinta idria. i. quinta §. V

etas. est a trāsmigratiōe babylōis vsq̄z ad xp̄m. t i hac hēs historiā. vt aq̄m cōuiuiū magnū qō fec assuer⁹ monarcha mūdi ꝓncipib⁹ suis t populo tertio āno impij sui. in q̄ qz vroz ei⁹ vasthi nolu it accedere. vocata ab eo p eunuchos ire cōtēpsit ꝙuata fuit ꝓpt̄ supbiā suā regno t cōiugio. et spō sa assumpta hester pulcerrima t būil'. q̄ pscutōz pli sui sentiēs p̄cib⁹ suis ipetrauit libatōem ei⁹ et hostiū pditionē. vt hr̄ hester in diūsis. c. Mū dare facit aq̄ ista mētes a supbia t cōsolari. in eo q⁹ supbis ds resistit t repbat. t būiles exaltat. ac afflictos se inuocātes a mal' libat ipios t inui/ dos ꝓsternēs. Sz gusta vinū ei⁹ t suauius erit. Nā assuer⁹ q̄ interptak btitudo. s. gl'iosus ds do min⁹ tertio āno r̄gni sui. i. sub tertio statu. s. gr̄e nō nature l'leg' mosaice. pauit ꝙuiuiū cūctis ꝓn cipib⁹. i. apl'is t discipul'. t alijs refectōez sacroꝝ et doctrine sue. Ad hoc inuitata vasthi. i. synago ga q̄ olim erat vroz q̄i dei xp̄i cultū veri dei. qui erat in ea q̄ ꝓpt̄ supbiam suā accedere noluit cre/ dendo. vñ ipa reproba eligit in vroꝛē gentilitas cōuersa ad fidem būilis. Uñ hester būilis iterp̄ tak pulcerrima vtutib⁹. q̄ et si pscutōnes patiak in pl'o suo fidel' tandē libak ab hostib⁹ suis. Et erat ibi mr̄ ihu. Ipa eni figurak in hester que bu/ milima fit sponsa dei in mysterio incarnatōis t ipsa est q̄ sua intercessione libatione obtinet a deo ab oppressionibus pscutiōib⁹ t temptatōib⁹ popu li sui fidelis.

Sexta idria. i. sexta §. VI.

etas ē a xp̄o vsq̄z ad antixp̄m. In hac vt aq̄ ē pa/ bola reg'. q̄ fec nuptias filio suo ad q̄s ml'tos vo cauit. sed pauci venēr. vnde tales nō gustauerūt refectōem nuptiaꝝ. Ex venientib⁹ q̄ imprepar⁹ ac cessit. ñ vestit⁹ veste nuptiali cū sui mag̃ ꝙfusiōe electus est. Alij aūt q̄ accesserūt in decēti habitu gu/

ſtarunt ſuauitatē ꝓuiuū. Scōm corticē lre docemur. vt vocati ad aliq̄m refectōem ſpūalē nō debem⁹ rēnuere nos repire ī aliq̄ ꝓgregatōe fcā ad bonū faciēdū. z multo min⁹ ñ ꝓſeq̄ vt nocere taliby z ꝓtēnere. ſz ꝓueniēdo ad hmōi. nō vti fictōe et indecēter ibi manere nō ꝓueniēdo cū alīs. qz tales ꝓfundūt. Sz vinū ei⁹ eſt. qz rex vniūſ ꝺus nuptias feē filio ſuo qñ eū incarnari ꝓſtituit. h⁹ ſponſa ē eccīa nuptie ſcu cōuiuiū h⁹ cōiugū ē refectio ſpūal' que hr ex varīs epulis. puta doctriis exēplis ſctōꝝ z ſacris. miracul' z hmōi. Uocant ad has nuptias multi p apl'os z alios p̄dicatores. Et aliq̄ nec venire dignant qz ad fidē ñ ꝓtunt. Et aliq̄ ex negligētia ñ curātes de ſui ſalute ſz terrēis total'r dediti. Alīj nō ſoluz venire ꝓtēnūt. ſz ad nuptias vocātes coſ ꝓſequūt z occidūt vt iudei z gētiles ꝓſecutores xp̄ianoꝝ. q oēs in aīa z demū in corpe ꝓſumpti z cōfuſi ſt. Ueniunt āt ad has nuptias q̄ credūt. ſz nō hñtes veſtē nuptialē eū dedecore a rege demū expellūtur et puniūt qui. ſ. fidē z ſi hēant. nō hñt caritatem Qui vo fidē hñt q̄ p dilectōem opat. hi fruūt his nuptijs. h p grām z poſtea p gl'iam. Et erat mat' ihesu ibi. q̄ vt dic̄ gre. thalam⁹ vbi celebrat' ē iſtō cōiugiū ſeu ꝓiūctio dei cū hūana natā. in q̄ eſt ecclēſia fuit vter⁹ xp̄i. Uñ ps. Ipe tāq̄ ſpōſus p cedēs de tha. ſuo. Et ipa eſt mediatrix q̄ procurat nob in his nuptijs vinū dilcōnis z denotiōis.

De nuptijs penitentiū. Cap. xxxix.

Erat mater ihesu ibi Jo. ij. Ultra nuptias ſeu mr̄imoniū allegoricum inť xp̄m z eccl'iam in generali. eſt aliud mr̄imoniū morale. qđ celebrat q̄tidie iter deū z aīam. vñ dñs p yr̄bam oſee. ij. ait cuilibet aie. ſponſabo te mihi ī fide Et qz fides ſuſcipit in baptiſmo. iō tū c deſpōſat aīa xp̄o. et fit in chana galilee. i. ex zelo intēſi amoꝝ ad aiaz. exq̄ ipa aīa trāſmigrat ō morte pcti original' ad gr̄am. Chana ei iterp̄tat zel⁹ z galilea trāſmigr̄tio. Inde ihs vt grām merito ſue paſſiōis ꝓferēs z mr̄ eius vt mediatrix eā procurās. Sz cū puer ꝓuenit ad vſū rōnis. vt ī plīby recedit aīa ei⁹ a legitimo ſponſo deo p pctm̄ mortale. z fornicat' ſeu adulteriū cōmittit cuz diuerſ. vicz inberēdo ſe z ꝓiūgendo p inordinatū affectū varīs creatis. diuitijs. voluptatiby. honoriby z hmōi. Cū aūt reuertit' ad penitentiā dimittēdo vitia z pctā. ōs ſua pietate z dilcōne iter ſibi deſponſat. ſz in iuſticia. Unō p oſce. c. ij. ait. Deſpōſabo te mihi ī iuſticia. in iudicio z miſcōia. In fide ei iā deſpōſata erat p baptiſmū q̄ fides ñ amittit p pctā. z ſi iformis maneat deſponſat' q̄ p pniam q̄ eſt ps iuſticie ex pte aie. z mīat cōiby ex pte dei. qz ſola miſcōia iuſtificat pctōrē. Uñ dñs p bicre. c. iij. vulgo ōz. Si dimiſerit vir vxorē ſuā. ſ. ppt' adulteriū. vel ſuſpitōnem eius. z recedēs ab eo ſcz vxor a viro duxerit vir⁹ alter⁹. Nunq̄d reuertet' ad euz vltra. nūq̄d ñ cōtamiata erit. Pri⁹ aīa deſpōſata deo dimittit ſponſuz deū. ſ. p pctm̄ adulterādo ſpūal'r q̄z ōus dimittit aīam. gr̄am ſubtrahēdo z recedēdo ab ea. Et cū tot fornicat' q̄t creaturas inordiate diligit. z tm̄ ſi hō dedigret' talē reſumere in vxorē, de⁹ nō dedignet'. Uñ ſubdit. Tu aūt. ſ. aīa fornicata es cū amatoribꝫ mltis. z tm̄ reuertere ad me. ſcz p pniam. z ego ſuſcipiā te iterū in ſponſaz Uocat' ad h cōiugiū xp̄s. qz gr̄a quaz dimiſit ī ſacro pnie. merito ſue paſſiōis ibi opat'. Et erat ibi mr̄ ihesu. z p̄cipue vocata z iuocata ſi pctōr habet deuotionē ad eam vt procuret ſibi ſalutem.

Hec ſunt idrie ī his nu. §. I.

ptijs poſite aq̄ ad purificādum de qbꝫ Bern̄. in ſmōe in ephia dñi ait. Sex idrie poſite ſunt his qui p⁹ baptiſmū in pctā labūt Eruim⁹ tunicam veterē. ſ. p baptiſmū Sz beu peius reinduimus eā. Lauim⁹ pedes nrōs z pei⁹ inq̄nauim⁹ eos. ſ. p actualia pctā mortalia. Prima ḡ idria ē cōpūctio ō q̄ legim⁹. in q̄cūq; hora ingemuerit pctōr oīm iniq̄tatū nō recordabor. Et criſo. Lacrime lauāt delictū. Scda ē confeſſio. Dia ſiq̄dē ī confeſſione lauāt' dr̄. Tertia ē eleōſinaꝝ largitio. vñ in euāgelio date elemoſinā z oīa mūda ſt vobis Sz nota q̄ ait greg. i. q. ſ. nō ē putāda eleōſina. ſi pauprib⁹ diſpenſet' qđ exillicitis reb⁹ acq̄rit. qđ ſcz debet reſtitui Nā q̄ male accipit vt bñ diſpenſet' poti⁹ ḡuat q̄z iuuat Quarta ē iniuriaꝝ remiſſio. ſm q̄ oratōres dicim⁹. dimitte nob ōbita nr̄a ſē b. aug. de pe. di. uij. ait. Dimitte z dimittet' tibi dimiſſi ꝺus dimitte vl' poſtea. nā ſi ñ dimiſerꝫ reuocabo te. z quicq̄d dimiſerā imputabo tibi. Quīta ē afflictio corpis. Uñ oram⁹. mūdi p abſtinētiā ipſi cānā gl'iam. ac ēt afflictio flagelloꝝ dei cū patiēter ferim⁹ Sexta ē obediētia p̄ceptorum ſicut audiēt' diſcipuli. qđ vtinā z nos imeamur audire. Uos mūdi eſtis ꝓpter ſmonem quem locutus ſum vobis.

Hec ſex idrie poſite ſunt §. II

in purificatiōz nrām. q̄ vacue ſt z plene vēro. ſi p inani gloria obſeruātur. aqua replentur ſi timore cuſtodiantur. ait. b. Bern̄. Rm timor dñi fons eſt vite. Aq̄ inquā timor dñi ē. z ſi min⁹ ſapida. ſ. q̄z vinū. optīe tñ refrigerās aīam noxijs deſideriꝫ eſtuantē. Aq̄ eſt q̄ poſſit ignita inimici iacla extinguere. nec illō diſſonat q̄ aq̄ ſp ima petit. et timor ad ima cogitatōz deijcit. z inferioribꝫ im morat' atz horrēda loca pauida mente pluſtrat. iuſt' illō. Uadā ad portas iferi. hec. b. bern. Sz diuina ⁊tute aq̄ mutat' in vinū. qñ pfecta caritas foras mittit timorē. Deficiēte ḡ vino pfēe caritat' et feruoris. dic̄ mr̄ xp̄i ad filiū. Uinū nō hñt iſti. ſcz penitētes pfecte caritat'. ſed aquā timoris. Cō patit ei ſic mirificoꝝ. ſic benigniſſima btā maria Quid a fōte pietat' ꝓcedere ꝑt niſi pietas. Quid mir⁹ ſi pietatē exhibēt viſcera pietat'. inq̄t. b. bernard⁹. Nōne q̄ pomū tenuerit in mānu dimidia die reliq̄ die pte pomi fuabit odorē. Quātū ḡ viſcera pietat' illa afficit in qbꝫ nouē menſib⁹ reqeuit. Nā añ repleuit mentē q̄z ventrem. ſ. pietate. Optat ḡ et tacite petit penitētib⁹ ex tioreliq̄ aq̄ eſt vinum dari pfecte caritat' z letic̄ie. Lui z ſi xp̄s viſus ē dure loqui dicēs. Quid mihi z tibi ē mr̄ nouerat tamen illa cui loq̄batur nō ſe deſperaſſe

Sed et si nō sibi sz alijs. qz illō sciebat. nō eē sue hūanitat' oñdit infūdere caritatē pfectā q̄ exclu dit tiorē sz diuitat' qō intelligēs ipa iussit mistr' vt faceret qō iuberet filio vt disponeret materia ad aq̄m i vinū ꝓuertādā. Ad qō faē q̄ dñs iubet ministr' sacoꝝ vt impleāt idrias aq̄. s. tiore p p̄di dicatōem t admonitōem. Que idrie dñr lapidee nō ꝓpter duric ā sz ꝓpē stabilitatē pseuerātie. La pūt aūt metretas binas l' ternas. qz ē tior pene tpalis. s. punitōis leg' p hoiem vl' flagelloꝝ dei p ipm timorē t timor iehēne ne tradakin eā. he sūt due metrete ꝓpē q̄ duo quis abstinet a mal'. t di cta ser de genere bonoꝝ agit. Nā tertia metreta erit tior puari seu excludi a glia illa t bono glie quod viōr ad amorē mercēnarij ptinere. Sz si p seuerauerit pulsans aq̄ mutat' in vinū. qz ꝑfect timor in pfectā caritatē. Et b̄ ōs glificat. t ma gis firmātur discipli xpi veri fideles. Erat ḡ ibi mr̄ iesu ad hmōi vinū deuotiōis t pfecte caritat' penitentib' p curandū. Un t legit' ō q̄dā monia li deuota ꝟginis marie. qꝝ cū seducta a dyabolo apostotalsz. fcā publica meretrix p' ml'os ānos ad pniam reuersa monasteriū repetēs stabat in magnis alimētis t abstinētijs timēs penas ifer ni. ꝓpē scelera sua. Et cū rogasset vna die' beatā mariā vt impetraret a filio remissionē p̄cōrum locuta est sibi dicēs hoc obtulisse. t sic aq̄ cōuer tit in vinū. ¶ De nuptijs mūdū deserentiū t se deo dedicantiū quō btā maria pñs ē. La. xl.

QRat mater iesu ibi sz in nuptijs. Jo. ij. Post nuptias spūa les cōmunes. etiā laicī sūt alie nuptie q̄ vt pfectiores his sol' ꝓueniūt qui deo aīaz coꝝ pe total'r se dedicarūt vt dicere valeat tal' aīa il lud btē Agnet'. Ipsi sum desposata. Cui angeli seruiūt. cui' pulcritudiez sol t lūa miranť. anulo suo subarrauit me fidel' amor'. vt nullū aliū p̄ter eū amatorē admittā. tradidit auribomeis in estimabiles margaritas verboꝝ suoꝝ inē cetera dicēs. Audi filia. O aīa mādata mea. filia per creatōem p̄cipuā. qz princeps veritatis. cognitio nis amor' t bōitat'. audi voces inūas quib' in te loquit dñs. vide. considera q̄nta sit erga te di gnatio dei tui q̄ p te a deo exiuit. t vēit in mūdū p te mortis somnū accepit in cruce. te lauit san guine suo a pcīs tuis vt decorē accipes. te fecit sociā mēse. sociā regni sui. sociā thalami sui. vt te introducat demū rex in cubiculū suū. Vide q̄d iā de sponso deo tuo sentias. q̄ tū de eo p̄sumas vide quib' brachijs caritat' vicarie reamand' et amplectend' sit. qui tanti te estimauit. imo qui tanti te fecē. Inclina aurē tuā ad obediēdū pata t prona ad oēm volūtatē ei'. Obliuiscere pl'm tu um sz carnales affect'. sec'ares mores dedisce. et domū p̄ris tui amorē ꝓsanguineoꝝ. supbiam in q̄ diabol' habitat ꝓsuetudines nocias t viti a ob liuiscere. t ꝓcupiscet rex decorē tuum. adeo vt te sponsaz spāli mō accipiat. p statū pfectōis vt re ligiones Facte sunt he nuptie in chana galilee. idest in magō zelo amor'. et q̄ quis trāsit de sc'o. ad dei totale obsequiū. Jn his est iesus. i. cōuer satio e' cū discipul' ei'. s. castitat'. pauptat' t obe dientie. Est t ibi mr̄ iesu magistra hūilitat'. Jaz aūt despōsata aīa religiosa illi nuptiaꝝ prandiū celebrat. Nā cena quidē in celo i aula eccīa p̄pat' vbi vinū feruor' caritatis pfecte letificās cor. nō deficiet. qz ibi inebriabūt ab vbertate dom' illi' ait ps̄. Dic āt invite pñtis nuptijs aliq̄n deficit vinū. s. ꝺuotōis t feruētis caritat'. ita vt nos te deret viuere. ait apl's paul' pfectissim'. b. Ber. in ꝑmone ad frēs suos ait. Quoties mihi necē ē frēs post lacrimas q̄rimonias vrās. crozare ma trē miseōie vt suggerat benignissimo filio suo q̄ nia vinū nō hēatis. Et ipsa dicovob charissimi. si pic a nob pulsata fuerit nō deerit necitate nr̄e. q̄n mi'icoꝝ ē. t mr̄ mie. Nā si cōpassa ē verecū die illoꝝ a quib' fuit iuitata. ml'to mag' ꝓpiet nob si pie fuit iuocata placēt enim illi nuptie nr̄e et ptinēt ad eā. multo mag' illis. Sz quē nō mo ueat id qō in nuptijs ill' rndit benignissim' dñs sanctissime mr̄i sue. Quid mihi t tibi est mulier Quid ptines ad illā q̄ris. cū sis bndict' fructus ventr' ei'. imaculati. Nōne ipa ē q̄ saluo pudore cōcepit t sine corruptōe te pepit. Nōne ipa ē in cui' vēo nouē mēsib' es morat'. cui' ꝟgib' vberi bus lactat' es. cū q̄ cū duodecī esses ānoꝝ ō hie rusalē cū ea desc̄edisti t eras subdit' illi Nunc ḡ quid molest' es illi dicēs Quid mihi t tibi. sz ma nifeste iā video. qz nō velut idignās aut ꝓfūdere volēs. ꝟgis t mr̄is reuerā verecūdiā dixer'. quid mihi t tibi. cū venīētib' ad te iurta p̄ceptū eius mistr' q̄n ait. Qōcū qz dixerit vob facite. nihil cū erat' facias qō suggessit Ut quid ḡ frēs vt q̄d sic rndērat. ꝑus vtiq̄ ꝓpē nos vt ꝓfūsos ad dñm iaz nō sollicitet carnalīū cura ꝑntū. t necessitudies ille nō impediāt exercitū spūale. Quādiu enī de mōdo sum' debitores nos ꝓstat eē pntib' At post q̄z relinq̄rim' nosmetipos. multo mag' ab eoꝝ so licitudine liberi sum'. Un t legim' frēm q̄ndaz in heremo ꝓuersantē. cū ad cū carnal' frater au xilij gr̄a aduērasset. vt sz egredīēs de cella ad sb leuandū asellū suū qui i fouea ceciderat. adiuua ret rndisse. vt aliū frēm eoꝝ adiret. cuz ille vtiq̄ iā obijsz. Cuiq̄ admirat' q̄ venerat rndisset. qz ille obierat. heremita se q̄z obijsse rndit. Optime ergo nos docuit dñs ne solicīti sim' sup ꝓpinq̄s carnis nr̄e. plusq̄z religio postulet q̄n ipse mr̄i t tali matri sic rndit. Quid mihi t tibi ē ml'r.

Sed videamus iam §. I.

quid sequit. Erāt ibi inquit. sex ydrie' positē fm purificatōez iudeoꝝ. vel ex hoc pores manifesti' aduertere nō plenitudinē sed ꝓpatōnem esse nu ptiaꝝ vbi nimiꝝ adhuc opus est purificatōe De sponsatiōis nuptie iste sunt nō copulatiōis. Ab sit enī vt in illis nuptijs sz glie triumphātis ec clesie fore vasa purificatōis. sine macla enī sunt aū thronū dei. Nūc itaq̄ leuādi temp' ē. nūc pu rificatiōem putet esse necessariaz quando nemo mundus a sorde nec infans vnius diei sup̄ ter ram. Nunc igitur abluitur sponsa. nūc purifica tur vt in celestibus nuptijs sponso sine macula p̄sentetur. Queram' igitur sex idrias in quib'

purificatio iudeoꝝ. i. ꝓfitentiū ablutio fiat. Nā si dixerim⁹ qz pcm̄ nō bēm⁹ vitas in nob nō est Veritas in ꝗ q̄ nos liberat. nos lauat. nos saluat. Qō si cōfitear pcā nra nō deerūt ver' iudeis. i. cōfitentib⁹ purificatōis idrie, qm̄ fidelis ē ds qui remittat pcā nra z emūdat nos ab omi iniqtate. Ego ser idrias ser obſuātias. arbitroꝝ esse q̄s ad purificādū cōfitentiū corda sci prēs i stituere. Prima ḡ est ꝓtinentia castitat' q̄ diluit quicqd an luxuria inquinauit. Scō est ieiuniuz vt qō maculauerat crapula. nūc abstinētia mūdet. z mūdi p abstinentiā rpo canam⁹ ḡlam. p se gnicie z ociositatē q̄ ūmica ē aie. multas ꝛrim⁹ sordes ꝛ dei sniam. in sudore vult⁹. nro nō alīco pane vescentes. ꝓb⁹ tertia ydria nob apponit vt sordes ille i labore manuū diluant vel exercitio lectiōis sacre. Sic z p somnolētiā ceteraſq no ctiū z renebraꝝ opa multa deliquim⁹. Ideo q̄rta idria vigiliaꝝ. s. obſuātia ponit vt nocte surgentes ad ꝓfitendū deo. nūc bonas noctes p̄terite rpis redimam⁹. Jā vo de lingua quis nesciat q̄ntū inquinauerit nos p vāiloquia z mēdacia p detractōes z adulatōes. p⁹ba malicie siue iactantie. p bis oīb⁹ ncēria ē idria. quinta silentiū scz custodia religiōis z in q̄ est fortitudo nostra. Sexta q̄z idria disciplina est. q̄ nō nro arbitrio viuim⁹ sed alieno vt totū deleat quicqd indiscipline viuēdo deliqm⁹. lapidea sunt hec dura quidē. sz ncēe in his bēm⁹ lauari. Attamē in eo q⁹ dicūt idrie lapidee. n̄ solū duricia sz mīto mellius soliditas potest itelligi qm̄ nō lauāt nisi firma stabilitate pmāserint. vt. s. q̄s i his' pseueret.

Dixit aūt dominus mini. §. II

stris implete idrias aq̄. Quid sibi vult istud dñe Ministri solliciti sunt de vini penuria. z tu dicis. implete idrias aq̄. illi de poculis cogitant et quō p̄cipis vt vasa purificatōis impleāt aqua nob qui ministri sum⁹ z fui ꝓ rpō p̄cipit implere idrias aq̄ quotiens deest vinū. Aſi dicat illi de uotione desiderāt vinū requirūt. feruorē flagitāt sed nōdū venit hora mea. Et tō iplete idrias aq̄. Quę est enī aq̄ sapie saluatar' z si nō adeo suauis nisi fons vite z initiū sapie tior dñi Dicit ḡ ministris. Incutite metū. ex spū timor' nō tā vasa q̄ corda implete. qz ad caritatē. s. feruentē pueniāt initiādi sunt a timore vt dicāt z ipsi. A tiore tuo dñe ꝓcepim⁹ z peperim⁹ spm̄. s. feruorez salutis. Sz quō implebūt idrie pdixerat euangelista capientes singule. s. idrie metretas binas l' ternas Que sē due metrete. q̄ tertia vtiqz duplex timor cōmunis oīb⁹ not⁹. Tertius min⁹ cōis z min⁹ notus. Prim⁹ timor est ne cruciemur in gehēna idest timor pene ifernal'. Scōs ne excluſi a visione dei puemur illa ieffabili gloria. Tert⁹ replet aiam oīno sollicitudīe timidā ne forte repellat a gr̄a. Equidē oīs tior sic aq̄ extinguit ignē. ita extinguit pcti ꝓcupiscētiā. sz his marie cū ad oēm tēptationē occurrerit. ne forte ꝓtingat amittere gratiā. vt sibi derelict⁹ hō labat de malo i pcius. Precepit ḡ dūs idrias aq̄ impleri Sūt ei aliq̄ vacue z plene vēto. cū scz illa ser obtinant ꝓ vanā gl'iam. vt fatue ꝛgines in q̄ vasis oleū nō habeāt. Interdū q⁹ pei⁹ est plene sunt sz veneno q⁹ē inuidia. murmur. rancor animi. detractio z b⁹i ꝓterea ne subintrēt ista dū vinū deest. iubemur scz plati z doctores implere idrias aq̄. vt scz obſuent mādata in tiore dñi q̄ tūc mutant in vinuz cū pfecta caritas foras mittit timorē. z implent oīa feruore spūs z verēda deuotōe Hec oīa in se cūdo z tertio. §. b. Bern̄. in sermōe illo. Loopat ad ista mr̄ iesu. dicēdo suggerēdo mentib⁹ p̄sidētium. vt faciant q⁹ dic̄ filius ꝓmi in ꝓcuratōe et eius etiā implicatōe aq̄ mutat in vinū a rpo. tū et si erat ibi mr̄ iesu spūal'r i his nuptijs quibus qui se totū dedicat deo. vñ z sepe apparet eis ꝓsolans eos sic bt⁹ dñico cū vidit in celo frēs suos sub clamide sua bt⁹ Thoma de aq̄no. cū dei mr̄ eū mulcet alloquio. bt⁹ Francisco cū appuit i ecclesia scē marie de angel'. Johāni damasce. mōacho cū manū sibi abscisam q⁹ fuerat accusat⁹. sz falso q⁹ pditionē tractauerat scribēdo epl'az inimico cuidā ꝓncipi ipator' sibi rstituit z famā recupauit. ¶ De dolore maximo. bt̄ marie in passione filij. z ēt de ꝛrijs ad saluatōez. La. xli.

Stabat iuxta crucē mater iesu. Joh. xix. Tanta est pietas b⁹ virgis mr̄is. nō solū erga filiū natalē iuxta cuius crucē stabat. sz z ergo filios suos adoptiuos. tanta facultas impetrādi q⁹ velit apd deū prēm vt sermocionātes quiqz nutrices populoꝝ nō aliū de ꝓfidant lac doctrine p eos ꝓpinandū nisi merit' ei⁹ z p̄cib⁹ pcuratū. ad q⁹ efficiendū cithara dulcisone salutatōis ad cā vtunt Sed ꝓsuetudo eccie cū de passiōe filij ei⁹ iesu est sermo. pdicanti dicere vīd illud q⁹ helise⁹ ꝓpbait Biezi discipulo suo de sunamite mortez vni geniti sui deplorāti. iij. Re. uj. scz dimitte eaz anima enī ei⁹ in amaritudie est. q. d. nō salutes. Nam cithara illa angelice saluatōis in luctum versa apparet. Nā quō Aue ei nūc dicere valem⁹ ab a q⁹ est sine. et ve derivatū. q̄ doloribus plēa ē. vt dicere valeat illō Michee. Ue aie mee qz deficit timorat⁹ a cra filij me⁹ quē impleuit spūs timoris dñi. Mariā apte nū cupare nō possum⁹. put domina vl' illūinatrix interptat. cū satis obscura q̄i luna eclipsata inueniat. Nolite ḡ vocari me noemi. i. pulcrā. sz vocate me mara. i. amarā qz amaritudie repleuit me dñs. Dicere pōt cū illa noemi q⁹ de felicitate ad infortuniū ꝺuenerat ruth non gr̄a plena. sz vacua iudicoꝝ. bodie flectam eniz genua mea ad patrem dñi mei iesu. vt miserek filij cōmunis. z me nō audit. Depcor ipsum filiū vt suis verb⁹ mellifluis me ꝓsolet. mihi nō loquit nisi illud Ecce filij⁹ tuus. q⁹ verbū vt gladius ptransiuit aiam meā. cū p mgr̄o z filio mihi datur discipul⁹. Judeis supplico. vt āmodo filio meo cōpatiamur z ipi ꝓtumelias z subsannationes adiūgunt. Mortem inuoco vt p⁹ filiū nō supstes remanea z fugit a me. Jurta crucem sita ad ipam clamo. Flecte ramos arbor alta tēsa lata viscera. vt deosculer filiū meū. et rigida z immobil' pseuerat. Dñs tecū vtiqz in me

Capitulū .xli.

vsq; huc dñs fili⁹ fuit mecum. me ꝺfortans. me reficiens. z ego secū ipm sequens. ꝺba eius dulciora sup mel z fauū audiens. miracula ei⁹ vidēs. z gloriā dei ex ei⁹ operibus magnificari perspiciēs. nūc autē me reliq̄t. aīam corpe egredientē patri recōmendās. Benedictā me in mulieribꝫ angelus dixit. q̄ nunc infeliciorꝫ cūctis mulieribꝫ inuenior. Nā q̄ mater vnq̄ fuit. q̄ in pñtia filij ꝺstituta. angustijs z afflictionibus circūdati. non valuerit vel in aliq̄ refrigerij prestare Audio eū ad mortez vsq; sitientē ex maximis penis nec potū aque frigide porrigere valeo. sed video spōgiā aceto plenam z felle ad os ei⁹ apponi. Et si felix fui z bñdicta in mulieribꝫ in ptu ei⁹. non sentiēs ꝺdolorē. sed mihi video reseruatos z nūc adauctos. qm̄ nulla mater tantū dolorē vnq̄ sentit in ptu filij sicut nūc ego in passiōe xpi. Sed nec martyr aliq̄s vel aliqua in suis varijs cruciatibꝫ vnq̄ tantā penam passus est vt nunc ego. Est z ne bñdictus fruct⁹ ventris mei iesus cui oēs maledicūt iudei z gentiles vn⁹ eoꝝ appellat malefactorē. ali⁹ seditiosum. alē blasphematorem. multi ambitiosum regnū vsurpare volentem relig mendacē aut seductorē. vt vermis z non hō ob probriū hoīm z abiectio plebis ē effectus. qz z fm legem maledict⁹ oīs qui pēdet in ligno. i. infamis. Ex q̄ ergo in luctu cōuersa apparet cythara illa angelice salutatiōis dimitte eā vt nō salutes. sed nihilomin⁹ cū ea iuxt crucē maneas ipsam meditādo. ipsam adorando. ipsam salutādo. z ei⁹ auxiliū implorādo. z dicendo. O crux aue spes vnica hoc passiōis tpe. auge pijs iusticiā reisq; dona veniam. Stabat igit iuxta crucē mr̄ iesu. In quibus verbis tria pñt notari de virgine maria.

Sanctitatis excellentia incorpalis. Stabat.
Penalitatis eminētia ineffabilis. Juxta crucē.
Propinquitatis attinētia venerabilis mr̄ iesu.

Quantum ad primū cū. §. I

dicit. Stabat. Reperim⁹ in scripturis stare dici de creatore z de creatura. sed aliter z aliter. Nā stare de creatore dicit propē imutabilitatē. De creatura autē xpē virtuositatē seu sctitatē. Stat ad iudicandū dñs dicit esaias ō deo vero. qz etiā de⁹ ait p Job. Apo. iij. Ego sto ad hostiū. s. aie z pulso. s. spirādo z illustrando intellectū. qui ē hostiū aīe. si q̄s aperuerit mihi tanuā hic acceptādo intrabo ad illā p gratiā. cenando cū illo. z ipse mecum. pcipue de agno assato in cruce igne charitatis reficiēdo. In his tñ ego sto semp immotus z inuariabilis. ego enī de⁹ qui nō mutor. dicit ipse Malach. iij. Creatura ꝺo stare dicit. cū iuste z sancte viuit nō cadēdo in peccata. vñ Eccl. ij. dicit Sta in iusticia z timore. s. nō cadeudi. fm illud apli Qui stat. s. in virtute. videat ne cadat. Et boetius de deo ait. Stabilisq; manēs das cūcta moueri. Stabat ḡ beata virgo maria nō in senbilitate vel imutabilitate. sed sanctitate. Et hoc triplicit.

Stabat fide leuata.
Stabat peccato nō inclinata.
Stabat dei voluntati cōformata.

De pmo dicit apl's ad Ro. xi. de q̄libet fideli. Tu fide stas. Prima enī rectitudo mentis est vera fides fundamentū virtutū. tpe quidē passionis. oēs apli z discipuli xpi. qui pus stabāt fide eleuati ad xpm credendū non solū verū hoīem sed z vez deū. Vñ petr⁹ p oīb⁹ dixerat. Tu es xps fili⁹ dei viui Matb. xvi Oēs prostrati sūt in infidelitatē. Et sic cū captus fuit xps in orto a iudeis. omnes corpe ab eo fugierūt vt dicit euāgelista. ita z mente credētes quidē eū esse verum hoīem sanctū z iustū vir. ꝓphetā in ope z ꝓmoe sed non vez deū. cernentes passionē ei⁹ tā ignominiosam. Quāuis ei petr⁹ z iob. post fugā reūsi sint ad eūdū. post mgm captū. petr⁹ tñ seqbat eū a longe ne agnosceret vt discipul⁹. quī timor ipm cū iuramto negauit se non esse. iob. z si vsq; ad crucē secut⁹ iuxta crucē stabat corpe. a lōge tñ mēte. nec ipe agnoscentis diuitatē. Sola. b. virgo stabat fide eleuata z fixa de ei⁹ ōnitate. expectās idubie suā ētia die resurrectiōez vt merito dicat maris stella a stādo z lumē fidei mūdo naufrago retinēdo. In hꝰ signū triduano officio dñice passiōis cū. xv. candele accēse firment ante altare. paulati z successiue oēs extinguūtur. sola vna accēsa abscondit. q̄ p⁹ officiū oīmod⁹ pferet ad illuiandū. xv. cādele accēse designāt. xij. apl'os z tres marias magdalene. salome z alphei. q̄ pre ceteris cū aplis videbant fide illustrate z firmate Sed in illo triduo oīnes extincti sunt lumīe fidei deitatis xpi. solū in virgie remāsit lumē fidei occultū. qđ postea oīb⁹ patefactū ē. ad oēs suo exemplo illuiandū. Et hinc ē q̄ nō accessit mane dñica sue resurrectōis ad monumētū cū prefatis marijs. nō q̄ min⁹ arderet amore ad filiū. ſz q̄ expectabat eū resuscitatū se visurā ante oēs. z iō non querebat viuētē cū mortuis vt illa. Quātū ad scām stabat a pctō nō inclinata nō iacebat. nō sedebat. nō curua erat. sed stabat. Jacet quis in pctō p prauam opatiōz. Sedet p mentis ꝺsensiōz. Inclinat p sensualem delectatiōz Oēs nos cecidi⁹ q̄si foliū. i. a pfectōe frutū saltē q̄ ad ꝺplacētiā sensualē. vbi ꝺsistit vēiale Nā vt ait b. aug. Si oēs scti z sctē interrogati fuissēt dū hic viuerēt. vtr pctm̄ haberēt. oēs rnderūt illud iob⁹ in canonica. Si dixerim⁹ q̄ pctm̄ nō habem⁹ ꝺritas in nobis nō ē. Excepta hac sctā ꝺgine. de q̄ cuz de pctis agit nullā prius de ea volo hre mētionē Nō ḡ cecidit nec in vēiale de q̄ salō. Septies in die cadit iust⁹. sed sp stabat. Ad qđ ēt hortabat apl's discipl⁹ dicēs State ḡ succincti lūbos vr̄os in ꝺritate. s. ne delectatio venial' sit in vob p posse. Et tñ cū be. virgo fuerit imunis ab oī pctō voluit ipaz de⁹ expiri tātā passionē in morte filij q̄tā nūq; vll⁹ martyr sustinuit in sua passiōe. vt ōt b. biero. Hinc discas nō turbari nō mirari si videas sctos z sctas multa aduersa sustinere in mōdo. ſz intelligē ꝺbū salōnis in puer. Quē diligit de⁹ corripit. z flagellat oēz filiū quē recipit. nā vt ōt apl's ad ro. viij. Proprio filio suo nō pepcit de⁹ ita nec matri ei⁹. cū tñ nullū bret pctm̄. Et si q̄s bñ ꝺsideret. inueniet q̄ acceptior fuit deo z sanctior. ille magis afflictus est in mōdo. nō quidē ad purgatiōz pctoꝝ q̄ bēant. cū nullū būerit ꝺgo be. ſz ad maiōmeritū z pmiū ꝺsequendū. Sta ḡ sup pedes tuos. dicit dñs ezech. i. Sup affect⁹ ne cadas. Quātū ad tertiū stabat be. maria firma volūtati dei ꝺformās se. Ad qđ hortat apl's fidel' ad phil. iij. dicēs. Sic state in

dño charissimi, s. ꝓformādo vos dei volūtati. Sciebat b. virgo q̄ dei volūtas erat filium suū pati, z ꝑpē q̄ in mūdū venerat z scripture q̄ sibi satis note erant p̄nūciabāt. q̄ falli nō poterāt. Et cū in omnibus requiē q̄reret, vt de ipsa caniť. que nō aliter vere que riť z possidetur nisi ꝓformādo se diuini volūtati ꝑm rōem. Ideo stabat nō murmurabat. q̄ filꝰ innocentissimꝰ pateretť nō blasphemabat iudeos q̄ ab eis q̄bus tot fecerat bñficia tā crudeliter tractaretur. Nō vindictā a deo petebat q̄ illi a terra viui absorberentť vt merebantť. nō capillos vel vultū scindebat. q̄ vidua z sine filio ꝓsolatore remanebat. Sed stabat verecunda. modesta lachrimis plena doloꝛib⁹ imersa. Ani bel. O domina q̄s fontes lachrimarū dicā erupisse de pudicissimis oculis tuis. cum attēderes vnicū tuū innocentem coā te flagellari. ligari. mactari. z carnē de carne tua ab impijs crudeliť dissecari. Et tñ ita diuine voluntati cōformis fuisti vt salutē humani generis auidissima esses. vt dicere audeā. q̄ si nullus fuisset repertꝰ qui filiū crucifigeret. ad ꝺ vt seqreretť salus hoīm z adimpleretť voluntas dei ꝑm rationē. si opoꝛtuisset ipsa posuisses in crucē. Nec enī credendū est minoris fuisse pfectiōis z obediētie ad deū q̄ abrahā qui ꝓpriū filiū obtulit deo in sacrificiū ꝓpijs manib⁹ occidendū z cōburendū. Stabat ergo fixa in dei volūtate.

In secunda parte no .ℌ.ii.

tāť penalitatis eminētia ineffabilis. q̄ iuxta crucem vbi aduertendū q̄ alīq̄s stetit in cruce. Stat alīq̄s iuxta crucē. Alīq̄s longe a cruce. In cruce fuit solus xp̄s. i. in maximo cruciatu totꝰ. Erat enī dicit a cruciatu, z magnū cruciatū sustinet q̄ vim sustinet. iij. q. i. nulli dubiū. Dicit aūt ps. in ꝑsona xp̄i. Vim faciebant q̄ querebāt aiam meā. i. vitaꝫ tollere. in oīb⁹ enī illis locis in quib⁹ estimatū est vitā hois ꝓsistere fecerūt maximā vim. Nā cum alīq̄ dicūt vitā reperiri in capite. alīj in corde vel epate. alīj in sanguine. in oīb⁹ illis locis fecerūt maximā vim. In capite ꝑ coronā spineā. In corde ꝑ apertionē lateris. In epate vel sanguine ꝑ flagella in dorso. z clauꝰ in manibus z in pedib⁹. vñ totus sanguis exiret. In cruce q̄ totꝰ in vi cruciatꝰ z solꝰ. vñ ipse ait Esa. liij. Torcular. s. crucis calcaui solꝰ z de gentib⁹ non est vir mecū. Et in ps. Singulariť sum ego donec trāseā. s. ex ꝺ mūdo ad patrē. q̄ ipse solus nō erat subditꝰ morti ex debito. tñ ipse solus pctā nr̄a sup̄ lignū crucis in corpe suo. i. penā peccatoꝝ portauit. ipse solus fuit in passione sine ꝓsolatiōe. cū alīj qui passi sunt. habuerunt aliq̄ refrigeriū. vt dicebať. vñ q̄n in orto oꝛauit ꝑ calicē passiōis trāsferendo auulsus ea discipulis q̄tum iactꝰ ē lapidis. vt dicit Lu. xxij. c. ad innuendū q̄tā distantia ē inter cruciatū xp̄i in passione z cruciatū alioꝝ sctoꝝ q̄tū distat purus hō a xp̄o. petra enī seu lapis ait apl's. est xp̄s q̄ q̄si infinitū distat in pfectōe ab alīj. Remoti a cruce sunt oēs illi q̄ nolunt sustinere aduersa in mūdo. sed murmurāt ꝺ deum. Nec cōpatiūtur xp̄o. z si sustinēt inuiti ꝺ agūt. Isti z si iuxta xp̄i crucē esse videanť. in q̄tū patiunť. corpore q̄ dē sunt iuxť sed nō mente. Et sil'es sunt latroni a sinistris xp̄i q̄ crucifixus cū xp̄o blasphemabat eū cum alīj. eo q̄ nō liberaret eū a pena. quā inuitꝰ sustinebat. vñ z reꝓbatus. Sil'es symeoni cyreneo. q̄ angariatꝰ fuit portare crucē post xp̄m. Iuxť crucem xp̄o stant oēs electi q̄ vt mēbra xp̄i carnē suā crucifixerūt cū vitijs z cōcupiscētijs. vt ait apl's. Qui nō solū patienť aduersa ferūt. sed gaudēt q̄n digni habiti sunt ꝑ noīe iesu ꝓtumelias pati. Qui cōpatiunť doloꝛib⁹ z afflictionib⁹ eiꝰ quas ꝑ eis ē passus. Imitanť hi latronē. q̄ iuxť crucē fuit a dextris. arguentē socium. eo q̄ nō patienť ferebat crucē, z se dignū ꝓclamantē tantis penis. Et nō q̄dē iuste. nā digna factis recipimꝰ excusantē xp̄m. z cōpatientē tante innocētie. Dicēo nil mali egit. rogantē illū vt deū ꝑ salute aīe. Memēto mei dñe dū veneris in regnū tuū Lu. xxiij. ℍ igiť sentientes q̄ ꝺ z in xp̄o iesu fuit. cū nō deceat sub capite spinoso mēbꝛa fieri delicatū. dicūt cuz affectu z effectu illud ps. Calicē salutaris accipiā z volūtarie bibendo, z nomen dñi inuocabo. vt me adiuuet ad sumendū z nō horrēdū. vt sim iuxť crucē z inde a dextris eiꝰ collocatꝰ. Nullꝰ fuit cū xp̄o in cruce sustinēdo. s. tantā penā quātā ipse. sed nec paulꝰ q̄uis enī dicat crucifixꝰ sum. non dicit q̄ sit affixꝰ cruci xp̄i. sed sue. q̄s enī ferre posset crucē xp̄i. certe nullꝰ. Oēs igiť sctī iuxť crucē stant. ꝓpinquiꝰ tñ alter altero. Nullꝰ aūt ꝓpinquior ad eā mr̄e eiꝰ, z merito. cuz esset illud corpꝰ de eaꝰ suba. q̄z alia ꝑsona ab ea. ꝓmaxime igiť stabat iuxť crucē mr̄ eius ꝓpinquissima in doloꝛib⁹. vt dicere posset illud Treñ. O vos oēs q̄ trāsitis ꝑ viā. s. vite pñtis vñ dicimur viatores. attendite z videte si ē dolor sicut dolor meꝰ. Tūc ipleta ē in ea ꝓphetia symeonis dicētis. Tuā ipsi⁹ aiam pertrāsibit gladiꝰ Lu. ij. Aliam liquidē intellectiuā ptransibit gladiꝰ ꝺbi dei penetrabilioꝛ oī gladio ancipiti. tūc ruminādo z intelligēdo scripturas. q̄ oñdūt imensitatē doloꝛis xp̄i in passiōe. Ita videť exponere. b. amb. Et ex huiꝰ meditatiōe gladiꝰ doloꝛis eiꝰ pertransiuit aiam sensitiuā. nec istud ē ꝺ id qꝺ dictuz est. s. s. q̄. b. maria erat cōformis volūtati dei. q̄ volebat filiū suū pati. Naz sicut de xp̄o eiꝰ filio dicimꝰ. q̄ ꝑm volūtatē rōnalem volebat pati. z tñ ꝑm partē sensitiuaz sūme doluit z acerbissimos passus ē doloꝛes. q̄z vt ait Esa. liij. ca. Vere doloꝛes nr̄os ipe portauit. ita z mr̄ eiꝰ cum stabat iuxť crucē. ꝑm rōnem assentiebat. q̄ filiꝰ pateretť z q̄eta erat. ꝑm sensualitatē sūme dolebat vt merito dicat. Attēdite z videte si ē doloꝛ sicut doloꝛ meꝰ. Nouerat vnq̄ sacras lr̄as z spūsctō reuelāte optie intelligebat. Et ex his z naturali rōne tripl'r poterat de pbendere imensitatem doloꝛis in filio patiente. Qui erat sibi gladiꝰ sūme afflictiōis nec ei sil'is.

Ex passiōis causalitate.

Ex afflictionis puritate.

Ex cruciatiōis circūstantialitate.

¶ Cōsiderādo cām passiōis filij mei videte si ē doloꝛ sicut doloꝛ meꝰ. Cōsidero enī q̄ cā huiꝰ passiōis ē vt redimak genꝰ humanū. z satisfiat deo ꝑ pctis humani generis totiꝰ. ꝑ pctis dico. nō solū originalib⁹ sed etiā actualib⁹. mortalib⁹ z venialib⁹ totiꝰ humani generis. nō solū ꝑ electis sed ꝑ reꝓbis. dicit enī Esa. liij. c. Oēs q̄si oues errauimꝰ. vnusq̄sq̄ in viaz

Capitulū .xli.

suam declinauit. scilz p diuersa peccata cōmissa. et dñs posuit in eo iniquitatē oīm nr̄m. i. penā pctōrū oīm nr̄m. Et ipse dñs iesus dixerat. Venit filius hois saluare qđ perierat Lu. xix. Sed totū pierat totū ergo saluabit q̄ntū in eo fuit. s. sustinēdo penā p pctis oīm. Deus autē sicut oīm rex. ita z culpaz z penaruz eis debitarū hz noticiā. z nil ipunitū sua iusticia dimittit. Cū ḡ p10 q̄libet mortali debeat pena infinita. i. infernalis. nec hō. cū sit virtutis finite pōt per se satisfacere debito infinito vt deo satisfieret de tantis offensis. oportet q̄ xp̄s filius meus qui infinit9 est sua diuinitate. in humanitate assumpta patiendo sic satisfaceret p oīb9. p passionē meriti infiniti. Uñ penaz sustinebit p oīb9 pctis nr̄is. z sic pena ei9 erit q̄si infernalis. Et ꝓterea p̄s. dicit in ei9 psona. Repleta ē malis aīa mea. s. sensitiua. malis. s. pēaz. z vita mea in inferno appropinquauit. ꝓter sil'es penas. z hb̄ p pec catis hoīm. qz q̄ non rapui. ait idē p p̄s. tūc. s. in passione exoluebā. Fecerūt primi parētes z alij succedentes furtū se subtrahēdo z suū obsequium deo. z ego hāc rapinā exolui. meipsum exinaniui. vermis exinanit9 z nō hō vsq̄ ad mortē crucis totū me exhibēdo. Cū ḡ filius meus sustineat tales cruciat9. ego q̄ sū mr̄ z pr̄ eius. qz nō aliū patrem hz in terris optim9 amātissim9. videte si ē dolor sicut dolor me9. vt z ego dicere valeā. dolores inferni circūdederūt me gemitus mortis dolores inferni circūdederūt me. Et qđ adauget dolorē meū ē. qz cū filius meus sustineat tot īmensos dolores z tantā penā q̄ sufficiat p oīb9 satisfacere z oīm debita soluere. tñ plurimi ꝓter suā cecitatez z ingratitudinē se puabūt tanto fructu. Scdo ostendit magnitudo doloris in ẏgine ex puritate afflictionis in filij sui passiōe puritatē autē dico. qz nō habuit mixturā ōsolatiōis. sicut vinū dicit purū qđ nō hz mixturā alteri9 ligris. Dolor fundat in amore. tanto enī q̄s dolet de amissiōe vel lesiōe alicui9 rei quanto ipsam diligit. Et qz sūme diligebat mr̄ virgo filium dilectiōe z naturali z ḡtuita z qz filius z qz optim9. vt dici posset vtriusq̄ vna aīa vnū cor. Jō bene dictū fuit a symeone. tuā ipsi9 aīam. i. aīam tuā q̄ ē q̄si aīa ei9 ꝓter sūmā adinuicē dilectionē ptransibit gladius afflictiōis. ptransibit. i. p totū transibit absq̄ refrigerij admixtiōe. Siquidē q̄nto q̄s est delicatior z complexionē hz corporis melius dispositā. tāto magis affligit z dolorē sentit ex aliq̄ lesiōe corporis ipsi9. Et hic est q̄ de eadē psecutiōe z oīno silī infirmitate magis grauat z dolet delicat9 q̄ rustic9. q̄nto etiā ps corporis q̄ patit lesionē ē magis sensibilis. tāto lesio magis affligit. Uñ vidim9 p expientiā. q̄ frigus vel alia lesio magis affligit in manib9 vel pedib9. q̄ in reliq̄s partib9 copis. ex eo qz ē ps magis sensibilis ꝓpē cōcurrētia pluriū ossiū z neruoꝝ venaz. cū aūt pcipue passio xp̄i fuerit in manib9 z pedib9 facta. ꝓter cōfixurā coz cū clauis in cruce. z suspensiōe toti9 corpis in illis. Jō qñ ẏgo mr̄ vidit impleri illud p̄s. in psona filij dictū. Foderūt manus meas z pedes meos. z dinumerauerūt oīa ossa mea. i. ita violēter extenderūt in cruce. vt possent singillati oīa ossa mea dinūari. maxime doluit filius p passionē. In tanta passione nullā habuit ab alio cōsolationē. Uñ dicebat p ꝓpham. q me ōsolarē nō inueni. Nō eū ōsolabant sicut fieri solet morti adiudicatis a ducētib9 eos. Nō iudei. sed illudebāt ei cū p̄ncipib9 sacerdotum z blasphemabāt Nō gētiles. sed coronā spineā iponētes capiti pcutiebāt eu3. Nō discipuli q̄ fugerāt. p̄m illud. lōge fecisti notos meos a me. Nō marie cū iobāne. q̄ fidē diuinitatis ei9 amiserāt. Nō p̄ eternus cōsolat9 est eū. s. ad liberandū eū de manib9 inimicoꝝ. sz p nobis tradidit illū ait ap'l's. s. volūtati eoꝝ pmittendo agere q̄cūq̄ crudelia voluerūt. Et qđ pl9 ē. z oī admiratione z cōpassiōe dignissimū. qz z ipsa ps intellectiua xp̄i q̄ fruebat ōtinue deo. nō ē ōsolata cū. sed dereliq̄t illā parte sensitiua tātis dolorib9 īmersam. Et ꝓterea ipse in cruce clamauit cū lacrimis z clamore valido. vt ait ap'l's ad Heb. Deus meus deus me9. vt qđ dereliquisti me Math. xxvij. Clamauerunt iusti z dñs exaudiuit eos. ait p̄s. P̄res veteris z noui testi ī tribulatiōibus suis z cruciatib9 dñs exaudiuit. z si non sp liberādo ab illis penis. tñ sp ōsolando mentē eoꝝ. vt in ẏtute p̄sisterēt respectu p̄miꝝ z diuini bñplaciti. Ego autē clamabo p diē z nō exaudies. dicēdo deus me9 ꝛc clamās se derelictū. nō ex eo q̄ diuinitas separata esset ab illa hūanitate. qz qđ sel' accepit dei filius. nunq̄ dimisit. aut damasce. sz se derelictū dicebat. qz ps eius intellectiua. ei9 gaudij z ōsolatiōis q̄ fruebat in ẏbo nil influebat aut cōicarat sensitiue ad ōsolatōnē. z in hb̄ nō exaudiebat. qđ in nullo sctoꝝ accidit. Et iō dictū est. q̄ hec afflictio vl' passio fuit pura. s. sine admixtione ōsolatiōis. Nec aūt verba audiēs mr̄. gladius ptransiuit aiam ei9. intelligēs eū nō derelictū p separationē deitatis. sed p subtractionē oīs refrigerij suauitatis. Attendite ḡ z videre si ē dolor sicut dolor me9 Nā z si p̄ns fui z iuxt̄ crucē steti z hb̄ totū ad augmentū doloris. Que enī mr̄ q̄ hīs filiū p̄ntē etiam in tormentis nō valeat vel in aliq̄ ōsolari. ipm amplexari. osculari. potū porrigere sitīēti. Ecce filius me9 dilect9 ad mortē sitit. hb̄ exprimens vt refocillet. nec stillā aque possum p̄bere. sed sibi offert in mei p̄ntia acetū z fel. vulnera video nec possum allegare sanguinē effluere nec possum ipm extergere. caput ex grauamine inclinatū nec valeo illū brachijs sustentare. a me remotū vñ nec amplexari. Et si audio verbū ex ore ei9. Ecce filius tu9. s. iobānes. z hb̄ vtiq̄ verbū dei gladius acut9 qđ ptransiuit aiam meā. Revera inqt. b. bernū. hb̄ verbū. ecce filius tu9. pl9 q̄ gladius fuit. qđ ptransiuit aiaz eius vsq̄ ad diuisionē aīe z spūs. O q̄ cōmutatiōcz iob. p iesu tradit9 fu9 p dño. discipul9 p mgro. filius zebedei. p filio dei. pur9 hō p vero deo. Quo tua affectuosissimā aīam nō ptransiuit hb̄ audito. qñ z nr̄a sz saxea sz ferrea pectora scindat sola huius recordatio. Anſ bel. O dña mea quib9 singultib9 extimabo purissimū pect9 tuū vexatū cū audires. mulier ecce filius tu9. vñ ōgrue dicere poterat illud hiere. Amaritudine replesti me ꝛc. Quantū ad tertiū. s. de circūstātijs ipsi9 passiōis pōt perpēdi īmensitas dolorꝝ virginis mr̄is. q̄ stabat iuxta crucē. Notādū q̄ septē sunt circūstantie circa ipsam passionē xp̄i.

Ex patientis dignitate.

Ex inferentis peruersitate.

Ex tpis solēnitate.

Titulus .xv.

Ex loci vilitate.
Ex afflictionis vniuersitate.
Ex constituentis societate.
Ex fructus paucitate.

¶ Quantū ad primū manifestū est q̄ quanto digni or est p̄sona q̄ offendit tanto maior ē offensa. z p̄ consequens sustinenti z oī attinēti ei. z si diligit eū occasio ē maioris dolor. Dñs iesus de⁹ erat z hō. vñ dignior p̄sona esse nō poterat. z q̄uis diuinitas sua pati non posset. nec aliq̄s eū attingeret ad offendendū. tñ q̄ humanitas illa erat organū quoddā z vestimē tū quasi diuinitatis. Un apls ait. habitu inuentus vt hō. ad Phil. ij. Ideo oīs iniuria facta illi humanitati z corpori. p̄t dici facta deo. sicut q̄ frangeret vel spueret in vestē q̄ indut⁹ est impator. nō diceret facere iniuriā vesti sed imperatori. q̄ ea indut⁹ est. Inq̄tū etiā hō erat de p̄genie regali z sacerdotali genit⁹. rex z sacerdos sūm⁹. innocentissim⁹ sapientissim⁹ et miraculis. sanctitate z doctrina famosissim⁹. cuz igit̄ ei fuerint illate tot cōtumelie. irrisiones. maledictiōes. infamatiōes. z afflictiōes corpori. inde sibi magnus exurgebat dolor z matri ei⁹ q̄ stabat iuxta crucez oīa illa audiens z videns. dicere poterat illud Job. Os meū perforat doloribus. ossa sunt potētie aīe quib⁹ cōsistit robur ei⁹. Os autē dicit in singulari. q̄ potētia sensitiua. Mā vt ait. b. bern̄. Captiuor libertas capitur gloria angelor illudit de⁹ oīm flagellat. candor lucis eterne z speculū sine macula ꝓspuit. Et cū vita oīm occidat. q̄d restat nobis miseris agendū. nisi vt eam⁹ z nos. z moriamur. cū eo p̄ cōpassiōez eius z ad matrē eius. Dolebat siquidē de iniurijs tanti filij tā sancti. tā innocētis. sed nō mīn⁹ de offensa dei. Et iō attendite z videte si ē dolor sicut dolor me⁹. Sed dicere posset q̄ō ait. b. bern̄. in p̄sona x̄pi patiētis. cuz sit tant⁹ dolor quē patior. tanto pl⁹ crucior. cū te ingratū exp̄ior. s. de tanto bñficio. Ostendit scō magnitudo doloris in virgine ex circūstantia inferentis istā passionē filio. Quanto enī plures cōcurrūt z diū sor statuū z magistratuū z amici z valde beneficiati ad inferēdū iniuriā z mortē valde ignominiosaz alicui. tāto maior dolor z afflictio sequit̄ in passo z in q̄ libet attinētez amico ei⁹. Sed ad inferendā passiōez tā amarā z obp̄probriosam x̄po cōcurrūt de oī genere z statu. ac etiā qui p̄⁹ erant discipuli. ac etiaz sūme bñficiati. Et iō virgo mater ei⁹ dilectissima sūme doluit. stans iuxta crucē. Astiterūt reges terre. ait p̄s. ij z p̄ncipes cōuenerūt in vnū aduersus dñm z aduersus x̄pm ei⁹. s. ad mortē ei inferendā. Reges quidem astiterūt. s. herodes rex galilee. q̄ spreuit illū cū exercitu suo indutū veste alba. z vt fatuū remisit illū ad pylatū vt iudicaret eū. rex romanoz monarcha. s. tyberi⁹ impator. z si nō in p̄sona. tñ per locū suū tenentē pylatū. s. p̄sidem iudee. q̄ dedit sniam mortis ō cum ad tumultū populi clamātis. s. crucifige crucifige eū p̄ncipes q̄z sacerdotum. oēs isti astiterunt. i. añ alios oēs z gentiles z populos iudeoz vt p̄ncipaliores. Mā p̄ncipes sacerdotū colligētes cōsiliū ꝓpter hoc. z principales eoz sūmo sacerdoti caypha cōsulentez decernēte. q̄ expedit vobis vt vn⁹ moriat̄ p̄ populo exinde q̄sierūt oportunitatē capiēdi. Quē cum cepissent nocte. p̄ditionē faciente iuda discipulo suo. iterū sūmo mane ꝓuenerunt ad inq̄rendū falsum testimoniū ꝓtra eum. z cū non inuenire possent testimonia multa falsa dicentib⁹ ad interrogationez z adiuratōnē cayphe sūmi sacerdotis. cum diceret se esse x̄pm filiū dei bñdicti ad expressionē tante veritatis. z tantis miraculis suis approbate doctrine. iudicauerunt eū reum mortis. z post sputa. alapas z contumelias. vt malefactorē pylato p̄sentarūt occidendum. z cū in ipsa passiōe sez⁹ femine⁹ deesset z vilissima ancilla bostiaria. q̄ z si nō potuit adire iesum propter multitudinē alioz eū irridentiū z affligentium. ostendit discipulū querens vt caperet tāq̄ discipul⁹ x̄pi. sed q̄ hoc incōsulte negauit euasit captura. Milites autē pylati q̄ gentiles erāt post sniam latā a pylato postq̄ illuserunt satis. indutū veste coccinea ad crucis patibulū duxerūt. Et sic oēs cōuenerunt in vnū aduersus x̄pm. Quantū autē fuerunt bñficiati ab eo. nō posset etiā ꝓlixo tre explicari. aliquid tñ vt breuiter perstringā. vtes verbis ꝓphete Michee. vi. ca. in p̄sona x̄pi ad populū illum scelestū z ingratissimū. Populе me⁹ q̄d feci tibi. z in q̄ tc. hoc boni tibi feci. Patres tuos iacob cuz filijs in egypto p̄ ioseph enutriui famis tpe ne perires. Et post tpa multiplicatos supra nūm de dura seruitute egyptioz te eduxi A flagellis quib⁹ egyptū totā p̄cussi te liberam feci. Mare rubrū tibrū tibi aperui vt p̄ eū sicco vestigio transires. Pharaonem autē cū exercitib⁹ suis ibi submersi. Māna de celo p̄stito per. xl. annos te paui. Aquā tibi de petra fluxi. insurgētes ō te hostes prostraui. Seon regē amorreoz z og gigantem regē basan. Terrā fluentē lac z mel patrib⁹ tuis a me ꝓmissam exterminatis. xxx. iude regib⁹ z plurimis nationibus tibi largit⁹ sum. Et p̄⁹ in monte syna legē seruandā tibi tradidi. A captiuitate diutina. s. per. lxx. annos ꝓpter scelera tua in babylonia portata te liberans ad ꝓpria sub esdra. neemia z zorobabel reduxi. De graui oppressiōe antiochi regis per iudā machabeū cum fratrib⁹ te excussi. Ecce q̄d feci tibi. Rñde q̄ mihi. si tanta bñficia a me tibi collata hanc talē retributionē meruerim vt me crucifigeres. In q̄ molest⁹ fui. respōde mihi. Ego ex genere tuo carnē sumens regale soliū celi dimisi. vt tibi frater essem. Ego p̄ ciuitates tuas castra z vicos discurri. in tui vtilitatem laborans. Ego sp in tēplo docui q̄ te saluū facere possent. Ego cecos tuos illuminaui. leprosos mundaui claudos erexi obsessos a demonib⁹ liberaui. surdis auditū restitui. mutis loquelā. infirmis varijs sanitatē mortuis vitā. Nūquid in his molest⁹ fui. Precepta declaraui. errores cōfutaui. vitia reprehendi. consilia perfectiōis adieci. Sed q̄ veritas odium parit apud insipientes. q̄ gignere dz dilectionem. Ideo in his tibi molestus fui. nolens veritatez audire. Quid vltra tibi facere potui z nō feci. Heccine reddis dño populе stulte z insipiens. Consideras virgo mr̄ bñficia facta a filio suo populo illi. z tūc ab ea tanta peruersitate. tanta crudelitate cruci affigi. valde dolebat vt dicē posset illud p̄s. xxx. Deficit in dolore vita mea Attendite q̄ z videte. si ē dolor sicut dolor me⁹. Et tpis solēnitate etiā ampliat⁹ est dolor in virgine ma

Capitulū .xl.

tre. Erat enī solēnitas pasce seu azimorū. q̄ erat preci
pua sup oēs alias in q̄ tenebant ex lege oēs iudei ve
nire de quibuscūcz ciuitatib⁹ z locis venire ad tēplū
in hierosolimis sitū ad sacrificiū offerendū. nisi legit
timū b̄rent impedimētū. Et q⁹ pvarias captiuitates
eoz erāt satis dispsi p orbē z in yталіа z in asiaz affri
ca. vt p3 act. ij. De omni pene natōe cōuenerāt hierlm
ad illud festū. Quāto aūt quis dānat ad mortē ꝓpter
maleficiū. cōcurrēte maiori cōcursu ppli. tāto maior
ei insurgit pena cōfusionis z erubescētie. Considerat
enī q⁹ quilibet videōs narrat alijs. z si peregrin⁹ ē reūsus
in priam suā. referz diuulgat ciuitati sue de illo ma
lefactorez ignominiosa punitiōe z sic vbicz infamis
abominat. De graui aūt crimine calūnioso accusāt
de blasphemia dei ḡuissima apud iudeos. q⁹ dei fili
um se dixerat. De crimine lese maiestatis maxie apd
leges gētiliū. Unī in titulo sup crucē scribi fecit ipe py
latus. Jesus nazarenus rex iudeoz. q. d. Nec ē cā passi
onis h⁹. q⁹ vsurpauit sibi regnū iudeoz faciēdo se re
gē. z phibēdo tributa dari cesari. z p hoc q̄si rebellā
faciēte populū Tyberio imperatori. Et vt oēs pñt le
gere ex q̄ de oñi gēte ibi erāt. s. iudeoz grecorū z lati
norū scribi fecit lr̄is grecis. hebraicis. z latinis. con
sideras igit virgo mater q̄ stabat iuxta crucē. tātā cō
fusionē tā publicādā p orbē filij sui defamatiōez non
poterat nō valde dolere. Sed z de offensa dei in tāte
solēnitat⁹ tpe in q̄ magis debebāt deū venerari. p bñ
ficijs collatis illi ppl'o. Erat ei festū illō istitutū in re
cognitōez liberatiōis illi⁹ ppli de ꝑuitute egypti p sā
guinē agni. Ubi q̄ debebant sacerdotes tēplū dei or
nare. vasa dñi mūdare. sacrificia ꝑpare oīb⁹ dimissis
ad hoc totū studiū ponūt. vt agnus imaculat⁹ q̄ tol
lit peccata mūdi occidat. nō vt sanguīe ei⁹ fuso mūd⁹
redimat. sed ne terrena amittam⁹ ne veniāt romani z
tollāt locū nr̄m z gētē. ne correctorē viciorū nr̄orū ha
beam⁹. ne eū magis honoratū q̄z nos a ppl'o videā⁹
Qō aūt dicūt. Nō in die festo h̄ agam⁹. nō ob reuerē
tiā facti cōueniūt h̄ facere ne de⁹ offendat. sed ne tu
mult⁹ ppli cōgregati fieret z de manib⁹ eorū auferat.
Et iō dicere poterat virgo mr̄ illud treñ. i. Posuit me
dñs desolatā tota die merore ꝑfectā z infra. Audite
obsecro vniūsi ppli z videte dolorē meū. s. si ē similis
Quarto ostēdit ex loci vilitate augmētatio dolorꝭ e⁹
q⁹ in loco vilissimo crucifix⁹ ē. Nā vt narrāt euāgeliste
duxerūt eū in golgatha q̄ est caluarie loc⁹. z ibi eū
crucifixerūt. Qui loc⁹ iō dr caluarie. q⁹ ibi erant ossa
mortuoz z caluarie alia cadauera. z ibi occidebant
vilissimi boies z magni malefactores. Ibi stabat iuxt
crucē mater ei⁹. z vidēs locū tā vilē. ac filiū ei⁹ regem
regū z dñm dñantiū factū obprobrium hoim. z abie
ctio plebis dicere poterat illō treñ. i. Idcirco ego plo
rās z ocul⁹ me⁹ deducēs lachrymas. q⁹ lōge fact⁹ est
a me ꝓsolator. Sz iste loc⁹ fuit vltim⁹ ēmin⁹ passionis
ꝓsideras z alia loca in q̄b⁹ passus ē z q̄z vilia. Et pri
mus quidē fuit in orto. vel prope ortū. in q̄ fecit ora
tiōem ne biberet calicē passiōis. ꝑm instinctū sensuali
tatis. nō ꝑm determiatōez rōis. In orto deliciaz sez
paradisi fuit furtū ꝑpetratū. a ꝑmo adā de fructu ar
boris interdicte. z prope ortū fuit p̄ncipiū z finis pas
sionis. qua a sēdo adā xp̄o solutum ē furtū in arbore
crucis. Unī in canticis dr. Sub arbore mala suscita
ui te. mortuā in pctis Ibi corrupta ē genitrix tua eua
s. p fructum decepta. Ad illū locū accedēs ꝓpe ortuz
multitudo magna cū fustib⁹ gladijs z laternis. vt ad
latronē magnū capiēdū duce eoz iude ꝓditore. cum
appropinquasset ei. ostēdit dñs iesus z potētiā suam
et benuolētiā. Potētiā q̄dē q⁹ eo dicēte. ego sum quē
q̄ritis. subito oēs ceciderūt in terrā retrorsuz. amissis
corpis viribz vt pateret oīb⁹. q⁹ nō coact⁹ patiebatur
Benuolētiā q⁹ z si tāta crudelitate ad capiēdū vene
rāt abscisam auricolā Malcho a petro. q⁹ ꝑm⁹ inie
cerat manū in mgr̄m. ei restituit. Eo aūt capto ex di
scipulis ei⁹ fugientib⁹. vn⁹ forte Johānes. vt pie credi
pōt. z si euāgeliū nō ponat. venit i bethaniā. vbi mr̄
iesu erat cū alijs marijs nūciās cū lachrimis captu
rā filij. Quo audito ptrāsiuit doloris gladi⁹ aiam e⁹
noctē ducēs in somnēz lachrimis plenā. Et q̄d orare
apti⁹ poterat q̄z illō. Exaudiat te dñs i die tribulatio
nis. ꝓtegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxiliū
de sanctoz̄. Ligat⁹ aūt iesus vt a viculis pctoz̄ solue
remur de loco illo duct⁹ fuit ad annā ꝑmū socez cay
phe. vbi a mīstro ei⁹ crudeliter alapat⁹ ē. Indecz ad
atriū cayphe ꝓncipis sacerdotū duct⁹ est z tota nocte
afflictus. ꝑm illō ps. lij. Castigatio mea in matutis.
Mane aūt facto mr̄e ei⁹ ciuitatē intrāte. plurimis de
uotis mulieribz associata lachrimis plenas oēs incli
nabat ad fletū mlieres occurrentes. Uidēsq̄z filiū tā
afflictū sputis. manib⁹ ligatū duci dd pylatū. gladi⁹
ptrāsiuit aiam ei⁹. Jpmcz sequēs nec loqui valēs im
pedita a militib⁹. quenit ad plateā dom⁹ pilati. vbi
iudiciū de eo exercebat. flagellari filiū plurimis z du
rissimis ictib⁹ audiēs. nec flagell' satiatos adhuc cla
mare. crucifige crucifige eū. z non būc sed barrabam
nobis dimittite. O quot de pudicissimis oculis suis
lachrymaz fontes exibāt certe gladi⁹ ptrāsibat aiam
ei⁹. Demū sentētia iniq̄ssime data. cū ducerēt ad lo
cū caluarie. seq̄batur eū mltitudo mlier̄ plāgētiū z la
mentantiū de morte ei⁹. q̄rū ꝓpria ipa erat. Uidens
q̄z filiū cū corona spinea quā capiti infixerāt milites py
lati. faciēq̄z illam speciosam p filijs hoim sanguine de
puncturis spinaz fluēte cruentatā sputis spinis dek
patā. Crucē sibi impositū in būeris. p lassitudie ferre
nō valētē dicere poterat. quis det mihi ꝑ te mori fili
mi. O fili mi. lumē nō solū ocl'oz meoz. sed gl'a oīm
ppl'oz. Ad eos aūt qui eū seq̄bant z illas ꝺsus. re
cōpēsans affectū z ꝺsolat⁹ ē. dicēs Filie hierl'm nolite
flere sup me. ꝑnūciās eis futuz excidiū vt sibi puide
ant. subdēs. Sed sup vos oēs flete z sup filios vr̄os z
Demū in illo vilissimo loco caluarie crucifixerūt eū.
Unī stās ibi iuxta crucē dicere poterat. Attēdite z vi
dete si ē dolor similis sicut dolor me⁹. Quito ex affli
ctiōis generalitate. oñditur magnitudo afflictiōis in
xp̄o patiēte z mr̄e ꝺpatiēte. Ad lrām verificatū ēī eo
illō ezech. i. A plāta pedis vsq̄z ad v̄ticē nō ē in eo sa
nitas. z a v̄tice inchoando. caput illō sanctissimū ga
zophilatiū sapiētie dei pūcturis acutissimis corone
spinee penetrātib⁹ vsq̄z ad os pforatū fuit. Egredimī
filie syon aīe fideles ab alijs mūdi cogitatōib⁹. z vide
te meditādo regē salomonē sapiētissimū. q̄ dedit sapi
entiā sal'oni. in dyademate spineo in q̄ coronauit euz

mater sua synagoga iudeoꝝ ex qua ꝑm carnem natꝰ est. Oculi pꝰsimi a quibꝰ intuitus petꝰ cognoscẽs peccatum suũ fleuit amare. in derisum velati sunt. facies eiꝰ plena gratiarũ deturpata est sputis ⁊ sanguine vt leprosus videret. Esa. liij. Nos vidimꝰ eum q̃si leprosum. Unde nec reputauimꝰ eum. Bene eius candide. ⁊ rubicũ de alapis percusse sunt. Ecce dedi corpus meũ percutientibꝫ. ait ipse per Esa. l. c. Et genas meas vellentibꝫ. Aures ille que melos audiunt angelorꝝ replete sunt blasphemijs. detractionibꝫ. cõtumelijs. irrisionibꝫ populorum. Prophetа inquit in eius persona. factꝰ in derisum omni populo meo canticum eorꝝ tota die. Et iterꝝ omnes maledicunt mihi. Nares beatissime eiꝰ ad cuius odorẽ reuiuiscũt mortui. vt balsami aromatizantis. fatigant fetoribus cadauerũ caluarie loci. Capilli eiꝰ capitis ⁊ barbe delicatissimi violentia tracti aut euulsi sunt. Os eiꝰ qđ tã sanam. tã sapidissimã. tam vtilissimã ⁊ verissimaꝝ doctrinã protulerat. percussum est. ⁊ tãq̃ ouis ad occisionẽ ductus nõ aperuit os suũ ad excusanduꝫ vel cõminandũ vel maledicendum. sed benedicendũ et orandum ꝓ inimicis. Collum eius suauissimũ colaphis attritũ est. Manꝰ eiꝰ potentissime ex quaꝝ cõtactu infirmi plurimi sanati sunt. ⁊ leprosi mundati. clauis durissimis cruci affixe sunt. Pedes eiꝰ quorũ terra scabellum est quiq̃ discurrentes ꝓ ciuitates villas ⁊ castra tantũ laborauerũt pro hominũ salute in cruce extensi sunt. ꝑm illud ps. xxi. Foderũt manꝰ meas. ⁊ pedes ⁊c. Totũ corpꝰ illud dulcissimũ qđ in cibum illũ salutiferũ nobis reliquit. flagellis multis ⁊ diris cesum. dilaceratũ ⁊ sanguine cruentatũ. ꝑm illud ps. Fui flagellatꝰ tota die. Ossa illa ꝯfracta sunt remanserat sola lingua ⁊ cor integrũ. Sed ne ⁊ illa sine sua lesione maneret. Lingua eiꝰ aceto ⁊ felle in siti mortis amaricata est. vt impletur illud. Dederũt in escã meam fel. ⁊ in siti mea potauerũt me aceto. ps. Demũ eo mortuo nõ satiatis de cruciatibꝫ viuentis ⁊ morte eiꝰ spiritu tradito latꝰ eius lancea apertũ est. Unũ exierunt sanguis ⁊ aqua medicine nre animarꝝ Sed ⁊ in rebus sibi adherentibꝫ. s. vestibꝫ iniuriati sunt. Nã diuiserunt sibi vestimẽta mea. ait ipse ps. ⁊ super vestẽ meam illã sed inconsutilem quã fecerat ei mater sua misertꝰ sortẽ. Conuersantes q̃z cũ eo discipulos eũ derelinquere cõpulerũt. capere cupiẽtes adolescentẽ qui eũ sequebaꝫ sindone sup nudo indutum nisi fugisset. Stabat ergo iuxta crucẽ mater eiꝰ ⁊ hec videns ⁊ scripta ⁊ pnũciata recolens dicere poterat illud Treñ. ij. Oculus meꝰ afflictꝰ est. nec tacuit. eo q̃ nõ esset requies donec aspiceret ⁊ videret dñs de celis. i. nõ tacuit a fletu. eo q̃ non esset requies alicui membroꝝ filij mei donec aspiceret dñs. s. resuscitãdo ipsum a mortuis. Attẽdite igiꝫ ⁊ vi. o vos oẽs si ẽ dolor sic̃ do. meꝰ. Sexto nõ modica cã dolorꝝ sicut fuit in xpo patiẽte. ita ĩ mẽbre cõpatiẽte. b. s. q̃ cũ latronibꝫ crucifixꝰ ẽ. Sic enĩ pati iustũ ⁊ inocẽtẽ cuꝫ alijs sctis ⁊ probis viris ⁊ iniuste ꝺdẽnari ad mortem est aliq̃ refrigerij. ita ecõtra condẽnari cũ sceleratis est augmentũ pene cũ ex hoc videtes iudicẽt illũ sceleste Unde ⁊ ꝓ speciali iniuria ⁊ crudelitate erga eũ predixit. Esa. liij. c. Et cũ sceleratis deputatꝰ est. s. ad mortẽ. qđ videns virgo matꝫ in filio impleri. cũ in medio latronũ crucifixꝰ est. valde doluit. Hoc etiã christus hꝫrens ꝑm sensitiuã orabat per ps. dicens. Ne perdas cũ impijs deus aiam meam. i. vitã. Under subdit quasi declarans se necꝫ cũ viris sanguinũ vitam meã. Erat siquidẽ crux illo tpe supplicij latronum. Licet nũc propter christum in ea extensum cũ sũma veneratione trãseat ad frontes imperatoꝝ ⁊ omniuꝫ christianoꝝ. Erat mors maxime infamie ⁊ acerbissime pene. Unde in lege dictũ est. Maledictꝰ oĩs qui pendet in ligno maledictiõe. s. infamie. Qđ intelligẽtes ipsi maligni iudei. vt refert quidã sapiens bꝰ ꝓnũciando dixerũt nõ recte. sed peruerse cogitãtes. morte turpissima ꝺdẽnemus. Hoc genꝰ mortis ideo christꝰ elegit potiꝰ q̃z aliam mortem. vt doceret ⁊ cõfortaret quẽlibet propter nullũ genus mortis q̃tũcũq̃z ignominiosum. quantũcũq̃z aspeꝫ. deũ seu mandatũ eiꝰ quodcũq̃z deserendũ. vt notat. b. thomas post aug. in. ij. parte cũ ⁊ ipse rex regum ⁊ dñs dominantium mortẽ sustinuit ĩmaturam. qꝛ in floꝛe iuuẽtutis. violentã qꝛ ab alijs ⁊ beneficiatis ⁊ acerbissimã. qꝛ crucꝫ vilissimã. qꝛ in medio latronũ. Humiliauit inq̃t apostolus semetipsum. Phil. ij. vsq̃z ad incarnationem inquit glo. vsq̃z ad humane mortalitatis participationem vsq̃z ad dyaboli temptationẽ. vsq̃z ad populi derisionẽ. vsq̃z ad sputa. vicula. flagella. alapas. et si bꝰ parum aliquid de genere mortis addendũ ẽ. nõ cuiuscũq̃z sed crucis que ceteris ignominiosoꝝ est. et q̃nto. ait. b. Bernũ. minoꝛem se fecit humilitate. tanto se ostendit maioꝛẽ bonitate. Et quãto vilioꝛ. tãto inde charioꝛ. Idem super canti. O humilẽ ⁊ sublimẽ. o altissimũ ⁊ nouissimũ. o obprobriũ hominũ ⁊ gloria ãgelorꝝ. Nemo sublimioꝛ. nemo despectioꝛ. Esto vilis q̃tum nũq̃z ꝓ vilioꝛ eris. Ipse siquidem rex regũ ⁊ dñs dominãtiũ fuit vilissimo precio venalis expositꝰ. a vilissimo populo vilissima passus. Vilissimo loco crucifixus. crucis supplicio traditꝰ inter latrones positus. cũ iniquissimis ⁊ vilissimis hoĩbus deputatꝰ. modo vilissimo tractatꝰ. Eteni tãq̃ malefactoꝛ bonꝰ dominus capit. tãq̃ furiosus mansuetꝰ vinculis astringit. Tãq̃ pestifer saluatoꝛ accusat. tãq̃ fatuꝰ dei sapientia irridet. tãq̃ homicida vita hominũ morti dãnat. tãq̃ leprosus ⁊ ĩmundus mundatoꝛ criminũ extra menia eĳcit. tãq̃ latro crucifigit tãq̃ flagicioſissimꝰ confutandus ab omnibꝫ ⁊ intuẽdus nudat. ⁊ tãq̃ vermis vilis ⁊ vilissimꝰ summus deꝰ conspuit. abijcitur ⁊ conculcatur. hec ille. Et tñ inter tantas iniurias ⁊ vilificationes ꝓ crucifixoꝛibꝫ deprecatur. latroni ⁊ si propter scelera crucifixum ad penitentiã cõuersum. nõ solum veniã sed paradisum pollicet. dicens. Hodie mecũ eris in paradiso. Stabat iuxta crucẽ mater Iesu. hec meditãs. ⁊ doloꝛibus q̃si defecta ait ad crucẽ vt pie credi põt. Flecte ramos arboꝛ alta. tensa laxa viscera. ⁊ rigoꝛ lentescat ille quẽ dedit natiuitas. vt supni membra regis mitti tendas stipite. Ad filiũ autem. Mihi nõ loqueris. ꝓ iudeis intercedis. latronẽ cõsolaris. Ad quẽ ille. Ecce filꝰ tuus. ex quo ad patreꝫ ꝓ mortem vado loco mei Johannẽ dimitto. Sed ista cõmutatõ adauget doloꝛẽ cũ filius hois mihi deꝰ ꝓ filio virginis. ſmo ⁊ dei.

Capitulum .XLII.

Attendite ergo ꝛ videte ꝛc. Septimo ostēdit magnitudo doloris sicut in xpo patiente, ita ꝛ in matre cōpatiente, ratione paucitatis fructꝰ seu vtilitatis ipsiꝰ passiōis, ex parte miserie peruersitatis ꝛ ingratitudinis hominū. Nā cum copiosa fuerit apud deū redēptio, adeo q̄ preciuꝫ sanguinis eiꝰ, nedū omnes homines erat sufficiens ad redimendū, sed ꝛ mille mundos si fuissent, ꝛ tñ pauci sunt qui se faciant participes fructus ipsiꝰ passionis ꝓpter desidiam. ꝛ ingratitudinem hominū. Sicut aūt ex magno lucro q̄ quis videt se consequi ex suo labore multū cōsolatur, ita ecōtra cū maximo labore quē quis tolerat videt ꝺsequi modicum fructū vel nullum, multum contristat ꝛ dolet. Clamabat ihesus in cruce, Sitio, ꝛ ꝫ ad litteram ꝓpē intensuꝫ dolorem sitiret corporaliter, maior tñ erat sitis spiritualis desiderij saluationis humani generis. Et cū videret ipse ꝛ mater eiꝰ pene nullum fructum tūc sequi, sed potiꝰ ruinam prepari iudeoꝝ, ꝓpter perfidiam suā casum cōtigisse apostoloꝝ, ꝛ in futuꝝ multos perituros christianoꝝ, dicere poterat cū dolore illud Michee. vij. Ue mihi q̄ factꝰ sum sicut q̄ colligit racemū in autūno. Nā tunc vindemiata vinea nō reperit nisi aliquis racemꝰ. Ita ꝛ tempore passionis totā pene vineam humani generis vindemiauerat dyabolus, vt sibi subditā, remansit aliqs paruus racemꝰ, vt latro cōuersus, Centurio fidem christi confessus, ꝛ aliquis aliꝰ quē xps collegit. Multū ergo dolet xps ꝛ mater eiꝰ de tāta ingratitudine. Uñ clamat p. b. bernū. Ad te clamo qui p te morior. Te exhortor qui in cruce patior. Uide clauos quib confodior. Uide latus quo aperior, ꝛ cuꝫ sit tantꝰ dolor intus ꝛ exterior, plus tñ cruciat quod te ingratū experior. hec ille. Et per. b. aug. Cum esses inimicꝰ patri meo recōciliaui te per me, ꝛ cū longe esses veni vt redimerē te, ꝛ inter montes ꝛ siluas cū errares quesiui te inter lapides ꝛ ligna inueni te, ꝛ ne lupoꝝ feraꝝq̄ rabido ore laniareris collegi te. laborauī. sudaui. caput meū spinis opposui. Latus meū perforari permisi, tot iniurijs lacessitꝰ sum, vt cōiungerē mihi te, ꝛ tu diuideris a me, tanta, ſ. ē ingratitudo tua. Et Osee. vi. conquerens dñs ait. Misericordia vestra quasi nubes matutina, ꝛ quasi ros mane pertrāsiēs. Misericordia vestra, i. quam vobis feci in redimendo, quasi nebula matutina que. ſ. cito pertransijt, ita illud a memoria vra, ꝛ quasi ros qui aduenīente sole subito desiccaꝫ, ita aduenīente calore temptationū ꝛ tribulationū, subito perijt a vobis memoria passiōis ꝛ gratia per eam recepta. Sed aīa deuota dicit illud Treñ. Memoria memor ero, ꝛ tabescet i me anima mea ex cōpassiōe.

De tertio principali .ℸ.III.

cū dicit mr̄ ihesu, mr̄ imaculata, mater intacta, mr̄ vni geniti, dicta mr̄ dei ꝛ plasmatorꝭ oīm, eius q̄ in celis est sine mr̄e, in terrꝭ sine patre, mater vnici filij ihesu, ꝛ iō plus amās ꝛ plꝰ dolens. Mat̄ sola genitrix toriꝰ ihesu, ꝛ iō plus amans q̄ si prem habuisset, q̄ plꝰ sua res, ꝛ inde plꝰ dolēs. vñ Iere. xxxi. c. ait. Femina circūdabit virū. Solet hō circūdare q̄ suū est ꝓpriū nō q̄ alienū. In alijs filijs substantia filij non est tota ꝓpria matris, sed ꝛ prīs. Et iō nulla mr̄ circūdat filiū vt virgo maria. Qis alia figura pluribus lineis formaꝫ. Circularis ꝺo figura vna linea claudit. Sic. b. virgo maria sola clausit inter viscera sua xpm. Alij filij duabꝰ lineis figurantꝫ, ſ. pr̄e ꝛ mr̄e. Qō circūdaꝫ ex nulla pte est aptū, sed vndiq̄ clausuꝫ, sic. b. virgo maria añ partū. in ptu. ꝛ pꝰ partū. ꝛ iō circūdabit virū, ſ. iesum totū perfectū. Sed dolores ptus q̄s euasit pariēdo, sibi reseruati fuerūt in passione filij, vt dicit iob, damasce. Nec vlla vnq̄ pariendo expta ē tātū dolorē sicut ipsa iuxta crucē in cōpatiēdo. Ex ipsa aūt ē maternitate, ſ. generatiōe iesu, facti sumꝰ fratres iesu propē quod nō confundit hoīes vocare frēs, ait apl's ad Heb. dicens p ps. Narrabo nomen tuū fratribus meis. Et iō sicut debemꝰ cōpati fratri nr̄o iesu in tāta eius passiōe, p nobis, ita ꝛ mr̄i nr̄e de morte fris nr̄i ꝛ filij sui. Uñ vt dicit. b. aug. Cū annua tim xpi passio ab ecclia recolit. ita debet nos mouere ad cōpassionē sicut nūc videmꝰ impleri. Sic ꝛ matri nr̄e cōpati que stabat iuxta crucē. Ipsum aūt vespe depositum sacratissimū corpꝰ per nicodemū ꝛ ioseph suscipiēs in gremio mr̄. q̄t flumina lachrimarum, q̄s amarissimos singultꝰ, q̄s alta suspiria, q̄ verba mesticie plena ex ea ꝓcesserint, quis possit exprimere, cum singula mēbra perq̄reret, tā dire cruciata, tā turpiter delusa oscularet, ꝛ lachrimis irrigaret sociata maria magdalena, ꝛ alijs marijs, ꝛ deuotis mulieribꝫ. Cū aūt sero factū esset. deuoti hoīes pie ꝛ deuote corpꝰ illud de brachijs accipiētes posuerūt i monumento mente ꝺsepulta cum eo, reuiuiscēs q̄ beati sanguinis ait dñs latinꝰ ordinis, predica. Lard. quez profudit amator hoīs perfunde lachrimis. Nō est locus ingratitudinis, vbi torrens tante dulcedinis attingit animas. iesu bone cur tanta patens, cū peccati nihil cōmiseris flos innocentie. Ego latro tu cruce morieris, Ego reꝰ tu pena plecteris nr̄e nequicie, an te fecit sic amor ebrū. vt nec crucē putes ob probrium amoris gr̄a. ꝫ ve mihi misero si nō recognouero, ve mihi misero si nō recōpensauero dignis operib. Regnū queritis nō intrabitis sine crucis claui, portū petitis nō venietis sine crucꝭ nauī. Sola enī digna fuit ferre seculi preciū, atq̄ portū prepare nauta mundo naufrago vite eterne, quā ipse cōcedat, qui ē bñdictꝰ in secula seculoꝝ Amē.

Deaduēty. ſſ. in virginē mariā cū apl'is. Lap. xlij.

HI omnes erant perseuerantes in oratione cū maria matre iesu Actē. i. Hec dicunt de his scilꝫ apostolis post ascensionē xpi. cum congregati in vnū expectabant spiritum sanctū promissum a xpo cum ait. Joh. xvi. ibi. Mittam vobis a patre spiritū veritatis. Unde beatꝰ biero. in sermone. Ecce iesu ascendente cum quibus virgo vacat in scola virtutum, et meditat in lege mandatoꝝ dei, vt ꝛ ipsa sit forma disciplinę xpi ꝛ exemplū pfectionis. Conuersat cū testibus resurrectionis ꝛ ipsa testis. Cōuersatur cū senatoribꝫ celi in fra curiam paradisi, sub spiritussancti disciplina, et magister totius diuine maiestatꝭ. Inuenitur prima gloriosa ꝺgo maria inē primas sūmi regis cohortes

quorum vita non erat iam de terra. Vinum non babent, dixit beata maria in nuptijs existens ad filium Quia nuptie iste celebrate inter christum z ecclesiam erāt publicande per apostolos qui erāt cū ea. Et vinū illud perfectissime gratie nondū aderat in eis. qz nondū erat spiritussanctus datus in illa copia, ideo hoc orās ait. Vinū non babent. Hoc autē propinato z hausto, ita incaluerūt z feruide locuti sunt, vt vino ebrij ab incredulis dicerent. Plane ebrij ait beatus berñ, sed vino nouo, qđ veteres vtres nec merētur accipere nec cōtinere valerent. Hoc enī vinū vera illa vitis fuderat de excelso. vinū letificās non statum mentis euertēs. vinū germinās virgines. non apostatare etiā sapientes. Nouū vinum sed habitātibus super terrā. Nam in celis quidē olim copiosissime redūdabat. non in vitreis nec in vasis testeis, sz in cella vinaria in spiritualib⁹ apothecis, fluebat p vicos z plateas oēs ciuitatis illius. Vinū in quo est leticia cordis non carnis luxuria. Sic igit celum vino proprio fruebat quod terra interim nesciebat. factūq; est grauissimū cōmertium inter celum z terrā, inter angelos z apostolos, vt exhiberet illis caro xpi angelis. istis scz apostolis vinū celi. Esseq; in terra spiritus. caro in celis, z deinceps omnia cōmunia in omnib⁹ in eternū. Unde z xps dixit. Nisi abiero paracli. non ve. ad vos, hec beat⁹ berñ. Quantū potēs sit istud vinū ostensum est per figuram in illa qōne que proposita fuit coram dario rege per tres cubicularios ei⁹, scz quid sit fortius omnib⁹, e quibus vnus dixit de rege, secundus de vino, terti⁹ perfecti⁹ de muliere, quart⁹ de veritate. Quia hec vtiq; potentia sunt Et ad litteram vtiq; reges potētes sunt ad multa facienda, sed vinū spirituale gratie. s. potenti⁹ est adeo q; ipsos reges z tyrannos deuicerit. qui nō valuerūt martyrib⁹ illam gratiā per tormenta auferre, imo domū z ipsos deebriauit z vicit. vinū ipsius gratie conuersos ad fidem. Fortior tñ mulier quid āmodo sciz virgo maria inq̄tum, s. ipsa procurauit congregans apostolis z alijs in quibus tūc erant nuptie ecclesie. vinū ipsius gratie quod intēdit. dū ait. Vinū nō habent, s. in illa plenitudine z perfectiōe que necessaria erat ecclesie. Fortissima omniū veritas xps, qui potuit mittere z misit qđ promisit vinum ipsum spirituale dicens. Mittā vobis a patre spiritum veritatis.

Sciendum autē secūm .§.I.

dū tho, super iob, q; ante incarnationē xpi triplex vinū deficiebat. seu vinū gratie quod habet triplicem effectū. Est primo mordificatiuū. in quo signat iusticia. Est secundo letificatiuū. in quo notat sapientia. Est tertio inebriatiuū. in q̄ insinuatur charitatis benīuolentia. Primo vinū est mordificatiuū seu pungitiuū. Unde samaritan⁹ ad sanandū in vulneribus⁹ sauciati īmisit vinū z oleum. vinū vt abstergeret saniem vulnerū, oleum vt liniret. Sic in penitētia in regendo oportet in corrigendis excessib⁹ īmiscere seueritatē punitionis cū lenitate misericordie. vnde beat⁹ aug. super ps. Duo ista noīa non frustra dicunt bō z peccator. Nā quia peccator est, corrige q; homo est. miserere. Necq; enī liberabis hominē si nō correxeris peccatorem ꝛc. xpiū. q. iij. duo sunt. Et grego. li. moral. Miscenda ē lenitas cū seueritate. faciendū est quoddam ex vtroq; temperamentū. vt neq; nimia seueritate exulcerent subditi. neq; nimia lenitate soluantur di. xlv. disciplina. qđ ibi diffuse p̄sequit. sic z in penitentia que ad iusticiā ptinet, si vera est, vinū habet compunctiōis. fm illud. Potasti nos vino cōpunctionis. z oleū lenitiuū spei remissiōis Job. Si occiderit me, s. quo ad peccata, sperabo in eū. Hoc autē vinum deficiebat in veteri lege in qua iusticia imperfecta erat Unde z xps dixit. Nisi abundauerit iusticia vestra pl⁹q; scribarū z pharisеoz nō intrabitis in regnum celoz. Sed in noua lege perfecta iusticia finis legis christus ad iusticiā omni credenti, ait ap̄s z alio loco. Justificati gratis gratia ipsi⁹, scilz xpi, sine iusticia enī vera nō potest esse homini salus. Unde Math. xxv. Justi in vitā eternā. Sed sine gratia z fide non pōt esse vera iusticia, vñ qz spiritussanct⁹ dabat apostolis ad perfectā iusticiam. Ideo apparuit in die pentecostes super apostolos in specie ignis. qui vrit z purgat scoriam metalloz. Qđ postea per effectū ostēderūt zelantes p fide z corrigētes iniquos. Unde petr⁹ ananiā z saphyram verbo occidit increpatorio. qz ei mendacū dixerūt. Et symonē magum p̄pter symoniam perditōi adiudicauit. Paulus chorinthū incestuosum excōmunicās tradidit sathane. z visum ad temp⁹ subtraxit. Vinū ergo iusticie, b. maria a filio, procurat prelatis dicens. Vinū non habent. Pauci enī sunt plati z rectores seculi, qui puniāt scelera vt iusticia dictat, diuersis de causis, siue timore siue amore pauci sunt peccatores qui habeant vinū vere cōpunctionis de malis suis ꝓpetratis. Scđo vinū est letificatiuū, ps. Vinū letificat cor hois. Et fm b̄ sapiētia dicit vinū. cui⁹ sapientie meditatio maxime letificat cor hois. fm illud Sapie. Nō habet amaritudinem cōuersatio illi⁹, nec tedium conuictus illius, sed gaudiū. Sapieñ. viij. Hoc sapientie vino vacu⁹ erat mundus. Nā si aliquid sapiētie videbat esse in libris philosophoz z poetarum, nō vera sapientia erat, sed apparens p̄pter eloquentiam z mundi gloriam q̄ secum trahebat. a quo abstinendum docet salomon in prouerb. dicens. Noli respicere vinum cum flauescit in vitro, id est sapientiam cum apparet ex claritate eloquentie pulcra. nouissime enim mordebit vt coluber. z sicut regulus venena diffundet. Sed vt dicit idem Canti. i. Meliora sunt vbera eius. s. sponse. que vbera ei⁹ duo sunt testamenta vino. Omnis ratio superne scientie z terrene creature in eo est. qui ē caput eorum z autor. quez qui nouit nihil vltra querat. quia hic est perfecta dei virtus z sapientia. quicquid alibi queritur. hic perfecte inuenitur ꝛc. Deficiebat etiā ista sapiētia ante christi aduentum. quia occultata erat z figuralis. Omnia enim vt ait apostol⁹ i. Coz. x. In figuram cōtingebant illis. Unde moyses loquens z legem illam populo docens. ponebat velamen ante faciem suam, sed christo passo velū tēpli scissum est. z spiritu sancto de celo misso illa mysteria apostolis z per eos toti ecclie declarata. Uñ z in linguis igneis missus est. Ignis hz illuīare z lingua abscondita cordis declarare. z īmediate piscatores il

Capitulum .xliii.

li pr⁹ idiote loq̃bant magnalia dei. Istud vinū sapiẽtie virgo ꝓcurat ꝓdicatorib⁹. z ideo ipsi inuocãt eã. Exemplū in noe q̃ primus plantauit vineã z bibens vinū inebriat⁹ est. Tertio vinū inebriat Cant. v. Bibite amici z inebriamini. Ibidē. Bibi vinū cū lacte meo. Ebrietas obliuiosum facit. sic vinū charitatis inebrians hoīem, obliuionē facit oīm terrenoꝝ audacē facit z securꝝ nil timẽs. ꝙ. Esdre. viij. Deficiebat vinū istud plenitudinis charitatis. qz acceperant illi spm̃ seruitutis in timore. Conuertit autē aquā timoris xp̃s in vinum amoris z beniuolẽtie. qñ charitas diffusa ē in cordib⁹ nr̃is ꝓ spiritum sanctū q̃ datus ē nobis. ad Ro. v. Etiã ipsi xp̃i discipuli antea timidi erãt vt ad vocē ancille ꝓinceps eoꝝ petrus xp̃m negaret. Et p⁹ resurrectionē in cenaculo clausi manerent ꝓpter timorē iudeoꝝ. Sed hausto vino spūssancti, ita audaces, securi intrepidi. z feruentes sunt effecti. vt coꝝ pr̃incipib⁹ sacerdotū z regib⁹ mūdi. feruẽter xp̃i doctrinā eis exosam predicarent. Nec ꝓhibiti ab eis. nec ceci poterãt, reticere oīmq̃ terrenoꝝ oblīti, in cōi oēs viuebant. Et ideo in linguis igneis missus ē, qz ignis hz calefacere. vt legē igneā corda ignea linguis ignei⁹ populis ꝓdicarent. Deficiẽte ḡ vino illo spūali, b. maria congregata cū aplis in cenaculo mente dicit. Vinū non hñt viri isti nuptiarum. Uñ oꝝans cū illis inquit. Emitte spiritū tuū z creabunt sc̃z in esse spirituali ꝓfecto, z renouabis faciem terre.

Tria in magno huius .§.ii.

mundi op̃e cogitare debemus cū creatus sit videlz. Quid sit, qūo sit. z ad q̃d sit institutus. Beat⁹ berñ. Et in esse quidẽ reꝝ inestimabilis potentia cõmẽdatur q̃ tã multa, tã magna, tã multipliciter, tã magnifice sunt create. Sane in mõ ipsa sapientia singulaꝝ relucet. q̃ hec quidẽ sursum. hec ꝙ deorsum. hec in medio ordinatissime sunt locata. Si ꝙ ad q̃d factꝰ sit mediteris, occurrit tã vtilis benignitas. tam benigna vtilitas. q̃ z inn̄tissimos q̃sq̃ multitudine z magnitudine bñficioꝝ possit obruere. Potentissime sicq̃dem ex nibilo oīa sapientissime pulcra, benignissime vtilia creata sunt. Uerūtamen z si fuisse nouim⁹ ab initio, z adhuc multos esse in filijs hoīm. q̃ in bonis inferioribus sensibilib⁹ mūdi hui⁹. tota sensualitate de presti totos se dederunt bis que facta sunt. quodam modo. vel ad q̃d facta sunt negligentes, q̃d istos nisi carnales dicam⁹. Non permanebit spirit⁹ meus in hoīe in etemū. qz caro est. ait dñs Ben̄. vi. Paucissimos cē iam arbitroꝝ. legum⁹ tñ nonnullos qñq̃ fuisse quib⁹ summū studiū fuit atq̃ vnica solicitudo modū z ordinē vestigare factoꝝ. adeo. vt plericq̃ nō mō vtilitatē rerum ꝓquirere dissilauerint. sꝫ z ipsas magnanimiter spreuerint cibo purissimo. vilissimoq̃ cõtenti. Ipsi siquidē pbos sese vocãt. sed curiosi nobis z vani rectꝰ appellant. vtriscq̃ igitur successerũt viri prudentiores. vtriscq̃ qui nimirū z q̃ facta sunt. et qūo facta sunt. transilierẽt. intenderunt aciē mentis vt ad q̃d facta sunt viderẽt. Nec latuit eos qñ oīa ꝓpter semetipsum fecit deus. oīa ꝓpter suos. Aliter tñ ꝓpter se, aliter ꝓpter suos. Oīa fecit ꝓpter semetipm̃ gratuita videlz bonitate. Oīa ꝓpter electos suos, ꝓ eorum. s. vtilitate. Hi sunt spūales viri b⁹ mundo vtentes tãq̃ nō vtant, in simplicitate cordis querẽtes cū Prim̃i voluntate, vel voluptate. secūdi vanitate. tertij veritate impleti. hec. b. bern̄. Pro his oꝝat. Emitte spm̃ tuū z creabunt. Ereant autē boies in esse spirituali ꝓ fidem spem z charitatē ꝓpter hoc oꝝat ps̄. dicens. Cor mundū crea in me de⁹ z spm̃ rectū innoua in visceribꝫ meis. i. ꝓ spiritum fidei in qua est rectitudo iustīcie. qz iustus ex fide viuit. Spm̃ sanctum ne auferas a me. sanctū. s. spei que firmat hoīem ꝓ sapientiam z gustū supnoꝝ. Redde mihi leticiā salutaris tui. z spiritu ꝓncipali ꝙfirma me. s. charitatis. q̃ principalis est virtus. ita exponit ysiō. li. ethimo. Et quia be. maria dicit mater pulcre dilectōis. timoris z agnitionis. z sancte spei. Ecce. xxiij. Et pulcra dilectō spectat ad feruoꝝem charitat⁹. Timor aūt effect⁹ sit fidei ꝛm tho. in summa. Agnitio aūt ptineat ad ipaz fidē z sancta spes. Et iō merito itelligēs z dicēs vinū nō habent. Et ꝓpterea emitte spiritum tuū ꝛc.

¶ De assumptōne beate Marie. z q̃ optimū est pre omnib⁹ diligere deū ¶ Capitulū q̃dragesimūtertiū.

Optimam partem elegit sibi maria. Lu. x. ps̄. lxxij. Quid mihi ē in celo aut a te q̃d volui sup̃ terrā. Defecit caro mea z cor meū. deus cordis mei. Et pars mea d⁹ ineternū. Consideravit ꝓius hoies diuersas partes eligere. ex his q̃ ante eos ꝓponunt Dicit ei sapiēs Eccl̄. xv. Deus ab initio ꝙstituit hoiez z dimisit eum in manu consilij sui. i. in liberrate z prāte arbitrij sui. Posuit ante eū malū z bonū, vitā z mortē. Ad quod cūq̃ voluerit, extendet manū suā. Habet enī quisq̃ inclinatiōnē ex sensualitate ad modū ocupiscentie. z ex ratõe inclinatōz. ad bonū ꝙtutū. Mors anīe ex peccato. z vita gratie ex bonis opib⁹ posita sunt ante eū. z ꝛm q̃ placet sibi volūtarie eligit bonā vel malā ꝓtez Sulibet igit⁹ elect⁹ cū ps̄. cōsiderat istas ꝓtes mūdi q̃d debeat eligere. z videns q̃ nil ex creaturis mundi pōt aīm q̃etare. sed sol⁹ deus. qz vt ait be. aug. in lib. ꝙfess. Inquietū ē cor nr̃m donec requiescat in te, ispm̃ vt optimā ptē elegit. ꝛ ḡ. Quid mihi ē in celo, s. in quo quiescā appetēdoꝝ babēdo. Multa sunt in eo magnifica. Ibi est sol cū sua claritate letifica. ibi luna et stelle cū sua pulcritudine. Ibi ꝙtutes celoꝝ q̃ influūt in ista inferiora. mirabilia ꝓducẽtes. In celo q̃z empireo est nā angelica cū multis sanctis maxiarū virtutū nūc. z si nō tpe dauid. In angelis magna potẽtia. magna sapiẽtia. magna inocẽtia. In sanctis mīte ꝙtutes z pfectōes. Sed certe nil horū repis replere aīm meū. qz nō sunt. z si bona, nō tñ optia z infinita q̃ optat aīm⁹ vt q̃escat. Quid volui o de⁹a te. de bis q̃ sunt sup̃ terrā. ibi multa bona ibi diuitie. ibi aurū z argentū. ibi dulcissimi fruct⁹ terre. frumẽti. vini. z olei. pomoꝝ ꝙfectōes z hmōi. Ibi palatia z possessiones magne. Ibi aialia varia. Aues in aere, pisces in mari z flumib⁹. ibi honores z potẽtie seu dominia lata regum et pr̃incipum. ibi vestium ornatus varius. ibi pulcritudo hominū. sapientia quoq̃ eloquentia cū sciẽtijs z artibus multis. Que oīa vtiq̃ bona. qz a deo facta sunt. Sed qz omnia ista finita sunt, nec

animū meū qui infinit⁹ ē potentia implere aut quie tare possunt. qz nō sunt optimū. Jō defecit caro mea pars sensitiua. q̄ ad appetitū eoz q̄ sunt super terrā. z nil hoz volui p fine vltimo. Et cor meum. i. mens mea ps intellectiua seu volitiua ab effectu finali eoz q̄ sunt in celo. qz satiabor cū apparuerit gloria ⁊c. Et de⁹ cordis mei. qui. s. ē actor z possessor cordis mei. ē ps quē ex oībus eligo. de⁹ dico qui ē in eternū. Uel sic nō solū nūc. sed eligā in eternū. i. sp per hanc par tē. qz optima est. Hanc semp elegit. b. maria sup oēs alios. Et ideo cōgrue dicit. Optimā partē elegit sibi maria. Sed mir pōt videri aliquib⁹. qūo in p̄cipua ista solēnitate virginis nō legat euangeliū aliq̄ ptinēs ad virginē mariā sz ad martham z mariā magda lenā. Ad q̄ dr̄ respondet. q. q̄z tū ad sensum lr̄alem verū est q nō ptinet ad beatā virginē mariā. sed q̄z tū ad sensum spiritualē z allegoricū cōgruentissime per tinet totū ad beatā virginē pl⁹ q̄z alteri. Notandū igi tur q triplex est vita spūalis.

Uita actiua gr̄a informata.

Uita cōtemplatiua deo associata.

Uita fruitiua in gloria firmata.

Uitā naturalē dimitto q̄ est cōis bonis z malis. z bñ z male vti pōt. Uitā voluptuosam non nomino qz bestialis est z nō humana. i. fm rōem. Sed de vi ta rōnali virtuosa loquimur. Et prima ē bona. scda melior. tertia optima int̄ ptes vite spūalis. Et hanc sibi hodie elegit maria. Quāuis enī in vita actiua et cōtemplatiua sunt grad⁹ z in qualibet elegit sibi par tē optimam.

Quantum ad primū .§.1.

scz de vita actiua. q̄ fm. b. grego. z augu. figurat per martham tria dicunt de martha opa ptinēcia ad acti uā. que inueniunt optime in. b. maria virgine. Pri mū est q martha excepit eū in domū suā. Secundū ē q satagebat circa frequēs ministeriū. Tertiū q so licita erat z turba bat circa plurima. Primū igit op⁹ significat receptionē xpi factā in vtero virginali. Qđ q̄ dicit in euangelio. qz intrauit ihesus in quoddā ca stellū. significat ingressum filij dei in hūc mūdū. Di cit autē mund⁹ castellū qz hz conditiones castelli re bellis. Primo qz fundamentū ei⁹ positū est instar ca stri in alto monte superbie z pompe. Et ab ipsa super bia. dicit Thob. iij. sumpsit initiū oīs perditio. Se cundo ē munitū lapidib⁹ duris qui frangi non p̄nt. Auaricie. vsure. fraudulentie. simonie. qz ita duri sūt tales defect⁹ vt frangi nō p̄nt per malleū verbi dei. Quis est enī q̄ velit restituere vsuras. rapinas. z bñ ficia simoniaca relinquere. q̄si null⁹. Tertio. qz hz sol satū plenū aq̄s īmūdis z fetidis luxurie. cum ranis clamantib⁹ z psuadentib⁹ in eis pmanere. Quarto qz ē clausum nō recipiens dilectionē primi p̄ximi q̄ Quinto qz hz pusionē diuersar escar per gulā. Se pto qz hz arma diuersor⁹ gener⁹ p̄ irā. vt blasphemiā. ptumeliā. maledictionē. Septimo ē quiet⁹ z securus p accidiā. Et qz istud castrū erat mūdi inobedies et rebellis deo patri. Jō ipse misit filiū suuz ad ipsum subiugandū. q. d. de⁹ pater. Mi fili ite in castellum qđ ꝯ vos est. Hoc autē castrū intrauit mūdi in die i carnatiōis. Et mulier quedā martha noīe excepit eū in domū suā. Martha autē interpretat dña seu pro uocās. Nec ē enī beata maria q̄ per suā maximā bu militatē puocauit dei filiū venire in domū vteri vir ginalis. Et ipsa domina aptissime dicit. q̄ super oēs alias dominata ē sue sensualitati z corpori. Nec aliq̄ creatura alia digna fuit recipe deum in vteri sui do mū. nisi. b. maria. Uñ canit eccl'ia. Dom⁹ pudici pe ctoris. templū repēte fit dei. intacta nesciēs vir. ver bo cōcepit filiū. Nūq̄ fuit factū tā excellens op⁹ acti ue sicut fecit virgo in ipsa cōceptiōe filij sui de corpo re suo. Scdm op⁹ actiue q̄ euangeliū notat de mar tha ē. qz martha satagebat circa frequēs ministeriū. Hoc op⁹ fecit. b. maria in xpi cōuersatione. z pmo in ei⁹ natiuitate. Non credatis q ibi fuerint obstetrices Dicit enī. b. biero. nulla obstetrix. nulli⁹ muliercule sedulitas interc̄sit. ipa beata virgo de terra eū leua uit. ipsa nudū natū pannis inuoluit. ipsa famescen tem lacte cibauit z potauit. ipsa vestiebat z denuda bat. z infirmū etate brachijs suis portabat. Qđ q̄ fre quenē vt filiū suū osculabat. vt deū amplexando ve nerabat. Ipsa enī fecit tunicā incōsutilē. ipsa vsq̄ ad passionē sequebat eū cū alijs ministrās ei vt pia mr̄. Ecce qūo martha. i. domina mūdi maria satagebat circa frequēs ministeriū. Uñ in hodierna epl'a habe tur Eccl. xxiij. c. In habitatione sctā coram ipso mini strauī. Clerici seu religiosi q̄ seruāt cerimonias z or dinatiōes seu religionis z eccl'iar z bñ officiū dicūt in eccl'ia in bona nota. z bñ p̄dicāt si h̄ faciant vt ho norificenť ab hoīb⁹ nō ministrāt coram deo. qz nō vt placeāt deo h̄ faciūt. sed coram mundo. Laici q̄ faciūt ieiunia z elemosinas vel capellas. ecclesias z hospita lia. vt laudenť ab hoīb⁹ nō ministrant coram deo. sed coram hoīb⁹. z ideo receperūt mercedez suam de operib⁹ vite actiue sue. Tertiū op⁹ qđ dicit de mar tha est. qz martha martha sollicita es. ait dñs z tur baris erga plurima. h̄ fecit. b. q̄go domina nr̄a in pas sione filij. tunc enī turbata ē fm sensitiuā. z sollicita est circa plurima. Naz cū iohannes euāgelista venit ad nunciandū ei q filij⁹ erat capt⁹. non remansit pene in ea spūs p̄ dolore. Et ad se reuersa sollicitabat qūo posset eū videre añ mortē. Cūq̄ pergens de bethā nia in hierusalē mane obuiaret filio q̄ ducebatur ad pylatū. cernēs faciem suā spuris illitā. alapis tume factā ligatis post tergū manib⁹ more latronis duci. vix valens formare sermonem lachrimis plena. dice bat. Deu fili. ego expectabā vos isto mane ad prandium. sed video q oportet nos sil' prandere in mensa doloris. Qñ ꝯo duct⁹ est ad caluarie locū baiulans sibi crucē. dicebat vt pie imaginari pōt. z si in euāgeliō scriptū nō sit. Deu me fili. An te sic fecit amor hu mani generis ebriū. vt nec crucē putes obprobrium amoris gratia. vtinā daret mihi ista crux ad portan dū sicut te portaui in vtero meo. Qñ autem in cruce clamauit. sitio. mirū sollicitabat vt posset ei vel aquā ad bibendū tradere. Bis autē dicit martha martha qz affligebatur in vtroq̄z. scz corpore z mente fm sen sitiuam. Turbabatur dolore erga plurima. quia vi debat apostolos fidem perdidisse de christi diuini tate. Sicut turbaretur quilibet perfect⁹ christian⁹.

cum videret omnes christianos fidem relinquere. Turbabat de iudeis de q̄rū pgenie erat q̄ filiū suū crucifigerent vñ reprobarenk. Turbabat de latrone malo z iudeis q̄ xp̄m blasphemabāt. Turbata est in aptione lateris cū exiuit sanguis z aq̄. Vñ dicere poterat illud p̄s. Turbata sunt oia ossa mea. i. apli qui dicunk ossa. qz sustentabāt corp⁹ ecclie. q̄ sua erāt. qz in ipsa erat tūc ecclia. Et aīa mea turbata est valde. Sic z rectores z dñi ciuitatū q̄ vident q̄ populi nō recte incedūt in his q̄ sunt fidei. vt q̄ recurrūt ad diuinos. q̄ peierāt q̄tidie. nō celebrāt festa xp̄i. corrigere debēt oia pctā notoria z nō faciūt. dicere p̄t ecclesia z timētes deū. Turbata sunt oia ossa mea ex dolore z cōpassione. Sic igitur in vita actiua. b. maria elegit optimā partē inē gradus operū eius.

Quantū ad operavite. §. II.

cōtemplatiue tria etiā notank. Et primū ē q̄ dicitur Maria autē sedēs sec⁹ pedes dñi audiebat verbuz illi⁹. Hoc op⁹ vite cōtemplatiue tenetis. mō vos attente audiendo sermonē meum z deuote meditādo. Hoc op⁹ fecit beata virgo pl⁹ q̄z oīs creatura. Mā magdalena audiebat verbū dñi in paucis sermonib⁹ respectiue. Sed. b. maria nō solū in publico. q̄ cepit predicare sed etiam in priuato q̄ puer erat audiebat ab ea secreta alterius vite ad sui cōsolationē. Sciens enī beata mater q̄ tantā sciam tūc puer habebat quantā nūc hz in celis. verisimile est q̄ interrogabat eū aliq̄ de secretis celestib⁹. Vñ z pie imaginari p̄t. q̄ ponebat beata mr̄ dulcissimū filiū suū ad sedendū. z ipsa se ponebat ad pedes eius dicēs. O dilecte fili mi. rogo vos dicite mihi ordinationē angelor. quo stāt in celis. q̄m moyses z alij p̄phe de his nil dicunt. z de sctis aīabus vbi collocabunk. Et quis bonus fili⁹ q̄ interrogat⁹ a mr̄e de re bona nō responderet ei ad cōsolandū eā. Respondēs ḡ fili⁹ ad interrogata aiebat se cū patre z spūsancto ab initio mūdi creasse celum empireū z ipsum repletū angelis. q̄s distinxerat in nouē ordinib⁹. s. angelis. archāgelis. p̄cipatib⁹ potestatibus. virtutib⁹. dñationib⁹. thron⁹. cherubin z seraphin. z in istis ordinib⁹ angelor collocabunk aīe beate sil' cum angelis sctis. Et in primo ordine erūt q̄ penitentiā faciūt. Vñ q̄n xp̄s cepit p̄dicare primū thema fuit. Pniam agite appropinq̄bit enī regnū celorū z vt cū angelis sitis. Scōs ordo mr̄ mea ē multo pulcrior z pfectior. s. archangelor. de q̄ ordine fuit ille gabriel. q̄ vobis annūciauit cōceptionē meam. Et beata virgo. O fili mi q̄s stabit in tā pulcro ordine. Pulcerrim⁹ enī fuit ille q̄ mihi conceptū tuū nūciauit. Et xp̄s ait ad eā. Illi ibi collocabunk q̄ vltra penitētiā actualē deuotionē habebūt. q̄ pl⁹ est q̄z pnia Terti⁹ ordo. s. principatuū ad huc maior z pfectior ē de q̄rū nūo est ille michael ductor populi isrl' p deserētū. q̄ z surgetz stabit p populo xp̄ianor in fine mūdi ad iuuandū ecclīam. Ad quē ordinē ascendēt misericordes in opib⁹ corporalib⁹ z spūalib⁹. Et virgo beata. Beati ḡ vere misericordes. In q̄rto ordine sez potestatum erūt patientes. q̄ multa adūsa equanimiē tolerauerūt. p xp̄o etiā ad mortē vsq̄z certādo. p iustitia. In q̄nto ordine. s. virtutū erūt pacifici q̄ cū oīb⁹ q̄tū in eis fuit pacē habentes. z nulli maluz p malo reddentes. q̄sierunt etiā inē alios pacē ponere. In sexto. s. dominationū. erūt plati z dñi. gubernatores ecclesie z seculi. q̄ p portā intrarūt ad dignitatē. nō per simoniā vel ambitionē. z bñ gubernarunt subditos suos. cū rigore iusticie puniēdo malos. z dulcore misericordie adiuuādo oppressos. z eq̄tate exaltādo bonos. nō expoliādo subditos. sed miseros elemosinis subleuando. Ad septimū ordinē thronor ascēdunt. q̄ seculū deserētes pfecte paupertatē amplectētes voluntariā cū xp̄o mūdū iudicabūt vt throni in eis requiescēdo. In octauo erūt sapientes vera sapia. qui illuminati fide z doctrina catholica. alios docuerunt ea q̄ sunt fidei. z illa quib⁹ possent boies regnū celor ingredi. Cherubin enī isti q̄ interpretank plenitudo scie cū scientia bñtes pfecta operū exempla. In vltio ordine. s. seraphin q̄ incendētes interpretank. erūt pfecti in ardēti charitate sup oēs alios. sicut apli z alij sīles. Et virgo mr̄ ad eū. O fili dilectissime. ego in q̄ ordine hor ero. Et fili⁹ ad eā. O mat̄ mea. Vos nō eritis in aliq̄ hor ordinū. sed super oēs ordines erūt collocata. Duc enī cathedre sunt nobis prepate in celis. vna mihi altera vob. sup oēs choros angelor sedet rex. z tu mr̄ mea in alia. Juxta illud q̄d figurate habek de salomone z mr̄e eius cū accessit ad eū qz assurrexit ei fili⁹ honorabiliē. z fecit prepari sibi sedē iuxta sedem ei⁹. iij. Regum. ij. Unde cantat hodie ecclesia. Exaltata es scta dei genitrix sup choros angelor. Altera die interrogabat mr̄ filium de locis z penis inferni. z xp̄s edocebat. z ad q̄ loca varia ei⁹ pergunt diuisi si ꝓpter varia genera pctor. z sic de aliis. Cū autē xp̄s cepit publice predicare. sequebak eum sedēs sec⁹ pedes dñi ad audiendū. Et iō beda sup illo verbo. Btī q̄ audiūt verbū dei xc. dicit beatā esse matrē saluator dixit qui verbum dei audiuit z pl⁹ q̄z oēs mortales custodiuit. Scōm op⁹ vite cōtemplatiue ostendit euangeliū in eo q̄d martha dixit. Soror mea reliq̄t me solā ministrare. Hoc op⁹ fecit maria pcipue post xp̄i ascensionē. Licet enī gauisa fuisset de honore filij cū ascendit in celū. qz ascenderat regnare z aduocare p peccatorib⁹ apud patrē z aperire portas paradisi. tñ de sua absentia tristabat. Licz enī spiritualis sūme esset z pfectissima. in corpore tñ existens mouebak motib⁹ sensitiue naturalib⁹. vt dicit biero. ad effectū. s. presentie filij z ad tristiciam de absentia filij. Sūme enī diligebat filiū z merito. qz sanctissimū boiem z deū gloriosum. q̄ in cōceptu ei⁹ nō abstulit decorē virginitatis. nec in ptu attulerat dolorē q̄si mortis. q̄ accidit alijs mulieribus. Videbat ḡ se priuatā p̄sentia filij. frequenē orabat. O fili q̄n egredies de hac valle lachrimar ero recū z videbo faciez tuā. Sitiuit aīa mea ad deū viuū. q̄n veniā z appārebo añ faciē dñi. Voluit tamen fili⁹ vt p⁹ ascensiōez remaneret ad tempus in mundo doctrix z illuminatrix apostolor. Unde quandoq̄z ipsa determinabat questiones de factis dei z morum si qua oriebantur in ecclesia primitiua. Et propterea dicit Lu. ij. q̄ maria conseruabat omnia verba hec. que scilz dicebank z fiebant circa paruulum iesum. conferens in corde suo cum his scilicet que sciebat prenunciata de eo a

prophetis meditando. contemplando mysteria scri-
pturarum ꝛ mentꝫ commendando. vt postea tem-
pore suo. vt dicit beda. posset apl̃os instruere ꝛ euā-
gelistas de his ad q̄ pñtes nō fuerūt circa natiuitatē
xp̄i ꝛ alia que ip̄i scripserūt. p̄cipue lucas q̄ magis p
ticularie de natiuitate. annūciatione. ꝛ alijs scripsit.
Uñ ꝛ a q̄busdā notari⁹ virginis dicit. Et de ea can
tat. Gaude maria virgo cūctas hereses sola iteremi-
sti in vniuſo mūdo dum. s. apl̃os docuit qui sua do-
ctrina errores cōfutarūt. ¶Sicut aūt mater cū habet
filium mortuū vel absentez. cum fletibꝫ sepe respicit
vestes filij. sic. b. maria vt notat. b. hiero. in sermone
de assumptione visitabat loca in quibꝫ filius fecerat
aliq̄ opus mirabile. cōtemplando illa sacra myste-
ria. Aliquando in nazareth ibat ad locū vbi fuit an-
nunciata ꝛ cōceperat filiū ibi ꝛtemplando dei īmen
sam charitatem. Aliquando in bethleem meditādo
dei humilitatē q̄ꝫ humiliter ibi natus est. Aliq̄n ad
templū in hierusalē vbi fuerat p̄sentatus. xl. die. ꝛ vbi
postea p̄dicauerat. rememorādo doctrinā ei⁹ suauis-
simā ꝛ mirabilem speculando sapientiaꝫ suā. Aliq̄n
fluuiū iordanis in quo baptizat⁹ aquas oēs sanctifi
cauerat ad mundandū peccata baptisma recipiētiū
ibiq̄ audita ē a iohāne vox paterna. Hic est filius me⁹
dilect⁹ ꝛ spūssanctus in specie colūbe visus est. Con
sideranſq̄ tantā largitatem dñi. in excessu mētis ra-
piebat vt credi pōt. Ad montē caluarie trāsiens vbi
filius cū tanto obprobrio p salute hoīm crucifix⁹ est.
ꝛ tota resoluebat in lachrimas ex dulcedine īmēsi di-
uini amoris ibi ostensi. Indeq̄ ad sepulcrū pergens
q̄ ex eo egressus resuscitat⁹ tertia die sibi apparuit to
ta gaudebat. Ad montē quoq̄ oliuarū ascendens ꝛ
memorans inde filium suū in celum ascendisse. aui-
dissime cupiebat esse cū xp̄o. Uñ merito dicere pote-
rat vita activa tūc in maria virgine. Soror mea scilz
contēplatiua reliquit me solam ministrare. q̄ tūc nō
curabat contēplatiua de activa. sicut nec maria mag
dalena de martha. Vita ei⁹ activa ꝛ contemplatiua
due sorores sunt ꝑm aug. ꝛ grego. vt. moral. filie vni⁹
patris celestis. ꝛ vni⁹ matris ecclesie vel gratie. Hec
tñ peregrinatio dicta beate virginis ad loca sctā ꝑm
b. ambro. magis intelligenda ē ꝑm spiritū q̄ꝫ ꝑm lo-
cum. s. domi manēs contēplaret que filius fecerat in
illo vel illo loco. Hec oīa p̄me ꝛ secūde partis diui-
sionis principalis. sunt tracta ex p̄dicatione btī vincē
tij ꝛ que sequunt supaddita. Tertium igit̄ opus q̄
pōt notari de cōtemplatiua est in b̄ quod dicit. Por-
ro vnū est necessariū. q. d. xp̄s martha circa plurima
occupat. i. activa. ꝛ ideo turbat. q̄ nō vacat vni. sed
multis. Nā in cibando esurientē. sitienti prebēdo po
tū. vestiendo nudū. ꝛ alijs indigentijs p̄simi subue
niendo. oportet q̄ sollicitet circa plurima tractanda.
p̄curando. colloquendo. operādo. Sic iter si exercet se
in operibꝫ miscōie spiritualis in docēdo ignorantez.
corripiendo delinquentē. supportando defectuosum
in dimittendo iniurias. oportet multū sollicitari ꝛ co
gitare varia ꝛ diuersa vt ista apte fiāt. ꝛ q̄ sepe nō se-
quit̄ effect⁹ intent⁹. q̄ nō emendat̄ correctus. nō ha-
bet̄ modus ad subueniendū. hinc varie turbat̄. ꝛ dū
ista cogitat ꝛ occupat̄ circa plurima. ꝛ si pia intentōe
tñ sepatur ab vno sūmo bono q̄ꝫ summe est necessa
riū. aliq̄n quo ad gustū. q̄ tediosus efficit̄ ꝛ tepidus
Sed vita cōtemplatiua dū vnū solum cogitat. cu-
pit ꝛ diligit q̄ꝫ necessariū ē p̄fectioni vltime humane
abstract⁹ a pluralitate temporaliū ꝛ occupationū ex
terioꝝ. inuenit magnā quietē ꝛ dulcedinē. nō pertur
bationem. q̄ nō habet amaritudinē cōuersatio eius
neq̄ tediū conuict⁹ illius. sed gaudiū ꝛ leticiam Sa
pien. viij. ꝛ loquit̄ de sapientia q̄ repenit̄ in contēpla-
tione. Super oīa charitatē habete q̄ est vinculū per-
fectionis. ad Coll. iij. Charitas dicitur cara vnitas
q̄ vnit nos cū deo. Uñ idem apl̃us. i. Joꝝ. vi. Qui
adheret deo q̄ꝫ fit p charitatem. vn⁹ spūs est cū eo.
Habet enī amor ꝑm dyoni. vim adhesiuā vnitiuaz.
ꝛ transformatiuā diligētis in dilectū vt vna volūtas
sit amboꝝ. Propter q̄ꝫ dicit sapiens. q̄ amicoꝝ ē idē
velle ꝛ nolle. Porro. i. finaliē vnum ē necessariū hoī.
id est vt vnū sit cū deo conformis in omnibꝫ volūta
ti sue. ꝛ ita cogitatiōe et affectu q̄ntū pōt directus in
eū. vt dicat cū apl̃o ad Gal. Uiuo ego. iam nō ego.
viuit ꝙo in me xp̄s. Et quanto pleni⁹ hoc agit. tanto
magis perficit̄ in cōtemplatiua. ꝛ magis appropin-
quat statui beatoꝝ. Hoc p̄fectissime egit beata virgo
vnū facta cū xp̄o per maximā dilectionē. Unde bea-
tus hiero. in sermone de assumptiōe ait de ea. Puto
quicquid cordis ē quicquid virtutis humane. si to-
tū adhibeas. nō sufficiat vt cogitare valeas. q̄ntꝫ in
desinent̄ cremabat ardore pij amoris. quantis mo-
uebat repletis spūsancto celestiū secretoꝝ incitamen
tis. dū reuolueret aīo cuncta que audierat. q̄ viderat
que cognouerat. nouis quippe q̄tidie inflammabat
desideriꝝ affectibꝫ. totam eā incanduerat diuinus
amor ꝛc. Hec beat⁹ hiero. Jn vita ergo contēplatiua
que habet plures gradus in vita p̄senti ipsa opti-
mā partem elegit super oēs.

Quantum ad tertium .§.iii

genus vite. s. fruitiue que ē in supna patria. de q̄ do-
min⁹ ait de ouibꝫ suis. Ego vitā eternā do eis Joh.
x. Pōt dici q̄ habeat hec tres ptes siue grad⁹. Primꝰ
gradus ē decedere de pñti tempore. ita purgata aīa.
q̄ nullū cremabile secū portet. sed subito euolet. De
quibꝫ Apoca. xiiij. Beati mortui qui in dño moriū
tur. q̄ requiescūt a laboribꝫ suis q̄ intelligit̄ de euo
lantibꝫ ad celū. Nā qui vadūt ad purgatoriū nō re-
quiescūt a laboribus suis. sed multomagis habent
quā hic dū purgant̄. Est autē hoc valde paucoꝝ.
Unde ꝛ sancti viri qui hic claruerāt miraculis. visi
sunt in penis purgatoriꝭ. vt refert greg⁹. in lib. iij.
dyal. de pascasio. Certū ē autem beatam mariā nil
expiabile detulisse. cū in nullo vnq̄ peccauerit. Se-
cundus gradus ē esse in gloria. in anima ꝛ corpore.
q̄ꝫ de christo sine dubio certū ē ꝛ articulis fidei. de il
lis patribꝫ qui surrexerūt cum christo ꝛ multis appa
ruerūt in hierusalem. vt refert beat⁹ mathe⁹ euange-
lista. c. penul. Beat⁹ hiero. in dubio reliquit si in ce-
lo fuit in anima ꝛ corpore. an in aīa tñ vt alij sancti
cōmuniter. Sed de virgine gloriosa pie creditur ab
omni ecclesia ꝛ doctoribꝫ. in corpore ꝛ aīa glorificata
in celis. Unde aug⁹. in sermone. Quia p̄fundissimo

sic ait. Memores ꝓditōnis hūane mortē beatꝫ mariā subijsse ꝛpalez dicere nō metuim⁹. Sed si dicimus eā resolutā in cōem putredinē vermē ac cinerē. deliberandū est si tante cōueniat scitati. tante aule dei prerogatiue. Scimus enī dictū ꝑmo parēti. qz puluis es ꝛ in puluerē ibis. hāc cō/ditionē christi caro euasit. que corruptionē nō sustinuit. Excipiť ḡ ab illa generali snia de ṽgine sū pra natura. Et infra. Si voluit dñs integrā matrē ṽginitatis seruare pudorē. cur nō velit incorptā a putredis ṽuare fetore. Nunqd nō ꝓtinet ad benignitatē dñi mris seruare honorē. qui legē nō venit soluere. sed adimplere. Qui enī in vita illaz pre ceteris gr̄az sui ꝓceptus honorauit. pium est credere ea in morte singl'ari salutōe ꝛ speāli gratia ipsā honorasse. Putredo ꝛ vermis opprium est hūane ꝓditōis. ab hoc opprio cū christus sit alienus. natura marie excipiť. quā cristus de ea assumpsisse ꝓbatur. caro enī iesu ē caro marie. q̄z sup astra trāsiuerat. honoratus oēm humanā naturā ꝛ multomagis maternā. Si natura mris ē filius. queniēs est vt sit filij nature. nō quātū ad vnitatē psone. sed q̄tū ad vnitatē corpalis nature. Hec b. aug. Et h̄ igiť est melior ḡdus ī vita fruitiua scz esse in celis non soluz in aia sz etiā in corpore. Sed tertius ḡdus adhuc est potior vnde ꝛ optimus. videlz esse in altissimo ḡdu gl'ie sup oēz purā creaturā. Sic canit eccia. Exaltata est sctā dei genitrix sup oēs choros angelor̄. Quāuis scī in diuersis ordinib⁹ angelor̄ collocent. supioribꝫ vel inferioribꝫ ꝑm maiorē vel minorē charitatē ꝛ pfectionē hic acquisitā. nll'us tñ vel nll'a est super oīnes ordines nisi sola maria. q̄ oēs sicut dilectione ꝛ pfectione gr̄e trāscendit. ita in gl'ia sup oēs sublimata est. Ūñ ꝛ btūs hiero. in ꝑmone assumptōnis ait. Credit q̄ ipse saluator ꝓ se totus festinus occurrerit ꝛ cū gaudio matrē secū in throno collocauit. i. iuxta se pre oīb⁹. Alias quō ímpleuisse credit qō ipse in lege mādauit. Honora p̄z tuū ꝛ matrē. Aduenies aūt dicere potuit. Veni electa mea scz mater. Veni de libano q̄ interpretatur candidatio. erat enī dealbata niue candidi or spūssci muneribꝫ. Veni coronaberis corona gl'ie q̄ nō auferet. Vita actiua auferet p⁹ mortez. Vita etiā ꝓemplativa huius seculi. q̄ p speculū ꝛ enigmate est. nō facie ad faciē sed fruitōis vita ꝛ corona nō auferet a quo q̄z. Et beatissima virgo. Magnificat aia mea dñm. ꝛ exultauit spūs me⁹ i. ania mea extra corpus saltauit in deo salutari meo. i. iesu requiescēs. iam ergo nō sū in mundo. Et hi discipli tui idest electi in mūdo sūt. ꝓ qbꝫ rogo. vt nō tollas eos de mūdo quē hñt doctrina illustrare ꝛ ad te trahere. sed vt serues eos a malo. Et ego ad te venio ad te deū fontē viuū quē semp totis affectibus concupiui.

Alius sermo assumptionis. Capitulū. xliiij.

Quasi cedrus exaltata sū in libano. Ecci. xxiiij. Regula ē data a salvatore. matth. xxiij. Qui se hūiliat exaltabiť. Quā etiā exp̄sserat p⁹ mater ei⁹ virgo sctissima in cāntica suo dicēs. Deposuit potētes de sede. ꝛ exaltauit hūiles. Illos q̄z supbos angelos q̄ arbitrabātur se posse deo equari. quoz ꝑmus dixit in corde suo. Sup astra dei exaltabo soliū meū. Sedebo in mōte testamēti. sil'is ero altissimo. Esai. Depo suit de sede celesti. ꝛ detracta est ad inferos superbia sua. Potētes etiā in gr̄a ꝛ ṽtute naturali primos pētes nr̄os deposuit de sede regni paradisi terrestri vbi pfecte sensualitati dñabant ꝛ aialibꝫ cūctis ꝓter supbiā coz ꝛ exilio tradidit mūdi huj⁹ Hūiles vero angelos exaltauit de⁹ gl'iaz ꝑpetuā adhibēdo boies q̄z hūiles exaltauit ad eandē gloriā educēdo. ꝛm illud. Qui hūiliatus fuerit. erit in gl'ia. Quāto aūt q̄s magis hūiliat tāto magis a deo exaltat. Et q̄a secōs adam dñs ibus hūiliauit seip̄m. vt ait ap'lus Phil. ij. Profūdissime vsq̄ ad mortē ignominiosā crucis ꝛ vsq̄ ad inferos descendēdo. Ideo deus p̄ exaltauit illū sup oēs celos. vt in nomie iesu omne genu flectat. celestiū terrestriū ꝛ infernoꝝ. ꝛ oīs lingua ꝑfiteat. qz dominus ibus in gl'ia est dei p̄ris. Ita sctissima mater ei⁹ naturalis ꝛ mater nr̄a spūalis. q̄ vivificat nos q̄s ꝑma mater occiderat. qz post filiū suū benedictū sup oēs angelos ꝛ sctos se hūiliauit ideo exaltata ē hodie sup oēs choros angeloꝝ. vñ ꝛ sanctoꝝ q̄ vltra nō ascendūt. ꝛ ideo aptissime dicere p̄t. quasi cedrus exaltata sū in libano. Pro cui⁹ declaratiōe sciendū. q̄ libanus est quidā mōs in p̄tib⁹ iudee in q̄ reperiunť arbores cedri dicte altissime sup oēs arbores. de qbꝫ sepe fit mētio in scriptura. Ūñ ꝛ p̄s. Altitudinē potentie ꝛ pspitatis tpalis ꝓparat altitudini cedroꝝ dicēs. Vidi impiū superaltatū ꝛ eleuatū sicut cedros libani. Et transiui subdit scz ꝓsideratōe finis eius ꝛ ecce nō erat. In his p̄tib⁹ occidentalib⁹ nō reperiunť tales arbores. Nam cedri q̄ reperiunť iuxta loca marina facientes fruct⁹ grossos vt pepones. nō sūt ille cedri. cū sint pue arbores minores alijs. Libanus ergo mōs q̄ interp̄tatur candidatio. designat statuz gl'ie vbi est pfecta candidatio seu albedo innocentie ꝛ puritatis in sctis. q̄s iobes in Apoc. vidit q̄ erāt amicti stolis albis. Que quidē albedo claritatis ꝛ puritatis est verbo incarnato in eis p̄cedit q̄ vt dr sapien. vij. Est cādor lucis eterne. speculū sine macula. ꝛ ymago bonitatis dei. Cedrus altissima est diuina maiestas q̄ in libano gl'ie a sctis cernitur. etiā sua altitudie. Ad hāc cedrū altissimū euolauit ad libanū. Aquila illa grandis magnarum alaꝝ iob. euāge. ꝓ speculatōez. ꝛ tulit medullam buj⁹ cedri q̄ est alba. i. verbū eternū afferens nobis in suo euāgelio. cū ait. In p̄ncipio erat verbum. Et iterū verbū caro factū est ꝛ habitauit in nobis. iob. i. De hac cedro canit eccl'ia in sequen. Cedrus alta libani cōformat ysopo valle nr̄a. q̄ exponēs subdit. Verbum ens altissimi corporali passum est carne sumpta. In isto ergo libano mōte gl'ie exaltata est nō vt cedrus q̄ est iesus. sed q̄si cedrus. qz sup omēs angelos ꝛ sctos eleuata. Ūñ btūs hieron⁹. in ꝑmone hodierno. Credendū est q̄ ipse saluator ꝓ se tot⁹ festin⁹ occurrerit ꝛ eā secū in throno collocauerit. Idez in p̄ncipio sermonis. Hec est dies p̄clara in q̄ meruit exaltari sup choros angeloꝝ. ꝛ peruenire vltra q̄z nr̄e būanitatis

est natura. cū elevat in dexterā p̄is. Nec est in q̄ dies in q̄ vsq; ad throni celsitudinē itemerata virgo p̄cessit. atq; in regni solio sublimata. post x̄pm gloriosa resedit. Un q̄si cedr⁹ exaltata sum i libano. Nec ille. Et Bernar. in sermone de assūptione Quis cogitare sufficiat q̄ gloriosa hodie mundi regina p̄cesserit. t q̄nto devotionis affectu tota in eius occursum celestiū legionū occurrerit multitudo. Quis explicare queat q̄bus ad thronū gl̄ie canticis sit deducta q̄ placito vultu q̄ serena facie. q̄ lenis amplexib⁹ suscepta a filio. t sup omnē creaturā exaltata sit. cū eo honore. q̄ tanta mr̄ dignā fuit. cū ea gl̄ia q̄ tm̄ decuit filiū. Nec beatus Bernar. Et in hui⁹ figurā habes. q cū bersabee q̄ iter p̄tas pote⁹ septim⁹. qz plena fuit septiformi aq̄ gr̄e spūssancti. accederz ad intercedēdū apud filiū suū salomonē. ipse occurrit ei reuerēter. iij. Reg. ij. t fecit thronū ei p̄parari iuxta thronū suum dicens. Fas non esse q̄cq̄ denegare sibi petitū. Sic x̄ps ver⁹ salomō thronū iuxta se matri p̄parauit hodie. Et cū ad x̄pm accedit mēte. p aliq̄ postulādo. nihil sibi p̄t denegari. Un b̄tus Bernar. Securū accessuz ad celū habes o hō vbi mr̄ stat ante filiū. s. ad orandū. p nobis fili⁹ stat ante p̄iem ad supplicandū. Mater ostēdit filio pect⁹ t vbera. filius p̄ri latus t vulnera Nulla ergo poterit ibi esse repulsa vbi sunt tot amoris insignia De hui⁹ etiā exaltatione ait. b. Aug ad virginē ipsaz loquens Tibi thron⁹ gl̄ie regis collocat in aula regni teqz ipse rex gl̄ie vt matrē verā t decorā sponsaz p̄ omnibus diligens. amoris amplexu associat. Sibi dicat ergo. Quasi cedrus exaltata suz in libano. nō solū autez auctoritatib⁹ sanctoz t eccl̄ie ac figura scripture. sed rōne. pbat exaltatā. b. mariā sup oēs angelos t sanctos. Manet etiā regula firma tradita p p̄s̄. t confirmata p x̄pm. q reddet de⁹ vnicuiq; p̄m opa sua. Ita aūt q̄ sicut nullū malū impunitū. qz deus peccatum sine vltione nō patit̄ ait. b. greg. de pe. di. i. Ita nullū bonū irremuneratum ita q̄ etiā q̄ dederit potū aque frigide in noīe discipuli. nō p̄det mercedē. mat. x. Sicut aūt vnusq̄sq; p̄priā mercedē accipiet p̄m p̄priū laborem. vt ait ap̄l's qō theologi intelligūt de p̄mio accidētali. ita vnusq̄sq; q̄litatez p̄mij essentialis recipiet a deo qō consistit in visione t fruitiōe eius p̄m gradū charitatis h̄ habite. vt q̄ cuz maiori charitate deo seruierit. in q̄cunq; statu etiā infimo laicali. maius p̄miū recipiet q̄ alter in maxima dignitate vel scia cū minori charitate. Itaq; cū beata maria fuerit plena charitate t dilectione vt canit ecclesia. sicut t plena gr̄a sup oēm purā creaturā. ēt sup̄mi ordinis seraphin. Un t ipsa ait canti. i. Introduxit me rex in cellā vinariā scz gr̄az t virtutū t ordinatissim in me charitatē. Null⁹ sanct⁹ adeo fuit quin aliq̄n aliq̄ egerit. t si nō p̄tra. saltez p̄ter ordinē charitat̄ nisi. b. maria. Cū aūt nouez sint ordines angelorz. sup q̄s oēs fuit exaltata. ad q̄s sancti sumunt in diuersis ordinib⁹ p̄m varietatē meritorz. Oēs p̄prietates ipsorz ordinū reperiuntur in beata maria t officia cū maiori excellentia charitat̄. Ideo merito exaltata suz ait sicut cedr⁹ libani. Un t ad singulos ordines p̄cedamus ad quos hodie p̄uenit t trāscēdit. assūpta est maria in celū gaudēt angeli t collaudant filiū dei.

Ascedēs ergo in celū. §. i.

puēit ad primū ordinē angelorz. Nor tres sūt p̄prietates p̄m alber. vbi. s. Prima est. q̄ imediate ordinant ad humanā hierarchiaz q̄si magis ei p̄pinqui. Perfectiores tm̄ hoib⁹ in natura. Unde x̄ps. Qui minor est in regno celorz scz de infimo ordine angelorz maior est illo. s. iohā. Baptist. quo maior nemo surrexit. mat. xi. Ista p̄prietas cōuenit b̄te marie. sed cū excellētia. ipsa em̄ sup nos in mediatior nobis q̄z angeli. qz etiā conuenit nobis scū in natura humana. q̄ angeli nō habēt cū nō habeāt corpora. Un angeli t si sint nobis prelati nō tm̄ fratres vel filij. Sed. b. maria simul p̄lata mater. filia. t soror est nr̄a Scōa. p̄prietas angelorū est. qz maxime sunt nobis noti. magis q̄z alij. qz frequēter visitāt sanctos t apparēt eis in diuersis formis. t hec p̄prietas cōuenit marie cū excellētia Nā angeli etiā infimi sunt nobis tm̄ noti t pauc⁹ is p̄sonis t nos eis p̄ intelligētiā t imp̄fecte. Sicut em̄ oculus noctue se hz ad lumē solis. ita intellectus noster ad illa manifestissima nature t substantias separatas ait phūs. Sed beata maria est nobis nota etiā p̄ experientiā. Ex te ait sapiens. cognosce q̄ sunt primi tui. Cū ergo habuerit veras cōditiones naturalis hois p̄ similitudinē nostrā posum⁹ t ipsam cognoscere. Similiter t ipa agnoscit infirmitatē nr̄am p̄ experientiā ex his q̄ passa est hic didicit. Un sicut nos habem⁹ pontificē. s. christū q̄ nō possit compati infirmitatib⁹ nostris. ita nec deficit nobis patrona q̄ cōpatiat miseriis nostris. Tertia p̄prietas est. qz singuli eorz singulos hoies custodiūt p̄m illud p̄s Anglis suis māda uit de te vt custodiāt te in oib⁹ vijs tuis. Et beb. iero. super math. dicit. Magna. p̄sus dignitas animarz. vt vnaquaq; ab exordio natiuitatis suc habeat angelū sibi delegatū. Et hanc p̄prietatem custodie. b. maria. habet cū excellentia. Nam vbi angeli custodiūt singuli singl'os homies ipsa t custodit vniuersaliter singulos t singulariter vniuersos. Singuli em̄ seruorz p̄sunt sibi cōmissis. Dn̄e aūt t dn̄i est custodia t p̄uidentia vniuersal̄ Et qz oē simile suū appetit simile. videntes eā angeli eis similē in hui⁹. virtutib⁹ ei dicunt. Quorgrederis virgo p̄udentissima noli nos derelinq̄re o dn̄a sed sup nos sedē tuā colloca. Quib⁹ ipsa Non vos o filij desero. sed maiora mihi sunt gaudiorz p̄mia reseruata.

Ascendit ergo ad or §. ij.

dinē archangelorz scōm. q p̄m Dyoni. vt refert alber. vbi supra. tres vident habere p̄prietates. Harum prima est a superioribus cōicare. i. ab angelis superioribus recipe illuminationē. hāc habuit beata maria ipsa em̄ maxime cōicationē bonorz spiritualiū donorz accepit a superioribus. Unde Luce. i. dictū fuit ei ab archangelo. Spiritussanctus superueniet in te ad instruendū modus dn̄ice incarnatōnis. t plus q̄z in oib⁹ alijs sanctis veniet in te. Alij em̄ sancti acceperūt a superioribus gr̄am crea

tam id est a deo pticulariter. Ipa. b. maria gratiā creatam vlr in creatā. i. dcū singulariter scz de ea carnē assumēdo Scda pfectas ē sup inferiores eē angelos vel hoies illuminādo t regēdo scz pſidēſ tes ciuitatū. Uñ et gabriel danielē instruxit et docuit de liberatiōe futura pli isrl de captiuitate tē porali t spūali de ptāte diaboli. Hanc ꝓditiōem b. maria habuit cū ēminētia. Nam alij ex ordie isto sunt sup alios t nullus sup oēs. ipa aūt est super oēs archāgelos t angelos et hoies. Item q̄ angeli et aliqui sancti sint sup alios. hoc est ex gratia tm̄ collata eis a deo. Ipa aūt. b. maria ex gratia hoc habet et iusticia t natura. Naturaliter enim mater regis est regina. et nō solū ex gratia. sed natura instigante instica ꝺ dicrante. est sup omnes qui sunt in regno filij. Filius eius dñs ihesus qui est rex regū t dñs dñantiū. vt dicit iob. in apoca. in. xix. Ergo t ipa sup oēs de regno eius cui data est oīs ptās in celo et in terra. Aue canit eccia regina celoꝝ mr regis angelorꝝ. Tertia pfectas est inferiores ad superiores reduceee ad cōtemplanda et diligēda celestia t exequēda diuina mandata. Hoc opata est. b. maria in summo. Nam ipa sola habuit oēs inferiores reducere t reduxit tāq̄ mediatrix reconciliationis t adiutrix redemptiōis et angelorꝝ numerꝝ restaurauit t subuenit ruine aī cōspectū dñi. vt dicit in figura de scta Judith capitij. Et hoiem lapsum reuocauit ad superos Trāseunte ḡ ea p ordinem istū exultat p̄ ceteris gabriel ille archangelus. qui eam in mūdo officiosissime salutauerat dicēs. Aue gra plena. t omēs puocat ad eam laudandū et magnificādū dicēs. Nec ē illa sanctissima q̄ dū fidē humiliter dedit vbis meis missus ex hac celestiꝭ curia. celi opificem i se corpauit t hoies ad societatē nostrā pduxit. t bñdicamus pīem t filiū cū sancto spū q̄ hoc in ea operatus est. t laudemꝰ t superaltemꝰ eū in secula

Et eo ordine ad tertiū. §. III.

euolauit scz pncipatū. Et hi fm Alber. vbi. s. hñt tres pfectas. Prima est pmi pncipij habere imitatiōem. i. dei. Hi sup puincias t regna disponūt equib⁹ vnus fuit michael ille q̄ armatus apparuit Josue in adiutoriū pli dei. Istam pfectatē habuit beata maria supemineter. Imitat eñ pmus principiū deū in mali immunitate. in boni cōicatione. in cōicanda cōitate. Fuit eñ imunis ab oi corruptiōe peccati. et incorruptio facit primum deo. vt ōr sapien. vi. Cōicauit bona sua filiū suus sapiam. de q̄ ōr sapien. vij. Dim bonoꝝ mater est quā sine inuidia cōico. t hōestatē ei⁹ nō abscōdo Infinitus thezaurus ipa sapiētia est hoib⁹ In cōmunicanda t exhibēda pietate. Ecc xxiiij. Quasi oliua speciosa in campis que oleū pducit significans lenitatem et pietatē t in cāpis patēſ. Secunda pfectas est inferioꝝ ad pmū pncipiū reductiuū id est reducere ea q̄ hūt disponere ad deū, q̄ est pncipiū pncipioꝝ i. causaꝝ. Hoc habuit bea. maria in summo. qz ipa de vltimo fecit pmū t de primo vltimū. imo oia et oēm creaturam in hoc reduxit ad illū a quo exierūt t ipi psonaliter vniendo. Uñ ipa est illa fortis mulier. de q̄ puerb. vlti. Cuius p̄cium deyltimis finib⁹. i. diuinitate et humanitate cōiunctis. hoiem pditū redemit. ad regnaq̄ celestia pduxit. Tertia pfectas ē pncipiū virtutū ornatus t plus cereris inferioribus vt sapiētie. caritat. prudentie. t hmōi. Qō plenē habuit. b. maria. Uñ. b. Bern. in sermone ait. p si celestis curie pncipes in cōsideratione tāte nouitatis. s. huius exaltationis clamant nō sine admiratione. Quę est ista que desecēdit de deserto deliciis affluens. quasi manifestē dicāt. Que ē ista que sub sole vbi nihil nisi labor t dolor et afflictō spūs. ascēdit delicijs spūalibus affluēs. Quid delitias dicerim nisi virginitatis decus cū munere fecūditatis. humilitatis insigne. distillantē caritatis fauum. misericordie viscera plenitudinem gratie. prerogatiuā glorie singularis. hec ille. O dña nra si inuenimus grām in cōspectu tuo. et si multe filie sancte aiaꝝ cōgregauerunt delicias virtutū. tu supergreisa es vniuersas. et q̄ ornatum pcipuū virtutū habes q̄ nostri est primum. placeat in ordine nostro vt pncipissa residere. Ad q̄s illa. Ego quidem vobiscū sum oib⁹ diebus ad pfectū tē seq̄r supnevocatiōis mihi a dño pparatum

Ad secūdam hierar §. IIII

chiam pueniens venit pmo ad ordinem potestatuum. quoꝝ tres sunt pfectates fm Alber. Pria ē ordis t dignitat⁹ custoditiuū. hoꝝ officiū dignitat⁹ ē coercere diabolicas ptātes ne hoib⁹ noceāt q̄tū vellent. Et cū maligni spūs peusserūt occidentes oīa pmogenita egiptioꝝ. fm illud ps̄. Immissiones p angelos malos potestates angelice repressit runt maliciam eoꝝ ne cōtingere possent familias hebreoꝝ. Istam ꝓditiōem habuit. b. maria excellentissime q̄ dignitatem virginitatis custodiuit ante et post. t demones coercet quotidie a nocumento hominū. vt ptz in multis exemplis in quibus ipa b. maria eripuit maximos peccatores ō manib⁹ diaboli quo ad corpus t q̄ ad aiam. Unde ecclesia quotidie ei dicit orādo Tu nos ab hoste protege in hora mortis suscipe q̄n sunt maiores eius insidie. Secūda pfectas potestatiuus est esse alioꝝ ordinatiuū Et hoc in summo habuit beata maria. Nam fuit pma ordinis virginū inuentrix fecit enī prima solenne votū virginitat⁹. Ordinū etiam angelorꝝ fuit repatrix t restauratrix. Precipue aūt virgines ostendūt magnā ptātem super sensualitate sua superando delectatiōes venereas q̄ maxime impugnant. Et vbi. vt dicit. b. Hieroni. Est frequens pugna t rara victoria. Uñ et ipe ait Jn carne esse et pter carnem viuere. angelicum est et nō humanū. imo t maioris pptestatis videtur qz hic cer carne pugna. ibi cū nulla sit caro nullus eius pliū. Et iō virginitas dicit a virtute seu viroze. qz habet magnam ptātem in se vt virtus sit et nō cōbustus igne cōcupiscentie. Tertia pfectas est esse actiuū in his ad que exequēda mittit⁹ tur. qō beata maria in summo habuit Nam actꝰ virtutū exercuit fm modū patrie q̄tuz ad pfectionem sed fm statū vie q̄tū ad cōditiōem meriti. Fuit etiā reductiuum p exemplū. qz sui exemplo virtutū alios reduxit ad operationē virtutū. Unō

dicitur stella maris. Uidentes ergo eam filie syō angelice potestates dixerūt. Mane nobiscū o domina potētissima. tu enī terribilis es demonijs vt castroꝝ acies ordinata. z iō iuuare hoies nō/ biscū poteris ꝑ malignos spūs eos sine cessatione infestantes. at illa. Expedit hoib⁹ vt ego vadā su/perius quo mihi locū pauit dilectissim⁹ filius. et iuxta eum residens. copiosius contra demones p hominibus ꝓualebo.

Post illos ergo ingre .§.v

ditur chorꝝ virtutū. de q̄b⁹ pōt intelligi qō christ⁹ ait Luc. xxi. Uirtutes celoꝝ mouebunt scz in aduentu scōo xpi iudicis. i. amouebunt seu remouebūtur ab officio mouēdi celos. Pbi enī ponūt substantias separatas. i. angelos mouere celos. z ad q̄/rum motū celi z plane te influūt in ista inferiora. et corrū punt z generant res inferiores z corpora les. Ex tūc enī cessabit ois motus celoꝝ. z iō re/mouebunt angeli q̄ dicūtur ⁊rutes ab hmōi exercitio. Narū ſm Alb. tripler est ꝓprietas. Prima ē incōicabilis virilitas q̄ ꝑsistit in resistētia ꝟrij in aggressione arduī z tol crātia mali. Per has ⁊rutes angelicas vt dicit. b. gre. fiunt miracula in q̄/bus resistit naturalis ꝓprietas rei. sicut q̄ cec⁹ vi/deat. mortuus resurgat ꝑ natura nō ꝟz. sed ꝑsuetudo nature est in ꝟrū z tñ vt viriliter ministri dei ꝑ agūt. Ardua etiā sunt z insolita q̄ faciunt. Tolerāt etī ꝑ fieri ꝓ malos ipis cooperantib⁹. Uñ reprobi dicēt in die iudicij. Dñe in nōie tuo virtutes multas fecim⁹. Mat. vij. Uoc. b. maria būit in sumino. Nam licet legam⁹ in vita sua nō fecisse miracula. nūc q̄rtidie innumera facit. sed z vita sua tota miraculosa. vñ enī dic. b. greg. Mai⁹ miraculū est. i. vtilius sibi patiētē esse q̄ demōes ejj/cere. z carnē vincere q̄ gigantē vt dauid occide/re. Omne ꝟrū. i. peccatū ipa vicit. Arduū altissime paupertatis assumpsit. tolerātiam summā in filij passione sustinuit. Scda ꝓprietas ⁊rutū. Nullius imbecillitatis tarditas. i. nullā imbecillitatem habent et q̄ tardi sunt ad dei volūtatē exeq̄n/dam vel celos mouēdos. vñ ps. Bñdicite domio omnes angeli ei⁹ potētes ⁊rute. q̄ facitis verbum eius ad audiendā vocē sermonū eius s. dei. Uox dei ad eos est insinuatio volūtatis ei⁹ ad eos circa aliq̄d agendū q̄ facta subito erequīt̄. hoc beatissima maria ꝑfectissime egit. Uñ cōcepto filio. audito ꝓceptu elizabeth ab angelo. Exurgēs maria abijt cū festinatione in mōtana vt visitaret cā ei in partu seruiret. Audito q̄ futurū erat q̄ herodes quereret iesum recenter natū ad pdendum eū. subito nocte surrexit z secessit in egiptū vt admonuerat angelus. Mat. ij. Tertia ꝓprietas ⁊rutum est ad inferiores largitas siue angelos inferiores illūinādo. siue hoies adiuuādo z ſbuenīēdo i diūꝝ miseriꝝ ꝓstitutos ifirmitatū z hmōi. ſz nulla pura creatura largior reperitur. b. maria. Uirtutes quidē dant dona dei. hec dedit ipm deū. Nec cñ vt ait. b. hiero. Dedit celi gl'iam. terris deū. pacem q̄ refudit. finē vitijs. vite ordinē. moribꝰ disciplinā Uidētes ꝑ virtuosissimā ꝑ castra coꝝ transcūtem. beatissimā ꝑdicauerūt cupientes ei⁹ frui societate familiari. At illa ꝓgratulor valde de vestris virtutib⁹. sed ⁊rus altissimi q̄ obūbrabit mi/hi. i. filius qui vmbram carnis qua texit lucē sue deitatis. ad superiora me vocat.

Ad sextū igitur ordi .§.vi.

nem ascendit qui dñationes dicūtur q̄ primi sunt et assistentib⁹ cōsistorio diuine maiestatis z nūq̄ ad nos missi sed alios inferiores ipi mittētes de mysterijs coꝝ disponētes. Qualis forte fuit angelus ille qui misit aliū angelū ad zachariam vnuꝝ ex duodecim ꝓphetis minoribꝰ q̄ diceret ei. hec ciuitas absq̄ muro erit ꝓ multitudine ꝑsonarū. Uox ꝓprietates ponit dyonisius in li. de celesti hierar. ca. viij. z declarat alber. vbi supꝝ et ⁊bis ipi⁹ dyonisij elici dominationū ꝓprietates z videtes per cōtrariū ad defectus qui reperiuntur in dñationibus seu dominis huius mūdi quia tales defectus nō sunt in istis dñationib⁹ celestib⁹. z tales ꝓprietates decem ꝑfectas oñdit fuisse in beata virgine sed hic tñ tres ponaz. Est q̄ ꝓma barū triū ab hostib⁹ inuincibilitas. Dñi tales aliq̄ sunt ita potētes q̄ multa ꝑlia vincunt z multis nationib⁹ dominant. vt Alexander magnus. Julius cesar Judas machabeus. Josaphat rex et alij. Nullus tñ fuit qui aliq̄n nō vinceret. sed dñationes angelice nunq̄ supant ab aliquo q̄ ab aliq̄ impediant a dispositione eoꝝ. Beatissima aūt ⁊go oēs supat dñationes. nō enī solū vicit serpētem antiquū. et draconem rufum. cuius potētie nō est similis super terram in seipa. z capita eius septē ꝑtriuit. s. principia vitioꝝ. sed z pdam totius humani generis ab eo abstulit. tin ea natura corpea spiritū nature angelice superauit. Superbiam victricez diaboli vicit. z tam de diabolo q̄z de mūdo q̄z de seipsa q̄z de omnib⁹ angelis supgradiens triūphauit. et qō oib⁹ alijs altius est ꝑtra ipm deū fortis fuit q̄ deū de celis ad terram vinculis carnis ligatū z caritate vulneratū in gremio vteri sui beatissime ⁊ginitatis carcere captiuauit. Secūda ꝓprietas dñationis est liberalis seueritas q̄ qō pōt intelligi vel mediū inter auariciam z pdigalitatem vel mediū inter excessum iusticie q̄ dicit rigorem et excessum misericordie qui dr remissio. Quidā enī dñi sunt nimis liberales. i. pdigi. z q̄dam sunt nimis seueri. i. auari. Sed mediū est liberalis seueritas que vtiq̄z est in dñationib⁹ celestib⁹. Similiter quidā dñi tales sunt nimis iusti p rigorem quidam nimis misericordes p remissionē mediū est liberalis seueritas. In omnib⁹ his excellit dominationes beata maria. Nunq̄ enī dedit beata maria cui nō esset dandū. vel q̄n nō esset danduz. qō ptinet ad pdigalitatem. ꝓut faciūt dñi temporales in pompis. ludis z mimis. z hmōi. Beata enī maria dedit omne dandū. deo mundū. deum mūdo. hoib⁹ celū. Alij dñi mūdi sunt nimis auari nō subuenientes pauperib⁹ sed aliena a subditis rapientes. z rallijs aggrauantes. sed. b. maria nō fuit tenax substantie. sed aurū sibi a magis oblatū cito. vt ait btus Bern. pauperib⁹ erogauit. Quidā dñi tales sunt nimis seueri z crudeles in punie/do. z quidam nimis misericordes seu remissi in

non puniendo alios. vel etiam sibīpīs nimis cō descentes ⁊ cōplacētes sensualitati sue. alīq nimis indiscreti. sed in omnib⁹ mediū tenuit beata maria nullā admittēs delectōem corpi indebitam. necessitatem sibi nō subtrahēs. ita miserico⁹ pec catoribꝫ cōuersis q̄ iusticia pnie a nullo deseratꝫ si misericordiā cōsequi desiderat Tertia ꝓprietas est nullius subiectionis egestas. ⁊ in nullo vanitas. Dñi temporales ita dñantur subditꝫ q̄ ipsi etiam indigēt seruitio subditoꝝ nullus ē ita potēs dñs. quin egeat alīs quinimo q̄ romanꝰ dominiū habet. tanto pluribꝫ aliox seruitijs eget Dñatōes autem angelice nō habent istam indigentiā seruitutis quo ad suos inferiores q⁹ nō ab eis illuminātur. egent tamen auxilio ⁊ seruitio illuminationis in multis. quo ad supiores suos angelos. Sed in hoc excellit beata maria q⁹ cū sit supior. omni creatura angelica nō eget seruitio creature sed solus creatoris. Ex dño frequēter insurgit mꝫ ta vanitas in dñis tpalis glie. vtz p exemplū Dauid. Faciētis ꝑplm numerare vt gl'iaretur in multitudine eius. sed dñationes nullā huius vanitatem sentiunt Et multomagis beata maria q̄ q̄to plus ceteris gratie habuit. tanto se magis humiliauit. matrem dei factam se ancillā vocās. Et iō si dñationes in ordine suo vt dñatrices oim collocari peterēt diceret eis. Quasi cedrus exaltata sum in libano. scriptū est de me. ⁊ iō vt impleatur scriptura oportet sup omnes vos eleuari sicut cedrus sup omnes arbores eleuatur

Perueniens inde ad .§.VII

rtiam hierarchiam. Primo occurrit septimo ordini qui throni dicūtur. i. sedes dei. Hi sunt fm b. Greg. Per quos deus sua iudicia nobis occulta decernit quib⁹ de mūdo disponit. ps. de eo ait Qui sedes sup thronū ⁊ iudicas eq̄tatem. Cf. oꝝ inter ceteras ponit Alber. tres ꝓprietates. et p̄ria est celsitudo. Thronū regis ponit in altū sup alias sedes. ⁊ isti throni sunt inferioribꝫ angelis sblimiores pfectione Judicia etiam dei eis attributa s̄ualde altaza noticia nr̄a remota ps. Judicia dei abyssus multa. Abyssus importat pfundū aq̄rū cuius nō est inuenire finē. Un ⁊ Ecci. Alta p̄funditas scz iudicioꝝ dei q̄s inuestigabit. vt scilicet q̄sq̄ inueniat rōem eoꝝ. q⁹ intelligēs Aplus ad Rom. xi. clamat di. O altitudo sapie ⁊ scientie dei q̄s incōprehēsibilia sunt iudicia eius. Nō est ꝑ mirandū istam abyssum ⁊ cās aut rōes q̄rere iporam iudicioꝝ. quare istū trahat. illum nō trahat. Uni pspiratem tribuat. alīq aduersitatem. sed sapiētie eius relinquere qui oia bñ fecit. hec ꝓprietas habeꝫa beata maria Jp̄a ēilla sedes seraphia quā vidit ezechiel. ꝓpha sup firmamētū ca. i. hoc ē oim sctoꝝ altitudinē in gl'a cōfirmatoꝝ. vtpote exaltata sup choros angeloꝝ Et. b. Aug. dic. Si celū te vocem altior existis. Secūda ꝓprietas est regis delatio. Sedes enī defert regez ibi sedentē hinc inde ⁊ p̄ sua iudicia in diuersis locis gentibꝫ modis quodammō deus defertur circūquaq̄ Et. b virgo verus thronus salomonis detulit cū de celo in mūdum. et in mūdo de loco ad locū quia de nazareth vbi cōceptus. in bethleem vbi natus est de bethleem in hierusalem in templo p̄sentat⁹. Postea in egyptū translatus. ⁊ hmōi. hoc est fertulū idest sedes a ferendo dictū. qō fecit sibi rex Salomon vt dicitur Lauric. iij. de lignis libani. idest. de virtutib⁹ quasi patrie celestis. Libanus enim vt dictū est sup̄ significat statū glorie. Interp̄tat enī candidatio. Habuit enī pfectiōem virtutum quasi ad modū patrie. reclinatoriuꝫ fecit argēteū Hec est puritas eius p quā in ea requieuit. Ascēsum purpureū. i. caritatem p quā ad eam accessit media caritate constrauit. q⁹ totū hoc egit ex sua dilectione. Tertia ꝓprietas thronoꝝ est familiaꝛ apertio. q⁹ deus aperit eis ut magis ꝓpinqs et familiaribꝫ secreta iudicioꝝ suoꝝ. Sed certe nulli magis occulta sapientie sue manifestauit q̄s virgini matri sue. Un. b. Bern. Qualiter splendor ille inaccessibilis virgineis se infuderit visceribꝫ. soli datum est scire cui solum datum est expiri. Et hō est illud quartū de quo dr. pueꝛh. xxx. p salomonē sapientissimuꝫ. Tria sunt mihi inq̄t difficilia ad cognoscendū ⁊ quartū penitus ignoro scz viā viri in adolescentula sua. i. in virgine. quō scz de ea incarnatus sit. Un ⁊ Iohes plusq̄ ꝓpha dicit se nō dignū soluere corrigiam calciamentoꝝ xp̄i. i. declarare misteriū incarnationis. Unde sic se firmat virgo beatissima dicens. Ego in altissimis habito ⁊ thronus meus in colūna nubis. i. iuxta nubem humanitatis christi que sole regitur diuinitatis. que colūna est ecclesie.

In ordinē cheru .§.VIII.

bim ingreditur qui interp̄tatur plenitudo scientie. q⁹ maiorem de diuinis noticiam hñt omnibꝫ inferioribꝫ. et hi in circuitu diuine maiestatis assistentes tres habent ꝓprietates fm Dyo. scz esse reductiuū actiuū ⁊ exemplatiuū. Et p̄mū scz esse reductiuū intelligitur fm cōmentatorē. q⁹ ad deuz tenduꝫ ⁊ reducūt omnes cogitatus suos ⁊ affectus circa alia. Et licet omnes angeli hoc faciant ipi tñ quodammō excellentiori. nō defuit hoc beate marie sed oīa reducibilia ad deum reduxit. Jp̄a enī est mulier illa euāgelica que tria sata scilicet corpus animam ⁊ diuinitatem in vna persona xp̄i cōiunxit p q̄ō naturam in p̄mū imo super primū statum institutionis reduxit. q⁹ ⁊ si innocentiam ⁊ pfectam grām habebat in illo statu de humana natura. nō tñ deitatem vnitam Hec est mulier que lucernam accendit p quā dragma decima repta est Luc. xv Secūda ꝓprietas est eē actiuum q̄ō fm cōmentatorem intelligit. q⁹ fm deum incedūt. i. deū imitant in actib⁹ suis quodaꝛ excellentiori mō. hoc egit beata maria Un odilio ait. Unū p certo scimus q⁹ omnis marie actio et intentio sp intenta fuit in dño. Et vt dicit Alber. Dei formissimos act⁹ habuit. in summo actu deum imitata est q̄n deū genuit ⁊ ip̄a deū thominē genauit. Tertia ꝓprietas est esse exemplatiuum q̄ō fm cōmentatorē intelligit vt fm exemplū suū. hoc facient siue ip̄i cherubim fm exemplar diuie sapiētie q̄ō est verbū dei faciant actus suos. q⁹ exemplar limpidius intueretur siue inferiores faci

ant fm exemplū qđ habent a cherubin in multis Hanc etiam ꝓprietatē habuit b. maria q̄ omnib⁹ recreādis speculū z exemplar oīs sancti tatis extitit. Unde b. Amb. in li. de ỽginitate. Sit vob tanq̄ in imagine descripta vita marie. in q̄ tanq̄ in speculo relucet insigne ꝓbitatis z forma virtut⁹ hinc sumatis exempla viuendi. Exultante autez gl'osa ỽgine de tanta plenitudine scientie. Horum agminū ipa mater sapie nō se inter se collocat. sz ascendit lnp cherubim z volauit. vt ait ps. Volauit sup pennas ventoꝝ. i. sup omnes subtilitates ꝓfectionum animarum sanctarum.

Et supremum ordinem. §. ix.

Seraphin intuens circū data ab eis ardētissimū caritatem eoꝝ ad deū collaudat, ꝓterea seraphiz dicūtur. i. incēdētes. qz sup oēs ordines angeloꝝ et sanctoꝝ diuino amore incensi sunt. q̄ est vinculum ꝓfectionis. His assignat Dyo. octo ꝓprietates Sed tm̄ hic tres ponētur que oēs fuerūt eminēter in beata maria. Prima ꝓprietas est incessabile. sicut enī ignis a quo denoiank incessanter agit in materiam sibi appositam. z nunq̄ dicit sufficit vt habeā puer. penul. ita amor dei nunq̄ est ociosus. i. nō ꝑmittit hoīem ociosum. Opatur em̄ magna si est. sic seraphim incensi diuino amore non cessant clamare quottidie vna voce dicētes Sanctus. sctūs. sctūs dñs deus sabaoth. pfectius ceteris deū cōtemplantes z laudantes. sed incessabilitatez habuit beata maria sup seraphim qđ sic ꝓbat Alber. Magis incessabile est q̄ nō cessat nec potest mō cessare nec vnq̄ potuit cessare q̄ q̄ nō cessat z nō pōt mō cessare sed tm̄ potuit aliq̄n cessare. Sed caritas seraphim z si nō pōt modo. potuit tm̄ aliq̄n cessare. s. in ꝑma eoꝝ cōditione qđ patz ꝑ exemplū lucifer. qui fm. b. Greg. sup̄mus fuit de ordine seraphim qui a caritate sibi collata decidit de celo. Sed caritas beate marie nunq̄ potuit cessare qđ oñditur ꝑ hoc. qz caritas nō potest cessare nisi ꝑ mortale peccatū. sed ipa nunq̄ potuit peccare mortaliter. qz in vtero sanctificata anteq̄ posset peccare ꝑ ipam sanctificatōem ita fuit cōfirmata in gratia z caritate. q̄ postea peccare nō potuit etiam venialiter. vñ nec amittere caritatē qđ tm̄ potuerūt seraphim agere z de facto aliquia miserūt sz lucifer cuz suis. q̄ beata maria in hoc omnes excellit. Secūda ꝓprietas est acutū. et exponit cōmentator istam acuitatem sapiētie sublimitatem. Sicut enī cognitio bonitatis rei mouet ad amandū eam. ita z amor eius dilatat cognitionem z inducit penetratiōem ad intima rei. et in hac acuitate sapiētie beata maria seraphim superat. vt z mater ꝺr aguitiōis Eccī. xxiij. qđ z bēus Aug. sic ꝓbat. In xp̄o sunt omnes thesauri sapientie z scientie dei. Christus aūt in maria. q̄ oēs thesauri sapiētie in maria. Et vbi alij ꝓticipant sapientiam creatam accidētaliter. ipa mater est sapiētie increate essentialiter. Tertia ꝓprietas est. nō solum calidū sed et supferuidū. Et calidū quidē dicitur qz facit sopitū animū a tumultu z strepitu. aliarū rerū. qđ fuit magis in b. maria. naz fm Alber. fortior est virtus ceteris paribus que tantū idem opatur cum resistētia ꝙ trarij q̄ illa que sine resistentia z in tranquillitate z quiete posita. sed cum qeata maria fuerit omnino sopita ab omni passione viciosa in tumultu posita tribulationū et ꝓfectionū que in seraphim nō fuere lideo magis calida seu sopita. Supferuidū exponit cōmentator. qz dum ꝑ ignem amoris extollitur sup se per vim amoris se expellit a se. Hoc habuit beata virgo sup omnes in summo. Unde canit eccia. Uidi. s. ꝑ cōtemplatiōem speciosam animā z corpe. sic̄ columbam simplicitate z sanctitate gratie plenitudine. Unde spūssanctus apparuit sup xp̄m in baptismo in specie columbe ascendentē. s. in celū hodie sup riuos aquaꝝ. i. sup omnes choros angelorum cuius odor inextimabilis erat nimis. s. fragrātia virtutū in vestimētis eius. i. cōuersatione ipsius Idem ipa maxime fuit expulsa a se ꝑ amorem que se totaliter deo dederat. z totaliter corpe z anima dep plena erat. ita q̄ nec corpe nec anima pl⁹ gratie fm statum ꝑ tempe recpie poterat. Et q̄tropl⁹ gratie habuit in se. tantominus habuit de se. z sic cum gratia plena fuit de se totaliter expulsa fuit. Unde b. Piero. Totam eam incanduerat diuinus amor vt nihil esset in ea qđ mūdanus violaret affectus. sed ardor cōtinuus z ebrieta ꝑ pfusi amoris. Ad hunc igitur sup̄mū ordinez pueniēs seraphim seraphica facta maria obstupescētes de tanta gratie sublimitate. cantū eoꝝ quē audiuit Esaias. vi. ca. dicētiū. Sctūs sctūs sctūs, Mutarēt i eā dicētes. O sancta dei mater z hoīm. o sancta virgo virginū. o sctā mediatrix hoīm. o dūa regia celoꝝ. o dea deiformitate actuū. o imperatrix sabaoth exercituum cuucroꝝ angeloꝝ. decet te gloria et incēdio caritatis sublimissimā in sup̄mo ordie nostro nobiscū residere. vt te ꝑfruamur o beatissima. Quib⁹ illa. valde mihi cōplacco. summe ꝙ gratulor de vestro diuino ardore. sed optet ipleri scripturam dicentē. Non est bonū hoīem esse solū faciamus ei adiutoriū sile sibi. Beñ. ij. Omnes vti q̄ sancti z sancte associari suut vobiscū z alijs ordinū inferioꝝ aut associandi quo ad glorificādos in posterū. ita q̄ nullus eoꝝ solitarius repit. sed vnus sanctus cū vno angelo in quocunq̄ ordinū Cōstituit enī deus terminos pl'oꝝ iuxta numerum angeloꝝ dei. Deutro. xxxij. Sed cū filius mei qui deus vtiq̄ z homo est. qz hō est. z si in forma dei. nō repinam arbitratus est esse se equalez deo Unde sub deo est z qz summe humiliat⁹. iō sup oēs angelos et sanctos exaltatus. Non decet igit̄ euz esse solū sed me matrē suam secū iuxta eū data sibi in adiutoriū in redemptione ꝑ cōpassionez maximam in gl'ificationem nūc ꝑ intercessionē continuam. ꝑ humano genere vt cū deus peccat⁹ hominum diluuio flagellaꝝ minatus fuerit terraz subuertere. ego vt arcus appaream in cōspectu ei⁹ indeq̄ recordatus federis sui. reprōñciet eisdem ne dissiper mundū. Ascendam igitur sup vos ad patrem meū z pīem vestrū. deū meū z deū vestrū vsq̄ ad thronū eius. ipe em̄ me vocat dī. Veni electa mea mater et ponam te in thronū meū. Veni coronaberis z regnabis mecū. sicq̄ collocata ad dexteram filij dicere valet. Quasi cedrus exaltata

sum in libano scz sicut cedrus sup oēs arbores. sic ego sup oēs angelos t sanctus quā nos roga/re oportet vt pcuret nobis grām t gl'iam.

De assumptione alius sermo. Capitulum quadragesimumquintum.

Excepit illum in domuz suam Lu.r. Quāuis hoc ad litterā di/catur de martha tñ pfectius illud ipleū est in.b.maria. que t si martha nō sit nomie vt/ psona. est tñ martha interp̄tatione. Nam interp̄/tatur ex hebreo in latinū quo cans. t syro sermōe dominatrix. et derivatione a marthe qui fm ben tiles est deus belli, pter fortitudinem. sed certe ip sa sua pfectione virtutū, puocauit deū ad incarnā dum de ea. ipa est dña celoz t hoim. ipa est potē tissima ad bellandū p nobis ptra malicia demo/num. Et vt dicit.b. Piero. in sermo. huius solē nitatis. Si deū ore pphetico in sanctis suis lau/dare iubemur. multomagis i veneratione beate virginis matris eius t qz iter salutis est in laudi bus saluatoris dicēte p ps. dño. Sacrificiū lau/dis honorificabit me t illic iter quo oñdaz ili sa lutare dei t pmaxime laudando mrtrem ipi⁹ sal/uatoris. Si ḡ vt ait.b. Pieroni. virgo es lauda qz meruisti esse t tu qō laudas. Si ptinēs es. ve/nerare t lauda. qz nō aliū de cōstat vt possis eē cō/tinens q̄z ex gratia xpi que fuit plenissime i maria quā laudas. Qō si in coniugio aut peccatoz es ni hilominus cōfitere t lauda. qz inde omnib⁹ mise ricordia fluxit t gra vt laudent. Et q̄uis non sit speciosa laus in ore peccatoris. noli cessare. qz in de, pmittit tibi venia. vñ et oibus vt laudes. Bea ta itaq; t gl'iosa ẏgo maria ait idem ibi. q̄uis du dum incōpabilis esset vniuersis q̄ sub celo sūt vir ginib⁹. vt decenter posset in se suscipe deitatis ad mixtiōem, salua vtraq; natura. tñ cū gra replet. cum spūsctō pfundit. cū vtute altissimi obumbra bitur. fit pciosioz meritis celsis. sublimioz fasti/gijs. pulcrioz sanctitate. gl'iosioz suoz p̄rogatiuis meritoz. hec ille. Ex quib⁹ verb colligi pōt q ipa dñatrix tripliciter excepit xpm in domū suā. excel lentius sine compatione q̄z martha. excepit euz p gratie infusionem in domū suam anime ratiōna lis. excepit eū p ipius psone incarnatiōem in do/mum scz vteri ẏginalis. excepit eū p gl'ie receptio nem in domū scz partis intellectualis. Oēs istas receptiones xpi a ẏgine maria. notat ps. in versu illo. Dñi est assumptio nostra fm diuersas ei⁹ ex/positiones t festū ipm assumptio vocat.

Quantum ad primum .§.I.

dicit sapiens. Nisi teneris te instanter in timo/re dñi. cito subuertetur domus tua. nō quidē ma terialis edificij vel corpis. sed anime rationalis. quo ad edificiū spūale in istam domū suam scili/cet anime sue excepit beata maria xpm p graz ha/bitualiter in vtero matris sanctificata. t postea actualiter exercens se t crescens in gratia dei pa/ctus virtutum, et sic dñi fuit assumptio sua, i. id quod assumpsit ex reb⁹ sibi ꝓpositis cum pcenit ad vsum rationis. fuit dominī. i. virtus seu ipse dñs. Et p huius declatione notandū fm. b. Tho mam in pma scde. q cū quis pmo attingit in vsū rationis pmū qō occurrit anime agendū est vt p stituat sibi finē in opib⁹ suis ad quem dirigat ea quefacit. Omnia enim vt ait pbus agunt pter fi nem t si pstituamus nobis p fine vltimo mundū vel ea que in mundo sunt scz voluptates. diuitias honores. t bmōi. t vt vltimū finem ad illa conse/quenda facimus pncipaliter opera nostra. post/ponentes dei mandata t salutem anime. Sed si pstituamus t ponamus nobis deum t vltimū finem ad quem dirigamus opa nostra intendētes ei placere. cauere a vitijs t vtuose opari. tunc me ritorie incipimus opari. t xpus quē recepamus in domo aia nostre p grām in baptismo q̄ ad ha/bitū tūc eū recipimus q̄tum ad actū scz merito/rium operandū. Cuius em finis bonus est t ipm q̄z bonū est. sicut ecōtra. Cuius finis malus est t ipm opus malū est. fm pbm Et ex eo xpus recedz a domo anime nostre. Vñ. b. Piero. in li. ptra io uinianū. Si suscipimus xpm in hospitijs pecto/ris nostri scz p grām t bona opa fugamus diabo lum. Si aūt peccauerim⁹ t p ianuam peccati dia bolus ingressus fuerit, illico xpus recedit. de pe. dist. ij. Si enim Et ideo in illa etate puerili debēt pueri duci ad p̄dicatiōes. t frequenter admoneri de moribus qz faciles sunt ad recipiendū oēm impſ sionem boni vel mali qō eis ꝓponit t ad qō appli/mur vt mollis cera. sic. b. maria t si in vtero ma/tris fuerit sanctificata. tñ ad vsum pueries rōis. t cito, pter optimā pplexiōem elegit optimā ptez deū t hoiem, p vltimo fine in omnib⁹ opib⁹ sibi p stituens. semp in gratia ceelsēs. t dñm assumens p omni sua quiete t fine, excepit eū in domū suaz anime sue. dicēs cū Pieremia. Treno. iij. Pars mea dñs, pterea expectabo eū bonus est dñs spe/rantib⁹ in se anime querenti eū. Excepit ergo chri stum in domū anime sue ad virtuose opandū. bea tus Amb. in li. de ẏginib⁹. Prima marie virtus fū damentum omniū virtutū t custos. est humilitas ipa de qua gloriatur dicens. Respexit humilitatē ancille sue. ecce enim ex hoc beatam me dicēt om/nes generationes. Primum discendi incitamen tum nobilitas est magistri. deinde merces labor. Merces autem laboris optimi fructus beatitu dinis. Quid autem nobilius matre domini. q̄d splendidius ea quaz splendoz elegit paterne gl'ie. quid castius ea que corpus christi sine contagio/ne corporis generauit. et tamen solam humilita/tem respexisse dñm pfitetur, hec ille. Merces hu/ius laboris est beatitudo. Unde. Ecce em ex hoc be atam me dicēt omnes generatiōes Qui em fuerit humiliatus erit in gloria ait Salomon. De hu/militate hic practicam pone.

Quantum ad secundū. §.II.

dicit apls. ij. Cor. v. Si terrestris dom⁹ nostra dissoluatur. i. corpus. habemus in celis domum nō manufactam. In istam domum intrauit dei fi lius. idest. in vterum virginalem. quando ẏbum

caro factum est de virgine Maria. Unde dicere verissime potuit. Domini est assumptio nostra assumptio dñi. i. qđ assumpsit dñs ab hoiei vicz caro sanctissima nostrū est. qz de nostris purissimis sanguinibz formatū est illud corpus. Manifestū est aūt q sapiens rem pciosissimā nunqz poneret in loco ignobili. Non em̄ ponit vinū solenne. vel maluaticū vel balsamus in vase immudo. nec gēma vel lapis pciosus vt carbūculus. adamas. berillus. z hmōi. includeret in anulo plūbeo vl eneo sed aureo. Nec magnus dñs eligeret habitare in domo lutea immūda inornata. sed in domo magna bñ edificata nō ruinosa mūda z ornata. Sapientissimus igitur dei filius castellū huius mūdi ingrediens. qz vidit domū corpis z cordis virginalis ab eo edificatam fundatā firmiter. qz nec venti supbie. nec pluuie ꝯcupiscētie. nec flumina auaricie possent eā vel leuiter mouere. septem columnis domoz spūssancti sustentatā. sm illud p uerb. ix. Sapia edificauit sibi domū scidit colūnas septē mūdatā a vitijs ornatā vtutibz pfectibz declinauit ad habitandū in ea. Et mulier ipa excepit illū in domū suā. vñ canit eccia. Domus pudici pectoris tēplū repētie fit dei. intacta nesciens virū verbo ꝯcepit filiū. qđ ante p multa tpa multipharie multisqz figuris fuerat pnūciatū. Ut ei inqt. b. Bern. sup missus est. vnus fuit spūs ꝓphārum. licet diuersis modis signis et tpib candem rem diuersi nō diuerso spiritu et puiderūt z pdixerūt. Qđ enī moysi mōstratū est in rubo z igne. Aaron in vga z floze. Gedeoni in vellere roze b aperte vidit Salomon in muliere forti in precio eius. hoc postea aptius in femina z viro. apertissime ysaias in vgine z deo dicēs. vij. cap. Ecce vgo cōcipiet z pariet filiū. z vocabit nomē eius emanuel. qđ interptat nobiscū deus. butirū z mel comedet. Butirū. i. innocentiā. z mel misericordie. hanc misericordiā in summo cōicauit matri sue. vt sicut ipe est pater misericordiaꝝ. ita z ipa mat misericordie nuncupet. Misericordia aūt nil dulcius sapit miseris. nil crebius inuocat. Vnde b. Bern. in sermo. de assump. signū magnum sic ait Non erat bonū nobis hoiem esse solū. cōgruū magis erat vita adesset ser9 vterqz quoz corruptioni neuter defuisset. Fidelis tū z ꝑpotēs mediator dei et hoim xp̄us iesus. sed in co diuinā. hoies reuerētur maiestatē. Absorpta enī videt in deitatē hūanitas. nō q sit mutata substātia. sed assumptio deificata. qz cz ille hō est vna psona cum deo. Nō sola aūt cantatur in illa misericordia cātatur pariter z iudiciū. qui z si dicit ex his que passus est cōpassionem vt misericors fieret. habet tū z iudiciariam ptātem. deniqz z deus noster ignis ꝯsumēs est. Quid ni vereatur hō ad illū accedere. itaqz iaz nō videbit ipa mulier bñdicta ociosa. Inuenitur eēdem z locus eius in hac recōciliatione. Opus enī erat mediatrice ad mediatorem istuz. Erudel mediatrix. Eua p quā serpens antiquus pestifer et ipi viro virus infudit. Sed fidelis maria scilicet z pia que salutis antidotū viris z mulieribus ꝓpinauit. illa suggessit puaricatiōem. hec ingessit redemptorē p cōceptū suū quo dei filiū excepit in domū suā. Quid ergo ad mariam accedere trepidat humana fragilitas nihil est in ea austerū. nihil terribile tota suauis est. hec b. Bern. Quia igitur plena misericordia. z nil miseris misericordia dulcius aut crebrius inuocat. iō frequenter imo cōtinue in nostris miserijs quib pleni sumus recurrēdum est. z ipa innocāda vt nobis subueniat Idem btūs Bern. Sileat mīficordiā tuā virgo beata. Si qs est. qui inuocatam in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse. hec ille. Necigit domus est misericordie que excepit patrem misericordiarum in domum suam.

Quantum ad tertiū .§. III.

Hodie. b maria excepit xp̄m plenius tiocūdius in domū suam. tam aie qz corpis qz p glorie receptionem. Ita enim fuit recepta in domo patris celestis. vbi sunt multe mansiones. i. drie pmioz q z ip̄m recepit in domū sue mentis p lumen glorie. Et implctū est illud qđ p aggeum pdixit. ij. capit. Implebo domū istam gloria. Si enī de dilectore suo xp̄us ait Joh. xiiij. Ad eū veniemus z mansionem apud eū faciemus scz in domo mentis sue. ego z pater z spūssanctus. multomagis dicendū est de quolibet sancto pueniēte ad gl'am. vbi est pfectissima dilectio. que hic esse nō pōt q aīa beata recipiat xp̄m in domū aie sue p lumen glorie. qui enī manet in caritate in deo manet p fruitiōem z deus in eo p ꝓhensiōem z claram visionem. res ei amata ōr esse i amante p cognitiōem z affectū. Nō fuit aūt ista acceptio cōis sed singl'aris super oēs vt dicere valeat illud p excellētiam. dñi est assumptio nostra q̄si dicat nō angeli vel sancti me assumpserūt seu associarūt egredientē de mūdo. sic legit de lazaro vlceroso. z de sctō nicolao. et alijs sanctis. sed ipe dñs me assumpsit z associauit sm illud ps. xxvi. Qm̄ pater me9 scz mūdus z mr mea id est ois cōcupia z mala inclinatio. dereliqrunt me. vt nihil sui inuenirēt in me qđ nulli sanctoz cōcessum est. iō dñs assumpsit me p se psonalit ac cedēs vt magis honorarer. Sic enī dic. b. Hieronim9. Credendū est q ipe saluator p se totus festiuus aduenerit. z cā in throno suo collocauerit et qz vbi dñs ibi z familia eius. Joz milia miliū angeloz q dño mīstrant vt vidit Daniel cum xp̄o aduenerūt. Assumpta est maria in celū vt canit ecclesia scz a filio gaudēt angeli z ceteri eā associantes. Videndū igitur circa hui9 assumptionem

Unde assumpta.

Quomodo assumpta.

Quo assumpta.

Assumpta est vtiqz .§. IIII.

de hoc mūdo. vñ. b. Hiero. Hodie regina celi deb seculo neqz eripitur. sed vt nobis ꝓberet exemplū qui omnes habemus facere transitum istum. voluit sanctissimos viros scz apl'os in suo transitu adesse sacramenta suscipere et sine dolore migratam sepulture apl'os demādasse. Testat āt Dyon. pauli apl'i discipl's in lib. de diuis noib apl'os interfuisse dormitiōi. b. marie z dyo. cū eis. Quod et optauerat ad sui cōsolatiōem. Cōiter enim di-

citur ipam post ascēsiōem filij. xij. annis supuixisse. vt septuagenaria esset in morte. Et in hoc nos instruit. vt in infirmitatibz grauibz z mortalibz. debemus q̄rere z hre pntes seruos z seruas dei. q̄ orationibz insistant. verb ad patrīam z pnīam z fiduciam de diuina mīficordia bortent. Mīre enim tūc sunt insidie diaboli. sed totū fit ꝓriū. Nō vocatur adiutor nisi corpis Tota cura est cōsanguineoꝝ qō eis dimittat bona sua. Sacerdos vl' seruus dei aliqs vir pōt ingredi. ne inducat ad restituendū ablata. q̄uis aūt nō repiat in sacra scriptura vel historia. qō ipa susceperit sacramēta. tū pie credi pōt hoc fecisse. nō qz egnerit sed vt exemplū pberet sīc et filius suꝰ z nob baptismū susceperit et eucharistiā. Hoc etiā alber. tenet in li. supmissus est. Igit sic z cōionem in fine sumpsit z extremaz vnctionē sm alber. z ꝓfessionē. nō de peccatis que nō habebat. sed ꝓfessionem diuine laudis. se indignā insinuās tanti bñficij. Cui⁹ cōfessor vt dicit idē fuit ioh̄es euāgelista Et h̄ ē de q̄ debēt solicitari tā infirmis q̄z amici ei⁹ z noti. vt sacra ꝓfessionis z cōionis. extreme vnctiōis suscipiant in tēpe suo z deuote z nō cum amiserit loq̄lā vel sensum Migrans aūt de h̄ seculo doloꝛē nō sensit. vnde in collecta dr q̄ in hac die subiit tēpalem. nec tamen mortis nexib⁹ depmi potuit. i. doloribz mortis. Corpus aūt ei⁹ ab aplis venerabiliter fuit sepulture mādatū. nō cū pompis mūdi q̄uis mereretur oēm honorē. vtpote qz regina nō solū mūdi sed z celi. nō cū clamoribz z incitionibz faciei vl' capillos vt faciūt fatui. sed cū himnis et lachrimis pijs. nō sup altari collocatū vel loco eminēti vt in templo sed in loco humili scz i valle ioſaphat. vbi ostendit locus sepulcri eius. humilitatem in fine sicut in vita semper insinuans.

Quomodo aūt sit assū. ℣. V.

pta. Sciendū q̄ fuit assūpta i celū valde mag̃fice.

Cum beatorum associatione

Cum angelorum admiratione.

Cum corporis resuscitatione.

¶ De pmo sicut de btō martino canit eccīa qō refert Sulpitius in eius trāsitu. sanctoꝝ canit nūerus angeloꝝ. exultant chori oīmq̄ celestiū virtutū occurrit psallentiū exercitus. q̄tomagis credendū est q̄ in assumptione. b. marie ꝓcurrerit tota celestis curia. Vñ in sermone q̄ intitulat Bre. magnificemus virginem quam hodie pdisus excepit gaudens. quā angeli cū laudibz ꝓsequūtur. quā angloꝝ chorus venerat. s. vt magistram eoꝝ quā martires beatificant cādidati. vt martiꝝ capitaneam. quā sanctoꝝ ꝓfessoꝝ stolat⁹ cōcelebrat numerus. vt p̄cipuā ꝓfessoꝝ opeꝝ pfectiōem. cui hodie sanctaꝝ virginū cū suis palmis victricibus exultans occurrit exercit⁹. Hec est cīm in cui⁹ vtero ecclesia ꝓiūcta est federe sempiterno. Hec ille. In cuius figurā legit. q̄ dauid reducēs archā dñi in hierl'm cū septē chorīs. z innumera multitudine hoīm associauit cū magno tripudio z letitia. ij Reg. vi. Archa ista vt dicit est. b. maria quā Dauid. i. dñs iesus reduxit in hierl'm. associat⁹ cum ingenti gaudio. id est. cum septē differētijs beatorum scz patriarchis vt Abraam Isaac z Jacob z aliis ꝓphis vt esaia. dauid. ieremia. ezechiele z daniele. Apl'oꝝ vt iacobi maioris. martiꝝ. vt baptiste iobānis. Innocentū machabeoꝝ stephani z aliorꝝ ꝓfessoꝝ vt symeonis gamalielis z aliorꝝ. sanctaꝝ virginū q̄ eam imitate sunt post xp̄i ascēsionem. Nam septimus chor⁹ fuit angl'oꝝ innumerabiliū. et beatus biero. in sermone. Credendū ē festiue genitrice dei obuiā aduenisse militiā. eam q̄z ingenti lumine circūfulsisse. z ad thronū cā cuz laudibz z canticis ꝓduxisse. celestemq̄z hierl'm tūc ineffabili letitia exultāsse. Et iumēsa aūt gl'ia ei⁹ angeli admirātes fecerūt q̄nes sicut z xp̄o in celum ascēdente. Vñ admirans spūssctūs de ea sic ait Que est ista q̄ sic ascēdit p desertū sicut virgula fumi ex aromatibz mirre z thuris. z vniuersi pulueris pigmētarij Canti. iij. vt dicit. b. biero in sermone. Admirat spūssctūs. qz admirātes facit. s. angelos eius in assumptione. Ascēdit aūt de h̄ seculo nequā ad celi fastigiū sicut virgula diminutiue p humilitatē. Erecta tū p erectā in deū intentiōem fumi salientis z se dilatantis p cōtemplationem z dilectiōem, Et aromatibz thuris p odorifera oīoem. mirre p verā sensuū mortificatiōez et vniuersi pulueris pigmētarij. oīm scz virtutuz pfectiōem. Quibz mdet Esaias. Hec est illa de q̄ pdixi. Egredietur virga de radice yesse et flos de radice eius ascēdet scz xp̄us iesus de virgine ista. bea. Bern. ad hec. O virgo virga sublimis inq̄tū sublime vertices sanctuz erigis vsq̄ ad sedentem in throno vsq̄ ad dñm maiestatis. Ego vere plāta celestis. plāta pciosior cunctis. sanctior vniuersis. o vere lignū vite qō solū dignū fuit portare fructū salutis. Scōa q̄z hierarchia admirās de magnificētia gl'e ei⁹ inqt. Que est ista q̄ ꝓgredit q̄si aurora ꝓsurgis. pulcra vt luna. electa vt sol. terribilis vt castroꝝ acies ordinata Canti. v. Progreditur vltra nos z supꝝ nos ḡdit q̄si aurora rutilans dilectione. et sicut aurora media est inter noctē z diez habens satis de luce. sic ista medīū tenuit inē statū viatoꝝ. q̄ sunt in nocte mūdi tenebrosi z interstatū ꝓbentiū q̄ sunt in die clare visionis. Sup oēs enī sctōs viatores est z satis q̄nq̄ pfectioni beatoꝝ fuit pulcra vt luna qz sīc luna plena precipue illuminat tenebras noctis. sic ista peccatores z tribulatos. electa vt sol. qz sicut sol illuminat diē sic illa iustos z pios. z sīc radios suos vbiq̄ diffūdit. clarior z plus influēs in inferioribz q̄z ceteri plancte. sic ista clarior cū ctis sanctis bñficia sua vbiq̄ diffūdit. terribilis vt castroꝝ acies ordinata. terribilis demonijs pl⁹ oīb⁹ sanctis vtutib⁹ oībus armatis. q̄bz mdet dauid ps. xliij. di. Hec est illa de q̄ pdixi. Astitit regia a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate z cetera. Regina vtiq̄ celi assistit sp añ deū. recta steterit sine inclinatiōe ad aliqd malū. a dextris. s. in potioribz gl'e. in vestitu deaurato sapie z caritatis fulgore. circūdata varietate oīm ꝓuilegioꝝ sanctorum. Demum et tertia hierarchia z ipa stupens ait de ea Que est ista que ascēdit de deserto delitijs affluēs innixa sup dilectū suum. Canti. vi. De deserto ascendit. quia de seculo qō desertum est virtutib⁹ et

qete. Jpa cū sanctissima sine signo alicui⁹ peccat sopitis omnib⁹ in ea passionib⁹. Ascēdit autez sup̄ cherubin. delicijs. i. nobilissimis virtutibus affluens. vt exponit. b. Bern. Innixa sup̄ dilectū suū scz filiū quasi vnū cū eo. quib⁹ rūdet illa sancta Judith formosa corpe t casta speciosa aīa hoc est p gesta mea figurata Nam sicut occiso holoferne a me inimico pp̄li dei facta terribilis exercitui eius occurrit mihi obuiam ciuitas hierlm cum summo pontifice congratulans de victoria p me facta t plurimū laudans et dicens. Tu gl'a hieru salem. tu letitia isrl'. tu honorificentia pp̄li nostri bñdicta eris in eternuz. c. xv. Sic beatissima ista maria pulcerrima corpe. pulcrior anima. t admirabilis oculis oim. acta victoria de inimico hūani generis infernali cū reuersa est huc. supna hierusalem cū pontifice sūmo xp̄o q̄ ad eam accessit laudans t beatificās eā admirās tantā virtutē. Tertio est assumpta cū corpis resuscitatiōe. hoc aūt pie credit a fidelib⁹ t a doctoribus cōfirmatur Nō etiā videt sensisse ps̄. cxxi. cū ait. Surge dñe in requiem tuā tu et archa sctificatiōis tue. Surrexit dñs ihesus nō quo ad deitatem que nunq̄ recidit in aliquē defectū nec aīa eius q̄ nunq̄ peccauit. t in passione fin ptem intellectiuā summam requiem habuit. Sed quo ad corpus q̄ post afflictiones innumeras cadēs in mortem surrexit et ascēdens in requiem eternā iuit. Archa autem sanctificationis fuit corp⁹ matris in quo fuerūt vt in archa veteri figurata loco virge sceptrū deitatis loco legio aīa sapientissima. loco mānc dulcedo carnis. Nec igitur archa sanctificationis. i. plena sanctis reb⁹ surrexit in requiem corpe assūpto in celū. Hoc beatus Aug⁹. testat in sermone dicēs. Putredo et vermis opprobriū sunt humane cōditionis a q̄ marie natura excipit quā ihesus de ea assūmpsisse pbat. Idez thronū dei thalamū dñi. tabernaculū xp̄i id est corpus virginis. necesse est ibi esse. vbi ip̄e est. Hoc thesauz cōgruenti⁹ est celo seruari q̄ terra. b. Bern. aūt hoc tali rōe cōfirmat Si corpus beate marie remānsisset i terris. videt xp̄us cōtempsisse vel minus curasse de matris sui honore. cum tñ eam semp summe honorauerit t dilexerit. Naz corpa sanctoz quia in terris remānserunt et locus vbi quieuerūt not⁹ hominib⁹ habeat. multi accedūt ad ea venerāda. vt patz de ap̄lis beato petro. paulo. iacobo. nicolao et hmōi. Multomagis visitaret a fidelib⁹ corp⁹ beate marie si esset in terris. Nō g̃ passus fuisset filius locū eius ignorari vt honorare a cūctis si nō esset in celis assumptū. qn aūt resuscitatū assumptum fuerit ignorat. Aliq̄ cñ dicūt ipa die post sepulturam eius. Alij tertia ad similitudinē filij. Alij quarto die vt vt legit in reuelationib⁹ beate Elisabet sibi ab angelo intimatum.

Quantū ad tertiū .§. VI.

scz q̄ fuerit assumpta seu vbi collocata cānit eccia t asseuerāt omnes doctores. q̄ exaltata est super chozos angelozū sup̄ oēs puras creaturas. Un̄ fm. b. alber. Sicut inter naturā increatā diuinā et naturā creatā rōnalem mediuz est humanitas christi vnita deitati. t sic de extremis ptcipat. q̄ natura de extremo ad extremū trāsit p mediū ita inter naturam puram glorificatam t naturā vnitam deitati quasi extrema ponit mediū. b. maria vtpote mater eius. q̄ vnituz est. que tñ ipa pura creatura est nō vnita deitati. et sic sup̄ oēs angelos t sanctos ē. sed infra xp̄m. Et h̄ ipa innuit dicens. Ecci. xxiiij. Radicaui in pp̄lo honorificato. Pp̄lus maxime honorificat⁹ est cetus angelorū et sanctorū. Radix aūt est p̄ncipiū arboris. Imaginemur g̃ suauitatē pfectōis glorie beatorū cē in seraphim ordine sup̄mo. Et ibi incipit pfectō gr̃e et gl'e v̄ginis extendēs se erga filiū incarnatū. de hac Berar. in omel. suis. Solus dñs ihesus xp̄us p̄t hāc v̄ginē magnificare quēadmodū fecit. vt ab ipa maiestate laudē continuo accipiat t honorē angelicis stipata choris. archangl'orū vallata terminis. thronoz̄ bincinde possessa iubilationibus dñationū circūcincta tripudijs p̄nciparuū circūsepta obsequijs. p̄tātū amplexata plausib⁹. virtutum girata honorib⁹. cherubim circumstantiata himnificationib⁹. seraphin possessa vndiq̄ ineffabilib⁹ cantionib⁹. Jpa q̄z ineffabilissima trinitas himni tripudio sibi applaudit atq̄ sua gratia in ea tota redūdante. oēs eidē attēdere facit ap̄lorū splendidus ordo ineffabiliter gl'am illam extollit Martirū multitudo oīmode supplicat dñe tāte. Cōfessorū exercitus inumerabilis cōtinuū sibi p̄sonat canticū. Virginū candidissima cōcio iugē chorcam ad suā celebrāt gl'az. Jnuite etiā infernū sibi iubilat. et pacissimi demones cōclamāt. hec ille. Nō aūt ociosa ibi manet. scz in sup̄mo sita poli nos cōmendat sue pli. pcurans t iustis t peccatorib⁹ subsidia salutis mētis t corpis. Hec inquit fulbertus epūs in sermone que quondā i assūptiōe filiū magni patris basilij misit sanctū angelum qui et mortuū suscitauit. s. mercurium militē martirem. qui egressus de tumulo lanceā suā in eccia ap̄ēsam arripiēs ipm iulianū apostatā imperatorem psecutorē fidelium qui minatus fuerat basilio in reuersione sua ex p̄lio xpti pstas euersurū ciuitatē cū habitatorib⁹ suis. vbi p̄sulabat ip̄e basilius vulnerauit ad mortē. vñ t mortuus est. Jpa. b. maria theophilū archidiaconū q̄ iniuste sua dignitate p̄uatus fuerat. ipatiēs tāte iniurie p adiutoriū magi diabolo se tradideret. instrumentum sup̄ h̄ p̄fitēdo t ei offerēdo vt recuperet dignitatem t honorē amissum. q̄ t secutū est. Sed postea pniaz agentē t ipam v̄ginē innocantē de faucib⁹ diaboli eripuit. Ad thronū igit̄ gr̃e eius t donum glorie recurramus vt inueniamus misericordiam in tempore opportuno. Amen.

Titulus. XVI. de dono scie.

De dono scie q̄d sit. t ad q̄d se extendat. c. vnicum

DOnū fac mihi domine finē meū. t numez dierū q̄s ēvt sciā q̄d desit mihi. ps̄. Cū gl'iosus sit finis vltimus hoim. ad quē facti sunt. q̄ fecit de⁹ rōnales creaturam. vt summū bonum intelligeret. intelligendo amaret. amando possideret. possidendo

Capitulū Vnicum

frueretur. ait magister in .ij. sentē. di. i. tamē pauci sūt qui hoc attendāt p occupatōibꝫ ꝛ vitijs impediti ꝛ ideo oꝛādū est cū psal'. vt notū faciat hūc finem nobis. Sed et numeꝝ dieꝝ nostroꝝ quis est in pñti. qꝛ breuissimi ꝛ incerti. Dies enī mei velociores fuerūt cursore. ait Job. ix. ca. Ꝺō qꝛ non aduertūt homines. sed quasi lōgiores sint ꝛ pluri tempoꝛis. ideo paꝝ sibi vacāt ꝛ inde nō sciūt nec scire cupiūt. qō desūt eis virtutis ꝛ bonitatis vt assequi valeant finē suū. Sed fine cognito p domū scientie pōt quis scire qd sibi desit ad bñ ꝙuersantiuꝫ in medio nationis prane ꝛ puerse. Ait cōtra dicit dñs Esaie. v. Propterea ppl'us meus ductꝰ ē captiuus qꝛ nō habuit sciam. ꝛ dilatauit infernus aiam suā. et aperuit os absq; vllo termino. Sed scias p̄ domū quō te oporteat ꝙuersari in domo dei que est eccl'ia dei viuētes. ait apl's in ꝓma ad thi. iij. Circa donū scientie ꝙsiderāda sunt tria.

¶ Primum significatio nominis.
Diffusio muneris.
Appropriatio beatitudinis.

Quantum ad primū .s. §. i.

quid significet scia. Notandū est q̄ nomē scie importat certitudinē cognitionis ꝛ iudicij p discursum rōnis. Uñ oīs certitudinalis cognitio alicuius p rōis collatiōem dꝛ scia. Ad hoc aūt q̄ intellectus humanus pfecte assentiat veritati fidei duo requirūtur. Primū est. vt sane capiat ea que ꝓponūtur. et hoc ptinet ad donū intellectꝰ. Secūdū est. vt habeat certū iudiciū de eis discernēdo credenda nō credēdis ꝛ agēda a vitandis. Et ad hoc est necessariū donū scie. et sicut scia que est virtus intellectualis habꝫ certitudinē de rebus creatis ex rōne demōstratiua. et iō est scōm būanū modum ita scia q̄ est donū spūssancti hꝫ certitudinē de rebus credendis et agēdis supra būanū modū ex p̄sentia spūssancti. Nec. b. Tho. in scripto sup. iij. sentē. di. xxv. arti. iij. q. i. Sed ad maiorē hoꝝ declarationem fm Ray. in summa. Sciendū est. q̄ certitudo iudicij de aliquo fit duobꝫ mōdis. Uno mō p cām altissimā et hoc vel simpliciter. ꝛ sic sapiens dicit. qui novit altissimā cāz simpliciter. i. ipm deū. vel fm q̄d. i. in aliquo genere inferiꝰ p illam pōt de alijs iudicare. ꝛ sic est sapia q̄ est virtꝰ intellectualis. Nam sapiēs in vno q̄z genere dicitur. qui novit altissimā cām in illo genere p quaz pōt de oīb illiꝰ generis iudicare. Alio mō certitudo iudicij fit p cās secūdas vel inferiores. ꝛ talis certitudo dicit scia. Et ideo sapia in h̄ differt a scia. qꝛ sapiētia est cognitio rerū diuinaꝝ. Scientia vero est q̄ cognitio rez būanarū. Sciendū est ex diuerso. vel ex differētia medij cognoscēdi assumitur dria inter sapiam ꝛ sciam. verbi gratia. Cum p res creatas cognoscimus deū. hec cognitio magis ptinet ad sciam q̄z ad sapiam ꝛ ecōuerso. Cū de rebꝫ creatis fm rōes diuinas iudicamꝰ hoc magis spectat ad sapiam q̄z ad sciam fm beatū Tho. ij. ij. q. ix. arti. ij. Tertiū qō est ꝙsiderādū est q̄ scia que ē donū ad q̄ttuoꝛ ordinaꝝ q̄ sunt nobis necessaria ad salutē. s. ad speculatiōem. opationem. cōuersatiōem ꝛ administratiōem. Donū scientie ordinatur ad quattuoꝛ. Primo ad speculatiōem. qꝛ scz p donū scientie scit p certo qd fide tenere debeat. ꝛ discernere credēda a nō credēdis Uñ Ciprianus in lib. de lapsis ait. Mandāt aliqua martires fieri. sed si iusta sunt. si licita. si non cōtra dñm ipm. ac dei sacerdotē id est platū faciēda sunt. Mādant sancti martires aliqua fieri. sz si scripta non sunt in lege dñi que mādant. facienda nō sunt. ante est vt sciamus eos illa a dño impetrasse q̄ postulant. ꝛ tūc facere qō mādant. Nō enim statim videre pōt de diuina maiestate cōcessum. qō fuerit būana pollicitatione ꝓmissum di. l. Si quis. Hinc et Augꝰ in enchiridion ait. Lō ge tolerabilius est in his que a religione seiuncta sunt mentiri q̄z in his sine quoꝝ fide vel noticia deus celi nō pōt falli. xxij. q. ij. in ipaꝝ. Secundo scia ordinaꝝ ad opatiōem. Non enim cognitio rerum q̄tū ad suas naturas et quidditates ptinet ad donū scie sed sola cognitio practica qua domo et p̄tia spūs sancti vt sup̄ dictū est. quādam certitudinem cōcipit de agēdis. Uñ donū scie secūdario se extēdit etiā ad opationē. secundū q̄ p scientiam credibiliū ꝛ eoꝝ que ad credibilia ꝙsequuntur dirigimur in agēdis fm illud Jaco. iij. Scienti bonū ꝛ nō facienti peccatū est illi. vbi glosa. Sciens bñ facere ꝛ nō faciens maius peccatū habet q̄z si nesciret. q̄uis ignoꝛātia boni scz necessarij ad salutē magnū sit peccatū. cū scriptum sit. i. ad Coꝝ. xiij. Ignoꝛās ignoꝛabit. Uñ ꝛ b. Greg. in lib. moral'. Qui ea q̄ dei sunt sapiūt a dño sapiuntur. i. approbant ea opando. Qui ea q̄ dei sunt nesciūt. a dño nesciunt. i. reprobant. Et q̄ stultus fuit in culpa. sapiēs erit in pena. di. xxxix. Qui ea Et p̄s Luc. xij. Seruus q̄ scit volūtatē dñi sui. et nō facit plagis vapulabit multis. Be. Tho. ij. ij. q. ix. arti. iij. Tertio valet donū scie ad bonā inter malos cōuersatiōem. Uñ magr sentē. in lra in iij. di. xxv. dicit q̄ p donū scie scimus cōuersari in medio nationis prave ꝛ puerse ꝛ abstinere a mal' Et b. Piero. ait. Habeto simplicitatē columbet nemī machineris dolos ꝛ astutiā serpētis ne alioꝝ supplāteris insidijs. Nō multū distat a vicio i bis s. q̄ ptinēt ad salutē. decipe vl' decipi posse p̄ anū. xxi. q. i. Si cupis. Quarto scientia q̄ est donū valet ad rectā tpaliū bonoꝝ administrationem. Uñ b. Augꝰ dicit. q̄ actio qua bñ vtimur rebꝫ tēpalibꝫ scie dono attribuit Idē b. Augꝰ. ad macedoniū. Omnes qui sibi gaudere vident acquisitis. eisq; vti nesciūt. alienū possidere conuincuntur p̄ei certe alienū nō ē. qō iure possidet. hoc aūt iure qō iuste. hoc aūt iuste qō bene Omne igitur qō male possidet alienū est. Male aūt possidet q̄ male vtitur. xiij. q. iij. Quid dicā. Donū igitur scientie facit qō bona tpalia licite acq̄sita bn possideāntur p bonū vsum coꝝ non abutendo. Rō aūt huius est. qꝛ creature sunt ex quibꝫ hō occasionaliter a deo auertitur secundum illud. Sapient. xiij. Creature facte sunt in odium et in muscipulam pedibus insipientium que vicz de his rectum iudicium non habent. quia peccando per inordinatum affectum earum ponunt perfectum bonum in creaturis. vltimum finem in eis cōstituendo.

Sed rectū iudiciū de creaturis hī p donū scie qō scz sūt inferiora eo sine cō paratiōe. z ideo nō ppo nēdo ei in affectōe. b. Tho. scō a scde. q. ix. ar. iiij.

De differentia inter §. II.

sciaz būanā z prudentiā. z sciaz put est donū Si aūt arguat q̄ pter bonū vsum tpaliū nō est necessariū donū scie. vt nūc dictū est. qz prudētia z humane scie vident ad hoc sufficere. Nam cū prudētia sit recta ratio agibiliū ām philosophū in scdo ethico. Et scie būane multa docēt de hmōi bono vsu tpaliū. vt Tullius li. de officio. mīder Raynerius post btm Tho. q̄ scia q̄ est donū. in h̄ differt a prudētia. qz prudētia nō certitudinaliter. sed magis extimatiue habet iudiciū de agendis. Sed scie tia q̄ est donū habet certitudinē iudicij de agēdis ex pnīa spūssti. z ideo falli nō pōt. btūs Tho. su p tercio di. xxxv. Unde z sapiēs inq̄t Sap. ix. Mitte illā scz gr̄am tuā de celis sctis tuis z a sede magnitudinis tue vt mecū sit z mecū laboret z sciaz qd acceptū sit apud te. Scit enī illa oīa z intelligit z deducet in opib⁹ meis sobrie. Quantū vo ad scias būanas rūdet q̄ nō sufficiūt ad hmōi rectā admīstratiōez tpaliū. q̄ scie ex rōne demōstratiua acquirunt. Sed necessariū est donū scie. Et h̄ triplici rōne. Tū qz ratio būana valet ad finē naturalē. nō aūt ad supnaturalē ad quē hō est ordinatus. Et ideo vt ad illū dirigat opa sua circa tpalia. est necessariū donū scientie. tū qz rōni būane nō sūt omīa cognita. neq̄ omīa possibilia necessaria ad salutē. sicut scia q̄ est donū. Ille spūs veritatis docebit vos omīa. scz necessaria ad salutē. iob. xiij. btūs Augustī. Cōstat nos siue spūssācto mandata eius implere nō posse. tū qz in scientijs būanis pōt esse peccatū nō p se. qz nulla scia inq̄ntū scia de se est mala. sic̄ scire inq̄ntū scire nūq̄ est malū alīs scia maloz nō esset in deo. qō est absurdū dicere. sed p accidēs in scientijs būanis ptingit esse pctm̄. vel in sciendo vel in addiscendo vel cōsiderādo. z hoc vel ex pte cognoscētis vel ex pte ꝯgnoscibilis rei. Et sic intelligendū est qō ait. bea. Aug. In vna eadēq̄ re z nesciēti sciens. z errāti nō errans recta rōne pponit. In diuersis aūt rebus cū vnus vtiliora. alius mīn⁹ vtilia vel etiā noxia q̄s nō in eis ea q̄ ille scit ei preferat nescientē. Sunt enī quedā q̄ melius est nescire q̄z scire dist. viij. q̄uis. vbi dic̄ glo. q̄ q̄uis oīs scia in se sit bona. tn̄ aliqua alicui est mala occasionaliter scz pter abusum. Et ex pte quidē cognoscētis alicui est aliqua scia būana mala dupliciter. Uno mō pter occupationē dum scz pter occupationē in studio alicuius scie impedit ab executione alicui⁹ officij ad qō tenet. Sic̄ si iuder pter studiū astrologie nō intenderet cāis expediendis. vel nō esset diligēs ad legendū in materia illa vt oportet. vel sacerdos curatus pter studiū rhetorice vel phie desisteret a cōfessionib⁹ audiendis. q̄n ad h̄ tenet. vel nō vacaret pter aliō studiū materie q̄ ptinet ad cās ꝯscientie. Et sic btūs Hieronim⁹ reprehendit sacerdotes q̄ omissis studijs scripturaꝝ. nimis vacant studio gentiliū. di. xxxvij. Sacerdotes. z. c. seqn. Scō pter delectationē alicui⁹ scie ex qua aliq̄s venit ad ꝯtemptū sacraꝝ scripturaꝝ q̄s reuereri oportet. sicut legim⁹ de btō Hieronimo q̄ pter nimiā delectationē in ornatu eloquētie ciceronis pphetaꝝ cū legebat sermo ei horrebat incultus. cui fuisse i infirmitate cōstitutū. acriter redargutū. z ciceronianū vocatū nō xp̄ianū. z ꝯuiter pter hoc a dño flagellatū. vt di. xxxvij. legim⁹. Scō scia aliqua est alicui noxia ex pte ꝯgnoscibilis. z h̄ tripliciter Primo qz scibile ē inclinās ad culpā. vt scia necromātie z astrologie. inq̄tū. s. p iudiciū astroꝝ vult q̄s iudicare de actib⁹ būanis tanq̄ necessitate p cedentib⁹ ad bonū vel malū. Et de hmōi dic̄ btūs Ambrosi⁹. q̄ astronomia z astrologia z hmōi despecta sūt. qz nihil valēt ad salutē. Iz mittūt in errorem. Et qui bis studēt curā aīe nō hīt. di. xxxvij. §. hinc etiā. Et de poetica dic̄ Isid. in li. de sūmo bono. z di. xxxvij. ideo ꝓhibet xp̄ianis figmēta legere poetaꝝ. qz p oblectamēta fabulaꝝ nimium excitant mentes ad incētiua libidinū. Scō q̄n scibile nullaz hz efficaciā vtilitatis alicui⁹. vt ars notaria. ad quā addiscendā fiūt multe observantie illicite z nō realiter. Iz fantastice acq̄runtur opere demonū. Tertio q̄n scibile excedit ꝯgnoscētis potentiā. Un̄ dic̄t Eccli. iij. Altiora te ne quaeris. z fortiora te ne scrutat⁹ fueris. Altiora vocat ad que nō sufficē ratio naturalis. z tū rōne naturali vult talia querere. vt mysteriū trinitatis. incarnatōis. sacramēti eucharistie z hmōi. Contra q̄s dr̄ Prouer. xxv. Qui scrutator est maiestatis opprimet a gl̄ia. Est g̃ nccia scia q̄ ē donū q̄ dirigit circa hmōi ad sciendū q̄ ꝯgruūt saluti.

Secundū principale §. III.

cōsiderandū est circa scie donū diffusio muneris id est in quib⁹ donū scie habz esse. Pro cui⁹ declaratiōe sciendū. q̄ hmōi donū ordinatur ad duo. Primo ad discretionē seu discernendū de credendis z agendis. Naz p scie donū homo bñs scit certitudinaliter q̄d credere q̄d agere debeat circa necessaria ad salutē z discernere credenda a cō credendis. z agenda a nō agendis. Et hec scia est in oīb⁹ h̄ntib⁹ gr̄am gratū facientē. Omēs enī tales ex infusiōe gr̄e h̄nt rectū iudiciū circa credenda z agēda. ita q̄ in nullo deuiāt a rectitudie iusticie. z p pter hoc dic̄t sciaz sctōz hīe. Un̄ dic̄t Sapien. x. Justū deduxit dñs p vias rectas. z oñdit illi regnū dei. dedit illi sciaz sctōz. id est sciaz talē qualem decet sctōs hīe. i. in nllo a rectitudie iusticie declinare. Uel scia dic̄t sctōz q̄ sancti eligūt temporaliter cruciari. z ineternū gl̄iari. Scō scia ordinat vel ad manifestationē vel ad crudationē vl ad defensionē fidei. Et hec scia ptinet ad gr̄az gratis datā q̄ magis dat ad vtilitatē alioz q̄z sui. de qua dic̄ apostolus. i. ad Eoz. xij. Unicuiq̄ dat manifestatio spūs ad vtilitatē. scz alioz. Et sequit Alij dat ꝑmo sapiētie. alij ꝑmo scie ꝛc. Et hec scia nō est illa q̄ dic̄t donū spūssti vnū ex septez. Nec est in oīb⁹ h̄ntib⁹ gr̄az gratū facientē. sed in quibusdā z nō solū in bonis sed z malis pōt esse cōis Un̄ btūs Augustī. in li. xiij. de ciui. dei. dicit q̄ de hac scia nō pollent plurimi. q̄uis polleant fide. Et subdit Aliud est scire qd credere debeat. aliud

est scire quemadmodum hoc ꝑm ꝑfs opituletur z cōtra impios fides defendatur. Est ergo ista in ꝓdicatoribꝫ z doctoribꝫ z alijs nōnullis inq̄tum sez p acq̄sitiōem solū z studium humanū in scientijs etiam theologia talia didicerūt vt rōne hūana possint alios docere de credendo z agendis. z cōtra impugnantes defendere Sed inq̄tum sine studio humano ex inspiratione spūssancti ista hñt sicut apl'i z etiā sancti doctores eccl'ie. quibus vltra humanas sciētias acq̄sitas addita fuit. z ista scientia gratis gratis data a spū sancto. Declarat hoc exemplo de sensibꝫ corpis. Sicut em̄ sens⁹ corporis qui est ad esse vt tactus est in omnibꝫ membris. sensus aūt qui sunt ad bene esse sunt in corde tm̄ p qđ alia membra regūt. ita etiaz est de donis gratuitis. que dantur in eccl'ia Quedam em̄ sunt de necessitate salutis. z hec opter p dentur oībꝫ membris iesu christi z hmōi sunt que ptinent ad grām gtum facientem. vt sunt ꝟtutes z dona. q̄dam vero sunt que sunt ad bene esse. sicut gr̄e gratis date. vt operatio miraculoꝝ ꝓphetia. z genera linguaꝝ z hmōi. Et hec nō dantur oībꝫ mēbris christi. sed illis tm̄ quibꝫ expedit ad edificatiōem fidei Vñ sicut facere miracula z ꝓphetare nō est de necessitate salutis seu fidei sed de pfectione dei. sic et sermo sciētie z alie gratie gratis date. de quibꝫ loquitur apl'us ꝓma Coꝝ. xij. Nec thomas in scripto sup. iij senten. dist. xxxv. arti. iij. Ad b̄ facit optime qđ ait Beda sup Job. z habenť de pen. dist. ij. querendū. vbi ait. Notandū q̄n sanctis hoībꝫ q̄diu mortale corpus gestant. ꝓtim manet spiritus semp ꝓtim rediturus recedit. manet apd eos vt bonis insistant actibꝫ voluntariam paupertatem diligant. mansuetudinem cōsequanť. p eterno desiderio lugeant z hmōi. ceteriscz fructibꝫ spiritus insistant. Recedit ad tempus vt nō semp facultatem infirmos sanandi. mortuos suscitandi vel p phetandi facultatē hēant. manet sp vt possint habere ꝟtutes quibꝫ mirab liter viuant. Venit ad tempus vt etiam alijs p miraculoꝝ signa qualescūq̄ sint intus effulgeant Melius ad ꝓpositū facit qđ ait. b. Aug i. q. i. dicens. Multe operationes sunt spūssancti. quas cū idē apl'us quodā loco ꝓnumerasset. s. i. Coꝝ. xij. cōclusit. Nec oia opať vnus et idem spūs diuidens singulis ꝓut vult Aliud est ergo sacramentū qđ habere etiam symon magus potuit. Aliud ꝓphetia qđ z in malis hoībꝫ fieri solet vt in Saul aliud operatio eiusdem spūs quā nisi boni habere nō pñt. i. caritas que nō est nisi cuz gratia gratū faciente et donis spūssancti. Nec caritas ꝓpriū donū est catholice vnitatis z pacis, nec eius donū in oībꝫ, q̄ nec eius sunt omnes.

Tertium principale .§.IIII

qđ cōsiderať circa donuz scientie est appropriatio beatitudinis. Nam scie que est donū spūs appropriatur z cōuenit tertia beatitudo que est luctus Math. v. Beati qui lugent q̄m ipi cōsolabuntur Ubi tanguntur duo cōuenientia dono scie. ꝑmo appropriať scientie luctus p merito dum dicitur. Beati qui lugent sez de ꝑteritis erratibꝫ vbi glosa interlinearis ait, Vi sciētie illustrant vt sciāt quibus malis inuoluantur Et eccs i. Qui addit scientiam. addit et dolorem. Secūdo appropriať cōsolatio scientie p ꝑmio cū subditur. q̄m ipi consolabuntur. z hoc in ꝑsenti. dum homo p rectum iudicium scientie creaturas in bonum diuinū ordinat. z in futuro talis cōsolatio pficietur. Unde beatus Aug. in sermone dñi in monte ait. Sciētia cōuenit lugentibꝫ qui didicerunt quibus malis coniuncti sunt que quasi bona mali appetierunt. b. Tho. ij. ij. q. ix. arti. vij. Et qz scientia secularis seu humana cōuenit in noīe cū scientia que est donuz q̄tuis realiter differat cum scientia humana sit cōis bonis z malis. sed donum scientie non nisi in boonis gratiam gratum facientē possidentibꝫ habeatur. ideo breuiter aliqua in ꝓmendatiōem eaꝝ in se. z q̄tum ad bonū vsum eaꝝ dicētur. z exinde in detestatiōem abusus eaꝝ. Ex q̄ studium eaꝝ sit licitum patet ex boc. qz vt dic̄. b. Aug. A studio pcipiende veritatis nullus phibetur. viij. q. i. Qui epatū. qđ intelligendū est dummodo debitus modus z honestus finis intendatur. Nam vt ait. b. Beru. Sunt qui scire volunt vt sciantur z vanitas est scz supbie. vt in philosophis z gentilibꝫ Sunt qui scire volūt vt sciant z curiositas est. Non em̄ vt ait. b. Aug. in cognitione creaturaꝝ figendus est gradus. sed ad immortalia z semp mansura animus dirigendus. Sūt qui scire volunt vt lucrentur. z cupiditas est. vt i medicis z iuristis z rectoribꝫ qui p fas z nefas ea scientia vruntur. seeus si debite. Sunt qui scire volunt vt se edificent vel p se alij edificenť et charitas est. In ꝓmis tribꝫ cōiter verificať qđ ait apl's scientia inflat. In vltimis qđ subdit caritas edificat scz ad meritum Modus debitus est vt nō nimis inhereat vel vtiliores cotemnat nec p hoc sibi necessaria sciri amittat His seruatis q̄ liceat his vacare ostendit Iero. sup epl'am ad Titū Siquis grammaticam artem nouit vel dialecticam vt recte loquendi rōem habeat. z inter vera falsaq̄ dijudicet nō improbam⁹. Geometria. arismetrica z musica habent in sua scientia veritatē. Et paulo post grammatico ꝝ doctrina poterit pficere ad vitam, dum fuerit in meliores vsus assumpta. di. xxxvij. Idem Iero. di. eo. Qui de mensa z vino regis nolunt comedere ne polluantur. vtiq̄ si sapientiam atq̄ doctrinam babilonioꝝ scirent esse peccatum. nunq̄ acquiescerēt discere qđ non licebat. discunt autem non vt sequantur. sed vt iudicent atq̄ cōuincāt. Quō siquis volēs scribere cōtra mathematicos imperitos matheseos risui pateat z aduersus phos disputans ignoret. dogmata phoꝝ. Et loquitur hic beatus Iero. de adolescentibꝫ hebreoꝝ translatis in captiuitate in babyloniam sez Daniele. Anania. Azaria. et Misaele. Hinc z Be. sup librū regū de eodē ait. Turbat acumen legentium z deficere cogit. q̄ eos a legendis secularibꝫ libris existimat ꝓhibendos In quibꝫ siqua vtilia sunt quasi sua sumere licet Alioquin nec ipe magister gentiū sez paulus alios quos versus poetaꝝ in suis scriptis allegaret Et vt ait Greg. de eo. qđ ꝑcepit dñs filios isrl' vt spoliarent egyptum auro z argento moraliter instrnēs

vt si aurum sapientie sine aurum eloquentie apō poctas inuenerimus in vsum salutiferum erudi/tionis vertamus. In leuitico q̄z p̄mittas mellis idest dulcedinem humane eloquētie domīo iube mur offerre. Ex quib⁹ patet q̄ de se malum nō est vacare scientijs secularibus.

Quod autē nō solum .§.V

liceat. sed etiam debeat quilibet fidelis in sciētijs secularib⁹ studere, pbat dñs Johannes dominici in libello qui intitulatur lucula arguendo tamē non asserendo sic. Quilibet catholicus deum debet imitari q̄tum potest. sed deus non habet solū omnem veritatem. sed est omnis veritas. Igitur cuilibet catholico studere cōuenit omni veritati. q̄tum potest. Sed in secularib⁹ scientijs sunt mlte veritates. ergo debet xp̄ianus scientias secula/res acquirere. In hac aūt argumentatiōe sunt q̄t tuor ꝓpositiones que ꝓbari p̄nt de facili sc̄z q̄ deū debet imitari quilibet q̄tum potest. ⁊ q̄ deus habet omnem veritatem ⁊ q̄ deus est omnis vitas. ⁊ q̄ scientie seculares cōtinēt multas veritates Prima ꝓpositio sc̄z q̄z debet homo deū imitari deducitur tripliciter. Ex natura. ratione. ⁊ scriptura. Ex natura quidem q̄tum ad p̄mum dictū est in .ij. de aīa q̄ vnū quodq̄z ens imitatur altissimū hoc non solū clamat suis cupiditatib⁹ homo ad diuinam imaginem factus. sed etiam ipa mura⁊ que sensu carent naturali locutione clare testant Cur ignis sursum graueq̄z quodlibet tendit deorsum, Flumina patiter petunt patrem neptunū idest. mare. terra centrū. nisi q̄z cuncta desiderāt esse ⁊ cōseruari in eo in quo quiescunt sc̄z in loc̄ sibi congruis. Esse autem in deo est absolutū ⁊ p se esse a quo omne aliud esse non solum dependet sed cōseruatur in esse qualecunq̄z sit illud. Huic autem nature ratio mirifice fauet. Nihil enim se pōt odisse dicente scriptura. Nemo inquit ap̄lus de homine vnq̄z carnem suam odio habet. sed nutrit ⁊ fouet eam. nihilq̄z hūt se non amate Differt aūt amor liber a naturali q̄m ille partiale hoc optimum vult bonū amato cuz nihil aliud sit amare aliq̄d q̄z desiderare vel velle bonū eidem Hinc reor factū q̄ deus immēsus cui loquitur sapiens dicens Sapi. xi. Diligis omnia ⁊ nihil odisti eorum que fecisti ceteris a se vult ptialia bona non parū distincte sibi vero summū ⁊ optimū q̄ libere illa seip̄m vero naturaliter amat. Omnis ḡ natura se naturaliter amans q̄ est cūctis cōmune. deū sibi, pcurat, p modulo sue capacitatis inserte. vñ iam omne fo⁊ pclamat illud morale. Bonus est q̄ omnia appetūt Homo igitur qui sol⁹ inter corpora ea est ad silitudinem dei eiusq̄z gl̄ie mirabiliter capax. ip̄mq̄z assequi debet p̄ vniuersis creaturis ip̄m conari debet imitari nisibus totis quē deus assumpsit. vt nō ignoraret se futuꝝ deū esse possibilem ptcipatione ineffabili quadā Idip̄m clamat veritatis scriptura dicens. Estote vos perfecti sicut pater vester celestis pfectus est. Math. v. Q̄ cōsummarent in vnū cum deo membra christi capitis electa p eum. idest xp̄us genitorem orauit. Joh. xvij. Q̄n venit ei⁹ hora vt trāsiret ex hoc mūdo ad patrem. ad idem hortatur Ap̄lus ad Eph. di. Imitatores dei estote vt filij carissimi. sicut enim bonū pficit affectū ⁊ volūtatem si est vez bonum ita ⁊ vez pficit intellectū Et ideo sicut imitamur deum in bonitate virtutū pfectione. ita imitari debemus in veritatis cognitione, ꝓportionata. nobisq̄z repitur in scientijs humanis. Vñ idē ap̄lus ad Eph. ait. Fructus lucis. i. gratie radiose q̄ deū imitamur est in omni bonitate. iusticia ⁊ veritate. vt sicut iusticia que est omnis vtus ⁊ pficit voluntatē. ita ⁊ veritas pficiat intellectū. ⁊ sic habetur omnis bonitas sc̄z volūtates ⁊ intellectus. Alie tres, ꝓpositiones facile declarantur. nam secūda sc̄z q̄ deus habet in se oēm sciam ⁊ veritatē est satis nota apud omnes tā phos q̄z theologos antiquos ⁊ modernos. ita vt stulti censeant a ps̄ qui dicūt. Nō videbit dñs nec intelliget deus iacob. ait em̄. Intellígite insipiētes in ꝓlo. ⁊ stulti aliq̄n sapite. Qui plantauit aurem nō audiet tē. Et sequitur. Qui docet hoīem sciam. dñs scit cogitationes hoīm. q̄m vane sunt. i. false. cum sc̄z cogitant deū nescire oēm veritatē. Est em̄ deus omnium de hoc loquentiū testimonio quedā mens ⁊ intellectus infinitus vbi q̄z p̄ns oīm possibiliuz ratio summa nihil ignorans. sed oīa vnico actu videns. Hic est apud platonē mens maxima plena rer̄ ideis. apud ciceronem ⁊ maronem anima mūdi tota p̄sens vbiq̄z. hoc intellexit phs clemēs dicens. Nobiliora in entib⁹ sunt minus nobiliū exemplaria. Ad id refertur senece dictuz epl̄a. xl. vbi ait. Prope est deus. tecum est. intus est. ita dico lucille. Sacer intra nos spūs sedet. malox bonorumq̄z nostrox obseruator ⁊ custos. hic, prout a nobis tractatus est. ita nosip̄e tractat. huius sapientia fm Dyo. ariopagitaz in li. ō diuī. no. seip/sum cognoscens cognoscit oīa. a materia inmaterialiter. ⁊ indiuisibiliter indiuisibilia ⁊ vnitiue multa. hinc iuxta Paulū ariopagite magr̄strum Omnia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. ad Eph. iij. Sunt em̄ oculi dñi lucidiores sole qui in omni loco cōtemplantur bonos ⁊ malos teste veteri sapientie. ⁊. b. Amb. sup epl̄am ad col̄. ait. Omis ratio supne scientie vel terrene creature in eo est. qui est eaz ⁊ autor quem qui inuenit nihil vltra querer. q̄z hic est pfecta dei virtus ⁊ sapientia. ḡc quid alibi queritur hic pfecte inuenitur. dis. xxxv §. hinc etiam. Tertia ꝓpositio supius posita facilicet q̄ deus sit omnis veritas clare perpaucis deducitur. Deus em̄ est simpliciter simpler simplicitate pfecta. vt pbat. b. Tho. in p̄ma pte. Nullam em̄ cōmixtiōem. nullam mutatiōem. nullam cōpositiōem. nullumue accidens quōlibet in se admittit. Sed vt dicit Boe. Accidens in deo transit in substantiam. vt scientia que in creatura ē accidens in deo est substantia sua. Ipe igitur est essē tialiter ⁊ vnice quicqd habet. quinimo vt ꝓpius dicatur. nihil habet sed est quodlibet q̄ a quacūq̄z creatura bonū ⁊ bene haberi potest. Nanc veritatem non tacuit moysi seruo dei cui ait de se loquens ostendam tibi omne bonū. Exo. Cum ergo cōmuni modo loquendi dicat habere omnem veritatem plene, restat q̄ ipe sit omis vitas. Pre

Capitulū Vnicum

terea si detur intellectus cuius actus cognoscendi pariterq; simul multa vel cuncta cognoscens. et nullatenus a potentia sit distinctus. nonne fatebitur quisq; rōne victus ipm intellectū esseveritatem quam nouit cū illa nō sit aliud ab actu intellectus veritatem videntis. Erit igitur sic̄ metaphisicus pbat. cuiuslibet rei vnū principiū velut mensura oīm pticulariū rex̄ speciei illius cuius pticipatione omne esse eius est tale. tātumue atq; hoc aliquid. sic omnia flumina vnū repetūt mare vñ fluunt occultis meatibꝫ suis. vt ꝺr Eccl̄ pmo. Omnes radij licet p orbem diuisi infima tenentes simul t summa vnius solis sunt plestriunt ab illo quos q̄ respici vetat phibet similit t solem videri. Necesse est igitur veritatem amantes simpliciter cōfiteri qualibet veritatem radiū fore ab essentia diuina fluentem. in qua vel p quā sicut priam lucem ipa videt essentia. xp̄us q̄z ait Joh. xiij. Ego sum via veritas t vita. Via exemplo qua eundū est imitatione ne erretur. veritas verbo cui inherendū est firma assertione ne mens obtenebret. Vita in pmio in q̄ quiescendū vt consoletur. Et Lyp. ait. Cōsuetudo sine veritate vetustas erroris est. propter qđ relicto errore sequamur veritatem scientes quia apud Esdram veritas valet t inualescit t viuit t obtinet in secula seculoꝝ di. viij. Cōsuetudo. Historia bk. ij. Esdre. iij. vbi pbatū est veritatem oīby fortiorē. t hec veritas deus est. Quarta ꝓpositio se ingerit demōstrāda. q grammatica talie scie sectares habēt in se t docēt plurimas veritates. vñ t supdictū est p. b. Dier. q Arismetrica t geometria t musica bñt i sua scientia veritatē. propter qđ t clemēs dicit. Cū ex diuinis scripturis integrā t firmā gl'am suscepit veritatis absurdū nō erit. si ēt aliqđ ex eruditiōe communi ac etiā liberalibꝫ studijs q̄ forte in puericia attigerit ad assertiōem veri dogmatis ꝓferat. di. xxxvij. Relatū. Cur ḡ nō studēdū in his scientijs cū oīa inuocēt vitatē. Sed sciendū q triplicē sedē vitatis colit. Prima est oīo vel ꝓpō q̄ ꝺr vera. vbi manet tanq̄z in siguo. Vñ ē illud scolasticum dictū. Veritas est adeq̄tio rei intellecte ad intellectū Et illud. b. Aug. q vitas est q ita se bz sicut cognitioni vī. si velit t possit cognoscere. veritat̄ sedes scda mēs ipa in q̄ ē tanq̄z in subiecto. Aris. in. vij. metha. teste. qui vex̄ t fim aīe reddit. Tertia sedes veritatis est res ipa q̄ ꝺr vera. vbi morat vt in solio suo imperatrix. a nullo ente mendicans sed pfluēs imperceptibiliter a pma veritate. t id qđ inde descendit sine perturbatione ꝓseruat. sic intuebatur vitatē. Auicē. in metha. sua vbi dicebat. veritas rei est ꝓprietas resultans vniuscuiusq; rei qđ stabilitū est ei. inq̄tū talis res nata est de se facere vaz estimatiōem. t inq̄tū ꝓpriā sui rōem q̄ est in mente diuina imitat. Ad idē tēdit verbū. b. Aug. dicētis. Veritas ē rectitudo sola mēte perceptibilis. qđ igit̄ triualis portio artiū esse censet̄ q̄z rectitudo diuina in grāmatica. spes in rhetorica. t vitas in dialetica. Prime due sunt vere t veritati diuine cōformes. Et vt clareat de vtilitate harū scientiarū breuiter ad singulas descēdamus. Grāmaticam cū rhetorica sciam esse recte scribēdi. recte pronunciandi. recte cōstruendi tradunt sapientes atq; ptiū oronū. vocis articulate. litere. sillabe pedum. accentuū positiox̄ orthographie. analogie. etimologie. differentiax̄ barbarismox̄. silogismox̄. vicix̄. metaplasmatis. scematū. tropox̄. prose metrox̄. fabulax̄. historiarūq; peritia. His radijs veritatis diuine velut sideribꝫ celū etiā sacre littere rutilant clare. quos sol' illuminat solus diuinus. De hax̄ necessitate Quintilia. in li. de arte oratoria scripsit sic dicēs. Non sunt ferēdi q̄ artez grāmaticā vt tenuē aciem unā cauilant̄ Que ni si fundamēta fideliter iecerit q̄cq̄d superstruxeris finaliter corruit. necessaria pueris iocūda senibus dulcis secretox̄ comes. hec ille. Sed de eloquentia cui rhetorica seruit. Tullius ait. q̄ sapientia sine eloquētia pax̄ pdest. Eloquētia sine sapientia multū obest. vt gladius in manu furiosi. sed sapientia cū eloquētia multū valet. docet enī clare loquēdo delectat ornate loquēdo. flectit efficaciter monēdo. vñ t Hester orabat ad dñm. Da sermonem rectū t bñ sonantē in os meū vt placeāt verba mea in ꝓspectu p̄ncipis vt sez flecteret eū t iduceret ad exaudiēdū suā petitiōez qđ secutū est scilicet corā p̄ncipe assuero. Dialetica vero oēs anim̄ ceteras artes abdita penetrat. retra dilucidat. falsa repellens veritatē ducit in lucē. t vbiq; valeaz deū meū videre. qui vbiq; latet obscurus. t si forte asse minus intelligēti minusq; deū benignū amāti be scientie viles videtur t indigne vt deus q̄rat̄ i eis verbū. fontē sapie in excelsis meminisse debēt latuisse in p̄gine iacuisse in p̄sepio. bruto medio feno sociatū tectū stabulo. panniculus inuolutū imo vt cūcta ptranseā cruci affixū. sicut celox̄ fastigia tenet ad dexterā patris sine loco locatū. Certe ego intrabo p̄sepiū t crucē dñi mei vilissimam tota cordis deuotione amplectar vt mellifluū reperiam dñm meū. Quare ḡ vetat̄ florida prata atq; stelligeros celos secularū sciax̄ intrare in qb̄ cū iubilo occultare videt. quo ad arismetricaz vt verbis vtar torq̄ti libro pmo arismetrice siue Arismetrica cunctis mathematicis por est. nō mō. qz ille huius mūdane molis cōditor deus. pma sue habuit rōcinationis exemplar. t ad hāc cūcta cōstituit q̄cunq; fabricauit rōnt p numeros assignator ordinis inuenire ꝓcordiā tē. Ecce q deus ipe gl'iosus q̄ oīa cōstituit in pondere numero t mensura. mēsura vsus est arismetrica. arismetricā inspirauit t docuit. Quare ḡ phiberi debet numer̄ addiscēdis intēdere. q deū fuū debet imitari. De musica qđ dicam humane mētis medela quaz ig̃norasse tam turpe fuit apud venerādos antiq̄s q̄z literas nescisse sicut scripsit ysido. sine cuius notitia nulla disciplina pōt esse pfecta Hac tota celorū cōpago subsistit. hac vniuersa mūdi moles cōsistit. sine hac respublica ordinari moderari non pōt. mores cōrigunt̄ p istam t humani animi obtinent̄. hec furiosos restituit sub pytagora sibi et morbos domauit reddita sanitate narrantibꝫ cycerone t seuerino post eū. q̄uis insipiēs erit t solo noie homo necessarie geometrie ignarus p quā vniuscuiusq; rei termini designant̄ sicut scribit richardus. Fuit enim put notat alphabarabius. neces

saria pspectiua qua discernit id qđ apparet in visu aliter q̄z sit. z qđ apparet ita vt est. Assignat enī q̄/bus de causis ista fiant z hoc demōstrationib⁹ ne cessarijs. docet etiā quib⁹ modis visus pōt errare quib⁹ nō errat Da oro astronomie nesciū astrolo giam ignorantē quēpiā. nonne velut deridēd⁹ in fantulus pnunciabit sidera labi. languere lunaz. Solemq̄z q̄litate mutari sicut succurrendū putz sono calibis z ferri. qtūs inde territus pluto p̄o serpinā sinat ad loca supioza reuerti. Quot iberas nemas insciū viri sencs deliri vt vetule garrule. ō oreone feroce. de vsa vtraq̄z adriane corona reci/tauit p̄cise. qz sunt astronomie vtcunq̄z ignari. at quisq̄s astrologie noticia carēs ⁊tuosos quosdaz putabit. vicioſosq̄z alios laudeue dignos illos is/tosq̄z vituandos q̄si volūtarie suos actus pdu/cant. quos sola cōstellatō ad opa sua illos reddit pclives nō necessitando. sed sensualitatē inclinā do pter qđ maximus astrologus Ptolome⁹ di/xit. Uir sapiēs dñabit astris scz rōne supando in/clinatiōes ad vicia exꝑstellationib⁹ pcedētes. Ad philosophiā veniamus q̄ rex q̄s deus summus z solus creauit quē p ista visibilia ꝯgnoscimus. ad hūc solū finē p sui magna pte creata. vires. pprie/tates. dignitates cū effectib⁹ suis docz tmanudu cit ad methaphisicū. sic fideliter fidē catholicam pfitentē atq̄z dicentē. Necesse est esse aliq̄z substan tiam eternā immobilē. dantē cūcta moueri. Sb/stantie enī p̄cedūt oīa entia scz causalitate. Si igi tur oēs sube fuerit corrupte. oīa entia erunt cor/rupta. qz destructa causa destruit z effectus. et iō destructis p̄mis subijs impossibile ē aliqđ ꝯalioꝝ remanere. Deus q̄ semp est. z est intelligēs p se ha beraq̄z vitā nobilē z sempiternā. Ipe est deus vnus eternus infinite nobilitatis z est vita cōtinua en tium. Nec et multa alia scribit Aristo. xi. metha. hinc et Auicen. in sua metha. ait. Scīa diuina est scia de reb⁹ sepatis a materia terminis et diffini/tione Jn hac scia queriť de p̄mis cāis esse naturalis z esse doctrinalis z eius qđ dependet ex his. et de cā cāz que est deus excelsus. hec est phia p̄ma. hec ibi Ex his oibus apparet oēs scientias q̄ sec'a res vocanť. nō solū veritates mirificas cōtinere. sed etiā manuducere in radiosam cognitiōem di uinam. z iō non horrēdas sed studiose colēdas.

Quia predicta omia .§.VI.

arguēdo non asserēdo. p̄fatus vir studiosissimus z p cuncta laudabilis dñs Joh. dñici in dicto li/bello induxit. Rñdendo tria notat. Primo q̄ sci entia dei est alterius generis a nostra. vñ eū in ip sa non possumus imitari. Secūdo q̄ scia nostra etiā eminēs est de paucissimis reb⁹ z imperfecta z multis piculosa z iō nō nimis affectuose sed mo/derate querēda. Tertio q̄ p maxime indilectione dei est imitatio p̄curanda non in scientia nisi in ista que est donū z est cū ipsa caritate vnita. Dicit ergo respōdendo argumento in. c. qđ sic incipitur Bonoꝝ oīm entiū z possibiliū solus capax i tellectus diuinus. seculares scias nō hz scz sic ha bet intellectus creatus. Pro huius declaratione dicit quinq̄z cōsiderāda circa sciam. subiectū. ob iectum. rem. modum. z effectum. Credo aūt sim/pliciter dicendū diuinam sciam ; esse eiusdem generis generalissimi quo ad p̄dicta quinq̄z cū sci entia humana. Nam q̄ ad p̄mū scz subiectū patet qz oīs scia nostra est tanq̄z accidēs in itellectu hu mano sicut in subiecto. Jn deo aūt nullū est acci/dens nec intellectus diuinus est subiectū alicui⁹ trāsmutationis dicēte Jacobo de deo. apud quē nō est transmutatio nec vicissitudinis obumbra/tio. sed lucem inhabitat inaccessibilē fm apl'm p pter qđ irrefragabiliter tenendū est cuz tota fide catholica diuinā scientiā esse vniformiter z sb̄stā/tialiter ipam diuinam essentiam qđ de nulla cre/tura q̄z in via nec in patria dici pōt vel debet. Sed de scđo scz obiecto magis ad p̄positū materia ob/seruat. Est enī fm Arist. in p̄mo poste. Scientia de ꝑpetuis z necessarijs incorruptibilib⁹ vniuer/salib⁹ z que nō p̄nt aliter se habere. Uidendū igit que sint ista obiecta. Sūt ei aut deus aut res ci/tra deū aut quedam cōplexa sicut sunt p̄nōes p̄la te scripte aut cōcepte vel ꝯceptibiles. Si dat p̄/mū scz de deo. assentio quidē descriptioni scibilis obiecti deo cōuenire. de quo habet verissimaz no ticiam que est ipe sicut pfitet ipe pbus. xi. metha. vñ z diuus Augus. ait in li. vi. de trini. deo h̄ est esse qđ sapientem esse. h̄ est sapientē esse qđ intellige/re. Uerū hanc sciam nō hnt nō solū infideles. sed nec quisq̄z fidelis in via. Cū scriptū sit Deū nemo vidit vnq̄z. Joh. i. z p⁹ ipe dixerat. Non videbit me hō z viuet scz essentiā meā. Licet enīz scripsit Cycero libro quē habuit de creatione mūdi. parē tem vniuersitatis huius inuenire difficile est z cū iam q̄s inuenerit eū in vulgus indicare nefas est nō tñ fuit inuentū a quoq̄z qđ sit. sed tm̄ qz est et h̄ est qđ dicit Damas. q̄ de deo scire possumus quia est. sed non qđ est. Jn quo scia p̄dicta nō consi stit scz scire de aliq̄ qz est. z nō qđ est iuxt determia tiōem phi. in. i. phisi. Est enī deus vt ait Lassiod. Uirtus inexplicabilis. pietas incōprehēsibilis. sa pientia ineffabilis cuius diffinitio est finē in san ctis laudibus non habere. Si autez dicanť obiecta scie res que nō sunt deus. tūc illa sunt vniuer salia aut pticularia. nō p̄mū. nam vlia aut nō sūt aut a suis singularib⁹ indistincta. pticularia vero nō sunt incorruptibilia z sempiterna. sed sunt tē/poralia z defectibilia q̄ tpe ceperūt z ꝯtinue defi/ciunt etiam q̄ magis solida videnť. sicut sunt spi/ritus z corpa supioza. nisi oportēs illa manutene ret. hoc nō ꝯgnouerūt hoīes seculi. Et sic̄ cuz ca/tholicis crediderūt nō tñ sciuerūt sciam p̄dicta. non enī talis noticia ex immediatis et p se notis p̄cedit. sed ex reuelatis z alijs nobis notis. Dimittatur quedā tergiuersatio ignorantie dicē tiū q̄ diffinitio scie quā dat Aristo. est fm natu/ram. sed fm naturā vlia put sunt in suis pticula/ribus sunt incorruptibilia cū p generatiōem suc/cessiuā ꝯseruenť inesse. Silr corpa supioza z spūs intellectiui sunt fm naturā a corruptione libera cū corruptionis p̄ncipiū. non bēant in semetipis hec enī friuola sunt. Nam natura vniuscui⁹q̄z rei create est illa. non quā pbi credūt sed quā de⁹ con cessit. nō enim natura solis est comedere z bibere

quia plures pbi hoc opinati sunt nec natura ma/
gnetis est viuere spū. qz tales milesius hoc affir/
mauerit. Vocare quippe naturam illam cōditio/
nem quā hoies ꝓprio lumine freti rerū speculata/
rum ab eis arbitrati sunt est dicere vez falsum. t
falsum vez qō nō ad sciam sed ad tertiſſimam ig
rantiam nouim⁹ ptinere. sic existimātes pugnāt
phisicoz schole. sese mutuo cecos vocantes. At si
dixerim⁹ obiecta sciaz cē rez incōplexa vt moder
nis magis placet. Que si pticulariter esse desināt
desinente subiecto in quo sunt, illa tū nō desinunt
cū sint rez spēs intellectib⁹ iuncte creato vel icre
ato. t actus scie generātes duo sequūtur. Primū
q neqz de his neqz de significatis p ea est aliq̄ scia
ꝓprie dicta cū nō sint minus variabilia q̄z sint eo
rum subiecta t si tortuosus āguis t coluber vsu/
tus pniciter tendens adfugam dat illa comple/
xa de quib⁹ scia haberi ꝺz equipollere cōditionali
bus veris quaz quelibet est necessaria. dicendū ē
q scia certissima dei nō est de ꝺditionalib⁹. Et q
quilibet hō habet rōnabiliter dubitare de ꝓnc
omni a deo nō reuelata. t actus ꝑmos nō impoz/
tante an sit necessaria impossibilis vel ꝓtingēs cū
nemo habeat hesitare hanc. Deus plura pōt q̄z in
tellectus creatus valeat cogitare. Nemo dicet hic
stoicoz opinionē tenendā scz qnihil sciri ꝓtingat
si meminerit actus ꝑmos exclusos t stoicos non
fuisse de scia tam stricte locutos. Scōm qō sequi
tur est deū gl'iosum talem sciam nō bre. cū non p
spēs sed p seipm cūcta scibilia clare cognoscat. Ex
his elicitur clare vna verissima diſiū ctiua q̄ copu
latiue realiter eqpollet vicz solus deus de creatu
ris hz sciaz. l'scia dei nra t scia nō sit generis eiusꝺ
dem. quodcunqz detur habeat ꝓpositū. Tertiū ꝓsi
derandū t declarandū est qd sit scia ꝑm essentiaz.
Et dicēdū q scia est lucidus t ꝓpletus habit⁹ in/
tellectus in certā rerū certaz ꝓgnitiōem intelle/
ctiuā ꝓduces. Per hō ꝺz lucidus excludit a scien
tia fides t opinio. Additur in diffinitione illa cō
pletus. qz licet vniuscuiusqz rei cuius sunt ꝓclōes
scibiles mille trū haberur vna nō trū res illa p scie
tiam ꝓgnoscit. cuius ipz oportionabiliter pla fere
ignoz q̄z sciam. Addit in diffinitiōe habit⁹ p quē
etimutur actus q̄ quis casu aliqd repente nouit t
eiusdē noticiam amittit repēre. Dicit etiam in ea
intellectus ꝓpter imaginatiuā t alias potētias q̄
seruiūt intellectiue potētie in ꝓcipiendo', pticipā/
do cū brutis. Certū est adiūctū qz tsi reuelaretur
alicui qd est aia t ille dubiter sic esse. tūc de eo nō
habet fides cum nō firmiter inhereat neqz opini/
onem qz deus opinionē nō reuelat nec sciam qz p
demōstratiōem nō certificat. Sequit in diffiniti
one rerū creatarū. subintelligit vnius vel pluriū
ad differētiā sapie que est ꝑmecause siue diuinaz
rerū cognitio. Qō ponit vltimo secludit sciam ab
alijs habitib⁹ q̄ ceteras animi potētias quocūqz
mō immutāt. In eo igitur q scia lucida est t ī via
raro cōuenit. creaturis rarisqz qz cycerone in dia
logo ad boztēsem ꝓbante. ois cognitio multis est
abstracta difficultatib⁹. Est enī in ipis reb⁹ obscu
ritas t in iudicijs nostris infirmitas ꝓpter qō ꝺz
Nihil est adeo dubitatū quin adhuc solennem in
quisitiōem admittat. Et. b. Aug. dicit de cōse. di.
iij. Sicut in sacris. q si singuli interrogarent⁹ foz
sitan tot opiniones q̄t hoies inuenirent. nemo ēt
Christo. cōfitente alicuius rei creare hz habitū sci
entie cōpletū deo excepto. Que enī scim⁹ ait Tri/
megistus sunt ꝑs eoz minima que ignamus. et ꝺ
cū intellectus noster se habeat ad manifestissima
nature. sicut oculus noctue ad lumē solis ſm Ari
stol. ij. metb. t Sapien. ix. ꝺz. Difficile estimam⁹
que in terra sunt. t que in ꝓspectu sunt cū labore
inuenim⁹. que aūt in celis sunt q̄s inuestigabit.
Preterea bitus sicut nec aliqō accidēs est in deo
sic quibusdā mathematicis de veris t ꝑmis acti
bus sicut ꝓtra stoicos disputat de reb⁹. certitudi/
nem nō habem⁹ in via. t tū oia nuda t apta sunt
oculis dei. Igitur q̄ ad essentiā scie nō est vna t ea
dem genere scia diuina t humana. Nō enī dico di
stingui p maius t minus. t imꝑfectū t magis ꝑ/
fectū sicut discernunt ſm intellectū scti doctores
theologie viatoz a theologia ꝓbensoz. sed essen
tialiter t infinite cū scia dei sit deus. t scia hūana
sit quedā qualitas labilis dū obtinet in via. Eque
patet hoc idē q̄ ad q̄rtū cōsiderandū de scia scz de
modo. Nam ois nostra cognitio oꝛtū hz a sensu.
ois nostra cognitio spēs trahit a rebus fere nulla
nostra scia dici pōt intuitiua. ois nra cognitio in
tellectiua gdatim ꝓcedit a magis vlib⁹ ad minus
vlia vsqz ad singularia. ois nra cognitio ad min⁹
nota a magis notis. ois nra cognitio sillogistica
est t discursiua. t ꝓpter ꝺ scire viatoz nō solum⁹ ē
distinctū a diuino scire ſm etiā platonē a scire an
gelico. Angelus enī spēs rerū hz insertas. sensib⁹
coꝛpalib⁹ nō vtens eqliter oia creata sine discur/
su cognoscens. Deus vo neqz spēs a reb⁹ abstra/
hit neqz abstractiue neqz successiue sed intuitiue
vnico actu se t oia alia qz oia que sunt in eo infi/
nite ꝓpendit. Effectus etiā scie diuine sunt mul
tū distincti a nostris. q̄ ad quintū declarandū cir
ca sciam. Nam scia dei ē cā rez volūtate ꝓiūcta. sz
scia nra a reb⁹ ꝓcedit neqz ꝺ libito volūtatis, scia
dei est necessaria certa. scia aūt nra nō solū ē ꝓtin/
gens sed etiam fere opinatiua seu opinionel gene
rat magis q̄z sciam ꝓprie dictā. Dimitto q scia no
stra inflat. diuina edificat nra occidit t illa viuifi
cat. Cū ergo arguēdo supdictū est q debem⁹ deū
imitari. sed deus hz oēm sciam q̄ tē. pōt aūcedēs
deponi si vl'r capiat aliter ꝓña nulla cū ab indefi
nita ad vl'em sit vanus ꝓcessus. Nō enī in oib⁹ de
bemus deū imitari voluit enī hostis antiqu⁹ esse
vt deus t de celo fuit expulsus. nec etiā in via ī mō
sciendi possumus deū imitari. sed in alijs vt dice
tur. Dec oia pdicta pfatus dñs Iobes dñici in di
cto libello ponit. Cū ḡ dictus sit. Imitatores dei
estote cū magna gl'a sit sequi regē factorē suum vt
ait Salomō eccs. In q̄ ꝑmaxime debem⁹ imitari
declarauit idē ap'lus subdens ad Eph. v. c. Am/
bulate in dilectione dei sicut t xp̄us dilexit vos.
Non ait imitamini deū in potētia vel scia sed in
dilectione nec xp̄us ait. Discite a me sciam qz sapi
entia sum dei patris. sed discite humilitatē. qz mitis
sum t humilis corde. Math. xi. Lucifer deū imi
tari voluit in potentia vt ita dixerim. cupiens ex

naturalib⁹ et gratuitis a deo acceptis ꝓpria virtute ad gl'am ꝑuenire dicẽs. Silis ero altissimo q̃ p se gl'am obtinet. sed detracta est ad inferos superbia sua. Esa. xiiij. Elatus est nabuchodonosor de potentia sua superbiẽs tanq̃ ex se illam adeptus t cõuersus est in beluã ꝑm imaginatiõem sui t alioꝝ videntiũ eũ Daniel. uij. t. xvi. q. uij. Miror. Alt Nabuchodonosor de superbia elatus voluit vt deꝰ adorari. t cõfusus est p feminã sctãm Judith occiso holoferne ꝓncipe militie eius. Adam t eua uoluerũt deũ imitari in scia dicente eis antiq̃ serpẽte. Eritis sicut dij scientes bonũ t malũ. t de paradiso expulsi sunt cũ tota posteritate sua. humiliata infinitis miseriis anime t corpis. voluerũt vt ait beatus Augꝰ. Rapere diuinitatẽ t pdiderũt felicitatem. Sed viri sancti qui gl'iosum sanguinem fuderũt p dño imitati sunt in morte suadeũ incarnatũ p dilectiõem. t iõ coronas triũphales meruerũt. Abraam imitatus est deũ in dilectione. pfiam deferens filiũ offerens. t circũdens in senectute vt deo obediret. et humilitate se cinerẽ t pulue rem dicẽs. t exaltatus est vsq̃ ad visionẽ trinitatis p figuram q̃n tres vidit t vnũ adorauit. Dauid imitatus est deũ in dilectione etiam inimicorum capitaliũ. in humilitate se pulicem viuũ t canem mortuũ vocitãs t sup senes intellexit diuia mysteria. Paulus apl'us qui cupiẽs ex intensa dilectione dei dissolui t esse cũ xp̃o t tñ anathema esse a xp̃o p fratrib⁹ suis vt cõuerterent. ꝓmũ se peccatorem pclamãs ex humilitate pfũdissima. t minimũ apl'oꝝ q̃ plus omnib⁹ laborabat. sublimatꝰ fuit ad claram dei visionẽ q̃n raptus fuit ad tertium celũ. q̃ sic̃s velit deũ imitari in scia. imitet in ista que donũ dei est t sine dilectione t humilitate esse nõ pot. Uani enĩ sunt oẽs hoies in quibus scia dei non sapia scz scia hmõi. Qui enĩ dixerũt linguaz nr̃am magnificabimus labia nr̃a a nob⁹ sũt quis nr̃ dñs est. Uani t falsi in sua elata estimatione qz deus scia⁹ dñs. i. Reg. ij. falsi in suis doctrinis. nullus enĩ fuit qui nõ falsa scripserit vani in vtiles sibi. vacui ⁊ vtutib⁹ veris t vltimo fine beatitudinis ꝓuati dicẽte Salomone Eccs. ij. Labor stultoꝝ interficiet eos scz morte ꝑpetua. qz nesciẽrũt pgere in vrbem scz ciuitatis supne. ꝓpter q̃ deꝰ t dñs p Hieremiã dicebat. Nõ gl'iet sapiẽs scz scia mũdana in sapia sua. neq̃ potẽs in potẽtia sua. nz diues in diuitijs suis Sed q̃ gl'iatur in hoc gl'ietur scire et nosse me. Ad quam noticiaz dei valet pmaxime cognitio sui que ptinet nõ parũ ad donũ scientie. Unꝰ t Sene. Principiũ salutis cognitio sui Et. b. Aug. breuissime orãdo dicebat. Deus meꝰ nouerim me. nouerim te. qz cognitio sui vera inducit ad dei cognitiõem. Quid enĩ pdest ait bea. Bern. scire vires herbaꝝ ꝓprietates elemẽtoꝝ cursus sideꝝ t hmõi. te neglecto seu ignorato. q. d. nihil. Silis p hoc est demonib⁹. vñ interꝓtant scientes. nõ ergo ꝺdemnant vacãtes studio sciaꝝ scl'arium. sed cõstituẽtes finem in hmõi noticia. Sicut quidam antiquoꝝ phoꝝ falso opinati sunt ac etiam nimis eis intendẽtes ita vt vtiliores t necessarias ad salutẽ lr̃as cõtemnant vel omittant cũ dicat sapi. nihil nimis l'eis q̃ cũ q̃ mõ abutẽtes

Hanc autem scientiã. §. vii.

donũ spũssancti omni mũdane scie ꝓponere debemus. qz hec sola inducit ad vitã nõ autẽ alie. nisi cũ ista. Et q̃nto maioꝝ in nob⁹ dilectio est q̃ est vinculũ pfectionis vt ait Apl's ad Coll'. iij. t q̃nto maioꝝ humilitas que dilectiõem in altum erigit tãto maioꝝ hmõi scia. ss. bꝝ. Et ipa scia salubri⁹ cũctas doctz scias al's moralit⁹ discurrẽdo p pauca s. doctz grãmaticã. s. rẽe loquẽdi t recte scribẽdi Linguã enĩ quã vt dicit Jacob nullus domare potuit scz exse inquietũ malũ t plenũ mortifero veneno quer se loquentẽ t peius scribentẽ. hec dirigit vt loquatur recte t ꝓterea in lĩguis spũssctus qui eam infudit igneis apparuit rhetoricã suggerit. ita ornate ꝓrantem nõ in psuasibilib⁹ humane sapie verbis sed in ostensione spũs t virtutis. vt ꝑueniãt ꝓncipes angeloꝝ ꝓiũcti psallẽtibus t ꝓncipẽ ꝓncipũ deũ. qui nullis viribꝰ supari pot flectat oratio publicani vincatq̃ inuincibilẽ et ligat omnipotentẽ inoysi deꝑcatio. O q̃ vtilem dialecticam verũ a falso discernentẽ. spũs ẽs p donũ scie infundit. cũ enĩ in temptando sophistice silogiset hostis antiquus vt cõuincat in spẽ boni. exẽ pligratia sic. Omne bonũ est ꝓsequendũ. ois fornicatio est bonũ vel adulteriũ vel furtũ est bonũ. qz delectabile. qz vtile quo ad furtũ. g̃ ꝓsequi fornicatiõem vel furtũ cũ delectabile t vtile sit bonũ Sed sophisma est. t q̃ sophistice loquit inq̃t sapiens. odibilis est. qz decipe querit vt diabolus. donum igitur scie q̃ quis discernit in moribꝰ verum virtutis a falso vicij rñdit. Omne vtiq̃ bonũ ꝓsequendũ. si est vex bonũ t honestũ. sed si fornicatiõ vel furtũ sit bonũ ꝑm q̃d. qz delectabile sensualitati. nõ tñ est vex bonũ t honestũ. sicut si diceret. Omnis hõ est rõnalis. sed hõ pictus est hõ. g̃ ẽ rõnalis. falso ꝯcluderet. qz pictus est hõ ꝑm q̃d. id ẽ scõm apparentiã seu repñtatiõem. sed cũ dicebat. ois hõ est rõnalis. intelligit̃ de hoie vero t simpliciter. Docet g̃ scie donũ in actib⁹ v' cioꝝ nõ esse verum bonũ. sed vex malũ t apparẽs bonũ. t iõ ad declinandũ ad aritmetricã deducit sciẽtia spirit⁹ numeros multiplicantẽ vt scz peccata singla dinumeret cũ suis circũstantijs. vt declarat. b. Augusti. de pc. dist. vi. Et p singulas noctes vicioruz lachrimis lauet ꝯscie lectũ. Suggerit spũs ẽt bñficia numerare a deo collata. q̃ tot repiunt vt vir optim⁹ algorista valet recẽsere sic̃ nec guttas maris. Numerat q̃z numeꝝ dieꝝ ds esse pot. t videt q̃n mille anni ante oculos dei tanq̃ dies hesterna q̃ ꝓterijt t totũ tempus ab initio mũdi vsq̃ in finem esse sicut momẽtũ stare t guttã roris compatione vite ꝑpetue vbi omni bono aie fctoꝝ fruitur. Talẽ armoniã t melos ꝑm musicã moꝝ spiritus mẽti inserit exercendã vt dicat sponsus. Lãti. iij. Sonet vox tua in auribꝰ meis. vox enĩz tua dulcis. et pũ. Jubilate deo oĩs terra. cantate exultate t psallite in cythara. ĩ tub⁹ ductilib⁹ t voce tube cornee. in psalterio timpano t choro. in cymbalis bñsonantib⁹ que voces significant diuersos animi motus ꝑm varias virtutes deũ laudantiuz mensurare ꝑfalia facit geometria spũalis. t aspi

ciens terram cum hieremia videt quia vacua est et quasi nihil. mensurat amores suos vt deū sine mensura diligat. cetera vero oīa certa regula rōnis mēsurat. Dimēsiones nō q̄ntitatiuas sed actuales mensurat in deo. z si nō cū oīb sanctis ꝓprehensoribꝫ. tū p cōplatōem in terra militātis ecclesie in diuinis. longitudinē eternitatis. latitudinem extense caritatis. altitudinē immense ptātis pfundū sapie claritatis. Nō defecit in habēte sciētiam cū caritate sancta astrologia ad cursuꝫ z virtutem solis z lune ac stellaꝝ. Attendit ꝓsiderans pie q̄ stella differt a stella in claritate. sic z sancti in gloria vnus altero maior sic z in mūdo de gentibus vnus altero pfectior z diuersos effectꝰ pducunt fm gr̄am gratis datam. nam alij datur per spūm sermo sapiētie alteri sermo sciē tc. Solē q̄z cōtemplantur in celo. q̄ sicut teste ecclīastico. sol illuminās p oīa respicit. z gl̄a dñi plenū est opus eius. z oritur sol z occidit. z ad locū suuꝫ reuertit ibiq̄ renascens girat p meridiē. z flectit ad aquilonem vt in ꝛt Salomō Eccēs. i. Sic sol iusticie xp̄s deus nr̄. illuminat oēm hoiem venientem in hunc mūndū. opusq̄ eius in mūdo plenū gl̄a quā nob pcurauit. oritusq̄ de lucida nube ꝩgine maria occidit p passiōem. Ūñ Tenebre facte sunt sup vniuersam terrā. deficiētibꝫ cunctis a lumine fidei veritatis ipius excepta ea. sed renascēs sol ipe p resurrectiōem postq̄ inferiores ptes terre descendens illustrauerat patres in vmbra mortis sedētes. radios suos erga discipulos diffundit z lumē eis restituit catholice fidei. Hirauit aūt sol iste p meridiē. q̄n in celū ascēdens sup cherubin z seraphin ignē feruidū sui amoris in pēthecoste in mundum misit. nec est q̄ se abscōdat a caloꝛe eius. Ad aqlonem flectet ad aqlonē frigidū in fine mūdi. quando abūdantie iniq̄tate refrigescet caritas in coꝛdibꝫ multoꝝ. Speculatoꝛ ille nr̄ astrologos z lunam eccie q̄ lumē a sole mēdicat xp̄o iesu dño nr̄o Et qz vt ait ꝓpha. Leuatus est sol sup oēs celos z luna steterit in ordine suo. ꝓbiam edocet sciedonū vt̄ inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt intellectu ꝓspiciat scz dei pfectiones. ex pulcritudine eni celoꝝ z planetaꝝ z aliaꝝ pōt sciri speciositas immensi dei. ex ꝟtute eaꝝ ꝟtus z bonitas dei. ex ordine earum sapia dei z hmōi. Ūñ ōr Sapiē. xiij. Si bonꝝ specie delectati scz talia sciant q̄sto his dominator earum speciosioꝛ est. Speciei enim id est. pulcritudinis generator. hec omnia cōstituit. aut si virtutem z opera eoꝝ mirati. sunt intelligant ab his. quoniam qui hec constituit. fortioꝛ est illis. A magnitudine speciei creature cognoscibilit̄ poterit hoꝝ creator videri hec ibi. Lum enim nō solum fm catholicos sed etiam philosophos deus sit ꝑma causa omnium. z causa sit potioꝛ effectu. Et in libro de causis ōr q̄ omnis causa ꝑma plus influit in causatum cause secūde q̄s ipa causa secūda. ideo sequitur q̄ omnis pulcritudo virtus sua uiras quodcunq̄ bonum vere amabile sit in deo et ideo super omnia diligendus z in dilectione p posse imitandus.

Et quia ad donum .ℌ.VIII

scientie ptinere videtur nosse discernere inter diuinas inspirationes z diabolicas suggestiones q̄ aliq̄n multum velare ꝓsonis spiritualibus ingeruntur dicente ap̄lo. Ipe sathanas transfigurat se in angelum lucī non solum apparendo sensibiliter sub forma angeli boni xp̄i vel alicuius sācti. vt habetur de beato Anthonio Martino z alijs z inuisibiliter suggerēdo aliquid apparens bonū opus. sed animeꝝ norium vt Greg. dicit dist̄. xli. Sepe vicia se ingerūt z virtutes se esse mentiūtur vt tenacitas ꝓsimonia. effusio. largitas. crudelitas. zelus iusticie. remissio. pietas videri velit. ℔ hic ponenk quedam documenta ex quodam libello qui attribuitur beato Vincentio ordinis p̄dicatoꝝ. p̄dicatori eximio z sanctitate mirabili.

Notandum igitur q̄ circa temptationes spūales huius temporis quas ꝓcurat diabolus in coꝛdibus aliquoꝝ spiritualium. Primum est q̄ volētes se deo totaliter desiderant p rationem vel contemplatiōem vel alia opera pfectionis. visiones. reuelationes. gustus seu sentimenta a deo vel de deo. que sunt supra naturam z supra communem cursum eorum qui diligunt z timent deum veriſsime quasi vt ex hoc signū accipiunt dilectiōis ōi ad eos z acceptionis. Sed temptatio est tendens ad decipiendū. tale eni desideriū z instigatio non potest esse sine radice superbie z ꝓsumptionis vl̄ innocentie alicuius vane curiositatis circa secreta dei vel fragilitate fidei. z ꝓpter hunc defectum iusticia ei dimittit animam que habet tale desideriū et p̄mittit venire intellectum in illusionem z temptatiōem diaboli p falsas visiones reuelationes et seductiones z vt magis detur fides hosti suggerenti aliq̄n vera reuelat. vt ad credendum assuefaciat p quem modum sciant maioꝛes partem temptationū spiritualium huius temp̄is. z radicat in coꝛdibꝫ eoꝝ qui sunt nunciꝰ antichristi. Debes ergo scire q̄ vere reuelationes z gustus seu sentimēta secretoꝝ dei nō veniūt p antedictū desiderium neq̄ p aliq̄s ꝓiuratiōem seu studiū q̄ō aīa bēat in se sed tm̄ veniūt pura bonitate dei in aīaz q̄ ē imago timoꝛe dei z hūilitate z reuerētia ipius dei nec ōr q̄s exerciꝫare se in hmōi hūilitate z dei timoꝛe ꝓpter ℔ vt bēat visiones z sentimēta de deo q̄a in idē delictū caderet. q̄ō z ℔ desiderās. sed petendū et desiderandū q̄ō ait ps̄. Notū fac mihi dñe finē meū q̄ō scz deꝰ ē vt sciū q̄d desit mihi ꝟtutis z boni ad ipm ꝓsequēdū z nō vt sciā secreta eiꝰ. Secūdus modus tēptatōis occulte diabolice z decep toꝛie ē cū q̄s in sua oīone vel ꝓtēplatiōe sentit aliquā ꝓsolationē z dulcedinē Et q̄ z ꝓpter quā incipit de se p̄sumere z extiatōz suūpiꝰ hr̄e. z in ābitiōe ꝓpꝛij bōris z reputatiōz tl̄es vñ suggerit sibi dignū sc̄e l'hmōi vite gl̄e l'laudis l'gradus. scias g̃ q̄ℏ latet anguis i ℏba. ℔ō fugite o pueri. nec admittas talē ꝓsolatōez q̄stū i te ē qz deceptoꝛia. et p istā cōsolatiōem incurrit aīa in plures malos errores. z dñs p suū iustū iudiciū p̄mittit postea diabolo augmētādi talē ꝓsolationē z accelerādi z impune re in aīa illa falsissima piculosissima sentimenta. z alias illusiones q̄s credit veras esse. Heu heu dñe deus q̄s multe ꝓsone sunt decepte p modum

istum Legitur de beato iordane secūdo magistro ordinis p̄dicatorū q̄ diabolus quesiuit cum decipere p̄ hunc modum. Nam p̄ aliquos dies eo celebrante diabolus fecit maximū odorem de manibus eius fluere cū magna cōsolatione vt vel sic in deō se p̄sumeret. sed ille miratus t deceptiōem timens se magis humiliabat orans vt si temptatō erat. euanesceret qō et sic factum est. t ita euasit tēptatiōem in illa consolatione non se figens sz fugiens. Et scias ait beatus ille q̄ maior pars raptorū vel potius orabitorū nuncioū antixp̄i est per istum modum. Et ideo caue q̄ in tua oratione vl' cōtemplatione nō sustineas aliquā cōsolationez nisi illā que venit post p̄fectam noticiam t cōpletum sentimentū rue humilitatis t imp̄fectionis. t que facit p̄seuerare dictam noticiam añdictum sentimentū in te t magnitudinem t altitudinem dei p̄ altam reuerētiam t cū magno desiderio bonoris dei cōsolatio nō admittat. tūc consolatio aduenies in p̄dictis fundet. ad qō pōt induci versus p̄s. Renuit cōsolari aīa mea scz in istis mundanis. Memor fui dei scz in oratione t ꝓtemplatōne. t delectatus sum in memorādo. nō in ea tamē figendo, sed exercitatus sum in bonis opib. t defecit spūs meus. i. ois elatio mētis. t ista est vera delectatio. Tertius modus temptatiōis magis periculosus est cū aliqua visione vel sentimēto. cor inducit in opinionem vel infectiōem ꝛ aliquē articulum fidei. vel cōtra bonos mores. t maxime contra humilitatem vel honestatem sicut legit in secunda collatione abbatis moysi de illo cui pluries diabolus vt angelus bonus apparuerat cum luce magna. qui demū ei suasit vt filium quem quē secum habebat occidendo deo offerret vt ei placeret sicut abraam in oblatione ysaac filij sui. Sed fugiente filio nō valuit qō intendebat efficere. Et de alio qui sepiecit in puteū ex iussione angli mali. qui vt bonus cum splendore apparuerat. Igit tales visiones t iussiones erborefcas q̄tū cunq̄ secreta t alta t sancta apparent t fugias vt a ruina t demonio meridiano. Sed si appareat tibi aliqua visio cū lumine vel sine lumine t sentimento de quo sis certus q̄ sit ex gte dei. t q̄ certificatus es in corde tuo. q̄ illud ad qō inducit visio ē deo placitū noli te firmare in dicta visione Attendendū etiam q̄ nec p̄pter magnam deuotionē nec p̄pter magnam vitam. nec p̄pter clarum intellectum. nec p̄pter aliquam sufficientiam quam videas in aliqua p̄sona vl' in aliquib p̄sonis ñ sunt sequenda eor cōsilia. nec eor modi imitandi Ex quo apparet q̄ eor cōsilia t dicta clare t multum rōnabiliter non sunt fm deū t veram discretiōez per vitam xp̄i sanctorū monstrata t p̄ sanctā scripturam in dictis sanctorū notificata t predicta. Et p̄pter hoc non est timendū q̄ spernendo talia peccetur p̄ superbiam t p̄sumptiōem. sed potius q̄ fiat p̄pter zelum virtutis. Nolite. ait iohannes in prima canonica. omni spiritui credere. sed p̄bate spūs vtrū ex deo sint. Non enī statim videri pōt diuina maiestate cōcessum quod fecerit humana pollicitatione p̄missum. ait Cypria. dist. l. Sicqs ꝓpostera. Insup t fugiende sunt t vitande societates et familiaritates illor et illarum qui tales tēptationes seminant t diffundunt t etiam vitande sunt persone ille que sustinent t laudant eas t noli audire verba eor. nec collationes eor. nec modos eor velis videri. q̄ diabolus tibi submi nistrabit. t ostendet magnum signum p̄fectionis in pluribs eor verbis t modis. que si velles accipere t p̄ea illis credere. venires t incurreres i periculā. ruinas t p̄cipicia errorū illor. Sermo corum. ait Ap̄lus prima ad Thimo. ij. vt cancer serpit.

Post predicta prefa. §. ix.

t ponit aliq̄ que quilibet debet p̄ semetip̄m attendere circa p̄sonas que disseminant tales temptationes. q̄tum ad eor vitam t doctrinam. quor primū est q̄ circa tales p̄sonas non habeas magnam estimatiōem eor visionū sentimentorum. t raptuum imo si dicūt tibi aliquid qō sit contra fidem. aut contra sacram scripturam. aut cōtra bonos mores abhorreas eor visiones t reuelationes tanq̄ stulticias t eor raptus vt arbitramēta seu fantastica demonū. vnde in Deuter. Moyses ex verbo domini p̄cepit dicens Si surrexerit i medio tui p̄pheta. aut qui somniū dicat se vidisse. t ip̄e dixerit signū atq̄ portentū t venerit qō locutus est. t dixerit tibi. Eamus t sequamur deos alienos quos ignoras. t seruiamus eis. noli audire verba p̄phete aut somniatoris. Temptat enim vos dñs deus vester vt palam fiat. vtrū diligatis eum an non. In toto corde vestro. t in tota aīa vestra ip̄m sequimini eū timete t mandata sua custodite t audite vocem illius. Nec refert. b. Aug. xxvi. q. v. Nec mirū. Et inducit ibi exemplū phitonisse que arte sua apparere fecit diabolū sub forma veri samuelis. vera cum falsis p̄miscens vt patet p̄mi libri Regū. Et subdit beatus Vincentius Si tamen dicerent aliqua que sunt p̄ fidem t sacram scripturam t doctrinam sanctorū. t bonos mores noli spernere q̄ forte sperneres qō dei est. iuxta illud ap̄li ad Thimo. i. Prophetias nolite spernere. nec tñ totaliter cōfidas. q̄ sepe t marie in temptationib spūalib falsitas induit sub silitudine veritatis. malicia sub silitudine virtutis vt possit diabolus melius diffundere errorē. Ad de qō ait Cyrillus sup illud Luce. vij. Non sinebat xp̄s ea. s. demonia loqui. q̄ sciebant ip̄m esse xp̄m. q̄tus veritatē maximā diceret. quā tñ non certitudinaliter sed cōiecturaliter sciebāt. s. xp̄m esse filiū dei. tam increpabat eos, p̄hibens talem dicere veritatem. vt doceret nos nō querere a demonijs veritatem. nec si dixerit veritatem alicui dando inherere. quia ad hoc faciunt vt per illud decipiant t ad malum inducāt Et tales visiones t raptus et si non sint de falsis vel contra scripturas potius sunt paruipendende. nisi hoc contingeret talibus personis. q̄ ratione sanctitatis ac discretionis t humilitatis certum quasi esset. q̄ tales persone non possunt decipi per illusiones et ingenniū diaboli Et tunc quamuis sit pium visionibus talium personarum consentire. tamen tutius est nō totaliter credere, nisi in q̄tū in eis ē

+6.9° All 3 62

snīa cōcors cū sacra scriptura t dictis sctōz. Ad/de ad hec q t veri t sancti pphete aliqñ aliqua t/cunt, putantes seq spiritu prophetie habere. Que postea cognouerūt ipēmet et spiritu pphetico non dixisse. vt notat. b. Greg. in li. moraliū de Nathan pphā qui quesitus a Dauid rege si debe/ret templum dño cōstruere. Rñdit ei vt pphetās q faceret vt deo gratū t acceptū. sed q̄citius sibi fuit a domino reuelatū. vt diceret dauid contrarium, Non edificabis mihi tu inq̄t dñs domum. q multū sanguinē fudisti scz in bellis. sed filiꝰ tuus p̄mi paralipo. xvij. Sanctas t deuotissimas/religiosas brigidam t hatherinā de senis cōtemporaneas satis credit spiritu pphetico claruisse multasq reuelatiōes habuisse. t tñ vna refert sibi re/uelatū beatissimam vginem in originali cōceptā vt hatherina de senis. alia sine originali scz brigida. Et cū p̄dictoria simul vera esse nō possint. op/tet dicere ex spū pprio non pphetico vnam earū fu/isse locutam. sed que illa. Minores asserūt hathe/rinā. p̄dicatores brigidā. sed deo hoc relinq̄mus. Scōm q̄ō est in hmōi attendendū est q si p reue/latiōem vel sentimentū vl aliū modū tuū cor mo/ueatur ad faciendū aliq̄d opus. t maxime opus graue t notabile non tibi p̄suetū de q̄ non habeas certitudinē an deo placeat. imo dubitas rōnabi/liter contrahe moram ad faciendum dictū opus vsq̄q̄ inspexeris diligēter oēs circūstātias t co/gnoscas deo placere. Vñ Orig. Lentatus cū cta trix añ iudicat q̄ incipiat q̄d decoz. q̄d honestuz sit. iniq̄tas oia p̄cipitat. de pe. distin. iij. inter hec. Non tñ de hoc iudices fm tuam opinionē cuz de se non est clar sed p testimoniū scripture vel p ali q̄ō exemplū imitabile aliquoz sctōz virōz. Si gnanter añt oz exemplum imitabile q aliqui san/cti fecerunt aliqua opa que non debemus imita/ri q̄uis essent bona in eis. sed potius debem⁹ ea habere in admiratione t reuerentia. Et pptereadi/cit Hiero. Exempla paucoz cōez legem facere nō possunt. xxvi. q. ij. non statim. et de regulis iuris in. vi. Que a iure cōi exorbitant in consequentiaz nostre actionis non sunt trahenda. Sicꝫ enī vel lex comedere tm̄ locustas t mel siluestre q baptista hoc fecit. cito infirmaret Qui vna tantum hora dormiret q Xristinus hō egit. infatuaret et sic de alijs hmōi. Q̄ō si p temp̄m non potes in notici/am venire. an illud deo placeat consiliū pete. sed a psonis bene pbatis in vita t doctrina t cōsilio veritatis. Thob. iij. oz. Cōsiliū semp a sapiēte in/quire. De dubijs ꝑpte est cōsiliū t intelligit sapi/ens in illo genere de quo cōsiliū querit. q̄ vnicui q̄ in arte sua perito credendū est. ait pbus. q ex/perientia est magistra rez. Tertium q̄ō est circa hmōi obseruandū est q̄ si quis est imunis ab istis t nunq̄ tales temptatiōes habuit. vel si habuit. liberatus ab eis fuit. dirigat cor suum ad deum. vt regratietur ei indesinēter de tali gratia. Et ca/ueat ne q̄ō habet p puram grām dei t bonitatem attribuat sibi merito suo. virtuti sue vel sapie sue vel moribꝫ suis. nec etiam q̄ a casu vel fortuna ꝟ acciderit. q hoc est quasi p̄ncipale ꝑpter q̄ō deꝰ ꝟ trahit grām suam ab aliquibꝫ scz ꝑpter arroganti/am suam t ingratitudinem. Unde beatus Aug. Quod deus dederat gratis. abstulit ingratis.

Aliud aduertendū est q cordis alicuius posito in temptatione spirituali p quam ponitur in dubio non incipiat aliquis ꝑpria volūtate notabile tin consuetum. sed refrenando cor suum t voluntatē expectet humiliter t cum timore t reuerentia dei quousq̄ cor suū dñs clarificet de tali dubio Non dico expectet angelum venientem vel visionē sup huiusmodi q supbie videret. sed expectet cor suū p inspiratiōem vel consilium primi sibi insinuā/dum Contrariū faciendo scz in dubio se ponēdo ad opus magnum t insuetum. non habebit op⁹ cōmuniter bonum exitum. Deinde tamen qnis ī hmōi temptationibus cauere debet. ne ante vel tunc cum est in his dimittat opera bona consue/ta. vt orare. confiteri. cōmunicare. ieiunare opera pietatis t humilitatis. licet consolatiōem non in/ueniret in operibꝫ antedictis. q̄uis ei vt ait psal. cxviij. in custodiendis illis scz diuinis mandatis sit retributio multa. Non soluz p custodiēdis re/tributio multa in celo. sed etiam in illis i. dū ob/seruat habetur magna consolatio mentis. Jugum enī meum ait xp̄us scz obseruationis man/datoz que omnia mandata sunt de actibꝫ virtu/tum suaue est. Math. xi. tamen non p hmōi con/solatione spirituali hic habenda est deo seruiēdū. Euntes ait psal. Jbant de bonis opibus ad meli/ora, p̄cedētes t flebant non sentientes aliquando delectationem in ip̄is bonis operibꝫ sed fletū an/gustie. tedij t anxietatis et tamen sic seminant et multiplicantur occulte semina meritoz vt demū veniant cum exultatione portantes manipulos p̄miorum. Postremo in omnibꝫ siue remanen/tibus temptationibꝫ siue recedentibꝫ semp oport/tet se cōformare diuine voluntati. Recti diligunt te dicitur Canti. i. Recti sunt ait. b. Aug. sup ps. q̄ volunt q̄ō deus vult. nam qui volunt deum vel/le q̄ō ip̄i volunt non sunt recti cū volūtas eoz sit tortuosa. volūtas añt dicitur regula rectissima.

Omnia que in isto capitulo habentur sentētie sūt vt dicit beatus Vincentius ex quodam tractatu lo suo auctoritates ante adducte ibi posite sunt ad maiorem auctoritatem dictoz. quas vtputo et aptiores ip̄e cā breuitatis obmisit.

Notandum quod in §. r.

tractando de tribus vltimis donis non est serua/tus ordo enumerationis positus ab Esaia. Et ra/tio fuit. vt plixior materia posterius poneretur. t ideo p̄us de timore. postea de pietate multo diffu/sior ratione materie adiuncte scilicet de virgine Maria. et demū de scientia actū est. cui additur magnum opus distinctū ꝑpter sui longitudinem in tria volumina non p̄cise historiaz sed t multo/rum alioz de scripturis sacris et dictis notabili/bus sctōz sed t alioz gentiliū ꝓtinēs gesta ab ini/tio mūdi vsq̄ ad p̄sens tempus scz annū domini ab incarnatione. Mccccliij. Si tamen vita fue/rit comes ad perficiendū q̄ō iā ꝓductum est vsq̄ ad annum domini sexcentesimum scilicz vsq̄ ad mortem Gregorij. magni, et imperium foce.

Titulus XVI

Cum enim vt dictum est ad donum scientie per-
tineat bene conuersari in medio nationis prauet
peruerse. ⁊ scire discernere credenda a non credē-
dis. ⁊ agenda ⁊ nō agendis vt bona assumant̄ et
mala renuāt̄. q̄ꝫ pl'imū ad h̄ pñt iuuare p̄cedētium
gesta Nā rō p̄teriti scire futura facit Ex errantib⁹
enim ꝑfectoꝝ vt p̄moꝝ ꝑentum Moysi Aaron.
Dauid. ⁊ alioꝝ melius sciuntur ꝑicula nostra vt
cauentur. Ex illatione flagelloꝝ cōtra malos ꝑ-
penditur grauitas peccatoꝝ ⁊ q̄ꝫtum deo displi-
ceant vt non cōmittantur. ⁊ cōmissa ꝑ penitenti-
am remoueantur. Ex translatione ⁊ mutatiōe re
gnoꝝ ⁊ dominioꝝ. aduertitur vanitas ⁊ instabi-
litas mundanoꝝ vt cōtemnantur. Ex depssione
superboꝝ ⁊ humiliatione. vt edificantiū turrim
ad celum ꝑtingentem babel. pharaonis. Nabu-
chodonosor ⁊ alioꝝ addiscitur mortales non pa
ria sentire de deo. sed vt omnes ei subijciantur Ex
narratione euangelioꝝ docentur impleta. que ꝑ
sanctos ꝓphetas p̄nunciata fuerant de mysterijs
christi quoꝝ ꝓphete plures hic exp̄ssantur. Ex sen-
tentijs. tam gentilium q̄ꝫ sanctoꝝ ibi scire valet q̄
libet quō cōuersari debeat in mūdo. Et quia pl⁹
mouent exempla q̄ꝫ verba. ideo ponūtur multe hi
storie ⁊ opa virtutum a sanctis ꝑpetrata vt ad ea
imitanda ꝓuocentur. Miracula plurima referū
tur ad dei gloriam ⁊ fidei xp̄iane cōfirmationem
In libro autem de septem donis cuius auctor fu-
it frater ordinis p̄dicatoꝝ. sed nomen eius ibi nō
ponitur in tertia parte ponit de dono scientie. vt
sicut ꝑ timorem retrahitur quis a malo ⁊ ꝑ pieta
tem ꝓmouetur ad bonum diuini cultus ⁊ miseri
cordie ad ꝓximum. ita ꝑ scientiam extrahat̄ a ma
lo quo irretitus est peccator. Juxta illud ꝓuerbi.
ij. Si scientia placuerit anime tue. prudētia ꝯua-
bit te vt eruaris a muliere mala scꝫ malicia ⁊ con
cupiscentia peccati. Et ꝓuerb. xix. vbi non est sciē
tia. ibi non est anime bonū. ⁊ hoc scꝫ vt extrahat̄ a
malo culpe ꝑ penitentiam. Unde ibi inserit tra-
ctatum de peni. ꝓlixe ⁊ partib⁹ eius. Sed quia de
ea diffuse notatum est in tertia parte in titu. de sa
cra. ⁊ in alijs locis. ideo nihil de ea hic. sed finis sit
huic quarte parti. que est de virtutib⁹ ⁊ donis spi
ritussancti. cui cum patre ⁊ filio sit laus ⁊ gloria ꝑ
infinita seculoꝝ secula Amen.

Obijt ip̄e Anthonin⁹ vir consilioꝝ clarissim⁹
Rhomane vrbis olim auditor causaꝝ. tūc archi
ep̄us florentinus ordinis p̄dicatoꝝ obseruantia
lis ꝓfessor. Anno dominice incarnationis mille-
simo quadringentesimo quinquagesimo nono. in
vigilia ascensionis domini. ij. videlicet die May
miraculis clarens. Cuius preconia in dies augē
tur ex salutari eius doctrina summatim in epita
phio suo congesta videlicet.

Hic est ille tuus pastor florentia pro quo
Non cesses mesto. spargere rore genas.
Patrib⁹ haud prisc̄ pietate Antonin⁹ ipar.
Qui scripsit quicquid littera sacra docet.

Quarte partis summe Anthonini florentinoꝝ
archip̄sul' opus p̄clarissimum. tractans de virtu
tibus. de donis spiritussancti. deq̄ꝫ diuina gr̄a an
nexis q̄ꝫ plurimis alijs valde vtilibus. et p̄cipue
de intemerata christifera gloriosaq̄ꝫ virgine Ma
ria. de scriptura sacra atq̄ꝫ gentilium. de erroribꝫ
iudeoꝝ saracenoꝝ ⁊ hereticoꝝ. de articulis q̄bus
dam in quibus magister sententiaꝝ ⁊ Gratian⁹
cōmuniter nō tenētur de errore fraticelloꝝ. habē
tur satis vtilia circa paupertatē christi. de antichri
sto inferno. purgatorio finali iudicio ⁊c. Explicit
feliciter Anno natiuitatis dominice. Mccccxc.
nonarum vero Juliaꝝ quinta.

marcante ampliada por el Tamurbeque fue cabeça de los Sogdianos, y primero ſe llamo Maracanda. 7.6.1. y li.23.7.5. y c.5.1
Samaria fue fundada por Amri rey maldito. 3. 26.1
Samaria fue deſtruyda por Iuan Hircano ſin quedar raſtro della. 9.19.1.
Samaritanos offrecierõ ſu templo para la y do latria del rey Antioco. 8.27.2
Samaritanos no alcançaron del grande Alexã mercedes que los Iudios. 7.1.2
os muchos que no quiſieron paz s Romanos fueron muertos por el ca Cereal. 11.11.1
uvieron a matas ſobre mudar la ſion. 6.2.2
rey de Egypto caſo con la hermo dopis por auer viſto vna curioſi la ſuya. 4.26.4
preſo por Cambyſes, no lloro las onras y muertes de ſus hijos, y lloro la za de vn vaſſallo y porque. 4.27.1
nito quiſo aueriguar q̃ gẽte ſea la mas un del mundo cõ la cria de los niños ſo ios. 4.27.2
tes y Romanos ſe metieron a vezes ſo o. 7.16.1. y. 2. y. 3
nercader Frances por valiente fue he rey de los Eſclauinos. 17.14.5
nas eunuco Moriſco deſcubrio al empe- r Leon vna conjuracion de traydores, y emperador le tomo por amigo. 19.
nas que huya para ſu tierra, fue deſculpa o por el emperador Leon y hecho Patri- io de cõſtantinopla. 19.3.6
nonas hizo matar al buen capitan Andro- co padre del que le acuſo y a ſu padre eſtor .o ſer Chriſtiano. 19.3.7
nonas fue derrocado y encerrado. 19. 8
nothes hijo de Iapher fundo el reyno Fran es. 1.24.1
nothes dio leyes en Francia. 1.24.4. y c. 8.1
nuel rey de Bulgaria robo del imperio mas erdio la preſa y parte de ſu gente. 19. 4.2
uel vencido por el emperador Baſilio mu o de pena de que le cego a quinze mil hõ bres. 19.14.1
Samuel hijo de Helcana ſe crio dende niño en el Tabernaculo. 3.14.2
nuel reuelo a Heli ſu perdicion por los cados de ſus hijos. 3.14.2
Samuel entro en el regimiento del pueblo Hebreo. 3.15.3
Samuel ſe deſcargo del gouierno del pueblo. 3 15.4
Samuel murio, y todo el reyno le ſepulto con grande honra. 3.16.3
Samuel aparecio a Saul llamado por la Pytho niſſa. 3
Sanabaletes yerno del Iudio Manaſſes edifico el templo en el monte Garizin. 6.28.1
Sancha Condeſſa de Caſtilla ſaco al conde ſu marido de la carcel quedando ella en ſu lu gar. 3.23.1
Sancho Conde de Caſtilla mato a ſu madre cõ la ponçoña que ella queria matar a el. 9. 18.3
Sancho el Brauo desheredo a ſus ſobrinos Hernando y Alonſo hijos de don Hernando de Lacerda ſu hermano mayor. 22.4.4
Sancta ſanctorum no era edificio tan alto como el cuerpo del templo. 3.20.2
Sancta ſanctorum ſe apartaua del cuerpo del templo con pared puertas y velo. 3.21.1
Sancta ſanctorum eſtaua hazia el poniente en frente de la puerta del templo hazia el orie te. 3.20.1
Sanctiago el mayor fue muerto por Herodes. 10.25.3. y 4
Sanctiago no conuertio en Eſpaña mas de nue ue perſonas, y fundo el Pilar de çaragoça. 10.25.4
Sanctiago es potentiſsimo protector de Eſpaña. 10.25.4
Sanctiago el menor fue el primer obiſpo de Hieruſalem. 10.29.1. y c.34.2
Sanctiago el menor no comio dende la muer te del Redemptor haſta que le vio reſuſcita do. 10.34.2
Sanctiago fue muerto por la confeſsion de Ie ſu Chriſto. 10.34.2
Sanctiago Compoſtela fue fundada por Gate lo en tiempo de Moyſen. 27.12.2
Sanctos de nombre ſon demonios en las obras como Satan. 1.12.2
Sanctos ſanan las enfermedades agenas y no las ſuyas. 10.39.1
Sandrocoto de vil hombre y ſoldado del grã de Alexandre llego a ſer rey de la India, y vn Leon le lamio el ſudor. 7.20.2
Sãdrocoto ayudo mucho a ponerſe los Indios en libertad matando a los gouernadores de Alexandre. 7.20.2
Sandrocotos ſe llamarõ algunos reyes Indios del rey Sandrocoto. 2.1.4.
Sangar juez de los Hebreos mato a ſeyſcien-

A

81.
2 . 4
81.
No 08
Incunable